Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Domus Professæ Romanæ Soc. Jesu Catal. Impr. Biblioth.
3 12

MANVALE.
PRAELATORVM REGVLARIVM
SECVNDVS TOMVS.

AVCTORE
FR. LVDOVICO MIRANDA
Ordinis S. Franciſci Regularis Obſeruantiæ.

AD
ILL.mum POMP. ARIGO. S.R.E.
Card. ampl.mi Ord. minor. obs.
protect.em dign.mum

BIBLIOTECA NAZ.
ROMA
VITTORIO EMANUELE

ROMAE.
Apud Bartholomæum Zannettum.
ANN. M. D. C. XII.

Digitized by Google

Digitized by Google

ILLVSTRISSIMO ATQ. REVERENDISSIMO D.D.

POMPEO ARIGONIO

S. R. E. CARDINALI

TITVLI, S. BALBINAE,

Ordinis Minorum, Regularis Obseruantiæ,

Protectori meritissimo.

Sibi obsequentissimus filius, ex Minoribus minimus,

Frater Ludouicus Miranda,

S. & P. F. E.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA

BENE QVIDEM nobis fuit, ac fœliciter accidit nimis, Pompei Arigone, Card. amplissime & præstantissime: idq. factum credo, non sine superna dispensatione, diuino fauente numine, atq; ex instantissimis Seraphici Patris nostri Francisci precibus, cum S. D. N. PAVLVS V. Pontifex Maximus, pro magna sua benignitate, eximiaq. deuotione in sacrum nostrum Apostolicum Minoriticum Ordinem, ab Oriente in Occidentem, Septemtrione & Meridiem, adeo spatiose se protendentem, magna nostra gratia Protectorem, Gubernatorem, atque Correctorem eidem te constituit, virum vtique, scientia, potentia, prudentia, atq; grauitate, quammaxima præditum, Heroicis moribus imbutum, & exornatum, omnibusque numeris absolutum: sapientia qui scires, po-

tentia posses, Prudentia, atq; grauitate valeres, instar Dei Opt. Max. cuius in terris, respectu nostri Vicesgeris, ex altissimo eminentiæ tuæ loco cuncta perlustrans, attingens à fine vsque ad finem fortiter, omnia disponere, & tot ac tantos, tibi obsequentissimos filios, Illustrissimæ Dominationis tuæ alis protegere, regere, & gubernare, interdum etiam, opus si fuerit, corrigere, recta ire compellere, ac pro tuo sanctissimo zelo, & desiderio, suauiter, sed efficaciter, in viam salutis dirigere. Ex hoc mirum in modu lætantur atque gloriantur, sacræ huius nostræ Seraphicæ Religionis, professores & alumni, fœlices se vbique proclamant, & ea de re indesinenter, Deo Optimo Maximo, immortales semper gratias agere haud cessant. Licet vero omnes, pro debito, id tanti faciant, æstiment, continuisque vocibus in cœlum vsque euehant; at quis nesciat, specialibus me in id ipsum, vinculis esse constrictum, tuum qui semper, in his Italiæ partibus expertus fuerim, singularem fautorem, propensissimum animum, benignitatem eximiam, summam beneuolentiam, simque quasi in actuali possessione, talia percipiendi, pro ea qua multis ab hinc annis D. Hieronymum à Miranda, S. D. N. Clementis Octaui, olim Camerarium, nunc autem Illustrissimæ Toletanæ Ecclesiæ Canonicum, mihi germanum Fratrem, in hac alma Romana Vrbe commorantem, semper fuisti prosequutus, cuius accepta beneficia, innumera, vt ex eiusdem certa relatione accepi, tot sunt ac tanta, vt referre si vellem, vix lingua ad narrandum sufficeret. An non, Princeps Illustriss. & mea ista hæc videbuntur propria, qua & merito acceptis adiungere debeam, conariq. proinde, vtcumque illis satisfacere, debitas saltem referendæ gratias ac vincti, grati animi mei aliqualem ostensionem faciendo? Dubitabit nemo. Optarem quidem Amplitudini tuæ, condignum posse, pro meritis aliquod præstare obsequium, sed proh dolor, premor beneficiorum magnitudine, ac meorum imbecillitate virium. Nam quid non debeam, cui tantum debeo, ac tantis sum astrictus vinculis? De referenda vtcumq. gratia cogitare, primum esse boni viri officium, vbiq. tradunt sapientes quique, idq. rebus potius, quàm verbis faciendum, quemadmodum & arbores fertiles, non folia solum,

sed

ſed dulces fructus, cultoribus ſuis ſolent afferre. At ipſe quid faciam, cernens me, Minorem Fratrem, omnino terrenis bonis omnibus deſtitutum, ac te integerrimum Iudicem, ad recipienda quæque munera, nedum magna, verumetiam minima, adeo penitus auerſum, vt quaſi non habens manus omnino cunctis videaris. Hinc eſt, quod cum alium, ad meas non haberem fructum, iucundiorem quem tibi fieri poſſe exiſtimarem, quam hunc ſecundum Tomum Enchiridij, ſiue Manualis Prælatorum Regularium, exilis ingenioli mei exiguum fœtum, cum priorem S. D. N. Paulo V. auſus fuerim dedicare, alterum iſtũ ſub tuo præclariſſimo nomine, in lucem prodire conſtitui. Suppliciter, omni qua poſſum humilitate, animique propenſione, Illuſtriſſimam D. T. deprecans, vt qui omnes recipis, nullum ſpernis, ac pro tua maxima humanitate & benignitate, benefaciendo de omnibus quaſi triumphas, digneris & me, & illum ſub tua protectione recipere, etſi enim efficere, quod vellem nũ valeo, facio ſaltim quod poſſum. Qua fiducia, & ſpe, ac ſummæ beneuolentiæ erga me tuæ, animo ſecurus quieſcam, deprecans Deum Opt. Max. Illuſtriſſimam D. T. incolumem in multos annos conſeruet, ac tandem ſuperna fœlicitate beet. Vale Princeps ac Protector Illuſtriſſime, è tuo inſigni Aræ Cœli Conuentu, Kalend. Maÿ, anno 1612.

Frater

Frater Archangelus à Meſſana, totius Ordinis Fratrum Minorum, Generalis Miniſter & ſeruus. Reuer. in Chriſto Patri, Fratri Ludouico Miranda, Hiſpano, noſtræ Prouinciæ S.Iacobi, quondam Diffinitori, & in Salmanticenſi Academia Sacræ Theologiæ Lectori Iubilato, cauſarum S.Officij Qualificatori, actualiq. noſtro Secretario, ſalutem in Domino, & paternam benedictionem. Super ſpeculam ſacri noſtri Ordinis conſtituti, cum nec minima ſit noſtri muneris & Officij cura, Seraphicæ atque Apoſtolicæ Religionis noſtræ, ſed præcipue totius Eccleſiæ bonum promouere, ac eos qui in idipſum ſtrenue laborant, modis omnibus iuuare, & acceperimus, poſt plurimos, à te in Hiſpaniarum partibus, iam pridem libros Latino atque vulgari ſermone conſcriptos, typisq. mandatos, Enchiridion, ſiue Manuale quoddam Prælatorum Regularium habere, per ſacri noſtri Ordinis Patres, præuiſum atque approbatum, & Hiſpaniarum Regis priuilegio munitum, quod nec minimam, quinvero maximam Chriſtianæ Reipub. vtilitatem allaturum ſperamus, illudq. in publicum, ad cómunem omnium vtilitatem prodire deſideres, Præſentium tenore in idipſum, tibi copiam facimus, quinvero & præcipimus, cum merito ſalutaris obedientiæ, vt poſtquam illud præſentaueris, coram Reuerendiſs. P. Magiſtro Sacri Palatij, ſolitamq. approbationem obtinueris, prælo mandare poſſis, cum noſtra benedictione. In quorum fidem, has litteras, noſtra propria manu, & officij noſtri ſigillo maiori muniuimus. Datis Romæ Nonis Octobris, 1610.

Frater Archangelus à Meſſana, qui ſupra, manu propria.

Imprimatur, ſi videbitur R. *Patri Magiſtro Sacri Palatij Apoſt.*
Cæſar Fidelis Viceſgerens.

Ex commiſſione Reuerendiſs. Patris Ludouici Yſtella, digniſſimi Magiſtri, Sacri Apoſtolici Palatij, omni qua potui attentione & conſideratione, perlegi opus Reu. admodum, ac doctiſſimi P.Fr.Ludouici Miranda, Sacræ Theologiæ Lectoris Iubilati, ac totius noſtri Ordinis Minorum, de Obſeruantia diſertiſſimi Secretarij, cui titulus, Manuale Prælatorum Regularium, in duos Tomos diuiſum, in quibus atteſtor, omnino me nihil reperiſſe, quod Catholicæ fidei, aut bonis moribus, vtcumque videatur contrarium, quinvero obſeruaſſe, eiſdem Auctorem, adeo plene huic argumento ſatisfeciſſe, vt in eo genere, quod verè fatear, nullum hucuſque luculentius, doctius, atque copioſius crediderim opus in lucem prodiiſſe, ob quæ dignum iudico, vt ad publicam totius Eccleſiæ vtilitatem, quamprimum prælo mandetur. In cuius rei fidem, &c. E Regali noſtro Conuentu S.Petri in Monte Aureo, prima die Februarij 1612.

Frater Ioannes Carthagena.

Imprimatur.
Frater Damianus à Fonſeca, Magiſter & Socius Reuerendiſſimi Patris Fratris Ludouici Yſtella, Sacri & Apoſtolici Palatij Magiſtri, Ord. Prædicatorum.

Operis

Digitized by Google

Operis Argumentum.

IN priori Tomo huius noſtri Enchiridij, ſiue Manualis Prælatorum Regularium, præmiſſa Religioſi ſtatus inſtitutione & origine, qua potuimus breuitate, claritate, atque vt credo, mira, & ingenti reſolutione, vtcumq. tradidimus, quæ obſeruanda ſunt in communi praxi, ab omnibus in vniuerſum Religioſis ſubditis, & ad ipſorum pertinent inſtitutum. In hoc vero ſecundo idipſum fiet, Deo dante, deſpectantibus ad Prælatos, Eccleſiaſticosq. Iudices, ac rectam ſuorum munerum & officiorum adminiſtrationem. Exordientes à conditionibus & qualitatibus, in eiſdem requiſitis, quo ad genus, quoad ætatem, legitimitatem, ſcientiam, & ſufficientiam, idq. generis alia, quæ eoſdem oportet habere quammaxime, tàm ſecundum ius commune, quam ſecundum noſtras generales Conſtitutiones. Deinde ad particularia deſcendendo, ſtatuuntur, quæ obſeruanda ſunt, in celebratione Capitulorum quorumcumque, tàm generalium, quàm particularium, ſiue Prouincialium, & in electione canonica, Prælatorum omnium, diciturq. copioſiſſime, quid cuiq. eorum proprio incumbat officio & muneri. Poſtmodum vero, ad ipſorum aliqualem inſtitutionem, pro eis ſaltem, qui nedum Iuri Ciuili & Canonico; verumetiam nec Theologiæ ſacræ, egregiam operam nauarunt, breuem quamdam ac reſolutam nimis facimus tractationem, de pertinentibus ad Legum, Conſtitutionum, Statutorum, & Conſuetudinum materiam, necnon & compilationem omnium quæ continentur in Iure, tam Ciuili, quam Canonico, explicanturq. & declarantur omnes

nes fere Quæſtiones, atque difficultates, quæ ad cenſuras Eccleſiaſticas ſpectant,& ad Regularia priuilegia, quibus poſt ſacrum Concil. Triden. perfrui & gaudere poſſunt Religioſi, multaq. alia traduntur,quæ, vt crediderim, intuenti iniucundũ non erit legiſſe. Immenſus quidem labor & cui viro,in tot ac tantis rebus diſtento, humanæ vires vix videbantur ſufficere, ſed qui Dei Opt. Max. gratia & adiutorio,factus fuit ſuauis. Id obſecro cedat, in ipſius gloriam & laudem, ſanctiſſimæq. ſuæ Matris, Seraphici noſtri Patris Franciſci, Diuorum ac glorioſiſſimorum Antonij, Ludouici, Bonauenturæ, ac Thomæ Aquinatis Doctoris Angelici, quos à primis incunabulis, Patronos, fautores & protectores ſemper habui & elegi, quorum etiam opem, auxilium, clementiam, atque benignitatem imploro, vt plura alia,quæ cœpta ſunt,maiori forſan æſtimatione atque conſideratione digna,quæ in dies in lucem edi parantur, optatum ſuum conſequantur finem, ad totius Eccleſiæ vtilitatem publicam, atque priuatam Religioſorum omnium, ſed maxime Prælatorum Regularium,inſtructionem & directionem.

MANVA-

Digitized by Google

MANVALE PRAELATORVM REGVLARIVM.

SECVNDVS TOMVS.

QVÆSTIO PRIMA.

De Prælatis Regularibus, quantum ad genus, in Octo Articulos diuisa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum descendentes ex Iudæis, Sarracenis, siue hæreticis, in nostro sacro Minorum Ordine, in Superiores, atque Prælatos possint assumi?

PRO huius Articuli intelligentia, & vt paremus viam ad ea, quæ in subsequentibus sunt dicenda, nonnulla oportet præmittere fundamenta. Primo est notandum, & stando in iure communi, & communiter, atque regulariter loquendo, omnes in vniuersum fideles baptizati, qui Christi fidem semel susceperunt, atque ab ea numquam defecerunt, siue retrocesserunt, cuiuscumque status, & conditionis extiterint, Iudæi licet sint, Græci, aut Gentiles, seu potius ab eisdem descendentes, & à quacumque natione ortum, siue originem trahentes, si aliàs apti, atq. habiles inueniantur, admittuntur, & recipiuntur, recipi, atque admitti possunt & debent, non solum ad gratiam, & ad gloriam susciendam, postquam semel in Ecclesiam recepti sunt, verum etiam (respectiue loquendo) & ad quæcumque munera, & officia, quæ in Christiana Republica haberi possunt, & ad quascumque Præfecturas, & Dignitates Ecclesiasticas, absque delectu, & discrimine. Hoc est certissimum, & constitutissimum, ac prorsus omni dubio procul, stando in Iure communi, & communiter loquendo. Et quidem quantum attinet ad gratiam, & ad gloriam, & omnia ea, quæ ad animam, & æternam salutem spectant, ex innumeris sacræ Scripturæ locis idipsum facile erit colligere, sed maxime ex doctrina Diui Pauli, qui in innumeris suæ doctrinæ locis, incunctanter docit, *non esse distinctionem faciendam Iudæi, & Græci, nam idem Dominus omnium, diues in omnes, qui inuocant illum. Omnes enim*, inquit, *qui inuocauerit nom-* *ad Rom. c. 3. & 10.*

men Domini, saluus erit. Et addit, *quod omnis, qui credit in illum, non confundetur.* Quibus etiam concinit id, quod in Actibus Apostolorum, dixisse refertur olim Diuus Petrus, post visionem illam magnam, de linteo illo magno, quod quatuor initijs submitti videbatur de cælo, *In veritate,* inquit, *comperi, quod non est personarũ acceptio apud Deum, sed in omni gente, qui timet eum, & operatur iustitiam, acceptus est illi.* Hac itaque de re nulli dubium. Neque vllam prorsus habendam esse rationem generis Iudæi, aut Græci, quantum attinet ad gratiam, & ad gloriam, & ad ea, quæ ad animæ salutem spectant. Sed quantum ad officia, & munera, ac dignitates Ecclesiasticas, siue seculares, quod in his, stando in iure communi, nulla fiat etiam facienda differentia, inter Iudæos, atque Græcos, siue Gentiles prædictos, ex vtroque Iure facile erit colligere, sed maxime ex iure Canonico. vbi ad hoc propositum, reperiẽtur aliqua expressa capitula. Facit in primis ad hoc *cap. cum te, de rescriptis.* vbi Alex. III. Tornacensi Episcopo scribens, eumdem reprehendit pro eo, quod Ecclesiæ suæ præbendam quamdam, cuidam de genere Iudæorum originem trahenti, conferre noluerit, & est textus ad hoc propositum, satis notabilis, & qui communiter à Doctoribus adducitur. Vbi præfatus Põtifex, post multa alia, in sequẽtia verba prorupit: *Nã pro eo, quod Iudæus extitit, ipsum deteriorem non debes.* Quæ quidem verba exponens Glossa ibidem, *verbo, Iudæus,* inquit ab eo dicta fuisse, *quoniã de Iudæis conuersis Ecclesia fundata fuit.* Pro quo allegit, *cap. in nouo. dist.* 21. *& cap. recurrat.* 31. q. 4. & addit, *quod propterea quod ille Iudæus extiterit, potius debuerat laudari, & commendari, quam repelli, aut repudiari.* Facit & ad hoc *cap. ad decorem, de institutionib. & cap. venerabilis, de prabend. & dignitat.* multaq. alia capitula & iura, ad id in iure Canonico licebit adinuenire, quę breuitatis gratia facio missa. Et quamuis reperiatur ibidem, *cap. statutum, el* 2. *de hæreticis, lib.* 6. quo ab officijs, & dignitatibus excluduntur, omnes intra secundum gradum per paternam lineam, per matrem nam vero, intra primum ab hæreticis descendentes, illud tamen non obstat præmissis: nam vt ex eodem, atque ex ipsius titulo, satis constat, facileq. patere potest intuenti, solummodo loquitur, locumq. habet in hæreticis, quales sunt, qui postquã semel fidem susceperunt, perfide ab ea defecerunt, atque retrocesserunt, ab ipsisq. intra dictos gradus descendentibus, non autẽ in Iudæis, Gentilibus, Ethnicis, siue Sarracenis, ipsorumq. filijs, ab illisq. descendentibus, qui fidem nunquã receperunt, aut postquam eandem susceperunt, ab ea numquã retrocesserunt; hi enim nõ cõprehenduntur, aut cõprehendi possunt in supradicto decreto, & *cap. statutum.* Quod vnanimi consensu tenet cõmunis omnium DD. corona, & opinio, sed specialiter hac de re, cõsulatur Felin. *in supradicto cap. cũ te,* vbi ex eo colligit, ac ponit pro regula, *quod infidelitas, precedens in promotionibus non nocet, nisi fuerit hæresis, aut conuersio recens,* quod est certissimum, atque constitutissimum, stando in iure communi, canonico, atque ciuili, ni forte propter aliquam rationem, & causam contrarium alicubi reperiatur determinatum, atque decisum, de quo inferius dicemus.

Actuum 10.

Infidelitas precedens in promotionibus nõ nocet, nisi fuerit hæresis, aut conuersio recens.

Felin. in c. cũ te. de rescript.

Secundo præmitto, quamuis supradicta omnia vera sint, stando in iure communi, canonico, atque ciuili, adhuc tamen aliqua reperiuntur statuta, loquendo de iure speciali, & priuilegio, & Constitutiones Summorũ Pontt. quibus auctoritate Apostolica, nõ quidẽ ex odio generis, sed propter aliquas iustas, legitimas, atq. multũ rationabiles causas, non solũ hæretici supradicti, ab ipsisq. descendentes, intra prædictos gradus, verumetiam & Iudæi, Sarraceni, eorumq. successores, ad certum vsque, & determinatum gradũ, præfixumq. terminum, inhabilitantur, inhabilesq. redduntur, ad quæcumq. honoris

Digitized by Google

noris officia, & dignitates Ecclesiasticas, atq. seculares, & vt resoluit Nauar. cũ sit expresse contra ius cõmune, nullus Summo Pont. inferior, aut sine ipsius speciali licentia, & permissione, vllo modo potuisset efficere, vt nos etiã latissime diximus in præced. Tomo q. 19. art. 7. notab. 2. dicemusq. amplius infra, cũ de statutis, & Cõstitutionibus nostri sacri Ordinis, specialem faciemus mentionem. Sed vt in præsenti ad particularia descendamus, dico, q inter Constitutiones alias, quæ hac de re circumferuntur, specialissima est quędã Pauli IV. facta anno 1558. die 24. Aprilis, Pontificatus sui anno 4. Vbi renouans, atq. innouans similẽ aliam Clementis VII. datã Romæ anno Domini 1525. die 14. Martij, renouatã à Iulio III. anno Dñi 1550. die 16. Octob. auctoritate Apostolica statuit, ordinauit, atq. determinauit, *Quod deinceps nullus sacerdos, qui iudæus, siue hæreticus fuerit, seu à Iudæis, vel hæreticis (quorũ progenitores paterni, siue materni, viuentes, siue defuncti, vsque ad quartã generationem inclusiue, hæretici declarati, & vt tales condemnati, & illi, seu eorũ corpora, & ossa, seu eorum statua igni tradita fuerint) originẽ traxerint, seu ex descendentibus prædictorum Iudæorũ, & hæreticorum, vsque ad quartam generationem inclusiue, fuerit, vel sit, in totius Ordinis Fratrum D. Francisci, Fratrem dicti Ordinis in quibuscunq. locis, & mundi partibus, vbi Religio. & Ordo Fratrum huiusmodi fuerit, aliquo modo sub quouis prætextu, & quæsito colore, sub pœna infrascriptis, eo ipso per sic recipientes, & admittentes absque declaratione aliqua interuenda, recipi & admitti possint.* Hæc sunt expressa verba supradicti Pauli IV. loco supra citato, vbi agit de receptione Nouitiorũ, seu nouiter cõuersorum ad Ordinem. Sed inferius, agẽdo de iã redeptis, atq. in nostro Ordine sacro ex stentibus, prohibere etiã volens, ne aliqui ex huiusmodi, ad Ordinis officia, & dignitates admittantur, in sequentia verba prorupit: *Et si aliqui tempore Data præsentium, inter Fratres dictorum ordinis S. Francisci in quibuscunq. locis, & mundi partibus, vbi Religio, & vita Fratrum huiusmodi, similiter fuerunt, qui olim Iudæi, seu hæretici fuerint, seu à similibus Iudæis, vel hæreticis (quorũ similiter parentes, & progenitores paterni, siue materni viuentes, seu defuncti vsque ad quartam generationem inclusiue, hæretici declarati, & vt tales condemnati, ac illi, seu eorum corpora & ossa, vel statua igni tradita fuerint) originem traherent, seu descendentes vsque ad quartam generationem inclusiue, etiã ad quæcunq. dignitates, beneficia, & officia Ecclesiastica obtinenda, & exercenda, præmissis non obstantibus, sufficienti dispensatione, seu indulto suffulti reperiantur, in Ministros Generales, seu Prouinciales, ac Commissarios generales, seu quoscunque alios Commissarios, vel Guardianos, aut Prædicatores, etiamsi alias solus fuerint, ad huiusmodi officia, Generalatus, Commissariatus generales, & cuiuscunque alterius Commissariatus, Prouincialatus, seu Guardianatus, & prædicationis eligi, & assumi, nullatenus de cætero eligi, assumi, seu recipi possint, electioque, & assumptio, seu receptio de illis facta ad officia prædicta, si fieri contigerit de facto, nullius sit roboris, vel momenti, & pro non facta habeatur, nec vigore electionis, assumptionis, seu receptionis prædictæ, ipsi sic electi aliquid administrare, seu prædicare possint, sed omnia, & singula per eos sic electos, & assumptos, de facto administrata & gesta, viribus careant, & nullam prorsus firmitatem obtineant, nec ius alicui tribuant.* habetur vbi supra. Postmodum vero prosequitur, præcipiendo, prohibendo, & inhibẽdo, vt talibus sic electis, a subditis nulla omnino præstetur obedientia. Supradictam Pauli IV. Constitutionem ad litteram confirmauit postmodum Pius IV. anno Domini 1559. Pontificatus sui anno 5. Mensis Decemb. die 5. cuius confirmatio incipit, *Prouisionis nostræ.* Et quamuis Pius V. anno Domini 1571. in quadam alia sua Constitutione, seu Extrauagan-

Nauar. lib. 5. cõs. 11. de Reg. cons. 26. & lib. 5. tit. de Iud & sarracenis, cons. 1. & 111 de har. cons 22.

Pauli IV. Constitutio, circa descendentes ex Iudæis, vel hæreticis.

A quibus Summis Pontt. fit confirmata supradicta Pauli IV. Cõstitutio, & de varietate, quæ hac de re repetitur in priuilegijs.

ti, quæ incipit, *Pastoralis officij*, Constitutiones prædictas Pauli Quarti, & Pij Quarti limitauerit, atque restrinxerit, ad secundam vsque generationem ex parte patris, primam vero ex parte matris, sicut eam restrinxerat, atque limitauerat, antea Iulius Tertius, vt constat ex Pauli Quarti Constitutione prædicta, at Gregorius Decimustertius anno Domini 1574. reuocando prædictam Constitutionem Pij Quinti, confirmauit supradictam Pauli IV. & Pij IV. ac de nouo statuit omnino, vt seruaretur, & præcepit, quod etiam extendatur, siue extenderetur ad descendentes ex Sarracænis, vsque ad quartam generationem inclusiue. Incipit hæc Gregorij Constitutio, *Consueuit*. Et quamuis non desint, qui asserant, seu dicere, affirmareq. audeant, ipsam esse postmodum reuocatam à Sixto Quinto, præcipiente, vt Constitutio Iulij Tertij, & Pij Quinti præfata seruaretur, & hanc reuocationem scriptam, reperiri in libro Ordinis, qui habetur in Conuentu de Araceli, in Archiuio Procuratoris Generalis Romanæ Curiæ, cum tamen non inueniatur, neque eius rei vlla certa fides habeatur, siue aliquod rescriptum authenticum, dicendũ procul dubio videtur, circa hoc esse standum in Constitutionibus supradictis Pauli IV. & Pij IV. & Gregorij XIII. ac iuxta ipsas decernendum, atque determinandum, quidquid sese obtulerit in prædictis.

De differentia circa intelligẽtiam prædictarum Constitutionum.

Tertio præmitto, q̃ quamuis circa prædictarum Constitutionũ intelligentiam explicationem, & declarationem magna sit lis, & controuersia inter Doctores, qualiter debeant intelligi, obseruari, atque practicari, vt nos latissime diximus in primo Tomo, loco superius citato, in quarto notabili, asserentibus quibusdam, quod Constitutiones prædictæ, generaliter comprehendunt, omnes in vniuersum Iudæos, Sarracenos, & hæreticos, ab eisdemq. descendentes, intra quartam generationem inclusiue, absque vlla prorsus limitatione: affirmantibus vero alijs, quod non ita sit, aut comprehendantur supradicti omnes, nisi cum hac conditione, & limitatione, nempe quod eorum, seu progenitorum suorum corpora simul fuerint concremata, & igni eradita, intra quartam prædictam generationem, vt latius patet in supradicto quarto notabili, adductis ibidem hinc inde rationibus & argumentis, quæ circa difficultatem istam, pro vtriusque opinionis parte versantur, vt quod hac in re tenendum est, & verius atque probabilius nobis videtur, paucis dicamus, breuiter ac resolutiue, sequentes statuo conclusiones, quibus ad vnguem explicabuntur, atque declarabuntur omnes supradictæ Constitutiones, siue Motus proprij.

Prima Conclusio.

Qui in nostro sacro Ordine in quartũ gradũ descendunt ex Iudæis, Sarracenis, seu hæreticis, nõ possunt in Prælatos eligi, & præfici, & electio de eis facta, eo ipso irrita est nulla.

NVllus sacri nostri Ordinis Frater, ex infecto genere natus, qui olim Iudæus, Mahometanus, aut hæreticus extiterit, seu descendens ex conuersis Iudæis, Mahometanis, Sarracenis, aut hæreticis, intra quartam generationem, quorum corpora, ossa, seu statuæ igni traditæ fuerint, & concremataæ, in Prælatum potest eligi, aut præfici, & electio aliter facta est ipso facto & iure, irrita & nulla. Hæc conclusio habetur expressa in supradicta Constitutione Pauli IV. ab illis verbis: *Et si aliqui tempore data præsentium, &c.* vsque, *Viribus careant, & nullam prorsus firmitatem obtineant, neque ius alicui tribuant*. Quibus verbis agit de Prælatis iã electis, tẽpore quo data & facta fuit Constitutio supradicta, quibus etiam, aut omnino similibus, vtitur infra, agendo de Prælatorũ electionibus

post-

postmodum faciendis, quæ breuitatis causa in præsentiarū omitto: nam, vt dictum est, tota Constitutio ad vnguem habetur expressa, in dicto primo Tomo, quæst. 19. art. 7. & habentur ab illis verbis: *Districtius inhibentes*, vsque, *decreuimus irritum, & inane, &c.* & apponitur excommunicationis latæ sententiæ pœna, contrarium facientibus, quod est valde notandum, ac memoriæ commendandum.

Secunda Conclusio.

Non est necessum, vt quispiam in hac Constitutione comprehendatur, quod simul sit Iudæus, aut Mahometanus, seu potius ex Iudæis, aut Mahometanis descendens. & q̄ progenitorum suorum corpora, aut ossa igni fuerint tradita, & conremata intra quartum gradum, vt non in Superiorem, atque in Prælatum, nostræ sacræ Religionis possit eligi, præfici, atque assumi, quin vero etiamsi progenitorum suorum corpora (vt præmittitur) intra quartum gradum, non fuerint concremata, & igni tradita, si ex supradictis Iudæis, siue Mahometanis, intra quartum gradum descendit, in supradicta Constitutione comprehenditur, per ipsamque excluditur. Hæc conclusio probatur in primis per supradicta, & per ea, quæ latissimè diximus in primo tomo, quæst. 19. art. 7. de mente Nauarr. in 4. notab. vbi, ni fallor, luculenter ostendimus, hanc esse veram, atque genuinam supradictæ Constitutionis Pauli IV. intelligentiam, explicationem, & declarationem. Et quamuis, vt ibi etiam diximus, contraria sententia, nō omnino videatur improbabilis, loquendo de æquitate, clementia, & pietate, atque vtcumque practicari possit, quantum spectat ad receptionem alicuius Fratris ad Ordinem, non tamen, vt mihi videtur, conuenit, aut expedit, vt practicetur, quantum attinet ad Prælatorum præfectionem, & electionem, ac promouēdos ipsos, & præstandas illis præfecturas, dignitates, siue Prælaturas, quin vero oportet quammaxime, vt non amplietur, quoad hoc Constitutio supradicta, sed obseruetur ad literam, & in suo remaneat vigore. Sint contenti, qui eiusmodi sunt, vt æquitatis, bonitatis, atque benignitatis gratia, iuxta probabilem quorumdam opinionem, contra probabiliorem, vt nedicam, contra conscientiam, & contra omnem prorsus rationem, admittantur, & recipiantur ad Ordinem. Nam quod neophyti, id est, noui in fide, non admittantur, seu admitti debeant, ad Præfecturas, siue Prælatias, etiamsi sint ex Gentilibus orti, & nati, cum non sint veterani milites, sed noui, & ex nouiter conuersis descendentes, in sacris Canonibus, atque Concilijs, multa id nos iura, & capitula docent. In primis facit ad hoc *cap. prohibemur, dist. 48.* vbi id expresse habetur, & Concilium Nicænum cap. 2. quod habetur *in cap. quoniam, eadem dist. 48.* Concilium etiam Sardicense canone 13. & Laodicense cap. 3. Diuus etiam Gregorius lib. 4. Moral. idipsum aperte dicit, sed expressius in epistola, quam scripsit Syagrio Episcopo, atque alijs Episcopis, quæ habetur lib. 7. epist. 100. & refertur *in cap. sicut neophytus 48. dist. supradicta*, vbi ad hoc propositum, dicuntur plura, eaq. notatu digniſſima, quæ facile potest videre quilibet. Sed præterea ratio in id est appositissima, nam, vt inquit Innocentius Papa I. in epist. 12. quæ est ad Aurelium: *Miserum est enim fieri magistrum, qui nesdum nouit esse discipulus. Summumq. sacerdotium adipisci, qui in nullo sacerdotij gradu prius fuit exercitatus.* Hinc & *in cap. constituit. 17. q. 4.* quod est desumptum ex Concil. Toletan. 4. cap 64. habetur, *vt Iudæi, aut ij, qui ex Iudæis sunt, officia publica nullatenus appetant.* Redditurq. ibidem ratio,

Qualiter intelligenda sit supradicta Constitutio, circa descendentes ex Iudæis, seu Saracenis.

Dignitates nō sunt conferendæ nouiter conuersis, siue sint ex Gētilitate, siue ex Iudaismo.

ratio, *Quia*, inquit Concilium, *ſub hac occaſione Chriſtianis iniuriam quandoque faciunt*. Facit & ad hoc *cap. nulla officia, diſt.* 54. vbi ſimilia verba habentur, & Gloſſa explicando verba illa, *Iudæis*, dicit eſſe intelligenda de Iudæis, de nouo ad fidem conuerſis, vel de illis, qui ex familia ipſorum ſunt. Multa ad id iura, & capitula poſſent adduci, quæ breuitatis cauſa facio miſſa, cum ſi hæc obſeruari velint, ſuperq. ſatis ſupradicta ſufficiant.

Tertia Concluſio.

Qualiter ſit intelligenda dicta Conſtitutio, ſi ea deſcendentes ex hæreticis.

Per ſupradictam Pauli Quarti Conſtitutionem, à Prælationibus, & dignitatibus etiam excluduntur hæretici, & ex eis deſcendentes, quorum corpora & oſſa, intra quartam generationem, fuerint concremata, & igni tradita. Hæc concluſio conſtat expreſſe, ex ſupradictis Conſtitutionibus, & ex his, quæ circa earum explicationem, atque declarationem in primo Tomo diximus, quæſt. 19. art. 7. notab. 4. Nam verba illa, *quorum corpora, & oſſa*, in dictis Conſtitutionibus contenta, ad ſupradictos tantum hæreticos referuntur, debentq. referri. Hi enim ſolummodo ſunt, qui à iudicibus ex relatione Inquiſitorum, propter amiſſam fidem ſemel receptam, ab eadem apoſtatantes, debent ac ſolent concremari, & igni tradi. Quod cum Bonifacius VIII. *in dicto cap. ſtatutum, et 2. de hæreticis, lib. 6.* reſtrinxerit, atque limitauerit, ſolummodo ad primum, & ſecundum gradum, per paternam lineam, per maternam vero ad primum, vt ſupra diximus, prædictus Paulus IV. quantum ad Præfecturas, & Prælatias, reſpectu Fratrum noſtri ſacri Ordinis, extendit, atque ampliauit, vſque ad quartum ex vtraque parte, paterna ſcilicet, atque materna incluſiue. Sed aduertere licet, quod vtitur dictione copulatiua, *ac*, quæ dictio vtraque verba coniungit, præcedentia, & ſubſequentia, qua, meo quidem videri, ſignificatur, ac datur intelligi, quod ad hoc, vt ſupradicti ex hæreticis, vt præmittitur, intra quartum gradum deſcendentes, ab officijs Ordinis, & dignitatibus, per dictam Conſtitutionem excludantur, atque videantur excludi, non ſufficit, quod aliqui ex ſuis progenitoribus intra quartum gradum, propter hæreſim, ſiue perfidiam fuerint damnati, verumetiam requiritur, ac neceſſum eſt, quod propterea in eadem hæreſi, atque perfidia perſiſtentes, eorum corpora, & oſſa fuerint ſimul concremata, & igni tradita. Nam ſi propter ſupradictam hæreſim atque perfidiam, ſemel fuerint condemnati, non tamen etiam concremati, ſed Eccleſiæ reconciliati, crediderim, eſtq. grauiſſimorum ſententia & opinio, quod non in dicta Conſtitutione comprehenduntur, neque per illam, etiam ſtando in ipſius rigore, ſupradicti excludendi ſunt ab officijs Ordinis, prout in ſimili caſu, de eiſdem hæreticis agens, *ſupradictum cap. ſtatutum*, doctiſſimus Symancas explicat, etiam ſi toc annis Inquiſitoris fuerit officio functus, lib. ſuo Catholicarum Inſtitution. tit. 29. num. 15. & idem tenet Nauarr. lib. 5. Conſil. de hæret. conſ. 22. num. 2. Qua de re videatur P. Frater Emmanuel Rodriguez tom. 1. qq. Regular. quæſt. 14. art. 7. vbi ſupradictæ adhæret opinioni. Quam, & dicit tenuiſſe olim, doctiſſimum Doctorem Grado, in Salmanticenſi Academia iurisperitiæ Cathedraticum primarium, & Reuerendiſſimum etiam Fratrē Franciſcum à Camora, Generalem quondam Miniſtrū, huius noſtri ſacri Ordinis, qui interrogatus hac de re in quodam Prouinciali Capitulo, à Patribus Diffinitoribus noſtræ almę Prouinciæ ſancti Iacobi, Reſpondiſſe dicitur, quod ſolum ij hæretici, ſeu ex hæreticis deſcendentes, qui, vt tales condemnati ſunt, ac eorum corpora

Hoc eſt valde notandum ſpro deſcēdentibus ex aliquibus, q olim fuere hęretici, non tñ damnati, aut ſuorum corpora igni tradita.

ſiue

ſive oſſa, intra quartum generationem, propterea fuerunt concremata, & igni tradita, in ſupradicta comprehenduntur Conſtitutione, non vero alij deſcendentes ex his, qui, vt hæretici, fuerunt damnati, non tamen concremati, ſed vnitati Eccleſiæ reconciliati, ita vt non ſufficiat, quod facta fuerit condemnatio ſola, ſed vlterius requiratur corporum combuſtio, aut ipſorum ſtatuarum. Facit ad hoc Concil. Tolet. & refertur 1. q. 4. *cap. non imputatur*, vbi deſcendentes ex hæreticis, qui poſtmodum reconciliati ſunt, in priſtinos honores reſtituuntur. Eſt præterea prædicta explicatio, & declaratio, non ſolum iuri conſona, ſed & æquitati, ac rationi multum conformis: nam lex pœnalis omnis, continens aliquid contra generalem regulam iuris communis, ſeu aliquid ſtrictius præcipiens, intelligi, atque interpretari debet, non quidem late, ſed ſtricte, vt quanto minus fieri poterit, corrigat ius commune, prout habetur *in cap. cum deſſetus. de conſuetudine. & in l. fin. C. de iure deliberandi, & l. ſi verbo. §. de vire. ff. ſolut. matrimon.* facit & *cap. quæ à iure, de Regul. Iuris, lib. 6. & lex benignitas. ff. de legibus*: cum igitur ſupradicta Conſtitutio pœnalis ſit, & aliquid continens contra, aut ſaltem vltra terminos Iuris communis, non ampliari debet, ſed potius reſtringi, & ſatis eſt, quod aliquid operetur, ſeu in aliquo, aut aliquibus, ſuum ſortiatur effectum, quamuis non in omnibus: quod eſt multum notandum, atque memoriæ commendandum.

Lex penitus ea tuenda aliquid contra ius cõmune nõ late, ſed ſtricte debet interpretari.

Quarta Concluſio.

Deſcendentes ex ſupradictis Iudæis, Sarracænis, ſeu hæreticis, vltra quartum gradum, non in ſupradicta Conſtitutione comprehenduntur, ſed poſſunt in noſtræ ſacræ Religionis Prælatos, & Superiores præfici, eligi, atque aſſumi. Hæc Concluſio eſt expreſſa, grauiſſimi Doctoris Navar. lib. 5. Conſil. de hæreticis, conſ. 22. num. 5. vbi reſpondens ad tertiam multarum quæſtionum, quæ ibidem ſibi fuerunt propoſitæ, circa prædictas Pauli Quarti, & aliorum Summorum Pontificum Conſtitutiones, poſtquam ab eo fuit quæſitum, An prohibitio præfata, ab officijs Ordinis, præbendis, atque dignitatibus, excludat omnes, quos vulgus Luſitanum, & etiam aliqua pars vulgi Hiſpaniæ, appellat *Chriſtianos nouos*, etiam ſi ipſorum maiores, ante quintam generationem, ad fidem fuerint conuerſi, qui tamen numquam ad vomitum redierunt? Reſpondet, omni eſſe proculdubio, quod non excludit eos, neque extenditur ad ipſos. Cuius & rationem reddit, quoniam cum ipſimmet Conſtitutio ſe reſtringat, ad deſcendentes ex huiuſmodi, intra quartam generationem tantummodo, in expreſſis non eſt locus coniecturis, *iuxta l. contenus. §. cum ita. ff. de verborum oblig.* Idem omnino, ac eiſdem verbis tenet ſupradictus Pater Frater Emmanuel Rodriguez 1. Tomo Quæſtionum Regular. quæſt. 14. art. 6. qui & addit, quod cum in dictis Conſtitutionibus, Summi Pontifices, clare, atque diſtincte loquantur, de deſcendentibus ex ſupradictis, ex genere maculato, intra dictum quartum gradum, non habent locum, neque extendi debent, ad gradus collaterales; ita quod Religioſus ille, cuius patruus ex parte patris, ſeu auunculus ex parte matris, pœna combuſtionis propter hæreſim fuerit damnatus, aut aliqui ex ſuis aſcendentibus collateralibus, non excluditur, neque comprehenditur in dictis Conſtitutionibus, cum vt dictum eſt, eadem de collateralibus nullam mentionem facientes, ſupradictam pœnam non imponant, niſi ſolummodo deſcendentibus ab huiuſmodi ex genere maculato, quacum-

Deſcendentes ex Iudæis, Sarracenis, ſiue hæreticis, vltra quartum gradum, in dicta Conſtitutione non cõprehenduntur.

Hæc Conſtitutio non etiam habet locũ in illis, quorum conſanguinei collaterales fuere hæretici, & etiam illorum corpora & oſſa conſumata, & igne tradita.

que ex ſupradictis rationibus, intra quartam generationem, per lineam rectam incluſiue. In expreſſis enim non eſt locus coniecturis, & vt dicitur, odia reſtringi, fauores vero conuenit ampliari.

Quinta Concluſio.

In dicta Conſtitutione nõ cõprehenduntur, Neophyti ex parentibus Gentilibus nouiter ad fidẽ conuerſis, deſcendentes.

Neque etiam in ſupradictis Conſtitutionibus, comprehenduntur Neophyti ex parentibus Gentilibus nouiter ad fidem conuerſis, deſcendentes. Hanc concluſionem tenet expreſſe ſupradictus Pater Frater Emmanuel Rodriguez loco ſupra citato, art. 5. ibi; *ſecundo eſt aduertendum*, vbi dicit, quod licet nouiter conuerſi, ad fidem ex Gentilitate, rariſſime ad presbyteratum, & ad Epiſcopatum aſſumantur, prout conſtitutum habetur in Concil. Nicæno cap. 1. & 2. cuius meminit Gratianus *in cap. quoniam. 48. diſt.* & in Concilio Arelatenſi 2. ſub Syluestro Pontifice huius nominis primo, & in Concilio Laodicenſi, celebrato ſub Liberio Pontifice Romano cap. 3. atque in multis alijs Concilijs, & Summorum Pontificum epiſtolis, in præſentiarum tamen, & quantum attinet ad præſens noſtrum propoſitum, ſupradicti Neophyti, ex parentibus ad fidem ex Gentilitate conuerſis, deſcendentes, etiam intra quartum gradum, haudquaquam in ſupradictis Conſtitutionibus comprehenduntur. Quod & conſtare poteſt ex ipſismet; nam agendo de Iudæis, Sarracenis, ſeu Mahometanis, atque hæreticis, & ſimili labe infectis, nulla omnino mentio fiat de ſupradictis Neophytis, & deſcendentibus ex parentibus Gentilibus, nouiter ad fidem conuerſis. Nam, vt notum eſt in iure, lex pænalis, & exorbitans non extenditur, neque extendi debet, de vno caſu ad alium, neque de vna perſona ad aliam, propter ſimilitudinem rationis. Ex quo infertur, quod admittentes ad prælationes ſupradictas, aliquem, ſeu aliquos ex ſupradictis Neophytis, deſcendentibus ex parentibus, ex Gentilitate nouiter ad fidem conuerſis, non incidunt in pœnas poſitas, in ſupradictis Conſtitutionibus, neque electi ipſi renuntiare illas tenentur, cum per eas, ad id minime ſint inhabiles. Loquor de rigore, & dico q̃ ſuſtineri poteſt hæc opinio ſtando in puncto iuris; nam ſecus eſt, & aliud forte erit dicendum, de conuenientia, & congruentia, nempe quod non conueniat, aut expediat, deſcendentes ex huiuſmodi ita nouiter conuerſis, ad prælationes vt admittantur, cum non ſint in fide veterani milites, neque à talibus deſcendentes. Qua de re videatur Couar. *in cap. fi furioſus. 1. par. §. 2.* & Doctor Ignatius Lopez à Salzedo, Iuris Pontificij in Complutenſi Academia Cathedræ primariæ profeſſor, in practicam Illuſtriſſimi, ac doctiſſimi viri Domini Ioannis Bernardi Diaz de Lugo, Epiſcopi Calaguritani, cap. 23. tit. de Neophytis, vbi & late explicat, quinam dicantur Neophyti, ſeu Neophytorum proprie comprehendantur nomine: qualiter etiam officia Eccleſiaſtica, & ſecularia Neophytis prædictis ſint, aut fuerint olim interdicta. Aduertendum tamen eſt, quod in ſupradicta noſtra concluſione, non ſit mentio à nobis, de omnibus in vniuerſum Neophytis, ita vt contra ſupradicta, comprehendantur in eadem, Iudæi, ſeu ab ipſis intra quartum gradum deſcendentes, ſed tantummodo de Neophytis Gentilibus, & deſcendentibus ex parentibus ex Gentilitate nouiter ad fidem conuerſis. Hactenus de iſto Articulo.

Lex pænalis, & exorbitans, nõ extenditur de vno caſu ad alium, neque de vna perſona ad aliam, propter ſimilitudinem rationis.

Loquendo de decentia, & cõgruentia, non expedit eiuſmodi Neophytos, ex Gentilibus nouiter ad fidem cõuerſis deſcendentes, ad Prælationes aſſumi.

ARTI-

ARTICVLVS II.

n pœnæ poſitæ in ſupradictis Conſtitutionibus, contra deſcendentes ex Hæreticis, quorum oſſa, & corpora, intra quartam generationem, igni fuerint tradita, & concremata propter hæreſim, comprehendant etiam eos, qui nati fuerunt, priuſquam ipſorum parentes laberentur in dictam hæreſim?

QVæſtio hæc difficillima eſt, multumque anceps, & dubia, & quæ vtrinque, magnos habet fautores, rationes, & argumenta fortiſſima, maiamq. pro vtraque parte probabilitatẽ. Et vt quod quæritur, planius fiat, ponamus caſum, & ponamus exemplum, in eo Religioſo noſtri ſacri Ordis, cuius tritauus, ſeu tritaua, propter hæreſim igni fuerunt traditi, & oncremati, attamen eiuſdem filij, iam erant nati, quando ipſi prolapſi ſunt hæreſim; idemq. dico de patre, aut matre, nam de ſimilibus ſimile eſt iudium. Quæritur nunc, An eiuſmodi Religioſus, in ſacra noſtra Religione, vllo odo in prælatum præfici poſſit, & aſſumi? In qua quidem quæſtione diffienda, vt certa ab incertis ſeparemus, certiſſimum eſt, quod ſi certo ſcitur, que legitime probatur, Religioſum prędictum, à dictis parentibus deendere, ſeu ab aliquo ipſorum, poſt hęreſis commiſſum crimen, ratione aius eorum corpora, ſeu ſtatuę, igni fuerunt traditæ, & concrematæ, nulldubium eſt, & iſte talis in noſtro ſacro Minorum Ordine, nullo modo poſt in Superiorem, ſiue Prælatum præfici, atque aſſumi, ſtando in dictis conſtitutionibus, & quod tam ipſe electus, prælatiam ſiue dignitatem acceptãs, uam electores, hoc ſcientes, atq; eumdem eligentes, incidunt in pœnas in ſupradictis Conſtitutionibus conſtitutas. In hoc nulla eſt differentia, aut ontrouerſia, nec opinionum varietas, imo vero Doctores omnes vnanimi onſenſu in eo conueniunt, explicantes, atq; declarantes Conſtitutionem onifacij VIII. quæ incipit ***ſtatutum***, poſitam in lib. 6. tit. de ſupradictis Hæeticis. Sed difficultas eſt, de illo, qui deſcendit à dictis progenitoribus, ropter hęreſim concrematis, atque igni traditis, ſed tamen ipſe, antequam prædictum hæreſis crimen laberentur, natus erat, & idem dico, de ipſorũ arẽtibus, auis, proauis & ſimilibus nępe, quod iam nati erant, antequa hæeſis crimen cõmitterent, de hoc eſt præſens difficultas! Qua de re, duæ ſunt xtremæ opiniones. Quidam enim dicunt prædictum Religioſum, nihilomius in ſupradictis conſtitutionibus comprehendi. Quam opinionem, loquen o de alio ſimili caſu, tenet Couar. lib. 2. Variarum reſolution. cap. 8. num. 4. k 5. i bi, ***quæritur quid dicendum ſit de filijs Hæreticorum***. Et Didacus Perez ib. 4. ordinam. l. 3. tit. 9. Et Greg. Lopez, in Legem Regiam 2. tit. 2. par. 7. & lij, quos refert Simancas lib. ſuarum catholicarum inſtitut. tit. 29. num. 22. nter quos refert Doctiſſimum P. Fr. Ildephonſum de Caſtro, noſtrę huius eligionis, ſed præſertim Prouincię D. Iacobi, magnũ decus, & ornamentũ, ib. 2. de iuſta Hæreticorum punitione, cap. vlt. & libro de poteſtate legis ęnalis, cap. 7. Et fundari poteſt hęc opinio, in duabus ſummorum Pontiff. Conſtitutionibus, quæ generaliter loquuntur de filijs Hęreticorum, eorum nquam, qui tempore mortis fuerũt hæretici. Prima conſtitutio habetur ***x cap. filij, de Hæreticis lib. 6.*** quæ eſt Alexand. IV. ***vbi filij eorum, qui in articulo mortis hæreſim commiſerunt, pœnas Canonicas patiuntur, patiq. præcipiuntur.*** Et certum eſt, quod prędictum capitulum, loquitur de filijs natis ante commiſum crimen, ſiquidem loquitur de hæreſis crimine cõmiſſo, in mortis artic..

Explicatur Articuli Titulus & in quo ſtat ipſius difficultas.

Duæ hac de re opiniones. Prima opinio.

Secunda

Secunda conſtitutio habetur, in iam pluries citato *cap. Statuũ el 2. eodem tit. de hæreticis in 6.* quod eſt Bonifacij VIII. vbi omnino idipſum præcipitur, & dicitur, *quod prædictorum Hæreticorum filij infames eſſe dicantur, cum ingens ingeſt hæreticorum, qui tales deceſſiſſe probentur.* Ex quibus vltimis verbis deducit ſupradictus Didacus Perez, quod ad hoc, vt tales filij infames eſſe dicantur, infamia iuris, ſufficit probari, parentes eorum Hæreticos deceſſiſſe, ſiue ante commiſſum crimen nati fuerint, ſiue vero poſt. Certe prædictæ Conſtitutiones magnam vim habent, ad dictam ſententiam comprobandam, atq; corroborandam.

Quibus & accedit non incongrua ratio, quam adducit prædictus Simancas, loco ſupracitato, nam cauſa punitionis hæreticorum in filijs, eadem eſt in filijs quocumq; tempore natis, ſiue ante cõmiſſum hæreſis crimen, ſiue vero poſt. Eſt enim hæreſis, vitium quoddam ſpirituale, non trahens à carne ſuum ortum, & originem, aut cum ipſa, vllo modo habens commercium: quo fit, vt diſtinctio illa, quæ in alijs criminibus obſeruari ſolet, de illis, qui naſcuntur ex infecta radice, ſiue, è contra, quæ, & forſan locum haberet in filijs Adam, antequam ipſe peccaret, ſi aliqui nati fuiſſent, An ſcilicet, illi contraherent peccatum originale, necne? locum non habeat in delicto, & caſu ſupradicto, cum id fiat, nõ propter carnalem deſcendentiam, ſed punitionis cauſa, vt dictũ eſt, & cauſa punitionis hæreticorũ, eadem eſt, in filijs, & deſcendentibus quocumque tempore natis, ſiue ante, ſiue poſt hæreſis admiſſum crimen. Propter hæc argumenta, atque his rationibus fundati, multi hanc ſententiam amplectuntur, quam & dicit ſupradictus Simancas, quotidiano vſu comprobari.

Secũda opinio. Sed alia eſt, aliorum opinio, quibus & ipſe, pro eo quod benignior ſit, vehementer aſſentior. ij dicunt hæretici cuiuſcumque, catholicum filium, natum antequam pater in hæreſim laberetur, ſeu propter eam fuerit punitus, ac igni traditus, neque infamem eſſe reputandum, neque pœnis contra hæreticos poſitis obnoxium. Et quod iſti Doctores dicunt, de hæreticorum filijs in communi loquendo, dicendum perinde videtur, de ſupradicto religioſo, cuius parentes, aut alter eorum, propter hæreſim fuerunt concremati, & igni traditi, ſi tamen ipſe, aut ſui aſcendentes nati fuerunt, ante hæreſis commiſſum crimen. Hanc ſententiam tenere dicit Simancas, Calderinum, tit. de hæreticis, conſil. 3. Petrum, Cynum, & Angelum, *in l. quiſquis. C. ad legem Iuli.* Præpoſitum, *in cap. quo iure, diſt 8.* Dominicum, *in cap. 2 §. hæreſes, de hæreticis, lib. 6.* Alphonſum à Carthagena, in quodam conſil. queſt. 7. Tiraquel. de iure primogenitorum, queſt. 31. nu. 4. & alij quos ibi citat, & ego breuitatis cauſa facio miſſos: ſed poſt alios tenet eandem ſententiam ſupradictus Salzedo, in practica criminali Canonica, c. 23. nu. 22. & P. F. Emman. Rodrig. tom. 1. qq. regularium q. 14. art. 3. quæ duæ ſententiæ, & opiniones, poſtquam vt diximus, de mente Doctoris Simancas, ambę probabiliſſimæ ſunt, & hinc inde pro vtraque parte, grauiſſima, habent rationes, cum tamen, vt ipſe ibidem dicit, vltima hæc benignior ſit, atque rationi, & æquitati conformior, cui & propterea, ipſe libenter, atque vehementer aſſentitur. Idem & ego in præſentiarum facio, ac pro ea ſequentem ſtatuo Concluſionem.

Religioſus deſcendens ex parentibus hæreticis, ante hæreſis commiſſum crimen, non cõprehenditur, in dicta conſtitutione.

Concluſio.

AD hoc, vt ſupradicti religioſi, deſcendentes ab hæreticis intra quartum gradum, incurrant pœnas contra ipſos poſitas, in dictis conſtitutionibus, neceſſum eſt, quod ab eiſdem deſcendant, poſtquam hæreſis crimen commiſerunt, nec ſufficit, quod ab ipſis trahant ſuam deſcendentiam, & originem,

inem,ſi ipſi,aut eorum aſcendentes &parentes,nati fuerunt ante dictum commiſſum crimen. Hæc concluſio,vt credo,eſt vera, & conformis ſecun-æ ſententiæ propoſitæ: ſed intelligenda, practicanda atque tenenda eſt, uando id certo conſtiterit,ac fuerit certiſſimum,& notorium, ſupradictos atos fuiſſe,ante cómiſſum crimen;etenim ſi res ſub dubio ſit,& reuera du-itatur,atq; ignoratur,an nati fuerint ante,vel poſt hæreſis cómiſſum crimé uid tunc temporis ſit tenendum, & dicendum, patebit inferius, in ſpecia-ibus,& particularibus Articulis,qui hac etiam de re,à nobis proponentur. n caſu tamen noſtræ concluſionis, quando ſcilicet, id eſt omnino certum tque notorium, quod noſtra concluſio ſit vera, atque tenenda,probatur ultis iuribus, & rationibus.Sed Primo ex Concil. Tolet. 15. cap.1. quod eſertur 1.9.4.*cap. non imputatur*, vbi parentes cuiuſdam Hæretici reconci-ati, quin vero ipſius filij, in priſtinos honores reſtituuntur,& mox ſubiun-itur, *quod etiam de filijs eorum,decreuimus obſeruandum, qui poſt admiſſum parentum prænominata profanationis ſcelus,nati eſſe proſuntur, ex gratia,& indulgentia.* Verba ſunt expreſſa prædicti Concilij. Ex quibus facile licet colligere, quod illi tantum filij ex gratia,& indulgentia in priſtinos honores fuere reſtituti, ipſaq. gratia & indulgentia indigebant, qui nati ſunt poſt hæreſis admiſſum parentum crimen, & poſt parentum ſuorum infidelitatem, non vero alij, qui ante prædictum crimen nati ſunt.Namq. cum in ſuo intero ſtatu ſemper permanſerint,nulla tali indigebant reſtitutione, gratia, ſiue indulgentia.Hoc quidem argumentum eſt fortiſſimum, atque vrgentiſſimum.Nec omnino ſatisfacit ſolutio,quam ad ipſum affert Couar.loco ſupra citato, dicendo prædictum Concil.& ipſius Decretum, non conuincere, cũ ipſum non fuerit Generale,ſed Prouinciale,&c. nam quamuis hoc ita ſit,aut oret,& Concil.prædictũ non conuinceret vt generale fauet tamen,multum dictæ noſtræ opinioni,& reſolutioni, propter maximã auctoritatẽ,eorũ qui præfato Concil.interfuerunt,& ſatis eſt,quod hanc ſententiam fuerint amplexati,tot,tantiq. grauiſſimi Patres & Doctores, qui eidem interfuerunt, ſiue fuerit Generale, ſiue vero Prouinciale, pro nunc non curo. Sed præterea fauet huic noſtræ opinioni,& ſententiæ,auctoritas. D.Auguſtini,qui in quadam Epiſtola num.75. dicit, *non imputanda eſſe filijs,parentum peccata,quæ eſt eorum natiuitatem à parentibus commiſerunt.* Verba ſunt expreſſa.Et ſupra Deut.q.42.inquit, *filios natos ante peccatum patris, eſſe prorſus à pœna immunes; non enim*,inquit,*trahit aliquid ex patre,qui iam natus erat, quando ille pater peccauit*,& habetur in *cap. non imputatur*, & *cap. iam itaque* 1. q. 4. Ecce qualiter. B. Auguſt.amplectitur,mentionemq. facit illius generalis Regulæ,quod nati filij poſt commiſſum crimen, ex infecta radice procedunt, non vero alij.Cui & accedit ratio potiſſima,nam filius antequam generetur, dicitur eſſe in patre, tantummodo ſecundum corpoream, ſiue corporalẽ ſubſtantiam,& ſecundum potentiam generatiuam,quo modo dixit olim D.Paulus, ad Hebr.7.Leui fuiſſe decimatũ in lumbis Abrahæ:ad poſtquam eſt genitus, iam alio, atq; diuerſo modo, eſt ipſius patris actu filius:ergo alia longe, ratio habenda eſt,de filijs ante generationem, & poſt ipſam; ac proinde de filijs natis poſt commiſſum crimen, dicendum eſt, dicique merito poteſt, quod ex infecta radice nati ſunt, non vero de illis, qui nati fuerunt,antequam crimen committeretur.

Non imputari debent filijs parentum peccata,quæ poſt ipſorum natiuitatem commiſerunt.

Secundo probatur eadem concluſio, à ſimili ex quodam Decreto Imperatoris Conſtantini, & habetur in *l. 2. C. de libertis,& eorum liberis*;vbi cautum eſt,vt crimen patris,noceat naſcituris filijs,nõ autem illis, qui tempore criminis cómiſſi, iam nati,& concepti fuerant.Habetur enim ibi,quod tã liberti,

berti eorumque filij propter ingratitudinem, reuocentur in seruitutem, iuxta Athenienſium leges, de quibus meminit olim Valer. Maxim. libro 6. c. 1. quam legem ferens ſupradictus Conſtantinus, poſt alia, inquit, intelligendã eſſe, de filijs, qui poſtea nati fuerint, & ſubdit, *quoniam illis filijs delicta parentum non nocent, quos tunc eſſe ortos conſtiterit, dum libertate illi potiuntur*: ergò idem omnino erit dicendum in caſu noſtræ concluſionis, de illis, quos certo conſtiterit, natos eſſe, atque conceptos, ante parentum ſuorum commiſſum hæreſis crimen. Cui rationi etiam fauet, auctoritas illuſtrium illorum, atque celeberrimorum virorum, qui interfuerunt condendis Hiſpaniarum legibus, Septipartitis nuncupatis, vulgari verò ſermone. *las ſiete partidas*, eiſque ſtrenuam operam nauarunt, qui quidem, lege 6. tit. 27. par. 2. ſupradictam filiorum diſtinctionem ſequuti, de his filijs, qui ante vel poſt commiſſum crimen nati ſunt, poſt alia dixerunt, ſapientiſſimos, atque vetuſtiſſimos Hiſpanos maiores noſtros, in pœnis conſtituendis, hanc ſemper rationem obſeruaſſe. Quod etiam ſeruãt Regię leges 4. & 5. tit. 1. lib. 4. ordinamenti, & l. 3. tit. & lib. eodẽ ergo idipſum in noſtro propoſito caſu, eſt dicendum: Præſertim, cum & ad id accedat etiam ipſa naturalis & viua ratio, quæ recte inſtituta, & expulſis tenebris, idem omnino docet. Nam ſi filius natus ante dignitatem patris, non conſequitur ipſius prærogatiuas, & honores, vt habetur, in pluribus legibus *in l. Paul. ff. de ſtatu hominum, & l. qui in vtero eſſi ff. eod. tit. & l. Emancipatum. ff. de Senatoribus, vers. ſiquis conceptus, l. ſiquis decurio, 3. l. nec Dorotheum. l. Deciſtij. l. Nominem. l. Diua memoria. l. vlt. C. de Decurionibus lib. 10. l. Senator C. de dignitatibus lib. 12 l. ſi Cohortalis. C. de Cohortalibus. lib. 12. l. filij. §. Senatores ff. ad municipalem. §. ex contraria, inſtit. de ingenuis*: multo ergo minus, illi nocere debet crimen patris, poſt eius natiuitatem commiſſum, cum odia reſtringi, fauores vero conueniat ampliari, iuxta regulam, *in cap. odia, de regul. iuris*, & iniquiſſimum ſit, vt quiſpiam alterius odio grauetur, vt habetur, *in l. ſi quis in ſuo §. 1. C. de inoff. teſtam. l. D. Marco. C. de quæſtionibus*. Quibus quammaxime fauet, *cap. 2. qui filij ſint legitimi, cum Gloſſ. verbo, qui nati fuerant ante latam ſententiam*, vbi dicitur, *quod cum de commodo alicuius tractatur, tempus conceptionis ſpectandum eſt, & quod in tali caſu, pro iam nato habetur, qui in vtero eſt*. Ad quod probandum, dicta Gloſſa allegat omnia ſupradicta iura, & leges, multaq. alia, quæ illic licebit videre, quæ à me breuitatis gratia prætermittuntur.

Filius natus ante dignitatẽ patris ipſius, honores, & prærogatiuas non cõſequitur.

Tertio, ad probandam, atque corroborandam ſupradictam cõcluſionem, accedit quædam noua ratio, quam affert ſupradictus Simancas, loco ſupracitato, num. 29. & 30. vbi inquit, quod nulla eſt lex, quæ nominatim filios natos, ante patris hæreſis commiſſum crimen puniat, & quod generali filiorum appellatione, illi cenſeri non debent comprehenſi, cum ſit eorum ratio diuerſa, videaturque indignum, vt catholici, & innocentes filij, ante patris hæreſim geniti, tanto rigore, tantaq. ſeueritate puniantur, cum legũ ſeueritas, benigna interpretatione moderanda, & temperanda ſit, vt dixit Fabius olim declam. 6. Ad quod etiam facit, quod dixit olim Iuſtinian. *in l. legem. C. de naturalibus, liberis*. vbi ait, *quod qui alieno laborant vitio, miſericordia digni ſunt*, quod exemplo, atque ſententia Plutarchi, in immanẽ crudelitatem Syllæ latiſſime proſequitur ibidem. Neque vero argumenta in contrarium adducta, vt dicere teneamur oppoſitum, vllo modo conuincunt, vt patebit reſpondendo per ordinem ad ipſa.

Ad primum, continens Conſtitutionem ibidem adductam, ex Alexandro IV. meo quidem videri, facili negocio reſpondetur, dicendo quod dicta Conſtitutio, vt patebit intuenti, nihil de filiorum pœnis aſſerit, nec de his,

filijs

filijs quidquam loquitur, qui ante patris hæreſim commiſſam nati ſunt. Solummodo enim ibi quæritur, vtrum filius illius, qui verbo tenus, in mortis articulo, crimen hęreſis commiſit, admittendus ſit, ad probandum patrem ſuum, in tali articulo non fuiſſe ſanæ mẽtis. Cui difficultati, reſpondet Alexand. Papa, quod ſi pater erat infamatus, aut de hęreſi ſuſpectus, nõ admittitur. Si vero non erat infamatus, neque ſuſpectus de hæreſi, admittitur. Itaque ſolummodo ibidem definitur, filios & hęredes admittendos eſſe, ad probandam innocentiam eius, qui mortis tempore fuit hęreticus. Ex hoc autem, nihil aliud poteſt cõcludi, quam quod Hæreticorum filij, ſiue hoc, ſiue illo tempore nati, admittendi ſunt ad probandam innocentiam ſuorum parentum, quemadmodum hęredes etiam extranei, ab ea defenſione non excluduntur, *per cap. filij, & haredes, de hæreticis. lib. 6.* Ex eo autem non colligitur, ſed neque colligi poteſt, quod & omnes iſti incidant in hæreticorum pœnas, nec talis facultas datur ibi prędictis filijs, vt à pœnis iuris ſe liberent, in quas incidunt hæreticorum filij, cum iuxta ſuprapoſitam Concluſionem, qui ante crimen commiſſum nati ſunt, in nullas inciderint, ſed datur illis talis facultas, vel ad defendendum ſua bona, vel ad liberandos ſeipſos ab infamia facti, ſeu vulgi, ne quando contra eos allegari poſſit, eſſe hęreticorum filios. Ex hoc autem non colligitur, quod in hæreticorum pœnas incidant filij, qui ante hæreſis patris commiſſum crimen, ſunt nati, & procreati.

Ad ſecundam Conſtitutionem Bonifacij VIII. Reſpõdetur ſimiliter, quod quamuis ibidem contineatur, quod filij, & nepotes illorum hęretici eſſi, qui tales eſſe, vel in eo ſtatu deceſſiſſe probantur, pœnis ibidẽ poſitis comprehendantur, ex quo videtur ſatis eſſe, quod parentes deceſſerint hæretici, ad hoc, quod comprehendat etiam conſtitutio, eos filios, qui ante hæreſis crimen nati ſunt, cum poſt mortem eorum ab illis generari nequiuerint, re tamen attente, ac penitus conſiderata, non id, quinvero contrarium ex ſupradicta Conſtitutione colligitur. Nam in ea Conſtitutione in primis nulla propoſita quæſtio fuit, de filijs natis, ante vel poſt commiſſum patris hęreſis crimen, neque quidquam circa ipſos ibidem decernitur, quo ſupradicta iura, & leges à nobis adductæ, abrogatæ eſſe videantur, ſed quod ibi ſumm. Pontif. Bonifacius VIII. determinare decreuit, ſolummodo fuit, quod ſunt infames illi hæreticorum filij, qui tales deceſſiſſe probantur. Ex hoc autem non licet colligere, quod filij nati, & geniti ante commiſſum patris hęreſis crimen, in pœnis ibidem poſitis comprehendantur, aut prędicta infamia notentur; quinvero contrarium, nempe, quod etiamſi ſint poſt hæreſis commiſſum crimen nati, non in dictas pœnas incidant, aut vt infames habeantur, niſi ſimul probetur, quod ipſorum parentes in hæreſi, & perfidia ſupradicta deceſſerunt, Nam ſi poſtquam in hæreſim inciderunt, fuerunt poſtmodum Eccleſiæ reconciliati, etiam dicti filij, poſt hæreſis crimen nati, virtute ſupradictæ Conſtitutionis, non in infamiam, neque in hæreticorum pœnas incidunt. Videatur hac de re, ſupradictus Simancas, loco ſupracitato, maxime. num. 33. & 34. & P. Fr. Emanuel Rodrig. vbi ſupra q. 14. art. 3. vbi propter hanc ſpecialem rationem dicit, quod officium Sanctum Inquiſitionis, in hæreticorum ſaccis benedictis, vulgo dictis *San Benito* pro illis qui poſt commiſſum hæreſis crimen, Eccleſiæ fuerunt reconciliati, ponuntur ſequentia verba. *N. hæreticus reconciliatus*, vulgariter, *N. Hæretico reconciliando*. Ad inſinuandum, & denotandum, quod filij talis hæretici, etiam poſtmodum nati, non incurrunt in pœnas iuris, contra filios hæreticorum poſitas, ſiquidem ipſorum patres, non deceſſerunt in ſua hære-

Nota hoc pro deſcendẽtibus ex hæreticis Eccleſiæ poſtmodum reconciliatis.

hæretica pranitate, ſed vnitati Eccleſiæ fuerunt reconciliati. Quanto ergo minus, qui antè commiſſum hæreſis crimen, fuerunt nati, & procreati? per quæ, ſuperque ſatis patet ſolutio ad ſupradictas Conſtitutiones.

Ad rationem vero adductam de hæreſi, qua dicitur, quod hæreſis eſt vitium quoddam, mere ſpirituale, neque in hoc caſu habetur reſpectus ad carnalem deſcendentiam, ſed ſolummodo ad hæreticorũ punitionem, &c. Reſpondeo, & Dico quod & ipſa vitia ſpiritualia, & reliqui animi motus, & mores, in filios, atque vitia carnis tranſire ſolent, iuxta illud, quod dixit Poeta olim: *Qui vertit in foliis, venit à radicibus humor, Et patrum in filios abeunt cum ſemine mores.* Vnde & D. Paulus ſcribens ad Galatas, inter alia opera carnis, hæreſes enumerat, & nonnumquam corporalia vitia etiam vſque ad animam perueniunt, eamq. inficiunt, ac veluti vitiant: quo fit, vt alia longe, atque diuerſa ratio ſit de filijs ante, aut poſt commiſſum hæreſis crimen, natis & procreatis, neque eadem omnino eſt cauſa punitionis, in hæreticorum filijs, ſeu ab ipſis deſcendentibus, hoc, vel illo modo, hoc eſt, ante commiſſum crimen, vel poſtea. Qua de re videatur ſupradictus Simancas loco ſupracitato, num. 27. & hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

ad Galat. 5. Vitia carnis interdũ vſque ad animam peruenire ſolent, ipſamq ad ſuum trahunt modu.

ARTICVLVS III.

Quidnam faciendum ſit, quando certum eſt, atque notorium, Religioſum quempiam, ex hæreticis parentibus intra quartum gradum deſcendere, dubitatur autem, an id fuerit ante, vel poſt hæreſis commiſſum crimen?

HÆc difficultas etiam eſt magna, atque notatu digniſſima, nam, cuod Religioſus quiſpiam ex parentibus hæreticis deſcendat, ſiue dicatur deſcendere, contingere poteſt multipliciter. Aut enim certum eſt ipſum deſcendere à dictis parentibus, poſt hæreſis commiſſum crimen, aut vero antequam in hæreſim ipſi laberentur: Aut dubitatur, & ignoratur vtrumque, an ſcilicet dictus Religioſus à ſupradictis parẽtibus deſcẽdat, poſt prædictũ commiſſum crimen, vel ante? De primo caſu, iam diximus in propoſito notabili, ad difficultatem præcedentis Articuli, quod prædictus Religioſus, in ſupradictis Conſtitutionibus comprehenditur, nec vllo modo poteſt, in noſtræ Religionis Superiorem, atque Prælatum eligi, & præfici. De ſecundo vero, iam etiam dictum eſt in præcedenti Articulo, quid ſit faciendum, atque tenendum, in caſu, quo certo ſcitur, Religioſum quempiam ex hæreticis parentibus deſcendere, ſed ſcitur etiam, atque notorium eſt, quod deſcendit ab ipſis ante hæreſis commiſſum crimen. Nunc ſupereſt dicendum, diffiniendum, atque determinandum, quid iuris ſit, in caſu, quo vtrumque ignoratur, atque dubitatur. Et cum certum ſit, quod quiſpiam ex parentibus hæreticis deſcẽdat, dubium eſt, An id ſit ante, vel poſt hæreſis cõmiſſum crimen? quæ quidem Quæſtio, facilis licet videatur, claraque ſolutionis, maxima tñ eſt, & quę grandem requirebat diſputationem, quid in tali caſu facere teneatur electus? quid etiam electores? De quorum primo dicemus, in iſto Articulo, de reliquo vero in ſequenti. Hac de re, vt video, inter Doctores ſunt, duæ extremæ opiniones.

Duæ ſunt hæ de re opinion. Prima opinio.

Quidam enim dicunt, quod in tali caſu, Religioſus prædictus, non tenetur vllo modo credere, quod ipſe trahat ſuam deſcendentiam, & originem à parentibus infectis, ſeu ab ipſorum aliquo, poſt hæreſis commiſſum

crimen

crimen, ita quòd quamuis certo ſciat, atque notorium ſit, quod ſua tritaua, (verbi gratia) fuerit ob hæreſim igni tradita, & concremata, nó tñ tenetur credere, aut ſibi ipſi perſuadere, quod parentes ſui deſcendant ab ipſa, poſt hæreſim commiſſum crimen, cum potuerint inantea naſci, imo vero poteſt, & debet ſibi ipſi perſuadere, quod magis commodum, atque vtile illi extirit. Quod & probare contendunt aliquibus rationibus.

Primo, quia ſecundum Doctores communiter, *in l. Miles. §. defunctus. ff. de adulterijs*, filius non eſt obligatus, credere matri ſuæ dicenti, atque aſſerenti, illum eſſe conceptum ex adulterio, attento quod ipſe eſt in poſſeſſione ſuæ legitimitatis, & honoris: quod eſt verum, etiamſi mater eſſet conuicta de adulterio, & aſſignat textus rationem ibi, quia (inquit) bene ſe compatitur, matrem fuiſſe adulteram, filium vero natum ex proprio, atq; legitimo marito: ergo ſimili forma, in propoſito caſu, Religioſus ſupradictus, non erit obligatus credere, quod ipſe deſcendat ex tritaua hæretica, etiamſi propter hæreſim illa fuerit concremata, & combuſta, quia bene ſe compatitur hæreticam eam fuiſſe, & quod ipſe, aut ſui parentes, deſcenderint ab ipſa ante hæreſis commiſſum crimen.

Alij vero, omnino tenent contrarium, & dicunt in tali caſu, huiuſmodi Religioſum, nullo modo poſſe, aut debere prælationem ſiue dignitatem acceptare, cum certũ ſit, clareq. ſibi conſtet, ipſum à tritaua hæretica, & cõcremata deſcendere, quamuis ignoretur, & dubium ſit, fuerit ne id ante vel poſt commiſſum hæreſis crimen. Et ratio eſt, nam in foro conſcientiæ, & in rebus dubijs, ad animam atque conſcientiam ſpectantibus, ſemper tutior, magiſq. ſecura pars eſt eligenda. Licet enim quando dubium eſt facti, & diſputatur, an quis ſit irregularis, aut excommunicatus, &c. in foro contentioſo, & vbi pure agitur de pœna imponenda, interpretandum ſit, & iudicandum in benigniorem partem, iuxta doctrina Panorm. *in c. in pœnis, de Regul. iuris in 6. & cap cum in ſtq de teſtibus*, attamen in foro conſcientiæ, contrariũ omnino inquirit videtur dicendũ; & q̃ in tali caſu, nõ benignior pars, ſed tutior, & magis ſecura ſit eligenda, *iuxta cap. ſignificaſti de homicid. & cap. illud Dominus de clerico excomm. miniſtrante, & tenet Gloſſa ſingularis. in cap. Vnde de ſcrutin. in ord. faciem.* ac proinde quod Religioſus ſic electus, & à ſupradicta tritaua, vt præmittitur, deſcendens, magis ſecuram partem eligendo, electioni ſuæ renuntiare debet, & aliquo quæſito colore, dignitatem non acceptare.

Secunda opinio.

In rebus dubijs ad conſcientiã ſpectantibus ſemper tutior pars eſt eligenda.

His pro vtraque parte argumentis adductis, quod melius, veriuſque videbitur, explicabitur per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

In caſu ſupradicti dubij, atque prædictæ difficultatis, ſi prædictus Religioſus, eſt iam electus, & in aliqua dignitate conſtitutus, non tenetur ſtatim ipſam deferere, renunciare, aut derelinquere, ſeq. metipſum diffamare; ſi tamen non eſt electus, ſed de nouo eligitur, tenetur aliquo honeſto modo, qua potuerit via electioni de ſe factæ renuntiare. Hæc concluſio, videtur mihi certa, atque omnino tenenda, iuxta ea quæ à Doctoribus Scholaſticis traduntur de rebus dubijs, & conſeruando proprio honore, atque euitanda infamia. Et facit pro ea argumentum ſupradictum pro prædicta ſecunda opinione, quando dicitur, *quod in rebus dubijs, ad conſcientiam ſpectantibus, atq; in foro conſcientiæ, ſemper tutior pars eſt eligenda.* Facit etiam ad idem, nam ſupradictæ ſummorum Pontificum Conſtitutiones, non ſolum obligant ad pœnam, ſed etiã ad culpã, vnde & culpa non quidem minima, ſed magna erit, huiuſmo-

Quid facere debeat Religioſus, cuius tritaua fuit cremata, quãdo ignorat an ipſe ab ea deſcendat, ante, vel poſt commiſſum hæreſis crimen.

huiuſmodi officium ſiue Prælatiam, de nouo acceptare, cum ſibi offertur, & & eã exercere, cũ exinde lethale imminear periculum, totq. ſequãtur incon uenientia. Sed contrariam ſententiam omnino tenet. P.F. Emanuel Rodrig. Tom. 1. qq. Regular. q. 14. art. 4. innixus rationi, & argumento propoſito, pro parte primæ opinionis, ad quam conformiter dicit, quod in tali caſu non tenetur Religioſus ſupradictus, iudicare ſe inhabilem, & incapacem ratione prædicti dubij, quin vero debet deponere conſcientiam, cum bene ſe compatiatur cum dubio ſpeculatiuo, certitudo practica, vt tradunt omnes Doctores Scholaſtici communiter. Qua de re videatur Soto in 4. diſtinct. 27. q. 1. art. 3. & lib. 4. de iuſtitia & iure q. 5. art. 4. & Cordub. in ſuo quæſtionario lib. 3. q. 3. atque ita inquit, quod licet ſupradictus Religioſus ſpeculatiue dubitet, an comprehendatur in dictis Conſtitutionibus, nec ne? practice tamen poteſt credere, ſe non eſſe comprehenſum, quantum ad effectum acceptandi prædictam Prælatiam, ſiquidem eſt in poſſeſſione capacitatis, & vt capax, eligitur, & non plene probatur, ipſum eſſe in dictis Conſtitutionibus comprehenſum. Quod tunc, inquit, etiam vel maxime procedit, quando ex renuntiatione dicti officij ſiue Prælatiæ, non ſolum ſibi maculam inferret, verum etiam & præiudicium quammaximum ſuis propinquis, atque conſanguineis, ſi ſunt in actuali poſſeſſione ſui honoris ad publica officia. Sed quamuis hoc, quod dicitur, de dubio ſpeculatiuo, & practico, ita ſit, & communis Doctorum reſolutio, His tamen non obſtantibus, in propoſito caſu, contrariam ſententiam, veriorem, atque probabiliorem exiſtimo, & quæ teneri, practicariq. debet, prout in Concluſione eſt dictum, nẽpe, quod Religioſus ſupradictus, certus de ſua infecta deſcendentia à prædicta tritaua, concremata, & igni tradita propter hæreſim, incertus autem, an parentes ſui deſcenderint ab ipſa, ante vel poſt commiſſum crimen, in re tanti ponderis, & momenti, ad animam, atq; conſcientiã ſpectante, ſtantibus ſupradictis adeo ſtrictis, & rigidiſſimis ſummorum Pontificum Conſtitutionibus, nullo modo ſe debet exponere periculo peccandi mortaliter: nam vt habetur Eccl. 3. *Qui amat periculum, peribit in illo*; quinvero in tali caſu, tutiorem, atque ſecuriorem partem eligẽdo, ſi eſt iam electus, atque in Dignitate aliqua cõſtitutus, cum iuſte dubitet de ſua inhabilitate, & incapacitate, debet, atq; tenetur, cum id reſciuerit, congruo expectato tempore, honeſta aliqua via ſe excuſare, & occaſione capta, illi renũtiare. Idemq. à fortiori, omnino facere debet, dum de nouo eligitur, dicendo quod nullo modo vult eligi, & præfici in prælatum, aut ſe immiſcere in officijs Ordinis, quod & interdum aliquos viros Religioſos, ac timoratos feciſſe vidi. Hoc credo eſſe magis certum, tutum, atque ſecurum propter ſuperius dicta, & propter peculiarem quamdam aliam rationem, quam ad idem propoſitum afferam, in ſequenti Articulo.

ARTICVLVS IV.

Vtrum Superiores Prælati, vocales, ſiue electores, eligere poſſint in prælatum, ſupradictum Religioſum, cuius certo ſcitur, tritauam propter hæreſim fuiſſe concrematam, & igni traditam; ignoratur autem, an ſui parentes ab ipſa deſcenderint ante, vel poſt commiſſum hæreſis crimen? ?

Duæ hæc de re opiniones. Prima opinio.

HAc de re conformiter ad ſuperius dicta, etiam ſunt duæ extremæ opiniones. Prima eſt aſſerentium, eiuſmodi Religioſum poſſe in Prælatum

atum eligi,& præfici, quodq. Vocales,ſiue Electores bono animo eundem
ligentes, nullo modo incidunt in pœnas in ſupradictis Conſtitutionibus
onſtitutas,contra Electores huiuſmodi Religioſos eligentes,quamuis certo
ciant ipſius Tritauam (vt præmittitur) propter hæreſim fuiſſe crematam,
gneq. combuſtam , ſi omnino ignorent , fueritne id , ante vel poſt hæreſis
ommiſſum crimen . Hanc ſententiam , & opinionem tenet, P.Fr. Emanuel
odriguez 1. Tomo qq. Reg. q. 14.art.3. ibi quantum ad 3. quam & pro-
are contendit, multis argumentis,atque rationibus.Et primo,nam vbi du-
ium eſt facti, an quis incidat in aliquam pœnam,ſeu,an pœna aliqua cui-
iam ſit imponenda , ſitne quiſpiam , verbi gratia , irregularis, ſeu excō-
unicatus,ſemper huiuſmodi dubium diiudicandum eſt,atque interpretan-
lum,in benigniorem partem,dicendo,& afferendo, quod non, iuxta Regu-
am,atque doctrinam traditam à Panorm. *in cap. in pœnis de regul.iuris lib.6.*
& in cap.cum in filij de teſtibus.& alibi. Quod odia reſtringi,fauores conue-
it ampliari , Et habetur *in cap.edita.eodem tit.in 6.* Sed in propoſito, inquit,
ſu dubium eſt,an Religioſus ſupradictus, in dictis Conſtitutionibus com-
rehendatur propter rationem dictam:ergo in dubio exiſtimandū eſt,quod
on comprehenditur . Secundo probat idipſum,nam vt habetur *in cap.2. de*
his presbyterorum,iure communi non præſumitur,quempiam ex Sacerdote
iſſe genitum, etiamſi probetur,quod ſit ſacerdotis filius; nam poterat na-
i,antequam eius pater fuiſſet ſacerdos, prout reſoluit Couarr. cum com-
uni in 4.2.par.cap.8.§.3.num.1.ergo à ſimili in propoſito , quamuis pro-
etur,quod Religioſus prædictus,deſcendat à Tritaua combuſta,ſuamq. ab
ſa trahat originem, & deſcendentiam , non præſumitur , quod parentes,
i ab eadem deſcenderint,poſt hæreſis commiſſum crimen,cum deſcendiſſe
otuerint,antequam crimen ipſum committeretur .

Dubia ſemper ſunt in benigniorem partē interpretanda.

Tertio,ſic argumētatur ad idem:Quia Religioſus ſupradictus, vt videtur,
in actuali poſſeſſione ſui honoris, poteſtq. iure optimo dictam præſum-
ionem allegare , vt tenent omnes communiter Doctores : ergo prædicti
ectores bene poſſunt eundem eligere in dubio , & volentes ipſum à tali
ectione remouere,onus ſibi incumbit probandi,quod deſcendat à ſupra-
icta tritaua poſt hæreſis perpetratum crimen . Vt enim habetur *in lege si*
i ff.de probationibus , qui dicit, probare tenetur, & probandi onus ſibi in-
mbit : ergo antequam id probetur,nullo modo erit repellendus Religio-
s ſupradictus ab electione,quin vero Electores tutò poſſunt ipſū eligere.
Quarto, ad idem argumentari poteſt, argumento deſumpto , ab expoſi-
,quorum ſcilicet parentes adeo latent , & ignorantur , vt prorſus incer-
m ſit , an ſint concepti ex legitimis nuptijs , nec ne ? Et nihilominus , iu-
non reputantur illegitimi , & irregulares , vt tenet communis opinio
uidquid alij dicant.) Et ratio eſt,nam licet filij ex legitimo matrimonio
ti, communiter non ſoleant exponi , ſed illi , qui naſcuntur ex furtiuis
ngreſſibus , atque illicitis fornicationibus , cum hoc tamen ſtat , quod
lti legitimi , atque naturales filij , prout referunt hiſtoriæ , interdum
erunt expoſiti , vt Semyramis , Paris , Cyrus , atque Moyſes , vt habe-
in libro Exodi . Si ergo expoſiti,iure reputantur legitimi , & non inha-
es , ſed habiles ad ſacros Ordines . & dignitates , ſecundum ius Cano-
um , atque Ciuile , quamuis contingat , quin vero & frequentius illud
eoſdem non eſſe legitimos , quia euenire poteſt , vt etiam filij legitimi,
naturales ſint expoſiti , cur non & Religioſus prædictus, à ſupradicta
cula reputabitur immunis,cum ſæpe ſæpius contingat , aliquos deſcen-

Qui dicit,& ali quod alicui cri men ſiue noxæ imponit,proba re tenetur , & probationis ſi bi incūbitonus.

Expoſiti quorū parentes latēt, & prorſus igno rantur,iure nō reputātur ille gitimi,neque irregulares.

Multi legitimi leguntur inter dum fuiſſe ex poſiti . *Exod. c.2.*

diſſe ex auis, ſeu proauis, igne combuſtis propter hæreſim, & quod parentis fuerint nati ante commiſſum prædictum crimen? Quod & confirmatur, nam vt dicitur *in l. Natales. 10. C. de probationibus*, non ſufficit quempiam probare ingenuitatem ſuam, vt & ipſius filia ſit ingenua, cum & aliunde potuerit eſſe plebeia: ergo a fortiori, nec ſufficit probari, Religioſi alicuius Tritauam, propter hæreſim igne fuiſſe combuſtam, ad hoc vt ipſe reputetur inhabilis, ad officia, Prælatias, atque dignitates per ſupradictas Conſtitutiones, cum & aliunde potuerit ſufficienter habilis eſſe, ſi parentes ſui deſcenderint ab ipſa, ante hæreſis commiſſum crimen.

Nõ ſufficit quẽpiã probare ingenuitatẽ ſuã, vt & ipſius filia cẽſeatur ingenua cum & aliunde potuerit eſſe plebeia

Tandem Quinto, & vltimo probatur, quod ſaltim Vocales, & Electores ſupradictum Religioſum eligentes, non incidant in pœnas in dictis Conſtitutionibus poſita cum ſint contra illos, qui audacia, ſiue præſumptione id fecerint, vt conſtare poteſt ex verbis ibidem poſitis: *audeant, ſiue præſumant.* Facit ad id quod docet Cardinal. *in Clementina prima, quæſtione 38. de priuilegys*, & Nauarr. *in cap. ſtatuimus, prima quæſtione tertia, num. 62.* & in Manuali cap. 22. nu. 155. & 156. nempe, quod in eiuſmodi clauſulis non comprehenduntur, qui faciunt aliquid, vt dicitur, bona fide: ergo qui non audacia, & præſumptione, ſed bono animo id fecerint, & abſque malitia, ſiue temeritate, non in dictis Conſtitutionibus comprehenſos eſſe ſunt cenſendi. His, vt videtur, fortiſſimis argumentis, & rationibus, ſupradictus Pater Emmanuel Rodriguez, probare contendit in dicto caſu prædictum Religioſum, tuta conſcientia in prælatum eligi poſſe, & præfici, quamuis (vt diximus) euidenter conſtet, ipſius tritauam, igne fuiſſe crematam propter hæreſim, dum tamen non conſtet, ſed dubitetur, an ipſius parentes deſcenderint ab ipſa, ante vel poſt commiſſum hæreſis crimen.

Quando in aliquibus Apoſtolicis Conſtitutionibus apponitur hæc clauſula, non audeant, aut præſumant, &c. non comprehẽduntur facientes illud ex ſimplici, & bono animo ſeu, quod dicitur bona fide.

Secunda opin.

Secunda ſententia eſt aliorum, omnino contrarium aſſerentium, quæ & mihi videtur verior, & probabilior, pro qua ſequentem ſtatuo Concluſionem.

Concluſio.

Religioſus cuius certo ſciũr tritauã propter hæreſim fuiſſe combuſtã, eligi non debet, etiã ſi ignoretur, fuerint ne ipſius deſcendentia, ante vel poſt cõmiſſum crimẽ.

In caſu, quo Superiores, Prælati, Diffinitores, Vocales, ſiue Electores certo ſciant, alicuius Religioſi tritauam igne fuiſſe combuſtam, ſeu quippiam ſimile, nullo modo eumdem in prælatum debent eligere, aut præficere, quamuis dubitetur, & ignoretur, an eiuſdem deſcendentia, ſeu progenitorum ſuorum ab ipſa, fuerit ante, vel poſt commiſſum crimen.

Hæc concluſio, probatur in primis, hac (vt mihi videtur) ratione fortiſſima, atque irrefragabili. Nam in dicto caſu, vt clare patet, conſtat Electoribus euidenter, de ipſius inhabilitate, & incapacitate, ex vi dictarum Conſtitutionum, & non conſtat, quin vero (vt etiam ſupponitur) eſt dubiũ de habilitate, & capacitate: ergo qui in tali caſu prædictum eligerent, omni proculdubio, ex natura rei atque ex vi eiuſmodi actus, ſemetipſos exponerent periculo peccandi mortaliter, incidendiq. in excommunicationis pœnam, quod propter nullam cauſam, ſiue rationem eſt faciendum. Quibus nec obſtat ius poſſeſſionis, ſiue præſumptionis, pro dicto Religioſo, adductũ in argumentis pro contraria opinione, nam huic facillimo negotio ſit ſatis, vt conſtabit in eorumdem ſolutione, atque ex ſequenti

Digitized by Google

quenti confirmatione. Nam quamuis ſecundum ius, vbicumque reus eſt in poſſeſſione, vel quaſi poſſeſſione ſuæ legitimitatis famæ, aut honoris, præſumatur legitimus, niſi probetur contrarium, vt tenet communis opinio, illud tamen non eſt verum quando prædictus reus aliàs eſt de illegitimitate diffamatus, tunc enim purgare ſe tenetur, iuxta formam poſitam. *in cap. accedens de purgatione canonica*: ergo cum Religioſus ſupradictus, diffamatus iam ſit de ſua inhabilitate, & incapacitate, cum certo ſciatur ipſius tritauam igne fuiſſe combuſtam propter hæreſim, ignoretur autem de ſua capacitate, quæ ſtat, & conſiſtit in hoc, quod parentes ſui deſcenderint ab ipſa, ante hæreſis commiſſum crimen, in tali caſu purgare ſemetipſum tenetur de tali infamia, antequam eligatur. Nec valet ſolutio dicentium, non eſſe ſatis, vt ſit diffamatus de eo, quod deſcendat à tritaua combuſta, ſed vlterius eſſe neceſſario requiſitum, quod etiam ſit diffamatus, de hoc quod parentes ſui ab ipſa deſcenderint, poſt hæreſis commiſſum crimen, in quo eius inhabilitas conſiſtit. Hæc inquam ſolutio nihil valet, & probatur. Nam infamia, abſolute eſt de incapacitate, poſtquam à tali tritaua cremata, & combuſta deſcendit, capacitas autem non probatur, quin vero ſub dubio eſt, & quatenus attinet ad quæſtionem facti, & quatenus ſpectat ad quæſtionem iuris; nam quamuis dixerimus ſupra, iuxta opinionem probabilem, quam & tenuimus, quod prædictum impedimentum non obeſt, niſi deſcendentia ſit poſt hæreſis commiſſum crimen, vt conſtat ex Articulo ſecundo, multi tamen grauiſſimi Doctores id negant, verſantq. in dubium: cum igitur incapacitas prædicti Religioſi ad Prælaturas, ex vi dictarum Conſtitutionum, ſit certa, & manifeſta, capacitas autem dubia, & ſub opinione, & quantum ad quæſtionem facti, & quantum ad quæſtionem iuris, immineatq. periculum conſcientiæ, & peccandi mortaliter, incidendique ipſo facto in pœnam excommunicationis latæ ſententiæ, ibi poſitam, ex tali electione facta, quis dicat, aſſerereue audeant, id eſſe faciendum, & quod Electores conſcientia tuta poſſint, aut debeant ſeſe exponere tot, ac tantis periculis, maxime ſine ratione, & cauſa, & abſq. ſufficienti fundamento? Quæ omnia, hac efficaciſſima ratione confirmantur, nam verba in Iure ſemper debent aliquid operari, neque vllo modo conuenit fruſtrari: at ſi non eſſet ſatis, certo ſcire, quòd aliquis ex tritaua combuſta deſcendat, ſed neceſſario eſſet vlterius requiſitum, certo etiam ſciri, atque probari, quòd ſui parentes deſcenderint ab ipſa, poſt hæreſis commiſſum crimen, numquam fere ſupradicta Conſtitutio locum haberet, ſummorumque Pontificum intentio omnino fruſtraretur, quod nullo modo eſt dicendum. Hæc certe ratio eſt validiſſima, atque fortiſſima. Quibus omnibus accedit, quod quamuis id tuto, ſecuraq. conſcientia fieri poſſet, nullo tamen modo conuenit, quod eiuſmodi infames, ſeu vulgari infamia notati, in tam magnum præiudicium, honoris, & famæ totius Religionis, ad prælaturas, & dignitates admittantur, cum ſit notorium vt ſupponitur, ipſorum tritauam, ſiue parentes, igne fuiſſe combuſtos; vilibus enim & infamibus, dignitatum portæ patere non debeant, vt habetur *in cap. inter dilectos, de exceſſibus Prælatorum*. Et certum eſt, quod tales ſunt infames, ſaltim infamia facti, & ſecundum aliquos, etiam infamia iuris, licet contrariũ nos defenderimus ſupra, ſequentes opinionem probabilem. Hæc igitur ſententia, & opinio eſt tenẽda, & practi-

Nota hoc valde quod qui de aliquo delicto, noxa, aut macula eſt diffamatus, purgare ſe tenetur.

canda. Superest nunc respondere ad argumenta in contrarium proposita.

Ad primum dico, quod quamuis dubia semper sint in benigniorem partem interpretanda, dubium etiam sit, vt supponitur, an parentes Religiosi supradicti, descenderint à dicta tritaua combusta, ante vel post hæresis commissum crimen, non tamen est dubium, sed certum, quod in tali casu prædictus Religiosus non sit eligendus, propter rationes supradictas, & quia certum est, quod in rebus dubijs, & spectantibus ad animam, & ad forum conscientiæ, tutior pars semper est eligenda: cum itaque dubium sit, circa descendentiam, ante vel post commissum crimen, non tamen sit dubium circa electionem faciendam, imo certum est, quod non sit facienda de eo, in hoc erit standum, nam vt argumentum in contrarium sentientes retorqueamus, cum speculatiuo dubio, bene stat certitudo practica, nempe, quod talis in hoc casu non sit eligendus.

Ad secundum respondeo, quod in expressis non est locus coniecturis, & quamuis communi iure, non præsumatur quispiam, quod sit ex Sacerdote genitus, quamuis probetur, quod sit sacerdotis filius, in proposito tamen casu, est dispar ratio, cum expresse probetur incapacitas, atque de ea constet manifeste; capacitas autem sit sub dubio, quod in alio proposito casu, è contrario contingit omnino.

Ad tertium respondetur per illud, quod diximus in probatione Conclusionis, nempe quod prædictus Religiosus, in dicto casu, non præsumitur capax, ad obtinendam aliquam dignitatem, siue prælatiam, neque est in actuali, seu quasi actuali possessione ad id, cum alias fuerit diffamatus de eo, quod descendat ex dicta tritaua combusta, neque vlterius requiritur, quod sit diffamatus de descendentia ipsius, post hæresis commissum crimen, hoc enim illi probandum incumbit.

Ad quartum de expositis, respondeo, dicendo idem omnino, quod prædicti expositi ex natura rei, nihil contra se habent, per quod possit præsumi, quod sint illegitimi, cum etiam legitimis, & naturalibus contingat exponi, vt argumentum dicit; at in nostro casu extat expressa inhabilitas, ex eo, quod prædictus Religiosus descendat, vt supponitur, & probatur, ex dicta tritaua combusta, & sic aliunde venit probanda capacitas, & habilitas, quæ nisi expresse probetur, non potest in prælatum eligi, & præfici. Et idem dico ad confirmationem de ingenuitate filiæ, & quod probatio capacitatis suæ, prædicto Religioso incumbit, nec præsumptio stat pro eo, cum ex vi dictarum Constitutionum, expresse sit incapax, constando quod eius tritaua fuerit combusta.

Ad vltimum dico, quod Electores, eiusmodi Religiosum eligentes, incidunt in pœnas in dictis Constitutionibus appositas, quia cum sibi constet expresse de illius incapacitate, propter rationem dictam, sit autem dubium, & valde dubium de capacitate, non id quidem faciunt absque magna audacia, præsumptione, & temeritate, ac propterea dicendum est, quod in dictis Constitutionibus comprehenduntur.

ARTI-

Digitized by Google

ARTICVLVS V.

Vtrum comprehensi in supradictis summorum Pontificum Constitutionibus, & descendentes ex maculato genere, quacumque de causa ex supradictis in primo Articulo, sint ipso facto privati dictis officijs, & inhabiles ad ipsa, ante Iudicis condemnationem, an vero solummodo post ipsam?

DIfficultas præsentis Articuli, longissimam requirebat disputationem, circa obligationem, atque obseruantiam legum pœnalium, & an ipsarum transgressores, incidant in pœnas ibidem constitutas, ipso facto, seu ipso iure, si talia verba ponantur, etiam ante Iudicis condemnationem, An vero expectandum sit ad illam? Sed quia hæc difficultas propriam sedem, & locum habet, infra cum agemus, de legibus, & statutis, vbi hac de re, longior futurus est sermo, ab ipsa pro nunc consulto supersedeo: at difficultati propositæ breuiter, Respondeo per sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

OMnes descendentes ex infecto, atque maculato genere, quacumque de causa ex supradictis, in primo præcedenti Articulo, ipso facto incidunt in pœnas in dictis Constitutionibus appositas; funcq. priuati ipso iure, dictis officijs, & inhabiles ad ea, etiam ante Iudicis condemnationem.

Omnes descendentes ex infecto atque maculato genere quacumque de causa ex supradictis, incidunt ipso facto in pœnas prædictarũ cõstitutionum.

Hæc conclusio habetur expressa in dictis Constitutionibus, & maxime in Constitutione Pauli Quarti, vbi hæc, post alia, ponuntur sequentia verba. *Ad predicta officia, eligi, assumi, seu recipi de cetero nullatenus possint, electioq. & assumptio, seu receptio de illis facta, ad officia predicta, si fieri contigerit, de facto nullius sit roboris, vel momenti, & pro non facta habeatur, nec vigore electionis, assumptionis, seu receptionis predicte, illoſue electi aliquid administrare, seu predicare possint, sed omnia, & singula per eos sic electos, & assumptos, de facto administrata, & gesta, viribus careant, & nullam prorsus firmitatem obtineant, neque ius alicui tribuant.* Et infra agendo de eodem, inquit. *Quod si contigerit tempore data presentium, aliquem ex dictis olim Iudais, seu hæreticis existentibus, seu à Iudeis, seu Hæreticis vsque in quartam generationem inclusiue, vt supra, descendentibus, in aliquibus ex dictis officijs, Generalatus, Commissariatus Generalis, & alterius cuiuscumque Commissariatus, Prouincialatus, seu Guardianatus, vel predicationis, electum, & assumptum, confirmatum, & institutum, & etiam in quasi possessione dictorum officiorum existentem reperiri, ille sic electus, assumptus, confirmatus, & institutus & quasi in possessione existens repertus, vigore presentium intelligatur, & sit, ex ipso, & absque aliqua desuper declaratione facienda, dictis officijs destitutus, & priuatus, nihilque vigore dictorum officiorum gerere, seu administrare, vel etiam predicare possit, gestaq. & administrata per ipsum, post presentium publicationem in Capitulo Generali dicti Ordinis faciendam, viribus careant, nullamq. prorsus firmitatem obtineant.* Ex quibus verbis clare superq. satis colligitur, id q̃ in cõclus. est dictũ, nempe quod omnes in ea comprehensi, ipso facto sunt priuati officijs ibidem contentis, & inhabiles ad ea, etiam ante Iudicis condemnationem, & an-

Nota verba illa, absque alia desuper declaratione.

tequam per ſententiam Iudicis, ipſis priuentur, ſeu inhabilitentur. Quod & communis tenet opinio, vbicumque talia verba ponuntur, atque in ſimili caſu, de Tabellionibus, & alijs huiuſmodi officialibus ſpecialiter, illud tenet Gloſſa *in authen. de Tabellion. §. penult.* De Prælatis vero loquendo, tenet idipſum Richard. in quarto ſentent. diſt. 18. art. 7. quæſt. prima, & Syluester. *verb. Excommunicatio. 3. quæſt. 10. & 11. & verbo confeſſio 1. quæſt. 10.* & Corduba lib. 1. ſui quæſtionarij quæſt. 36. & Aragon ſecunda ſecundæ, Tomo 1. quæſt. 11. art. 3. Hi omnes dicunt, quod vbicumque ponuntur ſupradicta verba, ipſo facto, vel eo ipſo, omnes ſub eiſdem comprehenſi, ipſo facto ſunt priuati ſuis officijs, & ea exercendo, peccant mortaliter, niſi in caſu, de quo dicetur in ſequenti Concluſione.

Secunda Concluſio.

Comprehẽſi in dicta Conſtitutione, tenentur officia quę habent ſtatim renunciare, niſi in certo caſu hic poſito.

Qui actu tenet aliquod prælationis officium, & habet aliquod impedimentum, prouenies ex dictis Conſtitutionibus, ſtatim illud renunciare tenetur, niſi ipſius exercitium fuerit neceſſarium ad hoc; vt eius, vel alterius crimen occultum non reueletur. Hæc concluſio eſt omnium ſupradictorum Doctorum, & præter ipſos tenet eam Soto lib. 1. de iuſtitia & Iure quæſt. 6. art. 4. & lib. 5. quæſt. 6. articulo ſecundo, & Nauarr. in Manual. cap. 23. num. 63. & cap. 27. num. 5. & Caſtro lib. 2. de lege pœnali. cap. 15. hi omnes dicunt, peccare mortaliter omnes, qui huiuſmodi officia exercuerint, quibus actu, ipſo iure, ſeu ipſo facto ſunt priuati, niſi ratione magnæ alicuius neceſſitatis excuſentur, vt verbi gratia, quia ſi ipſa non exercerent, ipſorum, ſeu alterius illoſi occultum crimen reuelaretur. Iuxta quod dicunt, quod quando legiſlatores, imponunt aliquas graues pœnas, ipſo facto, contra tranſgreſſores alicuius legis, non ſunt obligati tranſgreſſores ipſi, pœnarum dictarum exequutores eſſe, renuntiando officia, quibus ſunt ipſo facto priuati, vel ad quæ ſunt inhabiles, ſi ex renunciatione ſua timetur probabiliter, quod defectus, ſeu delictum eorum reuelabitur, aut alius infamabitur. Ex quo infertur, quod ſupradicti deſcendentes ex genere maculato, & officia prælationis habentes, quamuis, vt dictum eſt, ea renunciare teneantur, & exercentes peccent mortaliter, niſi legitima ratione, & cauſa excuſentur, non tamen tenentur ea ſtatim, ſed expectato congruo tempore, renunciare, quando ex tali facta renunciatione, probabiliter timetur, eorum ſeu progenitorum ſuorum infamia, aut aliquod graue detrimentum ipſos fore paſſuros, & ſunt in actuali poſſeſſione ſuæ bonæ famæ; tenentur tamen nihilominus diſpenſationem petere, aut ipſa renunciare, quamcitius poterunt ſine mora. Sed de his, qui non actu poſſident prædicta officia, eliguntur tamen de nouo, ſit tertia Concluſio.

Nota hoc valde.

Tertia Concluſio.

Comprehenſin ſupradicta conſtitutione, tenẽtur electioni de ſe factæ renunciare atq; officia, non acceptare.

Qui non ſunt in actuali poſſeſſione prædictorum officiorum, eliguntur tamen ad ea, dictarum conſtitutionum, & ſuæ inhabilitatis non ignari, tenentur dicta officia modis omnibus poſſibilibus renunciare, & ea acceptando, & exercendo peccant mortaliter. Hæc concluſio eſt etiam omnium Doctorum ſupradictorum, de quibus diximus in præcedenti concluſione, & eadem eſt, vtriuſque ratio, neque excuſantur, aut prætendere poſſunt

Digitized by Google

poſſunt aliquam cauſam, ſiue rationem excuſationis, dicendo, quod forte ex tali renunciatione aliqua ſibi, aut ſuis conſanguineis, ſequetur infamia, poteritque oriri ſuſpicio generis maculati: nam aliæ multæ ſunt rationes, quæ mouent, atq; mouere poſſunt homines, & maxime Religioſos, timoratos, atque timentes Deum, ad faciendam huiuſmodi renuntiationes. Vnde ex natura rei, ſiue ex vi talis actus, nulla omnino ſequitur infamia, quin vero honor quammaximus, ex ipſo vt videtur, humilitatis actu, quod ab omnibus recte ſentientibus commendatur, taliaq. facientes, amplius æſtimantur, ijs præſertim temporibus, quibus adeo graue eſt prælationum onus, vt tamquam prudentiſſimi laudentur, idque merito, illud qui renunciant, & ab eo ſuſcipiendo ſe excuſant.

Quarta Concluſio.

Quouſque ſupradicti prælati ab Eccleſia tolerantur, omnia per eos geſta tenent, & valeant.

Nota hoc valde.

Omnia acta per Prælatos ſupradictos, in dictis Conſtitutionibus comprehenſos, tenent, & valent vſque ad Iudicis condemnationem, & ante ſententiam latam, interim dum ab Eccleſia tolerantur. Hæc Concluſio eſt etiam ſupradictorum Doctorum: ex quo infertur, quod ſubditi, (vt amplius infra dicemus) tenentur eiſdem obedire, vſque dum in foro exteriori per Iudicis ſententiam declaretur, ipſos eſſe in dictis Conſtitutionibus comprehenſos. Nec dictis obſtant verba Pauli Quarti, poſita in initio huius Articuli, per quæ videtur dicere, atque determinare contrarium, ibi: *Omnia per eos geſta, viribus carere, & nullam prorſus firmitatem obtinere, &c.* nam dicendum eſt, quod huiuſmodi verba ſunt intelligenda ad ſenſum ſupradictum, & niſi alias ab Eccleſia tolerentur. Vt enim inquit Soto libro primo de iuſtitia, & iure, quæſtione ſexta, articulo ſexto, omnes Conſtitutiones Apoſtolicæ, ipſo facto priuantes Regulares, ſiue Religioſos, officijs, & prælationibus, quas poſſident, & inhabilitantes ad ea, etiam ſine alia declaratione, pie, & benigne ſunt interpretandæ, ita vt intelligantur, quod amittant ſupradictas prælationes, & dignitates ipſo facto, ſine aliqua declaratione, ſeu ſententia declaratoria ipſius pœnæ, non tamen ſine ſententia declaratoria ipſius criminis commiſſi, propter quod pœna ipſa imponitur. Videatur hac de re Soto, vbi ſupra, & Syluester. *verbo pœna, num.* 28. & Enriquez, Tomo ſecundo, libro decimotertio, capitulo decimoſexto, numero tertio, vbi dicitur, quod Regulariter loquendo, omnes leges pœnales rigoroſæ, prædicta verba habentes, explicari debent, ita vt intelligantur in foro exteriori, non autem in foro conſcientiæ: qua etiam de re, videatur Pater Frater Emmanuel Rodriguez, Tomo primo, quæſtionum Regularium, quæſtione decimaquarta, articulo octauo, & quæſtione ſexta, articulo decimoſexto.

ARTICVLVS VI.

Vtrum Superiores, atque Prælati, & Electores, in Prælatos eligentes huiuſmodi, in dictis Conſtitutionibus comprehenſos, ex genere maculato deſcendentes, incidant ipſo facto, in excommunicationis pœnam, & in alias pœnas ibidem contentas?

Reſpondetur huic Articulo, per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

Superiores atque prælati, admittentes, vocalesque eligentes, ſupradictos in his Conſtitutionibus cõprehenſos, & peccant mortaliter. & ſunt ipſo facto excõmunicati.

CErtiſſimum eſt, Superiores, & Prælatos, admittentes, atque Vocales, & Electores eligentes huiuſmodi in dictis Conſtitutionibus comprehenſos, peccare mortaliter, atque incidere in pœnam excommunicationis, & in alias pœnas ibidem poſitas. Hæc concluſio probatur ex verbis prædictæ Conſtitutionis Pauli Quarti, quæ eadem omnino eſt cum Conſtitutione Pij Quarti, & Clementis Septimi, Vbi ſequentia habentur verba poſt alia. *Diſtrictius inhibentes Generali Miniſtro, Commiſſario Generali, aliſq. Commiſſarijs quibuſcumque, Prouincialibus Miniſtris, ac Guardianis, & fratribus totius dicti Ordinis, in quibuſcumque mundi partibus, & locis exiſtentibus, in virtute, ſanctæ obedientiæ, & ſub excommunicationis latæ ſententiæ, & priuationis Generalatus, Commiſſariatus Generalis, & aliorum quorumcumque Commiſſariatus, Prouincialatus, & Guardianatus, aliorumq. officiorum, & dignitatum dicti Ordinis, & inhabilitatis ad illa, in perpetuum obtinenda, pœnis, ex ipſo ſi contra fecerint, incurrendis, ne aliquos ex dictis, qui olim fuerãt, ſeu Hæretici, &c. Vlque, recipere, admittere, eligere, ſeu aſſumere, ſeu electos confirmare, quouis quæſito colore, & prætextu, audeant, ſeu præſumant.* Et quod omnes huiuſmodi, ipſo facto in ſupradictas pœnas incidant, tenent omnes Doctores citati in præcedenti Articulo, & maxime Soto, vbi ſupra, articulo quarto. An vero id ſtatim fiat, & ante ſententiam declaratoriam, ſaltim commiſſi crimĩnis, ſint inhabiles, & priuati dictis Officijs? Regulandum eſt pẽr ea, quæ dicta ſunt in præcedenti Articulo, & modo dico, quod Superiores, & Prælati ſupradicti, & ſimiliter Vocales, ſiue Electores, antequam eligant, ſeu aſſumant in Prælatos aliquem, ſeu aliquos in dictis Conſtitutionibus comprehenſos, & de huiuſmodi defectu, & inhabilitate infamatos, tenentur diligenter inquirere, ſeu inquiſitionem facere ſecretam & ſummariam, verumne ſit, an falſum id quod dicitur, & an fundamentum habeat, ſeu ſit ſparſus rumor, atque à maleuolis exortus forſan. Quod ſi certo conſtiterit, aut vehemens ſit dubium, ſiue ſuſpicio, ipſos aut ipſorum aliquem, in dictis Conſtitutionibus, eſſe comprehenſum, nullatenus eundem eligant, ſeu admittant, alias enim auſu temerario contrarium facientes, grauiſſime peccabunt, incidentq. in excommunicationis pœnam, & in omnes alias in dictis Conſtitutionibus conſtitutas, quod quammaxime eſt notandum ac memoriæ commendandum.

Nota hoc valde.

Et vt præmanibus habeatur, quãta probatio ſit neceſſaria, ad impediendã electionẽ alicuius Fratris in Guardianũ, ſiue Prouincialẽ, &c. vel ad eijciẽdũ iam electũ, vel confirmatũ, propter originẽ, ſiue deſcendentiam Iudaicam,

Mauro-

Maurorum, vel hæreticorum, afferre, atque adducere libuit, reſolutionem quamdam doctiſſimi Doctoris Nauarro, in ſuis Conſilijs lib. 5. tit. de hæreticis, conſ. 22. ibi, ad quartam quæſtionem, vbi prædicta quæſtione, atque difficultate ſibi propoſita, eidem ſolutionem adhibens, inquit. Reſpondeo, quod ad impediendam dictam electionem, videtur ſufficere ſemiplena probatio, argumento textus ſingularis *in cap. præterea, pl. 2. de ſponſalibus*, quod probat, propter dictum vnius teſtis, & ſemiplenam probationem impedimenti affinitatis, impediendum eſſe matrimonium, nondum contractum, ne contrahatur: ſi autem, inquit, eſt quis iam electus, & confirmatus, requiritur plena probatio, ad illum reijciendum & exauctorandum, & dicit quod pro vtroque facit *cap. quemadmodum, de iureiur.* quatenus probat, q turpius eijcitur, quam non admittitur hoſpes, poteſtq. deſumi etiam argumentum *ex cap. ſuper his, de accuſationibus*. Hæc prædictus Nauarr. vbi ſup. Quæ verba verſans, & tractans ſupradictus P. F. Emanuel Rodriguez, tom. 1. quæſt. 14. ſuarum Regularium, art. 3. in fine, prædictam doctrinam contendit impugnare, ſed immerito, meo quidem videre: & quamuis ſupradictis Nauarr. verbis reſpondeat, non mihi plene ſatisfacit; vnde quantum ad hoc, ipſius ſolutionem non admitto. Neque illud etiam, quod in art. 10. quæſtionis eiuſdem dicit in fine, nempe, quod ſit certior & verior, & iuri communi magis conformis, illa opinio quæ dicit, non ſufficere, vt religioſus quiſpiam ex dicto genere maculato intra quartum gradum, propter aliquam rationem, ſiue cauſam, ex ſupradictis deſcendat, vt in dictis Conſtitutionibus comprehendatur, & cenſeatur, atque videatur comprehendi; ſed vlterius requiri, quod ipſius parentes intra dictum quartum gradum fuerint concremati, & igni tradit, & proinde quod Electores, & Vocales huiuſmodi, ſic comprehenſum, niſi vtrumque obſtet impedimentum, in Superiorem atque Prælatum optime poſſunt eligere, atque præficere, & Superiores Prælati eundem confirmare, ſequendo opinionem probabilem, ſeu, vt ipſe ait, certiorem, atque probabiliorem, abſque conſcientiæ ſcrupulo, & periculo incurrendi in pœnas in ſupradictis Conſtitutionibus poſitas. Hæc, inquã, doctrina, numquam mihi placuit, ſed nec placere poteſt, propter rationes prædictas, & propter ea, quæ dicta latiſſime à nobis ſunt in præcedenti tomo quæſt. 19. art. 7. notabili 4. concl. 2. & etiam in hac quæſt. art. 1. concl. 2. nam, vt ſemel, atque iterum ibi eſt dictum, in re dubia, cum conſtet de inhabilitate, & incapacitate alicuius, iuxta dictas Conſtitutiones, propter opinionem forſan non nimis probabilem, non eſt cur Superiores, atq. Prælati & Electores, & Vocales, periculo ſe expoſuant peccandi mortaliter, incidendo in pœnas in dictis Conſtitutionibus contentas.

Nota valde, quæ, & quanta ſit probatio neceſſaria, ad excludendu prudenter, atque ſecreto quempiam ab aliqua electione.

Nota valde.

ARTICVLVS VII.

Vtrum Fratres noſtri ſacri Ordinis, teneantur aut poſſint, huiuſmodi ex genere maculato deſcendentibus, atque in dictis Conſtitutionibus comprehenſis, ſi perperam eligantur in Superiores & Prælatos, obedire?

RAtio dubitandi deſumi poteſt, ex quibuſdam verbis in dictis Conſtitutionibus appoſitis, & maxime in Conſtitutione Pauli IV. vbi poſt alia, ſequentia habentur verba: *Nulliq. Fratres noſtri dicti Ordinis S. Franciſci, etiamſi ex in Generales Miniſtros, Commiſſarios generales, & alios quoſcumque*

Nota pro ratione dubitandi.

Nota hoc, q de Prædicatoribus descendentibus ex maculato genere, dicit Nauarro.

cumque Commiſſarios, Prouinciales, vel Guardianos, & Prædicatores eligiſſent, ſeu recepiſſent, eiſdem ſic contra mandata noſtra electis, & aſſumptis obedire, ſed in incontinenti ab eorum obedientia recedere, teneantur & debeant. Eademq. prorſus verba, etiam habentur paulo inferius. Sed his nihilominus non obſtantibus, quod hac in re tenendum, ſeruandum, atque practicandum eſt, explicabitur per ſequentem concluſionem.

Concluſio.

Inferiores ſubditi ſemper tenentur, ſuis Prælatis obedire, etiamſi ſciant in dictis Conſtitutionibus eſſe comprehenſos, ac ipſo iure priuatos dictis officijs, quandiu ab Eccleſia tolerantur, & quouſque in foro exteriori conſtet, per ſententiam competentis iudicis, ipſos eſſe comprehenſos. Hæc concluſio eſt certa, atque tenenda, & crediderim quod de ipſa nullum eſt, aut eſſe poteſt dubium. Neque illi obſtant prædicta Pauli IV. verba, quibus dicitur, ſemel & iterum, quod Fratres debent, & tenentur incontinenti, à ſupradictorum obedientia recedere, nam cum hoc ſit præceptum morale, moraliter etiam atque iuridice eſt intelligendum, & ius ipſum expoſcit, vt res & caſus, prius ad Superiorem deferatur, & ab ipſo ſententia proferatur declaratoria, qua dicatur, eiuſmodi in dictis Conſtitutionibus eſſe comprehenſos. Hac ſententia prolata ſtatim ipſi priuati remanent, & ſubditi ab eorum obedientia tenentur recedere, ſed non ante; neque contrarium credendum eſt de mente Summi Pontificis fuiſſe, cum ex eo innumera ſequerentur inconuenientia, multiſq. daretur occaſio litibus & fraudibus: Præterquamquod non eſſet iuridicum, liceret enim tunc cuilibet ſubdito, cum ſibi placuiſſet, ſuo Prælato non obedire, allegando & obijciendo illi aliquam exceptionem ex ſupradictis, quod quidem & maxime in Religionibus, magnam induceret confuſionem. Et quamuis habeatur ibidem, quod id fiat incontinenti, ſeu quamprimum potuerint, interpretanda ſunt dicta verba, ſeruato iuris ordine, atque ad hunc ſenſum, quamprimum potuerint, licite, religioſe, & ſine ſtrepitu, & confuſione, atque iuridice, Superiorem conſultando, ita vt iuſtitia ſeruetur, & Frater, vel proximus non diffametur, quod ex ipſiuſmet Pontificis verbis, facile licebit colligere, cum poſt illa verba, *ab eorum obedientia recedere*, ſtatim adiungat, *& ad alium eligendum procedere*: ex quibus verbis cum hoc vltimum fieri non poſſit, niſi per Prælatum, & poſt ipſius ſententiam declaratoriam, qua dicat aliquem ex prædictis, in eiuſmodi Conſtitutionibus eſſe comprehenſum, vacaſſeq. proinde ipſius officium, vt alius eligi poſſit loco ipſius, manifeſte colligitur, quod nec ſubditi tenentur à talis Prælati obedientia recedere per ſe, quouſque ſententia competentis Iudicis, lata fuerit contra ipſum.

Inferiores ſubditi, obedire tenētur ſupradictis cōprehenſis, dum ab Eccleſia tolleran tur.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum deſcendentes ex ſupradicto maculato genere, in noſtro ſacro Ordine, eſſe poſſint prædicatores?

VIdetur quod non, nam vt conſtat ex iam ſupradictis Conſtitutionibus, Prædicatores ibidem etiam continentur, inſtituiq. prohibentur, in noſtro ſacro Ordine, deſcendentes ex dicto maculato genere. Doctores hac de re diuerſos video, prædictus enim Nauarr. in Conſilijs lib. 5. tit. de ha-

Prima opinio,

de hæreticis,conſ.22. ibi, ad quintam quæſtionem, ſupradictam difficultatem proponit & mouet, An ſcilicet præfata prohibitio Pauli IV. ſit ſeruanda, quoad eam partem, qua prohibet præfatos deſcendentes à Iudæis, vel hæreticis, in Prædicatores eligi, vel iam electos ad prædicandum admitti? Et reſpondet, quod ſic: quia,inquit,licet non videatur recepta, quoad hoc,in aliquibus partibus, fuit tamen poſtea innouata, & extenſa etiam quoad Mauros, per Gregorium XIII. anno 1573. Et facta computatione ad annum, quo prædicta ſcripſit, dicit ipſe, quod nondum erant tranſacti anni, qui videbantur requiri, & eſſe ſatis ad euacuandam viribus legem aliquam canonicam. Argumento multorum iurium,quæ hac in re,adducit Felin. *cap.1.de treuga,& pace. num.6.* cum ſequentibus. Addit tamen quod contrarium, etiam diſputando ſuſtentari poteſt,de rigore iuris, per ea,quæ traduntur ibidem à dicto Felino vbi ſupra,poſt Dominicum, *in cap.in iſtis. §. leges.4. diſt. & in cap. 2. de Conſtitution.* nempe,quod omnis Cõſtitutio videtur fieri à Superiore, ſub hac conditione,ſi recipiatur à ſubditis. Hæc ſupradictus Nauarro.

Sed prædictus P.Frater Emmanuel Rodriguez,in dicto primo Tomo qq. Regular.q.14. art.12. hac de re agens, omnino tenet contrarium, & dicit, quod prædicta Conſtitutio, quoad hoc,nunquam fuit recepta,& poſita in praxi, ſed neque practicari poteſt, aut debet. Cuius ſententiæ,& opinioni, quia magis pia,atque benigna eſt,& vt mihi videtur,probabilior, libenter & ipſe aſſentior, & pro ea ſequentem ſtatuo concluſionem. Secũda opinio.

Concluſio.

Deſcendentes ex dicto maculato genere, ſi id alias videatur expediens, bene poſſunt in noſtræ Religionis Prædicatores,eligi & præfici. Hæc concluſio eſt ſupradicti Patris Fratris Emmanuel, & fundatur in ratione prædicta: nam quamuis in ſupradictis Conſtitutionibus, contrarium expreſſe habeatur, ipſæ tamen quoad hoc, numquam fuerunt admiſſæ, practicatæ, aut receptæ. Numquam enim ab hinc quadraginta, atque amplius annis, quibus ego ſimul cum prædicto Patre,in celeberrimo S. Franciſci Salmanticenſi Conuentu, noſtræ Seraphicæ Religionis habitum, Dei gratia & beſtignitate deſumpſimus, fuiſſe vidimus vſu receptum, & practicatum, neque audiuimus quempiam Fratrem noſtrũ propter eiuſmodi defectum, & maculam à prædicationis officio & munere fuiſſe priuatum,ſiue excluſum. Conſtitutiones etiam noſtræ generales,quæ hac de re loquuntur, hanc qualitatem, vt ſcilicet prædicta careant macula, non ſpecialiter in dictis prædicatoribus expoſcunt. Cum igitur id ita ſit,& Conſtitutiones, & leges, vt præmiſſum eſt, non obligent, niſi fuerint acceptatæ, & receptæ, ac vſu practicatæ, vt tradit Felinus *in dicto cap.2. de treuga, & pace,* & ante ipſum Dominicus *cap.2.de Conſtitutionibus., & in cap. in iſtis. §. leges. 4. diſt.* tradit etiam Nauarr. in Manu. cap.23. num.41. dicendum videtur, quod etiamſi aliqui noſtri Ordinis Religioſi, in dictis Conſtitutionibus reperiantur comprehenſi (niſi aliud obſtet)& expedire,aut conuenire videatur,tuto, atque ſecura conſcientia, Prædicatorum munus, & officium poſſunt aſſumere, & exercere, non obſtante, quod in dictis Conſtitutionibus prædicationis officium eiſdem ſit interdictum. Deſcendentes ex maculato genere,ſi alias id videatur expediens,bene poſſunt in Prædicatores eligi.

QVÆ-

QVAESTIO II.

De Prælatis Regularibus, quantum attinet ad ipſorum legitimitatem, vel illegitimitatem, in Quatuordecim Articulos diuiſa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum illegitimi, ad prælatias & dignitates Eccleſiaſticas, poſſint promoueri, & aſſumi?

LAtiſſima eſt materia præſentis Articuli, & circa quam multa ſeſe offerrent dicenda, niſi in præcedenti Tomo quæſt. 19. art. 3. agendo de eiſdem illegitimis, quæ vna eſt ex exceptionibus in noſtris generalibus Conſtitutionibus poſitis, pro non recipiendis nouitijs, magna ex parte ſuiſſent iam dicta. Ibi enim diximus, atque explicauimus latiſſime, in primo notabili, qui nam filij dicantur legitimi, ſeu illegitimi; & quotuplex illegitimorum ſit ſpecies, ſiue differentia. In ſecundo vero ad literam appoſuimus Conſtitutiones omnes Sixti V. factas pro eiſdem illegitimis, quarum prima incipit, *Cum de omnibus*, data anno Domini 1578. vj. Kalend. Decembris, Pontificatus ſui anno tertio. Altera vero incipit, *Ad Romanum Pontificem*, facta anno 1588. xij. Kalendas Nouembris, Pontificatus ſui anno quarto, circa explicationem, atque declarationem dubiorum quorumdam, quæ ex prima illa ſua Conſtitutione emerſerunt. Poſtmodum vero in tertio ſequenti Notabili, appoſuimus Conſtitutionem aliam Gregorij XIV. factam anno Domini 1590. idibus Martij, Pontificatus ſui anno primo, quæ incipit, *Circumſpecta Romani Pontificis prouidentia*, ad declarationem, atque moderationem ſupradictæ Conſtitutionis Sixti V. Et in quarto ſimilem aliam explicationē, atq. declarationem, ſiue moderationem Clementis VIII. factam anno 1592. die 14. Aprilis, Pontificatus ſui etiam anno primo, pro moderandis prædictis omnibus Conſtitutionibus, quæ incipit, *Altiſſima paupertatis vox*. Qui etiam dictus Clemens VIII. poſtea, anno Domini 1602. die 2. Aprilis, Pontificatus ſui anno vndecimo, innumera cernens, atque videns inconuenientia, & difficultates, quæ ex ſupradictis Conſtitutionibus exoriebantur, & ſequebantur indies, iuſtiſſimis motus de cauſis, Conſtitutiones omnes prædictas, ad terminos iuris communis, atque ſacrorum Canonum reduxit, quatenus attinet ad nullitates profeſſionum illegitimorum, & aliorum, ſaluis tamen exiſtentibus ſemper pœnis, poſitis atque infligendis, contra Superiores, earundem tranſgreſſores, & in dictas Conſtitutiones peccantes. Incipit hæc Conſtitutio, *In ſupremo Eccleſiæ Apoſtolicæ ſpeculo*, quam etiam explicauimus, & declarauimus in notabili quinto. Ex prædictis omnibus, concluſiones quatuor elicuimus, quibus ſummatim, atque reſolutiue tradidimus, ni fallor, omnia, quæ ad dictas Conſtitutiones quoquomodo ſpectare poterant; qualiter etiam pro temporum varietate, & differentia fuerunt practicatę, & quid modo ſit faciendum, atque ſeruandum ſecundum ſacros Canones, circa prædictos illegitimos, non habita conſideratione ad ſupradictas Conſtitutiones, ſed ſtando in rigore iuris communis. Quæ ſupradicta omnia, quamuis dicta fue-

Nota, quæ circa hanc materiam illegitimorum in præcedenti Tomo ſint à nobis dicta.

fuerint ad propoſitum Nouitiorum,& circa qualitatem legitimationis, quã ipſos oportet habere, vt dixi, ſecundum noſtras generales Conſtitutiones, ad hoc vt recipiantur ad noſtrum ſacrum Ordinem, magnam etiam lucem afferre poſſunt ad præſentem difficultatem, quantum attinet ad Prælatorum illegitimorum faciendas electiones.

Quibus præmiſſis, atque expreſſis habitis, quod in præſentiarum quæritur, illud eſt, An Religioſi illegitimi, ſtando in terminis iuris communis, ad prælatias, & dignitates Eccleſiaſticas poſſint præfici, promoueri, atque aſſumi? dicturi poſtmodum, quid etiam ſit faciendum, ad euitandas, ſeu non incurrendas pœnas Pontificias, poſitas in dictis Conſtitutionibus. Poteſtq. quæſtio, & difficultas propoſita, in duplici ſenſu inueſtigari. Primo, An ſtando in terminis iuris communis, per Religionis ingreſſum tollatur omnis illegitimitas, & irregularitas, etiam quantum ad effectum habendi Prælationes? Secundo, An in caſu, quo non tollatur de iure, ſit tamen in Religionibus aliquod ſpeciale priuilegium, ad hoc vt diſpenſari poſſit cum eiſdem, vt ad Prælatias & dignitates Eccleſiaſticas aſſumantur, ſeu promoueri poſſint? De primo dicemus in iſto Articulo, de ſecundo vero in ſequenti, poſtmodum vero qualiter ſit facienda prædicta diſpenſatio, & de alijs ad eamdem requiſitis, quæ neceſſaria fuerint viſa, breuiter atque reſolutiue dicentur.

An per Religionis ingreſſum tollatur illegitimitas? Prima opinio.

Ad primam igitur quæſtionem deueniendo, hac de re celebris eſt opinio quorundam, aſſerentium, quod per Religionis ingreſſum, & maxime per ſolemnem profeſſionem, tollitur omnis illegitimitas, atque irregularitas, & fit vera legitimatio, introducta non ſolum iure humano, verum etiam & iure diuino, qua filij illegitimi ipſo iure, & ipſo facto quo Religionem ingrediuntur, efficiuntur idonei ad omnes Prælaturas, & dignitates Eccleſiaſticas, quin vero etiam & ad Epiſcopatus, ac ſi ex legitimo fuiſſent matrimonio nati, & procreati. Huius opinionis mentionem facit Couarruuias de Sponſalibus 2.par.cap.8.num.4. dicitq. eam tenere Felinum, Iaſonem, & alios innumeros Iuriſperitos, eſſeq. fere communem, quamuis ipſe ab eadem recedat, vt ſtatim dicemus. Sed quidquid de hoc ſit, hanc ſententiam, & opinionem tenere videtur *glo ſa celebris in cap. cum deputati, de iudicys.* ibi, *ſua natiuitatis*. Vbi ad quoddam aliud ſimile propoſitum dicit, quod eo ipſo quo quidam deputauerũt ſe diuino obſequio & ſeruitio omnis tollitur irregularitas, ſi qua fuit. Quod probat argumento deducto *ex cap.non licet. 19. quæſt. vlt. & ex auten. de Monachis, in prin. collat. 1.* vbi etiam dicitur, quod Monachatus omnem abſtergit maculam. Qua ratione dicit illos non eſſe repellendos, quia præſumuntur perſonæ legitimæ, *per cap.eorum. 11. quæſt. 3. & l. verum. ff. de probation. & l. 1. eodem tit.* Et probari poteſt prædicta opinio ratione, & argumento, vt dicitur, deducto à minori ad maius. Nam ſi per oblationem curiæ ſæcularis, legitimantur filij, alias illegitimi, vt tenent multi Doctores grauiſſimi iuriſperiti, *& habetur inſt. de nuptijs. §. fin. & auten. quibus modis natural. effician. ſui. §. ſiquis igitur. collat. 7. & l. communium 9. § fin. C. de naturalib. liber.* multo ergo melius, per oblationem ad curiam ſpiritualem, quod fit per ingreſſum Religionis, & maxime per ſolemnem profeſſionem legitimari, dici debent. Propter hanc rationem, dicunt quidam Iuriſperiti, quod filius illegitimus naturalis, factus Monachus, legitimatur quoad ſucceſſionem ab inteſtato, & multo magis quoad Prælationes, cum ſucceſſio in hæreditate ſtrictior ſit, & difficilior, & iuri magis repugnans, quam habilitas Religioſi illegitimi, ad quaſcumque Prælaturas.

Sed

Sed quod hoc factum ſit, aut fieri potuerit iure diuino, probant prædicti Doctores à ſimili, de vinculo matrimonij, rati non conſummati, nam difficilius, inquiunt, eſt tollere vinculum matrimonij rati non conſummati, quam vinculum cuiuſcumque illegitimitatis, cum matrimonij vinculum, introductũ ſit iure diuino, illegitimitas autem nonniſi iure humano poſitiuo: ſed, per ingreſſum Religionis, & maxime per ſolemnẽ profeſſionem (vt tenent omnes Doctores Theologi) tollitur vinculum matrimonij rati non conſummati, & hoc de iure diuino: ergo eodem iure, dici optime poteſt, per ſupradictum Religionis ingreſſum, & ſolemnem profeſſionem, omnem tolli illegitimitatem, atque irregularitatem. Quod in venerationem, obſequium, atque fauorem ſacrarum Religionum, quidam adeo extendunt, extendereq. volunt, vt dicant non ſolum tolli illegitimitatem, atque irregularitatem ex ipſa prouenientem, per Religionis ingreſſum, verum etiam & irregularitatem homicidij voluntarij, & bigamiæ, vt ipſos reprehendendo, refert Nauarr. Comment. 2. de Regularib. ſuper *cap. non dicatis, numero 60.*

Secũda opinio.

ſed alia eſt aliorum opinio, contrarium omnino dicentium, quæ eſt verior, & tenenda propter fortiſſimas ipſius rationes & argumenta, pro qua ſtatuitur Concluſio.

Concluſio.

Quamuis per Religionis ingreſſum, & maxime per ſolemnem profeſſionem, tollatur omnis illegitimitas, atque irregularitas ex ipſa prouenientes, quantum ad ſuſcipiendos ſacros ordines, non tamen quantum ad dignitates Eccleſiaſticas & præfecturas, ſiue prælatias. Hæc concluſio probatur quantum ad primam partem, nempe quod per Religionis ingreſſum, quantum ad ſuſcipiendos ordines, tollatur omnis illegitimitas, & irregularitas ex ipſa procedens. Et primo quia id habetur expreſſe in *cap. 1. de filijs presbyterorum*, vbi ad hoc propoſitum habentur ſequentia verba, *Filij presbyterorum, & cæteri ex fornicatione nati, ad ſacros ordines non promouentur, niſi aut monachi fiant, aut in congregatione canonica regulariter viuant.* Ex quibus verbis colligitur, quod illegitimi & presbyterorum filij, Religionem profitentes, ſecundum ius commune, ad ſacros ordines poſſunt promoueri: & quod Religionis ingreſſus, omnem tollit irregularitatem, ſicut & ingratitudinem, prout habetur in Iure *in cap. non licet. 19. quæſt. vlt.* Videatur hac de re gloſſa in dicto *cap. 1. de filijs presbyt.* & *Panorm. in cap. 2. de apoſtatis. Nauar. in cap. non dicatis, nu. 60.* & Magiſt. Soto in 4. diſt. 25. q. 1. art. 3. & Syluester *verbo, Religio. 4. quæſt. 24.* Difficultas tamen eſt inter Doctores Iuriſperitos, An huiuſmodi irregularitas quoad ordines, tollatur per quemcumque ingreſſum religionis, an vero ſolummodo per ſolemnem profeſſionem? Eſt enim ſecundum Iuriſperitos, triplex Religionum ingreſſus, primus educationis, ſecundus probationis, tertius vero profeſſionis. A qua difficultate pro nunc conſulto abſtineo, nam de ea inferius eſt à nobis dicendum, vt veniamus, ad probandam, ſecundam concluſionis partem, in qua diximus, per ſolemnem profeſſionem, non tolli illegitimitatem, & irregularitatem ex ipſa prouenientem, quantum attinet ad dignitates Eccleſiaſticas, ſiue Prælatias, ac proinde quod ad hoc opus ſit diſpenſatione. Quod hoc ita ſit, habetur expreſſe in ſupradicto *cap. 1. de filijs presbyterorum*, vbi poſt ſupradicta verba de filijs presbyterorum, & illegitimis factis monachis, poſtquam conceditur ipſis, vt ad ſacros ordines poſſint promoueri, addit ibi Concilium, *Prælationem vero nullatenus habeant.* Quæ verba exponens Gloſſa ibidem, dicit, quod Prælationes habere ipſo

Quamuis per Religionis ingreſſum, & maxime per ſolẽnem, profeſſionem, tollatur omnis illegitimitas quoad ordines, non tamen quoad prefecturas, & dignitates Eccleſiaſticas.

iure

iure non possunt, absque Sedis Apostolicæ dispensatione: quod & probatur per *cap. vltim. eod. tit.* vbi id omnino expresse habetur. Hanc sententiam, & conclusionem, quantum ad istam partem, tenet supradictus Couarr. de Sponsalib. 2. par. cap. 8. num. 41. Soto in 4. dist. 25. quæst. 1. art. 3. & Nauar. supra *cap. non dicatis. nu. 60.* adducens in id quamplures Doctores, acriterq. vt dixi, reprehendens, omnes contrarium dicentes. Huic resolutioni fauent & multa priuilegia, quæ habentur in diuersis Ordinibus, & Religionibus, quò dispensari possit cum supradictis illegitimis, vt ad Præfecturas, siue dignitates Ecclesiasticas promoueantur, seu promoueri possint: ex quibus satis constat, de mente Summorum Pontificum, qui ea concesserunt, Religiosos illegitimos, nullatenus fieri legitimos per solam professionem, factam in Religione aliqua, quantumuis approbata: De eiusmodi priuilegijs dicemus statim in sequenti Articulo, hæc pro nunc dicta sufficiant. Modo superest respondere ad auctoritates, & rationes in initio huius Articuli propositas. Ad primam auctoritatem Glossæ, qua dicitur, quod professio Regularis emundat professum ab omni macula, & irregularitate illam præcedente. Respondeo cum doctissimo Doctore Nauar. vbi supra, dupliciter, primo dicendo, quod illud principium intelligendum est, quoad præsumptionem, maxime illam, quæ oritur ex bona triennali conuersatione, post susceptum Monachismum, ad hunc sensum, quod huiusmodi Monachus, præsumitur mundus ab omni macula humana, donec sibi probetur contrarium, iuxta *§. sancimus, eiusdem authen.* Nam præsumptio, de qua habetur in Regula, *semel malus, semper præsumitur malus, de Regul. Iuris, lib. 6.* per bonam triennalem conuersationem tollitur, vt dicunt Iurisperiti cum Felino in supradicto *cap. cū deputati, de iudicijs*, ac cum præsumptio cesset in foro Dei, & conscientiæ, quando contraria est veritati, per notata in *cap. 15, qui fidem, & cap. tua, de Sponsalibus*, Regularis, siue Religiosus, qui propter aliquam rationem siue causam, nouit se ante Monachatum, irregularitatem incurrisse, talem se debet iudicare, etiam post vigesimum, & trigesimū annū, quousque per legitimam dispensationem generalem, vel specialem, talis ab eo illegitimitas, atque irregularitas tollatur. Secundo respondet supradictus Nauar. quod prædictum principium, potest intelligi de absterfione, quoad culpam, & quoad omnem peccatorum pœnam, cum professio Regularis facta cum debita contritione, indulgentiam plenariam operetur, vt tradit D. Thom. 2. 2. quæst. vlt. art. 3. ad tertium, quanquam non sit verisimile huiusmodi maculæ ablationem, Imperatori in illo exordio prædicti Authentici, in mentem vllo modo venisse. Idem dico ad alias auctoritates, quæ tendunt ad idem.

Nota, quod omnis præsumptio mala, tollitur per bonam per triennium conuersationem.

Ad rationem vero respondendo dico, quod licet Consequentia valeat, & teneat, ac ratio apposita sit maxime congrua, quoad legitimationem, & ablationem irregularitatis, quoad suscipiendos sacros Ordines (vt dictum est in prima par. conclusionis) non tamen concludit, & tenet, quoad dignitates, & Præfecturas, propter specialem rationem, quam adducemus infra, cum agemus de sufficienti causa, requisita ad talem dispensationem. Idem omnino dico ad illud, quod dicitur de vinculo matrimonij, rati non consummati, & quod Deus posset illud facere, si voluisset, non tamen id inuenitur effectum, neque vnde id iuridice, & cum sufficienti fundamento deduci possit, textus aliquis reperitur in iure.

ARTI-

ARTICVLVS II.

Vtrum fuerint olim aliqua priuilegia, Regularibus conceſſa, quibus illegitimi, ad Præfecturas, & dignitates Eccleſiaſticas poſſent promoueri?

Solus Papa de iure communi diſpenſat cum illegitimis, vt ad dignitates, & prælaturas promouetur.

PRo huius Articuli intelligentia præmitto, quod, vt diximus, in probatione ſecundæ partis concluſionis, & tradit late Couar. de Sponſalibus 2.par.cap.8.num.4. & Nauar. *in cap. ſtatuimus, num. 60.* ſecundum ius commune, ſolus Papa poteſt diſpenſare, & diſpenſat cum illegitimis, vt ad dignitates, & Prælatias promoueantur, vt habetur expreſſe *in cap. 1. de filys presbyterorum.* Et ſatis colligitur ex *cap. vlt. eodem tit. in fine Gloſſæ.* Solum eſt difficultas in præſenti Articulo, vtrũ pro Religioſis fuerint aliqua priuilegia, quibus concedatur idipſum? Cui difficultati, per ſequentem Concluſionem reſpondetur.

Concluſio.

Prælati Regulares priuilegia habebãt, vt poſſent diſpenſare cũ ſibi ſubditis illegitimis, vt ad Prælationes & dignitates promouearntur.

Aliqua fuerũt olim priuilegia, quibus Prælatis Regularib. cõcedebatur, vt cũ ſibi ſubditis illegitimis, diſpenſare poſſent, vt ad Prælatias, & dignitates Eccleſiaſticas promouerentur. Hęc concluſio non aliter eſt probanda, quam adducendo ſupradicta priuilegia, & in primis Sixtus IV. *conceſſit Generali, & Prouincialibus Miniſtris, & eorum Vicarijs, auctoritatem diſpenſandi, cum Fratribus Ordinis Minorum, patientibus defectum, ex illicito coitu prouenientem, necnon cum his, qui ex quauis cauſa (præterquam homicidij voluntarij, bigamiæ, & mutilationis membrorum) irregulares fuerũt, poſtquam Ordinem ipſum profeſſi fuerunt, diſpenſare vt defectu, & irregularitate huiuſmodi non obſtantibus, irregulares ipſi, ad quoſcunque etiam ſacros Ordines promoueri, & in eis etiam in Altaris miniſterio miniſtrare, & quod tam ipſi Regulares, quam defectum patientes prædicti, ad quaſcunque adminiſtrationes, & officia dicti Ordinis eligi, recipi, & aſſumi, illaq. gerere, & exercere libere, & licite valeant.* Habetur hoc priuilegium, in Monumentis Ordinis primæ impreſſionis, fol. 61. & ſecundæ fol. 144. conceſſ. 252. & idem omnino, & ſub eiſdem verbis, conceſſit idem Sixtus IV. Generali Magiſtro, & Prioribus Prouincialibus, & Conuentualibus Ordinis Prædicatorum, ac eorum Vicarijs. Et habetur in ſupradictis Monum. ſecundæ impreſſionis, fol. 240. conceſſ. 57. Et vtriuſque priuilegij, mentionem facit Collector Priuilegiorum Mendicantium, in ſuo Compendio, *verbo, diſpenſatio. §. 12. & 13.* Aduertens in fine, quod Vicarij Conuentuum, ſiue Subpriores Ordinis Prædicatorum, numquam habuerunt in vſu, vti prædicta facultate, ſiue priuilegio, ſine ſpeciali commiſſione, niſi mortuo, vel amoto Priore. Ac ideo (inquit) idem eſt quoad hoc, ac ſi numquam fuiſſet conceſſum, idemq. omnino credo eſſe dicendũ de Vicarijs Conuentuum ſacræ noſtræ Religionis.

Similia priuilegia referuntur conceſſa aliis Ordinibus, ſiue Religionibus Monachalibus, vt patet ex traditis in Compendio Ordinis Ciſtercienſis, & Ordinis D. Hieronymi, *verbo, diſpenſatio*, vbi ad hoc propoſitum dicuntur plura, quæ breuitatis cauſa facio miſſa.

Sed aduertendum eſt, quod prædicta facultas, ſeu auctoritas olim Prælatis Regularibus conceſſa, vt diſpenſare poſſent cum ſibi ſubditis, ad hoc, vt ad Præfecturas, Prælatias, ſiue dignitates Eccleſiaſticas promoueri poſſent, ſublata fuit eis poſtea omnino, à Sixto Quinto Pontifice Maximo

Nota hoc valde.

ximo, in duabus Conſtitutionibus, editis contra illegitimos, de quibus diximus ſupra in præcedenti Articulo, vbi declarauit omnes huiuſmodi diſpenſationes eſſe irritas, ac nullius prorſus roboris, & momenti. Sed poſtea Gregorius Decimusquartus, in alia ſua Conſtitutione, prædictas Sixti Quinti modificando, indulſit, atque conceſſit, vt fieri poſſet cum ipſis diſpenſatio, ſed non niſi in Capitulo generali, vel prouinciali, vt ſtatim dicemus, ita quod iam ſublata eſt, à dictis Prælatis regularibus facultas, ſimpliciter & abſolute, atque ſeorſum diſpenſandi, cum illegitimis ad prælationes obtinendas, & poſſidendas, per Conſtitutionem Gregorij: nã dictę diſpenſationes fieri nullatenus poſſunt ab ipſis ſeorſum, vt antea poterant, ſed neceſſario debent fieri, ab eiſdem cum Generali, vel prouinciali Capitulo, vt dixi, ampliuſq. dicemus infra.

ARTICVLVS III.

Vbinam fieri debeant ſupradictæ diſpenſationes cum illegitimis, & an fieri poſſint in Congregatione Capitulari, ſeu quod dicitur, Capitulo intermedio?

Reſpondetur huic Articulo, per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

Diſpenſatio eũ illegitimis, ad Prælaturas fieri debet in Capitulo Prouinciali, vel intermedio quod alias Congregatio dicitur.

DIſpenſationes ſupradictæ cum illegitimis, ad dignitates & Prælaturas, fieri poſſunt, & debent in Capitulo generali, ſeu prouinciali, & fieri etiam poſſunt in Congregatione prouinciali, ſeu, quod dicitur, Capitulo intermedio.

Hæc concluſio quoad primam partem, habetur expreſſa in ſupradicta Gregorij XIV. Conſtitutione, vbi poſt alia habentur hæc verba: *Statuendo, vt omnes diſpenſationes, & habilitationes, vigore priuilegiorum, ſeu indultorum Apoſtolicorum, cuiuis Ordini, Religioni, Monaſterio, aut Congregationi, eorumve Superioribus in genere, vel ſpecie (vt præfertur) conceſſorum, qua tempore Conſtitutionum huiuſmodi, vſu receptæ, & nondum ſublatis aliis reuocationibus comprehenſa erunt, per quoſcumque eorum Superiores factas, in priſtinum ſtatum, & validitatem, in quibus ante ipſas Conſtitutiones exiſtebant, reſtituimus, & redintegramus, volentes, eiſdem Conſtitutionibus non obſtantibus, eos, qui quouis modo illegitimi prorſus fuerint, ad habitum, & profeſſionem Regulares admitti poſſe, quemadmodum admitti poterant, ſi ſupradictæ Conſtitutiones editæ non fuiſſent. Ita tamen, vt cum de recipiendis quomodocumque illegitimis natis, ad habitum, & profeſſionem Ordinum quorumcumque agetur, ij, ad quos huiuſmodi receptio ſpectat, præter alia, de quibus ex dictarum Conſtitutionum præcepto, circa quoſcumque, etiam legitimos, diſquirere debent, diligenter eorum vitam, & mores inquirant, & ita demum recipiant, ſi tamen bonam indolem, & virtutis ſpecimen præſeferant, ac tot merita eis ſuffragentur, vt natalium ſuppleant defectum, eorumq. receptio commodo, & vtilitati profutura videatur, & ſuper hoc ipſo, ij, ad quos (vt dictum eſt) pertinet huiuſmodi receptio, matura deliberatione habita, ita cenſuerint, & indicauerint, dummodo tamen filius illegitimus in Religione, in qua pater, ſiue ante, ſiue poſt natiuitatem dicti filij profeſſus fuerit, ipſo viuente, non admittatur, quod expreſſe pro-*

Nota Conſtitutionẽ Gregorij XIV. circa diſpenſationẽ cũ illegitimis, vt ad dignitates promoueri poſſint.

libemus. Volumus quoque, atque statuimus, licere Generali, aut Prouinciali singulorum Ordinum, ac Congregationum, aut Hospitalium, ad quos dicta dispensatio spectat, iuxta tenorem Priuilegiorum, & indultorum Apostolicorum ac concessorum (quæ dummodo vsu recepta, nec aliàs sub vltis reuocationibus comprehensa sint, vt præfertur, in hac parte reualidamus) cum illegitimis, quos alias dictus Generalis, aut Prouincialis cum Generali, Prouinciali, seu intermedio Capitulo, & non aliàs, sufficientibus meritis dignos iudicauerint, ad honores, gradus, & dignitates obtinendas, dispensare, ac dispensationes huiusmodi pro tempore sic factas, & inde sequuta quæcunque, vt antea valere, ac tenere perinde, ac si dictæ Constitutiones non emanassent. hactenus Gregorius. Ex quibus verbis, satis clare constat, quod dispensationes supradictæ cum illegitimis, ad prælationes & dignitates obtinendas, siue possidendas, faciendæ sunt à Prælatis Regularibus, Generalibus, seu Prouincialibus in Capitulo Generali, seu Prouinciali, vel in Capitulo intermedio, quod alio nomine, Congregatio Capitularis intermedia nuncupatur, quæ vim, & vicem habet Capituli, maxime in nostro sacro Ordine, & iuxta nostras generales Constitutiones.

Conſtit. Tolet. c. 8. §. de Capitulo Prouinciali, & Congregatione habente vim Capituli.

Sed circa secundam partem prædictæ Conclusionis, difficultas occurrit, quidnam veniat intelligendum, per Capitulum intermedium, seu Capituli intermedij nomine, & an sit omnino idem, quod Congregatio Capitularis, quæ etiam dicitur intermedia? Et vt ratio dubitandi appareat, aduertere oportet ex dictis Constitutionibus, quod hoc interest inter Capitulum intermedium, & Congregationem Capitularem, quæ etiam dicitur intermedia, quod ad Capitulum intermedium, vocantur omnes prouinciæ vocales, in quo etiam noui Definitores eliguntur, atque Vocales in Discretorio constituti, agunt de rebus ad totam Prouinciam concernentibus, quæ postmodum in Definitorio proponuntur, & à Definitoribus diffiniuntur, atque determinantur. At vero ad Congregationem Capitularem intermediam, non vocantur, neque conueniunt omnes Prouinciæ vocales, cum non sint eligendi ibidem Prouinciales Ministri, neque noui Diffinitores, sed solummodo conueniunt Diffinitores ipsi cum Prouinciali, & aliqui alij Prouinciæ Patres, qui ex indulto generalium nostrarum Constitutionum, vocem habent Definitorum, sed nihilominus Congregatio prædicta, vim, habet Capituli intermedij, atque in ipsa deponi, seu priuari solent Guardiani, si ita id expedire videbitur, expediriq. omnia alia, quæ fieri solent in dicto Capitulo intermedio, aut etiam Prouinciali, præterquam quod in ipsa prohibentur fieri nouæ Constitutiones. His præmissis, dicunt aliqui Patres doctissimi nostræ sacræ Religionis, & in hisce rebus nimium exercitati, & versati, quod dispensatio facienda, cum supradictis illegitimis, vt ad dignitates, & Prælatias promoueri possint, iuxta præfatam Constitutionem Gregorij XIV. fieri non potest, in supradicta Congregatione Capitulari intermedia, sed necessario est facienda, in dicto Capitulo intermedio, sic enim, inquiunt, illud definit, atq. determinat Gregorius supradictus. Ad q etiam afferunt peculiarem quandam rationem, dicendo esse necessum, vt ad id etiam Prouinciæ Discretj, atque Vocales conueniant, cum supradictus Gregorius non concedat, dictam facultatem dispensandi cum illegitimis, Ministris generalibus, seu Prouincialibus in Capitulo generali, aut Prouinciali, seu intermedio constitutis (si enim hoc diceret, idem etiam videretur dicendum de Congregatione intermedia) sed dicit, vt hoc fiat, cum Capitulo generali, aut Prouinciali, seu intermedio, & non alias (supradictæ Constitutionis sunt expressa verba) vbi dictio illa, seu coniunctio copulatiua, cum,

Difficultas. Quid intelligatur Capituli intermedij nomine. Ratio dubitandi. Differētia, quæ est inter capitulū inter medium, & Congregationem intermedium.

Prima opinio.

commu-

communem consensum insinuat, & vt videtur, per ipsam datur intelligi, ad prædictam dispensationem faciendã, esse necessarium, vt fiat in Capitulo generali, Prouinciali, aut intermedio, in quibus totius Ordinis, aut Prouinciarũ Discreti, & Vocales conueniunt, qui simul iuncti, dicuntur esse Capitulum, vt cum consilio, & consensu eorum, prædicta dispensatio fiat. Propter hanc rationem prædicti Patres, huic adhærent sententiæ, & opinioni.

Sed his nihilominus non obstantibus, contraria est aliorum sententia, & verior, iuxta quam resolutiue dico, fieri posse supradictam dispensationem cũ illegitimis, vt ad dignitates promoueantur, non solum in Capitulo generali, aut Prouinciali, aut in dicto Capitulo intermedio, verumetiam in Capitulari Congregatione intermedia, in qua solummodo conueniunt Prouinciales, & Prouinciæ Patres, atque Diffinitores. Cuius resolutionis, hæc est vnica, potissima, ac præcisa ratio, quia prædicta Congregatio, in omnibus, ac per omnia, vim, & robur habet Capituli, ex nostris generalibus Cõstitutionibus Toletanis, vbi post alia, ponuntur sequentia verba: *Verum, si Capitulum intermedium non fit celebrandum, præcipimus, vt in complemento biennij, celebretur à Prouinciali Congregatio, quæ habeat vim Capituli Prouincialis, ad peragenda ea, quæ solent fieri in Capitulis Prouincialibus.* Cum igitur Congregatio intermedia supradicta, ex nostris Constitutionibus generalibus, auctoritate Apostolica confirmatis, in nostra Religione vim, & robur habeat Capituli Prouincialis, liquidum profecto sit, quod in ea fieri possunt ea omnia, quæ in dictis Capitulis Prouincialibus, aut intermedijs, prout ibidem dicitur, & consequenter supradicta dispensatio cum illegitimis, ad hoc, vt ad Prælatias, & dignitates Ecclesiasticas, possint promoueri, quod & communi iuri nimis est conforme, cum iuxta vulgarem, atque generalem Iurisperitorum regulam, subrogatus sapere debeat naturam illius, cuius loco subrogatur. Neque dictis obstat ratio, seu argumentum in contrarium adductum, fundatum in illis verbis, positis in Constitutione Gregorij: *Cum Capitulo generali, Prouinciali, aut intermedio.* Nam respondetur primo, quod verba illa non id innuunt, & quamuis id alias insinuarent, non tamen conuincunt, quantum attinet ad præsens propositum, dispensandi, cum supradictis illegitimis: nam verba illa intelligenda sunt, circa subiectam materiam, iuxta id, ꝙ habetur *in cap. intelligentia de verb. signif. & in l. si vno. §. 1. ff. locati.* Intelligenda etiam sunt, iuxta dispositionem negotij, quod committitur peragendum, & in nostro sacro Ordine non est moris, seu in consuetudine positum, quod huiusmodi dispensationes, & alia, quæ maximũ requirunt secretum, communicentur cum Discretorio, aut proponantur ibidem, vbi tot Vocales conueniunt, quia valde foret difficile, secretum debitum in hisce rebus seruari, sed proponuntur, & communicantur in Definitorio, vbi, vt plurimum non conueniunt, nisi Patres grauissimi, secretissimi, atque circumspectissimi, qui iure, & merito dicuntur maiorem, saniorem, atque principaliorem esse Capituli partem, quorum consilio supradictæ dispensationes fiunt, & aliæ eis similes, & quod ab ipsis fit, dicitur fieri, non solum in Capitulo, verum & cum Capitulo; superfluumq. esset ad huiusmodi dispensationes faciendas, aliud Capitulum expectare, cum neque in tali casu (vt dixi) desumendum sit supradictorum Discretorum, siue Vocalium cõsilium. Neque credendum est Gregorium supradictum, aliud dicere, siue determinare voluisse. Sed aduerto, quod quamuis hoc sit dictum, & merito, de Congregatione Capitulari, intermedia, quæ vim, & vicem habet Capituli, non tamen est idem intelligendum, de alijs Congregationibus particularibus Diffinitorum cum Prouinciali, quæ interdum fiunt, ad deponendos,

Secũda opinio, & resolutio.

Constit. Tolet. vbi supra.

Constitutionũ verba, semper sunt intelligenda, circa subiectam materiã, & dispositionẽ negotij, de quo loquuntur.

Nota hoc valde.

dos, ſiue conſtituendos aliquos Guardianos, & ad alia negotia ſimilia, cum tales Congregationes, non vim, ſaut robur habeant Capituli. Et hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

ARTICVLVS IV.

Vtrum Superiores, atque Prælati Regulares, virtute ſupradictorum Priuilegiorum, facultatem, & poteſtatem habeant, legitimandi Religioſos ſibi ſubditos in totum, an vero ſolum facultatem diſpenſandi cum ipſis, vt ad Prælatias, atque dignitates promoueri poſſint?

Quidnam ſit legitimatio, ſeu aliquem legitimare.

PRo intelligentia huius Articuli, oportet præmittere, quidnam ſit aliquem legitimare? & dico breuiter cum Syluestro, *verbo legitimus, num.* 2. quod legitimare, eſt quempiam habilitando, de illegitimo, legitimum ex gratia facere. Legitimatio autē eſt habilitatio illegitimi ad actus legitimos, ad quos alias ex ſua illegitimitate erat inhabilis. Hęc autē legitimatio, vt inquit idem Syluester de mente, & ſententia Antonij de Butrio *in cap. per venerabilem, qui filij ſint legitimi*, eſt triplex: Quędam eſt pleniſſima, per quam deletur fundamentum vitij, à quo legitimationis, & illegitimationis differentia conſurgit, quam ſolus Papa poteſt facere, quia ipſe ſolus poteſt diſponere, & diſpenſare ſuper matrimonio, & ipſius impedimentis. Quædam vero plenior, quæ reintegrat ad iura primæuæ naturæ, non diſponendo in vitium, ſed aliter, quam etiam ſolus Papa, atque Imperator facere poſſunt reſpectiue, ſecundū ea, quæ ſpectant ad ipſos. Quędā autem plena, vt diſpenſatio, quæ fit cum aliquo illegitimo, in aliquo effectu legitimationis, non reintegrando in totū, ſed in parte, quam etiam vterque eorum poteſt facere. Videatur hac de re prædictus Syluester vbi ſupra, & nu. 4. vbi multis tradit, quotuplex ſit legitimatio facta à iure; & dicit, quod quędam eſt communis iuri Canonico, atque ciuili; quædā vero iuris canonici propria; quędā etiam propria iuris ciuilis, quam dicit contingere octo modis, qui latiſſime explicantur ibidē, ſed breuitatis gratia ab his omnibus conſulto abſtineo. Videantur ibidem.

Quotuplex ſit legitimatio.

Differētia, quæ verſatur inter auctoritatem, & facultatem diſpenſandi cū illegitimis, & legitimat onē factam, in totū vel in partem.

Secundo pro eodem Articulo, aduertere oportet, quod Doctores Iuriſperiti, multa tradunt circa auctoritatem, facultatem, & poteſtatem legitimādi, & diſpenſandi cum illegitimis; & circa differentiam quæ verſatur, inter legitimationem factam in totum, & diſpenſationem factam cum aliquo illegitimo, non in totum, ſed in parte, aut in aliquo impedimento ad hunc, vel illum effectum. Qua de re, videatur Alciat. *in l. 2. ff. de verborum oblig.* & Bald. *in l. 1. ff. de tutorib. & curator.* & ſupradictus Syluester loco ſupra citato: & Couar. 4. par. cap. 8. §. 8. nu. 4. De quorum omniū reſolutione, dico, quod differentia, quæ verſatur inter legitimationem, & diſpenſationem cum illegitimo, in primis hæc eſt, quod quando quis ſimpliciter redditur habilis ad ea, ad quæ, iure Canonico, vel ciuili, aliàs erat inhabilis, legitimatus dicitur, & reſtitutus natalibus, quibus primitus, omnes homines habiles naſcebantur ad omnia, ad quæ poſtea iure poſitiuo, facti ſunt inhabiles, idq. ſiue is, qui legitimat, ſeu legitimum facit, in legitimatione dicat: Legitimum te facio, aut reſtituo te natalibus, ſiue vero dicat: Diſpenſo tecum, ſuper omni, quo teneris impedimento, &c. Nam in hiſce rebus potius eſt attēdendum ad id, quod fit, quam ad verba, quibus id fieri ſignificatur. At vero quando alicui illegitimo conceditur habilitas, atque facultas, nō ad omnia, ſed

ſed ad aliqua, ad quæ iure canonico, ſiue ciuili quiſpiã erat inhabilis, huiuſmodi non eſt dicenda legitimatio, ſed dumtaxat diſpenſatio, quamuis qui diſpenſat, ipſumq. habilitat, ſeu habilem facit, legitimationis vtatur verbis, dicatq. illum legitimare, ad hoc, vel ad illud beneficium, quocumque modo dicatur, eſt diſpenſatio, & non legitimatio. Et ratio eſt, nam non eſſe poteſt quis pro parte legitimus, & pro parte illegitimus.

Secunda differentia, quæ conſtituitur inter legitimationem, & diſpenſationem, eſt quam ponit Alciatus vbi ſupra, quod poteſtas ad legitimandum, ſeu legitimationis, à Principe conceſſa, eſt beneficium Principis, & quid fauorabile, & legitimatio eſt, non quidem ſtricti iuris, ſed ampli, neque ſtricte, ſed ample eſt interpretanda. At vero diſpenſatio, eſt quid odioſum, quia eſt iuris relaxatio, qua etiam ratione dicitur, *vulnus*, quia quaſi vulnerat ius commune, iuxta *cap. ipſa pietas, 23. q. 4.* Vnde & eſt ſtricti iuris, & non ampli, & ſtricte, nõ vero ample eſt interpretanda, iuxta ea, quæ tradunt Doctores communiter *in cap. ordinarij, de offic. ordin. in 6.* quo fit, vt auctoritatem, & facultatem habens, ad diſpenſandum cum aliquo illegitimo, non perinde auctoritatem, & facultatem habet legitimandi ipſum, nam, vt diximus, legitimatio eſt in totum, diſpenſatio vero pro parte.

Diſpenſatio eſt iuris relaxatio, qua ratione vulnus nuncupatur, quia quaſi vulnerat ius commune.

His præmiſſis, propoſitæ difficultati, per ſequentem concluſionem reſpondetur.

Concluſio.

Prælati, & Superiores Regulares, auctoritatem, & poteſtatem habentes, diſpenſandi cum ſibi ſubditis illegitimis, penes hoc quod ad Prælatias, ſiue dignitates promoueantur, non prõinde illam habent, ſimpliciter, & abſolute legitimandi ipſos. Hæc concluſio plane conſtat ex ſupradictis, cum, vt dictum eſt, diſpenſatio ſit ſtricti iuris, & non ample, ſed ſtricte ſit interpretanda; quo fit, vt facultatem habens ad diſpenſandum cum illegitimo, non perinde illam habeat ad legitimandum ipſum, nam ſemper diſpenſatio intelligenda eſt, atque interpretanda, ita, vt ius commune lædat, quanto minus fieri poterit, & in diſpenſationibus non eſt licita extenſio, etiam ad caſum, maiorem cauſam habentem, prout tradunt Doctores cum Abbate, *in cap. poſtulaſti de reſcriptis. & in cap. ad aures. eodem tit. num. 7.* Et quamuis de maiori ad minus licita ſit extenſio, *iuxta legem nam debet. ff. de regul. iuris. & cap. cui licet, quod plus eſt, de regul. iuris. lib. 6.* propter odium tamen diſpenſationis, in ipſa, fallit hæc regula. Vnde diſpenſatio facta cum Monacho, ad beneficium curatum, non ſe extendit ad beneficium ſimplex, & diſpenſatus, vt beneficium habere poſſit curatum, non videtur diſpenſatus, vt habere poſſit dignitatem, vt tradunt Ioan. Andr. *in cap. qua à nobis. de regul. iuris. lib. 6.* & Felinus *in cap. poſtulaſti, el 9. de reſcriptis.* & Geminianus *in cap. fin. de filijs. preſbyter. lib. 6.* iureq. idipſum probatur, nam tamquam diuerſa ponuntur, beneficium, & dignitas, & conſequenter conceſſo vno, non videtur conceſſum & aliud.

Prælati Regulares, poteſtate habentes, diſpenſandi cum ſibi ſubditis illegitimis, non perinde illam habent, eos abſolute, & ſimpliciter legitimandi.

Diſpenſatio eſt ſtricti iuris, & ſtricte, & non ample interpretanda.

Priuilegia Regularibus conceſſa ſunt, ad diſpenſandũ cũ illegitimis, nõ vero ad legitimandum ſibi ſubditos.

Sed quod priuilegia omnia, Regularibus conceſſa, ſint tantum ad diſpenſandum cum ſibi ſubditis illegitimis, penes hoc, quod ad Prælatias, ſeu dignitates Eccleſiaſticas poſſint promoueri, non vero ſimpliciter & abſolute, ad legitimandum ipſos, atque in totum efficiendos habiles, conſtat ex eiſdem, adductis in Articulo 2. huius quæſtionis, in illis

illis verbis ſemel, atque iterum appoſitis: *Diſpenſare, vt ad quaſcumque adminiſtrationes, & Officia poſſint eligi, recipi, & aſſumi*; quod Gregorius Decimusquartus extendit ad honores, gradus, & dignitates, ſed intelligendum eſt de honoribus, & dignitatibus Regularibus: præmittit enim Regulares Prælatos, prædictas facere diſpenſationes, iuxta tenorem priuilegiorum ſuorum antiquorum, quæ cum à Sixto V. quoad hoc, fuiſſent reuocata, ipſe in illa ſua Conſtitutione, eadem reualidauit. Ex ſupradictis omnibus infertur, quod Religioſi illegitimi, in Religionibus diſpenſati, ad Prælaturas & dignitates Eccleſiaſticas, virtute ſupradictorum priuilegiorum, ſi à Religione eijciantur, non poſſunt in ſeculo exiſtentes, ſine noua diſpenſatione, ad Eccleſiaſtica beneficia promoueri, quia ipſi in Religione ſolum fuerunt diſpenſati, ad Regulares Prælationes, non vero in totum, atque abſolute legitimati: & idem dico de Religioſis illegitimis, diſpenſatis in vno Ordine, virtute ſuorum priuilegiorum, vt eiuſdem Ordinis Prælaturas, & dignitates obtineant; quod tranſlati ad aliud Ordinem, non poſſunt ſine noua diſpenſatione ipſius Prælaturas, & dignitates obtinere, cum diſpenſatio ſit facta reſpectu primi Ordinis; & non abſolute fuerint legitimati, ſed tantum ad Prælaturas, & dignitates Ordinis prædicti diſpenſati, diſpenſatioque, vt dictum eſt, ſit ſtricti iuris, & non ampli.

Nota valde, q. Religioſi illegitimi, in Ordine diſpenſati, ad Prælaturas & dignitates virtute priuilegiorũ, ſi ab Ordine eijciantur, nõ poſſunt in ſeculo aliqs beneficiũ obtinere ſine noua diſpẽſatione.

ARTICVLVS V.

Vtrum illegitimus diſpenſatus in ſeculo, vt beneficium Curatum obtinere poſſit, factus poſtea Religioſus, noua indigeat diſpenſatione, vt eſſe poſſit Prælatus Regularis?

Prima opinio.

HAc de re, duas eſſe video contrarias opiniones: Prima eſt Nauarri lib. 4. Conſiliorum, titulo, *qui filij ſint legitimi, conſ.* 1. vbi, propoſito caſu de quodam Regulari, qui cum eſſet laicus, ab Imperatore fuit legitimatus, ac poſtea à quodam Apoſtolico Nuntio diſpenſatus, vt ad Ordines ſacros, & ad quæcumque Eccleſiaſtica beneficia poſſet promoueri, interrogatus, An prædictus, Religionem ingreſſus, & profeſſus, ſine noua diſpenſatione, beneficia, & dignitates illius Ordinis poſſet obtinere? Reſpondit tria. Primo legitimationem Imperatoris, nihil profuiſſe Religioſo prædicto, quoad habendum dignitates Eccleſiaſticas Regulares, imo neque ſæculares, quia neque Imperator, neque Rex poſſunt legitimare, aut habilitare quempiam, ad ſpiritualia beneficia, & dignitates, vt habetur *in cap. lege. diſt.* 10. vbi hoc ipſum expreſſe tenet Gloſſa, ab Archidiacono, & ab vtroque Cardinali, atque ab omnibus recepta *in cap. per venerabilem, qui filij ſint legitimi*. Secundo dicit, quod prædicta diſpenſatio, facta ab Apoſtolico Nuntio, non etiam videtur quod prodeſſe poſſet eidem, quoad beneficia, dignitates, & adminiſtrationes Regulares, argumento *cap. cum de beneficia. de prabendis. lib. 6.* Super quo dicunt omnes communiter Doctores, quod verbum qualificatiuum, additum in litteris beneficialibus, quod poteſt denotare qualitates diuerſas, ſemper intelligitur de qualitate congruente perſonæ impetranti, vnde cum Religioſus prædictus, quando illam diſpenſationem obtinuit, ſiue impetrauit, eſſet ſecularis, dicendum, inquit, videtur, quod diſpenſatio facta, intelligenda ſit de beneficijs ſecularibus, non vero de

Legitimatio Imperatoris, aut Regis, non prodeſt, quoad ſpiritualia, & dignitates Eccleſiaſticas, ſiue Regulares.

Verbũ qualificatiuum poſitum in Apoſtolicis litteris, quæ ſignificare poteſt qualitates diuerſas, intelligendũ eſt de qualitate congruente perſonæ impetrãti.

Regu-

Regularibus. Tertio dicit, ex his omnibus ſequi, quod Religioſus prædictus, noua alia indiget diſpenſatione maiori, per quam habere poſſit Regularia beneficia, & dignitates, & adminiſtrationes Regulares. Neque his obſtat, quod defectus natalium, & irregularitas ex eo procedens, tollatur per profeſſionem legitimam, in Religione factam, *per cap. 1. de filys presbyter.* quia id, inquit, intelligendum eſt, vt in eodem cap. exprimitur, quoad ſacros Ordines, non tamen quoad promotionem ad dignitates, & Prælationes. Hæc ſupradictus Nauarr.

Sed Rebuffus *in Praxi Beneficiorum, titulo de diſpenſatione* ſuper defectu natalium, num. 74. & 75. dicit, quod illegitimus ſæcularis, diſpenſatus ad quæcumque, & qualiacumque beneficia obtinenda, Religionem ingreſſus, habere in ea poteſt Prioratum Regularem. Cuius rationem reddit, nam licet, vt præmittitur, diſpenſatio facta fuerit, ad hoc vt obtinere poſſit beneficia ſæcularia, cum eſſet ſæcularis tempore, quo ipſam diſpenſationem impetrauit, verbaq. omnia debeant intelligi ſecundum conditionem perſonæ, ad quam diſpoſitio dirigitur, iuxta tradita in iure, & vt notat. Iaſon. *in l. ſi ſeruum libertus. ff. de condict. indeb. & l. plenum. §. equitis. ff. de vſu, & habitatione.* In caſu tamen, inquit, propoſito, contrarium eſt verius, atque tenendum, cum diſpenſatio ſupradicta, facta fuerit generalis, ad quæcumque, & qualiacumque beneficia obtinenda, per quam diſpenſatus, capax fuit effectus cuiuſcumque beneficij, atque ita factus Religioſus poteſt ei conferri prædictus Prioratus Regularis, pro conditione, & qualitate ſuæ perſonæ, cum non debeat attendi tempus diſpenſationis, ſed tempus vacationis beneficij, & ipſius collationis, prout habetur in Iure *cap. ei qui, de prebend. lib. 6. & cap. ſuo tempore, de reſcript. & l. fin. C. de militari teſtamen.* Vnde, licet tempore diſpenſationis ſupradictus eſſet ſæcularis, ſufficit quod tempore collationis Prioratus Regularis, ipſe ſit capax cuiuſcumque beneficij, per diſpenſationem ſupradictam. In hac tantorum virorum diuerſitate, & differentia, quod verius videbitur, atque tenendum, explicabitur per ſequentem Concluſionem.

Secúda opinio.

Verba ſemper debent intelligi, ſm cõditionem perſonæ, ad quam diſpoſitio, dirigitur.

Concluſio.

Ex dictis duabus opinionibus, ſententia, & opinio Nauarri magis placet, & arridet. Huius Concluſionis, atque reſolutionis ratio eſt, nam & ipſa iuri communi eſt magis conformis, atque etiam communi omnium Iuriſperitorum reſolutioni, aſſerentium, quod diſpenſatio omnis eſt ſtricti iuris, & ſtricte, & non ample interpretanda. Sed poſſunt ad concordiam, atque vnitatem ſupradictæ duæ opiniones reduci, dicendo, quod opinio Nauarri tenet, loquendo proprie de diſpenſatione in proprio, atque rigoroſo ſenſu dicta; opinio vero Rebuffi, loquendo de diſpenſatione improprie, & largo modo, prout etiam includit in ſe legitimationem. Vnde cum Nauarr. dico, quod quando quis illegitimus exiſtens in ſeculo, diſpenſatur ad hoc ſolum, vt aliquod beneficium ſimplex, ſiue curatum obtineat, quamuis ad id legitimari dicatur, & diſpenſans vtatur verbo legitimationis, Religionem tamen ingreſſus, non poteſt in ea eſſe Prælatus, ſine noua diſpenſatione, quia talis legitimatio, ſiue diſpenſatio, fuit limitata, & vere, & proprie diſpenſatio, ac proinde ſtricte, & non ample interpretanda; id quod & expreſſe inſinuant

Diſpenſatus in ſeculo, vt beneficium ſeculare obtineat, factus Religioſus, noua indiget diſpẽſatione, ad obtinẽdã Præfecturam Regularem.

rationes Nauarr. Cum Rebuffo vero dico, quod quando ſupradictus exiſtens in ſæculo, fuit diſpenſatus ſiue legitimatus, ad quæcumque & qualiacumque beneficia, Religionem ingreſſus regularia beneficia poterit obtinere, quia talis non fuit diſpenſatio, ſed vere, & proprie legitimatio, nihilque fuit aliud, quam ipſum reddere ſimpliciter habilem ad omnia, ad quæ alias de Iure canonico erat inhabilis, & cum fuerit legitimatio, & non diſpenſatio, ample, & non ſtricte venit interpretanda: id quod & colligitur ex rationibus ſupradicti Rebuffi. Vt igitur liquidum fiat, ſciriq. poſſit, qualiter hoc ſit practicandum, ſiue ponendum in executione, videre oportebit diſpenſationis tenorem, vt ex ipſa conſtet, an fuerit ſtricta, & rigoroſa diſpenſatio, an vero ampla legitimatio.

ARTICVLVS VI.

Vtrum Religioſus illegitimus, cuius illegitimitas, ſiue irregularitas, eſt omnino occulta, diſpenſatione indigeat, ad hoc, vt ad Prælatias, ſiue dignitates Eccleſiaſticas poſſit promoueri?

ET ſit exemplum de eo, qui eſt filius alicuius presbyteri, ex matre coniugata genitus, & quidem eſt ſecretiſſimum, & occultiſſimum, ita quod nullus illud ſciat omnino, niſi ipſe illegitimus, per vtriuſque parentis relationem, ſe non eſſe filium mariti matris ſuæ, ſed ſupradicti presbyteri. Quæritur, Vtrum iſte talis diſpenſatione indigeat, vt ad Prælatias, atque dignitates Eccleſiaſticas poſſit promoueri? Et idem omnino quæritur, de ſacris Ordinibus, in eo qui non eſt Religioſus profeſſus, nam in Religioſo profeſſo, iam ſemel atque iterum diximus, quod per Religionis ingreſſum, omnis ſupradicta macula, atque irregularitas tollitur.

Opinio P. Fr. Alfonſ. à Caſtro, lib. 2. de poteſtate legis pœna. cap. vlt. concl. 3. ibi, ex hac 3. concluſ. infero.

Hac de re eſt peculiaris quædam opinio, doctiſſimi Patris Fratris Alfonſi de Caſtro, lib. 2. de poteſtate legis pœnalis, vbi expreſſe tenet ſupradictum, de quo quæritur in iſto Articulo, nulla indigere diſpenſatione. Quod vel hac ratione probat, nam crimen occultum (propterea quod eſt occultum) non inducit ſuſpenſionis, aut irregularitatis pœnam in ipſo criminis auctore, vt ipſe probat multis exemplis: ergo multo minus inducit illam, in illo, qui non eſt particeps alicuius peccati. Et confirmatur, nam cauſa, inquit, propter quam crimen occultum non inducit irregularitatem, eſt, vt non diffametur propter hanc cauſam peccator ille, qui alias erat occultus: ſed etiam diffamaretur Religioſus ſupradictus, ſi pro illo eſſet petenda diſpenſatio: ergo ſi excuſatur ille alius, pro eo quod crimen eſt occultum, etiam excuſabitur & iſte, à petenda diſpenſatione, ne hac ratione infametur & ipſe, & ſui parentes, reuelando eorum crimen occultum. Ratio profecto eſt ſatis apparens, atque, vt videtur fortiſſima. Sed nihilominus contraria tenetur ſententia communiter, pro qua ſequentem ſtatuo concluſionem.

Con-

Concluſio.

Religioſus illegitimus, etiam ſi defectus ſuorum natalium ſit occultiſſimus, tenetur diſpenſationem petere, priuſquam ad prælaturas, ſiue dignitates promoueatur, & contrarium faciens peccat mortaliter, eſtq. ipſo iure ſuſpenſus, niſi ignorantia excuſetur. Hanc ſententiam, & opinionem tenet in primis Syluester *verbo irregularitas q.* 20. Vbi agens de ſacris Ordinibus, non ſuſcipiendis à dictis illegitimis, inquit, quod etſi illegitimatio ſit ſecreta, ita quod ſolus illegitimus, eam ſciat, ſi ſe facit ordinari, peccat mortaliter, nec debet vti Ordinibus ſuſceptis ſine diſpenſatione: eademq. omnino ratio eſt, quin vero maior, de promotione ad dignitates, & Prælatias. Videatur etiam hac de re, *verbo illegitimus q.* 1. *& verbo adulterium.* §. 2. Eandem ſententiam tenet Nauarr. *ſupra cap. non dicatis nu.* 60. vbi dicit, quod præſumptio in foro Dei, & conſcientiæ ceſſat, quando eſt veritati contraria, per notata à Doctoribus *in cap. it qui fidem, & cap. tua de ſponſalibus.* Ex quo infert, quod regularis, qui nouit ſe irregularitatem incurriſſe ante Monachiſmum, debet ſe talem iudicare, etiam poſt vigeſimum, atque trigeſimum annum, donec per legitimam diſpenſationem, generalem, vel ſpecialē illa tollatur. Eandem ſententiam tenet Couarr. de ſponſalibus 2. p. cap. 8. num. 4. & Corduba lib. 1. ſui quæſtionarij quæſt. 35. & ponitur exemplum in filio presbyteri, nato ex muliere coniugata, ita occulte, vt niſi ex dicto ipſius mulieris, id probari nullatenus poſſit. Eandem ſententiam tenet Soto, in 4. diſt. 25. q. 1. art. 3, concl. 1. & Pater Emmanuel Rodriguez 1. Tomo ſuarum qq. Regular. q. 13. art. 5. in fine. Et quamuis ratio adducta pro parte ſententiæ, & opinionis Doctiſſimi Petris Alfon. à Caſtro, valde ſit efficax, non tamen concludit, meo quidem iudicio. Nam ad euitandam infamiam, & petendam diſpenſationem, multa media poſſunt aſſumi, & irregularitas ſupradicta, incurritur in foro Dei, & conſcientiæ, vt de ſe patet, vnde ſine præuia diſpenſatione, Religioſus ſupradictus nullo modo debet ſe ſinere ad dictas prælaturas, & dignitates Eccleſiaſticas promoueri.

Religioſus illegitimus tenetur diſpenſationem petere, etiam ſi defectus ſit occultiſſimus.

Præſumptio In foro Dei, & cõſcientiæ ceſſat, quando eſt veritas cõtraria.

ARTICVLVS VII.

Vtrum genitus ex concubina, poſt cuius profeſſionem in Religione approbata, pater eius ipſam in vxorem duxit, diſpenſatione indigeat, vt poſſit eſſe Prælatus?

PRo huius Articuli intelligentia, oportet præmittere ex Paludano, in 4. diſt. 4. q. 37. agendo de legitimatione, & multiplicibus ipſius ſpeciebus, ſiue differentijs, quod inter alias, eſt vna communis iuri Canonico, atque Ciuili: Ea eſt, quando in vxorem ducitur concubina, ex qua prius nati fuerunt filij, tunc enim per ſubſequens matrimonium, filij prius ex ipſa ſuſcepti, quoad omnia fiunt legitimi, ſi tempore conceptionis ipſa poterat eſſe vxor legitima, quamuis alias meretrix communis, ſiue mediate, ſiue immediate ducta fuerit, aliter vero nunquam, vt expreſſe tenet Syluester *verbo legitimus num.* 4. *& verbo illegitimus, q.* 3. & ad hoc facit, *cap. tua, qui filij ſunt legitimi.* Videantur Doctores ibidem, quibus ſuppoſitis, propoſitæ difficultati, per ſequentem Concluſionem reſpondetur.

Filius illegitimus natus ex concubina, legitimatur per ſubſequens matrimonium, ſi prote̅pore quo natus eſt, ea eſſe poterat vxor legitima.

Concluſio

Concluſio.

Genitus ex concubinaq; poſtea vero per matrimonium legitimatus, non indiget diſpenſatione, ſi promotio fiat poſt legitimationem.

Si promotio ad prælationem, ſiue dignitatem, fiat poſtquam pater concubinam in vxorem duxit, nulla eſt ſibi opus diſpenſatione. Si vero ante, diſpenſatio requiritur. Huius concluſionis ratio, in promptu eſt, nam hac in re tempus conferendæ prælationis inſpiciendum eſt, et ſi tali tempore per ſubſequens matrimonium legitimatus fuerit, effectusq. habilis, vt diximus, quoad omnia, nulla indiget diſpenſatione, vt ex ſe patet. Si vero ante, certum eſt, quod diſpenſatio eſt illi neceſſaria, cum tali tempore vere ſit illegitimus, ac proinde ius illi reſiſtat, ne effici poſſit prælatus.

In hac concluſione, conueniunt omnes vnanimiter Doctores iurisperiti, de qua ſpecialiter videndus eſt Bartol. *in l. ſi conſtante. §. quotiès num. 7. ff. ſoluto matrim.* & Aymon Crauetа.conſ.16.num.8.ibi, reſpondeo quod Regulę. Et Gigas, de penſionibus quæſt.22. num. 19. & ſequentibus. Videatur *etiam Gloſſa in cap. tanta eſt, qui filij ſint legitimi.* & Abbas ibidem. Et hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

ARTICVLVS VIII.

Quænam officia ſint iure prohibita illegitimis, ad quæ promoueri non poſſunt, ſine præuia ſufficienti diſpenſatione?

Huic Articulo reſpondetur, per ſequentes Concluſiones, in quibus in particulari dicemus, de omnibus officijs Ordinis, ad quæ illegitimi ſupradicti, promoueri, vel non promoueri poſſunt, abſque ſufficienti præuia diſpenſatione.

Prima Concluſio.

Illegitimi in Religionibus, abſque diſpenſatione, promoueri non poſſunt ad vllas dignitates ſiue Prælatias, & ad quæcumque beneficia animarum curã habentia.

ILlegitimi in Religionibus, promoueri non poſſunt, ad vllas dignitates, Prælatias, ſiue perſonatus, & ad quæcumque beneficia, animarum curam habentia, abſque præuia diſpenſatione. Hæc concluſio habetur expreſſa, *in cap. fin. de filijs Presbyterorum*, vbi Gloſſa explicans verba illa, *ſine diſpenſatione Sedis Apoſtolicæ*, latiſſime agit, de ſupradictis officijs obtinendis, à Clericis ſecularibus illegitimis. Sed ſpecialiter loquendo, de Religioſis, dico etiam, quod neceſſaria eſt prædicta diſpenſatio Sedis Apoſtolicæ, ſeu quod à Prælatis Regularibus fiat, virtute priuilegiorum Apoſtolicorum, eo modo, quo dictũ eſt ſupra in Articulo ſecundo, & tertio. Ex qua ſupradicta concluſione inferuntur multa.

Quibus officijs priuantur illegitimi, ſine diſpenſatione in noſtro ſacro Ordine, & alijs.

Primo, quod ſupradicti illegitimi, ſine præuia diſpenſatione, non eſſe poſſunt in Ordine Prædicatorum, Magiſtri Generales, nec Priores, Prouinciales, aut Conuentuales, neque in noſtro ſacro Minorum Ordine, Miniſtri Generales, nec Prouinciales, neque Guardiani, neque Cuſtodes, etiamſi non eligerentur, ſed conſtituerentur aliter, quam per electionem, vtputa, ſi nominarentur per Diffinitorium auctoritate Apoſtolica, vt fieri poſſe conſtat, *ex Clementina. Exiui, de verborum ſignif.* Neque etiam poſſunt habere officia, quibus poſſibiliter iuriſdictio, & cura ordinaria ſit annexa, vt officium Subprioratus, aut Vicariatus, alicuius Conuentus, quia iſti in aliquo caſu ſunt ordinarij iure ſpeciali, quando ſcilicet, Prior, ſeu Guardianus eſt abſens. Hæc omnia conſtant ex *d.c. fin. verbo Prælati*, de quo videndus eſt Syluester, *verbo Prælatus. q.2.*

Secundo infertur, quod neque eſſe poſſunt in dictis Ordinibus, Diffinitores,

res, nam Diffinitorum officium, est quidam personatus, atq; dignitatem importat, quod etiam innuitur in illis verbis, *dignitatis, siue personatus.* Q. de re, videatur etiã prædictus Syluester verbo, *dignitas, personatus, & officium* vbi latissime explicat, quid vnumquodque horum sit, & quid cuique conueniat. Eadem ratione, non esse possunt Discreti, aut Procuratores, qui mittuntur ad Capitula Generalia, siue Prouincialia. Nam quamuis prædicta munera, ex se non sint Prælatiæ, nec officia iurisdictionis, auctoritatem ordinariam habentia, sunt tamen dignitates, siue personatus, & officia, quæ ex se habent vocem, non solum actiuam, verum etiam & passiuam, qua, seu ex cuius ratione eligi possunt, & multoties aliqui ex ipsis eliguntur, in Prouinciales, Diffinitores, & interdum Generales, cum sint de corpore Capituli, quæ officia, vt dixi, habere non possunt supradicti illegitimi. Et quamuis ex alia parte videri possit, quod prædicta munera possint habere, exercendo tantum vocem actiuam, & renuntiando passiuam, id tamen fieri nullo modo conuenit, neque in eorum potestate positum est illud facere, & iuri supradictorum suorum officiorum renunciare, cum tale ius non sit ipsis concessum, aut concedatur in suum fauorem, sed in fauorem totius Ordinis, siue Religionis: sicut nec Clericus renunciare potest iuri sui fori, quia tale ius, non est illi concessum, tantum in suum fauorem, sed in fauorem totius clericalis Ordinis. Vnde resolutiue dico, quod propter dictas rationes, prædicti illegitimi, non possunt mitti sine dispensatione, neque eligi in Discretos, Vocales, siue Procuratores, ad Capitulum Generale, aut Prouinciale, & quod dictum est de his duobus Ordinibus, siue Religionibus, intelligendum suo quoque modo est, de alijs aliarum Religionum Prælaturis, dignitatibus, siue personatibus, & officijs eisdem correspondentibus, quocumque nomine nuncupentur.

Quãuis quispiã renuntiare possit iuri collato in suum fauorẽ non tamẽ põt renuntiare fauori sui status aut Religionis.

Sed difficultas est, An dicti illegitimi, sine dispensatione esse possint, Magistri Nouitiorum, aut Vicarij, siue confessores Monialium? de quo sit secunda Conclusio.

Secunda Conclusio.

Supradicti illegitimi, bene possunt esse Magistri Nouitiorum, & Vicarij, siue Confessores Monialium, & Sororum Tertiariarum, seu, quæ dicuntur de pœnitentia. Hæc conclusio, est expressa Syluestri, *verbo prælatus, 9.3.* & ratio eius est in promptu, quia supradicta munera, & officia, non sunt prælationes, personatus, nec dignitates, neque habent curam, siue iurisdictionem ordinariam annexam, sed solum forsan in aliquo casu subdelegatam, & hæc subdelegata iurisdictio, prædictis illegitimis, non videtur iure, esse ipsis interdicta. Hæc omnia sunt Syluestri, vbi supra, qui & addit, & dicit, quod non ex hoc sequitur, quod prædicti illegitimi esse possint, Vicarij Magistri Generalis, aut Prouincialis, in Ordine Prædicatorum, aut Vicarij Generales, aut Prouinciales, in Ordine Minorum; nam quamuis isti iurisdictionem habeant subdelegatam, hæc subdelegata iurisdictio, quantum ad aliqua, est superior ad multas alias ordinarias, ad quas de iure supradicti illegitimi, sine dispensatione, vt dictum est, non possunt promoueri. Est (inquit) supradictorum Vicariorum Generalium, aut Prouincialium iurisdictio, superior ad iurisdictionem Priorum Ordinis, respectu Prædicatorum, & Guardianorum Conuentuum, respectu Minorum, qua ratione nullo modo eis competere potest, & eadem ratione neque esse possunt Visitatores Prouinciarũ, quamuis eorum etiam sit subdelegata iurisdictio. Et quod dictum est, de prædictis duobus Ordinibus, intelligendum est, suo etiam modo de alijs.

Illegitimi absque dispẽsatione non possunt esse Magistri Nouitiorum, & Vicarij Monialium.

AR-

ARTICVLVS IX.

Vtrum filij Militum Sancti Iacobi, Calatraua, & Alcantara, dicendi ſint naturales, an vero ſacrilegi, & maiori indigeant diſpenſatione, quam alij filij naturales aliorum, vt in Religionibus eſſe poſſint Prælati?

Prima opinio. HAc de re, duas eſſe video contrarias opiniones. Quidam enim dicunt, quod filij prædictorum Militum, habiti ex mulieribus ſolutis, & ante matrimonium, ſunt ſolummodo naturales, nulloq. modo ſacrilegi, ac proinde, quod facti Religioſi, vt promoueantur ad dignitates, & Prælatias, non maiori indigent diſpenſatione, quam alij aliorum filij naturales, habiti & geniti ex ſoluto, & ſoluta. Hanc opinionem tenet, doctiſſimus Doctor Ioann. Gutierr. in ſuis practicis quæſtionibus. Cuius fundamentum eſt. Nam cum prædicti Milites hodie per ſummorum Pontif. diſpenſationem, libere poſſint matrimonium contrahere, abſque ſpeciali diſpenſatione, vt conſtat ex ſuis Bullis, & Conſtitutionibus Apoſtolicis, ſuper hoc traditis, & maxime ex Bulla Pauli III. quæ habetur in Definitionibus prædictorum Ordinum, habuerintq. vt ſupponitur, ſupradictos filios ex mulieribus liberis, atque ſolutis, cum quibus, ſi voluiſſent, poſſent matrimonium contrahere, dicendum perinde videtur, quod vere ſint naturales, & nullo modo Sacrilegi, quamuis aliàs ipſi Milites, emittant in ſua profeſſione, votum continentiæ coniugalis. Sed alia eſt aliorum ſententia, contrarium omnino tenentium, atque dicentium, filios ſupradictorum Militum, non eſſe proprie, atque in rigore naturales, ſed ſacrilegos, cum fuerint orti, & nati ex patribus ſacrilegis, vtpotè Religioſis, & coniugalis continentiæ, ſeu caſtitatis voto adſtrictis, ac proinde, quod Religioſi effecti, vt ad dignitates, & prælationes promoueantur, aliqua maiori diſpenſatione indigent, quã alij aliorum filij naturales, habiti ex patre, & matre ſoluti. Hanc ſententiam, & opinionem tenet P. Fr. Emmanuel Rodr. Tom. 1. qq. Regul. quam & probat ex ratione ſuperius inſinuata, quia nempe ſupradicti Milites, virtute ſuarũ Bullarum, & Priuilegiorum Apoſtolicorum, atque ſuarum Conſtitutionum tantum habent facultatem contrahendi matrimonium, & quod eo contracto, ipſorum filij dicantur legitimi, ſuccedantq. eis. De filijs autem ante matrimonium habitis, nihil ibidem decernitur, nec dicitur, vt non ſint ſacrilegi, cum fuerint orti ex patribus Religionem approbatam profitentibus, & emittentibus votum continentiæ, ſiue caſtitatis coniugalis, in qua nullo modo ſunt diſpenſati, imo ratione voti ſolemnis ad ipſam ſeruandam adſtricti. Certum eſt autem, quod coniugalis caſtitas in ſui ratione hoc includit, vt, qui illam profeſſus eſt, abſque peccato, & abſque fractione voti, neque ante, nec poſt matrimonium accedere poſſit, niſi ad eam, quam duxit in vxorem. Qua ratione ex communi omnium ſententia, & reſolutione, ſi aliter fiat, in confeſſione exprimere tenentur ipſi, prædictam circũſtantiam, ac dicere, ſe feciſſe contra ſolemne votum caſtitatis coniugalis, emiſſum in Religione approbata, cum huiuſmodi circumſtantia peccati mutet ſpeciem, ita vt ſacrilegium committant. Ex dictis ſequitur, quod ipſorum filij non ſimpliciter naturales ſunt dicendi, ſed ſacrilegi, poſtquam ipſorum patres actu, quo eos genuerũt, ſacrilegium cõmiſerũt, ac proinde quod maiori indigent diſpenſatione, quam alij. Ex his duabus opinionibus, ſenten-

Ioannes Gutierrez in ſuis practicis quæſtionib. lib. 3. q. 91.

Secunda opin.

Emmanuel Rodrig. Tom. 1. qq. Reg. q. 13. art. 2.

tia

tia ſupradicti Patri Emmanuelis magis placet, ſed ſtatuenda eſt Concluſio cum aliqua moderatione, & limitatione.

Concluſio.

Filij militum Ordinis D.Iacobi, Calatrauæ, & Alcantaræ, non ſunt ſimpliciter naturales, ſed quadam ratione ſacrilegi, non tamen ita illegitimi, vt alij orti ex concubitu adulterino, inceſtuoſo, ac totaliter ſacrilego, nec tanta proinde diſpenſatione indigent, ac alij, vt ad prælatias, & dignitates in Religionibus promoueantur. Hæc concluſio, meo quidem videri eſt, certa, & manifeſta, vera atque tenenda, decerpta ex dictis duabus opinionibus, ex extremis eligendo, atq; deſumendo medium. Et quidem quod non ſint ſimpliciter naturales, ſed quadam ratione ſacrilegi, conſtat ex dictis, pro opinione Patris Fr. Emmanuel Rodrig. Quod vero non ita ſint illegitimi, ac alij, orti, & geniti ex concubitu adulterino, inceſtuoſo, ac totaliter ſacrilego, patet etiam ex adductis pro opinione ſupradicti Doctoris Ioan. Gutierr. & præterea, quia quamuis ſupradicti Milites, obſeruare teneantur caſtitatem coniugalem, & non accedere, niſi ad propriam ſuam vxorem, prohibitiq. ſint ad aliam accedere, eorum tamen prohibitio, non eſt ita ſtricta & rigoroſa, ac aliorum, qui matrimonio ſunt coniuncti, quorum concubitus dicitur adulterinus; aut eorum qui coniunguntur intra gradus prohibitos, qui inceſtuoſi vocantur; aut etiam clericorum, ac vere, & proprie Religioſorum, quorum concubitus totaliter dicitur ſacrilegus. Et acceſſus ſupradictus, quamuis peccatum mortale ſit, & peculiarem habeat annexam circumſtantiam voti caſtitatis coniugalis emiſſi, non tamen tot, ac tantas habet rationes deformitatis & indecentiæ (ex qua illegitimitas omnis & irregularitas oritur, atque incurritur) ac alia peccata, ex quo proinde ſequitur, quod non ita magna indigent diſpenſatione, eorum filij Religioſi effecti, vt ad dignitates, atque prælatias promoueantur, ac indigent alij, qui iure, & merito communiter dicuntur adulterini, inceſtuoſi, ſiue totaliter ſacrilegi. Nec dictis obſtat, quod filij nati tempore, quo ipſorum parentes contrahere poterant legitime, ſecundum ius dicuntur, dici. debent ſimpliciter naturales, nam reſpondeo, quod hoc tenet, & verum habet, quando aliàs non obeſt aliquod legitimum impedimentum, quale eſt in ſupradictis militibus, votum emiſſum ſolemne caſtitatis coniugalis, quo adſtringuntur, & obligantur, non accedere ad non ſuam, vnde fit, vt per huiuſmodi acceſſum, cum ipſi ſint vere, & proprie Religioſi, vt expreſſe habetur in ipſorum Bullis, Priuilegijs, atque Conſtitutionibus, tenetq. communis opinio, etſi cum addito, militares, vt 1. Tomo diximus agendo de illis, eorum filij non ſimpliciter ſunt naturales dicendi, ſed quadam ratione ſacrilegi, & quod amplius eſt, quod habiti ante contractum matrimonium ex copula cum aliqua ſoluta, cum qua etiam poterant contrahere, etſi poſtea de facto cum eadem contrahant, per ſubſequens matrimonium non videntur legitimari. Nam ſolummodo illi filij per ſubſequens matrimonium, legitimantur, qui erant ſimpliciter naturales, non vero ſupradicti, cum ſint quadam ratione ſacrilegi, vt dictum eſt, & habiti à viris religioſis, contra ſolemne votum ſuæ caſtitatis coniugalis. Non enim quicumq. filij, per ſubſequens matrimonium legitimantur, ſed tantummodo ſimpliciter naturales, nam filij adulterini, atque inceſtuoſi, & multo minus ſacrilegi, per ſubſequens matrimonium non legitimantur, vt tenet cõmunis opinio, de qua videndus, eſt Couarr. in 4. 2. par. cap. 8. §. 2. nu. 30. & doctiſſimus Doctor Franciſcus Sarmiento, Epiſcopus olim Genuenſis, in ſuis

Filij militũ ordinis D. Iacobi Calatrauæ, & Alcantaræ, non ſunt ſimpliciter naturales, ſed quadã ratione ſacrilegi.

Filij adulterini atque inceſtuoſi ꝙ ſubſequẽs matrimonio non legitimantur.

ſuis ſelectis quæſtionibus lib.3.cap.6. num.8. Cum his tamen omnibus ſtatu vt ſupra diximus,quod longe alia, atque diuerſa ſit ratio, de eiuſmodi filijs illegitimis,ſupradictorum militum, ac de filijs presbyterorum, & ſimpliciter,atq; abſolute Religioſorũ,& proinde quod minori indigent diſpenſatione, ſeu diſpenſationis cauſa, quam filij illorum, & aliorum adulterinorum, inceſtuoſorum, vt in Religionibus ad Prælatias promoueantur. cum horum omnium filij. habiti fuerint ab his, qui tempore ſuę conceptionis,nullo modo poterant contrahere, propter impedimentum matrimoniũ dirimens, illi vero bene poterant, cum eorum matribus contrahere, neque habebant ſimile impedimentum dirimens,ſed tantummodo impediens,propter emiſſum ab eis votum promiſſæ continentiæ, ſeu caſtitatis coniugalis, quod eſt valde notandum, ac memoriæ commendandum.

Nota hoc valde.

ARTICVLVS X.

Vtrum diſpenſari poſſit,cum filio illegitimo alicuius Religioſi, vt ad dignitates,& prælatias promoueatur,in ea Religione,in qua ipſius pater prælationem obtinuit, ſiue illam obtinet?

PRo huius Articuli intelligentia, vt certa ab incertis ſeparemus, adnotare libet,quod filij illegitimi,ſiue naturales presbyterorum,geniti ab illis qui vxore mortua,presbyteri,aut Religioſi effecti ſunt,bene poſſunt diſpenſari & promoueri iure communi, de beneficio,aut prælatione, in ſuorum parentum Eccleſijs, iuxta ea, quæ notantur in iure. *in cap.ad hoc de filijs presbyter.* Poſſunt etiam prouideri de beneficio, & prælatione, quam ipſorum parentes antea tenuerint, dummodo id beneficium immediate, non fuerit à patre poſſeſſum, iuxta ea, quæ decernunt ſacri Canones,*in cap.ex tranſmiſſa, de filijs presbyter,& c.præſentium eodem tit.* & hoc, vt euitetur ſucceſſio in beneficijs Eccleſiaſticis, quod innumera Iura atque Decreta commendant. *cap.conſtitutus cap. quoniam. cap ad extirpandas. eodem etiam tit.* Sed difficultas eſt, non de ſupradictis filijs illegitimis presbyterorum, qui poſtea facti ſunt presbyteri, aut etiam Religioſi, ſed de filijs Religioſorum,habitis ab eis, poſt emiſſum Religionis ſolemne votum; vtrum, ſi perperam admittantur, aut fuerint admiſſi in ea Religione,in qua ipſorum patres prælationem obtinent, auctoritate aliquorum priuilegiorum,diſpenſari poſſint,vt in Religione eadem,prælationem ipſi etiam habere poſſint?

Filius illegitimus,an habere poſſit prælationem ſiue beneficium, in loco quo pater ipſius habuit illud.

Emmanuel Rodriguez 1.qq. Reg.q.13. ar. 7.

Hac de re eſt opinio,Patris Emmanuel Rodriguez Tom.1.ſuarum qq.Regular.vbi meo quidem videri,facili,ſeu potius falſo innixus fundamẽto,parti adhærere videtur affirmatiuæ, quamuis eam ponat cum aliqua limitatione. Sed quidquid de hoc ſit,contraria ſententia eſt omnino tenenda, pro qua ſequentem ſtatuo concluſionem.

Concluſio.

Religioſorum filij, diſpenſari non poſſunt, vt dignitates, & prælationes obtineant,in illis Religionibus, vbi ipſorum patres dignitates,& prælationes obtinent, quod credo eſſe tenendum, non ſolum, pro eodem Conuentu, ſed etiam pro tota Religione, non obſtante quacumque diſpenſatione, quæ non ſit expreſſa ſummi Pontificis. Hanc concluſionem teneo in primis, propter Decretum, atque determinationem Concilij Tridentini ſeſſ.25. de Reform.cap.15. Vbi contra Clericorum filios, ſequentia ponuntur verba, *Vt paterna incontinentiæ memoria, à locis Deo ſacratis quæ maxime partas, ſanctitas quæ decet) longiſſime arceatur, non liceat Clericorum filijs,*

Religioſorum filij, diſpenſari non poſſunt, vt dignitatẽ ſiue prælatiam aliquã obtineant,in ea Religione qua patres illam obtinent.

filij, qui non ex legitimo nati ſunt matrimonio, in Eccleſiis, vbi eorum patres beneficium aliquod Eccleſiaſticum habent, aut habuerunt, quodcumque etiam diſſimile beneficium obtinere, neque in dictis Eccleſiis quoquomodo miniſtrare, nec penſiones ſupra fructibus beneficiorum, qua parentes eorum obtinent, vel alias obtinuerunt, habere. Quæ Concilij verba, vt adnotatur in margine, deſumpta ſunt ex Concil Tolet. 9.c.10. Vbi id grauius aduertitur,& ſtrictius prohibetur, &c *in cap propoſuiſti dict. 82.& Concil. 2. Lateranenſi. cap. 14.& c.2. & fere toto tit. de filijs Presbyter.* Neque in illis vllum omnino reperitur verbum, quod non ſit quammaxima animaduerſione dignum. Sed maxime ſunt notanda verba illa: *Vbi eorum patres, Eccleſiaſticum beneficium habent, aut habuerunt*, & illa: *quodcumque, etiam diſſimile beneficium obtinere*. Quæ quamuis ſupradictus P. Emmanuel Rodriguez, dicat non eſſe intelligenda de Regularibus, cum expreſſe, Concilium loquatur de Clericis, & Clericorum filijs, cum etiam ſit lex pœnalis, neque debeat extendi ad caſum etiam ſimilem; nam argumentum a ſimili, in legibus pœnalibus non valet, prountradit *Gloſſa in cap. in pœnis, de Reg. iuris lib.6.* magis certius eſt, multoq. vero ſimilius, atque probabilius, quod de omnibus indiſtincte loquitur, & quod etiã ſint intelligenda de Regularibus, & eorum filijs, cum eadem ſit vtrobique ratio, quin vero in eiſdem maior argumentumq. a ſimili in pœnis, bene valet, quando eſt, eadem omnino ratio, ieu potius maior, vt in præſenti contingit. Quod ſi Concil. ibidem non fecit mentionem de Religioſis, aut Religioſorum filijs, ex eo fuit, quia non præſumpſit, neque decuit, quod intelligeretur præſumere, quod Religioſi haberent filios, quodque ſi perperam id fieret, ad dignitates, & prælationes quacumque diſpenſatione, & quocumque priuilegio promouendi eſſent huiuſmodi, vbi paternæ incontinentiæ continua haberetur memoria, in tam magnum ſcandalum aliorum Religioſorum. Hac de cauſa non de eis expreſſam fecit mentionem, dictum Concilium, non autem ex eo, quod ipſos non voluerit, in ſupradictis verbis comprehendere. Quod eſt multum notandum, & magna animaduerſione dignum.

Nota quod Regulariter loquendo argumentum a ſimili, in legibus pœnalibus non valet.

Nota caſũ ſpecialem in quo argumentum a ſimili in legib. pœnalibus, valet.

Sed præterea probatur, noſtra Concluſio, ex Decreto, atque Conſtitutione Gregorij XIIII. modificante, Conſtitutiones alias Sixti V. factas contra illegitimos, quæ incipit, *Circumſpecta Romanis Pontificis prouidentia*. Vbi auctoritatem, & facultatem concedens, Prælatis Regularibus, vt cum certis quibuſdam ibidem appoſitis conditionibus, atque limitationibus, recipere poſſent ad Ordines, ſupradictos illegitimos, poſt alia in hæc verba prorupit. *Dummodo* (inquit) *filius illegitimus in Religione, in qua pater, ſiue ante, ſiue poſt natiuitatem etiam dicti filij, profeſſus fuerit, ipſo patre viuente, non admittatur, quod expreſſe prohibemus*. Ex quibus verbis ſic colligo argum. Si ita expreſſe, atque ſtricte, prædictus Gregorius Pontif. prohibet, ne filius illegitimus admittatur in ea Religione, in qua ipſius pater, ſiue ante, ſiue poſt natiuitatem dicti filij, fuerit profeſſus, ipſo patre viuente, propter ſcandalũ, & notam, atque memoriam continuam paternæ incontinentiæ, quanto magis per Conſtitutionem eandem, cenſori debet interdictum, veritum, atque prohibitum, vt dicti Religioſorum filij, prælationes, & dignitates obtineãt, in illis Religionibus, vbi eorum patres ipſas obtinent? Nec valet dicere, aut vllo modo ſatisfacit, quod prædictæ Conſtitutioni, reſpondendo, dicit ſupradictus P. Emmanuel Rodriguez, nempe quod ſupradictus Gregorius in dicta Conſtitutione, agendo de diſpenſatione cum illegitimis, ad hoc vt virtute priuilegiorum ad dignitates, & prælationes promoueri poſſint, nullum hac de re loquutus eſt verbum, neque de hoc vllam prorſus fecit mentionem, ex quo videtur id conſulto ſubticuiſſe, poſquam non expreſſe dixit,

Nota hoc valde.

xit,cæterũ inquit,ſi voluiſſet,expreſſe illud dixiſſet,vt dixit in primo decreto,agẽdo de nouitiorũ illegitimorũ receptione:hęc inquã ſolutio non ſatisfacit,& ratio omnino nihil valet,ac meo quidem videri,nullum habet rationis ſpecimen, etenim ſi non id expreſſe dixit, aut de ea re,non expreſſam mentionem fecit,non ex eo fuit, quia id fieri voluiſſet, cum in eo, eadem prorſus, quin vero maior, reperiatur prohibitionis ratio,ſitq. hoc (vt dictum eſt) contra ſupradictum Decretum Concilij Tridentini,quod vt diximus,intelligendum eſt etiam de Regularibus,& Religioſis, & eorum filijs, propter eandem, imo vero maiorem rationem : ſed ſi non id dixit, ex eo fuit, quia præſuppoſuit primum ſuum obſeruatum fuiſſe decretum,& priorem prohibitionem factam, pro non recipiendis prædictis Nouitijs illegitimis in illis Religionibus, in quibus ipſorum patres,ſiue antea, ſiue poſt natiuitatem filiorum,fuerint profeſſi,ipſis viuentibus . Quod Decretum ſi obſeruaretur (vt obſeruari dictus ſummus Pontif. præſuppoſuit) circa propoſitam difficultatem , nullus eſſet relictus dubitandi locus. Vnde reſolutiue dico,quod Prælati Regulares, etiam cum Capitulo , virtute dictorum priuilegiorum , nullo modo diſpenſare poſſunt, cum Religioſorum filijs,vt in eodem Monaſterio, quia vero nec in eadem Religione, prælationes,atq; dignitates obtineant , vbi eorum patres illas obtinuerunt, & maxime ipſis viuentibus, propter maiorem rationem.Qua de re videatur Rebuf.in ſua praxi.tit.diſpenſatione ſupra defectu natalium, num.20. & Nauarr. *in cap ſi quando de reſcriptis num.* 2. & hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant .

ARTICVLVS XI.

Vtrum ad diſpenſandum cum illegitimis, ad hoc, vt dignitates & prælatias poſſint obtinere, neceſſario requiratur cauſa?

Huic Articulo reſolutiue reſpondeo , per ſequentes Concluſiones .

Prima Concluſio .

Ad diſpenſandum cum illegitimis, neceſſaria eſt cauſa rationabilis,& contrariumpeccatum eſt mortale .

CErtiſſimum eſt , quod ad diſpenſandum cum ſupradictis illegitimis,requiritur neceſſario aliqua iuſta , & rationabilis cauſa , & contrarium facientes peccant mortaliter . Hæc concluſio eſt, omnium Doctorum communis, & generalis omnium Doctorum reſolutio , quod omnes prælati inferiores Papa,auctoritatem , & poteſtatem habentes ad diſpenſandum in Decretis iuris communis , ſiue ex commiſſione , ſiue ex priuilegio , non id poſſunt facere, abſque præuia cauſæ iuſtæ cognitione , & quod omnes diſpenſationes aliter factæ, ſunt omnino nullæ, & irritæ.Qua de re , videatur Syluеſter , *verbo diſpenſatio.num.* 2. vbi de mente D. Bernardi lib. de diſpenſatione, inquit,*quod prælati,pro libito,& pro ſua voluntate , dantes licentiam veniendi contra leges , ſine cauſa rationabili,diſſipatores ſunt , non diſpenſatores.* Videatur hac de re , quod dicit Nauarr. in ſuo Manuali cap. 25. num. 74. & Rebuff.in ſua praxi.tit. diſpenſatio.num.52.& dictus Syluеſter vbi ſupra num. 4. & 5. latiſſime .

Diſpenſatio mala fieri poteſt, abſque iuſta,& rationabilecauſa,& ipſius cognitione .

Sed veniendo ſpecialiter ad noſtrum propoſitum, hoc colligitur expreſſe ex ſupradicta Conſtitutione Gregorij, poſita in art. 4. huius quæſtionis, vbi agendo de dicta diſpenſatione,poſt alia,hæc ponunturverba. *Cum illegitimis diſpenſare poſſint , quos alias dictus Generalis , aut Prouincialis,cum Generali ,*

Digitized by Google

vali, aut Prouinciali Capitulo, siue intermedio, & non alias, suffragantibus meritis dignos iudicauerint, vt ad honores, gradus, & dignitates obtinendas promoueantur. Quæ dicta verba, vt ex ipsis patet, causam requirunt, ipsamq. præsupponunt, vt dispensari possit cum illis, quos suffragantibus meritis Prælati ipsi, dignos iudicauerint. Ex quo infertur, quod illegitimi sine legitima causa, dispensati per priuilegia, non sunt tuti in conscientia, neque quoad Deũ, neque quoad Ecclesiam, prout in simili proposito resoluit Innocẽtius *in cap. cum ad Monasterium, de statu Monachorum.* Secus tamen erit, si dispensatio fiat ab ipso Papa, tunc enim, quamuis Papa peccet, sine causa dispensando, factum tamen tenet, dispensatusq. erit in conscientia securus, propter plenitudinem potestatis, quam dictus Papa habet supra ius commune. Sed de hoc alias, cum agemus latius de dispensatione. Videatur hac de re, Syluest. vbi supra, num. 4. & 5.

Quæ causa debeat concurrere, ad dispensandũ cũ Religioso illegitimo.

Dispensatio Papæ in legibus humanis facta, sine causa tenet quamuis ipse peccet.

Secunda Conclusio.

Maior causa est necessaria, ad dispensandum, cum illis illegitimis, qui maiorem originis sui habent turpitudinem, quam cum alijs, qui minorem illam habent, & in quorum generatione non tanta reperitur indecentia, neque adeo graue commissum fuit peccatum. Hæc Conclusio, est expressa Magistri Soto in 4. dist. 25 q. 1. art. 3. Conclusione 1. vbi & rationem reddit, irregularitatis contractæ ex prædicta illegitimitate, & multiplices ponit illegitimorum species, & differentias, & tandem dicit, quod tanto esse debet difficilior dispensatio, quanto fuerit turpior supradictorum origo, & Inquitur de dispensatione ad sacros Ordines, facienda cum dictis illegitimis: quod intelligi debet, eadem, imo vero fortiori ratione, loquendo de dispensatione facienda, cum Religiosis illegitimis, vt ad Prælationes, & dignitates Ecclesiasticas promoueantur. Et hæc circa hunc Art. dicta sufficiant.

Ad dispensandum cũ illegitimis maior causa requiritur in illis, qui maiorem, suæ originis habent indecentiam, & turpitudinem.

ARTICVLVS XII.

Quænam causa requiratur necessario, ad faciendam prædictam dispensationem?

PRo huius Articuli intelligẽtia, oportet aliqua præmittere. Et noto primo quod ad hoc, vt sciri possit, quænam causa sit necessaria, & requiratur, ad faciendam prædictam dispensationem, videre prius oportet, quænam fuerint iustæ causæ prohibitionis, seu irregularitatis, quam ex iure positiuo, supradicti illegitimi incurrunt, vt non promoueantur ad Ordines, sine sufficienti præuia dispensatione, vel nisi ingrediantur aliquam, ex Religionibus approbatis per professionem, & præterea, quod etiam huiusmodi, ad sacros Ordines legitimati, & dispensati, ad beneficia, Prælationes, & dignitates Ecclesiasticas promoueri non possint, de iure Pontificio absque vlteriori alia dispensatione, prout habetur *in cap. vt filij cap. nimis de filijs presbyter, & cap. is qui, cum multis alijs, eod. tit. lib. 6.* Et rationem supradicti præcepti, quantum attinet ad sacros Ordines, tradidit Soto in 4. dist. 25 q. 1. art. 3. concl. 1. dicens, quod, cum ordinati in quadam dignitate præ alijs constituantur, decet eos, vt sint honestate clari, & nõ geniti ex sordido cõcubitu, ex quo sordes contrahant, & generis obscuritatem. Quibus, inquit, accedit & alia ratio: ea est, in detestationem paterni criminis, cuius imitatores esse solent filij, atque vt in plurimum male morigerati, eo quod à parenti-

Primo nota.

Quænam sint causæ prohibitionis, vt illegitimi nõ promoueantur ad dignitates neque ad sacros Ordines.

bus non ita cautè, & ſollicitè educantur, atque alij legitimi. Licet hæc generalis Regula exceptionem quandoque patiatur, cum experientia ipſa conſtet, quamplurimos fuiſſe repertos filios illegitimos, litteris, & ſanctitate illuſtres, atque præclariſſimos, de quibus latiſſime agit Tiraquellus de nobilitate cap. 15. num. 31. & multi alij Doctores iuriſperiti, ſed Regula in hiſce rebus moralibus, deſumenda eſt, ex his, quæ vt plurimum contingunt. Hæc ergo fuit cauſa, & ratio prohibitionis ſupradictæ.

Nota circa illegitimos quòd nulli extiterũt olim literis, & ſanctitate illuſtres.

Sed pro ſufficienti cauſa diſpenſationis aduertendum eſt, ſecundo ex Sylueſtro, *verbo diſpenſatio. q. 1.* quod iuſtæ cauſæ diſpenſationis, in communi loquendo, ſunt multiplices, & omnes illæ deſumuntur, ex *1. cauſa q. 7.* per totam: quas omnes prædictus Sylueſter ad ſeptenarium numerum reducit. Prima eſt tempus, *per cap. neceſſarium, cap. pro remedio ibidem*, quia nempe, defectus noſtri temporis, quo non ſolum merita, ſed etiam corpora ipſa defecerunt, diſtrictioris illius, non patitur manere cenſuram, iuxta *cap. fraternitatis diſt. 34.* Secunda eſt vtilitas, vt ſcilicet alij facilius reuertantur ad bonum, per *cap. ipſa pietas. 12. q. 4. & cap. Tali. 1. q. 6.* Tertia, qualitas perſonæ, meriti, & ſcientiæ, per ſupradictum *cap. Tali & cap. didici ibidem*, maximè, cum alius æque dignus non ſit. Quarta, neceſſitas per ſupradictum *cap. Tali vbi ſupra.* Quinta, pietas. Sexta, euentus rei. Septima, multitudo, ſiue ſcandali multitudinis per *c. vt conſtituatur diſt. 50.* vbi inquit, prædictus Sylueſter, cauendum quàmaximè eſſe, ne quis alatur in ſcandalo. Hæc omnia in communi à Sylueſtro dicta, & quo ad omne propoſitũ diſpenſationis, ſunt maximè notatu digna. Sed cum caſus ſint innumerabiles, neque de eis omnibus dari poſſit certa, & generalis Regula, inquit, in his rebus ſtandum eſſe arbitrio boni viri, qui ſi iudicauerit cauſam eſſe rationabilem, diſpenſatio erit debita, per *cap. Domino ſanctò diſt. 50.*

Secundo Nota Quænam ſit ſufficiẽs cauſa, ad diſpenſandum cum illegitimis & in aliis etiã caſibus.

His igitur præſuppoſitis, propoſito Articulo, per ſequentem Concluſionem reſpondetur.

Concluſio.

Cauſa iuſta diſpenſationis cũ illegitimis, pẽ ſarij pẽſandis, relinquitur arbitrio boni viri.

CAuſa iuſta, & neceſſaria, ad faciendam dictam diſpenſationem, reſpiciendo ad ſupradicta in præmiſſis notabilibus, relinquitur arbitrio boni viri. Hæc concluſio ſatis conſtat ex ſupradictis. Sed aduerto, conſulto me dixiſſe ad arbitrium, non vero voluntatem, ſeu placitum boni viri, vt notum fiat, quod quamuis huiuſmodi cauſæ ſint arbitrariæ, non tamen ſunt meræ voluntariæ, prout habetur in iure, *l. fideicommiſſa. §. quamquam. ff. de leg. 3. l. verum. §. cum quidam. ff. de rebus dubijs. l. ſed ſi vnus. §. Prætor ait. ff. de iniurijs. l. fideicommiſſaria libertas, l. 3. ff. de fideicommiſſar. libertatibus.* Vnde infert ſupradictus Sylueſter, vbi ſupra, quod Prælati inuenientes aliquos illegitimos, prælationibus dignos, eorum ſuffragantibus meritis, peccant non diſpenſando cum illis, *per cap. quanto, in fine. 2. quæſt. 5.* etſi ſubditi ipſi non habeant ius petendi, niſi forte deprecatiue. Hæc Sylueſter, vbi ſupra.

Diſpenſationis cauſæ licet ſint arbitrariæ, non tñ ſũt voluntariæ, aut id fieri põt pro libito.

Sed quidquid de hoc ſit, quantum ad præſens noſtrum attinet propoſitum, quod ſufficiens diſpenſationis cauſa in hiſce rebus relinquatur arbitrio boni viri: conſtat ex ſupradicta Conſtitutione Gregorij XIV. modificatiua, aliarum Sixti V. contra illegitimos, quæ incipit, *Cum ſpectata*. Vbi agendo de ſupradictorum illegitimorum receptione ad ordinem, poſt alia, *præcipit Prælatis, vt mores, & vitam eorum diligenter inquirant, atq; ita demum eos recipiant, ſi tamen bonam, laudem, & virtutis ſpeciem præferant, & eos*

eis

eis meritis ſuffragentur, vt natalium defectum ſuppleant, eorumq. receptio Religionis commodo, & utilitati profutura videatur, & ſuper hoc ipſo, ij ad quos vt dictum eſt, eorum pertinet receptio, matura deliberatione habita, ita cenſuerint, & iudicauerint. Hæc ſupradictus Gregor. quoad Nouitiorum illegitimorum receptionem. Vbi per illa vltima verba, *cenſuerint, & iudicauerint*, manifeſte datur intelligi, quod ſupradicta diſpenſatio, boni viri relinquitur arbitrio, quod identidem eſt obſeruandum, in ipſorum promotione ad dignitates, & Prælatias, per alia ſimillima verba ibidem paulo inferius apposita. *Vt Generalis, aut Prouincialis, cum Generali, aut Prouinciali Capitulo, ſine intermedio, & non alias, cum illegitimis poſſint diſpenſare, quos aliis ſuffragantibus meritis, dignos iudicauerint, vt ad honores, gradus, & dignitates obtinendas promouantur.* Et hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

Nota quæ conſideraredebeãt Prælati ad diſpenſandum cũ illegitimis de mente Gregorij XIV. nunc nouiſſime.

ARTICVLVS XIII.

Vtrum ad diſpenſandum cum aliquo illegitimo, vt ad dignitates promoueatur, ſufficiat diſpenſationem petere in communi, & an huiuſmodi diſpenſatio facta valeat?

Difficultati propoſitæ, per ſequentes reſpõdetur Concluſiones.

Prima Concluſio.

SI diſpenſatio fiat à Principe, & in ſua diſpenſatione, ſiue legitimatione, dicat, quod diſpenſat cum illegitimo, ex quocumque coitu, ſiue inceſtuoſo, ſiue adulterino, aut ſacrilego, talis diſpenſatio in cõmuni facta valet.

Si diſpẽſatio ill legitimorũ fiat à Principe, etiã in cõi facta valet, dummodo fiat, cũ clauſula abſoluta, & generali.

Hæc Concluſio, vt credo, omnium eſt communis, & fundatur in ſuprema auctoritate, & poteſtate Principum, qui non tenentur in ſuis diſpenſationibus, ſeruare iuris ſolemnitates. Vnde quamuis diſpenſando, diſpenſati qualitas nõ exprimatur, nec ſufficientia cauſæ, diſpenſatio ab eis facta valet, niſi talis adeſſet circumſtantia, de qua præſumeretur, & merito, quod ſi in particulari exprimeretur, nullatenus talis legitimatio, ſiue diſpenſatio facta fuiſſet. Nam in generali conceſſione, non cenſentur eſſe conceſſa illa, de quibus ſi concedens in particulari interrogaretur, haud quaquam talia concederet, vt communis tenet opinio, & habetur *in cap. Generali de Regulis iur. in 6. & cap. cum Generali, de Officio Vicarij.*

In generali cõceſſione nõ videntur cõceſſa, quæ ſi in particulari dicerentur, non concederentur.

Secunda Concluſio.

Si vero diſpenſatio ſupradicta fiat, non à Principe, ſed ab habente auctoritatẽ, ex commiſſione, ſiue ex priuilegio, non ſufficit, quod petatur in communi, ſeu, vt in communi fiat, imo vero neceſſum eſt, vt conſtet de qualitate, ſiue qualitatibus legitimati, & de ſufficientia cauſæ ad huiuſmodi diſpenſationem, et ſi fiat per reſcripcum, prædicta omnia in eo debẽt poni, & quod fuit facta cum cauſæ cognitione, alioquin ſubreptitia iudicabitur. Hanc concluſionem tenet expreſſe Couarr. in 4.2.par.cap.8.§.9. num. 1. quam & probat ex multis iuribus, *in cap. vltimo de filijs preſbyt. lib. 6. cap. poſtulaſti. de reſcriptis.* Ex quibus colligitur, legitimandorum, ſeu diſpenſatorum qualitates, in particulari eſſe proponendas, & explicandas, an ſcilicet illegitimus ſit naturalis, an vero ſpurius. Et ſi ſpurius, an ex adulterio, vel inceſtu, aut ex ſacrilegio: ſi ex adulterio, an ex altera parte tantum, an vero ex vtraque, hoc eſt, ex coniugato, & coniugata, ſi ex inceſtu, explicandum

Si diſpenſatio fiat à perſona particulari, neceſſaria eſt expreſſio cauſæ.

Quænam conſideranda ſint ad diſpenſandũ cũ illegitimus.

eſt,in quo gradu,an cum matre,filia,vel ſorore, & diſtinguẽdi ſunt gradus, conſanguinitatis, ſeu affinitatis inter parentes, ex quibus talis illegitimus eſt genitus. Si ex ſacrilegio,explicandum eſt, vtrum cum ſacerdote, vel cum Religioſo, aut cum Moniali,an vero ſit ſacrilegium vtrinque. Item explicandum eſt, vtrum ſimul concurrerint adulterium, ſacrilegium, & inceſtus? Hæc omnia habentur ex ſupradicto Couarr.de quibus etiam videndus eſt Panormit. *in cap. per venerabilem qui filij ſint legitimi*, & Sylueſter *verbo legitimus q 3. num.8.* videatur etiam P. Molina ſecunda ſecundæ, tractatu 2. diſput. 178.

Circa explicationem ſupradictarum qualitatum. P. Fr. Emmanuel Rodriguez. 1. Tomo ſuarum quæſtionum regular. q.13.art.17. inquit,quod in Religionibus, ad diſpenſandum cum Religioſis, non eſt neceſſum explicare omnes ſupradictas qualitates, cum veriſimiliter credatur Religionum Prælatos,cum Religioſis illegitimis diſpenſare, quacumque interueniente qualitate, præſertim cum facilius diſpenſandum ſit cum eiſdem Religioſis, quã cum alijs Clericis ſecularibus illegitimis, poſtquam etiam ius Canonicum, *per c.1. de filijs presbyterorũ*, iam ipſos ad ſacros recipiẽdos Ordines reddit habiles, ex eo ſolo, quod ſolemnem profeſſionem emiſerunt, multum confidens de eorum continentia. Sed quamuis hoc ita ſit, crediderim, id quod & ſecurius mihi videtur,ꝙ etiam in Religionibus,diſpenſati qualitas ſit exprimenda,& oportet,vt exprimatur,cũ ex eo colligenda ſit,atq; conſideranda, ſufficientia cauſæ ad diſpenſationem, maxime, cum etiam ſupradictus Pater in ſua Summa. 2. par.cap.3. agens de Nouitijs nu. 3. expreſſe dicat, quod non eſt neceſſaria tanta cauſa ad diſpenſandum cum inceſtuoſis intra quartum gradum, atque intra tertium, ſeu cum ſacrilegis, nec tanta cauſa ad diſpenſandum cum naturalibus,quanta ad diſpenſandum cum ſpurijs, adulterinis, inceſtuoſis, ſiue ſacrilegis:ergo iam ex ſua ſententia,exprimenda, atque explicanda eſt diſpenſati qualitas, vt conſtare poſſit de maiori, vel minori ſufficientia cauſæ. Hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

Nota hoc valde.

ARTICVLVS XIV.

Vtrum ſola electio illegitimi Religioſi,in Prælatum,ab habentibus auctoritatem, & poteſtatem diſpenſandi, pro diſpenſatione ſufficiat, ſeu diſpenſatio facta cenſeatur?

De differentia quæ verſatur inter electionẽ illegitimi facta à ſummo Pont. atque ab alijs.

HAc de re videndus eſt, Doctor Nauarr. in ſuo Manuali cap.25. nu.74. & in Conſilijs lib.4. tit.qui filij ſint legitimi Conſil.1.num.4.ibi ad ſecundam quæſtionem. Vbi ſimili quæſtione propoſita, reſpondet ſub diſtinctione diſtinguendo,inter Pontificem Maxim.& Epiſcopos, atque Prælatos Regulares, Epiſcopalem, ſeu quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem habentes, nam ſummus Pontifex conferendo alicui aliquam dignitatem,ad quam nouerat eum eſſe inhabilem, perinde cum eo tacite diſpenſare videtur, ipſam conferendo ei, attamen Epiſcopus, & alij Prælati inferiores poteſtatem habentes diſpenſandi,per hoc ſolum non videntur diſpenſare, niſi expreſſe diſpenſent. Per quod,inquit, concordari videntur duo dicta ſingularia Innocentij, quorum alterum,poſuit *in cap. veniens,de filijs presbyter* alterum vero *in cap. diuerſis fallacys, de Clericis coniugatis*, quæ in ſpecie videbantur contraria, & ſecundum hanc diſtinctionem conciliantur à Panormit. prædictis in locis, quorum omnium rationem magis late, atque expreſſe tradit in dicto Manuali,vbi ſupra,dicens,qd ratio diuerſitatis eſt,quia ipſius

& ea-

& eadem est ratio de Prælatis Regularibus, Episcopalem, vel quasi Episcopalem iurisdictionem habentibus) dispensare non possunt, sine causa, & absque præuia causæ cognitione, Papa vero sic, vt copiosius scribit ipse, *in cap. si quando de rescriptis*, & in Commentario super *cap. non licet. 12 q. 1. §. 3.* Et nouissime in dicto Manuali, addit, quod dictum est de Episcopo, limitandum esse, vt procedat quando dispensat circa ius commune, non autem quando id facit circa aliquam suam Synodalem Constitutionē, cum dispensatio eius, circa eam, sine causa facta valeat. Hæc prædictus Nauarr. de cuius resolutione, sequentes statuo Conclusiones.

Episcopi, & Prælati Regulares dispensare non possunt absque præuia causæ cognitione, Papa vero sic.

Prima Conclusio.

AD hoc, vt dispensatio cum illegitimo facta, valeat *in foro exteriori*, non sufficit sola electio ipsius in Prælatum, facta etiam ab illis, qui dispensandi facultatem & auctoritatem habent, quin vero necessum est, vt dispensatio expresse fiat cum causa, & expressa causæ cognitione. Hæc Conclusio satis constat ex dictis à prædicto Doctore Nauarr. & eandem tenet P. Fr. Emmanuel Rodriguez Tomo 1. suarum qq. Regular. q. 13. art. 16. vbi hac de re agit. Vnde dico, quod prædicti patres dispensandi auctoritatem habentes cum illegitimis, prius debent prædictam dispensationem facere, postmodum vero ad electionem procedere, & sic fit de facto. Quod etiam tenet in simili casu Syluester, *verbo dispensatio. q. 15.* vbi quærit, Vtrum Superior assumendo aliquem ad aliquod officium, videatur dispensare cum eo, in impedimento, quod habet ad illud? & respondit, quod non. Sed de foro conscientiæ loquendo, sit secunda conclusio.

Ad hoc, vt dispensatio cū illegitimo facta, valeat in foro exteriori, non sufficit sola electio.

Secunda Conclusio.

In foro conscientiæ loquendo, Prælati, & Superiores facultatem, & auctoritatem habentes, dispensandi cum sibi subditis illegitimis, promouendo ipsos ad aliquod officium, tacite dispensare videntur, in impedimento, quod habebant ad illud, atque ita sic dispensati, tuti manent in conscientia. Hæc conclusio in substantia, & posita in alio simili casu, est supradicti Syluestri loco supracitato, ibi, sed hæc limitatio procedit in foro causarum, non vero animarum. Et idem etiam tenere videtur Nauar. in suo Manu. vbi supra num. 74. vbi post alia verba inquit: Fortassis hoc locum habet in foro conscientiæ interiori, non tamen in exteriori. Eandem tenet supradictus Pater Emmanuel Rodriguez, loco supracitato, Sed intelligenda est conclusio, cum aliquibus Conditionibus, & Limitationibus, quarū prima est, quod Prælati supradicti, plane nouerint, ac resciuerint, prædicti sui subditi illegitimi impedimentum. Secunda, vt intentionem habeant, & voluntatē idipsum faciendi. Tertia, quod etiam habeant rationabilem causam dispensandi, quātis non ibi exprimatur, nec dispensatio fiat expresse. Quarta vt id fiat in Capitulo Generali, Prouinciali, aut intermedio, seu Congregatione intermedia, Capituli vicem habente. Cum his omnibus conditionibus, atque limitationibus, Religiosus in Prælatum electus, ipso facto, tacite videtur esse dispensatus in foro conscientiæ, & manet tutus, atque securus in conscientia, quamuis forsan alias Prælati peccent, non seruando formam iuris, pro dispensationibus positam, de præcedenti causæ cognitione, factum tamen tenet. Hactenus de isto Articulo, & de tota hac Quæstione.

In foro conscientiæ, sola electio pro dispensando valet, atque censetur quædam tacita dispensatio.

QVAESTIO III.

De Prælatis Regularibus, quantum ad ætatem ipſorum, & qualitates alias, & Conditiones, quas eoſdem habere oportet, ætatem nempe, Ordinem, atque Profeſſionem, in quatuor Articulos diuiſa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Quam ætatem habere debeant Guardiani, ſiue Priores, Prouinciales, & Generales, atque etiam Diffinitores, & Diſcreti, ſiue Vocales, qui mittuntur ad Capitulum Generale, ſiue Prouinciale?

Huic Articulo breuiter, & reſolutiue reſpondetur, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Nullus eſſe pôt Guardianus neque Prior, ſeu habere aliquod officiũ, cui animarum cura ſit annexa, ante 25. ſuæ ætatis annum.

NVllus eſſe poteſt Guardianus, ſiue Prior, neque habere aliquod officiũ, cui animarum cura ſit annexa, qui ad minus 25. annos ætatis non habuerit. Hæc Concluſio habetur expreſſa *in cap. cum in cunctarũ electionũ, quæ feriora*, vbi regulariter ad quamlibet dignitatem obtinendam, quæ animarum habeat curam annexam, ad obtinendam etiam Parrochialem Eccleſiam, 25. annorum tempus exigitur. Idem habetur *in cap. licet Canon, eod. tit. lib. 6* & nouiſſime in Concil. Trident. habetur determinatum idipſum, ſeſſ. 24. de reformatione cap. 12. Vbi ad idem propoſitũ, ſequentia verba habentur. *Nemo deinceps, ad dignitates quaſcumque, quibus animarũ cura ſubeſt, promoueatur, niſi qui ſaltim 25. ſuæ ætatis annum attigerit, & in Clericali ordine verſatus, doctrina ad ſuum munus exercendum neceſſaria, ac morum integritate commendetur, iuxta conſtitutionem Alexandri III. in Concilio Lateranenſi promulgatam, quæ incipit, Cum in cunctis.* Ex quibus verbis ſatis colligitur, noſtræ concluſionis veritas, & quod ad id non requiritur, quod 25. annus ſit expletus, cũ Concilium dicat, attigerit, ſed ſufficit illum attigiſſe, quod, & generaliter intelligendum eſt, de omnibus Prælatis, ſiue Præpoſitis localibus, & Conuentualibus Religionum omnium, habentibus officia, quibus annexa ſit animarum cura, ſiue Guardiani, ſiue Priores, ſiue vero Miniſtri, aut quocumque alio nomine nuncupentur. Videatur hac de re Sylueſt. *verbo ætas, num. 2. & verbo caſus, num etiam 2. caſu 22.* Vnde neque in Religione aliqua, fieri ſtatutum poteſt, vt ſine diſpenſatione, minores 25. annis ſint Prælati, aut habeãt officium, cui animarum cura ſit annexa, cum hoc ſit de iure communi, & contra ius commune, ſine expreſſa, & ſpeciali licentia, & facultate Papæ, nõ poteſt in Religionibus fieri aliquod ſtatutum. Quibus & accedit alia ratio; nam poteſtas ſpiritualis iuriſdictionis, licet non ſit immediate poteſtas clauium, hoc eſt, poteſtas remittendi peccata; ordinatur tamen ad illam, immo vero ex illa ortum habet & originem: ſed poteſtas remittendi peccata, ſolum competit ſacerdotibus, ſacerdotes autem iuxta prædictum Concil. Trident. non eſſe poſſunt, niſi qui 25. annum attigerint: ergo de primo ad vltimum, qui hanc non habuerint ætatem, non eſſe poſſunt Prælati, neque iuriſdictionem habere ſpiritualem, neque ea de re, ſine expreſſa, & ſpeciali licentia Sedis Apoſtolicæ, fieri aliquod ſtatutum, cum ſit contra ius commune.

Poteſtas ſpiritualis iuriſdictionis, licet nõ ſit immediate poteſtas clauiũ, ab ea tamen habet ortũ & originẽ.

Secunda

Digitized by Google

Secunda Concluſio.

Prouincialis, aut Generalis nullus eſſe poteſt, qui ad minus 30. annos non habuerit ætatis. Hæc etiam concl. habetur expreſſa, & determinata in multis iuribus, ſed maxime *in ſupradicto cap. cum in cunctis de elect.* vbi id expreſſe habetur de Epis, ac præcipitur, *vt nullus in Epiſcopum eligatur, niſi qui iam 30. annum ætatis exegerit*, vbi, & adnotandum venit prædictum verbum *exegerit*, per quod inſinuatur, non ſufficere, quod prædictum annum inchoauerit, vt ibidem aduertit Gloſſa. Et hoc dicit eſſe ſpeciale de Epiſcopis, quodque de Epiſcopis hic dicitur, intelligendum perinde eſt de ſupradictis Miniſtris, ſiue Prælatis, Prouincialibus, ſeu Generalibus, Epiſcopalem, aut quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem habentibus. Habetur præterea noſtra cõcluſio *in authent. de Sanctiſſ. Epiſc. §. Clericos collat. 9.* & ſatis colligitur ex *cap. quicunque diſt. 77.* & ex ſupradicto *capitulet Canon. de electione lib. 6.* Videatur hac de re Sylueſt. verbo ætas num. 2. & verbo caſus num. etiam 2. caſu 22. quæ omnia ſupradicta iura, & prohibitio hac de re facta pro Epiſcopis, pariter etiam, vt dixi, Religionum Prælatos Prouinciales, ſiue Generales comprehendit, cum ipſorum iuriſdictio Epiſcoporum iuriſdictioni, quam maxime ſit ſimilis. Hoc tenendum, ac dicendum eſt, ſtando in iure communi, neque hucuſque Priuilegium aliquod vidi, quo ſuper hac re, aliqua fuerit facta diſpenſatio, neque circa id in contrarium, quacumque auctoritate, quæ non ſit Apoſtolica, fieri poteſt aliquod ſtatutum, propter rationem in præcedenti Concluſione appoſitam, cum ſit contra ius commune, neque quiſpiam in minori ætate, eligi poteſt in Epiſcopum, Generalem, ſiue Prouincialem, abſque ſpeciali Sedis Apoſtolicæ diſpenſatione. Solum eſt modo difficultas, de ætate requiſita, ad hoc vt Religioſus quiſpiam, eſſe poſſit Diffinitor, ſiue Diſcretus aut Vocalis, ex his, qui vt moris eſt, ſecundum noſtras generales Conſtitutiones, ad Capitula Generalia, ſiue Prouincialia mittuntur? de quibus ſit tertia Concluſio.

Nullus eſſe põt Generalis, aut Prouincialis q̃ nõ habuerit 30. annos ætatis ad minus.

In Epis. & Prælatis Regularibus 30. annorũ ætas requiritur q̃ ſit expleta licet de anijs, ſat ſit attigiſſe.

Tertia Concluſio.

Nullus eſſe poteſt Diffinitor, nec Diſcretus, ſiue Vocalis, vt vocem deferat ad Capitulum, qui ad minus ad vigeſimum ſecundũ non peruenerit ætatis ſuæ annum. Hæc Concluſio probatur expreſſe ex Concil. Trident. ſeſſ. 24. cap. 2. Vbi poſtquam egit de Prælaturis, & dignitatibus iuriſdictionem habentibus, & quibus animarũ cura ſubeſt, minoribus Epiſcopatu, præcepitq. vt ad ipſas non promoueantur, niſi qui ſaltem 25. ſuæ ætatis annum attigerint, loquens de alijs dignitatibus, quæ animarum curam non habent, in hæc verba prorumpit, *ad cæteras autem dignitates, vel perſonatus, quibus animarum cura nulla ſubeſt, Clerici alioquin idonei, & viginti duorum annorum, non minores aſſciſcantur.* Sub quibus verbis comprehenduntur ſupradicti Diffinitores, & Diſcreti, ſiue Vocales, qui ad Capitulũ Generale, ſeu Prouinciale mittũtur: ſunt enim eorum officia, perſonatus quidam, atque dignitates, vt amplius ſuo proprio loco dicemus, & plane eiſdem cõuenit, dignitatum, ac perſonatuum diffinitio, quam tradit Syluester *verbo dignitas, perſonatus, & officium.* quod eſt habere dignitatem quandam, atque prærogatiuam in Eccleſia, ſine iuriſdictione tamen, & habere ſtallum honorificum in Choro, atque in Capitulo, in Optionibus, & Proceſſionibus, in vocibus dandis, & ſimilibus, plus quam alij ſui Ordinis. Hæc omnia ſupradictis Diffinitoribus, atque Diſcretis, ſiue Vocalibus, aut Procuratoribus, ſeu quocumque alio nomine nuncupentur conuenire, nullus eſt qui ignoret. Sed præterea, quod prædicti habere debeãt ad minus viginti duos, ætatis ſuæ annos,

Nullus eſſe põt Diffinitor, neq; diſcretus ſiue Vocalis niſi ad minus habuerint, 22. annos ætatis.

Quid ſit dignitas perſonatus, & officium.

hac ſpeciali ratione probatur, nam ſupradicti omnes habent, atque habere debent, vocem actiuam, quin vero & paſſiuam in electionibus: ſed hanc vocem actiuam, iuxta Concil. Trident. de reform. ſeſſ. 22. cap. 4. non habent, nec habere poſſunt, qui non ſunt ſacro Ordine inſigniti, nec prædicto ſacro Ordine ſignari, niſi qui prædictum habuerint 22. ætatis ſuæ annum, vt habetur ſeſſ. 23. cap. 12. quæ eſt ætas neceſſario requiſita, ad hoc, vt promoueri quiſpiã poſſit ad ordinem Subdiaconatus: ergo de primo ad vltimum, qui minoris ſunt ætatis, nec Diffinitores, nec Diſcreti, vlla ratione eſſe poſſunt, cum non habeant, neque habere poſſint vocem eorum officijs competentem, & intrinſece, eſſentialem, & annexam.

ARTICVLVS II.

Vtrum Fratres Laici, in noſtra ſacra Religione, eſſe poſſint, aut debeant, Prælati?

HAnc quæſtionem, atque difficultatem, tangit Magiſter. Soto in 4. diſt. 20. quæſt. 1. art. 4. concl. 2. ibi, & confirmatur, & P. Fr. Emmanuel Rodriguez, 1. Tomo qq. Regul. q. 15. art. 2. & vocat dictus Soto, Conuerſos Religioſorum ſiue Religionum, eiuſmodi Fratres Laicos: at in noſtro ſacro, & Seraphico Minorum Ordine, prædicti Fratres, nullatenus dicuntur Conuerſi, ſed laici. Et quidem longe alia, atque diuerſa ratio eſt, de conuerſis, & de Fratribus ſupradictis, vt nos latiſſime diximus in 1. Tomo q. 29. art. 1. & ai vbi differentiam atque diſcrimen conſtituimus, inter Donatos, Cõuerſos, & Fratres Laicos: qui vulgari ſermone dicuntur, donati, & conuerſi, ſed perperam. Etenim Donati & Conuerſi, nullatenus ſunt vere, & proprie Religioſi, aut Religioſorum vnquam comprehendũtur nomine, Fratres vero Laici ſic. Quin vero in noſtro ſacro Ordine, vt cõſtat ex ipſius Chronicis, & monumentis, multoties fuerunt Prælati, Guardiani, Commiſſarij, & interdum Prouinciales. Sed an id fuerit conueniens, modoq. fieri poſſit, eſt quod in præſentiarum quæritur. Pro quo oportet, vt primum ſupponamus factum, & dicamus ex vi noſtræ Regulæ, id nullo modo eſſe prohibitum, quin vero expreſſe conceſſum, aut ſaltim inſinuatum, poſtquam in cap. 7. eiuſdem Regulæ, agendo de pœnitentia Fratribus peccantibus imponenda, ſequentia expreſſa ponuntur verba: *Si quis Fratrum inſtigante inimico mortaliter peccauerint, pro illis peccatis, da quibus ordinatum fuerit inter Fratres, vt recurratur ad ſolos Miniſtros Prouinciales, ſtentantur prædicti Fratres ad eos recurrere quamcitius poterunt ſine mora.* Et ſubditur: *Ipſi vero Miniſtri, ſi Presbyteri ſunt, cum miſericordia iniungant illis pœnitentiam, ſi vero presbyteri non ſunt, iniungi faciant per alios Sacerdotes Ordinis, ſicut eis ſecundum Deum melius videbitur expedire.* Ex quibus verbis *ſi presbyteri non ſunt*, & poſtea, *ſi vero presbyteri non ſunt*, ſatis clare colligitur, quod ſupradicti Fratres Laici, ſiue non Sacerdotes, olim ex vi noſtræ Regulæ, in noſtro ſacro Minorum Ordine, eſſe poterant Prælati, non ſolum locales (quales ſunt Guardiani) verum, etiam & Prouinciales, vt conſtat ex verbis ſupradictis, vt recurratur ad ſolos Miniſtros Prouinciales: & eadem etiam ratione, eſſe etiam poterant Generales. Id quod per multum temporis obſeruatum fuit, in ipſius initio, propter raritatem, & paucitatem Sacerdotum, vt inquit Diuus Bonauent. in Opuſculo, quem edidit ſuper noſtram Regulam, explicando prædicta verba. Et Pater Frater Bartholomæus de Piſa, in alia ſua explicatione, atque declaratione. Tradit etiam P. Fr. Antonius de Corduba, ſuper iſtum locum

Fratres Laici ſecundum noſtrã Regulam eſſe poſſũt Prælati, id quod ſe ipſo ſebatolim

locum cap. 7. quæst. 4. puncto 3. faciebantq. supradicti Prælati laici, illa omnia munera, & officia, quæ faciunt Episcopi electi, non ordinati, aut Episcoporum Vicarij, reseruabant sibi casus, à quibus subditorum nemo sine eorum licentia valebat absolui, imponebant spiritualia præcepta, præcipiendo aliqua sub obedientia, & interdum sub pœna, ac censura excómunicationis. Creabant, & instituebant Confessores & Prædicatores, & denique faciebant omnia alia, quæ modo faciunt alij Prælati Regulares sacerdotes, præter sacramentalem absolutionem, vt late tradit Magister Soto vbi supra. Sed dicit, quod quamuis auctoritate Apostolica, id olim fieri potuisset, sapienter tamen postea diiudicatum fuit, id minime conuenire, vt illi, qui potestatem non habent ad consecrandum corpus Christi verum, illam habeant & iurisdictionem, siue curam spiritualem exerceant, supra corpus Christi mysticum, quod est Ecclesia in communi, & quodlibet Religiosorum Collegiũ, siue Monasteriũ in particulari. Qua quidem ratione, inquit, mos ille omnino iam est abolitus. Hac in re ego nolo meam proferre sententiam, & opinionem, sed nihilominus de ipsius Magistri Soti, & aliorum mukorum resolutione, sequentem statuo conclusionem.

Conclusio.

Opinio & sententia est Magistri Soti, & aliorum grauissimorum Doctorum, quod Religionum Fratres laici, non esse possunt, aut effici debent aliorum Religiosorum Prælati. Hanc conclusionẽ probat multiplici ratione, & primo, quia videtur, quod idipsum sit de iure communi, quod Religionum Prælati sint Sacerdotes, non vero laici, *per cap. 1. de ætate, qualitate, & ordine præficiendorum*, vbi expresse præcipitur, quod Abbates, Decani, atque Præpositi fiant sacerdotes, & quod aliàs, Prælationes amittant. Id quod, & de nouo in Conc. Trid. videtur cõfirmatum, postquam sess. 24. cap. 12. agẽdo de huiusmodi dignitatibus, ac Præfecturis, inditincte, & absque vllo prorsus discrimine, sequentia ponuntur verba: *Nemo deinceps ad dignitates quascumque, quibus animarum cura subest, promoueatur, nisi, qui saltem vigesimũquintũ suæ ætatis annum attigerit, atque in Clericali ordine versatus, doctrina ad suum munus exequendum necessaria, ac morum integritate commendetur.* Vbi specialiter sunt notanda verba illa: *Ad dignitates quascumque, quibus animarum cura subest, promoueatur.* Et illa, *in Clericali ordine versatus.* Quæ quamuis expresse loquantur de Clericis, cum in ea prorsus militet omnino ratio, extendi etiam possunt, & debent ad Religiosos. Sed quod eadem, in omnibus sit omnino ratio, superq. satis constat, ex illa ratione, quam adduximus in præcedenti Articulo, in prima conclusione, nempe quod licet potestas iurisdictionis spiritualis, non sit immediate potestas clauium, hoc est, potestas remittendi peccata, ordinatur tamen ad illam, ex illaque ortum, atque originem habet. Cum igitur potestas remittendi peccata, non competat, sed neque competere possit, ex Christi Domini institutione, nisi solummodo Sacerdotibus, dicendum perinde videtur, quod supradicti Fratres laici, & qui non sunt sacerdotes, non habere possunt, aut debent, spiritualem iurisdictionem: quod est omnino illud, quod dixit Soto loco supra citato, quod indecens esse videtur, vt potestatem habeant spiritualem supra corpus Christi mysticum, qui illam non habent, circa corpus Christi verum. Hanc etiam rationem affert supradictus Pater Corduba, qui in eadem est sententia & opinione, loco supra citato, vbi & dicit, quod si quicquã in contrarium fieret, multa sæpissime exorirentur, atque grauissima inconuenientia, sed maxime contra secretum Sacramenti Confessionis, quod

Opinio & sententia est Magistri Soti, & Fratres laici, nõ esse possunt modo Prælati.

Tempore Gregorij IX. Præſidente q. in quodam generali Capitulo generali, inhabilitati ſint laici ad officia Ordinis.

quod aduertens, ac bene conſiderans olim, Summus Pontifex Gregorius IX. in quodam generali Capitulo, vbi ipſe præfuit, & fuit electus quintus Miniſter generalis noſtræ Religionis, ipſo præſente, inhabilitati ſunt omnes Fratres laici ad officia Ordinis, qui vſque tunc dicta officia, vt clerici exercebant, & habetur in Monumentis primæ impreſſionis fol. 209. & ſecundæ fol. 227. cuius generalis ſtatuti, atque Conſtitutionis, meminit Collector Priuilegiorum in Compendio, *verbo, fratres laici. §. 4. ibi, ſtatutum generale.* Et dicit ſupradictus Corduba, quod in alio etiam Capitulo generali ſtatutum fuit, vt non fierent Commiſſarij: quibus & ipſe addit, quod nec eſſe poſſunt Diffinitores, nec Diſcreti, ſeu Vocales, vt mittantur ad Capitulum generale, vel Prouinciale, cum ſupradicti omnes in electionibus habeant, atque ex vi ſuorum officiorum habere debeant & poſſint, vocem actiuam, & paſſiuam, quam de iure communi, & ſpeciali Concilij Tridentini, habere non poſſunt ſupradicti Fratres laici, cum (vt ſupponitur) nedum ſint ſacerdotes, quin vero neque ſacro Ordine inſigniti. Quod ſi quando aliter id in noſtra Religione fuit obſeruatum, obſeruariq. in ipſius initio potuit, id fuit ex ſpeciali Summi Pontificis Honorij III. diſpenſatione, auctoritate Apoſtolica Regulam noſtram confirmantis, atque, vt dixit D. Bonau. propter ſacerdotum paucitatem. Sed poſtea hoc reuocatum fuit per Gregorium IX. & niſi conſuetudine aliud fuerit introductum, propter rationes prædictas, multorum fert grauiſſimorum Patrum opinio, ſequuti prædictum Magiſtrum Sotum, quod non hodie id fieri poteſt, abſque indulto & priuilegio Apoſtolico, & noua Summi Pontificis diſpenſatione. An aliqua talis habeatur in his Italiæ partibus, prorſus me latet, certo tamen ſcio quod in Hiſpania id nullatenus practicatur.

ARTICVLVS III.

Vtrum Religioſus aliquis, in vna, & eadem Religione, ſeu diuerſis, habere poſſit duas dignitates, ſiue Prælatias, vtpote duos Guardianatus, Prioratus, ſiue Abbatias?

Huic Articulo reſpondetur, per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

Iure prohibitū eſt, vt nullus habere poſſit plures Guardianatus, ſiue Prioratus.

IVre prohibitum eſt, vt nullus Religioſus in eadem Religione, ſiue diuerſis, habere poſſit plures Guardianatus, Prioratus, ſiue Abbatias, & nullus inferior Papa, in eo poteſt diſpenſare. Hæc concluſio in ſimili caſu videtur expreſſa, *in cap. de multa, de prabendis*, vbi idipſum habetur expreſſum, & fuiſſe determinatum dicitur in Concilio Lateranenſi ſub Alexandro III. cap. 13. Facit ad id & cap. fin. 25. quæſt. 2. quibus locis prohibetur, *quod quis habeat duo, vel plura beneficia cum cura, niſi ſint vnita. vel vnum alteri annexum, & ſimiliter quod vni Eccleſiæ non duo pariter præſint.* Videatur hac de re Sylueſter, *verbo, caſus, num. 2. caſu 21. & in cap. 1. de conſuetudine, in 6.* expreſſe habetur determinatum idipſum, & quod ſtricte obſeruetur quacumque conſuetudine non obſtante, in Conc. etiam Trident. ſeſſ. 7. cap. 2. & 4. & ſeſſ. 24. c. 17. Quod autē in prædictis capitulis, determinatur de beneficijs, præbendis, & dignitatibus, animarum curam habentibus, intelligendum eſt, de officijs, & dignitatibus Regularibus, quibus

anima-

Digitized by Google

animarum cura ſubeſt, quales ſunt Guardianatus, Prioratus, & Abbatiæ, cum de ſimilibus ſimile ſit iudicium, id quod, & iam diu diuturna conſuetudo, atque communis vſus confirmauit. Quibus omnibus propter ſupradictam rationem & cauſam, addo quod ſtando in iure communi, in Religionibus nullus ſimul poteſt eſſe Diffinitor, & Guardianus, Prior, ſiue Abbas, nam quamuis Diffinitoris officium, proprie, & ſtricte loquendo, non ſit, cui animarum cura ſubeſt, eſt tamen, vt diximus in primo Articulo, quidam perſonatus, ſiue dignitas, & hæc omnia in ſupradictis iuribus prohibentur, ſimul obtineri cum alijs beneficijs, ſiue præbendis animarum curam habentibus, abſque diſpenſatione. Verum eſt tamen, quod circa hoc in quibuſdam Religionibus reperitur diſpenſatum, atque interdum factum eſt, fieriq. poteſt, in noſtro ſacro Minorum Ordine, iuxta noſtras generales Conſtitutiones Toletanas, nam in cap. 7. agendo de Guardianis in fine habetur, *quod Guardiani eligi poſſint in Diffinitores, ex Miniſtrium aut Commiſſarij generalium, diſpenſatione.*

Stando in iure communi, non quis ſimul eſſe poteſt Diffinitor, & Guardianus.

ARTICVLVS IV.

Vtrum Religioſus profeſſus vnius Religionis, eſſe poſſit Prælatus alterius Religionis, abſque eo quod eamdem profiteatur?

HAc de re, fuit olim quorumdam opinio, aſſerentium id optime fieri poſſe, ſatisq. eſſe Religioſum quempiam, profeſſum fuiſſe tria Religionis eſſentialia, & ſubſtantialia vota, vt præfici poſſit in quacumque alia Religione, maiori, ſiue minori. Quod etiam placuiſſe dicitur Archidiacono *in cap. qui vere. 16. quæſt. 1.* Huius ſententiæ & opinionis, meminit *gloſſa in clemen. 1. de electione.* Sed quidquid de hoc ſit, in contrarium ſtatuitur concluſio.

Quorumdã opinio circa Prælationes Regularium.

Concluſio.

Nullus Religioſus eſſe poteſt Prælatus, illius Religionis, quam non fuerit ſolemniter profeſſus, nec præfici aliorum Ordinum Religioſis. Hæc concluſio habetur expreſſe determinata in Concilio Viennenſi, per Clementem V. vt conſtat *ex clem. 1. de elect.* vbi ſupradictus Pontifex hac de re agens, in hæc verba prorumpit: *Cum rationi non congruat, vt homines diſparis profeſſionis, vel habitus, ſimul in eiſdem Monaſterijs ſocientur, prohibemus, ne Religioſus aliquis, in Abbatem, vel Prælatum alterius Religionis, vel habitus, de cætero eligatur, quod ſi ſecus actum extiterit, ſit eo ipſo irritum, & inane. Per hoc autem, quin Religioſus in Epiſcopum ſecularis, vel cuiuslibet Regularis Eccleſia, licite poſſit eligi, non intendimus prohibere.* Per quæ dicta verba, dum dicit ſupradictus Clemens, *rationi non congruere, vt homines diſparis profeſſionis, vel habitus, ſimul in eiſdem Monaſterijs ſocientur*, non incongrue, vt quibuſdã placet, datur intelligi, id eſſe non ſolum contra ius humanum poſitiuum, verum etiam & contra naturale, & diuinum, expreſſum in noſtra mente, atque ratione. Quod etiam inſinuare voluit Innocentius Tertius *in cap. cum cauſam, eodem tit.* vbi idipſum determinare volens, reddensq. rationem, ob quam ſæcularis non poteſt, aut debet, in Abbatem Eccleſiæ Regularis præfici, inquit, id eſſe contra legem diuinam poſitam in Deuteronomio: *Cum non ſit ſimul arandum, in boue & aſino, neque quiſquam debeat induere veſtem de lana, linoq. contexiam.* Quæ verba expendens gloſſa inquit, dixiſſe olim

Nullus Religioſus, eſſe poteſt Prælatus illius Religionis, q̃ non fuerit, ſolemniter profeſſus, neque præfici aliorũ Ordinum Religioſis.

Nota hoc valde.

Deuter. 22.

olim Deum per Moyſen, non eſſe ſimul arandum in boue, & aſino, idem omnino fuit, ac ſi expreſſius dixiſſet, homines diſparis, atque diuerſæ profeſſionis, non in vno & eodé officio eſſe ſociandos. Ad quod probandũ adducit D. Iſidorum *in cap. in noua actione. 16. q. 7.* quod eſt deſumptum ex Concil. Hiſpalenſi II. cap. 9. cui interfuit ſupradictus Iſidorus, vbi etiam demonſtrare volens idipſum, atque indecens eſſe laicum fieri Vicarium Epiſcopi, & ſæculares in Eccleſia iudicare, ait, quod in vno eodemq. officio, nõ eſſe debet diſpar profeſſio, quia id fuit olim diuina lege vetitum, dicente Domino per Moyſem: Non arabis ſimul in boue, & aſino, quod, inquit, idem omnino fiat, ac ſi diceretur, homines diuerſæ profeſſionis non in vno officio ſociabis. Ex dictis manifeſte, ſuperq. ſatis colligitur, veritas noſtræ concluſionis, qua diximus, Religioſum nullum, debere præfici in Prælatum alterius Religionis, quam non fuerit prius ſolemniter profeſſus. In *cap. nullus, de electione*, etiam habetur idipſum, & dicitur, quod ſi quidquam in contrarium fiat, caſſari debet electio, conſuetudine quacumque in contrarium non obſtante.

QVÆSTIO IV.

De Prælatis Regularibus, quantum attinet ad ſcientiam, ſufficientiam, atque literarum peritiam, quas ipſos oportet habere, in duos Articulos diuiſa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum oporteat Prælatos Regulares, pollere ſcientia, & literarum peritia?

HAc de re, nonnulla diximus in libro noſtri Ordinis iudiciarij, & de modo procedendi in cauſis criminalibus, tam in foro Eccleſiaſtico, quam ſeculari agitandis, quæſt. 4. vbi in communi egimus de qualitatibus, & conditionibus, quibus præfulgere debent, omnes ij, qui aſſumuntur, atque conſtituuntur in Iudices, ſiue Prælatos. In cuius Quæſtionis Art. 8. reſolutiue diximus, oportere quammaxime, eos pollere ſcientia, & litterarum peritia, etque eſt in ipſis ſummopere neceſſaria, quod oſtendimus, atque commonſtrauimus multis rationibus, & iuribus ex vtroque iure, canonico ſcilicet atque ciuili adductis. Sed nunc ſpecialiter agendo de Prælatis Regularibus, eamdem quæſtionem, atque difficultatem in medium libuit proponere, vt ex dictis, atque dicendis, plenius notum fiat, quanto ſe exponant animarum ſuarum periculo, qui ſine prædicta ſcientia, & ſufficientia, in aliorum Religioſorum Prælatos eligi ſe ſinunt, ſeu potius præfici procurant, & quam ſit hoc rationi abſonum, atque vtrique iuri, & ſacris Canonibus, & ſanctorum Patrum dictis contrarium. Vt igitur propoſitæ difficultati, reſolutiue ſatisfaciam, ſequentem ſtatuo concluſionem.

Nimium oportet Religioſos Prælatos, pollere ſcientia, & litterarum peritia.

Concluſio.

Neceſſarijſſimum eſt, & quammaxime oportet, Regulares Prælatos pollere ſcientia, & litterarum peritia. Hæc concluſio probatur, argumento de-

to desumpto *ex cap. cum in cunctis, de electione.* Quod quamuis expresse loquatur de Episcopis, pariter intelligi debet de Prælatis Regularibus, sed maxime Episcopalem, vel quasi Episcopalem iurisdictionem habentibus, quales in Ordinibus, & Religionibus, sunt omnes Generales,& Prouinciales, & alij eis similes: vnde verba expressa supradicti *cap. cum in cunctis*, in præsentiarum libet referre, eo quod sint notatu digniſſima, & est Constitutio facta in Concilio Lateranen. sub Alexandro III. *Cum in cunctis*, inquit, *sacris Ordinibus, & Ecclesiasticis ministeriis, sint etatis maturitas, morum grauitas, & litterarum scientia inquirenda, multo fortius in Episcopo hac oportet inquiri, qui ad curam aliorum positus, in seipso debet offendere, qualiter alios in domo Dei oporteat conuersari. Ea propter ne quod de quibusdam pro necessitate temporis factum est, trahatur posteris in exemplum, presenti decreto statuimus, vt nullus in Episcopum eligatur, nisi, qui iam trigesimum annum exegerit, & de legitimo matrimonio sit natus, qui etiam vita & scientia commendabilis demonstretur.* Vbi breuiter, sed compendioſe satis,Concilium prædictum,summatim complectitur, conditiones,& qualitates, quas Episcopos, & consequenter omnes Regulares Prælatos, Episcopalem, vel quasi Episcopalem iurisdictionem habentes,oportet habere. Quod quidem decretum confirmans, atque de nouo innouans, Concil. Trident.sess.7. cap.1. agens de dignitate Prælulum eligendorum, in hæc verba prorupit: *Ad Cathedralium Ecclesiarum regimen nullus, nisi ex legitimo matrimonio natus, & ætate matura, morum grauitate, litterarumq. scientia præditus, iuxta Constitutionem Alexandri III. quæ incipit, Cum in cunctis, in Concilio Lateranensi promulgatam, permitus assumatur.* Et infra sess.22.cap.2. eadem de re agens,sequentia ponuntur verba: *Quicumque post hac ad Ecclesias Cathedrales erit assumendus, is non solum natalibus, ætate, moribus, & vita, ac alys, quæ à sacris Canonibus requiruntur, plene sit præditus, verum etiam scientia, præter hac, eiusmodi polleat, vt muneris sibi iniungendi necessitati possit satisfacere, ideoq. antea in Vniuersitate studiorum magister, siue Doctor, aut Licentiatus in sacra Theologia, vel iure canonico merito sit promotus, aut publico alicuius Academiæ testimonio idoneus, ad alios docendos offendatur: quod si Regularis fuerit, à Superioribus sua Religionis similem fidem habeat.* Hæc Concilium. Cuius quidem decreta (vt alias dixi) quamuis expresse loquantur de Episcopis, per identitatem rationis, intelligi etiam debent de Prælatis Regularibus,atque extendi ad Prælatos omnes Regulares,Episcopalem,vel quasi Episcopalem iurisdictionem habentes. Et quantum attinet ad scientiam, atque litterarum peritiam (quod modo nostri est propositi) adeo est in ipsis præcise necessaria, *Vt propter defectum scientiæ, Episcopus etiam iam promotus, ab Episcopatu repellatur, seu repelli possit*: prout notat, & aduertit *glossa in dicto cap. cum in cunctis*, allegans *vltimum capitulum de ætate, & qualitate ordinan. & præficiendor.* Vbi propter scientiæ defectum ab Honorio III. fuit deiectus quidam Episcopus iam promotus. Ad quod facit etiam *cap. dudum, de electione*, vbi dicitur, *Electionem factam de eo, qui tempore suæ electionis, scientiæ defectum patiebatur, esse ipso iure nullam*, seu, vt quibusdam placet, *nullam*, Et pro tali reputatur eiusmodi electio, *in cap. congregato. eo. tit.* vbi habetur, *quod si maior pars Capituli, scienter aliqui indignum, valeat electio de digno facta à minori parte, etiam ex eadem scrutinio*. Videatur hac de re, Nauarr. *in cap. quando de rescriptis. exceptione 16. artic. 11 & sequentibus*. Facit etiam ad dictam conclusionem confirmandam, *cap. cum te*, quamuis non loquatur de Episcopis, sed de alijs inferioribus Prælaturis, dignitatibus,& officijs,animarum curam habentibus, ad quæ promoueri prohibentur, qui præter alias

Propter defectum scientiæ etiam Episcopus promotus ab Episcopatu solet repelli, idq, iure.

Nota hoc valde.

alias qualitates, ſcientia etiam non fuerint inſigniti, id quod & habetur in *ſupradicto cap. cum in cunctis. §. inferiora, & in cap. licet canon. eodem tit. lib. 6.* Per quæ infero non ſolum ad Prælatias, atque dignitates, Epiſcopalem, vel quaſi Epiſcopalem, iuriſdictionem habentes (quales, vt iam ſemel, atque iterum dixi) ſunt generalium Miniſtrorum, & Prouincialium, atque ſimilium, eſſe prædictam ſcientiam, atque litterarum peritiam, ſummopere neceſſariam, & quàmaxime requiſitam, verum etiam, & ad alia officia inferiora, animarum tamen curam habentia, vt expreſſe Concilium Trident. ſeſſ. 24. de reformation. cap. 12. determinat, inter alias conditiones apponens: *Vt ij, qui officia, & dignitates habent, quibus animarum cura ſubeſt, doctrina, ad ſuum munus exequendum, neceſſaria commendentur, iuxta ſupradictam Conſtitutionem, Cum in cunctis.* Id quod, & factum fuiſſe, rationi fuit quammaxime conſonum. Nam, vt habetur *in cap. viliſſimus. 1. quæſt. 1. viliſſimus eſt computandus, qui præcellit dignitate, niſi præcellat etiam ſcientia, & ſanctitate.* Facit ad hoc *cap. conuenientibus. 1. quæſt. 7. & authent. de ſanctis Epiſcopis. §. damus. coll. 9.* Videatur hac de re, *gloſſa in ſupradicto cap. cum in cunctis. ubi, multo fortius.* Vbi plura alia adducuntur iura ad hoc propoſitum, & generaliter de ſcientia quam oportet habere quoſcumque gerentes, atque tenentes officia animarum curam habentia. Videatur ſupradictus Nauar. *in dicto cap. ſi quando*, exceptione 12. & 13. per plures numeros, & *in cap. inter verba, num. 113.* & P. F. Dominicus de Soto, lib. 3. de iuſtitia, & iure, quæſt. 6. art. 2. 4. & 6. vbi hac de re latiſſime agit, & Menoch. de arbitris. lib. 2. caſu 425. num. 37. & Salon. 2. 2. quæſt. 63. art. 2. Et hæc de iſto Articulo breuiter dicta ſufficiant.

Nota hoc valde.

ARTICVLVS II.

Vtrum peccent grauiter, ſiue mortaliter, Regulares qui eligi, & præfici ſe ſinunt in Prælationes, & officia animarum curam habentia, ſine ſufficienti ſcientia, & litterarum peritia, ipſoſq. eligentes?

Huic Articulo reſpondetur, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Accepiſſes officia animarũ curã habentia, ſine debita ſufficientia, mortaliter peccãt, ipſoſq. eligentes.

Nota hoc valde, circa Prælatorum ſufficientiam debitam, quod vtique maior requiritur in maioribus, quam in minoribus.

NVlli dubium eſt, quod peccant grauiter, atque mortaliter, Regulares & Religioſi, qui eligi, & præfici ſe ſinunt in Prælaturas, atque officia animarum curam habentia, ſine ſufficienti ſcientia, & litterarum peritia, atque etiam eoſdem eligentes. Pro huius concluſionis intelligentia, & antequam ad ipſius probationem deueniam, oportet præmittere ex D. Thom. 2. 2. quæſt. 2. art. 6. quod ad credenda explicite ea, quæ ſunt fidei, non omnes æqualiter tenentur: tenentur quidem omnes implicite credere omnia, quæ ſunt fidei, & aliqua explicite; ſed tamen quantum ad hoc, eſt differentia multiplex, ſecundum hominum diuerſorum ſtatum, atque conditionem, & differentiam. Superiores tamen, ad quos pertinet alios docere, & erudire (inquit D. Thom.) quod pleniorem tenentur habere de rebus credendis notitiam, & magis explicite ea credere, quod, qui non faciunt, non erunt immunes, & abſque peccato. Ad hoc probandum inducit illud, quod habetur Iob cap. 1. *quod boues arabant, & aſina paſcebant*

itized by Google

ſecbant iuxta eos. Quæ verba explicans D. Gregorius lib. 2. Moralium, cap. 35. inquit, *quod bouum eſt arare, aſinarum vero paſcere*, & applicando hoc ad ad res fidei, dicit, *quod minores, qui ſignificantur per aſinas, in credendis debent cohærere maioribus, qui per boues ſignificantur*. Ex quo plane colligitur, quam maior ſit obligatio Præfectorum, atque Prælatorum, habendi pleniorem notitiam de rebus fidei, atque credendi, & cognoſcendi ea, magis explicite, vt maiori ſcientia, & cognitione imbuti, inferiores, ſibi ſubditos commodius poſtmodum poſſint edocere atque erudire; quod, qui non faciunt, aut prædictam ſcientiam, & cognitionem, ſuo muneri neceſſariam non procurant, Prælatorum, ſiue Præfectorum officia gerentes, & in ipſa, ſeſe ſine ſufficientia debita intromittentes, aut eligi, & præfici ſe permittentes, omni proculdubio mortaliter peccant. Hoc in omni opinione, eſt conſtitutiſſimum, atque certiſſimum, & communis omnium Doctorum reſolutio. Quo tanquam certo ſuppoſito, probatur modo noſtra Concluſio. Prælati & Superiores plura tenentur ſcire, quàm inferiores ſubditi, non ſolum de rebus Fidei, ſeu ad Fidem ſpectantibus, verum etiam, & de ſpectantibus & pertinentibus ad mores, & ad communem hominum conuictum, poſtquam, vt dictum eſt, eorum eſt officium, alios docere, & erudire: ergo qui ſine ſufficienti ſcientia, atque litterarum peritia, ad id muneris neceſſario requiſita, eligi, & præfici ſe ſinunt, grauiſſime, lethaliter, atque mortaliter peccant. Conſequentia ſatis conſtat ex dictis, ſiquidem tenetur quilibet ſcire ea, quæ ſunt proprio ſuo ſtatui, & muneri neceſſaria, ſecundum cuiuſque conditionem: & in Prælatis officium eorum, auget obligationem, neque ignorantia ipſos excuſat, quinvero accuſat, cum, vt videtur, ſit affectata, vt ne dicam voluntaria, ſiue ſupina. Et confirmatur concluſio, nam certe contra omnem eſt prorſus rationem, & res horrenda, atque monſtruoſa, & quodammodo contra naturam, vt quis Prælatus, ſeu iudex, Eccleſiaſticus, ſiue ſæcularis, abſque congrua, & ſufficienti litterarum peritia, iudicandi munus accipiat, iudicareq. alios præſumat, & audeat, cum ſit iuris Canonici, atque ciuilis prorſus ignarus, nec nouerit, & calluerit leges Eccleſiaſticas, ciuiles etiam, & ſæculares, cum iuxta eas ſit iudicandum, & reus, ſiue ſubditus, ſecundum ipſarum tenorem, abſoluendus, vel condemnandus, quis dubitet, id qui faciunt, obnoxios eſſe lethali, atque mortali peccato? Videatur de hoc Nauar. in ſuo Manua. cap. 25. nu. 12. Vbi expreſſe dicit, atque determinat, iudicem peccare mortaliter, petendo, aut ſuſcipiendo gubernandi, ſiue iudicandi munus, quo ita eſt indignus, atque ita debita caret ſufficientia, vt verimile ſit, illud haudquaquam poſſe gerere abſque eo, quod exinde proximis notabile aliquod damnum inferatur. Quod & probat *per cap. non eſt putanda. 1. quæſt. 1.* vbi in fine agendo de illo, qui ad ſacerdotium promouendus eſt, ponuntur hæc notabiliſſima ſubſequentia verba: *Qui ad Sacerdotium, non ad elationis pompam, ſed ad vtilitatem promoueri deſiderat, prius vires ſuas cum hoc, quod eſt ſubeundum, onere metiatur, vt ſi impar eſt, abſtineat, & ad id cum metu, etiam qui ſe ſufficere exiſtimat, accedat*. Quæ verba exponens gloſſa ibi, *prius vires ſuas*, in ipſorum confirmationem adducit illud Horatij, de arte Poetica: *Sumite materiam, veſtris qui ſcribitis aquam, viribus, & verſate diu, quid ferre recuſent, quid valeant humeri, &c.* Facit & ad hoc *l. paupertas. ff. de excuſationem tutorum. & l. in multione. ff. ad leg. Aquil. item & l. idem iuris. §. 1. & l. qua actione. §. 2. eodem tit.* Facit etiam & *l. 2. §. ſeruus. ff. de origine iuris*. vbi ponuntur ſequentia notabilia verba: *Turpe eſt Patricio, & nobili viro, ius in quo verſatur, ignorare*. Quod & cognouit Perſius, poſtquam Satyra 5. dixit: *Quodammodo*

Nota hoc valde, quã ſit res timenda, officium aſſumere ſine ſufficientia debita.

Iudices officia iuriſdictionis accipientes, ſine ſufficientia debita mortaliter peccant.

Nota hoc valde, qualiter Iudices demotiri debeant ſuam ſufficientiam.

modo eſſe contra legem naturæ, ignorare quempiam autem, quam exercet. Cum igitur ad Prælatos ſupradictos, Prouinciales, atque Guardianos, quandoque ſpectet, de Religioſorum cauſis iudicare, & ipſorum multiplices caſus, ſeu interdum culpas, multipliciter implicatas diſtinguere, quas apud religioſos multories videmus euenire, qui ſine debita ſcientia, & ſufficientia, atque literarum peritia, in tam graue ſuorum proximorum ſubditorum damnum, ac proinde totius Reipublicæ officia ſupradicta, aſſumunt, eligi, aut præfici deſiderant, vt ne dicam procurant, quis dubitet, hæſitareve poteſt, quod in eo mortaliter peccant? neque ſolum peccant, qui ea munera, & officia ambiunt, aut aliàs perperam procurant, verum etiam & qui eligi, & præfici ſe ſinunt.

Quod autem eligentes, atque præficientes huiuſmodi, grauiſſime etiam lethaliter, & mortaliter peccent, res eſt apud omnes compertiſſima. Quibus, & iure optimo idolatriæ vitium imputari quodammodo poteſt, atque de eis dici illud, quod habetur Prouerb. 26. *Quod qui dat honorem inſipienti, eſt ſicut qui mittit lapidem in acerum Mercurij.* Quæ verba, vt intelligi valeant, libet præmittere, quod Gentiles olim, Mercurium, ſeu Mercurij idolum tamquam Deum, ſicuti & multa alia, vane quidem colebant, in cuius cultus proteſtationem, vnuſquiſque lapidem, vt dicitur, mittebat in illam ſtatuam, ad honorem, vt ipſi putabant, Dei ſui, quod & facientes crimen idolatriæ committebant, ſurripientes a Deo honorem debitum, & deferentes, & tribuentes illũ, Dæmoni, ſeu Mercurij idolo, quod erat idem. Sic igitur in propoſito, Salomon videtur dicere, q̃ qui prætermiſſo viro digniori, atque ſapienti, officio digno, dignitatis honorem inſipienti tribuit, dum ipſum honorat, qui eo honore prorſus indignus eſt, iure optimo cenſendus eſt quaſi idolatra, & ſicut qui mittebat olim lapidem in aceruum Mercurij, quinvero & eſt fur, furando & ſurripiendo ſapienti honorẽ debitum, & conferendo illum inſipiẽti, quod qui faciunt, quammaximum furtum cõmittunt, & proculdubio grauiſſima ſunt pœna digni, & mortaliter peccant.

Prouerb. 26.

Sed quia in hiſce rebus moralibus, latitudo eſt, & neque tantummodo ſola literarum ſcientia, & peritia in iudicibus, atque Prælatis eſt requiſita, ſed multæ aliæ ſunt perpendendæ, atque conſiderandæ qualitates, & conditiones, de quibus dicemus infra, vt in hiſce rebus habeatur præ manibus, quid faciendum, atque practicandum ſit, ſequentem ſecũdam ſtatuo concluſionẽ.

Secunda Concluſio.

Qualitates, & conditiones obſeruandæ in Electoribus, & in quo caſu minus doctus, doctiori ſit præponendus.

Si quando in Prælatorum Regularium electione, concurrat Religioſus aliquis, ſcientia, & litterarum peritia clariſſimus, prudentia conſpicuus, qui tamen aliàs, deprauatus ſit moribus, ſeu præ nimia ætate, aut alia de cauſa vecors, ſæcularibusve negotijs nimium implicatus, ac denique qui aliquem alium moralem, ſiue naturalem patiatur defectum, de quo proinde non tanta habeatur ſpes, quod verbo, doctrina, & exemplo, gregem ſuum paſcere poſſit, vt tenetur, atque explere munus ſuum, & officium, in tali caſu non ille nimium litteratus eſt eligendus, ſed qui mediocri ſcientia imbutus, alijs virtutibus, & ornamentis præditus, ad propoſitum electionis finem, magis viſus fuerit expedire. Hæc concluſio eſt omnium Doctorum communis, & generalis reſolutio, quam & tenet ſpecialiter doctiſſimus Magiſter Soto lib. 3. de iuſtitia, & iure, q. 6. art. 2. vbi agens de ſpiritualium munerum, atque officiorum diſpenſatione, ſine perſonarum acceptione faciendis, quamuis dicat, & conſtanter teneat, eſſe neceſſariſſimum, atque ſub mortali peccato obligatorium, vt digniora, & pinguiora officia, & beneficia, digniores

Nota hoc valde.

dignioribus conferantur, quamuis etiam sibi perinde, ac omnibus videatur, scientiam atque litterarum peritiam, quammaximi in hisce rebus esse momenti, ac summopere necessariam, multumq. æstimandam, obseruandam, atque considerandam. Inquit tamen, quod non in hoc solummodo stat, aut consistit omnis sufficientia, aut dignitas promouendi, quin vero, & multa alia vlterius debent considerari, & perpendi, vtpote morum cõpositio, præcellens charitas, prudentia, solertia, aliæq. animi vires, & dotes, ad gubernandum, gerendumq. Prælationis officium, quammaxime necessariæ, adeo, vt liceat & expediat interdum, huius rei gratia, posthabito viro scientia, & litteris clarissimo atque eminentissimo, alium eligere, qui mediocri scientia polleat, sitq, alijs virtutum ornamentis insignitus, atque condecoratus, nam (inquit) persona cumprimis æstimanda est, in ordine ad propositum electionis finem, non autem hæc, aut illa scientiæ facultas. Quæ grauissimi Doctoris verba, ab omnibus Superioribus Prælatis, Regibus & Principibus, atq. Electoribus, in electionibus omnibus, perpendi, atque considerari vellem summopere, sunt enim notatu digniſſima. Cum hoc tamen dicit, esse peccatum mortale, & manifestissimum crimen, cæteris existentibus paribus, prætermisso digniori in scientia, & literarum peritia, eligere indignum, seu minus dignũ, contra quorum Electores, extat terribilis illa Extrauagans Alexandri III. facta in Concilio generali, quæ incipit, *Grauc nimis. de prabend. & dignit. Graue*, inquit, *nimis est, & absurdum, quod quidam Ecclesiarum Prælati, cum possint viros idoneos, ad Ecclesiastica beneficia promouere, assumere non vtuntur indignos, quibus nec morum honestas, nec litterarum scientia suffragatur, non iudicium rationis, sed carnalitatis affectum sequentes, vnde quanta in Ecclesiis damna proueniant, nemo sana mentis ignorat.* Videatur etiam hac de re, supradictus Soto, loco supra citato, Art. 4. & 6. vbi ad hoc propositum, agendo de sæcularibus Magistratibus, & alijs priuatis gradibus, & honoribus deferendis, dicit plura, eaq. notatu digniſſima. Resolutiue ergo, proposito Articulo respondendo dico, quod, qui sine sufficienti scientia, & literarum peritia, eligi, & præfici se sinunt, grauissime, atque mortaliter peccant, nec minus, quinvero amplius, eligentes, & assumentes huiusmodi indignos, nisi forsan in casu secundæ suprapositæ cõclusionis, quo quis mediocri, & sufficienti scientia imbutus, morũ, atque virtutum ornamẽtis clarus, aliqua iusta de causa præferatur alteri, qui alias erat sapientissimus, & eminentissimus.

Nota hoc vale de pro Prælatorum electione.

QVÆSTIO V.

De Prælatis Regularibus, quantum ad alias qualitates, & conditiones, quas ipsos oportet habere, senilis ætatis, virtutis ac bonitatis, cæterarumq. virtutum, in sex Articulos diuisa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum expediat Prælatos Regulares, iuuenes esse, an vero senes?

HÆc quæstio est inter Doctores Iurisperitos nimis agitata, & controuersa, quâ proinde, hinc inde, pro vtraque contradictionis parte, breuiter in præsentiarum libuit discutere, vt ex oppositione vnius contrarij,

veritas plenius eluceſcat, & quid in hac re ſit dicendũ & reſpõdendũ, cuius facile ſit colligere. Et quidem, q̃ Prælatos Regulares, ſenes eſſe expediat quãmaxime, non vero iuuenes, multis poteſt, & auctoritatibus, & rationibus comprobari. Et vt à diuinis litteris exordiamur, habetur in primis Prouerb. 16. *Quod corona dignitatis eſt ſenectus, quæ & in viis iuſtitiæ reperitur.* Et Eccleſiaſtici 25. dicitur, *quod ſit ſpecioſum, canities iudicium, & ſpecioſa vetustas ſapientia, & gloriosus ſenum intellectus, atque conſilium.* Ex quibus verbis, vt videtur, colligitur iuxta Salomonis, ſeu potius Spiritus ſancti præſcriptũ, q̃ dignitates, & Præfectura ſenibus, nõ vero iuuenibus ſunt conferendæ. Id q̃, & confirmatur ex ſententia Platonis lib. 3. de Repub. vbi de his agens, dixit: *Iudicem, non iuuenem, ſed ſenem eſſe oportere, qui ſero qualequid ſit iuſtitia diſcerit, tanquam qui non proprium in animo ſuo eam ſenſerit, ſed alienam in alijs animis longo tempore nouerit, atque ideirco cuiuſmodi ſit malum diſcernat, ſcientia potius, quam propria experientia iudicans. Grauiſſimus*, inquit, *erit huiuſmodi videtur iudex eſſe.* Quæ verba explicans Auerroes, in ſupradictos Platonis libros de Repub. tract. 1. inquit, *quod ſenatoribus Reipub. gubernacula debentur, qui præter ſpeculationes ſcientiæ quas adepti ſunt, experimentum præterea obtinent longo tempore acquiſitum.* Quorum ſententiã comprobans, atque confirmans Claudius, lib. quem inſcripſit, de offic. Iudicum, cap. 1. dixit: *Quod quanquam in deligendo Iudice, nullius rei æque ſit habenda ratio, atque ſapientiæ, & integritatis, multum tamen, inquit, conuenire videtur, vt nunc grandes vt maneri præficiantur, nam & ſenibus plus adeſſe ex vſu rerum prudentiæ ſolet, & affectus eorum ſunt moderatores, reliqui præterea in ſenibus multa quidem obſeruanda ſunt, maxime quod ipſis plurimum ad populum auctoritatis conciliat.* Verba ſunt expreſſa. Et concludendo dicit, *quod ſemper omnibus valde periculoſum viſum eſt, ad Magiſtratus & Prælationes, animos promouere, nam vehementia paſſionum, ipſos ad gubernandum quaſi reddit inhabiles, cum ira, odio, ſine ambitione, aut alijs defectibus, ætatis ſuæ teneritudine annexis ducantur, atque à ſubditis eorum mandata, licet optima & ſalubria ſint & opportuna, vt tamen à iuuenibus edita contemnuntur, conſiderantes ſubditi illud Ariſtot. dictum 3. Ethicor. quod à Rege iuuene, vetita ad virtutem conſilia viris difficilia eſt, niſi, & ipſe valde ſit legibus exercitus.* Verba ſunt maxime notanda. Quibus omnibus accedit, & auctoritas D. Hieronymi, qui agens de ſenectute, ac bonis ex eadem prouenientibus & reſultantibus inquit, *quod ſenectus nos ab impudentiſſimis dominis liberat, voluptatibus, gula imponit modum, libidinis impetus frangit, auget ſapientiam, maturiora dat conſilia, &c.* Quam D. Hieronymi ſententiam confirmans Caſſiod. lib. 6. de anima, dicebat, *quod ætate maturi, melius ſapere iudicantur, quia ſenescentibus membris, & corporalibus ſenſibus emollitis, proxima parte in conſilium tranſeunt, vbi dum mens amplius occupatur, admonitionis virtute robuſtior efficitur.* Hanc etiam ob cauſam, Seneca dicere ſolitus erat, *quod plus valet vmbra ſenis, quam enſis, & eloquentia diuitis.* Habetur in epiſt. 90. quod dicebat propter ipſorum experientiam maximam, quæ rerum omnium eſt magiſtra. De qua etiam loquens Ouidius lib. 6. Metamorph. ait, *Quod ſæpe venit vſus ab annis.* Et lib. 9. *Iura*, inquit, *ſenes norunt, & quid liceat, nefasque, fasq. ſit inquirunt, legumq. examina ſeruant, vtque tractari pectoris nequit publica maieſtas.* Hæc omnia ſunt valde notanda, atque memoriæ commendanda, quæ & multum faciunt pro ſenibus, eorumq. ætate ſenili, ad offendendum, & comprobandum, qualiter ſenes, non autem iuuenes, in Iudices, atque Prælatos ſint aſſumendi, ad gubernandam Rempub. ſeu Congregationem quamlibet: Quod & multis alijs auctoritatibus, atque rationibus Saluſtius in Catilina confirmauit olim, dicens, *In Senatores aſſumendos eſſe, non iuuenes ſed ſenes, quibus cor-*

pus

Opinio aſſerẽs, & probãs, oportere, atque expedire quãmaxime, cunctos Prælatos eſſe ſenes.

Nota multa in fauorem & laudem ſenectutis & Iudicum ſenum.

Nota valde innumera bona, quæ proueniunt ex ſenectute.

per annos infirmum, ſed tegebatur ſapientia ſis validior. Quod etiam ita eſſe, haud minus efficaciter, quã ex prædictis omnibus, à contrario ſenſu facile cõprobari poteſt ex infortunio, quod olim Regi Roboam accidiſſe dicitur, in ſacra Scriptura, ex iuuenũ conſilio, prout habetur in lib. 3. Regum cap. 12. Cicero etiam in Catone fertur dixiſſe: *Multas Reſpub. auſq. quammaximas, præter adoleſcentium conſilium eſſe labefactatas, Romanamq. Rempub. tria exercitia olim, ſcilicet amorem priuatæ commodi, ſecultum odium, & iuuenile conſilium.* Ea de re agens D. Auguſt. ſerm. 14. ad Fratres in heremo, ait: *Romanorum regnũ tandiu in pace perſeuerauit, quandiu ſenes, atque ſapientes illud regere permiſerunt, at, inquit, poſtquam iuuenes inexpertos iudices elegerunt, tanquam iuſtitiam ignorantes, acceptatores perſonarum facti ſunt, iuſtitiamq. perdentes, etiam dominium orbis terrarum amiſerunt.* Hinc, inquit, factum fuit, vt poſtea ijdem Romani, Græci, Lacedæmones, Carthaginenſes, Perſæ, & Hebræi, alijq. innumeri, per leges ſuas, & conſuetudines approbatas, ſenes tantummodo ad ſua munerã, & officia admiſerint, iuuenes vero omnino repulerint. Verba ſunt expreſſa D. Auguſtini. Ad q̃ etiam propoſitum facit, quod Ariſt. lib. 5. Politic. cap. 8. de iuuenibus agens dixit, nempe, *Iuuenes ad gubernandam Reſpublicam eſſe prorſus inhabiles, quia, inquit, in ijs iudicium, & diſcretio, tunc incipit habere vigorem, atque fortitudinem, quod non contingit in ſenioribus.* Vnde & ſcribens ad Auguſtinum Diuus Hieronymus olim dixit, *quod hos lapſus, forſitan figit pedem.* In cuius confirmationem intulit id, quod communiter dicitur in Prouerbijs, *Quod vulpes ſenes, non apprehendit laqueus.* Hæc omnia quammaxime faciunt pro ſenibus, & ſenili ipſorum ætate, ad monſtrandũ, atque probandum, quod Præfecturæ ipſis, non vero iuuenibus deboantur.

Nota contra conſilia iuuenum.

Sed pro alia in contrarium parte, ſunt etiã multa, eaq. notatu digniſſima, quæ in iuuenum, & iuuentutis laudem faciunt, aut ſaltem facere videntur, q̃ iuuenibus, quibus etiam probari contenditur, quod Dignitates & Præfecturæ, nõ quidem ſenibus ſenio confectis, aut fortan fatuis & inſenſatis, ſed iuuenibus, ſcientia, litteris, atque morum grauitate, & integritate prædictis, ſunt præſtandæ, & conferendæ. Atque in primis (vt etiam à ſacra Scriptura exordiamur) facit ad hoc, illud quod habetur Sapien. 4. *Quod ſenectus venerabilis eſt, non diuturna, nec annorum numero computata. Cani* (inquit Sapiens) *ſunt ſenſus hominis, & ætas ſenectutis vita immaculata.* Ex qua auctoritate facile, in multorum iuuenum laudem erit colligere, q̃ ſenectus, atque canities, non per crines tantum veniat conſideranda, ſed potius per maturitatem ſenſuũ. Cõtingit enim multoties, q̃ alter prius altero quandoq. ſeneſcat, & interdũ ſub canitie magna, reperiatur iuuentus quammaxima. Hac ratione in ſacris litteris apud Eſaiam cap. 65. *Puer centum annorũ maledicitur, atque increpatur.* & in Iure, ſenes, non per ætatem, ſed per ſapientiam nuncupantur, & nominantur, vt conſtat expreſſe *ex cap. 3. diſt. 20. & ex cap. penult. diſt. 84.* quod eſt Anacleti Papæ in epiſt. 1. qui ſcribẽs ad Epiſcopos Italiæ, verſans illud Moyſis præceptum, quo præcepit illi Deus olim, vt ad gubernationem Iſraelitici populi presbyteros eligeret, conſtantiſſime dicit, presbyterorum nomine ſeniores intelligi debere, in cuius confirmationem adducit illud Prouer. 20. *quod gloria ſenum canities eſt.* Sed, inquit, canities, ſapientiam deſignat, de qua ſcriptum eſt: *Canities hominum, prudentia eſt.* Et poſt alia concludit, homines non propter decrepitam ſenectutem, ſed propter ſapientiam, *presbyteros*, id eſt, ſeniores nominari. Ex quibus colligitur, q̃ ſapientiores, ſeniores, & merito, debent nuncupari, quauis alias ſint in ætate minores, quod etiã omnia, quę dicta ſunt de ſenibus, intelligenda ſint de doctis, ſapientibus, ſenſatis, atque prudentibus, non vero de indoctis, fatuis, inſenſatis, & imprudentibus. Ijs enim & merito, ſapientes iuuenes, ſtudioſi atque morigerati, iure optimo

Opinio aſſerẽs & probans, q̃ oporteat atque expediat Prælatos eſſe non ſenes, ſed iuuenes.

Nota valde, q̃ iuuenes ſapientes, iure optimo dicuntur ſenes,

Nomen Presbyter idẽ poſſet, ac ſenes: at ſenes, & presbyteri in ſacra pagina, non per longæuã ætatẽ, ſed per ſapientiam dicebantur olim,

videtur præferēdi. Quod & cōfirmare viſus eſt Salomon, Eccleſiaſt. 24. vbi poſtquā multa dixerat de ſenibus, & ꝙ canitiei ſit ſpecioſum iudicium, atque ſpecioſa veteranis ſapiētia, ſtatim ſubdit, Corona autē ſenū multa peritia, ac ſi apertius dixiſſet, quod imperiti ſenes, vtcumque ſenes, nihili omnino ſunt faciendi. Quibus accedit, ꝙ qui ſenili ætate ſunt confecti, ac pene decrepiti, ad dignitates & Prælaturas prorſus videntur inepti, propter ipſorum continuas infirmitates, atq. eorū maximam ſenectutem, quæ etiā, vt dicitur, eſt infirmitas. Vnde & incongruū apparet, vt ad gubernandam Rempromoueantur, & ad Prælaturas, dignitates, & officia Eccleſiaſtica animarū curā habentia, cū vt videtur, ijdē non ſatis poſſint facere ſuo officio, & muneri, quod nihil eſt aliud, quā ferre ſemper, vt dicitur, pondus diei, & æſtus, ſuper gregem ſibi commiſſum die, noctuq. inuigilare, continuos ſpeculatores eſſe, quæ omnia omnino contraria apparent ipſorum naturæ, iam præ vetuſtate nimia defeſſæ, laſſatę, atque conſumptæ. Cōfirmantur prędicta omnia de mente & ſententia D. Chryſoſt. in epiſt. Pauli ad Titum homil. 4. vbi enumerat innumera vitia, quæ interdum ſenibus, & in ætate ſenili conſtitutis, ineſſe ſolent, nempe ſegnities quædam quammaxima, ſumma tarditas, obliuio, pfunda, obtuſus ſenſus, implacabilis iracūdia, & ex alia parte puſillanimitas, & id generis multa alia. De quibus videndus venit Cicer. lib. de Senect. Vbi inquit, quod ſenes aliquando propter nimiam ætatem delirant, & præ vetuſtate deſipiunt. Quæ ſupradicta vitia latiſſimè enumerat, Archidiac. in *cap. tanta, diſt. 86.* Ad idem facit ꝙ dixit olim Ludou. Viues lib. 2. de Anima, & refertur ad idē propoſitū à doctiſſimo Doctore Symanc. lib. 7. de Repub. c. 8. num. 28. nempe, quod quemadmodum pueri ad gubernationem nō ſunt boni, quia in infantia, ratio nó vtitur ſuis organis ex eo, quia nondū ſunt apta, ſic etiam nec in ætate decrepita, ſenes cōueniunt ad idipſum, quia iā deſierint eſſe apta, cæperuntq. fieri inepta, & præ magno vſu corrupta, qua ratione dici de eis ſolet, quod bis pueri, ſenes. Ex dictis omnibus (vt videtur) ſuperq. ſatis colligitur, idq. probari contenditur, ad gubernandam Rempub. & ad præbendas, & dignitates Eccleſiaſticas, atq. officia animarū curam habentia, generaliter loquēdo, eligi debere, non quidem ſenes decrepitos, ſed iuuenes cordatos, & ſenſatos, qui per ſemetipſos ſuo poſſint ſatisfacere officio, & muneri. Et qui non propter continuas ſuas infirmitates, à ſua obligatione deficiant, illiſq. compulſi, ꝙ ipſorum dicebatur eſſe propriū, alijs iuuenibus aſtringātur committere. Hac etiam ratione, in iure cautū eſt, vt hominibus valde ſenibus, officia nullatenus conferantur. Quod intelligēdū crediderim, quando ſenectus fuerit tanta, vt eoſdem fere ineptos, atque impotentes reddat, ad incumbendū ſuo officio, & muneri, non vero aliter, iuxta id ꝙ habetur *in cap. litteras, & in cap. niſi cū pridem, de renunt.* quæ ſunt duo capitula ad hoc propoſitū valde notanda, vbi etiā videatur Gloſſa, *verbo, ſenectus*, & *verbo, debilitas*, reperireq. licebit ad hoc propoſitū multa, ſumma animaduerſione digna. His pro vtraque parte adductis, quid hac in re practicandum eſſe videatur, explicabitur per ſequentem concluſionem.

Nota contra ſenectutē, quæ dicit D. Chryſoſtomus, & etiā Cicero lib. de Senectute.

Concluſio.

Ad Prælaturas & officia, non multum ſenes, neque multum iuuenes oportet aſſumi.

Ad Prælationes Regulares, & ad exercenda officia, & munera animarum curā habentia, non homines multū ſenes, nec nimis iuuenes, ſed mediocris cuiuſdā ætatis, ſunt aſſumendi & eligendi. Hæc concluſio eſt generalis omnium DD. reſolutio, qui neq. immerito, inter prædicta duo extrema, mediū eligere, atq. tenere voluerunt, iuxta ꝙ poſt varios diſcurſus cōcludendo reſolutiue dicunt, homines fere annorum quinquaginta, nō maiores, neq. vero minores, ad prædicta officia eſſe aſſumendos, qui eiuſmodi ætate pollētes, & agendorum neceſſariā experientiam habere poſſint, ac ſimul illud robur, & corpo-

corporis vires, quæ neceſſarie Religioſis eſſe videntur, vt per ſeipſos proprio ſuo poſſint ſatisfacere officio, & muneri. In comprobationem huius veritatis, & congruentiſſime quinquaginta annorum ætatis, multa, eaq. notatu digniſſima, reperire licebit in humanis literis. Plato, vt habetur, lib. 6. de legibus, dicere ſolitus erat, quod Magiſtratum nullus debebat gerere, qui ætatis annos minus haberet quinquaginta. Ariſtot. etiam 7. Politic. cap. 16. eadem de re loquens, aiebat, quod mens & intellectus, circa quinquageſimum annum in pleriſque ꝗmaxime viget. De Imper. Claudio dicit Philoſtratus etiã lib. 5. in ipſius vita, quod annos natus quinquaginta, imperium eſt adeptus, quo tempore in hominibus vigere quammaxime ſolet ingenium, ac propterea recte fuiſſe functũ ſuo officio & munere. Heraclides in ſua Politica refert, legem fuiſſe olim, apud Chalcedonenſes, ne quis annos natus minus quinquaginta, vel Magiſtratum gereret, aut legationem obiret, quæ omnia faciunt quammaxime ad propoſitam concluſionem comprobandam. Sed cum hæc non phyſice, aut metaphyſice, ſed moraliter ſint intelligenda, ad quandam mediocritatem poſſunt, & debent reduci, vt plus, minusve, ſupradicta quinquaginta annorum ætas intelligatur, atque conſideranda ſit, cum malitia quandoq. vt dicitur, ſuppleat ætatem, neque minus virtus, quam ætas interdum facere poſſit. Ad quod quammaxime facit, quod lib. 1 de arte amandi, dixit Ouidius olim, nempe, quod Cæſaribus virtus contigit ante diem. Qua etiam ratione nobiles ſi inueniantur, & illuſtres, virtutibus atque nobilitate prædíti, in Religionibus, & qualibet alia Republica, ante annos quinquaginta, iure & merito in Superiores, atque Prælatos, poſſunt eligi & aſſumi, cũ & eiuſmodi, maioribus honoribus ſint digni, quam alij, qui in nobilitate forſan, illis non ſunt æquales. Hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

Pro ætate quinquaginta annorum, vide & nota, quæ dixit olim Plato, & Ariſt.

ARTICVLVS II.

Vtrum oporteat Regulares Prælatos, eſſe ſpectatis moribus, timoratos, ſtudioſos, ſiue virtuoſos, & quammaxime Deũ timentes?

Reſpondetur huic Articulo, per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

PRælatos Regulares nimium oportet, morum integritate pollere, ſtudioſos, atque virtuoſos eſſe, & quammaxime Deum timentes. Hæc Concluſio habetur expreſſa *in cap. cum in cunctis. de elect.* & in omnibus alijs capitulis, vbi agitur de qualitatibus in Epiſcopis requiſitis, inter quas, cum primum enumerari ſolent ſupradictæ conditiones. Id quod & habetur *in cap. ſi quis Abbas. 18. quæſt. 2.* Vbi etiam ponuntur virtutes, quas Abbates, & Prælati Regulares habere debent, vtpote quod ſint humiles, caſti, miſericordes, diſcreti, ſobrij, ſed præcipue dicitur, quod ſint Deum timentes. Quod & Deus Opt. Max. Moyſi præcepit olim, per Iethrum ſocerum ſuũ, Exodi 18. agens de Iudicum electione, pro Iſraelitici populi gubernatione, dicens illi, vt prouideret ſibi ex omni plebe, viros ſapientes, atque timentes Deum, in quibus eſſet veritas, & qui oderint auaritiam, & conſtitueret illos Tribunos, Centuriones, quinquagenarios, atque decanos, &c. Vbi inter alias partes, & qualitates, quas oportere, dixit, Iudices habere, vna, neq. vero infima, ſed præcipua fuit, vt quammaxime eſſent Deum timentes: nec immerito quidem, cum huiuſmodi timor initium ſit omnis ſapientiæ, vt habetur Prouerb. 9. In libris etiam Paralipomenon 2. cap. 19. Iudices ad Dei timorem

Nimium oportet, Prælatos morum integritate vigere, atque ſtudioſos, & virtuoſos eſſe, & quãmaxime Deum timentes.

De virtutibus, conditionibus, & qualitatibus, quas Prælatos Regulares quammaxime oportet habere.

morem inuitantur. Et Dauid Propheta Regius illos alloquens, hunc Dei timorem in primis eiſdem conſulit: Erudimini, inquit, qui iudicatis terram, ſeruite Domino in timore, & exultate ei cum tremore, apprehendite diſciplinam, ne quando iraſcatur Dominus, & pereatis de via iuſta. Adeo certe neceſſarius eſt prædictus Dei timor, timoratæq. conſcientia, vitæq. integritas, in cunctis Prælatis atq. Iudicibus, vt audacter dicant quidã Iuriſperiti, neque id iniuria, quinvero nimis iuridice, excipi poſſe contra Prælatum, ſiue Iudicem, quando ex aliquibus ſuis factis poteſt colligi, eumdem non eſſe Deum timentem, ſeu quod non habeat Deum præ oculis. Videatur hac de re Speculator in tit. de Iudice delegato. §. vlt. *verbo, item quod non habet.* Quod & confirmari etiam poteſt ex eo, quod dixit olim Bald. *in l. 2. C de ſentent. ex bon. recit. num. 5.* nempe quod Iudex duo ſimul in mente debet habere, nempe ſal ſcientiæ, & ſal ſecuræ, atq. timoratæ cõſcientiæ: facit etiam quammaxime ad hoc *cap. omnis, qui. 45. diſt.* vbi ponuntur plura ſpectantia, & pertinentia ad omnes Prælatos, ſiue Iudices, de quibus aliqua dicemus infra; ſed inter alia, quod Iudex, ſiue Prælatus, in omni negotio, ſemper eſſe debet pauidus, timens, & tremens, atque formidare, ne de iuſtitiæ tramite deuians, cadat, & vnde non iuſtificatur, inde potius condemnetur. Diuus etiam Hilarius lib. 6. de Trinitate, de hoc timore agens, in eiuſdem laudem, inquit, quod Deum timentes, in errore diu minime poſſunt detineri. Vt tandem omnia vnico concludam verbo, dico, huiuſmodi Dei timorem, in ſupradictis Prælatis Regularibus, atque in cunctis in vniuerſum Iudicibus, adeo ſummopere eſſe neceſſarium, vt Prælatus qui ipſum non habuerit, haudquaquam boni de illo ſperari poſſit, qui autem illum habet, ſtateram, vt dicitur, manu geſtant, atque in iuſtitiæ lance, ſiue libramine cuncta diſponunt, quid in re qualibet, & quocumque negotio facere eos oporteat, ingeniorum ſuorum vires dimetiuntur in emergentibus dubijs, peritiores ſe conſulunt, & tamquam boni & recti iuſtitiæ executores, nihil ex arbitrio ſuo faciunt, ſed leges, iuraq. conſulunt, atque in rebus diffiniendis, & determinandis, ſecundum leges, & iura pronunciant, non odio, non timore, timore, aut cupiditate mouentur, ſed charitate ſemper, atq. ex iuſtitiæ zelo. Hinc fit, vt eiuſmodi Prælatos ſiue Iudices in Religionibus cũctis, & qualibet Republica, eligi, & aſſumi quammaxime neceſſarium, vtiliſſimum, atque expedientiſſimum ſit.

Nota, quòd inter exceptiones, quæ Iudicibus obijci poſſunt, quaſi præcipuum tenet locum, eoſdem non eſſe Deũ timentes, neque habere Deum præ oculis.

ARTICVLVS III.

Vtrum expediat Regulares Prælatos, iuſtitiam ſimul cum clementia, atque miſericordia temperatam habere?

Reſpondetur huic Articulo, per ſequentes Concluſiones.

Concluſio 1.

MVltum expediens eſt in Prælatis Regularibus, atque Iudicibus, vt iuſtitia ſimul cum miſericordia reſplendeat, & eoſdem rigorem ſuum benignitate, atque clementia temperatum habere. Huius concluſionis veritas, cuiuis vel mediocri intellectu pollenti, præ foribus ſeſe offert. Poteſtq. multis auctoritatibus, & rationibus cõprobari. Atq. in primis ad id faciendum, moueri poſſunt, quin vero & debent, prædicti Prælati Regulares, ſiue Iudices, ex imitatione Dei Opt. Max. è cuius vultu, vt dixit Dauid olim Pſal. 16. omne ipſorum iudicium prodire debet, quem & præ alijs ipſi omnes tenentur

Multum expedit, Prælatos ſiue Iudices, iuſtitiam cum miſericordia, atque clementia, temperatã habere.

Digitized by Google

tenentur imitari: Deum autem iuſtitiam,miſericordiam comitatàm habere, vbique ſacra Scriptura proclamat: Miſericordiam & iudicium (inquit idē Pſaltes) cantabo tibi Domine, Pſal.100.& Pſal.24. habetur,quod,Vniuerſæ viæ Domini miſericordia, & veritas. Vbi *veritatis* nomine,ſecundū omnes cōmuniter Expoſitores,iuſtitia deſignatur, quę & miſericordia ſemper debet eſſe comitata,ita vt propter harum virtutū aliquā,alia nullo prætermittatur modo,quin vero ſuum etiam teneat locum,quod & faciet quāmaxime ad pacem in Repub. & in cunctis Congregationibus conſeruandā,iuxta illud,ꝙ Dauid ſupradictus in alio etiā Pſalmo dixit,nempe ꝙ,Miſericordia,& veritas obuiauerunt ſibi,iuſtitia, & pax oſculatæ ſunt. Hunc etiam regendi, atque gubernandi conuenientiſſimum,& expedientiſſimum modū, obſeruat modo,obſeruauitq. olim ſemper,Deus Opt.Max. in cunctis operibus ſuis,& rebus ad totius mundi,ſed prēſertim Iſraelitici populi gubernationem ſpectantibus,miſericordiam(vt ita dicam)iuſtitia temperatam ſemper habēdo, ſeu potius vtramque ſimul hominibus oſtendendo. Hoc modo totum hunc viſibilem mundū,ſuauitate nimia regit,atque gubernat. Qua ratione Sapiēs olim dixit de eodem,Sapien.8. quod immenſa ſapientia ſua, ſuauiter diſponit omnia,attingens à fine vſque ad finem fortiter,&c. Has etiā virtutes in cunctis Prælatis,atque Iudicibus,ſummopere eſſe neceſſarias,oſtendere volens olim Chriſtus Dominus,ipſorum miniſterium comparauit, procedendi modo,quo ſe habuit ille Samaritanus,iter faciens circa hominem,quem inuenit in via ſemiuiuum,quin vero & iam morti proximum,hunc videns(inquit) miſericordia cōmotus, appropians, alligauit vulnera eius, infundens deſuper vinum & oleū.Quibus duobus adhibitis remedijs(ꝙ appotiſſimum eſt Prēlatorum ſymbolū)inſinuauit plane,ſupradictas duas virtutes,miſericordiā ſcilicet,atque iuſtitiam,neceſſarias quammaxime eſſe,ad curandā & ſananda quorūl bet peccatorum vulnera, nam per oleum inſinuatur ibi miſericordia, per vinū vero iuſtitia,ex quarum debito temperamine, medicamentū pro regendis,atque gubernandis ſubditis, & ſpiritualibus curandis eorū infirmitatibus,confici ſummopere oportet. Qui igitur Reipub.ſeu Cōgregationi alicui Regulari,ſiue ſeculari præeſt,vt ſubditorū ſuorum curet, & ſanet vulnera,exemplum à Chriſto Dño ſumat,Paſtorum & Prælatorum omniū Principe,applicando in miſericordia olei mollitiem,viniq. morſum, atq. diſtrictionē in iuſtitia,ita vt per oleum foueantur ſananda, per vinum vero mundentur putrida,ſubditiq. nec nimia benignitate ſoluantur,nec rigida aſperitate exulcerentur. Hoc ſummopere debent aduertere,atque obnixe procurare,omnes in vniuerſum Prēlati Regulares,& quicumque Iudices. Pro quo etiā facit quammaxime illud,ꝙ D.Gregor.lib.20. Moral. c.6. & in Paſtorali par.2.cap.etiam 6.& lib.1.ſui Regiſtri,epiſt.dixit olim 24.& habetur *in cap.diſciplina,diſt.45.* nempe, ꝙ diſciplina, vel miſericordia multum deſtituitur, ſi vna ſine altera teneatur, nam circa ſubditos ineſſe debet Rectoribus, & iuſte conſolans miſericordia, & pie ſæuiens diſciplina. Ad quod probandum,ſupradicti Samaritani exemplū adducit, aliaſq. innumeras ſacræ Scripturę auctoritates, & multa notatu digniſſima, à Prēlatis,atque Iudicibus cunctis,ſummopere obſeruanda,& præ oculis quammaxime habenda. Vbi etiam videatur gloſſa,*verſe,miſcenda*, quæ circa mediocritatem, quam Prælati, ſiue Iudices hiſce in rebus debent ſeruare, & habere, multa dicit. Supradictas etiam duas virtutes habuiſſe Iob, de ſeipſo proteſtatur,dicens cap.29. quod cū ſederet primus,quaſi Rex circumſtante exercitu,mœrentium erat conſolator.De Moyſe etiā,quem Deus olim Iſraelitici populi conſtituit Principē,dicitur Numer.12.ꝙ erat vir mitiſſimus,ſu-

Pſal. 84.

Nota hoc valde pro Prælatis, atque Iudicibus circa dignitatem, quā debent habere temperatam iuſtitiā.

per omnes homines, qui morabantur in terra illa. Sed nó propterea illi defuit animarú zelus, & rigor, vt obseruaretur interdú diuina etiam iustitia, ꝙ & manifestauit, Exod. 32. quando præcepit, vt a Leuitis, vniuersi simul interficerentur idolatræ, quo facto, & ira Domini placauit, & ab excidio vniuersum populum liberauit, iuxta illud quod in quodam Psal. 105. habetur, & dixit Deus, vt disperderet eos, si non Moyses electus stetisset in confractione ne in conspectu eius, vt auerteret iram eius. Debent ergo Principes, qui præficiunt, atq. constituũt Iudices, & Superiores, necnõ & Prælatorũ Regularium electores (cæteris existentibus paribus, quinvero etiã quandoq. forsan imparibus) illos ad prædicta munera, & officia, animarum curam habentia, assumere, atque præficere, in quibus quammaxime supradictę duæ virtutes simul resplendere videantur, misericordia scilicet, atque iustitia, qui natura sua sint quidẽ mãsueti, & benigni, sed ex alia parte etiã iustitiæ zelatores, vt vtriusque virtutis temperamento, ad magnam Dei laudem, & gloriam, Reipublicæ vtilitatem, recte suo satisfacere possint officio & muneri.

Psalm. 105.

ARTICVLVS IV.

Vtrum expediat Iudices, siue Prælatos Regulares, in suorum officiorum executione, in rebus arduis atque difficillimis, quammagnam habere fortitudinem?

Huic articulo respondetur, per sequentem conclusionem.

Conclusio.

Multũ oportet Prælatos Regulares, & Iudices, habere integritatem, & fortitudinis robur.

NInimũ oportet Prælatos Regulares, & quoscumque Iudices, in rebus arduis, atque difficillimis, habere pectoris robur, magnamq. constantiã, & fortitudinem. Hæc conclusio probatur in primis, ex illo ꝙ habetur Eccleſiastici. 7. vbi Sapiens, Iudices in cõmuni omnes, & quẽlibet ipsorum in particulari alloquens, inquit, Noli fieri Iudex, nisi & virtute valeas prorumpere iniquitates, & subdit quasi dicti sui causam, atque rationẽ reddens: ne forte extimescas faciem potentis, & ponas scandalum in agilitate tua. Ad quæ verba confirmanda, facit quammaxime, ꝙ dixit Platina lib. 8. de vitis Pontif. agendo de supradicta fortitudine, in Iudicibus, atque Prælatis tantopere necessaria, & requisita. Ne, inquit, iustitia vlla ex parte labefactetur, adiungenda illi est fortitudo, omnium virtutum robur, & vallum. Vt enim fortitudo sine iustitia iniquitatis est materia, ita & iustitia sine fortitudine interdum terga vertit, eosq. deserit, quos potius tueri deberet. Hac etiam ratione D. Bernard. lib. de Gradib. Humilitatis, fortitudinem vocat scutum inexpugnabile, ab omnibus sumendum Prælatis, atque Iudicibus, vt recte suo possint satisfacere officio, & muneri. Optimi enim, inquit, Iudicis, atque Prælati est, pro Religione, pro patria, pro iustitia, & pro veritate tuenda, & pro subditorum suorum salute, interdum, si opus fuerit, vitam exponere, & omne discrimen, mortemq. ipsam subire, atque damna, & pericula quæcumque contemnere, nihilq. debent prorsus timere, ne timore cõcussi, atque perterriti, a semitis deuient iustitiæ, atque a semel cæpto proposito deficiant, & propterea non incumbant suæ obligationi, ac muneri. Hinc supradictus Sapiens loco supra citato, eosdem iudices alloquendo, eis consulit, vt non sint pusillanimes in animo suo. Et Prouer. 20. inquit, quod qui iudex hominem timet, cito corruit. Hic timor certè fuit, qui deiecit Pilatum iudicem, corruitq. illum fecit, in execrandũ facinus, atque adeo abominandum crimen, crucifixionis Christi, iniquissimũ proferendo sententiã in eum-

in eundem;ad Iudæorum instantiam,propter timorem nẽpe ab eisdẽ sibi incussum,quando ipsius mortem petentes, atque expostulantes, dixerunt, Si hunc dimittis,nõ eris amicus Cæsaris.Quid enim referebat;an nõ melius illi fuisset seruus,& amicus fuisse Dei?Nihil ergo Iudices,siue Prælati debent timere, quin vero fortitudinis scuto roborati, obnixe procurare, maximo iustitiæ zelo, sed misericordia, ac clementia temperato, vt in præcedenti Articulo est dictum,munus & officium suum explere.Sed dicamus oportet, vnde supradictus timor prouenire soleat? Iste timor, atque metus in Iudicibus,atque Prælatis,vt plurimum,euenire cõtingit,ex deprauata ipsorum conscientia,corruptisq. moribus, vt & contigit olim in Cain, innocentis fratris sui Abelis occisore, & percussore, dicitur enim Geneſis 4. quod post fratris sui mortem, hoc timore perculsus, egressus à facie Domini, ambulauit vagus,& profugus in terra,timens nimium,ne omnis,qui inueniret eum,ipsum occideret.Hac etiã ratione dixit Sapiens Prou.28. quod fugit impius,nemine persequente;iustus autem tamquã leo confidens absque terrore erit.Hoc summopere considerandum est etiam in Prælatis cunctis, atque Iudicibus, vt ad id muneris assumantur, & eligantur,illi qui bona conscientia, atque virtutum ornamentis præditi, fortitudinis scuto armati, veluti inexpugnabiles reddantur, & nullius prorsus timeant faciem potentis, suosq. subditos, humiles, & pusillos ab huiusmodi, cum opus fuerit, tueantur, atque defendant, sola conscientia tuti, eo quod nihil habeant, quod iuste possint timere.Hoc proprijssimum est Iudicum,& Prælatorum munus, & officium, & quod obnixe debent summo studio procurare, innocentes pusillos à potentibus protegere, eripere, atque defendere, & absque personarum discrimine,ius suum vnicuique tribuere, summa iustitia & æquitate,ad quod faciendum fortitudine quammaxima opus sibi est.Hęc quidem virtus Regia esse dicitur,& digna præstantissimis Prælatis, atque Iudicibus, pro quo facit,quod Ouid.lib.de Ponto, olim dixit,Regia crede mihi,res est succurrere lapsis, cõuenit & tanto,quantus & ipse viro. Hæc de isto Articulo, dicta sufficiant, neque enim etsi vellem, in hisce rebus amplius possum detineri.

Nota hoc valde, quãta oportet Prælatos habere fortitudinem, & animi robur.

ARTICVLVS V.

Quemnam Prælati Regulares, siue Iudices in suis administrationibus, & Officijs, finem sibi debeant præfituere, & quid eosdem obseruare oporteat quammaxime?

Prima Conclusio.

REipublicæ bonum,& peculiaris cuiuslibet Congregationis, ac demũ, vt diuinæ,atque humanæ obseruentur leges, & fiant quæ magis pertinent & spectant ad Dei Optimi Maximi gloriam,eiusq. diuinum seruitium, vnicus ac præcipuus esse debet,Prælatorum Regularium,omniumq. in vniuersum Iudicum optatissimus finis. Probatur Conclusio, exemplo D.Greg. Papæ,nã vt in ipsius habetur historia,is semper finis infixus fuit suis præcordijs,ipsumq. vt dicitur,e Monasterio expulit, atque summũ Pontificatũ, renitentem,& quodammodo inuitum,acceptare cõpulit.Vnde & ad hoc propositum fertur de seipso,solitus quod erat dicere, vt tradunt Doctores grauissimi,quod pugnauit diu in pectore suo,cum priuata commoditate,publica vtilitas, sed tandem,operante id charitate, vtilitati publicæ, priuatus cessit

Reipublicæ bonum esse debet præcipuus Prælatorum omnium finis.

ceſſit affectus:id quod in cauſa exticit,vt ſummũ Pontifi. acceptaret.Magna certe res & ſumma admiratione digna.Factus aũt Pont.atq; totius Eccleſiæ gubernationi incumbens,hoc vnum etiam dicitur, ſemper præ oculis habuiſſe, nempe bonum,& cõmune commodũ Eccleſiæ Dei,atq; totius Chriſtianæ Reipub.vtilitatem publicam,& ea,quæ ad diuinam gloriam, & Dei Optimi Max.maiorem laudem, ſibi videbantur expedire. Hoc exemplum ſummopere debent imitari,hac in re,omnes in vniuerſum Prælati,ſiue Iudices, ſemper diuinum ſeruitium priuato commodo præponere, & vt Reſpublica,Regularesq. Congregationes,in pace conſeruentur, diuinarum humanarumq. legum obſeruantia, in eis magis, ac magis augeatur, creſcat, foueatur,atq; propagetur.Nihil enim eſſe credo,Reipu.ac Regularibus Cõgregationibus cunctis,adeo damnoſum, atq; nociuum,vt multo noſtro damno experientia ipſa docente,plus ſatis perſpicimus, quam Prælatos ſiue Iudices, communi poſtpoſito commodo, ſuo priuato inhærere,& ita vt de eis merito dici poſſit,quod quæ ſua ſunt,quærunt,non quæ Ieſu Chriſti.Hæc ſunt quæ Reſpublicas omnes in fruſta diuidunt, atque in diuiſiones magnas, ſchiſm itaque innumeras cõuertunt. Hinc prodeũt etiam æmulationes, inuidiæ, diſcordiæ, infectationes & id generis multa alia genimina viperarum,quæ ex radice proprij commodi ortum,atq; originem ducunt. Hac ratione dixit D.Paulus olim,quod *radix omnium malorũ eſt cupiditas*. ita & nos dicere poſſumus,quòd omnium perturbationum,quæ reperiũtur in Religionibus radix,eſt in Prælatis affectus proprij commodi,non vero cõmunis.Ad hoc facit quammaximè quod dicere frequenter ſolitus erat Titus Liuius, & habetur in ipſius 2.lib.quod reſpectus rerũ priuatarum,ſemper officit,officietq. publicis conſilijs, & quod ex priuatis affectionibus fere omnis humanæ vitæ pernicies naſcitur,cum publicum bonum,priuata interdum ſtudia peruertunt.Eſt igitur huiuſmodi priuata,iudicum, ſiue Prælatorum vtilitas,ſtudiumq. proprij commodi, quaſi radix omnium malorum, quæ in Repub. & in Regularibus Congregationibus ſolent euenire;quod & faciũt facereq. ſolent,vt ſibi videtur,ad hoc vt melius,ac tutius ſemetipſos in ſuis adminiſtrationibus, dignitatibus, Prælatijs, & officijs conſeruent, ſed reuera contrarium omnino interdum ſolet euenire.Vt enim habetur Prouer. cap.19.& 20.Iuſtitia, non vero,iniuſtitia,firmatur ſolium,& thronus.Quinvero è contrario iniuſtitia labitur,atque deſtruitur,& dum ipſi, poſthabito, vt dixi, communi bono,tantummodo,quæ ſua ſunt,quærunt,& proprio incumbunt cõmodo,ad inſtar Iudæorũ,qui vt dicitur Io.12,occiderunt Chriſtum Dominum, vt non ipſi regnum amitterent, nefando ſuo facto; magna ſtrage,ac perditione ſua,propterea magis,illud amiſerũt, ita & eiuſmodi Prælati,ſiue Iudices, Deo illud diſponente,& ordinãte, vnde in ſuis officijs ſemetipſos conſeruare ſtudent, atque procurant, occulto Dei iudicio miſerabiliter ruunt,& præcipitantur, idq. merito. Contra huiuſmodi prælatos,atque Iudices, in ſuis officijs,& adminiſtrationibus, non quidem vtilitatem publicam, aut commune bonum,ſed priuatum procurantes,& præoculis habentes, rigoroſa, atque horrenda quædam habentur verba apud Ezechielem Prophetam,cap.34. Ve,inquit, paſtoribus Iſrael, qui paſcebant ſemetipſos, nonne greges paſcuntur a paſtoribus?Ipſi vero contrarium faciebant.Vbi & in particulari enumerat,quale erat ipſorum ſtudium, officium,atque exercitium, nempe comedere lac ouium, lanis earum operiri,quod craſſum erat,mactare,& occidere,&c.ſed poſtmodum ſubijcit pœnam, eamq. grauiſſimam, quæ propterea huiuſmodi paſtoribus obuentura erat,inter alia dicendo, quod amouebit illos ab illo eo officio, & paſtorali

Nota hoc valde pro prælatis etq; Iudicibus.

Ioann. 11.

rali adminiſtratione, & tradere illam alijs. Non video quid ad hoc propoſitum amplius dici, aut deſiderari poſſit.

Secunda Concluſio.

In electionibus faciendis, curare debent ſummopere, omnes Prælati, ſiue Iudices, vt præſtantiores. & ſapientiores ſemper præficiantur, & promoueantur, ne dum eliguntur, & aſſumuntur indigni, magnum damnum, atque ſcandalum exinde emergat alijs ſubditis. Hæc Concluſio alio loco explicabitur amplius: ſed modo, probatur ex eo, quia honor eſt virtutis præmium; quo fit, vt præeminentiæ, officia, dignitates, atque præfecturæ nõniſi dignis, atque honoratis viris, ſapientia & virtute præſtantibus ſint conferendæ, contrariumq. facere præterquam quod eſt contra iuſtitiam, omnino eſſe videtur contra omnem prorſus rationem, ac præterea vergeret in magnum damnum, & detrimentum, atque excidium totius Reipublicæ. Facit ad hoc, textus *in l. omnes honores. C. quando prouocari non eſt neceſſe, & cap. vt debitus honor, de appellation.* Vbi ad hoc propoſitum dicitur, quod iudicare, & Iudicum habere officium, ſiue Prælatorum, honor eſt, & dignitas quammaxima, & quod huiuſmodi munera, honore indignis, non ſunt præſtanda. Ad hoc etiam propoſitum diximus ſupra in ar. 2. concl. 1. quod contrarium facientes ſunt, ſicuti qui mittebant olim lapidem in aceruum Mercurij, & idolatriæ quodammodo crimen committunt, mortaliterq. proinde, atq; grauiſſime peccare. Diximus etiam in artic. 1. inter alias partes, qualitates, & conditiones, ad Iudicum, ſiue Prælatorum munus requiſitas, vnã, & ex præcipuis eſſe ſcientiam, atque ſapientiam, cuius ſummopere in Electionibus faciendis habenda eſt ratio, cum ſine ipſa à Prælatis, ſiue Iudicibus vix quippiam boni credi, aut ſperari poſſit. Eſt enim inquit, D. Thom. lib. 1. de Regimine Principum. cap. 15. & deſumpſit illud ex D. Gregor. in paſtorali, & D. Chryſoſt. in poſteriorem Epiſtolam ad Corinthios, homil. 15. regendi, & gubernandi munus, ars omnium ſumma, atque difficilior inter omnes totius mundi artes, indigetq. proinde ſcientia, & ſapientia ſumma. Quod intelligens Salomon, poſtquam à Deo Optimo Maximo, Iſraelitico populo gubernando, in Regem fuit aſſumptus, quod primum omnium expoſtulauit, ab eoq. obtinere ac ſummis precibus petiuit, fuit ſapientia, vt habetur 3. Regum 3. Tu inquit, Domine Deus, regnare feciſti ſeruum tuum, pro Dauid patre meo, ego aũt iam puer paruulus, ignorans egreſſum, & introitum meũ, & ſeruus tuus in medio eſt populi, quem elegiſti, populi infiniti, qui numerari, & ſupputari non poteſt præ multitudine. Dabis ergo ſeruo tuo ſapientiam, vt populum tuum diiudicare poſſit, & diſcernere inter bonum, & malum, &c. & dicit ibi textus ſacer. quod placuit ſermo iſte coram Domino, eo quod Salomon poſtulaſſet huiuſmodi rem, & dedit illi cor ſapiens, & intelligens, in tantum, vt nullus ante ipſum ſimilis illi fuerit, aut poſtea ſurrecturus ſit. Eſt igitur ſcientia, & ſapientia ſummopere neceſſaria, ad Prælationem quamlibet, & regimen, atque gubernationem populi: qua etiam ratione habetur in Scriptura ſacra, Simonẽ filium Machathiæ, conſtitutũ fuiſſe Principẽ Iſraelitici populi, eo q; ſapiens eſſet, & vir vtiq. conſilij. Hæc duo in Principibus, Prælatis, atque Iudicibus cunctis, vt dictum eſt, ſummopere neceſſaria ſunt, eo præſertim, quia vt dicitur in *l. 1. ff. de iuriſd. omnium iud. & habetur in cap. fores de vot. ſignũ* iudicare populum, nihil eſt aliud, quam ius dicere, & ius ſuum tradere vnicuique. Quod quonam pacto facere, vllo modo poterunt, qui ſapientes non fuerint, litteris non vacauerint, nec ius ciuile,

In electionibus ſæpe ſunt præſtantiores eligendi in ſcientia, alijſq. qualitatibus.

Quam neceſſaria ſit ſcientia & litterarũ peritia in Prælatis, atque Iudicibus.

Gubernãdi munus, & officiũ, ars artium. & ſcientiam ſciẽturus, multaq. indiget ſapientia, vt recte ſa

Mach. 1. c. 2.

ciuilem aut Canonicum, vnquam conſtituerint, neque vt dicitur, ab ipſis primis ſiminibus illud ſalutauerint? profecto male.

Præter ſcientiã atque ſapientiam, oportet etiã Prælatos ſiue Iudices eſſe prudẽtes atque ſagaces.

Sed præter ſapientiam, & ſcientiam, & qualitates alias ſupradictas, in electionibus faciendis requiſitas, oportet aduertere, vt ad Prælationes eligendi, & aſſumendi, cum ſapientia, & ſcientia, ſagacitatem atque prudentiam etiam habeant. Eſt enim ſagacitas, atque prudentia in ipſis ſummopere neceſſaria, & maxima aſtutia, ad perſpiciendos interdum, atque perſcrutandos ciuium, ſeu ſubditorum animos, ipſorumq. intentionem iniquã, & multoties depranatã. Vt enim dicebat Diocletianus Imperator olim, ſæpiſſime ſubditi, & ciues, Iudices atque Prælatos decipere intentant, & procurant quammaxime, ad quod euitandum damnum oportet, vt et ipſi, perter ſapientiam, & ſcientiam quam habuerint, ſint etiam prudentes, aſtuti, atque ſagaces. Quibus ſi adiungatur aliqua rerum experientia, nihil erit, omnino hac in re, quod amplius debeat, aut poſſit deſiderari. Experientia enim interdum doctrinam ſuppler, & ſcientiam cum ſit, vt dicitur, omniũ rerum magiſtra, atq; in multis caſibus prodeſſe, & valere viſum eſt experientiam, ſine doctrina, & ſcientia, cum è contrario nihil prædicta valeant, ſi Iudices atque Prælati non habeant coniunctam experientiam.

Tertia Concluſio.

Quantũ ſtudere debent Prælati, & Iudices vt ſibi ſubditi, ſuæ ſatisfaciãt obligatio.

Quod ſummopere Iudices, atque Prælati, ſtudere debent, in recta ſuorũ munerum, & officiorum adminiſtratione, ac præ oculis multũ habere oportet, eſt, vt ſibi ſubditi, quammaxime fieri poſſit, proprio incumbant muneri, & ſuæ ſatisfaciant, qua tenentur obligationi. Hæc Concluſio, multis poſſet Iuribus comprobari, quæ habentur in Decreto, & Decretalibus, & maxime in tit. de ſtatu Monachorum, vbi hoc ſummopere commendatur Prælatis. Inter quæ appotiſſimum eſt, *cap. vltimum, de ſtatu Monachorum §. ipſi etiam*, vbi Honor. III. ſcribens Abbatibus, & Monachis in Lombardia, & Marchia Teruiſina conſtitutis, agens & tractans de ſuorum Monachorum correctione, & obſeruandis in ipſorum viſitatione, poſt alia ponuntur ſequentia verba: *ipſi etiam Viſitatores, Monachos, quos contumaces inuenerint, & rebelles, iuxta modum culpæ, vice noſtra Regulari cenſura percellant, abſque perſonarum delectu, non parcendo rebellibus ob eorum pertinaciam, vel amicorum potentiam, quin vtro eorum morbidam ab eius ciciant, ne vnus ſanas inficiat, vt enim dicitur, vna mala pecus inficit omne pecus.* Cui ſimile eſt illud, quod & dixit D. Hieronym. ſuper Ezechiel. lib. 4. & in Epiſt. ad Galatha. cap. 5. & refertur in Decreto a Gratiano *in cap. reſecanda. 24. q. 3. reſecanda*, inquit, *ſunt putrida carnes, & ſcabioſa ouis à cunctis repellenda, ne tota damnã maſſa, corpus, & pecora ardeant, corrumpantur, putreſcant, atque intereant.* Quod exemplo Arij comprobans ait, *Arrius enim in Alexandria vna tantum fuit ſcintilla, ſed quia non ſtatim fuit oppreſſa, totum orbem eius flamma, eſt populata.* Facit & ad idem aliud dictum D. Auguſtini lib. de correptione, & gratia. cap. 15. & habetur in *cap. corripiantur eadem cauſa, & quæſt.* vbi ferè ſimilia verba habentur. Diuus etiam Chryſoſtomus Sermone de Abſalon, inquit, *quod ſemper ſcelera, dum non reſecantur, increſcunt, & in augmenta facinorum proſiliunt, quoties ſecura immunitate peccatur.* Non eſt his diſſimile, quod olim dixit Cicero, in Vatinium, *quod ſicut Medici, membrum putrefactum ſæpe ſecandum, & quandoque in totum eradicant, ne aliam corporis partem labefactare, aut corrumpere poſſit, ſic*, inquit, *neceſſe eſt, ſi Reſpub. ſaluam eſſe volumus, vt pernitioſos homines, ex vrbe penitus extirpemus, ne ipſi corrupti alios nocent.* Ouidius etiam inquit, 1. Metamor. *Immedicabile vulnus, enſe reſcindendum eſt, ne pars ſincera traha-*

Quam ſit Deo grata iniquorũ punitio, illiq. diſpliceat iniqua interdum miſericordia.

trahatur. De Seneca etiam refert Accursius *in l. Prouincia. C. de fœtis*, dicere solitum fuisse, *quod non potest Deo pinguior victima mactari, quam dum vnus iniquus, punitur.* Hoc summo studio curare debent omnes Iudices, siue Prælati, quo tenentur amore sibi subditos prosequentes, ipsorum vitia, atque delicta summopere, vt oderint, eadem puniendo, emendando, & castigando, ac procedendo, si opus fuerit, vsque ad eorum extirpationem. Dauidem Regium Psaltem imitantes, qui à Deo Optimo Max. olim Rex, atque Iudex Israelitici populi constitutus, de seipso dicebat, *Nõ proponebam ante oculos meos rem iniustam, facientes prævaricationes odiui. Non adhæsit mihi cor prauum, declinantem à me malignum non cognoscebam. Detrahentem secreto proximo suo hunc persequebar. Superbo oculo, & insatiabili corde cum hoc non edebam. Oculi mei ad fideles terræ, vt sedeant mecum, ambulans in via immaculata, hic mihi ministrabat. Non habitabit in medio Domus meæ, qui facit superbiam, qui loquitur iniqua, non direxit in conspectu oculorum meorum.* Et tandem concludens, quoad vitiorum extirpationẽ, aiebat *in matutino interficiebam omnes peccatores terræ, vt disperderem de ciuitate Domini omnes operantes iniquitatem.* Verba sunt ista aurea, & mira, quæ & proinde Iudices, atque Prælatos præ oculis semper habere oportet. Quæ superius dicta procuranda summopere, & facienda licet sint in omnibus, specialiter tamen hoc fieri habet in Iuuenum, atq; adolescentium correctione, cum quibus, prout refert Plutarch. in Lycurgo. *Lacedæmonij rigorosè nimis se gerebant, castigantes eos, vt dicitur, coram altari Dianæ, ita vt ibidem interdum verberibus quasi semimortui succumberent.* Id neque immerito, cum sicuti dixit Diogenes, *A dolescentium educatio, totius sit Reipub. fundamentum & reformatio.* Circa hanc Iuuenum, & adolescentum correctionem, multa forent dicenda, & quamplurima habentur in Prouerbijs Salomonis, quæ breuitatis gratia facio missa, vt non in hisce rebus, tempus videamur insumere. Hoc solummodo contentus dixisse, quod eorum correctio nullo modo est dissimulanda, sed statim facienda, nam vt dixit Terentius olim, nimia indulgentia in ipsos in magnũ aliquod damnum semper solet prouenire. *Filij tibi sunt*, inquit, Sapiens Eccles. 7. *erudi illos, & curua eos ab ipsorum pueritia*, idem omnino dixit in Prouerbijs, sed maxime cap. 20. & 30. *Curua cervicem filij tui, in iuuentute sua, & tunde latera eius, dum infans est, ne forte indurescat, & non credat tibi, & erit tibi dolor animæ.* Et iterum, *noli*, inquit, *subtrahere à puero disciplinam, si enim percusseris eum virga, non morietur, tu virga percutiens eum, sed animam eius liberabis de inferno.* Quæ in supradictis locis à Salomone dicta sunt patribus, & de eorum filijs intelligenda perinde sunt propter similitudinis rationem, de cunctis in vniuersum, Prælatis, & Iudicibus, & summopere ea ipsos aduertere oportet, circa iuuenum sibi subditorum. S. non prætereundam, aut dissimulandam, sed statim faciendam debitam correctionem, vt iuxta sententiam D. Gregorij, *qui culpæ fuerunt in culpa. fiant sapientes in pœna*, habentur supradicta verba, *in pastorali. 1 par. cap. 1.* & lib. 15. Moral. cap. 23. referunturq. à Gratiano in cap. qui ea. dist. 38.

Prouer. 2.

Quarta Conclusio.

CVm prædictis tamen stat, quod non fit alienum, aut contra rationẽ boni Prælati, subditorum suorum delicta, non grauia sed leuia, interdum dissimulatione præterire, quin vero quandoq. id facere maxima est sapientia, atque prudentia. Hæc Conclusio, in primis potest comprobari ex eo, quod dixit olim sapiens, Prouerb. 30. Ecclesiast. 7. *noli esse nimium iustus, nam qui vehementer emungit, elicit sanguinem.* Sunt etiam ad hoc propositum, innumera

Non est contra rationem boni Prælati, aliqua interdum peccata, nõ grauia sed leuia dissimulatione præterire.

Digitized by Google

mera Iura, & capitula in Decreto Gratiani. 23. q. 3. per totum: ſed facit ad hoc quammaxime, *cap. ipſa pietas*, quod eſt D. Auguſt. Epiſt. 50. ad Bonifacium, vbi dicitur, *quod non ſemper in eos, qui peccant, vindicta eſt exercenda*. Facit & *cap. quod Chriſtus*, quod eſt D. Ambroſij lib. 7. Commentariorum ſuper Lucam. cap. 9. Vbi refertur, quod Chriſtus diſcipulos ſuos increpauit, quia ignem ſuper eos deſcendere cupiebant, qui ipſum non receperant. Per quod inquit D. Ambroſius, Prælatis oſtenditur, *non ſemper in eos, qui peccauerint, vindictam eſſe exercendam, quia nonnumquam amplius prodeſt clementia, Prælato ad patientiam, ſubdito vero ipſo ad correctionem*, D. etiam Gregor. lib. 19. Moral. cap. 23. reprehendit Prælatos, ſiue Iudices, qui ita ſunt diſtricti, vt omnem etiam manſuetudinem benignitatis amittant, ſeu videantur amiſiſſe, alios vero eſſe dicit ita manſuetos, vt omnino perdiderint diſtricti Iura regimini, & concludit, quod non hoc aut illo, ſed medio modo eſt procedendum, ſubditorum delicta leuia interdum diſſimulando, & cum illa fuerint grauia, puniendo. Licet enim multum interſit Reipub. Congregationibusq. cunctis, vt non delicta maneant impunita, id tñ intelligendum eſt, de delictis grauibus ac publicis, non tamen de leuibus, aut occultis, quæ paterna potius correctione, quam publica animaduerſione, corripi & emendari debent. Quod facere quammaxima eſt ſapientia, atque prudentia. Hoc etiam multum ſupradictis Prælatis Regularibus, & Eccleſiaſticis Concilium Tridentinum commendat, ſeſſione 13. cap. 1. Vbi eoſdem alloquendo, dicit, *Vt recordentur ſe eſſe paſtores, non percuſſores, ac meminerint, quod ita præeſſe debent ſubditis, vt non tu eis dominentur, ſed illos tamquam filios, & fratres diligant: elaborentq. vt ipſos hortando, & admonendo ab illicitis deterreant, ne vbi deliquerint, debitis eos pœnis coercere cogantur, quos tamen ſi quid per humanam fragilitatem peccare contigerit, ſeruanda*, inquit Cõcilium, *eſt ab eis Apoſtoli illa præceptio, vt illos arguant, obſecrent, increpent, in omni benignitate, & patientia, cum ſæpe plus erga corrigendos agat beneuolentia, quam auſteritas, plus exhortatio, quam comminatio, plus charitas, quam poteſtas. Sin autem ob delicti grauitatem, quandoq. verga opus fuerit, tunc cum manſuetudine vigor, cum miſericordia iuditium, cum lenitate ſeueritas adhibenda eſt*. Verba ſunt expreſſa ſupradicti Conc. Trid. notatu digniſſima, eaq. ſummopere à cunctis iudicibus, ſed maxime à Prælatis Regularibus obſeruanda, ac ſemper præ oculis habenda. Et hæc de illo Artic. dixiſſe ſufficiat.

Nota hoc valde contra Iudicum ſiue Prælatorum, ſeueritatem nimiam.

Delicta grauia & publica ſemper ſunt puniẽda, leuia vero & occulta interdum diſſimulanda, aut paterna caſtigatione corrigenda.

ARTICVLVS VI.

Quantum debeant Iudices, & Prælati Regulares, à donis recipiendis, atque muneribus abſtinere.

Quæ ad hunc pertinent Articulum, explicabuntur, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Omni iure Canonico, atque Ciuili, ſtricte prohibitum eſt cunctis Prælatis, atque Iudicibus, dona atque munera à ſibi ſubditis recipere. Hæc Concluſio probatur in primis *ex cap. qui rectè, ex cap. pauper, ex cap. non licet. 1 ti 9 3.* facit etiam *& cap. non ſane. 14. q. 5. & l plebis cito. ff de offic. præſidis*. Iure etiam antiquo diuino, in lege Moyſi tradito, idipſum ipſis erat interdictum, vt conſtat ex illo Deuteronomij, cap. 16. vbi alloquens Deus Optimus Maximus

Omni Iure Canonico, atque Ciuili, prohibitũ eſt, Iudices ſiue Prælatos dona recipere.

ximus cum omnibus in vniuerſum Iudicibus, ac ſi cum vno dumtaxat in particulari loqueretur poſt alia, ait: *Non accipies perſonam, ſpu perſonas*, vt litera alia dicit, & ſubdit, *nec munera*, cuius rationem reddens inquit, *quia munera excæcant oculos ſapientum, & mutant verba iuſtorum*. Quibus ſimilia verba habentur etiam Exod. cap. 23. & Salomon in Eccleſiaſt. 20. dixit, *quod xenia, & dona excæcant oculos iudicum, & quaſi mutus in ore audientis correptiones eorum*, ac ſi proſſus dixiſſet, ſtatim, ac Iudices ſiue Prælati, xenia, munera, & dona accipiunt, quaſi mutos reddi, facultatēq. amittunt loquendi, corrigendi, & corripiendi ſibi ſubditos. Hinc 1. Regum cap. 8. de filijs Samuel dicitur, *quod declinauerunt poſt auaritiam, acceperuntq. munera, & peruerſum peruerterunt iudicium*. Ad quod quammaxime facit illud, quod olim dixit Gregorius Nazianz. orat. 23. nempe, quod *aurum eſt tyrannus quidam occultus qui omnes, vt plurimum peruertit actiones humanas, eaſq. illidit*. Cicero etiam in Verrem. inquit, *nihil adeo eſſe ſanctum, atque munitum, quod non expugnari poſſit pecunia*. Hinc Salomon Prouerb. 22. cernens pecuniam, ſeu dona ad quodlibet obtinendum medium eſſe efficaciſſimum, *victoriam, & honorem acquiroit*, inquit, *qui dat munera* Leo etiam Magnus ſerm. 9. de paſſione Domini, de Pilato faciens verba ait, propter auaritiam occidiſſe Chriſtum, & dicit, *nullum eſſe iuſtitiæ veſtigium in corde illius Iudicis, in quo auaritia ſibi habitaculum fecit*. D. etiam Ambroſ. in Epiſtolam primam ad Corinth. de his agens ait, *libertatem arguendi amittere, & peccare, qui ab eo accipit, qui ideo dat, vt ne corrigatur*. Propheta Haias cap. 33. de rectis agens iudicibus, inquit, *quod qui excutit manus ſuas ab omni munere, iſte in excelſis habitat*. Habetur *in cap. qui recte 11. quæſt. 3.* vbi Gloſſa explicans illa verba, *ab omni munere*, allegat *cap. ſunt nonnulli. 1. q. 1.* vbi dicitur, debere Iudices abſtinere ab omni munere, manus ſcilicet, linguæ, & obſequij. Quod etiam dicit *Gloſſa in cap. ſtatutum de reſcrip. §. inſuper*, ibi *nullum munus*, & inquit, quod triplex eſt munus, à manu, à lingua, & ab obſequio, & quod ab omni tali debent Iudices abſtinere. Et ſi quæratur, Quidnam ſit munus à manu, dicitur in ſupradicto *cap. ſunt nonnulli*, quod eſt pecunia, munus à lingua, fauor, munus ab obſequio, ſubiectio indebite impenſa, à quibus omnibus Iudices debent abſtinere, vt debito ſuo fungantur officio, & munere & recte ſeruetur, ſeu obſeruari poſſit iuſtitia. Videatur hac de re D. Thomas 2. q. 100. art. 5. vbi latiſſime agit de ſupradicto triplici munere.

Dona & munera excæcãt oculos Iudicum, & Prælatorũ, mutantq. ipſorum verba.

Dona & munera quãmagnã vim habeãt ad corrumpendos, & excæcandos Prælatos ſiue Iudices.

Quod triplicia ſint munera, manus, lingua & obſequij, & qd ſit horũ quodlibet, à quibus recipiendis debẽt Iudices abſtinere.

Secunda Concluſio.

Licitum olim erat Iudicibus, recipere eſculenta, & poculenta, ſed in Hiſpania, iã hodie Regalibus Legibus, idipſum eſt prohibitum. An vero in alijs partibus, liceat id etiam nunc facere, non curo: aliorum ſit iudicium. Prima huius Concl. pars probatur *ex c. ſtatut. de reſcrip. in 6. & ex d. l. plebiſcito, & l. ſolent. ff. de offic. proconſulis*, vbi dicitur, *quod munuscula, vel doni appellatione, non veniunt intelligenda eſculenta, & poculenta, quæ intra proximos dies conſummuntur*, & redditur ibi ratio ab Vlpiano, *nam valde*, inquit, *ridiculum eſt à quibuſdam aliquid accipere, paſſimq. vaſcari, omnia vero auariſſimum*. Hęc olim. Sed vt dixi, in Hiſpaniarum partibus, iam hoc defuerit, & illa iura, quibus eſculenta, & poculenta recipi permittebantur, correcta ſiue antiquata ſunt, & de iure Regio nouo Hiſpanico, quodlibet munus recipere cũctis Iudicibus eſt prohibitũ, habetur *in l. 7. tit. 14. lib. 2. ordinam. & l. 1. tit. 9. lib. 3. noua recop.* Videtur hac de re, Matienco in dialogo relatorum 3. par. cap. 32. In alijs partibus ſiue Regionibus, ſeruetur, quod introductum fuerit, iure vel conſuetudine. Hactenus de iſto Articulo, ac proinde de tota hac quæſtione.

Eſculẽta, & poculentã percipere, licitum erat olim Iudicibus, ſed iam hodie, nequeid permittitur Hiſpanarum regibus.

Nota hoc valde.

QVÆ-

QVAESTIO VI.

De Capitulo Generali, & electione Generalis Miniſtri, & his quæ ad dictum Capitulum celebrandum ſpectant, in ſex Articulos diuiſa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Quonam tempore in noſtro ſacro Minorum Ordine, celebrandum ſit Generale Capitulum?

Quid nã ſit Capitulũ, & quot ſint Capitulorũ genera ſiue ſpecies.

PRo huius Articuli intelligentia præmittendum duxi, quid ſit Capitulum? Et prætermiſſis alijs huiuſ nominis ſignificationibus, quæ referũtur à Syluestro, *verbo Capitulum num.* 1. dico cum Ioanne Andrea, *in cap. Capitulum de reſcriptis*, quod Capitulum, quantum attinet ad præſens propoſitum eſt, & dicitur, Congregatio illa multorum, ſed præcipue Religioſorum, qui certo aliquo determinato tempore, & loco, ad aliquid peragendum conueniunt, quãdo congregantur in vnum. Quæ capitula interdum dicuntur Generalia, tunc ſcilicet, quando ad ipſa Religioſi, omni ex parte congregantur; interdum vero Prouincialia, quando non omnium ad illud fit conuocatio, & conuentio, ſed Religioſorum, aut Vocalium, vnius tantum Prouinciæ. Dicuntur etiam quandoque Conuentualia, quando facto ſigno, ad iuſſum vnius Conuentus, ſiue Monaſterij Prælati, Religioſi certis quibuſdam diebus congregantur, & conueniunt ad Capitulum. Quo præmiſſo, atque præſuppoſito, quæritur in præſentiarum, quonam tempore in noſtro ſacro Minorum Ordine, ſit congregandum, atque celebrandum Generale Capitulum? Cui interrogationi, fiet ſatis per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Quo tempore ſecundum noſtram Regulam ſit celebrandũ Generale Capitulum.

EX vi noſtræ Regulæ, Capitula Generalia habebant celebrari, ſingulis tribus annis, vel ad alium terminum maiorem, vel minorem, ſicut à Miniſtro Generali fuiſſet ordinatum. Hæc Concluſio conſtat ex verbis expreſſis eiuſdem Regulæ, poſitis in cap. 8. Vbi Prouincialibus Miniſtris præceptũ imponitur, vt teneantur tempore dicto, ſemper inſimul conuenire, vbicũmque à Generali Miniſtro fuerit conſtitutum, quod eſt vnum ex præceptis obligatorijs eiuſdem Regulæ. Quod qualiter ſit adimplendum, amplius inferius dicetur.

Secunda Concluſio.

Prædictus ordo celebrãdi Generalia Capitula obſeruatus fuit, ab origine noſtræ Religionis, vſq; ad annum 1517. quo tempore facta fuit generalis reformatio totius Ordinis.

Prædictus Ordo, & modus celebrandi Generalia Capitula, à triennio in triennium, vel ad alium terminum maiorem, vel minorem, ſicut à Generali Miniſtro fuiſſet ordinatum, ſemper fuit obſeruatus in noſtro ſacro Minorum Ordine, ab ipſius origine, & inſtitutione, vſque ad annum 1517. quo tempore facta fuit totius Ordinis Generalis, & vniuerſalis reformatio. Hæc Concluſio ſatis conſtat ex Chronicis, & Sacri Ordinis noſtri monumentis, & maxime, ex Memoriali, quod inibi habetur, Capitulorum omnium, quæ celebrata ſunt à tempore Sanctiſſ. Patris noſtri Franciſci, vſque ad annum à ſupradictum. In prædicto vero anno, congregato Generali Capitulo, Ro-

mæ

mæ in Conuentu de Araczli, sub Leone X. facta est (vt dixi) totius Ordinis Generalis,& vniuersalis reformatio.Et nouiter tradita è forma celebrãdi Generalia Capitula,quam ad vsque illud tempus,omnes nostri Ordinis Generales Ministri fuerunt perpetui, vt & esse deberent secundum nostram Regulam,neque in Generalibus nostris Capitulis,noui eligebantur Generales,nisi forsan in aliquo ex dictis casibus in eadem Regula contentis, nempe per decessum,quando Generalis Minister mori cõtingebat : vel si aliquo tempore apparebat,vniuersitati Ministrorum Prouincialium, & Custodum, eundem non esse sufficiẽtem ad seruitium,& communem vtilitatem Fratrũ, tunc enim temporis,tenebantur prædicti Fratres Ministri, Prouinciales, & Custodes,quibus iuxta Regulam, electio data est,in nomine Domini alium sibi eligere in Custodem, ad quod faciendum Capitulum Generale indicebatur,& congregabatur,id autẽ raro,aut numquam factum est,vt constat ex supradictis monumentis,atque Chronicis nostri Ordinis, sed vt plurimum olim,omnes nostri sacri Ordinis Gener.Ministri,vel in suis ministerijs decedebant & moriebantur,aut à summis Pontificibus vocabantur & assumebantur,ad magnam aliquam dignitatem, Cardinalatus seu magni cuiusdam Episcopatus,vel Archiepiscopatus,prout ibidẽ licebit videre,& tunc statuto tempore,ad electionem alterius Generalis Ministri, generale congregabatur Capitulum, ficq. fuit communiter obseruatum in praxi, vsque ad annum supradictum 1517.

Tertia Conclusio.

Ab anno 1517. celebrãdi Generalia Capitula,quolibet sexennio, mos incepit,ex Decreto,& Cõstitutione Leonis X.Pont.Max.Hoc habetur expressum in Bulla, quæ communiter dicitur Visionis,quæ incipit, *ite & vos in vineam meam*,data Romæ apud Sanctum Petrum anno supradicto 4.Kalend.Iunij,Pontificatus sui anno 5. In qua quidem Bulla sequentia verba habentur. *Volumus,& ordinamus,prout in dicta Regula Beati Francisci continetur,vnum Ministrum Generalem totius Ordinis,de cætero omnibus, & singulis Fratribus eiusdem Ordinis, cum plenaria potestate,qua ex Regula sibi competit, præsit. Cui omnes,& singuli prædicti Fratres, in omnibus quæ non sunt contra Deum, animam & suam Regulam firmiter teneantur obedire. Qui quidem Minister Generalis, per sex annos ad plus,Generalatus fungetur officio. Infra quem terminum, si aliquo tempore apparet, vniuersitati Ministrorum Prouincialium, & Custodum, prædictum Ministrum Generalem, non esse sufficientem ad seruitium, & communem vtilitatem Fratrum, teneantur prædicti Fratres, quibus electo dicti Ministri Generalis data est,in nomine Domini alium sibi eligere, quibus quidem sex annis,vt præfertur explatis, ipso facto sit absolutus à Generalatus officio, & pro tali ab omnibus habeatur. Electio vero Successoris, fieri debeat à solis Ministris Prouincialibus, & Custodibus reformatis, tam Cismontanis,quam Vltramontanis,in Capitulo Generali dicti Ordinis in Festo Pentecostes,in loco, quem Minister Generalis, cum Capitulo Generali proxime præcedenti,duxerit assignandum*. Hæc omnia obseruata fuere per plures annos, vsque ad annum 1571.quo tempore Pius V.Pont.Max. quadam sua Bulla, quæ incipit *Pastoralis officij* Data Romæ 28.die Maij, Pontificatus sui anno 6. decreuit,& statuit,quod officium Generalis Ministri, foret octonium,seu duraret octo annis, quod & obseruatum fuit toto tempore Gregorij XIII. vsque ad tempora Sixti V.qui anno 1587.alia sua Bulla,quæ incipit. *Et communis cura pastoralis officij*,Data Romæ, apud Sanctum Marcum 29. die Iulij Pontificatus sui anno 3. statutum confirmauit,quo ordinatum est ibidem, vt iuxta antiquam nostri Ordinis consuetudinem, officium Generalis Ministri duraret

Ab anno 1517. Capitula Generalia celebrari expetit,á sexẽnio in sexennium.

Ab anno 1571. statutũ fuit, vt Generalis Minister esset octẽnius, tẽpore Pij V. Põt. Max.

Anno 1587. iterum fuit ordinatum, vt officium Generalis Ministri tãrum per sexennium duraret tẽpore Sixti V.

duraret tantummodo sex annis, sicq. obseruatur vsque hodie, & quolibet sexennio ad electionem noui Generalis Ministri, Generale Capitulum congregatur, Regiones alternādo, quoad celebrationis locum, & fit quādoque iam apud Cismontanos, iam vero apud Vltramontanos, prout in eadem supradicta Bulla Leonis X. prius extitit ordinatum. De quo in sequenti Articulo latius dicemus.

ARTICVLVS II.

De modo, & forma seruanda, in nostro sacro Minorum Ordine, pro celebrandis Generalibus Capitulis.

VT quæ dicenda sunt, expressius, clarius, atque distinctius, & cum opus fuerit, præ manibus habeatur, ordo & forma seruanda in celebrandis Generalibus Capitulis, breuiter explicabitur, per sequentes Conclus.

Prima Conclusio.

In quolibet Generali Capitulo, cōstituendus & assignandus est locus, vbi sequens Generale Capitulum erit celebrandum. Hoc habetur expressum, in supradicta Bulla Leonis X. vbi postquam statutum est, quod expletis quibuslibet sex annis, Generalis Minister, ipso facto sit absolutus à Generalatus officio, & quod pro tali ab omnibus habeatur, agendo de electione successoris, inquit, *vt fiat iuxta Regulam in festo Pentecostes, in Capitulo Generali actū Ordinis, in loco, quem Generalis Minister cum Cap. Generali proxime precedenti, duxerit assignandum.* Verum est tamen, quod potest Generalis Minister, vel Commissarius Generalis, de consilio aliquorum Patrum Discretorū, mutare locum Capituli Gener. assignatum, superueniente aliqua euidenti necessitate, quamuis non possit differre Capitulum, sua propria auctoritate vltra tempus constitutū, nempe, vltra Vigiliā Pentecostes, cuiuslibet sexenij, in qua inuiolabiliter fieri debet electio Gener. Ministri, quandocumq. facienda est, vel Commissarij Gener. siue Minister Generalis, aut Commissarius Generalis venerit, aut non venerit, etiamsi plures defuerint Vocales, prout habetur expressum in nostris Constitutionibus Gener. vulgo dictis, *Barchinonensibus Reformatis in Capitulo Toletano, cap. 8.*

In quolibet Generali Capitulo, cōstituendus & assignandus est locus, pro sequenti Generali Capitulo celebrando.

Secunda Conclusio.

Ad supradictum celebrandum Generale Capit. venire tenentur, omnes quibus ex Regula competit electio supradicti Generalis Ministri, qui, vt ex eadem constat olim, erant tantum, Ministri Prouinciales, & Custodes. Hoc etiam habetur expressum in supradicta Bulla Vnionis, vbi dicit, *quod ad dictū Capitulum omnes Ministri, & Custodes, siue Vocales, tam cismontani, quam vltramontani, accedere teneantur, quia est vnum ex præceptis nostræ Regulæ.* Vbi, & notandum est verbum illud adiectum, *Vocales*, pro eo ibidem positum, quia ex Constitutionibus Gener. nostri Ordinis, a summis Pontt. approbatis, Ministri Gener. & Commissarij Generales, Procurator etiam, & Commissarius Romanæ Curiæ, Vocales sunt constituti, & vocē habent in supradicta electione, conuenireq. proinde tenētur ad locum Capituli, & contrariū facientes, nisi legitime fuerint præpediti, per nostras generales Cōstitutiones officijs priuantur, sed Prouinciales Ministri, & Custodes, vt dixi, ad id tenentur ex speciali præcepto nostræ Regulæ, quod non obseruando, peccant mortaliter, nisi excusentur aliqua iusta, & rationabili causa.

Ad supradictū Generale Capitulū, venire & congregari debent, ōes quibus Generalis Ministri electio competit secundum Regulam.

Tertia

Tertia Concluſio.

De literis conuocatorijs mittendis, pro celebrãdo Generali Capitulo.

Vt Vocales ſupradicti, nulla poſſint tergiuerſatione excuſari, conſuetudine eſt poſitum, vt omnes, ad quos ſupradicta electio ſpectat, conuenienti tẽpore citentur, per Miniſtrum Generalẽ, quod ſit mittendo ad omnes totius mundi Prouincias, patentes litteras, ſiue Cõuocatorias, quibus indicetur, & referatur locus, & tempus celebrandi, ſubſequẽtis Generalis Capituli, quod ſi forſan aliquos ex ipſis contigerit, non venire, Capitulum nihilominus Generale erit celebrandum, vt dictum eſt, cum illis ſolis, qui ex vna, ſiue ex vtraque natione, aut familia acceſſerint, & ſi ob aliquod impedimentum, Generalis Miniſter non venerit, Cõmiſſarius Generalis, qui actu fuerit, præſidere debet, in dicto Capitulo Generali. Illo autẽ deficiente, Prouincialis illius Prouinciæ erit Capituli Præſes. Hæc oĩa habentur in prædictis Conſtit. Generalibus Barchinonenſibus, atque Toletanis, de nouo reformatis, c. 8.

Quarta Concluſio.

Quid debet fieri in Capitulo Generali, ſtatim ac congregãtur, quod ſit feria 6. ante Feſtum Pentecoſtes.

Congregatis ſupradictis Vocalibus, ad locum Capituli, quod ad minus fieri debet, feria ſexta ante feſtum Pentecoſtes, ad horam prandij, antequam ad electionem procedatur, Diffinitoriũ congregari debet, eodem die Veneris, quo conuenerint, ad ſindicationem faciendam de Generali Miniſtro. In quo quidem Diffinitorio præſidebit ad hunc effectum, Commiſſarius Generalis; & eo abſente, Miniſter Prouincialis illius Prouinciæ, in qua Capitulum Generale celebratur, vocemq. deciſiuam habebunt, idem Commiſſarius Generalis, & omnes Patres, qui fuere olim Miniſtri, & Commiſſarij Generales, & Prouincialis Prouinciæ, & Diffinitores Generales præcedẽtis Capituli. Generalis verò Miniſter, in hac ſindicatione non poteſt reperiri, quin verò à Diffinitorio debet diſcedere, vt eo abſente, liberè poſſint agere contra illum, ſi qui ex Prouincijs accuſare eũ vellint, & aliquas aduerſus eũ adhibere querelas, neque vllam habebit vocem ibidem. Præſidens vero prædicti Diffinitorij, perſpectis ac viſis primum, litteris teſtimonialibus, vniuerſorũ Vocalium ſub ſigillis autenticis, requirat ab eis, an aliquid habeant dicendũ, de exceſſibus Generalis Miniſtri? & ſinguli teneãtur bona fide, manifeſtare per inſtrumentũ autenticũ, litterarũ à Prouincijs tranſmiſſarũ, quod fuerit ſindicatũ, quæ litteræ legãtur publice in Diffinitorio, & earũ ſubſtantia Generali Miniſtro manifeſtetur, eiq. audientia & copia ad ſe excuſandum, & exonerandũ præbeatur. Interim quieſcunt, atque deliberãt ſupradicti Vocales, vſque ad mane ſequẽtis diei, qui erit Sabbatũ, Vigiliæ feſti Pẽtecoſtes. Hæc oĩa habentur in dictis Conſtitut. Generalibus, loco vbi ſup.

De ſindicatione Generalis Miniſtri facienda qualiter & in quibus fieri debeat.

Quinta Concluſio.

Qualiter ſit procedendũ in dicta ſindicatione Generalis Miniſtri, & collatio circa eam dem facienda.

Supradicta ſindicatione facta, Miniſtroq. Generali audito, ſuper accuſationibus ipſius, communis collatio habeatur, & Præſidens in Diffinitorio ſingulorum vota, publicè requirat, conſcriptiſq. votis, & mox in medium recitatis, iuxta ſententiam maioris partis, ad correctionem, vel liberationẽ ſupradicti Miniſtri procedatur; cuius quidem correctio, vel commendatio, reſeruatur vſque ad ſequens mane, in quo fieri debet electio ſequentis Generalis Miniſtri. Nam antequam ad prædictam electionem procedatur, Generalis prædictus, in loco Capituli, officio ſuo renunciabit, culpaſq. ſuas recognoſcet coram Præſide, & omnibus Vocalibus dumtaxat, & Præſidens iuxta id, quod fuerit decretum, in ſupradicta ſindicatione, Generalem Miniſtrum, condemnabit, vel liberabit, aut etiam commendabit.

Sexta Conclusio.

Capitulũ Generale, in vno sexennio, celebrari debet in vna familia, alterum vero in alia, idemque est obseruandũ de Generali Ministro eligẽdo.

Vt Pax in nostro sacro Ordine, quantũ cũ Deo fieri poterit, conseruetur, in supradicta Bulla Leonis X. ac in dictis Constitutionibus Generalibus, statutum est, vt quando vnum totius Ordinis Generale Capitulum, coactũ ac celebratum fuerit in vna familia, alterum in alia celebretur, item quod dum Generalis Minister, vno sexennio de Cismontanis fuerit electus, iterum sequẽti sexẽnio alius de Vltramontanis eligatur, quem celebrandi Capitula, & eligendi modum Generalis Ministri, alternatis vicibus, supradictus Leo in perpetuũ voluit obseruari, sicq. inuiolabiliter obseruatur, cõiterq. habetur in praxi, neq; circa hoc specialiter, aliquid de nouo notandũ occurrit.

Septima Conclusio.

Quid sit faciendum sabbatho summo mane, in quolibet Generali Capitulo.

Sabbatho sequenti, summo mane, post Primam, cantatur Missa de Spiritu sancto, & ad Capitulum pulsatur, vbi postquam conuenerint omnes, vtriusque familiæ Vocales, cantatur Hymnus. *Veni Creator.* Et postea dicitur versus. *Emitte spiritum tuum,* & oratio. *Deus qui corda fidelium*: deinde Latino sermone fit collatio, siue sermo Fratribus in communi. Quo peracto, expulsis omnibus, qui non sunt de corpore Capituli, proceditur statim, ad postremũ actum sindicationis, siue visitæ, Ministri Generalis, in quo facta officij sui renunciatione, culpas suas recognoscet, coram supra dictis Vocalibus dumtaxat, vt dictum est, & Præsidens, vel eum condemnabit, aut liberabit, siue etiam commendabit. Et si dictus Generalis ex prædicto sindicationis actu, liber euaserit, præsidebit in electione sui Successoris, & in omnibus alijs actibus, & electionibus, adesseq. poterit in Diffinitorijs, in quibus omnibus habebit vocem, vt Apostolica Constitutione est cautum, & statim procedetur ad electionem alterius Generalis Ministri, qui non necessario esse debet de corpore Capituli, quinuero absens optime eligi potest, & D. Bonauent. absens fuit electus, vt constat ex Chronicis & Monument. Ordinis. Hæc omnia habentur expresse, hinc inde petita, in nostris Gener. Constitutionib.

Octaua Conclusio.

De disquisitoribus eligendis pro electione Generalis Ministri, & modo & forma qua fac ienda est electio.

In hac Generalis Ministri electione, sex à Præside Capituli, eliguntur Disquisitores, cum consilio Discretorum Patrum, vtriusque familiæ respectiue, tres de vna familia, & tocidẽ tres de alia, & continuo mittuntur suffragia in vasis ad id muneris deputatis, quæ suffragia, & vota per scrutinium, & schedulas sumuntur, ad eum modum, quo in reliquis electionibus, vt suo proprio dicetur loco, Regulatisq. suffragijs à Præside, & Disquisitoribus, in mensa coram præside, in loco Capituli præparata, si habeatur electio, & maior pars votorum, & suffragiorum, in vnum conuenerit, ab vno Disquisitore fit ipsius publicatio, modo dicendo in sequenti Conclusione. Hæc oĩa etiam habentur in supradictis Generalibus Constitutionibus, loco supra citato, vbi ẽtiam præcipitur, quod omnes in conclaui recludantur, ita quod nullus exire inde valeat, neque eis alimenta præstentur, donec Generalem Ministrum elegerint, ita vt eodem die sabbathi, habeatur alius Generalis Minister electus, præsens, vel absens.

Nona Conclusio.

De modo & forma qua publicanda est electio Generalis Ministri.

Publicatio supradictæ electionis, facienda est ad hunc modum, *In nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti Amen. Hæc est electio, Reuerendissimi Patris, Ministri Generalis, totius Ordinis Minorum Sancti Francisci, canonice celebrata per*

dictos

Digitized by Google

dicti Ordinis Patres, Reuerendos Vocales, iuxta Regulam Capitulariter congregatos, in præſenti Conuentu. N. Ciuitatis, ſeu loci. N. anno Domini. N. die vero N. In qua electione Reuerendus Pater. N. habet tot voces, & Reuerendus Pater. N. habet tot, Reuerendiſſimus autem. N. habet tot. Et ego Frater. N. eiuſdem Ordinis Profeſſor, ac Prouinciæ. N. Miniſter, vel Cuſtos, vnus ex Diſquiſitoribus, nomine meo, & nomine omnium aliorum qui in dictam electionem conuenerunt, & conſenſerunt, nomino, & eligo in eiuſdem totius Ordinis Miniſtrum Generalem, præfatum Reuerendiſſimum P. Fratrem. N. in quem maior pars vocum conſenſit, ſicque electum denuncio, In nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti. Amen. Hic eſt modus publicandi electionem Generalis Miniſtri, deſumptus ex ſupradictis noſtris Generalibus Conſtitutionibus, vbi etiam habetur, quod prædicta electione facta, auctoritate Apoſtolica, ac ex vi talis electionis, & præſentis Conſtitutionis, prædictus Generalis Miniſter, pro confirmato habeatur, ſine aliqua vlteriori diligentia, & ſtatim Cantor, ſiue Vicarius Chori, incipit: *Te Deum laudamus.* Et pulſatis omnibus Conuentus campanis, omnes ad Eccleſiam vadunt in proceſſionis forma, vbi abſoluto Hymno, dicitur verſus *Confirma hoc Deus*, &c. & alij verſus, & orationes, qui dici conſueuerunt, in Prælatorum aliorum confirmatione. Quibus peractis, Generalis Miniſter ſurgit, & ſedet in ſella, ad hoc ibidem præparata, acceduntq. omnes ſuam accepturi benedictionem.

Decima Concluſio.

De modo & forma eligendi Cõmiſſarium Generalem, & Diffinitores Generales.

Poſt prandium vero eodem die, iterum Vocales conuocantur ad Capitulum, in quo omnes conueniunt, & qui fuerint de familia, ex qua erat Generalis Miniſter, qui in dicto Capitulo compleuit ſuum officium, eligunt ſuum Commiſſarium generalem, qua electione peracta, eliguntur duodecim Diffinitores generales, vtriuſque familiæ, ſex ex vna familia, ſex vero ex alia, ita quod vnaquæque familia, quæ reſpectiue, atque diuerſis reſpectibus, iam Ciſmontana, iam vero Vltramontana nuncupatur, ſex ſuos eligat Diffinitores, de quorum electione pro nunc non libet aliquid dicere, quia in proprio ſuo dicetur loco, cũ de his omnibus agemus in particulari. Et vt expediamus, quæ pertinent ad celebrationem ſupradicti Capituli Generalis, ſolum eſt aduertendum, quod tam dictus Commiſſarius Generalis, quam Diffinitores ſupradicti, à Generali Miniſtro habent confirmari, quibus omnibus actis & tractatis, in ſupradictis Conſtitutionibus generalibus ſtatuitur, vt nullus ſæcularis, ſeu alterius Religionis Frater, vllo modo admittatur, eſtq. hoc quammaxime rationi conſonũ, atque omnino obſeruandum.

Vndecima Concluſio.

De Diſcretorio ſingulis diebus congregando, atque de ipſius præſide.

Singulis diebus, quibus durabit Capitulum Generale, congregandum erit Diſcretorium, in quo omnes Vocales ſimul conuenient, ad deliberandum de his, quæ ad noſtrum ſacrum concernunt Ordinem, quod vt commodius fiat, ſtatuitur, vt à Generali Miniſtro, ſeu Capituli præſide, aſſignetur Religioſus vnus, qui prædicto Diſcretorio ſit Præſidens, & quod ſit ſemper de corpore Capituli, qui etiam curam habeat congregandi Diſcretorium hora competenti, & proponendi, atque in ſcripto reſoluendi, quæ ibidem ſunt diſcutienda, quæ omnia Diffinitorio proponuntur, vt approbentur, vel reprobentur.

De Diffinitorio etiam ſingulis diebus congregando.

Item ſingulis diebus, Diffinitorium habet congregari, in quo collatio fiat ſuper his, quæ de Prouincijs ad Capitulum ſunt tranſmiſſa, vt ordine ſuo in Diffinitorio videantur, & ibidem omnes cauſæ diffiniantur, & terminentur.

Statutum est etiam,quod nulla statuta possit Diffinitorium condere,sine cõsensu maioris partis Capituli,nec totum Capitulum aliquid valeat diffinire sine approbatione maioris partis Diffinitorij, in quo etiam Procurator Ordinis,& Romanæ Curiæ Commissarius eligi debent,& nominari,atque in tabula constitui,in qua etiam constituuntur omnes electiones, & reliqua quæ in Capitulo Generali fuerint facta. Interim tamen dum hæc aguntur, & supradictum Capitulũ Generale durat, in singulis diebus habeantur Cõciones in missa maiori, & post prandium Conclusiones, secundum ordinem quem Generalis præteritus præfixerit obseruandum.

De Procuratore, & Commissario Romano eligendis, siue nominandis.

De Cõcionibus & Conclusionibus singulis diebus publica habendis.

Duodecima Conclusio.

Ad euitandam in sedendo confusionem, decretum,atque statutum est,vt in dicto Capitulo Generali,vtriusque familiæ præcedentia sic ordinetur.Ad partem dexteram collocantur omnes Vocales, qui sunt de illa familia,in qua Capitulum Generale celebratur, inter quos primum locum in dextera tenet Generalis Minister, à suo officio absolutus, quamuis non sit de illa familia,in qua Capitulum celebratur,nam durante Capitulo,in quo eius ex pirat officium,cæteros omnes debet præcedere;quamuis postmodum post peractum Capitulum, seruare habeat suam antiquitatem cum alijs,qui iam fuerunt Ministri Generales. Secundus succedet Commissarius Generalis. Tertio sequuntur, qui fuerunt,olim Generales Ministri, suam inter se seruantes antiquitatem.Quarto sedere debent, qui fuerunt, etiam olim Commissarij Generales electi secundum Bullam Vnionis.Quinto sequuntur Diffinitores nouiter electi, deinde Minister Prouincialis Prouinciæ,in qua celebratur Capitulum,post ipsum Procurator Generalis Ordinis, deinde Cõmissarius Romanæ Curiæ, post quos succedent Ministri, secundum ordinẽ Prouinciarum,& suo modo Custodes, ita vt si commode fieri possit, Custodes non misceantur cum Prouincialibus. Cõmissarius autem Generalis Indiarum, qui in Curia Catholicissimi Hispaniarum Regis residet,à dextris, vel a sinistris,supra Procuratorem, vel Commissarium Romanæ Curiæ, ac Ministros,& Custodes suæ familiæ sedebit, prout eiusdem familiæ vicissitudo fuerit. Secretarij vero Ordinis in dictis Comitijs Generalibus, post Patres Ordinis immediate sequuntur, vt constat ex dictis Cõstitutionibus. Hæc de modo,& forma celebrandi Generale Capitulum,dixisse sufficiat.

De modo sedẽdi & de præcedentia in Generali Capitulo.

cap. 8. de præcedentia.

ARTICVLVS III.

Vtrum omnes nostri Ordinis Fratres, teneantur semper habere vnum Generalem Ministrum?

Conclusio.

PRæceptum est obligatorium, vnumq; ex contentis in nostra Regula, quod omnes nostri sacri Ordinis Fratres, vnum habeant Generalem Ministrum. Hæc Conclusio probatur ex verbis expressis eiusdem Regulæ positis in cap. 8. vbi ponuntur, quæ sequuntur verba: *Vniuersi Fratres vnum de Fratribus istius Religionis, teneantur semper habere Generalem Ministrum, & seruum totius Fraternitatis, & si teneantur firmiter obedire.* Quæ supradicta verba exponens Clemens V. *in Clement. Exiui de paradiso,de verborum significe.* inquit,obligatoria esse,vimq. præcepti habere, sicut & eandem vim habet vbicumq. in nostra supradicta Regula, apponitur hoc verbum, *Teneantur*, quod dicit, Ordinem nostrum communiter ab antiquo obseruasse, atque sensisse,

Ex vi nostræ Regulæ, omnes tenemur, habere vnum Generalẽ Ministrũ.

Digitized by Google

fenſiſſe, & quod à Fratribus obſeruari debet, ſicut tale. Sed aduertendum eſt quod quando dicitur, quod tenemur habere ſemper vnum Generalem Miniſtrum, intelligi id quidē poteſt vel poſitiue, aut negatiue. Negatiue ad hunc ſenſum, quod non habeantur plures Generales Miniſtri, ne Religio noſtra ſit biceps, & monſtruoſa, ſi duo habeat capita, æque Generalia, & principalia. Eſſet enim hoc cauſa ſciſmatis, & diuiſionis, vt enim olim dixit Chriſtus Dominus, Luc. 11. *Omne regnum in ſeipſum diuiſum deſolabitur*, ſic explicant, atque intelligunt prædicta verba noſtræ Regulæ expoſitores, ſed præſertim D. Bonauentura, in expoſitione ipſius cap. 8. annotans, & ponderans verbum illud, *vnum*, illudq. confirmans exemplo Chriſti Domini, qui vnum Apoſtolum dumtaxat præfecit cæteris, nempe D. Petrum. Ad quod etiam probandum, adducit illud Ezec. 34. ſuſcitabo ſuper eos Paſtorem vnum, qui paſcat eos, ſeruum meum Dauid, &c. Poſitiue etiam poſſunt intelligi, ad hunc ſenſum, quod ſcilicet tenemur habere vnum Generalem Miniſtrum, tanquam totius Ordinis caput, ne noſtra Religio eſſet Acephala, & ſine vno principaliori capite, quod etiam confirmat ſupradictus D. Bonauentura loco ſupracitato, dicens quod ſine vno, & ſano capite, nulla poteſt Reſpublica bene ſtare. Pro hac vnitate vnius Generalis Miniſtri, quamplurimū iuuabit ſcire hoc eſſe deſumptum, ex Euangelio, & factum ad imitationem Chriſti Domini, qui vt habetur Matth. 9. dixit Diſcipulis ſuis, quod Magiſter ipſorum vnus erat Chriſtus, qui Ioann. 10. dixit etiam, quod ex multis fidelibus fieri debebat vnum ouile, & vnus Paſtor.

Nota pro Vnitate Generalis Miniſtri, & cui tanda pluralitate.

Sed notandum, circa id quod dicitur in prædicto loco, nempe, quod ſupradictus Generalis Miniſter, eſſe debet vnus de Fratribus iſtius Religionis, quod hoc poſitum eſt ad inſinuandum, & demonſtrandū, vt aduertit Doctiſſimus Pater Fr. Antonius de Corduba, explicando prædictum Capitulum 8. noſtræ Regulæ quæſtione prima, puncto primo, quod Generalis eſſe debet de noſtra Religione profeſſus, nec vllo modo poſſumus vllum alium habere Generalem Miniſtrum, cum hoc Regula expreſſe dicat, ſicque iuxta ipſam præceptum obligatorium, præterquam quod, vt ſupra diximus q. 3. art. 4. contrarium facere, quodammodo eſſe videretur, contra rationem naturalem, prout latiſſimè probauimus *ex Clementina 1. de electione, & ex cap. cum cauſam eodem tit. & ex cap. in noua actione 16. q. 7.* vbi diximus, diuina olim lege fuiſſe vetitum, *ſimul arare in boue, & aſino*, quæ verba explicans ibidem D. Iſidor. inquit, hunc ſenſum efficere, videlicet, *homines diſparis, ſiue diuerſæ profeſſionis, non in vno, & eodem offi io ſociabis*. Aduertit etiam ſupradictus Corduba, hoc quod dicitur, quod vniuerſi Fratres vnū de Fratribus iſtius Religionis teneantur ſemper habere Generalem Miniſtrum, & ſeruum totius fraternitatis, quamuis ſpecialiter pertineat ad Miniſtros Prouinciales, & Cuſtodes, & ad alios, quibus conuenit eligere prædictum Miniſtrum, ſi tamen ipſi opportune, & debite, noluerint aut prætermiſerint eum eligere, ex cauſa odij, ſeu ambitionis, aut ex alia quacumque cauſa, culpabiliter, cum tamen negligentia ſit notabilis, tunc (inquit) omnes Fratres quantum in ſe eſt, & vt commode poterunt, procurare tenentur, quod fiat prædicta electio Generalis Miniſtri, & ſi fieri non potuerit per electionem, quod fiat alio debito modo, inſtitutus, ſeu nominatus à Papa, ſeu alias, vt oportet, quod probat exemplo petito, ex obligationibus communibus, nam quando deficiunt illi, quibus conuenit ſatisfacere, alicui obligationi communi, quilibet alius tenetur eidem, vt communiter tradunt Doctores in 4. ſent. d. 26. adducentes in huius rei confirmationem, illud præceptum Genes. 1. *Crescite, & multiplicamini*, quod omnes in vniuerſum obligat in cōmuni, & quemlibet in par-

Generalis Miniſter eſſe debet de noſtra Religione, & nullo modo ex alia eligi pōt.

In obligationibus cōmunibus quilibet remanet obligatus, & deficientibus aliis tenetur adimplere.

in particulari,cum deficeret alius &c. Explicans etiam verba illa vltima ſupradicti præcepti. *Et si tenebantur firmiter obedire*,inquit, quod obedientia ſupradicti Generalis Miniſtri , iteratur, & multiplicatur in Regula , & ponitur in diuerſis partibus,atque Capitulis,quia nempe ipſi obediendum eſt fortius, atque firmius,quam cæteris Ordinis Prælatis, tanquam ſummo totius Ordinis capiti . Et hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant .

Obedientia Generalis Miniſtri ſtrictior eſt alijs, & magis obligatoria .

ARTICVLVS IV.

Vtrum fuiſſet expediens , quod in toto noſtro ſacro Ordine,non eſſet niſi vnus dumtaxat Generalis Miniſter ?

PRo huius Articuli pleniori intelligentia , ſunt aliqua præmittenda . Et Primo,oportet notare ex D.Thom.lib.2.de Regimine Principum. cap.2. quod tria ſunt in Repub.Regiminis,ſeu gubernationis genera , aut ſpecies, Prima harum dicitur. *Ariſtocratia*, quæ eſt gubernatio paucorum ſapientiũ, atque potentium,cum poteſtate, & libertate regendi,& gubernandi Remp. quomodo regitur,atque gubernatur hodie Venetiarum Reſpublica. Secũda dicitur *Democratia* , quæ eſt gubernatio multorum , ſeu quædam popularis potentia,quomodo,vt dicitur, gubernatur Genuenſium , ſeu Genuæ dominatio.Tertia dicitur *Monarchia*,quæ eſt vnius tantum gubernatio. Nam Monarchiæ nomen deriuatur à *Mones*,quod Græce,eſt vnus & ab *Archos*.quod eodem idiomate ſignificat *Principem*, vnde & *Monarchia* idem pollet atque vnius Principatus, ſeu regnum vnum , quod regitur ſeu gubernatur ab vno Principe . De hac re, videndus etiam eſt,Ariſt.3.Politic.c.10.& 8.Ethic.10.

Tria ſunt regiminis genera.Ariſtocratia Democratia & Monarchia.

Secundo,præmitto ea cõiori ſentẽtia inter ſupradictas Regiminis,ſeu gubernationis ſpecies aut genera, Regimen Monarchicum,omnium eſſe optimum,ſupremumq. locum,& principatum tenere,quod tenet , & probat ſupradictus D.Tho.loco ſupracitato,& eſt expreſſa ſententia D Auguſt. lib.14 de Ciui.Dei.cap.1.& cõiter omnium Theologorum,& iuriſperitorum.Quæ de re videnda ſunt,quæ ad hunc propoſitum dicit Nauar. *in cap.nouit. de iudicijs.nu.*15.& Symanc.lib.3.de Repub.cap.2. & 3. & lib. Catholicarum inſtitutionum tit.45.nu.9.vbi ad hoc propoſitum adducit innumeras Doctorũ antiquorum auctoritates,Homeri, Platonis, Iſocratis, Senecæ , Ariſtotelis, Quinti Curtij,quas in præſentiarum breuitatis cauſa referre non libuit.Hæc etiam de re videatur Stobæus in ſuis ſermonibus Serm.47.& Tiraquel.de Iure primogen.q.4. Ad quod etiam probãdum innumeræ adduci poſſunt rationes.Et primo probari id poteſt ab experientia,nam vt dicitur, Græci,& Romani olim,omnibus ſupradictis vij gubernationibus,ſiue gubernandi modis,experientia ipſa docente,alijs poſthabitis, vt potiorem, atque principaliorem , Regnum ,ſeu Monarchicum imperium elegerunt . Quod eo excellentius alijs duobus eſſe dicitur , quanto magis ad vnitatem , quæ eſt principium omnis numeri,reducitur , vbi omnes ciues per vnum caput , vnumq. Principem regũntur , & gubernantur. Ex quo etiam regiminis,ſeu gubernationis genere,minora pericula timentur, minuſq. in ipſo tyrannidis reperitur.Licet enim in hac vita,miſerijs fallacijs, atq; calamitatibus plena, nullus vnquam dari poſſit ſtatus , ſeu gubernationis modus , ita exactus, omnibusq. ſuis numeris abſolutus,vt non alicui ſubſit periculo,in regimine tamen Monarchico,minora experiuntur damna, atque timentur pericula . Timetur quidẽ , & merito, ex Ariſtocratia,quæ eſt gubernatio paucorum diuitum,ſapiẽtium,atque prudentiũ,ne eiuimodi regiminis modus, propter malam hominũ inclinationem,facili negocio in monopolium, ambitionẽ,& pro-

Inter eĩa regiminis genera, Monarchicũ eſt omniũ optimũ.

Nota multa ꝓ Monarchica gubernatione , & regimine .

Digitized by Googl

proprium commodum, ſiue propriam vtilitatem deuoluatur. Timetur item nec mod cum, aut etiam immerito, ex Democratia,& populari regimine, ne minores ad ſuum peculiarem, & priuatum bonum attendentes contra maiores inſurgant, & conuertantur in magnum totius Reipub. excidium, atque perniciem. At in regno, ſeu regimine Monarchico, licet etiam non deſit aliquid q̃ poſſit timeri, in eo tamen,vt omnes vnanimiter dicunt, minora ſunt pericula, minora inconuenientia, & ſi Rex fuerit, vti par eſt, ipſumq. eſſe conuenit,in eo principatu,atque regendi & gubernandi modo, longius eſt à ratione tyrannidis.

Præterea poteſt hoc ipſum ſpeciali alia ratione probari. Nam inter omnes regiminis ſpecies ſiue Principatus, ille melior, atque excellentior alijs, & merito cenſeri, ac exiſtimari debet, qui magis accedit, & maiorem ſimilitudinem, atque conformitatem habet cum Deo,ſeu,vt rectius loquar, cum regimine Dei. Omnis enim noſtra perfectio originem ex eo ducit, & creſcit eo amplius, quo noſtra humana cum diuinis magis conformantur: ſed vnus in toto vniuerſo orbe,eſt dumtaxat Deus, qui ſumma ſapientia, ſtabilitate, atque prudentia, totum hunc viſibilem, atque inuiſibilem mundum, ſumma concordia, pace, & iuſtitia, regit atque gubernat, per quem, vt habetur Prouer.8. Omnes Reges regnant,& omnes Principes imperant, & potentes decernnnt iuſtitiam: ergo huiuſmodi regimen inter omnia alia, cenſeri debet melius & potiſſimum,atque præſtantiſſimũ. Quod & vlterius confirmari poteſt, multis exemplis, petitis à rebus naturalibus. Videmus enim, quod omnia corporis membra, vni coaptantur capiti, per quod & reguntur, nec ſine magno diſcrimine, & damno membris, licet à capite recedere, vt conſtat experientia ipſa. Habetur etiam id in Iure *in cap. cum non liceat. de præſcript.* Apes etiam, quæ parua, ac minima ſunt animalia, per vnum ſuperiorem gubernantur, vt tradunt naturales, & habetur etiã in Iure *in cap. apibus. 7. q. 1.* Grues item,teſte D.Hieronymo in epiſt.4.ducem vnum habent,quem omnes ſequuntur alię.In naui etiã non eſt,nec eſſe debet, niſi vnus tantum gubernator. In quouis etiam grandi & copioſo exercitu, non niſi vnus ſupremus Dux, cuius ſignum, atque imperium ſolummodo expectatur ab omnibus.In vna domo,non niſi vnicus dominus. Romana item Reſpublica, duos ſimul Reges ferre non potuit, ac licet varijs modis, temporibus diuerſis fuerit gubernata, nunquam tamen ad ſubijciendum ſibi vniuerſum mundum peruenire potuit, niſi poſtquam ad vnitatem peruenit, atque ad regimen Monarchicum, quod fuit factum tempore Auguſti Cæſaris, vt conſtat ex humanis, atque diuinis Hiſtorijs. Nam & id habetur Lucæ 2. cuius tempore Chriſtus Dominus natus eſt. Dicendum eſt igitur, quod huiuſmodi Principatus,ſeu principandi modus, (Monarchicus nempe) primatum, ſeu primum locum tenet, inter omnes alios. Quibus præmiſſis, atque præſuppoſitis, vt ad propoſitam difficultatem redeam, eidem reſpondeo per ſequentem concluſionem.

Concluſio.

Multum fuiſſet expediens, quod in toto noſtro ſacro Minorum Ordine, non fuiſſet niſi vnus dumtaxat Generalis Miniſter. Hæc concluſio probari poteſt in primis, quia ea fuit mens, & intentio Seraphici Patris noſtri Franciſci,vt conſtare facile poteſt,ex tota ipſius Regula, quæ conſtructa,& fabricata eſt, ſuper prædicto regimine Monarchiæ, quo contentus ad ſui Ordinis conſernationem nihil curauit amplius, quam, vt omnes eius filij, ſecta-

Multum fuiſſet expediẽs, q̃ in toto noſtro ſacro Ordine, nõ fuiſſet, niſi vnus dumtaxat Generalis Miniſter.

ſectatores, atque diſcipuli, ſub vno eſſent tantummodo capite Generali Miniſtro, eidemq. firmiter obedirent, & ab ipſius obedientia nunquam recederent, tanquam vnius, & eiuſdem corporis naturalis membra ſub vno capite. Hoc cum pluries repetitum habeatur in Regula, præcipue tamen habetur in 8. cap. vbi expreſſa, quæ ſequuntur, ponuntur verba: Vniuerſi Fratres vnum de Fratribus iſtius Religionis, teneantur ſemper habere Generalem Miniſtrum, & ſeruum totius fraternitatis, & ei teneantur firmiter obedire. Quibus & accedit, quod Seraphicus Pater noſter Franciſcus, hunc modum regiminis, ſiue principatus, non ex ſuo (vt dicitur) deſumpſit capite, quinvero id fecit ad inſtar, & exemplum atque imitationem Chriſti Domini & Seruatoris noſtri, ſuum inſtituendo Ordinem, ad formam illius, quod ſcriptum in Euangelio reperit, in quo, vt facile intuenti patebit, etiam conſtitutum fuit ſupradictum regimen Monachicum, dum Chriſtus Dominus D. Petrum totius ſuæ Eccleſiæ caput conſtituit, qui illam regeret, tamquam vnicus, generalis, atque vniuerſalis omniũ Paſtor, cui etiam omnes tenerentur obedire. Quod etiã Monarchiæ regimen, ad amuſſim hodie noſtra ſancta ſeruat Eccleſia, vt experientia conſtat, & multis probat Symancas, lib. ſuo de Catholicis inſtitution. tit. 45. nu. 9. agendo de Papa. Vbi etiam dicit, quod, cum Dei perfectiſſima ſint omnia opera, haudquaquam de eo fuerat credendum, quod dilectiſſimæ ſuæ ſponſæ, & Eccleſiæ ſanctæ, aliud quam Monarchicum regimen reliquiſſet, cum omnium aliorum ſit præſtantiſſimũ atque potiſſimum. Ex quibus omnibus, conſtare cuiuis facile poteſt, quàm fuiſſet expediens, quod in toto ſacro noſtro Minorum Ordine, idipſum ſeruaretur, & non fuiſſet niſi vnicus dũtaxat Generalis Miniſter, cumq. tres habeantur hodie Conuentualium, ſiue Clauſtralium vnus, Capuccinorum alter, alter etiam noſtrorum Obſeruantiũ, neſcio quidnam boni ex hac tam multiplici diuiſione ſperari poſſit. Faxit Deus Optimus Max. & Summi Pontificis prouidentia, vt hæc tandem omnia finem accipiant, reſq. omnes noſtri ſacri Ordinis, ſua ſumma pietate, & clementia, atque benignitate, bono aliquo medio ita diſponat, & ordinet, vt omnes ad optatam pacem & vnitatem reducamur, ac ſub vno capite totius Ordinis vnico Generali Miniſtro, ipſi in omnibus, atque per omnia (vti tenemur, & par eſt) inſeruiamus, & ſicuti omnium noſtrum, vnus eſt Deus, vna Fides, vnum Baptiſma, vna, eademq. Religio, vna dumtaxat totius Regulæ obligatio, ita etiam omnium noſtrum, ex tot, ac tam diuerſis partibus, Regnis, Regionibus, atque Prouincijs congregatis, vnum etiam ſit ouile, vnuſq. ſolummodo omnium Generalis Miniſter, & paſtor. Hactenus de iſto Articulo.

ARTICVLVS V.

Vtrum Generalis Miniſter, totius noſtri ſacri Ordinis Minorum, ſecundum noſtram Regulam, deberet eſſe perpetuus?

Huic Articulo reſpondetur, per ſequentem Concluſionem.

Generalis Miniſter noſtri ſacri Ordinis, iuxta Regulã debet eſſe perpetuus.

Concluſio.

GEneralis Miniſter, ſecundum noſtram Regulam, atque ex mente & intentione beatiſſimi Patris noſtri Franciſci, habebat eſſe perpetuus

tuus,nec alius ex vi eiuſdē Regulæ erat eligēdus, niſi p obitū,ſiue deceſsū, aut vero per promotionem , amotionem, ſiue priuationem ipſius . Huius concluſionis veritas conſtat ex verbis expreſſis eiuſdem Regulæ. Vbi poſtquam dictum fuit, quod vniuerſi Fratres, vnum de Fratribus iſtius Religionis teneantur ſemper habere Generalē Miniſtrum,& ſeruum totius Fraternitatis , & quod ei teneantur firmiter obedire , ſubditur, *quod eo decedente, electio ſucceſſoris, fiat à Miniſtris Prouincialibus, & Cuſtodibus, in cap. Pentecoſtes , &c.* Et paulo inferius dicitur , *quod ſi aliquo tempore appareret Vniuerſitati Miniſtrorum, Prouincialium , & Cuſtodum , prædictum Miniſtrum non eſſe ſufficientem ad ſeruitium , & communem vtilitatem Fratrum , teneantur prædicti Fratres , quibus electio data eſt, in nomine Domini alium ſibi eligere in cuſtodē* Ex quibus verbis plane conſtat,perpetuitas durationis officij Generalis Miniſtri, niſi in prædictis caſibus, obitus , ſiue deceſſus,promotionis, priuationis,vel amotionis , propter eius inſufficientiam , aut quippiam ſimile, de quo dicemus ſtatim . Quod in hac noſtra concluſione eſt dictum,per diuturni temporis ſpatium, in noſtro ſacro Ordine,vſu, & conſuetudine fuit practicatum & obſeruatum , vt ſupra diximus in primo Articulo,conſtatq. ſatis ex Chronicis , atque Monumentis noſtræ Religionis , à tempore Seraphici Patris noſtri Franciſci , cuius ſacer Ordo cæpit ab anno 1209. vſque ad annum 1517 . vbi in quodam generali Capitulo , Romæ celebrato ſub Leone X. contrarium fuit ſtatutum atque ordinatum , in Bulla dicta *Vnionis*, in qua inter alia,hoc habetur decretum, quod deinceps Generales Ordinis,non eſſent perpetui , ſed temporales, nempe ſexennij,ita vt cuiuſlibet Generalis Miniſtri ſexennio expleto , ipſo etiam facto, fuiſſet abſolutus à Generalatus officio , & pro tali ab omnibus haberetur, ſtatimq. eligeretur alius . Hæc ſunt, quæ ſtatuta ſunt ibidem , & quæ modo inuiolabiliter habentur in praxi . Cum hoc tamen ſtat, vt dictum eſt, quod ex vi ſupradictæ noſtræ Regulæ , atque ex mente , & intentione Seraphici Patris noſtri Franciſci,Generalis Miniſter noſtri ſacri Ordinis , debebat eſſe perpetuus , niſi in ſupradictis caſibus. An vero id fuiſſet expediens, nec ne? in Articulo ſequenti dicetur ſtatim .

ARTICVLVS VI.

Vtrum fuiſſet expediens , quod Generalis Miniſter noſtri ſacri Ordinis , atque in vniuerſum Religionum omnium Generales, eſſent perpetui ?

Nauar. cõm. 3.de Regul.ſu per c.nullam, 18.q. 2.nu.3. idē 2. lib.Conſil.de conſeſſ.& proprietatis.conſ. 1 nu.2. idem lib.3.Conſ.de ſtatu Monac. conſ.7. nu.8. Officiorum & Prælatorũ Religionũ perpetuitas laudatur , quãmaxime,& contrarium reprobatur .

DE hac difficultate , & quæſtione,quæ certe grauiſſima eſt, maximaq. conſideratione , & animaduerſione digna, agit Doctiſſimus Doctor Nauarr. in tribus ſuæ doctrinæ locis , vbi multis & efficaciſſimis rationibus comprobat,ſanctius , atque conuenientius facturum fuiſſe Religionibus cunctis, vt Prælati earumdem eſſent perpetui , quam temporales . Et addit , quod hæc mutatio , atque Prælatorum mutationis deſiderium , eſt nouum iuuenum quorũdam inuentum, eorum ſcilicet,qui per ambitionem, atque ſuperbiam alijs dominari ſemper volunt . Nam , inquit , dicta Prælatorum mutatio , aliquo licet reſpectu,Conuentibus videatur eſſe vtilis,ad ſeruanda temporalia , & ad euitanda aliqua mala & damna , quæ in præſentiarum non libet commemorare , aut de illis mentionem facere , quin vero placuit ſilentio præterire, alia tamen ratione ad id eſt multum damnoſa

nosa & nociua, & quoad spiritualia, pessima atque perniciosissima, cum per hoc eneruetur, atque minuatur auctoritas Prælatorum, & reuerentia Superiorum omnium, ad præmianda bona, & punienda & castiganda mala. Minuatur etiam charitas, obedientia, humilitas, & concordia subditorum, ad subeunda Superiorum præcepta, augeantur factiones, rixæ, discordiæ, murmurationes, adeo, vt nihil magis atque ardentius tractetur in Monasterijs, quam quomodo per fas, siue per nefas, ille, aut ille, hoc vel illo modo, vltimo triennij, aut sexénij anno, fiat Superior, siue Prælatus, qui suis fautoribus faueat, contradictoribus obsistat. Omnia, hæc dicit prædictus Doctor Nauarro, esse certissima, & absque vlla contradictione, licet ambitio, & dulcedo sensualitatis, persuaserint multis Regularibus, & Religiosis, melius esse regimen temporale, triennium, seu sexennium, inuentum à recentibus, quam perpetuum, vt per frequentes mutationes ipsi (alias ignari, atque indigni) aliquando forsan fiant Prælati. Quæ quidem omnia, atque illius fortissimæ rationes, spiritu, vt videtur, seruenti, & sapientia plenæ, quibus ad hæc in particulari probanda vtitur, adeo meum etiam pulsant animum, atque commouent, vt pro certo teneam ipsius opinionem, & sententiam esse verissimam, pro qua etiam sequentem statuo conclusionem.

Conclusio.

Multo melius, arq. conuenientius foret, quod generales Ministri nostri sacri Ordinis, omniumq. aliorũ Religionũ Prælati essent perpetui quam temporales.

Sententia, & opinio est Nauarri, & aliorum multorum, quod multo melius, atque conuenientius foret, vt Generalis Minister nostri sacri Ordinis, & omnes in vniuersum Generales Religionum omnium, essent perpetui, quam quod essent temporales, triennij, vel sexennij. Hanc conclusionem multis in locis tenet supradictus Nauarro, sed maxime *in cap. nullam*. 18. q. 2. *num.* 3. Et ad id probandum dicit in primis, quod per hanc Generalium, & aliorum Prælatorum continuam mutationem, multum diminuitur atque eneruatur ipsorum potestas in subditos, per potestatem in eosdem Monachos, siue Religiosos concessam. Pro quo inducit *cap. vsus.* 16. q. 2. quo continetur illud celebre, ac solemne dictum, nempe, ***Humanæ esse mentis illum timere, cuius iudicio, quis nunc erigitur, nunc deprimitur***. Ex quibus verbis colligit prædictus Nauarr. per supradictam Prælatorum Regularium mutationem, ac temporale gubernium, multum ipsorum auctoritatẽ eneruari, atque diminui, circa regendos, & gubernandos sibi subditos, cum in suis officijs, & administrationibus, ab eorum suffragijs dependeant, ipsorumq. gratiam, & beneuolentiam mendicare cogantur, vt iterum eligantur. Minuitur etiam (inquit) præterea, eorumdem subditorum reuerentia, & obedientia, cum propter hoc ijdem minus eos timeant, quia eisdem indigent. Hęc certe ratio cuilibet, vel mediocriter in Religionis rebus, & negotijs exercitato, videbitur aptissima atque efficacissima.

Nota valde mala, & dãna, quæ subsequũtur ex Prælatorum continua mutatione. Humanæ est mentis illum timere, cuius iudicio quis, nunc erigitur, nunc deprimitur.

Sed secundo probat idipsum, ex experientia, quæ rerum est omnium magistra, vt habetur *in cap. quoniam sit, de elect. lib. 6.* & ex ipsa inquit satis constat, ꝙ propter supradictam Prælatorum mutationem, innumera exoriantur in Religionibus spiritualia vitia, oritur enim in primis truculenta quædam ambitio, qua bona, aut forte maior Monachorum & Religiosorum pars ad Præfecturas anhelant, in semetipsis adimplentes illud, quod habetur *in cap. quorundam, de elect. lib. 6.* vbi dicitur, quod quorumdam Religiosorum oculos sic vitium ambitionis excæcauit, vt quasi suæ professionis immemores, qui contemptis honoribus, abiectis diuitijs, spretisq. delicijs, alterius ditioni proprium subiugarunt arbitrium, retro aspicientes ad aratrum,

Nota hoc valde pro Religiosis ambitiosis officiorum, & honorum.

crum manus miſſa, dum præcipitanter ruunt, in litigiorum anfractus, multis cauſarum ſtrepitibus ſemetipſos inuoluunt. Verba ſunt quidem nota u digniſſima. Oriuntur etiam (inquit Nauarr.) conuentiones interdum ſimoniacæ, quibus alij alijs ſuum auxilium & fauorem, futuris temporibus promittunt, quo in præſenti ſibi faueant, contra illud quod habetur *in cap. quam pio. 1. quæſt. 2. & cap. vlt. de pactis*, vbi acriter eiuſmodi pacta & conuentiones reprehenduntur. Hinc præterea eneruatio totius Regularis diſciplinæ initium ſumit, dum Prælati ſuffragatoribus ſuis, fauores, honores, indulgentias, licentias, atque impunitates promittunt, quinvero & dant. Item & quædam ſubornatio perpetua, peſtilensq. colluſio, qua alij ſibi, alij alijs, in fine triennij, ſiue ſexennij, aliorum procurant vota, & ſuffragia contra innumera capitula, & Iuris canonici decreta, huiuſmodi ſubornationibus, & colluſionibus obuiantia, quæ habentur *in cap. 1. & toto tit. de colluſione detег. & in cap. ſeriis, de teſt. & in clem. 2. eodē tit.* & ſæpe alibi. Hinc etiam (inquit) prodeunt factiones, & diſſidia, interdum irreconciliabilia, quæ impediunt cultum Auctoris pacis, qui non colitur niſi tempore pacis, ac in cordibus pacificis, vt habetur *in Clem. dudum, de ſepult.* Inſuper & ſuſurrationes, murmurationes, & detractiones fere continuæ, dum alij aliorum, veros, aut etiam falſos defectus, & vitia, tam naturæ, quam morum detegunt, & interdum augēt, aut etiā falſos imponunt, quo factionis contrariæ perſonarum, opinionem bonam tollant, aut ſaltem minuant, inſtar illius, quod habetur *in cap. inter verba. 11. q. 3.* Ad hæc, & è contrario nonnunquā quædam pax, & concordia ficta & mala, commendatio etiam & laudatio immodica, & quandoq. falſa, qua ſuorum amicorū, atq; ſuæ factionis perſonas extollunt, & in cælum vſque efferunt & eleuant contra omnem Religioſam modeſtiam, quinvero & cōtra omnē prorſus rationem. His omnibus (inquit dictus Nauar.) accedit in adminiſtrationibus, & gubernationibus ſpiritualibus, & temporalibus, quibus Prælati, & Superiores, à ſibi ſubditis eorum gratiam, atque beneuolentiam mendicare coguntur, ſublatio & eneruatio auctoritatis corrigendi illos, aut aliquid præcipiendi, quod ſit contra eorum voluntātem, contra illud, quod habetur *in cap. cum inter. de conſuet.* Quod adeo verum eſſe dicit, vt feratur, electos raro, aut ſaltem eo anno quo eliguntur, nullum eorum, qui ſibi ſuffragati ſunt, in gratiam ſuorum ſuffragiorum, caſtigare, aut eis ingratum aliquod præcipere audere; quin vero nec ipſis aduerſarijs ſuis vllo modo diſplicere, prouidentes, quod elapſo tempore ſui triennalis, ſiue temporalis officij, in ipſorum manus incident ipſi. Tandem vltimo ait, quod ex dicta temporali adminiſtratione, & gubernatione exoriri ſolet, interdum, inclementia, atque crudelitas maxima Prælatorum, vltra quam credi poſſit, ad puniendos, corrigendos, & quandoq. etiam inquietandos eos, qui in dictis electionibus vllo modo ſibi fuerunt aduerſati, & occaſione oblata, vel quæſita, ad eijciendos & relegandos, in alia monaſteria, & nonnunquam in carcerem conijciendos, voceq. actiua & paſſiua priuandos, præſertim ſi per ſtatuta liceat; aliquorum etiam regimen de amicorum cōſenſu, in aliud nouum triennium prorogādo. Ad quod propoſitum inquit, in quadam Religione ſe vidiſſe, quoſdam religioſos benemeritos, eo quod contradicturi cuidam electioni videbantur, longe ad aliqua negotia fuiſſe miſſos, in alia Monaſteria pro pœnitentia agenda & interdum relegatos, voce actiua, & quandoq; paſſiua priuatos, & multa alia quæ referre in præſentiarum non libet. Quibus ſuum propoſitum, atque intentum probat pleniſſime,

quæ

quæ quidem Nauarri argumẽta desumpta ab experientia, in ijs rebus quam maximi sunt ponderis, atque momenti.

Nota hoc valde, quod ex cõmuni consensu Patrũ, & fundatorum omnium Religionũ, Prælati generales semper fuerũt perpetui.

Sed præterea ad id probandum, alia, neque minus forti atque efficaci prædictus Doctor vtitur ratione, desumpta à facto atque ab exemplo sanctorum antiquorum Patrum, Basilij, Augustini, Benedicti, Bernardi, Dominici, & Seraphici Patris nostri Francisci, qui vt videre licebit in ipsorum Regulis neque quidẽ sine ratione, & consideratione magna, statuerunt, & decreuerunt, vt suarum Religionum Prælati, sed maxime Generales, essent perpetui, non vero temporales, quod & inuiolabiliter per multorum annorum centurias, in dictis Religionibus obseruatum fuit, quando Prælati Regulares (quod dici potest absque cuiuspiam iniuria) erant sanctiores, atque meliores, quam nunc sint. Si igitur (inquit Nauar.) Religionum omnium Patriarchis & fundatoribus prædicta institutio vtilior, atque commodior visa fuit, subditorum quieti & paci, ac corũ spirituali regimini, atq. ita id instituerunt, & decreuerunt, non esse conueniens videtur ab eorum antiqua, & originaria institutione discedere, nouisq. inuentis quorumdam iuuenum Religiones omnes in dies inquietare, expostulando, & petendo à Summis Pontificibus noua quotidie priuilegia, & statuendo, atque determinando, quod Prælati Generales non sint perpetui, sed temporales. Ad hoc etiam probandum adducit exemplum Tyberij Cæsaris, qui vt refert Suetonius Tranquillus in ipsius vita, raro, aut nunquam, rectores Prouinciarum mutabat, quia experimento didicerat, quam esset Reipublicæ conueniens Magistratuum perpetuitas. Sed hæc, & multa alia ibidem contenta, quæ ad hoc propositum dici possent, breuitatis gratia facio missa. Hoc tamen dicere non præteribo, quod in supradicto lib. 3. Consiliorum, de statu Monachorum, cons. 7. in fine, vt huic rei, quæstioni, ac difficultati vltimam manum imponeret, dixit prædictus Nauarro: *Supradicta omnia*, inquit, *testor, atque testificor, vt annosus testis, & consultor, ad quem innumerorum peccatorum, tam symoniæ, quam ambitionis, superbiæ, factionum, discordiarum, & murmurationum, cognitio frequentissima, tum per Confessarios, tum per ipsosmet Prælatos, & subditos, pro medicina contra scrupulos quærenda, peruenit. Testor, inquam, quod si absque scandalo possem, antiquum statum perpetuorum Prælatorum restituerem, quem Sancti Patres Basylius, Augustinus, Benedictus, Bernardus, & etiam Dominicus, & Sanctus ipse Franciscus instituerunt, seruatis ad vnguem Canonibus, quibus Prælati sua munere abutentes, deponerentur, & ejicerentur, & sine vlla negligentia castigarentur.* Verba sunt certe ista notatu dignissima, vtpote Doctoris sapientissimi atq. doctissimi, simulq. religiosissimi, qui etiam dicit ibidẽ, quod licet ex eo quod Prælati Generales sint perpetui, aliqua interdum suboriantur, aut suboriri possint inconuenientia, nempe tyrannis, mala administratio, & gubernatio, aut dissipatio bonorum temporalium, in eis quorum Monasteria, & Conuentus, hereditates, & prædia, reddituſq. annuos habent, hæc omnia, & multa alia mala, & damna, etiamsi interdum suboriantur, supradictorum malorum, atque damnorum comparatione, adeo esse videntur minima, & parua, vt de eis nullatenus sit curandum, cum iuxta communem regulam, & habetur *in cap. 1. dist. 18.* ex duobus malis minus sit eligendum, aut etiam tolerandum. Hæc supradictus Nauarro, quæ de isto Articulo dicta sufficiant, non propterea damnando Summorum Pontificum Consilia & Bullas, dum statuerunt contrarium, & Prælatos esse triennales, aut biennales.

Nota hoc valde.

Ex duobus malis minus est eligendum.

QVÆ-

QVAESTIO VII.

De Generali Ministro, quantum spectat ad ipsius iurisdictionem, auctoritatem, & potestatem in sibi subditos, in qua ponuntur plura, in quibus nihil possunt Ministri Generales, & quæ solum Summo Pontifici sunt reseruata, in duodecim Articulos diuisa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Quam habeat auctoritatem, & potestatem in suos subditos, Generalis Minister, in nostro sacro Ordine?

Generalis Minister sacræ nostræ Religionis ex vi sui officij Patriarchis, seu Primatibus assimilatur, & comparatur.

PRo huius Articuli intelligentia præmitto, quod nostra sacra Minorum Fratrum Religio, ad instar Catholicæ Romanæ Ecclesiæ constructa, & fabricata, ex vi Regulæ, vnum dumtaxat habere debet Generalem Ministrum, & seruum huius totius Fraternitatis, Summo Romano Pont. immediate subiectum, qui & iure optimo Primatibus, siue Patriarchis assimilatur, & comparatur. Sicut enim Primas, qui solo nomine à Patriarcha differt, vt dixit Anacletus *in cap. Prouincia. 99. dist.* est, & dicitur ille, qui alicui præest nationi, in qua plures sunt Episcopi, qui sunt quasi Prælati Prouinciales, sic & in nostro nunc sacro Ordine, Generalis Minister omni nostræ præest nationi, siue Religioni, in qua sunt etiam plures quasi Episcopi & Prælati Prouinciales, qui communi vocabulo Ministri, Prouinciales dicuntur, immediate illi subditi, atque subiecti. Quos omnes, vt dictum est supra, statutis temporibus ad Capitula generalia conuocat, eo fere modo, quo & & ad Concilia, Patriarchæ, & Primates, suæ nationis Episcopos quandoque conuocare solent. Hac ratione Generalis prædictus, cũ recipitur prima vice, in nostris Cõuentibus, à tota cõmunitate recipitur ad modũ cuiusdam Patriarchæ cum cruce, cantantes, Salue sancte Pater, & deducitur ad Ecclesiam ante Altare maximum, ad quod post decantatam orationem, accedunt omnes Fratres illius, benedictionem recepturi, cum magna solemnitate. Est igitur supradictorum Generalium Ministrorum iurisdictio, auctoritas, atque potestas, in sibi subditos, perquam simillima iurisdictioni, auctoritati, & potestati quam habent supradicti Patriarchæ, & Primates, in omni sua natione, & hoc est certissimum, atque constitutissimum, quamuis, vt credo, non ita bene & plene ab omnibus, vti par erat, intellectum. Sed quidquid de hoc sit, Doctores Iurisperiti, qui hac de re tractant, & agunt de Prælatorum Regularium iurisdictione, eorum scilicet, qui iurisdictionem habent, vel dicitur, Episcopalem, vel quasi Episcopalem, quales sunt Generales Ministri supradicti, & etiam Prouinciales, vt suo loco dicemus, vnanimiter concedunt, & possunt ipsi circa sibi subditos, omnia ea in quibus à Iure non sunt prohibiti, & quæ Archiepiscopi, & Episcopi de iure possunt circa Clericos illis subditos. Hoc tenet expresse Panorm. ab omnibus receptus, & circa hoc à nemine reprobatus, de mente Federici, & Benedicti, *in cap. ipsi clerici, de iudicys. §. de adulteriys. num. 6.* Et Syluester *verbo, dispensatio, q. 14. & q. 20.* vbi & enumerat plures casus, in quibus Abbates,

Generalis Minister de Iure communi, cum sit verus, atque legitimus Prælatus, & ita supremus, potest in sibi subditos omnia, in quibus specialiter non est prohibitus, & quæ Archiepiscopi, & Episcopi in clericos sibi subditos.

Digitized by Google

bares, & Religioſorum Prælati, etiam inferiores, cum ſibi ſubditis poſſunt diſpenſare, de quibus dicemus poſtea in particulari, ac etiam de alijs, in quibus diſpenſare ſunt prohibiti, vnde quo iuriſdictio, auctoritas, atque poteſtas, ſupradicti Generalis Miniſtri in ſibi ſubditos, ſummatim in iſto Articulo, ac præ manibus habeatur, ſequentes ſtatuo concluſiones.

Prima Concluſio.

Generalis Miniſter iure cõmuni ordinario, naturali, diuino, & humano, habet in ſuos ſubditos iuriſdictionẽ, q̃ Archiepiſcopi, & Epiſcopi in ſuos, in quibus non ſunt prohibiti.

GEneralis Miniſter, iure communi ordinario, naturali, diuino, atq; humano, in ſuos ſubditos omnem illam auctoritatem, atque poteſtatem habet, quam Archiepiſcopi, & Epiſcopi in ſuos, & generaliter circa illos diſpenſare poteſt, in omnibus illis caſibus, in quibus iure non eſt prohibitus. Hæc concluſio procedit vel maxime præſupponendo, ſecundum multorum probabilem opinionem, quod Monachatus, ſiue Monachiſmus eſt de iure diuino, & iure etiam diuino ſtatutum, vt in Religionibus, & Religioſorum Ordinibus, proprij ſint Prælati ex eiſdem aſſumpti, ad eoſdem regendos, & gubernandos. Qua de re, plura diximus in præcedenti Tomo quæſt. 13. Articulo 4. vbi, vt credo, luculenter oſtendimus, atque móſtrauimus, quod Religioſorum ſubiectio ad ſuos Prælatos, eſt de iure diuino, & non ſolum de Papali humano, quo præſuppoſito tamquam certo, certiſſima etiam eſt noſtra ſuprapoſita concluſio. Sed eſto, ſi id non ita foret, quinvero Prælatorum Regularium poteſtas, ortum, atque originem haberet dumtaxat, à Iure Papali humano, adhuc certiſſimum eſt, quod ſupradicti Prælati Regulares, iuriſdictionem Epiſcopalem, vel quaſi Epiſcopalem habentes, quales ſunt Generales, & Prouinciales, poſſunt in ſuos ſubditos, quidquid Archiepiſcopi, & Epiſcopi in ſuos, poſtquam eiſdem in iuriſdictione ſunt quaſi æquales, aut ſaltem quãmaxime illis aſſimilantur. Vnde ſicut dicti Archiepiſcopi, & Epiſcopi, ſi non fuiſſent prohibiti, & nulla fuiſſet eis facta prohitio à iure, vel Summo Pontifice, aut ab Eccleſia, poſſent in ſuis Diæceſibus, Archiepiſcopatibus, & Epiſcopatibus, quidquid poteſt Summus Pontifex in tota Eccleſia, vt expreſſe tenent doctiſſimi Patres, Frater Franciſcus de Victoria in Relectione de poteſtate Papæ, & Eccleſiæ, quæſt. 2. num. 28. & Soto in 4. diſt. 27. quæſt. 1. Art. 4. ita & Prælati Regulares ſupradicti, Generales, ſiue Prouinciales, cum ſint quaſi æquales, aut ſaltem ſimiles, prædictis Archiepiſcopis, & Epiſcopis in poteſtate & iuriſdictione, poſſent (ſi non fuiſſent prohibiti) circa ſuos ſubditos, omnia ea, quæ & ipſe Summus Pontifex in tota Eccleſia, & hoc eſt certũ. Sed tamen multa ſunt in Iure, Archiepiſcopis, & Epiſcopis prohibita, & ſolummodo Romano Põtifici reſeruata, quæ & eodem, ſiue potiori Iure, prohibita etiam ſunt, Prælatis Regularibus, de quibus dicemus in hoc, & ſequentibus Articulis. Supradicta omnia ſunt iuri communi conſona, atque conformia, & ei quod expreſſe habetur diffinitum, *in cap nullam. 18. quæſt. 2.* Vbi Pelagius Papa agendo de poteſtate Prælatorum Regularium, aſſeueranter dixit, *Quod tota poteſtas Monachorum ad Abbatem pertinet*. Super quæ verba Nauarr. in Commentario ad dictum cap. num. 4. notandam eſſe dicit illam particulam, ſiue dictionem, *totam*, per quam, ſuo videri inſinuatur, daturq. intelligi, plenitudo poteſtatis, ſeu vniuerſalis poteſtas, quam de Iure communi ſupradicti Abbates, & Prælati Regulares habent circa ſuos ſubditos, tam quoad temporalia, quam quoad ſpiritualia, prout in eodem *dicto cap. nullam*, latius continetur. Sed ne cuipiam nominis æquiuocatio, anſam & occaſionem forſan præbeat erran-

Nota hoc valde pro auctoritate Prælatorũ Regularium.

Digitized by Google

errandi, aduerto, quod in dicto capitulo, atque decreto Pelagij, non cõprehenduntur omnes in vniuersum Abbates locales, sed solummodo Abbates maiores, qui iurisdictionem Episcopalem, vel quasi Episcopalem habent, quales erant olim, suntq. multi hodie, in Ordine, & Religione sancti Benedicti, qui à Regibus præsentantur, atq. à Summo Pontifice præficiuntur, & approbantur. Neque est eadem ratio de alijs Abbatibus minoribus, atque inferioribus, qui subduntur alijs Prouincialibus, siue Generalibus, quod dico, vt ne quis eorum existimet, tantam se habere auctoritatem, potestatem, & iurisdictionem erga sibi subditos, quantam habent alij Abbates maiores, Prouinciales, siue Generales. Hæc incidenter sint dicta, nam hac de re plura sumus dicturi infra, quando agemus de auctoritate, potestate, & iurisdictione Prælatorum omnium localium, siue Conuentualium. Et tandem aduerto, quod quando Syluester in Summa, *verbo, dispensatio. quæst. 20.* dicit, Abbates dispensare non posse, nisi in certis quibusdam casibus, quos ibi ponit, id intelligendum est, de illis Abbatibus supradictis particularibus olim, qui erant Episcopis subiecti, atque de alijs Prælatis localibus, non habentibus iurisdictionem Episcopalem, vel quasi Episcopalem, vt expresse tenet Panorm. *in dicto cap. nisi clerici. de iudicijs.* non vero de alijs. Quo præmisso atque præsupposito, sit secunda conclusio.

Nota, quibus Prælatis conueniat hæc omnimoda potestas.

Secunda Conclusio.

Multa sunt de iure communi, prohibita Archiepiscopis, & Episcopis, & consequenter proinde, Prælatis Regularibus, tam Generalibus, quam Prouincialibus, quæ iure postea speciali, atque ex priuilegio, ex Summorum Pontificum benignitate, concessa sunt supradictis Prælatis Regularibus, in quibus auctoritate Apostolica cum sibi subditis, specialiter possunt dispensare. Hæc conclusio non aliter posset, aut deberet probari, quam referendo, & adducendo supradicta specialia priuilegia: sed quia hæc multa sunt, & circa multos, varios, atque differentes casus, quos longum esset nimis velle in præsentiarum recensere, nec oportet, vt omnia simul inuoluantur, & confundantur, suo proprio loco dicentur infra, cum agemus in generali, atq. in particulari, de supradictorum Prælatorum Regularium iurisdictione, auctoritate & potestate, ad dispensandum cum sibi subditis, in certis quibusdam particularibus casibus. Hæc pro nunc de isto Articulo dicta, sufficiant.

Multa sunt iure communi prohibita Archiepiscopis, & Episcopis, & consequenter supradictis Prælatis Regularibus, nisi ex priuilegio speciali.

ARTICVLVS II.

Vtrum Minister Generalis, in nostro sacro Minorum Ordine, circa sibi subditos, possit aliquid in rebus, & causis spectantibus ad Fidem?

PRo huius Articuli, atque sequentium intelligentia, aduertere oportet, id quod, & præcedenti Tomo quæst. 13. Art. culo 7. & in libro nostro Ordinis iudiciarij, quæst. 2. Articulo 8. luculenter ostendimus, Summum Pontificem iure optimo limitare potuisse, atque restringere, in certis quibusdam casibus, prædictorum Archiepiscoporum, & Episcoporum, & consequenter Prælatorum omnium Regularium iurisdictionem, fuisseq. prædictorum omnium auctoritatem, & potestatem ex se restringibilem,

Summus Pont. iure optimo potuit restringere, & limitare Archiepiscoporum, & Episcoporum, & Prælatorum Regularium iurisdictionẽ, id quod & effectum est de facto,

id quod & effectum fuit de facto. Reperiuntur enim in iure, vt satis constat, plures causæ, & casus, in quibus supradicti, nihil omnino possunt, nullamq. habent auctoritatem, & potestatem, eo quod sunt soli Romano Pontifici reseruati. Quod adeo verum est, vt eorum multi non veniant intelligendi in generali mandato, siue concessione, sed requiritur licentia, & facultas specialis, iuxta id quod habetur in Iure, *in cap. huic soli Sedi. 17. dist. & cap. quod translationem, de officio delegati, & cap. licet in tantum, de translat. Episcop.* Supradicti casus ex corpore Iuris decerpti, summatim ac breuiter complectuntur, & referuntur à Syluestro in sua Summa, *verbo casus, quæst. 17.* vbi & dicit eos esse num. 50. quorum omnium primus est quæcumque causa, siue quæstio pertinens ad Fidem, atque ad Sacramenta, de quo solummodo casu agendum est in præsenti Articulo. De reliquis autem dicemus postea per ordinem, in subsequentibus Articulis. Quando igitur in præsentiarum quæritur, Verum Generalis Minister, in nostro sacro Minorum Ordine, circa sibi subditos, possit aliquid in rebus, & causis spectantibus, & pertinentibus ad Fidem? vt cum distinctione, & claritate habeatur, quod tenendum est, difficultati propositæ, respondetur per sequentes Conclusiones.

In generali cõcessione non veniunt intelligendi casus enormes, & qui specialiter sũt Summo Pontif. reseruati.

Prima Conclusio.

CErtissimum est, & omni dubio procul, quod de Iure communi loquendo, quæcumque quæstio, siue causa, spectans, atq. pertinens ad Fidem, est Summo Pontifici reseruata, ab ipso tantummodo decidenda, atque determinanda, & idem intelligendum est de causis spectantibus ad Sacramenta. Hæc conclusio habetur expressa *in cap. quoties. 24. q. 1.* vbi dicitur, *quod quotiescunque ratio fidei ventilatur, eius decisio ad Romanam Ecclesiam defertur.* Idem colligitur *ex cap. Frater noster. 16. quæst. 1. & cap. præceptis. dist. 12. & cap. conuenior. 23. quæst. vlt. & cap. 2. dist. 80.* Sed intelligendum hoc est, quantum ad determinationem iudicialem, non vero quantum ad ventilationem doctrinalem, prout eleganter notat, & aduertit glossa in dicto cap. *quoties*, dicens, quod aliud est quæstionem de Fide motam terminare (quod nulli præterquam Romanæ Sedi permittitur) aliud vero, ipsam sine diffinitione ventilare, quod Patriarchæ, & Primates facere possunt, sicut & fecerunt hi, qui in dicto cap. Innocentium Primum consuluerunt, in quodam Concilio Mileuitano. Sed missa hæc facientes, quia non sunt præsentis propositi, operæpretium est sciamus, quid sit dicendum, circa absolutionem à culpa, siue circa peccata in Fidem commissa? de quo fit secunda conclusio.

Certissimũ est, quod de iure cõmuni loquẽdo, quæcumq. causa pertinẽs ad fidem, & ad sacramenta, est Summo Pont. reseruata.

Nota hoc valde, de differentia, quæ versatur inter determinationem iudicialem, & doctrinalem causarum Fidei.

Secunda Conclusio.

Certissimum etiam est, quod de iure communi loquendo, etiam absolutio ab hæresis crimine, est Summo Pontifici reseruata. Hæc conclusio habetur expressa in multis Iuribus, sed specialiter in Bulla Cœnæ Domini, quæ singulis annis promulgatur, Romæ de nouo, in die supradicto Cœnæ Domini, quæ quidem Bulla, vt inquit Magister Soto in 4. dist. 22. quæst. 2. Articulo 3. conclusione 5. promulgari cœpit tempore Martini Quinti, circa annum Domini 1420. quo tempore Bœmorum hæreses in Concilio Constantiensi fuerunt damnatæ. Cuius etiam meminerunt Paulus Secundus, & Sixtus Quartus in peculiaribus suis Extrauagantibus, sed postmodum Leo Decimus eandem auxit, aduersus Martinum Luthe-

Absolutio etiã ab hæresis crimine, de Iure est Summo Põtif. reseruata.

Quo tempore cœpit prædicari Bulla Cœnæ Domini.

Digitized by Google

Lucherum, quod & deinde fecerunt Paulus Tertius, Paulus etiam Quartus, & omnes alij Summi Pontifices, qui poſtmodum eoſdem ſunt ſubſecuti. Cuius quidem Bullæ, primus caſus eſt hæreſis. Et omnes ibidem hæretici excommunicantur, cuiuſcunque nominis, ſexus, & conditionis extiterint, ipſorumq. fautores, defenſores, atque receptatores, ea ratione, qua ſunt hæretici, atque eiuſdem excommunicationis cenſura, & ipſius abſolutio ſoli Romano Pontifici reſeruatur. Sed intelligendum hoc eſt, de hæreſi vocali, verbo, facto, ſiue ſcripto exterius prolata, & publicata, vt notat, & aduertit idem Soto, vbi ſupra, & Caietanus, *verbo hæreſis*, Videatur etiam hac de re, Enriquez in 1. Tomo lib. 3. de Sacramento Pœnitentiæ cap. 16. num. 2. & Doctores innumeri, qui ibidem ab ipſo citantur.

Difficultas. An Generalis Miniſter abſoluere poſſit ab hæreſis crimine.

Sola igitur modo difficultas eſt, de abſolutione ab hæreſis occulto crimine, ſeu ab hæreſi occulta, & mentali, An hæc etiam ſit quoad abſolutionem, Summo Pontifici reſeruata, & an Generalis Miniſter, ſibi ſubditos ab ea vllo modo poſſit abſoluere? Et ratio dubitandi eſt, nam in Concil. Trid. ſeſſ. 24. de reformat. cap. 6. facultas conceditur Epiſcopis abſoluendi ab huiuſmodi hæreſis occulto crimine, licet in foro conſcientiæ tantum, & dicitur, quod ipſis, non vero eorum Vicarijs, idipſum ſit permiſſum. Vnde cum prædictus Generalis Miniſter, & Religionum Prælati, Epiſcopalem, vel quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem habentes (vt in præcedenti Articulo diximus) Epiſcopis ſint quammaxime ſimiles in iuriſdictione circa ſibi ſubditos, non modica quidem inſurgit dubitandi ratio, An idipſum ſuorũ ſubditorum reſpectu, per ſeipſos facere poſſint, & abſoluere ſibi ſubditos religioſos, à prædicto hæreſis crimine occulto, ſicut iuxta opinionem multorum, id facere poſſunt Epiſcopi ſupradicti, ex dicto decreto Conc. Trid. Propter hanc fortiſſimam rationem, multi grauiſſimi Doctores partem tenent affirmatiuam, fundati in doctrina Panorm. *in cap. at ſi clerici. de iudicijs. §. de adulteryo. num.* 18. qui ſecutus Benedictum, & Fredericum, conſtanter, atque affirmanter dicit, quod quidquid conceditur Epiſcopis, pertinens ad poteſtatem iuriſdictionis, conceditur etiam prædictis Prælatis Regularibus, circa ſibi ſubditos, ex eo quod in eo caſu, ſunt quaſi Epiſcopi, & iuriſdictionem habent quaſi Epiſcopalem, quod expreſſe dicit *gloſſa in clem. 1. de rebus Eccleſiæ non alienandis, verbo, proprij Prælati*, citans ad idem *cap. Abbates, cum gloſſa de priuilegijs. lib. 6. verbo, quaſi Epiſcopalem*, vbi inquit, loquendo de illis, *quod cum Epiſcopalem iuriſdictionem non habeant, quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem eis dicuntur habere* id quod & in ſimili alio caſu, atque propoſito, expreſſe tenet Nauar. in ſuo Manual. cap. 12. num. 75.

Prima opinio, aſſerentiũ Prælatos Regulares abſoluere poſſe ſibi ſubditos ab hæreſis occulto crimine.

Secũda opinio, aſſerens Prælatos Regulares nõ poſſe abſoluere ſibi ſubditos abꝫ hæreſis occulto crimine.

Sed Pater Frater Emmanuel Rodriguez tomo 1. qq. Regular. quæſt. 20. Articulo 10. dicit, quod quamuis verum ſit, quod in dicto Conc. Tridentino, facultas concedatur ſupradictis Epiſcopis, abſoluendi in foro conſcientiæ, ab hæreſis occulto crimine, non proinde conſequitur, Prælatos Regulares, Epiſcopalem, vel quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem habentes, eandem habere, quia (inquit) Epiſcopi, vltra id quod Epiſcopi ſunt, habent modò titulum, & officium Inquiſitorum, quinvero, & ſunt hæreticæ prauitatis Inquiſitores, quod non habent prædicti Prælati Regulares, reſpectu ſuorum ſubditorum (licet olim illud habuerint) ac proinde non ſequitur: Prælati Regulares habent iuriſdictionem Epiſcopalem, vel quaſi Epiſcopalem, erga ſibi ſubditos: ergo poſſunt idipſum facere, quod Epiſcopi erga ſuos, & conſequenter, eoſdem abſoluere à cri-

à crimine hæresis occulto. Non (inquit) valet hæc consequentia, quia Episcopi vltra iurisdictionem ordinariam Episcopalem, ratione suæ dignitatis eisdem concessam, habent annexum munus, & officium Inquisitorum, vt dictum est.

Sed hæc sententia, & argumenti solutio, non alijs placet, tum quia officium prædictorum Inquisitorum, quoad hæresis crimen, multo tempore ante dictum Concilium Tridentinum, eisdem Episcopis fuit sublatum, sicut & Prælatis Regularibus, qui & ante ipsum, illud etiam habuerunt: ex quo ad id muneris, speciales Inquisitores hodie sunt electi, instituti, & destinati: tum etiam quia dicta concessio, de qua in præsentiarum est sermo, non fuit facta eisdem, qua ratione sunt, aut esse dicuntur hæreticæ prauitatis Inquisitores, nec de hoc vlla mentio fit ibidem, sed qua ratione sunt Episcopi, & ordinarij Prælati, & Episcopalem habent iurisdictionem. Cum igitur in hoc (vt dictum est) Prælati Regulares, Generales, & Prouinciales, Episcopis sint perquam similes, & circa sibi subditos, Episcopalem, vel quasi Episcopalem in Iure dicantur iurisdictionem habere, vt iam omnes communiter Doctores sine discrimine, & absque delectu concedunt, neque subditi Religiosi peioris esse debeant conditionis, quam Clerici, aut cæteri seculares, dicendum perinde profecto videtur, si Episcopi id facere possunt, quod eadem sit ratio de illis, & de Episcopis, quoad facultatem absoluendi sibi subditos, in foro conscientiæ tantum, à prædicto, hæresis occulto crimine. Præterquamquod si Inquisitorum officium ad hoc aliquid facere videbatur, etiam ipsi olim Prælati Regulares de iure antiquo, seu potius ex speciali priuilegio, quinvero ex innumeris priuilegijs, respectu suorum subditorũ, erant hæreticæ prauitatis Inquisitores, & cognoscebãt de hæresis ab ipsis cõmisso occulto crimine, vt constare facile potest ex nostri Ordinis Monumentis, vbi ad hoc multa habentur priuilegia, quæ breuitatis causa facio nulla, quia iam sunt reuocata, & non in vsu, sed reseruntur à Collectore Priuilegiorum, *verbo*, *Inquisitores*, quibus Regulares eximebantur à iurisdictione Inquisitorum, præcipiebaturque stricte, vt de nullis eorum causis, ad Fidem spectantibus, cognoscerent, sed omnes suis proprijs remitterent Prælatis, & Superioribus. Neque solum olim supradicti Prælati Generales, & Prouinciales respectu suorum subditorum erant Inquisitores, verumetiam & Inquisitores creabant atque constituebant, Fratres sibi subditos, vt expresse constat *ex glossa, & Clementina nolentes, de hæreticis*, & ex his quæ late tradit Sylvester, *verbo*, *hæresis. 2. quæst. 1.* vbi agit de antiqua Inquisitorum institutione. Ex quibus omnibus, alijsq. breuitatis causas omissis, satis colligitur, quod allata solutio supradicti Patris Fratris Emmanuel Rodriguez, ad argumentum prædictum, parum, aut nihil valeat, & subinde, quod, si vera est illorum opinio, quæ tenet, iuxta supradictum Concilij Tridentini præscriptum, atque decretum, Episcopos in foro conscientiæ ab hæresis crimine occulto, posse absoluere, id etiam perinde facere possunt supradicti Prælati Regulares, erga sibi subditos, cum etiam, vt dictum est, non sint, aut esse debeant Regulares subditi, peioris conditionis, quam Clerici, aut alij læculares. Nec valet dicere, vt respondet supradictus Pater Emmanuel Rodriguez, quod non sunt peioris conditionis, postquã ipsi Regulares, possunt se submittere iurisdictioni Episcoporum, renunciando priuilegium suæ exemptionis, quod habent, quoad hoc, vt ab eisdem absoluantur, nam non est cur Religiosi in has redigantur angustias, mendicentq.

Prælati nostri fuerunt Ordinis olim, respectu suorum subditorũ erant Inquisitores, sed hodie eiusmodi facultas est sibi sublata.

ab alijs

ab alijs, quod per seipsos possunt præstare, & gloriam, & honorem, quem ex Summorum Pontificum clementia, & benignitate habent, sine ratione, & causa, absque necessitate, & sufficienti fundamento alijs velint dare. Vnde pro supradictæ difficultatis resolutione, sequentem statuo conclusionem.

Tertia Conclusio.

Si vera est opinio quæ tenet, Episcopos ab hæresis crimine occulto in foro conscientiæ; etiam nunc posse absoluere, idem etiã Prælati Regulares facere poterãt erga sibi subditos.

Sententia est multorum grauissimorum DD. quod si vera est opinio, quæ tenet, Episcopos ab hæresis crimine occulto, iuxta præscriptum, atque decretum supradicti Concilij, in foro conscientiæ posse absoluere, practicariq. nunc potest; eadem ratione, id ipsum facere poterunt, circa sibi subditos, Ministri Generales, & Prouinciales, Episcopalem, vel quasi Episcopalem habentes iurisdictionem. Hæc conclusio statuitur in primis probabiliter, non ex mea propria, sententia & opinione sed aliorum, sub correctione sacrosanctæ Matris Ecclesiæ, & cuiuslibet melius sentientis. Cuius veritas fundatur in omnibus supradictis. Quibus de nouo nihil addendum occurrit, præterquam, quod Pius V. Pont. Max. circa hoc etiam dicitur statuisse, in quodam suo Motu proprio, expedito anno 1561. qui incipit, *Romanus Pontifex*, cuius meminit Parasellus in suo Priuilegiorum libro, fol. 127. vbi inquit, *Quod vt ne Fratres Ordinis Prædicatorum, peioris conditionis, quam clerici, aut seculares existant, concedit illorum Prælatis, pro sibi subditis, omnem illam auctoritatem, quam Conc. Triden. sess. 24. cap. 6. in foro conscientiæ, concedit Episcopis, pro sibi subditis, tam absoluendi quam dispensandi, &c.* quod valde facit ad propositam conclusionem comprobandam, nam omnes Ordines fruuntur ea concessione per viam cõmunicationis. Neque dictis obstat, vt quidã dicunt, quod in decreto supradicto, nulla fit mentio, neque in generali, neque in speciali, de supradictis Prælatis Regularibus, Episcopalem, vel quasi Episcopalem iurisdictionem habentibus, fit autem expressa mentio de Episcopis, ex quo videtur, iurisdictionem, alias ab ipsis sublatam, quoad hoc, vt suos diœcesanos ab hæresis crimine possent absoluere, per dictum decretum eisdem fuisse restitutam: non autem concessam, Prælatis Regularibus supradictis, quoad absoluendos sibi subditos ab eodem hæresis occulto crimine. Hoc, inquam, nihil obstat, neque, vt credo, opus fuit, quod illud expresse dixisset Concilium, cum expresso vno satis manifeste colligatur & aliud; de similibus enim, vt dicitur, simile est iudicium, & quoad conscientiæ forum, taciti, & expressi eadem est omnino ratio. Neque hoc nouum est in dicto Concilio, quinvero multa decreta habentur in ipso, expressa de Episcopis, quibus ob similitudinem rationis, vtuntur, atque vti possunt Prælati Regulares, Episcopalem, vel quasi Episcopalem iurisdictionem habentes, quamuis ibi non dicatur expresse, dummodo alias non sint prohibiti, quod est valde notandum, atque memoriæ commendandum. Sed adnotare oportet, quod ratio & causa, ob quam in supradicta conclusione, vsi sumus prædicta conditionali particula, *si*, & quasi dubitantes diximus, *Si vera est opinio*, &c. ea est, quia modo post præfatum Concilij Trid. decretum, quotannis promulgatur Bulla Cœnæ Domini, per cuius processum, hæresis crimen etiam occultissimum, vtcumque commissum, expresse Summo Pontifici reseruatur, & ex concessione solummodo concedi-

Nota hoc valde pro ratione dubitãdi, quod prædicta dicuntur conditionaliter.

tur atque committitur hæreticæ pranitatis Inquisitoribus. Ex quo videtur supradictam facultatem, concessam prædictis Episcopis, in dicto decreto, à Concilio, & secundum opinionem, atque sententiam nimis probabilem iam dictam, Prælatis Regularibus, Episcopalem, vel quasi Epis-

Digitized by Google

ſcopalem iuriſdictionem habentibus,circa ſibi ſubditos, per dictam Bullam Cœnæ, ipſiusq. annualem promulgationem,eſſe iam omnino reuocatam, demptam,atque ſublatam; & quod nunc neutri,neque Epiſcopi,neque Prælati Regulares, à dicto hæreſis crimine occulto, quempiam (etiam in foro conſcientiæ)poſſunt abſoluere.

Difficultas: An decretũ Cõcil. Trid. quo conceditur Epiſcopis, poſſe ſibi ſubditos in foro conſcientiæ abſoluere ab hæreſis crimine occulto, reuocatũ ſit p annualem publicationem Bullæ Cœnæ Domini.

Sed hæc difficultas maior eſt,& quæ ampliori indiget diſputatione,& diſcuſſione, de qua duas eſſe video in Scholis,ſolemnes Doctorum opiniones. Doctiſſimus Doctor Nauar. in ſuo Manua.cap.27.nu.272.dicto 15. tenet, & dicit, quod nullus præter Papam,aut ſine eius ſpeciali commiſſione, poteſt nunc abſoluere ab hæreſis crimine,etiã occultiſſimo, & cenſura ei annexa, quia Papa eam ſibi quotannis reſeruat in Bulla Cœnæ Domini, quamuis Conc.Trid.ſeſſ.24.cap.6. concedat Epiſcopis, vt per ſemetipſos in ſuo Epiſcopatu,poſſint abſoluere ſuos ſubditos ab occulta hæreſi. Addit præterea, quod licet poſſit contendi, quod non ſit derogatum, quoad hoc illis, per Bullam Cœnæ, tamen Gregorius XIII. & Pius V. adeo id expreſſe declararunt, vt etiam Summo Pœnitentiario,negauerint illam facultatem, niſi cum certis quibuſdam modificationibus, ſine quibus,neque ipſe abſoluit ſine maxima cauſa,neque ille dum vixit,abſoluebat,etiam cũ illa. Verba ſunt expreſſa ſupradicti Doctoris Nauarri,in rebus Romanæ Curiæ callentiſſimi, atque doctiſſimi. Quæ quidem verba nimis faciunt dubiam,ſententiam illam, quæ dicit, poſſe nunc prædictos Epiſcopos, abſoluere in foro conſcientiæ, ab hæreſis occulto crimine, cum facultas ſibi conceſſa per dictum Concilium,per ſupradictam Bullam, & annualem ipſius promulgationem ſublata ſibi videatur. Propterea igitur vſi ſumus conditionali particula prædicta, *Si vera eſt opinio, &c.*

Prima opinio. Nota hoc valde,pro nõ abſoluendis caſibus contentis in Bulla Cœnæ Domini.

Secũda opinio.

Sed contrariam ſententiam tenet doctiſſimus Pater Angles, Epiſcopus Boſſenſis in 4. quæſt. de Confeſſione, art.5. difficultate 6. loquendo de Epiſcopis, nam de Prælatis Regularibus nihil omnino ibidem dicit. Cui etiam loquendo de eiſdem Epiſcopis, non vero de dictis Prælatis Regularibus, ſubſcribit P. F. Emmanuel Rodriguez loco ſupra citato,tom.1.qq. Regular. quæſt. 10. art.10. tenens per publicationem, atque proceſſum Bullæ Cœnæ Domini, nullatenus prædictam auctoritatem, & facultatem, abſoluendi ab hæreſis occulto crimine, in foro conſcientiæ, ſupradictis Epiſcopis fuiſſe ſublatam. Id quod & probat ex auctoritate doctiſſimi Patris Enriquez Societatis Ieſu,in primo ſuo Tomo de Sacramentis, agendo de Sacramento Pœnitentiæ lib.3. cap. 14. num. 7. vbi expreſſe dicit, poſſe etiam nunc Epiſcopos in foro conſcientiæ,abſoluere ab hæreſis crimine occulto, neque prædictam ſuam auctoritatem, & poteſtatem ſublatam, ſiue abrogatam ſibi fuiſſe per Bullam Cœnæ Domini. Quod & dicit tenuiſſe olim, innumeros Salmanticenſis Academiæ Doctores, Theologos, atque Iuriſperitos, nempe Magiſtros Penna, Medina,Gallo,ex Prædicatorum familia, & Doctores Moya, & Solis Cathedraticos primarios Iuris Canonici, & Ciuilis, multoſq. Epiſcopos, ſcilicet D. Sanctium Epiſcopum Segoruienſem, D. Grierrerum Epiſcopum Granatenſem, & Dominum Blancum Archiepiſcopum Compoſtellanum, & refertur etiam, quod Illuſtriſſimus, atque Reuerendiſſimus Dominus Cardinalis Carrafa, nomine Congregationis Cardinalium, idipſum reſcripſit ad Dominum Chriſtophorum Vela, Archiepiſcopum Burgenſem, quinvero & declaratum id fuiſſe olim in Synodo Toletana anno 1583. præſidente in ea Illuſtriſſimo, ac Reuerendiſſimo D.Cardinale Quiroga Archiepiſcopo Toletano. Cuius poſitionis ratio in promptu eſt, nam (inquiunt) Concil.

Nota ſententiã quorundam aſſerẽtium, poſſe Epiſcopos abſoluere ab hæreſes occulto crimine.

Trident.

Trident. reſtituit per ſupradicta verba, atque concedere viſum eſt Epiſcopis ſupradictis, iuriſdictionem ab eiſdem ſublatam, quam habebant olim de Iure communi canonico, atque diuino (ſecundum quoſdam) ſibi conuenientem, circa ſuos ſubditos, ad continuendum ipſos à quibuſcumque dilectis, caſibus, & cenſuris, quamuis ſubordinatam, & reſtringibilem à Papa, (vt ſupra diximus) quo fit, vt ipſi Epiſcopi, iure canonico atque diuino, niſi expreſſe limitentur, poſſunt facere pro ſibi ſubditis, quidquid & Summus Pontifex poteſt in tota Eccleſia. Cum igitur, inquiunt, ſupradictum decretum Concilij Trid. in hoc, ſit lex correctoria, quæ reſtituit Epiſcopis, quod ab ipſis fuerat ablatum, reducendo ipſorum iuriſdictionem ad terminos iuris communis antiqui, non poſſe videtur huiuſmodi decretũ abrogari ſeu derogari, per generalia verba, & annualem ſupradictæ Bullæ Cœnæ Domini promulgationem, niſi de eo in illa expreſſa mentio fiat, vt loquendo de ſimilibus Conſtitutionibus & decretis, tenent communiter innumeri Doctores Iuriſperiti, Molina lib. 3. de primog. c. 4. nu. 25. Gutierr. de iuramento confirmatorio, c. 51. nu. 8. Couar. lib. 3. variar. reſol. c. 6. nu. 4. qui dicunt, quod in omnibus Conſtitutionibus, quæ cõmuniter à Sede Apoſtolica emanant, quando aliquod Concilij decretũ derogatur, ſeu limitatur, expreſſa fit de ipſo mentio, ac dicitur, quod talis cauſa, ſiue caſus Sedi Apoſtolicæ reſeruatur, non obſtante prædicto Concilio: quod cum non habeatur in dicta Bulla Cœnæ Domini, dicendum videtur (inquiunt predicti Auctores) quod Epiſcopi, etiam modo, in foro conſcientiæ, à dicto hæreſis crimine occulto poſſunt abſoluere, non obſtante annuali Bullæ Cœnę Domini publicatione. Sed an id poſitum nunc ſit in conſuetudine, & communiter obſeruetur in praxi, & Epiſcopi hoc faciant etiam nunc, vtentes ſuo priuilegio, & munere, omnino latet me. Et hac in re nolo ego iudicem agere, contentus dixiſſe atque attuliſſe, quæ circa hoc dubium verſantur opiniones, & communiter dicuntur à Doctoribus.

Sed ex ſuppoſitione, quod id ita ſit, atque ita communiter practicetur, practicariq. poſſit, inſurgit modo difficultas, An Prælati Regulares prædicti, Generales, & Prouinciales, poſſint idipſum ſimiliter facere, circa ſibi ſubditos? Nec minima quidem eſt, quinvero magna ratio dubitandi. Nam pro vna parte videtur, quod ſic, ex eo, quod ipſi etiam, vt diximus, iuriſdictionem habent circa ſibi ſubditos, Epiſcopalem, aut quaſi Epiſcopalem. Sic enim nominantur in Iure, & à Doctoribus communiter, & iuxta communem Regulam, de ſimilibus ſimile eſt iudiciũ. Et præterea, quia ſecundum probabilem ſuperius poſitam opinionem, ipſi etiam Prælati Regulares, reſpectu ſuorum ſubditorum, ſunt vere Prælati, & conſequenter auctoritatem habent à iure diuino, & non ſolum ex priuilegio Papali, humano. Quo fit, vt circa ſibi ſubditos, eodem iure poſſint, quidquid & Epiſcopi ſupra ſuos, imo vero & quidquid Summus Pontifex in tota Eccleſia, in quibus non ſunt expreſſe prohibiti. Hæc ſunt, quæ pro hac parte faciunt.

Difficultas. An ſit abrogatum pradictum decretum, quo ad Prælatos Regulares ſpectat.

Sed pro alia in contrarium facit, quod eiuſmodi Prælatorum Regularium iuriſdictio, circa ſibi ſubditos, quod ſit de iure diuino, quamuis quorumdam ſit probabilis opinio, non tamen ab omnibus recepta vnanimiter, neque deſunt, qui dicant, non ſibi competere eiuſmodi iuriſdictionem, niſi ſolũmodo ex iure Papali humano, atq. ex ſpeciali priuilegio, ſeu priuilegijs, Ordinibus, & eorum Prælatis conceſſis, ad regendum, & gubernandum ſibi ſubditos. Ex quo conſequenter dicendum videtur, quod eorum facultas, atque poteſtas, quaſi Epiſcopalis, quãuis ſtando in ſupradicto decreto Cõc.

Trid. extenderetur,extendiq. poſſet per ſimilitudinem, ſiue identitatem rationis,ad abſoluendum ſibi ſubditos in foro conſcientiæ,ab hæreſis crimine occulto,eo modo,quo ſecundum ta[illegible]rum Patrum, atque DD.opinionem, id poſſe facere Epiſcopos diximus, [illegible]men per dictam Bullam Cœnæ,eſſe eiſdem Prælatis Regularibus ſublatam, præſertim ſi ea ſibi competat ex ſolo priuilegio,cum in dicta Bulla,omnia talia priuilegia abrogétur, & derogentur, quæ quidem ratio non currit in ſupradictis Epiſcopis, vt probe notat,& aduertit ſupradictus Henricus Enriquez, loco ſupra citato in gloſſa. Quo fit, vt non cum eadem conſtantia,atque ita aſſeueranter, dicere poſſimus nunc,quod Prælati Regulares virtute ſupradicti Conc. Trid. poſt promulgationem ſupradictæ Bullæ Cœnæ, ſibi ſubditos in foro conſcientiæ,ab hæreſis crimine poſſint abſoluere, eo modo quo Epiſcopi idipſum facere poſſunt, in caſu quo vera ſit prædicta opinio. Nam Epiſcoporum facultas non videtur ſublata,cum ſit diuina, & competat ſibi de iure diuino, abſque contradictione, regularium vero Prælatorum facultas, non ita certo ſit diuina, aut de Iure diuino illis competens, ſed ſolummodo ex Papali humano, & ex ſpeciali priuilegio; cui quidem priuilegio per dictam Bullam, ipſiuſq. proceſſum derogari videtur, cum expreſſe ibidem omnia talia priuilegia reuocentur, non tamen ſupradictum Concilij Tridentini decretum,per ſupradicta,cum de eo non fiat expreſſa mentio,& reuocatio. Hæc omnia referre, ac dicere libuit,vt harum opinionum aliqualis habeatur notitia, ſub cenſura & correctione ſacroſanctæ Matris Eccleſiæ, & cuiuſlibet melius ſentientis. De reliquo nolo ego hac in re iudicem agere, teneat quilibet quod probabile magis ſibi viſum fuerit.

Nota hoc valde pro Prælatis Regularibus circa ſibi ſubditos.

Multa alia à Doctoribus hic ſolent dubia adduci, An ſcilicet Prælati Regulares,Generalis & Prouinciales, ſaltem hoc poſſint facere ex aliquo ſpeciali priuilegio, & etiam, an Epiſcopi, in caſu quo id ſint facturi,alicui perſonæ committere poſſint? & an per Bullam Cruciatæ, ab hæreſis crimine occulto, in foro conſcientiæ quiſpiam poſſit abſolui? ſed ne iſte Articulus nimium excreſcat, hæc omnia fuſius dicenda reſeruantur ſequentibus Articulis.

ARTICVLVS III.

Vtrum aliqua fuerint olim ſpecialia priuilegia, quibus Religionum Prælati, ſed præſertim Miniſter Generalis, Ordinis Minorum, & Prouinciales, ab hæreſis crimine occulto, Fratres ſibi ſubditos, in foro conſcientiæ poſſent abſoluere, & an hæc ſint reuocata hodie per Bullam,quæ dicitur,Cœna Domini?

HVcuſque diximus, quæ dicenda fuerunt viſa, ſtando in iure communi, atque etiam in ſupradicto decreto Conc.Tridentini facto pro Epiſcopis, quæ certa ſunt, determinantes, quæ vero dubia, ſub dubio, & opinione etiam relinquentes: & loquendo de priuilegijs, quæ interdum Religionibus conceduntur, ad abſoluendum à caſibus Papæ reſeruatis, ſupereſt modo,vt dicamus quid dicendū ſit,loquendo de priuilegijs particularibus, quibus olim conceſſa fuit facultas prædictis Prælatis Regularibus, Generalibus & Prouincialibus,abſoluendi ſibi ſubditos,etiā à caſibus contentis

Digitized by Google

tentis in Bulla Cœnæ Domini,quorum vnus,ac primus eſt hæreſis,vt dictum eſt,in præcedenti Articulo.Et quidem quammaxima differentia eſt,inter vna & alia priuilegia . Nam licet ſint aliquæ Bullæ Apoſtolicæ , ſeu Breuia auctoritatem concedentia,vt Fratres ipſorum virtute,ab omnibus caſibus Papæ reſeruatis poſſint abſolui , non perinde,aut eorum virtute,abſolui poſſunt,à caſibus contentis in Bulla Cœnæ Domini.Nam ex communi omnium reſolutione, huiuſmodi caſus,adeo ſunt notabiles , & atroces , vt in generali conceſſione , minime videantur comprehendi,niſi de eis expreſſa mentio fiat. Quod & ſpecialiter verum habet in crimine hæreſis, vt ſupra diximus,*per cap. hinc ſoli ſedi. diſt.17. Et cap. quod translationem de officio legati* , & *cap. ſedes de reſc. ip.* ad quod etiã facit lex,*ita apud Labeonem. §. ait prætor. ff. de iniuriis*.Sed tamen quando aliqua breuia,ſiue priuilegia expreſſe cõcedunt, vt per ea quipiam poſſint abſolui, etiam à caſibus contentis in Bulla Cœnæ Domini,noua dubitandi ratio inſurgit,an talia priuilegia reuocentur , ſeu reuocari videantur,per eandem Bullam Cœnæ Domini,quæ quotannis prædicatur,& promulgatur, cum noua reſeruatione prædictorum caſuum , & maximis cenſuris,contra abſoluentes ab eis,ponendo clauſulam reuocationis , quorumcumque priuilegiorum expreſſe, ac dicendo, non obſtantibus priuilegijs,&c.etiam Ordinibus Mendicantibus conceſſis,& alijs ſufficientibus Derogatorijs . Et vt ad caſum,de quo quæritur in præſenti Articulo, deueniamus,eſt notandum,quod Sixtus IV. vt habetur in Monumentis Ordinis,explicando,& declarando quaſdam litteras,Clement.IV. quibus conceſſerat Miniſtris,Vicarijs , & Cuſtodibus Fratrum Minorum,facultatem, abſoluendi,ac diſpenſandi cum Fratribus eiuſdem Ordinis,&c. niſi talia perpetraſſent crimina, propter quæ eſſent merito ad Sedem Apoſtolicam deſtinandi,declarauit, *dumtaxat eſſe ad Sedem Apoſtolicam merito deſtinandos, Hæreticos,relapſos, & Sciſmaticos, & qui litteras Apoſtolicas falſificaſſent , aut ad infideles prohibita detuliſſent,ſed in reliquis omnibus . etiam ſymonia prauitate irretitis,poſſe per illos,quibus huius conceditur , abſolutionis , & diſpenſationis beneficium intra caſuum exigentiam impertiri* . Quæ quidem conceſſio maxima fuit. Nam per eam videbatur,poſſe Prælatos Regulares , abſoluere ſibi ſubditos Hæreticos, maxime occultos, in foro conſcientiæ, ſi non eſſent hæretici, relapſi,aut Sciſmatici, aut contenti in caſibus ibidem expreſſis . Sed difficultas modo eſt,An dicta priuilegia expirauerint,aut ſint reuocata per Bullam, quæ dicitur Cœnæ Domini: Collector Priuilegiorum Mendicantium, de ſupradicta conceſſione agens, in compendio,dicit eſſe aduertendum, atque quammaxime notandum,quod dicta conceſſio,per mortem concedentis expiraſſe videtur, & idem eſſe dicendum de omnibus Conſtitutionibus tangentibus prædictum proceſſum Bullæ Cœnæ Domini , cum quolibet anno proceſſus ille cenſurarum, de nouo promulgetur,cum noua reſeruatione prædictorum caſuum, & maximis cenſuris,contra abſoluentes, vt dictum eſt,ponendo ibi expreſſe , reuocationem priuilegiorum,&c.Vnde ait, quod tempore primi Capituli Generaliſſimi , conſultus ſuper hoc , Reuerendiſſ. Cardin.Alexand.qui & Præpoſitus appellatur , reſpondit Reuer. Patri bonæ memoriæ,Fr. Martiali Boulier,tunc temporis Generali, Vicario, Fratrũ Minorum Vltramontanorum, dicens,quod Prælati noſtri non poterant abſoluere Fratres ſuos, non ſolum ab illis quatuor caſibus contentis, ſeu exceptis in Mari magno,ſed neque ab aliquo alio,in Bulla Cœnæ Dñi contento,& quod illa conceſſio , vel declaratio Sixti IV. contenta in dicto Mari magno , potuit valere in ipſius vita, quia licet ipſe etiam faceret proceſſum quolibet anno, tamen ſemper intendebat excipere Fratres , prout ipſe conceſ-

Nota circa caſus contẽtos in Bulla Cœnæ Domini, quã magnaverletur differentia inter eos,& alios cõmuniter Sedi Apoſtolicæ reſeruatos .

In Generali cõceſſione, nõ cõprehenduntur caſus particulares , & enormes,niſi de eis ſpecialis mentio fiat.

Apponitur ratio dubitandi.

Nota valde priuilegia olim conceſſa, pro abſoluendis caſibus contentis in Bulla Cœnæ Domini.

Difficultas.

Opinio Collectoris Priuilegiorum .

Collector in Compẽdio verbo abſolutio ordinaria quoad Fratres §.13.

Trid. extenderetur, extendiq. posset per similitudinem, siue identitatem rationis, ad absoluendum sibi subditos in foro conscientiæ, ab hæresis crimine occulto, eo modo, quo secundum tam [illegible]um Patrum, atque DD. opinionem, id posse facere Episcopos diximus, licet tamen per dictam Bullam Cœnæ, esse eisdem Prælatis Regularibus sublatam, præsertim si ea sibi competat ex solo priuilegio, cum in dicta Bulla, omnia talia priuilegia abrogétur, & derogentur, quæ quidem ratio non currit in supradictis Episcopis, vt probe notat, & aduertit supradictus Henricus Enriquez, loco supra citato in gloss. 9. Quo fit, vt non cum eadem constantia, atque ita asseueranter, dicere possimus nunc, quod Prælati Regulares virtute supradicti Conc. Trid. post promulgationem supradictæ Bullæ Cœnæ, sibi subditos in foro conscientiæ, ab hæresis crimine possint absoluere, eo modo quo Episcopi idipsum facere possunt, in casu quo vera sit prædicta opinio. Nam Episcoporum facultas non videtur sublata, cum sit diuina, & competat sibi de iure diuino, absque contradictione, regularium vero Prælatorum facultas, non ita certo sit diuina, aut de Iure diuino illis competens, sed solummodo ex Papali humano, & ex speciali priuilegio; cui quidem priuilegio per dictam Bullam, ipsiusq. processum derogari videtur, cum expresse ibidem omnia talia priuilegia reuocentur, non tamen supradictum Concilij Tridentini decretum, per supradicta, cum de eo non fiat expressa mentio, & reuocatio. Hæc omnia referre, ac dicere libuit, vt harum opinionum aliqualis habeatur notitia, sub censura & correctione sacrosanctæ Matris Ecclesiæ, & cuiuslibet melius sentientis. De reliquo nolo ego hac in re iudicem agere, teneat quilibet quod probabile magis sibi visum fuerit.

Nota hoc valde pro Prælatis Regularibus circa sibi subditos.

Multa alia à Doctoribus hic solent dubia adduci, An scilicet Prælati Regulares, Generalis & Prouinciales, saltem hoc possint facere ex aliquo speciali priuilegio, & etiam, an Episcopi, in casu quo id sint facturi, alicui personæ committere possint? & an per Bullam Cruciatæ, ab hæresis crimine occulto, in foro conscientiæ quispiam possit absolui? sed ne iste Articulus nimium excrescat, hæc omnia fusius dicenda reseruantur sequentibus Articulis.

ARTICVLVS III.

Vtrum aliqua fuerint olim specialia priuilegia, quibus Religionum Prælati, sed præsertim Minister Generalis, Ordinis Minorum, & Prouinciales, ab hæresis crimine occulto, Fratres sibi subditos, in foro conscientiæ possent absoluere, & an hæc sint reuocata hodie per Bullam, quæ dicitur, Cœnæ Domini?

HAcusque diximus, quæ dicenda fuerunt visa, stando in iure communi, atque etiam in supradicto decreto Conc. Tridentini facto pro Episcopis, quæ certa sunt, determinantes, quæ vero dubia, sub dubio, & opinione etiam relinquentes: & loquendo de priuilegijs, quæ interdum Religionibus conceduntur, ad absoluendum à casibus Papæ reseruatis, superest modo, vt dicamus quid dicendũ sit, loquendo de priuilegijs particularibus, quibus olim concessa fuit facultas prædictis Prælatis Regularibus, Generalibus & Prouincialibus, absoluendi sibi subditos, etiã à casibus contentis

by Google

rentis in Bulla Cœnæ Domini, quorum vnus, ac primus eſt hæreſis, vt dictum eſt, in præcedenti Articulo. Et quidem quammaxima differentia eſt, inter vna & alia priuilegia. Nam licet ſint aliquæ Bullæ Apoſtolicæ, ſeu Breuia auctoritatem concedentia, vt Fratres ipſorum virtute, ab omnibus caſibus Papæ reſeruatis poſſint abſolui, non perinde, aut eorum virtute, abſolui poſſunt, à caſibus contentis in Bulla Cœnæ Domini. Nam ex communi omnium reſolutione, huiuſmodi caſus, adeo ſunt notabiles, & atroces, vt in generali conceſſione, minime videantur comprehendi, niſi de eis expreſſa mentio fiat. Quod & ſpecialiter verum habet in crimine hæreſis, vt ſupra diximus, *per cap huius ſcis ſedi. diſt. 17. Et cap. quod translationem de officio legati, & cap. ſedes de reſc. ip.* ad quod etiã facit lex, *ita apud Labeonem. §. ait prætor. ff. de iniuriis.* Sed tamen quando aliqua breuia, ſiue priuilegia expreſſe tõcedunt, vt per ea quipiam poſſint abſolui, etiam à caſibus contentis in Bulla Cœnæ Domini, noua dubitandi ratio inſurgit, an talia priuilegia reuocentur, ſeu reuocari videantur, per eandem Bullam Cœnæ Domini, quæ quotannis prædicatur, & promulgatur, cum noua reſeruatione prædictorum caſuum, & maximis cenſuris, contra abſoluentes ab eis, ponendo clauſulam reuocationis, quorumcumque priuilegiorum expreſſe, ac dicendo, non obſtantibus priuilegijs, &c. etiam Ordinibus Mendicantibus conceſſis, & alijs ſufficientibus Derogatorijs. Et vt ad caſum, de quo quæritur in præſenti Articulo, deueniamus, eſt notandum, quod Sixtus IV. vt habetur in Monumentis Ordinis, explicando, & declarando quaſdam litteras, Clement. IV. quibus conceſſerat Miniſtris, Vicarijs, & Cuſtodibus Fratrum Minorum, facultatem, abſoluendi, ac diſpenſandi cum Fratribus eiuſdem Ordinis, &c. niſi talia perpetraſſent crimina, propter quæ eſſent merito ad Sedem Apoſtolicam deſtinandi, declarauit, *dumtaxat eſſe ad Sedem Apoſtolicam mittendos, Hæreticos, relapſos, & Scismaticos, & qui litteras Apoſtolicas falſificaſſent, aut ad infideles prohibita detuliſſent, ſed in reliquis omnibus, etiam ſymonia prauitate irretitis, poſſe per illos, quibus huius conceditur, abſolutionis, & diſpenſationis beneficium iuxta caſuum exigentiam impertiri.* Quæ quidem conceſſio maxima fuit. Nam per eam videbatur, poſſe Prælatos Regulares, abſoluere ſibi ſubditos Hæreticos, maxime occultos, in foro conſcientiæ, ſi non eſſent hæretici, reapſi, aut Sciſmatici, aut contenti in caſibus ibidem expreſſis. Sed difficultas modo eſt, An dicta priuilegia expirauerint, aut ſint reuocata per Bullam, quæ dicitur Cœnæ Domini? Collector Priuilegiorum Mendicantium, de ſupradicta conceſſione agens, in compendio, dicit eſſe aduertendum, atque quammaxime notandum, quod dicta conceſſio, per mortem concedentis expiraſſe videtur, & idem eſſe dicendum de omnibus Conſtitutionibus tangentibus prædictum proceſſum Bullæ Cœnæ Domini, cum quolibet anno proceſſus ille cenſurarum, de nouo promulgetur, cum noua reſeruatione prædictorum caſuum, & maximis cenſuris, contra abſoluentes, vt dictum eſt, ponendo ibi expreſſe, reuocationem priuilegiorum, &c. Vnde ait, quod tempore primi Capituli Generaliſſimi, conſultus ſuper hoc, Reuerendiſſ. Cardin. Alexand. qui & Præpoſitus appellatur, reſpondit Reuer. Patri bonæ memoriæ, Fr. Martiali Boulier, tunc temporis Generali, Vicario, Fratrũ Minorum Vltramontanorum, dicens, quod Prælati noſtri non poterant abſoluere Fratres ſuos, non ſolum ab illis quatuor caſibus contentis, ſeu exceptis in Mari magno, ſed neque ab aliquo alio, in Bulla Cœnæ Dñi contento, & quod illa conceſſio, vel declaratio Sixti IV. contenta in dicto Mari magno, potuit valere in ipſius vita, quia licet ipſe etiam faceret proceſſum quolibet anno, tamen ſemper intendebat excipere Fratres, prout ipſe conceſ-

Nota circa caſus contẽtos in Bulla Cœnæ Domini, quã magnaverletur differentia inter eos, & alios cõmunite sedi Apoſtolicæ reſeruatos.

In Generali cõceſſione, nõ cõprehenduntur caſus particulares, & enormes, niſi de eis ſpecialis mentio fiat.

Apponitur ratio dubitandi.

Nota valde de priuilegijs olim conceſſis pro abſoluendis caſibus contentis in Bulla Cœnæ Domini.

Difficultas.

Opinio Collectoris Priuilegiorum.

Collector in Compẽdio verbo abſolutio ordinaria quoad Fratres §. 13.

concesserat,nisi in dictis quatuor casibus.Addit Collector:propterea Reuerendiss P.Generalis prouideat,vel faciẽdo ipse cum alijs Generalibus aliorum Ordinum,quod ponatur semper in Bulla Cœnæ Domini, exceptio Religiosorum,quoad Fratres suos, vel præcipiat,vt quolibet anno Procurator Ordinis , seu Commissarius Curiæ,transacta die Iouis sancti , post promulgationem dictarum censurarum , facultatem obtineat, absoluendi ab illis casibus , omnes Fratres, & alias personas,super quas Prælati nostri auctoritatem habent,scilicet Moniales, Tertiarios vtriusque sexus, oblatos , famulos,& domesticos,&c. Hæc supradictus Collector. Quibus verbis insinuare videtur, etiam ea priuilegia,quibus facultas Prælatis conceditur absoluendi sibi subditos à casibus contentis in Bulla Cœnæ Domini,derogata esse,& reuocata, & quotannis derogari, & reuocari per annualem prædicationem, seu promulgationem,eiusdem Bullæ Cœnæ Domini;nam quotiescumque promulgatur, omnia priuilegia , etiam de ipsa specialem mentionem facientia, derogantur,ac vt inutilia,aut nullius prorsus valoris declarantur .

Opinio Patris Fratris Emmanuel Rodrig.

Sed contrariam omnino sententiam tenet,P.F.Emman. Rodriguez, Tom. 1. qq. Regular.q.20.art.9. quam, & probare contendit, multis & efficacissimis rationibus,atque in primis dicit,eandem sententiam tenuisse, doctissimum Doctorem Morgobejo, Primarium sacrorum Canonum Cathredaticum, in illustri olim Vniuersitate Conimbricensi,& Canonicum Doctoralẽ Ecclesiæ Cathedralis Salmanticensis , in inclita postea Salmanticensi Academia, sacrorum canonum Prælectorem , qui legens, ac videns supradicti Collectoris explicationem , dixit duram eam nimis sibi videri, & quod ex ipsa, plura sequi videbantur absurda,atque inconuenientia, quæ quidem supradictus P.latissime prosequitur.Sed ego ipsa in præsentiarũ paucis perstringam:ex eisq. rationes,& argumẽta afferam, quibus ipse vtitur,ad probandam suam sententiam prædictam,nempe , quod priuilegia, quibus specialiter conceditur,vt per ipsa quispiam possit absolui,etiam à casibus contentis in Bulla Cœnæ Domini,non reuocantur, neque reuocata esse censentur, per annualem promulgationem, quæ quotannis fit,eiusdem Bullæ Cœnæ Domini .

Nota quod voluntas Principis debet esse perpetua constans firma , & immobilis.

Primo, quia,vt habetur in iure, voluntas Principum debet esse constans, atq; perpetua,firma,atque immobilis,&,vt ipsi dicunt, vt lapis angularis, & polus in cælo.Facit ad hoc, *cap. imputari, de fide instrument. & Clement. vnica,de renunciatione in principio* . vbi habetur , *quod illusio,& variatio in personis Ecclesiasticis, maxime sunt vitanda, atque etiam in laicis*, vt habetur,*in cap.quod semel.& cap.decet.de reg. iur. lib.6.* Facit,& ad hoc,*l.vbi repugnantia. ff. de reg. iuris.* & multa alia, quæ breuitatis causa referre omitto : sed , inquit, si priuilegia specialia , quibus facultas conceditur absoluendi , etiam à casibus contentis in Bulla Cœnæ Domini,quotannis reuocarentur per annualem prædicationem, seu promulgationem, eiusdem Bullæ Cœnæ Domini,iam voluntas summorũ Pontificum,non omnino esse videretur constans, & firma, & redoleret inconstantiam , mutabilitatem, atque repugnantiam, quæ omnia sunt prorsus aliena, à tam magnis, & Sanctissimis Principibus,atque Pontificibus: ergo nullatenus id est dicendũ, aut credendum; nec vllo modo fit vero simile, quod aliquis summus Pont. per talem promulgationem, reuocare intendat, quod sui antecessores, forsan eodem anno concesserunt, absq. expressa talium concessionum facta mentione .

Secundo , prædictus Emmanuel probare contendit id ipsum , ex facto quorumdam summorum Pontificum, qui proprijs suis temporibus, facere volen-

ólentes ſupradictam Bullæ Cœnæ Domini promulgationem, expreſſe appoſuerunt clauſulam reuocatoriam, quorumcumque aliorum Priuilegiorum, etiam ſpecialiter conceſſorum, ad abſoluendum expreſſe de caſibus contentis in eadem Bulla Cœnæ Domini. Alij vero è contrario, non id ipſũ fecerunt, aut appoſuerunt huiuſmodi clauſulam, quin vero expreſſe prælicta ſpecialia priuilegia exceperunt, vt & fecit Sixtus V. in ſua Bulla Cœnæ Domini, publicata anno Domini 1586. Pontificatus ſui anno 1. in cuius fine habetur poſt alia. *Niſi in eis etiam caſus, præſentibus litteris expreſſi comprehendantur.* Quam eandem exceptionem, fecit etiam Clemens VIII. in dia ſua Bulla Cœnæ, publicata, anno Domini. 1593. Vbi etiam in fine, poſt liorum Priuilegiorum reuocationem, appoſuit ſequentia verba, *niſi in eis etiam caſus præſentibus litteris expreſſi comprehendantur* Ex quibus verbis exceptiuis, manifeſte, vt videtur, colligitur, noluiſſe prædictos ſummos Pontifices, in generali ſua omnium priuilegiorum reuocatione, quæ fit quotannis, quotieſcunque promulgatur Bulla Cœnæ Domini, comprehendi, & derogari priuilegia ſpecialiter, & expreſſe prædictos caſus concedentia, & continenia. Nec dictis, inquit, obſtat, quod aliqui ſummi Pontif. in alijs ſuis Bullis, ſupradictorũ ve: borum, nullam prorſus faciunt mentionẽ, nam dici poteſt, quod ideo eorum non meminerunt, quia ſibi fuit viſum, cenſeri debere expreſſa, quamuis de facto non exprimerentur, cum taciti, & expreſſi idem it iudicium. Quin vero addit prædictus Emmanuel, quod ſicuti in generali Conceſſione aliquorum priuilegiorum, non comprehenduntur, nec centur comprehendi, caſus contenti in Bulla Cœnæ Domini, niſi priuilegia ipſa, de eis expreſſam atque ſpecialem faciant mentionem, ita etiam ieque in generali reuocatione, reuocata cenſeri debent priuilegia, quibus idem caſus expreſſe, & ſpecialiter ſunt conceſſi, cum reuocatio, res ſit odioſa, & ſtricti iuris, ac proinde ſtricte, & non ample ſit interpretanda. Quod & ex eo confirmatur, nam quando ſummi Pontif. id facere volunt, illud expreſſe dicunt, ſicut, & quando concedunt facultatem abſoluendi à quocumque caſu ſedi Apoſtolicæ reſeruato, ſi id volunt intelligi, etiam de caſibus contentis in Bulla Cœnæ Domini, non id quidem prætermittunt, quinvero expreſſe exprimunt. Vnde ait, quod ad hoc, vt opinio Collectoris ſupradicti eſſet vera, neceſſum erat, quod ſummus Pontif. in Bulla Cœnæ, explicite, atque expreſſe diceret, quod per nullum priuilegium, ſiue per nullam auctoritatem, aut facultatem, à caſibus ibi contentis, quiſpiam poſſet abſolui, etiamſi in tali priuilegio appoſita eſſet clauſula, poſſe abſolui, à caſibus contentis in Bulla Cœnæ Domini. Ac ego in hac tantorum Doctorum diuerſitate, nolo Iudicem agere, ſed propoſito Articulo, opiniones prædictas in propria cuiuslibet probabilitate relinquendo, eidem breuiter faciam ſatis, per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

QVamuis olim aliqua fuerint, Prælatis Regularibus priuilegia ſpecialiter conceſſa, quibus abſoluere poſſent ſibi ſubditos, etiam à caſibus contentis in Bulla Cœnæ Domini, exceptis his, quos excepit Sixtus IV. an hæc cenſeantur reuocata, & derogata, per eandem Bullam, quæ quotannis publicatur, ſeu aliunde, etiam quoad Regulares & quãtum ſpectat ad ſuorum ſubditorũ abſolutionem in foro tantum conſcientiæ faciendam, conſulatur Sanctiſſimus D. N. aut etiam Illuſtriſſ. S. Congreg. Cardinales, nam ego hac in re, Iudicem agere nolo. Ad ſtatuendam hanc Concluſionem prædicto

Qualibet harũ opinionum, in ſua probabilitate relinquitur, Conſulatur Sanctiſſ. aut etiã Illuſtr. Cardinales, nec enim ego hac in re iudicẽ agere volo.

prædicto modo, moneor, quia hoc diuersis in partibus, diuersimode practicari vidi, & contrarios atque diuersos esse inter se Doctores, nec ego in alicuius iuraui verba Magistri, sed Sanctiss.D. N.Papæ, Illustrissimisq. Cardinalibus, in omnibus & per omnia obsequentissimus esse volo, alij iudiciũ ferant, sat sit hac in re, breuiter me dixisse, cum tuis fundamentis, quæ communiter adducuntur à Doctoribus. Hactenus de isto Articulo.

ARTICVLVS IV.

Quidnam sit faciendum in casu, quo Generalis Minister, nec alij Prælati Regulares, vti velint supradictis Clementis Quarti, & Sixti IV. Concessionibus, & qualiter Regulares, si (quod absit) forte in aliquam hæresim inciderint, ab eiusdem occulto crimine, in foro conscientiæ poterunt absolui?

IAm in precedentibus Artt. dixi, quid dicant Doctores circa absolutionem Religiosorum, ab hæresis occulto crimine, & quid iuxta quorundam opinionem, & sententiam facere possint, aut non possint Prælati Regulares, Nunc supereſt dicamus, quidnam faciendum sit, in casu, quo Prælati supra dicti, noluerint vti dictis Concessionibus, existimantes, aut formidantes, id nõ esse sibi licitum, sed illicitum? Et quod remediũ habere possunt subditi, vt à supradicto hæresis crimine occulto, occulte etiam, atque in foro conscientiæ possint absolui? Ad ꝙ, cum tria, vt videtur, remedia possint occurrere, operæprætium est, vt de ipsis in particulari dicamus. Et primo, An vti possint Bulla Cruciatæ, ipsaq. sufficiat, in partibus, vbi publicatur: vt per eam quis à prædicto hæresis crimine occulto, in foro saltim conscientiæ, possit absolui? Cui primæ propositæ difficultati breuiter, & resolutiue respondeo per sequentem Conclusionem.

Prima Conclusio.

Per nullã Bullam Cruciatæ, vel Iubilæũ absolui quispiam põt, ab hæresis crimine etiam occulto, nisi hoc ibi concedatur expresse.

PEr nullam Bullam Cruciatæ, aut Iubilæum (vtcumque plenissimum) ab hæresis crimine, etiam occulto, quispiam potest absolui, etiamsi in dicta Bulla, siue Iubilæo concedatur expresse facultas absoluendi à casibus Bullæ Cœnæ Domini, nisi expresse ibi facultas concedatur absoluendi ab hæresis crimine. Hanc Conclusionem tenet expresse Nauarr. in suo Manual. cap. 27. num. 272. in 15. dicto Quam & probat argumento desumpto *ex cap. fin. de offic. Vicarij lib. 6. & ex cap. in Generali de Regul. iuris, eodem libro.* vbi habetur, quod in generali concessione, siue mandato, non veniunt intelligenda, quæ specialiter sunt prohibita. Facit, *& cap. Frater noster. 16. q. 1.* iuncto dicto Sancti Antonini. 3. par. tit. 24. cap. 77. §. 1. vbi inquit, quod facultas generãlis absoluendi ab excommunicatione, non includit absolutionẽ illius, quæ specialiter non fuisset concessa. Hæc supradictus Nauarr. Circa veritatem Conclusionis supradictæ, diuersæ sunt opiniones, & Magister Soto in 4. dist. 22. q. 2. art. 3. tenuit olim partem affirmatiuam, nempe quod per supra dictam Bullam Cruciatæ, & Iubilæum, in quo conceditur facultas absoluendi ab omnibus casibus reseruatis, & contentis in Bulla Cœnæ Domini, dabatur etiam facultas absoluẽdi à crimine hæresis, saltim occulto, à culpa, & ab excommunicatione ipsius, cum generalis esset cõcessio, comprehendens omnia crimina specialia, quantumuis enormissima, quorũ vnum ex con-

Nota, differentiã, quæ olim fuit circa absolutionẽ ab hæresi occulto crimine, virtute Bullæ cruciatæ in partibus, vbi publicatur.

Nota, ꝙ in Generali mãdato siue cõcessione, nõ veniunt intelligenda, quę specialiter sunt prohibita.

Digitized by Google

ę contentis in dicta Bulla est hæresis. Sed contrariam sententiam tenuit ouarr. super *cap. alma mater. 1. par. §. 11. num. 5.* Et Symancas in Enchir. tit. 5. aorũ fundaméta non refero, nõ refero, vt breuitati, studeam, & quia apud ɔsdem Auctores poterunt videri, & præsertim, quia hæc quæstio, & difcultas iam omnino extincta, atque determinata fuit, per Gregor. XIII. in uodam suo Motu proprio, edito anno 1576. die 22. Septemb. in quo declauit, *non esse sua intentionis, nec suorum Prædecessorũ in Cruciata, & in Iubilais, facultatem concedere absoluendi ab hæresis crimine, etiam occulto*, qui quidem Motus proprius, vt dicitur, Toleti fuit promulgatus, in domo S. Inquisitionis, ræsidente quodam Inquisitore D. Ioanne Llano de Valdes, adscitis, atue vocatis ad hoc, omnibus Prælatis Religionum, & Curatis eiusdem citatis. 20. die Martij, anno Domini 1577. dictumq. est omnibus, quod contrarium facientes, & quempiam Hæreticum absoluentes, punientur, vt fautores Hæreticorum. Videatur hac de re, Simancas de Cathol. instit. tit. 3. le absolut. num. 1. & sequentibus, & Enriquez lib. 3. de sacram. pœnitentię ap. 16. num. 2. in Glossa, littera. 1. Vbi plura, eaq. notatu digniſſima, ad hoc ropositum, licebit adinuenire, quæ neque legisse pigebit. Præsuppositorgo, quod per supradictam Bullam Cruciatæ, neque per Iubilæum, non concedens dictum casum expresse, à crimine hæresis etiam occulto quisiam potest absolui, quod supererst remedij, dicetur statim in sequenti Conclusione.

Nota hoc valde, pro non absoluendo hæresis etiã occultissimo crimine virtute cuiuscumq. Bullæ cruciati.

Secunda Conclusio.

Religiosus irretitus hæresis occulto crimine, ire tenetur ad Dominos, & Patres, qui præsunt Officio sanctę Inquisitionis, & per se, siue per alium, humiliter petere, vt fiat sibi facultas, quo à prædicto crimine possit absolui. Hoc remedium est ordinarium. Nam Inquisitores prædicti, sunt ad id muneris, à summo Pontifice Iudices destinati, delegati, & constituti in vtroque foro, ipsi vero ex communi consensu, in graui causa, committere id possunt, alicui confessario, graui, & docto, vt in conscientiæ foro ciusmodi absolutionem faciat, de dicto crimine hæresis. Quod & ipsi, vt videtur, facere debent, nisi constitutione aliqua, aut supremi Iudicis mandato fuerint prohibiti. Videatur hac de re Simancas, Veteranus Inquisitor, & in hisce rebus multum exercitatus, libro illo aureo suo, de Catholicis institutio. tit. 3. de absolutione num. 5. cum sequentibus, & in lib. qui dicitur Enchiridion, violatæ Religionis cap. 5. num. 4.

Religiosus irretitus occulto hæresis crimine, ad patres, & censores fidei debet adire, vel per se, aut per alium, vt absoluatur.

Sed difficultas est, An ipsorum aliquis seorsum, supradictam facultatem facere possit alicui? Cui quæstioni, & difficultati communiter respondetur, negatiue. Et id expresse tenet Enriquez lib. 3. de Sacramento pœnitent. capitulo 17. numero quarto, in Glossa littera S. nisi forsan dum solus visitat aliquam Prouinciam, tunc enim seorsum confessionem posset audire, & quempiam ab hæresi absoluere, facta eiusdem hæresis abiuratione; aut etiam ex causa hoc alteri Confessario committere, circa personam longe distantem, aut impeditam venire, vtpote Monialem, seu aliam simile. In alijs vero causis, vnus solus Inquisitorum, sine alio communis est resoluito, quod non quippiam circa hoc facere possit, nec à casibus eidem sanctæ Inquisitioni reseruatis absoluere, multoq. minus committere absolutionem. Quia iurisdictio residet in officio, & toto consessu, non vero in personis particularibus, siue in aliquo particulari, prout in simili casu dicit Syluester, *verbo confessor. 1. §. 4. in fine*, asserendo, quod iurisdictio est tota in toto Capitulo. Sed quid, si supradictus hæresis crimine irretitus, id facere

tere formidet, atque renuat? Nam vt inquit, Simancas loco ſupracitato, num.6. pauci iam noſtris temporibus reperiuntur, qui velint ſeipſos Iudicibus, ſeu Inquiſitoribus manifeſtare. quid ergo in tali caſu erit faciendum? Reſpondetur per ſequentem Concluſionem.

Tertia Concluſio.

In caſuque q[uo]piã ire renuat ad Inquiſitores vadat ad Epiſcopum pro abſolutione criminis hæreſis occulti, in caſu quo vera ſit opinio q[uo] id ipſũ poſſunt facere.

In caſu ſupradicto recurrendum eſt ad Epiſcopum, ſiue Epiſcopos, qui niſi ſpecialiter id facere fuerint prohibiti, iure cõmuni ſunt Inquiſitores, & ab hæreſis crimine maxime occulto, poſſunt abſoluere. Hoc eſt vltimum refugium, ſiue remedium. Circa probabilitatem prædictæ opinionis, plura, ſuperq. ſatis dicta ſunt à nobis ſupra in art. 2. concl. 3. Sed de nouo dicendum occurrit, quod etiam Simancas, cum eſſet Inquiſitor, eandem ſententiam, & opinionem tenuit, dicto lib. de cath. inſtitution. tit. 3. num. 5. quinvero, & Nauarr. lib. 1. conſil. tit. de Conſtitutionibus conſil. 1. idipſum tanquam certum præſupponit, expreſſiuſq. in lib. 5. conſil. tit. de priuilegijs conſ. 11. nam quamuis ibidem dicat, fuiſſe ſibi reſcriptum à quodam Cardinali, quod in Congregatione eorumdem propoſita quæſtione, An prædicta facultas, conceſſa Epiſcopis, abſoluendi ab hæreſi, in foro conſcientiæ tantum, per Concilium Trident. ſit abrogata, per Bullam Cœnæ, quæ quotannis prædicatur, per illa verba, *ac cuiuſuis Concilij Decreta*? pars affirmatiua fuerit determinata, diffinita, atque concluſa, nempe, quod per dictam Bullam abrogata eſt prædicta facultas: nihilominus tamen prædictus Nauarr. vrbane latis, atq; humiliter, vti par erat, cõtra prædictam reſolutionẽ replicat, afferendo inconuenientia innumera, quæ ex eadem ſubſequuntur, aut ſubſequi poſſunt. Et tandem, vt patebit intuenti, inclinare videtur in partem negatiuam: quamuis enim non id expreſſe affirmet, dicit tamen quod ſufficit, ſuperq. ſatis eſt ad hoc, vt ex ſua reſponſione facile colligi poſſit, quid ipſe reſponderet in hoc caſu, ad præfatam quæſtionem. Concludendo ergo dico, quod in caſu, quo hæc ſententia, & opinio practicari poſſit, & debeat, cuius quidem rei ego nolo Iudicem agere, ſed aliorum eſto iudicium, hoc vnum eſt, quod reliquum habebit remedium ſupradictus Religioſus, hæreſis crimine irretitus, vt Epiſcopum Dioceſanum conſulat, ab eoq. humiliter petat, ipſum vt in conſcientiæ foro dignetur abſoluere.

Sed difficultas eſt, An ſupradicti Epiſcopi idipſum facere poſſint, non ſolum per ſeipſos, verum etiam, & per ſuos Vicarios? Et ratio dubitandi eſt. Nam in Decreto Concilij Tridentini ſupradicto, ſeſſione 24. de refor. cap. 6. ſequentia habentur verba, *in hæreſis crimine liceat Epiſcopis, ſibi ſubditos abſoluere, ie foro conſcientiæ tantum, non vero eorum Vicarijs ſit permiſſum.* Per quæ verba euidenter, vt videtur, colligitur, quod Vicarij Generales Epiſcoporum, virtute ſuæ commiſſionis generalis, nequeunt abſoluere, etiam in foro conſcientiæ, à dicto hæreſis crimine occulto, cum hoc illis expreſſe per dictum Concilium ſit prohibitum. Sed caſu dato, quod ipſi ex ratione prædicta id nõ poſſint, Quæritur, an ſaltim ex commiſſione ſpeciali, hoc ipſum alicui ſpecialiter Epiſcopi poſſint committere, vt ſcilicet, quẽpiam à crimine hæreſis occulto abſoluat? Hanc difficultatem tangit, Nauar. lib. 1. conſiliorum tit. de conſtitution. conſil. 1. nu. 87. q. 48. & lib. 5. conſilior. tit. de priuilegijs. conſil. 11. nu. 3 ibi ad 3. quæſt. Et propoſito quodam argumento, pro parte negatiua, nam inquit videtur, q[uo] non, cum id fuerit conceſſum ſupradictis Epiſcopis, propter ſuam induſtriam, qualis commiſſio non eſt delegabilis. *per cap. fin. §. cæterum de offic. delegati. & cap. 11, cui eod. tit. lib. 6.*

in lib.6. nihilominus tamen parti adhæret affirmatiuæ. Cui & ipſe adhæreo, ac pro ea ſequentem ſtatuo Concluſionem.

Quarta Concluſio.

In caſu quo Epiſcopis liceat abſoluere ab hæreſis occulto crimine Epiſcopus delegare poſt prædictam ſuam auctoritatem.

IN caſu, quo Epiſcopis liceat abſoluere ab hæreſis occulto crimine, & ex aliqua rationabili cauſa, aut propter abſentiam non poſſint per ſeipſos id facere, bene poſſunt illud alicui ſpecialiter delegare. Hæc Concluſio eſt ſupradicti Nauarr. locis ſupracitatis, & ante ipſum eam tenuit Corduba, in ſumma.q.8.hoc innixus fundamento, quia in dicto Concilio non dicitur, quod Epiſcopi non poſſint committere alicui ſpecialiter prædictam facultatẽ, ſed ſolũmodo quod eorũ Vicarijs non liceat abſoluere à prædicta culpa, & cenſura. Quod dicit eſſe intelligendum virtute generalis Commiſſionis, quæ dari ſolet Vicarijs Epiſcoporum, ad abſoluendum à quibuſcunque caſibus ſibi reſeruatis. Per id tamen non tollitur, quin ipſi Epiſcopi poſſint ſubdelegare, & committere ſuam auctoritatem alicui perſonę particulari, efficiendo ipſum ſuum Commiſſarium, ad effectum prædictæ abſolutionis. Et ratio eſt, quia quamuis Epiſcopi in dicto caſu, ſint Commiſſarij ſummi Pont. ad dictum effectum, ex priuilegio iuris, poſito in dicto Conc. Trid. cum tamen huiuſmodi priuilegium ſit perpetuum, certum eſt, quod poſſunt vices ſuas alteri committere, aut ſubdelegare, maxime cum in eodem Concil. non prohibeantur id facere. Conſequentia videtur legitima, nam iuxta communem iuris Regulam, Commiſſarius ex priuilegio, ſiue commiſſione perpetua, bene poteſt ſubdelegare, vt conſtat *ex cap. fin. de offic. delegati*, vbi habetur, *quod cui competit ex officio abſoluere, poteſt illud per alium facere*. Idem habetur *in cap. etiam fin. de offic. ordinarij*, & docent Doctores communiter cum Syluestro, *verbo abſolutio 4.q.2.num.6 & verbo Commiſſarius. ſiue delegatus num.2. cum ſequentibus*. Hanc eandem ſententiam tenet Angles. in 4.q. de confeſſione art.5.difficultate 6. dicens, quod Pœnitentiarij Epiſcoporum, in Eccleſijs Cathedralibus conſtituti, poſſunt abſoluere ab excommunicatione hæreſis occultæ, hoc tamen eſt intelligendum, quando Pœnitentiarij prædicti habuerint ſpecialem commiſſionem ad illum caſum, vt dictum eſt, nam per generalem poteſtatem ſibi traditam, haudquaquam id poterunt facere, neque à prædicto crimine hæreſis occulto abſoluere, vt expreſſe tenet Nauarr. in ſuis Conſil. lib.1. de Conſtitutionibus Conſil. 1. num.89. qui & lib.5. de priui. conſ. 11. nu.5. ibi ad 5. Qui reſpondens ſupradictæ rationi dubitandi, qua dicitur, quod in dicto Decreto Concilij videtur Epiſcopis commiſſa huiuſmodi facultas, propter ſuam induſtriã, qualis commiſſio non videtur delegabilis, inquit, quod poteſt, ſi ſibi placuerit, tradere Commiſſario poteſtatem abſoluendi nudam, non vero deliberandi. Ita quod Epiſcopus informatus recte de caſu, arbitretur modum, & pœnitentiam, & onus imponendum ei, qui venit abſoluendus, nullo arbitrio relicto ei, qui eſt ipſum abſoluturus, per quod tollitur inconueniens ſupradictum. Sed tandem in fine addit, quod quamuis vtrumq. fiat, & vnũ, & alterũ committatur, licite fieri poteſt, nam prædictum *cap. finale. §. ceterum, de offic. delegati*, procedit in eo, qui ex delegatione, & commiſſione habet poteſtatẽ abſoluendi, & non in eo, qui habet illam ex officio, & priuilegio ſuæ dignitatis, de quo loquitur, *aliud cap. finale de offic. ordinarij*. Supradicta omnia de abſolutione ab hæreſis occulto crimine, ſunt difficillima, & maxime dubia, quibus proinde iudicialis, & diffinitiua reſolutio à ſolo ſummo Pontif. eſt expectanda. Ne igitur in ijs error contingat, ſi placuerit, ad ipſum recur-

Cõmiſſarius ex commiſſione perpetua, bene põt illam alteri cõmittere, ſiue ſubdelegare

Nota hoc valde pro Epiſcopis.

Nota hoc valde.

recurratur, interim tamen à nobis sunt dicta, quæ iuxta communiorem Doctorum doctrinam, magis probabilia fuerunt visa, quæ & exequi possunt, atque practicari.

ARTICVLVS V.

Vtrum Generalis Minister, transferre possit, Prouincialem Ministrum, ex vna in alteram Prouinciam?

Huic articulo respondetur, per sequentem conclusionem.

Conclusio.

Generalis Minister non pót transferre Prouincialé vnius Prouinciæ in aliam, sine speciali licentia summi Pontif.

GEneralis Minister, non potest transferre Prouincialem vnius Prouinciæ, ad alteram Prouinciam, vel e contra, sine licētia speciali summi Pont. Hæc sententia est expressa Syluestri. *verbo casus.* qui est, de translatione Episcoporum, vbi dicit, quod translatio Episcoporum de vna in aliam diœcesim, est summo Pont. reseruata, & solummodo summus Pont. id potest efficere, vt dicunt multa iura. *cap. 1. & 2. de translatione Episcoporum, & cap. 3.* & idem esse dicit de depositione Episcoporum, *per cap. quamuis 3. q. 6. & cap. dudum*, ibidē. Idē & de Abbatibus perpetuis, exemptis. Neq; vero acceptare eorumdem renunciationem, quia immediate subsunt Sedi Apostolicæ, *per cap. denique 6. quæst. 3. & dictum cap. inter corporalia, de offic. delegati, & cap. licet de regul. videatur in 3. & 4. casu*, & consequenter, quinvero, & potiori ratione, intelligendum etiam est, de translatione Prælatorum Regularium, Episcopalem, vel quasi Episcopalem iurisdictionem habentium; quales sunt Ministri Prouin. & de depositione, & acceptatione renūciationis officiorum eorū, Generalis Minister sola auctoritate ordinaria, & nēpe sine speciali summi Pontificis licentia, transferre, neque priuare potest eorum vllum, de Iure communi, neq; acceptare renunciationes suorum officiorum. Non desunt, qui dicant id etiam extendendum esse, ad Guardianos, & Priores, & quod nullus, summo Pontifice inferior, Guardianum, siue Priorem vnius Conuentus ad alium potest transferre, quia huiusmodi mutationes sunt omnino Iure prohibitæ, per locum à simili, & quia sunt contra generalem consuetudinem, quod inquiunt, sufficit, vt omnino censeantur interdictæ, vt expresse dicit Innocentius III. vbi supra in dicto *cap. inter corporalis, de translation. Episcoporum.*

Nota hoc valde pro auctoritate Ministri Generalis ad eligendos siue deponēdos Prouinciales Ministros, & alios Prælatos.

Sed tamen hoc quod de Guardianis, atque Prioribus dicitur, non ita crediderim esse verum, quinvero existimo, quod Generalis Minister in hoc dispensare potest, cum eiusmodi translatio, non sit translatio Prælatorū, Episcopalem, vel quasi Episcopalem iurisdictionem habentium, sed tantum Prælatorum localium, qui Curatis animarum correspondent, assimilantur, & comparantur, vnde in ipsis non eadem est omnino ratio. Et si quando Doctores extendunt supradicta iura, etiam ad Abbates, id intelligendum est, de Abbatibus perpetuis, Episcopalem, vel quasi Episcopalem iurisdictionem habentibus, quos Syluester loco supracitato vocat Abbates exemptos, non vero de alijs, nec de Guardianis, seu Prioribus, quorum Prælationes, non sunt quasi Episcopales, neque perpetuæ, sed temporales. Et hæc de isto Articulo dicta sufficiant.

ARTI-

Digitized by Google

113

ARTICVLVS VI.

trum Generalis Minister, possit eximere aliquem Religiosum, ab obedientia sui Prouincialis Ministri, seu illius Guardiani, in cuius Conuentu commoratur?

uic Articulo respondetur, per sequentem Conclusionem.

Conclusio.

DE Iure communi, exemptio subditorum ab Ordinarijs, est etiam summo Pontifici reseruata, ac proinde non potest Generalis Minister exire Guardianũ, seu alium Religiosum, ne subsit Ministro Prouinciali, aut uardiano, in cuius Conuentu commoratur. Hæc etiam Conclusio est Sylstri *verbo casus q. 1. casu 5.* vbi agit in particulari, de exemptione Episcorũ, vt scilicet, Archiepiscopis nõ sint subiecti, qđ dicit esse soli Sedi Apolicæ reseruatum. Quod probat *ex cap. frater noster 16. q. 1.* Et idem dicit se intelligendum, de quibuscumque Religiosis, vel Clericis, qui sunt in alia diœcesi, vt non subsint iurisdictioni Diœcesani. Nam hoc facere, contrarium videtur rectæ rationi, & contra generalem consuetudinem, estq; sommodo auctoritati, & potestati, summi Pontif. reseruatum. Ex quo etiam lligitur, non posse propria sua auctoritate, Prælatos Generales, efficere dicatores generales, vt prædicent vbique terrarum ad libitum, sine lintia, non dico Episcoporum, nam hoc esset contra Concilium Tridentinũ, plures sacros Canones, sed neque sine licentia ordinariorum Prælatorũ egularium, quia hoc in effectu, esset eximere eiusmodi Religiosos, à iurisctione suorum Prælatorum, quod vt dictum est, solus summus Pontif. vat efficere. Quibus concinit illud, quod habetur in Concil. Trident. sess. 25. Regularibus, cap. 4. vbi dicitur, strictèque prohibetur, *ne quis Regularis, sine sui Superioris licentia, prædicationis, vel lectionis, aut cuiuslibet pij operis textu, subijciat se alicuius Prælati, Principi, vel Vniuersitatis, vel communitati obsequio, aut alterius cuiuscunque personæ, sine loci, nec ei aliquod priuilegium, & facultas ab alijs super his obtenta suffragetur, quod si contra fecerit, tanquam inobediens, arbitrio Superioris puniatur.* Quamuis enim in supradictis verbis, nulla Generalium Prælatorum mentio habeatur, nec dicatur, quod ipsi non possint talem facultatem facere, aliqua tamen sunt iura, quibus id ipsum insinuatur. *c. fi. 9. q. 3. & c. qui resistit. 11. q. 3.* vbi soli summo Pontif. vī huiusmodi facultatem tribui, vt possit eiusmodi licentias dare, & quemlibet Religiosum siue Monachum, tam contra suam voluntatem, quã cõtra voluntatẽ abatis, de Monasterio extrahere, & alicui Prælato, vel Principi in socium signare, vt secum illũ teneat, qua de re videatur Syluest. *verbo casus, vbi supra casu 38.* Cum supradictis tamen stat, quod iusta aliqua existente causa, possit Generalis Minister quadam ratione eximere subditum, siue Guardianum, ab obedientia Prouincialis, ad hunc sensum, vt in officio aliquo occupatus, non perturbetur, aut si fuerit in aliquo delicto præoccupatus, causa ipsius ad eundem Generalem remittatur, quod & quandoque obseruatur in praxi.

De Iure communi exemptio subditorum ab Ordinarijs, est summo Pontifici reseruata.

Digitized by Google

ARTICVLVS VII.

Vtrum Generalis Minister nostri sacri Ordinis, possit restituere degradatos, & solemniter electos ab Ordine.

RAtio dubitandi est,quia vt habetur in iure,restitutio depositorum, siue degradatorum ab Ordine,est summo Pontifici reseruata, ex decreto Iulij, I. vt habetur *in cap. ideo 2. & 2. 2. q. 6.* & tradit illud Sylvest. *verbo casus q. 1. casu 6.* sed quia circa hoc est,controuersia & differentia quammaxima inter Doctores Iurisperitos, qualiter intelligenda sint prædicta Iura, & de quibus depositis, siue degradatis ab Ordine, ibidem mentio fiat. Ex quo etiam pendet vera suprapositæ difficultatis resolutio,præmittere,atque aduertere oportet,quod in Iure,duplex reperitur degradatio, siue depositio,quædam verbalis tãtum,alia vero solemnis,& actualis.Degradatio verbalis est,quæ fit tantummodo verbis,per quæ quispiam deponitur ab Ordinibus,& gradibus Ecclesiasticis,quos habet, & secundum Ius fit à proprio Episcopo,assistente certo quodam canonico Episcoporum numero, de quo statim dicemus,& tradit Panor. *in cap. non potest de re iudicata*. Et verba quibus vtitur Episcopus, sunt quæ sequuntur. *Auctoritate Dei omnipotentis, Patris, & Filij, & Spiritus sancti, & nostra, te degradamus, priuantes omnino Ordine, & beneficio, & priuilegio Clericali, &c.* Alia est degradatio solemnis,& actualis, quæ fit non solum verbis,verum etiam & factis. Nam degradandus,siue deordinandus,indutus vestibus sacris,& manu tenens vas,aut instrumentũ, seu ornamentum,ad suum Ordinem spectans, ac si in suo officio deberet solemniter ministrare,adducitur ad præsentiam Episcopi,& auferuntur ab eo omnia,quæ data sunt illi in sua ordinatione, incipiendo ab vltimo gradatim, vsque ad vestem datam in prima tonsura. Deinde tondetur, & raditur sibi corona,ac dicit Episcopus. *Auctoritate Dei Omnipotentis Patris, & Filij, & Spiritus sancti, & nostra, tibi auferimus habitum Clericalem, deponimus, degradamus, expoliamus, & exuimus te omni Ordine, & beneficio, & priuilegio Clericali*. Hæc omnia colliguntur *ex cap. degradatio, de pœnis, lib. 6.* & tradit ea Panorm. *in cap. qualiter, & quando el. 2 de accusation.* Ex quibus infertur, quod degradatio actualis, & solemnis,est quasi executio degradationis verbalis, nam degradandus actualiter, iam prius est degradatus verbaliter; &, vt dicitur in Pontificali Romano, fol. 190. ad eam non necessario requiritur Episcoporum numerus, sicut ad degradationem verbalem. Nam, vt habetur in *dicto cap. degradatio. & in cap. felix. 15. q. 7.* & tradit Panor. vbi supra, ad degradationem verbalem, si deponendus, atque degradandus est in sacris constitutus,requiritur non solum,vt fiat ab Episcopo,verum etiam quod fiat, assistente certo Canonico Episcoporum numero. Si degradandus est Episcopus, vltra Metropolitanum,requiruntur duodecim Episcopi. Si vero est tantum præsbyter, vltra proprium Episcopum, requiruntur alij sex. Si vero est Diaconus, vel Subdiaconus, tres. Si vero non est in Sacris constitutus, potest fieri à solo proprio Episcopo, sine aliorum Episcoporũ præsentia, sed nõ sine præsentia Capituli, aliàs sententia erit nulla, prout late tradit Panor. vbi sup. de quo videatur Sylu. *verbo degradatio, nu. 1.*

Hoc supposito circa præsentem difficultatem,est inter Doctores differentia,& controuersia, de qua harum degradationum, sint intelligenda suprædicta iura, quæ dicunt restitutionem depositorum, siue degradatorum,esse reseruatam summo Pontifici? Ioannes Andreas,ait,quod intelliguntur simpliciter & absolute de omni deposito,atque degradato, vtcumque, siue solummodo

Quid sit degradatio, & quotuplex.

Qualiter, & quibus verbis fiat degradatio quæ solũmodo est verbalis.

Qualiter fiat degradatio solẽnis, & actualis, & quibus verbis.

Nota pro degradatione Clericorum.

Difficultas. Prima opinio.

Digiti

mmodo verbaliter, ſiue vero ſolemniter, & actualiter. Et ratio illius eſt, im cum prohibitio facta, reperiatur ſimpliciter in iure, intelligenda eſt ſim iciter, & abſolute, non ſolum de ſolemni, & actuali degradatione, ve- im etiam de verbali.

Sed alia eſt aliorũ ſententia, & opinio, quam tenet Gloſſa ſupradicti *cap.* Alia opinio *ſo el 1.2.q.6.verbo, ac reſtitutionibus*, vbi dicit, intelligenda ea eſſe, ſolummo- de depoſitis, atq; degradatis ſolemniter, & actualiter, ſecus autẽ, inquit t de depoſito tãtum verbaliter. Quam ſententiam ſequuntur Speculat. Ar- uid. & Panor. prout refert Sylu. vbi ſup. dicentes Epiſcopũ poſſe reſtituere rbaliter depoſitũ, *per c. at ſi Clerici de iudicijs.* Quæ opinio, vt cõmunior, & obabilior, tenetur vbiq; & conſequenter per eam Miniſter Generalis, & eligionũ Prælati, iuriſdictionem habentes, Epiſcopalem, vel quaſi Epalem, l ipſum facere poterunt, reſtituereq. degradatos, & eiectos ab Ordine tm rbaliter. Sed quia hęc omnia maiori indigent explicatione, & tractatione, ro eorum omnium vltima reſolutione, ſequentes ſtatuo Concluſiones.

Prima Concluſio.

Si degradatio, & eiectio fieret ab Ordine tantum verbaliter, & abſq; pri uatione, & ſpoliatione habitus, certiſſimum eſt, quod ſtando in iure ommuni Generalis Miniſter, & Religionum Prælati, Epiſcopalem, vel qua- Epiſcopalem iuriſdictionem habẽtes, poſſunt huiuſmodi, ſic verbaliter tm ectos ad Ordinem reſtituere. Pro intelligentia, ſimul & probatione huius nclusionis, adnotare libet, vt ſatis conſtat, atque colligi poteſt, ex *cap. fin. Regularibus*, ꝙ Religionum Prælati olim, licentiam, & facultatẽ habebant, jciendi ſuos Fratres, & recipiendi eiectos ab Ordine, quin vero, & mãda- m à Greg. IX. habuerunt, eoſdem ſollicite, atq; annuatim requirendi, quod m non debeat, aut poſſit intelligi, de eiectis ſolemniter, & actualiter, & cũ riuatione, & ſpoliatione habitus, nam horũ reſtitutio, ſemper extitit ſummo ont. reſeruata, dicendũ vr̃, id intelligendũ eſſe, atq; intelligi debere, de alijs ectis, nõ quidem ſolemniter, & actualiter, cũ priuatione, & ſpoliatione ha tus, ſed tantũmodo verbaliter, habitu retento, ac nũquam dimiſſo. Et quod im hæc conſuetudo inoleuerit in Religionib. Monachalib. eijciẽdi Religio- s è Monaſterijs, pp eorũ incorrigibilitatẽ, & contumaciã, habitu retento, & inquam dimiſſo, colligitur expreſſe, *ex cap. ea quæ pro Religionis honeſtate, de ætu Monachorum, vbi* Honor. III. *Viſitatoribus Monachorum præcipit, vt Mona- os, quos contumaces inuenerint, & rebelles, iuxta modum culpæ, vice ſua, regulari uſura percellant, abſque perſonarum delectu, non parcendo rebellibus ob ſuam perti- iciam, vel potentiam amicorum, quin eum morbidum eijciant ab ouili, ne inficiat nos omnes.* verba ſunt expreſſa prædicti Honor. III. Ex quibus ſatis colligitur tẽtum. Quin vero, & Innoc. III. *in cap. cum ad Monaſterium eod. tit.* agens de lonachis proprietarijs, inquit, *quod ſi quiſpiam Monachus proprietatem aliquã prohenſus fuerit habere, Regulari monitione præmiſſa, de Monaſterio expellatur, c recipiatur vltrius, niſi pœnitentiã agat, ſecundum Monaſticam diſciplinam.* Ex pradictis iuribus, facile licebit colligere, qualiter olim in Ordinibus, atq; eligionibus, maxime Monachalibus, conſuetudo inolenit, propter aliqua imina, & delicta, Monachos inſolentes, atque incorrigibiles e Monaſterijs icere, quod abſque dubio, intelligendum tãtum venit, de eiectis verbaliter non ſolemniter, & actualiter, cum ſpoliatione, & priuatione habitus. Et huiuſmodi Monachis, etiam intelligendum eſt, & interpretandum venit, *pradictum c fin. de Regularib.* quando dicitur, quod Religionum Prælati, te- ntur ſupradictos eiectos ab Ordine ſuo, ſollicite, & annuatim requirere,

Si degradatio, & eiectio fieret ab ordine verbaliter tãtum, & abſque priuatione, atque ſpoliatione habitus, Generalis Miniſter, & Religionũ Prælati, bene poſſunt degradatos ab ordine reſtituere

Nota, quod cõſuetudo erat olim, eijciendi Monachos ab Ordine cum habitu, & poſtea pœnitẽtia facta ab ipſis Prælatis iterum recipiebantur.

& quod iterũ in Ordine recipiantur,ſi id expediẽs,atq; conueniẽs fuerit viſum.Et quod dictum Capitulum expreſſe loquatur de his Monachis eiectis, non vero tantummodo de fugitiuis,vt quidã dicunt,patere põt intueri,atq; expreſſe conſtat,ex illis verbis ibidem poſitis,*fugitiuos ſuos,& eiectos de Ordine ſuo,requirant ſollicite,annuatim*.Vbi notandũ eſt valde,ꝙ copulatiue loquitur dicens,*fugitiuos ſuos,& eiectos de Ordine ſuo*, vt hos & illos cõprehendat non ſolũ fugitiuos,verũ etiam & eiectos, & fit ſermo de eiectis ab Ordine verbaliter,neque enim vllo modo credẽdum eſt,ꝙ loquatur ſummus Pont. de eiectis ſolemniter,& actualiter, cum ſpoliatione, & priuatione habitus, etenim ſi de his loqueretur Decretalis prædicta,atque in id ibidem facultas facta fuiſſet Prælatis, fruſtra poſtea impetrata fuiſſent, tot & tanta priuilegia ab eiſdem , ad eijciendos ſubditos inſolentes, & incorrigibiles ab Ordine,eo modo quo nunc fit,cum priuatione,& ſpoliatione habitus, cum ad id faciendum,in iure tam clara,& aperta,reperiretur licentia, atque auctoritas conceſſa. Dicendum eſt igitur,& concludendum,quod nõ intelligitur, niſi de eiectis tantummodo verbaliter,nã mos erat olim, atque in praxi, & conſuetudine cõi poſitum,Religioſos aliquos propter aliqua crimina,interdum è Religionibus eijcere , tantum verbaliter, ad modum quo,& Clerici olim etiam aliquando , tantum etiã verbaliter degradabantur. Qui ſic eiecti,habitu retẽto,pœnitentiã agebant,qua peracta pœnitẽtia,atq; humilitatis oſtendẽtes ſigna,ad Religionẽ iterũ admittebantur,& recipiebantur , quod & faciebant, tenebanturque Prælati facere,per ſupradicta iura,quia, vt dictum eſt,prædicta depoſitio,ſiue degradatio erat tm̃ verbalis, non vero ſolemnis,& actualis,competebatq; illis auctoritatẽ Epãlem, vel quaſi Epãlem habentibus,ſuorũ ſubditorum eiectorũ, ſiue degradatorum,prædicta reſtitutio verbalis tm̃,ad modum,quo diximus de iure cõi, Epis etiam competere, reſtitutionem ſuorum Clericorũ verbaliter degradatorũ , iuxta ſupradictũ *c.at ſi Clerici de iudicijs*.His igitur ſic præmiſſis,atq; præſuppoſitis,quæ quãmaxima ſunt animaduerſione digna,dicit modo noſtra Cõcluſio,quod ſi degradatio,atque eiectio Religioſorum ab Ordine,eſſet tm̃ verbalis, non vero ſolemnis,& actualis,& fieret abſque priuatione,& ſpoliatione habitus, idque eſſet nunc in praxi,& conſuetudine poſitum,etiam ſtando in Iure cõi,Generalis Miniſter,& Religionũ Prælati,Epiſcopalem,aut quaſi Epiſcopalem iuriſdictionẽ habentes,bene poſſent huiuſmodi eiectos verbaliter tm̃,ad Ordinem reſtituere.Cuius Concluſi ratio clara eſt,& ſatis cõſtat ex dictis,nam ſi ſtando in Iure cõi,cum ſuis Clericis id facere poſſimt Epiſcopi,ex cõi omnium reſolutione,depoſitos,inquã,tantũ verbaliter,ad ſuũ Ordinẽ reſtituere,cum ipſi etiam circa ſibi ſubditos,eandem aut certe ſimilem,vel coęqualem,habeant poteſtatem,certum,& manifeſtum eſt,quod idem ſimiliter poſſent.Et præterea id poſſent,per ſupradicta iura,quibus diximus, fuiſſe olim conuetudine poſitum,propter aliqua delicta Religioſos interdũ ab Ordine eiectos tantum verbaliter , & non dimiſſo atque ſpoliato habitu , rurſus poſt pœnitentiæ,contritionis,atque humilitatis ſigna , ad Ordinem reſtituere,& admittere.Sed iam mos iſte,deſueuit omnino,neque nunc eſt in praxi, & conſuetudine poſitus, & expulſiones, ſeu eiectiones, Religioſorum omnium ab Ordine , quæ efficiuntur , hoc noſtro tempore , non ita fiunt, ſed qui expelluntur, atq; eijciuntur, ſimul priuantur , & ſpoliantur habitu, quorum proinde depoſitio , & degradatio , non eſt tantum verbalis , ſed vere ſolemnis, & actualis, quapropter , vt de horum reſtitutione ad Ordinem , quid tenendum & practicandum ſit dicamus, ſecundam ſtatuo Concluſionem.

Secun-

Secunda Conclusio.

Restitutio depositorum, siue solemniter, & actualiter degradatorum ab ordine, de Iure cõi, solũmodo summo Pontifici est reseruata. Hæc Conclusio satis constat, ex supradictis, in notabili posito, in principio huius Articuli, & eam expresse tenet *Glossa in cap. ideo el 1. 2. quæst. 6.* sed quod Minister Generalis, & Religionum Prælati, stando in iure communi, non possint huiusmodi semel depositos, eiectos, & vt ita loquamur, degradatos, solemniter ab Ordine, & iam priuatos, atque spoliatos habitu, sine auctoritate Apostolica, eosdem iterum ad Religionem admittere, probatur hac efficacissima ratione. Nam tales sic à Religione eiecti, & habitu Regulari, & Monachali perpetuo priuati, in oĩbus, & per omnia assimilantur, quin vero & æquiparantur Clericis solemniter depositis, & actualiter degradatis, vt patet ex supradicto notabili: sed Clerici solemniter depositi, & actualiter degradati, vt tenet communis opinio sine contradictione, non possunt ab Episcopis, nec ab alio nisi per Papam restitui: ergo nec Generalis Minister id potest, nec vlli Religionum Prælati, sine speciali auctoritate Apostolica, vel S. Cong. Cardin. Cõsequẽtia exinde patet, nam eorum oĩum potestas, & auctoritas ad summum, Episcoporũ auctoritati & potestati, seu iurisdictioni assimilatur, & æquiparatur: ergo quod Episcopi non possent efficere, neque ipsi Religionum Prælati. Confirmatur præterea, nam sicuti Clerici, solemniter depositi, & actualiter degradati, statim desinunt esse de iurisdictione Episcoporum, & traduntur Curiæ seculari, efficiunturq. de secularium Iudicum iurisdictione, sic etiam Fratres, solemniter depositi, & actualiter degradati ab ordine, statim esse desinunt de iurisdictione Ordinis, & efficiuntur de iurisdictione Episcoporum, si sunt Clerici, vel si sunt Laici, Iudicum secularium, sed Episcopi postquam solemniter degradauerint Clericum, nullam super illum iurisdictionem habent, neque possunt propria auctoritate à Iudicum secularium iurisdictione illum extrahere: ergo neque Prælati prædicti vllam habent potestatem, iterum Religiosos semel eiectos recipiendi, & admittendi ad ordinem, cum iam non sint sibi subditi, sed Episcoporum, aut secularium Iudicum, in vtroque foro, ad ligandum, atque soluẽdum eos, tanquam si essent mere seculares, aut Clerici. Et certe cõtrarium facere videretur falcem mittere in alienã messem, idq. sine Iure aut potius contra Ius, nam vt dicitur, par in parem non habet imperium, iurisdictionem, siue potestatem. At dicet quispiam contendet, & hanc rationem nullam esse, & argumentum nihil prorsus valere. Nam etiam Clericus secularis est subiectus Episcopo, & de ipsius iurisdictione, & potest nihilominus, si velit esse frater, admitti, & recipi ad Ordinem, absque licentia, & consensu eiusdem Episcopi: idem ergo dici poterit, de huiusmodi eiectis, qd postquam semel sunt eiecti, & expulsi de iurisdictione ordinis, & facti de Episcoporum iurisdictione, si iterum voluerint fieri Fratres, & Prælatis expediens visum fuerit, quod absque eorum iniuria, iterũ assumi, & recipi poterunt ad Ordinem. Sed huic replicæ facile respondetur dicendo, quod est longe dispar ratio. Nam in primo casu, Pontifices summi eo ipso, quo approbant, & confirmant aliquam Religionem, consequentes concedunt, licentiã & facultatem earumdem Prælatis, quo omnes è seculo fugientes, ad profitendum habiles, in eadem possint admittere, & recipere, & vt illi ipsorũ possint se subijcere iugo, & iurisdictioni, nam iuxta sententiam Aristot. qui dat formam, dat etiam consequentia ad formam, & secundum Ius, qui concedit, aliquid, concedere perinde videtur, omnia sine quibus illud omnino non

Restitutio solẽniter degradatorum ab Ordine, summo Pontifici reseruatur.

Nota valde. Pro eiectis ab Ordine solẽniter, & actualiter, cum spoliatione habitus, quod non restitui possunt per Ministros Generales sine speciali licentia Apostolica, vel S. Cong. Cardinalium.

Nota hoc valde.

poteſt conſtare. Quid enim quæſo prodeſſet, Regulam, ſiue Religionem aliquam confirmare, & approbare, niſi ſimul cum eiuſdem confirmatione, & approbatione, præſtaretur facultas, vt ad ipſam venientes ſeculares, ſiue conuerſi, alias habiles recipi poſſent? At non ex hoc ſequitur, quod eadem ratione, ad Religionem poſſint recipi, & admitti, ij qui alias de iure cõi ſunt inhabiles, & inhabilitatem habent poſitiuam, expreſſamq. ex iure prohibitionem, vt ſine licentia, & facultate Papæ, recipiantur in eodem Ordine, quales ſunt ſupradicti ſolemniter depoſiti, degradati, & ſpoliati habitu, & eiecti ab Ordine. Hęc certe ratio eſt fortiſſima, & neruoſiſſima. Cui, & accedit alia, neque minus efficax, meo quidé iudicio: nam iuxta communem omnium IurisPeritorum doctrinam, diffinitiuæ ſententiæ latæ, per eundem Iudicem nihil poteſt addi, minui, vel mutari, vt habetur, *in l. qualem ff. de arbitr. & in c. in litteris, de offic. deleg. & in cap. cum inter de ſententia, & re iudicata, & in cap. cum Bertold. eod. tit.* Et hoc loquendo tam de Iudice ordinario, quam de extraordinario, & ſubdelegato, cum vterque functus iam fuerit officio ſuo. Cum igitur Religionum Prælati, eijciendo Religioſos prædictos ab Ordine, per ſententiam diffinitiuam, quæ iam tranſiuit in rem iudicatam, functi fuerint officio ſuo, manifeſtum ſit, quod non poſſunt amplius, ſententiam ſuam reuocare, minuere, vel mutare, neque cum ipſis vllo modo diſpenſare, magis quam Epiſcopi cum Clericis actualiter, & ſolemniter degradatis. Hæc certe ratio eſt fortiſſima, & eſt Archidiaconi in ſupradicto *c. ideo, el* 1.2. quæſt. 6. Prædicta omnia ſunt vera, & neceſſario dicenda, ſtando in iure communi. Secus tamen erit dicendum, loquendo de priuilegio, ſi ſpeciale aliquod, ad idem habeatur. At quidem ego nullum hucuſque inueni, cunctarum Religionum priuilegia, antiqua licet, & noua perluſtrauerim. Inuenire quidé licebit aliqua priuilegia, quibus Religionũ Prælatis conceditur, ſitq. facultas, vt ſubditos ſuos rebelles, & criminoſos puniant, & à Religione poſſint eijcere, atque etiam priuare habitu, ſi id expediens viſum fuerit, vt diximus in 1. Tomo q 52. loquendo de eiectis; nullum tamen priuilegium hucuſq. reperi, quo ſemel eiectos, priuatos, atque habitu ſpoliatos, ad Religionem iterum poſſint reſtituere, & admittere, niſi illud *cap. fin. de Regul.* quod vt latiſſime eſt dictum, intelligendum eſt de eiectis verbaliter tantum, non vero de degradatis, ſeu eiectis cum ſpoliatione habitus. Non me latet, quod hoc non obſtante, dicunt aliqui grauiſſimi Patres, & in hiſce rebus nimium exercitati, in noſtro ſacro Ordine Minorum, atque etiam in Religione Fratrum Prædicatorum, ſemper fuiſſe vſu receptum, atque in conſuetudine poſitum, quod Miniſtri Generales dictorum Ordinum, & Religionum, quando huiuſmodi eiecti, habituq. priuati, & ſpoliati, ad meliorem mentem redibant, & ad cor reuertebantur, contritionis, pœnitentiæ, atque humilitatis ſigna oſtendentes, & amiſſum habitum ab eiſdem inſtanter, atque humiliter, expoſtulantes, ſi id expediens ſibi videbatur, eoſdem ad proprium Ordinem, interdum admitterent, habitumque illis redderent, abſque alia licentia, & facultate, ſeu ſummi Pontif. diſpenſatione. Id quod & dicunt fuiſſe, ſemper in ſupradictis Ordinibus vſu receptum, & practicatum, & fieri, ac practicari poteſt hodie, cum ſit hac de re, conſuetudo tam diuina, & antiqua, legitime præſcripta, & vt videtur, etiam immemoriahs, quæ proinde vim legis, aut ſaltim priuilegij habet, iuxta *cap fin. de conſuetudine, & legem hoc iure. §. ductus aqua. ff. de aqua quotidiana, & eſtiua*. Sed tamen crediderim, hoc numquam fuiſſe ſupradictos Patres Generales, prædictarum Religionum adeo Illuſtrium, vbi tot, ac tanti viri reperiuntur litterati abſque maximo

Nota quod ſententię diffinitiuę latæ per eũdem Iudicẽ nihil poteſt addi minui, vel mutari.

ximo fundamẽto feciſſe & fuiſſe practicatos, abſq; aliqua ſpeciali cõceſſione, aut viuæ vocis oraculo, alicuius ſummi Pont. quod non omnibus conſtitit, neque ad Collectoris priuilegiorum manus, & notitiam peruenit, aut forſan ex aliquo reſcripto. Illuſtriſſimorum Cardinalium, ante quorum conſpectum prædicti electi, atque habitu priuati, & ſpoliati, per viam appellationis, aut ſimplicis querelæ, comparere ſolent, allegantes ſe grauatos, atque ſpoliatos, iniuriam paſſos fuiſſe ſine iuſta causa, obſecrantes, ac petentes humiliter, vt eoſdem fouere, & patrocinari coram dictis Prælatis dignarẽtur, quo facto, illi eiſdem ſolent reſcribere, rogantes aut forſan præcipientes, vt de nouo illos recipiant, & intra clauſtra, ſub ſua obedientia, & diſciplina regulari admittant, quod & ipſi iuſſis parendo faciunt, ac facere tenentur. Hoc crediderim eſſe certum, neque aliter Prælatos prædictos, ſupradictam electorum receptionem auſos fuiſſe practicare, & certe cum viri alias grauiſſimi, doctiſſimi, atque Religioſiſſimi, id fecerint, præſumptio plane ſtat pro ipſis. Sed quidquid de hoc ſit, & de ſupradicta antiqua, & diutina conſuetudine præſcripta, quod nos in præſentiarum in noſtra concluſ. diximus, dumtaxat eſt, hoc nullatenus fieri poſſe de iure communi, ſine ſummi Pont. diſpẽſatione, ſeu aliquo alio decreto. Nam cõmuni iure, ſupradictorũ ſolem niter electorum, depoſitorum, atque degradatorum, cum ſpoliatione habitus reſtitutio, ſolummodo pertinet ad ſummum Pontif. nec ſine ipſius licentia fieri poteſt. Quocirca in noſtris Cõſtitutionibus generalibus Toletanis. cap. 6. vbi agitur de correctione delinquentium §. de incorrigibilibus, ſtatuitur, *vt qui ſemel ab ordine fuerit electus, iterum ad eumdẽ non aſſumatur, & Prælatus, qui ſecus fecerit, ſit priuatus actibus legitimis.* Quæ Cõſtitutio, an etiã obliget noſtri Ordinis, Generalẽ Miniſtrum, aliorum eſto iudicium, nam nõ eſt præſentis loci illud determinare, Obligabit quidẽ, ſi ſteterit auctoritate Apoſtolica facta, & confirmata. Atque ad maiorem abundantiam dico, quod modo hac de re, extat ſpecialis quidam Motusproprius, ſiue Conſtitutio Sixti V. edita 16. die Auguſti anno 1585. & incipit *Cum primum*, in quo conſtituit, atque deputauit tres S. R. E. Cardinales, qui cognoſcerent de cauſis electorum Fratrum, ſublata omnibus alijs, etiam Sacræ Regular. Congr. Cardinalibus, & Legatis à latere, authoritate aliter iudicandi. Quod certe magnum inditium eſt, vt dictum remanet, quod Sedi Apoſtolicæ reſeruatus exiſtat iſte caſus. Quæ certe Conſtitutio, quamuis à quibuſdam dicatur, quod non eſt recepta, ipſe tamen crediderim, quod ad vnguem ea à Prælatis omnibus quorumcumque Ordinum, & Religionum obſeruatur, & practicatur, ſaltem mihi non conſtat contrarium.

Nota hoc valde.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum Generalis Miniſter, auctoritatem, & facultatem habeat, interpretandi Iura, & Priuilegia, pro noſtro Sacro Ordine Minorum, à Sede Apoſtolica emanata?

Reſpondetur huic Articulo, per ſequentes Concluſiones.

Certiſſimũ eſt, & iudicialis diffinitio, ſeu interpretatio iurium & legum, atq; priuilegiorum ſummo Põtif. reſeruatur.

Prima Concluſio.

CErtiſſimum eſt, & omni dubio procul, quod Iudicialis diffinitio, ſeu interpretatio iurium, & legum Apoſtolicarum, ac priuilegiorum, quæ à ſede Apoſtolica emanarunt, de iure communi eſt ſummo Pontifici reſerua-

ta . Hæc Concluſio habetur expreſſa, *in cap.cum omiſſent de iudicijs.* Vbi dicitur, quod ſolus Papa cognoſcit , de dubijs priuilegiorum Apoſtolicæ Sedis,& non inferior. Quod & fuiſſe ei reſeruatum, multum fuit rationi conſonum,nam cuius eſt legem condere , eiuſdem eſt eandem interpretari , vt habetur *in cap. inter alia de ſent.excomm. & in cap.ſicut* §. *ex his* 11. *q.* 1. *& in l.vlt.C.de legibus,& in l.in prætorijs.ff.de prætor ſtipulat* . Videatur hac de re, Syluester *verbo caſus q.* 1. *caſu* 7. vbi dicit ſecundum Hoſtienſ. idem eſſe dicendum, ſi dubitetur de Apoſtolico reſcripto, ita quod ab alio per viam determinationis ſolui non poteſt,quam à ſummo Pont.ad quod allegat. *cap.* 2. *de offic. legati.* Idem etiam dicit, eſſe intelligendum ſecundum;eundem, de interpretatione Statuti,facti per Legatum, cuius iuriſdictio finita eſt,nec alius ei ſucceſſit. Idem & de diſpenſatione in caſibus,quæ per eadē Statuta Papæ reſeruantur. Sed per hoc non tollitur , aut prohibetur doctrinalis,ſeu magiſtralis declaratio, quam non ſolum Religionum Prælati, verum etiam quicumque alij litterati, ſecundum naturalem rationem,& iuris fundamenta, poſſunt præſtare de priuilegijs, & legibus quibuſcumque,non ſolum reſpondendo particularibus quæſtionibus, ſiue quæſitis, verum etiam publica commentaria edendo . Si tamen Religionum Prælati, in dubijs emergentibus circa priuilegia Apoſtolica,ſeu aliquos Canones,declarationes iudiciales in ſcriptis,vel alias facerent , prohibendo ſub aliqua poena , ne ſubditi vti poſſint alia declaratione, ſiue interpretatione,peccarent quidem, & ſua declaratio eſſet nulla,quia,vt dictum eſt, eiuſmodi iudicialis declaratio , & interpretatio , de iure communi eſt ſummo Pontifici reſeruata. Videantur, quæ hac de re,dicit *Gloſſa in dicto cap cum veniſſent, verbo iudicari*,vbi ad hoc propoſitum dicuntur plura, eaq. notatu digniſſima.

Cuius eſt legē cōdere, eiuſdē etiā eſt eandē interpretari .

Religioſi Prælati, circa iura leges,& priuilegia, poſſūt facere expoſitionem, ſeu doctrinalem declarationem, cui & ſubditi auſcultare debent interim,q ad ſedem Apoſt. recurritur .

Prælati Religionum poſſunt ſuſpendere priuilegia Religionibus cōceſſa donec ſummus Pont.cōſulatur .

Monument. ordin. imp. f.56. & a.f.52.cōlerg8. & refertur in compen priuil. verbo. Priuil. fratrum §. 9.

Nota valde & aſſicurādas cō ſcientijs ſcrupuloſorū fratrum

Monum.Ord. 9.impreſ.f.76 conc. 195. *& ſupp fol.* 101. *conc.* 394. *cōp. verbo priuil.* §. 23.

Secunda Concluſio.

Si ex alicuius legis Apoſtolicæ,vel priuilegij promulgatione, inter ſubditos aliqua exoriantur dubia , & præcipue ſi ea ſpectent ad totam Communitatem, bene poſſunt Religionum Prælati , doctrinalem quandam condere interpretationem, & per ſuas litteras ſibi ſubditos , ad ipſius obſeruantiam exhortari,& admonere,interim quod ad ſummum Pontif. recurratur .

Hæc Concluſio , eſt manifeſta , atque ex dictis ſatis conſtat , quia de hoc nulla inuenitur facta prohibitio , quin vero eſt bona gubernatio , imo vero addo,quod ſi Religioſi abuterentur aliquibus Gratijs, priuilegijs, ſiue facultatibus Apoſtolicis,poſſent Generales Prælati , eiuſmodi gratias,priuilegia, & facultates ſuſpendere, donec Romanus Pontifex conſulatur . Hoc habetur ex conceſſione Sixti IV. de qua in monumentis Ordinis . Item quando occurrunt dubia ſuper negotijs , & priuilegijs Ordinibus conceſſis,Innoc. VIII. conceſſit facultatem Vicario Generali Ordinis , Prædicatorum Congregationis Hiſpaniæ pro tempore exiſtenti (& idem eſt iudicium de Miniſtro,ſeu Vicario Generali noſtri ſacri Ordinis Minorum , priuilegium habentium communicationis) quod cum aliqua perſona in dignitate Eccleſiaſtica conſtituta , & duobus alijs Iuriſconſultis, interpretari poſſit eiuſmodi dubia , & Fratres ſupradicti ſtare poſſint ſecure declarationibus, per eoſdem faciendis . Habetur in Monumentis Ordinis. Leo etiam X. conceſſit Generali, & Prouincialibus Miniſtris, & Cuſtodibus , cum conſilio aliquorum Patrum , ſi res magnæ momenti fuerint,quod in rebus dubijs ,& ſcrupuloſis,conſcientias Fratrum Minorum ſubditorum tangentibus,poſſint auctoritate ſuæ Sanctitatis,determinare in ſcrupulis,& rebus huiuſmodi, atq; eorum determinationi ſubditi, ſecura conſcientia poſſint, & debeant ſtare.

Et po-

& postea illud ampliauit ad Guardianos, & quoscumque alios Prælatos. Item Capitula Generalia sine alia speciali licentia, & auctoritate Papæ, possunt limitare, seu tollere vsum Priuilegiorum, Ordinibus concessorum, quia hoc fit ex consensu partium, contento in toto Capitulo per modum compromissi, cum certum sit, priuilegium non concedi in inuitum, quod tamen per seipsos solum facere non possunt Generales Prælati, abrogando priuilegia Ordini concessa, aut tollendo illorum vsum, nisi ad id speciale habeant facultatem. Item Leo Decimus concessit Generali, in suo Capitulo generali, & Prouinciali in suo Capitulo Prouinciali, vt de consensu eiusdem Capituli generalis, siue Prouincialis, vel maioris partis, declarare possit, an sit abstinendum ab vsu alicuius concessionis, factæ viuæ vocis oraculo, & post talem declarationem, prædictum oraculum ita esse inualidum, ac si per suam Sanctitatem esset suspensum, & reuocatum. Hæc nimirum dispositio facta per Leonem X. fuit nimis iuridica, & quammaxime necessaria, non enim est credendum velle Summ. Pont. qui iurauerunt, vnico verbo suspendere voluisse, quæ multis temporibus, ac vigilijs fuerant excogitata, vt iura disponunt. Verum si dubia sint circa leges, & litteras Apostolicas, vel circa incursionem alicuius pœnæ, & res ad iudicium fuerit deducta, poterit Generalis Minister, & alij Religionum Prælati, opinionem sequi, quæ sibi probabilior vita fuerit, in infligenda pœna, vel relaxando ab ea, & tunc sententia erit valida, nam sententia lata contra ius dubium, non est ipso iure nulla, sed valida, vt docent omnes communiter scribentes, sed præcipue Panor. in *cap. 1. de sententia, & re iudicata, num. 9.* adducendo ad id multa iura, quæ maxime ad hanc rem confirmandam faciunt.

Nota valde, q Leo X. cõcessit Ministro Generali, cũ Capitulo generali, & Prouinciali, cũ prouinciali, vel maioris partis, vt declarare possint, an sit abstinẽdum ab vsu, alicuius priuilegij, aut viuæ vocis oraculo.

Suppl. fol. 94. concess. 269. refertur in Cõpend priuileg. verbo, viua vocis oraculo. §. 3.

Sed circa Canones Concilij Tridentini, libet specialiter aliquid dicere, An Prælati Regulares circa ipsius explicationem, possint aliquid facere, & declarare, siue explicare illud? de quo sit tertia conclusio.

Tertia Conclusio.

Stricta, atque specialis facta est prohibitio, circa Concilium Tridentinum, vt nullus, præter Romanũ Pontificem, ipsum audeat explicare, seu declarare. Hæc prohibitio habetur in Bulla confirmationis eiusdem Concilij, facta à Pio IV. quæ incipit, *Benedictus Deus*, & est inserta in fine eiusdem Concilij, in qua cunctis Prælatis, atque personis, præcipitur sub grauissimis pœnis ibidem appositis, ne commentaria, glossas, annotationes, seu scholia, vllumve genus interpretationis, super ipsius Concilij decretis, quoquo modo edere, aut statuere audeant, etiam prætextu maioris corroborationis, seu executionis eiusdem Concilij. Circa huiusmodi Bullam notandum occurrit, quod non prohibetur per eam, ne aliquis ad adiuuandam memoriam, ad suam eruditionem, & specialem institutionem, annotationes, seu commentarios, vel simile aliud quidquam faciat, sed ne id fiat, ad edendum, & publicandum prædicta commentaria, siue scholia, veluti si quis ad hunc finem, librum aliquem typis mandaret, aut Codicem manuscriptum componeret, eo animo, vt ipsius copia ad omnium manus postea posset peruenire.

Circa canones Conc. Trid. stricta, atq. specialis prohibitio facta est, vt nullus, præter Roman. Pont. ipsũ possit declarare.

Nota valde hæc omnia, quæ sequũtur.

Rursum aduertendum est, quod per supradictam Bullam, non prohibetur Aduocatis, qui litem aliquam defendunt, oriam ex aliqua dubia intelligentia, alicuius decreti præfati Concilij Tridentini, quin possint scribere, & componere aliquas, quæ dicuntur, *Informationes* in puncto Iuris, ad suum patrocinium, & ad persuadendum, atque conuincendum Iudicum animos,

mos, id quod & quotidie fit. Et idem eadem ratione est dicendum, de alijs Aduocatis, & literatis viris, qui verbo, vel etiam scripto, satisfaciunt huiusmodi scriptis & informationibus, atque etiam de his, qui doctoraliter respondent specialibus dubijs, & quæstionibus ab eisdem quæsitis, circa veram intelligentiam alicuius Decreti prædicti Concilij, ad sedandas, quietandas, atque assecurandas aliquorum conscientias. Id & etiam fit, atque habetur in vsu quotidie. Quinvero nec per dictam Bullam prohibentur, aut condemnantur Auctores aliquorum librorum, qui non expropositio, sed incidenter interpretantur aliqua eiusdem Conc. decreta ab eis allegata, vt & ipse facio sæpissime in hoc Manuali, & fecit suo tempore doctissimus Doctor Nauarr. & alij quamplures Doctores moderni, scribentes circa aliquos particulares casus, siue causas, nam hoc non est edere aliquod genus Commentarij super ipsius decretis, & has omnes assertiones licitas esse iam vniuersalis consuetudo declarauit. Maior difficultas est de alijs, qui expresse, & directe scripserunt circa aliqua decreta prædicti Concilij, vt fecit sapientissimus Pater, Frater Andreas de Vega Ordinis Minorum Regularis Obseruantiæ, Prouinciæ Diui Iacobi, & nostri Salmanticensis Conuentus, magnum decus, & ornamentum, qui ex proposito scripsit, atque in lucem edidit, magnum & aureum illud opus, quod communiter circumfertur, & de Iustificatione nuncupatur. Sed ad hoc, omni proculdubio credendum est, illum specialem licentiam, & facultatem, quinvero expressum mandatum habuisse, cum fuerit vnus ex Patribus, qui ex nostra Hispania, affuerunt prædicto Concilio, quod, & similiter credi debet de alijs, si qui forsan, simile quippiam fecerunt. Hactenus de isto Articulo.

Difficultas. Circa illos, qui scripserunt super Canones Conc. Trid. an id facere fuerit licitum.

ARTICVLVS IX.

Vtrum Generalis Minister, & Religionum Prælati, propria auctoritate deserere possint, aliquod Monasterium?

HAc de re, & circa hanc difficultatem, multa sunt à nobis dicta in præcedenti Tomo, quæst. 34. vbi per tres continuos Articulos, egimus de Monasterijs quantum attinet ad ipsorum destructionem, seu desertionem: sed nihilominus, vt hic etiam omnia præ manibus habeantur, & circa propositam difficultatem aliquid dicamus, sequentem statuo conclusionem.

Conclusio.

Prohibitum est omnibus Religionum Prælatis, Mendicantibus, ne sine speciali licentia Summi Pontificis, loca, siue Monasteria semel accepta deserant omnino, vel de vno ad alium locum transferant. Hoc habetur expresse in *cap. vnico, de religiosis domibus, & in cap. cum ex eo, de excessibus Prælatorum, lib. 6.* Et est lata excommunicatio, contra omnes Prælatos oppositum facientes, de qua videndus est Syluester *verbo, Casus. quæst. 1. casu 8. & verbo, excommunicatio, 8. §. 20.* & hoc est verū loquendo de Iure communi.

Prohibitum est omnibus Religionū Prælatis Mēdicantibus, ne sine speciali licentia Sedis Apostolicæ, Monasteria semel capta deserant, vel de vno ad alium locum transferant.

Sed Sixtus IV. concessit Ministro Generali, Fratrum Minorum Obseruantiæ, licentiam, & facultatem, ea loca, quæ Fratribus suis minus commoda esse cognouerit, dimittendi in manibus Ordinariorum locorum, & illa licite deserendi, prout ei visum fuerit expedire; super quo eiusdem Generalis conscientiam onerat. Et hoc voluit, non obstante Constitutione Boni-

Bonifacij VIII. prohibente, loca semel recepta deseri, & alijs Apostolicis Constitutionibus, cæterisq. contrarijs quibuscumque. Habetur hæc concessio in Monumentis Ordinis. Vbi notandum venit, quod per dictam concessionem, nec Prouincialis Minister, nec vero Prouincia tota, facultatem habet deserendi prædicta loca, sine licentia Generalis Ministri, aut Commissarij generalis, quibus hoc solummodo conceditur.

Mon. Ord. 1. impress. f. 47. & 2. fol. 131. conuers. 291. et refertur in Cōpend. verbo, ædificare.

Nota hoc valde.

ARTICVLVS X.

Vtrum Generalis Minister, de nouo possit recipere aliquem Conuentum, sine speciali licentia Sedis Apostolicæ?

HAc etiam de re, in præcedenti Tomo specialem fecimus quæstionem, quæ numero est 33. vbi egimus de Monasterijs Religiosorum, quantum attinet, & spectat ad ipsorum constructionem, ædificationem, seu reædificationem. Sed vt etiam præ manibus habeatur, quid hac in re tenendum sit, proposito Articulo breuiter respondeo, per sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

IVre prohibitum est Religionum Prælatis, ne de nouo aliquem possint recipere Conuentum, sine speciali licentia, & auctoritate Apostolica. Hæc conclusio constat ex decretali Bonifacij VIII. *in cap. vnico, de exactionibus Prælatorum*. & Gregorij X. in Conc. Lugdunensi, *in cap. vnico, de religiosis domibus, in 6.* de qua videatur Syluester, *verbo. casus. quæst. 1. casu 9*. Et præter auctoritatem Apostolicam, de Iure antiquo requisitam, nunc de nouo per Concil. Trident. sess. 25. de Regularib. cap. 3. requiritur etiam licentia Episcopi ordinarij, in cuius diœcesi Monasteria erigenda sunt. Circa quod decretum, quidam dubitare solent, An sufficiat licentia Episcopi ordinarij solum, ad nouam alicuius Conuentus constructionem, an vero sit necessaria, & requiratur licentia Papæ? Cui dubitationi iam responsum est, per Cardinales interpretes Concilij Tridentini, dicendo, quod Monachi non possunt ædificare Monasteria in Parochia, in qua ea nō habent, sine cognitione, & licentia Papæ, quæ quidem declaratio fuit quāmaxime iuridica: nam Conc. Trid. in prædicto decreto non abrogauit dispositionem iuris communis, secundum quod ad id requiritur Summi Pontificis facultas, sed tantum de nouo indixit, vt simul cum licentia Papæ, concurrat etiam facultas Episcopi, quæ semper erit necessaria, nisi Summus Pontifex aliud disposuerit. Sed quæri potest, An post prædictam iuris determinationem, qua cauetur, ne de nouo construantur Monasteria, sine Papæ facultate, & licentia, sint aliqua Religiosis concessa priuilegia, ad idipsum faciendum? Cui difficultati respondeo per sequentem conclusionem.

Iure prohibitum est Religionū Prælatis, ne de nouo aliquem cōuentū recipiant, sine speciali licentia, & auctoritate Apostolica.

Qualiter sint monasteria de nouo ædificanda.

Secunda Conclusio.

Aliqua sunt priuilegia, quibus facultas est Regularibus concessa, construendi, & ædificandi Monasteria, sine noua Papæ licentia. Supradicta priuilegia ad vnguem posita sunt in præcedenti Tomo, in suo proprio loco, & cum non expediat eadem iterum repetere, summatim dico, quod ad hoc habetur priuilegium quoddam, Iulij II. in Monum. Ordin. quod priuilegium idem Iulius II. postea ampliauit, ac veluti de nouo concessit in alia

Aliqua sūt priuilegia Regularibus cōcessa construendi, & ædificandi Monasteria, sine noua Papæ licentia.

Habetur in Mon. Ord. 1. impres. f. 43. & 2. fol. 126. conc. 278. & refertur in Cōpen. ver. ædificare.

Digitized by Google

in alia Bulla expreſſe mentionem faciente de ſupradicta Conſtitutione Bonifacij VIII. vt habetur in dictis Monumentis Ordinis. Dictæ conceſſiones factæ ſunt nobis Fratribus Minoribus. Sed præterea idem Iulius II. fecit aliam ſimilem, quinvero ampliorem conceſſionem, Fratribus Ordinis Minimorum, concedendo ipſis, vt poſſent Monaſteria ædificare, abſque aliqua licentia Ordinarij, & quocumque Prælato Eccleſiaſtico contradicente, quæ dicta conceſſio habetur in Supplemento, vbi Priuilegiorum Collector dicit, huiuſmodi priuilegium fuiſſe magnum, & practicatum olim de facto contra quendam Archiepiſcopum Hiſpalenſem, quo contradicente, ædificationem cuiuſdam Conuentus obtinuerunt dicti Fratres Minimi. Sed hoc fuit ante dictum Concilium Tridentinum, nam poſt decretum in ipſo factum, neceſſario dicendum eſt, quod vltra prædicta priuilegia Papæ, requiritur, abſque dubio facultas Epiſcopi dioceſani.

Monum. Ord. 2. impreſ. fol. 218. cõc. 519. & Suppl. f. 71. conc. 118. & refertur in Cõpen. vbi ſup. §. 11.

Nota valde hanc concluſionem.

Suppl. f. 8. cõc. 27. & refertur in Cõp. verb. vbi ſup. §. 20.

Difficultas.

Nota valde.

Sed dubitare quiſpiam poſſet, An prædicta declaratio Cardinalium, abrogauerit priuilegia Fratribus olim conceſſa, ad recipienda Monaſteria, ita, vt ſit modò neceſſaria noua alia Papæ licentia? Cui difficultati breuiter reſpondendo, dicunt communiter Doctores, quod non, nam in dicta declaratione, nulla facta fuit abrogatio priuilegiorum, ſed tantummodo decretum eſt, quod vltra licentiam Epiſcopi, requiritur ad dictum effectum, facultas Papæ, ac Summi Pont. quod eſt veriſſimum, atque certiſſimum, ſiue illa ſit iam conceſſa per antiqua priuilegia, ſiue vero per alia, in poſterum concedenda. Vltimo pro pleniori huius Articuli intelligentia, aduertendum eſt, quod omnia illa, quæ requiruntur pro Monaſterij vnius erectione, requiruntur etiam ad eiuſdem de vno ad alium locum tranſlationem, quia non videtur eſſe maior ratio, de vno, quam de alio, & ſupradicta iura de his omnibus loquuntur pariformiter, ſicq. ad vtrumque requiritur licentia & Papæ, atque Epiſcopi, poſt Concilium Tridentinum. Id quod & dicendum, atque tenendum eſſe, iam communis vſus declarauit. Aduerto etiam, quod ſupradictus Iulius II. pro nobis Fratribus Minoribus ſtatuit, vt qui in vna prouincia ſecundum mores dicti Ordinis viuunt, nequeant ædificare domos in alia Prouincia, quæ ſub aliena obedientia exiſtant, niſi de licentia Generalis Miniſtri, & decreuit irritum, & inane, quidquid in contrarium attentari contigerit, vt habetur in Monum. Ordin.

Idem eſt iudicium de tranſlatione Monaſteriorum de vno ad alium locũ, ac de noua cõſtructione, & edificatione.

Nota valde, pnõ ædificandis Monaſterijs in alienis Prouincijs.

Monum. 1. impreſ. f. 43. & 2. f. 126. & fol. 127. conceſſ. 276. & 532. & refertur in Comp. ver. adiſcare. §. 12. & 13.

ARTICVLVS XI.

Vtrum Generalis Miniſter, poſſit de nouo aliquam Prouinciam fundare & erigere, ſeu iam erectam atque fundatam diuidere?

Reſpondetur huic Articulo, per ſequentem Concluſionem.

Iure prohibitũ eſt Prælatis, ali quam nouam prouinciã fundare, aut iam fundatam diuidere, ſeu alteri ſubijcere, abſque ſpeciali licentia Summi Pont.

Concluſio.

PRohibitum eſt Generali Miniſtro, & omnibus Religionum Prælatis, ne poſſint de nouo aliquam Prouinciam fundare, & erigere, ſeu iam fundatam atque erectam diuidere, nec vnam Prouinciam alteri ſubijcere, abſque ſpeciali licentia Summi Pontificis. Hæc concluſio probatur à ſimili, de Conſtitutione nouæ ſedis Epiſcopalis, de quo habetur expreſſa prohibitio, *in cap. felix. 16. quæſt. 1.* quod eſt deſumptum ex Conc. Carthaginenſi ſecundo, cap. 5. & idem dicitur eſſe ſtatutũ in Conc. Toletano duodecimo, cap.

cap.4. & facit *cap.præcipimus.eadem causa, & quæst.* idem habetur *in cap. de locorum. de consec. dist.1.* quod est Gelasij Papæ. Et de mutatione Sedis Episcopalis, habetur *cap.temporis. 7.q.1. & cap. mutationes. eod.can.& q.* Quibus omnibus in locis statuitur, vt constitutiones,ac mutationes nouæ sedis Episcopalis,non fiant absque Sedis Apostolicæ licentia speciali, & eadem est ratio de erectione, siue mutatione cuiuslibet Prouinciæ, nam, vt sæpe dictum est, de similibus simile est iudicium. Videatur hac de re Syluester, *verbo,casus,quæst.1.casu 8. & 9.& 10.* Vbi & ad hoc propositum adducuntur alia iura, *cap.sicut vnire.de excessib. Prælatorum,& cap.nisi specialis,cap.quod translationem, de officio Legati.* Supradicta omnia iura, quæ loquuntur de constitutione nouæ sedis Episcopalis, & quibus præcipitur, ne vnio, diuisio, siue subiectio eiusdem fiat absque speciali Papæ facultate,iure optimo possunt, & debent accommodari ad erectionem, fundationem, siue constitutionem, nouæ Prouinciæ, & vnionem, diuisionem, siue subiectionem Prouinciarum, quæ omnia sunt Summo Pontifici reseruata, vt etiam expresse statuit, atque præcepit Nicolaus IV. ordinando,ac districte inhibendo, ne in Ordine Fratrum Minorum fiat diuisio alicuius Prouinciæ,vel nouarum Prouinciarum multiplicatio, absque Romani Pontif. licentia speciali, per eius patentes litteras concedenda, faciente plenam & expressam de huiusmodi statuto, & ordinatione, ac inhibitione mentionem: decreuitq. irritum, & inane, si secus in hac parte contigerit attentari. Habetur in Monum. Ord. quæ Constitutio, quam sit iuri communi consona, satis constat ex supra dictis.

Nota hoc valde,pro non faciendis nouis prouincijs, neque diuidendis antiquis. *Monum.Ord. 1.impr. f.53. & 2.fol.136. cenc.303. & refertur in Cipan. Priuileg. verbo, provincia §.1.*

ARTICVLVS XII.

Vtrum Generalis Minister, seu alius Prælatus generalis, possit efficere, seu dispensare, vt vnus Religiosus simul habeat plures Guardianatus, siue Prioratus?

HAc de re,peculiarem egimus quæstionem supra quæst. 3. Art. 3. Sed nihilominus, vt præ manibus habeatur,quod iure prohibitum est facere generali Ministro, & cuicumque alij simili Prælato,propositæ difficultati breuiter respondeo, per sequentem conclusionem.

Conclusio.

NVllus inferior Papa dispensare potest in eo,quod vnus Religiosus,plures simul habeat Guardianatus, Prioratus,siue Abbatias. Hæc conclusio satis constat ex his, quæ dicta sunt supra loco citato. Vbi adducta sunt innumera iura, quibus prohibitum est,vt ne quis habeat simul duo beneficia animarum curam habentia. De quo etiam videatur Syluester, *verbo,casus.quæst.1. casu 21.* Ad quod probandum adducit *cap.de multa, de præbend.* & similiter, quod non vni Ecclesiæ duo pariter præsint, habetur in *cap.fin. 21.quæst.4.* Diximus etiam de Iuri communi id etiam debere intelligi,de obtinenda diffinitione, seu Diffinitoris officio, simul cum Guardianatu, quamuis super hoc,vt habetur in nostris Constitutionibus generalibus, cap.7. de electionibus, & institutionibus officiorum,generales Ministri, auctoritate Apostolica dispensare possint. Et hæc de isto Articulo, & tota hac Quæstione dicta sufficiant, procedamus ad alia.

Nullus inferior Papa dispensare potest in eo, q. quispiam plures Guardianatus habeat, Prioratus, siue Abbatias? Nota hoc valde.

QVÆ-

QVAESTIO VIII.

Circa ſupradicti Generalis Miniſtri iuriſdictionem, & ipſius auctoritatem, & poteſtatem in ſibi ſubditos, in qua etiam ponuntur plura, in quibus ipſe nihil poteſt, eo quod ſint de Iure communi, Summo Pontifici reſeruata, in quatuordecim Articulos diuiſa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum Generalis Miniſter poſſit diſpenſare cum ſibi ſubditis, circa ætatem, ad faciendam profeſſionem requiſitam, & ad recipiendos ſacros Ordines, & Ordinis retinenda officia?

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, reſoluentur breuiter per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Generalis Miniſter, atq. Religionum Prælati, diſpenſare non poſſunt, circa ætatem Nouitiorum ad faciendam profeſſionem requiſitam.

GEneralis Miniſter, & Religionum Prælati, diſpenſare non poſſunt ſuper ætate Nouitiorum, ad faciendam profeſſionem requiſitam. Hæc concluſio, habetur expreſſa in Concilio Tridentino ſeſſ. 25. de Regular. cap. 15. vbi determinat tempus faciendi, atque emittendi profeſſionem expreſſam, ſexdecim annorum, ac præcipitur, vt profeſſio antea facta, nulla ſit, nullamq. inducat obligationem. De qua concluſione plura, ſuperq. ſatis diximus in præcedenti Tomo quæſt. 22. art. 1. 2. & 3. Et eadem ratione, & cauſa, idem Generalis Miniſter diſpenſare non poteſt in eo, quod profeſſionem emittat, qui minori tempore, quam per annum poſt receptum Religionis habitum in probatione extiterit, quod etiam præcipitur ibidem, & annullatur, atque irritatur profeſſio aliter facta, de quo etiam probationis anno, plura à nobis ſunt dicta loco citato, qualiter etiam eſſe debeat continuus, & vbi incipiat, quando finiatur, & multa, quæ ad hoc propoſitum ſpectant, quæ videri poterunt ibidem.

Secunda Concluſio.

Generalis Miniſter, & Religionum Prælati, diſpenſare non poſſunt, ſuper ætate ad ſacros Ordines requiſita.

Supradictus etiam Generalis Miniſter, diſpenſare non poteſt, ſine ſpeciali licentia, & priuilegio Summi Pontificis, in eo, quod noſtræ Religionis iuuenes profeſſi, ad ſacros Ordines promoueantur, abſque ætate legitima de Iure communi, innouato per Concilium Tridentinum ad idipſum requiſita. Hæc concluſio habetur expreſſa *in Clemen. generalem de ætate, & qualitate*, & in dicto Conc. Trident. ſeſſ. 23. cap. 11. & 12. vbi tempus ſuſcipiendorum Ordinum omnium præfigitur, atque innouatur; qua etiam de re nos etiam longam tractationem fecimus in præcedenti Tomo quæſt. 39. vbi latiſſime diximus, ni fallor, omnia quæ deſiderari poſſunt ad hoc propoſitũ. Videantur ibidem, atq. etiam Sylueſter, *verbo, caſus. quæſt. 1. caſu 23.*

Tertia

Digitized by Google

Tertia Conclusio.

Non etiam potest Generalis Minister, dispensare in eo, quod quispiam promoueatur ad Præfecturas, & dignitates Ordinis, animarum curam habentes, absque ætate legitima, de iure communi ad id muneris (respectiue) requisita. Hæc conclusio habetur etiam expressa *in cap. cum nobis olim, de electione, & in cap. licet Canon. eadem tit. lib. 6.* Vbi agendo de Episcopatu dicitur, esse ad id muneris triginta annorum ætatem requisitam, ad obtinendas vero Ecclesias, seu dignitates curatas, vigintiquinque annorum, & simili modo procedendum, atque philosophandum est de ætate requisita ad obtinédum officium Prouincialis Ministri, quod cum dignitati Episcopali correspondeat, ad minus trigesimum annum expletum expostulat, ad obtinendos vero Guardianatus, siue Prioratus (quæ quidem officia Curatis, siue animarum curam habentibus correspondent) vigintiquinque annorum ætatem habere sufficit, vt etiam nos latissime diximus supra, quæst. 3. art. 1. agentes de Prælatis Regularibus, quantum ad ipsorum ætatem, quæ cum habeantur ibidem, non est cur in præsentiarum repetantur. Videatur etiam hac de re, Syluester vbi supra, casu 22.

Generalis Minister, & Religionum Prælati, non etiam possunt dispensare super ætate requisita ad Præfecturas.

ARTICVLVS II.

Vtrum Generalis Minister dispensare possit, cum sibi subditis, in bigamia, ad hoc, vt ad sacros Ordines possint promoueri?

PRo huius Articuli intelligentia, atque, vt paremus viam ad ea, quæ in subsequentibus sunt dicenda, oportet aliquot præmittere fundamenta. Et primo, quia Religionum Prælati iure prohibentur, in pluribus irregularitatibus dispensare, ne, vt dicitur, ad ignota per ignota procedamus, adnotare oportet, quid sit irregularitas in communi sumpta? Et dico cum doctissimo Doctore Nauarr. in Manuali cap. 27. num. 191. quod hoc nomen *irregularitas*, non est multum Latinum, & generaliter acceptum significat, id quod ponit aliquem extra regulam, quia componitur ab *in*, quod est non, & *regularitas*. Idemq. pollet, atque, nō Regularis, vel, qui est extra Regulam. Vnde irregularitas, vt ad præsens attinet propositum, *est impedimentum canonicum, quo quis ad Ecclesiasticos Ordines promoueri, vel iam promotus in eisdem directe, prohibetur ministrare, etiam post factam penitentiam*. In qua diffinitione, inquit prædictus Nauarr. *verbū impedimentum*, ponitur pro genere, & dicitur *canonicum*, (id est, indultum à Iure canonico) ad insinuandum, & significandum, quod non est impedimentum Iuris naturalis, nec diuini, quamuis aliqua irregularitas ex veteri Testamento originem duxerit, seu ad instar ipsius in Ecclesiam fuerit introducta, secundum mentem *glossæ in cap. 1. de consecrat. dist. 1.* Dicitur etiam in diffinitione, *esse impedimentum, quo quis ad Ecclesiasticos Ordines prohibetur promoueri, aut iam promotus in ipsis ministrare*, nam aliqua irregularitas impedit acceptionem Ordinum, & non vsum acceptorum, aliqua vero vnum vsum, & non alium, vt constat ex *cap. 2. de Clerico agrotante*. Ac tandem apponitur illa particula, *directe*; ad insinuandum, quod ad veram, & propriam irregularitatem, non sufficit, quod quis sit prohibitus suscipere Ordines Ecclesiasticos, vel in susceptis ministrare indirecte, sed requiritur, quod sit directe, indirecte enim vtrumque contingit in excommunicatione. Nam excommunicatus, eo ipso

1. Nota, quidnam sit irregularitas, & multa circa ipsius diffinitionem.

Nota hoc valde, circa differentiã, quæ versatur inter irregularitatem, & excommunicationem.

eo ipso quo excommunicatus est, ipso facto est priuatus omnium Sacramentorum communicatione, ex quo indirecte sequitur, quod nõ possit promoueri ad sacros Ordines, nec in ipsis promotus ministrare, non tamen propterea sequitur, quod excommunicatio, sit vere, & proprie irregularitas, vt egregie annotat supradictus Nauarr. loco supra citato, contra Speculatorem. Et idem dicendum est de suspenso ab omni officio, & beneficio, & de interdicto, quæ quamquam Ordines, & ipsorum vsum impediant, quatenus sunt communicatio, aut sacramenta, siue officia, aut beneficia Ecclesiastica, non tamen quatenus sunt Ordines directe. At vera, & propria irregularitas, prohibet directe Ordinum promotionem, & executionem, in quantum sunt Ordines Ecclesiastici, siue sint Sacramenta, siue non, vt patet in Ordinibus Minoribus, quæ non sunt sacramenta, & tamen irregularitas priuat dictis Ordinibus, in quantum sunt Ordines Ecclesiastici. Non enim prohibet irregularitas directe Ordinum promotionem, & executionem, in quantum sunt sacramenta (nam hoc spectat ad excommunicationem) neque in quantum sunt officia (nam etiam hoc pertinet ad suspensionem) sed in quantum sunt Ordines Ecclesiastici tantum. Hæc est eius essentia, & ij sunt proprij ipsius effectus, de quibus videatur etiam Magister Soto in 4. dist. 22. quæst. 3. Art. 1. per totum. Sed vlterius, positum est in diffinitione, illud verbum, *etiam post factam penitentiam*, ad maiorem naturæ ipsius irregularitatis explicationem, atque declarationem, & ad significandum posse quempiam absolui à peccato, quo irregularitas incurritur, remanente ipsa irregularitate, secundum Cardinalem *in Clemen. dudum. de sepult. §. ac deinde. quæst. 8.* quidquid innuat. *Extrauagans 1. de priuileg.* De quibus omnibus videatur Suarez. 5. tom. in 3. par. D. Thom. disput. 40. sectione prima, & secunda, per totas.

2. Nota, quod irregularis celebrans, non incurrit nouã irregularitatẽ, peccat tamen quotiescumque celebrat, antequam obtineat dispensationẽ.

2. Secundo, pro maiori dicendorum intelligentia præmitto, quod licet irregularis celebrans, non incurrat nouam aliam irregularitatem, peccat tamen mortaliter, quotiescumque celebrat, antequam obtineat dispensationem, vt probe tradit supradictus Nauarr. loco supra citato, num. 194. id probans ex multis iuribus, & Doctorum auctoritatibus. Vbi etiam dicit, quod firma ratio, ob quam irregularis celebrans, etsi peccet mortaliter, non tamen nouam aliam incurrit irregularitatem, ea est, quia irregularitas non est vera suspensio, nec censura Ecclesiastica, atque ita celebrans illa irretitus, nullam violat censuram, neque aliquid aliud, cuius violatio nouam infligat irregularitatem, præterquamquod ipsa non incurritur nisi in casibus in Iure expressis, vt aperte habetur *in cap. 1. de sententia excommunic. lib. 6.* & nos inferius latius dicemus. Aduertit insuper supradictus Nauar. quod potestas absoluendi à quibuscumque peccatis, etiam facta per Bullas Papæ, quæ dicuntur Cruciatæ, ad dispensationem irregularitatis non extenditur, prout ipse latissime probat, in eodem capite nu. 249. & expressius nu. 250. quamuis habeant clausulam, absoluendi à qualicumque censura, quia, inquit, irregularitas non est censura, nec ipsius absolutio necessaria ad peccatorum absolutionem, quod & multis probat. Sed de hoc alias.

Irregularitas nõ absoluitur, neque tollitur per Cruciatæ bullam, neque per priuilegia absoluendi à quibuscumque peccatis.

3. Nota, irregularitates omnes ad quinque species reducuntur.

Tertio, & vltimo, pro hoc Articulo & sequentibus aduerto, quod quamuis nonnulli dicant, irregularitates non posse ad certum numerum reduci, nos tamen sequuti eundem Nauarr. vbi supra, cap. 27. num. 192. & num. 193. eas ad quinque species reducimus. Quarum prima est, quæ prouenit ex defectu Sacramenti, vt bigamia; secunda vero, ex defectu corporis, vt mutilatio passiua; tertia vero, ex defectu animæ, vt ignorantia; quarta, ex defectu perfectæ lenitatis, vt mutilationes actiuæ, & occisiones illicitæ,

illicitæ, & interdum licitæ. Quinta vero ex delicto. De quibus omnibus in particulari est agendum in hoc, & sequentibus Articulis, an Generalis Minister, & Religionum Prælati, cum sibi subditis possint in supradictis irregularitatibus dispensare. Sed primo de irregularitate, quæ prouenit ex bigamia. Pro qua, ne etiam per ignota procedamus, antequam proposito Articulo satis fiat, & vt ne laboremus in equiuoco, dicamus oportet, quid sit bigamia, quæ eius species, & quibus rebus priuet? de quo sit quartũ notab.

4. Nota, quid sit bigamia, quæ ipsius species, & quibus rebus priuet.

Quarto noto, & dico, quod bigamia, vt constat ex Nauar. in supradicto Manual. cap. 27. num. 195. est status coniugati, cum duabus coniugibus, siue ante, siue post baptismum ductis, ex *cap. acutius. 26. dist. & glossa in cap. vna, dist. eadem*. De qua irregularitate dicit glossa in Summa eiusdem distinctionis, quod fuit statutum, vt ipsa esset impedimentum Ordinum, ob quatuor. Primo, quia bis coniugatus, non potest apte significare vnionem Christi Iesu cum Ecclesia, vnica & sancta sponsa sua, *per cap. debitum, de bigamis*, vbi glossa communiter recepta, *verbo, sacramentum*; id late declarat. Secundo, quia excellentia Sacramenti Ordinis hoc meretur, *per dictum cap. vna*. Tertio, quia est signum incontinentiæ, per *cap. proposuisti, dist. 82*. Et tandem vltimo, quia ad persuadendam castitatem, auctoritatem adimit, *per dictum cap. vna*. Hæc dicta bigamiæ irregularitas, est triplex. quædam vera, alia vero ficta, seu interpretatiua, alia autem similitudinaria, iuxta *glossam receptam, in cap. 2. de bigamis*, quam omnes communiter sequuntur. Vera est, eius qui habuit, atque cognouit duas vxores, vere vxores, vnam post alteram, per dictum *cap. debitum*, quamuis vtramque, vel alteram cognouisset, seu habuisset, antequam fuisset Christianus, *per cap. deinde. & cap. acutius, dist. 26*. In qua bigamia reperitur defectus Sacramenti, nam in matrimonio significatur vnio, & coniunctio Christi cum Ecclesia, quæ est, vnius cum vna, quæ significatio omnino deest in dicta bigamia, atque ideo dicitur vera irregularitas, vt inquit Diuus Thomas in 4. distinctione 27.

Quod triplex est bigamia, seu tres ipsius sunt species, vera, ficta, seu interpretatiua, atque similitudinaria.

Ficta vero, seu interpretatiua bigamia est, quam incurrit is, qui fingitur, duas vxores habuisse, qualis est contrahens cum vna sola, sed vidua, aut iam corrupta per alium, *per cap. maritum, distinct. 33*. secus autem si per eundẽ ipsum, *iuxta glossam receptam in cap. fin. de bigamis. & cap. 2. de Clerico coniugato*. Et idem dicendum est, si cum virgine, quam post commissum adulterium cognouit, *per cap. si cuius, distinctione 24*. quamuis per ignorantiam id contingerit, *iuxta glossam receptam in dicto cap. si cuius*. & Panormitanum *in cap. si vir, de adulter*. Qualis est etiam contrahens cum vna validum matrimonium, cum alia vero inualidum, aut cum duabus de facto, & cum neutra valide, ob aliquod impedimentum, viuentibus ambabus, aut vna superstite, mortua vero altera.

Bigamia similitudinaria est, quam incurrit sacro Ordine insignitus, vel voto solemni adstrictus, contrahens & consummans, cum aliqua, etiam vnica, *per cap. quicquid. 26. quæst. 1. & cap. fin. de bigamis*. Licet illa sit virgo, vt sentit Angelus *verbo, bigamia*. Cui & consentit Syluester eodem verbo, in princ. Et Diuus Antoninus 3. par. tit. 21. cap. 1. & late probat, supradictus Nauar. dicto num. 195. Quibus sic præmissis, ad propositum Articulum, sub distinctione respondeo, per sequentes conclusiones.

Prima Conclusio.

Nec Generalis Minister, neque Religionum Prælati, dispensare possunt,

Digitized by Google

Generalis Minister & Religionum Prælati dispensare non possunt cũ bigamis, bigamia vera, siue interpretatiua, vt ad sacros Ordines promoueantur.

possunt, cum Religiosis bigamis, bigamia vera, aut interpretatiua, vt promoueantur, & ordinentur Ordinibus sacris, videlicet Subdiaconatu, Diaconatu, aut Presbyterio, nam talis bigamia, & ipsius dispensatio iure communi, est Summo Pontifici reseruata. Videatur hac de re Syluester, *verbo, casus, quæst. 1. casu 14.* vbi probat eam *per cap. nuper, & cap. finali, de bigam.* Hæc etiã conclusio est expressa D. Thomæ, in Quodlibeto 4. & eam tenet doctissimus Doctor Nauarr. in supradicto Manuali, cap. 27. num. 197. in dicto 6. quam & probat multis Doctorum auctoritatibus, vbi etiã dicit, quod quamuis aliqui dicant, Summum Pontificem, non posse dispensare in dicta bigamia, existimantes ipsam esse contra ius diuinum, contraria tamen sententia, est verior & tenenda, quam tenet D. Thom. & est communis, quia, vt dictum est, omnis irregularitas, est solo iure humano introducta, licet aliqua, aut omnis fuerit olim à Diuo Paulo insinuata, vt constat ex *cap. lector, cum glossa, dist. 34.* quamuis in vera bigamia non soleat, aut possit, sine magna causa, ordinaria potestate dispensare, in interpretatiua vero, & similitudinaria, soleat & possit, sed cum iusta causa. Hæc Nauar. vbi supra. Cum igitur eiusmodi dispensatio sit Papæ reseruata, & circa hanc irregularitatem, nulla sit facta concessio Religionum Prælatis, manifeste sequitur, quod in ipsa dispensare non possunt, vt ipsorum subditi, eadem irretiti, promoueantur, aut initientur Ordinibus sacris. Dixi, *Ordinibus sacris*, hoc est Subdiaconatu, Diaconatu, & Presbyterio, nam de Ordinibus minoribus aliud est iudicium. De quo sit secunda conclusio.

Secunda Conclusio.

Generalis Minister, utque Religionũ Prælati possunt dispensare cum prædictis bigamis, vt promoueantur ad minores Ordines.

Generalis Minister, & Religionum Prælati, bene possunt dispensare cum bigamis, bigamia vera & interpretatiua, vt ad minores Ordines promoueantur, & assumantur. Hanc conclusionem tenet expresse Diuus Thomas in 4. distinctione 27. & Syluester, *verbo, bigamia, quæst. 6.* cuius rationem reddunt, quia nullibi in Iure, horum reseruatio reperitur. Nec obstat, inquiunt, Decretalis Gregorij Decimi, in Concilio Lugdunensi, posita *in cap. vnde, de bigam. lib. 6.* nam in ea nulla fit mentio de reseruatione, sed tantummodo disponitur, vt bigamus Clericali habitu non vtatur: quod intelligendum est, quamdiu nulla fuerit ei cõcessa dispensatio. Videatur hac de re Nauarr. vbi supra, num. 197. vbi refert contrarias circa hoc Doctorum opiniones, & ipse media quadam incedit via, dicendo, quod si bigamus non est promotus, ipsius dispensatio Papæ reseruatur, vt possit promoueri; si vero fuerit promotus, dicit non reseruari, vt iam promotus possit ministrare, & super eo Prælatos ordinarios dispensare. Sed melior, & verior est opinio Diui Thom. asserentis, quod nullibi in Iure reperitur talis reseruatio, vt supradicti bigami ad minores Ordines non assumantur, ex quo sequitur, quod Episcopus, & consequenter Religionum Prælati, possunt in hoc, cum bigamis dispensare, cum iuxta communem regulam. ij possint cum sibi subditis, quidquid & Summus Pontifex in tota Ecclesia, in quibus non sunt prohibiti. Sed quid de bigamis similitudinarie dicẽdum? Respondeo, & sit tertia conclusio.

Cum bigamis bigamia similitudinaria, bene potest Generalis Minister, & Religionum Prælati dispensare.

Tertia Conclusio.

Cũ bigamis bigamia tm̃ similitudinaria, bene potest dispensare Generalis Minister, & Religionum Prælati, vt etiã ad sacros Ordines promoueantur. Hæc conclusio est omnium Doctorum communis, *in cap. 1. qui Clerici, vel venerint.*

contentes, vbi eam tenet Panormit. Cardinal. & Præpoſitus. quos refert Nauar. vbi ſupra num. 197. in fine. Qui omnes dicunt in dicta irregularitate poſſe Epiſcopos diſpenſare, quia nullibi de huiuſmodi bigamis ſimilitudinarijs, facta eſt reſeruatio, quando vxor, cum qua quiſpiam contraxit, erat virgo. Ex quibus omnibus infertur vera intelligentia aliquorum Priuilegiorum, concedentium facultatem Prælatis Regularibus, ad diſpenſandum cum ſibi ſubditis in certis irregularitatibus, excepta bigamia: nam ſunt intelligenda, de bigamia vera, aut interpretatiua, & hoc reſpectu Ordinum ſacrorum, nō reſpectu Ordinum Minorum, nam in bigamia tantum ſimilitudinaria, Epiſcopi, & Religionum Prælati bene poſſunt diſpenſare. Multa alia dicenda forent, circa dictam irregularitatem bigamiæ, & in quibus caſibus incurratur? & an ſit neceſſarium, quod de facto interueniat copula, & quod vltra copulam, fiat effuſio ſeminis in proprio vaſe? à quibus omnibus conſulto abſtineo, vt non plus nimio noſtra protrahatur oratio, apud Summiſtas proprijs in locis videantur. Conſulatur hac de re Syluester, *verbo, bigamia*, per plures numeros, & Soto in 4. diſt. 27. q. 3. Art. 1.

Nota hoc valde.

Quando in priuilegijs excipitur bigamia irregularitas, vt ſuper ea non poſſit diſpenſari, intelligendū eſt, de bigamia vera, aut interpretatiua, non autem de ſimilitudinaria.

ARTICVLVS III.

Vtrum Generalis Miniſter, & Religionum Prælati, diſpenſare poſſint cum ſibi ſubditis, in irregularitatibus prouenientibus ex vitio, ſiue defectu corporis?

IAm in præcedenti Articulo diximus, quod ſecunda ſpecies irregularitatis prouenit, ex vitio atque defectu corporis, ſiue ex mutilatione paſſiua membri alicuius. Sed cum id multipliciter poſſit contingere, vt præmanibus habeantur, quæ ad hanc ſpeciem irregularitatis pertinent, atque congruenti ordine dicere poſſimus, in quibus irregularitatibus, Religionum Prælati, poſſunt aut non poſſunt diſpenſare, operæpretium duxi omnes irregularitates ad vitium, ſiue defectum corporis pertinentes, paucis hic comprehendere, ac ſummatim explicare. Et dico cum doctiſſimo Doctore Nauar. in Manua. cap. 27. nu. 198. quod defectus cuiuſlibet membri principalis, ob culpam contingens, inducit hanc ſecundam ſpeciem irregularitatis, quod probat per *cap. 1. & cap. ſi Euangelica, diſt. 55.* quamuis membrum ſit occultum, & facultatem vtendi Ordine non impediat, vt ſunt pudenda, *per cap. ſi quis abſciderit, cum ſeqq. diſt. ſupradicta*. Quamuis quis ea ſibi non abſcindat, ſed alius ſua culpa, quia iuſſit, aut rogauit, aut quia illicitæ rei dans operam, caſu perdidit, *argumento cap. presbyterum, cap. contingebatur, de homicidio*; aut ſi fuit membrum aliquod, alicui abſciſſum ab inimicis, in pœnam alicuius delicti, vt tenet Hoſtien. in Summa, de corpore vitiatis. §. & quæ. *& in cap. ex parte, eodem tit.* quem ſequuntur Ioannes Andreas, & omnes cōmuniter Doctores vt de eo, cui maritus mulieris, cum qua fuit deprehenſus, pudenda abſcidit, & à fortiori ſi iure fuerunt abciſſa. *arg. cap. fin. de temper. ordin.* Addit præterea, & dicit ſupradictus Nauar. id etiam eſſe dicendum, de defectu partis membri, quā quiſpiam ſibi per indignationem abſcidit, quamuis facultatem naturalem bene celebrandi non adimat, *per cap. qui partem, diſt. 55.* maxime quando eſt notorium, quod per indignationem, ſiue impatientiam id fecit, alias verò non, iuxta Antonium, & Cardin. *in cap. fin. de corpore vitiatis*: quamuis quidam de eo dubitent, ſed inquit poſſe, eos conciliari, dicendo, quod non

Quænā ſint irregularitatis prouenientis ex vitio, ſiue defectu corporis.

est irregularis, ob defectum membri, sed ob notorietatem peccati, quod abscindendo illud commisit, per dictum *cap. fin. de corpore vitiatis*. Tandem dicit, quod neque imbecillitas membri, nec defectus contingens, absque propria culpa, nisi impediat celebrationem, irregularem efficit, qualis est illius, cui consilio Medici, aut Chyrurgi propter valetudinem, aliquod membrum abscinditur, seu ab infidelibus, aut ab inimicis sine sua culpa; qualis etiam est defectus illius, qui natus fuit sine pudendis, aut post per vim, seu ab alijs fuit castratus, qualis etiã est claudicatio eius, cui scipio in altari non est necessarius, *iuxta glossam in cap. si quis in infirmitate. dist. 55.* qualis etiam macula oculi, quæ non priuat visu, nec notabilem deformitatem facit, *per cap 2. de corpore vitiatis*, qualis est etiam gibbus, aut nimia magnitudo, alterius seu vtriusque oculi, si non sint notabilis deformitatis.

Ad hanc irregularitatis speciem pertinent, lepra, & aliæ infirmitates corporales, & defectus, qui in quibusdam reperiuntur, de quibus omnibus, quid sit tenendum, & in quibus Prælati Regulares possint dispensare, sequentes per ordinem explicabunt conclusiones.

Prima Conclusio.

Si defectus corporis, aut membri fit adeo notabilis, quod faciat hominem impotentem ad celebrandum, vt si quis sit omnino sine manu, aut careat oculis, cum huiusmodi nullus Prælatus potest dispensare. Hæc conclusio habetur expressa *in cap. penult. & vlt. de corpore vitia. & dist. 55. per totam. & in cap. 2. de clerico egrotante*. & ibi Panormit. quod etiam tenet Syluester, *verbo, corpore vitiatus, num. 2. & verbo casus quæst. 1. casu 16.* Quod adeo verum est, vt ratione periculi, & scandali non desint, qui dicant, quod in eo nec Summus ipse Pontifex, possit licite dispensare. Id quod, & colligitur ex quadam Decretali Eugenij Papæ quæ habetur *in cap. 2. de clerico egrotan.* & tradit Soto in 4. dist. 25. quæst. 1. art. 3. atque adeo numquam legitur Summum Pontificem, cum talibus vnquam dispensasse. Hinc incidenter, quidam dubitant, quodnam dicatur vitium corporis, aut corporalis defectus, ex quo oriri, aut generari potest scandalũ, & quis hac in re debeat esse iudex? De quo Angelus in sua Summa *verbo, corpore vitiatus*, tenet Religiosum esse promouendum, vel remouendum, ab Ordinibus recipiendis, ratione scandali, iudicio sui Prælati, atque ipsius examini hoc esse relinquendum. Syluester vero eodem verbo, num. 2. dicit, non hoc esse iudicandum à Prælato, sed ab Episcopo qui debet ipsum ordinare, atque Ordines conferre. Quã sententiam, & opinionem tenet Nauar. c. 27. nu. 200. Sed ego hanc litem, & controuersiam, sic diluendam, atque dirimendã existimo, quod loquendo de iure, & de per se, dictum iudicium pertinet ad Prælatum Regularem, qui ordinariam habet in suum subditum potestatem, ac ideo nõ tenetur Regularis Prælatus eiusmodi Religiosum remittere ad Episcopum, vt ea de re iudicium ferat, sed tamen loquendo de per accidens, & de facto, pertinere videtur tale iudiciũ ad Episcopum, qui eundem debet ordinare, ipsiq. Ordines conferre, cum non possit, vt plane constat, cogi Eps per Regulare Prælatũ ad hoc, vt id faciat inuitus. Vnde si Religiosus prædictus post promotionẽ ad sacros Ordines, in dictũ inciderit corporis vitiũ, de quo etiã merito dubitetur, an oriatur, & generetur scandalũ celebrando, necne? nõ tenebitur Prælatus eundẽ remittere ad Epm, sed ipse solus ea de re, poterit facere iudiciũ de iure, atq; de facto. Quod ꝙmaximũ argumentum est, ꝙ loquendo de per se, ad ipsum Præla-

Si defectus corporis, aut membri fit adeo notabilis, quod faciat hominem impotentem ad celebrandum, in tali defectu nõ potest fieri dispensatio.

Difficultas.

Nota hoc valde.

Digitized by Google

Prælatum Regularem pertinet supradictum iudicium. Sed quidquid de hoc sit, procedamus ad alia. Et sit secunda conclusio, loquendo de impedimento, cessante omni scandalo, atque periculo.

Secunda Conclusio.

Si vitium, atque defectus corporis, adeo est grauis & enormis, vt notabilem deformitatem faciat, vt si verbi gratia, alicui abscissa sint pudenda, sua culpa, in hoc defectu solus Papa dispensare potest. Hæc conclusio est communis Doctorum communis, *in cap. si quis abscinderit. dist. 55.* Et eam tenet expresse Nauarr. loco supra citato, num. 98. Cuius rei ratio communiter circumfertur, quia tales homicidæ reputantur, vt habetur *in dicto cap. siquis abscinderit*, ibi, *quia sui est homicida, & Dei conditionis inimicus*. Super quæ verba videatur glossa, vbi affert exempla, de Origene, qui se eunuchum fecit, vt liberius posset prædicare in occulto mulieribus, tempore persecutionis Ecclesiæ, & tamen postea apud Cæsaream factus est Sacerdos. Item & de Diuo Marco dicit, quod præcidit sibi pollicem, quo sic fieret indignus Sacerdotio, vt legitur in Historia Ecclesiastica, sed respondet, & dicit, quod hæc non sunt trahenda ad consequentiam. *per cap. vlt. 4. quæst. 1. & cap. priscis 7. quæst. 1.* Sed aduerte, quod dictum *cap. si quis abscinderit*, solum loquitur de his, qui sibi ipsis amputauerunt virilia, & tales ibidem dicuntur sui ipsius homicidæ, vt inquit ibi glossa, non quod homicidæ actu fuerint, sed propter homicidij periculum, quod exinde sequi poterat ex tali infectione. Sed tamen Nauar. vbi supra, generaliter loquitur de omnibus, quibus abscissa sunt pudenda, & virilia sua culpa, quamuis id fuerit effectum ab alijs, quod probat argumento *cap. presbyterum*, & *cap. continebatur, de homicidio*, vbi dicitur, quod homicidium casuale imputatur ei, qui dabat operam rei illicitæ, qua ratione (inquit) in vtroque casu, iure reputatur homicida, cui amputata sunt pudenda, & vitilia sua culpa. Sit tertia Conclusio.

Si defectus corporis, aut membri, adeo sit notabilis, & enormis, quod notabilem deformitatē cōtineat, in hoc solummodo Pontifex dispensat.

Nota hoc valde, dē Origene q vt dicitur sibi pudēda abscidit, vt liberius mulieribus posset, in secreto prædicare, tempore persecutionis Ecclesiæ.

Nota, quod homicidiū casuale imputatur ei qui dat operā alicui rei illicitæ.

Tertia Conclusio.

Cum omni Religioso, qui habet membrum occultum, siue manifestum, non sua culpa abscissum, & quando cessat homicidij præsumptio, atq. huiusmodi membrum non reddit ipsum impotentem ad celebrandum, Generalis Minister, & quilibet Prælatus Regularis, Episcopalem, vel quasi Episcopalem iurisdictionem habens, potest dispensare. Probatur hæc conclusio, Nam quamuis supradictæ sint irregularitates de iure, non tamen sunt Papæ reseruatæ, neque in aliquo Iuris loco, aut Constitutione aliqua Apostolica, quidpiam tale reperitur. Vnde sicut Episcopus potest dispensare in huiusmodi casibus cū suo Clerico Regulari, sic & Generalis Minister, & Prouincialis cū suis subditis Regularibus. Quod & probatur à simili, nā sicut Episcopi ordinarij, & Prælati Regulares supradicti, generaliter possunt absoluere ab omni excommunicatione lata à Iure, & quæ habetur in Iure communi, dummodo non sit specialiter Summo Pontifici reseruata; sic & dispensare possunt in irregularitatibus prædictis, cum nullibi reperiantur Summo Pontifici reseruatæ. Vnde infero, quod si alicui Religioso deficiat digitus, dummodo non sit pollex, qui simpliciter necessarius est ad celebrandum, aut deficiat sibi oculus dexter, dummodo non sit sinister, qui dicitur oculus Canonis, secundum stylum Romanum, quia cum eo necesse est videre Canonem Missæ, Generalis, & Prouincialis Minister cum huiusmodi, poterunt dispensare, quamuis dispensare non possint cum deficiente

In quibus corporis defectibus Generalis Minister, & Religiosum Prælati possint in sibi subditis dispensare.

Episcopi & Prælati Regulares dispensare possūt in omnibus casibus, qui nō sunt Papæ specialiter reseruati, idemq. est iudicium de absolutione ab excommunicationibus, non reseruatis Papæ.

Nota hoc valde.

ficiente ſibi oculo ſiniſtro, ita, vt legere non poſſit, ſine magna indecentia, & facie ad populum minimum conuerſa, nam talis indecentia, & ſcandalum, quod exinde poterat generari, facit vt eiuſmodi caſus Papæ ſit reſeruatus ſecundum omnes. Nec ſat eſt dicere, quod eiuſmodi Religioſus, magna pollet memoria, & quod ex memoria dicere poterit Canonem, nam tunc etiam adeſt obliuionis periculum, & propter tale periculum, ſit indiſpenſabilis iſte caſus, & ſoli Papæ reſeruatus. Eadem ratione, & Prælati Regulares diſpenſant, atque diſpenſare poſſunt, cum a Religioſo habente tantum vnum pedem, & alterum ligneum. Quæ omnia vera ſunt ſecundum mentem Aſtenſis, & Hoſtienſis, *verbo, corpore vitiatus*, quos refert & ſequitur Sylueſter, eodem verbo, nam quamuis ſupradictus Auctor, confuſe ibidem aliquantulum loquatur, Nauarr. tam ea in ſuo Manua cap. 27. nu. 200. hac de re agens, inquit, hoc tenere prædictum Sylueſtrum, & Auctores ab eo citatos. Quamuis ipſe contrariam teneat ſententiam, & dicat, quod in omnibus dictis irregularitatibus ſolus Papa diſpenſat, ſecundum Innocentium *in cap. 1. de re iudicata, lib. 6. & in cap. 2. de corpore vitiatis*, receptum a Ioanne Andrea, & ab Antonio *in cap ſignificauit, vbi de hoc*. Sed nihilominus contraria ſententia a nobis poſita, eſt verior & probabilior, nam omnis pœna, quæ ſpecialiter non reſeruatur Papæ, poteſt per Ordinarium remitti, dummodo non ſit notabilis indecentia, aut notabile ſcandalum exinde oriatur, vt colligitur *ex cap. nuper. de ſententia excommunic.* Et quamuis in Iure expreſſæ ſint prohibitiones, vt tales corpore vitiati, & defectum corporis habentes, non ordinentur, non tamen in illis iuribus dicitur, vt diſpenſatio cum eiuſmodi, ſolummodo Summo Pontifici reſeruetur, quod cum non fuerit factum, remanet in diſpoſitione Iuris communis, atque ita Prælati Ordinarij, ſiue Epiſcopi.

Omnis pœna poſita in Iure, & ſpecialiter non Papæ reſeruata, per Epiſcopum & Prælatum ordinarium poteſt remitti.

Hæc omnia dicta ſunt de Iure communi, nam loquendo de Iure ſpeciali, Miniſter Generalis noſtri ſacri Ordinis Minorum, facultatem habet diſpenſandi ſuper quacumque irregularitate, præterquam in homicidio voluntario, aut præſtatione auxilij, vel fauoris huiuſmodi homicidij, aut ex bigamia proueniente, ita vt illa non obſtante, ad omnes ſacros Ordines, etiam Presbyteratus poſſint promoueri. Eſt ad hoc priuilegium Iulij II. cui in noſtris Monumentis aliqua habentur ſimilia, de quibus infernus dicemus. Sed circa conceſſionem prædictam adnotare libet, quod, cum in ea ſolum excipiantur irregularitates ſupradictæ, nec fiat mentio de iſta, de qua in præſentiarum loquimur, nempe de corpore vitiatis, liquidum profecto ſit, quod ſuper ipſam Generalis Miniſter, optime diſpenſare poſſit, cum, vt dicitur in Iure, omnis exceptio firmet Regulam in contrarium.

Supplem. fol. 310 concluſio 8. & refertur in Compend.

ARTICVLVS IV.

Vtrum Generalis Miniſter, diſpenſare poſſit, cum Religioſis lepra infectis, & patientibus alias graues corporis infirmitates, vt ad ſacros Ordines promoueantur, aut promoti in ipſis miniſtrare poſſint?

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, explicabuntur per ſequentes Concluſiones.

Prima

Prima Concluſio.

AD corporis vitium, ſiue defectum reducitur lepra, & alia quæcumque infirmitas, quæ ſcandalum generat celebrando, in quibus irregularitatibus, ſolus Papa diſpenſare poteſt. Hæc concluſio eſt expreſſa Nauarri in Manuali cap. 27. nu. 203. vbi, inquit, quod prædicta lepra, irregularitatem inducit, atque impedit, nõ ſolum ſuſceptionem ordinum, verumetiam vſum ſuſceptorum, quod probat *per cap. cum pro ſe. 7. q. 1. & cap. ex parte. de clerico æger.* Quod ipſum, inquit, eſſe dicendum de qualibet alia corporis infirmitate, quæ notabile ſcandalum Ordinum vſui præbeat, ſaltem quoad actus, in quibus illud facit, argumento deducto *ex l. illud. ff. ad leg. Aquiliam. & ex cap. 2. de tranſl. Prælat.* Et quod in dicta irregularitate ſolus Papa diſponſet, probat argumento deducto, ex adnotatis in *cap. ad ſi clerici. §. 1. de iudicijs.*

Cum infectis lepra, ſeu alia infirmitate, quę ſcandalum generat, ſolus Papa diſpenſat.

Nota hoc valde.

Secunda Concluſio.

Cum illis qui patiuntur Epylepſiam, quæ alio nomine dicitur, Morbus caducus, & eſt ille qui facit habentem, in terram cadere, ſolus etiam Papa, vt ordinetur, poteſt diſpenſare. Hæc etiam concluſio, eſt ſupradicti Nauar. vbi ſupra, & probat eam *ex cap. in litteris. 7. quæſt. 2.* Et quod ſolus Papa ſuper ea irregularitate diſpenſet, probat per adnotata in dicto *cap. ad ſi Clerici.* adeoq. dicit eſſe irregularem, qui dictam infirmitatem perpetitur, vt qui ſemel hoc morbo fuerit infectus, nunquam amplius poſſit ordinari, quamuis poſtea omnino ſanus appareat. *argum. cap finali. 33. quæſt. 1.* quod eſt D. Hieronymi, vbi dicit, quod *qui aliquando inſanierunt, non debent ad ſacerdotium promoueri.* Neque qui iã ordinatus eſt, ſi ſæpe decidit, neque etiam ſi raro, modo ſpumas vomat ore, celebrare poteſt, alias vero ſic, vt colligitur *ex cap. cõmuniter, & duobus ſeqq. diſt. 3. & cap. illud. cap. nihil. 7. quæſt. 1. & cap. penult. 7. quæſt. 2.* adiuncto loco præparato, ad perficiendam Miſſam incæptam, ſi forte morbo corriperetur, per dicta *cap. illud. & cap. nihil.* Et facit ad idem auctoritas prædicti D. Hieronymi dicentis, quod ſi quiſpiam poſt ſacerdotium furere cæpit, non ideo ſacerdotio carebit, niſi forſan ad ſanæ mentis officiũ illum nunquam redire contigerit. Debet ergo illis conueniens tempus aſſignari ad arbitrium Prælatorum, vt experimentum faciant, & ſi viderint, quod nõ ſunt omnino liberati, ſed frequenter tales patiuntur paſſiones, non debent cum illis diſpenſare, vt decreuit Alexander II. in *cap. in litteris, 6. q. 2.* & Pius *in cap. cõmuniter. d. 33.* ſed ſi raro diſpenſare cũ eis poterunt. Et quod de Epyleptico dicitur (inquit dictus Nauarro) etiam eſt intelligendum de amente, lunatico, atque furioſo, atque etiam de arreptitijs, energumenis, & à dæmone obſeſſis, qui omnes ſunt irregulares, & numquam celebrare debent, quod probat ex Aluaro Pelagio, de planctu Eccleſiæ, lib. 1. cap. 48. & ex Diuo Antonino 3. par. tit. 18. cap. 5. Videatur hac de re, Syluester *verbo, corpore vitiatus, quæſt 8.*

Cum illis, qui patiuntur epilepſiam, ſiue morbum caducum, ſolus Papa diſpenſat, vt ordinari poſſit.

Tertia Concluſio.

HErmaphroditus & qui vtroq. ſexu eſt præditus, nõ eſt capax characteris, ſi ſexu fœmineo, magis quam virili præſtet, & licet ſi magis virili, quam fœmineo polleat, illius ſit capax, non tamen poteſt, aut debet ordinari. Hæc concluſio eſt etiam ſupradicti Nauar. vbi ſupra in 15. dicto, quam, & probat argumento deducto *ex cap. illiterati. diſt. 36. & ex cap. ſin. diſt. 49* Et ex D. Anton. 3. par. tit. 18. cap. 6. §. 5. cuius rationem reddens, inquit, quia huiuſmodi eſt monſtrum, in qua proinde irregularitate, ſolus Pa-

Hermaphroditi non debent ordinari.

pa dispensat, atque dispensare potest, & illud nunquam facit, quamuis Soto in 4.dist.25.q.1.art.2. tenere videatur contrarium.

Quarta Conclusio.

Qui omnino vt sum habere nō possunt, ad sacros Ordines, sunt irregu.ares.

Cum his,qui bibere non possunt vinum, quin statim illud euomant, nullus potest dispensare, & sunt etiam irregulares ad suscipiendos Ordines: Hæc conclusio est etiam supradicti Nauar. quam, & probat *per glossam singularem in cap.ipsi Apostoli.2.q.7.* Et, inquit, cum his etiam Papam non posse dispensare, nisi teneatur posse dispensare, vt qui celebrat,non sumat sub vtraque specie,*contra cap.comperimus.de consecrat.dist.2. & cap illiterati. dist. 36. & cap.fin. de temporibus ordinandorum. lib.6.* Sed in fine dicit, quod non videt,cur ij promoueri non possint,ad Ordines minores, cum non teneantur communicare sub specie vini, etiam si seruaretur *cap. peracta,de consecr. dist.2.* de quo mouetur glossa ibidem apposita. Sed difficultas est, An Minister Generalis, & Religionum Prælati, dispensare possint, cum eo Religioso, qui laborat adeo graui infirmitate capitis, vt celebrare minime possit, nisi velato capite? Cui difficultati respondeo,per sequentem concluf.

Quinta Conclusio.

Bene potest fieri dispensatio cum illo, qui nisi velato capite potest celebrare, neque ipsa est irregularitas.

Minister Generalis,quinvero & alij Prælati Regulares inferiores,Episcopalem, vel quasi Episcopalem iurisdictionem habentes,bene possunt dispensare cum Religioso, qui propter infirmitatem capitis,celebrare non potest, nisi velato capite & cooperto. Hæc conclusio est expressa supradicti Doctoris Nauarr.lib.3.Consil.tit.de celebratione Missarum cons.6.vbi lautissime hac de re agit, constanter asserens, quod non est irregularis Sacerdos, qui propter infirmitatem,& fragilitatem capitis,celebrare non potest,nisi velato capite, quinvero addit de Iure cōmuni antiquo,& vt sibi videtur,ex Ecclesiæ institutione, & antiqua consuetudine, quod celebrandum foret velato,atque amicto capite,ad quod inter alias sacras vestes celebranti iubetur amictus imponi, scilicet ad velandum caput, quod credit fuisse factum, ad hoc vt Clerici maiori deuotione, & attentione ea, quæ sunt diuini cultus,exequerentur. Tandem concludit,quod non solum,qui laborat infirmitate & fragilitate capitis,verumetiam quilibet, alius fortis & sanus dicere potest Missam,ac facere sacrum,opertus amictu, aut aliquo alio honesto tegumento, in capite supra posito, præsertim vsque ad consecrationem,cessante scandalo, quod, inquit,nullum erit, aut facile cessabit,publicata causa, qua id facit: & si cuipiam hac de re scrupulus sese offert, quod poterit adire Episcopum, qui cum eo facillimo negotio dispensabit, idque iure optimo,propter supradictas rationes, quod & eadem ratione cum sibi subditis facere etiam poterunt supradicti Prælati Regulares.

Cessante scandalo bene potest celebrari velato atque opertō capite.

ARTICVLVS V.

Vtrum Generalis Minister, dispensare possit, cum infamibus, ad hoc, vt ad sacros Ordines promoueantur,item & cum seruis,ingratis suis dominis?

Huic Articulo respondetur, per sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

OMnes infames de iure, & de facto sunt irregulares, cum quibus solus Papa potest dispensare. Hæc conclusio,est etiam supradicti Doctoris Nauar.

Digitized by Google

Nauarr.in Manual.cap.27.num.204. quam & probat, *ex cap. infamibus cum Gloſſa de Regulis iur.lib 6 & ex cap.fin. iuncta Gloſſa de Ordine cognition. & ex cap.ipſe Apoſtolus.2 q.7.* Sed eſt differentia inter huiuſmodi infames, nam in infamia iuris,& in irregularitate,quæ ex ipſa procedit,ſolus Papa diſpẽſat, diſpenſareq. poteſt, vt tenent omnes communiter Iuriſperiti, niſi forte qñ Epiſcopus diſpenſans ſuper delicto,ad quod ſe extendit ſua facultas,acceſſorie etiam tolleret,& adimeret infamiã,iuxta *Gloſſ.in cap.Euphamius.§.1. 2. quæſt.3.*Cui ſimilis eſt alia,*in cap. Domino diſtin. 50.* & tradit late ſupradictus Nauarr. *in cap at ſi Clerici.§.1.de iudicys.* At vero in illa Irregularitate, quæ naſcitur ex infamia facti,qualis eſt illa, quæ naſcitur ex crimine aliquo graui notorio, Epiſcopus de iure diſpenſat. vt conſtat ex omnibus iuribus ſupradictis. Quin etiam addit Nauarr. quod facta pænitentia iuſta, atque emendatione vitæ, interdum ſupradicta infamia tollitur, quia omnis res per quaſcumque cauſas naſcitur, per eaſdem diſſoluitur, *per cap.1. de Regul. iuris,& cap.teſtem. de teſtibus,& Gloſſa in cap.1.dicta 25.* in fine Ex dictis infertur,quod Generalis Miniſter, & Religionum Prælati,diſpenſare non poſſunt cum Fratribus infamia iuris maculatis, quare ſi (quod abſit) Religioſus quiſpiam conuictus fuerit de crimine nefando, & iuridice condemnatus, crediderim,quod iſte talis nullo modo poſſit promoueri, neq; poſt promotionem miniſtrare, cum infamati iuridice de crimine enormi,ipſo iure ſint irregulares,vt latiſſime probat Nauarr.in ſuo Manual.cap.27.num 248.in qua irregularitate ſolum ſummus Pontif.poteſt diſpenſare, non vero Religionum Prælati. Nec dictis obſtat, quod priuilegia, & facultates conceſſæ Miniſtris Generalibus,& Prouincialibus, ad diſpenſandum cum ſibi ſubditis,ſuper quibuſcumque irregularitatibus, ſolummodo excipiunt homicidium voluntarium, mutilationem membrorum, atque bigamiam, & conſequenter, quod excipiendo dictas irregularitates videntur licentiam, & facultatem concedere, ad diſpenſandum in omnibus alijs: nam dico, quod quamuis hoc ita ſit, & exceptio ibidem non fiat expreſſa, niſi de illis tantum tribus irregularitatibus,adhuc, vt ſupra diximus, omnes irregularitates corporis, quæ procedunt ex aliquo enormi corporis vitio, atque defectu, ex quo merito pòt exoriri, & generari ſcandalum, propter huiuſmodi ſcandalum, quod fidelibus inde prouenire poſſet, cenſentur Summo Pontifici iure communi reſeruatæ, atque ita ſit de facto. Et ſic eadem ratione loquendum eſt, de eiuſmodi Religioſo (quod abſit) comprehenſo, & conuicto de crimine nefando,nam propter enormitatẽ delicti,atq. propter ipſius infamiam, & etiam propter ſcandalum, quod exinde alijs oriri, & generari poterat, videndo ipſum celebrare, eiuſmodi irregularitas cenſetur,Papæ reſeruata, ad ipſumq. recurrendum eſt, nec ſuper ea diſpenſare poſſunt Religionum Prælati.

Infames de Iure & de facto ſunt irregulares, cũ quibus ſolus Papa diſpenſare pòt vt ad ſacros Ordines promoueãtur ſaltem cum infamibus infamia Iuris.

Per quaſcũque cauſas res naſcitur, per eaſdẽ diſſoluitur.

Religionũ Prælati nõ poſſunt diſpenſare cum infamibus infamia Iuris.

Nota pro Sodomitis quod ſi de tali nefario crimine ſunteõ uicti,neq; poſſunt promoueri neque in ſuſceptos Ordinibus miniſtrare.

Ad prædictam corporis irregularitatem, ſpectare videtur ſeruitus, ſeu eſclauitudo. Et quamuis ſerui,in Religionibus, vt diximus ſupra, in præcedenti tomo, q.17. art.2. non poſſint, aut debeant admitti, & de facto non admittantur; nihilominus tamen, ne huiuſmodi difficultas, prædictaq. irregularitas, in præſentiarum videatur omiſſa, pro ea ſequentem ſtatuo Concluſionem.

Nota hoc valde.

Secunda Concluſio.

Oẽs ſerui ſunt irregulares, & ſine facultate ſuorum Dominorum ordinari non poſſunt.

Omnes ſerui ſunt irregulares,nec ſine facultate ſuorum Dominorum ordinari poſſunt.Hæc Concluſio eſt ſupradicti Nauarr.in Manual.cap. 27. nu. 203.in 16.dicto,vbi & dicit,quod ſi quis ſeruus cum licentia,& facultate ſui

138

sui domini ordinetur, eo ipso fit liber, sed si ordinetur, ipso ignorante, aut contradicente, manet seruus, sicut erat antea, si solum initietur Ordinibus minoribus: si autem initietur maioribus, vt Subdiaconatu, & Diaconatu, dicit Nauarr. quod potest se liberare, dato alio seruo æquali sui loco, aut iusto soluto pretio. Ad Presbyterium, siue Presbyteratum autem promotus, manet omnino liber, dato suo peculio, aut redimendo se, si non habet peculium, & & nec habet vnde se possit redimere, satisfacit domino, præstando illi obsequia, non indecentia suo presbyterio, vt tradit D. Antoninus 3. par. tit. 18. cap. 6. §. 6. & colligitur *ex cap. 2. & 3. & cap. nonnulli, & cap. ex antiqui, & cap. frequens. dist. 54. & ex toto tit. de seruis non ordinandis*, quæ omnia sunt multum notanda, & memoriæ commendanda.

Nota hoc valde.

ARTICVLVS VI.

Vtrum Generalis Minister, dispensare possit, cum sibi subditis, in irregularitate proueniente ex illegitimitate, siue ex defectu natalium?

IAm hac de re, plura sunt à nobis dicta, in præcedenti Tomo. q. 19. art. 3, agendo de conditionibus, & qualitatibus requisitis, ex nostris Generalibus Constitutionibus, pro recipiendis Nouitijs, quarum vna ea est, vt recipiendi ad Ordiné sint legitime nati, atq. in præsenti To. q. 2. art. 1. & 2. & 3. agendo de facultate, quam habent Prælati Regulares ad dispensandum cum sibi subditis illegitimis, ad hoc vt ad sacros Ordines, & etiâ ad Prælatias, & Dignitates Ecclesiasticas promoueantur, seu promoueri possint. Sed cum supradicta illegitimitatis irregularitas, & quæ procedit ex defectu natalium, vna sit ex Summo Pontifici reseruatis, vt non videatur oblita, aut omissa, & vt hic etiam omnia simul, præ manibus habeantur, in quibus de iure communi, Religionum Prælati non possunt dispensare, sine speciali Priuilegio, & & summ. Pont. auctoritate, & facultate, proposito Articulo, breuiter respondeo, per sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

Illegitimitas siue defectus natalium, vna est ex irregularitatibus Summo Pontifici reseruatis.

ILlegitimitas, siue defectus natalium, vna est ex irregularitatibus, Summo Pontifici reseruatis, quæ ad defectum corporalem reducitur, includitque omne illegitimorum genus, super qua de iure communi, & seclusio priuilegio, nullus præter Summum Pontificem, potest dispensare, nec quantum ad Ordines, nec quantum ad Prælatias, & Ecclesiasticas Dignitates. Hæc Conclusio est certa, & manifesta, & eam tenet Nauarro, *in dicto Manua c. 27. n. 201.* quam & probat primò, *ex glos. in c. nisi cum pridem. de renuntiat. verbo, manseres. & per cap. per Venerabilem. §. quod autem, qui filij sint legitimi. & per c. 1. & fin. de filijs presbyter.* Quod dicit esse verum, quamuis eorum defectus sit occultus, & publicè habeantur pro legitimis, quales sunt multi filij, quos mulieres coniugatæ ex adulterinis complexibus habuerunt, ita quod, qui scit, aut credit per dictum suæ matris, se esse talem, tenetur petere dispensationem, & legitimationem occulte, quæ & facile illi debet concedi, iuxta D. Anton. & Hostiens. *in dicto c. primo. de filijs presbyt.* Dicit tamen Nauar. quod prædictus, non tenetur credere matri adulteræ, si nolit, iuxta Doctores supradictos, & plura alia, quæ etiam ipse dicit in eodem Manua. c. 16. n. 45. cum seqq. & c. 27. n. 195. Dicit etiam, quod quamuis in dicta irregularitate solus Papa dispenset, quantum

Nota pro illegitimis.

quantum ad Ordines sacros, & quantum ad habendam dignitatem, seu beneficium Curatum, sed tamen quantum ad Ordines Minores, & ad habendum vnum beneficium simplex, etiam Episcopus dispensare potest, *per cap. 1. & 2. de filijs Presbyterorum, lib 6.* & etiam per professionem Religionis tollitur supradicta irregularitas, quoad omnes Ordines, *per cap. 1. de filijs Presbyt.* non tamen vt huiusmodi esse possint Prælati, *per d. cap. verbo nullatenus, iuncta glossa Clementi. fin. vt ij, qui verbo nullomodo, de ætate, & qualit.* per quæ probat, quod etiam Episcopus, quantum ad hoc, dispensare nullo modo potest, & consequenter, neque Prælati Regulares, vtcumque potestatem Episcopalem, vel quasi Episcopalem habentes. Hæc omnia dicta, sunt de iure communi, seu loquendo de iure speciali, atque ex priuilegio sit secunda Conclusio.

Secunda Conclusio.

Multa sunt priuilegia, quibus Prælatis Regularibus facultas conceditur, vt possint dispensare cum sibi subditis illegitimis, vt ad prælatias, & dignitates Ecclesiasticas promoueantur. Hæc conclusio satis constat ex his, quæ dicta sunt supra quæst. 2. art. 2. Vbi adduximus, atque retulimus supradicta priuilegia, & latissime diximus, qualiter modo possint, & debeant practicari, post Constitutiones Sixti V. editas contra supradictos illegitimos, & postmodum modificatas per Gregor. XIV. quæ cum satis sufficienter posita habeantur ibidem, non est cur ea iterum in præsentiarum, hinc inde transferamus.

Multa sunt priuilegia quibus conceditur, vt Religiosi Prælati, dispensare possint cum sibi subditis illegitimis, & ad Prælatias & dignitates promoueantur.

ARTICVLVS VII.

Vtrum Generalis Minister dispensare possit cum sibi subditis, in irregularitatibus, prouenientibus ex animi, seu animæ defectu?

Tertia irregularitatis species est, quæ procedit ex animi, seu animæ defectu, ad quam irregularitatem reducitur ignorantia, vt si quis sit totaliter idiota, atque etiam infidelitas, seu noua conuersio, de quibus omnibus in præsentiarum agendum est à nobis, per sequentes conclusiones.

Prima Conclusio.

Idiota, siue illiteratus, penitus atque totaliter literarum ignarus, est irregularis, super qua irregularitate nullus inferior Papa dispensare potest. Hæc conclusio est expressa Nauar. in suo Manual. cap. 27. num. 205. & probar eam per *cap. illiteratos, dist. 36.* Vbi illiterati prohibentur ad sacros Ordines promoueri, *vbi glossa verbo illiteratos*, addit huiusmodi particulam, *penitus*, & dicit, quod sufficit mediocris scientia. Ad quod probandum adducit, *cap. tum nobis olim, cum glossa, de vsufructu, verbo literatura*, Vbi agitur de literarum sufficientia in Episcopis requisita, & dicit, *Glossa, in præallegato cap. illiteratos*, quod in Clerico non requiritur summa perfectio, quod probat, *ex l. secundum. §. illud. ff de ædilitio edicto. & l. si quis vendidit. eod. tit.* Facit, & ad propositũ irregularitatis supradictæ, quòd illiterati prohibentur ordinari, *cap. in singulis dist. 77.* & quod de nouo statuit, atque determinauit Concilium Trident. sess. 23. cap. 4. 11. & 12. Vbi agitur de idoneitate, & sufficientia, ad id mune-

Idiota siue totaliter illiteratus, atque ignarus, irregularis est, neque promoueri debet ad sacros Ordines super qua irregularitate solus Papa dispensat.

Digitized by Google

muneris requisita; &, vt inquit Nauar.loco supracitato, dictum Concilium facere videtur irregularem,etiam ad primam tonsuram,eum,qui nescit legere,& scribere,& ad quatuor Minores Ordines eum , qui saltim Latinam linguam non intelligit. Qua de re,videatur dictus Nauar.in prælectione, *rap si quando, de rescriptis, num.*45. & 50. Vbi etiam dicit , quod super hoc defectu summ. Pontifex raro,aut numquam dispensat, directe , quamuis sic indirecte, dispensando super ætate ad discendum necessario requisita . Sed quidquid de hoc sit, ad Regulares,& Religiosos deueniendo , difficultas in præsentiarum sese offert, An Generalis Minister, & Religionum Prælati dispensare possint , cum Religiosis totaliter idiotis,atq. illiteratis, nullam habentibus Latinæ linguæ cognitionem,vt licite promoueantur ad sacros Ordines ? Cui difficultati, vt respondeam, præmitto aliquot dicta , siue resolutiones .

Difficultas.

Nota valde.

Circa scientiã atq. sufficientiam Religiosorum, vt ordinentur.

Dico primo,esse certissimum , atque constitutissimum, quod in Religiosis non requiritur tanta scientia ad suscipiendos ordines, quanta requiritur in alijs Clericis secularibus.Cuius hæc quidem ratio est. Primo,quia Religiosi Regulariter loquendo, non ordinantur ad curam animarum habendam, sed solummodo ad assistendum choro,diuinisq. officijs, & administrandum altari, faciendamq. rem sacram,ad quod,vt de se patet,non tãta requiritur scientia,& sufficientia, quanta requiritur in *his* , qui ex se, atque ex natura sua ordinantur ad habendam , atque gerendam animarum curam . Secundo, nam quamuis ad dictam animarum curam habendam, sacris initiarentur, adhuc non requiritur in ipsis tanta scientia,atq. in alijs,& ratio est. Nam semper remanet in illis spes,de comparanda tali scientia, & cognitione necessaria ad suum munus , & officium peragendum , propter continuã instructionem, quæ hisce de rebus habetur in cunctis Religionibus, in quibus semper sunt,atq. in Cenobijs,siue Monasterijs viuunt Fratres Religiosi, zelosi, literati, & studio continuo incumbentes, à quibus , quando errant, edocentur ipsi,possuntq. facillimo negotio edoceri.

Secundo dico , quod, quamuis Clerici illiterati, omnino sint repellendi, ab Ordinibus suscipiendis,non sic autem Religiosi prædicti; quinvero bene legentes, & cantantes , etsi in lingua Latina aliqualiter deficiant, tuta , & secura conscientia à Prælatis Regularibus possunt præsentari,vt ordinẽtur, atque ab Episcopis ordinari . Hanc sententiam tenet Enriquez tomo 2. de sacramento ordinis lib.10.cap.16. in fine citans, & allegans Maiolum lib.1. de irregularitate cap. 31. num.5. In quam sententiam adduci etiam potest Glossa celebris, & à nemine,quem ego viderim , reprobata in *cap. legi.* 16. *q.*1. *verbo instructis.* Vbi propter instructionem continuam, quæ habetur in Religionibus cunctis, ad edocendos Religiosos,de his,quæ necessaria sunt, effeq. videntur ad suum proprium institutum, inquit , *quod sufficit Monacho, quod tantum bonus sit, licet sit illiteratus.* Quam etiam sententiam tenet Sylu. *verbo Clericus* 2. *nu.*1. agens de sufficientia in Clericis requisita , vbi excipit Monachos, quia, inquit, contemplatione magis indigent, quam scientia, ad quod probandum adducit supradictam Glossam . Idem tenet Angelus in sua summa, *verbo Clericus* 2. *num.* 2. Et Philippus Francus,ac Dominicus, in *cap.nullus,de tempor.ordinand.lib* 6.dicuntq. colligi, ex d. cap.vbi, illiteratus tonsurari prohibetur,nisi Religionem intret.Tandem hanc sententiam tenet Magister Soto in 4. dist.25. quæst.1,art.4. Vbi agens de Religiosorum sufficientia ad ordinandum , seu ad hoc,vt sacris ordinibus initiari possint , inquit,quod in Religiosis, qui animarum curam non habent, nec ordinantur ad habendam eam,non requiritur alia scientia , quam, vt mysterium sacramenti

Nota hoc valde.

menti intelligant, nec requiritur, vt ſciant omnes difficultates,ad dictum ſacramentum pertinentes, ſed ſufficit, vt ſciant atque intelligant, omnia neceſſaria , & eſſentialia , quæ communiter ſcire ſolent alij ſacerdotes celebrantes, qui animarum curam non habent, nempe, quod in ſacramento altaris, facta conſecratione, continetur realiter, & ſubſtantialiter corpus, & ſanguis Chriſti Domini, quod materia eſt panis triticeus, & vinum, & quæ ſit forma conſueta; quot ſunt ſeptem Eccleſiæ ſacramenta,& quod omnia conferunt gratiam, &c.

Vltimo dico, quod cum ſufficientia ſupradicta, ſecura & tuta conſcientia poſſunt Epiſcopi Religioſos prædictos ſacris ordinibus initiare, propter rationes ſupradictas, & propter bonam ſpem, quæ in dies,ſemper habetur de ipſorum ſufficientia acquirenda. Nec dictis obſtare videntur, quæ ſuperius ſunt adducta ex Concilio Tridentino; nam illa, quammaxime locum habent in Clericis,& in his neceſſariſſimum eſt,vt ad vnguem obſeruentur. Nã ſemel ordinati nihil vltra addiſcũt penitus,neq. ſtudere amplius procurant , non ſic autem eſt in Religioſis . Et quando circa hanc rem,prædictis Dominis Epiſcopis injciatur ſcrupulus, tute atque ſecure eumdem poterũt deponere, ſequendo doctrinam, atque opinionem tantorum Doctorum, ac Patrum ſupradictorum,remittendo hanc cauſam ad proprios ipſorum Prælatos, eorumdem onerando conſcientiam, nam cum prædictum Concilium Tridentinum,non præcipiat,vt examinent ordinandos per ſe ipſos,quinvero poſſint id munus alijs committere , non eſt cur magis credant, teſtimonio examinatoris clerici,teſtificantis de Religioſi ſcientia, & ſufficientia, quam literis teſtimonialibus Regulariũ Prælatorum,in ſuis literis patentibus eadẽ de re fidem facientibus . Hæc dicta ſufficiant, ad temperandum , ſi placet multorum Epiſcoporum interdum rigorem nimium, circa examinandos,& ordinandos Religioſos,quos quidẽ benignius,arq. clementius tractari,haud erit contra rationem, cum eorumdem ſint perpetui oratores, diuino cultui ſemper continuo inſiſtentes , atque in gerenda fidelium animarum cura , prædicando poſtmodum, & confeſſiones audiendo,Epiſcoporum,atque clericorum omnium , fideliſſimi coadiutores .

Secunda Concluſio .

Infidelitas etiam eſt irregularitas ex his , quæ ad defectum animi , ſeu animæ pertinent, ſuper qua nullus inferior Papa, quinvero nec ipſe Papa diſpenſare poteſt. Loquor de infidelitate, ſeu irregularitate infidelitatis,quę prouenit ſimpliciter ex defectu fidei, vt contingit in illo,qui non eſt baptizatus. Hæc concluſio eſt expreſſa ſupradicti Nauar. in Manual.cap. 27. nu. 205.in tertio dicto,vbi dicit, quod defectus fidei, omnino irregularem efficit, ita vt qui non eſt baptizatus , ſimpliciter non ſit ordinis capax , quod probat *ex cap. 1. & cap. veniens, de presbyter. non baptizat.* quod dicit eſſe verum,quantumuis quiſpiam ſit cathecumenus , & quantumcumq. ſanctus, habeatq. baptiſmum in voto.Nam character Ordinis,ſimpliciter præſupponit,characterem baptiſmi,iũxta Ioannem Andream,& omnes Doctores communiter, *in d.cap. 1. de presbyt.non baptizat.*

Super irregularitate infidelitatis, nullus neque etiã ipſe ſummus Pont. poteſt, aut valet diſpenſare.

Tertia Concluſio .

Neophiti, Iudæi, & Sarraceni ſiue Pagani,omneſq. recenter conuerſi, & baptizati,ſunt irregulares,neque poſſunt ad ſacros Ordines promoueri,aut cum

Neophiti , Iudæi,& Sarraceni,ſiue Pagani,

& oēs recēter conuersi ad fidem, sunt irregulares, super qua irregularitate solus pōt summus Pont. dispensare.

cum illis vllus prælatus inferior Papa dispensare. Hæc conclusio est supradicti Nauar. vbi supra, quam, & probat eam *ex cap.1 & 2. dist.48. & ex cap. constituit. 17. quæst. 4.* Et inquit se loqui de recenter conuersis, & de nouo baptizatis, non vero de illis omnibus, quos vulgus appellat, Christianos nouos, qui etiam abhinc plus decem, viginti, triginta aut quadraginta annis conuersi sunt; nam in his, inquit supradicta locum non habent, quod probat argumento deducto, *ex cap. cum te, de rescriptis.* Vbi videndus est Felinus nu. 12. & multo minus in eorum filjs, quos etiam praua nonnullorum consuetudo, Christianos nouos appellat. Hoc dicit esse de iure communi, quamuis aliud sit dicendum, loquendo de statutis aliquarum Ecclesiarum, seu Religionum, per sedem Apostolicam confirmatis. Et si quis quærat, & roget, quāto tempore duret nouitiatus in fide, in quo Nouitius, seu Neophitus, aut nouiter conuersus, siue baptizatus, non potest ad sacros ordines promoueri? Dicunt quidam, quod durat per tempus commodum, per Episcopum assignandum, respectu clericorum secularium, aut per Prælatos Regulares, quoad sibi subditos, in illis Religionibus, quæ statuta non habent, quibus prohibeatur, quod huiusmodi non recipiantur. Doctor Nauar. vbi supra, insinuare videtur, quod sufficit tempus decem, aut viginti annorum, magis, vel minus, prout maior, vel minor spes, de profectu eorumdem habeatur, ad quod quammaxime fecit, *cap. sicut Neophytus, dist.48.* quod est D. Gregor. vbi ad hoc proposito dicitur, *quod sicuti ædificati parietes non prius tignorum pondus accipiunt, quam à nouitatis sua humore siccentur, ut, si antea ponderi, quam solidentur, accipiant, cunctam simul fabricam ad terram deponant, sic & Neophiti non statim, sed ordinate, & per gradus, ad ordines promouendi sunt, quia, inquit, casum appetit, qui ad summi loci fastigia, postpositis gradibus, per abrupta quærit ascensum.* Verba sunt notatu dignissima.

Quanti dixit Nouitiatus in fide, infra quē Neophiti non possunt ordinari.

Nota hoc vide.

Pro Neophitis, seu nouiter cō uertis, non statim ordinādis, & promouēdis

Quarta Conclusio.

Hæretici, & fautores hæreticorum, etiam sunt irregulares, neq; ad sacros ordines possunt promoueri, quamuis sint iam conuersi. Hęc etiam conclusio, est Nauar. vbi supra, & probat eam, *per cap. si quis omnem 1. q. 7. & per cap. 2. §. hæretici, de hæreticis, lib. 6.* Quod etiam dicit esse intelligendum, de Hæreticorum filijs, qui tales decesserunt, vsque ad secundam generationem, per lineam virilem, siue masculinam inclusiue, & vsque ad primam per fœmininam, quod probat, *per dictum §. hæretici, & per cap. statutum, ei 2. eodem tit. lib. 6.* Sed quid sit, circa dictos Iudæos, Sarracenos, Paganos, siue hæreticos, & ab eisdem intra quartum gradum descendentes, faciendum in nostro sacro Minorum ordine, quantum ad eorum receptionem, seu potius non receptionem, ad Religionem, superq. satis dictum fuit à nobis, supra in præcedenti tomo, quæst. 19. art. 7. Quantum vero attinet ad dignitates, & prælatias, multa etiam sunt dicta in isto Tomo quæst. 1. art. 1. 2. & 3. cum sequentibus, quapropter, cum nihil de nouo dicendum occurrat, ab hac re consulto supersedeo.

Hæretici, & fautores hæreticorum etiam sunt irregulares, super qua irregularitate, durāte nullus pōt dispēsare.

Nota pro descendentibus ex hæreticis, quousq; & intra q tēpus non possunt ordinari.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum Generalis Minister, dispensare possit, cum sibi subditis, in irregularitate proueniente ex defectu lenitatis?

QVarta species irregularitatis est, quæ prouenit ex defectu perfectæ lenitatis, ad quam pertinent omnes mutilationes actiuæ, & omnes occisiones

ciſiones etiã licitæ. Pro cuius intelligentia, & declaratione adnotare libet, hoc fuiſſe ab Eccleſia conſtitutum, quia non viſum eſt Eccleſiæ, ſatis poſſe referre, atque repreſentare, lenitatem, & manſuetudinem Chriſti, qui propter nos omnes ſuum proprium ſanguinem, effudit mortiq, ſe tradidit, eum, qui mutilauit aliquem, ſeu aliquod ipſius membrũ, & quiualium occidit, etiã licite. Hac ratione prohibitum eſt etiã clericis pugnare, & bellica exercitia exercere, & in eius rei ſimilitudiné, dictũ olim fuit D. Petro, in perſona omnium clericorum Matthæi. 26. *Conuerte gladium tuum in locum ſuum, omnes enim qui acceperint gladium, gladio peribunt*. Videantur, quæ ad hoc propoſitum dicit D. Thom. 2.2. quæſt. 40. art. 2. Videatur etiam Nauar. in ſuo Manu. cap. 27. nu. 207. Vbi latiſſime tractat de mutilatione, & his, quæ ad ipſam pertinent, dicendo, quodnam debeat dici membrum, ex cuius mutilatione ſupradicta irregularitas incurritur; dicendo ſimul, quæ ſit occiſio iuſta, quæ vero iniuſta, & multa alia, quæ cum etiam ad noſtrum præſens attineant propoſitum adhuc dici non poſſunt. Quibus habitis pro præmiſſis, vt, qua nitor, breuitati ſtudeam, propoſitæ difficultati reſpondeo, per ſequentem Concluſionem.

Qui ob cauſã occidẽtes, ſiue mutilantes etiã licite ſint irregulares.

Concluſio.

OMnis defectus lenitatis, qui pertingit vſque ad membri alicuius mutilationem, ſeu cuiuſuis hominis occiſionem, inducit irregularitatem per ſolum ſummum Pontificem, vt communiter dicitur, Diſpenſabilé. Hæc concluſio eſt expreſſa ſupradicti Doctoris Nauar. vbi ſupra num. 209. & dicit intelligi debere de mutilatione, ſeu occiſione, in caſu etiam licito, alio, quam infirmitatis. Nam de mutilatione, ſeu occiſione in caſu illicito, inferius eſt dicendum, id enim non pertinet ad ſupradictam irregularitatem, ſed ad aliam alterius ſpeciei peioris, quæ prouenit ex aliquo commiſſo delicto, & conſtituit quintã ſpeciem irregularitatis. Ad dictam irregularitaté pertinet etiã occiſio, ſiue mors, quæ infertur à iudicibus, & alijs in id auxiliũ ferentibus, ſiue præſtantibus, & de prælijs, & dimicãtibus in bello iuſto, de quibus videndus eſt ſupradictus Nauar. num. 213. cum ſeqq. & in fine dicit, quod in dicta irregularitate ſolus Papa diſpenſat, quamuis longe facilius, & ex minori cauſa, quam in ſequenti, quæ prouenit, atque naſcitur, ex actu illicito, licet poſt Concilium Tridentinum, in illa, ſi eſt occulta, diſpenſet Epiſcopus, in hac vero non. Hæc ſupradictus Nauarrus, vbi ſupra.

Oĩs defectus lenitatis, qui pertingit ad occiſiones, ſeu mẽbri cuiuslibet mutilationẽ, inducit irregularitatẽ per ſolum ſummũ Pont. diſpenſabilem.

Sed circa ſupradicta verba, inſurgit difficultas, & non parua, ſed maxima, An ſcilicet Epiſcopus diſpenſare poſſit cum homicida voluntario, cuius irregularitas, non prouenit ex aliquo delicto, vel culpa, quinvero interdum cum maximo merito, vt patet in iudicibus, & in dimicantibus, & aſſiſtentibus alicui bello iuſto, aut in occidendo hominem inimicum? qua de re eſt magna lis, & controuerſia inter Doctores. Nam prædictus Nauarro loco ſupracitato, tenere videtur, quod non, dũ dicit, quod in dicta irregularitate, quæ prouenit ex mutilatione, ſeu occiſione iuſta, ſolus Papa diſpenſat, quamuis longe facilius, atque ex minori cauſa, quam in illa, quæ oritur, & naſcitur ex actu illicito; dicendo etiam quod poſt Concilium Tridentinum, in iſta, ſi eſt occulta, diſpenſare poteſt Epiſcopus, in illa vero, non. Idem omnino tenere videtur lib. 5. conſiliorum tit. de homicidio. conſ. 34. quamuis ſubobſcure aliquantulum loquatur, dicens pro hoc facere communem conſuetudinem totius orbis, petendi in dictis caſibus, atque irregularitatibus ſemper diſpenſationem à Papa. Sed his nihilominus non obſtan-

Difficultas.

An Epiſcopus diſpẽſare poſſit cum homicida voluntario, cuius irregularitas non prouenit ex delicto.

Prima opinio.

Google

obſtantibus, contraria ſententia tenetur à multis grauiſſimis Doctoribus, aſſerentibus in ſupradicta ſpecie irregularitatis, quæ prouenit ex mutilatione, ſeu homicidio iuſto, quantumuis voluntario (nam voluntarie Iudex occidit latronem, voluntarie etiam Miniſtri iuſtitiæ, eidem aſſiſtentes, mandant occidere eum, & milites præliantur) poſſe Epiſcopum diſpenſare. Et quod irregularitas homicidij voluntarij, quæ communiter dicitur eſſe ſummo Pontifici reſeruata, eſt illa, quæ procedit ex aliquo delicto, & quando homicidium contra Iuſtitiam, & contra iuris ordinem eſt culpabiliter perpetratum. Hanc ſententiam, & opinionem tenet Caietanus in ſua ſumma, *verbo irregularitas*, & Couarr. in 1. parte relectionis, *Clementina, ſi furioſus.* § 3. *num.7. in fine*. Quinvero & ſupradictus Nauarr. vbi ſupra num. 240. eandem ſententiam tenere videtur. Nam loquens de homicidio voluntario, ſuper cuius irregularitate, diſpenſandi poteſtas, excipitur in omnibus facultatibus, quæ conceduntur ad diſpenſandum, tam ſummo Pœnitentiario, quam Legatis à latere, & Cruciatarum Gemmiſſarijs, & quibuſuis alijs, diffinit ipſum, & dicit, quod diffiniri poteſt, dicendo, *eſſe homicidium illicitum, intentum, ſiue volitum in ſe, ſaltim æquipollenter, alias, quam vitanda mortis cauſa, ab oratore*. Quam diffinitionem ibidem, per omnes ſuas particulas explicat, atque declarat, & maxime illam particulam, *illicitum*, quam dicit ſe appoſuiſſe, ad differentiam eius, quod nec eſt licitum, neque illicitum, quale eſt homicidium factum, ſiue perpetratum ab infante, ſiue furioſo, *per capitulum illud 15. quæſt. 1.* Ad differentiam item eius, quod eſt iuſtum, quale eſt, quod miniſtri militiæ, vel milites, in bello iuſto iuſte faciunt. Ex quibus verbis colligi videtur, quod huiuſmodi homicidium iuſtum, de mente ipſius, non ſummo Pontifici reſeruatur, quamuis, ſi recurramus ad locum, ad quem ſe ibidem remittit, qui eſt ad numerum 217. vbi agit de quarta ſpecie irregularitatis, contrariam ſententiam tenere omnino videatur, dicendo in fine, & in vltimis verbis, quod in illa irregularitate, ſolus Papa diſpenſat. Sed quidquid de hoc ſit, prædictam ſententiam tenet Mag. Bañes ſecunda ſecundæ q. 40. articulo 2. dubio 4. Vbi agendo de Prelatis Regularibus, dicit poſſe illos diſpenſare cum ſibi ſubditis, qui in bello iuſto occiderunt aliquem, cum hoc homicidium non ſit illud homicidium voluntarium, ratione cuius contrahitur irregularitas, ſolùmodo per ſummũ Pontificem diſpenſabilis. Hanc etiam opinionem tenet Viuald, in ſuo Candelabro aureo 2. parte, titulo de irregularitate. §. de diſpenſatione quoad Fratres num. 326. & 327. dicens ita practicari. Et Marolus lib. 5. de irregularitate cap. 48. §. 3. dicens, quod homicidium voluntariũ, cuius irregularitas ſoli Papæ reſeruatur, & quod non comprehenditur in Iubilæis, atque in alijs priuilegijs, concedentibus facultatem, ad diſpenſandum in irregularitatibus, ſolummodo comprehendit illud homicidium, quod eſt prohibitum, atque illicitum, quia, inquit, homicidium, ſignificat factum iniuſtum, quod prohibetur per quintum præceptum decalogi, iuxta doctrinam traditam à D. Auguſtino libro primo, de libero arbitrio, cap. 4. & 5. relatam, à D. Thom. 1.2. quæſtione 88. artic. 6. in ſolutione ad tertium. Vbi inquit, quod, qui iudex iuſte occidit latronem, & milites, qui occidunt hoſtes Reipublicæ, non appellantur homicidæ. Ex qua doctrina colligitur, quod quando Concil. Trid. *ſeſſione 24. de reformatione cap. 6.* facultatem facit Epiſcopis, vt poſſint in foro conſcientiæ abſoluere, à quacumque irregularitate Papæ reſeruata, orta ex delicto occulto, & non deducto ad forum contentioſum, & excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario, multo melius, per ipſam, poſſunt ijdem Epiſcopi diſpen-

Secũda opinio.

Diffinitio homicidij voluntarij illiciti.

Quod Epus pũt diſpenſare in homicidio voluntario iuſto, atq. licito, & cuius irregularitas non prouenit ex delicto, multorum eſt opinio.

Nota valde.

diſpenſare, in irregularitate occulta,procedente ex occiſione iuſta hominis , etiamſi ſit voluntaria , quinvero etiamſi ſit publica , cum , vt præmiſſum eſt, de mente D. Auguſtini, & D. Thomæ , huiuſmodi occiſiones , non dicantur, nec dici debeant,homicidium voluntarium , de quo loquitur ſupradictum Concilium . Sed ad hoc dicunt quidam , quod , quamuis prædicta occiſio, non dicatur, nec dici debeat,homicidium voluntarium,quod ſit prohibitum, aut illicitum, eſt tamen occiſio inducens irregularitatem, non tam ratione culpæ occultæ, ſeu manifeſtæ (quæ, vt ſupponitur,nulla fuit) quam ex defectu lenitatis , quod eſt proprium huius irregularitatis , quartæ ſpeciei, per ea, quæ diximus in initio huius Articuli, & Concilium ſolummodo concedit licentiam Epiſcopis in ſupradicto loco,diſpenſandi in irregularitatibus procedentibus ex delictis occultis . Sed ad hanc inſtantiam,facile reſponderi poteſt , dicendo id verum eſſe , nec nos negamus, ſupradictam non eſſe irregularitatem ſupradictæ quartæ ſpeciei , ſed ſolummodo dicimus, idque ex multorum probabili opinione , non ipſam eſſe ſummo Pont. reſeruatam, & quod irregularitas mutilationis , ſiue occiſionis, quæ communiter dicitur Papæ reſeruata , eſt ſolummodo irregularitas quintæ ſpeciei , de qua ſtatim dicemus, illa nempe , quæ prouenit ex mutilatione, ſiue homicidio iniuſto, illicito, atque prohibito.Nec per hoc,quod ſupradictum Concilium,facultatem facit prædictis Epiſcopis,diſpenſandi in omnibus irregularitatibus , ex delicto occulto prouenientibus , non deductis in iudicium , & excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario iniuſto, & illicito , negare eſt videndum , quod diſpenſare etiam poſſint , in irregularitate procedente ex occiſione hominis iuſta, occulte facta, quinvero nec publice, qualis eſt illa, quæ fit à iudice occidente latronem , & à iuſtitiæ Miniſtris , qui ad hoc illi fauorem,& auxilium præſtant, & ab exiſtentibus in bello , & occidentibus inimicos Crucis Chriſti, cum tales occiſiones,vt dixi, non ſint,aut dici debeant homicidium . Argumenta quidem ſunt fortiſſima.Videatur hac de re,Medina in ſua ſumma. 1.par,cap.12. §. 12. vbi hoc idem tenere videtur , & dicit eſſe multorum Doctorum opinionem.

Sed quidquid ſit de Epiſcopis , deueniendo ad Prælatos Regulares , & noſtra priuilegia,nimisq. probabiliter dici poteſt,quod priuilegia illis conceſſa, quo diſpenſare poſſint cum ſibi ſubditis , in omnibus irregularitatibus (exceptis tribus, nempe homicidio voluntario, bigamia, & matilatione membrorum) facultatem illis faciunt,ad diſpenſandum in dicta irregularitate , quartæ ſpeciei,quæ prouenit , ex defectu lenitatis . Nam id quod dicitur de homicidio voluntario, non eſt intelligendum , de quocumque homicidio voluntario, ſed de homicidio voluntario iniuſto, illicito, atque prohibito, vt modo diximus, quod pertinet ad irregularitatem quintæ ſpeciei, non vero de homicidio voluntario, facto iuſte à iudice, eiuſq. Miniſtris,ſeu ab exiſtentibus in bello,nam huiuſmodi improprie,& non proprie, dicuntur homicidæ,vt dictum eſt.

Prælati Regulares, per ſua priuilegia, diſpẽſare poſſũt cum ſibi ſubditis, in irregularitate proueniente ex homicidio voluntario, non iniuſto,neq. illicito, ſed iuſto, & licito.

Et idem dico, de mutilatione membrorum, iuſte etiam facta, cum huiuſmodi occiſiones,& mutilationes nullo modo ſint contra quintum præceptũ Decalogi. Quodnam dicatur,ſeu dici debeat bellum iuſtum,non eſt præſentis ſpeculationis illud dicere,videatur hac de re,D.Thom.2.2.q.40.art.1.& q.66.art.8.& Bañes.2.2.q.40.art.1.& P.Hdefonſus, de Caſtro, lib. aduerſus hæreſes,*verbo bellum*. Et hac de iſto Articulo dicta ſufficiant.

ARTICVLVS IX.

Vtrum Generalis Miniſter, diſpenſare poſſit, in irregularitate proueniente ex homicidio voluntario, publico, illicito, atque prohibito?

QVinta irregularitatis ſpecies eſt, quæ prouenit ex delicto, quale eſt homicidium illicitum, atq. prohibitum, & etiam omnis mutilatio illicita, atque prohibita. Sed cum hoc multifariam poſſit contingere, nam quia delictum eſt notorium, & manifeſtum, interdum vero ſecretum, & occ... vt maiori cum diſtinctione, & claritate procedamus, de his omnibus oportet agere ſeorſum, atque in præſenti Articulo agendum eſt, de irregularitate proueniente ex delicto, ſiue homicidio notorio, & publico, de qua quæritur, An Generalis Miniſter, ſeu aliquis Religionum Prælatus, ſummo Pontifice inferior, in ea diſpenſare poſſit? Cui difficultati breuiter reſpondetur, per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

Nullus, ſummo Pont. inferior, diſpenſare pōt in irregularitate proueniente ex homicidio voluntario illicito notorio, & publico.

NVllus, ſummo Pontifice inferior, diſpenſare poteſt ſuper irregularitate proueniente ex homicidio voluntario illicito, notorio, & publico. Hæc concluſio eſt expreſſa Nauar. in ſuo Manual. cap. 27. num. 240. vbi & diffinit homicidium voluntarium, ſuper cuius irregularitate diſpenſandi poteſtas excipitur in omnibus facultatibus, quæ conferuntur ad diſpenſandum, ſuper irregularitatibus factis, tam ſummo Pœnitentiario, quam Legatis à latere, & Cruciatarum Commiſſarijs, & quibusuis alijs, dicens, *Eſſe homicidium illicitum intentum, ſiue volitum in ſe ſaltim æquipollenter, alias, quam vitanda mortis cauſa ab oratore*. In qua diffinitione illa particula, *illicitum*, ponitur ad differentiam eius, quod neque eſt licitum, neque illicitum, quale eſt, vt ſupra etiam diximus, factum ab infante, vel furioſo, *per cap. illud 15. quæſt. 1.* item ad differentiam eius, quod eſt iuſtum, quale eſt, quod Iudices, ſiue Miniſtri Iuſtitiæ, vel milites in bello iuſto, iuſte faciunt, de quo dictum eſt in præcedenti Articulo. Dicitur, *intentum, ſiue volitum in ſe*, nam non ſufficit, quod ſit volitum in ſua cauſa, quale eſt omne caſuale producens irregularitatem, ſecundum Diuum Thomam communiter receptum, ſecunda ſecundæ quæſtione 64. articulo vltimo, ſed dicitur, *ſaltim æquipollenter*, ad includendum illud, quod non eſt quidem intentum, ſeu volitum in ſe, eſt tamen intentum, ſeu volitum in ſua cauſa, adeo propinqua, vt, moraliter loquendo, vix ſint compatibilia, velle illam cauſam, & nolle occidere, cuiuſmodi eſt nolle occidere, & velle propinare venenum, quod quiſpiam ſcit eſſe mortiferum, aut ferire quempiam enſe punctim circa caput, vel circa præcordia. Dictum eſt etiam, & appoſita eſt illa particula, *alias, quam vitanda mortis cauſa*, ad excludendum homicidium intentum ob defenſionem propriam, & cauſa vitandæ mortis propriæ: & tandem vltimo eſt appoſita illa particula, *ab oratore*: hoc eſt à petente diſpenſationem, quia non ſufficit, vt intendatur ab alio. Sæpiſſime enim contingit, quod vnum, & idem homicidium ſit voluntarium vni, & non alteri, quale eſt illud, quod facit, verbi gratia, Petrus percutiendo quempiam animo occidendi ipſum, mandante vero Ioanne, vt aliquam leuem

Diffinitio homicidij voluntarij, illicitj, atq. prohibiti.

ei in-

Digitized by Google

ei-ini uriam inferret, citra mortem, aut deformationem, huiuſmodi homicidium, in Petro eſt voluntarium, in Ioanne vero non. E contra vero contingit in homicidio, quod facit famulus, propinando alicui potum veneno infectum, animo iocandi, mandato hæri ſibi perſuadentis, etiam ſolo ſale conſperſum, tale homicidium in famulo non eſſet voluntarium, in hæro vero, ſic. Hæc eſt exacta homicidij voluntarij, illiciti, atque prohibiti diffinitio, & nimis conſona Decretis Concilij Tridentini, quod ſeſſione 14. cap. 7. de eiuſmodi homicidio agens, ſemel, & iterum ac multoties repetit huiuſmodi particulas, *per induſtriam, per inſidias, ex propoſito, propria voluntate*, &c. ad inſinuandum, quod eiuſmodi homicidium, de quo loquitur, & cuius irregularitas dicitur ibidem, quod ſit ſummo Pontifici reſeruata, debet eſſe illicitum, intentum, ac volitum, ſiue voluntarium, in ſe, aut ſaltim æquipollenter in ſua cauſa, vt dictum eſt. Per quas etiam particulas, excluduntur à ratione talis homicidij, omnes occiſiones, quæ fiunt à iudicibus, atque à Miniſtris iuſtitiæ iuridice, & ab exiſtentibus in bello iuſto. nam eiuſmodi occiſiones, quamuis alias ſint voluntariæ, & propria voluntate fiant, non tamen fieri dicuntur, per inſidias, nec per induſtriam propria voluntate, aut ex propoſito, quæ omnia verba, aliquod malum prohibitum, atque illicitum inſinuant, quod non contingit in ſupradictis. Et de prædicto homicidio voluntario, illicito, atque prohibito, ad ſenſum ſupradictum, intelligenda ſunt omnia priuilegia Regularibus conceſſa, quando in facultatibus exhibitis, ad diſpenſandum in quibuſcumque irregularitatibus, excipiuntur tres caſus, de quorum numero, vna eſt irregularitas procedens ex dicto homicidio voluntario, & de tali homicidio voluntario, illicito, atque prohibito intelligenda ſunt, non vero de alio licito. Similiter, & quando per Concilium Tridentinum, *ſeſſione 24. de reformatione, cap. 6.* conceditur Epiſcopis, facultas abſoluendi, & diſpenſandi in omnibus irregularitatibus, & ſuſpenſionibus, ex delicto occulto prouenientibus, excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario, de huiuſmodi homicidio voluntario intelligendum id eſt, modo iam explicato, quo fit, vt diſpenſare ipſi iure poſſint, in irregularitate orta ex homicidio caſuali, vt in ſequentibus dicemus, atque etiam in homicidio occulto, vt tenet ſupradictus Nauarro cap. 27. num. 240.

Nota hoc valde.

Et qui comprehenduntur, & ſunt irregulares irregularitate prouenient̃e ex ſupradicto homicidio voluntario, illicito, atque prohibito, non ſunt ſolummodo irregulares quoad ordines, verum etiam, & quoad quaſcumque Prælaturas, & dignitates in Religionibus, quales ſunt Guardianatus, Prioratus, & Prouincialatus. Nam quãuis olim contrarium fuerit determinatum, ſeu potius declaratum in quodam noſtro Capitulo Generali Baſilienſi, attamen nunc in Conc. Trid. *ſeſſione 14. cap. 7. dicitur, quod huiuſmodi nullo tempore, ad ſacros Ordines promoueri poſſint, neque aliqua illis Eccleſiaſtica beneficia, etiamſi curam animarum non habeant, conferri liceat, ſed omni ordine, ac beneficio, & officio Eccleſiaſtico perpetuo carrant.* Vbi poſtquam per Concilium prohibentur ſupradicti, habere beneficia Eccleſiaſtica, perinde etiam prohibentur habere Prælaturas, & dignitates Eccleſiaſticas in Religionibus.

Irregulares irregularitate prouenient̃e ex homicidio voluntario illicito, atque prohibito, non ſolum ſunt irregulares, vt ad ſacros ordines non poſſint promoueri, verum, neque ad dignitates, & Prælatias, & officia animarum curã habentia.

ARTICVLVS X.

Vtrum Generalis Miniſter diſpenſare poſſit, in irregularitate proueniente, ex homicidio voluntario iniuſto, atque prohibito, ſed omnino occulto?

Difficultas.

ANtequam ad huius difficultatis explicationem accedamus; & ipſius reſolutionem afferamus, operæpretium eſt, explicare præuiam aliam difficultatem, An homicidium omnino occultum, etiam illicitum, atque prohibitum, inducat irregularitatem? Et ne, vt dicitur, ad ignota per ignota procedamus, adnotare oportet, quod dupliciter ſtare poteſt, quod homicidium aliquod dicatur omnino occultum. Vno modo, ita quod nulla poſſit ratione probari, nec adduci in iudicium, aut in mentem, ſiue notitiam hominum venire, niſi ex ſola propria occiſoris confeſſione. Alio modo dicitur aliquod homicidium occultum, quod non eſt deductum in iudicium, neque in forum contentioſum, poteſt tamen deduci, denunciari, & accuſari, quia nempe ad id ſufficientia ſunt indicia, aut forſan poteſt legitimis teſtibus comprobari. Et de homicidio occulto hoc ſecundo modo, certum eſt, & communis tenet opinio, quod inducit irregularitatem. Solummodo eſt difficultas, de homicidio occulto, primo modo, de quo ſunt duæ extremæ opiniones.

An per homicidiũ omnino occultum, etiã illicitũ, incurratur irregularitas.

Quotupliciter contingat aliquod homicidium eſſe, aut dici occultum.

Prima opinio. dicentium, propter homicidiũ omnino occultum, nullã irregularitatẽ incurri.

Prima opinio eſt aſſerentium, quod per homicidium omnino occultum primo modo, nulla irregularitas incurritur. Hanc ſententiam, & opinionem tenuit olim Doctiſſimus P. F. Ildefonſus de Caſtro, libro 2. de lege pœnali cap. vltimo, verſiculo 3. ad principalem Concluſionem; nam quamuis illi placeat opinio Abbatis Panormit. dicentis, quod ex prædicto homicidio in foro conſcientiæ, contrahitur irregularitas, ſed tamen per Epiſcopum tantum diſpenſabilis: verumtamen ſi recte, ac penitus introſpiciantur ipſius rationes, eo tendunt, vt per ipſas probare contendat, per ſupradictum homicidium omnino occultum, nullam prorſus induci irregularitatem, nullaq. in eo caſu eſſe opus Epiſcopi diſpenſatione, & hoc tenere, atque ſentire prædictum Patrem de Caſtro, expreſſe dicit Couar. de homicidio 2. par. §. 3. num. 4. videlicet, quod nulla per ipſum contrahitur irregularitas. Probat ſuam ſententiam, ex quadam decretali Alexandri III. *in cap. ex tenore, de temporibus ordinũ.* vbi habentur ſequentia verba, *Verum quoniam peccatum ipſius fore occultum dicitis, mandamus, quatenus penitentiam ei congruam imponas, & ſuadeas, vt parta penitentia prædicta, ordine ſuſcepto vtatur, quo contentus exiſtens, ad ſuperiores amplius non aſcendat, verumtamen, quia peccatum occultum eſt, ſi promoueri voluerit, cum non debeas aliqua ratione prohibere.* Quæ verba ſunt quãmaxime notatu digna, nimiſque ponderanda, nam loquitur, vt conſtat ex ipſius decretalis initio, de delicto degradatione digno, & per quod, ſi eſſet publicum, degradaretur ab ordine, quem ſuſcepit, & amplius non poſſet ad ſuperiores ordines promoueri. Hoc certe argumentum eſt fortiſſimum pro hac parte, ad probandum quod irregularitas non contrahitur per peccatum, ſiue delictum omnino occultum.

Notabene valde. Circa homicidium omnino occultum.

Nota, & pondera huius decretalis verba.

Sed præterea probatur id ipſum; nam irregularitas, vt communis tenet opinio, & Nauar. in ſua ſumma cap. 27. nu. 144. contra Sotum, & Medina in ſua ſum. p. 1. cap. 11. §. 10. non incurritur niſi in caſibus à iure expreſſis: ſed nullus textus eſt expreſſus in iure, in quo ſit determinatũ, atq. decretũ, quod

Digitized by Google

quod per delictum omnino occultum, contrahatur irregularitas: ergo illud non eſt dicendum. Conſequentia legitima eſt. Minor autem probatur, nam quamuis habeatur in iure in *cap. niſi. §. perſona. de renunciatione*, atque in Concil. Trid. *ſeſſ. 24. cap. 7. & ſeſſ. 24. cap. 6. de reformatione*, quod ſit illata irregularitas, etiam quando culpa latet, & quando delictum eſt occultum, ſed tamen, neque ibi, neque alibi, habetur, quod talis pœna ſit inflicta, ſiue inferatur, quando culpa omnino latet; & quando crimen, ſiue delictum eſt omnino occultum, de quo loquimur in præſenti. Quinvero Conc. Trid. *vbi ſupra ſeſſ. 14. cap. 7.* dictæ ſententiæ fauere videtur, vocans homicidium occultum, propter quod inducitur irregularitas, illud, quod quamuis non ſit deductum in iudicium, ſeu ordine iudiciario probatum, poteſt tamen probari, aut aliqua ratione fieri publicum: ex quibus verbis ſatis colligitur, quod, quamuis per crimen occultum, ſecundo modo, de quibus diximus ſupra, irregularitas incurratur, non tamen per illud, quod eſt totaliter occultum, ita quod nullus omnino illud ſcit, niſi, qui commiſit ipſum, nulloq. modo poteſt deduci in iudicium, aut vlla ratione fieri publicum, ſed moraliter loquendo, de per ſe, & ſimpliciter eſt ſecretum, & occultum.

Nec ad hoc, vt videtur, valet dicere, quod nonnulli dicunt, ſcilicet, quod delictum quodcumq. exterius commiſſum, quamuis à nemine videatur, eſt publicum de per ſe, quamuis alias ſit occultum per accidens, nam hoc verum habet loquendo metaphyſice, non vero moraliter, nam hoc modo loquendo, illud eſt omnino ſecretum, & occultum per ſe, quod nullo modo poteſt deduci in iudicium, nec vlla ratione fieri publicum, moraliter loquendo: cum ergo Concilium Tridentinum, loco ſupracitato, non loquatur de crimine occulto, vel publico metaphyſice, ſed de occulto, vel publico moraliter, & quantum attinet, & ſpectat ad mores, manifeſte ſequi videtur, quod illud homicidium ſit ſimpliciter, & abſolute occultum, atque ſecretũ, quod nulla ratione poteſt deduci in iudicium exterius, nec aliquo modo fieri publicum, & quod homicidium, quod prædictum Concilium vocat occultum, & per quod dicit, irregularitatem incurri, eſt illud, quod quamuis ſit occultum, potuit tamen aliqua ratione fieri publicum, & aliquo modo deduci in iudicium, atque iudiciario ordine comprobari. Nam Conciliorum verba moraliter, non vero metaphyſice ſunt intelligenda, ſecundũ communem vſum, ac morem loquendi hominum, & non ſecundum naturam à rebus, & moribus hominum abſtractam.

Tandem vltimo, poteſt prædicta ſentẽtia, atque opinio comprobari, alia etiam efficaciſſima ratione. Nam ille, qui eſt excommunicatus, propter delictum omnino occultũ, aut ſuſpenſus, non tenetur ſe abſtinere ab officio, & exercitio ordinis ſuſcepti, ne ea ratione ſe prodat, vt communis tenet opinio, cuius meminit Nauar. vbi ſupra num. 239. ſignum ergo eſt, quod Eccleſia, quæ eſt mater pietatis, non vult alicui pœnam aliquam exteriorem infligere, propter crimen omnino occultum, nam multa ſunt delicta, quæ non ſunt punienda, ſed relinquenda, ac reſeruanda diuino iudicio, vt probe notat, *Gloſſa in ſupradicto capite ex tenore, verbo occultum*, vbi inquit, *quod probatione ceſſante, vindicta ratio conquieſcit*, & habetur, *in cap. Chriſtiana 32. q. 5. Et quod ſecretorum, & cognitor, & iudex eſt Deus*: vt habetur, *in cap. etuoſſant. diſt. 32. & in cap. conſuluiſti 2. q. 5.* & quod eiuſmodi delicta ſolum Deum habent vltorem, vt habetur, *in l. iuriſiurando. C. de iureiurando.* Vnde & de Eccleſia, dicitur, quod non iudicat de occultis, nec vllam omnino hucuſque intulit exteriorem pœnam, propter crimina omnino occulta. Quamuis enim de excommunicatione verum ſit, atque de ipſa communiter dica-

Nõ oĩa delicta ſunt puniẽda, ſed quæ probari poſſunt, aut nõ ſunt ſimpliciter ſecreta.

tur, quod posita ipso facto, statim incurritur, etiam propter crimen omnino occultum (exterius tamen commissum) quantum ad priuationem suffragiorum, quæ etiam est occulta, & secreta; non tamen quantum ad communicationem exteriorem, & participationem sacramentorum, nam in eo casu licitum est excommunicato, se ingerere ne se prodat, atque infamet. Hæc sunt, quæ pro hac opinione faciunt.

Nota hoc valde.

Secũda opinio. dicentium irregularitatem incurri ꝓpter homic diũ, omnino occultũ.

Sed contraria est aliorum opinio, atque sententia, asserentium, irregularitatem incurri, propter homicidium, etiam omnino occultum primo modo; estq. communis opinio, quam tenet Abb. Panorm. & multi alij grauissimi Doctores, quos breuitatis gratia omitto. Quæ & probari potest hac efficacissima ratione, nam irregularitatis pœna, ex homicidio voluntario, vtcũq. occulto proueniens, non solum infligitur propter homicidij delictum, atque in vindictam ipsius, verumetiam, & principalius, propter indecentiam, & propter defectum significationis, vt diximus supra in initio art.8. de mente D.Tho.2.2. q. 40.art.2. nam qui quempiam occidit, sanguinemq. sui proximi effudit, non potest congrue in altari, immaculatum Agnum repræsentare, qui pro nobis omnibus sanguinem suum fudit, quæ quidem repræsentatio necessaria est, in quolibet ordinando, cum omnes clericales ordines, ordinentur ad sacrum altaris mysterium, in quo Christus Dominus realiter cõtinetur, atq; à sacerdote repræsentatur Quo fit, vt, quãuis in homicidio omnino occulto, irregularitas ratione delicti non incurratur, incurritur tamen ratione indecentiæ, & ob defectum significationis, eo modo, quo etiam supra in hac quæst. art. 2. diximus, de bigamis, qui contraxerunt matrimonium bis, seu cum vidua, aut prius corrupta ab alio, quibus in casibus, quamuis prior corruptio sit omnino occulta, adhuc bigamiæ irregularitas incurritur. Et hoc sufficit ad hoc, vt propter hanc solam rationem, prædicta opinio videatur probabilior, & tenenda, prout à nobis in præsentiarum tenetur. Nam, quamuis contraria, non sit omnino improbabilis, neque in conscientia videatur damnandus, qui eam secutus fuerit, adhuc tamen alia longe est probabilior, & quæ communiter ab omnibus tenetur, atque defenditur.

Resolutio supra posita difficultatis est, quod hæc secunda opinio est, probabilior, & tenenda.

Quibus præmissis, vt ad propositam difficultatem deueniamus, quæritur nunc, Quisnam dispensare possit in supradicta irregularitate, proueniente ex homicidio voluntario, illicito atque prohibito, sed omnino occulto? Cui difficultati breuiter respondeo, per sequentes conclusiones.

Prima Conclusio.

In irregularitate proueniẽte ex homicidio nio occulto, Epi dispensant cum sibi subditis.

IN supradicta irregularitate, proueniente ex homicidio voluntario, illicito, atque prohibito, sed omnino occulto, Episcopi possunt dispensare cum sibi subditis. Hanc conclusionem tenet expresse Couarr. *in Clementi si furiosus, de homicidio.* 2. *p.* §.4. *nu.* 4. & probat eam ex multis Doctorum auctoritatibus, quos refert, & sequitur, sed præcipue ex Abbate, *in cap. ex tenore.* Eam etiam tenet, & approbat tamquam nimis probabilem, P. Ildefonsus de Castro loco supracitato, & Angelus in summa, *verbo homicidium.* §.q. 1. hi omnes dicunt, quod in irregularitate proueniente ex crimine omnino occulto; & quod nullis potest testibus comprobari, neque aliter, quam per propriam confessionem sciri, potest Episcopus dispensare, & quod quoad hoc, remansit ius commune omnino intactum, neq. per Concil. Trident. est aliquid innouatum, nec prædicta irregularitas est summo Pontifici reseruata, sed Episcopo. Neq. obstant, prout obstare putauit Nauar. in dicto cap. 27. num. 239. verba, quæ habentur in eo loco supracitato; nam Concilium intelli-

Nota hoc valde.

intellígendum est, de homicidio occúlto, quod quámuis actu non sit deductum in iudicium, neque ad forum contentiosum, est tamen ex se probabile, quamuis actu, in iudicio Ordinario non sit probatum, non autem de homicidio omnino occulto, quod probari nullo modo potest. Et quamuis Salzedo in sua practica criminali cap. 94. pag. 329. opinionem teneat contrariam, asserendo etiam in prædicto casu, necessarium esse recurrere ad Papam, ad huiusmodi dispensationem impetrandam; nihilominus nostra conclusio verissima, & probabilissima est, & Salzedo innititur fundamétis adductis pro alia in contrarium opinione. Sed loquendo de Prælatis Regularibus, sit secunda Conclusio.

Secunda Conclusio.

Generalis Minister, & Religionum Prælati, Episcopalem vel quasi Episcopalem iurisdictionem habentes, bene possunt dispensare, cum sibi subditis, in irregularitate proueniente ex homicidio omnino occulto. Hæc conclusio satis colligitur ex supradictis: nam si Episcopi, vt dictum est, id possunt, eadem ratione & Generalis Minister, & Religionum Prælati, Episcopalem vel quasi Episcopalem iurisdictionem habentes, poterunt id ipsum facere cum aliquo sibi subdito, qui, cum esset olim secularis, homicida fuit, sed omnino occultus. Totale est huius sententiæ, & opinionis fundamentum, quia ex tali homicidio omnino occulto, vel nulla contrahitur irregularitas, vel saltim ea non est Papæ reseruata, sed Episcopis, ac proinde sicut Episcopus dispensare potest, cum sibi subditis, ita & Prælatus Regularis, iurisdictionē Episcopalem, vel quasi Episcopalem habens cum suis. Et quando supradicta opinio cum secularibus præticari non posset, aut deberet, consentaneum animis erat rationi, vt cum Religiosis practicaremur, ad tollendos multos inutiles discursus, & omnem diuagandi materiam.

Gen. Minister, & Prælati, Episcopalem, vel quasi Ibi iurisdictionē habētes, bene possunt dispensare cū sibi subditis, in irregularitate proueniēte ex homicidio omnino occulto.

Sed præterea Religiosi, & Religionum Prælati, ad id faciendum, specialia habent aliqua priuilegia; nam in primis Martinus V. concessit Priori Monasterij S. Benedicti Vallisoletani, *quod in foro conscientiæ posset absoluere suos Monachos ab omni excommunicationis sententia, etiamsi talis esset, quam ipse Sum. Pont. reseruare consueuit, & cum eis super omni irregularitate, etiam in illis casibus, in quibus Papa sibi vicem reseruat (in morte videlicet, & in membrorum truncatione, & enormi sanguinis effusione) valeat dispensare, dum tamen aliquod horum vitium non sit notorium, & hoc propter scandalum.* Habetur hæc concessio in Compendio priuileg. Mendic. *verbo ab, absolutio ordinis quoad Fratres.* Vbi aduertit Collector, quod licet primo supradicta concessio facta fuerit soli Priori, seu Abbati Monasterij S. Benedicti Vallisoletani, postea tamen extensa, seu communicata fuit omnibus Prioribus, vel Abbatibus aliorum Monasteriorum, vt habetur *in verbo communicatio priuilegiorum.* §. 34. Et ait se præfatam concessionem vidisse, in prædicto Conuentu, sub sigillo authentico Vallisoleti, & inde eam fideliter extraxisse. Simile priuilegium concessum est à Iulio II. Ordini Prædicatorum, vt refertur in Compendio Societatis Iesu, *verbo dispensatio.* §. 1. & in Compendio Ord. D. Hieronymi Hispaniæ. *eod. verbo.* §. 24. & dicit Pater Corduba in addition. ad dictum Compendiū, *verbo dispensatio.* §. 24. quod dicta dispensatio, intelligitur de quocumq. homicidio voluntario, vel casuali, directo, vel indirecto, dummodo iudicialiter non possit probari. Neque obstat, quod Sixtus IV. qui successit post supradictum Martinum V. concessit facultatem dispensandi, in homicidio casuali, excipiendo expresse homicidium voluntarium, vt patet ex supradicto

Nota specialia priuilegia, quę ad hoc habentur.

Comp. priuil. mēd. verb. absol. ord. quoad Fratres. §. 40

Mon. ord. 1. imp. 63. & 2. eod. verbo. §. 24. f. 66. con. 112 suppl. 195. cōc. 319. & refertur, in Comp. priu. mand. §. 10. 12. & 13.

Compendio, priuileg. Mendicant. & habetur in Monumentis noſtri Ordin. Nã huic obiectioni reſpõdetur, omiſſis alijs multis ſolutionibus, quod prædicta exceptio, & limitatio, intelligitur, vt procedat ſolum, circa conceſſiones factas, ab eodem Sixto IV. & non, vt extendatur ad aliat factas ab alijs ſummis Pontificibus: nam ſi prædictus Sixtus IV. hoc voluiſſet, id vtique expreſſiſſet, quod non fecit. Cum igitur priuilegium conceſſum, nullo modo abrogetur, niſi de illo fiat ſpecialis mentio, aut generalis, quæ ipſum comprehendat, relinquitur, ꝙ ſupradictum priuileg. in ſuo remanet vigore. Neque etiam abrogatum eſt per Concilium Tridentinum in illo loco, quo conceſſa eſt facultas Epiſcopis, & conſequenter Prælatis Ordinarijs, ſimilem iuriſdictionem habentibus, ad diſpenſandum in irregularitatibus ex delicto occulto prouenientibus, excepto homicidio voluntario, nam hæc exceptio ſolum procedit reſpectu illorum caſuum, qui in eodem decreto conceduntur, non tamen reſpectu illorum, qui conceſſi ſunt, per aliqua alia priuilegia, cũ in dicto Concilio, loco citato, nulla facta ſit priuilegiorum abrogatio, & reuocatio. Ex dictis colligitur, quod ſi homicidiũ eſt occultum, ſecundo modo, ſolus Papa ſecundum ius, in dicta irregularitate diſpenſat, atque diſpenſare poteſt, ſi vero eſt occultum omnino, & primo modo, poſſunt ſuper ea diſpenſare Epiſcopi, & Generalis Miniſter, & omnes alij Religionum Prælati, Epiſcopalem vel quaſi Epiſcopalẽ iuriſdictionem habentes. Et hoc duplici ex capite: primo, de iure communi, ſicut & ſupradicti Epiſcopi, ſecundo de iure ſpeciali, & ex ſpeciali conceſſione ſupradicti Martini V. qua fruuntur omnes Religiones priuilegium habentes communicationis. Sed aduertendum eſt nimis, ad peccatum, ſiue delictum, quod ſit omnino occultum, vt dictum eſt, & nullo modo notorium, nam tunc nihil valeret diſpenſatio, virtute ſupradicti priuilegij facta, cum non ſeruietur forma reſcripti. Et dicitur notorium, quantum ad hoc propoſitum, quando ſunt tot coniecturæ, vt non ſit locus tergiuerſationi, vt notat Panormit. *in cap. 1. de cohabit. Clericorum, num. 7.* & Angelus, *verbo concubinarius*; aſſerentes, tunc aliquid dici eſſe notorium, quando nullam habet tergiuerſationem, aut dubietatem.

Priuilegiũ cõceſſũ nullo modo abrogatur, niſi de eo, fiat mentio, aut ſpecialis, aut generalis, quæ ipſum comprehendat.

Generalis reſolutio.

Quodnã crimẽ dicatur, ſeu dici debeat notorium.

In calce huius Articuli libuit aduertere, quod ſupradicta conceſſio Martini V. optime practicari poteſt, quidquid alij dicant, dicentes, quod non eſt in vſu, nam re vera, vt dicitur, eſt in vſu, & P. Veracruz in ſuo Compendio manuſcripto, refert quod hac facultate vſi ſunt in Indijs Occidentalibus Fratres Prædic. in primo Cap. Prouinciali celebrato in Guatimala, anno Domini 1553. neq; vero conſtare cuipiam poteſt, quod dictum priuileg. non ſit in vſu, cum Prælati eo vtantur non in plateis, nec vero in Monaſteriorũ clauſtris, ſcientibus ac videntibus cunctis, ſed in occulto, cum id ipſum conceſſum ſit, tantũ pro caſibus omnino occultis. & hæc de iſto Art. ſufficiant.

Nota hoc valdè.

ARTICVLVS XI.

Vtrum Generalis Miniſter, diſpenſare poſſit cum ſibi ſubditis, in irregularitate proueniente ex mutilatione voluntaria alicuius membri?

Huic Articulo reſpondetur, per ſequentem Concluſionem.

SI huiuſmodi mutilatio ſit occulta, nec deducta in iudicium, ſeu ad forum contentioſum, in irregularitate ex ipſa proueniente, Gen. Miniſter, & reli-

& Religionum Prælati, Epiſcopalem vel quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem habentes, optime diſpenſare poſſunt. Pro intelligentia ſimul, & probatione huius concluſionis, eſt notandum, quod olim ſolus Papa, poterat diſpenſare in irregularitate procedente ex mutilatione voluntaria membrorum, prout habetur in Iure, *cap. 1. de Clerici pugnant. in duello*: & tradunt communiter Doctores, quos refert Couar. *in clementina, ſi furioſus.* 1. par. §. 3. num. 7. & Mauar. in ſuo Mannali cap. 27. num. 106. Sed poſtea *per Concil. Tridentinum, ſeſſ. 24. cap. 6 de reformat.* iam id fuit ſublatum, poſtquam conceditur Epiſcopis, vt poſſint diſpenſare, in omnibus irregularitatibus, & ſuſpenſionibus ex delicto occulto prouenientibus, excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario, & exceptis alijs deductis ad forum contentioſum; nam poſtquam ſolummodo excipitur, ſupradictũ homicidium voluntariũ, & irregularitas ab ipſo proueniens, & aliæ deductæ ad forum cõtentioſum, manifeſtum ſit, quod diſpenſare poſſunt Epiſcopi, in irregularitate proueniente ex mutilatione voluntaria alicuius membri, dummodo delictum ſit occultum, nec requiritur, quod ſit occultum primo modo, & ad modum ſupradictum in præcedenti Articulo, ſed ſufficit, quod ſit occultum ſecundo modo, hoc eſt, non deductum in iudicium, neque ad forum contentioſum. Nec obſtat, quod homicidium voluntarium, & voluntaria mutilatio, pro eodem accipiuntur in Iure, nam hoc ita intelligi debet, quod ſicut ex homicidio voluntario, incurritur irregularitas, ita; etiam ex mutilatione voluntaria, incurritur irregularitas, & ſicut ipſa non incurritur, quando occiſio hominis, facta fuit ad propriam defenſionem; ita etiam non contrahitur, quando & mutilatio ipſa neceſſaria fuit ad propriam defenſionem. Ex hoc autem non ſequitur, aut licet colligere, quod irregularitates ex prædictis delictis prouenientes, ſimili modo, & eodem rigore ſint reſeruatæ; & quod vni tribuitur, ſit neceſſario tribuendum & alteri, nec de hoc talis regula generalis habetur in Iure, quin vero homicidium, & mutilatio, apud ſacros Canones in diuerſis titulis collocantur, vt conſtat ex Decretalibus, vbi diuerſus eſt titulus, de homicidio, & de corpore vitiatis, atq; in clementina, ſi furioſus, de homicido, & de mutilatione membrorũ, ſeparatim fit mentio, id quod, & fecit Alexander III. *in cap. 1. de Clerico pugna. in duello*, diuerſimode loquens de homicidio, & membrorum mutilatione. Ex quo fit, quod cum in dicto Conc. Trident. facultas fiat Epiſcopis, diſpenſandi, vt dictum eſt, *in foro conſcientiæ*, in omnibus irregularitatibus procedentibus ex delicto occulto, & non deductis in iudicium (excepto homicidio voluntario) homicidium voluntarium, dumtaxat excipientes ſupradicti Concilij Patres, ſatis clare innuere viſi ſint, conceſſam eſſe perinde licentiam, & facultatem prædictis Epiſcopis, ad diſpenſandum in irregularitate, procedente ex voluntaria mutilatione membrorum, dum tamen delictum ſit occultum, & nullo modo deductum in iudicium, ſiquidem, vt notum eſt in Iure, exceptio firmat regulam in contrarium, neque enim ignorabant ſupradicti Patres, homicidij voluntarij nomine, non venire intelligendam, voluntariam mutilationem membrorum. Hoc ſuppoſito, atque conſtituto, manet ſimul probata, & declarata noſtra concluſio: nam cum Generalis Miniſter, & Religionum Prælati (de quibus loquimur) iuriſdictionem habeant Epiſcopalem, vel quaſi Epiſcopalem, conſequens perinde ſit, quod etiam ipſi in ſupradicta irregularitate diſpenſare optime poſſunt cum ſibi ſubditis. Quod & confirmatur ex ſpeciali conceſſione Sixti V. facta Prouincialibus Ordinis Prædicatorum, de qua diximus ſupra, qua conceſſit illis circa ſibi ſubditos facultatem,

Si mutilatio voluntaria eſt occulta, & nullo modo deducta in iudiciũ, ſeu ad forũ contentioſum, bene poſſũt ſuper tali irregularitate, Prælati Regulares diſpenſare.

tatem, quam conceſſit Concil. Trident. Epiſcopis, circa ſuos diœceſanos. Id quod & Gregorius XIII. conceſſit, anno Domini 1574. Generalibus, & Abbatibus Ordinis Ciſtercienſis Congregationis Hiſpaniæ, vt refertur in Compendio dicti Ordinis, *verbo abſolutio, quoad fratres.* §. 11.

Quænã ſit mutilatio mẽbrorum, inducens irregularitatẽ in foro exteriori, Summo Pontif. reſeruatã.

In calce huius Articuli, breuiter adnotare libuit. Quænam ſit mutilatio membrorum, inducens irregularitatem, in foro exteriori Papæ reſeruatam? vt exinde ſcire, atque inueſtigare poſſimus, quænam ſit irregularitas prouenies ex occulta mutilatione membrorum, in qua Epiſcopi, & Religionum Prælati ſupradicti, in foro conſcientiæ diſpenſare poſſunt, aut non poſſunt. Pro quo dico, de mente Nauarr. vbi ſupra, num. 206. quod mutilatio membrorum in hac materia, eſt diminutio alicuius membri totalis, ita quod quando vnus alteri debilitat aliquod membrum, ſi non totaliter aufertur, aut minuitur, non incurrit irregularitatem, etiamſi tale membrum debilitatum; ad ſuas exercendas operationes inutile reddatur. Nam non propterea deſinit eſſe membrum, vtile ſaltem ad corporis ornatum, & certum eſt, quod pœnæ benigne debent interpretari, & cum ius iudicet, ac pronunciet irregularẽ, cõtra mutilantẽ membrum, hoc pœnale ius, non debet extendi ad debilitantem, & ſic, qui deformauit gladio alicuius hominis faciem, aut qui læſit oculos alicuius, non totaliter excæcando, proculdubio non erit irregularis, prout tenet Couar. *in dicta clementina, ſi furioſus*, vbi ſupra, & Nauar. quamuis Salzedo in ſua Practica criminali, cap. 90. teneat contrarium, allegando Sylueſtrum, *verbo, homicidium.* 3. *num.* 4. Secundo dico, quod non incurritur irregularitas, ratione mutilationis eorũ membrorum, quæ non ſunt neceſſaria ad exercendas corporis operationes. Ex quo infertur, quod ex mutilatione alicuius digiti, non incurritur irregularitas, nam digitus non eſt proprie membrum, ſed pars membri, vt dicit Nauarr. loco ſupra citato contra Caietanum, 2. 2. quæſt. 93. art. 2. quem ſequitur Soto lib. 2. de iuſtitia & iure, quæſt. 5. art. 1. quod late probat ſupradictus Nauar. addendo plura ad hoc propoſitum nimis neceſſaria, quæ, cum ibidem videri poſſint, ab eiſdem conſulto abſtineo.

Nota hoc valde.

ARTICVLVS XII.

Vtrum Generalis Miniſter, diſpenſare poſſit, cum ſibi ſubditis, in irregularitate prouenient, ratione homicidij voluntarij, ad hoc vt ad Dignitates, & Prælatias in Religione promoueantur?

Nota hoc valde, quod ſecundum iura cõe antiquũ, bene poterant Epi diſpenſare, cum homicida voluntario, vt retinere poſſet beneficium curatum, obtentum ante irregularitatẽ, quãuis non vt obtinere illud poſſet de nouo.

PRo intelligentia huius Articuli, aliqua oportet aduertere. Et dico primo, quod olim de Iure antiquo bene poterant Epiſcopi diſpenſare, cum homicida voluntario, vt retinere poſſet beneficium curatum, obtentum ante irregularitatem, quamuis non poſſent diſpenſare, vt obtineret aliquod beneficium curatum de nouo, prout tradit Couar. *in clementina, ſi furioſus.* 2. par. §. 3. num. 6. Et Nauar. in Manual. cap. 27. num. 240. in fine, quod ſimiliter poterant facere Prælati Regulares, Epiſcopalem, vel quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem habentes, cum ſibi ſubditis, vt in Religione obtinere poſſet Prælationes, quas ante irregularitatem obtinebant, quamuis non poſſent cum eiſdem diſpenſare, vt aliquas de nouo dignitates acquirerent. Quapropter ex parte Ordinis impetratum fuiſſe dicitur priuilegium, à Sixto IV. *quo conceſſit Generali, & Prouincialibus Miniſtris Ordinis Minorum, & eorum Vicarijs, vt poſſent diſpenſare cum ſibi ſubditis, irregularita-*

laritatem patientibus (præterquam homicidij voluntarij, bigamia, & mutilationis membrorum) vt ad quaſcumque adminiſtrationes, & officia dicti Ordinis, eligi, recipi, & aſſumi poſſent, illaq. gerere, & exercere libere, & licite valeant, &c.

habetur in Monum. Ordinis, vbi etiam dicitur, quod idem Sixtus IV. hoc ipſum conceſſit Generali Magiſtro, & Prioribus Prouincialibus, & Cõuentualibus Ordinis Prædicatorum, & dicit P. Frater Emmanuel Rodriguez 1. Tomo ſuarum qq. Regular. quæſt. 24. Art. 16. vbi hac de re agit, quod dictum priuilegium debet explicari, loquendo ſecundum ius antiquum, nempe quoad Prælationes de nouo obtinendas, nam ad hoc tantum, prædicta diſpenſatio erat neceſſaria, nõ autem ad retinendas Prælationes antiquas, ante irregularitatem obtentas, nã ad ipſas retinendas ſecundum ius commune antiquum, ſupradicti Prælati Regulares, cum prædicto homicida voluntario poterant diſpenſare. Sed re vera, ſi intime perſpiciatur, atque conſideretur, priuilegium ſupradictum, ad dictum propoſitum à prædicto Patre adductum, neque quoad hoc, neque quoad illud quidquam facit, cum expreſſe ibi excipiatur irregularitas, quæ prouenit ex homicidio voluntario, ficq. neque deſeruiebat ad obtinendas Dignitates, & Prælationes antiquas (cum id poſſet concedi ab Epiſcopis, & Prælatis Regularibus ſecundum ius antiquum, vt dictum eſt) nec vero deſeruiebat ad obtinendas illas de nouo, cum expreſſe in dicto priuilegio, excipiatur irregularitas, quæ contrahitur ex homicidio voluntario. Sed quidquid de hoc ſit, iam vtrumque fuit ſublatum *per Concilium Trident. ſeſſ. 14. cap. 7.* vbi præcipitur, vt homicida voluntarius, etiamſi ſit occultus, nullo tempore ad ſacros Ordines poſſit promoueri, neque aliqua illi Eccleſiaſtica beneficia conferri, etiamſi animarum curam non habeant, ſed omni ordine, ac beneficio, & officio Eccleſiaſtico perpetuo careat.

Monu. Ord. 1. impreſ. fol. 61. & 2. fol. 144. conceſ. 252. & fol. 240. conc. 575. & refertur in Comp. verbo.

Nota, quod de nouo circa hoc ſtatuit Conc. Trident.

Secundo præmitto, quod ſicut habens beneficium aliquod curatum, & committens aliquod homicidium voluntarium, non remanet ipſo facto priuatus tali beneficio, ſed per ſententiam iudicis debet priuari, & quouſque priuetur, cum ſuo remanet beneficio, vt tradit Nauar. in Manua. cap. 27. num. 249. *& in cap. ſi quando, de reſcriptis, excepti. 9.* & Couar. *in clementina, ſi furioſus.* 2. par. §. 3. num. 6. dicentes Concilium Tridentinum, in hoc minime innouare, cum in eo ſolum diffiniatur, quod de nouo ipſi homicidæ nullum beneficium Eccleſiaſticum conferatur, ita & eodem modo homicida Religioſus, non ipſo iure amittit Guardianatum, ſiue Prælatiam Regularem, quam habet ſtatim, ac homicidium committit, ſed neceſſarium eſt, vt à ſuo regulari Prælato per ſententiam priuetur, & licet non poſſit exercere in ſua adminiſtratione ea, quæ irregularibus prohibentur, poteſt tamen retinere prædictum officium, & quæ ipſis minime ſunt interdicta, opere conſumare. Vnde, cum per irregularitatem ſolum interdicatur, vſus Ordinum Eccleſiaſticorum, & acceptio ipſorum, & aliquod beneficium, ſeu officium de nouo obtinere, manifeſtum fit, quod reliqua omnia, quæ ad iſta tria munera minime reducuntur, per prædictos homicidas Eccleſiaſticos, ſiue Regulares, poſſunt exerceri, donec à proprijs Prælatis per ſententiam arceantur. Itaquod poterunt percipere fructus, & prouentus, Clerici ſuorum beneficiorum, & Regulares ſuarum Prælationum, quas habent, eiſq. frui in foro conſcientiæ, nam ante latam ſententiam minime ea tenentur reſtituere. Poſſunt præterea Prælati Regulares, quamuis fuerint homicidæ, in ſuis Conuentibus, & Monaſterijs præſidere, præcipiendo, & mandando, non tamen poſſunt ponere præcepta ſpiritualia, nam iſta minime poſſunt imponi, niſi ab habente ſacros Ordines, & ab eo qui eiſdem

Habens beneficium curatu. & cõmittens aliquod homicidium voluntarium, nõ remanet ipſo facto co priuatus, ſed debet prius per Iudicis ſententiam priuari.

Nota pro Religioſis, aliquod homicidiũ cõmittentibus.

dem vti non eſt prohibitus, cum, vt de ſe conſtat, ſpiritualis iuriſdictio teſtatem Ordinis præſupponat. His præmiſſis, ad propoſitum Articulum, reſpondetur, per ſequentem concluſionem.

Concluſio.

Epiſcopi, & Religioſi Prælati, diſpẽſare nõ poſſunt vt homicidà voluntarius, beneficium Eccleſiaſticum, ſiue dignitatem obtineat.

Quamuis olim, ſecundum *ius* antiquum, Epiſcopi, ac conſequenter Religionum Prælati, diſpenſare poſſent cum homicida voluntario, vt obtinere valeret beneficium Eccleſiaſticum, ſiue Prælaturam, & dignitatem, ante irregularitatem obtentam, idipſumq. hodie facere poſſint, non tamen diſpenſare poſſunt, vt huiuſmodi homicida voluntarius, de nouo, aliquod beneficium Eccleſiaſticum, ſeu aliquam Prælaturam obtineat. Hæc concluſio ſatis conſtat ex ſupradictis in primo, & ſecundo notabili, & ex prohibitione expreſſa, quam hac de re facit Conc. Trid. vbi ſupra. Nam vt etiam diximus, prædictum priuilegium Sixti IV. nihil ad propoſitum facit, reſpectu Prælationum, ac Dignitatum de nouo obtinendarum, cum in eo expreſſe prædictum homicidium voluntarium excipiatur, ſicq. neceſſario in tali caſu ad Summum Pontificem recurrendum erit, etiamſi dictum homicidium voluntarium fuerit occultum, prout expreſſe habetur in ſupradicto Concilio Tridentino, loco ſupra citato, neque adductum fuerit in iudicium, niſi forſan, vt diximus in Art. 10. fuerit omnino occultum. Nam in tali caſu, vt ibi dictum eſt, bene poterunt Epiſcopi, & Religionum Prælati cum ſibi ſubditis diſpenſare, non ſolum quoad ſacros ordines, verumetiam quoad beneficia, dignitates, & Prælationes, tam iam adquiſitas, quam de nouo obtinendas in foro conſcientiæ tantum. Nam quando prædictus Sixtus IV. excipit in dicto priuilegio, homicidium voluntariũ, intelligendum eſt, de homicidio voluntario, publico, vel occulto ſecundo modo, non autem de omnino occulto, nam ſi illud ſit omnino occultum, ita quod nullo modo poſſit probari, neque deduci in iudicium, bene poſſunt Religionum Prælati diſpenſare cum huiuſmodi, non ſolum ad ſacros Ordines, verumetiam vt ad Prælaturas promoueantur, vt in dicto priuilegio dicitur. Hæc dixerim nimis probabiliter, ſub cenſura ſacroſanctæ Matris Eccleſiæ, & cuiuſlibet melius ſentientis.

ARTICVLVS XIII.

Vtrum Miniſter Generalis, diſpenſare poſſit cum ſibi ſubditis in irregularitatibus, prouenientibus ex homicidio caſuali, & facto, cauſa propria defenſionis?

Quidnã ſit homicidium caſuale.

QVidnam ſit homicidium caſuale, & factum cauſa propriæ defenſionis, iam ſatis conſtat, aut ſaltem conſtare facile poteſt, ex ſupradicta diffinitione homicidij voluntarij, illiciti, atque prohibiti, adducta in Art. 9. ad probationem concluſionis, ſed nunc dico breuiter, quod homicidium caſuale eſt, & dicitur illud, quod non eſt directe, neque per ſe volitum, ſed indirecte, & per accidens, quia nempe, qui illud commiſit, non ex propoſito occidit hominem, dans operam rei illicitæ, vel non adhibendo diligentiam debitam, quamuis de facto occiderit, dando operam rei licitæ. Ex quo non incongrue oritur dubium, An ſint omnino idem homicidium caſuale, & homicidium factum ex cauſa defenſionis, & quamuis Nauar. vbi ſupra dicere videatur, quod homicidium factum defenſio-

Difficultas. An homicidiũ caſuale, & factum defenſionis cauſa, ſint omnino idem?

fenſionis cauſa, non ſit caſuale ſed volitum in ſe, quamuis propriæ defenſionis cauſa, melius tamen videtur dicendum, quod vtrumque vere, & proprie ſit caſuale, quia neutrum eſt directe voluntarium, ſed indirecte, & per accidens, etiam factum ad melius ſe defendendum. Nec huic reſolutioni obſtat, quod habetur in Concil. Trident. ſeſſ. 14. cap. 7. vbi ſub diſiunctione loquitur, de homicidio caſuali, & de illo, quod ſit defenſionis cauſa, vim vi repellendo, vt quis ſe à morte liberet, quam ob cauſam, etiam ad ſacrorum Ordinum, & altaris miniſterium, & beneficia quæcumque, ac dignitates Iure quodammodo diſpenſatio debeatur, ex quibus verbis colligunt quidam eſſe diuerſum, homicidium caſuale, ab illo, quod ſit defenſionis cauſa, nam ſi eſſent omnino idem, ſuperfluerent omnia illa verba, *vel vim vi repellendo, vt quis ſe à morte liberet*, &c. cum hoc etiam homicidium ſub caſuali contineretur. Nam reſpondeo, quod illa dictio diſiunctiua non eſt adiecta à Concilio, cauſa diſtinctionis formalis, ſignificandæ inter illa duo homicidia, ſed cauſa maioris declarationis, atque adeo non ſuperfluit illa diſtinctio à Concilio poſita, præſertim quia in exemplis non eſt ſemper ſeruandus locutionis rigor. Vnde videtur dicendum, quod de mente Concilij non fuit docere, quod homicidium factum defenſionis cauſa, ſit voluntarium in ſe, imo contrarium omnino ex verbis eiuſdem colligitur, & quod ipſum ſit caſuale etiam, nam de veriſque dicit Concil. quod non ſunt ex propoſito facta. Cum igitur id, quod non eſt ex propoſito factum, caſuale ſit, de ſententia Ariſtot. 2. Phyſicorum manifeſte profecto colligitur, quod homicidium defenſionis cauſa factum, & perpetratum, vere & proprie ſit caſuale. Sed, quidquid de hoc ſit, parum enim hoc refert, de illo quæri ſolet, An irregularitatem inducat? Cui difficultati, breuiter reſpondetur ſub diſtinctione, nam ſi in tali homicidio defenſionis cauſa facto, ſeruetur moderamen (quod dicitur) inculpatæ tutelæ, nulla per ipſum irregularitas incurritur, prout expreſſe diffinitur *in clementina vnica, de homicidio*. Si autem modum inculpatæ tutelæ exceſſerit occiſor, quia nempe potuiſſet alio modo, & alia via mortem euadere fugiendo, (quauis ad id, ſi eſſet ſæcularis, in conſcientia nõ teneretur) reuera manebit irregularis, atque in hoc caſu intelligendum eſt prædictum decretum Concilij Tridentini, quando dicitur, quod qui occidit aliquem defenſionis cauſa, vim vi repellendo, & vt ſe à morte liberet, iure etiam quodammodo diſpenſatione indiget ad depellendam irregularitatem.

Reſolutio.

His ſuppoſitis, atque conſtitutis, inſurgit noſtra difficultas, quis nam poſſit diſpenſare in prædictis irregularitatibus, prouenientibus ex homicidio caſuali, & facto defenſionis cauſa. Cui breuiter reſpondetur per ſequentes Concluſiones.

Difficultas. Vtrum homicidium cauſa defenſionis facti irregularitatẽ inducat?

Prima Concluſio.

SI ſupradictum homicidium caſuale, aut factum defenſionis cauſa, ſit publicum, & manifeſtum, quantum ad ordines maiores, in irregularitate ex ipſo proueniente, ſolus Papa diſpenſare poteſt. Hæc concluſio eſt communis ſententia omnium Doctorum, de qua videndus eſt Couar. in *clementina, ſi furioſus, de homicid.* 2. par. §. 3. num. 5. & ſatis colligitur ex ſupradicto decreto Concilij Tridentini in vltimis verbis, vbi etiam dicitur, quod eiuſmodi diſpenſatio, non debet eſſe facilis, ſed difficilis, nec fieri, niſi cognita cauſa, & probatis narratis precibus, & quod non aliter diſpenſatio fieri poſſit.

Si homicidium caſuale, vel factum defenſionis cauſa, ſit publicum, & manifeſtum in irregularitate ex ipſo proueniente, quãtũ ad ordinationes maiores ſolus Papa diſpẽſat.

Secun-

Secunda Concluſio.

Ad minores Ordines, etiam & Religionũ Prælati, poſſunt diſpenſare in dicta irregularitate.

AD minores vero ordines, Epiſcopus & Religionum Prælati, bene poſſunt diſpenſare ſecundum ius, cum ſibi ſubditis in homicidio caſuali publico, ſiue facto defenſionis cauſa. Hæc etiam concluſio eſt ſententia omnium Doctorum communis, quos refert, & ſequitur Couar. loco ſupra citato.

Tertia Concluſio.

Si homicidium caſuale, ſeu factum defenſionis cauſa, ſit occultum, Epiſcopi & Religionum Prælati poſſunt in eo diſpenſare in foro conſcientiæ, non ſolum quoad Ordines minores, verũetiam, & quoad maiores.

Si homicidium caſuale, ſiue factum defenſionis cauſa, ſit occultum, Epiſcopi, & Religionum Prælati bene poſſunt diſpenſare, in foro conſcientiæ in irregularitate ex ipſo proueniente, cum ſibi ſubditis, non ſolum quoad ordines minores, verumetiam quoad maiores. Probatur hæc concluſio, nam in dicto Conc. Triden. ſeſſ. 24. cap. 6. expreſſe conceditur facultas Epiſcopis, diſpenſandi in omnibus irregularitatibus, & ſuſpenſionibus ex delicto occulto prouenientibus, excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario, & alijs ad forum contentioſum deductis, vnde cum ſupradictum homicidium caſuale, ſeu factum defenſionis cauſa, non ſit propriè, ac directe voluntarium (vt dictum eſt) neque comprehendatur in ſupradicta exceptione, manifeſte colligitur, quod ſubeſt Epiſcoporum diſpenſationi, ac conſequenter Prælatorum omnium Regularium, ſimilem auctoritatem habentium. Qui, & hoc ipſum facere poſſunt, alia ſpeciali ratione; nempe ex ſpeciali priuilegio, & conceſſione Sixti IV. qui (vt ſupra diximus) Generalibus, & Prouincialibus Ordinis Minorum, ac Prædicatorum conceſſit, vt diſpenſare poſſint cum ſibi ſubditis in omni irregularitate, exceptis tribus, nempe ea, quæ procedit ex homicidio voluntario, bigamia, & mutilatione membrorum, prout habetur in Monum. Ordin. primæ impreſſionis, fol. 61. & ſecundæ, fol. 149. conceſſ. 252. & refertur in Compend. Priuileg. §. 12. & 13.

Nota hoc vide.

ARTICVLVS XIV.

Vtrum Generalis Miniſter diſpenſare poſſit in omnibus alijs irregularitatibus, ex culpa, ſiue delictis prouenientibus, exceptis tribus ſupradictis?

Difficultas. An per Bullam Cruciatæ diſpẽſari poſſit in omnibus irregularitatibus, ex culpa, ſiue delicto occulto prouenientibus.

ANtequam prædictæ difficultati reſpondeam, & ad ipſius explicationem accedam, explicare libuit, quandam aliam præuiam, cuius hic mihi locus proprius eſſe videtur, an ſcilicet per Bullam, quæ communiter dicitur Cruciatæ, in partibus vbi publicatur & viget, diſpenſari poſſit in omnibus irregularitatibus, ex culpa, ſiue ex delicto occulto prouenientibus? vt, v. g. illius, qui exiſtens excommunicatus celebrauit, ſeu Ordines ſuſcepit, aut cum eſſet tantum Diaconus, præſente Presbytero, baptizauit cum ſolemnitate, & abſque neceſſitate, in quo caſu irregularitas etiam incurritur, ſecundum Sylueſtrum, *verbo, Baptiſmus 3. num. 1.* & Nauar. in Manu. cap. 22. num. 6. & Sotus in 4. diſt. 4. quæſt. vnica. Et ratio dubitandi eſt, nam in dicta Bulla ſequens apponi conſueuit clauſula, quod, *Facultas conceditur omnibus idoneis Confeſſoribus, abſoluendi à quibuſcumque peccatis, & cenſuris, etiam Papa reſeruatis, & contentis in Bulla Cœnæ Domini, excepto crimine, ac delicto hæreſis.* In cuius prædicto verbo, *cenſuris*, includi, & conti-

Ratio dubitandi.

contineri videntur irregularitates omnes, à culpa & delicto occulto prouenientes, ac perinde, quod per eam prædicti Confeſſores in foro conſcientiæ, ab eiſdem poſſunt abſoluere.

Hac de re, eſt duplex opinio. Prima Canoniſtarum, quam refert, & tenet Nauar. in Manua. cap. 27. nu. 254. & Suarez 5. Tomo in 3. par. D. Thom. diſput. 1. ſectio. 3. num. 3. Sayrus lib. 1. ſui theſau. cap. 1. num. 3. cum ſequentibus, qui partem tuentur negatiuam, & dicunt quod Confeſſarij electi per ſupradictam Bullam Cruciatæ, cum nullo irregulari poſſunt diſpenſare, quamuis habeat clauſulam abſoluendi à qualibet cenſura, & ratio eorum eſt, quia (inquiunt) irregularitas non eſt cenſura, neque eius abſolutio eſt neceſſaria ad peccatorum abſolutionem. Quod dicit ſupradictus Nauar. eſſe verum, etiamſi prædicta Bulla clauſulam habeat, diſpenſandi in quibuſcumque votis, & abſoluendi à quibuslibet cenſuris, & pœnis: tum, quia ſtylus Curiæ habet, quod per eam non intelligatur data facultas, diſpenſandi ſuper irregularitate, niſi exprimatur, quod colligitur ex eo, nam aliquoties exprimitur: tũ etiam, quia quoties exprimitur, concedendo facultatem expreſſam diſpenſandi ſuper irregularitate, ſolet Pontifex excipere illam, quæ ex bigamia, atque ex homicidio naſcitur, ac propterea ex contrario facto ſequeretur, quod facultas abſoluendi, ſimpliciter ab omnibus cenſuris, & pœnis, quæ paſſim in Iubilæis, & Bullis Indulgentiarum apponitur, ſine clauſula & irregularitatis expreſſione, maioris eſſet virtutis, quam cum ea, quia in hoc caſu ſemper accipitur irregularitas, quæ ex bigamia, & homicidio voluntario emanat, in illo vero non. Tandem dicit Nauar. hoc eſſe tenendum, nam alias pari ratione, quis poſſet abſolui à pœna pecuniaria, pro aliquo peccato à Iudice ſibi impoſita, vel imponenda, quod quidem eſt plusq̃ falſum. His omnibus addit, quod facultas illa abſoluendi à cenſuris, & pœnis, quæ ponitur in dictis Iubilæis & bullis Cruciatæ, ſolum videtur reſpicere illas cenſuras, & pœnas, quæ impediunt abſolutionem à peccatis, nã & in eũ finem dantur. Vnde cum abſolutio peccatorum recte fieri poſſit, ſine ablatione irregularitatis, non videtur eius ſublatio conceſſa, niſi exprimatur; ex fine enim (inquit) deſumenda eſt intentio Auctoris, ſiue legiſlatoris. Hæc ſupradictus Nauar. & eſt opinio communis omnium Canoniſtarum. **Prima opinio.**

Sed alia eſt Theologorum ſententia, quam tenet, & refert Soto in 4. diſt. 22. quæſt. 3. Art. 1, & tenuit eam olim, doctiſſimus Magiſtr. Cano, quos etiam ſequutus poſtea fuit P. Medina, in Summa 1. par. cap. 11. 5. 9. & eandem tenent omnes recentiores Thomiſtæ, vt videre eſt apud Bañes 2. 2. q. 64. Art. 8. Hi omnes defendunt partem affirmatiuam, & dicunt poſſe quemquam abſolui per ſupradictam Cruciatæ Bullam, ab irregularitatibus, ex culpa, & delicto occulto prouenientibus. Et ratio eſt, nam per dictã Bullã facultas conceditur Confeſſoribus, abſoluendi à quibuſcumque pœnis, & cenſuris Eccleſiaſticis, cum igitur dicta irregularitas, quæ ortum, & originem habet à culpa, vere, & proprie ſit cenſura, & pœna Eccleſiaſtica, liquidum profecto ſit, quod à tali irregularitate per dictam Bullam, recte quiſpiam poſſit abſolui. Neque (inquiunt) huic reſolutioni obſtat dicere, quod irregularitas non eſt cenſura, neque eius abſolutio neceſſaria, ad peccatorum abſolutionem, aut ipſa vere dicatur abſolui: nam dicunt, quod irregularitas vere eſt cenſura, & pœna, & quamuis eius abſolutio, ſeu potius diſpenſatio, non ſit neceſſaria ad peccatorũ abſolutionem, parum hoc refert. Neq. etiam quicquam facit, quod cõmuniter non dicatur abſolui, ſed diſpenſari, nã in Iure reſpectu irregularitatis idem eſt, & idem pollet, quia **Secũda opinio.**

nulla

nulla sunt in Iure determinata verb, ad tollendã irregularitatem, quia vero per quæcumque tolli potest, & liberũ est cuilibet Confessori, dicere, *Ego tibi remitto hanc irregularitatem*, aut, *dispenso tecum in omni irregularitate*, vel etiã *absoluo te ab omni irregularitate*. Solum enim est necessarium, quod per actũ aliquem iurisdictionis illa tollatur, ab habente auctoritatem & potestatẽ, siue per hęc, siue per illa verba tollatur, aut remittatur. Vnde (inquiũt) ex eo, q; in Bullis non habeatur, quod detur facultas ad dispensandum, sed solũmodo ad absoluendum ab omni pœna, & censura, non recte colligitur, q; irregularitas ibidem non cõprehendatur; nã tollitur, atq. tolli potest, per dispensationem, & per absolutionem, & quocumque alio simili modo, & qualiacumq. verba. Neque etiam obstant omnia alia, quæ adducit Nauar. de stylo Curiæ, & de bigamia, & homicidio voluntario, &c. nam de his lõge aliud diuersum est iudicium. Hæc sunt, quæ circa hanc difficultatẽ, dicuntur à Doctoribus. Ego vero hac in re, nolo iudicem agere, solummodo dico, q; hęc vltima sententia & opinio benignior est, & æquitati cõformior, neque videtur omnino improbabilis. Vnde pro ea seqq. statuo cõclusiones.

Prima Conclusio.

Nõ est improbabile omnino quod habẽtes Bullã Cruciatæ, possunt absolui, ab irregularitatibus, ex culpa, siue delicto occulto prouenientibus, tribus tamẽ semper exceptis.

NOn omnino est improbabilis opinio, quæ dicit, q; habentes Bullam, quæ communiter dicitur Cruciatæ, per eã possunt absolui, ab irregularitatibus ex delicto occulto, & culpa prouenientibus, excepta bigamia, & homicidio voluntario, & voluntaria, & publica mutilatione membrorũ. Hanc sententiam, & opinionẽ tenent Soto, & Medina, & Bañes, locis supra citatis, & Corduba in suo quæstionario, q. 43. dubio 4. & Ioannes Gutierr. in suis qq. cano. c. 3. nu. 5. & nouissime P. Fr. Eman. Rodrig. in explicatione eiusdem Bullæ Cruciatæ, § 9. dubitat. 2. agendo de irregularitate, quamuis ab ea postmodum recesserit, in qq. Regul. 1. Tomo, q. 20. art. 17. Fundatur hęc sententia in argumentis & rationibus supradictis. Sed excipitur (vt dixi) ab hac generali Regula, bigamia, & homicidium voluntarũ, & voluntaria mutilatio membrorum, nam in his, vt supra diximus, aliud est iudicium, & non tam contrahitur, atque incurritur irregularitas, propter culpã, seu propter delictũ, quam propter indecentiã, atq. defectum significationis, in præsentiarũ autem non fit sermo de illis irregularitatibus prouenientibus ex culpa, atque ex delicto, vbi similis indecentia, & defectus significationis reperitur, sed solũmodo de pœna, & censura irregularitatis illatæ propter culpam, vtpote, qua quispiam excõmunicatus celebrauit, aut in excommunicatione existens, Ordines sacros suscepit, & similes. Et quod dicta opinio sic explicata, & declarata nõ sit improbabilis, præter fortissimas & probabilissimas rationes, quas pro se habet, superq. satis constat, postquam à tot, tantisq. grauissimis Doctoribus comprobatur, & sustinetur, & quod sustineri, & practicari possit assęritur, & cõgruentissimum, atque conuenientissimum existimant, vbique vt practicetur, ad tutandas, & quietandas multorum Sacerdotum conscientias, qui forsan celebrauerunt, nescientes se esse excõmunicatos, ex quo proinde irregularitatem incurrunt, quos durũ esset nimis, pro dispensatione Romam velle mittere, seu ad Episcopos. Sed quicquid de hoc sit, pro maiori resolutione supradictæ difficultatis, & vt sciatur, quid, secluſa prædicta speciali Bulla, practicari possit, de iure, siue ex priuilegio, sequentes statuo conclusiones.

In irregularitate prouenente ex delicto occulto Episcopi & Prælati Regulares possunt dispensare in foro cõscientiæ.

Secunda Conclusio.

Si delictum, propter quod irregularitas incurritur, omnino sit occultum primo modo, & etiã si sit occultum secundo modo, ita quod possit deduci ad iudi-

ad iudiciũ,tñ de facto nón ſit deductũ,ad forũ litigioſum,bene poſſunt Epiſcopi,& conſequenter omnes Religionũ Prælati,ſimilem auctoritatẽ habẽtes,in irregularitatibus ex huiuſmodi delictis prouenientibus,in foro conſcientiæ diſpenſare.De Epiſcopis habetur hoc expreſſe in Cõc.Trid.ſeſſ.24. de reform.c.6. vbi ad eiuſmodi propoſitũ,ſequentia habentur verba: ***Liceat Epiſcopis,in irregularitatibus omnibus,& ſuſpenſionibus,ex delicto occulto prouenientibus,excepta ea,quæ oritur ex homicidio voluntario, & exceptis aliis deductis ad forũ contentioſum diſpenſare.*** Id q̃ & videri poteſt, eſſe etiã de iure cõi antiquo,ex iuribus adductis in margine præfati decreti Conc.Trid.vbi ad hoc propoſitũ allegatur ***cap.miror,& cap.contumaces,diſt.50. & cap.erga.1,q.1. & cap.at ſi clerici,de iudic. & cap.nuper,de ſenten.excom.*** quibus habetur cõceſſum eſſe Ordinarijs,quidquid non expreſſe,& ſpecialiter Papæ reſeruatur . Sed quidquid de hoc ſit, quod Religionũ Prælati, ſimilẽ iuriſdictionem habentes,hoc ipſum poſſint efficere cum ſibi ſubditis, patet ex verbis ſupradicti Conc. Vt enim tenet expreſſe Panorm.ab omnibus receptus , & iã pluries à nobis allegatus, quidquid in iure cõceditur Epiſcopis,& locorũ Ordinarijs,reſpectu ſuorum ſubditorum, conceditur etiã Religionũ Prælatis , iuriſdictionẽ Epiſcopalem,vel quaſi Epiſcopalem habentibus,circa ſibi ſubditis,eo quod, quoad iuriſdictionem,ſunt omnino ſimiles , de quo,vt credo , nullum eſt, aut eſſe poteſt dubium .

Quidquid non expreſſe,atque ſpecialiter Papæ reſeruatur, conceſſum Epiſcopis,& Prælatis Regularibus , Epiſcopalem iuriſdictionem habentibus , de iure communi .

Tertia Concluſio.

Si autem delictũ, propter q̃ excommunicatio lata fuit, ſit occultum, vt dictũ eſt,quamuis celebratio Miſſæ,ſeu aliud quodlibet opus, ratione cuius irregularitas contrahitur,ſit publicũ & manifeſtũ,in tali caſu etiam poſſunt Epiſcopi,& Religionũ Prælati,cum ſibi ſubditis diſpenſare,in irregularitate ex ipſo proueniente.Hanc concluſionẽ quantũ ad Epiſcopos,expreſſe tenet Nauar.in Manu. c.27.nu.241. ſed eadẽ eſt ratio de Religionũ Prælatis,propter rationẽ ſupradictã. Probat ſuã ſententiam Nauar. argumento ***legis. in delictis. §.ſi extraneus. ff.ad legẽ Aquiliã.*** Et quia,quãuis actus celebrandi ſit publicus , non eſt tamen publica eius malitia : dicitq. hoc in ſacro Pœnitentiario Prætorio fuiſſe olim diffinitum,atque determinatum . Quod quidem eſt multum notandum, atque memoriæ commendandum .

Si delictũ propter q̃ excommunicatio eſt lata, ſit occultum , quamuis celebratio ſit publica, etiam poſſunt ſupradicti diſpẽſare

Quarta Concluſio .

Si tamen delictum,ex quo incurritur,atque contrahitur irregularitas,eſt publicũ,aut ſaltem probabile, & quod poteſt deduci in iudicium, veluti ſi quis Ordines ſuſciperet,aut exequatur,dum eſſet ſuſpenſus,interdictus,ſeu excõmunicatus,vel ſi alia diuina officia celebret ſolemniter, exiſtendo excommunicatus,vel ſi quis eſt notorius criminis patrator, propter quod ſit dignus depoſitione, in his,& ſimilibus irregularitatibus, non poſſunt Epiſcopi,nec Religionũ Prælati,de iure cõmuni,diſpenſare,quia huiuſmodi diſpenſationes ſoli ſunt Papæ reſeruatæ. Hanc concluſionẽ tenet expreſſe ſupradictus Nauar. in d.cap.27.nu.241. Et eſt omniũ DD.communis.Sed difficultas eſt de iure ſpeciali, an ſint aliqua ſpecialia priuilegia, Religionum Prælatis conceſſa,ad diſpenſandum in quibuſcumque irregularitatibus, ex delicto prouenientibus(excepto homicidio voluntario,bigamia, & voluntaria mutilatione membrorum)non ſolum in foro conſcientiæ,verumetiam in foro exteriori? Cui difficultati reſpondeo,per ſequentem Concluſionem.

Si delictum,ex quo dicta irregularitas incurritur,ſit publicum, nõ poſſunt Epi,neque Religionũ Prælati, de iure cõi in tali irregularitate diſpenſare .

Cum ſibi ſubditis Religionum Prælati, priuilegia habẽt ad diſpenſandũ,in omnibus irregularitatibus, tribus ſemper exceptis , in vtroq. foro .

Quinta Concluſio .

Religionũ Prælati, priuilegia habent ad diſpenſandum cum ſibi ſubditis, in omnibus irregularitatibus,in vtroq. foro,tribus ſemper exceptis . Pro-

Monu.Ord.1. impr.f.64. & 2. fol.58. cõc. 252. item fol. 240.conc.57. & refertur in Compen. ver. dispensatio.§. 12.& 17.

batur hæc conclusio:nam in Monumentis Ordinis habetur,quod Sixtus IV. *concessit generali Ministro,& Prouincialibus Ministris Ordinis Minorum , ac eorũ Vicarijs,vt dispensare possint cum Fratribus dicti Ordinis,in quibuscumque irregularitatibus ante ingressum Religionis,vel post ingressum contractis,excepta irregularitate bigamiæ,& homicidij voluntarij.& mutilationis membrorum* . Idẽ cõceſſit Magiſtro generali,&Prioribus Prouincialib.& Cõuentualibus Ordinis Prędicatorum,vt habetur in eiſdem . Et quod huiuſmodi conceſſiones procedant,fieriq. poſſint in vtroque foro,non ſolum in foro conſcientiæ,verumetiam in foro iudiciario atque exteriori, præterquam quod conſtat ex ipſarum verbis expreſſis , tenet illud doctiſſimus P. Corduba in annotation. ad dictum Compen. *verbo,dispensatio.*§.24. Dicitur præterea in eiſdem Monumen. ꝙ idem Sixtus IV. *concessit omnibus Religiosis Minoribus de Obseruantia,vt possint semel eligere Confessorem de Obseruantia,qui valeat cum illis dispẽsare,in omni irregularitate, excepta ea , quæ prouenit ex homicidio voluntario , & mutilatione membrorum, & eis remissionem generalem,& plenariam,omnium peccatorum impertiri,& quod hoc idem possit in mortis periculo.* Vbi ponitur in forma propriæ ſupplicationis, & excipitur etiam irregularitas prouenies ex bigamia,vt aduertit Collector Priuilegiorum in Compen. *verbo , absolutio extraordinaria quoad Fratres.* §.5. dicens, quod prædicta irregularitas ex bigamia prouenies , quamuis expreſſe non excipiatur,ſemper tãmen debet haberi pro excepta,cũ ſit cæteris grauior ad diſpenſandum,ſicq. moris eſt, vt in qualibet ſimili conceſſione , ſemper apponantur ſubſequentia verba : *Exceptis tribus,ſcilicet homicidio voluntario,bigamia,& mutilatione membrorum.*

Nota valde, ꝙ bigamia, quãuis in priuilegijs aliquando nõ excipiatur , ſemper tamen intelligitur excepta.

Nota valde hoc priuilegiũ.

Præter priuilegia ſupradicta,habetur & aliud Clemen. IV. *quo concessit , quod Magister Ord. Prædicatorum,& Priores Prouinciales,& Conuentuales ,atque eorum vicem gerentes in Conuentibus , possint dispensare cum Fratribus sibi commissis,necnon cum Fratribus sui Ordinis ad eos declinantibus vndecumque, absolutione,& dispensatione indigentibus,in irregularitatibus,quas contraxerunt, ante, vel postquam Ordinem intrauerunt à iure,vel à iudice generaliter promulgatas,ex eo quod excommunicati, vel suspensi, vel interdicti celebrare , aut in locis interdicto suppositis diuina officia exercuerunt,vel sic ligati Ordines susceperunt.* Habetur hæc conceſſio in Monum. Ordin. Idem conceſſit Generali , & Prouincialibus Miniſtris Ord. Minorum, & idem habetur conceſſum, quoad Carmelitanos. Omnia iſta habentur in dictis Monum. & referuntur in Compend. *verb. absolutio ordinaria quoad Fratres.*§.7. Vbi dicit Priuilegiorum Collector, dicta priuilegia eſſe omnino idem, præterquam quod Prædicatorum priuilegium,extenditur etiam quoad Priores Conuentuales,in noſtro vero nulla ſit mentio de Guardianis: circa quod ponit adnotationem quandam , de qua infra,ſuo proprio loco dicemus .

Monu.Ord.2. impr.fol.236. conc.f.48. itẽ Monu.Ord.1. impr. f.57.& 2.f.140.conc. 318. & 319. item 2. impr. f.180. concef. 432. & refertur in Cõp. verb.absolutio ordinaria quo ad Fratres . §. 7.

Sed modo circa prædictas conceſſiones,eſt aduertendum , quod in ipſis expreſſe cõceditur facultas,ad diſpenſandum in irregularitate, cum hoſpitibus per illa verba: *Fratribus ibidem constitutis,necnon alijs Fratribus eiusdem Ordinis,ad eos declinantibus,absolutione,& dispensatione indigentibus* . Quod eſt maxima animaduerſione dignum:non enim ſemper fit,aut vbique conceditur in priuilegijs,quod Prælati vnius Prouinciæ,diſpẽſare poſſint cum Fratribus alterius Prouinciæ,aut Prælati vnius Conuentus , cum Fratribus alterius,nam omnes conceſſiones,quæ communiter reperiuntur , & facultatem faciunt ad diſpenſandum, dicunt, vt diſpenſare poſſint cum ſibi ſubditis,aut cũ proprijs Fratribus,non vero cum Fratribus ad eos vndecumque declinantibus, ſiue cum hoſpitibus . Nec obſtat dicere, quod hoſpites, ad quæcumque loca declinantes,dicuntur eſſe ſubditi Prouncialium,& Prælatorum

Nota pro hoſpitibus abſoluendis, &diſpẽſando cũ illis in irregularitatibus .

latorum localium,vbi eos declinare contigerit,& vbi hoſpitantur : nã hoc eſt ex ſpeciali Conſtitutione aliquarũ Religionũ, prout habetur in noſtra , poſſetq. hoc intelligi,& interpretari,ad hoc tantum, vt Prælati poſſint illis aliquid per obedientiam, ſeu forſan per excõmunicationem præcipere,non vero,vt cũ eiſdem poſſint diſpenſare in irregularitatibus,imo nec ipſos abſoluere,niſi in illis caſibus, in quibus ſecundum ius , & ſecundum generales Conſtitutiones,& conſuetudinem receptam, & priuilegia Apoſtolica dicti hoſpites poſſunt diſpenſari , & abſolui, ſicq. ſupradictum priuilegium eſt maxime memoriæ commendandum.Atque hæc dicta ſufficiant circa poteſtatem, & auctoritatem diſpenſandi Generalis Miniſtri in irregularitatibus.Ad alia procedamus .

QVAESTIO IX.

Circa Iuriſdictionem, auctoritatem, & poteſtatem ſupradicti Generalis Miniſtri in ſibi ſubditos, in qua etiam ponuntur plures caſus,& cauſæ, in quibus nihil poteſt , eo quod de iure communi, ſint Summo Pontifici reſeruatæ, in decem Articulos diuiſa .

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum Generalis Miniſter, Religionumq. Prælati, diſpenſare poſſint in impedimentis matrimonij cum ſecularibus.

HAc de re,iam plura diximus ſupra in præced.Tomo,queſt.47.per plures Articulos,vbi latiſſime egimus de auctoritate, quam habent Cõfeſſores Regulares per ſuos Prælatos expoſiti,atque ab Epiſcopis approbati,ad audiendas Confeſſiones, ad diſpenſandum cum ſæcularibus coniugatis,inceſtuoſis,ſeu caſtitatis voto adſtrictis , ad hoc vt poſſint petere debitum; ſed nihilominus, vt modo etiam aliquid dicamus, atque præ manibus habeantur omnia, quæ ad hoc attinet propoſitum , pro totius materiæ reſolutione, ſequentes ſtatuo concluſiones .

Prima Concluſio .

LOquendo de iure cõmuni,omnibus Epiſcopis,ac Religionum Prælatis prohibitũ eſt diſpenſare in gradibus prohibitis conſanguinitatis , & affinitatis; nam horum diſpenſatio de iure ad ſolum ſpectat Roman. Pont. Hæc concluſio eſt omnium DD. communis,de qua & videndus eſt Sylueſt. *verbo,caſus.q.1.caſu* 41. quam & probat per *cap.litteras. de reſtitut. ſpoliat.* & *per cap.non debet,de conſang.* & *affinit.* facit & *cap.cuncta per mundum.9.q.3.* & *cap.propoſuit,de conceſſ.præben.* Vnde ſecundnm ius commune, nec Epiſcopi , neque Religionum Prælati,diſpenſare poſſunt cum inceſtuoſis ſecularibus, nec ante matrimonium contractum , neque poſt contractum,nam ad id ex iure, nullam habent iuriſdictionem . Solum eſt difficultas , An de iure ſpeciali, & ex aliquo ſpeciali priuilegio,ad id habeant aliquam auctoritatem, & poteſtatem ? Cui reſpondeo per ſequentem Concluſionem .

Loquẽdo de iure communi, omnibus Epis, ac Religionum prælatis,prohibitũ eſt diſpenſare in gradibus prohibitis, ſed diſpenſatio expectat ad Summ.Pont.

Secunda Concluſio .

Ni forſan de nouo reperiantur reuocata , in noſtri Ord. Monum. aliqua ſunt priuilegia, per quæ Religionum Prælati,& Confeſſores ab eiſdem expoſiti, atque ab Epiſcopis approbati,ad audiendas ſeculariũ Confeſſiones ,

Niſi ſint reuocata,de iure ſpeciali, Religionũ Prælati aliqua priuilegia habent ad diſpenſandum cũ ſupradictis.

Digitized by Google

quantum ad petitionem debiti, diſpenſare poſſint, cum coniugatis inceſtuoſis. Supradicta priuilegia ad vnguem referuntur in quæſt. præd. 47: præced. Tom. Art. 1. nec libet ea iterum in præſentiarum referre, ſeu quod dicitur, hinc inde tranſcribere. Solum aduerto, quod ea omnia intelliguntur de his, qui poſt matrimonium contractum, conſanguineum aut conſanguineã ſui coniugis cognouerunt, quod eſt impedimentum, vt dicitur impediens tantum. Secus eſt autem, quando talis copula carnalis, matrimonium præceſſit, tunc enim eſt impedimentum, non tantum impediens matrimonium contrahendum, verumetiam & dirimens, poſt contractum, ſi ſit intra gradus prohibitos, vt ibidem eſt dictum, & ſuper tali impedimento, communis eſt ſententia, & opinio, qnod nullus inferior Papa diſpenſare poteſt, nec ad id, vllum dicunt eſſe priuilegiũ Regularibus conceſſum, ad hoc vt matrimonium, quod alias erat nullum, & inualidum, fiat validum & efficax. Pro difficultatibus autem, quæ circa hoc negotium occurrere poſſunt, notandum eſt, quod doctiſſimus Doctor Nauar. in ſuo Manua. cap. 22. num. 85. dicit hoc facere poſſe Epiſcopos, & illud eos habere quaſi de iure, cuius verba quammaxime ſunt notatu digna, vt videantur, atque hic haberi poſſint, libuit hinc inde tranſcribere. Agendo de prædicta diſpẽſatione, poſt alia ſubdit: Non poteſt autem, inquit, Epiſcopus diſpenſare in aliquo impedimento, quod impedit, & dirimit ſecundum omnes, niſi quando impedimẽtum eſt occultum, & matrimoniũ publicum, & ſeparatio magno ſcandalo foret, & ad Papam, aut eius Nuncium confugi non poteſt propter magnam paupertatem, aut alia legitima impedimenta, vt affirmant Angel. & Sylueſt. quorum dictum, primi euulgauimus Salmanticæ, & propter quorũ ſententiã demonſtratam, ſed non approbatam, nec reprobatam à nobis, nonnulli Epiſcopi aliquoties diſpenſauerunt, quam tamen ſententiam, tandem approbauimus per argumenta neruoſa, in *cap. at ſi clerici. §. de adult. de Iudic.* ſecuti Ioan. de Ligna, & Panorm. ibidem. Hæc ſupradictus Nauar. Cuius quidem ſententia, vt dicitur, egregios alios habet patronos, quam ſequentes olim multi grauiſſimi Doctores, tenuerunt, atque dixerunt, quod hac etiam ſpeciali ratione, Religionum Prælati (qui ſimilem Epiſcopis auctoritatem, & poteſtatem habent) & maxime ſi habebant auctoritatem in caſibus Epiſcopis reſeruatis, diſpenſare poterant cum ſupradictis coniugatis, qui ſcienter, vel ignoranter contraxerunt in gradibus prohibitis conſanguinitatis, & affinitatis, non ſolum impedientibus, verumetiam dirimentibus matrimoniũ, quando impedimentũ eſt occultum, & matrimonium eſt publicum, & ſeparatio fieri non poteſt, ſine magno ſcandalo, nec fieri poteſt recurſus ad Papam, ſiue ad eius Nuncium, propter magnam coniugatorũ paupertatem, & alia impedimenta. Sed iã id, vt videtur, facere non licet, cũ facultas diſpenſandi in caſibus Epiſcopis reſeruatis, ſublata fuerit ex decreto Clementis VIII. de quo mentionẽ fecimus ſupra in 1. Tom. q. 46. Ar. 2. Tandem eſt notandum id, quod etiam aduertit Nauar. vbi ſupra, quod matrimonium, quod alias ob aliquod impedimentum erat nullum, non incipit valere, propter ſolam diſpenſationem Papæ, ſeu aliorum, ſuperuenientem, nec per ſolam cohabitationem, & copulam ſubſequentem, imo neceſſum eſt, quod de nouo contrahatur de facto, quod nõ debet fieri publice, ſed clam, & ſecrete, modo tradito ab eodem Nauar. in d. cap. 22. num. 69. Imo quando alter coniugũ ignorat impedimentum, & forſan timetur de non præſtando nouo conſenſu, eiuſmodi conſenſus per induſtriam eſt petendus ab eo, aliquo congruenti modo, vt vel ſic ſecreto conſentiant, ac de nouo contrahant. Hæc omnia ſunt valde memoriæ commendanda.

Nota hoc valde.

Nota hoc valde ex Nauar.

Tertio

Tertia Concluſio.

Iure etiã cõi prohibitum eſt diſpenſare, ſuper voto ſimplici caſtitatis, q̃ quidã ante matrimonium contractum emiſerunt; quia hoc etiã eſt Summo Pont. reſeruatũ; ſed ex ſpeciali priuilegio nõ deſunt, qui dicãt, q̃ id poſſunt facere Epiſcopi, & Religionũ Prælati, quinvero, & Cõfeſſores approbati, ad audiendas fæculariũ confeſſiones, ad hoc, vt ſic coniugati, licite poſſint petere debitũ. Hæc concluſio eſt expreſſa, quantũ attinet ad Epiſcopos, ſupradicti Doct. Nauar. in ſuo Manu. c. 16. nu. 3. & c. 22. nu. 73. quantũ vero attinet ad dictos Prælatos Regulares, ſiue Confeſſores ab eiſdẽ expoſitos, & à ſupradictis Epiſcopis approbatos, ad audiendas ſecularium confeſſiones, probata eſt latiſſime à nobis ſupra in præced. Tom. q. 47. Art. 2. vbi, & ad hoc retulimus, conceſſioné quandam, ſpecialiter factã à ſanctiſſ. P. Pio V. P. F. Ioanni de Aguilera, viuæ vocis oraculo, anno 1569. quæ conceſſio nullibi reuocata reperitur, ni forſan etiã intelligatur reuocata in generali clauſula Clementis VIII. qua prohibuit Regularibus, virtute quorumcumq. Priuilegiorũ, abſoluere à caſibus Epiſcopis reſeruatis, ſed hæc non eſt abſolutio, ſed diſpenſatio. At ego hac in re, nolo iudicem agere. Cõſulatur S. D. N. vel Illuſtriſſ. Sacræ Congreg. Cardinales, & videantur quæ diximus ſupra in Primo Tomo, loco citato.

Epiſcopi & Religionũ Prælati, & Cõfeſſores approbati, dicitur quod diſpẽſare poſſũt ſuper impedimento voti ſimplicis, quantum ad petitionem debiti.

ARTICVLVS II.

Vtrum Generalis Miniſter, & Religionum Prælati, facultatem habeant concedendi Indulgentias?

Reſpondetur huic Articulo, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

IVre prohibitum eſt, Epiſcopis, & Religionũ Prælatis, Indulgentias plenarias, etiã ſuis ſubditis concedere, quia hoc eſt Summo Pont. reſeruatũ. Hanc concluſionẽ tenet expreſſe Sylueſt. *verb. caſus, q. 1. caſu 43.* vbi dicit, q̃ ſolus Sũmus Pont. poteſt concedere Indulgentias plenarias, & generales, certis locis, atq. perſonis, & eas extendere etiã ad animas exiſtentes in Purgatorio, ſecundũ S. Tho. & alios. Et concluſio eſt vera, nam quamuis certũ ſit, Epiſcopos, & Archiepiſcopos iure diuino, auctoritatem ordinariã habere, concedendi indulgentias ſibi ſubditis, vt cõis tenet opinio, & late probat Doctiſſ. P. Corduba in ſuo quæſtionario de Indulgentijs, q. 12. propoſit. 2. limitata autẽ eſt eorum poteſtas, atq. facultas per ius, vt cõſtat ex *cap. cum ex eo, de panit. & remiſſ. & ex c. indulgentia, eod. tit. lib 6.* vbi taxatur, & limitatur eorum facultas, vt non poſſint concedere, niſi Indulgentiam vnius anni, in dedicatione Baſilicæ, ſiue Eccleſiæ, & quadraginta dierum in Anniuerſario eiuſdem Dedicationis. Et in fine dicitur, quod ſolus Summus Pontifex, quoad hoc, obtinet plenitudinem poteſtatis. Quæ limitatio facta Epiſcopis, & Archiepiſcopis, procedit etiam quoad Religionum Prælatos, in caſu, quo etiam ipſi de iure, poſſent aliquas concedere Indulgentias.

Iure prohibitũ eſt Epiſcopis, & Religionũ Prælatis, Indulgentias plenarias, etiam ſuis ſubditis cõcedere.

Sed, An Religionum Prælati ſupradicti, de iure cõmuni, & ſecluſo ſpeciali priuilegio, poſſint concedere aliquas Indulgentias, eo modo, quo Archiepiſcopi, & Epiſcopi inter Doctores controuertitur. Doctiſſimus P. Corduba in ſuo quæſtionario ſupradicto, vbi ſupra, tenet partem negatiuam, pro qua multos Auctores adducit.

Difficultas. An Religionũ Prælati, concedere poſſint Indulgentias de iure cõmuni, & ſecluſo priuilegio.

Sed doctiſſimus etiã P. Medina noſtræ huius ſacræ Religionis etiã alumnus, lib. illo ſuo, quẽ inſcripſit de Indulgentijs, diſput. 6. c. 29. parti adhæret affir-

Prima opinio.

Secũda opinio.

Digitized by Google

affirmatiuę,quã & probare contendit,ex eo q̃ huiuſmodi Religionum Præfecti,& Prælati,ſecundũ ſuã opinionem,atque ſententiã,nimis probabilem, vere ſunt Eccleſiæ Prælati, de iure diuino conſtituti,ex quo de iure diuino inſtitutũ fuit à Chriſto Dño,vt in Eccleſia eſſent Religiones, quæ proprios haberent Prælatos. Cũ etiam eiuſmodi Prælati iuriſdictionem Epiſcopalẽ, vel quaſi Epiſcopalem habeant,quinvero,& ampliorẽ,quam Epiſcopi,circa ſibi ſubditos,cũ aliq̃d poſſint facere circa illos, q̃ nõ poſſunt Epiſcopi circa ſuos,quia non ſolũ poſſunt eos excõmunicare, verumetiã & eorũ intentionem applicare,& ipſorũ bona opera,vt dicemus infrã, cum agemus de benefactoribus. Ex his colligit prædictus Auctor, quod,cũ poteſtas,& facultas cõcedendi indulgentias,vere ſit iuriſdictionis Epiſcopalis,aut quaſi Epiſcopalis,& Prælati prædicti eandẽ,aut ſimilem iuriſdictionẽ habeant, circa ſibi ſubditos,de iure diuino,q̃ poſſunt etiam de iure diuino ipſis Indulgentias concedere. Neque,inquit,obſtat decretum Innocentij III. *in cap. accedentibus,de exceſſib. Prælator.* in quo reprehenduntur quidã Abbates,quia indulgentias concedebant,& dicitur, q̃ erat quaſi mittere falcem in meſſem alienã, cum id ſit tantũ muneris Epliſ,nam ad hoc Capitulum reſpondetur, quod ſupradicti Abbates non erant exempti,ſed Epiſcopis ſubiecti,& dato, q̃ eſſent exempti, non habebant iuriſdictionem Epiſcopalem,vel quaſi Epiſcopalẽ,quia ſolũ erant Præfecti locales; aut forſan concedebant indulgẽtias ſine limite,& ſine modo,vel nõ ſolũ Religioſis ſibi ſubditis,verumetiã viris ſecularibus. Non etiam,inquit,dictis obſtat,conſuetudo in contrariũ, qua dicitur, quod Religionũ Prælati nunquam conſueuerunt ex officio ſuo concedere indulgentias, nam dici,& reſponderi poteſt, quod iſta cõſuetudo tollit quidem vſum, non tamen ius vtendi, ſiue poteſtatem illas concedendi, nã contra ius diuinũ,nulla eſt præſcriptio . Ex omnibus ſupradictis infert prædictus Medina,quod, ſi Religionũ Prælati ſupradicti attentaſſent concedere Indulgentias,factum teneret. Sed intelligendum (inquit) eſt de Prælatis Epiſcopis ſimilibus,ſeu coæqualibus,Epiſcopalẽ,vel quaſi Epalem iuriſdictionẽ habentibus,non vero de alijs Epiſcopis inferioribus , quales ſunt Prælati locales,vtpote Priores,& Guardiani,qui in Eccleſia correſpondent Curatis,& animarum curam habentibus. Nam iſti ex officio ſuo, nullam poteſtatẽ ordinariam habent, iure diuino conceſſam, ad concedendas indulgẽtias,cum eiuſmodi poteſtas pertineat præciſe ad iuriſdictionẽ Epiſcopalem, vt conſtat expreſſe ex dicto *c. accedent.* vbi dicitur, q̃ Abbates,de quibus ibi loquitur,extendebant manus ſuas ad ea,quę ſunt dignitatis Epiſcopalis.Sed quamuis ſupradicta opinio Medinæ non omnino ſit improbabilis,nihilominus contraria opinio, atque ſententia eſt probabilior, nempe quod Religionum Prælati, ex officio ſuo,atque de iure diuino,non poſſunt cõcedere indulgentias,niſi ex particulari priuilegio, & cõceſſione ſpeciali, vt habetur in dicto *cap. accedentibus.*Sed an tale aliquod habeatur priuilegiũ in Religionibus,quæritur? Cui difficultati reſpondeo per ſeq. concluſ.

Nota hoc valde.

Difficultatis reſolutio eſt negatiua.

De iure ſpeciali , aliqua ſunt priuilegia Regularibus Prælatis conceſſa, ad concedendas indulgentias. *Supplem. fol. 93. tom. 185. & refertur in Cõpend. verb. indulg plen. quo ad fratr. §. 16*

Secunda Concluſio .

Aliqua ſunt Regularibus Prælatis, conceſſa priuilegia, ad concedendas indulgentias. Hæc concluſio probatur adducendo aliqua ex dictis priuilegijs, atque in primis Leo X. *conceſſit omnibus Prouincialibus Fratrum Minorũ de Obſeruantia,quod facta viſitatione ordinaria in Conuentibus,ſeu Prouincia, facultatẽ habeant concedendi indulgentiam plenariam,omnibus Fratribus , cuiuslibet Conuentus ſic viſitatis,& idem intelligatur de Monialibus S.Clarę, & de Tertiarijs in Congregationi vnuentibus.*Habetur in Supplem.& refertur in Cõpend. Priuileg. Mendicant. *verb.indulgentia plenaria quoad Fratres.§.16* Circa quã

concessionē est notandū,quod quamuis ea directe concessa sit Prouincialibus Ministris,in praxi tamen,& consuetudine positū est,vt ea vtantur Minister Generalis,& eius Cōmissarius generalis,& merito quidem,nam quoad hunc effectū recte sub nomine Prouincialium comprehendi possunt, & ꝙ inferioribus conceditur,superioribus & potioribus non videtur esse denegatū,maxime quando vtrobique eadē militet ratio,seu potior. Idē Leo X. *concessit indulgentiā plenariam, omnibus morientibus, & sepelientibus se in habitu B.Francisci,confirmando omnes indulgentias, quas sui prædecessores Clemens IV: Nicolaus III. & Vrbanus V. concesserunt eisdem*. Habetur in dicto Supplem. ꝙ postea extendit,& ampliauit,ad mulieres morientes,& sepelientes se in habitu Sororū Tertiæ Regulæ eiusdem S.Frācisci,sub obedientia Ministrorum generalis, & Prouincialium degētium,vt habetur in eodem Supplem. ac declarauit sufficere petere prædictū habitum,ac super se vsque ad mortem illū habere,ac in eo sepeliri, etiāsi ante mortem non induatur.Omnia dicta Priuilegia referuntur à Collectore in Compend. Mendicant. *verb.indulgentia,quoad seculares. §. 6.7 & 8.* Aduertendum est tamen, quod prædicta Indulgentia non valet,nisi prædictus habitus concedatur, per Guardianū Conuentus,aut per Superiorem Prælatum, vt decreuit, atque determinauit,expresse Sixtus IV. quadam sua Bulla, quæ dicitur, Aurea,vbi etiā statuit,*quod illorum sic induti cadauera, discoperta, nullo pallio, vel tegumento superimposito, cū habitu huiusmodi ad sepulturā deferri possint, non obstante Ordinariorum locorū,etiam sub censuris,prohibitione, & ordinatione qualibet in contrarium edita.* Habetur in Monum. Ordin. & refertur in Compendio,*verbo,habitus Fratrum, & Monialium. §. 11.*

Nota,ꝙ indulgentia, quam cō sequuntur,q in nostro sāctō habitu sepeliuntur. *Suppl. fol.61. conc. 185. & f.81.conc.a1. & refertur in Comp.ver.indulgētia,quādo seculares. 6.§.6.7.&8.*

Nota, quod habitus concedi debet ꝙ Guardianum, siue Prælatum superiorem.

Nota,quod qui sepeliuntur in nostro sancto habitu, possunt deferri discooperta facie. *Monu.Ord.1. imp.fol.65.& 2.fol.149.cōc. 364. refertur in Comp. ver. habitus.§.11.*

Aliæ multæ indulgentiæ,sunt Prælatis Regularibus concessæ,in ordine ad seculares,nostras visitantes Ecclesias,siue audientes nostras conciones in eis.Sed quia pene sunt innumeræ, breuitatis causa eas prętermitto,vel forsan alio in loco fiet,per tēpus si licuerit. Hæc ꝙ isto Art.dicta sufficiāt.

ARTICVLVS III.

Vtrum Generalis Minister dispensare possit,in legibus latis à suis Superioribus, nempe à Papa, siue à Concilio generali, aut Prælati inferiores,in legibus latis, ab alijs suis Superioribus?

Difficultati propositæ,per sequentes respōdetur Conclusiones.

Prima Conclusio.

DE iure cōmuni,certissimum,atque constitutissimū est,ꝙ nullus inferior dispensare potest,in legibus latis à suo Superiore. Hæc conclusio est generalis omnium DD. resolutio,& habetur expressa in Iure canonico,*cap. inferior,dist.21.& in clem.no Romani,de elect.* & in Iure ciuili, *l. 1. C. de legib.* Videatur hac de re Sylvest. *verb.dispensatio,nn.13.14.15. & 16.* & Nauar. in Summa c.22.nu.81. & Medina.1.2.q.97.art.4. Ex qua concluſ.plane colligitur,ꝙ Episcopi,& Religionū Prælati,dispensare non possunt, in legibus latis à Sūmo Pont. seu à Conc.generali.Sed pro maiori intelligētia supradictæ conclusionis,adnotare oportet ex supradicto Medina, loco supra cit. concluſ.2. ꝙ aliud est dispensare in lege,aliud vero dispensare in pœna legis iā contracta:dispensare enim in lege,est obligationē eius tollere ab aliquo in particulari propter aliquā causam; dispensare vero in pœna legis est,tollere pœnā iā contractam,propter legis transgressionē. Hoc supposito,dico, ꝙ quando dicit nostra conclusio, quod inferior nō potest dispen-

Nullus inferior, de iure cōmuni dispensare potest in legibus latis à suo Superiore.

Nota valde,ꝙ aliud est dispensari in lege, aliud vero in pœna legis.

ſare, regulariter loquendo in lege ſui Superioris, intelligenda eſt in ſubſtantia legis à Superiore latæ, tollendo ipſius obligationem, neque in cómuni, neque in particulari, quia nequit inferior diſpoſitionem ſui Superioris tollere, niſi ab eo fuerit ſibi expreſſe, vel interpretatiue conceſſum: verumtamen longe alia, atque diuerſa eſt ratio, quoad abſolutionem, & diſpenſationem pœnæ. De quo ſit ſecunda concluſio.

Secunda Concluſio.

Prælati bene poſſunt diſpenſare in pœna legis, latæ à ſuis Superioribus, dummodo id non ſit etiã ſpecialiter reſeruatum.

Quamuis Prælatus inferior, nõ poſſit tollere obligationẽ, legis latæ à ſuo Superiore, bene tamen poteſt pœnã iam contractã propter legis tranſgreſſionem, dũmodo talis pœna non ſit ſpecialiter reſeruata. Hæc concluſio eſt ſupradicti Medina, cuius & rationẽ reddit; nam, vt pluries ſupra dictũ eſt, Prælati ordinarij, poſſunt omnia, in quibus à Superiore non ſunt ſpecialiter prohibiti, & ponit exemplũ, adducendo generale documentum ex iure, nã quando excõmunicatio aliqua eſt lata in canone, etiamſi lata ſit à Summo Pont. ſi nominatim non eſt eidẽ reſeruata, Epiſcopus, vel etiã Parrochus ab ea poteſt abſoluere, vt hac de re eſt expreſſa determinatio *in cap. nuper, de ſenten. excom.* Vbi habetur, quod cõmunicans cũ excommunicato, eſt ipſo facto excõmunicatus, per iuris diſpoſitionẽ, ſed dicitur, quod, quia conditor canonis, eius abſolutionem ſibi ſpecialiter non retinuit, ſiue reſeruauit, eo ipſo videtur facultatem conceſſiſſe alijs. Ex quibus verbis conſtare poteſt veritas vtriuſque concluſionis ſupra poſitæ. Primo, quod Prælatus inferior diſpenſare non poteſt, cũ aliquo in lege ſui Superioris, quantum ad ſubſtantiã ipſius, nullus. n. inferior Papa diſpenſare poteſt, vt non quis in excõmunicationem incidat, cõmunicando cum excõmunicatis, id enim eſſet diſpenſare in ſubſtantia legis, vt dicit prima concluſio, poteſt tñ prædictus Prælatus inferior, à ſupradicta excõicatione abſoluere, cũ nõ fuerit ſpecialiter reſeruata, ꝙ eſt pœnam legis tollere poſt iam contractam. Et hæc eſt generalis omniũ DD. reſolutio. Quã applicando ad noſtrum propoſitũ, dico, quod. quãuis Generalis Miniſter diſpenſare non poſſit in legibus ſui Superioris, vtpote Summi Pont. atque generalis Concilij, quantum attinet, & ſpectat ad ipſorũ ſubſtantiã; poteſt tamen diſpenſare in earum pœnis, quæ ſibi non fuerint ſpecialiter reſeruatæ. Sed difficultas eſt, in quibus pœnis Generalis Miniſter, & Religionum Prælati poſſint diſpenſare de iure? & quænã pœnæ, de iure etiam ſint Summo Pontifici reſeruatæ?

Nota hoc valde, quod Prælati ordinarij poſſunt circa ſibi ſubditos oĩa, in quibus ſpecialiter nõ ſũt prohibiti.

Tertia Concluſio.

Pœnæ, atq. irregularitates de iure cõmuni Summ. Põt. reſeruatæ, ſunt omnes, quæ cõtrahuntur per omnia crimina adulterio maiora.

Pœnæ, & irregularitates de iure cõmuni, Summo Pont. reſeruatæ, ſunt omnes contractæ ex criminibus, adulterio maioribus. Hæc cõcluſio eſt Sylueſtri, *verbo, caſus. q. 1. caſu* 13. 14. & 15. Vbi & enumerat multas pœnas, ſiue irregularitates, quarũ crimina eſſe dicit adulterio maiora, quarũ etiam diſpenſatio ad ſolũ Rom. Pont. ſpectat, ꝙ & probat in primis *per cap. at ſi clerici. §. de adulter. de iudicijs*, vbi habentur ſequentia verba: *De adulterijs vero, & alijs criminibus, quæ ſunt minora, poteſt Epiſcopus cũ Clericis poſt peractam penitentiã diſpenſare.* Ex quibus à contrario ſenſu colligitur, ꝙ in his, quæ adulterijs ſunt maiora, diſpenſare nõ poteſt. Et conſequenter nec Generalis Miniſter, aut Religionũ Prælati id poſſunt facere, cũ in iuriſdictione Epiſcopis ſint ſimiles, aut æquales. Videatur hac de re Couar. in 4. par. c. 6. §. 8. nu. 2. & ſeqq. & Salzedo in pract. c. 86. qui ponunt multa crimina, in quibus Epiſcopi de iure cõmuni diſpenſare nõ poſſunt, vt eſt inter alia peccatũ Sodomiæ. Et vt præ manibus habeãtur, quæ dicit prædictus Syluester, eſſe crimina adulterio maiora, libet ea nũc breuiter referre. In primo loco ponit binam

nã baptizationẽ,ſeu rebaptizationẽ,factã ſcienter,*per c. aet. & cap.qui bis,de conſecr.diſt.* 4 Et idẽ intelligendũ eſſe dicit,ſi ignoranter, & poſtea ratificetur.Secundo binam receptionẽ eiuſdem ordinis,per *cap.ſaluberrimum.* 1.*q.* 7. & idem eſt etiam dicendum de Confirmatione, ſeu recriſmatione , per *cap. dictum, de conſecratione diſt.* 5. Tertio ſuſceptionem ordinis ab hæreticis, ad fidei ſubuerſionem , *per cap. conuenientibus* 1. *quæſt.* 7. in quibus criminibus ſolus Papa diſpẽſat. Itẽ quarto in ſuſpẽſione contracta ex ordinatione ſimoniaca ex parte ordinatoris , & ordinati, *per cap. ab excommunicatis.* 9. *quæſt.* 1. *& cap. ſi quis Epiſcopus.* 1.*quæſt* 1.& hoc qualitercumq. interuenerit ſimonia, per Extrauagan. Martini V. quæ incipit , *Damnabile* , & aliam Eugenij IV. quæ incipit, *cum deteſtabile*,& eadem eſt ratio in retentione beneficij ſimoniace obtenti,vel alterius dignitatis.Item quinto ſolus Pontif.diſpenſat cum bigamo, vt poſſit ordinari, *per cap. nuper,& cap. fin.de bigam.*Item ſexto cum clerico non ordinato,miniſtrante in ordine ſacro,quem non habet , qui ſine Papæ diſpenſatione ad ſuperiorem ordinem non poteſt promoueri, & ſi in ſuſcepto per Epiſcopum poſſit tolerari, per *cap.* 1. 2.*& 3.de clerico non ordin. Miniſtr.* item ſeptimo cum excommunicato excommunicatione maiori , recipiente ordines , *per cap. cum illorum , de ſent. excommun.* & eodẽ modo ſi exiſtens Apoſtata à Religione recipit ordines, *per cap. fin. de apoſt.* Vltimo cũ excõmunicato excõmunicatione maiori , ſuſpenſo, vel interdicto miniſtrante, in aliquo ordine ſacro.Hi vltimi caſus ponuntur à prædicto Syluestro,vbi ſupra caſu 18.& 19 in quibus omnibus criminibus,dicit Sylu.quod incurritur irregularitas, per ſolum ſumm. Pont. diſpenſabilis,cum omnia , ſint adulterio maiora . Sed,vt ſupra diximus quæſtione præcedenti per plures Artt. ex ſpeciali priuilegio , facultatem habet Generalis Miniſter , omniumque Religionum Prælati , diſpenſandi in omnibus irregularitatibus, ſummo Pontifici reſeruatis,exceptis tribus,nẽpe homicidio voluntario, bigamia , & mutilatione membrorum . Plura, quæ ad hanc diſpenſationis materiam ſpectant,latius dicentur in propria quæſtione , quæ hac de re , infra eſt facienda .

Quand ſint crimina adulterio maiora ſummo Pont. reſeruata

ARTICVLVS IV.

Vtrum Generalis Miniſter, diſpenſare poſſit in eo , quod mulieres interiora, noſtrorum Monaſteriorum ingrediantur ?

Huic Articulo reſpondetur, per ſequentes Concluſiones .

Concluſio .

PRohibitum eſt ſub grauiſſimis pœnis, omnibus in vniuerſum Religioſis ſubditis , ſiue Prælatis, ne mulieres introducere, vel admittere præſumant,in eorumdem Religioſorum Monaſteria . Hic caſus apponitur,quia , eſt vnus ex his, qui prohibiti ſunt Generali Miniſtro,& omnibus in vniuerſum Prælatis, ac ſubditis, quæ prohibitio habetur in quadam Extrauaganti Pij V. data Romæ apud ſanctum Petrum,ſub annulo piſcatoris . 18. die , Octobris.Anno 1566. Pontificatus ſui anno primo,quæ incipit , *Regularium perſonarum*, Cuius meminit,& de ea longiſſimam tractationem facit Nauar. *in cap. ſtatuimus,num.* 16. Sed quia circa explicationem prædictæ Extrauagantis peculiarem infra facturi ſumus quæſtionem, & circa innumerabiles difficultates quas habet, ab hac re, pro nunc conſulto ſuperſedeo,hoc ſolummodo

Prohibitum eſt ſub grauiſſimis pœnis ingreſſus mulierũ in Monaſtria virorũ.

Digitized by Google

lummodo contentus dixiſſe, quod is ſit vnus ex caſibus prohibitis Generali Miniſtro, de cuius poteſtate,& auctoritate agimus in præſentiarum.

ARTICVLVS V.

Vtrum Generalis Miniſter diſpenſare poſſit, in perſonali Reſidentia Prælatorum Regularium?

Huic articulo reſpondetur, per ſequentem concluſionem.

Concluſio.

Null⁹ inferior Papa,diſpẽſare pót in perſonali reſidentia Prælatorũ, niſi ad certũ tẽpus

OMnes in vniuerſum Prælati, animarum curam habentes, reſidere perſonaliter tenentur,inter ſuas oues, & intra ſuas dioeceſes,nec in hac perſonali reſidentia, niſi forſan ad certum, & determinatum tempus, Generalis Miniſter,aut vllus Papa,& ſummo Pontif. inferior,poteſt diſpenſare. Hęc concluſio habetur expreſſa in Concil.Trident. *de reformatione c.1.* vbi hoc ipſum ſtricte præcipitur, Epiſcopis, & cunctis Eccleſiæ Prælatis, habetur etiam *ſeſſ.6.cap 1. & 2.* ſuntq. ad id innumera alia iura, *cap. extirpanda.§. quia vero de prabend.&c. nonnulli, de Cleric. non reſident,cap. peruenit, & cap. non oportet cum multis ſeqq. 7. quæſt.* 1. Qua de re, videatur Caietan. 2.2.quæſt.81. art.5.& Soto de iuſtitia,& iure lib.9.quæſt.2.art.1.& 2.Cou. lib.3.variarum reſolution.cap.3.nu.9. qui omnes probare contendunt,Prælatorum Reſidentiam eſſe de iure diuino,licet in aliquibus cauſis,& caſibus excuſet propter vniuerſalem, vel particularem Eccleſiæ vtilitatem,iuxta *cap. Prælatum,de Cleric. non reſident.*de quo videatur Soto in 4.diſt.28.quæſt. 1.art.2. Ad quas duas cauſas reducendæ ſunt duodecim, quas ponit Abb. *in cap.extirpanda.§. quia vero, de prabend.* qua de re, videatur etiam Nauarr. in Manual.cap.25.nu.125.Vtilitas autẽ vniuerſalis,vel particularis Eccleſiæ dicitur,ea quam ius talem eſſe interpretetur,*per cap.licet, de praben.&⁹cap.fin. de Magiſtr.* & talis reputatur abſentia docentis ſacram Theologiam, ſeu ius Canonicum,vt communis tenet opinio per Abbatem, *in rubrica, de clericis non reſidentibus, num. 6. & per Gloſſam in Clement. 1. de reſcript.* receptam per Iaſonem, *in l. certi conditio.ff. ſi certum petatur.* Et hoc idem inſinuare videtur Concilium in illis verbis, quæ habentur dicta ſeſſ. 23. cap. 1. ibi, *nam cum Chriſtiana charitas, vrgens neceſſitas, debita obedientia, ac euidens Eccleſiæ, vel Reipub. vtilitas,aliquos nonnunquam abeſſe poſtulent, & exigant, &c.* quo caſu recurrendum eſt, inquit Concil. ad ſumm.Pontif. ſeu Metropolitanum,&c.Quæ omnia, quamuis in dicto Concil. ac ſupradictis iuribus,expreſſe loquantur de Epiſcopis, Archiepiſcopis, Primatibus,& in vniuerſum de omnibus Presbyteris Curatis,animarum curam habentibus,non dubium eſt, quin etiam comprehendant Religionum Prælatos, ſimilem curam habentes,cum ſit eadem omnino ratio.Vnde Generalis Miniſter,abſque iuſta, & legitima cauſa,in hac perſonali Reſidentia Prælatorum diſpenſare non poteſt, ipſiq. Prælati non reſidentes intra ones ſuas,& intra proprias dioeceſes, ſine legitima cauſa mortaliter peccant, & ſi ſunt tales, qui temporales habeant fructus,aliqua ſibi ratione deputatos,illos ipſo facto, & abſque vlla declaratione amittunt, neque vlla ratione eos faciunt ſuos.Hoc dixerim propter aliarum Religionum Prælatos, qui aliquos habent redditus annuos. Quod ex decreto præfati Concilij,verum habet in omnibus Eccleſiæ Prælatis generaliter.

Quod Prælatorum Reſidentia ſit de iure diuino, multorũ eſt opinio.

Quænã ſit cauſa legitima diſpenſationis in Reſidentia Prælatorum.

Sed

Digitized by Goos

Sed adnotare oportet, quod Generalis Minister nostri sacri Ordinis, cum vt nomen ipsum sonat, Generalis totius Religionis sit, suæ Residentiæ non habet determinatum locum, sed residere potest, in omnibus totius mundi partibus, tenetur autem residere in eo loco, siue locis, vbi magis ipsius præsentia fuerit necessaria, & quo facilior patere possit aditus, ad expedienda occurrentia negotia. Sed posset quæri, an ad aliquorum Regum, siue Principũ instãtiã, & propter aliqua ardua negocia, ad partes aliquas remotas extra limites, & confines suæ Religionis possint accedere, verbi gratia, ad Constantinopolim? Cui difficultati breuiter dico, quod, si ipsius absentia vltra tres menses debet durare, crediderim esse certum, quod absque speciali summi Pont. licentia, id non poterunt efficere, neque fungi tali legatione, iuxta id quod in Concil. Trident. est cautum de Episcopis, & Archiepiscopis, nam de similibus simile est iudicium; at si non per multum temporis, durare debet eorumdem absentia, non in eo quidquam erit inconuenientis. De Residentia Gen. Ministri, & de eius absentia.

Hæc omnia dicta sint de Prælatorum residentia in communi, atque in generali, sed descendendo ad particularia, dico, quod licet prædictus Generalis Minister, & Commissarius Generalis, cum sint generales, residere possint, vbicũq. voluerint, seu necessitas exegerit in suis proprijs districtis, at Ministri Prouinciales, sine eorum speciali licentia, à suis Prouincijs abesse non possunt, nisi ad celebrationem Capituli Generalis, vel ad aliquod negotium totam Prouinciam concernens, quo casu bene poterunt egredi. Nam facultas collata Episcopis à Conc. Tridentino posse discedendi à proprijs Episcopatibus, propter munera eisdem adiuncta, concessa etiam intelligitur, Prouincialibus supradictis, cum vtrobique eadem sit omnino ratio. Sed tamen, si alia ratio, aut particularis causa occurrat, non coniuncta, neque annexa proprijs suis prælaturis, siue officijs, sed suarum personarũ propria, vt propter aduersã consanguineorũ suorũ valetudinẽ, ad videndos, & visitandos ipsos, vel aliquid simile, crediderim prædictos Prouinciales Ministros, abesse posse à suis terminis, & Prouincijs, per duos, vel per tres menses, sed non amplius, sine speciali licentia Ministri Generalis, siue ipsius Commissarij Generalis. Ad quod dicendum moueor, nam prædictum Concilium loco supracitato, similem facit facultatem Episcopis, vt possint abesse sine speciali licentia summi Pontif. per tres menses, quibus, cum ipsi sunt similes in iurisdictione, de similibus simile videtur esse iudicium. Vnde dico, quod per idem Capitulum, quo prohibentur Episcopi egredi, & iubentur intra proprias diœceses habere residentiam, conceditur etiam sibi, vt per tres dictos menses possint abesse, illis commendando, vt fiat absque suarum ouium detrimento, quod & dictum Concilium Episcoporũ conscientiæ relinquit. Sed tamen si maior futura sit absentia, & non propter aliquam causam suis proprijs officijs annexam, etiamsi sit ad charitatem concernens, necessaria proculdubio erit ipsis licentia, Papæ, vel Generalis Ministri, siue ipsius Commissarij Generalis. De Residentia Ministr. Prouin.

2 Prælati vero locales, vt sunt Guardiani, Priores, &c. tenentur eodem iure, quoad culpam, & quoad pœnam, in suis Conuentibus residere, iuxta decretum supradicti Concil. Trident. cum sint vere Prælati, animarum curam habentes, vnde nec ab ipsis possunt recedere, propria auctoritate, sine licentia suorum Prouincialium, aut Generalis Ministri, nisi per paruum tempus, quod quidem cum Concilium non determinet, aut taxet de curatis, id, vt videtur, relinquitur Episcoporum iudicio, idemq. est dicendum de Prælatis Regularibus. De Residentia Prælatorum locarium.

Hæc

Qui aliquantiſper abſunt à ſuis adminiſtrationibus, ſecundũ ius, non dicũtur abeſſe.

Hac de re peculiares habentur conſtitutiones,& prohibitiones,vt credo, in cunctis Religionibus, & ad eaſdem me remittendo, concludendo, dico, quod Prælatorum abſentia debet eſſe parua, nec fieri ſine magna, atque legitima cauſa, & abſque ouium vllo detrimento,cũm quo tamen ſtat,quod de iure communi loquendo innouato per Concil.Trident.ſupradictum, qui aliquantiſper abſunt, ſecundum ius non dicunntur abeſſe. Et hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

ARTICVLVS VI.

Vtrum Generalis Miniſter, diſpenſare poſſit, in obſeruantijs Regularibus?

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, explicabuntur per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Religioſũ Prælati iure prohibentur diſpenſare in tribus votis Religionis eſſentialib.

IVre prohibitum eſt omnibus Religionum Prælatis, diſpenſare in obſeruantijs Regularibus,ſtatui Religionis eſſentialibus,quales ſunt,quæ cõmuniter dicuntur tria Religionis eſſentialia, & ſubſtantialia vota,Obedientiæ,ſcilicet, paupertatis, & caſtitatis. Hæc concluſio eſt certa, & communis omnium Doctorum reſolutio,adeoq. vera,vt etiam communis Doctorũ ſit ſententia, quod in prædictis tribus eſſentialibus, atque ſubſtantialibus Religionis votis, nec ipſe ſumm. Pontif. poteſt diſpenſare,niſi forſan ex aliqua magna,atque vrgentiſſima cauſa,& faciendo de Religioſo,non Religioſum. Hac de re, latiſſimam habuimus diſputationem in præcedenti Tomo quæſt. 25. art. 13. vbi hoc ipſum luculenter oſtendimus. Sed modo probatur Concluſio ex quadam Decretali Innocentij III. & habetur in *cap. cum ad Monaſterium, de ſtatu Monachorum*, vbi inquit,in fine, *Nec eſtimet Abbas, quod ſuper habenda proprietate, poſſit cum aliquo Monacho diſpenſare,nam abdicatio proprietatis, ſicut, & cuſtodia caſtitatis, adeo eſt annexa Regulæ Monachali, vt contra eam nec ipſe ſummus poſſit licentiam indulgere*. Super quæ verba notat, & aduertit Gloſſa ibi,*abdicatio proprietatis*, quod multa ſunt, in quibus non poteſt Papa, & inter alia ponit exemplum,in prædictis.Circa quod Capitulum eſt notandum, id quod ſemel & iterum in præcedenti Tomo memini me dixiſſe, quod quamuis in eo ſummus Pontif. de obedientia expreſſam mentionem non faciat,ſed ſolummodo de abdicatione proprietatis, & cuſtodia caſtitatis, eadem ratione, quinvero & potiorij, de obedientia idipſum eſt intelligendum, cum & ipſa ita intrinſeca, & eſſentialis ſit,Religionis ſtatui,atque alia duo vota; quinvero inter ipſa principem locum obtineat, vt tradit, & docet D.Thom. 2.2.quæſt.185. art.5. cum ſeqq. & maxime art.8.Nec obſtat exceptio ſupradicta,de duobus tantum votis, caſtitatis,& paupertatis, nam iuxta communem iuris Regulam,exceptiones in iure extenduntur ad omnes ſimiles, prout tradit, & probat Couarr. ex multis textibus lib.3. var.reſolution. cap.5. num.6.Sed præterea ſupradicta noſtra probatur Concluſio ex Concil. Trident. ſeſſ.25. cap.1. vbi cunctis Prælatis,ac ſubditis præcipitur, tam viris, quam mulieribus,vt ad Regulæ, quam profeſſi ſunt, præſcriptum, vitam ſuam inſtituant,atque componant, & in primis, vt ea, quæ ſuæ profeſſionis ſunt, obedientiam ſcilicet, paupertatem, & caſtitatem obſeruent. Et poſt alia loquens cum Prælatis prædictis,

Digitized by Google

prædictus subdit, quod ea, quæ ad substantiam Regularis vitæ pertinent, nullo modo possunt ab eis relaxari, ad quod allegat *supradictum Cap. cum ad Monasterium, de statu Monachorum*, hoc itaque est certissimum, atque constitutissimum. Sed difficultas est, an supradictus Minister Generalis, & Religionum Prælati dispensare possint cum sibi subditis, in alijs obseruantijs Regularibus obligatorijs, exceptis tribus essentialibus supradictis? Et pro maiori horum intelligentia, & explicatione aduertere libuit, quod triplex esse potest Obseruantia Regularis, vt clare colligitur ex supradicto Concil. Trident. loco supracitato.

Obseruantia Regularis est triplex.

Prima dicitur essentialis, atque substantialis in genere, seu absolute, quia nempe est de intrinseca ratione, cuiuscumque Religionis in communi, & talis est obseruatio supradictorum trium votorum essentialium.

Secunda dicitur obseruantia etiam essentialis, & substantialis, sed non in genere, & in cómuni, atque absolute, sed solúmodo in specie, & in particulari, siue respectiue, quia nempe ex speciali institutione, seu constitutione alicuius Religionis, omnes suos alumnos, & professores specialiter obligat, ad culpam mortalem. Talia sunt in sacro nostro Ordine Fratrum Minorum de obseruantia, vigintiquatuor præcepta, quæ communiter dicuntur nostræ Regulæ obligatoria, obligantia ad culpam lethalem, & mortalem, quamuis non omnia omnes obligent, vt quidam putant, sed hæc quoscdã, illa vero alios in particulari, quædam subditos, quædam vero prælatos, &c. Idem est etiam dicendum de Religione Clericorũ Societatis Iesu, vbi vltra tria essentialia, & substantialia Religionis vota, dicuntur esse alia specialia, quæ obligant ad peccatum mortale, vt est votum obediendi summo Pont. in suis Missionibus, itẽ de non immutando statu paupertatis, in eadem Religione instituto, item de non procurando directe, aut indirecte aliquod officium, in eadem Religione, & de detegendo eo, qui aliquod ministerium procurasse fuerit repertus, & de non acceptanda aliqua dignitate extra eandem Religionem, nisi coacti fuerint per obedientiam, ab eo, qui eiusdẽ Ordinis professores possit ad culpam obligare. Idem dicendum est de obseruantia Carthusianorum, de quibus dicitur, sub lethalis culpæ noxa, obligatos esse ad perpetuam carnium abstinentiam, & ad alia, &c. idem & de abstinentia Fratrum Minimorum, seu, qui communiter dicuntur S. Francisci de Paula, qui, vt dicitur, quartum quoddam emittunt votum, de abstinendo à carnibus, atque lacticinijs, semperq. vtendo cibis Quadragesimalibus, excepto infirmitatis tempore, & de similibus obseruantijs specialibus, & particularibus, aliarum Religionum, si quæ sunt.

Tertia obseruantia Regularis est, quæ nullo modo est, aut esse dicitur essentialis, sed quodammodo accidentalis, quæ suos professores ad nullam culpam mortalem obligent, quales sunt omnes communiter obseruantiæ Fratrum Prædicatorum, Augustinianorum, & aliorum, quorum statuta, & constitutiones ad nullam, vt dicitur, culpam obligant, quinvero, nec tota ipsorum Regula, præter tria essentialia, & substantialia Religionis vota. Tales etiam sunt, aliquæ obseruantiæ nostræ, quæ pertinent ad communem victum, & vestitum, & regularem vitam, quæ habentur in nostris constitutionibus generalibus, quibus dicitur, quod per ciusmodi statuta, Fratres non adstringuntur ad culpam, nisi alias per ius diuinum, vel humanum ad idipsum fuerint obligati, & nisi in illis casibus, in quibus excommunicationis censura, aut obedientia ponatur. Hoc præmisso, ac præsuppositio, quæritur, an Generalis Minister, & Religionum Prælati, dispensare possint in dictis obseruantijs Regularibus, secundi & tertij generis, nam de primis

Constit. gener. cap. 8. §. de constitutionib.

Digitized by Google

primis iam in prima Concluſione diximus, quod non. Cui difficultati reſpondeo, per ſequentes Concluſiones.

Secunda Concluſio.

Religiosi Prælati nō poſſunt diſpenſare in obſeruantijs regularibus ſecundi generis in cōmuni, atq. in vniuerſali.

Si fit ſermo de diſpenſatione in communi, & pro toto Ordine facta, Generalis Miniſter, & Religionum Prælati, diſpenſare non poſſunt, in illis obſeruantijs Regularibus, quæ ſunt ſecundi generis, & continentur in ſuis Regulis, tranſgreſſores obligantibus ad mortale. Ratio huius Concluſionis in promptu eſt, nam diſpenſatio ſic in communi facta, & abſque legitima cauſa, non eſſet proprie diſpenſatio, ſed diſſipatio, vt dicit D. Bernard. lib. de diſpenſatione, & præcepto, & refertur à Syluestr. *verbo diſpenſatio, num.* 2. vbi dicit, quod Prælati dantes pro ſua voluntate, licentiam veniendi contra legem, & contra præcepta, ſine iuſta, & rationabili cauſa, diſſipatores ſunt non diſpenſatores. Quod & confirmatur, quia nulla eſt, aut eſſe poteſt iuſta, & rationabilis cauſa diſpenſandi, in aliqua tota Regula, alias per ſedem Apoſtolicam, vt perfecta, ac perfectionis via, confirmata, & approbata, aut in ipſius obſeruantijs ſecundi generis eſſentialibus, & obligatorijs, profeſſoresque ſuos obligantibus ad mortale: & dato, quod talis eſſet iuſta, & rationabilis cauſa, non poſſunt ipſi Regulares Prælati, qui Regulam ipſam non condiderunt, per ſe, & abſque ſpeciali licentia, & facultate ſummi Pontificis, leges, & præcepta, in ea poſita, vt præmittitur, obligatoria, propria ſua auctoritate abrogare, quia eſſet totam ipſam Regulam deſtruere, quod ſolummodo pertinet ad Papam, cui ſicut conuenit omnium Religionum Regulas approbare, *per cap. ne nimia, de Religioſis Domibus, & cap de Religionum eadem tit. in 6.* ita etiam ipſi ſoli conuenit, eadem ex cauſa, & cum ſibi opus viſum fuerit, reprobare, abolere, & derogare, atque in totis earumdem præceptis diſpenſare; ſicut & ex communi omnium ſententia, diſpenſare poteſt in omni voto, & iuramento, ex iuſta, atque rationabili cauſa, dummodo non vergat in prejudicium tertij. Vt enim habetur in iure, per quaſcumq. cauſas vnaquæq. res naſcitur, per eaſdem diſſoluatur neceſſe eſt: quo fit, vt cum Prælati ſupradicti ſuarum regularum, & legum in ipſis contentarum, non fuerint inſtitutores, aut inuentores, nec vero confirmatores, & approbatores, ſed ſolummodo profeſſores, non ad ipſos pertinet, eaſdem in totum deſtruere, quod eſſet in omnibus ſuis obſeruantijs eſſentialibus, & obligatorijs diſpenſare, ſed hoc ſolummodo, vt dixi, ſoli reſeruatur ſummo Pontifici. Et hic eſt vnus ex caſibus ſibi reſeruatis, & in quibus ipſi inferiores non poſſunt, vt tradit Syluester in ſumma, *verbo caſus quæſt. 1 caſu. 45.* de mente Paludani in quarto.

Nota hoc valde.

Quiſnam poſſit Regulā aliquā deſtruere, ſeu in tota aliqua Regula, vt ne obliget diſpenſare.

Tertia Concluſio.

Religiosi Prælati bene poſſunt diſpenſare in obſeruātijs Regularibus ſecundi generis cum aliquo vel aliquibus in particulari, atque ex cauſa legitima.

Si vero fiat ſermo, de diſpenſatione non in communi, ſed in particulari, Generalis Miniſter, & Religionum Prælati Epiſcopalem, vel quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem habentes, iuſta exiſtente, & rationabili cauſa, bene poſſunt diſpenſare, cum aliquo Religioſo in particulari, in aliquibus, ſeu in omnibus, obſeruantijs Regularibus, & eſſentialibus ſecundi generis, etiamſi alias omnes ſuos profeſſores obligent ad mortale, dummodo non ſit aliqua ſpecialis prohibitio, per ſummum Pontificem, ſeu ipſius auctoritate ſpeciali ſtatuto facta. Hæc Concluſio, vt credo, veriſſima eſt (quidquid alij dicant) cuius & præcipuum fundamentum eſt, nam nulla hac de re, facta reperitur prohibitio, qua Generalis Miniſter, & præfati Religionum Prælatis

idipſum

idipſum non poſſint facere, quinvero ex ipſo iure clare colligitur, quod (vt dictum eſt) iuſta, & rationabili interueniente cauſa, & in aliquo particulari caſu, in omnibus obſeruantijs ſupradictis, vtcumq. eſſentialibus, & obligantibus,ad mortale (exceptis tribus votis eſſentialibus) non inquam in communi, ſed in particulari,cum ſibi ſubditis poſſunt diſpenſare. Et probatur aperte, & manifeſte ex ſupradicto *cap. cum ad Monaſterium,de Statu Monachorum*,ex illis verbis,quæ dixit Innocent.III. *Neque æſtimet Abbas, quod ſuper habenda proprietate, poſſit cum aliquo Monacho diſpenſare,nam abdicatio proprietatis, ſicut, & cuſtodia caſtitatis,adeo eſt annexa Regulæ Monachalis, vt contra eam, nec ſummus ipſe Pontif. poſſit licentiam indulgere*. In quibus verbis,quã maxime penſanda,& ponderanda ſunt illa,*nec æſtimet Abbas,&c.* quod fuit,ac ſi expreſſius diceret:Etſi tota poteſtas Monaſterij ad Abbatem pertineat (*per cap. nullam.18. quæſt.2.* quod eſt Pelagij Papæ) poſſitq. proinde Abbas,cum ſibi ſubditis in omnibus obſeruantijs, vtcumque eſſentialibus, diſpenſare, non tamen æſtimet quod diſpenſare poteſt, ſuper habenda proprietate.&c. Nam abdicatio, inquit, proprietatis, ſicut & cuſtodia caſtitatis, adeo eſt annexa Regulæ Monachali, vt contra eam nec ſummus ipſe Pontifex poſſit licentiam indulgere. Per quæ dicta verba, excipiendo prædictus ſummus Pontifex dumtaxat, prædicta tria vota eſſentialia, quæ ſunt ſtatui Monachali annexa, & vt dicitur, de eſſentia,& ſubſtantia,atque intrinſeca,& formali ratione cuiuslibet Religionis,ſeu ſtatus Religioſi,plane concedere perinde viſus eſt,quod in omnibus alijs, non ita intrinſecis, vtcumque eſſentialibus, diſpenſare poſſit Abbas, cum exceptio ſemper in iure,firmet Regulam in contrarium, & faciat formam contrariam, in omnibus, quæ non ſunt excepta, vt luculenter probat ex multis iuribus Doctiſſimus Couar.lib.2.variarum reſolution. cap.5. num.6. quam nimirum regulam, non ſolummodo dicit eſſe approbatam à Dino, quinvero ait eſſe omnium conceſſione receptam.Sed hanc eandem veritatem, & prædictam Concluſionem, libet etiam probare ex alio decreto Concil.Trident. *ſeſſione 25. cap. 1.* vbi agens de votorum Regularium cuſtodia,& obſeruantia,differentiam,atque diſtinctionem facit, inter ſupradicta tria Religionis eſſentialia, & ſubſtantialia vota (obedientiam nempe, paupertatem,& caſtitatem) & alia cuiuslibet Regulæ,& Ordinis peculiaria vota,& præcepta(reſpectiue)pertinentia ad ſupradictorum obſeruantiam, necnon ad communem vitam,victum,atque veſtitum.Et tandem verba faciens,de tribus votis ſupradictis, compertum eſſe dicit, quod ea, quæ ad ſubſtantiam regularis vitæ pertinent,non poſſunt per Superiores relaxari, cuius & rationem reddens, inquit. *Etenim ſi illa, quæ baſes ſunt, & fundamenta totius regularis diſciplinæ, exacte non fuerint conſeruata, & cuſtodita, totum ſtatim corruat ædificium neceſſe eſt.* Ex quibus Concilij verbis,ſic colligo argumentum:Omnia,quę non ſunt de ſubſtantia regularis vitæ, de mente Concilij, ex cauſa, per Superiores poſſunt relaxari, atque in eis diſpenſari: ſed obſeruantiæ,quæ ſunt ſecundi generis(de quibus ſupradiximus)vtcũq.eſſẽtiales,& obligatoriæ ſint,ſuoſq. profeſſores ad peccatum obligent, non tamen ſunt de eſſentia,& ſubſtantia regularis vitæ,ſiquidẽ ſine ipſis aliæ Religiones reperiri poſſunt:ergo obſeruantiæ prædictæ ex cauſa,& in caſibus particularibus, Superiorum ſubſunt diſpenſationi.Conſequentia certa,atque legitima eſt,& tenet manifeſte, per illam generalem iuris regulam ſuperius allatam,qua dicitur,quod exceptio firmat regulam in contrarium. Cui etiam noſtræ ſententiæ, & Concluſioni fauet Angel. in ſua ſumma,*verbo diſpenſatio.§.8.* & Sylueſter,*eodem verbo,nu. 20.quæſt.14.in 3.caſu.* Vbi dicunt,quod iuſta exiſtente, & rationabili cauſa,

Nota hoc valde.

Exceptio firmat ſemper regulã in contrariũ.& formam facit contrariã in oĩbus, quæ excepta non ſunt.

Reli-

Religionum Prælati diſpenſare poſſunt in omnibus ſpectantibus ad Regulam, exceptis tribus votis eſſentialibus, quod probant argumẽto à contrario deducto, *ex dicto cap. cum ad Monaſterium*, dicuntq. id tenere Panorm. modo id fiat debite; ita vt ſit diſpenſatio,non vero diſſipatio. Ad quod facit etiam expreſſa ſententia D.Bernardi lib. de præcept.& diſpenſ.Cuius verba ſunt,quæ ſequuntur. *Quandiu*, inquit, *cum charitate non militant ſtatuta Regula, immobiliter fixa ſunt. At ſi forte contra charitatem aliquando viſa fuerint, ijs duntaxat, quibus hoc poſſe videre datum eſt,nonne iuſtiſſimum eſt, vt aliqua verba ſi expedire videbitur, vel omittantur, vel in aliud forte tempus cõmodius dimittantur?* Hæc D. Bernard.qua de re videatur D.Tho. 1.2.q.97. art.4. & P. Medina ibidem,& Magiſter Soto lib.1. de iuſtitia,& iuſt.q.7.art.7.vbi propoſita difficultate, & quæſtione,Vtrum in legibus humanis Rectores multitudinis,poſſint ex cauſa diſpenſare?affirmatiue reſpondet, vtendo prædicta diſtinctione,qua & nos vſi ſumus,de diſpenſatione facta ſuper aliqua lege, aut regula, non quidem in communi, ſed in particulari, & iuſta exiſtente, & rationabili cauſa: quod & probant multis, & validiſſimis rationibus, quas ego in præſentiarum breuitatis gratia omitto, & quia hac de re, iterum redibit ſermo in propria quæſtione,quæ exſtruenda à nobis eſt infra circa materiam diſpenſationis.

Circa vero obſeruantias tertij generis,quæ minoris ſunt,aut certe nullius prorſus obligationis; quid ſit dicendum, & reſpondendum,iam ex ſupradictis compertum eſt,& ſatis conſtare poteſt.Sed quia eiuſdem rei pertractatio ad leges,& ſtatuta pertinet, horum omnium reſolutio illuc vſque reſeruatur, quia de his omnibus in particulari,ſpeciales infra à nobis conſtituendæ ſunt quæſtiones.

ARTICVLVS VII.

Vtrum Generalis Miniſter,diſpenſare poſſit cum ſibi ſubditis, ſuper translatione ad alios Ordines?

AB hac difficultate breuiter me expediam,cum hac de re,in præcedenti Tomo quæſt.31. per 24. art. longiſſimum habuerim ſermonem,agendo in communi,atque in vniuerſali,de Religioſis iam profeſſis,quantum attinet ad tranſitum ad alias Religiones, vbi, ni fallor, dicta ſunt,quæ circa hanc materiam,& hoc propoſitum deſiderari poſſunt. Ne tamen in præſentiarum locus iſte intermiſſus videatur, aut difficultas ſupradicta totaliter oblita, & derelicta, & quia hoc vnum eſt ex his, quæ traduntur Generali Miniſtro, & Prælatis Regularibus prohibita, eidem difficultati breuiter, & reſolutiue reſpondeo, per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

Qualiter ſe debeant habere Prælati Regulares, in præſtanda licentia ad tranſeundũ ad alium Ordinem.

QVamuis de iure communi antiquo, multa fuerint ordinata, & ſtabilita circa Monachorum,atque Religioſorum tranſitum ad alios Ordines, neque facultas præſtandi licentiam ad id Superioribus, atque Prælatis olim fuerit interdicta, in quibuſdam caſibus,& cum certis quibuſdam limitationibus; hodie tamen per Conc.Trid.& per ſpeciales ſumm.Pontif.Conſtitutiones,nullus Prælatus Regularis,prædictam facultatem poteſt facere, niſi ſeruata forma ibidem contenta.Hac de re,videãtur ea,quæ dicta ſunt à nobis ſupra in præcedenti Tomo q.31.& maxime art.1. & Conc.Trid. *ſeſſ.14. cap.11.*

Digitized by Google

cap. 11. vbi ſtatuitur, *quod nullus Religioſus, translatus de vno ad alium ordinem, ibidem ſuſcipiatur, niſi perpetuam obedientiam in eiuſdem ſeruaturus, & quod taliter ſit translatus, etiamſi fuerit canonicorum Regularium, ad obtinenda ſecularia beneficia etiam curata, omnino inopax exiſtat.* Videatur etiam *ſeſſ.* 25. *cap.* 19. eiuſdem Concilij, *vbi ſtrictè præcipitur, vt nullus regularis cuiuſcunque facultatis vigore, ad laxiorem Religionem transferatur.* Videatur etiam Motus proprius, hac de re, editus à Pio V. anno Domini 1569. pridie Idus Octob. Pontificatus ſui anno quarto, qui incipit, *Quæcunque ſacrarum Religionum*, vbi generaliter, atq; vniuerſaliter reuocantur, & abolentur omnia, & quæcumque priuilegia, facultates, diſpenſationes, & indulta (præter iuris communis diſpoſitionem emanata) recipiendi, vel retinendi Fratres, Monachos, Canonicos, & alios, etiam laxiorum Ordinum profeſſores, conceſſa quibuſcumque Ordinibus, Monaſterijs, hoſpitalibus, militijs, & pijs locis, per quoſcumque Rom. Pont. ſuos prædeceſſores, & per ſeipſum. In compendijs etiam priuilegiorum regularium, habentur ad id ipſum innumera priuilegia, religionibus aliquibus in particulari conceſſa, quibus præcipitur, vt ipſorum alumni, nullatenus recipiantur. Habentur, *verbo Apoſtata, & verbo obedientia, & verbo obſeruantes Fratres, & verbo recipere Fratres, ſeu tranſire ad alios Ordines*, de quibus omnibus in particulari innumera diximus ſupra.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum Generalis Miniſter, diſpenſare poſſit cum ſibi ſubditis, in voto Hieroſolymitano, Sancti Iacobi, & viſitandi limina SS. Apoſtolorum Petri, & Pauli, & S. Mariæ Lauretanæ?

Huic Articulo reſpondetur, per ſequentes Concluſiones.

Concluſio.

Religioni Prælati de iure cõi diſpenſare non poſſunt in voto Hieroſolymitano, & S. Iacobi, & viſitandi limina Apoſtolorum.

GEneralis Miniſter de iure communi, diſpenſare non poteſt in ſupradictis votis, atque in alijs ſpecialiter ſummo Pontifici reſeruatis. Hæc Concluſio eſt expreſſa Sylueſtri, *verbo caſus q.* 1. *caſu* 11. & Nauar. in ſuo Manua. cap. 12. nu. 75. vbi inquit, quod ſolus Papa, vel qui poteſtatem ab ipſo peculiarem habet, diſpenſare poteſt, ſuper quinque votis, ſcilicet ſuper voto perpetuæ continentiæ, religionis, peregrinationis in Hieruſalem, vel in Romã, ſeu ad ſanctum Iacobum Compoſtellanum, quibus, & de nouo additum eſt votum viſitandi Sacellum, dictum S. Mariæ Lauretanæ, & dicit, quod quamuis nullus textus reperiatur expreſſus, quo omnia iſta vota ſoli Papæ reſeruentur, præter votum Hieroſolymitanum, *per cap. ex multa, de voto, in ſua Gloſſa ſingulari, verbo incumbit*, quinimmo neque hoc, quando ex deuotione fit, & non in ſubſidium Terræ ſanctæ, ſecundum Panorm. *in d. cap. ex multa*, ſecundum tamen ſtylum Romanæ Curiæ, omnia hæc ſunt ſummo Pontifici reſeruata, vt ſatis colligitur ex extrauag. Sixti IV. *in cap. niſi Dominici, de pœnit. & remiſſion.* Idem etiam dicit Sylueſter, vbi ſupra, & addit dictus Nauar. quod qui inferior Papa, ab aliquo iſtorum votorum tentaret abſoluere, præterquamquod peccaret mortaliter, pœnam etiam excommunicationis incurreret, ſecundum aliquos per ſupradictam Extrauag. quod quidem ille credit non eſſe verum, niſi in illis tantum, qui ex facultate, vel conceſſione eiuſdem Papæ Sixti IV. abſoluuntur, quoniam de his tantum ipſa loqui-

Nota.

Digitized by Google

loquitur, quod probat ex Syluestro, *verbo excommunicatio. 7. casu. 32.* & ex Angel. *eodem verbo excommunicatio. 5. §. 31.* & tandem subdit, quod in cæteris alijs votis, omnes Prælati inferiores, vtpote Episcopi, & qui potestatem, & iurisdictionem Episcopalem habent, possunt dispensare, quamuis Panorm. *in cap. proposuit, de concessione prabend.* solam commutandi potestatem illis tribuat, atque concedat, quod (inquit) non esse verum, propter ea, quæ idem Panorm. docuit, *in cap. 1. de voto*, à quo in præsentiarum consulto abstineo, cum etiam hac de re, infra specialem facturi simus quæstionem. Solummodo in calce, atque fine huius articuli libuit aduertere, quod supradicta omnia sunt vera, non de iure communi solummodo, verum etiam de iure speciali, nam hucusque nullum est visum speciale priuilegium, Regularibus concessum, ad dispensandum cum sibi subditis in supradictis votis, verum est tamen, quod poterunt patria potestate illis irritare, votum cuiuscumque peregrinationis, de quo agemus infra in speciali quæstione, circa votorum dispensationem, commutationem, vel irritationem.

ARTICVLVS IX.

Vtrum Generalis Minister, potestatem habeat concedendi sibi subditis, licentiam veniendi contra iuramentum licitum?

Hic etiam vnus est ex casibus, qui communiter dicuntur etiam summo Pont. reseruati, de quo agit Syluester, *verbo casus q. 1. casu. 12.* Cui difficultati breuiter, ac resolutiue respondeo, per sequentem Conclusionem.

Conclusio.

Religiosi Prælati nõ possunt licentiam præstare sibi subditis, veniendi contra iuramẽtum licitum.

GEneralis Minister, non potest facultatem concedere sibi subditis, veniendi contra iuramentum licitum. Hæc Conclusio est Syluestri, vbi supra, & probat eam, *per cap. venientes, de iureiurand.* dicitq. prædictum casum, esse specialiter summo Pontifici reseruatum, non solum quando certo scitur, iuramentum esse licitum, verum etiam, quando est dubium, an sit licitum, quod probat, *ex cap. venerabilem, de electione, §. idem etiam.* Et addit Syluester, quod nec ipse Papa sine rationabili causa, idipsum debet facere, aut licentiam cuipiam concedere, veniendi contra iuramentum licitum. Multa hac de re, forent dicenda, quæ breuitatis causa à me in præsentiarũ omittuntur, videatur supradictus Syluest. loco citato, & *verbo iuramentum. 3. q. 7.* vbi quærit, Vtrum inferior Papa iuramentum possit interpretari? & *verbo iuramentum. 4. q. 14. & 15.* vbi quærit, vtrum obliget iuramentum, quando mandatum legis, aut Superioris contrarium vult? & an etiam obliget, quando factum est in alterius præiudicium? quæst. etiam 16. in eodem loco quærit, vtrum obliget quando factum est contra legem positiuam, aut contra statutum? quibus omnibus in locis ad hoc propositum dicuntur plura maxime notatu digna, & etiam *verbo iuramentum 5. num. 2. 3. & 4.* vbi quatuor famosissimas quæstiones proponit, circa hanc materiam; Prima, an liceat iuramento propria auctoritate contrauenire? Secunda, an iuramentum possit dispensari, aut absolutio super eo impendi? Tertia, an hoc ipsum Episcopus facere possit? Et tandem quarta, qualiter Papa ab Episcopo differat in iuramenti dispensatione? quæ omnia maxime erant tractatu digna, nisi breuitati studerem, & aliarum rerum desiderium me aliò auocaret,

Digitized by Google

caret, quam ob causam, & quia isthæc non tam sunt Regularium propria, quam omnium communia, ab his in præsentiarum consulto supersedeo.

ARTICVLVS X.

Vtrum Generalis Minister, possit absoluere sibi subditos, à casibus specialiter summo Pontifici reseruatis, etiam à contentis in Bulla Cœnæ Domini, & ab interdicto, & suspensione à diuinis?

PRo huius Articuli intelligentia, præmitto, ex Nauar. in suo Manu. c. 27. num. 254. quod casus reseruatus, est peccatum, cuius absolutio iure humano est prohibita presbytero, qui stando in solo iure diuino, ab omnibus peccatis posset absoluere, iuxta illud Ioan. 20. *quorum remiseritis peccata.* &c. vt late probat idem Nauar. *in cap. placuit, de pœnit. dist. 6. nu. 2. 11. & 17.* Ex quo infert, aliud esse casum reseruatum, aliud vero censuram, quæ est ipsius peccati pœna, prout latius explicat ipse, *in eodem cap. 27.* dicti Manual. nu. 1. & nu. 151. & 164. quibus in locis agit, de Ecclesiæ censuris, quæ sunt excommunicatio, suspensio, à diuinis, & interdictum, quorum quodlibet est pœna, correspondens alicui speciali culpæ, ac tandem subdit, quod nullus est casus Papæ, seu summo Pontifici reseruatus, cui non sit annexa aliqua censura, vt etiam tenet D. Antoninus 3. p. tit. 2. cap. 11. *verbo casus*, quo fit, vt bulla, quæ concedit facultatem absoluendi à casibus Papalibus, perinde videatur concedere potestatem absoluendi, ab omnibus censuris Papæ reseruatis, nempe excommunicatione, suspensione à diuinis, atque interdicto, quod non est verum in casibus reseruatis Episcopis, prout ibidem supradictus Nauar. dicit, rationem differentiæ reddens. Quo præmisso notabili, quæritur in præsentiarum, vtrum Generalis Minister, stando in iure communi, potestatem, & facultatem habeat, absoluendi sibi subditos à casibus Papæ reseruatis, & casu, quo id non habeat de iure communi, an saltim illam habeat & possit id, ex aliquo priuilegio speciali facere? Cui difficultati, respondetur per sequentes Conclusiones.

Quidnã sit casus reseruatus.

Prima Conclusio.

A Casibus Papæ reseruatis, & contentis in Bulla Cœnæ Domini, & ab interdicto, & suspensione à diuinis, secluso priuilegio, nullus omnino absoluere potest. Hæc Conclusio est omnium Doctorum communis. Et eam tenet expresse Syluest. *verbo casus, casu. 33.* vbi inquit, quod solus Papa absoluit, à sententijs excommunicationis, suspensionis, & interdicti, per iuris constitutiones, vel specialem Extrauagantem sibi reseruatis. Quod etiam dicit, & tenet Nauarr. in suo Manuali cap. 27. numero 72. agendo specialiter de excommunicationibus Papæ reseruatis, per Bullam Cœnæ Domini, seu aliter à iure, vbi & ad literam ponit omnem supradictam Bullam Cœnæ Domini, atque in fine, post alia, inquit Pontifex: *A quibus sententijs nullus per alium, quam per Romanum Pontificem, nisi in mortis articulo constitutus absolui possit, neque etiam tunc, nisi sufficienti cautione præstita, de stando sacræ Romanæ Ecclesiæ mandato, & satisfaciendo parti etiam per arctiorem Confessionalium, seu quarumuis facultatum, quibuslibet personis, cuiuscumque præeminentiæ, & quibuslibet Collegijs. & Ordinibus, etiam militiarum concessarum à nobis, vel à prædicta sede, ac eiusdem Concilij generalis canonibus, &c.*

A casibus Papæ reseruatis, secluso priuileg. nullus omnino absoluere potest.

Nau. in Man. c. 27. nu. 72.

Digitized by Google

illos autem, qui contra tenorem præsentium, talibus absolutionis beneficium impendere de facto præsumpserint, excommunicationis sententia innodamus, eisque predicationis, lectionis, administrationis Sacramentorum, & audiendi confessiones, officia interdicimus, denunciantes eisdem graviùs contra eos spiritualiter, & temporaliter processuros, & quidquid egerint, nullius sit roboris, vel momenti. Hæc in supradicta Bulla.

Sed loquendo de iure speciali,atq; ex priuilegio.difficultas est,An aliqua fuerint olim priuilegia, Prælatis Regularibus concessa,quibus sibi subditos absoluere possent,à casibus etiam Papæ, & summo Pontifici reseruatis ? de quo sit secunda Conclusio.

Secunda Conclusio.

Aliqua fuerũt olim priuileg. quibus Regulares absoluí à casibus Papæ reseruatis poterant à suis Prælatis.

Aliqua referuntur,olim fuisse priuilegia,Prælatis Reg.concessa,quibus sibi subditos absoluere poterant,à casibus Papæ reseruatis, saltim ab his, qui continentur in iure, seu pōnuntur in specialibus Extrauagantibus, siue constitutionibus, atque ab interdicto, & suspensione à diuinis. Hæc Conclusio non aliter potest probari, quam adducendo, & referendo supradicta priuilegia, & in primis Clemens IV. *Concessit, vt Generalis, & singuli Prouinciales Ministri, Ordinis Minorum, & eorum Vicarij, ac etiam Custodes, in Prouincijs, & Custodijs sibi commissis, Fratribus ibidem constitutis, necnon Fratribus alijs eiusdem Ordinis, interdum ad eos declinantibus, vndecumque absolutione, & dispensatione indigentibus, siue prinsquam intrauerint ordinem, siue post, in casibus excesserint, pro quibus excommunicationis, vel interdicti, aut suspensionis incurrant sententias à iure, vel à iudice generaliter promulgatas, & huiusmodi sententijs innodati, aut in locis suppositis interdicto, diuina officia celebrantes, vel suscipientes ordines sic ligati, notam irregularitatis incurrerint, absolutionis, & dispensationis beneficium valeant impartiri, nisi adeo fuerit grauis, & enormis excessus, quod sint ad sedem Apostolicam merito destinandi, ac similiter concessit, quod Fratres, quos Generales, & Prouinciales Ministri, & eorum Vicarij, ac etiam Custodes in propries habuerint Confessores, possint eis absolutionis, & dispensationis beneficium impartiri.* Habetur dicta concessio in Momumentis Ordinis. Circa quod priuilegium notandum est, quod in eo, generalis conceditur facultas,absoluendi à qualibet excommunicatione generaliter, atque ab interdicto, & suspensione à diuinis, &, dispensandi in omni irregularitate.

Nota pro suspẽsione atque interdicto.

Monu. ord. A. impr. f. 57. & 2 f 140. cõc. 36. & 319 & refertur in Cõp. verb. ab sol. ord. quoad Fratres. §. 7. Quoad Fratr. Prædi. Monu. ord. 21. impr. f. 236. concess. 148. & refer. in Cõp. verbo supra quoad Carmel. Mon. ord. 2. impr. f. 180. conc. 432 & refertur in Cõp. ver. supr. Nota hoc valde.

Similem concessionem habent Fratres Prædicatores,nisi quod sua extenditur ad Priores Conuentuales. habetur in Monum. Ordinis. Idem habetur quoad Carmelitas in eisdem Monum. Et referuntur hæc priuilegia in Compend. *verbo absolutio Ordinaria quoad Fratres.* §. 7. vbi in fine dicit Collector,quod casus,pro quibus Fratres ad sedem Apostolicam sunt merito destinandi,specificantur à Sixto IV.& ponuntur ab ipso infra eodem verbo. §. 13.vbi dicit, quod Sixtus IV.circa literas Clement.IV. suprapositas,quibus concesserat Ministris,Vicarijs,& Custodibus Fratrum Minorum facultatem absoluendi,& dispensandi Fratres eiusdem Ordinis,nisi talia perpetrassent, propter quæ essent merito ad sedem Apostolicam destinandi, declarauit, *dumtaxat esse ad sedem Apostolicam merito destinandos, hæreticos relapsos, schismaticos, & qui literas Apostolicas falsificassent, aut ad infideles prohibita detulissent, sed in reliquis omnibus etiam simonia prauitate irretitis, posse per illos, quibus idipsũ conceditur absolutionis, & dispensationis beneficium, iuxta casuum exigentiã impartiri.* habetur expresse in Monu.Ord. Circa quã cõcessionem aduertit Collector ea,quæ diximus supra quæst. 7. art. 3. de reuocatione supradicti priuilegij.

Monu. ord. 1. imp f. 59 & 2. f 143. conc. 345. & refertur in comp. ver. sup. §. 13

Et om-

Digitized by Google

& omnium ſimilium per nouum proceſſum Bullæ Cœnæ Domini, quæ quotannis prædicatur, cum nouâ reſeruatione omnium caſuum, qui in ipſa continentur, quod dixit, ad propoſitum de abſolutione ab hæreſis oculto crimine. Præter ſupradictum priuilegium Clement IV. olim conceſſum nobis Fratribus Minoribus, Prædicatoribus, & Carmelitanis, explicatum, & declaratum per ſupradictum Sixtum IV. fuit, & ad id etiam aliud, Leonis X. *Quo conceſſit, generalibus ſingulorum Ordinum Mendicantium, & eorum Vicariis, ac etiam illis, quibus ipſi Generales duxerint ſpecialiter committendum, vt poſſint abſoluere ſuos ſubditos (reſpectiue) ab omnibus, & ſingulis caſibus, & cenſuris ſecundum conceſſiones, & declarationes Sixti IV. & Iulij II. & aliorum Romanorum Pontificum, non obſtantibus reuocationibus, reſtrictionibus, reſeruationibus, conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, nuper in Lateranenſi Concilio, vel alias quomodolibet factis, vel ſi in poſterum ferent.* Habetur hoc priuilegium in ſupplement. priuileg. Ordinis, & refertur in Compen. Mendicantium, *verbo abſolutio ordinaria quoad Fratres. §. 25.* Præter ſupradicta priuilegia, fuit aliud Martini V. conceſſum vitæ vocis oraculo, Priori Monaſterij S. Benedicti Vallisoletani, *vt in foro conſcientiæ poſſet abſoluere Monachos ab omni excommunicationis ſententia, etiamſi talis eſſet, quam ipſe ſummus Pontifex reſeruare conſueuit. Et cum eis ſupra omni irregularitate valeat diſpenſare, etiam in illis caſibus, in quibus Papa ſibi vicem reſeruat, in morte videlicet, & in membrorum truncatione, & enormi ſanguinis effuſione, dum tamen aliquid horum ſcitum non ſit notorium, & propter ſcandalum.* Refertur in Compendio priuileg. *verbo abſolutio ordinaria quoad Fratres. §. 40.* vbi dicit Collector, quod quamuis dicta conceſſio, primo facta fuerit ſoli Priori, ſeu Abbati Monaſterij S. Benedicti Vallisoletani, poſtea tamen extenſa, ſeu communicata fuit, omnibus Prioribus, vel Abbatibus aliorum Monaſteriorum, per priuilegium communicationis eiuſdem Ordinis, quod refertur ab ipſo in eodem Compend. *verbo communicatio priuilegiorum. §. 34.* quam conceſſionem dicit, ſe ipſum vidiſſe ſub ſigillo authentico, in præfato Conuentu Vallisoletano, & inde ſupradicta fideliter extraxiſſe. Sed aduertit ibi ſupradictus Collector, vt ſupra, quod dicta conceſſio non etiam ſe extendit ad caſus, & cenſuras, qui in Bulla Cœnæ continentur, propter rationem ſuperius dictã, & à ſe poſitam in eodem loco. §. 13. Circa quam Collectoris ſententiam, & opinionem, & circa prædicta priuilegia, ſpecialiter pro Religioſis conceſſa, quibus Religionum Prælati, abſoluere poterant ſibi ſubditos, etiam à caſibus Papæ, ac ſummo Pontifici reſeruatis, quinvero & contentis in Bulla Cœnæ Domini, exceptis ſupradictis, an cenſeantur, atque cenſeri debeant reuocata, & annullata, per annualem publicationem prædictæ Bullæ, aut vero per generalem priuilegiorum quorumcũq. reuocationem, factam à Clemente VIII. de qua plura diximus ſupra, in primo Tomo q. 46. art. 2. nihil ſe ſe offert in præſentiarum dicendum de nouo, præter ea, quæ ibidem dicta ſunt, & in art. 3. 4. & 5. vbi hac de re, latiſſime egimus. Videatur etiam in hoc Tomo quæſt. 7. art. 3. vbi concludendo diximus, nolle nos iudicis officium hac in re agere, & quod aliorum ſit iudicium, ſeu potius conſulatur Sanctiſſimus D.N. & Illuſtriſſimi Cardinales. Et hactenus de iſto Articulo.

Suppl. fol. 27. conc. 89 & refertur in Cõp. verbo abſolu. ordin. quoad Fratres. §. 25

QVÆSTIO X.

De alijs ſpectantibus ad iuriſdictionem, auctoritatem, & poteſtatem ſupradicti Generalis Miniſtri in ſibi ſubditos, & ad obedientiam illi debitam, & ad depoſitionem ipſius, cum deliquerit, ſeu viſum fuerit non expedire, & ſubrogationem alterius, in ſeptem Articulos diuiſa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum Fratres Minores ſpeciali ratione, atque ſtrictiori obligatione, quam alijs quibuſcumque Prælatis, Generali Miniſtro teneantur obedire?

Huic Articulo reſpondetur, per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

Obedientia Generalis Miniſtri, ſacri Minorum Ordinis, arctior eſt, atque maiori, & ſtrictiori vinculo obligat, quam aliorum Prælatorum quorumcumque. Hæc Concluſio eſt expreſſa Doctiſſimi Patris Fr. Antonij de Corduba, in expoſitione noſtræ Regulæ, cap. 8. quæſt. 1. vbi tractans illa verba eiuſdem Regulæ, qua vniuerſi Fratres præcipiuntur, vnum de Fratribus iſtius Religionis habere ſemper Generalem Miniſtrum, & ſeruum totius fraternitatis, & quod ei teneantur firmiter obedire, dicit hoc eſſe maxime obligatorium ex vi regulæ, quamuis non computetur inter alia obligatoria ipſius, vt diſtinctum ab alijs, quia includitur in alio præceptó obligatorio, poſito in eadem regula cap. 10. quo cunctis ſubditis firmiter præcipitur, vt obediant ſuis Miniſtris, in omnibus, quæ promiſerunt Domino obſeruare, & non ſunt contraria animæ, & regulæ noſtræ. Dicit etiam quod nihilominus fit ibi mentio de obedientia Generalis Miniſtri, repetiturque hoc præceptum iterum atque iterum, in dicta Regula, vt fieret liquidum, atq; perſpicuum, eidem obediendum eſſe fortius, firmiuſque, quàm cæteris alijs Prælatis Ordinis, ramquam ſummo totius nſræ Religionis Capiti, verba ſunt expreſſa ſupradicti Patris Corduba. Quæ autẽ ſint illa, in quibus Fratres ſubditi, prædicto Generali Miniſtro, ac alijs Religionum Prælatis teneantur obedire, ſatis explicatur, per illa verba, quibus dicitur, quod generaliter in omnibus, quæ promiſerunt Domino obſeruare, & non ſunt contraria animæ, & regulæ noſtræ. Circa quæ verba, ac debitam Prælatorum obedientiam, multa forent dicenda, niſi ea de re, in præcedenti Tom. quæſt. 26. longiſſimum habuiſſemus ſermonem, agendo de Religioſis profeſſis, quantum attinet ad votum obedientiæ & obligationem ſtrictiſſimã, quæ ex huiuſmodi voti profeſſione reſultat, vbi per duodecim continuos Articulos, latiſſime egimus de dignitate, & excellentia obedientiæ, atque in particulari de omnibus, in quibus ſubditi tenentur, aut non tenentur, ſuis Prælatis, & Superioribus obedire, in his, quæ ſunt iuxta regulam, aut vero ſupra ipſam, vbi etiam explicauimus, quænam præcepta dicantur eſſe contraria animæ & regulæ noſtræ, & omnia, quæ ad hoc propoſitum ſpectant.

Obedientia Generalis Miniſtri, noſtri ordinis Minorum ſtrictior eſt, & maiori vinculo obligat, quã aliorũ quorũcũq. Prælatorum.

ARTI-

Digitized by Google

ARTICVLVS II.

Vtrum Generalis Minister per seipsum, & sine consilio Patrum, atque Prælatorum Ordinis, statuta, seu Constitutiones aliquas, possit efficere?

Respondetur huic Articulo, per sequentem Conclusionem.

Prima Conclusio.

PRohibitum est Generali Ministroi, in nostro sacro Minorum Ordine, vt sine consensu Generalis, aut Prouincialis Capituli, per seipsum statuta, aut Constitutiones aliquas possit efficere, quæ vim legum habeant, aut in posterum cæteros obligare possint. Hæc Conclusio habetur expressa in nostris Generalibus constitutionibus Toletanis, seu Barchinonensibus Toleti reformatis, vbi hoc expresse cauetur, atque vt res certa, & indubitata ibidē declaratur. Dicitur tamen, quod poterit Generalis Minister in toto Ordine, & Prouincialis in sua Prouincia, siue districtu, si sibi opus visum fuerit, aliqua præcepta ponere, quæ vim, & robur habebunt obligandi, pro tempore Prælati ipsa statuentis; consulitur autem, vt idipsū non passim fiat, & vt caueant Prælati in Capitulis à multiplici legum constitutione, & à nimia præceptorum, atque censurarum impositione, vt non multiplicitas contemptum pariat, & vt euitetur imminens periculum transgressionis, atque obliuionis ipsorum. Sed aduerto, quod constitutiones prædictæ, si quæ à Generali Ministro per se ipsum, & sine maiori consensu Generalis Capituli, aliquando fierent, seu à Ministro Prouinciali sine consensu sui Prouincialis Capituli, non dicentur leges, aut statuta, nec legum, aut statutorum vim, & robur habebunt, sed præceptorum dumtaxat, ac particularium quarundam constitutionum, siue mandatorum: inter quæ, & illa, hoc versatur discrimis, quod statuta rite, ac recte semel edita, & approbata, fixa sunt, & firma, atque permanentia, obligantq. in posterum successores et am post mortem prædictorum Prælatorum Generalium, siue Prouincialium, ad ipsorum obseruantiam, & executionem; at vero mandata, & præcepta, statim spirant per mortem illa facientium, atque terminationem suorum officiorum.

Generalis Minister per seipsum, & sine consensu Gen. aut Prouin. Capituli, non pōt statuta, aut Constitutiones cōdere, quæ vim legis habeāt.

Constitutiones Generales Barchinon. Toleti refer. c. 1 § de constitutionib.

Gen. Minister pōt facere aliqua mandata, quæ pro suo tē pore obligent, idemq. facere potest Minister Prouincialis in sua Prouincia.

Secunda Conclusio.

Etiam supradicta præcepta, atque mandata, Generalis Minister efficere non debet, sine consilio aliquorum saltim Patrum, præsertim in casu, quo præcipienda sunt aliqua ardua, & difficilia. Hæc Conclusio est etiam certa, & multum iuri communi, & rationi naturali consona, quæ & probari potest ex multis iuribus. Sed probatur in primis exemplo Dei Opt. Max. qui quantumuis supremus Iudex sit, summus, absolutus, atque independens ab aliquo in cunctis suis operibus & cōsilijs, quo tamen omnia, iuxta Sapientis dictum congrue ac suauiter, immensa, atque infinita sua sapientia disponat, quidquid in rebus ordinario modo operatur, nonnisi per causas secundas, atque cum ipsarum ministerio id ipsum efficit, tamquam per instrumenta quædam, quibus quasi adiuuari vult; quo fit, vt omnia perfectissime, atque prudentissime, attingat, vt dicitur, a fine vsque ad finem fortiter,

Etiā supradicta mandata a Generali, siue Prouincial alijs Ministris fieri nō debent, sine aliquorum Patrum consilio.

Sapien. 8.

Nota hoc valde.

titer. Quem in omnibus, ſed in hoc quammaxime, Generalis Miniſter, & Religionum cuncti Prælati debent ſequi, atque imitari, nihil omnino ſtatuentes ſine aliquorum Patrum conſilio, quorum opera, & induſtria in ſuis adminiſtrationibus adiuuentur. Facit etiã ad hoc, q̃ dixit Salomon Prou. 24. quod Ibi eſt ſalus, vbi multa conſilia: id quod & Chriſtus Dominus olim in Euangelio, exemplo ſuo nos docuit, quĩ cum ſapientia eſſet plenus, quinvero, & ipſa ſapientia Dei Patris, à ſuis etiam proprijs diſcipulis interdum conſilium expoſtulauit, vt habetur Ioannis cap. 6. & in multis alijs locis, quo facto, de petendo, atque expoſtulando conſilio, maxime in rebus arduis, & difficillimis, qualis fuit ſaturatio quinque millia hominum, quamuis alias ipſe ſciret, quid eſſet facturus, mirificum cunctis tradidit exemplum. Sed præterea probatur, & confirmatur ſupradicta Concluſio, exemplo omnium fere ſummorum Pontificum, qui ſemper, ſed maxime in rebus arduis, & difficillimis, omnino nihil ſine conſilio operantur, ordinant, atque ſtatuunt, vt facile videre licebit, ex eorum Cõſtitutionibus, in quibus fere ſemper ſequentia reperiuntur verba, *de conſilio noſtrorum Fratrum Cardinalium, &c.* Exemplũ quidem magnũ, atq; mirabile, à cunctis tã Prælatis, quã Iudicibus, atque Superioribus (vtcumque grandibus) imitandum. Præterea ſtudere debent ſummopere omnes Prælati Generales & Superiores, in efficiendis, atque multiplicandis conſtitutionibus, vt non ſint nimium faciles, & procliues, ſed omne ipſorum ſtudium verſetur, in procurando, vt quæ ſemel recte ordinata, & ſtatuta ſunt, inuiolabiliter obſeruentur, atque exſecutioni tradantur, exemplo eorumdem ſummorum Pontificum, quorum vſus ordinariæ poteſtatis, nihil omnino aliud eſſe videtur, quam procurare, vt re & opere ſeruentur, quæ ſemel ſacri Canones, aliorumq. Pontificum decreta, & iuris conſtitutiones, determinarũt, & declararũt, vt habetur *in c. cum dilecti, de dolo, & contumacia, & in cap. cum nobis olim, in fine de diſtinct.* Et hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

ARTICVLVS III.

Vtrum Generalis Miniſter, per ſe ipſum ſolum, ſtatuta in Capitulis Generalibus ſemel facta, poſſit immutare, aut derogare?

Huic articulo reſpondetur, per ſequentem concluſionem.

Prima Concluſio.

Gen. Miniſter per ſeipſum, nõ põt ſtatuta generalia immutare, quæ Auctoritate Apoſtolica ſunt facta, neque in ipſis diſpenſare ſine Papæ licẽtia ſpeciali

LOquendo de ſtatutis generalibus, in quibus etiam continentur cõſtitutiones Apoſtolicæ, ſeu Apoſtolica auctoritate factæ, ſine eiuſdem ſedis Apoſtolicæ ſpeciali licentia, Generalis Miniſter, in ipſis non poteſt diſpenſare, ſeu illa vllo modo immutare. Hæc Concluſio habetur expreſſa in noſtris conſtitutionibus generalibus Toletanis cap. 8. §. de diſpenſatione earumdem conſtitutionum, quæ Deciſio, & conſtitutio, nimium eſt iuri conſona, & decretis ſacroſancti Conc. Trid. quod nuperrime, *ſeſſ 25. cap. 18.* hac de re agens, decreuit, & ſtatuit, *quod ſacri canones exacte, & indiſtincte ab omnibus obſeruentur, quodq. ſi quando vrgens neceſſitas, aut vtilitas expoſtulauerint, vt in aliquo caſu cum aliquibus diſpenſetur, id cauſa cognita, ac ſumma maturitate fiat, per illos ad quos diſpenſatio pertinebit, aliterq. facta, diſpenſatio ſubreptitia cenſeatur.* Et eadem prorſus verba apponuntur in noſtris conſtitutionibus, loco ſupracitato, vbi hoc ipſum ſtricte cauetur.

Secun-

Secunda Conclusio.

IN cæteris Constitutionibus, quæ præcisè à nostra Religione sunt conditæ, Generalis Minister etiam prohibetur dispensare, nisi in scriptis, & cum consilio Discretorum Patrum Prouinciæ alicuius. Hæc etiam conclusio habetur expressa in dictis Constitutionibus, loco supra citato, vbi & additur, quod dicta dispensatio non suum sortiatur effectum, quousque fuerit subscripta, & sigillo autentico munita; & quod aliter facta nullius sit effectus, roboris, atque momenti. Circa quam conclusionem est notandum, vt aduertit doctissimus Pater Corduba, in expositione nostræ Regulæ, cap. 8. quæst. 3. quod secundum quatuor Magistrorum, atque Hugonis, & aliorum expositionem, id quod de consensu Superiorum, nempe Vocalium, & inferiorum per compromissum, in Capitulo Generali nostri Ordinis generaliter fuerit ordinatum, & maxime si fuerit per Papam approbatum, & præsertim tangens ad Regulæ nostræ puritatem, seu in quo fit ordinatio, aut limitatio potestatis Ministri generalis, nullo modo potest infirmari, aut immutari per eundem Generalem Ministrum, sine assensu, & consensu Capituli generalis, seu maioris partis, quod etiam expresse habetur in alia expositione nostræ Regulæ, quæ dicitur, Serena conscientia. quæst. 90. atque in Constitutionibus Martini V. & in alia expositione, quæ communiter circumfertur sine titulo. Hoc etiam tenet dictus Pater Corduba, ac dicit esse verum, tunc vel maxime, quando constat, quod talium statutorum mutatio, non est relicta arbitrio supradicti Generalis Ministri, sine præfato assensu, & cõsensu Capituli generalis, q̃ asserit nostræ Regulæ quãmaximẽ esse consentaneũ, nam ex quo Regula ponit absolutionẽ Generalis Ministri, in iudicio, & potestate Capituli generalis, iuxta ea, quæ inferius sunt dicenda, & expresse cõtinentur in dicto cap. 8. manifeste, inquit, sequitur, atque colligitur, quod Regula præponit generale Capitulũ Generali Ministro, ac proinde, quod plus tenemur obedire Capitulo generali, atque statutis ab ipso factis, quam prædicto Generali Ministro. Hæc prædictus Pater Corduba, & expositio sine titulo. Vnde in tabula 5. Ministri Generalis, habetur, quod potestas ipsius, & cæterorum Prælatorum, potest per Capitulum generale coarctari, id quod esse rationi consonum, patet ex dictis, & ex quotidiana practica generalium Capitulorum comprobatur.

In alijs Constitutionibus, quę præcesserũt Religionis statuta, potest generalis Minister dispensare, sed id fieri non debet, nisi in scriptis, atque de consilio Patrũ siue Discretorum Prouinciarum.

Nota hoc valde, quod potestas generalis Ministri potest per Capitulo generali limitari, & coarctari.

Tertia Conclusio.

In casu speciali, iusta existente, & rationabili causa, licitum est generali Ministro, cum consilio Discretorum Prouinciæ pœnas in nostris Statutis generalibus positas commutare, atque etiam mitigare. Hæc conclusio etiam habetur in dictis Constitutionibus, in fine. Vbi additur, quod si ex eorum remissione soluatur Ordinis disciplina, accusentur, poterunt. ea de re accusari, in Capitulo generali. Et additur etiam quod si quos ipsi Prælati, Fratres inuenerint discolos, & contumaces, eosdem poterunt grauioribus pœnis cogere, quam sint in nostris generalibus Constitutionibus taxatæ, & constitutæ, cum consilio aliquorum Discretorum Patrum Prouinciæ.

In casu speciali, & iusta existente, & rationabili causa, licitũ est generali Ministro, cũ consilio Discretorũ Prouinciæ pœnas in nostris generalibus Constitutionibus appositas commutare, aut etiã mitigare.

ARTICVLVS IV.

Vtrum Generalis Minister, ex officio teneatur totum Ordinem visitare?

DIfficultas præsentis Articuli, in duplici sensu potest intelligi, atque inuestigari, primo, An teneatur ad visitationem faciendam, ex vi nostræ

noſtræ Regulæ, per illa verba, quæ ponuntur in cap.10. vbi dicitur, quod Fratres, qui ſunt miniſtri, & ſerui aliorum Fratrum, viſitent, & moneant Fratres ſuos, humiliter, & charitatiue corrigant eos, non præcipientes eis aliquid, quod ſit contra animam ſuam, & Regulam noſtram. Secundo, an ſaltem teneantur ad id, ex iure diuino, & naturali, qua ratione ſunt Paſtores, atque Prælati, aſtringunturq. proinde viſitare ſuas oues? Circa primum ſtatuitur prima concluſio.

Prima Concluſio.

Generalis Miniſter noſtri Ordinis, ex officio ſuo, atq. ex vi noſtræ Regulæ, non tenetur ex præcepto totũ Ordinem viſitare, ſeu aliquã ipſius partẽ, ſed tantum de conſilio.

GEneralis Miniſter ex officio ſuo, atque ex vi noſtræ Regulæ, non tenetur ex præcepto, viſitare totum Ordinem, nec vero aliquam ipſius partem, niſi tantum ex conſilio. Hanc concluſionem tenet expreſſe P. Corduba ſupra cap.10. noſtræ Regulæ, quæſt.1. & eamdem ſententiam tenet Diuus Bonauentura, qui explicando ſupradicta verba noſtræ Regulæ, *Fratres, qui ſunt Miniſtri*, &c. dicit, quod loquitur ſpecialiter cum Miniſtris Prouincialibus, quinvero addit, quod nec ipſis ex vi Regulæ, id eſt obligatorium, ſed ſolummodo admonitio quædam, vt conſtat ex declaratione Clementis V. *in clem. exiui de paradiſo, de verborum ſignificat.* art.2. vbi referendo obligatoria noſtræ Regulæ præcepta, hoc miniſterium viſitationis, non inter alia computauit, aut enumerauit, ſed inter conſilia & admonitiones, quæ ex vi ſupradictæ Regulæ ſub conſilio, non vero ſub mortali obligant. Sed quamuis ex vi Regulæ, hoc non ſit ſpecialiter obligatorium prædicto Patri Generali Miniſtro, nec vero Prouincialibus Miniſtris, eſt tamen id ex alio capite, nempe ex iure naturali, atque diuino, quo tenentur cuncti Prælati, atque Paſtores proprias oues viſitare. De quo ſit ſecunda concluſio.

Secunda Concluſio.

Generalis Miniſter, & omnes Prælati, inquãtum ſunt Prælati, atq Paſtores, oues ſuas tenentur viſitare.

Generalis Miniſter, ſimiliter & Prouinciales, qua ratione ſunt Prælati, atque Paſtores, tenentur pro ſuo poſſe, ſibi ſubditos viſitare, emendare, atque corrigere. Hæc concluſio eſt ſupradicti P. Corduba, & ſententia omnium Doctorum communis, nam iure naturali & diuino, omnes Paſtores tenentur agnoſcere vultum pecoris ſui, & curare, & prouidere ea, quæ ſunt de ratione ſui officij, maxime quibus animarum cura eſt annexa, iuxta illud Salomonis, Prouer.27. *Diligenter agnoſce vultum pecoris tui, tuoſq. greges conſidera.* Qua de re videatur D. Thom. 2.2.quæſt.83. art.2. & Caietanus ibidem, Hadrianus etiam in 4. de correctione fraterna, Gabriel ſuper Canon.lect.74. & Syluester *tit. correctio*, & latius *tit. inquiſitio, per totum*. Per quas ſupradictas concluſiones, poſſunt ad concordiam reduci, aliqui expoſitores noſtræ Regulæ, dicentibus quibuſdam, hoc eſſe obligatorium Prælatis, negantibus vero alijs: concordantia eorũ ſtat in hoc, quod id quidem non eſt obligatorium ex vi Regulæ per ſupradicta, eſt tamen obligatorium de iure naturali, atque diuino, quo generaliter tenentur omnes in vniuerſum Prælati, & Paſtores, oues ſuas viſitare, & vultum pecoris ſui agnoſcere per illa verba, quæ dixit Chriſtus Dominus olim D. Petro Lucæ 22. ſub eius nomine, cunctos alloquens in vniuerſum Prælatos, Paſce oues meas. Et alibi: Et tu aliquando conuerſus confirma fratres tuos. Quæ verba ad omnes Prælatos, animarum curam habentes, merito referuntur. Hoc quoque iure etiam poſitiuo, Eccleſiaſtico, eſt cautum, ac ſummopere commendatum in Conc. Trid. ſeſſ.25. de Regular. cap.8. & 20. vbi ſtatutum eſt, *Vt omnes Religionum Superiores, qui Epiſcopi non ſubsunt, ex offi-*

cio

de viſitent Inferiora Monaſteria. Atque ordinarijs Prælatis, qualès ſunt Prouinciales, præcipitur ſeſſ.7. cap.8. *Vt ea ſingulis annis viſitare teneantur.* Generalis vero Miniſter, ſat erit ſi totum Ordinem viſitauerit, in ſuo ſexennio, & hoc eſt, quod in noſtris generalibus Conſtitutionibus cap.6. de correctione delinquentium. §.de viſitatione, mirum in modum ab eiſdem expoſtulatur, vt id faciat quantum commode fieri poſſit, & vt intereſſe conetur, in omnibus Capitulis Prouincialibus. Hac de re, & circa formam ſeruandam in dicta viſitatione, multa forent dicenda, quæ ſciens, & prudens in præſentiarum omitto, ſatis cum explicata iam ſint in noſtro libro Ordinis iudiciarij, & de modo procedendi in cauſis criminalibus, tam in foro Eccleſiaſtico, quam ſeculari agitandis.

ARTICVLVS V.

De conditionibus, & qualitatibus Generalis Miniſtri.

IAm ſupra quæſt.4. & 5. per plures Articulos latiſſimam egimus mentionem, atque diſputationem, circa conditiones, & qualitates, morum, ſcientiæ, bonitatis, & prudentiæ, atque aliarum, quas oportet habere omnes in vniuerſum Religionum Prælatos, in communi, ſed tamen quia, vt legitur in noſtris Chronicis. 1.parte.lib.2.cap. 13.Seraphicus Pater noſter Franciſcus, iamiam morti proximus, & ex hoc mundo diſceſſurus, in particulari circa conditiones, & qualitates prædicti Generalis Miniſtri, profuſis lacrymis, & neque ſine crebris, ac magnis ſuſpirijs, nonnulla dixit, quammaxime notatu digniſſima, & de futuro ſibi ſucceſſore, qui & eiuſdem locum teneret, ſpecialem habuit ſermonem, de quo ibidem extructum eſt peculiare Capitulum, non incongruum viſum fuit, illud ſummatim complectendo, aliqua in præſentiarum dicere, circa ſupradictas Generalis Miniſtri qualitates, & conditiones, quas beatiſſimus, atque Seraphicus Pater noſter, quammaxime deſiderabat in eiſdem. Quæ omnes ſatis colliguntur ex ſpecialibus nominibus, quibus ſupradictus Miniſter in Regula noſtra appellatur, atque inſignitur. Quæ quidem omnia breuiter complectuntur in ſequenti concluſione.

Concluſio.

QValitates, & conditiones, quas Seraphicus Pater noſter Franciſcus, ſpecialiter in Generali Miniſtro, arq. generaliter in cunctis ſui Ordinis, & Religionis Prælatis deſiderabat, facile ex ipſius Regula, atque ex nominibus ibidem eiſdem traditis licebit colligere. In primis conſideranda ſunt, & quammaxima animaduerſione digna, duo illa nomina, *Serui & Miniſtri*, quibus Beatiſſimus noſter Pater cap. 8. de ſupradicto Generali Miniſtro verba faciens, eundem inſigniuit: *Vniuerſi*, inquit, *Fratres, omnin de Fratribus illius Religionis, teneantur ſemper habere Generalem Miniſtrum, & ſeruum totius fraternitatis, & ei teneantur firmiter obedire.* Quæ verba expendens, ac tractans Seraphicus Pater noſter Bonauentura, ea multum extollit, nimiumq. ponderat, non fuiſſe vſum ſanctiſſimum Patrem noſtrum Franciſcum, in omni ſua Regula Prælati nomine, aut illud vnquam ſibi in mentem veniſſe, ſed dumtaxat Serui, atque Miniſtri, ad expellendam, ac penitus relegandam è ſua Religione omnem extollentiam, atque arrogantiam, & vt ſciret ſanctæ huius Religionis Generalis Miniſter, vtcum-

De qualitatibus, quas Pater noſter S. Franciſcus, deſiderabat in Generali Miniſtro.

vtcumque ſummus, maximus, ſuprenius, atque Generalis ſit; non eſſe ſe Religionis, ſeu ſuorum Religioſorum dominum, quinvero è contra Miniſtrum, & ſeruum, debereq. proinde omnibus Fratribus ſibi ſubiectis, ſeruire & miniſtrare humilitate quammaxima, relegataq. procul, omni extollentia, ſuperbia, & iactantia, inſtar illius, qui de ſeipſo in Euangelio dixit, Matthæi 20. & Lucæ 22. quod non venit miniſtrari, ſed miniſtrare. *Quis* (inquit) *maior eſt in vobis, qui recumbit, an qui miniſtrat? nonne qui recumbit? Ego autem in medio veſtrum ſum, ſicut qui miniſtrat.* Hoc dixit Chriſtus Dominus ſuis Diſcipulis, & addidit: *Principes Gentium dominantur eorum, & qui maiores ſunt, & poteſtatem habent ſuper eos, benefici vocantur. vos autem non ſic, ſed quicumque voluerit inter vos maior fieri, ſit veſter miniſter, & qui voluerit inter vos primus eſſe, erit veſter ſeruus, ſicut Filius hominis, qui non venit miniſtrari, ſed miniſtrare, & dare animam ſuam in redemptionem pro multis.* Verba quidem ſunt iſta notatu digniſſima. Ex quibus ſecundum omnes Regulæ noſtræ Expoſitores, Seraphicus noſter P. deprompſit, ſupradicta nomina, Serui, & Miniſtri, quibus Generalem Miniſtrũ inſigniuit, & generaliter omnia alia nomina, quibus in ſua Regula fuit vſus ex Euãgelio illa deſumpſit. Atque ita ſummopere oportet prædictũ Generalem Miniſtrum ea memoria retinere, ac plane recordari, iuxta ſuperius dicta, ſe non quidem Dãm ſuorũ ſubditorum, ſed miniſtrum, ac ſeruũ huius totius Fraternitatis, ita vt ſicut dicit Diuus Bonauent. loco ſupra citato, qui antea, dum erat ſubditus, obediebat tantum vni, aut alteri, in Generalem Miniſtrum iam electus, ſciat ſe obedire debere Fratrum omnium neceſſitatibus, tantaq. modeſtia, affabilitate, charitate, atq. ſi ita loqui decet, familiaritate, omnes ſibi ſubditos tractare, vt non Prælatus, ſed omnium ſubditus, & ſeruus ipſe omnino eſſe videatur, cum ſit aliàs omnium ampliſſimus, digniſſimus, atque reuerendiſſimus Pater. Quã hoc totis præcordijs Seraphicus noſter Pater ardenter deſiderauerit, facile etiã erit colligere ex illis verbis, quæ habentur in eadem Regula cap. 10. vbi poſtquam dicitur, quod vbicumque ſunt, & ſe inuenerint Fratres, qui ſcirent, & cognoſcerent, ſe non poſſe Regulam ſpiritualiter obſeruare, ad ſuos Miniſtros debeant, & poſſint recurrere, ſubditur ſtatim: *Miniſtri vero charitatiue, & benigne eos recipiant, & tantam familiaritatem habeant circa ipſos, vt dicere poſſint eis, & facere ſicut domini ſeruis ſuis, nam ita debent eſſe, quod miniſtri ſint ſerui omnium Fratrũ.* Hæc de ſupradictis nominibus Serui & Miniſtri. Dicamus modo aliquid de nomine Cuſtodis, quo interdum in eadem Regula, Generalis Miniſter inſignitur.

Deſiderabat præterea Beatiſſimus Pater noſter Franciſcus, in Generali Miniſtro ſupradicto, atque in cunctis ſuæ Religionis Prælatis, ſiue Miniſtris, ſummã in cuſtodiendo proprio ouili vigilantiã, atq. diligentiã, quapropter ad hoc ſignificandũ, & inſinuãdum, in eadem Regula ſæpiſſime vſus eſt Cuſtodis, ſiue Cuſtodum nomine. Quod quidem nomen (vt inquit Seraphicus Pater noſter Bonauent.) eſt Angelorum nomen quod dicit, actum, & non gradum; ſicut & nomen Seraphim in ſacra pagina dicit ardentis dilectionis, & amoris in eiſdem Angelis actum, & non gradum, ſiue ordinem. Eſt igitur officium, & obligatio Cuſtodis, ſiue cuſtodum ſemper inuigilare, ac ſi opus fuerit, numquam dormire, ita vt iure optimo Generali Miniſtro applicari ſibi poſſit illud, quod ad ſimile propoſitum, dixit Eſaias olim, cap. 21. *Cuſtos quid de nocte? cuſtos quid de nocte?* &c. aditurq. ibi, *Reſpondebitq. cuſtos, venit mane, & etiam nox, ſi quæritis, quærite, conuertimini, & venite.* Omnia iſta ſunt myſterijs plena, & quame-

maxima

maxima animaduerſione digna. Hac igitur ratione in prædicta Regula, promiſcue omnes huius noſtræ Seraphicæ Religionis Prælati, tam Generales, quam Prouinciales, atque etiam locales, quales ſunt Guardiani, dicuntur, & nuncupantur Cuſtodes, propter eorum vigilantiam maximam, quã ſanctiſſimus Pater noſter Franciſcus in ipſis deſiderabat tantopere, quam etiam ipſos habere oportet ſuper commiſſum ſibi gregem, quaſi rationem reddituri de animabus ſibi commiſsis, iuxta præſcriptum Diui Pauli ad Hebræos 13. & ſæpe alibi.

Voluit præterea Seraphicus noſter Pater (vt huic rei finem faciamus, ac paucis dicamus, quæ multis dicenda forent, neque ſufficerent) noſtri ſacri Ordinis Generalem Miniſtrum, ſummopere eſſe prudentem, ſobrium, iuſtum, pudicum, ornatum, modeſtum, moderatum, & caſtum, non vinolentum, non percuſſorem, non litigioſum, ſed hoſpitalem, benignum, non cupidum, ſed domui, ſiue Religioni bene præpoſitum, & præterea teſtimoniũ habere bonum ab his, qui foris ſunt, vt non in opprobrium incidat, & in laqueum diaboli, &, vt non vituperetur eius miniſterium. Inſuper & habentem atque amplectentem eum, qui ſecundum doctrinam eſt fidelem ſermonem, vt potens eſſet exhortari in doctrina ſana, & eos, qui contradicunt arguere. Supradicta omnia, ſummatim comprehenduntur in ſupradicto capitulo, de conditionibus requiſitis in Generali Miniſtro, quod habetur in noſtris Chronicis. & originaliter deſumpta, atque deprompta ſunt, ex doctrina D. Pauli in epiſtola 1. ad Timotheum cap. 3. & ad Titum cap. 1. A quorum omnium ampliori, atque ſpecialiori tractatione conſulto abſtineo, quia non id eſt præſentis ſpeculationis, & vt non multũ excreſcat hic noſter labor. Et tandem tot, ac tanta ſunt, quæ in ipſo deſiderabat Seraphicus Pater noſter Franciſcus, ac neceſſaria eſſe dicebat, vt proprio ſuo poſſet incumbere muneri, & officio, vt vix crederet, ac difficulter diceret, in ſuo Ordine, & Religione, inueniri poſſe virum quempiam, qui, ijs qualitatibus, & cõditionibus, ac virtutum inſignibus, ad id muneris neceſſarijs præfulgeret, eſſetq. inſignitus, quod ſæpiſſime iterum, atque iterum dicebat, non quidem ſine magnis ſuſpirijs, & lacrymarum imbribus. Sed tamen quamuis hoc ita ſit, vixq. inueniri, atque reperiri poſſit, qui ad vnguem ſatisfaceret votis, atque deſiderijs tanti viri. ac ſanctiſſimi Patris, multi tamen habiti ſunt Patres Generales grauiſſimi, atque ſanctiſſimi, & religioſiſſimi, neque deſperandum eſt, Dei optimi maximi opitulante gratia, quod eis ſimiles reperiantur in dies. Et hæc hac de re, dixiſſe ſufficiat.

ARTICVLVS VI.

De depoſitione, atque priuatione Generalis Miniſtri, cum deliquerit.

PRouidentiſſimus Seraphicus Pater noſter Franciſcus, ex præſcripto, atque inſtitutione ſuæ Regulæ, perpetuum videns eſſe ſuum Generalem Miniſtrum, neque, niſi ex cauſa ipſum eſſe remouendum, alterumve fore eligendum, niſi forſan propter eiuſdem ad maiora officia, & munera electionem, ſeu promotionem, aut tandem per obitum, ſiue deceſſum, vt omnia neceſſaria in ſua Regula ſapientiſſime, atque prudentiſſime, prouiſa, atque conſtituta remanerent, ſuis Fratribus præceptum indixit, & formam

formam ſeruandam præſcripſit, circa depoſitionem ſeu priuationem Generalis Miniſtri, quando ſcilicet appareret vniuerſitati Miniſtrorum Prouincialium, & Cuſtodum, aliquo tempore, eundem non eſſe ſufficientem ad ſeruitium, & communem vtilitatem Fratrum. Qua quidem de re in iſto Articulo inueſtigandum eſt, ad quosnam pertineat ſupradicta priuatio, ſeu depoſitio? & quænam cauſæ ad id ſint ſufficientes, atque neceſſario requiſitæ? Quibus omnibus per ordinem fiet ſatis per ſequentes concluſiones.

Prima Concluſio.

Priuatio, ſeu depoſitio Generalis Miniſtri, ex vi noſtræ Regulæ, ſpectat ad Vniuerſitatem Miniſtrorum Prouincialium & Cuſtodum, in Capitulo generali congregãdorum.

Priuatio, atque depoſitio, ſupradicti Generalis Miniſtri, ex vi noſtræ Regulæ ſpectat ad vniuerſitatem Miniſtrorum Prouincialium, & Cuſtodum in Capitulo Generali congregatorum. Hæc concluſio habetur expreſſa in cap. 8. eiuſdem Regulæ, vbi poſt alia ponuntur ſubſequentia verba: *Et ſi aliquo tempore appareret Vniuerſitati Miniſtrorum, Prouincialium, & Cuſtodum, pradictum Miniſtrum non eſſe ſufficientem ad ſeruitium, & communem vtilitatem Fratrum, tenentur pradicti Fratres, quibus electio data eſt, in nomine Domini alium ſibi eligere in Cuſtodem.* Quæ verba, dum dicit, *tenentur*, iuxta explicationem Clementis V. *in clementina, exiui de paradiſo, art. 2.* præceptum indicant, ſuntq. præcepti vim habentia, atque ſub mortali obligantia, ſupradictos Prouinciales Miniſtros, & Cuſtodes, quibus ex præſcripto eiuſdem Regulæ, electio data eſt. Quæ quidem electio, ſeu vero depoſitio, fieri non poteſt niſi in Generali Capitulo, in die feſto Pentecoſtes, in quo ſupradicti Prouinciales Miniſtri, & Cuſtodes (vt ibidem dicitur) tenentur ſemper infimul conuenire, vbicumque à Generali Miniſtro fuerit conſtitutum. Quod quidem quammaxime eſt iuridicum, atque iuri, & rationi conſonum, nam ſecundum ius, per quaſcumque cauſas vnaquæque res naſcitur, per eaſdem diſſoluatur neceſſe eſt, ſicq. ad eoſdem pertinere debet, abſoluere, ſiue deponere Generalem Miniſtrum, ad quos ſecundum Regulam, etiam pertinet eiuſdem electio; nec depoſitio fieri poteſt, aut debet, niſi in Capitulo generali, celebrato in feſto Pentecoſtes, vbi etiam & dicta electio facienda eſt. Videantur hac de re, quæ latiſſime dicit Pater Corduba, ſuper dictum cap. 8. noſtræ Regulæ, quæſt. 2. in 1. puncto, & q. 1. puncto 3. vbi & ad hoc propoſitum dicit, quod in caſu quo dictus Generalis Miniſter diſcedat, ſeu promoueatur, alterius electio non ſtatim fieri debet, niſi in Capitulo generali, conſtituto & aſſignato in feſto Pentecoſtes. Sed de hoc dicemus ſtatim in Articulo ſequenti.

Circa vero cauſas priuationis, ſeu depoſitionis ſupradicti Generalis Miniſtri, ſit ſecunda concluſio.

Secunda Concluſio.

De cauſis depoſitionis, ſeu priuationis Generalis Miniſtri.

Cauſæ depoſitionis, ſeu priuationis Generalis Miniſtri ſupradicti, ad duo capita reducuntur, nempe ad inſufficientiam, & ad ſeruitium & communem vtilitatem Fratrum. Hæc concluſio ſatis colligitur, ex verbis ſupradictis, appoſitis in eadem Regula. Et quidem inſufficiens Generalis Miniſter eſſe dicitur, quotieſcumque in eiuſdem perſona, aliqua notabilis inſufficientia reperitur, vtputa ratione infirmitatis, ſeu alterius impotentiæ, propter quam non poſſet commode exercere ſuum munus, & officium, aut debite intereſſe, quibus tenetur, & viſitare perſonaliter, quæ viſitanda ſunt. Hæc eſt prima cauſa depoſitionis eiuſdem. Sed ſecunda ſufficiens

eſſe

Digitized by Google

eſſe iudicatur, quando prædictus Miniſter eſt inſufficiens, ſeu potius non aptus, aut conueniens, ad ſeruitium, & communem vtilitatem Fratrum, vtpote ſi eſſet (quod abſit) notorius Regulæ ſuæ, aut iuris diuini, ſeu Apoſtolicarum Conſtitutionum tranſgreſſor, aut notorie criminoſus, ſeu ſcandaloſus, aut forſan ſi eſſet oneroſus, & grauis nimis Fratribus, in expenſis ſuperfluis, atque ſcandaloſis, aut tandem ſi careret alijs conditionibus neceſſario requiſitis, de quibus videndus eſt latiſſime ſupradictus Pater Corduba loco ſupra citato, q. 2. ſecundo puncto, & ſerena conſcientia, q. 93.

Sed circa ſufficientiam ſupradictarum cauſarum, & quibus conueniat examinatio, deciſio, & determinatio, de inſufficientia dicti Generalis Miniſtri, & quinam hac de re diffinitiuum ferre poſſint iudicium? fuit olim inter Patres Ordinis nonnulla differentia, fundata in illis verbis: *Et ſi aliquo tempore appareret Vniuerſitati Miniſtrorum Prouincialium, & Cuſtodum, &c.* quid eſſet intelligendum per hæc verba. Quidam enim dicebant, eſſe ad id neceſſarium conſenſum duarum partium Vocalium, nec medietatem ſufficere. Sed in contrarium eſt veritas, nam ſecundum ius commune, in omni priuatione, ſeu depoſitione cuiuſcumque gerentis aliquod officium, ſeu electione alterius, ſi via iuridica id eſt faciendum, maior pars medietate vocum, ſiue Vocalium, Vniuerſitas nuncupatur. Sicq. cum Seraphicus noſter Pater Vniuerſitati Miniſtrorum Prouincialium, & Cuſtodum, idipſum in ſua Regula cõmiſſerit, quæcumq. maior pars erit ſufficiẽs ad depoſitionem ipſius, ſicut & ad alterius cuiuſlibet electionem, vt dicit Pater Corduba loco ſupra citato. Et hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

ARTICVLVS VII.

Quidnam ſit faciendum, ſuperueniente vacatione Generalis Miniſtri, per mortem, promotionem, ſeu renuntiationem, aut aliam quamcumque cauſam?

De Vicario generali Ordinis, & quiſnam ſecundũ noſtras generales Conſtitutiones, eiſmodi inſigniatur nomine.

IN hoc Articulo venit tractandum, de Vicario Generali totius Ordinis, & de ipſius electione, ſeu nominatione, poteſtate, & iuriſdictione, quod, vt plenius notum fiat, aduertere libuit, quod ſecundum noſtras Generales Conſtitutiones, Vicarius generalis Ordinis dicitur, & nuncupatur ille, qui ex decreto & generali Conſtitutione totius Ordinis, ſufficitur, & ſubrogatur, in locũ præcedentis Generalis Miniſtri, defuncti, impediti, aut vero forſan depoſiti, ſiue priuati. Cuius quidem Vicarij generalis iuriſdictio, non proinde delegata, ſed ordinaria cenſenda eſt, atque ordinariam iuriſdictionem habet, vt ſatis colligitur ex quadam *gloſſa in l. 2. C. de officio eius, qui vices alterius gerit.* Vbi Bartol. & omnes communiter Iuriſconſulti, affirmanter dicunt, eiuſmodi iuriſdictionem eſſe ordinariam, & non delegatam, nam, vt etiam conſtat *ex rap. ſane, el 2. de offic. delegati, & l. 1. C. de offic. eius, qui vicem alterius gerit, & ex l. 1. §. 2. ff delegatis. 3.* Delegatus ille dicitur, cui Iudex, & ordinariam iuriſdictionem habens, aliquam cauſam committit, eundem ſufficiendo, & ſubrogando loco ſui ipſius, & vt vicem eius gerat. At Ordinarius ille eſt, cui non ab homine, ſed à iure, poteſtas & iuriſdictio ad aliquod munus peragendum eſt conceſſa. Quo fit, vt dictus Generalis totius Ordinis Vicarius, pro tempore, quo eius durat officium, à iure noſtrarum Conſtitutionũ ſibi conceſſum, Ordinarius ſit dicendus, & nõ ſubdelegatus. Quo præmiſſo, atque ſuppoſito, dico quod Nicolaus IV. olim *ſtatuit, & ordinauit,*

Quiſnã dicatur Iudex delegatus, quis vero Ordinarius.

Vicarius generalis Ordinis eſt ordinarius, non vero ſubdelegatus.

Digitized by Google

nauit, ac diſtricte inhibuit nobis Fratribus Minoribus, ne deficiente Generali Miniſtro poſſemus eligere aut; conſtituere aliquem Fratrem in Vicarium Ordinis, abſque Romani Pontificis, & Protectoris eiuſdem Ordinis licentia ſpeciali, per ipſius Rom. Pont. patentes litteras concedenda, facientes plenam & expreſſam mentionem de huiuſmodi litteris, vt habetur in Monum. Ordin. & refertur in Comp. Priuileg. Mendic. *verbo, Vicarius. §.* 1. Sed poſtea Clemens V. in Conc. Viennen. *in clem. exiui de paradiſo, de verbor. ſignific.* iterum decreuit, & ſtatuit, quod ſi contigerit Miniſtro Generali carere, per Vicarium fiat, quod per Miniſtrũ erat faciendum, & hac de re, & circa conſtitutionem, electionem, ſiue nominationem Vicarij ſupradicti, plura facta ſunt ſtatuta generalia, auctoritate Apoſtolica, primum Barchinonæ, cuius ſtatuta proinde Barchinonenſia olim ſunt appellata, quæ & poſtmodum acceptata fuerunt ab omnibus familiæ regularis Obſeruantiæ Patribus, in Capitulo Parmenſi, ſed correcta, & emendata fuerunt, in Capitulo generali Toloſano, anno Domini 1532. at multo melius in celebrato Toleti apud S. Ioannem Regium, anno Domini 1583. De quorum Statutorum diffinitione, & determinatione, circa prædictum Vicarium generalem totius Ordinis, quid ſit tenendum & ſentiendum, ſequentes explicabunt Concluſiones.

Monm Ord. 1. impreſ. f 3. & 2. f. 32. conc. 33. & refertur in Comp. verbo, Vicarius. §. 1.

Prima Concluſio.

Quiſnã debeat tenere ſigillũ Ordinis, & regiſtriũ, interim y Vicarius generalis eligitur, ſuperuenie te vacatione Generalis Miniſtri.

SVperueniente vacatione generalis Miniſtri, per mortem, promotionẽ, renuntiationem, vel ex quacumque alia ratione & cauſa extra Capitulum, ſi prædicta vacatio ſit in partibus familiæ, ex qua dictus Generalis Miniſter aſſumptus fuit, tenere debet regiſtrum, & Ordinis ſigillum ille, qui fuerit antiquior Pater, & Diſcretus Ordinis, degens in illa natione, in qua præfata vacatio contigit. Hæc concluſio habetur expreſſa, in prædictis Cõſtitutionibus cap. 7. de electionibus, & inſtitutionibus officiorum. §. de Vicario Ordinis. Vbi ad tollendam è medio omnem ambiguitatem, declaratur ad hunc effectũ, tres eſſe nationes in Vltramontana familia (ſic loquor, quia hic liber typis mandatur in Italia) nempe Hiſpaniam, Galliam, atque Germaniam, tam ſuperiorem, quam inferiorem. Declaratur præterea, Patres, & Diſcretos Ordinis eſſe, & appellari, qui quondam fuere Generales Miniſtri, aut Cõmiſſarij generales, electi ſecundum Bullam Vnionis, aut qui actu ſunt Diffinitores generalis præcedentis Capituli, inter quos illi dicũtur eſſe antiquiores, qui primo ad prædicta miniſteria fuerunt electi, atq; aſſumpti. Ad quorum obſeruantiam præcipitur, vt quamprimum facta fuerit vacatio (ſi Prouincialis abfuerit) Guardianus loci coram Diſcretis Conuentus, & Secretario illius familiæ, regiſtrum claudat, & ſigillo muniat, idemq. faciat de omnibus litteris, & ſcripturis, nihil omnino legendo, & Miniſtro Prouinciali deferat, ſiue præſentet, & tradat ſimul cum ſigillo Ordinis. Prouincialis vero Miniſter illius Prouinciæ, in qua vacatio contigit, ſine aliqua mora ſtatim mittat ſigillum, regiſtrum, & ſcripturam, ad prædictum antiquiorem Patrem, & Diſcretum. Hoc habetur in dictis Conſtitutionibus generalibus, vbi ſupra.

Ad Ciſmontanam noſtrã familiã pertinẽt tres nationes, nempe Hiſpania, Gallia, atque Germania tam ſuperior, quã inferior.

Quinam dicantur Patres, atque Diſcreti Ordinis.

Secunda Concluſio.

In caſu quo in dicta natione nullus ſit Diſcretus Ordinis, tenebit ſigillum Miniſter Prouincialis tãtius Prouinciæ, vbi vacatio cõtigit.

Si in prædicta natione, nullus ſit Pater, ſiue Diſcretus Ordinis, Miniſter Prouincialis, in cuius diſtrictu prædicta vacatio contigit, tenebit ſigillum. Hæc concluſio habetur etiam expreſſa, loco ſupradicto, vbi, & præcipitur omnibus, ad quos ſpectat tenere ſigillum, & regiſtrum Ordinis, & ſcripturas, vt nullum Ordinis negotiũ expediant, ſed ſtatim, nulla dilatione interpoſita,

posita,is qui tenet sigillum,cõuocet sex Ministros Prouinciales, & sex Custodes,siue Discretos Prouinciarum,exi vicinioribus Prouincijs,respectu illius Prouinciæ,in qua moratur is,ad quẽ pertinet tenere sigillum,ita, vt ex qualibet Prouincia ex prædictis vicinioribus veniat,is qui actu est Minister Prouincialis, & si forsan sit Custos electus ad Capitulum generale mittendus,is cũ Prouinciali conuocetur, sin minus,Discretus antiquior illius Prouinciæ cum Ministro citetur, & vltra præfatos conuocabuntur omnes Discreti Ordinis in illa natione tantum degentes, tenens autem sigillum assignabit locum, & diem,in quo facienda est electio Vicarij generalis supradicti, & præsidebit huic Congregationi,habebitq. in ea votum actiuum,& passiuum, & ad hunc effectum fungetur potestatis plenitudine. Hæc in dictis Constitutionibns vbi supra.

Qualiter est facienda cõuocatio ad electionẽ Vicarij generalis.

Tertia Conclusio.

Die ad faciendam prædictam electionem assignata, solemniter prius cãtata Missa de Spiritu sancto, conuenient ad Capitulum prędicti Prouinciales,& Discreti,& à Congregationis Præside cum aliquorum consilio, vnus Secretarius,& duo testes eligentur ex seipsis,vel ex alijs,de eorum consensu,qui omnes procedent ad electionem Vicarij supradicti canonicam, sicut dictum est de electione canonica Generalis Ministri, & ille,qui maiorem partem votorum illius Congregationis habuerit,ipso facto est confirmatus in Vicarium generalem totius Ordinis, habebitq. in vniuersam Religionẽ, potestatis plenitudinem,ac si esset Generalis Ministet,continuabitq. officiũ suum,vsque ad sequens generale Capitulum,in quo complendum erat tempus Ministri Generalis,qui vt prædictum est vacauit. Hæc conclusio habetur expressa loco supra citato. Et quod officium supradicti Vicarij Generalis durare debeat,vsque quo fuerit prouisum de alio Generali Ministro,habetur expresse *in clement. exiui de paradiso,de verbor. signific.* facta in Concilio Viennensi. Et in supradictis Constitutionibus dicitur quod in dictã electionem Vicarij generalis supradicto modo factam, vniuersus noster Ordo intelligatur cõpromisisse,ita,vt quod egerint Suffragatores supra memorati, tota Religio illud habebit fixum, & ratum. Nam,quemadmodum familia Vltramontana in suis statutis generalibus à Iulio II. confirmatis,cap.8.fol. 41. compromisit in familiam Cismontanam,in casu,in quo Generalis Minister ibidem vacauerit,ita & è conuerso familia Cismontana compromittit in Vltramontanam:& ad maiorem firmitatem declaratur, quod electio Vicarij generalis facta à prædictis Suffragatoribus tantum, ita sit fixa, & firma, ac si facta fuisset à tota nostra Religione:nã generale Capitulũ, omnes suas vices compromittit in Prouinciales,& Discretos supradictos,quod statuendum esse duxit, ne totus in tam breui tempore spatio commoueatur, & conturbetur vniuersus Ordo, seu tota familia,cum summa sæcularium admiratione, atque immensis expensis. Ob quam eandem rationem statuitur, quod si Generalis Minister vacet in partibus, in quibus præest Cõmissarius generalis,electus secundum formam,& Bullam Vnionis, ipse teneat sigillum, & regiſtrum, qui tamen nullum expediet negotium, concernens ad illam familiam, ex qua erat Generalis defunctus, sed statim conuocabit omnes Discretos, & Patres nostri Ordinis,degentes non in tota familia, sed in illa natione tantum, in qua prædictus Generalis obijt, & sex proximiores Prouinciales, ac totidem Discretos earumdem Prouinciarum, & ille Frater, in quem maior pars illorum consenserit, erit Vicarius generalis, vt dictum est, dummodo is, qui in Vicarium totius Ordinis

Qualiter fit facienda electio Vicarij generalis Ordinis.

De duratione officij prędicti Vicarij generalis Ordinis.

Familia Cismontana, arq. Vltramontana cõpromiserunt in se invicem circa electionẽ Vicarij generalis faciendam.

Omnia hæc sũt valde notãda, & ad vnguem obseruanda.

fuerit electus, sit ex illa familia, in qua erat Generalis Minister, qui vacauit. Qui nimirum Vicarius generalis Ordinis, exercebit suum officium, vt superius dictum est, vsque ad complementum temporis Generalis illius, qui vacauit, nam, seruata hac forma, familia Cismontana compromittit in supradictos Suffragatores, sicut in substantia, Vltramontana compromisit in Cismontanam, & vtraque habet pro rato, & fixo, quod per illos fuerit electum, ac si à toto Ordine fuisset factum. Hæc in supradictis Constitutionibus. Et quod dicitur de familia Cismontana, vel Vltramontana, intelligendum est, habito respectu ad Hispaniam, & Toletanam ciuitatem, vbi factæ, atque constitutæ sunt. Tandem in dictis Constitutionibus concluditur, quod si Prouincia, in qua prædicta vacatio contigerit, orbata fuerit Prouinciali Ministro, Commissarius illius Prouinciæ in prædictis, eandem habebit auctoritatẽ, ac si esset Prouincialis Minister, & quod si prædicta vacatio fiat in terminis communibus pluribus Prouincijs, præferatur Minister prioris, & antiquioris Prouinciæ in ordine Prouinciarum. Ex dictis omnibus colligitur, quod non propter vacationem Generalis Ministri supradicti, abbreuiandum est Capitulum generale, sed faciendum est suo loco, & tempore, prout prius fuerat ordinatum, & quo tempore Generalis supradictus explebat suum ministerium, & officium, prout etiam determinauit Martinus V. in suis Constitutionibus cap. 8. & multis tradit Pater Corduba super cap. 8. nostræ Regulæ quæst. 1. puncto 3. Et hæc de isto Articulo, & de tota hac quæstione, & ijs, quæ ad Generalem Ministrum spectant, dicta sufficiant, nam iam tempus præsefert, vt progrediamur ad alia, & agamus de Commissario Generali Ministro electo, secundum formam, & Bullam Vnionis.

QVAESTIO XI.

De Commissario Generali Cismontano, vel Vltramontano instituto, seu electo secundum formam, & bullam Vnionis, & de Capitulo Generali intermedio, & alijs ad eius auctoritatem, & inrisdictionem pertinentibus, in Nouem Articulos diuisa.

ARTICVLVS PRIMVS.

De institutione Commissarij Generalis, & de ipsius electione, atque confirmatione.

Quæ ad hunc Articulum spectant, explicabuntur per sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

Institutio Commissarij gener. incepit à Leone X. anno Dñi 1517. vt habetur in Bulla Vnionis.

INstitutio Commissarij generalis, facta est à Leone X. Pont. Max. anno Domini 1517. in Capitulo generalissimo, Romæ celebrato in Conuentu de Aracæli eodem anno, in festo Pentecostes. Hæc cõclusio constat ex Bulla Vnionis, quæ, vt supra diximus, incipit, *Ite & vos in vineam meam.* Et habetur in Supplem. fol. 28. Causa huius institutionis fuit, quia vt ibidem dicitur, noster sacer Ordo mirum in modũ, per vniuersum Christianum orbem est di-

Digitized by Google

eſt dilatatus, ne ob huiuſmodi amplitudinem, debito paſtoralis regiminis careret beneficio. Hinc auctoritate Apoſtolica decretum eſt, quod ſi Generalis Miniſter de Vltramontanis fuerit electus, vnus ſit Commiſſarius generalis, in partibus Ciſmótanis, à Miniſtris Prouincialibus, & Cuſtodibus Ciſmontanæ familiæ in Capitulo generali eligendus. Et quod eodem modo fiat in familia Vltramontana, quando Generalis Miniſter fuerit de Ciſmontana. Viſum eſt enim Pontifici Maximo, quod noſtra ſacra Religio vix poterat, propter maximam eius amplitudinem, congrue, & commode, ab vno Generali Miniſtro regi, & gubernari, ac propterea voluit, vt eſſet Cõmiſſarius quidam Generalis, qui eundem in ſuo miniſterio adiuuaret.

Secunda Concluſio.

Electores ſupradicti Cõmiſſarij generalis, iuxta Apoſtolica inſtituta, ſunt & eſſe debent, Vocales illius familiæ, de qua dictus Commiſſarius generalis aſſumẽdus eſt. Qui nimirum eodem die, quo Generalis ipſe eligitur, nẽpe Sabbato ante Pentecoſtem poſt prandium, iterum ad Capitulum cõuocãtur, illi nempe Vocales, qui fuerint de familia, ex qua erat Generalis Miniſter, qui in eo Capitulo complet ſuum officium. Et ſimul iuncti eligunt ſuum Commiſſarium generalem, cui electioni præeſt Generalis totius Ordinis Miniſter, de nouo electus, peractaq. electione ab ipſo confirmatur, & poſtmodum eliguntur duodecim Diffinitores, ſex ex vna familia, & ſex ex altera, vt ſtatim dicemus, ſuo proprio loco, qui etiam à dicto Generali Miniſtro confirmantur. Hæc omnia conſtant ex ſupradicta Bulla Vnionis, atque ex noſtris Conſtitutionibus generalibus Toletanis cap. 8. §. de Capitulo generali totius Ordinis, ibi, *poſt prandium*. Viſa inſtitutione, electione, & confirmatione ſupradicti Commiſſarij Generalis Miniſtri, reliquum eſt, vt de eius auctoritate agamus, de quo ſit ſecundus Articulus.

Quinã ſint electores Commiſſarij generalis, & quando eiuſmodi electio fit facienda.

ARTICVLVS II.

Quænam ſit auctoritas, Commiſſarij generalis Miniſtri?

Reſpondetur huic Articulo, per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

Auctoritas ſupradicti Commiſſarij Generalis Miniſtri, pleniſſima eſt in ſua familia, quia eſt eademmet, quam habet Miniſter Generalis in vniuerſum noſtrum Ordinem. Hæc concluſio habetur expreſſa in ſupradicta Bulla Vnionis, atque etiam in noſtris Conſtitutionibus generalibus Toletanis cap. 7. de electionibus, & inſtitutionibus officiorum. §. de Commiſſario generali, vbi hoc ipſum habetur expreſſe. Et additur, ita tamen quod prædictus Cõmiſſarius generalis, Miniſtro Generali omnino ſubijciatur, vt cæteri dicti Ordinis Prælati illi ſubijciũtur, ac ipſi per omnia ſecundũ Regulam obedire teneatur. Poterit tamen idem Commiſſarius generalis ſuũ munus exercere, etiamſi Gener. Miniſter maneat in familia, in qua idẽ Cõmiſſarius electus eſt, niſi Generalis Miniſter aliqua negotia, vel nonnullas Prouincias ſibi reſeruauerit. Habetur in ſupradictis Cõſtitutionibus Tolet. Circa quã concluſionem eſt notandum, quod nomine Fratrum in dicta Cõſtitutione comprehenduntur, etiam Moniales, cum ſit vulgatum in Iure, appellatione maſculini generis, comprehendi etiam femininum, id quod verũ habet, nõ ſolum in conceſſionibus, & priuilegijs, verumetiam in Correctorijs, vt ferunt omnes communiter Iuriſconſulti ſcribentes, ſed in noſtro ca-

Auctoritas, ſiue poteſtas, iuriſdictionis prædicti Commiſſarij generalis, pleniſſima eſt, eademq. omnino in ſua familia, quã Generalis Miniſter habet in totum Ordinẽ.

Commiſſarius gener. obedire tenetur Gener. Miniſtro in omnibus.

Digitized by Google

ſu vſus,& conſuetudo id iam declarauit omnino,nam eandem poteſtatem, quam dictus Cõmiſſarius generalis,& Miniſter Generalis habet in Fratres, exercet etiam & in omnes Moniales ſuæ familiæ, vt experimento conſtat.

ARTICVLVS III.

Vtrum prædictus Commiſſarius generalis ſit ordinarius Prælatus, an vero ſubdelegatus?

Prima opinio.

HAc de re fuit olim aliqualis differentia inter Patres noſtri Ordinis, nam Collector Priuileg. in Compend. *verbo, Commiſſarius, num.* 3. circa eiuſdem auctoritatem & poteſtatem,nõnulla proponit dubia, quorum primum eſt, An prædictus Commiſſarius generalis,electus ſecũdum formam,& Bullã Vnionis,ſtando in ipſius verbis,ſit Iudex, & Prælatus ordinarius, an vero ſubdelegatus? & reſpondendo tenet,ipſum habere poteſtatem, non quidem ordinariam, ſed ſubdelegatam, & proponit ſuæ opinionis fundamenta.quorum eſt primum. Nam delegatus dicitur, qui vices alterius gerit,vt notatur *in rubrica de offic.deleg. & in l.1.ff.de officio eius, cui mandata eſt iuriſdictio* : ſed talis eſt(inquit)Commiſſarius generalis prædictus; ergo ir-tentum. Minorem probat ex prædicta Bulla Vnionis.§.*verum.* vbi habentur hæc verba:*Generalis Miniſter inſtituet vnum Commiſſarium generalem,cui vices ſuas cõmittat.* Ecce qualiter Miniſter Gener. vices ſuas Cõmiſſario generali cõmittit,ipſeq. illius vices gerit:videtur ergo dicendũ, ꝙ ſit delegatus,non vero Ordinarius. Secundo probat idipſum, quia Cõmiſſarius gener.prædictus,non poteſt iuriſdictionem habere ordinariam,ſed ſubdelegatam, cum non eligatur ab vniuerſitate Ordinis,ſed tantum à Ciſmontanis,vel ab Vltramontanis reſpectiue,atq; diuiſiue,vt dictũ eſt.Et certum eſt,inquit,quod Ciſmontani,& Vltramontani ſimul,faciunt vnum corpus,vnum Collegium, atque vnam Vniuerſitatem, attamen Ciſmontani, aut Vltramontani tantũ non vnum corpus, Collegium, ſiue Vniuerſitatem poſſunt efficere, præſertim poſt præfatam Bullam Vnionis, quæ ex Ciſmontanis,& Vltramontanis fecit corpus vnum. Quamuis igitur dictus Cõmiſſarius generalis, eligatur canonice,vt revera ſit,cum tamen ſua electio,vt cõſtat ex dictis,non ſit ab Vniuerſitate,ſed à parte Collegij,& à quibuſdam particularibus pro vtilitate,& cõmodo ſibi particulariter tangente, ſequitur quod non poteſt dici vera electio, nec proinde eius auctoritas ordinaria,ſed ſubdelegata, cũ non fiat à toto Collegio, & à tota Vniuerſitate, ſed à quadã Collegij parte.Qua ratione dicit predictus Collector,quod verbum illud,*eligendum*,poſitum in dicta Bulla,in ſupradicto §.*verum.* non ſapit electionem iuridicã; ſiue canonicam,iuxta id quod habetur in *tit.de elect.* ſed ſapit quendã conſenſum,ſeu approbationem illorũ,quibus prædictus Cõmiſſ.Gener. præponitur. Fuit, enim inquit,viſum vtile,concedere prædictũ Cõmiſſarium propter latitudinem Ordinis: fuit etiam viſum conueniens, quod Cõmiſſarius eiuſmodi daretur ad beneplacitũ & conſolationẽ eorum, quibus dabatur, ac ideo fuit illis conceſſum,vt eumdẽ eligerent,hoc eſt,vt pro voluntate,& conſolatione ſua in illũ conſentirent,argum. deducto *ex cap.ſuper quæſtionũ.* §.*verum de offic.deleg.*Quinvero addit ſupradictus Collect. ꝙ etiã poſito, ꝙ ſupradicta eſſet vera electio,adhuc non ſequitur,ꝙ dictus Commiſſarius ſit Ordinarius,quod probat ex alia peculiari ratione. Et ſit tertium argum.

Quiſnã dicatur iudex delegatus, quis vero Ordinarius.

Nam ad conſequendam ordinariam iuriſdictionem, duo tantũ requiruntur, nempe electio Collegij,& confirmatio Superioris, quibus peractis ſtatim

statim electus, & confirmatus, ordinariam consequitur iurisdictionem, legis ministerio, & operatione, nec opus est alia commissione hominis, vt habetur *in cap. transmissam, de elect.* vnde supradicta iurisdictio dicitur ordinaria, quia conceditur à lege. Attamen in nostro casu, supradictus Commissarius generalis, non statim consequitur suam iurisdictionem, ex duobus supradictis, scilicet electione, & confirmatione, sed necessarium est tertium, scilicet, quod Generalis Minister illi vices suas committat, prout Bulla ipsa disponit, per illa verba superius dicta: *Cui vices suas committat*. Itaquod iurisdictionem recipit ab homine, vices suas sibi committente, & non à lege ministrante, seu operante, sequitur ergo, quod est delegatus, & non ordinarius.

Quando requiratur ad ordinariã iurisdictionẽ. quæ vero iurisdictio dicatur subdelegata.

Quarto, & vltimo sic argumentatur ad idem, nam quamuis Vicarius generalis Episcopi (licet recipiat iurisdictionem ex ipsius commissione) ordinarius tamen sit, ordinariaing. dicatur habere iurisdictionem, per glossam *in cap. 2. de offitio Vicarij, lib. 6 cum similibus*, attamen Vicarius Episcopi non generalis, sed particularis, & qui ponitur, & residet in certa parte Diœcesis, seu Episcopatus, qui alio nomine dicitur, & vocatur Vicarius foraneus, non habet iurisdictionem ordinariam, sed delegatam, *per glossam, & Doctores in clementina: Et si principalis, de rescriptis, cum similibus*, cum igitur supradictus Commissarius generalis, nõ constituatur generaliter, à Generali Ministro in toto Generalatu, sed in quadam ipsius parte, nempe in familia Cismontana, seu Vltramontana respectiue, liquidum fieri videtur, quod ipsius iurisdictio, auctoritas, atque potestas, non ordinaria dici debeat, sed vere subdelegata. Multa alia ad hoc propositum dicit supradictus Collector, quæ breuitatis gratia omitto, & quia dicta sufficiunt. Sed his nihilominus non obstantibus, contraria sententia est verior, atque tenenda. De qua sequens statuitur conclusio.

Nota quod Vicarius generalis Episcopi, ordinariã habet iurisdictionẽ, non tamen Vicarius foraneus, non generalis, sed particularis, qui residet in aliqua parte diœcesis.

Conclusio.

Iurisdictio supradicti Cõmissarij generalis est ordinaria, & non subdelegata.

IVrisdictio supradicti Commissarij generalis Ministri, est ordinaria, & non subdelegata. Hæc conclusio probatur multis, atque efficacissimis rationibus. Et primo nam ad hoc, quod huiusmodi iurisdictio sit ordinaria, & non subdelegata, sufficit quod dictus Commissarius Generalis Ministri, eligatur ab vniuersitate vnius familię, quę facit, ac veluti constituit vnũ corpus. Licet enim Cismontani, & Vltramontani simul, & non seorsum, faciant vnum Corpus, vnum Collegium, atque vnam Vniuersitatem respectu totius Ordinis, in generali, & vniuersali Ordine totius Franciscanæ Religionis; per hoc tamen non tollitur, quod Cismontana, seu Vltramontana familia, respectiue & seorsum, cum Generalis Minister eligitur ex alia, non faciat vnum Corpus, vnum Collegium, & vnam Vniuersitatem respectu electionis vnius Cõmissarij Generalis Ministri, quamuis & ipse cum omni sua familia non diuidatur ab obedientia Generalis totius Ordinis. Et quod electio facta ab Vniuersitate vnius familiæ, sufficiat ab efficiendam ordinariã iurisdictionẽ, expresse tenet celebris *glossa in cap. cum ab Ecclesiarum prælatis. de offic. Ordin.* & illud etiã tenet Panorm. *in c. suspicionis. de offic. de leg. nu. 9.*

Nota hoc valde, quod electio facta ãb Vniuersitate vnius familiæ, sufficit ad præstandam ordinariam iurisdictionem.

Sed præterea probatur nostra Conclusio: nam ad hoc, vt supradicti Cõmissarij Generalis Ministri iurisdictio, ordinaria & nõ subdelegata dicatur, secũdum Innocentiũ *in cap. 1. & in cap ad hoc, de offic. Archidiac.* sufficit, quod suam auctoritatem habeat beneficio legis, & non ex commissione hominis: sed talis est iurisdictio supradicta, cũ tradatur eidem, ex beneficio, constitutione, & determinatione legis seu nostrarũ Constitutionum, quæ quidẽ dispo-

diſponũt,quod dictus Cõmiſſarius generalis canonice, per ſupradictos Patres cuiuſlibet familiæ eligatur, vt habetur in dictis Conſtitutionibus de electione canonica, & ſic electus à Miniſtro Generali confirmetur,qua electione,& cõfirmatione peracta,abſq. vlla alia vlteriori diligentia,ſeu noua commiſſione,ſuam aſſequatur iuriſdictionem : ergo dicenda eſt ordinaria, & non ſubdelegata prædicta iuriſdictio .

Iam° habetur determinatum, q iuriſdictio Cõmiſſarij generalis ordinaria ſit, non vero ſubdelegata .

Tandem tertio idipſum probatur ex facto, nam hoc iam expreſſe eſt determinatum in quodam Capitulo generali Pinciano, anno Dñi 1565. celebrato,atque auctoritate Apoſtolica confirmato . Cuius verba ſunt, quæ ſequuntur: *Commiſſarius generalis tamquam Miniſtrorum Prouincialium miniſter, Ordinarius eſt ſuæ familiæ, atque adeo iure optimo ſine ſpeciali commiſſione, poteſt Commiſſarios creare,& delegare ſuã auctoritatem,quoties ſibi videbitur expedire* . Quod nimirũ efficere non potuiſſet,ſi eſſet tantũ delegatus, vt cõtendebat Collector,nã iuxta vulgatam iuris regulam,Iudex,ſiue Prælatus delegatus non poteſt ſubdelegare, niſi id illi à ſuo Superiore concedatur . Vnde infertur,quod prædictus Cõmiſſarius generalis,habet ampliſſimã dignitatem, & Prælaturam Eccleſiaſticam,iuriſdictionemq. ordinariam, poteſtq. iure optimo eſſe Legatus Apoſtolicus, illiq. conueniunt omnia,quæ à iure , ſeu Papalibus Conſtitutionibus,conueniunt alijs Prælatis Eccleſiaſticis , in dignitatibus conſtitutis. Sed intelligendum hoc eſt,ſolummodo de Commiſſario generali prædicto, electo ſecundũ modum , & formam traditã in ſupradicta Bulla Vnionis, nã alias,ſi alio modo eligeretur,Commiſſarius generalis à Generali Miniſtro,ex eo quod propter bella,aut propter aliquod aliud impedimentũ,non potuit congregari generale Capitulum, eiuſmodi Commiſſarius generalis ſic electus,non erit ordinarius Prælatus, nec dicetur habere dignitatem Eccleſiaſticam, neque habebit votum , & vocem in generali Capitulo, neque illas præeminentias,quæ ſecundũ noſtras Conſtitutiones cõueniunt, prędicto Cõmiſſario generali Miniſtro , electo ſecundũ formam , & Bullam Vnionis, vt expreſſe habetur in ſupradictis noſtris generalibus Conſtitutionibus, niſi forſan is,qui inſtituitur, fuiſſet olim Miniſter,aut Commiſſarius generalis , vt latius infra dicemus . Supereſt ergo modo reſpondere ad argumenta propoſita pro parte Collectoris .

Nota caſum,in quo Cõmiſſarius generalis, non habebit iuriſdictionem ordinariã, ſed ſubdelegatam.

Ad primũ reſpondeo,conceſſa maiori,negando minorem,nec ſatis colligitur,ex eo quod habetur in prædicta Bulla Vnionis.§. *verũ*. nam, quamuis ibi dicatur,quod Generalis Miniſter inſtituat vnum Cõmiſſarium, cui vices ſuas cõmittat,non ſic tamen eſt intelligendũ,quod eiuſmodi cõmiſſio ſit libera & voluntaria, & ſolius Generalis Miniſtri, nam ſtatim additur , *prout generali Capitulo videbitur expedire*;quo fit,vt cõmiſſio non ſit ſolũ Generalis Miniſtri , ſed eiuſdẽ cum Capitulo, & facta iuxta legem cõſtitutam in eodem Capitulo,& ſic non eſt cõmiſſio hominis,ſed commiſſio tradita à lege, & à Iure,& totius Ordinis ſtatuto,ac ,pinde ordinaria,& nõ ſubdelegata.

Ad ſecundũ dico,quod ad hoc vt cõmiſſio Commiſſarij generalis ſupradicti,ſit ordinaria,& non ſubdelegata,& ſit propria, & vera electio, nõ eſt neceſſum, vt fiat, atque eligatur ab Vniuerſitate totius Ordinis, quinvero ſufficit , ſuperq. ſatis eſt , quod fiat ab Vniuerſitate totius vnius familiæ , quæ recte valet conſtituere vnum Collegium, & vnum corpus, vt diximus in prima ratione, poſita ad ſupradictam concluſionem. Nec electio, quæ fit in generali Capitulo, ſeu intermedio ſupradicti Commiſſarij Generalis Miniſtri,eſt voluntaria,aut ſolum quædam conſultatio,ſed reuerae,ſt propria, & vera electio canonica,vt docet communis praxis,& expreſſe habetur in ſupradictis noſtris generalibus Conſtitutionibus .

Ad

Ad tertium etiã reſpondeo,negando præter ſupradictam Cõmiſſarij generalis electionem,& confirmationem, eſſe aliud tertium de nouo requiſitum,ſcilicet,quod Miniſter Generalis illi vices ſuas committat, per quemdam nouum actum,in ipſo voluntariũ;quinvero ſtatim,ac eo ipſo,quo confirmatur,diſpoſitione legis & ex vi, & virtute earumdem ſupradictarum Conſtitutionum,eiuſmodi vices cenſentur ſibi commiſſę,& conceſſæ,non tam à prædicto Miniſtro Generali ſolum,quam ab ipſo ſimul cum toto Capitulo,ita diſponente,& ordinante .

Ad quartum,& vltimum dico, quod non eſt eadem ratio,de Cõmiſſario generali prædicto,& de Vicario foraneo Epiſcopi,nõ quidem generali pro toto Epiſcopatu conſtituto,ſed ſpeciali pro aliqua parte ipſius . Nam, licet ſimilitudo aliqualiter currat,reſpectu generalitatis ſeu ſpecialitatis,non tamen currit reſpectu modi eligendi,nam electio prædicti Vicarij foranei, in Epiſcopo,eſt merè libera,& voluntaria, eligiturq.ſeu potius nominatur ab eo ſolummodo;at vero electio Cõmiſſarij generalis ſupradicti, de quo loquimur,electo ſecundum modum,& formam contentam in Bulla Vnionis , & ſecundum modum,quo fit in Generali Miniſtro,non eſt libera,& voluntaria,nec ſolummodo eligitur,aut nominatur ab ipſo,ſed ab ipſo ſimul cum toto Capitulo,per electionem canonicam,vt dictum eſt,qua facta, atque peracta,& confirmato ſupradicto Commiſſario generali, ſtatim transfunditur in ipſum, omnimoda atque plenaria iuriſdictio pro tota ſua familia, quam habet Generalis in toto Ordine , vt diximus ſupra , diceturq. amplius in ſequenti Articulo .

ARTICVLVS IV.

Vtrum Generalis Miniſter, per ſe ſolum amouere poſſit prædictum Commiſſarium generalem , aut ipſius iuriſdictionem, ſiue poteſtatem limitare ?

Reſpondetur huic Articulo, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

QVamuis Cõmiſſarius generalis ſupradictus, in omnibus & per omnia ſit ſubditus,atque ſubiectus generali Miniſtro, non tamen poteſt ipſe per ſeipſum ſolum,illum amouere,aut eius auctoritatem, & iuriſdictionem limitare. Hæc concluſio quantum ad primam partem,habetur expreſſa in ſupradicta Bulla Vnionis, & in noſtris Conſtitutionibus generalibus , loco ſupra citato.Quantum vero ad ſecundã probatur,nam modus,& forma inſtitutionis ſupradicti Cõmiſſarij generalis , traditur à Summo Pontifice in ſupradicta Bulla Vnionis,quo fit,vt electione ſemel facta,nullo modo alterari,ſeu immutari poſſit,nec ab alio,quam ab eodem Summo Pont. prædictus Cõmiſſarius generalis remoueri ſine culpa,& vt dicitur, cauſa cognita, diiudicata,atque diffinita.Et eadem omnino ratio currit de limitatione, ſeu diminutione ſuæ poteſtatis,& iuriſdictione: nam generalis Miniſter (vt conſtat ex dicta Bulla)reſpectu totius ſuę familię,tenetur illi vices ſuas cõmittere,prout Capitulo generali videbitur expedire: ergo ſemel facta electione,per Capitulum generale ſupradictum,nullaq. antea vel poſt, facta in eodẽ Capitulo poteſtatis,& iuriſdictionis ſupradictæ coarctatione,& limitatione,nõ erit liberũ Gen. Miniſtro ipſam poſtea limitare, & coarctare, quinvero ſicut nõ poteſt facere,ꝙ dictus Cõmiſſarius ſemel electus, & cõfirma-

Generalis Miniſter per ſeipſum ſolum non poteſt remouere Cõmiſſariũ generalem,aut ipſius iuriſdictionem limitare,

firmatus non fit Commiſſarius, ſic nec poteſt efficere, vt minorem poteſtatem habeat, quam per Capitulum, & generales Conſtitutiones habet pro tota ſua familia.

Nec dictis obſtat, quod Generalis Miniſter, illi vices ſuas committat (iuxta dictam Bullam Vniouis) nã non ipſas illi committit voluntarie, & ad libitum (vt dictũ eſt) ſed iuxta Capituli generalis præſcriptum, quæ quidem conceſſio, cum non fiat in fauorem proprię perſonæ dicti Cõmiſſarij generalis, ſed totius ſuæ familiæ, fauorabilis eſt, & nõ odioſa (quidquid alias velit Priuileg. Collector) ampliandaq. proinde eſt, non vero reſtringenda, eo, vel maxime, quia alias nõ plene prouideretur neceſſitati, atque vtilitati ſuæ propriæ familiæ, ſi non ipſe haberet in ipſa omnẽ auctoritatem, & poteſtatem, quã Generalis Miniſter habet in totum Ordinem, cũ ſæpiſſime reſideat Generalis Miniſter in partibus adeo longe diſtantibus. Et ea certè fuit intẽtio ſupradicti Papæ Leonis Pont. Max. in ſupradicta Bulla Vnionis, vt propter amplitudinem noſtræ Religionis, non careret ipſa debito beneficio paſtoralis regiminis, & quidem ſi dicta iuriſdictio reſtringeretur, atque limitaretur, haud dubium eſt, quin multiplices ſæpiſſime euenirent defectus, ficq. Pontificis intentio fruſtraretur, & quaſi inanis redderetur. Vnde omni proculdubio tenendum eſt, quod omnia, quæ in iure, priuilegijs, atq. Conſtitutionibus, conceduntur ſupradicto Generali Miniſtro, conceduntur perinde, & dicto Cõmiſſario generali, reſpectu ſuæ familiæ, niſi aliquando in aliquo ſpeciali caſu, in ſupradictis diſpoſitionibus, aliquid ſibi fuerit ſpecialiter prohibitum, nam eius auctoritas, & iuriſdictio, non datur ſibi ratione ſuæ perſonæ, ſed ratione ſui officij, tranſeuntq. proinde cuncta in dictum Commiſſariũ generalem, reſpectu ſuæ familiæ, quæ pertinent ad Miniſtrum Generalem reſpectu totius Ordinis, & Religionis, cuius perſonã repræſentat, viceſq. eius gerit in omnibus, quæ ad eius pertinent officium.

Omnia, quæ in iure, priuilegijs, ſiue Cõſtitutionibus conceduntur Gen. Miniſtro, reſpectu totius Ord. concedũtur etiam prædicto Cõmiſſario generali reſpectu ſuæ familiæ, niſi ſibi fit aliquid ſpecialiter prohibitum. Nota hoc valde.

Neque etiã dictis obſtat, quod, vt dictum eſt, in omnibus, atque per omnia ſit illi ſubditus, & ſubiectus, Generalisq. Miniſter illi Superior, nam nõ ex hoc colligitur, quod ipſius poſſit pro libito reſtringere, aut limitare iuriſdictionem. Eſt quidẽ ſuperior ad puniendum, & corrigendum ipſum, ſi deliquerit, cauſa cognita, & ſeruato ordine iuris, & etiã ad hoc, vt poſſit ſibi reſeruare aliqua ſpecialia negotia, & prohibere illi, ſi cauſam dederit ſufficientẽ, atque legitimã, non tamen ita, vt ad libitũ limitare poſſit illi, ſuã iuriſdictionẽ & poteſtatẽ, aut ſine iuſta cauſa, prohibere illi viſitationem alicuius Prouinciæ: quod ſi de facto fuerit effectum, peccabit ſupradictus Generalis Miniſter, dignuſq. erit, vt in Capitulo Generali ea de re conuictus corrigatur, tum quia fecit contra iuſtitiam, & contra ius commune, limitando ſine cauſa auctoritatem, & poteſtatem Iudicis, atque Prælati ordinarij, tum etiam quia fecit contra prædictam Bullam Vnionis, in qua expreſſe dicitur, vt dictus Cõmiſſarius generalis in ſua familia, habeat omnes vices, & omnem auctoritatem, quam habet Miniſter Gener. in toto Ordine,

Iuſta exiſtente cauſa, & de cõſenſu generalis Capituli, vel ex ſpeciali licentia Apoſtolica, bene pót Miniſter generalis limitare Cõmiſſarij generalis iuriſdictionem.

Secunda Concluſio.

Generalis Miniſter, iuſta exiſtente atq. legitima cauſa, de cõſenſu Gener. Capituli, vel ex ſpeciali licentia Summi Pont. bene poteſt in aliquo caſu limitare, atq. reſtringere Cõmiſſarij generalis iuriſdictionẽ. Hęc concl. cõſtat expreſſe ex his, quæ dicuntur in ſupradicta Bulla Vnionis, vbi habetur, q̃ ſupradictus Gen. Miniſter, cõmittat vices ſuas dicto Cõmiſſario, prout Gener. Capitulo videbitur expedire. Ex quo infertur, q̃ præcedẽte cõſenſu Gener. Capit. limitari poteſt, atq. reſtringi ſupradicti Cõmiſſarij gen. iuriſdictio, q̃

adeo

adeo verum est, quod quia Capitulum Generale statuit, vt dictus Commissarius vltramontanus, non se intromittat; & nullam habeat iurisdictionem in Fratres, & Prouincias Indiarum, seu noui Orbis, id necessario sit adimplendum. Nam quamuis Generalis Minister, & totum simul Capitulum, non possint efficere, vt dictus Generalis Commissarius, Generalis non sit respectu suæ familiæ, cum id habeatur ex præscripto Apostolico, posito in dicta Bulla vnionis, possunt tamen ipsius auctoritatem, & iurisdictionem limitare, iuxta ipsam, prout expresse habetur ibidem, sicq. nullatenus potest in illis rebus se intromittere.

Difficultas. Quænã sint causæ iustę ad restringendã iurisdictionẽ interdum Commissarij Gen.

Sed si quæratur, quænam sint causæ iustæ ad faciendam prædictam restrictionem, atque limitationem? Respondeo, quod hac de re, non potest certa præscribi, & tradi regula, sed relinquitur boni viri arbitrio. Hoc solummodo est certum, quod non ad id sufficiunt quæcumque Fratrum querimoniæ, aut memorialia, quæ interdum exhibeantur, quæ quia, vt plurimum, sunt falsa, non semper sunt admittenda, nisi magnum aliquod malum continerent, aut graue aliquod scandalum timeretur, non enim est rationi consonum, vt propter quorumdam Fratrum querimonias, ordinaria Ordinis gubernatio euertatur, imo vero per hoc quod admittuntur, tales rumores amplius inualescunt, magisq. debẽt inclinari Generales Ministri, ad patrocinium Prælatorum Ordinariorum, quam ad suscipiendas querelas contra ipsos, cum sint positi tamquam signum ad sagittam, & quia quandoque aliquos reprehendunt, nec omnibus placere possunt, multorum odium incurrunt, vt habetur *in cap. qualiter, & quando, el 2. de accus.*

Difficultas. An Generalis Ord. possit constituere Commissariũ Gen. alium in ea natione, vbi est Commiss. Gen.

Sed restat difficultas, An dictis nihilominus non obstantibus, Generalis Minister per se solum, possit constituere Commissarium quemdam Generalem, alicuius nationis in ea familia, in qua est Commissarius Generalis Cismontanus, vel Vltramontanus? Cui difficultati respondetur, ab aliquibus Ordinis Patribus, quod sic, quia hac de re, nulla reperitur specialis facta prohibitio, non tamen (inquiunt) poterit Generalis Minister excludere prædictum Commissarium Cismontanum, vel Vltramontanum, sine causa à gubernatione dictę Nationis, quia de hoc specialis est prohibitio, per ea, quæ supradiximus, atque adeo quamuis Generalis Minister, in Francia, & Prouincijs Belgicis, constituerit vnum Commissarium Generalem illarum nationum, non propterea potest excludere Commissarium Generalem supradictum, à visitatione, & gubernatione illarum partium, id quod vsu, & consuetudine est receptum, & confirmatum. Nam quando olim primo, Generalis Minister constituit Commissarium Generalem Indiarum, qui in Curia Regia resideret, de quo infra dicemus, non propterea amouit Commissarium Generalem Vltramontanũ, qui tunc erat, à gubernatione illarum partium, quia nempe, reuera ipse per se solum, id minime facere poterat. & hæc de isto Articulo dicta sufficiant.

ARTICVLVS V.

An sit modo de facto aliqua Prouincia, seu aliquis Conuentus in Vltramontana familia, exemptus à iurisdictione supradicti Commissarij Generalis Ministri?

Opinio Patris Fratris Ioãnis à Bobadilla.

CIrca hanc difficultatem, non desunt aliqui nostri sacri Ordinis Patres, qui in ea fuerint opinione, vt dicant, nullam fuisse factam hucusque iuri-

iuridicam exemptionem,Prouinciarum noui orbis,à iurisdictione supradicti Commissarij Generalis Vltramontani,ac proinde etiam nunc omnes Indiarum Prouincias, esse pleno iure illi subditas, atque subiectas,non obstante,quod habent ex vi nostrarum Generalium constitutionum, suum propriũ Commissarium Generalem , qui in Curia Regia residet , præter duos alios Commissarios, qui etiam dicuntur Generales, qui residẽt in illis partibus. Hanc sententiam,& opinionem tenuit olim,Doctissimus P. Bobadilla in suo Enchiridione, siue Manuali manuscripto , quam & multis rationibus,& argumentis probare contendebat,& satisfacere omnibus, quæ in contrarium adducebantur . Sed eo nihilominus non obstante , contraria sententia est verior , atque tenenda , & quam auctoritate etiam Regia, obseruat hodie communis praxis, pro qua sequens statuitur Conclusio .

Conclusio .

Prouinciæ Indiarum,& noui orbis,exemptæ sunt à supradicti Commissar. Gen. iurisdict.

PRouinciæ Indiarum , seu noui orbis, ex vi nostrarum constitutionum exemptæ sunt à supradicti Commissarij Generalis Vltramontani iurisdictione . Hæc Conclusio probatur

Primo, nam in constitutionibus Generalibus factis pro Indiarum Prouincijs, cap. 1.de Commissario Generali Indiarum, sequentia habentur verba . *Commissarius Generalis Indiarum immediate sit subditus Generali Ministro , in omnibus, & per omnia, & nulli alteri Prælato , & Superiori erit subditus , & subiectus* . & præterea infra agendo de socijs eiusdem dicitur , *qui nimirum socij,erunt subditi tantum Ministro Generali , & Commissario Generali Indiarum.* Ex dictis superq. satis colligitur supradicta Conclusio . Etenim si Indiarum Prouinciæ essent subditæ,atque subiectæ Commissario Generali Vltramontano,non videtur qualiter dictus Commissarius Generalis Indiarum , eiusque socij ab ipsius iurisdictione, commode esse possent exempti .

Nota hoc valde.

Secundo probatur idipsum , nam prædictæ constitutiones sæpissime dicunt, quod Indiarum negocia referantur , ad Generalem Ministrum , vel ad suum Commissarium Generalem Indiarum : at numquam dicunt , quod referantur ad dictum Commissarium Generalem Vltramontanum: signum ergo est, quod illæ Prouinciæ non sunt illi subditæ , atque subiectæ , immo vero,omnino exemptæ ab ipsius iurisdictione.

Tertio probatur idipsum, ex vsu,experientia, & communi praxi , nam ex quo supradictæ constitutiones Generales Toletanæ conditæ sunt, Commissarius Generalis Vltramontanus,numquam se intromisit , seu quempiam actum iurisdictionis exercuit,in supradictas Indiarũ Prouincias,neq. in Fratres in illis partibus existentes,neq. in causis,& negocijs illinc venientibus, & ad Indias supradictas pertinentibus, neque vero si vellet, illudq. facere attentaret, vllo sibi modo permitteretur,cum præter generalia statuta , id multis Regalibus mandatis,& prouisionibus Indiarum Regij Senatus,sit omnino vetitum,atque prohibitum:dicendum igitur est, firmiterq. tenendum, quod nullam omnino illic habet iurisdictionẽ,& quod quamuis in toto orbe antiquo, nulla sit nostri ordinis Prouincia, in tota Vltramontana familia,quæ non sit subdita supradicto Commissario Generali Ministro,attamen in nouo orbe, seu in Indiarum partibus,& Prouincijs, quæ noui orbis esse dicuntur, nullam prorsus ipse habet iurisdictionem , sed immediate , in omnibus, & per omnia , subduntur suo Commissario Generali , in Regali Curia residenti,de quo dicemus statim.Sed dixi notanter, nulla Prouincia, non autem,nullus Conuentus,nam vt dicitur,idq. accepi à testibus fide dignis.

Digitized by Google

gnis, Parisiensis sacer noster Conuentus, exemptus est à iurisdictione predicti patris Cõmissarij Generalis, & immediate subiectus Generali Ministro, iuxta quandam antiquam concordiam, quæ hac de re, olim facta fuit, quæ hucusq. vt dicitur, obseruatur.

Parisiensis Conuentus exemptus est à Iurisdictione Cõmissarij Generalis Vltramontani, & immediate subijcitur Generali Ministro

ARTICVLVS VI.

De duratione officij supradicti Commissarij Generalis.

Quæ ad hunc Articulum spectant, resoluentur breuiter per sequentem Conclusionem.

Conclusio.

Officium prædicti Cõmissarij Generalis est triennales. Pro huius Concl. declaratione, adnotare oportet, quòd duratio officij supradicti Cõmiss. Generalis, olim fuit per triennium tantum secundum supradictam Bullam vnionis, sed postmodum eius officium extensum fuit, ad quadriennium per Constitutionem Pij V. quæ incipit, *Pastoralis officij*, publicata in Capitulo Generali Romæ celebrato, anno Domini 1571. at nunc de nouo redactum est ad triennale tempus, per nouam aliam Constitutionem Sixti V. quæ incipit. *Et communis cura pastoralis officij.* Data Romæ die 29. Iulij, anno 1587. Pontificatus sui anno 3. Et hoc seruatur in communi praxi, quamuis in nostris Generalibus Constitutionibus Toletanis, cap. 7. agendo de eiusmodi Commissario Generali, dicatur, quod eius officium durat per quadriennium; sed loquuntur iuxta id, quod eo tempore obseruabatur, per supradictam Constitutionem Pij V. Dicitur etiã ibi, quod dicto tẽpore elapso, nouus Cõmissarijs Generalis eit eligendus in Capitulo generali intermedio, à Ministris Prouincjalibus, & Custodibus, & à reliquis Vocalibus illius familiæ, qui secundum Ordinis statuta, vocem habent in Capitulis Generalibus, & quod dictus Commissarius Generalis in eo Capitulo, in quo suum expleuerit officium, & deinceps in omnibus Comitijs Generalibus, vocem habebit, in omnibus electionibus, tam in Discretorio, quam in Diffinitorio.

Officiũ supradicti Commissarij Generalis hodie durat per triennium tantum.

Notanda circa prædictũ Commissarium Generalem Ministrum.

Ordinatur vlterius, quod dictus Commissarius Generalis, non possit ad idem officium, nec ad ministerium Generalis Ministri eligi, nisi post 16. annos, sed modo dicendum est, post 12. per nouam Constitutionem Sixti V. postquam suo fuerit functus officio, secundum Apostolicas Constitutiones, nisi aliter à Sede Apostolica fuerit ordinatum. Vicarius tamen Ordinis, aut Vicecommissarius Generalis esse poterit, qui olim fuit Commissarius Generalis, etiamsi huiusmodi anni nondum fuerint finiti, atq; expleti.

Statuitur præterea, quod si prædictus Commissarius Generalis, electus secundum formam, & Bullam vnionis, per mortem vacauerit, aut ex quacumque alia causa, & ratione, idem omnino fiat, quantum ad Vicecommissarium Generalem, quod dictum est, de vacatione Generalis Ministri, & Vicarij Ordinis, nam ille, qui fuerit canonice electus à Discretis Ordinis existentibus in ea natione, & sex Prouincialibus, & totidem Discretis Prouinciarum ex vicinioribus Prouincijs conuocandis, erit Vicecommissarius Generalis vsque ad Capitulum, quod erit celebrandum, habens plenitudinem potestatis. Et dicitur, quod virtute eiusdem Constitutionis, erit ipso facto confirmatus, & statim exercebit suum munus, & officium, sine alia vlteriori diligentia. Hæc in supradictis Constitutionibus Generalibus Toletanis.

ARTI-

Digitized by Google

ARTICVLVS VII.

Vtrum in noſtris Generalibus Conſtitutionibus, ſint aliqua interdicta, atque probibita, ſupradicto Commiſſario Generali, Miniſtro, & ſolummodo Miniſtro Generali reſeruata?

ET videtur ex vna parte, quod non, nam vt ſupradictum eſt, Commiſſarius Generalis prædictus, ex Decreto, & Conſtitutione Apoſtolica, tradita in ſupradicta Bulla vnionis, habere debet in omni ſua familia quidquid & Generalis Miniſter in toto Ordine, ſuaſq. Vices illi debet transfundere, ex quo videtur, quod quidquid cõceditur Generali Miniſtro, ratione ſui officij, omne illud omnino habere debet prædictus Commiſſarius, eo ipſo quo eligitur, & confirmatur, ratione ſui miniſterij. Et confirmatur, nam inſtitutio Commiſſarij Generalis ſupradicti, vt etiam dictum eſt ſupra, facta fuit in fauorem, & beneficium totius Ordinis, & præſertim propriæ ſuæ familiæ reſpectiue: ergo non oportuit ipſius auctoritatem reſtringi, quin vero potius ampliari, ſiquidem expedit, vt in vnaquaque familia, habeatur tota poteſtas Generalis Miniſtri, vt ne ipſius iuriſdictio in ſuo miniſterio ſit mãca, atque defectuoſa. Sed his nihilominus non obſtantibus, certiſſimum eſt eſſe aliqua dicto Commiſſario Generali prohibita, & ſolum Generali Miniſtro reſeruata, quæ vt præ manibus habeantur, ſequens de eis ſtatuitur Concluſio.

Concluſio.

Quæ dicantur eſſe prædicto Cõmiſſario Generali prohibita.

QVamquam in Conſtitutionibus Generalibus, nihil reperiatur expreſſe, Miniſtro Generali reſeruatum, & Commiſſario Generali prohibitum, nihilominus aliqua ibidem ſunt verba, ex quibus idipſum, non incongrue colligitur, & ſunt, quæ ſequuntur.

Primo habetur in Conſtitutionibus Toletanis, cap. 1. de receptione Nouitiorum. §. de Laicis, quod nullus poſt profeſſionem de Laicatu ad Clericatum aſcendat, niſi de licentia Capituli, vel Miniſtri Generalis, ex quo colligunt quidam, id eſſe prædicto Commiſſario Generali prohibitum.

Secundo in eiſdem Conſtitutionibus cap. de modo interius conſeruandi, §. de incorporatione habetur, quod nullus incorporetur in aliena Prouincia, niſi ex licentia vtriuſque Prouincialis, vel Generalium Prælatorum, & ex conſenſu Capituli Prouincialis, quo diſſentiente, nulla alicuius Prælati licentia ſuffragetur, niſi Miniſter Generalis ex officio id effecerit. Et additur ibidem: Monemus tamen eundem Reuerendiſſimum Miniſtrum Generalem, ne id vnquam faciat, niſi magna, & notoria efflagitante ratione. Ex his etiam verbis colligunt, id eſſe ſolummodo Miniſtro Generali reſeruatũ.

Tertio, in cap. 9. earumdem Conſtitutionum, agendo de ſuffragijs defunctorum, habetur vt nullus Prælatus poſſit, in Dominicis diebus, pro aliqua occaſione, etiam pro expenſis Capituli Generalis, vel Prouincialis aliquas Miſſas dicendas diſtribuere, nec alicui Fratri concedere, vt pro ſua, vel alterius intentione poſſit celebrare. Hoc dicitur eſſe etiam ſupradicto Commiſſario Generali prohibitum.

Quarto dicitur, quod Commiſſarius Generalis ſupradictus, non poteſt celebrare Capitulum Generale, ad eligendum ſucceſſorem, quia id omnino pertinet ad Miniſtrum Generalem, vt conſtat ex communi vſu, & conſuetudine.

Quinto

Digitized by Google

Quinto dicitur, quod Commissarius Generalis, non potest mittere Fratres ad partes Hierosolymitanas, per expressam prohibitionem sibi factam in Capitulo Generali Burdegallẽsi celebrato anno Domini 1520. cuius meminit Enchyridion fol. 101. pag. 1.

Sexto, in eodem Capitulo prohibitum fuit eidem, & cunctis Prouincialibus Ministris, vt non mittant Fratres ad Romanam Curiam, sine manifesta necessitate, & cum consilio Patrum.

Septimo, dicitur, esse sibi prohibitum ex consuetudine, habere votum in electionibus Prouinciarum, nempe Prouincialium, Diffinitorum, Custodum, & Discretorum, neque in electione Guardianorum, & in reliquis omnibus electionibus, pertinentibus ad Prouincias.

Octauo, dicitur, esse sibi prohibitum dispensare, in omni dispositione, qua in nostris Generalibus Constitutionibus dicitur, quod aliquid possit facere Generalis Minister, seu conceditur Generali Ministro, in singulari, quia inquiunt, quando dictæ Cõstitutiones volunt, vt Commissarius Generalis prædictus id possit facere, vtuntur plurali numero, & vniuersali Prælatorum nomine, dicendo, nulli Prælati hoc possint facere, nisi fuerint Prælati Generales, vel hoc non fiat, sine expressa Prælatorum Generalium licentia.

Hæc sunt, quæ dicuntur prohibita supradicto Commissario Generali Ministro, in reliquis autem omnibus potest in sua familia, quidquid Ministri Generales in toto Ordine, & electus iuxta modum, & formam contentam in Bulla vnionis, atque eligitur modo, habet vocem, & votum in cunctis electionibus Capituli Generalis, quando incipit, & definit suum officium, actiuam, & passiuam, tam in Diffinitorio, quam in Discretorio, immo vero, peracto suo officio, habet votum in omnibus Capitulis Generalibus suæ familiæ, tam quoad electionem Commissarij Generalis, quam quod omnes alias electiones, quæ fiunt in Discretorijs, & Diffinitorijs, nam vt habetur in supradictis Constitutionibus Toletanis cap. 8. §. de Capitulo Generali totius Ordinis, post peractum suum officium, prædicti Commissarij Generales, sunt perpetui Vocales, & perpetui Diffinitores ad omnia Capitula Generalia suæ familiæ, & qui fuit Commissarius Generalis electus modo prædicto, habet etiam vocem ad electionem Vicarij Generalis totius Ordinis.

Quæ incõmuniter atque in generali conueniãt Cõmissario Generali prædicto.

ARTICVLVS VIII.

De Capitulo Generali intermedio qualiter, & quando sit celebrandum.

Huic articulo respondetur, per sequentes conclusiones.

Prima Conclusio.

FInito triennio Commissarij Generalis, electi secundum Bullam Vnionis, cogendum est Generale Capitulum, per Ministrum Generalem, aut per Vicarium totius Ordinis, ad electionem alterius. Hæc Conclusio habetur expressa in supradicta Bulla vnionis, & in nostris Generalibus Constitutionibus Toletanis. cap. 8. §. de Capitulo Generali intermedio, vbi dicitur, quod ad hoc Capitulum, accedere tenentur omnes Prouinciales, & Custodes, & cæteri Vocales totius familiæ, pro qua eligendus est Commissarius Generalis supradictus, & quod huiusmodi Capitulum intermedium celebrandum est, in Capitulo Pentecostes, vbi fuerit statutum, & Vocales tenentur

Finito triennio Cõmissarij Generalis, cogendum est Generale Capitulum intermedium, ad electionem alterius.

Digitized by Google

nentur accedere ad locum, in quo dicta Comitia celebranda sunt, Feria sexta, ante dictum festum ad horam prandij.

Secunda Conclusio.

In dicto Capitulo intermedio, eligendus est denuo nouus Commissarius Generalis, & sex Diffinitores de eadem familia, neque reeligi possunt, qui in præcedenti Capitulo totius Ordinis fuerunt Diffinitores ab eadem familia electi, & huiusmodi Diffinitores Generales non possunt eligi, nisi sint de corpore Capituli, quamuis sint præsentes. Hæc Conclusio habetur expressa in supradictis Constitutionibus Generalibus Toletanis cap. 8. §. de Capitulo Generali intermedio, & cap. 7. de Electionibus, & Institutionibus Officiorum. §. de Diffinitoribus Generalis Capituli, & ibidem §. de Commissario Generali. Vbi etiam dicitur, quod si propter Bella, aut propter aliquod aliud impedimentum, non possit commode prædictum Capitulum Generale intermedium conuocari, in eo casu Generalis Minister, de cõsilio aliquorum Patrum, poterit eundem Commissarium continuare, vel alium de nouo instituere. Statuitur tamen, & declaratur, quod Commissarius Generalis, sic institutus, non erit Prælatus ordinarius, nec habebit votum in Capitulo Generali, neque habebit easdem præeminentias, quas habent Commissarij Generales electi secundum Bullam vnionis, nisi forsan is, qui instituitur, fuisset olim Minister, aut Commissarius Generalis: habebit tamen plenitudinem potestatis, ad gubernandam totam suam familiam.

In dicto Capitulo Generali intermedio, eligendus est, nouus Commissarius Generalis & sex Diffinitores ex eadẽ familia.

Tertia Conclusio.

Reliqua omnia, spectãtia ad electiones, sindicationes, Constitutiones, Conclusiones, Prædicationes, & quoad Congregationẽ Discretorij, & Diffinitorij, & Tabulæ confectionem, simili modo debent fieri, sicut est dictum supra de Capitulo Generali. Hæc Conclusio habetur vbi supra cap. 8. §. de Capitulo Generali intermedio, vbi etiam dicitur, quod ordo sedendi seruetur, sicut dictum est supra de Capitulo Generali, & quod si commode fieri potest, omnes Ministri Prouinciales, sedeant ad manum dexteram, & Custodes ad læuam, ne Ministri Custodibus, & Custodes Ministris commisceantur.

ARTICVLVS IX.

Vtrum Generalis Minister, si à sua familia velit discedere, possit in illis partibus Commissarium Generalem instituere?

Huic Articulo respondetur, per sequentem Conclusionem.

Conclusio.

SI Generalis Minister, propter aliquam rationem, & causam, a sua familia velit discedere, poterit pro tempore, quo fuerit absens, loco sui alium Commissarium instituere, de consilio & assensu Diffinitorum, seu aliquorum Patrum Discretorum alicuius Prouinciæ. Hoc concessit expresse Leo X. in supradicta Bulla vnionis. Verum est tamen, quod ibi dicitur, *vt fiat de consilio, & consensu Diffinitorum Capituli Generalis dumtaxat*, sed in nostris Constitutionibus Toletanis, cap. 7. §. de Commissario Generali, vbi hac de re agitur, dicitur quod id poterit facere, *cum consilio aliquorum Discretorum alicuius Prouincia*, cum difficile, seu potius impossibile censen-

Si Generalis Minister à sua familia velit discedere, poterit loco seu de cõsilio patrũ aliquem Commissarium instituere.

Digitized by Google

censendum sit,ad hunc effectum, & ad consimiles causas,Discretos, & Patres Ordinis,& Diffinitores cóuocare. Sed aduerto,quod huiusmodi Commissarius Generalis sic institutus,nominatus,siue suffectus,expleto officij sui ministerij,& adueniente Generali Ministro,nullam propterea exemptioné, seu præeminentiam assequetur,cum non sit electus secundum Bullam vnionis,vt in præcedenti Articulo dictum est . hactenus de isto Articulo , & de tota Quæstione .

QVÆSTIO XII.

De Diffinitoribus Capituli Generalis, & intermedij, in duos Articulos diuisa .

ARTICVLVS PRIMVS.

Quotnam sint eligendi Diffinitores in Capitulo Generali , totius Ordinis , siue in intermedio ?

Huic Articulo respondetur, per sequentes Conclusiones .

Prima Conclusio .

In Capitulo Generali totius Ordinis duodecim Diffinitores vtriusque familiæ sunt eligendi , sex ex vna , sex vero, ex alia .

IN Capitulo totius Ordinis Generali, vtriusque familiæ duodecim Diffinitores sunt eligendi,sex ex vna familia,& totidem sex ex alia , & vnaquæque familia , quæ respectiue Cismontana , vel Vltramontana appellari debet,suos tantum eligit Diffinitores .

Hæc conclusio habetur expressa in nostris Constitutionibus Generalibus Toletanis cap.7. de Electionibus, & Institutionibus officiorum. §. de Diffinitoribus Capituli Generalis,vbi & dicitur: vt vnitas,& vera fraternitas diutius in Ordine conseruetur , declaratur ad familiam Vltramontanam , quæ talis esse dicitur respectu existentium Toleti , sequentes pertineant Prouinciæ .

Prouinciæ pertinentes ad familiã Vltramontanam, suntque sequuntur .

1 Prouincia Franciæ
2 Prouincia Franciæ Parisiensis
3 Prouincia Castellæ
4 Prouincia Saxoniæ, Sancti Ioannis Baptistæ
5 Prouincia Saxoniæ Sãctæ Crucis
6 Prouincia Turoniæ
7 Prouincia Turoniæ Pictauiensis
8 Prouincia Aragoniæ
9 Prouincia Argentinæ
10 Prouincia Aquitaniæ
11 Prouincia Sancti Iacobi
12 Prouincia Coloniæ
13 Prouincia Sancti Bonaventuræ
14 Prouincia Portugalliæ
15 Prouincia Sancti Ludouici
16 Prouincia Hyberniæ
17 Prouincia Scotiæ
18 Prouincia Conceptionis
19 Prouincia Daciæ
20 Prouincia Britanniæ
21 Prouincia Angliæ
22 Prouincia Bethicæ
23 Prouincia Burgensis
24 Prouincia Angelorum
25 Prouincia Pietatis
26 Prouincia Sancti Gabrielis
27 Prouincia Carthaginensis
28 Prouincia Flandriæ
29 Prouincia Germaniæ inferioris
30 Prouincia Algarbiorum
31 Prouincia Sancti Euangelij de Mexico
32 Prouincia Maioricarum
33 Prouincia Aquitaniæ Reformat.
34 Prouincia Sancti Michaelis
35 Pro-

Digitized by Google

35 Prouincia Cantabriæ
36 Prouincia duodecim Apostolorum Limæ
37 Prouincia Canariæ
38 Prouincia Sancti Andreæ
39 Prouincia Sardiniæ
40 Prouincia Valentiæ
41 Prouincia Cathaloniæ
42 Prouincia Sancti Ioseph, in noua Hispania, alias de Yucatam.
43 Prouincia Arrauidorum.
44 Prouincia Sancti Ioseph, in Castella.
45 Prouincia Sancti Ioannis Baptistę
46 Prouincia Sancti Petri, & Pauli, Mechocam in noua Hispania
47 Prouincia nominis Iesu de Guatimala.
48 Prouincia Sanctæ fidei nouæ Regni Granatensis
49 Prouincia Sanctissimæ Trinitatis de Chille.
50 Prouincia Sancti Francisci de Quito
51 Prouincia Sancti Antonij Charcarum.
52 Prouincia Sancti Georgij Nicaragua in noua Hispania.
53 Prouincia Sanctæ Crucis Insulæ Sancti Dominici, Hispaniolę nuncupatæ
54 Prouincia Granatensis
55 Prouincia S. Pauli in Castella
56 Prouincia siue Custodia S. Thomæ in India Orientali
57 Custodia Terræ firmæ Indiarum

Prouinciæ pertinentes ad familiã Cismontanã sunt quæ sequuntur.

Ad custodiam vero Cismontanam sequentes Prouinciæ spectant.

1 Prouincia Sancti Francisci
2 Prouincia Romana
3 Prouincia Marchiæ
4 Prouincia Tusciæ
5 Prouincia Bononiæ
6 Prouincia Sancti Antonij
7 Prouincia Genuæ
8 Prouincia Mediolani
9 Prouincia Principatus
10 Prouincia septem Martyrum
11 Prouincia Siciliæ
12 Prouincia Sancti Nicolai
13 Prouincia Sancti Bernardini
14 Prouincia Sancti Angeli
15 Prouincia Dalmatiæ
16 Prouincia Candiæ
17 Prouincia Bosnæ Croatiæ
18 Prouincia Austriæ
19 Prouincia Bohæmiæ
20 Prouincia Poloniæ
21 Prouincia Corsicæ
22 Prouincia Ragusij
23 Prouincia Brixiæ
24 Prouincia Basilicatæ
25 Prouincia Vngariæ Saluatoris
26 Prouincia Bosnæ Argentinæ
27 Prouincia Vngariæ Sãctæ Mariæ
28 Prouincia Terræ laboris
29 Prouincia Lituaniæ
30 Prouincia Custodiæ Terræ Sãctæ
31 Prouincia Custodiæ Albaniæ
32 Prouincia Tirolensis
33 Prouincia Calabriæ
34 Prouincia Sancti Didaci.

Qualiter fiant eligedi Diffinitores Familiæ Vltramontani.

Sex Diffinitores Vltramontanæ Familiæ sic eligentur, ab omnibus Vocalibus prædictæ familiæ; duo Diffinitores eligentur ex Prouincijs Hispaniæ, & noui Orbis.

Vnus vero ex quatuor Prouincijs reformatorum in Gallia, quæ sunt sequentes, videlicet Prouincia Fraticiæ, Prouincia Turoniæ, Prouincia S. Bonauenturæ, Prouincia Aquitaniæ recentioris.

Alius Diffinitor eligetur ex quinque Prouincijs de familia, quæ sunt in Gallia, & sunt sequentes, videlicet, Prouincia Franciæ Parisiensis, Prouincia Turoniæ Pictauiensis, Prouincia Aquitaniæ, Prouincia Britanniæ, Prouincia Sancti Ludouici.

Alius Diffinitor eligetur ex sex Prouincijs Belgicis, & ex alijs, quæ sunt cum illis aggregatæ, quæ sunt sequentes. Prouincia Hyberniæ, Prouincia Scotiæ, Prouincia Angliæ, Prouincia Flandriæ, Prouincia Germaniæ inferioris, Prouincia Sancti Andreæ.

Alius Diffinitor eligetur ex Prouincijs Germaniæ superioris, quæ sunt sequentes.

Digitized by Google

quentes. Prouincia Saxoniæ Sanctæ Crucis, Prouincia Saxoniæ S. Ioannis Baptistæ, Prouincia Argentinæ, Prouincia Coloniæ, Prouincia Daciæ.

Si vero cõtingat, quod ex prædictis nationibus, vnus aut alter tm̃ venerit, ille eligatur, si vero nullus ex prædictis nationibus venerit, ex alijs Prouincijs sufficiantur prædicti Diffinitores, ad arbitrium Capituli Generalis.

Qualiter fiat eligendi diffinitores huius familiæ Cismontanæ.

Quantum vero attinet ad Diffinitores huius Cismontanæ familiæ, præcipitur, vt seruentur vbique partium consuetudines, & statuta. Hæc quantum ad Diffinitores Capituli Generalis, quantum vero attinet ad Diffinitores Capituli Generalis intermedij, sit secunda conclusio.

Secunda Conclusio.

In Capitulo generale intermedio sunt eligendi sex diffinitores.

In Capitulo Generali intermedio, sunt etiã eligẽdi denuo sex Diffinitores, nec reeligi possunt illi, qui in prœcedenti Capitulo totius Ordinis, fuerũt Diffinitores ab eadem familia electi. Hæc conclusio habetur in supradictis Cõstitutionibus Generalibus cap. 8. §. de Capituli Generali intermedio, & in cap. 7. præcedenti titulo de Diffinitoribus, Capituli Generalis in fine, vb. habetur, quod quando Capitulum Generale intermedium fit celebrandum, vacabunt sex Diffinitores pro illa familia electi, in præcedenti Capitulo Generali, & alij sex secundum prædictum Ordinem de nouo eligentur, & etiã statuitur, vt omnes Diffinitores Generales non possint eligi, nisi sint de corpore Capituli, quamuis sint præsentes.

ARTICVLVS II.

Quodnam sit supradictorum Diffinitorum munus, & officium?

Respondetur huic Articulo, per sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

Diffinitorum generalis munus & officium est simul cum generali Ministro, diffinire atque expedire omnia ordinis negotia, seu cuiuslibet familiæ respectiuæ.

SVpradictorum Diffinitorum Generalium, munus & officium, vt nomen ipsum sonat, est in Capitulo Generali, seu intermedio, congregati simul cum Generali Ministro, diffinire atque expedire omnia, quæ ad bonam, atq; exactã gubernationem totius Religionis, seu cuiuslibet particularis familiæ respectiue pertinent. Hæc conclusio satis constat ex supradictis. Sunt itaque supradicti Diffinitores, ad Senatorum modum, à quibus in Romana olim Republica, cuncta cuiusuis ponderis atque momenti negotia expediebantur, & diffiniebantur, quibus etiã incõsultis nihil omnino agebatur æstimatione dignum. Hoc etiam ex praxi, & consuetudine positum fuit, à nostri sacri Ordinis nascentis exordio, & statutum atque ordinatum, vt simul cum Generali Ministro, essent quidam alij nostræ Religionis Patres, & Fratres, Assistentes eidem ad diffiniendas, decidendas, atque determinãdas res omnes ad nostrum sacrum Ordinem spectantes, & pertinentes, qui & proinde vocantur Diffinitores. Quod & credo obseruari in Religionibus cunctis quamuis non eodem nomine nuncupentur, sed alibi Consiliarij, alibi vero assistentes nonnumquam Consultores, vtcũq. id sit, officium tamen atque ministerium eorum, vt credo, est omnino vnum, & idem, & sola est differentia in nomine, secundum varias, atque diuersas Religionum earundem Constitutiones.

Secunda Conclusio.

Diffinitores actuales supradicti, sunt actu discreti & Patres Ordinis.

Diffinitores prædicti, dum actu sua munera, & officia exercent, hoc est, à Capitulo, in quo electi sunt, vsque ad sequẽs Capitulum, sunt Discreti, & patres Ordinis, habentq. votum, & vocem in cunctis electionibus, tàm Min-

Digitized by Google

Nota, quod ſit ſpecialiter munus, & officiũ dictorum diffinitorum.

ſtri, quam Commiſſarij Generalis. Vocarique debent ad electionem Vicarij Generalis,& ad quodcumque negocium totum Ordinem concernens, ſi id commode fieri poſſit,& in Diffinitorio habent vocem electiuam, conſultiuam, atque diffinitiuam, tam in Capitulo Generali, quam in Capitulo,ſiue Congregatione intermedia,ad decidendas omnes res graues,quæ illuc deferuntur.Quorum conſilium non ſolum petere, verumetiam & ſequi, tenentur Generales Miniſtri,in his,quæ ad agendum cum conſilio ſunt obligati, quæ omnia Diffinitores prædicti fideliter tenentur præſtare. Habetur hæc concluſio, in varijs noſtrarum Generalium Conſtitutionum partibus, ſed præcipue.cap.7.de electionibus.§.de diſcretorum electione, & §. de Commiſſario Generali Miniſtro, & de Vicario Ordinis, & §. de Capitulo Generali totius Ordinis, vbi habetur quod in ſingulis diebus durante dicto Capitulo,Diffinitorium congregetur, in quo fiat collatio ſuper his,quæ de Prouincijs ad Capitulum ſunt tranſmiſſa, & ordine ſuo videantur in Diffinitorio, & illic omnes cauſæ diffiniantur. Sed additur ibidem, quod nulla ſtatuta valeat Diffinitorium efficere, ſine conſenſu maioris partis Capituli, nec totum Capitulum, valeat aliquid determinare,ſine approbatione maioris partis Diffinitorij. Hoc eſt,ſupradictorum Diffinitorum Generalium munus, & officium. Et hæc de iſto Articulo, & de tota hac Quæſtione dicta ſufficiant; reliqua enim,quæ in communi ad Diffinitorum omnium munus, & officium ſpectant, congruẽtiori loco dicentur infra; quando agemus de Prouinciarum Diffinitoribus.

QVÆSTIO XIII.

De Procuratore,& Commiſſario Romano,& de Commiſſario in Curia Regis Hiſpaniarum reſidente,in Tres Articulos diuiſa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vndenam ortum, & originem habuerit, officium Procuratoris Romani in noſtro ſacro Minorum Ordine, & quodnam ſit eius munus, & officium?

ALij duo Officiales, conſtituuntur in noſtro ſacro Minorum Ordine,ad abſoluenda,& peragenda negocia, quæ in Romana Curia ſolent occurrere, quorum alter Procurator appellatur generalis Ordinis, alter vero Commiſſarius Romanæ curiæ. De quibus in hac quæſtione agendum eſt à nobis per ordinem, & poſtmodum de Commiſſario in curia Regis Hiſpaniarum reſidẽte.Et primo dico,quod de primæua inſtitutione prædicti Procuratoris Generalis,nihil in Ordine habetur exploratum omnino,nam in Regula Seraphici Patris noſtri Franciſci, nulla huius muneris, & officij fit mentio, immo vero nec in conſtitutionibus antiquis, ſolummodo in libro,cui titulus Supplementum,in principio,fit mentio cuiuſdã Patris F.Martini à Garibay olim in Romana curia noſtri Ordinis Minorum S. Franciſci Commiſſarij, ſeu Procuratoris,fratrum Ciſmontanorum. Ex quo colligitur primo, quod ſaltem hoc munus,& officium in Ordine,non eſt nouum,quinvero antiquum, nam quamuis ibidem non præfigatur annus,neque de ipſius initio dicatur; conſtat tamen fuiſſe ante tempora Sixti IV. qui, vt dicitur in Chronicis, & refertur in Catalogo Summorũ Pontificum, præfuit Eccleſiæ, anno

Digitized by Google

annò Dom. 1471. Itaque hoc officium antiquitatis habet,ad minus 140. annos. Secundo colligitur,quod olim munus,& officium,Procuratoris & Cõmissarij Romani,vnum erat,& idem, vtroque enim nomine nuncupatur supradictus Frater Martinus à Garibay , indistincte, loco supra citato , iam Procurator,iam vero Cõmissarius Rom.Quo fit,vt non essent duo distincta prædicta officia,sed tantum vnum,& idem. At modò duo sunt distincta officia,& deseruit eorum vnum,pro Cismontanis ; aliud verò pro Vltramontanis,modo infra dicendo. Et si quæratur,ad quem pertineat institutio prædicti Procuratoris Generalis Ordinis ? Respondetur,quod de iure pertinet ad solum Generalem Ministrum ; nam reuera Procurator Ordinis supradictus,est verus Procurator,Vicarius & substitutus Generalis Ministri,ad causas peragendas,ab eo sibi commissas,ac propterea ad ipsum pertinet eiusdẽ institutio,cum quilibet Prælatus secundum ius,possit, & debeat Procuratorem,& Vicariũ suum instituere; id quod vsu, & consuetudine est confirmatum,cum aperte constet,solum Generalem Ministrum,per suas patentes litteras , Procuratorem Generalem Ordinis semper instituisse.Neque obstat consuetudo,qua introductum est,vt Procurator Ordinis eligendus, proponatur in Diffinitorio Generali à Ministro, & quod legatur in Tabula Capituli Generalis,inter reliqua officia,quæ per veram electionem fiunt : nam quamuis id ita sit , & Generalis Minister,ex consuetudine, soleat consulere Diffinitores,& Discretos Ordinis, congregatos in Diffinitorio Capituli Generalis, ad eligendum prædictum Procuratorem; non tamen eorum tenetur sequi consilium,imo vero secundũ multos,si totum Diffinitorium nominasset aliquem in Procuratorem Romanæ Curiæ, & solus Generalis Minister aliũ instituisset,ille esset verus Ordinis Procurator,nam nulla lex est in Ordine, obligans Generalem Ministrum , vt eligat dictum Procuratorem , ex consensu Diffinitorum . Neo dictis obstant, Constitutiones Generales Toletanæ,cap.8.§. de Capit. Gener. totius Ordinis, *ibi Procurator Ordinis*, vbi habetur, *quod Procurator Ordinis,& Romana Curia Commissarius, debent in Diffinitorio eligi,& nominari* . Nam dicunt, qđ cũ dictę constitutiones non fuerint factæ in Capitulo Gener.totius Ordinis,sed solummodo Vltramontanæ familiæ,non potuerũt obligare Gener.Ministrũ,atq; adeo ꝙ verba illa, *debent eligi,& nominari in Diffinitorio*,non dicunt debitum necessitatis, sed honestatis tantummodo.Vel secũdo dicũt,quod,quamuis verba prædicta obligarẽt sub debito necessitatis,non inde sequitur,quod Diffinitores debent necessario eligere canonice prædictum Procuratorẽ,quia id in eo loco nó dicitur, atque adeo sufficit,quod Minister Gener.proponat ipsum,eligatq. eũ solus, nam verbum *eligere*, in illo loco non significat canonicã electionẽ,sed simplicem dumtaxat nominationẽ , ex consilio factam, quæ enim,etiã secundũ ius,ex consilio sunt facienda, non necessario obligant ad sequendum consilium,vt dicit Sylvest.*verbo consilium.*§.2. & tenent DD. communiter .

Ad quem pertineat de iure instituere prædictum procuratorem Romanum.

His de institutione officij Procuratoris Romani,totius Ordinis dictis,reliquum est,vt de ipsius auctoritate,& potestate dicamus, & de alijs, quæ ad eius munus,& officium spectant,quod fiet per sequentes Conclusiones .

Auctoritas, & potestas iurisdictionis, procuratoris Romani, est illa, quam Generalis Minister illi contulerit , oportet autem vt ipsa sit plenaria.

Prima Conclusio .

AVctoritas,& potestas iurisdictionis Procuratoris Romani supradicti in particulari non est determinata in nostris gener.constitutionib.sed erit illa,quam Minister Gener.sibi contulerit.Oportet autem,vt sibi eam conferat plenariam,quoad omnia ad suum munus , & officium spectantia . Hæc Conclusio habetur expressa,in nostris generalib.constit.c.7.§. de Procurat.

gener. Rom. Curiæ, ibi, *Huic Procuratori Rom. tetius Ord. Gen. Minister ne sit li teris, atq. patentibus, auctoritatem plenariam conferet, super omnes hospites eiusdem familiæ ad Rom. Curiã venientes; item ad absoluendos apostatas, remittendosq. ipsos ad proprias prouincias, item ad peragenda, & dirigenda omnia negocia, quæ in Rom. Curia occurrerint, praeter ea, quæ in eisdem constitutionibus specialiter sunt sibi prohibita*, quor ũ est primũ, vt nullo modo se intromittãt in negocijs de fratribus pertinentibus ad regimen Prouinciarũ, neque intentare audeant aliquod negocium, totum Ordinẽ concernens, & eius libertatẽ coarctans, absq. Gener. Ministri scitu, consensu, atq; expressa licentia, nec illud procurari permittãt, neque etiam se ingerant in agendis negocijs secularium. Hæc vbi supra.

Quænam sint prohibita prædicto Procuratori Romano.

Secunda Conclusio.

Præeminentia Procuratoris Romani est maxima, & ipse est tertia persona totius Ordinis.

PRæeminentia Procuratoris Romani supradicti, est maxima, cum eius officium, ad ꝙ assumitur, tantæ sit auctoritatis, vt tertia sit persona in vniuerso Min. Ord. nam post Generalẽ Ministrũ, & Cõmissarium Gen. statim succedit Procurator Gen. Ord. Et præterea ad ipsum pertinet orare in Capella Dñi Papæ & eidem Capellæ debito tempore interesse, vt ibidẽ repræsentet personã Generalis Ministri, habetq. vocem actiuam, in electione Generalis Ministri, atque alijs, & in Diffinitorio, & in reliquis omnibus actibus, vt cautum est auctoritate Apostolica. Hæc omnia habentur in supradictis constitutionibus Gen. loco supracitato, vbi etiam dicitur, quod supradictus Procurator Gen. Ord. semper instituatur de eadẽ familia, ex qua assumptus est Gen. Minister, & quod omnes hospites suæ familiæ, ad Rom. curiam venientes, in Conuentu de Ara Cæli coram ipso se præsentent, eidẽq. sua negocia exponant, quæ habent peragenda, quo facto post triduum omnino à Curia recedant, relinquentes prædicta negocia eidem Procuratori Romano expedienda. Et præcipitur, quod nullus omnino frater, cuiuscumq. gradus, & conditionis extiterit, sub pœna priuationis actuum legitimorum, se intromittere possit, in negocijs Ordinis, vel procurare audeat aliquã gratiam, in præfata Rom. Curia, statum familiæ nostræ concernentem, aut aliquod negociũ in dicta Curia expedire, sine illius assensu, & licẽtia. Et quod Ministri Prouinciales hoc obseruent, & in suis Prouincijs obseruari faciant, tam quoad fratres, quã quoad Moniales, & oppositũ facientes per Prælatos Gen. puniantur. Præcipitur etiam, vt Procurator Ordinis supradictus, Fratres sine obedientia ad eius præsentiã venientes, ad nullam aliã Prouinciã, præterquã ad propriã, possint destinare. Ex dictis omnibus sequitur, qualis esse debeat, & quantæ auctoritatis Religiosus dicto muneri præficiendus, nã esse debet vir literatus, atque aptus negocijs gerendis, bonæ personæ, bene natus, amabilis, affabilis, & qui apparere possit conspectui Sũmi Pontificis, & Illustriss. Cardinalium, & inter seculares conuersari, & de se, & negotijs Ordinis, sibi commissis, exactam rationem reddere. Hinc in Capit. Gener. Romano, habito anno 1587. statutum fuit, vt ad id muneris, nullus assumatur, nisi Prouincialatus officio functus fuerit.

Quænam spectent ad officium Procuratoris Romani.

Procurator Ordinis sue Romanæ curiæ, nulli subijcitur nisi generali Ministro, & Commissario Generali illarum partiũ in absentia generalis Minister.

Tertia Conclusio.

Procurator Ordinis supradictus, nulli omnino subijcitur, nisi Gener. Ministro, & Commissario Gen. illarum partium, dum ab eisdem partibus abierit Gener. Minister, ita quod ab ipso Commiss. Gen. poterit corrigi, si deliquerit, etiã vsque ad suspensionẽ sui Officij, saltẽ quoad vsque, ea de re certior fuerit factus, supradictus Gen. Minister. Hoc habetur in dictis Constit. Gen. loco supracit. vbi & dicitur: Alteri autẽ Prælato, siue locali, siue Prouinciali, vna cũ duobus sõcijs, quos secũ habere põt, nõ subijciatur, atq; in

Capi-

Capitulo Gener. habet maximã præcedentiã, dictus Ordinis Procurator, nã præcedit omnes Prouinciales Ministros suæ familiæ, excepto Ministro Prouinciali illius Prouinciæ, in qua celebratur Capitulum, vt disponitur in dictis Constitutionibus Generalibus; ipsum tamen Procuratorem solummodo præcedunt illi, qui fuere olim Ministri, aut Commissarij Generales, & qui sunt actu Diffinitores Capituli Generalis, expletoq. suo Ministerio, & officio secundum in consessu locum tenet, estq. eiusdem Prouinciæ perpetuus Discretus, vt habetur ex Capitulo Generali Romano, habito anno 1587.

Quarta Conclusio.

CIrca durationem, auctoritate Apostolica decretum est, vt ipsius officiũ durare non possit vltra trienniũ, nec postea ad dictum officium iterum eligi, neque in Ministrum, aut Commissarium Generalẽ, nisi post duodecim annos, vt constat ex quadam Constitutione Pij V. quæ incipit *pastoralis*, & alia Gregorij XIII. quæ incipit, *Consueuit*. Vbi aduertendum est, ibidem dici, quod debet officium prædictum durare, per quadriennium, & quod postea suo functi officio nõ possint reeligi nisi post sexdecim annos, sed loquuntur iuxta id, quod in consuetudine positum erat illo tempore, at postea immutatum fuit, per aliam Bullam Sixti V. quæ incipit, *Et communis cura pastoralis officij*, Vb, prædictæ durationis tempus, redactum est ad triennium, iuxta formam antiquam traditã à Leone X. in Bulla vnionis, pro Cõmissario Generali, exclusionis vero ab alio officio, ad duodecim annos, vt supra de prædicto Commissario Generali, ẽt diximus. Sed quia hæc mutari, & variari solent, obseruandum erit, quod ea de re, pro tempore à summo Pontifice fuerit constitutum, atque determinatum. Tandem dicitur in nostris Constitutionibus, quod quia Procurator prædictus, plures facit expensas, in administratione sui officij, Prouinciales Ministri illius familiæ, teneantur eidem secundum possibilitatem Prouinciarum, competentem eleemosynam mittere, & quod, vt hoc debitum sortiatur effectũ, Ministri Generales id omnixe curabunt. Hactenus de officio Procuratoris Ordinis, siue Romanæ Curiæ.

Officiũ Procuratoris Romanæ non durat vltra triennii.

ARTICVLVS II.

Vnde ortum, & originem habuerit, officium Commissarij Romani, & quodnam sit eius munus, & quanta ipsius auctoritas?

EX dictis in præcedenti Articulo constat, quod licet modo Commissarij Romani, & Procuratoris Ordinis, officia sint distincta, olim tamen erat vnum, & idem, sed postea ex quo status Regularis obseruantiæ cæpit multiplicari, & habere Prælatos ex seipsis, exeomet tempore, cępit etiam esse officium Commissarij Romani, seu Romanæ Curiæ, nam Vicarij Generales Regularis obseruantiæ, non contenti ad prædictum Procuratorem suas causas remittere (erãt enim tũc Conuentuales Fratres) pro peragendis suis negocijs, instituebant in Romana Curia suos peculiares Commissarios. Hoc esse verum constat ex libro Ordinis nuncupato, Supplementum fol. 96. quo loco dicitur, quod P. Fr. Ioannes Philippus, Vicarius Generalis Fratrum Minorum Regularis obseruantiæ, tempore Sixti IV. cõstituit suum Commissarium in Romana Curia, P. Fr. Natalẽ de Pomier. Sed à tempore Leonis X. quo sigillum Ordinis, & Generalatus ministerium, fuit translatum ad obseruantiam, Generalis Minister non solum instituit Procuratorem Geueralem

Quo tẽpore cœperit officium Cõmissarij Romanæ Curiæ.

Ad quẽ spectat prædictum, Cõmissarium Romanæ Curiæ cõstituere.

Digitized by Google

Ordinis, verum etiam & Commiſſarium Romanæ Curiæ, ſecundum eam formam, quã obſeruat in Conſtitutione Procuratoris Generalis, proponendo ſcilicet prædictum Commiſſarium, in Diffinitorio Capituli Generalis, vt cum Conſilio Diffinitorum, & Diſcretorum fiat talis inſtitutio, & etiam ponitur in Tabula officiorum Ordinis, quę in Capitulis Generalibus confici ſolet. Qui quidem prædictus Commiſſarius Romanæ Curiæ, neceſſario eligendus eſt, ex illa familia, de qua aſſumptus eſt Cõmiſſarius Generalis, ita quod Procurator Generalis Ordinis debet eſſe de familia, ex qua ſumptus eſt Generalis Miniſter, vt dictum eſt, Commiſſarius autem Curiæ ex altera familia, ad quem etiam pertinet omnia familiæ ſuæ negocia peragere, ſicut & de Procuratore Generali totius Ordinis dictum eſt. Circa vero ipſius munus, auctoritatem, & poteſtatem, & reliqua omnia, ſequentem ſtatuo Concluſionem.

Concluſio.

Auctoritas & poteſtas Commiſſarij Romani, eſt omnino eadẽ, cũ auctoritate, & poteſtate Procuratoris Ordinis, in ſua familia.

AVctoritas, atque poteſtas Commiſſarij Romani ſupradicti, reſpectu ſuæ familiæ, eſt eadem omnino cum auctoritate, & poteſtate Procuratoris Generalis totius Ordinis in ſua familia. Hæc Concluſio conſtat ex noſtris Conſtitutionibus generalibus, loco ſupradicto in præcedenti Articulo, vbi de eis indiſtincte, & ſub vno dumtaxat. §. loquuntur, ac proinde omnes qualitates, & Conditiones, quas neceſſarias eſſe diximus, in Procuratore Generali totius Ordinis, eædem omnino in dicto Commiſſario Romano, ſeu Romanæ Curiæ ſunt neceſſario requiſitæ, & omnem auctoritatem, poteſtatem, & præeminentiam, quam Procurator ſupradictus Ordinis habet in ſua familia, atq; in Conuentu de Aracæli, & vbique, eandem omnino habet Commiſſarius Romanæ Curiæ ſupradictus; omnesq. prohibitiones, & obligationes, quæ vni conueniunt, conueniunt & alteri, & etiam ſecundũ habere locũ in confeſſu, & ſuæ Prouinciæ Patrem eſſe perpetuum expleto ſuo officio, vna ſola dempta obligatione, orandi coram ſummo Pontifice, & facultate intereſſendi in Cappella ipſius, nam hęc præeminentia ſolum competit Procuratori Romano ſupradicto, qui in cappella Domini Papæ, vt dictum eſt ſupra, repræſentat perſonam Generalis Miniſtri. Et hæc de iſto officio, & Articulo dicta ſufficiant.

ARTICVLVS III.

Vtrum expediat bonæ gubernationi, vt in Curijs regum conſtituatur vnus Commiſſarius, ad peragenda Ordinis noſtri negotia, qui dicatur Commiſſarius Regalis Curiæ?

HÆc difficultas varie agitata, atque controuerſa fuit olim, inter Patres noſtri ſacri Ordinis, affirmantibus quibuſdã id eſſe expediens, multũq. neceſſariũ, negantibus vero alijs. Et vt ex oppoſitione contrariorum, veritas plenius elucelcat, pro parte negatiua, aliquot proponam rationes, & argumenta quæ afferebantur à quibuſdam.

Primo, quia non videtur expedire bono regimini, & gubernationi, vt in aliquo Conuẽtu, ſit aliquis Religioſus, qui neque Guardiano, nec vero Prouinciali ſit ſubditus, atque ſubiectus, quæ ſunt prædicti Commiſſ. Regalis Curiæ exemptiones, quinvero id eſſe videtur contra ius, & contra omnẽ prorſus rationem, & contra ea quæ à nobis ſuperius ſunt dicta, de exemptione Religioſorũ à Prælatorũ ordinariorũ iuriſdictione. Nam & ꝙ in præcedentibus

Digitized by Google

215

tibus Articulis dictum est, de Procuratore Generali Romano, & Commissario Generali Romanæ Curiæ, haud dubie credendum est, quod non id fuerit effectum, nisi ex auctoritate Apostolica, & expressa, aut tacita licentia summorum Pontificum.

Secundo, ad idem sic argumentabantur, nam experientia compertum est, nullam omnino moraliter loquendo, pacem conseruari posse in Conuentibus, inter Guardianos, & prædictum Commissarium Regalis Curiæ, si habeatur, quinuero nec inter Prouincialem Prouinciæ, cum & ab ipsius etiam sit obedientia, & iurisdictione exemptus, sed continua futura bella, & diffidia, immortales lites, cum magno scãdalo Religiosorum, atque secularium, monstruosum est enim, aiebant, in vno corpore, in vno & eodem Conuẽtu, duo esse distincta capita, & quod Commissarius prædictus, absolute præciperé, atq; imperare posset, liberamq. & absolutam iurisdictionem exercere, in suos hospites.

Tertio, ad idem dicebant, quod ex eo tota Regularis disciplina dissoluebatur in Conuentu, nam Religiosi alias dissoluti, irreligiosi, & discoli, ad postulandam licentiam, & egrediendum Conuentus limites, modo in Commissarium prædictum, modo in Guardianum declinabunt, nullaq. omnino erit clausura, atq; si delinquant, cum iurisdictio sit distincta, remanebunt quamplura delicta impunita, aliaq. innumera afferebant incõuenientia, quæ referre, in præsentiarum non libet, neque per tempus id licet, aut expedit, cũ supradicta sufficiant. Dicebant præterea in confirmationem suæ sentẽtiæ, & opinionis, quod apud cæteras Relig. nullus talis regalis Curiæ Commiss. reperiebatur, qui non esset Priori, siue Guardiano, aut locali præfecto, pleno iure subiectus, atq. in Rom. Curia, quãuis id vtcumq. tolerari possit, propter negotiorum difficultatem, officiorum antiquitatem, rerum ipsarum necessitatem, & propter alias causas, at in Hispania (aiebant) id nullo modo videtur esse permittendum. Hæc pro hac parte. Sed multi alij in contraria erant sententia & opinione, asserentes, & dicentes, quammaxime bono Regimini, atque gubernationi expedire, vt in Curijs Regum, & maxime in Hispaniarum partibus, aliquis constitueretur Commissarius, negotijs hospitum, & totius Religionis specialiter deputatus, qui super eadem inuigilet summo studio, postquam ei competit ex officio, & afferebant in confirmationem suæ positionis, communem vsum, & antiquissimam praxim, nam postquam id antiqui Patres statuerunt, atq. decreuerunt, haud quaquã credendum est, id sine magno fundamento atque vrgenti ratione fecisse. Vt igitur hac in re, quid sentiam paucis dicam, sequentem statuo conclusionem.

Conclusio.

Si debito modo fiat, atq. vti par est, imminentibus séper occurratur inconuenientibus, quæ exinde interdum possint exoriri, conuenientissimũ, & congruentissimum videtur, bonæ gubernationi atque regimini, vt in Regali Curia, vnus constituatur Pater, Religiosus, doctus, modestus, grauis, & prudens, qui super negocijs illic occurrentibus inuigilet, cui etiam omnes hospites, quadam ratione sint subditi, atque subiecti, ipsamq. eidem reddere teneantur de rebus à se gestis. Ad ponendam, atque statuendam, conclusionẽ prædictam, moueor in primis, propter auctoritatem tantorum grauissimorum Patrum, de quibus credendum est, quod nisi rebus omnibus intime pensatis, atq. consideratis, id ipsũ ordinauerunt, atq. statuerunt, vt de facto modo fit, & habetur in communi praxi, nam certe interim, quod contrarium non aperte, & manifeste constiterit, præsumptio stat, stareq. debet pro ipsis. Præterea

Si debite id fiat ac vti par imminentibus inconuenientibus, occurratur, nõ videtur incommodum, vt in Regali Curia vnus constituatur Commissarius.

Digitized by Google

terea posite nostræ conclusioni fauet, quia non noua, hæc est consuetudo, sed antiqua nimis, vt satis constat ex Capitulo Tolosano celebrato anno Domini 1532. & alio Vallisoletano, seu Congregatione Generali ibidem habita, anno Domini. 1534. Vbi hac de re, loquendo sequens habetur statutum. *Strictissime seruetur statutum Tolosanum, quòd Commissarium Regalis Curiæ, super quo vt Ministri, & Guardianus Conuentus, vbi Curia agitur, simul & Reuerendus P. Fr. Gundisalnus Continuus Seraphic. Imperatricis Confessor suscia suam Commissionem inuigilabunt, vt omnes cunctatores expellantur exinde. Ministri vero, & Fratres qui negocia habent, per eundã Cõmissarium expedire ea debant, & illi semper primo se repræsentent*, hæc vbi supra. Et quidem maximæ auctoritatis est, supra dictum statutumq. facit, ad credendum, & persuadendum id semper visum, fuisse rationi consonum, & expedies, atq. cõueniens, vt in Regia Curia peculiaris quidam Commissarius existeret, qui hospitum omnium curam gereret, & ibidem negocia omnia occurrentia per semetipsum expediret. Hoc ipsum statutũ postea confirmatum, atque innouatum est, in Capitulo Generali Romano, habito anno 1582. & alio Vallisoletano, habito anno 1593. vbi concessum est, dictis Commissarijs Regiæ Curiæ, vt dum actu munus suũ exercent, voce actiua, & passiua gaudeat in Capitulo, in suis Prouincijs.

Multæ etiam ad hoc propositum rationes possent adduci, quas breuitatis gratia prætermitto. Nec minima est, aut inter ipsas infimum locum tenet, vt euitetur Fratrum discursus, & Religiosorum distractio, & ne tot Fratres ad dictam Regalem Curiam accedant, sed per dictum Commissarium solũmodo expediantur illic omnia negocia occurrentia. Hac etiam ratione, & causa, stabilitum semper fuit, & in communi praxi obseruatum, vt hospites omnes illuc vsque, vndequaque aduenientes supradicto Commissario, primo post loci Guardianũ se repræsentent, & suis expositis negocijs, eidemq. ea relinquentes, post triduum, statim à Regali Curia recedant, quod quam sit vtile bono regimini, atque gubernationi expediens, ad euitanda innumera inconuenientia, & scandala, nemo est qui dubitet, & illud qui non videat, si recte, limpidisq. intueatur oculis, ac bene consideret. His omnibus accedit indefessa, atque vigilantissima cura, quam semper prædicti Commissarij habent, in inquirendis tã Apostatis Fratribus, quã deperditis, & discolis, qui vt plurimum sine Prælatorum suorum licentia, ad supradictã Regalem Curiã solent accedere, quæ omnia, & plura alia quæ prudẽs silentio prætereo Guardiani, etiamsi velint, per seipsos non quidem possent explere.

Neque rationes, & argumenta in contrarium adducta, adeo concludunt, vt non facile supradictis omnibus inconuenientibus, prouideri possit, statuendo, vt dicitur in conclusione, quod Commissarius Curiæ supradictus, sit Pater quidã Religiosus, doctus, modestus, grauis, & prudens, qui interioris, atque exterioris pacis, quammaximam curam gerat, & super negocijs gerendis occurrentibus summopere inuigilet, taliterq. sit, esseque velit a Prælatorum iurisdictione exemptus, in rebus ad suum munus, & officium spectantibus, vt alias in his, & in alijs, eisdem exoptet, & cupiat quammaxime esse subiectus, ac valde amicus, quique causam Dei, & totius Religionis agat, non vero propriam suam vtilitatem quæratur. Sic fiet, vt euitentur inconuenientia omnia, pro alia in contrarium parte allata, & inter Prouincialẽ Guardianum, & Cõmissarium prædictum, optata pax omnino conseruetur, Regularisq. disciplina non dissoluatur, nihil absonum, dissonum, siue à Religiosis moribus alienũm in Conuentu vmquam contingat, sed omnia debite fiant ad Dei gloriam, & laudem. Et hęc de isto Articulo, ac de tota hac quæstione dicta sufficiant.

QVÆ-

QVÆSTIO XIV.

De Commissario generali Indiarum, in Regali Curia residente, ac de alijs Commissarijs generalibus noui orbis, & specialibus quibusdam, mittis pro Fratribus ad Indos colligendis, in tres Articulos diuisa.

ARTICVLVS PRIMVS.

De institutione Commissarij generalis Indiarum, in Regia Curia residentis, ac de omnibus ad suum munus, & officium spectantibus.

De multiplici differencia Cõmissariorũ Indiarum.

VArios atque multiplices, in nostro sacro Minorum Ordine, olim fuisse, quinvero & modo esse, Indiarum Commissarios, ex nostris vt credo, nemo est qui ambigat, aut dubitet. Nam quidam est supremus Commissarius generalis omnium Indiarum, qui in Curia Regis Catholici semper tenetur residere; alij autem constituuntur, vt sint Commissarij etiã generales, sed in noua Hispania, aut in noua Castella, quæ alio nomine dicitur, Regnum Perù; alij vero constituuntur Commissarij, non quidem generales, sed particulares, vt discurrant per Prouincias, ad excitandos, exhortandos, atque colligendos Fratres, qui ad ipsorũ Indorum conuersionem procurandam velint ire, & deducendos ipsos ad illas partes, siue vero inde extrahendos, & reducendos illos in Hispaniam. De quibus omnibus in particulari, summa breuitate, atque resolutione est à nobis in præsenti quæstione agendum. Sed primo de supremo Commissario generali omnium Indiarum, in Regia Curia residente, de quo præsens instituitur Articulus.

Quàliter ceperit Fides in Indijs prædicari, & dilatari, ibique Monasteria, & Prouinciæ fundari.

Et dico primo, quod postquam non sine superni numinis ope, Catholicorum Hispaniarum Regum, industria & potentia, barbaras noui orbis sub Euangelio deuinxit nationes, anno scilicet Domini 1517. statim in ipso operis initio, huic adeo sancto, ac pio operi, Fratres Minores sunt destinati, pluraque Monasteria in illis partibus, & regionibus, Regijs sumptibus, pro eisdem & ipsorum habitatione constructa, atque ædificata. Quibus multiplicatis, ex his tandem sunt erectæ primo Custodiæ, postmodum vero Prouinciæ, vt Fratres illic degentes, & commorantes, prædicationi, atque Euangelio promulgando, & propagando vacarent, & in omnibus, & per omnia Dei Opt. Max. gloriam & obsequium, & Catholicorum Regum obedientiam, commodum, atque vtilitatem quammaxime procurarent. Experientiaq. ipsa, rerum omnium magistra, comparatum fuit, quod supradictæ Prouinciæ sustentari commode nullo modo poterant, nisi ex his, Hispaniarum Prouincijs, congruis temporibus interdum illic Fratres transportarentur, & adducerentur, factis ad id expensis à Regia, & Catholica Maiestate. Hanc ob causam ad instantiam Caroli V. Catholicissimi Regis, postea Imperatoris, in nostro sacro Ordine cautum, atque ordinatum fuit, vt vnaquæque Hispaniarum Prouincia, tertio quoque anno, tres, aut quatuor Fratres ad Indos destinaret, probandos per Diffinitores, & Ministrum Prouincialem, simulq. statutum est, vt Guardianus

dianus Hiſpalenſis in abſentia ſui Prouincialis, Commiſſarius eſſet cum plenitudine poteſtatis, ſuper omnes Fratres ad Indos euntes, & redeuntes, dummodo non ſe ingereret,in negotijs Fratrum exiſtentium in Indijs. Hęc omnia ordinata, atque ſtatuta ſunt,in Capitulo generali Toloſano,celebrato anno Domini 1532. vt patet ex tabula eiuſdem Capituli, & hæc eſt prima Conſtitutio, quæ reperitur facta in noſtro ſacro Ordine Minorum, pro Fratribus pergentibus ad Indos, eademq. fuit poſtea confirmata, & innouata in Capitulo generali Nicæno, anno Domini 1535. celebrato à P. F. Vincentio Lunello Generali Miniſtro, & ibidem ordinatum fuit, vt vnus Frater per ordinationem Guardiani Hiſpalenſis,aut Miniſtri Prouinciæ Bethicæ,aut per electionem Fratrum ad Indias euntium eligeretur, qui eſſet illorum Prælatus,vſque dum ad Indias peruenirent.

Quisnã fuerit primus Cómiſſarius, pro Fratribus ad Indos proficiſcẽtibus.

Ex dictis colligitur, primum Commiſſarium pro Fratribus ad Indos proficiſcentibus, ſeu vero pertinentibus, fuiſſe Miniſtrum Prouincialem Prouinciæ Bethicæ, & in abſentia illius Guardianum Hiſpalenſem, Poſtea vero in Congregatione generali,celebrata Vallisoleti anno Domini 1538. per Patrem Fratrem Nicolaum Herbonium Commiſſarium generalem Vltramontanæ familiæ, inſtitutus fuit in Cómiſſarium Indiarum P.F.Chriſtophorus Anguix, Prouinciæ Bethicæ Alumnus, cui & data eſt facultas, vt ex omnibus Hiſpaniarum Prouincijs(demptis Prouincijs Portugalliæ)colligere poſſet,Fratres ad Indos mittendos, & vt ſimul cum ipſis ad nouam Hiſpaniam ſe transferret, ad viſitandos omnes Fratres illic exiſtentes. Hic eſt primus Commiſſarius, qui ſolemniter inſtitutus eſt,ad regendos Fratres habitantes apud Indos.

Quisnã fuerit primus Cómiſſarius gener. Indiarum, pro Fratribus ibidem exiſtentibus.

Poſtea vero in Capitulo generali Mantuæ celebrato,anno Domini 1541. inſtitutus eſt in Commiſſarium generalem,omnium Fratrum exiſtentium apud Indos, ſubditos Cæſareæ Maieſtati Caroli V. Imperatoris Maximi, P.F. Iacobus de Teſtera,ea tamen lege,vt eſſet ſubditus Miniſtro, & Commiſſario generali in Hiſpania exiſtenti. Et hic eſt primus Commiſſarius generalis Indiarum, inſtitutus in noſtro Ordine Minorum, nam reliqui non fuerunt Commiſſarij generales, ſed particulares. Qui nimirum Fr.Iacobus de Teſtera ad Indos profectus, & omnes, qui eidem ſucceſſerunt, apud illos reſidebant, & omnia negotia illi occurrentia, circa mittendos Fratres ad Indos, vel circa illos, qui in illis partibus reſidebant,ad Miniſtrum, ſeu Commiſſarium generalem referebant. Sed in hoc plura,nec ferenda, incommoda, atque inconuenientia experimento ſunt deprehenſa, in damnum,atque perniciem nõ ſolum Fratrum, verumetiam & Catholicæ Maieſtatis; nam Fratres ex Indis venientes, interdum cogebantur totam fere Hiſpaniam peragrare, ad conquirendum Generalem Miniſtrum, ſeu eius Commiſſarium generalem. Sæpe etiam compellebantur extra Hiſpaniam euagari ad dictos Prælatos generales perquirendos, interimq. Indica claſſis, quæ tarda molimina neſcit,vela tendebat ventis, & eiuſdẽ rei gratia,negotia alioquin grauia, ardua,& valde neceſſaria Religioni,& Catholico Regi,omnino peribant. Hac de cauſa Catholiciſſimus Rex Philippus II. in animum ſibi induxit procurare, vt ex noſtro ſacro Ord.Cõmiſſarius quidã generalis crearetur, atq. inſtitueretur pro omnibus Religioſis, quoquomodo ad Indos pertinentibus, qui in Curia eiuſdem Regis Catholici reſideret, ne cum tanta rerum pernicie illarum partium negotia dilatarentur, & ſi quæ eſſent ardua,& eidem Regi cõmunicanda forent,obſeruata, qua decet, concordia inter Catholicum Regem, & noſtrum ſacrum Ordinem, ſumma cum facilitate abſoluerentur. Nam Hiſpaniarum Re-

ges

ges Catholici, præterquam quod ex auctoritate Pontificia, vt iam supra in primo Tomo satis diximus, vniuersales sunt patroni totius noui orbis, etiam habent Ius quæsitũ, vt nulli Fratres cuiuscumq. Ordinis & Religionis sint, ad Indias adsportentur, nec in illis commorentur, contra ipsorum Regum voluntatem & consensum. Hanc ob causam Pater Fr. Christophorus de Capite Fontium, Generalis olim Minister totius nostri Ordinis, libentissime annuit, atque cõcessit supradicto Regi Philippo II. vt aliquis ex nostris Fratribus, Pater doctus, religiosus, & grauis, in negocijs gerendis exercitatus, quem ipse vellet & eligeret, esset Cõmissarius generalis Indiarum, cum plenitudine potestatis, qui & in ipsius Curia resideret, eius expensis alendus, vt constat ex litteris patentibus eidem directis à prædicto Generali Ministro, anno Domini 1572. quæ quidem litteræ habentur in Archiuio Supremi Regalis Indiarum Consilij, quarũ virtute, & facultate prædictus Catholicus Rex, matura habita deliberatione, elegit in Commissarium generalem Indiarum, Ordinis nostri sacri Minorum P. Fratrẽ Franciscum de Guzman, olim Ministrum Prouincialem Prouinciæ S. Michaelis, & Procuratorem generalem Cismontanæ familiæ, filium, & alumnũ Illustrissimi nostri Conuentus S. Francisci Salmanticensis. Hunc præclarissimum virum in multis, ac grauissimis rebus probatum, tamquam primum lapidem, non minorem quempiam, voluit Catholica Maiestas, in huius ministerij prima electione, siue constructione constituere, qui litteris, & morum obseruantia, & rerum gerendarum experientia, plane erat insignis, & in eo officio, & ministerio exercendo, tanta fuit vsus prudentia, atque modestia, vt nullam prorsus Hispaniarum Prouincijs (vt dicitur) molestiã vnquam intulerit. Eiusmodi enim officia, potius prudentia, suauitate, & modestia, quam austeritate, & potentia exercenda sunt, quod & fecit prædictus grauissimus, atque religiosissimus vir, feceruntque semper alij, qui eumdem sunt subsecuti.

Primus Cõmissarius generalis Indiarum, qui in Regali Curia resideret, institutus est anno Domini 1572.

Hic igitur fuit primus Commissarius Generalis Indiarum, in Regia Curia residens, cuius officium in Capitulo, seu Congregatione generali, habita Toleti anno 1583. ipso iubẽte Catholicissimo Rege, atque efflagitante necessitate, confirmatum est, sicq. in Constitutionibus generalibus ibidem factis, cap. 10. §. de Commissario generali Indiarum, simile habetur statutum. *Pro Fratribus Indiarum, vnus Commissarius generalis constituatur à Reuerendissimo Patre Generali ex assensu, & beneplacito Regis Catholici præstiendus, qui & in ipsius Curia resideat.* His dictis de supradicti Commissarij generalis Indiarum institutione, reliquum est, vt de ipsius auctoritate, potestate, & iurisdictione, ac de alijs ad eius munus, & officium spectantibus, per conclusiones aliquas breuiter, & resolutiue dicamus.

Prima Conclusio.

Cõmissarius generalis Indiarum, in Regia Curia residens est Ministro generali immediate, & nulli alij subiectus.

CErtissimum, atque constitutissimum est, & omni dubio procul, quod supradictus Commissarius generalis, est immediatus Generali Ministro, in omnibus, & per omnia, & nulli alij Prælato, vel Superiori subditus, siue subiectus. Hæc conclusio habetur expressa, in supradictis Constitutionibus generalibus, loco supra citato. Circa quam mox, exorta fuit difficultas, lis, atq. controuersia, An Commissarius generalis supradictus, esset subditus Commissario generali Cismontano? De qua difficultate iam nos diximus supra quæst. 11. Art. 5. agendo de potestate prædicti Commissarij generalis, & posuimus conclusionem negatiuam, dicentes solummodo esse subiectum, immediate Generali Ministro, tam quoad suam personam, quam

quoad

quoad perſonas ſociorum ſuorum, & omnium Fratrum ad Indias pertinentium, ac denique quoad omnia ſpectantia, ad ſuum munus & officium. Et hoc eſt certiſſimum, atque in communi praxi obſeruatum, de quo nulli eſt omnino dubium. Sit ſecunda concluſio.

Secunda Concluſio.

Quanta ſit auctoritas Cõmiſſarij generalis Indiarum, & ſuper quibus illam habeat.

Auctoritas prædicti Commiſſarij generalis Indiarum, quammaxima eſt, quia habet plenitudinem poteſtatis, in omnes Fratres, & Sorores in Prouincijs noui orbis conſiſtentes, & ad illas partes quoquomodo pertinentes, & in vniuerſos Fratres, qui ex Hiſpaniarum Prouincijs ſunt ad Indos tranſmittendi, & in reliquos omnes Religioſos, tam ſubditos quam Prælatos, qui auſi fuerint impedire Fratres ad Indos proficiſci volentes. Hæc concluſio habetur expreſſa in dictis Conſtitutionibus generalibus, vbi ſupra, vbi etiam additur, quod habebit plenitudinem poteſtatis ad puniendos prædictos perturbatores.

Tertia Concluſio.

De ſocijs, quos ſecum habere poteſt Cõmiſſarius generalis Indiarum.

Prædictus Commiſſarius generalis Indiarum, facultatem habet eligendi ſocios ſibi neceſſarios, quos quidem ad arbitrium ſuum ex quibuſcumque Prouincijs poterit eligere, qui nimirum ſocij tantummodo ſunt ſubditi Miniſtro generali, & Commiſſario generali Indiarum ſupradicto. Hæc concluſio habetur expreſſa in dictis Conſtitutionibus generalibus, vbi ſupra.

Quarta Concluſio.

De alijs ſpectantibus ad auctoritatẽ, & poteſtatem Cõmiſſarij generalis Indiarũ.

Habet præterea Commiſſarius ſupradictus, auctoritatem & facultatem remittendi Fratres venientes ex Indijs, ad ſuas natiuas Prouincias, quarum tenentur Prouinciales Miniſtri illos recipere. Si vero tales Religioſi in Indiarum partibus, atque Prouincijs habitum noſtræ Religionis induerũt, & nõn ſunt iterum ad illas partes reuerſuri, poteſt Commiſſarius generalis ſupradictus, illos ad quam voluerit Prouinciam remittere, tenenturq. Miniſtri eos recipere: ſed quantum attinet, & ſpectat ad ipſorum incorporationem, ſeruari habent Generales noſtræ Conſtitutiones cap. 4. vbi agunt de Fratrum incorporatione. Hæc concluſio habetur etiam expreſſa in dictis Conſtitutionibus generalibus Indiarum cap. 4.

Quinta Concluſio.

Commiſſarius generalis Indiarum vocem habet in omnibus Capitulis generalibus.

Prædictus Commiſſarius generalis Indiarum, eſt Vocalis ordinarius ad omnia Capitula generalia, in quibus omnibus electionibus, & actibus Capitularibus, habet vocem. Hæc concluſio etiam habetur expreſſa, in dictis Conſtitutionibus generalibus cap. 1. vbi dicitur, quod cum propter nimiam diſtantiam, ex Indiarum partibus, pauci Fratres accedere ſoleant, ad dicta generalia Comitia, neceſſarium fuit viſum, vt prædictus Commiſſarius generalis, tamquam Miniſter Miniſtrorum Indiarum, in prædictis Capitulis generalibus ſit præſens, non ſolum vt vocem habeat, ſed etiam vt poſſit rationem reddere, eorum omnium, quæ ad prædictas Prouincias pertinent. Dicitur tamen, quod ſi prædicta Comitia generalia, celebranda fuerint extra Hiſpaniam, non poterit Commiſſarius generalis Indiarum prædictus, ad illa ſe conferre, ſine ſpeciali licentia Regij Senatus Indiarum. Et cum poſtea inter nonnullos ſacri noſtri Ordinis Patres ſuborta fuiſſet lis, & controuerſia, An prædictus Commiſſarius generalis Indiarum

Digitized by Google

diarum vocem haberet, in electione Generalis Ministri. Eiusmodi tamen difficultas, iam omnino sublata est, nam in Capitulo generali Romano, habito anno 1587. quo electus fuit in Generalem Ministrum, P. Frater Frãcisc̃us à Tolosa, pro Indis inter alia, sequens fuit factum statutum. *Generalis Indiarum Commissarius, nunc ac pro tempore existens, tum vocem activam, tum vero passivam, in Capitulo & Congregatione generalibus habeat, atque etiam in Capitularibus actionibus, ex praesenti declaratione, quia in hoc Cismontana, & Vltramontana familia consenserunt. Et S. D. N. Sixtus Papa Quintus ex proprio Motu id vult, praefatoq. Commissario, atque generalibus Indiarum Commissarijs debitum assignat.* Per hoc fuit supradicta difficultas absoluta, de qua etiam nulli est dubitandum.

Rursus circa potestatem Commissarij generalis Indiarum prædicti, dubitatum extitit, An ea esset ordinaria, an vero subdelegata? & asserentibus quibusdam, negantibus vero alijs, eam esse ordinariã, tandem ex mente & sententia melius sentientium, & Superiorum diffinitione, atque determinatione, concluſum est, quod est ordinaria, non vero subdelegata!. Cuius & ratio in promptu est, nam quamuis non instituatur per electionem, atque communia suffragia, sed per nominationem Generalis Ministri, atq. ex beneplacito & assensu Catholici Regis, siue ipsius supremi Indiarũ Regalis Consilij, vt dictum est, habet tamen suam auctoritatem, non tam ex commissione ipsius, quam ex beneficio legis, & Constitutionis Toletanæ, vnde cum non sit Commissio specialis hominis, sed legis, fit clarum profecto, atque perspicuum, quod est ordinaria. Multumq. probabile, quinvero & certissimum, quod semel electus, & nominatus ab ipso Generali Ministro, citra culpam, atque defectum notabilem & legitime probatum, quod hoc ipsum promereatur, non potest ab officio suo remoueri. Saltem absque assensu, & consensu prædicti Regalis Consilij, res est, quæ nullum omnino patitur dubium. Ex quo etiam infertur, quod prædictus Commissarius generalis Indiarum, potest subdelegare, & creare alios Commissarios inferiores, speciales, & particulares, ad diuersa munera obeunda, ad suũ officium spectantia, non solũ quia est Cõmissarius ex commissione perpetua, & ad vniuersitatem causarum, de quibus certissimum est in Iure, quod possunt subdelegare, & quia ad abundantiam in suis patentibus literis habet, idipsum vt possit facere: verumetiam quia reuera est Iudex ordinarius, supremus in suo officio, ac proinde potest suã auctoritatem, ad particularia, quæ se offerunt, alijs committere, atque demandare.

Potestas prædicti Cõmissarij generalis Indiarum, est ordinaria, & non subdelegata.

Sequitur vlterius, quod Generali Ministro mortuo, promoto vel amoto, aut expleto, & absoluto sui Generalatus officio, non cessat, neque exspirat prædictum Commissarij generalis officium, propter rationem nunc dictam, quia nempe est ordinarius, non vero subdelegatus; & quia facta prædicta nominatione à Generali Ministro (quod dumtaxat eidem commisit generale Capitulum) iam non tam auctoritate hominis (vt sic loquamur) quã ex auctoritate & beneficio legis, suum exercet munus, & officium. Quę omnia sunt multum iuridica & Iuri, atque rationi consona, ac proinde multum memoriæ commendanda.

Mortuo, promoto, vel amoto Generali Ministro, aut expleto suo officio, non cessat, aut spirat officium Commissarij generalis Indiarum.

Sed numquid supradicto Commissario generali Indiarum, sint aliqua interdicta, atque prohibita? Respondetur per sequentem conclusionem, quæ erit sexta in ordine.

Sexta

Digitized by Google

Sexta Concluſio.

Aliqua ſunt interdicta, prædicto Commiſſario generali Indiarum.

Aliqua ſunt interdicta & prohibita, in noſtris generalibus Conſtitutionibus, prædicto Commiſſario generali Indiarum, & ſunt quæ ſequuntur. Primo, quod non poſſit ire ad Capitulum extra Hiſpaniam celebrandum, ſine aſſenſu, & conſenſu Regij Senátus Indiarum, habetur in cap. 1. ſtatutorum generalium pro Fratribus ad Indiarum Prouincias pertinentibus, in fine eiuſdem Capituli. Et ratio huius prohibitionis eſt, nam, cum dictus Commiſſarius ſit inſtitutus ad inſtantiam Regis Catholici, & eius expenſis ſuſtentetur, indecens omnino videtur, quod ſine eius aſſenſu, & licentia, aut Regij ſui Senatus, tam prolixam faceret abſentiam, abſque eo, quod ſui ipſius, eiſdem rationem redderet.

Secundo prohibetur, ne Fratres vllos ad Indos mittat, niſi qui à Regio Indiarum Senatu, fuerint expoſtulati, aut ſine ipſius aſſenſu, & licentia, nec maior mittatur numerus Fratrum, quam à prædicto Senatu fuerit cõſignatus, atque taxatus, habetur in cap. 2. earumdem Conſtitutionum.

Nemo poteſt cogi ad eundum inter infideles.

Tertio, ne cogat aliquem Fratrem, ad hoc vt vadat ad Indiarum partes, habetur etiam in eodem cap. 2. Cuius prohibitionis ratio eſt, quia ſecundum noſtram Regulam, Fratres non ſunt cogendi, neque poſſunt cogi, vt vadant ad commorandum inter infideles, ſed hoc debet procedere ex eorum libera voluntate. Quod Regulæ noſtræ præceptum, atque ſupradicta prohibitio, quammaxime eſt iuri, & rationi conſona: nam humana præcepta non debent imponi, nec obligant cum diſcrimine vitæ: nemo autem eſt, qui neſciat, cum quammagno vitæ periculo fiat tranſitus ad Indos, propter immenſam tam vaſti, atque profundiſſimi maris nauigationem. Præterea, quia nemo debet cogi inuitus creſcere, nec obligari ad tantam perfectionem, nec vero expedit, vt Fratres coacti ad Indos vadant, ſed liberi, & ſpontanei, vt merito de eis ſperari poſſit, quod ſedulo, & diligenter ſua exiequentur miniſteria. Propter has rationes, & plures alias pertinentes ad bonam gubernationem, numquam in noſtra ſacra Religione permiſſum eſt, aut in conſuetudine eſt poſitum, vt Fratres ire cogantur ad Indos.

Quarto, prohibetur prædictus Commiſſarius, præſtare facultatem per ſeipſum, alicui Fratri particulari, ad Indos tranſmigrandi, ſed omnes Fratres illuc mittendi, per ſpeciales Commiſſarios, ad id muneris deputandos per ipſum, debent nominari. Et ratio huius prohibitionis eſt, nam Commiſſarius generalis Indiarum prædictus, importunis ſæpe precibus cogebatur, extra tempus extrahere Fratres à ſuis proprijs Prouincijs, prætextu, & ſub colore eundi ad Indos, ex qua re non ſolum Regularis diſciplinæ, & obedientiæ oriebatur contemptus, verumetiam multi inutiles ſequebantur diſcurſus, & vagationes ſcandaloſæ. Habetur hæc prohibitio in cap. 2. dictarum Conſtitutionum.

Quinto, prohibetur Commiſſarius generalis prædictus, vt non poſſit licentiam præſtare alicui Fratri, qui venerit ex Indis, vt iterum illuc poſſit redire, ſine licentia & conſultatione Regij Conſilij, niſi fuerit ab illarum partium Prælatis, miſſus in Hiſpaniam; ad expedienda aliqua interdum Indiarum negotia. Habetur hæc prohibitio in eodem dicto cap. 2. Et hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

AR-

Digitized by Google

ARTICVLVS II.

De Commiſſarijs generalibus Indiarum, nouæ Hiſpaniæ, & nouæ Caſtellæ, ſiue de Peru, & de ipſorum poteſtate, & auctoritate.

ALij duo inſtituuntur Commiſſarij generales Indiarum, vt vnus eorum reſideat in Prouincijs nouæ Hiſpaniæ, alter vero in Prouincijs nouæ Caſtellæ, quæ alio nomine dicuntur de Perù, qui prædicti Commiſſarij, inſtitui debent à ſolo Generali Miniſtro, vt habetur in cap. 3. ſupradictorum Statutorum generalium Indiarum. Auctoritas vero ipſorum, qua debent pollere, non dicitur, aut declaratur in dictis Conſtitutionibus, ſed erit ea, quam ſibi Generalis Miniſter contulerit, & quæ fuerit ſpecificata in ſuis patentibus litteris. Et ſi quæratur, quantam illam eſſe oporteat? reſpondetur per ſequentem concluſionem.

Concluſio.

QVammaxime oportet, vt auctoritas & poteſtas, ſupradictorum Commiſſariorum generalium, in Indiarum partibus exiſtentium, pro ſuorum officiorum munere, ſit ſumma, atque ſuprema, & ita plenaria, vt poſſint ipſi in illis partibus, quidquid & Generalis Miniſter potuiſſet, ſi ibi præſens affuiſſet. Hæc concluſio probatur, & ſatis apparet eſſe vera, ex nimia illarum partium diſtantia, atque ex innumeris inconuenientibus, quæ exoriri poſſent ex contrario facto, cum magno diſpendio, & detrimento animarum ſalutis, multorumq. aliorum negociorum, ſi eorum auctoritas non ita eſſet plenaria. Et quod talis eſſe debeat, Conſtitutiones ipſæ generales, ſatis videntur innuere, cum & hac ratione ipſi, in eiſdem expreſſe Commiſſarij generales vocentur, per quos debent expediri, & abſolui negotia omnia illic occurrentia.

Quammaxime oportet, vt poteſtas, atque auctoritas prædictorum Commiſſariorum ſit pleniſſima pro ſuis Fratribus.

Sed ſtatim occurrit dubium, An Commiſſarij generales prædicti, in Indiarum partibus exiſtentes, ſint ſubditi Commiſſarij generalis Indiarum in Regia Curia reſidentis, eique teneantur in omnibus obedire? Cui difficultati breuiter reſpondetur affirmatiue, & in hoc nulli poteſt eſſe dubiū, poſtquam id docet, & oſtendit communis praxis, atque ordinaria conſuetudo ab inſtitutione officiorum eorumdem: nam, quamuis à ſolo Miniſtro Gener. (vt præmittitur) ſint electi, nō propterea eidē ſunt immediate ſubiecti, ſed obedire tenētur ſupradicto Indiarū Commiſſario generali. Ad quod etiam poteſt adduci exemplum familiare, nam quamuis in caſu aliquo Generalis Miniſter, per ſeipſum immediate quempiam inſtituat Guardianum, non propterea Guardianus ille ſic inſtitutus, immediatus erit ipſi Generali, aut exemptus à iuriſdictione ſui Miniſtri, & oppoſitum dicere, magnus eſſet error in materia gubernationis, & in rebus moralibus. Tandem quod hoc ita ſit, expreſſe colligitur ex ſupradictis Statutis, atque Conſtitutionibus Generalibus Indiarum, cap. 3. vbi habetur, quod dicti Commiſſarij generales non poſſint recedere ab illis partibus, ſine expreſſa licentia Generalis Miniſtri, aut ſui Commiſſarij generalis Indiarum, in Regia Curia reſidentis. Ex quibus verbis ſatis colligitur, quod ſint ſibi ſubditi.

Difficultas. An Commiſſarij generales, in Indiarum partibus exiſtētes, ſint ſubditi Cōmiſſarij generalis Indiarum, in Curia Regia reſidentis.

Præterea circa dictorum Commiſſariorum auctoritatem, & iuriſdictionem dubitatur, An ſit ordinaria, an vero ſubdelegata? Cui difficultati breuiter reſpondetur, quod eſt delegata: id quod & euidenter conſtat ex ſupradi-

Difficultas. An prædictorū Commiſſariorū auctoritas, & iuriſdictio ſit ordinaria, an vero ſubdelegata.

Digitized by Google

pradictis Constitutionibus, vbi habetur, quod creatio, iurisdictio, auctoritas, atque potestas supradictorum Commissariorum, totaliter pendet à dicto Ministro Generali, qui potest ad libitum, non solum eorum iurisdictionem limitare, verumetiam eosdem Commissarios prorsus, atque totaliter amouere. Nec inde sequitur, quod non possint ipsi subdelegare, & cum opus fuerit, in illis partibus ad aliquod speciale negotium Commissarium quempiam constituere, nam ad hoc specialis sibi facultas conceditur, in suis patentibus litteris, quæ semper dantur cum clausula posse subdelegandi.

His breuiter sic dictis, atque præmissis, reliquum est, vt eadem breuitate dicamus, quænam sint prohibita, ex vi nostrarum Constitutionum supradictis Commissarijs generalibus Indiarum, quod fiet per sequentem conclusionem.

Secunda Conclusio.

Aliqua sunt prohibita supradictis Cõmiss. generalibus, existentibus in partibus Indiarum.

Aliqua sunt prohibita Commissarijs generalibus Indiarum supradictis, & sunt quæ sequuntur. Primo, tenentur dicti Commissarij generales, in illis partibus respectiue residere, nec ab illis possunt recedere, sine expressa licentia Generalis Ministri, aut sui Commissarij generalis Indiarum in Regia Curia residentis, sed tenentur expectare Visitationem inibi de suis officijs, & personis faciendam. vt habetur in cap. 3. earumdẽ Constitutionũ.

Secundo, prohibentur Commissarij prædicti, vt non semper hæreant vni loco & Prouinciæ eidem, sed per omnes Prouincias, seu districtũ suũ circumeant, visitando, monendo, & corrigendo, & pastorale munus & officium exercendo, ouiumq. suarum vultum inspiciendo, idq. præsertim ad visitandas Prouincias, quando celebrandum erit Capitulum, in quo sit eligendus Minister Prouincialis. vt habetur in eodem cap. 3.

Tertio, quod quando Fratres ex illis partibus ad Hispaniam venerint, non sinant ipsos venire solos, sed vnum Religiosum illis præficiant, qui omnibus præsit, quousque ad Conuentum Hispalensem peruenerint, dicitur tamen, quod cum accesserint ad Conuentum de la Auana, Guardianus illius loci, tali Præsidenti, & reliquis forensibus Religiosis præsidebit, quandiu ibidem moram traxerint, habetur in cap. 4.

Non esse põt Cõmiss. gener. in Indiarũ partibus, qui ad minus nõ prius fuerit in sua Prouincia Diffinitor.

Quarto, prohibentur Commissarij prædicti, Fratres euntes ex Hispania ad certam Prouinciam destinatos, ad aliam transportare, nec debent Fratres incorrigibiles, & scandalosos in Hispaniam mittere, maxime si apud Indos detumpserunt habitum, siquidem hoc est valde periculosum, ne dum vnam intendunt purgare Prouinciam, vniuersam inficiant Religionem. habetur in cap. 2. & in cap. 4.

Quinto, tenentur facere, vt obseruentur in illis partibus & Prouincijs, Constitutiones Barchinonenses, in Concilio generali Toletano, reformatæ in omnibus rebus, quæ non sint contrariæ Constitutionibus factis specialiter pro Prouincijs Indiarum. habetur in cap. 5.

Supradicti Cõmiss. qui suum munus, & officium, per triennũ laudabiliter exercuerit, ad suas Prouincias reuersi, potiũtur premijs, & priuilegijs eorum, qui fuerunt Prouinciales.

In calce, & fine huius Articuli libuit aduertere, quod auctoritas dictorum Commissariorum est maxima, ac propterea in Constitutionibus factis in Capitulo generali, seu Congregatione celebrata in Conuentu de Victoria anno 1596. statutum est, *vt nullus Frater Commissarius generalis ad illas partes mittatur, qui in sua Prouincia, non prius fuerit functus ad minus Diffinitoris officio, & qui hac lege, & conditione per trium annorum spatium, prædictum Commissariatus generalis officium laudabiliter, ac cum Superiorum approbatione, & satisfactione, exercuerit, ad propriam patriam reuersus Prouinciam, illis*

Digitized by Google

illa priuilegia, priuilegijs, & præeminentijs vtitur, quibus vtuntur & fruuntur, qui ibidem olim fuerunt Prouinciales.

Adueríe etiam, quod non expirat prædictorum Commissariorum generalium auctoritas, per mortem seu vacationem Generalis Ministri, neq. per quodcumq. aliud, quousque noua fiat promotio, & electio aliorum Commissariorum, tum propter speciale priuilegium, quod hac de re habetur, tum etiam quia beneficio legis, vt videtur, ipsi suam auctoritatem, & potestatem habent. Si vero contigerit, quod Commissarij prædicti ibidem moriantur, interim quod prouideatur de alio, tenebit sigillum & scripturas, Minister Prouinciæ in qua morietur, & prædictus Minister occurrentia absoluet negotia, habebitq. plenitudinem potestatis. Sed tenebitur statim, aut cum primum opportunitas occurrerit, certiorem facere Generalem Ministrum, aut eius Cõmissariũ in Curia residentem, de obitu dicti Commissarij: si vero illa Prouincia, in qua mori cõtigerit Cõmissarius generalis supradictus, careat Prouinciali Ministro, qui fuerit Cõmissarius illius Prouinciæ, exercebit officium prædicti Cõmissarij generalis, & hactenus de isto Articulo.

Quid fit faciendum, quando moritur ibidé, aliquis supradictorum Commissariorum.

ARTICVLVS III.

De Commissarijs Specialibus, & particularibus Indiarum, creatis & constitutis, ad colligendos, & illuc transportandos Fratres.

Alij, vt supra diximus, constituuntur Indiarum Commissarij, non quidem generales, sed speciales, & particulares, ad discurrendum per Prouincias, excitandos, atque exhortandos Fratres, qui velint ire ad Indos, & ipsos illuc vsque transportandos, qui quidem Commissarij instituuntur à Commissario generali Indiarum, in Regia Curia residente, & quia circa huiusmodi Cõmissarios aliqua sunt instituta, & ordinata in nostris Constitutionibus generalibus, libuit ea in sequentibus conclusionibus, summatim complecti, vt pro manibus habeantur.

Prima Conclusio.

IN primis statuitur, quod Generalis Minister, aut eius Commissarius generalis, qui in Curia Regia residet, ad id muneris eligat, cum sibi opus visum fuerit, Commissarios particulares, viros probos, qui per Prouincias discurrant, exhortantes, & excitantes Fratres, ad profectionem, adeò sanctam, atque laudabilem. Habetur in cap. 2. dictarum Constitutionum, quibus Commissarijs dantur & conferuntur patentes litteræ, quibus numerus Fratrum ad Indos mittendorum, assignatur atque taxatur. Similiter & nominantur Prouinciæ, ex quibus colligendi sunt supradicti Fratres, similiter etiam assignantur Prouinciæ Indiarum, ad quas mittuntur: postmodum vero à prædicto Commissario generali Indiarum, datur prædictis Commissarijs particularibus, compendiaria quædam instructio omnium agendorum, monetq. illos, & aduertit, omnia, quæ animaduersione digna occurrunt.

Quinã sint deligendi, ad aliquod ministerium, & officium.

Secunda Conclusio.

Commissarij prædicti, in singulis Conuentibus, cum primis suas patentes litteras, Guardianis ostendunt, ipsosq. inducunt, vt publice coram Fratribus,

Quid debẽt facere Commiss. Indiarum, qui mittuntur pro colligẽdis Fratribus.

tribus, & tota communitate legantur, atque vt moneant Fratres suos, illosq. exhortentur ad suscipiendam tam sanctam,piam,atque laudabilem peregrinationem. Hoc etiam habetur expresse in dictis Constitutionibus Indiarum,cap.2. Idem habetur statutum in Capitulo Vallisoletano, habito anno 1593. diciturque, vt non munus, & officium suum,dicti Commissarij exerceant, nisi prius per se,vel per alium,Prouincialem Ministrum,suarum litterarum, & commissionis certiorem faciant,sub pœna priuationis ab officio,præcipitur etiam Commissarijs particularibus supradictis, vt nō Fratres discolos eligant,sed probatæ vitæ,& bonæ æstimationis. In quorū consequentiam statuitur,quod si forsan aliquis Frater,ob sua demerita fuerit aliqua pœnitentia mulctatus, nullo modo possit eiusmodi ad Indos] destinari:& quod idem sit intelligendum de quocūque Fratre, qui crimen aliquod commiserit,propter quod à suo Prælato in breui credatur puniēdus. Iniquum enim omnino esset,vt sub prætextu,& colore, quod prædicti Fratres volunt ire ad Indos,crimina atque delicta, remaneant impunita. Hoc etiam multum commendant Constitutiones factæ,in Congregatione generali, habita in Conuentu de Victoria, anno 1596. & in Capitulo Romano habito anno 1600. eadem de re,multa habētur statuta,quæ breuitatis gratia à me omittuntur, cum facilè possint videri ibidem. Non tamen prætermittam dicere,quod in dictis Constitutionibus generalibus Toletanis,factis pro Indiarum Prouincijs, cap.2. impositum est obedientiæ præceptum, vt nullus Frater,subditus siue Prælatus,vllo pacto impediat,seu impedire audeat, Fratres volentes ire ad Indos,quinvero exhortantur omnes, vt omnē fauorem impendant Commissarijs particularibus supradictis, cum ad id muneris per alienas discurrunt Prouincias.

Nota valde.

Tertia Conclusio.

Cōmissarij prædicti,nō possūt Cōfessores,aut Prædicatores cōstituere, neque quempiam ad sacros Ordines promouere.

COmmissarij particulares supradicti,non possunt Confessores,aut Prædicatores instituere,neque quempiam ad sacros Ordines promouere. Habetur in cap.2. earumdem Constitutionum,sed per hoc non prohibetur, Cōmissarius generalis Indiarum, vt postquā iam dicti Fratres ad Indos fuerint destinati,nō possit eos promouere,atq. in Prædicatores,& Confessores instituere, sed si retro aspiciant, aut retrocedant, eorum institutio erit nulla,nam Commissarius generalis,nō potuit illos instituere, nisi in ordine ad illas partes,ve Prælatus illarum,atque ita consuetudo id declarauit. Attamen illi Prædicatores & Confessores,qui in Indiarum Prouincijs constituti sunt,si postea ad Hispaniā redeant, haudquaquā dubium est,q; eorum institutio sit valida,nec opus est illis,alia noua institutione,postquam via ordinaria,à suo ordinario Prælato fuerunt instituti. Statutum est tamen in dictis Constitutionibus cap.4. quod si prædicti Fratres,fuerint reuersi,ante decēnium expletum in illis partibus,per quadriennium careant voce activa, & passiua,in omnibus electionibus. Et quia interdū contingit,quod postquam Fratres sunt à suis Conuentibus egressi,vt iter ad Indiarū partes arripiant, temere, & absque rationabili causa,ab incepto opere deficiunt,præcipitur in dictis Constitutionibus cap.2. vt prædicti Fratres retro aspicientes, per quinquennij spatium ipso facto actibus legitimis priuati, & omnino cogantur reddere expensas,quas ex pecūnijs Regijs pro itinere acceperunt. Hoc habetur in dicto cap.2. vbi etiam in fine præcipitur,quod nec in Prouincia Canariæ,neq. in Insula S.Dominici, nec in Conuentu Carthaginensi Terræ firmæ,possint Fratres ad alias partes Indiarū euntes, detineri per Prælatos illarum regionum,omni fraude cessante, & quod oppositum facientes, sint

Pœna Fratrum venientium ex Indias, ante decennium expletum, & corū, qui à semel cœpto itinere retrocedunt, postquam sunt assignati.

Nota hoc valde.

suis

suis officijs priuati. Tandem præcipitur, quod si aliqui Fratres propter sua demerita fuerint ab Indijs reiecti, Superiores eorum teneantur certiorem facere, Commissarium generalem Indiarum, de illorum defectibus, vt si non fuerint puniti, debite puniantur. Venientes autem in Hispaniam ad aliqua negocia ad Prouincias illarum partium spectantia, præcipiuntur, vt nullo pacto possint apud Catholicũ Regem, aut eius Regium Senatum, nec in aliquo Tribunali, negotia prædicta tractare, aut proponere, sine licentia Ministri generalis, vel eius Commissarij generalis Indiarum in Curia residentis. Et hæc de illo Articulo, & de tota hac quæstione dicta sufficiant.

QVÆSTIO XV.

De Commissarijs Prouincialibus, & particularibus, & de his quæ ad ipsarum munus, & officium spectant, in tres Articulos diuisa.

ARTICVLVS PRIMVS.

De Commissario Prouinciali, instituto in absentia Prouincialis Ministri.

POstquam egimus de Commissarijs generalibus, iam tempus fert, vt agamus de particularibus Prouinciarum, qui, vt statim patebit, sunt in triplici differentia. Quidam enim dicuntur Commissarij Prouinciales, qui eliguntur ad regendas Prouincias, per mortem, absentiam, seu vacationem Ministrorum Prouincialium: alij sunt Commissarij Prouinciales, seu Prouinciarum, qui eliguntur, vt vadant ad generale Capitulum, nomine eorumdem Prouincialium: & tandem alij dicuntur Commissarij Prouinciales, qui alio nomine vocantur Prouinciarum Visitatores, pro eo quod eliguntur ad visitãdas Prouincias, ante celebrationẽ cuiuslibet Capituli Prouincialis. De quibus omnibus, agendum esta nobis in præsentiarum per ordinem, & primo de Commissarijs, electis ad regendas Prouincias, per mortem, absentiam, seu vacationem cuiuslibet Prouincialis Ministri: Quæ de re, dico, quod huiusmodi Commissarij, eligendi sunt secundum formam traditã in vnaquaque Prouincia, vt cautum est in Cõstitutionibus generalibus Toletanis cap. 7. §. de Commissarijs Prouinciarum, vbi habentur sequentia verba: *Si Minister Prouincialis moriatur, vel si à Prouincia recesserit, vel ex quacumque alia ratione vacauerit, erit Prouincia Commissarius, cui prædicta Commissio committi, secundum statuta vniuscuiusque Prouincia: nam quidquid vnaquæque Prouincia, hac de re constitutum habuerit, vel in posterum voluerit constituere, illud ratum, & firmum haberi volumus.* Hæc in dictis Constitutionibus generalibus vbi supra. Verum si aliqua Prouincia in his nihil habuerit constitutum specialiter, circa modũ, & formam eligendi huiusmodi Cõmissarium, seruanda erit forma tradita in statutis generalibus antiquis, vt etiam habetur in dictis Constitut. generalibus Toled. cap. 8. §. de Constitutionibus. Vt tamen hæc forma præ manibus habeatur, sequentes statuo conclusiones.

Trilex differentia Cõmissariorum Prouincialium.

Prima Conclusio.

Quid sit faciendum, quãdo alicui Prouincialis mori contigerit.

SI Prouincialis Minister, moriatur in Prouincia aliqua, in qua adhuc sunt Custodiæ, Custos illius Custodiæ, in qua mori contigerit, tenere debet si-

gillum, & ſtatim Diſcretos Prouinciæ conuocare, & ille, in quem eorũ maior pars conſenſerit, erit Prouinciæ Commiſſarius. Si vero in tali Prouincia non ſunt Cuſtodiæ, Guardianus, in cuius Conuentu mortuus fuerit Prouincialis, idipſum efficit, quod de Cuſtode eſt dictum, & dictus Cuſtos, ſiue Guardianus, habebit vocem actiuam, & paſſiuam in electione dicti Cõmiſſarij. Hoc ſtatutum eſt in Conſtitutionibus Salmanticis, ſeu Monelianis, cap. 8. de Miniſtro Prouinciali, quæ animum Conſtitutio, reformauit aliam factam in Capitulo Toletano de cap. 8. in qua diſponebatur, quod Guardiani, in quorum Conuentu, ſiue Guardianatu, Prouincialis Miniſter à vita deceſſiſſet, regerent, atque gubernarent Prouincias. Quæ quidem Conſtitutio innumera cõtinebat inconuenientia, nam contingere poterat, quod Conuentus, in quo Prouincialis Miniſter mortuus fuiſſet, eſſet paruus, haberetq. Guardianum, pro tali quidem Conuentu aptum, ſed ad regendam, & gubernandam Prouinciam (etiam ad modicum tempus) minus idoneũ, ſeu inſufficientem omnino, & qui eatenus Religioſis eſſet probro, ac ludibrio, quam ob cauſam in prædicto caſu, ſuprædicta Conſtitutio Salmantina obſeruanda eſt, nam quamuis illæ Conſtitutiones non ſint admiſſæ in familia Vltramontana abſolute, in caſu tamen aliquo ſunt receptæ, præſertim quia hæc eadem Conſtitutio fuit antea facta in Capitulo generali, Aſſiſijs celebrato, anno 1547.

Secunda Concluſio.

Quid ſit faciendum, quando officiũ Prouinc. Miniſtri vacauit, non per mortem, ſed ob aliã cauſam.

Si officium Prouincialatus vacauerit, propter aliquam aliam cauſam, quomodolibet, vel quia Miniſter incidit in amentiam, vel quia fuit promotus ad Epiſcopatum, idem omnino eſt faciendum, quod in præcedenti concluſione eſt dictum: nã promotus ad Epiſcopatum, ab eo die, in quo bullæ ſunt eidem conceſſæ, expirat ſui Prouincialatus officiũ, quamuis non ſit cõſecratus, nam ab eo die incipit eſſe verus Epiſcopus, atque ideo eſſe nequit Prouincialis, nam Prouincialatus, & Epiſcopatus, ſunt duæ dignitates incompatibiles, vt de ſe patet.

Tertia Concluſio.

Quid ſit faciendũ, quando Prouincialis abſcedit a Prouincia, per multũ temporis. Nota.

Si Miniſter Prouincialis, abſcedat à Prouincia, & abſentia futura ſit per paruum tempus, ſeu ad locum non multo diſtantem, non erit neceſſe in tali caſu, conſtituere Commiſſarium, nam iuxta Concil. Tridentinũ ſeſſ. 23. de Refor. cap. 21. qui aliquandiu per tantum abſunt, ex veterum Canonum ſententia, non cenſentur abeſſe, ſiquidem ſtatim ſunt reuerſuri. Si tamen per multum temporis recedat, & abſentia futura ſit magna, idem Prouincialis cum conſilio Diſcretorum, eligat Commiſſarium, & ſi Prouincialis non contigerit extra Prouinciam, idem Commiſſarius reget ipſam, vſque ad Capitulum Prouinciale futurum. Hæc concluſio habetur expreſſa in quodã Capitulo generali Aſſiſijs celebrato, anno 1526. Sed difficultas eſt, quid ſit faciendũ in caſu, quo omnes Diſcreti, vel eorum maior pars diſſentiat, a Miniſtro Prouinciali prædicto, in electione Commiſſarij? Reſpondeo, & dico, quod tunc ſtandum eſt determinationi Miniſtri Prouincialis, nam cum ad eum pertineat huius rei vltima reſolutio, eum decundum iura, *cap. ne prælati. & cap. cum in veteri, de elect.* qui tenentur aliquid facere cum conſilio, non tenentur de neceſſitate ſequi conſilium, ſed ſolũ ex honeſtate, vt etiam tenet Sylueſt. *verbo, conſilium, q. 1.* Hinc eſt, quod in tali caſu, erit ſtandũ iudicio, & determinationi ſuprædicti Prouincialis Miniſtri. Quinvero dicit quidã, quod ſi Prouincialis, qui ex lege tenetur petere conſilium, noluiſſet tale conſilium requirere, male quidem faceret, ſed nihilominus Commiſſa-

Nota hoc valde, circa electionem Commiſſ. Prouinc.

Nota, quod qui tenetur agere cum cõſilio nõ tenetur ſequi conſilium, niſi ex honeſtate.

missarius ab eo nominatus est validus, atque ab omnibus obediendus, ex eo quod quando statutum prædictum fuit factum, de captando consilio in electione Commissarij, iam Prouinciales habebant potestatem ordinariam, ad eligendum Cõmissarium, ac ideo actus gestus ab eis est validus, vt probat Syluest. vbi supra, q. 1. & 2. in alio simili casu, quod etiam tenet expresse P. F. Ioannes à Bobadilla in suo Enchyridione, siue Manuali manuscripto. Si vero quæratur, quanta sit potestas Commissarij supradicti? Respondeo, & sit quarta conclusio.

Nota, q̃ qui tenetur agere cũ consilio, nõ necessario tenetur sequi cõsilium.

Quarta Conclusio.

Potestas Commissarij supradicti, est omnino eadem cum potestate Prouincialis Ministri, nec possunt Iure ipsi Prouinciales arctare, siue limitare auctoritatem ipsorum Cõmissariorum. Hæc cõclusio probatur ex eo, quod nõ possunt Prouinciales prędicti, recedere à suis Prouincijs, nisi fuerit prius sufficienter prouisũ de suarũ ouiũ gubernatione, vt habetur expresse in prędicto *Conc. Trid. sess. 23 c. 1. §. interea.* Vbi agendo de Episcoporum absentia, sequentia ponuntur verba: *Interea meminerint discessuri, ita ouibus suis prouidendum, vt quantum fieri poterit ex ipsorum absentia nullum damnum patiantur.* Sed si Prouinciales prædicti limitarent, & coarctarent suam auctoritatem, & iurisdictionem dictis Cõmissarijs, iniuria nec modica eorum ouibus esset illata, cũ caruissent debito remedio in multis casibus occurrẽtibus, propter absentiam dictorum Prouincialium: ergo id facere non licet. Verumtamen quamuis id ipsi facere non possint, Statuta tamen generalia, & quidem iure optimo in aliquibus limitauerunt supradictorum Cõmissariorum auctoritatem, & iurisdictionem, quæ restrictio, & limitatio statuitur in seq. concluſ.

Quænam sit potestas Cõmissarij Prouincialis, neque Prouinciales arctari, seu limitare eam possunt.

Quinta Conclusio.

Commissarij Prouinciales in absentia Prouincialium, & interim quod Vocales ad Capitulum generale missi, fuerint reuersi, nullum Capitulum Prouinciale, nec vero congregationem habentem vim Capituli, possunt celebrare, & si contrarium fuerit factum, est irritum, & inane, dummodo mora prædictorum, & ipsorum regressus, non fuerit culpabilis, seu impossibilis. Hæc conclusio habetur expressa in Constitutionibus generalibus Tolet. cap. 8. §. de Capitulo Prouinciali, & Congregatione habente vim Capituli. Quinvero alia antiqua Statuta, facta in Capitulo generali Lugdunensi, anno Dñi 1538. quorum meminit Enchyrid. fol. 106. quæ etiam sunt hodie seruanda, decreuerunt, quod interim quod prædicti Vocales non fuerint reuersi, nihil notabile in Prouincia fiat, aut innouetur per Ministrum remanentem, seu per eius Commissarium. Si tamen aliquod scandalum euenerit, propter quod Guardianus, siue Cõfessor Monialium sit puniendus, & mereatur priuari, & punitionem differri non expediat, tunc præsidens Prouinciæ, cum Diffinitorum consilio, poterit prouidere de remedio, vt statuta Salmantina disponunt, in cap. 8. §. de Ministro Prouinciali, priuando criminosum, seu alium ipsius loco substituendo, vsque ad reditum Vocalium.

Quæ sint ex statutis, prohibita Commissarijs Prouincialibus.

In calce huius Articuli, duo libuit aduertere, primo, quod litteræ, & patentes Prouincialis absentis, omnino sunt obseruandæ, ac si esset præsens, non enim propter absentiam amittit iurisdictionem, cum nulla sit Constitutio. quæ id expresse dicat, imo semper est suæ Prouinciæ verus, atque legitimus Prælatus.

Nota hoc valde.

Secundo aduerto, & est valde notandum, quod quandoq. Ministri Prouinciales in suis proprijs Prouincijs solent constitui, & nominari Commissarij

Quid habeat Prouinc. Minister, qui à Generali Ministro cõstituitur, suæ Prouinciæ Commissarius cum plenitudine potestatis.

sarij Prouinciales, in sua Prouincia cum plenitudine potestatis, sibi concessa, ab aliquo Ministro Generali, quæ quidem commissio ad multa deseruit, quæ cum subiecta sint Ministrorum Generalium ditioni, alias erant interdicta, atque prohibita supradictis Ministris Prouincialibus, vnde valde ad id conducit plenitudinem habere potestatis, posseq. omnia in sua Prouincia, quæ in toto Ordine possunt Ministri Generales. Sed non propterea eximuntur à potestate, & iurisdictione Commissariorum generalium, vt expresse est determinatum in Capitulo generali Assisij, celebrato anno Dñi 1526. in quo sequentia habentur verba: *Declaratur, quod per commissiones Ministris Prouincialibus dari solitas à Generali, non soluantur quouis modo prædicti Ministri à Commissariorum generalium subiectione, sed ipsi Ministri præfatis Cõmissarijs subijciantur, ac si eisdem nulla data fuisset commissio, & idem est dicendum de Commissarijs, seu Visitatoribus missis à Generalibus ad visitandas Prouincias, nam prædicti Prouinciales tenentur illis obedire, ac si nullam habuissent Commissionem talem.* Hoc etiam habetur in Constitutionibus Salmantinis, siue Monelianis *cap. 8. de Ministro Prouinciali, vers. nullus Minister*. Et nuperrime hoc idem habetur expressum, atque determinatum in quodam Motuproprio Gregorij XIII. Dato Romæ 8. die April. anno 1575. Pontificatus sui anno 3. qui incipit: *Quoniam*, & continetur in Manipulo Fratrum Minorum, par. 10. fol. 325. *Vbi per excommunicationem ipso facto Sedi Apostolicæ reseruatam, & sub pœna primationis perpetuæ officiorum, per eos obtinendorum, & inhabilitatis ad illa, vel alia quæcumque dicti Ordinis officia exercenda, ac vocis tam activa, quam passiua, eo ipso incurrendis pœnis, præcipitur, ne quis Prouincialis, aut Guardianus, vel cuiuscumque alterius gradus Religiosus, aut Religiosa Ordinis Minorum ab ipso Generali Ministro missis ad visitandas Prouincias, Commissarijs prædictis resistere, nec eis se opponere, aut contradicere, seu rebellem exhibere ipsis, quacumque de causa, aut quæsito colore non recipiendo audeat, nec debeat.* Hæc Gregorius in dicta sua Bulla. Quidnam veniat intelligendum per illa verba, quæ apponi consueuerunt, *cum plenitudine potestatis*, &c. explicabitur inferius in Art. 3. Hactenus de isto Articulo.

Nota hoc valde.

ARTICVLVS II.

De Commissarijs Prouincialibus, missis ad Capitulum generale.

ALij sunt Commissarij Prouinciarum, qui Prouincialium nomine mittuntur ad Capitulum generale, pro eo quod ipsi impediti sunt illò ire, in quo casu Commissarij instituendi sunt, per Ministrum, & Discretos Prouinciæ, vt cautum est in Constitutionibus Toletanis *cap. 7. §. de Ministris Prouincialibus*. Quæ quidem electio, non pendet à solo Ministro Prouinciali, sed ab ipso, & Discretis Prouinciæ, & ille in quem maior pars consenserit, erit Commissarius ad dictum Capitulum generale, vt etiam determinatum est in Capitulo generali Parisiensi, celebrato anno Domini 1579. quinvero etiam in alio celebrato Naualis anno Domini 1505. cuius meminit Enchyridion fol. 106. pag. 2; idipsum erat statutum, sed forma seruanda in hac electione, non est determinata in dictis Capitulis, vnde oportet, vt statuamus eam, quod & fiet in sequenti conclusione.

Quænã sit forma eligẽdi Cõmissarium Prouincialem, mittendum Prouinciales loco ad gener. Capit.

Prima Conclusio.

FOrma seruanda in supradicta electione Commissarij Prouincialis, mittendi ad generale Capitulum, est, vt fiat per schedulas secretas. Hæc

forma

Digitized by Google

forma traditur in noſtris generalibus Conſtitutionibus Toletanis c.7. dum agitur de electionibus. Vbi etiam dicitur,quod omnes electiones in noſtra ſacra Religione ſint canonicæ,ita vt maior pars ſuffragiorum in electum libere cõſentiat,ad maiorem autem partem dicitur, quod ſufficit quicumq. exceſſus,quantumuis minimus,ſupra medietatem ſuffragiorum, cuius dictæ electionis,dari debent litteræ teſtimoniales, à Præſidente in tali electione. Quod ſi roges,quanta ſit auctoritas,& quod ſit munus,& officium ſupradictorum Commiſſariorum? reſpondeo per ſequentem concluſionem.

Secunda Concluſio.

Munus,& officium ſupradictorum Cõmiſſariorum,eſt habere in generali Capitulo,vocem actiuam, & paſſiuam in omnibus electionibus, ac ſi eſſent veri Prouinciales,& ſimul afferre excuſationem autenticam ſui Prouincialis,Capitulo generali præſentandam,qua conſtet fuiſſe ipſum legitime impeditum: nam,cum ex Regula teneantur Prouinciales Miniſtri,ad Capitulum generale accedere,ſi ſine legitimo impedimento,illo ire prętermittãt, à ſuis officijs ſunt abſoluendi,atque priuandi. Sed cõtra hoc,quod dicitur, quod Cõmiſſarij prædicti,vocem habebunt actiuam & paſſiuam,in electione Generalis Miniſtri, ſicut cæteri Vocales duplex inſurgit difficultas. Et primo,quia id videtur obſtare,& contrarium eſſe noſtræ Regulæ,in qua dicitur,quod electio Generalis Miniſtri,fieri debet à Miniſtris Prouincialibus & Cuſtodibus:ſed prędicti Cõmiſſarij non ſunt Prouinciales,neque Cuſtodes: ergo non poſſunt habere vocem in tali electione. Secundo obijcitur, nam id etiam videtur eſſe contrariũ decreto eiuſdem *Conc. Trid. ſeſſ. 25. de Regularib. cap. 6.* Quo prohibetur in electionibus abſentium voces,& ſuffragia ſuppleri.Sed ad has duas inſtantias breuiter reſpondetur per ordinẽ,ad primã, quod revera ſuffragium ſupradicti Cõmiſſarij Prouincialis, eſt quaſi eiuſdem Prouincialis,cum in ea electione ſuffragetur ex ipſius cõmiſſione, quam dare optime potuit,cũ certum ſit in Iure, & ſecundum ſacros canones *in cap. quapropter,de elect.* quod abſens iuſto impedimento detentus,poteſt conſtituere procuratorẽ, qui eius nomine eligat,qui nimirũ procurator poteſt eſſe etiã extraneus à Capitulo, ſi in idipſum conſentiat, vt decreuit Bonifac. VIII. *in cap ſi quis iuſto,de elect. lib.6.* Secundo dico, ꝙ auctoritate Apoſtolica id etiã optime fieri potuit, quod prædicti Cõmiſſarij haberent vocem in tali electione, vt & illam habent eadem auctoritate,Cõmiſſarius generalis Indiarum,& Procurator generalis Ordinis,& Cõmiſſarius gener. Rom.Curiæ,qui nec ſunt Miniſtri,nec Cuſtodes,& nihilominus poſſunt eligere Miniſtrũ Generalẽ,habentq.vocem in tali electione:ita & in propoſito dicendum eſt de ſupradictis Cõmiſſarijs Prouincialibus, quod id poſſunt. quamuis non eſſent prædictorũ Prouincialium Procuratores, nã ſtatuta generalia hoc ſtatuẽtia,& præcipientia,auctoritate Apoſt. ſunt confirmata.

Ad ſecundam inſtantiã reſpondeo, quod hoc nullo modo eſt contrarium decretis Conc.Trid. nam in ſupradicto decreto,non prohibetur, quod abſentes procuratorem, poſſint ad eligendum ſuo nomine conſtituere,cum ſit ſecundum ſacros Canones, nec per hoc dici poſſunt abſentiũ vota ſuppleri. Hæc enim non eſt ſuppletio,ſed vera commiſſio. Voti namque ſuppletio tunc eſt,quando Prælati Generales,ad effectum alicuius electionis,eos, qui non ſunt Prouinciales,neque Cuſtodes,neque Diſcreti,nec habent auctoritatem,aliquam ad ferenda ſuffragia pro abſentibus,aſſignantur, vt ipſa ſuffragia ferant: Iſta eſt propria ſuppletio,illa vero non, ſed vera commiſſio, atque ita eſſe declarauerunt Illuſtriſſ. Cardd. anno Domini 1570. die 6. Auguſti,

Quodnã ſit munus, & officiũ dictorũ Cõmiſſariorũ Prouincialium, in generali Capitulo.

Nota, quod in electionib⁹ abſens, & iuſto impedimento detẽtus, poteſt cõſtituere procuratorem loco ſui.

Nota pro electionibus,quando dicuntur vota ſuppleri,qñ vero non, licet mittatur aliꝙs procurator.

gusti, prout refert P.Fr.Gaspar Paraſellus, Ordinis Minimorum quondam Generalis Miniſter, in ſuo Compendio Priuilegiorum.

Tertia Concluſio.

Pœna Prouincialis Miniſtri, qui celebrauerit Prouinciale Capitulom, interim, q Cómiſſarius Prouincialis, & Cuſtos fuerint ad Capitulũ gener.

Conſtitutionibus generalibus antiquis ſtatutum fuit, quod in caſu, quo Miniſter Prouincialis, auſus fuerit celebrare Prouinciale Capitulum, antequã fuerint reuerſi, Vocales Capituli generalis, eo ipſo per tres menſes ſit ſuſpenſus à ſuo officio, & durante tempore talis ſuſpenſionis, Commiſſarius Prouincialis, qui ierat ad Capitulũ generale, debet Prouinciã gubernare. Hoc cautũ, & ſtatutum fuit in Capitulo generali Carpenſi, anno Dñi 1521. Cuius meminit Enchyrid. fol. 106. pag. 2. Sed notandum eſt opus eſſe, vt prædictam ſuſpenſionem, præcedat ſententia declaratoria Iudicis competentis, vtputa Miniſtri, aut Commiſſarij generalis; facta tamen declaratione de dicta ſuſpenſione, ſine noua commiſſione, prædictus Cómiſſarius Prouincialis, ipſo facto regere, & gubernare poterit Prouinciã, auctoritate ſupradicti Capit. gener. ſed antequam, dictus Commiſſarius id faciat, oportet, ne ſuccedant ſcandala, vt fiat prius ſupradicta declaratio per iudicem competentem, ſiue Diffinitores virtute ſupradictæ Conſtitutionis.

ARTICVLVS III.

De Commiſſarijs, ſeu Viſitatoribus Prouinciarum.

Quales eſſe debeant Viſitatores Prouinciarum.

COmmiſſarij, ſeu Viſitatores Prouinciarum appellantur, qui ex commiſſione Prælatorum generalium, mittuntur ad viſitandas Prouincias. De quibus habentur in Conſtitutionibus Tolet. c. 7. §. de Viſitatoribus Prouinciarum, ſequentia verba: *Admonemus omnes Prælates generales, vt quantum commode fieri poſſit, non mittant Viſitatores, præſertim ad celebranda Capitula, ſed per ſeipſos viſitent Prouincias, & interſint Capitulis celebrandis. Quod ſi neceſſitas exegerit, vt Viſitatores mittantur, ordinamus, vt non poſſint aſſumi ex eadem Prouincia, ſed ex aliena, & quod ſint ex grauioribus, & probatioribus Patribus.* Ideo eſt conſuetudine poſitũ, vt ad id muneris nõ mittantur, ſiue inſtituantur, niſi qui vel aliquando fuerunt Prouinciales, vel qui proborum iudicio tantæ ſint auctoritatis, vt de eis certa ſit ſpes, quod ſtatim futuri ſunt Prouinciales. Nam qui actu ſunt Prouinciales, non ſunt ad hoc munus eligendi, vt ſupra dictum eſt, agendo de reſidentia Prælatorum, ne à ſuis Prouincijs abſint, in quibus diuino iure tenentur reſidere. Neque etiam huic muneri ſunt præficiendi illi, de quibus ſuſpicari poſſit & valeat, fauore potius, quam meritis ad tale officium fuiſſe promotos, vnde olim in Capitulo generali Toloſano, celebrãto anno Domini 1532. ſtatutum fuit, vt in Capitulo generali aſſignarentur huiuſmodi Viſitatores, & ex eis tantum, non vero ex alijs, aſſumendos eſſe prædictos Prouinciarum Commiſſarios, quod quidem ſtatutum, an modo etiam eſſet innouandum, atque executioni mandandum, aliorum eſto iudicium. Hoc vnum ſolum dicere non præteribo, ex ſiniſtra, ſeu minus recta horum Viſitatorum interdum promotione, Religionem noſtrã grauem quandoq. paſſam fuiſſe iacturam, dolendumq. quammaxime eſſe, vt ij cenſores, gubernatores, inquiſitores, & officiorum promotores, & tandem Prouinciarũ iudices conſtituantur, qui integritatis ſuæ vitę, bonum non habent teſtimoniũ, nec vllam prorſus rerũ experientiã. Sed miſſa hæc faciamus, & deueniamus ad ea, quæ ad prædictorum Cõmiſſariorum, ſeu Viſitatorum Prouinciarum munus, & officium ſpectant, quod,

Nota hoc etiã valde.

vt præ

vt præmanibus habeatur, & melius memoriæ commendari possit, explicabitur per sequentes conclusiones.

Prima Conclusio.

IN primis supradictorum Commissariorum auctoritas plenaria est, & talis ea esse debet, vnde & consuetudine est positum, vt illis literæ patentes dentur, cum plenitudine potestatis. Quod qualiter sit intelligendum, inferius explicabitur, in vltima conclusione. Sed quamuis eorum auctoritas plenaria sit, merito tamen per Constitutiones Generales in aliquibus sibi restringitur, atque modificatur, & aliqua prohibetur eisdem, de quibus per Ordinem dicemus in sequenti conclusione.

Auctoritas dictorũ Commissariorũ plenaria est, & talis ea esse debet.

Secunda Conclusio.

Inprimis prohibitum est Commissarijs, seu Visitatoribus Prouinciarum supradictis, Vt non exerceant suum munus & officium, dosec Prouinciali, constent suæ commissiones. Hoc statutum fuit in Cap. Generali Romano celebrato anno Domini 1571. Et innouatum in Congregatione Generali Tolet, ihabita anno Domini 1583. vt habetur in Constitutionibus ibidem factis c.7.§.de Visitatoribus Prouinciarum. Facta tñ Prouinciali Ministro suarum litterarum ostensione, accipiunt ab eo Prouinciæ sigillum paruum, quo vtuntur, in executione sui officij. Hoc etiam statutum fuit in Capitulo Generali Romano habito anno 1587.

Comissarij Prouinciarũ non possunt exercere munus, & officium suũ, donec suas patentes literas Prouinciali Ministro representent.

Secundo, prohibitum est eisdem, vt non possint statuta aliqua condere extra Capitulum, nec aliquid immutare in Prouincia, totam ipsam Prouinciam concernens absque assensu Ministri Prouincialis, & Discretorum Prouinciæ. Hoc fuit statutum, atque determinatum in Capitulo Generali Parisiensi celebrato anno Domini 1578. & postmodum in Congregatione Generali Toletana, & habetur loco supracitato.

Non possunt statuta facere extra Capitulum neque ea, quæ sunt Prouinciarum immutare.

Tertio, Prohibentur prædicti Visitatores, vt non possint confessores, nec Prædicatores instituere, nec Nouitios recipere, nec fratres extra Prouinciã sibi commissam mittere, nisi specialiter hoc illis fuerit commissum, vel nisi forte eos mittant ad Superiores, & Generales Prælatos, ad notificandum illis eiusdem Prouinciæ statum, habetur vbi supra.

Nõ possunt cõfessores, & Predicatores instituere nec Nouitios recipere neq; fratres extra Prouinciã mittere.

Quarto, Prohibentur in eisdem Prouincijs, quas visitant, eligi in Prouinciales Ministros, atque præcipitur illis, vt in promotionibus ad Officia Ordinis faciendis, & in correctionibus criminum, & in alijs grauioribus negocijs semper consilium requirant, & seruent patrum Discretorum Prouinciæ, vel maioris partis eorum, & quod omnino caueant à verbis superfluis, & prouocatorijs in consilijs tribuendis. habetur vbi supra.

Non possunt eligi Prouinciales in eisdem Prouincijs quas visitant.

Quinto, est ipsis prohibitum habere votum in Electionibus vllis, nec in Diffinitorio, sed tantum habent auctoritatem, ad confirmandas electiones, si Minister Generalis fuerit absens, à Capitulo, vt dicitur in Constitutionibus Salmantinis, & tenet expresse Pater Ioannes Bobadilla in suo Manuale siue Enchrid. manuscripto, cap. 8. Sed de alijs, quæ conueniunt Commissarijs, seu Visitatoribus Prouinciarum supradictis, statuamus aliam conclusionem quæ erit tertia in Ordine.

Non habent votum in Electionibus vllis, neque in Diffinitorio.

Tertia Conclusio.

Prædictis Commissarijs est obediendum in omnibus, & per omnia, absque vlla prorsus contradictione, & in ipsos rebellantes, aut eisdem contradicen-

Commissarijs Prouinciarum prædictis, obediendum est in omnibus, & per omnia, absque vlla prorsus contradictione.

Digitized by Google

234 traditicentes, ſunt ipſo facto excommunicati, per quandam extrauagantem Greg.XIII.quæ incipit,*quoniam*,relata ſupra in art.1.vbi etiã habetur, quod *Statuta facta per Commiſſarios ſupradictos in c. cum conſenſu diſcretorum patrum, reſcindi,mutari,aut contemni nullo modo poſſint,ſine expreſſa licentia,& permiſſione Generalis Miniſtri,qui ſolus ea immutare poteſt, & valet,& decernitur irritum, & inane,quidquid ſecus ſuper his,à quocumque quauis auctoritate ſciẽter,vel ignoranter attentatũ contigerit* Hæc Greg.XIII. vbi ſupra.Cuius quidem decretum & Conſtitutionis eſt,valde iuridica,nam quidquid prædicti Commiſſarij faciũt auctoritate Miniſtri Generalis, à quo miſſi ſunt id efficiunt. Vnde licet eorum extinguatur poteſtas,expleto viſitationis tempore, durat tamen poteſtas Generalis Miniſtri,cuius auctoritate, prædicta ſtatuta ſunt facta.

Quanãe ſint firmitatis Statuta facta in Capitulo à Commiſſarijs Prouinciarum.

Præterea ſupradicti Commiſſarij præſidere debent,in omnibus Communitatibus,& Hoſpitijs, vbicumque fuerint, ſi fuerit abſens Generalis Miniſter, duratq. ipſorum auctoritas,vſque ad 20. dies poſt celebrationem Capituli,quibus tranſanctis tenentur ſtatim à Prouincia recedere, vt cautum eſt in Conſtitutionibus Salmantinis.cap.8.de Commiſſarijs Prouinciarum, & in Capitulo Generali Valliſoletano habito anno 1593.ſtatuitur,*quod nulli Commiſſario, ſiu Viſitatori Prouinciarum liceat vltra 3. menſes in viſitatione ſibi commiſſa Prouincia immorari,quo elapſo tempore ſi ſtatim Capitulum celebrandum non ſit ex illa Prouincia egredi teneatur, neque ad eam regredi valeat, quoad vſque à Patre Generali prædiffinitum Capitulũ tempus ſuperueniat*. Sed hãc conſtitutionem hucuſque,numquam vidi obſeruari in communi praxi, aut ipſam poſſam fuiſſe in conſuetudine.

Nota quod Cõmiſſarii Prouinciarũ præſidẽt in omnibus Cõmunitatibus ſuæ viſitationis.

Nota hoc valde de tempore quo durat officium prædictorum Commiſſariorum.

Aliqua ſunt ſumma animaduerſione digna, atque ſupradictis Commiſſarijs nimis proficua, quæ explicabuntur per ſequentem concluſionem.

Quarta Concluſio.

Quæ ſummopere debẽt aduertere ſupradicti Commiſſarii Prouinciarum.

Aduertant ſummopere,oportet Commiſſarij Prouinciarum ſupradicti,rectæ gubernationi non expedire,vt Guardiani priuentur, aut ſuſpendantur, cum actu ipſorum Conuentus viſitantur, ſed quod id reſeruetur, vſque ad Capitulum,nam ex priuationibus huiuſmodi extra Capitulum factis,vt plurimum inter ſeculares innumera exoriuntur ſcandala, exiſtimantes,& arbitrantes plura,exorbitantia crimina, & ſcandaloſa ab eiſdem fuiſſe commiſſa,à quibus proinde omnino debent abſtinere,& omnino curare, vt ipſorũ vindicta,& priuatio reſeruetur,vſque ad Capitulum Prouinciale,vbi id cõmodius fieri poterit. Quod ſemper eſt intelligendum, niſi rei, aut alicuius ſcandali grauitas,aliud expoſcat,alias ſinant eoſdem permanere in Conuẽtibus, vſque ad Capitulum,et ſi quæ occurrunt, Reformatione digna, prouideant de conuenienti remedio.

Secundo, etiã oportet ſummopere animaduertat,qđ nec Prouincialis Miniſter,nec vllus alius Pr. Prouinciæ qualificatus, expedit etiamſi deliquerit, vt puniatur per ſolum arbitrium prædictorum Commiſſariorum,ſed per arbitrium,atque conſenſum omnium Diſcretorum,vel maioris partis Prouinciæ,quod in quampluribus Capitulis eſt ſtatutum, & ordinatum, & præterea,vt non ſe ingerant ſiue intromittant in viſitationibus, ſiue Electionibus Monialium,niſi forſan in aliquo neceſſario caſu, quia hæc magis pertinent ad Prouinciales,quam ad Commiſſarios. Vt autem ſciatur,quid intelligendum veniat,per illam clauſulam Generalem communiter in patentibus literis dari conſuetam, *cum plenitudine poteſtatis*,&c. ſequentem ſtatuo concluſionem.

Quinta

Quinta Concluſio.

Per ſupradictam clauſulam *cum plenitudine poteſtatis*, &c. in primis nõ eximuntur ſupradicti Commiſſarij, ſeu Viſitatores Prouinciarum, à iuriſdictione, & obedientia Commiſſariorũ Generalium, etiamſi ſuæ patentes litteræ fuerint illis conceſſæ ab ipſo Miniſtro Generali. Hoc fuit expreſſe determinatum *in Capitulo Generali celebrato Aſſiſij*, anno Domini 1526. Et idem habetur *in Conſtitutionibus Salmantinis, ſeu Manelianis, cap.* 8. agendo de Prouinciali Miniſtro. *verſiculo, nullus Miniſter.*

Quidnam intelligatur, ſeu veniant intelligẽdum pro illam clauſulã cõitere poni conſueta in Patẽtibus litteris dictorum Commiſſariorũ cum plenitudine poteſtatis, &c.

Secundo, prædicta commiſſio *cum plenitudine poteſtatis*, non ſuffragatur habentibus ipſam, nec valet ad eos caſus, in quibus tota Prouincia, vel Diffinitores, ſimul cum Prouinciali habent poteſtatem, vt expreſſe decretum eſt *in cap. Burdegalenſi* celebrato anno Domini 1528. Vnde ſequitur, quod virtute dictæ Commiſſionis, in noſtro Ordine Minorum Regularis obſeruantiæ, non poſſunt Commiſſarij prædicti, Prędicatores, nec Confeſſores inſtituere extra Capitulum, neque eijcere ab ordine Fratrem Religioſum incorrigibilem, quia hæc omnia, & ſimilia pertinent ad totam Prouinciam capitulariter congregatam: & propter eandem rationem per dictam commiſſionem, non datur facultas ipſis Commiſſarijs, vt poſſint aliqua in Prouincia ordinare, aut ordinata immutare, vel contra ſtatuta Prouincialia facere, ſine conſenſu Patrum Diſcretorum Prouinciæ, pro tempore exiſtentiũ, vel maioris partis eorum, declaratum eſt in Conſtitutionibus Salmantinis, dicto cap. 8. verſiculo item nullus.

Nota hoc valde.

Prodeſt tamen commiſſio, cum clauſula ſupradicta ad hoc, vt Commiſſarius Prouincialis ſupradictus, poſſit diſpenſare in omnibus Statutis Generalibus, in quibus ipſe Generalis Miniſter diſpenſare poterat, & in caſibus qui ſpecialiter non ſunt reſeruati ad totam Prouinciam in Capitulo, ſeu Congregatione Capitulari congregatam. Non autem in illis caſibus, qui in dictis Statutis, ſiue Conſtitutionibus ſpecialiter ſunt ſibi prohibiti. Quinuero addo, quod ſi contra prædicta Statuta aliquid intentare velint, non obſtante plenitudine ſuæ poteſtatis, Fratres non tenebuntur illis obedire, & inobedientes, & contradictores non incident in pœnas poſitas, in dicta Extrauaganti, ſiue Conſtitutione Gregorij XIII. nam licet dictus ſummus Pontifex præcipiat, vt nullo modo contraueniatur ſuis ordinationibus, hoc intelligẽdum eſt, de illis ordinationibus, & mandatis, quæ iuſtè & iuridice poſſũt effici, non excedendo limites noſtrarum Conſtitutionum, atque Statutorum Generalium. Haud enim credibile eſt, velle ſummum Pontificem, per Generalem conceſſionem, & commiſſionem, derogare alijs Statutis cum conſilio, & rationabiliter factis, vt habetur *in cap.* 1. *de Conſtit. in* 6. & in noſtris Cõſtitutionibus Generalibus Toletanis, vbi ſupra habetur, quod Viſitatores Prouinciarum, excedentes limites ſuarum commiſſionũ, aut non ſeruantes ordinationes generales, pœna puniantur Talionis.

In calce huius Articuli libuit aduertere, quod ſupradictum Commiſſarij non mittuntur ad Prouincias regulariter, niſi quando occurrit tempus Capituli, in quo eligẽdus eſt Miniſter Prouincialis, vel niſi Prouincia, aut Prouincialis illud petierit. Fratres vero particulares ſub pœna carceris prohibentur Viſitatorem petere à Prælatis Generalibus, poterunt tamen ipſis humiliter ſuas neceſſitates, & vexationes, ſi quas patiuntur exponere, & Prælatorum Generalium iudicio relinquitur, in quo caſu prædicti Commiſſarij, mitti debeant an non. Hoc cautum eſt in pluribus Capitulis Generalibus, ſed præſertim in Toloſano celebrato anno Domini 1532. Quinimo

Quando mittẽda ſunt Viſitatores ad viſitandas Prouincias.

Quando & quinam poſſint petere Commiſſarium pro viſitanda aliqua Prouincia.

minit

minit Enchiridion fol. 107. pag. 2. Et in Salmantino, ſiue Conſtitutionibus Monelianis, factis anno 1553. cap. 8. de Commiſſarijs. Verum ſi roges, quid intelligatur in prædictis ſtatutis, nomine Prouinciæ, ad petendum Cómiſſarium? dico, quod ad hunc caſum, Diſcreti Prouinciæ quamuis non ſint congregati, Prouinciam repræſentant, & ſufficiunt, ad petendum Commiſſarium in caſu, quo Prouincialis ad id aliquam ſufficientem cautam dederit.

Forma ſeruanda in Viſitatione, traditur in Conſtitutionibus Generalibus Toletanis, c. 6. §. 1. Et in Salmantinis, eodem loco: à qua ego tractatione, in præſentiarum ſuperſedeo, quia hac de re in ſubſequentibus longior futurus eſt ſermo. Hactenus de iſto Articulo, & de tota hac Quæſtione.

QVAESTIO XVI.

De Capitulo Prouinciali, & electione Prouincialis Miniſtri, & ijs, quæ ad eius munus, & officium ſpectant; in nouem Articulos diuiſa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Quidnam ſit Capitulum Prouinciale, & quis dicatur Prouincialis Miniſter?

Quidnã ſit Capitulum, & intelligatur Prouinciæ nomine.

PRo huius Articuli intelligentiã, oportet breuiter præmittere, quidnam ſit Capitulum; quid etiam intelligatur nomine Prouinciæ. Et de primo dico, quod Capitulum, quantum attinet ad præſens propoſitum, eſt locus, in quo Vocales, ſiue Capitulares congregantur, ad aliquid agendum, Vocales autem voco, qui habent vocem in Capitulo. Vel dicamus, quod Capitulum eſt congregatio illa multorum Vocalium, ſiue Capitularium, & præcipue Religioſorum, qui certo aliquo, & determinato tempore, & loco, ad aliquid agendum congregantur, ſiue conueniunt in vnum, ſi eiuſmodi Congregatio ſit generalis, atque ex omni parte etiã ipſum Capitulum eſt generale, ſi vero non fuerint ex omni parte, ſed ex aliqua vna Prouincia, dicitur Prouinciale. Pro cuius pleniori intelligentia, videamus oportet, quidnam ſit Prouincia, ſeu quid veniat intelligendum Prouinciæ nomine? Et vt rem hanc fuſius, atque ex ſuis principijs eruamus, dico quod apud Romanos, olim Prouincia dicebatur, regio illa, quæ ab Italia erat procul poſita, armiſq. deuicta, cui & Præfectum conſtituebant Romani, qui eam gubernaret pleno iure. Ita docet Egeſippus. Et Cicero in Verrem, inquit, quod Regio prima, quæ olim appellata fuit Prouinciæ nomine, fuit Sicilia. In Hierarchia vero Eccleſiaſtica, Prouincia, idem pollet, quod Metropolis; Metropolis autem, eſt ciuitas præcipua aliquarum plurium ciuitatum mater, & caput. Ex quo infertur, quod proprie loquendo, Prouincia eſt diſtrictum, in quo ſunt plures ciuitates, Diœceſes, ſiue Epiſcopatus, ſubditi atque ſubiecti, vni Archiepiſcopo Metropolitano, quoad appellationis refugium, & ad celebranda Prouincialia Concilia. Hæc omnia ſatis colliguntur, *ex tap. ſeiens. 6. q. 3.* vbi latiſſime dicitur, quid ſit intelligendum Prouinciæ nomine, & quot ciuitates habeat, ſeu habere debet vnaquæque Prouincia: Qua de re videatur etiam Syluester, *verbo Prouincia.* Ad eundem igitur modum apud Regulares, & Religioſos, ſed præſertim apud nos fratres Minores, Prouincia dicitur, diſtrictum, in quo multa ſunt

Quidnã ſit Prouincia, & quid veniat intelligendũ Prouinciæ nomine.

Digitized by Google

ca sunt oppida, seu Ciuitates, & in ipsis plures Conuentus, diuersaq. Monasteria, quæ omnia subduntur vni Prouinciali Ministro. Quo præmisso, haud difficile erit colligere, quidnam dicatur Prouinciale Capitulum, & quisnam sit, ac dici debeat Prouincialis Minister? quod & explicabitur per sequentem conclusionem.

Conclusio.

Prouinciale Capitulum est illud, in quo multi vnius Prouinciæ Vocales, siue Capitulares, conueniunt ad electionem vnius Prouincialis Ministri, seu ad aliquid aliud peragendum, in casu quo ille nó sit eligendus. Prouincialisq. Minister dicitur, qui præest multis Monasterijs, atque Conuentibus vnius, & eiusdem Prouinciæ. De huiusmodi Prouincialibus Ministris, fit expressa mentio in nostra Regula, quæ pluribus in locis loquitur de ipsis, tanquam de Prælatis Ordinarijs Superioribus; Præsidentibus, Guardianis, & Custodibus, & reliquis Religiosis, subditis tamen, & inferioribus Ministro Generali. Sed aduertendum est, quod in dicta Regula, prædicti Prouinciales, non hoc insigniuntur nomine, sed absolute vocantur Ministri, eam credo ob causam, quia quando supra dicta Regula constructa fuit, aut etiam confirmata, nondum erant diuisæ Prouinciæ, nam vt constat ex historijs, & chronicis nostri Ordinis, prima Prouinciarum diuisio, facta est à Seraphico Patre nostro Francisco, in primo Capitulo Generali, Assisijs celebrato, anno Domini 1217. vbi dicitur, quod totus Ordo Minorum diuisus est in duas familias, Vltramontanam, & Cismontanam, & rursus quælibet familia, in plures Prouincias, nam hæc Cismontana diuisa est in Prouincias Italiæ, & Germaniæ, Vltramontana vero in Prouincias Galliæ, Hispaniæ, & Angliæ, atque in eodem Capitulo, instituti sunt Ministri Prouinciales, qui præessent prædictis Prouincijs, & inde cœperunt Prouinciales Ministri nuncupari.

Prouinciale Capitulũ est illud, in quo multi vnius Prouinciæ Vocales, conueniunt ad eligẽdum vnũ eiusdem Prouinciæ Ministrum, qui ceteris Monasterijs præsideat.

Quare in Regula non dicãtur Prouinciales, sed Ministri.

Quando fuerit facta in nostro Ordine, prima Prouinciarum diuisio.

ARTICVLVS II.

De electione supradicti Prouincialis Ministri.

PRo huius Articuli intelligentia, oportet præmittere, quod in Regula Seraphici Patris nostri Francisci, nihil prorsus disponitur, circa electionẽ Prouincialium Ministrorum, atque adeo non satis constat, quænam forma fuerit obseruata olim in ipsorum electione, in nostro sacro Ordine. Nam quamuis secundum iuris dispositionem, instituendi illi essent, per suorum subditorum Canonicam electionem, nulla tamen hac de re, fit mentio in nostris Chronicis, & Monumentis nostri Ordinis, imo vero creditur, quod auctoritate Apostolica instituebantur, in Capitulis Generalibus, vt constat ex prima parte nostrarum Chronicarum, cap. 48. factum fuisse per Seraphicum Patrem nostrum Franciscum, in supradicto primo Capitulo Generali, Assisijs celebrato anno 1217. Tamen Clemẽs V. in Concilio Viennensi, celebrato anno 1311. *in Clementina, quæ incipit exiui de Paradiso, posita in titulo, de verborum significat. art. 9. §. demum*, videns quod Seraphicus Pater noster Franciscus, in sua Regula, nullam prorsus de Ministrorum Prouincialium electione, & institutione mentionẽ fecerat, & quod super hoc poterat oriri dubitatio inter Fratres, aut forsan iam suborta fuerat, *decreuit, & statuit, vt electio supradictorum Ministrorum Prouincialium, pertineret ad Capitulum Prouinciale, ita quod ille, in quem maior pars Capituli consensisset, esset Prouincialis Minister, confirmandus tamen per Ministrum Generalem, aut per eum, qui ius vices haberet,*

De forma seruanda, in electione Ministrorum Prouincialium, nihil omnino habetur in Regula nostra.

Clemens V. in Concil. Viẽnen. tradidit formam seruandã in electione Prouincialis Ministri.

bere:addiditq. *quod si electio fuisset infirmata, renouetur ad dictum Capitulum, si tamen in die ad eligendum assignata, Capitulum eligere prætermittat, quod prouisio pertineat ad supradictũ Generalem Ministrũ. Tamen in Prouincys Cismontanis maritimis, si Capitula, & Ministro Gener. expedire fuerit visum, atque ex rationabili causa, concessit, vt Prouinciales Ministri possint institui, per Ministrum Generalem, cum aliquorum proborum Ordinis consilio*, hæc in dicta Clementina, vbi supra, de qua plura dicturi sumus infra, in quæstione, quam in communi, atque in generali facturi sumus, de electionibus. Sed nunc iam expresse tradita est, forma seruanda in electione Prouincialis Ministri, quam non licet præterire, de qua sequens statuitur conclusio.

Conclusio.

Quęnam forma obseruanda sit nunc, in electione Prouincialis Ministri.

In electione Prouincialis Ministri, seruandæ sunt omnes conditiones prescriptæ à Concilio Tridentino, & à Constitutionibus nostris Generalibus Toletanis, quarum trãsgressio electionem reddet irritam, & nullam. Vt autem hoc sciri possit dico, quod *in Concilio Tridentino sess. 25 cap. 6.* præcipitur in primis, *vt electiones omnes per vota secreta fiant, ita vt singulorum eligentium nomina, nunquam publicentur, præterea, vt nullo modo liceat ad effectum electionis faciendæ, aliquos titulares constituere, aut voces, & suffragia absentium supplere, & dicitur, quod si contra huius decreti Constitutionem, aliquis electus fuerit, electio ipsa irrita sit, & nulla.* Idem habetur in supradictis Constitutionibus Generalibus Toletanis. cap. 7. §. de Electionibus, & §. de Prouincialibus Ministris. Et ad maiorem supradicti Concilij obseruantiam statuitur, vt electiones fiant per schedulas secretas, quod necessario faciendum est, atque obseruari oportet. Sed tamen, si electio aliqua fieret per vota, vocaliter exhibita, coram scriba, & testibus, vti antea fieri solebat, multorum fert opinio, quod talis electio non esset irrita, & nulla, quia non est contra Concilium prædicta eligendi Vocalis forma, neque vlla est lex irritans, & annullans electionem Prouincialium, seu quorumcumque Superiorum, sic vocaliter facta. Huius opinionis, & sententiæ fuit Doctiss. Pater Frater, Ioannes de Bobadilla in suo Manuali, seu Enchyridione manuscripto.

Difficultas. An Prouincialis Minister eligi necessario debeat de corpore Capituli.

Sed breuiter quæritur: An prædictus Prouincialis Minister, eligi necessario debeat de corpore Capituli? & dico quod non, quinvero de tota Prouincia potest eligi, quemadmodum, & Minister Generalis, quamuis non sit vocalis. Nã nullus, qui habuerit partes ad id muneris requisitas, à voto passiuo est excluſus, imo omnes, qui sunt de Prouincia, iure possunt eligi, id qđ & multoties contingit. Et quamuis Capitulum Prouinciale, non possit eligere Prouincialem, qui sit alterius Prouinciæ, pro eo q̃ non habet potestatem, ad cogendum ipsum, vt acceptet præfecturam, verumtamen si Prælati Generales id ipsum concesserint, poterit quidem Capitulum Prouinciale, in Prouincialem sibi eligere, Fratrem qui alterius sit Prouinciæ. Nam nulla est lex, quę huiusmodi electionẽ prohibeat, quinuero ita fuisse factũ ab hinc 43. annis, ex quo desumpsi sacrę huius nostræ Religionis habitũ practicari multoties, & vidi, & audiui. Attamen Prælati Gener. sine vrgentissima causa, & vt crediderim, sine speciali licẽtia, & facultate summi Pontif. nõ debent aut possunt, Capitula Prouincialia ad idipsum cogere, nam talis coactio nimis eſt odiosa, atq. iniuriosa, facereq. id prohibentur iure, per quamdam nostrã Constitutionẽ, factam in Capitulo Generali Romano, celebrato anno 1600. vbi habetur, *quod Ministri Prouinciales non eligantur ex alijs Prouincijs, nisi magna, & vrgenti necessitate, & ex consensu totius Diffinitorij*. Prohibetur etiam idipsum

Digitized by Google

idipsum per speciale Constitutionem Pij V. quæ incipit: *Pastoralis*, quæ hac de re disponit. Nec etiam facile debent licentiam præstare, ad eligendum Fratrem extra Prouinciam in Prouincialem, nisi cum magna causa, & nisi talis licentia fuerit ab ipso Capitulo petita, atque accedente eiusdem Capituli consensu. Panorm. inquit quod ad eligendum extraneum, non sufficit consensus maioris partis Collegij, siue Capituli, sed omnes debent conuenire, nemine discrepãte, vt habetur *in cap. cũ Vinentiensis Ecclesia, de elect.* & in casu quo omnes vellent, atq. consentiant, poterunt nominari tres, aut quatuor Patres à Ministro generali, vt ex ipsis ab eis eligatur vnus, nec tunc dicetur electio limitari, aut coarctari. Sed de his plura post modum dicturi sumus infra, quando in communi agemus de electionibus. Hæc pro nunc de isto Articulo dicta sufficiant.

ARTICVLVS III.

De modo & forma celebrandi Prouincialia Capitula, ad eligendum Prouincialem Ministrum?

MOdus & forma celebrandi Prouincialia Capitula, ad vnguem ponitur, *in nostris Generalibus constitutionibus, Toletanis cap. 8. §. de Prouinciali Capitulo*, vt tamen omnia, quæ illic dicuntur, per ordinem, clarius, atque distinctius, hic præ manibus habeãtur, libuit ea diuidere, in sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

IN primis, absoluto olim quadriennio, nunc vero triennio, cuiuslibet Prouincialis Ministri, inuiolabiliter præcipitur, celebrari Prouinciale Capitulũ. Hoc vero Capitulum, in quo eligendus est Prouincialis Minister, haberi nullo modo potest, nisi præsente Ministro, aut Commissario Generali, seu alio aliquo Visitatore, eorum auctoritatem habente, & si aliter dictũ Capitulum celebretur, est irritum, & inane, quidquid ibidem factum fuerit. Hæc Conclusio habetur, vbi supra, quapropter in eisdem constitutionibus, cap. 7. §. de Prouincialibus Ministris, præcipitur, vt omnes Ministri Prouinciales ante sex menses suæ Vacaturæ, teneantur Prælatos generales certiores facere, de die, in qua suum quadriennium, siue triennium expletum, vt possit commodius, de illius Prouinciæ Visitatore deliberari.

Quonam tẽpore celebrandũ sit Prouinciale Capitulum.

Nota quod Prouinciales Ministri, tenẽtur certiorẽ facere Generalẽ, aut Cõmissarium Generalem, determinatione sui officij.

Secunda Conclusio.

Supradictum Capitulum Prouinciale, hoc ordine celebrandum est, quod interim dum visitatur Prouincia, assignetur à Visitatore, seu Præsidente Capituli dies, in quo celebrandum est, ac præcipitur in constitutionibus Generalibus, quod sit dies Dominica, quãtum commoditas tulerit, & quod Visitator Prouinciæ, & Prouincialis Minister, Diffinitores, siue Discreti Prouinciarũ, accedant ad locum Capituli, tribus diebus antequam accedant reliqui Vocales, vt in hoc tempore, si quæ fuerint culpæ graues, ex Visitatore Prouinciæ resultantes, contra Ministrum Prouincialem, illi in scriptis reuelentur, atque audientia præbeatur eidem, & coram Præside, & Discretis Prouinciæ, accusationes, & excusationes discutiãtur, & illud circa correctionem, vel liberationem Ministri Prouincialis fiat, quod maiori parti fuerit visum. Hæc etiam conclusio habetur, vbi supra.

De assignatione diei in quo celebrandum est Prouinciale Capitulum, & qua die debent cõuenire patres & discreti Prouinciæ.

Tertia

Digitized by Google

Tertia Conclusio.

Qua die Vocales oēs debent interoire, siue ad Capitulum conueniret de ordine agendorum.

Vocales dicti Capituli Prouincialis, accedere debent, vigilia vigiliæ Capituli celebrandi ad horam prandij, & deliberare vsque ad sequentem diem, in quo post Primam decantatur missa de Spiritu sancto, & statim pulsatur ad Capitulum, in quo conueniunt omnes, & primo dicitur Hymnus Veni Creator, qui ab omnibus decantatur, & dicta oratione, fit sermo coram omnibus, qua peracta concione, egrediuntur omnes, qui non sunt de corpore Capituli, & fit exhortatio à Præside, de his, quæ conueniunt ad electionem. Hæc etiam conclusio habetur vbi supra.

Quarta Conclusio.

Quilibet Prouincialis præteritus culpas suas debet recognoscere.

In dicto Capitulo, antequam deueniatur ad electionem futuri successoris, Minister Prouincialis, qui iuum iam expleuit officium, debet coram toto Capitulo, officij sui renunciationem præmittere, & sigillum, & registrum Præsidi conferre, ac suas culpas de more recognoscere, & veniā precari genuflexus, & ibi à Præside laudetur, vel corripiatur. Qui si liber euaserit, in omnibus electionibus, habebit vocem, non solum in Discretorio, verum etiam & in Diffinitorio, ni forsan ob sua, merita priuetur. Habetur hæc conclusio locis supracitatis.

Quinta Conclusio.

De nominatione disquisitorū pro dicta electione faciēda, & fratrum absolutione.

Supradictis peractis, si qui sunt alij corripiendi. & priuandi, tunc priuantur. Et statim eliguntur à Præside, & Discretis Prouinciæ, de corpore Capituli, vnus Secretarius, & duo testes, qui & Disquisitores solent appellari, nam electio sine huiusmodi Disquisitoribus facta, erit nulla, vt habetur in dictis Constitutionibus. cap. 7. §. de electionibus, & antequam ad electionem procedatur, absoluuntur omnes Vocales à censuris, suspensionibus, & irregularitatibus cunctis, præuia cōfessione Generali, & deinde proceditur ad electionem Successoris, quæ & facienda est, modo dicendo, in sequenti conclusione.

Sexta Conclusio.

Obseruanda in electione Prouincialis Ministri.

In dicta electione, sequentia sunt obseruanda. Primo, quod voces, & suffragia absentium, nullatenus possunt suppleri. Secundo, quod electio debet fieri per vota secreta, ita vt singulorum eligentium nomina, nunquam publicentur, ad quod, sunt faciendæ secretæ quædam schedulæ. Tertio, quod huiusmodi electio debet esse canonica, ita vt maior pars Capituli libere in aliquem consentiant. Ad maiorem autem partem, sufficit quicumq; excessus quantumuis minimus, supra medietatem Capituli; quare si omnia capituli suffragia, fuerint viginti & vnum, & yndecim in aliquem consenserint, electio erit canonica, & valida. Quarto, quod supradicti Disquisitores, debent poni in loco patenti, ita vt, si commode fieri possit, valeant videri (non tamen audiri) à Vocalibus in Capitulo cōgregatis. Ad quos disquisitores, singuli electores, suo ordine accedent, portantes schedulas suas, à se factas suisque nominibus consignatas, & obseratas, ita vt eligentis nomen videri non valeat, & hic est vnus supra dictarum schedularum faciendarum modus. Vel si placet, eiusmodi schedulæ scribantur, à Secretario, suoque nomine obsignabuntur, totq. schedulas cuilibet exhibebit Secretar. scriptas, quot fuerint nomina eligendorum petita. Ad quos supradictos Disquisitores accedentes electores, & vocales, ad minus petant duo nomina, vel duas

Modus faciēda schedulas pro dicta electione faciendæ.

schedu-

Digitized by Google

ſchedulas ſupradictas,& hic eſt ſecũdus,ſupradictarũ ſchedularũ faciendarum modus. Ex quibus ſchedulis, Electores ſiue ſuffragantes, vnam ſecreto eligunt, quam coram Præſide, & toto Capitulo apponunt, in vaſe pro eligendo præparato,atque in alio vaſe reliquæ ſchedulæ inutiles reponuntur, & ſtatim vota regulantur à Præſide, & Diſquiſitoribus ſimul exiſtentibus in menſa coram Præſide,in loco Capituli præparata, vbi ſedere debet ipſe Prælatus,qui electioni præeſt,& Diſquiſitores ſupradicti,reliqui autem Vocales in ſuis locis ſedent,interim quod vota,ſiue ſuffragia regulantur,& facta electione,promulgatur & publicatur,modo dicendo, in ſequẽti. Concl.

Septima Concluſio.

Facta electione, ſurgit Secretarius & dicit: ***In nomine Patris, &c. hæc eſt electio canonica N. facta in hoc Conuentu N. tali die, menſe & anno,hoc ordine P.F.N. habuit tot ſuffragia***, & incipit ab his,qui pauciora ſuffragia habeant, & cum venerit enunciare nomen illius,qui canonice eſt electus, iterum dicit: ***In nomine Patris,& filij, & Spiritus ſancti. Amen. Ego Fr. N. nomine meo, & nomine omnium veſtrum, qui mecum conſenſiſtis, eligo P. Fr. N. cum tot ſuffragijs, in Prouincialem Miniſtrum huius Prouincia, &c.*** Et deinde fit electio quatuor Diffinitorum eodem modo,& ordine quo dictum eſt,diceturque amplius in propria ipſorum quæſtione. Hic eſt modus eligendi Prouincialẽ Miniſtrum, ſed aduertendum eſt, quod electus nullam habet auctoritatem quouſque fuerit confirmatus,ab eo qui electioni præeſt, qui nimirum, niſi iuſta ſubſit cauſa,cõtinuo electũ confirmabit,& electus tenebitur etiam ſtatim electionem de ſe factam acceptare, ſed confirmatio & acceptatio,non ſtatim facienda eſt in Capitulo,ſed in Eccleſia;nam ſupradictis peractis, ſolemniter cantatur: ***Te Deum laudamus,*** & pulſantur omnes campanæ Conuentus, vaduntq. omnes fratres in proceſſionis forma, ad Eccleſiam, vbi dicta oratione, Prouincialis & Diffinitores electi, à Præſide Capituli confirmantur.

Forma promulgandi electionẽ Prouincialis Miniſtri nouiter electi.

Miniſter electus nullã habet auctoritatẽ,antequã confirmetur a Præſide, qui neceſſario ipſum debet cõfirmare,niſi ſubſit iuſta, & legitima cauſa.

Reliqua omnia, quæ pertinent ad Congregationem Diſcretorij, & Diffinitorij, & quoad conſtitutiones faciendas, prædicationes, concluſiones,& tabulæ confectionem,fieri debent ſuo modo,ſicut dictum eſt ſupra quæſt. 6. art.2.agendo de Capitulo generali,concl. 11. quæ non libuit in præſentiarum referre,vt non iſte Articulus nimium excreſcat.

Quæ ſint obſeruanda in congreg. Diſcretorij,atq. Diffin.

His omnibus ſic conſtitutis, & peracta officiorum tabula, omnes iterum ad Capitulum conuocantur,& in eo Præſidens,facit exhortationem quandã paruam, admonendo omnes fratres ad Regularem obſeruantiam, & Prouinciæ defectus generaliter reprehendendo, & ſtatim denunciabit, ſeu denunciari corã ſe,& omnibus faciet,quæ ſunt à toto Cap.ordinata,& tabula officiorum, & dictarum ordinationum promulgabitur, atque conceſſa auctoritate,vt per aliquos dies generaliter abſolui poſſint fratres,& data ſua benedictione, & licentia redeundi, diſſoluitur ſupradictum Prouinciale Capitulum. Hæc omnia habentur,in conſtitutionibus generalibus, vbi ſupra.vbi etiam dicitur,quod poſtquam capitularis tabula fuerit promulgata, Diffinitorium non poſſit dilatari vltra dies octo, quibus tranſactis,ipſo facto manet ſupradictum Diffinitorium diſſolutum,& ſine vlla auctoritate capitulari. Hactenus de iſto Articulo.

Qualiter pronuncianda ſit, Capituli tabula & de aliis ibidẽ faciẽdis.

Quo tẽpore diſſoluitur Diffinitorij Capituli.

Digitized by Google

ARTICVLVS IV.

Quanto tempore duret officium Prouincialis Miniſtri ?

Prouinciales olim erant perpetui in initio noſtri Ordinis.

PRo intelligentia huius Articuli oportet præmittere , quod, vt colligitur ex Chronicis,& Monumentis noſtri Ord.& expreſſius ex bulla,quæ cómuniter dicitur Vnionis,Prouinciales Miniſtri,olim erant perpetui , nec expirabat eorum officium,niſi per mortem, ſeu vero promotionem , vel amotionem . Sed Leo X. in ſupradicta bulla vnionis, *ſtatuit, & decreuit , vt dicti Prouinciales eſſent triennales , & quod vltra triennium in ſuis officijs non poſſent continuari, quo triennio elapſo, præcipitur, vt pro abſolutis ab officio,à cunctis fratribus habeantur* . hæc in ſupradicta bulla Vnionis.Sed poſtmodum Pius V.in alia bulla,quæ incipit , *Paſtoralis*, publicata in Capitulo Generali Romano, habito anno 1571. *ſtatuit, vt eſſent quadriennij*, quod & durauit toto ſuo tẽpore, & Greg. XIII. Attamen Sixtus V. in alia ſua bulla,quæ incipit , *Etſi communis cura Paſtoralis eſſi ij* , data Romæ anno Domini 1587. *decreuit , vt iuxta antiquam noſtri Ordinis conſuetudinem, tempus durationis Prouincialis Miniſtri, dumtaxat eſſe triennium*, & idem dicendum eſt de Guardianis,& de omnibus alijs officijs (excepto Generali Miniſtro) cuius officium voluit eſſe ſexennium,& ſic obſeruatur modo. Vnde propoſitæ difficultati,reſpondendo per ſequentem ſtatuo Concluſionem .

Quo tempore Prouinciales eſſe cœperint trienna.es .

Concluſio .

Tempus durationis officij Prouincialis Miniſtri, dumtaxat eſt triennium. Sed aduertendum eſt,non ita præciſe hoc eſſe intelligendum,interpretandum,ſiue declarandum, quin poſſit per mentem, ſiue per menſes, huiuſmodi officium prolongari,ſeu abbreuiari, ſecundum quod & ipſa Capitula Prouincialia protrahuntur , ſiue accelerantur : quod & expreſſe diffinitũ , atque determinatum fuit, in Capitulo Valliſoletano,celebrato anno 1593. quinvero & multo antea,in quodam Capitulo generali,celebrato in Conuentu Laballis , Prouinciæ Turoniæ, anno Domini 1503. vbi habentur ſequentia verba: *Non autem ita præciſe intelligendum eſt huiuſmodi triennium, quin poſſit per menſem, vel per menſes prolongari, ſeu abbreuiari, ſecundum quod Capitula prouincialia accelerantur, vel protrahuntur* . Refertur huiuſmodi ſtatutum in memoriali Ordinis , agendo de vigeſimoprimo Vicario generali, fol.249. refertur etiam à Collectore priuilegiorum in Compendio, *verbo officia Ordinis*, §. 2. *in fine*. Vnde dico,quod quamuis per Bullam vnionis,expleto triennio ſupradicto,auctoritate Apoſtolica, ipſo facto Prouinciales prædicti, abſoluti erant à ſuo officio,& ab illo die auctoritate Cap. generalis,iam non erant Prouinciales, ſed Commiſſarij Prouinciæ , modo tamen non ſtatim vacat , quantum ad rem attinet , & quantum ad ſubſtantiam , ſupradictum Prouincialium officium,quamuis ſit expletum,atque completum triennium, quia de hoc auctoritate Apoſtolica nulla reperitur facta conſtitutio, ſed tamen vacat,quantum ad nomen,ſeu denominationem,auctoritate multorum Capitulorum gener. ſed præcipue Salmanticenſis,celebrati anno Domini 1553.& Toletani,ſeu Congreg.generalis Toletanæ,habitæ anno 1583. Vbi in c.7. §.de Commiſſarijs Prouinciarum,habetur,quod poſtquam Miniſter Prouincialis,ſuum quadriennium ſiue triennium expleuerit, ſi Viſitator Prouinciæ nondum ad illam acceſſerit,ipſe Miniſter ſit ipſius Prouinciæ Cõmiſſarius,auctoritate Cap. generalis, qui & ab eo die, in quo quadrienniũ fuerit

Tempus durationis officij , Miniſtrorum Prouincialium modo eſt per triennium tantum.

Non ita præciſe prædictũ durationis tẽpus intelligendum eſt, quin poſſet per vnum, vel duos, aut tres menſes, abbreuiari , aut prolongari .

Digitized by Google

fuerit completum,non appellabitur Minister Prouincialis,sed Commissarius Prouinciæ. Hæc in dicta Congregatione generali. Sed quæstio hæc videtur, non tam de re quam de nomine,& certum est, quod etiamsi quadriennium fuerit expletum, si Visitator Prouinciæ aduenit,nuncupandus erit Prouincialis, & non Commissarius Prouinciæ.

ARTICVLVS V.

De reelectione Prouincialis Ministri,& quantum tempus debeat eius officium vacare?

PRo intelligentia huius Articuli, præmittendum est,quod tacito quodam totius Ordinis consensu,receptum fuit statutum Reuerendissimi Patris Lunelli.Generalis Ministri,quo cautum est, vt qui semel fuisset Prouincialis, non posset ad idem Prouincialatus Ministerium,assumi aut eligi,nisi transacto sexennio. Sed per sexennium secundum Ordinis statuta, & consuetudinem,non intelligebatur tempus,completum sex annorum,sed tempus medium inter duas electiones,duorum Ministrorum Prouincialium, ita quod pater ille, qui Prouincialis olim fuisset, poterat iterum ad idem officium eligi,& assumi,si interea alij duo Prouinciales fuissent electi, & à suo officio absoluti, quamuis inter duos illos Prouinciales,non esset completum prædictum sex annorum tempus. Triennium enim olim,seu triennale tempus, in nostro sacro Minorum Ordine,non sumebatur, nisi pro tempore quo aliquis Prouincialis eligebatur,vsque ad Capitulum,in quo à suo officio absoluebatur,quamuis illud esset modicum & paucum,vt expresse constat ex cõstitutionibus Salmantinis,seu Monelianis, c.8.vbi fit mentio de Prouincialibus Ministris. Sed postea Pius V. in supradicta sua Bulla, quæ incipit *Pastoralis*, publicata anno Domini 1571. *statuit,vt Prouincialis Minister, postquã suo fuisset functus officio, non posset iterum ad id munus eligi, nisi post 16. annos*. Hoc autem statutum, siue constitutionem,postmodum Greg.XIII. reformauit,in quadam alia sua Bulla,quæ incipit *Consueuit*, publicata in Cap. generali Parisiensi,celebrato anno Domini 1578. *statuens, vt Prouinciales nostri Ordinis post functum sui Prouincialatus officium, vacare debeant, nec iterum eligi possint,nisi post duplum temporis,quo illud exercuerunt*.Per duplũ vero temporis, constitutiones Toletanæ c.7. §. de Prouinc. Ministr. declararunt,tempus 8. annorum expletum,siue post 8.annos expletos, erant enim tunc Prouinciales supradicti, quadrienni; siue quadriennales.

Olim Prouinc. nõ poterat reeligi in dictũ officiũ, nisi post sexenniũ transactum.

Qualiter olim computabatur sexennium.

Hoc præmisso,est modo quæstio, & difficultas, an supradicta declaratio fuerit iuridica? Qua de re,doctissimus P.F. Ioannes de Bobadilla,pluries iã citatus,in suo Manuali, seu Enchyridione manuscripto, dicebat,per duplũ temporis,intelligi debere tempus duarum electionum,qualecumq. illud sit, & non tempus 8.annorum completorũ esse intelligendum.Et ratio est, nam cum dicta constit.Greg. XIII. facta sit pro nostro sacro Minorum Ord.intelligenda est secundum constitutiones eiusdem Ord. oportet enim iura concordari iuribus,vt habetur in Iure. Cum igitur in nostris constitutionibus general.Salmantinis, siue Monelianis (vt dictum est) constitutum fuerit, vt Prouincialis Minister,suo functus officio,nõ iterum eligatur,seu posset eligi, nisi postquam alij duo Prouinciales,eiusmodi functionem subierunt (aiebat supradictus Pater) quod manifeste sequitur,per duplum temporis,non esse intelligendum,tempus octo annorum expletum, sed tempus duarũ electionum.Id q̃ & confirmare volebat,ex alia Extrauag.Grego.XIII.quæ incipit,

Difficultas.

Censuit Rom. Pont. data Romæ apud S. Marcũ die 8. Septẽb. anno Dom. 1573. vbi expreſſe dicit, quod per duplum temporis intelligatur, ſecundũ ordinis ſtatuta, tempus duarum electionum. Et quia hoc magnam difficultatẽ habet, & non omnes capiunt verbũ iſtud, verba expreſſa ſupradictæ Extrauag. libet referre. Inquit Greg. ſupradictus poſt alia. *Et quod diſponebatur, de officio gener. Miniſtri, quod per octo annos duraret, Commiſſarij vero, & Procuratoris generalis, necnon Prouincialis per quatuor, ipſiq. ſemel officio functi, ad idem eligi non poſſe, niſi poſt 16. annos, &c. nos ad ſtatutorum generalium dicti Ord. formam, & formam reducimus, quibus dicitur expreſſe, quod officia ſemel exercentes, ab eis qui ea geſſerunt, per duplum temporis vacare debent, ita vt duæ electiones celebrentur, antequam ad eadem officia iterum eligantur.* Hæc Greg. Cuius verbis innixus, dicebat ſupradictus P. Bobadilla, quod prædicta declaratione, Congreg. gener. Toletanæ non obſtante, ſi quis Religioſus, eligeretur in Miniſtrũ Prouincialem, poſt duas electiones duorũ Prouincialiũ, poſtquã deſ t eſſe Prouincialis, prædicta electio non ſolum eſſet licita in conſcientia, verumetiam firma & valida, quãuis nõ eſſent cõpleti ſupradicti octo anni. Nam ſupradicta declaratio non fuit iuridica, quia fuit contra legem expreſſam, & cõtra formã noſtrarũ conſtitutionũ, ac proinde nullã aliã vim habuit, niſi eã, quã ſortiuntur cæteræ conſtitutiones, & cum nulla ſit conſtitutio ex generalib. noſtris, quæ ſua vi obliget ad culpã, niſi in caſu, quo ponatur obedientia, aut cenſuræ (vt in eiſdẽ cõſtitutionib. Toletanis expreſſe continetur) manifeſte, inquit, ſequitur, ꝙ in caſu, quo eligendus, eſſet pater quidã multũ conueniens, nimiſq. vtilis futurus Prouinciæ, tuta conſcientia prædicta declaratio poſſet violari, ipſeq. in Prouincialẽ Miniſtrũ præfici, poſt duas trãſactas prædictas electiones, quãuis non eſſent expleti, & completi ſupradicti octo anni. Hæc ſupradictus P. Bobadilla. In qua adeo magna, & graui difficultate, nolo certe ipſe, iudicẽ agere, ſed aliorũ expectare iudiciũ. Sed tamẽ, ſi mea reſolutio alicuius eſt ponderis, ac momenti, ſequentem pro ea ſtatuo Concluſionem.

Concluſio.

Non eſt neceſsũ, quod octo, ſeu ſex annorũ tẽpus ſit phiſice expletũ, vt poſſit quis iterum eligi in Prouincialem, dũmodo tranſactæ fuerint duæ electiones

QVamuis qui olim fuit Prouincialis Miniſter, iuxta ſuperius dicta, reeligi, atq. iterũ præfici non poſſet, niſi poſt duplũ tẽporis ſui officij, ſi tamen defectus tẽporis ſit paruus, haud dubito, quod ipſius electio ſit firma, & valida, etiãſi tẽpus non ſit omnino expletũ, cum tamen interea tranſactæ fuerint duæ electiones. Pro huius Concluſ. intelligentia aduerto, ꝙ hucuſq. locuti ſumus de octennio, & quadriennio, iuxta id, ꝙ poſitũ erat in praxi, tẽpore ſupradictorũ Pij V. & Greg. XIII. quo tẽpore Prouinciales (vt diximus) erant quadriennij, & poſtea per octienniũ à prædicto ſuo officio debebant vacare, ſed poſtmodũ hæc oĩa immutata ſunt per Sixtũ V. (vt etiam ſupradiximus) ac durare debet ſupradictorũ Miniſtrorũ Prouincialiũ officium, per trienniũ: vnde & eiuſdem vacatio, vſque ad ſexennium, tantum protrahitur. Quo præmiſſo, atq. ſuppoſito, dicit modo noſtra concluſ. ꝙ licet hoc ita ſit, ſi tamen defectus tẽporis vacationis, ſit paruus (ſit octenniũ, ſit vero ſexenniũ) cum tranſactę fuerint duæ electiones, qui olim fuit Prouinc. Miniſter, iterũ poterit reeligi, etiãſi vacationis tẽpus, phyſice conſideratũ, nõ ſit omnino expletũ. Ad quã tenendã concl. moueor in primis propter ſupra poſitã Greg. XIII. Conſtitutionẽ, quæ, vt expreſſe patet, duplũ tẽporis expo-nit, per celebrationẽ duarũ electionũ, antequã Prouinciales ad eadẽ officia iterum eligantur, ꝙ dicit ſe facere reducendo, quæ antea dixerat Pius V. ad ſeriem, & formã noſtrorũ generaliũ ſtatutorũ. Et præterea facit ad idẽ, quia in Iure, quod parum eſt, pro nihilo reputatur; paruum aũt dico, tẽpus vnus

menſis

menſis, & etiam trium menſium, iuxta declarationem ſuperius factam, in præcedenti Articulo, de tempore durationis Prouincialis Miniſtri, ex decreto Capituli generalis celebrati in Conuentu Laballis. Id quod & in alio ſimili caſu, dicit, atque determinat, doctiſſimus Doctor Nauar. lib. 1. conſiliorum tit. de ætate, & qualitate, conſ. 7. nu. 2. vbi inquit quod conſtitutiones non habent locum, in paruo temporis defectu, quod & multis iuribus, auctoritatibus, & rationibus comprobat. Vnde cum in noſtro caſu, ſpecialiori etiam ratione, eadem omnino currat ratio, tenendum proculdubio videtur, id quod in Concluſione dictum eſt, ſemper tamen ſalua correctione Superiorum, & Capitulorum generalium, ſi quod me præterit, alicubi aliud fuerit declaratum, ſiue determinatum, nam in tali caſu, in eo erit ſtandum.

Conſtitutiones non habent locum, in paruo tẽporis defectu quãdo expreſſe non apponitur, quod ipſum ſit expletum.

ARTICVLVS VI.

De Poteſtate Prouincialis Miniſtri, in omnes ſibi ſubditos?

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, reſoluentur breuiter per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

AVctoritas, & poteſtas Miniſtrorum Prouincialium, ad exequendum ſuum munus & officium, eſt pleniſſima, & omnino eadem in ſuis Prouincijs, quam habet generalis Miniſter in toto Ordine, in quibus ſpecialiter non ſunt prohibiti. Hæc concluſio eſt communis omnium Doctorum reſolutio, & de mente Panorm. ab omnibus recepti, & in hoc à nemine reprobati, *in cap. ar ſi Clerici, de iudicijs*, poſſunt prædicti Prouinciales Miniſtri, circa ſibi ſubditos in ſuis Prouincijs, quidquid & Epiſcopi in toto ſuo Epiſcopatu. Sunt tamen ſupradictis Prouincialibus prohibita, quæ ſupra q. 7. cum ſeqq. per plures Articulos, interdicta eſſe diximus, etiam ipſi Miniſtro generali, & ſolũmodo ſummo Pont. reſeruata, quæ oportet videre ibidem. vbi hac de re longiſſimum, atque copioſiſſimum fecimus Elenchum, quæ vero omnia Miniſter generalis poteſt efficere, ſiue ex iure, ſiue ex priuilegio in toto noſtro Ordine, eadem omnino, & ipſe Prouinciales Miniſtri facere poſſunt, in omnibus ſuis Prouincijs reſpectiue, vbi ſpecialiter non ſunt prohibiti. Vt autem præ manibus habeantur, ea quæ ſupradictis Prouincialibus ſunt prohibita, in ſequenti ponentur Articulo.

Auctoritas Prouincialis Miniſtri in ſibi ſubditos eſt pleniſſima, & omnino eadem, cũ poteſtate generalis Miniſtri in toto ordine, in quibus non eſt prohibitus.

ARTICVLVS VII.

Quænam Miniſtris Prouincialibus ſunt interdicta, & prohibita, ex vi noſtrarum generalium conſtitutionum?

QVæ Miniſtris Prouincialibus ſunt de iure prohibita, iam ſuperius ſunt poſita, in q. 7. cum ſeqq. vbi appoſuimus omnia, quæ ſunt prohib ta Miniſtro generali, nam quod Generalibus nõ conceditur ex iure, multo minus conceditur Prouincialibus Miniſtris. Et generaliter dico, quod eitdem ſunt interdicta omnia, quæ in iure, Epiſcopis ſunt prohibita, nam eorum auctoritas, atque facultas, ad ſummum, eſt Epiſcopalis, vel quaſi Epiſcopalis. Sed præterea in noſtris conſtitutionibus generalibus ſunt etiam multa, quæ, cum generales Prælati facere poſſint, ſupradictis Prouincialibus ſunt interdicta, de quibus dicemus, in ſequenti concluſione.

Digitized by Google

Concluſio .

Miniſtri Prouinciales, non poſſunt diſpenſare in conſtitutionibus generalibus forſan, in caſu quo aliquid ibi ſibi ſpecialiter cómittatur.

QVæ Prouincialibus Miniſtris ſunt prohibita , ex vi noſtrarum generalium conſtitutionum, ſunt, quæ ſequuntur .

Primo prohibentur , Miniſtri Prouinciales diſpenſare, in conſtitutionibus generalibus, niſi in illis caſibus , in quibus illis expreſſe & ſpecialiter, huiuſmodi conceditur facultas. Habetur hæc prohibitio, in cap. 8. conſtitutionum generalium Toleti reformatarum. §. de diſpenſatione conſtitutionum, *verbo, Miniſtri vero Prouinciales.* ſed tamen ibidem ſibi conceditur, vt in caſu aliquo ſpeciali , atque ex rationabili cauſa, cum conſilio Diſcretorum Prouinciæ, commutare poſſint , atque etiam mitigare pœnas in eiuſmodi Conſtitutionibus poſitas. At ſi ex eorum remiſſione, propterea ſoluatur Ordinis diſciplina, ſtatuitur, vt accuſentur in Capitulo Prouinciali .

Non poſſunt diſpenſare cum Religioſo laico vt aſcendat ad Clericatum.

Secundo, prohibentur diſpenſare, cum Religioſo laico , vt aſcendat ad Clericatum . Habetur hæc prohibitio , in c. 1. earumdem Conſtitutionum. §. de laicis. vbi hoc reſeruatur ſolum Capitulo , vel Miniſtro Generali .

Non poſſunt licentiam præſtare, vt fiat ſcriptura, quæ proprietas Capellæ, ſiue ſepulturæ, in aliquem transferatur. Poteſt tamen prædicta ſcriptura fieri per ſindicū, ex conſenſu Fratrum per aliquē modum licitum .

Tertiò , prohibentur ſupradicti Prouinciales, licentiam ſiue facultatem præſtare, vt fiat inſtrumentum ſeu ſcriptura, a Fratribus capitulariter congregatis, in qua dominium, ſiue proprietas alicuius Cappellæ, vel ſepulturæ, transferatur in aliquam perſonam . Hoc habetur in c. 3. de obſeruantia pauperratis. §. de redditibus annuis , quia, inquiunt Conſtitutiones, hoc eſſe omnino contra regulam, & contra noſtrum inſtitutum, nam repugnat, vt aliquis det quod non habet . Si tamen occaſio ſe ſe obtulerit, in qua oporteat ſatisfacere deuotæ fidelium voluntati , præcipitur, ſeu potius permittitur, vt id fiat per modos noſtræ regulæ , & inſtituto congruentes. Circa hanc prohibitionem multa ſeſe offerrent dicenda, niſi latiſſime à me, ſuperque ſatis, dicta fuiſſent in explicatione noſtræ Regulæ. Videantur ibidem .

Non poſſunt de nouo recipere aliquem Conuentum.

Quarto prohibentur prædicti Prouinciales, de nouo recipere aliquem Conuentum, Fratrum , vel Monialium , nam id pertinet ad ſolos Prælatos Generales. Habetur hæc prohibitio, in cap. 3. §. de ædificijs.

Non poſſunt recipere laicos , ad Tertiariorū habitum .

Quinto prohibentur recipere ad habitum, Tertiarios viros ſiue mulieres vt in domibus ſuis in ſeculo habitent, nam id ſolummodo pertinere dicitur ad prælatos generales. Habetur in cap. 5. §. de Tertiarijs. Sed de hoc iam aliter eſt ordinatum .

Prohibentur à carcere liberare, falſificatorē ſigilli Miniſtrō generaliū.

Sexto prohibētur Prouinciales prædicti, abſoluere ab excommunicatione illata contra ſubornatores , nam id ſolum reſeruatur Prælatis generalibus. Habetur in cap. 6. §. de ſubornatoribus, vbi etiam dicitur, & explicatur, quinam dici debeant ſubornatores.

Septimo prohibētur, liberare à carcere eum, qui ſigillum, vel literas generalium Prælatorum falſauerit. Habetur hæc prohibitio, in cap. 6. §. de falſificatoribus, vbi aduertendum eſt, quod Prouinciales non prohibentur prædictos falſarios carceri mancipare, & reos punire, & ſententiare, ſed ſolum prohibentur eoſdem à carcere liberare, ſine aſſenſu , & expreſſo conſenſu Prælatorum generalium.

Nō poſſunt apponere excōicationis ſentēciam, niſi in ſcriptis .

Octauo prohibentur Prouinciales, & quicumque alij Prælati, ſententiam excommunicationis imponere, per modum ordinationis, vel ſtatuti ad præcauenda delicta, vt eſt prohibitio ingreſſus in cellas , ſiue in aliquas ſecularium domos, & id generis alia, niſi in ſcriptis. Habetur hæc prohibitio in ſupradicto cap. 6. §. de pœna excommunicationis, & decernitur, quod excōmunicatio aliter lata, ipſo facto ſit nulla, & vt talis declaratur .

Nono

Digitized by Google

Nono prohibentur Prouinciales ſupradicti, celebrare Capitulum, in quo ſit eligendus nouus Miniſter Prouincialis, nam ad id neceſſario requiritur, Prælatorum generalium præſentia, vel ſuorum Commiſſariorum, ſeu Viſitatorum Prouinciarum. Habetur hæc prohibitio, in cap. 8. §. de Capitulo Prouinciali: & ſi aliter Capitulum fuerit celebratum, irritum eſt, & inane, quidquid ibidem fuerit factum. Attamen Capitulum intermedium, ſeu congregationem intermediam habentem vim Capituli, celebrare poterunt ſine ſpeciali Prælatorum generalium licentia, vt ibidem diſponitur loco ſupra citato.

Non poſſunt celebrare prouinciale Cap. abſq. præſentia Prælatorũ gener. ſeu Cõmiſſ.

Decimo prohibentur Prouinciales, & quicumque alij Prælati, facere conſtitutiones ſine conſenſu Capituli Prouincialis, ſiue generalis, poſſunt tamen præcepta iuſta ponere, quæ quidem expirant ipſorum completo officio. Habetur hæc prohibitio, in cap. 8. §. de Capitulo generali, & §. de Capitulo Prouinciali.

Non poſſunt facere conſtitutiones & ordinationes ſine conſenſu Cap.

Vndecimo prohibentur, diſpenſare in miſſis, quæ dicuntur, & dici debent in diebus Dominicis, pro benefactoribus. Hæc prohibitio habetur in cap. 9. §. de ſuffragijs Defunctorum.

Non poſſunt diſpẽſare in miſſis dicẽdis diebus Dominicis.

Duodecimo prohibentur, Guardianos priuare per ſe ipſos, & ſine conſenſu maioris partis Diſcretorum Prouinciæ, niſi in caſu quo per ordinationem eſſent probati. Habetur in cap. 6. de correctione delinquentium. §. de pœnis imponendis Prælatis. Item prohibentur inſtituere Prædicatores, & confeſſores extra Capitulum, etiam ex ipſius Capituli commiſſione. Habetur in cap. 4. §. de Prædicatoribus, & in cap. 5. §. de confeſſoribus ſæcularium. Supradictis addunt quidam, quod Prouinciales predicti, prohibiti ſunt licentiare fratres ſuos, ad viſitandam terram ſanctam, & beatam Mariam de Angelis, & ſanctum Iacobum in Compoſtella, abſque aſſenſu Prouincialis Capituli, vt ſtatutum fuit, in Capitulo Burgenſi Anno Domini 1564. idemque fuit ſtatutum in Capitulo Romano anno 1578. & idem eſt intelligendum, atque dicendum, de quacumque alia longa peregrinatione, vt habetur in Enchiridione fol. 100. & in prædicto Capitulo generali Romano, admonentur prædicti Prouinciales Miniſtri, vt abſtineant, quantum in Domino poterunt, à mittendis fratribus ad peregrinandum per alienas Prouincias, vt euitentur vagationes indignæ, & alia inconuenientia innumera. Sed in Capitulo Valliſoletano, habito anno 1593. adhuc hoc ſtrictius præcipitur, & ponitur pœna ſuſpenſionis ab officio, contrarium facientibus.

Non poſſunt dare licentiã ſuis fratribus præſtare vt vadant, ad terrã Sanctã, ſeu extra Regnũ, atque ad alienas regiones, ſiue Prouincias.

ARTICVLVS VIII.

De Capitulo Prouinciali intermedio, ſeu Congregatione habente vim Capituli.

PRo huius Articuli intelligentia, eſt aduertendum, quod olim ſingulis annis Capitulũ Prouinciale celebrabatur in qualibet Prouincia, ſed Sixtus IV. *Conceſſit, & ordinauit, quod fratres Minores, non tenerentur celebrare, niſi duo tantum Prouincialia Capitula, de triennio in triennium, non obſtante Bulla Eugenij IV. ſtatuentis, vt in qualibet Prouincia ſingulis annis Capitulum Prouinciale celebraretur.* Habetur in Monum. Ord. Quinvero poſtea Leo X. *Capitulo generali conceſſit, vt premiſſa debita diſcuſſione, poſſet concedere illis Prouincys, quibus id vtile, atque expedions viſum fuerit, vt ſemel tantum de triennio in triennium celebrent Prouinciale Capitulum.* habetur in Supplemento. Sed tamen in noſtris conſtitutionibus generalibus Toletanis, quantum attinet ad Capitulum intermedium, relinquitur ad diſpoſitionem Miniſtrorum Prouincialium, & dicitur,

In initio Religionis ſingulis annis Cap. Prouinciale celebrabatur, in qualibet Prouincia. *Monu. ord. 1. impr. f. 45. & 3. f. 129. &c. 153. & f. 56. conc. 168. & referter.*

ed by Google

In Cõp. prin. verb. Capitu. Gen.& Prou. §.1. & 2. Confit.Tolet. c.8.§.de Cap. Prouin.&Cõgreg. habente vim Capituli.

citur, quod ſi illis viſum fuerit, vt in Regula habetur,poterunt in quocũq. biennio Capitulum cogere,non expectata generalium Prælatorum,vel Viſitatorum præſentia,vel licentia.Præcipitur tamen,quod ſi prędictum Capitulum intermedium,non fuerit celebrandum, in compleméto biennij(modo dicendum eſt,expleto anno cum dimidio,plus minusve) celebretur à Prouinciali,Congregatio quædam , quæ habeat vim Capituli Prouincialis,ad peragenda ea negocia,quæ fieri ſolent in Capitulis Prouincialibus . Hoc idem ſtatutum olim fuit,in Capitulo generali Romano,celebrato anno 1571.Sed poſtmodum in alio gener.Capitulo ſimiliter Romano,celebrato anno Dom. 1587. ſtatutum fuit,vt nullum, de cætero Capitulum intermedium celebretur,cum in cõgregatione capitulari,& quæ capituli vim obtinet, omnia negocia prouinciæ, diffiniri optime poſſint. Celebranda aũt eſt prædicta Congregatio,modo,& ordine dicendo,in ſequentibus concluſionibus .

Prima Concluſio .

Quid debeat præcedere celebrationé Capituli intermedij,ſiue cõgregationis interm ediæ.

ANtequam prædicta Congregatio celebretur,Prouincialis Miniſter,viſitare debet totam ſuam Prouinciam,intermedioq.ſui officij tempore, plus minusve,aſſignabit tempus congregationis celebrandæ,de quo certiores faciet omnes Conuentus,atq. Guardianos Prouinciæ.Hoc ſtatuitur in dictis conſtitutionibus generalibus,vbi ſupra,& obſeruatur in cõi praxi,vt Guardiani ad dictam congregationem, quæ remittenda ſunt,mittant.

Secunda Concluſio .

Quinã conueniant, ſeu cõuenire debeãt, ad congregat. intermediam .

Ad ſupradictam congregationem,ſolummodo vocantur,conuenireque debent,Diffinitores actuales,& Prouinciæ patres (ſi habuerint vocem) qui fuere olim Miniſtri prouinciales, aut Miniſter prouincialis modernior, ex his,qui fuerũt prouinciales , nam hæc omnia multoties immutata ſunt, atq. mutantur in dies , & præter ſupradictos nullus alius copitur, nec venire ad dictam congregationem permittitur.Hæc etiam concluſio,conſtat ex ſupradictis cõſtitutionibus loco ſuperius citato, & circa ipſam obſeruabitur. quod poſitum fuerit in communi praxi,in qualibet Prouincia. Nam & in noſtra Salmanticenſi,ſeu S.Iacobi,in conſuetudine eſt poſitum,vt etiam cõuocentur & veniant,ad congregationem prædictam,illi patres,qui dicuntur Commiſſarij nationum,Guardianus ſcilicet Conuentus Salmanticenſis,Guardianus Compoſtellanus,ſimiliter & Ouetenſis,qui ex particularibus conſtitutionibus eiuſdem Prouinciæ,ſunt Commiſſarij, alter Caſtellæ , alter vero Galliciæ,alter autem Prjncipatus Auſturicenſis.

Tertia Concluſio.

Quid debeant Conuentus mittere ad congregationẽ prdictã

Ad dictam congregationẽ,ſinguli Conuentus debent remittere,petitionẽ Guardiani clauſam,Conuentus ſigillo munitã,& omnes Guardiani per ſcriptum ſuis Officijs renunciant,& ſuorum Conuentuum ſtatum, atque diſpoſitionem ad congregationem referunt.Hæc concluſio habetur,in dictis conſtitutionibus vbi ſupra,& de more Prouinciarum,in quibuſdam Prouincijs fieri ſolet,quædã alia noua viſita, Guardiani,& Prouincialis,atq. Prælatorũ gener. coram ſcriba,& teſtibus à tota communitate,ad id muneris ſelectis. Sed quia hæc particularia ſunt,particularibus etiã pro more ſuo relinquuntur prouincijs.Solũmodo aduerto,id quod in ſupradictis conſtit. generalib. habetur,quod Guardiani ſupradicti,poſt præfatam renuntiationẽ ſui officij, & congreg. peracta,non erunt vlterius Guardiani ſui Conuentus , niſi de nouo cõtinuẽtur,atq. adeo noua tabula officiorũ,in d.congr.fieri præcipiẽ.

Nota pro Guardianis, ſi non continuãtur in congregatione

Quarta

Digitized by Google

Quarta Conclusio.

In hac Congregatione Capitulari, non possunt condi Cõstitutiones, quæ vim legis habeant, nam ad hoc necessario requiritur, vt tota sit Prouincia Capitulariter congregata, & quod maior pars consentiat. Possunt tamen constitui Prædicatores, & Confessores secularium, & eligi Custodes, mittendi ad Capitulum generale, auctoritate Capituli generalis supradicti. habetur vbi supra.

In dicta Congregatione intermedia, non possunt, aut debent fieri, nouę Constitutiones & Statuta, possunt tamen fieri Prædicatores, & Confessores sæcularium.

Quinta Conclusio.

Interim quod prædicti Custodes, & Vocales Prouinciarum, ad Capitulum generale transmissi, non fuerint reuersi, nullum Capitulum Prouinciale, nec dicta Congregatio habens vim Capituli Prouincialis, celebrari potest, & quidquid secus fuerit factum, est irritum & inane, dummodo mora prædictorum Vocalium non fuerit in culpa, aut impossibilis ipsorum regressus. Habetur in dictis Constitutionibus generalibus, vbi supra. Et hæc de isto Articulo dixisse sufficiat, nam reliqua, quæ spectant ad munus, & officium Diffinitorum, in Diffinitorio constitutorum, & ad electionem Guardianorum, & Constitutionem aliorum officiorum ab eisdem faciendam, statim dicentur.

Interim quod Vocales vadãt ad Capitulum generale, prædicta Congregatione nõ potest celebrari.

ARTICVLVS IX.

De institutione atque informatione compendiaria, Prouincialis Ministri, circa agenda, ab initio, vsque ad finem sui officij, vt debito suo fungatur munere?

ISte Articulus proponitur, ad hoc, vt præ manibus habeantur, quæ à Ministris Prouincialibus, quammaxima sunt animaduersione digna, ac summopere præ oculis habenda, ex mente, atque sententia grauissimorum Patrũ, qui multoties eodẽ fuerunt dicto officio functi, atque in hisce rebus multum sunt versati, & exercitati, quæ omnia breuiter, ac summatim complectemur sequentibus Conclusionibus.

Prima Conclusio.

PRouincialis Minister, cum primum electus fuerit & confirmatus, honoris Dei, atque animarum zelo succensus, breuem quandam ad Fratres, collationem debet efficere in Refectorio post prandium, in qua postquam ostensionem fecerit, grati animi sui, officij etiam difficultatem, atque grauitatem suis viribus imparem debet ostendere, atque exaggerare, petereq. proinde obnixe, suorum subditorum precibus, & orationibus adiuuari, monstrando se omnibus gratum, atque ab omni prorsus odio, amore, affectione aut æmulatione alienum. Quod in hac conclusione habetur, semper fuit consuetudine positum, atque in cõmuni praxi obseruatum, ad quem effectum Generales Prælati (si adsunt) & in eorum absentia Commissarius, qui electioni præfuit, cum alijs Patribus, ea die ad prandendum in hospitio vocantur, & Prouincialis de nouo electus, cum Diffinitoribus nouiter etiam electis, Refectorio assistit, vt post prandium supradictam collationem possit efficere.

De platea, siue collatione, quam Minister nouiter electus debet efficere.

Secun-

Secunda Conclusio.

De Registro faciendo, à supradicto Ministro Prouinciali.

In Constitutionibus generalibus statuitur, vt Prouinciales nouiter electi, à die electionis suæ, Registrum faciant, in quo ordinate ponantur eæ, quæ in eodem Capitulo Prouinciali fuerint ordinata, vbi etiam scribuntur omnia alia Prouinciæ negocia, quæ alicuius sunt ponderis, & momenti, & pœnæ, quæ aliquibus Fratribus sunt impositæ, crimina etiam, propter quæ eiusmodi pœnis fuere mulctati, cum die, mense, & anno. Hæc omnia, in supradicto libro debent scribi, atque constitui, vt memoria teneantur, sciriq. possit, quinam Fratres sunt voce actiua, & passiua, seu actibus legitimis priuati, quantumq. temporis intercesserit, vt commode possit, & valeat cum illis misericorditer dispensari. Insuper debet, supradictus Minister electus curare, vt dentur sibi Statuta generalia, & Prouinciæ particularia, quæ secum semper habere debet, atque in eis sæpissime perlegere, vt sciat quid sibi incumbat, ac pro officij sui munere agere debeat, ne de illo perperam dicatur, quod ad simile propositum, de quopiam alio dixit, olim Regius Psaltes, *quod noluit intelligere, vt bene ageret*.

Tertia Conclusio.

Quantũ debeat Fratres omnes consolari, congruam, & conuenientem prębendo habitationẽ cuilibet.

Mirum in modum curare debet, Minister Prouincialis electus, vt omnes suos Fratres, & sibi subditos in omnibus, atque per omnia, quantum tuta conscientia fieri poterit, consoletur, præbendo illis habitationem congruã, & suis necessitatibus conuenientem, in quo nullo modo se debet difficilem ostendere, quinvero facilem, Guardianis statim ac sine dilatione vlla, prouidendo de Vicarijs, qui sint sibi grati, atque in conditione conformes, dum tamen sint conuenientes, idemq. est dicendum de alijs officialibus, & sibi etiam prouidere debet, de socio grato, qui Secretarij officio fungatur, & alio, qui illi deseruiat, atque officia charitatis impendat.

Quarta Conclusio.

Qualiter primo fit tota Prouincia peragranda, ad domus componendas, & ordinandas.

Cum primum tempus sese obtulerit, supradictus Prouincialis Minister, absque vlla mora, per totam suam Prouinciam, celeriter debet discurrere, non quidem visitando, sed Conuentus dumtaxat omnes componendo, cunctos quantum fieri poterit, cõsolando, sed postquam omnes Religiosos ordinate iam in suis proprijs Conuentibus collocauerit, si aliquis illorum, ad alium aliquem Conuentum se transferri postulauerit, nullatenus illico acquiescendum est illi, nec sine magna, atque legitima causa, sed differendum, atque dilatandum id est, contingit enim sæpissime, ex aliquo accidenti, quandoq. sine vlla prorsus causa, & quidem instanter eosdem petere, quæ postea vellent nimis non petijsse; si tamen causa videatur legitima, atque sufficiens, Fratresq. multum institerint, eosdem vt consoletur, necesse est. Quantũ vero attinet ad Fratrum numerum, aduertere debent, iuxta Concilij Tridentini decretũ, ne vnusquisque Conuentus plures habeat Fratres, quam ex quotidianis eleemosynis possint sustentari; regulariter tamen loquendo omnes cuiuslibet Monasterij habitatores, in tres solent diuidi partes, quarum duæ constare debent ex Sacerdotibus, tertia vero reliqua, ex Acolithis, iuuenibus, siue laicis.

Nota hoc valde.

Qualiter se gerere debet in Cõuentibus Minister Prouincialis.

Quinta Conclusio.

Si supradictus Minister Prouincialis, pro sua consolatione & commoditate, Conuentum quempiam particularem eligat, in quo possit commorari,

Digitized by Google

rari , interim quod negotia occurrunt , aut opportunum eſt tempus Prouinciam viſitandi , curare debet quammaxime, vt in dicto Conuentu,nullo modo ſe ingerat,particularibus negotijs Guardianorum, ſed libere eos finat, atque permittat, munus, & officium ſuum exercere, ſequaturq. quãmaxime fieri poterit Chorum , atque Refectorium , quantum officij ſui commoditas id tulerit . In Refectorio autem non ſemper loquatur ad Fratres, ſed ſolummodo in certis quibuſdam diebus, ac magnis feſtiuitatibus , quibus breuem quandam debet efficere collationem , aduertendo ne Fratribus nimium fit prolixus , & oneroſus , nam prolixitas ſemper tædium , & multoties contemptum parit . In prædictis autem magnis feſtiuitatibus, Fratribus concedere debet ſuos caſus , & vt plenarie poſſint abſolui,ſua auctoritate .

Sexta Concluſio.

Occurrentibus negotijs,ſupradictus Prouincialis Miniſter , perſonaliter debet adire, quocumque eum neceſſitas vocauerit . Haud enim congruum vſum eſt, nec in noſtro ſacro Ordine in conſuetudine eſt poſitum, vt Prouinciales paſſim conſtituant Commiſſarios, niſi extrema,aut ſaltem vrgentiſsima,id expoſcente neceſſitate . In eiſdem vero negotijs , quantum fieri poterit , taliter ſe gerat , vt euitentur tumultus , & nulla ſcandala exoriantur . Guardianos ſemper debet fouere, nimiumq. curare vt non à ſibi ſubditis contemnantur . Quod ſi aliquis Guardianus cauſam dederit , ſuoq. muneri , & officio viſus fuerit minus aptus , non ſtatim eum ab officio amoueat, priuet, ſeu ſuſpendat , ſed id vſque ad Capitulum, ſiue Congregationem differat , niſi exceſſus adeo fuerit notabilis, vt ex ipſius tolerantia,graue aliquod periculum ſiue ſcandalum immineat . Peccata ſecreta, ſi certa ſunt , ſecreto ſunt corripienda & increpanda , publica publicè; ſi vero dubia fuerint , & quæ ſatis bene probari nequeunt , in meliorem ſemper ſunt partem interpretanda,ſecundum D. Thomam , quantum attinet ad iudicium diffinitiuum , quantum autẽ attinet ad præſuppoſitiuum , ex ſuppoſitione quod eſſe potuerunt , prouideatur ſemper de congruo , & ſufficienti remedio . At peccata publica, & ſcandaloſa, quorum notitia, vſque ad ſæculares peruenit , & in oppidis atque ciuitatibus ſunt notoria, exemplariter ſunt corripienda & punienda , ita vt quantum prudentia permittit , congrua omnibus ſatisfactio reddatur . Hæc etiam omnia ſunt maxime obſeruanda , in Viſitationibus, quas congruis temporibus facere haudquaquam debet præterire; quinvero, ſi fieri poteſt, quolibet in anno, ſeu ad minus quolibet anno cum dimidio , totam ſuam prouinciam , omneſq. illius Conuentus per ſeipſum debet viſitare. In qua Viſitatione quænam ſint obſeruanda , dictum eſt in libro noſtri Ordinis iudiciarij, & inferius aliquid dicetur. Neque obliuiſcatur ſupradictus Miniſter,ſuo tempore,vti tenetur ex Regula,ad Capitulum generale ire, ſeu mittere Commiſſarium ſuo nomine , & qui ipſum excuſet, propter peccatum , & pœnam poſitam non euntibus. Congregationem intermediam ; congruo etiam tempore celebrent , modo & ordine ſupra dicto,in Artic. 6. & quod ſex menſes ante, Prælatos Generales certiores debent facere,de vacatione ſui officij , vt diſponitur in Conſtitutionibns generalibus Toletanis cap. 7. §.de Prouincialibus Miniſtris .

Qualiter ad occurrentia negotia,adire debet perſonaliter .

Nota hoc valde .

Qualiter ſe debeat habere Prouincialis Miniſter, circa Magnates , & Principes .

Septima Concluſio .

In illis vero negotijs, quæ pertinent ad Principes , ſiue perſonas in aliqua

qua magna dignitate conſtitutas, Eccleſiaſticas, ſiue ſæculares, ſupradictus Prouincialis Miniſter, cum maxima humilitate, humanitate, & Religioſa vrbanitate ſe gerat, congruis temporibus eoſdem viſitando, & quæ ab eis fuerint petita (dum tamen ſint licita, & honeſta) libenter concedendo, ſin vero minus, diſcrete, & prudenter negando, adducendo incómoda, atque inconuenientia, quæ exinde poſſent exoriri, ſumma modeſtia adducendo cauſas, quare idipſum facere nõ expediat. Sit ſemper vrbanus, & honorificus in litteris, quas ad perſonas ſęculares trãſmiſerit, quoad maxime fieri poterit, imponendo illis debitos titulos & honorificos, iuxta earumdem qualitatem, in illis vero litteris, quas ab eiſdem receperit, titulorum honorificorum, haudquaquam ſe oſtendat quammaxime cupidũ, nec illis hilarem faciem oſtendat. Si Domini Nuncij, & Sedis Apoſtolicæ Legati, in negotijs Religioſorum, quandoque ſe ingeſſerint, atq. intromiſerint, & ad id præbeantur ab ipſis patentes litteræ, vt illi præſententur ſcriptorum tranſumpta, petat modeſte, & vrbaniter, abſque vlla prorſus iracundia, proteſtatione facta, interim ne terminus illi currat, ac facta poſtmodum conſultatione cum Religioſis grauibus, ſiue iuriſprudentibus, atque peritis, reſpondeat iuridice cum maxima humilitate, & modeſtia, iuriſdictiónem in caſu quo liceat, declinando, noſtras exemptiones, & priuilegia allegando. Id ipſum & facere oportebit, cum Dominis Epiſcopis, ſi quando in re aliqua limites exceſſerint ſuæ iuriſdictionis. Quoad vero prę-
ſentationem Prædicatorum, & Confeſſorum, prudenter ſe gerant Prouinciales Miniſtri, & ſi ita rigidi fuerint ſupradicti Domini Epiſcopi, vt licentiam abſque præuio examine, eiſdem dare noluerint, vt ne lites, & contentiones inter Fratres noſtros, ipſoſq. Epiſcopos exoriantur, eoſdé examinari permittant. Cum reliquis vero ſæcularibus, ſi quiſpiam eorum accedat, ad Miniſtrum Prouincialem cum querela, circa aliquam ſepulturam, ſiue Capellam, & res ſine ſtrepitu, & figura iudicij poſſit componi, obnixe id procuret, & controuerſiam diluere, ius ſuum vnicuique tribuendo, & partes ad pacem, ſiue concordiam prouocando. Quod ſi id nullo modo fieri poſſit, ſed deducenda ſit res ad iudicium, in ea re Prouincialis non ſe iudicem præbeat, ſed conſeruatorem aſſignet, iuxta Religionis noſtræ priuilegia. Idipſum faciat, quandocumq. quilibet ſæcularis, petit à Prouinciali prædicto aliquid contra aliquod Monaſterium Monialiũ, & quando Prouiſores, ſiue Epiſcoporum Vicarij, ſe ingerunt ad compellendum Religioſos, vt quippiã ſoluant, aut aliquam citationem illis faciunt, circa aliquam litem, nam ſtatim (nihil aliud reſpondendo) iuriſdictionem debent declinare, iudicem conſeruatorem aſſignando, & conſtituendo, qui eoſdem audiat, iuſtitiam partibus tribuat, atque negocium abſoluat.

Nota hoc valde.

Octaua Concluſio.

Qualiter ſe gerere debeat Prouincialis Miniſter circa Moniales.

Circa Moniales, ſummopere aduertere oportet, Prouinciales Miniſtros, vt non multum in ipſarum negocijs, & litigijs ſeſe ingerant, cum, vt dicitur, ſint bis mulieres, & qua facilitate rixantur, eadem ſtatim ad inuicem coniungantur. Vnde & ſufficit eaſdē viſitare, quotieſcumque electio Abbatiſſarũ facienda eſt, in qua etiam viſitatione, non multum debent immorari, ſed breuiter eamdem abſoluere, vt diſponitur in ipſa Regula B. Claræ,

Nota hoc valde.

& vt hac ratione omnem à ſe repellant ſuſpicionem, communeſq. querelas, & rixas, & contentiones ſupradictas, prudenter deuitando, vel componendo, & non ſe illis ingerendo. Quæ tamen ad honeſtatem ipſarum pertinent, ſummopere curent, nulloq. pacto huius rei quidquam diſſimulent.

Digitized by Google

lent, sed prouideant diligenter de remedio. Idemq. faciant in administratione bonorum suorum temporalium, ad quod oportebit, Religiosum quempiam prouidum, atque prudentem constituere, qui exacte ipsorum bonorum, suis temporibus rationem petat ab Oeconomo, & de consensu Prouincialis Ministri, quæ sunt facienda disponat. Venditiones, seu alienationes bonorum fieri, Prouinciales Ministri, nullo pacto permittant, sine euidenti Conuentus vtilitate, facta etiam prius informatione ea de re, si opus fuerit, apud Iudicem fæcularem ad ipsorũ instantiã, antequam ab eisdem præstetur licentia. Intrantium dotes, vt non statim consumantur, obnixe curare debent, quantum fieri poterit, sed vt in redditus annuos conuertantur, ac postremo quantum attinet ad ipsarum Monialium consolationem spiritualem, curare debent Prouinciales prædicti, vt congruis temporibus, Monasteria omnia prouideantur, de Confessoribus annuis, præsertim cum ab illis hoc fuerit petitum, & demandatum. Et hactenus de spectantibus, ad prædictum Prouincialem Ministrum.

QVAESTIO XVII.

De Diffinitoribus Prouinciarum, & eis, quæ ad ipsorum munus, & officium spectant, in octo Articulos diuisa.

ARTICVLVS PRIMVS.

De electione Diffinitorum Prouincialium, & ipsorum duratione, aut subrogatione.

Quæ ad hunc Articulum spectant, explicabuntur per sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

In quibuscumque Comitijs Prouincialibus eligendi sunt quatuor Diffinitores.

IN quibuscumque Comitijs Prouincialibus, etiamsi in illis non sit eligendus Prouincialis Minister, eligendi sunt quatuor Diffinitores, qui non esse debent de illis, qui in præcedenti Capitulo fuerunt electi, aut postea subrogati. Hæc conclusio habetur expressa, in Constitutionibus generalibus Toletanis, vbi etiam dicitur, quod quia solent nonnumquam in primo scrutinio, plures quam quatuor Diffinitores eligi, declaratur, quod illi sint præferendi, qui plura habuerint suffragia. In casu vero quo vota sint paria, præcipitur, vt præferatur antiquior, secundum Ordinis statuta in Religione. Quantum vero attinet ad illud, quod dicitur in conclusione, vt non possint eligi, qui postea fuerint subrogati, quid nunc obseruandum sit, in quarta Conclusione dicetur statim. Solum aduerto, quod ad huiusmodi diffinitionis munus, non possunt in Diffinitores eligi, qui non fuerint de corpore Capituli, etiamsi sint præsentes. Habetur vbi supra, & idem dicitur in eodem Capitulo de Diffinitoribus generalibus, agendo de illis in proprio §. de Diffinitoribus Capituli generalis.

Constit. gen. Tolet. c. 7. de electionib. & institutionib. officiorum. §. de Diffinitoribus Prouincia rum.

Secunda Conclusio.

Quinam etiam fungantur in Capitulo Diffinitorum munere.

Ex determinatione Capituli generalis, Assisijs celebrati, anno Domini 1578.

1578. qui olim fuerunt Ministri Prouinciales, si sint præsentes, vocem habent in Diffinitorio, in Prouinciali Capitulo, cui & adesse poterunt si voluerint. Id quod & eisdem concessum fuit, in Capitulo generali Romæ celebrato, anno Domini 1587. quod & extenditur ad illos, qui dicuntur Patres Ordinis, qui etiam statuitur, vt habeant semper in suis Prouincijs, illamet priuilegia, quæ habent, qui fuere olim Ministri Prouinciales: quo dicto priuilegio potiuntur, qui per triennium sunt aut erunt, Secretarij Rei. Generalis Ministri, qui & cóputantur inter Prouinciarum suarum Patres, & Procurator generalis Ordinis, & Commissarius Romanæ Curiæ in Capitulo, siue Congregatione generali creati, per triennium q. officio suo functi. Sed specialiter de supradictis Ministris Prouincialibus, in Capitulo gener. Vallisoletano, celebrato anno Domini 1593. statutum fuit, vt omnes, qui Prouinciali munere fuerint functi, sint perpetuo Patres suarum Prouinciarum, & in omnibus Congregationibus, & Diffinitorijs, etiam Capitularibus voce decisiua gaudeant in eadem Prouincia, in qua officio suo functi sunt; hac tamen lege, vt ad Guardianatus officium assumi non valeant, nisi de manifesta, & vrgente necessitate constiterit, quod si in Guardianos assumpti fuerint, toto illo tempore ad Diffinitorium non admittantur. Hæc vbi supra. Sed supradicta Constitutio, reuocata fuit in Capitulo generali Romano, habito anno 1600. At postmodum in Capitulo generali Toletano, celebrato anno 1606. iterum est renalidata, suoq; pristino robori restituta, & hoc est quod in Hispaniarum saltem partibus, nunc communiter obseruatur in praxi.

Tertia Conclusio.

Quis sit subrogandus, quãdo Diffinitor aliquis, mori contigerit.

Constit. gener. Tolet. c. 7. §. de Diffinitoribus Prouinciarum.

Nota circa Diffinitoris subrogationem.

Si Diffinitor aliquis actualis, mori contigerit, eius loco subrogandus est, ac præcipitur, vt pro subrogato habeatur ipso facto, qui olim fuit Diffinitor, & est antiquior in Diffinitionis officio. Hæc conclusio habetur expressa, in supradictis Constitutionibus generalibus Toletanis, vbi etiam dicitur, quod si Diffinitores antiqui defuerint, in dicto casu, subrogentur Guardiani præcipui secundum ordinem tabulæ. Circa hanc Diffinitorum subrogationem, multa, ac varia inuenio esse decreta, & statuta, in diuersis Capitulis generalibus. Nam in generali Parisiensi, celebrato anno Domini 1578. habetur, *quod renouatur statutum Metinense de Diffinitore subrogando, per Prouinciales, & Diffinitores, vbi vnus Diffinitor obierit.* At in Capitulo generali Romano, celebrato anno 1600. sequens habetur Constitutio: *Si quis ex quatuor electis, Prouinciarum Diffinitoribus vita excesserit, in demortui locum subrogetur; qui ex Prouincia Patribus, Ordine antiquior fuerit, is videlicet, qui prior fuit Minister Prouincialis electus, vel Diffinitor, & si nullus sit talis, tunc principalioris Conuentus Guardianus subrogetur, qui subrogatus, si in eo munere integro biennio extiterit, in sequenti Prouinciali Capitulo, non poterit eligi Diffinitor, & idem ordo seruetur, si per renuntiationem, vel aliter Diffinitoriatus officium vacauerit.* Hæc vbi supra, quod vltimum in Capitulo generali etiam Romano, habito anno 1587. prius extiterat ordinatum, vbi facta fuit sequens Constitutio, *quod suffectus defuncto Diffinitori, ad huiusmodi Diffinitoriatus munus, in Prouinciali Capitulo proximo subsequenti, minime assumi valeat, & quod nullus Guardianus, defuncto Diffinitori sufficiatur, quod si secus factum fuerit, Guardianatu se abdicet,* & tandem dicitur, *quod huiusmodi Diffinitores subrogati, vltimum inter reliquos Diffinitores locum teneant.*

Diffinitor subrogatus, vltimum locũ, inter alios Diffinitores tenet.

Quar-

Quarta Conclusio.

Ad prædictos Diffinitores, in Capitulo cum Prouinciali Ministro congregatos, pertinet diffinire, & expedire omnia, quæ ad Prouinciæ bonam, & exactam gubernationem spectant, atque expedire videbuntur, dummodo nullas ordinationes constituant, sine assensu, & consilio maioris partis Capituli. Hæc etiam Conclusio habetur, in Constitutionibus generalibus, vbi supra. Vbi etiam dicitur, quod Diffinitorium debet Prædicatores, & Confessores sæcularium instituere, & Guardianos eligere, & Monialium Confessores, & consignare Lectores Theologiæ, & Magistros Nouitiorum nominare: & additur: quod Diffinitorium non possit, postquam Capitularis tabula fuerit promulgata, vltra octo dies dilatari, quibus transactis, ipso facto maneat Diffinitorium omnino dilutum, & sine vlla auctoritate Capitulari. Hæc ibidem. Et aduerto quod supradictorum Diffinitorum votum, in Diffinitorio non solum est consultiuum, verum etiam decisiuum, prout expresse fuit determinatum in Capitulo generali Romano, habito anno 1587. vbi loquendo de Congregatione facta, & conuocata ad eligendum Commissarium Prouincialem, in absentia Prouincialis Ministri, quando vadit ad Capitulum generale, sequens facta est Constitutio. *In qua tamen Congregatione, sicut in quacumque alia, in Prouincia habita, prafati Diffinitores, & Discreti, non solum consultiuum, verum etiam decisiuum habeant votum, non obstantibus quibuscumque ordinationibus, in contrarium facientibus.* Hæc vbi supra.

Quodnam sit munus, & officium prædictorum Diffinitorum.

Supradictorum Diffinitorũ votum, non solum est consultiuũ, verumetiam diffinitiuum.

Quinta Conclusio,

Circa supradictorum Diffinitorum præcedentiam, in Capitulo Vallisoletano, habito anno 1593. statutum est, quod Diffinitores actuales, inter se præcedentiam habeant, non secundum numerum suffragiorum, sed iuxta annos susceptionis habitus, & præcipitur, vt hoc idem seruetur à Diffinitoribus præteritis inter se. Sed hæc Constitutio postmodum reformata est, in Capitulo generali Romano, habito anno 1600. vbi ad aliud propositum, præcedentia conceditur ei, qui prior in Diffinitorem fuit electus, quod intelligendum est, de præcedentia seruanda inter Diffinitores præteritos, nõ autem de actualibus, nã ij alios præcedunt, per statuta facta in Congregatione generali Victoriæ, habita anno 1596. An autẽ supradicti Diffinitores actuales, actu etiam esse possint Guardiani? Difficultatem habet, ex vi nostrarum generalium Constitutionum; nam in Capitulo generali Romano, habito anno 1571. expresse dicitur, *quod Diffinitores generales, sine Prouincialis Capituli, non priuentur officijs Ordinis, nam oppositum vix potest obseruari, ob penuriam Fratrum*: Sed postmodum in alio celebrato etiam Romæ, anno 1587. dicitur, *quod nullus Guardianus defuncto Diffinitori sufficiatur, & quod, si secus fuerit factum, Guardianatu se abdicent*. Id quod & statutum fuit, in Capitulo Vallisoletano, celebrato anno 1593. *De Prouincia Patribus, vt non fiant Guardiani, nisi constiterit de manifesta, & vrgente necessitate, quod si in Guardianos assumpti fuerint, toto illo tempore ad Diffinitorium non admittantur*. In Constitutionibus autem generalibus Toletanis, cap. 7. §. de Guardianis habetur, *quod Diffinitores supradicti, dum actu sua munera exercent, hoc est, à Capitulo, in quo electi sunt, vsque ad sequens Capitulum exclusiue, non possint, nisi ex dispensatione Ministri, aut Commissarij generalis, eligi in Guardianos*. Hæc sunt, quæ circa hanc rem, in dictis Constitutionibus generalibus

De præcedẽtia Diffinitorũ inter se, & quoad alios.

Difficultas. An Diffinitores actuales simul esse possint Guardiani.

Digitized by Google

neralibus habentur. Et hoc vltimum est, quod nunc positum est in consuetudine, & communiter obseruatur in praxi.

ARTICVLVS II.

Vtrum Prouincialis Minister, teneatur non solum petere, atque requirere, verumetiam & sequi, Diffinitorum consilium, in rebus arduis & difficilibus, quæ proponũtur in Diffinitorio?

LAtissima est, multumq. controuersa inter Doctores, huius Articuli materia, communiter, & generaliter loquendo, an, qui tenetur aliquid agere cum consilio, teneatur necessario sequi consilium? qua de re nos in præcedenti Tomo quæst. 15. art. 2. aliquid diximus, agendo an Prælati Regulares, per se solos possint recipere Monachos, & incorporare eos Religioni, absque assensu, siue consensu sui Capituli, sed quia difficultas hæc, scitu necessariissima est, & ad quamplures casus deseruit, haudquaquam fuit visum incongruum, quæ in hoc negotio tenenda, & practicanda sunt, breuiter, ac summatim in præsentiarum dicere, ex communiori omnium Doctorum resolutione, quod fiet per sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

Quilibet tenetur petere, & quærere consilium, vbi id iure cauetur, & si contrarium fiat, actus est nullus.

CErtissimum est & omni proculdubio, quod quilibet tenetur petere, & quærere consilium, vbi id à Iure expresse cauetur, & in contrarium factum, actus erit nullus atq. inualidus. Hæc conclusio cõmunis est omnium Iurisconsultorum resolutio, sed præcipue eam tenet Panormitanus in *cap. ad Apostolicam, de Regularibus*, vbi expresse dicit, *quod quando à iure requiritur consilium, nisi adhibeatur, actus est nullus.* Quod probat ex *cap. nouit, iuncta glossa, de his quæ fiunt à Prælatis.* Qua de re videndus est Syluester, *verbo consilium, quæst. 1. & verbo Religio, 3. quæst. 3.* Vbi etiam dicitur, quod Prælati in rebus grauioribus quæ occurrunt, semper tenentur agere cum consilio, per supradictum *cap. nouit, cap. quanto, cap. ea noscitur, eodem tit. vbi glossa, in dicto cap. nouit*; hoc latissime prosequitur, estq. res certissima, & manifestissima, & de qua non est, aut esse potest dubium. Solũmodo est difficultas, an, præsuppositio, quod tenentur agere cum consilio, teneantur sequi consilium? Et huic difficultati respondetur, per sequentem conclusionem.

Nota valde, q Prælati in rebus grauibus, quæ occurrũt, semper tenentur agere cum consilio.

Secunda Conclusio.

Regulariter loquendo, qui tenetur agere cũ consilio, nõ tenetur sequi consilium, nisi specialiter id per aliqua verba exprimatur.

Regulariter loquendo, qui tenetur agere cum consilio, non tenetur sequi consilium, nisi in decreto, siue mandato, per aliqua verba idipsum exprimatur, seu quod dicitur, ex antecedentibus, & subsequentibus colligatur. Ita quod, licet sequi consilium sit honestum, & congruum, non est tamen simpliciter necessarium, nisi simul addatur in Iure, siue rescripto, de consilio, & consensu, &c. Hæc conclusio est etiam Panormitani, qui & probat eam, per *textum, & glossam in cap. cum in vetori, de electione, & cap. cum olim, de arbitris*, facit & *cap. ns pro defectu, de electione*, & ibi glossa, *verbo consilio*. Et hoc esse dicit de iure communi, & Iurisperitorum commune est axioma, quod qui tenetur quærere, & requirere consilium, non tenetur sequi illud, neque ex consilio ad aliquid faciendum, quispiam obliga-

Nota hoc valde.

obligatur, *iuxta textum in cap. quisquis. 14. quæst. 1. & cap. denique, 4. dist.* Videatur hac de re Syluester vbi supra. Et glossa in supradicto *cap. cum olim, de arbitr.* difficultat, & quærit, ad quid petitur, seu iubetur peti consilium, si illud sequi non est necesse? Et respondet, quod nihilominus tale consilium est vtile, quia potest mouere petentem ad aliquid faciendum, quod forsan per se non fecisset, argum. petito *ex cap. Nicæna, dist. 31. & ex l. si intres. ff. de probation. §. item si vnus.* Et præterea, quia quod à pluribus quæritur, facilius inuenitur, *per cap. de quibus, dist. 20. & l. vlt. C. de fideicommissis, in fine*, argumento etiam deducto *ex cap. extra conscientiam, dist. 64.* Et certum est, quod in rebus grauibus, & præsertim in materia de electione, diligens inquisitio facienda est, *per cap. cum terra, de elect.* Et prodest insuper requirere consiliũ, vt eo habito deliberet Prælatus, an sequi illud expediat, nec ne? *iuxta l. 2. in fine. ff. mandati.* Quibus omnibus addit Panormit. *in cap. ad nostram, de consuetud.* esse nimis vtile, in facto dubij, à pluribus requirere cõsilium, sapientibus, & insipientibus, quia interdum parum sapientes, & scientes in re aliqua habent intellectum eleuatum, & acutius omni sapiente discurrunt, sicut narrat Ioan. And. adducens in id iocosum exemplum, de quodam fatuo Parisijs, qui tabernario cum paupere contendente, & extorquente pecunias, quia panem comederat ad odorem assati, determinauit fatuus, vt etiã solueretur ei, per sonitum monetæ. De Bartolo etiam dicitur, quod daturus consilium, super aliquo articulo ad merces spectante, semper rem conferebat cum mercatoribus de illa materia. Ex quibus omnibus cõcluditur, quam vtile sit, in rebus omnibus desumere consilium, non solum à sapientibus, verumetiam & quandoq. ab insipientibus, quia multoties contingit, quod dum stulti loquuntur, insurgant sapienti noui conceptus subtiles, quamuis certum sit, quod supradictum consilium petens, atque requirens, non semper, imo vero, neque regulariter loquendo, teneatur sequi illud, vt dictum est. Quod latissime probat supradictus Syluester, *verbo consilium*, vbi supra. vbi in num. 4. quæstionem mouet, atque difficultat, certum ne sit, ex propria significatione vocabuli, quod adstrictus petere consilium, non teneatur sequi illud? Et respondet de mente Hostiensis, quod sic, quia consilium ex proprio significato, non obligat ad hoc, vt sequatur, secus est autem, quando in iure, siue rescripto apponitur verbũ *assensus*, siue *consensus*, seu dicitur, vt aliquid fiat de assensu, & consensu alterius. De quo sit concl. tertia.

Nota valde, ad quid iuuetur peti consilium, etiam si illud sequi nõ sit necesse.

Tertia Conclusio.

Quando in Iure siue rescripto, dicitur atque præcipitur, vt aliquid fiat cum consilio, assensu, siue consensu aliquorum, non solum est requirendũ, atque petendum consilium, verum etiam sequendum, & contrarium factum est irritum, & inane. Hæc conclusio est supradicti Syluestri, vbi supra, num. 4. quæst. 2. Pro cuius intelligentia, & probatione, supponit ex Panorm. *in supradicto cap. cum olim, de arbitris*, & de mente Bartoli *in l. 2. §. si plures. ff. de exercit. act.* quod quandoq. in Iure fit verborum impropriatio, vrgente subiecta materia, & apponitur verbum consilij, pro consensu, & e contra, quod quando contingat, multis iuribus, & exemplis comprobat, primo *ex l. impuberibus. ff. de suspectis tutor.* vbi statuto cauetur, *vt pupillus certum quid faciat, cum duorum agnatorum consilio*, & quia loquitur de pupillo non habente discretum, nec integrum iudicium rationis, inquit certum esse, quod ibi consilium, capitur pro consensu, nam supradictus pupillus (vt supponitur) consilium habere non potest, quia qui non habet plenum rationis iudicium, nec etiam potest habere consilium. Secundo probat

Quando in Iure, siue rescripto, apponitur, vt aliquid fiat cum consilio, assensu, siue cõsensu alicuius, tunc nõ solum est requirendũ consilium, verum etiam sequendũ, & contrarium erit irritum, atque inane.

idipsum *ex cap. venerabilis, de officio delegati*, vbi habetur, quod Prælatus, cui datus est coadiutor, nihil debet facere, sine coadiutoris consilio, vbi etiam consilium sumitur pro assensu, siue consensu, alias officium supradicti coadiutoris, esset omnino supervacaneum. Ex quo colligit, quod quando is, qui habet impendere consilium, est eiusdem officij particeps, in tali casu consilium idem valet, & pollet, quod assensus, siue consensus, nec solum est petendum, & requirendum, verumetiam sequendum. Multa alia ad hoc propositum dicit supradictus Syluester, quæ à me breuitatis causa omittuntur. Solummodo dico resoluriue, quod quando in iure, siue rescripto apponitur clausula, qua dicitur, vt aliquid fiat cum consilio, assensu, siue consensu alicuius, seu aliquorum, in tali casu, consilium non solum est petendum, & requirendum, verumetiam sequendum, atque etiam in casu, quo prætermissis illis verbis, *assensu, siue consensu*, apponatur solummodo verbum, *consilium*, nam si illud iubeatur peti ab aliquo tanquam à collega, & comparticipe officij, sequendum est:, vt de mente Bartoli *in supradicta l. 5. §. si plures. ff. de exercitor. act.* expresse tenet Nauar. lib. 1. Consiliorum, tit. de Constitutionibus, cons. 9. num. 13. loquendo ad aliud simile propositum, de receptione Monachorum ad Ordinem, quos contra Panorm. tenet, non posse recipi à Prælatis sine assensu, & consensu Capituli, nec in tali casu (inquit) sufficit consilium requirere, verumetiam necessario tenentur ipsum sequi. Ex dictis, superq. satis constat, quid ad nostrum propositum sit dicendum, & respondendum, quando quæritur, an Prouincialis Minister teneatur non solum petere, & requirere, verumetiam sequi consilium Diffinitorum, existentium in Diffinitorio? Cui difficultati respondeo, per sequentem conclusionem.

Quando consilium peti iubetur, a cõcollega, siue eiusdẽ officij cõparticipe, non solà est petendum, verùetiam est necessarius, alterius assẽsus.

Quarta Conclusio.

In nostro sacro Minorum Ordine, certissimum est, & omni dubio procul, quod Prouincialis Minister, tenetur non solum petere, & requirere, verum expectare, & sequi consilium Diffinitorum, in illis rebus, quæ proponuntur in Diffinitorio, & in Capitulo, siue quacumque Congregatione, & in illis, quæ, vtpote arduis ac difficilibus, expendi, & determinari iubentur cum consilio Patrum, siue Discretorum Prouinciæ in nostris Constitutionibus. Hæc conclusio est certa, & manifesta, & de ea nulli potest esse dubium, primo per omnia supradicta. Secundo, quia in nostris Constitutionibus, vt in præcedenti Articulo dictum est, expresse habetur quod supradicti Diffinitores, in Diffinitorio non solum Capitulari, verumetiam in quacumque alia Congregatione Capitulari, siue particulari, habens votum non solum consultiuum, verumetiam diffinitiuum, seu decisiuum, vt constitutum fuit in Capitulo generali Romano, celebrato anno Domini 1587. & præterea, quia, vt dicit Nauarr. supra citatus, quamuis id expresse non diceretur, cum tamen iubeatur exposci, & expostulari consilium à supradictis Diffinitoribus, sitq. id tanquam à concollegis, & comparticipibus officij, necessario illud sequendum est, & in contrarium quidquid fuerit factum, erit irritum, & inane, & nullius prorsus valoris, atque momenti. Sed maiorem difficultatem habet, in alijs Religionibus, si quæ sunt, vbi supradicti Diffinitores, siue Patres, qui quandoq. dicuntur Diffinitiui, interdum vero Consultores, non habent, vt dicitur, votum diffinitiuum, & decisiuum, sed dumtaxat consultiuum. De quibus sequens statuitur Conclusio.

Prouincialis Minister tenetur non solum petere consiliũ Diffinitorũ, verumet ã sequi in ijs, quę proponuntur in Diffinitorio, seu iubetur expendi cum consilio Patrum Prouinciæ.

Nota hoc valde.

Quinta

Quinta Conclusio.

Si votum supradictorum Patrum sit dumtaxat consultiuum, & non pro forma requisitum; & ab eis consilium petatur, sed non sequatur, sententia erit quidem iniusta, sed non prorsus irrita, & nulla. Attamen si prædictum votum consultiuum apponatur pro forma; & tanquam præcise requisitum, necessario sequendum est, & sententia aliter lata, erit irrita, & nulla, nec solum iniusta. Pro huius conclusionis intelligentia præmitto, quod non statim, ac aliqua sententia est iniusta, est proinde omnino nulla. Aliud est enim aliquem actum esse iniustum, aliud vero esse omnino nullũ: atque in Iure reperitur sententia aliqua iniusta, alia vero nulla, & excommunicatio iniusta, & excommunicatio nulla, testamentum iniustum, & testamentum nullum. Inter quæ est latissima differentia, nam multa fieri prohibentur, quæ facta tenent. Iniustum est, & dicitur illud, quod peccat in alijs rebus, sed non contra formam substantialem legis. Nullum vero est id, quod expresse militat contra expressam formam substantialem legis, contingereq. potest, idq. sæpissime, vt Iudex aliquis faciat aliquid iniuste, peccando in aliquibus circumstantijs, non ita substantialibus, & essentialibus, & quod eius factum sit validum, & non omnino nullum, cum non sit factum contra formam substantialem legis. Hoc supposito, dico, quod quando in alijs Religionibus, Prælati expoſcunt cõsilium à Diffinitoribus & Patribus Discretis, Consiliarijs, siue Consultoribus, non habentibus votum ex vi suarum ordinationum, & Constitutionum, diffinitiuum & decisiuum, sed tantum consultiuum, & post petitum, quantumuis sit iustum, non illud sequantur, peccabunt quidem, & iniuste facient, & ea de re Deo rationem reddent, quia coram ipso sunt culpabiles, verumtamen sententia ab eis lata, & prolata, quamuis iniusta, non tamen erit omnino nulla, si non fuerit contra formam substantialem legis. Si tamen fuerit contra formam substantialem legis, & petitio consilij apponatur pro forma, & pro conditione necessario requisita, vt si apponatur in lege, siue in rescripto, *dummodo hoc fiat de consilio Diffinitorum, Discretorum, Consiliariorum, siue Consultorum Patrũ*, in tali casu, non solum est petendum, & requirendum consilium, verumetiam, & necessario sequendum, & sententia aliter lata, non solum erit iniusta, verum omnino nulla, & irrita. Et hæc de isto Articulo dicta sufficiant.

In illis Religionibus, quibus Patrũ Discretorum, siue Consultorum, aut Cõsiliariorum votum, est tantum consultiuum, non vero decisiuum, non est necessarium consilium eorum sequendum, nisi ponatur pro forma.

Nota differentiã, quæ versatur inter sententiam iniustam, & sententiam nullam.

ARTICVLVS III.

Quonam modo sint suffragia & vota, requirenda à Patribus in Diffinitorijs? & an sit incipiendum à senioribus, an vero à iunioribus?

CIrca hunc Articulum multa forent dicenda, iuxta diuersum modum, & formam, quæ in Senatibus, atque Consistorialibus Congregationibus cunctis, obseruatur in expoſcendis, & requirendis suffragijs, & votis, à Senatoribus, seu oppidorum, & ciuitatum Rectoribus, & gubernatoribus. Vt enim audio, & apud scriptores exaratum reperio litteris, quibusdam in partibus, & Rebuspublicis, rerum iudicium, atque determinatio, à senioribus, & proximioribus Præsidi, tam à dextris, quã à sinistris incipit, ita vt proximus Præsidi, à dextris eius sedens, primum dicat, quid sibi visum fuerit, propriumq. ferat suffragium, & statim post eum, antiquior alius suffragetur, qui ad eius sinistram fuerit collocatus. Sicq. ordinate procedendo à

De diuersis modis suffragãdi, ac ferendi vota, & suffragia.

primo,vſque ad vltimum ſuffragantur omnes, id quod & ratio ipſa vtcumque expoſtulare videtur,vt eo pacto,ſenioribus,dignioribus, & antiquioribus debitus honor,& præeminentia deferatur, & vt ex maioribus minores addiſcant,diſcereq. poſſint, quid dicere, & reſpondere debeant propoſito negotio,iuxta illud Poeticum dictum: *A bene maiori,diſcit arare minor*.Sed in alijs partibus,Senatibus,ſiue Congregationibus,contrarium omnino obſeruari,& practicari dicitur, nam incipiunt ſuffragia, & vota, rerumq. iudicium,atque determinatio, non quidem à maioribus,& antiquioribus, ſed à minoribus,nouioribus, & minus antiquis, ne forte, ſi maiores ſupradicti, propriam iam ſententiam protulerint, non audeant illis minores contraire: qui ſuffragandi modus,& praxis,vt dicitur,communiter obſeruatur in Rota,& in Parlaméto Galliæ,in Neapolitano Senatu,& in Conſilijs Regalibus Hiſpaniæ,& Luſitaniæ,ferturq. olim id fuiſſe conſuetudine poſitũ,vt quando totus populus congregabatur ad aliquid agendum, ſiue determinandũ, minores,atq. particulares ſuffragarentur prius,poſtmodum vero Maiores, & Magiſtratus, vt magis libere ſuam mentem,atque ſententiã,quiſque proferre poſſet, ne forte ſi contrarium fieret,contra ſuam propriam mentem, atque ſententiam,dicere cogerentur,dum Maioribus,& Magiſtratibus non auderent contraire. Sed, quidquid de hoc ſit (nam hæc omnia hinc inde, pro vtraque cõtradictionis parte,ſuas habent rationes probabiles) quod à nobis Minoribus Fratribus in Diffinitorio, atque alijs Cõgregationibus gerendũ eſt, iam eſt expreſſe diffinitum,atque determinatum,in noſtris generalibus Conſtitutionibus. De quo ſequentem ſtatuo Concluſionem.

Concluſio.

In noſtro Minorum Ordine, tam in Diffinitorio,quam alibi, ſuffragia ſæpe incipiũt à dignioribus, exceptis Superioribus.

IN noſtro ſacro Minorum Ordine, in Diffinitorio, & in quacumque alia Congregatione,ſuffragia incipiunt à maioribus,atque dignioribus,exceptis Prælatis,& Superioribus. Hæc concluſio habetur expreſſa in Conſtitutionibus generalibus Tolet.c.7.§.de Prouinciarum Diffinitoribus, vbi ponuntur ſequentia verba: *Ordinamus,vt in Diffinitorio, & in alia quacumque Congregatione ſuffragia incipiant à dignioribus Diſcretis, expreſſe tamen prohibemus, vt Prouincialis, nec Prælati generales, ſint primi, qui in electionibus, vel in rebus agendis ſuffragentur, aut ſuam aperiant voluntatem, vt antiqua volunt ſtatuta*. Et additur ibidem,quod nullo modo aliquod negotium arduum proponatur, & decidatur ſimul, ſed ſemper deliberatio intermedia fiat, & hoc eſt quod communiter obſeruatur in praxi.

ARTICVLVS IV.

Vtrum Diffinitores teneantur ſub mortali, in Diffinitorio libere dicere, & proferre, quod ſentiunt, non obſtante cognita Superiorum Prælatorum contraria voluntate?

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, explicabuntur per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Qualiter Diffinitores in Diffinitorio,ſua debeant ferre ſuffragia libere, non obſtante quacumque cognita Prælatorum contraria voluntate.

DIffinitores in Diffinitorio conſtituti,in cauſis ad Dei gloriam, & Religionis commune bonum ſpectantibus,in adminiſtratione iuſtitiæ,& cuiuſlibet negotij grauis ſibi propoſiti, expoſtulato eorũ cõſilio,libere proferre tenentur, quod ſentiunt,ſecundum propriã cuiuſq. conſcientiã, non obſtãte quacumq. Prælatorũ,ſiue Superiorũ in contrariũ cognita volũtate, & contrariũ facientes omni procul dubio peccant mortaliter.Hęc concl.eſt commu-

Digitized by Google

communis omnium Doctorum, & Summistarum resolutio, & pro ea facit, quod habetur Ecclesiastici cap.7. vbi eorum cuilibet, atque omnibus in vniuersum, Magistratus officium gerentibus, dicitur: *Noli quærere fieri index, nisi & virtute valeas prorumpere iniquitates, ne forte extimeas faciem potentis, & ponas scandalum in æquitate tua.* Pro quo etiam adduci potest cõmunis ratio, nam contra conscientiam non licet facere, præsertim in rebus ad Dei gloriam, & Reipublicæ commune bonum, siue ad iustitiam spectantibus, qua in re duplicatur, ac crescit peccatum, dum supradicti Patres, iudicum, atque Diffinitorum officio gerẽtes, aliter faciunt, quã ipsorum fides, & officium postulat, & obligatio quam habent in omnibus, iuxta scientiã, & conscientiam suam, dicendi, & propalandi veritatem. Nec supradictis obstat, quod cõmuniter dicitur, nempe, q̃ subditi suorũ Prælatorum, & Superiorũ voluntatem habere debẽt pro lege, & vtcumque, & quomodocumque sibi innotuerit, eidẽ tenentur se cõformare: nam respondetur, quod in tali casu, supradicti Diffinitores, in conclaui, atque Diffinitorio constituti, quamuis re vera sint subditi, teneanturq. in omnibus suos Superiores, atque Prælatos reuereri, in eiusmodi tamen rebus, & negotijs, ad suum munus, & officium pertinentibus, non tam subditorum vicem gerunt, quam Assessorum, & Consultorum, peccabuntq. proinde grauissime, si non clare, libere atque distincte dixerint, quod secundum suam conscientiam, eisdem videbitur expedire. Est enim diuersa omnino ratio & conditio, subditi, atque Consiliarij, siue Consultoris. Subditus enim, perspecta Superioris voluntate, non est sui muneris nisi parere, & obedire; at Consiliarius, Assessor, siue Consultor, (quæ omnia pertinent ad munus & officium Diffinitorum) non eligitur, vt obediat, nec vt dicat, aut proferat, quod Prælato siue Superiori gratum futurum existimauerit, sed vt res omnes examinet, discutiat, atque in iustitiæ libramine perpendat, & postmodum quod verius, vtilius, rectæq. rationi conformius, atque eidem iustitiæ magis consonum viderit, proferat, & in medium producat. Hoc est Diffinitorum munus & officium.

Secunda Conclusio.

In supradictis casibus, non sat est Diffinitoribus tacere, seu, vt nonnulli faciunt, caput Superiori inclinare, quinvero tenentur aperte veritatem dicere, etiam si id existiment inuisum, atque ingratum futurum esse Prælatis, quod ni fecerint, coram Deo non erunt immunes à peccato. Hæc conclusio constat satis ex supradictis, & probari potest præterea, ex sententia D. Augustin. in epist. ad Casulanũ, & habetur *in cap. quisquis. 11. q. 3.* Vbi ad simile propositũ ponuntur sequẽtia verba: *Quisquis motu cuiuslibet potestatis, veritatem occultat, iram Dei super se prouocat, quia magis timet hominem, quam Deũ.* Et post pauca, addit: *Vterque reus est, qui veritatem occultat, & qui mendacium profert, ille, quia prodesse non vult, iste, quia nocere desiderat.* Ad quod etiam facit, & aliud dictum D. Chrysostomi, homilia 25. super Matthæum, & habetur in *cap. nolite timere, eadem causa, & quæst.* Vbi inquit, *non solum ille proditor est veritatis, qui transgrediens veritatem, palam pro veritate mendacium loquitur, sed etiam ille, qui non libere veritatem defendit, quem libere defendere tenetur.* Verba sunt notatu digniffima. Quod & hac peculiari ratione confirmari potest, nam ad Diffinitorium non vocantur supradicti Patres, vt taceant, sed vt consentiant, aut contradicant, quod quidem non facere, sed tacere, caputq. Superiori inclinare, quasi duplicatum est peccatum, duplexq. deformitas reperitur, altera omissionis, dum tacet quis, tempore quo locuturus est, debitumq. suum munus, & officium prætermittit; altera

Quod non sufficit Diffinitoribus tacere, quando intelligũt aliquid esse rõni, ac veritati contrarium. Nota hoc valde.

vero commiſſionis, dum per actum exteriorem aſſurgendi, & caput inclinandi, cum aliorum ſcandalo, quaſi conſentire videtur, & annuere ei, quod iniquum, & iniuſtum eſſe credit, tunc præſertim quando ſilentij ſui nullam iuſtam cauſam affert. Vnde reſolutiue eſt dicendum, quod in ſupradicto caſu, non ſat eſt prædictis Diffinitoribus tacere, immo vero tenentur veritatem & id quod ſentiunt, palam propalare ac dicere, etiam ſi propterea intelligant, quod Superiores, & Prælati ipſi contriſtabuntur, ægreq. & moleſte ferent. Quod adeo verum eſt, vt quamuis certo ſciant, ſatiſq. compertum habeant Prælatos, & Superiores, iam in ſuo animo ſtatuiſſe, decreuiſſe, atque determinaſſe, quid ab eis faciendum ſit, in electione aliqua, ſeu quouis negocio alio peragendo, & quod etiam ſi diſſentiant & contradicant, adhuc ipſi in ſua ſententia perſiſtent, & nihil prorſus ſunt profecturi, eo nihilominus non obſtante, tenentur palam veritatem dicere, nam id non ad ipſos Diffinitores ſpectat, ſed ad Prælatos ipſi ſibi viderint, atq. de ſeipſis rationē reddent. Conſiliū enim, quod à ſupradictis Diffinitoribus expoſcitur, non eſt de fine, ſed de medijs ad finem, dicant ipſi veritatem, & id, quod iuſtum, ac rectum eſſe crediderint, de alijs autem nihil curare debent. Hæc omnia ſunt maxima obſeruatione digna.

Tertia Concluſio.

Diffinitorū ſuffragia, & vota, ferenda ſunt maxima cum libertate Chriſtiana, ſed magna modeſtia, humilitate, grauitate, atque vrbanitate.

Supradicta omnia fieri debent à Diffinitoribus prædictis, cum maxima ſpiritus libertate, ſed cum ſumma ſimul modeſtia, humilitate, grauitate, & vrbanitate, qua decet viros graues, doctos, & religioſos, loquentes, atque mentem, & ſententiam ſuam proferentes, in tam graui Senatu, & in conſpectu tantorum Patrum. Hæc concluſio eſt adeo iuri, & rationi conſona, vt probatione nulla indigeat, debent enim Religioſi viri, eſſe graues, atque modeſti, & in omnibus ſuis actionibus, & operationibus ita modeſte, & temperate ſe gerere, quò omnia ab eis quammaxima prudentia fiant, atque in publicis conſultationibus, incolumi ſemper, atque inuiolata permanente veritate, ſententiam ſuam proferre, cum magna reuerentia, humilitate, grauitate, atque verborum lenitate, ita vt ex verbis ipſis, omnibus in vniuerſum notum fiat, quod eorum procedunt iudicia, ſententiæ, diffinitiones, atque determinationes, ex Dei, & iuſtitiæ zelo, & ex ſpiritus feruore, nō vero ex carnis libertate, aut ex animo & voluntate cuipiā nocendi, ſiue contradicendi, ſed ſuo muneri, & officio in omnibus, atque per omnia ſatisfaciendi. Et hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

ARTICVLVS V.

An ſit præciſa obligatio, ſeruandi ſecretum in Diffinitorio, de omnibus quæ ibidem aguntur, & dicuntur, & an contrarium facientes, peccent mortaliter?

Reſpondetur huic Articulo, per ſequentem Concluſionem.

Stricta, atque præcita eſt obligatio ſeruandi ſecretum, de rebus, que agūtur in Diffinitorio, & Congregationibus cunctis.

Concluſio.

OBligatio ſeruandi ſecretum, & maxime in Diffinitorio, in Capitulis, & Congregationibus cunctis, eſt præciſa, & illud non ſeruantes in rebus grauibus, abſque dubio peccant mortaliter. Hæc concluſio eſt expreſſa Patris Fratris Dominici de Soto, in ſua relectione de tegendo ſecreto,

Digitized by Google

creto, q.1. & 2. vbi hoc argumentum latiſſime proſequitur, & dicit ibi, quod propalare, & reuelare ſecretum, eſt peccatum ex genere ſuo mortale, leuius quidem, quam homicidium, & adulterium, ſed grauius, quã quodlibet furtum, idq. præſertim in Senatoribus, & Magiſtratibus, & omnibus alijs, qui gerunt aliquod officium publicum, ad quos ſpectat adminiſtrare iuſtitiam, quales ſunt Diffinitores, qui quidem reuelando ipſum, faciunt non ſolum contra charitatem, verumetiam contra legalem iuſtitiam, & cõtra fidelitatem ſuo muneri, & officio debitam. Hac de re, videndus eſt Simancas lib. ſuo de Catholicis Inſtitutionibus, tit. 41. nu. 31. & 32. vbi ad hoc propoſitum, dicit etiam plura, eaq. notatu digniſſima, circa obligationem, quam habent, Inquiſitores, Conſultores, & reliqui omnes ſanctæ Inquiſitionis officiales, & Miniſtri, ſeruandi, & celandi fideliter omnia eiuſdem ſancti Officij arcana, & ſecreta, quod & iurant. Et inquit, quod ſi quis eorum, ſecretum aliquod auſus fuerit propalare, dignus profecto eſt, qui officio priuetur, & alijs pœnis grauiſſimis, pro criminis qualitate puniatur, atque mulctetur. Ad hoc propoſitum affert multa de ſecreto, quorum aliqua in præſentiarum libet referre, vt præ manibus habeantur, & quia ſunt notatu digniſſima. Dicit in primis, apud veteres Perſarum Reges, ſilentium vitæ periculo eſſe præceptum, & q. apud eoſdem nemo conſiliorum erat cõſcius, præter Optimates fidos, & taciturnos, & primam ſapientiam, antiqui priſcis temporibus dicebant, nullam ob cauſam prodendum eſſe ſecretum. Quintus etiam Curtius, ad hoc propoſitum, libro ſuo 4. refert, quod apud veteres, lingua grauius caſtigabatur, quam vllum probrum aliud, nec magnam rem ſuſtineri ab eo poſſe credebant, cui graue eſſet tacere, quod homini natura facillimum eſſe voluerit. Ex dictis infertur atque colligitur obligatio ſtricta, quam habent ſupradicti Patres Diffinitores, celandi omnia Diffinitorij arcana, & ſecreta, & nullo modo, nullamq. ob cauſam reuelandi, ſiue propalandi ipſa, etiam cum diſcrimine, diſpendio, & periculo propriæ vitæ, tunc vel maxime, quando magni ſunt momenti, vergereq. poſſunt in infamiam, ſeu detrimentum alicuius, & quorum reuelatio, & propalatio, rixas, atque diſcordias, capitaleſq. inimicitias, immortaliaq. odia interdum, valẽt inter Fratres diſſeminare. Quod quidem ſecretum obſeruandum, obnixe & ſtricte eſt, non ſolum durante Diffinitorij tempore, & celebrationis Capituli, ſiue Congregationis, verum etiam & poſt quodcumq. aliud, ſi vt dictum eſt, ex ipſius reuelatione, merito timeatur, quod euenire poſſunt aliqua ex ſupra dictis. Hæc inquam obligatio eſt præciſa, ſecluſo quocumque alio præcepto, vel iuramento: ſed nihilominus de more, & conſuetudine, in Diffinitorijs, & in Senatibus cunctis, alijſq. Congregationibus habetur, vt iuramento ad id cogantur, & adſtringantur Aſſiſtentes. Apud Religioſos autem, iuramenti loco imponitur præceptum obedientiæ, quod idem pollet; quam quidem non ſeruantes, præterquam quod mortaliter peccant, digni profecto ſunt, qui cum dedecore, & ignominia officijs priuentur, alijſq. pœnis arbitrarijs pro criminis qualitate puniantur, atque mulctentur, ſiquidem, vt dictũ eſt de mente Soti, non ſeruare ſecretum, ex genere ſuo peccatum mortale eſt, leuius quidem, quam homicidium, & adulterium, ſed grauius quam furtum.

Nota valde.

Nota, quod arcana, & ſecreta Diffinitorij, non ſolum celanda ſunt eo tempore, quo celebratur Capitulum verum etiã & poſtea.

ARTICVLVS VI.

Vtrum ſententia prolata à Diffinitoribus, ſimul conuenientibus, ab omnibus ſit ſubſcribenda?

Huic articulo reſpondetur, per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

Quælibet ſententia in Diffinitorio prolata, ab omnibus eſt ſubſcribenda.

QVælibet ſententia in Diffinitorio prolata, ab omnibus eſt ſubſcribenda, & omnes etiam cauſæ, quæ ibidem deciduntur, diffiniuntur, atque determinantur pro maiori parte, etiamſi in ſuo particulari voto, & ſuffragio ipſorum quiſpiam diſſentiat. Hęc concluſio eſt manifeſta, & in Iure determinata, in multis locis, & eam expreſſe tenet Abbas in *cap. 1. de his, quæ fiunt à maiori, & in cap. ex parte, de conceſſ. prabend. num. 3. & cap. poſtulaſti, eod. tit. nu. 14.* Et ratio eius in promptu eſt, nam cum omnes in Diffinitorio conſtituti, vnum Collegium, & vnum veluti conſtituant corpus, quod à maiori parte fit, ab omnibus fieri videtur, à cunctiſq. proinde debet ſubſcribi, & ſcripto probari, ne diſſonantia videatur, & ſuffragiorum differentia publicetur. Quinvero, & rationi ipſi conſonum quammaxime eſt, vt conſultatione facta, quod à maiori parte quiſpiam probatum fuiſſe videt, probet & ipſe, & etiam diſſentiens, propria manu ſubſcribat, proprium iudicium aliorum exiſtimationi poſtponendo. Ad quod propoſitum facit quammaxime, quod dicit Abbas loco ſupra citato, nempe quod ille, qui diſſentit, ſiue contradicit, & nihilominus firmat ſententiam, à maiori parte prolatam, priorem ſuam propriam ipſo facto deponere videtur, cum humilitate, vti decet, captiuando proprium intellectum in obſequium Chriſti, & aliorum ſententiæ, tanquam probabiliori adhærendo, iuxta illud, quod habetur *in l. ſi patres. ff de arbitr.* Qua etiam ratione de Lacedæmonijs, refert Plutarchus in Lycurg. quod poſtquam lex aliqua erat à concilio firmata, ſeu quodlibet aliud negotium, non amplius de eo diſputabant, quinvero poſtea, & illi quidem, qui antea repugnabant, atq. contradicebant, decretum à maiori parte factum, tamquam propriam ſententiam defendebant. Quod etiam legitur in Annalibus Religionis ſancti Dominici lib. 2. cap. 62. fuiſſe factum, atque conſtitutum à Diuo Thoma, cum eſſet eiuſdem Religionis Diffinitor, in Capitulo quodam generali Lõdini celebrato, anno Domini 1263. vt quod à maiori Diffinitorum parte eſſet determinatum, atque decretum, ab omnibus ſubſcriberetur, etiamſi eorum quiſpiam contrariæ fuiſſet ſententiæ, vt ne conſtare vllo modo poſſet, quis affirmauerit, vel contradixerit, & id quod de ſe erat occultum, atque ſecretum, ea de cauſa perperam in publicum prodiret. Tandem dico, quod hæc eſt communis Doctorum omnium reſolutio, & obſeruatur in communi omnium Senatuum, & Iudicum praxi. Qua de re videatur Symanc. de Cathol. inſtit. tit. 60. de ſententijs, num. 10. Vbi & ad propoſitum Officij ſanctæ Inquiſitionis, inquit, quod cum aliqua cauſa in eodem Senatu diffinitur, & Inquiſitores diſſentiunt, quod à maiori parte fuerit determinatum, omnes ſubſcribere debent, etiam ij, qui contrariam, vel diuerſam ſententiam, ſiue opinionem ſunt ſequuti.

Nota hoc valde, pro ferendis ſuffragijs in Diffinitorio.

Nota hoc valde de mente D. Thomæ.

ARTICVLVS VII.

De modo, & forma, qua congregandum eſt Diffinitorium ſupradictum, & de his quæ in eodem ſunt facienda?

Quæ

Digitized by Google

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, explicabuntur breuiter, ac reſolutiue, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

QVotieſcumque celebrandum erit Capitulum Prouinciale, pro electione Prouincialis Miniſtri, Viſitator Prouinciæ, Prouincialis, & Diffinitores, ac Prouinciæ Diſcreti, ſiue Patres tribus diebus, antequam reliqui Vocales, ad locum Capituli accedere debent, vt eo tempore, ſi quæ fuerint culpæ graues ex viſitatione prouenientes, contra Prouincialem, ſeu contra Guardianos, in Diffinitorio diſcutiantur, & examinentur, viſiſq. omnibus determinetur, quod viſum fuerit maiori parti, ea propter feria tertia ante præfati celebrationem Capituli omnes ſupradicti patres conuenire debent, ad Diffinitorium, quod congregandum eſt, modo, & ordine dicendo, in ſequenti Concluſione.

Quo tempore fiat Diffinitores congregãdi ante congregationem Prouinc. Capituli.

Secunda Concluſio.

Ad celebrandum ſupradictum Diffinitorium, in communi praxi eſt poſitum, & obſeruatum, vt in id ſit decens quidam ſecretus locus præparatus, quo ſupradicti Diffinitores Collegialiter conueniant, ad paratam etiam ſibi menſam, ſeu tabulam, ſuper qua commode ſcribere poſſint, vbi etiam ſint omnia ad huiuſmodi munus, & officium exequendum neceſſaria, & ad ipſam ſedere debent, hoc ordine. Primum locum tenebit inter omnes, Capituli, ſiue Diffinitorij præſes, qui ſolus ſedere debet in capite, ſeu in titulo Tabulæ. Poſtmodum à dextris eius, ſedet Prouincialis Miniſter, qui actu eſt, atque in illo Capitulo ſuum explet munus, & officium, à ſiniſtris autem, qui primus fuerit, & antiquior inter ſupradictos Patres, & Diffinitores, & iuxta Ordinis ſtatuta præcedentiam habet, quos reliqui poſtea ſequentur per ordinem, quidam à dextris, alij vero à ſiniſtris. Quibus ſic circumſedentibus, atque congregatis, Diffinitorij præſes, incipit, & dicit: ***Adiutorium noſtrum in nomine Domini***, vel, ***ſancti Spiritus adſit nobis gratia.*** Et dicentibus omnibus, ***Amen***, eiſdem ſubinde breuem quandam collationem facit, qua ipſos ad ſecretum ſeruandũ exhortatur, & vt in omnibus, & ſingulis, in eodem Diffinitorio tractandis, gerendis, & diffiniendis, ſedatis paſſionibus, pulſisq. procul oĩbus, odio, amore, amicitia, ſeu inimicitia, affectionibus, & ſimultatibus, ſolũmodo Deum, ipſiuſq. zelũ præ oculis habentes, ea quæ ad Dei gloriam, & honorem pertinent, & ad animarum ſalutem, morum correctionem, regularis vitæ reformationem, religionis augmentum, conſeruationem, atque propagationem, profectumq. omnium in Domino viderint expedire, fideliter (vti tenentur) exequantur. Præcipue vero quatenus id congrue efficere valeant, quod ſit eis omnibus animus, in conſulendo liber, nec alicui priuato commodo, ſeu affectui obnoxius, vtq. melius, atque ſtrictius ſeruetur ſecretum, ea ſpecialiter de re, imponitur omnibus obedientiæ formale præceptum, quod vt diximus ſupra, omnes obnixe obſeruare tenentur. Præceptum vero ſit, ſub hac forma, vt nullo modo, abſque totius Diffinitorij ſpeciali commiſſione, & licentia, alicui reuelent arcana, & ſecreta, durante tempore celebrationis Capituli, nec vero vllo alio tempore, ſi ea quæ ibidem dicta fuerint, vergant in detrimentum, aut infamiam alicuius, ſeu rixas, & diſcordias inter fratres vllo pacto poſſint diſſeminare, quod præceptum omnes obſeruare promittunt, vti tenentur.

De Diffinitorij præparato loco, qualis eſſe debet.

De modo, & ordine ſedẽdi in Diffinitorio.

Qualiter incipi debeat Diffinitorium, quę ibidem fieri ſolet.

Qualiter imponitur ſeruandi ſecreti præceptũ

Tertia

Digitized by Google

Tertia Concluſio.

De oſtiarijs, q aſſiſtũt ad portam Diffinitorij, quid agere debeant.

Ad maiorem atque congruentiorem, rerum gerendarum expeditionem, conſtituendi ſunt vnus, aut duo peruigiles Oſtiarij Diffinitorij, quorum alter prope oſtium præſto ſit, ad parendum mandatis, atque iuſſionibus, alter verò qui per domum diſcurrat vocando, & inquirendo fratres, quos vocari oportuerit ad Diffinitorium, in quo erit etiam quædam arca obſerata, cum claui, ad ſeruanda omnia Diffinitorij ſcripta, & acta, ad cuſtodiendos etiam proceſſus, interim dum Diffinitorium celebratur, & cauſæ diſcutiuntur, atque ſententiæ pronuntiantur. Quibus omnibus non obſtantibus, ſemper quod Diffinitorij Collegium diſſoluitur, & Diffinitorij locum exire, neceſſe fuerit, vtputa, ad chorum, vel ad conciones, ſiue concluſiones, ad coenam, ſeu ad prandium, qui inter prædictos Diffinitores vltimum tenuerit locum, fideliter, & diligenter cuſtodire debet ſupradictæ arcæ, atque Diffinitorij claues, ne fraus aliqua interim fieri poſſit, & Diffinitorij ſecreta propalentur, & publicentur.

Quarta Concluſio.

De iis, quæ adduci debẽt ad Diffinitoriũ

Ad prædictum Diffinitorij locum, adduci debent, omnes proceſſus, ſiue cauſæ ex Prouinciæ viſitatione prouenientes, inſuper, & omnes Conuentuum omnium diſpoſitiones, Guardianorum poſtulationes, ipſorumq. renunciationes, de ſuis officijs in ſcriptis, omnes etiam epiſtolæ, & litteræ, quæ ex diuerſis partibus ad dictum Diffinitorium mittuntur. Quæ omnia in Diffinitorij menſa poſita per ordinem, ſeu vt res ipſa, vel neceſſitas poſtulauerit, in præſentia omnium congruenti tempore debent aperiri, ad quorum omnium aptiorem diſpoſitionem, ſtatuet Diffinitorij præſes, vt ex Diffinitorij patribus vnus, omnes & ſingulas litteras ad Diffinitorij miſſas legat, ſimiliter, & Conuentuum diſpoſitiones, reliquaq. omnia alia. Alter vero in papyro ad id præparata, ſcribat in ſumma, quod in dictis litteris continetur, quid etiam cuilibet ſit reſpondendum, quod munus, & officium alteri etiam committetur, vt ordinate omnia fiant, atque procedant, prout rerum gerendarum congruentiori diſpoſitioni, magis videbitur expedire. Hæc omnia facienda ſunt in Diffinitorijs, quæ de more congregantur, tribus vel quatuor illis diebus, ante celebrationem Capituli. Sed præcipue, quæ pertinent ad determinationes proceſſuum, atque cauſarum, & ad probationem ſententiarum; nam reliqua omnia futuris Diffinitoribus reſeruantur, reſeruariq. ſolent, vt videantur ſequenti ſabbato poſt prandiũ. Quibus peractis expletur munus, & officium præteritorum Diffinitorum.

Nota hoc valde.

Pro diſtribuendis muneribus pertinentibus ad Diffinitoriũ

Qualiter fit eligẽdũ Diffinitoriũ congregãdum, ſabbato poſt Miniſtri Prouincialis electionẽ, ceteriſq. alijs diebus, vſq. ad tabulæ confectionem.

Quinta Concluſio.

Sabbato ſequenti poſt prandium, competenti hora, ad Diffinitorium vocantur ij, quibus de more, vt ſupra dictum eſt, atque ex conſuetudine, & ex vi noſtrarum conſtitutionum, votum & vocem in eodẽ habere conuenit, ſimul cum Præſide, ſiue Prouinciæ Viſitatore, nempe Prouincialis Miniſter, & qui Prouinciales fuere olim, & quatuor de nouo electi Diffinitores, Cuſtos etiam Prouinciæ, ſi iam fuerit electus, in eademq. Prouincia ſtatutum eſt, quod in Diffinitorio habeat vocem. Quibus ſic conſtitutis ordinate, ſi quæ dicta ſunt in præcedenti concluſione, non prius fuere facta, eiſdem exacte expletis, antequam ad vlteriora procedatur, nempe ad conſtructionem, ſiue confectionem tabulæ officiorum, Viſitator Prouinciæ, ſeu qui præfuerit Diffinitorio, breuẽ aliam quandam collationem, ſiue exhortationem ipſis facit,

De collatione in Diffinitorio faciẽda a Præſide ante tabulæ confectionẽ.

facit,inducendo,& exhortando illos ad hoc, vt in distributione officiorum, & constitutione Guardianorum,omni postposito odio, vel amore, seu quocumque alio humano affectu , Deum solummodo præ oculis habentes , ipsiusq. gloriam,& honorem, & animarum salutem , Religionis commodum, facultate sibi tradita,atque concessa, ita debite vrantur,vt in Guardianos , atque Conuentuum Prælatos,eligant atque præficiant,non quidem eos, qui familiaritate, & amicitia, sibi magis fuerint coniuncti, sed religiosos , graues, probos, prudentes, bonæ existimationis,& famæ, zelatores ordinis, & quos morum grauitas, ætatis maturitas, literarum peritia,cęteraq. id generis alia, commendatos habeant,vti expedit, ad morum correctionem , regularis vitæ reformationem, religionis augmentum,conseruationem, atque propagationem,ne ex contrario facto,in religione aliquod suboriatur scãdalum , dum viderint præfici, & honorari, quos alias corrigere,& punire deberent, è contrario autem,quos pro meritis honore conueniret afficere, deprimere, & conculcare . Quibus peractis, genuflectentes omnes dicunt Hymnum: *Veni Creator spiritus*,cum Versu,& Oratione consequẽtibus,præmissaq.generali confessione,ad effectum faciendi electionem,eos plenarie ab omni excommunicatione , & irregularitate alijsque censuris Prælatus absoluit .

Sexta Conclusio.

Supradictis omnibus peractis,statuitur coram Præside,quædam cartha, siue papirus, in qua sint per ordinem , omnes Conuentus Prouinciæ descripti, pramissoq. Conuentu, cuius facienda est electio, interrogatur, & consulitur, qui inter prædictos Patres, atque Diffinitores fuerit antiquior,quinam Fratres ex Prouincia, eidem Conuentui præficiendi , apti esse videantur, qui iussis obtemperans, duos ad minus proponit,dicendo, ad hoc munus N. N. aptus,& idoneus mihi esse videtur. Iterum consulitur Diffinitor, seu Pater antiquior à sinistris assistens, qui alios duos,vel eosdem proponit, & sic de alijs per ordinem. Qua facta consultatione,iterum interrogantur, cui eorum resolutiue, atque diffinitiue,præbent suum suffragium, siue votũ, quod illi facientes, qui inter nominatos plura habuerit suffragia, seu vota, canonice erit electus in Guardianum propositi Conuentus : & eodem modo, & ordine,procedendum est in alijs omnibus electionibus , & constitutionibus aliorum officiorum, vsque ad consumationem tabulæ;qua facta publicatur eo modo, quo diximus supra agendo,de Capitulo Prouinciali, & congregatione intermedia . Hactenus de isto Articulo .

Qualiter Diffinitorij tabula sit struẽda, atque cõficiẽda.

ARTICVLVS VIII.

Qualiter se gerere debeant, supradicti Patres Diffinitores, in officiorum prouisione, & Guardianorum electione ?

Quæ ad hunc Articulum spectant , resoluentur breuiter per sequentem Conclusionem.

Prima Conclusio.

PAtres Diffinitores,in prouidendis officijs, & Guardianorum electione , eligere tenentur meliores, & proposito fini magis congruentiores,quod si non fecerint, omni proculdubio peccabunt mortaliter . De hac conclusione

Diffinitores tenẽtur in Guardianos eligere meliores,& proposito fini cõgruentiores.

Digitized by Google

ſione plura ſumus dicturi in particulari infra,in quæſtione longiſſima,quam ſumus facturi, de electionibus, & rebus ſpectantibus ad ipſas. Quapropter pro nunc ab ipſius probatione ſuperſedeo , ſtatuendo ſupradictam ſententiam, vt rem notam,omnibusq. peruiam, abſque vlla fere contradictione . Solummodo dico,quod in diſtribuendis premijs , & honoribus , æqualitas ſeruari debet,quæ vt amicitiæ auctrix & conſeruatrix eſt,ſecundum Platonem,ita & inæqualitas,eſt omnium diſcordiarum,& ſeditionum cauſa. Neque æqualitas eſt,vt æqualia omnibus,doctis atq; indoctis,ſenioribus,& iunioribus,ſapientibus, & inſipientibus reddantur,ſed vnicuiq. pro ſua dignitate & merito. Quod ad iuſtitiam diſtributiuam pertinet , ſecundum Ariſt. 5. Ethic.cap.2.& 3. qua honores, & premia,& pœnæ diſtribuuntur ſecundum proportionem meritorũ vniuſcuiuſque, alioquin æqualitas erit inæqualitas , dum inæqualibus dantur æqualia, ſed de hoc infra dicentur plura. Solum ſeſe offert in præſentiarum difficultas,an quando fit conſultatio inter ipſos Diffinitores, de aliquo, ſeu aliquibus, circa prouiſionem cuiuſpiam officij, poſſint Diffinitores ſupradicti,in eodem Diffinitorio detegere crimina,atq; impedimenta,quæ forſan ſibi obſtant,ne poſſint eligi,& præfici in Prælatos, ſi eiuſmodi crimina , & impedimenta ſunt occulta ? Et quamuis res ſit inter DD. nimis hincinde controuerſa , propoſitæ tamen difficultati, breuiter ſub diſtinctione reſpondeo, per ſequentem Concluſionem .

Secunda Concluſio.

Crimina occulta , & quæ ſolummodo nocẽt peccãti,nõ vero reipublicæ, nullatenus ſũt in Diffinitorio propalanda.

SI eiuſmodi crimina , & impedimenta ſunt occulta , & quæ ſolummodo nocent peccanti,neque exinde vllum imminet periculum religioni,non ſunt(etiam in Diffinitorio)publicanda, ſed ſecreto iuxta Euangelium,iuris, atque eiuſdem Euangelij,ſeruato ordine corripienda.Si autem fuerint talia, quod ex eis Religioni,& communi bono,aliquod damnum euenire poſſit,& maxime ſi præuia facta correctione fraterna, nullatenus fuerint emendata, ſtatim ſunt denunciãda coram Prælato,& Patribus in Diffinitorio.Hæc concluſio,quoad vtramque ipſius partem,videtur ſatis eſſe aperta,& manifeſta, nam quod in prima parte dicitur, exigit atque expoſcit , ordo correctionis fraternæ,poſitus à Chriſto Domino in Euangelio, Matthæi.18.de quo late agit D.Thom.2.2.q.33. per plures Articulos , & nos latiſſime egimus in noſtro libro Ordinis iudiciarij, quæſt.11.per plures Articulos. Quantum vero attinet ad ſecundam partem, eſt etiam ratio manifeſta,nam vt etiam ibidem diximus,quotieſcumque reipublicæ imminet periculum, ſecreta admonitio, & correctio omnino eſt prætermittenda, & maxime quando proceditur ad effectum electionis, nam vt non eligatur indignus,multa licite fieri poſſunt, quæ alias eſſent prorſus illicita . Videatur D. Thom.vbi ſupra & Soto de ſecreto,membro 2.quæſt.6.conclu.3.in primo caſu, & Syluester *verbo inquiſitio* 1.q.8.nu.14. & Nauar. in ſuo Manu.cap.18.nu.30. & 56. & cap.24.num.14. & D.Antoninus 2.parte tit.9. cap.6.§.4. verſu,item quæritur,vbi ad hoc propoſitum dicuntur, plura eaq. notatu digniſſima.Sed maior difficultas eſt, An ſupradicti Patres Diffinitores,propter delicta , & crimina,quæ alias nouerunt in confeſſione,& quæ nullo alio modo ſciuerunt, aut ſciri poſſunt, alicui , ſeu aliquibus denegare poſſint ſuum votum,atque ſuffragium, in aliqua electione ? non quæro,neque in controuerſiam adducitur,an reuelare, & propalare poſſint crimina,quæ alias nouerunt in confeſſione ? Nam de hoc nulli eſt dubium, quod non poſſunt id facere , omnibusq. eſt peruium, quod ob nullam cauſam , etiam propter periculum vitæ, nec propter totam republicam ſeruandam , licitum eſt delictum in confeſ-

confessione cognitũ reuelare,sed quod sólúmodo quæritur est, an propter crimen, quod quispiam Diffinitorum,forsan secreto,nouit in confessione, nihil dicendo,aut quidquam reuelando,possit alicui denegare suum votum & suffragium, in aliqua electione? Res est nimis controuersa, & de qua multi negatiuam afferunt responsionem,dicendo,quod neque id facere vllo modo licet.Qua de re videatur Pater Fr.Emmanuel Rodriguez in suis quæstion.regu.2.Tomo.q.53.art.4.Sed nihilominùs contraria sententia, videtur verior & est probabilior,de qua sequentem statuo conclusionem.

Tertia Conclusio.

Quamuis licitum nullo modo sit reuelare, aut propalare secretum cognitum in confessione, ob vllum finem, nec ob vllam causam, vt dictum est, non tñ est illicitum cuipiam,denegare suffragium siue votum, sumpta occasione ex eo, quod alias quispiam sciuit in confessione: Volo dicere, quod si quispiam in alicuius confessione rescisuit, ipsum non esse timoratæ conscientiæ,quinuero omni ex parte vitiosum,& ad carnis vitia procliuem, eisdemq. quammaxime deditum, in Diffinitorio constitutus, bene potest propterea,ea de re nihil alijs dicendo,in electione aliqua, votum atque suffragium suum illi prudenter denegare,ad euitandum damnum & detrimentum, quod ex tali electione posset prouenire. Hæc sententia est expressa Doctissimi Nauar. *in cap.sacer.de pœn.d.6.num.147.cum sequentibus*, vbi eam constantissimè defendit, quidquid alij dicant;quin vero dicit, quod contrarium faciens & huiusmodi indignum eligens, incurrit suspensionis pœnam quæ posita est in *cap.cum inuectis, § fin. de electione*, etiamsi huiusmodi indignitatem & inidoneitatem, in confessione secretissime nouerit. Nec dictis inquit,obstat,quod iuxta Euangelium Ioannis 11.duodecim horæ sunt diei, vt dixit Christus Dominus,ad propositum de Iudęis, & ꝙ qui olim erat malus, hodie forsitan erit bonus, nam respondetur, quod non in ea opinione, & sententia est Nauarr, vt dicat vel credat, quod propter vnicum, aut alterum actum siue peccatum, in secreto siue in confessione cognitum, cuipiam debeat denegari suffragium in electione, cum vt supponitur,iam possit esse emendatus, sed tunc solummodo, quando certo de aliquo cognoscitur inueterata ipsius peccandi consuetudo, & firmitas in malum, & de prauata inclinatio ad carnis vitia seu (quod absit Sodomiæ)in tali casu, inquit, quod hæc & his similia, bene possunt retrahere electorem à facienda electione de aliqua persona tali,etiamsi illud cognitum fuisset in confessione, non aliquid dicendo, sed tacendo, & denegando illi suffragium.

Non est illicitum, alicui derogare votum, propter id qđ alias fuit cognitum in confessione, modo de hoc nihil dicatur.

Nota hoc valde.

Quarta Conclusio.

Si quispiam in aliquo Diffinitorio, olim repulsus fuerit ab aliqua electione, propter aliquod habituale crimen,seu propter aliquam infirmitatem seu ægritudinem qua laborabat, & obstabat sibi ad effectum electionis, non potest aut debet,in altero Diffinitorio eligi, nisi constet de ipsius emenda, aut infirmitatis probetur conualescentia. Hæc conclusio habetur expressa *in Glossa in cap. cum inter, el 3. de electione verbo reiusatus*, vbi expresse tenet, quod defectus siue crimen,in modum exceptionis impositum, & probatum contra aliquem in vno iudicio,præiudicat ei etiam in alio, nisi legitimis testimonijs habeatur contrarium, quod & probat argumento deducto *ex c. super eo,eodem tit.& c. prohibentur.*2.q. 1.& ex multis alijs iuribus, quæ breuitatis causa omitto.Et est glossa nimis notabilis,pro materia de testibus, & alijs. Ex qua conclusione infero, quod qui olim ab aliqua electione fuit repul-

Qui in aliquo diffinitorio pp aliquod peccatũ siue crimen fuit repulsus ab electione non debet in alio admitti nisi de emenda cõstet. Nota quod delictum, in vno iudicio impositum contra aliquem, semper obstat, in

alio iudicio, nisi legitimis testibus probatur contrarium. Nota hoc valde.

repulsus propter aliquod habituale crimen, vtpote quia vinolentus, vel quia laborabat aliqua infirmitate, obquam non poterat vitam communem sequi, vt tenetur de iure nostrarum constitutionum, non potest, seu debet in prælatum præfici, nisi euidentibus testimonijs probetur contrarium. Multa alia forent dicenda pro hac materia, quæ congruentiori loco reseruantur tradenda in quæst. quæ facienda est de electione in cõi. Nunc supradictos Patres Diffinitores vehementer admoneo, Primo, vt videant quos eligunt, nè forte indignos ad Ordinis officia assumentes, eorum peccatis inuoluantur, in magnam Dei Optimi Maximi offensionem, Religionis detrimentum, & graue multorum scandalum. Secundo, vt non sint faciles, seu nimis prochiues ad dicenda, reuelanda, siue propalanda fratrum, & proximorum suorum secreta crimina, nec vllo modo id faciant, nisi qñ certo sciuerint, ea vergere in damnum, atque præiudicium reipublicæ Religionis, ad quod faciendum quammaxima prudentia opus est. Omniaq. mature ac sapienter prius sunt considéranda, & cum ratione consulenda, vt charitate duce, quæ cuncta ordinat, ac dirigit, simul consulatur quammaxime fieri poterit, & vtilitati publicæ, & famæ atq; opinioni proximi. Et hæc de isto Articulo, & tota quæstione dicta sufficiant.

QVÆSTIO XVIII.

De Custodibus antiquis nostræ sacræ Religionis, & his, qui modo eliguntur, mittendi ad Generale Capitulum, in duos Articulos diuisa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Quinàm dicantur Custodes, ex nostra Regula, atque in nostro sacro Minorum Ordine?

Primo nota. Custodis nomẽ frequens est in Regula B.P.N. Franc.

PRo huius Articuli intelligentia aliqua sunt præmittenda, & primo præmitto, quod Custodum fit mentio a S. Patre nostro Francisco, in sua Regula in multis locis, sed maxime in cap. 4. & 8. vt tamen melius deprehendere possimus, officij huius institutionem, auctoritatem, & potestatem, & quid custodis comprehendatur nomine, oportet aduertere, quod hoc nomen, custos & custodia, in nostra Regula, sumitur dupliciter, primo generaliter & communiter, secundo specialiter, & proprie. Generaliter sumptum custodis nomen, competit etiam Generali Ministro, vt constat ex cap. 8. eiusdem Regulæ, vbi tractando, quando Generalis Minister sit priuãdus, & deponendus, dicitur, quod in eo casu, fratres illi quibus electio data est, in nomine, Domini alium sibi eligere possint in custodem, quo loco custodis nomine, intelligitur supradictus Gener. Minister. Quandoque etiam sumitur pro Prouinciali Ministro, vt constat ex eodem capitulo ubi: & si aliquo tẽpore appareret vniuersitati Ministrorum Prouincialium, & custodum, &c. possint eodem anno in suis custodijs semel Fratres suos ad cap. conuocare, vbi per custodiam intelligitur Prouincia, & custodis nomine Prouincialis Minister. Rursus sumitur etiam nomẽ custos, pro Guardianis, vt constat ex cap. 4. eiusdem Regulæ, vbi habetur, quod Ministri, & custodes, circa infirmos sollicitam cura gerant, &c. quo loco Ministrorum, & custodũ nomine intelligun-

Nomen custodes dupliciter sumitur.

Digitized by Goo

guntur Guardiani, ſumpto cuſtodis nomine, vt dictum eſt, communiter, & generaliter. Sed alio modo, ſumitur ſpecialiter, & proprie, & ſupponit pro quodam ordinario Prælato noſtri Ordinis, diſtincto à Generali, & à Prouinciali, atque etiam à Guardianis, vt conſtat ex cap. 8. eiuſdem Regulæ, vbi dicitur, quod Miniſtri Prouinciales, & Cuſtodes ſunt quibus competit eligere, & deponere Miniſtrum Generalē, quo loco per cuſtodes, intelliguntur Prælati quidam, qui præſidebant olim, certis quibuſdam Guardianis, & ſubdebantur etiam ipſis Prouincialibus Miniſtris. Qui quidem cuſtodes, ex Regula, duo habebant munera, & officia, primum horum pertinebat ad poteſtatem iuriſdictionis, nam erant vere Prælati, & habebant vere, & proprie animarum curam, quibus proinde omnes Guardiani, & ſubditi exiſtentes in eorum cuſtodijs, tenebantur firmiter obedire, iuxta præceptum Seraphici Patris Noſtri Franciſci, in ſua Regula cap. 10. in illis verbis: Præcipio firmiter Fratribus vniuerſis, vt obediant ſuis Miniſtris, &c. Quo loco Miniſtrorum nomine, intelliguntur omnes in vniuerſum Prælati noſtri Ordinis, ſiue Generales, ſiue Prouinciales, ſiue locales, quales ſunt Guardiani, atq; etiam cuſtodes ſupradicti, vt dicunt omnes communiter expoſitores noſtræ Regulæ. Secundum officium ſupradictorum cuſtodum, pertinebat olim, pertinetque hodie, ad poteſtatem actiuam eligendi, & deponendi Generalem Miniſtrum, per verba ſupradicta, quæ habentur in d. cap. 8. eiuſdem Regulæ, vt dictum eſt.

Quinam olim ſecundum noſtram Regulā dicebantur cuſtodes, & quod eorū erat munus & officiū.

Secundo, pro pleniori dicendorum intelligentia præmitto, quod vt conſtat ex ſupradictis, cuſtodia in noſtro ſacro Ordine dicebatur olim, quidam diſtrictus vbi erant plures Guardianatus, & plures Guardiani, qui omnes vni ſubijciebantur cuſtodi, ſecundum Regulam, qui & eorum omnium erat ordinarius Prælatus, quamuis alias, ipſe & omnes ſui Conuentus, Prouinciali ſubijcerentur Miniſtro. Ita quod in vna Prouincia erant plures cuſtodiæ, ex quibus tanquam ex partibus Prouincia ipſa conſtabat, & componebatur. Quod voluit forſan, Seraphicus Pater noſter Franciſcus, vt commodius Fratres gubernarentur, atq. vt dicitur, magis ad manum haberent ſuos Prælatos, & Miniſtros, ad meliorem, & congruentiorem rerum agendarum diſpoſitionem. Qui quidem omnes cuſtodes, vniuscuiuſque Prouinciæ, quotquot erant, tenebantur ire ad comitia, & Capitula Generalia, cum ſuo Prouinciali Miniſtro, & ſinguli in electione ſeu depoſitione Miniſtri Generalis, ſua tenebāt ſuffragia, quod & duravit vſque ad tempora Nicolai IIII. qui præfuit Eccleſiæ anno Domini 1288. vbi ad euitandos magnos ſumptus, & alia multa incommoda, atq; inconuenientia, auctoritate eiuſdem cautum fuit, vt omnes Cuſtodes vnius Prouinciæ, vnum ex ſeipſis cuſtodem conſtituerent, cui vices ſuas committerent, qui omnium cuſtodū illius Prouinciæ nomine, iret ad Generale Capitulum, vocemque haberet in Generalis Miniſtri electione, ita quod ſi quando contingeret omnes cuſtodes ſimul adeſſe & præſentes reperiri in Generali Capitulo, vnus tantum ex eis votum, & ſuffragium haberet, vt conſtat ex monumentis noſtri Ordinis, & refertur in compendio priuilegiorum, verbo Cuſtodes, à quo tempore cuſtos cuſtodum appellatus fuit, is qui pro ſe, & alijs cuſtodibus vnius Prouinciæ, vocem habebat in Capitulo Generali.

Secundo nota. Quēnam olim in noſtro ſacro Minorum Ordine dicebatur cuſtodia.

A quo tempore ceperint antiquicuſtodes, vocari cuſtodes cuſtodum.

Tertio, & vltimo eſt notandum, quod cum per multum temporis, figilla Ordinis, & officium Generalis Miniſtri, & Prouincialium, atque Cuſtodum, quod Seraphicus noſter Franciſcus inſtituerat in ſua Regula, perſeuerauerit apud Fratres noſtros Conuentuales, qui etiam de Communitate dicebantur, Fratres Minores reformati, in Concilio Conſtantienſi celebrato, per

Tertio nota.

per Eugenium IIII. anno Domini 1431. obtinuerunt, vt ex se ipsis, etiam suos haberent Vicarios Generales, & Prouinciales, qui sua comitia celebrarent. Qui & à dicto Consilio vocati sunt Fratres Minores Regularis Obseruantiæ, quod & ipsi ab eo tempore fecerunt, & statutis temporibus supradicti Vicarij Prouinciales, celebrabant etiam sua comitia Prouincialia, ad quæ ex quolibet Conuentu, conueniebat ipsius Guardianus, & vnus discretus à Fratribus electus, qui postea in d. cap. constituti, e supradictis Guardianis, & Vocalibus, siue discretis, eligebant vnum, qui Discretus discretorum dicebatur, pro eo, quod nomine omnium discretorum Prominciæ, deferebat votum, & vocem ad Capitulum Generale, proxime celebrandum pro electione Vicarij Generalis supradicti, eligendi pro Fratribus reformatis, seu Regularis obseruantiæ, & interdum Ministri Generalis eligendi pro toto Ordine. Hoc durauit vsque ad annum 1517. vbi Leo X. decreuit & statuit, vt sigillum totius Ordinis, vniuersalisque gubernatio Religionis, Seraphici Patri nostri Francisci, omnino esset apud Fratres Obseruantes, ac voluit, quod Vicarij Generales, & Prouinciales Obseruantium, essent vere, & proprie Ministri, & Prælati totius nostræ Religionis, dicerenturque ipsi, Ministri Generales, & Prouinciales, Conuentuales autem dicerentur Magistri, quo etiam tempore statutum fuit, vt Discreti discretorum mittendi, ad Capitulũ Generale, qui ante eligebantur ab Obseruantibus, & Reformatis, ab eo die essent, & dicerentur veri custodes, secundum nostram Regulam, eo fine, & animo, vt sicut sigillum totius Ordinis transierat ad Obseruãtes, ita & reliqua omnia officia, Ministeriatus Generalis, & Prouincialatus, & Custodiatus, quæ continentur in dicta Regula, omnino essent ac remanerẽt inter Fratres Minores obseruantes, atque Regularis Obseruantiæ, vt latius constat ex Bulla vnionis, quæ habetur in supplemento Ordinis. Ex dictis superq. satis colligitur, quidnam sit respondendum proposito Articulo, quando quæritur, qui dicantur custodes in nostro sacro Minorum Ordine? sed vt simul habeantur, omnia quæ ad hoc munus, & officium spectant, sequentes statuo Conclusiones.

Quo tpe nostri Ordinis Fratres ceperint nominari fratres Regularis obseruantiæ.

Quo tempore custodes, ceperint vocari discreti discretorum, mittẽdi ad Generale Capitulum.

Quo tpe sigillũ & gubernatio totius Ordinis, a Conuentualibus translata est ad obseruãtes.

Supple. fol. 29. cons. 94.

Prima Conclusio.

Quinam dicebãtur custodes olim in nostro sacro Minorum Ordine.

CVstodes in nostro sacro Minorum Ordine, dicebantur olim, qui præsidebant custodijs, & sub se, & sua iurisdictione habebant aliquos Guardianatus, in certo aliquo districtu, & Ministris Prouincialibus subijciebantur, habebantq. vocem in & votum, ex Regula in electione, & depositione Generalis Ministri. Hæc Conclusio satis constat ex supradictis. Solum aduertere oportet, quod vsus prædictarum Custodiarum, iam fere in toto Sacro nostro Ordine, disuenit post reformationem. Nam cum olim nulla esset Prouincia, quæ vnam vel plures non haberet Custodias; pauciſſimæ & rariſſimæ iam sunt, in quibus aliqua Custodia reperiatur; neque credo, quod hodie sit in consuetudine positum, etiamsi aliqua reperiatur Custodia, quod ipsius Custos post Bullam vnionis, deferat votum ad Capitulum Generale, ad electionem Generalis Ministri, sed ad hoc eligitur alius, iuxta formam ibidem traditam, qui dicitur, Discretus Discretorum, seu Custos Custodum, electus ad id ab omnibus Vocalibus, in Prouinciali Capitulo, eo modo, quo statim dicetur in sequenti Articulo. Sed in casu, quo reperiantur nunc aliquæ Custodiæ, in nostro Sacro Ordine, non erit ab re, quærere, atq; inuestigare, an prædicti Custodes, sint proprie, & vere Prælati? Cui difficultati, respondeo sub distinctione, per sequentem Conclusionem.

Secunda Conclusio.

In illis Prouincijs, in quibus actu sunt fortsan custodiæ, hodie, earum Custodes sunt veri Prælati de facto, non vero alij Custodes, qui sic modo nominantur, & eliguntur vt ad Cap. Generale mittantur.

SI reperiantur aliquæ Prouinciæ, in quibus nunc sint actu Custodiæ, secundum antiquum morem, illarum Custodes, vere & proprie sunt Prælati, in alijs vero vbi actu non sunt Custodiæ, sed eliguntur Custodes, nomine, tantũ vt mittantur ad Capitulum Generale, huiusmodi non sunt vere, & proprie Prælati in actu exercito, quamuis aliqualiter dici possint tales in actu signato. Hæc conclusio, quoad primam partem, satis de se patet, ex supradictis, cum habeant ipsi ordinariam iurisdictionem, atque animarum curam, & plures Fratres, & Guardianatus, qui sibi subdũtur, & quibus præsunt actu. Quoad secundam vero partẽ, probatur, quod dicti Custodes, qui modo eliguntur mittendi ad Capitulũ Generale, quantum ad actum exercitum, non sint veri Prælati, quod exinde patet, quia nullam habent animarum curam, neque actualem iurisdictionem, cum vt supponitur, nulla ibidem sit actualis Custodia, cui præsint actu. Possunt tñ dici aliqualiter Prælati in actu signato, quia habent iurisdictionem quasi habitualem. Quod si quæras, quid sit habere iurisdictionem quasi habitualem, & Prælaturam in actu signato? respondeo, nihil esse aliud, quam habere in se dispositionem & sufficientem titulum, sine vlteriori prouisione, atque institutione, ad gubernandas oues in casu, quo in dicta Prouincia aliqua erigeretur custodia. Et potest adduci exemplum, de Episcopis Titularibus, qui habent suos Episcopatus in terris Infidelium, vt est Salaminæ Episcopatus, & reliqui eis similes, certum est, quod quamuis nunc non habeant iurisdictionem actualem, habent tamen illam habitualem, ad hunc sensum, quod si contingat, quod infideles suorum Episcopatuum, conuertantur ad fidem, ipso facto habebunt iurisdictionem actualem in ipsis. Idem dicere possumus, de summo Pontifices, qui quamuis actu non habeant iurisdictionem, in infideles in illis partibus existentes, haber tñ illam habitu, ad hunc sensum, quod si conuertantur, statim poterit exercere in eos plenitudinem suæ potestatis, cum sit vniuersalis Pastor, & Prælatus totius Ecclesiæ. Eodem modo possumus philosophari de supradictis Custodibus, qui eliguntur modo in nostra obseruantia, vt deferant votum, ad Cap. Generale, qui & hac ratione loquendo licet actualem iurisdictionem modo non habeant, habent tamen illã habitualem: nam si Custodia aliqua erigeretur in Prouinciã, eo ipso haberent actualem iurisdictionem in ipsa. Ex quibus constat veritas nostræ conclusionis, & qualiter supradicti Custodes sint, & esse possint, Prælati in actu signato, non vero in actu exercito, quia habent iurisdictionem non actualem, sed habitualẽ. Quod amplius cõstat ex determinatione Leonis X. in suprad. Bulla Vnionis, vbi decreuit, quod Discreti discretorum, qui eliguntur in obseruantia, sint veri Custodes secundũ nostram Reg. Vnde cum munus, & officium eorum, secundum eandem Reg. non sit solum habere votũ, & vocem in electione siue depositione Generalis Ministri, verum etiam, & habere ordinariam iurisdictionem, & potestatem in sibi subditos, vbi est aliqua actualis Custodia, manifestum est, quod eo ipso, quo eliguntur supradicti Custodes, datur sibi vtraque potestas, siue facultas, non solum habendi votum, & vocem in Generali Cap. verum etiã regendi, atque gubernandi Custodiam, si aliqua tñ eligatur in Prouinciam, quæ quidem iurisdictio, cum non sit actualis, vbi nulla est actualis Custodia, dicenda est habitualis, & non in actu exercito, sed in actu signato. Sed si quæratur in casu, quo aliqua sit actualis Custodia, quanta sit iurisdictio prædicti Custodis in ipsa? Respondetur, per sequentem conclusionem.

Tertia Concluſio.

Quænam ſit iuriſdictio Cuſtodiũ,vbi actu modo eſt aliqua Cuſtodia.

Poteſtas Cuſtodis,vbi actu eſt aliqua Cuſtodia,eſt omnino eadem,cum poteſtate Prouincialis Miniſtri in tota Prouincia,in quibus ſupradicti Cuſtodes,non ſunt ſpecialiter prohibiti. Hæc concluſio, eſt certa & manifeſta, cum vt dictum eſt,ſint ipſi proprij,& vere Prælati. Si vero quæratur quænã ſint illis ſpecialiter prohibita?Reſpõdeo dico, quod in foro conſcientiæ,ſunt reſeruati ab illis caſus,qui cõiter dicuntur Prouincialium, qui ſunt num.14. de quibus dicemus, ſtatim ſuo proprio loco.In foro vero exteriori prohibentur illis,oẽs caſus enormes,& pro quibus infligẽda eſt pœna carceris,vt conſtat ex Conſtitutionibus antiquis Barchinon.cap.6.§.Capitulum Generale verſiculo omnes.Si tñ quæratur,an prædicti Cuſtodes viſitare poſſint Cõuentus ſibi commiſſos,vt Prouinciales?Reſpondetur,quod ſic,neque id vllo modo eſt ſibi prohibitum,quin vero ſpecialiter cõceſſum, nam cum ſint veri Prælati,vt ſupponitur,& habeant oues,& actualem iuriſdictionem, iure naturali,diuino,& humano,tenentur viſitare ſibi ſubditos,vt expreſſe tenet D.Tho.2.2.q.182.art 2.& ibidem Caietanus,& Cordu.ſupra noſtram Regul. cap.10.Neque obſtat,quod in eadem Reg.dicatur,quod Miniſtri viſitent,& moneant Fratres ſuos: quibus verbis datur intelligi, quod actus viſitandi conuenit dumtaxat Miniſtris,non vero Cuſtodibus.Nam reſpondetur,quod ibi Miniſtrorum nomine, comprehenduntur etiam Cuſtodes, qui ſunt veri Prælati,& habent iuriſdictionem,non ſolum localem vt Guardiani, verum etiam quaſi Epiſcopalem,cum præſint multis Guardianis, & ſint ipſorum Prælati.Et ſi quæratur,an præfati Cuſtodes,poſſint celebrare cap. Cuſtodiale?Reſpondetur,quod ſic, dummodo non ſit Capitulum,in quo ſit eligendus prædictus Cuſtos,nam in tali caſu ad Miniſtrum Prouincialem pertinebit tale Capitulum celebrare,vt tenet communis praxis,& conſuetudo,& idem habetur in noſtris Conſt.Gene.Tolet.cap.8.§.de Capitulo Prouinciali,quod Prouinciales Miniſtri celebrare non poſſunt Capitulum, in quo eligẽdus eſt Prouincialis,niſi præſente Miniſtro,aut Commiſſario Generali: Si vero in dicto Cap.non ſit eligẽdus Cuſtos,ſed celebretur ad agendũ de alijs negocijs,ad Cuſtodiam pertinentibus & ſpectantibus,poterunt præfati Cuſtodes illud celebrare, vt expreſſe colligitur ex noſtra Reg. cap.3. in illis verbis, poſt Capitulũ Pentecoſtes Miniſtri, & Cuſtodes poſſint ſinguli ſi voluerint, & eis expedire videbitur,eodem anno, in ſuis Cuſtodijs ſemel Fratres ſuos ad Cap.conuocare, vbi notanda,& ponderanda ſunt,verba illa,poſſint ſinguli ſi voluerint, ex quibus conſtare videtur, quod non ſolum Prouinciales,verum etiam & Cuſtodes, poſſunt Capitulum celebrare. Et nomen Cuſtodia in dicto loco, non ſolum ſignificat id quod ſonat, nempe diſtrictum in quo præeſt aliquis Cuſtos, verum etiam & Prouinciam, quæ reſpectu prouincialium etiam dicitur Cuſtodia. Aduerto tamen, quod in dicto Capitulo Cuſtodiali, non poterunt inſtitui Confeſſores, nec Prædicatores, neque Guardiani niſi modo aliquid habeatur aliter ordinatum, & niſi ad id habeatur facultas Apoſtolica, nam prædicta omnia pertinent ad Prouinciales, & ad Diffinitores congregatos in Capitulo Prouinciali.

Quænã ſint dicta Cuſtodibus conceſſa, quæ vero prohibita.

ARTI-

Digitized by Google

ARTICVLVS II.

Quonam modo nunc ſit eligendus Cuſtos Cuſtodum, qui alio nomine dicitur Diſcretus diſcretorum, mittendus ad Capit. Generale?

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, explicabuntur per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

CVſtos Cuſtodum eligendus eſt, in Capitulo Prouinciali, præcedente ad Capitulum Generale, vel in congregatione habente vim Capituli. Hæc concluſio habetur expreſſa, in noſtris Conſt. Tolet. cap. 7. de Electionibus, §. de Cuſtodibus, ad Capitulum Generale, idem fuit inſtitutum in Capitulo Generali Romano, habito anno 1571. Electio autem facienda eſt, per ſcrutinium eo modo, quo cæteræ electiones, tempore quo Præſidi Capituli viſum fuerit accommodatum. Quo tẽpore eligendus ſit Cuſtos Cuſtodum.

Secunda Concluſio.

Si prædictus Cuſtos fuerit impeditus, quominus ire poſſit ad Generale Capitulum, ipſo facto vacat eius officium, & ab ipſo ſit abſolutus, & eligendus eſt alius, à Prouinciali, & Diſcretis Prouinciæ ſimul congregatis, per ſcrutinium. Hæc concluſio habetur in ſupradictis Conſtit. Gen. vbi ſupra. Sed dubitare quiſpiam poſſit, an ſi per mortem, vel per longam abſentiam vacauerit cuſtodiatus, idipſum ſit faciendum, poſſintque Prouinciales Miniſtri, & Diffinitores extra Capitulum, ſeu Congregationem habentem vim Capituli, alium ſibi eligere in Cuſtodem? Cui reſpondetur affirmatiue, nam ſi vt dictum eſt, ex noſtris Conſt. id facere poſſunt, quandocumque fuerit impeditus, multo ergo melius in caſu mortis, ſeu longæ abſentiæ, iuſta de cauſæ factæ. Hæc enim omnia comprehenduntur impedimenti nomine: intentio enim generalis ordinationis ea fuit, prouidere de Cuſtode in caſu cuiuſcumq, vacationis, iuſte, atque legitime factæ, & dicitur ibidem, quod qui ceſſante legitimo impedimento, non acceſſerit ad Generale Capitulum, actibus legitimis priuetur per biennium. Quod ſi vlterius quæratur, quiſnam dicatur legitime impeditus? dico quod nõ ſolum ille, qui actu habet aliquã ægritudinem, verum etiam qui iudicio medicorum, ex longo itinere habebit periculum vitæ, ſeu grauis cuiuſdam infirmitatis, ſimiliter dicitur, impeditus legitime, qui addictus eſt alicui negocio magni ponderis, & momenti, à quo nõ poteſt dimoueri aut diuerti, ſine nocumento notabili, vtpote ſi cuſtos eſſet deſtinatus obſequio alicuius Regis, aut magni cuiuſdam Principis, in quibus caſibus & ſimilibus, procedi debet ad electionẽ alterius Cuſtodis, ſecundum noſtras Generales, Conſtit. etiam extra Capitulum, ſiue Congregationem habẽtem vim Capituli. Sed oportet, vt de impedimento legitimo ſemper habeatur teſtimonium authenticum, mittendum ad Capitulum, vt ad aliam electionem Cuſtodis poſſit procedi, nam ſi nullum ſit legitimum impedimentum, ex eo ſolo, quod quis libere velit renuntiare ſuo Cuſtodiatui, crediderim, quod in tali caſu Prouincialis, & Diſcreti non habent facultatem, & auctoritatem eligendi alium Cuſtodem, cum electus nullo modo ſit impeditus, quod tenet expreſſe Pater Bobadilla, loco iam ſuperius pluries citato. Si vero iterum quæratur, quodnam ſit munus, & officium ſupradicti Cuſtodis? reſpondeo, & ſit tertia coficluſio.

De alio Cuſtode eligendo, qñ Prior fuerit impeditus & qualiter id fieri debeat.

Nota hoc valde.

Nota hoc valde.

Digitized by Google

Tertia Concluſio.

Quodnã ſit munus,& officium Cuſtodis ſupradicti.

Munus,& officium Cuſtodis ſupradicti eſt,habere votum & vocem in Generali Capitulo,vt verus, & legitimus Vocalis, in electione ſeu depoſitione Generalis Miniſtri.Hæc concluſio habetur vbi ſupra , vbi etiam dicitur, quod dicti Cuſtodes debent deferre litteras teſtimoniales, ſuæ electionis, præſentandas in dicto Generali Capitulo : litteras etiam teſtimoniales, ſubſcriptas à Prouinciali,& diſcretis Prouinciæ , & ſigillatas , quibus Prouincia teſtificetur nullam ſe habere viſitam , ſiue ſindicationem contra Miniſtrum Generalem,ſeu eius Commiſſarium,vel contra aliquem alium Religioſum, quod quidem teſtimonium,tenetur Cuſtos publice in Diffinitorio præſentare,quia ſic eſt ordinatum , vt non poſſint Cuſtodes,diſſimulare viſitationem à Prouincijs tranſmiſſam,& ſecus facientes ſunt per triennium actibus legitimis priuati. Idem eſt iudicium ſi fuerit viſita , aut ſindicatio à Prouincijs contra prædictos,ad Capitulum Generale mittenda .

Solum ſupereſt nunc difficultas inueſtiganda, circa durationem prædicti Cuſtodis . Cui breuiter reſpondetur per ſequentem concluſionem .

Quarta Concluſio.

Quantum duret Cuſtodum ſupradictorum Officium.

Circa durationem Cuſtodis,nihil reperitur decretum,ſiue determinatum in ſtatutis Apoſtolicis,ſeu Generalibus noſtris Conſtit.ſed ſolum dicitur, vt eligatur in Cap.proximo Prouinciali,ante Capitulum Generale , ideoq; dicendum exiſtimo, quod ſtando in puncto,& apicibus iuribus,officium Cuſtodis durat vſque ad Capitulum in quo eligitur alius Cuſtos, ſicut & officium Prouincialis Miniſtri,non ſpirat vſque ad electionem ſucceſſoris,nam & ad bonam gubernationem conducit,vt in Prouincia ſit ſemper cuſtos ad omnem euentum . Quæ quidem ſententia practicata fuit in Comitijs Gene. Tolet.vbi interfuit quidam Doctiſſimus Pater,nomine Porteſius , natione Gallus , qui fuerat olim electus in Cuſtodem ſuæ Prouinciæ, vt peteret ad Capitulum Generale Pariſienſe,accidit autem , quod in ſua Prouincia propter bellicos tumultus,non potuit celebrari Prouinciale Capitulum, neque Congregatio habens vim Capituli,vt eligeretur Cuſtos mittendus ad prędicta Comitia Generalia Toletana, quo exiſtente ibi, dubitatum fuit,an officium Cuſtodis in eo duraret , & facta conſultatione decretum fuit , quod ſic,& quod habebat ſuffragium actiuum,& paſſiuum , vt cæteri omnes Vocales,& Cuſtodes in electione Commiſſarij Generalis , atque Diffinitorum, & in omnibus actibus Capitularibus.Hoc tradit prædictus Pater Bobadilla, vbi ſupra.Hactenus de iſto Articulo,& de tota hac quæſtione .

QVÆSTIO XIX.

De Guardianis,& his,quæ ad eorum munus , & officium ſpectant,in octo Articulos diuiſa .

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum Guardiani in noſtro ſacro Minorum Ordine, ſint vere,& proprie Prælati ?

Guardiani nomen nõ peritur in Regula B. P. N.Franciſci.

PRo huius Articuli intelligentia præmitto,qđ quãuis Guardiani nomẽ,nõ reperiatur in Reg.B.P.N. Franc. ex teſtamẽto tamen ipſius ſatis conſtat domo-

Digitized by Google

domorum Præfectos, vocatos esse Guardianos, per illa verba, quæ ibidem habentur, ab ipso prolata, *& ego firmiter volo obedire Generali Ministro, huius Fraternitatis, & illi Guardiano quem sibi placuerit mihi dare.* Quod & obseruatum fuit ab institutione Ordinis, vt constat ex nostris monumentis & Chronicis, atque ex Constitutionibus antiquis, & ex aliquibus summ. Pont. Priuilegijs, quæ expressam mentionem faciunt de supradictis Guardianis. Quare non sunt audiendi, hi qui dicunt, non esse eos appellandos tales, sed Custodes, seu Ministros Domus, hæc enim omnia, sicut & alia noua sunt, ac nouitatibus plena. Sed quidquid de hoc sit, propositæ difficultati, & Articulo, respondetur per sequentem conclusionem.

Conclusio.

Guardiani in nostro sacro Minorum Ordine, & Priores in Ordine Prædicatorum, vere & proprie sunt Prælati. Hæc conclusio constat in primis ex declaratione Clem. IV. & Sixti IV. super hac re facta, quę habetur in monu. Ordi. & refertur in Compendio *verbo absolutio, quoad Fratres*, in multis locis, quibus huiusmodi Præfecti locales, à sum. Pontif. vocantur Prælati. Id quod & expresse declaratum fuit, in Cap. Generali Florent. celebrato anno Domini 1493. vbi habentur sequentia verba: *Declaratur, quod Prælati nomine, intelligitur Generalis, & Prouincialis, Custos, & Guardianus, ita quod quæcunque in Regula, & declarationibus Summ. Pontif. in Statutis, & Ordinationibus, continetur aliquid faciendum vel non faciendum per Prælatum, sint Prælati, aut de eorum licentia & concessione, intelligitur de aliquo prædictorũ, qui sunt vere Prælati ordinarij, si non exprimitur alter eorum per quem tale quid sit faciendum, vel non faciendum.* Hæc ibi, qua de re videatur Syluester *verbo Prælatus* §. 2. & summa Angelica *verbo delegatus* §. 3. Pater Cord. in annotationibus ad Compendiũ verbo Guardianus, quibus in locis habentur plura, in confirmationem supra positæ conclusionis, de qua nulli esse potest dubium, cum omnes hi dicantur habere dignitatem Ecclesiasticam, & habeant ordinariam animarum curam, essequę possint Iudices delegati, & habere omnia, quæ non conueniunt, nisi vere, & proprie Prælatis.

Guardiani in nostro sacro Minorum Ordine, vere & proprie sunt Prælati. *Monu. Ord. 2. impre. f. 139. & refertur in compen. verbo absolutio quoad Fratres.*

ARTICVLVS II.

Quonam modo Guardiani sint eligendi, in nostro Sacro Ordine Minorum?

PRo huius Articuli intelligentia premitto, quod de iure cõi, electio omniũ Abbatum & Prælatorũ Regularium, pertinet ad eius Conuentum, & Fratres in ipso consistentes, per maiorem suffragiorum numerũ, vt constat expresse *ex c fin. 16. q. vlt. & c. 1. de elect. c. cum dilectus de consuetud. c. nobis de iure patron.* qua de re videndus est Nauar. *in cap. nullam* 18. q. 2. commen. 3. de Regul. nu. 2. sed tñ pro meliori gubernatione multoties in Religionibus contrarium auctoritate Apost. reperitur constitutum, vt scilicet Guardianorum, Priorum, siue Præfectorum localium prouisio, non fiat per electionem Conuentus, ad euitãdas multas rixas, contẽtiones, discordias, atq; diuisiones, sed per Diffinitores, siue discretos Prouinciæ, in Capitulo Prouinciali, seu Congregatione aliqua constitutos, in modum cuiusdam compromissi. Vt autem constet, qualiter hoc fiat in nostro sacro Minorum Ordine, sequentes statuo Conclusiones.

Electio Prælatorum Ordinariorũ ad quos pertinet de iure communi.

De iure speciali electio Prælatorũ Ordinariorũ fit, per compromissum in Diffinitores.

Digitized by Google

Prima Concluſio.

De poſtulatione Guardianorum, in Conuẽtibus facienda, ante Capitulũ ſiue Congregationem.

OMnes Prouinciarum Viſitatores, cum Prouinciam aliquam viſitant, ſimiliter & Prouinciales Miniſtri, ſi velint Capitulum intermediũ celebrare, ſeu intermediam Congregationem, curare debent, vt in ſingulis Conuentibus fiat Guardiani petitio, per ſcrutinium mittenda, ad Capitulum, clauſa & Conuentus ſigillo munita. Hæc concluſio habetur expreſſa in noſtris Gener. Conſt. Tolet. cap. 7. de electio. §. de Guardianis, vbi etiam dicitur, quod Miniſtri Prouinc. & Diffinitores in capitulo cõgregati, & conſtituti, ad quos pertinere dr̃ vera Guardianorum electio, per compromiſſum omnium Prouinciarũ, non eligant Guardianos prædictos, quouſque per eos fuerint aperte & viſæ omnium Guardianorũ petitiones, & poſtulationes à Conuentibus ad Capitulum tranſmiſſæ; & quod ſi Conuẽtus petitio fuerit rationabilis, & à maiori parte facta, eundem eligant, quem Fratres petierint, niſi aliud ſecũdum Deum ipſi iudicauerint expedire, nam in eo caſu, ille erit verus Guardianus, qui à maiori parte Diffinitorij fuerit electus. Hæc vbi ſupra.

Secunda Concluſio.

Si Guardianus extra Capitulum quacũque ratione vacauerit, qualiter facienda ſit electio per Diffinitores.

Si Guardianus extra Capitulum quacũque ratione vacauerit, Prouincialis Miniſter, ſi illi expedire videbitur, cum diſcretis Prouinciæ Guardianum poterit eligere. Hæc etiam concluſio, habetur vbi ſupra, id quod & ſtatutum fuiſſe dicitur olim, in noſtro Ordine, & Generalibus noſtris conſti. ad quod citatur Capitulum Generale Burdegalenſe, & Capitulũ Generale Metlinenſe, quorũ ſit mentio in Enchiridione, f. 104. & 105. ſed dicitur qd̃ nullus Prælatus per ſeipſum, & ſine diſcretis Prouinciæ, ſecundũ antiquã Ordinis ſeuerita, poterit Guardianũ aliquẽ inſtituere, neque in cap. neq; extra Capitulũ.

Tertia Concluſio.

Quod Guardianorum electio põt & cõmitti Fratrib. & Conuentui vacanti.

Si prædicta forma eligendi Guardianũ, ex aliqua cauſa nõ expediat, poterit Prouincialis Miniſter, cõmittere electionem Guardiani, qui extra Capitulum vacauit, Conuentui vacanti, vt Fratres in illo cõmorantes ſibi Guardianum præficiãt. Ex dictis ſequitur, q̃ electio Guardiani in noſtro ſacro Ordine Minorum, in Capitulo pertinet ad Diffinitores, extra Capitulum vero ad Diffinitores, & ad Conuentum. Hæc concluſio habetur etiam vbi ſupra, vbi dicitur, quod in electione prædicti Guardiani poterunt ſuffragari, & habent

Quinam fratres habeãt votũ, & vocem in electione Guardianorum.

votum, & vocem, oẽs Sacerdotes, & Fratres Clerici, in ſacris Ordinibus cõſtituti, habentes duos cõpletos profeſſionis annos, & quod habẽtes has qualitates, niſi propter demerita à ſuffragandi munere nõ poſſint repelli. Dicitur præterea, quod Guardiani prædicti, in eodem neque in alio Conuẽtu, vltra triennium non poſſint continuari, niſi prius per annum expletũ vacauerint, & quod Miniſtri Prouinciales in eo Capitulo, in quo eorum ſpirat officium, non poſſint eligi in Guardianos, nec Diffinitores ipſi, dum actu ſua munera exercent, hoc eſt, à Capitulo in quo electi ſunt, vſque ad Capitulũ ſequens excluſiue, niſi ex diſpẽſatione Miniſtri, aut Commiſſarij Generalium. Et additur, quod Fratres, qui præſident in locis, & Conuentibus, in quibus duodecim Fratres ad minus commode viuere poſſunt, appellentur & ſint Guardiani, ſin minus dicantur Vicarij. Hæc vbi ſupra. In calce huius art. libuit aduertere, quod Clem. IV. *decreuit, & ſtatuit, vt Guardiani, qui ſecundum noſtri Ord. ſtatuta aliter, quam per electionẽ inſtituentur, poſt ipſam inſtitutionẽ ſine prouiſionem de ipſis factam, curam animarum Fratrum ſibi ſubditorum habeant, ipſoſque ligare, ac ſoluere poſſint iuxta eiuſdem Ordinis inſtituta.* Habetur in monu-

Notanda circa Guardianos, & ipſorum durationem, & alia. Nota pro Guardianorum auctoritate. *Mon. Ord. prime impreſ. f. 65. & 2. f. 259. con. 309. & refertur in compen. verbo* Guardianus. §. 1.

ord.

Ord. & refertur in Compédio Priuileg. *vere Guardianus* §. 1. Similem conceſſionem fecit Sixtus IV. Prioribus Conuentualibus Fratrum Ord. Carmelitarum, vt habetur in ſuo mari magno, & refertur in ſupradicto Copendio vbi ſupra §. 1. Circa quos diuerſos modos eligendi Guardianos, ſiue Præfectos locales, dicit Nauar. in ſuprad. commen. 3. de Reg. nu. 3. quod conuenientiſſimus modus electionis eſt, vt Guardiani Priores, & Abbates Conuentuales non eligantur à ſuis Conuentibus, ſed à Capitulis Prouincialibus, ſeu Generalibus, & ab Aſſiſtentibus ibidem, habita ſecreta informatione, de perſonarum omnium qualitatibus, vt euitentur rixæ, æmulationes, & contentiones, ſubornationes, & alia damna ſpiritualia, quæ ex ipſorum Conuentuum electionibus, vt plurimum ſolent exoriri, quod eſt multum notandum ac memoriæ commendandum.

Monu. ord. 2. impreſ. f. 182. cent. 446. & refertur in cõpen. verbo. vbi ſup. §. 2.

Nota dictũ Nauarr. pro electo.

ARTICVLVS III.

De auctoritate & poteſtate, quam habent Guardiani, de iure communi, circumſcriptis Priuilegijs.

HIc Articulus proponitur ad inueſtigandũ, quid poſſint ſupradicti Guardiani, ſecundum iuris communis diſpoſitionem, ſecluſis, & circumſcriptis omnibus Priuilegijs: an ſcilicet habeant plenitudinẽ poteſtatis, circa ſibi ſubditos, eo modo, quo & Prælati Generales, & Prouinciales: & ratio dubitandi eſt, nam cũ ipſi vere ſint Eccleſiæ Prælati, vt dictum eſt, conſequenter perindè videtur dicendum, quod omnem poteſtatem habeant, de iure naturali, & diuino, circa oues ſibi commiſſas, quam habent alij Prælati Superiores, in quibus non ſunt à ſpecialiter iure prohibiti. Sed nihilominus in contrarium ſtatuitur concluſio.

Prima Concluſio.

GVardiani, ac Priores, & cæteri Prælati Conuentuales, quamuis ſint vere Prælati, non habẽt tantam plenitudinem poteſtatis circa ſibi ſubditos, quantam alij Prælati Generales, & Prouinciales. Hæc concluſio, probatur quia cum prædicti Prælati locales ſubdantur Prælatis Generalibus, & Prouincialibus, ab ipſo iure eorum iuriſdictio limitatur, & coarctatur, vt non habeant iuriſdictionem Epiſcopalem, nec illam plenariam iuriſdictionem, quam habent Epiſcopi, neque exercere poſſint actum vllum pertinentem ad ſupradictam poteſtatem. Hæc concluſio probatur à ſimili, nam ſicuti Archipresbyteri, & plebani, quibus per omnem modum aſſimilantur Guardiani, & Priores, & cæteri præfecti locales, ex eo, quod ſunt Epiſcopis inferiores, quamuis vere ſint Prælati, non poſſunt maiora negotia per ſe abſoluere, quæ poſſunt Epiſcopi, quin vero eorum iuriſdictio coarctata, & limitata eſt à iure, vt conſtat *ex cap. fin. de off. Archipresb.* & ea lege præſunt plebibus, vt cũcta referant ad Epiſcopos, neque aliquid contra ipſorum decretum præſumant ordinare; ſuper quibus verbis dicit *Gloſſa in eodem cap. verbo referat*, quod minora negotia, ipſe Archipresbyter determinet, quia habet iuriſdictionem ordinariam, maiora vero ad Epiſcopum referat, ita etiam, & prædicti Guardiani, & Priores, & cæteri Præfecti Locales, cum ſint Prælatis Generalibus, & Prouincialibus inferiores, iuriſdictionem ſuam, præciſam, determinatam, & coarctatam habent à iure, vt per ſeipſos non poſſint, niſi tantum minora determinare, maiora vero ad Prælatos Superiores referant, qui habent iuriſdictionem Epiſcopalem, vel quaſi Epiſcopalem. Nec dictis obſtat decre-

Guardiani, & Præfecti locales, de iure cõi non habent tãtã auctoritatẽ quantã Gñalis & Prouincialis quamuis vere ſint Prælati.

rum Pelagij Papæ, in cap. [illegible] 18. q. 2. dicentis, quod tota poteſtas Conuentus ad Abbatem pertinet, nam dicendum eſt, quod illud decretum intelligi debet, de Abbatibus non recognoſcentibus Superiorem, præter Papam, ſeu de Abbatibus iuriſdictionem habentibus Epiſcopalem, vel quaſi Epiſcopalem, quales olim erant multi in Ordine Sancti Benedicti, quin vero & ſunt hodie, qui præſentantur à Regibus, & præficiuntur, à ſummo Pont. cui ſubſunt immediate, & hi dicuntur Prælati maiores, quæ ratio non currit in Guardianis, & Prioribus, & cæteris Præfectis localibus. Si vero quæratur, quæ ſunt illa minora, quæ Guardiani poſſunt ex iure, quæ vero illa maiora, quæ non poſſunt, ſed tenentur ea ad Superiores remittere reſpondeo, & ſit ſecunda concluſio.

Secunda Concluſio.

Quænam poſſint Prælati Ordinarij, de iure communi.

Guardiani poſſunt ex iure, omnia quæ pertinent ad obſeruantiam Regularis diſciplinæ; & quæ ſpectant ad ordinariam ſuorum Conuentuum gubernationem, pro quibus poſſunt ſibi ſubditos obedientia, & cenſuris cogere, non vero poſſunt ea quæ pertinent ad iuriſdictionem Epiſcopalem, vel quaſi Epiſcopalem, qualia ſunt licentiare ad ſacros Ordines, inſtituere Prædicatores, & Confeſſores, diſpenſare in aliquibus caſibus, qui ſolum ſunt Epiſcopis reſeruati, ſeu Prælatis Superioribus, abſoluere à caſibus eidē reſeruatis, approbare, ſeu reprobare contractus, & alienationes rerum temporalium, grauiora ſupplicia infligere, & id genus alia, quæ ſolum pertinēt ad Prælatos Superiores, & hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

ARTICVLVS IV.

De auctoritate, & poteſtate Guardianorum ex priuilegijs.

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, explicabuntur breuiter per ſequentes concluſiones.

Prima Concluſio.

De auctoritate & poteſtate, q̃ habent Guardiani, ex priuilegiis.

Guardiani, & Priores, & alij Præfecti locales, priuilegium habentes communicationis, ex eiſdem priuilegijs Apoſtolicis, tantam auctoritatem, & poteſtatem habent, circa ſibi ſubditos Conuentuales, quantam Miniſtri Generales, in totum Ordinem, & Miniſtri Prouinciales in totam Prouinciam, in quibus ſpecialiter non ſunt prohibiti. Hæc Concluſio conſtat primo, ex innumeris priuilegijs conceſſis Prælatis Religionum, quæ habentur in Monum. Ordin. & referuntur in Compendio, *verbo Prælati*, & *verbo Guardiani*, & in multis alijs titulis, quibus conceditur auctoritas, ad abſoluendum, & ad diſpenſandum, & ad correctiones, & ad alia ſimilia, in quibus apponitur ad marginem hoc nomen Prælati, ſub quo nomine comprehenduntur, non ſolum Prælati Generales, & Prouinciales, verum etiam Præfecti locales, quales ſunt Priores, & Guardiani, vt declarauit Clemens Quartus, & Sixtus Quartus, vt dictum eſt ſupra, in præcedenti Articulo. Conſtat etiam eadem Concluſio, ex Decreto Iulij Secundi, cuius meminit Collector priuilegiorum, in Compend. *verbo Guardian. §. 4.* quo conceſſit,

ceſſit, *Quod omnia priuilegia, & indulta Apoſtolica, conceſſa Ordini Fratrum Prædicatorum, ſpectantia ad Priores Conuentuales dicti Ord. pertineant etiam ad Guardianos Conuentuum Ord. Minorum*. Habetur in Supplem. Quo præmiſſo, oportet aduertere, quod auctoritas Priorum Conuentuum, Ordin. Prædicatorum, ita magna eſt, vt parificetur, ſeu potius æquetur, auctoritati Priorum Prouincialium, vt dicit ſupradictus Collector loco ſupra citato, conſtare ex mari magno prædicti Ordinis, & ex multis alijs priuilegijs, eidem Ordini conceſſis, atque ita concludit ſupradictus Collector, quod virtute ſupradictæ conceſſionis Iulij II. poterunt Guardiani, vti omnibus priuilegijs, conceſſis Prioribus Fratrum Prædicatorum, ſaltem in quantum non fuerit eis reſtrictum per Superiores, de quo ſtatim dicemus. Et quamuis idem Collector in alio loco, *verbo, abſolutio quoad Fratres. §.7.* videatur coarctare prædictam auctoritatem Priorum & Guardianorum, ad ſolos Priores, & Guardianos Lombardiæ & Caſtellæ, hoc eſt intelligendum virtute illius Conſtitutionis ſpecialis, de qua ibi. Sed in virtute communicationis priuilegij, ad omnes extenditur Guardianos, & Priores, vt dictum eſt de mente ipſius Collectoris, attenta dicta Conſtitutione Iulij II. Vnde eſt corrigendus prædictus Collector in eo, quod dixit in alio loco, *verbo, abſolutio quoad Fratres, circa finem. in primo dubio*, nempe quod poteſtas abſoluendi & diſpenſandi, conceſſa Prælatis per priuilegia, hodie ſolum manet in Generalibus & Prouincialibus, & Cuſtodibus, nam addendum erat, quod etiam manet in Guardianis, vt optime adnotauit Pater Corduba, in annotationibus ad dictum Compendium, *verbo, abſolutio ordinaria, quoad Fratres*, & idem Collector videtur ſe correxiſſe poſtea in multis locis, præſertim *verbo, Guardianus, in dicto §.4.* Atque ita certiſſima eſt ſuprapoſita noſtra Concluſio, qua diximus, quod virtute Priuilegiorum, habent prædicti Guardiani, ita plenariam auctoritatem circa ſibi ſubditos, ac Generalis in toto Ordine, & Prouincialis in tota Prouincia, in quibus eorum poteſtas non eſt limitata & coarctata. In quibus rebus ſit limitata & coarctata, dicetur inferius. Dicamus modo, an prædictorum Guardianorum, & Priorum poteſtas, ſit ordinaria an vero ſubdelegata? De quo ſit ſecunda Concluſio.

Supplem. fol. 3. conc. 222. Nota hoc valde.

Secunda Concluſio.

Poteſtas Guardianorum, & Præfectorum localium, eſt ordinaria, & non ſubdelegata.

Prædictorum Guardianorum, atque Priorum poteſtas, eſt ordinaria & non ſubdelegata. Hæc Concluſio probatur a definitione Iudicis ordinarij, & etiam ſubdelegati. Nam Iudex ordinarius eſt, & dicitur ille, qui ſuâ auctoritatem habet beneficio legis, & non immediate ab homine, vt docent omnes communiter ſcribentes, & *gloſſa in cap. cum ab Eccleſiarum, de offic. iud. ordin. verbo, Eccleſia, in fine*. At vero delegatus dicitur, qui vices alterius gerit, ex commiſſione, & non ex lege, vt colligitur ex Iure in *rubric. de offic. deleg. & expl. 1. ff. de offic. eius cui man.* Sed prædicti Guardiani & Priores, habent ſuam iuriſdictionem, beneficio legis, & non ſolum ex cõmiſſione: ergo eſt ordinaria, & non ſubdelegata. Quod & confirmatur, nam quamuis eorum dicta iuriſdictio, eſſet ſolummodo ex commiſſione, cum tamẽ commiſſio prædicta ſit perpetua, cenſetur quaſi ordinaria, vt tenent omnes communiter ſcribentes, & apprime, atq. docte, notat & tractat Collector Priuilegiorum in Compend. *verbo, abſolutio ordinaria quoad Fratres, dubio ſecundo*.

Quinam dicatur Iudex Ordinarius, quis vero ſubdelegatus.

ARTI-

ARTICVLVS V.

Vtrum Capitulum generale seu Prouinciale, restringere, limitare, & coarctare potuerint, ordinariam Guardianorum, & Priorum auctoritatem sive iurisdictionem?

Quæ ad hunc Articulum spectant, resoluentur breuiter per sequentem Conclusionem.

Conclusio.

Capitulum generale & Prouinciale, bene possunt limitare Guardianorũ iurisdictionem.

CApitulum Generale, atque Prouinciale, bene possunt limitare, restringere, & coarctare ordinariam Guardianorum, & Priorum auctoritatem & iurisdictionem; & tollere ab eis vsum aliquorum priuilegiorum, si ad id habeant à Sede Apostolica licentiam atque permissionem. Hæc conclusio probatur, primo ex facto, nã videmus, quod in Constitutionibus Barchinonensibus, & Toletanis, fuit limitati atque restricti plures casus, & prohibiti Guardianis, qui sibi poterant competere, & de facto competebant ex priuilegijs, & solummodo Ministris Prouincialibus, & Generalibus sunt reseruati, quæ quidem prohibitiones, & reseruationes cum fuerint factæ auctoritate Apostolica, procul dubio sunt validæ. Quod tamen facere non possent Generalis & Prouincialis, nec prædicta Capitula generalia aut Prouincialia, si in id non haberent Apostolicam auctoritatem, nec tollere à prædictis Guardianis, & reliquis Prælatis, vsum prædictorum priuilegiorum Apostolicorum, cum certum sit, quod minores non possunt tollere, aut abrogare, quod factum & gestum est à maioribus, nisi in casu, quo ipsi Guardiani & Fratres abuterentur eiusmodi priuilegijs. Tunc enim certum est de Iure, quod bene eorum vsum possent sibi suspendere interim dum Sedes Apostolica consulitur, vt latius infra dicemus, cum agemus de Priuilegijs, nam iuxta commune dictum, *Priuilegium meretur amittere, qui male sibi tradita vitiat potestate*. Nec valet dicere, quod inferior non potest tollere, quod concessum fuerit à superiore, iuxta communem regulam, nam dico, quod prædicta regula habet verum, quando priuilegium tollitur contra voluntatem concedentis, & etiam contra voluntatem illius, cui concessum est: at in casu proposito, vtrumque deficit, nam primo iam supponitur, quod eiusmodi limitatio & coarctatio fuit facta ex voluntate, licentia, & permissione Summi Pontificis, & de ipsius auctoritate, & licentia expressa, & ad hoc forsan sufficeret præsumpta, vel interpretatiua. Secundo, quia neque hoc fuit factum contra voluntatem eorum, quibus eiusmodi priuilegia concessa sunt, nam omnes Fratres compromittunt in Capitula generalia & Prouincialia, vt faciant, atque disponant, pro suo arbitrio & voluntate (sed rationabiliter) de omnibus, quæ pertinent, & spectant ad bonum, & regimen totius Ordinis, sive illud sit circa priuilegia concessa, sive vero circa quodcumque aliud. Quo fit, vt voluntate saltem interpretatiua totius Ordinis, per Capitula generalia, aut Prouincialia (respectiue) Prælatorum quorumcumque potestas, & iurisdictio potuerit, & possit limitari, restringi, & auferri ab eis vsus quorumcumque Priuilegiorum. Vnde Guardiani & cæteri Præfecti, tenentur abstinere ab vsu eorum Priuilegiorum, quæ per Capitula generalia, aut Prouincialia sunt sibi prohibita, nam contrarium faciendo peccabunt mortaliter,

Nota hoc valde.

Priuilegium meretur amittere, qui male sibi tradita vitiat potestate.

itized by Google

taliter. Vt tamé certo sciri possit, ac præ manibus haberi, quænam sint prædictis Guardianis prohibita, per nostras generales Constitutiones, sequens instituitur Articulus.

ARTICVLVS VI.

Quænam sint prohibita Guardianis, ex nostris generalibus Constitutionibus?

Quæ ad hunc Articulum spectant, explicabuntur per sequentem Conclusionem.

Conclusio.

Quæ sunt prohibita Guardianis, per nostras Constitutiones.

QVamuis Guardiani ex priuilegijs, plenariam habeant auctoritatem & potestatem, circa sibi subditos, illa tamen per multa Capitula generalia & Prouincialia, & ipsorum Constitutiones, est restricta, & limitata, à quibus proinde Guardiani, omnino debent abstinere, & sunt quæ sequúntur, quamuis de eis non possit certa tradi regula, aut certa lege definiri, cum hoc pendeat ab statutis humanis, quæ quotidie variantur, secundum varia atque diuersa tempora.

Primo, prohibentur Guardiani recipere Nouitios venientes ad Ordinẽ, sine expressa auctoritate & licentia Ministrorum Prouincialium, & receptio, ac professio aliter facta, est nulla & inualida, cum fuerit auctoritate illius, qui non habebat potestatem recipiendi, & incorporandi ad Ordinem. Habetur in Constitutionibus generalibus Tolet. cap. 1. §. de receptione ad Ordinem.

Secundo, prohibentur, absoluere seu dispensare, cum venientibus ad Ordinem, virtute concessionis factæ à Clemente IV. & in eisdem Constitutionibus insertæ, nisi in tribus casibus ibidem expressis. Habetur vbi sup. §. de absolut. Nouitiorum. Sed aduertendum est, quod Guardiani virtute alterius concessionis, factæ à Iulio II. de qua diximus supra, auctoritatem & potestatem habent, ad absoluendum à censuris, & dispensandum in quibuscumque irregularitatibus, sicut Prouinciales.

Tertio, prohibentur præstare licentiam sibi subditis iuuenibus, vt ordinentur. Habetur in dictis Constit. cap. 1. §. de ordinandis.

Quarto, prohibentur debita facere, & Sindicum constituere & assignare, atque permittere, vt pecunia recipiatur domi. Habetur vbi sup. cap. 3. §. de pecunia, & §. de Sindico.

Quinto, prohibentur Guardiani, & reliqui Prælati, Missas pro libris commendare alicui Religioso subdito, sub pœna excommunicationis latæ sententiæ. Habetur vbi supra cap. 3. § de Missis.

Sexto, prohibentur ædificium sumptuosum, vel notabile construere, vel destruere, sine licentia & dispensatione Prouincialis Ministri. Habetur vbi supra cap. 3. §. de ædificijs.

Septimo, prohibentur distribuere libros, & supellectilia preciosa, atque res magnæ æstimationis, Fratrum decedentium, nam hoc reseruatur Prouincialibus Ministris. Habetur vbi supra cap. 3. §. de libris.

Octauo, prohibentur, dare licentiam infirmis Fratribus, vt curentur in domibus secularium, nisi ex magna & vrgenti causa, iudicio Prouincialis Ministri determinanda. Habetur vbi supra cap. 4. §. de infirmis.

Nono,

Digitized by Google

Nono, prohibentur arbores euellere, seu scindere, sine consensu & licentia Prouincialis Ministri, obtenta in scriptis, sub pœna priuationis actuũ legitimorum per biennium; Ministris vero Pronincialibus præcipitur, vt non concedant ipsam, sine assensu Discretorum Conuentus. Habetur vbi supra cap. 4. §. de arborum incisione.

Decimo, prohibentur, Confessores Fratrum instituere, nam hoc reseruatur Prouinciali Ministro. Habetur vbi supra cap. 4. §. de Confessoribus Fratrum.

Vndecimo, prohibentur, mittere Fratres extra Prouinciam, quin vero ex consuetudine, nõ possunt Guardiani mittere suos subditos extra Guardianãtum, nisi prõ negotijs domus, siue Conuentus. Habetur vbi supra cap. 5. §. de Discursibus.

Duodecimo, prohibentur Guardiani, in præsentia Prouincialis Ministri, præstare licentiam sibi subditis ad equitandum, siue deferendum bursarium in via. Habetur vbi supra cap. 5. §. de non equitando.

Tertiodecimo, prohibentur dare licentiam sibi subditis ad accedendum ad Monasteria Monialium, etiam ad loca vbi sæculares accedunt. Hæc vbi supra cap. 5. §. de Monasterijs Monialium. Hoc autem est intelligendum, quando sit sine iusta & legitima causa, nam causa prædicationis, & eleemosynæ, & similium, non est dubium, quod possunt Guardiani licentiare suos subditos & hospites, & seipsos, imo eandem licentiam possunt præstare supradictis, quacumque alia existente licita & honesta causa, veluti si quis haberet sorores Moniales, vel occurreret negotium arduum, & magnæ charitatis, in quibus casibus, non est dubium, quod nulla sit facta prohibitio, nec per Regulam, nec per Summos Pontifices, sed suam vim & robur habet explicatio & declaratio Sixti IV. posita in Compendio, *verbo, accedere ad Monasteria Monialium*, §. 11. quæ habetur originaliter in Monumentis Ord. 2. impress. fol. 69. concess. 142. & in Supplem. fol. 10. concess. 388.

Nota.

Quartodecimo, prohibentur, ne possint instituere Prædicatores & Confessores secularium, vel eos præsentare auctoritate propria, nec permittere, vt antequam Confessores, quadraginta annos compleant, mulierum confessiones audiant, nec possunt præstare licentiam Auctoribus librorum, vt eos imprimant. Habetur vbi supra cap. 5. de Prædicatoribus, & §. de auctoribus librorum, & §. de Confessoribus secularium. Quibus omnibus in locis, supradicta omnia reseruantur Prouincialibus Ministris.

Quintodecimo, prohibentur recipere ad Ordinem, Tertiarios viros, & mulieres, sub pœna priuationis actuum legitimorum. Habetur vbi supra cap. 5. §. de Tertiarijs.

Decimosexto, prohibentur visitare suos Conuentus ad modum, quo eos visitant Prouinciales. Nam hoc ipsis dumtaxat conceditur. Habetur vbi supra cap. 6. §. de Visitatione.

Decimoseptimo, prohibentur aliquem Religiosum carceri mancipare, sine habitu, non tamen prohibentur aliquem reum in loco carceris includere, atque si opus fuerit, catenis constringere, & etiam prohibentur reos actibus legitimis priuare, aut aliquam grauiorem pœnam infligere, nam grauiores pœnæ, ad solos Ministros Prouinciales reseruantur, possunt tamen suspendere, atque excommunicare. Habetur vbi supra cap. 5. §. de pœna carceris.

Decimooctauo, prohibentur excommunicare, in tribus casibus specialiter prohibitis, nempe ad finem reuelationis, aut pro rebus deperditis, siue sub-

ſubtractis, quiá hoc in Concilio Trid. ſolis Epiſcopis conceditur, & ſecundum noſtras Conſtitutiones, Prælatis iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem habentibus. Habetur vbi ſupra cap.6.§.de pœna excommunic. Sed circa prohibitionem ſupradictam,eſt aduertendum, quod illa intelligitur de excommunicatione lata in communi,non vero in particulari, vt ſi Guardianus quiſpiam,in communi præceperit, id,quod ſolent Prouinciales in ſuis viſitationibus efficere, quod reuelent ſibi ſubditi, quidquid nouerint emendatione dignum, vel delictum, quod alias probari non poſſit; vel ſi contigerit crimen aliquod publicum,in Conuentu fuiſſe cõmiſſum,& ignoraretur omnino quiſnam eſſet illius ſceleris patrator, in iſto caſu, ſeu caſibus, non poteſt Guardianus præcipere in communi,ſub excommunicatione, vt ſcientes reuelent ſibi in iudicio eiuſdem ſceleris patratorem. Et hoc eſt, quod dicitur in dictis Conſtitutionibus, quod Guardiani excommunicare non poſſunt, ad finem reuelationis in iudicio. Attamen ſi ſit ſufficiens indicium, aut ſemiplena probatio contra reum, omni proculdubio poteſt Guardianus,reum ipſum cogere, & teſtes in particulari per excommunicationem, vt veritatem fateantur, quod & ipſi tenentur efficere. Quantum verò attinet,ad excommunicationes latas pro rebus deperditis, ſeu ſubtractis, quamuis Guardiani ſupradicti, non poſſint præcipere ſub excommunicationis pœna, vt res deperditæ, aut furto ſublatæ reſtituantur, quia iſtæ excommunicationes reſeruantur Epiſcopis de iure, & Prouincialibus Miniſtris, qui iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem habent,veruntamen ſi de facto,ipſi Guardiani idipſum efficerent, & excommunicarent, factũ proculdubio teneret,licet male facerent,quia nulla facta eſt lex prædictas excommunicationes irritans, ſeu annullans. Verum ſecundum noſtras Conſtitutiones,ſi Guardianus, aut quilibet alius Prælatus Superior, ſolo verbo præcipiat per excommunicationem latæ ſententiæ, per modum ordinationis, vel ſtatuti, vt nullus hanc vel illam rem facere audeat, niſi per ſcriptum illud præcipiat, excommunicatio erit omnino irrita & nulla, vt habetur vbi ſupra. Nota hoc valde.

Decimonono, prohibentur Guardiani,reſeruare ſibi caſus,vt conſtat ex Compen. *verbo, abſolutio ordinaria quoad Fratres.* §.17. vbi citatur ſtatutum hac de re factum Aſſiſſijs, anno 1526. vbi habentur ſequentia verba: *Ordinatur, & mandatur auctoritate Apoſtolica, & totius Capituli generalis, quod nullus Guardianus poſſit ſibi aliquem caſum reſeruare, ſed ſolus Miniſter Prouincialis id poterit.*

Vigeſimo, prohibentur abſoluere à caſibus reſeruatis, per Conſtitutiones noſtri Ordinis, qui quidem caſus, & eorum reſeruatio,atque prohibitio,habetur vbi ſupra,cap.6.§. de caſibus reſeruatis.

Vigeſimoprimo, prohibentur legitimare aliquem religioſum,ſeu diſpenſare cum illegitimo, vt habeant Prælaturas intra Ordinem, vt notatur in Compend. *verbo, abſolutio ordinaria quoad Fratres.* §.7. *in fin.* quia hoc pertinet ad Generales,& Prouinciales, vt etiam habetur in noſtris generalibus Conſtitutionibus,vbi ſupra cap.7.§.de qualitate eligendor.

Vigeſimoſecundo, & vltimo prohibentur,Moniales exiſtentes intra ſuos Guardianatus gubernare, abſque ſpeciali commiſſione,iuriſdictionem in ipſas exercendo. In rebus tamen arduis in abſentia Prouincialis Miniſtri, tenentur Abbatiſſas admonere,ipſas conſulendo & dirigendo. Poſſunt tamen ordinare in Conuentibus Monialium,quæ ſpectant ad pulpitum & cõciones,ſiue alia ſimilia. Hæc ſunt, quæ de iure noſtrarum Conſtitutionum, Guardianis ſunt prohibita. Solum reſtat inueſtigare, an ſupradicta obli- Difficultas.

gent

An ſupradictæ prohibitiones obligent Guardianos in conſcientia?

gent eos in conſcientia ? Et ratio dubitandi eſt, nam in dictis Conſtitutionibus cap.8. §.de Conſtitutionibus , habetur & declaratur, quod per illa ſtatuta, & alia quæcunque,Fratres non adſtringantur ad culpam, niſi alias per ius diuinum, ſeu humanum ad id fuerint obligati , & niſi in illis caſibus dumtaxat, vbi obedientia & cenſuræ fuerint appoſitæ . Sed nihilominus communis eſt reſolutio, quod ſupradictæ prohibitiones,non ſolum habent vim ratione ſupradictarum Conſtitutionum , verumetiam ratione vniuerſalis conſuetudinis , quæ nimirum conſuetudo inducit legem,obligantem in conſcientia ſecundum omnes , & præcipue illud tenet D.Thom. 1.2.q.92.art.3. ad tertium, quia conſuetudo eſt ſpecies iuris , vt habetur *in Inſtit. de iure naturali . §. conſtat.* Vnde quamuis in dictis Conſtitutionibus generalibus declaratum ſit, quod non obligant ad culpam, quia additum etiam fuit, niſi ratione iuris diuini vel humani, Fratres aliter obligentur , ibi ſub illo diuiſionis membro , *humani* , vniuerſalis comprehenditur conſuetudo . Quod ſi quæratur, an eiuſmodi obligatio ſit ſub mortali, an vero tantum ſub veniali ? Reſpondetur & dicitur , quod aliquæ ex dictis prohibitionibus obligabunt ſub mortali , aliæ vero tantũ ſub veniali . Sub mortali obligabunt illæ,quæ concernunt materiam grauem,veluti recipere & admittere Nouitios ad Ordinem , iuuenes ordinare , Prædicatores & Confeſſores inſtituere , caſus reſeruare , à reſeruatis abſoluere , Conuentum iudicialiter viſitare, Fratres legitimare, carceribus mancipare, Sindicum conſtituere, Miſſas pro libris commendare ſubditis . Sub veniali vero obligabunt reliqua, quæ ſpectant ad leuem materiam, qualia ſunt,arbores euellere, ædificia ſine licentia facere, ſiue deſtruere , infirmum aliquem vt curetur extra Monaſterium licentiare . Hæc , & his ſimilia, non videntur ad læthalem culpam obligare, ſed tantum ad venialem, vel ſolum ad pœnam in eiſdem Conſtitutionibus appoſitam, eo quod neque ſunt grauia , nec vergunt in alicuius iniuriam . Supradicta omnia deſumpta ſunt ex generalibus noſtris Conſtitutionibus,& referuntur à ſupradicto P. Bobadilla. Et hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant .

Reſolutio .

Conſuetudo habet vim legis , & inducit legẽ obligantem in conſcientia .

Nota .

ARTICVLVS VII.

Vtrum Guardiani, poſſint ſecum diſpenſare , & licentiam ſibi præſtare in illis caſibus , in quibus illam poſſunt præſtare ſibi ſubditis , atque diſpenſare cum illis ?

CIrca hanc difficultatem, Priuilegiorum Collector in Compendio, *verbo,accedere ad Monaſteria Monialium* , §. 13. mouet peculiarem quamdam quæſtionem , an generaliter loquendo, quæ Prælatus poteſt facere erga ſuos ſubditos , poſſit ſimiliter facere erga ſeipſum ? Quam docte & curioſe ſatis, hinc inde difficultat, & tenere videtur partem negatiuam . Sed nihilominus contrariam omnino ſententiam tenet doctiſſimus Pater Corduba,in additionibus ad dictum Compend. eodem verbo, de qua ſeq. ſtatuo concluſionem .

Concluſio .

GVardiani bene poſſunt licentiare ſeipſos,in illis caſibus , in quibus facultatem poſſunt præſtare ſibi ſubditis . Hæc concluſio eſt ſupradicti Patris Cordub. vbi ſupra, vbi eam multis & efficaciſſimis rationibus cõprobat ,

Guardiani bene poſſunt licentiare ſeipſos , in quibus licentiam poſſunt præſtare ſibi ſubditis .

Digitized by Google

probat, ostendendo qualiter, eo ipso quo quis habet auctoritatem ordinariam vel delegatam ad alios, habet illam & in ordine ad se, quod probat ex sententia Caietani 22. q.96. art.5. vbi ponit quamdam regulam magistralem, nempe, quod qui habet auctoritatem ad dispensandum cum subditis, habet eandem ad dispensandum secum. Quis enim dubitat, quod si Guardianus potest præstare licentiam subdito, vt iuret in iudicio, aut quod exeat foras, poterit etiam & ipse iurare in iudicio, & foras exire, sine licentia Prouincialis Ministri? Idem dicendum est de alijs, &c. Ex quibus infertur, quod Guardiani, & Priores, possunt sibi eligere Confessores, vbicunque fuerint, vt conceditur in Iure, per *cap. fin. de pœnit. & remiss.* Prælatis exemptis, quamuis sint ipsis Episcopis inferiores, de quorum numero sunt supradicti Guardiani, & Priores. Quæ iuris concessio eisdem facta, cum non sit illis ablata, nec per Constitutionem, neque per consuetudinem, sequitur, quod illa vti possunt, & quod quamuis sint hospites, non indigent licentia ad eligendum Confessorem. Videatur supradictus Corduba vbi supra, vbi ad hoc propositum dicit plura, eaq. notatu dignissima.

Nota hoc ex Caietano, quod generaliter loquendo, qui habet auctoritatẽ ad dispensandũ cũ alijs, potest etiã secũ dispensare.

ARTICVLVS VIII.

De duratione officij Guardianorum, in nostro sacro Minorum Ordine.

Quæ ad hunc Articulum spectant, explicabuntur breuiter, per sequentem Conclusionem.

Conclusio.

GVardiani nunc in nostro sacro Minorum Ordine, omnes sunt triennales, expletoq. triennio, neque in eodem, neque in alio Conuentu possunt continuari, nisi prius per annum expletum vacauerint. Hæc conclusio habetur expressa in nostris Constitutionibus generalibus Tolet. cap. 7. de electionibus, §. de Guardianis. Circa quam Conclusionem notandum occurrit, quod (vt pluries iam diximus) officiorum duratio in nostro sacro Ordine, magnam olim habuit mutationem. Aliquando enim Guardiani & Prouinciales, & Definitores, & omnes alij Prælati (præter Generales) fuerunt triennales, postmodum vero quadriennales, per Constitutionem Pij V. publicatam in Capitulo generali, celebrato Romæ anno Domini 1571. Sed tandem Sixtus V. in alia sua Bulla, siue Constitutione, multoties iam repetita, in quæstionibus de Prouinciali, Ministro, & de Definitoribus, & sæpe alibi, reduxit durationem supradictorum officiorum ad triennium, iuxta antiquam nostrorum Statutorum formam, traditam primum à Iulio II. in quadam sua Bulla, quæ habetur in Monum. Ord. cuius fit mentio in Compen. Priuileg. *verbo, officia ordin.* §.2. deinde vero à Leo.X. in Bulla, quæ communiter nuncupatur Vnionis, & habetur in Supplem. & refertur in dicto Compend. verbo vbi supra, §.3. Et hoc est, quod obseruatur hodie in communi praxi, & Guardiani, expleto suo triennio, nec in eodem Conuentu, nec in alio continuantur, aut continuari possunt, nisi per annum etiam expletum vacauerint. Et hæc de isto Articulo, & de tota Quæstione dicta sufficiant.

Guardianorum tempus, quantũ duret in nostro sacro Minorũ Ordine.

Monu. Ord. 2. impr. f. 226. conc. 531. & refertur in Cõpen. verb. officia ordin. §.2. Supple. f. 29. conc. 93. Compen. vbi sup. §.3.

QVÆ-

Digitized by Google

728

QVÆSTIO XX.

De Vicarijs Conuentuum, & his, quæ ad ſuum munus & officium ſpectant, in duos Articulos diuiſa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum Vicarij Conuentuum, ſint vere & proprie Prælati?

Vicarij nomen multipliciter ſumitur apud nos Fratres Minores.

PRo huius Articuli intelligentia, & vt certa ab incertis ſeparemus, aduertere oportet, quod ſecundum noſtras generales Conſtitutiones, Vicarij nomen multipliciter ſumitur, quandoque enim dicuntur Vicarij, Guardiani, qui præſunt Conuentibus, vbi non ſunt duodecim Fratres, vt habetur in cap. 7. §. de Guardianis, in fin. Interdum vero dicuntur Vicarij, qui apponuntur in aliquo Conuentu, Guardiano emortuo, aut propter longam eiuſdem abſentiam à Prouincialibus, qui & alio nomine dicuntur Præſidentes. Et tandem ſunt, & dicuntur Vicarij, qui communiter conſtituuntur à Guardianis, vt vicem eorum gerant, id quod & ſonat nomen ipſum Vicarij, & vt adiuuentur eorum miniſterio, in rebus tam ſpiritualibus, quam temporalibus, de quibus omnibus longe alia, atque diuerſa eſt ratio, ſicq. vt ambiguitas omnis tollatur, propoſito Articulo, & difficultati per ſequentes reſpondetur concluſiones.

Prima Concluſio.

Illi Guardiani, qui dicũtur ſolummodo Vicarij, ob defectũ numeri Fratrũ, verè & proprie ſunt Prælati.

ILli Vicarij, qui aliàs veri ſunt Guardiani, & ob ſolum defectum numeri Religioſorum, Vicarij dicuntur, præſuntq. Conuentibus, non habentes duodecim Fratres, vere & proprie ſunt Prælati, ſicut cæteri Guardiani, & ſolo nomine differunt ab eis. Hæc concluſio eſt certa & manifeſta, ſatiſq. colligitur ex eiſdem noſtris generalibus Conſtitutionibus, vbi ſequentia verba habentur: ***Fratres, qui præſident locis, in quibus duodecim Fratres ad minus commode viuere poſſunt, appellentur & ſint Guardiani, ſin minus appellentur Vicarij.*** Vbi notanda veniunt illa verba in priori parte poſita, ***appellentur & ſint Guardiani***, & iterum illa poſita in ſequenti parte, ***ſin minus, appellentur Vicarij***. Nam non dicitur, quod non ſint Guardiani, & veri Prælati, ſed tantum quod appellentur Vicarij. Ex quo infero, quod ſupradicti poſſunt nominari Iudices conſeruatores, & habere omnia alia, quæ proprie conueniunt Prælatis, de quo, vt credo nulli poteſt eſſe dubium. Videatur hac de re Pater Frater Emman. Rodrig. tomo 1. qq. Regul. q. 17. art. 6. in fine.

Secunda Concluſio.

Illi Vicarij, q̃ apponuntur, vt præſint Conuẽtibus, in abſentia Guardianorũ, qui & alio nomine dicuntur, & ſunt Præſidentes, tẽpore quo durant, ſunt veri Prælati.

Illi etiam Vicarij, qui apponuntur in Cõuentibus à Prouincialibus, propter mortem Guardianorum, aut propter longam eorundem abſentiam, qui alio & congruentiori nomine dicuntur, diciq. debent Præſidentes, tẽpore quo eorum durat officium, videntur eſſe vere & proprie Prælati. Hanc concluſionem videtur tenere Pater Bobadilla, in ſuo Manuali, ſeu Enchirid. manuſcripto, agens de eiuſmodi Vicarijs, inquit enim, quod ſi Guardianus ſit abſens, Vicarius ipſo facto, in vtroque foro habet eandem auctoritatem, quam habent Guardiani, ac propterea poſſunt abſoluere ſibi ſubdi-

Digitized by Google

ſubditos,ab illis caſibus reſeruatis,ſuper quibus cõmiſſionem habent, prædicti Guardiani,ratione ſui officij, nam in eorum abſentia, Vicarij cenſentur eſſe Præſidentes beneficio legis,vt non remaneat Conuentus ſine Prælato,ac propterea inquit,quod poſſunt dare profeſſiones, & facere cætera omnia,quæ Guardiani potuiſſent efficere:nec poſſunt Guardiani limitare ſupradictorum Vicariorum auctoritatem, quia in abſentia eorum habent eandem poteſtatem, quam ipſi, per conceſſionem Iulij II. & Capituli generalis Albienſis, cuius meminit Collector Priuileg. in Comp. *verbo, Vicarius.§.5.*vbi ponuntur ſequentia verba. *Vicarij habeant auctoritatem Guardianorum, in abſentia eorum*, habentur in Monum. Ord.Deinde in ſeq. Capitulo generali,celebrato Labalis,facta eſt ſequens declaratio ſupradicti Statuti, *Declaratur quod illa clauſula in Capitulo generali Albienſi inſerta,videlicet, quod Guardiani,& eorum Vicarij,habeant auctoritatem Prælatorum in foro conſcientiæ, &c. ſic debet intelligi,quod auctoritas per Patrem Prouincialem conceſſa Guardianis,remaneat ſemper penes eorum Vicarios, ſeu Vicariorum Vicarios,ipſis Guardianis ſuum Conuentum pro ſuis negotijs exeuntibus*, habetur vbi ſupra. Et de huiuſmodi Vicarijs,conſtitutis in Guardianorum abſentia,ſiue propter eorum mortem,intelligit Priuileg. Collect, & intelligendam eſſe dicit,illam ampliſſimam conceſſionem, quam fecit Iulius II. in communicatione Priuilegiorum Ord. Prædicatorum,facta Ord. Min. quando dixit, *quod ea,quæ ſpectant ad Vicarios Conuentuum, & ſingularum domorum præfati Ord. Prædicatorum,ſimiliter ſpectent,& pertineant ad Vicarios Conuentuum, & domorum Ord. Minorum*, quæ habetur in Monu.Ord.2.impreſ.fol.228. conc.533. & in Suppl.fol.74.conc.222.& inquit ſupradictus Collect.vbi ſup.*verbo, Vicarius*, §.5. quod appellatione Vicariorum,apud Fratres Prædicatorum, non veniunt intelligendi Vicarij cõiter vſitati inter ipſos, ſed ſolummodo illi, qui propter abſentiam,aut carentiam Prioris,eliguntur,ſeu inſtituũtur ad præſidendum, velut Priores, & conſimiliter inquit intelligendum eſt, quoad nos Fratres Minores, de illis dumtaxat Vicarijs, qui apud nos vocantur Præſidentes, quando ſcilicet abeſt, aut deeſt Guardianus. Et de his intelligenda eſt prædicta concluſio.

Nota, q Guardiani abſentes, nõ poſſunt ſuorũ Vicariorũ, ſeu potius Cõuentuum Præſidentium auctoritatem limitare.

Monum. Ord. 2. impreſ. fol. 248. & refertur in Comp. verb. Vicarij. §.1.

Tertia Concluſio.

Illi Vicarij,qui ponuntur & conſtituuntur à Guardianis,vt vices eorum gerant, & adiuuentur ab ipſis,non ſunt vere & proprie Prælati. Hæc concluſio de ſe patet, & ſatis conſtat ex ſupradictis,atque ita prędicti Vicarij, in Guardianorum præſentia,nullam habent auctoritatem, niſi quam Guardianus illis contulerit,& totaliter dependent in ſua adminiſtratione, & regimine à dictis Guardianis. Dicitur autem Guardianus eſſe præſens in ſuo Conuentu (quamuis aliàs ſit abſens)quando intra 24. horarum ſpatiũ,eius preſentia haberi poteſt,vt communis conſuetudo declarauit,& cautum eſt, ſtatutumq. in multis Conſtitutionibus generalibus.

Illi Vicarij, q ponuntur, & cõſtituuntur a Guardianis, vt vices eorum gerant, non ſunt vere Prælati.

Dico vlterius,quod ſi Guardianus moriatur, ſeu priuetur, ſtatim ſecundum ius,eius Vicarius deſinit eſſe Vicarius, vt notant ſcribentes *cum gloſſa in clemen. fin. de Procur. verb. conſtituta*, & Panorm. ibid. *& in cap. extirpanda, §. quod vero, de præben. & dign.* & Nauar. *in cap. nullam, num 22. verſ. ad primo autem*; ac ideo tenetur ſtatim per ſuas litteras,recurrere ad Prouincialem Miniſtrum,vt prouideat Conuentui de Prælato. Interim tamen nullam habet ſupradictus Vicarius, auctoritatem in foro conſcientiæ, neque in foro exteriori,ſed tantum præſidebit in Conuentu,ne tumultus fiat, quod nimirum munus præſidendi habent ſupradicti Vicarij in noſtro ſacro Ordine,

Nota hoc valde.

ex vſu & conſuetudine. Quouſque tamen Prouincialis reſpondeat,non poterit Vicarius à reſeruatis quempiam abſoluere, nec tenere Capitulum, neque alicui profeſſionem dare,nec alia id generis efficere.Supradicta omnia, dicit prædictus P.Bobad. in ſuo Enchirid. quod & P.Fr.Emman.Rodr. vbi ſupra, limitat in caſu, quo aliquis Vicarius, in tabula Capitulari à Prouinciali & Definitoribus inſtituatur, quam conſuetudinem vidi in aliquibus partibus obſeruari, vt dicemus ſtatim, tunc enim licet per talem inſtitutionem non efficiantur Prælati, ſed tantum Vicarij prædictorum Guardianorum, ea tamen inſtitutio erit efficax, & efficiet, vt mortuo Guardiano, ipſe fungatur officio Vicarij,ex præſumpta voluntate Patrum Diffinitorum,qui eum ſimul cum Prouinciali inſtituerunt, & in quibus eſt ius gubernationis totius Prouinciæ, quemadmodum ex morte domini,extinguitur iuriſdictio auditorum, niſi Princeps ſpecialiter ipſos auditores conſtituerit, tunc enim ab ipſo Principe videntur habere iuriſdictionem, ita quod morte dominorum,non extinguitur,neque expirat eorum iuriſdictio; ita ſpeculandum eſſe dicunt de Vicarijs, mortuis Guardianis prædictis, nam quamuis ſecundum ius, ſtatim eorum ſpiret officium, hoc tamen non habet locum, quando prædicti Vicarij,inſtituti ſunt à Prouinciali, & Definitoribus, & ab ipſis immediate,& nó à Guardianis ſuam habent auctoritatem & iuriſdictionem.Qui dicendi modus ſatis placet, mirumq. in modum mihi probatur, & concordat cum doctrina Nauarri lib. 1. Conſil. tit.de elect.conſ. 12.num.2. vbi hoc ipſum dicit in alio ſimili propoſito.

Nota hoc valde.

In calce huius Articuli libuit aduertere, quod quando officium Guardiani, vacat in Capitulo,quouſque nouus Guardianus eligatur, & veniat, Conuentus Vicarius eſt verus & legitimus Præſes ipſius,& verus Prelatus, & valet efficere omnia, quæ ad præfatos Præſidentes ſpectant,ex beneficio legis,& vniuerſali conſuetudine in noſtro ſacro Ord.introducta,ne aliquis Conuentus vnquam reperiatur ſine Prælato. Et hactenus de iſto Articulo.

ARTICVLVS II.

A quibus ſunt inſtituendi Conuentuum Vicarij, & an Guardiani pro libito poſſint illos amouere?

Quæ ad hunc Articulum ſpectant,explicabuntur breuiter per ſequentes concluſiones.

Prima Concluſio.

Stando in Iure communi,Vicarij inſtituendi ſunt, per ipſos Guardianos.

STando in Iure communi,& de Iure ordinario loquendo, Conuentuum Vicarij,inſtituendi ſunt per Guardianos, & non per Miniſtros Prouinciales. Hæc concluſio eſt P.Bobad.in ſuo Enchirid. ſupradicto, quam & probat ex definitione, & etymologia huius nominis Vicarij: nam Vicarius dicitur, qui vicem alicuius gerit, ſeu obtinet, & in alicuius locum ſuccedit:ſed Prouinciales Miniſtri nō ſunt Guardiani, quin vero nec poſſunt,aut debent munus & officium Guardianorum exercere,nec dicti Vicarij vices eorum gerunt, aut illorum perſonam repræſentāt, neque in eorum locum ſuccedunt: ergo nulla exiſtit cauſa, ob quam ipſi Vicarios velint conſtituere, ſed eorum conſtitutio ad Guardianos debet ſpectare, non vero ad dictos Miniſtros Prouinciales. Id quod videtur eſſe de iure, vt conſtat ex *cap.1.& cap.licet,& cap.vlt.de offic.Vicar.lib.6.* & tenet Nauar.*in cap.nullam.* 18.*q.*2.*num.*22.Vnde neque opus eſt, vt à Prouinciali confirmentur,ſupradicti

Digitized by Google

dicti Vicarij,vt fit in Guardianis,quia prędicti Vicarij,nō ſunt per electionem Conuentus, nec ſunt veri Prælati, ſed tantum Vicarij Prælatorum, nempe Guardianorum,& ita eos vocat Capitulum generale Albiēſe, cuius meminit Compend. *verbo, Vicarius* §. 5. vbi & ipſi vocantur Vicarij Guardianorum . Sed quamuis omnia ſupradicta vera ſint,in aliquibus Prouincijs fertur , quod Vicarij etiam nominantur in tabula Capitulari,cum ſuis Guardianis,à Prouinciali & Definitoribus. Quam conſuetudinem,non reprobo, quinvero ex parte approbo, atque probanda & laudanda videtur, & vbi talis conſuetudo non viget , expedit quammaxime, vt Guardiani in huiuſmodi Vicariorum conſtitutione , ſemper conſulant Miniſtros Prouinciales,vt melius dirigantur,& vt ſciant ipſi,quos eligūt, ne in re tanti momenti eos errare contingat; & præterea,vt Prouinciales ipſi ſciant,quinam ſint Conuentuum Vicarij , ne ipſos de vno ad alium locum transferant ex ignorantia, ac ſi eſſent alij Fratres particulares . Sed circa ſupradictorum Vicariorum ablationem , ſeu amotionem ſit ſecunda concluſio .

Nota hoc valde .

Secunda Concluſio .

In illis partibus,in quibus Vicarij,conſtituuntur & aſſignantur in tabula Capitulari, ſimul cum Guardianis , & non immediate ab ipſis Guardianis ponuntur,Guardiani per ſe non poſſunt illos amouere,inconſulto Superiore . Hæc concluſio eſt certa & manifeſta, & ratio eius in promptu eſt , & traditur à *gloſſa in l.ſolet.ff.de offic.procon.* vbi dicitur, quod Prorex non poteſt amouere,officialem electū à Prineipe Superiore.Eadem ergo ratio militat in ſupradictis Vicarijs , nam ſi inſtituti fuerint immediate à Guardianis,ex cauſa poterunt illos amouere ; ſi vero à Prouinciali cum Definitoribus,etiam ex cauſa amoueri non poterunt inconſulto Superiore .

Vicarij,qui de more inſtituuntur à Prouinciali, & Definitoribus, atq. leguntur in tabula,nō poſſūt remoueri ab ipſis Guardianis, inconſulto Prouinciali.

In calce huius Articuli libuit aduertere , quod ſi forſan in aliquo Conuentu,non fuerit Vicarius ordinarius, & Guardianus grauiter fuerit infirmatus ,ante mortem cum conſilio Diſcretorum,debet Vicarium ſiue Præſidentem nominare, qui ab eo nominatus erit Præſes, vſquequo Prouincialis Miniſter, de ipſius morte certior factus , prouideat de Prælato; quod ſi forſan à ſupradicto Guardiano fuerit prætermiſſus,antiquior Pater Conuentus,ad ſonum cymbali congreget Fratres in Capitulo,vt eligant ſiue nominent Vicarium , qui ab eis nominatus, omnem auctoritatem habebit Guardiani, vſquequo Prouincialis prouideat,vt dictum eſt, quod & multū conforme eſt, his, quæ reſoluunt Doctores circa Correctorem ciuitatis, ſi mori contingerit,& non habuerit vicem tenentem Ordinarium.Tunc enim ante mortē, poteſt ipſū nominare, & talis nominatus ab eo exercebit Correctoris officium,quouſque conſilium Regale aliud prouideat ; quod ſi facere prætermiſerit,& decedente nō nominato ab eo tenente,eiuſdem prouiſio ad Conſiſtorium pertinet, & tunc Conſiſtorij antiquior,conuocare debet Senatum , & prouidere de Correctoris vicem tenente, quouſque conſulatur Conſilium Regale, & aliud prouideatur.Hactenus de iſto Articulo.

Nota hoc valde .

Digitized by Google

QVÆSTIO XXI.

De Vicarijs Monialium, & his, quæ ad ſuum munus & officium ſpectant, in quatuor Articulos diuiſa.

ARTICVLVS PRIMVS.

A quibus ſunt inſtituendi, Vicarij Monialium?

Prima Concluſio.

A quibus ſint inſtituendi Vicarij Monialiũ in Capitulo, ſiue Congreg.

VIcarij Monialium, in Capitulo Prouinciali, ſeu Congregatione intermedia, inſtituendi ſunt, à Miniſtro Prouinciali & Definitoribus ſimul congregatis, ad modum quo Guardiani. Hæc concluſio habetur expreſſa in Conſtit. gener. Tolet. cap. 5. §. de Confeſſoribus Monialium, id quod & ſtatutum olim fuit, in Capitulo generali Lugdunenſi, confirmato per Leo. X. cuius meminit Compen. *verbo, Moniales*, §. 23. atque ita obſeruauit communis vſus & praxis, & conſuetudo immemorabilis.

Secunda Concluſio.

A quibus ſint inſtituendi prædicti Vicarij Monialium extra Capitulũ.

Si officium Vicarij Monialium, quacumque ratione & cauſa, extra Capitulum ſiue Congregationem vacauerit, alterius prouiſio & electio, pertinet ad Prouincialem Miniſtrum. Hæc concluſio habetur ex ſola conſuetudine, nam hac de re, nihil ordinationes diſponunt. Dicitur tamen in ſupradictis Conſtit. gener. Tolet. vbi ſupra, quod prædicti Vicarij, ſiue Confeſſores Monialium, in eodem Monaſterio vltra triennium non poſſunt continuari, niſi per annum ad minus vacauerint. Vbi & notanda veniunt illa verba, in eodem Monaſterio, quibus inſinuatur, ac datur intelligi, quod in alio idipſum facere non ſit prohibitum. Sed hac de re, quamdam prohibitionem inuenio factam à Iulio II. cuius fit mentio in Compend. Priuileg. *verbo, Vicarius*. §. 4. & habetur in Suppl. fol. 49. conc. 145. vbi dicitur abſolute, & abſque vlla limitatione, quod prædicti Vicarij Monialium S. Claræ, & aliarum Religioſarum, ſub cura Fratrum Minorum in Regnis Hiſpaniarum degentium, non poſſint vltra triennium huiuſmodi officia exercere. An vero hoc ſit intelligendum, in eodem Conuentu tantummodo, an vero etiam in alio? aliorũ eſto iudicium, videantur quæ hac de re, dixit Priuilegiorum Collect. in Comp. *verb. officia ordin.* §. 2. circa officiorum Ordinis durationem. Aduerto tamen quod loco citato, dicit prædictus Iulius II. quod ſi ſupradicti Vicarij intra triennium deliquerint, à Prouinciali Miniſtro poſſunt abſolui. Ex quibus verbis colligitur, quod illa Conſtitutio, qua dicitur, quod Prouinciales per ſe ſolos non poſſunt amouere, vel priuare Guardianos, non extenditur ad ſupradictos Vicarios, nam ſine Diffinitorio poſſunt per Prouincialem amoueri. In ſupradictis autem Conſtit. gener. Tolet. loco ſupra citato admonetur, vt curet Prouinciale Capitulũ, quod prædicti Confeſſores Monialiũ ſint ſenes, & moribus conſpicui, diſcreti, & exemplares, ac præcipitur, quod qui non ſunt idonei ad audiendas Confeſſiones mulierum ſecularium, numquam Monialium Confeſſores inſtituantur. Vlterius vero ordinatur, quod vltra Confeſſorem ordinarium, alius extraordinarius bis, aut ter in anno ſibi præſtetur, ſiue offeratur, iuxta Conc. Trid. decretum, ſeſſ. 25. cap. 10. qui Confeſſor extraordinarius, earum omnium Confeſſiones debeat audire.

De duratione prædictorũ Vicariorum Monialium.

Nota hoc valde.

ARTI-

Digitiz Google

ARTICVLVS II.

An supradicti Vicarij, siue Confessores Monialium, sint aliquo modo Prælati?

Quæ ad hunc Articulum spectant, explicabuntur per sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

Vicarij Monialiũ, simpliciter & absolute loquendo, non sunt Prælati.

SImpliciter & absolute loquendo, Vicarij & Confessores Monialium, non sunt dicendi Prælati. Probatur hæc conclusio, quia nullam ipsi habent, potestatem ordinariam iurisdictionis, in nostro sacro Ordine, neque ad regendas & gubernandas ipsas Moniales, neque ad corripiendos & puniendos socios secum commorantes, atque adeo, nec Monialibus, nec prædictis socijs, possunt aliquid per obedientiam præcipere, nec censuram aliquam imponere. Loquor de Vicarijs Monialium, qui tantum sunt Vicarij, & ex ratione sui officij præcise, nam si simul sunt Guardiani Fratrum, qui ibidem secum cõmorantur, ex Constitutione aliqua generali, seu Prouinciali, vt alicubi esse circumfertur, & vt veri Guardiani, atque Prælati, votum & vocem habent in Capitulo Prouinciali, de eis aliud erit iudiciũ, in præsenti tamen, solummodo fit sermó de Vicarijs Monialium præcise.

Secunda Conclusio.

Vicarij Monialium, dici possunt Prælati, secundũ quid.

Huiusmodi Vicarij aliquo modo dici possunt Prælati, non simpliciter & absolute, sed secundum quid. Hæc conclusio constat ex determinatione Capituli Vallisoletani, celebrati anno 1575. vbi facta est sequens Constitutio: *Confessarij Monialium censentur esse Prælati, in suis locis respectiue, & nullus Frater illis subditus, pro aliqua re potest à Monasterio exire, sine expressa eorum licentia.* Esse Prælatum respectiue, est esse Prælatum secundum quid, id est, in aliquo casu, siue casibus. Nam respectu Monialium habent prædicti Vicarij, auctoritatem Prælatorum in foro conscientiæ, quo ad casus & censuras, vt fuit expresse determinatum in Capitulo generali Albiensi, cuius meminit Comp. *verbo, Vicarij. §. 5.* vbi ponuntur sequentia verba: *Vniuersi Confessores Monialium nostræ familiæ habeant præsenti decreto semper actiue auctoritatem Prælatorum super Moniales in foro conscientiæ, quoad casus & sententias, siue censuras.* Nota.

Atque adeo si Religiosa quæpiam apostatauerit, vel manus violentas in aliam religiosam iniecerit, poterit Vicarius solemniter, & publice illam absoluere ab excommunicatione, & si crimen fuit publicũ, dicendo Psalmum *Miserere mei Deus*, & orationes consuetas, & facere quod interim super vestes, seu aliter, alia Monialis illam Virgis cedat, vti fieri consueuit. Reliqua vero omnia, quæ ad punitionem eiusdem pertinent, secundum negotij qualitatem, Ministro Prouinciali sunt reseruanda.

Respectu etiam sociorum, habent prædicti Vicarij, in Conuentibus Monialium commorantes, aliqualiter etiam Prælatorum modum, nempe quoad præstandam licentiam ad exeundum foras eisdem, vt dictum est, non tamen si quispiam foras sine licentia exeat, poterunt illum absoluere, nec punire, sed Superiorem debent adire, vt Prælatus eorum (cui tam Vicarij, quam socij subsunt, in Capitulo Conuentuali, quæ corrigẽda sunt, corrigat & puniat. Et præterea prædicti Vicarij in Conuentibus Monialium cõmorantes, possunt aliqualiter dici Prælati, pro eo quod non indigent licentia, ad exeũdum foras, cum ipsi se possint licentiare, sicut & alijs, ad sua peragenda. Nota.

Digitized by Google

negotia, in villa, oppido, siue ciuitate vbi commorantur, & ad exeundum in agrum, & ad alia huiusmodi.

Difficultas. Sed dubitabit quispiam, an prædicti Vicarij, possint se & socios licentiare, ad exeundum extra oppidum? Cui respondetur, in hoc standum esse consuetudini, secundum quam videtur dicendum, quod si absentia non sit notabilis, neque multum egrediantur terminos consuetos, poterunt se, & suos socios licentiare. Nec videbitur absentia notabilis, si nõ excedat vnũ, aut alterum diem, nam vt habetur in Conc. Trid. sess. 23. cap. 1. qui aliquantisper tantum absunt, non existimantur abesse. Item prædicti Vicarij cẽsentur Prælati respectiue, seu secundum quid; quia in rebus minimis non indigent licentia Superioris, quale est litteras recipere, & easdem scribere, & similia, in rebus tamen grauibus ad Regulæ obseruantiã, & forsũ contentiosum spectantibus & concernentibus, qualia sunt vsus pecuniæ, accessus ad Monasteria aliarum Monialium, iurare in iudicio, & similia, nõ possunt prædicti Vicarij aliquid efficere, sine suorum Superiorum licentia. Sed quisnam sit eorum Superior? est difficultas, de qua dicemus in seq. Articulo.

Nota.

ARTICVLVS III.

Quisnam sit immediatus Superior, Vicariorum, seu Confessorum Monialium?

Huic Articulo respondetur, per sequentem Conclusionem.

Conclusio.

Circa ordinarium Prælatum Vicariorũ Monialium, standum est cõsuetudini.

DE immediato Prælato & Superiore, Vicariorum, seu Confessorũ Monialium, non potest reddi & tradi certa, atque determinata regula, sed standum est in hoc consuetudini Prouinciarum. Probatur hæc conclusi nam in Constit. gener. antiquis, & nouiter factis, nihil hac de re habetur expresse determinatum: quamuis enim Capitulũ generale Rothomagense, cuius meminit Enchirid. statuerit, quod Prouincialis exerceat sua officia & munera, quoad Confessores Monialium, non tamen dicit, quod ipsi sint exẽpti à Guardianis immediatis, sicut dicitur ibi expresse de Monialibus. Quin vero multæ sunt Prouinciæ, in quibus non solum ex consuetudine, verumetiam ex expressa Constitutione, & determinatione earum, cautũ est, vt Vicarij Monialium subsint & sint subiecti, immediate Guardianis, in quorum districtu sunt ipsa Monasteria, qui quidem vsus obseruatur in nostra alma Promincia D. Iacobi, & in Prouincia Castellæ, & in multis alijs, & videtur satis consonus bono regimini, & rectæ gubernationi. In his omnibus excipiuntur, & semper intelliguntur excepti, illi Monialiũ Vicarij, qui sunt quasi Guardiani, qui vocem hãbent in Capitulo Prouinciali, huiusmodi enim non subduntur Guardianis immediatis, sed dumtaxat Ministris Prouincialibus. Et hæc de isto Articulo dicta sufficiant.

ARTICVLVS IV.

In quibus casibus Vicarij Monialium, intrare possint clausuram ipsarum?

Quæ ad hunc Articulum spectant, resoluentur breuiter per sequentem Conclusionem.

Cm-

Digitized by Google

Conclusio.

SVpradicti Vicarij Monialium, facultatem habent ingrediendi clausuram ipsarum, in sequentibus casibus. Primo, ad administranda Sacramenta infirmis Sororibus,quę commode ad locutorium venire non possunt, & tunc debent intrare comitati vno, aut altero socio, induti alba, vel superpelliceo,vt statuit Vrbanus IV. in cap.7. ipsarum Regulæ, & habetur in Conslit.Tolet. factis pro Monialibus, cap.10. Ex quibus colligunt nonnulli, quod socij Vicariorum clausuram intrantes, debent esse Clerici, & non laici, siquidem Papa dixit,vt intrent induti alba,vel superpelliceo, ꝙ nimirum tantũ conuenit Clericis,& non laicis,id quod & expresse(vt dicitur) Gregor.IX.in quadam sua Bulla declarauit. Habetur in Monum. Ord. 1.impress.fol.48. & 2.fol.131. concess.295. Sed tamen consuetudo est in contrarium,quia nec socij vbique sunt Clerici,nec semper ingrediuntur induti, an vero ista consuetudo sit bona,dicit Clypeus Monialium in Enchir. fol.139.pag.2. quod aliorum sit iudicium. Certum vero est,quod quamuis esset melius, quod sic induti intrarent, & seruarentur omnes conditiones ibidem appositæ,consuetudo tamen contraria, cum sit scita & tolerata, excusat à peccato.

Vicarij Monialium intrare possunt clausuram Monialiũ in sequentibus casibus.

Secundo, possunt intrare clausuram,Vicarij Monialium, quando Monialis vult exhalare spiritum, ad commendandam ipsius animam, & assistendum ibidem.

Tertio, in die funeris,ad exequias celebrandas super sepulturam,cum duobus socijs,& si visum fuerit Abbatissæ & Conuentui conuenire,possunt intrare plures,quam duo. Sed in contrarium videtur,quod non,nam Regula non plures permittit, & Clypeus Monialium in Enchirid.fol.136.pag. 1.casu 3.dicit,quod consuetudo in contrarium,intrandi plures,non excusat ab excommunicatione.Sed nihilominus iam multoties præallegat.P.Frater Ioannes à Bobadilla in suo Manuali,siue Enchirid. manuscripto, asseueranter dicit,quod si plures sint necessarij,iudicio Abbatissæ & Conuentus,plures intrare poterunt,propter imbecillitatem Sororum,cũ experimento cõstet, Moniales,quia sunt mulieres,atque vt plurimum delicatæ, non esse aptas ad deferendam defunctam,neque ad distrahendam & collocandam eandem in sepulturam, neque ad id habebunt animum: cum igitur ratio concedendi, vt intrent duo, quæ est imbecillitas Sororum Monialium, eadem omnino currat, vt intrent plures, dicendum proculdubio videtur, id esse licitum, maxime cum sit consuetudine firmatum & roboratum, quæ quidem consuetudo in ratione legis fundatur.Probatur propterea idipsum, nam in prima Regula B.Claræ, cap.vlt. non limitantur personæ, quæ debent intrare, sed relinquitur prudentiæ Abbatissæ,non solum quoad numerum, sed etiam quoad qualitatem, an scilicet debeant esse Religiosi,an vero seculares; verum est tamen,quod cum ibidem dicat Regula, quod tales personæ sint idoneæ, manifeste datur intelligi,quod esse debent Religiosi, non vero seculares. Confirmantur omnia supradicta ex decreto Concil. Trid.sess.25.cap.5. vbi habetur,*quod Superiores in casibus necessarijs, possint licentiam præstare ad intrandum clausuram Monialium*. Ex quo infertur, quod Minister Prouincialis,si fuerit præsens, & in ipsius absentia Guardiani,poterunt facultatem facere,vt intrent Religiosi necessarij ad exequias, & sepulturam Monialium, nam in eo casu Guardianus, beneficio legis,est præsumptus Commissarius Prouincialis.

Quinã Fratres debeant intrare ad sepelienda Monialem.

Nota hoc valde,pro Monialibus primę Regulæ, siue Discalceatis.

Quarto,possunt ingredi prædictam clausuram,ad aperiendam sepulturã,

& poſtmodum coaptandam ipſam,cum vno,vel duobus ſocijs, ſi Abbatiſſæ & Conuentui viſum fuerit neceſſarium. Iſti quatuor caſus continentur in ſupradicta Regula S.Claræ cap.7. & in Conſtit.Tolet. Qui quidem ſunt intelligendi,non ſolum pro Monialibus S.Claræ,verumetiam pro alijs,& Vicarij, & Fratres ſic ingredientes, habent & dicuntur habere à Sede Apoſtolica ſpecialem licentiam ingrediẽdi Monaſteria Monacharum, prout requiritur ex noſtra Regula.Nam Greg.IX.expreſſe voluit,quod Confeſſores Monialium S.Claræ eſſent Minores Fratres,& ſimiliter alij Pontt. ſtatuerũt ſpecialiter,vt omnes Religioſæ ſub noſtra cura exiſtentes,auctoritate Apoſtolica gubernarentur,per Prælatos noſtri Ordinis,ac ideo licentia ſpecialis Prælatorum,eſt quaſi licentia ſpecialis Papæ. Sed circa ſupradictos caſus,dubitare quis poſſit,an ſit neceſſaria licẽtia Superioris in ſcriptis,prout diſponit Conc.Trid. vbi ſupra? Et reſpondeo in his caſibus,quod non,nam Conc. ibidem nõ loquitur de caſibus in Iure expreſſis, ſiue in Regula,atq; Conſtitutionibus,nam iſti æquiualent,quinvero ſuperant licentiam ſcriptã, cuiuſcumque Superioris.Et ſimiliter dico,quod ad extinguendum incendiũ, & ſimiles caſus, quotquot fuerint neceſſarij, intrare poſſunt ſine licentia Superioris in ſcriptis tradita,& idem eſt dicendum de Medicis,Barbitonſoribus,& ſimilibus, nam Conciliũ ſolum loquitur de caſibus neceſſarijs extraordinarijs, quales ſunt plures declarati ab Illuſtriſs. Cardinalibus, vt educatio puellarum, & receptio mulierum litigantium cum ſuis maritis, de quibus,atque de alijs plura diximus in proprijs Quæſt.in præced.Tom. agendo de clauſura Monialium. Solũmodo dico in calce huius Articuli,q; quando in aliquo caſu,aliqua ex ſecularibus ſupradictis, moriatur intra dictam clauſuram (vt contingere poteſt)tunc Fratres poterunt ingredi ad eandem ſepeliẽdam,ac ſi eſſet vna ex reliquis Monialibus, nam ſupradictus Vrbanus IV. non dixit, quod ſolum ingrediantur ad ſepeliendam Monialem, ſed abſolute quod ingrediantur ad exequias & ſepulturas, ſiue Monialium,ſiue vero aliarum,quæ ibidem moriantur.Id quod vſu eſt receptũ, & conſuetudine comprobatum. Et hæc de iſto Articulo, & de tota Quæſtione dicta ſufficiant.

Nota, circa explicat onem Conc. Triden. agẽdo de clauſtra Monialiũ.

Nota.

QVAESTIO XXII.

De Diſcretis noſtri ſacri Ordinis, ſeu de his, qui in noſtro Ordine ſacro,Diſcreti dicuntur, & nuncupantur, in ſeptem Articulos diuiſa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Quinam in noſtro ſacro Ordine dicãtur,& nũcupentur Diſcreti?

Huic articulo reſpondetur,per ſequentem concluſionem.

Concluſio.

Diſcreti in noſtro ſacro Ordine dicuntur, qui ad aliqua officia, & munera, ſunt ſelecti, ſegregati, atq. deſtinati.

IN noſtro ſacro Ordine Diſcreti dicuntur,quidam Fratres,& Patres,qui (vt nomen ipſum ſonat)ſecundum noſtras gener.Conſtit. & ſtatuta, ad certa aliqua munera ſunt ſelecti,ſegregati,& deſtinati. Hæc concluſio potius eſt explicanda & declaranda, quam probanda, aut potius vtrumque ſimul fiet. Pro cuius intelligentia aduertere oportet,quod in noſtris gener. Conſtit.Tolet.c.6. §.de Diſcretorũ electione, quadruplex reperitur Diſcretorũ genus:Quidã enim dicuntur Diſcreti Conuentũ,ſeu pro Conuentibus deſtinati.Alij Diſcreti etiam Conuentũ,mittendi ad Capitulũ Prouinciale.

Diſcretorum quadruplex diſferentia.

Alij

Alij dicuntur Prouinciæ Diſcreti, alij vero totius Ordinis, de quibus omnibus in particulari aliquid dicamus oportet. Diſcreti Conuentus ſunt quidã Fratres, qui ex præſcripto earumdem Conſtitutionum, in ſingulis noſtræ Religionis Conuentibus eliguntur, vt ſint Diſcreti, & deſtinati ad hoc, vt ipſorum conſilio Guardiani Conuentuum, grauiores cauſas tractent cum illis, quorum Diſcretorum numerus, & modus eligendi, relinquitur ad diſpoſitionem Prouinciarum. Alij ſunt Diſcreti etiam Conuẽtuum particularium, ſed mittendi ad Capitulum Prouinciale, nam in ſupradictis noſtris Conſtit. ſtatuitur, vt in vnoquoque Conuentu, vnus eligatur Diſcretus ad Capitulum Prouinciale tranſmittẽdus, qui ſimul cum Guardiano illius loci, omnium Fratrum ibidem commorantium, voces & vota deferat, ad omnia quæ in eodem ſunt peragenda. Alij autem ſunt Diſcreti, ſiue Patres Prouinciarũ, qui ipſo facto, & abſque vlla alia electione, ſunt perpetuo ex vi earundem Conſtitutionum, omnes, qui fuerunt olim Miniſtri Prouinciales, qui inter Diſcretos Prouinciæ primum locum obtinent, & qui ſunt actualiter Diffinitores, & Cuſtodes Cuſtodum, ſeu Diſcreti Diſcretorum, qui omnes etiã ſunt Diſcreti Prouinciæ, ſed ipſorum officium, quoad diſcretionem Prouinciæ, durat tantum à Capitulo Prouinciali, in quo ſunt electi, vſque ad aliud Capit. Prouinc. proxime celebrandum, & ſi forſan ipſorum aliquis vacauerit, eiuſdem loco eſt alius ſubrogandus, & huiuſmodi ſubrogatus etiam eſt, & dicitur Diſcretus Prouinciæ. Tandem vltimo ſunt alij, qui dicuntur totius Ordinis Diſcreti, ſiue Ordinis Patres, quales ſunt ipſo facto oẽs, qui fuerũt olim Miniſtri Generales, aut Commiſſarij Generales, electi ſecundum Bullã vnionis, & omnes Diffinitores actuales cuiuſcũque Capituli Generalis, tempore, quo eorum durat officium, qui omnes vocari debent ad electionem Vicarij Generalis, in caſu quo Generalis Miniſter moriatur, ſiue promoueatur, & ad quodcumque negotium totum Ordinem concernens, ſi id commode fieri poſſit. Supradicta omnia habentur in dictis noſtris Generalibus Conſtit. per quæ ſatis patet ſolutio ad id, quod quæritur in præſenti Articulo.

Quinam dicantur Conuentus Diſcreti.

Quinam dicantur Diſcreti mittendi ad Capitulum.

Quinam dicantur Diſcreti Prouinciarum.

Quinam dicantur diſcreti totius Ordinis.

ARTICVLVS II.

Vtrum ſit expediens, quod in cunctis Religionis noſtræ Conuentibus, eligantur Diſcreti, mittendi ad Capitulum Prouinciale, qui ſimul cum Guardianis, omnium Fratrum ibidem commorantium, voces & vota deferant ad Capitulum?

QVæſtio hæc antiquiſſima eſt, nimiũque controuerſa, & agitata, inter Fratres, & Patres noſtri ſacri Ordinis, approbantibus quibuſdam, condemnantibus vero alijs, eiuſmodi Diſcretorum eligendorum conſuetudinẽ, mouenturq. vtrique, vt videtur, non quidem ſine magno, congruo, & ſufficienti fundamento. Et quod habent, qui contrariæ ſunt ſententiæ, & opinionis, affirmantes ac mordicus tenentes, non eſſe expediens, vllaue ratione conuenire, quod huiuſmodi Diſcreti eligantur in Religionibus, eſt, quia inquiunt, experientia ipſa edocente, quæ omnium rerum eſt magiſtra, innumera exinde in Religioſorum ſtatu, vitia ſpiritualia, atque inconuenientia exoriuntur, quæ extirpare, & penitus e medio tollere, conuenit quammaxime. Inde enim oritur ambitio, atque inſatiabilis cupiditas, qua maxima Religioſorum pars per totum anni circulum, quin vero & per totam vitam ad huiuſmodi munus, & officium eligi anhelat, atque procurat. Inde procedunt

Prima opinio.

cedunt inuidiæ, iræ, rixæ, contentiones, ſimultates, & æmulationes continuæ inter Fratres, quas vix intellectus vllus capere poteſt, neque lingua humana ſufficeret ad narrandum. Inde etiam exoriuntur cõuentiones interdum ſimoniacæ, quibus pretio, aut ſaltem pactis ad, inuicem promittunt alij alijs ſuam induſtriam, & fauorem in alio ſimili euentu. Oritur præterea exinde, totalis eneruatio Regularis diſciplinæ, quia Prælati, vt ſubditis cõplaceant, & vt ad effectũ electionis prædictæ, gratos illos habeant, etiam ſi in multis delinquant, haudquaquam eos audent corripere, caſtigare, atque punire. In Conuentibus inſuper quibus præfati ſunt eligendi Diſcreti, ſubornatio ſuffragiorum eſt ſubinde perpetua, interminata etiam colluſio, qua alij alijs, vota atque ſuffragia procurant, innumeraque alia naſcuntur inconuenientia, ad quæ dicta mala, & damna vitanda, qui huius fuere ſententiæ, & opinionis, totis curauerunt viribus, prædicti Diſcreti vt ex medio penitus tollerentur, id quod & obtinuerunt. Nam in Capitulo Generali, Romæ habito, anno 1600. pro cænobiorum, atque Conuentuum pace, & tranquillitate, vt ibidem dicitur, ſtatutum, atque decretum fuit, ſupradicti Diſcreti in Conuentibus, vt vlterius non eligerentur, ac declaratum fuit, quod electiones omnes, fierent per reliquorum patrum ſuffragia, qui iuxta Generalia Ordinis ſtatuta, vel particularia cuiuſcumque Prouinciæ, debita auctoritate facta, vocem actiuam habere ſoliti ſunt, in electione Prouincialis Miniſtri. Hæc ſunt, quæ pro hac parte faciunt.

Decida opinio. Sed pro alia in contrarium, non etiam deſunt argumenta, & rationes efficaciſſimæ, atque fortiſſimæ. Nam dicunt, qui contrariæ adhærent opinioni, diuerſamque tuentur ſententiam, quod ex ſublatione prædictorum Diſcretorum, maxima ex parte (occaſionaliter ſaltim) ſublata eſt Cuſtodia, & obſeruantia ſupradictæ Regularis diſciplinæ, nam quamuis Diſcreti prædicti, vt dictum eſt, non eligerentur ſine aliquo inconuenienti, ſeu inconuenientibus aliquibus, ex contrario tamen facto, vſu &, experientia etiam ipſa docente, multa ſpiritualia vitia, mala, & damna, atque inconuenientia naſcuntur grauiſſima, quinvero & maiora omnibus ſupradictis. Inquiunt enim, quod ex eo, quod huiuſmodi Diſcretorum electio, per Fratrum vota, atque ſuffragia facienda erat, in Conuentibus, cautius ipſi Fratres viuebant, ſtrictiuſq. & obſeruantius cuſtodiebantur Regulæ noſtræ præcepta, & Generalium Conſtitutionum mãdata, vt non propterea ſi delinqueret, ſeu aliquid prætermitterent, ab alijs findicarentur Fratribus in ordinaria eorundem Conuentuum viſita, & punirentur à Prælatis, ac priuarentur in electionibus ſupradictis, voce actiua, & paſſiua. Habebant præterea Fratres præmium, & pœnam, hanc, quam timerent, illud quod ſperarent, quæ ſunt veluti duo totius mundi cardines, quibus ſuſtentatur, ac ſuſtinetur, tota Monaſtica diſciplina. Nam quid boni inquiunt, ſperari poteſt ex illa Republica, & Congregatione, in qua idem eſt finis boni, ac mali, ſapientis, & inſipientis, & deficiũt duo iſti ſtimuli præmij, & pœnæ, quibus omnis in vniuerſum ſtimulantur homines, ad omne peragendum bonum, & deuitandum malum, recedendumq. ab omni peccato? Dicunt præterea qui in contraria ſunt ſententia, & opinione, quammaxime eſſe vero conſonum, atque rectæ rationi conforme, bono regimini, & gubernationi, vt ex Conuentibus cunctis, per electionem, & omnium Fratrum ſuffragia, ſupradicti Diſcreti mittantur, ad Prouinciale, Capitulum, qui ſint eorumdem Conuentuum, & Fratrum, veluti Procuratores & defenſores, & omnium ibidem commorantium cauſas agant, voces etiam & vota ad dictum Capitulum deferant, vt vel ſic, à minimo vſque ad maximum, omnes Fratres partem habeant in electione

Pro-

Prouincialis Miniſtri,necnon & Diffinitorum,& eorum,qui dicuntur Cuſtodes Cuſtodum. A quibus cum poſtmodum Miniſter Generalis in Capitulo Generali ſit eligendus,Diffinitores etiam Cenerales, & reliqua Ordinis officia,ex eo quod ſupradicti Cõuentuum Diſcreti,ad Prouinciale Capitulũ mittendi eligantur,videtur inquiunt,quod cuncta recte ſint ordinata,& diſpoſita,ac bene procedant,dum omnes Fratres vnanimiter,ad omnium Prælatorum electionem conueniunt, & concurrunt à minimo Laico, vſque ad ſupremum totius Religionis Patrem,& omnes votum,& vocem habent, nõ ſolum in electione ſupradicti Prouincialis Miniſtri,& Diffinitorum,à quibus poſtmodum conſtituuntur Guardiani,verum etiam in electione Miniſtri Generalis,& Diffinitorum Generalium, & conſequenter omnium Prælatorum totius Ordinis,quæ nimirum omnia rationi videntur quammaxime conſona,atque conformia, & expedire bono totius Ordinis regimini, ac rectæ gubernationi.Quibus etiam omnibus(inquiũt)accedit vniuerſalis conſuetudo, quæ vt dicitur,viget in omnibus Eccleſiæ Ordinibus, & Religionibus approbatis, bene inſtitutis & gubernatis,ex quorum Conuentibus ad Capitula,ſiue Generalia, ſiue Prouincialia,ſemper mittuntur Diſcreti ſupradicti,licet non in omnibus eo appellantur nomine, ſed interdum Abbatum, aut Priorum ſocij, aut Conuentuum Procuratores. Sed tandem, quod omnes in vniuerſum Cõuentus,quarumcumque Religionũ illos habere debeãt, in omnibus ſuis Capitulis,Comitijs,& Congregationibus,tam Generalibus quam Prouincialibus, & particularibus, ſitque hoc expedientiſſimum, & conuenientiſſimum,adeo certum, & perſpicuum eſſe credunt,& dicunt qui contrariæ ſunt ſententiæ,& opinionis, vt afferant,quod hoc negare vix vllus ſanæ mentis poſſit, cum experientia ipſa rerum omnium magiſtra,videamus in Comitijs Regalibus totius Regni,ciuitates omnes proprios ſuos habere Procuratores, actumq. eſſe cenſeatur de illa ciuitate,quæ in eiſdem proprium Procuratorem non habet,qui eam tueatur,eiuſdem cauſam agat, atque defendat. Hoc ipſum inquiunt, ſuo quoque modo, dici debet de illis Religionum Conuentibus, qui proprium ſuum in Capitulis præſertim Prouincialibus,non habet Procuratorem,ſiue hoc,aut illo appelletur, & nuncupetur nomine. Hæc ſunt rationes, & argumenta,quæ pro hac parte poſſunt,& ſolent adduci. Quibus hinc inde relatis,certe nollem Iudicem hac in re agere,ſed in quæſtione,& difficultate adeo intricata,& controuerſa, aliorum expectare reſolutionem, & ſententiam, cum tũ dicere, quod ſentio, coactrictus ſim, propoſito Articulo, & difficultati, Reſpondeo per ſequentem concluſionem.

Concluſio.

Quamuis in omnibus fere mundi rebus, quæ reperiuntur ſub ſole, vix quippiam reperiri poſſit, ex quo non aliquod ſequatur incommodum, & quo humana creatura ſi voluerit, abuti non poſſit, cum tamen ex duobus inconuenientibus minus ſit eligendum,inter ſupradicta minimum videtur, quod Diſcreti, & Procuratores in Conuentibus eligantur, ſecundum antiquum morem noſtrę Religionis,& communem Religionum omnium.Ad tenendam dictam concluſionem moueor,in primis propter ea,quæ adducta, ſunt, pro hac ſententia & opinione,quæ meo quidem videri, ſunt rationes fortiſſimæ,atq; efficaciſſimæ magni quidẽ momẽti ac ponderis.Et præterea, quia præter antiquiſſimam conſuetudinem, & fere immemorabilem,quæ de ea re viget in omnibus in vniuerſum Eccleſiæ Religionibus,mittẽdi, ad ſua Capitula Procuratores prędictos,ſupradictorum Diſcretorum munus,& officium

Ex duobus inconuenientibus minimũ reputatur,quòd prædicti Diſcreti eligantur.

Nota quod hęc ratio eſt fortiſſima, ab antiqtate deſumpta, & á tẽpore quo magis ſplendebat ſanctitate, & virtute noſtra ſacra Religio.

ficium in noſtro ſacro Ordine ortum, & originem ducit, à primæua Regularis Obſeruantiæ inſtitutione, cum primum noſtra ſacra Religio cœpit reformari, tempore quo in eadem, quammaxima vigebat, & relucebat ſanctitas, tunc enim quando ex Decreto, & Beneficio Concilij Conſtantienſis, Fratres noſtræ Religionis reformati, obtinuerunt, vt proprios ſuos haberent Vicarios, Generales & Prouinciales, qui eoſdem regerent, atque gubernarent, vt vel ſic aliqualiter eximerẽtur à Fratribus Clauſtralibus, & Conuentualibus, & vt etiam habere poſſent ſua Capitula Generalia, & Prouincialia, quo etiam tempore ad differentiam, & diſtinctionem aliorum, coperunt dici, & nuncupari Fratres Regul. Obſeruantiæ, eo inquam, tempore, ab ipſis ſupradictorum Decretorum inſtitutio facta eſt, vt conſtat ex noſtris Chronicis, & Monu. noſtri Ord. vbi cautum eſt, vt ex vnoquoque Conuentu, ſimul cum Guardiano per aliorum electionem, vnus Frater mitteretur, qui diceretur Diſcretus, qui etiam voces, & vota omnium ibidem commorantium ad Capitulum Prouinciale deferret, ad procurandum commodum, & vtilitatem ſui Conuentus, & ad cætera in eodem Capitulo peragenda. Quis igitur nunc propter aliqua inconuenientia, vtcumque grandia, condemnare audeat, quod tot, ac tanti ſanctiſſimi Patres, eo tempore peregerunt, quo maxime apud ipſos vigebat Regularis Obſeruantia? Quod ſi e contra dicatur, non fuiſſe plane ab ipſis perſpecta ſupradicta innumera inconuenientia: nonne 200. annorum ſpatium ſufficiens fuit ad hoc, vt proſpicerentur? nihilominus videmus nihil hucuſque fuiſſe factum vſque ad annum 1600. quo patribus antiquis, & maioribus noſtris penes hoc quaſi effici voluimus maiores, atque meliores. Certum eſſe credo, ſupradicta inconuenientia ab antiquis Patribus fuiſſe plene, ac plane proſpecta, conſiderata, atque in rationis libramine, æqua lance perpenſa, & hinc inde ponderata, quod ſi in tanto temporis ſpatio, & curriculo, ſupradictos Diſcretos non e medio tulerunt, pro eo vt credo factum fuit, quia omni ex parte innumera exoriri videbantur inconuenientia, perpenſisque omnibus, quod minus diiudicarunt, atque crediderunt, ſemper elegerunt. Sciebant enim ſupradicta omnia inconuenientia, quæ ex dictorum Diſcretorum electione naſcuntur, comparatione aliorum cenſenda eſſe quidem minima, atque occaſionaliter tantum, non autem ex natura rei euenire. Et quidem ſi rationes adductæ, ad tollendos e medio Diſcretos, quidquam ponderis, & auctoritatis habẽt, ob eaſdẽ certe oporteret, electiones omnes tollere, non ſolum Guardianorum, qui interdum eliguntur in Conuentibus particularibus, quin vero, & Prouincialium, & Diffinitorum, & eorum qui dicuntur Cuſtodes Cuſtodum, ſiquidem vtrobique reperitur ambitio, & inſatiabilis cupiditas, qua omnes, aut certè maxima Religioſorum pars, ad eiuſmodi munera, & officia eligi, & præfici anhelant, atque procurant. Vtrobique etiam reperiuntur inuidiæ, iræ, rixæ, contẽtiones, ſimultates, æmulationes, & omnia illa inconuenientia, quæ contra præfatam Diſcretorum Conuentualium electionem poſſunt, & ſolent adduci. Neque deeſt in illis electionibus occaſio, vt propterea eneruetur Regularis diſciplina, & vt Prælati ſuperiores, ad effectum ſupradictarum electionum, vt ſibi ſubditis votũ, & vocem habentibus cõplaceant, non ipſos caſtigare audeant, corrigere, atque punire. Deſunt ne in electionibus prædictis colluſiones? ſuffragiorum ſubornationes? & illa mala damna, & inconuenientia, quæ pro alia in contrarium parte ſunt adducta? Si igitur ijs omnibus non obſtantibus, in noſtro ſacro Ord. & in Religionibus cunctis, fiunt generalium Prouincialium Diffinitorum, & aliorum officiorum electiones, quid cauſæ eſt, vt nõ

Nota Hac ratione etiam eſt fortiſſima a deſtructione contrarie rationis.

etiam

etiam in Conuentibus particularibus, ſupradictorum Diſcretorum electiones fiant, cum de ſimilibus rebus ſimile quoque eſſe debeat iudicium, & tot ac tanta commoda, conuenientia, & vtilitates ex prædicto officio, & miniſterio alia ex parte videantur exoriri? Si ſola malorum occaſio, ſufficiens cauſa eſt, vt ſupradictorum Diſcretorũ electiones tollantur, amoueatur etiã & aliæ, in quibus eadem eſt omnino ratio, quin vero, & multo viget maior: quod ſi hoc non eſt dicendum, aut faciendum: ergo nec Diſcreti erunt tollendi, & Procuratores Conuentuum, propter quorumdam inordinatum affectum, ſeu ob huiuſce rei malum, atq. inordinatum vſum, cum iuxta mentem, atque ſententiam. D. Thom. nihil in toto mundo adeo bonum eſt, quo creatura humana abuti non poſſit, ſiquidem & ipſa Dei bonitate abutitur. Supradictis omnibus accedit alia congruentia & ratio, vt prædicti Diſcreti in particularibus Conuentibus eligantur, & ea eſt, nam quauis ex eo, vt præmittitur, tam multa incõuenientia reſultent occaſionaliter (vt dixi) eueniunt tamen ex alia parte innumera bona, nam eorundem occaſione, & ex eo, q huiuſmodi electiones faciendæ ſunt in Conuentibus, Fratres, vt ſupradictum eſt, cautius ac religioſius viuunt, ſtrictiusque, & obſeruantius cuſtodiunt ſuæ Regulæ præcepta, & ea, quæ ſunt ordinata, & ſtatuta in noſtris Generalibus Conſtit. vt non puniantur tanquã ipſarum tranſgreſſores. Præterea hac occaſione, in ſingulis Cõuentibus etiam minimis cõmorantur, atq. inhabitare volunt, Fratres, & Patres benemeriti, & honorati, vt poſtmodum honorificentur, dum eliguntur Diſcreti, quò votum, & vocem deferant ad Capitulum alias ibidem non habituri, quod quam ſit, & eiſdem Conuentibus, & ſecularibus circumſtantibus commodũ, nemo non videt, adeoq. eſt notum, vt in controuerſiam adduci non debeat, aut poſſit. Præterea ex multitudine ſuffragiorum, atq; maiori eorum numero, innumera proueniunt bona, & conuenientia, in cunctis electionibus, quæ non facile enumerari poterunt, cum ex eo difficilior reddatur, earundem ſuffragiorum ſubornatio, vnde fiet, vt ambitioſi forſan Superiores, non tantam habeant manum in electionibus, neque ita facile Prouincias omnes opprimere, & ad ſuam voluntatem reducere poſſint. Propter rationes prædictas, oẽs Italiæ, & Ciſmõtanæ huius familiæ nationes, noluerunt acceptare prædictã Conſtitutionem, ſed etiam modo ibidem eliguntur Diſcreti, vt conſuetum fuit ab antiquo tempore in noſtra ſacra Religione. Hæc ſunt, quæ ſeſe mihi obtulerunt dicenda, pro breuitate, & anguſtia temporis, circa difficultatẽ præſentis Articuli, quæ facillimo negocio dilatari, & prolongari poſſent, ſed pro nunc dicta ſufficiant. Procedamus ad alia, quæ eſſe videntur maioris momenti, ac ponderis.

Nota.

ARTICVLVS III.

Quonam pacto ſint eligendi ſupradicti Diſcreti, mittendi ad Prouinciale Capitulum, ſecundum noſtras Generales Conſtitutiones, & quod ſit eorundem munus, & officium?

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, explicabuntur per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Supradicti Diſcreti, caſu quo eligantur, fieri id debet per ſcrutinium.

SVpradicti Diſcreti, ſecundum noſtras Generales Conſtitutiones, eligendi ſunt per ſcrutinium Canonice, ita quod ille, in quem maior pars Capituli libere

Nota quod hęc ratio eſt fortiſſima, ab antiquitate deſumpta, & á tẽpore quo magis ſplendebat ſanctitate, & virtute noſtra ſacra Religio.

ficium in noſtro ſacro Ordine ortum, & originem ducit, à primæua Regularis Obſeruantiæ inſtitutione, cum primum noſtra ſacra Religio cœpit reformari, tempore quo in eadem, quammaxima vigebat, & relucebat ſanctitas, tunc enim quando ex Decreto, & Beneficio Concilij Conſtantienſis, Fratres noſtræ Religionis reformati, obtinuerunt, vt proprios ſuos haberent Vicarios, Generales & Prouinciales, qui eoſdem regerent, atque gubernarent, vt vel ſic aliqualiter eximerẽtur à Fratribus Clauſtralibus, & Conuentualibus, & vt etiam habere poſſent ſua Capitula Generalia, & Prouincialia, quo etiam tempore ad differentiam, & diſtinctionem aliorum cœperunt dici, & nuncupari Fratres Regul. Obſeruantiæ, eo inquam, tempore, ab ipſis ſupradictorum Decretorum inſtitutio facta eſt, vt conſtat ex noſtris Chronicis, & Monu. noſtri Ord. vbi cautum eſt, vt ex vnoquoque Conuentu, ſimul cum Guardiano per aliorum electionem, vnus Frater mitteretur, qui diceretur Diſcretus, qui etiam voces, & vota omnium ibidem commorantium ad Capitulum Prouinciale deferret, ad procurandum commodum, & vtilitatem ſui Conuentus, & ad cætera in eodem Capitulo peragenda. Quis igitur nunc propter aliqua inconuenientia, vtcumque grandia, condemnare audeat, quod tot, ac tanti ſanctiſſimi Patres, eo tempore peregerunt, quo maxime apud ipſos vigebat Regularis Obſeruantia? Quod ſi e contra dicatur, non fuiſſe plane ab ipſis perſpecta ſupradicta innumera inconuenientia: nonne 200. annorum ſpatium ſufficiens fuit ad hoc, vt proſpicerentur? nihilominus videmus nihil hucuſque fuiſſe factum vſque ad annum 1600. quo patribus antiquis, & maioribus noſtris penes hoc quaſi effici voluimus maiores, atque meliores. Certum eſſe credo, ſupradicta inconuenientia ab antiquis Patribus fuiſſe plene, ac plane proſpecta, conſiderata, atque in rationis libramine, æqua lance perpenſa, & hinc inde ponderata, quod ſi in tanto temporis ſpatio, & curriculo, ſupradictos Diſcretos non e medio tulerunt, pro eo vt credo factum fuit, quia omni ex parte innumera exoriri videbantur inconuenientia, perpenſisque omnibus, quod minus diiudicarunt, atque crediderunt, ſemper elegerunt. Sciebant enim ſupradicta omnia inconuenientia, quæ ex dictorum Diſcretorum electione naſcuntur, comparatione aliorum cenſenda eſſe quidem minima, atque occaſionaliter tantum, non autem ex natura rei euenire. Et quidem ſi rationes adductæ, ad tollendos e medio Diſcretos, quidquam ponderis, & auctoritatis habẽt, ob eaſdẽ certe oporteret, electiones omnes tollere, non ſolum Guardianorum, qui interdum eliguntur in Conuentibus particularibus, quin vero, & Prouincialium, & Diffinitorum, & eorum qui dicuntur Cuſtodes Cuſtodum, ſiquidem vtrobique reperitur ambitio, & inſatiabilis cupiditas, qua omnes, aut certè maxima Religioſorum pars, ad eiuſmodi munera, & officia eligi, & præfici anhelant, atque procurant. Vtrobique etiam reperiuntur inuidiæ, iræ, rixæ, contẽtiones, ſimultates, æmulationes, & omnia illa inconuenientia, quæ contra præfatam Diſcretorum Conuentualium electionem poſſunt, & ſolent adduci. Neque deeſt in illis electionibus occaſio, vt propterea eneruetur Regularis diſciplina, & vt Prælati ſuperiores, ad effectum ſupradictarum electionum, vt ſibi ſubditis votũ, & vocem habentibus cõplaceant, non ipſos caſtigare audeant, corrigere, atque punire. Deſunt ne in electionibus prædictis colluſiones? ſuffragiorum ſubornationes? & illa mala damna, & inconuenientia, quæ pro alia in contrarium parte ſunt adducta? Si igitur iis omnibus non obſtantibus, in noſtro ſacro Ord. & in Religionibus cunctis, fiunt generalium Prouincialium Diffinitorum, & aliorum officiorum electiones, quid cauſæ eſt, vt nó

Nota Hac ratione etiam eſt fortiſſima a deſtructione contrariæ rationis.

etiam

etiam in Conuentibus particularibus, ſupradictorum Diſcretorum electiones fiant, cum de ſimilibus rebus ſimile quoque eſſe debeat iudicium, & tot ac tanta commoda, conuenientia, & vtilitates ex prædicto officio, & miniſterio alia ex parte videantur exoriri? Si ſola malorum occaſio, ſufficiens cauſa eſt, vt ſupradictorum Diſcretorũ electiones tollantur, amoueãtur etiã & aliæ, in quibus eadem eſt omnino ratio, quin vero, & multo viget maior: quod ſi hoc non eſt dicendum, aut faciendum: ergo nec Diſcreti erunt tollendi, & Procuratores Conuentuum, propter quorumdam inordinatum affectum, ſeu ob huiuſce rei malum, atq. inordinatum vſum, cum iuxta mentem, atque ſententiam. D. Thom. nihil in toto mundo adeo bonum eſt, quo creatura humana abuti non poſſit, ſiquidem & ipſa Dei bonitate abutitur. Supradictis omnibus accedit alia congruentia & ratio, vt prædicti Diſcreti in particularibus Conuentibus eligantur, & ea eſt, nam quauis ex eo, vt præmittitur, tam multa incõuenientia reſultent occaſionaliter (vt dixi) eueniunt tamen ex alia parte innumera bona, nam eorundem occaſione, & ex eo, q̃ huiuſmodi electiones faciendæ ſunt in Conuentibus, Fratres, vt ſupradictum eſt, cautius ac religioſius viuunt, ſtrictiusque, & obſeruantius cuſtodiunt ſuæ Regulæ præcepta, & ea, quæ ſunt ordinata, & ſtatuta in noſtris Generalibus Conſtit. vt non puniantur tanquã ipſarum tranſgreſſores. Præterea hac occaſione, in ſingulis Cõuentibus etiam minimis cõmorantur, atq. inhabitare volunt, Fratres, & Patres benemeriti, & honorati, vt poſtmodum honorificentur, dum eliguntur Diſcreti, quò votum, & vocem deferant ad Capitulum alias ibidem non habitaturi, quod quam ſit, & eiſdem Conuentibus, & ſecularibus circumſtantibus commodũ, nemo non videt, adeoq. eſt notum, vt in controuerſiam adduci non debeat, aut poſſit. Præterea ex multitudine ſuffragiorum, atq; maiori eorum numero, innumera proueniunt bona, & conuenientia, in cunctis electionibus, quæ non facile enumerari poterunt, cum ex eo difficilior reddatur, earundem ſuffragiorum ſubornatio, vnde fiet, vt ambitioſi forſan Superiores, non tantam habeant manum in electionibus, neque ita facile Prouincias omnes opprimere, & ad ſuam voluntatem reducere poſſint. Propter rationes prædictas, oẽs Italiæ, & Cismõtanæ huius familiæ nationes, noluerunt acceptare prædictã Conſtitutionem, ſed etiam modo ibidem eliguntur Diſcreti, vt conſuetum fuit ab antiquo tempore in noſtra ſacra Religione. Hæc ſunt, quæ ſeſe mihi obtuletunt dicenda, pro breuitate, & anguſtia temporis, circa difficultatẽ præſentis Articuli, quæ facillimo negocio dilatari, & prolongari poſſent, ſed pro nunc dicta ſufficiant. Procedamus ad alia, quæ eſſe videntur maioris momenti, ac ponderis.

Nota.

ARTICVLVS III.

Quonam pacto ſint eligendi ſupradicti Diſcreti, mittendi ad Prouinciale Capitulum, ſecundum noſtras Generales Conſtitutiones, & quod ſit eorundem munus, & officium?

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, explicabuntur per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Supradicti Diſcreti, caſu quo eligantur, fieri id debet per ſcrutinium.

SVpradicti Diſcreti, ſecundum noſtras Generales Conſtitutiones, eligendi ſunt per ſcrutinium Canonice, ita quod ille, in quem maior pars Capituli libere

libere conſenſerit, Canonice eſt cenſendus electus. Hæc concluſio, habetur in eiſdem Conſtitutionibus *cap. 7. §. de electionibus*, vbi dicitur, quod ad maiorem partem ſufficit, quicumque exceſſus, quantumuis minimus ſupra medietatem Capituli. Vnde ſi omnia Capituli ſuffragia fuerint viginti, & vnum & vndecim vota tantum in aliquem conſentiant, ipſius electio eſt valida, atque Canonica. Sed ſtatuitur, & ordinatur, in dictis Conſtit. *vbi ſupra §. de Diſcretorum electione*, quod non poſſit eligi in Diſcretum alicuius Conuentus, ad Capitulum Prouinciale tranſmittendus, Frater qui non fuerit Sacerdos, & qui in eodem Conuentu, per quinque menſes immediate ante electionem, non fuerit commoratus, poterit tamen eligi in illo Conuentu, à quo receſſit immediate, dummodo in eo moratus fuerit per quinque menſes, quamuis non ibi actu moretur. Statuitur præterea, vt confeſſores Monialium, qui in earum Conuentibus, & Monaſterijs commorantur, habeant vocem actiuam, non vero paſſiuam in electione Diſcreti. Et vt aliquorum ambitio euitetur, & inſolentia non creſcat, ordinatur, quod nullus Frater in eodem anno, habeat vocem niſi vnam in electione ſupradicti Diſcreti.

Quinam ſint in diſcretos eligendi.

Quinam habẽt vocem in dicta electione.

Suffragatores ſunt omnes Fratres Sacerdotes, qui propter aliquod crimẽ non fuerint voce actiua mulctati, & priuati, Iuuenes præterea, qui habuerint Ordinem ſacrum, & duos profeſſionis annos expletos, & qui dictis qualitatibus fuerint deſtituti, ſuffragari non valent in dicta electione, nec vero Fratres Laici, qui non habuerint quinque annos ſuæ profeſſionis.

Secunda Concluſio.

Quod nam ſit prædictorũ Diſcretorum munus, & officiũ.

Munus & Officium ſupradictorum Diſcretorum, eſt ſimul cum Guardiano illius loci, omnium Fratrum ibidem commorantiũ voces, & vota deferre ad Prouinciale Capitulum, ad omnes electiones, & ad omnia in eodem Capitulo peragenda. Hæc concluſio, habetur in dictis Conſtit. vbi ſupra, vbi etiam dicitur, quod electus Diſcretus ad Capitulum, debet deferre litteras teſtimoniales ſuæ electionis, & quod ad eundem ſpectat deferre ad Capitulum, Guardiani petitionem, & poſtulationem à ſuo Conuentu facta, ſub ſigillo eiuſdem Conuentus munitam, curareq. debet in Diſcretum electus, prudenter indagare, quæ ſint negotia in Capitulo proponenda, pro ſui Conuentus religioſa conſeruatione, ac totius Prouinciæ ſtatu. Hæc libuit dicere, atque apponere, nam quamuis tempore, quo iſta ſcribuntur, in Hiſpaniarum partibus, iam ſint è medio ſublati ſupradicti Diſcreti, per Conſtitutionem factam Romæ prædicto anno 1600. ea tamen eſt rerum omnium inconſtantia, mutatio, ac viciſſitudo, vt quod in craſtinum mittantur, præcipi, ac ſtatui, facile fieri poſſit, vt fit in Italia, & hac Ciſmontana natione, quapropter non ab re viſum fuit, in præſentiarum appoſuiſſe, modum, quo ſecundum noſtras generales Conſtitut. fieri debent, ſupradictorum Diſcretorum electiones.

ARTICVLVS IV.

Vtrum Fratres Laici, eſſe poſſint Diſcreti, ad Capitulum Prouinciale mittendi, in noſtro ſacro Ordine?

RAtio dubitandi eſt, quia ſecundum noſtram Regulam, vt conſtat ex ipſius capitulo decimo, dicti Fratres Laici in noſtro ſacro Ordine, eſſe poſſunt Prælati, & Guardiani, & de facto in multis Conuentibus noſtri Ordinis

dinis hodie ſunt Guardiani, maxime in hac familia Ciſmontana, & partibus Italiæ, Guardianorumque munus, & Officium exercent, & votum & vocé habét in Capitulo, in electione Prouincialis Miniſtri, & aliorum officiorum: ex quo videtur nihil obſtare, quod etiá eligantur Diſcreti in Conuentibus, & mittantur ad Prouinciale Capitulum, ad faciendas dictas electiones. Sed his tamen non obſtantibus, ſaltim pro Vltramontana natione, & Prouincijs, ad Hiſpaniam pertinentibus, in contrarium ſtatuitur concluſio.

Concluſio.

In familia Vltramontana, & Prouincijs ad Hiſpaniam pertinentibus, Fratres Laici in noſtro ſacro Ord. non poſſunt, aut debent eligi, vt ſint Diſcreti ad Capitulum Prouinciale mittendi. Hæc concluſio probatur, in primis ex noſtris Gen. Conſt. Tolet. *cap. 6. §. de Diſcretorum electi.* vbi habetur *quod eligendi in Diſcretos ſint Sacerdotes.* Sed præterea eadem probatur concluſio, alia vlteriori ratione deſumpta quaſi à priori, ex eo, quod habetur in Concil. Trid. ſeſſ. 22. cap. 4. vbi dicitur, *quod non initiatus ſacro Ordine & ad minus conſtitutus in Subdiaconatu, vocem non habere poſſit in Capitulo, etiam ſi hoc ſibi libere ab aliis fuerit conceſſum*, ſed ſupradicti Diſcreti eliguntur, vt vocem habeant in Capitulo in electione Prouincialis, Miniſtri, atque Diffinitorum & Cuſtodis Cuſtodum, & hoc eſt, eorum munus, & officium: ergo ſupradicti Fratres Laici, cum non ſint, neque eſſe poſſint, ſacro Ordine inſigniti, non poterũt perinde eſſe Diſcreti, vt mittantur, cum voto, & voce ad Prouinciale Capitulum. Sed quod Laici ſupradicti in electionibus Canonicis, non poſſint habere votum, & vocem, præter auctoritatem ſupradictam Concil. Trid. videtur eſſe de iure cómuni antiquo, *per Cap. ex eo quod §. in Eccleſiis de electione lib. 6.* vbi habetur, *quod Conuerſi Laici cum Clericis electionibus intereſſe non poſſunt.* Super qua re videatur *ibidem gloſſ. verbo electionibus*, vbi hanc materiam late proſequitur. Videatur etiam Pater Frater Emmanuel Rodriguez, 1. Tomo qq. Reg. q. 15. ar. 1. in fi. & 2. tom q. 51. ar. 5. etiam in fin. & quæ diximus nos ſupra q. 3. art. 2. agentes, vtrum eiuſmodi Fratres Laici eſſe poſſint, & debeant Prælati.

In familia vltramontana, Fratres Laici, non eſſe poſſunt Diſcreti, vt ad Capitulum mittantur.

Nota hoc valde.

ARTICVLVS V.

Vtrum illegitime nati poſſint, eſſe Diſcreti, mittendi ad Prouinciale Capitulum?

Huic Articulo reſpondetur, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

SI in ſupradictis Diſcretis, conſideretur tantummodo votum, & vox activa, quam habent deferre, ad Prouinciale Capitulum, non videtur illegitimis eſſe prohibitum, quod eſſe poſſint Diſcreti, ſine aliqua diſpenſatione. Probatur hæc concluſio, nam ſupradictis illegitimis, iure dumtaxat eſt prohibitum, habere dignitates, & Prælatias, quæ annexam habent animarũ curam, ſed ſupradictorum Diſcretorum officium, neque eſt Prælatio, nec vero dignitas, ſiue perſonatus, cui iuriſdictio aliqua ordinaria ſit annexa: ergo ex iure communi nihil ſibi obſtat, quod eſſe poſſint Diſcreti. Loquor de Diſcretis particularibus, qui eliguntur in Conuentibus, vt deferant votum, & vocem

Illegitimequãtum attinet ad vocem activam nihil obſtat, quin eſſe, & eligi poſſint diſcreti.

Nota hoc valde.

vocem ad Prouinciale Capitulum, nam de Diſcretis Prouinciarum, quí Diſcreti Diſcretorum, aut Cuſtodes Cuſtodũ, longe aliud diuerſum eſt iudiciũ; nam vt ſupradiximus in propria eorum quæſtione, ex primæua inſtitutione ſui officij, animarum curã, & iuriſdictionem ordinariã habebant, nunc autẽ quamuis, vt plurimum illam non habeant, in actu exercito, ſeu quod dicitur in exercitio, habent tamen illam in actu ſignato, & in potentia, quaſi habituali, ad ſenſum explicatum ibidem. Quapropter dico, quod illegitimi non poſſunt eligi aut mitti, vt ſint Diſcreti Diſcretorum, ſiue Cuſtodes Cuſtodum, in Generali Capitulo, ſine ſpeciali diſpẽſatione, & in hoc (vt credo) nulli eſt, aut eſſe poteſt dubium. Sed vt non etiam eligantur illegitimi in Diſcretos ad Capitulum Prouinciale, videtur alia ſpeciali ratione dicendum. De quo ſit ſecunda concluſio.

Secunda Concluſio.

Nõ videtur cõtinens, q̃ prædicti illegitimi in Diſcretos eligantur, cum nõ habeãt poſſint, in electionibus Capitularibus, vocem paſſiuam.

Quamuis ex ui vocis actiuæ præciſe, illegitimi iure non videantur prohibiti, vt ſint, aut eſſe poſſint Diſcreti, mittendi ad Prouinciale Capitulum, quia tamen ex inſtitutione ſupradicti officij, in noſtra Religione, atque in omnibus, cum ſupradicta voce actiua indiuiſibiliter coniuncta eſt vox etiã paſſiua, qua in Guardianos, atque etiam interdum in Diffinitores, ſeu Prouinciales eligũtur ijdem: nam ad ſupradicta munera, & officia, vt plurimum eliguntur, qui ſunt de corpore Capituli, inde eſt, vt veriſſimum, atque probabiliſſimum iudicem, quod ſupradicti illegitimi, non eſſe poſſunt diſcreti, vt ad dictum Capitulum Prouinciale mittantur, niſi ab habente auctoritate cum illis ſpecialiter fuerit diſpenſatum. Hanc ſententiam etiam tenet P. Fr. Emmanuel Rodriguez, 1. tomo qq. Regu. q. 13. ar. 19. & ratio in concluſione inſinuata videtur eſſe appoſitiſſima, & ſatis legitima. Nec valet dicere, quod ſupradicti illegitimi, poterunt cedere & renuntiare iuri ſuo, & habere dumtaxat vocem actiuam, renunciando paſſiuam, quam vt dictum eſt, ſine diſpenſatione non poſſunt habere, nam dico, quod ſupradicti Diſcreti, nullo modo poſſunt renuntiare iuri ſuo, quantum adhoc, vt non poſſint eligi, quia eſt ius commune totius Prouinciæ, & non ipſorum in particulari. Vnde proiſto caſu & alijs ad hanc materiam pertinentibus, dico, quod quamuis vulgare ſit in iure, quod vnuſquiſque poteſt renuntiare iuri ſuo, vt habetur in multis legibus, & iuribus, & tradit Sylueſ. *verbo exemplo* §. 8. & ſumma Angelica *verbo renuntiare*, hoc tñ intelligi debet, quando tale ius, fauor & priuilegium, eſt introductum in commodum priuatæ perſonæ, ſecus eſt autẽ ſi fuerit introductum in fauorem alicuius communitatis, ſeu officij, tunc enim non eſt liberũ cuilibet, renuntiare iuri ſuo. Ad hoc propoſitũ ſit exemplum, ſtatus clericalis habet hoc ſpeciale priuilegium, in fauorem omnium Eccleſiaſticorum conceſſum, vt non poſſit quis Clericus coram Iudice ſeculari conueniri, *per Capitulũ diligenti, & tota tituló de foro comp.* procul dubio huic iuri & priuilegio fori, nullus Clericus renunciare poteſt, quia tale ius non eſt ſolum in fauorem ipſius conceſſum, ſed in fauorem totius Ordinis Clericalis ſine ſpeciali licentia Papę, aut ſaltem Epiſcopi, vt habetur *in c. cum tẽpore de arbitris. & in cap. quã periculoſum 7. q. 1.* vbi dicitur, *quod in rebus diuinis periculoſum eſt, quempiam cedere iuri ſuo*. Sic ergo in noſtro propoſito, dico, quod ſupradicti Diſcreti non poſſunt cedere, & renuntiare iuri ſuo, qd habent ad vocem paſſiuam, & ad hoc, vt eligantur, cum id ſibi conueniat quaſi ex propria ratione ſui officij, cuius eſt ex lege, aut ſaltim ex conſuetudine legis vim habente, vt actiue eligant, & paſſiue poſſint eligi, quod vltimum cum ſine ſpeciali diſpenſatione, ſupradictis illegitimis non poſſit conuenire,

Non põt quis renunciare iuri ſuo quando tale ius eſt introductũ in fauorem alicuius communitatis, ſiue officii alicuius.

uenire', ſequitur quod non etiam poſſunt in Diſcretos eligi. Vergeret enim in damnum Conuentuum, quod in Diſcretos eligantur, mittendi ad Prouinciale Capitulum, qui non vocem paſſiuam habere poſſint in ipſo, ſicut & aliorum Conuentuum Diſcreti.

ARTICVLVS VI.

Vtrum deſcendentes ex maculato genere, Iudæis, Sarracenis, ſiue Hæreticis, intra quartum gradum, in noſtro Ordine, Diſcreti eſſe poſſint?

HVius Articuli quidam tenent partem affirmatiuam, ea ratione fundati quia dictorum Diſcretorum officium, non eſt aliqua dignitas ſiue Prælatia, quæ tantum munera ex Conſtitutionibus, Clemen. VII. Pauli IV. & aliorum ſummorum Pont. ſupradictis ſunt interdicta, atque ita inquiunt, qd cum Decretum prædictarum Conſtit. ſit pœnale & odioſum, potius debet reſtringi, quam ampliari. Videatur hac de re P. Emmanuel Rodr. 1.to. qq. regul. q. 14. ar. 11. vbi tenet ſupradictos ex infecto genere, intra quartum gradum deſcendentes, eligi poſſe in Diſcretos, quinvero, & in Diffinitores, & habere omnia Religionis officia, quæ non ſunt veræ Prælationes, nec habét ordinariam, vel quaſi ordinariã iuriſdictioné, qualia ſunt eſſe Magiſtros Nouitiorum, Vicarios Conuentuales, Confeſſores Monialium, & ſimilia. Sed reuera, quamuis hæc opinio ſit pia, & fauorabilis, & probabiliter ſuſtineri poſſit, nihilominus rationes præcedentis Articuli adeo vrgent, & mouent, vt contrariæ adhæream ſententiæ, & opinioni. Etenim ſi, vt dictum eſt, in præcedenti Articulo, illegitimi Diſcreti eſſe non poſſunt, quia quamuis poſſint habere vocem actiuam, non tamen paſſiuam, neque in Prælatos præfici, abſque ſpeciali diſpenſatione, cui voci paſſiuæ, & iuri ſuo renuntiare nequaquã poſſunt, cum non ſit conceſſum in fauorem ſuæ priuatæ perſonæ, ſed totius communitatis & prædicti Diſcretorum officij, cum hæc eadem omnino ratio, currat in præſenti caſu, quia nec ipſi ex dicto genere infecto, & maculato, intra quartum gradũ deſcendentes, poſſunt in Prælatos eligi, & de ſimilibus ſimile videatur eſſe iudicium, conſequens eſt, quod non eſſe poſſunt Diſcreti, quod pp rationem dictam probabilius eſſe credo, de quo ſit concl.

Concluſio.

Supradicti ex genere infecto, & maculato, intra quartũ gradũ deſcendentes, non eſſe poſſunt Diſcreti ad Capitulum Prouinc. mittendi, & multo minus Diſcreti Diſcretorũ, ſiue Cuſtodes Cuſtodũ, mittẽdi ad Capitulũ gener. Hæc concl. ſatis de ſe patet, ex dictis in præcedenti Artic. & quod ſupradicti non eſſe poſſint Diffinitores, firmius teneo, nam quamuis ſupradicta munera, & officia, non ſint vere, & proprie Prælationes, neque habeant annexam animarum curam, quadam ratione dici poſſunt Prælationes, ſaltem habitualiter, inquantum ex ui noſtrarum Conſtitutionum, & conſuetudine vim legis habente, voci ſuæ actiuæ in electionibus correſpõdet, atque conuenire videtur ex propria ratione prædictorum officiorum, etiam vox paſſiua ad dignitates, & Prælaturas, quas cum ſupradicti ex infecto, & maculato genere deſcendentes, vt dictum eſt, non poſſint habere neq; eſſe Diſcreti, multominus Diffinitores, quod munus, & officium in Religione grauiſſimum eſt. Et ſi in ſupradictis Conſtitutionibus Clem. VII. & Pauli IV. & aliorũ ſummorum Pont. interdictum ac prohibitum eſt prædictis, vt non ſint, nec eſſe

Deſcendentes ex maculato genere, intra quartum gradum, non eſſe poſſunt diſcreti.

Nota hoc valde.

Nota hoc valde.

possint Prædicatores, vt ibidem habetur expresse, quānis id non vsquequaque fuerit exequtioni mandatum, neque obseruetur, nunc in cōi praxi; multo ergo melius censeri debet, esse illis interdictum, & prohibitum, quod nō sint Discreti, & Diffinitores, quæ in Ordine sunt magnæ quædam dignitates. Et quia ex æquiuocatione, forsan quispiam decipi poterit existimando, quod cum supradictis non sit interdictum, esse Conuentuum Vicarios ordinarios Guardianorum, quod possunt perinde esse Conuentuum Præsidentes, seu Vicarios illorū Conuentuum, qui propter particulares causas, & rationes, & propter defectum nu. 12. Fratrum, dicuntur Vicarij, cum reuera sint Guardiani, dico hoc etiā illis esse prohibitū, cum prædicta munera & officia, ordinariam iurisdictionem habeant, vt tradit Sylvest. *Verbo Prælatus num. 3.*

ARTICVLVS VII.

Vtrum Vicarij ordinarij, sicut Præsidentes Conuentuum, eligi possint, & debeant in Discretos?

QVamuis hac de re nihil habeatur in nostris Gener. Const. constitutum, atque determinatum, in aliquibus Prouinciarum Constitutionibus particularibus, cautum inuenio, quod supradicti Vicarij, & Præsidentes, non esse possunt Discreti, in illis Conuentibus, in quibus commorantur, & quia ratio, super qua huiusmodi statutum fundatur, satis placet, pro ea sequentem libuit statuere Conclusionem.

Conclusio.

Vicarij ordinarij Cōuentuum etiam Præsidentes non esse possunt Discreti.

MVltum conueniens est, & rationi quammaxime consonum, vt Vicarij ordinarij Conuentuum, & Præsidentes, qui in eisdem aliquam iurisdictionem exercent, non possint eligi in Discretos, ad Capitulum Prouinciale mittendi. Hæc Conclusio probatur, quia cum de ratione electionis cuiuslibet sit, quod sit libera, & spontanea, atque ab ea omnis coactionis metus procul absit, & violentia quælibet omnino relegetur, conuenientissimū proculdubio est, quod supradicti, in prædictam Discretorum electionem, nullo modo possint intrare; nam cum, vt supponitur, in Conuentibus habeant, & exerceant iurisdictionem, eadem abutentes, iam vi, iam prece, seu precibus, exquisitisque alijs modis, auferent, auferreq. poterunt, liberam, & spontaneam electionem suffragiorum. Quis enim non videat, quod Vicarius Ordinarius Conuentus, & qui eiusdem nuncupatur Præses, facillimo negotio, subditorum suorum benevolentiam captare possit, quosdam licentiando, vt foras extra Monasterij sepia egrediantur, alijs errata, delicta, & crimina, quantumuis grauia indulgendo, donis, minis, atque terroribus eorum vota, & suffragia procurando, quod quidem haud quaquā esse poterit absque magno pacis, & iustitiæ, charitatis, ac rectæ gubernationis, & consequenter totius Ord. & Religionis detrimento. Quapropter supradictorum electio, iure optimo præsumenda est in foro exteriori, nō quidem spontanea, & voluntaria sed violēta, & metu, minis, seu aliquibus medijs illicitis facta, meritoq; proinde annullanda, & irritanda. Quod vt non fieret, caute, & prudenter latis, in aliquibus Prouincijs statutum, & ordinatū est, vt Vicarij, & Præsidentes supradicti, in prædictorum Discretorum electione, habeant tm vocem actiuam, & nullo modo passiuam, ne propterea in damnum, & detrimentum totius Religionis, sua iurisdictione abutantur, & gratia captandæ beneuolentiæ subditorum, & suffragiorum, euenire possint

Nota hoc valde.

Digitized by Google

sint omnia, suprædicta inconuenientia. In quo quidem statuto, & ordinatione quantumuis particulari, & dumtaxat Prouinciali, non possunt, aut debét Prouinciarum visitatores dispensare, etiamsi habeant plenitudinem potestatis, & facultatem ad dispendandum, in Ordinationibus gener. & Prouinciarum particularibus, sine magna, & satis vrgenti & multum legitima causa, cum huiusmodi ordinatio sit adeo iusta, & rationi consona, factaque ad cõseruationem boni communis, & in bonum publicum totius Religionis. Hactenus de isto Articulo, & de tota hac quæstione.

QVAESTIO XXIII.

De Electione omnium Prælatorum in communi, & de his omnibus quæ ad electionis materiam spectant, in quadraginta Articulos diuisa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Quidnam sit Electio?

Proposito Articulo, & difficultati breuiter, & resolutiue, Respondeo, per duas sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

Electio vt communiter sumpta, vt nomen ipsum sonat, & vt sub se comprehendit, rei cuiusque electionem, est multorum placentium in ordine ad finem vnius præacceptio. Hæc definitio desumpta est ex Arist. 5. Ethic. & eam tradit D. Th. 12. q. 13. ar. 5. eamq. possumus explicare sequenti exemplo v. g. ad iter faciendum occurrunt simul alicui duo media, equus ad id faciendum per terram, nauis vero ad nauigandum per mare, & vtrumque placet, ac rationi vt medium congruum, repræsentatur, præeligitur tamen a voluntate nauis, vt citius fiat iter, tunc & in tali casu, nauis dicitur eligi. et iste actus eligendi nauem, conuenientissime dicitur electio, quia nempe est multorum placentium in ordine ad finem vnius præacceptio. Sed loquendo de electione, non ita communiter, vt de ea loquuntur Philosophi, sed stricte, & specialiter, prout ad præsens attinet propositum, & descendendo ad electionem Canonicam, sit secunda conclusio.

Electio vt communiter sũpta est multorum placentium, in Ordine ad aliquem finem, vnius præacceptio.

Secunda Conclusio.

Electio est idoneæ personæ ad aliquam dignitatem, vel fraternam societatem vocatio, facta seruata Canonica forma. Hæc conclusio, & electionis definitio, est Hostien. & Io. Andr. *in initio tit. de elect. lib.* 6. vbi & dicunt electionem multum differre à collatione, & à præsentatione, nam electio fit per eligentium suffragia & vota, ad aliquam dignitatem, seu fraternam societatem, seruata Canonica forma, & confirmatur à Papa, seu ab alio in id auctoritatem habente; at vero collatio, est alicuius beneficij simplicis, siue curati, cuius prouisio pertinet ad Episcopum, seu ad alium, qui ad id plenũ ius habet, ac proinde cui ipsa facta est, non alia vlteriore indiget confirmatione. Differt etiam electio à præsentatione, nam præsentatio pertinet

Electio proprie & stricte sumpta, pro electione Canonica, est idonea persona vocatio ad aliquã dignitate vel Societatẽ seruata Canonica forma.

Digitized by Google

ad patronum, qui non dat plenum ius præsentato, sed vlterius requiritur, institutio & inuestitura Episcopi, vt habetur *in toto tit. de iurepatro. lib.6.* Multa hac de re forent dicenda, quæ breuitat s causa omitto, videatur Sylvest. *verbo. elect.* 1. *nu.* 1. & hæc de electione in communi, breuiter dicta sufficiant, ac de electione Canonica, etiam in communi.

ARTICVLVS II.

Quotuplex sit Electio Canonica?

Proposito Articulo ac difficultati, Respondetur per sequentem conclusionem.

Conclusio.

Omnis in vniuersum electio Canonica, est triplex, quædam per modum scrutinij, quędam per modum compromissi, alia vero per modum communis spirationis. Hæc conclusio habetur expresse, *in cap. quia propter de electione*, vbi supradictæ tres traduntur electionis Canonicæ formæ: Et quia capitulum prædictum est notabile, ac totale fundamentum huius materiæ de electione, ipsius verba ad vnguem in præsentiarū libet referre, vt præmanibus habeantur, sciriq. melius possit, quænam debeant concurrere, & sint de essentia, atque substantia electionis Canonicæ, Inquit, Innocent. III. in dicto *cap. quia propter* facto in Concilio generali Lateranen. *Quia propter diuersas electionis formas, quas quidam inuenire conantur, & multa impedimenta proueniunt, & magna pericula imminent Ecclesiis vidnatis, statuimus, vt cum electio fuerit celebranda, præsentibus omnibus, qui debent, & volunt, & possunt commode interesse, assumantur tres de Collegio fide digni, qui secrete, & sigillatim vota cunctorum diligenter exquirant, & in scriptis redacta, mox publicent in communi, nullo prorsus appellationis obstaculo interiecto, vt ii collatione habita eligatur, in quā omnes, vel maior, & sanior pars capituli consentit, vel saltim eligendi potestas aliquibus viris idoneis committatur, qui vice omnium Ecclesia vidnata prouideant de pastore, aliter electio facta non valeat, nisi forte communiter esset ab omnibus, quasi per inspirationem absque vitio celebrata.* Verba sunt quidem notatu digniſſima. Circa cuius Decretalis interpretationē, innumeræ sese offerunt difficultates à nobis explicādę, quibus penitus cōprehēdatur & explicetur totus titulus, & materia de electionibus. Sed quantum attinet ad propositum Artic. iam ex dictis satis constat, id quod in conclusione est dictum, nempe quod omnis in vniuersum electio Canonica, est triplex, seu tres tantum sunt in iure, traditæ nobis Canonicæ electionis formæ, quarum prima est per modum scrutinij, secunda per modum compromissi; tertia per modum cōmunis spirationis, quæ faciūt tres electionis species, & electio, omnis quæ non fuerit facta, secundum vnam illarum, est ipso iure nulla, prout habetur in supradicta Decretali, ibi *qui vero contra prædictas formas, eligere attentauerint, eligendi ea vice priuentur potestate, electioque sit ipso iure nulla.* Superest nunc Decretalem supradictam, per Articulos membratim decerpere vt illam commodius, possimus explicare. Sed prius præmittere libuit peculiarem quandam difficultatem, an scilicet dispositio Decretalis supradictæ, locum habeat & seruanda sit, in omnibus in vniuersum electionibus, non solum Episcoporum & Prælatorum, verum etiam quarumcumque dignitatum, & quorumcumq; officiorum? de quo sequens instituitur Art. 3. in Ordine.

Omnis in vniuersum electio Canonica, ē triplex, quædam per scrutinium alia vero per modū compromissi, alia autē, per viam communis spiratiōnis.

AR-

Digitized by Google

ARTICVLVS III.

Vtrum diſpoſitio ſupradicta Decretalis, Quia propter, locum habeat, & obſeruanda ſit, in omnibus electionibus, quorumcumque Prælatorum, & omnium officiorum Eccleſiaſticorum?

HAc de re, eſt opinio Panor. *in d.c. quia propter vbi de mente gloſſæ, ibi, Eccleſias viduatis*, dicit, quod diſpoſitio Decretalis ſupradictæ non eſt ſeruanda in omnibus electionibus, ſed ſolummodo in electione Epiſcoporum, & aliorum Prælatorum Collegiatarum Eccleſiarum, habentium generalem iuriſdictionem. Quod probat ex verbis eiuſdem, quando dicit ſupradictus Innocen. III. quod intendit prouidere Eccleſijs viduatis, Eccleſiæ autē non dicuntur viduatæ, niſi per mortem Epiſcoporum, & propriorum Paſtorum. Nam ſoli Eſpi, ſunt proprie ſponſi ſuarum Eccleſiarum, vt habetur, *in cap. ſicut 7. q. 1.* cæteri autem Prælati, ſi quandoque dicuntur ſponſi, id eſt, ratione generalis iuriſdictionis, *per capitulum, ſicut in vna quaque 21. q. 2.* Ad alias aūt dignitates, Canonicatus, & perſonatus Eccleſiarum Cathedralium, & Collegiatarum, inquit, prædictus Panor. quod non extenditur Decretalis ſupradicta, neque in eis habet locum ipſius diſpoſitio, cſi per illorum mortem non remaneant Eccleſiæ viduatæ, nec ipſi ſint veri Eccleſiarum ſpōſi. Quā eandē opinionem ſequens Goffredus, dixit in quodā ſuo opere, eandem non habere locum in electionibus Abbatum, quia inquit, Abbates non ſunt ſponſi, & proprie Paſtores, & Abbatis nomen potius ſonat ſolitudinē, quā honorē. Sed nihilominus contraria ſententia eſt verior, atque tenenda, & quod hac in re faciendū eſt, & cōiter obſeruatur in praxi, explicabitur per ſeqq. cōcl.

Prima Concluſio.

NOn ſolum in electione Epiſcoporum, & Prælatorum generalem habentium iuriſdictionem, in Eccleſijs Collegiatis, ſeruanda eſt & locum habet diſpoſitio Decretalis ſupradictæ, verum etiam in electione Abbatum, & quorumcumque Prælatorum Regularium, ordinariam habentiū iuriſdictionem. Hæc concluſio eſt expreſſa Sylu. *verbo electio 2 q. 1.* vbi hanc tenet ſententiam, & eam confirmat de mente, & ſent. Io. And. *in c. ſuper eod. tit.* vbi dicit, quod Abbates dicūtur Paſtores, quin vero etiā & Abbatiſſæ, & habent, habereq. dicuntur dignitates, *per cap. indemnitatibus eod. tit. lib. 6.* & præterea quod electiones Abbatum, in multis comparantur, quin vero æquiparantur electionibus Epiſcoporum, vt etiam conſtat *ex c. cupientes eod. tit. lib. 6.* & etiā Eccleſiæ mortuis Abbatibus, proprijsq. Prælatis, eſſe dicuntur viduatæ. Ex quibus infertur, quod diſpoſitio Decretalis ſupradictæ, non ſolum habet locum in electionibus Epiſcoporum, & aliorum Prælatorum generalē iuriſdictionem habentium, verum etiam in electionibus quorumcumque Prælatorum Regulariū, per quorum mortem Eccleſiæ remanent ſine Paſtore, & quaſi viduatæ. Ad quod facit *cap. ne pro defectu* poſitum in eod. tit. vbi idem ſupradictus Pontif. æquiparat, quoad hoc Eccleſias Cathedrales, & Regulares, quarum omnium Prælati appellantur Paſtores, & ipſarum Eccleſiæ dicuntur viduatæ per illorū mortē. Dicit præterea Sylu. vbi ſup. quod nomen viduatæ in ſupradicto loco, ſiue locis, non debet ita ſtricte ſumi, vt ſolummodo dicantur viduatæ Eccleſiæ, quæ carent Eſpis, qui ſolum proprie, & in rigore iuris loquēdo, dicūtur earundē mariti, & ſpōſi, immo vero cū ſupradictæ Decretales ſint fauorabiles, vt colligitur ex ipſarū principio, emanauerintq. ad tollenda pericula, & impedimenta Eccleſiarū, potius debēt ampliari

Decretalis prędicta locū habet, atque ſeruanda eſt, in electione quorumcumq; Prælatorum, etiam ſi non ſint Eſpi, aut Prælati Generales.

pliari,quam reſtringi,& ſic locum habere non ſolum in electione Epiſcoporum pręciſe,verum etiam & in electione Abbatum,& quorumcumque Prę-
latorum Regularium, ordinariam habentium iuriſdictionem_, .

Secunda Concluſio .

Decretalis ſupradicta, non habet locũ,in electionibus aliorum Beneficiatorũ,& Prælatorum inferiorum .

Diſpoſitio Decretalis ſupradictæ, *Quia propter*,non neceſſario ſeruãda eſt in electionibus aliorũ Beneficiatorum, ſeu Prælatorum inferiorũ à ſupradictis, ſed ſufficiunt ad id ſingulares conſenſus exiſtentium in cap. dummodo præſtetur in cõi , & omnibus Collegialiter cõgregatis,nã ſic electus ſimpliciter à maiori,& ſaniori parte,ius habebit in electione.Hęc cõc.eſt d.Sylu. loco ſupracit.vbi improbat,& reijcit ſentent.& opin.Hoſt. qui dixit ſupradictam Decretalé habere locum,in electionibus beneficiorũ ſpectantibus, ad Collegiũ,& cõſequenter quod ad dictum textũ, dum mentionẽ facit de Eccleſijs viduatis,addendum eſt,ſeu Miniſtris deſtitutis, ſed inquit Sylueſt: hoc eſſe deſtruere litterã, & non neceſſarium,neque conueniens . Nam vbi agitur de modico præiudicio,non neceſſaria eſt tanta ſolemnitas,præſertim in caſu,quo non deficiat ſuperior,qui poſſit inconuenientibus,occurrẽtibus prouidere,argumento deducto,*ex c. vbi periculũ in principio,eod.tit.lib.6.c.licet in fi.eod.tit.* Sed quod diſpoſitio Decretalis ſupradictæ,& forma ibidem tradita,aut aliqua ipſarum trium,non neceſſario ſeruanda ſit in alijs electionibus aliorum Beneficiatorum, & Prælatorũ inferiorum a ſupradictis,probat Sylu.*ex gloſſ.in c. ſicut eod.tit.lib.6.& ex alia gloſſ.in c.ſi cui,eod tit.*& dicit eſſe expreſsã ſent.Panor.*in c. Eccleſia extra eod tit.*vbi etiã tenet,quod in electionib.in quibus non eſt neceſſario ſeruanda forma *d.c.quia propter*, non etiam neceſſaria ſunt verba, modo conſtet de conſenſu eligentiũ, & conſequenter multo minus eſt neceſſaria ibidem ſcriptura aliqua.Hęc Sylu.vbi ſupra . Ac tandem concludendo dicit,qd in Eccleſijs Regularibus Religionũ approbatarũ,electiones oĩum Prælatorum,habentiũ iuriſdictionem ordinariam , & generalem,fieri debent ſecundũ prædictam formã,& ponit exemplũ in Ordine Prædicatorũ,in Magiſtro, & Prioribus Prouincialibus,ſiue Conuẽtualib.& in alijs Religionib.in Officijs , & præfecturis ſupradictis correſpondentibus.Dicit tñ,qd in electione aliorum Superiorũ, atq; Diffinitorum,ſeu Diſcretorum,& huiuſmodi,non eſt neceſſaria tanta ſolemnitas,nec vox,aut Scriptura,ſed ſufficit,quod huiuſmodi electiones fiant collegialiter.Hoc forſan obſeruatũ fuit tpe Sylu.ſupradicti,ſed nunc iam poſt Conc.Trid. vt credo,atq; indubitanter teneo,id facere haudquaquam licet , nam ſeſſ.25. c.6. agẽdo de modo in electionib. ſeruando,*ſtatuitur,vt in electione Superiorũ quorumcunq; & Abbatũ temporalium,& aliorũ Officialium,ac Generaliũ,et Abbatiſſarum,atque aliarum præpoſitarum quò omnia recte,& ſine vlla fraude fiant,eĩ ſupradicti eligantur,per vota ſecreta, ita vt ſingulorum eligentium nomina nunquam publicentur.* Circa quod decretum aduertere libet, quod per ipſum nullatenus derogatur,irritatur ſiue annullatur,Decretalis Innoc.*in d.c.quia propter*, quin vero præſupponitur,ipſaq; præſuppoſita,tradit Concilium modum, & formam obſeruãdam,in ferendis votis,& ſuffragijs,in electione faciẽda per ſcrutinium,nempe vt vota ſint ſecreta, ita vt ſingulorum eligẽtium nomina nunquam publicẽtur,quibus verbis iam præſupponit,quod in dicta electione facienda per ſcrutinium,interuenire debet ſcriptura,& quod vota,& ſuffragia redigi debent in ſcriptis. Quod qualiter ſit faciendum infra ſuo proprio loco dicemus .Neque etiam Conc.Trid. per ſupradictũ Decretum,tollit,aut amouere intendit,electionẽ factam per modum compromiſſi,nec factam per viam cõmunis inſpirationis, quin vero omnes iſti tres, ſupradicti

Nota hoc ex Grimellino.

Nota valde ex Conc.Trid.pro forma ſeruanda in electionibus cunctis.

eligendi

eligendi modi, hodie ſunt in vſu, & permanent in ſuo proprio vigore, de quibus omnibus in particulari dicendum eſt inferius.

ARTICVLVS IV.

Vtrum eligendi Canonica forma, tradita in ſupradicta Decretali, Quia propter, locum habeat, & obſeruanda ſit, etiam in poſtulatione, & collationibus?

Huic Articulo reſpondetur, per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

Forma Decretalis ſupradictæ, non habet locum, nec neceſſario ſeruanda eſt, in poſtulatione, & collatione. Hæc concluſio eſt expreſſa Sylueſt. *verbo electi. 1. q. 2. & verbo poſtulatio q. etiam* 2. quam & eſſe dicit Panor. *in d. c. quia propter*, & de collatione ſpecialiter probatur, *ex gloſſ. in c. ſicut eod. tit. lib. 6.* vbi habetur, quod ſi ad plures ſpectat collatio alicuius beneficij, poſſunt omnes ſimul conferre, nec eſt neceſſe, quod id fiat per ſcrutinium ſecretum, nec per compromiſſum, hoc eſt, per vnum nomine omnium, ſed ſufficiunt ſingulares aſſenſus, ad quod citatur, atq; adducitur, *lex per fundum. ff. ſeruit. ruſti. prædio.* Sed de poſtulatione probatur id ipſum, nam ſi in poſtulatione, eſſet, neceſſe formare Decretũ, & facere reliqua omnia, quæ in electione, non poſſent reſilire poſtulantes Decreto formato, ſicut neque in electione, aut innominatione facta per ſcrutiniũ electionis, reſilire poſſent Electores: ſed hoc non ita eſt, nam poteſt reſiliri à poſtulato: ergo in poſtulatione non habet locum, nec neceſſario ſeruanda eſt forma tradita ad electionem, *in d. c. quia propter* Multæ aliæ rationes diuerſitatis poſſent adduci, ſed breuitati ſtudemus, ideo hæc pro nunc dicta ſufficiant.

Forma tradita in dicto c. qa propter, nõ neceſſario ſeruanda eſt, in poſtulatione, & collatione.

ARTICVLVS V.

A quibus facienda eſt electio, vt ſit Canonica, & talis cenſeatur atque exiſtimetur?

INnocentius III in Decretali ſupradicta, ſtatuere volens modum, & formam ſeruandam, in omni Canonica electione, in primis, inquit, *vt cũ electio fuerit celebranda, ſint præſentes omnes qui debent, & volunt, & poſſunt commode intereſſe.* Circa quæ verba plures inſurgunt difficultates, de quibus dicemus per ordinem. Sed nunc in cõmuni, atq; vniuerſali quæritur, à quibus de iure faciẽda ſit electio? Cui difficultati reſolutiue Reſpon. per ſeqq. concluſ.

Prima Concluſio.

Electio quælibet de iure communi, ad Collegium pertinet, ita quod, quælibet Congregatio de iure, habet ſibi eligere Prælatum, niſi vel conſuetudo, aut Priuilegium ſibi obſtet. Hæc concluſio eſt expreſſa Sylu. *verbo electio 1. q. 1. & habetur in cap. 1. de elect.* in cuius tittulo apponitur, quod nulli Eccleſiæ collegiatæ, prouideri debet de Prælato, per collationẽ ſeu prouiſionem, ſed per electionem Canonicam, fiendam per ipſum Collegium, vbi hoc ipſum tenet gloſſa ibidem. Habetur hoc idem *in c. congregatio. 15. q. vlt.* vbi dicitur, quod congregatio debet ſibi eligere Abbatem, poſt Abbatis ſui mortem, vel eo viuẽte, ſi ipſe deliquerit, vel peccauerit. Idem *habetur in c. Abbatem 18. q. 2.* idem dicitur *in c. cum dilectus de conſuet. & in c. nobis de iure patron.* & ſæpe alibi,

Electio de iure cõi, ad Collegiũ pertinet.

Nota hoc valde.

alibi. Sed si Clerici nõ sunt in Ecclesia,vt Collegium,sed vt singulares personæ, in tali casu prouidebit Superior per se, vel per præsentationem patroni, vt habetur *in cap.pastoralis de iurepatr.*

Secunda Conclusio.

Adeo de iure cõi electio ad Collegiũ pertinet, quòd & si in Collegio nõ sint nisi duo, aut tres collegæ,electio pertinet ad eosdẽ.

Adeo Prælatorum electio,de iure communi pertinet ad Collegium,quod si in aliquo Collegio,seu Congregatione,non sint nisi duo, aut tres collegæ electio etiam pertinet ad eosdem. Hæc etiam conclusio est Sylvest. vbi supra,quam & probat *ex c.1.de electione cum glossa ,bi duo vel tres,& ex c. cum dilectus de consuet.& cap. cum Adrianus dist.63* immo tenet *etiam gloss in c. 2. de postul. Prælatorum*, quam sequuntur Innoc.& Host.& omnes DD. communiter,quod ius vniuersitatis potest remanere in vno solo,omnibus alijs mortuis,priuatis,suspensis, vel excommunicatis: nam quamuis nullum Collegiũ Ecclesiasticum,possit constitui in vno,quia iure ciuili requirũtur saltim tres *per legem Neratius, ff.de verbo.sign.* & de iure Canonico saltim duo,*per d.1.c. de elect.* constitutum tamen semel in multis,potest totum ius Collegij venire ad vnũ,& cõseruari in illo.Pro quo facit tex. notabilis *in l.sicut §.fi.ff. quod cuiusq. vniuer. & gloss.in cap. gratum,verbo maiorem par. de postul. Prælatorum*, quam sequitur Panor.ibid.*& in d.c.1.de elect* & hac de re videndus est specialiter.Nauar.lib.1.Consiliorum de elect.cons.6. nu.1. vbi dicit, adeo hoc verum esse & cretum, quod si omnes Cardinales exirent è Conclaui, postquam ad eligendum Papam in eo conuenerunt,vno dumtaxat excepto, ille solus posset eligere Papam,vt expresse tenet glossa memorabilis *in clem. ne Romani §.porro,verbo omnes,de elect.* quam cõiter receptam magnificãt DD.

Nota hoc valde.

Et generaliter verum est, quod quando maior pars Collegij est inhabilis ad eligendum,potestas eligendi pertinet ad pauciores, & illi repræsentant totum Collegium, cum inhabiles non computentur in numero,ad quod facit *cap.illa de elect.& gloss.in clem.quod circa,sed.tit.* Verum est tamen,quod in casu,quo Collegium redactum esset,solummodo ad vnum,ille talis solus nõ posset eligere se ipsum,prout tradunt supradicti Sylvest.& Nauar. locis supracitatis, *per cap. per nostras de iure patr.* quia notaretur ambitiosus,& vt inquit glossa ibidem,*verbo ingerere*,tanquam talis deberet repelli *per capitulum in scripturis,8.q.1.& cap.si is qui 1.q.6.& per legem si quemquam,C.de Episc. & cler.& l.qua omnia ff.de procurat.* & quamuis in casu, quo totum ius Collegij redactum esset ad tres,haberi posset electio, dum suffragarentur duo in fauorem tertij,non tamen si esset redactum ad duo, quia nullus posset suffragari sibi ipsi,nec suffragando vnus alteri,esse poterit maior pars,quod ad rationẽ electionis necessario requiritur per capitulũ *quia propter* supradictum. Sed difficultas est scire,& inuestigare, ex mẽbris Collegij,quinã possint aut non possint eligere,& vocem,& votum habeant in electionibus supradictis? Quibus difficultatibus, per ordinem fiet satis per seqq. concluſ.

Tertia Conclusio.

Si aliqui de Collegio sint priuati, electio deuoluitur ad reliquos.

Si aliqui de Collegio pp aliquid,potestate eligendi sint priuandi, pro ea vice,dicta potestas non deuoluitur ad reliquos,antequã priuentur,secus est aũt si iã sunt priuati.Hãc concl.tenet supradictus Sylu.loco supracit.verbo elect.1.q.2.in primo dicto,quam & probat *ex glossa in c.2.de postul. Pralat.* & dicit esse de mente Panor.*in eod.cap.* vbi post Innoc. ponit Regulam, quod valet electio facta,non vocatis illis,qui sunt priuati,vel inhabiles ad eligendum, quinuero addit,& dicit,quod valet,licet primo non sit discussum,an sint priuati, nam satis est, quod postea conuinci possint.

Quia

Quarta Concluſio.

Conuerſi ſiue Laici,non habent vocem, & votum in electionibus Canonicis Prælatorum. Hanc concluſionem tenet etiam Sylueſt. vbi ſupra in ſecundo dicto, & eam probat,*ex cap ex eo de electione lib. 6. §. in Eccleſijs* , vbi habetur, *quod Conuerſi Laici cum Clericis non debent electionibus intereſſe* . Hoc eſt de iure communi, ſecus autem erit de conſuetudine antiqua , vt dicit Innocentius *in cap. 2. de inſtitu.* & idem tenet Federicus concluſ.107.Nec ſunt ſupradicti laici de corpore Capituli, etiam quando tractantur in Capitulo temporalia , vt idem ipſe dicit, per textum *in cap. & ſi Chriſtus , de iureiur. verbo , vos & Monaſterij veſtri Conuerſi* . Qua de re videatur *gloſſa in dicto cap. ex eo , de elect. verbo , electionibus* , vbi ad hoc propoſitum dicuntur plura , eaq. notatu digniſſima .

Conuerſi ſiue Laici, de iure cõi non habent vocem,& votũ in electionibus Prælatorũ Canonicis .

Quinta Concluſio .

Qui ſacro Ordine non ſunt inſigniti, & ſaltem Subdiaconi , non habent votum & vocem in Capitulo , in Eccleſijs Cathedralibus,Collegiatis, ſæcularibus , vel Regularibus , quæ Canonice fiunt , etiam ſi ab alijs libere ſibi concedatur . Hanc etiam concluſ. tenet expreſſe ſupradictus Sylueſt. loco ſupra citato,in dicto quarto,& probat eam *ex clementina,vt ij qui, de ætate , & qualit.* quod de nouo innouauit *Concil. Triden. ſeſſ. 23. de reformat. cap.4.* vbi hoc idem decernitur,& ſtatuitur, atque ita obſeruatur in cõmuni praxi, in omnibus Eccleſijs Cathedralibus, Collegiatis, ſecularibus , & Regularibus, quidquid dicat P.F.Emman.Rodrig. tomo 2. ſuarum qq.Regular.q.51.art.5. defendere volens,quod verba ſupradicti Conc. Trident. non intelliguntur, nec debent intelligi,de Eccleſijs Regular. Religioſorum Ordinis Mendicantium, ſed de Eccleſijs Canonicorum Regular. & de cæteris Eccleſijs Cathedralibus, & Collegiatis ſecularibus, propter vltima verba, quæ ibidem ponuntur,de mulctatione præbendarum, quæ locum non habent in Monaſterijs Religioſorum. Sed quidquid de hoc ſit,contrarium eſt verius , quod & obtinuit conſuetudo , quæ optima eſt legum interpres, atque inuiolabiliter eſt obſeruanda , cum Concilium ſupradictum generaliter, atque vniuerſaliter loquatur, & vt dicitur, in expreſſis non eſt locus coniecturis .

Qui non ſunt ſacro Ordine inſigniti, non habent votum & vocem in Capitulo, & in electionib⁹ Eccleſiarum Cathedralium,ſiue Collegiatarum, quæ canonice fiunt .

Sexta Concluſio .

Generaliter loquendo,non habent votum & vocem, in electionibus Eccleſiarum Regularium, qui ipſarum Regulas , tacite vel expreſſe non ſunt profeſſi . Hanc concluſionem tenet etiam ſupradictus Sylueſter loco ſupra citato,in tertio dicto, & probat eam ex prædicto *cap ex eo,de electio.* §. in Eccleſijs,vbi ſupradicta verba habentur expreſſe , in quibus videnda eſt gloſſa, ibi,*tacite,vel expreſſe* . Et dicit Sylueſt. hoc idem eſſe intelligendum, de illis, qui per ipſorum Regulas & Conſtitutiones approbatas, votum, & vocem prohibentur habere in Capitulo, & in electionibus: ſed limitat ſupradictam concluſionem in caſu, quo ex priuilegio , ſeu conſuetudine,alicui extraneo etiã conueniat eligere,nã ex dictis priuilegio, ſiue conſuetudine,ad electionẽ alieni plerumq. vocantur, vt conſtat *ex cap. Cumanæ,eod. tit. de electione* . Quin vero & pro pace ſeruanda,interdum admittuntur laici, maxime Principes, vt defendant electores ab oppreſſoribus , ſecundum gloſſam ibidem , & Doctores communiter, vnde, qui eſt in poſſeſſione , vel quaſi poſſeſſione iuris eligendi , etiam poteſt eligere , etiamſi poſtea

Non habent votum, & vocem in electionibus Eccleſiarum Regularium, qui tacite, vel expreſſe; in eis dẽ non fuerint profeſſi .

Digitized by Google

ſtea amittat poſſeſſionem, *per cap. conſultationibus, de iure patron. & cap. eum propter, & cap. querelam, eodem tit.* Et hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

ARTICVLVS VI.

Quinam ſint vocandi, ad electionem canonicam?

Reſpondetur huic Articulo, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Ad electionem vocandi ſunt, omnes præſentes, ad quos de iure pertinet eligere.

AD electionem in primis, vocandi ſunt omnes præſentes, ad quos de iure pertinet eligere. Hæc concluſio eſt Sylueſtri, *verbo, electio. 1. q. 5. in primo dicto*, quam & probat *ex cap. coram, & cap. quia propter, de electio.* & præſentes eſſe exiſtimantur omnes, qui ſunt in ciuitate, vel in hortis ciuitatis, *per legem 1. ff. de procur.* Et ſi quis eorum ſit in ciuitate, vel in Monaſterio aliquo infirmus, ſecundum Hoſtien. ſcrutatores ire debent ad eum, & inquirere votum eius, ſicut vota aliorum præſentium, quia præſens eſſe cenſetur, qui in hortis eſt, *per ſupradictã l. 1. iuncta etiam lege 5. ff. vbi ſupra.* Nec erit neceſſe, huiuſmodi in collatione, aut in alijs, quæ ſequuntur, iterum requirere, ſed ſufficit conſenſus ſemel habitus in ſcrutinia. Poſſet autem iſte talis, in tali caſu conſtituere procuratorem, vnum de Collegio, cum iuſto eſſet impedimento detentus.

Secunda Concluſio.

Ad electionem etiam vocandi ſunt, omnes abſentes, qui ſunt in Prouincia.

Ad electionem etiam vocandi ſunt, omnes abſentes, qui ſunt in Prouincia. Hæc concluſio eſt ſupradicti Syluestri vbi ſupra, dicto ſecundo, quam & probat *per cap. coram, eodem tit.* vbi hoc ipſum expreſſe dicitur. Sed dupliciter limitatur, primo ſecundum gloſſam ibidem, quando diſtantia non eſt ita magna, quin commode etiam ipſi vocari poſſent. Secundo etiam limitatur, vt hoc ſit obſeruandum, ſecundum quod habet conſuetudo ibidem, nam licet de iure vocandi ſint omnes abſentes, qui ſunt in Prouincia, vt dictum eſt, conſuetudo tamen poteſt introducere, vt non vocentur, & nihilominus valeat electio. Hæc ſupradictus Syluester.

Tertia Concluſio.

Ad electionem generaliter vocandi ſunt, omnes qui debent, volunt, & poſſunt commode intereſſe.

Nota hoc valde.

Generaliter ad electionem vocandi ſunt omnes, qui debent, & volunt, & poſſunt commode intereſſe. Hæc etiam concluſio eſt Syluestri vbi ſupra, dicto tertio, & eſt expreſſa ſupradicti *cap. quia propter, de elect.* vbi per illa verba, *qui debent*, excluduntur qui de iure non debent intereſſe, per illa vero, *qui volunt*, excluduntur qui intereſſe nolunt, qui quidem non debent compelli, niſi interſit Eccleſiæ, nam ſi interſit, pro ipſius intereſſe bene poterunt compelli, & nolentes intereſſe in numero duarum partium computari non debent. Per illa autem verba, *qui poſſunt commode intereſſe*, excluduntur, qui commode vocari nequeunt, in quo bonus iudex arbitrabitur, & decreto, atque determinato, quod commode vocari nequeunt, ſine illorum præſentia celebrari poterit electio. Sed aduerto, quod huiuſmodi commoditas, refertur atque referenda eſt, ad commoditatem Eccleſiæ, non autem ipſius perſonæ, vt tenent omnes vnanimiter Doctores, & bene. Aduerto etiam, quod vocati omnes ſupradicti, intra competentem termi-

Digitized by Google

terminum aſſignatum, ſi non compareant, neque veniant, non oportet eos vlterius expectare, vt habetur expreſſe *in cap. cum inter, & cap. cum nobis, eodem tit. de elect.* Vltimo aduerto, quod qui priuati ſunt, vel aliàs inhabiles, etiam ſi non vocentur, tenet nihilominus electio, & omnia alia capitularia, ſecundum Panorm. *in cap. 2. de poſtula. Prælato.* licet nondum ſit diſcuſſum, an ſint priuati, quia, vt ſupra diximus, ſufficit, quod poſſint poſtea conuinci.

Nota hoc valde.

Quarta Concluſio.

Ad electionem, vocandi ſunt omnes ſupradicti, verbo vel ſigno conſueto campanæ, ſeu ſcripto aliquo ſecundum conſuetudinem, & qui ſunt abſentes per litteras, aut per nuntium. Hæc concluſio eſt ſupradicti Sylueſtri, loco ſupra citato in quarto dicto, quam & probat per *dictum cap. coram, de elect.* Et notat ſecundum Panor. *in cap. in cauſis, eodem tit.* quod in negotijs, quæ poſſunt expediri per præſentes, quod eſt regulare, iuxta *gloſſam in cap. 2. de teſtibus, lib. 6.* ſufficit vocatio per ſonitum campanæ, cuius ſonus venire poſſit ad intelligentiam exiſtentium in loco, vt valeat, quod fit, etiamſi minor pars, ſit quæ conuenit. Attamen in negotijs arduis, in quibus vocandi ſunt abſentes, hoc non ſufficit, ſed debent vocari per nuncium, vel per litteras, vt habetur *in cap. cum inter, & cap. quia propter, eidem tit.* Quod & ſentire videtur Innocen. in ſupradicto *cap. in cauſis*, & *in cap. 2. de noui operis nuntiatione. Et Bartol. in l. omnes populi. ff. de iuſtitia*, & *ture*, tenet expreſſe, quod quantumcumque pulſetur campana, niſi conueniant ſaltem duæ partes Vniuerſitatis, non valet quod fit, *per l. nominationem. C. de Decurio. & l. nulli. ff. quod cuiuſque vniuer. & l. fin. C. de pradijs Decurionum. lib. 10.* quod & communiter tenent omnes Legiſtæ. Sed Sylueſter vbi ſupra dicit, quod hoc procedit, & eſt verum, quando campana pulſatur ab eo, qui non habet poteſtatem, vt puta, ſi pulſetur per aliquem, ſeu per aliquos de vniuerſitate, qui non faciant maiorem partem, nam minor pars de duabus vniuerſitatis, non habet poteſtatem conuocandi; vel procedit, quando pulſatio non intelligitur, pro vocatione ad tale opus peragendum, & ſic concordari poſſunt Legiſtæ cum Canoniſtis. Et certum eſt, quod vocati nolentes venire, eo ipſo faciunt ſe alienos, *per cap. cum nobis, eodem tit.* & quia, vt inquit *gloſſa in clementina, quod circa, eodem tit.* abſurdum eſt, quod vocati nolentes venire, computentur in numero, quæ omnia ſunt intelligenda, niſi in caſu, quo eſſet lex, aut conſuetudo, quod nihil fieret, niſi duæ partes ſint præſentes, nam tunc talis cõſuetudo ſeruanda eſſet, vt late tradit, & probat ſupradictus Syluester, *verbo, ſtatutum, nu. 2.*

Qualiter electores, vocadi ſunt ad electionem.

Nota hoc valde.

Quinta Concluſio.

Si quis electorum legitimorum fuerit contemptus, & ad electionem non vocatus, ad ipſius petitionem, electio caſſanda eſt & caſſari debet, niſi forſan ipſe conſentiat, & velit eam ratam habere. Hæc concluſio eſt ſupradicti Syluestri vbi ſupra, in quinto dicto, & probat etiam *ex cap. ſi cui, eodem tit. lib. 6.* quia non eſt ipſo iure irrita ſed irritanda, illo proſequente ſuam iniuriam, & non alias, per *cap. bona memoria, eodem tit.* quia quilibet poteſt renuntiare iuri ſuo, *per l. ſi quis in conſcribendo, C. de poſtu.* Quod eſt intelligendum, quando renuntiatio non præiudicat bono communi, ſecus eſt autem, ſi ſit cum præiudicio illius, quia tunc tenetur non renuntiare, aliter præponeret bonum proprium bono communi, atq. in tali caſu poſſet compelli. Vnde male faciunt, qui renuntiantes voci ſuæ, ne notentur, vel

Si quis electorum legitimorum, non fuerit vocatus, ad ipſius inſtãtiam & requiſitionẽ, electio caſſanda eſt, niſi forſan & ipſe conſẽtiat, vellitq. ipſam ratam habere.

alio

Digitized by Google

Nota hoc valde, q̃ nõ q̃s ꝑ jbitu in electione aliqua renunciare potest voci sua.

alio humano respectu, permittunt eligi indignos, & insufficientes, & inquit Syluest. quod hoc faciliter esse posset peccatum mortale, nam, qui habet votum, & vocem, tenetur illam non renuntiare, si id intelligit interesse bono communi. Si autem non interfit bono communi, sed suo priuato, & particulari, quilibet potest iuri suo renuntiare, vt dictum est, & facta semel renuntiatione, non poterit postea impugnare, quod factum fuerit per alios. Si autem quis ad electionem non vocatus accedat, electione nondum facta, admittendus est in omnibus, quæ restant facienda circa illam, vt habetur *in cap. Ecclesia vestra, eodem tit.* & tenet illud Archidiaconus, & omnes Doctores communiter.

ARTICVLVS VII.

Vtrum absentes constituere possint procuratorem, ad electionem canonicam?

Quæ ad hunc Articulum spectant, explicabuntur breuiter, per sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

Electores absentes, ad electioné possunt cõstituere procuratorem.

ELector si fuerit absens, & iusto impedimento detentus, eligere & instituere potest vnum, vel plures procuratores ad electionem. Hæc conclusio est Syluestri, *verbo, electio. 1. q. 3.* Nec huic resolutioni obstat, quod nuperrime habetur determinatum in Conc. Trid sess. 25. de reformat. cap. 6. vbi stricte prohibetur, *vt in posterum non liceat vocem, & suffragia absentium supplere*, nam intentio supradicti Concilij, non fuit reuocare ius antiquum, iuxta quod absens constituere potest procuratorem ad electionem, cum iusto fuerit impedimento detentus, per supradictũ *cap. quia propter, §. illud autem, de electio.* quod & declaratum est per Illustrissimos Cardinales Congregationis Regularium, qui prædictum decretum explicantes, & declarantes, dixerunt, non suæ fuisse intentionis tollere, quin ex institutis alicuius Religionis, licitum sit Superioribus absentibus, atque legitime impeditis, constituere aliquem procuratorem ad generale Capitulum, qui eorum loco, & nomine vocem suam deferat, & præbeat votum in quacumque electione. Ita refert Parasellus in suo Compendio Priuilegiorum Minimorũ, responsum fuisse à dictis Illustrissimis Cardinalibus anno 1570. octaua die Augusti. Mens ergo, atq. intentio supradicti Conc. loco prælegato, tantum fuit tollere, ac penitus amouere, deprauatam quandam antiquam consuetudinem, quam habebant Superiores, & Præsidentes in Capitulis, ad effectum suarum faciendarum electionum, absentium vota supplendi, & votum & vocem cui volebant tribuendi, propria sua auctoritate, dicendo illi, Tu esto Prouincialis, talis Prouinciæ loco absentis, nam ego te substituo, & sic de alijs, &c. quod quidem vergebat in magnam electionum fraudem, atq. Religionum omnium detrimentum. Hoc itaque tantummodo fuit vetitum, atque prohibitum per supradictum Conc. Trid., non vero absentes, iuxta ius commune antiquum, Procuratorem, seu Procuratores sui loco constituere, prout in dicto *cap. quia propter*, sibi conceditur expresse. Sed aduerto cum supradicto Syluestro, quod si absens, ad electionem plures constituit Procuratores, quilibet eorum debet esse in solidum,

Nota, pro declaratione Cõcil. Trid. de nõ supplendis suffragijs.

Digitized by Google

ſolidum, & ſi non concurrunt ſimul,potior erit conditio præoccupantis; quod ſi nullus eorum præoccupat, ſed ſimul concurrunt, Capitulum admittet quem voluerit, & in caſu,quo maior pars Capituli non concordat, admittetur ille, qui prior fuit inſtitutus.Aduertit præterea ſupradictus Syluester, quod oportet,vt Procurator inſtitutus,ſit de Collegio, quod habetur expreſſe in *dicta cap quia propter.§.illud autem.in fin.* ibi, *vni de Collegio cõmittat vicem ſuam*, & ſi nullus eſſe velit, nolente Capitulo, non poteſt extraneum deputare, nec per litteras exprimere votum ſuum. Tertio etiam notat, & aduertit, quod oportet, vt Procurator non eligat vnum ſuo, & alium Procuratorio nomine,quia nihil valeret electio,niſi dominus,& ſubſtituens ſpeciale mandatum ſibi dediſſet,de aliquo nominando,quia tunc illum nomine ipſius,& alium ſuo nomine poterit nominare, *per cap. ſiquis, de elect.lib.6.* vbi etiam dicit & aduertit, quod licet poſſit committi Procuratori expreſſio alicuius perſonæ, ſi tamen ipſe dominus,& ſubſtituens,per litteras aliquem in electionem nominaret,non valeret, vt expreſſe habetur *in dicto cap.ſi quis. in textu,& in gloſſa.* Hæc omnia ſunt valde notanda, atque memoriæ commendanda.

Secunda Concluſio.

Ad hoc vt Elector abſens, Procuratorem loco ſui poſſit conſtituere, neceſſum eſt, quod ſit iuſto impedimento detentus, & impeditus, aliàs nullo modo poterit.Hæc concluſio habetur expreſſa,*in dicto cap.quia propter.§ illud autem.* vbi additur, quod ſi opus fuerit, ea de re iuramento fidem faciat, ſuper quo videatur latiſſime *gloſſa,verbo, venire*, & Panorm. tenet hoc ipſum ibidem, vbi dicit,quod licet in alijs negotijs explicandis per Capitulum,vel per Vniuerſitatem, poſſit quiſpiam conſtituere procuratorem loco ſui, etiam non impeditus, non tamen ad effectum electionis, nam hoc eſt ſpeciale in electione, ſiue ſeruanda ſit forma *dicti cap.quia propter*, ſiue non, cum ibidem hoc ſit ſimpliciter interdictum, & in negotio electionis videtur particulariter electa induſtria perſonæ, argumento deſumpto *ex cap. is cui, de officio deleg.lib.6.* Dicit tamen Syluest. loco ſupra citato, in ſecundo dicto, quod ſi alij de Capitulo admittere velint ad electionem procuratorem,non impediti, hoc optime,facere poſſunt, non obſtante diſpoſitione *dicti cap.quia propter*, nam licet textus dicat ibi,*interdicimus*, cum hoc interdictum emanauerit in fauorem illorum, poterunt in hoc caſu, iuri ſuo renuntiare. Quod & præterea patet, quia ſi ſupradicti de Collegio, poſſent communicare ius eligendi penitus extraneo, per *cap.ſcripsum extra, eodem tit.* quamuis ad id non poſſent compelli, per *cap. cum Eccleſia Suttrina, de cauſa poſſeſ. & proprie.* & quia vtens iure ſuo nemini facit iniuriam,per *cap. cum Eccleſia Vulterrana, de elect*, multo ergo melius, & à fortiori, ſi velint, poſſunt admittere procuratores eorum,qui ſunt de Collegio, quamuis non ſint impediti. Videatur hac de re Syluest. vbi ſupra.

Ad hoc, vt elector abſens, procuratorẽ loco ſui poſſet ſubſtituere,neceſſum vt iuſto ſit impedimento detentus.

Tertia Concluſio.

Si alicubi eſt conſuetudo, quod abſentes ad electionem non vocentur valet, & è conuerſo valet etiam conſuetudo, vt abſentes vocentur, & in his omnibus ſtandum eſt conſuetudini, dummodo non cedat in magnum damnum Eccleſiarum. Hæc concluſio eſt Syluestri vbi ſupra;& probat eã de mente, & ſententia Panorm. & Ioannis Andreæ, *in cap. coram, de elect.* vbi etiam dicit, quod non valet conſuetudo, quæ Eccleſijs eſt multum dãnoſa, & grauoſa, aut ſaltim eſt tollenda *per cap. 1. de conſuetudine*, ſi tamen (inquit)

In hiſce electionũ rebus, quammaxime ſtandũ eſt conſuetudini, quoad vocandos, vel non vocandos abſentes.

Digitized by Google

(inquit) consuetudo haberet, vt cum parua incommoditate vocari deberent, valeret talis consuetudo, de quo casu intelligendum venit *cap. in Genesi, extra eadem tit.* Quantum valeat, & possit in hisce rebus consuetudo, dicemus infra in particulari Articulo, qui hac de re fiet.

ARTICVLVS VIII.

Quinam non possint eligere, seu iure priuati sint, potestate & facultate eligendi?

Huic articulo respondetur, per sequentem conclusionem.

Conclusio.

Multi iure priuati sunt potestate, & facultate eligendi.

MVlti iure priuati sunt potestate, & facultate eligendi. Hæc conclusio est Innocen. & Panormit. *in cap. 2. de postulat. Prælat.* & eam tenet Sylvest. *verbo, electio. 1. q. 4.* vbi & enumerat tredecim casus, in quibus priuati sunt, tredecim hominum genera, potestate, & facultate eligendi, primo excommunicati excommunicatione minori, per *cap. vltimum de clericis excomm. minist.* Secundo, suspensi ab officio, per *cap. cum dilectus, de consuet.* Tertio, interdicti, per *cap. cum inter, de elect.* Quarto, quibus interdictum est eligere sine licentia Superioris, *per cap. fin. de electio.* Quinto, qui scienter celebrauerunt in loco interdicto, nisi super hoc sint priuilegiati, *per cap. is qui, de sentent. excomm. lib. 6.* Item sexto, ij qui in aliqua vacatione elegerunt scienter indignum, *per cap. cum in cunctis, & cap. cum inuenit, in fin. de elect.* Et idem est dicendum, si peccauerunt in postulando, *per cap. scriptum, eodem tit.* quia pro ea vice, sunt priuati potestate eligendi, si facta nominatione sequuta est postulatio, vel electio, secus autem, si non sit sequuta, per *cap. perpetuo, eodem tit. lib. 6.* Septimo, pupilli, & impuberes, id est, qui sunt intra quartumdecimũ annum in viris, & duodecimũ in fœminis, *per d. cap. ex eo, eod. tit.* Octauo, laici & Conuersi, *per d. cap.* Nono, non professi, tacite, vel expresse, *per d. cap.* Decimo, non Subdiaconi, aut non infigniti ordine sacro, *per clemen. vt qui, de etate, & qual.* Vndecimo illi, qui per laicalem abusum elegerunt, *per cap. quisquis, de elect.* Duodecimo, non eligentes intra tempus à Iure statutum, *per cap. ne pro defectu, eod. tit.* & tandem. Tertiodecimo, omnes irregulares, *per cap. is qui, de sentent. excom. lib. 6.* vbi hoc habetur expressum, quamuis Archidiaconus dubitauerit, ac dixerit, quod de hoc in Iure nullus reperitur textus expressus.

ARTICVLVS IX.

In quonam loco, facienda sit Electio canonica?

Huic articulo respondetur, per sequentem Conclusionem.

Conclusio.

Omnis electio canonica, facienda est in aliquo loco sacro, saltem honesto.

QVælibet electio canonica, facienda est in loco sacro, nempe in Ecclesia, vel Capitulo, aut alio loco simili honesto. Hanc conclusionem tenet Sylvest. *verbo, electio. 1. q. 8.* quamuis dicat in hoc standum esse consuetudini, iuxta *cap. in cunctis, de elect.* modò locus non sit locus clandestinus, quia

Digitized by Google

quia electiones, quæ fiunt in locis clandestinis, & in cameris, per occulta conuenticula, reprobantur in Iure, *per cap. 2. & cap. si transitus, dist. 79 & in cap. quia propter, de elect. §. electiones*, hoc ipsum habetur expresse, ibi, *Electiones clandestinas reprobamus*. Vnde inquit dictus Syluester, quod electiones Episcoporum, præcipue in Ecclesia fieri consueuerunt, *per cap. quod sine, extra, eodem tit.* quamuis ex causa etiam extra ciuitatem fieri possent, *iuxta cap. in nomine. 23. dist.* Electio autem Papæ facienda est in conclaui, iuxta *cap. vbi periculum, de elect. lib. 6.* Dicit autem supradictus Sylvest. quod electio facta, in loco interdicto non valet, secundum Archidiac. *in d. cap. in nomine, dist. 23.* Sed contrarium tenet Ioannes Andr. & Doctores communiter, qui dicunt, quod valet postulatio, & electio facta in loco interdicto, quia ista nihil aliud sunt, quam quidam contractus, quod & probant per textum in *cap. 1. de postulat. Prælat.*

ARTICVLVS X.

Quodnam tempus sit statutum à iure, Electionis canonicæ celebrandæ?

Difficultati propositæ, per sequentes respõdetur Conclusiones.

Primæ Conclusio.

Electio fieri non debet, ante sepulturam prædecessoris, si autem de facto fiat, nihilominus valet. Hæc conclusio habetur *in cap. bona memoria, el 2. de elect.* & quod valeat, dicit expresse ibi glossa, quam sententiã tenet etiam Sylvest. *verbo, electio. 1. q. 6.* quamuis multi Doctores Iurisperiti dicant contrarium, & expectandam esse tertiam diem Prælationis, siue dignitatis vacantis, & postquam cadauer prædecessoris fuerit sepultum, ac terræ traditum, & electionem aliter factam dicunt esse nullam. Quod quamuis verum habeat, loquendo de congruentia, non tamen stando in rigore iuris, nec talis electio propterea dicenda est nulla, quinvero tales accidere possunt circumstantiæ, quod electio statim, etiam ipsa eadem die sit facienda, & omnis cunctatio abijcienda, & repellenda, non expectata corporis sepultura, vt in casu, quo timeatur aliqua magna vis, & violentia alicuius magni Principis, aut aliquæ ipsius litteræ, quæ valeant, aut possint, iustam atque legitimam impedire electionem. In quo quidem casu, & ad maiorem abundantiam nos Fratres Minores specialem habemus priuilegium Clementis IV. quod habetur in Monum. Ord. & refertur in Compend. Priuileg. *verbo, electio §. 4. quod in huiusmodi electionibus, tempus super hoc à Iure statutum, nobis non currat, nec in hac parte iuris huiusmodi regulis coarctemur*. Quod quidem Priuilegium deseruit, prodesseq. potest ad multa, quæ statim dicentur.

Electio fieri nõ debet, ante sepulturam prædecessoris, sed si de facto fiat, valet.

Monum. Ord. 1. impres. fol. 56. & 2. fol. 134. cõc. 302. & refertur in Comp. verbo. Electio. §. 4.

Secunda Conclusio.

In Ecclesijs Cathedralibus, & etiam Regularibus, cessante legitimo impedimento, tenentur electores, intra tres menses eligere, alioquin deuolnitur electio ad Superiorem proximum, & si ipse intra dictum terminum non elegerit, deuoluitur ad alium Superiorem, & sic vsque ad Papam. Hæc conclusio habetur expresse, *in capitulo pro defectu, de elect.* & eam tenet Sylvest. vbi supra. Sed ad hoc deseruit supradictum priuilegium, Clementis

Tempus trium mẽsium, est determinatum à Iure, pro qualibet electione facienda, alioquin deuoluitur ad superiorem electio-

tis IV. vt prædicta non habeant locum apud nos Minores Fratres, nec apud Regulares omnes, priuilegium habentes communicationis.

Tertia Concluſio.

Quo tempore poſt electionē factam, tenentur Electores ipſam electo præſentare.

Poſt electionem factam, tenentur Electores, electionem præſentare electo, & petere conſenſum eius intra octo dies, poſtquam commode potuerint, alioquin negligentes excluduntur à proſequutione proceſſus, & ſunt ſuſpenſi per tres annos, ab omnibus beneficijs ipſius Eccleſiæ. Habetur hæc concluſio in *cap. cupientes, §. caterum, de elect. lib. 6.* & eam tradit Sylueſt. vbi ſupra, ad quod etiam deſeruit ſupradictum priuilegium, vt non currat nobis, penes hoc, à iure ſtatutum tempus, neque in hac parte ſupradictis iuris regulis grauemur.

Quarta Concluſio.

Intra quod tempus, electus tenetur electioni de ſe factæ cōſentire, aut renuere.

Electus intra menſem à præſentatione, conſentire tenetur, aliàs eſt priuatus electionis iure, niſi forte ea ſit electi conditio, quod conſentire non poſſit, abſque licentia Superioris, quo caſu tenetur ipſe, & Electores licentiam petere, cum ea celeritate, quam patitur abſentia, vel præſentia Superioris, & ſi non habeatur licentia, ex tunc ad aliam electionem debent procedere. Hæc concluſio eſt expreſſa Sylueſtri, loco ſupra citato, vbi etiam dicit, quod quilibet Clericus electus, intra tres menſes poſt cōſenſum, tenetur petere confirmationem, aliàs caſſatur electiō, vt in *cap. quam ſit, de elect. lib. 6.* Immo vero ſi confirmatio petenda eſt à Papa, electus tenetur intra menſem poſt conſenſum, vel ſi non fuerit ei electio præſentata, intra menſem à notitia, iter verſus curiam arripere, & confirmationem petere, & negotium proſequi, vt habetur in *cap. cupientes, de elect. lib. 6.* In alijs vero Eccleſijs, inquit, quod prouideri debet intra ſex menſes, aliàs electio deuoluitur ad Superiorem, modo ſupra dicto, vt habetur in *cap. de multa, de præben. & in cap. nulla, de conceſſion. præben.* Hæc ſupradictus Sylu. vbi ſupra, & ſtatim quæſtione ſequenti quærit, Vtrum ſtatui poſſit minor terminus, quàm trium menſium, in quo ſi non conueniant vocati, licite procedatur ad electionem? & dicit, quod ſic, ſi duæ partes ſint præſentes, & aſſignetur ſufficiens cauſa coarctationis, quod probat ibidem concordando circa hoc, diuerſas Doctorum ſententias, in *cap. cum inter vniuerſas, & cap. cum à nobis, de elect.*

Nota hoc valde.

ARTICVLVS XI.

Quinam poſſint, aut non poſſint eligi, ita quod electio de eis facta, ſit ipſo iure nulla, & invalida?

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, explicabuntur per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Eligendorum qualitates, quales eſſe debeāt.

ELigi poteſt, qui ex legitimo matrimonio fuerit natus, & legitimæ ætatis, id eſt triginta annorum completorum, quantum ad Epiſcopatum, & alias dignitates Epiſcopalem, vel quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem habentes, viginti vero quinque annorum, quantum ad alias inferiores

Digitized by Google

rés,animarum curam habentes,& alias eligentes,ſunt priuati illa vice, poteſtate eligendi, ſufficit tamen illos attigiſſe . Hæc concluſio eſt expreſſa Sylueſtri, *verbo,electio.* 1.*q.*3. de qua & nos multa diximus ſupra quæſt. 2.& 3. per plures Articulos, quam ob cauſam , nunc ab ampliore eiuſdem tractatione ſup erſedemus .

Secunda Concluſio .

Qui ad vnam dignitatem reperitur dignus, ſi poſtea eligatur ad aliam, debet etiam dignus reputari , regulariter loquendo . Hæc concluſio eſt expreſſa Sylueſt. loco ſupra citato,& probat *ex cap.geſta,diſt* 74. Sed dicit, quod quandoq. fallit, nam licet interdum quis toleretur in officio minori , non propterea in maiori indignus debet tolerari , iuxta *cap. nec conſuetudi nem, habetur, diſt.*12.

Qui ad vnam dignitatē reperitur dignus, regulariter loquendo, eſt etiā dignus ad aliā.

Tertia Concluſio .

Abbas exemptus,bene poteſt eligi in Epiſcopum , ſiue vero in Abbatem eiuſdem Regulæ,& habitus, ſed tranſire non poteſt,niſi de licentia Papæ , vel Legati de latere, ſi ſit in Prouincia . Hæc concluſio habetur expreſſa , *in cap ſi Abbatem,de elect.lib.*6. & eam tradit Sylueſt. vbi ſupra, q.13. circa quam nihil aliud dicendum occurrit .

Abbas exēptus bene poteſt eligi in Epiſcopū, ſiue in Abbatē alterius Conuētus eiuſdem Regulæ .

Quarta Concluſio .

Licet quilibet Religioſus , etſi non ſit expreſſe profeſſus, quin vero Nouitius,poſſet eligi in Epiſcopum, ad Prælaturas tamen ſuæ, vel alterius Religionis,aſſumi non poteſt, niſi ſit expreſſe profeſſus, imo nullus Religioſus poteſt eligi, & aſſumi in Abbatem , aut Prælatum alterius Religionis , ſeu habitus, & contrarium facere eſt ipſo iure irritum,& inane , Hæc concluſio,eſt etiam expreſſa Sylueſt. vbi ſupra, & quæ in ipſa dicuntur, conſtant per ordinem ex *cap.nullus,de elect.lib.6. & clement.*1.*extra,eod.tit.* qua de re, nos multa diximus ſupra, q.3.art.4. Quapropter ab ampliore illius tractatione abſtineo .

Quilibet Religioſus,licet nō expreſſe profeſſus , quinvero & Nouitius, eligi poteſt in Epiſcopum, ad Prælaturas tamen ſuæ,vel alterius Religionis,aſſumi non poteſt, niſi ſit profeſſus .

Quinta Concluſio .

De iure communi , multi prohibentur, in Superiores & Prælatos eligi , propter impedimenta quamplurima,quę ponuntur in Iure,quæ ad octo capita reducuntur . Primo, is qui fuerit notorie malus . Secundo , qui fuerit excommunicatus excommunicatione maiori.Tertio,etiam ſi eſt excommunicatus excōmunicatione minori. Quarto,qui fuerit ſuſpenſus, vel interdictus,aut non ſeruauit interdictum . Quinto, qui non fuerit legitime natus, aut debitæ ætatis,vel ſufficientis litteraturę,vel ſimile aliud impedimentum habet circa ordinationē . Sexto,ſi ſemel fuit reprobatus vitio perſonæ. Septimo,ſi eſt Epiſcopus. Octauo,ſi non eſt in Religione profeſſus . Hæc concluſio eſt expreſſa ſupradicti Sylueſtri,loco ſupra citato, q.14. vbi in fine, inquit, quod omnis electio facta de eo , qui habet aliquod prædictorum impedimentorum,nulla eſt ipſo iure, excepto primo & tertio impedimento , in quibus non eſt ipſo iure nulla , ſed caſſanda & annullanda , vt patet,*per cap fin.de cler.excom.miniſt.* & inquit, quod huiuſmodi Electores,ipſa vice ſunt priuati electione , & ſuſpenſi per triennium ab Eccleſiaſticis beneficijs ipſo facto, vt habetur in *cap.cum in cunctis, de elect.* Sed oportet vlterius ſupradicta amplius indagare , & quidem de primo impedimento , nempe ſi eligendus fuerit notorie malus, plura ſumus infra dicturi,in pro-

Multi iure prohibentur in Superiores,ſiue Prælatos eligi.

Digitized by Google

prio,& ſpeciali Articulo,quem hac de re facturi ſumus. Solum nunc breuiter dico,ꝙ ſecundum D. Tho.quodlib.8.q 4.art.1.in publico peccato mortali exiſtens,indignus eſt,ad quodlibet opus ſpirituale exequendũ, ac proinde iure optimo caſſanda,& irritanda eſt ipſius electio . Circa ſecundum impedimentum,de excommunicato excõmunicatione maiori, habetur expreſſa conſtitutio,quod non eligatur,*in cap.conſtituimus,de appell.*& electio de illo facta eſt irrita,& nulla.Circa tertium de excommunicato excommunicatione minori,iam adduximus *cap.fin. de cleric.excomm.miniſt.* vbi habetur, quod ſi ſcienter eligatur,excommunicatus excommunicatione minori,electio eſt caſſanda. Circa quartum impedimentum,ſi ſit ſuſpenſus, vel interdictus,eſt expreſſum,*in cap.1.de poſtul.P.alat.& cum dilectus,de conſuet.*Circa quintum, ſi non eſt legitime natus,debitæ ætatis,&c. dictum eſt ſupra in Quæſtionibus particularibus , quas hac de re egimus quæſt.2. & 3. per diuerſos Articulos . Circa ſextum, ſi fuit ſemel reprobatus,vitio perſonæ, quod neque ibi neque alibi, huiuſmodi poſſit eligi , habetur expreſſe, *in cap. ſuper eo, extra de elect.* ſecus eſt autem,ſi electio caſſata fuit,propter vitioſum proceſſum, quia tunc eius promotio non impeditur,etiam in eadem Eccleſia, vt habetur *in dicto cap. ſuper eo,& in cap.in nouis,eadem tit.* Circa ſeptimum impedimentum , nempe ſi eſt Epiſcopus , cum iam alteri Eccleſiæ alligatus ſit, certum eſt , quod non poteſt eligi , licet poſtulari poſſit à Papa, vt abſoluatur ab Epiſcopatus onere, per *cap fin. de poſtul. Prælat.* & tandem circa octauum impedimentum , ſi non ſit in Religione profeſſus, iam dictum eſt ſupra,concluſ. 4. quod non poteſt eligi , & quod aliàs electio facta non valet, *per cap. nullus,de elect. lib. 6.* neque aliquis exiſtens alterius Religionis , ſeu habitus,*per clement. 1. de elect.* qua de re peculiarem etiam fecimus Articulum ſupra quæſt. 3. art. 4. Nec religioſus tranſiens de Mendicantibus ad non Mendicantes , ibidem poteſt eligi , per aliam Clementinam, quæ incipit,*Vt profeſſores,de Regularibus.* De quibus omnibus videatur Sylueſt. vbi ſupra quæſt. 14.

Difficultas. Solummodo ſupereſt,in calce huius Articuli inueſtigare, quid ſit faciendum, in caſu quo, in Capitulo, ſiue Collegio ſunt aliqui excommunicati, vel ſuſpenſi , aut ſaltim dubitatur , & ſine ſcandalo expelli non poſſunt , vel quando dubitatur de aliquibus , an iure intereſſe debeant electioni ? Quam difficultatem mouet Sylueſt. *verbo. electio. 1.queſt.* 15. & reſpondet cum Panorm. *in cap. Cumanus , extra eodem tit.* quod admittantur cum proteſtatione , vt eorum voces valeant , ſi, & in quantum appareat , eoſdem poſtmodum debuiſſe intereſſe & non alias , & quod non noceat electioni, aliàs legitimæ , quod non habentes vocem,fuerint admiſſi vna cum alijs . Idem dicit Panorm. eſſe faciendum , quando aliqui excommunicati, ingerunt ſe electioni , vbi imminet ſcandalum , inquit , quod poſſunt admitti cũ proteſtatione, ne videantur ſcienter admiſſi,nam ſic corrueret tota electio,*per cap.fin. de procurat.* Ad quod comprobandum adducit ſupradictus Sylueſt. ſingularem theoricam Innocentij,*in cap. illa extra, eodem tit.* quam (inquit) omnes Doctores ſequuntur , quod ſi inhabilis ad electionem admittitur , idq. fit ignoranter , valet electio, etiam ſi vnus ſolus ſit habilis, & loquitur proprie de excommunicatis , ſecus tamen eſſet , ſi aliàs inhabilis,ſcienter admiſſus fuiſſet. Quæ pro iſto Articulo dicta ſufficiant .

ARTI-

Digitized by Google

ARTICVLVS XII.

Vtrum Electiones canonicæ, fieri possint de nocte?

Huic Articulo respondetur, per sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

COmmuniter & regulariter loquendo, & vt obseruetur forma tradita in *d. cap quia propter*, electiones canonicæ, nullatenus fieri debent de nocte. Hæc concl. colligitur expresse, ex *d. cap. quia propter*, vbi habetur subsequētia verba, *Electiones quoque clandestinas reprobamus*. Idē habetur *in c. si quis, dist. 79.* quæ verba explicans Panor. *in cap. 1. vt Ecclesiastica beneficia* (inquit) quod electiones nullatenus fieri debent de nocte. Idem tenet Felin. *in cap. consuluit, de offic. deleg.* & Nauar. vtrumque sequutus, lib. 1. Consil. de elect. cons. 8. nu. 2. vbi inquit, quod idem videtur tenere communis opinio, de omnibus actibus iudicialibus, & quod ad hoc propositum dies solum videtur durare, quamdiu Sol lucet super terram, secundum Decium, & per eum allegata, *in d. cap. consuluit*. Quod & quammaxime verum habet, si electio facienda sit, per schedulas manuscriptas, & secretas, quod fieri in tenebris haudquaquā potest cōmode, nisi adducantur multa luminaria artificialia. At hæc conclusio, vt dixi, intelligenda est, regulariter loquendo, nam in casu magnæ alicuius necessitatis, bene potest electio fieri nocte, si necessitas multū vrgeat, vt, quando Electores per diem, nō potuerunt se concordare, & electio debet per eos finiri, tunc ne protrahatur & dilatetur, deturq. occasio fraudibus & subornationibus, bene poterit fieri noctu, vt tenent omnes cōmuniter DD. *in d. cap. quia propter, §. fin.* & Abb. *in c. 1. de etate & qual.* Sed tūc tria debent peti, atque afferri luminaria, vt in dandis suffragijs, & votis ferendis, nullū vitium contingere possit. Neque prędicta electio, si absque aliqua fraude fuerit facta, dicenda est irrita, & nulla, pro eo quod facta fuit nocte, nam sicut dicit Innocen. *in cap. quod sicut, de elect.* valet electio facta non seruata forma iure humano introducta, si concurrunt omnia iure naturali & diuino requisita: qua etiam ratione sententia iudicum, & omnes alij actus iudiciales, noctu facti valent, si de consensu partium fiant, secundum Io. And. relatum per Felin. *in d. cap. consuluit, nu. 18. vers. tertio fallit*.

Regulariter lō quēdo, electiones non debent fieri de nocte.

Nota valdē, quod valet electio, facta non seruata forma iure humano introducta, si concurrūt omnia, iure naturali, & diuino requisita.

Secunda Conclusio.

Electiones, quæ nō sunt faciendæ per vota secreta, nec per schedulas, sed solum per vocalia suffragia, nihil prohibet fieri nocte. Probatur hæc concl. nam in tali casu, non currit eadem prohibitionis ratio, cū cesset omnis metus, & suspicionis occasio; & præterea, quia omnia, quæ non habent specialem rationem prohibitionis, possunt quocumque tempore fieri, qua ratione omnes contractus, & omnes vltimæ voluntates, possunt fieri nocte, vt post alios tradunt Felin. & Decius *in d. cap. consuluit*, & collatio beneficij noctu facta valet, vt tradit Panor. *in cap. 1. vt Ecclesiastica beneficia*, vbi etiam dicit, quod valet noctu facta, omnis electio, in qua non est necessario seruanda forma, *d. cap. quia propter*. qua ratione validæ sunt electiones, quæ fiunt, per viam compromissi noctu peractæ, quales sunt electiones Diffinitorum, quæ fiunt in Diffinitorio interdum noctu, ad eligendos Guardianos, siue Priores, & alia id generis officia, quæ cum non fiant per schedulas secretas, nullo iure prohibentur fieri nocte.

Electiones, quæ nō sunt faciendæ per vota secreta, neq. per schedulas nihil prohibet fieri de nocte.

Nota hoc valdē.

Digitized by Google

ARTICVLVS XIII.

Vtrum Electores, ex eligibilibus, teneantur ſemper eligere digniorem?

Difficultati propoſitæ, per ſequentes reſpõdetur Concluſiones.

Prima Concluſio.

Dignior ſemp eſt eligẽdus, & contrarium facere, eſt peccatum mortale.

QVammaxime curandum eſt, vt in electionibus cunctis ſemper eligantur digniores, & contrarium facere, omni proculdubio eſt peccatum mortale. Hæc concluſio eſt expreſſa D.Tho.2.2.q.63.art.2. & in quodlibetis q.6.& 8. quem cõmuniter omnes ſequuntur Thomiſtæ, de qua re videndus eſt Magiſter Soto lib.3.de iuſt.& iure.q.6.art.2.conc.9.vbi pro hac ſententia, citat innumeros alios DD.dicitq. id eſſe de iure diuino, contra quod vſque adeo nullo tempore præſcribitur, vt quo longior fuerit eius abuſus, eo fiat grauius delictum. Probatq. hanc concluſionem & ſententiam, multis auctoritatibus & rationibus, à me breuitatis gratia omiſſis, cum hæc omnia ex profeſſo, atque ad vnguem pertractare, non ſit mei muneris, nec præſentis ſpeculationis, ſed dumtaxat apponere concluſiones & reſolutiones. Solũmodo dico, quod vſque adeo in electionibus cunctis, curandũ obnixe eſt, vt ſemper eligantur doctiores, ſanctiores, atque digniores, vt iuxta mentẽ, & ſententiam D.Hierony. in epiſt. ad Oceanum (quæ numero eſt 83.) quãuis res fere contra naturam ſit (quæ omnium hominum communis eſt fragilitas atque miſeria) vt aliquis ſit ſine peccato, tales tamen eligi debent, in Prælatos, & Paſtores (quoad maxime fieri poterit) vt ipſorum cõparatione, cæteri ſint, & eſſe videantur veluti grex, & bruta pecora, ſiue animalia: quæ verba quãmaxime ſunt notatu digna. Videatur *cap. licet ergo.8.q.1.* quod eſt eiuſdem D.Hieronymi, vbi etiam dicitur, quod non eligatur, niſi qui cæteris fuerit doctior, & ſanctior. Facit ad hoc *cap. vnum, d.25.§. nunc autem.* vbi dicuntur ad hoc propoſitum, plura notatu digniſſima: *& in cap. conſtitutus, de appellationibus. & in cap. Metropolitano, diſt.63.* quod eſt D. Leonis Papæ, dicitur, vt ſemper eligatur, qui inter omnes fuerit melior, ſiue optimus, iuxta ſcientiam eligentis. Ad hoc propoſitum plura alia poſſem adducere, quæ breuitatis gratia omitto, cum ſupradicta (ſi fieri volunt) ſuperq. ſatis ſufficiant, ſin autem, fruſtra hac in re tempus inſumitur, Deus prouideat.

Secunda Concluſio.

Ad hoc, vt in foro exteriori, aliqua electio ſit valida, ſatis eſt, vt eligatur dignus, & quod electus ſit bonus.

Ad hoc, vt ſaltem in foro exteriori, aliqua electio ſit valida, ſatis eſt, quod eligatur dignus, & electus ſit bonus. Hæc concluſio eſt expreſſa ſupradicti D.Thom. locis ſupra citatis, & Magiſtri Soti, loco etiam ſupra dicto, concl. 8. & eam tenet expreſſe Sylueſt. *verbo, electio. 1.q.16.* quam, & probat, *ex cap. cũ olim, & cap. cum dilecti, & cap. cũ inter canonicos, de elect. cũ ſuis gloſſis ibid.* Nam aliàs omnes electiones calumniã paterẽtur, cum non facile poſſint in foro exteriori, expendi & librari meritorũ momenta, & cõſtare, quis bonus, quis melior, quis vero optimus. Verũ eſt tamen, q in foro conſcientiæ eligentis, ſemper requiritur, vt eligatur melior, & ille qui iuxta ſuã conſcientiam, ſanctior fuerit inter omnes, & aliter facere eſt peccatum mortale, vtpote in re graui, committere vitium acceptionis perſonarum. De quo locis ſupra citatis latiſſime agit D. Thom. Videatur hac de re Nauar. lib. 5. Conſiliorum de Simonia conſil. 8. num. 1. & 2. vbi ſtatuit duabus concluſionibus ſupradictis, addit, & dicit, quod qui prætermiſſo di-

Digitized by Google

so digniore elegerint indignum, peccant quidem, at quamuis peccent mortaliter, electio tamen facta valet, nec tenentur ad restitutionem, secus autem est, si elegerint indignum, & inde aliquod malum fuerit subsequutum, nam tunc præterquam quod peccant mortaliter, tenentur ad restitutionem faciendam, non quidem digniori prætermisso, sed Ecclesiæ læsæ, vt latius dicit in suo Manua. cap. 17. num. 72. & 73. videatur hac de re Soto loco supra citato.

Tertia Conclusio.

Huiusmodi maior, vel minor dignitas in ordine ad electionem, non solum consideranda est, secundum bonitatem simpliciter, sed etiam secundum alias circumstantias necessarias, ad propositum electionis finem. Hæc conclusio est expressa Diui Thomæ loco supra citato, & Magistri Soto concluſ. 4. 5. & 6. vbi hac de re latissime agit, & de conditionibus, & qualitatibus ad Prælationis munus, & officium requisitis. In substantia autem est dicere, quod stare optime potest, vt quis sit melior simpliciter, secundum proportionem charitatis, quia nempe est maioris charitatis, non tamen sit melior, quãtum ad finem, & propositum electionis, si alias nesciat oues regere, & gubernare, sibique deficiant multa alia, ad id muneris requisita. Pro quo facit id, quod dixit D. Augustin. in Enchirid. nempe contingere frequenter, vt illi, qui perfectissimus est in charitate, multa deficiant, quæ in Prælato sunt summopere necessaria, vt puta scientia, prudentia, valetudo corporis, &c. videatur hac de re D. Antoninus 3. par. tit. 22. cap. 2. §. 4. & supradictus Pater Dominicus de Soto lib. 3. de iust. & iure. q. 6. ar. 2. & 4. vbi ad hoc propositum dicuntur plura, eaq. notatu digniſſima. Quando igitur in supradictis Constitutionibus dicitur, in electionibus semper esse eligendos meliores, intelligendum est, perpensis, & consideratis omnibus circumstantijs, & non sola idoneitate, dignitate seu bonitate simpliciter, nam (vt inquit Arist.) electio eorum, quæ sunt ad finem, semper debet fieri secundum conditionem finis. Hæc de isto Articulo dicta sufficiant, videatur Sylueſt. vbi supra.

Maior vel minor dignitas in ordine ad electionem, non cõsideranda est secundũ bonitatem simpliciter, sed secũdũ alias circũstantias requisitas, ad propositũ electionis finem.

Nota.

ARTICVLVS XIV.

Vtrum Religioso electo in discordia, acquiratur aliquod ius electionis, extra Ordinem suum?

Huic Articulo breuiter, & resolutiue respõdeo, per seq. Concl.

Conclusio.

NVlli Religioso Ordinis Minorum, seu Prædicatorum, & quorumlibet Mendicantium, acquiritur aliquod ius, ex postulatione, vocatione, prouisione, seu electione in discordia facta, ad aliquam Prælaturam extra suum Ordinem. Hæc conclusio est expressa Sylueſt. *verbo, electio. 1. q. 17.* & probat eam, ex *cap. quorundam, de elect. lib 6.* & dicit, quod debet intelligi de discordia, siue sit de iure, siue vero de facto, ex quo textus ibidem indistincte loquitur; *iuxta element. quod circa, eod. tit.* Alijs vero Religiosis Ordinũ non Mendicantium, non etiam acquiritur ius in electionibus, nec consentire eis possunt, si fuerint electi à minori parte numero, vt habetur in *d. cap. quorundam*. Et notandum est, quod si Religiosus electioni de se factæ, ad Prælaturam extra suum Monasterium, vel Ecclesiam, non petita & obtenta licen-

Quibus Religiosis, non acquiratur ius, ex electione de se facta, ad aliã Prælaturam in discordia.

Digitized by Google

tia consenserit, cõsensus præstitus non valet, & electio ipsa viribus euacuatur. Possunt tamen Religiosorum Prælati huiusmodi licentiam dare, Conuentibus irrequisitis, prout habetur *in cap. si Religiosus, extra, eod. tit. lib. 6.* sed non valeret licentia, si concederetur pro futura electione, quam fieri contingeret, vt habetur *in clement. cum contingat, eod. tit.* neque potest aliquis Religiosus præfici in aliqua Ecclesia, quæ Clero careat, & populo Christiano, vt habetur *in element. in plerisque, tit. eodem*. Hæc de electione canonica in communi sint dicta: accedamus iam ad declarandam electionem, quæ est per scrutinium, quod fiet in sequentibus Articulis.

ARTICVLVS XV.

Quonam pacto sit facienda electio canonica, quæ est per scrutinium?

Quæ ad hunc Articulum spectant, explicabuntur per sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

In electione, quæ fiat per scrutinium, Scrutatores debent esse tres.

IN primis in electione facienda per scrutinium, Scrutatores debent esse tres. Hæc conclusio habetur expressa, *in d. cap. quia propter, de elect.* ibi, *assumantur tres*, & eandem tenet Sylvest. *verbo, electio, 2. q. 4.* Et vtrobique dicitur, quod isti tres, esse debent de Collegio, & fide digni, qui secrete & sigillatim, vota cunctorum diligenter exquirant, & in scriptis redacta, mox publicent in communi. Circa illud, quod dicitur, vt Scrutatores sint fide digni, addunt quidam, quod non prius debent incipere scrutari, quam iureiurando se adstrinxerint in manibus Præsulis Collegij, de suo munere fideliter exercendo, seruanda fide & secreto, cui quidem iuramento, in Religionibus correspondet obedientiæ præceptum, quod ponitur à Prælato, quo ad id similiter astringuntur. Et dicitur, quod Electorum vota, debent exquiri secrete & sigillatim, vt libera sit cuique facultas præbendi, & dandi suum votum & suffragium, cui maluerit. Quapropter semper in electionibus cunctis cautum est, vt Electores ad Scrutatores accedant, & vocentur sigillatim, & non bini, vel trini, de quibus latius infra sumus dicturi in quæstione, quæ specialiter facienda est, de omnibus, quæ pertinent ad substantiam Electionis factæ per Scrutinium. Fuit autem conuenientissimum, vt in electionibus trium Scrutatorum assignaretur numerus, quia is numerus magis perfectus esse videtur, magisq. fraudem, & suspicionem excludit, & quia tres facilius concordes fiunt, cum facile duo discordes esse valeant, & vix possit contingere, quod non duo ex tribus inter se conueniant. Sed qualiter isti tres, se inuicem debeant perscrutari, difficultatem habet. De qua fit secunda conclusio.

Secunda Conclusio.

Qualiter scrutatores, debent dare sua vota, & suffragia. Nota hoc valde.

Communis practica ferendi Scrutatores sua suffragia, est, vt duo scrutentur tertium, & sic deinceps ad inuicem. Hanc praxim tradit Panorm. & Ioannes Andreas, *in dicto cap. quia propter*, & dicunt hoc esse nimis vtile, vt primo ipsi Scrutatores semetipsos scrutentur, & ferant sua suffragia, nec reseruentur in finem, quia, inquiunt, cum aliorum vota sint eis nota, posset

Digitized by Google

poſſet electio dependere ab eorum poteſtate, quapropter dicunt hoc eſſe faciendum in Capitulo, in electionis principio. Loquuntur iſti auctores, iuxta antiquam ſcrutandi formam, expreſſam *in dicto cap. quia propter*, in qua Electores ferebant olim, ſua vota, & ſuffragia, coram dictis Scrutatoribus, & ipſi ea redigebant in ſcriptis: quæ ferendorum ſuffragiorum forma, ſublata eſt modo per Concilium Tridentinum ſeſſ. 25. cap. 6. *vbi diſtricte præcipitur, vt electiones omnes, fiant per vota ſecreta; ita, vt ſingulorum eligentium nomina, numquam publicentur*. Sicq. nunc communiter obſeruatur in praxi, vt ſuffragia ferantur per ſchedulas ſecretas, de quibus ſtatim dicemus, quod ſi fiat, ceſſat inconueniens, quod adducunt Panorm. & Ioannes Andreas ſupradicti; ſed eo nihilominus non obſtante, vtile eſt ipſorum conſilium, nempe quod Scrutatores ſint primi, qui ſua vota, atque ſuffragia ferant, & ſic communiter obſeruatur in praxi. Concludendo igitur dico, quod Scrutatores in electionibus cunctis, eſſe debent tres, quorum duo tertium debent ſcrutari, & ſic de alijs per ordinem.

Sed quid ſi Electores ſunt tantum tres, vel duo, aut ſolus vnus? Huic difficultati reſpondet Sylueſt. vbi ſupra, ſecundum Innocentium, quod ſi Electores ſunt tantum tres, duo ex eis ſcrutabuntur tertium, & ſic faciendo de alijs, per ordinem procedent ad electionem. Si vero ſunt tantum duo, vnus ſcrutabitur alium, & quamuis ambo poſſint eligere tertium extraneum, neuter tamen poteſt eligere ſeipſum, nec pro ſe ſuffragari, vt diximus ſupra de mente Nauarri lib. 1. Conſiliorum, de electio. conſ. 6. num. 4. & ſic non eligendo extraneum, non eſſe poterit electio, cum non eſſe poſſit maior pars, quæ eſt neceſſariò requiſita ad valorem electionis. Et multo minus ſi Elector eſt ſolus vnus, quia nec ipſe poteſt eligere ſemetipſum, aut pro ſeipſo ſuffragari, ſed neceſſario debet eligere extraneum, quod debet facere vocatis prius teſtibus, & tabellione, & exprimendo coram ipſis votum ſuum, & eligendo & publicando electionem à ſe factam. Videantur prædicti Sylueſter, & Nauarro vbi ſupra, & hactenus de iſto Articulo. Difficultas.

ARTICVLVS XVI.

Per quem in electionibus debeant, ſingulorum Electorum vota conſcribi?

CIrca hunc Articulum eſt notandum, ex Sylueſt. *verbo, electio, 2. quæſt. 5. & 6.* quod cum textus ſupradicti *cap. quia propter*, imperſonaliter loquatur, ſolummodoq. dicat, cunctorum Electorum vota eſſe diligenter exquirenda, atque in ſcriptis redigenda, magna fuit olim lis & controuerſia inter Doctores, circa perſonam, quæ deberet ſingulorum Electorum vota conſcribere. Quidam dicebant, eſſe ipſos Scrutatores, alij vero ipſos Electores, alij autem, quod hoc fieri debebat per tabellionem: & an prædictus tabellio, ſcriba, ſiue notarius, deberet eſſe Clericus, an etiam eſſe poſſet laicus? magna inter ſupradictos erat lis, & controuerſia, à quibus angustijs iam nos liberauit decretum Concilij Tridentini, poſitum in ſupradicto Articulo, quod habetur ſeſſ. 25. cap. 6. vbi ſtricte præcipitur, vt omnia vota ſint ſecreta, ita, vt ſingulorum eligentium nomina numquam publicentur. Ad cuius decreti obſeruantiam, quod nunc communiter ſeruatur in praxi, dicetur in ſequenti concluſione.

Concluſio.

In noſtro ſacro Min. Ord. omnes electiones ſiunt per ſchedulas ſecretas.

In noſtro ſacro Minorum Ordine,& ſecundum noſtras generales Conſtitutiones, decretum & ſtatutum eſt, vt omnes Superiorum electiones, fiant per ſchedulas ſecretas. Hæc concluſio habetur in Conſtitutionibus generalibus Tolet. cap.7.§.de electionibus, vbi dicitur,quod conſtituris à Præſide, & Diſcretis Prouinciæ,ſupradictis tribus Scrutatoribus,quorum duo ſint teſtes, alter vero Secretarius, qui ſint de corpore Capituli; ad dictos Scrutatores,ſiue Diſquiſitores, in loco patenti exiſtentes, qui licet videri, non tamen audiri poſſint, accedant ſuo ordine ſinguli Electores, petentes ad minus duo eligendorum nomina, quæ à Secretario ſcribantur, & ſua rubrica notentur, qui etiam tot ſchedulas ſcriptas exhibeat, quot fuerint nomina eligendorum petita. Ex quibus ſchedulis,Electorum ſinguli, vnam eligentes, coram Præſide & Scrutatoribus apponent in vaſe ad id muneris præparato,reliquas autem inutiles in alio vaſe collocabunt.Hęc eſt forma ſupradicto loco ſtatuta, pro ferendis ſuffragijs & votis, quam licet pluries viderim practicari, & obſeruari in cõmuni praxi, multoties etiam vidi, quod Electores ipſi ſupradictas ſchedulas ſecretas ſeorſum faciant, atque ad Capitulum deferant, proprio nomine ſubſcriptas, & obſignatas, ita vt Electorum ſubſcriptiones videri non poſſint. Quas prædictas ſchedulas ſuo ordine deferunt, cum proceditur ad electionem, ponentes eas coram Præſide, & Diſquiſitoribns, ſiue Scrutatoribus prædictis, in dicto vaſe, in idipſum præparato, quæ eligentium vota ſtatim in menſa coram Præſide, & alijs regulantur. Hanc duplicem eligendi, & ferendorum ſuffragiorum praxim, & formam, obſeruari vidi in noſtro ſacro Minorum Ordine, eaſdemque, ſeu ipſarum alteram,obſeruari credo in Ordinibus,& Religionibus cunctis, nam illa, quæ eſt, & fieri ſolet per calculos ſiue per fabas, quamuis locum habeat in alijs, non tamen poteſt illum habere in huiuſmodi electionibus Canonicis, quæ ſiunt per ſcrutinium, propter rationem ſtatim dicendam in ſequenti Articulo.

Nota formam, quæ obſeruatur in efficiendis ſchedulis pro electione per ſcrutinium facienda in noſtro ſacro Ord.

ARTICVLVS XVII.

Quonam modo ſint danda & ferenda ſuffragia, in Electionibus quæ fiunt per ſcrutinium?

Reſpondetur huic Articulo, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Vota,& ſuffragia,in electione, quæ fit per ſcrutiniũ, debent eſſe abſoluta, certa, & determinata,& non ſub conditione data.

VOta & ſuffragia in electionibus, eſſe debent abſoluta, certa atque determinata. Hæc concluſio eſt expreſſa Sylueſt. *verbo,electio* 2.q.3. eamq. tenet Ioannes Andr. *in dicto cap. quia propter.* & omnes Doctores communiter. Volo dicere,quod in ſchedula, qua continetur ſuffragium, ſiue votum eligentis, ſiue ſuffragantis, debent poni, & conſtitui huiuſmodi verba, *nomino, vel eligo N. ad talem Præfecturam, aut, conſentio in N.* & quolibet iſtorum modo dicatur, nihil refert, vt colligitur *ex cap. in Geneſi, extra, de elect. verbo, ne vel idem repeti videretur*. Non tamen ſuffragia, & vota ferri debent ſub conditione aliqua incerta, & ambigua, neque ſub diſiunctione, de quo ſit ſecunda concluſio.

Secun-

Digitized by Google

Secunda Conclusio.

Si vota & suffragia in electionibus,ferantur conditionata, & sub conditione aliqua,incerta atque ambigua,aut sub disiunctione,nihil prorsus valent,debentque haberi pro non adiectis. Hæc conclusio est etiam supradicti Sylu.loco supracitato,& probat eam *per cap.in electionib. extra sed.sit.lib. 6.*ita quod si quis in sua schedula,suffragio,siue voto,dixerit:Consentio in Petrum,siue in Paulum,aut in Petrum si Paulum habere nó potero,aut, cósentio in eum quem Ioannes,vel maior pars,siue præses Capituli consenserit,huiusmodi suffragium nihil prorsus valet, immo est omnino irritum, & inane,& non modo cæterorum suffragiorum,vim non impediret, quin vero accrescerét voces illorum,qui pure,simpliciter,absolute,& determinate consenserunt, iuxta determinationé Innocen.IV.positam *in cap in electionib.* quod est secúdum in ordine *sed.sit.lib 6.* Vnde si suffragia electorum omniú, essent tantum 12. & ipsorum quatuor, sua suffragia ferrent indeterminate, seu cum aliqua ex conditionibus supradictis,haberi deberent pro nó adiectis,& totum ius electionis remanebit in reliquis octo,ita quod illud quod ipsorum maior pars statuerit,erit firmum & validum,ac si quatuor supradicti in Collegio,seu ex Collegio nullatenus essent,quod est valde notandú, ac memoriæ commendandum.Sed intelligenda est conclusio, de conditionibus, quæ reddunt electionem incertam,perplexam, & dubiam, non vero de alijs,quæ nihilominus sunt ex natura actus,suffragia certa & determinata, quamuis & hæc perperam ponantur,& excusari debeant, sed non propterea huiusmodi suffragia censeri deberent inania,cum actus pure,& simpliciter factus esse dicatur,ac seruata sit forma, etiamsi inepte ponatur, & exprimatur,id quod etiam non expressum,eiusmodi actus valeret, vt si v.g. impertinenter quis diceret,eligo talem in hanc, aut illam Prælaturam,si vere vacat,aut quidpiam simile,nam vt habetur in iure *in l.actus legitimi ff. de reg. iur.*conditio de præsenti non est proprie conditio, nec vitiat actum.

Vota & suffragia, si ferantur in electionibus sub conditione aliqua,incerta & ambigua, aut sub disiunctione nihil prorsus valent, & haberi debent, pro non adductis.

Nota hoc valde.

Tertia Conclusio.

Vota,& suffragia in electionibus Canonicis, necessario ferri debent, per aliqua scripta,siue hoc, siue illo modo confecta, & nullo modo electiones Canonicæ fieri possunt per calculos siue per fabas. Hæc etiã concl. est supradicti Sylu.& satis colligitur, ex conclusionibus supradictis, postquam dictum est, quod vota, & suffragia esse debent certa, & determinata,quæ certitudo, & determinatio, cum electio facienda sit de pluribus, seu inter plures,haberi non potest per calculos, siue per fabas. Et præterea probat id ipsum Sylu.ex alia peculiari ratione, desumpta *ex c. Ecclesia vestra el 2.sed. sit.*vbi habetur quod ad validitatem electionis, non sufficit, quod à maiori parte fiat,nisi etiam illa maior pars sit sanior,quod per dictas fabas, calculos,siue lupinos,apparere non potest. Quod esse dicit necessarium,etiam in vniuersitate seculari,quod sit maior pars, & maior pars consistit non in solo suffragiorum numero,verum etiam in dignitate,auctoritate, & merito personarum,vt notat Bar.*in l.Pompon.ff.de iudicijs*, quamuis vt dicit Panorm. *in d.c. Ecclesia vestra*,hoc communiter non aduertitur.Concludendo ergo dicit Sylvest.quod in electionibus illa duo copulatiue, *scilicet maior, atque sanior pars*,debent simul interuenire,quæ magis sana pars,percipi non potest per calculos,nec per fabas,neque cognosci aliter quam per voces, seu per scripta,quibus modis fiunt notæ personæ consentientes. Hęc quidem doctrina Sylu.quamuis quoad supradictos calculos, siue fabas,ingeniosa satis sit,&

Vota & suffragia, in electione Canonica, necessario fieri debent, per aliqua scripta, siue hoc vel illo modo,& nó fieri possunt per calculos siue fauas.

Digitized by Google

sit & acùta,atque vt credo,communi antiquæ praxi nimium conformis , vt
Nota. poteſt colligi ex multis iuribus, de quibus infra ſuo proprio loco dicemus, nunc tamen hoc non eſt in vſu , neque ego hucuſq. vidi,eiuſmodi doctrinâ practicari,de magis ſana parte,vt latius dicemus,quando agemus,an ad electionem Canonicam,ſufficiat & ſit ſatis, quod habeatur maior pars ſuffragiorum Capituli .

ARTICVLVS XVIII.

An fuerit magis conueniens, electiones fieri per ſcrutinium,quam per ſortes, & an per ſortes fieri poſſint ?

Nota de antiquo vſu ſortiũ ſeu faciẽda electione per ſortes .

DIFFICVLTAS præſentis Articuli , & ratio dubitandi ex eo augeri videtur , quia videmus quamplures electiones olim,per ſortes fuiſſe factas , fuiſſeq. ſortes nimium vſitatas in electionibus, quod & exemplo eſſe poteſt, electio Sancti Matthiæ Apoſtoli, de quo legitur Actuum cap. 1. in Iudæ locum,per ſortes fuiſſe electum & ſubrogatum,ſupradictaſq. ſortes ab Apoſtolis miſſas fuiſſe inter ipſum & Ioſephum , qui alias vocabatur Barſabas,qui etiã cognominatus erat Iuſtus dicitur ibi,& quod orantes dixerunt. Tu domine, qui corda noſti omniũ,oſtende quem elegeris ex his duobus,vnum accipere locum miniſterij huius , & Apoſtolatus de quo præuaricatus eſt Iudas,vt abiret in locum ſuum : additurq.quod ſortes dederunt eis,& cecidit ſors ſuper Matthiã,& annumeratus eſt cũ vndecim Apoſtolis. Cuius quidem electionis factæ per ſortes,fit mentio *in cap. cleros* 2 1. *diſt.* quod eſt D.Iſidori, vbi inquit D.Iſidorus,clericos hinc appellatos credimus,quia Matthias ſorte electus eſt , quem primum in Clericum per Apoſtolos legimus fuiſſe ordinatum , Cleros enim Græce,ſortem Latine ſignificat. *In cap. etiam ſors*, 26. *q.* 2. dicitur quod ſors non eſt aliquid mali. Atque vt rem hanc ſortiumque antiquum vſum,longius ex ſacræ Scripturę viſceribus eruamus, atque protrahamus lib. 1. etiam regum cap. 10.legimus Saulem in Regem Iſraelitici populi fuiſſe electum, quodammodo per ſortes,dum Samuel Propheta,diuina admonitione motus,omnes tribus Iſrael applicuiſſe dicitur, ceciditſeq. ſortem ſuper Tribum Beniamin, de qua erat ſupradictus Saul, qui vt dictum eſt,in Regem Iſraelitico populo fuit electus, & conſtitutus . Sed de ſortium vſu, atque ad probandum , quod olim nimium fuerit conſuetudine poſitus , & quod ſit licitus , multa ex eadem ſacra Scriptura, poſſunt adduci exempla, & teſtimonia , quæ licet facili negotio,valerent referri,haud quaquam tamen ita breuiter finiri quapropter, vt res pene infinitę à me in præſentiarum prætermittuntur. Ex his tamen omnibus non incongrue licebit colligere , primo ſortium vſum eſſe licitum : ſecundo in multis electionibus obſeruatum,ac proinde vt videtur, quod fuerit magis conueniens,atque congruentius,electiones fieri per ſortes, quam per ſcrutinium. Quibus,& accedere poteſt peculiaris etiã quædam ratio:nam vitarentur,vt videtur,multa inconuenientia,ſi dictę electiones fierẽt per ſortes, quæ modo vix poſſunt euitari, dum fiunt per ſcrutinium.Nullum enim eſſet periculũ reuelãdi ſuffragia,& ſuffragatorũ nomina.Nec minis,&terroribus, vt fieri perperam multoties conſueuit, mouerentur, & terrerentur electores.Non odium,non inimicitias,& ſimultates expaueſcerent.Nonvindictam, quæ interdum exercetur contra eos,qui in electionibus etiã factis per ſcrutinium alicui, ſeu aliquibus non deferunt ſuum ſuffragium,ſiue votum.Hæc & alia innumera,vt videtur,euitarentur,& pręſcinderentur inconueuientia, ſi ele-

Digitized by Google

ſi electiones ſupradictæ fierent per ſortes. Cui conſuetudini nec modicum fauet Romanorum antiqua conſuetudo, qui, referente Cornelio Tacito, lib. 20. ſuorum annalium, in rebus arduis, atque difficillimis olim, ſæpiſſime in Senatu prædictis vtebantur ſortibus, vt ne ambitioni, ſeu inimicitijs, vllus relictus eſſet locus. *Non res*, inquit, *nominatim ſebant, ſed vrna, quid eſſet agendum decernebat*. Id quod & præſcriptum reperitur multis legibus, *in l. cum prætor. l. ſed cum ambo. ff. de iudicijs. l. ex eo ff. de teſtib. l. ſi qui ſunt. ff familiæ erciſc. l. ſi duobus, C. communia. de le.* & in multis alijs hac de re breuitatis cauſa omiſſis atque etiam in aliquibus iuris Canonici, Capitulis *cap. qualis d. 25. in c. diſcrimine. 15. q. 3. in c. non exemplo 26. q. 2.* & ſæpe alibi. Si id igitur ita eſt, vt ex tam multis exemplis, legibus, atque Capitulis conſtat, quod ſortium vſus, nihil in ſe illiciti continet, quin vero ex omni parte eſt licitus, vſitatus, & vt videtur, aliàs conueniens ad vitanda omnia inconuenientia ſupradicta, dicendum proinde videtur, quod electiones fieri, per ſupradictas ſortes, multo congruentius, atque conuenientius foret, quam fieri per ſchedulas, & per ſcrutinium. Sed his nihilominus non obſtantibus, in contrarium eſt veritas, de qua ſit concluſio.

Concluſio.

Electiones, ſaltim dignitatum Eccleſiaſticarum, & Prælationum, nullatenus fieri poſſunt, aut debent per ſortes, ſed neceſſario faciendæ ſunt per ſcrutinium, compromiſſum, aut per communem inſpirationem. Hæc concluſio in primis colligitur *ex d. cap. quia propter de elect.* Sed habetur expreſſa, *in cap. Eccleſia veſtra de ſortilegijs*, vbi ſortium vſus ab Honor. III. in electionibus, perpetua prohibitione damnatur; reprobatur etiam, & prohibetur eiuſmodi vſus, à *gloſſa in ſupradicto c. Cleros diſt. 21.* vbi in margine habentur hæc verba. *Sors in electionibus, reprobata eſt.* & dicit ibi prædicta gloſſa, ſortes nullatenus eſſe permittendas niſi in certis quibuſdam caſibus, de quibus dicemus ſtatim, in ſolutione ad rationes & argumenta in contrarium propoſita, ſiue rationes dubitandi. Sed quod eiuſmodi ſortes in dictis electionibus, nullatenus debeant admitti, hac vel vnica, eaq. efficaciſſima ratione probatur. Nã nihil eſt ex ſe, atq; ex ſua ratione, incertius ſorte, nihil ſine ratione minus cæcius nihil, ac prorſus rationis oculis carens. Si igitur id ita eſt, quis tam erit amens, deſtitutusque omnis rationis iudicio, vt id, ad quod recte per agendum, admodum fabuloſi cuiuſdam Argois apud Ouidium olim, centum oporteret habere oculos, quales ſunt dignitatum Eccleſiaſticarum, & Prælationum electiones, cæcæ, atque incertæ committendum iudicet ſorti, qua magis à ratione alienum nihil eſſe prorſus poteſt? Hinc ſapientes, & prudentes quique, & qui res omnes intime, hinc inde conſiderarunt, & penetrarũt, inuiſum nimis, atque exoſum ſemper habuerunt, atque diiudicarunt, eiuſmodi incertum, cæcum, atque indeterminatum ſortium vſum, & vt diximus de iure, iam reprobatus eſt in electionibus cunctis, quæ nullo modo debent, aut fieri poſſunt per ſortes. In hoc perſiſtendo, ſupereſt nunc reſpondeamus ad argumenta, ſiue rationes dubitandi, quæ adductæ ſunt pro alia in contrarium parte. Quibus apprime per ordinem reſpondet gloſſa in ſupradicto *cap. Eccleſia veſtra, de ſortilegijs, verbo electionibus*, ac in primis dicit, quod quamuis D. Matthias, & alij, electi fuerint per ſortem, non tamen ipſorum exemplo, per ſortem, eſt aliquis eligendus. Ad quod probandum adducit, *Capitulum non ſtatim, & Capitulum non exemplo. 26. q. 2.* vbi habetur, quod non exemplo Matthiæ, nec pro eo, quod Ionas Propheta ſorte ſit deprehenſus,

Electiones nullatenus fieri debent per ſortes.

Nota hoc valde.

Digitized by Google

Nota dicta sortis quod non fiédum illis sit.

sus,indifferenter sortibus est vtendum, siue illis credendum, nam vt inquit, D.Hierony.priuilegia singulorum, communem legem facere non possunt.Et subditur, si qui tamen aliqua necessitate compulsi, Deum putant sortibus exemplo Apostolorum esse consulendum, videant hoc ipsi Apostolos non egisse, nisi collecto Fratrum cætu,fusisque ad Deum præcibus. Quod etiam exemplum,inquit,supradicta glossa non esse imitandum, nam illud factum fuit diuina inspiratione,vt & illud, quod habetur, *in cap. dixit Dominus ad Moysen* 14. *q.* 5. quæ quidem non trahenda sunt ad consequentiam, vt dicit Beda super actus Apostolorum,cap. 1.nam priuilegia singulorum,vt dictum est de mente Hieronymi,communem legem facere non possunt, habetur *in cap. bine est.*16.*q.*1.*& in cap. Priuilegia dist.* 3. Nec per hoc reprobantur omnes in vniuersum sortes. Nam sors in se, & natura sua considerata, non est aliquid mali,vt habetur *in c.sors* 26.*q.*2. sed nihilominus prohibetur ex causa,vt dicitur,quia propter affiduitatem,interdum labitur in idololatriam,& in aliqua, quæ nonũquã existimãtur mala, quorum est vnum,sortes mittere in electionibus.Nam eiusmodi consuetudo,vt supra diximus ex mente glossæ. *in d. cap. Clerci dist.* 21. ipso iure est reprobata. Possunt tamen prædictæ sortes aliquando permitti,& illis vti,nec iure videntur reprobari in aliquibus casibus,vt tradit glossa *in d.cap. Ecclesia nostra de sortilegijs* in fine,propter dissensiones,& ad dirimendas aliquas lites in iudicijs, de quibus sunt intelligendæ supradictæ leges,& antiquorum Romanorum cõsuetudines, & alia omnia,quæ ad hoc propositum sunt adducta,& pro eis facit supradictum capitulũ *sors* 26.*q.*2. vbi dicitur, quod sors non est aliquid mali,sed res in dubitatione humana diuinam voluntatem indicans: cum hoc tamen stat, quòd in electionibus id facere non licet, quamuis aliàs fit, aut timeatur discordia, per iura supradicta. Hactenus de isto Articulo. Videatur hac de re Gratianus 26.q.1.& 2. vbi latissime tractat,de huiusmodi sortibus,& sortilegijs,& de pęna,qua secundum ius,huiusmodi sunt puniendi,& afficiẽdi.

Singulorũ priuilegia communem legem facere nõ possũt.

Quamuis sortes ex se non sint aliquid mali, nihilominus prohibẽtur ex causa.

In quibus casibus menti debeãt, & possint sortes.

ARTICVLVS XIX.

Vtrum valeat electio, in qua scriba, siue Secretarius, absque fraude & malitia, per errorem schedulam, siue suffragium, & votum, alicuius electoris promulgauit?

ET ratio dubitandi est,nam in Concil.Trid.sess.25.cap.6. habetur, *quod electiones fiant, per vota secreta,ita vt singulorum eligentium nomina nunquã publicentur*. Sed nihilominus pro resolutione propositæ difficultatis, statuitur conclusio.

Conclusio.

Non annullatur electio,pro eo quod scriba siue Secretarius absque fraude & malitia, votum,siue suffragium alicuius reuelauerit.

NOn irritatur aut annullatur electio,pro eo quod scriba sine fraude, & malitia,quin vero etiam cum illa,alicuius electoris schedulam monstrauerit,continentem nomen ipsius,& illius pro quo suffragabatur.Hæc cõclusio probatur: nam defectus particularis, vnius de Capitulo,factus sine fraude,& sine malitia, quinvero etiam cum illa, nocere non debet,aut potest toti Capitulo, & actui aliàs ab eo legitime facto, *per cap. firma cum ei adnotaris de Prosoro.*nam peccatum vnius non debet imputari alijs, neque aliorum electionem valet vitiare.Quod etiam exinde patet, quia aliàs positum esset in voluntate cuiuslibet,non timendo ob venturam poenã,propter parti-

Digitized by Google

particulare & priuatum ſuum commodum, electionem quamlibet,vtcumque aliàs legitimam vitiare, illegitimam redderet,& nullam facere,ſi expediret eidem,oſtendendo alteri,ſuum ſeu alterius votum atque ſuffragium, & propalando illud, ac poſtea dicere,quod electio eſt nulla, & irrita, pro eo quod,contra ſupradictum Concilij Decretum, ſecreta vota fuerunt publicata. Non quidem ea fuit mens, & intentio Concilij, ſed tantum determinare,atque ſtatuere,vt electiones omnes ſecreto fierent,ad hunc ſenſum, vt non permitteretur ſingulorum eligentium nomina publicari,& id perperam qui faceret,non relinqueretur ſine ſupplicio, at non propterea voluit electiones irritari,& annullari,dum tamen id non fieret ab omnibus in cõi. Videatur hac de re Nauarr.lib.1.Conſiliorum de elect.vbi ſupradicta omnia expreſſe dicit,& ſolummodo in eo caſu,electionem fore nullam, quando vota,& ſuffragia fuiſſent publicata,& manifeſtata in communi, & quando,caſu quo,ſolum eſſet manifeſtum aliquod ſuffragiũ in particulari, ipſius manifeſtatio eſſet,aut præſumeretur cauſam fuiſſe,ob quam talis electio facta fuiſſet, & quod aliàs non fieret. & hactenus de iſto Articulo.

ARTICVLVS XX.

Vtrum valeat,& teneat electio, in quo quis per errorem, aut forſan per malitiam, miſit in vrnam ſchedulam quandam albam, & an ſit computandum huiuſmodi votum?

HAnc difficultatem tractat, & mouet Nauarr. vbi ſupra Conſ.7.num.1. de cuius ſententia & reſolutione, ſequentem ſtatuo concluſionem.

Concluſio.

SVpradicta electio valet, & votum illius, qui in vrnam miſit præfatam ſchedulam albam,non eſt computandum inter alia.Quod ſupradicta electio valeat,nulli eſt dubium,atque ex eo conſtat,quia prædictum ſuffragium vt dictum eſt in concluſione, non eſt inter alia computandum, nec de eo maior mentio facienda, quam ſi numquam in vrnam fuiſſet miſsum, nam per illud factum, qui miſit ipſum, voci ſuæ renunciaſſe videtur, quod facere licitum eſt cuilibet,& cedere iuri ſuo,quando id non vergit in damnum,atq; præiudicium communitatis.Sed præterea probatur concluſio,nam quando electores conueniunt ad eligendum, & aliqui eorum exeunt ex loco electionis, non computantur, in electorum numero, iuxta *cap. quod nobis de elect.* quod multum commendat ibidem Panorm.& facit ad hoc gloſſa notabilis,*in clementina,quod circa eod. tit.* vbi dicitur, quod qui renunciat voto ſuo,non eſt magis de electorum numero, quàm ſit abſens non vocandus,vel vocãdus,ſed nolens venire vocatus. Quam ſupradictam gloſſam ex profeſſo approbat Bonifacius,*in d.cap. quod nobis*, & hæc de iſto Articulo, dicta ſufficiant, propter breuitatem, cui quammaxime nos ſtudemus.

Electio in qua reperitur vna, aut altera ſchedula alba, valet,& tenet, & huiuſmodi ſuffragium inter alia non computatur.

ARTICVLVS XXI.

Vtrum electiones neceſſario fieri debeant,de aliquo qui ſit de Collegio,& omnino libere ſint faciendæ?

Huic articulo reſpondetur,per ſequentes Concluſiones.

Prima

Digitized by Google

Prima Concluſio.

Quãuis ſimpliciter neceſſarium non ſit vt electus ſit de Collegio id tamen facere videtur melius.

AD electiones de iure communi loquendo, nõ eſt neceſſarium, q̃ electus ſit de Collegio ad hoc, vt valeant, quamuis id facere multo ſit melius, ſanctius, atque honeſtius. Hæc concl. eſt ſupradicti Nauar. lib. 1. Conſiliorum de elect. conſ. 6. nu. 1. reſpondendo ad quamdam quæſt. de electione facta cuiuſdam abſentis, & extra Conuentum exiſtentis, nec vllo modo pertinentis ad dictum Conuentum, quam & probat *per cap. nullius inuitis, & cap. obitum, 61. diſt.* ſed quod electio facta de extraneo, idoneo à toto Collegio, vel à maiore ipſius parte, valeat, ſatis efficaciter probatur. *per cap. cum inter Canonicorum, & cap. quia propter de elect.* vbi hoc ipſum expreſſe tenet gloſſa, quam ſequuntur Innocen. Hoſtien. Panorm. & omnes Doctores communiter.

Secunda Concluſio.

Electiones neceſſario debẽt eſſe liberæ, & omnis electio metu facta, eſt ipſo iure nulla.

Electiones neceſſario, debẽt eſſe liberæ, & omnis electio metu facta, eſt ipſo iure nulla. Hæc etiam concl. eſt Nauarr. vbi ſup. conſ. 5. num. 2. quam & probat, per textum ab ipſo, & à pluribus putatum ſingularem *in cap. vbi periculum §. caterum de elect. lib. 6.* vbi habetur loquendo de electione Papæ, quod neceſſario requirit, eligendi voluntatem liberam, ita quod aliàs nullatenus erit valida, quæ communis eſt Doctorum ſententia. Probat vlterius dictam concl. ex eo, quod etiam matrimonium carnale, ſi metu contrahatur, eſt ipſo iure nullum, *per cap. cum locum de ſponſalibus*, multo ergo melius, & matrimonium ſpirituale, quod in electionibus contrahitur, inter Prælatum & ſubditos, nam quantum ad hoc matrimonium ſpirituale excellit, aut ſaltim æquiparatur, matrimonio carnali, per gloſſam notabilẽ, & ab omnibus receptã, *in cap. bona memoria de elect.* Quod & cõfirmatur. Nam generaliter loquendo omnis metus non iuſtus, reddit actum nullum, atque inualidum, etiam quo ad forum conſcientiæ, ſi principaliter, aliquid fiat, ob metum ſupradictum, vt tenet communis opinio, & latiſſime probat ſupradictus Nauar. in ſuo Manual. cap. 17. nu. 29. & efficacius. c. 22. nu. 51. quinuero, & metus reuerentialis Patris, efficit profeſſionẽ filij in Religione, omnino nullam, ſi per metum fiat, per textum *iuncta gloſſa, in cap. præſens verbo patrem*, 20 q. 3. ſi igitur id ita eſt, dicendum proculdubio videtur, quod etiam electiones omnes metu factæ, ſunt ipſo iure nullæ, & quod electiones neceſſario debent eſſe liberæ. Quod ſpecialiter, pro nobis Fratribus Minoribus, Regularis obſeruãtiæ determinauit, & declarauit Pius V. in quadam ſua bulla, quæ incipit, *paſtoralis officij* data Romæ, apud ſanctum Petrum, die 28. Maij, anno Domini 1571. Põtificatus ſui anno 6. vbi inter alia ſtatuit, atq; decreuit, *quod Prouincialiũ Miniſtrorum electio, libere per vota ſecreta fiat, ita vt Commiſſarius Generalis, & qui electioni præſidet, ſi formam prædictam tranſgredi, ſeu electores quominus libere eligant, quouis modo impedire conniſſus fuerit, officio priuatus exiſtat.* Hoc etiam habetur in noſtris gen conſt. Tolet. *cap 7. §. de electionib. verbo inſuper.* Circa quam Conſtitutionem, quamuis quidam dicant, quod illa ſolummodo habet locum, in electione Prouincialis Miniſtri, de qua Pontifex ibi expreſſe loquitur, nam cum ſit lex pœnalis, non debet extendi ad alias electiones, & ad Prælatos præſidentes in ipſis, impedientes libertatem electionis, alijs tamen contrarium omnino videtur dicendum, cum eadem ſit omnino ratio, & cauſa prohibitionis, & certum eſt, quod cum eadem ratio viget, bene poſſunt leges, etiam pœnales, ad ſimiles, caſus extẽdi, prout tradunt Doctores, & eſt compertum in iure. Verũ eſt tamen, quod Prælati ſupradicti, ante latam ſententiam, non erunt ipſo facto, priuati ſuis officijs, nam quamuis

Nota valde, q̃ Electiones omnes debent eſſe liberę, & nullo modo coarctatæ.

Cum eadẽ omnino ratio, & cauſa prohibitiones viget, leges pœnales bene poſſunt extende ad caſus ſimiles.

ibi

ibi ſupradictus Pontifex apponat,illa verba,*qui contrarium conniſus fuerit facere,& libertatem quouis modo impedire,ipſo facto officio priuatus exiſtat*, oportet tamen vt prius fuerit conuictus , nec erit ipſofacto priuatus, antequam conuincatur .

ARTICVLVS XXII.

Vtrum electiones in aliquo caſu , & ex cauſa,poſſint coarctari,& reſtringi?

IAm vtcumque preſens difficultas videtur abſoluta in ſupradicto Articulo,ſed maiori indiget diſcuſſione,cui reſpondendo, quæ ad hunc Articulum, ſpectant, reſoluentur breuiter per ſequentes concluſiones .

Prima Concluſio .

APud nos Minores Fratres,& ſecundum noſtras Generales Conſtit.nulla electio poteſt reſtringi,aut coarctari, & ſi fuerit coarctata, eſt ipſo iure nulla,& irrita.Hæc concluſio habetur expreſſa, in ſupradictis Conſtit. Gener.Toiet.*cap.7.§. de electionib.* in fine , quin vero videtur expreſſe determinata in dicta bulla, *Tafforalis* , de qua mentionem fecimus in præcedenti Articulo,cum per huiuſmodi reſtrictiones , & coarctationes,tollatur omnimoda libertas in electionibus,quapropter,ſi præſidés alicuius Capituli Prouincialis,ſine præuia auctoritate Apoſtolica ſummi Pont. vel ipſius Legati de latere,electionẽ Prouincialis coarctauerit,electio erit ipſo iure nulla,ipſeque,poſtquam eadem de re fuerit conuictus, ſuo officio priuatus exiſtet, & idem dicendum eſſe credo de omnibus alijs electionibus, in quibus eadem currit omnino ratio . Quidquid alij dicant .

Apud nos minores Fratres, nulla electio poteſt reſtringi aut coarctari, & ſi fuerit coarctata , eſt ipſo iure nulla .

Secunda Concluſio .

Non videtur,electionem coarctare Prælatus, qui in aliquo caſu , atq; ex cauſa, eam ad aliquod genus hominum , ſeu perſonarum limitat , ſiue reſtringit,dummodo non ſit ad certas,& determinatas perſonas . Volo dicere,quod qui Prælatus,ſeu alicuius Capituli præſes,in aliquo caſu, iuſta exiſtente de cauſa,diceret,vt ad talem præfecturam,ſiue Prælationem,non eligerentur iuuenes,aut minoris ætatis quã 50.annorum , vel q̃ ad Prouinciatus officium,non aſſumantur,qui prius nõ fuerint Diffinitores,aut ad Diffinitorum munus,quia prius ſemel,aut bis nõ fuerint Guardiani,quæ quidem omnia rationi ſunt ſatis conſona : aut qui pro bono pacis diceret,& ſtatueret,vt pro illa vice ad aliquod officium, non eligeretur niſi quoddã certum hominum genus,aut Fratres certæ cuiuſdam nationis , huiuſmodi Prælatus non videretur,aut iure dici deberet,electionem vllo modo coarctare . Hæc concluſio eſt expreſſa Nauar.lib. 1.Conſiliorum tit.de Conſtit conſ.7.agendo,an ſit valida Conſtitutio,cuiuſdam Ordinis multarum nationum, quã cautum fuit,ne in Priores Monaſteriorum eligerẽtur , plures quam tres de vna natione:& reſpondet quod ſic,& dicit,quod multis de cauſis eiuſmodi conſtitutio eſſe poteſt rationabilis.Primo, ne detur alijs cauſa , ſeu occaſio ſuperbiendi,alijs vero murmurandi,alijs autem tribuendi nimium ſuæ genti,ſiue nationi.Secundo,quia id ipſum videmus fieri,ſtatutis multorum Collegiorum,quibus cauetur,ne ex eadem Ciuitate eligantur plures Collegæ, quam vnus,aut ex eadem dioceſi plures,quam duo.Tertio,quia valet conſuetudo,

In quo caſu electio nõ dicatur reſtringi , aut coarctari .

Nota hoc valde .

Digitized by Google

ſuetudo,vt Abbas certi Monaſterij,eligatur ſolum de certo quodam Monaſterio,*per cap.cum dilectus de conſuetudine*. Quarto,quia poteſt inſtitui, vt beneficium non conferatur,niſi alicui propinquo patroni illius,iuxta Dominicum communiter receptum *in cap.cum in Eccleſia tua,de præben. lib.6. num. 5.* Quinto, nam in Eccleſia Toletana, eſt ſtatutum per ſedem Apoſtolicam approbatum,ne ibidem fiat Beneficiarius,deſcendens ex Iudæis,Sarracenis,vel Hæreticis,quod & modo multæ aliæ Eccleſiæ habent. Sexto,quod non per hoc,quod electio reſtringatur ad certum quoddam genus hominum,cenſetur tolli eligendi libertas,vt tradit Panor.communiter receptus, *in cap. cum terram,de elec num. 4.& in cap.licet eodem tit.nu.12.* nam & Papa non eligitur niſi tantum de Collegio Cardinalium, neque in Hiſpania fiunt Beneficiarij niſi Hiſpani, & in Gallia,nonniſi Galli. Neque obſtat, quod in electionibus, debet eſſe plena libertas eligendi,vt dictum eſt ſupra, & ſtatuit expreſſe Concil.Trid.*ſeſſ.25.de reform.cap.6.* nam multis modis poteſt reſtringi libertas electionis,dummodo maneat tanta,quanta eſt neceſſaria ad hoc, vt electio valeat, & nullatenus cenſeatur coacta: ſicut & in matrimonio carnali debita eſt plena libertas,& tamen poteſt iure optimo aliquo modo reſtringi,remanente libertate ad id neceſſaria,vt tradit Panorm.vbi ſupra,& de facto reſtringitur ad certum genus perſonarum, ideſt,ad fideles tantum, atque vt non fiat intra talem,vel talem gradum. Nec per hoc electores videntur conſtringi,ad hoc,vt propterea eligant indignos, nam in caſu, quod in ſupradictis non reperiantur aliqui digni, tunc ceſſat ſtatuti, ſiue præcepti ratio, poteruntq. recurrere ad eligendos homines alterius nationis, cũ nunquam,ſiue in nullo caſu,licitum ſit eligere indignum, vt tradit D.Tho. 22.q.63.art.3. & Soto lib.3.de iuſti. & in q.6. art. eodem,de quo videndus Nauar. Miſcellaneor. 34. num. 3.

Tertia Concluſio.

Si electionis coarctatio fiat,non ad certum perſonarum genus,vt in præcedenti concluſione eſt dictum,ſed ad certas aliquas,& determinatas perſonas,tres,vel quatuor iuxta Superioris, ſiue Præſidentis placitum, vt interdum fieri conſueuit, ſine ſpeciali licentia Apoſtolica, eiuſmodi electio eſt ipſo iure irrita, & nulla. De hoc coarctationis genere, loquuntur noſtræ gener.Conſtit.vt diximus in prima concluſ. & probatur modo, nam huiuſmodi electio eſt contra ſacros Canones,ſuper quibus nullus inferior Papa, auctoritate propria poteſt diſpenſare,iuxta ea,quæ habentur in iure, *in cap. quod ſuper his de maior & obed.* Quod vero ſit contra ſacros Canones,conſtat expreſſe *ex cap.cum terra*, vbi habetur,quod electio debet eſſe in libertate eligentium, ita vt conſuetudine aliud introduci non poſſit, vt late probat Panorm.ibidem,qua de re videatur. Sylueſ. *verbo elect.1.q.23.* Sed vlterius probatur concluſio:nam eiuſmodi electio,ſeu electionis modus, quando ad tres,ſiue quatuor perſonas reſtringitur,limitatur,& coarctatur, vt videtur, omnino contrarius eſt bono regimini, & rectæ gubernationi,quin vero bono publico:ergo eiuſmodi electio nullo modo debet Canonica, & valida reputari, cum tot ſit inconuenientibus plena, & contra libertatem tantopere in cunctis electionibus requiſitam. Quibus & accedit,nam cum ſubditi à Superioribus, & præſidentibus Capitulis Prælatos eligere coguntur inuiti,moraliter loquendo,fere impoſſibile eſt, ipſos diligere & amare, & vice uerſa,amari ab ipſis, cum iuxta commune dictum, ardeat amore pari qui ſcit ſe amari,& è cõtra. Quos autem ſubditos non amant Prælati,quonam pacto regere, & gubernare recte poterunt, cum amor ſit, atque eſſe

Si electionis coarctatio,fiat non ad certum perſonarum genus,ſed ad certas atq; determinatas perſonas,in tali caſu electio eſt ipſo iure irrita, & nulla.

by Google

eſſe debeat,totius boni regiminis, ac recte gubernationis exordium? Vice etiam verſa,quos ſubditi non amant,haudquaquam reuereri,debitamque obedientiam illis præſtare poterunt. Hæc,& alia innumera damna,& mala ex ſupradictis coarctationibus ſubſequuntur, quapropter in electionibus, iure ſummopere habentur exoſæ.Quibus rationibus permotus,reſolutiue dico, quod in tali caſu,non obſtantibus reſtrictionibus, & coarctationibus, prædictis,ſubditi procedentes ad electionem,iure ſuo,vtentes eligere poterunt, quem maluerint,modo ſit dignus,electioq. ab eis facta valebit, eritq. confirmanda,etiam ipſis Prælatis, & Superioribus renuentibus, ſi nullam preſtiterint legitimam caſſationis cauſam.Neque ſupradictæ reſolutioni obſtat, *capitulum gratum poſitum,in tit.de poſtul. Prælat.* vbi quidam electores,iure eligendi priuãtur:nam dico,quod eſt multum diſpar ratio,quia ibi electores priuantur ab eligendo,pro eo q̃ cuiuſdam poſtulationem,alias caſſatam à Papa, innouare denuo procurauerunt, & de facto elegerunt,quendam ſententia lata,iam indignum declaratum; at in noſtro caſu præſupponitur, quod eligitur dignus, quamuis non fuerit ex nominatis in reſtrictione, ſiue coarctatione, quæ excluſio cum non fuerit in particulari, ſed in communi & generali, nec facta propter aliquam ipſius culpam,electioni taliter factæ nihil obeſt,nam electores vtuntur iure ſuo,nullo modo reſtringibili,ab alio quam à Papa, cum ſit contra ius commune.

Nota hoc valde,pro electionibus facitde.

Vnde non ſatis mirari queo abuſum, ac deprauatam conſuetudinem, quam multoties in aliquarum Religionũ Capitulis,Generalibus, & Prouincialibus practicari vidi,qua Superiores & Preſidentes,prędictis Capitulis, neſcio quo iure, aut qua auctoritate, & poteſtate, electiones limitant atque coarctant,ad tres, vel quatuor perſonas,iuxta ipſorum libitum,& voluntatẽ,interdũ priuãdo aliquos grauiſſimos,Religioſos viros,voce paſſiua ſine proprijs demeritis, & abſque eo, quod intimetur ipſis, aliquid quod fuerit probatum contra illos, vt ſeſe defendere poſſint, & quod peius eſt, dicunt ſe illud facere pro bono pacis, ex ſola forſan ſiniſtra informatione,aliquorum Religioſorum ambitioſorum, qui pro eo, quod non promouentur ad officia ord. pro ſuis demeritis, nihil non moliſitur,cõtendunt,atque procurant, quam vt prædicti Patres principaliores, graues, experti, prudentes, & Religioſi, quique illos intus, & in cute, vt dicitur,cognoſcunt, non aſcendant ad præfecturas, & aliquo quæſito colore priuentur ſuffragijs, & voce ſaltim paſſiua in electionibus.

Hæc inquam, deprauata conſuetudo,merito longe releganda foret, nullaq. id auctoritate, & poteſtate deberet permitti, cum ſit contra omnem prorſus rationem, contra ius commune, quinuero & quadam ratione eſſe videatur contra ipſum ius naturale, ac diuinum,ſtricte prohibens, vt non innocentes ſine iuſta cauſa, & propria culpa damnentur, & ne quis voce activa,& paſſiua,ſeu pœna aliquã mulctetur,abſque eo,quod prius citetur, audiatur, deturq. ſibi copia, eorum quæ contra ipſum fulminata ſunt, locusq. defenſioni, & tempus quo ſe defendere poſſit. Id quod & Deus ipſe maximus,exemplo ſuo nos docuit,qui nõ prius Adamum primum noſtrum Parentem condemnauit, quam ipſum ad ſuum conſpectum vocaret, & audiret, vt habetur Geneſis 3. & refertur *in cap. Deus omnipotens.* 2. *quæſt.* 1. quod idem fecit cum Sodomitis,& exiſtentibus Gomorræ, vt habetur in cap.19. eiuſdem Geneſis, & plura iura id ipſum nos docent, quæ breuitatis gratia omitto.Neque dictis obſtat,aut vllo modo ſat eſt dicere, prædictamue difficultatem euacuat, ſi dicatur interdum, quod id ſit auctoritate

Notandũ valde pro Prælatis coarctantibus electiones.

Regia, aut quacumque alia, quæ non ſit ſummi Pontificis, ſeu eius Illuſtriſſ. ſui Nuntij, in id poteſtaté habentis: nam nullus præcipere poteſt, vt non ſeruetur, id quod adeo eſt rationi, & iuri naturali conforme, aut quod cõdemnetur aliquis, abſque eo quod prius audiatur, & conuincatur, cum contra inauditam partem, iure nihil poſſit diffiniri. Et quando expedire videretur, quod aliqui Religioſi, ex aliqua iuſta cauſa, voce actiua, & paſſiua, priuarentur, id eſſet faciendum iuris prius ſeruato ordine, aut ſaltim veritate inſpecta, ſimpliciter, & de plano, ſeruata ſaltim ſubſtantiali forma iuris, de cuius ratione eſt, vt prius citatio præcedat, & vt detur locus defenſioni, nec reus condemnetur antequam audiatur. Vnde reſolutiue dico, quod ſi aliter fiat, cum ſit contra ius commune, in his ſubditi non tenentur parere, & obedire eiuſmodi Superioribus, electionem coarctantibus, abſque licentia, & facultate Summi Pontificis, ſiue ſui Nuncij. Id quod & conſtat ex multis iuribus, ſed maxime *ex c. inter quatuor. de maior. & obed. & ex c. ſi vinctum*, 11. q. 3. *& ex c. 1. de ſent. & re iudicata*, & ex multis alijs, quæ breuitatis cauſa omitto, in re adeo clara, & manifeſta; quinuero electio facta, adeo indebite, atque iniuſte, excluſis ſupradictis Patribus, irrita eſt, & nulla, aut ſaltem debet irritari, & annullari, & quidquid virtute eius fuerit effectum, vt dicunt DD. communiter *in c. quod ſicut, & in c. hæc memoriæ, de elect.* Et hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

ARTICVLVS XXIII.

Vtrum valeat conſuetudo, aliquarum Religionum, quibus cautum eſt, vt tantum prudentiores, ſenes, & ætate prouectiores, vocem habeant in Capitulis, & admittantur in electionibus Superiorum, ?

Huic articulo reſpondetur, per ſequentem concluſionem.

Concluſio.

Non eſt laudabilis conſuetudo, vt ſolummodo ſeniores, & prouectiores, votum & vocẽ habeant in Capitulo.

SVpradicta conſuetudo, quamuis boni aliqualem habeat apparentiam, non tamen eſt talis, quinuero eſſe videtur contra ius, aut ſaltim eſt præter ipſum, neque illi conformis, multisq. inconuenientibus plena. Hanc ſententiam, & concluſionem tenet Nauar. lib. 1. Conſiliorum de conſuetudine, conſil. 2. & ꝙ dicta conſuetudo non ſit bona, exinde probat, quia inquit, vel eſt cõtra ius Canonicum, aut præter illud: ſi contra illud, ad hoc, vt ſit bona oportet, quod ſit rationabilis, & præſcripta ſpatio ſaltim quadraginta annorum *per cap. fin. de conſuet. cum ei adnotatis* per Doctores: ſi vero eſt præter ius, ad hoc etiam vt ſit bona, in rebus Eccleſiaſticis, & iure Pontificio, præter hoc, quod ſit rationabilis, requiritur, vt ſit continuata, ſaltim per decem annos, vt concludit Panor. communiter receptus, *in d. cap. fin. de conſuet.* quorum aliquo deficiente, eiuſmodi conſuetudo non eſt bona, quinuero inualida, ad hunc effectum, vt tamquam lex iuſta liget, ſeu obliget ſibi ſubditos. Præterea inquit, videtur huiuſmodi conſuetudo, non ſolum eſſe præter ius, quinuero etiam contra ius Canonicum, nam iure communi Canonico, omnis Religioſus, profeſſus tria ſubſtantialia vota in Religione aliqua per ſedem Apoſtolicam approbata, ſimul ac profeſſus

Quænam requiruntur, & ſint neceſſaria requiſita, ad hoc, vt aliqua conſuetudo ſit bona.

De iure cõi Canonico, quinam Religioſi votũ, & vocẽ habeat in Capitulo.

eſt,

Digitized by Google

eſt, & Subdiaconatu inſignitus, vocem habet in Capitulo, in electionibus cunctis Prælatorum, *per cap. ex eo §. 1. de electio. lib. 6.* & *Clementina, vt hi, qui de ætate, & qualit.* cum multis alijs, quæ ibidem citantur à Doctoribus, niſi cõtrarium fuerit ob rationem aliquam ſtatutum auctoritate Pontificia. Et quãuis dicta conſuetudo, vt prudentiores, ſenes, & ætate prouectiores tantum, vocem habeant in Capitulo, & admittantur in electionibus, aliqualem boni apparentiam, & colorem præſeferat ex vna parte, ex alia tamen multum videtur habere mali. Primo, quia eſt contra conſuetudinem omnium Religionum antiquarum, ab antiquis Patribus inuentarum, & per ſedem Apoſtolicam approbatarum, & certum eſt, quod conſuetudo vim habet legis, *per capitulum conſuetudo. diſt. 1.* Secũdo, quia perdictã conſuetudinẽ, quodammodo electiones videntur coarctari, ſaltim quantum ad ſuffragia, & tandem Tertio, nam aliquam continere videtur rationem malitiæ, ac fieri in eum finem, vt cum electores, & ſuffragatores ſint pauciores, facilius ſubornari poſſint. Nec negare quis poteſt, inquit, Nauar. vtile eſſe in rebus omnibus, quod multa ſint conſilia, plures conſultores, & plures vocem habentes in Capitulis. Hac enim ratione, leges, & plebiſcita Romanorum, in quibus condendis, maiores ſimul cum minoribus concurrebant, firmiora dijudicabantur olim, prout nobis ſcriptum reliquerunt ſacri Canones, *in cap. plebiſcita. et cap. lex diſt. 2.* id quod, & experientia ſemper docuit, in omnibus per orbem diſperſis Academijs, in quibus electiones Gymnaſtarum & Prælectorum, factæ à pluribus, meliores ſemper fuerunt, quam factæ à paucioribus. Propter omnia ſupradicta, cõcludendo dicit prædictus Nauar. melius eſſe atque ſecurius, iuri ac rationi multo conformius, vt omnes profeſſi, & ſacro ſubdiaconatus ordine inſigniti, vocem habeant in Cap. & in electionibus cunctis, quam vt ſolummodo illam habeant, maiores, & ætate prouectiores, ſiue diſcretiores, quia illis fit cauſa, & occaſio ſuperbiendi, alijs vero inuidendi, & omnibus non modica, vota & ſuffragia ſubornandi.

Nota hoc valde.

Vtile eſt in rebus omnibus, vt plura ſint vota, & plures ſuffragatores.

ARTICVLVS XXIV.

Vtrum ſuffragium ſiue Votum ſemel datum, poſſit reuocari, vel etiam mutari?

Huic Articulo reſpondetur, per ſequentes Concluſiones.

Concluſio.

SVffragium ſemel datum, adhuc poteſt reuocari, alium eligendo, dum res adhuc integra eſt, quamuis fuerit ſcrutatoribus exhibitum. Probatur hæc concluſio, *ex cap. publicato Scrutinio, de electio.* ex quo à contrario ſenſu, ipſa plane colligitur; nam ſi publicato ſcrutinio, vt dicitur in dicto Capitulo, electores variare nequeunt: ergo ante ipſius publicationem, id optime facere poſſunt. Sed intelligenda eſt concluſio, quandiu ſcrutatores, nondum ſeſe electoribus permiſcuerunt, ſed ab alijs ſeiuncti, & ſeparati, officio ſuo obeundo adhuc incumbunt. Tunc enim bene poſſet quis, ad eos accedendo, expoſtulare ſuum ſuffragium ſiue votum, & maxime ſi per imperitiam, ſeu errorem, illud præſtitit alicui alias inhabili; ſed non id facere eſſet licitum, poſtquam ſuffragia iam ſunt permixta, quamuis ſcrutato-

Quamdiu res integra eſt, adhuc põt ſuffragium, ſemel datum mutari, & reuocari.

res, nondum recitare ea cœperint, sera enim esset tunc, talis voti & suffragij mutatio, nec audiendus, qui omisso priore alium eo tempore vellet eligere, iuxta Glossam, & Ioann. Andream, & Abbatem, *in cap. vnico, vt Ecclesiastica beneficia, verbo occultis*.

Secunda Conclusio.

Publicato scrutinio, aut postquam vota, & suffragia cęperunt regulari, nō est licitum, suffragium semel datum immutare, aut reuocare. Hæc conclusio constat ex *supra d. c. publicato scrutinio*, & ex his, quæ ibidem dicit glossa, *verbo variare*, reddēs rationem, & causam, ob quam electores tunc non possunt variare, cum tamen nondum sit electus, imo necessaria sit subsequēter electio, quinuero, & confirmatio, aliàs electio facta non valeret, *per cap. in Genesi*, & *c. Ecclesia vestra, eod. tit.* & ratio est, quia iam res non videtur esse integra, *per dictum c. Ecclesia vestra, & c. in causis eod. tit.* & quia nemo potest mutare consilium, in alterius præiudicium, *per l. nemo ff. de Reg. iur.* præterea talis mutatio esse posset Ecclesię damnosa, quia sic protraheretur electio, vbi mora est periculosa, *per cap. cum inter vniuersas eod. tit. & c. quoniam frequenter. §. porro vt lite nō contest.* quibus omnibus accedit, quia per votorum, & suffragiorum regulationem, & maxime per huiusmodi scrutinij publicationem, iam quodammodo electio videtur initiata, sicut & per citationē negotium est quasi cęptum, *per cap. gratum de offic. deleg. & cap. proposuisti de foro comp.* & adducit supradicta glossa ad id, quoddā simile, vt si quis alicui cessisset seruitutem, ipse quidem sententiam mutare non potest, licet ex toto illi ius non sit acquisitum, nisi cum omnes cesserint, *iuxta legem per fundum ff. de seru. rust. prædio*, ita inquit, in proposito, licet per supradictum consensum, & publicationem, non sit electo ius plenum acquisitum, variare tamen electores non possunt, imo per Superiorem possunt compelli, ad hoc vt electionem factam habeant ratam, & firmam, vt habetur *in supr. cap. publicato scrutinio*, vbi videnda est glossa, *verbo compellantur*. Videatur etiam hac de re, Sylvest. *verbo elect.* 2. *q.* 7. vbi quærit, quid operetur publicatio scrutinij, Vbi ad hoc propositum dicit plura, eaq. notatu digniſſima. Et hactenus de isto Articulo.

Publicato scrutinio, & iā post quam suffragia ceperunt Regulari, nō licet votum siue suffragium immutare, aut reuocare.

Nota quod per citationem in Iudice delegato, iam negotiū ceptum esse videtur.

ARTICVLVS XXV.

Vtrum electio Canonica, collatis suffragijs, statim sit publicanda?

Huic articulo respondetur, per sequentem Conclusionem.

Conclusio.

Statim post suffragiorum collationem, electio est coram omnibus existētibus de Collegio publicanda. Hæc conclusio est certa, & manifesta, & eam tenet expresse Nauar. lib. 1. Consiliorum de elect. consil. 7. nu. 2. vbi de mente Hostien. Ioannis Andreæ, & Panormit. & fere omnium communiter tenet, quod electio debet publicari, & fieri mox, atq; incontinenti post collationem suffragiorum, & quod hoc est de forma essentiali, & substantiali electionis, *per c. quia propter de elect.* & electionem aliàs factam inquit, esse declarandam cassam, & nullam, quamuis alij dicant non esse cassam, & nullam sed cassandam, & annullandam. Sed intelligenda est conclusio supradicta, cū duabus limitationib. prima, vt nō ita pūctualiter, & metaphysicè supradicta intelligantur, vt si ex aliqua causa, vt puta ex ignauia, aut ignorantia electorum, & suffragatorum, vel scrutatorū electio nō statim fuerit publicata, sed

Statim post suffragiorū collationē electio ē publicanda.

Digitized by Google

sed ad alios extraneos se diuerterint actus, proinde sit diiudicandá vitiosa, nulla, & cassa, aut cassanda, & annullanda. Secunda, vt non id procedat ex fraude, siue malitia electorum, qui pro eo forsan, quod non placuit eis electio facta, noluerunt ipsam statim publicare, sed vt irritetur, procraſtinare, & dilatare, haud enim debet vlli, per alterum, inferri iniqua conditio, nec sine culpa quispiam iure suo debet priuari, *iuxta legem non debet ff. de regul. iuris*, & *cap. denique 14. quæst. 5.* & *cap. sine culpa de reg. iur. lib. 6.* Cognita tamen fraude & malitia, ille qui Collegij suffragia, & vota consequutus est, compertumq. illud habet, & electionem expectat, si eam viderit in suam fraudem procraſtinari, iam quodammodo ius habet, vt Superiorem adeat, & Capituli Præsidentem requirat, vt electionem faciat publicari, *per Capitulum compellat, inucta glossa, de elect.* id quod tenent omnes Doctores communiter, nam à publicatione scrutinij, vt publicatio impediatur, certum, atque compertum est, nullatenus posse appellari, cum eiusmodi publicationis actus, nullam admittant dilationem, per ea quæ tradunt Doctores, *in cap. quia propter de electio.* vbi statuitur, vt quamcito electio fuerit celebrata, solemniter publicetur.

Nota hoc valde.

Nulla debet per alterũ inferri iniqua conditio aut sine culpa, quispiam iure suo priuari.

ARTICVLVS XXVI.

Vtrum Decretum publicationis, electionis & scrutinÿ, plenam faciat fidem pro electo?

HAnc quæstionem, atque difficultatem, tractat & mouet Syluest. *verbo electio. 1. quæst.* 18. vbi hac de refert diuersas Doctorum opiniones, quarum vna est. Innocentij *in cap. innotuit de electione*, asserentis, quod huiusmodi Decretum, non plenam facit fidem pro electo. Alteram vero Antonij dicentis, id esse verum, quando confectum fuit manu priuata, secus autem si fiat per personam publicam, attestantem omnia fuisse gesta in ipsius præsentia, quæ opinio etiam placet Panorm. qui eam dicit esse veram, dummodo in tali scriptura interueniant omnia requisita, ad substantiam scripturæ publicæ, vt testium præsentia, & similia; in quo quidem casu, quando Decretum fit per personam publicam, inquit, quod non est necessarium apponi sigillum Capituli, quia scriptura publica per se fidem facit, sine alio quocumque adminiculo, est tamen necessarium sigillum, quando scriptura est priuata, & electionis Decretum manu priuata confectum. Sed quidquid de hoc sit, supradicti Auctores loquuntur, iuxta consuetudinem antiquam, qua electorum, & suffragatorum suffragia, à publico Notario in scriptis redigebantur, cuius consuetudinis meminit Syl. *verbo electio 2. quæst.* 1. loquendo tamen de Decreto publicationis scrutinij, quod nunc fit, ac post Concilium Tridentinum fieri consueuit, pro resolutione Articuli, & difficultatis supra propositæ, sequentem statuo conclusionem.

Conclusio.

DEcretum publicationis scrutinij, & suffragiorum, quæ in scrutinio collata sunt, a scrutatoribus factum, plenam facit fidem pro electo, eidemque standum est, & à maiori suffragiorum parte electus, statim confirmandus, nisi aliquid sibi obstet. Hæc conclusio, est fere omnium Doctorum communis, & quæ communiter obseruatur in praxi, in electio-

Decretũ publicationis scruti nij, plenam facit fidem pro electo.

Digitized by Google

nibus Canonicis cunctis. Quæ & probatur hac efficaciſſima ratione, nam conſtituris, ac prænominatis à Capitulo, ex conſenſu omnium ſiue maioris partis, aut Diſcretorum, ſecundum conſuetudinem cuiuſque Religionis, ſupradictis tribus ſcrutatoribus, quorum alter exerceat munus, & officium Notarij, reliqui vero teſtium, nihil deficit prædicto publicationis Decreto, vt plenam fidem faciat, facereq. poſſit in quolibet iudicio, & maxime in eodem Capitulo pro electo. Sicq. eidem Decreto firmiter ſtandum eſt, nec vllo modo contradicendum, ni forſan aliunde habeatur, quaſi euidentia de aliqua fraude, ordinata inter ſuperiorē, & ſcrutatores. De quo caſu meminit Nauar. in ſuis Conſil. lib. 1. tit. de elect. conſ. 4. vbi refert cōſilium, quod Generalis quidam, cuiuſdam Ordinis, & ſcrutatores machinati ſunt in electione cuiuſdam Prouincialis Miniſtri, vt ſcilicet ſcrutatores ſupradicti non vere, ſed falſo dicerent, quot ſuffragia habuit is, in quem maior pars Capituli conſenſit, ſed maiorem partem ſuffragiorum tribuerent alteri, qui media ſupradicta fraude electus fuit, fuit autem fraus ſtatim detecta ab ipſis electoribus, & ſuffragatoribus. In quo caſu dicit ſupradictus Nauarr. quod electio facta, coram Deo nihil valuit, quodque tam Generalis prædictus, quam ipſi ſcrutatores grauiſſime peccauerunt mortaliter, & tanquam fraudatores digni fuerunt magna quadam grauiſſima pœna, quia in re grauiſſima falſarij fuerunt, & quamuis pœna magni huius, atque graùiſſimi delicti, vt videtur, non ſit iure communi determinata, ſed relinquitur viri prudentis arbitrio, argumento deducto *ex l. 1 ff de iure delibe. & cap. de cauſis, de off. dele.* ex alia parte videtur iure expreſſa, & determinata *in d. cap. quia propter, de elect.* nam ſi ibi Concilium ſtatuit, vt poteſtate eligendi priuentur electores, qui contra formam dicti capituli, electionem aliquam celebrarent, etiam ſine vlla fraude, quanto magis eadem pœna, aliaue maiori digni ſunt, qui in publicatione ſcrutinij fraudem adeo grauem fecerunt, & commiſerunt? Omiſſa ſupradictæ fraudis, atque delicti pœna, et vt illuc vnde digreſſi ſumus reuertamur, dico, quod niſi euidenter electoribus, & ſuffragatoribus de fraude aliqua conſtet, ſtandum firmiter eſt ſcrutatorum Decreto, facto de publicatione ſcrutinij, cui nullatenus licebit contraire, quinuero fides omnino adhibenda eſt eidem. Supradictum Decretum olim, quando ſuffragia erant publica, publiceq. redigebantur in ſcriptis, publice etiam dabatur à Notario, ſeu ab ipſis ſcrutatoribus, & erat ſcriptura quædam, ſeriem continens totius electionis, & ipſius diſcurſus a principio vſque in finem. Quæ fiebat, vt appareret, formam debitam in electione fuiſſe ſeruatam, & vt eligentes amplius negare non poſſent, electioni ſe conſenſiſſe. Mittebaturq. prædictum Decretum ad Superiorem, quando erat abſens, dicebaturque eſſe de ſolemnitate, non vero de neceſſitate electionis *ſecundum gloſſam cap. 1. diſt. 6 §. ſed aliud*, quando vero Superior erat præſens electioni, verbo tantum fiebat, Decretum prædictum, & ſimiliter ſi erat abſens in domo, tunc enim per vnum eligentium, ſiue ſcrutatorum, verbo recitabantur ſibi, quæ geſta erant in electione.

Nota hoc valde.

ARTICVLVS XXVII.

Vtrum ad validitatem electionis Canonicæ, ſufficiat maiorem habere partem ſuffragiorum?

Ad validitatem electionis olim

PRo huius Articuli intelligentia, antequam reſolutiue, propoſitæ faciamus ſatis difficultati, & quæſtioni, aduertere oportet. quod ad validitatem

Digitized by Google

ditatem electionis olim, non ſufficiebat habere maiorem ſuffragiorum partem, ſed requirebatur vlterius, eandem eſſe ſaniorem. Hoc conſtat ex multis Capitulis & iuribus, poſitis in toto titulo, de electione, ſed maxime *in dicto cap. quia propter*, vbi habetur, *vt publicatis ſuffragijs in communi, nullo prorſus appellationis obſtaculo interiecto, is collatione habita eligatur in quem omnes, vel maior, & ſanior pars Capituli conſenſerit*. Quæ verba explicans, & tractans Panormit. *in dicto cap. quia propter* notabili quinto, inquit, quod non valet electio facta, niſi fiat per maiorem, & ſaniorem partem Capituli, nec ſufficit ſanioritas, niſi etiam ſimul concurrat maioritas, ℣ & probat ex proprietate, & natura illius coniunctionis copulatiuæ, &, cuius eſt copulare, vtrumque extremorum principaliter, iuxta Gloſſam *in cap. querelam de ſimonia*. Ad ſciendum, autem atque inueſtigandum, quænam eſſet maior, & ſanior pars, multa olim exoriebantur inconuenientia, nam vt idem ipſe Panormit. inquit ibidem, cum contingebat plures ſimul electiones concurrere, hoc eſt, tres ſimul habere vota, & ſuffragia, in aliqua electione, triplex etiam ſuffragiorum collatio fieri debebat, ſcilicet numeri ad numerum, meriti ad meritum, & zeli ad zelum, ex quibus omnibus intime perpenſis, atque conſideratis inſpiciendum, & conſiderandum erat etiam, & apparere debebat, Primo, quis electorum haberet maiorem ſuffragiorum numerum? Secundo, quis eſſet maioris meriti? Tertio, quis melioris zeli, hoc eſt, ex quo zelo, ſeu animo electores moti fuerunt ad electionem faciendam? Ex quibus tribus ſubinde conſtabat, & apparebat, olim quis habuiſſet maiorem, & ſaniorem partem, cum maioritas conſiſtat reſpectu numeri, ſanioritas vero reſpectu meriti, & zeli. Ad quod decidendum, atque determinandum, innumera, vt dixi, exoriebantur inconuenientia, multæ & graues controuerſiæ inter Doctores, ſuper qua electionum deberet valere, quando duæ, aut tres ſimul concurrebant, aut contingebat, quod duo, aut tres, vota & ſuffragia haberent ſimul in aliqua electione. Quidam enim dicebant, quod illa electio debebat præualere, quando in ſcrutinio diuiſa erant vota, quæ meritis melioribus, & maioribus adiuuabatur, *iuxta cap. licet, & cap. dudum, extra de electione*. Alij vero, quod illa, quæ excedebat in ſuffragiorum numero, quæ etiam ſimul dici debebat maior, & ſanior pars, niſi probaretur contrarium, *per dicto cap. dudum & cap. Eccleſia veſtra eodem titulo*. Hincq. continua, & interminata iurgia procedebant atque immortales tes. Quod & in cauſa extitit, vt ad Summos Romanos Pontifices, circa electionum diuerſarum materiam, tot conſultationes referrentur, in diesq. fierent, ab ipſiſque procederent ſuper eadem re, tot decisiones, determinationes, atque Decreta, quæ inueniuntur ſub titulo de electione, quæ longum eſſet nimis omnia in præſentiarum recenſere. Dabantur enim olim, omnia ſuffragia & vota (vt ſupra diximus) coram ſcrutatoribus publice, ab eiſdemq. publice etiam redigebantur in ſcriptis, coram omnibus etiam poſtmodum publicabantur, non ſolum quoad numerum, verum etiam quoad perſonas ipſas ſuffragantes, quo facto conſtare poterat, & in quem conſenſerat ſuffragiorum maior pars, quantum ad numerum, & ex alia parte, quænam eſſet cenſenda, & exiſtimanda, maior pars, ſeu potius ſanior, quantum ad meritum, & quantum ad zelum. Vnde & prodijt, quod electionis titulus in Iure, nimium excreſceret, adeoq. latiſſimus fuerit.

non ſufficiebat habere, maiori ẽ ſuffragiorũ par tem, ſed oportebat, eandem eſſe ſaniorem.

Nota hoc valde.

A ſupradictis omnibus ergo iurgijs, litibus, & anguſtijs, liberauit nos Decretum

cretum Concilij Tridentini, quod *ſeſſ.25. c.6.* paci, & quieti omnium ſtudens, ac tot quæſtionibus finem imponere volens, diſtricte præcepit, *vt in poſterum electiones omnes fierent, per vota ſecreta, ita vt ſingulorum eligentium nomina, nunquam publicentur.* Quo ſtatuto, atque decreto, iam nullus relinquitur locus, diſquirendi & ſciendi, quænam pars ſuffragiorum, ſit ſanior, neque vt ad merita, ſiue zelum electorum, & ſuffragatorum, vllus habeatur reſpectus, ſed ſolummodo ad maiorem, vel minorem ipſorum numerum, dum tamen aliàs vota ipſa, & ſuffragia ſint legitima, & hoc eſt, quod nunc habetur in communi praxi. Quo præmiſſo, propoſito Articulo atque difficultati, reſolutiuè reſpondeo, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Ad validitatē electionis cuiuslibet, ſufficit maiorem habere ſuffragiorū numerum, dum modo ipſa ſint legitima.

AD validitatem electionis cuiuslibet, ſufficit habere maiorem votorum, atque ſuffragiorum numerum, dum tamen ipſa ſint legitima, nullamq. patiuntur exceptionem.

Hæc concluſio eſt communis omnium Doctorum reſolutio, & præſuppoſito, vt dictum eſt, in præmiſſo notabili, quod iam diſſueuit antiquus ille vſus diſquirendi, quænam Capituli, & ſuffragiorum pars ſit ſanior, quod ipſis exiſtentibus ſecretis iuxta dictum, Cōcilij Tridentini Decretum, & nullo modo publicatis, nullatenus ſciri poteſt, quod maior ſuffragiorum pars ſufficiat, quantum ad numerum, innumera iura proclamant, ſed maxime ſupradictum *cap. quia propter, verbo, in quem omnes, vel maior pars capituli conſenſerit*, id quod habetur etiam, *in cap. dudum eodem titulo*, & in pluribus alijs, quæ breuitatis gratia omitto. Solum eſt difficultas ſcire, atque inueſtigare, an ſufficiat ad hoc, vt quis eligatur, quod collatione facta habeat maiorem partem ſuffragiorum, reſpectu aliarum partium minorum, an vero vlterius requiratur, quod habeat maiorem partem totius Capituli? cui difficultati, reſpondeo per ſequentem concluſionem.

Secunda Concluſio.

Ad validitatē electionis Canonicæ, nō ſufficit habere maiorem partem, ſuffragiorū reſpectu minorū, ſed requiritur, vt ſit maior, reſpectu totius Capituli.

In electionibus Canonicis, ad validitatem ipſarum, non ſufficit habere maiorem partem ſuffragiorum, reſpectu minorum, ſed vlterius neceſſario requiritur, habere maiorem partem, reſpectu totius Capituli, in quo diſtinguuntur electiones Canonicæ à non Canonicis. Volo dicere, quod ſi electores, & ſuffragatores ſunt viginti, electo ad hoc, vt ipſius valeat electio, ad minus debent ſuffragari vndecim, quæ eſt maior pars, reſpectu ſuffragiorum omnium (nam medietatem faciunt decem) nec ſufficeret, quod eidem ſuffragati fuiſſent decem, cum in tali caſu nihil haberet ſupra medietatem Capituli, & ſuffragiorum, quod non eſt neceſſarium in alijs electionibus, non Canonicis, nam ille, in quem plures voces conueniunt, etiamſi medietatem non excedant, habendus eſt pro electo. Hæc concluſio & ſententia, eſt etiam communis omnium Doctorum reſolutio, & eam tenet expreſſe Panorm. *in dicto cap. quia propter & in cap. Eccleſia veſtra, ſi prima, extra eodem titulo*, & Ioannes Andreas. Sed tamen in iſto numero, computari non debent, qui nolunt intereſſe Capitulo, nec illi, qui propter aliquam rationem & cauſam, priuati ſunt ſuffragio ſiue voto, ſed illi ſolummodo, qui in eadē electione habuerūt votū, *iuxta gloſſam in clemētina quo cir ta eod. tit.* & Panor. vbi ſupra, qui dicit hoc vniuerſaliter eſſe tenendū & dicendū, in oībus caſib. vbi ſuffragiorū maior pars requiritur. Et qñ *in l. nulli*

& in

Digitized by Google

& in l. plene ff. quod cuiuſque uni. nomin. dicitur, quod ad hoc, vt conſtituatur Vniuerſitas, eſt neceſſaria præſentia duarum partium vocandarũ, & quod ab initio debent duæ partes, Vniuerſitatis conuenire, & quod fit à maiori parte ipſarum, eſt firmum atque validum, intelligendum eſt de duabus partibus illorum, qui volunt, debent, & poſſunt commode intereſſe Capitulo, iuxta formam dicti *cap. quia propter*, pro quo faciunt *cap. cum nobis*, & *cap. cum in cauſis, extra eod. tit.* Et dicit vlterius Panor. ibidem, quod non ſolum in electionibus, in quibus neceſſario ſeruanda eſt forma, dicti *cap. quia propter*, verum eſt, quod oportet maiorem eſſe partem totius Capituli, nec ſufficit eſſe maiorem reſpectu minorum, verumetiam in omnibus caſibus explicandis per Vniuerſitatem, & ſpectantibus ad aliquos iure Collegij, & non vt ſinguli, ſed vt Collegium, qua de re videatur Sylueſt. *verbo, electio.* 2. q. 9. vbi prædictam doctrinam ſtatuit tanquam certam, veram, atque indubitabilem. Cui reſolutioni, inquit, non obſtat, *cap. quoniam, de iure patronatus*, vbi valuit præſentatio, facta à maiori parte patronorum, licet non concurrerit maior pars omnium: nam ad hoc dicunt cõmuniter Doctores, quod illud procedit in patronis, qui præſentant vt ſinguli, & non vt Collegium, ſecus tamen eſſet, ſi præſentarent vt Collegium, aut præſentatio ſpectaret ad illos iure Collegij. Vnde hæc ſit regula generalis, quod vbi actus ſpectat ad plures, vt ad Collegium, requiritur ad validitatem ipſius, diſpoſitio maioris partis Collegij, id eſt, exiſtentium tunc in Collegio; at vero vbi actus ſpectat ad plures, non vt ad Collegium, ſed vt ad ſingulos, ſufficit maior pars reſpectu minoris, vt habetur in *cap. quoniam, de elect.* &, ſic valet etiam ſtatutum, factum à maiori parte, reſpectu minoris, quamuis non ſit à maiori parte totius Capituli, ſiue Collegij, vt expreſſe tenet *gloſſa fin. in cap. ſi cui, extra eod. tit. lib. 6. & in cap. 1. ne Sede vacan. lib. 6.* Per quæ manet ſatis probata & explicata, concluſio ſupradicta, quæ vniuerſaliter eſt vera in electionibus cunctis canonicis, nulla excepta Religione. Qua ratione merito venit reprehendendus ſupradictus Sylueſt. qui loco ſupracitato in fine dicit, quod fallit ſupradicta Regula, in electione Prouincialis Miniſtri, noſtri ſacri Ordinis Minorum, in qua (inquit) valet electio, facta à maiori parte, partium comparatione minorum, allegans ad id *clementina, exiui de paradiſo. §. demum, de verb. ſign.* fallitur tamen ſupradictus Sylueſt. neque in dicta Clementina quidquam tale reperitur, quinvero vt manifeſte ex ipſa conſtat, & patebit intuenti, expreſſe ibidem dicitur, quod valeat electio, quæ à maiori parte Capituli numero fuerit celebrata, nulla zeli, vel meriti collatione, aut conſideratione habita: & quando dicitur, à maiori parte Capituli numero, non intelligit Sum. Pont. Clemens V. (vt dicit Sylueſter) à maiori parte partium comparatione minorum, ſed à maiori parte totius Capituli, & omnium ſuffragiorum. Et hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

Nota hoc valde.

Vbi actus ſpectat ad plures, vt ad Collegiũ, ad ipſius validitatẽ requiritur, diſpoſitio maioris partis Collegij, ſecus eſt vbi ſpectat ad plures, non vt ad Collegiũ, ſed vt ad ſingulos.

Nota hoc valde.

ARTICVLVS XXVIII.

Vtrum ante confirmationem Electi, poſt ſcrutinium ſit aliqua conſultatio facienda?

ET ratio dubitandi eſt, nam Clemens V. in ſupradicta *clementina, exiui de paradiſo*, facta in Concilio Viennenſi, agens de electione Prouincialis Miniſtri Ord. Minorum, poſtquam dixit, ſtatuit, atq. ordinauit, vt electio

ctio Miniſtri Prouincialis, ad Capitulum Prouinciale pertineat,quam idem Capitulum die ſequenti , qua fuerit congregatum , facere teneatur : poſtquam etiam dixit, & ſimiliter ſtatuit,quod huiuſmodi electionis confirmatio, pertineat ad Generalem Miniſtrum , & quod ad electionem huiuſmodi,per formam ſcrutinij procedatur , ac votis in diuerſa diuiſis, ſi electiones plures in diſcordia celebrari contigerit , illa, quæ à maiori parte Capituli numero, nulla zeli, vel meriti collatione , ſiue conſideratione habita,fuerit celebrata,exceptione, ſeu cõtradictione quacumque alterius partis non obſtante, per dictum Generalem Miniſtrum de conſilio Diſcretorum Ordinis confirmetur, vel etiam infirmetur,prout eis ſecundum Deum viſum fuerit expedire, inquit, prius tamen ex officio, prout ſpectat ad ipſum,diligenti examinatione præmiſſa . Ex quibus verbis plane colligitur , ac ſatis inſinuari videtur , quod vltra collationem ſuffragiorum ſupradictam in præcedenti Articulo , neceſſario faciendam,quantum ad numerum dumtaxat, nulla zeli, vel meriti collatione , ſeu conſideratione habita , debet ſupradictus Generalis Miniſter , ad quem confirmatio Miniſtri Prouincialis ſpectat, antequam eundem confirmet, vt videat , an prædictam electionem confirmare, vel infirmare debeat , prius ex officio ſuo,diligentem examinationem & conſultationem facere , eadem de re cum Diſcretis Ordinis, ſiue Prouinciæ . Id quod & videtur eſſe expreſſe determinatum *in cap. fin. de elect. lib 6*, vbi Bonifacius VIII. præcipit , vt poſt electionem factam, & ante ipſius confirmationem,fiat publicatio in eadem Eccleſia , vbi dicta electio facta eſt , vt ſi qui velint ſe opponere , aut aliquid contra ipſum allegare , ac dicere,intra peremptorium aſſignatum terminum compareat . Quas quidem ob cauſas & rationes, Priuilegiorum Collector, in Compend. *verbo,electio* §.8. dicit neceſſario ante confirmationem, ſupradictam examinationem , & conſultationem faciendam eſſe, & inquit, ſe non videre quomodo aliter fieri poſſit iuridice . Sed nihilominus Pater Frater Emmanuel Rodriguez,in ſuis quæſtionibus Regul.tomo 2.q.51.art.5.agens de electione Prouincialis Miniſtri, in noſtro ſacro Ordine Minorum, poſtquam omnia ſupradicta retulit, contrariæ aſſentitur parti , & tenet huiuſmodi examinationem , & conſultationem non eſſe præciſe neceſſariam , etiam in electione Miniſtrorum Prouincialium, de qua expreſſe ſupradicta Clementina loquitur, & in dicto etiam *cap. fin. de electio. lib.6.* comprehenditur, quin vero ea prætermiſſa,procedi poſſe ad confirmationem : fundatus in communi praxi, & conſuetudine , quæ hac de re apud viros doctos & graues iam diu inoleuit , quam, inquit, praxim non eſt cur vt minus iuridicam condemnemus . Sed nihilominus non obſtante ea praxi , & conſuetudine,quam potius corruptelam dixerim,ipſe non video,qualiter eiuſmodi conſultatio, & examinatio de dignitate , ſeu indignitate electi , ſaltim verbalis , & ſummaria, ante ipſius confirmationem debeat , aut poſſit prætermitti, cum id facere adeo ſit iuridicum,ac rationi conſonum , & ſit expreſſe præceptum, & determinatum in Iure,in dicta Clementina , & dicto *cap fin.de elect. lib.6*. Vnde pro reſolutione ſupradictæ difficultatis , ſequentes ſtatuo concluſiones .

Nota hoc valde .

Nota hoc valde,ex Priuileg. Collectore .

Ante cõfirmationẽ electi, de iure,neceſſario facienda eſt cõſultatio de ipſius dignitate , vel indignitate .

Prima Concluſio .

ANte confirmationem Electi, à Præſidente Capituli, neceſſario facienda eſt,ſaltim verbalis , & ſummaria quædam examinatio, & conſultatio cum Diſcretis Prouinciæ,ſuper eius dignitate , ſeu indignitate , & an ſeruata ſit omnino forma ſeruari debita in Scrutinio . Ad ponendam,atque ſtatuen-

ſtatuendam ſupradictam concluſionem, moueor, ex expreſſa ipſius determinatione, poſita in ſupradicta *clementina, exiui de paradiſo*, relata in initio huius Articuli, vbi Summus Pontifex Clemens V. agens de electione Prouincialis Miniſtri in noſtro Ordine Minorum, dicit, atque determinat, quod facta electione, & ante ipſius confirmationem Generalis Miniſter de conſilio Diſcretorum Ordinis, ex ſuo officio prius, prout ad ipſum ſpectat, diligentem examinationem faciat, atque præmittat, an electio ſit confirmandâ, vel infirmanda, prout ſecundum Deum ſibi videbitur expedire. Quid obſecro, expreſſius, aut clarius dici vnquam potuit? & quonam modo Sūmi Pont. decretum, ſiue mandatum, pro libito, & abſque vlla prorſus cauſa licebit præterire? Nec valet dicere, quod prædictum decretum, modificatur per illa ſubſequentia verba, *prout ſecundum Deum videbitur ſibi expedire*, nam dicta verba, non cadunt ſuper prædicto mandato, nec per ipſa permittitur vllo modo, vt dicta conſultatio, & examinatio non fiat, ſed hac præmiſſa, Generalis Miniſtri, ſeu Præſidentis Capituli, ſimul & Diſcretorū Prouinciæ, conſcientiæ relinquitur, vt videant, an dicta electio ſit confirmanda, vel infirmanda, prout ſibi ſecundum Deum melius videbitur expedire. Confirmatur præterea ſupradicta concluſio, ex *dicto cap. fin. de elect. lib.6.* Nec valet dicere, vt dicit ſupradictus P. F. Emmanuel Rodriguez, quod ibi loquitur Summus Pont. de electione non in concordia celebrata, nam quamuis verum ſit, quod ipſe dicit in principio, in fine tamen Capituli ponit ſubſequentia verba, *Quæ omnia, etiam ſi electio in concordia celebrata fuerit, volumus obſeruari*. Potuit ne aliquid clarius, aut expreſſius dici? Facit etiam pro dicta noſtra concluſione; *cap poſtquam, de elect.* vbi hoc ipſum præcipitur fieri ante cōfirmationē, & eſt etiam ratio appoſitiſſima, poſtquā quod in ea dicitur, valde eſt iuridicum, & quammaxime rationi conſonū, vt patebit ex dicendis in ſeq. Concluſ. Videatur etiam hac de re Nauar. lib.1. Conſiliorum, tit. de elect. conſ.2. num.2.

Secunda Concluſio.

In dicta conſultatione, atq. examinatione, Generalis Miniſter, ſiue Commiſſarius, qui ipſius nomine Præſes eſt Capituli, id quod cū Diſcretis Prouinciæ conferre debet, eſt, an electus prædictus ſit dignus, ſeu indignus, & an omnino ſeruata ſit ſubſtantialis forma, ſeruari debita in Scrutinio, vt ex eo ſibi conſtet, an electio facta, ſit confirmanda an vero annullanda, & caſſanda. Supradictæ concluſionis ratio eſt, nam in caſu, quo electus fuiſſet indignus, electio de illo facta eſt ipſo iure irrita, & nulla, & deuoluitur ad Superiorem, vt tenet communis Doctorum doctrina, & habetur ſtatutum multis iuribus, *in cap. cum in cunctis, cap. quoniam, eod. tit. lib.6. cap. quia propter, extra de elect.* & ſæpe alibi. Si autem electus ſit dignus, licet fuerit prætermiſſo digniori, non propterea electio eſt irrita, & nulla, nec deuoluitur ad Superiorem, quamuis Electores peccauerint mortaliter, non eligendo digniorem, iuxta *cap licet, 8.q.1.* & multa alia capitula, quæ à gloſſa allegantur ibidem, & nos latius diximus ſupra Art.13. huius Quæſtionis. Debet præterea ſupradictus Generalis Miniſter, ſiue ipſius Commiſſarius, conſultationem facere, an fuerit ſeruata ſubſtantialis forma, ſeruari debita in Scrutinio, nam per ipſius omiſſionem, electiones aliter factæ, ipſo ſunt iure irritæ, & nullæ, aut ſaltim annullandæ, & caſſandæ, vt dicemus ſtatim. Sed quænam ſint de eſſentia, atque ſubſtantia electionis Scrutinialis, ſeu, quæ fit per Scrutinium, quod ſcire & aduertere, oportet ſummopere, dicetur in ſequenti Articulo.

Quid faciendū ſit, in conſultatione ſupradicta.

Nota hoc valde, pro electionibus, in quib⁹ eliguntur indigni.

ARTI-

ARTICVLVS XXIX.

Quænam ſunt de eſſentia, & ſubſtantia electionis, quæ fit per ſcrutinium?

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, explicabuntur per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

De iſs, quæ pertinent ad eſſentiam, atq. ſubſtantiã electionis, quæ fit per Scrutinium.

MVlta ſunt, quæ ex communi omnium Doctorum ſententia, pertinent ad eſſentiam, atque ſubſtantiam electionis, quæ fit, fieriq. debet per Scrutinium. Sed de mente, & opinione Panormitani, *in cap. quia propter, de elect.* ad decem & octo capita reducuntur. Primo, ſubſtantiale eſt in electione, quæ fit per Scrutinium, vt electiones fiant per congregatos in vnum, quia, inquit, non ſufficeret conſenſus eligentiũ ſingulariter præſtitus, vt puta, ſi quilibet in ſua camera conſentiret, ſed oportet, quod collegialiter conſentiant, *per cap. in Geneſi, eodem tit. & gloſſa in cap. 1. de rebus Eccl. non alienan. lib. 6.* Et hoc non eſt ſpeciale ſolum in electione, vt ibidem dicit gloſſa, ſed regulare & generale, in omnibus explicandis per Vniuerſitatem, vt dicit idem Panorm. *in cap. cum omnes, de Conſtitutionibus.* Ad quod facit, quod notat *gloſſa in l. ſicut. ff. quod cuiusq. vniuer. nom.* Et inquit prædictus Panorm. non velim per hoc intelligas, quod præſentia omnium Electorum ſit de ſubſtantia, quia contemptus aliquorum, non inducit nullitatem electionis, vt habetur *in cap. quod ſicut, cap. bona, cap. Eccleſia, el 2. eodem tit.* Neque præſentia, & vocatio abſentium, eſt de forma ſubſtãtiali electionis, ſed de iuſtitia, ita quod retractabitur electio, non vocatis proſequentibus contemptum, & hoc etiam voluit prædicta gloſſa. Aduertendum tamen, inquit, eſt, quod ad validitatem electionis, requiruntur duæ partes vocandorum, aliàs non conſiſtet ibidem Vniuerſitas. Exiſtentibus tamen valebit, quod diſpoſuerit maior pars, vt notatur *in l. nulli, & l. plane. ff. quod cuiuſq. Vniuerſ. nom.* Ad quod facit, quod dixit etiam idem Panorm. in *cap. cum nobis, & in cap. in cauſis, eodem tit.* Nec valeret, inquit, ſtatutum Epiſcopi, & Capituli inducens nullitatem, propter defectum aliquorum non vocatorum, vt notat Ioannes Andr. in additionibus, eod. tit. quia Conſtitutio inferioris immutare non poteſt aut valet, Conſtitutionem Superioris, vt habetur in *clement. ne Romani, eod. tit.* ſed eſt de iuſtitia, quia retractabitur electio, ſi illi ſuum proſequantur contemptum.

Quod electio fiat per cõgregatos in vnũ.

Nota valde.

Quidnã vocetur Vniuerſitas, ſitq. neceſſario requiſitũ ad hoc, vt Collegiũ poſſint procedere ad electionem.

Quod Scrutatores aſſumantur per Collegiũ.

Secundum, ſubſtantiale eſt, vt Scrutatores aſſumantur per Collegium, non enim debent ſe ingerere, quia per hoc redderentur ſuſpecti, vt habetur *in l. qua omnia. ff. de procurato. & facit textus in dicto cap. quia propter, verbo, aſſumantur.* Quod tamen dicit idem Panorm. eſſe tutum, ſed non ſimpliciter neceſſarium, quia ſi tres incipiunt ſcrutari alijs videntibus, & tacentibus, credit electionem valere, ſeruatis alijs, quia cum agatur de re meritoria, & concupiſcibili, tacentes habentur pro conſentientibus, ſicut in ſimili notauit gloſſa *in cap. ſicut cum, eod. tit. lib. 6.* & notat Innocen. *in dicto cap. in Geneſi.*

Quod Scrutatores ſint tres.

Tertio eſt ſubſtantiale, vt Scrutatores aſſumantur tres, & non plures, neque pauciores, & hoc cõmuniter tenetur, imo vero habetur expreſſe in *dicto cap. quia propter.* Sed hoc Archidiac. limitat, dicendo verum eſſe, quando ſer-

Digitized by Google

do ſeruari poteſt,aliàs propter Electorum paucitatem, ſufficiunt duo Scrutatores,ſecundum opinionem multorum Doctorum, imo vnus ſolus, vocatis teſtibus,ſecundum opinionem Innocentij , quinuero & in caſu nullus , ſecundum mentem eiuſdem, nam ſi ius eligendi ſit tantum penes vnum , hunc nullus ſcrutabitur,ſed ipſe vocatis teſtibus,exprimet ſuam voluntatẽ, & conferet , cui voluerit ſuum ſuffragium , nullo exiſtente Scrutatore.

Quod Scrutatores ſint de Collegio .

Quarto, ſubſtantiale eſt, vt dicti Scrutatores ſint de Collegio , quamuis aliqui Doctores teneant contrarium, & dicant hoc non eſſe ſubſtantiale , ſed primum eſt verius , & magis congruit litteræ , quinvero colligitur ex textu *in dicto cap.quia propter.* Et dicit Innocen. hoc eſſe intelligendum de collegio eligentium, non vero de collegio Eccleſiæ vacantis , quia fidelius electionis negotium proſequuntur illi , ad quos ſpectat , quam alij , quod forſan dicit, quia nonnumquam electio, ſpectare poteſt ad aliud collegiũ , quàm Eccleſiæ vacantis, ex conſuetudine ſiue ex priuilegio, vt *in cap. Abbate, de verborum ſignific. & in cap.cum dilectus,de conſue.*

Quod ſingulorum Electorũ exquiratur vota .

Quinto,ſubſtantiale eſt, vt ſingulorum Electorum vota,exquirantur ſecretè, vnde ſi vnum ex præſentibus non ſcrutaretur ; vel aliquis ex Scrutatoribus omitteretur, electio non valeret. Quod intelligit Panorm. quando contemnitur,vel prætermittitur,aliquis ex vocatis,quia contemptus nõ vocatus,non reddit electionẽ nullam.Et ſic intelligendus eſt Archidiac.dicens, non obeſſe ſi præſentes non reſpondeant , vel reſpondeant captioſe, nec ſi aliqui de Capitulo non requirantur, dummodo ipſi ſuum contemptũ non proſequantur , loquitur enim de vocandis , non vero de vocatis . Requiritur,inquam,vt ſingulorum Electorum vota exquirantur ſecretè , quia ſecundũ Archid. ſi votorum inquiſitio fuerit in publico,electio nõ valeret, etiãſi omnes conſentirent, *per cap.in Geneſi,extra eod tit.*Sed Panor.poſt Innoc. intelligit, verbum illud, ſecrete, id eſt,ſeorſum , ab alijs de collegio , quia bene poſſunt eſſe alij teſtes , non de Collegio , ſicut & teſtes examinari poſſunt coram alijs teſtibus, in re graui & cauſa ponderoſa,vt poſſint conuinci de falſo, ſi probaretur poſtea veritas in contrarium, & ipſi negarent ſe depoſuiſſe,ſicut reperitur ſcriptum , vt tenent multi grauiſſimi Doctores, allegantes textum *in cap.vt officium,d. hereticis,lib.6.* Sed intelligendum hoc eſt, dum alij teſtes ad Scrutinium vocati, eſſent tales , qui non poſſent eligentibus timorem incutere , quia tunc recuſari poſſent , ſicut & ipſi Scrutatores , ſi tales eſſent , vel aliqui ipſorum , & eſſet iuſta cauſa appellandi, vt dicit prædictus Panor. *in d cap.quia propter .*

Quod inquiſitio fiat ſigillatim.

Sexto, eſt ſubſtantiale, vt inquiſitio fiat ſigillatim, & non accedant Electores, aut vocentur ad Scrutatores, bini vel trini, ſed ſinguli vel quilibet ſingulariter per ſe, vt colligitur *ex dicto cap.quia propter*, ibi, *ſigillatim* , ſicut etiam obſeruatur in teſtibus, quia in examinatione non debent plures ſimul commiſceri,aliàs non valeret depoſitio, vt notatur *in cap.venerabili,& in cap cum cauſam,eodem tit.*

Quod ſingulorum deſideria exquirantur,& depoſitiones .

Septimo, ſubſtantiale eſt, vt vota omnium exquirantur, vbi per verbum illud,vota, intelligi debent depoſitiones, & animorũ deſideria, aliter enim non fieri poſſet plena collatio , meriti & zeli , prout præcipitur *in d. cap. quia propter*, ibi, *cuiuſcunque vota diligenter exquirant.* Super quæ verba(inquit Panor.) quod debent Scrutatores,interrogare Electores, & Suffragatores, in quem conſentiant, & quare, & quo zelo , & de meritis , & qualitate eius, ſecundum omnes Doctores communiter. Quinvero & aliqui dicunt , quod poſſunt ſupradicti Scrutatores,ſingulos Electores ad id adſtringere iuramento, quod tamen,inquit,ſecundum alios,non eſt neceſſe, cum non

ſit

sit iure cautum. Poterunt tamen eos adiurare sub animæ suæ periculo, & per Deum, vt in illum consentiant, quem putant esse meliorem. Sed hæc omnia, vt diximus in præcedenti Articulo, iam sunt sublata, cum iuxta Concilium Tridentinum, vota esse debeant secreta, ita, vt nullatenus publicentur.

Quod vota rediganturin scriptis.

Octauo, substantiale est, vt vota exquisita, redigantur in scriptis publicis, aut priuatis, quod dicit Panor. esse de substantia Scrutinij, & hunc esse casum inter alios, in quo scriptura est de substantia actus, & colligitur *ex d. cap. quia propter*, ibi, *in scriptis redacta*. Plures alios casus, in quibus scriptura sit de substantia actus, ponit *glossa in cap. 1. de constitu. lib. 6* Sed ex hoc casu per locum ab speciali, colligit supradictus Panor. quod regulariter loquendo, in alijs quæ fiunt per Vniuersitatem, non est opus, vt vota singulorum redigantur in scriptis, nisi id etiam habeatur specialiter. Supradicta etiam consuetudo redigendi vota, & suffragia in scriptis, publice, iuxta morem antiquum, sublata est etiam per supradictum Concilium Tridentinum.

Quod vota scripta in cõmuni, in Capitulo publicentur.

Nono, substantiale est, vt vota scripta in communi, id est, in Capitulo, publicentur. Hæc conditio etiam colligitur *ex dicto cap. quia propter*, ibi, *mox publicentur in communi*.

Quod votorum publicatio, & suffragiorũ statim fiat.

Decimo, substantiale est, vt ista publicatio votorum, & suffragiorum fiat mox, id est, incontinenti, nullo actu contrario interueniente, post scripturam, & postquam vota fuerint redacta in scriptis, quod etiam colligitur, ex verbis supradicti *cap. quia propter, mox publicent in communi*. Quam quidem particulam *mox*, & aliàs, nempe *statim*, & *illico*, & similes, explicat & declarat supradictus Panor. in fine dicti *cap. quia propter*, dicendo, quod capiuntur in Iure diuersimode, nam quandoque verificantur in modico tempore, quandoq. vero in minori, ad quod probandum, adducit quasdam regulas, quas ipse breuitatis gratia omitto.

Quod facta votorũ, & suffragiorum publicatione, statim fiat collatio.

Vndecimo, substantiale est, vt facta votorum, & suffragiorum publicatione, statim fiat collatio suffragiorum, respectu numeri, meriti, & zeli ad sensum supra dictum in initio præcedentis Articuli, ad inquirendum, & inuestigandum, quisnam haberet maiorem, atque saniorem suffragiorum partem. Dicit tamen Panorm. quod dicta collatio meriti, & zeli cessabat, neq. erat necessaria, quando electio fiebat à duabus partibus, ad quod probandum inducit textum, *in cap. si quando, de elect. lib. 6.* In casu vero, quo vnus solus fuisset electus, non tamen electio fuisset à duabus partibus, etiã, inquit, quod fieri debebat collatio, non quidem numeri ad numerum, (cum cessaret alia electio) sed de numero, merito, & zelo, considerando, vtrum habuerit sufficientem numerum, cum præsentes non faciant duas partes, prout deberent, vel quia forte non omnes habent vocem. Item (inquit) quod fieri debebat collatio de merito electi, an scilicet esset idoneus ad illam dignitatem, & de zelo, an scilicet Electores bono animo, an vero per illicitas preces in illum consenserint. Sed hæc iam omnia sublata sunt, per Conc. Trident. vt pluries est dictum, cum vota, & suffragia esse debeant secreta, nullaq. proinde ratio haberi possit, de Electorum merito, & zelo.

Quod dicta collatio fiat statim.

Duodecimo, substantiale erat, vt dicta collatio fieret, mox post suffragiorum publicationem, nullo actu extraneo intermisso, quod voluit glossa in *supradicto cap. quia propter*, & idem Panor. ibidem, *& in l. cum antiquitas. C de testam.* licet in hoc aliqui varient, ac sint diuersi.

Quod electio fiat per vnum nomine omniũ existentium in Capitulo.

Tertiodecimo, substantiale erat, vt collatione facta, fieret communis electio,

igitized by Google

ctio, per vnum nomine totius Capituli, & per verba ſingularis numeri, vt habetur *in cap. ſicut, de elect. lib. 6. & in cap. cum ab one, de re iudicata, lib. 6.* Circa perſonam, quæ vice omnium ſupradictam electionem debebat efficere, erat olim controuerſia inter Doctores, de qua meminit Sylueſt. *verbo, electio 2. q. 10. in 13. dicto*. Sed nunc communiter obſeruatur in praxi, vt is eam efficiat, qui inter Scrutatores exercuit officium Notarij. Is autem voce intelligibili debet dicere: *Hæc eſt electio N. facta in hoc Capitulo, ſiue Congregatione, &c.* vt ſupra dictum eſt, dum ageremus, de electione Generalis, & Prouincialis Miniſtri, & dicit Sylueſt. vbi ſupra, quod eſſe poteſt electionis pronuntiator, etiam vnus ex his, qui eidem non conſenſerunt, & nihilominus dicere, eam pronuntiando: *Ego N. viet mea, & omnium Electorum, qui mecum conſenſerunt, dico N. &c.*

Quod dicta electio fiat ſtatim poſt collationem.

Quartodecimo, ſubſtantiale erat, vt electio ſupradicta, fieret ſtatim poſt collationem, id eſt, nullo actu extraneo interueniente, ad quod probandum adducit ſupradictus Panor. *cap. cum poſtpoſita, extra eod. tit.*

Quod electio fiat de eo, in quã maior pars Capituli conſenſerit.

Quintodecimo, ſubſtantiale erat, vt electio fieret de eo, in quem maior, & ſanior pars totius Capituli conſenſiſſet, iuxta ſenſum dictum, & explicatum in præcedenti Articulo, & dicit Panor. quod ſufficiebat, quod eſſet maior pars, ſi non probaretur contrarium, nam maior pars, ſi non probetur contrarium, ſemper præſumitur ſanior, per *cap. dudum, eod. tit.* & maioris zeli, per *cap. Eccleſia veſtra, etiam eod. tit.*

Quod electio fiat verbaliter.

Decimoſexto, erat ſubſtantiale, quod dicta electio, eſſet verbalis, per *cap. Eccleſia veſtra, cap. ſicut, & cap. cum ab vno, eod. tit.*

Quod electio ſolemniter publicetur.

Decimoſeptimo, vt dicta electio ſolemniter publicaretur, quia non debebat eſſe clandeſtina, per dictum *cap. quia propter*, & publicari debebat in Capitulo, & ſecundum aliquos etiam coram populo, per illud quod legitur & notatur, *in cap. cum dilectus, eod. tit.*

Quod prædicta omnia fiãt per ordinem.

Decimooctauo, vt ſeruaretur ordo omnium prædictorum ſucceſſiue, & per ordinem, vt enumerata ſunt, alioquin ſi præpoſterarentur, nihil valeret electio. Hæc omnia deſumpta ſunt ex Panorm. in dicto *cap. quia propter*, vbi in fine (inquit) quod ſupradictis aliqui volunt addere, vt Scrutatores eſſent fide digni, per illud, quod ibi dicitur *in dicto cap. quia propter, fide digni*, ſed (inquit) quod communius tenetur, quod hoc non eſt de ſubſtantia, ſed de iuſtitia, fuit enim dictum potius admonendo, quam ſubſtantiale aliquid inducendo, & dicta idoneitas Scrutatorum, præſumitur *per cap. fin. de præſumptio.* Item, inquit, addunt aliqui, vt electio fiat in Eccleſia, de cuius Prælato fit electio, *vt in cap. ſicut, eodem tit.* ſed dicit, quod quamuis hoc ſit honeſtum, & iuſtum, locus tamen non eſt de electionis ſubſtantia, niſi aliud haberet conſuetudo, argumento deducto ex *cap. qua fronte, de appell.* Tandem ſubdit, quod additur etiam per aliquos, vt electio fiat, poſtquam corpus defuncti traditum fuerit ſepulturæ, ſed ipſe parti adhærere videtur contrariæ, & remittit ſe ad dicta *in cap. bona, el 2. de electione*, & concludendo dicit, quod ex prædictis conſtat difficultas maxima ſeruandæ formæ, ſupradicti Scrutinij, in qua multi viri etiam perfecti deficiunt, ignorantes practicam, vt dicit *gloſſa in cap. cum expediat, de elect. lib. 6.* Et hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

ARTI-

ARTICVLVS XXX.

Quænam electio sit cassanda, & annullanda, aut vero ipso iure sit cassa, & nulla?

DE hac difficultate agit Sylvest. *verbo, electio. 1. q. 10. & electio. 2. q. etiam 10.* De cuius resolutione, sequentes statuo conclusiones.

Prima Conclusio.

Cassanda est & annullanda, electio illius, qui requisitus, antequam esset electus, consensit electioni de se fiendæ, quia præsumitur ambitiosus. Hæc conclusio probatur expresse ex *cap. cum post petitam, extra de elect.*

Cassanda, & annullãda est electio illius, qui etiam requisitus, antequam esset electus, cõsentit electioni de se fiendæ.

Secunda Conclusio.

Omnes electiones clandestinæ, cõmuniter reprobantur in Iure, veniuntq. cassandæ, & annullandæ, quia habentur suspectæ, & tales sunt, quæ fiunt in cameris, & per occulta conuenticula. Probatur hæc conclusio ex *cap. quia propter, de elect. & ex cap. 1. & 2. & cap. si transitus, dist. 79.* Et idem dicit Archidiac. esse dicendum, de illis electionibus, quas Electores inter se tenent secretas, cum celebratæ, deberent solemniter publicari per dictum *cap. quia propter.* Quod dicit Sylvest. esse notandum propter Religiosos aliquos, apud quos completa electione, fit præceptum, vt nemini dicatur, quod non magno caret fraudis suspitione & fundamento.

Omnes electiones clãdestinę, cõmuniter reprobantur in Iure, veniuntq. cassandę, atque annullandæ. Nota hoc valde.

Tertia Conclusio.

Generaliter loquendo, omnis electio facta, contra formam substantialem Scrutinij supradictam, & omissa aliqua prædictarum conditionum, est irritanda, & annullanda per sententiam Superioris. Hanc conclusionem tenet Sylvest. vbi supra, & dicit esse sententiam communem Doctorum, quinvero quidam dicunt, quod in aliquibus est ipso iure nulla, imo vero in omnibus positis in præcedenti Articulo, & quod per ista verba, non valeat electio, inducitur nullitas ipso facto. Sed Sylvest. componit hanc differentiam, dicendo, esse loquendum sub distinctione, sicut distinguit, *glossa in cap. Cumanus, de elect.* nam si Electores peccant in materia, id est, in persona electa, eligendo scienter indignum, ipso iure sunt priuati potestate eligendi, & electio ipsa est nulla, per *cap. cum in cunctis, eod. tit.* Si vero non peccant in materia, sed contra formam, non sunt ipso facto priuati, sed priuandi per sententiam Superioris, per dictum *cap. quia propter*, ibi, *ea vice eligendi potestate priuentur*, nec electio facta est ipso iure nulla, sed annullanda, & cassanda. Sed dicit Sylvest. quod si electio tenuit iure naturali, quia nempe interuenit consensus eligentium, sed non tenuit iure positiuo, quia omissa sunt aliqua substantialia, secundum Innocentium, quem sequuntur omnes communiter Doctores, *in cap. quod sicut, de elect.* si confirmetur electus, est verus Prælatus, & non tenetur in foro conscientiæ resignare. Hæc regula est multum notanda, & valde memoriæ commendanda, & videantur quæ hac de re diximus supra de mente Nauarri in Artic. 12. huius quæstionis, concluf. 1. in fine.

Omnis electio facta, contra formã substantialem Scrutinij, est cassanda & annullanda.

Nota, quando electio sit nulla, quando vero cassanda, & annullanda.

ARTI-

Digitized by Google

ARTICVLVS XXXI.

Vtrum electus teneatur, electioni de ſe facta conſentire, & an melius faciat aſſentiendo, quam diſſentiendo?

HAnc etiam difficultatem mouet, & tractat ſupradictus Syluest. *verbo, electio.2.q.19. & 20.* de cuius mente, & reſolutione, ſequentes ſtatuo concluſiones.

Prima Concluſio.

Electus tenetur, electioni de ſe factæ cõſentire.

ELectus tenetur, electioni de ſe factæ cõſentire, aliàs peccat mortaliter, cũ ſit dignus ad Prælaturã, & maxime ſi ſcit, quod non eſt alius æque idoneus, per quem illi Eccleſiæ poſſit conſuli. Hanc concluſ. probat Syluest. de mente Geminiani *in cap. ſi electio. eod. tit. lib. 6.* vbi refert Archid. idem tenentem, *per cap. in ſcripturis. 8. q. 1.* & Io. And. putat hoc idem eſſe verum, cum limitatione, & modificatione poſita in concluſ. ſed Ricardus in 3. Quodlib. q. 21. dicit, quod ſolummodo in tribus caſibus, electus tenetur conſentire, ſub pœna peccati mortalis: Primo quando cogeretur ad id per obedientiam à Superiore, *per cap. niſi cum pridem, de renunt.* Secundo, quando ſecundũ iudicium ſuæ conſcientiæ, videtur ſibi veriſimiliter, quod non eſt, qui velit, & poſſit, melius ſalutẽ animarum procurare, quã ipſe, & ex hoc videt probabiliter Eccleſię notabile imminere diſpendiũ, atq. periculum, niſi aſſentiatur, per dictum *cap. in ſcripturis, & cap. dimidiam cauſa, q. 2.* Quod fallit in Religioſo, in electione facta extra ſuum Monaſterium, & in Mendicantibus, qui non poſſunt electionibus de ſe factis conſentire, niſi de licentia ſuorum Prælatorũ, & cum limitationibus, & conditionibus poſitis in Art. 14. Tertio peccat mortaliter, quando refugit per viam illicitã, vt puta abſcõdendo ſe, niſi ex ſpeciali inſtinctu Spiritus ſancti. Hæc Ricard. vbi ſup. Dicit tamen, q̃ ſi quis per obedientiã non cogitur, nec imminet probabile periculum Eccleſiæ, ſi refugit per viã licitã, propter pigritiam, peccat mortaliter, ſi autem id faciat propter humilitatẽ, reputans ſe indignũ, non peccat, quinverò meretur, & cũ omnibus ſupradictis concordat D. Thom. Quodlib. 5. art. 22.

Nota hoc valde, in quibus caſibus electus tenetur conſentire electioni de ſe factæ ſub pœna peccati mortalis.

Secunda Concluſio.

Canonice electus ad aliquã officium regulariter loquẽdo, melius faciet aſſentiendo, quã diſſentiendo.

Qui canonice eſt electus (regulariter loquendo) multo melius faciet, electioni de ſe factæ aſſentiendo, quã diſſentiendo, etiam in caſu, quo non tenetur ex neceſſitate conſentire. Hæc cõcluſio eſt D. Tho. Quodlib. 5. ar. 23. vbi pro explicatione ſuæ ſententiæ dicit, quod ſi electus intendit aliquid tẽporale, vt puta honorẽ, diuitias, & excutere ſe à iugo Religionis, & eiuſmodi, melius faciet diſſentiendo, quã aſſentiendo, quia talis electio & intẽtio praua eſt: ſi tamen intendit non ſupradicta, ſed profectum Eccleſiæ, & animarũ, in eo caſu intentio illius bona eſt, & melius faciet aſſentiendo, quã diſſentiendo. Ad quod probandum inducit D. Auguſt. 19. de ciuit. Dei, dicentem, *quod in electione non eſt audãs honor in hac vita, ſine potentia, ſed opus ipſum, ſi recte, atque viriliter fiat, id eſt, ſi valeat ad ſalutem ſubditorũ.* Ad quod inducit illud Apoſtoli 1. ad Timoth. 3. *ſi quis Epiſcopatum deſiderat, bonum opus deſiderat.* Sed ad hoc, inquit, D. Tho. maxima idoneitas requiritur, quia ſecundum D. Greg. in Paſtorali: *Tanti actio Prælati debet tranſcendere ſubditorum populi, quantum diſtare ſolet, à grege vita paſtoris, ad quod humana fragilitas non ſufficit.* Pro quo adducit illud Pauli 2. Corint. 2. vbi de Apoſtolorũ omnium obligatione agens, poſt multa alia, inquit, *Sed ad hæc, quis tam idoneus?*

Sed postea in cap. seq. dicit: *Fiduciam tamen habemus ad Deum, per Iesum Christum, non quod sufficientes simus cogitare aliquid à nobis quasi ex nobis, sed sufficientia nostra ex Deo est, qui & idoneos nos fecit ministros noui Testamenti, &c.* Sic in proposito, inquit D. Tho. quod ex auxilio diuinæ gratiæ, homines reddantur idonei & sufficientes, ad dicta munera Prælationis subeunda. Et concludendo dicit: Potest ergo quis laudabiliter, considerans proprium defectum, ex humilitate officium Prælationis recusare, sicut fecit Hieremias cap. 1. officium prædicationis, & prophetiæ dicendo, *A, a, a, Domine Deus, ecce nescio loqui, quia puer ego sum*. Potest etiam laudabiliter consentire, ex fraterna charitate, vt salutem proximorum procuret, sicut fecit Isaias cap. 6. quando dicente Domino, *Quem mittam? & quis ibit nobis?* ipse respondit, & dixit, *ecce ego, mitte me*. Sed addit D. Thom. de mente, & sententia D. Gregorij, in d. Pastorali, quod in vtroque subtiliter intuendum est, quia & is, qui recusauit, plene nō restitit, & is qui mitti voluit, ante se per altaris calculum purgatum vidit, ne aut non purgatus, adire quisque sacra mysteria audeat, aut quē superna gratia eligit, sub humilitatis specie superne dispositioni contradicat: quia ergo valde difficile est, purgatum se quemlibet posse cognoscere, Prælationis officium tutius declinatur, non tamen pertinaciter, cum ad suscipiendum hoc superna voluntas agnoscitur. Hæc D. Thom. vbi supra, quæ sunt valde notanda, & memoriæ commendanda, & pro isto Articulo dixisse sufficiat.

ARTICVLVS XXXII.

Vtrum in electionibus, sit necessaria confirmatio Superioris?

Quæ ad hunc Articulum spectant, explicabuntur breuiter, per sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

In quacumque electione necessaria est Superioris confirmatio.

IN quacumque electione, necessaria est confirmatio Superioris. Hæc cōclusio notissima est in iure, de qua videndus est Sylvest. *verbo, confirmatio humana electiōn. & aliorum q. 1.* vbi dicit, quod adeo de iure communi, in electionibus est necessaria confirmatio, quod si quis ad regimen cuiuscumq. Ecclesiæ electus, siue Religionis administrationem, aut dignitatē, ante confirmationē se ingerit, tamquā Prælatus, vel Procurator, aut œconomus, aut alio nouo quæsito colore, in spiritualibus, aut temporalibus, per se, vel per alium, in toto, vel in parte, ipso facto priuatur omni iure, quod per electionem in ipsa dignitate habebat, vt habetur *in cap. auaritiæ. de elect. lib. 6.* Sed ponit supradictus Sylvest. quatuor fallentias, siue exceptiones, in quibus fallit prædicta doctrina, primo in Papa, qui eo ipso quo eligitur, confirmatur *per cap. in nomine, dist. 24.* Secundo, quando sic administranti parcitur, *per cap. nobis, extra de elect.* Tertio, quando Abbatissa, electa à maiori parte, non tamen à duabus partibus, impugnatur, ne confirmetur, quia interim potest administrare, *per cap. admonitatibus. §. si vero de elect.* Quarto, quando confirmatio, petenda est a Papa, & electus est valde remotus, scilicet vltra Italiam, quia tunc ante confirmationem, administrare potest in temporalibus, & in spiritualibus, excepto quod nullam alienationem potest facere, vt habetur *in cap. nouit, de elect.* Quod est intelligendum, quando non est in mora petendæ confirmationis, alias habebit locum pœna *d. cap. auaritiæ*. Et quod dicitur de Vltramontanis, secundum Hostiensem, habet locū etiam, in Cismōtanis, quando Curia est vltra montes, & idem tenet Io. And. *in d. cap. nobis*. Sed

Nota valde.

diffi-

difficultas est à quo sit petenda,& quis facere debeat prędictam confirmationem ? Cui respondeo per sequentem Conclusionem.

Secunda Conclusio.

Si electus est exemptus,& subest immediate Papæ, ab ipso Papa est petenda confirmatio ; vel ab ipsius Legato de latere,si quis est in illa Prouincia,secus autem,si habet alium Prælatum immediatũ. Hæc cõclusio est Syluestri loco supra citato,q.3. quam probat *per cap.si Abbatem, de elect. lib.6.* vbi dicit,quod Prouinciales exempti in Mendicantibus,confirmari habent per Generales,& non per Papam, propter rationem dictam, quia non sunt illi immediati,& Panor. *in cap.1.de supplen.neglig.Prælat.* tenet, quod Abbates,etiam exempti, sunt confirmandi per Episcopos ; & de non exemptis, inquit supradictus Syluest.generaliter, quod confirmari debent per suum Superiorem & Prælatum immediatum,nam Episcopus confirmat sibi subiectos,*per cap.cum ad Monasterium,de elect.* Archiepiscopus Episcopos sibi suffraganeos,*per cap.eũ dilectus,de elect. & cap.illud, dist.64.* Archiepiscopum no exemptum confirmat Primas,vel Patriarcha,*per cap. bina, el.1. de elect.* Patriarchã vero Papa,& similiter Imperatorem,*per cap.venerabilem, eod.tit.*

Electi confirmatio faciẽda est per Papam, aut per immediatũ suũ Prælatum.

Tertia Conclusio.

Generalis Minister, statim ac in nostro sacro Ordine Minorum,canonice fuerit electus,sine aliquo alio per Sedem Apostolicam est confirmatus. Probatur hæc conclusio ex priuilegio Clementis IV. quod habetur in Monum. Ord. & refertur in Compen. *verbo,electio.* §.3. quod etiam habent Generales Ordinis Cistercien sis,ex priuilegio Eugenij IV. & refertur in Compen. eiusdem Ord. *tit.de elect.* §.1. atque, vt credo,habent idipsum omnes omnium Religionum Prælati Generales,qui sunt immediati Papæ, ex diuersorum Summorum Pontificũ concessione,vt eorum electio non dilatetur,aut protrahatur ; & quamuis de iure communi,confirmatio Ministrorum Prouincialium,pertineat ad supradictos Generales Ministros,sibi immediatos, ad maiorem tamen abundantiam Clemens V. *in clementina,exiui de paradiso.* §. *demum, de verbor. significat.* hoc ipsum statuit, & habetur in Monum. Ordinis, & refertur in Compend. *verbo, confirmatio Prælatorum.* §.2. & *verbo, electio.* §.8.

Generalis Minister, eo ipso, quod eligitur canonice,absq. vllo alio,est p Papam confirmatus.

Monu. Ord. 1. impr. f. 56. & 2.f.139.cons. 307. & refertur in Comp. verb. Electio. §. 3.

Monu. Ord.1. impr.f.15.tra Ba 3. & 2.f. 16.tract.2.& refertur in Cõpen. verb.Confirmatio Prel. §.2. *& verbo electio.* §.8.

ARTICVLVS XXXIII.

In quibus casibus,electiones deuoluantur ad Superiores, seu ad ipsos Electores,& in quibus electionibus ipsi priuentur facultate eligendi ?

Quæ ad hunc Articulum spectant, explicabuntur per sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

QVando electus non vult consentire,electioni de se factæ, vel postquã consensit, renuntiat iuri suo, vel moritur, aut propter eius occultum vitium,electio irritatur,in omnibus supradictis casibus, deuoluitur ad Electores, qui & reeligere possunt, quem maluerint, sibiq. videbitur expedire, dummodo ipsi nihil egerint fraudulenter. Hæc conclusio est Syluest. *verb. electio.* 1.§.12. & probat eam *per cap.si electio,extra eod.tit.lib.6.*

In sequentibus casibus electio deuoluitur ad Superiorem.

Secunda Concluſio.

In ſequentibus caſibus, electores priuantur facultate eligendi.

Multi ſunt caſus, in quibus Electores, priuantur poteſtate eligendi, & electio deuoluitur ad Superiorem. Hæc concluſio explicanda eſt, afferendo ſupradictos caſus, & Primo in Eccleſijs Cathedralibus, & Regularibus, ſi Electores non eligant intra tres menſes, electio deuoluitur ad proximum Superiorem, vſque ad Papam, vt diximus ſupra Art. 10. & habetur *in cap. ne pro defectu, de elect.* Secundo, ſi Electores eligant ſcienter indignum, priuati ſunt iure eligendi, & ſi non ſeruant formam debitam, & poſitam *in cap. quia propter*, in Eccleſijs Cathedralibus electio deuoluitur ad Papam, in inferioribus vero ad proximum Superiorem, habetur *in cap. quamquam, extra eodem tit. lib. 6.* Tertio, quando maior pars Capituli, in electione deficit, ſcilicet committendo vitium, electio deuoluitur ad pauciores, habetur *in cap. 2. extra, de poſtulat. Prælat.* atque etiam deuoluitur ad vnum propter omnium aliorum delictum, atque defectum, *per cap. ſi forte. diſt. 65. & cap. bona, extra eodem tit.* quod notat *gloſſa in dicto cap. 2. de poſtulat Prælat.* & inquit Sylueſt. quod hoc videtur intelligendum, quando peccauerunt eligendo indignum; ſecus autem eſſet, ſi peccauerunt ex contemptu aliorum habentium vocem, nam tunc non deuoluitur poteſtas, ſed ſufficit ſi caſſetur electio, quia propter defectū formæ non ſubſtantialis, non ſunt ipſo iure priuati, ſed priuandi, iuxta *cap. quia propter, extra. de elect.* facta tamen priuatione per iudicem, propter defectum formæ, poteſtas deuoluitur ad non culpatos, ſecundum Innocen. *in d. cap. quia propter.* quod ſi omnes deliquerunt, deuoluitur ad proximum Superiorem. Et ſi quæratur, quando eligentes ſunt priuati poteſtate eligendi? reſpondet Sylueſt. cum Panor. poſt Innocen. *in cap. gratum, de poſtulatione Prælat.* hoc eſſe, Primo quando poſtulant, vel eligunt ſcienter indignum. Secundo, quando innouant poſtulationem, vel electionem caſſatam vitio perſonæ. Tertio, quando eligunt per abuſum ſæcularis poteſtatis, de qua *in cap. quiſquis, de elect.* Quarto, quando eligunt ineligibilem. Quinto, quando recipiunt, vt Prælatum, electum, vel poſtulatum, cuius electio, vel poſtulatio eſt nulla. Sexto, ſi ſunt excommunicati, vel ſuſpenſi. Septimo, quando non eligunt intra tempus præfixum, de quo *in cap. ne pro defectu, de elect.* Octauo; quando poſtulant poſt appellationem, etiam ex cauſa fruſtratoria, in omnibus his caſibus electio deuoluitur ad Superiorem.

Tertia Concluſio.

In noſtro ſacro Minorum Ordine, electio deuoluitur ad Superiorem, ſi Electores non conformantur in vna die.

Difficultas.

Nota valde.

Prima opinio.

In noſtro ſacro Minorum Ordine, in electione Prouincialis Miniſtri, ſi Capitulum Prouinciale, ad quem pertinet electio, ea die qua ad id congregatum fuerit, non habuerit electum, ex tunc electio ſupradicti Prouincialis Miniſtri, ad Generalem deuoluitur. Hæc concluſio habetur expreſſa *in clementina, eximi de paradiſo, de verbor. ſignifi. §. demum.* Circa cuius determinationem, & ipſius declarationem, dubitatur inter Patres noſtræ ſacræ Religionis, an intelligi, & practicari debeat, tantum in electione ſupradicti Prouincialis Miniſtri noſtri Ord. Min. de qua expreſſe ibid. clem. loquitur, an vero etiam in quacunque alia electione Conuentuali alicuius Guardiani, ſiue Abbatiſſæ, ita q̃ non eligente, concordante, & conſentiente Conuentu in aliquem, intra vnū diem naturalem, & 24. horarū ſpatium, electio, & prouiſio pertineat ad Superiorē immediatum? Quidā enim dicunt, q̃ non, & parti adhærent negatiuæ, nō eū diſpoſitio ſupradictæ Clementinæ ſit odioſa,

odiosa,& ipsa tñmodo loquatur de dicta electione Prouincialis Ministri,in eadē solum debebit habere locum,potiusq. limitari,& restringi, quam extendi,& ampliari ad alias electiones.Eo præsertim,quia non in alijs eadem omnino militat ratio : nam causa,& ratio ob quam,Clemens V. supradictū decretum instituit,fuit,vt non dilataretur,seu protraheretur,de die in diem electio dicti Prouincialis Ministri,quæ dilatatio maximum nocumentum afferre posset,toti Prouinciæ ad id,in vnū congregatæ, maximis sumptibus, & expensis:quæ quidem ratio cessat,nec eadem currit,in electione Conuētuali Guardiani,seu alicuius Abbatissæ. Nam licet ex dilatatione,in his aliquod incommodum , atque inconueniens subsequatur , non tamen ita magnū,aut tantæ considerationis,quin possit Conuentibus aliter prouideri,cōstituendo interim aliquem Præsidentem , & reseruando Guardiani electionem ad Diffinitorium, cum iuxta nostras generales Constitutiones , duplex hic constituatur modus,supradictos Guardianos eligendi,atque constituendi,per Conuentū concessa illi electione,aut reseruando ipsam ad Diffinitorium . Alij vero contrariam tenent sententiam,dicuntq. practicari posse prædictum Clementis V. decretum , etiam in omni alia quacumq. electione Conuentuali,Guardiani siue Abbatissæ alicuius, & non solū in electione Prouincialis Ministri, nam in illis etiam fere omnino eadem militat ratio , quamuis non in omnibus. Quorum sententiæ & opinioni fauere videntur nostræ general.Constit.Tolet.cap.7.§.de electionibus,vbi subsequentia pronuntur verba: *Si tamen Electores in varia placita dimsi,in vnius dici spatio non elegerint,Præsidens Capituli poterit secundum iuris dispositionem,quem voluerit secundum Deum eligere,etiam si electio sit Prouincialis Ministri.* Vbi per illa verba,*etiam si electio sit Prouincialis Ministri*,satis indicant,atq. insinuare videntur prædictæ Constitutiones,& ipsarum Auctores.Quod etiam in alijs electionibus Guardianorum,& Abbatissarum, debet practicari supradictū decretum Clemen. V. & quod de illis etiam venit intelligenda,prædicta *clem. exiui de paradiso*, maxime cū ibidem ponatur ad marginem, dicaturq. id fieri debere secundum iuris dispositionem, etiamsi electio sit Prouincialis Ministri. P.F.Emman.Rodrig.tom.2.qq.Regular.q.52.art.5. agens de electione Prouincialis Ministri,& tractans prædictam difficultatem,inquit,hāc vltimā sententiam esse probabilem,posseq. hoc practicari & fieri, virtute supradictæ ordinationis,quāuis non virtute prędictæ Clementinæ.Sed reuera ordinatio dicta innititur Clementinæ prædictæ,ac propterea id ibidem statutum fuit,quia intellexerunt Definitorij Patres,(vt ibidem dicitur)id fieri posse,& debere secundum iuris dispositionē.Cui dubio,atq. difficultati,facillimo negotio remedium adhiberi posset,vel consulendo hac de re Rom. Pont.vel declarādo hoc ipsum expresse,& explicite p aliquod gener. Capitulū,quod quidem virtute cōpromissi generalis , quod habēt respectu omnium spectantium ad cōmune bonum Religionis , proculdubio Diffinitorij Patres optime facere poterūt. Sed aduerto,quod supradicta deuolutio,electionis ad Superiorē,non habet locum in electionibus Discretorū, quæ fiūt aut fieri consueuerant olim,mittendi ad Prouinciale Capit. in nostra sacra Religione, nam etiāsi Fratres Cōuentuales,siue Electores alicuius Conuentus,per vnum naturalem diē non concordent, conueniant,atq. consentiant in vnum,non propterea deuoluitur electio supradicti Discreti,ad Præsidentē Capituli,siue electionis, cū in hac non curiat eadē ratio,quæ in alijs supradictis electionibus. Nā prædictus Discretus,reuera est quasi Procurator Conuentus,atq. ad id ad Capitulū mittitur,in quem si non conueniant,nec ipsum cōstituant,sibi imputetur, nā per id videntur ipsi renuntiare iuri suo.

Secūda opinio.

Resolutio propositæ difficultatis.

Nota hoc valde.

ARTICVLVS XXXIV.

Vtrum possit aliqua electio, fieri per compromissum?

POstquam in præcedentibus Articulis, latissime egimus de omnibus his, quæ pertinent & spectare vllo modo possunt, ad electiones canonicas in communi, atque in particulari de illa quæ fit fieriq. debet per modum Scrutinij, supereſt nunc, quo debite absoluantur omnia, vt tractemus, & agamus, de alijs electionibus, quæ fiunt, & fieri possunt per modum Compromissi, & etiam per modum communis inspirationis. De quibus omnibus breuiter aliquas proponemus difficultates, & vt propositæ satisfiat, sequentes statuo conclusiones.

Prima Conclusio.

Certissimũ est, quod aliquę etiã electiones fieri possunt p cõpromissum.

CErtissimum est, & omni procul dubio, quod electiones fieri etiam possunt, per modum Cõpromissi, cõmittendo aliquibus viris idoneis, qui dicuntur Compromissarij, eligendi potestatem, & facultatem, vt nomine, & vice omnium, prouideant de Prælato Ecclesiæ alicui vacanti, atq. viduatæ. Hæc conclusio habetur expressa, in *cap. quia propter, de elect. §. vel saltem.* vbi dicunt DD. quod huiusmodi Cõpromissarij congruentius, erunt in numero impari, quam pari, quod est dicere, quod congruentius, erunt tres quam duo, vt si forsan discordet alter, duo ipsorum electionem faciant, cũ sit maior pars, per *cap. in causis, cap. cum dilectus, & cap. cum in iure, extra eod. tit.* nec oportet illos necessario esse de Collegio, *per cap. causam quæ, extra eod. tit.* Oportet tamẽ, quod sint viri religiosi, vt dicit *glossa in d. cap quia propter, verbo, viris,* & dicit etiam quod potest id committi vni, quinvero, & melius potest expediri per vnum, quam per plures, & habetur *in d. cap. causa quæ.* Potestq. fieri Cõpromissum etiam masculo, à Monialibus, etiam habenti electionem confirmare, vt habetur ibidem, & etiam in non Prælatum, per *cap. post translationem, de renun.* Et Panorm. *in d. cap in causis,* tenet, quod Capitulum, non solum potest compromittere certis personis, potestatem eligendi, verumetiam potest eligere aliquos, per quos eligantur Compromissarij, electuri postmodum vice omnium, & nomine totius Capituli.

Secunda Conclusio.

Compromissum fieri debet ab omnibus, votũ atque suffragiũ habentibus in Capitulo.

Ad hoc, vt supradictum compromissum valeat, necessum est, vt fiat ab omnibus, votum atque suffragium habentibus in Capitulo, nemine discrepante. Hæc conclusio est expressa Sylvest. *verbo, electio.* 2. q. 11. & eam expresse tenet *glossa d. cap. quia propter, verb. vice omnium.* Quam quidẽ ob causam, si vnus eorum dissentiat, nolens compromittere, compromissum non valebit, & ratio ad id est appositissima, quia nullus cogitur inuitus iuri suo

Nemo cogitur inuitus iuri suo renuntiare.

renũtiare, *per cap. Abbas, & cap. ad audientiam, extra quod metus causa*: facit *& l. inuitum. C. de contrahenda empt.* Neque etiam valebit cõpromissum, si fiat sub hac forma, vt quis quæsitis votis in secreto, illum eligat, in quem plures consentiunt, si non sit maior pars Capituli, *per cap. si cui, extra eod. tit.* Nec si fiat de eligendo certam personam, secundum omnes DD. cõmuniter, vt latius inf. dicemus Art. 37. agẽdo de duplici modo faciẽdi cõpromissum.

Re integra, & antequã incipiatur, etiam facta cõmissione reuocari potest cõpromissum.

Tertia Conclusio.

Re integra, & antequam incipiatur, etiã facta commissione, reuocari potest compromissum. Hæc etiam concl. est Sylvest. vbi supra, & probat eam

per

per cap. in causis, extra eodem tit. vbi & dicit, rem non dici integram, quando cæperunt Compromissarij habere tractatū de persona eligenda, quod verum est in omni negotio extraiudiciali, prout latius prosequitur Innocen. *in d. cap. in causis*, dicens, quod cum attinguntur substantialia negotij, definit negotium ipsum esse integrum, vtputa cum cæperunt tractare, de persona eligēda. Secus est autē, si tantūmodo sunt expleta aliqua pertinētia ad actus solemnitatem, vt quia dixerunt Missam de Spiritu sancto, & similia.

ARTICVLVS XXXV.

Vtrum valeat Compromissum, factum ab vno, nomine & vice omnium, alijs præsentibus, & non contradicentibus?

Respondetur huic Articulo, per sequentem Conclusionem.

Conclusio.

NOn valet compromissum, factum ab vno, nomine & vice omnium, alijs præsentibus tacentibus, & non contradicentibus, quin vero omnes expresse debent consentire. Hæc concl. est expressa Sylvest. *verb. electio, 2. q. 12.* & dicit eam esse Innocen. & omnium DD. communiter, in *d. cap. in causis, de elect.* Quia cum res ista non sit leuis, sed grauis, & magnæ importantiæ, omnes ad quos pertinet, sigillatim debent inquiri, & expresse cōsentire, quod dicit Sylvest. esse maxime notandum, & tenendum in omni re ardua, explicanda per Vniuersitatem, quia in re onerosa & graui, taciturnitas non habetur pro cōsensu, vt tenet *glossa in regula, qui tacet, consentire videtur, lib. 6.* secus est in re leui, & maxime concupiscibili. Hæc omnia dicit etiam Panor. *in d. cap. in causis*, vbi inquit, quod ex his potest sumi singularis limitatio, ad dictum Innocen. *in cap. 1. de his, quæ à maiori par. cap.* vbi notanter dicit, quod si in Capitulo tractatur aliquid illicitum, atque damnabile, tenentur qui sunt de Capitulo, de necessitate contradicere, aliàs si nō contradicunt, habentur pro consentientibus, & inuoluuntur peccato, & pœna peccati, cum alijs consentientibus expresse; vt istud dictū procedat, quoad euitandum peccatum, ne sub velamine taciturnitatis peccatum nutriatur, sed tamen quoad validitatem actus, non est necessarium, quod expresse contradicant, nec sufficit, quod taceant, imò in re graui, & onerosa, necessum est, q; expresse cōsentiant; quod si nō faciunt, nihil omnino valet actus. Videatur hac de re Sylvest. vbi supra, & *verbo consensus. §. 3. in fine.*

Non valet compromissum, factum, ab vno vice omniū, alijs tacentibus, & non contradicentibus, imo omnes debent simul compromittere.

Nota, quod in re ardua & grauī, omnes expresse debēt cōsentire, neque taciturnitas sufficit, seu habetur pro consensu, secus est in re leui.

Nota hoc valde.

ARTICVLVS XXXVI.

Vtrum potestas data compromissarijs, eligendi Prælatum, seu aliquem officialem, intelligenda sit, atque intelligi semper debeat de idoneo?

Huic Articulo breuiter, & resolutiue respōdeo, per seq. Concl.

Conclusio.

POtestas data Compromissarijs, eligendi Prælatum, seu officialem, semper intelligenda est de idoneo, ita quod si electus non sit idoneus, nō tenentur ipsum Electores recipere. Hæc conclusio est expressa Sylvestri,

Potestas data cōpromissarijs, semper intelligitur de idoneo.

verbo, decim.2.q. 13. & probat eam ex *cap.causam quæ,de elect.* & ibi glossa, *verbo, si tamen existat idonea*, vbi elicit regulam, quod cum aliquod generale,committitur arbitrio alicuius, non valet nisi legitime fit factum, *per cap. Quintanadis,& cap.veniens,de iureiuran. & l.quamquam. ff. de ritu nup. & l.unde si Nerua. ff. pro socio, & in authentico de hæreticis, & falsa. §. his igitur, collat.1. & l.2. §.si quis à Principe .ff. ne quid in loco publico. & l. si liberum ff. operis liber. l.si quando.C.de inoffic. testam. cap.ex parte, de officio delegati, cap.& temporis. 16.q.1. & cap. postquam hæc ibidem.* Quod si contra, arguatur,ex *cap.vltimo, 32.q.vltima, & cap.à iudicibus, 2.quæst.6.§. arbitrarys, & cap. si vere.de iureiurando. & l. quisquis ff.de reg.iuris, & l.qui boua. §.cum inter. ff. damno infec. & cap. displicet tibi in princip. 23.quæst.4.* Respondet supradicta glossa, quod si arbiter est Compromissarius,cius arbitrio est standum, siue æquum, siue iniquum sit quod arbitratur, *per l dicm.§.stari.ff de arbitris*, nisi arbitrium sit latum,contra ius scriptum, vel contra formam compromissi, quia tunc non tenetur, *per cap. ei qui, §. definitiua. 2. quæst. 6. & cap.examinata,de confirmatione vtili, vel inut. & l si cum dies. §. compromissio. ff de arbitris. & l. 1. C. quæ sententia sine appellat.* Si vero tamquam vir bonus arbitrari debet, tunc non valet dictum suum, nisi sit æquum,& hoc est,quod dicitur in supradictis capitulis, *veniens,& Quintanadis*,& alijs iuribus,& legibus allegatis, & secundum Panorm. *in dicto cap. causa quæ, de electione*. Supradicta faciunt ad quæstionem, quando Communitas eligit duos ciues, vt vadant ad eligendum Potestatem, siue Capitaneum, qui si eligant indignum, ciuitas non tenetur illum acceptare, nam in generali mandato,non venit, vt eligant indignum, quod est multum notandum.

Nota valde.

ARTICVLVS XXXVII.

Quibus modis, fieri debeat & possit, supradictum Cõpromissum?

Huic Articulo respondetur, per sequentem Conclusionem.

Conclusio.

Compromissum fieri potest duobus modis,primo simpliciter & absolute,secundo vero limitate, & sub conditione.

COmpromissum fieri potest duobus modis,primo simpliciter & absolute,secundo limitate & sub conditione. Hæc conclusio est etiam supradicti Syluest. loco supra citato,q.14.& cõis omnium DD.Exemplũ primi est,quando simpliciter & absolute,conceditur potestas, & facultas Cõpromissarijs,vt eligant, quem voluerint,& secundum Deum melius sibi videbitur expedire.Exemplũ vero secundi est,quando non simpliciter & absolute,prædicta potestas,atque facultas conceditur dictis Cõpromissarijs, sed limitate & quodammodo sub conditione,ita,vt teneantur eligere eum, in quem maior pars totius Capituli consenserit,scrutatis votis omnium de Capitulo sigillatim, & secrete ab ipsis, & ista est forma, de qua habetur *in cap. cum dilectus,de elect.& in cap. cum expediat,eod.tit.lib.6.* Sed aduertendum est,quod vt habetur *in cap.si cui, eod.tit.lib. 6.* non valeret.supradictum Cõpromissum cõditionale,si fieret alicui, seu aliquibus,sub hac forma,vt ipse, seu ipsi,secreto,& sigillatim,& à fortiorisi non secreto (secũdum glossam) exquisitis votis singulorũ de Capitulo,& in scriptis redactis,illũ eligerent, in quem plures de Capitulo conuenirent,partium comparatione minorum, licet cõsentientes maiorẽ partem,totius Capituli nõ excederent, nec attingerent,

Digitized by Google

gerent,& dicit, ibi glossa, quod dicta electio nihil valeret, quia esset contra formam *Capituli quia propter de elect.* & licet omnes consenserint in dictũ compromissum, si non seruatur forma tradita in iure, electio non tenet. Si tamen compromissi forma, sit superiori modo dicta, ita, vt teneantur eligere illum, in quem maior pars c. cõsenserit inquit *glossa, in d. c. cum expediat verbo inquisitis*, quod ista est melior omnibus formis, quæ in cõpromissis dari possunt, quia in hac electores nõ omnino abdicant a se potestatem nominationis, quinvero dicta forma, vtrumque comprehendit, nam partim est ex scrutinio, partim vero ex compromisso, quamuis principaliter dicatur forma compromissi, sed determinati. Cum enim graue sit seruare ad vnguem formam scrutinij, quam non omnes bene sciunt, imo & multi Iuristæ, ipsius practicam ignorantes, in ea deficiunt, cum etiam graue sit, electoribus ius suum in alios transferre, & dare illis potestatem præficiendi sibi Prælatum, ex hac, & illa forma aliquid desumentes, inquit supradicta glossa, expedientius esse seruare prædictam formam, in qua vt diximus, electores non omnino à se nominationis potestatem abdicant, sed ex parte nominant, ex parte vero compromittunt.

Nota hoc valde.

ARTICVLVS XXXVIII.

Quænam sint de essentia, et substantia, electionis Compromissariæ, siue factæ per compromissum?

Huic articulo respondetur, per sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

De essentia, & substantia electionis Compromissariæ, siue factæ per compromissum, generaliter loquendo, sunt quæ sequuntur. Primo, quod seruentur generaliter omnia supradicta, loquendo de electione in genere, atq; in communi, nam secundum bonam Logicam, quod conueniens est Superiori, necessarium est etiam inferiori; v g. quod animali conuenit, conuenire debet etiam & homini. Sic in proposito, quidquid conuenit electioni in genere, & in communi, necessario conuenire debet eidem in specie, atq; in particulari. Secundo, quod tenuerit compromissum, factumq. fuerit in forma licita, iuxta ea, quæ dicta sunt in præcedentibus Articulis. Tertio, quod non excedatur forma compromissi, *per cap. cum dilectus, extra eodem titulo.* Quarto, quod electio fiat per verba singularis numeri, etiamsi Cõpromissarij sint plures, & aliter facta, non valet *per c. sicut extra eod. sit.* Hæc omnia sunt Sylu. verbo electio 2. quæst. 15.

De essentia, atque substantia electionis per compromissum sunt quæ sequũtur.

Secunda Conclusio.

Si compromissum sit factum limitate, necessario requiritur, primo quod compromittentes sint simul omnes congregati, qui volunt, & debent interesse. Secundo, quod omnes compromittant in vnum, vel duos, tres, aut quot volunt, siue sint de Collegio, siue non sint de Collegio, dummodo sint Clerici, & non Laici, *per cap. contingit, de arbitris.* Tertio, quod Compromissarius, siue Compromissarij, scrutentur vota singulorum secrete, & figillatim. Quarto, quod eligant illum, in quem maior pars totius Capituli consenserit, dicendo *Ego N. Compromissarius de consensu, & voluntate Compromissariorum meorum* (si alios Compromissarios habet) *virtute compromissi in me, vel in nos facti, eligo*

Quid requiratur ad essentiã compromissi qũ ipsum est limitatum.

Digitized by Google

eligo in Episcopum, sive Prælatum talis Ecclesiæ, N. in quem maior pars Capituli consensit. Quod si non factum fuerit prima vice, debet reiterari, & si opus fuerit, triplicari, quousque maior pars Capituli consentiat *per capitulum, cum terra extra, de elect.* Quod si de Compromissarij, seu Compromissariorum fide dubitatur, & timetur de aliqua fraude, poterunt, inquit Sylvest. electores facere scripta, in quibus scribatur nomen eius in quem consentiunt, dantes illa Cõpromissario, seu Compromissarijs, qui ea in præsentia omnium recipiat, & taliter implicet, vt comprehendi non possint cuius sint, & deinde coram omnibus legant, eumque eligant, in quem maior pars totius Capituli consentit. Hactenus Sylvest.

Tertia Conclusio.

Quid requiratur ad compromissum quãdo factum est illimitate, atque, simpliciter.

Si vero compromissum, fiat non limitate, sed simpliciter, & absolute, solũ requiruntur duo prima supradicta in præcedẽti concluſ. quibus adstãtibus, Compromissarius, seu Compromissarij debent eligere, dicendo ipsorum alter, *ego N. Compromissarius, &c. eligo in Episcopum, sive in Prælatum* &c. excepto, quod nõ debet dicere, in quem maior pars Capituli consentit, cum id simpliciter, & absolute, positum sit in sua, seu ipsorum voluntate, & arbitrio. Hactenus de isto Articulo.

ARTICVLVS XXXIX.

Vtrum si Compromissarius sit vnus solus, semetipsum possit eligere?

Huic Articulo respondetur, per sequentem Conclusionem.

Conclusio.

In casu quo cõ promissarius sit tantũ vnus, non potest semetipsum eligere.

IN casu, quo Compromissarius sit vnus solus, non semetipsum poterit eligere. Hæc conclusio est expressa Sylvest. *verbo elect. q.* 16. & probat eam *ex glossa, in cap. cum in iure, extra de electione, & ex c. per nostras de iur. patr. c. cũ ad nostrum de institutionibus, & ex l. Prator ff. de tute. & cura. & ex cap. dicimus.* 24. *q.* 1. & ratio est, quia nemo debet oriri à se ipso. *per cap. in scripturis.* 8. *q.* 1. vnde etiamsi iurasset eligere meliorem, & ipse esset melior, secundum multos, non posset se eligere, quia inconueniens, & inhonestum esset, quod ipse semetipsum eligeret, esse enim videretur ambitiosus, meritoq. proinde repellendus, per dictum *cap. in scripturis* 8. *q.* 1. vnde dicunt, quod fatuus esset sic iurans, si credit se esse melioré, vt nõ semetipsum posset eligere, in quo casu renunciare deberet tali eligendi potestati. Vel dicendum est, quod tunc ipse intelligitur exceptus, nam in generali sermone, persona loquens, non comprehenditur, *per l. inquisitio C. de solutio. & l. qui hereditas ff. de condit. & demonſ. & cap. petitio. de iurepatron.* Hæc omnia habentur, *ex glossa in d. cap cum in iure, extra de elect.* vnde secundum Panor. *in cap licet eod. tit.* si in Consistorio Cardinalium supereſſet vnus solus Cardinalis, ille haberet Papæ electionem, non tamen posset eligere semetipsum. vt habetur *in cap. per vestras de iurepatr.* possit tamen nomine totius Collegij, alteri dare hanc potestatem, & ille alius nomine eiusdẽ Collegij ipsum eligere, dum tamen cessaret fraus, & ambitio. Hæc Sylvest. vbi supra de mente Panormit. quæ pro isto Articulo dicta sufficiant.

Nota hoc valde.

ARTI-

Digitized by Google

ARTICVLVS XL.

Vtrum quando Compromissarij sunt plures, possint eligere vnum ex seipsis?

Huic Articulo respondetur, per sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

SI ex forma Compromissi habetur, vt Compromissarij possint eligere vnũ ex se ipsis, omni proculdubio, atque in omni opinione, id poterunt efficere. Hæc conclusio est, Sylu. *verbo electio 2. q. 17.* & probat eam ex textu *in cap. cum in iure, extra de elect.* vbi confirmatur electio, facta ex tribus de septem Compromissarijs, de vno ipsorum, si ille electioni consentiat, quia scilicet, vt dicit glossa ibidem, tunc sua persona computatur inter eligentes, argumento illius, quod habetur *in l. plane ff. quod cuius vniuer. & l. si consul. ff. de adop.* atque ita quatuor esse intelliguntur, & sic maior pars Capituli. Propter modestiam autem, inquit Sylvest. quod poterit consentire, postquam prius in alium consenserit, atque ipsius consensus in alium, non fecerit maiorem partem, cum talis consensus illi non prosit, tunc poterit in se ipsum consentire, vt habeatur electio. Neq; obstat huic resolutioni, id quod habetur apud D. Paulum ad Hæbr. 5. nempe, quod nemo debet sibi honorem, idest Prælaturam, assumere, sed qui vocatur à Deo tanquam Aaron: nam respondetur, quod dupliciter, potest quis sibi Prælaturam assumere; primo inchoatiue, se primo, atq; immediate eligendo, seu quod peius est, de se practicando, secundo, completiue, consentiendo practicæ factæ, sicut qui consensit electioni de se factæ, vel quasi factæ in scrutinio, vt in supradicto Compromisso, in quo sua vox nõ inchoat electionem, sed veluti perficit, & complet illam. In primo casu illicitum videtur, quempiam sibi honorem, & Prælaturã assumere, non autem in secundo, si id faciat, seu potius consentiat bono fine, ad obediendum Spiritui sancto, & subueniendum Ecclesiæ. Hoc seruandum est in casu, quo in forma compromissi habetur, vt Compromissarij, quempiam ex semetipsis possint eligere.

Si in forma cõpromissi habetur, vt possint eligere vnũ ex seipsis, optime id poterunt efficere.

Maior difficultas est in casu, quo id in forma Compromissi non habeatur: circa quod duæ sunt extremæ Doctorum opiniones, quas latissime refert Sylvest. loco supracitato, adducendo singulorum rationes, quæ à me breuitatis gratia in præsentiarum omittuntur. Quidam dicunt, quod non possunt vnum de se ipsis eligere, alij vero in contraria sunt sententia. Et prædictus Sylu. ibidem subobscure, atq; intricate loquitur, ita vt ipsius mens, & opinio, cui adhæret, vix percipi possit. Visis tamen, atque perspectis omnibus, pars affirmatiua magis placet, de qua sequentem statuo conclusionem.

Secunda Conclusio.

Quando plures sunt Compromissarij, bene possunt vnum de se ipsis eligere, quamuis id non habeatur expresse in forma Compromissi, cum tamen non sit expresse prohibitum. Hæc conclusio est Panorm. Archid. Innoc. Hostien. & Ioann. Andreæ *in cap. qui Episcopatum 8. q. 1.* & eam tenet Accursius, *in l. plane ff. quod cuius vniuer.* & probatur multis rationibus. Primo, nam ex contraria opinione, posset sequi fraus, & consulto atque ex proposito, nominari inter Compromissarios fraudulẽter aliquis, de quo posset Ecclesiæ vtiliter

Quãuis expresse nõ habeatur in compromisso vt compromissarij vnũ ex seipsis possint eligere, poterũtid facere, dummodo non habeatur contrarũ.

Digitized by Google

liter prouideri. Secundo, quia Deputati ad distribuenda bona, in aliquas causas pias, possunt eadē distribuere, & diuidere, etiā in aliquem ex se ipsis similiter egentem, atque neeessitatem patientem. Præterea certi Officialis deputati ad eligendos aliquos Officiales, ad aliquod opus, possunt aliquem ex se ipsis eligere, nisi forma potestatis sibi traditæ resistat: si hoc ita est, qd igitur obest, quod supradicti Compromissarij, similiter vnum eligant ex se ipsis, quamuis id non habeatur expresse in forma compromissi, dum tamen nō sit expresse contradictum? Aduertendum est tamen, secundum Panor. supradictum, quod huiusmodi electus, ad augendum numerum, non debet in se consentire, dicendo: Ego eligo meipsum, ne principaliter disponat in se, contra *cap. fin. de instit.* sed dicendo: Consentio electioni de me factæ, licet enim adhuc non sit facta à maiori parte, est tamen in fieri, & omnino fienda, & cum consentiat intra tempus à iure statutum, ad electionem faciendam, atque appositum in compromisso, electio cæpta, & inchoata suo consensu consumatur, & perficitur, *argum. ex l. bonorum. ff. rem ratam.* ad quod facit, quod notat *glossa, in cap. quam sit de elect. lib. 6.*

Difficultas.

Sed est difficultas, quare in hac electione, quæ fit per compromissum, in dicto casu, possit quis suffragari pro se, votumq. suum conferre sibi, vt electionem de se factam compleat, atque perficiat, cum tamen in electione, quæ est per scrutinium, nullus possit sibi suffragari? Hanc difficultatem tractat, & mouet supradictus Sylvest. loco supracitato, quæst. 18. vbi dupliceem constituit rationem diuersitatis. Primo, quia compromissum non debet Compromissarijs, esse officium onerosum, esset autem onerosum, si propterea excluderentur ab electione passiua, & in prædicto casu non possent suffragari pro se. Secundo, quia in eodem electio, non incipit, siue inchoatur primo à prædicto Compromissario, seu ab alijs, à se vero ipso tantum perficitur, & consumatur, quod non contingit in electione, quæ fit per scrutinium, quod est multum notandum, & memoriæ commendandum. Io. Andr. *in cap. per nostras de iure patron.* assignat aliam diuersitatis rationem, quam videre poteris apud Sylu. loco supracitato. Hactenus de isto Articulo.

Quare in elect. quæ est per cōpromissum, possit quispiā pro se ferre suffragium, non autē in illa, quæ est per scrutinium.

Nota hoc valde.

ARTICVLVS XLI.

In casu quo ex tribus Compromissarijs, duo eligant indignum, vnus vero idoneum, & dignum, quænam harum electionum valeat, & an teneat electio vnius?

Circa hanc difficultatem, Sylu. loco supracitato q. 19. dicit, Doctores esse varios, duasq. refert opiniones. Quidam, inquit, dicunt, quod in dicto casu, tenet & valet electio vnius, quia potestas duorum delinquentium, eligendo indignum, deuoluitur ad vnum, qui non deliquit. Alij vero omnino tenent contrarium, dicendo, quod neutra electio valet; non duorum, propter rationem dictam, quia elegerunt indignum, nec vero vnius, quia est contra formam compromissi, ac si compromittentes compromiserunt in tres, non vero in vnum, atque compromittentes in tres, visi sunt voluisse, quod electio vnius non valeret. Primam sententiam tenet Panor. *in cap. cum in iure de elect.* secundam vero Host. *in cod. cap.* propter formam appositam in compromisso, quia scilicet appositum fuit, quod electio fieret ab omnibus siue à maiori parte, quo deficiente, inquit, potestas deuoluitur ad electores. Ex quibus duabus opinionibus, quia opinio Panor. magis placet, de ea sequentem statuo conclusionem.

Con-

Digitized by Google

Conclusio.

IN casu supradicto,& cõstando manifeste de indignitate electi,à duobus ex tribus Compromissarijs, valet & tenet electio vnius facta, de digno. Hæc conclusio,vt inquit Panor. pendet ex resolutione alterius difficultatis, an scilicet potestas Compromissariorum delinquentium, deuoluatur ad Capitulum,an vero ad non delinquentes? Sed ipse constanter tenet,quod potestas delinquentium Compromissariorum,non deuoluitur ad Capitulum,sed ad alios non delinquentes : vnde cum in proposito casu vnus non deliquerit,postquam elegit idoneum & dignum,dicendum proinde videtur , quod tota eligendi potestas,deuoluitur ad illum,nec delictum maioris partis,nocere debet minori,vt potestas deuoluatur ad Capitulum. Nec dictis obstat, *cap. ſi Compromiſſarius, de elect. lib.6.* vbi habetur , quod electio quorundam Compromissariorum,reuersa est ad omnes electores,siue ad Capitulum,nam ibi loquitur in casu , quo omnes Compromissarij elegerunt scienter indignum,at in casu proposito,supradictus vnus Compromissarius , vt supponitur,elegit dignum,nulloq. iure priuari potest, potestate & facultate eligendi.Et quamuis in forma compromissi habeatur, quod electio fieret ab omnibus,seu à maiori parte,hoc nihil obstat,nam electio facta ab vno, facta censetur à maiori parte,ex quo alij Compromissarij sunt priuati, quinuerò alijs priuatis,dici potest facta ab omnibus,postquam facta est ab illo,in quẽ tota potestas deuoluta est,vt habetur in simili casu *in cap.cõgregato extra eod. tit.* ergo intentum . Reliqua videantur apud Syluest. loco supracitato , vbi latissime agit de Comprómissarijs , & eorum potestate , & quantum se extendat,& qualiter eligere debeant,intra tempus à iure statutum,siue positum in compromisso, & de pœna eligentium indignum .

Si cõpromissarij sunt tres,& duo eligant indignũ, vnus vero dignũ? valet electio vnius.

Difficultas, An potestas compromissariorũ delinquentium deuoluatur ad Capitulum, aũ vero ad nõ delinquentes. Nota hoc valde .

ARTICVLVS XLII.

De electione,quæ est per uiam communis spirationis , qualiter & quibus modis fieri possit , & quænam sint de essentia , & substantia ipsius?

HActenus egimus de electionibus,que fiunt per scrutinium,atque etiam per Cõpromissum,superest, vt huic electionis tractationi,vltimam imponamus manũ,agamus modo de electione , quæ fit, aut fieri potest per viam cõis inspirationis . Hanc quæstionem tractat,& mouet Syluest. *verbo elect. 2. q.20.&* 21. de cuius mente, & resolutione,sequentes statuo conclusiones .

Prima Conclusio.

QVamuis in iure non reperiatur,expressa,& determinata forma,electionis,quæ fit per viam communis spirationis, illa tamen talis esse censetur,quæ fit ab omnibus nemine discrepante,absque vllo vitio,& fraudis suspitione.Hæc conclusio satis colligitur ex *supra d. c. quia propter de elect.* Talis fuit electio,B. Nicolai,Ambrosij,& Seueri,de quibus habetur *in c. ſtatuimus §.hic omnibus,61 diſt.* & quando id certo creditur,& electio fit Deo auctore, non alia indiget cõfirmatione, in alijs vero,licet hoc non ita certo constet, colligi satis & præsumi potest , quod aliqua electio facta fit auctore Deo, quando omnes de Collegio,nullo præcedente tractatu, vno ore in aliquem conueniunt, atque consentiunt.Vt autem sciri possit, quænam sint de essen-

Electio quæ fit per viam cões spirationes, est illa quæ fit ab omnibus nemine discrepantes.

tia

Digitized by Google

tia & ſubſtantia, eiuſmodi electionis, quæ fit per dictam viam communis ſpirationis, ſequentem ſtatuo concluſionem.

Secunda Concluſio.

Quæ ſint de eſſentia, atque ſubſtantia electionis, quæ eſt per viam cõis ſpirationis.

Multa ſunt de eſſentia atque ſubſtantia electionis, quæ fit per viam cõis ſpirationis. Primo, requiritur q̃ omnes ſimul cõgregentur. Secũdo, q̃ omnes in iſtam viam procedendi, vltro conueniant, & conſentiant, quia ſi vnus diſſentiat nolet, eo contradicente electio nõ valeret, quia non videretur facta à Deo inſpirante, argumento *Capituli ſi ergo 8. q. 1.* In quo quidem caſu neceſſario oporteret procedere ad viam ſcrutinij, ſicut ſupra de Compromiſſo dictum eſt, nam dicta via electionis ſcrutinij, appoſita eſt *in d.c. quia propter*, tãquam principalis, & quaſi ordinaria. Tertio, quod omnes conſentiant in vnã perſonam, nam ſi conueniant, & conſentiant in duos, non valet electio, nec dici poteſt, communis inſpiratio conueniens omnibus. Quarto, quod fiat ſine vitio ſimoniæ, vel alicuius tractatus ſpecialis præcedentis, in quo nominetur certa perſona. Nõ autem oberit, quinuero fieri poterit, ſecundum Ioan. And. tractatus generalis, hortando omnes ad orationem, & electionem, pro bono Prælato. Hæc de iſto Art. & tota quæſt. dicta ſufficiant, circa electionum materiam in communi, nam de electionibus particularibus, Papæ, Cardinalium, & Imperatoris, qualiter fieri debeant, non libet in præſentiarum dicere, cum non id ſit mei muneris ac propoſiti. Videatur ſupradictus Sylu. *verbo electi. 3. nu. 1.* cum ſequentibus.

QVAESTIO XXIV.

De Iuſtitia, & Iure, Legibus, & Statutis, atque Conſtitutionibus iuris Canonici, & Ciuilis in communi, in quinque Articulos diuiſa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Quidnam ſit Iuſtitia, & de multiplici ipſius acceptione, ac diuiſione.

PRæſuppoſito ex D. Thom. in innumeris ſuæ doctrinæ locis, quod Iuſtitiæ virtus, dupliciter ſumitur, vno modo communiter, & generaliter, alio vero ſpecialiter, atque particulariter, quæ ad hunc Articulum ſpectant, explicabuntur per ſequentem Concluſionem.

Prima Concluſio.

Iuſtitia vt communiter ſũpta, & generalis virtus, ordinãs hominis actus, in bonum cõe humanum.

IVſtitia, vt communiter ſumpta, eſt quædam generalis virtus, ordinans hominem, ad commune bonum, & verſatur circa referendos omnes omnium virtutum actus, in bonum humanum, ſicut & charitas verſatur circa referendos eoſdem, in bonum commune diuinum. Hæc concluſio eſt expreſſa D. Thomæ, 2. 2. q. 58. art. 5. & 6. & eam probat de mente, & ſentent. Ariſt. lib. 5. Ethic. c. 1. & 2 vbi dicit, loquendo de prædicta iuſtitia, q̃ *communis eſt virtus*; id quod pro eo dicitur, quia ipſa inclinat hominẽ, ad omnem virtutem, ac per ſuum imperium, mouet virtutes alias, & ordinat ipſarum

Digitized by Google

sarum actus ad suum debitum finem. Qua etiam ratione à prædicto D. Tho. in art. 12. dr esse maximã inter omnes virtutes morales, & quod tanto est cæteris virtutibus altior, atque præclarior, quanto bonum commune, præeminet bono particulari, cuiusque & singularis personæ. Dicitur etiam ipsa iustitia legalis, quia quantum est de se, atque ex sua natura propria, inclinat hominem ad obseruantiam omnis legis, & custodiendum omne præceptũ. De qua etiam loquens Cicero lib. 1. Offic. c. de iustitia, inquit, *quod maximum virtutis iustitia splendor est, quod ex earum bonis nomináatur iustũ*: Cui & cõcinit illud D Isidori, lib. 10. Etymologiarum c. 9. vbi ait, quod iustus dicitur, quasi qui ius custodit, qua etiã ratione in sacris litteris, iustitia, statera, nuncupatur iuxta illud Iob. 31. *appendat me in statera iusta, & sciat simplicitatem meam*, & Prou. 11. *quod statera dolosa abominatio est apud Deum*, vbi stateræ nomine intelligitur iustitia, & dr iustitia statera, quia ipsa est pondus, & mensura, qua generaliter, ꝙ iuũ est redditur vnicuique. De qua etiam intelligendum, atque interpretandum venit, symbolũ illud Pythagoricum, *statheram ne transiliis*, ac si diceretur *nullum iustum prætermittas, sed in omnibus, quod æquum, & iustum est, operaberis*. De hac iustitia, communiter & generaliter sumpta, intelligenda sunt verba Christi Domini Matth. 7. quando dixit, *nisi abundauerit iustitia vestra, plus quã scribarum, & pharisæorum, non intrabitis in regnum cælorum*, vbi iustitiæ nomine, non intellexit iustitiam specialem, & particularem commutatiuam, siue distributiuam, quæ ordinat hominem ad alterum, & qua quod iuũ est, redditur vnicuique, sed generalem, atque vniuersalem supradictam, quæ ex sui ratione, ad peragendam omnem virtutem inclinat, cuius quidem virturis, vt sic consideratæ, non est constituere, aut assignare, aliquod proprium, & particulare obiectum, sed ipsius commune, sunt particularia omnium virtutum obiecta, ad quæ ipsa, omnes in vniuersum homines mouet, & inclinat, vt operentur illud, quod æquum, & iustum est, seu vero tale esse apparet.

Nota multa de iustitia virtute vt cõiter, & generaliter, supra.

Secunda Conclusio.

Iustitia non generaliter & specialiter sed particulariter sumpta, est peculiaris quædam virtus, quæ specialiter versatur circa ea, quæ sunt ad alterum, mouetq. & inclinat hominem, ad hoc, vt quod suum est, reddat vnicuique. Hæc conclusio, est etiam D. Tho. vbi supra q. 58. art. 1. vbi & approbat diffinitionem, quam Vlpian. Iurisconsul. *in l. iustitia ff. de iustitia. & iu.* tradit de supradicta iustitia, specialiter, & particulariter sumpta, dicendo, *quod ipsa est perpetua, & constans voluntas, ius suum tribuens vnicuique*. Quam iustitiæ diffinitionem tradit etiam Iustin. in sua Instit. & D. Ambr. lib. Officiorum c. 24. dicens, *quod est virtus quædam moralis, qua quod suum est, redditur vnicuique*. Eandem diffinitionẽ approbat D. Aug. lib. 1. c. de lib. arb. 13. & lib. de quantitate animæ. c. 9. & lib. 8. de Trinit. c. 6. & lib. 83. quæstionum q. 31. & sæpe alibi. Hæc iustitia est summopere in Prælatis, atque Iudicibus cunctis requisita, quam & oporteret eosdem in se habere, quasi imbibitam, cum de mente, atque sententia Arist. lib. 5. Ethic. c. 4. ad ipsos debeant contugere homines, cum aliquod patiuntur incommodum, veluti ad quandam animatam iustitiam, qua ratione inquit D. Th. vbi supra q. 60. ar. 1. quod iporum iudicium debet semper procedere, ex habitu, & inclinatione iustitiæ, & loquitur de iustitia, non solum in prima & generali acceptione, sed de hac speciali, & particulari, qua quis propenditur, & inclinatur ad hoc, vt quod suum est, reddat vnicuique.

Iustitia vt specialiter, & particulariter sumpta, est peculiaris quædã virtus qua homo mouetur, & inclinatur ad hoc, vt qd suũ est reddat vnicuique.

Nota.

Ter-

Tertia Conclusio.

Iustitia specialiter, & particulariter sumpta, est duplex, alia commutatiua, alia vero distributiua.

Supradicta iustitia, specialiter & particulariter sumpta, est duplex, quædã commutatiua, alia vero distributiua, quod est dicere, quod quædam pertinet, ad rectam & æqualem rerum commutationem, alia vero ad iustam bonorum communium distributionem. Hæc conclusio est etiam D. Tho. vbi supra q. 61. art. 1. vbi agit de partibus iustitiæ, & necessario dicit esse ponendos diuersos iustitiæ habitus, ad supradicta duo munera, cum sint eorum distincta obiecta, & iuxta veram philosophiam, habitus distinguantur per actus, & actus per obiecta. Quod & confirmat de mente, atque sententia Arist. 5. Ethic. c. 2. vbi constituit prædictas duas iustitiæ partes, quarum vna est directiua, in bonorum distributionibus, altera vero in rerum commutationibus. Semper enim iustitia reddit vnicuique, quod suum est, seu inclinat, & mouet hominem, ad hoc, vt quod suum est, reddat vnicuique, sed aliter id facit iustitia commutatiua, aliter vero distributiua, versatur enim commutatiua circa emptiones, venditiones, atque contractus, qui circa res huiusmodi sunt, & isti sunt proprij ipsius actus. At vero distributiua versatur, circa bonorum, & malorum distributionem, circa virtutum præmia, & vitiorum pœnas, qui etiam sunt proprij eiusdem actus: cum igitur actus sint diuersi, atque diuersa obiecta, liquidum profecto sit, quod etiam ponendi atq; constituendi sunt, diuersi habitus. Vnde cõgruenter iustitia specialis, & particularis, qua ius suum redditur vnicuique, diuiditur in commutatiuam, & distributiuam. Hæc breuiter, atque resolutiue dixisse sufficiat, circa iustitiæ virtutem, vt generaliter sumptam, & specialiter atque particulariter, quorum oportebat Prælatos Regulares, aliqualem saltem habere notitiam. Reliqua, quæ ad eandem spectant, dicentur in suis propriis locis, prout ipsarum rerum ordo expostulauerit. De hac virtute, videatur D. Th. 12. q. 69. & 22. q. 58. & 61. per plures Articulos. Soto de iustitia, & iure lib. 3. q. 2. per totum & Syluest. *verbo iustitia*. Et hæc de isto Articulo dicta sufficiant.

Nota valde quam sint actus Iustitiæ cõmutatiuę, qui vero distributiuę.

ARTICVLVS II.

Quidnam sit Ius, & quotuplex, ac de multiplici Iuris acceptione, siue diuisione?

HÆc quatuor nomina, Ius, lex, statutum, & constitutio, quamuis secundum vocem, sint diuersa, atque ex diuersis nominibus, & rationibus desumpta, institura tamen sunt, ad idem significandum, & reuera idem prorsus designant, soloq. nomine, & vocabulo differunt. Vt tamen plenius propria cuiuslibet horum nota fiat, ac percipi possit significatio, & etymologia, de singulis in particulari speciales libuit proponere Articulos, & primo de Iure, quod est obiectum iustitiæ, quo omnia magis ordinate fiant. Quæritur ergo in præsenti Articulo, quidnam, & quotuplex sit Ius? quo simul dicemus de multiplicibus iuris acceptionibus, atque diuisionibus. Cui difficultati breuiter, & resolutiue respondeo, per sequentes conclusiones.

Prima Conclusio.

IVs quantum ad præsens attinet propositum, idem est quod iustum, quod est obiectum iustitiæ, & quod primo ipsa per se respicit; diffiniturq. per hoc, quod est, esse artem boni, & æqui. Pro huius conclusionis intelligen-

tia

Digitized by Google

tia aduertendum est,quod hoc nomen Ius,diuersimode sumitur à Doctoribus,variasq. habere dicitur significationes. Primo enim sumitur, pro auctoritate alicui concessa ad aliquid agendum,ex consensu reipublicæ. In qua significatione,loquutus est Cicero de iure,in Oratione pro Archia, dũ dixit,iure suo noster Emnius,sanctos appellat poetas. Secundo sumitur pro eo,quod alicui ex iudicis sententia tribuitur, in qua significatione communiter loquuntur homines,quando dicunt, eos vti iure suo. Et ius dicitur, quod redditur ab eo,ad cuius officium pertinet facere iustitiam,licet interdum, id quod decernitur, sit iniquum.Sed omissis his,& alijs innumeris iuris significationibus,de quibus agunt DD.Thom.2.2.q.75.art.& Soto lib.1. de iustitia & iure q.1.art.1.& Iurisperiti, in titulis de iustitia, & iure, prædictum ius principaliter dupliciter sumitur. Primo pro arte,& peritia,prudentiæq. dictamine, siue rationis regula,per quam æquitatem, atque iustitiam perpendimus.Secundo pro eadem æquitate,quæ est obiectum iustitiæ, quam iustitia ipsa in rebus cõstituit, ad illãq. actio ipsa iustitiæ terminatur. Inter quę duo,hoc vltimũ quasi per antonomasiã, Iustitiæ sibi vendicat nomen,quamuis, vt plurimũ DD. in priori sensu,etiã de iure loquantur,cuius rei appositissimum exemplum tradit D.Thom.2.2.quæst.57. art.1. in solut. ad primum, vbi inquit, quod sicut medicinæ nomen, primo & principaliter,impositum est ad significandum remedium, quod præstatur infirmo, ad eumdem sanandum, deinde secundario, & minus principaliter tractum, est, ad significandam artem,qua idem remedium conficitur,ita (inquit) in proposito,&hoc nomen ius primo & principaliter,institutum est ad significandam rem iustam, & æquitatem ipsam,quam iustitia in rebus constituit, quæ est obiectum ipsius iustitiæ, & ad quam iustitia ipsa terminatur.Secundario vero,ac minus principaliter,deriuatum postmodũ est ad significãdam artem,qua cognoscitur,id quod est iustum,& rationis regulam,prudentiæq. dictamen, per quam regulam,æquitatem iustitiæ perpendimus, quales sunt omnes leges communiter. Quo præmisso notabili,facile erit intelligere, id quod à nobis in conclusione est dictum: nam quando dicimus,quod ius idem est, quod iustum, quod est obiectum iustitiæ, & per se primo iustitia respicit, loquimur de iure in hac vltima acceptione,quæ (vt diximus)prædicti nominis est principalis significatio. Quando vero dicitur, quod est ars boni, & æqui, intelligitur de eodem iure, in prima sed minus principali,significatione,in qua ipsum definiuit Celsius Iurisconsultus,*in l.1.ff.de iust. & iur.* cuius diffinitionis meminit D.Isidorus lib.5.Etymologiarum, cap.3. in principio,& habetur *in cap.ius dictum cum gloss. de verbo sig. & in gloss. in rubrica ad titulum, de regul.iuris lib.*6.¦Videatur hac de re,Soto de iustitia,& iure lib.3.q.1.per totam,& Syluest. *verbo ius, & verbo lex.* vbi ad hoc propositum dicuntur plura,eaq. notatu digniſſima.

Ius idem est.q. iustum, seu q. est obiectũ iustitiæ,&dicitur etiam regula, per quã iustitiã siue æquitatem perpendimus.

Secunda Conclusio.

Quamuis ius in communi,& generaliter sumptum, prima sui diuisione, diuidatur à Iureperitis, in ius naturale, ius gentium,& ius ciuile,siue positiuum; multo tamen melior est illa Theologorum diuisio,qua omne ius in communi, atque in generali,simpliciter,& absolute sumptum,immediate, solummodo in duo membra diuiditur,nempe in ius naturale,& ius positiuum. Pro intelligentia, simul & probatione huius conclusionis, est notandum,quod Vlpianus,*in l.1. ff. de iustit. & iure*, ius in communi sumptũ in tria prædicta membra diuisit, in ius naturale, ius gentium,& ius ciuile.

Omne ius, aut est naturale, aut positiuum.

Differentia inter Theologos & Iurisperitos circa iuris diuisionem.

Hanc eandem iuris diuisionem,tradidit D.Isidorus lib.5. cap.4. & refertur a Gratiano in Decreto, *in cap.ius autem dist.*1. cuius expressa sunt quæ sequuntur, verba. *Ius autem naturale est, aut ciuile, aut gentium.* Sed Theologi sequentes D. Thom. 2.2. q.57. ar.2. alia procedentes via, aliter ius diuidunt, non quidem in tria membra, sed tantum in duo immediate, scilicet in ius naturale, & ius positiuum. Proposita namque quæstione à D. Thoma, an iús conuenienter diuidatur in naturale, & positiuum? eidem respondendo,conclusionem adhibet affirmatiuam, dicendo, quod omne in vniuersum ius, siue illud sit humanum, siue vero diuinum, diuiditur in naturale,& positiuum,ius gentium sub iure positiuo comprehendēdo,licet alij ipsum constituant sub Iure naturali. Sed quidquid de hoc sit, nam specialem habet difficultatem, de qua infra à nobis est agendum, probat D. Thomas suam doctrinam, primo ex sententia Aristot. 5. Ethic. c.7. vbi hac de re agendo, inquit, quod Politici iusti, hoc quidem naturale est, illud autem legale, siue lege positum. Secundo, probat idipsum, & colligit sufficientiam,supradictæ bimembris diuisionis, peculiari ratione, ex eo, quod ius, siue iustum,est & dicitur illud,quod est alteri adæquatum secundum aliquem æqualitatis modum:sed hoc, inquit D.Thomas, non contingit, sed nec potest contingere,nisi tantum duobus modis, nam quidquid est alteri adæquatum,vel est illi adæquatum ex natura rei(quod pertinet ad ius naturale)vel ex aliqua lege positiua,siue ex humano condicto,& communi hominum beneplacito: ergo omne in vniuersum ius,vel pertinet ad ius naturale,vel ad ius positiuum.Hanc rationem libet exemplo aliquo illustrare, & declarare.Qui credito aliquid recipit,quod tantumdem restituat, de iure naturali est,& ad ipsum pertinet, & natura ipsa rerum hoc exposcit: quemadmodum, & quod fœmina generationis gratia adiungatur viro; at quod frumentum, siue triticum. 14. dragmis veneat, & non pluris diuendatur, non natura quidem rerum hoc fecit, aut constituit,sed ius positiuum atque humanum condictum,vtputa consensus reipublicæ, siue principis; constat ergo qualiter æqualitas in primo casu oritur ex natura rei, atque ad ius naturale pertinet; non autem in secundo casu, nisi ex humano condicto, & positiua lege,& consequenter,quod omne ius,quod est alteri quacumque ratione est adæquatum, conuenienter immediate diuiditur in ius naturale & positiuum. Adeo D Thom.supradictam doctrinam credit esse veram, vt dicat loco supra citato, in solutione ad tertium, quod non solum Ius humanum,diuiditur per supradicta duo membra, verum etiam, & ius diuinum,& quod sicut omne ius humanum, aliud est naturale, aliud positiuum, ita & ius diuinum aliud est etiam naturale,aliud positiuum: quod in summa est dicere,quod alia sunt prohibita, quia mala,alia vero mala,quia prohibita;& sub alijs verbis alia sunt iussa,quia bona,alia vero bona,quia iussa, &præcepta,seu quod in quibusdā rebus bonitas,siue malitia ex natura rei,& secluso quocumq. positiuo præcepto reperitur,in alijs vero non ita,sed inquantum sunt præcepta,aut prohibita per legem positiuam.

Ius diuinum aliud est mále, aliud vero positiuum.

Sed vlterius inquiramus oportet,quænam sint huiusmodi iura,& quid sit, siue esse dicatur, de iure naturali;quid vero de iure positiuo? quod fiet in sequenti conclusione,singulorum adducendo proprias diffinitiones.

Tertia Conclusio.

Id est,atq; esse dicitur de iure naturali,quod natura ipsa docet,seu quod procedit à natura,idipsum inspirante;id vero de iure positiuo,quod non

proce-

procedit à natura, ſed à lege, ſiue ex humano condicto. Pro huius concluſionis intelligentia, ſimul & probatione, præmitto, quod Vlpianus, *in l. 1. ff. de iuſtit. & iur.* Ius naturale definiens (inquit) *Quod ius naturale eſt commune omnium natorum, & quod vbique inſtinctu naturæ, non conſtitutione aliqua habetur.* Refertur hæc iuris naturalis definitio à Gratiano, *in cap. ius naturale diſtinct. 1.* vbi ſi recte ſupradictæ definitionis verba perpendantur, ſimul, & ſub eadem verborum ſerie, & ius naturale, & ius poſitiuum definitur. Nam è regione opponens, naturæ inſtinctum, & humanam conſtitutionem, aperte demonſtrat, quod vnum horum alterum excludit; & id de iure naturali eſt, quod procedit ex naturæ inſtinctu, & non ex aliquo humano condicto; de iure vero poſitiuo, quod ortum, atque originem ducit, ab humana conſtitutione, & non à naturæ inſtinctu. Quod & Cicero in libris de lege, & inuentione, expreſſius declarauit, dicens: *Quod natura ius eſt, quod nobis non opinio, ſed quædam vis innata declarauit.* Quod ſub alijs verbis, eſſe omnino videtur illud, quod dixit D. Paulus in Epiſtola ad Romanos cap. 2. vbi agens, de antiquis Philoſophis, qui nullam legem poſitiuam habuerunt, præter naturalē, inquit, *Cum gentes, quæ legem non habent,* nempe poſitiuam, *naturaliter ea, quæ legis ſunt faciunt, eiuſmodi legem non habentes, ipſi ſibi ſunt lex, qui oſtendunt opus legis ſcriptum in cordibus ſuis, teſtimonium reddente, ſine dictante illis conſcientia ipſorum.* Sed Ariſtot. 5. Ethicor. cap. 7. ſimul ius naturale, & ius poſitiuum definiens, dixit: *quod ius naturale eſt, quod vbique eandem vim habet, & non quia videtur.* Quod eſt dicere, quod ius naturale eſt, quod natura ipſa conſtat, & vbique apud omnes eandem habet vim, & non quia videtur, ſeu non habet vim, quia aliquo humano iudicio, & arbitramento ponitur, quod vltimum ſoli iuri poſitiuo competit, etenim, quod qui centum accepit, totidem reddat, natura ipſa conſtat, & non eſt iuſtum, quia id ita hominibus viſum eſt, ſed natura ſua; ſicut & ignis eſt calidus; at quod triticum, ſeu vinum tanti, vel tanti vendatur, non eſt iuſtum ex natura ſua, ſed ex humana voluntate, atque humano condicto. Quod expreſſius, explicans atque declarans, idem Ariſt. inquit: *Quod ius poſitiuum, ſine legale eſt illud, quod à principio nihil refert, quod ſic, vel aliter fiat, ſed conſtituta lege, multum refert.* Ex quibus omnibus ſuperq. ſatis manifeſte colligitur, quæ ſit iuris naturalis, & poſitiui definitio, & differentia quæ verſatur inter vtrumq. quæ meo quidem videri ad quatuor capita, vt methodice loquamur, poteſt reduci. Primo differunt ius naturale, & poſitiuum ex parte cauſæ efficientis; nam cauſa efficiens iuris naturalis, eſt Deus naturæ auctor, qua ſimul nobis impreſſit, naturale quoddam lumen, dictans, ac referens, quod naturæ ac rationi eſt conſonum, iuxta illud, Pſalm. 4. *Signatum eſt ſuper nos, lumen vultus tui Domine*; at vero cauſa efficiens iuris humani poſitiui, eſt homo, ciuitas, ſiue populus, vt dicitur, *in cap. ius ciuile diſt. 1.* vbi habetur, *quod ius ciuile, eſt illud quod quiſq. populus, vel quæque ciuitas, ſibi proprium diuina, humanaq. cauſa conſtituit.* Secundo differunt ius naturale, & ius poſitiuum, ex parte cauſæ formalis, ſeu exemplaris; nam iuris naturalis exemplar, eſt lumen naturalis rationis, à Deo deriuatum; exemplar vero & regula, iuris humani poſitiui, eſt ipſum ius naturæ; nam in tantum ius humanum eſt rectum, in quantum eſt iuri naturæ conſonum. Tertio differunt ex parte obligationis, nam iuris naturalis obligatio, eſt ampliſſima, ligarque omnes vbique & ſemper, eſt enim ius naturale generale, atque immutabile; at vero obligatio iuris poſitiui eſt ſtrictior, nam ius poſitiuum non omnes obligat, nec ſemper, nec idem eſt apud omnes, quinvero

Id eſt, de iure naturali, q̃ natura ipſa docet, id vero de iure poſitiuo q̃ procedit ex humano condicto.

Nota diffinitiones & differentias multiplices iuris naturalis & poſitiui.

Ius naturale, & poſitiuum differunt.

frequentiſſime mutatur. Quarto differunt ius naturale,& poſitiuum,nam ad hoc, vt aliquid ſit de iure naturali, neceſſum eſt, quod pertineat ad generalia illa principia cunctis peruia, quæ de iure naturali eſſe dicuntur, aut ſaltem,quod per bonam, atque euidentem conſequentiam,deducatur ex illis primis principijs practicis; at vero ius poſitiuum , non id neceſſario requirit, ſed ſatis eſt,quod ſit iuri naturali conſonum,quales eſſe debent omnes leges poſitiuæ,ad hoc vt ſint iuſtæ,vt latius ſuo proprio loco dicemus. Sed iam tempus præſefert , vt deueniamus ad explicandum , ac declarandum, quidnam ſit Ius gentium, quod vt ſupradiximus ex Doctoribus , quidam ſub iure naturali conſtituunt ; alij vero ſub iure poſitiuo , de quo ſit quarta Concluſio .

Quarta Concluſio.

Ius gentiũ eſt, & dicitur illud quod vniuerſæ gentes, quatenus rationales ſũt ſibi fecerũt atq cõſtituerũt

Ius gentium eſt, & dicitur illud, quod gentes vniuerſæ , quatenus rationales ſunt, ſibi fecerunt,atque conſtituerunt . Hæc iuris gentium definitio, eſt Vlpiani, *in l.1.ff. de iuſt. & iur.* vbi inquit, *ius gentium eſt,quo omnes gentes humanæ vtuntur* , & in Inſtit.de iure.natur. habetur, *quod ius gentium omni humano generi commune eſt* . idem habetur, *in cap. ius gentium diſtinct. 1.* vbi & eiuſdem quamplurima adducuntur exempla , ac dicitur, quod ius gentium eſt,ſedium occupatio, ædificatio, munitio,bella, captiuitates, ſeruitutes, poſtliminia, fœdera, paces, inducię , legatorum non violandorum religio, connubia inter alienigenas prohibita,& ſubditur,quæ proinde ius gentium appellantur, quia eo iure omnes fere gentes vtuntur . Hoc præmiſſo dico, quod inter Doctores, tam Theologos , quam Iureperitos, magna eſt lis , & controuerſia ; an ſupradictum ius gentium,pertineat ad ius naturale;an vero ad ius poſitiuum, quidam enim dicunt, quod pertinet ad ius naturale,innixi ſequentibus rationibus .

Difficultas valde notanda . An Ius gentiũ pertineat ad ius naturale,an vero ad ius poſitiuum.

Primo, quia illud, quod per bonam & euidentem conſequentiam, deducitur, atque colligitur ex principijs naturæ , pertinere videtur ad ius naturale,& contineri ſub illo:ſed tale eſt ius gentium : ergo intentum.Conſequentia cum maiori eſt legitima , nec negari vllo modo poteſt , ſolum reſtat probare minorem, in qua tota difficultas conſiſtit.

Prima opinio.

Quæ & probabitur ſimul , atque explicabitur , nam de iure gentium eſt rerum diuiſio,quæ per bonam , & euidentem conſequentiam deducitur ex his naturæ principijs, nempe,quod agri ſunt diligenter colendi, pax,atque tranquillitas reipublicæ cõſeruanda, etenim ſi non fieret ſupradicta rerum diuiſio, neque agri colerentur, niſi ſegniter, aut vnquam pax, & tranquillitas reipublicæ conſeruaretur , quinvero in ipia , innumera eſſent , & continua bella & iurgia , ſi igitur ſupradicta rerum diuiſio , de iure gentium eſt, eaq. deducitur, atque colligitur ex ſupradictis principijs naturæ, per bonam, & euidentem conſequentiam, ſequitur, quod ius gentium , ad ius naturale pertinet,ac ſub illo debet comprehendi .

Secundo probatur id ipſum , nam ſecundum veram Philoſophiam, eodem præcepto,& iure, quo præcipitur finis, præcipiuntur & media,ad conſequutionem talis finis neceſſaria : v. g. quia iure naturæ tenemur conſeruare vitam , eodem etiam tenemur ſumere alimenta,ad vitæ conſeruationem neceſſaria : ſed ius gentium eſt neceſſarium ad conſeruationem iuris naturalis, & ordinatur ad ipſum : ergo ius gentium pertinet ad ius naturale,ac ſub illo comprehenditur.

Tertio

Digitized by Google

Tertio & vltimo ad idem ſic argumentari poteſt, nam ſi ius gentium pertineret ad ius poſitiuum, & penderet ex beneplacito, & voluntate Principum, ſequeretur quod poſſet à Principibus, ſiue à Republica abrogari, & facere in ſuis Regnis ac Ditionibus, vt non eſſent rerum diuiſiones, ſed poſſiderentur omnia in communi: conſequens autem videtur abſurdum: ergò id nullatenus eſt dicendum, quin vero quod ius gentium, pertinet ad ius naturale, ſuper quod nulla cadit abrogatio, aut diſpenſatio. Iis argumentis fulcitur prima prædicta opinio.

Sed alij Doctores, diuerſa procedunt via, & dicunt, quod ius gentium non pertinet ad ius naturale, quin vero ab illo eſt diſtinctum, atque diuerſum. Quod probant, primo ex mente, & ſententia D. Iſidori lib. 5. Etymologiarum c. 4. & refertur, *in Decreto, in cap. ius autem diſt.* 1. vbi ponuntur ſequentia verba, *Ius autem, aut naturale eſt, aut ciuile, aut gentium.* Cum igitur, inquiunt, D. Iſidorus prædictum ius gentium, contra naturale diuidat tria membra conſtituendo, manifeſte vt videtur ſequitur, quod non ad ius naturale pertinet, nec ſub illo comprehenditur, ſed eſt quid ab illo diſtinctum, aut comprehenditur ſub Iure poſitiuo. Quod, & confirmant ex ſententia Ciceronis lib. 2. de inuentione. c. 5. vbi rerum, & dominiorum diuiſionem, iuri poſitiuo adſcribendam eſſe dicit: ſed hæc omnia ſunt de iure gentium: ergo potius ad ius poſitiuum, quam ad naturale ipſum pertinere eſt dicendum. Secũda opinio.

Secundo probatur id ipſum, ratione vt videtur efficaciſſima, nam ea, quæ ſunt de iure naturali, ſeu ad ius naturale pertinent, ita ſunt intrinſece bona, vt eius oppoſita ſint intrinſece mala, ſecluſa quacunque omni alia lege, & antequam per aliquam legem poſitiuam præcipiantur, aut prohibeãtur, vt tenet communis Theologorum ſententia: ſed quæ ſunt de iure gentium, non ſunt intrinſece bona, neque eius oppoſita intrinſece mala, vt probabitur: ergo, ius gentium non pertinet ad ius naturale, neque ſub ipſo comprehenditur. Conſequentia cum maiori eſt legitima: minor autem probatur. Nam rerum diuiſio, & proprietas bonorum, quamuis modo bona, ſit & licita, non tamen adeo bona, vt oppoſitum eius, nempe cõmunitas, ſit mala, & non etiam poſſit eſſe bona, cum in primitiua Eccleſia olim, omnia fuerint communia, id quod, & in Religionibus ſeruatur hodie, & multa alia exempla, in idipſum poſſent adduci, nam & in extrema neceſſitate omnia ſunt communia, ergo rerum proprietas non eſt ſemper, atque intrinſece bona. Hæc & alia quæ ad hoc probandum, poſſent adduci, breuitatis gratia facio miſſa.

Sed tertio, & vltimo, pro hac parte ſic argumentari poteſt. Nam illa, ſola pertinent ad ius naturale, ac de iure naturali eſſe dicuntur, vt ſupradictum eſt, quæ pertinent ad prima principia naturalia practica, omnibus peruia, aut ex illis per bonam, & euidentem conſequentiam colliguntur, & deducuntur: ſed ea, quæ ſunt de iure gentium, non ſunt huiuſmodi, nam nec ſeruitus, nec rerum diuiſio, pertinent ad prima principia practica, nec vero ex ipſis per bonam, & euidentem conſequentiam abſolute, & immediate colliguntur, aut deducuntur, ſed facta quadam ſuppoſitione, vt ſtatim dicemus, præterea ius gentium habetur ex conſenſu, & beneplacito hominum, & non abſolute ex dictamine naturæ: Item ius gentium, poteſt per legem poſitiuam aboleri, quinuero de facto abolita eſt rerum diuiſio apud Religioſos, & ſeruitus apud Chriſtianos: ergo quæ ſunt de iure gentium, non ſunt præciſe de iure naturali, nec ius gentium ſub iure naturali comprehenditur. Hæc ſunt, quæ hinc inde, à Doctoribus Scholaſticis

eis traduntur, ad inuestigandum, vtrum Ius gentium sit omnino idem, cum Iure naturali, an vero ab illo distinctum. Vt autem hac in re, quod sentio, paucis dicam, ex multorum resolutione sequentem statuo conclusionē.

Quinta Conclusio.

Ius gentiū, neque mere de Iure naturali, neque mere de Iure ciuili, & positiuo, sed qd ex vno, & altero commixtum atque compositum.

Circa hanc difficultatem, quod verius, & certius apparet, est dicere, quod Ius gentium, nec mere est de iure naturali, nec mere de iure positiuo, sed mixtum, & quasi ex vtroque compositum. Per hanc conclusionem & resolutionem, conciliari atque ad concordiam possunt reduci, hac de re variæ multorum Doctorum opiniones, qui confuse, & intricate nimis loquuntur, & ve videtur, non satis sibi constant, qua ratione ius gentium quandoque appellant ius naturale, aliquando vero ius ciuile, siue positiuum, quod ex eo prouenit, quia vt dictum est in conclusione, est veluti ex vtroque cōmixtum, & cum vno & altero, maximam similitudinem habet, & vt supraposita conclusio, simul probetur, & intelligatur, dico, quod ius gentium cum iure naturali, similitudinem habet in multis. Primo, quia sicut ius naturale, commune est omnibus hominibus, ita, & ius gentiū, omnibus est hominibus commune. Secundo, sicut ius naturale, non habetur in scriptis, neque inuenitur, quando, aut vbi fuerit institutum, ita & ius gentium, nescitur quando, & vbi cœperit, fueritq. institutum. Tertio, sicut ius naturale, ad sui promulgationem, non indiget vt conuocentur homines, ita neque ius gentium ad sui promulgationem indiguit, vt fierent hominum Conuentus. Quarto, & vltimo, sicut ea, quæ sunt iuris naturalis, vel sunt prima principia, vel conclusiones, per euidentem, & necessariam consequentiā ex eisdem deductæ, ita etiam, & quæ sunt iuris gentium, sunt veluti conclusiones, deductæ ex primis principijs naturæ, quamuis non eodem modo, sed alio longe diuerso, vt dicemus statim. Constituto, in quo ius gentium, cum iure naturali conueniat, dicamus oportet, in quibus ab eo differat. Primo, differunt, nam quæ sunt de iure naturæ, vel sunt prima principia, vel conclusiones, per euidentem & necessariam consequentiam deductæ, ex primis principijs naturæ, immediate & absolute; at vero, quæ sunt de iure gentium, non sequuntur ex illis immediate, & absolute, sed facta quadam suppositione. Pro cuius intelligentia est aduertendum, quod dupliciter potest contingere, quod aliquid necessario deducatur ex principijs naturæ, vno modo absolute, atque immediate, alio vero non absolute, nec immediate, sed facta aliqua suppositione. Id dicitur deduci, ex principijs naturæ, absolute & immediate, quod est simpliciter necessarium ad comparandam rectitudinem naturalem, considerata hominis natura absolute; id vero dicitur deduci ex principijs naturæ, non absolute, sed facta suppositione, quod quidem est necessarium, ad comparandam rectitudinem naturalem, non considerata hominis natura absolute, sed suppositā tali, vel tali hominis conditione. Hoc oportet, vt exemplis fiat clarius. Considerata hominis natura absolute, ad conseruandam speciem humanam, necessaria est generatio, & ad generationem necessaria coniunctio maris, & fœminæ, quæ in hominibus fit per matrimonium perpetuum, atque indissolubile, vt proles sic suscipi, & recte educari possit. Hæc omnia proprie pertinent ad legem naturæ, & sunt de iure naturali, quia deducuntur ex principijs illius, natura hominis absolute considerata. Cæterum quia interdum homines, maiori ex parte sunt perfidi, & matrimonij bonis abuti solent, hac conditione suppo-

Ius gentium cū Iure naturali cōuenit in multis.

In quo Ius gentium à Iure naturali differat.

Nota hoc valde, quia ex eo pendet tota huius difficultatis resolutio.

sita,

Digitized by Google

ſita, & non abſolute natura hominis conſiderata, neceſſarium etiam fuit, quod matrimonium fieret cum debita ſolemnitate, & ſic de iure gentium introducta fuit lex de matrimonijs contrahendis, adhibitis teſtibus, & cum debita ſolemnitate, vt ſic homines mali, perfidiæ argui poſſent, ſi ab vxoribus diſcedere vellent. Ex hoc conſtat, qualiter lex, quæ præcipit matrimonia ſolemniter contrahi, non proprie pertinet ad ius naturale, ſed ad ius gentium, quia deducitur ex principijs naturæ, non quidem immediate, & abſolute conſiderate, ſed facta aliqua ſuppoſitione. Sit aliud exemplum: Natura hominis abſolute conſiderata, neceſſarium fuit, quod pecora alerentur, & agri colerentur, vt vel ſic, ad vitæ humanæ conſeruationem, hominibus ſuppeteret cibus, qua ratione hæc omnia ad ius naturale ſimpliciter, & abſolute pertinent: at quod rerum diuiſiones fierent, non ſic abſolute ad ius naturale pertinet, ſed ex ſuppoſitione, quod eadem natura hominis, poſt primi noſtri parentis peccatum, remanſit corrupta, & magis ad bonum proprium, quam ad commune inclinata, qua ratione rerum diuiſiones iure gentium ſunt introductæ. Multa alia exempla ad hoc propoſitum poſſent adduci, ſed iſta ſufficiant, ad hoc vt inſpiciatur, atq; intelligatur differentia, quæ eſt inter ius naturale, & ius gentium, nam ea, quæ ſunt iuris naturalis, vel pertinent ad prima naturalia principia, aut deducuntur, ex illis abſolute, atque immediate per neceſſariam conſequentiam, natura hominis abſolute conſiderata, & nulla facta ſuppoſitione; at vero, quæ ad ius gentium pertinent, quamuis etiam deducantur ex primis principijs naturæ, non tamen immediate, & abſolute, nec natura hominis abſolute conſiderata, ſed media aliqua ſuppoſitione, vt dictum eſt. Ex quo ſequitur viterius ſecunda differentia, nempe, quod ius gentium eſt, ex hominum beneplacito inſtitutum, quo fit, vt reſpublica, iuſta exiſtente, atque interueniente cauſa, poteſt illud abrogare, & derogare, quod in iure naturali nullatenus poteſt contingere. Quod ius gentium abrogari poſſit, patet: nam & id factum fuit in initio naſcentis Eccleſiæ, vbi abrogata fuit rerum diuiſio, vel proprietas, quæ fuerat introducta iure gentium, factumq. & conſtitutum, quod omnia eſſent omnibus communia, vt in Actibus Apoſtolorum cap. 4. legitur. Similiter & abrogatum eſt, aliud ius gentium, quo victi ſeruire debebant victoribus, ſecundum D. Iſidorum, & habetur *in cap. ius ciuile, & cap. ius gentium diſtinct. 1. & inſtitut. de iure perſonar. §. ſerui autem*, quæ quidem ſeruitus inter Chriſtianos, penitus eſt ſublata, & abrogata, nam Chriſtianus capiens Chriſtianum, etiam in bello iuſto, non poteſt illum habere pro ſeruo, vt optime tractat Bart. *in l. boſtes ff. de captiu. & poſt limit. ruur.* Tertio & vltimo, differunt ius naturale, & ius gentium, in hoc, quod ius gentium, nullo modo poteſt, iuri naturali præiudicare, atque in omnibus præualet, & præponderat iſtud, quo fit, vt in caſu extremæ neceſſitatis, quo de iure naturali omnia ſunt communia, & ſi quis indiget, & tenetur propriam vitam conſeruare, nihil obeſſe ſibi poſſunt rerum proprietates, & diuiſiones, quæ fuerunt introductæ iure gentium, vt tenet communis omnium DD. opinio.

Nota hoc valde.

Quod eſt de iure gentium poſt iuſta exiſtente cauſa abrogari non autē id, q̄ eſt ſimpliciter de iure naturali.

Ex ſupradictis conſtat ſuperq. ſatis, veritas noſtræ concluſionis, quam diximus, ius gentium eſſe quaſi mixtum, ex iure naturali, & poſitiuo, & cum vtroque habere quammaximam ſimilitudinem, atque propinquitatem, conuenireq. cum ipſis, & differre. Poſtquam autem diximus de conuenientia, atque differentia, quam ſupradictum ius gentium, cum iure naturali habet, reliquum eſt, vt eadem breuitate dicamus de illa, quam habet, cum iure Ciuili poſitiuo, & dico, quod conueniunt in hoc, quod ſimpliciter, & abſo-

In quibus Ius gentiũ cõuenit cũ Iure ciuili, seu ab eo differat.

lute loquendo,vtrumque & ius gentium & ius ciuile,est de iure positiuo,& ad ius positiuum spectat,& non tam natura,quam hominũ beneplacito, fuit institutum, vt dictum est. Sed differunt in eo , quod ius ciuile,est proprium alicuius gentis,vt dixit D.Isidorus,& habetur *in cap.ius ciuile dist.1.* ibi, *ius ciuile est illud quod quisque populus , seu quaque ciuitas sibi proprium constituit* , at vero ius gentium est generale & commune, pertinetq. ad omnes in vniuersum gentes,neque ad constituendum ipsum necessarium fuit,vt homines in vnumConuentum,siue locum conuenirent,sed ratio ipsa in singulis id instituit, quod non contingit in iure ciuili . Multa alia possent dici , sed hæc dicta sufficiant , neque rationes adductæ ad probandum contrarium, quidquam conuincunt, nam ex alijs etiam adductis satis dissoluuntur , vt facile constare poterit intuenti .

ARTICVLVS III.

Quidnã sit Lex? & de multiplicibus legũ differẽtijs,& diuisionibus.

Quæ ad hunc Articulum spectant; resoluentur breuiter per sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

Lex in communi & absolute considerata,est quædam Regula,& mensura humanorum actuum,secundum quam quispiam ad aliquid agendum inducitur,vel ab agendo retrahitur.Hæc concl.est expressa D. Th.12. q.90. art. 1.vbi etiam dicit,quod dicitur lex, à ligando , eo quod hominem ligat, atque constringit,vt aliquid agat,vel non agat.Quæ quidem nominis etymologia,satis consonat cum eo,quod in multis locis sacræ Scripturæ habetur, vbi diuina lex funi, siue vinculo comparatur;tale est illud Hieremiæ 2.*à seculo confregisti iugũ meum,rupisti vincula mea,& dixisti, non seruiã*,&c.& illud Psal.2.*dirumpamus vincula eorum , & proijciamus à nobis iugum ipsorum*:quibus in locis diuina lex,vinculo comparatur. Ex quo infertur,ꝙ secundum hanc etymologiã recte lex deducitur,& dicitur à ligando,pro eo quod ligat,atq; constringit hominẽ ad aliquid agendũ,vel non agendũ,& licet prædictis in locis sermo fiat,de lege diuina, simili seu eadem prorsus ratione,hoc ipsum legi humanæ potest cõuenire.Alij dicunt legẽ deduci,& deriuari à legẽdo, eo quod leges,publico scripto traduntur,siue scriptis mandantur,vt ab omnibus obseruentur,sed quidquid de hoc sit,certissimum est,quod supradicta lex absolute , & in communi considerata,est Regula, & mensura humanorum actuum,secundum quam aliquis ad aliquid agendum,inducitur, vel ab agendo retrahitur. Aliam tradunt Doctores Scholastici legis diffinitionẽ,dicentes,quod lex est ordinatio rationis in commune bonum promulgata, facta ab eo,qui auctoritatem habet.Quæ diffinitio desumpta,est à D.Tho. vbi supra art.4.in qua legis diffinitione plures ipsius exprimuntur conditiones, quæ ad rationem iustæ legis debent concurrere , nempe quod esse debeat actus rationis siue prudentię, & ꝙ in commune bonum ordinata , & sit facta, & promulgata ab eo qui potestatẽ habet Reipublicæ. Sed de his latius dicemus infra in particulari,quam hac de re,facturi sumus quęstione,quando agemus de legibus humanis , nunc enim tantummodo agimus de lege in communi sumpta , atque absolute considerata, & vt abstrahit à diuina, vel humana . Eandem ob causam , & quia non est præsentis speculationis , etiam nunc supersedeo , à tractatione alterius cuiusdam Metaphysicæ quæstionis , quam hic solent mouere , & disputare Doctores ,

Lex in cõi & absolute considerata,est mensura humanorum actuum,& secundum quã aliquis ad operandum inducitur, vel ab eo retrahitur.

Lex vnde dicatur siue deriuetur.

An

An ſcilicet ſupradicta lex, ſit actus intellectus, an vero voluntatis, & dato q̃ ſit actus intellectus, & rationis, an ſit actus rationis ſpeculatiuæ, an vero rationis practicæ? Quidquid de hoc ſit, pro nunc certiſſimũ eſt, q̃ ipſa neque eſt actus ſolius rationis ſiue intellectus, nec vero ſolius voluntatis, ſed ad vtrumque pertinet, ſeu potius ab vtroque procedit, poteſq. recte, ad congruè diffiniri, ſicut & ipſam diffinit Sylueſt. *verbo, lex*, dicendo, quod eſt ordinatio actiua rationis practicæ ad commune bonum promulgata, ab eo, qui curam gerit Reipublicæ. Quo ſuppoſito, dico, quod ſupradictæ legis actus, atque eius munus, & officium, eſt præcipere, ſiue prohibere, vt dicit D. Thom. loco ſupra citato. Sed *Ioſſa in cap. omnis autem lex, poſito in decreto, diſt. 3.* plura ipſius enumerat officia, & ad quatuor illa capita reducit, dicendo, quod omnis lex, aut aliquid permittit, vt quod vir fortis præmium petat, aut aliquid vetat, vt quod virgines Deo ſacræ, & Moniales contrahant nuptias, aut vero punit, dicendo, quod qui cædem fecerit, plectatur & capite, aut præcipit, vt quando dicit, quod Deus ex toto corde diligatur. Sed hæc omnia eodem reducunt, ſatiſq. congruenter legis munera, & officia à D. Thom. comprehenduntur, & explicantur, per hoc quod eſt prohibere, atque præcipere. Videatur dictus D. Thom. 1.2. q. 92. art. 2.

Lex neque eſt actus ſolius rationis, neq. ſolius voluntatis, ſed vtriuſque, ſicq. dicitur actus rationis practicæ.

Quotuplex ſint legis actus, officium, & munera.

Secunda Concluſio.

Supradicta lex in communi ſumpta, atque abſolute conſiderata, recte, & ſufficienter diuiditur, in legem æternam & naturalem, diuinam veterem, & diuinam Euangelicam, & in conſuetudinem vim legis habentem, & in legem canonicam, atque ciuilem. Hæc concluſio ponitur expreſſa à Syluestro, *verbo, lex.* vt ſatis colligitur ex D. Thom. 1.2. quæſt. 91. vbi per plures Articulos, omnium ſupradictarum legum, expreſſam facit mentionem, & quamuis nos infra idipſum ſimus facturi, & maxime de illis, quæ ad noſtrum præſens attinent propoſitum, vt tamen non iſte locus vacuus, ſiue intermiſſus videatur, & vt aliqualis horum habeatur notitia, ſingularum ſupradictarum legum breuiter in præſentiarum adducere libuit diffinitiones. Atque vt ab æterna exordiamur, dico cum D. Thom. loco ſupra citato Art. 1. quod lex æterna eſt, ordinatio rationis Dei, ad commune bonum totius mundi, ſeu ſub alijs verbis: Conceptus gubernationis rerum in Deo, vel potius Ratio diuinæ ſapientiæ, qua cuncta ad ſuos debitos fines ordinat, atque mouet. Oportet etenim in quolibet gubernatore, atque rectore, rationem præexiſtere ordinis, eorum quæ agenda ſunt ab his, qui ſuæ gubernationi ſubduntur, ſicut & in quolibet artifice præexiſtit ratio eorum, quæ à ſe per artem ſunt facienda, & conſtituenda. Ad hunc igitur modum Deus, vniuerſarum rerum conditor, & omnium actuum, ac motuũ ſuarum creaturarum gubernator, per æternam ſuam ſapientiam, rationem habet, omnium quæ à ſuis creaturis ſunt agenda, quæ diuinæ Sapientiæ ratio, qua cuncta ad ſuos debitos fines ordinat, & mouet, in Deo lex æterna nuncupatur. Quod & fidei lumine carens cognouit olim Cicero, poſtquam lib. 2. de legibus, definiens legem dixit, *Quod lex eſt æternum quoddam, quod vniuerſum mundum regit, imperandi, prohibendiq. ſapientia.* Quæ quidem legis diffinitio, haudquaquam alij, quàm ſupradictæ legi æternæ, valet, aut poteſt conuenire. Eſt autem lex naturalis, vt inquit idem D. Thom. art. 2. vbi ſupra, participatio quædam, ſupradictæ legis æternæ, & impreſſio diuini luminis, in creaturam rationalem, qua inclinatur ad ſuũ debitum finem: & ſub alijs verbis dicitur, quod eſt ordinatio rationis in homine, impreſſa à Deo, in ordine ad ſuum debitum finem, quam etiam ſupradictus Cicero

Lex in communi ſumpta, diuiditur in legem æternã, & naturalem, diuinã veterem, & diuinam Euangelicam: et in conſuetudinem vim legis habentem, & in legem canonicam, atque ciuilem.

Quotuplex ſit lex æterna?

cogno-

cognouit, postquã etiam in lib. de leg. legẽ definiens dixit, *quod lex est, nulla summa insita in natura, quæ iubet ea, quæ facienda sunt, prohibetque contraria*, subintellige in ordine ad finem debitum finem. Lex vero diuina vetus, est illa, quam olim Deus Optimus Maximus, per Moysem famulum suum, Israelitico populo præscripsit, cuius fit mentio Exodi cap. 20. & Deuteronomij cap. 5. & sæpe alibi, & eius etiam meminit Apostolus in epistola ad Galatas cap. 3. vbi de eadem agens dicit, quod fuit ordinata per Angelos in manu Mediatoris. De qua, quia iam ablata atque abrogata est, nec hodie viget, nisi in quantum continetur naturale, seu quod in ea præcipitur, ad legem naturalem spectat, in præsentiarum nihil oportet dicere. Lex vero diuina Euangelica est, quam Christus Dominus & Seruator noster, vnigenitus Dei filius, factus homo, vbiscumq. conuersatus, immediate per semetipsum condidit atque mundo promulgauit, & continetur in quatuor Euangelijs, seu potius in quatuor libris vnius Euangelij, vt verbis D. Augustini vtar, ad cuius obseruantiam fideles cuncti tenentur: nam, & in Baptismo Christiani omnes illam profitentur. Omnes supradictæ quatuor leges sunt diuinæ, reliquæ vero tres legum species, sunt humanæ, inter quas, quæ prima commemoratur est longa, ac diutina consuetudo, quæ, vt suo proprio loco dicemus, legitime introducta, vim etiam & robur obtinet legis, & est quædam humana lex, in quantum viget & substinetur, ex Principis, seu populi voluntate, cuius meminit D. Isidorus lib. 5. Etymologiarum cap. 2. & Gratianus *in cap. humanum genus, dist. 1.* vbi inquit, *quod duobus regitur humanum genus, videlicet naturali iure, & moribus*. Et infra *in cap. consuetudo*, inquit, *quod consuetudo est ius quoddam, moribus institutum, quod pro lege suscipitur, cum deficit lex*. Et in fine dicit, quod vocatur consuetudo, pro eo quod est in communi vsu. Lex autem canonica, si definienda sit in communi, atque in vniuersali, est ordinatio rationis, ad commune bonum Ecclesiasticum totius orbis, à Summo Pont. seu ab habente auctoritatem promulgata, quæ in quatuor voluminibus, seu Iuris canonici libris continetur, de quibus infra latius dicemus. Solum supereſt, vt dicamus, quidnam sit lex ciuilis, siue politica? Et quidem si diffiniatur etiam vt communiter sumpta, & vt se extendit ad iustam, & iniustam, vniuersalem, atque municipalem; Lex ciuilis est constitutio populi, qua maiores natu, simul cum plebe, aliquid sanxerunt. Quæ legis definitio est D. Isidori lib. 5. Etymologiarum cap. 10. & refertur à Gratiano *in Decreto, dist. 2. cap. lex est*. Alij Iurisconsulti aliam tradunt legis in communi sumptæ definitionem, dicentes, quod lex est commune præceptum, & virorum prudentium consultũ, habetur *in l. 1. ff. de legibus, & Senatus*. Sed perstiendo in supradicta doctrina D. Thom. dicere possumus, quod lex, si sit vniuersalis, & iusta, est ordinatio rationis ad commune bonum, ciuile totius vrbis à tota multitudine, seu à vicem eius gerente promulgata; si autem sit particularis, erit etiam ordinatio particularis eiusdem rationis, ad commune bonum alicuius Prouinciæ, loci, seu ciuitatis, à tota multitudine, seu eius vicem gerente promulgata. Et hæc de legibus in communi breuiter dixisse, sufficiat.

Quidnã sit lex naturalis.

Quidnã sit lex diuina vetus.

Quidnã sit lex diuina Euangelica.

Quidnã sit consuetudo vim legis habens.

Quidnã sit lex canonica.

Quidnã sit lex ciuilis, siue politica.

ARTICVLVS IV.

Quidnam sit Statutum? ac de Statutorum multiplici diuisione, & differentia.

Quæ

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, explicabuntur breuiter per ſequentes concluſiones.

Prima Concluſio.

Statutum est quasi ius ab homine positi, vel disposicio.

STatutum, vt nomen ipſum ſonat, eſt quaſi ius ab homine poſitũ, vel diſpoſitio, ex qua ius ipſum producitur. Hæc Statuti diffinitio, ponitur à Sylueſt. *verbo, ſtatutum, in principio*, & habetur *in tit. Inſtit. de iure naturali gentium, &c.* Dicitur autem ſtatutum ab ſtatuendo, quia res aliqua præuia deliberatione, ſtatuto firmatur in ſtatu, & quaſi in gradu firmo, atq. immobili ponitur. Quæ quidem ſtatuta, vt inquit ſupradictus Sylueſt. *verbo, lex. q. 8.* illi ſolummodo facere poſſunt, qui & poſſunt condere leges; vt enim ſupra diximus lex, & ſtatutum, idem omnino ſunt ſecundum rem, ſoloq. nomine differunt, licet interdum diuerſimode accipiantur.

Secunda Concluſio.

Statuta, alia ſũt generalia, alia vero particularia, alia iuſta, alia iniuſta.

Statuta eſſe poſſunt in multiplici differentia, nam quædam ſunt generalia, quæ omnes generaliter concernunt; quædam vero particularia & Prouincialia, de quibus infra ſuo proprio loco dicemus; quædam etiam ſunt iuſta, quæ ad ipſorum obſeruantiam obligant; quædam vero iniuſta, & iniqua, quibus proinde nulli tenentur; quædam obligant ad culpam, & ad pœnam, quædam vero ſolummodo ad pœnam; quædam debito modo, & legitima auctoritate facta, obligant vt lex, quædam tantum, vt particularia præcepta, quæ & finiuntur & terminantur morte ſtatuentium, ſeu cum finitur ipſorum officium. De quibus omnibus, quia particulares difficultates ſunt à nobis infra mouendæ, & ſpeciales Articuli conſtituendi, ab ijs pro nunc conſulto ſuperſedeo.

ARTICVLVS V.

Quidnam ſit Conſtitutio, & de Conſtitutionum multiplici diuiſione, & differentia?

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, explicabuntur per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Conſtitutio eſt id, quod ordinat Princeps, animo condendi legem.

COnſtitutio proprie, & ſtricto modo ſumpta, prout differt ab alijs partibus Iuriſcripti, nihil eſt aliud, quam id, quod ſtatuit, atque ordinat Princeps, animo condendi legem. Hæc concluſio probatur *ex Inſtit. de iure natura. gen. & ciu. §. ſed & quod Principi placuit*. Pro cuius concluſionis intelligentia eſt notandum, *ex gloſſa in tit. 2. de Conſtitutionibus, lib. 6 decretalium*, quod Conſtitutio in iure accipitur dupliciter, vno modo ſtricte, prout differt ab alijs partibus iuris ſcripti, vt puta à lege, plebiſcito, & alijs partibus iuris, quarum mentionem facit Gratianus *in Decreto, diſt. 2.* & in hac acceptione nihil eſt aliud, quam illud, quod Princeps ſtatuit, & ordinat, animo condendi legem, vt ea ſubditi vtantur, tam in ſcholis, quam in iudicijs; in ſcholis DD. legendo, in iudicijs vero iudices ordinando, & iudicando, & aduocati allegando. Alio modo ſumitur large Conſtitutio, de quo ſit ſecunda concluſio.

Secun-

Digitized by Google

Secunda Concluſio.

Conſtitutio vt cõmuniter ſumpta, ſumitur p omnibus partibus iuris ſcripti.

Conſtitutio largo modo ſumpta, ſumitur pro omnibus partibus iuris ſcripti, ſiue ſit lex, ſiue plebiſcitum, ſiue Senatusconſultum, Principis placitum, aut dicta Prætorum, reſponſa prudentum, ſiue etiam ſit ius commune, ſiue vero particulare, vt ſunt ſtatuta Epiſcoporum, Vniuerſitatis, Collegij, ſiue alterius cuiuſcumque corporis approbati. Hæc concluſio habetur ex *gloſſa vbi ſupra, in tit. de Conſtitutionibus*.

Tertia Concluſio.

Vnde deriuetur, Conſtitutionis nomen.

Conſtitutio, prædicto largo modo, & generaliter ſumpta, dicitur & deriuatur, à *cum*, quod eſt ſimul, & verbo *ſtatuo*, & eſt, quaſi ſimul, multorum aliqua ſtatutio. Hæc concluſio habetur à gloſſa, vbi ſupra, & etiam eſt Sylueſt. *verbo, conſtitutio*, vbi dicit eam eſſe Panorm. *in rubrica, & tit. de Conſtitut.* quam pro eo, inquit, Conſtitutionem dici, & appellari, quia olim Conſtitutiones fiebant à Principibus, cum ſuis familiaribus, ſiue vero à plebibus & ciuitatibus, in quibus multi erant ſimul iuncti, & ad aliquid deliberandum ſiue, ſtatuendum congregati. Et dicit ſupradicta gloſſa, quod non poteſt dici Conſtitutio, illa quæ non fuerit multorum, nam lex debet eſſe communis, & generalis omnibus, & communi omnium conſenſu fabricata, & quæ in particulari facta eſt, ſiue in fauorem huius, vel illius, inquit, quod non proprie eſt lex, ſiue Conſtitutio, aut tale promeretur nomen, ad quod probandum inducit illud, quod adducitur à Gratiano in Decreto, *diſt. 4. in cap. erit autem lex, & cap. cum omnes, de Conſtitutionibus*, vbi habetur, quod Statutum factum, ab aliquibus Canonicis alicuius Eccleſiæ, etiam de conſenſu Epiſcopi, non valuit, nec Statuti, aut Conſtitutionis promeruit nomen, pro eo quod non commune fuit omnibus Canonicis. De hoc latius dicemus infra, cum agemus in particulari de Statutis, & Conſtitutionibus.

Quarta Concluſio.

Conſtitutiones ſunt multiplices differẽtiæ.

Conſtitutiones in genere, atque in communi ſumptæ, & conſideratæ, ſunt in multiplici differentia, quædam ſunt generales, quædam vero particulares; quædam iuris canonici, quædam iuris ciuilis. Inter Conſtitutiones autem iuris canonici, quædam dicuntur Decreta, aliæ vero Decretales, aliæ Clementinæ, ſic dictæ à ſuo auctore Clemente V. Aliæ Extrauagantes, pro eo quod extra corpus iuris communis vagantur, aliæ habentur in Summorum Pontificum Motibus proprijs. De quibus omnibus infra in particulari, ſpeciales ſunt inſtruendi Articuli, atque Quæſtiones, nunc hæc dixiſſe ſufficiat, de Iuſtitia, Iure, Legibus, Statutis, & Conſtitutionibus in commùni, atque in generali, vt horum omnium aliqualis habeatur notitia, procedamus ad alia.

QVÆ-

Digitized by Google

QVÆSTIO XXV.

De Legibus in particulari, & his, quæ ad totam legum materiam & tractationem spectant, in vigintisex Articulos diuisa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum Lex sit actus intellectus, an vero voluntatis?

IAm supra in Art. 3. præcedentis quæstionis, agentes de legibus in communi, aliqualem huius rei mentionem fecimus, & ipsarum adduximus diffinitionem, quæ communiter traditur à Doctoribus, sed vt, quod ibidem dictum est, plenius elucescat, legisq. ratione amplius percipere possimus, operæpretium visum fuit, in initio huius tractationis hanc quæstionem, atque difficultatem in medium proponere, & fusius atque expressius elucidare. Et dico primo, quod circa materiam præsentis Articuli, magna est lis, & controuersia inter Scholasticos Doctores, asserentibus quibusdã, quod lex est actus intellectus, alijs vero, quod est actus voluntatis. Et vt vtrorumq. rationes, & argumenta, vtcumque appareant, prout angustia tẽporis exposcit, dico, ꝙ qui legem actũ esse intellectus, nõ verò voluntatis tenent, huic inniruntur fundamento: nam lex (inquiunt) vt tenet communis sententia, & habetur *in l. namque. ff. de legibus*, est æquitatis, iniquitatisq. regula, & rei cuiuslibet agendi mensura: sed regula & mensura, nostrarum actionum est ratio, quæ actiones nostras dimetitur & regulat, atque in debitum suum finem dirigit: ergo lex ad intellectum, & rationem, non verò ad voluntatem pertinet, ipsa enim potentia quædam cæca est, & nisi ab intellectu ducatur, atque dirigatur, nescit, quid sit faciendum, vel non faciendum, odiendum, siue amplexandum. Quod & confirmari potest ex illo, quod habetur *in l. legis virtus. ff. de legibus, & Senatusc.* vbi dicitur, quod legis munus est prohibere & præcipere: sed hæc sunt propria munia, atque officia rationis, non vero voluntatis: ergo lex ad rationem pertinet, & actus est intellectus, non vero voluntatis. Plura alia ad propositum possem adducere, sed hæc breuiter dixisse sufficiat. Prima opinio.

Qui vero è contrario dicunt, legem esse actum voluntatis, non vero intellectus, sequentibus innituntur fundamentis: nam vbicumque à Iureconsultis, seu à sanctis Patribus, adducitur exacta legum diffinitio, earum substantiam, siue essentiam, æquitatem, vel iniquitatem Legislatorum voluntati tribuunt, non vero eorundem intellectui, quo ipsas tamquam iustas & rationi consonas finxerunt, atque fabricarunt, quod constare facile potest ex diuersis Iurisconsultorum diffinitionibus, quæ diuersis in locis, de supradictis legibus traduntur. Habetur enim *in l. 1. ff. de Constitutionibus Principum, & vsurpatur inst. de iure natur. & gentium*, quod illud, quod Principi placuit, legis vigorem habet: & alibi: quod lex est, recta voluntas eius, qui virum gerit populi, à qua doctrina non discedit D. Augustinus, qui vero 4. libo de ciuitate Dei, expresse dicit, antiquitus arbitria Principum pro legibus fuisse: sequitur ergo, quod lex proprie sumpta, potius est actus voluntatis Principis præcipientis, quàm rationis, seu intellectus ipsius, ipsam iustam, atque rationi consonam existimantis, atque diiudican- Secũda opinio.

tis.

tis. Quod & confirmari potest ex eo, quod legum munus, & officium, est mouere subditos ad id, quod Principi, seu Principibus est placitum. Reges enim per leges, mouent subditos suos ad operandu: sed mouere, voluntatis est, seu ad voluntatem pertinet, non enim mouetur homo, nisi à re appetibili, & sub aliqua ratione boni, & bonum obiectum est voluntatis, vt tenet communis philosophia, & multis in locis tradit Arist. ergo & lex potius ad voluntatem pertinet, quam ad intellectum. Hæc sunt breuiter, quæ pro vtraque parte traduntur, circa hanc difficultatem à Doctoribus Scholasticis, qui meo quidem videri, in re non multi ponderis, ac momenti, plus satis digladiantur. Vt tamen opiniones supradictas, ad vnitatem, & concordiam reducamus, atque expendamus breuiter & resolutiue, quid hac in re tenendum sit, sequentes statuo conclusiones.

Prima Conclusio.

Lex, neque solum est actus intellectus, neque vero solius voluntatis, sed vtriusque potentiæ.

Si legis ratio plene, atque perfecte consideretur, neque est actus solius intellectus, nec verò solius voluntatis, sed vtriusque potentiæ; initiatur enim lex in ratione & intellectu, sed perficitur, terminatur, atque completur in voluntate: quod sub alijs verbis est dicere, quod lex est actus intellectus, non quidem speculatiui, sed practici. Hæc conclusio, meo quidem vider, negari nullatenus potest, in vtraque opinione, quinvero est expressa mens & sententia Arist. 6. Ethicorum cap. 10. vbi agens de intellectu practico, constituit tres illius actus, siue virtutes, quarum primam vocat, *Euboulium*, quæ est virtus bene consultandi, hoc est indagandi media accommodata ad finem, nam de fine, inquit, nulla est consultatio, eo quod omnes homines suapte natura felicitatem appetunt. Secundam vocat Συνεσιν, quam Latini vocant, sagacitatem, quæ est virtus recte diiudicandi, sunt enim multi ingenio acuti ad disquirendum media, non tamen ita iudicio valent, vt ipsis adinuentis, de optimo recte sentiant. Sed præter supradictos, intellectus siue prudentiæ actus, vlterius requiritur alius & vltimus, qui est imperium, qui quidem actus, electionem voluntatis præsupponit, per quam, quæ melioria media visa sunt, ad consequendum aliquem finem, exequutioni traduntur, in quo ratio practica differt à speculatiua. Hæc enim quia non ordinatur ad opus, præcise habet duos priores actus, qui sunt discurrere, atq; diiudicare; sed practica præter illos, habet imperium, ad quod præcedentes duos actus tanquam ad finem ordinantur, quem actum idem Arist. inter omnes, inquit, dño summum, atque perfectissimum, & à quo potissimum Prudentia virtus denominatur. Cum igitur huiusmodi actus, præsupponat actum voluntatis (vt dictum est) nam quod intellectus discurrendo fieri oportere diiudicat, & voluntas approbat vt fiat, hoc lex per imperium præcipit; euidentissime, & manifestissime sequitur, quod legis ratio plene, atque perfecte considerata, neque est actus solius intellectus, nec vero solius voluntatis, sed vtriusq. potentiæ, & licet lex initietur in ratione & in intellectu, perficitur tñ, terminatur, atque completur in voluntate, haud enim solum lex dictat, quod bonum est, sed simul præcipit, vt illud exequutioni mandetur. Per quæ concordantur, & ad pacem atque concordiam reduci possunt, quæ multis verbis dicunt Doctores Scholastici, affirmantibus quibusdam, quod lex est actus rationis & intellectus; dicentibus vero alijs, quod est actus voluntatis. Vt tamen legis diffinitiones in promptu, ac præ manibus habeantur, libet ipsas in præsentiarum adducere, secundum vtranque opinionem, quæ si

Quinam sint actus intellectus practici.

Nota hoc valde.

recte

recte expendantur, idem omnino inſinuabunt, quod fiet in ſequenti Concluſione.

Secunda Concluſio.

Qui tenent legem eſſe actum rationis, & intellectus, hanc eiuſdem conſtituunt diffinitionem. Lex eſt quædam rationis ordinatio ad bonum commune, promulgata ab eo, qui curam gerit Reipublicæ. Hæc legis diffinitio eſt expreſſa D. Thom. 1.2.q.90. art.4. in corpore quæſtionis in fine. Cui diffinitioni, vt iuxta prædicta nihil omnino deficiat, verbo illi rationis ordinatio, addendum eſt ſimul, & præceptio, nam lex, vt diximus, non ſimpliciter ordinat, & dirigit, veluti qui digito demonſtrat viam, ſed ordinando præcipit, & præcipiendo ordinat, quod, vt de ſe patet, præſupponit electionem, & actum voluntatis.

Nota, legis multiplices diffinitiones, ſecũdum vtramque opinionem.

Qui vero in illa ſunt ſententia & opinione, vt dicant, legem eſſe actum voluntatis, ſic ipſam diffiniunt: Lex eſt recta voluntas eius, qui vicem populi gerit, voce, aut ſcripto promulgata, cum intentione obligandi ſubditos ad parendum illi. Hæc legis definitio, ſecundum noſtri Scoti viam, adducitur à doctiſſimo P.F. Ildefonſo de Caſtro, lib. illo ſuo de lege pœnali, cap. 1. & 2. in qua quamuis legis actus voluntati tribuatur, non propterea excluditur intellectus, cum iuxta mentem, atque ſententiam Philoſophi, nihil ſit volitũ, quin præcognitum, & certum eſt, quod voluntatis actus, quo aliquid fieri præcipitur, præſupponit, vt ſupra diximus, illos duos actus intellectus, diſquirendi, & dijudicandi, media accommodata ad finem, ſine quo haudquaquam eſſe poſſet recta, voluntas legiſlatoris, & eius, qui curam Reipublicæ gerit, condentis legem. Relinquitur ergo, quod lex in ſua perfecta, & completa ratione, vtrumque includit actum, intellectus, & voluntatis, nam non eſt tantummodo apprehenſio eorum, quæ facienda ſunt, fieriq. oportet, verumetiam & præceptio, quæ iudicium ſequitur, & ſit per voluntatis imperium. Nec propoſitiones legis, aut legum, fiunt per modum præſentis indicatiui, indicando quod bonum eſt, ſed per modum imperatiui, præcipiendo, vt id fiat, & vt quod malum, & prauum eſt, nullatenus fiat. Qui hac de re plura videre deſiderat, conſulat ſupradictum P. Caſtrum vbi ſupra, & Magiſtrum Sotum lib. 1. de iuſtitia, & iure q. 1. art. 1. & Medinam ſuper 1.2. D. Thom. q. 90. art. 1.

ARTICVLVS II.

Vtrum omnis Lex, ad hoc vt ſit licita & iuſta, debeat ſemper ordinari in bonum commune?

VT ab hac difficultate breuiter me expediam, omiſſis multis, varijs, ac fere inutilibus, quæ hac in re traduntur à DD. Scholaſticis, pro reſolutione propoſitæ difficultatis, ſequentes ſtatuo concluſiones.

Prima Concluſio.

ADeo de ratione legis eſt, vt reſpiciat bonum commune, vt quæ in priuatum commodum, tantummodo inſtituatur, legis nullo modo nomen promereatur. Hæc concluſio probatur in primis ex mente, & ſententia D. Iſidori lib. 5. Etymologiarum cap. 21. & refertur à Gratiano, *in De-*

De ratione legis eſt, vt reſpiciat bonum cõmune.

creto

Digitized by Google

Legis differentia lata ab Isidoro.

crete, dist. 4. in cap. erit autem lex, vbi legis conditiones & qualitates, necessario ad eamdem requisitas, describens, inquit, *Erit autem lex honesta, iusta, possibilis, secundum naturam, secundum patriæ consuetudinem, loco, temporiq. conueniens, necessaria, vtilis, manifesta quoque, ne aliquid per obscuritatem in captionem contineat, nullo priuato commodo, sed pro communi ciuium vtilitate conscripta*. In cuius vltimis verbis, nostræ conclusionis veritas diffinitur, nempe quod lex ad hoc vt sit licita, iusta, solida, & firma, &c. non in aliquod priuatum, sed in commune bonum debet ordinari, ipsumq. habere pro fine. Quod & Aristot. ipse cognouit, postquam 5. Ethicorum, agens de legibus ciuilibus dixit, *quod iusta legalia* (hoc est ciuiles leges) *sublime, atque conseruatiua esse debent, felicitatis Reipublicæ*. Et 4. Politicorum cap. 1. inquit, *quod leges omnes ad communem salutem Reipublicæ sunt accommodandæ*. Et 10. Ethicorum, agens de bello, inquit, *bellum gerimus, vt in pace degamus*. Quin. vero Plato idipsum cognouit, ac dixit Dialogo 1. de legibus. *Legum latores pacis publicæ gratia, debere omnes leges condere*. Et Cicero lib. 1. & 2. de legibus dicit, *nemini ad salutem ciuium, ciuitatumq. incolumitatem, vitam quietam, atque beatam ducendam, conditas esse leges*. Ad hoc etiam facit, quod dixit olim Iurisconsultus, in *l. iura. ff de legibus, nempe legis commune esse præceptum, & iura non in singulas personas, sed generaliter esse constituta*. Sed vt res hæc certa magis, aperta, & manifesta fiat, & non auctoritatibus solũ, verumetiam & rationibus comprobetur, libet eam fulcire & corroborare illis efficaciſſimis, quibus ad idem comprobandum, vtitur D. Thom. 1. 2. quæst. 90. art. 2. vbi proposita quæstione, ac difficultate, vtrum lex semper ad commune bonum ordinetur? conclusione adhibita affirmatiua, pro ipsius probatione, inquit, quod leges (vt pluries dictum est) nihil sunt aliud, quam quædam primæ regulæ humanarum actionum: sed regularum munus, & officium est regulata in suum finem, ac proprium scopum dirigere: ergo & legum, bonum commune respicere. Vt autem hæc ratio plenius intelligatur, oportet aduertere, quod bonum hominum commune, dupliciter sumitur, vno modo pro naturali felicitate, quam suapte natura omnes homines in vniuersum procurant, & quæ in hoc sæculo potest adipisci, quæ est quietus, tranquillus, atque pacificus status Reipublicæ. Secundo sumitur bonum commune, pro vltimo fine supernaturali, hoc est, pro vltimo vitæ humanæ felicitate, & beatitudine, quæ non in hoc sæculo, sed in altero consequenda est. Lex ergo, vt licita, iusta, bona, solida, ac firma sit, in alterutrum horum communium bonorum debet ordinari, ac dirigi, vt legis promereatur nomen, nam vel debet homines promouere, & ordinare, in bonum supernaturale, & vltimum omnium nostrum finem, quem constat esse vitam beatam, atque supremam felicitatem, & beatitudinem (si spiritualis est) aut saltim debet promouere, & ordinare eosdem, in cõmune bonum naturale, quod consistit in humana & naturali felicitate, scilicet, in vita quieta, & statu tranquillo, quieto & pacifico totius Reipublicæ: quinvero & hoc vltimum ad illud primum debent ordinari, quod Platonem minime latuit, siquidem dialogo 1. de legibus dixit, *operæ, vt legum lator, hunc ordinem sequatur, quod humana ad diuina vbique referantur*. Ex quibus omnibus manifeste constat, legum omnium vltimarum finem, debere esse bonum commune, supernaturale aut naturale, siue potius vtrũque: nam cum leges (vt dictum est) sint primæ quædam regulæ humanarum actionum, & regularum munus & officium sit regulare in suum proprium finem, atque scopum dirigere, quæ leges hoc non præstiterint, sed respexerint aliquod priuatum, & particulare commodum, haudquaquam

Nota, quod bonum hominum commune, dupliciter sumitur.

Nota hoc valde.

Digitized by G

384

quàm legum promerebuntur nomen, sed tyrannidis, atque totius inordinationis. Qui hac de re plura videre voluerit, consulat Magistrum Sotum lib.1.de iustitia,& iur.q.1.art.2. & Medinam in 1.2.D.Tho.q.90.art. etiam 2. Nec dictis obstat, quod in iure,interdum aliquæ reperiantur leges, in quibus,vt videtur, non commune bonum, sed vtilitas quædam priuata habetur pro fine, quales sunt leges,*qua toto tit.ff.& C.ponuntur de minoribus, & de mulieribus,&c.*nã dico,quod quamuis huiusmodi leges,quadam ratione,ordinari videantur in bonum prædictorum priuatum, secundum finem minus principalem, & priorem secundum ordinem exequutionis, attamen reuera secundum finem principaliorem, & priorem ordine intentionis, non ordinantur in bonum priuatum & particulare, sed in bonum commune, & publicum, vt præclare notat, & tradit Bart. *in l.ambitiosa.num.19.ff. de decretis ab ordin. facien.* Qua de re videatur doctissimus Doctor Nauar. in Commentario, *in cap.cum Minister, 23.q.5.num.28. cum sequentibus*, vbi supradicta distinctione præmissa, de fine principali,& minus principali,mediato, vel immediato, priori ordine exequutionis, aut secundum ordinem intentionis, plures componit iuris antinomias, & controuersias, quæ hac de re traduntur à DD. quas facile cum possem referre, breuitatis gratia in præsentiarum facio missas.

ARTICVLVS III.

Vtrum leges condere, pertineat ad quamlibet personam particularem, an vero solummodo ad Rempublicam, seu illum, qui curam gerit Reipublicæ?

CIrca hunc Articulum,vt ex oppositione contrariorum,veritas plenius eluceſcat,libet breuiter aliquot argumenta proponere,ad probandũ, quod leges condere,pertinere possit etiam ad personas particulares, & nõ solum ad Rempublicam, seu illum qui curam gerit Reipublicæ. & Primo sic argumentor ex Arist.10.Ethic.circa fin.vbi comparat patremfamilias in sua domo, Principi in sua ciuitate, siue Republica, in hoc, quod sicut hic ciuitatem, aut Rempublicam, ita & ille propriam domum gubernat: sed Principes in suis ciuitatibus,& Rebuspublicis,leges possunt cõdere:ergo similiter & patresfamilias pro suis proprijs domibus. Secundo sic argumentor ad idem, nam Christus Dominus, fuit vniuersalis nouæ legis conditor, & Summus etiam Pont. eiusdem Vicarius, omni proculdubio leges potest condere, neuter tamen, vt videtur, vicem gerit Reipub. neque in id auctoritatem, & potestatem habet à Republica: ergo non solius est Reipub. seu eius vicem,& potestatem gerentis,leges condere. Tertio & vltimo, ad idem sic potest argumentari, nam de mente, & sententia Philosophi, lib.2. Ethic.cap.1. mens,& intentio Legislatoris, est per leges inducere homines ad virtutem: sed quilibet homo in propria domo, quinvero extra, hoc ipsum potest præstare: ergo & leges condere,non solum pertinet ad Rempublicam,seu illum, qui vicem gerit Reipublicæ, sed etiam pertinere potest ad alios. In contrarium tamen est veritas, de qua sit conclusio.

Conclusio.

Leges cõdere, est solius Reipub. vel eius, qui curã ipsius gerit.

NOn cuiuslibet ratio,est effectiua legis, sed solius Reipub. vel eius,qui curam & personam gerit Reipublicæ. Hæc conclusio est expressa D. Tho.1.2.q.90.art.3. quam & probat auctoritate D.Isidori lib.1.Etymolog.

cap. 10. & refertur à Gratiano in Decreto, *in cap. lex eſt, diſt.* 2. vbi inquit, *quod lex eſt Conſtitutio populi, qua maiores natu, ſimul cum plebibus, aliquid ſanxerunt.* Probatur inſuper eadem concluſio, auctoritate Platonis in Dialogo de Regno, vbi agens de Rege, inquit, *quod Regis munus eſt, leges condere.* Idem ſenſit Ariſt. 10. Ethic. & habetur *in l. ſi Imperialis. C. de legib. & Conſtit.* vbi dicitur, *quod ſoli Imperatori conceſſum eſt leges, tum condere, tum vero etiam interpretari.* Sed probatur præterea ſupradicta concluſio ratione, nam lex, vt ſupra dictum eſt, eſt quædam regula, quæ reſpicit bonum commune, atque ad ipſum, tamquam ad finem ordinatur: ſed dirigere & ordinare, in bonum commune, non eſt cuiuſlibet perſonæ particularis, ſed Reipublicæ, vel totius multitudinis, aut illius ad quem ſpectat regere, & gubernare multitudinem, cuius eiuſmodi commune bonum finis eſt proximus: ergo ad illam, ſeu iſtum tantum, ſpectat leges condere. Quod, & confirmatur hac peculiari ratione, nam de ratione legis eſt, habere vim coercitiuam (vt 10. Ethic. tradit Ariſt.) & dixit etiam Papinianus *in l. 1. C. de legibus*, vbi, *legem appellat coercitionem*: ſed hæc vis coercitiua & vigor, non exiſtit niſi in ſola Republica, vel Principe, qui curam illius gerit: ergo ad iſtos tantummodo, ſpectat leges poſſe condere. Multæ aliæ rationes ad hoc ipſum poſſent adduci, ſed dictæ ſufficiant pro temporis anguſtia.

Ad argumenta igitur in contrarium adducta reſpondeo. Ad primũ, quod quamuis paterfamilias in ſua domo, aliqua poſſit conſtituere præcepta, & obligare ſuos filios, ſub aliquibus pœnis ad eorum adimpletionem, quas, & exigere paterna ſua auctoritate poterit, vſque ad verbera, teneanturq. illi eiuſmodi præcepta ſeruare, cum præceptum ſit de obediendis parentibus, vt conſtat ex Scriptura ſacra Deut. 6. atque ex D. Paulo ad Epheſios 6. & ad Coloſſenſes 3. ſed tamen huiuſmodi præcepta proprie loquendo, non habent rationem legis; tum quia non dirigũtur, neque ordinantur in bonum commune, quod eſt de ratione legum, ſed in bonum priuatum, & particulare propriæ familiæ; tum vero etiam & potiſſime, quia ſicuti domus non eſt perfecta Reſpublica, ita nec ipſius gubernator, nempe paterfamilias, plenam vim, & poteſtatem habet coactiuã, ſeu coercitiuã. Licet enim poſſit leues pœnas infligere, nõ tamen grauiter, & ſeuere punire propriam familiam, neque quempiam in carcerem conijcere, aut in exilium mittere, quantũ ergo gubernatio domeſtica domus diſtat à ratione perfectę reipub. tantũ patrisfamilias præcepta, diſtant à propria & perfecta rationis legis.

Quãtum diſtet paterfamilias à Principe, ſeu gubernatore Reipublicæ.

Ad ſecundum reſpondeo, quod Chriſtus Dominus, iure optimo potuit legem condere, cum in id à Deo Patre fuerit conſtitutus, ac miſſus in hunc mundum, qua ratione in ſacra Scriptura præceptor, & legislator paſſim nuncupatur; & præterea, quia ſecundum naturam diuinam, erat humanæ naturæ auctor, conditor & dominus, cui proinde curæ erat gubernatio publica, neque ad id opus erat, vt à Republica poteſtatem acciperet, cum à Deo Patre data illi fuiſſet omnis poteſtas in cælo, & in terra, prout Matth. 28. habetur. Similiter & Summus Pont. ad condendas leges, nulla indiget poteſtate Reipublicæ, cum idipſum poſſit auctoritate, ſupradicti Chriſti Domini, immediate Diuo Petro, tamquam totius eccleſiæ capiti, & ipſius Vicario, ac deinde ſucceſſoribus ſuis omnibus conceſſa; & quamuis non habeat poteſtatem à Republica, habet tamen poteſtatem ſupra illam, auctoritate Chriſti, tamquam ipſius Vicarius, cuius vice fungitur, quod ſufficit, ſuperq. ſatis eſt ad hoc, vt quas voluerit, conuenienſq. ſibi viſum fuerit, pro Chriſtianæ Reipublicæ gubernatione, poſſit condere leges.

Ad tertium reſpondeo, quod quamuis quilibet priuatus homo, ciuium

quem-

quemlibet,ad officia virtutis poſſit inducere, monitis,atq; conſilijs inducẽdo,& perſuadendo,non tamen cogendo, & obligando ad ſuorum conſiliorum adimpletionem, quo fit,vt ipſius monita atq. conſilia , nullatenus habeant ſeu habere poſſint rationẽ legis,cum illis deficiat vis,& virtus coercitiua quæ neceſſaria eſt,vt diximus in concl.Propter eandẽ rationẽ dico, quod non omnia Iuriſconſultorum dicta,& placita,vim,robur,& rationem habent legis,nam licet Iuriſconſulti,è viſceribus naturalis philoſophiæ,ratione & iudicio ducti, eliciuerit,qua recta,& iuſta ſunt,cum tamen ipſi firmitatẽ, & coercendi vigorem, ſuis reſponſis non potuerint dare, nam hoc non poſſunt,niſi illi,qui auctoritate,poteſtate,ac iuriſdictione pollent, inde eſt, quod legis rationem per ſe, nullatenus habere poterant, niſi Principes, & Imperatores,id feciſſent poſtea,vt ſatis conſtat ex illo,quod dixit D.Iſidorus lib.5.Etimolog.cap.14. & refertur à Gratiano *in cap. reſponſa*, 2. *diſt.* Concludendo igitur dico , quod cum ad rationem legis duo ſpectent . primo ordinare,& dictare legum ſubſtantiam in cõmune bonum; ſecundo, illis vim,roburq. tribuere,& facultatem obligandi,primum Iuriſcõſulti, ſiue prudentes fecerunt,alterum vero non,niſi Principes & Imperatores, & illi ad quos ſpectabat gubernatio Reipublicæ,id ſtatuiſſent .

ARTICVLVS IV.

Vtrum promulgatio ſit de ratione Legis?

DIfficultas præſentis Articuli,maxima eſt,multaſq. in ſe habet incidentes quæſtiones,atque difficultates,quę proinde altiori,& longiori aliquantum indigent diſcuſſione , & indagine , atque vt in his clarius, & diſtinctius procedamus,pleniuſq. veritas eluceſcat,ex contrariorum oppoſitione,libet breuiter & reſolutiue,aliquot proponere argumenta,quibus ſatis apparenter probari videatur,promulgationem nõ eſſe de legũ ratione .

Primo ſic argumentor,nam lex naturalis eſt vere,& proprie lex,quinvero & quæ maxime legis habet rationem , quæ cunctos in vniuerſum obligat, & à qua omnes leges iuſtæ emanant, atque deriuantur : ſed huiuſmodi lex naturalis,nulla indiguit promulgatione , neque in ſtatu innocentiæ, neque poſt lapſum, & naturam corruptam, ante Moyſen legitur promulgata : ergo promulgatio non eſt de ratione legis .

Secundo, probatur idipſum,de lege diuina veteri,quæ vt inquit D.Tho. 1.2.q.103.art.4.ceſſauit in illo Chriſti mortis articulo,quo Redemptor noſter dixit, Conſummatum eſt,in quo ſubinde credendum eſt,cœpiſſe nouæ legis obligationem, nam ceſſatio vnius legis, fuit alterius inchoatio , aliàs mundus abſque lege diuina obligante , per aliquam temporis moram exſtitiſſet : ſed promulgatio nouæ legis,tunc non fuit facta,ſed poſtea,poſt feſtum Pentecoſtes : ergo legis obligatio non pendet ex ipſius promulgatione .

Tertio ad idem ſic argumentor, nam lex ciuilis, quinvero & canonica, obligat, loco abſentes , coram quibus non promulgatur , & ſimiliter tempore futuros, apud quos non eſt amplius neceſſaria alia promulgatio:ergo promulgatio non eſt de ratione legis.Plura in id,argumenta poſſem adducere, ſed hæc dicta ſufficiant, nam omnia quæ communiter adducuntur, in idem redeunt,& eandem difficultatem expoſcunt . Sed ijs nihilominus non obſtantibus,in contrarium eſt veritas, quæ explicabitur per ſeqq. concl.

Prima Concluſio.

Nulla lex vim, & robur habet obligandi, ante ipſius promulgationem, quin vero leges tunc dicuntur inſtitui, cum actu promulgantur.

NVlla lex vim,& robur habet obligandi, ante ipſius promulgationẽ, imo vero tunc intelligitur inſtitui,cum actu promulgatur. Hæc concluſio eſt expreſſa D.Tho. 1.2.q. 90 art.4. vbi & probat eam, *ex cap.in iſtis*, quod habetur *in decr. 4.diſt.* vbi dicitur, *quod leges tunc inſtituuntur, cum promulgantur*; & eſt deſumptum eſt D. Auguſt. lib.de vera Relig. cap.31: Sed probatur præterea,ex *l.leges.C. de legib.* vbi habetur, *quod leges ſacratiſſimæ, quæ conſtringunt hominum vitas, intelligi ab hominibus debent. Et in authent.vt facta noua* Conſtitutiones,dicitur, *Tunc leges valere, cum in communi facta ſunt manifeſta*. Quæ omnia, vt de ſe patet, præſupponunt earum promulgationem: idem habetur in Iure canonico, *extra de poſtulatione Prælat. cap ad hæc, & in cap.cognoſcentes,de Conſtit.* Et probatur præterea concluſio, ratione D. Thom. nam lex, vt ſupra pluries dictum eſt, nihil eſt aliud,quam regula,& menſura humanarum actionum: ſed regula, & menſura, niſi applicetur ad menſurandum, quod fit per ſufficientem legis promulgationem, & ipſius communem notitiam,vana eſt & inutilis: ergo promulgatio eſt de ratione legis,& ad hoc,vt lex ipſa obligare poſſit, neceſſarium eſt vt promulgetur.

Difficultas, qñ lex dicatur promulgari,&quę ſint de ratione dictæ promulgationis?

Sed eſt difficultas,quid intelligendum ſit,nomine promulgationis,& an lex pro non promulgata ſit habenda, quouſque in omnium peruenerit notitiã, fueritq. per totum orbem diſperſa? Et videtur,quod ſic, ex ratione ſupradicta, nam ſi lex eſt regula, quæ per ſui notitiam applicatur,conſequens fieri videtur,quod non liget, ſeu obliget, quouſque fuerit omnibus nota, atque adeo in tali caſu pro non promulgata ſit habenda. Sed nihilominus in contrarium ſtatuitur concluſio,quæ ſit ſecunda in ordine.

Secunda Concluſio.

Ad hoc, vt cenſeatur promulgata,non neceſſum eſt, vt ad ſingulorũ notitiã perueniat, ſed ſat eſt, ꝙ promulgetur in curia,& vbi de more leges promulgari ſolẽt.

Ad hoc,vt lex promulgata cenſeatur,non eſt neceſſum,vt ad ſingulorum peruenerit notitiam,ſed ſat eſt, quod ſolemniter promulgetur in Principis Curia,atq. in alijs locis,vbi de more,& cõſuetudine leges conſueuere promulgari. Hæc concluſio habetur expreſſa in ſupradicto *authent. vt facta noua Conſtit. colla.9. & incap.1.de poſtul. Prælat.* vbi ponũtur ſubſequentia verba: *Quando lex publice editur,non eſt neceſſarium, quod per ſpeciale mandatũ ſingulorum auribus inculcetur*. Ratio huius in promptu eſt, nam tunc lex ſufficienter promulgata cenſetur, quando ſub præcepti forma, publice, ac ſolemniter conſtituitur: ſed hoc fit,cum primum præconio, ſeu alia legitima via,manifeſtatur in Curia, atque in locis alijs ſolitis, & conſuetis: ergo ad ipſius manifeſtationem,& ſufficientem promulgationem,non eſt neceſſariũ, quod ad ſingulorum peruenerit notitiam, alias enim nulla fere lex vniuerſos obligaret, ſiquidem moraliter loquendo, effici non poſſet,quod in tot Regnis, Prouincijs, ac millibus hominum, deeſſet qui ipſam ignoraret, quatumuis in Curijs promulgaretur. Aduerto tamen quod facta ſupradicta promulgatione in Curia, leges non ſtatim obligant, niſi poſt à Legiſlatore præfixum,& ſtatutum terminum,nam *in ſupradicto authent. vt facta noua Conſtit.* expreſſe cauetur,*vt Conſtitutiones noua facta non valeant, nec obligent,niſi poſt duos menſes elapſos à die, quo fuerint promulgata*. Quod & fuiſſe conſtitutum, quammaxime extitit rationi conſonum, nam cum leges ſint quædam Regulæ vniuerſales, ad omnes pertinentes, neceſſum fuit, vt commodum atque congruum præfigeretur tempus, quo ad omnium poſſent notitiam peruenire. Sed de legibus Pontificijs, & à Romano Pont. editis,eſt ſpecialis difficultas, an hoc idem ſit dicendum,& an ſatis ſit ad earũ ſufficientem, & debitam promulgationem, atque obligationem,vt in Rom.

Intra q̃ tẽpus leges obligare incipiunt.

Curia

Cùria publicentur ? Sed de hac ſtatim infra dicemus . Redeuntes modo ad leges in communi, eſt etiam difficultas,nec parua , an ſufficienti facta promulgatione in Curia , tranſactoq. ſupradicto duorum menſium præfixo termino, ſtatim obligent omnes in vniuerſum homines,etiam habitantes in remotiſſimis regionibus & Regnis , ad quos earum nondum fama peruenit ? Videtur enim iuri , ac rationi contrarium', illos ad legum obſeruantiã obligare, ad quos ipſarum,nulla omnino peruenit notitia . Circa hanc difficultatem eſt magna lis,& controuerſia inter DD. Scholaſticos,Iurisperitos,atque Theologos, nam Panor. & Io.Andr. ſuper *d.cap. cognoſcentes, de Conſtit.* & ſuper illo poſtremo verbo libri ſexti Decretalium, data Romæ, &c. & Bal.ſupra legem ſuperius citatam , *l. ſacratiſſimæ. C. de legibus* , licet fateantur,vt tenentur,legem tunc promulgari,quando ſolemniter editur in Curia, neminem tamen putant, ipſa teneri & obligari, quouſque illam audierit,& ad ſuam peruenerit notitiam,niſi forſan ex ignorãtia craſſa,atque culpabili eamdẽ ignoret , ita vt ignorantia ipſa eum accuſet, quod pro eo dicunt Iuriſperiti, quia idem omnino eſſe reputant , quempiam ignorantia excuſari , & legi non obligari.Quorum ſententiæ & opinioni,fauere videtur Caietanus 1.2.q.90.art.4. explicando D.Thom. in ſolutione ad ſecundum argumentum,vbi inquit,quod lex tantum obligat,quando peruenit ad notitiam eorum,ad quos pertinet, vel per ipſos ſteterit, quominus peruenìat . Sed nihilominus in contrárium eſt veritas , de qua ſequens ſtatuitur concluſio, tertia in ordine .

Difficultas.

Diuerſæ hac de re opiniones.

Prima opinio Canoniſtarum.

Secũda opinio Theologorum.

Tertia Concluſio .

Cum primum lex,fuerit ſolemniter promulgata in Curia , ſeu Metropoli alicuius Regni , fuerintq. tranſacti ſupradicti duo menſes , aut terminus ibidem præfixus, ab ipſius promulgatione, ſtatim obligat vniuerſos,quamuis illam citra culpam ignorantes, à culpa excuſentur. Volo dicere , quod legis obligatio, ex tunc à ſufficienti promulgatione incipit, quamuis ignorantia ſubditi , aut ſubditorum, ad quorum notitiam non peruenit , à culpa excuſet . Hæc concluſio eſt communis omnium Theologorum, & probatur quoad vtramque ipſius partem , nam quando aliqua lex promulgatur, in vniuerſum intimatur, ac dicitur , Præcipimus vniuerſis,ſub noſtra ditione degentibus, &c. & non dicitur hoc, ſcientibus, ſeu ad quos huius noſtræ legis notitia peruenerit : ergo ſtatim omnes à præfata promulgatione obligat , quamuis alias (vt dixi) aliqui ex ignorantia excuſentur . Probatur idipſum expreſſius , nam ſi poſt ſufficientem factam promulgationem, ſupradictos dictam legem ignorantes , aliqua perſona fide digna de eadem faceret certiores , iam deinceps,non ignorantia excuſarentur , ſed reuera obligarentur, vt cæteri , quod certum eſt , certum eſt etiam quod hanc obligationem,non de nouo illis impoſuit, ille qui ab ignorantia eoſdem exemit : ergo ante obligabantur, à ſupradictæ legis facta ſufficienti , & ſolemni promulgatione . Confirmatur vlterius , nam vt dicitur in concluſione, ſupradicti ignorantia laborantes, excuſantur, ac excuſari fatentur opinionem tenentes contrariam : ſed nemo dicitur excuſari , niſi ab obligatione quam habet : ergo obligatio iam præceſſit , cum facta fuit legis ſolemnis promulgatio. Videtur enim quaſi cõtradictionis implicatio, id quod Iuriſperiti aſſerunt, nempe,quod excuſentur legem aliquam ignorantes, & quod non obligentur : nam ſi non obligantur,à quo excuſantur, & ſi excuſantur,quonammodo non obligabantur; obligabantur quidem, ſed excuſantur. Et hoc eſt, quod nos Theologi dicimus,quod ſufficienti facta

Facta legis ſolemni promulgatione, ac trãſacto termino ibidem conſtituto,ſtatim obligat, quamuis eam ignorantes excuſẽtur.

Nota hoc valde .

cta legis promulgatione, ad ſenſum ſupra dictum in concluſione, ad ipſius obſeruantiam tenentur cuncti, excuſantur & liberantur tamen à culpa, laborantes ignorantia inuincibili, nam iuxta commune Theologorum axioma, nemo obligatur ad impoſſibile, neque quis peccat in eo, quod vitare non poteſt. Sed inſurgit modo, alia noua difficultas, an ſatis ſit, legem aliquam ſolemniter promulgari in vno loco alicuius Regni, vt ſtatim illi ſubdantur, & obligentur vniuerſi, qui illius ſunt iuriſdictionis, vt ſi verbi gratia, Philippus Catholiciſſimus noſter Hiſpaniarum Rex, de nouo aliquã conderet legem, ſiue Conſtitutionem efficeret, quæ omnes in vniuerſum ſibi ſubditos obligaret, an ſufficiat Matriti eam eſſe publicatam, vt ad ipſam tenerẽtur etiam ſtatim, Valliſoletani, ſeu etiam Luſitani, an vero requiratur, quod eiuſdem vlterius Valliſoleti, aut Vlyſipponæ, noua fiat publicatio? Quod & maiorem habet difficultatem in legibus Pontificijs, factis à Papa, & Romano Pont. totius orbis vniuerſali Paſtore, ac de vniuerſali Concilio, in quo ſolemniter aliqua feratur lex, vt quidpiam fiat, aut non fiat, maxime ſi per ipſam irritetur, ſiue annulletur aliquis contractus? & vt ad particularia deſcendamus, ſit exemplum, quod Papa prohiberet, nunc matrimonium intra quintum gradum, vel ſi nondum eſſent poſitæ leges, irritantes actiones pupillorum, & alienandi ſua bona, quod nunc fierent, atque conſtituerentur de nouo, quæritur, Vtrum facta Romæ dictarum legum ſufficienti promulgatione, ſtatim obligent, & ſupradicti contractus, ex tunc irriti eſſent, celebrati etiam inter ignorantes? Et vt difficultatibus propoſitis, congruentiori modo ſatisfiat, eiſdem reſpondeo per ordinem, & ſit quarta concluſio.

Difficultas.

Quarta Concluſio.

Leges neceſſario debent promulgari in propria Curia, cuiuſlibet Regni.

Loquendo de Regalibus legibus, non ſatis eſt, quod aliqua lex, ſolemniter promulgetur in Curia alicuius Regni, ſeu in toto Regno, ad hoc, vt obliget vniuerſos Regis ſubditos, extraneos à prædicto Regno, quinvero neceſſum eſt, vt in ſingulis Regnis, ſolemniter promulgetur, ac ſi eſſent diuerſorum Regum. Hanc concluſionem tenet expreſſe Magiſter Soto, lib. 1. de iuſti. & iure, quæſt. 1. art. 4. concluſ. 3. in quadam quæſtiuncula incidenti, quam & probat hac ſpeciali ratione, nam non propterea, quod aliqua regna, in eiuſdem Regis ditionem inciderint, eſſe cenſentur vna Reſpublica, neque amittunt ius, quod habent, vt leges in vnoquoque eorum publicentur: quinvero, inquit ſupradictus Soto, ſi in eodem Regno, diuerſæ ſunt Prouinciæ, longo interuallo ſeparatæ, non ſufficienter exiſtimaretur publicata aliqua lex, antequam in ſingulis publico edicto ediceretur. Haud enim æquum eſt, ac rationi vllo modo eſſe videtur conſonum, vt leges in abditiſſimis partibus publicatæ, aliorum Regnorum, ſiue Prouinciarum habitatores perſtringant, & illos ad quorum nondũ peruenerunt notitiam, obligent. Sed de legibus, & Conſtitutionibus Summi Pont. eſt maior difficultas, an ſufficiat, ſatiſq. ſit, vt Romæ publicentur, ad hoc vt facta ibidem publicatione, ſtatim obligent? Circa quam difficultatem, refertur opinio Panor. *in cap. nouit, de ſenten. excom.* aſſerentis, ſatis eſſe, vt Pontificiæ leges Romæ publicentur, vt ſtatim, ſeu poſt præfixum ibidem terminum, cunctos obligent, nec vlterius eſſe requiſitam, vlteriorem aliam publicationem: quem quidem Panor. nonnulli Canoniſtæ ſequuntur, dicentes Summum Pont. plumbeos habere pedes, quibus diſcurrere nequit. Quorum ſententiæ, & opinioni ſubſcribere videtur Sylueſt. *verbo, lex. q. 6.* vbi dicit

Difficultas.

ſic

ſic communiter obſeruari in praxi. Sed ſupradictus Panor. *in cap. cognoſcentes, de Conſtitut.* ſemetipſum exponens, ac magis ſententiam ſuam declarans, inquit, quod lex à Summo Pont. facta, ſtatim, & ab articulo promulgationis habet vigorem, non quidem quantum ad culpam, & ad pœnam, ſed quantum ad reſciſſionem contractuũ. Vt tamen ea breuitate & reſolutione qua nitor, quid circa propoſitam difficultatem tenendum ſit, plenius, atque expreſſius habeatur, ſequentem ſtatuo concluſionem.

Quinta Concluſio.

Si fiat ſermo de legibus Pontificijs, quantum ad culpam, & ad pœnam, non ſtatim obligant, poſt factam promulgationem in Curia, niſi poſt elapſum terminum ibidem præfixum, ſeu ſupradictum duorum menſium, poſitum in ſupradicto *authent. vt facta noua Conſtitutiones*. Hanc concluſionem & ſententiam tenet ſupradictus Soto, loco ſupra citato, multiq. alij grauiſſimi DD. quos breuitatis gratia referre omitto: ſed ſpecialiter tenet eam doctiſſimus Doctor Nauar. lib. 1. Conſil. de Conſtit. conſ. 1. num. 17. vbi dicit, Conſtitutiones Pontificias, attento iure ſcripto, non ligare, etiam ſcientes eas factas eſſe, & promulgatas, ante elapſum terminum duorum menſium, quod dicit ſe tenere contra Panor. Imolam, Felyn. & alios, idque, probat ex *gloſſa vltima, in data ſexti lib. Decretalium*; & quia *in d. authent.* tam in rubro, quam in nigro, expreſſe habetur, legem illam poſt duos menſes, & non antea valere, & conſequenter non obligare, aut ligare ante, eiuſmodi præfixum terminum. Præterea probat Nauar. idipſum, quia, inquit, & ſi bona pars cauſæ, ob quam datur dilatio ſupradictorum duorum menſium, ſit, vt ne legem ignorantes obligentur, non ſola ea cauſa eſt, ob quam datur ſupradicta dilatio, ſed vt ne quoſdam liget, antequam alios, & vt omnes incipiat eodem tempore ligare, & vt tollatur confuſio, rixa, atque imparitas ſubditorum, dum alij ante alios ligantur, & perſtringuntur aliqua lege. Facit etiam ad hoc, quia ſicut ſcientia particularis legis, non ligat, donec promulgetur: ita eadem fere ratione, eiuſdem legis promulgatæ ſcientia, ligare non debet, etiam ſcientes eam eſſe promulgatam, antequam labatur tempus in eadem præfixum ad ligandum. Hæc ſupradictus Nauar. vbi ſupra, ſed dicit ſe ea dixiſſe attento iure ſcripto ſupradicti authentici, nam, inquit, quamuis hæc pars verior videatur, attento tamen ſtylo, & conſuetudine Eccleſiæ Romanæ, contrarium omnino in Vrbe ſeruatur. Nam tranſgredientes leges Pontificias, publicatas, etiam ante duos menſes elapſos puniuntur, non ſolum illi, qui confitentur, vel probantur ſciuiſſe illarum promulgationem, verumetiã & qui non probantur iuſte illam ignoraſſe, præſupponendo, ꝙ iure præſumuntur ſcire. Quæ conſuetudo, & ſtylus, inquit dictus Nauar. forte poſſet reſtringi, quoad forum exterius, non tamen quoad interius. Sed quidquid de hoc ſit, probabiliſſimum videtur, & quammaxime rationi conſonum, quod niſi Papa, & Summus Pont. in ſuis litteris aliter expreſſerit, ac dixerit, numquam intendat obligare, per ſolam ſuarum legum promulgationem, factam in Romana Curia, nec ibidem ſtatim, niſi poſt tranſactum in eiſdem præfixum terminum, aut communem ſupradictorum duorum menſium; & quod nec iſti currant, niſi à tẽpore promulgationis factæ in eadem Prouincia, vbi habitatores vigent. Nã quando Pont. ad irritandum aliquem contractũ, ſeu inhabilitandum quempiam, ob aliquem defectum, ſiue culpã, contrarium obſeruari, & practicari vult, id ibidem exprimit, ac expreſſe dicit, addendo illa conſueta verba, *ex nunc, prout ex tunc*, prout appoſita ſunt *in cap. cum ſingula, de præben. lib. 6.*

Leges Pontificiæ, quantũ ad pœnam & culpam, non obligãt ſtatim poſt ipſarũ promulgationẽ factã in Curia, ſed poſt duos menſes, aut alium ibidem præfixũ terminum.

Nota hoc valde.

vbi conſti u't, obtinentem duas præbendas, ex tunc reddi inhabilem. Id ipſum habetur, *in clemen. nolentes, de hæret.* Et ad comprobandum ſupradicta, accedit alia ratio efficaciſſima, nam ſi imperium Sūmi Pont tam late patet, vt imperium Regis, & multo amplius, & leges ipſius non ſunt minus vniuerſales, quinvero vniuerſaliores, & vt dictum eſt in præcedenti concluſione, leges à Regibus conſtitutæ, non ſatis eſt vt promulgentur in Curiâ Regia, verumetiam alibi, nec ibidem ſtatim obligant, ſed poſt tranſactum præfixum in eiſdem terminum, cur & Pontificiæ leges, non id omnino obſeruabunt, ac de illis dici debet, quod ſtatim obligent, cum primum in Rom. Curia proponantur? non id certe videtur rationi conſonum, ſaltem. quantum ad culpam, & ad pœnam. Sed loquendo de legibus prædictis, & Conſtitutionibus Pontificijs reuocatorijs aliquorum contractuum, ſequentem ſtatuo concluſionem.

Sexta Concluſio.

Leges Pontificiæ, reuocatoriæ, & quæ ſint ad reſcindendos aliquos cōtractus, ſtatim ab articulo promulgationis, factæ in Curia obligant.

Leges Pontificiæ reuocatoriæ, & pertinentes ad reſciſſionem aliquorum contractuum, ſtatim ab articulo promulgationis, factæ in Romana Curia, ſuum habent vigorem. Volo dicere, quod ſi in aliquo Concilio, facta eſſet aliqua lex, vt matrimonium non contraheretur intra quintum gradum, vel ne deinceps illegitime nati, ad ſacerdotia promouerentur, aut quod tales præbendæ, nōniſi tali hominum generi prouiderentur, & irritaretur factum ab illo momento, quo huiuſmodi lex publicata eſſet in Romana Curia, omnia matrimonia, ſeu promotiones, & collationes in contrarium factæ, irritæ eſſent. Hanc concluſionem tenet expreſſe Panor. in ſupradicto *cap. cognoſcentes, de Conſtitut.* quam & ex parte approbare videtur Magiſter Soto loco ſupra citato: quamuis ex alia parte ab eadem diſcedere videatur, dicendo, quod quia matrimonia, & ſi quæ ſunt id genus alia pacta, diſſolui non poſſunt ſine iniuria, interdici nullatenus deberent, niſi lege, quæ vigere incipiat, dum fuerit in Prouincia promulgata, alias enim res eſſet (inquit) periculis, & maximis inconuenientibus plena. Sed quidquid ſit de opinionibus, noſtra concluſio eſt certa & vera, nempe quod leges Pontificiæ reuocatoriæ, quantum ad reſciſſionem actuum contrariorum, obligant ab articulo promulgationis earumdem in Curia, ſi id expreſſe ibidem habeatur, aliàs vero non. Nam vt ſupra dixi, quando Pontifices id volunt, expreſſe innuunt, verbaq. apponūt idipſum ſignificantia, qualia ſunt illa ſuperius poſita, *ex nunc, prout ex tunc*, nec aliud de Summis Pontt. eſt credendū, cum ſint, atque eſſe debeāt, magis quam ſeculares Principes proni, & propenſi ad miſericordiam & clementiam, & de animarum ſalute magis ſolliciti: & quidem ſi contrarium daretur, multa pericula, peccata, atque ſcandala exorirentur. Quod ſi ex factis, eorum mens inueſtiganda & percipienda eſt, ex multis eorumdem Cōſtitutionibus, hoc ipſum facile licebit colligere ex prædallegato *cap. cum ſingula, de prob. lib. 6. & ex clem. nolentes, de hæret.* vbi expreſſe apponuntur irritantia verba, annullantia, & reſcindentia certos contractus, quod & faciunt ſemper, quando id in aliquo caſu fieri volunt. Quod etiam conſtat ex *Cons. Triden. ſeſſ. 24. de refor. c* 1. vbi irritare volens ſancta Synodus omnia matrimonia clandeſtina taliter, appoſuit huiuſmodi decretum, vt robur habere inciperet poſt triginta dies, numerandos, à die prima publicationis, factæ in eadem parochia, ex quo ſatis innui videtur, quod ad eorum irritationem, de mente Pontificis, & Conc. Patrū, non ſufficiebat promulgatio facta in Curia, quia non id fuit dictum, ſed cōtrarium. Videatur Soto vbi ſupra, & Caiet. 1. 2. q. 60. art. 4. in ſolut. ad 2.

Nota hoc valde.

Septi-

Digitized by Google

Septima Conclusio.

Generaliter & vniuersaliter loquendo,& quantum attinet ad effectum peccandi mortaliter,facientes, seu contrauenientes,contra aliquam legem, necessum est, quod ad eorum notitiam perueniat, nec sufficit,vt fuerit in curia, seu alibi promulgata, nisi per eos steterit, quominus in eorum peruenerit notitiam. Hæc conclusio est certa, & manifesta, & constat satis ex doctrina,à nobis superius tradita.Diximus enim longe aliud esse,quempiam per legem obligari, & ab ipsius transgressione excusari, & dicimus modo obligare quidem leges, ab earum facta sufficienti promulgatione in Curia, seu alibi,ad sensum supradictum, sed tamen quantum attinet ad effectum peccandi, ob illarum transgressionem, hoc non esse sufficiens, quinvero esse necessarium, vt ad singulorum perueniant notitiam. Nam si nullo modo peruenerint,& hoc per ipsos non steterit, quominus perueniant,quamuis re vera obligent,vt dictum est, excusabuntur tamen per ignorantiam inuincibilem, quæ secundum communem doctrinam, vbique ab omni peccato excusat, cum eiusmodi ignorantia causet inuoluntarium, & quod simpliciter inuoluntarium est,peccatum minime esse potest, nam peccatum est voluntaria legis transgressio, quæ non reperitur in ignorante eandem legem inuincibiliter.Hic multa sese offerebant dicenda,de ignorantia,& de multiplicibus eius speciebus, nam alia est inuincibilis,alia vero crassa, alia affectata,siue supina; sed hæc consulto in præsentiarũ prætermittuntur,cum non sint præsentis speculationis, facileq. videri possint,apud DD.Scholasticos, & Summistas proprijs in locis. Qua de re latissime agit supradictus Nauar. in d.consil.1.de constitutionibus, nu.1.cum sequentib.& in Manual. cap.23.num.45.

Generaliter loquendo,nõ peccãt,quæ faciũt cõtra legẽ,antequã ad eorũ notitiã perueniat

Nunc superest respondere ad argumenta, proposita in principio huius Articuli.

Ad primum de lege naturali dico, quod lex naturalis, nulla indigebat promulgatione,quia naturali luce, atque ex naturali instinctu fuit promulgata, si quidem inscripta fuit in mentibus, & cordibus nostris, iuxta illud Psalm.4. *Signatum est super nos lumen vultus tui Domine*, quod naturale lumen, culpæ caligine quamuis per peccatum fuerit obscuratum; non tamen vsque adeo,vt de primis principijs naturalibus,vlli mortales prætexere sibi potuerint excusationem, siue ignorantiam. De alijs vero quæ altiori indigebant discursu, & indagine,quamuis aliqui, vtcumque se possent excusare, numquam tamen defuerunt,in statu naturæ sancti Patres, qui verbo, & exemplo, patria traditione,eamdem legem naturalem explicarent,atq; declararent, quod & expressius postea factum fuit,per veterem scriptam legem, à Deo latam tempore Moysi, vbi supradicta naturalis lex, latissime explicata est per Decalogum.

Ad secundum de lege veteri,dico,quod hoc argumentum,in longissimam nos ducebat disputationem,circa cessationem legalium, de qua latissime agunt DD. Scholastici cum Magistro in 4. sententiarum, distinct.3. in materia de baptismo,& D.Thom.3.par. quæst.66. ar.2.& ibidem omnes communiter Thomistæ, sed cum hoc præsentis non sit speculationis, consulto prætermittitur, contentus dixisse, legem Christi,sufficientissime fuisse promulgatam,à die Pentecostes,vbi Apostoli virtute induti ex alto,ipsam prædicare cœperunt.Qualiter autem ante obligauerit, à tempore mortis Christi, non est meum in præsentiarum dicere, cum brevitati studeam,neque id pos-

id possit paucis explicari, sicq. remitto lectorem, vt DD. consulat Scholasticos, locis supracitatis.

Ad tertium & vltimum iam satis patet solutio, ex his, quæ in conclusionibus diximus, circa obligationem legum ciuilium, & canonicarum erga absentes, & qualiter ipsarum publicatio facienda sit. Videatur hac de re D. Thom. 1.2.q.90.art.4.& ibidem, Medina, & Soto de Iustitia, & Iure lib. 2.q.1.art.4.& Syluester, *verbo lex q. 7.*

ARTICVLVS V.

Vtrum præter legem æternam, & naturalem mentibus nostris impressam, & diuinam illam, quam Christus Dominus in hoc mundo existens docuit, & promulgauit, fuerit necessarium, siue conueniens, vt aliquæ leges humanæ, pro bono hominum regimine fierent, conderentur, atque instituerentur.

HAnc quæstionem, atque difficultatem nolui in præsentiarum prætermittere, vt huiusce rei rationem genuinam traderem, simulq. breuiter, atq; compendiose, penitus exterminarem, & exploderem duos errores pestilentissimos, atque pernicioßissimos, qui circa hanc legum humanarum materiam versantur, aut saltim exorti fuerunt olim. Alter est antiquissimus, cuius meminit Aristot. 1. Ethicorum, cap. 4. & 5. Ethicorum, cap. 7. & 4. Metaphysicæ textu 22. temere, atque stultissime asserentium, nullum esse ius naturæ, nullamq. humanam legem esse sequendam, sed id esse iustum, quod cuilibet tale esse videretur. Cuius stultissimi erroris; mentionem facit D. August. lib. 3. de doctrina Christiana, cap. 14. Alter est hæreticorum nostri temporis, negantium Ius positiuum, nullamq. agnoscentium potestatem ad iura condenda, & ad constituendas humanas leges. Huius erroris auctor fuit Ioannes Vuicleph, quem postea fuit subsequutus, Martinus Luterus, vt refert Clitoueus in sua historia, qui quidem eò audaciæ, atque temeritatis deuenit, vt publice adhibito igne combusserit multos Iuris canonici libros, & bullas summorum Pontificum, eadem omnino, seu potius peiora facturus de iure ciuili, ni magis timuisset sæcularem gladium, quam summorum Pontificum censuras, & excommunicationes. De quo Luteri errore videndus est Rossensis ar. 27. & 37. & aliqualem de ipso facit mentionem Magister Soto lib. 1. de iust. & iur. q. 6. ar. 4. & Pater Frater Petrus de Aragon. lib. etiam suo, de iust. & iur. 22. q. 57. ar. 2. & proprius huius tractationis locus est 12. q. 95. & 96. vbi D. Thom. agit de legibus humanis. Sed his breuitatis causa, in præsentiarum omissis, vt ex oppositione falsitatis, & contrariorum, veritas plenius elucescat, libet paucis aliquot argumenta proponere, ad probandum, apparenter saltim, quod præter legem Dei æternam, & naturalem diuinam, mentibus nostris impressam, diuinam etiam veterem, & Euangelicam per Christum Dominum pronunciatam, & promulgatam, pro bono hominum regimine, nullis alijs opus fuit humanis legibus, nec necessarium, aut conueniens, quod aliquæ aliæ instituerentur, aut conderentur.

Nota quorũdã hæreticorũ errores, circa cõstitutionem humanarum legũ

Nota: Argumẽta, quę contra humanas leges adducuntur, siue possunt adduci

I. Argumentũ. Primo sic argumentor, nam de mente, & sententia D. Augusti. lib. 1. de libero arbitrio, cap. 6. omnia sunt ordinatissima, atque constitutissima, per legem æternam: hæc autem lex æterna, mentibus nostris, in naturam nostram per naturalem rationem deriuatur, inditaq. atque impressa est, in cordibus nostris,

Digitized by Google

noſtris. Lex enim naturalis', vt pluries dicit idem D. Auguſt. & communis tenet Theologorum doctrina,& maxime D.Thom.1.2.q.91.ar.2.in ſolutione ad primum,nihil eſt aliud, quam quædam participatio legis Dei æternę: ergo præter ſupradictas} legem Dei æternam,& naturalem mentibus noſtris impreſſam, nulla alia opus fuit humana lege , qua homines in cunctis ſuis actionibus,& operibus rectiſſime, atque ordinatiſſime, gubernarentur , & regerentur .

Secundo confirmatur idipſum,nam hoc facere, atque humanas leges cõ- II. Argum.
ſtituere,quadãtenus videtur contra diuinam voluntatem,expreſſam ab ipſo Deo,in veteri teſtamento , Deutero. 4. vbi alloquens cum ſuo Iſraelitico populo, cui veterem dederat diuinam legem , & vt apparet cum omnibus hominibus , qui poſtmodum futuris temporibus erant venturi (poſtquam eſt præceptum morale, ſeu ad mores pertinens) dixit : *Cuſtodite mandata mea, quæ ego præcipio vobis,& non addetis verbum ad legem meam, nec auferetis ex ea* . Sed humanæ leges,vt videtur,nihil ſunt aliud,quam additiones quædam ad diuinam legem:ergo humanas leges conſtituere nullo modo licuit, quinvero diuino videtur eſſe iure prohibitum. Quod etiam confirmari poteſt,exemplo, & ſententia Chriſti Domini, qui Matth. cap.15. cum Scribis, & Phariſæis alloquens,eoſdemq. reprehendens,propter quaſdam humanas traditiones quas fecerant , inquit , quod ſine cauſa ipſum colebant,docentes doctrinas , atque mandata hominum, quibus verbis, quodammodo viſus eſt Chriſtus Dominus , diſcipulos ſuos , atque in ipſis cunctos homines deobligare, ab obſeruatione quarumcumque humanarum legum , ſeu ſtatutorum .

Tertio ſic argumentari poteſt ad idem , nam id facere , atque humanas III. Argum.
leges inſtituere,quodammodo videtur,derogare & præiudicare,perfectioni legis Euangelicæ Chriſti , quæ quidem perfectiſſima eſt ; ac de ſe ſufficientiſſima ad peragendum omne opus bonum,iuxta illud dictũ D.Pauli in epiſt.2.ad Timotheum cap.3.vbi de ea loquens,inquit,quod omnis ſcriptura diuinitus inſpirata,vtilis eſt addocendum , & ad arguendum , & corripiendum, & erudiendum iniuſtitia , vt perfectus ſit homo Dei ad omne opus bonum inſtructus . Si igitur id ita eſt,ſuperfluunt omnes humanæ leges, vanumque videtur, & inutile eaſdem efficere, atque conſtituere.

Quarto probatur hoc ipſum, nam id facere videtur contra Euangelicam IV. Argum.
libertatem,& contra doctrinam ex inſtitutione Chriſti , traditam ab Apoſtolis, qui vbique legem Euangelicam , legem vocant libertatis, atque incunctanter proclamant,perEuangelium fideles eſſe liberos factos,à iugo,& ſeruitute veteris legis,tale eſt illud D.Pauli 2.Corinthiorum 3. *Vbi Spiritus, ibi libertas*,& 1.ad Tim.1.dicitur,*quod iuſto non eſt poſita lex*,& ad Galat.etiam cap.5.*Si ſpiritu ducimini,non eſtis ſub lege*:cum igitur fideles,& omnes in vniuerſum Chriſtiani , ſpiritu ducantur,conſequens fieri videtur , quod liberi ſint à quacumque lege , ac proinde,quod ſuperfluum eſt & vanum, humanas leges conſtituere . Et dato caſu , quod prædicta omnia,locum non habeant , nam tantummodo appoſita ſunt ad confutandos , & conuincendos noſtri temporis Luteranos hęreticos, ad ipſorum argumenta reſpondendo, vt compertum fiat,quam à ratione abſint,& ad augendam difficultatem iupradictam , præſſiusq. veritatem indagandam, libet aliud argumentum proponere, quod erit quintũ in ordine,ad perſuadendum apparenter,quod nullis fuerit opus humanis legibus , quodq. foret congruentius , & expedientius, vt per optimos iudices , quam per leges, vt fieri conſueuit in humani

mani generis primordijs, humana reſpublica gubernaretur. Ad quod probandum ſic argumentor.

V. Argum.

Nam ſi leges, vt ſuperius dictum eſt, tenetq. communis doctrina, ſunt noſtrarum humanarum actionum regulæ, & menſura, per quam omnium hominum vita, in rectitudine ſui ſtatus regulari, atque menſurari habet, multo præſtantius, congruentius, & cõuenientius, videtur, id vt fieret per optimos Principes, Iudices, atque Gubernatores viuos, quam per humanas leges mortuas. Sunt enim, inquit Ariſt. 5. Ethicorum cap. 4. Iudices animatum quoddam Ius, ſiue iuſtum, ad quos tamquam ad iuſtitiam quandam animatam, miſeri homines, qui iniuriam patiuntur, debent confugere,

Nota hoc valde.

leges autem ſunt quaſi mortuæ, vt de ſe patet, niſi à Iudicibus viuificentur, atque exequutioni tradantur. Et quidem ſiue earundem vim directiuam, ſiue vero coercitiuam, inſpiciamus & conſideremus, multo præſtantius, vt videtur, atque efficacius reperitur iuſtitia ipſa in Principibus, Iudicibus, & optimis Gubernatoribus animatis, quã in inanimatis legibus, cum lex quaſi mortua iaceat, iudex autem viuus, vt dicitur, non ſine cauſa gladium portet: ergo magis expediens, atque conueniens foret reipublicæ, optimos habere iudices, quam humanas leges conſtitui, cum præterea leges non agant, nec ſtatuere aliquid poſſint, niſi de rebus in communi, & vniuerſali, iudices autem optimi, ſua prudentia omnes rerum circunſtantias perluſtrent, & caſus incidentes in particulari cõſiderent. Hæc ſunt, quæ contra humanas leges, atque ipſarum inſtitutionem, ſiue conſtitutionem, ſolent & poſſunt adduci, & communiter exercitij gratia, & ad indagandam veritatem adducuntur à Doctoribus: quibus tamen non obſtantibus, in contrarium eſt veritas, pro cuius reſolutione, ſequentes ſtatuo Concluſiones.

Primà Concluſio.

Conuenientiſſimũ, atq. vtiliſſimũ fuit, ac sãmopere neceſſarium, in humana, ſed præſertim Chriſtiana republica, leges fieri.

VTiliſſimum, atque conuenientiſſimum fuit, quinvero & ſummopere neceſſarium, vt præter æternam Dei legem, & naturalem mentibus noſtris impreſſam, diuinam veterem olim & Euangelicam, à Chriſto Domino pronuntiatam. & promulgatam, ad decidendos, atque determinandos particulares caſus, & pro bono hominum regimine, aliquæ humanæ leges, Canonicæ, & Eccleſiaſticæ, ſiue ciuiles, & ſæculares inſtituerentur, quibus homines ad optatum ſuæ felicitatis, ſiue beatitudinis finem perducerentur. Hæc concluſio eſt certiſſima, & quammaxime rationi conſona, quæ & à nullo fidelium, & Catholicorum negari poteſt. Et de neceſſitate, atque vtilitate, ſiue conuenientia ſupradictarum humanarũ legum, latiſſime agunt DD. Scholaſtici ſequentes D. Thom. 1.2.q.91.art.3. & q.95.ar.1. quibus in locis de hac materia diſſertiſſime agit, & ad probandam ſuprapoſitam con-

Nota valde proprietatem humanarum legum.

cluſionem vtitur in primis ſupradictus D. Thom. auctoritate D. Iſidori lib. 5. Etymolog. cap. 20. vbi inquit, *quod facta ſunt leges, vterum metu, humana coerceretur audacia, tutaque eſſet inter improbos innocentia, atque in ipſis improbis formidato ſupplicio, refrenaretur nocendi facultas.* Ad quod propoſitum, cum plures auctoritates poſſem adducere, breuitatis gratia facio miſſas, hoc contentus ſolummodo, ſi ſuprapoſitam concluſionem aliquibus efficaciſſimis rationibus comprobem, deductis ex naturali Philoſophia, atque ex ipſarum rerum natura. Pro cuius rei intelligentia libet præmittere vnum valde notandum. Illud eſt, quod ſicut in ſpeculabilibus, ita & in rebus practicis, innata eſt nobis vis ex à natura, vniuerſalibus atque in demonſtrabilibus

princi-

Digitized by Google

principijs,medio discursu, deducere atque elicere conclusiones,alias quidē necessarias(vt in scientijs mathematicis)alias vero nō necessarias, sed probabiles siue opinabiles,propter ineuidentiam medij & consequentiæ,& pro qualitate cuiuslibet scientiæ. Sit exemplum, in speculabilibus . Ex hoc generali vniuersali, atque indemonstrabili principio, nempe , quod homo est animal rationale, medio syllogismo,atque discursu,infertur hæc conclusio, quod homo sit risibilis, etenim si homo est animal rationale , & omne animal rationale est risibile, bene sequitur, quod homo etiam sit risibilis, quæ propositio est necessaria & euidens, stando in lumine naturali , in virtute præmissarum: attamen si præmissæ,non ita necessariæ fuissent, sed tantum opinabiles, siue probabiles, aut aliqua conclusio ex eisdem,non ita euidenter eliceretur & concluderetur, eiusmodi conclusio, non quidem esset euidens, & necessaria, sed tantum opinabilis, atque probabilis,vt de se patet. Hęc omnia fiunt medio syllogismo, atque discursu.Hoc idem reperire licebit,in rebus practicis & operabilibus,nam ex hoc naturali,& generali,vniuersali, atque indemonstrabili naturæ principio , quod tibi non vis , alteri ne feceris,medio syllogismo, & discursu , per euidentem consequentiam deducitur, quod nemini sit facienda iniuria , non surripiendum alienum nec inferendum malum,ac denique omnia præcepta Decalogi, quasi quædā necessariæ conclusiones,ex dictis primis principijs naturalibus,per euidentem consequentiam exprimuntur, & deducuntur,ac ideo omnia ista sunt de iure naturæ. Sed tamen si dicta principia, non ita essent euidentia & manifesta, aut conclusiones elicitæ , non ita euidenter deducerentur ex ipsis, eiusmodi conclusiones non essent de iure naturali, & diuino, sed de iure tantum humano,deductæ ex dictis principijs naturalibus,medio syllogismo, atque discursu . Hoc præmisso notabili,ex ipso facile erit colligere,fuisse non solum vtile, atque conueniens, verum etiam & admodum necessariū, præter legem æternam, & naturalem mentibus nostris impressam , & diuinam Euangelicam, quam nobis Christus Dominus tradidit, pro rerum varietate & emergentibus casibus,atq; negotijs, leges aliquas humanas fieri, & conditas fuisse : nam sicut in rebus speculabilibus , & intellectu speculante, medio discursu, ex cognitione primorum principiorum , per euidentem consequentiam,aliquæ cognoscuntur conclusiones , aliæ vero non ita euidenter, sed ineuidenter, probabiliter,atque opinabiliter, propter ineuidentiam medij,& consequentiæ ; quia non ita necessario inferuntur, seu deducuntur ex principijs, sed per multas consequentias, & post longum discursum,ita etiam in rebus practicis & operabilibus,quamuis ex principijs naturalibus , euidenter & necessario aliquæ inferantur conclusiones, quales sunt præcepta Decalogi, quæ continentur in ipsis expressæ, ac proinde sunt de iure naturali; aliæ tamen sunt conclusiones , quæ non ita euidenter,& necessario inferuntur ex eisdem principijs naturalibus,sed obseruatis quibusdam circumstantijs,loci & temporis,& post longum discursum. & hoc est, quod faciunt leges humanæ,atque ad hoc deseruiunt legislatores , & regulæ quæ in hunc finem, medio discursu , & rationis adminiculo constituuntur,ab ipsis nuncupantur humanæ leges, sine quibus humanum genus, haudquaquam posset vitam transigere . Ex his superque satis constat,veritas nostræ conclusionis,&vtilitas,conuenientia,quinvero & pręcisa necessitas humanarum legum.Probatur vlterius conclusio,& dicta præcise necessitas humanarum legum , nam quamuis Deus Opt. Max. humanam nostram condiderit naturam, rationis capacem, indiderit q. ipsi, vt quidam dixit, quasi quædam omnium virtutum semina,quo posset homo medio discursu,

Nota pro prin. atq. origine humanarum legum.

Nota valde, q̃ habet homo in mente, & ratione quasi impressa omniũ virtutum semina.

scursu, id quod bonum, æquum & iustum est, per semetipsum indagare, & cognoscere, non tamen decuit, aut vero expediens fuit, vt id relictum esset in cuiuslibet hominis voluntate, quinvero quammaxime fuit necessarium, vt à legislatoribus, ingenio, experientia, atque prudentia valentibus, aliquæ communes leges fierent, instituerenturq. & conderentur, per quas homines gubernarentur, atque in officio continerentur. His accedit, & alia

Nota peculiarem vtilitatem prouenientẽ ex humanis legibus.

peculiaris ratio. Ea est, nam quamuis æterna lex, mentibus hominum esset impressa, lex etiam naturalis, & diuina vniuersalis esset, humanorum actuũ regula, neutra tamen adhibebat pœnas compulsorias, quæ pro rerum varietate, in emergentibus casibus & negocijs, in statu naturæ lapsæ, infligendæ erant hominibus à supradictis legibus deuiantibus, seu aliquid contra ipsas facientibus; ea propter necessarium, quammaxime fuit, humanas leges adhiberi, quibus supradictæ instituerentur, atque constituerentur pœnę, sine quibus vix aut nullatenus, humana respublica posset regi, & gubernari. Ad quod propositum facit, quod dixit olim Aristo. 10. Ethicorum c. 9. nempe, *alios natura, alios consuetudine, alios disciplina bonos fieri*, & 1. Politicorum, cap. 2. dixit: *quod sicut homo perfectissima suscepta, est omnium animantium optimus, ita si alienus fiat à lege, & à iudicijs, omnium est pessimus. Quapropter inquit, aperuit hominum naturam diris legibus, & motu coercere, atque in officio continere.* Quæ omnia quammaxime faciunt, ad legum humanarum necessitatem præcipuam ostendendam, atque monstrandam.

Secunda Conclusio.

Multo melius, arq. vtilius fuit humanũ genus gubernari optimis legib⁹, quã bonis (etiamsi essent) gubernationibus atque principib⁹ Nota hoc valde.

Multo vtilius, atque conuenientius fuit reipublicæ, gubernari optimis legibus, quam optimis Principibus, Gubernatoribus siue Iudicibus etiam si semper fuissent, absque vlla humanarum legum positione. Hæc conclusio est expressa Arist. 3. Politicorum c. 11. & 12. & 5. Ethicorum cap. 6. vbi supradictam quæstionem difficultat, & mouet, & propositis in contrarium aliquibus apparentibus rationibus, tandem concludit, *quod qui dicit, leges imperare debere, dicit Deum mundo præesse debere; qui vero dicit regem imperare debere, dicit belluam imperare debere.* verba sunt expressa Aristo. loco supracitato, quod meo quidem videri pro eo dicit, nam leges si iustæ sunt, à Deo sunt, atque ab æterna ipsius lege, & voluntate deriuantur, & à naturali lege, quam Deus in cordibus nostris impressit. Homines autem, interdum licet boni sint, quandoque tamen à ratione deuiant, & talis est, inquit, libidinis natura, vt optimos etiam viros contorqueat, & incuruet. Ad hoc probandum aliquæ etiam rationes, satis apparentes, quinvero & fere euidẽtes possunt adduci. Atq; imprimis, nã leges secluſa omni cupiditate, amore, siue odio, & omni humana affectione, statuunt, atque diffiniunt, quid faciendum, quid vero fugiendum sit; homines autem, vtcumque perfecti, carne cum sint induti; sæpissime passionibus perturbantur, multisq. alijs rebus, quæ ipsos à recto, & à ratione deflectere faciunt. Secundo probatur idipsum, quia facilius est inuenire vnum, aut alterum prudentissimum legislatorem, quam innumeram iudicum multitudinem, qui rempublicam regant, atque gubernent, non tam pro suo arbitrio, quam secundum rationẽ. Tertio, nam ea quæ disponunt leges, & de quibus leges constituuntur, longo discursu, & post longi temporis diuturnam considerationem, stabiliuntur; at iudicia humana, & quæ iudices, vt plurimum pronunciant in dies breuissime excogitantur, in eisq. proinde nec modicum subesse potest erroris, nam vt dicitur, omnia subita probantur incauta. Tandem quarto & vl-

Aristot. melius esse leges habere bonas, quã interdũ principes bonos esse.

timo

Digitized by Google

timo, expediens atque conueniens fuit, humanas leges instituí, & non iudicia iudicum arbitrio committi, nam leges cum sint vniuersales, & in communi atque in vniuersali constituantur, omni prorsus suspitione carent, quod ex odio, vel ex amore procedant, nulliq. irrogant iniuriam, si aliquid arduum, atque difficile præcipiant, nemo fere illud ægre fert, quod in iudicibus, non ita facile licebit reperire. Vnde & iure, multis in locis cautum est, vt quam pauciſſima iudicum arbitrio relinquantur, quinvero debent ipsi secundum leges, & iura iudicare, & pronunciare, vt habetur, *in cap. omnis. 18. q. 1. & in cap. iudicet 3. q. 7. & in cap. summopere 11. q 3. & in l. illiteratus. ff. de offi. pref.* qua de re videatur D. Thom. 2. 2. q. 67. art. 2. vbi agit an debeant semper iudices, secundum leges scriptas iudicare. Et hæc de legum humanarum vtilitate, conuenientia, & præcisa necessitate dicta sufficiant.

Iudices non proprio suo arbitrio debent duci, sed secundū leges scriptas iudicare.

Ad argumenta in contrarium adducta respondetur. Ad primum, quod quamuis per legem æternam, cuncta sint recte & congrue disposita, atque constitutissima, & ordinatissima, quamuis etiam ipsa in mentibus nostris deriuetur, & in natura nostra per rationem naturalem sit indita, atq; impressa, adhuc tamen summopere necessarium fuit, pro emergentibus casibus, atque particularibus negocijs, diuersas leges humanas fieri, atque constitui, nam sicuti in rebus speculabilibus, etiāsi ex parte rationis speculatiuæ, per naturalem participationem, diuinæ sapientiæ insit nobis, cognitio quorumdam communium principiorum, & conclusionum, quæ ex eisdem per euidentem consequentiam deducuntur, non tamen illarum, quæ non euidenter inferuntur, neque cuiuslibet veritatis propria cognitio, sicut in diuina sapientia continetur, quinvero necessum est, vt eiusmodi conclusiones vlterius inferantur, & deducantur per discursum, ad particularia descendendo, ita etiam & in rebus practicis, & operabilibus, quamuis ex parte rationis practicæ, naturaliter participet homo legem æternam, secundum quædam communia principia, & conclusiones, quæ ex eisdem principijs per euidentem consequentiam deducuntur, atque inferuntur, non tamen illa, quæ non sic euidenter inferuntur, neque singulorum casuum directiones in particulari, prout in æterna lege, & naturali ratione continentur. Vnde, & necessum fuit, quod humana ratio, descendendo ad magis particularia, easdem inuestigaret, quæ particulares dispositiones, adinuentę secundum humanam rationem, obseruatis quibusdam conditionibus, quæ sunt de ratione legis, dicuntur humanæ leges, quas necessarijssimum fuit, in humana republica fieri, atque constitui, propter rationes positas in probatione supradictarum conclusionum. Vnde Cicero in sua Rethorica lib. 1. de inuentione, loquens de legibus, dixit: *Quod initium totius iuris fuit à natura profectum, deinde quadam in consuetudinem, ex vtilitatis ratione venerunt, ac postea res à natura profectas, & à consuetudine probatas legum metus, & religio sanxit.*

Respōdetur ad argumenta in contrarium adducta.

Ad Primum.

Ad secundum respondeo, quod humanas leges factas fuisse, atque in republica humana cōstitutas, nullo id modo fuit contra voluntatem diuinam, quinvero maxime ad ipsam conformiter, dum tamen ipsę sint iustæ. Neque id facere fuit, quidpiam ad diuinam legem addere, sed tantum ipsam quoddamodo, qualiter fuerit obseruanda, explicare & declarare, & contra ipsius transgressores pœnas, minas atque terrores apponere, quibus homines in officio contineantur, & ab ipsius diuinæ legis transgressione retrahantur. Neque de his legibus iustis at recte factis, intelligenda vllo modo sunt, verba supracitata, quæ apud Matthæum, cap. 15. reperiuntur dixisse Christum Pharisæos reprehendendo, & redarguendo, haud enim ibi reprobauit

Nota hoc valde.

bauit, aut condemnauit omnes humanas leges, ſed tantum illas, quæ factæ fuerant ab eiſdem, cõtra legem diuinam, & contra particulare præceptum de honorandis parentibus, vt facile conſtare poterit, legenti eiuſdem literæ contextum. Condemnauit itaq. ibi Chriſtus Dominus mandata Phariſaica, & carnales traditiones, diuinæ legi contrarias, cuiuſmodi erant illæ, ſed non perinde humanas leges, iuſtas & recte factas, pro bono reipublicæ regimine, & gubernatione, nec fideles deobligauit, aut exemit ab ipſarũ obſeruantia, & ſtricta cuſtodiendi illas obligatione, quam omnes habent.

Ad tertium reſpondeo ſimiliter, quod humanas leges conſtitutas, atque in Republica Chriſtiana factas fuiſſe, non fuit vllo modo derogare, aut præiudicare Euangelio Chriſti Domini, ſeu Euangelicæ legis perfectioni, quæ, vt recte probat argumentum, perfectiſſima eſt, multumq. vtilis, & neceſſaria, ad omnia quæ ibidem dicuntur; ſed cum hoc ſtat, quod ad particulares caſus, & ad ſpecialia negotia emergentia, vtiliſſimum, conuenientiſſimum, atque neceſſariſſimum fuerit, humanas leges fieri, atq; conſtitui, quod minime eidem Euangelicæ legi contrariatur, quinvero nimis eſt conforme, cum ibidem contineatur, vt obediatur Prælatis. & quod Reges, & Iudices honorificentur, & ipſorum legibus, & præceptis pareatur.

Ad quartum reſpondeo, quod libertas Euangelica & Chriſtiana, & de qua in dictis locis loquitur D.Paul. non ſtat, aut conſiſtit, in eo quod argumentum prætendit, ſed in hoc quod per Euangelium, & legem Chriſti, & ſpecialiter per eiuſdem redemptionem, & copioſiſſimam ſatisfactionem, factam Deo patri, facti ſumus liberi à peccato, & ab æterna morte, atque ab obſeruantia Moſaicæ legis, de quibus veniunt & ſunt intelligendæ, omnes auctoritates ibidem adductæ D.Paul. & hoc voluit dicere, & inſinuare D.Paulus, & non aliquid amplius, vt falſò garriunt, atque proclamant hæretici ipſi.

Ad quintum, & vltimum reſpondeo, per ea quę dicta ſunt in probatione ſecundę concluſionis, vbi adductę ſuut rationes & cauſæ, quibus magis expediens atque conueniens fuit, Reſpublicas regi, & gubernari per leges, quam per optimos etiam Iudices, aut humana iudicia relinqui iudicium arbitrio, qua de re, videatur ſpecialiter D. Thom. 1.2.q.96.ar.1. in ſolut. ad ſecundum. Et quando dicitur, quod leges ſunt veluti mortuę, iudices autem viui, poſtquam vt dicit Ar.ſto. eſſe debent, quaſi iuſtitia quędam animata, inquit D. Thom. quod hæc iuſtitia animata, vt plurimum non inuenitur in multis iudicibus, & regulariter loquendo, neque inueniri poteſt; iudicumq. iuſtitia, ex multis cauſis flexibilis eſt, quapropter neceſſariſſimum fuit in Republica leges fieri atque conſtitui, quibus diffiniretur atque determinaretur, in rebus omnibus aut ſaltim quoad maxime fieri poſſet, quid iudicandum eſſet, & pauciſſima hominum, atque iudicum arbitrio, & iudicio committerentur. Hactenus de iſto Articulo.

ARTICVLVS VI.

Vtrum omnes humanæ leges, à lege Dei æterna, atque naturali deriuentur, ſeu potius habeant deriuari?

IAm ſupra quęſtione pręcedenti, Articulo tertio diximus, quatuor diuinas eſſe leges, Dei æternam, naturalem humanis mentibus impreſſam, diuinam veterem, atque diuinam Euangelicam, quarum omnium in particulari

Digitized by Google

lari, congruentiſſimas adduximus diffinitiones; at nunc pro maiori dicendorum intelligentia, in quæſtionem libuit adducere; an omnes humanæ leges à ſupradictis diuinis deriuentur, & maxime ab æterna Dei lege,& naturali mentibus noſtris indita, atque impreſſa; & vt pro more noſtro, clarius, atque diſtinctius procedamus, & ex oppoſitione contrariorum, veritas plenius eluceſcat, pro alia in contrarium parte,aliquot viſum eſt proponere argumenta.

Primo ſic argumentor, ad probandum apparenter,quod humanæ leges, non à lege Dei æterna, neque naturali humana deriuentur, nam certum eſt, quod à lege Dei æterna nihil iniquum, ſeu iniuſtum poteſt procedere, cum ſicut dictum eſt,de mente,& ſententia D.Auguſt. lib.1. de libero arbitrio,cap.6. *Lex æterna ſit, ſecundum quam,omne iuſtum eſt, & à qua procedit, vt omnia ſint ordinatiſſima*: ſed multæ leges ſunt iniquæ,atq; iniuſtæ(vt de ſe patet) contra quarum latores exclamauit olim Iſaias cap.10. dicendo: *Ve qui condunt leges iniquas, & ſcribentes iniuſtitiam ſcripſerunt, vt opprimerent in iudicio pauperes,&c.* Ergo non omnes humanæ leges,à lege Dei æterna deriuantur. Quod & confirmari poteſt ex eo,quod dicit D.Auguſt. lib. etiam 1.de libero arbitrio cap.5.quod lex, quę interdum populo regendo præſcribitur, multa recte permittit, quæ per diuinam prouidentiam vindicantur: ſed ratio diuinæ prouidentię, eſt lex æterna: ergo non omnis lex, etiam recta, procedit à legeDei æterna.

Secundo probatur idipſum de lege naturali, quod non omnes leges humanæ,à naturali lege procedant, nam lex naturæ,eadem eſt apud omnes, & ius naturale eandem ſemper & vbique vim habuit: ſed leges humanæ non ſemper & vbique eandem vim habuerunt,nec vero habent: ergo non omnes leges humanæ à naturali deriuantur. Conſequentia eſt legitima: minor autẽ probatur, ex Ariſto.5.Ethicorum,cap.7. vbi diffiniens iuſtum naturale,& legale, inquit, pęnes hoc differre, *quod iuſtum naturale à principio ſemper fuit & obligauit, iuſtum autem legale, à principio nihil differt, vtrum ſic, vel aliter fiat, ſed poſtquam eſt poſitum, oportet, vt fiat*: ſequitur ergo, quod non omnes humanæ leges,ſunt de iure naturali,aut deriuantur à iure naturali. Quod & confirmatur ex eo,quia idem Ariſtot. quinvero D. Iſidorus lib.5. Etymologiarum,cap.4.diuidunt ius poſitiuum (quales ſunt omnes humanæ leges) contra ius naturale: ergo vnum non deriuatur ex alio.Hæc ſunt potiſſima argumenta,quæ pro hac parte ſolent,& poſſunt adduci. Sed nihilominus in contrarium eſt veritas, quæ & explicabitur per ſequentes concluſiones.

Prima Concluſio.

Omnis lex humana, ſi ea iuſta, & recta eſt, ab æterna Dei lege deriuatur,deriuariq. habet neceſſario. Hæc concluſio eſt expreſſa D.Thom. 1.2.q.93.ar.3. quã & probat primo,auctoritate diuinæ ſapientiæ,quæ Prouerbiorum 8. inter multa alia de ſe dicit, quod per ipſam reges regnant, & legum conditores iuſta decernunt: quod & confirmat D.Auguſt.ſententia, qui primo libro,de libero arbitrio, cap.5. & 6. dicit: *quod in temporali lege, nihil eſt iuſtum atque legitimum, quod non ex æterna Dei lege, homines ſibi derivaverint*. Quod & probari etiam poteſt multiplicibus rationibus, & primo ex ordine, & diſpoſitione cauſarum naturalium, quæ quidem ita ſunt diſpoſitæ, vt inferiores dependeant à ſuperioribus, operariq. minime poſſint, aut ſe mouere, niſi ſuperiorum virtute adiutæ,& admotæ.

Omnis lex humana,ſi ea iuſta eſt & recta ab æterna Dei lege,habet deriuari.

Digitized by Google

Hac enim ratione Ariſtot. 8. Phyſicorum cognouit, ac dixit, neceſſe eſſe cunctos vnum primum motorem confiteri, à quo inferiores omnes moueantur, atque dependeant, ſi enim, inquit, primus non moueret, reliqui neutiquam ſe, aut alios mouere valerent. Eundem ordinem ponit idem Ariſtot. primo Ethicorum, inter artes & cauſas artificiales; nam, inquit, illa quæ maxime eſt architectonica, reliquis veluti Princeps imperat: ſi igitur hoc reperitur in cauſis, & motus cuiuslibet mouentis ſecundi, neceſſario deriuatur à primo motore, in artificialibus etiam ratio actuum, artis inferiorum artificum, à ſuperiori procedit artifice: ergo & in mundi huius gubernatione, hoc ipſum neceſſario erit confitendum, nempe, quod omnia recta, & iuſta ab vno, Deo recto & iuſto, ſupremo legislatore, procedant, atque ab æterna ipſius lege, in qua continentur, & à qua procedunt rationes omnium rectorum inferiorum. Hoc eſt adeo verum, vt teſte D. Thom. loco ſupracitato, omnes aliæ diuinæ leges, naturalis nempe, & poſitiua vetus, quæ Iſraelitico populo per Moyſen tradita fuit olim, & Euangelica ore Chriſti Domini mundo, conſtituta, pronunciata & promulgata, à prædicta Dei æterna lege deriuantur, & vt diximus in præcedenti Articulo, ſunt eiuſdem quaſi quidam riuuli, ſiue deriuationes, effectus atque participationes. Ipſa enim æterna, atque immota perſiſtens, in naturalem noſtram influit, & ab eadem, diuina vetus atque Euangelica ſunt deductæ, in nullo alio, à naturali differentes, niſi penes hoc, quod naturalis ineffabili quodam modo, mentibus noſtris eſt impreſſa, & naturalis cum ſit, ad naturalem finem, homines ordinat; diuinæ vero illę, hominibus poſitæ (pro eo enim dicuntur poſitiuæ) ſupernaturales cum ſint ordinant eundem, & dirigunt in finem ſupernaturalem, quæ omnia ſunt valde notanda, & memoriæ commendanda.

Secunda Concluſio.

Leges humanę ſi iuſtæ ſunt, à naturali etiam lege deriuãtur debentq. deriuari.

Supradictæ humanæ leges, ſi iuſtæ ſunt, etiam à lege naturali deriuantur, deriuarique habent. Hæc etiam concluſio eſt D. Thom. 1. 2. quæſt. 95. art. 2. quam & probat, primo ex auctoritate Ciceronis lib. ſecundo, de Inuentione, dicentis: *Iuſtum iuris fuiſſe à natura profectum, & quod deinde, quædam in conſuetudinem ex vtilitatis ratione venerunt, poſtea q. res à natura perfectas, atque à conſuetudine probatas, legum metus & religio ſanxit.* Sed vlterius probat eandem concluſionem ratione, & ratio eſt, quia, iuxta mentem atque ſententiam Diui Auguſtini, libro primo, de libero arbitrio, lex niſi iuſta fuerit, lex non eſt, nec legis promeretur nomen, in tantumque habet virtutem legis, in quantum participat rationem iuſtitiæ: ſed lex naturalis, eſt rationis regula, à qua deuiare iniquitas eſt, & ad quam veluti ad exemplar quoddam, in cunctis ſuis actionibus, & operationibus, homines debent intueri: ergo omnes humanæ leges, ſi iuſtę & rectæ ſunt, à naturali lege deriuantur, ab ipſaque ratione debent fabricari. Nec vero refert ſiue vlium inconueniens eſt, humanas leges duabus regulis menſurari, æterna ſcilicet & naturali, quarum hæc deriuatio & participatio illius eſt, quinvero id neceſſarium eſt: etenim vt architectus ex præconcepta domus forma, lineas in lapide, ſeu in ligno ducit, quæ quidem ſuo miniſtro, atque officiali regulæ ſunt, quas cudendo, & ſerrando, ipſe ſequi debet, ſicque domus quoddammodo à duabus regulis procedit, nempe ab architecto atque ab officiali, ex eiuſdem directione: ſic etiam & Deus Optimus Maximus, æternam ſuam legem mentibus

Digitized by Google

tibus noſtris impreſſit, quæ diuinę ſuę voluntatis eſſet certum ſignum, quapropter dum legem naturę, tenemus & ſequimur, eternamque Dei legem imitamur, operationes noſtrę ſi rectæ ſunt, à duabus ſupradictis procedunt regulis. quod etiam contingit in humanis legibus. Qua quidem ratione: Cic. lib. 2. de legibus, dixit, olim, *quod lex eſt iuſtorum, iniuſtorumque diſtinctio, ad illam antiquiſſimam, & rerum omnium principem expreſſam naturam, ad quam leges hominum diriguntur, qua ſupplicio improbos afficiunt, defendunt q. atque tuentur bonos.*

Sed eſt notandum, quod dupliciter contingit, aliquid à naturali lege deriuari, vno modo, vt concluſio ex ſuis principijs deducta; alio vero, vt ſpecifica determinatio, alicuius communis generis. Statuamus aliquod exemplum, vt quæ dicuntur, clariora fiant. Ex hoc, verbi gratia, communi & generali principio legis naturæ, quod tibi non vis, alteri ne feceris, ſequuntur tamquam concluſiones certæ, non eſſe occidendum, neq; eſſe furandum, &c. Item ex hoc communi, & generali principio, quod virtus eſt digna pręmio, vitium autem pœna & ſupplitio, intulit humana lex, latronem eſſe ſuſpendendum, & hęreticum igne comburendum, &c. Sed aliter & aliter, inferuntur ſupradictæ duæ concluſ. nam in primo adducto exemplo, inferuntur per viam ſyllogiſmi, & tamquam concluſiones deductæ ex ſuis proprijs principijs, nam ſi, quod mihi non volo, non alteri eſt faciendum, bene ſequitur per bonam conſequentiam, non eſſe furandum, neque occidendum, & vtraque præmiſſa eſt nota naturaliter. At in ſecundo exemplo, concluſiones ſeu illationes inde deductę, non inferuntur tamquam concluſiones, ex ſuis proprijs principijs, ſed tamquam ſpecificę determinationes alicuius communis generis. Volo dicere, quod ex hoc, quod virtus ſit præmio digna, vitium autem pœna & ſupplitio, non per viam ſyllogiſmi & bonę conſequentię, ſequitur latronem eſſe ſuſpendendum, aut hæreticum igne comburendum, ſed ſolummodo, quod qui fuerit malus puniatur; at humana lex, commune illud ſupplicij genus, ad particularia traxit, atque determinauit, dicendo, id vt fiat ſuſpendendo latronem, & comburendo hęreticum, eo modo, quo & artifex, domus formam in communi conceptam, ad peculiares fabricas accommodat, dicendo, vt hoc ſic, illud vero aliter fiat, ſiue conſtruatur. Quod quidem vt dixi, non fit per viam ſyllogiſmi, ſed per viam ſpecificę determinationis, ſiue applicationis alicuius communis & vniuerſalis generis, ad ſuas ſpecies particulares, & per legem humanam, quam pœnam cum culpa dimetimur, faciendo huiuſmodi collectionem, ſi malus eſt puniendus, latroni congruum ſupplitium eſt ſuſpendium, hæretico vero incendium, taliterque puniantur. In qua lege, atque conſtitutione, licet prima præmiſſarum lumine naturali ſit cognita, non tamen ſecunda, neque ex ipſa per euidentem conſequentiam ſequitur, ſed eſt quoddam humanum arbitramentum. Ex quo preſuppoſito notabili, manifeſte ſequitur, quod deriuatio legis humanæ, quę fit ex naturali lege, ſeu ex principijs legis naturæ, per viam concluſionis & ſyllogiſmi, non eſt noua conſtitutio talis operis, in genere virtutis, ſed deductio & explicatio virtutis, quæ in principijs naturalibus latebat; nam totus Decalogus, & illius omnia pręcepta, non furtum facies, non fornicaberis, &c. ante omnem humanã legem, & ratiocinationem, erant virtutes, exiſtentes & latentes in ſuis proprijs naturalibus principijs, ſunt autem explicata, atque exterius poſita, vt ne quis ſibi eorum ignorantiam prætexeret. At vero illa deriuatio legis humanæ, quæ fit ex le-

Nota hoc valde, qualiter humanæ leges deriuentur à lege naturali.

Nota valde. Differentiaque verſatur inter præcepta iuris naturalis, & ea quæ ſunt de iure gentium, ſiue ciuili.

ex lege naturali, atque ex ipſius principijs, non per viam concluſionis & ſyllogiſmi,ſed per viam ſpecificę cuiuſdam determinationis, & applicationis alicuius communis generis,ad aliquod particulare, prout dictum eſt in exemplis poſitis, noua eſt conſtitutio operis in eſſe virtutis,nam iure naturæ non erat virtus, ſuſpendere latronem, aut hæreticum comburere; lex enim naturę tantũ dicebat,quod mali punirentur,&c. quando ergo lex humana, conſtituit atque determinauit, horum particulare ſupplicium, commune ſupplicij genus ad caſus particulares determinando & applicando, tunc fecit ſuſpenſionem latronis, & combuſtionem hęretici eſſe actus virtutis. Hoc eſt,ſummopere notandum, atque memoriæ valde commendandum,ad intelligendam & percipiendam, differentiam humanarum legum, & quia vt inquit D.Thom. leges humanę, quę ſunt prioris generis habent ſuum vigorem & virtutem, à lege,& naturali iure; illę vero quę ſunt poſterioris ordinis,minime, ſed tantum à iure ciuili,quamuis ſint multum iuri naturali conformes.

Ad argumenta in contrarium adducta reſpondetur. Ad primum, quod erat de lege Dei æterna,dico, quod lex humana,in tantum habet rationem legis, in quantum eſt iuſta & ſecundum rectam rationem, & ſecundũ hoc certum eſt,quod à lege æterna deriuatur, ſi tamen à recta ratione recedit, iam non promeretur rationem legis, ſed magis cuiuſdam violentiæ, & tales ſunt omnes leges, quæ dicuntur iniquæ, de quibus nos non loquimur, ſed de legibus humanis iuſtis & rectis. Et addit D.Thom. loco ſupracitato,in ſolutione ad ſecundum,quod etiam in ipſis legibus iniquis, in quantum reperitur ibi aliquid de ſimilitudine legis, propter ordinem poteſtatis eorum, qui fecerunt ipſas, adhuc dicere poſſumus, quod ab æterna Dei lege deriuentur, ſiquidem, vt dixit D.Paul. ad Romanos 13. *Omnis poteſtas à Domino Deo eſt*, & etiam infidelium principum poteſtas, à Deo deriuatur, iuxta illud, quod dixit Chriſtus Dominus ad Pilatum, *non haberes in me poteſtatem,niſi tibi datum fuiſſet deſuper*, ſed hæc eſt alia deriuatio,de qua alias. Ad confirmationem vero dico,quod lex humana, quæ malum permitteret, approbando illud, vt bonum, vt quæ fornicationem pronuntiaret eſſe bonam,nequaquam à lege æterna diceretur deriuari, ſeu ab ipſa profluere; at vero illa,quæ impunè permittit aliqua mala,vt forſan euitentur maiora, aut quia non poteſt omnia cohibere & coercere flagitia, in hoc quod non conatur, ad id quod perficere nequit, & moraliter loquendo explere impoſſibile eſt, non eſt mala,ſed recta ac prudens,& à diuina, æternaque Dei lege deſcendit & deriuatur, quamuis vt inferior ac debilior, illam perfectè non adæquet. Videatur hac de re D.Thom.loco ſupracitato in ſolutione ad tertium.

Nota hoc valde.

Ad ſecundum argumentum, adductum de lege naturali, reſpondetur, quod Ariſtot. in illo loco, nuncupauit iuſtum legale,illud,quod eſt mere ciuile, & quod ſecundo modo ex lege naturali deriuatur, de quo etiam diximus, quod antequam ſtabiliretur, non erat virtus, ac proinde nec referebat, ſic vel aliter fieri, ſecus eſt autem de deriuatis ex iure naturali, primo modo.Et vtcumque illud ſit,de his omnibus verum eſt dicere, quod à iure naturali deriuantur, mediatè vel immediatè, per modum concluſionis ſyllogiſmi,atq; euidentis conſequentiæ,aut per modum alterius deriuationis, applicando, & determinando aliquod commune ad ſuum particulare. Et ſimiliter reſpondetur ad confirmationem, quod quando D.Iſid. in 5.Ethym.diuidit ius naturale,contra Ius poſitiuum,intelligit de poſitiuo, ſecun-

Digitized by Google

secundo modo dicto, hoc est de positiuo mere ciuili, de quo etiam verum est dicere, quod deriuatur à iure naturali, saltim secundo prędicto modo deriuationis, & in quātum Ius positiuum ciuile, si illud est iustum, conforme esse debet iuri naturali. Hęc de isto Articulo dicta sufficiant.

ARTICVLVS VII.

Quisnam sit effectus humanarum legum? an effectus legum humanarum, sit bonos homines facere?

VT, quod quæritur, plenius eluceſcat, pro parte contraria, aliquot libet proponere argumenta. Et primo videtur, quod effectus legis non sit homines bonos facere, nam de mente, & sententia Aristo. 2. Ethicorum cap. 6. *Sola virtus est, quæ bonum facit habentem*, quæ & donum, & munus Dei est, iuxta illam celebrem sententiam D. Augustl. lib. 2. de libero arbitrio, qua definiens virtutem dixit: *Quod virtus est bona qualitas mentis, quam Deus in nobis, sine nobis operatur*: sed legislatores per suas leges, non valent homines virtuosos efficere: ergo neque bonos, ac proinde non ipse est effectus humanarum legum.

Secundo sic argumentor ad idem, nam nullus hominum est, aut esse potest simpliciter bonus, sine gratia & charitate, vt tenet communis omnium Theologorum sententia: sed leges ciuiles nihil dictant, aut præcipiunt de gratia, & charitate, sed vt plurimū ordinantur in bonum vtile, & in id quod respicit solam vtilitatem Reipublicæ: ergo ipsarum effectus, non est facere homines bonos.

Tertio probatur idipsum. Nam leges non prosunt hominibus, nisi illis obediant, atque eisdem sint obsequentes, quod facere nec ipsi possunt, nisi sint boni: ergo bonitas saltim obedientiæ, iam præsupponitur in hominibus ad ipsas leges, sicq. videtur, quod earum effectus non sit homines facere bonos.

Pro resolutione suprapositæ difficultatis, sequentem statuo conclusionē.

Conclusio.

OMnis lex, intendit suos subditos facere bonos, ea bonitate, quæ congruit, atq; conuenit suo proprio fini. Hæc conclusio generalis est, atq; vniuersaliter comprehendit omnes leges, diuinas, & humanas, seculares, & Ecclesiasticas, & dicimus, quod secundū finem, quem qualibet lex habet, est & effectus quem intēdit, atq; procurat in homines inducere, nam lex diuina intendit efficere homines simpliciter bonos, quod solum fit per gratiam, & charitatem, & hoc ipsum suo quoque modo, & ordine, intendunt, atque procurant leges humanæ, Canonicæ, & Ecclesiasticæ, sed ciuiles intendunt effectus proprio ipsarum fini congruentes, & conuenientes. Sic explicata, & declaratæ dicta conclusio, est D. Thom. 1. 2. quæstione 92. art. 1. vbi & probat eam, primo auctoritate Philosophi, lib. 1. Ethicorum cap. 14. vbi inquit: *Quod voluntati ciuilibus legislatoribus hoc est, vt homines bonos faciat*. secundo probat eandem ratione, & ratio hæc est, nam cum lex (vt supradictum est) nihil sit aliud, quam dictamen rationis in Præsidente, quo subditi reguntur, & gubernantur, & subditorum virtus in eo consistat, vt bene subdantur ei, à quo gubernantur & reguntur, manifeste

Omnis lex intendit ciues facere bonos, ea bonitate, quæ suo proprio fini congruit.

sequitur, quod proprius effectus legis erit inducere supradictos subditos ad propriam ipsorum virtutem: quæ quidem virtus, cum bonos faciat habentes eam, vlterius sequitur, quod lex, quæ ordinat subditos ad propriam virtutem, consequenter proinde illos ordinat, vt eos bonos faciat, ea bonitate, quæ fini suo fuerit expediens, atque conueniens. Sed vt hoc plenius intelligatur, aduertere oportet ex eodem D. Thom. loco supracitato, quod si intentio ferentis, & statuentis legem, tendat in verum bonum, quod est simpliciter bonum, & secundum iustitiam, per talem legem homines efficientur boni simpliciter, aut saltim idipsum, lex procurabit, & per eam non stabit, quin boni simpliciter efficiantur. Si vero bonum in quod lex tendit, non est verum & simpliciter bonum, & secundum iustitiam, sed bonum quoddam vtile, vel delectabile, per ipsam quidem efficientur homines, non boni simpliciter, sed boni secundum quid, & in ordine ad talem regimen, & secundum finem, quem ipsa lex intendit. Ex quo sequitur, quod quælibet lex quantum est ex ratione sua, intendit facere bonos, eos quibus datur, aut bonitate simpliciter, aut bonitate secundum quid. Sed inter leges omnes, nulla est quæ suos obseruatores simpliciter, & absolute, quantum est de se, bonos faciat, nisi lex Christi, per cuius obseruantiam præstatur gratia, & ipsa est, quæ homines facit vere, & perfecte virtuosos simpliciter, reliquæ vero non, nisi secundum quid, & inquantum ordinantur ad ipsam, & eam habent pro fine.

Nota.

Ad argumenta in contrarium adducta respondetur. Ad primum patet solutio ex supradictis, & nihil aliud occurrit dicendum.

Ad secundum similiter, patet solutio ex dictis, nec nostra conclusio fatetur aliud, sed tantum dicit, esse proprium effectum legis, facere homines virtuosos, aut simpliciter, aut secundum quid. Quæ fuerit simpliciter perfecta, & lata in bonum simpliciter, faciet obseruatores suos bonos, & virtuosos simpliciter, quæ vero non ita, faciet illos bonos, & virtuosos secundum quid, bonitate quadam Politica: ex quo infertur, quam lata sit differentia inter virum bonum, & bonum ciuem, & quam alia sic virtus huius, atque illius, sed de hoc alias.

Differētia, quæ versatur inter bonum ciuem, & virum boni.

Ad tertium & vltimum respondetur, quod quamuis, qui obedit legi, id facere intelligatur, ex bono virtutis obedientiæ, non tamen semper id ita est, sed quandoque ex metu, & timore pœnæ, quam lex ipsa comminatur, & per quam inducitur, vt prompto animo legi obtemperet: quamuis etiam dici possit, quod id faciat ex solo dictamine rationis, quod est, quoddam principium virtutis; sunt enim nobis a natura, & ante legem, insita quædam virtutum semina, vt diximus supra, per quæ inclinamur ad recte agendum, & ad obediendum legibus, per quarum obedientiam, atque obseruantiam, postmodum virtutes perfecte comparantur. Et sic argumentum nihil concludit. Hactenus de isto Articulo.

ARTICVLVS VIII.

Quinam sint Legis actus? & an Legum actus sint imperare, vetare, permittere, atque punire?

Huic articulo respondetur, per sequentem Conclusionem.

Con-

Concluſio.

LEgum actus in communi conſiderati, ſunt imperare, vetare, permittere, atque punire. Hæc concluſio eſt expreſſa D. Thom. 1. 2. quæſt. 92. art. 2. vbi, & probat eam ex auctoritate D. Iſidori lib. 5. Etymolog. cap. 19. quæ & refertur à Gratiano, *in decreto, diſtinct. 4. in cap. omnis autem lex*. vbi admonere oporteat, quod quamuis D. Iſidorus ibidem (vt quibuſdam videtur) non conſtituat, niſi tantũ tres legis actus, nempe permittere, vetare, & punire, re tamen vera non ponit niſi ſupradictos quatuor, nam etiam addit præcipere, vt patebit intuenti. Sed quidquid de hoc ſit, quatuor legum actus ſunt ponendi, & quatuor ponit D. Thom. loco ſupracitato, ſimiliter, *& gloſſa in ſupradicto cap. omnis autem*, quinvero & Modeſtinus Iureconſultus, *in l. legis virtus. ff. de legibus, & ſena.* Et quod quatuor ſupradicti actus ſint ponendi, neceſſario dicendum videtur, vt expreſſe conſtat ex ratione, quam adducit D. Thom. loco ſupracitato, præſupponendo, quod omnis lex ordinatur ad humanos actus dirigendos, quorum quidam ex genere ſuo ſunt boni, quales ſunt actus virtutum, & horum reſpectu ponitur præcipere, & imperare, & conſtituitur tamquam proprius legis actus; alij vero ex genere ſuo ſunt mali, vt actus vitioſi, & iſtorum reſpectu, ponitur alius legis actus, qui eſt prohibere, & vetare, alij autem ſunt, ex ſe indifferentes, qui parum, vel nihil in ſe bonitatis, aut malitiæ continent, & reſpectu illorum, ponitur permittere, tamquam alius proprius legis actus. Sed quoniam quandoq. ſupradicta omnia non ſufficiunt, oportuit etiam vt lex ad ſui obſeruantiam, & obedientiam, timorem pœnæ induceret, quo homines incitarentur atque prouocarentur, ad bene agendum, & ſe retrahendum à malo; ad quem effectum additur alius legis proprius effectus, ſiue actus, qui eſt punire, & ſic ſunt quatuor. Nec de hoc eſt dubitandum.

Legis actus in cõi conſiderati ſunt imperare, vetare, permittere, atque punire.

Nota hoc valde.

Sed quamuis ſupradicta vera ſint, maioris tamen explicationis, & declarationis gratia, in contrarium libet, aliquot adducere argumenta, vt quæ dicta ſunt, clariora fiant.

Et primo probatur, quod ſint otioſi, excuſariq; poſſint primus, atq; ſecundus legis actus, qui eſt præcipere, & vetare, nam quæ genere ſuo ſunt bona, vel mala, quidnam opus eſt alia præceptione, aut prohibitione, cum ipſa per ſe, ſint ſatis iure naturæ præcepta, aut prohibita?

Secundo probatur idipſum, de tertio legis actu, qui eſt permittere, quod eiuſmodi actus non ſufficienter fuerit appoſitus, cum vade ſe patet, per humanas leges, non ſolum permittantur interdũ indifferentia, vt ociari, ludere, & venari, quantum cuiuſcunq; virtus indulget, verum etiam, & quæ interdum ſunt de ſe intrinſece mala, vt ſcortari, & ioci cauſa mentiri, & id generis alia.

Tertio: nam ſupradictæ legis actuum enumerationi, videtur conſilium defuiſſe, quod quidem nec minimum, interdum conducit ad legum obſeruantiam, & ad operandum id, quod eſt bonum, & ſimiliter ad recedendum à malo. Quod ipſum iure optimo, dici etiam poteſt de præmio, quod iuxta ſententiam Iuriſconſulti, *in l. 1. ff. de iuſt. & iur.* ad virtutem ſectandam multum conducit; & pari ratione pœna, ſiue pœnarum metus, quo omnia videtur fuiſſe prætermiſſa, atq; in ſupradicta actuum legis enumeratione defuiſſe. hæc ſunt quę contra ſupradictam noſtram concluſionem poſſunt adduci. Sed nihilominus dico, per ſupradictos quatuor legis actus, omnia fuiſſe congruentiſſime, atque conuenientiſſime diſpoſita, & prouiſa, nam ſi qui alij deeſſe videntur, vt ſtatim patebit, continentur in prædictis.

Vnde ad primum argumentum, in contrarium adductũ reſpondetur, quod quamuis ea, quæ ex genere ſuo ſunt bona, aut mala, per legem naturæ ſatis videantur eſſe præcepta, aut prohibita, reſpectiue, adhuc tamen amplioris luminis, & maioris claritatis, atque explicationis gratia, oportuit omnia ſupradicta voce proferri, & ſcriptis prohiberi, & mandari. Qua etiam ratione olim, in lege Moyſis poſitus fuit Decalogus, quorum præcepta nihil ſunt aliud, quam quædam expreſſio earum concluſionum, & veritatum, quę implicite continebantur in lege naturali, & principijs naturalibus. Dico vlterius, quod per humanas leges, non ſolum præcipiuntur ea, quæ ex genere ſuo ſunt bona, nec ſolum vetantur, atque prohibentur, ea quæ ex genere ſuo ſunt mala, verum etiam, & multa alia conſtituuntur de nouo, per leges, virtutum loco, & vetantur, quæ alias erant licita, quę poſt legum prohibitionem efficiuntur mala. Vnde prodijt celebris illa Theologorum diſtinctio, quod multa ſunt mala, quia prohibita, alia vero prohibita, quia mala. Ex quibus conſtat qualiter fuerit neceſſarium, apponere ſupradictos duos legis actus, qui ſunt præcipere, atque vetare.

Multa ſunt, mala quia prohibita, alia vero prohibita, quia mala.

Ad ſecundum argumentum reſpondetur, quod quantum attinet ad legẽ humanam, etiam dicuntur indifferentia, ea quæ non ſunt valde mala, vtpote ex quibus nulla grauis alicui emergit iniuria, aut non intolerabilis ſequitur abſurditas, quia cum omnia mala cohibere, non ſit in poteſtate Reipublicæ, impune ea permittit vt fiant, haud quamquam tamen approbat, quaſi licita, id enim facere nequit lex, quæ fuerit iuſta, nam omnis talis, vt dictum eſt ſupra, à lege ęterna diuina, & naturali deriuatur.

Ad tertium reſpondetur, quod quamuis conſilium, interdum multum conducat, vt argumentum prætendit, non tamen enumeratur inter legis actus, cum conſilium de ſe non vim habeat coercitiuam, quã ſuprà diximus eſſe de ratione legis, ſicq. conſilium non eſt proprium munus principis, ſeu legislatoris, quinvero ipſum cuilibet priuatæ perſonę poteſt competere. Propter eandem rationem præmium, & pœna, ſeu ipſorum propoſitio, non enumeratur inter proprios legis actus, nam quamuis quantum eſt de ſe, inducant, & prouocent, ad legum obedientiam & obſeruantiam, ad virtutis ſtudium, & vitiorum odium, cum tamen non habeant coerctionem, ſed cuilibet, etiam priuatæ perſonæ poſſint competere, non id ſpectat ad proprios legis actus.

ARTICVLVS IX.

Quænam eſſe debeant Legum conditiones, & qualitates, ad hoc, vt ſint iuſtæ?

Huic articulo reſpondetur, per ſequentem concluſionem.

Concluſio.

Legum conditiones, & qualitates deſcribũtur à D. Iſidoro congruẽtiſſime & à Gratiano in cap. erit autẽ lex, d. 4.

Legum conditiones & qualitates, recte deſcribuntur à D. Iſido. lib. 5. Etymol. cap. 3. & 21. & referuntur à Gratiano, *in decret. d. 4. in c. erit autem lex*, vbi dicitur, quod lex debet eſſe, honeſta, iuſta, poſſibilis, ſecundum naturam, ſecundum patrię conſuetudinem, loco, temporiq. conueniens, neceſſaria, vtilis, manifeſta quoque, vt ne aliquid per obſcuritatem incaptionẽ contineat, nullo priuato commodo, ſed pro cõi ciuium vtilitate conſcripta.

Pro

Pro cuius conclusionis intelligentia, aduertere oportet, ex D.Thom. 1.2.q. 95.art.3. quod idem D. Isidorus ante prædicta verba, præmiserat aliam breuiorem legis definitionem, seu descriptionem, qua breuiter, atque compendiose, eiusdem descripserat conditiones, & qualitates, dicens, *Quod lex esse debet, quæ Religioni conueniat, disciplinæ congruat, atque salutiproficiat*. Quæ verba explicans supradictus D. Thom. inquit, pro eo fuisse dictum, legem esse debere, *quæ Religioni conueniat*, in quantum esse debet proportionata diuinæ legi, *quæ disciplinæ congruat*, in quantum oportet eam esse proportionatam legi naturæ, *atque vt saluti proficiat*, in quantum esse debet proportionata vtilitati humanæ: & addit, quod ad dicta tria reducuntur, omnes aliæ cõditiones, quæ postea posuit dictus D. Isidorus expressius atque explicatius, Oratorum more, ad depingendam legis pulchritudinem, & perfectionem.

Nota multa circa cõditiones, & qualitates legum.

Sed ne dum ista sic generaliter, atque in vniuersali dicuntur, minus sint audientibus, siue legentibus vtilia, atque proficua, libet in præsentiarum prædicta omnia, in particulari iterum explicare, & declarare per singula. & dico ex supradictis D. Isidori verbis, manifeste colligi, quod ad hoc, vt aliqua lex sit recta, & iusta, septem debent conditiones, & qualitates concurrere. Primo, quod ipsa sit honesta, per quod secundum D. Thom. intelligi debet, quod Religioni congruat, atque conueniat, nam quæ non conuenit Religioni, qua Deus colitur, qui primus est, essęq. debet humanarum actionum finis, honesta esse nullatenus potest. Quam prædictam conditionem explicans Magister Soto lib.1.de iustitia & iure, quæst.5.art.3. inquit, quod in hoc, quod dicitur, legem debere esse honestam, atque Religiom congruentem, manifeste datur intelligi, quod debet referri, ordinari, & dirigi in legem Dei æternam, quæ est fons, & origo totius rectitudinis. Ex quo à contrario sensu colligitur, quod leges turpes, & quæ in supradictam legem Dei æternam non diriguntur & ordinantur, quinvero oculos, & aures audientium omnium offendunt, quales erant olim apud Ethnicos antiquos, leges & ritus suorum templorum, nempe leges bacchanaliorum, quæ crapula, & ebrietate, & obscœna hominum nuditate celebrabantur, nimium distabant à vera, & propria ratione legum, cum prima, atque potissima legis conditio sit, quod ipsa sit honesta. Quam etiam conditionem explicans, atque exaggerans, glossa supradicti, *cap. erit autem lex, verbo, honesta, dist.4.* inquit, quod in Iure non tam desideratur iustitia, quam honestas, ad quod probandum inducit *cap. porro. 35.q.3.*

Omnis lex debet esse honesta, & quæ talis non fuerit, nomen legis immeritò habebit.

Secunda legis conditio est, vt sit iusta, quod adeo in legibus summopere est necessarium, vt iuxta mentem, atque sententiam D. Augustini, lib.1. de libero arbitrio cap.5. quæ lex iusta non fuerit, non est lex, nec legis quidem promeretur nomen, & tantum habent leges de virtute legis, quantum habuerint de iustitia. Ad quod etiam probandum & confirmandum, facit quammaxime auctoritas D. Isidori, lib.5. Ethymolog. cap.3. quæ & refertur à Gratiano *in Decreto, dist.1.in cap. ius generale*, vbi inquit, quod ius, generale nomen est, lex autem iuris species, & quod ius est dictum pro eo, quia iustum est; ex quo à contrario sensu colligitur, quod lex, quæ iusta non fuerit, lex non est. Debet igitur quælibet lex, esse honesta & iusta, quorum primum refertur ad Deum, reliquum vero ad proximum, & leges quibus supradictæ duæ conditiones, & qualitates defuerint, quæcumque illæ sint, longe absunt, & distant à ratione legis.

Omnis lex debet esse iusta, & leges iniquę longe distant à ratione legis.

Tertio dicit D. Isidor. quod lex debet esse possibilis secundum naturam, quæ quidem possibilitas, vt inquit Magister Soto loco, supra citato, debet pensari,

Lex, vt sit iusta, debet esse obseruatu possibilis, & non multum difficilis.

penſari, & conſiderari, ex varijs hóminum ingenijs, atque diuerſa ciuium conditione; & q̃ poſſibile, in hoc loco accipitur pro eo, quod non eſt valde difficile, & non ſolum pro eo, quod non eſt impoſſibile ſimpliciter: qua prædicta conditione atque legis qualitate, datur intelligi, quod illud, quod lex præcipit, debet eſſe factibile, & non nimium difficile, ſecundum naturam eorum, quibus leges apponuntur, atque conſtituuntur. Sunt enim penſandæ perſonarum differentiæ, & qualitates, ſubditorumq. natura, & conditio, id quod inſinuare voluit D. Iſidor. per ſupradicta verba, poſſibilis ſecundum naturam (quamuis & alij dicant, per ſupradicta verba inſinuari, quod leges humanæ à lege naturæ debent deriuari) haud enim expediens eſt, vt pueris, & ætate nondum firmis, ſeu infirmis, ac ſenibus vetuſtate confectis, eadem grauamina præcipiantur, quæ alijs firmioribus & validioribus, & idem dico in ſimili propoſito de alijs. Ad quod facit quàmaxime, quod dicit gloſſa, explicando ſupradictam particulam, & legis cõditionem, & qualitatem, nempe, quod ſi propter ipſius impoſſibilitatem, aliqua lex tranſgrederetur, fruſtra & ſine cauſa, ad pœnam imputaretur, ad quod probandum inducit *cap. non eſt, 15. quæſt. 1. & cap. Mal ucodonoſor. 23. q. 4. & l. 1. §. dies autem iſtos. ff. quando appellat.* Ad probandum etiam, quod lex eſſe debet ſecundum naturam, id eſt, naturalem rationem adducit *cap. conſuetudo, diſt. 1.* vbi habetur, *quod lex erit omne illud dumtaxat, quod rationi conſtiterit.*

Nota hoc valde.

Lex eſſe debet ſecundum conſuetudinem patriæ, loco, & tempori congruens.

Quarto dicitur, quod eſſe debet lex, ſecundum conſuetudinem patriæ, loco, temporiq. conueniens, quo datur intelligi, quod ad conſtitutionem legis, penſari debent, & conſiderari, tum conſuetudo patriæ, tum etiam circumſtantiæ, loci, & temporis; nam lex, quæ vno loco, ſeu vno tempore, & ſecundum alicuius patriæ conſuetudinem fuerit iuſta, cenſebitur iniuſta, quolibet horum deficiente; etenim cum natura mutari non poſſit, & in diuerſis regionibus diuerſa ſint hominum ingenia, mores, & conditiones, regionis moribus quammaxime leges debent aptari, multumq. perpendi, atque conſiderari, omnes circumſtantiæ loci, & temporis, alias non promerebuntur nomen legis. Circa quam conditionem, & qualitatem eſt notandum, quod dicit gloſſa loco ſupra citato, *verbo, ſecundum patriæ conſuetudinem*, quod ſi lex fuerit ſtabilita, contra conſuetudinem inhabitantium, per contrariam conſuetudinem abrogatur, *per cap. ſtatuimus, & cap. in iſtis. § leges, diſt. 4.* Et præterea quia conſuetudo interpretatur legẽ, *per cap. Abbate, extra de verb ſignificat. & l. cum de conſuetudine, & l. ſi de interpretatione ff. de legibus.* Dicit vlterius ſupradicta gloſſa, quod debent multum conſiderari, circumſtantiæ loci, & temporis, quia in aliquibus locis aliqua ſtatuuntur, quæ alibi non reciperentur, *per cap. aute, cap. aliter, diſt. 31.* & quia omnia debent conuenire ſuis temporibus, iuxta *cap. ſi Eccleſia. 23. q. 3. & cap. ſi peccauerit. 2. quæſt. 1.* Item quia in Iure conſtituendo, conſideranda eſt vicinitas, vel remotio locorum, iuxta *cap. cum longe. diſt. 63.*

Lex eſſe debet neceſſaria, & vtilis, neque ſine neceſſitate vrgẽti fieri debent leges.

Quinto, debet eſſe lex neceſſaria, & vtilis, neceſſaria ad cauendum aliqua incommoda & nocumenta, quibus forſan Reſpublica peruerteretur, vtilis ad aliquem finem, & commune Reipublicæ bonum conſequendum: per quod datur intelligi, quod non ſine cauſa, & neceſſitate, atque euidenti vtilitate, leges debent fieri & ſtatui, quod & probat, multumq. commendat ſupradicta gloſſa, ad idemq. probandum inducit, *cap regula, diſt. 29. & cap. Corepiſcopi. diſt. 68. & cap. omnia, diſt. 12.* quibus in locis dicitur, quod lex non neceſſaria, atque inutilis, omnino eſt abijcienda. Per quod & merito reprehenditur, quorumdam Iudicum, atque Prælatorum facilitas,

& pro-

& propensio nimia ad condendas, & faciendas leges, quarum proinde obseruatio, quasi impossibilis reddatur, quæ & ad nihilum deseruiunt, nisi, vt paruipendantur, seu efficiantur aranearum telæ, quibus non leones, sed tenues muscæ capiantur.

Sexto oportet, vt lex sit manifesta, ne aliquid per obscuritatem in captionem contineat. Expedit enim quammaxime, vt nulla sit lex, obscuritate obuoluta, ne hac de causa ad captandos pusillos, & ignorantes muscipula fiat, sed vt sit manifesta vsque adeo, vt transgressorum nullus, ignorantiam possit prætexere, ac dicere se eam non intellexisse: quod, & commendatur nimium *in l. leges sacratissimæ. ff. de legib. & Constit.* vbi habetur, *quod leges sacratissimæ, quæ constringunt hominum vitas, intelligi ab omnibus debent, vt uniuersi præscripta eorum manifestius cognita, vel inhibita declinent, vel permissa sectentur*. Quod etiam multum commendat supradicta glossa, explicans prædicta verba, ad quod probandum inducit, *cap. non in ritibus, 4. quæst. 3. & cap. de vidua. 27. quæst. 1. & cap plerique. 14 quæst. 3. & l. contra legem. ff. de leg.*

Lex esse debet manifesta, ne per obscuritatẽ occasio sit, vt ignorantes illam transgrediantur.

Septimo & vltimo, dicitur ab Isidoro, quod lex debet esse conscripta, nullo priuato commodo, sed pro communi vtilitate ciuium. Circa quam qualitatem & conditionem, quia multa diximus supra in huius Quæstionis Art. 2. plura in præsentiarum dicere prætermitto. Videatur hac de re D. Thom. vbi supra, & Medina ibidem, & Magister Soto vbi supra, lib. 1. quæst. 5. art. 3. vbi ad hoc propositum non modica reperientur notatu quammaxime digna.

Lex non esse debet conscripta, aliquo priuato cõmodo, sed pro communi bono.

ARTICVLVS X.

Vtrum conuenienter D. Isidorus, & Iurisperiti, Ius humanum, & ciuiles leges diuidant?

CIrca hunc Articulum, vt ratio dubitandi amplius appareat, atque ex huius difficultatis resolutione, aliquid commodi & vtilitatis emergat, libet præmittere, quod D. Isidor. lib. 5. Etymolog. cap. 4. & refertur à Gratiano in *Decreto dist. 1. in cap. ius autem*, omne ius in communi sumptum, diuisit in naturale, gentium, ac ciuile, vbi etiam contraponere videtur ius gentium, & ciuile, contra ius omnino naturale: quod & multi Iurisperiti sæpissime faciunt, super dictum *cap. ius naturale dist. 1. & l. 1. ff de iustitia & iure*, vbi ius omne diuidunt, in ius naturale, & ius humanum, siue positiuum, ac subinde prædictum ius humanum & positiuum, subdiuidunt in ius gentium, & ius ciuile, quod secundũ aliquos fecisse, non apparet rationi consonum, cum ius gentium, potius ad ius naturale, quam ad ius positiuum, & ciuile pertinere videatur. Siquidem ius gentium est quasi deriuatio, & conclusio quædam, iuris naturalis: id quod & insinuare visus est supradictus D. Isidor. loco supra citato, & habetur *in cap. ius naturale, & cap. ius gentium, eadem dist.* dicens, ius naturale commune esse omnium nationum, & subdit, ius gentium sic appellari, quia eo fere omnes vtuntur gentes. Præterea supradictus D. Isidorus, iurisq. periti, vt videtur, sine causa multiplicant legum diuisiones, in leges sacerdotum & militum, quæ desumuntur ex diuersis officijs, & in Senatusconsulta, & plebiscita, & multa id genus alia, quæ cum non formaliter, sed materialiter differant, non deberent multiplicari. Imo videtur esse diuisio, facta sine arte, nam

mate-

materialis diuisio, non cadit sub arte. Sic enim esse posset processus in infinitum, nam & eadem ratione dicere possemus, quod aliæ fuerunt leges Athenienſium, aliæ Lacedæmoniorum, aliæ Romanorum, &c. quid ergo opus fuit dicere, quod alia est lex Cornelia, alia Iulia, alia Sempronia, & similes, quæ à solis Auctoribus diuersa sortiuntur nomina? Ad inuestigandam igitur horũ rationẽ & causam, quare prædictus D. Isidorus vsus fuerit eiusmodi diuisionibus, sequens institutus fuit Articulus. Quibus difficultatibus breuiter & resolutque, respondeo per sequentes conclusiones.

Prima Conclusio.

Diuisio Iuris tradita à D. Isidoro, congruentissima est.

Diuisio iuris, facta à D. Isidoro, iureq. peritis, in ius naturale, & ius humanum, siue positiuum, item & subdiuisio iuris humani, & positiui, in ius gentium, atque ciuile, optima est, & congruentissimas rationes habet. Hæc conclusio est expressa D. Thom. 1. 2. q. 95. art. 4. & fundatur in supradicta auctoritate D. Isidori. Et ad probandum, quod ius gentium distinguatur à iure naturali, simpliciter & absolute; iam nos plura diximus supra in Art. 2. huius Quæstionis conclusione 2. 3. & 4. Nec necesse est eadem, iterum in præsentiarum dicere. Solum oportet modo; vt ostendamus, qua ratione Ius gentium, & Ius ciuile distinguantur. Pro cuius intelligentia, suppono ex D. Thom. loco supra citato, quod ius humanum diuiditur, in ius gentium, & ius ciuile, eo fere modo, quo & hoc nomen, animal, in rationale, & irrationale. Certum est enim, quod genus vnumquodq. formaliter, & per se diuiditur, in ea quæ in eius ratione continẽtur, non autem penes ea, quæ sibi forinsecus accidunt, quia enim animal in se continet animam, quæ ex ratione sua intrinseca, est vel rationalis, vel irrationalis, indẽ est, quod per se & formaliter diuidũtur in rationale, & irrationale, non autem in album, vel nigrum, &c. nam hæc sibi de foris accidunt. Hoc suppositio, probatur, quod ius humanum positiuum, recte diuidatur in ius gentium, & ius ciuile, nam vnumquodque potest diuidi in ea, quæ in sui ratione continentur, ex supradictis: sed ius humanum, & positiuum includit in sui ratione, vt deriuetur à lege naturali diuina, vel tanquam conclusiones, deductæ ex suis principijs, vel per modum cuiusdam particularis determinationis, ex quodam communi & generali ad suum particulare, eo modo, quo diximus supra in Art. 6. concl. 2. ergo & omne ius humanum, & positiuum, recte & congrue diuiditur in ius gentium, & ius ciuile. Est enim ius gentium, quidquid mortales ex principijs naturalibus, ratiocinati sunt per modum conclusionis, ius vero ciuile, quod ex eisdem principijs procedit, non quidem per modum conclusionis, seu naturalis illationis, sed per modum derivationis, & arbitrariæ cuiusdam determinationis. Videatur hac de re D. Thom. loco supra citato, & Soto lib. 1. de iustitia, & iure, q. 6. art. 4.

Nota hoc valde.

Secunda Conclusio.

Leges ciuiles congruenter diuiduntur, in leges Sacerdotũ, & Militum, & aliàs quæ desumũtur ex diuersis officijs.

Leges etiam ciuiles, congruenter etiam diuiduntur, in leges Sacerdotũ, Militum, & alias, quæ desumuntur ex diuersis officijs. Hæc conclusio est etiam D. Thom. loco supra citato, quam & probat hac ratione, nam cum de ratione legum sit, quod ordinentur ad bonum commune, secundum diuersum ordinem eorum, qui specialiter dant operam bono communi, bene potuerunt fieri, atque constitui leges hac ratione, respectu diuersorum officiorum, ac ministrorum Reipublicæ, qui egregiam operam nauabant

eidem

eidem communi bono, hac ratione inſtitutæ ſunt ab antiquis olim, leges Sacerdotum, qui Religionis cultui conſecrantur, leges militum, qui Reipublicæ ſunt veluti cuſtodes, ipſamq. defendũt, leges Magiſtratuum, qui eandem gubernant, & iuſtitiæ adminiſtrandæ præficiuntur, & ſic de alijs. Neque exinde ſequitur, quod pari ratione poſſent multiplicari leges, quaſi in infinitum ad alios legum conditores, qui fuerunt in Republica, nam ſupradicta diuiſio, legumq. diſtinctio, non eſt ita materialis, ſed multum formalis, vt de ſe patet, nam omnes ſupradicti, ſunt Miniſtri publici, communi bono deputati, non vero alij, ſed Reipublicæ particularibus neceſſitatibus inſeruientes.

Tertia Concluſio.

Etiam ciuiles leges, congrue diuiduntur, in Senatuſconſulta, & plebiſcita, & id generis alia. Hæc concluſio eſt etiam D. Thom. loco ſupra citato, vbi & probat eam, ex tertia legum conditione, nempe, quod leges debent fieri ab auctoritatem habente à Republica, ſeu eius vicem gerente, ſecundum quem particularem reſpectum, vt Reipublicę gubernatores ſunt diuerſi, & diuerſus eſt modus regendi, & gubernandi Rempublicam: nam quædam Reſpublica eſt *Ariſtocratia*, id eſt optimatum Principatus, quędam vero *Poliarchia*, id eſt, Principatus paucorum, diuitumque, & potentum; quædam vero *Democratia*, hoc eſt popularis potentia; quædam vero *Monarchia*, quod eſt regimen vnius Regis: ſecundum hos diuerſos regendi, & gubernandi modos, diuerſæ fieri, atque conſtitui potuerunt leges, quarum primæ dicerentur Senatuſconſulta, ſiue prudentum reſponſa; ſecundæ vero leges Prætoriæ, quæ ab alijs nuncupantur ius Prætorium, ſiue honorarium; tertiæ Plebiſcita, & tandem vltimæ Regales Conſtitutiones, ſeu leges Principum, de quibus extat, *tit. primi lib. Digeſtorum*, cuius prima lex eſt, *vt quod Principi placuit, legis vigorem habeat*.

Leges etiam ciuiles, congruenter diuiduntur in Senatuſconſulta, & plebiſcita, & id generis alia.

Quocuplex ſit modus regendi, & gubernandi Rempublicam.

Quarta Concluſio.

Congrue etiam aliæ leges, olim fuerunt conſtitutæ, & diuiſæ, ita vt quædam diceretur, Cornelia, alia Iulia, alia vero Sempronia, &c. Hæc concluſio eſt etiam D. Thom. loco ſupra citato, vbi & probat eam ex eo, quod de ratione legum humanarum eſt, quod ſint directiuæ humanorum actuum; quo fit, vt ſecundum diuerſa, de quibus leges feruntur, diuerſæ etiam fieri, atque conſtitui potuerint leges, quæ ex ſuis auctoribus interdum ſortitæ ſunt nomina, & ſic diſtinguũtur inter ſe, Lex Iulia de adulterijs, lex Cornelia de ſicarijs, & ſic de alijs, non tam propter ipſarum auctores, quam propter ſpecificam actionum diſtantiã, de quibus latæ ſunt. Per quæ omnia patet ſolutio ad difficultatem propoſitam, & ad rationem dubitandi, nec rationes in contrarium adductæ, quidquam concludunt. Et ſic imponitur finis præſenti Articulo.

Leges etiam ciuiles, cõgruẽ diuiduntur, ſecundum earum auctores, aut illa, de quibus agunt, & tractant.

ARTICVLVS XI.

Vtrum humanæ leges, in communi debeant fieri, atque conſtitui?

FOrſan apparere poſſet cuipiam, quod humanæ leges, non in communi, ſed in particulari deberent fieri, atque conſtitui, ex eo quod leges, vt multoties dictum eſt, ſunt de actionibus noſtris, quæ quidem cum in ſin-

in ſingulari fiant, conſequens etiam fieri videtur, quod & humanæ leges, non in vniuerſali, ſed in ſingulari, atq. in particulari deberent conſtitui. Quod & confirmari poteſt, ex eo quia vt etiam ſupra dictum eſt, leges ſunt quædam menſuræ humanarum actionum, quæ quidem humanæ actiones (vt de ſe patet) ex ſe ſunt lubricæ atque incertæ: conſequens ergo fieri videtur, congruentius fuiſſe, quod leges fierent, & inſtituerentur de caſibus ſingularibus, quam quod in communi, vt vel ſic regula, & menſura, rebus regulandis & menſurandis proportionaretur. Sed his non obſtantibus, in contrarium ſtatuitur concluſio.

Concluſio.

Leges non in particulari, ſed in communi debent conſtitui.

Leges non in particulari, ſed in communi debent conſtitui. Hæc concluſio eſt expreſſa D.Thom.1.2.q.96.art.1. Quam & probat, primo ex auctoritate Pomponij Iuriſconſulti, *in l.iura.ff. de legib.* vbi inquit, *quod iura oportet conſtitui, in his, quæ accidunt* (hoc eſt, in his quæ vſu euenire ſolent) *non tamen in his, quæ præter opinionem & inſperato contingunt, nam de his, inquit, quæ forte vno caſu accidere poſſunt, iura non conſtituuntur.* Quod & proſequitur in tribus legibus ſubſequentibus. Eſtq. ad id apoſitiſſima ratio, quam adducit D.Thom. loco ſupra citato, nam cum leges, vt multoties dictum eſt, non pro bono aliquo priuato, ſed pro communi vtilitate ciuium, debeant conſtitui, reſpicereq. habeant bonum commune, hoc autem bonum commune, ex multis conſtet, atque ex varijs, & multiplicibus actionibus hominum procuretur, vt medium fini congruat, manifeſtum eſt, quod leges non in particulari, ſed in communi debent conſtitui, communiaq. reſpicere, quæ diuerſa ſunt, ratione diuerſarum perſonarum, temporum, atque locorum, vt vel ſic optimæ ſint, longoq. tempore durent. Ad hoc probandum & confirmandum, facit quammaxime, quod dicit Magiſter Soto, lib. 1, de iuſtitia, & iure, q.6.ar.1. ſcilicet, quod accidentales circumſtantiæ, nequeſit ſub lege concludi, ſed per prudentiam ſunt poſtea perpendendæ, & ſicut in ſpeculatiuis, quemadmodum iubebat Plato olim, docetq. Ariſtot. in ſpeciebus eſt quieſcendum, pro eo quod de ſingularibus, quæ caduca ſunt, nulla eſſe poteſt ſcientia ſed experientia; ita etiam in practicis, de ſingularibus, & quæ caſu & forte accidunt, nulla eſſe poteſt lex, ſed ſola prudentia. Cui etiam & accedit noua alia ratio, nam vt inquit D. Auguſt. lib.1. de ciuit.Dei, cap.21. & lib.22.cap.6. leges non inſtituuntur, aut debent inſtitui, vt paruo tempore durent, ſed vt longiſſimis ſæculis, & per longam ciuium ſucceſſionem perſeuerent. Ex hoc etiam fit conſequens, quod non in particulari, ſed in communi ſunt conſtituendæ, cum particularia omnia ſint temporalia & caduca; & ſi de caſibus particularibus & ſingularibus, leges ponerentur, illis mutatis continuo ſubinde, deberent & leges ipſæ mutari, ex qua frequenti legum mutatione, Reſpublica non modicum quidem, ſed magnum pateretur damnum & detrimentum. Ex quibus omnibus comprobatur commune illud Theologorum, & Iuriſperitorum axiomia, nempe quod leges non reſpiciunt ea, quæ particularia, ſed quæ communia, non quæ raro, ſed quæ ſæpe, atque vt plurimum contingunt. Qua etiam ratione grauiter ſunt reprehendendi, & damnandi iudices, atque Prælati, qui ſingulis occurrentibus caſibus, per nouarum legum conſtitutionem, ſtatim occurrere contendunt, cum huiuſmodi caſus, non per nouas leges, ſed per antiquas, & per prudentiam veniant decidendi.

Nota hoc valde.

De particularibus non eſt lex, neque ſcientia, ſed experientia & prudentia.

Nota hoc valde.

Ad argumenta, ſiue rationes dubitandi adductas, reſpondeo, ad primi per illud, quod dicit Ariſt. 10. Metaphyſices, tex.4. nempe, quod illud quod eſt lex,

est lex & mensura, & aliorum directiuum, plurium oportet esse directiuum, & omnia, quæ sunt vnius generis, aliquo vno mensurari, quod est primum eorum, quæ continentur in tali genere, si enim essent tot regulæ siue mensuræ, quot essent regulanda & mensuranda, iam vtique cessaret in eis vtilitas, & ratio regulæ siue mensuræ, quæ est, vt ex vno plura cognoscantur, seu possint cognosci; sic inquam cessaret, aut nulla esset vtilitas legum, si non ipsæ se extenderent, nisi ad vnum singularem actum, cum igitur leges sint regulæ, & mensuræ, non esse debent tot leges, quot sunt & humanæ actiones, quinvero sicut vna, & eadem regula, artifex plurimos disponit lapides, sicut etiam eadem vlna, multæ dimetiuntur rerum quantitates, sic & eisdem legibus, seu ipsarum aliqua vna communi, regulandæ sunt humanæ actiones, quod etiam pertinet ad perpetuitatem ipsarum legum, & per hoc respondetur ad confirmationem. Et hæc de isto Articulo dicta sufficiant.

ARTICVLVS XII.

Vtrum ad leges humanas pertineat, omnia vitia cohibere?

ET quidem prima facie, primoq. intuitu, forsan videri posset, quod sic, nam vt dicit D. Isidor. lib. 1. Etymologiarum, cap. 20. leges humanæ in id sunt factæ & constitutæ, vt earum metu humana coerceatur audacia: sed hoc non potest sufficienter fieri, nisi quælibet mala prohibeantur per legem: ergo leges humanæ, omnia debent vitia cohibere. Quod & confirmari potest ex eo, quia, vt supra dictum est, finis Legislatoris est, ciues suos bonos, & virtuosos facere: sed hoc effici nullo modo potest, nisi ab omnibus vitijs compescantur & refrenentur per leges, neque enim esse potest quispiam dimidiate bonus: ergo ad leges humanas pertinet, omnia vitia cohibere. Quod & naturalis ipsa ratio confirmat, nam per legem naturæ, omnia vitia & mala cohibentur, ipsiq. rationi naturali repugnant; cum igitur omnes leges humanæ, vt supra dictum est, à naturali deriuentur, aut saltem habeant deriuari, consequens fit, quod & ipsæ hoc ipsum debeant efficere. Sed nihilominus in contrarium est veritas, de qua sequens statuitur conclusio.

Conclusio.

Per leges humanas, non omnia vitia debent cohiberi, sed ea solum, quæ grauiora sunt, & à quibus Communitatis maior pars, per legem poterit abstineri. Hæc conclusio est expressa D. Thom. 1. 2. q. 96. art. 2. quam, & probat, primo ex auctoritate D. Augustini, lib. 1. de libero arbitrio cap. 5. vbi, inquit, humanas leges multa concedere, atque impunita relinquere, quæ per diuinam prouidentiam vindicantur. Secundo probat idipsum ratione, & ratio est, quoniam humanæ leges debent homnibus imponi, iuxta eorum conditionem atque capacitatem, sunt enim humanæ leges, vt dictum est, mensuræ humanarum actionum, debetq. mensura cum rebus mensurandis proportionari, qua etiam ratione dixit D. Isidor. quod lex ad hoc vt recta sit, esse debet possibilis secundum naturam: sed secundum hominum naturam, ac labilem & fragilem ipsorum conditionem, non possunt omnes in vniuersum homines, ab omnibus vitijs abstinere, nam id solummodo seruatur iustis, & perfectis: ergo per leges non omnia debent vitia cohiberi, sed maiora & grauiora, & ea à quibus multitudinis siue Com-

Per leges humanas, non omnia vitia cohiberi debet, sed grauiora, & a quibus maior Communitatis pars poterit abstinere.

Digitized by Google

Communitatis maior pars,per legem poterit abſtinere.Quod & confirmatur etiam à ſimili , nam ſicuti pueris plura permittuntur , quæ in adultis non ſunt innoxia,quinvero vituperantur & puniuntur,& propter hoc non eadem omnino lex ponitur pueris,& adultis,quia ratio dictat,quod nõ eſt idem omnino poſſibile puero , quod adulto, & viro perfecto ; ita etiam in Republica,imperfectis atque infirmis,deficientibusq. virtute,plura permittuntur, & tolerantur ſine pœna, quorum vltio diuino iudicio reſeruatur , quæ aliàs permittenda , & toleranda non eſſent,in hominibus perfectis & virtuoſis . Ex quo infertur, quod humanæ leges non omnia vitia debent prohibere, ſed ea ſolũmodo,quæ grauiora ſunt,& quæ in aliorum nocumentum vergunt, & ſine quorum prohibitione,humana ſocietas nullatenus poſſet conſeruari,& à qnibus maior multitudinis pars facile poſſit abſtinere .

Ad argumenta,ſiue rationes dubitandi,in contrarium adductas, reſpondetur,ad primum , quod ſatis ſufficienter per humanas leges humana reprimitur audacia, ſi arceantur homines à criminibus grauioribus, & quæ vergunt in aliorum nocumentum,ſiue iniuriam, & ſine quibus humana ſocietas non poſſet conſeruari . Alia vero minora,humanæ leges non prohibent,ne forte homines,dum nimium legibus præmuntur,in grauiora,& deteriora proſiliant . Eſt enim ſcriptum Prouerb.30. *Quod qui nimis emungit, elicit ſanguinem* . Et per hoc reſpondetur etiam ad confirmationem,& quia iuxta ſententiam Chriſti Domini,Matthæi 9. *Non oportet mittere vinum nouum in vtres veteres, rumpuntur enim vtres, & vinum effunditur ,& vtres pereunt* : ſic nec oportet leges & mandata , ardua atque calore feruentia , & quæ viris iuſtis atque perfectis conueniunt , mittere in vtres veteres , hoc eſt, in homines impuros, corruptiſq. moribus & affectibus laceratos, nam vinum effundetur,peribuntq. vtres, hoc eſt, contemnentur præcepta, atque ex contemptu , ipſi iniqui in peiora, atque deteriora proſilient . Ad illud vero, quod dicitur de lege naturæ, reſpondetur, quod lex naturalis , vt ſupra dictum eſt, eſt quædam deriuatio, ſiue participatio legis æternæ , & quamuis ab vtraque,humanæ leges deriuentur, non tamen poſſunt, nec debent ipſas adæquare, vitando & prohibendo omnia,quæ æterna, & naturalis leges vetant, nam id facere, moraliter loquendo,& penſata,& cõſiderata hominum conditione , nec eſſet vtile, neque poſſibile propter rationes dictas . Vnde ſatis eſt, quod per dictas humanas leges, maiora crimina prohibeantur atque cohibeantur; ad ſenſum ſupradictum .

Nota hoc valde .

ARTICVLVS XIII.

Vtrum humanæ leges, debeant præcipere omnium virtutũ actus ?

ET videtur quod non,nam virtutum officia, vitiorumq. opera contraria ſunt: ſed ad humanas leges non pertinet, omnia vitia cohibere,vt in præcedenti Articulo eſt dictum : ergo, neque ad eaſdem ſpectat præcipere omnium virtutum actus. Quod & confirmatur, nam leges humanæ,vt ſupra etiam dictum eſt,ordinantur, debentq. ordinari in bonum commune: ſed multarum virtutum actus , non ordinantur in bonum commune, ſed in bonum priuatum atque particulare : ergo huiuſmodi actus,præcipi non debent per humanas leges . Quæ ad hunc Articulum ſpectant,reſoluentur per ſequentes concluſiones .

Prima

Digitized by Google

Prima Concluſio.

HVmanæ leges, omnium virtutũ actus, præcipere debent, ad hunc ſenſum, quod nulla ſit virtutis ſpecies, de cuius actibus in communi, humanæ leges non conſtituantur. Hæc concluſio eſt expreſſa D. Thom. 1. 2. q. 96. art. 3. & eandem tenet Magiſter Soto lib. 1. de iuſt. & iur. q. 6. art. etiam 3. & probatur in primis, auctoritate Philoſophi 5. Etic. c. 1. vbi ait, *Leges ob communem omnium vtilitatem conſtitui, de omnibusq. debere dictare.* Et ſubdit: *Lex præcipit fortis opera facere, & qua temperati, & qua manſueti, ſimiliter & alia ſecundum alias virtutes, & malitias, quadam quidem iubens, quadam autem vetans & prohibens.* Eadem fere omnino verba, dixit Plato dialogo 1. de legib. vbi ait, *Ea qui de diuina Repub. diſſerunt, non ad particularia virtutis, & præſertim ad vagationem, ſed ad vniuerſam ipſos virtutem reſpexiſſe putandum, & per ſingulas earum ſpecies leges quaſſe.* Verba ſunt Platonis. Et ratio huius in promptu eſt, nam cum virtutum omnium ſpecies, ratione obiectorũ diſtinguantur, nullumq. ſit obiectum virtutis, quod non ad bonum commune referri poſſit, leges etiam pro communi bono inſtituantur, inſtituiq. debeant, vt dictum eſt, manifeſte ſequitur, quod leges de omnium virtutum actibus, debent præcipere, ſaltim in communi.

Humanæ leges omnium virtutum actus, debent præcipere.

Secunda Concluſio.

Leges non debent præcipere, de omnibus ſingularum virtutum actibus, in particulari. Probatur hæc concluſio, nam leges, vt dictum eſt, ad cõmune bonum ordinantur, & non ad bonum priuatum & particulare: ergo nõ debent præcipere de actibus ſingularum virtutum in particulari, ſed tantũ de illis, qui ordinabiles ſunt ad bonum cõmune immediate, aut ſaltim mediate. Supradictæ duæ concluſiones, expoſitione atque explicatione aliqualiter indigent, & dico quod ſenſus earum eſt, dicere, quod leges debẽt quidem præcipere, poni, ſiue ſtatui, de aliquibus actionibus ſingularũ virtutum, non tamen de omnibus, aut de ſingulis in particulari, vt v.g. in materia fortitudinis, præcipit humana lex, etiam cum mortis periculo, Remp. eſſe defendendam, non ſic autem amicũ, quamuis & hoc ſpectet, ſeu ſpectare poſſit, etiam ad fortitudinem, ſed hoc relinquit legi naturæ. Item in materia temperantiæ, præcipit Eccleſia, lege ſua Eccleſiaſtica, certis diebus ieiunare, at quod reliquo temporis anno, temperate, & moderate comedatur, hoc lex Eccleſiaſtica non præcipit, ſed illud relinquit naturæ legi. Idẽ dico de alijs virtutibus, & in ſumma, quod lex humana ea dumtaxat officia præcipit, debetq. præcipere, quæ ad commune bonum ordinantur, referriq. poſſunt mediate, vel immediate; immediate, vt ad publicum bellum armis indui, mediate, vt illa quæ ad bonam pertinent diſciplinam, per quam ciues ſint informati, forſan ad bellum gerendum tempore pacis.

Leges non debẽt præcipere, de omnibus virtutum actibus in ſingulari.

Sed pro maiori præſentis Articuli declaratione, & vt, quæ ad humanarũ legum materiam & tractationem pertinent, apertiora, & manifeſtiora fiãt, aliquot notatu digna libet in præſentiarum præmittere, atq. in compendio dicere. Et primo id, quod iam ſupra aliqualiter eſt dictum, nempe quod humanæ leges cumprimis debent eſſe rationabiles, atque Reipublicæ vtiles, quorum altero deficiente, procul aberunt à ratione legis. Etenim præceptum, quod ſine ratione fuerit impoſitum, neque vtilitatem aliquam attulerit Reipublicæ, ſaltim ad euitandum, vel remouendum aliquod damnum, non quidem iuſti præcepti, ſed iniuſti, & iniqui nomen promeretur. Quod & generaliter atque vniuerſaliter eſt verum, quando etſi aliquod ſpeci-

Nota valde.

Humanæ leges eſſe debent rationabiles, Reipublicæq. vtiles.

men commodi, & vtilitatis præferat, non tantum boni affert, quam mali, quin vero plus mali, quam boni. Sed ne ex hoc quisquam cogitare possit aut dicere, aliquot præcepta siue leges non esse bonas, qui vero malas, quia forsan ex eis aliqui homines in singulari, damnosam interdum occasionem assumunt, efficiendi, & perpetrandi aliquot mala; aduertendum est, quod Legislatores non respiciunt, nec respicere habent singularia, & particularia, sed communia, & commune Reipublicæ bonum, neque ad ipsos spectat, considerare aut respicere id, qp per accidens, & in raris, aut paucioribus fit, sed quod per se, vt plurimum atque in multis. Vnde quamuis legis, seu Legislatoris intentio, non perficiatur seu verificetur, in quolibet singulorum, non propterea immutanda lex est, aut iudicandum de illa, quod sit mala, inutilis, siue iniusta. Non enim possunt leges, sic prudenter præscribi, vt per eas omnes particulares casus comprehendantur, qui raro in vno, aut in altero possunt accidere, sat est vt per ipsas comprehendantur quæ vt plurimum, & frequenter accidunt, quod insinuare visus est D. Thom. loco supradicto, quando dixit, quod leges debent præcipere atque disponere, de omnium virtutum actibus, in communi, non verò de singulis in particulari. Secundo præmitto, esse latissimam differentiam, inter diuinam & humanas leges, nam cum ea, quæ per diuinam legem, naturalem, aut positiuam, præcipiuntur aut prohibentur, secundum se bona, aut mala sint, vt diligere Deum, charos venerari parentes, non mentiri, non falsum testimonium dicere, inde est, quod diuina lex immutabilis, & inuariabilis est, semperq. & vbique obseruanda, nec vllo modo eam licet præterire; at verò humanæ leges, cum ea quæ per ipsas præcipiuntur aut prohibentur, vt plurimum ex se non sint simpliciter bona, nec simpliciter mala, sed quasi in medio constituta, sicq. bona & vtilia, vt interdum esse possint mala atque damnosa, propter incidentes, & adiacentes circumstantias, loci, personarum, & temporis, inde est, quod humanæ leges, nō possunt sic vniuersaliter accipi, quin quandoq. liceat cōtra ipsarum tenorem facere, ad conseruandam fortiorem æquitatem, & obligationem naturalem, interdum emergentem, in quibus casibus, sequenda potius est legum ipsarum intentio, quam littera, seu illud, quod in cortice habent, & multoties ipsas moderari, & mitigare oportet, & benignius sunt interpretandæ, quàm ipsa verba sonant. Hoc nos docuit Imperator Iustinianus, *in l. nulla, ff. de leg. & senatusconf.* vbi dixit, *nulla iuris ratio, aut æquitatis benignitas patitur, vt quæ salubriter pro hominum vtilitate introducuntur, ea nos diuersi interpretatione, contra ipsorum commodum, ad contrarietatem producamus; in fraudem namque legis fiet, qui scitis ipsius verbis, sententiam legis circumuenit.* Verba sunt quammaxime notanda, atque memoriæ commendanda.

Nota hoc valde.

Lex diuina est immutabilis, atque inuariabilis, secus autem humana.

Nota hoc valde.

Tertio noto, id quod ex supradictis notabilibus sequitur, quammaxima opus esse sapientia, & prudentia, in Iudicibus, Legislatoribus, atque Prælatis, quos & expediret tantum in his omnibus, illuminationis fuisse assequutos, quantum requiritur in illis qui nati sunt, non solum ad regendos & gubernandos seipsos, verumetiam & ad dirigendos alios. Oportet enim summopere, vt in condendis legibus, ipsisq. obseruandis, perpendant atque considerent supradicta, & quid inesse debeat legibus, ad hoc, vt dici debeant iustæ, rationabiles, simul & vtiles, longeq. esse aliud legem aliquam esse iniquam & iniustam, aut inutilem, seu minus vtilem, nam cum iniusta sit lex omnis, quæ diuino, aut humano bono contrariatur, inutilis diiudicari debet, quæ quamuis diuino, aut humano bono non con-

Maxima sapiētia & prudentia opus est in Prælatis atque Iudicibus, pro constituendis legibus.

contrarietur, nihil tamen commodi, seu vtilitatis affert: quod & in communi, non vero in particulari debet considerari & pensari, iuxta ea quæ supra diximus in primo notabili. Vnde nec mox pro arbitrio, reijcienda aliqua lex est, ex eo, quod nullam præseferre videatur vtilitatem, cum multæ sint leges, quarum vtilitates, & rationes non sunt omnibus peruiæ, & manifestæ, nec proinde debét è medio tolli, aut mutari. Quod & exemplo esse poterit, diuina vetus lex olim Israelitico populo tradita, in qua, vt videre intuenti licebit, præter præcepta cærimonialia, & figuratiua, erant etiam multa moralia, occultæ cuiusdam æquitatis, quorum rationem inuestigare vix quispiam posset, vt fuerunt illa de non induenda veste, lino, lanaq. contexta, de non arando simul in boue, & asino, &c. quorum rationes, quamuis vtcumque videantur ignotæ, non propterea eiusmodi præcepta, existimata fuere, æstimarive habent, inutilia & vana, cum à Deo Opt. Max. fuerint proposita, & ab æterna ipsius lege deriuata: quod suo quoque modo similiter dicendum est de multis legibus humanis, quæ pro isto Articulo, vt credo, dixisse non erit iniucundum, hactenusq. de illo.

ARTICVLVS XIV.

Vtrum humanæ leges, imponant subditis necessitatem, in foro conscientiæ?

CIrca hunc Articulum, vt magis ac magis, appareat ratio dubitandi, pro parte negatiua, libet aliquot argumenta proponere.

Et primo, quia potestas inferior, non potest imponere legem, in iudicio potestatis Superioris, nec ipsam attingit, vt in eius foro atque iudicio quempiam obligare possit: sed potestas humana, qua leges humanæ feruntur, est inferior potestate diuina: ergo non potest suorum subditorum conscientias ligare, quantum ad diuinum iudicium, seu quo ad forum diuinum.

Secundo probatur idipsum, nam sicut in diuina lege, præceptum est obedire Superioribus, sic etiam & præceptum est honorare parentes, vbi sub honoris nomine, secundum omnes, obedientia etiam comprehenditur: sed parentes & patresfamilias, suis filijs atque domesticis, non possunt imponere aliquot præcepta, siue aliquas leges, quæ ipsos ad peccatum, seu in foro cõscientiæ obligent: ergo neque Principes & Legislatores, sibi subditis per humanas leges idipsum facere possunt.

Tertio sic argumentor, nam iudicium conscientiæ, maxime dependet ex diuinis mandatis, quæ documenta, atque inditia quædam sunt diuinæ voluntatis: sed multoties contingit leges humanas cum diuinis pugnare, & quod per ipsas diuina mandata euacuantur, iuxtà illud Matthæi 15. *Vos irritum fecistis mandatum Dei, propter traditiones vestras*: ergo saltem in isto casu, & similibus, humanæ leges non obligabunt in foro conscientiæ, & idem dico de alijs legibus, in quibus importatur calumnia, aut hominibus infertur siue irrogatur iniuria, de quibus dixit olim Esaias c. 10 *Væ, qui condunt leges iniquas, & scribentes iniustitiam scripserunt, vt opprimerent in iudicio pauperes, &c.* in quibus videtur non esse illis obediendum, cum iure naturæ licitum sit vnicuique, violentiam siue oppressionem euitare.

Quarto & vltimo sic argumentor ad idem, nam casus potest contingere, in

re, in quo ſententia Iudicis, quæ eſt quædam legis applicatio,non obliget,
Nota valde. ſed nec obligare poſſit in foro conſcientiæ, etiamſi aliàs ipſa,in foro exteriori ſit iuſta; vt dum Iudex iudicans, ſecundum allegata & probata, contra veritatem,aliquem condemnat innocentem, vel quando aliquis cõdemnatus iuridice, nullatenus poteſt ſententiæ parere, vt qui clam duxit vnam vxorem,& palam alteram, tunc quidem iuſte, atque iuridice iubetur debitum reddere ſecundæ, quod tamen ipſe nullatenus poteſt facere, potiuſq. debet mori, quam in eo Iudici obtemperare, eſſet enim formicatio, ſeu potius adulterium: ergo non ſemper,omnis lex iuſta obligat in foro conſcientiæ. Pro huius Quæſtionis reſolutione, ſeqq. ſtatuo concluſ.

Prima Concluſio.

Omnis lex humana ciuilis, ſiue canonica ſiue ciuilis, dummodo ea iuſta ſit, ſubditos ligat, aut ſaltim poteſtatem habet illos ligandi,etiam in foro conſcientiæ. Hæc concluſio eſt expreſſa D.Thom.1.2.q.96.art.4.vbi,& eam probat,ex auctoritate D.Petri in 1.ſua epiſt.canonica,cap.2.qua cunctos Chriſtianæ familiæ admonet, *vt Regem honorificent, ſubditiq. ſint in omni timore Dominis, non tantum bonis, & modeſtis, verum etiam diſcolis*. Et ſubdit: *Hæc eſt enim gratia, ſi propter Dei conſcientiam, ſuſtinet quis triſtitias patiens iniuſte*. Secundo probat eandem concluſionem ratione, nam ſicut ſupra dictum eſt, omnes leges humanæ,ab æterna Dei lege,per naturalem deriuantur, iuxta illud Prouerbiorum 8. vbi Sapientia diuina inquit, *Per me Reges regnant, per me Principes imperant, & Legum conditores iuſta decernunt*, in quorum verborum priori parte,deſignatur regnandi poteſtas Principibus diuinitus conceſſa,iuxta illud Pauli ad Roman.14. *Omnis poteſtas à Domino Deo eſt*, in poſteriori vero prudentia, per quam ijdem Principes leges condunt, atque exequutioni eas mandant: ergo ex eadem æterna, & naturali Dei lege,deriuatur poteſtas & virtus, qua Legiſlatores per humanas ſuas leges, obligare poſſunt ſibi ſubditos,etiam in foro conſcientiæ. Diximus autem hoc eſſe intelligendum de legibus iuſtis, nam de iniquis & iniuſtis, aliud eſt iudicium, vt ſtatim dicemus in ſequenti Concluſione. Debet autem penſari legum iuſtitia, vel iniuſtitia, ex omnibus ſuis cauſis,nempe finali,efficiente,materiali, atque formali.Finali, inquam, ita, vt pro communi bono, & non priuato aliquo commodo ſit conſtituta. Iam enim diximus ſupra,hoc intereſſe inter Regem & tyrannũ, & illius & iſtius leges, nam quæ pro communi vtilitate lex fuerit lata,pro iuſta eſt habenda,atq. exiſtimãda,quæ vero pro priuato,& particulari aliquo commodo,vt iniuſta,& tyrannica. Ex parte item agentis,ſeu cauſæ efficientis, iuſtitia item legis debet penſari, & conſiderari, & ea iuſta exiſtimari, in qua, qui illã tulerit, non ſuam fuerit tranſgreſſus facultatẽ. Item & ex parte materiæ, nam lex, quæ pro tempore, & loco,interdum fuerit bona & iuſta, alio etiã tẽpore & loco,erit iniuſta,prẽterquã ꝙ mala opera nõ eſſe poſſunt alicuius legis,ſiue præceptionis materia,nec bona vllo modo debent prohiberi. Tandem ex parte formæ,debet idipſum penſari, & conſiderari,nam cum lex, vt dictum eſt, ſit regula & menſura humanarum actionum, ea debet rectitudine & æquitate ſplendere, vt talem ſeruet tã in honoribus,quã in oneribus proportionẽ ad ciues, qualẽ & ipſi habẽt ad corpus Reipub.cuius ſunt veluti partes ad totum,ob idq. ſicut & partibus diuiſa ſunt à natura munera,ſic & onera ſecundũ proportionem facultatũ

Omnis lex humana ciuilis, ſiue canonica, dummodo ea iuſta ſit, poteſtatẽ habet obligãdi ſibi ſubditos in foro conſcientiæ.

Ex quibus cauſis debeat penſari legum iuſtitia,ſiue iniuſtitia.

ciuium,

Digitized by Google

ciuium, imperanda sunt singulis, honores similiter secundum eandem proportionem, atque personarum dignitatem, sunt impertiendi & distribuendi. Omnia supradicta desumpta sunt ex D.Tho. loco supra citato, vbi & notanter ad propositum præsentis Articuli, concludendo dicit, quod leges, quæ fuerint iustæ, & his omnibus suis numeris absolutæ, obligatoriæ sunt etiam in foro conscientiæ.

Secunda Conclusio.

Leges humanæ iniustæ, neutiquam obligant in foro conscientiæ. Hæc conclusio, constat ex supradictis, nam lex iniusta, cum recta non sit, non potest à lege Dei æterna atque naturali deriuari, neque esse rationis regula, ac proinde neque lex, & quæ non est lex, neminem obligat. Consistit autem legis iniustitia, in eo quod diuino aut humano bono aduersetur; aut quod sibi deficiant, aliquæ ex qualitatibus & cõditionibus supradictis ad legem iustã, siue hoc proueniat ex defectu debiti finis, seu agẽtis, materiæ, aut formæ ad sensum supradictũ, de quo videndus est latissime Sylu. *verbo lex. q. 1.* vbi quærit, quæ & quot requirantur ad legem esse iustam? & q. 6. vbi quærit, quæ & quot requirantur ad hoc, quod lex vim habeat obligandi in se, siue in cõmuni? & q. 9. vbi quærit, vtrum leges humanæ canonicę, siue ciuiles, obligent in foro conscientiæ, sic quod semper sint seruandæ? Quibus in locis ad hoc propositum dicit plura, eaq. notatu digniſſima. *Leges humanę iniustæ, nõ obligant in foro conscientiæ.*

Sed dices, Vnde prouenit, aut qua ratione, humanæ leges & potestas humana, inducere potest obligationem in foro conscientiæ? Respondeo, & dico, quod potestas humana, habet huiusmodi vim obligandi, in quantum descendit, & deriuatur à lege Dei æterna, & naturali diuina, nam quemadmodũ in rebus physicis, causæ naturales secundę, producunt suos effectus, non absolute & per se, sed in quantum subduntur efficaciæ primæ causæ, sic & in moralibus, humana potestas habet huiusmodi vim obligandi, in quantum subditur æternæ Dei legi, & naturali diuinæ, ita quod eiusmodi vis obligandi, è duplici voluntate dimanat, ex voluntate potestatis humanæ, instituentis, & præcipientis aliquid in particulari, tanquam ex causa secunda, atque ex voluntate diuinæ & æternæ potestatis, ordinantis vt illud quod auctoritate humana fuerit institutum, ratum, ac firmum habeatur, nisi apertam contineat iniustitiam. Hoc est valde notandum, & memoriæ commendandum. *Vnde generatim aut qua ratione, humanæ leges obligationẽ possint inducere in foro cõscientiæ.* *Nota hoc valde.*

Tertia Conclusio.

Leges, quæ humano tantum bono aduersantur, licet in conscientia de se nõ obligent, obligant tamen & ligant, quandoq. ratione scandali; illæ vero leges, quæ diuino bono repugnant, nullatenus obligant, quinvero aperte est obuiandum illis. Pro huius conclusionis intelligentia præmitto, quod humanæ leges, aliquando aduersantur tantũ humano bono, tunc scilicet, quãdo illis deficiunt aliquæ ex conditionibus, & qualitatibus supradictis, ad hoc vt leges sint iustæ; aliquando aduersantur etiam bono diuino, vt quãdo præcipiunt aliquid, quod est contra diuinã voluntatem. Hoc præmisso dicit modo nostra conclusio, quod quando leges sunt iniustæ, in priori casu, etsi in cõscientia nõ obligent, seruari tamẽ debent, ratione scandali, at vero quę sunt iniustæ in secũdo casu, diuinoq. aduersantur bono, nullatenus obligãt, nec obseruari habent, sed aperte illis est obuiandũ & repugnandũ. Probatur cõclusio quoad primã partẽ, nã in his, quæ non expresse ferũt manifestã tyrannidẽ, non est possibile potentibus resistere citra scandalũ, sicq. ratione scandali vitandi, parendũ est huiusmodi legibus, & ferendi præfati Legisla- *Quæ leges obligent in foro cõscientiæ, quæ vero non.* *Quando liceat non obedire Principibus tyrannis.*

giſlatores tyranni,interim ꝙ leniori aliqua via ad ſaniorem mentẽ reducãtur. Ad quod facit illud,quod dixit Chriſtus Dñs olim Matt.5.*Qui te angariauerit mille paſſus,vade cum illo & alia duo & qui abſtulerit tibi vnam tunicã, dimitte ei & pallium.* At vero in ſecũdo caſu,ſi tyranni ad idolatriam(v.g.) iniquis ſuis legibus,nos vellent inducere,ſeu arcere nos à noſtris Sacramẽtis,aut prouocare ad aliquos mores, & ritus noſtræ Fidei contrarios, nullatenus eſt illis obtemperandum,ſed firmiter reſiſtendum,nullumq. eſt formidandum ſcandalum,quinvero ſcandalum eſſet grauiſſimum, ſi non ſtatim illis,poſthabita vita,& quocumq. alio periculo,reſiſteremus. Quod & exẽplo ſuo nos docuit D.Petrus Act.5.qui præcipientibus ſibi Principibus Sacerdotum, ne in nomine Chriſti prædicarent , audacter reſpondit , *Obedire oportere Deo magis,quam hominibus*. Hæc de legibus humanis in communi ſint dicta,& de ipſarum obligatione in foro conſcientiæ, quæ & maiori indigebant explicatione, & declaratione. Nam quamuis ſupradicta omnia, verum habeant,non ſunt tamen in eodem certitudinis,ac firmitatis gradu, nam magis certa ſunt, loquendo de legibus Eccleſiaſticis,Summorũ Pontt. & Conciliorum,quã de legibus ciuilibus.Sed ne omnia confuſe,atq. inuolute dicerẽtur,de his omnibus ſpecialem decreui facere tractationem,ſingulareſq. Articulos in ſuis proprijs locis infra , cum ſeorſum Deo dante , de legibus canonicis,& ciuilibus egerimus,in ſuis peculiaribus Quæſtionibus, pro nunc hæc dicta ſufficiant, loquendo de legibus humanis in generali atque in communi . Nunc ſupereſt reſpondere ad argumenta propoſita in initio Articuli .

Ad primum reſpondeo,quod quamuis poteſtas humana,ex ſe non poſſit attingere forum poteſtatis diuinæ ſuperioris, poteſt tamen illud,in quantũ deriuatur ab æterna,& naturali Dei lege,& ipſius miniſterio fungitur, nã, vt inquit D.Paulus ad Rom.13.*Deus præcipit,vt omnis anima poteſtatibus ſublimioribus ſubdita ſit,non enim* (inquit) *eſt poteſtas niſi à Deo,& qui poteſtati reſiſtit,Dei ordinationi reſiſtit* , atque ad inſinuandum, qualiter humana poteſtas obligare poſſit ſibi ſubditos, etiam in foro conſcientiæ,ſubdit , *Qui autem reſiſtunt, ipſi ſibi damnationem acquirunt* .

Nota hoc valde,pro obligatione legũ,etiã in foro conſcientiæ .

Ad ſecundum dico,quod etiam patresfamilias, obligare poſſunt ſuos filios ad mortale,in caſu quo illis præciperent, rem aliquam magni ponderis,ac momenti,æquiſſime,& rectiſſime,cum animo, & intentione ad idipſum obligandi,nam & eorum poteſtas à Domino Deo eſt, & vt argumentum prætendit,non minus præcipitur in diuina lege, honorari & venerari parentes,quam obedire Prælatis. Ad quod propoſitum facit quammaxime illud,quod dicit D.Auguſt.ſuper Pſal.70. hac de re agens , *Vbi pater iubet, quod non eſt contra Dominum,ſic audiendus eſt quomodo Deus*. Facit,& id,quod dixit Salomon Prouer.6.*Conſerua fili mi,præcepta patris tui*,quinvero & Apoſtolus Paulus ad Rom.1. inter alia multa crimina , enumerat non obedire parentibus. Qua de re videatur Magiſter Soto vbi ſupra , in ſolut. ad primum,vbi ad hoc propoſitum dicit plura,eaq. notatu digniſſima .

Nota,pro obedientia parẽtibus debita ſub mortali .

Ad tertium iam reſponſum eſt,in 2.& 3.concluſ. quod leges iniuſtæ , & maxime,quæ diuinis aduerſantur mandatis, non habent legum vim, & robur, & idem dico de omnibus alijs legibus iniquis,quæ graue damnũ, ſiue iniuriam inferunt ſubditis, ad quas non ſe extendit ordo diuinæ poteſtatis, Principibus conceſſus , nec in his tenentur ſubditi obedire , ſi id fieri poteſt ceſſante ſcandalo,vt ſupra diximus .

Ad quartum reſpondeo,quod ſententia Iudicis,quę ex eo tantũ iuſta eſt, quia ſecundum forũ exterioré,fundatur in falſa præſumptione,non obligat

in foro

in foro conscientiæ, cũ sit veritati contraria ; nec in tali casu, subditus tenetur Iudici obedire,si id excusare potest sine scandalo,nam lex naturalis, & diuina aliud continet.Sed est in hoc differentia,quod quando sententia, diuinæ legi non est omnino contraria,licet condemnatus possit quomodocumque, citra scandalum & vim illatam Iudici, à iudicio suo se eximere, poterit nihilominus si voluerit,& eidem auscultare , vt contingit , quando quis innocens condemnatur,& ipse patienter consentit. At vero si sententia est omnino diuinæ legi contraria,vt dum quis cogitur per sententiã,illam cognoscere, quæ vere non est sua vxor,propter rationem in argumento insinuatam,in tali casu, nec cum scandalo , nec sine illo tenetur , quinvero nec potest iudici obedire, sed potius est sibi moriendum,quam quidquam tale facere . Hactenus de isto Articulo .

In quo casu nõ est Iudici parẽdũ, & reus potest fugere absq; peccato .

ARTICVLVS XV.

In quonam est dignoscendum, an leges humanæ obligent ad culpam , nec ne ?

HÆc difficultas grauissima est, & de qua magna lis est, & controuersia inter DD.Iurisconsultos,atque interpretes communiter.Dicunt enim quidam,humanas leges,quibus subnectitur temporalis pœna,non obligare ad culpã,sed tantum ad pœnam. Sed hæc sententia,vt inquit Magister Soto,lib.1.de iusti.& iure,q.6.art.4.quæstiuncula 1.falsa est,& ab omni prorsus ratione aliena,vt latius patebit,ex dicendis in isto Art. & seq. Caiet.in materia de ieiunio,insinuare videtur,quod leges, quæ non feruntur cũ tali additamento, vt obligent sub reatu mortali aut veniali , non obligant ad culpam,& sic de ieiunio, inquit, non satis constare , an lex ieiunij obliget sub peccato mortali. Sed hanc opinionem,& sententiam, etiam refutat & impugnat,prædictus Magister Soto loco supra citato , & Magister Medina in 1.2.D.Tho.q.96.art.4. vbi etiam refutat,& impugnat duas regulas Canonistarum,quas ad hoc propositum affert Sylvest. *verbo,lex. q.8.& 17. & verbo,præceptum,& verbo,obedientia,seu inobedientia,* vbi & fatetur, hac de re se nihil exploratum habere,sed nec habere potuisse . Et quamuis ipse circa propositam difficultatem,mallem potius aliorum auscultare sententiam, quam propriam meam statuere,nihilominus tamen ex his,quæ ex multorũ doctrina, veriora atque probabiliora esse potui colligere , sequentes statuo conclusiones, quibus breuiter & resolutiue , aliquot proponam regulas, quibus id,quod quæritur, vtcunque possit dignosci .

Prima Conclusio.

SVpposito,quod aliqua humana lex sit iusta, & rationabilis,atque communi hominum vsu recepta, post ipsius solemnem promulgationem , si proponatur per verba præceptiua,& constet de mẽte,& intentione Legislatoris, quod vult per ipsam ad peccatũ obligare , omni proculdubio obligabit,si sit in materia graui. Hæc conclusio,receptissima est apud omnes, & est quædam cõmunis & generalis regula, de qua nulli dubitare licet, & habetur expressa in glossa *in cap.qua in Ecclesiarũ,de constit.* & eam tenet D. Tho.1.2.q.96.art.4. & omnes sui expositores,& Castro lib.1. de lege pœnali,c.5. Sed quia hæc doctrina est nimium vniuersalis, & quadam ratione quasi videtur petere principium,cum neque ex ea possimus colligere sufficienter,quando humanæ leges obligent ad mortale, cum vt dicitur id dependeat ex Legislatorũ voluntate, operæpretium est, eiusdem Legislatoris

Leges iustæ, & rationabiles iã receptæ,& promulgatæ , quæ proponuntur p verba præceptiua,& cõstat de mente Legislatoris, q̃ voluit per ipsas obligare, ad peccatum proculdubio obligant.

Digitized by Google

mentem & intentionẽ,ex verbis aliquibus inueſtigare atque conijcere, in quo tota huius rei difficultas conſiſtit, etenim ſi Legiſlator id expreſſe dicit,in expreſſis,& claris non eſt opus coniecturis, prout habetur in Iure, *in l.contingit, ff.de verb.oblig.* Sit ergo ſecunda concluſio.

Secunda Concluſio.

Omnis lex,quæ abſolute fertur,per aliqua verba indicantia ſiue inſinuãtia præceptum, aut illis æquipollentia,& in qua non explicatur contrariũ, obligat ad culpam mortalem,ſiue venialem ſecundum operis exigentiam. Hæc concluſio eſt expreſſa Magiſtri Soti,loco ſupra citato, vbi & dicit, quod quicumque Principes ſæculares, aut Præpoſiti Eccleſiaſtici, vellent leges ferre,& conſtituere,quæ non obligent ad culpam, illud,inquit,debẽt dicere,atq. explanare, & in caſu,quo illud nõ dicant, videntur ad culpam velle obligare, neque aliud,inquit,conſtitui poteſt ſignum. Hæc Soti ſententia nimium diſtat à mente,& ſententia Caietani,ipſe enim dicebat,quod ad hoc, vt humanæ leges obligent ad culpam, Legiſlatores habebant illud dicere, & leges ſuas ferre, cum tali additamento, vt obligarent ſub reatu mortali,& quod alias non obligant ad culpam, Soto vero è contrario dicit,quod ſemper videntur obligare ad culpam, quando leges abſolute feruntur,nec expreſſe cõtrarium explicatur. In quo(inquit)grauiſſime lapſus eſt Caietanus, quia nunquam leges ferri conſueuerunt, cum tali additamento, *Præcipimus hoc, vel illud, ſub reatu culpæ mortalis, ſeu venialis*, ſed abſolute, atque ex operis natura, & grauitate illud perpendendum eſt. Probatq. Soto ſuam ſententiam, quia omnis lex, ſecum affert obedientiæ præceptum,& quia obedientia virtus eſt per ſe,cuius contrarium,nempe, inobedientia,ſemper eſt peccatum.Quod & confirmat ex communi vſu,& practica, deducta ex ſuis Conſtitutionibus Dominicanis, atque ex multis alijs aliarum Religionum, quibus quando Legiſlatores nolunt obligare ad culpam,ſed ad pœnam tantum,id expreſſe atque explicite exprimũt,quod inquit, manifeſtiſſimum eſt inditium & documentum, quod niſi eiuſmodi fieret expreſſio & adiectio,non poſſent ad culpam non obligare.Vt tamen præ manibus habeatur,quænam verba ſint præceptoria,dico,quod verba, quæ indicant legem aliquam eſſe præceptiuam,& Legiſlatoris mentem efficacem,ad obligandum tranſgreſſores ad culpam, communiter & regulariter loquendo,ſunt hæc, quæ ſequuntur: *Præcipio, mando, iubeo, prohibeo, inhibeo, veto interdico*,& his ſimilia, aut illis æquipollẽtia,de quibus idẽ omnino eſt iudicium,& ſunt etiam quæ ſequũtur: *Debeant, teneantur neceſſario, neceſſe eſt, non licet, non poteſt*,& maxime ſi alicui ex ſupradictis verbis,adderẽtur verba illa, *in virtute ſanctæ obedientiæ, aut ſub pœna excommunicationis, aut ſub interminatione gehẽnæ*. Supradicta omnia deſumpta ſunt ex doctiſſimo P.Caſtro,lib.1. de lege pœnali cap.5. vbi reprobat Abbatem,aſſerentem & dicentem, quod omne illud,quod ponitur per verbum imperatiui, æquipollet præcepto. Videatur etiam hac de re,Nauar.in ſuo Manu.cap.23.nu.50. & 52. vbi limitat ſupradicta,ad hoc,vt nõ procedant in legibus ciuilibus, ſed in hoc non tenetur,quinvero cõmuniter reprobatur, vt infra ſuo proprio loco dicemus. Aduerto etiam,quod quamuis omnia ſupradicta,regulariter loquendo ſint vera,aliquando tamen verba impropriantur in iure, vt tenet communis Iuriſconſultorum ſententia, & tradit Caſtro & Nauar. loco ſupra citato, & Sylueſter,*verbo,præceptum,nu.1.* & apponitur verbum *mandati*,pro verbo*precario*,& verbũ *rogo*, loco *mandati*,& *præcepti*, vt conſtat ex multis iuribus, ſed maxime *ex cap.mandaſtis*,2.q.5.& *ex cap.rogo*,11. q.3.Sit tertia concluſio.

Omnis lex,quę abſolute fertur, per verba præceptũ indicãtia,ſiue æquipollentia,& in quibus non explicatur cõtrarium, obligant ad peccatum mortale, vel veniale,ſecundum operis exigentiam.

Nota hoc valde.

Omnis lex ſecũ affert obedientiæ præceptum.

Nota hoc valde.

Nota valde, quod aliquãdo verba impropriantur in iure, & ponitur verbũ mandati, pro precario, ſiue contrario.

Tertia

Tertia Conclusio.

Quando ex verbis legislatoris colligitur, quod aliqua lex humana obligat ad culpam, ignoratur autem & dubitatur, an illa sit mortalis, seu venialis, id ex materiæ grauitate, seu leuitate perpendendum, atque inuestigandum est. Hæc conclusio est expressa Medinæ in 1. 2. D.Thom. q.93. art.4.in 1.regula.vbi inquit,quod si res,quæ præcipitur,grauis est,atque ad bonum commune maxime conducens,obligat ad peccatum mortale, sin minus ad veniale.Quod specificando probat,& ostendit in alia sequenti regula dicendo, quod quando legis humanæ transgressio, contrariatur charitati, aut iustitiæ, tunc talis lex obligat ad mortale;sin autem, ad solũ veniale,& ponit exempla; nam si v. g. in Hispania esset penuria tritici, & statueretur lex,qua præciperetur, ne triticum deferatur extra regnum, in tali casu,huiusmodi lex obligabit ad peccatum mortale; nam contrariũ facere vergeret in graue damnum & detrimentum Reipublicæ,&proximi; & idem est dicendum de lege, qua præciperetur tempore belli,ne arma defferantur extra regnum.Cæterum leges,quæ statuuntur ad præcipiendũ, quo genere vestium cuiquam sit vtendum, & similes,vt plurimum, inquit, non obligant ad mortale, nisi forsan ex aliqua causa vergerent in damnũ Reipublicæ. Sed aduerto,quod multoties contingit, vt res, quæ in se ipsa considerata, videtur esse exigui momenti, & ponderis, in ordine tamen ad aliquem finem,multum referet,atq;efficitur maximi momenti,& materia grauis, obligans proinde ad mortale. Et pono exemplum,quando Religiosorum Prælati,præcipiunt sibi subditis, vt non aliquam domum ingrediantur, aut quod non pertranseant per aliquam viam, seu vicum, huiusmodi præcepta obligant ad mortale, nec huiusmodi res possunt dici parui momenti;nam in ordine ad honestatem,& commune Religiosorum bonum, sunt momenti quammaximi, & idem dico de similibus alijs.

Quãdo ex verbis legislatoris colligitur velle per suam legẽ ad culpã obligare,ignoratur, autẽ an ea sit mortalis seu venialis,id perpendendum est ex materiæ grauitate, aut paruitate.

Nota hoc valde.

Nota hoc valde.

Quarta Conclusio.

Omnis lex humana, quæ transgressoribus minatur pœnam capitis, aut perpetui exilij, & similium,obligat ad peccatum mortale,& idem dico, si imponatur pœna excommunicationis latæ sententiæ, vel ferendæ. Hæc conclusio est supradicti Medinæ loco supracitato in 3.& 4. reg. & Sylvest. *verbo præceptum,nu.*3.& expressius tenet eam Pater Castro,loco supracitato lib. 1. de lege pœnali, cap.5. vbi inquit, quod quando verba legis sunt talia, quod præceptum aperte non indicant, neque æquipollent verbis præceptiuis, tunc diligenter aduertendum est ad pœnas, quæ in eiusmodi legibus statuuntur, contra transgressores; nam si pœnæ sunt tales, quod non nisi pro peccato mortali infligi possunt, aut consueuerunt,tunc ex tali pœna adiuncta, conijcitur mentem & intentionem legislatoris fuisse, transgressores ad peccatum mortale obligare,& pœnæ (inquit) hoc significantes sunt,quæ sequuntur, *excommunicatio, degradatio, priuatio Ecclesiasticæ sepulturæ, mors,carcer perpetuus, bonorum omnium confiscatio,* & similes,non autem, *irregularitas, suspensio, siue interdictum,* nam hæc multoties sine peccato infliguntur, iuxta id quod habetur in iure, *in cap. si amissi, cap. si sententia,de sententia excomm.* Hæc supradictus Castro.Ex cuius verbis colligitur,quod seueritas pœnę argumentum est,quod res,quæ præcipitur,sit grauis,obligetq. proinde ad mortalem culpam.

Omnis lex humana,quæ trãsgressoribus minatur pœnã capitis,aut perpetui exilij,obligat ad mortale idẽq. est iudicium de similib.

Nota. Quænam pœnæ non ponantur, nisi pro peccato mortali.

Quinta

Quinta Concluſio.

Trãſgreſſio cuiuſcumq. legis humanæ, ex cõtẽptu facta, ex genere ſuo obligat ad peccatum mortale. Nota hoc valde.

Tranſgreſſio cuiuſcumq. legis humanæ, ex contemptu facta, ex genere ſuo eſt peccatum mortale; nam quodammodo eſt contemnere ſuperiorem, & legislatorem quod eſt mortale. Hæc concluſio eſt expreſſa ſupradicti Medinæ, loco ſupracitato in 5. reg. vbi poſtea modificat eam, de mente, & ſententia Caietani in ſua ſumma, *verbo contemptus*, vbi inquit, quod contemnere aliquam legem intra limites leuis legis, & non maximi momenti, non eſt peccatum mortale, ſed veniale. De veritate ſupradictæ concluſionis videndus eſt D. Thom. 2.2. q. 186. art. 9. in ſolutione ad tertium, vbi inquit,

Quãdo diceretur quiſpiã peccare cõtra leges ex cõtẽptu

quod tunc aliquis committit, vel tranſgreditur aliquam legem ex contemptu, quando voluntas eius renuit ſubijci ordinationi legis, atq; ex hoc procedit ad faciendum contra ipſam, attamen quando quis propter aliquam particularem cauſam, vtputa propter concupiſcẽtiam, ſeu iram, vel aliquid aliud, inducitur ad faciendum aliquid contra legem, tunc non peccat ex contemptu, ſed ex illa alia cauſa, etiamſi frequenter eadem cauſa, vel alia ſimili, iterum atque iterum peccatum cõmittat. Videatur hac de re, Sylu. *verbo contemptus, num.* 1. 2. & 3. & Nauarr. in ſuo Manual. cap. 23. num. 42. cum ſequentibus.

ARTICVLVS XVI.

Vtrum humanæ leges, obligent ſemper ad ſui obſeruantiam, cum diſpendio & periculo propriæ vitæ?

CIrca difficultatem huius Articuli ſunt tres opiniones, duæ extremæ, & vna media.

Prima opinio.

Prima opinio eſt quorumdam dicentium, quod nulla lex humana, obligat cum diſcrimine propriæ vitæ, & probatur ſic, nam vnuſquiſque iure naturali tenetur tueri, & conſeruare ſuam propriam vitam, cui iuri naturali, nullum ius humanum derogare poteſt. Huius opinionis facit mentionem Caietanus 1.2.q.96.ar.4.vbi eam multis & magnis argumentis improbat, ac dicit eſſe erroneam.

II. opinio.

Alia opinio in alio extremo, eſt ejuſdem Caiet. eodem in loco, vbi inquit, quod omnis lex humana, quæ obligat ad peccatum mortale, obligat etiam ad ſui obſeruantiam, cum diſcrimine propriæ vitæ, quod & probat ſequentibus rationibus.

Primo, nam quilibet homo, quidquid habet, & quidquid eſt, eſt Reipublicæ, ſicuti & pars, quidquid eſt, totius eſt: ergo lex humana, & legislator, qui reſpicit bonum commune, in ordine ad idem commune bonum, poteſt diſponere de vita hominis, vt voluerit.

Secundo probatur, nam potius homo debet mori, quam contrahere, ſeu celebrare matrimonium, cum conſobrina ſua, aut in gradu aliquo prohibito, vt plane conſtat, cum hoc ſit tantum iure poſitiuo prohibitum; item ſacerdos potius debet mori, quam celebrare, ſine corporali, calice, altari, lumine, atque veſtibus ſacerdotalibus & alijs de iure humano requiſitis: Item *in cap. ſacris, de his quæ vi, metus*, aperte definitur, quod ſacerdos potius debet mori, quam communicare cum excommunicatis, cum hoc ſit tantum iure humano prohibitum: ergo humanæ leges, bene poſſunt obligare ſibi ſubditos, cum diſpendio, & diſcrimine propriæ vitę.

Tertio probatur idipſum, nam mors animæ, potius fugienda eſt, quam

mors

mors corporis : ergo cum aliqua humana lex ad sui obseruantiam obligat sub mortali, potius caput submittendum est gladio, quam eidem legi obuiandum . Vnde inquit Caietanus,idem omnino esse dicere , legem humanam non posse obligare,aliquem ad mortem pro sui obseruatione,ac dicere,non posse constituere actum obligantem ad culpam mortalem.Inter has duas extremas opiniones,est altera media,& vt apparet,verior,quæ & explicabitur per sequentes conclusiones .

Prima Conclusio .

OPinio Caietani moderatione indiget,& intellecta vt iacet,omnino falsa videtur.Probatur: nam lex naturalis , & lex diuina obligant ad mortale,& non cum tanto rigore, neque cum tanto dispendio & periculo: ergo multo minus humanæ leges id efficere valent.Consequentia cum maiori est legitima, minorem probo . Et primo de lege naturali ; nam eadem tenemur subuenire pauperi,in extrema necessitate constituto,sed non obligamur ad id,cũ discrimine propriæ vitæ,vt de se patet. Probatur etiam de lege diuina, nam lege diuina prohibitum erat olim,comedere de panibus propositionis Deo sacratis, qui solis sacerdotibus erant dicati,& tamen Dauid necessitate compulsus,de eisdem comedit,vt habetur 1. Regum cap. 22. nec in eo peccauit, vt dixit Christus Dominus Matth. cap. 12. Rursus Mathathias pugnauit in die Sabbati , vt habetur 1. Machabeorum, cap. 2. existimans se non teneri ad ipsius obseruationem cum tanto periculo , atq; in tanta necessitate constituto ergo intentum .

Humanę leges quinvero neq; lex diuina , & nãlis,nõ sẽper obligat ad sui obseruantiã cũ dispẽdio, & periculo propriæ vitæ.

Secunda Conclusio .

Certissimum est,quod leges humanæ in aliquo casu possunt sibi subditos ad sibi obseruantiã obligare,cum discrimine,&periculo propriæ vitæ.Hanc conclusionem tenet expresse Soto lib. 1.de iust.& iur. q.6. ar.4. quæstiunc. 3.& Medinæ.12. q.96. ar.4. in quodam dubio, & probatur, nam tanti potest referre Reipublicæ, id quod præcipitur, vt lex pro sui obseruatione obliget vsque ad mortem,& fit exemplũ,cum Princeps in bello alicui,præcipit militi, vt locum suum obseruet,quia præsentaneum periculum Reipublicæ existit, si non id faciat, in tali casu potius debet mori , quam locum deserere . Idipsum dicit Soto in casu , quo quidpiam præcipitur sub pœna capitis, periculum subeundum est capitis,pro legis custodia; nam etsi Princeps non sit absolutè dominus vitæ, vti Deus, ex causa tamen & ex aliquo accidenti casu, potest sibi subditos morti exponere , sicut & totum particulares corporis sui partes . Probatur præterea , nam homo non solum quantum ad ea, quæ possidet, verum etiam quantum ad se ipsum , est Reipublicæ, & peculiaris quædam ipsius pars : ergo potest Respublica,& qui illius curam gerit, ipsum exponere mortis periculo , pro tuendo, & conseruando bono communi,& publico . Videatur hac de re,Medina loco citato, vbi ad hoc propositum plures adducit casus.

In aliquo casu bene possũt humanæ leges obligare cum discrimine, & periculo propriæ vitæ.

Tertia Conclusio .

Regulariter loquendo,humanæ leges,non obligant ad sui obseruantiam, cum mortis dispendio , & vitæ periculo . Hæc conclusio est expressa supradictorum Soti, & Medinæ locis supracitatis . Pro cuius explicatione, ac pleniori intelligentia,adducit supradictus Medina generalem illam Theologorum regulam, qua dicitur,quædam esse prohibita,quia mala;alia vero mala,quia prohibita; primi generis sunt , quæ habent intrinsecam malitiã, vt men-

Regulariter loquendo humanæ leges,non obligat ad sui obseruantiã cũ mortis dispendio,& vitæ periculo .
Nota hoc valde.

428

vt mendacium,adulterium,&c. Secundi vero generis ſunt,quæ non habent intrinſecã malitiã, vt frangere ieiunium, comedere carnes die veneris:&c. quo præmiſſo dicit, quod in illis,quæ primi generis ſunt,potius debet homo mori, aut mortem ſubire, quam legem frangere , potius inquam debet mori,quam adulterari, aut mentiri, quamuis mendacium ſi leue ſit,ſolummodo ſit peccatum veniale, quoniam illa quæ intrinſece ſunt mala,nulla ratione rectè fieri poſſunt. In illis vero quæ ſunt ſecundi generis,ad inueſtigandum, quando obligent cum diſcrimine propriæ vitæ,attendenda & cõſideranda eſt,grauitas materiæ eius rei,quæ præcipitur;nam ſi v.g. lex Eccleſiaſtica præcipit quadrageſimale ieiunium , ſeu abſtinentiam à carnibus, & infirmatur aliquis,non tenetur ieiunare, ſed excuſatur, quoniam Eccleſiæ non tanti refert ieiunium,ac ſalus hominis. Sed tamen ſi incutiatur alicui metus mortis ſi ieiunet, aut à carnibus abſtineat, & illud fiat in odium & contemptum legum Eccleſiaſticarum,ſeu ad oſtendendum fidem,& legẽ noſtram eſſe falſam , & nullius valoris , in tali caſu potius deberet homo ſubire mortem , quam legem Eccleſiaſticam frangere ; nam tunc præualet ius diuinum, quo tenemur fidem noſtram profiteri,& confiteri . Secus autẽ eſſet , ſi propter aliam cauſam id fieret , ex ſola malitia & nequitia hominis ſcelerati, vt ſi tyrannus mortem minaretur alicui,niſi ieiunium frangeret,aut carnes comederet, non quidem in odium fidei , ſed propter aliam rationem ſiue cauſam,in tali caſu licitum eſſet id facere ; nam leges humanæ non obligant cum tanto diſpendio, & periculo. Videantur Soto, & Medina locis ſupracitatis , vbi ad hoc propoſitum plures alios congerunt caſus . Solum ſupereſt reſpondere ad argumenta in contrarium adducta.

Ad argumentum primæ opinionis reſpondetur non ſemper teneri,& obligari hominem ad conſeruandam vitam ſuam,quinvero,quandoq. tenetur eam periculo exponere, tum pro amico, tum etiam & maxime pro Republica , & conſeruando bono communi .

Ad argumentum primum opinionis Caietani,reſpondetur,quod quamuis Reſpublica, & legislator in particulari aliquo caſu, id poſſit facere , quod argumentum prætendit, vt dictum eſt in ſecunda concluſione , non tamen in vniuerſis ſuis legibus,obligant cum tanto diſpendio, & periculo , vt dictum eſt in tertia,niſi etiam in caſibus ibidem aſſignatis .

Ad ſecundum reſpondeo, quod quamuis contrahere, aut celebrare matrimonium,in gradu prohibito, ſit tantum de iure poſitiuo , cum tamen ex eodem iure,ſupradictum matrimonium ſit irritum,& nullum,præſuppoſito, quod hoc ita eſt , nullo modo licet, cum conſanguinea contrahere ſine diſpenſatione, non tam pro eo,quod eſt contra ius poſitiuum,quam ex eo, quod id facere,eſt fornicationem committere, quæ prohibita eſt de iure diuino,& naturali. Ad alia exempla,quæ ibidem adducuntur,dico,quod ſacerdos non tenetur potius mori, quam celebrare, ſine corporali, ſeu calice,&c. nam præcepta Eccleſiæ non obligant cum tanto diſpendio, & periculo,& idem dico,de illo præcepto non celebrandi coram excommunicato: & ad *d. cap. in ſacris*, dico, quod intelligendum eſt, quando id fit in contemptum legum Eccleſiaſticarum, ad ſenſum dictum in tertia concluſione, vel quando ſacerdos cogitur communicare cum excommunicato , in crimine criminoſo,de qua re videndus eſt Sylueſt. *verbo excommun. 5. §. 6. in fi.* & Soto, & Medina locis ſupracitatis.

Ad vltimum reſpondetur , quod quamuis mors animæ potius ſit fugienda, quam mors corporis,& nullum peccatum mortale admittendum , pro vitando quocumq. mortis periculo, hoc tamen non facit ad propoſitum in no-

in noſtro caſu ; nam non dicimus nos , quod qui frangit legem humanam pro vitando mortis periculo , peccat mortaliter , quinvero nec forſan , venialiter, immo dicimus, quod adueniente mortis periculo , ceſſat obligatio legis humanæ , ac ideo non committitur peccatum mortale, nec veniale .

ARTICVLVS XVII.

Vtrum humanæ leges , ſiue ſententiæ iudicum , fundatæ in præſumptione, obligent in conſcientia, veritate in contrarium inſpecta ?

Huic articulo reſpondetur, per ſequentem Concluſionem .

Prima Concluſio .

HVmanæ leges in præſumptione fundatæ , & quæ ſolummodo iuſtæ ſunt, quia in ſupradicta præſumptione fundantur, non obligant in cõſcientia, veritate in contrarium inſpecta . Hæc concluſio eſt manifeſta, & probatur ; nam nulla lex quantumcumque iuſta, obligat in conſcientia , quando id legislator non intendit : ſed legislator condendo legem iuſtam, ſecundum æquitatem, non videtur velle ſuos ſubditos obligare , ſi veritas in contrarium ſit inſpecta : ergo intentum . Conſequentia videtur legitima; nam ſecundum Ius per *cap. veritate, diſtinct. 8. & lege ex facto. ff. de vulgari*, intentio legislatoris, ſecundum æquitatem eſt ſemper interpretanda . Id quod & confirmatur ex eo, quia ſæpiſſime, quinvero paſſim, legislatores contra huiuſmodi leges, fundatas in præſumptione, probationem admittunt, quod quammaximum indicium eſt, fuiſſe ab eis quaſi conditionaliter latas, ita vt tantum obligent, dum in contrarium veritas non fuerit inſpecta, vt tradit Abbas, & DD. communiter, *in cap. 1. de conſtitutionibus*, quam re, videndus eſt Sylueſt. *verbo lex, quæſt. 9.*

Humana leges in ſola præſũptione fundatæ, non obligãt in conſcientia veritate in cõtrarium inſpecta.

Secunda Concluſio .

Sententiæ etiam Eccleſiaſticæ , latæ contra innocentes , per falſas aliquas informationes ſiue probationes, non etiam obligant in foro conſcientiæ . Hæc concluſio eſt Caietani. 22. queſt. 7. art. 4. ad ſecundum; & Magiſtri Soto in quarto diſtinctione 22. quæſt. 1. ar. 3. & in relectione de ſecreto, membro 3. quæſt. 1. concluſione 4. & eandem tenet Ledeſma in ſecunda parte ſui quarti, quæſt. 23. art. 4. & Couarr. *in cap. Alma mater 1. parte. §. 7. concluſ. 1.* qui omnes dicunt , ſententias, & cenſuras iniuſtas , ex aliqua cauſa, non ligare innocentes in foro conſcientiæ, & ratio eſt illa, quæ adducta eſt in præcedenti concluſione, nempe, quia ſecundum æquitatem , non poteſt aut debet præſumi, in eiuſmodi caſibus, quod iudices velint innocentes ſuis ſententijs, atque cenſuris ligare. Nec obſtat, quod communiter contra præfatam reſolutionem adducitur, nempe eſſe magnam differentiam & diſcrimen, inter deciſionem legis, & ſententiam diffinitiuam , cenſuram aliquam imponentem; nam ſententiæ (inquiunt) trahunt ſecum exequutionem, & maxime, quando eſt ſententia excommunicationis , iuxta *cap. Paſtoralis. §. verum de appellat.* quo fit , vt licet per falſas informationes &

Sententiæ etiã Eccleſiaſticæ latæ cõtra innocentẽ p falſas informationes, nõ obligãt in foro conſcientiæ.

Nota hoc valde .

Digitized by Google

nes & probationes contra innocentes ſint latæ, obligent nihilominus in foro conſcientiæ, cum vicem gerant, quaſi miniſtri exequentis, & ſicuti innocentes parere tenentur, miniſtris exequentibus ipſas ſententias, etiam iniuſtas, ita plane tenentur parere cenſuris iniuſtis, quouſque ab illis abſoluantur, quod non reperitur in legibus; nam cum ipſæ ſuos habeant miniſtros, ideſt magiſtratus, vt decernitur in iure, *l. 1. §. magiſtratus. ff de orig. iur.* non ita præciſe continent ſua præcepta, vt contra veritatem inſpectam obligent, ſeu velint obligare. Hæc inquam, inſtantia non obſtat, ſed neque obſtare poteſt; nam licet verum ſit, quod ſententiæ latę, trahant ſecum ſuam exequutionem, non tamen poteſt negari, quod cum ſint fundatæ in falſa præſumptione, ſecundum æquitatem debet præſumi, quod ſi iudices veritatis fuiſſent informati, numquam eaſdem tuliſſent, & quod nullatenus vellint obligare, cum tanto rigore, vt teneant, & ligent in foro conſcientiæ, etiam veritate in contrarium inſpecta, ſemper enim legum, & iudicum intentio, interpretanda eſt ſecundum æquitatem, neque vllo modo eſt prę-ſumendum, quod ipſi velint, vt falſa præſumptio, in qua fundantur (vtcumque illa pro veritate habeatur) veritati ipſi præferatur. Hoc eſt valde notandum, & memoriæ commendandum.

Tertia Concluſio.

Lex fundata in præſumptione falſa, non quidem diffinitiua ſed præſuppoſitiua, ſeruãda eſt in conſciẽtia, etiã veritate in contrariũ inſpecta.

Nota.

Quòd duplex eſt iuditium aliud diffinitiuũ aliud vero præſuppoſitiuum.

Quando lex aliqua fertur, fundata in præſumptione falſa, non quidem diffinitiua, ſed vt dicitur, præſuppoſitiua, neceſſaria ad bonam gubernationem Reipublicę, ſeruanda eſt, obligatque in conſcientia, etiam veritate in contrarium inſpecta. Pro intelligentia huius concluſionis adnotare oportet, de mente, & ſententia D. Thom. 2. 2. quæſt. 60. art. 4. in ſolutione ad tertium, quod duplex eſt iudicium, quoddam definitiuum, & determinatiuum, quoddam vero ſuppoſitiuum, ſeu quod dicitur, ex ſuppoſitione: Diffinitiuum & determinatiuũ eſt illud, quod diffiniendo atq; determinando aliquid dicitur, formando aſſenſum, ac dicendo, hac in re, fiat hoc, aut illud, propter hanc, aut illam cauſam, quæ interdum eſſe poteſt vera, interdum vero falſa, atque in falſa præſumptione fundata. Iudicium vero ſuppoſitiuum, ſiue ex ſuppoſitione, eſt illud, quod adhibetur, quando agitur de remedio ſuper aliqua re, & prouidetur de cautela, ne mali aliquid in Republica contingat. Et ſit exemplum, ſi apud ſeculares fieret aliqua lex, vt cum infidelibus nullo modo communicarent, ne forte ab eis peruerterentur, ſeu apud Religioſos (vt fieri conſueuit) vt non ingrediantur alteri aliorum cellas, propter mala, quæ forſan exinde poſſent obuenire, dico, igitur, quod quamuis in primo caſu, atque in iudicio diffinitiuo, humanę leges non obligent in conſcientia, veritate in contrarium inſpecta, propter rationem in prima cõcluſione adductam, obligant tamen in ſecundo caſu, & in iudicio pręſuppoſitiuo; nam ad iuſtificationem huiuſmodi legum, quæ fundantur in præſumptione præſuppoſitiua, ſufficit ſuperq. ſatis eſt, vt factum ſit dubium, atque ex illo, mali aliquid poſſit euenire, & contingere. Hinc conſequens fit, quod factis ſupradictis legibus, quamuis ſecularis aliquis ſciret, atque pro certo haberet, quod ex conuerſatione ſua cum infidelibus, nullo modo peruerteretur, adhuc nihilominus tenetur in conſcientia abſtinere, propter factum dubium, & quia id poteſt eſſe, & non eſſe, in quo facto dubio, ſupradicta lex fundata iuſtiſſime eſt. Idem dico de alia lege, facta pro Religioſis, quod tenentur abſtinere ab ingreſſu in cellas aliorum Religioſorum, quamuis certo ſciant, aut præſumant, quod in ipſis

Digitized by Google

ipsis cessat ratio legis, seu constitutionis supradictæ; nam sat est, quod factum sit dubium, & quod possit esse, & non esse. Hactenus de isto Artic.

ARTICVLVS XVIII.

Vtrum leges pœnales, obligent etiam ad culpam? 3

PRimo quidem intuitu, seu prima facie videtur, quod non, nam multæ sunt leges pœnales in iure, quæ ad nullam obligant culpam, quales sunt multæ leges, irregularitatis pœnam continentes. Iudex enim qui iuste malefactores occidit, & est causa effusionis sanguinis, iure fit irregularis, vt constat, *ex toto tit. de homicidio voluntario, & ex cap. aliquantos distinct. 5 1.* cum tamen in eo nullam committat culpam, quinvero potius promereatur. Bigamus similiter, iure est irregularis, vt constat, *ex cap. si cuius distinct. 34.* & tamen illic nulla inest culpa. Quæ forte vna est ex causis, ob quam iuris regula, exceptionem fecit, dicendo, quod sine culpa, non est aliquis puniendus, nisi subsit causa, ex qua regula, ortum arq; originem duxit, commune illud axioma, *Etsi sine causa non possit infligi pœna, potest tamen sine culpa*, non igitur omnes leges pœnales; obligant etiam ad culpam.

Nota q̃ etsi sine causa non possit infligi pœna, pót tamen sine culpa.

Secundo sic argumentor ad idem, nam sunt multę leges, tam diuinæ, quã humanę, quę nullam prorsus induunt præcepti formam, sed tantum pœnę, vt est illa Exod. 22. *Si quis furatus fuerit bouem, aut ouem, quinque boues pro vno bone, & quatuor oues pro vna oue restituet.* Similiter, & 2. *quæst. 3 cap. qui non probauerit*, habetur, *quod qui non probauerit, quod obiecerit, pœnam, quam ipse intulerit, patiatur*: & *in l. capitali. ff. de pœnis*, habetur, *quod incendiarij capite puniantur*, similiter & fęnerarij, & multę alię similes sunt leges, quibus nihil prorsus præcipitur, aut prohibetur, sed tantum pœna statuitur, vt leges populorum, quibus cauetur, ne oppidani cedant syluam communem, sub tali vel tali pęna; leges etiam multarum religionum, in quibus pęna solummodo statuitur, contra illos, qui quidpiam tale vel tale fecerint: ergo in his omnibus quamuis supradictę leges, obligent ad pœnam, non tamen ad culpam. Multa alia argumenta ad hoc propositum possunt adduci, sed ista sufficiant. Circa hanc difficultatem varias atque diuersas reperio DD. opiniones.

Prima opinio est communis, multorum Iurisconsultorum asserentium, leges obligantes ad pœnam, non obligare ad culpam. Hanc sententiam refert Magister Soto lib. 1. de iust. & iur. q. 6. ar. 5. & dicit eam esse pluſquam vulgarem, tamen ipsam vocat errorem. I. opinio.

Alia est sententia, aliorum etiam Iurisconsultorum, quos idem Soto refert, & Syluest. *verbo inobedientia, in fine*, qui aliquanto melius, sub distinctione loquuntur, dicentes, quod illę leges pęnales, quę pręcipiunt & prohibent aliquid, & postea adhibent pęnam in transgressores, obligant ad culpam & simul ad pęnam; at vero illę quæ nihil pręcipiunt, aut prohibent, sed tantum pęnam adhibent, non obligant ad culpam, sed solummodo ad pęnam, tales inquiunt, sunt omnes in secundo argumento propositæ. Sed nihilominus supradictus Magister Soto, contrariam omnino sententiã tenet, quę & mihi videtur vera, multumq. probabilis, quamuis & aliquali indigeat modificatione, siue limitatione. Pro cuius resolutione sequentes statuo conclusiones. II. opinio.

Prima

Digitized by Google

Prima Concluſio.

Stando in ipſarum rerum natura, naturaliq. ratione, nulla prorſus eſſe videtur lex pœnalis, quę ſi verè ac propriè pœnalis ſit, obligando ad pœnam, non ſimul etiam obliget ad culpam, niſi expreſſe legislator indicauerit aliàm eſſe ſuam intentionem. Hanc ſententiam & concluſionem, tenet mordicus ſupradictus magiſter Soto, vbi ſupra, & eandem tenet Medina, 1.2.quęſt.96. art.4.dubio 2.& eam eſſe dicunt, expreſſam D.Tho. 1.2.q.87. art.7.& 22.quęſt. 108. art.4. quam & probant multis, & efficaciſſimis rationibus, ipſamq. conſtare dicunt lumine naturali. Nam ſtando in lumine naturali, pœna & culpa, ſi propriè pœna eſt, tantam inter ſe habent connexionem, ſiue correſpondentiam, vt vna alteri neceſſario correſpondeat, ipſamve prœſupponat, & addunt eſſe prorſus contra rationem pœnę, vt culpa non prœcedat ipſam, & contra omnem prorſus rationem, vt princeps alicui pœnam capitis imponat, niſi propter prœcedentem culpam, idipſum promerentem, quod quidem argumentum multis proſequuntur. Eamdem eſſe dicunt expreſſam ſententiam D. Auguſt. lib.1.retract. cap.9. vbi inquit, ***quod omnis pœna, ſi iuſta eſt, pro peccato imponitur***: Confirmant etiam ſuam ſententiam & opinionem, hac efficaciſſima ratione, nam leges humanæ iuſtæ, ſi abſque cōminatione pœnę, abſolute ponantur, obligant ad culpam, vt ſupradictum eſt: ſed cōminatio pœnę legi appoſita, non eſt ſignum contrariæ voluntatis, quinvero ſi recte perpendatur, potius eſt ſignum eiuſdem, propter rationem dictam: ergo leges pœnales, ſimul obligant & ad pœnam, & ad culpam. Sed aduertunt ſupradicti DD. quod loquuntur de pœna, quę proprie habet rationem pœnę, hoc eſt, de pœna iuridica, quæ idem pollet, atquē vltio, ſiue vindicta; non autem de pœna phyſicè ſumpta, pro cruciatu, quē quis voluntariè patitur, ab alio, v.g. a febre, aut alio quouis modo dolorem afferente; nec de pœnis quibus à Deo interdum flagellamur, non ſolum ob delicta prœterita, verum etiam, vt in futurum cautiores viuamus, hæ enim (inquiunt) pœnę & flagella, non tam pœnę ſunt, quam præſeruatoriæ quędam medicinæ, loquendo tamen de pœna iuridice ſumpta, pro eo quod eſt vltio & vindicta, adeo dicunt, vnum eſt alteri connexum, ſibiq. intrinſece, atque ex ſua intrinſeca, & formali ratione correſpondet, vt contra omnem fit prorſus rationem, legem, ſeu principem aliquam imponere pœnam, ſaltim grauem, quam non præceſſerit culpa. Sed Nauar. loquendo ſpecialiter de legibus humanis, contraria omnino procedit via, inquit enim, humanas leges pœnales, & obligantes ad pœnam, non ſemper obligare ad culpam, quinvero in dubio, interim quod à ſancta Sede Apoſtolica non declaratur contrarium, probabilius credit, humanas leges, præſertim quæ temporalem pœnam aliquam conſtituunt, non obligare ad culpam, & conſequenter, neque ad pœnam æternam. Hanc ſententiam tenet in multis ſuæ doctrinæ locis, ſed præſertim in ſuo Manual.c.23. quod eſt de inobedientia, à nu.48. vſque ad nu. 66. vbi eam multis, & efficaciſſimis rationibus comprobat. De cuius doctrina, & reſolutione, moderando & limitando, ſententiam ſupradictam Soti, & Medinæ, & aliorum, ſequentem ſtatuo concluſionem.

Stando in ipſa rerum natura, nulla lex obligat ad pœnā, q̄ non etiā obliget ad culpam niſi cōtrarium exprimatur ibidem.

Nota hoc valde circa correſpondentiam, quam inter ſe habent pœna, & culpa.

Nota opinionē ſingularem doctoris Nauarri

Quando pœnales leges obligēt ad culpam, quādovero nō.

Secunda Concluſio.

Quando ex generali vſu, & communi hominum conſuetudine, receptum eſt, quod aliquæ humanæ leges obligent ſolummodo ad pœnam, & nullo modo

modo ad culpam, in tali casu leges pœnales, ad culpam non obligabunt. Hanc Conclusionem teneo propter fortissimas atq; efficacissimas rationes supradicti Doct. Nauar. & dico, quod quamuis opinio Soti, & aliorum sit vera, stando in ipsa rerum natura, naturaliq. ratione, atque intime considerata & perpensa, ratione pœnæ, quæ ex se & ex sua intrinseca ratione necessario præsupponit culpam, sed tamen ex communi vsu, & consuetudine, quæ optima est legum interpres, & ex voluntate tacita, seu interpretatiua legislatoris, contrariũ omnino potest contingere atque euenire. Et quod hoc sit in proposito dicendum, probatur primo, quia Reges & Principes, siue seculares iudices, nunquam expresserunt neque interpretati sunt, in suis legibus, maxime pœnalibus, mentem & intentionem suam esse aut fuisse, per ipsas obligare sibi subditos ad culpam, neque consuetudo ipsa id vnquam fuit interpretata, nisi simul cum eis, seu ipsarum aliqua, esset lex aliqua diuina naturalis, aut Euangelica, aut constitutio Canonica, ex qua id ipsum colligeretur: signũ igitur est consuetudine ipsa, supradictas leges interpretante, quod per eas homines non obligentur ad culpam, sed solummodo ad pœnam in eisdem appositam. Quod & hac ratione confirmatur, nam gentiles infideles, olim legumlatores, nihil minus quam de culpa, pœnaq. æterna cogitarunt, siue curarunt, sed solummodo de temporali, & ex fidelibus Christianis, si consulantur hodie seculares principes, forsan nullus omnino erit, id qui dicat, mentem & intentionem suam esse, quando aliquam statuit legem, cui apposita est temporalis pœna, velle per ipsam sibi subditos simul obligare ad culpam: ergo saltim ex voluntate interpretatiua principum, eiusmodi leges mere pœnales, non simul obligant ad culpam. Et confirmatur secundo, nam vt efficacissime probat supradictus Nauar. lib. 1. conf. de constitutionibus, con. 1. num. 23. & con. 3. num. 1. & in d. Manual. cap. 23. num. 41. & sequentibus, & nos latè dicemus infra, ad hoc vt leges, quantumuis iustæ, obligent ad culpam & in conscientia, necessum est, quod recipiantur, ita quod leges non receptæ nullo modo obligant, quia semper præsumitur legislatores, eas ferre sub hac conditione, si fuerint receptæ, & in tantũ & non plus obligant receptę, in quantum fuerint receptæ, possuntq. esse receptæ, quantum ad vnam partem, & non quantum ad aliam, vt dicit idem Nauar. eodem lib. 1. consil. de consuetudine consil. num. 1. & lib. 3. de celebrat. missa. consil. 4. nu. 1. sed quod supradictæ leges pœnales, simul obligent ad culpam, hucusque non est vsu receptum, aut positum in praxi, neque in communi hominum consuetudine: dicendum igitur est, quod leges humanæ, quæ fuerint huiusmodi, obligabunt quidem ad pœnam, sed nullo modo ad culpam, nisi illud ipsum, quod præcipiunt, vetant aut prohibent, fuerit etiam alia lege diuina, aut naturali siue Canonica prohibitum, vel nisi ex communi vsu & consuetudine, & interpretatiua saltem principum voluntate, in communi praxi fuerit positum atque receptum, vt simul obligent ad pœnam & ad culpam. Omnes rationes supradictæ valde notandæ sunt, quia meo videri sunt fortissimę, & concludunt intentum. Solum superest modo, respondere ad argumenta proposita in initio Articuli.

Nota hoc vide.

Nota hoc vide.

Ad primum respondetur, quod leges pœnales, irregularitatis & bigamię, de quibus fit mentio ibidem, neutiquam induunt rationem pœnæ, sed solum cuiusdam indecentiæ, quæ homines ad sacrorum Ordinum functiones reddit inhabiles, de quibus nos non loquimur, sed de illis pœnis, quæ correspondent culpis, quæ alio nomine nuncupantur, vltiones, siue vindictæ, de quibus vt constat ex dictis in prima conclusione, verum

est ex natura rei dicere, quod non correspondent nisi præcedenti culpæ, neque nisi propter præcedentem culpam iustè, à principibus possunt apponi:

Ad secundum respondetur, per illud, quod dictum est in prima conclusione, nempe quod pœna ex natura rei nonnisi culpæ correspondet, si tamen ex consuetudine, aut voluntate principum, expressa seu interpretativa, aliud habeatur, vel quia leges sic, & non aliter fuerunt receptæ, hoc nihil facit contra nos, aut contra resolutionem nostram. Videatur hac de re, Soto loco supracitato, & Medina similiter, & Navar. nam horum quilibet pro sua tuenda, & defendenda opinione ac sententia, dicit plura, eaque notatu dignissima.

ARTICVLVS XIX.

Vtrum legum pœnalium transgressores, in foro conscientiæ, & ante latam iudicii sententiam, siue condemnationem, teneantur pœnam subire? quod est dicere, an leges pœnales, sicuti ad culpam, ita & ad pœnam, obligent ante iudicis condemnationem?

HÆc quæstio grauissima & difficillima est, atque ex grauissimis, & difficillimis, quæ in præsentiarum possent adduci, de qua, & DD. Scholastici multa dicunt, varia atque diuersa argumenta pro vtraque huius quæstionis parte, hincinde afferentes, quæ longum esset nimis, velle in præsentiarum recensere, cum adeo breuitati studeam. Quaptopter ab ipsius prolixiori tractatione supersedendo, ea solummodo contentus ero dicere, quæ præcisè ad eiusdem exactam intelligentiam spectant. Et difficultatis punctus stat in hoc, vtrum eo ipso, quò quis transgrediatur legem, quæ ipso facto transgressorem suis priuat bonis, teneatur in conscientia Fisco eadem bona mancipare, an vero citra culpam, ea retinere possit, vsque ad sententiæ condemnationem, ob id quia illuc vsque dominium retinet, & possessionis iure potitur.

I. opinio. Dico igitur, quod hac de re, sunt duæ extremæ opiniones, vna dicit, quod legum pœnalium transgressores, in foro conscientiæ, & ante iudicis condemnationem, tenentur ad earumdem subeundas pœnas. Hanc opinionem tenet doctissimus Pater Fr. Ildefonsus de Castro, nostræ huius Religionis magnum decus & ornamentum, sed præcipuæ Prouinciæ D. Iacobi, & nostri Salmanticensis Conuentus, lib. 2. de iusta hæreticorum punitione, cap. 6. & lib. etiam quem inscripsit, de lege pœnarú, quam & multis grauissimis, atque efficacissimis argumentis, & rationibus comprobat, & re vera est opinio Panormit. *in cap. cauerunt, de constit. & in cap. dilecti, de arbitr.* vbi inquit, quod ille, cuius bona sunt ipso facto confiscata, non potest illa, cum bona conscientia retinere, quia statim (inquit) sunt acquisita Fisco.

II. opinio. Alia est aliorum opinio & sententia, asserentium, quod legum pœnalium transgressores, peccant quidem, si sint leges, quæ simul obligent ad culpam, non tamen tenentur, seu statim obligant ad subeundam pœnam, in foro conscientiæ, ante latam sententiam, & iudicis condemnationem. Hanc opinionem tenet D. Thom. 2. 2. quæst. 62. art. 3. & Caietanus ibidem & in summa, *verbo pœna*, Sylu. *verbo assassinus*, Adrianus Quodlibeto 6. art. 1. Conrra. lib. 1. de contract. lib. quæst. 7. Soto. lib. 1. de iustit. & iur. quæst. 6. art. 6.

Digitized by Google

art.6. Medina 1.2.quæst.96.art.4. in quadam quæstione incidenti. Pro cuius quæstionis resolutione,& vt ab ea breuiter,atq; celeriter me expediã, præmittendum duxi, quod vniuersæ pœnæ, quæ legibus decernuntur, ad tria genera, siue capita reducuntur.

Pœnarum omnium genus ad tria capita reducitur.

Primum genus est,earum pœnarum,quę nullam actionem requirunt,nec ex parte Iudicis,nec ex parte delinquentis,sed solũmodo consistunt in priuatione,vt excõicatio, irregularitas, & priuatio vocis actiuæ,& passiuæ.

Secundum vero genus est earum,in quibus actio delinquentis, miscetur etiam passioni, vt pœna exilij, & pœna pecuniaria, nam in pœna exilij necessaria est etiam actio delinquentis, nempe,vt in exilium proficiscatur, & in pecuniaria, etiam vt nummos soluat.

Tertium pœnarum genus est, in quibus actio requiritur,ex parte exequentis iustitiam, ex parte vero delinquentis,tantummodo requiritur passio,vt contingit in pœna mortis, & abscissionis membrorum. His igitur sic præmissis, propositæ difficultati, breuiter atque resolutiue, respondeo per sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

Leges pœnales quæ in sola priuatione consistunt, obligant ante iudicis condẽnationẽ.

TRansgressores earum legum pœnalium, quæ dicuntur ipso iure, seu ipso facto, & in sola priuatione consistunt, cuiusmodi sunt excommunicatio, & irregularitas, & priuatio vocis actiuæ & passiuæ, ante iudicis sententiam & condemnationem,in eamdẽ pœnas incurrunt.Hæc conclusio est ab omnibus Theologis iurisq. peritis vnanimiter recepta, quãuis aliqui diuersi sint, in constituenda & assignanda ipsius ratione. Caietanus etenim ita esse existimat, quia prædictæ pœnæ in sola priuatione consistunt, ex quo fit consequens, quod absque alia præuia actione, & iudicis admonitione, incurruntur. Soto vero loco supracitato, alia procedit via, dicens id ita esse, quoniam excommunicatio, irregularitas, & aliæ similes pœnæ, non sunt priuatio alicuius boni proprij, quod legis transgressor prius possederat, sed priuatio bonorum communium, quæ ab Ecclesia erat receptus, quorum proinde Ecclesia,optime illum non participem facere potest, & reddere inhabilem omnino,eo ipso, quo illius leges transgreditur,absq. aliqua desuper facta declaratione. Vtraque ratio est probabilis, sed ratio Caietani est vniuersalior. Ex qua conclusione sequitur, quod si aliqua lex ponit pœnam excommunicationis, ipso facto incurrendam, siue irregularitatis, aut priuationis vocis actiuæ & passiuæ, ij qui tale commiserint crimen, continuo & statim ac crimen patrarint, in easdem incurrunt, absq. alia iudicis declaratione,quamuis de priuatione vocis actiuæ Magister Soto vbi supra,aliquantulum dubitet sed immerito profecto, videatur hac de re,dictus Soto,& Med. locis supracitatis. Intelligenda est autẽ dicta concl. cum tribus conditionibus siue limitationibus. Prima, quod lex dicat ipso iure,seu ipso facto, nam si dicat,sub pœna excommunicationis, &c. intelligendum est comminatorie, tantum de excommunicatione ferenda, & non lata,& idem dico de alijs,nam leges pœnales,cum sint odiosæ,in mitiorem partem sunt interpretandæ, & potius restringendæ, quam ampliandæ, Secunda conditio est,,vt actus qui præcipitur aut prohibetur, sit exterior nam actus interiores non subduntur censuris Ecclesiasticis, propter quod si quis (quod absit) hæresim mente conceperit, non autem ore,aliove modo ipsam protulerit, non erit excommunicatus. Tertia conditio est, quod actus, ratione cuius talis pœna imponitur, sit perfectus, nam si quis verbi

Supradicta Conclusio intelligenda est cum tribus conditionibus siue limitationibus

gratia, emisit sagittam, animo interficiendi clericum, & errauit ictum, non erit excommunicatus, similiter neque qui propinauit venenum, si mors inde non est subsequuta, non efficitur irregularis. Hæc omnia verá sunt omnibusq. peruia.

Secunda Conclusio.

Leges pœnales quæ in actione & passione cõsistunt, nõ obligant ante iudicis condemnationem.

Transgressores earum legum pœnalium, quæ in actione & passione consistunt, non tenentur earum pœnas subire, ante iudicis condemnationem, & multo minus illas pœnas, quæ in sola passione consistunt. Hæc Conclusio est expressa Magistri Soti, loco supracitato, conclusione prima, & Medinæ conclusione secunda, vbi eam multis, atque efficacissimis rationibus comprobant, quarum ea potissima est, quia pœna, vt nomen ipsum sonat, ex eo pœna dicitur, quia passio est, & natura ipsa abhorret, vt idem sit omnino agens & patiens, ex quo fit consequens, quod lex, quæ efficeret meipsum exequutorem propriæ pœnæ, non esset naturæ conformis; neque iusta sed iniusta, ac proinde neque obligatoria, cum omnis lex iusta, vt supra diximus, à naturali lege habeat deriuari. Videantur, quæ hac de re latissime dicunt, supradicti Soto & Medina, vbi supra.

Tertia Conclusio.

Lex pœnalis, quæ cõsistit in passione, seu bonorũ amissione quãuis nõ obliget ante iudicis condẽnationem retrotrahitur tamẽ, ad tempus cõmissi delicti.

Quando aliqua lex imponit pœnam ipso facto incurrendam, quæ consistit in passione, seu bonorum amissione, quamuis non obliget ante iudicis condemnationem, vt dictum est, retrotrahitur tamen sententia iudicis, & eius exequutio, vsque ad illum articulum, quo eiusdem legis transgressor crimen admisit. Volo dicere, quod lex, quæ ponit hæreticis, pœnam amissionis bonorum ipso facto, quo hæretici fuerint, quamuis non obliget illos in conscientia, ad spoliationem & expropriationem eorumdem bonorum ante iudicis condemnationem, atque sententiam, post ipsam tamen retrotrahitur sententiæ ipsius exequutio, vsque ad illum articulum quo hæresis crimen voluntarie admiserunt. Hæc conclusio est supradicti Magistri Soto, loco supracitato, conclusione 4. vbi & probat eam, *ex cap. cum secundum legem, de hæreticis, & ex l. post D. Martij. C. ad legem Iulii. maiest.*, & dicit, quod iste est vniuersalis vsus, & practica, senatus sanctæ inquisitionis, vt habetur ex directorio inquisitorum lib. 3. tit. 9. adeoq. vera est, inquit, prędicta sententia, vt omnes contractus, nempe donationis seu venditionis, atque alij, facti etiam causa dotis, quos hæretici ab illo articulo fecerunt; habendi sunt pro infectis, & si apud dictos hæreticos, non adhuc inueniantur pretia, nihilominus Fiscus, nullo emptoribus pretio restituto, sibi adiudicabit dicta bona. Neque ex dicta (inquit) conclusione inferri potest, quod leges pęnales, quæ consistunt in actione & passione, obligent ante iudicis condemnationem (vt contraria tenet opinio) nam aliud est amittere bonorum dominium, quantum ad hunc effectum, propter admissum crimen, vt non possint ab illo articulo illa alienare, aliud vero seipsos expropriare, atq: spoliare ipso dominio, ante iudicis condemnationem. Bene enim stat, ac rectę se compatitur, vt quis simul suorum bonorum habeat dominium, nec illa possit alienare, vt patet in habentibus primogenituras, & in pupillis ante legitimam ætatem, & in multis alijs, quæ latissime prosequitur prędictus Soto loco supracitato.

Quarto

Quarta Concluſio.

In ſupradicto caſu, quando lex ponit pœnam amiſſionis bonorum ipſo facto, tunc non eſt neceſſarium, vt ſententia iudicis feratur ſuper dictam pœnam, ſed ſat eſt, vt feratur ſuper crimen, & declaretur, quod hæreticus conuictus eſt de tali crimine à tali die. Hæc Concluſio eſt etiam ſupradicti Soto, loco ſupracitato, concluſ. 3. vbi & probat eam, ex *d. cap. cum ſecundum leges, de hæreticis*, ex vltimis verbis, & ex multis alijs rationibus & iuribus, quæ à me breuitatis gratia omittuntur, vt ne longiorem protraham ſermonem, breuitatiq. ſtudeam.

In ſupradicto caſu, nō eſt neceſſaria ſententia Iudicis declaratoria, circa pœnam, ſed ſat eſt, vt per ſentētiā declaretur, quēpiam cōmiſiſſe tale, delictum, tali die, &c.

Quinta Concluſio.

Quotieſcumque iudex, ſua iuſta atque iuridica ſententia, reum aliquem condemnat ad pœnam, quæ non eſt mortis, ſeu corporalis læſionis inflictiua, reus parere tenetur, etiamſi ipſum aliquid agere oporteat, ſecus autem, ſi corporali ſupplicio condemnetur; nam tunc tantum obligatur ad pati, non vero ad agere. Hæc Concluſio eſt ſupradicti Soto, loco ſupracitato concluſ. 5. cuius primam partem probat, nam vnusquiſque tenetur, poteſtatibus ſublimioribus obedire, niſi aliquo diuino aut naturali iure excuſetur, at in dicto caſu, poſtquam iuſte ac iuridice (vt ſupponitur) reus condemnatus eſt, nullo modo excuſatur, quare non alius requiritur legis exequutor, quam ipſe iudex, ſententiā ferens, ſiue pronuntians, ipſaq. ſententiæ prolatio, vbi non eſt de corporali ſupplicio, [illegible]ima eſt eiuſdē exequutio, cui proinde reus tenetur parere. Secundā verō partē concluſionis probat, quia nullum ius permittit, aut patitur, vt idem ſimul ac reſpectu ſui ipſius, ſit agēs & patiens, q. vt videtur, natura ipſa abhorret, atq. ipſa inclinatio, quam naturæ nobis indidit, tuendi & conſeruandi propriam vitam Ius dat, & excuſatos nos habet, vt nulla obedientia cogere poſſit, vt in nos metipſos, manus vltrices conijciamus. Multa ad hoc propoſitum inducit ſupradictus Soto, vbi ſupra, varia contra ſe, ſuasq. aſſertiones adducendo, & afferendo argumenta, quibus meo quidem videri, ſatis dilucide atque per docte reſpondet, vt videri poterit ibidem. Hæc de iſto Articulo breuiter ac ſummatim dixiſſe ſufficiat.

Quādo reus tenetur parere Iudicis ſententiæ, quando vero non.

ARTICVLVS XX.

Vtrum humanæ leges reſpiciant præterita; an vero ſolummodo futura?

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, explicabuntur per ſequentes Concluſiones.

Concluſio.

REgulariter & communiter loquendo, humanæ leges ſolummodo reſpiciunt futura; non vero præterita. Hæc Cōcluſiō eſt expreſſa Panor. *in cap. cognoſcentes de conſtitutionibus*, & communis omnium Iuriſconſultorū; pro quæ facit, *cap. fin. de conſtitut. & cap. leges. C. de legibus & leg. de vſuris. C. de vſuris, & cap. ante triennium, diſt. 31. & 6. prepoſuiſti. diſt. 82.* quam ſolummodo

Regulariter loquendo, humanæ leges reſpiciunt, futura, non vero præterita.

modo limitant Doctores, in eo casu quo in aliqua lege expresse,ac nominatim de præteritis aliud decernatur,siue caueatur,per dictum *cap. fin. eod. tit. de const.* Et addit dictus Panor.quod lex siue constitutio,iuris antiqui declaratoria, addens nouam pœnam, non extenditur respectu pœnæ ad præterita, quinvero respectu dictæ pœnæ censetur, quasi lex, & constitutio noua. Quod & probat, *ex cap.quoniam simoniaca, de simonia*, nam licet ante constitutionem Concilij Generalis,cuius ibi fit mentio,committeretur simonia in receptione Monialium pretio dato ,non tamen erat pœna constituta, quæ statuitur in dicto capitulo, nempe, quod Moniales simoniam committentes , in earum receptione , è Monasterio expellerentur , detrudendæ in aliud arctius,ad agendam pœnitentiam.Quæ pœnæ,inquit supradictus Panorm. non extenduntur ad Moniales ante dictam constitutionem per simoniam receptas,vt constat ex eodem capitulo,& ex alijs multis,quę ad hoc propositum possent adduci, à me breuitatis gratia omissis, vbi cõstitutiones iuris antiqui declaratoriæ , addentes nouam pœnam , respectu dictæ pœnæ,non extenduntur ad præterita, & censentur quasi constitutiones nouæ. In fin.d.cap. addit Panor. quod vbi lex,siue constitutio, est iuris naturalis declaratoria,extenditur etiam ad præterita, quia ibi solummodo declarat, & nihil de nouo inducit, iuxta id, quod habetur in iure, *in l. hæredes palam. ff. de testamentis*. vbi potius ligat constitutio antiqua, quam noua declaratoria.Circa prædictam difficultatem videatur Nauar.relectione, *super cap. si quando de rescript.excepit.* 21.*nu.* 3.*cum seq.* & *nu* 48.vbi latissime tractat hanc materiam.Vtrum lex noua,saltim quoad aliquos effectus,respiciat præterita. Vide etiam Sylvest. *verbo lex*,q.23.

Nota hoc valde.

ARTICVLVS XXI.

Vtrum necessum sit , quod leges humanæ recipiantur,& an non receptæ ligent?

Quæ ad hunc Articulum spectant, resoluentur breuiter per sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

Humanæ leges non ligant, nisi recipiantur, & iusta aliqua de causa, non receptæ sunt nullæ.

CErtissimum atque constitutissimum est,quod humanæ leges,debent recipi, & quod iusta aliqua de causa non receptæ non ligant. Hanc cõclusionem tenet expresse Nauar. in suo Manual.cap.23.nu.41.& lib.1.cons. de constit.con.1.num.23 & con.3.nu.1.& lib.3.cons.de stat.Mona.cons.28. nu.1.quam & probat primo,*ex §.leges, dist.4.* vbi ponuntur subsequentia verba, & sunt D.Aug. lib. de vera Relig.cap.31. *Leges*, inquit, *instituuntur cum promulgantur, firmantur cum moribus vtentium approbantur. Sicut enim moribus vtentium in contrarium,nonnulla leges hodie abrogata sunt,ita moribus vtentium ipse leges confirmantur.* Et addit : *vnde illud Telesphori Papæ, qui decreuit, vt generaliter clerici à quinquagesima, à carnibus,& delicijs iejunent, quia moribus vtentium approbatum non est,taliter agentes transgressionis reos non arguit.* Verba sunt expressa supradicti Augustini. Alia duo exempla põnit Gratianus, *in cap.statuimus,& cap.denique, dist.* 4. & facit *cap.1.de tregua & pace*, vbi statutũ fuit, vt ne bellum fieret etiam iustum,in Aduentu vsque ad Epiphaniam,neque à Septuagesima, vsque ad octauam Paschæ, & tamen quia non fuit receptum,non ligat,pro quo etiam facit,*lex de quibus ff. de legibus*, vbi habe-

tur

tur sequentia verba, *cum ipsa leges nulla alia ex causa nos teneant, quam quod iudicio populi receptæ sunt. &c.* Vnde inquit supradictus Nauar. in d. Manual. loco supracitato, quod leges, antequam recipiantur, saltim per maioré partem vniuersitatis, cuius est pars transgressor, eundem non ligant, quoniam promulgari videntur cum ea conditione si recipiantur, saltim per maiorem partem. Ad quod probandum inducit, Dominicum singulariter ab omnibus receptum, *in d. § leges dist. 4. & in cap. 1. de constit. & Felinum in cap. 1. de treuga & pace, à nu. 12. verbo intelligi*. videatur hac de re, Castro de lege pœnali, lib. 1. cap. 8. Sed insurgit modo difficultas, an primi legem aliquam humanam non recipientes, sine iusta atque legitima causa, peccent mortaliter? cui quæstioni, atque difficultati, respondeo per sequentem conclusionem.

Secunda Conclusio.

Certissimum etiam, atque constitutissimum est, quod primi non recipientes humanas leges, mortaliter peccant, nisi excusentur ex aliqua iusta & rationabili causa, aut nisi id faciant ex voluntate expressa, vel saltim tacita, atq; interpretatiua Principum seu Legislatorũ. Hæc etiam conclusio est expressa Nauar. lib. 1. consil. de const. con. 1. nu. 23. cum seq. & in Manu. cap. 23. nu. 35. vbi agit de obligatione, qua tenentur subditi, obedire suis Superioribus, quando eis aliquid præcipiunt animo obligandi ad mortale, *per cap. 2. de maiorit. & obed. & cap. sciendum 8. q. 1.* Sed quod excusentur seu excusari possint, aliqua existente iusta & rationabili causa, probat idem Nauar. locis supracitatis ex D. Thom. 1. 2. q. 96. art. 6. in corpore artic. vbi inquit, quod si emerserit casus, in quo obseruatio alicuius legis, sit damnosa communi saluti, non est obseruanda. Idem tenet 2. 2. q. 47. ar. 3. & dicit supradictus Nau. quod iustam causam non seruandi aliquam legem, videtur quis habere, quãdo cernit, quod huiusmodi lex non seruatur, nec cœpit obseruari ab alijs, maxime à maioribus, seu à maiori parte illorum, quibus posita est; nam cum lex (inquit) respiciat vtilitatem communem, nõ videtur velle eius legislator, vnum vel alterum ligare ad seruandum, quod alij consubditi non seruant, nec seruare cœperunt. Item habent iustam causam, illam non seruandi, qui id faciunt ex voluntate expressa vel tacita, seu interpretatiua principum & legislatorum, vnde qui sciente id Superiore & potente cogere, & non cogente, aliquam legem seruare, eandem non seruant (inquit prædictus Nau.) non peccare ex eo, quod superior per eiusmodi taciturnitatem, videtur ipsã suspendere, aut tollere, iuxta Gloss. singularem, & celebrem, *in cap. 1. de treuga & pace*, quam approbant Panor. & omnes communiter DD. quos refert Felin. in eod. cap. Sed difficultas est: inuestigare, an per id solum, lex siue constitutio aliqua, videatur derogata, & quid sit necessarium ad hoc, vt aliqua lex siue constitutio dici possit non recepta? Cui quidem difficultati, respondeo per sequentem Conclusionem.

Primi non recipientes leges, nisi iusta causa excusẽtur peccãt mortaliter

Nota, q̃ quãdo legislator videt legem aliquã, non seruari, & tacet, videtur ipsam tollere, aut suspẽdere.

Tertia Conclusio.

Renuente populo, ex aliqua iusta causa, legem aliquam recipere, tunc vere censetur, atque iudicatur non recepta, viribusq. eneruata, quando videnter, aut sciente Principe siue Legislatore, & tacẽte, contra eam aliqui efficiuntur actus contrarij. Hanc Concl. tenet Gloss. *in cap 1. de tregua & pace*, affirmans quosdam Episcopos, non teneri de transgressione cuiusdam canonis, qui moribus vtentium non fuit receptus. Idem tenet alia gloss. *in l. rem*

Quãdo lex aliqua iuste, & legitime dicitur non recepta.

Digitized by Google

nouam. §. patroni.C.de indicijs, & ſecundum Abb. *in d.c. 1.de tregua,& pace*, ſufficit binus, aut trinus actus contrarius,ſciente legislatore,ad hoc vt lex non habeat,ſeu amittat ſuam vim,quæ etiam fuit doctrina Bart.*in l.de quib. nu.10.de legib.* Quod & hac ratione confirmatur, nam ad inducendam conſuetudinem, ad quod vt dicitur,requiritur frequentia actuum,ſufficit binus actus,nam quod bis fit, frequenter fieri dicitur, iuxta Gloſſ.ſingularem,& communiter receptam,*in rubrica.C.quæ ſit lon.conſue.* vbi & addunt quidam DD.non eſſe neceſſarium,quod huiuſmodi bini actus,ſint iuditiales,imo vero, neque quod id fiat in præſentia Principis ſiue Legislatoris, ſed ſat eſſe, quod ipſi ſciant, aut illi ad quos ſpectat punire eiuſmodi delicta, quando infringuntur leges, nam ſicuti conſuetudo poteſt induci,& valet ſecundum aliquos,inſcio & ignorante Principe ſiue Legislatore,quod tenet Abbas. *in cap. fi. de conſuet. nu.13.* ita etiam,& deſuetudo (vt ſic loquamur) introduci etiam poteſt in eiuſdem abſentia,quinvero & ſine ipſius ſcientia,ſatis enim eſt,vt illud ſciant illi,ad quos ſpectat in Republica,eiuſmodi delicta punire, nam ſi non id faciunt, tacite cenſentur conſentire. Sed pro maiori horum explicatione & declaratione,ſequens ſtatuitur concluſio.

Quot actus ſint neceſſarij ad hoc, vt aliqua lex dicatur nõ recepta.

Quarta Concluſio.

Ad hoc vt lex humana dicatur nõ recepta, ſufficit q̃ p tẽpus decẽ annoꝝ nõ ſeruetur.

Lex etiam humana dicitur non recepta,quãdo etiam ignorante Principe ſiue Legislatore,per decennium non ſeruatur,ſed negligitur atq; omittitur. Hæc Concluſio ſtatuitur à Nauar.in d.lib.1.conſi.de conſt. conſ.1.num.24. quam dicit eſſe Felin.& multorum Iuriſconſultorum,*in c.1.de tregua,& pac.* vbi,& communiter reijcitur Abbatis opinio,qui exiſtimabat, 40. annorum ſpatium ad id eſſe neceſſarium. Sed Felin. opinionem, vt magis veram, & communem, refert & recipit Couarr.lib.2.variarum,cap.16.nu.6.& ponitur in num.opinionum communium, vt conſtat ex 3. Tomo dictarum opinionum commu. f.561. & extendenda eſt ſupradicta Concluſio, ad hoc vt locum habeat, non ſolum in legibus ciuilibus, verumetiam in canonicis, & in quibuscumq. ſtatutis,ſiue decretalibus,aut Extrauagantibus Summorum Pontificum, quæ niſi receptæ fuerint, & per decennium fuerint omiſſæ & neglectæ, vim & vires amittunt, nec ſeruare ipſas aliquis tenetur.Quod etiam eſt intelligendum,etiamſi lex de nouo emergens, deroget omni contrarię cõſuetudini;non enim inquã,habebit locũ eiuſmodi diſpoſitio,ſi ipſa ab initio non fuit recepta. Nam licet verum ſit, quod non valet conſuetudo,contra legem conſuetudinem derogantem, vt tenet Abbas,*in cap. fin. de conſuet.nu.22.* & Bart. *in l.de quibus.ff. de legib. num.4.* debet tamen intelligi dicta clauſula,conſuetudinis derogatoria, reſpectu præteritæ conſuetudinis,antecedentis ipſius legis promulgationem, & hac conditione, vt lex ipſa fuerit recepta, non tamen de conſuetudine futura ipſam ſubſequente, aut ſi numquam fuit recepta; nam corruente aliqua diſpoſitione per contrariam conſuetudinem, corruunt etiam, & omnes clauſulæ in ipſa diſpoſitione inſertæ, vt tradit Gloſſa notabilis & communiter recepta, *in l. ſi patronus. §. patronum verbo fabiana. ff. ſi quis in fraud. patron.* Sed intelligenda eſt ſupradicta concluſio,quod lex tollitur per non vſum per decennium, ſi intra idem decennium occurrit caſus, in quo ipſa exequutioni mandetur, nam ſi non occurrit,non tollitur per non vſum per decenniũ, neque per multum maius tempus: hoc tenet expreſſe ſupradictus Nauarr. *in d.con.1.de conſt.num.25.* vbi inquit, quod deſuetudo, quæ non implicat

vſum

vsum contrarium legi, non tollit eam. Sicut non tolleretur dispositio, *l. quæritur. ff. de statu homin.* vbi habetur, quod Hermaphroditus habeatur pro viro, siue pro femina iuxta sexū, qui in eo prævalet, etiamsi per mille annos, in aliqua Prouincia nullus naiceretur Hermaphroditus. Videatur hac de re Syluester, *verbo, lex q.* 26. In supradicto loco num. 25. prædictus Nauar. mouet quandam quæstionem quotidianam in vsu, & vt inquit, nouam in resolutione, & ea est, an lex non recepta ab eam ignorantibus, ita enervetur, sicut non recepta ab eam scientibus? Qua hinc inde discussa, parti adhæret affirmatiuæ, quam & dicit esse veriorem, nam iustior est causa non obseruantium legem aliquam, eo quod ignorant eam, quam eorum qui scientes, eam nolunt recipere. Et ratio, quare lex non recepta non ligat, quæ est, quia non est vsu firmata, vt habetur in *l. de quibus. ff. de leg.* hæc inquam ratio æque militat, cum definit seruari per ignorantiam, ac si desineret seruari per renutum, siue per voluntatem contrariam. Videatur etiam num. 26. & 27. vbi ad hoc propositum dicit plura, eaq. notatu dignissima.

Quinta Conclusio.

Omnis lex, siue humana constitutio, in dubio præsumitur esse vsu recepta. Vnde qui legem aliquam in suum fauorem allegat, habet suam intentionem pro se fundatam, & ille contra quem allegatur, probare debet minime esse receptam. Hæc conclusio est expressa Bartoli *in l. illa. num. 5. ff. de verb. oblig.* quem omnes in hoc sequuntur communiter Iurisperiti. Hæc de isto Articulo dicta sufficiant.

Omnis lex, siue humana Cōstitutio, in dubio videtur esse recepta.

ARTICVLVS XXII.

Vtrum omnes homines subijciantur Legibus?

HAnc quæstionem, atque difficultatem, tractat D. Tho. 1. 2. q. 96. art. 4. quam & pro more suo difficultat, vt veritas plenius eluceſcat. Et quidem videtur, quod non omnes homines subijciantur legibus: nam illi solum eisdem subijciuntur, quibus ponuntur: sed iusto, vt inquit D. Paulus 1. ad Timot. 1. non est posita lex: ergo iusti non subijciuntur humanis legibus. Quod & confirmari potest ex eo, quod dixit Vrbanus Papa, & *habetur in cap. duæ sunt. 19. quæst. 2.* vbi dicitur, *quod qui lege priuata ducitur, nulla ratio exigit, vt publica constringatur*: sed iusti, & omnes spirituales viri, qui sunt filij Dei, lege priuata Spiritus sancti ducuntur, iuxta illud Pauli ad Roman. 8. *Quicunque Spiritu Dei aguntur, hi sunt filij Dei*: ergo non omnes homines subijciuntur humanis legibus. Et confirmatur secundo: nam vt dixit Vlpianus Iurisconſ. & habetur *in l. Princeps. ff de legibus, Principes soluti sunt legibus*: ergo saltem isti non subijciuntur ipsis. Sed in contrarium est, quod dixit D. Paulus ad Roman. 13. quod, *omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit*: sed non videtur esse subditus potestati, qui non subijcitur eius legi, quam fert potestas: ergo omnes homines debent legibus esse subiecti.

Pro resolutione, & explicatione præsentis Articuli, oportet aduertere, seu potius in memoriam reducere, id quod diximus supra, nempe, quod duplex est legis virtus: prima est directiua, alia vero coercitiua: prima dirigit, quia de ratione legis est, quod sit regula & mensura humanorum actuum: secunda vero reprimit, & corrigit, quidquid in contrarium legis

Digitized by Google

gis fit. Hoc præmisso, ac supposito, propositæ difficultati respondetur per sequentes conclusiones.

Prima Conclusio.

Quantũ ad vim directiuã, oẽs in vniuersum subduntur legibus, nõ solum subditi, verum etiã Principes atq. Prælati.

QVantum ad vim directiuam, omnes in vniuersum homines, subijciuntur humanis legibus, siue subditi, siue vero Principes, atq. Prælati. Probatur hæc Conclusio, nam legibus subijci, quantum ad prædictam vim directiuam, vt ex supradictis constat, nihil est aliud, quam per eadem ordinari, & dirigi in debitum finem, cum de ratione legum sit, quod sint regula & mensura humanorum actuum, à qua quidem obligatione, & directione, nulli eximuntur subditi, siue Principes, atque Prælati. hoc est certum & clarum.

Secunda Conclusio.

Loquendo de vi legum coerciua, siue coactiua Principes & Prælati, quinvero de iusti quadam ratione eximuntur à legibus.

Loquendo de legibus, quantum ad vim coactiuã, siue coercitiuam, quãuis illis sint subiecti omnes in vniuersum subditi, non tamen Principes, siue Legislatores, à qua etiam coercitione, peculiari ratione eximuntur iusti. Probatur hæc conclusio, nam Principes, & Legislatores, vt supponitur, non habent Superiores, à quibus possint cogi, siue constringi ad earumdem legum obseruantiam, siue propter ipsarum tranigressionem, pœnis mulctari atque puniri, cum ipsi sint legumlatores, & vitores, & coactio fieri non possit eiusdem ad seipsum. Non enim capit intellectus, aut videtur vllo modo possibile, vt quis vim sibiipsi inferat, aut semetipsum sua lege cogat, & si id fecerit, certe erit extra rationem Legislatoris, siue Principis. Simile quadam ratione dicitur de iustis, quod non sunt legibus subiecti, quantum ad vim coercitiuam, nam cum virtutum habitibus ducantur, nihil coacte agunt, quod ad virtutẽ pertineat, sed omnia sua sponte ac delectabiliter perficiunt, vt enim inquit Arist. 2. Eticor. id est de ratione virtutis, nam virtus facit, vt studiosus prompte, & cum delectatione operetur, Ex dictis patet solutio ad argumenta, siue rationes dubitandi, in contrarium adductas, nam omnes illæ auctoritates D. Pauli, & Vrbani Papæ, intelligendæ sunt de legibus quantum ad vim coercitiuam, non vero quantum ad directiuam, quinvero ista Spiritus sancti flamine adiuta, potius viget in iustis, vigereq. debet, ac prævalere in Legislatoribus & Principibus, in quibus præ alijs ratio dictat, vt faciant ipsi quod facere præcipiunt subditis. Nam quanto Principes & Legislatores, magis exempti sunt, & liberiores eosdẽ Deus fecit à coactione, eo vigilantius obsequentes esse debent legibus, eisdemq. parere, ne merito de ipsis dicatur, quod de Scribis, & Pharisæis olim dixit Christus, Matth. 23. nempe, quod dicunt, & non faciunt, imponuntq. alijs onera grauia, & importabilia, ipsiq. nec digito volunt ea mouere. Vnde in *cap. cum omnes, extra de Constit.* habetur, *vt quod quisque iuris in alium statuerit, eodem vtatur & ipse*, & citatur ad hoc propositum illa Sapientis auctoritas, *Patere legem quam tuleris. & in l. 4. C. de legibus, & Constit.* dixere olim Imperatores ipsi, *Quod digna vox est maiestate regnantis, legibus se Principem alligatum profiteri*. Ex hijs omnibus colligitur, quod Principes, & Legislatores, subijciuntur & alligantur legibus, quantum ad vim directiuam, licet non quoad coercitiuam, nam licet non timeant humanas pœnas, debent tamen timere Deum, qui iuxta Regium Psaltem Psalmo 81. Constitutus in medio Deorum, hoc est Iudicum, siue Principum, eosdem dijudicat. Debent etiam qui alios illuminant, & ipsi lucere, sibiq. ipsis lumen præbere. Hac de re videatur supradi-

ized by Google

prædictus Soto loco supra citato, & Medina 1.2. quæst.96. art.5. vbi ad hoc propositum dicuntur plura, eaq. notatu digniſſima. Videatur etiam Nauar.lib.5.Consil. de pœnit.& remiſſ. conſ.18. num.1. vbi agit de obligatione, quam habent Principes, & Monarchæ ſeruandi leges, atque eiſdem ſubdi, quantum ad earum vim directiuam.

ARTICVLVS XXIII.

Vtrum liceat ſubditis, quandoq. agere præter Legis verba, aut vero contra ipſam, quod eſt dicere, an Epicheia ſit omnino ſubditis interdicta?

ET vt veritas plenius eluceſcat, pro parte affirmatiua, volo argumentari: & videtur, quod Epicheia ſit ſubditis penitus interdicta, & quod nullo modo liceat ſubditis, agere contra legis verba. Primo, quia, vt inquit D.Auguſt.lib.1.de vera Relig.cap.31. *In temporalibus legibus, quas homines iudicant de illis, cum eas inſtituunt, poſtquam tamen inſtituta, & firmata ſunt, nullo modo licet, de illis iudicare, ſed ſecundum ipſas.* Sed ſiquis ſubditus vteretur Epicheia, verba legis interpretando, ſeu potius prætermittendo, & dicendo, ſe intentionem Legiſlatoris velle ſeruare, iam videretur de lege ipſa iudicare: ergo id ſubditis facere nullo modo licet Cõfirmatur, nam ad quem pertinet Leges condere, ad eumdem ſpectat ipſas interpretari: ſed ſolis Principibus, competit leges condere, nullo vero modo ſubditis: ergo neque ipſas interpretari, quinvero clauſis, vt aiunt, oculis, obedire atq. ſecundum ipſas facere. Cui & ratio ipſa naturalis accedit, nam de omnibus ſapientibus præſumendum eſt, quod recte nouerint ſuis verbis mentem, & intentionem ſuam explicare: ſed legum conditores, vt plurimum, ſunt ſapientes, diuinoq. lumine illuſtrati, vtpote de quibus dicit Sapientia Prouerb.8. Per me Reges regnant, per me Principes imperant, & legum conditores iuſta decernunt: ergo de intentione Legiſlatoris, nullo modo licet ſubditis, iudicare, aliter quam per verba legum fuerit explicatum, & declaratum.

Sed in contrarium eſt, quod dixit D.Hilarius 4.lib.de Trinitate cap.12. nempe quod intelligentia dictorum, ex cauſis deſumenda eſt, quia non ſermoni res, ſed rei debet eſſe ſermo ſubiectus: ergo ſecundum hanc doctrinam, prudentius atque conſultius eſt, attendere ad cauſam, quæ Legiſlatorem induxit, ad faciendam atque condendam aliquam legem, quam materialiter ad verba ipſius legis.

Pro intelligentia & reſolutione, huius difficultatis de epicheia, licet plura ſuperius dixerimus, viſum tamen eſt dictis aliqua ſuperaddere, & dico primo, quod ſicut iuſtitia legalis, in legibus condendis, atque ſtatuendis, reſpicit caſus communes, communiter conſuetos, & magna ex parte incidentes, ſic eſt & alia particularis virtus, quam Græci *Epicheiam* vocant, Latini vero, *Æquitatem*, quæ reſpicit caſus particulares, & ſpeciales rerum circumſtantias, de qua agit D. Thom. 2.2. quæſt.120. per plures Articulos, & de ipſa intelligendum eſt, quod dixit Sapiens Sap.12. loquens cum Deo: *Tu autem dominator virtutis, cum tranquillitate iudicas, & cum magna reuerentia diſponis nos.* Vbi Græce, *tranquillitatis*, loco & nomine, habetur, *epicheia*, ac ſi diceretur, iudicas nos, ex æquo & iuſto, *reuerentia* etiam nomine, habetur, *indulgentia*, id eſt, diſponis nos, cum multa indul-

Quidnam ſit epicheia, & eius munus & officium.

Digitized by Google

indulgentia, ad hunc ſenſum, id eſt, non ſeuere, aut crudeliter nos iudicas, ſiue noſtra diſponis. Huius virtutis epicheiæ, ſeu æquitatis, munus & officium eſt, dirigere, & moderari legem poſitiuam, propter defectus, quos habet, cum poſita ſit in vniuerſali, & caſus vniuerſos particulares, non potuerit comprehendere; hoc facit æquitas, ſiue epicheia, reſpiciendo caſus particulares atque extraordinarios, qui per legem communem non potuerunt prouideri. Cui quidem virtuti duo aduerſantur extrema vitia, quorum eſt alterum, legum ſuperſtitioſa obſeruatio, quod tunc fit, quando quis in legum obſeruatione, eſt nimis iuſtus, etiam contra intentionem Legiſlatoris. Alterum vero eſt, fraudulenta legis verborum interpretatio, etiam contra mentem legis, & ipſius latoris. Primo vitio peccauit Iephte, vt refertur apud ſacram Scripturam, Iudicum 11. qui vt nimis ſeuere ſeruaret iuramentum à ſe factum, occidit filiam ſuam: idem & poteſt dici de Saule Rege, qui voluit occidere Ionathan filium ſuum, eo quod contra ſuum præceptum, ſummitate virgæ parum faui mellis deguſtaſſet. Præceperat enim, vt nemo militum ſuorum, ante Solis occaſum, cibi aliquid deguſtaret, vt habetur 1. Regum cap. 14. De hoc vitio multa traduntur Prouerbia, qualia ſunt illa, *Summum ius, ſumma iniuria, & Ne quid nimis*. Prouerbiorum etiam 30. habetur: *Noli eſſe nimium iuſtus, nam qui vehementer emungit, elicit ſanguinem*. De ſecundo vero vitio item dicitur, *in l. non dubium. C. de leg. quod non dubium eſt in legem committere, qui verba legis amplexus, contra Legiſlatoris nititur voluntatem, & in l. contra. ff. eod. tit.* habetur, *quod fraudem facit legi, qui ſaluis eiuſdem verbis, mentem eius circumuenit*. Hoc vitio ſæpe peccatur in Republica, nam præcipit lex, v. g. vt ne filij Clericorum paternam hereditatem obtineant, at certum eſt, quod concredere illam amico, vt poſtmodum det eam filio, eſt ſaluis verbis legis mentem eius circumuenire. Item eſt lex Eccleſiaſtica, vt ſacerdos in fauorem filij, beneficium non renuntiet, ſed ſi conueniunt duo Presbyteri, vt alter in alterius filium ſuum conferat beneficium, & alter viciſſim mutuo faciat idipſum, iſti duo amplecti videntur verba legis, ſed tamen contra ipſius nituntur mentem & voluntatem, ac ideo eiuſdem ſunt tranſgreſſores. Sunt hæc quammaxime notanda, & memoriæ commendanda.

Quænam vitia aduerſentur æquitati & epicheiæ.

Dico ſecundo pro intelligentia eiuſdem Articuli, & epicheiæ prædictæ, quod legem deficere in particulari propter incidentes ſpeciales caſus, contingit dupliciter, vno modo negatiue, alio vero contrarie. Tunc deficit lex negatiue, quando deficit ratio ipſius in particulari, ſed tamen non eſt incommodum ſeruare ipſam, vt, verbi gratia, fertur lex, vt quilibet Sacerdos tali die celebret in ſatisfactionem peccatorum ſuorum, cognoſcit quis, aut certo credit, abunde ſe pro ſuis delictis ſatisfeciſſe, & cum hoc celebrat, in tali caſu dicitur lex ceſſare negatiue, & non contrarie, quia non eſt incommodum, eo nihilominus obſtante, ſeruare ipſam. Dicitur autem lex ceſſare contrarie, quando ipſam obſeruare, eſt facere contra Legiſlatoris intentionem, & voluntatem, vt patet in lege de reddendis depoſitis, ſi expoſcantur, vel à furioſo, ſeu ad deſtructionem Reipublicæ, in quo quidem caſu, talis redditio eſſet iniqua, mala, arq. doloſa. His præmiſſis notabilibus, propoſitæ difficultati, reſpondetur per ſequentes concluſiones.

Nota, quotupliciter cõtingit legem deficere in particulari.

Lex, quæ à cõmuni bono deficit, nõ inducit obligationem ipſam obſeruandi.

Prima Concluſio.

Omnis lex, quæ à communi bono deficit, nullam habet vim, neque inducit

ducit obligationem, ipſam obſeruandi. Hæc concluſio, eſt certa & manifeſta, & fundatur in ratione deſumpta ex ratione ipſius legis, nam cum iuxta ſuperius dicta, lex omnis inſtitui, atque conſtitui debeat, nonniſi pro bono communi, ciuiumq. communi ſalute, quæ ab hac ratione deficit, nullam vim, aut robur habebit obligandi. Quæ quidē concl. & ipſius ratio eſt D. Tho. 1. 2. q. 196. art. 6. quam & confirmat auctoritate Iuriſconſulti, *in l. nulla. ff. de legib.* vbi inquit, *quod nulla ratio iuris, aut æquitatis benignitas patitur, vt ea, quæ ſalubriter pro hominum vtilitate introducuntur, duriori nos interpretatione, contra ipſorum commodum ad ſeueritatem producamus*. Ex hoc infertur, quod quamuis lex in communi lata, pluribus caſibus contingentibus vtilis ſit, nihilominus in caſu quo noſcitur aduerſari bono communi, atque communi ſaluti, non eſt obſeruanda. Adducit exemplum D. Thom. in obſid one ciuitatis, quo tempore ſalutiferum eſt lege caueri, ne portæ ciuitatis aperiantur, ſed nihilominus ſi tunc ciues, quorum vita adeo Reipublicæ eſt neceſſaria, hoſtes fugientes, in vrbem ſe vellent recipere, contra legis verba aperiendæ ſunt illis valuæ, quia id expedit bono communi, & contrarium facere, eſſet contra mentem legis, illam nempe, quam haberet Legiſlator ſi adeſſet, atque ea de re conſultus fuiſſet. Leges enim ponuntur in communi, nec poſſunt ſatis perſpicere caſus particulares, vt habetur *in l. nec leges, & in l. non poſſunt. ff. de legib.* ex quo fit conſequens, quod quotieſcumque occurrerit caſus, quem ſi Legiſlator proſpexiſſet, exemptum à legis obſeruantia iudicaret, in tali caſu lex non eſt obſeruanda. Et hæc eſt propria ratio, epicheiæ, ſiue æquitatis ſupradictæ.

Nota hoc valde.

Secunda Concluſio.

Quando lex deficit, in particulari tantum negatiue, non ceſſat obligatio ipſius, nec in tali caſu, licet ſubdito, contra verba legis agere. Probatur & declaratur ſimul ſupradicta concluſio, & eſt notiſſimum exemplum in lege ieiunij, cuius finis eſt extenuare corpus, & habere pacatas paſſiones, ſed demus caſum, quo quis ſatis alia via eaſdem haberet pacatas, certum eſt, quod eo non obſtante, teneretur lege ieiunij, cuius & ratio eſt, quia quamuis in ipſo deficiat, ratio legis in particulari, ceſſante ratione legis in particulari, tantummodo negatiuè, non ceſſat obligatio legis, vt dictum fuit ſupra. Ponuntur enim leges humanæ, & ordinantur in commune bonum, & bonum commune, & publicum conſeruatur, per communē legum obſeruantiam, neceſſumq. eſt, vt obſeruentur, quando ſine incommodo ſeruari poſſunt, nam, per hoc quod ſi ipſarum ratio deficiat in aliquo particulari caſu, vtcumque contrarium facere liceret, propter huiuſmodi particulares exceptiones, nunquam leges humanæ obſeruarentur, quod quidem Reipublicæ & communi bono, valde eſſet nociuum atque damnoſum.

Quando lex deficit, in particulari tantū negatiue, nō ceſſat obligatio ipſius.

Tertia Concluſio.

Quando lex deficit in particulari, non ſolum negatiue, verumetiam contrariè, & ſubditus hoc certo ſcit atque cognoſcit, non tenetur ſeruare ipſam, imo vero poteſt, contra ipſius verba agere, vtendo epicheia, & æquitate, nec tenetur ad Superiorem pro legis interpretatione recurrere. Probatur & declaratur ſimul, ſupradicta concluſio exemplo: Eſt lex, v.g. de reddendo depoſito, vt dictum etiam fuit, expoſcit quis furioſus depoſitum, ſeu quiſpiam alius, ad deſtruendam Rempublicam, certum eſt, quod in tali caſu, nemo tenetur illud reddere, *ex epicheia*, id eſt, *ex æqui*, *& iuſti*

Quando lex deficit in particulari non ſolum negatiue, verū etiā contrariè, ceſſat obligatio ipſius.

& iuſti interpretatione. Sit aliud exemplum: eſt lex ieiunandi in Quadrageſima,& quod omnes à carnibus ſe abſtineant eo tempore,cogitur autem quis egeſtate nimia, nec habet aliquos alios cibos, quos comedat præter carnes, abſque dubio in tali caſu, extremæ aut quaſi extremæ neceſſitatis, poteſt ipſas comedere, nec tenetur præfatam abſtinentiæ legem ſeruare, nam vt habet communis regula, *Quod pro charitate inſtitutum eſt,contra charitatem militare non debet*.

Quarta Concluſio.

Quando eſt dubium, an lex in aliquo particulari caſu obliget, nec ne, & opportunitas eſt conſulendi Superiorem, tenetur ſubditus eumdem conſulere, qui eſt legitimus legum interpres, & ſi non fuerit oportunitas, in dubio tenetur legem ſeruare. Hæc concluſio eſt certa, & manifeſta,& quidem quod epicheia, legumq. interpretatio & declaratio, vbi non adeſt periculum, ſolis Principibus conueniat, tradit expreſſe Ariſtot.5.Ethicor. cap.10. vbi & dicit, quod non competit ſubditis, niſi in illis dumtaxat caſibus, quibus adeo inſtat ſubitum periculum, vt ſi ad Principem,vel ad eius vicem gerentem,recurrendum eſſet,damnum interim timeretur Reipublicæ, tunc enim licitum eſſet eiſdem, contra verba legis agere, & hæc neceſſitas eſt, de qua dicitur, quod non habet legem. Sed quod extra eiuſmodi caſum, ſeruanda lex ſit, probatur, nam vt tenet communis doctrina,in rebus dubijs, tutior pars eſt eligenda, atque vt de ſe patet, tutior pars eſt,legem obſeruare, quam illam non obſeruare. Hic etiam habet locum illud, quod communiter dicitur de rerum dominio, quod in dubijs,melior eſt conditio poſſidentis,& lex ſemper eſt,veluti in poſſeſſione, vt obſeruetur, ſicq. obſeruanda eſt.

Quando eſt dubiũ, an aliqua lex obliget, nec ne, in aliquo caſu particulari, & eſt oportunitas ad conſulendũ Superiorẽ, tenetur ſubditus ipſum conſulere, & ſi nõ fuerit oportunitas, in dubio legẽ ſeruare,ſi non adeſt periculum.

Quinta Concluſio.

Quando eſt dubiũ, An lex in aliquo particulari caſu obliget aliquem, nec ne, & ex alia parte, ſit vero ſimile viro prudenti, quod ſi Legiſlator adeſſet, non illum obligaret, non remanebit obligatus. Hæc concluſio eſt expreſſa Caietani 1.2.q.96.art.6.& eandem tenet Medin.eodẽ in loco, quam & probant ex eo, quia licet ſit dubium ſpeculatiuum, eſt tamen certitudo moralis, prudentialis, & practica, quod in tali caſu licitum eſt vti epicheia, & æquitate. Idem propter eandem rationem & cauſam,dico eſſe faciendum, atque dicendum, quando dubium eſt ex vna parte, an lex aliqua obliget, & ex alia parte dubium etiam eſt, an ex legis obſeruatione, periculum ſalutis immineat, certum eſt, quod in tali caſu non tenetur quis illam ſeruare, & ratio eſt, nam recta ratio dictat,quod quando res eſt dubia, & vtrinque imminet periculum, minus periculum eſt eligendum, & minus periculum eſt,legem non ſeruare, quam ſubire vitæ diſcrimen. Omnia ſupradicta dicit Medina vbi ſupra, & quidem ſunt valde notanda, & memoriæ commendanda,pro aſſecurandis conſcientijs.

Lex non obligat in particulari, qũ verisimiliter creditur,quod ſi Legiſlator adeẽt, non obligaret.

Nota hoc valde,qualiter cũ dubio ſpeculatiuo ſe compatiatur certitudo practica.

Sexta Concluſio.

Et ſi in caſibus ſupradictis,propter epicheiam,liceat contra verba legis, ſecundum mentem & intentionem ipſius agere, extra prædictos vero, vice verſa,illam in cortice tantum & ſecundũ verba ſeruare, corrupta legis mente, vera eiuſdem legis præuaricatio eſt. Hæc concluſio eſt expreſſa Magiſtri Soti lib.1.de iuſticia & iure, q.6.art.4. in fin. quam & probat *in l. cum-*

Verba legis in cortice ſeruare,& cõtra intentionẽ ipſius agere,vera legis præuaricatio eſt.

l.contra.ff.de legib. vbi habetur, *quod in fraudem legis facit, qui saluis verbis legis, mentem eius circumuenit, & l.sequenti dicitur, quod fraus fit legi, vbi fit, quod fieri noluit, fieri autem non potuit*. Huius rei varia à Doctoribus adducuntur exempla, quæ breuitatis gratia facio missa, cum supra dicta, superq. satis sufficiant. Per quæ etiam fit satis, ad argumenta siue rationes adductas pro ratione dubitandi, nam vt ex dictis constat, nullo modo concludunt, cum in dictis casibus, non sit subditorum de legibus iudicare, sed secundum ipsas, nec vero easdem interpretari, sed ipsæ per se satis interpretatæ sunt, vt non obligent in dictis casibus particularibus, quos quātacumq. pollerent sapientia atque prudentia, Legislatores prospicere aut prouidere non potuerunt. Hactenus de isto Articulo.

ARTICVLVS XXIV.

Vtrum humanæ Leges debeant mutari?

VT veritas plenius eluceſcat, volo rem hanc difficultare. Et quidem, quod humanæ leges, non debeant mutari, multis, vt apparet, rationibus potest comprobari. Primo, nam lex vt multoties dictum est, de mente & sententia Aristot. est regula, & mensura nostrarum humanarum actionum: sed regula, vt idem dicit Aristot. 5. Eticorum cap. 5. solida & firma, atque constans esse debet, & immobilis: ergo humanæ leges mutari non debent. Quod & confirmari potest ex eo, nam vt etiam supra dictum est, humanæ leges à naturali lege deriuantur: sed lex naturalis, est immobilis, inuariabilis, semperq. permanens: ergo humanæ leges mutari non debent. Et confirmatur secundo, ex auctoritate Nicolai Papæ, & habetur *in cap. ridiculum est, 12. dist.* vbi dicitur, *quod ridiculum est, & satis abominabile dicimus, vt traditiones, quas antiquitus à Patribus suscepimus, infringi patiamur*. Sed in contrarium, quod leges quandoq. mutari oporteat, confirmant & probant, argumenta nō minoris ponderis atq. momenti. Et primo, nam ratio ipsa expoſcere videtur, vt quoties melius quidpiam occurrerit, toties lex humana immutetur. Leges enim humanæ, veluti, & cæteræ omnes artes, humana ratione sunt excogitatæ atque adinuentæ: sed in alijs artibus, si aliquid melius occurrat, id quod prius tenebatur mutatur; ergo idem omnino est faciendum, in legibus humanis. Et confirmatur, nam de præteritis debemus prouidere futura, atque ex eis desumenda est ratio, & cautio agendarum rerum: sed nisi multæ humanæ leges, superuenientibus melioribus adinuentionibus, mutatæ fuissent, multa inconuenientia in Christiana, ac ciuili Republica fuissent subsequuta, cum nonnullæ leges antiquæ, inueniantur ruditates multas continere, minusq. esse accommodas siue sculptas: ergo quotiescumque meliores occurrerint, pristinis antiquatis, humanæ leges sunt mutandæ atq. innouandæ. Quod & confirmatur secundo, nam leges humanæ, quamuis instituantur in communi, versantur tamen atque instituuntur circa singulares hominum actus, quorum Legislatores non possunt perfectam cognitionem adipisci, nisi per experientiam, quæ longo tempore indiget, vt dicit Aristot. 2. Etico. ergo quotiescumque per temporum successionem, atque curriculum, aliquid melius occurrerit, expediens erit humanas leges mutari. Confirmat D. Augustin. hoc ipsum lib. 1. de libero arbitrio cap. 6. dicens, *Quid temporalis lex, quantumuis iusta, per tempora communiari iusta potest*. His pro vtraque

que parte argumentis adductis, quid in hac re dicendum, atque tenendum est, explicabitur per sequentes conclusiones.

Prima Conclusio.

Licitū est, quia vero cōdecēs, & quāmaxime necessariū, iusta exigente causa, interdū humanas leges mutari.

Licitum est, quinvero condecens, & quammaxime necessarium, iusta exigente causa, interdum humanas leges mutari. Hæc conclusio expressa D. Thom. 1.2.q.97. art.1. vbi & probat eam aliquibus ex rationibus, adductis pro parte affirmatiua, quæ omnes deducuntur ex duabus radicibus, & ex natura rationis humanæ, qua leges conduntur, & ex natura nostrarū actionum, de quibus fiunt, atq; statuuntur. Ex parte quidem rationis humanæ, est ratio appositissima, nam cū natura nostra sit rationalis, & discursiua, & nonnisi discursu & successu temporis, veritatis indagatrix, non enim potest homo sicut Angelus, qui naturalia omnia simul cognoscit, subito veritatis intima penetrare, quinvero procedit, vt dicitur, ex imperfecto ad perfectum, naturalis ipsa ratio dictat, vt sicut in scientijs speculatiuis, repertus fuit huiusmodi processus, etiam in practicis idem reperiretur, mutarenturq. leges, melioribus superuenientibus siue occurrentibus, causaq. iusta id exigente. Videatur hac de re Soto lib. 1. de iustitia & iure q. 7. art. 1. & Medina 1.2.q.97.art. etiam 1. Secunda vero ratio, desumitur ex natura nostrarum humanarum actionum, nam cum ipsæ sint variæ & singulares, adeoq. mutationi subiectæ, expediens etiam est, vt & leges pro ipsarum ratione quandoque mutentur. Videatur hac de re Sylvest. *verbo, lex, q. 25. latissime.*

Secunda Conclusio.

Non sæpe, neq; ob quamcunq. causam humanæ leges sunt mutandæ.

Quamuis supradicta vera sint, non tamen sæpe, neque ob quamcumque causam, leges humanæ sunt immutandæ. Hæc conclusio est etiam D. Thom. loco supra citato art.2. vbi & probat eam per supradictum *cap. ridiculum est, dist.* 12. & alias rationes, quas adduximus pro parte negatiua. Vnde nisi lex aliqua detrimentum afferat, aut contra communem vtilitatem publicam, aliqua ratione esse videatur, haudquaquam est mutanda. Videatur D. Thom. Soto, & Medina locis supra citatis, vbi latissime, & differtissime tractant de damnis, atque inconuenientibus, quæ resultant ex mutatione humanarum legum. Vnde Vlpianus *in l.2 ff. de constit. princip* inquit, *quod in rebus nouis constituendis, euidens debet esse vtilitas, vt recedatur ab eo iure, quod diu æquum visum est*. Facit ad hoc, quod dicunt Doctores omnes, nempe quod valet ad sui obseruantiam, legum veneranda canicies, quæ diuturna sua consuetudine, faciliorem multo ipsam reddit & facit, & nescio quo amore trahit ad se humanos animos, vt prompte, atque lætabiliter obseruetur, quod de nouo institutum, forsan non ita visum fuisset gratum. Multa ad hoc propositum possem adducere, quæ breuitatis gratia facio missa, vt ad alia progrediamur. Ad argumenta, siue rationes dubitandi, patet solutio ex supradictis.

ARTICVLVS XXV.

Vtrum Principes, & Rectores multitudinis, in legibus humanis possint dispensare?

QVamuis circa dispensationis materiam in communi, infra specialis à nobis Quæstio sit facienda, vbi per plures etiā Articulos explicabitur quid-

quidquid ad ipsam pertinere visum fuerit, ne tamen locus iste intermissus, supradictaq. difficultas oblita videatur, pro complemento huius materiæ, siue tractationis de legibus ,libuit in præsentiarum,breuiter atque resolutiue,circa legum dispensationem aliquid dicere . Et vt more solito procedamus, atq. ex oppositione contrariorum veritas plenius eluceſcat,aliquas proponam rationes,& argumenta , quibus probari videtur , quod Principes,& Rectores multitudinis,non valeant, aut possint, in legibus humanis dispensare . Primo probatur idipsum,nam leges humanæ(vt pluries supra dictum est,de mente,& sententia D.Isidori)pro communi bono sunt factæ & constitutæ; sed commune bonum,pro bono priuato non est omittendũ , aut prætermittendum,cum teste Philosopho 1.Eticor.cap.2. bonum gentis diuinius sit, quam bonum cuiusq. hominis particularis:ergo contra legem communem,cum nullo homine particulari,vt contra legem faciat,licet dispensare. Quod & confirmatur, nam Deuter.1. illis qui præsunt,atque super alios,in Iudices siue Prælatos constituuntur, præcepit olim Deus Opt. Max. vt non essent personarum acceptatores,& nullam facerent hominum distinctionem, *Ita*,inquit,*parvum audietis, ac magnum, neque accipietis cuiusque personam , quia Dei iudicium est* : sed dispensare cum aliquo , quod est concedere alicui in particulari,id quod communiter denegatur omnibus, maxima esse videtur acceptio personarum : ergo id facere nullo modo licet . Quod & confirmatur secundo, ná lex humana,vt recta sit,debet conformari legi naturali & diuinæ, aliter enim non congrueret Religioni, nec conueniret disciplinæ,aut proficeret humanæ saluti, quod de ratione legis esse dixit D.Isidorus,vt habetur in *cap.consuetudo, dist.*1. sed super legem naturalem,& diuinam, nulla cadit dispensatio : ergo neque in legibus humanis,iuste fieri potest . Sed contrarium constat,ex doctrina Apost. Pauli 1.Corint.9.in illis verbis: *Dispensatio mihi credita est*. Quæ verba explicando & declarãdo, dicunt omnes cõmuniter Doctores,quod super legibus fieri potest dispensatio . Quæ ad hunc Articulum spectant , explicabuntur breuiter per sequentes conclusiones .

Prima Conclusio .

CErtissimum est,quod Principes & Rectores multitudinis,iusta existente atque interueniente causa, dispensare possunt in legibus humanis . Hæc conclusio est expressa D.Thom.1.2.q.97.art.4.quã & probat ex eo,ꝙ leges humanæ, cum in communi sint positæ , nullo modo possunt comprehedere omnes singulares & particulares casus,vsuquè venire potest, vt lex quæ in communi posita,ac vt plurimum,congruentissima est, in certo particulari casu, & determinata persona deficiat,ita vt ipsius obseruantia,obstaculum sit alteri meliori bono , seù occasio alicuius magni mali : ergo in eiusmodi casibus,id iusta exigente & rationabili causa,Principes & Rectores multitudinis,bene possunt dispensare.Cõsequentia videtur legitima,nã secundũ ius, ac iustam rationem,ad eosdem pertinet dispẽsatio in eiusmodi casibus,cũ ipsi curam gerant Reipub. & vniuscuiusq. saluti teneantur cõsulere atque prospicere.Dispensatio enim nihil est aliud,quã commensuratio alicuius communis,ad singularia, quod facere spectat ad gubernatores Reip. & vt cum pondere , ac mensura disponant & ordinent, qualiter aliquod commune præceptum,à particularibus personis sit adimplendum .

Principes , & Rectores multitudinis, iusta interueniente causa, in legibus humanis possunt dispensare .

Iusta non existente causa , Principes & rectores multitudinis , nullo modo possũt in legibus humanis dispensare.

Secunda Conclusio .

Iusta non existente & rationabili causa,in commune bonũ ordinata,pro

gitized by Google

ſuo libito, Principes & Rectores multitudinis, nullo modo poſſunt, in legibus humanis diſpenſare, & contrarium facientes, committunt delictum imprudentiæ atque infidelitatis, & peccant mortaliter. Hæc concluſio eſt etiã D. Thom. loco vbi ſupra, & dicit eiuſmodi peccatum, eſſe quidem infidelitatis, in quantum ipſi, non vt tenentur, proſpiciunt bono communi, ſed ſuo priuato atque particulari, ſeu alterius priuatæ & ſingularis perſonæ: imprudentiæ vero, quia zelus & affectus boni publici in ipſis, nõ vti par eſt, prudentia exornatur, dum contra legem diſpenſant, priuſquam habeant perſpectam & exploratam, diſpenſationis faciendæ iuſtam & rationabilem cauſam. Quæ duo vitia magna ſunt, & quammaxime pugnant contra duas virtutes, in cunctis Principibus & Rectoribus multitudinis, ſummopere neceſſarias, nempe fidelitatẽ & prudentiam, quarum meminit Chriſtus Dñs, in Euangelio Lucæ c. 12. vbi de ipſis agendo, dixit, Quis putas, eſt fidelis diſpenſator & prudens, quẽ conſtituit Dominus ſuper familiam ſuam, vt det illis in tempore tritici menſuram. Ac ſi expreſſius diceret, vt communes leges, atque ad commune bonum ordinatas, diſponat & ordinet ad particularia, & ſtatuat qualiter obſeruandæ ſint, à ſingularibus perſonis. Hac de re multa forent dicenda; ſed proprio & congruentiori loco reſeruantur, quando mentionem fecerimus, de rebus omnibus ſpectantibus ad diſpenſationis materiam.

Ad argumenta igitur ſiue rationes dubitandi, reſpondetur, ad primum quod quando diſpenſatio fit cum iuſta & rationabili cauſa, non obſtat, aut præiudicat bono cõmuni, nec fit vt eidem noceat, quin vero pro eiuſdem conſeruatione, & vt in ipſius augmentum cedat. Similiter reſpondetur ad primam confirmationem, quod in iuſta & recta diſpenſatione, nulla reperitur perſonarũ acceptio, nec ſemper æqualia, inæqualibus perſonis ſunt impendenda, nam iuxta commune dictum, nihil eſt iniquius ſeu inæqualius æqualitate, quando perſonæ non ſunt æquales. Ita reſpondet Soto lib. 1. de iuſt. & iur. q. 7. ar. 3. in ſolut. ad 1. & eſt ſolutio valde notanda atque memoriæ cõmendanda. Ad ſecundam confirmationẽ dico, quod expoſtulabat longam & peculiarem quamdam difficultatem, an ſcilicet ſuper lege naturali & diuina, cadat diſpenſatio? à qua proinde conſulto abſtineo, cum non ſit præſentis ſpeculationis, nec mei propoſiti, agitare in præſentiarum Scholaſticas quæſtiones, quæ communiter tractantur in Scholis. Videatur D. Thom. & Soto, locis ſupra citatis.

Nota, nihil eſſe inæqualius æqualitate, vbi perſonæ ſunt inæquales.

ARTICVLVS XXVI.

De diuerſis Iuris regulis, ad exactam & perfectã, atque genuinã legum & ſacrorum Canonum, & Conſtitutionum Apoſtolicarum intelligentiam, quammaxime neceſſarijs.

POſt traditam in communi, iuſtitiæ ac legum omnium, aliqualem cognitionem, actum de iure canonico atque ciuili in particulari, de conſuetudinibus, ſtatutis, atque Cõſtitutionibus Apoſtolicis, & rebus omnibus, ad diſpenſationis materiã ſpectantibus, & de Eccleſiaſticis cenſuris, quod fiet in ſubſequentibus quæſtionibus, non ab re in præſentiarũ vtium eſt, ex iis, quæ ex aliorũ cõtinua lectione percepimus, pro inſtituẽdis Prælatis Regularibus, atque Eccleſiaſticis iudicibus cũctis, aliquot Iuris regulas cõſtituere, quæ haud dubiũ, quammaximum emolumentũ eiſdem ſunt allaturæ, viſæq. ſunt ſummopere neceſſariæ, pro his maxime, qui Iuri Canonico aut ciuili, neq. vero ſacræ Theologiæ, vllo vnquam tempore operam dederunt.

Miran-

Digitized by

Mirandum certe eſt,quinvero & multis gemitibus,atque irremediabilibus lacrymis deplorandum, idq. cum video ſiue audio,obſtupeſco , ac viſcera mea contremiſcunt ,quod præſenti hoc ſæculo, multo malo noſtro experimur,quamplurimos,quidem ſcientiæ ac literarum fere prorſus ignaros , in hiſce rebus ſe immiſcere nõ vereri,ac temere, Prælationis & iudicãdi munus & officium aſſumere ſibi, Religioſorum & Eccleſiaſticorum cauſas , intricatas interdum velle cognoſcere,iudicare,atque determinare,ius ſuũ quod virtutis Iuſtitiæ eſt propriũ, vnicuique reddere, cum neque ipſi quid Ius ſit,plene norint , ſeu quod dicitur , vnquam ipſum à primis liminibus ſalutauerint . Cum igitur in eum ego finem, poſt meam inſtitutionẽ, hunc laborem aſſumpſerim , & huic Manuali ſtruendo operam dederim,vt prædicto malo & damno,quod multorum aliorum, atque innumerabilium iniuriarum eſt cauſa,vtcumque poſſem mederi , ſequentes Iuris regulas, ad legum & ſacrorum Canonum intelligentiam ſummopere neceſſarias , non incongruum exiſtimaui in medium producere, quæ ad 22.capita reducentur, vt ex ſequentibus Concluſionibus,conſtabit per ordinem .

Prima Concluſio .

OMnis lex vniuerſalis & generalis , generaliter etiam atque vniuerſaliter intelligenda eſt,locumq. habet in omnibus contentis in tali genere, etiamſi non in omnibus eadem militet ratio,ſed alia, aut aliqualiter videatur diuerſa,in vna ſpecie, & in altera . Hæc concluſio eſt communis omniũ reſolutio, & de ea videndus eſt doctiſſimus Doctor Nauar. in innumeris ſuæ doctrinæ locis,ſed maxime lib.3.Conſil.de Cler.non reſid.conſ. 2.nu.1.& de teſtam.conſ.10. nu.3. & de Reg.conſ.48. nu.1. & 3. & conſ. 79.nu.1.cum ſeq. & de cenſ.conſ.8.nu.2.& ſæpe alibi, quã & probat primo,ex *cap.ſolitæ,de maior.& obed. & ex l.1.§.& generaliter.ff.de leg.præſtan.& ex l.1.§.quod autem.ff de alea luſu, & aleato. & l. de pretio ff. de publi.in rem actio.* Tradit hoc etiam Decius poſt alios,conſ.669.nu.3. quod adeo verum eſt,vt etiam lex odioſa & pœnalis,loquens in communi,atq. in generali,cõprehendat omnes ſpecies,quæ ſub propriâ verborũ ſignificatione continẽtur,prout habetur *in l.cum lege. ff. de teſta.* & tradit ſupradictus Decius in *l.fallum.§.in pœnalib.nu.12.ff.de reg iur.* & ſæpe alibi , & Alciat. *in rubr.de verb ſignific.pag.1.* Sed fallit ſupradicta regula, quando prædicta lex generalis,per ſpecialem aliam limitatur,ſeu in ea aliquis caſus excipitur, iuxta gloſſam communiter receptam, *in l.de pretio.ff. de publi. in rem act.* & hoc, ſiue lex excipiens atque limitans,generalem legem præcedat,ſiue vero ſequatur, *iuxta l. ſed & poſteriores ff de leg. & gloſſa in l.ſciendum.ff.qui ſatis cogantur,iuncta gloſſa in auten.offeratur.C.de litis conteſt.*

Leges generales qualiter ſint intelligendæ , atque interpretandæ .

Quando fallit prædicta Regula .

Secunda Concluſio .

Sicut leges priores,generales atque vniuerſales, non tolluntur ſed limitantur & modificantur,per poſteriores ſpeciales,in aliqua ſpecie illis contraria,& quoad illam ſpeciem, ita etiam & leges generales poſteriores,interdũ modificantur & limitantur,per ſpeciales priores,ſimiliter contrarias quoad illam ſpeciem. Hanc concluſionem tenet etiam Nauar. in innumeris ſuę doctrinę locis,ſed maxime lib.3.Conſil.de Cler.non reſiden.conſ.2.nu.2. & lib.3.de regul.Conſil.conſ.79.nu.2.& ſæpe alibi, & habetur expreſſa *in l.ſed & poſteriores ff.de leg.& in l.in toto.ff de reg.iur.*& ibi Decius,*& in cap. generi per ſpecies, ved.tit.lib.6.* cuius ordinariũ & quotidianũ exemplũ, adducitur *ex l.ſciendum.ff.qui ſatis cogun.& ex authen offeratur.C.de litis conteſt.* quarum gloſſæ cõmuniter receptæ, dicunt legem illã authentici prædicti,

Sicut leges priores generales atq. vniuerſales,interdum limitantur, & modificãtur p poſteriores ſpeciales, ita etiã & leges generales poſteriores, limitantur & modificãtur interdũ,per ſpeciales priores.

nouã & posteriorẽ, generaliter loquentẽ, quæ disponit debere actorẽ præstare fideiussores reo, licet sit posterior, limitari & modificari, per prædictã *l. fciendum*, quæ disponit, eum qui bona habet immobilia, non teneri ad dãdum fideiussores, quamuis sit prior, quamuis etiam in neutra earum de altera mentio fiat, quod & identidem dicendum est in alijs similibus casibus, siqui occurrerint. Quæ conclusio, vt inquit supradictus Nauar. loco vbi supra, procedit etiamsi in lege posteriori & noua, apponeretur clausula communiter consueta, non obstantibus quibuscumque legibus contrarijs, vt expresse tenet, & probat Bart. ab omnibus receptus, *in extra. ad reprimendum, verbo non obstantibus*, quem etiam refert, & sequitur Decius in Regula in toto. ff. de Regul. Iuris, num. 7.

Tertia Conclusio.

Semper in legibus, sacrisq. canonibus, iurium correctio est vitanda, concordia autem, quammaxime quærenda, oporteq. nimiũ, quantum fieri possit, iura concordari iuribus, & conciliari si possunt rationabiliter. Haberur dicta conclusio, *in cap. cum expediat, de elect. lib. 6. & in l. 1. C. inoff. dotibus. & in l. siquando. C. de inoffic. testam. & in cap. Ecclesia vestra, el 2. de electio.* vbi & redditur ratio, quia non est præsumendum, velle Legislatorẽ vnico verbo, antiqua omnia iura destruere. Facit & ad hoc, *cap. quæ à iure, de reg. iuris, lib. 6.* vbi dicitur, *quod quæ à iure communi exorbitant, non sunt in consequentiam trahenda.* Qua quidem regula ad plurimorum casuum decisionẽ vtitur Nauar. sed maxime in Consil. lib. 1. de tempo. ordin. cons. 14. nu. 4. in fine. Facit etiam ad hoc, id quod communiter dicitur à DD. quod antiquę & cõmunes leges quammaxime conseruari debent, & ꝙ quando reperitur aliqua lex, quæ sit contra iuris regulas, sic debet intelligi atque interpretari, vt quanto minus fieri possit, corrigat ius commune. Pro hac etiam ratione, omnes leges exorbitantes & correctorię, existimantur odiosæ, & dicunt Doctores, eas stricte esse interpretandas, atque intelligendas, locumq. non habere, nisi in eo casu quo loquuntur, prout habetur in iure in *l. quod vero ff. de legibus.* Adduntq. omnes cõmuniter Iurisperiti, quod sufficit legi correctorię atque exorbitanti, vt in aliquo casu operetur, cum sicut dictum est, non sit præsumendum, velle Legislatorem, vnico actu, omnia antiqua iura destruere. Videatur hac de re specialiter Decius *in cap. fin. de rescript. in fine.*

Semper in legibus, sacrisq. canonibus, iurium correctio est vitanda, cõcordia autem quammaxime quærenda & procurãda.

Quarta Conclusio.

Mens & ratio legis, est anima ipsius legis. Hæc concl. celebris multum est in Iure, & habetur in *cap. fin. de reg. iuris, lib. 6.* adiuncto dicto, Dyni ibidem ab omnibus recepti: & *in cap. Marcian. 1. quæst. 1.* quod est D. Hieronym. dicitur, *quod non putare debemus, Euangelium, positum esse in solis Scripturarum verbis, sed in sensu, non in superficie, sed in medulla, non in sermonum foliis, sed in radice rationis.* Pro quo facit, *l. scire leges. ff. de legibus.* vbi habetur, *quod scire leges, non est ipsarum verba tenere, sed vim & potestatem.* Et Paulus Iurisconsultus, in *l. penul. ff. ad exhiben.* dixit, non oportere ius ciuile calumniari neque verba, sed qua mente, quid dictum sit animaduertere. Facit & id quod dixit Imperator olim, *in l. non dubium. C. de legibus. Non dubium est in legem impingere, qui verba legis amplexus, contra Legislatoris nitatur voluntatem.* Quo fit, vt in omni iuris dispositione recte intelligenda, mens, & voluntas disponentis, habere debeat primum locum, & ipsa eam debeat regere, per *l. in conditionibus. ff. de conditionib. & demonstr.*

Mens & ratio legis, est anima ipsius legis.

cum

gitized by Google

cum ei concordatis, & plus mens & ratio legis attendi debent, quam verba, per *l.1.C,qua ſit longa conſuetudo*, eo vel maxime, quia ſemper præſumendũ eſt,legem duci ratione, iuxta *cap.conſuetudo*, vbi dicitur: *& lex eſt quidquid ratione conſtitit.*Et Baldus in *cap.1.de Conſtit.*etiã dicit, & lex conſiſtit in ſubſtantia rationis, & *in cap.dilectus, el 2.de reſcript. & in l. ſiquis ſeruo* C.*de furtis.* inquit,quod ratio legis,& mens legis,idem ſunt,& quod ratio finalis legis, eſt anima ipſius legis, ſicq. lex omnis, habito reſpectu ad hoc, intra ſuos limites limitari, aut extendi debet, *argumento l. cum pater. §.dulciſſimis.ff.de legat.2. Facit,& cap.ratio nulla, de præbẽ.*& tradita per Panor. *in cap.ſubiectum, & in cap. mandamus, de appell.* Vnde & generalis eſt regula,quod ſemper habendum eſt pro lege, id quod Legiſlator intendit, quodq. interrogatus dixiſſet & reſpondiſſet, cum ipſam ferebat, vt late tradit & probat ſupradictus Nauar.lib.3. Conſil.de decimis, conſ. 2.nu.1. per gloſſam ſingularem,*in l.tale pactum.§.fin ff de pact.*Et quod leges ſecundum mentem,atque intentionem Legiſlatorum,ligent & non amplius, doctiſſime probat idẽ Nauar. in tract.de reddit.Eccleſ.q.1.in penult.ſummario,num.2. id deducendo ex omnibus ſupradictis iuribus. Ex qua concluſione colligitur,quod vbicũque habet locum ratio legis, illic habebit illũ & ipſa lex, non vero aliter, per *l.1. C. de interdictis.*& ſecundũ Archidiac. quem ſequitur Geminian. *in cap.vbi periculum,de electio.lib 6.* & hoc etiamſi verba ipſa legis contradicant, *per l.ſcire oportet. §.aliud in verbo, ſed & ſi maxime verba legis.ff.de excuſa.tuto.* quia vt dictum eſt, non in folijs,ſed in ſenſu conſiſtit lex,ſiue Euangelium, *iuxta cap.Marcion.1.q.1.* facit *& cap.intelligentia, de verbor, ſignific.* facit *& tit. in l.3. C. de libe.* Facit etiam ad hoc,quod ex communi Iuriſperitorum reſolutione,in teſtamentis, vbi manifeſtiſſimus eſt ſenſus teſtatoris, interpretatio verborum nuſquam tantũ valet,vt ſenſu melior exiſtat. Bal.etiam in *l.commiſſoria.C. de pact.inter empt.* dicit, quod licet iudici ſit impoſita neceſſitas ſeruandi ſtatutum, ſecundum formam,prout iacet ad literam, argum. *l.1. §. ſi is qui nauem. ff. de execute.* non tamen habet locum hæc neceſſitas, niſi ſaluo ſemper legis intellectu, nam,vt inquit D.Paulus 2.Corint.13. *Litera occidit, ſpiritus autem viuificat.* Videatur hac de re gloſſa *in cap.illo vos, verbo pignus, de pigno.* & Panor. in *cap. tua, de vſuris. in fin.* quæ omnia ſunt valde notanda, atque memoriæ commendanda.

Quinta Concluſio.

In legum quarumcumque humanarum, ac ſacrorum Canonum, Pontificaliumq. Conſtitutionum, interpretatione atque declaratione, quammaxime debet attendi,ad prooemia & præfationes,quę vt plurimum Legiſlatorum,finalem cauſam continent. Habetur hæc concluſio *in l fin.ff.d. hære.inſti.* vbi hoc ipſum notant, & aduertunt Bar.Bal. Angel. & alij Iuriſperiti, ſed præſertim Panor. *in cap.aduerſus,nu.2.de immun. Eccle.* & Imol. *in d.l.ſi.* Qui omnes vnanimiter dicunt, quod ex verbis prooemij, colligitur mens & intentio diſponẽtis, ſicut & ex præfationibus,probatur intentio contrahentium, *per l.Titia.§.idem reſpondit ff.de verb.oblig. & l.item quia. §.ſi. ff de pact.* & Bar. *in l.ambitioſa,col.penul.de decr. ab ordine fac.* inquit,ad prooemiũ ſemper recurrimus,quo diſponentis volũtatem conijciamus. Ad quod probandum inducit *l.1.in prine.ff.ad ſenat.Maced. & l.cum hi,in prine.ff.de tranſact. & l cum inter dilectos.§.caterum.ff.de fide inſtru* & multa alia iura, quæ breuitatis gratia facio miſſa. Quæ quidem concluſio & regula eſt maxime notanda,& conſideranda,ad intelligendas leges,& canones,ſtatuta,& priuilegia

In legũ,ac canonum, & Conſtitutionũ Apoſtolicarum interpretatione, & declaratione,ad prooemia atque præfationes, quammaxime aduertere oportet.

uilegia, nam à præfationibus & procemijs, reſtringenda ſiue amplianda eſt, ſequens diſpoſitio, cum exinde perſpiciatur & intelligatur, mens & intentio Legiſlatoris, cauſaq. finalis, qua fuerunt moti ad aliquam legem cõdendam, ad quod magis eſt attendendum quam ad ipſius verba, etiam expreſſa, per omnia ſupradicta. Faciunt etiam pro hac regula *cap. ſin. de verb. ſignific. & cap. intelligentia. eod. tit.*

Sexta Concluſio.

Ad intelligendã mentem, & intentionẽ Legiſlatorum, & concẽſſionem quarumcunq. gratiarũ & priuilegiorum, ad verba quæ ponuntur, præceduntq. in ſupplicatione, quammaxime oportet aduertere.

Ad intelligendam etiam mentem, & intentionem Legiſlatoris, & maxime in conceſſione aliquarum gratiarum, ſiue Priuilegiorum, quammaxime aduertendum eſt ad verba, quæ præcedunt ſupplicantium, recipiuntq. ipſa interpretationem & declarationem à ſupplicatis, cum præſumendum ſit, velle Legiſlatores, ſiue Priuilegiorum conceſſores, cum mente ſupplicantiũ ſe conformare, & tantummodo concedere, quod ipſi petierunt atque ſupplicauerunt, & non amplius. Hæc concluſio eſt certa & manifeſta, iuxta quandam decretalem *in cap. inter dilectos. §. ceterũ, de ſi. de inſtrum.* vbi hoc ipſum notat Felin. & omnes communiter Iuriſperiti. Aduertendum præterea eſt, ad id, ad quod verba legum, canonum, ſiue priuilegiorum principaliter proferuntur à Legiſlatoribus, nam vt inquit Vlpian Iuriſconſultus in *l. non autem. ff. de flumine*, illa Prætoris verba in principio legis poſita, *ne quid in flumine, ripave fiat, quo ſtatio, nauigio deterior fiat*, de flumine nauigabili ſunt intelligenda; quoniam ad id principaliter proferuntur, & verba poſita ad vnum finem, ad illum ſunt interpretanda, & nõ aliter, vt habetur *in cap fi. de verb. ſign.* Itẽ quia verborũ intelligentia, vt inquit D. Hilarius, ex cauſis deſumenda eſt, vt habetur *in c. intelligentia, eod. tit.* Idem habetur *in l. non omnes. ff. de rebus credi. & in l. in agris. ff. de acquir. rer dom.* facit ad hoc, quia, vt inquit Philoſophus, actus agentium non ſe extendunt, neque operantur vltra volũtatem ipſorum. Quod commune principium & Iuris axioma, vnanimiter tradunt omnes Iuriſconſulti, & ponunt illud pro generali, & magiſtrali regula, ſumma animaduerſione & conſideratione digna. Aduerto etiam, quod in verborum cognitione, non ſolum eſt attendendum ad ſolam vnã legis partem, verumetiam & ad alias præcedentes, ſiue ſubſequentes, nam vt inquit D. Auguſt. lib. 3. de doctr. Chriſt. cap. 26. & ſuper Geneſim ad literam cap. vlt. *Vna ſcriptura, non ſolũ declaratur per aliam eius partem, verumetiam quandoq. per alias, ab ea omnino ſeparatas, & cũ verba ſcripturæ apertius in vno loco ponuntur, exinde diſcendum eſt, quomodo in alijs locis obſcuris intelligantur.* Et in eod. lib. 3. de doctr. Chriſt. cap. 2. inquit, *Quod cum verborum ambiguitas occurrit, contextus ipſe ſermonis, à precedentibus, & ſubſequentibus partibus, quæ ambiguitatem illam in medio poſuerunt, conſulendum eſt, vt videamus, cuinam ſententiæ de pluribus, quæ ſe offendunt, ſeruatur ſuffragium.* Quibus conſonat & illud, quod tradidit olim Cicero lib. 2. de inuent. vbi agens de verborum controuerſia, quæ interdum reperitur in ſcripturis, inquit, *quod ſi ipſa ſeparata verba ex ſe cõſiderentur, omnia pleraq. videbuntur ambigua.* Facit & ad hoc, quod dixit Vlpia. *in l. 1. ff de reb. dub.* nempe *alteram partem alternatiuæ, per alteram debere interpretari.* Idem dixit Iulian. *in l. ſi ſeruus. §. ſi. ff. de poſtlim. reuer.* ad ſummam nũmorum legatorum conficiendã, ea quæ precedũt, & quæ ſequũtur ſcripta eſſe attẽdenda. Cuius ſimilia verba paſſim reperientur apud Iuriſconſultos. Cæleſtinus etiã Papa, *in cap. ſecundo requiritis, de appell.* inquit, *quod vtriuſque iuris argumenta nos docent, ea quæ in principio ad medium & ad finem, & vice verſa eſſe referẽda.* Quod omnino idẽ, & expreſſius dixit Nicolaus III. *in cap. exit qui ſeminat. §. in primis. de verb. ſignif.*

Nota hoc valde.

Digitized by Google

gnif.lib.6. explicando noſtram Fratrum Minorum Regulam, qua etiã de re videndus eſt Bal. *in d. cap. ſecundo requiritur.* vbi inquit, *quod per medias declarantur extrema, & per vnum extremum declaratur & aliud.* Verba ſunt omnia iſta maxime notanda, atque memoriæ commendanda, ad legum, & ſacrorũ Canonum, ſtatutorũ, atq. Priuilegiorum interpretationẽ, atq. declarationẽ.

Septima Concluſio.

In ſupradicta legum, ſacrorumq. Canonũ declaratione, modis omnibus curandum eſt, idq. præcipue præ oculis habendũ, vt nõ ipſarum fruſtretur intẽtio, aut verba otioſa ſiue inutilia vllo modo reddãtur, quinvero ſemper debent aliquid operari, ſuumq. habere effectum, etiamſi ſit in materia ſtricta, odioſa, & correctoria. Hæc concluſio eſt omnium Iuriſperitorum cõis, & habetur in multis iuribus, ſed maxime *in cap. in his, de priuileg. & in cap ſi ciuitas, de ſent. excom. lib 6.* vbi ad hoc propoſitum dicitur, q̃ interdictum latum contra ciuitatem, quod quia eſt odioſum, conſequenter proinde erat limitandum & reſtringẽdum, & nullo modo ampliandum, aut extendendũ, late nihilominus interpretandũ eſt, ita, vt etiam includat ſuburbia, quæ non eſſe partem ciuitatis conſtat, *ex cap. Rodulphus, de reſcrip.* nullã aliam ob cauſam, niſi vt eiuſmodi interdictũ, non ſuo fruſtretur effectu. Et gloſſa ab omnibus recepta, *in cap. quamquam, de vſur. verb. teſtamentum, lib. 6.* eandem ob cauſam, illum tex. exorbitantem, atq. corrigentem ius cõmune, & antiquũ de ſolo teſtamento loquentem, extendi etiam debere dicit, ad codicillos, cum tamen codicilli longe aliud ſint à teſtamentis, vt habetur *in l. ſi idem. C. de codicillis,* non ob aliud, niſi vt non ſuo etiã fruſtretur effectu. Quod eſt valde notandũ, atq. memoriæ cõmendandum, quo habito ſemper reſpectu, ad mentem atq. intentionem Legiſlatorum, vt dictum eſt, verba legum ſuũ ſemper ſortiantur effectum, in eiſdem à Legiſlatoribus intentum.

Verba legum, ſiue canonum, numquam eſſe debent otioſa, ſemperq. aliquid debẽt operari.

Octaua Concluſio.

Pro eadem legum interpretatione, atque declaratione, aduertere quammaxime oportet, quod duplex eſt mens, atque intentio legum, quædam comprehenſiua, alia vero extenſiua. Hæc concluſio & ſententia, eſt Iuriſperitorum cõmunis, de qua ſpecialiter videndi ſunt Ioan. de Imol. & Geminianus *in cap. ſi poſtquam, de elect. lib. 6.* & Sylueſt. *verbo, lex. q. 18.* vbi aduertit, non ſic hoc eſſe intelligendum, vt exiſtimemus duas eſſe legis mentes, ſiue intentiones, nam non eſt niſi vna, & eadem omnino, ſed dupliciter cõſiderata, aut comparata ad duo, nempe ad rem, de qua agitur in lege, cuius eſt ratio, ſiue ad caſum in ea comprehenſum, quæ dicitur intentio legis comprehenſiua, vel ad aliam rem ſimilem, ſiue alium ſimilem caſum, qui dicitur ratio legis extenſiua. Sed inter prædictos DD. Iuriſperitos, eſt magna lis & controuerſia, in definiendo & determinando, quomodo mõſtretur, aut deprehendatur mens ſiue intentio legis comprehenſiua, & extenſiua? Cui difficultati reſpondens ſupradictus Sylueſt. loco ſupra citato, q. 20. de mente, atque ſententia prædictorum Imolæ & Geminiani, *in d. cap. poſtquam,* inquit, quod mens Legis comprehenſiua monſtratur & comprehenditur ex quatuor. Primo ex communi vſu verborum, quia præualet omni rigori & ſignificationi verborum, iuxta *l. librorum. §. quod tamen Caſſius. ff. de legat. 3. & cap. cum dilectus, de conſuet.* Secundo, ſi aliter intelligendo, ſequeretur aliquis intellectus abſurdus, cum lex debeat eſſe poſſibilis, honeſta, &c. iuxta ſuperius dicta, *ex cap. erit autem lex, diſt. 4.* & tradit Bart. *l. omnes populi. ff. de iuſtit. & iure.* Ad hoc explicandum & declarandum po-

Legum duplex eſt mens, ſiue intentio, quædã comprehẽſiua, altera vero extenſiua.

Nota hoc valde.

Quomodo deprehendẽda ſit mens, & intentio legis, comprehenſiua, atque extenſiua.

nit exemplũ,& dicit ꝙ lex, vt qui occiderit hominem,capite plectatur, ſi ad litteram deberet intelligi, ſequeretur, quod occidens alterum,ſeipſum defendendo,vel etiam furioſus, ſi quempiam occiderit,deberet occidi,cõtra *Clemen. ſi furioſus, de homicid.* quod eſt abſonum . Tertio,quando in lege eſt expreſſa ratio legis, quia ex illa, vt dictum eſt, colligenda eſt mens legis,& ipſius latoris, *iuxta clement. 1. de electio. & cap. ex parte, de poſtul.* vbi prohibitio de aduocando,facta Monachis , extenditur etiam ad Canonicos, licet ſint diuerſi, quia Conſtitutio fundat ſe ſuper Religione, & omnis Conſtitutio, quæ habet reſpectum ad Religionem, licet loquatur de Monachis,comprehendit etiam prædictos Regulares Canonicos,cum ſint veri Religioſi,& emittant tria Religionis eſſentialia, & ſubſtantialia vota. Secus eſſet,ſi loqueretur de Religione cum aliquo addito , ſeu aliqua qualificatione,vt dicendo,Monachi uigri,& huiuſmodi . Quarto, quando per eandem Conſtitutionem vel per aliam, appareret id quod ibi eſt poſitum , gratia exempli fuiſſe poſitum, ſicut *in l. 1. ff. vti poſſide.* dicitur, ꝙ licet verba edicti loquantur de æde, tamen in fundo,etiam habent locum, *vt in §. hoc interdictum omnibus.* Mens autem extenſiua ſecundum eoſdem, comprehenditur,ex identitate rationis non ſcriptæ, *vt in l. 1. C. de interd. & releg.* facit *& cap. inter cætera, de reſcript. & cap. 2. de transl. Prælat.* quia de ſimilibus ad ſimilia idem eſt iudicium , vt habetur *in d. cap.* Videatur hac de re Sylueſter vbi ſupra .

Nona Concluſio .

Ex legũ mẽte, atq. intẽtione cõprehenſiua , ſic ſunt leges interpretãdæ & declarandæ, vt locũ habeãt in omnibus ſimilibus, non ſolum fauorabilibus , verum etiam odioſis , atque pœnalibus.

Ex legum mente atque intentione comprehenſiua , ſic ſunt leges interpretandæ,declarãdæ,atque intelligendæ, vt locum habeant, in omnibus ſimilibus,non ſolum fauorabilibus , verumetiam odioſis atque pœnalibus . Hæc concluſio duas habet partes, & quidem quoad primam partem,de ſimilibus fauorabilibus, paruam aut nullam cõtinet difficultatem. Conſtat enim apud omnes,compertiſſimumq. eſt in iure,quod ex dicta mente atq. intentione legum comprehenſiua, hoc eſt,quando caſus incidentes ſeu occurrentes, comprehenduntur in ratione legum ipſarum , licitum eſt argumentari ex ſimilibus ad ſimilia,prout habetur *in cap multi , 2. q. 1. cum gloſſ. & in cap. transiato, de Conſtitut.* Super quod dicit Panormit. quod vbi caſus eſt ſimilis, & habet caſum ſpecialem in contrarium, extenſio fieri non debet, quia non debet fieri correctio legum ex ſimilitudine rationis ; at vbi contrarium non reperitur, bene poteſt fieri dicta extenſio, & ſic venit intelligenda, *l. non poſſunt. ff. de leg.* quod & notat Bar. *in l. non dubium. C. de leg.* vbi dicit,idem eſſe in conſuetudinibus & ſtatutis , *per l. de quibus. ff. de leg.* & Syluceſt. *verbo , argumentatio iuridica , q. 1.* hac de re agens , inquit , quod ſtatutum municipale & conſuetudo , poſſunt ad alios caſus extendi, ex identitate rationis,dummodo illi caſus non habeant legem contrariam, & ſic dicit eſſe intelligendum *cap . noſtra, de inim.* vbi tenuerunt multi, ſed male , quod ſtatutum non debet extendi , quia eſt ſtricti iuris , ſed illud procedit,quando fieret extenſio,cum legis correctione, alias vero non .

Secunda vero concluſionis pars,nempe quod ſecundum mentem cõprehenſiuã,fiat extenſio legis ex ſimilibus,non ſolum in fauorabilibus,verum etiã in pœnalibus & in odioſis,maiorẽ habet difficultatẽ: ſed nihilominus hanc ſententiam tenent,Ioan. de Imola, & Geminianus,*in l. ſi poſtquam . de elect. lib. 6.* relati à Syluestro *verbo , lex. queſt. 18.* vbi hoc idem tenet , ſed inquit, ꝙ hæc proprie non eſt extenſio.Et ſic intelligendum eſſe dicit,illud,

quod

quod dixit Pano. *in c. quia in infulis, de ſtatu Monach.* quod lex debet ampliari & reſtringi, ad limites rationis expreſſę, etiamſi verba nõ patiantur, iuxta *l. adigere. §. quamuis ff. de iurepatr & l. cum pater. §. dulciſſimo. ff. de leg. 2. & l. pater. §. fundum ff de leg. 3 & c. ſuggeſtum, c. me minimus, de appell.* facit, & *c. cum dilecta, de conſtr. vtils. vel inutil.* & inquit, ꝙ eſt bonus textus ad idẽ, *in reg. fin. de reg. iuris lib. 6.* & quod notat Bart. *in l. item quæritur. §. qui impluto. ff. locat.* Quinvero & idem Panor. *in c. 1. de inſ. calu.* dicit, quod etiam in pœnalibus, ſeu odioſis, quando ratio eſt expreſſa, extenditur atque ampliatur diſpoſitio legis ad limites rationis expreſſæ, quod & notat Gloſſ. *in Clem. 1. verba obligatur, de elect & in Clem. 2. verbo pileum, de vita & honeſta. cler. & in d. reg. ſi.* ſecus autem eſſet ſecundum eundem Panor. *in c. 1. de ſent. & re iudicata,* in dictis pœnalibus, vbi allegaretur ſimile ſub terminis facilioribus, vel paribus, vt notat Innoc. *in c. cum ſpeciali, de appell.* Videatur hac de re, Nauar. *in c. pœnas, de pœnit. d. 2. nu. 4.* vbi hoc arg. latè proſequitur, dicens, quod omnis lex etiam odioſa & pœnalis, extendenda eſt ad omnia quæ verba illius, ex propria ſignificatione comprehendunt, quam dicit eſſe celebrem doctrinam, Aretini, *in l. cum lege ff de teſtam.* approbatam à Decio, & ab Alciato, & alijs quos ibi citat, & ratio inquit eſt, quia extendere legem ad omnia illa, quæ proprie verba eius ſignificant, non eſt extendere illam ad caſum non comprehenſum in ipſa, nam omnia ſignificata proprie per verba legis, in ea cenſentur contenta, quod eſt valde notandum, ac memorię cõmendandũ.

Nota hoc valde, in quib⁹ caſibus leges pœnales poſsunt extẽdi ad oĩa quæ ſub propria verborũ ſignificatione cõprehenduntur.

Decima Concluſio.

Secundum mentem ſiue intentionem legum extenſiuam, non fit extenſio legis, ex identitate rationis in pœnalibus, ſed ſolum in non pœnalibus, ſeu potius fauorabilibus. Hæc Concluſio eſt expreſſa ſupradictorum Imolæ, & Geminian. loco ſupracitato, & refert eam Sylueſter, vbi ſupra, aduertendo, quod circa hoc eſt magna lis, & controuerſia inter Canoniſtas, nam Io. Andr. (vt videtur) aliqualiter eſt ſibi contrarius in ſuis Gloſſis, nam *in c. diſpendia, de reſcript. lib. 6.* dixit, quod per identitatem rationis, habet locũ legis diſpoſitio, ſed non pœna, & *in Clem. 1. de elect.* aliter ſentire videtur. Gloſſ. vero dicti, *c. ſæpe, de tempo. ord. lib. 6.* dicit, quod conſtitutio pœnalis, extenditur ad alium caſum, quam comprehenſum, quando eſt eadem ratio, & omnimoda ſimilitudo, & quod tunc proprie non dicitur extẽſio, quia quod eſt ex ratione legis, eſt ipſa lex; quod & multis iuribus, & rationibus comprobat, & inquit, ꝙ Dominus Petrus dixit, hanc Gloſſ. eſſe ſingularem. Sed nihilominus Io. de Imola, & Gem. dicunt non fieri extenſionem legis, ſeu conſtitutionis pœnalis, ad alium caſum, quam ad comprehenſum, etiamſi ſit omnimoda ſimilitudo, & ſubſit eadem ratio, quod etiam tenet Io. Andr. *in reg. odia de reg. iuris lib. 6.* & hoc eſt, quod communiter tenetur à Doctoribus pro concluſione, & reg. vera. Quod & probari videtur, *ex c. conſtitutionem, de regular. lib. 6.* vbi conſtitutio loquens de Prædicatoribus, & Minoribus, ex communi reſolutione non habuit locum in alijs Ordinibus Mendicantibus, licet eadem ſubeſſet, omnino ratio, ex quo factum fuit, vt propter identitatẽ rationis, prædicta lex prorogata fuerit ad alios Mendicantes. Supradicta omnia refert dictus Sylueſter, loco ſupracitato, ſed poſtmodum à dicta doctrina recedit, & dicit, quod magis ſibi placet opinio ſupradictæ Gloſſæ, *in dicto c. ſæpe,* cum hac limitatione, quod ratio ſit expreſſa, vel ſaltim indubitate præſumpta: & ait conſequenter, quod omnis conſtitutio pœnalis, cuius ratio eſt expreſſa per legem, extenditur ad alium caſum ſimilem non expreſſum, ſi ratio ſit par ſimpliciter, ſeu eadem aut maior, & legislator nõ diſpo-

Secundũ mentẽ ſiue intentionẽ legũ extenſiuã, non fit legum extẽſio ex idẽtitate rationis in pœnalibus, ſed ſolũmodo in non pœnalibus.

Nota hoc valde.

diſponat aliquid particulariter in contrarium, declinando à ratione legis propter aliquam particularem,& priuatam conſiderationem. Quia inquit ſicut philoſophice loquendo, eſt impoſſibile eſſe eamdem cauſam, quin idem ſequatur effectus; ita & iuridice loquendo, eſt impoſſibile eſſe eandē rationem & nō eſſe idem ius, cum ratio ipſa ſit formaliter ius, quinvero & & ipſa lex, niſi aliud habeatur ex voluntate legislatoris,quam etiā inquit, ſequi non tenemur,niſi exprimatur.Hæc ſupradictus Syluester,vbi ſupra,ꝙ & probat ex multis iuribus,à me breuitatis cauſa omiſſis,videantur ibidē: Et concludendo inquit, quod non poteſt proprie dici,ꝙ dicta ſit interpretatio extenſiua,ſed potius intenſiua, ſeu intellectiua, quia lex non eſt aliud quā ratio ipſius legis,vt habetur,*in l.non dubium.C.de leg.* In his oībus.Sylu. recedit à concluſione, & regula ſuperius poſita,ſed contrarium eſt verius, & quod tenetur communiter, loquendo de mente & intentione legis extenſiua, eligat vnuſquiſque,quod voluerit,aut magis probabile ſibi viſum fuerit,iam enim ipſe appoſui,meam opinionem,atque ſententiam.

Vndecima Concluſio.

Quæſtio cōiter & regulariter loquendo,odia reſtringi, fauores vero conuenit ampliari in aliquibus tāmē caſib⁹ leges pēnales ſunt ēt ampliandæ.

Quamuis generalis ſit regula,quod odia reſtringi,fauores conuenit ampliari,quodq. ea, quæ à iure communi exorbitant, ſunt reſtringenda, quod etiam in pœnis benignior interpretatio eſt facienda, vt habetur, *in c. odia de reg.iur.lib.6 & in c penæ,de pœnit.d.1.* & quod in interpretatione legū pœnæ potius molliendæ ſint,quam exaſperandæ,nihilominus aliqui ſunt caſus, in quibus leges & conſtitutiones pœnales, latè ſunt interpretandæ. Hæc concluſio eſt expreſſa Sylueſt. *verbo iex,q.* 29. vbi adducit ex Bart.vnum caſum ſingularem, *in l.quemadmodem. C de agri. & cenſ.lib.* 11. vbi inquit,quod licet lex pœnalis & odioſa, extra proprium ſignificatum nullatenus extendatur per ſupradicta,tamen vbi extenſio tendit in fauorem Reipub. ita debemus ipſam extendere,ſicut legem fauorabilem.Vnde inquit, quod cum ad fauorem Reip. pertineat maleficia puniri,vt vel ſic prouincia quieta permaneat, iuxta *l.congruit ff de offi.pnal.* ſi per legem aliquam punitur quidpiam faciens, per eandem punitur & fieri mandans:cuius rationem quamuis non adducat ſupradictus Bart.adducit tamen illam Sylueſt.ac dicit,id ex eo eſſe, quia pars totum illud,quod eſt, totius eſt;vnde cum ſtricta interpretatio in pœnalibus, introducta ſit in fauorem particularis hominis, qui eſt pars totius multitudinis,ſiue Reip. in ſupradicto caſu, contemni debet ille fauor, propter fauorem totius communitatis,quod eſt multum notandum.Panor. etiā *in c. ex tenore, qui filij ſint legit.* dicit, quod conſtitutio pœnalis debet & poteſt extendi,& largo modo interpretari, quando emanat, vt euitentur animarum pericula,nam pro ſalute animæ contemnenda eſt ſalus corporis.Ex quo colligit,& infert Sylueſt. vbi ſupra, generalem quandam philoſophicā regulam,quod quotieſcumq. illud in cuius fauorem tendit, larga interpretatio conſtitutionis pœnalis,eſt fauorabilius eo,in cuius fauorem tendit,interpretatio ſtricta,larga facienda eſt interpretatio, nam ſecundum Philoſophum,eius quod magis diligimus,oppoſitum magis odimus,regulariter loquendo.Hæc Sylueſt.vbi ſupra.

Multū oportet ſcire ad legū interpratione, atq declaratione, quēnā leges ſint fauorabiles,ꝙ vero odioſę,atq.pœnales, vt exinde ſciatur, quænā ſint reſtringendæ, quæ autem ampliandæ.

Duodecima Concluſio.

Ad legum & ſacrorum canonum,conſtitutionumq. Apoſtolicarum,interpretationem,atque declarationem,quammaxime ſcire oportet,quænam dicantur fauorabilia,quæ vero odioſa, atque pœnalia,vt exinde percipi poſſit,atq; conſtare,quænam debeant limitari & reſtringi,quæ vero extendi & amplia-

ampliari. Hæc conclusio est omnium Iurisperitorum communis, quamuis in constituendo, & determinando hoc, ipsi nimis inter se varient, sintq. diuersi, asserentibus quibusdã, aliqua esse fauorabilia, quæ alijs nimiũ esse videntur odiosa. Pro quorum omnium intelligentia, dico secundum magis cõem sententiam, quod semper lex dicitur fauorabilis, ac consequenter ampliãda (idemq. est iudicium de sacris canonibus & constitutionibus Apostolicis) per quam res aliqua, redit ad ius antiquum, quod omnes leges desiderare videntur: nam de facili res reuertitur ad suum pristinum statum, vt constat *ex c. cum ab exordio, d. 35. & ex l. si vnus. §. pactus, ne peteret. ff de pact.* Videatur hac de re, Naua. lib. 5 consil. de pœnit. & remiss. cons. 19. nu. 4. vbi hoc ipsum probat, ex multis iuribus, allegando in id Iasonem, varia ad hoc adducentẽ exempla, & plures alios DD. Item semper dicitur fauorabilis, lex quæ respicit vtilitatem publicam, *per c. erit autem lex 4. dist.* nam hoc est intrinsecũ, & de ratione omnis legis, vt pluries est supra, iam dictũ, quod qualiter sit intelligendum, perdocte satis explicat supradictus Nauar. lib. 1. consil. de constit. consil. 3. nu. 2. cum sequentibus. vbi inquit, quod lex dicitur fauorabilis semper, quando principaliter intendit fauorem, licet minus principaliter, & per quandam consequentiã vergat in præiudicium alterius, iuxta *c. non dubium, de sent. excom.* & alia tradita ibi late per Felin. *ex gloss. putata singulari, in c. sciant cuncti, de elect. lib. 6.* Dicitur autem lex odiosa, & consequenter restringenda, quando facta est in odium aliquorum seu alicuius, iuxta *glos. in l. quo de excusat. ff. de cond. indeb.* qua de re, videndus est etiã supradictus Nauar. loco quo supra, vbi hac de re, latissime agit, & dicit, quod lex siue constitutio, quę partim est fauorabilis, partim vero odiosa, debet odiosa reputari, si principaliter facta sit in odium, licet minus principaliter respiciat alicuius fauorem, *arg. l. quæritur. ff. de statu homi.* vt & notant Doctores in dicto *cap. sciant cuncti, de elect. lib. 6.* vnde Nauar. lib. 4. consil. tit. de consang. & affin. cons. 4. num. 9. inquit, quod sublatio potestatis dispensandi, est odiosa, & restringibilis, quia contrarium eius, scilicet facultas dispensandi, est fauorabilis, per Gloss. solemnem cõiter receptam, *in Clem. 2. de offi. Vicarij*, quam nimis extollit Felin. *in c. postulasti, de rescript. nu. 10.* quamuis ipsa dispensatio sit restringenda, quia contra ius; qua etiã ratione dicunt Doctores, quod dispensatio illegitimi est odiosa, sed potestas legitimandi fauorabilis, atque ampliabilis.

Quarã lex fauorabilis sit dicenda.

Quarã lex odiosa dicatur, seu dici debeat

Tertiadecima Conclusio.

Lex noua, nouam pœnam inducens, non tollere censetur aliam seu alias, per priores leges inductas. hanc regulam tradit Imola relatus à Dominico, *in c. eos, de temp. ord.* estq. communis omnium Iurisperitorum, & probari potest, *per legem quoties. ff de actio. & oblig.* vbi habetur, quod nouæ actionis inductio, veterem non tollit. Hac etiam ratione, *glos. in c. ita quorundam, de Iudæis.* inquit, quod excommunicationis sententia, lata ab Alexandro III. in Concil. Later. per dictum capitulum, contra deferentes arma Sarracenis, non est sublata, sed potius duplicata, per Clementem III. *in c. olim, eod. tit.* imo vero dicit, verbo *crebra excommun.* quod huiusmodi arma deferentes duplici excommunicatione sunt excommunicati, illa videlicet, quam intulit olim Alexander III. supradictus, & illa quam tulit postmodum, Clemens etiam III. in quod allegat multa iura, & plura dicit notatu digniſſima, quæ videri poterunt ibidem. Videatur etiam hac de re, Nauar. *in d. cap. ita quorundã, de Iudæis, nu. 24. & 30.* vbi ponit aliquas exceptiones notatu dignas ad dictam generalem regulam. Eadem etiam ratione dicendũ est, quod

Lex noua inducens nouã pœnã, non censetur tollere aliã seu alias priores.

quando

quando aliqua lex noua inducit aliquod nouum remedium, non videtur per id tollere, aut reuocare alia remedia, per alias leges inducta, *per legem quotiens ff. de actionib. & oblig.*

Quartadecima Concluſio.

Sola voluntas, & actus interior nõ punitur per aliquã legem etiãſi aliquo exterior actus ſit probatus, niſi id habeatur expreſſe, & in caſibus à iure expreſſis.

(Nulla pœna impoſita per humanam legem pro quocumq. delicto, debet quiſpiam puniri, propter ſolam voluntatem, etiam actu exteriori, ſeu aliquo conatu, aut præparatione monſtratam, atque probatam, niſi in caſibus à iure expreſſis. Hæc concluſio eſt valde notanda, & eam tenet expreſſe ſupradictus Nauar. *in cap. pœna, de pœnitent. diſt. 1. nu. 22.* vbi probat eam, in primis auctoritate Gratiani, loco ſupracitato, *& ex cap. cum in cunctis. § fin. de elect. admincto. c. perpetuo, eod tit. lib. 6.* vbi hæc duo capitula iuncta, probant pœnam impoſitã contra male eligentem indignum prælatum non eſſe, inferendam illi qui ſuffragium ſiue votum ſuum indigno dedit, ſi non ſequatur electio, quæ conſequi debet publicationem ſuffragiorum, *per cap. publicato, de elect.* cuius & hæc ratio eſt, nam lex pœnalis, vt ſupradictum eſt, non extendenda eſt de vno ad alium caſum regulariter, niſi ille ſit, eadẽ in lege comprehenſus, iuxta Gloſſ. *in Clem. 1. de ſepul. & Clem. 1. de conſang.* & vt de ſe patet, aliud eſt facere delictum, aliud vero velle illud facere, attentare vel incipere illud, aliud vero ſe ad illud præparare: ergo pœna

Nota hoc valde.

impoſita facienti aliquod delictum, non eſt imponenda volenti, attentanti, ſeu incipienti illud facere. Quæ quidem doctrina intelligenda eſt cum duabus limitationibus.

Prima, vt procedat in foro exteriori, & quoad pœnam ordinariam, pro aliquo delicto humana lege impoſitam; non autem quoad forum conſcientiæ, & quoad pœnam æternam, nam proculdubio eam incurrit, qui abſolutè in aliquod conſenſit peccatum, vt habetur, *in d. cap. perpetuo, de elect. lib. 6.*

Secundo, intelligenda eſt dicta doctrina, vt non procedat etiam in foro exteriori, quoad pœnam extra ordinariam, qua debet puniri voluntas illa, per actum exteriorem attentationis, vel conatus patefacta plus minusve, prout magnitudo, vel paruitas id exegerit, iuxta *l. 2 ff. de vi, & extraor.* qua de re, videatur ſupradictus Nauar. *in cap. ſi quis non dicam à nu. 12. & ſeq.* vbi inquit, quod licet regulariter loquendo, conatus vel attentatio ad delinquendum, non debeat puniri pœna ordinaria, impoſita per humanam legẽ facienti aliquod delictum, debet tamen puniri, pœna, ordinaria impoſita illud facienti, in caſibus à iure expreſſis, & in alijs pœna extra ordinaria iudicis arbitrio imponenda, videatur etiam hac de re, ſupradictus Nauar. *in cap periculoſo, de pœnit. diſtinct. 1. num. 3.* & in Manu. cap. 27, nu. 51. vbi ad hoc propoſitum dicit plura, notatu digniſſima.

Nota q conatꝰ ſiue attẽtatio, alicuius delicti licet nõ puniatur pœna ordinaria, niſi in caſibus à iure expreſſis, punitur tamẽ pœna extraordinaria

Quintadecima Concluſio.

In ſententia excommunicationis, niſi apponatur clauſula latæ ſententiæ vel ipſo facto, aut ipſo iure, non ſtatim incurritur, ſed ſolummodo fit comminatio.

Loquendo de ſententia excommun. in aliqua conſtitutione, ſiue canone apposita, certiſſimum atque conſtitutiſſimum eſt, niſi aliquid aliud addatur, & apponatur clauſula latæ ſententiæ, ſeu ipſo facto, aut ipſo iure, quod eiuſmodi conſtitutio ſeu prohibitio, non excommunicat tranſgreſſorem ipſo iure, ſed ſolum illum efficit excommunicatione dignum. Hæc Concluſio eſt communis omnium Iuriſconſultorum atq. Summiſtarum, de qua ſpecialiter videndus eſt ſupradictus Nauar. in ſuo Manu. cap. 27. num. 12. & lib. 5. conſil. de ſententia excommun. conſil. 2. nu. 1. vbi & probat eam, ex Gloſſa, vt ipſe inquit, celebri & communiter ab omnibus recepta, *in c. 1. de ſagit.* cui & alia ſimilis eſt, *in cap. 2. de maiori. contra. & ex cap. in ſanis, de reg iuris*

*reg.iur.lib.6.*vbi habetur,quod in pœnis ſemper,benignior & mitior interpretatio eſt facienda, cuius benignitatis vnum exemplum ponit Gloſſa, prædi.cap. ab omnibus recepta, & dicit,quod in dubio pœna non eſt cenſenda,ipſo iure impoſita, ſed per iudicem imponenda, circa quam rem vti notam, & peruiam plura dicere conſulto ſuperſedeo.

Decimaſeſta Concluſio.

In legum humanarum atque ſacrorum canonum,conſtitutionum, & ſtatutorum,ſed maxime,quæ ad perſonas regulares pertinent,interpretatione & declaratione facienda,hoc ſummopere eſt aduertendum & curandum obnixe,vt non adeo ſtricta & rigoroſa interpretatio fiat, quod omnes iuris apices ſeruẽtur,quinvero interpretari &declarari debẽt,ex bono & æquo. Hæc reſolutio communis eſt omnium Iuriſconſultorum, qui in hiſce rebus quammaxime ſunt exercitati,quam & colligunt ex multis iuribus.Sed præſertim,*ex l. ſi ſeruum.§.ſequitur ff de verb.oblig.* vbi habetur,quod ſæpe ſæpius pernicioſe erratur,allegata ſolum auctoritate ſcientiæ iuris.Quod eſt dicere,non ſemper debere iudices iudicare, & caſus & cauſas determinare, ſecundum rigorem iuris, ipſiuſq. apices, ſed interdum ex bono & æquo, & ſecundum æquitatem naturalem.Quod vt plenius intelligatur,eſt notandũ, quod iſti termini, *rigor & iuris apex*, etiamſi contraponantur,iſtis terminis, *bonum & æquum*,non proinde dijudicandum eſt, rigorem & iuris apices,eſſe mala atq;iniuſta,& ꝙ ſolũ iuſtitia ſtat ſiue conſiſtit,in bonitate & æquitate, haudquaquam, hoc exiſtimãdum eſt,quinvero iuſtiſſimum eſt rigorẽ,iuriſq. apices ſeruari,vbi ius illud diſponit,aut vero cõtrarium non ſtatuit. Multi enim ſunt caſus,in quibus ſecundum rigorem & apices iuris,debẽt iudices iudicare,& in quibus ſi fic non procederent,ſed ex bono & æquo,iniuſtitiã quammaximã cõmitterẽt.Nam prudentiſſime interdũ, apices iuris cum ſuo rigore,ad euitanda aliqua mala, & hominum calumnias iubentur ſeruari. ſicut & videmus in humanis,hominem habentem inimicos,caute viuere, atque armatum incedere, qui & ceſſante neceſſitate,poſtmodum arma deponit. Ita & iura conſiderando multorum hominum calumnias, & mala quæ fieri ſolent,ſolemnitates adinuenerunt,quibus veluti armis,contra hominum calumnias forent munitæ. Hac de cauſa in ſolemnitate teſtamentorum,contractuum,atque ſimilium,ſtatuerunt multa,quæ ſolemnitates,& iuris apices nuncupantur,quæ & iubentur ſeruari; vbi neceſſitas id expoſtulat,& ſimiliter deponi in alijs caſibus,quando nulla neceſſitas illud exigit, in quibus procedendum eſt ex bono & æquo,ſecundum naturã & ius gentium,& quod dicitur ſimpliciter,& de plano.Ita videmus,quod in teſtamẽto ad pias cauſas, iubet ius deponi ſolemnitatem ſeptem teſtium, ſtatuens, quod in eo caſu ſufficiat,vt procedatur ſecundum naturam, ac ſecundum ius diuinum,iuxta quod,*in ore duorum,vel trium ſtat omne verbũ.*Hoc eſt procedendo de bono,& æquo,ideſt,ſin æquitatẽ,& non ſin Iuris rigorẽ,prout habetur,*in l.bona fides. ff.de poſſe.*Et his conſtat qualiter æquitas procedit ſin ſimplex Ius gentium, rigor autem & iuris apices, ſignificant cerimonias & ſolemnitates iuris poſitiui,prædicto Iuri gentium ſuperadditas. Hoc igitur præmiſſo dicit prædicta regula,procedẽdũ eſſe in explicatione,& declaratione humanarum legum,conſtitutionum & ſtatutorum,reſpicientium perſonas Religioſas & Regulares, & pertinentium ad ſtatum Monaſticum, depoſito omni iuris rigore, eiuſque apicibus, & ſolummodo, ex bono & æquo, & ſecundum æquitatem naturalem. Sed aduertendum eſt, vt & aduertit Bal.*in rubrica. C.de conſti.*quod non ſic procedendum eſt ex bono & æquo,vt procedatur ſecũdum cuiuſq. imaginationem,atq; vt dicitur,

In legũ interpretatione, nõ ſunt ſẽper oẽs Iuris apices ſeruandi, ſed interpretãdæ ſũt interdũ ex bono & æquo.

Nota valde.

Quando procedendũ ſit ſecundũ Iuris rigorem & ipſius apices ſint ſeruandæ,qñ vero ex æquitate & bonitate.

ad li-

Non ſic Iudices procedere debeat ex bono, & æquo, vt proinde procedãt ſecundũ cuiuſlibet arbitriũ, ſiue imaginationem.

ad libitum, ſed prudenter, ſemperq. habito reſpectu ad terminos iuris, vnde & dixit idem Bal. *in c. 1. §. qui vitium, de his qui feudadare poſſunt*, quod humanæ æquitates, in ſe vim ſtatuti minime habent, niſi aliquo ſtatuto, vel conſuetudine legitime præſcripta ſint munitæ; quod ipſius dictum magni faciunt Tiraquel. & alij Iurisperiti. Itaq. concludendo dico, quod humanæ leges & conſtitutiones, quæ pertinent ad Regulares perſonas, non ſecundum rigorem, & iuris apices ſunt interpretandæ & declarandæ, ſed ex bono & æquo, ſed non ad libitũ & ſecundũ vniuſcuiuſq. imaginationem, ſed iuridice atque habito reſpectu ad terminos Iuris naturalis & gentium, quod eſt valde notandum.

Decimaſeptima Concluſio.

Quãdo duæ leges, altera affirmatiua, altera vero negatiua ſimul concurrã, vna per alterã, non derogatur, niſi ſint cõtrariæ.

Quando duæ leges, altera affirmatiua, altera vero negatiua, ſimul concurrunt, non videtur vna per alteram derogari, niſi ſint contrariæ. Hæc concluſio & regula, eſt multum notanda, valdeq. neceſſaria ad explicationem multarum legum, humanarumq. conſtitutionum, atque ex ea pendet vera interpretatio & declaratio, *cap. licet, de conſt. lib. 6.* vbi inſinuari videtur (quin vero & expreſſe dicitur) quod Papa ſiue Princeps, faciens aliquam legem ſiue conſtitutionem poſteriorem, videtur proinde omnem derogare priorẽ, quamuis de ipſa non expreſſam faciat mẽtionem, cum vt ibidẽ dicitur, totũ ius præſumatur habere in ſcrinio pectoris ſui. Quod quidem capitulum intelligendum eſt, de lege & conſtitutione noua poſteriori, contraria, non tamen quando ſimul inter ſe ſunt compatibiles, vt notatur ibidem in ſummario dicti capituli, etiamſi vna ſit generalis affirmatiua, altera vero generalis negatiua, & multo minus, ſi earum vna fuerit generalis, altera vero particularis, & non de ipſa ſpecialẽ mentionem facit. Cuius cõcluſionis ratio eſt, nam vt habetur, *in l. præcipimus. C. de appell.* Ius antiquum numquam cenſetur ſublatum, niſi quatenus ius nouum, illud expreſſe tollit. Qua generali regula ſæpiſſimè vtuntur DD. Iuriſperiti, quando quærunt, vtrum lex poſterior deroget priuilegijs inſertis in corpore iuris, nulla de illis facta mentione? etenim ſi ſemper, ex hoc quod Princeps aliquam edit, ſeu condit legem negatiuam, derogare perinde videretur omnes alias affirmatiuas, factas in eadem materia, multa quidem & grauia ſequerentur inconuenientia & abſurda, vanaq. profecto eſſet, illa iuris regula, qua dicitur, *quod generi ſit per ſpeciem derogatur*, vt igitur ipſa in ſuo robore permaneat, dicendũ eſt, quod ſupradictũ c. licet, tunc ſolummodo habet locum, quando eduntur duæ leges ſiue conſtitutiones contrariæ. Neque in propoſito ſecundum ius, duæ leges dicuntur contrariæ, ex eo ſolum, quod vna ſit affirmatiua, altera vero negatiua, vt dicunt aliqui Iuriſperiti, toto cælo aberrantes, & rem hanc non perfecte callentes, ſed vlterius requiritur, quod ſint incompatibiles, vt ſi v.g. facta fuiſſet lex, qua diceretur, vt compatres poſſent matrimonium contrahere, & poſtea fieret altera, qua diceretur vt non poſſent ipſi matrimonium contrahere: in hoc caſu verum haberet, quod dicitur, in d. c. licet, nẽpe, quod Papa ſiue Princeps, edens vnam legem contrariam, videtur proinde derogare alteram priorem, quamuis de ipſa mentionem non faciat. Attamen quando leges non ſunt contrariæ, ſed ſimul ſunt compatibiles, quamuis vna ſit vniuerſalis negatiua, altera vero ſpecialis ſeu particularis affirmatiua, fundata in aliquo ſpeciali & particulari priuilegio, hæc non excluditur ſeu derogatur per illam, niſi in negatiua de ea ſpecialis mentio fiat. Hæc inquam regula eſt valde notanda, atque memoriæ commendanda.

Nota hoc valde.

Decima-

igitized by Google

Decimaoctaua Conclusio.

Concurrentibus duabus legibus contrarijs, & incompatibilibus, maior præualere debet, ac minor cedere maiori. Hæc conclusio est certa, & probatur argumento desumpto, *ex cap. sicut, de consecratione, dist. 2. & l. contra pupillum. §. si qui ad maiut. ff de re iudic.* sed expressius & apertius, *ex c. si dominus, & c. Iulianus 11. q. 3.* potestq. adduci exemplum, in duabus legibus naturalibus simul concurrentibus, v. g. lex naturalis illa, de non infamando proximum, contenta in octauo præcepto Decalogi, & illa de seruanda Republica, seu vita spirituali eiusdem proximi, in hoc casu est certissimum, quod ista præualet quia fortior, cum bonum commune sit diuinius, & præponendum bono cuicumque priuato, & particulari, & vita spiritualis præferenda vitæ temporali. Circa quam regulam videnda sunt atque maxime notanda, quæ dicit Nauar. in Commentario, in rubrica, de iudi. agendo de inquisitione, & determinando, quando & qualiter sit facienda, à nu. 91. vsq; ad 96. quo loco ad hoc propositum, varia adducit exempla, circa modum quo prealere debent duæ leges contrariæ & incompatibiles, simul concurrentes, quod & facit lib. 5. consil. de pœnit. & remiss. cons. 6. num. 7. tractando illam celeberrimam quæstionem, an damnatis ad mortem sit Eucharistia ministranda, & administrari possit, pridie eius diei quo occidendi sunt, etiamsi non sint ieiuni? Vbi ad hoc propositum dicuntur plura, eaque notatu digniſſima. Videatur etiam in Manu. cap. 7. nu. 1. & in cap. sacerdos, de pœnit. & 6. nu. 25.

Concurrentib⁹ duabus legibus contrarijs, atq. incompatibilibus, maior debet præualere, ac minor cedere maiori.

Decimanona Conclusio.

Certissimum atq; constitutissimum est in iure, quod qui iure suo vtitur, nemini facit iniuriam. Habetur hac regula, *in cap. cum Ecclesia Volaterrana, de elect. & l. iniuriam. §. 1. ff de iniur.* vbi etiam dicitur, quod potest quilibet renunciare iuri suo, & legibus ac iuribus in fauorem iuum factis, vt habetur, *in l. quod fauorem. C. de leg. & in c. quod ob gratiam, de regul. iuris lib. 6. cum suis glossis*, vbi ad hoc propositum dicuntur plura, eaq. notatu digniſſima. Sed hoc vltimum est intelligendum, de iure fauorem alicuius priuatum concernente, non autem de iure concernente bonum publicum, & facto principaliter in fauorem boni publici; nam in tali casu, non potest quis, pro suo libito tali iuri renunciare, *per l. ius publicum, & cap. si diligenti, de foro, compet.* Qua de re, videndus est Nauar. in Commentario, *in cap. cum minister, 23. q. 5.* de finibus humanorum actuum, à nu. 28. vique in fin. vbi per supradicta componit quamplures iuris antinomias, & controuersias, monstrando quibus in casibus, licitum sit cuilibet, renunciare aut non renunciare iuri suo.

Hoc est certissimum atq. constitutissimũ, qui iure suo vtitur, nemini facit iniuriam.

In quo casu nõ possit quis, renunciare iuri suo.

Vigesima Conclusio.

Certissimum etiam est in iure, quod lex aliqua potest permanere & obligare quoad vnam partem, & esse sublatam, & non obligare, quoad aliam. Hæc conclusio est certa & manifesta, & omnium Iurisperitorum communis, quod & contingere potest, multiplici ex capite, sed primo in casu quo supradicta lex, quoad aliquam sui partem non sit recepta, est enim (vt supra diximus) de ratione legum, ad hoc vt obligent, quod recipiantur, & vt habetur, *in §. leges. 4. d. nam leges omnes confirmantur, cum moribus vtentium approbantur*, id quod & habetur, *in l. de quibus. ff. de leg.* in illis verbis, *nam cum ipsæ leges nulla alia ex causa nos teneant, quam quod iudicio populi receptæ sunt.* Qua de re, videndus est Nauar. lib. 1. consil. de constit. consil. 2. nu. 12. &

Bene põt aliqua lex permanere, quoad vnam partem, & esse sublatam quoad aliam.

Digitized by Google

12. & 23. & in Manual. cap. 23. à num. 41. cum ſequentibus, vbi hac de re, latiſſime agit, ſed maxime, num. 62. vbi multis demonſtrat, qualiter leges obligare poſſint, quoad vnam partem, non vero quoad aliam. Quod etiam ſecundo fieri poteſt per non vſum, ſiue contrariam conſuetudinem, iuxta ſupradictam, *l. de quibus. ff. de leg. & d. §. leges, diſtinct. 4. & Gloſſ. ſingul. in cap. 1. de treuga & pace.*

Vigeſimaprima Concluſio.

Omnis lex ſiue cõſtitutio interpretans, ſecũdũ terminos legis interpretandæ, intelligenda & declaranda eſt.

In legum ſeu conſtitutionum humanarum interpretatione atque declaratione, ſummopere aduertendum eſt, quod omnis lex ſiue conſtitutio interpretans, ſecundum terminos legis interpretandæ, eſt intelligenda & declaranda. Hæc concluſio habetur expreſſa, in Gloſſ. à Cardinali pro ſingulari recepta, *in Clem. penult. verbo conſuetudine, de elect.* Habetur etiam, *in Authent. hac conſtitutio. §. unde collat. 3.* videatur etiã hac dere, Felinus, *in c. 1. de iureiuran. nu. 5.* vbi ad hoc propoſitum dicit plura, eaque notatu digniſſima. Facit & ad hoc quia vt dictũ eſt, expedit iura concordari iuribus, per *cap. cum expediat, de elect. lib. 6.* cum ei adnotatis, & quia lex generaliter loquens, vt etiam dictum eſt, ſiue præcedat ſiue ſequatur, limitari debet, per aliam legem ſpecialiter illam limitantem, per *leg. 1. & toto titul. ff. de regul. iuris, & cap. generi per ſpecium derogatur*, quod & efficaciſſimè probatur per duas Gloſſas ſolemniter receptas, quarum altera eſt, *in l. ſatisdandum. ff. qui ſatisdare cogan.* altera vero in Authent. *offeratur. C. de litis conteſtatione.* Qua de re, videatur Nauar. lib. 5. Conſil. conſ. 1. de Apoſtaſia, nu. 10. & vt lite pendente, conſ. 1. num. 2.

Vigeſimaſecunda Concluſio.

Non per hoc q̃ lex aliquid nõ prohibet, intelligitur perinde id eſſe cõceſsũ ſed maxima in hoc conſideratione opus eſt.

Aduertere etiam oportet, quod non per hoc, quod aliqua lex aliquid non prohibet, intelligitur ſeu proinde intelligendum eſt, id eſſe conceſſum, ſed in hoc, magna conſideratione vti oportet. Hæc concluſio eſt Sylueſtri, *verbo lex, q. 21.* vbi ſupradicta quæſtione propoſita, vtrum ex eo, quod lex aliquid non prohibet, intelligatur eſſe conceſſum, vt eidem reſpondeat, aduertit, *quod in c. inter corporalia, de tranſlat. Epiſcop.* habentur duo, ex quibus colligi poſſunt argumenta contraria. Alterum eſt, quod prohibita intelligun tur omnia, quæ non ſunt conceſſa, per illa verba, quæ ibidem continentur, quod *numquam intelligitur prohibitum, quod non eſt conceſſum*, aliud vero quod conceſſa intelligũtur omnia, quæ non ſunt prohibita, prout ibidem habetur, & vtrumq. argu. ibi Gloſſ. latè proſequitur. Tandem dicit, quod primum habet locum in iudicijs, & in contractibus ſtricti iuris, vt in arbitrijs, & priuilegijs, ſecundum vero in iudicijs & contractibus bonæ fidei, & alijs, in quibus quilibet admittitur, qui nõ prohibetur. Sed d. Sylu. ſequutus Hoſtien. vt hanc difficultatem abſoluat, inquit, quod ſi conſtitutio promulgata, eſt affirmatiua, oĩa quæ continet, & ex eis conſequentia, videntur conceſſa, niſi reperiantur prohibita, vt ſi v.g. conceſſum eſt contrahere matrimoniũ, cuilibet ſemper licitum erit illud contrahere, niſi reperiatur prohibitum; ſi vero cõſtitutio promulgata ſit negatiua, omnia ex ea cõſequentia intelligũtur prohibita, niſi reperiantur conceſſa, vt quando v.g. prohibetur, ne quis occidat, ſemper & vbiq. intelligitur id eſſe prohibitum, niſi aliquando reperiatur conceſſum, vtputa iudici & Reipublicę curam gerenti. Et hæc dicta ſufficiant, pro intelligentia aliquarum legum, & ſacrorum Canonum Apoſtolicarumq. conſtitutionum, reliqua ſuis proprijs locis dicentur, prout tractandarũ rerũ exegerit materia. Hactenus de iſto Artic. & de tota Quæſt.

QVÆ-

Digitized by Google

QVÆSTIO XXVI.

De iure Canonico, atque ipsius partibus, & his quæ ad Iuris Canonici, & Constitutionum Apostolicarum materiam & tractationem spectant, in duodecim Articulos diuisa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Quidnam sit ius Canonicum, & quæ eius partes, in quas diuiditur?

PRo huius Articuli, ac dicendorum intelligentia, oportet in memoriam reducere, id quod supra q. 24. ar. 1. diximus, hoc nomen *Ius*, quod secundum Dd. sit dorum, æquitatem, atque iustitiam designat, seu potius, id quod æquum est, & iustum esse nomen quoddã generale, quod quidem sub se varias, atque diuersas continet species, vt habetur in *c. Ius generale, d.* 1. Diuiditur enim primo, secundum aliquos, in Ius naturale, Ius gentium, & Ius Ciuile, iuxta *cap. Ius autem, dist. nad.* Sed melius diuiditur (vt supra diximus) in Ius naturale, & positiuum, tamquam in duo immediate oppesita diuidentia membra, ac subinde, Ius positiuum, in Ius gentium, & Ius ciuile, propter rationes, & causas ibidem assignatas. Sed quidquid de hoc sit, in præsentiarum dico, quod supradictum Ius positiuum adhuc vlterius subdiuiditur, in Ius canonicum & Ecclesiasticum, & Ius ciuile, siue laicum, quod ex eo, quod humanam, atque ciuilem hominum conuersationem, & gubernationẽ respicit, & eam pro principali fine habet, ex cõmuni omnium placito, Iuris ciuilis sibi nomen vindicauit. De quibus omnibus suo ordine sumus dicturi. Sed nunc de Iure Canonico, quæstio insurgit, in sequenti vero fiet sermo de Ciuili. Quæritur ergo nunc, quidnam sit Ius Canonicum, & quæ sint eius partes, in quas diuiditur? Cui quidem difficultati, vt pro meo more, breuiter, ac resolutiue respondeam, sequentes statuo Conclusiones.

Prima Conclusio.

IVs Canonicum in communi sumptum, dicuntur Constitutiones, factæ & ordinatæ ad regimen, atque gubernationem Ecclesiasticæ Reipublicæ. Hæc Conclusio, satis colligitur, ex Gratiano in decreto, *in cap. omnes, d.* 3. vbi post multa alia, quæ de Iure ciuili, ibidẽ dicit, ad Canonicum deueniendo, ait esse quasdã Constitutiones factas atq; ordinatas, ad regimẽ & gubernationem Ecclesiasticæ Reipublicæ, nam Ecclesiasticæ Constitutiones, insigniuntur, & appellantur Canonum nomine, & Canones, nihil sunt aliud quã Ecclesiasticæ quædam Constitutiones, & Regulæ recte viuendi, ad christianam Religionem conformiter. Pro cuius intelligentia, incipit inuestigare, quidnã sit Canon, & tradit definitionẽ positam à D. Isid. lib. 6. vbi inquit, *quod Canon Græce, Latine regula nuncupatur.* [Et regulæ etiam definitionem constituens, dicit ex eodem, *quod regula dicta est, eo quod recta ducit, neque aliquem, aliorsum trahat*, seu vt alij dixerunt, *eo quod regat, vel quod normam rectæ viuendi, alijs præbeat, & quod distortum prauumq. erat, corrigat.* Sunt igitur Canones (iuxta supradicta) quædam Ecclesiasticæ regulæ, siue Constitutiones, ad regendam atque gubernandam Ecclesiasticam Rempub. constitutæ

Ius Canonicum in cõmuni sumptum, dicuntur Constitutiones, ordinatæ, ad regimen, & gubernationem, Ecclesiasticæ reipublicæ.

Quidnã sit Canon, quid vero Regula, & vnde deriuatur vtrumque.

stitutæ

ſtituræ atque ordinatæ. Vt enim in arte medicinæ, ſunt (vt dicitur) quidam Canones regulantes in medicando, quibus phyſici, atque medici ducuntur in medicando, ſicut etiam Scriptura ſacra, dicitur Canonica, quia regulat circa credenda & agenda, ſic & generaliter loquendo, omne quod habetur in corpore Iuris Canonici, dicitur Canon, ſiue regula. Sed ſtricte & proprie loquendo, non niſi Conſtitutionibus Eccleſiaſticis, factis in aliquo Concilio vniuerſali, ſeu Prouinciali, ſupradictum Canonis competit nomen, & ſic ſumitur nomen Canonis, *in cap. Canonum, de Conſtit.* quando dicitur, quod *Canonum ſtatuta cuſtodiantur ab omnibus*. Sed quantum attinet ad obligationem cuſtodiendi ipſos, idem dicendum eſt, etiã de alijs Decretalibus, atque Conſtitutionibus ſummorum Pontificum, poſtquam factæ ſunt ab habentibus auctoritatem, faciendi atque condendi Eccleſiaſticas leges, & maxime loquendo de illis, quæ ſunt practicatæ, & receptæ, atque incluſæ in corpore Iuris, de quibus dicemus poſtmodum. Ad propoſitum noſtrum reuertentes dico quod communi, & generali nomine loquentes, omnia quæ continentur in d. corpore Iuris Canonici, Canones nuncupantur, prout aduertit Gloſſa, *in d. cap. omnes, d. 3.* quamuis & ibidem contineantur aliqua, quæ proprie & in rigore loquendo, non ſunt Canones, ſed Decreta, ſiue Conſtitutiones Decretales, dogmata, mandata, interdicta, ſanctiones, quorum omnium definitiones ibidem traduntur à Gloſſa, in quæ omnia, veluti in partes, dicere poſſumus, quod diuiditur, atq; ſecatur ſupradictum Ius Canonicum, ſed proprie principales eius partes, nõ ſunt niſi quatuor, de quibus 2. ſtatuo Concl.

Secunda Concluſio.

Ius canonicũ in quatuor principales diuiditur partes, in decretũ Decretales, Sextum, & Clementinas.

Quidnã ſit decretũ, & quid contineatur in ipſo.

Quidnam ſint Decretales, ſeu Decretalium liber.

Quidnam ſit ſextus liber Decretalium.

Supradictum Ius Canonicum, in quatuor principales diuiditur partes, contentas in quatuor ipſius libris, nempe in Decretum, Decretales, Sextum, & Clementinas. Hæc Concluſio, omnibus eſt peruia, atque notiſſima. Decretum eſt & dicitur, illud volumen, quod compilauit Gratianus ſacræ Theologiæ Magiſter, Religioſus quondam Ordinis S. Benedicti, prout refert D. Anton. de Flor. 3. p. tit. 14. cap. 6. ſuæ hiſtoriæ Eccleſiaſticæ: compilauit autem illud ex multis ſanctorum Patrum decretis. Et hanc ob cauſam appellatus fuit Decretorum liber, quia ex ſanctorum Patrum decretis fuit cõpilatus. *Decretales vero* dicuntur Conſtitutiones, quæ à diuerſis ſummis Pontificibus, diuerſis temporibus emanarunt, ab Innocent. III. in Concil. Later. vſque ad Greg. IX. qui & eas quinque libris, ſub diuerſis titulis diſtributas in vnum compilauit, vt conſtat ex ipſarum proœmio, quod incipit: *Rex pacifice*, qui quidem liber, *Decretalium*, ſibi nomen retinuit, atque vendicauit. Poſt quem etiam ſequitur Sextus, ſic dictus, pro eo quod fuerit editus, ſeu additus, poſt quinque libros Decretalium ſupradictos. Quem quidem compilauit Bonifat. VIII. vt etiam conſtat ex eiuſdem proœmio, quod incipit: *Sacrosanctæ*. Poſtmodum ſubſequutæ ſunt Clementinæ, quæ etiam ſunt quædam Decretales, à proprio ſuo Auctore Clem. V. deſumentes nomen, ſicq; dicitur, *Clementinarum liber*, ex eo quod Clementis V. Conſtitutiones contineat. Aliæ ponuntur, etiam in iure Conſtitutiones Extrauagantes, quædam propriæ, & ſpeciales, Ioannis 22. aliæ vero communes, quæ quantæ ſint auctoritatis, & ponderis, dicetur inferius, cum de ſupradictis omnibus, ſpecialiorem, magisq; expreſſam fecerimus mentionem. Sed nunc pro pleniori ſupradictorum intelligentia, ſaltim ſummatim, atque in Compendio, dicamus oportet, quidnam ſupradictorum vnumquodq; contineat? De quo ſequentem ſtatuo Concluſionem, quæ erit tertia in ordine.

Tertia

Tertia Concluſio.

Decretum Gratiani in 3. præcipuas partes diuiditur, Decretalium libros in quinque libros, Sextus vero Decretalium in totidem quinque.

GRatiani Decretum, in tres partes principales diuiditur. Prima ſubdiuiditur in centum, vel centum & vnam Diſtinctiones, ſecundum eos qui vltimam etiam ſubdiuidunt, atque diſtinguunt. Secunda in 36. cauſas, diſtinctas per quæſtiones, & adhuc diſtincta per Capitula, excepta 3. quæſtione, cauſæ 33. quæ diſtinguitur per 7. diſtinctiones. Tertia in tractatum de conſecratione, diſtinctum etiam per quinque diſtinctiones, atque diuerſa Capitula. Quorum omnium qui videre voluerit ampliorem rationem, & tractationem, variam, atque diuerſam Capitulorum allegationem, ſeu diuerſum citandi & allegandi modum, circa decreta ibidem contenta, conſulat Sylueſtrum, *ver. lex, q.* 2. vbi hac de re latiſſime agit. Hæc, quantum ad Decretum attinet. Liber vero Decretalium (vt dictum eſt) in quinque libros diuiditur, ſubdiuiſos in rubricas, ſiue titulos & tractatus, etiam per diuerſa Capitula, quæ quidem capita, quonam modo ſint citanda, atque allegan-da, tradit prædictus Sylueſt. vbi ſupra, latiſſime; aduertendo, quod quamuis de more & conſuetudine, cuilibet Capitulo apponatur, ſeu apponi ſoleat, hæc dictio & particula, *extra* (quæ idem pollet, ac ſi diceretur extra Decretum) melius tamen omittitur, nam ſecundum Panor. *in proœmio* dictarum Decretalium allegatio quanto breuior, tanto & melior, modo intelligatur. Sextus vero totidem quinque continet libros, digeſtos, ſiue ſubdiuiſos, etiam in duodecim rubricas ſiue titulos, qui etiam in diuerſa capita ſubdiuiduntur, vt dictum eſt ſupra, quorum etiam allegatio ſit ſimiliter: excepto, quod additur hæc particula, *libro ſexto*, ſeu *in ſexto*, ad inſinuandum, quod eiuſmodi caput, non in quinque primis libris Decretalium, ſed in Sexto lib. reperiatur. In cuius fine apponuntur etiam regulæ Iuris à ſupradicto Bonifat. VIII. compilatæ & abbreuiatæ, quibus continentur veluti in compendio, omnia, quæ late atque diffuſe in toto libro ſexto. Poſt ſupradicta omnia, ſequuntur Clementinæ, ſic dictæ & nuncupatæ, vt dixi, à ſuo Auctore, ſiue latore, Clem. V. quas cum morte præuentus, in lucem edere non potuiſſet: hoc fecit, ipſius ſucceſſor Ioannes 22. vt conſtat, atque conſtare facile poteſt ex earumdem proœmio, quod incipit: *Quoniam nulla*. Diuiduntur autem ſupra dictæ Clementinæ, etiam in quinque libros, in vndecim rubricas, ſiue titulos diuiſos, & ij etiam in diuerſa capita, quorum allegatio ſit modo, quo dictum eſt, de libro ſexto Decretalium: hoc ſolo excepto, quod loco capitis, nomen Clementinæ apponitur. Poſt quas ſequuntur Extrauagantes Ioan. 22. diuiſæ in quatuordecim rubricas, ſiue tractatus; tractatus etiam in diuerſa capita. Quæ & allegantur modo ſupradicto, excepto, quod loco capitis, apponitur, hæc dictio, *extra*, quod etiam ſeruatur in alijs Extrauagantibus communibus, quæ quidem ſunt diuerſæ Decretales, editæ à diuerſis Romanis Pontificibus, poſt ſextum, quæ etiam diuiduntur in totidem, quinque libros ſub diuerſis titulis, diuerſa capita, ſeu diuerſas Extrauagantes continentes. Ex quibus dictis, manet abſolutum, & vtcunque veluti compendio explicatum & declaratum, totum Iuris canonici corpus, & quatuor principales ipſius partes, diuiſæ atque partitæ in ſupradictos quatuor libros, vt vel ſic, ſaltim in communi, de eo aliqualis habeatur notitia, & quod continetur in ſingulis. Quæ cum à me tantummodo ſint dicta pro inſtruendis tyronibus, qui ea perlegerit obſecro, æqui boniq. conſulat, neque otioſe, atque in vanum, tradita fuiſſe exiſtimet.

Nota hoc valde pro allegandis Capitulis iuris Canonici.

ARTICVLVS II.

De differentia quæ verſatur, inter Ius Canonicum, & Ius Ciuile, & an vtriuſque ſit vnus, & idem finis.

Prima opinio.

DIfficultas præſentis Articuli, latiſſima eſt, & de qua magna eſt lis & controuerſia inter Doctores Iurisperitos. Quidã enim ſequentes Gloſ. *in cap. cum contingat, de iure iurand. ver. debent*, inquiunt, quod Iuris Canonici, atque ciuilis, non eſt vnus, & idem finis, nam finis (inquiunt) Iuris ciuilis, eſt dirigere homines, tantum in bonum publicum & honeſtum, non curando de ſalute & vtilitate animæ, at vero Iuris canonici finis eſt, eoſdem dirigere in bonum publicum honeſtum, ſed curando ſimul de ſalute & vtilitate animæ, iuxta *cap.* 2. *de conſtit. lib.* 6. ibi, *vt animarum periculis caueatur.*

Secũda opinio.

Alij vero dicunt, quod vtriuſque, ſcilicet Iuris canonici, atque ciuilis, vnus & idem eſt omnino finis. Quam ſententiam & opinionem præ alijs defendere conatur Fortunius, lib. 6. quem inſcripſit de vltimo fine vtriuſque Iuris in principio. At ego omiſſis, hac in re breuitatis gratia varijs argumentis, quæ facile adduci poſſent, difficultati propoſitæ, reſpondeo per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Si conſideretur Ius ciuile tantum, quatenus ratione naturali ducitur, diuerſum habet finem, à fine Iuris Canonici.

SI conſideretur Ius ciuile, tantum in quantum eſt tale, & quatenus conſtituitur per poteſtatem ſeculare, quæ ratione naturali tantum ducitur, diuerſum habet finẽ à fine Iuris Canon. Hæc Concluſio eſt certa & manifeſta, nam vt ſic conſideratum, Ius ciuile non habet, ſed nec habere poteſt pro fine, beatitudinem & felicitatem æternam, ad quam nos chriſtiani & fideles omnes tendimus, quamq. præuia Dei gratia, diuinoq. adiutorio adipiſci ſperamus. Quod & hac ratione, atque irrefragabili argumento probatur, quia nihil eſſe poteſt finis, alicuius libere agentis, niſi fuerit prius ab eodem cognitum, cum nihil ſit volitum, quin præcognitum, vt inquit Ariſtoteles in quampluribus ſuæ doctrinæ locis, D. etiam Aug. ſæpiſſime, ait, quod voluntas non fertur, ſed neque ferri poteſt in incognitum, & certum eſt, quod poteſtas ſecularis, quatenus tantum ſecularis eſt, & naturali ratione tantum ducitur, non cognoſcit, ſed neque cognoſcere poteſt, prædictum ſupernaturalem finem, cum ad id naturalis rationis lumen haud quaquã pertingere valeat. Qua ratione D. Tho. 1. p. q. 1. & omnes cõmuniter Doctores Theologi Scholaſtici, in prologo ſententiarum concludunt, ſimpliciter fuiſſe neceſſariam homini ſcientiam reuelatam & ſupernaturalem, vt ſaluaretur, atque conſequi poſſet vitam æternam, & ſuum ſupernaturalem finem. Hoc itaq. eſt certiſſimum, atque conſtitutiſſimum.

Secunda Concluſio.

Finis Iuris ciuilis, quatenus tale eſt, ac naturali ratione, ſecundum ducitur eſt humana felicitas, vita huius temporalis.

Finis Iuris ciuilis quatenus tale eſt, legumq. omnium ſecularium humanarum quatenus tales ſunt, & feruntur à poteſtate ſeculari, & laica, ſolã ratione naturali ducta, eſt humana felicitas, vitæ huius temporalis, quæ conſiſtit in vita virtuoſa morali, & naturali, quæ tunc ſolummodo dicetur talis, cum fuerit naturali rationi conformis. Hæc Concluſio eſt expreſſa Ariſtotelis, lib. 5. Ethicorum, cap. 10. & Diui Thomæ, 1. 2. q. 95. artic. 2. & q. 96. ar. 3. & ſatis colligitur, atque probatur ex proœmio Decretalium, vbi habetur agendo de humanis legibus: *Quod lex præſtitur, vt appetitus noxius*,

ized by Google

nium, ſub iuris regula limitetur, per quam humanum genus, vt honeſtè viuat, alterum non ledat, ius ſuum vnicuique tribuat, informatur, & in cap. factæ, 4. d. dicitur, *quod factæ ſunt leges, vt earum metu, humana coerceatur audacia, tuta ſit inter probos innocentia, atque in ipſis improbis formidato ſupplicio refrenetur audacia, necendiq. facultas.* Omnia iſta iunt notatu dignitima.

Nota valde ad quid cõditę fuerint humanæ leges, & quis ſit earum fins.

Tertia Concluſio.

Finis iuris Canonici, ſiue Pontificij, etiam quatenus humanum eſt, ſed diuina luce illuſtratum, ſupernaturaliq. fide perfuſum, atque per poteſtatem Eccleſiaſticam ſupernaturalem conditum, eſt fœlicitas æterna, quam chriſtiani & fideles cuncti fide media quærimus, & diuina mediante gratia, cum Dei adiutorio bonis operibus conſequi, & adipiſci ſperamus. Hæc Concluſio, expreſſe colligitur ex ſupradicto *cap. cum contingat, de iureiuran. verb. debet*, & *ex cap. 2. de conſtit. lib. 6.* & etiam *ex cap. 2. de pactis*, & *ex cap. quamuis pactum, eod. tit. lib. 6.* & *cap. duæ mulieres, de iure iurand. eadem libro*, atque *ex toto titulo de ſummæ Trinit. & fide Catholica, poſito in Decretalibus*, & *etiam in ſexto & Clementinis*, & *ex titulis de baptiſmo, de celebration. Miſſarum, de pœnit. & remiſſ.* & *ex multis alijs cauſis, & quæſtionibus*) quæ ad idem propoſitum, afferuntur à Gratiano, & *ex Extrauagan. Vnam ſanctam, de maior. & obedient.* Item ex multis Canonibus Apoſtolorum, atque Oecumenicis Concilijs, & Prouincialibus, quæ in eum finem ſunt habita diuerſis temporibus. Et quia Eccleſia Chriſtiana fuit à Chriſto Domino in eundem finem inſtituta, à quo D. Petrus poteſtatem accepit, ſummam, plenam, perfectam, atque ſupernaturalem, ligandi, atque ſoluendi, aperiendi, & obſerandi ianuas cælorum, vt habetur Matthæi, cap. 16. & refertur *in cap. quodcunque, 24. q. 1.* & *in Extrauag. quia quorundam Ioannis 22. de verborum ſignif.* Ex quibus omnibus, ſuperq. ſatis conſtat, quod Eccleſia ſancta Dei, ſupernaturali poteſtate, legibus à ſe latis, homines dirigit in ſupernaturalem finem, ſupernaturaliter à ſe cognitum lumine fidei, & conſequenter, quod ſecundum hoc, diuerſus eſt finis iuris Canonici, atque ciuilis.

Finis iuris Canonici, eſt felicitas, non tẽporalis tãtummodo, ſed æterna.

Quarta Concluſio.

His nihilominus non obſtantibus, non inconuenit dicere, quod Iuris Ciuilis, quatenus eſt à chriſtianis Imperatoribus, & Regibus magna ex parte conſtitutum, etiam à naturali poteſtate compilatum, compoſitum, ſiue compactum, finis ſit, atque eſſe poſſit, felicitas æterna, quam Chriſtiani cuncti credimus, & conſequi ſperamus. Hæc Concluſio, etiam videtur clara & manifeſta, nam licet poteſtas ſupradictorum, ſit in totum naturalis, & in quantum talis eſt, non poſſit ad ſupernaturalia ſe extendere, habuerunt tamẽ multi ex ſupradictis nihilominus fidei cognitionẽ infuſam, ſiue acquiſitam, qua crediderunt, & cognouerunt vitam, quam nos chriſtiani credimus, & ſperamus æternam, potueruntq. ſuarum virtutum opera, in eamdem referre actu, aut ſaltim virtute, & conſequenter ius ſuum ciuile, ſuaſq. humanas leges, in ſupradictum ſupernaturalem finem dirigere. Quod & credendum eſt eorum multos feciſſe, conſtatq. id ſatis *ex inſcriptione Codicis incipientis, In nomine Domini noſtri Ieſu Chriſti, & Digeſti, In nomine Domini.* Sed clarius, *ex l. 1. & 2. & l. inter claras*, cum alijs quæ ibidem ponuntur, & *ex epiſtola Iuſtiniani, de ſumma Trinit. & fide Catholica, & ex l. 1. & 2. de vet.*

Finis iuris Ciuilis, quatenus eſt à chriſtianis Imperatoribus & Regibus conditum, etiam poteſt dici, & ſit felicitas æterna, neque ſolum temporalis.

Digitized by Google

iure enucl. atque ex titulis de Epiſcopis, & Clericis, & de Epiſcopali audientia. aliiſq. multis à me brevitatis cauſa omiſſis. Ex quibus omnibus ſupradictus Fortunius, perſuadere, atque probare conatur, quod ius ciuile à Iuſtiniano compoſitum, ex mente & intentione ipſius, explicita aut ſaltim implicita, ita eſt interpretandum, vt nulla fuerit ei contraueniendi ſacris Canonibus, legitime ab Eccleſia, & à Papa, & Concilijs Oecumenicis ante illũ latis, aut poſtea ferendis, quoad ea quæ ad vitam æternam conſequendam attinent, & ſunt neceſſaria, quod etiam aduertit doctiſſimus D. Nauar. in comment. *in cap. cum minoſter.*, 23. q. 5. Quamuis autem hoc ita ſit, non tamen negari vllo modo poteſt, inter Ius Canonicum, & Ciuile eſſe expreſſam differentiam, vt ſummopere aduertit Gloſ. *ſuper Reg. iuris*, 2. qua dicitur, *quod poſſeſſor mala fidei, nullo tempore præſcribit*, ex qua Reg. infert differentiam clariſſimam atque patentiſſimam, inter ius Canonicum, & ius ciuile, nam contrarium procedit de iure ciuili. Et addit, *quod lex cum notiſſimi, C. de præſcrip.* 30. & 40. annorum, non habuit reſpectum ad ſalutem animarum, ſed dumtaxat ad bonum commune, ideoq. cum mala fide procedebat, præſcriptio longiſſimi temporis, ſed ius Canonicum in ſupradicta Reg. habuit reſpectum, non ſolum ad bonum commune, ſed etiam ad ſalutem animarum. Ex hoc vltimo infert, quod ſubiectum ſcientiæ, Iuris Ciuilis eſt homo rationabilis, dirigibilis in bonum ſibi ſecundum rationem proportionatum, & in bonum commune, at vero ſubiectum Iuris Canonici, eſt homo dirigibilis, non ſolum in bonum commune, verum etiam in Deum ſupernaturalem finem. Et hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

Nota patentiſſimam differentiam inter ius Canonicum, & ius Ciuile.

ARTICVLVS III.

Vtrum omnia quæ continentur in Iure Canonico, ad ſui obſeruantiam obligent?

Huic Articulo reſpondetur, per ſequentes concluſiones.

Prima Concluſio.

Qualiter Decretorum liber ad ſui obſeruantiam obliget.

DEcretorum liber à Gratiano compoſitus, & compilatus, quamuis communiter inter volumina Iuris Canonici connumeretur, magnaq. ex parte, quamplurimæ ſit auctoritatis, non tamen ad ſui obſeruantiam obligat, cum non fuerit conditus ab habente auctoritatem. Pro intelligentia & probatione huius Cõcluſionis, eſt notandum, quod vt ſupra diximus, Decretorum liber compoſitus, ſiue compilatus fuit, à quodam magiſtro Gratiano Ord. S. Bened. qui ipſum ex diuerſis Sanctorum dictis, & decretis compilauit, inter quæ multa alia adiecit de ſuo, quæ nullam maiorem habent auctoritatẽ, quam ſuam, cum ſupradictus liber non fuerit approbatus per aliquem ſummũ Pontificem, quamuis nõ deſint qui dicant, fuiſſe poſtea approbatum à quodam Papa Eugenio, ſed de hoc non ſatis conſtat, qua propter nec dici poteſt authenticus, prout aduertit Abbas Panor. *in præamio decretalium*. Aduertere etiam oportet, quod ea, quæ in ſupradicto libro Decretorum continentur, ſunt in quadruplici differentia, nam primo continentur auctoritates quamplurimæ ſanctorum Patrum, quæ ad propoſita diuerſa afferuntur ibidem. Et quantum ad hoc ſupradictus liber magnam habet auctoritatem, atque ex diuturna Eccleſiæ approbatione, quadamtenus cenſetur Authenticus, ſicq. eiuſmodi auctoritates, & Sanctorum Patrum dicta

Nota quod. Quæ in Decretorum libro, cõtinentur sũt in 4. differentia, & quam auctoritatem habeant.

atque

atque decreta, communiter allegantur ad multarum cauſarum deciſionem, prout aduertunt Abbas, & Felinus, *in cap. 1. col. fin. de reſcript. ver. liber decretal.* Secundo continentur in d. Decretorum libro, multa dicta & placita eiuſdem Gratiani, quæ & in eodē caractheribus diuerſis apponūtur, quando ipſe loquitur, aliquid addens de ſuo, abſque aliqua alicuius Sancti auctoritate, ſed vt illis viam paret. Quæ quidem dicta, & placita (vt dixi) non maiorem habent auctoritatem, quam ſit auctoritas eiuſdem Gratiani, quæ nullibi reperitur approbata, ac proinde neq; ſunt Authentica. Tertio continentur ibidem, auctoritates cuiuſdam Paleæ, qui fuit quidam diſcipulus ipſius Gratiani, qui ſua etiam auctoritate inſeruit nonnulla capitula ſupradictis decretis, quod fit quando in Rubrica alicuius Capituli decretorum ſcriptum reperitur hoc nomen *Palea*, quæ quidem etiam non ſunt Authentica, nec vllam faciunt fidem, & multo minus quam dicta ſui Magiſtri Gratiani, cum neutra fuerint edita & condita ab habente auctoritatem, nec poſtea per aliquem ſummum Pontificem fuerint confirmata, aut approbata. Quarto, & vltimo continentur in prædicto Decretorum libro, auctoritates multorum Iuriſconſultorum, & Imperatorum ſecularium, & leges multæ ciuiles, quæ inſertæ ſunt in decretis, quæ etiam non per hoc cenſentur approbatæ, neque pro eo quod Gratianus eas inſeruit in d. decretorū libro, tales habent auctoritatem, vt ſeruari præcipiantur, tamquam de iure Canonico, quinuero dictæ leges remanent ciuiles, prout antea erant, & perinde habentur, ac ſi inibi non fuiſſent inſitæ & inſertæ, prout aduertit Abbas loco ſupracitato, nec ſeruantur, vt Canones, ſiue vt leges Canonicæ. Quæ omnia ſunt quammaxime notanda, atque memoriæ commendanda.

Secunda Concluſio.

Conſtitutiones & leges Canonicæ, Pontificales Authenticæ, atque approbatæ, quæ pro legibus Canonicis habentur, atque vt tales, indubie ab omnibus habentur obſeruari, cum ſint conditæ ab habente auctoritatem, & poteſtatem faciendi, & condendi Eccleſiaſticas leges, ſunt, quæ continentur in volumine Decretalium, & in Sexto, & Clementinis, & alijs Extrauagantibus, ſiue Conſtitutionibus, quæ reperiuntur inſertæ in corpore Iuris Canonici, & alijs etiam Conſtitutionibus aliorum ſummorum Pontificum, qui poſtea ſucceſſerunt, quæ & congruentiori vocabulo præ alijs, Extrauagantes dicuntur, pro eo quod extra ius commune vagantur, quæ omnes ad ſui obſeruantiam obligant, cum fuerint factæ ab habente auctoritatem, & ſolemniter promulgatę, ab omnibuſq. receptæ, & auctoritate Apoſtolica, cautum, atque præceptum in eiſdem, vt ab omnibus obſeruentur, cum clauſulis ſolitis, ac ſublata auctoritate & poteſtate aliter diffiniendi & declarandi. Hæc ſunt in ſumma, quæ in iure Canonico ad ſui obſeruantiā obligāt.

Quæ nam leges, & Conſtitutiones Canonicæ, ad ſui obſeruantiam obligent.

ARTICVLVS IV.

Vtrum in iure Canonico, ſint aliqua non ligantia, nec tenenda, quantum ad textum, & quantum ad Gloſſam.

HAnc quæſtionem, atque difficultatem, tractat, & mouet Sylu. *verb. I. q. 13.* & pro ipſius reſolutione, præmiſſo quod Eccleſia errare non poteſt in determinando ea, quæ pertinent ad fidem & mores, vt latius ipſe tractat, *verb. Eccleſia*, 1. §. 2. ſimiliter, neque Papa, vt Papa eſt, vt latius explicat etiam, *verb. Papa*, §. 5. ſequentes ſtatuit Concluſiones.

Prima Concluſio.

Loquendo de iure Canonico, quantum attinet ad textum, multa reperiũtur in ipſo, quæ iam non ligant neque ſunt tenenda pro eo, quod, aut per ſummos Pontifices ſunt immutata, aut per contrariã conſuetudinẽ abrogata, ſeu reuocata.

LOquendo de iure Canonico, quantum attinet ad textum, multa reperiuntur in Decretorũ libro, quæ iam non ligant, nec ſunt tenenda, pro eo quod ſunt abrogata, ſeu reuocata, per contrariam conſuetudinẽ, aut poſtea per ſummos Pontifices immutata. Hæc Concluſio, eſt expreſſa ſupradicti Sylueſt. loco ſupracitato. Et quantum ad reuocata, ſeu abrogata per contrariam conſuetudinem, ponit exemplum, *in cap. ſtatuimus*, d. 4. cum duobus ſequentibus, vbi præcipitur, quod Clerici inchoetur Quadrageſimale ieiunium, immediate poſt Sexageſimam, hoc eſt, à Dominica Quinquageſimæ, & tamen vt habetur in eid. diſt. §. vlt. facere contrarium non eſt peccatum, pro eo quod vt ibidem dicitur, id communi vſu non fuit approbatum. Alia etiam ponit exẽpla, quæ intuenti facile licebit videre, à quibus omnibus ego in præſentiarum breuitatis gratia abſtineo. Vbi etiam ſimul plura adducit capitula multorum Decretorum, quæ edita fuerunt iure antiquo, & poſtmodum per ſubſequentes Pontifices ſunt immutata, quale eſt illud, vt electio Papæ fieret non ſolum à Cardinalibus, verum etiam ab alijs Religioſis, & Clericis, vt habetur *in cap. in nomine, diſt.* 23. quæ tamen hodie fit per ſolos Cardinales, vt dicitur *extra de electione, per totum*, & *in cap. nobis per-catum*, *eodem tit. lib.* 6. à quibus etiam breuitatis gratia abſtineo, neque enim omnia poſſunt ſimul dici in tam breui Compendio.

Secunda Concluſio.

Multa inſeruit de ſuo Gratianus, in Decreti libro, in quibus communiter non tenetur.

Multa etiam reperiuntur in ſupradicto Decretorum libro, quæ Gratianus ſupradictus inſeruit de ſuo, quæ modo communiter non tenentur. Hæc Concluſio, eſt etiam ſupradicti Syluestri, loco ſupracitato, vbi & enumerat 14. caſus, in quibus modo doctrina ſupradicti Gratiani non ſuſtinetur, ſed nec ſuſtineri poteſt. Quæ pro eo, quod longa, atque prolixa ſunt, nec mei propoſiti aut præſentis ſpeculationis, non libet in præſentiarum referre, patere, cum poſſint facile intuenti, ab ipſis conſulto, vade breuitatis etiam gratia abſtineo. Videantur ibidem, ſi placuerit.

Tertia Concluſio

Loquendo de Decretorum libro, quantum ad Gloſſam, quamuis multæ Gloſſæ teneantur, atque obſeruentur, multæ tamen, non ſunt tenendæ, nec ſequendæ.

Quantum attinet ad Gloſſam ſupradictorum Decretorum, quamuis aliquæ bonæ ſint & neceſſariæ, & ſimiliter Gloſſæ ſummaria, quæ ponuntur in diſtinctionum, aut quæſtionum principio, in quibus cum multæ opiniones recitentur vltima ſemper eſt melior. Multæ tamen ſunt Gloſſæ in diuerſis decreti Capitulis, quæ non ſunt veræ, nec tenendæ. Hæc Concluſio, eſt etiam ſupradicti Syluest loco ſupracitato, num. 13. vbi & enumerat ſex peculiariter loca, in quibus Decretorum Gloſſæ, non ſunt ſequendæ, nec tenendæ, à quorum peculiari tractatione conſulto etiam abſtineo, quia nec ſunt mei propoſiti, nec præſentis ſpeculationis, videantur apud Syueſt. ſupradictum. Qui poſt prædicta omnia, vſque ad ſequentem numerum, latiſſime agit de diuerſa Doctorum doctrina, conſtituendo hac de re triplicem differentiam, & dicendo, quod ex doctrinis Doctorum quædam ſunt, tamquam falſæ, & hæreticæ reprobatæ, quædam vero apocryphæ, ideſt, occultæ & ſecretæ & paruæ, nec nullius auctoritatis, quædam autem communiter per Eccleſiam approbatæ, de quibus omnibus adducit exempla, quæ facile licebit videre intuenti. Et hæc de iſto Articulo breuiter dicta ſufficiant.

ARTICVLVS V.

Quisnam possit facere & constituere ius Canonicum, siue leges Canonicas?

Quæ ad hunc Articulum spectant, resoluentur breuiter per sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

Ius canonick, canones, siue constitutiones canonicas, generales, atque vniuersales, solùmodo summus Pontif. efficere potest.

CAnones siue Ecclesiasticas constitutiones, generales atque in vniuersum omnes obligantes, solus Papa, atque summus Pontifex efficere potest. Hæc Conclusio est Syluestri, *verbo, lex, nu. 4.* & generalis omnium Doctorum & Iurisconsultorum, quæ & satis colligitur *ex cap. fin. de constit.* vbi hoc idem aduertit glossa, tradit. pro regula, nempe, quod solius Papæ constitutio generalis est, omnesq. generaliter ligat, cum ipse solus sit iudex generalis omnium. Quod & quammaxime verum habet, de Constitutionibus spectantibus ad fidem, quas solus summus Pontifex condere, atque efficere potest, vt tradit alia glos. *in Extrauag. quia quorundam, de verbor. signif. verbo, quod falsum est.* Vbi inquit, quod ad solum D. Petrum, & Pontifices eius successores, spectat, super rebus fidei aliquam constitutionē siue declarationem efficere. Ad quod probandum inducit *cap. quotiens ratio.*, & *cap. hæc est fides, 24. quæst. 1.* Facit & *cap. quoniam vetus orientis, eadem causa & q. & cap. exijt, §. vltimo verbor. signif. lib. 6. & clem. 5. in c. fidei, de summa Trin. & fide Cath.* ibi, *non igitur*, vtpote ad quos superna dispositione iusta sunt referri maiora Ecclesiæ negotia, facit & *cap. regnum, 24. q. 2. & cap. nec Petrus, 17. dist. & cap. huic Sedi ibidem, extra de appell. cap. vt debitus tener, in fin. & cap. maiores, de baptismo.* Per hoc autem non tollitur, quin hoc ipsum possit facere generale Concilium, auctoritate Apostolica legitime congregatum, prout constat *ex cap. regula, §. porro*, vbi habetur, quod Canonum alij sunt Pontificum decreta, alij vero vniuersalium Conciliorum statuta. Supradicta omnia dicta sunt de canonibus & constitutionibus & legibus canonicis generalibus & vniuersalibus. Sed loquendo de specialibus & particularibus, sit secunda Conclusio.

Constitutiones pertinentes ad fidem, solus summus Pont. efficere potest.

Secunda Conclusio.

Constitutiones speciales, atq; particulares in proprijs diœcesibus, etiam Episcopi efficere possūt cum Concilio Prouinciali, siue Synodali.

Constitutiones & Canones speciales, prouinciales, siue particulares possunt efficere Legati in sua Prouincia, similiter & Metropolitani cum suo Concilio Prouinciali, de paruis negotijs, spectantibus ad quus suum, non autem de magnis & spectantibus ad fidem, similiter & Episcopi in sua diœcesi & Episcopatu, saltem in suo Concilio Synodali. Hæc Conclusio est eiusdem Syluestri loco supracitato. Et quantum ad Legatos, probatur *in cap. de hoc, de off. deleg. & ex quod dicitur dist. 18.* quantum vero ad Metropolitanos, *ex cap. multi., dist. 17.* & quoad Episcopos, *ex cap. si quis, de maiorit. & obedientia, & ex glosa in §. vltimo, d. 18.* quamuis proprie loquendo statuta fiant in Concilio Synodali, non propriè consueuerint dici Canones, sed constitutiones Synodales. Postmodum agit D. Syluester de constitutionibus, siue statutis, quæ fiunt à Capitulis Ecclesiarum Cathedralium, & quærit, An id possint facere, sine consensu & licentia Episcoporum? De quo etiam ipse agit, *verbo, excommunicatio, 1. nu. 5.* latissime. Sed difficultas hæc infra, in peculiari

peculiari Quæſtione, quæ facienda eſt de Statutis, congruentiorem habebit locum. Hactenus de iſto Articulo.

ARTICVLVS VI.

Vtrum lex, ſiue Conſtitutio canonica, obliget ſemper, ſeu obligare poſſit, ad peccatum mortale, & in foro conſcientiæ?

Error quàmaximus circa Eccleſiæ poteſtatem.

CIrca hanc difficultatem, in primis fuit error Vbaldenſium, quem poſtea tutati ſunt Ioannes Vuiclef, & Luterus eorumdem legitimi hæredes, aſſerentes & dicentes, neque in Pontifice Maximo, neque in tota Eccleſia, eſſe auctoritatem & poteſtatem, ſtatuendi articulos fidei, aut condendi aliquas humanas leges, obligantes ad peccatum mortale, neque in foro conſcientiæ. Quorum errori ſubſcribere viſus eſt Ioannes Gerſon, vir aliàs egregiæ notæ, atq; in alijs valde Catholicus, in lib. quem inſcripſit de vita ſpirituali, lectione 4. qui dixit, quod nulla humana poteſtas, noua poteſt inſtituere præcepta præter ea, quæ Deus alioquin præcepit. Quam eamdem ſententiam poſtea tutatus eſt Almain, lib. de poteſt. Eccleſ. c. 10. & 12. dicebantq. iſti Auctores, quod in Eccleſia nulla erat poteſtas, ciuilis neque Eccleſiaſtica, quinuero nec naturalis, quæ vim haberet obligandi homines ad culpam & in conſcientia, niſi ſolum interpretando & declarando, alioquin, ſiue ex alia parte ad id eos eſſe obligatos per legem naturalem, ſiue diuinam poſitiuam. Ita quod quando lex Eccleſiaſtica præcipit, eſſe ieiunandum, aut legem ſtatuit de ieiunio, non de nouo eiuſmodi legem inſtituit, ſed tantum declarat, diuina lege alias eſſe præceptum ieiunium. Eoq. dementiæ deuenerunt, vt auderent dicere, quod ſi conſtaret aliquid eſſe præceptum ab Eccleſia, & non alias, naturali aut diuina lege conſtitutum, nullatenus obligaret in conſcientia. Nam dicebant, quod humanæ leges per ſe, & in quantum ſunt humanæ, ideſt conditæ poteſtate humana hominibus conceſſa, non obligant, ſed neque obligare poſſunt quempiam ad peccatum, neque in conſcientia, niſi ſolum quatenus alias diuino, aut naturali iure ſunt roboratæ, atque ſtabilitæ. Huius opinionis, ſeu potius erroris mentionem facit Mag. Soto lib. 1. de inſt. & iure, quæſt. 6. ar. 4 concl. 4. & Medina in ſecundam ſecundæ D. Thom. quæſt. 96. art. 4. quæſtiun. 1. vbi ponuntur ipſius rationes & fundamenta, quibus etiam reſpondet: à quibus quidem ego breuitatis gratia abſtineo, quia id in præſentiarum dicere, neque eſt mei propoſiti, nec præſentis ſpeculationis, neque breuitas, cui ſtudemus, id vllo modo permittit. Vnde his omnibus omiſſis, vt congruentiori loco & tempore diſputentur in ſcholis, propoſitæ difficultati, per ſequentem reſpondeo Concluſionem.

Concluſio.

Firma fide tenendum eſt, in Eccleſia ſacra eſſe poteſtatẽ condendi Eccleſiaſticas leges, quæ ad peccatum obligent, atque in conſcientia.

FIrma fide tenendum eſt, in Eccleſia eſſe facultatem, condendi Eccleſiaſticas leges, obligareq. ipſas ex genere ſuo, ſub reatu peccati mortalis, atque in foro conſcientiæ. Hæc Concluſio eſt expreſſa Mag. Soto, loco ſupracitato, & Medinæ, qui & aſſerunt Gerſonis & Almaini ſententiam eſſe falſiſſimam, nihilq. differre, aut parum certe diſtare à Lutherana hæreſi, & ab eo quod primitus dixerunt Ioannes Vuiclef, & Vbaldenſes, quorum hæreſis iamdiu condemnata fuit in Concilio Viennenſi, & habetur in Clement. *ad noſtram, de hæreticis*, & in Concil. Conſtanti. *ſeſſ.* 13. *art.* 15. & tandem in Lateran. celebrato, ſub Leone X. Sed ſupradicta noſtra Concluſio

ſio probatur ; comprobariq. poteſt apertiſſimis Sacræ Scripturæ teſtimonijs , ſed maxime ex illo , quod habetur Lucæ 10. vbi Apoſtolis legitur, dictum fuiſſe à Chriſto Domino: *Qui vos audit, me audit, & qui vos ſpernit, me ſpernit* , & Matthæi 18. poſtquam etiam dictum fuit : *Si peccauerit in te Frater tuus* , &c. *dic Eccleſiæ* , ſubditur: *Si Eccleſiam non audierit, ſit tibi tanquam ethnicus & publicanus.* Ex quo loco apertiſſime Eccleſiæ iuriſdictio deſignatur . Sed expreſsius in illis verbis , quæ dicta fuerunt D. Petro ibidem : *Quodcumque liganueris ſuper terram , erit ligatum & in cælo.* Dicit etiam Chryſoſtomus explicans illa Chriſti Domini verba, Ioannis 20. *Data eſt mihi omnis poteſtas in cælo & in terra , ſicut miſit me Pater, & ego mitto vos . Accipite Spiritum ſanctum , quorum remiſeritis peccata, remiſſa erunt , & quorum retinueritis, retenta ſunt* , inquit , quid euidentius , quam illic collatam fuiſſe à Chriſto Apoſtolis, ac ſubinde Eccleſiæ poteſtatem, quam ipſe attulerat à Patre? eo præcipue , quia retinere peccata , functio eſt habentis poteſtatem obligandi . Probatur præterea noſtra Concluſio ex eo , quod Deutero. 17. lex à Deo Optimo Maximo conſtituta erat, *vt qui non obediret Sacerdoti, morte moreretur*, qua mortis pœna in lege illa antiqua, aut etiam in noua, nemo niſi propter peccatum mortale plectitur, aut plecti poteſt, ex quo fit cõſequens, & à fortiori ratione, in lege noua, & in Chriſti Domini Eccleſia eſſe facultatem & poteſtatem , ſed maxime in Romano Pontifice ſtatuendi & condendi leges, obliganres ad peccatum mortale , atque in foro conſcientiæ . Quæ omnia confirmantur per illa D. Petri verba , quæ habentur Actuum 15. vbi dixit : *Viri Fratres , vos ſcitis , quoniam ab antiquis diebus Deus in nobis elegit , per os meum audire gentes verbum Euangelij & credere* . Et infra : *Viſum eſt Spiritui ſancto , & nobis, nihil vltra imponere vobis oneris , quam hæc neceſſaria , &c.* Et tandem vltimo confirmantur hæc ratione ſupradicta : Etenim niſi Chriſtus Dominus poteſtatem ſupradictam, Eccleſiæ ſanctæ ſuæ reliquiſſet , condendi , atque ſtatuendi leges , quæ obligare poſſent fideles ad peccatum mortale , omni procul dubio , & in foro conſcientiæ , non ſatis illi prouidiſſet , aut conſuluiſſet , neque eius ſtatus fixus eſſet & firmus , pro temporum, locorum, ac perſonarum differentia , quæ ſine tali poteſtate haudquaquam poſſent in officio cõtineri. Quando vero eiuſmodi leges Canonicæ obligent ſub mortali, quando vero ſub veniali, & vnde hoc dignoſci poſſit , dictum fuit iam ſupra in Art. 15. præcedentis Quæſtionis . Videatur. hac de re Syluester, *verbo, lex, q.* 8. & 9. latiſsime .

ARTICVLVS VII.

Vtrum ad hoc vt lex, ſiue Conſtitutio canonica, vim & robur habeat obligandi, ſit expectandus populi conſenſus ?

HAc de re, omiſsis opinionibus , ac varijs dicendi modis , Doctorum Iuriſperitorum , circa publicationem legum ciuilium, & canonicarum conſtitutionum, earumq. receptionem, & an ſit expectandus populi conſenſus , ad hoc vt vim & robur habeant obligandi , quod melius, verius, atque tenendum videbitur , breuiter & reſolutiue explicabitur per ſequentem Concluſionem .

Concluſio .

AD hoc, vt lex , ſiue conſtitutio canonica , vim & robur habeat obligandi , nullatenus expectandus eſt populi conſenſus ; quinuero poteſt Papa

Ad hoc vt leges canonicæ vim & robur

habeant obligandi non eſt expectãdus populi conſenſus

Papæ ſuis legibus, modo ſint iuſtæ & rationabiles, ſtatim cunctos fideles ſub peccato ad ſui obſeruantiam obligare. Hæc Concluſio certiſſima eſt, adeo vt fere nulla indigeat probatione. Sed probatur ex innumeris Capitulis, quæ habentur 25. q. 1. & 2. *per totam*, vbi ad hoc propoſitum dicuntur multa. Sed probatur præterea ratione, nam quamuis ſupra Quæſtione præcedenti, Art. 21. dictum ſit, multisq. monſtratum, atque probatum, quod leges omnes humanæ, tam ciuiles, quam canonicæ, ad hoc vt obligent, debent recipi, quodque non obligant, ſi exiſtente aliqua iuſta, atque legitima cauſa, non fuerint receptæ: Ibi etiam dictum eſt, quod eaſdem abſq; iuſta, & legitima cauſa non recipientes, peccant mortaliter, ita quod non poſitũ eſt in arbitrio, liberaq. ciuium voluntate, ipſas recipere, aut repellere, quinuero poſſunt cogi & compelli ad ſeruandum ipſas, modo ſint iuſtæ & rationabiles, vt dictum eſt. Neque ad hoc vt vim legum habeãt, expectandus vllo modo eſt populi conſenſus, vt tenet communior Iuriſconſultorum opinio, & tradit late Burgos de Paz *in prooemio legum Tauri, nu.* 299. Quod ſi hoc de legibus humanis ciuilibus, verum eſt dicere; quod (inquam) neceſſario ſunt recipiendæ, niſi adſit aliqua iuſta & rationabilis cauſa, neque ad hoc vt obligent, aut vim, & robur habeant obligandi, expectandus eſt populi conſenſus, quanto ergo melius, atque fortiori & præſtantiori ratione idipſum erit dicendum de legibus & conſtitutionibus Apoſtolicis & Eccleſiaſticis, factis à ſummis Pontificibus, qui immediate à Chriſto Domino, & non à populo Chriſtiano, receperunt ad gubernandam Eccleſiam, condendasq. Eccleſiaſticas leges, ſuam auctoritatem, poteſtatem & iuriſdictionem? Ex contraria etiam poſitione, multa & grauia ſequerentur inconuenientia & abſurda. Sequeretur enim, quod condendi leges poteſtas, non tam eſſet, ſeu reſideret penes Romanum Pontificem, quam penes populum ſibi ſubiectum, poſtquam vis & robur, quod habent obligandi, penderet ex eiuſdem populi conſenſu, quod dicere eſt abſurdum. Et idem dico ſuo modo de legibus ciuilibus, factis à ſecularibus Principibus, quod indirecte poteſtas condendi leges, remaneret penes populum, cum tamen contrarium ſit certum, nam non competit, niſi ſolis Principibus, ex quo tempore populus in eos ſuum imperium, atque poteſtatem contulit, vt colligitur ex iure, ex §. *ſed & quod & Principi placuit*, *Inſtitut. de iure natu. & gen.* Et hæc circa hunc Articulum breuiter dixiſſe ſufficiat.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum liceat ſupplicare Papæ, & ſummo Pontifici, vt ſuas leges atque conſtitutiones moderetur, aut reuocet, & An per huiuſmodi ſupplicationem, ſuſpendatur interim ipſarum effectus?

Licitũ eſt ſupplicare Papæ, vt ſuas leges, aliqua exiſtente iuſta & rationabili cauſa, reuocet, aut moderetur.

IN hac re, vt certa ab incertis ſeparemus, Dico, quod certiſſimum eſt, licitum eſſe ſupplicare Papæ, vt ſuas leges, aliqua exiſtente iuſta & rationabili cauſa, moderetur, aut reuocet, prout inſinuatur in iure, in *cap. ex litteris, de in integrum reſtit. cap. paſtoralis, de appell. & in Authen. qua ſupplicatio, C. de precibus Imperato. offerendis*. Facit & *cap. ſi quando, de reſcript.* vbi idipſum magis expreſſe habetur, ac dicitur, quod ſi quis ex aliquibus Papalibus litteris, læſum atque grauatum ſe ſenſerit, intelligatque ipſas ex falſa & ſiniſtra relatione proceſsiſſe, ſuam Sanctitatem ſupplicare poteſt, vti decet humiliter, vt prædictas litteras moderari, aut reuocare dignetur,

gnetur, ſupplicando de ipſarum executione ad eumdem Papam, bene, ſeu melius informatum. Quæ quidem ſupplicatio hunc habebit effectum, vt ipſe bene informatus in melius ſententiam commutet, eſtq. communis Doctorum reſolutio, quod ſupplicatus Sanctiſſimus de præfati reſcripti reuocatione, aut moderatione, ſi petitio fuerit iuſta, neque id faciat, peccabit illam non admittendo. Hæc ſunt certa, & comperta apud omnes. Quod autem in præſentiarum in dubium vertitur, maioremq. habet difficultatem, eſt ſcire, atque inueſtigare, An eiuſmodi ſupplicatio habeat effectum ſuſpenſiuum, ita quod non parendo, nec obediendo, quis prædictis litteris Apoſtolicis, præmiſſa ſupplicatione, non peccet, nec remaneat excommunicatus, etiam ſi in Reſcripto eiuſmodi apponatur cenſura? Cui difficultati reſpondeo per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

SI Reſcriptum ſummi Pontificis, ſit priuatum atque particulare, emanatum ſuper aliqua re particulari, interpoſita ſupplicatione prædicta, eius executio ſuſpendi poteſt, obediendo tamen reuerenter, vti decet, Apoſtolicis litteris, & allegando cum debita reuerentia, atque humilitate, cauſas & rationes, ob quas eiuſmodi litteræ non poſſunt, aut debent executioni mandari. Hæc Concluſio habetur expreſſa *in prædicto cap. ſi quando, de reſcriptis*, cuius ſunt ſequentia verba Alexandri III. Raben. Archiepiſcopo: *Si quando aliqua tuæ fraternitati dirigimus, quæ animum tuum exaſperare videntur, turbari non debes.* Et infra: *Qualitatem negotij, pro quo tibi ſcribitur, diligenter conſiderans, aut mandatum noſtrum reuerenter adimpleas, aut per litteras tuas, quare adimplere non poſſis, rationabilem cauſam prætendas: quia patienter ſubſtinebimus, ſi non feceris, quod prauo nobis fuerit inſinuatione ſuggeſtum.* Ex quibus verbis vltimis, *quia patienter ſubſtinebimus, ſi non feceris*, &c. infert Gloſſa ibidem argumentum, quod ponit pro Regula, nempe, quod non tenemur adimplere mandatum Prælati & Superioris, ſi cauſa redditur. Ad quod probandum inducit *cap. quoniam quidam, diſtin. 75. & cap. cum tenamur, de præben.* & addit ſupradicta gloſſa, quod non immerito ſupradictus Pontifex appoſuit illa verba, *quia patienter ſubſtinebimus, ſi non feceris*: cum etiam Imperator, vbi per conſultationem reſcribit, non velit ſuam reſponſionem eſſe ſequendam, ſi quis non recte reſponſum fuiſſe putauerit, vt habetur in *l. ſancimus, C. de ſent. & interlo. omnium iudicum.* Ex quibus colligitur, quod in eiuſmodi reſcriptis, allegando prædictas cauſas & rationes, ob quas non poſſunt, aut debent adimpleri litteræ, non ſunt executioni mandandæ, ſed expectanda eſt ſecunda iuſſio ipſius Papæ, prout habetur *in textu, iuncta gloſ. in Authen. de mandatis Princip. §. ſi quis autem colla. 3.* quam gloſſam Felinus, Bald. & Innocen. ſequuntur & approbant, ac reputant ſingularem *in d. cap. ſi quando, de reſcript.* Quinuero & alia gloſ. *in l. penult., ff. ſi contra ius, vel vtilitatem publicam*, inquit, quod Prælati non debent timere de eiuſmodi reſcriptis ſupplicare, & ipſa non executioni mandare, ſed veritatem ſequi. Nam, inquit, ſic faciendo, cum conuenit, atque expedit, magis placebunt Deo & Papæ. Non enim facere dicitur contra mandatum Regis, aut Papæ, qui pro maiori vtilitate & honore eorumdem, non facit, quod in aliquo ipſorum reſcripto, imponitur ſibi faciendum. Vt etiam pulchre notat Bal. *in l. fin. C. de negot. geſtis*, & Alexan. conſ. 106. Et communis eſt omnium Theologorum, quinuero & Iuriſconſultorum ſententia, quod executio cuiuſlibet præcepti Superioris, poteſt prorogari & differi, quotieſcunque

Si reſcriptum eſt priuatū & particulare, interpoſita ſupplicatione, eius executio ſuſpenditur.

Nota hoc valde, quando liceat nō ſtatim parere, aut obedire Superioris mandato, & ſupplicare de ipſius executione.

cumque maius dãmnum timetur ex executione, quam ex dilatione, quod ſic vſque, dum appareat de vera præcepti iuſtitia. Quod & verum eſt, etiamſi in eiuſmodi reſcripto, ſeu Apoſtolicis litteris, contineatur mandatum cum pœna excommunicationis latæ ſententiæ, prout expreſſe tenet Anchar. conſ. 253. nam hæc etiam in tali caſu non ligat, quinuero eiuſdem etiam executio ſuſpenditur.

Secunda Concluſio.

Quando reſcriptum Sũmi Põtificis eſt generale, non ſuſpẽditur executio per ſupplicationem.

Si vero Reſcriptum ſummi Pontificis, & litteræ Apoſtolicæ, non ſint priuatæ & particulares, emanatæ à Sede Apoſtolica, ſuper aliquo particulari negotio, ſed leges & Conſtitutiones communes atq; vniuerſales, factæ ad conſeruationem Eccleſiaſticæ Reipublicæ, & Regularis diſciplinæ in communi, licet de ipſis etiam poſſit fieri ſupplicatio, vt reuocentur, ſiue moderentur, non tamen poſſunt inferiores Papa, quibus tales litteræ dirigũtur, earumdẽ executionem ſuſpendere, etiam interpõſita ſupplicatione, expectando eiuſdem ſecundam iuſſionem. Hæc Concluſio probatur, nam à lege, atque ordinatione edita ab eo, qui auctoritatem & poteſtatem habet condendi leges, ſicut non poteſt appellari, vt habetur in iure, *in l. ſi ves. ff. de appe. & cap. quia nos, eod. tit.* vbi hoc ipſum aſſerunt omnes vnanimiter Doctores, ita neque ſupplicatione interpoſita, earum legum executio ſuſpendi poteſt, nam ſuſpenſio executionis in hoc caſu, eſt veluti effectus ipſius appellationis. Et grauamen legis vniuerſalis non eſt, aut vero exiſtimari poteſt grauamen, vt notat Bald. *in cap ad noſtram, de appell.* quia omnes legibus obedire tenentur, prout habetur *in Authen. ſ. ut ipſi, vt omnes obediant iudici, collat. 7.* & leges debeant ab omnibus cuſtodiri, *iuxta l. legum, C. de legibus.*

Nota hoc valde.

Difficultas. Quænã ſit cauſa, ob quam in Reſcriptis particularibus, interpoſita ſupplicatione, ſuſpendatur eorum executio, non autem in Reſcriptis continentibus leges & Conſtitutiones vniuerſales?

Sed difficultas inſurgit in propoſito, quænam ſit ratio & cauſa, ob quam in Reſcriptis particularibus, interpoſita ſupplicatione, ſuſpendatur eorum executio, non autem in Reſcriptis continentibus leges & Conſtitutiones vniuerſales? Cui difficultati vt reſpondeam, præmitto breuiter, hoc eſſe diſcrimen inter reſcripta particularia, & leges communes atque vniuerſales, quod (vt nomen ipſum ſonat) reſcripta particularia, non reſpiciunt ius generale, ſed particulare cuiuſpiam, aut quorumdam, ſpecialiaq. negotia, pertinentia & ſpectantia ad particulares perſonas, at vero leges & Conſtitutiones vniuerſales, reſpiciunt ius generale, bonumq. commune, vt dictum eſt ſupra, licet enim præcipiãt, aut prohibeant operationes, quæ fiunt in particulari, ipſæ tamen referuntur ad bonum commune, poſſuntq. dici communes, non communitate generis, ſeu ſpeciei, ſed communitate vnius cauſæ finalis, in quantum finis dictatum legum eſt bonum commune. Hoc præmiſſo, propoſitæ difficultati perfacilis eſt ſolutio, & dico, quod ex eo interpoſita ſupplicatione ſuſpendi permittitur executio alicuius reſcripti particularis, quia præceptũ contentum in tali reſcripto, ſpectat ad ius particulare ipſius impetrantis, ex cuius parte in his quæ fuerunt Papæ propoſita, potuit eſſe error, propter malam, atque ſiniſtram informationem, voluitq. propterea, non incongrue ſummus Pontifex, vt interpoſita ſupplicatione, ſuſpendatur eius executio, & vt non ſtatim executioni mandetur, ſed expectetur ſecunda iuſſio, poſt aliam relationem, atque informationem meliorem ſibi traditam. At cum lex, ſiue Conſtitutio, reſpiciat bonum commune, & ſi vti par eſt, lata & facta ſit iuxta dictamen rationis, rectiſſime voluit ſummus Pontifex, vt etiamſi aliqui propter aliquam cauſam, ex ea grauatos

Nota hoc valde.

tos ſe ſentiant & intelligant, humiliter nihilominus obediant, & nec etiam interpoſita ſupplicatione ipſius executio ſuſpendatur & differatur. Non enim debet ſummus Pontifex, neque alius legiſlator, qualibet ex cauſa ſuam legem poſitiuam mutare, & accommodare diuerſitati & varietati ſingulorum hominum & temporum, ſed ipſam firmiter obſeruari facere, quamuis alias alicui, ſeu aliquibus videatur diſconueniens. Ex dictis colligitur, quod quando ſummus Pontifex, per aliquod ſuum reſcriptum, legem aliquam edit vniuerſalem, ad commune bonum pertinentem, quamuis aliqui per ipſam ſe ſentiant grauatos, poſſintq. proinde eumdem ſupplicare, vt dignetur ſua Sanctitas, illam reuocare, aut moderari, non tamen poſſunt (etiam interpoſita ſupplicatione) ipſius executionem ſuſpendere, & ſecundam iuſſionem expectare, quinuero ijdem (maxime ex contemptu) non ſtatim obtemperantes & obedientes, ſed contrariantes, mortaliter peccabunt, pœnasque in eadem appoſitas, incurrent, cum ſit facta in bonum commune, & non ſit reſcriptum priuatum, atque particulare. Quod maxime eſt notandum, atque memoriæ commendandum. Nam vidi ego nonnullos (alioquin doctos) qui præfatam differentiam, atque diuerſitatem non intelligentes, callentes, neque penetrantes, in ea fuerunt ſententia & opinione, vt dicerent, & affirmarent, cuiuſlibet reſcripti Apoſtolici, etiam reſpicientis bonum commune, vimq. legis habentis, executionem poſſe ſuſpendi, per interpoſitam ſupplicationem, donec aduenireret ſecunda iuſſio Pontificis, in hoc toto cælo aberrantes. Hactenus de iſto Articulo.

Nota hoc valde.

ARTICVLVS IX.

Vtrum ſuſpenſio litterarum Apoſtolicarum, fieri poſſit abſque iuſta & rationabili cauſa, per interpoſitam ſupplicationem?

Huic articulo reſpondetur, per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

CErtiſſimum eſt, quod ſuſpenſio executionis, cuiuſcumque Reſcripti Apoſtolici, etiam priuati & particularis, fieri non poteſt, ſine iuſta & rationabili cauſa, propter ſolam interpoſitam ſupplicationem. Hæc Concluſio ſatis conſtat ex dictis in præcedenti Articulo. Solum oportet conſtituere & aſſignare, quænam cenſenda ſit iuſta & rationabilis cauſa, ſuſpenſionis, ſiue detentionis ſupradictæ? Et dico, quod Doctores id relinquunt viri boni & docti arbitrio, ſicuti & reliqua, quæ in iure non habent certam, expreſſam, atque determinatam cauſam, quæ determinanda ſunt, vt dicitur, ex bono & æquo, ad arbitrium boni viri, vt habetur *in l. 1. ff. de iure deliber. & l. ult. cap. de cauſis, de officio Iudicis delegati*. Vt tamen aliquid determinatum in præſentiarum habeatur, dico quod generalis, iuſta & rationabilis, ad id videtur eſſe cauſa, quotieſcumque ex eiuſmodi reſcripto læditur ius alicuius tertij & perſonæ particularis, maxime in dignitate conſtitutæ, qualis eſt Epiſcopus, aut quandocumque vergit in damnum & præiudicium alicuius Congregationis. Non enim præſumitur, ſeu præſumi poteſt, aut debet, per quodcumque Reſcriptum, velle ſummum Pontificem alicui præiudicare, & tollere ſine cauſa ius quæſitum alicuius tertij, vt tradunt vnanimiter omnes Iuriſperiti Doctores, & Soto lib. 3. de iuſtitia, & iure, quæſt. 6. art. 3. vnde quotieſcumque in aliquo Reſcripto Apoſtolico reperiuntur verba, per

Suſpenſio Reſcripti Apoſtolici, etiam priuati, & particularis, fieri non poteſt abſque iuſta & rationabili cauſa, etiam interpoſita ſupplicatione.

Quænã ſit cenſenda iuſta, atque rationabilis cauſa, ſuſpẽſionis alicuius Reſcripti Apoſtolici.

Nota hoc valde.

per quæ ius tertij videatur auferri, censeri debent superflua, aut exorta per circumuentionem, seu per importunitatē, etiamsi ibidem dicantur, facta fuisse ex Motu proprio, siue ex certa scientia, vt tradunt omnes communiter Doctores Iurisperiti, idque multo melius, quando eiusmodi Rescriptum, sub quibuscumque verbis & clausulis exhibitum, cedit in damnum & præiudicium alicuius Congregationis. Quod oportet aduertere summopere, pro multis casibus, qui occurrere possunt quotidie. Quapropter si dari contigerit aliquod rescriptum à Papa, &/ summo Pontifice, & fit exemplum, verbi gratia, quo præciperetur, vt aliquis Prælatus reeligeretur, seu continuaretur in officio, idq. aliqua ex causa videretur bono communi non expedire, eiusmodi rescriptum & merito, iudicari deberet subreptitium, atq; impetratum per subreptionem, siue importunitatem aut circumuentionem, & contra voluntatem concedentis, ac proinde non necessario esset executioni mandandum, sed supplicandum de illo, suspendendumq. ipsius executionem, interposita prædicta supplicatione. Non enim præsumendum est velle summum Pontificem, præiudicare bono totius communitatis, & electorum iuri quæsito, eorum, inquam, qui in dicta electione habent vocem actiuam & passiuam. Eo præsertim, quia secundum iuris regulam, *quod ad omnes attinet, ab omnibus approbari habet*. habetur *in cap. quod omnes, de Reg. Iuris, lib. 6.* Quod & faciendum est, etiamsi in eiusmodi rescripto, apponatur clausula, vt id fiat sub pœna excommunicationis, non obstantibus quibuscumque ordinationibus, &c. nam, vt inquiunt Doctores, per nulla verba, cuiuscumque plenitudinis verborum, in rescriptis apposita, tollitur ius quæsitum tertij, & multominus cuiuscumque communitatis, nisi aliud expresse appareat, sicq. de eiusmodi rescripto & ipsius executione, cum debita reuerentia, est supplicandum, ipsumq. suspendendum, & nullatenus executioni mandandum, donec facta supplicatione & informatione de præiudicio supradicto adueniat summi Pontificis secunda iussio. Et hæc de isto Articulo dicta sufficiant.

ARTICVLVS X.

Vtrum declaratio sacrorum Canonum, pertineat ad solum Romanum Pontificem?

Quæ ad hunc Articulum spectant, resoluentur breuiter per sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

Interpretatio, & declaratio iudicialis diuinæ legis, atq; Sacrorū Canonū, de iure ad solum spectat Romanū Pontificē. Cuius est legē condere, ipsius est ipsam etiā interpretari.

INterpretatio & declaratio iudicialis diuinæ legis, atq; Sacrorū Canonū, de iure ad solum spectat Romanū Pontificē. Hæc Conclusio est Syluestri *verbo, interpretatio, q. 1.* vbi & dicit, hoc idem esse intelligendum, de legibus ciuilibus, in quantum concernunt clericos, *per cap. 2. de iura. calum.* licet in quantum concernunt laicos, id pertineat ad Imperatorem, *per l. fin. C. de legib. quia eius est legem interpretari, cuius est & condere, de regul. iuris, lib. 6.* Sed probatur præterea dicta Conclusio ex multis iuribus, & primo ex Gratiano *in decreto, §. ex his omnibus, 11. q. 1.* vbi inquit, *quod ille solus ius habet interpretandi Canones, qui habet potestatem condendi illos.* Quæ quidem verba expendens glossa ibidem, adducit *cap. inter alia, de sent. excommunic.* vbi habetur, *quod vnde ius prodijt, eius quoque interpretatio procedere debet*. Facit & *cap. 1. de*

de translat. Prælator. & cap. cuncta per mundum 9. q. 3. & 5. qui autem, 17. q. 4. & in l. vltima, C. de legibus. Et de hac iudiciali declaratione, generali & iuridica, intelligenda sunt verba, quæ apponunt Pontifices in suis constitutionibus Pontificalibus, quando dicunt, quod nemini liceat ipsas aliter interpretari, vel quod sit sublata potestas aliter diffiniendi, interpretandi, & determinandi, &c. nam prædicta interpretatio & declaratio, facit ius quoad omnes, *per cap. fin. de constitutionibus*.

Sed loquendo de alijs declarationibus, & interpretationibus particularibus non iudicialibus, sit secunda Conclusio.

Secunda Conclusio.

Interpretatio particularis & doctrinalis sacrorum Canonum, bene potest fieri à Doctoribus, Prælatis, siue Iudicibus inferioribus. Hæc Conclusio est supradicti Syluestri loco supracitato, & probat eam, ex Innocentio *in cap. cum speciali, de appell. & ex gloss. in cap. 1. de postula. Prælat.* Facit & *l. vnica, C. de profes. qui in Vrbe*, quod intelligendum est, nisi esset aliquid ita arduum, vt certus intellectus dari non posset, nam tunc recurrendum erit ad Principem, *per legem pen. & fi. C. de legi.* Qua de re videndus est Panor. *in cap. 1. de iure. calu. & in cap. etiam 1. de postul. Prælat.* vbi tractatur, An Legatus possit rescriptum interpretari? In fine dictæ quæstionis aduertit Syl. ex D. Tho. quod lex humana non debet seruari, quando est in damnum, sed tunc pro interpretatione recurrendum est ad Principem, si eius præsentia haberi potest de facile, & nisi sit periculum imminens. Videatur D. Tho. 1. 2. q. 66. ar. 6. & 2. 2. q. 60. ar. 5. Et hactenus de isto Articulo.

Interpretatio particularis & doctrinalis sacrorum canonum, bene fieri potest à Doctoribus, Prælatis atque Iudicibus inferioribus.

ARTICVLVS XI.

Vtrum declarationes Cardinalium, teneant & obligent, in foro interiori, atque exteriori?

PRo huius Articuli intelligentia, oportet præmittere, quod cũ circa Conc. Trid. decreta multa fuerint exorta dubia, quæ nullo modo, nec sine magna difficultate decidi & explicari poterant, nisi ad Sedem Apostolicam fieret recursus, quod & factum est multoties, tempore Pij V. vt constat ex varijs eius Constitutionibus, declarationibus, & interpretationibus præfati Concilij Trid. super impedimentis Matrimonij, & alijs, vt ne summi Pontifices grauarentur, propter nimiam dubiorum multitudinem, quæ ad dictam Sedem concurrebant in dies, & maxime in materia Religionum, & ad Religiosos & Regulares personas spectantibus causis, constituerunt quandam Cardinalium Congregationem, ad supradicta dubia Concilij Trid. explicanda & declaranda, & aliam pro Consultationibus Regularium, vt constat ex duabus Constitutionibus Sixti V. quæ circumferuntur in Bullario magno, vbi vtriusque Congregationis Cardinalibus, ampla præbetur facultas, interpretandi & declarandi omnia supradicta dubia, vt ex eisdem constat. Quo præmisso, atque supposito, quæritur nunc, quantam vim, atque auctoritatem habeant, huiusmodi, Cardinalium declarationes interpretationes, siue diffinitiones? &, an teneant & obligent tam in foro interiori, quam exteriori?

De origine sacræ Congreg. Cardin. interpretatio sacri Conc. Trid. & causarum Regularium.

Nota quorumdam Doctorũ placitum & opinionem.

Circa quam difficultatem, non modica dubitatio exorta eſt olim Romæ, & in noſtra Hiſpania fuit placitum, quorumdam doctiſſimorum virorum, quorum meminit doctiſſimus P. Fr. de Bobad. in ſuo Enchiridione, ſiue Manuali manuſcripto, aſſerentium per eiuſmodi declarationes, non obligari quempiam in foro interiori, neque exteriori, neque propter ipſas eſſe vllum in iudicio damnandum, ſi oppoſita ſententia idoneo & iuridico fundamento fuiſſet fulcita. Cuius rei rationem eſſe dicebant, quia prædictæ interpretationes & declarationes, non habent vim legis, cum non ſint ſolemniter promulgatæ, & ſit de intrinſeca ratione legis, quod promulgentur, iuxta decretum & celebre illud dictum D. Aug. quod habetur *in c. in iſtis, d.* 4. vbi inquit, *quod tunc leges incipiunt vim habere, cum promulgantur & moribus vtentium approbantur.* Et præterea aiebant, quod prædictæ declarationes non habent, ſed neque habere poſſunt, vim ſententiæ diffinitiuæ, cum communiter fiant, parte non audita. Neque ex dictis inferri dicebant, quod inutilis fuiſſet ſupradictarum Congregationum inſtitutio, ſiquidem ipſarum decreta, & quæ à Cardinalibus ipſis erant diffinita, nullam vim & robur habebant obligandi in conſcientia, neque in foro exteriori: nam quamuis id ita eſſet, multum tamen eaſdem valere aſſerebant, ad tollendos multorum ſcrupulos, quos quotidie circa præfati Concil. decreta videbantur exoriri. Tandem dicebant ſupradicti Auctores, quod præfatæ declarationes, potius erant doctrinales, quam iudiciales, cum nulla adhuc eſſet promulgata lex, quæ eas ſuſcipi iuberet tamquam regulas & leges certas & infallibiles, quinuero ſicut dubia omnia, abſolui poſſunt à Doctoribus Iuriſperitis, & Theologis, tantum doctrinaliter (quod interdum à quibuſdam ſummis Pontificibus factum legimus) ita & ſummi Pontifices voluerunt, certos quoſdam atque determinatos, fieri, & conſtitui ſacri Concilij Tridentini interpretes, & cauſarum pertinentium ad Regulares, quorum reſponſa, quamuis ſolummodo doctrinalia, maximi fierent, æſtimarenturq. ab omnibus, interim quod à ſummo Pontifice conditur, atque promulgatur declaratio iudicialis totius Concilij Triden. Quam etiam iuridicam declarationem, neceſſariam nimium eſſe dicebant, adeo vt nihil fieri poſſet magis opportunum, ad veram intelligentiam, & efficacem executionem ſupradicti Concilij, quam etiam dicebant, ad tollenda è medio omnia dubia & difficultates omnes, oportere ſolemniter, ac ſub litteris authenticis promulgari. Hoc fuit olim quorumdam ſapientiſſimorum virorum placitum. Quorum opinio breuiter reſoluta ſtat, atque conſiſtit in hoc, quod declarationes ſupradictorum Cardinalium, potius ſunt doctrinales, quam iudiciales, neque ad ſui obſeruantiam quempiam obligant, in foro interiori, neque in exteriori, propter rationes dictas. Sed eis nihilominus non obſtantibus, contrarium videtur verius dicendum, atque tenendum, de quo ſequens ſtatuitur Concluſio.

Concluſio.

Declarationes & interpretationes Cardin. modo ſint authenticæ, in vtroque foro obligant.

DEclarationes & interpretationes Cardinalium ſupradictæ, modo ſint authenticæ, & authentico ſigillo munitæ, non ſolum ſunt habendæ vt doctrinales & doctorales, verum etiam vt iudiciales, & in vtroque foro obligant, & ſecundum ipſas (modo ſint authenticæ, vt dictum eſt) in Tribunalibus cunctis debet iudicari. Hæc Concluſio probatur, atque inſinuatur apertiſſime ex litteris Sixti V. & ex commiſſione, auctoritate & facul-

Digitized by Google

cultate, prædictis Cardinalibus tradita ibidem, per illa verba, *interpretandi facultatem, nobis tamen conſultis, impartimur*. Neque in contrarium adducta quidquam faciunt, nō enim neceſſum eſt ad hoc, vt ſupradictæ declarationes obligent, in foro conſcientiæ & exteriori, quod ſolemniter promulgentur: licet enim id in legibus cunctis ſit neceſſariū, non tamen in declaratione ipſarum legum, iam publicatarum & receptarum, à Principe, vel eius vicem gerente iuridice facta, ſimiliter opus eſt, quod ſolemniter publicetur. Sufficit enim, quod leges ipſæ ſint promulgatæ & receptæ, & quod earum declaratio, fiat à Principe, vel ab eius vicem & auctoritatem habente. Vnde ſupradictorum Cardinalium declaratio, non tantum habenda eſt, vt doctrinalis, verum etiam, vt re uera iudicialis, facta ab ipſo legislatore, ſeu ab eius vicem gerente, eo vel maxime, cum ſupradicti Cardinales, vt ibidem dicitur, præſertim in rebus arduis & difficillimis, nihil faciāt, ſed neque facere poſſint, inconſulto ſummo Pontifice, vt patet ex litteris ſuæ commiſſionis, ibi, *nobis tamen conſultis*. Nec dictis obſtat, quod dicebant præfati Doctores, nempe, nullam eſſe promulgatam legem, quæ iubeat ſupradictas declarationes & interpretationes ſuſcipi & haberi tamquam regulas, & leges certas atque infallibiles: nam quamuis id ita ſit, quod nulla expreſſe hoc iubeatur ſpeciali lege, at præſuppoſito, quod dicti Cardinales tradunt, & faciunt prædictas declarationes & interpretationes ex ſpeciali ſummi Pontificis commiſſione, & ipſius auctoritate & nomine, eadem lege qua iubemur Papalem declarationem recipere, tamquam certam & veram, cum ad legislatorem pertineat leges ſuas interpretari & declarare (per ea quæ dicta ſunt in præcedenti Articulo) eademmet lege, tenemur recipere declarationes ſupradictas, tamquam certas & veras, explicantes & declarantes mentem & intentionem legislatoris. Quæ omnia intelligenda ſunt modo ſint authenticæ, nam ſi non ſunt authenticæ, nemo obligatur ad ipſas recipiendas. Et hactenus de iſto Articulo.

Nota hoc valde.

ARTICVLVS XII.

Vtrum liceat Doctoribus, Iuriſperitis, ſiue Theologis, Ius Canonicum, & Conſtitutiones Apoſtolicas interpretari & declarare?

Huic articulo reſpondetur, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

QVamuis verus ſenſus & declaratio, atque interpretatio iudicialis Concilij Tridentini, & Sacrorum Canonum & Conſtitutionum Apoſtolicarum, ad ſolum ſummum Romanum ſpectet Pontificem, & ad ſacram Congregationem Cardinalium ad id conſtituram, atque deſtinatam, interpretatio tamen doctrinalis, ſiue doctoralis, bene fieri poteſt à Doctoribus, Iuriſperitis & Theologis, quorum auctoritas multum valet, quamuis ipſorum declaratio non ſit iudicialis. Quod huiuſmodi declaratio fieri poſſit à ſupradictis Doctoribus Iuriſperitis, atque Theologis, conſtat expreſſe ex eodem Concilio Tridentino *ſeſſione* 25. *cap.* 2. vbi id tamquam certum

Doctores Iuriſperiti, atque Theologi, bene poſſunt Ius Canonicum, & Conſtitutiones Apoſtolicas doctrina iter interpretari & declarare.

præſupponitur, atque eo ſuppoſito ipſis præcipitur, *vt myſteria fidei ad normam præfati Concilij Tridentini, & non aliter, doceant, ſine interpretentur*. Et præterea id ſemper obſeruatum fuit & poſitum in communi praxi, non obſtante Bulla Pij IV. poſita in fine eiuſdem Concilij, quæ incipit, *Benedictus*, qua hoc ipſum videbatur prohiberi, atque interdici, nam ſemper apud omnes compertum fuit, id eſſe intelligendum de Commentarijs & Gloſſis extortis, & ſupradicto Concilio vim, ac violentiam inferentibus, illiusquè mentem in alium ſenſum detorquentibus, non autem de Gloſſis & Commentarijs, genuinis & litterarijs, eiuſdem ſententiam ad litteram & (vt dicitur) de verbo ad verbum explicantibus & declarantibus. Quod & probari poteſt præterea, hac ſpeciali ratione, nam etiam legum regni, iudicialis interpretatio & declaratio ad ſolos Reges ſpectat, ſeu ad ipſorum Regium Senatum, & nihilominus eo non obſtante, Doctores in Scholis & Academijs, & Iudices in ſuis Tribunalibus, multoties leges ipſas interpretantur, quinuero earum rigorem per æquitatem ſeu epicheiam interdum temperant, iuxta ipſorum legislatorum veram, ſiue præſumptam intentionem: quod & feciſſe hos & illos, Reipublicæ atque communi bono, ſummopere extitit neceſſarium, vtpote ſine quo, vix aut nullatenus poſſet Regnum gubernari, manerentq. cuncta in ancipiti, ſi pro quolibet occurrenti caſu, recurrendum foret ſemper ad Principem. Dicendum eſt igitur, quod licita eſt declaratio, atque interpretatio ſupradicti Concilij Tridentini & aliorum Sacrorum Canonum & Conſtitutionum Apoſtolicarum, doctoralis & doctrinalis facta, ſeu quæ communiter fit, ac fieri conſueuit à Doctoribus Iuriſperitis & Theologis, quodque ipſa quammaxime eſt facienda & æſtimanda, ad veram eorum intelligentiam, quamuis, vt dictum eſt in Concluſione, declaratio ſupradicta non ſit iudicialis, ſed ſolummodo doctoralis & doctrinalis.

Secunda Concluſio.

Doctrinales declarationes Conc. Trid. & ſacrorum Canonum, non obligant vt ſtetur illis, neq; vt tamquam certæ regulæ, atque infallibiles recipiantur.

Supradictæ interpretationes & declarationes, quãuis, vt dictum eſt, multum valeant, & pluris ſint æſtimandæ, non tamen tenent, ſeu obligant, vt ſtetur illis, ſeu, vt ab omnibus tamquam regulæ certæ atque infallibiles recipiantur, cum ſicuti præmiſſum eſt, ſint tantum doctrinales, ſeu doctorales, & non iudiciales. Hæc Concluſio probatur, nam quamuis Doctoribus ſupradictis liceat iuris Canonici, ſimiliter & Ciuilis leges, atque conſtitutiones declarare & interpretari, doctoraliter & doctrinaliter, non tamen auctoritatiue & poteſtatiue, hoc enim, vt ſupra diximus, ad ſolos ſpectat Principes, & conſtat *ex cap. 1. de iuramento calumnia, & l. fin. C. de legibus, & c. 1. de regulis iuris, lib. 6.* vbi habetur, *quod cuius eſt legem condere, eius eſt ipſam interpretari, ac declarare*. Ad quod facit quammaxime ſententia D. Auguſtini in epiſtola decimanona, quæ eſt ad D. Hieronymum, vbi agens de ſacroſanctæ Scripturæ libris Canonicis, poſt alia, in hæc verba prorumpit: *Ego ſolis Scripturarum libris, qui iam Canonici appellantur, didici hunc timorem & honorem deferre, vt nullum eorum ſcribendo erraſſe credere audeam. Alios autem ita cauto lego, vt quantalibet ſanctitate, doctrinaue polleant, non ideo verum putem, quod illi dixerunt, vel quia ipſi ita ſenſerunt, ſed quia id mihi per alios Auctores, vel Canonicas, ſiue probabiles rationes, quod à vero non abhorreant, perſuadere potuerunt.* Et in epiſtola ad Fortunatum, inquit

Nota valde circa legũ interpretationẽ, atque declarationem.

idem

idem D. Auguſtinus poſt alia: *Neque quorumlibet diſputationes, quamuis Catholicorum & laudatorum hominum, veluti Scripturas Canonicas habere debemus, vt nobis non liceat, ſalua honorificentia, quæ illis debetur hominibus, aliquid in eorum ſcripturis improbare, atque reſpuere, ſi forte inuenerimus, quod aliter ſenſerint, quam veritas habet, diuino adiutorio ab alijs intellecta, vel à nobis. Talis ego ſum in ſcripturis aliorum, quales & eſſe volo intellectores meorum ſcriptorum.* Hæc ſupradictus Auguſtinus. Quæ ſi vera ſunt, loquendo de ſacræ Scripturæ interpretibus & Doctoribus, ſanctiſſimis ac doctiſſimis; quanto melius, potiorique ratione, idipſum erit dicendum, de Iuriſperitis, aut Theologis, Iuris Canonici, ſiue Ciuilis interpretibus & declaratoribus, quorum ſententia, atque doctrina, quamuis pluris ſit æſtimanda, non tamen tamquam regula certa, atque infallibilis habenda, cum, vt præmittitur, ſit tantum doctrinalis & non iudicialis, nec facta ab habentibus auctoritatem. Hactenus de iſto Articulo, & de tota hac Quæſtione.

QVÆSTIO XXVII.

De Iure ciuili, atque ipſius partibus, & his quæ ad Iuris ciuilis, materiam & tractationem ſpectant, in Octo Articulos diuiſa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Quidnam ſit Ius ciuile, & quænam ſint ipſius partes?

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, reſoluentur breuiter, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

IVs ciuile eſt, quod quiſque populus, vel quæque ciuitas, ſibi proprium, diuina, humanaq. cauſa conſtituit. Hæc Iuris ciuilis diffinitio, eſt Diui Iſidori, libro 5. Ethim. cap. 5. & refertur à Gratiano *in cap. Ius ciuile, diſtinctione* 1. quod ſub alijs clarioribus verbis, eſt dicere, quod Ius ciuile, ſunt illæ leges, ſeu conſtitutiones ciuiles, quæ varijs temporibus, atque à diuerſis perſonis, factæ, ordinatæ, atque conſtitutæ ſunt, ad regimen, & gubernationem laicæ & ſecularis Reipublicæ. Huiuſmodi autem Ius ciuile, ſupradictus D. Iſidorus loco ſupracitato, diuidit in Ius militare, Ius publicum, & Ius Quiritum, ſiue Romanorum, & hoc iterum ſubdiuidit in Leges, Plebiſcita, Senatuſconſulta, Conſtitutiones & Edicta, prudentum reſponſa, & alias particulares leges, Tribunitias, ſiue Conſulares, Satyras, atque Rhodias, quorum omnium diffinitiones ex eodem Iſidoro, adducit Gratianus per ordinem in decreto, diſtinctione prima & ſecunda, quas & ipſe in præſentiarum referre prudens omitto, cum non ſit id mei propoſiti, nec præſentis ſpeculationis, neque vero id per tempus ſupperat. Quapropter contentus ero, hæc breuiter tantum in communi dixiſſe, vt horum ſaltem aliqualis habeatur notitia.

Ius ciuile eſt id quod quiſque populus, vel quæq; ciuitas ſibi propriũ diuina humanaq cauſa conſtituit.

Secunda Concluſio.

Ius ciuile diuiditur, in Digeſtum, Codicem atque Volumẽ.

Diuiditur autem ſupradictum Ius ciuile, in tres partes, ſiue libros principales, nempe in Digeſtum, Codicem, ſiue Volumen, quæ, vt ſtatim dicemus, iterum ſubdiuiduntur. Hæc Concluſio liquido & manifeſto patebit, ſupradictum Ius ciuile, inſpicienti atque intuenti. Qua de re, qui plura videre voluerit, eaque notatu digniſſima, & multiplices modos referendi & allegandi leges, quæ in præfato Iure ciuili continentur, conſulat Sylueſtrum, *verbo, lex, quæſt.* 2. vbi hàc de re tractationem longiſſimam facit. De cuius mente & reſolutione dico, quod Digeſtum continet quinquaginta libros, in tria volumina diuiſos, nempe in Digeſtum vetus, Infortiatum, & Digeſtum nouum. Quorum quodlibet etiam diuiditur, per libros, & libri per rubricas, ſiue titulos, rubricæ autem per leges, ſiue capitula, & hæc aliquando per §§. Continet autem Digeſtum vetus viginti tres libros, & partes, ſiue rubricas vigintiquatuor, Infortiatum vero continet quatuordecim libros, & rubricam vnam. Digeſtum autem nouum, continet duodecim libros, qui ſuperioribus additi, efficiunt quinquaginta, quos continet ſupradictum Digeſtum. Secunda vero Iuris ciuilis pars, quæ dicitur Codex, continet tantum nouem libros. Tertia vero, quæ dicitur Volumen, quatuor in ſe continet volumina, ſiue diſtincta opera, quorum primum dicitur, Inſtituta. Secundum continet tres libros Codicis, qui numerati cum nouem prioribus, faciunt duodecim, quamuis in alio diſtincto contineantur volumine. Tertia pars appellatur Authenticum, in quo varia, atque diuerſa continentur Authentica. Quarta & vltima pars, appellatur Liber, ſeu Vſus feudorum, quorum omnium vt dixi, qui videre voluerit longiorem tractationem, & varios atque diuerſos allegandi modos, ſupradictorum librorum, & characteres, quibus in ſcholis allegantur communiter, & apud Doctores Iuriſperitos, conſulat ſupradictum Sylueſt. in loco ſupra allegato. Et hactenus de iſto Articulo.

Digeſtum continet 50. libros in tria diuerſa volumina diſtinctos, & qd vlterius, vnũquod eorũ continet.

Codex cõtinet tantum nouem libros.

Volumen continet quatuor volumina.

ARTICVLVS II.

Quiſnam poſſit facere, ſiue condere Leges ciuiles?

Huic Articulo breuiter reſpondetur, per duas ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Ciuilem generalem legẽ, in tẽporalibus, ſolus Imperator facere poteſt.

Ciuilem generalem legem, in temporalibus, ſolus Imperator facere poteſt. Hæc Concluſio eſt expreſſe ſupradicti Syluestri, *verbo, lex, quæſt. 4. in fine*, vbi quærit, Quiſnam legem Canonicam, ſiue Ciuilem facere poſſit? & loquendo de lege ciuili generali, inquit quod ſolus Imperator eam poteſt condere, quod & probat *ex l. 2. & fin. C. de legibus*, & addit, quod etiam Præfectus in Prætorio, & omnes hi, quibus Imperator mandat, & Romanus populus, atque Romanus Senatus, & omnis ciuitas, ſiue Populus, ſibi legem facere poteſt, quod probat per §. 1. & 2. *Inſtit. de iure nat.*

Secun-

Secunda Conclusio.

Generaliter loquendo, quantum quisque habet de iurisdictione, tantum habet de auctoritate & facultate condendi leges & statuta, nec vlterius extenditur, nisi hi, quorum interest, consentiant, vel ad minus sint præsentes. Hæc etiam Conclusio est supradicti Syluestri loco supracitato, & dicit eam esse Baldi *in l. omnes populi, ff. de iustit. & iure*, & etiam Innocentij *in cap.* 1. *de locato & condit. & in cap. à nobis, el* 1. *de sententia excommunicat.* Facit ad idem *cap. final. de his quæ fiunt à Prælat.* Et ratio est, vt dicit Anton. in *cap. cum laicis, de rebus Ecclesiæ non alienandis*, quia potestas statuendi leges, dependet à iurisdictione & imperio in statuente, & à subiectione quoad eos, in quos statuitur, vt constat ex *cap. Ecclesia Sanctæ Mariæ, de constitut. & ex cap. bene quidem, cum glossa, & cap. si Imperator*, 96. *distinctione*, quod etiam tenet Bartol. *in l.* 1. *ff. iurisdictione omnium Iudicum.* Faciunt etiam & ad hoc, quæ dicta sunt supra Quæstione 25. Art. 3. vbi diximus, debere fieri leges, nonnisi ab auctoritatem & potestatem habentibus. Videatur Syluest. vbi supra, & *verbo, excommunicatio*, 1. *num.* 5. Et hæc de isto Articulo, breuiter dicta sufficiant.

Quantum quisque habet de iurisdictione, tantum & non plus, habet de auctoritate & potestate condendi leges & statuta.

ARTICVLVS III.

Vtrum ciuiles leges, ex sui transgressione, obligent seu obligare possint, ad peccatum mortale?

IAm supra Quæstione 25. Art. 14. difficultatem hanc in medium protulimus, agentes de legibus in communi, id quod & in præcedenti Quæst. Art. 6. fecimus loquendo de legibus & constitutionibus canonicis, in particulari. Sed nunc ad maiorem magisquè exactam, rei huius cognitionem, atque explicationem, idipsum in quæstionem adducere libuit, agendo de Legibus ciuilibus etiam in particulari, quod quidem maiorem habet difficultatem. Potestq. supradicta quæstio, in duplici sensu quæri, & inuestigari. Primo loquendo de possibili, An scilicet in potestate ciuili laica, facultas sit obligandi per suas leges ad peccatum mortale, sibi subditos. Secundo an ita fuerit effectum de facto, ita quod reuera, omnes ciuiles leges, transgressores suos ad peccatum mortale obligent, seu obligare possint. Et vt à facultate exordiamur, videtur, quod in potestate ciuili & laica, nulla sit huiusmodi facultas. Primo, nam id videtur pertinere ad solam potestatem spiritualem, obligare sibi subditos ad culpam, atque vt dicitur, in foro conscientiæ, non autem ad potestatem ciuilem & laicam. Quod & confirmatur ex eo, nam cum in potestate ciuili & laica, nulla sit facultas ad remittenda peccata & culpas, dicendum perinde videtur, quod neque in eadem vlla sit facultas, ad coniiciendum sibi subditos in aliquod peccatum, cum ad eamdem pertineat, seu pertinere videatur, soluere & alligare. Quibus & accedit, nam (vt supra diximus) finis potestatis secularis & laicæ, non est aliquid supernaturale, sed tantum temporale bonum, & quietus atque pacificus status Reipublicç, non tam quoad animam, quam quoad corpus: ex quo videtur, quod potestas, quæ non protenditur, nec extenditur ad æterna, proinde nec extendatur, aut protendatur ad inducendam mortalem culpam, cum ex ea, æternæ pœnæ obligatio exoriatur,

tur. Et tandem vltimo, hoc ipsum confirmatur, & corroboratur, nam obligatio ad culpam, in legibus ciuilibus, aut posita est in arbitrio Principis ferentis legem, aut præter voluntatem suã, sequitur ex natura ipsius legis. Si primum dederis, sequitur, quod nulla sit ciuilis lex, quæ obliget sub reatu mortalis culpæ, cum in nulla à Principe constituente, eiusmodi circumstantia exprimatur: si vero secundum dicatur, hoc est, quod obligatio ad culpã, sequitur ex natura ipsius legis, sequeretur, quod non posset Princeps aliquam condere legem, quæ ad culpam, seu sub reatu mortalis culpæ non obligaret. Hoc autem dicere est falsum, cum ex communi omnium sententia, multæ leges inueniantur, aut saltem inueniri possint, quæ ad culpam nullam obligant: dicendum est ergo, quod in supradicta potestate seculari & laica, nulla est facultas, per suas leges, siue constitutiones ad peccatum obligandi, sed dumtaxat ad pœnam temporalem. His tamen non obstantibus, in contrarium est veritas. Pro cuius pleniori resolutione, sequentes statuo Conclusiones.

Prima Conclusio.

Etiam in potestate ciuili & laica, etiã est facultas condẽdi leges, quæ obligẽt in foro cõscientiæ, atque ex genere suo ad peccatum mortale.

CErtissime tenendũ est, quod in potestate ciuili & laica, etiã est facultas, atque potestas, faciendi & condendi leges, quæ obligent in foro conscientiæ, atque ex genere suo ad peccatum mortale. Hanc Conclusionem ponit expresse Magister Soto, lib. 1. de iust. & iure, quæst. 6. art. 4. vbi & tenendam eam dicit firmissime, quamuis non eadẽm firmitate, seu eodem certitudinis gradu, quo hoc ipsum supradictum est de legibus Ecclesiasticis, & de potestate summorum Pontificum, ad obligandum cunctos fideles per suas leges ad peccatum mortale. Probatq. suam sententiam & Conclusionem sequentibus rationibus, nam quamuis, inquit potestas secularis & laica, differat à spirituali, & Ecclesiastica, penes hoc, quod hæc collata est immediate à Christo Domino Ecclesiæ suæ diuina lege, illa vero, non sed per rationẽ naturalem descendit, qua quælibet Respublica, cum auctoritatem & potestatem haberet, seipsam regendi & gubernandi, sua voluntate in Reges eamdem transferre voluerit; attamen, tam in vna quam in altera, considerata ratione finis, necessaria fuit facultas & potestas obligandi sibi subditos, non solum ad pœnam temporalem, verum etiam & ad æternam, quod fit per culpam, alias enim manca & defectuosa ad sui regimen & gubernationem esset huiusmodi Respublica. Sed quod per ciuiles leges, obligentur homines ad culpam, aut saltem obligari possint, probat supradictus Soto alia peculiari ratione: & ea est: Nam omnis lex humana si ipsa fuerit iusta, vti par est, à naturali lege deriuatur, est enim lex, quædam regula rectæ rationis, & quædã recte viuendi norma: sed deuiare à recta ratione (vt inquit D. Th. 1. 2. quæst. 21.) ex natura sua peccatum est: ergo & facere contra legem, etiam erit peccatum, siquidem est facere contra ipsam rationem, seu contra rationis regulã, nisi aliud Princeps in lege sua exprimat. Adeo supradictus Soto credit prædictam Conclusionem esse veram, vt dicat, quod licet negare hanc veritatem, & potestatem & auctoritatem, atque vigorem legibus ciuilibus, non sit ita manifesta hæresis, ac esset hoc ipsum negare in legibus Ecclesiasticis, esset tamen valde temerarium, inquit, & contra communem Doctorum consensum, eorum præcipue, qui alicuius sunt momenti & nominis.

Difficultas. Prima opinio.

Sed, An semper ciuiles leges, de facto ad peccatum obligent? est magna lis & controuersia inter DD. nam doctissimus Doctor Nauar. in suo Manuali, cap. 23. à nu. 48. cum seqq. & lib. 1. Consil. de constit. consi. 3. num. 1. quamuis

conce-

cõcedat, quod principes per ciuilẽ ſuam legem obligare poſſint, ſibi ſubditos ad peccatum, de facto tamen, inquit, non ita eſt, niſi hoc ab eodem expreſſe, in eadem lege habeatur, & exprimatur, aut niſi illud quod fieri præcipitur, ſiue prohibetur, per aliam legem naturalem, ſiue diuinam, ſub pœna peccati mortalis fuerit prohibitum, quod dicit eſſe verum, quantumcunque pœna grauis in aliqua lege apponatur, etiam amiſſionis bonorum, famæ, ſeu vitæ. Cuius potiſſimum, ac præcipuum fundamentum eſt, quia inquit, conſuetudo, quæ optima eſt legum interpres, hoc ipſum eſt interpretata, quod nullæ ciuiles leges, ad culpam ſiue ad peccatum obligent, vtcumque grauis in eiſdem apponatur pœna, niſi in caſu ſupradicto, quo id ipſum per aliam naturalem, aut diuinam legem, ſub pœna peccati fuerit prohibitum. Et præterea, quia de ratione legum humanarum eſt, vt recipiantur, nec ſi non fuerint receptæ, inquit, obligant, quantumuis fuerint iuſtæ, atque receptæ non obligant, niſi quoad illud tantummodo, ſecundum quod ſunt receptæ. Ex quibus infert, quod cum ciuiles humanæ leges, non fuerint receptæ, quoad pœnam æternam, ſed tantummodo, quoad pœnam temporalem (quod & ſemper interpretata eſt antiqua, & diuturna conſuetudo) quod nullæ tales leges de facto obligant ad culpam, ſed tantum ad pœnam, quod dicit eſſe tenendum & dicendum interim, quod ſacra Sedes, aliud non determinauerit. Quæ quidem opinio Nauarr. cum ſale, & ſano ſenſu intellecta, meo quidem videri, probabiliſſima eſt, fortiſſimoq. innititur fundamento. Vnde pro huius rei reſolutione, atque vtcumque concordanda, opinione prædicti Nauarr. cum opinione Soti, ſub cenſura ſacræ Romanæ Eccleſiæ, atque doctiſſimorum virorum, & cuiuslibet melius ſentientis, ſequentem ſtatuo ſecundam Concluſionem.

Secunda Concluſio.

Quamuis ciuiles leges, & maxime illæ, quæ grauem aliquam imponunt pœnam, ex natura ſua obligent ad culpam, vt recte tenet & dicit ſupradictus Magiſter Soto, ex conſuetudine tamen, atque ex voluntate, expreſsa, ſeu interpretatiua principum, bene fieri poteſt, atque de facto in multis legibus ita eſſe videtur, vt tantum obligent ad pœnam, præſertim ſi ſolummodo quantum ad hoc fuerint receptæ, & in hoc verum habet ſupradicta opinio Doctoris Nauarr. Per hanc Concluſionem, opiniones prædictæ vtcumque concordantur, nam prima Soti reſpicit naturam pœnæ, quæ, vt dictum eſt, ſupra quæſt. 25. artic. 18. concluſione ſecunda, ex ſua propria ratione reſpicit culpam. Secunda vero opinio Nauarr. loquitur de eo, quod cõmunis conſuetudo eſt interpretata, & de eo, ſecundum quod humanæ leges ſunt receptæ, ex quo videtur, quod nulla ſit inter ipſos contradictio, cum alter loquatur de legum pœnalium natura, alter vero de eo, quod eorum vſus recepit, atque interpretata eſt antiqua, & diuturna conſuetudo. Et hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant; nam reliqua, quæ ad hoc propoſitum ſpectant, videri poterunt in locis ſupracitatis, in initio huius Articuli.

Quamuis ciuiles leges, & maxime illæ, quæ grauem pœnam imponũt, ex nã ſua obligẽt ad culpam, ex voluntate tamen expreſſa, aut tacita & interpretatiua principum, bene, contrarium fieri poteſt.

ARTI-

ARTICVLVS IV.

Vtrum sint aliquæ Imperiales leges, in corpore Iuris Ciuilis contentæ, ex materia sua iniustæ, & quæ non obligent in foro conscientiæ, ad sui obseruantiam?

Hanc quæstionem mouet, & tractat Syluest. verb. lex, q. 10. vbi sequentem ponit Conclusionem.

Conclusio.

Multæ sunt in corpore Iuris ciuilis, Imperiales leges, ex materia sua iniustæ, & quæ proinde non obligant in foro conscientiæ.

MVltæ sunt Imperiales leges, ex materia sua iniustæ, quæ proinde non obligant secundum animam, neque in foro conscientiæ sunt obseruandæ. Ponit exemplum prædictus Syluest. in illa lege, quæ concedit filium vnius germani, contrahere posse matrimonium cum filia alterius germani, vt habetur *Instit. de nupt. §. inter eos*, & *in l. nemini*, *C. de nupt.* qui tamen secundum diuinam legem, & sacros Canones, debent penitus separari, vt habetur *in cap. non debet, de cons. & affin. & in cap. progenies*, 35. *q.* 3. Item ponit exemplum in illa lege, quæ concedit homini soluto, tenere mulierem solutam in concubinam, vt in Authentico, *quibus modis naturales efficiuntur sui, §. si quis, colat.* 7. quod quidem in foro Dei, & Ecclesiæ non est licitum, quia committitur ad minus simplex fornicatio, quæ vel est contra naturam, seu ad minus, est peccatum excludens à Regno Dei, iuxta illud D. Pauli 1. Corinth. 6. vbi inter alia vitia & peccata, fornicationem enumerat, atque inquit, *quod qui talia agunt, Regnum Dei non possidebunt.* Etiam adducit exemplum de illis legibus, quæ damnant tenentem in vxorem mulierem deprehensam in adulterio, vt habetur *in l. crimen, & l. cassitati, C. de adulteris.* Quod tamen secundum Deum, & Iura canonica, facere non est licitum, quinvero, & potest quis illam tenere sine pœna & culpa, modo velit ipsa ab adulterio recedere, vt habetur *in §. abanditur*, 31. *q.* 1. Supradictas leges Imperiales, quæ ex materia sua sunt iniustæ, ac propterea in foro conscientiæ non ligantes, nec obseruandæ, reducit supradictus Syluest. ad 19. capita, quas cum facile esset referre, sciens & prudens in præsentiarum omitto, cum non sit id mei muneris, nec præsentis speculationis, & vt etiam breuitati studeam, quia facile possunt videri ibidem. Hæc de isto Articulo dicta sufficiant.

ARTICVLVS V.

Vtrum Leges, & Constitutiones Iuris Ciuilis, generaliter & indistincte loquentes, obligent absque discrimine, etiam personas Ecclesiasticas & Regulares?

HÆc quæstio celebris, atq; famosissima est, & ab vtriusque Iuris peritis nimium multis in locis agitata, in qua omissis varijs opinionibus, ac dicendi modis, qui hinc inde afferuntur, quod verius, atque tenendum videbitur, explicabitur, per sequentes Conclusiones.

Prima

Digitized by Google

Prima Conclusio.

Leges Imperiales, ciuilis Iuris, in foro Ecclesiastico, sunt obseruandę deficiēte Ecclesiastica lege, quæ eadem de re tractet.

LEges contentæ in corpore Iuris ciuilis, quæ communiter Imperiales appellantur, deficiente Iure canonico, seu Ecclesiastica lege, quæ eadem de re tractet, etiam in foro Ecclesiastico sunt obseruandæ. Hæc Conclusio est fere omnium Iurisperitorum communis, cuius ea potissima ratio est, nam eiusmodi leges per summos Pontifices, reperiuntur approbatæ, adiuuandos sacros Canones, vt constat ex multis Iuribus, atque sacris Canonibus, sed maxime *ex cap. de capitulis, & cap. certum, cum seqq. d.* 10. *& ex cap.* 1. *de noui oper. nunt.* vbi habentur sequentia verba. *Quod sicut leges non dedignantur sacros Canones imitari, ita & sacrorum statuta Canonum principum Constitutionibus adiuuantur.* Super quæ dicta verba, videatur Glossa, *verbo. non dedignantur, & verb. adiuuantur.* Vbi ad hoc propositum dicuntur plura, eaq. notatu digniſſima, ostendendo qualiter leges non dedignantur sacros Canones imitari, qualiter etiam sacrorum Canonum statuta, principum Constitutionibus adiuuantur, ita quod in Ecclesiasticis causis leges possunt allegari, atque cum Canones deficiunt, secundum ipsas potest iudicari, iuxta *cap. lege, d.* 10. *& cap. si in adiutorium,* 23. *q.* 2. *cap. historia, & cap. ex antiq. d.* 54. Quidam limitant Conclusionem suprapositam, dicuntq. illam procedere, in legibus Imperialibus fauorem concernentibus, non tamen in odiosis. Sed reuera, eiusmodi limitatio, quamuis plurimum pietatis afferat, in rigore tamen loquendo, non est vera, nec tenenda, nam si penitus introspiciantur supradicta Iura, approbantia Imperiales leges, id absque vlla distinctione faciunt, non reijciendo odiosas, aut fauorabiles tantummodo admittendo. Quod & probatur præterea, nam ex numero legum, quæ communiter dicuntur odiosæ, est, *Interdictum vnde vi*, quod in odium spoliantium fuit institutum, quod tamen obtinet in foro Ecclesiastico, vt constat ex iuribus quampluribus, sed maxime *ex cap. in literis, cap. grauis, cap. cum ad Sedem, de rest. spol.* Similiter & edictum noui operis, censetur communiter lex odiosa, constituta in odium contemnentis præcepta iudicum, iuxta *l. Prætor ait, §. ait prætor, ff. de noui operis nunt.* & tamē obtinet etiam in foro Ecclesiastico, vt constat etiam ex multis Capitulis eodem titulo. Cui & peculiaris alia accedit ratio, nam causa, ob quam ciuiles leges in Canonum adiutorium adducuntur & approbantur, nulla alia est, nisi ob iustitiam, quam in se continent, in ordine ad bonum commune, vt colligitur *ex cap. fin. ibi diuinitus,* 16. *q.* 3. sed hæc eadem iustitia, non minus reperitur in legibus odiosis, quam in fauorabilibus, vt constat *ex cap. fuga,* 4. *dist. atque ex l.* 1. *ff. de legibus.* ergo idem dicendum est vtrobique, nempe quod Imperiales leges, clausæ in corpore Iuris ciuilis, siue odiosæ, siue vero fauorabiles, deficiente Canone, qui specialiter eadem de re tractet, etiam in foro Ecclesiastico obtinent.

Nota hoc valde.

Imperiales leges contēte in corpore Iuris ciuilis, siue odiosæ, siue fauorabiles, deficiente Canone qui ea de re tractet, & agat sunt recipiendę, atque in foro Ecclesiastico praticandæ.

Secunda Conclusio.

Vbi Ius canonicū tradit regulam specialem, seruanda ipsa, nullo habito respectu ad Ius ciuile.

Vbi Ius Canonicum, in aliqua materia tradit regulam specialem, seruanda ipsa est, nec illam debemus per Ius ciuile distinguere. Hæc Conclusio, est Sylues. *verb. lex, q.* 11. quam & esse dicit Innoc. *in cap. fin. de rebus Ecclesiæ non alienan.* & Panor. *in cap.* 1. *de rest. integ.* Et statuens exemplum, inquit, quod ex eo, quod Ius canonicum inducit solemnitatem seruandam, in alienatione rei Ecclesiæ, per totum titulum, de rebus Ecclesiæ non alienand. non debemus in eiusmodi, seruare illam Iuris ciuilis solemnitatem, posi-

tam

tam in Authent. *hoc ius, C. de sacros. Ecclesiis*. Ex qua generali regula, elicit supradictus Syluest. vnum corollarium valde notandum, nempe quod in foro Ecclesiastico, nulla valet lex ciuilis, cui specialiter aliquis Canon contrariatur, quod constat ex multis Iuribus, quæ habentur distinct. 10. per totam, sed maxime *in cap. constitutione*, vbi dicitur, *Constitutiones contra sacros Canones, & decreta Præsulum Romanorum, seu contra bonos mores, nullius esse ponderis, & momenti.* Super qua re videatur Glos. *in d. cap. Constitutiones*, & Glossa etiam, *in cap. intelleximus, verb. adinuantur, de noui operis nuntiat.* Et hoc adeo generaliter verum est, quod seculares leges legibus Canonicis contrariæ, nullius sunt momenti, quodq. leges, sacros Canones non dedignantur imitari, sed præcipue in matrimonijs, vsuris, & huiusmodi, vt in Authent. *vt non luxurientur contra naturam, col. 6.* & in Authent. *vt Clerici apud proprium Episcopum conuen. collatione eadem.* Quod saltim in foro Ecclesiastico est indubitatum, quamuis Ioan. And. *in Reg. possessor, lib. 6.* sub dubio relinquat, an idem omnino sit dicendum de foro ciuili, & an Papa ciuiles leges auferre possit, vel saltim corrigere? Sed Panor. *in cap. Clerici, de iudic.* expresse dicit, quod in materia Ecclesiastica, nulla datur contrarietas inter Canones & leges ciuiles, pro eo quod leges succumbunt Canonibus, in materia vero indifferenti (inquit) quod seruantur Canones in suo foro, & leges in suo. Sed, An in foro ciuili, sint seruandæ leges, quibus contrariantur Canones? maiorem difficultatem habet. Qua de re sunt tres opiniones, duæ extremæ, & vna media. Quidam enim indistincte dicunt, quod Papa potest leges quoad vtrumque forum tollere, & consequenter, quod edendo Canones contrarios legibus, eas dem corrigit, atque deponit, ad quod adducunt supradictum Capitulum, *Constitutiones, dist. 10 & cap. cum esses de testibus*, vbi hoc determinari videtur.

Nota valde, quod in materia Ecclesiastica, leges succumbunt Canonibus, neque dedignãtur sacros Canones imitari.

In foro saltim Ecclesiastico ciuiles leges, sacros Canonibus contrariæ, nullius sunt põderis, ac momenti.

Difficultas.

Opiniones diuersæ.

Alij vero indistincte dicunt, non posse illum, ciuiles leges tollere, nisi tantummodo, quoad suum forum, nempe quoad forum Ecclesiasticum.

Vera resolutio

Sed inter ipsos Ioan. And. in Glos. 3. *Regul. possessor*, dicit medium esse tenendum, mediaq. via incedendum, in his dicendo, quod potest Papa eas tollere, quoad forum ciuile, solummodo in illis terris, in quibus temporalem iurisdictionem habet, quia potestates sunt distinctæ, vt habetur *in cap. cum ad verum, 96. d. & in cap. quantum, dist. 10.* In illis etiam, in quibus vertitur periculum animarum, inquit, quod eas potest tollere, quantum ad vtrumque forum vbique, vt probatur *in cap. nouit, de iudic. & in cap. fin. de præscript. & cap. pen. de secund. nupt.* quia in his, leges ciuiles non dedignantur sacros Canones imitari, vt pluries est iam dictum. Sic respondet Ioan. And. difficultati supradictæ, cuius solutio placet Syluestro, loco supracitato. Sed addit, quod loquendo de potestate absoluta, existenti rationabili causa, Papa vbique ciuiles leges, quoad vtrumque forum potest corrigere, quia omnia iura positiua subsunt eius voluntati, secundum D. Thom. & omnes communiter Theologos, quibus (inquit) non obstat, id quod communiter dicitur, nempe, quod Papa, & Imperator sunt distinctæ potestates, quia non id dicitur quasi sint disparatæ, ita vt vna alteri esse possit contraria, sed quia sunt subordinatæ, ita quod vna simpliciter, aut saltim secundum quid, dependet ab alia, vt latius explicat prædictus Syluest. *verb. lex*, q. 15. post med. & *verb. obedientia, num. 10.*

Tertia Conclusio.

Leges, siue Constitutiones seculares & laicæ, expresse atque specifice disponentes de personis Ecclesiasticis, & ipsorum bonis, nullæ sunt, nec in foro

fóro Eccleſiaſtico obſeruandæ, cum fuerint factæ à non auctoritatem & poteſtatem habente. Hæc Concluſio eſt expreſſa ſupradicti Syluest. *verb. lex, q. 15.* vbi hac de re agit. Et dicit eam eſſe expreſſam Panor. *in cap. Eccleſie ſancte Marie, de conſtit.* cui & duas apponit exceptiones. Prima, niſi forte ſupradictæ leges, contineant aliquod priuilegium, in fauorem perſonarum Eccleſiaſticarum, tunc enim prædictæ leges valerent, nam ad ſauendum, & priuilegiandum, bene poteſt quis priuilegiare quandoq. non ſibi ſubditum, vt conſtat *ex cap. nouit. de iudic.* vbi ad ſimile propoſitum allegatur lex & priuilegium Imper. Theodoſij. Secunda, quando ſupradictæ leges, fuerint fundatæ ſuper ratione naturali; quia tunc ſeruari debent, non quidem ratione legis, & quatenus procedunt à non auctoritatem & poteſtatem habente, ſed ratione iuſtitiæ naturalis, quam continent, per *l. ſcire oportet, §. qui non inſte, ff. de excuſationes tutorum*. Pro quo eſt aduertendum, quod Eccleſiaſticorum exemptio à legibus ciuilibus, ſiue laicis, non ita late, atque indiſtincte protenditur, vt eximat ipſos ab obligatione, quæ alias tenentur ex iuſtitia, atque ratione naturali, eſſet enim huiuſmodi exemptio, adeo lata & ampla, quod ammodo irrationabilis, per quam Reipublicæ membra (quales ſunt Eccleſiaſtici, & Regulares) in nulla re ſubderentur Principibus, & poteſtatibus ſublimioribus, ſaltim vt alij ciues, in his, quæ ſpectant ad iuſtitiam naturalem, contra præſcriptum D. Pauli in epiſt. ad Rom. 13. vbi præcepit, *quod omnis anima ſublimioribus poteſtatibus ſubdita ſit*. Dico igitur, quod huiuſmodi leges ciuiles, ſpecialiter & expreſſe de perſonis Eccleſiaſticis loquentes, comprehendunt etiam ipſos, quantum ad illas res, quæ fundatæ ſunt in iuſtitia, æquitate, & ratione naturali. Quo fit vt ſupradicti Eccleſiaſtici ſubdantur illis, in his quæ ordinantur ad bonum commune, & quæ maliatenus dedecent perſonas Eccleſiaſticas, vt quod certo tempore à venatione abſtineant, quod triticum non vendant, vltra taxatum pretium, &c. in his, & ſimilibus rebus, quæ fundatæ ſunt ſuper ratione naturali, Eccleſiaſtici legibus ciuilibus tenentur obedire, etiamſi de illis expreſſam, & ſpecialem mentionem faciant, nam quantum ad hoc, ſeculares Principes ex naturali ratione, & ratione æquitatis, & iuſtitiæ, auctoritatem habent & poteſtatem, faciendi & condendi leges, quæ ipſos etiam Eccleſiaſticos obligent.

Leges, ſiue Conſtitutiones ſeculares, & laicæ, expreſſe, atque ſpecifice diſponentes de perſonis Eccleſiaſticis, & ipſorum bonis, nullius ſunt valoris & momenti

Nota hoc valde, pro obligatione, qua tenetur Eccleſiaſtici, ſeruandi Ius naturale.

Quarta Concluſio.

Si Leges, & Conſtitutiones ſeculares & laicæ, nihil diſponant expreſſe & ſpecifice de Eccleſiaſticis, atque ipſorum bonis, ſed generaliter loquantur, ſintq. rationabiles, & non contradicentes ſacris Canonibus, ſeruandæ ſunt etiam à Clericis, & perſonis Eccleſiaſticis. Hæc Concluſio, eſt ſupradicti Syluest. loco ſupracitato, & eam tenet expreſſe Panor. *in cap. ſancta Maria, de conſtit.* Sed intelligenda eſt cum duplici limitatione. Primo ea lege, & conditione, vt ſeruari poſſint ſupradictæ leges abſque peccato, etenim ſi abſque peccato ſeruari non poſſunt (vt contingit in præſcriptione malæ fidei) non ſunt ſeruandæ à perſonis Eccleſiaſticis, iuxta *cap. fin. de præſcript. Facti, & cap. licet mulieres de iur. iurand. lib. 6.* Secunda, limitatio eſt, quando prædictæ leges perſonis Eccleſiaſticis fuerint fauorabiles, iuxta *cap. requiris, et ibi do appellat.* vnde ſtatutum, vt exiſtentibus maſculis, mulier non ſuccedat, extenditur etiam ad Clericos, vt expreſſe tenet Abb. loco ſupracitato, & *in cap. ſtatuimus, de reſtitutione in integrum*. Idemq. eſt dicendum, quando priuilegium eſt conceſſum hominibus alicuius loci, nam comprehendit Clericos etiam illius loci, licet id non exprimat, ad

Leges, atque Conſtitutiones ſeculares, & laicæ, non expreſſe, aut ſpecifice diſponentes de perſonis Eccleſiaſticis, & ſuis bonis, ſi alias ſint rationabiles, ſeruandæ ſunt ab ipſis, dummodo non contradicant Canonibus ſacris.

quod

quod facit, *cap. dilecti, de foro comp.* & notata per Ioan. de Lignan. *in cap. Clericis, eodem titulo,* & per Bald. *in l. cunctos populos, C. de summa Trinit.* Circa quod est notandum, quod quando talis lex, siue statutum, generaliter disponens, potest se habere ad commodum, & ad incommodum, non propterea potest dici præiudiciale, quale est statutū disponens, quod primogenitus succedat, nā in tali casu secundo genitus, etiā si sit Clericus, non succedet. Similiter, & in statuto, quo masculi excludunt mulieres, comprehenduntur etiā Moniales, vnde nec succedet mulier, licet si sit effecta religiosa, & vniuersaliter verum est, quod omnia statuta & leges disponentes generaliter super contractibus emptionis, venditionis, locationis, conductionis commodati, &c. si non contradicunt aut legi naturæ, aut sacris Canonibus, seruandæ sunt à quibuscumque personis Ecclesiasticis, iuxta *c. 1. de noui operis nunciatione*, & tenent omnes Doctores communiter, *in cap. Ecclesia, vt lite pendente*, sed maxime Ioan. Andreas, & Hostiensis. Vno solo excepto casu, quando tales leges, eisdem Ecclesiasticis afferrent præiuditium simpliciter, vt est lex, quod qui non fecerit inuentarium, aut intra tale tempus adierit hæreditatem, sit ipsa priuatus. Et similiter lex, qua disponitur, siue statuitur, vt non possit aliquid vendi non subditis; hæc & huiusmodi, quæ numquam esse possunt in commodum Ecclesiasticorum, sed simpliciter afferunt ipsis præiuditium, non necessario seruandæ sunt ab illis. Quod est valde notandum, & illud oportet multum memoriæ commendare.

Nota, quando lex, siue statutum Ecclesiasticis dicatur præiudiciale.

Quinta Conclusio.

Si leges ciuiles generales, quantumcumque rationabiles deuiant, aut contrariæ sunt sacris Canonibus, quorum est exemplum *in cap. 2. de arbitris, in 6.* tunc in foro seculari sunt seruandæ, sed non in Ecclesiastico, nec in terris subiectis dominio Ecclesiæ, in quibus Canonica lex, seruari habet in vtroque foro. Hæc Conclusio, est etiam Sylvest. loco supracitato, & etiam Panor. *in d. cap. Ecclesia sancta Maria, de constit.* & pro ea facit, *cap. si duobus, de appellat.* & notata à Doctoribus *in cap. quod Clericis, de foro comp.* Huius rei quamplurima adducit exempla supradictus Sylvest. loco supracitato, à quibus breuitatis gratia consulto abstineo, vt ad alia procedam, cum etiam facile videri possint ibidem.

Leges ciuiles generales, vtcūque rationabiles, à sacris Canonibus deuiantes, vel ipsis contrariæ, in foro ciuili, licet sint seruandæ, non tamen in Ecclesiastico neque in terris subiectis Romano Pontifici

Sexta Conclusio.

Leges ciuiles, non comprehendunt personas Ecclesiasticas, & Regulares, in illis rebus, in quibus ipsi specialiter sunt exempti, & potiuntur priuilegio. Hæc Conclusio, est certa & manifesta, pro qua & multi faciunt sacri Canones, qui habentur *in titulo de immunit. Ecclesiarum*, qua ratione Ecclesiastici (vt amplius in Articulo sequenti dicemus) exempti sunt à contributionibus, & tributis, ad quæ tenentur alij seculares, licet enim (vt supra diximus) prædicti Ecclesiastici sint ciues, membraq. Reipublicæ, in prædicta tamen materia odiosa, per exemptionem sibi factam, & speciale priuilegium quod habent, non censentur quasi ciues, nec in his subduntur principibus secularibus, sed solummodo Papæ, vt habetur expresse *in cap. quamquam, de censibus, in 6.* & facit, *cap. Constantinus, 69. dist.* Neque contrarium facere, est Principibus, & potestatibus sublimioribus resistere, contra doctrinam Diui Pauli, nam in tali casu, prævalet constitutio Ecclesiæ, & præceptum summi Pontificis, cui magis est obediendum, iuxta *cap.*

Leges ciuiles, non cōprehendunt Ecclesiasticos, & Religiosos, in illis rebus, in quibus ipsi specialiter sunt exempti, potiūrq. priuilegio.

qui

qui resistit, 11. *quæstione* 3. quod etiam est valde notandum, atque memoriæ commendandum.

Septimæ Conclusio.

Quantumcumque, atque vndecumque, Clerici & personæ Ecclesiasticæ, legibus ciuilibus sunt subiectæ, quoad directionem, tamen quoad coactionem, & pœnas in eisdem contentas, non subduntur Principibus secularibus, sed earum transgressores ad proprios Iudices remitti debent. Hæc Conclusio, est certa & manifesta, & communiter ab omnibus Doctoribus recepta, de qua, & quamplures habentur sacri Canones, *in prædicto titulo, de immunitate Ecclesiarum*, & ratio eius est appositissima. Nam vel prædictæ pœnæ decernuntur ipso iure per leges, aut sunt per Iudicem imponendæ. Et siue hoc, siue illud sit, in vtroque casu imponi non possunt Clericis, & personis Ecclesiasticis, per Principes, & Iudices seculares, cum nemo possit pœna aliqua ligari, & affici, à non suo Iudice, contra sacros Canones, & maxime, contra *cap. si Clerici, de iudic. & cap. Sacerdotibus*, 11. *quæst.* 1. *& cap.* 1. *de constit.* vbi habetur, *quod remittantur supradicti ad proprios Iudices, qui suo arbitrio, perpensa criminis grauitate & materia constitutionis violatæ, ac scandalo exinde subsecto, illos pro modo culpæ debent punire. Quod si aliter factum fuerit, Principes, & Iudices seculares, Clericos, & personas Ecclesiasticas ad sua seculana Tribunalia trahentes, in excõmunicationem incidunt quæ quotannis publicatur in Bulla Cœnæ Domini.* Ex supradictis Conclusionibus satis colligitur, qualiter leges & Constitutiones Iuris ciuilis, personas prædictas Ecclesiasticas obligent, & in quibus rebus ipsi, Principibus atque Iudicibus secularibus, teneantur obedire, & in quibus non.

Vtil Ecclesiastici, atque Religiosi subdantur legibus ciuilibus iustis, quoad directionem, nõ tamẽ quantũ ad coactionem.

ARTICVLVS VI.

Vtrum valeant Ciuiles Leges, & statuta, facta contra immunitatem Ecclesiasticam?

PRo huius Articuli intelligentia & dicendorum resolutione, libet præmittere breuiter, quidnam sit, aut dicatur, immunitas siue libertas Ecclesiastica? & quas res in se contineat? & ad quæ se extendat? Dico primo, quod *immunitas seu libertas Ecclesiastica, est exemptio Ecclesiæ, seu personarum Ecclesiasticarum, in personis, rebus, & iuribus, facta sibi à Deo, aut à Papa, siue Imperatoribus, aut Ecclesiasticis Principibus.* Hæc diffinitio immunitatis, siue libertatis Ecclesiasticæ, desumpta est ex Syluest. *verb. immunitas*, 1. *num.* 1. & 2. *q.* 1. in qua comprehenduntur omnia Ecclesiæ priuilegia, quæ collata sunt ei à Deo, vel à Papa, seu ab Imperatoribus, & Ecclesiasticis Principibus. A Deo, vt generalis præeminentia, quam habet summus Pontifex supra totam Ecclesiam, ita quod cuncti fideles (vtcumque maximi, atque supremi) illi teneantur obedire, & esse subiecti, ille vero nulli in terra. Et fundatur in illis verbis, quæ dixit Christus Dominus D. Petro, Matth. 18. promittens illi claues Regni Cælorum, & dicens, *quod quæcumque ligasset supra terram, essent ligata & in cælo & quæcumque soluisset super terram, essent soluta & in cælo*, & refertur *in cap. quodcumque*, 14. *q.* 1. Hæc Ecclesiastica libertas, siue præeminentia ortum habuit à Deo. Alia sunt Ecclesiæ priuilegia, concessa à prædicto Papa, quale est illud, vt percutiens quemcumque Clericum, ipso facto sit excommunicatus, vt habetur *in cap. si quis suadente dia-*

Quid sit libertas, siue immunitas Ecclesiastica.

Quotuples sit libertas, seu immunitas Ecclesiastica.

bolo

Digitized by Google

bolo, 17. q. 4. Quædam vero priuilegia sunt ab Imperatoribus concessa, aliquando generaliter, id est, toti generali fidelium congregationi, vt constat, *ex l. 1. C. de sacrosanct. Ecclesijs*, aliquando vero minus generaliter, vt pro solis Ecclesijs, vel Episcopis, seu alijs Clericorum ordinibus, iuxta *l. nemo, C. de Episcopis, & Clericis*, aliquando etiam locis sacris, vt quod eisdem non irrogetur iniuria, &c. quæ omnia late prosequitur Innoc. *in cap. nouerit, de sentent. excommunicat.* Quædam alia sunt priuilegia, data ab inferioribus, vt *in cap. audiuit, de restit. in integ. & cap. inter, de fide inst. & cap. dudum, de decim.* Pro quibus datur generalis regula, quod quilibet potest Ecclesiæ dare priuilegium, in his quæ ad ipsum spectant, iuxta *cap. cum dilecti, de donat.* sed generale priuilegium dare, siue concedere, ad solum Papam, siue Imperatorem pertinet, cum ad eos dumtaxat spectet, vniuersaliter disponere de toto Orbe, vt colligitur *ex cap. cuncta, & cap. per principalem 9. q. 3. & cap. ad honorem, de auctorit. & vsu pal.* Hæc omnia sunt valde notanda.

Generale dare priuilegium ad solum Papam, & Imperatorē spectat, quilibet tamen potest priuilegiare in his, quæ spectāt ad ipsum.

Secundo præmitto, quod quamuis ex Doctoribus Iurisperitis, nonnulli dixerint, Clericorum, & personarum Ecclesiasticarum exemptionem, tam in bonis, quam in personis, sibi competere absolute de Iure diuino, sequentes Glossam, *in cap. si Imperator, ver. discussi, 96. dist.* contrarium tamen est verius, certius, atque tenendum, nempe quod non competit eis absolute, de Iure Diuino, sed de humano & positiuo, at diuino multum conformi, vt tenent alij multi Iurisperiti, & omnes Theologi communiter, qua de re videndus est Victoria, de potestate Ecclesiæ, cap. 97. & Sot. in 4. dist. 25. q. 2. ar. 2. & Couar. in pract. qq. cap. 31. col. 2. num. 3. quo fit, vt non sit amplior eorum exemptio a potestate ciuili, quam in Iure fuerit expressum, & cautum.

Clericorum, & personarum & ecclesiasticarum exemptio, quo Iure illis competat.

Et licet huiusmodi exemptiones sint multiplices, omnes tamen ad quinque capita siue genera reducuntur. Primo quantum ad forum, hoc est, quod in omnibus casibus, in quibus actor sequi tenetur forum rei, Clerici, & Ecclesiasticæ personæ, non possunt coram Iudicibus secularibus conueniri, neque ad ipsorum Tribunalia trahi, prout habetur expressum & determinatum in Iure, *in cap. 1. & cap. si diligenti, de foro comp. & in cap. experientia, 11. q. 1.* Secundo quantum ad capturam, hoc est, quod Clericorum, seu personarum Ecclesiasticarum captura, in nullo casu est licita, si fuerit facta auctoritate Iudicum laicorum, vt expresse determinat Ius canon. *in cap. 2. de foro comp.* Tertio quantum ad tributa, nam Clerici & personæ Ecclesiasticæ onerari non possunt tributis & oneribus laicorum, vt habetur expressum, *in cap. quamquam, de censibus, in 6.* Quarto, quantum ad regimen & gubernationem, nam res, & personæ Ecclesiasticæ, nequaquā subijciuntur regimini & dispositioni laicorum, vt expresse habetur *in cap. bona quidem, 96. dist. & in cap. vlt. de rebus Ecclesiarum alien.* Et tandem quinto, & vltimo, quantum ad loca Ecclesiastica, nam ad Ecclesias confugientes, in casibus, quibus exemptio sibi valet, haudquaquam exinde extrahi possunt, vt habetur expresse *in cap. inter alia, de immunit. Eccles.* Ad quæ quinque capita reducuntur, omnes Clericorum & personarum Ecclesiasticarum exemptiones, a potestate ciuili. Circa quas, quia interdum contingit leges & laica fieri statuta aliqua, quæritur in præsentiarum, An valeant, & sint obseruanda? Cui difficultati resolutiue respondeo, per sequentem Conclusionem.

Exemptiones Clericorum ad quinque capita siue genera reducuntur.

Conclusio.

LEges & statuta laicorum, & secularium Principum, facta contra libertatem & immunitatem Ecclesiasticam, nihil omnino valent, eaq. facientes

cientes, ipſo ſunt facto excommunicati. Hæc Concluſio, eſt communis omnium Doctorum reſolutio, & eam tenet expreſſe Sylueſt. *verb. immunitas, 1. num. 9.* & *10. & verbo, excommunicatio, 9. num. 12.* & habetur *in cap. nouerit, cap. grauem, de ſententia excommunicat.* vbi poſt alia verba, poſtquam excommunicantur hæretici omnes, vtriuſque ſexus, quocumque nomine nuncupentur, & eorum fautores, receptatores, & defenſores, ſubditur, *Necnon excommunicamus eos, qui de cætero ſeruari fecerint ſtatuta edita, & conſuetudines introductas, contra Eccleſiæ libertatem, niſi ea de capitularibus ſuis, infra duos menſes poſt huiuſmodi publicationem ſententiæ fecerint amoueri. Item ſtatutarios, & ſcriptores ſtatutorum ipſorum, hoc non Poteſtates, Conſules, Rectores, & Conſiliarios locorum, vbi de cætero huiuſmodi ſtatuta, & conſuetudines edita fuerint, vel ſeruata, necnon & illos, qui ſecundum eam præſumpſerint iudicare, vel in publicam formam ſcribere iudicata.* Hæc in dicto *cap. nouerit*, & eadem fere verba habentur *in cap. grauem*, quibus in locis videatur Gloſſa, vbi ad hoc propoſitum dicuntur plura, eaq. notatu digniſſima. Videatur etiam ſupradictus Sylueſt. locis ſupracitatis, ſed maxime *verb. excommunicatio, 9. num. 12.* vbi difficultatem hanc ex profeſſo tractat.

Leges, & ſtatuta laicorum & ſecularium principum, facta contra libertatem Eccleſiaſticã, nihil valent, eaq. facientes ſunt excommunicati.

Nota hoc valde.

ARTICVLVS VII.

Vtrum ſit licita lex, aut ciuilis conſtitutio, alienari prohibens bona immobilia Eccleſijs, ſiue perſonis Eccleſiaſticis?

HÆc quæſtio difficillima eſt, & quæ longiorem requirebat diſputationem, ſed tamen reſoluetur breuiter, id quod tenendum eſt, magisq. rationi videbitur eſſe conſonum. Sed vt hoc plenius fiat, libet prius quæſtionem prædictam, hinc inde paucis diſcutere, atque pro meo more, vtrinque difficilem reddere.

Et quidem pro parte affirmatiua, quod huiuſmodi lex, ſiue conſtitutio ſit licita, facere in primis videtur, nam de facto in Regno Portugalliæ, lib. 2. Ordinationum, titulo octauo, prohibentur ſeculares alienare bona immobilia Eccleſijs, Monaſterijs, ſiue perſonis Eccleſiaſticis, quæ quidem conſtitutio cum fuerit facta auctoritate Chriſtianiſſimorum Regum eiuſdem Regni, haudquaquam eſt credendum, id fuiſſe determinatum, abſque maximo fundamento, & abſque conſilio grauiſſimorum virorum, Theologorum, & in vtroque iure peritorum, quod pro hac parte quamplurimum facit, & hoc ſit primum Argumentum.

Primum Arg.

Secundo, nam re penitus introſpecta, non videtur, quod prædicta Conſtitutio, ſiue lex egrediatur limites ſuæ poteſtatis, diſponendo de bonis temporalibus ſuorum ſubditorum, in ordine ad bonum commune, cum & quilibet priuatus de populo prohibere poſſit alienationem rei ſuæ immobilis, in Clericos, Eccleſiam, ſiue Monaſteria, vt patet in contractu emphyteutico, vbi hoc licite ſæpiſſimè fit, vt tenet communis opinio: nec dicendum videtur, quod non poſſit Reſpublica, ſiue Princeps, tua lege, in proprio ipſius Regno facere, quod quilibet in re ſua particulari. Certe hoc non eſt infimum, aut inualidum ad hoc propoſitum argumentum.

Secũdum Arg.

Tandem tertio probatur idipſum, nam Bald. *in cap. Eccleſia Sancta Maria, de conſtitutione, num. 6.* in ea eſt opinione, vt credat, eiuſmodi Conſtitutionem eſſe validam & licitam, id quod & tenere dicit multos doctiſſimos,

Tertium Arg.

& grauiſſimos Doctores, quod etiam argumentum ab auctoritate tantorum virorum deſumptum, maximas vires habet, magniq. eſt ponderis, ac momenti. Sed his nihilominus non obſtantibus, in contrarium eſt veritas, de qua ſequentem ſtatuo Concluſionem.

Concluſio.

Lex, ſiue Conſtitutio ciuilis, alienari prohibens bona immobilia Eccleſijs, ſiue perſonis Eccleſiaſticis, abſque ſummi Pontificis permiſſu, & licentia, exhibita aliqua rationabili cauſa, & ratione, non eſt licita, ſed omnino illicita. Hæc Concluſio, probatur expreſſe. Primo, quia omnino eſt contra libertatem, atque immunitatem Eccleſiaſticam, quæ ex huiuſmodi Conſtitutione, non modicum patitur præiudicium, ſiue detrimentum. Secundo, nam quamuis Conſtitutio ſupradicta, vt volunt Doctores contrariæ opinionis, directe non reſpiciat perſonas Eccleſiaſticas, ſed dumtaxat ſeculares, quibus prohibet alienare ſua bona, certis quibuſdam perſonis, ac perinde, nec directe aduerſari videatur libertati, & immunitati Eccleſiaſticæ, ſufficit tamen, vt id fiat indirecte, vt ad aliud ſimile propoſitum, tenet doctiſſimus Doctor Nauarr. libro 3. Conſiliorum, de immunitate Eccleſiarum, conſil. 2. num. 4. dicens, quod qui vult antecedens, neceſſario vult etiam & conſequens, & id quod ad illud neceſſario conſequitur, iuxta *l. illum, ff. adquirend. hared. & l. 2. ff. iuriſdictionem omnium iud. & cap. præterea, de officio delog.* Ex quo videtur, quod ſupradicta Conſtitutio ſit illicita, quinvero ipſo facto irrita, & nulla, *per cap. fin. de immunitate Eccleſiaſticarum, in 6.* Immo vero etiam videtur, quod ſtatuentes eiuſmodi Conſtitutiones, ſiue leges, ipſo ſint facto excommunicati, per ſupradictum *cap. nouerint, & cap. grauem, de ſententia excommunicat.* adducta in Articulo præcedenti, quibus excommunicantur, eiuſmodi ſtatuta facientes abſolute, nullaq. facta diſtinctione, de directe, aut indirecte. Vnde ad rationem dubitandi, ſeu ad argumenta in contrarium adducta, facile reſponderi poteſt, dicendo.

Lex, ſiue Conſtitutio ciuilis, alienari prohibens, bona immobilia Eccleſijs, ſiue Eccleſiaſticis perſonis, abſque ſummi Pontificis permiſſione, & licentia, omnino eſt illicita, & nulla.

Ad Argumenta poſita.

Ad primum, de ſtatuto facto in Regno Portugalliæ, pie eſſe credendum fuiſſe factum de licentia, & permiſſione ſummi Pontificis, quam iuſta exiſtente cauſa, potuit & ipſe concedere, & ab eo etiam approbatum ſtatutum, tenebit, iuxta Gloſſam, *in cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ, de conſtit.* quæ re videatur Sylueſt. *verbo, immunitas, 1. num. 9. & verbo, ſtatutum, num. 2.* quibus in locis expreſſe tenet, quod ſtatuta aliqualiter facta contra immunitatem Eccleſiæ, valent & tenent, ſi per ſummum Pontificem fuerunt approbata.

Ad primum.

Ad ſecundum.

Ad ſecundum, reſpondeo negando conſequentiam, & dicendo, quod Principes, Conſtitutionem, ſiue legem eiuſmodi ſtatuentes, proculdubio excedunt limites ſuæ poteſtatis, contra immunitatem, & libertatem Eccleſiæ quod quidem facere per Eccleſiaſticam legem ſunt prohibiti, directe, atque indirecte. Nec eadem ratio eſt de perſonis particularibus, in contractu Emphyteutico, de quo adducitur exemplum, nam eiuſmodi, in re propria non ſunt prohibiti facere, quod ſibi libuerit, diuerſaq. eſt ratio de bonis priuatis, & de bonis Reipublicæ, quæ cum communia ſint, in communi & abſque diſtinctione omnibus debent deſtribui, nec in hac diſtributione perſonæ Eccleſiaſticæ, deterioris eſſe debent conditionis. Quibus rationibus adducti, hanc ſententiam & opinionem, tenent Bart. *in l. filiusfam. §. Diui,* num.

Digitized by Google

num. ha. ff. legatis 1. & Alexander, & alij grauissimi Doctores Iurisperiti, *in dicto cap. Ecclesia Sanctæ Mariæ, de constit.* Et hæc de isto Articulo dicta breuiter sufficiant, non enim per tempus licet, vt in his amplius immoremur, tantumq. intendimus, vt horum omnium aliqualis habeatur notitia.

ARTICVLVS VIII.

In quas pœnas incidant, facientes Leges, & Constitutiones iniquas?

Quæ ad hunc Articulum spectant, resoluentur breuiter per sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

FAcientes leges, & Constitutiones iniquas, & quæ sunt simpliciter contra legem Dei, siue Ecclesiastica mandata, peccant mortaliter, & eiusmodi leges, siue statuta facta, ipso iure nihil valent. Hæc Conclusio, est expressa Syluest. *verb. lex, q.* 12. & probatur per *cap. quod contra, dist. 8. & cap. flagitia, 32. quæst. 7. & cap. cum in Ecclesia, & cap. non satis, extra de simon. & cap. lyca in Ecclesiarum, de constit.* Nec solum facientes, verum etiam inducentes, & consentientes, & seruantes ipsas leges, mortaliter peccant, per dictum *cap. cum in Ecclesia, & cap. non satis, de simonia.* Quæ de re videatur Syluest. loco supracitato.

Facientes leges iniquas, grauiter peccant, ipso iure nullæ.

Secunda Conclusio.

Si eiusmodi Leges, & Constitutiones, sint contra immunitatem, & libertatem Ecclesiasticam, præter hoc, quod mortaliter peccant, ipsas condentes, atque seruantes, ipso sunt facto excommunicati. Hæc etiam Conclusio, est Syluest. loco supracitato, *& verb. excommunicatio, 9. num.* 12. & facit ad hoc *cap. nouerit, & cap. grauem, de sententia excommunicat.* de qua excommunicatione, videatur dictus Syluest. locis supracitatis, vbi ad hoc propositum dicit plura, eaq. notatu dignissima. Et hæc de isto Articulo, & tota Quæstione breuiter dicta sufficiant.

Si supradictæ iniquæ leges, sint cõtra libertatẽ Ecclesiasticam, ipsarum cõditores, præter hoc, quod mortaliter peccant, sunt ipso facto excõmunicati, ipsasq. seruantes.

QVÆSTIO XXVIII.

De Consuetudinibus, & his, quæ ad Consuetudinum materiam spectant, in quatuordecim Articulos diuisa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Quidnam sit Consuetudo?

PRo huius Articuli, ac sequentium faciliori intelligentia, adnotare oportet, ex Gratiano in Decreto, §. *humanum genus, distinct.* 1. quod

Duobus regitur humanum genus, iure, & moribus.

Digitized by Google

duobus regitur humanum genus, nempe, iure, & moribus. Quod quidem dictum originaliter, desumptum est ex Diuo Isidoro, lib. 5. Ethymologiarum, cap. 3. & habetur *in cap. Ius generale, eadem distinctione*, vbi inquit, *quod omne ius legibus, & moribus constat*. Quod sub alijs verbis, videtur esse omnino idem, quod dixit Glossa, *in rubrica ad titulum, de constitut. in 6. ex instituti de iure naturali, gentium, & ciuili*, nempe, *quod duplex est ius, aliud scriptum, aliud vero non scriptum*. Ius scriptum, leges & constitutiones scriptæ nuncupantur, Ius autem non scriptum, consuetudines sunt prescriptæ. Quo præmisso notabili, postquã in præcedentibus Quæstionibus, Iuris ordinem insequentes, latissime egimus, de iure scripto, hoc est de legibus, atque Constitutionibus scriptis, Iuris tam canonici, quam ciuilis in communi breuiter, quidem æque resolute, prout libri huius exiguitas exposcit; reliquum est, vt nunc de iure non scripto, hoc est, de moribus, & consuetudinibus, aliquid eadem breuitate, & resolutione dicamus. Quapropter à Consuetudinis diffinitione exordientes, quæritur in præsentiarum, quidnam sit Consuetudo? Cui difficultati, per sequentem Conclusionem respondeo.

Duplex est Ius aliud scriptũ, aliud vero non scriptum.

Conclusio.

Consuetudo est Ius quoddam, moribus institutum, quod pro lege suscipitur, cũ deficit lex.

CConsuetudo est, Ius quoddam, moribus institutum & comprobatum, quod pro lege suscipitur, cum deficit lex. Hæc consuetudinis definitio affertur a Gratiano in Decreto, & habetur *in cap. consuetudo, dist. 1.* quæ & originaliter est desumpta, ex supradicto Diuo Isidoro, vbi supra. Et addit dictus Diuus Isidorus, quod non differt, an lex scripturæ, an ratione consistat, quando & legem ratio ipsa commendat, & si ratione lex constat, siue constare debet, lex (inquit) erit omne, quod ratione constiterit, quod Religioni conueniat, disciplinæ congruat, & saluti proficiat. Quibus verbis, Diuus Isidorus paucis comprehendit, omnia quæ spectant ad essentiam, atque rationem legis, tam scriptæ, quam non scriptæ, sub quo nomine intelliguntur consuetudines. Tandem subdit, quod mores vocantur consuetudines, pro eo quod communi vsu sunt receptæ, quæ verba versans, & explicans supradictus Gratianus, inquit, quod dum dicit Diuus Isidorus, nil differre, verum lex, aut consuetudo, scriptura, an ratione consistat, liquido constat, quod lex, siue consuetudo, partim est redacta in scriptis, partim vero non, sed moribus tantum vtentium comprobata. Quæ in scriptis redacta est consuetudo, constitutio, siue lex, aut Ius scriptum vocatur, quæ vero in scriptis non est redacta, consuetudinis generali censetur nomine. Hæc ex supradicto Gratiano. Ex quibus omnibus colligitur, exacta consuetudinis diffinitio, ea est, *quod Consuetudo est ius quoddam, non quidem scriptum, sed moribus, id est, assiduis actibus comprobatum, & constitutum, quod pro lege suscipitur, cum deficit lex*. Tantumq. differt ab ipsa, penes hoc, quod lex scripto traditur, consuetudo vero non scripto, sed vsu. Circa quam consuetudinis, diffinitionem adnotandum est ex doctissimo Doctore Nauarro, in commentario, *in cap. non liceat, 12. quæstione 2. de spol. Clericorum, §. 14. numero 7.* quod multo ante tempore, humanum genus, regi, atque gubernari cœpit, & consueuit, consuetudinibus, quam legibus, & prius homines vixerunt consuetudinibus, & moribus tacite traditis, quam legibus expresse constitutis, vt ab orbe condito ex omnibus Scripturis sacris, atque profanis facile licebit colligere. Ad quod facit quammaxime illud, quod in sacra pagina, Geneſis, cap. 29. legitur, dixisse

Nota breuem, hanc, sed compendiosam legis discreptionem.

xiſſe olim Laban Iacob genero ſuo, non eſſe in illa regione Meſopotamiæ conſuetudinem, maritandi prius filias minores, quam maiores, quod dixit ad ſe excuſandum, rationemq. illi reddendum, ob quam Rachel filiam minorem ſuam, non prius quam Liam maiorem ſibi traderet in vxorem, quaſi in id allegans legem, communemq. conſuetudinem, quæ eadem de re vigebat in illa regione. Ad quod etiam facit, quod ad idem propoſitum olim quidam dixit Iurisconſultus, & habetur *in l. omnes populi, ff. de iuſt. & iure, nempe quod omnes veſp. politice viuentes, non ſolum legibus ſcriptis, ſed etiam conſuetudinibus reguntur, & gubernantur, quodq. prius fuerunt conſuetudines, quam leges, & l. diuturna, ff. de leg. dicitur, quod conſuetudo pro iure, & lege in his, quæ non ex ſcripto deſcendunt, obſeruari ſolet,* & additur, *magna auctoritatis hoc Ius conſuetudinis habetur, quod in tantum probatum eſt, vt non fuerit neceſſe, illud ſcripto comprehendere.* Atque ita indubitate tenendum eſt, vt recte probat ſupradictus D. Nauarr. loco ſupracitato, quod, quidquid humana lege introduci poteſt, poteſt & conſuetudine, iuxta *cap. Ius ciuile, cap. conſuetudo 1. d.* iunctis *cap. erat autem lex, & cap. qua contra mores. 8. diſt.* & quod eadem poteſtate nituntur & lex humana, & conſuetudo. Solumq. differunt in eo, quod illa nititur expreſſo conſenſu potentis facere legē; hæc vero, non conſenſu expreſſo, ſed tacito eiuſdem, iuxta *l. de quibus, ff. legibus, & c. conſuetudo, diſt. 1.* & tradit late Innoc. *in cap. expeditione, de conſuetud.* id quod, & ſatis ſignificat dictum, *cap. omnes, diſt. 1.* ibi *humanæ leges, moribus conſtant,* quibus verbis ſignificatur morem (qui conſuetudo eſt) eiuſdem eſſe potentiæ, cuius eſt lex, vt etiam amplius infra dicemus. Hæc pro nunc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

Nota hoc valde pro vi, & vigore cuiuſq. approbatę conſuetudinis.

Differētia, quæ verſatur inter legem ſcriptā, & conſuetudinem.

ARTICVLVS II.

Vtrum conſuetudo aliqua vim legis poſſit obtinere?

DIfficultas hæc iam aliqualiter conſtat ex dictis, ſed quia præcipua eſt huius materiæ, libet eam amplius inueſtigare, & ſequutus D. Thomam argumentis quibuſdam hinc inde propoſitis, vt veritas plenius eluceſcat, diſcutere, ſeu quod dicitur, illam difficilem reddere. De hac quæſtione, atque difficultate, agit ſupradictus D. Thom. primæ ſecundæ, quæſtione 97. articulo 3. vbi pro parte negatiua ſic argumentatur, ad probandum, quod nulla conſuetudo vim legis poſſit obtinere, nec legem amouere.

Primo, nam omnis lex humana (vt ſupra diximus) deriuatur, deriuariq. habet, a lege naturali, & Diuina: ſed conſuetudo nulla immutare valet legem naturalem, & Diuinam, nec contra ipſas obtinere: ergo nec etiam humanam legem poteſt immutare, aut tollere, nec contra ipſam, vim legis habere. Quod & confirmatur hac potiſſima & efficaciſſima ratione, nam ex multis malis actibus, fieri non poteſt aliquod vnum bonum, quinvero malum, quo amplius fuerit multiplicatum, eo ipſo peius efficitur: ſed qui primo agere incipit contra legem, male facit, & peccat, vt amplius poſtea dicemus: ergo ex ſimilibus multiplicatis actibus, nihil poteſt fieri bonum. Ex quo vlterius infertur, quod cum lex ſit quoddam bonum (eſt enim regula & norma humanorum actuum) nulla deprauata conſuetudo cauſata, & coaceruata ex multiplicatis malis actibus, vim legis poterit habere, nec legem prius poſitam tollere vllo modo, ſiue amouere.

Primum Arg.

Secūdum Arg.

Tertiam Arg.

Quod & confirmatur ſecundo, nam leges ferre & inſtituere, non pertinet ad perſonas particulares & priuatas, ſed ad perſonas communes, Reipublicæ, atque communitatis perſonam gerentes, nã perſonæ priuatæ & particulares non poſſunt legem facere aut conſtituere: ſed conſuetudo introducitur, & inualeſcit, ex priuatis & particularibus ciuium actibus: ergo conſuetudo nulla vim legis poteſt obtinere, & per quam lex prius poſita tollatur, ac remoueatur. Hæc argumenta adducit D. Thom. vbi ſupra ad difficultandam hanc quæſtionem. Quibus nihilominus non obſtantibus, in contrarium ſtatuitur Concluſio.

Concluſio.

Si conſuetudo fuerit legitime præſcripta, ac debitis circũſtãtijs veſtita, vim habet legis, quinvero legem prius poſitam poterit amouere.

COnſuetudo, ſi fuerit legitime præſcripta, & debitis circumſtantijs veſtita, vim habet legis, legemq. poſitam poteſt tollere & amouere. Probatur hæc Concluſio, imprimis auctoritate D. Auguſt. in epiſtola ad Caſſulanum, quæ eſt 86. in ordine, & habetur in ſecundo Tomo, vbi inquit, *quod mos populi Dei, & inſtituta maiorum pro lege tenenda ſunt.* Et addit, *quod ſicut prauaricatores legum diuinarum, ita & contemptores conſuetudinum Eccleſiaſticarum coercendi ſunt.* Hæc ſupradictus Auguſtinus, & quod ille dixit de conſuetudinibus Eccleſiaſticis ſuo quoque modo, & ordine pariter intelligendum eſt de conſuetudinibus ſecularibus, & laicis, ſi legitime fuerint introductæ. Quod & probatur hac efficaciſſima ratione, deſumpta ex D. Thom. vbi ſupra, nam certum eſt (inquit D. Thomas) quod omnis lex, ſiue humana, ſiue Diuina, à ratione & voluntate legislatoris proficiſcitur, lex quidem naturalis & diuina à rationabili Dei voluntate, lex autem humana, à voluntate hominis ratione regulata: hæc autem voluntas legislatoris, non vno tantum modo manifeſtari poteſt, ſed duplici, nempe, verbo atque facto, nam ſicuti quis verbo oſtendit & manifeſtat ſuam voluntatem & intentionem alteri, quia voces ſunt ſigna conceptuum, vt inquit Ariſtoteles, ita etiam, & facto poteſt illam manifeſtare, nam quod vnuſquiſque bonum eſſe videt & eligens, id opere complet, ſeu operibus ab alijs fieri & compleri ſinit, & permittit: ergo ſicut lex verbo poteſt ſtatui & introduci, ita & conſuetudine effici poteſt idipſum, per exteriores actus multiplicatos, qui conſuetudinem efficiunt, quatenus per huiuſmodi actus, mens & intentio, & voluntas ipſius legislatoris exprimitur & declaratur, quod ita vult fieri. Hęc ſupradictus D. Thom. Ex quo argumento colligitur, quod conſuetudo legitime præſcripta, non ſolum valet legem præteritam tollere & amouere, nouamq. efficere & immutare, verum etiam, quod ipſa eſt, quæ meliori modo, legis, & eiuſdem latoris mentem & intentionem interpretatur, vt patebit amplius, ex infra dicendis. Sed nunc ad argumenta in contrarium adducta, reſpondetur.

Nota hoc valde, quod ſicuti lex fieri poteſt verbo, ita & conſuetudine introduci.

Ad primum.

Ad primum, quod lex naturalis, & diuina, pro eo quod procedit (vt dictum eſt) à voluntate diuina, non poteſt mutari per vllam conſuetudinem procedentem à voluntate hominis cuiuſcũque, ſed ſolum per auctoritatem & voluntatem Dei, quo fit, vt conſuetudo nulla contra legem naturalem, & diuinam, vim legis poſſit obtinere, vt tenet communis ſententia Theologorum, & Canoniſtarum, aſſerentium, quod lex naturalis, & diuina, eſt immutabilis, de qua re videatur Diuus Thomas, vbi ſupra, & *cap. Mole, cap. veritate, cap. ſi conſuetudine, diſtinct.* 8. Secus eſt autem de lege humana, nam ſicuti lex humana, verbo tenus, Principis, ſeu legislatoris

Nota hoc valde, quod lex naturalis, atque diuina omnino eſt immutabilis.

volun-

voluntatem ſignificante, poteſt, ſtatui, atque inſtitui, ita etiam & facto, eodem Principe, ſeu legislatore videnti, conſentiente, atque diſſimulante, & conſuetudinem introduci permittente, quæ quidem permiſſio eſt, quidam ipſius tacitus conſenſus, atque manifeſtatio ſuæ propriæ voluntatis. Et ſic non valet Argumentum adductum ad probandum, quod conſuetudo præualere non poſſit contra legem humanam, ex eo quod ipſa præualere non poteſt contram legem naturalem, & diuinam.

Ad ſecundum

Ad primam confirmationem, ſiue ſecundum Argumentum, reſpondeo primo, quod non ſemper conſuetudo introducitur per actus illicitos, quinvero & introduci poteſt per actus licitos, & factos abſque peccato: nam cum leges (vt ſupradictum eſt) non inſtituantur de actibus in particulari, ſed in communi, ſtare optime poteſt, quod humanæ leges in aliquibus caſibus deficiant, nec obligent, in illis nempe, in quibus eas ſeruari non expedit bono communi, atque ita tunc contra ipſas, ſeu præter ipſas agendo, actus facti non erunt mali, cum in ipſis leges deficiant, in quibus caſibus conſuetudo contra ipſas per actus licitos poteſt inchoari, qui quidem actus frequentati, vim obtinebunt legis, cum per illos ſatis oſtendatur legem aliquam antiquam fuiſſe inutilem, ſicut & manifeſtaretur, ſeu manifeſtari poſſet idipſum, ſi contraria lex fieret verbo, quod publicaretur. Hæc ſolutio eſt Diui Thomæ, vbi ſupra, in ſolutione ad ſecundum.

Conſuetudo nõ ſemper introducitur per actus illicitos, quandoque per licitos.

Addit tamen, quod ſi manet eadem ratio, propter quam prima lex conſtituta, vtilis erat, in tali caſu non quidem conſuetudo legem vincit, ſed lex ipſa conſuetudinem, niſi forte eadem lex propter hoc, inutilis eſſe videatur, quia non eſt poſſibilis ſecundum conſuetudinem patriæ, quæ eſt vna de conditionibus legis, vt ſupra diximus, & conſtituitur *in cap. erit autem lex, 4. diſtinct.* Difficile eſt enim, inquit Diuus Thomas, conſuetudinem multitudinis remouere. Hæc ſupradictus Diuus Thomas. Sed tamen in hac ſua ſolutione, diminute videtur proceſſiſſe dicendo, qualiter conſuetudo aliqua per actus licitos poſſit inchoari, & nihil reſpondendo ad id, quod petit argumentum, ſiue Confirmatio ſupradicta, in caſu quo inchoetur conſuetudo per actus illicitos. Cui difficultati, Caietanus ipſius commentator reſpondet, quod etiamſi tunc incipiat, & inchoetur conſuetudo per actus illicitos, lapſu temporis poteſt vim, & robur legis obtinere, peccabunt quidem ipſam introducentes, abſque iuſta legitima cauſa, ſed tamen poſteri non peccabunt, eadem conſuetudine vtentes, & exiſtimantes, atque credentes, bonum ipſam habuiſſe principium. Qua de re videndus eſt Magiſter Soto, lib. 1. de iuſtitia & iure, quæſt. 7. artic. 2: in ſolutione ad ſecundum, vbi hac de re agens, ſequenti diſtinctione vtitur. Inquit enim, quod conſiderare debemus binos conſuetudinis effectus, quorum eſt primus, vt lex priſtina antiquetur, cuius reſpectu dicit, quod etiam illa conſuetudo, quæ illicitum habuit ortum, ſiue principium, vim legis poteſt obtinere, ſi non apud eoſdem homines ipſam introducentes, ſaltim apud poſteros, & ſubſequentes. Et ponit exemplum, in caſu quo cœperunt anteceſſores noſtri praue agere contra aliquam legem, certum eſt, quod quamuis illi peccauerint, nos tamen in noſtro ſeculo inuenientes eiuſmodi legem conſuetudine abrogatam, non tenemur ſcrutari de illa, quale habuerit initium, ſed liberi omnino ſumus ab illa lege. Alter vero effectus conſuetudinis eſt obligare, cuius reſpectu conſuetudo, inquit Soto, non fortitur vim legis, quamdiu per actus illicitos increbuerit (cum lex eſſe iuſta debeat, & æqua) fortietur tamen illum poſtmodum, quando legitime fuerit introducta, & reſpectu poſterorum, & ſubſequentium

Nota hoc valde.

Nota hoc valde, quod etiãſi conſuetedo interdum incohitur per actus illicitos lapſu tamen temporis vim legis poteſt obtinere.

Nota hoc valde, qualiter peccent introducẽtis depraũatam aliquã conſuetudinem non vero poſteri, qui ipſam ſequuntur.

Nota hoc valde, ex Magiſtro Soto.

tium. Hæc valde ſunt notanda, atque memoriæ commendanda.

Ad tertium argumentum.

Ad ſecundam confirmationem, ſiue tertium Argumentum reſpondeo, cum eodem Diuo Thoma, vbi ſupra, quod multitudo priuatorum hominum, introducentium conſuetudinem, dupliciter poteſt conſiderari, ac duplicis eſſe conditionis poſſunt, nam vel liberam conſtituunt Rempublicam, quæ ſeipſam gubernet ſine Principe, & tunc mos & conſuetudo populi, erit quaſi conſtitutio legis, nec huiuſmodi cenſentur, aut cenſeri debent perſonæ particulares, ſed publicæ, cum ſint ipſa Reſpublica; aut vero non liberam conſtituunt Rempublicam, ſed deguut ſub Rege, aut ſub aliquo alio Principe, in quo quidem caſu cenſentur perſonæ particulares, & currit, quod prætendit Argumentum, ſed dico, quod in tali caſu conſuetudo ipſa introducta non eſt per ſe lex, niſi quatenus ſuſtinetur à Principe, & eſt veluti interpretatio voluntatis ipſius Principis. Sed de hoc infra dicemus amplius. Hactenus de iſto Articulo.

ARTICVLVS III.

Quænam ſint de eſſentia, & ratione conſuetudinis, ad hoc, vt vim legis poſſit obtinere, & priorem legem tollere?

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, reſoluentur breuiter, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Conſuetudo ad hoc, vt vim legis poſſit habere, debet eſſe rationabilis.

INter conditiones requiſitas ad rationem conſuetudinis, & ad hoc, vt ipſa vim legis poſſit obtinere, & priorem legem tollere, prima, atque potiſſima eſt, quod ſit rationabilis. Hæc Concluſio, habetur expreſſa *in cap. cum tanto, de conſuet.* de qua videndus eſt Sylu. *ver. conſuetudo, q.* 4. & Soc. lib. 1. de iuſt. & iur. q. 7. ar. 2. & Med. in 1. 2. D. Tho. q. 97. ar. 3. & ratio huius Concluſionis in promptu eſt. Nam cum conſuetudo (vt ſupra in 1. art. dictum eſt) æquipolleat legi, ſitq. lex quædam non ſcripta, ſed moribus hominum introducta, & de eſſentia, atque ratione cuiuslibet legis ſit, vt ea ſit rationabilis, iuxta id, quod habetur *in cap erit autem lex, d.* 4. manifeſte colligitur, quod conſuetudo, quæ fuerit iniuſta & irrationabilis, ſiue ratione earens, nullatenus vim & robur legis poterit obtinere. Sed in conſtituendo, & aſſignando, quænam conſuetudo ſit, diciq. debeat rationabilis, eſt magna lis & controuerſia inter DD. Iurisperitos. Quidam enim dicunt, illam conſuetudinẽ eſſe rationabilem, quam iura non improbant, ſed ſuſtinent, irrationabilis vero, quæ nullo Iure ſuſtinetur. Sed iſte dicendi modus non placet Sylu. *ver. conſuetudo, q.* 1. quia neque per id conſuetudo rationabilis ſufficienter deſcribitur, & eſt regula multũ vniuerſalis, vt intuenti patebit. Alij dicunt, quod hac de re, non poteſt ſufficiens ferri iuditium, ſed relinquendum id eſt Iudicum arbitrio, quæ conſuetudo ſit, & dicatur rationabilis, quæ vero non. Sed inquit ſupradictus Sylu. quod neque hoc videtur bene dictum, nam ſtare poterit duorum Iudicum eſſe contrarium arbitrium de rationabilitate conſuetudinis aduerſantis legi, poſſentq. ſubinde eadem de re, contrarias ſententias ferre, vnus ſecundum legem, alter vero ſecundum cõtrariam legi conſuetudinem. Qua propter quidam alij DD. Iurisperiti, nẽpe, Ant. *in c. fin. de conſuet.* & Gemin. *in c. licet, de conſtitut. in* 6. inquiunt, quod conſuetudo in tantum eſt rationabilis, in quantum participat de fine iuris, ſiue legis à

Mota hoc valde.

Quænam conſuetudo cenſeatur rationabilis.

qui

qui finis in iure Canonico, eſt felicitas animæ, in ciuili vero, bonum Reipublicæ publicum, vt notat gloſſa *in cap. cum contingat, de iure iur.* quo fit, vt conſuetudo, ſicuti & lex, iuxta mentem, atque ſententiam D. Iſido. *in cap. conſuetudo, diſt.* 1. debet eſſe, quæ Religioni conueniat, diſciplinæ congruat, atque ſaluti proficiat, quibus ſi in aliquo fuerit contraria, vtpote ſi per ipſam peccatum nutriatur, aut diſciplinæ non congruat, nec communi ſaluti proficiat, cenſeri debet de ſe irrationabilis, nec ſeruari poterit ſine peccato, *iuxta cap. quæ contra mores, diſt.* 8. etiamſi aliàs conueniret Iuri ciuili, qualis eſt conſuetudo mutuandi ſub vſuris, quæ pro bono publico olim permittebatur, nam bonum animæ præponderat cuicumque bono temporali. Vnde Panor. in *d. cap fin. eod. tit.* inquit, quod conſuetudo dicitur rationabilis, quando aliquo bono fine inſtituitur, licet alias ſit contra Ius, quod eſt rationabile: nam quamuis conſiderata vnica ratione, & vnico fine, conſuetudo quæ eſt contra legem, non eſſe poſſit rationabilis, ſub diuerſis tamen rationibus, bene poteſt conſuetudo, etiam contra legem eſſe rationabilis. Et ponit exemplum, nam Ius & rationabile eſt, quod Epiſcopus tractet negotia ſuæ Eccleſiæ cum conſilio Capituli, *per cap. nouit, cap. quanto de his quæ fiunt à Prælatis,* & quia firmius iudicium eſt plurimorum, *iuxta cap. prudentiam de off. deleg. & cap. de quibus, diſt.* 20. & tamen conſuetudo poteſt contrarium introducere, vt habetur *in cap. non eſt, de conſuetudine, lib. 6.* quæ conſuetudo, alia ratione erit etiam rationabilis, vt negotia eiuſdem in aliquo caſu citius expediantur. Sit ergo generalis regula, quod conſuetudo in eo caſu eſt rationabilis, quo rationabilis eſſet etiam lex, ſi de nouo conderetur, mutata lege priori, ſi qua erat, vel non mutata, ſi non erat. Itaque conſuetudo habens cõditiones optimæ legis ſuperius poſitas, Quæſt. 29. Art. 9. cui etiam non defuerint aliæ conditiones inferius ponendæ (nam bonum eſt ex integra cauſa, malum ex quocumque defectu) dicenda eſt rationabilis. Hoc valde aduertendum, atque conſiderandum eſt, nam non modica difficultate caret, qualiter conſuetudo aliqua contra Ius, eſſe poſſit rationabilis, cum Ius fundetur ſuper ratione, vt habetur *in cap. erit autem lex, 4. diſt. & in l. leges ſacratiſſimæ, C. de l. eg. & cap. conſuetudo, diſt.* 1. ex quo videtur, quod conſuetudo Iuri contraria, non eſſe poſſit rationabilis, quia ſi vnum eſt bonum & rationabile, aliud debet eſſe malum & irrationabile, iuxta *cap. intellecto, de iureiuran. & cap. hoſpitalium* 32. *diſt.* Sed ſtandum eſt in ſupradictis, de quo videatur Panor. vbi ſupra.

Conſuetudo, vt ſit rationabilis debet habere conditiones legis iuſtæ, tũcq. vim legis obtinebit.

Secunda Concluſio.

Secunda conditio requiſita ad hoc, vt conſuetudo vim legis poſſit obtinere, & priorem legem tollere, eſt quod legitime ſit introducta & præſcripta, id eſt, obtenta per curſum temporis ad præſcriptionem requiſiti. Hæc Concluſio etiam habetur *in d. cap. cum quanto, de conſuet.* & de ea videndus eſt Syl ueſt. *verbo, conſuetudo, q.* 4. Sed circa tempus requiſitum ad præſcribendam conſuetudinem, inter Doctores Iuriſperitos ſunt variæ, atque diuerſæ opiniones. Panor. enim *in cap fin. de conſuetud.* inquit, quod ad introducendam conſuetudinem, de iure ciuili videtur ſibi ſufficere tempus 10. annorum; nã ad introducendam huiuſmodi conſuetudinem, iura ciuilia ſolum requirunt longum tempus, vt habetur *C. quæ ſit longa conſuetudo, in rubro & nigro,* & argumento deducto *ex l.* 2, *C. de ſcruit.* longum autem tempus, ſecundum eadem iura, eſt decem annorum, vt habetur *C. de præſcript. longi temp. per totum, & in gloſſ. dicta rubrica,* C. *quæ ſit long. conſue.* hoc etiam tenet Bart. *in l. de quibus, ff. de legibus,* & Cynus *in d. l.* 2. Alij dicunt ſpectandum eſſe tempus tantum,

Conſuetudo vt vim legis habeat, debet eſſe legitime introducta & præſcripta.

Quantum tempus ſufficiat ad præſcribẽdam conſuetudinẽ, tam de iure ciuili, quam canonico.

rum, quod in contrarium memoria hominum non exiſtat. Alij autem, & verius, dicunt, quod ſufficit prædictum tempus decem annorum inter præſentes, viginti vero annorum inter abſentes, vt habetur expreſſe, C. *de præſcript. longi temp.* vbi longum tempus, in quo inducitur præſcriptio, dicitur eſſe decem annorum inter præſentes, viginti vero annorum inter abſentes, qua de re videatur Syluester vbi ſupra, quæſt. 4. Hoc quantum ad Ius ciuile.

De Iure ciuili ad præſcribendam conſuetudinẽ inter præſentes, ſufficit decem annorũ tempus, viginti vero inter abſentes.

De iure vero Canonico, inquit ſupradictus Panorm. vbi ſupra, quod ſi conſuetudo eſt præter Ius, ſufficit tempus decem annorum, ad quod facit gloſſ. *in cap. fin. de conſuetud. in 6. & cap. conſuetudo, diſt.* 12. quod limitandum eſt ſecundum Innocen. *in cap. cum dilectus, de conſuetud.* niſi detraheretur Iuri alicuius Eccleſiæ particularis, tũc enim requiritur tempus debitum ad præſcriptionem requiſitum, quod eadem, & fortiori ratione, dicendum eſt de iure Eccleſiæ vniuerſalis, iuxta dictum Panor. vbi ſupra, quia non minus debet eſſe fauorabile totum corpus Eccleſiæ, quam particulare ipſius membrum. Si vero conſuetudo fuerit contra Ius, requiritur tempus quadraginta annorum, nam oportet eam eſſe præſcriptam, vt habetur *in d. cap. fin. & in cap. 3. de conſtit. in 6.* & quia in minori tempore non præſcribitur. Quod venit etiam limitandum, niſi Papa id ſciret, & ſcienter diſſimularet, tunc enim dicunt quidam Doctores, quod ſufficeret prædictum tempus decem annorum. Sed contrarium eſt verius, atque communius, nam, vt dicit Innoc. conſuetudo debet eſſe præſcripta, & ſecundum Canoniſtas, conſuetudo præſcripta non iudicatur, niſi illa quæ fuerit quadraginta annorum, *per cap. Cumana, de eleſt. c. olim, de cenſibus, cap. auditis, de præſcript.* quod intelligendum eſt in præſcriptione rei, aut Iuris Eccleſiaſtici, vt conſtat ex omnibus ſupradictis Iuribus allegatis. Si vero conſuetudo ſit contra ea, quæ ſeruata ſunt Principi, in ſignum ſpecialis priuilegij, tam Iure ciuili, quam Canonico, requiritur tempus, de cuius initio memoria hominis non ſit, vt eſt textus expreſſus in *cap. ſuper quibuſdam, de verber. ſign.* Quæ omnia ſunt valde notanda, & memoriæ commendanda.

De Iure Canonico, ſi conſuetudo eſt præter Ius, ſufficit tempus decem annorum, ſi vero fuerit contra, requiritur 40. annorum.

Tertia Concluſio.

Tertia conditio requiſita eſt, quod mores, ſiue actus hominum, per quos ſupradicta inducitur conſuetudo, ſint tot, atque ita notorij, quod verisimiliter tranſeant in notitiam Principis, ſiue populi, ſintq. tales vt eiuſdem Principis, ſiue populi arguant conſenſum, ſiue voluntatem, nam tacitus Principis, ſiue populi conſenſus, eſt qui ſolum inducere poteſt conſuetudinem vim legis habentem. Hæc Concluſio colligitur expreſſe ex *d. l. de quibus, ff. de legibus,* & eſt expreſſa ſententia Panorm. loco ſupracitato, & ratio huius in promptu eſt, nam conſuetudo de ſe ipſa vim legis non poteſt habere, niſi quatenus à Principis, ſiue populi conſenſu dimanat, qui quidem conſenſus debet eſſe expreſſus, aut ſaltem tacitus, ſiue interpretatiuus, cuius tunc euidens argumentum eſt, ſi Princeps videat violari legem, nec puniat eius tranſgreſſores & violatores & introductores deprauatæ conſuetudinis, nam ex quo videt & tolerat, non videtur velle injcere vinculum. Sed circa actus, qui ad hoc requiruntur, eſt etiam magna lis, & controuerſia inter Doctores Iuriſperitos. Nam Panor. vbi ſupra, dicit, quod ſecundum Cardinalem *in d. l. de quibus,* non ſufficit vnus actus, quantumcumque ſit notorius, nam conſuetudo introducitur ex frequentia actuum, & ceſſat vbi actus eſt tantum vnicus. Eſt enim contra eſſentiam & rationem conſuetudinis, atque ſignificationem dicti vocabuli, quod introducatur per vnicum

Quot eſſe debent actus ad hoc vt conſuetudo cenſeatur introducta, vimq. legis habere.

Nota valde q̃ conſuetudo nõ poteſt vim legis habere, niſi quatenus à Principis, ſiue populi conſenſu dimanat.

vnicum tantum actum, dicitur enim consuetudo, quasi communis assuetudo, quæ plures requirit actus. Et præterea, quia ex vnico tantum actu, quantumcumque notorio, non potest dici, quod habeatur Principis, aut populi consensus, nam forte per errorem, vel gratia scandali euitandi, pro prima vice non contradixit. Ex quo videtur, quod male dixerunt illi, qui tenuerunt per vnum actum introduci posse consuetudinem, si appareat de expresso consensu Principis, siue populi, volentis per illum actum induci consuetudinem. Nam quidquid de hoc sit, de ratione tamen consuetudinis (vt dictum est) est pluralitas actuum, vt patet ex ipsius diffinitione, atque in eo casu non esset consuetudo, sed principium consuetudinis. Solum hoc limitat Panor. vbi supra, in casu quo huiusmodi vnicus actus causam habet successiuam & continuationem temporis sufficientis ad inducendam consuetudinem, in tali (inquit) casu induceretur, & sufficit, & adducit exemplum *ex cap. cum de beneficio, de præbend. in 6.* vbi si beneficium seculare confertur Regulari, & ab eo possidetur tempore prædicto, ad inducendam consuetudinem præscriptam, efficitur regulare, licet vnica tantum interuenerit collatio. Et idem est dicendum, si ædificaretur pons in aliquo loco publico, & haberet causam successiuam per dictum tempus. Et ratio huius est, nam quamuis illi actus sit tantum vnus (ratione rei factæ, quæ fuit vnica) est tamen multiplex, saltem virtualiter, propter temporis diuturnitatem, in qua actus esse possent multiplices, & si de facto non sint, sed nihil (inquit) obstat, cum neque artifices semper & continue operentur.

Non sufficit vnicus actus vtcunque notorius ad introducendam consuetudinem vim legis habentem.

Alij vero Doctores dicunt, quod sufficiunt ad introducendam consuetudinem, duo actus, quod & probant *ex cap. ita nos* 25. *q.* 2. Sed nihilominus hoc non est verum in nostro proposito, cum consuetudo esse debeat rationabilis & præscripta, vt dictum est *per cap. fin. extra eodem tit.* nisi eiusmodi actus essent etiam permanentes, & haberent causam successiuam & continuationem temporis necessario requisiti ad præscriptionem. Et credo quod fautores prædictæ opinionis sunt decepti, atque in eo errore, vt credant, illos tantum actus sufficere ad introducendam consuetudinem, & ad abrogandas leges, quæ sufficiunt ad hoc, vt aliquid non fit lex, seu ad hoc, vt aliqua lex dicatur non recepta, in quo est latissimum discrimen. Nam plus requiritur ad abrogandam legem, quam ad impediendum inductionem ipsius, seu ad hoc, vt non habeat vim aliqua lex. Vnde asseueranter dicendum est, quod duo tantum actus non sufficiunt ad abrogandam legem, & ad introducendam consuetudinem, vim legis habentem. Sufficient quidem in criminalibus, vt dicit *glos. in d. cap. ita nos*, non autem in ciuilibus. Qua de re videatur Sylu. *verbo, consuetudo, q.* 4. vbi ad hoc propositum plura dicit, eaq. notatu dignissima, in nu. 7. Concludendo ergo dico, quod ad introducendam prædictam consuetudinem, requiritur frequentia actuum, siue actuum pluralitas, ad quod faciunt *l. sed & ea, ff. de legibus, & l. nam Imperator ibidem, & l. sed & si pupillus, ff. de instit. & substit.* in quo multum valet arbitrium boni viri, qui & in hoc aduertere debet, quod sicut ad acquirendum Ius itineris per aliquem locum priuatum, plusquam triginta actus requiruntur (vt dicit quidam Iurisconsultus) *in l. 1. §. hoc interdicto, ff. de itinere, actuq. priuato*, ita & ad introducendam consuetudinem contra legem, vimq. legis habentem, plures sunt actus requisiti, ita vt præsumi possit consensus Principis, siue populi.

Nota hoc valde, quod ad introducendam consuetudinem non sufficiunt duo tantum actus, maxime in ciuilibus.

Plus requiritur ad abrogandā legem, quā ad impediendā introductionem ipsius.

Ad introducendam consuetudinē requiritur frequentia actuum.

Quarta Conclusio.

Quarta Conditio requisita, etiam est, quod eiusmodi actus & mores hominum,

Quo animo & qua intentione fieri debent actus ad inducẽdam consuetudinem.

minum, per quos introducenda est consuetudo, fiant eo animo, eaq. intentione, qua lege, siue Principe præcipiente fierent. Volo dicere, quod ad hoc, vt consuetudo vim legis habeat, obligationemq. aliquid faciendi possit inducere, necessum est, quod illi actus, per quos introducenda est, tali animo fiant, vt obligationem inducant, eo modo quo illam induceret scripta lex, si eadem de re fieret, siue statueretur. Etenim si huiusmodi actus non ea intentione & eo animo fierent, vt sint obligatorij, sed ex mera & libera voluntate procederẽt, per tales actus numquam introduceretur consuetudo, quæ vim legis habeat, & obligationem inducat. Pono exemplum de quibusdam Religionibus, in quibus consuetudo introducta fuit, recitandi officium paruum Dominæ nostræ, non quidem per viam obligationis, sed per viam deuotionis, dico quod in tali casu eiusmodi consuetudo, non habet vim legis, nec obligationem inducit. Idem dico de illis hominibus, siue mulieribus, quæ pietatis gratia & deuotionis (non quidem obligationis) celebrare incipiunt aliquem diem festum, aut seruare aliquod ieiunium, non tamquam de præcepto, sed ex quadam animi pietate, vt feria quarta abstinere à carnibus, in his omnibus & similibus casibus, si consuetudo, vt præmittitur, processit ex libera deuotione, numquam vertitur in præceptum, nec vim legis, aut robur habet obligandi; nam ad id requiritur, quod actus, per quos introducenda est consuetudo, animo obligandi fiant, & eo animo & intentione, qua lege, siue Principe præcipiente fierent. Videatur hac de re Syluest. *verbo, consuetudo, quæst.* 14. vbi ad hoc propositum plura exempla adducit.

Quinta & vltima Conclusio.

Cõsuetudo ad hoc, vt vim legis habeat, debet esse vniuersalis & nõ particularis potentium ipsa in introducere.

Quinta conditio, vt consuetudo vim habeat legis, roburq. obligandi, priorem q. legem tollat est, vt ipsa sit vniuersalis & non particularis, potentium eã facere, atq; introducere. Hæc Conclusio est certa & manifesta, quo fit, vt festa quæ interdum seruantur à quibusdam, ab alijs autem non obseruantur, interim dum hæc cõsuetudo permixta est, non habet, nec habere potest vim legis, nam ad id necessarium est, quod maior pars populi. tali vtatur consuetudine, aut eiusmodi consuetudinem approbarit, tacite, vel expresse. Immo quidam dicunt oportere, vt sint duæ partes populi, siue Collegij, *iuxta l. nulli, & l. plane, ff. quod cuiusque vniuersitatis*. & quod aliter, sicut neq; legem, ita neque consuetudinem facere possunt. Et quod dicitur de maiori parte, intelligendum est de maiori parte, habente consensum habilem ad instituendam, atque condendam legem, nam pueri, mulieres, furiosi, & huiusmodi, non computantur quoad hoc, quia legẽ ipsi possunt constituere, iuxta *l. 1. ff. de legibus*. Multa alia secundum aliquos, dicuntur requiri ad ad introducendam consuetudinem, vim legis habentem, de quibus videatur Panor. in *d. cap. fi. de consuetud.* Sed hæc pro nunc de isto Art. dicta sufficiant.

ARTICVLVS IV.

Quinam possint introducere consuetudinem, vim legis habentem, & priorem legem abrogantem?

HAnc difficultatem tractat Syluest. *verbo, consuetudo, quæst.* 4. & de mente, atque sententia D. Thomæ 2. 2. q. 97. art. 3. in solutione ad 3 voica distinctione præmissa, respondet per duas Conclusiones.

Primo

Prima Conclusio.

SI multitudo, cuius consensu, consuetudo introducitur, libera est, & quæ possit sibi legem facere, plus valet consensus alicuius multitudinis, ad aliquid obseruandum, quod consuetudo manifestat, quam consensus & auctoritas ipsius Principis. Hæc Conclusio est expressa D. Thom. & Syluest. locis supracitatis. Et probatur, nam ex suppositione, quod multitudo, siue Respublica libera sit, maior est ipsius potestas ad faciendam legem, introducendamq. consuetudinem, quam auctoritas Principis, qui non habet eiusmodi potestatem, nisi ab ipsa Republica, & in quantum gerit personam totius multitudinis: quo fit, vt quamuis singulares & priuatæ personæ, non possint condere legem, neque consuetudinem introducere (vt supradictum est) multitudo tamen & totus populus, siue Respublica, id optime facere potest, & multo meliori, ac potiori iure, quam Princeps, cum, vt inquit Aristoteles: *Propter quod vnumquodque tale, & illud magis.*

Plus valet consensus multitudinis, si libera est, ad introducendam cõsuetudinem, vim legis habentem, q̃ consensus etiam ipsius Principis.

Secunda Conclusio.

Si autem multitudo, qua consuetudo introducitur, non habet liberam potestatem condendi legem, vel legem à superiori potestate positam removendi, non potest per se consuetudinem introducere, vim legis habentem, & priorem legem abrogantem, nisi in quantum toleratur per eum, siue per eos, ad quos pertinet eidem multitudini legem imponere. Hæc etiam Conclusio est D. Thom, & Sylu. locis supracitatis. Et ratio eius in promptu est, cum dicta multitudo non sit libera ad condendam legem, ac proinde nec ad introducendam consuetudinem, quinuero ex eo solo consuetudo videtur esse introducta legitime, quatenus à Principis & Reipublicæ curam gerentis voluntate, tacita vel interpretatiua dimanat, nam ex hoc solummodo approbare videtur id quod consuetudo introduxit. Ex quibus duabus Conclusionibus infertur, quod consuetudinem vim legis habentem, & priorem legem abrogantem, potest facere solummodo multitudo libera ad condendam legem, aut non libera ex sola tolerantia illius, qui potest condere legem. Nam secundum ius & veram philosophiam, à quo remouetur genus, id est, potestas condendi legem, remouetur & species, id est, potestas inducendi consuetudinem, facit & *l filius, ff. de donation. & l. iuri gentium, ff. de pactis*, & quod consuetudo sit species iuris, patet ex *Inst. de iure naturali*, §. *constat*. Et hæc de isto Articulo dicta sufficiant.

Si multitudo, qua consuetudo introducitur, non est libera, non potest per se introducere consuetudinẽ, vim legis habentẽ, nisi in quãtum toleratur per Principem.

Nota hoc valde, quod in tãtum cõsuetudo videtur introducta legitime, inquãtum à voluntate Principis tacita, vel interpretatiua dimanat.

Nota, quod cõsuetudo, est species legis, vnde qui non potest facere legem, neque potest introducere consuetudinem, vim legis habentem.

ARTICVLVS V.

Vtrum quæcumque inueterata consuetudo, vim habeat legis, & priorem legem tollere & abrogare possit?

POstquam in Superioribus Articulis, luculenter ostendimus, quid sit Consuetudo, & qualiter ipsa vim legis habere possit, & conditiones, & qualitates ad id ipsum requisitas, & quinam sint illi, per quos introduci potest consuetudo, ad particularia descendendo, non ab re erit, in præsentiarum dicere, eadem breuitate & resolutione, qua supra, Vtrum quæcumque inueterata consuetudo vim legis habeat, priorem q. legem tollere & abrogare possit? De qua difficultate latissime agit supradictus Syluest. *verbo, consuetudo, q. 6.* verbis desumptis & mutuatis ex Panor. *in cap. fin. de consuetud. in fin.* vbi quæstionem proponit de effectu consuetudinis. Ad cuius resolutionem

nem præmittit quandam distinctionem, dicendo, quod consuetudo omnis esse potest, aut secundum legem, aut præter legem, aut vero contra legem. Qua distinctione premissa, de mente & sententia eiusdem Panor. & aliorum, propositæ difficultati, resolutiue respondeo per sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

Consuetudo, quæ est secundum legem, valet in omni casu, & ipsa est optima legum interpres.

IN casu, quo consuetudo fuerit secundum legem, omni procul dubio valet, vimq. habet legis, quinuero ipsa est optima legũ interpres. Hæc Conclusio probatur expresse *ex cap. cum dilectus, de consuetud. & ex l. si de interpretatione, & ex l. minime, ff. de leg.* quod adeo verum est, vt consuetudo legem ipsam confirmet. Qua ratione sæpissime in Iure allegatur, textus, & consuetudo circa idem, vt patet ex supradicto *cap. cum dilectus, de consuetud.* & *cap. sapite, de censibus*, & facit ad hoc, quod notat gloss. *in cap. 1. de consti. in 6.* vbi quærit. Numquid si consuetudo habet, id quod lex, sublata lege, tollatur consuetudo? & respondet, quod non. Qua de re videatur, quod dicit supradictus Panorm. *in cap. 1. & cap. super eo, de cognat. spirituali*, & Bart. & communiter Legistæ *in l. 1. §. lex Falcidia, ff. ad l. Falcidiam*. Sed aduertendum est, quod ad hoc, vt consuetudo aliqua legem interpretetur, duæ sunt conditiones necessario requisitæ, vna quod dicta consuetudo sit publica, & nemini lateat, nam si à multis aliquid seruatur, in occulto tantũ, sic vt ad notitiam Principis non perueniat, sed neque peruenire valeat, eiusmodi consuetudo, non est fida legum interpres. Secunda conditio est, quod eiusmodi Princeps, expresse, vel interpretatiue approbet dictam consuetudinem, ita quod sciat, & non puniat, etiam si delictum deferatur in iudicium; nam si consuetudo per Principem non fuerit approbata, quinuero contradicta, non erit etiam fida legis interpres. Ex quibus colligitur, qualiter valeat consuetudo, sumendi colationem in diebus ieiunij, nam quamuis sit lex antiquissima, vt non comedamus in diebus ieiunij, nisi semel in die, idque hora nona, seu sexta pomeridiana hora, computando horas ad modum quo computantur in Hispania, quia tamen consuetudine introductum est, quod noctu aliquid sumamus, & hæc consuetudo est publica, ita vt neminem lateat, & approbata à Principe, hoc est, à Romano Pontifice expresse, aut saltim interpretatiue, cum id sciens non puniat, nec prohibeat, quinuero consentiat, valet eiusmodi consuetudo, estq. optima supradictæ legis interpres. A contrario autem sensu, non valet consuetudo, quæ introducta est, à Tabellionibus, exigendi aliquid vltra taxatum pretium, & idem dico de similibus, vt de Stabularijs & alijs, cum eiusmodi consuetudo, non sit publica, ita vt neminem lateat, & quamuis sit publica idq. frequentissime fiat, atque ita fieri Princeps cognoscat, non tamen approbat, cum puniat eiusmodi delictum, si in iudicium deferatur, quod est argumentum efficax, non approbandi consuetudinem prædictam, sed velle seruari legem à se positam. Quo fit, vt dicta consuetudo, non sit legitima legis interpres, nec deobliget in conscientia.

Cõsuetudo, cõfirmat legem, & in id ipsum allegatur interdum, simul cum lege.

Nota hoc valde.

Quænam conditiones requirantur, ad hoc vt consuetudo legẽ interpretetur, seu vim legis obtineat

Nota hoc valde.

Pro consuetudine faciendi collationẽ, vel comedendi ex carnibus die sabbathorum.

Nota hoc valde.

Secunda Conclusio.

Consuetudo, quæ est præter legem, valet, si optimis circũstantijs fuerit vestita.

Si consuetudo fuerit præter legem, etiam valet, vimq. legis habet, si, vt supradiximus, debitis conditionibus & circumstantijs fuerit vestita. Hæc Conclusio est Panormitani, loco supracitato, & probat eam *ex cap. Catholica, cap. in his, distinct. 11. & ex cap. consuetudo, dist. 1.* de quo nulla esse potest ratio dubitandi, ac propterea circa prædictam Conclusionem, nihil aliud in præsentiarum dicendum se se offert. Maior difficultas est in casu, quo consue-

tudo

tudo prædicta fuerit contra leges, & cum leges ſint multiplices,quædã naturalis diuina,alia vero diuina ſed poſitiua,quædã humana; & hæc,alia ciuilis, alia vero Canonica,& inter Canonicas,alia contra libertatem,& immunitatem Eccleſiæ, ſeu illi contraria, & eodem iure prohibita,de his omnibus in particulari,peculiares ſunt ſtatuendæ Concluſiones, & primo de conſuetudine, ſi quæ fuerit contra legem naturalem & diuinam introducta, de qua ſit Tertia Concluſio.

Tertia Concluſio.

Si conſuetudo aliqua, contra legem naturalem & diuinam fuerit introducta, & talis quod ipſius tranſgreſſio inducat peccatum, nihil omnino valet, niſi forte in caſu, quo procedat,rationabiliter dictam diuinam legem explicando, diſtinguendo,aut limitando. Hæc Concluſio eſt ſupradicti Panor. loco ſupracitato. Et quod conſuetudo contra legem naturalem, atque diuinam poſitiuam, nihil valeat, præter rationem, quam adduximus ſupra ad id de mente,atque ſententia D.Thomæ 1.2.quæſt. 97. art.3. in ſolutione ad primum, ratio etiam eſt appoſitiſſima, nam conſuetudo (vt etiam ſupradiximus) debet eſſe rationabilis, & certum eſt, quod non eſſe poteſt rationabilis conſuetudo,quæ quoquomodo, directe vel indirecte, fuerit contra legem naturalem, vel diuinam, quo fit, vt Ius naturale & diuinum per nullam conſuetudinem poſſit immutari, iuxta *cap.fin. de conſuetud.* & §. *hinc. dict.5.* & §. *ſed naturalia, Inſtit. de Iure naturali*, ſed potius talis conſuetudo cenſenda atq; æſtimanda eſt corruptela,*iuxta cap.qua contra,* & *cap.mala,dict.* 8. Pono exemplum, ſi conſuetudo aliqua introduceretur, vt filij non educarentur à parentibus, eiuſmodi conſuetudonihil valeret, quia de iure naturali ſunt eis debita alimenta, *iuxta cap.Ius naturale,dict.* 1. Idemq. dicendum eſt de alijs ſimilibus. Sed appoſui in Concluſione,limitationem de caſu, in quo conſuetudo prædicta, procederet diuinam,aut naturalem legem rationabiliter interpretando, exponendo, ſiue limitando, nam in eo caſu eiuſmodi conſuetudo valeret, vt expreſſe tenet Innocen. in d.*cap. fin. de conſuetud.*dicens,quod conſuetudo interpretatur, poteſtq. interdum augere, & diminuere, atque diſtinguere Ius naturale & diuinum, quemadmodum & lex poſitiua idem poteſt,cum conſuetudo nihil ſit aliud, quam lex quædam non ſcripta, vt habetur *in l.de quibus ff. legibus,* & *in cap.conſuetudo, dict.in.* 1. Quod autem Ius poſitiuum,etiam ciuile, interpretari, diſtinguere, & limitare poſſit Ius naturale & diuinum, certiſſimum eſt, poteſtq. multis exemplis comprobari; nam v. g. hoc generale præceptum, *non occides*, naturale atque diuinum eſt, & tamen in Iure reperitur,varijs modis interpretatum & limitatum, atque in multis caſibus hodie permiſſum eſt occidere, qui non ſunt expreſſe prohibiti à Iure diuino, quia ratio ipſa naturalis id ſuadet. Facit ad hoc *cap.pro humani,de homicidio, in 6.* & *l.1.* & *2. cum ſeqq. C. quando liceat,ſine iuſſu, vend.* Similiter & illa Iuris diuini regula, *quod in ore duorum vel trium teſtium ſtat omne verbum,* per Ius ciuile,atque Canonicum, reperitur multipliciter limitata, nam in multis caſibus requiruntur plures teſtes, in aliquibus autem ſufficiunt pauciores, vt conſtat *ex cap.1.2. quæſt. 4.* & *in cap.licet vniuerſis,de teſtibus,* & *in cap.cum eſſet,cap nuper,eodem tit.* & *in l.hæc conſultiſſima,* & *l.ſancimus, C. de teſtam.* Vnde concludendo dicit ſupradictus Pano. quod vbi rationabilis cauſa id ſuadet,quod Ius naturale diuinũ debere interpretari, diſtingui,aut limitari, tunc conſuetudo illud facit, nec ipſorum tranſgreſſio inducit peccatum, quoniam præſumitur hoc voluiſſe ipſum Deum,auctorem prædictorum iurium, cum non poſuerit ipſe omnes

Conſuetudo cõtra legem naturalem & diuinam, nihil omnino valet, niſi forſan in aliquo ſpeciali caſu.

Conſuetudo interdum interpretatur auget, & diminuit, ſiue etiã diſtinguit, Ius naturale & diuinũ,quemadmodum & lex poſitiua, idem valebit efficere.

Nota hoc vide.

Circa potestatem, quam habet Pontifex interpretandi, distinguẽdi, ac etiam limitandi ius diuinũ, & naturale.

casus distinguere in particulari, sed dedit regulam generalem, & potestatem etiam vniuersalem suo Vicario in terris, vt quodcumque ligauerit super terram, sit ligatum & in cælo, & contra, vt habetur Matth. 16. & refertur *in cap. quodcumque*, 24. q. 1. Vbi tamẽ nulla ratio naturalis suadet, ius naturale aut diuinum debere mutari, seu limitari, tunc nulla lex, nullaq. consuetudo id valebit efficere. Sicq. nulla esset consuetudo, si introduceretur, vt liceret non honorare patrem aut matrem, quia nulla ratio naturalis id suadere potest. Qua ratione inquit supradictus Panorm. quod Papa potius diceretur errare, quam legem condere, quando disponit aliquid circa ius diuinum sine causa. Et sic intelligit *cap. sunt quidam*, 25. *quæst.* 1. Videatur hac de re Sylvest, *verbo*, *consuetudo*, *quæst.* 18. vbi plura alia adducit exempla ad hoc propositum, & generaliter, An & quando lex positiua, possit distingue. re & disponere circa ius diuinum, tradit Bart. *in l. fin. C. si contra ius, vel vtilitatem publ.* & dictus Panorm. *in cap. qua in Ecclesiarum*, *de constit.* videatur Sylvest. *verbo consuetudo*, *quæst.* 9. latissime. Eadem ratione dico, quod nulla consuetudo introduci, aut prævalere potest, contra ea, quæ sunt fidei, aut contra bonos mores, *per cap. illa*, 12. *dist.* ibi, *neque contra fidem*, *neque contra bonos mores*, & idem dico de his, quæ sunt de iure gentium. Nam ius gentium etiam pertinet ad ius naturale, quia iure naturali est inductum, vt constat *ex d. l. omnes populi*, *ff. de iustitia & iure*. Quod est intelligendum, sicut supra, nisi forte consuetudo aliqua rationabiliter aliquid disponeret contra dictum ius gentium, ipsum interpretando, distinguendo, aut limitando, quod facere similiter posset, sicut & ius positiuum ex causa potest disponere contra ipsum, atque de facto disposuit contra ius gentium, & contra ius naturale inducendo seruitutem, *vt in cap. ita quorundam*, *de Iudæis*, item priuando aliquos dominio suæ rei, vt patet *ex titulo de præscription. per totum*, quod & facere potest etiam rationabilis consuetudo, cum sit quædam lex.

Consuetudo nulla introduci potest contra fidem, neq; contra bonos mores.

Quarta Conclusio.

Nulla consuetudo, quæ fiet contra legẽ, concernentem libertatẽ, siue immunitatem Ecclesiasticã, quidquã valet.

Si consuetudo fuerit contra legem positiuam publicã, hoc est, contra leges ciuiles, siue canonicas, seu cõtra humana statuta, & etiam quæ fuerit contra libertatem & immunitatem Ecclesiasticam, eiusmodi cõsuetudo nihil valet. Hæc Conclusio est Panor. & Syl. locis supracitatis, sed præcipue quæst. 6. in fin. & probat eam quoad primam partem, *ex authent. cessante & irrita*, *C. de sacros. Eccles. & ex c. 1. & cap. cum inter*, *de consuetudine*. Et idem omnino inquit, esse dicendum, si eiusmodi consuetudo fuerit contra vtilitatem publicam, quia non valet, sicut neque valeret, aliqua lex facta contra ipsam, *iuncta l. fin. C. si contra ius*, *vel vtilitatem publicam*. hoc etiam tenet Bar. *in l. de quibus ff. de legibus*.

Quinta Conclusio.

Consuetudo etiam contra legem continentem vtilitatem priuatam, non valet, si habeat clausulã derogatoriam talis consuetudinis.

Si autem consuetudo fuerit contra leges, Canones, siue statuta, respicientia non quidem vtilitatem publicam, sed priuatam, & habuerit clausulam derogatoriam ad consuetudinem, dicendo, quod nulla in contrarium introducta cõsuetudo valeat, eiusmodi decretum, consuetudinem irritat, ita vt per illam numquam abrogetur lex vlla. Hæc Conclusio etiam est expressa supradictorum Panor. & Sylvest. locis supracitatis *quæst.* 6. *in fin.* & probant eam ex Bart. *in l. eos. C. de rescriptis. & in authentico*, *nauigia*, *C. de furtis*, facit & *l. Arriani*, *C. de hæret.* nam lex semper loquitur. Qua de re videatur Mag. Soto, lib. 1. de iust. & iure, q. 7. art. 2 vbi inquit, quod in tali casu consuetudo nihil operatur, eo quod numquam iudicium esse potest, voluntatis

tis Principis, postquam per legem suam expresse dixit, consuetudinem nullam contra ipsam valituram. Ex dictis infert Panor. vbi supra, quod consuetudo semel lege reprobata, non potest amplius induci: ad quod probandum adducit gloss. *in Clem. statutum, de electione.* Sed postea limitat suum dictum, nisi in casu, quo subsit noua ratio, quæ non suberat tempore legis damnantis consuetudinem, nam tunc poterit de nouo induci, & est optimum argumentum, ex *l. si hominem, ff. mandati, & ex cap. non debet, de consanguinit. & affinit.* Qua de re videatur supradictus Panor. *in cap. 2. de probation.* & Sylvest. loco supracitato, vbi ad hoc propositum dicit plura, eaq. notatu dignissima, quæ breuitatis causa omitto.

Nota, quod consuetudo semel recte reprobata, numquam amplius induci potest.

Sexta Conclusio.

Si consuetudo fuerit contra legem, Canonem, siue statutum, non habens clausulam derogatoriam, sub distinctione loquendum est, nam aut lex præcedit & consuetudo sequitur, an vero è contra. In primo casu, consuetudo vincit, in secundo vero non. Hæc Conclusio est supradicti Panormit. & Sylvest. in dicta quæst. 6. Sed indiget explicatione, nam circa aliquam ipsius partem inter Legistas & Canonistas sunt diuersæ, atque contrariæ opiniones. Et loquendo de primo casu, inquit prædictus Panorm. quod consuetudo vincit, *argum. l. ex facto, ff. de vul. pupil substit.* & quod si consuetudo est generalis & vniuersalis, vincit generaliter, atque vniuersaliter; si vero non est vniuersalis, sed particularis, non vincit legem vniuersaliter, iuxta *l. 2. C. qua sit longa consuetudo*, sed vincit legem solummodo, vbi consuetudo viguerit, iuxta *l. venditor, §. si constat, ff. communia prædiorum.* Vnde etiam prædictus Panormitanus *in cap. cum olim, de consuetudine*, inquit, quod eiusmodi consuetudo solummodo locum habet, vbi viget, & etiam nocet priuilegijs studij generalis, vbi viguit, non autem in alio loco. Addit etiam Panorm. quod prædicta victoria intelligenda est, dummodo consuetudo sit rationabilis & præscripta, quantum ad tollendum ius Canonicum, vt constat *ex cap. fin. de consuetudine*, quantum vero attinet ad abrogationem Iuris ciuilis (inquit) quod non oportet eam esse præscriptam, sed sufficit populi tacitus consensus. Et ratio (inquit) differentiæ est, nam seculares habent Ius condendi legem, etiam contrariam legi Imperatoris ab ipso Imperatore, *iuxta l. omnes populi, ff. de iust. & iure*, ideoque possunt inducere consuetudinem absque eo quod sit præscripta, non sic autem est circa Ius Canonicum, sed oportet consuetudinem esse præscriptam, & non esse tale Ius, vt contra ipsum præscribi non possit. Ex quo infertur, quod quia laici non possunt præscribere spiritualia, etiam non possunt inducere consuetudinem, quæ sit lex, *iuxta cap. Messana, de elect.* etiamsi non esset memoria de eius initio, vt notat Ioann. Andr. *in cap. 2. de prabend. in 6.* Hæc quantum ad primum casum, in quo lex præcessit, & consuetudo subsequuta est.

Si consuetudo fuerit contra legem, non habentem clausulam derogatoriam, quid est inspiciendum ad videndum, an valeat, vel nò?

Nota valde.

Sed tamen in secundo casu, in quo consuetudo præcessit, & lex contraria subsequitur, tenet Bart. quod tunc consuetudo non vincit legem, quinimmo tollitur per legem sequentem, ad quod allegat *l. 3. ff. de sepulchro violato*, dicit tamen Canonistas tenere contrarium. Et certe videtur casus expressus *in cap. 1. de const. in 6.* vbi dicitur, quod lex Papæ, non tollit consuetudinem rationabilem certi loci contrariam, nisi de ea fuerit mentio facta, quia Papa non præsumitur scire omnes istas consuetudines. Sed quidquid de hoc sit, Panor. sequitur sententiam Bart. atque ex illa infert, quod si Ciuitas facit statutum contra suam consuetudinem, tollitur dicta consuetudo, licet de ea mentio non fiat, nam Ciues præsumuntur scire suam consuetudinem, vt notatur

tur, *in l. omnes populi, ff. de iust. & iure*, & facit *cap. quod dicitis, dist. 16.* & sic cessat ratio dicti *cap. 1. de consuet. in 6.* Hactenus de isto Articulo, qui certe longiorem requirebat tractationem, sed per tempus non licet.

ARTICVLVS VI.

Vtrum consuetudo derogare possit, legi positiuæ, etiam præceptiuæ.

HAc de re sunt variæ, atque diuersæ Doctorum opiniones. Panor. enim *in cap. 1. de treuga & pace*, sequutus glos. ibidem, inquit quod lex positiua etiam præceptiua, non obligat ad peccatum, si moribus vtentium non fuerit recepta, aut si per desuetudinem abijt. Quam opinionem dicit tenere Goffredum, Inno. & Hostien. in summa, licet prius in d. cap. 1. contrarium tenuerit, ea ratione motus, quia lex præceptiua à principio ligauit contrauenientes ad peccatum, & consequenter per non obseruantiam, tolli non potest eius dispositio, quia tempus non est modus tollendi obligationem, *per l. obligationum, §. placet, ff. de act. & oblig.* idq. præsertim, cum principiũ fuerit vitiosum, & peccauerint contrauenientes legi. Et dicit, quod alij, vt refert Ioan. And. distinguunt inter leges, quæ apponunt pœnas ipso facto, & illas, quæ non apponunt eas ipso facto, sed solummodo mandant infligi, & dicunt, quod in primis, non habet locum consuetudo contraria, cum statim contrafaciendo, incidant in dictas pœnas, & in factum damnatum, *iuxta cap. audiuimus, 24. q. 1.* secus tamen est in alijs, quæ solummodo mandant pœnas infligi, sed non ipso facto imponunt eas.

Antonius etiam distinguit loquendo hac de re, & dicens, quod aut lex præceptiua est, & emanauit in fauorem priuatũ, & tunc potest tolli consuetudine, sicut potest tolli pacto & renũciatione, vt habetur *in d. l. de quibus, ff. legibus*, aut vero emanauit in honorem Dei, & in fauorem publicum, & tunc inquit, quod si subditi non seruauerunt illam, sciente Superiore, & patiente, talis lex non ligat, neque requiritur aliqua alia præscriptio, nam ex quo superior videt, patitur & tacet, non videtur velle, quod lex sua injiciat vinculum: sed si superior ignorat, dicit, quod contrauenientes legi, peccant. Sed dicit Panor. loco supracitato, quod contra hoc vltimum dictum, obstare videtur *cap. 1. de consuet.* vbi habetur, quod consuetudo rationabilis & præscripta tollit omnem humanam legem, non quod eam tollat priuatorũ consuetudo, sed ipse Superior, præstando consensum eidem consuetudini, pro eo quod omnia iura statuunt, vt per consuetudinem tollatur omne ius positiuum. In qua tantorum Doctorum diuersitate, vt quod verius, atque tenendum est, constare possit, sequentes statuo Conclusiones.

Prima Conclusio.

Si lex positiua & præceptiua, numquam fuit seruata, sciente & non contradicente Superiore, cum posset, eiusmodi lex non ligat.

arg. l. 3. C. de Epis. aud. & c. ita nos, 25. §. 2.

SI lex positiua & præceptiua, numquam fuit seruata, sciente & non contradicente Superiore, cum posset, eiusmodi lex non ligat, neque ad id requiritur tempus præscriptionis, sed sufficit binus, vel trinus actus in contrarium, cum in præsenti nó agatur de præscribendo contra legẽ, sed solummodo de impediendo vinculum legis, ne liget, mutato Superioris consensu, qui per binum, vel trinum actum, satis constare potest. Hæc Conclusio est expressa Panor. loco supracitato, & Sylu. *ver. consuetudo, q. 7.* vbi inquit, hoc esse dicendum, etiamsi aliqui legem ipsam seruauerint, aliqui vero non, in eodem loco: nam si qui illam seruauerunt, fuit minor pars, non introducunt consuetudinem, nec faciunt quidquam ad receptionem legis; secus esset, si seruan-

ſeruantes fuiſſent maior pars, nam tunc non ſeruantes non excuſarentur à peccato, *iuxta cap. cum iamdudum, de præben.* in quo caſu locum habet illud, quod habetur in d. c. ad finem, quod multa per patientiam tolerantur, quæ ſi deducta fuiſſent in iudicium, non tolerarentur. Sed adhuc nihilominus lex nõ ligabit, ſi numquã fuerit ſeruata, ſciente & non contradicente Superiore.

Secunda Concluſio.

Si vero lex poſitiua, & præceptiua, non fuerit ſeruata ignorante Superiore, ad hoc vt conſuetudo eidem derogare poſſit, neceſſum eſt, quod ſit præſcripta ſimul & rationabilis ad ſenſum ſupradictum in 3. Art. in 2. Concluſ. & ſi fuerit talis, abrogabit legem, ſed non ſufficit altero modo tantũ. Hæc etiam Concluſio eſt ſupradictorum Panor. & Sylu. locis ſupracitatis, nec inquiunt, obſtat, quod contrauenientes & non ſeruantes, in principio peccauerint. Tum, quia negari hoc poteſt, ſi ex rationabili cauſa moti ſunt, quia, vt inquit Archid. *in cap. vtilem, diſt. 26.* potuerunt præſumere, quod ipſemet Superior in tali caſu, ſi ſciuiſſet, indulſiſſet; tum etiam quia quamuis primi non ſeruantes peccauerint, non tamen peccant ſucceſſores primo peccantiũ, nam poterunt exiſtimare illos ex aliqua rationabili cauſa motos fuiſſe, ad non ſeruandam eiuſmodi legem, argumento eorum quæ notantur à gloſſ. *in cap. de quarta, de præſcript.* & quod lex præceptiua non liget ſciente Superiore & non contradicente, probat ſupradictus Panor. *ex cap. 1. in fin. gloſſ. diſt. 20. & ex cap. cum olim, de clericis coniug.* & multa alia dicit, circa introducendam conſuetudinem in ſacramentalibus, ad quod inquit requiritur tacitus conſenſus Papæ, vt voluit gloſſ. *in cap. vir, de ſecund. nupt.* De qua re videatur ipſe & Sylu. locis ſupracitatis. Videatur etiam circa hoc Mag. Soto lib. 1. de iuſt. & iure, q. 7. ar. 2. quæſtiunc. 1. & Medina 1. 2. q. 97. art. 3. ibi, circa ſecundum.

Si lex poſitiua, & præceptiua, non fuit ſeruata, ignorante Superiore, ad hoc vt conſuetudo ei derogaret, neceſſum eſt, quod ſit præſcripta & rationabilis.

ARTICVLVS VII.

Vtrum per ſolum non vſum, introducatur conſuetudo, quæ vim habeat auferendi legem?

HAnc quæſtionem mouet & tractat Sylu. *verbo, conſuetudo, q. 8.* & Panor. *in cap. Ioannes, de cleric. coniug.* de quorum mente & ſententia, pro reſolutione huius Articuli, ſequentes ſtatuo Concluſiones.

Prima Concluſio.

QVando non vſus, non habet tacitum actum in ſubſtantia, ſeu in forma, contra diſpoſitionem legis, ſiue Iuris, per talem non vſum, non inducitur, nec induci poteſt conſuetudo, quæ vim & robur legis habeat. Hæc Concluſio eſt ſupradicti Panormit. & Ioann. Andr. & omnium Iuriſperitorum communis, qui hac ratione moti dicunt, quod etiamſi per mille annos, non accideret caſus hermaphroditi, adhuc nihilominus non eſſet abrogata lex, diſponens eum eſſe iudicandum ſecundum ſexum præualentem, vt habetur *in l. quæritur, ff. de ſtat. hom.* quia nihil eſt actum cõtra legem, ſicuti etiamſi paſſus damnum, agere noluit contra damnationem, non proinde erit abrogata lex concedens illi poſſe agere, actione legis Aquiliæ, neque contra illam inducta eſſe videtur conſuetudo, ſiquidem lex ad vſum non neceſſitat quempiam, ſed tantum dat agendi facultatem. Vnde concludendo ſupradict. Panor. inquit, quod in his quæ ſunt meræ facultatis, non inducitur conſuetudo, quia in huiuſmodi caſibus, nihil agitur contra legem punientem.

Quãdo nõ vſus non habet tacitum actum in ſubſtantia contra diſpoſitionem legis, per non vſum, non induci poteſt conſuetudo, quæ vim habeat ad tollendam legem.

Secunda Concluſio.

Quando non vſus in ſe habet actum tacitum, contra diſpoſitionem legis, in tali caſu inducitur conſuetudo, quæ vim habeat ad tollendam legem.

Si vero non vſus habet in ſe actum tacitum, contra diſpoſitionem iuris, ſiue legis, in tali caſu inducitur conſuetudo. Hæc Concluſio eſt ſupradicti Panor. & Sylu. loco ſupracitato, & probant eam ex d. Ioannes, nam ibi non deferendo tonſuram, committi videtur contra legem, quæ tonſuræ delationem iniungit, & cum plura dicere per tempus non liceat, hæc de iſto Articulo breuiter dicta ſufficiant.

ARTICVLVS VIII.

Qualiter conſuetudo aliqua interrumpatur, ſiue tollatur, aut poſſit tolli, & interrumpi?

HAnc quæſtionem tractat, & monet Sylu. *verbo, conſuetudo, q. 9.* & Panor. *in cap. fin. de conſuetud.* de quorum mente, atque ſententia propoſitæ difficultati, reſpondeo per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Si conſuetudo non fuerit completa & perfecta, ad ipſam interrumpendam, ſufficit vnicus actus.

SI conſuetudo non fuerit completa & perfecta, ad ipſam interrumpendam ſufficit vnicus tantum actus contrarius, ita quod ad hoc vt introducatur, opus eſt, quod de nouo incipiatur. Hanc Concluſionem tenet ſupradictus Panor. vbi ſupra, & probat eam arg. *l. vbi duo, ff. de reg. iur. & ex cap. ſolicitudinem, de appellat. in fin.* & probatur ratione, nam ex eo, quod interuenit contrarius vnicus actus, ſatis apparet de tacito conſenſu populi, quod noluerit eiuſmodi introducere conſuetudinem, poſtquam contrauenit eidem, fecitq. actum contrarium.

Secunda Concluſio.

Si conſuetudo eſt iam completa & perfecta, ad interrumpendam ea, non ſufficit vnicus actus, ſed requiritur tempus a iure præſcriptum.

Si conſuetudo eſt iam completa & perfecta, non tollitur, aut interrumpitur per vnicum actum contrarium, ſed oportet. quod tollatur eo tempore & modo, quibus fuit introducta, cum iam ſit & tolli debeat tamquam lex. Hæc etiam Concluſio eſt ſupradicti Panor. qui & dicit, quod ad interrumpendam conſuetudinem, indifferenter ſufficit, tempus decem annorum, & ſic eſſe intelligendam gloſſ. *in l. nemo, alimo nomine, §. 1. ff. de inſt. & inre.* & Ioan. Andr. idem tenet *in d. cap. fin. de conſuetud.* dicens, quod alias etiam per plures actus, conſuetudo non frangitur, neque interrumpitur.

ARTICVLVS IX.

Quam ob cauſam contra Canones, valeat conſuetudo, & non ſtatutum? laicis etiam perſonis, liceat ſtatuere contra leges Imperiales, non autem Eccleſiaſticis, contra leges Canonicas & Pontificales?

HAnc etiam quæſtionem tractant & mouent Syluester *verbo, conſuetudo, quæſt. 1.* & Panorm. *in d. cap fin. de conſuetudine*, quæ, vt patebit intuenti, vnum quærit, aliud vero tamquam certum præſupponit. Præſupponit quidem tamquam certum, atque indubitatum, contra ſacros Canones prævalere poſſe conſuetudinem, non vero ſtatutum aliquod, contra eoſdem fieri poſſe, cuius rei inquirit rationē & cauſam: Item quærit cauſam, cur interdum laicis

Digitized by Google

laicis liceat contra leges Imperiales interdum aliquid ſtatuere, non vero perſonis Eccleſiaſticis contra ſacros Canones, quorum omnium, vt aliqualis habeatur notitia, propoſito Articulo breuiter, atque reſolutiue, reſpondeo per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Certiſſimum eſt & omni dubio procul, quod contra ſacros Canones, nullum omnino fieri poteſt ſtatutum, quod valeat & teneat. Hæc Concluſio eſt expreſſa Sylueſtri, & Panormitani, vbi ſupra, & probat eam latius Panorm. *in cap. cum dilectus, de conſuetud. ex cap. ſuper his, de maior. & obed. & cap. inſtitutionis*, 25. q. 2. vnde inquit, quod ſi inferiores Eccleſiaſtici, contra aliquem ſacrum Canonem, quidpiam velint moliri, ſiue attentare, neceſſum eſt, confugiant ad conſuetudinem, ſeu quod id fuerit conſuetudine introductum, at oportet eiuſmodi conſuetudinem, eſſe legitimè præſcriptam, quæ niſi talis fuerit, nihil etiam omnino valebit, quod habetur expreſſe determinatum in multis iuribus, ſed maxime *in cap. cum eſſet, de teſtam. cap. Cumana, de de elect. cap. fin. in princ. de officio Ordin. in 6. & cap. non eſt, de conſuet. eodem lib.* quibus dicitur, conſuetudinem contra ſacros Canones, eſſe neceſſum, vt ſit legitime introducta, & præſcripta, nec aliter valere quicquam. Quod quidem non eſt de iure ciuili. Non enim ius ciuile requirit conſuetudinem contra ipſum eſſe præſcriptam; quinuero hoc eſt ſpeciale de Iure canonico, quod ſolummodo mentionem facit de huiuſmodi conſuetudine præſcripta. Sed nunc redit quæſtio: Quænam ſit cauſa, ob quam contra ſacros Canones prævaleat, ſeu prævalere poſſit interdum conſuetudo præſcripta legitime, non autem fieri aliquod ſtatutum? Cui difficultati reſpondeo, & ſit ſecunda Concluſio.

Certiſſimũ eſt, quod cõtra ſacros Canones, nullum poteſt fieri ſtatutum, quod valeat & teneat.

Secunda Concluſio.

Ratio ob quam contra ſacros Canones, prævalere interdum poteſt conſuetudo, ſi fuerit legitime præſcripta, non autem fieri aliquod ſtatutum, eſt, quia conſuetudo deſumit vires, non tam ex voluntate, ſeu tacito conſenſu contrauenientium legi, quam ex voluntate & auctoritate Papæ, permittentis introduci conſuetudinem: at ſtatutum ſi fieret contra ipſos, haberet vires ab ipſis ſtatuentibus, quod in propoſito caſu eſſe non poteſt, cum idipſum illis omnino, atque expreſſe fuerit prohibitum. Hæc Concluſio eſt etiam expreſſa Panorm. vbi ſupra, nec maiori aliqua indiget probatione, quam ſupradicta, nempe, quod Eccleſiaſticis viris, aliquid contra ſacros Canones ſtatuere, ſure Canonico, per multa iura, eſt omnino prohibitum: & q̃ non ſic eſt prohibita cõſuetudo, ſi fuerit præſcripta, & legitime introducta. Nec immerito quidem: nam non tanta malitia, aut temeritas præſumitur in conſuetudine introducta, licet ſemper malum ſit, ſacris Canonibus contraire, ac præſumeretur in ſtatuto aliquo facto contra ipſos, & maius ſcandalum ſequeretur ex reprobatione conſuetudinis præſcriptæ, quam ex reprobatione alicuius ſtatuti. Sed prædictus Panor. de mente Baldi *in l. omnes populi, ff. de iuſt. & iure, verbo ſed hic dubitatur*, & Bart. *in l. ſi hominem, ff. mandati*, inquit, quod aliqua exiſtente, vrgente, iuſta atq; rationabili cauſa, verisimiliter, non præuiſa à Canone, bene fieri poteſt aliquod ſtatutum contra ipſum, pro quo allegat *d. l. hominem*, qua dicitur, quod ſi datum fuerit ſpeciale mandatum alicui, vt aliquem ſeruum manumittat, bene poteſt procurator generalis domini, ex noua cauſa, non conſiderata per ipſum dominum, interdicere procuratori ſpeciali, ne eundem manumittat, veniendo contra ſpeciale manda-

Ratio, ob quã contra ſacros Canones, interdum prævalere poſſit conſuetudo; non autem fieri aliquod ſtatutũ

tum. Ita in propoſito, inquit præd. Panorm. in aliquo caſu bene poteſt fieri interdum aliquod ſtatutum, contra aliquem Canonem, ex cauſa non præuiſa, aut conſiderata per Papam & ex eadem noua cauſa, aſſerit, quod poteſt Legatus generalis interdum prohibere delegato ſpeciali, ne procedat in cauſa ſibi commiſſa, quamuis in ea Delegatus ſpecialis, maior ſit generali, pro quo allegat *cap. ſtuduiſti, de off. deleg.* Sed hoc, vt dictum eſt, non admittitur, niſi rariſſime, atque ex noua cauſa, non conſiderata per Papam, quod eſt multum notandum, atque memoriæ commendandum. Sed nunc ſupereſt, etiam reddamus cauſam, ob quam laicis perſonis interdum liceat, contra leges Imperiales, aliquid ſtatuere, cum non id ipſum permittatur, vllo modo Eccleſiaſticis perſonis, contra ſacros Canones, de quo ſit tertia Concluſio.

Tertia Concluſio.

Ratio ob quã ſecularibus interdum liceat, aliquod ſtatutum ſiue legẽ facere, contra leges Principum; non vero Eccleſiaſticis, contra ſacros Canones.

Ratio, ob quam ſecularibus eſt licitum, interdum contra leges Imperiales, aliquam legem ſtatuere, ſeu ſtatutum facere, non autem Eccleſiaſticis perſonis, contra ſacros Canones, eſt propter diuerſum eorumdẽ finem. Hæc Concluſio eſt etiam Sylu. & Panor. vbi ſupra, quia inquiunt, Ius ciuile, licet habeat pro fine, bonum publicum, reſpicit tamẽ priuatorum ciuium temporalem commoditatem, ſiue vtilitatem. Vnde ſi condita aliqua lege, vtcumq; bona, ſancta, & iuſta, edendo aliam in contrariũ populus voluerit ſibi præiudicare, de hoc Imperator nihil curat, modo non ſit contra honeſtatem, aut contra ea, quæ ſunt ipſius Principis propria, aut ſibi ſpecialiter reſeruata. At Ius Canonicum, cum non habeat pro fine temporalem, & priuatam ciuium vtilitatem, ſed bonum commune publicũ, eoſdemq. in Deum, ſupernaturalem finẽ dirigere ſtudeat, etiamſi ipſi velint, aliquod ſtatutũ, ſiue legem, contra ſacros Canones conſtituere; nullatenus id ſibi permittitur, quinuero ſtrictiſſime prohibetur, & contrariũ factum reijcitur, tamquam temerarium, atq; contrarium æterno fini. Hæc etiam eſt cauſa, ob quam contra Ius ciuile non neceſſum eſt, conſuetudo introducta vt ſit præſcripta, cum abſolute Ciues ipſi, facere potuerint ſtatutum contra ipſum, vt dictum eſt, directe tollendo legem, per in contrarium factum ſtatutum, modo non ſit contra honeſtatem, aut contra ea, quæ ſunt ſpecialiter Principi reſeruata, ſed in ſuum commodum, aut forte præiudicium, vt ſatis conſtat *ex l. omnes populi, ff. de iuſt. & iure*, Et ſi populus voluerit ſibi præiudicare, ſibi videat, nam cuilibet licitum eſt, fauori ſuo particulari renunciare, iuxta *cap. Apoſtolicam, de Regul.* quinuero & de iure communi ciuili, ad introducendam conſuetudinem, ſufficit tacitus conſenſus populi, nec requiritur, vt ipſa ſit præſcripta, prout habetur expreſſe *in l. de quibus, ff. de legib.* & hæc de iſto Art. dicta ſufficiant.

ARTICVLVS X.

Vtrum lex, ſiue ſtatutum habens annexam ſententiam excommunicationis, tollatur per conſuetudinem?

CIrca hunc Articulum, quidam dicunt, quod non tollitur, nec contrafacientes excuſantur ab excommunicatione, etiamſi lex ſit tantum præceptiua, non vero prohibitiua, ex quo in principio obligauit ad peccatum, iuxta *cap. 1. de treuga, & pace*, nam inquiunt, non videtur, quod per non obſeruantiam legis tollatur ipſius diſpoſitio, & pœna ibidem appoſita, nam tempus non eſt modus tollendi aliquam obligationem, iuxta id, quod diximus in Art. 6. Videatur hac de re P. Caſtro, lib. 2. de leg. pœnal. cap. 11. vbi dicit

cit contra legem habentem annexam excommunicationis pœnam, nullam introduci poſſe conſuetudinem. Excommunicatio enim (inquit) trahit ſecum ſuam executionem, *iuxta cap. paſtoralis, §. verum, de ſent. excommun.* Sed contrarium nihilominus tenet Sylu. *ver. conſuetudo, q.* 11. vbi hac de re agit, de cuius mente & reſolutione, ſequentem ſtatuo Concluſionem.

Concluſio.

Euãſi lex, aut ſtatutum, annexã habeat ſententiam excõmunicationis, tolli poteſt p conſuetudinẽ

LEx, ſiue ſtatutum, annexam habens ſententiam excommunicationis, tolli poteſt per conſuetudinem & contrafacientes non incurrunt eam. Hæc Concluſio eſt Sylueſt. vbi ſupra, qui & dicit, quod ex quo per aliquos contra aliquam legem, etiam habentem annexam excommunicationis pœnam, per binum, aut trinum actum factum, ſciente legislatore, & valente contradicere & non contradicente, introducta eſt conſuetudo, ad modum quo ſupra diximus in Art. 6. Concluſione 1. licet primi peccent, atque in excommunicationem incidant, contrauenientes legi, antequam conſuetudo fuerit introducta, ſi id fecerunt abſque iuſta & legitima cauſa, poſteri tamen & ſubſequentes, prioribus contrauenientibus, conſuetudine iam introducta, nec peccant, nec in excommunicationem incidunt, ſiue eiuſmodi conſuetudo vincens legem, iuſte ſiue iniuſte fuerit introducta. Hæc Concluſio colligitur expreſſe *ex d. cap. 1. de treuga & pace*, vbi etiam apponitur ſententia excommunicationis, in illos qui treugas ibidem conſtitutas frangere, atque violare præſumpſerint, in quam excommunicationis ſententiam, non incidunt modo, nec inciderunt dimicãtes & belligerantes olim, poſt dictã legẽ, conſuetudine iam introductã, pro eo quod introducta fuit legitime, hoc eſt ſciente & conſentiente legislatore, & valente contradicere, & non contradicente. Secus eſſet in caſu, quo legislator id ignoraret, vt ſupra etiam diximus Art. 6. Concluſione 1. nam ad id requiritur tempus neceſſario requiſitum, ad præſcribendum contra Ius Canonicum, nempe quadraginta annorum. Confirmatur ſupradicta Concluſio, nam ſicuti poteſt conſuetudo præſcribi, contra legem non habentem annexam excommunicationis pœnam, ita & contra habentem ipſam: quinuero quando id, quod lege præcipitur, eſt abrogatum per contrariam conſuetudinem, etiam excommunicatio, ſuper eo lata, videtur abrogata & nulla, nam ſublata principali obligatione legis, tollitur & obligatio pœnæ ibidem appoſitæ. Sicq. videmus excommunicationes multarum Extrauagantium, eſſe ſublatas, neque ligare hodie, quia ea quæ ibi præcipiebantur, abrogata ſunt per contrariam conſuetudinem, & ſic modo non obligant. Dicit tamẽ Sylu. in fi. ſuprad. q. quod ſi ſtatutum fuerit Epiſcopi, ad introducendam conſuetudinem contra ipſum, ſufficiet decem annorum ſpatium, ante quo ligabuntur pœna & culpa, delinquentes & contrauenientes legi, abſque iuſta & rationabili cauſa, non vero poſt eam legitime introductam, atque præſcriptam.

ARTICVLVS XI.

Vtrum omnis communis conſuetudo proprie dicta, obliget ad ſui obſeruantiam ſub peccato mortali?

HAnc quæſtionem, atque difficultatem, mouet & tractat Sylu. *verbo, conſuetudo, q.* 13. & q. 14. 15. 16. & 17. mouet etiam alias incidentes difficultates, circa diuerſas conſuetudines, quæ ad varia propoſita, poſſunt introduci, quas omnes in compendium redigentes, propoſitæ difficultati reſpondeo, per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

Quilibet ſub peccato tenetur, ſuæ patriæ obſeruare conſuetudinem, legitime introductam, atque præſcriptam.

CErtiſſimum eſt, quod quilibet ſeruare tenetur, communem conſuetudinem vigentem in ſua patria, legitime introductam, atque præſcriptam, idq. ſub peccato. Hæc Concluſio de ſe patet: nam, vt ſatis ex dictis conſtat, omnis conſuetudo ſi fuerit legitime introducta, atque debitis circumſtantijs ornata & veſtita, æquipollet legi, vimq. habet legis, quo fit vt non minus quilibet teneatur ſeruare illam, quam legē, ſi eadem de re ſtatuta fuiſſet. Hoc eſt certiſſimum, & nulli de eo eſſe poteſt dubium. Sed aduertendū eſt, quod non omnes obligantur ad ſeruandam vnā & eamdem conſuetudinem, etiamſi ſit Romanæ Eccleſiæ, in his quæ ſunt extra fidem, & articulos eius, & niſi Papa mandaret, vt ſeruetur, quod expreſſe dicit gloſ. *in c. 1. de ſumma Trin. in 6. & cap. nolite, diſt. 2.* facit & *cap. quotidiani, de feriis*, quod & tenet expreſſe Panor. ibidem. Item eſt aduertendum, quod conſuetudo non ſemper obligat ſub mortali, quamuis, vt præmiſimus, ſit lex, vimq. legis habeat, quia nec omnis lex obligat ad mortale, niſi tunc ſolummodo, quando ea intencione introducta eſt, atq; eſt præceptiua, ſeu prohibitiua rei alicuius ſub mortali, quod inquit Sylu. ex eo perpendi poteſt, quando communiter tenetur ab omnibus ſapientibus, quod faciens contra prædictam legem, ſeu conſuetudinem peccat mortaliter, quod & maxime habet verum, quando conſuetudo fuerit, de his, quæ homo libere facit, vt dicit ſupradictus Sylueſt. vbi ſupra, q. 14. de conſuetudine dandi aliquid libere, & per ſeruitij viam, ſiue donacionis alicui domino, ſiue Principi, aut recipiēdi aliquē in domo ſua hoſpitij gratia, dum facitūr. Ad quod propoſitum licebit ibidem, & in quæſtionibus ſubſequentibus, videre plura, eaq. notatu digniſſima, quæ ipſe breuitatis gratia in præſentiarum conſulto prætermitto.

Nō ſemper cō ſuetudo, ſiue lex obligat ſub mortali, niſi ſolūmodo, quando tali intentione introducitur.

ARTICVLVS XII.

Vtrum ſi conſuetudo ſit prauа & mala, excuſet à peccato & à pœnis huius ſeculi?

AD reſoluendam propoſitam difficultatem, vtendum eſt diſtinctione, qua vtitur *gloſſa in cap. denique, diſt. 4.* nempe, quod conſuetudinis prauitas, aut eſt declarata per ius, aut non eſt declarata per ipſum, quo ſuppoſito reſpondetur breuiter, per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

In quo caſu cō ſuetudo depraуata excuſet à peccato, atque à pœnis huius ſeculi.

SI conſuetudinis prauitas, numquam eſt declarata per Ius, nec ſcita, ſed ignorata, & non ignorantia craſſa, excuſat à peccato quoad Deum, & etiam à pœnis huius ſeculi. Secus autem eſt in caſu, quo ſupradictæ conſuetudinis prauitas, per ius fuerit declarata, & ſcita, aut ignorata ignorantia craſſa. Hæc Concluſio eſt expreſſa dictæ gloſſæ *in cap. denique, diſtinct. 4.* & Sylueſt. *verbo, conſuetudo, q. 12.* vbi inquit, quod contra Ius naturale, nulla admittitur ignorantia, quod & probat *ex cap. flagitia, 32. q. 7.* & tandem concludens inquit, quod vbi eſſet probabile dubium, ſuper alicuius cōſuetudinis validitate, tunc ignorantia legis non eſt peccatū, quod & probat ex *leg. regula. ff. de iuris & facti ignor. & ex c. cum ſimilibus, de conſuetud.* quod etiam notat Innoc. *in cap. per tuas, de ſimonia. & gloſſ. in cap. vnico, de poſtulat. Prælator. in 6. verbo, de cætero.* Et hæc de iſto Art. dicta ſufficiant.

ARTI-

ARTICVLVS XIII.

Vtrum in Iudicio contentioso, iudicandum sit secundum consuetudinem, etiam contrariam Iuri scripto, & secundum quam consuetudinem sit iudicandum?

HAnc Quæstionem tractat, & mouet supradictus Syluest. *verbo, consuetudo, quæst.* 19. 20. & 21. de cuius mente, & resolutione, sequentes statuo Conclusiones.

Prima Conclusio.

SI consuetudo fuerit rationabilis, & præscripta, iudicandum est secundum ipsam, in iudicio, & foro contentioso, etiam si interdum sit contraria Iuri scripto. Hæc Conclusio, est supradicti Syluest. loco supracitato, & probat eam ex Glossa, super *cap. consuetudo, d.* 1. vbi id expresse habetur, & addit supradictus Syluest. id etiam esse dicendum, etiamsi eiusmodi consuetudo non sit præscripta, dummodo sit à Principe scita, & sponte tolerata, quia inquit, in eo etiam casu derogat legi, vincitq. legem scriptam, ac proinde secundum ipsam iudicandum est. Sed ad quam consuetudinem recurrendum sit, vtrum ad consuetudinem terræ, aut loci, seu vicinarum prouinciarum, vel ad consuetudinem Romanæ Ecclesiæ? est inter Doctores differentia, de quo secundam statuo Conclusionem.

Iudicãdum est secundum consuetudinem, si sit rationabilis & præscripta, etiamsi interdũ iuri scripto ea sit cõtraria.

Secunda Conclusio.

Iudex, & maxime delegatus, iudicare debet, primo secundum Canones, quibus deficientibus iudicabit secundum leges, sed deficiente Canone, & lege, iudicabit secundum consuetudinem generalem, vel particularem, si generalis deest. Hæc Conclusio, est supradicti Syluest. loco supracitato, & probat eam ex supradicta Glossa *in cap. consuetudo, d.* 1. & etiam *ex cap. intelleximus, de noui operis nuntiatione, & ex cap. si in auditorium, d.* 10. Sed addit Syluest. quosdam dicere, quod deficiente generali consuetudine recurrendum est ad consuetudinem Romanæ Ecclesiæ, & quod deficiente iure, & consuetudine, Iudex debet procedere de similibus ad similia, iuxta *cap. de quibus, d.* 10. & *l. non possunt, ff. de legib.* Omnibus autem deficientibus, inquit, quod ad Romanam consuetudinem debet recurrere, iuxta *l. de quibus, ff. de legib.* & *Sex. cons.* licet ex alia parte, non desint, qui asserant, quod in tali casu sit recurrendum ad consuetudinem vicinarum Prouinciarum, pro quo allegant *cap. super eo, de consuetudine*, cum pluribus alijs, quæ ibidem citantur & allegantur à Glossa, *verbo, in vicinis*.

Iudices, & maxime delegati, qualiter iudicare habeant, secundum consuetudinem.

Tertia Conclusio.

Si Iudex sit delegatus, & sit alia & alia consuetudo, delegantis, actoris, & rei, si Iudex per appellationem obtinetur, sequi debet consuetudinem eius loci, à quo appellatur, si vero sine appellatione impetretur, sequenda est consuetudo delegantis. Hæc Conclusio, est supradicti Syluest. loco supracitato, q. 20. vbi hac de re, refert opinionem Glossæ *in cap. illud, d.* 12. dicentis, quod simpliciter, & absolute iudicandum est in eo casu, secundum consuetudinem delegantis, quando litigantes sese sponte subijciunt alicui, vel petierint delegatum, atq; secundum consuetudinem litigantium, si Iudex datur inuitis, & tunc potius secundum consuetudinem rei, quam actoris,

Cuiusnam consuetudinem teneatur sequi, Iudex delegatus, quando diuersa est consuetudo, delegantis, actoris, & rei.

nam

Digitized by Google

nam cauſa rei, fauorabilior ſemper eſt quã actoris, niſi forte in duobus caſibus, quos limitat Archid. primo cum actoris conſuetudo eſt magis conſona iuri & veritati; ſecundo ſi magis abſolutionem, quam condemnationem adducit, quia magis ſequendum eſt, quod conſonat negotij veritati, iuxta *cap. iudicent*, 3. q. 7. & promptiores eſſe debemus ad abſoluendum, quam ad condemnandum, iuxta *cap veniens*, 35. q. 9. Sed ſupradicto Syluest. melius videtur vti diſtinctione præmiſſa, quam poſuimus in Concluſione, nempe, quod ſi Iudex delegatus per appellationem obtinetur, ſequi debet conſuetudinem loci, à quo appellatur; ſi vero ſine appellatione impetretur, debet ſequi conſuetudinem delegantis: quorum primum probat ex eo, quod Iudex appellationis, tenetur ſequi conſuetudinem prioris ſententiæ, à qua appellatur, vt in Authent. *vt cum de appellationes cogn. in princ. collatione* 8. *arg. etiam cap. Raynutius, de teſtibus*, vbi Iudex ſecutus eſt conſuetudinem loci *à quo appellatum fuit*. Secundum vero probat argumento deducto, ex *l. qua conditio, ff. de condit. & demonſt.* Alij dicunt, quod iudicare debet ſecundum conſuetudinem rei, cum actor ſequi debeat forum rei, iuxta *cap. cum ſit generale, de foro comp.* niſi ratione contractus, ſeu maleficij ſit factus de foro alterius, nam tunc ſeruabitur conſuetudo loci, vbi contraxit, vel deliquit, iuxta *cap. qua contra morem, d. 8. & cap. fin. de foro comp.* hæc Gloſſa, *in dicto cap. illud, d. 12. verb. contrario more*. Quæ omnia longiorem requirebant tractationem: ſed ſat ſit, hæc vtcumque breuiter, atque ſuccincte dixiſſe, vt eorum aliqualis habeatur notitia, reliqua reperiuntur in noſtro libro, ordinis iuditiarij, & de modo procedendi in cauſis criminalibus, tam in foro Eccleſiaſtico, quam ſeculari agitandis. Sed mouetur vlterius difficultas, Vtrum Iudex arbiter, in quem compromiſſum eſt, vt ſecundum iura pronuntiet, iudicare poſſit, ſecundum conſuetudinem, & particularia ſtatuta? Et dicunt quidam, quod non, ſaltim, ſi eiuſmodi conſuetudo iuri ſuerit contraria, nam appellatione Iuris, ius commune Romanorum intelligitur, iuxta *inſt. de Iure naturali*. Sed contrariam ſententiam tenent alij, quam ſequitur Syluest. vbi ſupra, de qua ſequentem ſtatuo Concluſionem.

Iudices promptiores eſſe debent ad abſoluendum, quam ad condemnandum.

Quarta Concluſio.

Iudex compromiſſarius, in ſupradicto caſu, iudicare poterit, etiam ſecundum conſuetudinem, & particularia ſtatuta. Hæc Concluſio eſt Syluest. loco ſupracitato, q. 21. & dicit eam eſſe Anton. *in cap. Quintauallis, de iure iurand.* & placet Panorm. & probatur, nam conſuetudo, vt pluries ſupradictum eſt, eſt ius quoddam non ſcriptum: ergo Iudex prædictus iudicans ſecundum conſuetudinem, ſtat promiſſis, & iudicat ſecundum iura. Quod ea ratione præſertim tenendum videtur, nam cum ſumus in materia odioſa, verba generalia debent verificari, & ſufficit, vt verificentur in qualibet ſpecie contenta ſub tali genere, per *cap. ſuſcitatus, de reſcript.* & certum eſt, quod conſuetudines ſunt quædam iura. Quibus addit Syluest. quod conſuetudines, quæ ſunt contra aliquod Ius commune Romanorum, ſunt ſecundum aliud Ius, hoc eſt, *ſecundum legem, omnes populi, ff. de iuſt. & iure*, qua conceditur populis, poſſe condere ſtatuta etiam contra legem, ac proinde & conſuetudines, & ſic iudicando iuxta ipſas, iudicat & pronunciat ſecundum iura, & ſtat promiſſis. Hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

Iudex compromiſſarius iudicare etiam poteſt ſecundum conſuetudinẽ.

ARTI-

ARTICVLVS XIV.

Quænam sit differentia inter Præscriptionem, & Consuetudinem?

Huic articulo respondetur, per sequentem Conclusionem.

Conclusio.

COnsuetudo & præscriptio, multis modis differunt, sed omnes differentiæ ad sex capita reducuntur. Hæc Conclusio, est Sylu. *ver consuetudo, q.* 2 2. & dicit eam esse Host. Primo differunt, nam præscriptio habet locum in rebus mobilibus, & immobilibus, corporalibus, & incorporalibus, vt constat *ex c. auditis, & sequentibus, de præscript.* consuetudo autem solum habet locum in rebus incorporalibus, vt in seruitutibus, iurisdictionibus, electionibus, & huiusmodi. Secundo differunt, nam præscriptione, adquiritur ius alicui singulari & priuato, siue illud ius trahatur ex aliquo publico, siue ex aliquo priuato, consuetudine vero non adquiritur ius alicui priuato, nec magis illi, quam illi, sed publico, etiamsi trahatur ex aliquo priuato, secundum Panorm. vt in *l. venditor, §. si constat, ff. communia prædiorum*, quod qualiter sit intelligendum prosequitur idem Panorm. *in cap. fin. de consuetudine, num.* 20. eadem de re plura adducens exempla, quæ breuitatis causa facio missa. Tertio differunt, quia in præscriptione, exigitur titulus & bona fides, iuxta *cap. si diligenti, de præscriptione*, in consuetudine autem non requiritur titulus & bona fides, sed solummodo tempus, iuxta *l. cum de in rem, ff. de vsuris, & in l. de quibus, ff. de legibus*. Quarto differunt, quia præscriptio & priuilegium, non concurrunt, iuxta *cap. in dilectos, §. cæterum, de fide instrument. & cap. veniens, de præscriptione*, consuetudo autem & priuilegium, bene concurrunt, iuxta *cap. cum dilectus extra, eodem titulo, & cap. si Abbas, de verb. significatione*. Quinto differunt, quia præscriptio est exclusio actionis, siue petitionis, consuetudo vero est actionis, siue iuris adquisitio, *per cap. constituto, de electione, & cap. in Genesi, ibidem, in fine*, licet & ipsa possint negatiuam respicere, vbicumque probari potest, allegando, quod tale quid fieri non debeat, argumento deducto, *ex cap cum Ecclesia Volaterrana, de electione*. Sexto & vltimo differunt, nam consuetudo erronea nihil iuuat, secus vero est in præscriptione, quia titulus putatiuus, etsi verus non sit, dum tamen probabilis error excuset, dat causam præscribendi, iuxta *l. vltima, ff. pro socio*. Et hæc de isto Articulo, ac proinde de tota hac Quæstione, dicta sufficiant.

Inter consuetudinē, & præscriptione sex-cuplex differētia versatur.

QVÆSTIO XXIX.

De Statutis particularibus, & generalibus, & his quæ ad Statutorum materiam & tractationem spectant, in duodecim Articulos diuisa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Quidnam sit Statutum, & a quo, seu a quibus fieri possint statuta,

IAm supra Quæstione 24. Artic. 4. diximus, aliquid in summa, atque in compendio, de statutis in communi, explicantes & declarantes, vnde de-

Statutū est ius ab homine positum, seu dispositio, ex qua ius producitur.

Digitized by Google

de deducatur, seu deriuetur nomen statuti, constituentes etiam differentias multiplices statutorum. Sed vt non iste Articulus intermissus videatur, & vt plenior rerum omnium habeatur notitia, propositæ difficultati breuiter, respondeo per sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

STatutum (quod ab statuendo dicitur) est ius ab homine positum, vel dispositio, ex qua ius producitur. Hæc Conclusio, est Sylvest. *verb. statutum, num.* 1. vbi & probat eam *ex institutis, de iure naturali gentium, & ciuili*, dicens, quod statutum à lege, siue à Constitutione, solo vocabulo differt, quamuis in communi acceptione, lex tantummodo municipalis, statuti sibi nomen vendicauerit.

Secunda Conclusio.

Statuta facere possunt omnes, qui & leges Canonicas, seu ciuiles respectiue.

Statuta facere possunt omnes, qui & facere possunt legem Canonicam, siue ciuilem respectiue. Hæc etiam Conclusio est supradicti Sylvest. vbi supra, & quinam sint illi, qui possunt facere legem, siue leges, tradit late supradictus Sylvest. *verb. lex, q.* 4. & nos ea de re plura diximus supra, q. 25. ar. 3. & q. 26. ar. 9. & q. 27. ar. 2. Sed vt hic aliquid præ manibus habeatur, dico breuiter, quod statuta, siue Constitutiones, & leges Canonicas generales Ecclesiasticas, & spirituales, solus Papa facere potest, *per cap. fin. de constit.* & Generale Concilium eius auctoritate factum, *per cap. regula, dist.* 3. & Legatus in sua Prouincia, *per cap. de loco, de offic. deleg. & cap. ex rescripto, de condit. appos.* item potest facere statutum, Concilium Prouinciale, siue Legatus ad illud faciendum specialiter designatus, *per cap. quod dicitur, d.* 16. & Metropolitanus cum suo Concilio Prouinciali, de paruis negotijs, & spectantibus ad onus suum, non autem de magnis, neque de spectantibus ad fidem, *per cap. multis, d.* 17. Sed huiusmodi statuta obligabunt solummodo sibi subditos, siue Prouinciales. Præterea potest facere statutum Episcopus in sua diœcesi, siue Episcopatu, *per cap. si quis, de maioritate, & obed.* saltem in Concilio Synodali, *secundum Glossam, d.* 18. §. 1. sed eiusmodi statuta proprie, non dicuntur Canones, sed Constitutiones Synodales. Similiter, & Capitulum Ecclesiæ Cathedralis, potest sibi, statutum, & Constitutionem efficere, *per cap. cum accessissent extra, de constit.* & vniuersitas Clericorum, & Magistrorum, *per cap. ex literis extra, eodem titulo*, & statuere aliquod ius, *per cap. Catholico, d.* 11. Sed aduertit Archid. quod Ecclesia Cathedralis, & quæcumque alia, sine consensu Episcopi, nullum potest facere statutum, nisi forte de aliqua re minima, *per cap. cum consuetudinis, de consuet. & cap. nouit, de his qui sunt à prælat.* & ratio est, quia Episcopis est caput Cathedralis ecclesiæ, & aliarum, *per cap. requisisti, de testibus*, & sine capite, nihil est omnino faciendum, secundum Innocent. *in d. cap. cum accessissent, de constit.* Vnde ad illa iura, quæ huic resolutioni videntur contradicere, nempe *cap. cum omnes, eod. tit. & c. cum dilectus, de Glor. non resid.* aiunt Doctores prædicti, esse dicendum, quod illa iura intelligenda sunt, quando Constitutio aliqua facta fuerit, auctoritate Episcopi expressa, vel tacita, vel quia non erat, qui illam impugnaret, aliàs enim (inquiunt) non valeret, nisi forsan Papa ex certa scientia illam confirmasset, quod notant communiter Doctores, *in d. c. cum omnes.* Supradicta omnia dicta sunt in cõmuni de statutis, & Constitutionibus Canonicis, siue Ecclesiasticis, qua de re videatur etiam Sylvest. *ver. excommunicatio, 1. nu.* 5. latissime. Loquendo vero de ciuilibus, generale statutum in temporalibus, solum potest facere Impe-

Imperator *per l. 2. & l. fin. C. de legibus*. Sed potest etiam statutum facere Præfectus Prætorio, & omnes quibus Imperator, hoc mandat, & populus Romanus, & Roman. Senatus, & omnis Ciuitas, siue Populus, quæ omnia probantur *per institt. de Reg. iuris naturali, §. 1. & 2.* & dicit Bald. *in l. omnes populi, ff. de iust. & iure*, quod quantum quis habet de iurisdictione, tantum habet de auctoritate condendi legem, siue statuta, nec vlterius extenditur, nisi ij, quorum interest, consentiant, vel ad minus sint præsentes, secundum Innoc. *in cap. 1. de locato & conducto, & cap. à nobis, el 1. de sentent. excommunicat.* Facit, & *cap. fin. de his quæ fiunt à Prælatis*; quorum ratio est, quia potestas statuendi, dependet ab Imperio, & iurisdictione statuentis, & subiectione eorum, pro quibus fit statutum, iuxta *cap. Ecclesia, de constit. & cap. bene quidem, dist. 69.* quod & tradit Bartolus, *in l. 1. ff. de iuri omn. iud.* Sed deueniendo ad statuta regularia, quod mei muneris est magis proprium, sequentem statuo Conclusionem, quæ erit tertia in ordine.

Tertia Conclusio.

Statuta generalia in Religionibus, solùmodo Capitulũ generale facere potest, Prouincialia autẽ Prouinciale, sed non sine licentia Ministri Generalis, aut Prouincialis.

Statuta generalia, solum facere potest Capitulum Generale, repræsentans totum Ordinem, & Prouincialia, Capitulum Prouinciale totam repræsentans prouinciam, sed hoc non sine licentia Ministri Generalis, siue Prouincialis. Hæc Conclusio, satis constat ex supradictis, ex & iuribus allegatis, sed facit quammaxime, *cap. cum accessissent, de constit. & cap. ex literis eodem, & cap. cum consuetudinis, de consuetud & cap. nouit de his, quæ fiunt à Prælat.* Et ratio est, nam Minister Generalis, est caput totius Ordinis, & Prouincialis similiter suæ Prouinciæ, eo modo, quo & Episcopus suæ Ecclesiæ Cathedralis, atque vt dictum est, sine capite nihil est omnino faciendum, secundum Innoc. & communem, *in d. cap. cum accessissent.* Aduerto etiam, quod ad hoc vt statutum, siue Generale, siue Prouinciale valeat, necessum est, vt fiat per maiorem partem Capituli, secundum supradictum Innoc. & communem, *in cap. 2. de noui operis enuntiat.* & Bart. *in l. omnes populi, ff. de iust. & iure*. Et ratio huius rei in promptu est, cum statutum fieri debeat in vtilitatem publicam, & bonum totius Religionis. Sed dixi consulto, atque ex proposito, *valeat vt statutum*, nam Generalis, & Prouincialis, bene possunt facere & statuere aliqua præcepta, siue mandata, sine consensu sui Capituli, quæ tamen non erunt statuta, sed dumtaxat præcepta, aut mandata, inter quæ, est quammaxima differentia, nam præcepta finiuntur morte præcipientium, at vero statuta legitime facta, durant etiam post mortem statuentium, nisi expresse reuocentur, vt tenet Panorm. *in cap. nobis, el 1. de sentent. excommunic.* & facit *cap. fin. de offic. deleg.* quinvero secundum Federicum, *cons. 16.* statutum factum à Capitulo, Sede vacante, durat, creato nouo Episcopo, nisi expresse per eundem reuocetur, sed de hoc alias.

Ad hoc, vt statutum, siue Generale, siue Prouinciale valeat necessum est, vt accedat consensus maioris partis Capituli.

Quænam differentia versetur, inter statuta, & præcepta, siue mandata.

ARTICVLVS II.

Vtrum valeat Statutum, factum sola voluntate statuentium?

Huic Articulo respondetur, per sequentem Conclusionem.

Conclusio.

Statuta, siue mandata esse debent ratione regulata.

STatuta, siue mandata, non debent fieri sola voluntate statuentium, quin vero esse debent ratione regulata, alias non valent, neque obligant.

Hæc

regulata, nec fieri possunt ex sola voluntate statuentium.

Hæc Conclusio, probatur primo à diffinitione legis, nam vt dictum est; Statutum est quædam lex, & de mente atque sententia D. Isidori, lib. 5. Ethymolog. cap. 3. & habetur *in cap. consuetudo, d. 1. lex erit omne, quod ratione constituerit.* Ex quo infero, quod si statutum, siue lex sola voluntate, & libero statuentis arbitrio fuerit facta, rationeq. caruerit, non legis, nec statuti promerebitur nomen, nec valebit, aut ligabit, ad sui obseruationem, quod latissime prosequitur D. Thom. 1. 2. q. 90. ar. 1. in solutione ad 3. hac de re agens. Vbi tractans de essentia, & ratione legis, inter alias conditiones, inquit, quod esse debet ratione regulata, nam ex quo aliquis vult aliquem finem, ratio ipsa imperat de medijs, & de his, quæ sunt ad finē: Et addit, quod secundum hoc, est intelligendum illud, quod communiter dicitur, quod voluntas Principis est lex, vimq. legis habet, *inst. de iure naturali, & l. 1. ff. de const. Principum*, intelligendum, inquit, est, de voluntate Principis ratione regulata, alias non, sed magis esset iniquitas, quam lex. Verba sunt expressa D. Thom. Nec dictis obstat, quod dixit D. August. lib. 4. de Ciuitate Dei, nempe *antiquitus arbitria Principum pro legibus fuisse habita*, nam id etiam intelligendum est ad sensum supradictum, non de quolibet arbitrio, sed de voluntate Principum ratione regulata. Quibus etiam non obstat, quod dixit olim quidam Iurisconsultus, *in l. non omnium, ff. de legibus*, nēpe *non omnium, quæ à maioribus nostris dicta sunt, ratione reddi oportere, aut posse*, nam id non ita intelligendū est, quasi ipsa rationem non habeant, aut prorsus ratione careant, sed in hoc dumtaxat sensu, vt non omnium, quæ à maioribus nostris constituta sunt, rationem, & causam perquiramus, vt recte explicat Magister Sot. lib. 1. de iust. & 2. q. 5. art. 1. assignans rationem, desumptam ex Arist. lib. 6. Ethicorum, cap. 5. nam in dubio habenda est fides experientiæ, atque prudentiæ maiorum, vt de rationabilitate suorum statutorum præsumamus, quamdiu non liquido constat, seu omnino apparet contrarium, stare enim optime potest, ea fuisse regulata ratione, sibi ipsis nota, nobis autem ignota, atque incognita.

Nota quonam modo sit intelligēdum, quod dicitur, quod voluntas Principis est lex.

ARTICVLVS III.

Vtrum Statuta iniusta, obligent in foro exteriori, & etiam in foro conscientiæ?

Leges secundū quadruplicem causarum genus dicūtur iustæ vel iniustæ, ex parte finis, ex parte causæ efficientis, materialis, & formalis.

PRiusquam huic Articulo solutionem adhibeamus, præmittere oportet ex D. Tho. 1. 2. q. 96. art. 4. quod leges secundum quadruplex causarum genus, dicuntur iustæ, vel iniustæ, quod est dicere, ad ipsarum iustitiam requiri, quod secundum quadruplices causas simul sint iustæ, ad iniustitiam vero sufficit, quod aliqua ipsarum illis deficiat, aut in ipsis aliqua reperiatur iniustitia, nam iuxta D. Dionysium, bonum est ex integra causa, malum vero ex quocumque defectu, & quod dicitur de legibus, intelligendum perinde est de statutis. Qua de re videndus est Sylvest. *verb. lex, q. 5.* Primo dicuntur leges iustæ ex fine, quando ordinantur ad bonum commune, qui esse debet finis cunctarum legum; iniustæ vero, quando sunt contrariæ bono communi, vt si fiat aliqua lex ad priuatam vtilitatem imponentis, seu ad cupiditatem, vel ob inanem gloriam, talis lex erit iniusta. Ex parte vero causæ efficientis, sunt leges iustæ, si non excedunt potestatem statuentis, nec ponuntur, nisi sibi subditis; iniustæ vero, si ferantur super eos in quibus nullam habet potestatem, vtpote si laicus faciat legem super Clericos, vt compareant in suo foro, vel vt soluant tallias, & aliquid huiusmodi.

Quænam requirantur ad legū iustitiam, siue iniustitiam, & quando leges dicuntur iustæ, quando vero iniustæ, eadēq. est ratio de statutis.

di. Ex forma ſunt leges iuſtæ, quando ſecundum æqualitatem proportionis, imponuntur onera ſubditis, in ordine ad bonum commune, nam cum quilibet homo ſit pars multitudinis, & id quod habet, ſit eiuſdem multitudinis, (ſicut & quæliber pars, id quod eſt, totius eſt) ex iuſta cauſa arctoribus bene poſſunt imponi collectæ, ſed debent imponi ſecundum proportionem. Vnde tunc leges ſunt iniuſtæ, quando huiuſmodi onera imponuntur, non proportionabiliter, vtpote ſi aliqui alleuiantur, aliqui vero grauantur nimis notabiliter. Tandem vltimo, leges dicuntur iuſtæ ex materia, ſiue ex natura ſua, quando fiunt de rebus in ſe iuſtis, è contrario vero iniuſtæ, quando fiunt de rebus illicitis, vtputa contra ius naturale, vel diuinum, quorum multa exempla qui videre voluerit, conſulat D. Thomam, vbi ſupra. Hoc præmiſſo notabili, propoſitæ difficultati reſpondetur, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Statuta, quæ fuerint patenter iniuſta, nullo modo obligant in foro conſcientiæ, nec in foro exteriori.

STatuta, quæ fuerint patenter iniuſta, nullo modo obligant in foro conſcientiæ, nec in foro exteriori. Hæc Concluſio eſt D. Thom. loco ſupracitato, & omnium Theologorum, & etiam Iuriſperitorum communis, qua de re videatur ſupradictus Sylueſt. vbi ſupra, q. 6. & q. 9. Et probatur ratione, nam de ratione legis, vt ſupradictum eſt, ad hoc vt obliget, neceſſum eſt, quod ſit iuſta, iuxta *cap. erit autem lex, 4. d.* & præterea, quod deriuetur à lege Dei æterna, & naturali: ſed ſtatuta, quæ patenter ſunt iniuſta, neque in ſe continent iuſtitiam, non deriuantur à lege Dei æterna, aut naturali: ergo eiuſmodi ſtatuta nullo modo obligant in foro conſcientiæ, nec in foro exteriori. Dixi, de ſtatutis patenter iniuſtis, nam de alijs non ſic patenter iniuſtis, ſeu quorum non eſt ita patens iniuſtitia, aliter eſt dicendum, nam quamuis etiam ipſa, ſi fuerint iniuſta, non obligent in foro conſcientiæ, & interiori, obligant tamen in foro exteriori, quandiu non fuerit patens eorum iniuſtitia; ad modum, quo dicunt Doctores communiter, de excommunicatione iniuſta, & nulla, nam eo ipſo, quod ſuſtinetur aliqua lex, præſumptione iuris, cenſetur quod ſit iuſta, iuxta ea, quæ notantur in iure *in cap. in iſtis, d. 4.* ſecundum, quam præſumptionem tenetur iudex iudicare, eiq. fauere, & eamdem executioni mandare, quantumcumque alias ſciat, eam eſſe iniuſtam. Ad quod facit *cap. paſtoralis, §. quia vero, de offic. deleg.* vbi idem omnino dicitur de ſententia iniuſta, & eſt communis Doctorum reſolutio, aſſerentium quod lex etiam iniuſta obligat in foro exteriori. Sed loquuntur non de lege patenter, & euidenter iniuſta, ſed de iniuſta, non ita patenter, aut euidenter.

Secunda Concluſio.

Statuta, quæ fuerint iniuſta, non patenter & euidenter, quamuis obligent in foro exteriori, non tamen obligant in foro conſcientiæ, niſi quando ex ipſorum tranſgreſſione, aliquod imminet ſcandalum. Hæc Concluſio, eſt D. Thom, loco ſupracitato, vbi expreſſe dicit, quod ſi immineret aliquod ſcandalum, aut timeretur aliqua perturbatio populi, in tali caſu tenetur homo etiam in foro conſcientiæ, ſupradictam legem, etiam iniuſtam obſeruare, iuriſq. ſuo cedere, propter vitandum ſcandalum, ad quod de iure naturali omnes tenentur. Vt late probat idem D. Thom. 2. q. 43. ar. 1. & 2. ad quod probandum, adducit illud, Matth. 5. *qui te angariauerit mille paſſus, vade cum eo, alia duo, & qui abſtulerit tibi tunicam, da ei, & pallium.*

Statuta, quæ fuerint iniuſta non patenter, & euidenter, quamuis obligent in foro exteriori, non tamen obligant in foro interiori, & conſcientiæ, niſi immineat ſcandalum. Quantum teneantur cuncti, ex naturali lure ſcandalum vitare.

ARTI-

ARTICVLVS IV.

Vtrum Superiores atque Prælati, teneantur ſuarum Religionum Statuta obſeruare?

DE hac difficultate, iam aliqua diximus ſupra, quæſt. 25. art. 22. vbi in controuerſiam adduximus, agentes de legibus in communi, Vtrum omnes homines ſubijciantur legibus? Sed nihilominus, vt ne iſte locus maneat intermiſſus, & ad maiorem huius rei explicationem, breuiter, & reſolutiue, ſequentem ſtatuo Concluſionem.

Concluſio.

Superiores, & Prælati ſeruare tenentur ſtatuta ſuarũ Religionum, ſubduntur q. illis, quantũ ad vim directiuam, quamuis non quoad coercitiuam.

SVperiores atque Prælati, quamuis non ſubdantur ſuis legibus, quantum ad vim coactiuam, ſiue coercitiuam, ſubduntur tamen eiſdem, quantum ad directiuam, ac proinde ſeruare tenentur ſtatuta ſuarum Religionum. Hæc Concluſio, clariſſime conſtat ex his, quæ latiſſime diximus in ſupradicto artic. 22. quæſt. 25. Sed probatur modo præterea, nam omnes quotquot ſunt membra Reip. quantum ad vim directiuam, ſubijciuntur eiuſdem legibus, modo ratio ipſarum in eiſdem non deficiat, nam ſubijci legibus, quoad dictam vim directiuam nihil eſt aliud, quam obligari ab eiſdem, in quantum ſunt regulæ rectæ rationis: ſed hæc ratio non deficit, quinvero quantum ad hoc creſcit, & augetur in ſupradictis Superioribus, atque Prælatis, quorum operationes, magis eſſe debent ratione regulatæ: ergo non ſunt ſoluti ab obligatione ſeruãdi ſuas leges, ſiue ſtatuta. Et ſi qui ſunt Doctores contrarium aſſerentes, nempe Principes ſolutos eſſe legibus, iuxta id, quod habetur *in l. Princeps, ff. de legibus*, intelligendi & explicandi ſunt, ad ſenſum ſupradictum, hoc eſt, quantum ad vim coactiuam, non vero, quoad directiuam. Supradicta omnia ſunt quammaxime rationi conſona, & contrarium velle ſuſtinere, vergeret in maximum damnum, & detrimentum, atque in totale excidium totius Reip. Vt enim inquit, Plato, lib. 4. de Repub. *euidenter conſtat Rempublicam illam eſſe beatam, in qua non leges Principibus, & Magiſtratibus, ſed Principes, & Magiſtratibus legibus obediunt.*

Quidnã ſit Superiores atque Prælatos teneri legibus, quãtum ad vim directiuam.

Nota hoc valde.

Sed circa illud, quod diximus Superiores, atque Prælatos eſſe ſubditos ſuis legibus, & ſtatutis, quoad vim directiuam, non vero quoad coactiuam, & coercitiuam, inſurgit difficultas, qua ratione ſi id ita eſt, quandoq. Generales Ordinum, & qui nulli præter Papam immediate ſunt ſubiecti, in ſuis Viſitis, ſiue findicationibus puniuntur propter tranſgreſſiones, aliquarum legum, & ſtatutorum, ſiue ordinationum, quæ factæ fuerunt ab ipſis, ſi vt ſupradictum eſt, nulli ſunt ſubiecti, vi legis coactiuæ, ſiue coercitiuæ? Cui difficultati breuiter, reſpondetur, quod punientur, debiteq. poſſunt puniri, propter culpam, quam commiſerunt, non ſequentes directionem legum à ſe factarum, & non ſe conformando cum vi ipſarum directiuæ, in magnum ſcandalum ſuorum ſubditorum, & damnum ſuarum Religionum. Quod ſi eo tempore, quo erant Superiores, atque ſupremi Prælati, non experiebantur, ſed nec experiri poterant, propter ſuam præeminentiam, & quia non habent ſuperiorem, vim ſuarum legum coercitiuam, ratio ipſa ferret, ac nimium expoſtulat, eandem vt experiantur, quando depoſiti fuerint, in ſua reſidentia, ſyndicatione, ſiue viſita, & tunc habeant debitas pœnas, correſpondentes culpis, quas commiſerunt, non ſe conformando cum recta ratione, atque cum vi legum ſuarum directiua.

Difficultas. An Superiores ſupremi, & qui nulli ſubſunt, puniri poſſint pro eo, quod non ſubduntur ſuarum legum vi directiuæ.

ARTI-

Digitized by Google

ARTICVLVS V.

Vtrum sine speciali licentia Papæ, in Religionibus fieri possit, aliquod statutum contra Ius commune?

ET videtur, quod sic: nam si respiciamus ad factum, in quampluribus Religionibus aliqua reperientur statuta, quæ aduersari videantur Iuri communi, quod quidem, vel maximè reperire licebit in sacro nostro Minorum Ordine, vbi vt in initio huius operis diximus, habetur quoddam statutum, vt descendentes ex conuersis Iudæis, vel Mahumetanis, seu hæreticis quantumuis remotis, vel ex gentilibus modernis, nullatenus ad eandem admittantur, vel admissi obtinere possint Ordinis officia. Neque credendum est tot eruditissimos, atque Religiosissimos Patres, qui in Generalibus nostris Comitijs congregantur, vt plurimumq. conueniunt, aliquid quod facere sibi non liceret statuisse. Cui simile statutum esse fertur, etiam in Religione Minimorum, vt constat ex Consilio 5. Nauar. lib. 3. de Regularibus. Et præterea probatur idipsum ex facto, nam multa Iura communia, arcent quamplurimos ab Ordine, & Religione Clericali; & à beneficijs Ecclesiasticis, vt habetur *in cap. 2. & cap statutum, de hæret in 6.* & etiam Pius V. felicis recordationis, in quadam sua Extrauaganti, excludit à Religione, nonnullos ab hæreticis descendentes. Quinvero, & Paulus, 1. ad Timotheum 3. etiam arcet Neophytos ab Episcopatu, in illis verbis: *non neophytum, ne in superbiam elatus in iudicium incidat diaboli*, quod argumentum late prosequitur Gratianus, dist. 48. Et tandem vltimo confirmatur idipsum, nam multæ hodie sunt Ecclesiæ, in quibus nulli recipiuntur Neophyti, nec descendentes ab infidelibus. Multa etiam Collegia secularia, habent eiusmodi statuta, à Sede Apostolica approbata & confirmata, quæ omnia sunt contra Ius commune; nam de Iure communi omnes sunt istarum rerum capaces, & omnium illorum, in quibus expresse non sunt prohibiti: ergo idipsum facere licebit Religionum Superioribus, atq; Prælatis, attento quod minores debent, & possunt, maiores suos imitari, iuxta illud, quod habetur *in c. in quarde re iud.* scilicet vt à boue maiori discat arare minor. Hæc argumenta disputationis gratia, pro hac parte adducit supradictus Nauarr. loco supracitato. Quibus nihilominus non obstantibus ipse contrariæ adhæret sententiæ, de cuius mente & resolutione, sequentem statuo Conclusionem.

Condere aliq statutum, contra ius commune, nullus inferior Papa potest, aut sine speciali licentia ipsius. *Nauarr. vbi supra.*

Conclusio.

NVllus inferior Papa, aut sine eius speciali licentia, potest aliquod condere statutum, quod sit contra Ius commune. Hæc Conclusio, est supradicti Nauarr. & constat expresse, *ex cap. super his, de maioritate, & obedientia*, cum eis adnotatis communiter à Doctoribus, vnde & idem Nauar. respondendo dubio siue difficultati sibi propositæ, circa supradictum statutum prædictorum Fratrum Minorum, affirmanter dicit, num. 4. & 8. illud esse omnino nullum, cum sit contra Ius commune Canonicum, nam Iure communi Canonico, omnes communiter Christiani, regulariter loquendo, sunt apti ad intrandam & profitendam, quamcumque Religionem à Sede Apostolica approbatam, si alias non eis obstet aliquod Canonicum impedimentum, cuius resolutionem latissime ibidem prosequitur, respondendo ad argumenta, siue rationes dubitandi, abipso in contrarium adductas. Et ad

Iure communi Canonico, & nisi in contrariū, aliquod habeatur statutū auctoritate Apostolica factum omnes communiter christiani baptizati, sint apti ad intrandam quamcumque Religionem.

primum Argumentum dicit, quod quamuis in dicto Capitulo, vbi facta fuisse fertur præfata constitutio, adfuerint viri grauissimi, atque religiosissimi, non tamen inde sequitur, quod condendo eiusmodi statutum, non peccauerint, aut potuerint peccare: Aut melius forsan (inquit) dici potest, quod illud fecerunt, absque vllo prorsus peccato, nam quamuis errauerint, id faciendo, errare tamen circa Ius humanum dubium, nō est semper peccatum, mortale iuxta Glossam communiter receptam, *in c. 1. de postulatione Prælatorum, verbo, de cætero*. Hæc dicit prædictus Nauarr. de supradicto statuto Fraerum Minorum, quod forsan factum fuit sine speciali licentia Apostolica. Longe tamen alia ratio est, de simili prædicto statuto, nostri sacri Ordinis Minorum, vtpote, quod factum fuit auctoritate Apostolica, quod & dici potest, quod non tam statutum nostrum est, quam Pauli IV. Clementis VII. & aliorum summorum Pontificum, qui iustis moti de causis, pro nostro sacro Ordine, illud specialiter fecerunt, atque statuerunt. Qua de re plura etiam diximus supra in præcedenti Tomo, q. 19. art. 7. atque in alijs locis. Cum quo tamen stat, vt vera, atque tenenda sit supraposita Nauarr. conclusio, nempe, quod nullus inferior Papa, potest aliquod condere statutum, quod sit contra Ius commune Canonicum, sine speciali licentia ipsius. Et quantum attinet ad dictam licentiam, inquit, supradictus Nauarr. ibidem, num. 10. quod non sufficit licentia Generalis, condendi aliqua statuta, sed requiritur specialis, ad derogandum seu vt derogari possit Iuri communi: nam quando (inquit) datur licentia generalis faciendi & condendi statuta aliqua in communi, atque in generali confirmantur à Papa, id semper intelligendum est, quatenus, sunt licita & honesta, & dummodo non fuerint Iuri communi, ac sacris Canonibus contraria, non vero aliter, quæ etiá clausula in principio confirmationis, statutorū prædictorū semper consueuit apponi. Ad primam confirmationem, respondet supradictus Nauar. concedendo, multos quidem de Iure factos fuisse inhabiles, ad Ordines & ad beneficia, & etiam ad Religiones, negando tamen eosdem factos fuisse inhabiles ab inferioribus Papa, de quibus in præsentiarum est controuersia, an idipsum facere potuerint, sine speciali ipsius licētia, & hoc est certum, & absque omni prorsus dubio, quod non ipsi possunt facere aliquod statutum, quod sit contra Ius commune & Canonicum, quantumuis Generales sint, generaliaq. Capitula, in quibus efficiantur. Ad vltimam confirmationem similiter respondetur concedendo, quod multæ etiam Ecclesiæ & Collegia secularia & Regularia, habent eiusmodi statuta, negando tamen, quod valeant & teneant, si non fuerint specialiter cōfirmata per Papam, aut ex speciali ipsius licentia & auctoritate facta, aut nisi Collegia sint fundata à patronis laicis, siue Ecclesiasticis sub hac conditione, nā in eo casu de Episcoporum licentia, licebit eis apponere suæ donationi, & fundationi, quascumque voluerint conditiones, esto si Iuri cōmuni contrarias, arg. *c. cum dilectus, de consuet.* vbi hoc notatur cōmuniter à DD. Et hæc de isto Art. dicta sufficiāt.

Nota hoc valde, quod errare circa Ius cōmune dubium, non semper est peccatum mortale.

Ad faciendum siue condendū statuta contra Ius commune, non sufficit Generalis licentia Papæ, sed requiritur specialis.

Nulla statuta, quibus aliqui Iudæi, vel similes excludūtur a Religionibus, Ecclesijs & huiusmodi sunt licita, nisi fuerint specialiter per Papā approbata, & confirmata.

ARTICVLVS VI.

Vtrum statuta particularia vnius Prouinciæ, obligent hospites aliarum Prouinciarum, pro tempore, quo ibidem commorantur?

PRo intelligentia huius Articuli, vt plenius elucescat, libet præmittere, quod in aliquibus Prouincijs nostræ sacræ Religionis, interdum fiunt aliqua

aliqua ſtatuta pro maiori reformatione, quibus ſub grauibus pœnis, præcipiuntur ſubditi aliquid obſeruare, idq. ſub præcepto obedientiæ, quinvero & adiecta quandoq. pœna excommunicationis, vt (verbi gratia) quod Fratres noctu & ſilentij tempore, nõ ingrediantur aliorum cellas, ſeu, quod talibus diebus ieiunent, aut à carnibus abſtineant. Quæritur nunc: An hoſpites aliarum Prouinciarum ibidem exiſtentes, ſeu per aliquod tempus commorantes, teneantur ad ſeruanda eiuſmodi ſtatuta, incidantq. in pœnas, atque cenſuras, ibidem contentas & conſtitutas? Et vt ex oppoſitione contrarij, veritas plahior fiat, pro parte contraria, volo vnicum proponere argumentum. Et illud ſit, nam ſi reſpiciamus ad alios caſus ſimiles, ex quibus præſens vtcumque poſſit deduci, videbimus, quod hoſpites ſeculares & peregrini, per terras tranſeuntes, & in alienis Prouincijs, per aliquod tempus commorantes, niſi alias ibidem habeant domicilium, neque quoad vim coercitiuam, nec vero quoad directiuam, tenentur earum Prouinciarum legibus, cum non ſint eiuſdem Reipublicæ membra, prout expreſſe tenet Gloſſa communiter approbata, *in l. cunctos*, C. *de ſummæ Trinitate*, & Gloſſ. *verb. aut peregrini, in cap. quæ contra mores*, 8. *d.* & Bart. *in d. l. cunctos populos, num.* 24. *& l.* 1. C. *de emancipationis librorum*, inquit, quod eiuſmodi lex nequit ligare forenſes, & probatur ex *d. cap. quæ contra mores*. Idem ergo erit dicendum de hoſpitibus vnius Prouinciæ, tranſeuntibus per alias, ſeu in alijs per per aliquod tempus commorantibus. His tamen non obſtantibus, in contrarium ſtatuitur Concluſio.

Nota. Pro ratione dubitandi.

Hoſpites, & peregrini per alienas terras tranſeuntes ad quid obligentur.

Concluſio.

HOſpites vnius Prouinciæ in foro exteriori, compelli poſſunt ad obſeruanda ſtatuta, illarũ Prouinciarum, in quibus commorantur, atq; etiam in interiori foro, propter ſcandalum, niſi aliquà legitima cauſa eos excuſet. Hæc Concluſio, colligi videtur expreſſe, *ex d. cap. quæ contra mores, d.* 8. *& ex cap. illa, d.* 10. *& ex cap.* 1. *d.* 41. quibus omnibus in locis dicitur, quod peregrini ſequi teneantur conſuetudines illorum, inter quos commorantur, vt etiam notat & aduertit Gloſſa, in ſupradicto *cap. quæ contra mores*, ibi, *peregrini*. Sed inter ſupradicta capita, eſt quammaxime notandum, cap. illa, quod eſt D. Auguſt. vnde deducitur illud vulgare dictum, *dum fueris Romæ, Romano viuito more*, & plura alia ibidem dicuntur, maxime notatu digna. Et præterea ratio ipſa idipſum ſuadet, nam contra rationem prorſus eſſe videtur, vt membra non ſuo conformentur capiti, ſeu membris alijs eiuſdem corporis aſſimilentur; faceret enim quammaximam deformitatem, & diſſonantiam, ex quo ſequi videtur, quod leges morum, quales ſunt illæ, quæ ciuibus viuendi formam & modũ præſcribunt, præcipiendo illas virtutes, quæ ſpectant ad conſeruationem eiuſdem Reipublicæ, aut prohibendo illa vitia, quæ quoquo modo facere poſſunt ad ipſius deſtructionem, abſque delectu, & diſcrimine, obligent quoſcumque ciues, peregrinos ſeu hoſpites ibidem commorantes. Quod & confirmatur præterea, nam certum eſt, ad poteſtatem quamlibet pertinere, non ſolum diſponere & ordinare, quæ recta ſunt, verum etiam, & reſiſtere omnibus, quæ tali Reipublicæ eſſe poſſunt nociua & cõtraria, ſicut & in corpore naturali experimur, quod ineſt facultas ad ſui conſeruationẽ & reſiſtẽdi ſuis contrarijs, etiam exteris: idem ergo omnino dicendum eſt de habente, & gerente poteſtatem Reipublicæ, etiam reſpectu hoſpitum & peregrinorum. Hac ratione, communis eſt Doctorum ſententia, quod poteſt Eccleſia exercere poteſtatem, etiam in ſibi non ſubditos, vtputa in infideles, quando obſtaculo & impedimento

Hoſpites vnius Prouinciæ obſeruare tenentur ſtatuta illarum Prouinciarum, vbi cõmorantur, ſiue per quas tranſeunt.

De obligatione qua tenentur omnes conformandi se moribus illarum regionum & prouinciarum, in quibus degunt. Nota hoc valde.

sunt fidelibus, seu illis contradicunt prædicationem Euangelij. Idem ergo dicendum est in casu proposito. Facit & ad hoc, quod secundum communem sententiam, aut saltem veriorem, hospites forenses, & peregrini tenentur abstinere à carnibus in eo loco, in quo abstinentia indicta fuerit de præcepto, insuper & obseruare festa, & ieiunia, quæ fuerint illius loci, in quo per aliquod tempus commorantur, & hoc non solum in foro exteriori, ita vt subijciantur pœnis, quibus subduntur alij violantes dicta statuta, siue consuetudines, verum etiam in foro interiori propter scandalum, nisi subsit aliqua iusta atque legitima causa, ob quam cesset dictum scandalum, vt dictum est in Conclusione.

ARTICVLVS VII.

Vtrum statutum fundatum in præsumptione, obligans ad peccatum, seu etiam annexam habens excommunicationis pœnam, obliget in conscientia, veritate in contrarium inspecta?

CIrca hunc Articulum, iam aliqua diximus supra, quæst. 29. artic. 17. sed tamen, vt veritas plenius eluceſcat, nec iste locus videatur intermissus, libet eadem de re in præsentiarum, breuiter aliquid etiam dicere. Et pro eius intelligentia præmitto, quod in Religionibus interdum fiunt aliqua statuta, quæ fundantur in præsumptione, hoc est, quæ fiunt ad obuiandum aliquibus malis, quæ ex contrario facto forsan possent euenire. Tale est statutum, quo prohiberi consueuit, vt Fratres noctu, silentij tempore, non ingrediantur in aliorum cellas, propter aliquas legitimas causas, inter quas illa sola valde esset sufficiens, vt eo tempore cuncta sint quieta atque pacata, & vt non rumpatur silentium. Sed cum hac causa, sunt etiam plures aliæ, quæ mouere solent Prælatos ad condenda eiusmodi statuta, quæ vt dixi, fundantur in præsumptione, atque præsuppositione illorum malorum, quæ ex contrario facto possent euenire. Cui simile est statutum, quo in Ecclesia, fideles omnes communicare prohibentur cum infidelibus, ne forte ab eis peruertantur, atque in iniuriam sacræ fidei seducantur. Sit igitur modo casus, quod aliquis Religiosus, certo sciat ex suo ingressu, in aliquam alterius Fratris cellam, nihil omnino mali euenturum, seu quod aliquis fidelis de se cum diuina gratia confidat, quod loquendo, & tractando cum infidelibus, non ab eis scandalizabitur siue peruertetur, quæritur nunc, An isti etiam nihilominus, teneantur seruare eiusmodi statuta, in prędictis præsumptionibus fundata, veritateq. in contrarium inspecta? Et videtur quidem, quod non, nam vt dicitur, finis & ratio legis, est anima legis: sed in supradicto casu (vt supponitur) finis & ratio legis, & statuti cessat, ergo cessabit perinde obligatio ipsius. Hoc est, quod facit hanc quæstionem dubiam. Sed his non obstantibus, in contrarium est veritas, de qua sit Conclusio.

Quæuis in præsumptione sint fundata supradicta statuta, obligãt ad sui obseruantiam, etiam veritate in contrarium inspecta.

Conclusio.

PRædicta statuta, obligant ad sui obseruantiam, etiam veritate in contrarium inspecta. Probatur hæc Conclusio, nam certum est, quod omnis lex iusta, & statutum iustum, atque iustificatam habens causam, obligat

ad sui

ad sui obseruantiam: sed in proposito casu, eiusmodi statuta, iustam habent causam, licet fundatam in præsumptione: ergo illi, ad quos pertinent, obseruare tenentur illa. Consequentia est legitima. Minorem autem sic probo, in qua tota huius rei consistit difficultas, nam ad hoc, vt causa prædictorum statutorum censeatur iusta, sufficit, superq. satis est, quod factum sit dubium, & possibile ad esse & non esse, id quod prohibetur statuto, siue lege, nam ex suppositione, quod potest esse, ad obuiandum eiusmodi malo, iustissima est eiusdem prohibitionis causa. Hæc doctrina est expressa sententia D. Tho. 2. 2. q. 60. ar. 4. in solutione ad 3. vbi hac de re agit, tractans de Iuditio, distinctionemq. faciens atque constituens, inter iuditium diffinitiuum, seu determinatiuum, & inditium præsuppositiuũ, seu quod dicitur ex suppositione, vt latius constat ex his, quæ diximus supra loco citato. Sed præterea probatur supradicta Conclusio, nam lex, siue statutum plura respiciens aut plures habens suæ institutionis rationes, & causas, vna, aut pluribus earum cessantibus, non cessat obligatio ipsius, si altera remaneat: ergo etiam in prædictis casibus, obligatio remanet seruandi statuta prædicta, nam quamuis, vt supponitur, cesset vna ratio, siue causa, remanet tamen alia, (verbi gratia) in fideli periculum maximum tractando cũ infidelibus, in Religiosis vero, faciendi aliquid, quod non conueniat, nam causa prohibitionis, vt non ingrediantur alij in aliorum cellas, non solum sunt peccata, quæ inde possent exoriri, verum etiam & vitare colloquia etiam licita, & honesta, in illo silentij tempore. Quo fit, vt teneantur Fratres ad obseruantiam statuti prædicti, etiam si nullum peccatum exinde timeatur. Hoc est certum. Sed est intelligendum, cum sale, & nisi adsit iusta aliqua, & legitima causa, pietatis, charitatis, & necessitatis, vtpote recreandi hospites, & cellas ingrediendi, ad curandum, & visitandum aliquem infirmum. In quo casu videtur, quod peccatum non committatur, nam nullæ leges, sed maxime Ecclesiasticæ obligant in eiusmodi casibus ad sui obseruantiã, vt patet de obseruatione festorum, & de præcepto audiendi missam diebus festiuis, quæ quidem non obligant, quando ex hoc, officium charitatis circa infirmos impeditur. Hæc de isto Articulo.

Nulla statura, & leges obligãt contra charitatem & pietatem.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum Capitulum Generale possit tollere, atque abolere, facta & statuta in alio Capitulo Generali, auctoritate Papæ?

Quæ ad hunc Articulum spectant, resoluentur breuiter per sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

CApitulum Generale, vtcumque sit totius Ordinis repræsentatiuum, sine expressa, & speciali licentia Papæ, non potest tollere, aut abolere, ea quæ in alio Capitulo Generali, sunt decreta & statuta, auctoritate eiusdem Papæ. Hæc Conclusio, est expressa Nauarr. in quodam suo consilio, vbi supradicta difficultate sibi proposita, eidem respondendo dicit, id quod positum est in Conclusione, cuius rationem reddens, dicit eam esse, quia statuta facta auctoritate Papæ, iam non censentur, esse tam Religionis statuta, quam ipsius Papæ: certum est, etiam (inquit) quod inferior non po-

Nullum Capitulum Generale, sine speciali licentia Papę, potest tollere, aut abolere, ea quæ in alio fuere statuta auctoritate ipsius

Digitized by Google

Nota, quod statuta facta in Capitulo Generali, auctoritate Papæ, non tam censentur Religionis statuta, quam ipsius Papæ.

teſt tollere facta Superioris, ſeu quæ per Superiorem ſunt decreta, ſtatuta, atque ordinata, vt late probat Felinus, *in cap. cum acceſſiſſent, de conſtitut. num. 9.* & idem ait eſſe, dicendum de alijs irreuocabilibus ſtatutis, factis in aliquo Capitulo Generali, qualis eſt ſententia diffinitiua, prolata à toto Capitulo, contra aliquem Fratrem iuridice, quam ſtando in rigore iuris, ſecundum veriorem, atque communiorem ſententiam, non poteſt abolere, ſiue reuocare aliud Capitulum Generale eiuſdem repræſentatiuum. Nam ſententia diffinitiua irreuocabilis eſt, maxime ab eo qui illam tulit, vt conſtat expreſſe, *ex cap. in literis, de offic. deleg. & ex lege index, ff. de re ind.* cum ibi annotatis. Secus eſt de alijs ſtatutis reuocabilibus, ſeu non auctoritate Apoſtolica factis, quæ certum eſt, reuocari poſſe, per aliud ſubſequens Capitulum Generale, prædecessoris repræſentatiuum, cum eandem omnino habeat poteſtatem quam prius; ſed tamen ſi male reuocauerit, poteſt appellari ad Papam, cui ambo ſubijciuntur immediate. Supradicta Concluſio eſt Doctoris Nau. quæ & verum habet, præſertim in illis ſtatutis, quæ auctoritate Papæ fiunt, in bonum publicum atque fauorē totius Religionis, magis quam ipſorum ſtatuentium, in his certiſſimum eſt, quod non poſſunt Vocales, aut Diffinitores illa reuocare, ſeu ab ipſis recedere, ſine ſpeciali licentia Apoſtolica. Secus autem eſſet, quando prædicta ſtatuta, non fuiſſent facta ex prædicta auctoritate Apoſtolica, aut principaliter concernerent fauorem ipſorum ſtatuentium, nam tunc libere poſſent ab ipſis recedere, vt tenet Bart. *in l. omnes populi, ff. de iuſt. & iure.* Et ratio differentiæ eſt, nam in vno caſu, auctoritas ſiue confirmatio Papæ, ſolummodo habet vim cuiuſdā priuilegij ipſis facti, cui & proinde optime ipſi poſſunt renūtiare, vt latius dicemus infra cū agemus de priuilegijs: At in alio, caſu auctoritas ſiue cōfirmatio Papæ, non ſolū habet vim priuilegij, verū etiā cuiuſdam mandati, ſiue decreti. Facit ad hoc ſuprad. *cap. cum acceſſiſſent, de conſt.* vbi ſtatutum factum, & confirmatum per Papam, de certo numero Canonicorum, non tenuit & ab eo potuerunt Canonici, ibidem contenti recedere, quia non habuit, niſi vim priuilegij. Nec dictis obſtat, id quod communiter dicitur, quod ſtatutum factum auctoritate Papæ, vel confirmatum per Papam, efficitur Papæ, iuxta illud vulgare dictum, *l. 1. C. de veteri iure enucleando, & cap. ſi Apoſtolica, de prabendis, in 6. quod omnia noſtra facimus, cuius auctoritate facimus*, nam hoc intelligendum eſt, ad ſenſum ſupradictum, quando ſcilicet auctoritas, ſiue confirmatio Papæ, vim habuit mandati, ſiue decreti, vt dicemus ſtatim in ſequenti Concluſione, & non ſolius priuilegij: Vel quantū ad hoc, quod eſt habere robur firmitatis, ita vt actus cōfirmatus à Principe, perinde cenſeatur firmus, ac ſi fuiſſet geſtus per Principem. Exinde autem nō ſequitur, quod amittat ſuam naturam primordialem, quam habebat ex ſe, ſeu ex parte ipſorum ſtatuentium: nam confirmatio eſt tamquam, quid acceſſorium, quod cōſequitur naturam principalis, *per cap. cum dilectis, cum ſimilibus, de fide inſtrum.* Et ſic concludendo dico, quod quando ſtatutū factum fuerit auctoritate Papæ & conceſſum, per modū priuilegij, non vero mandati, ſiue decreti, aut reſpexerit magis, ſiue principalius fauorem ſtatuentium, quam bonum publicum & vtilitatem totius Religionis, in tali caſu bene poterunt ſtatuentes ab illo recedere, etiam ſi fit confirmatum per Papam, nam illa confirmatio vtcumque firma, vicem gerit cauſæ acceſſoriæ, non vero principalis, argumento, *l. omnium, C. de teſtibus*, & tradit Decius, *in d. cap. cum acceſſiſſent*. Sed loquendo de ſtatutis factis auctoritate, ſiue confirmatione Papæ per modum mandati, ſiue decreti, ſit ſecunda Concluſio.

Sententia diffinitiua, eſt irreuocabilis ab eo qui illam tulit.

In quibus Religionum Prælati poſſint recedere, aut contrauenire ſtatutis à ſe factis auctoritate Papæ.

Nota, q̄ quando ſtatutum Papę. confirmatū à Papa efficitur Papæ.

Secun-

Secunda Concluſio.

Quando Pontifex ad Capitulum Generale mittit aliquid, & ſtrictè præcipit obſeruari nullo modo poteſt, ſine ſpeciali licẽtia ipſius vel ſucceſſoris, per aliud Capitulum Generale immutari.

Statutum factum in aliquo Capitulo Generali, quando ſummus Pontifex determinando, illuc mittit aliquid, per modum cuiuſdã decreti, ſiue mandati, ordinationis, ſeu conſtitutionis, ab omnibus inuiolabiliter obſeruandum, ſine ſpeciali licentia Papæ, non poteſt per aliud Capitulum Generale immutari. Hæc Concluſio, eſt certiſſima, & ſatis colligitur ex ſupradictis. Nam huiuſmodi ſtatuta, ſiue leges, ſemper reſpiciunt bonum commune, diſtinctum à bono priuato, quo fit, vt in damnum, & præiuditium totius Religionis, per Capitulum Generale, nullatenus tolli poſſint, quia nemo ius alterius valet remittere, iuxta *l. 1. & totum titulum, Cod. de reb. alien. & l. ius publicum, ff. de pact. & cap. ſi diligenti, de foro comp.* vbi habetur, quod ius publicum Vniuerſitatis, vel Collegij conſtitutum, per legem Superioris, non poteſt per eandem communitatem remitti. Quod & tenet communis Doctorum opinio, *in cap. cum ecceſſiſſent, de conſtit. & cap. dilecto, eodem tit.* ea ſcilicet ratione, nam dum Princeps edit aliquam ſpecialem legem, circa communitatem inferiorum, eo ipſo ſe facit rectorem eiuſdem communitatis, quantum ad effectum conſeruandi bonum illud, per eandem legem, ſiue ſtatutum prætenſum, ac ſubinde reſeruare ſibi poteſtatem diſpenſandi in illa lege, ſiue ſtatuto, aut immutandi ipſum, quaſi ipſe ſolus dictam Vniuerſitatem repræſentet, ſolusq. ipſe poſſit ius illud remittere, non autem inferiores. Hoc eſt valde notandum, atque memoriæ commendandum, nam interdum ſummi Pontifices confirmando Religionum ſtatuta generalia, præcipiunt aliqua ſpecialia, quæ ſibi videntur communi bono, earumdem Religionum expedire, in quo quidem caſu, licet circa ea, quæ ſunt primi generis, ſequens Capitulum Generale aliquid poſſit immutare, & maxime quando id fuerit confirmatum, non tam in bonum, & fauorem totius Religionis, quam in bonum & fauorem ipſorum ſtatuentium, vt dictum eſt, non tamen in his, quæ ſunt ſecundi generis. Et pono exemplum, in Bulla Sixti V. quæ incipit: *Etſi communis cura*, data Romæ apud S. Marcum, ſub Annulo Piſcatoris, die 19. Iulij, anno 1587. Pont. ſui, anno 3. miſſa ad Capitulum Generale, ibidem celebratum eodem anno, in Conuentu de Aracæli. In qua duo continentur, primo confirmatio ſtatutorum dicti Capituli Generalis; ſecundo aſſignatio durationis temporis, & officij Abbatiſſarum Monialium, ſub noſtra cura degentium, necnon & modus ſuffragandi in electionibus, vt ſcilicet fiat ſemper, per ſchedulas obſignatas, ita vt ſuffragia, & nomina ipſorum eligentium omnino ſint occulta, & ſecreta, &c. Quorum primum (hoc eſt, ſtatuta ibidem facta) cum tantum ſint per Papam confirmata, per modum cuiuſdam priuilegij, non vero decreti, ſiue mandati, poteſt per aliud ſimile Capitulum Generale reuocari, prout, optimo regimini Ordinis viſum fuerit expedire; non vero ſecundum, cum ſit ſtatutum conditum, & factum immediate ab ipſo Papa, per modum decreti, & mandati, reſpiciendo ad bonum commune, & miſſum ac propoſitum ab eodem, toti Ordini, vt ab omnibus inuiolabiliter obſeruetur, hoc inquam ſine ſpeciali licentia Sedis Apoſtolicæ, reuocari, aut mutari minime poteſt. Nota hoc valde, & hactenus de iſto Articulo.

Nota valde, quod ius commune, ſeu ad communitatem pertinens, non poteſt per particulares remitti, atque immutari.

Nota hoc valde.

ARTICVLVS IX.

Vtrum Generales & Prouinciales Ministri, declarare possint statuta facta, in suis Capitulis Generalibus, siue Prouincialibus respectiue?

Quæ ad hunc Articulum spectant, resoluentur breuiter, per sequentem Conclusionem.

Conclusio.

Ministri Generales, & Prouinciales, per seipsos solummodo, declarare non possunt, statuta facta in suis Capitulis Generalibus, siue Prouincialibus, declaratione iudiciali, stando in iure communi.

STando in iure communi, Ministri Generales, siue Prouinciales per seipsos solũmodo declarare nõ possunt statuta facta in suis Capitulis Generalibus, siue Prouincialibus, declaratione iudiciali, quæ vim, & robur obligandi habeat. Hæc Conclusio, satis colligitur ex doctrina Panor. & Ioan. And. *in cap. ex parte, de verber. signif.* & Bart. *in l. Omnes populi, ff. de iust. & iure*. Et ratio eius in promptu est, nam cum ipsi per se solos, non condiderint aut condere potuerint, eiusmodi statuta, sed totum Capitulum Generale, seu Prouinciale respectiue, vt supra diximus; ad idem Capitulum est recurrendum, secundum ius commune pro vera, atque iuridica eorumdem statutorum declaratione, nam iuxta commune dictum, *Eius est legem interpretari, cuius est condere.* Quod limitat Panor. quãdo interpretatio est valde dubia, atque ex tali interpretatione, sequi potest, aliquod arduum, circa ius legẽ, siue statutum, secus autẽ quando fuisset clara, ac iuri consona, tũc enim bene possunt Generales, & Prouinciales respectiue, hoc ipsum efficere, & statuta sua interpretari, eo modo, quo & aliquam communem legem, siue priuilegium, prout tradit Innoc. *in cap. cum speciali, de appell.* & Bart. *in d. l. omnes populi*. In nostris autem priuilegijs nullum inueni, quod ad hoc faciendum, peculiarem facultatem præbeat, quod fuisset valde necessarium, pro vitandis multis scrupulis, qui ex huiusmodi interpretationibus, & declarationibus interdum possunt exoriri. Sed in compendio Ordinis Cister. *tit. Constitutiones, siue diffinitiones*, §. 1. habetur ad hoc, specialis facultas, concessa Prælatis, à Martino V. & Eugenio IV. qua etiam vti possumus nos, & omnes Ordines, & Religiones priuilegium habentes communicationis, quæ est tenoris sequentis: *Quod Generalis Reformator, & Capitulum Generale, huius congregationis, pro directione, ac subditorum animarum salute, stabilitateq. Monasteriorum, saluis regula substantialibus, quascunque in spiritualibus, & temporalibus, circa ipsam regulam, & eius obseruantiam occurrentes ambiguitates, obscuritates, & dubia, declarandi, interpretandi, & dispensandi, statutaq. & ordinationes, seu eiusdem diffinitiones etiam interpretandi, modificandi, dirigendi, & reformandi, mutandi, variandi, tollendi, reuocandi, cassandi, & aliarandi, nouum noua edendi, condendi, & faciendi plenam & liberam authoritate Apostolica habeant facultatem & potestatem*. Quæ quidem facultas est magna, multumq. memoriæ commendanda, nam deseruire potest, & necessaria erit pro multis casibus.

Nota quod eius est legẽ interpretari, cuius est eam condere.

Nota speciale priuilegium Cistercienſiũ ad explicanda, & declaranda à Prælatis eiusdem Ordinis statuta.

ARTI-

Digitized by Google

ARTICVLVS X.

Vtrum nostræ Religionis statuta, obligent ad culpam, an vero solummodo ad pœnam?

Huic articulo respondetur, per sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

OMnia Religionis nostræ statuta, obligantia ad culpam, vsque ad tempora Sixti IV. per eumdem sunt sublata & reuocata, & redacta, vt solummodo obligent ad pœnam. Hæc Conclusio, non aliter potest probari, quam adducendo ad litteram Sixti IV. constitutionem prædictam, quæ habetur in Monumentis Ordinis, vbi dicitur, quod *statuit, atque decreuit, quod Ministri & Custodes, ac Guardiani & Fratres Ordin. Min. qui pro tempore fuerint nulla Ecclesiastica censura, nulloq. mortalis peccati vinculo, ligari valeant ex statutis, consuetudinibus, vel declarationibus dicti Ordinis, præter regulam quomodolibet, & à quibuscunque editis etiam confirmatione Apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis, illis contrafaciendo, nisi tales essent casus, vel excessus, qui diuina lege, aut præcepto Romana Ecclesia, merito inducerent ad mortale, ac etiam censuras & pœnas aliter latas reuocauit & annullauit, illasq. ad vim comminationis pœnarum comminatoriarum & inferendarum, seu ad corporales & temporales pœnas per Prælatos supradictos ferendas & infligendas reduxit. Voluitq. similiter, quod Ministri, Custodes, Guardiani, & alij prædicti Ordinis Prælati, possint ferre & promulgare corporales & temporales, seu alias pœnas pro non observatione dictorum statutorum, secundum qualitatem personarum, locorum, & temporum, ac alias secundum quod videbitur saluti animarum Fratrum eorumdem in Domino expedire, ac etiam delinquentes ab illis absoluere*. Hæc supradictus Sixtus IV. Circa quam concessionem, aduertit priuilegiorum Collector, quod non obstante præfata ordinatione, seu constitutione, tenentur Fratres Minores ad statuta, quæ postea auctoritate Apostolica facta reperiuntur, ac de cætero fiunt. Nã (inquit) Pontifices præcedentes nequeunt ligare manus suorum succedentiũ, & quod præsertim tenèntur ad ea statuta generalia, quæ tempore generalis reformationis, facta sunt virtute præcepti Leonis X. pro toto Ordine, quæ habentur in Supplemento fol. 30. concessione 107. cuius præcepti fit etiam mentio in d. Compendio, *verbo, Statuta Ordinis*, §. 2. Aduertit etiam supradictus Collector, quod illud quod ait Sixtus, declarationibus, intelligendum est, de factis per Fratres, & postmodum per Papam approbatis, non autem de declarationibus Regulæ, factis à Summis Pontificibus, & præsertim à Nicolao III. & Clemente V. quæ exiltunt in corpore iuris, *in cap. exijt, de verb. sig. in 6. & in Clemen. exiuit, eodem tit.* quidquid alij senserint sed male. Sed doctissimus Pater Corduba, in additionibus ad dictum Compendium, *verbo, Statuta Ordinis*, contrarium omnino dicit, & tenet, probatq. ex multis. A cuius difficultatis tractatione, consulto supersedeo, breuitati studens, cum hæc facile ibidem videri possint, & hac de re videndus est Pater Fr. Emmanuel Rodriguez, 1. tom. suarum quæstionum reg. quæst. 11. art. 8. vbi hanc quæstionem tractat, atque resoluit. Videantur supradicti Auctores, & nos etiam in explicatione nostræ Regulæ, quam fecimus, hac de re plura diximus, quæ etiam poterunt, si placuerit, ibidem videri.

Sixtus IV. reuocauit omnia nostri Ordinis statuta, obligãtia ad culpam & statuit, vt solummodo obligarent ad pœnam.

Mon. Ord. 1. imp. f. 22. & 2. f. 106. conc. 229. quæ refertur in Comp. priu. ver. Statuta Ord. §. 1

Nota valde hanc Sixti IV. cõstitutionem.

Nota hanc doctrinam Collectoris priuilegiorum circa statuta, quæ modo fiunt auctoritate Apostolica.

Secun-

Digitized by Google

Secunda Concluſio.

Religionis noſtræ ſtatuta, nunc ſolummodo obligant, ad pœnas in eiſdem conſtitutas. Hæc Concluſio conſtat ex ſupradictis & habetur expreſſa in noſtris *Conſtitutionibus general. Tolet. cap.* 8. *§. de conſtitut.* & idem omnino tenent (vt dicitur) Fratres Prædicatores in ſuis ordinationibus & conſtitutionibus. Sed modò inſurgit difficultas, quæ tractata eſt à nobis ſupra Quæſt. 25. Art. 18. Quonam pacto ſupradicta ſtatuta, obligare poſſint ad pœnam, ſi non obligant ad culpã, cum ex natura rei, pœna & culpa ſibi inuicẽ ſint correlatiua, atque intrinſecam & naturalem habeant correſpondentiam? De hac re plura dicta ſunt à nobis loco citato, & de ea videatur Magiſt. Soto lib. 1. de iuſt. & iure, q. 6. art. 5. in fin. vbi dicit eiuſmodi pœnas, in ſui ſacri Ordinis conſtitutionibus contentas, non tam proprie eſſe pœnas, quam conuentiones quaſdam & pacta, quibus eiuſdem alumni & profeſſores, ſuo voto ſe aſtrinxerunt, vt ſi hæc, aut illa fecerint, talia vel talia patiantur, quæ non inepte dicuntur pœnæ, pro eo, quod exiguntur, ac rependuntur propter res vetitas, atque prohibitas, ad modum quo, quando quis ſe aſtringit, vt quoties iuramento aliquo fuerit abuſus, tantum perdat. Videatur hæc de re D. Tho. 1. 2. quæſt. 96. art. 4. & 2. 2. q. 186. art. 9. & ibi Caiet. & P. Caſtro lib. 1. de lege pœnali, cap. 8. & ſupradictus P. Emanuel Rodrig. vbi ſupra, Art. 6.

Religionis noſtræ ſtatuta, nunc ſolummodo obligãt ad pœnas in eiſdẽ conſtituras.

Nota hoc valde.

ARTICVLVS XI.

Vtrum aliquis Religioſus in particulari, impetrare & procurare poſſit, priuilegium contra ſuæ Religionis ſtatuta?

Huic Articulo breuiter reſpondetur, per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

NVllus Religioſus in particulari, impetrare, aut procurare poteſt, neque debet, priuilegium aliquod contra ſtatuta ſuæ Religionis. Hæc Concluſio eſt certa & manifeſta, etiam ſtando in iure communi, nam iuxta iuris regulam: *Quod omnes tangit, ab omnibus debet approbari, ſeu improbari*, & eadem eſt ratio de priuilegio in contrarium impetrando. Sed de iure ſpeciali, in quampluribus Religionibus, impetrata ſunt priuilegia ad idem, vt ſcilicet contra ſua ſtatuta, nulla poſſint impetrari priuilegia, vt patet ex ipſorum Compendijs, *verbo, priuilegium*. Atque in primis Vrbanus IV. *conceſſit Fratribus Premonſtratenſ. quod nullus Frater priuilegium aliquod, contra communia ſua Religionis ſtatuta audeat poſtulare, aut obtentum obtinere, & ſi quæ impetrabuntur huiuſmodi à Sede Apoſtolica, vel eius Legatis ſub quacumque forma & expreſſione verborum, irrita ſint & inania*, quod idem Clemens VII. *conceſſit Abbati & Conuentui Ciſterc. Cabilonenſis diœceſis*. Hoc etiam idem conceſſit Leo X. pro Eremitis S. Auguſtini, quibus facultatibus & priuilegijs, & nos Minores Fratres vti poſſumus, poſtquam habemus priuilegium communicationis, & omnes, qui illud habuerint, quod eſt magni ponderis ac momenti multumq. neceſſariũ Religionibus. Ad hoc etiam facit quædam conceſſio Alexand. VI. quod habetur in noſtris Monumentis, *qua decreuit & ordinauit, quod Minores Fratres, vti nequeant gratijs, vel facultatibus in forma Breuis dumtaxat conceſſis, qua per quendam Bartolum Floridum, olim Secretarium ſuum*

Nullus Religioſus in particulari, impetrare poteſt, aut debet, priuilegium aliquod contra ſtatuta ſuæ Religionis Nota priuilegia quibuſdã Religionibus conceſſa, vt cõtra communia ſtatuta nullus Religioſus priuilegium aliquod impetrare poſſit. *Mon. Ord. 2. impf. f. 55. con. 64. & refertur in Comp. ver. priuilegia Fratrũ, §. 14.*

Digitized by Google

ſuum, ſubſcripta fuerunt, niſi ad id ſuerum Superiorum Generalium & Prouincialium, pro tempore exiſtentium accedat aſſenſus, perinde ac ſi in litteris prædictarum facultatum & gratiarum adiecta foret prædicta conditio, & idem videtur dicendum de qnocumque priuilegio, à quacunque perſona particulari impetrato, contra noſtri Ordinis ſtatuta.

ARTICVLVS XII.

Vtrum Summus Pontifex, confirmando Religioſorum aliqua ſtatuta, ab eiſdem facta, reſeruet aut intendat eos reſeruare à ſtricta, ſeu ſtrictiori ſuæ Regulæ obſeruantia?

Reſpondetur, per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

SVmmus Pontifex, confirmando Regularia aliqua ſtatuta, quorumcumque Religioſorum in ſuis generalibus Capitulis facta, non intendit, nec videtur proinde reſeruare, aut remouere eos à ſtricta, ſeu ſtrictiori ſuæ Regulæ obſeruantia. Hæc Concluſio eſt certa & manifeſta, atque ipſius ratio in promptu eſt, nam Summi Pontifices Sanctitatis & totius reformationis ſemper amatores, quamuis fauorem beneuolum Religioſis cunctis velint, ac ſoleant impartiri, non tamen vllo modo volunt, ſeu intendunt, formam & vitam religioſam relaxare, quinuero recollectionem ſemper ſtudent, atque prætendunt promouere. Vnde neque aliqua ſtatuta confirmando, approbare cenſeri debent, quæ Regulæ & Religionis alicuius fuerint relaxatiua, ſed ſolummodo ea, quæ eidem ſunt conſona atque conformia, cuius certiſſimum, atque euidentiſſimum ſignum & inditium eſt, quod ſtatuta aliqua confirmando, ſemper vtuntur hac clauſula, *quatenus licita & iuri communi, & ſacris Canonibus non contraria*; Id quod Concil. Trident. *ſeſſ.* 25. *cap.* 22. etiam clare innuit, nam poſtquam in communi ſtatuit, aliqua ad regulares perſonas pertinentia, tandem ſubdit: *Si qui vero Regulares, tam viri, quam mulieres ſunt, qui ſub arctiori regula, vel ſtatutis viuunt (excepta facultate habendi bona ſtabilia in communi) eos ab eorum inſtituto & obſeruantia. Sancta Synodus amouere non intendit.* Per quæ dicta verba, clare datur intelligi, quod quando ſummi Pontifices, concedunt Regularibus & Religioſis, auctoritatem & facultatem faciendi & condendi aliqua ſtatuta, in ſuis Comitijs generalibus, per ipſam non intendunt, vt ſub ſtrictiori vita viuentes à ſuis inſtitutis remoueantur, ſed liberam eiſdem facultatem tribuunt, in ſuo laudabili, ac magis recollecto ſtatu permanendi, & in tantum ea confirmant, in quantum ſunt licita, iuſta, & vtilia, ſuæq. Regulæ conſona, atque conformia, & in nullo eidem contraria, quod ſi aliter fuerit munita, eiuſmodi ſtatutorum confirmatio, cenſenda eſt per ſubreptionem, ſiue obreptionem, fuiſſe impetrata, quibuſcumque clauſulis fuerint facta, etiam ex certa ſcientia, quia non eſt verisimile, Papam voluiſſe eiuſmodi ſtatuta confirmare: neque ſub generali ſtatutorum confirmatione, confirmata intelliguntur, quæ vllo modo fuerint iniuſta, ſeu Iuri, aut rationi contraria, aut quæ contra aliquem tertium, poſſunt nouum Ius inducere, Hactenus de illo Articulo, & de tota hac Quæſtione.

Pontifices Summi, confirmando aliqua Religionum ſtatuta, non intendit per id remouere Religioſos alios, à ſtrictiori ſuæ Regulæ Obſeruantia.

QVAE-

Digitized by Google

QVÆSTIO XXX.

De Diſpenſatione in communi & his quæ ad Diſpenſationis materiam & tractationem ſpectant, in Duodecim Articulos diuiſa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Quidnam ſit diſpenſatio?

OMiſſis varijs, atque innumeris alijs, Diſpenſationis, acceptionibus deſcriptionibus, ſiue diffinitionibus, quæ traduntur à Doctoribus, propoſito Articulo fiet ſatis ſolummodo afferendo, quæ inter ipſas videbuntur meliores, quod fiet per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Diſpenſatio in communi ſumpta, eſt iuris communis relaxatio facta ab habente auctoritatem & poteſtatem.

DIſpenſatio in communi ſumpta, & vt ſub ſe comprehendit licitam, atque illicitam, eſt iuris communis relaxatio, procedens ex mera diſponentis miſericordia, facta ab habente auctoritatem & poteſtatem. Hæc diſpenſationis diffinitio, eſt Raymundi, & refertur à Syluestro, *verbo, diſpenſatio, num.* 1. vbi & dicit, quod diſpenſatio hac ratione ſumpta, interdum dicitur *vulnus*, pro eo quod quaſi vulnerat ius commune *per capitulum, ipſa pietas*, 23. *quæſt.* 4. & addit, quod diſpenſatio vt ſic, in diſpenſante eſt poteſtas, ſeu actus poteſtatis iure conceſſus: in diſpenſato vero, eſt quoddam ius priuatum, ſiue licentia, aut permiſſio, facta contra rigorem iuris, ſed non ius commune *per cap. interfectores*, 23. *q.* 2. Iſta diſpenſationis deſcriptio, aut diffinitio, eſt nimis ampla, atque vt dictum eſt, complectitur ſub ſe, diſpenſationem licitam & illicitam. Quapropter Hoſtienſ. reſtringens ſe ad ſolam diſpenſationem licitam, aliam ponit, de qua ſecunda ſit Concluſio.

Nota, quod diſpenſatio dicitur vulnus, pro eo quod quaſi vulnerat ius commune.

Secunda Concluſio.

Diſpenſatio in particulari ſumpta eſt miſericors, ſeu Canonica prædicti iuris communis relaxatio facta cum cauſa per eum, ad quem ſpectat.

Diſpenſatio licita, eſt miſericors, ſeu canonica rigoris iuris communis relaxatio, facta cum cauſa per eum, ad quem ſpectat. Hæc diffinitio adducitur à Syluest. vbi ſupra, & colligitur ex Gratiano *in cap. requiritis*, §. *niſi riger*, 1. 9. 7. vbi eam multis exemplis illuſtrat, atque declarat. Cui etiam diffinitioni correſpondent multæ aliæ, quæ communiter traduntur à Doctoribus, inter quos Bald. *in addition. ad Speculat. cap* 1. *de treuga & pace*, agens de diſpenſatione, inquit, quod Diſpenſatio eſt rigoris mitigatio, vel moderatio pœnæ, facta per habentem auctoritatem, ex publica vtilitate, vel alia rationabili æquitate, quam lex ciuilis, Indulgentiam appellat. Et paulo inferius inquit, eſſe ſeueritatis & exceſſus mitigationem, vel remiſſionem, ſubdens, quod iura ciuilia raro diſpenſationes admittunt, quia, inquit, non debent indulgentia crimina ſubleuari. Alciatus etiam agendo de eadem, dicit diſpenſationem, nihil eſſe aliud, quam iuris communis in fauorem particularem, quamdam relaxationem, ſeu correctionem, quæ & priuilegium iure optimo dici poteſt. Alij tradunt aliam diſpenſationis diffinitionem, dicentes, quod diſpenſatio licita eſt, prouida iuris communis relaxatio, facta ab habente auctoritatem, penſata vtilitate & neceſſitate. Hanc diffinitionem

Nota hoc valde.
Iura ciuilia raro diſpenſationes admittunt.

Digitized by Google

tionem ponit gloſſ. *in cap. requiritis, §. niſi rigor diſciplinæ, 1. quæſt. 7.* Sed D. Thom. alia procedens via, alteram diſpenſationis diffinitionem adducit, 2.2. quæſt. 97. art. 4. & 2.2. q. 88. art. 10. De qua fit tertia Concluſio.

Tertia Concluſio.

Diſpenſatio eſt commenſurata applicatio, vel diſtributio alicuius communis ad ſingularia & particularia. Hæc diffinitio etiam adducitur à Syluestro loco ſupracitato, vbi inquit, quod diſpenſatio proprie, atque originaliter loquendo, importat pecuniarum penſionem diuerſis factam, & dicitur à *diſpenſo*, quod eſt idem ac, *diuerſis penſo*. Vnde ſecundum Panorm. diſpenſator, dicitur adminiſtrator pecuniarum, nam pecuniæ olim non numerabantur, ſed appendebantur, ſeu penſabantur: ſed deinde translatum eſt prædictum nomen, ad omnem diſtributionem, in qua ſignificatione Romanus Pontifex à D. Bernardo, lib. 3. de conſideratione ad Eugenium, diſpenſator nuncupatur. Quo etiam nomine quilibet Prælatus inſignitus fuit à Chriſto Domino in Euangelio, dicente, Lucæ 12. *Quis putas eſt fidelis diſpenſator & prudens, quem conſtituit Dominus ſuper familiam ſuam, vt det illis in tempore triticum menſuram.* Stando igitur in hac ſignificatione, diſpenſatio in præcepto legis communis, eſt applicatio illius ad hũc vel ad illũ, ſecundum eorum proportionem, ita vt iſte aſtringatur ad totum, ille ad partem, alius vero ad nihil, ſecundum ipſorum conditiones. Quibus omnibus in vnum redactis, ex ipſis manifeſte colligitur, vera, breuis, atque compendioſa diſpenſationis diffinitio, nempe, *quod ipſa eſt iuris communis relaxatio ſpecialis cum cognitione cauſæ ab eo qui poteſtatem & auctoritatem habet ad diſpenſandum.* Cuius proprius effectus eſt efficere, vt fiat licitum quod alias de iure erat illicitum, prout tenet *gloſſa in cap. non debet, de conſang. & affinit.* Hactenus de iſto Articulo.

Diſpenſatio eſt commenſurata applicatio, ſeu diſtributio alicuius communis ad ſingularia, & particularia.

De originaria ſignificatione huius nominis diſpenſatio.

Vera, exacta, atque compendioſa diſpenſationis diffinitio.

ARTICVLVS II.

Quotuplex ſit Diſpenſatio?

MVltiplices Diſpenſationis ſpecies, ſeu diuiſiones, tradunt Doctores, ſed inter ipſas, quæ magis ad noſtrum attinent propoſitum, explicabuntur breuiter per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Diſpenſationum, aliæ ſunt licitæ & iuſtæ, aliæ vero illicitæ, atque iniuſtæ. Hæc Concluſio eſt omnium Doctorum communis reſolutio, de qua videndus eſt Syluester *verbo, diſpenſatio, nu. 2.* Illa diſpenſatio eſt licita & iuſta, quæ fit ex iuſta & rationabili cauſa. Illa vero illicita & iniuſta, quæ fit ſine iuſta & rationabili cauſa, quæ potius dicitur diſſipatio, quam diſpenſatio, de qua videndus eſt ſupradictus Syluest. qui loco ſupracitato, de mente & ſententia D. Bernardi, *libro de diſpenſatione & præcepto*, inquit, quod Prælati pro ſuo arbitrio & voluntate, ſine cauſa iuſta & rationabili, vel ſaltem dubia, dantes licentiam veniendi contra legem, diſſipatores ſunt non diſpenſatores. Et addit, quod ſi diſpenſatio impetretur ex cauſa falſa, vel ficta veritate, nulla eſt, vt conſtat *ex cap. 2. de filijs preſbyterorum in 6.* & idem inquit, eſt dicendum de qualibet alia gratia, vt notatur communiter, in *cap. ad audientiam, el 2. de reſcriptis, & in cap. non poteſt, de prabend. eodem libro 6.*

Diſpenſationũ aliæ ſunt licitæ & iuſtæ, aliæ vero illicitæ atque iniuſtæ.

Quænam diſpenſatio dicatur iuſta, quæ vero iniuſta.

Nota quod diſpenſatio impetrata ex cauſa falſa, vel ficta veritate, nulla eſt, & idem eſt iudicium de quacũque gratia.

Secun-

Secunda Concluſio.

Diſpenſatio alia eſt tacita, alia vero expreſſa.

Quid ſit diſpenſatio tacita, quid vero expreſſa.

Inter diſpenſationes etiam, aliæ ſunt tacitæ, aliæ vero expreſſæ. Diſpenſatio tacita eſt, quæ æquipollet expreſſæ, quamuis & ipſa expreſſa non ſit, iuxta gloſſ. *in cap qui in aliquo, diſt.* 51. & eſt, verbi gratia, quando Papa alicui indigno, vel inhabili, ſcienter prouidet, aut inhabilem, ſeu indignum ad beneficium, vel officium admittit, ſeu promouet, informatus de ipſius inhabilitate. Expreſſa vero eſt, quæ fit ſub expreſſis verbis, appoſitis in litteris Apoſtolicis, dicendo, *diſpenſamus, ſan aliquando permittimus*, aliisve verbis vtendo, vt colligitur *ex cap. litteras, de filijs presbyter. & ex cap. vnico de etat. & qual. in 6.* Circa quam Concluſionem, aduertendum eſt, ſecundum Doctores Iuriſperitos, & maxime Innocen. *in cap. ninor, de off. deleg.* quod eſt magna differentia inter modum diſpenſandi Papæ, & modum diſpenſandi aliorum Prælatorum inferiorum. Nam Papa, cum ſit ſuper omne ius, diſpenſare poteſt ſine præuia cauſæ cognitione, quo fit, vt in eo diſpenſatio etiam tacita, magni ſit ponderis & momenti, nam cauſa ſemper præſumitur in Papæ diſpenſationibus, & in indulgentijs ab eodem conceſſis, & emanatis, atq; ſecundum multos liberalitas, ſola ſufficit interdum pro cauſa: at vero Prælati inferiores diſpenſare non poſſunt, ſine præuia cauſæ cognitione, quapropter tacita diſpenſatio in eiſdem parum aut nihil operatur. Hinc fit, quod ſi Papa aſſumeret ad aliquam dignitatem homicidam, apoſtatam, ſeu indignum ſcienter, cum ipſo diſpenſare videretur, atque ad id ipſius ſufficeret voluntas, *iuxta inſtit. de iure nat. §. ſed & quod Principi placuit.* ſecus vero Epiſcopus, nam non videtur tacite Epiſcopus diſpenſare, etiã ſi excommunicatum, aut indignum ad ſacros Ordines ſcienter promoueat, quæ eſt cõmunis Iuriſperitorum reſolutio. Supradictis omnibus addunt nõnulli, quod diſpenſationum prædictarum tria ſunt genera, alia eſt enim legis, alia vero hominis, quædã vero mixta, quando ſcilicet lex concedit, vt homo diſpenſare poſſit, & homo ipſe diſpenſat, vt notatur *in cap. de multa, in fin. de prabend.* Sed hæc breuitati ſtudens, miſſa facio, quia non ſunt præſentis ſpeculationis. Videatur Sylueſt. *verbo, diſpenſatio, quæſt. 15. ante 11.*

Nota quod Papa, cum ſit ſuper omne ius, diſpẽſare poteſt quandoq. abſque præuia cauſæ cognitione, non vero alij inferiores Prælati.

Diſpenſatio alia eſt legis, alia vero hominis, quædã vero mixta, & quaſi ex vtroque poſita.

ARTICVLVS III.

Vtrum diſpenſatio ſit idem, quod priuilegium, declaratio aut aut Epicheya?

Huic Articulo iuxta tria quæſita, per tres ſequentes reſpondetur Concluſiones.

Prima Concluſio.

Diſpenſatio non eſt idem, quod priuilegium, ſed multum ab eo differt.

Quænam differentia verſetur inter diſpẽſationem & priuilegium.

DIſpenſatio non eſt idem, quod priuilegium, ſed multum ab eo differt. Probatur hæc Concluſio, nam primo differunt penes hoc, quod priuilegium interdum conceditur, concediq. conſueuit, ſine vlla prorſus cauſa, at diſpenſatio non conceditur ſine ipſa, quinuero adhuc cum ipſa conceſſa, ſi non eſt legitima, aut narratiua facta fuerit falſa, diſpenſatio erit omnino nulla. Secundo differunt, nam diſpenſatio non conceditur, neque concedi conſueuit, niſi ad petitionem partis, non autem ex proprio motu, ſecus autem eſt de priuilegio, quod ex proprio motu conceditur interdum, iuxta *cap. innotuit, in fine, de elect. & cap. fin. de ſchiſmaticis.* Cuius ratio eſt, nam

lex

lex non debet ſolui, vel relaxari, niſi ex iuſta & rationabili cauſa, & parte petente, inſtante & ſupplicante, vt deducitur *ex l. 4. §. hoc autem iudicium, ff. de damno infecto*, quod non eſt neceſſarium ad concedendum priuilegium. Tertio differunt, nam diſpenſatio non recipit, niſi ſtrictam interpretationem, cum ſit iuris relaxatio. & omnis receſſus à iure communi, ſit odioſus, iuxta textum *in cap fin. de filij presbyterorum in 6. & in cap. quod dilectio, de conſang. & affinit.* at vero priuilegium ſecundum Doctores communiter, poteſt & debet ample interpretari, niſi in aliquo particulari caſu, de quo ſuo loco dicemus.

Secunda Concluſio.

Diſpenſatio non eſt idem, quod legis interpretatio, aut declaratio, ſed multum ab ea differt. Probatur hæc Concluſio, nam declarare eſt in iure, diſpenſare vero circa ius, & ius interpretatur quotieſcunque explicatur, obliget ne, an non, iuxta *l. fin. ff. de legibus, & cap. cum venerint, de iudic.* atque in eo diſpenſatur ex ſuppoſitione, quod obligat. Hoc clarius fiet exemplo, lex naturalis præcipit, vt non occidamus, quod naturale præceptum, leges humanæ explicant variis modis, ſed inter alia dicendo, quod per illud non prohibetur homicidium, ad propriam defenſionem, commiſſum cum moderamine inculpatæ tutelæ, nam ratio naturalis dictat defenſionem omnibus eſſe permiſſam, iuxta *l. vt vim, ff. de iuſt. & iure*, hoc eſt, legem naturalem interpretari & declarare, dicendo quod in eo caſu non obligat lex de non occidendo, Sed diſpenſare eſt ſuppoſita obligatione, & quando præceptum obliget, priuatim aliquem ab illa obligatione eximere. Cuius exemplum tradit D. Thom. 2. 2. q. 88. art. 10. dicendo quod lex imponitur, reſpiciendo ad id quod, vt in pluribus eſt bonum commune, ſed quia contingit eiuſmodi in aliquo caſu, non eſſe bonum, oportuit per aliquem determinari, in illo particulari caſu, legem non eſſe ſeruandam, & hoc eſt proprium in lege diſpenſare. Sit exemplum illud, quod habetur *in cap. de multa, de prabend.* nam omnes iure humano prohibentur, duo obtinere beneficia, animarum curam habentia, quæ lex rectiſſima eſt, reſpiciendo ad bonum commune, at Summus Pontifex diſpenſando aliquando dicit, quod aliquis nobilis, ſiue literatus, plura poſſit beneficia obtinere, quod eſt propriè diſpenſare in dicta lege, & ſupradictos ab illa generali obligatione, ſeu prohibitione eximere.

Diſpenſatio nõ eſt idem, quod legis interpretatio, aut declaratio, ſed multum ab ea differt.

Quænam differentia verſetur inter diſpenſationem legis, & interpretationem & declarationem ipſius.

Tertia Concluſio.

Diſpenſatio non eſt omnino idem quod Epicheija, ſed multum ab ea differt. Probatur hæc Concluſio, nam epicheia eſt declarare legem, in aliquo caſu locum non habere, at diſpenſatio eſt ſubditorum quempiam, iuſta de cauſa à communi legis obligatione excipere atque eximere, conceſſa illi licentia & facultate, ſine qua, legi eſſet obnoxius. Sed vt hoc plenius notum fiat, & ne per incognita procedamus, aduertendum eſt, quod epicheia, idem eſt quod æquitas. Quæ quidem æquitas, nihil eſt aliud, quam iuſtitia dulcore miſericordiæ temperata, penſatis omnibus circumſtantijs, cuius officium & proprius actus, in caſibus ſpecialibus, eſt diſcedere à verbis generalis legis, ſeruata tamen eiuſdem intentione, & attentis quibuſdam circumſtantijs. Ita quod æquitas, ſiue epicheija, eſt quando prætermiſſo verborum legis rigore, præfertur id quod recta ratio dictat, atque expoſcit, & quod legislator in tali caſu conſulens dixiſſet, & eligi voluiſſet. Cum leges (vt pluries dictum eſt) reſpiciant bonum commune, & ſeruatur

Diſpenſatio nõ eſt omnino idẽ quod epicheia, ſed multum ab ea differt. Nota valde. Quidnã ſit epicheia & æquitas.

Nota differentiam, quæ verſatur inter diſpenſationẽ legis & epicheiam.

rantur de his, quæ vt plurimum accidunt, quorum obſeruantia in quibuſdam caſibus, propter incidentes circumſtantias, manifeſte foret perniciosa prædicto bono communi. Tunc atque in tali caſu æquitas & epicheija, facit vt à verbis legis recedatur; dum tamen eius finis eodem, ſeu meliori modo conſequatur, idq. optime, nam quod propter aliquem finem ſtatutum eſt, contra ipſum militare non debet, aliàs enim potius cenſendus eſſet quis tranſgreſſor & præuaricator legis, quam zelator, & obſeruator ipſius, cum iuxta communem iuris regulam, *vn. l. non dubium. ff. de leg. is in lege committat, qui verba legis amplexus contra legislatoris mentem voluntatem*, & commune eſt in iure, quod leges ipſæ cupiunt, vt iure regantur. Eſt itaque æquitas, ſiue epicheia, medium quiddam inter ius & rigorem, ſiue exceſſum eiuſdem iuris. Nam ius eſt iuſta ordinatio generalis ad bonum commune, iuris autem rigor eſt exceſſus & auſteritas nimia eiuſdem iuris, multoties ad terrorem poſita, inter quæ duo, media eſt æquitas, ſiue epicheia, quæ non ſicut diſpenſatio per licentiam eximit ſubditum ab obſeruantia legis, qua tenebatur, ſed ſolummodo explicat, quod in illo caſu non tenetur, neque id fuit de mente & intentione legis, aut legislatoris, in quo caſu conſultus, quidquam tale voluiſſet, reſpondiſſet, aut dixiſſet. Ex ijs conſtat clariſſime, differentia quæ verſatur inter diſpenſationem & epicheiam, & quod diſpenſatio tantum conuenit Prælatis; epicheia vero Prælatis & ſubditis, propter rationem dictam, de quo videatur D. Thom. 1.2. q. 129. art. 11. & Soto lib. 1. de iuſt. & iur. q. 6. art. 3.

Nota, quod diſpenſatio tantummodo competit Prælatis, at epicheia locum habet, & in Prælatis & ſubditis.

ARTICVLVS IV.

Vtrum ad diſpenſandum ſemper cauſa requiratur?

IAm ſupra Quæſt. 25. Art. 25. oſtendimus, qualiter Principes & Rectores multitudinis, in legibus humanis poſſint diſpenſare. Sed nunc ad maiorem eiuſdem rei explicationem, atque declarationem, in quæſtionem adducere libuit, vtrum ad diſpenſandum, ſemper cauſa requiratur? Cui difficultati, reſpondeo per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Nulla diſpenſatio facta etiam à Papa & ſummo Pontifice, ſine iuſta & rationabili cauſa, eſt licita in foro conſcientiæ, quamuis ſit circa legem pure humanam & à iure naturali & diuino independentem. Hæc Concluſio eſt communis omnium Doctorum reſolutio, ſed maxime Theologorum. De qua videndus eſt D. Thom. 1.2. quæſt. 96. art. 9. & quæſt. 97. art. 4. & q. 100. art. 8. & 2.2. q. 88. art. 1. & q. 89. art. 9. & q. 147. art. 4. quibus omnibus in locis hac de re agit, idq. expreſſe dicit, & idem tenet Caietanus ibidem, & Victoria lib. de poteſtate Papæ & Concilij, quæſt. 7. Soto lib. 1. de iuſt. & iur. quæſt. 7. art. 3. & Iuris interpretes idipſum tenent, *in cap. cum omnes, de conſtit.* & Nau. *in cap. ſtatuimus, nu.* 10. idem tenet Medina 1.2. quæſt. 97. art. 4. vbi & probat hanc Concluſionem, ex eo quod Summus Pontifex, vt conſtat ex D. Paulo 1. Corinth. 10. *Poteſtatem & facultatem accepit diſpenſandi, ſed in edificationem Eccleſiæ, non vero in deſtructionem.* Quapropter (inquit) ſi aliquid diſpenſarit ſine iuſta & rationabili cauſa, atque pro libito, committet peccatum, quod quidem ex ſuo genere eſt mortale, & ſimiliter peccauerunt, qui eandem diſpenſationem procurauerunt, cooperando ipſius peccato. Cui & accedit alia peculiaris ratio, nam diſpenſare

Nulla diſpenſatio facta etiam à Papa, ſine iuſta & rationabili cauſa, in foro conſcientiæ eſt licita, quamuis ſit circa legem pure humanã, & à iure naturali atque diuino non independentem.

ſpenſare in lege, cum aliquo in particulari, nihil eſt aliud, quam ipſum eximere à vinculo & obligatione, qua tenentur alij de Vniuerſitate : ſed hoc non fieri poteſt, ſine cauſa iuſta & rationabili, quin aliqualiter vergat in eorumdem iniuriam & præiudicium : ergo nullatenus facere id licebit abſq; peccato. Hoc itaque eſt certiſſimum atque conſtituriſſimum, & communis Doctorum reſolutio,

Secunda Concluſio.

Si ſupradicta diſpenſatio, ſit circa legem naturalem & diuinam, ſeu rem aliquam ab ipſis dependentem, vt in votis, iuramentis, & ſimilibus, quæ eſſe dicuntur de Iure diuino, & fiat ſine iuſta & rationabili cauſa, non ſolum peccabit ſummus Pontifex illam faciens, & eamdem procurantes, atque expoſtulantes, verum etiã & diſpenſatio ipſa in ſe, erit omnino nulla quoad Deum, & diſpenſatus illa vtens, haudquaquam erit tutus & ſecurus in conſcientia, quinuero ea vtendo, mortaliter peccat. Hæc Concluſio eſt communis omnium Doctorum reſolutio, de qua ſpecialiter videndus eſt Soto lib. 1. de iuſtitia & iure, quæſt. 7. art. 3. & Caiet. 1. 2. quæſt. 96. art. 5. & quæſt. 97. art. 4. & Medina loco ſupracitato, vbi & dicit idem eſſe iudicium ſi Papa diſpenſaſſet cum Epiſcopo, vt poteſtatem habeat teſtandi, de bonis Eccleſiaſticis, quæ pauperibus erant diſtribuenda, nam omnes huiuſmodi diſpenſationes, factæ ſine legitima, iuſta & rationabili cauſa, ſunt prorſus inualidæ coram Deo. Et ratio (inquit) euidens eſt, nam Summus Pontifex non habet auctoritatem & poteſtatem ſupra Ius diuinum & naturale, vt illud pro ſua voluntate abroget, annulle, aut ſeruari non faciat. Hoc etiam eſt certiſſimum, atque conſtitutiſſimum.

Diſpenſatio facta à Papa circa ius naturale & diuinum ſine cauſa eſt nulla, & illa vtens non eſt ſecurus in conſcientia, quinuero mortaliter peccat.

Tertia Concluſio.

Si diſpenſatio ſit in lege pure humana, & nullo modo dependente à naturali & diuino Iure, vt eſt diſpenſatio in gradibus prohibitis matrimonij, & in ieiunijs, ſi fiat ſine iuſta, atque legitima cauſa, peccabit Papa diſpenſans, atque id ſolicitantes (vt dictum eſt) non tamen eiuſmodi diſpenſatio erit omnino nulla, quoad Deum ipſo iure, quinuero factum tenebit, & illa vtentes, non peccabunt mortaliter, ſed ſolummodo venialiter. Hanc ſententiam & Concluſionem tenent Magiſter Soto lib. 1. de iuſt. & iure, quæſt. 6. art. 4. & Nauar. in Man. cap. 23. nu. 42. & Victoria de poteſtate Papæ, nu. 15. hoc dicentes contra Caietanum 1. 2. quæſt. 97. art. 4. innuentem, vtentes tali diſpenſatione peccare mortaliter, & contra Panormitan. & alios Canoniſtas, aſſerentes atque dicentes, eadem diſpenſatione vtentes, nullo modo peccare, neque mortaliter, nec venialiter. De quorum ſententia & opinione, videatur Sylueſter *verbo, diſpenſatio, q.* 3. videndus eſt etiam Medina 1. 2. quæſt. 97. art, 4. prope finem, vbi prædictam Concluſionem probat ex hoc, quod obligatio illa dependet à Iure humano, ſuper quod Summus Pontifex cum cauſa poteſt diſpenſare, & diſpenſando tollit obligationem, quamuis id faciendo ſine cauſa (vt dictum eſt) peccet ipſe mortaliter, & diſpenſationem procurantes, & ſolicitantes; vtens vero illa non ita, ſed venialiter tantum, vt dictum eſt. Sed loquendo de alijs diſpenſationibus in communi. Sit quarta Concluſio.

Diſpenſatio facta à Papa in Iure pure humano & poſitiuo, ſine iuſta & rationabili cauſa, quãuis peccetur, eſt tamen valida, illaq. vtentes, non peccabit mortaliter, ſed ſolũ venialiter.

Quarta Concluſio.

Communiter & generaliter loquendo, omnis diſpenſatio inferioris, circa legem Superioris, facta ſine iuſta, legitima & rationabili cauſa, nihil va-

ilized by Google

Dispensatio inferioris, circa legem superioris, facta sine iusta & legitima causa, nihil valet.

let. Probatur Conclusio, primo ex dictis, nam dispensatio Superioris Papæ circa legem Dei, sine iusta causa non valet: ergo nec dispensatio inferioris circa legem sui Superioris, sine eadem iusta causa, aliquid valebit. Consequentia inde patet, nam sicut se habet vnum ad alterum, ita & alterum ad aliud. Et secundo probatur supra dicta Conclusio, nam quandocumque inferiori conceditur facultas dispensandi, intelligendum est, atque intelligi debet, vt id fiat cum iusta, atque legitima causa, vt tenet Innocent. *in cap. cum ad Monast. de stat. Mona* Videatur Sylvest. *verbo, dispensatio*, vbi supra. Ex quibus omnibus infertur, ad dispensationem, vt licite fiat, ac fieri debet, necessariam esse causæ cognitionem, quidquid dicat Panorm. *in cap. diuersis, de clericis coniugatis*, & Innocent. *in dicto cap. cum ad Monasterium, de statu Monachorum*, asserentes, quod in Principe non requiritur eiusmodi causæ cognitio, sed sufficit sola eius voluntas, in his quæ sunt Iuris positiui, quod & nos etiam supra probabiliter diximus, sed contrarium est verius, atque tenendum, propter omnia supradicta, aut saltem est securius, & de Prælato, siue Iudice inferiore, communis est omnium sententia, & resolutio, vt notat gloss. *in § nisi vigor, t. quæst. 7.* vnde si fiat ab eo dispensatio, pro libito & sine cognitione causæ, non dispensatio, sed dissipatio dicenda est, venietq. puniendus, quia egit contra legem. Ad quod facit gloss. *in cap. 2. de schismaticis*, vbi hoc tenent omnes vnanimiter Doctores. Tenebit tamen eiusmodi dispensatio, quoad eum, qui dispensauit, quantum ad hoc, quod non potest contrauenire, nec ipsam reuocare, ex quo egit actum, in quo potuit dispensare, licet non teneat quoad Superiorem, vt notat glossa *in d. cap. diuersis, de clericis coniug.* Videatur hac de re Sylvest. *verbo, dispensatio, quæst. 2.* & Nau. in Manu. præludio 9. nu. 13. & 14.

Dispensatio ad hoc, vt debite fiat, prærequirit causæ cognitionem.

ARTICVLVS V.

Quænam sint causæ requisitæ & sufficientes, ad iustam dispensationem?

Huic Articulo respondetur, per sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

Conc. Trid. ponit quatuor, iustas dispensationis causas.

SEcundum Concilium Tridentinum, quatuor, vt plurimum sunt, iustæ dispensationis causæ, nempe Christiana charitas, vrgens necessitas, debita obedientia, ac euidens Ecclesiæ, siue Reipublicæ vtilitas. Hæc Conclusio habetur expressa *sess. 25 cap. 1. agendo de residentia Prælatorum, & sessione 25.* per plura capita. Sed quamuis hæc causæ sint potissimæ, Doctores tamen plures alias assignant, de quibus secundam statuo Conclusionem.

Secunda Conclusio.

Cõmuniter & regulariter loquendo iustæ dispensationis causæ, ad septẽ capita reducuntur.

Præter supradictas, plures sunt aliæ, iustæ dispensationis causæ, quæ ad septem capita reducuntur. Hæc Conclusio est expressa Sylvest. *verbo, dispensatio, q. 1.* vbi quærit, Quænam sint iustæ causæ dispensandi, septemq. constituit. Prima tempus, pro quo facit *cap. necessaria, & cap. pro remedio, 1. q. 7.* & *cap. fraternitatis, dist. 34* vbi habetur quod defectus nostri temporis, quibus non solum merita, verum etiam & corpora ipsa defecerunt, districtionis illius non patitur manere censuram. Secunda causa est vtilitas, vt scilicet alij facilius reuertantur ad dominum, pro quo facit *cap. ipsa pietas, 23. quæst. 4.*

Digitized by Google

*quæſt.4.& cap.tali,*1. *quæſt.*3 Tertia eſt qualitas perſonæ, meriti & ſcientiæ, facit ſupradictum *cap.tales,& cap.diuers,eadem cauſa,& quæſtione,*tunc vel maxime,cum alius non ſit æque dignus. Quarta cauſa eſt neceſſitas corporalis ſeu ſpiritualis ipſius diſpenſandi, aut neceſſitas communis Reipublicæ. Pro quo facit ſupradictum *cap.neceſſaria,& cap.pro remedio,cap.tali,* 1.9.7. *& d.c. fraternitatis,diſt.*34. Quinta cauſa eſt pietas. Sexta euentus rei. Septima multitudo,ſiue ſcandalũ multitudinis,pro quibus faciunt omnia capitula ſupradicta, ſed maxime *cap. vt conſtitueretur,diſt.*50. vbi habetur indulgendum eſſe multitudini, & cum timentur populorum ſtrages, detrahendum eſſe aliquid ſeueritati, vt maioribus malis ſanandis, charitas ſincera ſubueniat. Super quæ verba videnda eſt gloſſa, *verba, detrahendum*, vbi ad hoc diſpenſationis propoſitum,dicuntur plura, eaq. notatu digniſſima, ſed cauendum eſt, inquit Sylueſter, vbi ſupra,ne quis alatur in ſcandalo. Vt igitur omnia vnico verbo concludam,dico cum Syluest. quod cum caſus diſpenſationis ſint innumerabiles,in hoc dari non poteſt certa & generalis regula, ſed pen ſatis omnibus circumſtantijs, rebuſq. ſupradictis, ſtandum eſt arbitrio boni viri,qui ſi iudicauerit cauſam eſſe rationabilem, diſpenſatio erit nedum licita, verum etiam & debita, iuxta *cap. domino ſancto, diſtinctione* 30. ita quod Prælatus non diſpenſando peccabit, arg.*cap.in quanto,* 2. *q.*5. quamuis ſubditi Ius petendi non habeant, niſi tantum deprecatiue, vt iam etiam ſupra diximus.

Quænã ſint iuſtæ diſpenſationis cauſæ.

ARTICVLVS VI.

Vtrum Prælati eſſe debeant faciles, an vero nimium difficiles, ad diſpenſandum?

Huic Articulo reſpondetur, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

LEgum diſpenſationes, non ſunt faciendæ, abſque vrgenti & multum iuſta, atque rationabili cauſa. Hæc Concluſio eſt communis reſolutio omnium Doctorum, hac de re recte ſentientium, ſed maxime tenet & probat eam Victoria lib. quem inſcripſit de poteſtate Eccleſiaſtica, propoſ.7.& 8. vbi & dicit quod ſunt in Eccleſia aliquæ leges pure humanæ, adeo neceſſariæ ad Chriſtianæ Religionis obſeruantiam, quod expediret, vt numquam in eiſdem diſpenſaretur. Nam etſi aliquando in aliquo caſu diſpenſatio videatur rationabilis, multo tamen inquit vtilior eſſet Eccleſiæ, ipſarum inuiolabilis obſeruatio, quam vt aperiatur ianua tot diſpenſationibus, interdum cum tanto fidelium atque infidelium ſcandalo. Idem fere omnino dicit Magiſter Soto lib.1.de iuſt.& iure,quæſt.7.art.3.agendo de cauſis legitimæ diſpenſationis, vbi inquit, quod diſpenſationes fieri nullatenus debent, niſi in commune bonum cedant, pro quo communi bono omnes leges conſtituuntur. Et addit, quod quantum periculi & damni,Chriſtianæ Reipublicæ euenerit ex eo, quod legum diſpenſatio alijs priuatis reſpectibus, & fi lendis cauſis fieri cœperit, locus in quem Eccleſia Dei nunc iacet, apertiſſimo eſt inditio & documento. Nam inquit ſi leges nihil aliud emolumẽti in Rempublicam conferunt, quam quod Principibus ſunt fructuoſæ,pernicies potius & labefactatio boni publici cenſendæ ſunt, quàm leges in bo-

Prælati non multũ eſſe debet faciles ad diſpenſandum, nec legum diſpẽſationes faciendæ ſunt abſque iuſta & rationabili cauſa.

Nota valde verba Mag. Victoriæ, notatu digniſſima pro legum inuiolabili obſeruantia.

Diſpẽſationes legum fieri nõ debent, niſi in commune bonum cedant.

num publicum & publicam vtilitatem confectæ, inde enim fit, vt soli pauperes legibus coerceantur, diuites vero & qui illis magis indigebant, non subijciantur eisdem. Verba sunt Magistri Soto notatu dignissima, & quæ quammaxime faciunt ad nostrum propositum. Quid enim (inquit) prodest bigamos, & homicidas per legem a Sacerdotio arceri & prohiberi, si omnes illi qui volunt & possunt, dato pretio, statim per dispensationem promouentur, & qui alias per legem inhabiles erant, per dispensationem habiles fiunt? leges enim non ideo latæ sunt, vt sine licentia & dispensatione, non aliquid fiat, sed propter commune bonum & publicam vtilitatem, vt simpliciter & absolute non id fiat. Ex quibus colligit, quod Prælati, quinuero & ipse summus Pontifex, in legibus iuste latis, non esse debent faciles ad dispensandum, nec sine vrgenti nimis & iusta atq; rationabili causa, in eisdem dispensare. Etenim si, vt dictum est, neque eidem Papæ & summo Pontifici licet Ecclesiæ leges, sine iusta & rationabili causa omnino derogare, tollere, aut abolere: ergo neque licebit sine ipsa, passim in eisdem legibus dispensare, cum vtrumque eo tendat, & idem fere sit iudicium. Facit ad hoc quædam Iuris regula ad hoc propositum nimis notabilis, qua dicitur, *vt cum aliquid vna via fieri prohibetur, id alia via non admittitur*, si igitur idem omnino effectus, qui sequitur ex legum derogatione, sequitur etiam ex dispensatione, si fiat passim & cum omnibus, & absque iusta & rationabili causa, nam tunc fruſtra esset lata lex, nullusq. prorsus eiusdem esset effectus, ergo id nullatenus est faciendum. Quibus accedit & alia ratio, nam si vt supra diximus, dispensatio nihil est aliud, quam vulnus legis, quia vulnerat ius commune, iuxta *cap. ipsa pietas*, 23. *quæst.* 4. ergo id nonnisi raro & existente vrgenti iusta & rationabili causa est faciendum. Hoc aduertere, oportet summopere, cunctos Prælatos, & maxime Regulares, quibus subest facultas & potestas dispensandi, qui non pro suo arbitrio, atq; facilitate nimia debent in legibus dispensare, sed raro, atque cum discretione magna, attendentes & respicientes, commune Reipublicæ bonum, non vero priuatum singulorum & particularium, cum vt dicitur, omne bonum commune, sit præferendum & anteponendum priuato & particulari. Quod si aliquis casus succedat, in quo ratio ipsa dispensationem exposcat, non nimis faciliter idipsum debent facere, cum melius sit, & magis Reipublicæ commodum, vt aliquis in particulari interdum detrimentum aliquod patiatur, quàm quod ex nimia & facili dispensatione, via & porta aliqua aperiatur, qua tota Religionis obseruantia in dies destruatur, tantumq. detrimentum substineat. Hac de causa Gerson, alijque grauissimi Doctores, laudant, nimisque extollunt, Carthusiensium statuta, quia sunt fere indispensabilia, & in sua ciborum carnalium abstinentia, nullam prorsus, vnquam, admittunt dispensationem, non obstante quacumque necessitate, etiam periculo mortis. Quod ex vna parte, durum, ac rigidè licet esse videatur, ex alia fieri apparet, nonnisi rationabiliter, & cum iusta, multumq. rationabili causa, etenim si semel in ipsis ceperit dispensari, latius certe se extendet dispensatio, quam legum & suorum statutorum obseruantia. Qua ratione minus malum existimant, detrimento esse particulari alicui, ex rigorosa ipsorum obseruantia, viuendo sine vlla prorsus dispensatione, quam per eamdem viam aperire, ad infirmandas leges adeo valde necessarias, ad sui status & Religionis conseruationem. Hoc aduertant cuncti Prælati Regulares oportet summopere. Sed his nihilominus non obstantibus, secundam statuo Conclusionem.

Cũ aliquid vna via fieri prohibetur, id alia via non admittitur.

Hæc sunt valdè notãda, maxime à Prælatis Regularibus circa dispensationem legum.

Secun-

Secunda Conclusio.

Per ea quæ in præcedenti Conclusione dicta sunt, non tollitur, quin iusta existente & rationabili causa, cuncti Prælati possint, quinuero & quandoque teneantur, & debeant cum sibi subditis misericorditer dispensare. Hæc Conclusio iam constat ex supradictis. Sed quod idipsum quodammodo sit debitum, expresse tenet glossa solemnis & communiter recepta, *in cap. vt constituretur, dist. 50. verbo, detrahendum*, vbi pro conclusione ponitur, quod dispensatio quandoque est debita, idq. probat *ex d. cap. vbi straget multorum iacet, & ex cap. licet, distinct. 45. cap. dispensationes, 1. quæst. 7. cap. plerumque, 11. quæst. 3. cap. nouit, in fin. 23. quæst. 1. cap. considerandum, eadem dist. 50.* Eo vel maxime, quia dispensatio est quasi quædam misericordia, & quilibet in casu, vrgente ex causa tenetur esse misericors, iuxta *cap. non satis, dist. 46.* Addit tamen supradicta glossa, quod quamuis dispensatio in casu sit debita, non tamen debet peti, nec subditi habent ius petendi, nisi deprecatiue, quod etiam dicit Sylu. *verbo, dispensatio, quæst. 1. in fin.* & ponit glossa exemplum in Episcopatu, nam etiam Episcopatus debetur bono, & tamen non potest peti per eum, iuxta *cap qui Episcopatum, 8. quæst. 1.* quod est multum notandum. Denique vt omnia vnico verbo concludam, dico, quod in dispensationibus summopere habenda est ratio boni communis, & omnes iustæ dispensationis causæ reducuntur reduciq. debent ad bonum commune, & sicuti lex non esse potest iusta, nisi ad bonum commune & publicum ordinetur, ita & suo modo, neque dispensatio. Sed pro Principibus & Iudicibus secularibus aduerto, cauendum quammaxime esse, ne vllo modo occasionē præbeant suspicandi, quod eorum leges sint statutæ, propter turpe lucrum, & vt legislatorum augeatur peculium. Quapropter consuetudinem illam non dispensandi in tali, vel tali lege, nisi pro tanta, aut tanta pecunia omnino à Republica abolendam esse censeo, sicut & aboleuit eam Concilium Trident. *sess. 24. & 25.* per multa capita. Habeant igitur præ oculis cuncti Prælati, tam Ecclesiastici, quam seculares, iuxta præscriptum D. Pauli, quod acceperunt auctoritatem & potestatem, non in destructionem, sed in ædificationem suæ Reipublicæ, atque ex hoc fiet illis compertum, quando, & in quibus casibus debeant, aut non debeant in legibus dispensare. Hactenus de isto Articulo.

Iusta existente atque rationabili causa, Superiores & Prælati, bene possunt, quinuero quandoq. debent, cum suis subditis misericorditer dispensare.

Dispensatio quandoque est debita, sicut & eleemosyna, seu aliud misericordiæ opus.

Omnes iustæ dispensationis causæ reducuntur, reduciq. debent ad bonum cōmune.

Nulla dispensatio est licita pro aliquo tēporali lucro, facta fine alio respectu.

ARTICVLVS VII.

Vtrum petens dispensationem & ea vtens, sine iusta & rationabili causa, peccet mortaliter?

Huic Articulo respondetur, per sequentem Conclusionem.

Conclusio.

CErtissimum est, quod petens dispensationem, eaq. vtens, absque iusta & rationabili causa, committit peccatum, quod ex genere suo est mortale. Hæc Conclusio iam superq. satis constat ex supradictis, potestq. de nouo comprobari ex doctrina D. Pauli ad Roman. 1. vbi in simili casu, agens de quibusdam legis naturalis violatoribus, inquit, *quod digni sunt morte, non solum qui ea faciunt, verum etiam qui consentiunt facientibus.* Quod si ge-

Dispensationē petens, eaq. vtens absque iusta & rationabili causa, peccat mortaliter

neraliter, atque vniuerſaliter loquendo, mortaliter peccant, malo cuipiam & peccato cooperantes, quanto magis & qui cauſa ſunt iniuſtæ diſpenſationis, ipſam ſine iuſta ac rationabili cauſa procurantes, eaq. vtentes? Quod & confirmari poteſt præterea, alia peculiari ratione, quia nempe per huiuſmodi diſpenſationes alijs ſemper irrogat iniuriam, eximendo aliquos à lege omnibus communi, abſque iuſta rationabili cauſa: ſicuti enim ſi Rex eximeret ſine cauſa iuſta, aliquos à communi contributione tributorum, certum eſt, quod non ſolum ipſe peccaret, verum etiam & ipſi exempti partem ſui oneris non ſubeuntes, quia alios grauarent, ita ergo dicendum eſt in propoſito caſu. Videatur hac de re Caietanus in Summa, *verbo, diſpenſatio*, vbi aſſeueranter dicit, non eſſe pacatas eorum conſcientias, cum quibus ſine cauſa diſpenſatur, & reddit rationem, nam licet per diſpenſationem quæ fit non tollatur, niſi tantummodo ius poſitiuum, ſupereſt tamen nihilominus vis legis naturalis, quæ eſt, vt ne quis abſque cauſa à Reipublicæ oneribus ſe ſubducat. Quam Caietani rationem expendens Soto, lib. 1. de iuſt. & iure, quæſt. 72. art. 3. in fin. inquit verum habere, ſi dicta exoneratio vergit in aliorum damnum & detrimentum, vt ſi quis procuraret priuilegium, quo abſque cauſa à ſoluendis tributis ſe ſubtrahat, ex quo vergit aliorum grauatio, tunc (inquit) peccatum eſt mortale, ſecus eſt autem in diſpenſatione iuris poſitiui, quod verſatur circa ieiunia & ſimilia, in quo quidem caſu, exemptus non peccabit mortaliter, niſi forſan ſcandalum daret, illo autem ceſſante, dicit quod non erit culpa maior, quam venialis. Hactenus Soto, cuius doctrina eſt vera & ſatis notabilis.

Nota rationē Caiet. ad probandum, quod petentes diſpēſationem alicuius legis abſque iuſta & rationabili cauſa, peccāt mortaliter, neque ſunt ſecuri in conſcientia.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum ſit tutus in conſcientia, qui dolo & fraudibus, diſpenſationem obtinuit ſubreptitiam?

HAec difficultas iam aliqualiter conſtat ex ſupradictis, ſed iterum idipſum quæritur, vt hac occaſione dicantur aliqua, quammaxime notatu digna, & reſpondeo per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

In gratijs & diſpenſationibus obtinendis expreſſio cauſæ non vere facit gratiam, ſeu diſpenſationē ſubreptitiam.

IN gratijs, atque diſpenſationibus obtinendis, quæcumque expreſſio rei ſiue cauſæ, quæ mouere potuit Principem, ad facilius aliquid concedendum, ſi non eſt verum id quod exprimitur, facit gratiam, ſiue diſpenſationem ſubreptitiam. Hæc Concluſio expreſſa D. Nauarr. *in cap. ſi quando, de reſcriptis, excep. 3. num. 3.* & præterea facit *cap. ſuper litteris, & cap. poſtulaſti, de reſcript.* quod dicit eſſe verum, etiamſi expreſſum non contineat cauſam finalem, ſed tantummodo, impulſiuam, per textum, vt ipſe inquit, omnium iuris optimum *in c. poſtulaſti, ibi, non tam de loui conceſſiſſemus*, prout etiam ibidem adnotauit Panormitanus communiter receptus, & Decius *in cap. cum ceſſante, de appellat. num. 2.* Quod qualiter veniat intelligendum, & de qua cauſa impulſiua loquatur, latiſſime explicat ſupradictus Nauarr. loco ſupracitato, concordando opinionem Decij, à cuius rei ampliori tractatione ego in præſentiarum breuitati conſulens, ſuperſedeo, & vt ad alia procedamus. Solum dico, hoc eſſe quammaxime iuri ac rationi conſonum, nam iuxta iuris regulam *in l. itaque ſulto, ff. de furtis*, & *in cap. 1. de poſtulatione*

latione Prælatorum, nemo debet ex delicto, atque ex ſua iniquitate reportare commodum. Quo fit vt fraudoloſus, ſiue qui fraude & dolo gratiam, ſeu diſpenſationem aliquam obtinuit, dignus ſit vt ipſa priuetur, ad quod facit *cap. lege*, 16. *quæſtione* 1. quod eſt D. Auguſtini ad Aurelium, vbi inquit, *quod non eſt danda via ſeruis Domini, vt facilius putent eligi ad aliquod melius, ſi fuerint deteriores*. Quæ verba ſunt quammaxime notãda, & memoriæ commendanda.

Nota quod nemo debet ex delicto & culpa reportare commodum.

Secunda Concluſio.

Non ſolum expreſſio falſi, verum & taciturnitas veri, quod iura iubent exprimi, facit gratiam, atque diſpenſationem eſſe ſubreptitiam, atque inualidam. Hæc Concluſio, eſt etiam ſupradicti Nauarri loco ſupracitato, exceptione quinta, num. 1. & in Manuali cap. 22. num. 86. vbi latiſſime hac de re agit, dicendo ad hoc propoſitum, quod olim facilius diſpenſabatur cum impeditis, qui iam (etiam ſcienter) contraxerunt, & matrimonium conſummauerunt, quam cum alijs, at modo per Conc. Trident. *ſeſſione* 24. *cap.* 5. difficilius diſpenſatur; & conſummatio illiciti matrimonij, quæ olim inclinabat Papam ad diſpenſandum, hodie retrahit ipſum à tali diſpenſatione, & de facto conceſſa, nullius eſt momenti, aut valoris, ſi fuerit tacita prædicta circumſtantia. Ad quod propoſitum inquit, quod in diſpenſationibus obtinendis, non ſolum nocet quæcumque expreſſio falſi, mouentis, ſeu quod mouere poſſet Principem ad concedendam gratiam, verum etiam & quęcumque taciturnitas veri idipſum facientis, quando tacetur verum, quod iura ipſa iubent exprimi, ſecundum Rotam in nouis, deciſione 32. de reſcriptis, & Bellamera deciſione 698. & Felinus *in dicto cap. poſtulaſtis, de reſcriptis*. Ex quo infert, quod qui ſciens Principem concedere aliquam gratiam, in remedium neceſſarium obuiandi alicui delicto, & admittit illud, vt illam impetret, & petit eam, quia contingit eum ſic delinquere, non facta mentione finis, cur deliquit, non ſolum videtur verum tacere, verum etiam æquipollenter exprimere falſum, ſcilicet, quod non deliquit eo animo, vt ei fieret illa gratia. Et addit hac de re eſſe appoſitiſſimum exemplum, quod prius poſuit in prælectione *dicti cap. ſi quando, de reſcriptis, exceptione* 5. de Monacho monito à Banchario, quod Papa non concedet ei gratiam, ad tranſeundum ad Ordinem & regulam laxiorem, niſi nouerit eum habitu dimiſſo apoſtatare, qui dimiſſo eo, vno vel altero die, ſe præſentat Banchario, quo informet Papam de eius apoſtaſia, vt moueatur ad concedendam ei illam gratiam. Is enim licet expreſſe non exprimat falſum, tacite tamen ſic, ſubindicando, quod non dimiſit habitum, vt impetraret illam, ſed ob alias cauſas, quibus multi temere dimittunt ipſum, Is, inquit Nauarr. niſi exprimat prædictam circumſtantiam, eius diſpenſatio eſt penitus ſubreptitia, atque inutilis. Quæ doctrina quammaxime eſt notanda pro apoſtatis, & petentibus eiuſmodi diſpenſationes, dolo & fraudibus, expreſſis falſis, vel tacitis veris, quæ iure exprimi iubentur, & his, quæ ſi exprimerentur, eiuſmodi diſpenſationes non concederentur.

Nõ ſolum expreſſio falſi, verum & taciturnitas veri, facit gratiã, atq; diſpenſationẽ ſubreptitiã, & inualidam.

Nota hoc valde ex Nauarr.

Nota valde ꝓ apoſtatis dimittentibus habitum, quo facilius cum eiſdẽ diſpenſetur.

Digitized by Google

ARTICVLVS IX.

Vtrum Papæ, ac Summo Pontifici conueniat, generaliter atque vniuersaliter, in omnibus spiritualibus dispensare, & maxime cum Regularibus & Religiosis?

Huic articulo respondetur, per sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

Suprema potestas dispensandi, in rebus spiritualibus, residet penes Roman. Pont.

SVprema potestas dispensandi in rebus spiritualibus, residet penes Papam & Romanum Pontificem, qui dispensare potest in omnibus, quæ sunt de iure positiuo, atq; in quibusdam pertinentibus ad ius diuinum & naturale. Hæc Conclusio est expressa Syluestri, *verbo, dispensatio, quæst. 4. & verbo, Papa, quæst. 2.* vbi hac de re latissime agit, & de omnibus, ad quæ se extendit Papæ & Summi Pontificis potestas. De quo etiam dicitur *in cap. licet, de constit. in 6. quod omnia iura habet in scrinio pectoris sui*, quantum attinet ad interpretationem, atque dispensationem, quamuis in aliquibus dispensare non possit, aut consueuerit, vt late prosequitur supradictus Syluester *verbo, Papa*, agens de eius potestate per varias quæstiones, & *verbo, casus, quæst. 1.* ponit etiam eos casus, qui soli Papæ reseruantur.

Secunda Conclusio.

Ad prædictum Rom. Pont. specialiter spectat dispensare cũ Religiosis in casibus sibi occurrentibus.

Ad prædictum Summum Romanum Pontificem, specialiter spectat suprema sua auctoritate & potestate, dispensare cum omnibus Regularibus & Religiosis in casibus & causis sibi occurrentibus. Hæc Conclusio constat ex eo, quia diuino iure ipse est, non solum caput totius Ecclesiæ vniuersalis (vt omnes Catholici docent, estque de fide tenendum) verum etiam speciali quadam ratione, est Religiosorum, & omnium Religionum Pater Prælatus, & quasi vniuersalis Generalis, Prouincialis, Prior, siue Guardianus Religiosorum omnium, vt quamdoctissime tradit & docet Magister Soto libro 8. de iustitia & iure, quæst. 3. art. 1. & noster Corduba lib 4. sui quæstionarij, quæst. 1. propositione 8. Qua ratione, inquiunt, quod omnes Religiosi in suis Obseruantijs Regularibus, ratione sui status, ex æquo eidem tenẽtur obedire, ac si re vera, iure, & speciali obedientiæ voto se se illi cõsecrassent, vt facimus nos in professione nostræ sacræ Regulæ, id q̃ & ego latissime dixi, atque probaui explicando, & declarando ipsam, & illud facere dicuntur Religiosi Societatis Iesu, qui vltra tria essentialia Religionis vota, aliud speciale emittunt, quo se profitentur Summo Pontifici in suis missionibus obedire. Quod speciale votum, licet sit quammaxime laudandum, atque commendandum, quia vt dicitur, abundans cautela non nocet, omnes tamen Religiosi, quamuis idipsum expresse non faciant, ex ratione sui status (vt dixi) obedire tenentur eidem, ac si per votum ad illud se obligassent, cum ipse sit vniuersalis omnium, sed specialis Religiosorum pater, & Prælatus. Quod & probatur præterea, nam cum nulla sit vera Religio, quæ non fuerit per summum Pontificem approbata & confirmata, manifeste conuincitur, quod omnes omnium Religionum professores tenentur illi, tamquam suo vero Prælato obedire, postquam ab eo pendet tota obedientia & obseruantia Regularis, ac proinde ipse est ad quem spectat

Omnes Religiosi ratione sui status, ex æquo obedire tenentur Romano Pontifici, ac si eidẽ se specialiter astrinxissent per votum.

Digitized by Google

specialiter spectat suprema sua auctoritate & potestate, in causis & casibus occurrentibus cum Religiosis dispensare.

ARTICVLVS X.

Vtrum Episcopis etiam conueniat, cum sibi subditis dispensare?

CIrca hanc difficultatem, multa & varia dicunt Doctores Iurisperiti, sed breuitati studendo qua nitor, quæ ad ipsam spectant, resolutiue dicentur per sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

QVamuis suprema dispensandi potestas solum resideat penes summũ, ac supremum vniuersalis Ecclesiæ Principem, nempe Rom. Pont. nihilominus in omnibus casibus, in quibus specialiter non sunt prohibiti, Episcopi cum sibi subditis possunt dispensare. Hæc Conclusio, est omnium Doctorum communis, & de ea videndus est Syluest. *verb. dispensatio, q.4. & verb. Episcopi, q.8. & 9. cum sequentibus*, & Magister Sot. lib. 1. de iust. & iure, q.7. art.3. & re vera est sententia D. Thom. & Caietan. 1.2. q.97. artic.4. vbi Quæstionem proposuit, non in particulari de Rom. Pont. sed in cõmuni, de omnibus, Vtrum rectores multitudinis in legibus humanis possint dispensare? Cui difficultati solutionem adhibet affirmatiuam dicendo, quod sic, & satis clare constat, quod Rectores multitudinis non solum dicuntur Principes & legislatores, verum etiam alij Prælati inferiores, qui auctoritatem & potestatem habent, ad gubernandum sibi subditos. Sed circa ea, quæ possunt, aut non possunt Episcopi, pro eo, quod sunt sibi prohibita, magna est lis & controuersia inter Doctores, de quo secundam statuo Conclusionem.

Quamuis suprema potestas dispẽsandi penes Romanum resideat Pont. Episcopi tamen in multis casibus possunt cum sibi subditis dispensare.

Secunda Conclusio.

Episcopi dispensare possunt cum sibi subditis auctoritate Ordinaria, tam in suis proprijs legibus, quam in legibus Papæ in his, quæ eis à iure, seu ab eodem Papa non sunt prohibita. Hæc Conclusio, est supradicti Sylu. *verb. dispensatio*, loco citato, & probat eam *ex cap. nuper de sententia excommunicat. & ex cap. miter cum glossa, d.50.* vbi latissime prosequitur, quænam sint illa, quæ Episcopi iure possunt, aut non possunt facere, quod latius prosequitur eodem verbo, q.9. & 10. 11. 12. & 13. vbi hac de re facit disputationem longissimam, dicendo omnia ea, quæ ad hoc propositum possunt desiderari, à quorum ego tractatione consulto abstineo, pro eo, quod non sunt præsentis speculationis. Sed an dicti Episcopi, in rebus grauibus aliquid facere possint sine consensu, siue consilio sui Capituli? controuertitur inter supradictos Doctores, qua de re videatur supradictus Syluest. *ver. dispensatio, q.4.* vbi hoc argumentum late prosequitur, asserendo quod in rebus grauibus, atque ponderosis, & in quibus Vniuersitati, siue Ecclesiæ fieri posset præiuditium, tenentur dicti Episcopi dispensare cum consensu, siue consilio sui Capituli. Secus est autem in non præiuditialibus, & in causis minoribus, & non ponderosis, vt in dispensando circa ieiunia, atque vota, & similia.

Episcopi dispẽsare possunt, cũ sibi subditis auctoritate ordinaria in ieunibus, & in quibus iure non sunt prohibiti.

Difficultas, an Episcopi, aliquid possint sine consensu, siue consilio sui Capituli.

ARTI-

Digitized by Google

ARTICVLVS XI.

Vtrum Prælati Regulares, ſummo Pontifici inferiores, ſed Epiſcopis coæquales, aut ſaltem ſimiles in iuriſdictione (quales ſunt Generales, & Prouinciales) diſpenſare poſſint, cum ſibi ſubditis in legibus, & ipſarum pœnis?

HAc de re, iam ſupra, quæſt.6. ar.3. ſpecialem fecimus quæſtionem, agentes de auctoritate & poteſtate Generalis Miniſtri, ad diſpenſandum in legibus, latis à ſuis Superioribus, nempe Papa, & Concilijs, & ſimul de auctoritate omnium Prælatorum inferiorum, ad diſpenſandum in legibus ſuorum Superiorum: ſed vt non iſte locus intermiſſus remaneat, atque vt hac de re, aliquid etiam in præſentiarum habeatur, poſtquam agimus de materia diſpenſationis, pro reſolutione ſuprapoſitæ difficultatis, ſequentes ſtatuo Concluſione.

Prima Concluſio.

In Iure cõmuni ſtando, certiſſimũ, atque conſtitutiſſimũ eſt, quod Prælati inferiores diſpenſare non poſſunt, in legibus latis à ſuis Superioribus.

CErtiſſimum atque conſtitutiſſimum eſt, ſtando in Iure communi, quod Prælati inferiores diſpenſare non poſſunt, in legibus latis a ſuis Superioribus. Hæc Concluſio, habetur expreſſa, *in cap. inferior, d.* 21. & in Clementina, *ne Romani, de elect. & l.2. C. de legibus*. Et tenet expreſſe Sylu. *verb. diſpenſatio, q.4. & 9. cum ſequentibus*, Et Nauar. in ſuo Manul. prælud. 9. num. 15. & Medin. 1.2. q 97. ar. 4. atque adeo Religionum Prælati diſpenſare non poſſunt, in legibus latis à ſummo Pont. ſeu à Concilio Generali; & generaliter loquendo, nec Prælati inferiores, in legibus ſuorum Superiorum, niſi quando expreſſe, vel tacite, aut interpretatiue, hoc illis fuerit conceſſum. Sed pro maiori horum intelligentia, adnotare oportet (vt iam etiam ſupra diximus) quod aliud eſt diſpenſare in lege, aliud vero in pœna legis iam contracta: nam diſpenſare in lege, eſt obligationem eius tollere, ab aliquo particulari, propter aliquam ſpecialem & particularem cauſam, at diſpenſare in pœna, non id eſt, ſed tantummodo eſt, tollere prædictam pœnam iam contractam, per alicuius legis tranſgreſſionem. Quo ſuppoſito, dico, quod Concluſio intelligenda eſt, in primo ſenſu, nempe, quod Prælati inferiores, diſpenſare non poſſunt, in lege ſuorum Superiorum, tollendo ipſius obligationem ab aliquo particulari, niſi hoc expreſſe, aut tacite illis fuerit conceſſum. Non autem Concluſio intelligenda eſt, in ſecundo ſenſu, nam bene poſſunt Prælati inferiores tollere pœnam iam contractam, per tranſgreſſionem legis ſuorum Superiorum, dum tamen eiuſmodi pœna non ſit actualiter reſeruata. Et ratio eſt, quia cum huiuſmodi Prælati, ſint Ordinarij circa ſibi ſubditos, bene poſſunt omnia, in quibus Iure non ſunt prohibiti, vt tenent omnes communiter Doctores, & affert prædictus Medina exemplum, *ex cap. nuper, de ſententia excommunicat.* vbi communicans cum excommunicato, eſt ipſo iure excommunicatus, per iuris determinationem, attamen, quia conditor Canonis, eius abſolutionem, ſibi non ſpecialiter reſeruauit, eſt communis Doctorum reſolutio, quod conceſſiſſe videtur alijs, ipſius diſpenſationem, pœnam excommunicationis iam contractam, tollendo, relaxando, vel abſoluendo. Quo fit, vt Prælati inferiores ſupradicti, licet diſpenſare non poſſint in hoc, vt non incidat in excommunicationem, communicans cum excommunicato (nam id eſſet diſpenſare.

Nota hoc valde.

Differẽtia, quæ verſatur inter hoc, quod eſt diſpenſare in lege, & diſpenſare in pœna legis.

ſpenſare in legis ſubſtantia, quod ipſis minime conceditur) attamen diſpenſare poſſunt, in pœna excommunicationis iam contracta, tolliq. poteſt per ipſos, ſiquidem ſuperior eam ſibi minime reſeruauit. Eadem ratione loquendo in particulari, de Prælatis Regularibus, poſſunt Prælati inferiores, vt (verbi gratia) Prouinciales, ex iuſta cauſa diſpenſare in pœnis poſitis, & taxatis à Generalibus Miniſtris, Conſtitutionibusq. generalibus ſi ipſarum diſpenſationem, atque mitigationem ipſi ſibi non ſpecialiter reſeruarunt, cum ipſo iure, atq; eo ipſo quod ſunt Prælati Ordinarij, poſſunt omnia, in quibus ſpecialiter non ſunt prohibiti. Sed aduertendum eſt, hoc eſſe intelligendum de pœnis poſitis, & inflictis à Iure ſiue ab ipſis legibus, non autem de pœnis impoſitis ſpecialiter à Iudicibus, & Prælatis Ordinarijs, nam in his etiam Prælati Superiores, ſine nimium iuſta atque vrgenti & rationabili cauſa, non poſſunt aut debent diſpenſare, aut illas tollere contra voluntatem ipſorum Prælatorum Ordinariorum, vt expreſſe innuitur, quinvero mandatur, in Concilio Tridentino, *ſeſſ. 14. cap. 1.* & idipſum habetur in noſtris Conſtitutionibus Generalibus, cap. 6. de correctione delinquentium, §. de pœnis impoſitis non reuocandis. Et ſic exemplũ de pœna iuſte impoſita, per Prouincialem Miniſtrum alicui Religioſo, dico, quod contra ipſius voluntatẽ, Generalis Miniſter non poteſt iuſte in ea diſpẽſare, aut ipſam tollere, niſi per viam appellationis ſeu ſupplicationis, aut in caſu quo illam iniuſtam eſſe repererit. Quod fuiſſe ſtatutũ, quammaxime extitit rationi conſentaneum, vt non Prælati Ordinarij deſpiciantur & contemnantur à ſubditis, quod certe in magnum Religionum vergeret damnum & detrimentum. Verum eſt tamen, quod tranſacto aliquo tempore, & poſtquam dictus Prouincialis functus fuerit officio ſuo, bene poterit prædictus Generalis Miniſter aut Prouincialis, ipſius ſucceſſor, iuſta aliqua de cauſa occurrente, ſuper tali pœna diſpenſare, cum iam dictus Prælatus functus fuerit officio ſuo, nec in hoc ipſius auctoritas contemnatur, neque contraueniatur decreto Conc. Trid. Quod eſt notandum. Sed difficultas eſt, an in aliquo caſu, poſſint dicti Prælati inferiores diſpenſare, etiam in ſubſtantialibus legis latæ à ſuis Superioribus, omnino tollendo ipſius obligationem in particulari? Cui difficultati, reſpondeo per ſequentem Concluſionem.

Nota, quod Prælati Superiores ſine iuſta & legitima cauſa diſpenſare non poſſũt in pœnis latis ab inferioribus cõtra ipſorum voluntatem.

Difficultas.

Secunda Concluſio.

Prælati inferiores, in aliquibus caſibus, bene etiam poſſunt diſpenſare in ſubſtantialibus legis latæ à ſuis Superioribus, omnino tollendo ipſius obligationem in particulari. Hanc ſententiam & Concluſionem tenet Medina ſupraciratus, 1. 2. q. 97. ar. 4. concl. 3. Et probat eam, primo ex conſuetudine, quæ optima eſt legum interpres, & vt dicunt Doctores, dare poteſt iuriſdictionem, iuxta *cap. cum contingat, de foro comp. & cap. duo ſunt, de officio ordinar.* Et hac ratione Epiſcopi poſſunt diſpenſare, & diſpenſant, in vniuerſis votis, exceptis tribus, Religionis & caſtitatis & Hieroſolymitanæ peregrinationis, quibus de nouo additi ſunt, peregrinationis etiam Romanæ, Compoſtellanæ, & Dominæ noſtræ Lauretanæ, quod & facere poſſunt Religionum Prælati, in votis emiſſis à ſuis Religioſis. Secundo probatur prædicta Concluſio, quia in leuibus caſibus, recurrere ad ſummum Pontificem, ſeu ad alium Superiorem, videretur omnino intolerabile, & per conſequens ad id teneri & obligari, non eſt dicendum. Idem eſt iudicium de legibus ieiunij, & obſeruationibus Feſtorum, & alijs caſibus ſimilibus, in quibus dicere, quod ad ſummum Pontificem eſſet recurrendum, durum videretur nimis, atque intolerabile, facereq. aſperum, ac incomportabile Chriſti

Prælati inferiores, in aliquibus caſibus, bene etiam poſſunt diſpenſare in legibus latis à ſuis Superioribus.

Domi-

Domini iugum, quòd aliàs ipse dixit esse suaue, Matth. 10. vnde resolutiuè dicendum est, quod in dictis casibus, Prælati inferiores, & habent auctoritatem concessam à iure etiam à suis Superioribus (saltem interpretatiuè) ad dispensandum cum sibi subditis. Videatur hac de re dictus Medina, & Sylu. *verb. dispensatio, q. 9.* & Nauar. in Manual. cap. 27. num. 21. vbi post alia in hæc verba prorumpit. Solus Papa circa ieiunia generaliter dispensat & absolute, vt ne quis ieiunij lege teneatur, aut non illis, & illis diebus, argum. Clement. *ne Romani, de elect. & cap. ex insinuatione, de appell.* sed singulariter cum hoc, aut illo, & ne in hac, aut illa die, aliquis ieiunet, etiam Episcopus iusta de causa potest dispensare, imo & eo absente Parrochus, & quilibet Prælatus Regularis cum suis Religiosis, iuxta D. Thom. in 4. d. 15. q. 3. ar. 2. ad vltim. & 2. 2. q. 147. ar. 4. & ibi Caietanus, qui hac de re agens inquit, quod non debent Prælati relinquere fuæ conscientiæ, sibi subditos petentes ab ipsis dispensationem, vt aliqua de causa in die ieiunij, sibi liceat cœnare, aut ante horam consuetam comedere, sed potius debent eisdem compati, ac benigne cum ipsis dispensare, liberando eos suis scrupulis, aut ieiunium in aliquod pium opus commutando.

Nota, circa facultatem, quã habent Prælati ad dispensandũ cum sibi subditis.

Difficultas.

Sed dices, quonam iure hoc possunt Prælati Regulares, Diuino an Papali humano? De hac difficultate iã memini, me supra aliquid dixisse, sed breuiter nunc & resolutiue, dico, quod id facere possunt non solum Iure Papali humano, verum etiam, vt videtur, tenentq. id multi Doctores, & iure ipso diuino, qua ratione sunt vere Ecclesiæ Prælati, & possunt circa sibi subditos, omnia quę Episcopi cum suis, cum habeant iurisdictionem Episcopalem, vel quasi Episcopalem.

ARTICVLVS XII.

Vtrum potestas & facultas dispensandi, late sit, an vero stricte interpretanda.

DE hac quæstione, & difficultate agit Sylu. *verb. dispensatio, q. 5.* de cuius sententia & resolutione, sequentes statuo Conclusiones.

Prima Conclusio.

In quo casu potestas dispensãdi late sit interpretanda.

QVando potestas & facultas dispensandi, datur non expressis personis, sed tamquam Principis beneficium, late est interpretanda. Hanc Conclusionem tenet expresse Sylvest. loco supracitato, & probat eam de mente Panor. *in cap. fin. de simonia*, & idem sentit, ibi Glossa, & Bart. *in l. 3. ff. de verborum oblig.* vbi inquit, quod si datur alicui potestas legitimandi filium adulterinum, item & incestuosum, legitimare poterit adulterinum & incestuosum simul, nam in materia larga, sub simplicibus veniunt intelligenda & mista, iuxta *l. si ita, ff. de lib. & posth.*

In materia larga, sub simplicibus veniunt intelligenda, etiam mista.

Secunda Conclusio.

In quo casu dispensandi potestas non late, sed stricte sit interpretanda.

Si in facultate & potestate dispensandi, exprimantur personæ, cum quibus fit dispensatio, non late, sed stricte est interpretanda. Hanc Conclusionem, tenet etiam dictus Sylvest. loco supracitato, & probat eam, argumento deducto, *ex cap. si cui, de prabend. in 6.* & quia omnis recessus à Iure communi est odiosus, iuxta textum, *in cap. fin. de filijs Presbyt. eodem lib. & in capp. quod dilectio, de consang. & affinit.* & sic inquit, concordandi sunt Canonistæ

niſtæ, tenentes contra Bart. *in cap. per venerabilem, qui filij ſunt legitimi*. Sed aduertendum eſt, quod licet diſpenſatio ſit ſtricti iuris, vtpote contra Ius, & ſtricte interpretanda, quando exprimuntur perſonæ, per capita ſupradicta, nihilominus extenditur ad neceſſario conſequentia, & ad dependentia ex eo, ſuper quo diſpenſatum eſt, quando aliter non exprimeret actum validum, ſuper eodem quo diſpenſatur. Pro quo facit Gloſſa, & Panorm. *in cap. quia in tantum, de prabend.* & Gloſſ. *in cap. ſi quis in Clero, 7. q. 1.* vbi dicitur, quod diſpenſatus ſuper beneficiorum pluralitate, videtur perinde diſpenſatus ſuper reſidentia. Videatur hac de re dictus Syluest. loco ſupracitato, & *verb. beneficium, 3. q. 7. & 10. & verb. matrimonium, 8. q. 6. particula vlt.* quibus in locis ad hoc diſpenſationis propoſitum, dicuntur plura, eaq. notatu digniſſima. Et hæc iſto Articulo, ac de tota hac Quæſtione dicta ſufficiant.

Licet diſpenſatio, quando exprimitur perſona ſic ſtricti iuris, bene tamen ſe extendit ad neceſſario conſequentia, & ad illa, ſine quibus non exprimeret actum validum.

QVÆSTIO XXXI.

De Diſpenſatione in particulari, & de modo quo Prælati Regulares diſpenſare poſſunt, aut debent, cum ſibi ſubditis, in caſibus occurrentibus, in duodecim Articulos diuiſa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum Prælati Regulares, diſpenſare poſſint, cum ſuis ſubditis in obſeruantijs Regularibus?

IAm ſupra quæſt. 9. art. 6. hac de re plura diximus, agentes de Generali Miniſtro, & de ipſius auctoritate & poteſtate, ad diſpenſandum cum ſibi ſubditis, in obſeruantijs Regularibus. Vbi & conſtituimus triplicem obſeruantiam Regularem, nimis inter ſe differentem, quarum prima eſt, eſſentialis & ſubſtantialis, in genere ſiue abſolute, Religioni ſiue Religioſo ſtatui, quia nempe eſt de intrinſeca ratione ipſius, & ſine qua Religionis ſtatus non poteſt conſtare, qualis eſt obſeruantia trium votorum, quæ communiter dicuntur eſſentialia & ſubſtantialia: in cuius obſeruantiæ genere diximus Religionum Prælatos, nullo modo poſſe diſpenſare, quinvero nec ipſum ſummum Pontificem, vt latius diximus in præcedenti Tomo, q. 25. ar. 13. Secunda obſeruantia, eſt etiam eſſentialis & ſubſtantialis Religioni alicui, ſed non in genere, nec in communi, ſeu abſolute, ſed dumtaxat in ſpecie atq; in particulari, ex ſpeciali inſtitutione eiuſdem, qualia ſunt particularia aliquarum Religionum præcepta, ſiue vota, quæ ex vi Regulæ, ſeu aliunde profeſſores ſuos obligant ad mortale: in quo ſecundo obſeruantiæ genere, diximus Religionum Prælatos, poſſe quidem diſpenſare, non ſimpliciter & abſolute, in communi, & pro toto Ordine, ſed aliqua exiſtente cauſa, cum aliquo Religioſo in particulari. Tertia obſeruantia Regularis eſt, non eſſentialis, ſed quodāmodo accidentalis, quæ tales dicuntur, quia nullo modo profeſſores ſuos obligant, ad culpam mortalem, ſed ſolum ad venialem, vel forſan ad nullam culpam, ſed tantumodo ad pœnam, quales ſunt multarum Religionum obſeruantiæ, in quibus nihil eſt obligatorium præter tria ſupradicta eſſentialia Religionis vota, in cuius obſeruantiæ

ſeruantiæ genere diximus,ex leuiori cauſa,Religionum Prælatos poſſe cum ſibi ſubditis diſpenſare. Quibus omnibus habitis pro præmiſſis, ſiue expreſſis, vt non ſemel, & iterum eadem dicere cogamur, difficultati propoſitæ breuiter & reſolutiue reſpondeo, per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

Religionũ Prælati, bene poſſunt, cum ſibi ſubditis obſeruantijs Regularibus diſpenſare.

REligionum Prælati,bene poſſunt, cum ſibi ſubditis in obſeruantijs Regularibus diſpenſare. Hæc Concluſio intelligenda, & explicanda eſt ad ſenſum ſupradictum, eſtq. id intelligendum de iure communi, vt euidenter oſtendimus, atque probauimus,loco ſupracitato. Sed de Iure ſpeciali, atque ex priuilegio,pro noſtro ſacro Minorum Ordine, habemus ad id conceſſionem ſpecialem Pij Secundi,quæ habetur in Monumentis noſtris, qua conceſſit, *quod Prælati Ordinis Minorum de Obſeruantia, circa ſubditos ſuos poſſint condeſcendere, ſeu diſpenſare cum debilibus, & infirmis in his, quæ non ſunt contraria Regulæ, & exprimuntur ibi aliqui caſus, vt de ſotularibus in itinere, ac de equitando, licet non ſit arcta neceſſitas, vel infirmitas, & de receptione frumenti pro induendis Fratribus, vbi non eſt alius modus habendi, & de procurandis in die Sabbati eleemoſynis pro carnibus,vbi conſuetum eſt, & ſimilibus, neque propter hoc dicantur facere contra Regulam*. Circa quam conceſſionem,inquit,priuilegiorũ Collector,quod eſt velut propoſitio ſeipſam falſificãs,cũ primo dicat, quod poſſint diſpenſare,in his,quæ nõ ſunt cõtraria Regulæ,& poſtea expli cet aliqua,quæ manifeſte ſunt contra ipſam, ponit enim exemplum in equitando, & calceamentis portandis, quæ ſunt manifeſte de obligatorijs Regulæ.Propterea,inquit, videri ſibi, quod debuit potius dici de his,quæ non ſunt contra ſubſtantialia vota, vel intellexit non eſſe contra Regulam, quando eſt neceſſitas talis, quæ bono modo aliter fieri non poteſt, & Frater eſt dubius. Hactenus Collector. Sed Pater Corduba, in additionibus ad dictum Compendium, *tit. diſpenſatio*, §.8. dicit corrigendo Collectorem ſupradictum, quod ſaluo meliori iuditio, prædicta verba melius poſſunt & debent intelligi ſic, nempe, quod Papa concedit ibi noſtris Prælatis, etiam Guardianis, poſſe condeſcendere,& diſpenſare, ſeu compati infirmis & debilibus, in his, quæ non ſunt contraria Regulæ, ideſt in his, quæ non ſunt omnino contra ſubſtantiam obligatoriorum Regulæ, neque contra, nec extra totam latitudinem ipſorũ præceptorum,ſeu obligatoriorum:quod pro eo dicit, quia ex aliquali cauſa portare calceamenta,& equitare,exiſtente aliqua neceſſitate, ſiue cauſa,quamuis non ſic vrgente,licet aliqualiter ſit contra ſubſtantiam obligatoriorum Regulæ,& eiuſdem præcepti, non tamen ſimpliciter, ſed contra aliquam conditionem, ſiue circumſtantiam requiſitam,ad plenam & debitam obſeruantiam ipſius præcepti, requirentis manifeſtam & vrgentem neceſſitatem, ſiue infirmitatem, ad hoc, quod quis licite poſſit calceari, & equitare. In his ergo, quæ ſic ſunt contra Regulam, quod tamen non omnino ſunt contra ipſam ſubſtantiam principalem,præceptorum ſeu obligatoriorum Regulæ,neque contra,ſeu extra totam latitudinem ipſorum, ſed ſolum ſunt contra aliquam circumſtantiam,ſeu conditionem requiſitam,ad plenam obſeruantiam ipſorum, concedit Papa, vbi ſupra, quod noſtri Prælati (quorum nomine etiam Guardiani comprehenduntur) poſſint diſpenſare, non quidem ad libitum (hoc enim eſſet potius diſſipare quam diſpenſare, ſed ex cauſa aliqualiter rationabili, quamuis non omnino ſufficienti condeſcendere, ſeu aliqualiter relaxare, non autem omnino tollere prædictam obligationem dictorum præceptorum. Et talis diſpenſatio in prædictis ex tali cauſa facta, quæ aliàs eſſet inſufficiens, ſine diſpenſatione, ad

Monum. Ord. 1.impr. f. 62. & 2. fol. 65. conc 92.& in ſuppl. fol.100. conc. 382. & refertur in cõpend priuileg. ver. diſpenſatio.§.8.

Nota circa facultatẽ diſpenſandi à Prælatis, cũ ſibi ſubditis in obſeruantijs Regularibus.

Priuil. Collector, vbi ſup.

Quando Prælati diſpenſant, cum ſibi ſubditis ex aliquali rationabili cauſa, iam fit ſufficiens, quæ aliàs nõ eſſe, videbatur eſſe talis.

Digitized by Google

ne ad licite faciendum prædictam relaxationem contra talia obligatoria Regulæ, iam facit causam prædictam esse sufficientem, ad hoc, vt licite quis faciat prædictam relaxationem contra præfata obligatoria Regulæ, & sic faciendo non potest dici facere simpliciter, aut illicite contra Regulam. Et hoc inquit, voluit Papa concedere, loco supracitato, vt ex verbis eiusdem concessionis facile potest elici. Hæc supradictus Corduba. Et tandem dicit, quod præfata concessio multum valet, his temporibus, vbi refrigescente feruore charitatis, sumus infirmi corpore & spiritu, ad serenãdas conscientias Fratrum, in multis impuritatibus, & relaxationibus ex aliquali (licet non omnino sufficienti causa siue necessitate) comissis, contra multas conditiones & circumstantias, requisitas ad debitam obseruantiam præceptorum Regulæ, vt patet in articulo de pecunia, de paupertate, de viu paupere siue modera o, de non equitando, non calceando, & cæteris huiusmodi, dũ modo, non ad libitum & sine vlla causa fiat prædicta dispensatio, relaxatio, seu transgressio in prædictis. Sic enim non excusarentur Fratres, nec Prælati, quia non conceditur hoc posse ad libitum fieri, sed ex aliqua causa aliqualiter rationabili (vt dictum est) & patet ex prædicta concessione, & dummodo ex hoc non accipiatur occasio, ad alias dispensationes seu relaxationes irrationabiles, & excusabiles. Hactenus supradictus Corduba. Et hæc de isto Articulo dicta sufficiant.

Nota hoc valde.

ARTICVLVS II.

Vtrum nostræ Minorum Fratrum Regulæ præcepta, debeant dici vota, an vero solummodo præcepta? Et an ad dispensandum in ipsis, requiratur ita stricta & arcta necessitas, sicut ad dispensandum in votis?

CIrca hanc difficultatem, iam plura diximus supra, in præcedenti Tomo, q. 25. ar. 2. referentes, quorumdam Fratrum nostræ Religionis placitum, quæ in ea fuerunt opinione, & sententia, vt dicerent, quod omnia nostræ Regulæ præcepta, non tam sunt præcepta, quam vota, quinvero omnia sunt vota solemnia, ita fere indispensabilia, ac tria, quæ communiter circũferuntur essentialia, & substantialia Religionis vota, quorum fundamenta ibidem sunt posita, atque impugnata, vnde quæ ibidem dicta sunt, habitis pro expressis, propositæ difficultati breuiter, respondeo per sequentem Conclusionem.

Conclusio.

REligionis nostræ præcepta, præter tria, quæ omnium Religionum sunt essentialia & substantialia vota, non sunt dicenda vota, nec simplicia, nec solemnia, sed re vera præcepta, instar præcepti Quadragesimalis ieiunij, cũctis Christianis posici ab Ecclesia, in quibus proinde summus Pontifex, faciliori de causa dispensare potest, quam in votis. Hæc Conclusio, satis manet probata ex supradictis. Sed præterea probatur, nam cum ad dispensandum in votis maior sit necessaria causa, & necessitas, quam ad dispensandum in præceptis, vt tenet communis opinio, ex Glossa, *in cap. non est, de vot.* & Caiet. in Summa, *verb. dispensari*, & Nauarr. cap. 12. num. 76. & Couar. in 4. 2. par. §. 9. & Soto, lib. 1. de iust. & iure, quæst. 1. art. vlt. cum prædicta non sint vota, sed tantummodo præcepta, plane sequitur, quod

Religionis nostræ præcepta præter essentialia tria Religionis vota, nõ sunt vota, sed præcepta.

Nota, quod ad dispensandum in votis, maior est necessaria causa, & necessitas, quam ad dispensandum in præceptis.

Digitized by Google

quod non tanta, siue tam vrgens requiritur necessitas, ad dispensandum in supradictis præceptis, ac si fuissent vota, quorum obligatio, & adimpletio est de iure diuino, adeo vt quidam dicant, quod in his etiam Papa, non tam dispensat, quam declarat. Nec proinde velim cogites, quod potest Papa in supradictis præceptis, pro libito, & sine vlla iusta, & rationabili causa dispensare, nam iam supra diximus, quæstione præcedenti, ar. 4. & 5. quod ad dispensandum in quacumque lege (& eadem est ratio de quocúque præcepto) requiritur causa, & non quæcumque, sed iusta & rationabilis. quapropter dispensatio aliter facta, etiam in his, quæ sunt Iuris positiui, non videtur, quod absque peccato fieri possit, & quod ea vtens, sit nimis tutus in conscientia. Quo circa Fratres, qui fraudibus, mendacijs, siue dolosis relationibus, à Sede Apostolica, interdum impetrant aliquas gratias, siue indulgentias, quæ alio nomine dicúntur Bulletta, quibus sine iusta causa eximuntur ab obseruantia supradictorum præceptorum, meo quidem iuditio, minime sunt tuti, & securi in conscientia, quia nec summus Pontifex, id pro libito facere potest, neque credendum est, quod id fecerit, nisi deceptus relatione falsa, & commentitia, non iusta atque sufficiente ad dispensandum cum eisdem. Non enim aliunde, quam ex nimia, eorum relaxatione prouenit difficultas, quam patiuntur in obseruanda nostra Regula, & certum est, quod difficultas, quæ procedit ex habitu vitioso ipsius dispensati, non est iusta causa ad dispensandum. Videatur hac de re Pater Frater Emmanuel Rodrig. 1. tom. quæstionum Regul. 26. artic. 7. & 2. tom. q. 46. artic. 5. in fine.

Nota hoc valde, pro Fratribus impetrantibus dispensationes, absque vlla iusta & rationabili causa.

ARTICVLVS III.

Vtrum Prælati nostri Ordinis Minorum, dispensare possint cum sibi subditis, vt recipiant triticum, siue frumentum, & alia superabundantia, vt postea diuendantur, & pro alijs rebus necessarijs commutentur?

Huic Articulo breuiter, & resolutiue respondetur, per sequentem Conclusionem.

Prælati nostri Ordinis, bene possunt dispensare cum sibi subditis, in eo quod possint petere triticum, & alia, vt postea diuendantur, & ex pretio eorum necessaria emantur, aut pro alijs rebus necessarijs commutentur.

Mon. Ord. 1. imp. f. 62. & 2. f. 69 conc. 32 & in supp. f. 100. concess. 362.

Conclusio.

PRælati nostri Ordinis, bene possunt dispensare cum sibi subditis, in eo, quod possint petere & recipere quandoq. triticum, & alia, vt postea diuendantur, & ex pretio eorum necessaria emantur, atq; pro alijs rebus necessarijs commutentur. Hæc Conclusio, probatur expresse ex supradicta concessione Pij II. relata in primo Articulo, nam quamuis diminute referatur ibi à Collectore, re tamen vera, verbis ab eodem positis addendum est, vt & nos addidimus, *item de receptione frumenti pro induendis Fratribus, vbi non est alius habendi modus, & de procurandis in die Sabbati eleemosynis, pro carnibus, vbi est consuetum, & similibus, nec propter hoc dicantur facere contra Regulam.* Omnia supradicta verba omissa fuerunt à Collectore, nostrorum priuilegiorum, hac, vt reor de causa, quia existimauit, & intellexit prædictus Collector, eiusmodi concessionem esse relaxationem Ordinis, ac propterea ipsam silentio præterire, ac subticere voluit. Sed reuera habentur in concessione originali, vt constat ex Monumentis nostri Ordinis. Sed quod dicta

dicta conceſſio non ſit relaxatiua Regulæ, tenet expreſſe Pater Corduba, in annot. ad dictum Compendium, *verb. diſpenſatio*, §. 8. quia inquit, ex aliquali cauſa, recipere frumentum per Sindicum nomine Papæ, aut per alium nomine dantis, non eſt omnino contra præceptum, de non recipiendo pecuniam, quamuis forte aliquando ſit contra aliquam circumſtantiam, ſeu conditionem requiſitam, ad plenam & rigoroſam obſeruantiam, illius præcepti, ſicq. in hoc non fit omnino contra, ſeu extra totam latitudinem illius præcepti, quamuis fiat aliqualiter, in quibus Papa diſpenſat, ſeu potius declarat non violari Regulam. Habent enim hæc, ſicuti & omnia præcepta moralia ſuum magis, & minus, intra latitudinem obſeruantiæ ipſius Regulæ, quod non aduertunt, neque conſiderant, aliqui Fratres non multum ſapientes, ſed nimium ſcrupuloſi, aſſerentes & dicentes, noſtræ Regulæ præcepta, vt in præcedenti Articulo retulimus, non eſſe præcepta, ſed vota, & vota quidem omnia ſolemnia, in quibus proinde, cum ſint de Iure diuino, non poteſt etiam ipſe ſummus Pontifex diſpenſare. Sed falluntur quidem, & grauiter, quia nos Minores Fratres, promittentes noſtram ſacram Regulam ſeruare, ratione voti non aſtringimur, niſi tantùmodo ad tria eſſentialia, & ſubſtantialia, quæ communiter dicuntur, Religionis vota, tamquam ad vota; ad alia verò in eadem Regula contenta, obligamur, ſed non tamquam ad vota, ſed tamquam ad præcepta, ad inſtar præcepti Quadrageſimalis ieiunij, cunctis fidelibus chriſtianis poſiti ab Eccleſia, in quo iuſta exiſtente cauſa, vt de ſe patet, bene poteſt ſummus Pontifex diſpenſare, & ſimiliter in alijs, quod proprie loquendo, vt dixi, non tam eſt diſpenſare, quam declarare, Regulam in his caſibus non obligare. Quod prædictos Fratres oporteret aduertere, cum etiam ſtando in Iure communi, in aliquo caſu particulari, vt ſupra ſuperq. ſatis dictum eſt, idipſum poſſint facere Epiſcopi, cum ſibi ſubditis, & pari ratione, cum ſuis omnes omnium Religionum Prælati.

Nota hoc valde, pro Fratribus plus nimio ſcrupuloſis circa obſeruantiã præceptorum Regulæ.

Sed præter dictam Pij Secundi conceſſionem, habemus ad idem aliam Leonis Decimi, quæ habetur in Supplemento: *Quæ conceſſit, quod Fratres Minores poſſint recipere triticum, ac alias res ſuperabundantes, quibus in propria ſpecie Fratres non habent vti neceſſe, aut non in tanta quantitate, vt pro vino, carnibus, ac alijs rebus victui neceſſarijs, per Sindicum, Romanæ Eccleſiæ eiſdem Fratribus datum, commutentur, & permutentur, ſeu vt triticum, & alia huiuſmodi vendantur, & ex pecunia inde prouenienti vinum, & carnes, & alia res neceſſarie emantur.* Sed ſupradictus priuilegiorum Collector in ſua ſcrupuloſa ſententia perſeuerans, inquit, cauendum eſſe omnino ab iſta conceſſione, quia eſt expreſſe contra declarationem Nicolai Tertij, & relaxatiua, & deſtructiua ſtrictæ noſtræ pauperratis, quam in Regula promiſimus, cum talia ſic recepta ſint manifeſte pecunia, cuius receptio notorium eſt, eſſe prohibitam in noſtra Regula. Nec inquit, ſufficit dicere, quod Papa diſpenſet in hoc, nam per ſimiles diſpenſationes, vel potius diſſipationes, deſtrueretur noſtra Religio, in altiſſima paupertate fundata. At Pater Frater Antonius de Corduba, in additionibus ad dictum Compendium, *verb. commutare*, §. 3. doctiſſimus, ſcrupuloſiſſimus, atque rigidiſſimus cum eſſet, vt ex ſua noſtræ Regulæ expoſitione, ſatis conſtare poteſt, abſtinendum eſſe dicebat, ab hac tam rigida Collectoris cenſura, ab eaq. Iure optimo ipſe diſcedit, aſſerendo, hoc non eſſe contra Regulam & aduertendo, quod Papa, non abſolute, ſed cum duabus limitationibus, id concedit. Prima, quod eiuſmodi triticum poſſit peti, & recipi pro rebus neceſſarijs,

Suppl. fol. 23. conc. 66. & refertur à Collectore in compendio, verb. commutare, §. 3.

Nota hoc valde.

ceſſarijs, quæ alias ſine pecunia commode haberi non poſſunt. Secundò, quod per Sindicum talia diuendantur pro eiuſmodi rebus neceſſarijs. Quibus ſuppoſitis, inquit, quod non eſt, ibi aliqua maior diſpenſatio, neque fit aliqua maior Regulæ relaxatio, quam cum conceditur, quod per dictum Sindicum procurentur, ſiue recipiantur pecuniæ, pro ſupradictis rebus neceſſarijs, quod cum non ſit contra Regulam, vt tenent grauiſſimi, atque doctiſſimi eiuſdem expoſitores, illudq. habeant noſtri Fratres Ciſmontani, ſecundum Conſtitutiones Martini Quinti, non videtur, quare id nobis facere, non ſit etiam licitum, & quod ſit licitum, latiſſime probat in cap. 4. expoſitionis noſtræ Regulæ, quæſt. 16. Sed adhuc inſtabunt aliqui Fratres, nimium ſcrupuloſi, & illic forſan timentes, vbi non eſt timor, & dicent, quod neque ſummus ipſe Pontifex id poteſt facere, aut ſuper hoc, vllo modo diſpenſare, quia (inquiunt) eſt contra ſolemne votum, & contra Ius diuinum, & dicunt plura alia, quæ referre pudet, pro libito circa hoc, & Eccleſiæ auctoritatem. Sed quam hæc ſint à ratione aliena, ac maiori, & rigidiori cenſura digna, nemo non videt. Et certe ego ex duobus inconuenientibus prædictis magis vellem in leuem aliquam Regulæ relaxationem incidere, quam temere de Papæ auctoritate, & poteſtate dubitare, atque in Fraticellorum olim morem in aliquam hæreſim incidere. Sed de hoc latius habetur in expoſitione, & declaratione noſtræ Regulæ, quam feci. Hactenus de iſto Articulo.

ARTICVLVS IV.

Vtrum Prælati noſtri ſacri Ordinis, ex iuſta, & legitima cauſa, interdum diſpenſare poſſint, in præceptis, de non equitando, neque portandis calceamentis, & quiſnam Prælatus poſſit in hiſce rebus diſpenſare?

Huic Articulo reſpondetur, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Prælati noſtri ſacri Ordinis iuſta exiſtente cauſa, bene poſſunt diſpenſare, in præceptis de non equitando, & de non portandis calceamentis, atque alijs.

PRælati noſtri ſacri Ordinis, bene poſſunt diſpenſare, cum ſibi ſubditis, iuſta exiſtente, & rationabili cauſa, in præceptis de non equitando, & de non portandis calceamentis, etiamſi non nimis arcta, & manifeſta neceſſitate, aut infirmitate cogantur. Hæc Concluſio, iam ſatis patet ex ſupradictis, in articulo primo, & ex ſupradicta conceſſione Pij Secundi, explicata & declarata ad modum, quo ipſam explicat, atque declarat ſupradictus Pater Corduba. Sed ſecundo probatur, nam etiam de Iure communi, id facere poſſunt ſupradicti noſtræ Religionis Prælati, quamuis non ſimpliciter, & abſolute, & vt dicitur, ad ſemper, ſed in vno, aut altero caſu, & iuſta, atque legitima exiſtente neceſſitate, pro vt ibidem diximus. Et de nouo dico, quod hoc ipſos facere poſſe, tenent expreſſe Sot. lib. 1. de iuſtitia, & iure, quæſt. 7. art. 3. & Nauar. in ſuo Manual. cap. 21. nu. 21. vbi ſimili quæſtione propoſita, inquit, quod Epiſcopi poſſunt diſpenſare, cum ſibi ſubditis, tam in ſuis proprijs legibus, quam in legibus Papæ, vel Iuris conceſſione, vel conſuetudine introductis, & maxime in triplici rerum ordine, nempe, vbi materia leuis eſt, aut frequens caſus, vel vbi

lex

lex proprium bonum ſuæ ciuitatis reſpicit, quam eſſe dicit ſententiam Caiet. 2. 2. quæſt. 147. art. 4. Et addit, quod eo abſente, idipſum poteſt facere Parrochus, & quilibet Prælatus cum ſuis Religioſis, quod latius proſequitur ſupradictus Soto, vt ſupra diximus, artic. 1. Sed cuinam competat eiuſmodi facultas, & quiſnam ſit Prælatus, qui eiuſmodi diſpenſationem poſſit facere, Generalis, vel Prouincialis, an vero etiam Guardiani? Difficultatem, habet, de qua ſit ſecunda Concluſio.

Nota hoc valde.

Secunda Concluſio.

Non ſolum Generalis, aut Prouincialis Miniſter, diſpenſare poſſunt ex cauſa, cum ſibi ſubditis, in præceptis de non equitando, & de non portandis calceamentis, & ſimilibus, verum etiam, & Guardiani, & Ordinarij Prælati. Hæc Concluſio, conſtat in primis ex ſupradicta conceſſione Pij Secundi, vbi hoc ipſum Prælatis cunctis conceditur, abſque delectu, & diſcrimine, & certum eſt, quod Guardiani, vt ex Superioribus conſtat, ſunt vere, & proprie Prælati, quod ſentiens ſupradictus Pater Corduba, in explicatione dictæ conceſsionis, poſita in primo articulo, pluries illud repetiuit, atque inculcauit, vbi poſt expreſsionem Prælati, ſæpiſsime ſubdit, *quo nomine etiam comprehenduntur Guardiani*. Sed præterea eſt expreſſa ſententia ſuptadictorum Soti, & Nauarr. locis ſupracitatis, quod in abſentia Epiſcopi in ſimilibus rebus, diſpenſare poteſt Parrochus, cum ſuis Parrochianis, & in abſentia Prioris Prouincialis, id poteſt Prior Conuentualis: ergo idipſum dicendum eſt de Guardianis. An vero idipſum poſsint Præſidentes, ſiue Conuentuum Vicarij, maiorem difficultatem habet, cum ipſi non ſint Prælati Ordinarij. Qua de re videatur Pater Frater Emmanuel Rodriguez, tom. 1. quæſtionum Regularium, quæſt. 26. artic. 5. vbi hac de re agit. Et qualiter ſubditi in abſentia Prælatorum in imminenti, aut vera exiſtente neceſsitate, diſpenſare poſsint cum ſibi ipſis, vtendo epicheija, ſeu recurrendo ad epicheijam, quæ vt ſupra diximus, non eſt proprie, & in rigore diſpenſatio, cum non ſit eximere ſubditum per licentiam à lege, in caſu quo tenetur, ſed explicare & declarare, quod non tenetur. Quæ ſupradicta epicheija, vt certum & manifeſtum eſt omnibus in vniuerſum competit, & ſubditis & Prælatis, conſtitutis in aliqua neceſſitate.

In ſupradictis præceptis diſpẽſare poſſunt, nõ ſolum Generales, & Prouinciales, verum etiã Guardiani, & Ordinarij Prælati.

ARTICVLVS V.

Vtrum Prælati Regulares, diſpenſare poſſint cum ſeipſis, in caſibus, in quibus diſpenſare poſsunt, cum ſibi ſubditis?

ET pro ratione dubitandi, videtur quod non, quia nullus poteſt in ſua propria cauſa eſſe Iudex, & vt videtur, ſecum diſpenſare, eſt actus iuriſdictionis, quam nemo in ſemetipſum poteſt exercere. Qua ratione Abbas, *in cap. magna, de voto*, inquit, quod Epiſcopus, & ſimiles Prælati, non poſſunt in votis à ſe emiſsis ſecum diſpenſare, ac diſpenſare poſsunt in votis ſuorum ſubditorum. Quinvero, & eadem ratione, noſtrorum priuilegiorum Collector, in Compendio, *verb. accedere ad monaſteria Monialium, circa finem*, inquit, quod Prælati in dicto caſu, potentes diſpenſare cum

Digitized by Google

alijs, non possunt dispensare cũ semetipsis. Ex quibus colligitur intentũ: Sed reuera hæc opinio, & sententia nimis videtur stricta, & rigorosa, quinvero & falsa, contrariumq. obseruatur in communi praxi, vnde contra eam sequentem statuo Conclusionem.

Conclusio.

Prælati Regulares potentes dispensare cum sibi subditis, etiam possunt secum dispensare cum sibi subditis, id etiam secum possunt facere.

PRælati Regulares, potentes dispensare cum sibi subditis, etiam possunt secum dispensare. Hanc Conclusionem tenet expresse Pater Corduba, contra Collectorem supradictum, *eodem verbo, accedere ad Monasteria Monialium*, vbi inquit, quod saluo meliori iuditio, Generales, & Prouinciales, quinvero, & Custodes, & Guardiani, bene possunt dispensare cum seipsis, aut semetipsos licentiare, in illis casibus, in quibus licentiare possunt sibi subditos. Et ratio inquit est, quia in actibus, qui non sunt iurisdictionis, vel iudiciariæ potestatis, sed tantummodo superioritatis, bene potest quis licentiare seipsum, sicut & subditos suos, quomodocumque habeat talem potestatem, siue ordinariam, atque ex officio, aut ex commissione, siue concessione facta, sibi ratione officij, sed maxime per Papam. Nam eo ipso, quo sibi confiditur, vt possit alios licentiare, confiditur, atque conceditur, quod & seipsum possit licentiare similiter, nisi id ei specialiter prohibeatur & ex causa. Quod & probat dictus Pater Cordubã in multis casibus, vt in licentiando ad Ordines & ad itinerandum, seu vt Religiosus exeat extra Claustrum, vel ad studia, aut quod sit testis in testamento, vel vt recipiat legata, vt procuret pecuniam pro necessitatibus, in his, & similibus, inquit, communis est Doctorum resolutio, quod potest secum dispensare, & quod Prælatus concedens alicui indulgentias, potest eas sibi lucrari, quemadmodum, & ipse alijs concessit. Similiter Caiet. secunda, secundæ quæstione 46. articulo 5. inquit, quod in suis legibus potest superior secum etiam dispensare eo modo, quo & potest cum suis subditis. Facit etiam ad id, *cap. fin. de pœnit. & remiss.* ibi habetur, *quod Episcopi, & alij, qui licentiare possunt sibi subditos, vt confitentur alijs, licentiare etiam possunt semetipsos ad idem, seu potius sibi prouidum eligere confessorem sine licentia suorum Superiorum*. Nam licet textus loquatur de confessione, idem etiam dicendum, videtur de dispensatione in supradictis Obseruantijs Regularibus, cum de similibus simile fit iuditium, & vnus casus transferatur ad alium. Ex quibus omnibus manifeste colligitur, nostræ Cõclusionis veritas, & quod non substineri debeat opinio supradicta Collectoris. Et ad argumenta, siue rationes dubitandi adductas respondetur, quod dispẽsatio in supradictis, non est proprie actus iurisdictionis, aut iudiciariæ potestatis, vt argumentum prætendit, nam in his certum est, quod nemo potest in semetipsum exercere huiusmodi actus, nec secum dispensare in votis, vt recte tenet Abbas cum communi; secus est autem in his, quæ sunt superioritatis solummodo, quam auctoritatem in semetipsum, bene potest quispiam exercere, eo modo, quo in alios sibi subditos. Id quod explicauit, & declarauit, quinvero & confirmauit antiqua consuetudo, quæ optima est legum interpres, & æquiualet legi, vnde recedendum est in hoc, à nimium scrupulosa opinione Collectoris, & tenenda nostra Conclusio. Et hæc de isto Articulo dicta sufficiant.

Nota, quod generaliter loquendo, & nisi expresse prohibeatur, Prælatus potens dispensare cum alio, in aliqua lege, siue præcepto, potest etiam cum semetipso.

In his, quæ sunt iurisdictionis, seu iudiciariæ potestatis, non possunt secum Prælati dispẽsare, sed bene in his, quæ solũmodo sunt auctoritatis, siue superioritatis.

ARTI-

Digitiz

ARTICVLVS VI.

Vtrum ſit verum, & certum, ſeu vti interdum expediat, quodam viuæ vocis oraculo, quod conceſſum fuiſſe dicitur, pro noſtro ſacro Minorum Ordine, à Pio V. Patri Fratri Ioanni de Aguilera, olim Commiſſario Romano?

PRo huius Articuli intelligentia, & ipſius reſolutione, præmittere oportet, apud quamplures Religioſos, eſſe quoddam tranſumptum, non quidem authenticatum, ſed ſimplex, manuſcriptum, & nullius ſigillo, ſeu ſubſcriptione obſignatum, cuiuſdam viuæ vocis oraculi, quod conceſſum fuiſſe dicitur, à S. P. Pio V. anno Domini 1566. die 26. Auguſti, ad inſtantiam, & ſupplicationem, Patris Fratris Ioannis de Aguilera, Commiſſarij Romani, toto noſtro Ordini Minorum, & omnibus Fratribus, tenoris ſequentis: *Quod tantum tenentur ſeruare ſub pœna peccati mortalis, præcepta Regulæ, quæ ſequuntur, ſcilicet, tria vota eſſentialia, obedientiæ, caſtitatis, & paupertatis, necnon prohibitionis recipiendi denarios, vel pecunias, & præceptum de dicendo officio diuino ſecundũ Ordinem Romanæ Eccleſiæ, & præceptum de iiiunijs in Regula indictis, & quod quis calceamenta de corio, quibus omnino pedes cooperiantur, ſine neceſſitate, aut diſpenſatione Superioris non portet, aut iter faciat equitando ſine manifeſta neceſſitate, ſeu diſpenſatione Superioris, quibus ſua Sanctitas id committit, eorum tamen eorum conſcientias, licet non ſit arcta neceſſitas, & quod intra cloſuram quarumcumque Monialium non intrent extra caſus in earum Regula, & Apoſtolicas Conſtitutionibus contentas, & quod Electores, quibus incũbit, teneantur eligere Miniſtrum Generalem in Feſto Pentecoſtes, & petere à Domino Papa vnum Cardinalem Protectorem Ordinis, & tandem quod à debita obedientia, & reuerentia Domini Papæ quiſpiam non recedat. In cæteris autem præceptorum tranſgreſſionibus, nullus incurrat aliquod peccatum mortale, niſi quatenus aliquod Ius, vel præceptum diuinum naturale, vel humanum fuerit tranſgreſſus, aut contemptum habuerit, & iſta omnia in foro conſcientiæ tantum, ſua Sanctitas conceſſit, non obſtantibus quibuſcumque literis, & declarationibus, necnon Conſtitutionibus, & Ordinationibus Apoſtolicis, & dicti Ordinis ſtatutis, & conſuetudinibus, & alijs quibuſcumque.* Circa quam conceſſionem, & viuæ vocis oraculum, eſt magna lis, & controuerſia inter Patres noſtri ſacri Ordinis, an ſcilicet illud ſit certum & verum, atque reputari debeat authenticum, & an eo vti expediat interdum, nec ne? Et proſpectis, penſatis, atque intime conſideratis, rationibus, & fundamentis, quæ hinc inde pro vtraque huius difficultatis parte adducuntur, quod verius eſſe credo, & dicendum, atque tenendum, explicabo per ſequentem Concluſionem.

Viuæ vocis oraculum, quod à Pio v. P. F. Ioãni de Aguilera dicitur conceſſum.

Concluſio.

SVpradictum viuæ vocis oraculum, vt credo, non eſt certum, nec authenticum, neque nobis vllo modo eo vti expedit. Huic Concluſioni adhæreo, propter fortiſſimas rationes, & primo, quia pro certo habetur, & vero ſimilius eſt, quod dictum viuæ vocis oraculum, eidem Patri Fratri Ioanni de Aguilera, à quibuſdam Fratribus falſo fuit impoſitum, cuius magnum, atque euidentiſſimum indicium eſt, quod in libris Ordinis, nullum omnino ip-

Supradictũ viuæ vocis oraculum, non videtur eſſe certum & authenticũ, neque eo licet nobis vti.

no ipſius reperitur veſtigium, vt habetur firma traditione grauiſſimorum Patrum, qui fuerunt Romæ, & ſumma diligentia illud exquiſierunt, cupientes ea de re certiores fieri. Quibus & accedit, nã etiam ipſa tranſumpta, quæ vulgo circumferuntur, non ſunt ſibi cohærentia, aut conuenientia, ſed quædam feruntur vno modo, alia vero altero, quod ipſorum falſitatis nouum, & nec paruum quidem eſt inditium. Secundo nam dato caſu, quod dictum viuæ vocis oraculum, eſſet certum, verum, & authenticum, adhuc ipſo non expedit nobis vti, ſeu vllo modo eſt vtendum, cum ſit Regulæ noſtræ adeo relaxatiuum, & quammagna ſit differentia, latiſſimumq. diſcrimen inter ipſum, & præfatam conceſſionem Pij Secundi, de qua ſuperius diximus. Nam in dicta conceſſione, nulla ſit Regulæ noſtræ relaxatio, quinvero ſecundum ipſam, Regula noſtra integra, atque intacta permanet, ſolumq. conceditur Prælatis facultas, vt in præceptis non eſſentialibus eius, diſpenſare poſſint cum ſibi ſubditis, iuſta interueniente cauſa, etiamſi non ſit arcta neceſſitas, quod etiam ſtando in Iure communi, vt dictum eſt ipſa ex cauſa facere poſſent: at vero ſecundum præfatum viuæ vocis oraculum, Regula noſtra remanet truncata, nimiſq. relaxata, multaq. ex ipſa detrahuntur per illa verba ibidem poſita, *in cæteris autem præceptorum tranſgreſſionibus, nullus aliquod mortale peccatum incurrat*, quod reuera eſt diſpenſatio facta in ipſa, Regula ſimpliciter & abſolute, vt de ſe patet, quod longe diſtat, ab eo, quod ſupradictus conceſſit Pius Secundus, quod vt dixi, abſque ſpeciali aliquo priuilegio, ipſis Prælatis conueniebat ex Iure communi. Quibus omnibus, & accedit alia noua ratio, quæ erit tertia in ordine, & ea eſt, nam nullo viuæ vocis oraculo, nos Minores Fratres vti poſſumus, ſine aſſenſu, atque ſpeciali licentia Generalis Miniſtri, de quo plura habentur in libris Ordinis viuæ vocis oracula, conceſſa Ordini noſtro, à diuerſis ſummis Pontificibus. Quinvero, & Leo Decimus, hoc ipſum conceſſit Fratribus Auguſtinenſibus, & Eugenius Secundus, & Clemens Quartus Ciſtercienſibus, prout refertur in eorumdem priuilegiorum Compendio, *verbo, priuilegium*, §. 6. & in Compendio Societatis Ieſu, eodem verbo, § 3. Ex quibus infertur, quod quando prædictum viuæ vocis oraculum, eſſet certum, & verum, & alicubi inueniretur authenticum, adhuc eo non eſſet à nobis vtendum, aut nobis licitum vti illo, cum non fuerit per Ordinem receptum, neque ad id habeatur licentia, & conſenſus Generalis Miniſtri, vt præmittitur, neceſſarius per ſupradicta viuæ vocis oracula, ſpecialiaq. priuilegia. Eo vel maxime, cum ſupradictum viuæ vocis oraculum, non ſit perſonale priuilegium alicui perſonæ particulari conceſſum, ſed toti Ordini, vt ex ipſius verbis conſtat, quo fit, vt non poſſit à Fratribus in particulari recipi, nec eo ipſi poſſent vti, quin prius per totum Ordinem recipiatur, aut ſaltim per eiuſdem caput Generalem Miniſtrum. Non enim credendum eſt velle ſummum Pontificem, aut tale vnquam ipſius fuiſſe intentum, quod in vno, eodemq. Ordine diuerſus eſſet viuendi modus, & quod quidam Fratres adunguem obſeruent ea, quæ ſunt ſuæ Regulæ, alij vero minime, & in eodem Conuentu quiſpiam ſtricte, alter vero laxe, ſeu relaxate viuat, ita vt de eo Iure optimo dici poſſit, illud Ieremiæ: *Numquid auis diſcolor hereditas mea mihi?* Non (inquam) hoc de tanto ac tam magno Pontifice eſt credendum. Tandem vltimo probatur ſupradicta Concluſio, nam dato caſu (vt præmittitur) quod dictum viuæ vocis oraculum eſſet verum, certum, & authenticum, adhuc illo minime eſt vtendum, cum ſit expreſſe atque ex diametro pugnans, cum Concilio Tridentino, *ſeſſ. 25. de Regul. cap. 1.*

Nota hoc valde, quod Religioſi, non vti poſſunt viuæ vocis oraculis, ſine aſſenſu, & ſpeciali licentia Generalis Miniſtri.

Ierem. 9.

cap. 1. & 6. vbi decernitur, & ſtatuitur, *quod Regulares omnes tam viri, quam mulieres ad Regulæ, quam profeſſi ſunt, præſcriptum, vitam ſuam inſtituant, atque componant,* & inferius, *ſeſſ.* 25. *cap.* 2. dicitur, *vt hoc exequutioni mandetur, reuocando omnia priuilegia in contrarium.* Et licet dicatur, quod dictum indultum à Pio Quinto, fuit poſt prædictum Concilium Tridentinum conceſſum, ac proinde per ipſum non eſſe ſublatum, aut derogatum, adhuc tamen ſublatum, atque derogatum eſſet, per Conſtitutionem, & Extrauagantem Gregorij XIII. datam Romæ, Pontificatus ſui anno primo, quæ incipit: *In tanta negotiorum mole*, qua expreſſe reuocauit omnia conceſſa à prædicto Pio Quinto, quoquo modo contraria dicto Concilio Tridentino, & hoc ſufficit.

ARTICVLVS VII.

Vtrum Prælati Regulares, volentes cum ſibi ſubditis diſpenſare, hoc alij poſſint committere?

DIfficultas præſentis Articuli, pendet ex reſolutione alterius difficultatis, an ſcilicet delegatus à Papa, vel à Principe, indiſtincte poſſit totam cauſam, vel ipſius partem alteri delegare, & committere? Qua de re latiſſime agit Syluester, *verbo, delegatus, num.* 10. & 11. explicando, in quibus caſibus Delegati poſſunt ſubdelegare, & in quibus non. De quo longiſſimam ipſe iam habui diſputationem, in quæſtione ſecunda, mei ordinis iuditiarij per plures Articulos, quam ob cauſam, & quia hoc non eſt præſentis ſpeculationis, ab ipſa conſulto ſuperſedeo, propoſitæq. difficultati breuiter reſpondeo per ſequentem Concluſionem.

Prima Concluſio.

PRælati Regulares, volentes cum ſibi ſubditis diſpenſare, bene poſſunt hoc alijs committere, & delegare. Hæc Concluſio, habetur expreſſa, *in l. Iudice, C. de iudic. & in cap. finali, de officio delegati*, & tradit eam Innocent. *in cap. Paſtoralis, eodem titulo*, quod eſt quammaxime verum, cum in dicto caſu, non intelligatur electa fides, ſiue induſtria eius, cui negotium committitur. Cui Concluſioni fauet, etiam vniuerſalis conſuetudo, quæ legem interpretatur, eſtq. multum rationabilis, qua Prælati eiuſmodi diſpenſationes, ſolent alijs committere, idq. merito, nam vt plurimum ſubditi Prælatos verentur, vnde & rationi eſt conſonum, quod præ nimia verecundia non ipſi patiantur, quinvero alijs viris Religioſis, & doctis committatur, vt cum eiſdem poſſint diſpenſare. Facit ad hoc, nam & priuilegium conceſſum Prælatis pro tempore exiſtentibus, vt poſſint cum ſibi ſubditis diſpenſare, eſt perpetuum, datq. proinde iuriſdictionem ordinariam, ex natura ſua alijs delegabilem, vt expreſſe tenent Gloſſa, *in cap. finali, de officio ordinarij*, quæ ad hoc propoſitum eſt ſingularis. Et hæc de iſto Articulo breuiter dixiſſe ſufficiat.

Prælati Regulares, volentes cum ſibi ſubditis diſpenſare bene poſſunt hoc alijs committere, & delegare.

Nota, quod priuilegium perpetuum, dat iuriſdictionē ordinariā, & ſubdelegabilem.

Digitized by Google

ARTICVLVS VIII.

Vtrum quando Prælatus mandat, fieri aliquid contra Regulam, seu contra aliquod præceptum Regulæ, censeatur proinde in ipso dispensare?

HAnc difficultatem mouet Caiet. 2. 2. quæst. 104. artic. 5. in solutione ad tertium, & intelligenda est de Prælatis potentibus dispensare, nam in alijs, qui eiusmodi non habent facultatem, minime locum habet. Et præmissa distinctione, de dispensatione, quæ interdum fit, fieriq. solet, absolute, & sine causæ discussione, quia nempe sic videtur Prælato, superficie tenus, aut quãdo sine causa dispensatur, vt cõmuniter fieri solet in rebus leuibus, & de dispensatione, quæ fit, fieriq. solet, cum causæ vrgentis discussione, & cognitione, de mente supradicti Caiet. propositæ difficulti respondeo, per duas sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

Si Prælatus cũ subdito adlibitũ, & sine causa dispẽset, in his, quæ sunt cõtra vel præter Regulam, non tenetur subditus ei obedire.

SI Prælatus præcipiat aliquid contra, vel præter Regularem vitam, dispensando primo modo, non tenetur subditus ei obedire, sed sequi debet potius, statũ suæ Religionis. Ratio huius Conclusionis est, quia dispensatio facta sine causa legitima, sufficiente ad relaxationem legis, in hoc casu non est dispensatio, sed dissipatio, nisi forte dispensans sit Princeps, & fit in his, quæ sunt mere de Iure positiuo.

Secunda Conclusio.

Quando Prælatus dispensat, cum subdito cũ causa legitima, tenetur subditus eidẽ obedire.

Si vero Prælatus præcipiat aliquid subdito, dispensando secundo modo, hoc est, cum causa legitima, in tali casu tenetur subditus illi obedire. Hæc Conclusio probatur, nam ex quo accessit legitima dispensatio, opus illud pro tunc, non est contra, aut præter Regularem vitam: & si ex alia parte subest causa præcipiendi, & fiat propter aliquem finem subordinatum Regulari conuersationi, seu vitæ, ad quam omnia præcepta ordinantur in Religionibus, faciendum id est, & non vlla ratione excusatur, subditus ab eiusmodi adimplectione. Pro quo facit dictum Diui Bernardi, lib. de dispensat. & præcepto, ibi inquit: Votum meum non augeat, nec minuat Prælatus sine necessitate. His verbis insinuans; quod quando necessitas adest, potest illud augere, atque minuere Prælatus, ac præcipere aliquid, quod alias fit, aut esse videatur contra Regulam. Nam præcipiendo dispensat, aut saltim dispensare videtur, cum possit, & ita subditi in hisce rebus, quando Prælati aliquid eiusmodi sibi præcipiunt, attendere debent, an in eo casu sit sufficiens causa ad dispensandum, & si eam viderint esse talem, clausis oculis debent obedire, quia non debent præsumere, quod Prælati prædicti contra conscientiam, & animam suam, idipsum sibi præcipiant, nisi dispensando cum eisdem. Attamen si viderint, nullam esse prorsus dispensationis causam, nec Prælatum, hac de re multum curare, non illi in eo casu contra Regulam, seu Regulæ præcepta, tenentur obedire, neque eius iussa exequutioni mandare, nisi vt dictum est, iusta interueniente causa cum ipsis dispenset.

Nota hoc valde, pro dispensatione Prælatorum, cum sibi subditis, & qualiter in hisce rebus ipsi se habere debeant.

ARTI-

Digitized by Google

ARTICVLVS IX.

Quænam sit iusta causa, dispensandi cum aliquo Religioso, vt ad aliam Religionem laxiorem se transferre possit?

Quæ ad hunc Articulum spectant, resoluentur breuiter per sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

AD hoc, vt aliquis Religiosus se transferat, ad aliam Religionem strictiorem, sufficiens esse causa videtur, zelus perfectioris Religionis, vel declinatio sui Ordinis à debita perfectione. Hæc Conclusio est expressa D. Thomæ 2.2. quæst. 189 art. 8. & Syluest. *verbo Religio*, 4. §. 1. & 2. & Nauarr. *in cap. Statuimus, nn.* 4. & Cordub. super nostram regulam Fratrum Minorum, cap. 2. quæst. 17. à cuius Conclusionis probatione, & ampliori tractatione, consulto supersedeo, quia hac de re in præcedenti Tomo, quæst. 31. per plures Articulos plura diximus, agendo de Religiosis professis, quantum attinet ad transitum ad alios Ordines.

Sufficiens causa transeundi ad aliam strictiorem Religionem, est zelus maioris perfectionis, seu declinatio suæ Religionis, à debita perfectione.

Secunda Conclusio.

Ad hoc, vt aliquis Religiosus se transferat, ad alium ordinem laxiorem, iusta & sufficiens causa esse videtur, infirmitas, siue debilitas, & delicata complexio, ad obseruandas austeritates suæ Religionis. Hæc Conclusio est etiam D. Thom. loco supracitato, & Sylueſtri, & Nauarri. De qua etiam plura diximus supra, loco citato in præcedenti Tomo, vbi etiam diximus ad id esse iustam, atque sufficientem causam, vrgens parentum necessitas, vt pote si in Ordine proprio, non sit commoditas ad subueniẽdum illis, per modos licitos & congruentes suæ Regulæ. In tali casu communis est Doctorum opinio, quod est sufficiens causa ad dispensandum cum dicto Religioso, vt se transferat ad aliam Religionem laxiorem, etiam Monachalem, dummodo eiusmodi Religiosus non sit ex Mendicantibus, quia talis transitus est sibi prohibitus per Extrauagantem Martini IV. quæ incipit, *Viam ambitiosæ cupiditatis*, nisi forte quis dicat, supradictam prohibitionem esse intelligendam, quando fit sine iusta causa, aut cum illa, virtute alicuius licentiæ specialis, & non ex concessa à iure facultate.

Ad hoc vt Religiosus se trãsferat ad Religionem laxiorem, sufficiens esse causa videtur, infirmitas, corporis debilitas, aliaq. huiusmodi ad seruandas austeritates prioris Religionis.

Tertia Conclusio.

Erit etiam sufficiens causa ad dispensandum, in eo vt quis se transferre possit ad laxiorem ordinem, iusta ignorantia de his, quæ profitentur in tali Religione. Hæc Conclusio est expressa Patris Cordub. loco supracitato, & probatur & declaratur Conclusio, nam si quis v. g. propter suam ignorantiam, atque simplicitatem, non intellexit regulam, & eius obligatoria, tempore professionis, & postea videt se strictius obligari, & quod alumni illius Religionis laxius viuunt communiter, licite posset cum illo dispensari, vt ad alium Ordinem se transferat, seruatis seruandis, quæ supra in præcedenti Tomo diximus esse obseruatu necessaria, ad hoc, vt licite fieri possit eiusmodi transitus. Et ratio dictæ Conclusionis est, nam cum intentio & voluntas supradicti, non fuerit se obligare in professione sua, ad tantam vitæ rectitudinem, perfectionem, siue austeritatem, quanta in illa Religione,

Ad hoc, vt Religiosus se trãsferat ad laxiorem Religionẽ etiam sufficiẽs esse causa videtur iusta ignorantia de his, quæ profitenda erant in tali Religione

Digitized by Google

ne, iuxta regulam obſeruari præcipitur, ex præceptoque obſeruari habet, ſufficiens eſſe cauſa videtur ad diſpenſandum cum illo, vt ad laxiorem Religionem ſe transferat. Sed difficultas eſt, an ad idipſum ſufficiat difficultas, & moleſtia, quam quis patitur, ad obſeruanda ſuæ Religionis præcepta? De quo ſit quarta Concluſio.

Quarta Concluſio.

Difficultas, quæ ſe tenet ex parte diſpẽſati, aut ex illius prauo habitu, nõ eſt ſufficiens cauſa diſpẽſandi, ad hoc, vt quiſpiã ſe trãsferat ad laxiorem Religionem.

Si difficultas ſit in re ipſa, vtpote, quia inconſulta prudentia, non commenſurando vires ſuas & Religionis aſperitates cum ſua delicata complexione profeſſionem emiſit, in tali caſu dicta difficultas, atque temeritas, ſufficiens eſt cauſa diſpenſandi, ſecus eſt autem, ſi difficultas illa ortum habet à prauo ſuo habitu, & deprauata conſuetudine, nam in tali caſu non erit cauſa ſufficiens. Hæc Concluſio iam ſatis patet ex ſupradictis, & quia nemo debet ex delicto reportare commodum. Sit quinta Concluſio.

Quinta Concluſio.

Difficultas, quæ & tenet ex parte Religionis ex aliquo incidenti caſu poſt factã profeſſionem, vtpote infirmitas ſuperueniens, non eſt ſufficiens cauſa diſpenſandi vt quis ſe trãſferat ad laxiorem Religionẽ

Si vero difficultas ex aliqua cauſa obueniat, poſt profeſſionem factam, vtpote ex aliqua infirmitate, vel quacumque alia ratione, non eſt ſufficiens cauſa ad diſpenſandum, vt quis tranſeat ad aliam Religionem, nam in tali caſu Religionum Prælati cum ipſo diſpenſare poſſunt, & debent in eiuſdem aſperitatibus. Hanc Concluſionem tenet expreſſe, Magiſter Soto lib. 1. de iuſt. & iur. quæſt. 7. art. 3. reſpondendo ad prædictam dubitationem, in caſu tamen quo dicti Prælati diſpenſare nolint, & Fratres murmurent, dicendo illum relaxare Religionem, magis præ oculis habentes literalem ſenſum, ſeu potius exteriorem auſteritatem, quam pietatem & charitatem, crediderim ſufficientem eſſe eam cauſam, ad diſpenſandum cum illo. Item, & perſequutio magna ſi ſuboriatur alicui in aliqua Religione, cui ille nullam dedit cauſam, ſed vt dicitur, odio habetur gratis. Et tandem vt hæc omnia vnico concludamus verbo, dico, quod hac de re, non poteſt tradi regula certa & determinata, ſed maxima ex parte, id relinquendum eſt arbitrio æqui & boni viri, quapropter ab huius rei ampliori tractatione ſupерſedeo, cum in præcedenti Tomo loco ſupracitato, & in præcedenti Quæſt. Art. 4. & 5. de hoc argumenti genere, plura dixerimus.

ARTICVLVS X.

Vtrum quando Papa, aut eius Legatus, conceſſam à ſe diſpenſationis gratiam, alicui committunt Ordinario, vt verificata narratiua diſpenſet cum aliquo, morte Papæ, aut Legati concedentis, finiatur eiuſmodi delegatio?

SAepiſſime contingit, quod Papa, ſiue ipſius Delegatus, conceſſam à ſe diſpenſationis gratiam, alicui committũt Ordinario, vt verificata narratiua, diſpenſet cum aliquo, atque ita fieri præcipit Concil. Trid. *ſeſſ. 22. de reformat. cap. 5.* & idipſum contingit in Religionibus, cum Fratres, ſiue Moniales expoſcunt à Papa, ſeu ab eius Apoſtolico Nuncio, diſpenſationes aliquas, ſuper aliqua re, quam ipſi narratiuam Prælatis Regularibus committunt, vt ipſa verificata cum eiſdem diſpenſent: quæritur nunc, an eiuſmodi delegationes, finiantur morte concedentium? Cui difficultati breuiter, atque reſolutiue reſpondeo per ſequentem Concluſionem.

Concluſ.

Digitized by Google

Concluſio.

DIſpẽſationes,ſiue delegationes ſupradictæ,morte Papæ,aut Nuntij Apoſtolici concedentis,minimè ſpirant, aut exſtinguuntur. Hanc ſententiam & Concluſ. tenet expreſſe Sylueſt. *verbo gratia.* §. 2. & eſt communis omnium Doctorum Iuriſconſultorum reſolutio.Qui omnes eam intelligunt, atque intelligendam eſſe volunt,etiam vt dicitur,re integra,& quamuis prædicti Prælati non diſpenſauerint, aut nondum gratiam diſpenſationis acceperint.Nam dicta diſpenſatio,quantum eſt ex parte Papæ, ſiue eius Nuntij Apoſtolici,iam plene facta eſt,in gratiam,atque in fauorem petentis,dum tamen vera ſit narratiua, dictiſque Prælatis,ſiue Ordinario tantum cõmittitur, aut demandatur, exequutio gratiæ iam factæ, nec ipſis committitur ſubſtantia,aut aliquid ſubſtantiale cauſæ,an expediat,vel non expediat id facere,tanquam Iudicibus delegatis, ſed ſolummodo,an ſit vera facti præteriti enarratio, qua ſtante, iniuſti eſſent eiuſmodi Prælati, ſi non diſpenſarent. Sed quidquid de hoc ſit, certiſſimum eſt, redeundo ad noſtrum propoſitum, quod exequutio gratiæ iam factæ, non ſpirat morte concedentis, vt late proſequitur Couarr.in pract.qq.cap.11.nu.2.colum.3.Nec dictis obſtat *cap.ſi cui,de prabend.in 6.*ex quo nonnulli volunt colligere contrarium. Nam reſpondetur, quod ibi illa gratia facta eſt, ſi in vita eiuſdem Papæ, vacaret præbenda in communi, quam ipſe iure ordinario poterat conferre, at in propoſito eſt ſingularis diſpenſationis gratia (vt ſupponitur) iam à Papa facta, eiuſmodi priuatæ & particulari perſonæ, & Prælatis Regularibus, ſiue Ordinario tantummodo conceditur exſequutio. Quæ pro iſto Articulo dicta ſufficiant.

Non extinguũtur,nec expirãtur morte Papę delegationes, quæ concedun tur ad diſpenſandum cum aliquibus.

Executio gratiæ iam factæ, non expirat morte concedentis.

ARTICVLVS XI.

Vtrum Prælati Regulares, in foro exteriori diſpenſare poſſint, cum ſibi ſubditis committentibus aliqua delicta, propter quæ in aliquibus conſtitutionibus Apoſtolicis, appoſita eſt pœna, vt ipſo facto ſint priuati omnibus officijs, & inhabiles ad alia in futurum?

PRo huius Articuli intelligentia, & reſolutione, oportet in memoriam reducere,quæ dicta ſunt ſupra, nempe, quod Prælati generales & Prouinciales, Epiſcopalem, vel quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem habentes, poſſunt circa ſibi ſubditos, quidquid Epiſcopi circa ſuos, per gloſſ. ſingularem, & communiter receptam *in Clem.1.de reb. Eccleſ.non alienand.* de qua ſupra pluries diximus,in multis occurrentibus caſibus. Secundo eſt aduertendum, quod Alex.III.*in cap.at ſi Clerici,§.de adulterijs, de iudic.* concedit Epiſcopis, vt in adulterijs, alijsq. minoribus delictis, cum Clericis peracta pœnitentia diſpenſare poſſint. Hic inquirendum, atque diſputandum ſe ſe offerebat, de grauitate huius criminis, & quænam dicantur, ſeu dici debeant crimina,ſiue delicta adulterio minora, quæ vero maiora? Sed hæc res propriam habebit ſedẽ,& locum in alio Tomo,vbi Deo dãte, agendum erit à nobis, de pœnis correſpondentibus, omnibus in vniuerſum delictis. Pro nunc dixiſſe ſufficiat, quod inter maiora delicta à Doctoribus, ſimplex fornicatio enumeratur,qua maius eſt adulterium,vt docet D.Auguſtinus, & habetur *in cap.adulterij malum, 32. quæſt. 7.* vincitur autem adulterium

Digitized by Google

572 terium ab inceſtu, prout ibidem dicitur, ſed omnibus his grauiora, atque maiora ſunt Sodomia, & crimen aſſaſſinatus, & homicidium qualificatum, vt habetur *in d.cap.adulterij malum, & in cap.ille qui*, 22. q. 5. Ex quibus omnibus colligitur, quod Epiſcopi cum Clericis, peracta pœnitentia, diſpenſare poſſunt, in pœnis correſpondentibus delicto adulterij, ipſoq. minoribus, non autem in maioribus, nam hæc ſpecialiter Papæ reſeruantur. His vtcumque ſic dictis, atque præmiſſis, difficultati propoſitæ, breuiter reſpondetur per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

Prælati Regulares in exteriori foro diſpenſare poſſunt cum ſibi ſubditis peracta pœnitentia in omnibus pœnis delictorum adulterio minorum, non autem in maioribus.

PRælati Regulares, in exteriori foro diſpenſare poſſunt, cum ſibi ſubditis, peracta pœnitentia, in omnibus pœnis quæ fuerint poſitæ, propter aliqua crimina, atque delicta adulterio minora, non autem in maioribus. Hæc Concluſio iam plane conſtat ex ſupradictis. Sed intelligenda eſt Concluſio, non reſeruante ſibi ſpecialiter Papa pœnam alicuius delicti. Sicq; poſſunt prædicti Prælati diſpenſare cum ſibi ſubditis, in omnibus irregularitatibus, atque depoſitionibus verbalibus, & priuatione officij, ſiue beneficij, & inhabilitatibus ad ea, ſiue alia, peracta pœnitentia, quando reſultant ex delictis, non adulterio grauioribus. Quod fuiſſe per Summum Pontificem determinatum & ſtatutum, rationi fuit quammaxime conſonum; nam licet eiuſmodi delicta ſunt grauia, multa item animaduerſione digna, frequenter tamē committuntur, graoeq. eſſet nimis, propterea ſemper ad Sedem Apoſtolicam recurrere, ad diſpenſationem impetrandam. Ad conſulendum ergo tanto Clericorum damno & labori, Alexan. III. eiuſmodi diſpenſationes, Epiſcopis peracta pœnitentia commiſit, & dico, peracta pœnitentia, quia ita habetur ibidem, & quia nemo præter Pontificem Maximum diſpenſat, aut diſpenſare poteſt, abſque cauſæ cognitione. Circa hanc materiam iterum redibit ſermo, quando agemus de pœnis contractis à Religioſis, introducentibus mulieres in Monaſteria virorum. Atque ita pro nunc hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

ARTICVLVS XII.

Qualiter in negotijs, cauſis, & neceſſitatibus occurrentibus vtendum ſit Epicheya?

Quidnam ſit epicheija, & qualiter ipſa competat, non ſolum Prælatis verum etiam ſubditis.

IAm ſupra ſemel atque iterum dictum eſt, quod epicheija propriè, atque in rigore loquendo, non eſt diſpenſatio, ſed multum ab ea differt. Non enim eſt eximere ſubditum per licentiam à lege, in caſu quo illam obſeruare tenetur, iuſta & rationabili interueniente aliqua cauſa (quod proprie ad diſpenſationem pertinet) ſed explicare, atque declarare, quod in illo caſu nō teneatur obſeruare legem. Quo fit, vt epicheia non ſolum competat Prælatis, verum etiam ſubditis, in quo etiam a diſpenſatione differt, quæ ſolum Prælatis conuenit. Vt igitur ſciri poſſit, qualiter dicta epicheija ſit vtendum, tam à ſubditis, quàm à Prælatis, quod maxime cognitu eſt neceſſarium, ad regimen Reipublicæ, & ad pacandas & quietandas multorum Religioſorum conſcientias, qui plus nimio interdum innumeris agitantur & moleſtantur ſcrupulis, quæſtionem hanc in præſentiarum in medium libuit producere, vt præ manibus habeantur, quæ ad hoc propoſitum viſa fuerint neceſſaria,

Digitized by Google

necessaria, cui vt debite satisfaciam pro meo more, resolutiue respondeo per sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

Præcepta Dei quãuis strictè sint obseruanda, non tamen obligãt ad vix possibile.

QVamuis præcepta Dei nostri, Optimi Maximi, strictè, & ad vnguem sint obseruanda, quoad maxime fieri poterit, vtpote in quorum stricta & rigorosa obseruantia, ipse Deus sum opere delectatur, iuxta illud Psalmi 118. *Tu mandasti mandata tua custodiri nimis*. Non tamen hoc ita est intelligendum, vt existimemus, quod velit nos Deus obligare ad vix possibile, seu ad nimis difficilia, nam ciuiliter & moraliter loquendo, quæ talia sunt, secundum iura, censentur & reputantur impossibilia. Hæc Conclusio cum multis & argumentis & auctoritatibus posset comprobari, hoc solummodo ero contentus dixisse, quod iuxta Sapientis dictum *Sapien. 1.* *Sentiendum est de Domino in bonitate, atque in simplicitate cordis quærendus est*. Cui concinit illud, quod Lucæ 10 dixit Christus Dominus, nempe, *ipsius iugum esse suaue, & onus eius leue*. Quod haudquaquam recte dici posset, si obligaret nos Deus, vt præmissum est, per legem suam ad impossibilia, seu nimis difficilia, vel ad id, quod ciuiliter & moraliter loquendo, censeretur, & reputaretur impossibile. Quibus & accedit aliud eiusdem Sapientis dictum, quo dixit Prouerbior. 30 *Noli esse nimium iustus, nam qui vehementer emungit, elicit sanguinem*. Hinc fit, vt in obseruantia supradictæ legis, & quorumcumque aliorum præceptorum, generale & vniuersale sit omnium Doctorum consilium, recte hac de re sentientium, quod potius est declinandum ad æquitatem, quam nos in præsentiarum vocamus epicheijam, quam ad rigorem. Aiunt enim, Ius esse medium quoddam, inter æquitatem & rigorem, atque inter hæc duo extrema, potius ad æquitatem, quam ad rigorem oportere declinare. Ad quod propositum dicunt Iurisconsulti, quod rigor est excessus, siue austeritas iuris, siue legis aliquoties ad terrorem tantum scriptus, qui seruandus non est, nisi vbi exemplum mali timetur, *per cap. sed & illud, dist. 45.* Equitas vero, inquiunt, est iustitia dulcore misericordiæ temperata, quam semper Iudices, atque Prælati habere debent præ oculis, nam melius est de misericordia, quam de seueritate reddere rationem, iuxta *cap. alligans, 16. quæst. 7.* Facit & *l. quod si effusi, ff. de eo quod certo loco, & cap. disciplinæ, dist. 45. cap. pouderet, dist. 50.* quo fit, vt semper iura humana intendant cum misericordia punire, *iuxta regulam in pœnis, in 6.* Idq. merito, cum à diuino deriuentur iudicio, in quo, vt ex sacra pagina frequentissime habetur, iustitia semper cum misericordia est temperata. Ex qua Conclusione, atque generali regula, elicere poterunt omnes tam Prælati, quam subditi, qualiter se gerere debeant in diuinæ legis, atque aliorum præcepeorum obseruantia, ita vt quamuis sint nimis obseruantes, non tamen nimis rigidi, aut scrupulosi. Sed sciant, multoties, quinuero & frequentissime, aut saltem quotiescumque necessitas id exposcit, vtendum esse ab ipsis epicheija & æquitate, quæ est interdum à verbis legis discedere, seruata tamen eiusdem intentione & respectu habito ad illud, quod diceret, & determinaret, atque diffiniret Deus ipse, & quilibet legislator consultus in tali casu. Sed vt ad magis particularia descendamus, sit secunda Conclusio.

Qualiter sit intelligendum, quod Ius est quasi medium inter æquitatẽ & rigorem.

Iudices & Prælati semper esse debent proni & propensi ad æquitatem, potius quam ad rigorem,

Secunda Conclusio.

Haudquaquam credendum est, quod velit Deus Optimus Maximus, aut Ecclesia, quæ Spiritu Sancto regitur & gubernatur, per leges suas obligare nos

Non eſt credẽdũ, quod Deus ſiue Eccleſia per ſua præcepta obligare nos velit ad aliquid ſtultum atque inurbanum, ſeu per quod ſtulti & fatui reddamur.
Pſal. 30.
Eccleſ. 15.

nos ad exequendum ea, quæ adimplentes ſtulti & fatui omnino redderemur, ſeu ex quorum obſeruantia omnino tolleretur vrbanitas & honeſtas, & communis hominum conuictus. Hæc Concluſio ſatis eſt clara & manifeſta, nam non credendum eſt de Deo, aut eius Eccleſia, quod imponere voluerint nobis onera grauia, atque incomportabilia, quæ nullo modo portare poſſimus. Id quod Chriſtus Dominus in Phariſæis acriter reprehendit olim Matth. 23. Non etiam Deus, aut eius Eccleſia vult, aut nobis conſulit nenias, aut quod ſic ſe habeat homo, vt alijs ſit ludibrio & opprobrio. Pro quo facit quammaxime illud quod dixit Regius Pſaltes olim, Pſal. 30. nempe, *quod odit Deus obſeruantes vanitates ſupernacue*. Sapiens etiam Eccleſiaſt. 15. inquit, *quod diſpliceat eidem infidelis & ſtulta promiſſio*, & alibi dicitur, *quod omnia Domini mandata, iuſtitia ſunt, æquitas & iudicia*. Qua de re videatur gloſſa & Innocen. *in cap. nouerit, de ſententia excommunicationis*. Eadem ratione, nec etiam vult ipſe Deus, aut Eccleſia, obligare nos ad quippiam, ex quo graue aliquid immineat malum probabiliter, & quod nonniſi cum magno damno, atque detrimento noſtro fieri poſſit, aut ex quo neceſſe ſit, quod aliquod ſequatur ſcandalum. Quæ omnia ſunt maxime notanda, atque conſideranda, vt ſciamus qualiter nos obligent leges diuinæ, ſiue Eccleſiaſticæ, & quorumcumque aliorum præceptorum obſeruantia. Sed tamen vt ne ex his quiſpiam decipiatur, aduertere etiam libuit, quod non de facili iudicare debemus, quamcumque cauſam in diuinis præceptis, ſiue Eccleſiaſticis adimplendis, difficultatem eſſe quammaximam, mentiaturque proinde iniquitas ſibi, vt dixit Regius Pſaltes, olim Pſalm. 76. fingendo neceſſitatem, vbi forſan nulla eſt omnino neceſſitas; quinuero oportere, quod neceſſitas ſit certa & manifeſta, aut ſaltem multum apparens, repræſenteturq. imminentia inconuenientia, mala & ſcandala, ſeu incommoda, quæ ex alicuius legis obſeruantia poſſunt exoriri. Quibus in rebus vt non errare contingat, optimum erit conſilium in negotijs dubijs, vt ſemper aliorum deſumatur conſilium, & Sapientum, atque Religioſiſſimorum hominum ſtetur iudicio. De quo etiam ſit tertia Concluſio.

Tertia Concluſio.

Quantũ valeat Sapientium cõſilium ad pacãdas conſcientias, & qualiter qui illud ſequitur, tutus remanet in conſciẽtia.

Ad pacandas, atque quietandas, nimium timoratas, & ſcrupuloſas conſcientias, magni refert, multumq. valet ſapientum & Religioſiſſimorum hominum ſpectare conſilium, nam qui cum conſilio aliquid agit, deponendo conſcientiam erroneam, tutus remanet in conſcientia. Hæc Concluſio eſt expreſſa D. Antonini de Florentia 1. par. tit. 3. cap. 10. & Gerſon 5. par. de remed. contra puſillanimitatem, alphabeto 69. littera Q. & in tractatu de diuerſis Diaboli tentationibus, alphabeto 70. littera etiam Q, vbi latiſſime agit de hac materia, nempe de quietanda conſcientia dubia, & tollendis multorum ſcrupulis. Pro quo ſupradictam tradunt generalem regulam, vt qui huiuſmodi habent conſcientias inquietas, dubias, atque ſcrupuloſas, expoſcant, ſemper aliorum conſilium, illudq. ſequantur, quantumcumque aliud ſibi videatur. Nam (inquiunt) in his quæ rationabiliter dubitamus, non peccamus alijs acquieſcendo, etiamſi alias erroneum aliquid committatur, nam inuincibiliter excuſamur per ignorantiam eiuſmodi, quinuero potius mereri poterimus interdum, propter humilitatem, dum captiuamus intellectum & voluntatem noſtram, in obſequium Chriſti. Hæc omnia ſunt valde notanda, atque memoriæ commendanda. Videatur hac de re D. Gregorius in Moralibus, explicando illa verba Iob, cap. 1. quibus dicitur *quod boues arabant, & aſinæ paſcebant iuxta illas*, vbi ad hoc propoſitum dicit

Nota valde q̃ diſponenda cõſciẽtia dubia.

Digitized by

cit plura, eaq. notatu digniſſima. Pro qua etiam facit illud, quod dixit olim Thobias filio ſuo cap. 1. *Semper conſilium à Sapiente perquire*, & Salomon Prouerb. 3. & 22. *Ne inuitaris prudentia tua, & ne tranſgrediaris terminos antiquos, quos poſuerunt tibi patres tui*. Videatur etiam hac de re Nauarr. in ſuo Manuali cap. 27. nu. 286. vbi agit de opinione eligenda, & de quibuſdam conſcientiæ nimis ſcrupuloſæ medicinis. Quæ omnia multum proderunt ad pacandas, atque aſſecurandas, multorum ſcrupuloſorum conſcientias.

Quarta Concluſio.

Quid ſit inſpiciendum in rebus dubijs, ad ſciendum qualiter Eccleſiæ præcepta præticari debeãt.

Ad ſciendum in rebus dubijs, qualiter Dei & Eccleſiæ præcepta exequi & practicari debeant, ſummopere oportet reſpicere, ad communem viuendi modum, virorum bonorum, prudentum, & peritorum, atque timoratorum, ex quibus deſumi debet exemplum, quorum vita eſſe nobis debet viuendi regula; nam qui tales ſunt, rectum præſumuntur habere iudicium, ſicut & rectum habent affectum. Hæc Concluſio eſt valde notanda, atque memoria commendanda, pro qua facit *& cap. ſis vinc, 16. quæſt.* 1. quod eſt D. Hieron. ad Ruſticum Monachum, vbi illi conſulit, vt inter bonos ſemper obſeruet meliores. Certum etiam eſt, quod in omnibus, ſed maxime in legibus humanis, & his quæ iure humano tantum ſunt prohibita, multum prævalet conſuetudo, vt ſupradiximus. Etenim ſi ea fuerit præſcripta, atque legitime introducta, eſt optima legum interpres, quinuero & tollit legem, excuſatq. à peccato, in totum. Tunc vel maxime, quando id quod videmus maiores noſtros facere, dum tamen ipſi ſint ſapientes, atque timorati, communiter exequutioni mandatur. Vt itaque omnia vnico concludam verbo, dico quod in quolibet caſu, prætermittens facere, id quod lex aliqua imponit, atque faciendum præcipit, excuſari poteſt à peccato, ſaltem mortali, quamuis non ſemper veniali, ſi id faciat bono, æquo, & ſimplici animo, ex epicheija, vti dicitur, ſiue æquitate, ſine legis, vel præcepti contemptu, ratione alicuius euitandi periculi, infirmitatis, ſiue neceſſitatis, aut cuiuſcumque alterius cauſæ, ſiue circunſtantiæ, recte conſideratæ, exiſtimando ſe non peccare mortaliter, paratus nullo modo id facere, ſi exiſtimaret id eſſe tale peccatum. Hæc regula eſt valde generalis, multumq. notabilis, rationabilis, pia, & fructuoſa pro timoratis conſcientijs. De qua videantur ſupradicti D. Anton. de Florent. & Gerſon locis ſupracitatis, & Caieta. in Summa, *verbo, iniuriam, & verbo contemptus*, & præceptum, atque detractio, vbi ad hoc propoſitum plura licebit adinuenire. Et hæc de iſto Articulo, ac de tota Quæſtione dicta ſufficiant.

Nota generalem regulam ad pacãdas & quietãdas ſcrupuloſorum timoratas conſcientias.

QVÆSTIO XXXII.

De Prælatis Regularibus, quantum attinet ad facultatem diſpenſandi, commutandi, atque irritandi ſuorum ſubditorum vota, in Sex Articulos diuiſa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum Prælati Regulares diſpenſare poſſint, in votis ſuorum ſubditorum?

PRo huius Articuli intelligentia, & vt paremus viam ad ea, quæ in ſubſequentibus ſunt dicenda, oportet breuiter præmittere, quod quin-

cupli-

Digitized by Google

Nota 5 quinquipliciter tolli potest cuiuslibet obligatio voti, & qualiter id fiat.

cupliciter, siue quinque modis, tolli potest cuiuslibet obligatio voti. Primo per interpretationem. Secundo per cessationem. Tertio per dispensationem. Quarto per commutationem, & tandem quinto & vltimo per irritationem. Per interpretationem tollitur votum, quando per epicheijam, quæ (vt supra diximus) est iusta legis interpretatio, euidenter constat ipsum non obligare; vt si verbi gratia, emisit quis votum ieiunandi, postmodumq. in aliquam incidit infirmitatem, per epicheijam, atque iustam legis interpretationem, absoluitur à ieiunij vinculo & obligatione. Per cessationem vero tollitur votum & obligatio ipsius, tunc quando extinctum, atque adimpletum est tempus sibi positæ obligationis; vt si verbi gratia, emisit quispiam, votum ieiunandi per spatium vnius anni, singulis sextis feriis, expleto anno, extinguitur eiusmodi obligatio. Per dispensationem tollitur, quando iusta existente causa, Superior, siue Prælatus dispensat, eximendo subditum à tali obligatione. Per commutationem autem, quando non simpliciter & absolute dispensat, sed emissum votum commutat in aliud æquale, siue melius, ad modum infra dicendum. Tandem vltimo tollitur votum, & obligatio ipsius per irritationem patriæ potestatis, quando pater, Prælatus, siue Superior, inferioris sibi subditi obligationem tollit, non sinendo illum votum adimplere, vt etiam statim dicemus.

De differentia quæ versatur inter dispensationem, commutationem, atq; irritationem votorum. Irritatio votorum non aliam requirit causã quam solã meram & liberã voluntatem, illius, qui in id ipsum auctoritate & potestate pollet. Nota valde differentiam quæ versatur inter dispensationem & commutationé votorum.

Sed aduerto etiam, maximam esse differentiam & latissimum discrimen inter dispensationem, commutationem, atque irritationem votorum, nam irritatio non aliam requirit causam, quam meram voluntatem illius qui ad irritandum facultate & potestate pollet, *per cap. puella, 32. quæst. 2. cap. mulierem, 33. quæst. 5.* & omnes Doctores communiter. Dispensatio vero requirit causam iustam & rationabilem, quam qui habet & auctoritatem dispensandi, potest omnino votum tollere, & obligationem ipsum relaxare absque eo quod loco emissi voti aliquid iniungat vouenti, & tam vouens, quam ille qui dispensat, manent in conscientia securi. Quod aliter contingit in commutatione, nam commutatio quæ est, quasi redemptio voti, exigit, vt id, in quod votum est commutandum & redimendum, sit æque bonum, aut melius ac illud quod quis vouit. Tunc requiritur, quod sit æque bonum, quando ex aliqua rationabili causa fit commutatio, tunc vero melius quando fit sine aliqua causa, sed solum ex mera voluntate commutantis, vt recte tradit Caietanus 2. 2. quæst. 88. ar. 12. Ex qua doctrina infert Nauar. in suo Manuali, cap. 12. num. 63. quod qui potestatem habet simul ad dispendandum & commutandum, potest partim dispensando, partim vero commutando votum relaxare, sine causa omnino iusta, ad ipsum votum omnino relaxandum, imponendo ei etiam simul aliquid loco eiusdem voti, licet sit minus eo quod vouit, nam dispensatio aliquid debet operari. Hæc sunt valde notanda, atque memoriæ commendanda. Quibus sic præmissis, vt propositæ difficultati satisfaciam, ac simul breuiter & resolutiue complectar omnia fere ea, quæ ad hanc materiam votorum spectant, proposito Articulo respondeo per sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

Soli Prælatiſſe cleſiaſt. de iure auctoritaté & facultatem habent diſpenſandi & cõmutandi vota ſuorum ſubditorũ

SOli Prælati Ecclesiastici de iure, auctoritatem & facultatem habent dispensandi, & commutandi vota suorum subditorum. Hæc Conclusio est certa & manifesta, constatque expresse ex doctrina D. Thom. 2. 2. quæst. 88. art. 12. vbi eam multis & efficacissimis rationibus comprobat, sed maxime ex doctrina D. Pauli 2. ad Corinth. 2. vbi de dispensatione agens, inquit, nam

& ego

& ego quod donaui, si quid donaui, propter vos in persona Christi. Ex quibus infert D.Thom. quod soli Prælati Ecclesiastici, dispensant, dispensareq. possunt, in votorum obligatione, facereq. ipsorum commutationem, vtpote qui auctoritatem gerunt Ecclesiasticæ Reipublicæ, vicesq. Dei habent in Ecclesia, quæ mystice est corpus Christi. Quo fit, vt quamuis multi alij potestatem & facultatem habeant, irritandi vota suorum inferiorum, vtputa pater, & eo deficiente mater, quæ tutelam filiorum suscepit, ipsiq. tutores & curatores, pupillorum seu minorum suorum, mariti etiam suarum vxorum, & domini seruorum, non tamen dispensandi, aut commutandi vota, facultatem habent, nisi solummodo Prælati Ecclesiastici, vt tenet communis Doctorum sententia, cum D.Thom. vbi supra, & cum sententiarum Magistro in 4. sentent. dist 38. Qua de re videatur suprad. Nauarr. vbi supra nu.68.& 75.

Secunda Conclusio.

Solus Papa, Romanusq. Pontifex, dispensat, atque dispensare potest super quinque votis, hoc est super voto perpetuæ Continentiæ, Religionis, Peregrinationis in Hierusalem, vel Romam, & ad S. Iacobum de Compostella, cui & de nouo vt dicitur, additum est, votum dominæ nostræ Lauretanæ. Hæc Conclusio est omnium Doctorum communis, de qua videndus est supradictus Nauar. loco supracitato num. 75. vbi inquit, quod quamuis nullus textus reperiatur, qui omnia dicta vota soli Papæ reseruet, præter votum in Hierusalem, *per cap. ex multa, de voto, iuncta gloss. singulari, verbo, incumbit*, quinimo neque hoc, quando ex deuotione, & non in subsidium Terræ Sanctæ fit, secundum Pano. *in d.c. ex multa*, quem multi ibi sequuntur, tamen iuxta stylum Romanæ Curiæ, omnia supradicta quinque vota, sunt summo Pontifici reseruata. Quod satis colligitur ex Extrauaganti Sixti IV. *cap. Etsi Dominici, de pœnit. & rem.* Vnde secundum multorum opinionem, quicumque inferior ab aliquo istorum votorum tentaret absoluere, præter quam quod peccaret mortaliter, pœnam etiam excommunicationis incurreret, per dictam Extrau. quod quidē dictus Nau. non credit esse verum, nisi in illis, qui ex facultate, vel concessione eiusdem Papæ Sixti IV. absoluuntur, quoniā de ipsis, ea tantummodo loquitur, vt sequutus Sylu. *verbo, excommunicatio, 7. casu* 32. & Ang. *verbo, excommunicatio*, 5. §. 31. suprad. Naua. tenet super Extrau. dictam. Videantur hac de re, quæ diximus supra Quæst. 9. Art. 8.

Solus Papa, Romanus Pontifex dispensare potest super quinque principalibus votis

Tertia Conclusio.

In cæteris autem votis, præter supradicta, generaliter possunt dispensare Episcopi cum sibi subditis & Prælati Regulares Episcopalem, vel quasi Episcopalem habentes iurisdictionem cum suis. Hæc Conclus. est omnium DD. communis, & eam tenet expresse D. Thom. 2. 2. q. 88. art. 12. in solut. ad 3. & Mag. Soto lib. 7. de iust. & iur. q. 4. art. 1. & 3. & Nau. loco supracit. n. 75. & in c. 21. n. 21. & 22. quam dicit esse tenendam, & si Panor. *in c. proposuit, de concess. præben.* supradictis solum commutandi potestatem concedat. Quod inquit Nauarr. non est verum, propter ea quæ ipse Panormitan. *in cap. 1. de voto*, docuit. Et addit, quod Prælati inferiores Episcopis, non habentes iurisdictionem Episcopalem, vel quasi Episcopalem, nihil tale possunt efficere, secundum Innocentium *in dicto cap. 1. de voto*, communiter receptum ab Hostiense, & à reliquis Iuris Doctoribus, nisi ad id præscriptione, vel particulari priuilegio muniantur, possunt tamen dicti Prælati suorum Religiosorum vota irritare, vt amplius infra suo proprio loco dicemus. Quod solum forsan fallere dicit, in aliquibus Abbatibus, si sint exempti, qui etiam

In reliquis autem votis, à supradictis principalibus dispensare possunt Episcopi, aliiq. Prælati Regulares cū sibi subditis.

cum ſuis ſubditis poterunt in votis diſpenſare, quoniam ipſorum iuriſdictio quaſi Epiſcopalis reputatur, per gloſſam ſingularem, & communiter receptam *in Clemen. 1. de rebus Eccleſiæ*, aliàs vero minime, quidquid aliqui ſenſiſſe videantur.

Quarta Concluſio.

Ad diſpenſandum in ſupradictis votis neceſſario requiritur cauſa iuſta & rationabilis, & qui ſine ipſa diſpenſat peccat, nec diſpenſatus manet in conſcientia ſecurus. Hæc Concluſ. eſt etiam omnium DD. communis, & eam tenet expreſſe D. Th. 2. 2. q. 88. art. 12. adeoq. vera eſt, vt nec ipſe ſummus Pontifex pro mera ſua voluntate, & ſine vlla iuſta cauſa vota poſſit diſpenſare, aut commutare, vt expreſſe tenet ſuprad. Nau. in d. Man. c. 12. n. 76. quod & probat per *gloſſ. ſingularem, in c. non eſt de voto*, & inquit, quod diſpenſatus ſine iuſta cauſa, etiam à Papa, non eſt in conſcientia ſecurus, *per d. gloſ. & c. non eſt de voto*. Ad quod probandum & confirmandum, adducit *c. venientes, de iureiur.* vbi dicitur, quod in quocumque iuramento (id quod & de votis pariter intelligendum eſt) debet ſemper intelligi, ſalua auctoritate ſummi Pontificis, vbi notat, quod non dixit, ſalua ſua voluntate, vt recte etiam loco ſupracitato ponderauit D. Th. 2. 2. q. 89. ar. 12. ſed, ſalua auctoritate. Nec prædictum capitulum innuit, vota & iuramenta non obligare, ſi Papæ diſpliceant, aut ſi ſua Sanctitas contradixerit, ſed potius nullo iuramento, aut voto poſſe detrahi, aut derogari, iuri & auctoritati prædicti ſummi Pontificis, quominus cum rationabili cauſa poſſit in illis iuſte diſpenſare. Sed quænam ſit, aut cenſeri debeat hæc iuſta & rationabilis cauſa? dicetur in ſeq. Articulo.

Ad diſpenſandum in ſupradictis votis neceſſario requiritur cauſa iuſta & rationabilis, & qui ſine ipſa diſpenſat, peccat, nec diſpẽſatus, manet tutus in conſcientia.

ARTICVLVS II.

Quænam ſit iuſta & rationabilis cauſa, ad diſpenſandum in votis?

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, reſoluentur breuiter per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

QVælibet cauſa reddens complementum alicuius voti, malum aut inutile, vel maioris boni impeditiuum, eſt ſatis iuſta & rationabilis ad diſpenſandum in ipſo. Hæc Concluſ. eſt communis omnium Doctorum reſolutio, de qua videndus eſt D. Thom. 2. 2. q. 88. art. 10. & 12. & Caietanus, ibi & Nau. loco ſupracitato, c. 12. nu. 76. in fin.

Quælibet cauſa, reddens cõplementum alicuius voti malum, aut inutile, vel maioris boni impeditiuum, ſufficiens eſt ad diſpenſandum in ipſo.

Secunda Concluſio.

Vna etiã ex iuſtis cauſis, ad diſpenſandum cũ Religioſo in aliquo voto, eſt leuitas, ſeu nimia facilitas, quam habuit in vouendo. Hæc Concluſ. eſt ſupradicti Nau. loco ſupracitato nu. 77. & probat eam ex Panor. *in c. 2. de voto*, & per ea, quæ dicit expreſſe textus ibidẽ, idem tenet D. Ant. a. p. tit. 11. c. 2. in prin. Quibus addunt prædicti DD. eſſe etiam iuſtam cauſam, ad diſpenſandum imbecillitas eius qui vouit, ad exequendum illud, quod vouit, vtpote ad ieiunandum, vel ſimile quidpiam faciendum, nam de ſimilibus ſimile eſt iudiciũ. Nec in hiſce rebus reddi poteſt, aut tradi certa omnino regula, quinuero relinquuntur Prælati, & Superioris prudentis arbitrio, iuxta quorum pietatẽ atque

Leuitas, ſeu nimia facilitas, quam quiſpiã habuit, in vouendo ſufficiẽs etiam videtur eſſe cauſa diſpenſandi in voto.

De alijs cauſis ſufficientibus ad votorum diſpenſationem.

Digitized by Google

atque prudentiam, prædicta omnia diffiniri, atque determinari debent, iuxta Panor. *in c.1. de voto*, & idem tenet *in c. ex multa, eodem tit.* addens, quod ad diſpenſandum in votis, requiritur neceſſitas, vel vtilitas publica: quod vltimum improbat D. Nau. loco ſupracit. n. 77. dicens, quod non neceſſario requiritur vtilitas publica, ſed ſatis eſt, quod ſit vtilitas priuata, argu. deſumpto *ex cap. 2. & 3. de voto.* Sed difficultas eſt, an ſufficiat, ſitq. idonea cauſa, diſpenſandi in aliquo voto, quod qui fecit illud, nequit ſine graui difficultate, atque moleſtia adimplere? Quam difficultatem mouet Soto lib. 1. de iuſt. & iure, q. 7. art. 3. dubitatione vltima, de cuius mente, atque ſententia, propoſitæ difficultati, per ſequentem reſpondeo Concluſionem.

Tertia Concluſio.

Si difficultas ſit in re ipſa, ſcilicet, quia inconſulta prudentia, nec re ſatis perpenſa, votum ieiunij deuouit in pane & aqua, aut pedeſtrem peregrinationem, ſuis imparem viribus, huiuſmodi temeritas ſufficiens eſt cauſa diſpenſandi: at vero ſi difficultas non ex natura ipſius rei, ſed ex prauo habitu vouentis proficiſcitur, cum difficultas ipſa abſtinendi ab iniqua conſuetudine, cauſa fuerit vouendi, non eſt, aut eſſe poteſt, ſufficiens cauſa diſpenſationis & obligationis relaxandæ. Hæc Concluſio eſt ſupradicti Sot. loco ſupracitato, vbi hac de re agit, & aſſignat aliquas alias cauſas, quæ ſufficientes eſſe poſſunt, ad diſpenſandum in votis. Hæc de iſto Art. dicta ſufficiant.

Si quis inconſulta prudẽtia nec re ſatis ꝑpenſa aliquid deuouit eiuſmodi temeritas ſufficiẽs eſt cauſa diſpenſationis.

ARTICVLVS III.

Vtrum Prælati Regulares, ſuorum ſubditorum vota, poſſint commutare?

Huic Articulo reſpondetur, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Religionum Prælati, optime poſſunt ſuorum ſubditorum vota commutare. Hæc Concluſio eſt expreſſa D. Tho. 2. 2. q. 88. art. 12. & omnium Doctorum communis in 4. ſent. diſt. 38. vbi hac de re agunt, & Magiſt. Soto lib. 8. de iuſt. & iur. q. 4. art. 3. inquit, quod generaliter loquendo, omnis ille, qui poteſtatem habet ad diſpenſandum vota, quod eſt ampliùs; habet etiam illam ad commutandum, quod eſt minus. Sed Nauar. in Man. cap. 12. nu. 79. omnino tenet contrarium, & dicit, quod ille, qui non habet ampliorem auctoritatem, quam commutandi, non poteſt diſpenſare, & qui non pollet poteſtate, niſi ad diſpenſandum, non poteſt commutare, quia iſta inter ſe ſunt valde diuerſa, & poteſtas, & priuilegium diſpenſandi poteſt aliquid operari, abſque eo, quod ad commutationem extendatur. Et addit, quod opinio Soti ſupradicta, verum habere poteſt in illis, qui ſunt eiuſmodi auctoritatem ſortiti, ex iure communi, & tamquam ordinarij, non autem in his qui priuilegiorum vi, & tamquam delegati eamdem adepti ſunt, quod probat argumento deducto *ex cap. priuilegia, diſtin. 3. & cap. ſane, & cap. porro, de priuileg.* & per notata *in cap. 1. de reſcriptis*, vbi poſt alios reſoluit Decius, priuilegium ita eſſe interpretandum, vt aliquid operetur contra ius, ſed dato aliquo tali, in reliquis eſt reſtringendum; quia priuilegia ſunt reſtringenda per dictum *cap. porro.* Sed difficultas eſt, qualiter dicta commutatio à dictis Prælatis Regularibus ſit facienda? de quo ſit ſecunda Concluſio.

Religioũ Prælati optime poſſunt ſuorum ſubditorum vota commutare

Priuilegiũ ita eſt interpretãdum vt aliquid operetur contra ius, eo tamen dato, ſemper eſt reſtringendum, non vero ampliandum.

Digitized by Google

Secunda Concluſio.

Quid debeant Religionũ Prælati, in commutatione votorũ conſiderare.

Religionum Prælati, in commutatione votorum, debent conſiderare & aduertere, vt illud, in quod aliquod votum commutatur, ſit melius, aut ſaltem æque bonum. Hæc Concluſio eſt generalis D. Thom. omniumque Doctorum loco ſupracitato, vbi inquiunt, quod tunc ſufficit, quod ſit æque bonum, quando votum ex aliqua rationabili cauſa commutatur; tunc verò requiritur quod ſit melius, quando ſine aliqua cauſa, ſed ſolum ex mera voluntate facienda eſt commutatio. Sed aduerto, vt etiam dixi in principio Articuli primi huius Quæſtionis, quod quando Prælatus diſpenſat cum ſuo ſubdito (& idem eſt iudicium de quolibet alio, qui poteſtatem habet ſimul ad diſpenſandum & commutandum) vtendo partim diſpenſatione, partim vero commutatione, poteſt tollere & relaxare votum, ſine cauſa omnino iuſta, ad ipſum omnino relaxandum, & abſque eo quod loco ipſius imponat vouenti, ſeu illi qui votum emiſit, aliquid aliud melius, ſeu æquale, ſed minus eo quod vouit, vt diximus de mente Nauarr. loco ſupracitato cap. 12. num. 63. in fine.

ARTICVLVS IV.

Vtrum Religionum Prælati, ſuorum ſubditorum vota, poſſint irritare, & quonam iure?

IAm ſupra diximus differentiam, quæ verſatur inter diſpenſationem, commutationem, atque irritationem votorum, & ex parte, quibus competat, ſeu competere poſſit, quodlibet iſtorum. Sed nunc pro reſolutione ſuprapoſitæ difficultatis, ſequentes ſtatuo Concluſiones.

Prima Concluſio.

Summus Pontifex generaliter loquendo Religioſorum omnium vota poteſt irritare.

GEneraliter loquendo, ſummus Pontifex, Religioſorum omnium vota irritare poteſt. Hæc Concluſ. eſt expreſſa Mag. Sot. lib. 7. de iuſt. & iur. q. 3. art. 1. cuius rationem reddit, quia ſummus Pontifex eſt veluti Generalis, Prouincialis, Prior, ſiue Guardianus cunctorum Religioſorum, cui ſpecialiter ſunt ſubiecti, ac proinde omnium eorum vota, iure optimo poteſt irritare, & hoc communiter tenetur ab omnibus. Sed addit ſupradictus Soto, quod idem Pontifex non poteſt irritare vota ſeculariũ, quia inquit licet habeat ſuper omnes fideles, plenam poteſtatem iuriſdictionis, non tamen ſuper ſeculares habet poteſtatem dominatiuam, quæ requiritur ad irritandum vota, ſicut habet illam ſuper Regulares. Sed hæc Soti opinio reprobatur à doctiſſimo P. F. Michael. à Medina lib. 5. de ſacrorum hominum continentia, cap. 44. & 45. vbi dicit, quod in ordine ad fidem, & ad Euangelium omnes ſeculares pariter, atque Religioſi, ſubduntur ſummo Pontifici, atque ideo ſi quis ſecularis votum emiſiſſet, etiam intrandi in Religionem, quo inutilem ſe reddidiſſet ad fidei obſequia, dicit ſupradictus Doctor, quod poſſet ſummus Pontifex, ſi hic homo ad propulſandos fidei hoſtes in bello, eſſet valde neceſſarius, eiuſmodi votum irritare, ipſumq. ad deſumenda arma cogere: nam propter baptiſmum fit Papa dominus voluntatis omnium Chriſtianorum, in ordine ad ſpiritualem finem. Sed re vera, hoc nõ eſt ſimpliciter votum irritare, ſed tantum ſecundum quid, & cõmutare ipſum in ordine ad altiorem finẽ. At Prælati Regulares ſimpliciter irritant, ſeu irritare poſſunt,

An ſũmus Pontifex ſeculariũ vota irritare poſſit.

ſuorum

ſuorum ſubditorum vota, ex hoc ſolum, quod ſunt Domini voluntatis eorum, quod etiam reſpectu ipſorum ratione particulari, & ſpeciali iure poteſt facere ſummus Pontifex, quod non concedit ſupradictus Soto reſpectu virorum ſecularium.

Secunda Concluſio.

Religionum Prælati, Iure ordinario, irritare poſſunt ſuorum ſubditorum vota. Hæc Concluſio eſt omnium Doctorum communis, conſtatq. *ex cap. puella, & c. illud*, 20. *q.* 2. *& c. mulier*, 32. *q.* 2. *c. manifeſta, c. nolunt*, 33. *q.* 5. *cum ſuis gloſſis*, cuius rationem reddit D. Th. 2. 2. q. 88. art. 8. dicens, quod nullus, qui alterius ſubditur poteſtati, poteſt emittere votum, quod ſit validum, in illis, in quibus ipſi ſubijcitur, abſque eius conſenſu & voluntate, quod ſi contrarium fiat, poteſt qui eiuſmodi habet poteſtatem dominatiuam, tale votum irritare, idq. pro mera ſua voluntate, ſine vlla alia ratione, & nullum ipſum reddere. Quod expreſſe tenet Innocent. in hoc communiter receptus *in cap. ſcripturæ, de voto.* Vnde ſi Religioſus quiſpiam emittat aliquod votum, de his quæ non ſunt ſuæ Regulæ, nec diuinis præceptis, aut ſuorum Superiorum ſtatutis contraria, quamuis eiuſmodi votum validum ſit, interim quod à ſuis Superioribus non reſcinditur, aut irritatur, poteſt tamen ab ipſis pro mera ſua voluntate, ſine vlla ratione irritari. Sed eſt aduertendum, vt optime aduertit Nauarr. loco ſupracitato cap. 12. nu 69. in fi. quod quamuis quoad effectum, ne Monachus teneatur votum aliquod adimplere, ſatis ſit quod Superior illi iubeat, ne faciat id quod vouit, aut nolit ſibi facultatem concedere ad id agendum, eſto prius non ſit certior effectus de voto ab illo emiſſo, attamen quoad effectum, vt votum ſit irritum & inane, non ſatis eſt hoc, ſed neceſſarium eſt præterea, quod Prælatus de voto ipſo iam præmonitus, ipſum voluntate & auctoritate ſua omnino caſſet, irritet, & nullum faciat, vt optime docet Caietanus 2. 2. quæſt. 88. art. 8. Hæc dicta ſunt de voto emiſſo ab aliquo Religioſo, de his quæ ſunt bona & honeſta, & nec ſuæ Regulæ, aut diuinis præceptis, aut Superiorum ſtatutis contraria, quod eſt validum quamdiu per Superiorem non irritatur. Secus eſt autem de illis, quæ fiunt contra prohibitionem Regulæ, ſeu Prælatorum voluntatem, nam eiuſmodi vota, non tenent, nec valent, niſi Prælati conſenſerint, etiamſi Monachus ignoret, rem aliquam eſſe à Prælato prohibitam, ac proinde cum nulla ſint, irritatione non indigent, prout aduertit Soto lib. 7. de iuſtit. & iure, quæſt. 3. art. 1. dubio 3. & Nauarr. in *cap. non dicatis, num.* 74. & Aragon. 2. 2. quæſt. 88. art. 8. Concluſ. 1. & 2.

Religioſi Prælati, Iure ordinario irritare poſſunt, ſuorũ ſubitorũ vota.

Nota valde, in irritatione votorum, quæ cõmuniter fiunt à Religioſis.

Nota, quæ vota à Religioſis facta valeant, quæ vero non.

Tertia Concluſio.

Religionum Prælati, etiam irritare poſſunt ſuorum ſubditorum vota, (ſi quæ fecerunt) de non committendo tale, vel tale peccatum. Hæc Concluſio ponitur contra Caietanum, aſſerentem eiuſmodi vota à Prælatis Regularibus non poſſe irritari, quia inquit eiuſmodi materia non eſt illis ſubiecta, ait nihilominus Caietanus, quod poſſunt Prælati, eiuſmodi vota in nomine domini commutare. Sed contrariam omnino ſententiam, tenet Soto libro 7. de iuſtitia & iure, quæſt. 3. art. 1. quæſt. 3. art. 1. & Nauarr. in Man. cap. 12. num. 65. quia inquit, quamuis Prælatus non poſſit tollere obligationem, quam ſubditus habet ad non committenda illa, vel illa peccata, ad quæ aliis legibus tenebatur, poteſt tamen tollere nouam obligationem, quam ſibi ad id de nouo impoſuit, non habens ſufficientem libertatem, abſque ſuorum Superiorum voluntate. Quantum enim ad ſpontanea, domi-

Religioſi Prælati irritare poſſunt, ſuorũ ſubditorum vota, ſi quæ fecerunt, de non cõmittendo tale, vel tale peccatum.

ni sunt Superioris, suorum subditorum voluntatum, ad quod habent etiam Prælati, priuilegium quoddam speciale, Eugenij IV. concessum Monachis S. Benedicti Obseruantiæ Italiæ, quod refertur à Collectore priuilegiorum, in Compendio, *verbo, dispensatio*, §. 25. Videatur ibidem.

Quarta Conclusio.

Omnia Religiosorum vota quorum materia, nec in genere, nec in specie non est prohibita, valida sunt, quamuis à Prælatis irritari possint

Omnia vota, quorum materia, nec in genere, nec in specie, Religiosis sunt prohibita, sunt valida, quamuis, vt prædictum est, à Prælatis irritari possint. Hæc Conclusio est Nauarri loco supracitato, cap. 12. num. 67. vbi inquit, quod non debent existimari Religiosorum vota esse nulla, ac nullius vigoris & momenti, pro eo quod sint à Prælatis irritabilia, quinuero si non sint de rebus in genere, aut in specie sibi prohibitis, valida sunt, & ad sui obseruantiam obligant, quousque irritentur ab illis, qui idipsum possunt facere, etiamsi prius ea numquam approbauerint. Et ratio est, quoniam semper fieri videntur sub ea conditione, si Superior non contradixerit, quæ quidem conditio semper impleta manet, donec Superior contradicat. Secus tamen est de votis, quæ ab ijsdem fiunt, de rebus sibi à Superioribus prohibitis, alioquin tamen licitis, nam eiusmodi vota non valent, nec obligant, donec Prælatus ea approbauerit, quoniam semper fieri videntur sub hac conditione, si videlicet Superior annuerit, aut licentiam præstiterit. Quæ doctrina est Caietani loco supracitato, quo modo venit limitandum atque interpretandum dictum Concilij Agathensis, quod habetur *in cap. Monachis*, 20. q. 4. vbi dicitur, quod Monachis non licet vouere.

Nota hoc valde pro votis, quæ fiunt à Religiosis.

Quinta Conclusio.

Superiores & Prælati potestatem habentes irritandi, & annullandi suorum subditorum vota, si postquam semel in ipsa consenserunt, sine iusta & rationabili causa, pro libito, aut ex malitia illa irritauerint, peccabunt mortaliter. Hæc Conclusio adducitur à Nauarr. loco supracitato, nu. 73. & dicit eam esse Caietani, 2. 2. quæst. 88. art. 8. & ratio est, nam quamuis irritare possint suorum subditorum vota, pro libito, & absque vlla ratione & causa, antequam approbentur, quoniam in hoc iure suo vtuntur, *per cap. nulla, cap. illud*, 20. *quæst.* 2. *cap. manifestum*, 33. *quæst.* 5. at postquam semel consenserunt, non possunt ea irritare, absque iusta & rationabili causa, & multo minus ex mera malitia, proprioq. impulsu affecti, fingentes eiusmodi vota in maximum præiudicium vergere, cum tamen parum, aut nihil inde vergat damni, aut nocumenti. Hoc multum pro irritatione votorum est notandum, valdeq. memoriæ commendandum. Et licet non desint qui dicant, quod etiam à principio, non possunt dicti Prælati pro mera sua voluntate suorum subditorum vota irritare, & quod contrarium faciendo, sine aliqua causa ad minus peccant venialiter, quam sententiam tenet Sot. lib. 7. de iust. & iure, quæst. 3. art. 1. & Syluest. *verbo, votum*, & neque caret multo fundamento, nam ad minus eiusmodi irritandi actus esset otiosus & inutilis; teneret tamen dicta irritatio, nec peccarent subditi, qui non adimplerent votum, perperam & sine causa irritatum, vt optime docet Caietanus loco supracitato: in casu tamen quo Prælati bono aliquo fine, præuiaq. deliberatione, & cum aliqua causa suorum subditorum vota irritauerint, non peccabunt, nec mortaliter, nec venialiter.

Superiores & Prælati potestatē habentes irritāli suorum subditorū vota, postquā semel in illa cōsenserint, sine iusta & rationabili causa, non ea possunt irritare.

Nota valde. Prælatus Regularibus, an pro libito irritare possint, omnia suorum subditorum vota.

Sexta

Digitized by Google

Sexta Conclusio.

Eiusmodi facultas, atque potestas irritandi vota, competit Prælatis de iure diuino & naturali, nam ratione voti Prælati efficiuntur domini voluntatis suorum subditorum. Hanc Conclusionem tenet expresse Mag. Soto, lib. 7. de iust. & iur. q. 3. art. 1 vbi miris eam, atque efficacissimis rationibus comprobat, ostendendo qualiter Religiosi, postquam semel professionem emiserunt, ita per obedientiam astringuntur suorum Prælatorum arbitrio, fiuntq. ipsorum, ac desinunt esse sui, vt naturæ iure non possint inde absque eorum iniuria, vllo modo suam voluntatem dimouere, non minus, ac naturales filij, nihil valent efficere contra parentum suorum voluntatem. Quapropter, inquit, non modo tamquam spirituales Prælati, super subditorum suorum votis possunt dispensare, ex vi iurisdictionis quam habent, verum etiam & tamquam veri domini suarum voluntatum, eorumdem vota pro libito possunt irritare.

Potestas & facultas irritandi suorum subditorum vota competit Prælatis de iure diuino & naturali.

Nota hoc valde pro irritatione prædictorũ votorum.

ARTICVLVS V.

Vtrum Prælati Regulares, dispensare possint in votis, volentium intrare suum Ordinem?

Huic Articulo respondetur, per sequentem Conclusionem.

Conclusio.

REligionum Prælati, ex speciali iure dispensare possunt, in votis volentium intrare suum Ordinem. Probatur hæc Conclusio, nam ad id habent speciale priuilegium, concessum ab Eugenio IV. Prælatis Congregationis S. Benedicti, quo fruuntur, potirig. possunt, omnes Ordines & Religiones priuilegium habentes communicationis, quod quidem priuilegium habetur in Compendio priuilegiorum, *verbo, dispensatio*, §. 18. vbi dicitur, quod *Eugenius IV. concessit Prælatis dictæ Congregationis S. Benedicti, personas volentes earum Congregationi sociari, quæ Religionem, locum & Ordinem alium quemcunque etiam artiorem vouissent, tali voto non obstante ad probationem, professionemq. recipere, eisq. auctoritate Apostolica ab ipso voto absoluere, & cum ipsis dispensare, dummodo in tali Religione, seu Ordine, de quo vouissent, professionem non emiserint. Quod si tamen ante professionẽ emissam ab ipsa recesserint Congregatione, huiusmodi dispensatio, nullius sit roboris, vel momenti.* Hæc concessio magni est facienda, plurimiq. æstimanda, nam virtute ipsius, vt videtur, Regulares Prælati dispensare possunt, cum illis, qui emiserunt votum ingrediendi, etiam Carthusiam, vt ante ibidem professionem emissam, intrare possint quemlibet Ordinum Mendicantium. Sed aduertendum est, quod ad id faciendum, requiritur aliqua causa, quæ videatur legitima, nam summus Pontifex non concedit, nisi id quod habet, & id quod potest, & communis est sententia, quod nec ipse potest dispensare sine causa legitima, vt aliquis Religiosus transeat ad Religiorẽ laxiorem, vt tenet Panor. *in c. non est de voto*, & Sylu. *verbo, votum*, §. 3. Sed causa videtur esse iusta & rationabilis ad id, si quis putet & existimet, se melius ibidem posse Deo deseruire, quam in arctiori Religione. Qua de re videatur Mag. Soto, lib. 7. de iust. & iur. q. 4. ar. 3. Aduertendum etiam est, quod supradicta procedunt, quando aliquis post emissum votum, strictioris Ordinis siue Religionis, transfert se in aliam laxiorem, virtute supradictæ dispensationis; at quando non virtute dispensationis, sed ex sua voluntate, aut virtute alicuius

Religionũ Prælati ex speciali Iure & priuilegio dispensare possunt in votis volentiũ intrare suum Ordinem.

Nota hoc valde.

Pro ijs qui vouerũt ingredi Religione aliquam strictiorem, ingrediuntur. laxiorẽ.

Digitized by Google

ius communis priuilegij,in aliam laxiorem se transfert, profiteturq. in ipsa, licet profitendo satisfaciat voto (nam in quolibet voto solemni includitur atque continetur votum simplex) non tamen liberatur à culpa mortali, quam commisit, intrando & suscipiendo Religionem laxiorem, cum promisisset strictiorem,vt tenet D.Th.2.2.q.189.art.10.in solut.ad 3. & Nau.c. 12.n.48.Quæ de re plura,nos diximus in præced.tom.q.20.ar.8 agendo de Nouitijs,ante emissam professionem in fine.Hæc de isto Art.dicta sufficiant.

ARTICVLVS VI.

Vtrum Prælati Regulares dispensare, commutare atque irritare possint, suorum Nouitiorum vota?

Huic articulo respondetur, per sequentem Conclusionem.

Conclusio.

Omnia vota Nouitiorũ realia personalia & mixta includuntur in solẽni voto Religionis, quod emittitur in professione.

OMnia Nouitiorum vota,realia & personalia & mixta, vt sunt peregrinationes,includuntur & commutantur in solemne votum Religionis, ita quod professione emissa in aliqua Religione per Sedem Apostolicã approbata,omnia supradicta vota cessant.Hæc Concluſ.est expressa D.Th.2.2. q 88.art.12.ad 1.& q.185.art.8.ad 2.& q.189 art.3.ad 3 & communis omnium DD.resolutio,de qua nos latissime egimus supra in præced, tom.q.25. art.7.ostendentes.qualiter omnia vota simplicia, includantur & commutentur optimein solemne, votum Religionis,cuius rei multiplices,appotissimas atque efficacissimas adduximus causas,& rationes,quas iterum referre breuitatis gratia omitto.Solũ dico, quod inter omnes ipsas principalissima est, quia solemniter profitens,totaliter mundo moritur, viuit autem Deo,ad quã vitam solemnis illa professio dirigitur,quo fit vt cessante præterita vita,cessent etiam omnia vota in ipsa facta,non solum personalia & mixta, verum etiam & realia,quod maiorem difficultatem videbatur habere. Et ratio est, nam cum ipsa etiam ad regimen spirituale,vitæ prioris fuerint emissa,& iste finis iam cesset,per translationem professentis in aliam vitam magis spiritualem, quod fit per emissionem solemnis professionis,inde est,quod etiam dicta vota realia, peracta professione cessant.Sed quid dicendũ est de eiusmodi votis ante professionem emissam, tenenturne Nouitij ea, dum existunt in Religione,adimplere? Dico,quod minime adimplere tenentur,illa vota quæ non cum suo se compatiuntur statu,vt latius etiam diximus in præced.Tomo loco supracitato. Quinuero etiamsi se compatiantur, non tenentur illa adplere, sed iure optimo commutari,& compensari possunt,in eos labores & asperitates,quas patiuntur in probationis anno,surgendo ad matutinas horas,assistendo prope semper in choro,vocali & mentali orationi,& in ieiunia,disciplinas,mortificationesq. alias innumeras,quas patiũtur.In quæ omnia ipsorum vota in seculo facta,magistriorum suorum, atque Prælatorũ auctoritate,tamquam in aliquid melius & magis Deo gratum,possunt commutari.Sed aduerto,quod Religionum Prælati, quamuis possint dispensare & commutare suorum Nouitiorum vota,non tamen ea possunt irritare, vt optime dicit & notat Nau.in suo Man.cap.12.nu.63.& 65.& ratio est,quia quando adhuc sunt in Nouitiatu, non habent super eos potestatem dominatiuam, sicuti super professos, nec illorum voluntas tunc à dictorum Prælatorum & Superiorum pendet voluntate,argumento deducto *ex cap.* 1. *& cap. beneficium, de Regular.lib.*6.Hactenus de isto Articulo & tota Quæstione.

Nota hoc valde.

Difficultas. Nouitij, dũ in probatione existunt,non adimplere tenentur illa vota, quæ non cum suo se compatiuntur statu.

Nota hoc valde p magistris Nouitiorum.

QVAE-

Digitized by Google

QVÆSTIO XXXIII.

De Prælatis Regularibus, quantum attinet ad facultatem absoluendi sibi subditos, à quibuscumque casibus, peccatis, & censuris, in duodecim Articulos diuisa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum Fratres teneantur de Iure, suis proprijs Prælatis confiteri?

Huic Articulo breuiter, & resolutiue respondetur, per duas sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

Omnes omnium Religionum alumni, & professores, de Iure communi suis proprijs Prælatis tenentur confiteri, nec alteri quam ipsis, aut de ipsorum licentia confiteri possunt, & confessio aliter facta, nisi ex speciali priuilegio, aut in articulo mortis, est ipso iure nulla. Hæc Conclusio, est communis omnium Doctorum resolutio, & habetur expresse in Extrauag. *inter cunctas, de priuileg.* Facit, & *cap. si Episcopus, de pœnit. & remiss.* quatenus habet, quod nulla consuetudine introduci potest, vt quis confessorem valeat sibi eligere, absque licentia sui Superioris. Quinvero eadem ratio generalis est, de omnibus in vniuersum christianis, atque fidelibus, *per cap. omnis vtriusque sexus, de pœnit. & rem.* quod communiter intelligunt Doctores, tam Iurisperiti, quam Theologi, non solum de annuali confessione facienda proprio Prælato, & non alteri, nisi de illius assensu & licentia, verum etiam de quibuscumque alijs confessionibus, quæ fieri non possunt, nisi proprio Parrocho, aut alteri de illius assensu & licentia, quod vt dixi, intelligendum est secluso aliquo Superioris priuilegio, quod habeat pœnitens, aut Confessor, & extra casum extremæ necessitatis, atque articulum mortis. Et ratio huius Conclusionis in promptu est, in communi & in generali, tam pro Religiosis, quam pro omnibus alijs fidelibus & christianis, nam absoluere est actus iurisdictionis, quam nisi in proprium subditum, nemo vllo modo exercere potest, vnde quamuis Sacerdotes omnes in sua ordinatione, facultatem accipiant absoluendi à peccatis, iuxta Conc. Trident. *sess. 23. cap. 15.* & quia potestas super corpus Christi misticum, deriuatur à potestate super corpus Christi verum, nullum tamen possunt absoluere, in quem ordinariam, aut subdelegatam non habuerint iurisdictionē. Videatur hac de re D. Thom. in additionibus ad 3. partem, quæst. 8. art. 4. & 5. & Magister Sot. in 4. dist. 18. q. 4. art. 1. 2. & 3. vbi hac de re latissime agit, & Sylvest. *ver. Confessor, 1. num. 1. & 2. cum sequentibus*, & Nauarr. in suo Man. cap. 2. de confessione, num. 1. cum sequentibus.

Omnes omnium Religionum alumni, & professores, de Iure communi tenentur proprijs Prælatis confiteri.

Secunda Conclusio.

Quod Religiosi, & Regulares, proprijs Prælatis cõfiteantur, & nõ alijs, nisi de ipsorũ licentia, assensu & voluntate, est etiam de Iure speciali omnium fere Religionũ, quæ ad id priuilegium habent, vel vtuntur & fruuntur aliarũ Reli-

Quod Religiosi non confiteantur, nisi proprijs Prælatis, habetur etiam ex speciali priuilegio, quod habent ad hoc omnes fere Religiones.

Digitized by Google

Religionum priuilegijs per communicationem. Hæc Concluſio, non aliter poteſt, aut debet probari, quam adducendo & referendo eiuſmodi priuilegia: Atque imprimis, *Clemens IV. inhibuit vniuerſis Eccleſiarum Prælatis, & aliis quibuſcunque, ne confeſſiones Fratrum Minorum præſumant eorum Prælatis inuitis audire, & eiſdem Fratribus, ne aliquis eorum, niſi neceſſitatis vrgente articulo aliis, quam Prælatis ſuis, peccata ſua confiteri præſumant, vel alijs eiuſdem ordinis Sacerdotibus, niſi ſecundum Regulam, & ipſius Ordinis inſtituta.* Habetur hæc conceſſio in Monumentis Ordin. & idem habetur, quoad Fratres Prædicatores in eiſdem Monumentis, & quoad Carmelitas, & refertur in Compend. priuilegiorum, *verb. abſolutio ordinaria, quoad Fratres, §. 5. & 6. & verb. confeſſiones, & Confeſſores, §. 1.* idem priuilegium habent Fratres Eremitæ Diui Auguſtini, conceſſum per Innoc. VIII. & refertur in Compend. verbo vbi ſupra, vbi aduertit Collector, quod huiuſmodi conceſſio eſt iam communicata toti Ordini, per Iulium II. vt habetur in eodem Compendio *verb. communicatio priuilegiorum, §. 22.* Idem priuilegium habent Ciſtercienſes, & Monachi Ordinis S. Bernardi Hiſpaniæ, prout refertur in ipſorum Compendio, *verb. Confeſſores, §. 3. & 4.* Hoc idem conceſſit Gregorius XIII. pro Religioſis Societatis Ieſu, prout habetur in ipſorum Cõpendio, *tit. abſolutus fol. 11.* quæ omnia priuilegia iuri communi ſunt, quammaxime conſona, atque conformia, cum ſicut dictum eſt, ſecundum Ius commune, nullus Sacerdos, neque ſecularis, neque Regularis, audire poſſit confeſſiones eorum, in quos ordinariam, aut ſubdelegatam non habuerit iuriſdictionem: ſicuti igitur nemo audire poteſt confeſſiones fidelium alicuius Epiſcopatus, niſi ab Epiſcopo, aut à Papa ſuper ipſos fideles actualem habuerit iuriſdictionem, prout tradit Nauarr. in Man. cap. 4. num. 1. & eſt communis omnium Doctorum reſolutio, ita etiam nullus Sacerdos, nec ſecularis, nec Regularis, audire poteſt confeſſiones Fratrum alicuius Religionis, niſi, vel à Papa, vel à proprijs Prælatis ſuper ipſos actualem etiam habeat iuriſdictionem. Vnde dico, quod Confeſſores approbati ab Epiſcopis, licet audire poſſint confeſſiones aliorum Presbyterorum ſecularium, non tamen audire poſſunt confeſſiones Fratrum cuiuſcumque Ordinis, niſi vt dictum eſt, ſuper ipſis prædictam habuerint iuriſdictionem. Ex quibus infert ſupradictus Nauarr. vbi ſupra, quod ad audiendas confeſſiones quorumcumque Fratrum, ſufficit approbatio ſuorum Prælatorum, cum conceſſione iuriſdictionis, nam quamuis in Concilio Tridentino, *ſeſſ. 23. cap. 15.* habeatur, quod nullus Sacerdos etiam Regularis, poſſit ſecularium etiam Sacerdotum confeſſiones audire, aut ad id idoneus reputari, niſi per Epiſcopum dioeceſanum fuerit approbatus, hoc tamen decretum locum non habet in confeſſionibus Religioſorum, quia ipſis poſſunt confiteri alij Religioſi, etiamſi ab Epiſcopis non ſint approbati, ſi habuerint ſuorum Prælatorum approbationem, cum conceſſione iuriſdictionis, ſicut fieri ſolebat antiquitus ante Concilium Tridentinum. Nam Concilium Tridentinum, hac de re nihil de nouo ſtatuit, ſiue ordinauit, neque à Iure antiquo eſt recedendum, niſi quatenus in nouo aliter inuenitur expreſſum, *per l. præcipimus, C. de appellat. & cap. 2. de tranſlatione Prælat.* Et quod in dicto Concilio Tridentino, nihil circa hoc pro Religioſis innouetur, ſed ſolummodo circa audiendas confeſſiones ſecularium, etiam Sacerdotum, conſtat ex ipſius expreſſis verbis, & ratio differentiæ eſſe videtur, quia ſeculares Sacerdotes, regulariter loquendo ſunt diſtractiores, & negligentiores in rebus, ad ſuam conſcientiam ſpectantibus, quod non præſumpſit Concilium de Religioſis, qui vt plurimum, ſunt circumſpectiores, & diligentiores in his, &

ita

Mon. Ord. 1. imp. fol. 58 & 2. f. 144. conc. 338 pro Moribus, pro Prædicatoris. Mon. Ord. 2. imp. fol. 238. conceſſ. 563. quoad Carmelitanos, 2. impreſſ. fol. 168. conc. 475. & refertur in eõpend. ver. abſolutio ordinaria quoad Fratres, §. 5. & 6. & ver. confeſſiones, & Confeſſores, §. 1. quoad Auguſtinianos, 2. imp. fol. 264. conc. 683.

Nota hoc valde, pro confeſſionibus Religioſorum, non faciendis Clericis ſecularibus, ſine licentia Prælatorũ.

Ad audiendas cõfeſſiones Fratrũ ſufficit approbatio Prælatorum ſuorũ, cũ iuriſdictionis cõceſſione.

A iure antiquo nõ eſt recedendum, niſi aliquid innouatũ inueniatur determinatum.

ita cessant prædicti Concilij verba, quinvero, & ratio, qua sola cessante, ipsa quoque cessant *per l. adigere, §. quamuis, ff. iure patr. & cap. cum cessante, de appellat.* etiamsi verba non cessauerunt, quæ tamen, vt diximus in prædicto casu cessant.

Nota hoc valde, quod cessante ratione legis, cessat & dispositio ipsius.

ARTICVLVS II.

Vtrum prædicti Fratres, ex præcepto & sub mortali teneantur, certis quibusdam diebus confiteri?

NOn est in votis in præsentiarum agere de Generali obligatione, qua cuncti Religiosi, & similiter Clerici, & seculares tenentur semel in anno confiteri, vel antequam ad sacramentum Altaris accedant, de qua agunt omnes communiter Doctores Scholastici cum Magistro, in 4. sententiarum, dist. 18. vbi videndus est Magister Sot. quæst. 1. per quatuor continuos Articulos, de qua etiam agit D. Tho. in addition, ad tertiam partem, quæst 6. per sex etiam continuos Articulos, & Sylvest. *verb. confessio*, 1. *num.* 3. & Nauarr. in Man. cap. 21. quod est de confessione, à num. 1. cum sequentibus. Sed loquor de alia speciali obligatione, quam dicuntur præ alijs, Religiosi habere, confitendi certis quibusdam diebus, seu mensibus anni. Et ratio dubitandi est, nam *in Clement. ne in agro, §. hanc de Statu Monach.* iubentur Monachi semel in mense sua peccata confiteri. Circa quam Clementinam, Caiet. 2. tom. de confessione, quæst. 1. & in paruis opusculis, tom. 1. tract. 5. quæst. 1. inquit Monachos, etiam nulla peccata mortalia habentes, teneri ad venialia confitenda, vt supradictum præceptum adimpleant: quinvero & Nauarr. in Man. cap. 21. de confessione, num. 6. innuere videtur, omnes Religiosos, saltim Ordinis sancti Benedicti, astringi ad confitendum sua peccata, duodecim vicibus in anno, id quod & expressius dicit cap. 21. num. 57. fundatus in supradicta *Clement. ne in agro*, quam & extendit ad Moniales cuiuslibet Ordinis, diciq. eas peccare mortaliter, si non id fecerint, allegando ad hoc Concil. Trident. *sess. 25. cap. 10. de Regul.* Sed nihilominus in contrarium est veritas, de qua statuitur Conclusio.

Conclusio.

REligiosi de Iure communi, & secluso speciali Regulæ præcepto, non tenentur sub peccato, nisi semel in anno confiteri, aut quando habent communicare, seu mortis imminet periculum, sed solummodo ex æquitate, vel de consilio. Hanc Conclusionem, tenet expresse Magister Sot. in d. 4. Sententiarum, dist. 18. quæst. 1. art. 3. & 4. vbi hac de re latissime agit, & Nauarr. *in cap. placuit, de pœnit. dist. 6. num.* 110. *cum sequentibus*, quam & probant hac efficacissima ratione, quia secluso speciali præcepto Regulæ, non tenentur ad id, nec Iure diuino, neque ex Iure Ecclesiastico humano, ac proinde nullo Iure tenentur. Solum est difficultas de dicta *Clement. ne in agro*, qualiter sit intelligenda, & an ipsa omnes in vniuersũ Religiosos comprehendat, Religiosasque pariter, an vero solummodo Monachos Ordinis Sancti Benedicti, pro quibus fuit constructa, & an ipsos obliget ad mortale, an vero solum ad veniale? Et quidem Nauarr. locis supradictis, & maxime, cap. 21. num. 57. ibi tertiodecimo, in ea esse videtur opinione, vt credat prædictam Clementinam, Monachos Ordinis Sancti Benedicti, & Moniales cuiuslibet Ordinis, obligare sub mortali ad communicandum, consequenterq. confitendum, semel in mense. Sed contraria sententia communiter

Religiosi & Regulares, de Iure communi, & secluso aliquo speciali Regulæ præcepto non tenentur, nisi semel in anno confiteri sed solummodo ex æquitate & de consilio.

Digitized by Google

muniter tenetur, tantummodo q. id esse; & obligare de consilio, etiam Monachos Ordinis Sancti Benedicti, vel ad summum sub veniali. Ita tenet expresse Henriquez, lib. 1. de sacramento Pœnit. cap. 4. num. 10. in textu, & in Glossa, & Sot. in 4. Sententiarum, dist. 18. q. 1. ar. 3. ibi, neutiquam tamen, & Viualdus in suo lib. de Confessione, num. 51. Quod & potiori ratione, & Iure, dicendum est de alijs Monachis & Religiosis, & de Monialibus, quamuis ea de re speciale habeant statutum, non enim statuta omnia obligant sub mortali, sed multa sub veniali, vel ad nullum peccatum obligant. Et ad locum quem adducit prædictus Nauarr. ex Concil. Trident. *sess. 25. cap. 10.* ad id probandum de cuiusuis Ordinis Monialibus, dico, Et respondeo, quod ex eo potius sequitur contrarium, cum ibidem Concilium nullum tale apponat præceptum, sed solum præcipiat Episcopis, & cæteris Monialium Prælatis, vt in suis Constitutionibus admoneantur, vt saltim semel singulis mensibus, suorum peccatorum confessionem faciant, & sacrosanctam Eucharistiam suscipiant. Vnde vt huic Articulo vltimam imponam manum, resolutiue dico, quod nec dictæ Moniales, nec Monachi, qui dicuntur nigri, seu potius Ordinis Sancti Benedicti, & multo minus aliarum Religionum alumni, & professores, secluso alio speciali præcepto, confiteri tenentur singulis mensibus sub mortali, sed solummodo, ad summum sub veniali, aut ex quadam honestate, & de consilio, nam dicta Clement. *ne in agro*, vel tantum comprehendit supradictos Monachos nigros, vel quamuis extendatur ad alios, non obligat sub mortali, sed tantum sub veniali, nihil enim aliud ibidem innuitur, & vt dicitur, odia restringi, & fauores conuenit ampliari. An vero in casu, quo dicti Religiosi, siue Moniales, nullum habeant peccatum mortale, sed solummodo venialia, teneantur eadem confiteri, prædicti præcepti adimplendi causa? Dicetur in Articulo sequenti.

Nota pro esse sione facieda à Monachus siue Monialibus, semel in mense, qualiter obligentur.

ARTICVLVS III.

Vtrum Religiosi, ad implendum prædictum præceptum, siue consilium de confitendo, aut in aliquo alio casu, teneantur peccata venialia sub mortali confiteri.

HÆc Quæstio, & difficultas multum celebris est, apud Doctores Scholasticos, agendo de confessionis materia, siue sacramento Pœnitentiæ, & an omnes in vniuersum fideles, ad adimplendũ præceptum confitendi semel in anno, positum *in cap. omnis vtriusque sexus, de pœnit. & remiss.* teneantur prædicta peccata venialia, sub peccato confiteri? Qua de re videatur Magist. Sot. in 4. Sent. dist. 18. quæst. 1. art. 3. vbi refert sententiam, & opinionem multorum Doctorum asserentium, quod dum quis non habet peccatum mortale, quod confiteatur, tenetur venialia confiteri, vt adimpleat præceptum Ecclesiæ statuto tempore. Hoc tenuit olim Richardus, in 4. dist. 16. art. 2. quæst. 4. & D. Bonauentura, eadem distinctione, in 2. par. art. 2. quæst. 1. & Alex. Alensis, 3. par. quæst. 77. memb. 1. vbi in eadem sententia persistens, inquit, quod homo quantumcumque perfectus, nullam habens peccati mortalis, aut venialis conscientiam, tenetur confiteri, non quidem propter præceptum diuinum, quod tantum obligat de mortalibus, sed propter præceptum Ecclesiasticum, ita quod dum nullius est conscius peccati, tenentur Sacerdoti confiteri in genere, dicendo, ego sum peccator, idq.

idq. ad dandam gloriam Deo, & præstandam obedientiam Ecclesiæ. Sed nihilominus hæc sententia nullatenus est tenenda, & contraria est communior & verior, de qua statuitur Conclusio.

Conclusio.

PEccata venialia, quamuis aliàs legitima sint confessionis materia voluntaria, salubreq; consilium illa confiteri, in nullo tamen casu, sunt materia necessaria, necessarioq. & sub mortali confitenda etiam ratione adimplendi cuiuscumque præcepti. Hanc Conclusionem tenet expresse supradictus Mag. Sot. loco supracitato, concl. 4. Et quidem prima ipsius pars, nempe, quod peccata venialia, legitimæ sint sacramenti pœnitentiæ, & confessionis materia, adeo de se patet, cunctisq. est perula, vt probatione nulla indigeat, hæc enim sunt, quæ viri iusti, & boni, & omnes communiter Religiosi, vt plurimum confitentur, cum enim sacramentum pœnitentiæ institutum sit in remissionem omnium peccatorum, & venialia vere sint peccata, liquidum fit, quod ipsa sunt sufficiens, atque legitima sacramenti Pœnitentiæ, & confessionis materia, quamuis non præcisa & necessaria, neque necessario, & ex præcepto confitenda (vt dicemus) sed voluntaria, multumq. meritoria, vtpote quorum confessio, quia legitima est, gratiam auget, quin imo & aliquando primâ gratiam confert, aut saltim conferre potest attrito, si aliquod habet peccatum mortale, cuius citra culpam fuerat prorsus oblitus, præterquam quod prædictorum peccatorum venialium confessio, plurimum confert, ad puritatem conscientiæ procurandam, & ad cautelam non peccandi in futurum. Sed quod dicta peccata venialia, in nullo casu, etiam ratione adimplendi cuiuslibet præcepti, sint materia necessaria, necessarioq. & sub mortali confitendâ, probat multis, & efficacissimis rationibus supradictus Soto, & primo dicit eam esse sententiam D. Thom. 3. p. q. 65. art. 1. vbi ait, ad delectionem peccati venialis, nullum esse directe institutum sacramentum, cuius rationem reddit, nam sacramenta omnia ad infusionem gratiæ sunt instituta, venialia autem peccata, absque infusione gratiæ possunt remitti, per actum charitatis. Idipsum docet in eadem 3. p. q. 84. art. 2. vbi inquit, quod sacramentum Pœnitentiæ non est contra peccata venialia, principaliter institutum. Eamdem opinionem tenet Scotus, in 4. dist. 17. & Durandus, ibidem, q. 9. & Caiet. q. 1. parum quas de confessione adiecit, ad tertiam partem, vbi ait, quod licet alia opinio sit tutior, hæc tamen est verior quod ipsius dictum reprehendit Soto, loco supracitato, dicens, quod melius dixisset, quod confiteri libere peccata venialia, est tutius, quam quod opinio ad id obligans est tutior, quia multos, atque innumeros ingerit scrupulos. Sed quidquid de hoc sit, ratione probatur Conclusio, nam ad confitenda venialia, non tenemur iure diuino; cum sacramentum Pœnitentiæ teste D. Hieronymo *secunda post naufragium tabula*, & peccatum veniale non est, aut dici potest, perfecte spirituale naufragium, quia non frangit innocentiæ nauim, nec vero separat à Deo, nec vero tenemur ad illa confitenda ex iure humano Papali, & Pontificio, per dictum, *omnis vtriusque sexus*, nam tantùmodo loquitur de habentibus peccata mortalia, quæ confiteantur, vt ex ipsius verbis patet, ibi, *omnia sua peccata*, quod de mortalibus debet intelligi, vt ibidem dicit Glossa: ergo nullo iure diuino, nec humano ad eadem confitenda tenemur. Alia plura argumenta ad id ipsum probandum, & confirmandum, adducit supradictus Soto, quæ brevitatis gratia facio missa, & quia hæc res, communis est omnium resolutio, de qua videndus est Nauarr. in suo Man. de cap. 2. de confessione, num. 8. 9. & 10. & cap. 21.

Peccata venialia, licet sint sufficiens confessionis materia in nullo tamen casu sunt sub mortali cõfitenda.

Nota hoc valdè, quantum proficiat peccatorum venialium confessio.

Nota, quod peccatum mortale dicitur animæ spirituale naufragium, & pœnitentia, secunda post naufragium tabula.

num 7. & in cap. placuit, num. 110. dupon. & fere alibi, & Henriquez lib. 1. de sacramento Pœnit. cap. 4. num. 10. Vnde concludendo, dico, quod ad confitenda prædicta peccata venialia, nec seculares, nec Religiosi, vllo modo ex præcepto, & sub mortali tenentur, etiam ratione adimplendi alicuius præcepti, nisi forsan ad id obligarentur ex aliquo statuto, facto de eorumdem Religiosorum consensu, tunc enim & in tali casu obligarentur eadem confiteri sub veniali, vt dicit supradictus Henriquez, loco supracitato. Sed de hoc maior est difficultas, amplius videfligauda, quod fiet in Articulo sequenti.

ARTICVLVS IV.

Vtrum fieri possit, & sit licitum statutum, quo Religiosi, & Regulares obligentur ad confitenda peccata venialia, & mortalia, aliàs confessa?

HÆc Quæstio & Difficultas, etiam, multum celebris est, atque inter Doctores Scholasticos nimium hinc inde exagitata, de qua latissime agit & tractat d. Nauarr. *in cap. placuit, de pœnit. dist.* 106. in adnotatione in primam Glossam, vbi discutit sententiam & opinionem dictæ Glossæ, An scilicet possit quispiam lege aliqua Canonica, ad bis eadem peccata confitenda astringi? Et vt ex oppositione falsitatis, siue contrarij, veritas plenius eluceſcat, pro parte affirmatiua sic argumentor. Primo, nã ad id potest quis, si velit, voto se obligare, cum res de se bona sit, & laude digna, *per c. quam pœnitet de pœnit. dist.* 1. ergo & potest similiter lege humana astringi ad eadem peccata bis confitenda. Consequentia inde patet, nam ad quod quis voto potest se obligare, bene etiam potest per obedientiæ præceptum adstringi.

Secundo sic arguitur ad idem, nam multorum est sententia, quod etiamsi quis intra annum peccata sua Sacerdoti subdelegato confiteatur, tenetur eadem proprio Parrocho postmodum confiteri, vt præceptum adimpleat Ecclesiæ, positum *in dicto cap. omnis vtriusque sexus*: ergo saltim in isto casu, lege humana, eadem peccata bis quispiam tenetur confiteri. Ad quod facit textus (vt videtur quibusdam singularis, & à paucis cognitus) in Extrau. *vitæ de tregua, & pace*, quæ habet *Religiosos Mendicantes, non debere prædicare, quod Parrochiani non teneantur, saltim in Paschate, proprio Sacerdoti confiteri, quia de iure tenentur*, quibus verbis datur intelligi, teneri ipsos ad confitenda peccata, quæ ipsi semel Religiosis confessa sunt, iterum suis Parrochis in Paschate. Ad quod etiam facit Extrauag. *inter cunctas*, Ioan. 22. §. *cæterum, de priuileg.* vbi habetur, *mandatur ejus Fratribus, vt in suis concionibus populum exhortentur, quo suis Parrochis, saltem semel in anno confiteantur, ejusmodi id pertinere maxime ad animarum profectum*.

Tertio argumentantur ad idem, nam hac de re statutum est inter Monachos Cistercienses, vt omnes semel in anno suis Abbatibus confiteantur ea peccata, quæ alijs confessarijs, etiam sui Ordinis à suis superioribus deputatis, prius confessi sunt, & ab eisdem absoluti, quod etiam statutum in multis alijs Religionibus etiam habetur, vt amplius infra dicemus: ergo asserendum est id licitum esse, optimeq. fieri posse. Et quod est dictum de peccatis mortalibus bis confitendis, intelligendum perinde est, de peccatis venialibus confitendis, in casu quo non habeantur mortalia, ad implendum

Digitized by

dum eiuſmodi ſtatutum, ſiue præceptum. Vt autem quid hac in re tenendum eſt, dicamus, quæ ad hunc Articulum ſpectant, explicabuntur per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Licitum eſt, fieriq. poteſt ſtatutum, quo Religioſi obligentur ad eadem peccata mortalia in fine anni proprio Prælato confitenda, ſed cum moderatione ſequenti. Hanc ſententiam, & concluſionem expreſſe tenet Enriquez, lib. 2. de ſacramento Pœnit. cap. 16. & 17. limitando eam, cum conditione, vt eiuſmodi ſtatutum fiat cum expreſſo conſenſu ipſorum Regularium, ſiue Religioſorum, in quo ſenſu, & non aliter etiam illâ approbat Nauarr. *in cap. placuit, de pœnit. diſt.* 6. *num.* 112. & in Manuali, cap. 9 num. 1. & probari poteſt prædicta Concluſio, primo ex facto, nam multi ſunt in Eccleſia Ordines & Religiones, in quibus habetur huiuſmodi ſtatutum, & in primis illud dicuntur habere Monachi Ordinis S. Benedicti, atque etiam D Bernardi Ciſtercienſes, ſimiliter & Carthuſienſes, prout refert Gerſon. 2. tomo, tract. 5. de ſtatu Carthuſ. & alphabeto 25. litera f. quinvero & Pater Frater Ferdinandus de Caſtillo, lib. 3. Cronicæ B. Dominici, cap. 46. refert, quod Albertus Magnus, cum eſſet ſuæ Religionis Prouincialis, ſimile in ea fecit ſtatutum, de repetendis confeſſionibus ad finem anni, & de confitendo proprio Prælato omnia peccata mortalia, quamuis reſeruata non eſſent, à quibus aliàs per hebdomadas, aut per menſes à proprijs Confeſſarijs Religioſis directe fuerant abſoluti. Et ſimile ſtatutum refert Enriquez, loco ſuprà citato, haberi in Religione Fratrum Carmelitarum Diſcalceatorum, qui omnes ad id obligari arbitratur, ſi eiuſmodi ſtatutum fiat cum ipſorum ſubditorum expreſſo conſenſu, vt dictum eſt. Secundo probari poteſt eadem Concluſio ratione, nam cum Religiones nihil ſint aliud, quam ſcholæ quædam virtutis, & perfectionis, multa imponi poſſunt Regularibus & Religioſis, onera atque præcepta, de rebus difficilioribus, quæ alias ſunt de conſilio reſpectu aliorum, poſſuntq. & ſolent Regulares prædicti, in his, atque in alijs ſimilibus rebus, renuntiare iuri ſuæ libertatis, cum totali abnegatione ſuorum ipſorum. Nam quo pacto per vota paupertatis, & caſtitatis renuntiant omnibus bonis temporalibus, propriæq. ſuæ voluntati, carnalibusq. delitijs, aliàs licitis, eadem prorſus ratione, renuntiare poſſunt iuri, quod habere poterant, de non repetendis iterum in confeſſione peccatis mortalibus ſemel confeſſis, obligariq. per ſtatutum ad eadem in fine anni, quantumuis legitime confeſſa, & abſoluta, Prælatis ſupradictis confitenda, & repetenda. Quod & hac ratione confirmatur, & fit tertia, & noua ratio, nam cum Confeſſores annuales, ſeu quibus Religioſi confitentur per annum, etiam eiuſdem Ordinis, non ex ſe, ſuper ipſos habeant iuriſdictionem, ſed tantummodo delegatam ab eiſdem Prælatis, quid obſtat quominus ipſam ſibi poſſint tribuere, hac lege, pacto & conditione, vt peccata ſemel eiſdem confeſſa, in fine anni, iterum Prælatis ſupradictis confiteri teneantur? Etenim ſi ipſi ex ſe iuriſdictionem non habent, niſi delegatam (vt dictum eſt) & Prælati ad nutum poſſunt illis ipſam amouere, reſtringere, atque limitare, ſiue ampliare, quid obſtat quominus ob eamdem rationem, prædictum ſtatutum poſſint condere, & ſtatuere? Quibus accedit, quod cum Prælati (vt infra dicemus) facultatem & poteſtatem habeant caſus ſibi reſeruandi, concedere etiam, vt videtur, perinde poſſunt confeſſarijs delegatis iuriſdictionem prædictam, ſub hoc onere & pacto, ſiue lege pactionali, vt ab ipſis à peccatis abſoluti, teneantur etiam ſubditi eadem

Licitum eſt, fieriq. poteſt ſtatutum, quò Religioſi obligentur, ad eadem peccata mortalia in fine anni proprio Prælato confitenda, ſed cum moderatione ſequenti.

pecca-

Digitized by Google

peccata in fine anni prædictis Prælatis repetere, vt & tenetur quis, dum aliquis est casus reseruatus, & ab ipso indirecte absoluitur. Certum est enim quod tenetur eiusmodi, postea comparere coram Prælato, iterumq. confiteri eidem, aut saltim ab eo petere, vt ipsum absoluat à prædicto casu reseruato. Hæc sunt fortissima quæq. argumenta, quæ pro hac parte faciunt. Et aduertit supradictus Enriquez, quod si eiusmodi statutum fiat in Capitulo Generali, vt dicatur fieri cum Religiosorum, siue Regularium consensu, satis est, quod eiusmodi consensus præstetur à Prælatis, ius suffragij habentibus in eodē Capitulo, nomine omnium, nec requiritur singulorū subditorum præsentium, aut futurorū expressus cōsensus, præsertim postquā à Papa fuerit confirmatum, sic enim inquit, leges Concilij generalis à Papa confirmati, dum a Patribus eiusdem Concilij nomine omnium acceptantur, omnes obligant, absque illorum expresso consensu. Quod confirmat Nauarr. *in dicto cap. placuit, de pœnit. dist. 6. num.* 118. asserens ad id sufficere consensum tacitū, vel implicitum, nec necessario requiri explicitū, siue expressum, quia (inquit) qui Ordinem aliquem profitetur, tacite videtur, se velle subijcere omnibus eiusdem Ordinis, & Religionis statutis, & consequenter tacite saltim, videtur consentire statuto, quo astringuntur eiusdem Religionis alumni, ad eadem mortalia peccata bis, seu semel & iterum confitenda, primo confessario, postea vero Prælato. Et adducit exemplum de eo, qui se Ordine sacro initiare permittit, nam tacite obligatur ad seruandam castitatem, siue illud appellemus votum tacitum, cum quibusdam, siue vero legis obligationem ex illo consensu tacito, resultantem, cum alijs, iuxta varias, quæ hac de re versantur opiniones, relatas per Glossam, *in cap. de illo, dist.* 32. ergo illud omnino idem dicendum est in proposito, de eo qui profitetur Religionem, in qua simile habetur statutum.

Nota hoc valde, pro consensu necessario ad faciendum in Capitulo aliquod statutum.

Qui sacris initiatur, quamuis id non exprimat facto obligatur ad seruandam castitatem.

Secunda Conclusio.

Non solum est licitum, fieriq. potest statutum, ex expresso, aut tacito Regularium, atque Religiosorum consensu, quo obligentur ad eadem peccata mortalia bis confitenda, semelq. confessa & absoluta iterum in fine anni proprio Prælato confitenda, verum etiam, & quo obligentur ad confitenda peccata venialia, ratione adimplendi eiusmodi statuti, siue præcepti, etiamsi ipsa non sint necessaria, sed libera sacramenti Pœnitentiæ, & Confessionis materia. Hanc Conclusionem tenet expresse supradictus Enriquez, lib. 1. de sacramento Pœnitentiæ, cap. 4. num. 10. & lib. 2. cap. 16. & 17. à nu. 1. cum sequentibus, à qua sententia non videtur discedere Nauarr. *in dicto cap. placuit, de pœnit. dist.* in solutione ad quintum argumentum, num. 121. & 122. quamuis eidem non multum expresse adhæreat: sed quidquid de hoc sit, pro hac Conclusione faciunt omnes rationes, & argumenta adducta, ad probandam supradictam Conclusionem. Sed dicit supradictus Enriquez, loco supracitato, multum differre obligationem repetendi peccata mortalia, semel confessa ratione statuti alicuius, ab ea qua peccator ex iure Diuino tenetur confiteri omnia peccata mortalia, quia inquit ab eo præcepto Diuino, quamuis contritus esset, non potest vlla dispensatione, aut commutatione à Papa liberari, & qui ob impedimentum aliquod fuit indirecte absolutus, per inferiorem ab aliquo casu reseruato, cessante eodem impedimento, tenetur quærere directam absolutionem, aut certe in mortis articulo illum casum iterum confiteri, vt tunc directe absoluatur. At vero qui ex solo statuto, & voto implicito, seu pacto, tenetur eadem peccata repetere Prælato, satis est si facta commutatione, illa dicat eidem extra confessionem, ad eum modum,

Etiam licite potest fieri statutum, quo Religiosi obligētur ad confitenda peccata venialia, ratione alicuius adimplē di statuti.

quo

quo qui directe in mortis articulo, est absolutus à reseruatis, habentibus annexam excommunicationem, satis est, vt sine confessione se præsentet Prælato & Superiori, & peccata sua manifestet, quia cum in mortis articulo, directe fuerit à suis culpis absolutus, non tenetur iterum ea subijcere Confessario, vt absoluatur. Sic inquit, qui voto se astringit ad repetendas confessiones, legitimas seu legitimè factas, aut ad confitenda venialia, potest facta commutatione liberari à confessione eorum, siquidem non sunt materia necessaria sacramenti Pœnitentiæ.

Addit Enriquez, vbi supra, quod dicta omnia intelligenda sunt, loquendo de possibili, ad hunc sensum, quod in rigore loquendo fieri posset, licitumq. esset eiusmodi statutum, at de facto (inquit) non videtur statuta prædicta, si quæ facta sunt in Religionibus aliquibus, obligare ipsarum alumnos, sub peccato mortali, ad repetenda eadem peccata Prælato, à quibus directe fuerunt absoluti, nec etiam ad confitenda venialia. Et ratio est, quia si directe quispiam, à proprio Generali, seu a Papa, fuisset absolutus absque eo onere, certum est, quod non teneretur repetere dictam confessionem, in fine anni Prælato Monasterij, sed qui in articulo mortis, aut virtute alicuius priuilegij, directe absoluitur à priuato Sacerdote vice Christi, non minus manet liber, quàm si à Papa, seu à proprio generali Prælato absolueretur, cum quilibet Confessarius in his non reseruatis, sit supremus Iudex, vice Christi: ergo bene sequitur, quod præfata statuta dictarum Religionum, non obligant suos alumnos de facto, ad confitendum iterum peccata mortalia Prælatis, à quibus fuerunt directe absoluti, aut venialia sub mortali. Nec inquit, dictis obstant earumdem Religionum priuilegia, quibus habent à diuersis summis Pontificibus, vt Religiosi teneantur dicta statuta seruare, nam interpretanda sunt, mensq. eorum limitanda ad hunc sensum, quod sicuti seculares tenentur semel in anno confiteri proprio Parrocho, ea nempe tantum peccata, de quibus non fuerunt per aliquem alium Sacerdotem legitimè, atque directè absoluti, ita etiam & Regulares confimilia peccata Prælatis prædictis teneantur confiteri, & ab illis ad id compelli possint, non vero de alijs. Hæc supradictus Enriquez, vbi supra, & ad hoc propositum dicit plura, eaq. notatu dignissima.

Tertia Conclusio.

Modo de facto (vt dicitur) nullum est in aliqua Religione statutum, obligans sub mortali, repetere peccata mortalia, semel confessa, atque absoluta iterum Prælatis, nec venialia necessario confiteri, etiam ratione adimplendi alicuius statuti, siue præcepti. Hanc Conclusionem tenet, Enriquez, loco supracitato, lib. 2. de sacramento Pœnitentiæ, cap 17. num. 5. quia inquit, dicta consuetudo Prælatis confitendi, prout fatentur Prælati Ordinis Cistercienſis, & aliorum Ordinum, iam dissuenit, atque omnino cessauit, & Prælati ipsi detrectant suorum subditorum confessiones audire, ne dum postea reos puniunt, haberi possint suspecti de violato sigillo sacramenti Pœnitentiæ. Et quamuis in aliquibus Religionibus, etiam modo vigeat, seu habeatur eiusmodi statutum, non (inquit) est credendum, quod obliget sub mortali, sed tantum sub veniali, aut forsan solummodo erit de consilio: quod maxime verum habet, in illis Religionibus, quarum Constitutiones expresse habent, per eas non obligari quempiam Religiosorum ad mortale. Sed quidquid de hoc sit, prædictus Navarr. *in dicto cap. placuit*, non bene videtur sentire de eiusmodi statutis, dicitq.

Modo de facto vt dicitur, nullum est in aliqua religione statutum, obligans sub mortali, ad iterum confitenda peccata, semel cõfessa, & absoluta venialia, neque mortalia etiam ratione alicuius adimpiendi statuti.

Nota hoc valde, quid sentiat Nauarrus de eiusmodi statutis, & de Prælatis nimium, satagentibus scire suorum subditorum culpas.

eitq. eiusmodi leges esse durissimas & rigidissimas, & O vtinam non plus satis, meritoq. abolendas, atque è medio tollendas, vtpote, quæ hac nostra ætate magis nocere possint, quam prodesse, propter innumera, quæ ex eisdem sequentur inconuenientia, potius silentio obuoluenda, quam dicenda. Et de Prælatis, qui nimium sunt soliciti, pro audiendis suorum subditorum confessionibus, & non de facili concedunt eisdem suam auctoritatem, vt ab alijs possint absolui, male & praue sentit dictus Nauarro, diciteq. illos peccare: ad quod propositum adducit mira quædam verba D. Thom. in quarto sententiarum, dist. 17. quæst. 3. artic. 3. quæstiuncula 4. ad sextum, vbi post alia in hæc prorumpit verba: *Peccabit Sacerdos, si non sit facilis ad præbendam licentiam confitendi alteri, quia multi sunt adeo infirmi, quod potius sine confessione morerentur, quam tali Sacerdoti confiteantur.* Et subdit, *vnde illi Prælati, qui nimis sunt soliciti, vt conscientias subditorum per confessiones sciant, multis laqueum damnationis injciunt, & consequenter sibi ipsis.* Hactenus Diuus Thomas.

Aduerte hæc notanda verba D. Thomæ.

Ad argumenta in contrarium adducta in initio Articuli, de mente supradicti Nauarr. respondetur.

Ad primum, concedendo quempiam se voto posse obligare, ad id quod argumentum prætendit, inde tamen non infertur, quod lege humana, aut statuto ad idem possit astringi, sine suo proprio consensu, & est simile de castitate, nam ad castitatem & virginitatem seruandam, potest quis voto se obligare, non tamen ad id humana lege astringi, quia vt inquit, D. Ambrosius, & habetur *in cap. integras, 30. q. 1. res magis voti est quam præcepti.*

Ad secundum respondetur negando, quod qui semel intra annum sua peccata, Sacerdoti subdelegato legitime fuerit confessus, ab eisdemq. absolutus, teneatur eadem postmodum proprio Parrocho confiteri, ratione adimplendi præcepti Ecclesiastici, nec vlla alia ratione. Nec Extrauagans ibidem adducta, ad hoc propositum quidquam facit, nec aliud dicit, aut probat, quam Capitulum omnis vtriusque sexus, nempe, quod tenetur omnis vtriusque sexus, semel in anno proprio Sacerdoti confiteri, proprio inquam Parrocho, seu alij, qui de ipsius aut Superioris licentia potestatem habeat, & facultatem absoluendi à peccatis. Videatur Nauarr. loco supracitato, num. 117. nec aliud vult, aut aliud probat Extrauag. *inter cunctas*, sed tantum contendit id vtile esse, & eadem de re per Fratres debere fideles cunctos admoneri, tamquam, quid vtile, non tamen necessarium.

Ad tertium, de statuto Ordinis Cistercienſis, aliarumq. Religionum, quod eadem de re habetur, iam dictum est in Conclusionibus supradictis, & ipsarum probationibus, atque adnotationibus, quid sit dicendum, & tenendum. Et hæc de isto Articulo dicta sufficiant.

ARTICVLVS V.

Vtrum expediat, interdum à Religiosis fieri, generalem omnium peccatorum suorum confessionem, semel aut bis in anno, seu in vita, ad idq. obligari possint statuto, in aliquibus Religionibus?

HAnc quæstionem, latissime tractat supradictus Enriquez, lib. 2. de sacramento Pœnitent. cap 16. ad quod propositum multa dicit, ex quibus quæ veriora, & probabiliora visa fuerunt, resoluentur breuiter, per sequentes Conclusiones.

Prima

Digitized by Google

Prima Conclusio.

CConfessiones omnium peccatorum generales, quandoq. fieri, expedientissimum est, & maxime, vbi aliquis remanet scrupulus, de aliquibus peccatis, minus bene confessis, aut de integritate & validitate præteritarum confessionum. Hæc Conclusio, receptissima est apud omnes, atque est antiqua consuetudo multarum, quinvero & fere omnium Religionum, Inquarum ingressu statim post assumptionem habitus, consulere, aut præcipi sæpe consueuit nouitijs, & de nouo conuersis, vt confessionem quandam generalem faciant, suorum omnium peccatorum, quæ existentes in seculo commiserunt, propter prædictum scrupulum vitandum, & ad pacandas, & quietandas ipsorum conscientias, vtq. peccata sua omnia præterita confiteantur, maiori cum animi deuotione & præparatione, cum suis Magistris, viris Doctis, atque expertis, & in hisce rebus nimium exercitatis, qui cognoscere valeant omnes omnium peccatorum species, & circumstantias, & ipsorum grauitatem, & in quibus rebus ipsi conuersi teneantur ad faciendas aliquas restitutiones, siue satisfactiones, si quippiam in omni anteacta sua vita, meminerint se debere proximis, quos forsan verbo aut facto offenderunt. Sed tamen multorum fert grauissimorum Doctorum opinio, non esse expediens neque vtile, huiusmodi generales confessiones iterum, atque iterum multiplicare, dum omnia sua peccata, integre, atque cum debita animi præparatione, & dispositione Confessori alicui idóneo, docto, & in hisce rebus satis versato, & exercitato, semel fuerint confessa, propter inconuenientia innumera, quæ exinde multoties solent euenire. De quibus inconuenientibus latissime videndus est, doctissimus Pater Frater Bartolomeus de Medina, in sua instructione Confessorum, lib. 1. cap. 12. vbi hac de re agit, quinvero & Pater Frater Ludouicus Granatensis, Ordinis Dominicani, vir vndequaque perfectissimus, nec minus spiritualis, quam doctus & eruditus, in suo Memoriali, vulgari sermone conscripto, tractatu secundo, cap. secundo, vbi eadem de re agens, pœnitentes consulit, vt semel in vita suorum omnium peccatorum, cum debita animi præparatione, confessionem generalem faciant, iuxta modum & formam ab eo, ibidem illis præscriptam, non tamen dicit illam pluries esse iterandam, nam id, inquit, sine necessitate facere, & absque vrgenti causa, non multis inconuenientibus caret. At in casu quo id facere expediret, maiorem difficultatem habet etiam in Religionibus, an ad subeundum huiusmodi onus, possint earum professores, & alumni, sub pœna peccati mortalis, statuto, aut lege aliqua obligari, & an eiusmodi statutum esset licitum, atque laudabile? De quo fit secunda Conclusio.

Cõfessiones ſgenerales omniũ peccatorum interdũ fieri expedientiſſimum eſt, quando de aliarũ confeſſionum integritate & validitate aliquis remanet ſcrupulus.

An expediat ſemel, & iterum generales confeſſiones multiplicare.

Secunda Conclusio.

QVamuis damnare non audeam, statuta quæ haberi dicuntur, in certis quibusdam Religioni, per Sedem Apostolicam (vt dicitur) approbata quibus earum alumni & professores, astringuntur atque obliganter, vt in fine anni repetant suis Prælatis, omnia peccata mortalia, quamuis non sint reseruata, aut forsan venialia, à quibus per hebdomadas, siue per menses singulos, ab ordinarijs confessarijs, etiam directe fuerunt absoluti, non tamen verebor dicere, quod eiusmodi statuta, his nostris temporibus, non innumeris inconuenientibus careant, & quibus occasionaliter multis sacrilegijs paratur via, ac proinde potius reuocanda, quam practi-

Quidſit ſentiendum de ſtatutis quibus Religioni aſtringuntur ad repetenda in fine anni ſuis Prælatis, peccata, ſemel iam confeſſa, & abſoluta.

canda. De huiuſmodi ſtatutis videndus eſt Enriquez, lib. 2. de ſacrament. pœnitent. cap. 16. num. 1. & 2. cum ſequentibus, vbi plura ad hoc propoſitum dicit. Sed tandem num. 6. & 7. multis demonſtrat, qualiter non peccant, qui in eiuſmodi generalibus confeſsionibus, aliqua reticent peccata. Quod ſi hoc facere poſſunt, quid obſecro prodeſt, eiuſmodi ſtatuta, & cõfeſsiones generales fieri, & ad eas faciendas, cum tot inconuenientibus obligari? Nolo hac de re amplius quidquam dicere, vnuſquiſque in ſuo ſenſu abundet, ſolummodo dico, vt conſulatur hac de re Doctiſsimus D. Nauarr. vir omni virtute, ſcientia, atque doctrina magna præſtantiſſimus, nec minus ſpiritualis, quam doctus, *in cap. placuit, de penitent. diſt. 6. nu. 119.* vbi ſentit huiuſmodi ſtatuta, & ſimilia eſſe penitus abroganda, & reuocanda. Et hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

Nota valde.

ARTICVLVS VI.

Vtrum Religioſi itinerantes, poſſint quibuſcumque Confeſſarijs, Religioſis ſiue ſecularibus confiteri?

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, reſoluentur breuiter, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Religioſi itineran es de licentia ſuorũ Prælatorũ, ſed non aliter, bene poſſunt quibuſcumque Confeſſarijs Religioſis, ſiue ſecularibus confiteri.

SVpradicti Religioſi itenerantes, de licentia ſuorum Prælatorum, ſed non aliter, bene poſſunt quibuſcumque Confeſſarijs Religioſis, ſiue ſecularibus confiteri. Hæc Concluſio, eſt certa, & manifeſta, & habetur expreſſa *in cap. ſi quis, de pœnit. & remiſſ. in 6.* & ratio eius in promptu eſt, nam cum abſoluere à peccatis (vt pluries iam dictum eſt) actus ſit iuriſdictionis, exerceri non poteſt in non ſubditum, ſiue in alienas oues, abſque ſuorum Paſtorum, & Prælatorum licentia & aſſenſu, abſolutioq. aliter facta, eſt ipſo iure irrita & nulla, ob defectum iuriſdictionis, de quo nulli dubium. Nec etiam eſſe poteſt dubium, quod Religioſi ſupradicti itinerantes, confiteri non poſsint alijs Religioſis eiuſdem Ordinis, ſiue Religionis, niſi à ſuis Prælatis licentiam & facultatem habuerint, ad audiendas eorundem Fratrum confeſsiones. Licet enim ante Concilium Tridentinum, Sacerdotes ſeculares, eligere poſſent in Confeſſorem quemlibet ſimplicem Sacerdotem, quod modo iam non poſſunt, poſt dictum Concilium Tridentinum, ſeſsione 23. cap. 15. niſi ille talis Sacerdos, ſiue ſit ſecularis ſiue Regularis, ad id per Epiſcopum fuerit approbatus, atque idoneus reputatus, attamen quantum attinet ad Regulares, & Religioſos, nec ante dictum Concilium Tridentinum, nec poſt, Religioſi eligere poterant, aut poſſunt, in Confeſſorem ſimplicem Sacerdotem, etiam Religioſum eiuſdem Ordinis, niſi ad id à ſuis proprijs Prælatis fuerit approbatus, quæ quidem conſuetudo ſemper vigait in omnibus Religionibus bene ordinatis, atque vt credo, in cunctis Ordinibus, à qua nullatenus eſt recedendum.

Ad ſupradictos igitur Religioſos itinerantes reuertendo dico, quod dicta Concluſio intelligenda eſt, & intelligi debet, de Religioſis ſubditis, non vero de Prælatis, nam Prælati etiam inferiores vt ſunt Guardiani, & Prio-

res,

Digitized by Google

res,sine suorum Superiorum licentia,possunt sibi eligere Confessorem, beneficio Iuris communis, *per cap. fin. pro dilatione, de pœnit. & remiss.* quod hoc illis concedit (quidquid nonnulli dicant) de quo videatur Pater Frater Emmanuel Rodriguez, 1. tom. quæst. Regul. quæst. 20. art. 18. Sed loquendo de subditis, & infimioribus, dico, quod semper fuit consuetudine positum, vt incipientes aliquod iter, prius à proprijs suis Prælatis,facultatẽ expostularent,vt occurrente sibi necessitate,oblataq. occasione,Confessorem possent eligere, quam licentiam facillime, ac libenter Prælati ipsi præstant eisdem, id quod & iure optimo facere possunt, cum sit actus iurisdictionis,propriasq.oues,cui voluerint pastori,alias idoneo,possint committere. Sed Fratres Ordinis Prædicatorum, ad id habent speciale priuilegium, concessum per Sixtum IV. quod habetur in Monumentis Ordinis,& refertur in Compendio, *verb. absolutio ordinaria quoad Fratres, §. 39. quod possint concedere Fratribus suis, vt dum itinerauerint,vel fuerint extra Conuentus suos dumtaxat, valeant confiteri quibuscumque Sacerdotibus Regularibus, seu secularibus, & quod similiter id facere possint ipsi Prælati.* Hoc idem concessit Leo X. vt habetur in Supplement. & refertur in eodem Compendio, vbi supra, §. 23. *nempe, quod Fratres Prædicatores, & alij Fratres, quando sunt extra Conuentum, & non possunt habere copiam Sacerdotis, quia non habent proprium Confessorem, possint confiteri peccata sua, alteri Religioso alterius Ordinis, vel Presbytero seculari, dummodo hoc fiat sine fraude,& dicant Prælato suo.* Quæ quidem vtraque concessio, intelligenda est de Sacerdotibus Regularibus, siue secularibus, aliàs idoneis, & approbatis à proprijs ipsorum Prælatis, ad hunc sensum, quod si Sacerdos fuerit Regularis,per proprium Prælatũ ad audiendas saltem aliorum Religiosorum confessiones,sit approbatus, & expositus, si vero secularis, similiter per proprium suum Episcopum, siue Prælatum ad id muneris sit etiam expositus, & approbatus. Sed difficultas est, an sat sit, quod Sacerdotes Regulares prædicti, per proprios Prælatos ad audiendas aliorum Religiosorum confessiones,sint expositi & approbati, an vero requiratur vlterius, quod sint approbati per Episcopum diœcesanum? Quod est dicere, an Religiosi itinerantes licentiam habentes à proprijs Prælatis, ad eligendum, quemcumque voluerint Confessorem Regularem, extra Ordinem, eligere possint eum, qui tantum est approbatus à proprio Prælato, pro audiendis confessionibus Religiosorum, non tamen ab Episcopo pro audiendis confessionibus secularium? Cui difficultati breuiter respondeo, & dico, quod possunt eligere in Confessorem, eum, qui Confessor fuerit aliorum Religiosorum, quamuis ipse non sit Confessor secularium. Huius resolutionis ratio est, nam Prælatorum licentia intelligenda est, regulariq. debet secundum Ius commune, & ex Iure communi, Religiosi non astringuntur confiteri, Confessarijs dumtaxat per Episcopum approbatis, id enim Conc. Trident. loco supracitato, tantum limitauit ad audiendas confessiones secularium, etiam Sacerdotum, quæ quidem exceptio firmat Regulam in contrarium, atque per illa verba datur intelligi, quod Religiosi à proprijs Prælatis dumtaxat approbati,possunt alias aliorum audire confessiones, secluſa quacumque Episcoporum approbatione. Sed aduerto, quod quamuis de iure, supradicta vera sint, nos tamen Minores Fratres habemus specialem prohibitionem, & inhibitionem à Clemente IV. & à Bonifacio VIII. ne aliquis (excepto necessitatis vrgente articulo) alijs quam nostri Ordinis Sacerdotibus, secundum nostram Regulam, nostriq. Ordinis statuta, peccata nostra confiteri possimus, vt habetur in Monumen-

Mon. Ord. 1. imp. fol. 45 & 2. f. 129. conc. 288. & refertur in comp. verb. absolutio ordin. quoad Fratres, §. 35. Suppl. fol. 94. conc. 301. & refertur in cõpend. vbi sup. §. 23.

Difficultas. Nota pro Religiosis itinerantibus, qualiter & quibus possint confiteri.

Nota hoc valde.

Mon. Ord. 1. imp fol 58. & 2 f. 141. conc. 337. & refertur in cõp. ver. abſolutio ord. quoad Fratres §. 5. quoad Carmelitanos 2. imp. fol. 18. conceſſ. 475. quoad Prædicatores vero, 2. imp. f. 238. conc. 536.

tis noſtri Ordinis, & refertur in Compendio, *verbo, abſolutio ordinaria, quoad Fratres*, §. 5. vbi & dicitur, quod idem habetur, quoad Fratres Carmelitanos in eiſdem Monumentis & quoad Fratres Prædicatores. Qua conceſſione fruuntur, perfruiq. poſſunt omnes etiam Religiones, priuilegium habentes communicationis, & ſecundum ipſam, ſine ſpeciali ſuorum Prælatorum licentia, confiteri non poteſt quiſpiam Religioſus, niſi Religioſo ſui proprij Ordinis. Sed an eiuſmodi licentia debeat eſſe expreſſa, an vero ſufficiat præſumpta, valde controuertitur inter Doctores. Quidam enim dicunt, non ſufficere præſumptam, ſed neceſſario requiri expreſſam, id quod & colligi videtur ex Concilij Lateranenſis diffinitione, vbi habetur, quod ad hoc, vt aliquis confiteatur cum eo, qui ſecundum ius, & conſuetudinem toleratam, non eſt ſuus legitimus Confeſſor (quia nempe ſuper eum non habet iuriſdictionem) neceſſarium eſt, quod priuſquam ipſi confiteatur, licentiam ad id à ſuo proprio Prælato obtineat. Sed contraria ſententia eſt probabilior, nempe quod ſufficit licentia præſumpta, quam tenere videtur Sylueſter, *verbo, Confeſſor, 1. num. 6. in octauo dicto, ibi, ſi Sacerdos, in fine*. Videatur hac de re Pater Corduba, ſuper noſtram Regulam, cap. 7. quæſt. 3. in primo puncto, in fine. Sed maior eſt difficultas, an Prælati ſupradicti, licentiam & facultatem poſſint facere ſibi ſubditis, vt abſoluantur virtute generalis conceſſionis, à peccatis reſeruatis, idq. à quocumque Sacerdote Confeſſore Regulari, ſiue ſeculari? Cui difficultati, reſpondeo per ſequentem Concluſionem.

Secunda Concluſio.

In generali conceſſione, facta Religioſis à Prælatis, vt poſſint eligere Confeſſorem quem voluerint, non comprehenditur abſolutio à peccatis reſeruatis, nec eiuſmodi facultas abſoluendi à reſeruatis, poteſt aut debet committi Confeſſario ſeculari. Hæc Concluſio, quoad primam partem colligitur, *ex cap. fin. de procuratoribus*, vbi habetur, quod in conceſſione generali, non veniunt ea, quæ ſi ſpecialiter peterentur, non eſſent concedenda, idem habetur *in cap. ſi epus, de pœnit. & remiſſ.* Qua de re videatur Nauarr. in Manuali, cap. 27. num. 261. vbi inquit, quod Epiſcopus etiam concedendo ſuos caſus ſibi reſeruatos, non videtur concedere abſolutionem à cenſuris reſeruatis, cum à diuerſis non fiat illatio. Videatur etiam hac de re Pater Frater Emmanuel Rodriguez, 1. tomo, quæſtionum Regularium, quæſt. 2. artic. 27. Quoad ſecundam vero partem, eſt expreſſa ſententia Patris Corduba, ſuper Regulam noſtram Minorum Fratrum, cap. 7. quæſt. 3. vbi dicit, literis Apoſtolicis eſſe cautum, vt in noſtro Ordine Minorum, abſolutio à reſeruatis, Confeſſarijs extra Ordinem non committatur, & quod ita ordinauit Bonifacius VIII. prout continetur in cap. 7. ordination. generalium Barchinon. nec etiam vllo modo credendum eſt, quod quiſpiam ſanctæ mentis Prælatus, ſic indiſcriminatim ſuam auctoritatem concedat alicui ſibi ſubdito, vt abſoluatur à caſibus reſeruatis, præſertim Clericis ſecularibus, nec id vnquam fuit conſuetudine poſitum, Et certe conſuetudo hac in re multum præualet, vimq. legis habet, eo præſertim cum ſit de rebus honeſtis, & neceſſarijs, honeſtati & decori Religionis, non enim conuenit peccata grauia, alijs extra Ordinem propalare, aut reuelare. Sed præterea id eſſe videtur expreſſe contra noſtram Regulam, habetur enim in Regula, loquendo de dictis caſibus reſeruatis, quod

In generali conceſſione, facta ſubditis à Prælatis, vt poſſint eligere Cõfeſſorẽ, non cõceditur facultas, vt abſoluantur à reſeruatis, neque hoc cõmitti debet alicui Confeſſori ſeculari

quando

gitized by Google

quando Fratrum quiſpiam in aliquem eorum inciderit, Miniſtri,ſi Presbyteri ſunt, cum miſericordia iniungant illis pœnitentiam, ſi vero Presbyteri non ſunt, iniungi faciant per alios Sacerdotes Ordinis. Vbi notanda ſunt hæc vltima verba, ex quibus colligitur, quod abſolutio à reſeruatis ſecundum Regulam fieri non poſſit,aut debeat,niſi per Confeſſores noſtri Ordinis, non vero per Confeſſores ſeculares. Vide Cordubam, vbi ſupra. Nec prædictis obſtat, quod dicti Fratres itinerantes ſint Sacerdotes, neceſſarioq. propter ſcandalum, debeant celebrare, & per conſequens ante celebrationem præmittere confeſſionem omnium ſuorum peccatorum, iuxta Concilium Tridentinum, *ſeſſione* 13. *cap.* 7. ad proinde debere præſumi in dicta generali conceſſione, intelligendam eſſe facultatem abſoluendi à quibuſcumque reſeruatis, vt ne contra Concilij præſcriptum, Religioſus indigne accedat, ad celebrandum, & communicandum, nam dico, quod ſi eiuſmodi Religioſus extra Monaſterium ſe inuenerit, ſine expreſſa & ſpeciali licentia ſui Prælati, vt abſoluatur à caſibus reſeruatis, atque ſine ſcandalo non poteſt non celebrare, in tali caſu, ſi adeo vrgens ſit neceſſitas, bene poteſt accedere ad celebrationem. Nam exiſtimandum de illo eſt,ac ſi non haberet copiam Confeſſoris, ſatisq. illi eſt, vt procuret habere contritionem. Nam dictum Concilium, licet diffiniat ante celebrationem,& ſacram communionem,præmittendam eſſe ſacramentalem confeſſionem, addit tamen conditionem, modo non deſit illi copia Confeſſoris. Et ſubdit, quod ſi neceſſitate vrgente Sacerdos, abſque præuia confeſſione celebrauerit, poſt celebrationem, quamprimum confiteatur. Iuſte autem dicitur, quod in dicto caſu,Religioſo prædicto deeſt copia Confeſſoris, neque iniuſte à Superioribus, eſt illi talis facultas ad id denegata, ne peccata adeo grauia reuelentur extra Religionem.

Nota hoc valde.

ARTICVLVS VII.

Vtrum Confeſſores per Prælatos Regulares deputati, abſoluere poſſint Fratres noſtri Ordinis, in aliquibus caſibus plenarie ab omnibus peccatis, excommunicationibus, pœnis, atque cenſuris?

DE auctoritate & poteſtate, quam habent prædicti Regulares in communi, ad abſoluendum ſibi ſubditos ab omnibus peccatis, vtcumque grandibus, & pœnis, atque cenſuris, iam ſupra diximus multa, quæſtione nona, articulo decimo, agendo de de poteſtate Generalis Miniſtri. In iſto Articulo agemus tantummodo, de auctoritate & facultate, quam habent Confeſſores Regulares, per ſupradictos Prælatos deputati, ad abſoluendum Fratres ſuos, ſemel in vita, & iterum in articulo mortis plenarie, concedendiq. eiſdem indulgentiam plenariam, & remiſſionem omnium ſuorum peccatorum, de quo fit Concluſio.

Confeſſores Regulares, per Prælatos deputati, facultatē habent ſpecialem, vt ſemel in vita, atque iterum in morte Fratres noſtros plena-

Concluſio.

CONfeſſores Regulares, ſemel in vita, atque iterum in morte, facultatem habent, abſoluendi plenarie Fratres noſtros, concedendiq. illis

rie possiat absolnere, eisq. indulgentiam plenariam concedere.

Nota valde, priuilegia Sixti IV. pro absoluendis plenarie, Fratrib⁹ semel in vita, & concedenda eis remissione plenaria omnium peccatorum, itemumq. in morte.

Mon. Ord. 1. imp. fol. 64. & 2. fol. 68. conc. 131. & in supplem. fol. 96. conc. 341. & refertur in cõpen. ver. absolutio extraordinar. quoad Fratres, §. 5.

Nota hoc valde.

Nota aliud priuilegium eiusdem Sixti IV. ad idem.

Mon. Ord. 1. imp. f 65. & 2. f. 148. conc. 360. & refertur in compen. vbi supra.

Aliud priuilegium Eug. IV. specialiter pro mortis articulo.

Mon. Ord. 1. imp. fo. 61. & 2. fo 64. conc. 77. & refertur in comp. verb. absolutio extraordinar. quoad Fratres §. 1.

Aliud eiusdem priuilegium ad idem, ied amplius.

indulgentiam plenariam, & remissionem omnium suorum peccatorum. Hæc Conclusio, non aliter potest, aut debet probari, quam adducendo specialia priuilegia, quibus hoc expresse continetur. Et omissis multis alijs, quæ longum esse nimis velle in præsentiarum recensere, de quibus plena sunt nostri Ordinis Monumenta, & referuntur in Compendio prsuilegiorum, *verbo, absolutio ordinaria, & extraordinaria quoad Fratres*, per plures paragraphos, Sixtus Quartus, *concessit omnibus Fratribus Minoribus de Obseruantia præsentibus, & futuris, tam Professis, quam Nouitijs (qui tamen habeant propositum profitendi) necnon Sororibus Sanctæ Clarę, & Tertiarijs utriusque sexus, & Famulis, & Seruitoribus prædictorum omnium, vt quilibet eorum possit semel eligere Confessorem de eiusmodi Obseruantia, qui audita eius confessione, pœnitentiam salutarem iniungendo, absoluat eos ab omnibus criminibus, excessibus, & censuris Ecclesiasticis, & dispensat cum eis in omnibus irregularitatibus, si quas forte contraxerint (homicidio voluntario, & mutilatione membri semper exceptis) & eis remissionem generalem, & plenariam omnium peccatorum impartiri valeat, & quod idem possit in mortis articulo*. Habetur in Monumentis Ordinis, & aduertit Collector in Compendio, *verbo, absolutio extraordinaria, quoad Fratres*, §. 5. quod licet hic Sixtus Quartus non excipiat irregularitatem ex bigamia prouenientem, debet tamen pro excepta semper haberi, quia est grauior reliquis ad dispensandum, & quia in alia concessione infraposita, *verbo, dispensatio*, §. 2. illam expresse excipit. Aduertit etiam, quod à casibus reseruatis Ministris, non potest quis per prædictam concessionem, siue per aliam, sine sua licentia absolui, & minus à censuris auctoritate Apostolica postea latis, & reseruatis. Hæc supradictus Collector, vbi supra. Et statim in sequenti §. 6. refert similem aliam concessionem, siue priuilegium, eiusdem Sixti Quarti, factum omnibus & singulis Prædicatorum, & Minorum Ordinum professoribus, qui tunc erant, & pro tempore perpetuo erunt, *vt Confessor idoneus eorumdem Ordinum, quem quilibet pro se, de sui Superioris licentia duxerit eligendum, eorumdem confessione diligenter audita, pro commissis per eos excessibus & peccatis, semel in vita in forma confessionali per ipsum edita, & in mortis, articulo plenariam absolutionem, & peccatorum huiusmodi remissionem impendere valeat, etiam si ante factam eorumdem Ordinum professionem eos decedere contigerit*. Habetur in Monumentis. Et aduertit supradictus Collector, quod istud intelligitur sub forma confessionalis per ipsum edita, in qua reseruantur certi casus cuiusdam Bullæ eiusdem Sixti, quæ incipit: *Et si Dominici gregis*, & habentur in summa, in eodem Compendio, *verbo, excommunicatio, notabili secundo*. Sed pro dicto articulo mortis habetur alia concessio, Eugenij Quarti: *Qua concessit omnibus Fratribus Minoribus, ac etiam Nouitijs in Religione perseuerare volentibus, quod possint eligere Confessorem idoneum, qui auctoritate Apostolica, absoluat eos in articulo mortis, ab omnibus peccatis, & censuris Ecclesiasticis etiam Sedi Apostolicæ reseruatis, siue ex alia quacumque causa prouenientibus, & plenariam omnium peccatorum indulgentiam largiatur, quam indulgentiam prædicti Fratres consequantur, etiam si prædictum Confessorem eligere non potuerint, seu obliti fuerint, dummodo moriantur in statu gratiæ*. Habetur in Monumentis Ordinis, & refertur in Compendio, *verbo, absolutio extraordinaria, quoad Fratres*, §. secundo, vbi etiam, §. quarto, habetur aliud simile priuilegium eiusdem Eugenij Quarti, *vbi iterum concedit idipsum, addens, quod si in illo reputato mortis articulo, dicti Fratres non decesserint, semper indulgentia*

dulgentia prædicta intelligatur reſeruari ad verum mortis articulum. Habetur in Monumento Ordinis. Sed adiecit ſupradictus Pontifex, quod ne (quod abſit) propter huiuſmodi gratiam Fratres reddantur procliuiores ad illicita in poſterum committenda, volebat, eratq. ſuæ intentionis, quod ſi ex confidentia huiuſmodi, aliqua forſan committant, ad talia prædicta indulgentia nullatenus ſuffragetur. Appoſuitq. præterea certam quandam conditionem, vt potiri poſſent prædicto priuilegio Fratres, quod ſinguli eorum, qui ſufficientis fuerint litteraturæ, per vnum annum à tempore quo conceſſione huiuſmodi gaudere voluerint, ſingulis ſeptimanis legitimo impedimento ceſſante, ſeniel Septem Pſalmos Pœnitentiales, cum Litanijs recitent ſiue legant, alij vero non ſufficienter litterati, alias orationes teneantur dicere, iuxta ſuorum Confeſſorum arbitrium, prout animarum ſuarum ſaluti viderint expedire. Quod ſi forſan impedimento detenti, in dictis anno & ſeptimanis, orationes prædictas commode dicere non potuerint, vel ex inaduertentia, aut obliuione omiſerint, ex tunc in alia Septimana ſequentis anni, ſupplere teneantur. Circa hanc conceſſionem aduertit Collector, quod eam poſtea Pius II. extendit ad totam familiam, de quo habetur tranſumptum, licet non impreſſum, & ait, quod iſta conceſſione communiter non vruntur Fratres, quia nolunt laborare in dicendis Septem Pſalmis, & quia credunt, quod quidquid in ea continetur, eſt ſibi aliàs ſine tali onere conceſſum. Habet tamen, inquit, dictum priuilegium, vnum ſingulare, nempe, quod Indulgentia Plenaria de dicto mortis articulo, ſemper intelligatur reſeruata, pro vero articulo, quod eſt magni effectus, & nullibi in noſtris priuilegijs reperitur conceſſum. Etenim ſi huiuſmodi verba non apponerentur, dicta indulgentia non reſeruaretur, ad verum mortis articulum, cùm in præſumpto, ſuum iam fuerit ſortita effectum, prout contra Gerſonem tenet Corduba in ſuo quæſt. magno de indulgent. q. 38. & Nauarr. in Summa cap. 26. nu. 31. Sed hoc ipſum de reſeruatione dictæ indulgentiæ pro vero mortis articulo, conceſſit Benedictus XIII. Monachis S. Benedicti de Obſeruantia, prout refertur in Compendio, *verbo, abſolutio extraordinaria, quoad Fratres, §. 11. vbi conceſſit prædictis Monachis, pro articulo mortis Plenariam Indulgentiam, ſeu abſolutionem, & quod ſi infirmarentur & crederentur morituri (puta quia viderentur agonizare) & abſoluti plenariè, iterum conualeſcerent, quod iterum & in mortis articulo valerent abſolui.* Eamdem indulgentiam pro dicto mortis articulo, conceſſit Innocen. VIII. Monachis Congregationis Caſſinenſis Ordin. S. Benedicti, prout refertur in libro ſuorum priuilegiorum, & conſtitutionum eiuſdem Congregationis, fol. 47. § 1. & fol. 48. §. 2. *addens quod Confeſſor ab eiſdem electus, in dicto mortis articulo, plenarie poſſit eoſdem abſoluere ab omnibus caſibus, nullo excepto, cum omnimoda auctoritate, ac ſi in illo caſu eſſet ſummus Pontifex, & eadem auctoritate eiſdem indulgentiam plenariam concedere.* Quæ quidem conceſſio magna eſt, plurimiq. æſtimanda, propter dicta verba ibidem appoſita, *ac ſi in illo caſu eſſet ſummus Pontifex*: & quia in dicta conceſſione committitur dicta auctoritas cuilibet Confeſſori, abſque eo quod reſtringatur ad Confeſſorem proprij Ordinis, quod non reperitur in alijs, quapropter virtute ipſius poſſunt Fratres in dicto articulo mortis, plenarie abſolui à quocumque Confeſſore, etiam ſeculari, dummodo ſit approbatus ab Ordinario.

Mon. Ord. 1. imp fo. 61. & 2. f. 65. conc. 86.

Nota hoc valde pro his, qui ex confidentia prædictorũ priuilegiorũ peccant.

Nota pro abſolutione, atque indulgentia prædicta reſeruanda p vero mortis articulo.

Priuilegiũ aliud Innocentij VIII. ſpecialiſſimum pro mortis articulo.

Priuilegiũ Benedicti XIII. ſpeciale pro mortis artic.

Nota hoc valde.

Non eſt ſilentio prætereunda, quædam alia conceſſio Nicolai V. quæ refertur in Compendio Ordinis D. Hieron. tit. Indulgentia Plenaria, §. 7. *quæ conceſſit, quod cum aliquis Fratrum in dementiam incurrerit, ſiue in lethargiam, vel amiſerit expreſſionem loquelæ, propter infirmitatem, vel alias, antequam abſolua-*

Nota valde Priuilegiũ ſpeciale Nicolai V. pro ijs, qui in mortis art. antequam ab-

Solutentur in lethargiam incidunt, aut loquelam amittunt.

soluatur, & illi fiat plenaria remissio, vel quia non fuit copia Confessoris, cum talis casus, seu similis euenerit in dicto mortis articulo, quicumque presbyteri seculares, vel Regulares, cum valeant absoluere, & huiusmodi omnium peccatorum suorum plenariam remissionem, auctoritate Apostolica possint & valeant illis impendere; quod si talis infirmus supernixerit, nihilominus dicta plenaria remissio, quoties sibi facta fuerit, perinde valeat, ac si de huiusmodi infirmitate decederet. Hæc concessio magna est, pluriſque æstimanda. Et hæc de isto Articulo dicta sufficiant.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum absolutus virtute dictorum priuilegiorum, in mortis articulo, si non decedat, teneatur peccata reseruata iterum suo Superiori confiteri?

Quisnam sit, dicig. debeat mortis articulus.

MAgna est inter Doctores controuersia, circa determinationem huius difficultatis, quisnam sit & dici debeat mortis articulus? Quidam enim dicunt, quod ille dumtaxat dicitur mortis articulus, in quo quispiam constitutus, mortem non euadit: sed vera opinio, atque resolutio est, quod dicitur & dici debet, mortis articulus ille, in quo quispiã constitutus probabiliter timetur, seu dubitatur eius mors à medicis, seu ab alijs viris cordatis, etiamsi postea mortem euadat & conualescat, vt colligitur *ex cap. eos, de sententia excommunicat. in 6. & ex cap quod de eis, eod. tit.* quod & tenet Abbas *in cap. pastoralis, §. praterea, de off. Ordinary, nu. 3.* & Bald. nu. 4. & Nauarr. in Manual, cap. 2. nu. 8. Qua de re videatur Cano. de pœnit. 5. par. & Soto in 4 sententiarum, distin. 18. q. 4 art 4. & Couarr. *in cap. alma mater, 2. par. §. 11. n. 8* & Pater Frater Emmanuel Rodriguez, 1. tomo quæstionum Regularium, quæst. 62. art. 7. quo præmisso, atque præsuppositio, quæritur in præsentiarum, An absolutus à peccatis & à censuris in mortis articulo, virtute supradictorum priuilegiorum, si non decedat, teneatur peccata reseruata, iterum suo Superiori confiteri? Cui difficultati respondetur per sequentem Conclusionem.

Conclusio.

Peccata in mortis articulo semel confessa, atque virtute priuilegiorum absoluta, etiam si fiat reseruata, nõ tenetur quispiã, ea iterũ Superiori confiteri. Nota hoc valde.

PEccata, virtute supradictorum priuilegiorum, in mortis articulo semel confessa & absoluta, etiamsi sint reseruata, non tenetur quispiam iterum suo Superiori confiteri. Hæc Conclusio est expressa & communis omnium Doctorum. Et de ea videndus est Mag Soto in d. 4 sentent. dist. 18. quæst. 4. art. 4. in solutione secundi argum. vbi dicit hanc esse mentem & sententiam D. Thom. quinuero ait, quod absolutus in mortis articulo, à simplici Sacerdote absoluitur subinde, ab Ecclesiæ præcepto confitendi pro toto illo anno, & quod non tenetur iterum proprio Sacerdoti confiteri, sed certiorem solummodo ipsum facere se fuisse confessum & absolutum. Et idem esse dicit D. Thom. de absolutione ab excommunicatione, nam quacunque excommunicatione quispiam detineatur, si in articulo mortis ab ipsa absoluitur, non tenetur ad Iudicem excommunicantem recurrere, vt iterum eum absoluat, sed satis est satisfacere debito, pro quo lata est excommunicatio. Post quæ dicta verba ponit, & mouet supradictus Sotus, quandam dubitationem, An scilicet prædictus, si satisfacere noluerit, in eamdem incidat excommunicationem? Et videtur (inquit) quod non in ipsam reincidat

Difficultas. An absolutus in mortis articulo ab excommunicatione, ea conditione & restituat, si

Digitized by Google

cidat, postquam absolutio simpliciter ei facta fuit, & D. Thom. non meminit de dicto relapsu. Sed vera resolutio est quod reincidit, de quo extat expressum decretum Bonifacij VIII. *in cap. eos qui, de sententia excommunicat.* quo iubet, vt huiusmodi per simplices Sacerdotes absoluti in articulo mortis, si periculum euaserint, cum primum potuerint, se Iudici repræsentent, satisfacturi, prout iustitia suadet, ne censuram eludant Ecclesiasticam, quod si non fecerint, ipso iure in eamdem excommunicationis sententiam reincidant. Sed hoc est speciale in isto casu, quia remanet obligatio satisfaciendi parti, sed tamen qui eiusmodi obligationis vinculo non tenetur, postquam semel virtute dictorum priuilegiorum, legitime in articulo mortis fuerit absolutus, minime tenetur iterum se suo Prælato, siue Superiori exhibere, vt iterum eum absoluat, postquam semel fuit absolutus ab eo, qui pleno iure poterat illum absoluere, absolutioquè præstita fuit valida, nam semel extincta, non potest amplius reuiuiscere.

Id non facit iterum in excõmunicationem incidat?

Vera resolutio

Sed modo insurgit difficultas circa ordinem seruandum, in dicta plenaria absolutione, facienda in articulo mortis? Circa quod breuiter dico tria. Primum, quod ipsa absolutio necessario à Confessore facienda est, & in ipsa dicta plenaria indulgentia concedenda. Etenim si non concesserit illam, quamuis facultatem habeat & potestatem ad ipsum, non eam lucrabitur infirmus. Hoc tenet expresse Collector in Compendio, *verbo, Indulgentia, in sua materia, in secundo notabili*, asserens, quod Fratres Minores & alij Mendicantes, potentes concedere in suis concionibus, suis auditoribus tot annos, siue dies indulgentiæ, si non ipsas concedunt, non illas auditores ipsi lucrabuntur. Secundo dico, quod dicta indulgentia plenaria, peccatorum omnium non debet concedi, antequam infirmus probabiliter videatur esse in extremis, sed eo temporis momento, quo moraliter loquendo, credatur ipsum iam non amplius, ad minus mortaliter peccaturum. Etenim si ante dictum tempus concedatur, casus poterit contingere, quo mortaliter peccet, & postea dicta indulgentia, non ei prosit ad remissionem pœnæ, eiusmodi peccato correspondentis, & alia indulgentia, siue satisfactione indigebit, quam forte in tam breui temporis momento, non ei poterit applicari, sicque eiusmodi pœnam in Purgatorio luet. Sed non in hoc Confessores prædicti, adeo esse debent circumspecti, vt etiam expectent, quod infirmi ipsi moriantur repente, & non possit illis dicta indulgentia concedi. Tertio & vltimo dico, quod quamuis forma seruanda, in supradicta absolutione & concessione indulgentiæ, communiter habeatur in Confessionalibus, adducaturq. à Summistis, quia tamen sæpe Confessores ignari, multa solent adijcere, inutilia, atque impertinentia, libuit in præsentiarum ipsam paucis explicare ac dicere. Et præmisso quod pœnitens iam fuerit confessus, & petat vt à Confessore, seu ab alio absoluatur, in virtute suorum priuilegiorum, secundum summorum Pontificum intentionem, Sacerdos debet dicere: *Auctoritate Domini nostri Iesu Christi, & Sanctorum Petri & Pauli Apostolorum eius, & auctoritate in hac parte mihi commissa & tibi concessa, ego te absoluo, primo ab omni sententia excommunicationis maioris, vel minoris, suspensionis, & interdicti, si quam, aut si quas contraxisti, & dispenso tecum in omni irregularitate, vel irregularitatibus quomodolibet contractis, in quantum possum & valeo, & restituo te sacramentis Ecclesiæ & vnitati fidelium, item & eadem auctoritate te absoluo ab omnibus peccatis tuis* (in casu quo ea fuerit confessus & non prius absolutus) *& concedo tibi indulgentiam plenariam, & remissionem omnium tuorum peccatorum, secundum summorum Pontificum priuilegia: quod si forte hac vice non morieris, auctoritate prædicta reseruo tibi istam indulgentiam pro*

Difficultas. Qualiter fit absolutio plenaria in articulo mortis facienda?

Nota hoc valde, p Prædicatoribus.

De forma seruanda in absolutione facienda in articulo mortis.

vero

vero mortis articulo, in nomine Patris & Filij & Spiritus ſancti Amen. Hactenus de iſto Articulo.

ARTICVLVS IX.

Vtrum præter dictas conceſſiones & indulgentias, ſint aliquæ aliæ, quibus Fratres per annum per ſuos Prælatos, aut per Confeſſores ab eiſdem deputatos, plenarie poſſint abſolui?

Huic Articulo reſpondetur, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Omnes Fratres noſtri Ordinis atque aliorum priuilegiũ habentium communicationis, quatuor dieb⁹ in anno plenarie poſſunt abſolui. *Suppl. fol. 93. con. 290.*

OMnes Fratres noſtri ſacri Ordinis Minorum, & communiter & generaliter loquendo, omnes Religioſi priuilegium habentes communicationis, quatuor diebus in anno, quibus maluerint, ab omnibus ſuis peccatis & cenſuris plenarie poſſunt abſolui. Hæc Concluſio eſt certa, in virtute priuilegij & conceſſionis, quam fecit Leo X. Monialibus S. Claræ, quæ in Supplemento habetur, & refertur à Collectore priuilegiorum, *verbo, abſolutio extraordinaria quoad Fratres*, §. 7. in cuius fine inquit ſupradictus Collector, *quod placuit Sanctitati ſuæ, de benignitate Apoſtolica pietatis, concedere facultatem pradictarum Monialium Confeſſoribus, de licentia ſuorum Prælatorum eaſdem audientibus, quod ea plenitudine eas abſoluant, & illi ſtatui innocentiæ reſtituant, cui Sanctitas ſua faceret. ſi ipſamet in confeſſione peccata auſcultaret, & quod poſt hoc eadem auctoritate Apoſtolica omnibus & ſingulis ſanctam benedictionem impartiantur nomine Sanctitatis ſuæ.* Hæc quidem conceſſio magna eſt, pluriſq. æſtimanda, ipſaq. fruuntur omnes Minores Fratres, & quicumque alij Religioſi priuilegium habentes cõmunicationis, vt amplius dicemus infra, cum hac de re agemus in propria materia. Formam vero ſeruandam in dicta abſolutione & largitione Papalis benedictionis, ponit dictus Collector, vbi ſupra, §. 10. & eſt, quæ ſequitur: *Auctoritate tibi conceſſa & mihi commiſſa, ego te abſoluo, &c. & ſic plenarie illi ſtatui innocentiæ te reſtituo, quemodo Sanctitas Domini noſtri Papæ N. faceret, ſi ipſemet in confeſſione tua peccata auſcultaret. Et eadem auctoritate Apoſtolica tibi impartior ſanctam benedictionem Papalem in nomine Patris & Filij & Spiritus Sancti Amen.*

Nota hoc valde.

Secunda Concluſio.

De pluribus alijs diebus, q- bus Fratres plenarie poſſunt abſolui. *Suppl. fol. 42. con. 133. & f. 43. con. 137. & refertur in Comp. verbo. vbi ſupra, §. 8. & 9.*

Præter quatuor dies ſupradictos, poſſunt Fratres plenariè etiam abſolui, in omnibus diebus Domini Sabaoth, & Beatæ Mariæ ſemper Virginis omniumq. Sanctorum, & Apoſtolorum Petri & Pauli, ac Sancti Franciſci, & Sanctæ Claræ, & per totam Maiorem hebdomadam. Hæc etiam conceſſio eſt ſupradicti Leonis X. facta eiſdem Monialibus S. Claræ & ancillis Beatæ Mariæ Virginis, ſub cura Minorum Fratrum de Obſeruantia exiſtentibus, & habetur in Supplemento, & refertur in Compendio, vbi ſupra, §. 8. & 9. qua etiam conceſſione fruuntur, perfruiq poſſunt, omnes ſupradicti poſiti in præcedenti Concluſione. Formam etiam ſeruandam in dictis abſolutionibus, ponit ſupradictus Collector loco ſupracitato, quæ eſt eadem cum præceden ti, & nihil continet de nouo, niſi ſolummodo dicere: Auctoritate tibi conceſſa, & mihi commiſſa, ego te abſoluo plenarie ab omnibus peccatis tuis in quantum prædicta auctoritas ſe extendere poteſt, in nomine Patris, &c.

Tertia

Digitized by Google

Tertia Concluſio.

Idem Leo X. conceſſit omnibus Fratribus Minorum Regularis Obſeruantiæ, quod ſemel in quolibet anno, vltra alias indulgentias, quas à Sede Apoſtolica habent, plenarie poſſint abſolui, & indulgentiam plenariam conſequi, in feſto S. Catherinæ Virginis & Martyris. Habetur hæc conceſſio in Supplemento, & refertur in Compendio, vbi ſupra, §. 10. qua etiam perfruuntur propter eandem rationem & cauſam, omnes Moniales S. Clarę, & ancillæ Conceptionis Beatæ Virginis, & ſimiliter omnes Religioſi priuilegium habentes communicationis. Forma autem ſeruanda in d. abſolutione ponitur à ſupradicto Collectore, vbi ſupra, & eſt tenoris ſequentis: *Auctoritate tibi conceſſa & mihi commiſſa ego te abſoluo plenariè ab omnibus peccatis tuis, in quantum huiuſmodi auctoritas ſe extendere poteſt, & concedo tibi indulgentiam plenariam omnium peccatorum tuorum, in nomine Patris, &c.* Circa dictas indulgentias nihil ſeſe offert dicendum, præterquam quod omnibus abſolutionibus, quibus poſſunt abſolui Fratres Minores, in die Beatiſſimi Patris noſtri Franciſci, & S. Clarę, poſſunt vti & frui Fratres Prædicatores, in die S. Dominici & S. Catherinæ de Senis, ſimiliter & Auguſtinienſes in die S. Auguſtini, & S. Monicæ, & idem dicendum eſt de alijs aliarum Religionum Patronis, & Feſtis præcipuis.

In feſto etiam S. Catherinæ poſſunt etiam Fratres plenarie abſolui. *Suppl. fol. 94. con. 299. & refertur in Compen. vbi ſupra §. 10.*

Forma ſeruanda in hac abſolutione.

Nota pro Fratribus Dominicanis & Auguſtinianis.

ARTICVLVS X.

Vtrum Religioſi prædicti, vti & frui poſſint, abſolutionibus plenarijs ſupradictis, abſque ſuorum Superiorum licentia?

HAnc quæſtionem, atque difficultatem tangit priuilegiorum Collector, in Compendio, *verbo, abſolutio extraordinaria quoad Fratres*, §. 10. & dicit, quod nonnulli Fratres decipiuntur, credendo quod poſſunt vti ſupradictis priuilegijs & gratijs, abſque ſuorum Superiorum licentia. Sed in contrarium eſt veritas, de qua ſequens ſtatuitur Concluſio.

Concluſio.

REligioſi non poſſunt frui, ſupradictis abſolutionibus plenarijs, & indulgentijs conceſſis à Leone X. abſque ſuorum Superiorum licentia. Hanc Concluſionem tenet ſupradictus Collector, vbi ſupra. & probat eam ex tenore dictarum conceſſionum. Nam in omnibus ipſis (vltima dumtaxat excepta) ſemper appoſitum eſt à ſummo Pontifice, quod ſolum poſſunt prædicti Fratres, ſiue Moniales, ſic plenarie abſolui à Prælatis ſuis, vel à Confeſſoribus per eos deputatis, de eorumdem licentia. Et addit, quod ad omnem ambiguitatem circa hoc tollendam, ſcilicet quod abſque licentia Superiorum, & non quorumcumque, ſed ſaltem Prouincialium, non poteſt quis præfatis abſolutionibus plenarijs gaudere, quoad caſus reſeruatos, notanda eſt, ac menti commendanda, quædam clauſula, poſita in tabula Congregationis generalis Burdegalenſis, quæ eſt tenoris ſequentis: *Vt Fratribus iuxta regulæ puritatem, maior recipiendi ſacramentum Pœnitentiæ tribuatur occaſio, Reuerendiſſimus Pater Miniſter generalis, tam quoad Fratres, quam quoad Moniales, teneant omnes gratias, facultates, confeſſionalia, & indulgentias & quaslibet litteras, ſub quacumque verborum forma, etiam à Sede Apoſtolica conceſſas, ſine vigore Bullæ Cruciatæ, vel fabricæ S. Petri de Vrbe, aut quorumlibet Confraternitatum, pro quanto ſunt in præiudicium caſuum Miniſtris reſeruatorum,*

Religioſi non poſſunt frui ſupradictis indulgentijs, plenarijſq; abſolutionibus, abſq; ſuorum Superiorũ licentia.

Nota hoc valde pro abſolutione à caſibus reſeruatis virtute ſupradictorum priuilegiorum, q fieri non poſſunt, abſque licẽtia Superiorum.

Digitized by Google

rum, declarando esse contra Sanctissimi Domini Papæ voluntatem, tam Fratres, quam Sorores, vti prafatis gratijs, quoad confessiones faciendas de casibus pradictis contra instituta Ordinis, absque licentia prafati Reuerendissimi Ministri generalis, aut Prouinçialium Ministrorũ, & quouis modo sit etiam irritum & inane, quidquid alias fuerit attentatum, & hoc vigore eiusdem bremis premissorum declaratorij ab Alexandro Papa alias concessi, & Breuis specialis Leonis X. Reuerend. Patri Ministro generali missi, & in hoc Capitulo publicati. Circa prædictam opinionem Collectoris, dicit Pater Corduba in additionibus ad Compendium, eodem verbo, *absolutio extraordinaria, quoad Fratres*, §. 9. quod quantum attinet ad lucrandum indulgentias & similiter quoad absolutiones à censuris, secundum quod conceditur in ipsis priuilegijs, bene possunt vti Fratres, saltem in foro conscientiæ, prætatis concessionibus, sine licentia suorum Prælatorum, non autem quoad absolutionem à casibus reseruatis, Prouincialibus in Ordine Minorum, quia sic declarauit Reuerendissimus Pater Frater Franciscus de Angelis Minister Generalis, in quodam Capitulo Prouinciali Prouinciæ Castellæ, Toleti celebrato anno Domini 1524 præsente ipso Patre Corduba, dicens, quod sic erant intelligendæ concessiones prætatæ, non vero aliter. Et hæc de isto Articulo dicta sufficiant.

Nota hoc etiã valde.

ARTICVLVS XI.

Vtrum per dicta priuilegia, possint etiam Fratres absolui, ab irregularitatibus, seu potius cum eis in irregularitatibus dispensari?

Quæ ad hunc Articulum spectant, resoluentur breuiter per sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

Qualiter Fratres, possint absolui plenarie ab omnib' culpis & peccatis virtute supradictorum priuilegiorum, in quatuor prædictis plenarijs absolutionibus

VIrtute primæ concessionis Leonis X. pro quatuor plenarijs absolutionibus, probabilissimum est, quod possint Fratres absolui, non solum ab omnibus peccatis, verum etiam à quibuscumque censuris. Probatur hæc Conclusio, per illa verba in dicta concessione, expresse contenta, quibus dicitur, quod possint absolui ea plenitudine, & illi statui innocentiæ restitui, quo Sanctitas sua faceret, si ipsemet in confessione auscultaret peccata. Quæ verba magnam habent emphasim, atque efficaciam, in tantum vt quidam dicant, quod virtute dictarum absolutionum Religiosi contriti & debite confessi, non solum liberantur ab omni culpa, sed etiam ab omni pœna, vtcumque pro peccatis debita, ac denique ab omni eo, à quo ipse summus Pontifex de plenitudine suæ potestatis liberare eos posset. Hoc enim sonant prædicta verba, & significat status innocentiæ, cui, vt præmittitur, auctoritate Apostolica, per dictas absolutiones Fratres restituuntur. Videatur hac de re Pater Frater Emmanuel Rodriguez 1. tomo quæstionum Reg. quæst. 62. art. 12.

Secunda Conclusio.

In alijs autem festiuitatibus nonita plenarie absolutio fieri potest, nisi in festo S. Catherinæ.

Virtute alterius, seu aliarum concessionum eiusdem Leonis X. pro alijs festiuitatibus (præter festiuitatem S. Catherinæ Virginis & Martyris) non est ita certum, quod Fratres ita plenariam indulgentiam suorum peccatorum consequantur, quin aliquid pœnæ luendum, per proprios actus, aut in

Digitized by Google

in Purgatorio remaneat. Ad hoc dicendum moueor, etiam propter verba in eisdem apposita, quibus dicitur, vt imponatur ipsis salutaris pœnitentia, quæ quidem verba innuunt, indulgentiam quidem sibi plenariam concedi, omnium peccatorũ, non tamen ita plenariam, quin aliquid pœnæ hic sibi per proprios actus luendum, aut in Purgatorio remaneat. Dixi, præter absolutionem, quæ semel in quolibet anno, exhibenda est in festo S. Catherinæ, nam in dicta indulgentia plenaria, & in ipsius concessione, nihil tale expressum reperitur, & sic credi ac præsumi potest, quod non eadem sit ratio de ea, atque de supradictis.

Tertia Conclusio.

Loquendo de absolutione, siue dispensatione irregularitatum, crediderim, quod in prædictis festiuitatibus, virtute prædictarum concessionum, Fratres non possunt in irregularitatibus dispensari. Huius Conclusionis ratio est, nam quamuis habeatur ibidem, quod à peccatis plenarie possint absolui, nulla tamen fit ibi mentio de absolutione, siue dispensatione ab irregularitatibus & censuris, vt patebit, seu patere potest intuenti & legenti. Et præterea quia quamuis ibidem diceretur, quod possent absolui virtute eorum concessionum à quibuscumque censuris, multorum grauissimorum Doctorum fert opinio, quod censurarum nomine, non comprehenduntur irregularitates, etiam contractæ ratione alicuius peccati, seu culpæ, ac proinde per huiusmodi priuilegia & concessiones, quinuero & per quascumque Bullas Cruciatæ, non posse super eisdem dispensari, cum irregularitas non sit censura, prout expresse tenet Soto lib. 5. de iustitia, & iur. quæst. 1. art. 4. & Nauarr. in suo Manuali, cap. 27. num. 191. cum sequentib. & Enriquez lib. 7. de indulgent. cap. 13. num. 6. & Sahagun. *in cap. at si Clerici, §. adulteriis, de iudicijs*, & Pater Frater Emmanuel Rodriguez tom. 2. qq. Regul. quæst. 62. art. 12. Videatur ibidem.

In supradictis festiuitatibus, nõ possunt Fratres dispensari irregularitatibus, virtute dictorum priuilegiorum.

Nota circa absolutionem ab irregularitatibus.

Nota, quod irregularitas nõ est censura, sed pœna.

ARTICVLVS XII.

Vtrum sint aliqua priuilegia, per quæ Fratres Confessores dispensare possint, cum alijs Fratribus in irregularitatibus?

IAm supra Quæst. 8. diximus multa circa materiam dispensationis, in irregularitatibus, per quatuordecim continuos Articulos, agendo de auctoritate & potestate generalis Ministri, ad dispensandum cum sibi subditis, in omnibus irregularitatibus, quacumque ex causa prouenientibus (tribus dumtaxat exceptis, nempe homicidio voluntario, bigamia, & membri mutilatione) & quod ibidem de generali Ministro est dictum, intelligendum subinde est, etiam de Ministris Prouincialibus, alijsq. Prælatis ordinarijs, qui quidem in hisce rebus iure ordinario, atque speciali, ex nostris priuilegijs, id ipsum omnino possunt, in quibus non sunt prohibiti. Sed quia in priuilegijs allatis ibidem, tantum fit sermo & mentio de Prælatis, non vero de subditis, videndum restabat, esset ne aliquod priuilegium, quo saltem in aliquo casu, idipsum facere possent Confessores subditi? de quo agendum est in præsenti Articulo. Vt igitur propositæ difficultati satisfaciam, sequentem statuo Conclusionem.

Nota circa materiam absolutionis ab irregularitatibus, seu potius dispensationis in eisdem.

Conclu-

Digitized by Google

Concluſio.

Cõfeſſores ſubditi per ſuos Prælatos ad audiendã Fratrũ confeſſiones deputatos, ſemel in vita poſſunt cũ eiſdem in omnibus irregularitatibus (tribus exceptis) diſpenſare. *Man. Ord. 1. impr. f. 61. & 2. fol. 64. con. 85. & refertur in Comp. ver. abſolutio extraordinar. quoad Fratres §. 3. Nota valde.*

CONfeſſores ſubditi, per ſuos Prælatos deputari, ad audiendas Fratrum confeſſiones, ſemel in vita, cum eiſdem diſpenſare poſſunt in omnibus irregularitatibus, tribus dumtaxat ſupradictis exceptis. Hæc Concluſio non aliter poteſt probari, quam adducendo ptiuilegium, quo eiuſmodi facultas ſibi conceditur, & habetur in Monumen. Ordinis, & refertur in Cõpendio, *verbo, abſolutio extraordinaria quoad Fratres*, §. 3. vbi dicitur, quod Eugenius IV. *conceſſit Fratribus Minoribus Obſeruantiæ Prouinciarum Regni Caſtellæ, quatenus ſinguli Prælati dicti Ordinis quocunque nomine cenſeantur & Confeſſores per ipſos Prælatos deputati, vel pro tempore deputandi, ſingulorum Conuentuum, locorum, domorum, & Eremiteriorum huiuſmodi, poſſint ſemel tantum abſoluere omnes & ſingulos Fratres profeſſos, conuerſos, atque Nouitios habentes propoſitum profitendi, necnon perpetuo donatos, oblatos, præſentes & futuros, ipſorum Conuentuum, locorum, domorum, & Eremiteriorum eiuſmodi ab omnibus & ſingulis ſuis peccatis, exceſſibus, & delictis, etiam quantumcunque enormibus, & à quacunque ſimonia, in Curia, vel alias vbicunque ante & poſt ingreſſum Religionis commiſſa, necnon à quibuſcunque excommunicationum, ſuſpenſionum, & interdicti, aliisq. Eccleſiaſticis cenſuris & pœnis à iure, vel ab homine Apoſtolica, vel Sedis Apoſtolicæ Legatorum, Delegatorum, vel Subdelegatorum, ordinaria, vel alia quauis auctoritate, etiam per Synodales, aut Prouinciales, aut Generalium Conciliorum conſtitutiones, & quaſcunque proceſſus Apoſtolicos, & quaſcunque Extrauagantes, vel extra ipſius Ordinis Regularia Inſtituta, quomodolibet promulgatis, in genere, vel in ſpecie, ſi quas incurrerint ante & poſt ingreſſum Religionis, etiamſi talia ſint propter qua Apoſtolica Sedes, expreſſe & ſpecialiter ſit meritò conſulenda, necnon cum ſingulis ſupradictis, ſuper quibuſcunque irregularitatibus & inhabilitatibus quouis modo contractis in omnibus & ſingulis etiam Sedi predicta ſpecialiter & expreſſe reſeruatis (bigamia, homicidij voluntarij, mutilationis membri, caſibus dumtaxat exceptis) ſemel ſimiliter diſpenſare, ac eos habilitare, vt non promoti ad ſacros omnes Ordines & Miſſarum celebrationem promoueri poſſint & ipſi promoti in eiſdem miniſtrare valeant. Et quod ad quaſcunque dignitates, adminiſtrationes & officia dicti Ordinis (etiamſi curam animarum habeant) recipi illiſque prafici & aſſumi Apoſtolica auctoritate valeant & poſſint. Et voluit quod ſi pradictas cenſuras, vel earum aliquam ignoranter, vel inaduertenter incurrere contigerit, à talibus Prælati & Confeſſores ſupradicti, quoties opus fuerit & opportunum, abſoluere ac ſuper irregularitate, vel irregularitatibus ex talibus cenſuris poſtea celebrando, vel pradicando, vel diuinis ſe immiſcendo, vel alias contracta, vel contractis quoties opus fuerit, vt ſimiliter diſpenſare auctoritate pradicta valeant miſericorditer de gratia ſpecialis conceſſit.* Hæc vbi ſupra. Circa quam conceſſionem, ſunt aliqua aduertenda. Et primo, quod Eugenius IV. videtur ſibi aliqualiter contraire, concedendo in principio generaliter, quod Confeſſores prædicti diſpenſare poſſint, in quibuſcumque irregularitatibus, & inhabilitatibus quoquomodo contractis, & dicendo poſtea in fine, quod diſpenſare poſſint in irregularitatibus ortis propter cenſuras ignoranter, vel inaduertenter incurſas. Sed huius difficultatis vera reſolutio eſt, quod in primis irregularitatibus (exceptis tribus illis ibidem poſitis) ſemel tantum in vita diſpenſare poſſunt, in alijs vero incurſis propter ignorantiam, ſeu inaduertentiam, non ſemel, ſed quoties opus fuerit.

Notanda circa conceſſionem prædictam.

Secundo eſt aduertendum, quod licet Eugenius IV. fecerit ſupradictam conceſſionem, Fratribus Minoribus de Obſeruantia, Prouinciarum Regni Caſtellæ, poſtea tamen Pius II. eam extendit ad totam noſtram familiam

Vltra.

Digitized by Google

Vltramontanam, de quo habetur tranſumptũ, licet non impreſſum, vt aduertit Collector loco ſupracit. §. 4. in fi. ſed ait quod voluit ſuprad. Eugenius ad gaudendum conceſſione prædicta, dicantur à Fratribus ſemel ſeptẽ Pſalmi Pœnitentiales, ſingulis ſeptimanis vnius anni, prout ibidem latius dicitur, quæ eſt cauſa, ob quam Fratres cõmuniter non vtuntur eã, quia nolunt laborare in dicendis ſeptem Pſalmis prædictis, & quia credunt quod quidquid in ea continetur, eſt alias nobis ſine tali onere conceſſum. Sed iã hodie huiuſmodi onus ſublatum eſt, per participationem alterius conceſſionis, factæ per eumdem Eugenium, Confeſſoribus deputaris, vel deputandis in Monaſterio S. Mariæ de Guadalupe, vt habetur in Compen. Ord. D. Hieron. qui ipſis conceſſit illud ipſum, quod antea conceſſerat Confeſſoribus Fratribus Minorum ad litteram, prout habetur in conceſſione prædicta, & ibi non appoſuit onus dicendi ſupradictos Pſalmos & Litanias. Licet enim eiuſmodi priuilegium fuerit particulare, atq; ſpecialiter conceſſum, pro Confeſſoribus S. Mariæ de Guadalupe, & pro Fratribus eiuſdẽ Monaſterij, poſtea tamen per Pium IV. & Pium V. fuit deriuatũ ad omnia Monaſteria eiuſdem Ord. ſicq. cum iã ſit priuilegium totius Ord. eo vti & frui poſſunt omnes alij Ordines & Religiones, priuilegia habentes communicationis. Alia ſunt priuilegia conceſſa noſtro Ordini & Confeſſoribus ipſius, ad diſpenſandum cum Fratribus, in omnibus irregularitatibus, ſi quas forte contraxerint (exceptis ſupradictis tribus) & maxime in articulo mortis, quale eſt illud Sixti IV. quod habetur in Mon. Ord. 1. imp. f. 64. & 2. f. 68. conc. 131. & in Supplem f. 96. conc. 341. & refertur in Comp. *verbo, abſolutio extraordinaria quoad Fratres*, §. 5. ſed habet ſuas limitationes, vt patet ibidem. Sed per communicationem frui poſſumus ampliſſimo quodam priuilegio, conceſſo Ord. S. Hiero. in Hiſpania, quo quilibet Mendicantium ſemel in vita diſpenſari poteſt in foro conſcientiæ, à Confeſſario per Superiorem deputato, ſuper irregularitate, quacumque occaſione contracta. Habetur in libro priuilegior. d. Ord. tit. 12. f. 36. & refertur à Collectore Compen Societ. Ieſustit. diſpenſatio, §. 6. Circa quam conceſſionem eſt difficultas, An virtute ipſius diſpenſari poſſit in irregularitate proueniente ex homicidio voluntario? & videtur, quod non, quia per Conc. Trid. *ſeſſ. 12. de refor. c. 7.* videtur ſublata eiuſmodi facultas, etiam Epiſcopis, ſed P. F. Emma. Rodrig. tom. 1. qq. Reg. q. 61. art. 13. tenet contrarium, & quidem nimis probabiliter, dicendo, quod in foro conſcientiæ, nos poſſumus vti dicto priuilegio, cum in eodem foro conſcientiæ, noſtra priuilegia etiam contraria dicto Concilio Trident. fint renalidata per Pium V. Et hæc de iſto Articulo, ac de tota Quæſtione dicta ſufficiant.

Nota hoc valde.

Nota hoc valde.

QVÆSTIO XXXIV.

De Prælatis Regularibus, quantum attinet & ſpectat ad poteſtatem & facultatem reſeruandi ſibi caſus, & abſoluendi ab eis, in Sexdecim Articulos diuiſa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum Prælati Regulares facultatem habeant reſeruandi ſibi caſus?

PRo huius Articuli intelligentia, & vt paremus viam, ad eã quæ in ſubſequentibus ſunt dicenda, oportet breuiter aliqua præmittere, ſeu potius

Quidnã ſit caſus reſeruatus.

in memoriam reducere. Et dico primo, quod *casus* iuxta Calepinũ, dicitur à *cadendo*, quod nomen generaliter, atq; vniuersaliter sumptũ, significat omnem inopinatum euentum, alicuius ruinæ, in quam miser quispiam à feliciori aliquo statu decidit. In proposito tamen vsurpatur, pro graui aliquo crimine, cuius absolutio Superiori reseruatur: qui si fuerit Papa, dicitur casus Papalis, si Episcopus, Episcopalis. At apud Regulares casus reseruati, cõmuniter dicuntur prouincialiũ, nam generales vt plurimum, nullos sibi speciales reseruant casus. Sed adnotare oportet, quod non dicitur aliquis casus reseruatus, ex eo solummodo, quod non quilibet Sacerdos eumdem possit absoluere, si super pœnitentem ordinariam, aut saltem subdelegatam non habuerit iurisdictionem, hoc enim commune & generale, est omnibus peccatis, & maxime mortalibus, vt luculenter ostendimus in primo Art. præced. Quæst. vbi diximus, quod nullus Sacerdos, siue Confessor, potest absoluere non sibi subditum, & eum, in quem ordinariam, aut saltem subdelegatam non habuerit iurisdictionem. Licet enim (vt ibidem etiam diximus) Sacerdotes omnes, atque Presbyteri in sui ordinatione, virtualem seu habitualem, facultatẽ & potestatẽ accipiant, absoluendi à peccatis, vt habetur in Conc. Trid. *sess.* 23. c. 15. & potestas supra corpus Christi mysticũ (q̃ est Ecclesia) deriuetur à potestate supra corpus Christi verũ, qui est character sacerdotalis; attamẽ vt huiusmodi potestatẽ exerceant, per modũ actus secundi (vt à Theologis dicitur) necessum est, vt à Superiore proprias oues habente, & potestatem super eas, detur & tribuatur illis actualis iurisdictio. Non igitur dicitur aliquis casus reseruatus, ob solam rationem prædictam, sed quia sublata est dicta iurisdictio & potestas, absoluendi ab aliquo casu, seu ab aliquibus casibus, etiam his qui ordinariam, aut subdelegatam aliàs absoluendi potestatem & iurisdictionem habebãt. Nam delegatio est volũtaria, & ideo sicut posset omnino non fieri, ita etiam potest expresse fieri, circa aliquas causas, & ex parte non fieri circa alias, quæ proinde manebũt reseruatæ, cum ille cui delegatur iurisdictio, ex se non habeat ius ad illas, sed ab alio libere id sibi concedatur, vnde fit, q̃ & maior & minor iurisdictio possit dari voluntarie. Hoc in subdelegatis iudicibus & Confessoribus, nullam difficultatem habet, maiorem illam videtur habere in ordinarijs, sed in vtrisque verum est, quod dicitur, vt amplius patebit in seq. Concluſ. Ex supradictis tamen constat, quod casus reseruatus est, & dicitur ille, cuius absolutio est prohibita iure humano, non solum cuilibet Presbytero, qui diuino iure, ab omnibus peccatis poterat absoluere, iuxta illud Ioan. 20. *Quorumque solueritis &c.* verum etiam & Sacerdoti aliàs exposito, atque approbato, qui ab alijs peccatis absoluere potest. Hoc præmisso, atque præsupposito, sit Conclusio.

Vera & ppria diffinitio casus reseruati.

Conclusio.

Certissimũ est, quod Prælati Regulares Episcopalẽ, vel quasi Episcopale iurisdictionem habentes, auctoritatẽ & potestatem habent reseruandi sibi casus.

CErtissimum, atque constitutissimum est, quod Prælati Regulares, Episcopalem, vel quasi Episcopalem iurisdictionem habentes, potestatem, atq; facultatem habent, reseruandi sibi casus. Hæc Concluſ. tenenda est tamquam de fide, cum fere saltem à rationis paritate, determinata sit in Concil. Trid. *sess.* 14. c. 7. vbi habetur de Episcopis, idipsum sibi licere, in propria cuiusque diœcesi, & in canone 11. anathematizantur qui contrarium aũsi fuerint asserere. Et rationem reddens supradictum Concil. eiusmodi reseruationis casuum, inquit, sanctissimis Patribus, magnopere ad Christiani populi disciplinam, semper fuisse visum pertinere, vt atrociora quædam & grauiora crimina, non à quibuslibet, sed à summis duntaxat sacerdotibus absolueren-

tur, vt scilicet fideles, ab eiusmodi peccatis, magis continerentur, saltem

propter

propter difficultatem obtinendi abſolutionem, & vt à proprijs paſtoribus, ſiue Prælatis, melius corrigerentur, & ad emendam iuuarentur. Hac ratione Papa, ſummusq. Eccleſiæ Pontifex, pro ſua ſuprema auctoritate & poteſtate, aliquorum criminum grauiores cauſas, ſuo ſemper peculiari iudicio reſeruare conſueuit, alias vero iuri cõmuni, ſeu Epiſcopis, atq; ordinarijs Prælatis commiſit, qui etiam ratione prædicta, peculiares alias ſibiipſis reſeruant, de quibus nihil libet in præſentiarum dicere, cum facile videri poſſint in Summiſtis. Solummodo dico, ex eodem Conc. loco ſupracit. hanc caſuum reſeruationem, conſonam eſſe Diuino Iuri, & Sacræ Scripturæ auctoritati, & non tantum in externa politia, verum etiã & coram ipſo Deo vim habere. Sed tamen inquit Conc. pie admodum in Eccleſia ſemper cuſtoditum fuit, vt ne hac ipſa occaſione aliquis pereat, in mortis articulo, quod nulla ſit alicuius peccati reſeruatio, quinuero in eo omnes Sacerdotes, pœnitentes quoſlibet à quibuſuis peccatis, & cenſuris poſſent abſoluere, extra quem articulum præcipitur ibidem, quod dicti Sacerdotes, cũ in caſibus reſeruatis nihil poſſint, id vnum pœnitentibus perſuadere nitantur, vt ad Superiores, atq; legitimos iudices accedant, pro beneficio abſolutionis, hæc Concil. vbi ſup. Ad prædictos Prælatos autem Regulares reuertendo, cum Miniſtri generales & Prouinciales, vt ſæpe ſæpius dictum eſt, & habetur expreſſum in iure, iuriſdictionem Epiſcopalem, vel quaſi Epiſcopalem habeant, definiatq. Concilium, hæreticum eſſe negare, Epiſcopos poſſe ſibi caſus reſeruare, in foro interiori, atque exteriori, idipſum conſequenter ſaltem à paritate, vel ſimilitudine rationis, dicendum videtur de ſupradictis Prælatis, atque ita *in noſtris generalibus Conſtitutionibus, cap. 6. §. de caſibus reſeruatis*, iubetur, *vt ſi quis contrarium auſus fuerit affirmare, & correctus palinodiam voluerit recantare, tamquam erranti, & ſubuerſor puniatur, carceribusq. mancipetur*. In fine huius Articuli aduerto, prædictos Prælatos, non ſolum iure communi, vti ſupradicta reſeruatione, verum etiam ex iure ſpeciali, atque particulari priuilegio, quod in id ipſum omnes fere Religiones habent, aut directe ſibi conceſſo, aut quo potiuntur, & perfruuntur, per generale priuilegium communicationis. Sed nos Minores Fratres, habemus ſpeciale priuilegium Alexan. VI. quod habetur in Monumen. Ordin. & refertur in Compend. *verbo, abſolutio ordinaria, quoad Fratres, §. 17*, quo *declarauit & decreuit, quod Generales & Prouinciales, ac Guardiani noſtri Ordinis, reſeruare ſibi poſſent caſus de occultis, intra Religioſos, & quod abſoluentes à talibus poſt huiuſmodi reſeruationem, nullam faciunt abſolutionem & incidunt in pœnam abſoluentium à caſibus non conceſſis*. Circa quam conceſſionem aduertit priuilegior. Collect. vbi ſup. in Compen. quod præfata declaratio, ſeu decretum, quoad Guardianos, non permanet in ſuo vigore, quia in Capitulo generali, Aſſiſij celebrato, anno Domini 1526. ſequẽs ſtatutum auctoritate Apoſtolica fuit factum: *Ordinatur, & mandatur auctoritate Apoſtolica, & totius Capituli generalis, quod nullus Guardianus poſſit ſibi aliquem caſum reſeruare, ſed ſolus Miniſter Prouincialis id poterit*. Quæ quidem conſtitutio, ſiue ſtatutum, merito fuit factum, eſtq. iuri communi nimis conforme, nam cum Guardiani ſupradicti, iuriſdictionem non haberent Epiſcopalem, vel quaſi, ſed inferiorem, correſpondentem Curatorum, ſiue Parochorum auctoritati, non expediebat vt ipſi etiam ſibi caſus reſeruarent, ſicut nec Parochi & Curati ipſos poſſunt reſeruare, ne res tanti ponderis atque momenti, poſita eſſet in cuiuſuis voluntate. Sed de hoc latius dicemus ſtatim.

Caſuum reſeruatio, non ſolũ in externa politia, verum etiam & coram Deo vim habet.

In artic. mortis, nullus eſt caſus reſeruatus.

Prælati Regulares, non ſolũ ex diuino Iure, verum etiã ex ſpeciali priuilegio, caſus ſibi poſſunt reſeruare.

De ſpeciali priuilegio & facultate ad reſeruandum caſus.

Mon. Ord. 2. impr. fol. 56. Suppl. fol. 3. con. 2. & refertur in Comp. ver. abſolutio ordinaria, quoad Fratres §. 17.

Soli Generales & Prouinciales reſeruare ſibi poſſunt caſus, non vero Guardiani.

ARTICVLVS II.

Vtrum Prælati Regulares, pro libito sibi possint casus reseruare?

HAnc Quæstionem, atque difficultatem, mouet Soto in 4. sent d. 18. q. 2. art. 1. in solut. ad 2. argum. quæstiun. quadam incidenti. Cui & breuiter sub distinctione respondet, atque vt nos idem faciamus, & cum maiori distinctione & claritate procedamus, sequentes statuo Conclusiones.

Prima Conclusio.

Si Confessores sint subdelegati, & non ordinarij, bene possunt Prælati ab ipsis quoscumque volue rint casus reseruare.

SI Confessor sit delegatus à Superiore, & qui per se non habet absoluendi ordinariam iurisdictionem, quos voluerint, possunt Superiores casus sibi reseruare. Hæc Conclusio est certa & manifesta, de qua videatur dictus Soto, vbi supra, & Suar. 4. tom. super 3. p. D. Tho. disput. 28. sect. 4. vbi ad hoc propositum dicit plura, eaq. notatu dignissima. Et ratio eius in promptu est, nam cum casus reseruatio (vt præmissum est) nihil sit aliud quam ablatio, seu non concessio iurisdictionis, ad absoluendum ab aliquo peccato, quamuis circa alia concedatur, & dictus Cõfessor, vt præmissum est, per se ordinariam non habeat absoluendi iurisdictionem, quid obstat, quominus Superior pro libito, illam sibi possit ampliare, restringere, & limitare? hac ratione Episcopi, illam limitare possunt pro libito, si voluerint, atque expediret, Sacerdotibus qui non sunt Parochi, & Religionum Prælati, suis etiam Sacerdotibus, cum nullam ipsi iurisdictionem habeant, nisi illam, quam à Superiore suscipiunt, quam Superior ipse pro libito, potest illis taxare & limitare.

Secunda Conclusio.

Si Confessores sunt Parochi, aut Ordinarij, non pro libito Superiores, ab eisdem casus sibi possunt reseruare.

Si vero Confessor, potestatem habeat ordinariam, vt sunt Parochi, seu Parochiarum Curati, non pro libito, sed ex causa, Episcopi possunt illis iurisdictionem limitare. Hæc Conclus. est suprad. Soto, loco supracit. cuius & rationem reddit, nam cum ipsi sint ordinarij, qui nisi impediantur, ab omnibus possunt peccatis absoluere, quam ordinariam potestatem, non habent ab Episcopis, sed à iure diuino, non possunt ipsi Episcopi, illos sua potestate priuare, atque fraudare, nisi ex causa, & nisi communi bono id viderint expedire. Et addit d. Soto, quod tantus esse posset reseruationis abusus, vt Parochi ipsi, non tenerentur eisdem parere, quinuero ipsis inconsultis, ab illis etiam reseruatis possent absoluere, eo præsertim, quia nimiæ reseruationes sunt in magnum grauamen populi. Vnde inquit, magna prudentia adhibenda est, atque consilium, super huiusmodi minutioribus casibus reseruatis, ne fine causa inferiores inobedientes iudicentur. Quę doctrina est maxime notanda, & valde memoriæ commendanda, ab omnibus Religionum Prælatis. Sed tamen rationabili existẽte causa, certissimum est, posse Superiores Prælatos, respectu inferiorum, speciales sibi casus reseruare, etiam respectu eorum, qui ordinariam habent iurisdictionem. Quam doctrinam prosequitur late Pater Suarez Societatis Iesu, tomo 4. in tertiam partem D. Thom. disputatione 29. sect. 1. Conclus. 2. asserens, quod quamuis in potestate Ordinis, omnes Sacerdotes sint æquales, in potestate tamen iurisdictionis, sunt valde inæquales, ac ideo etiam inter ipsos Ordinarios pastores est subordinatio in vtroque foro, prout ad bonum regimen Ecclesiæ visum fuerit expedire. Qua ratione (inquit) Summus Pont. reseruat sibi, semperq. reseruare consueuit,

Nota quantum sit cauendum à reseruatione casuum in rebus minimis, seu minutioribus.

specia-

Digitized by Google

ſpeciales caſus, reſpectu Epiſcoporum & quorumcumque Ordinariorum Prælatorum, & ſimiliter Epiſcopi reſpectu Parochorum. Et idem eſt dicendum de Prælatis Regularibus Superioribus, reſpectu Guardianorum. Et hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

ARTICVLVS III.

Vtrum actus interni, ſiue interiores, qui ſola cogitatione, ſeu voluntate conſumantur, poſſint à Superioribus & Prælatis Regularibus reſeruari, an vero ſolummodo actus externi & exteriores?

ET vt veritas plenius eluceſcat, volo difficultatem hanc, hinc inde diſcutere. Et videtur quod actus interni & interiores, non poſsint à Superioribus & Prælatis reſeruari, ratio eſt, nam, vt dicitur, de occultis non iudicat Eccleſia, neque directe circa dictos actus interiores, iuriſdictionem habet, nec aliquid circa actus merè internos, per ſe poteſt præcipere, nec propter eiuſmodi peccata, cenſuras aliquas poteſt imponere: ergo nec illa reſeruare. Quibus omnibus accedit, quod Eccleſiæ conſuetudo, iamdiu ſemper obſeruauit, vt eiuſmodi peccata non reſeruentur: ergo, &c. Sed his nihilominus non obſtantibus, in contrarium eſt veritas. Pro cuius reſolutione ſequentes ſtatuo Concluſiones.

Prima Concluſio.

De poteſtate abſoluta loquendo, certiſsimum eſt, poſſe Eccleſiam etiam interiores actus reſeruare.

LOquendo de poteſtate abſoluta, certiſsimum eſt poſſe Eccleſiam, & ſubinde Epiſcopos & Prælatos ſuperiores, interiores actus ſibi reſeruare. Hanc ſententiam & Concluſionem tenet expreſſe Mag. Sot. in 4. ſent. d. 18. q. 2. art. 5. in ſolut. ad 2. arg. & eſt deſumpta ex Caiet. 2 2 q. 11. art. 3. & in Summa, tit. *hæreſis, & tit. bora canon.* & idem Sot. lib. 10. de iuſt. q. 5. art. 5. & Caſtro de iuſt. hæreticorum, lib. 2. c. 18. & de lege pœna. lib. 2. c. 15. Nau. de ſymonia, nu. 20. & 21. & Couar. in Reg. peccatum, 2. p. in princ. Eamdem tenet etiam P. Ledeſma 2. p. ſui quarti, q. 8. art. 2. dubio 10. & P. Suar. 4. tom. in 3. p. D. Th. diſp. 28. ſect. 3. & ratio Concluſionis eſt, nam omnis iuriſdictio in hoc foro, communicatur inferioribus, per ſuperiores Paſtores, tam ad abſoluendũ ab externis, quã ab internis culpis: ergo circa vtraſq; poſſent, ſi vellent, illam iuriſdictionem limitare, atque ita peccata etiam interna ſibi reſeruare. Secundo probatur Concluſio, nam licet Eccleſia in foro interiori nihil poſsit, circa dicta peccata, ac ideo nec ſpecialiter illa prohibere, aut punire valeat, tamen in hoc etiã foro iuriſdictionem habet, vt de eis iudiciũ ferat, & ipſe peccator iure diuino tenetur ea deferre ad hoc iudicium, & in eo eſſe accuſator ſui ipſius, & teſtis contra ſe ipſum, quod cum ita ſit, quid obſtat, quominus Eccleſia poſsit iudicium de dictis peccatis, etiam internis, deſignatis iudicibus committere, cum hoc non ſit iuriſdictionem in actus interiores exercere, ſed illam non alteri conferre? Cum enim omnis Eccleſiaſtica iuriſdictio, originaliter deriuetur à Chriſti Vicario, certum eſt quod ſi ipſe abſolute diceret, nolo vt quiſpiam facultatem & poteſtatem habeat, abſoluendi eum qui etiam mente, in aliquod grauiſsimum hoc, vel illud, aut hæreſis crimen inciderit, quod talis reſeruatio teneret, & de hoc nulli dubium. Sed nihilominus, id non eſt in praxi, vnde ſit ſecunda Concluſio.

Nota hoc vbi

Secunda Concluſio.

De facto loquēdo, Eccl. actus interiores nūquam ſibi reſeruare cōſueuit, neque id Superiores & Prælati facere debent.

Loquendo de facto, nunquā Eccleſia reſeruare conſueuit, interiores actus, nec prædicta peccata interna, & Epiſcopi, Prælati & Superiores, nullo id pacto facere debent. Hæc Concluſ. eſt ſuprad. Soc. loco ſupracit. vbi inquit, quod nō bene eſſet factum, talia peccata reſeruare, tum quia peccata cordis ſunt frequentiſsima, tum etiam quia occulteſsima, ita vt vix homo ſecum diſcernere poſsit, conſenſerit ne, an non; Intolerabileq. eſſet onus, cum eiſmodi ſcrupulis ad Papā ſemper recurrere. Quapropter (inquit) opinio quorumdam Canoniſtarum, aſſerentiū hæreſim mentalem, eſſe Summo Pontifici reſeruatā, ac excommunicationi ſubiectam, non, inquit, eſt vera, neq; probabilis. Idem tenet ſuprad. P. Suar. ſed cum aliquali moderatione, & conſtare dicit ex Summorū Pontificum, & Eccleſiæ vniuerſalis voluntate, hanc interiorum actuum non eſſe materiam capacem reſeruationis, & in hoc credo firmiter eſſe ſtandum. Videatur hac de re Simancas, de Catho. inſtit. c. 41. vbi ad hoc propoſitum plura dicit, oſtendens, quando, & in quibus caſibus, Eccleſia iudicet de occultis & interioribus, in quibus vero non. Quæ pro iſto Articulo breuiter dicta ſufficiant.

ARTICVLVS IV.

Vtrum omnia & ſola peccata mortalia, reſeruari poſſint, an vero tantummodo illa, quæ annexam ſibi habent ſententiam aliquam excommunicationis, ſuſpenſionis, interdicti, ſiue irregularitatis?

Circa hanc difficultatem, Duran. in 4. ſent. diſt. 19. q. 15. in ea eſt ſententia & opinione, vt dicat Romanam Eccleſiam non habere conſuetudinem reſeruandi ſibi, niſi cenſuras, videlicet, excommunicationis, ſuſpenſionis, interdicti, ſiue irregularitatis, non autem culpas, quantumcumque graues, niſi ratione alicuius cenſuræ. Quia ratione dicit, eſſe abuſum Epiſcoporum, & aliorum Prælatorum, reſeruantium ſibi abſolutionem peccatorū, non habentium annexas cenſuras, in quo inquit, malefaciunt Eccleſiæ Romanæ non ſe conformando. Et addit, quod ſecundum Romanum morem, nulla eſt neceſsitas confitendi duobus, nempe Superiori reſeruanti caſum, & inferiori Ordinario, ſeu Subdelegato, nam, inquit, ſatis eſt à Superiore extra confeſſionē à cenſuris abſolui, & poſtea inferiori Ordinario, aut Subdelegato omnia peccata integre confiteri. Hanc ſententiam & opinionem Durandi, refert Soto in 4. ſenten. diſt. 18. q. 2. art. 3. in ſolut. ad 2. argum. illamq; vituperat atque condemnat, & dicit morem vniuerſalis Eccleſiæ eſſe contra ipſam. Quapropter pro reſolutione propoſitæ difficultatis, ſeqq. ſtatuo Cōcluſiones.

Prima Concluſio.

Prælati & Superiores reſeruare ſibi poſſe peccata, etiamſi nullā habeant cenſuram annexam.

Certiſsimum eſt, tam Summum Pontif. quam Epiſcopos, & cæteros paſtores, atq; Prælatos Eccleſiæ, Ordinarios, reſeruare ſibi poſſe, non tantum cenſuras, verum etiam & culpas, etiamſi nullam habeant cenſuram annexam. Hanc Concluſ. tenet expreſſe Soc. loc. ſupracit. & Suar. 4. tom. in 3. p. D. Th. diſp. 28. ſect. 2. quam & probat multis rationibus, & argumentis, ſed præſertim ex Couc. Trid. vbi fere id expreſſe dicitur, aut ſaltem ſatis colligitur, *ex ſeſſ. 14. c. 7.* in illis verbis, *præſertim quoad illa, quibus annexa eſt excommunicationis cenſura*, vbi ſupponere videtur, quod idipſum fieri poſsit, etiam quoad

alia

gitized by Googl

lia,id quod & probatur ex *Extrauag. Iniunctus, de priuil.* vbi enumerantur aliqui casus reseruati, in quibus nulla est annexa censura. Et Soto loco supracit. ad hoc propositum refert aliquos sacros canones, nempe *cap. Iuuenem, 33. q. 2.* vbi memoriæ proditum est, Ratholdū Argentoratensem Episcopum, patricidam quemdam, Nicolao Summo Pontifici remisisse, vt ab ipso absolueretur, licet nulla illic excommunicatio interueniret. *Et in cap. si Episcopus, de pœnit. & rem. lib. 6.* sancitur, quod dum Episcopus facultatem alicui concesserit, eligendi Confessorem, electus ab illo possit eum à peccatis absoluere, exceptis casibus ab Episcopo reseruatis, de quibus, inquit, nullam potestatē habet electus. Quinuero & decreto Sixti IV. in Extrau. *Etsi Dominici*, excommunicantur illi, qui absoluunt à casibus Romano Pontifici reseruatis: & præter iura supradicta, est etiam ad probandam eamdem Conclusionem, ratio appositissima, quæ meo quidē iudicio conuincit, nā iurisdictio necessaria, ad absoluendū à culpa, & à peccatis, cōmunicatur per Rom. Pont. Episcopis & cæteris Ecclesiæ Prælatis, etiam circa ea peccata, quę nullā habent annexā censuram: ergo hæc potestas bene potest limitari & restringi, & consequenter reseruari casus quoad culpam, independenter à quacumque censura.

Secunda Conclusio.

De facto tamen loquendo certum est, aut saltem magis probabile, quod Summus Pont. non reseruat, nec reseruare consueuit, sibi aliqua peccata, quę non simul habeant annexam censuram. Hanc Conclus. tenet suprad. Suar. loco supracit. concl. 2. vbi eam multis iuribus & rationibus comprobat, exēplis illustrat, atq; declarat, & eam tenet etiam expresse Enriq lib. 3. de sacramento Pœnit. c. 14. n. 1. allegando pro se innumeros Auctores eiusdē opinionis, quos referre in præsentiarum, breuitatis gratia omitto. Sed non præteribo dicere quod inter alios tenet eam Nau. in suo Man. c. 27. n. 254. vbi dicit eam esse sententiam D. Antonini, ex qua infert, quod in Bulla, quæ concedit facultatem absoluendi à casibus Papalibus, proinde videtur concedi absoluendi à censuris Papæ reseruatis. Et suprad. Enriq. loco supracit. ad idem dicit, quod absolutus per Papam, seu per illius commissionem, aut per Iubileum, ab ea excommunicatione, quam Papa sibi reseruauit, potest subinde à culpis non reseruatis absolui, per Confessarios inferiores.

De facto loquendo, non reseruantur, nisi peccata annexam habentia censuram, saltem à Papa.

Tertia Conclusio.

De facto etiam loquendo certum est, quod Episcopi interdum reseruant, reseruareq. semper consueuerunt, aliqua peccata, quæ alias nullā habent annexam sententiam excommunicationis, id quod & faciunt multoties Prælati & Superiores omnium Religionum. Hanc sententiā & Conclus. tenet Suar. suprad. loco supracit. in 2. Conclus. & Enriq. vbi supra nu. 1. allegando ad id quamplurimos DD, sed inter alios Nau. vbi sup. eod. nu. 254. & pro hac Conclusione facit d. Conc. Trid. *sess. 14. c. 7.* in supradictis verbis, *præsertim quoad illa, quibus annexa est excommunicationis censura*, vbi specialiter loquitur de Episcopis, & eadem est ratio de cunctis Prælatis Regularibus, Episcopalem, vel quasi Episcopalem iurisdictionem habentibus. Et tandem constat idipsum ex communi vsu & consuetudine, dictorum Episcoporum & Prelatorū, quo fit, vt dubitare non liceat, quin hoc licite & valide fieri possit. Faciunt etiā ad hoc omnia iura quæ adducta sunt ad confirmandam suprad. primā Conclus.

Episcopi & alij Superiores Prælati, Papa inferiores, multoties reseruāt sibi peccata nō habentia annexam censurā.

Quarta Conclusio.

Si hactenus de peccatis reseruatis, quātus simpliciter & absolute loquen-

Peccata venialia, cum sint confessionis & sacramenti Pœnitentiæ, materia voluntaria & non necessaria, numquam reseruantur, aut reseruari possunt.

do, à Prælatis & Superioribus reseruari possint, quantum ad hoc, vt non possint sacramentaliter absolui, aut remitti, nisi à tali, vel tali ministro: ꝙ proinde est, ac si diceretur, quod non possit ex confessione eorum peccatorũ, confici sacramentum Pœnitentiæ, nisi coram tali, vel tali iudice, non tamẽ possunt reseruari, vt maneat obligatio ea confitendi Superiori reseruanti, cum sint materia voluntaria, & non necessaria. Hæc Conclus. est expressa suprad. P. Suar. loco supracit. sect. 3. vbi & eam probat multis rationibus, sed præcipue ex eo, quia simpliciter & absolute loquendo, nulla est obligatio confitendi dicta peccata venialia, possuntq. multis alijs modis tolli, sine vllo ordine ad sacramentũ Pœnitentiæ, nec in hoc potest tota Ecclesia aliquid præcipere, mutare, aut impedire, est enim magnum discrimen, inter peccata mortalia & venialia. Ex quo vlterius infert, quod reseruatio eorumdem peccatorum venialium, esset fere inutilis, ideoq. numquam vsu Ecclesiæ recepta, nam licet reseruarentur, possent à pœnitẽte, in confessione sine culpa taceri, atq; etiamsi dicerentur, & Confessor nollet ab illis ipsum absoluere, poterit nihilominus cogi à pœnitente, vt eum ab alijs absoluat, quod satis erit illi, cum non maneat ei obligatio talia peccata venialia iterũ confitendi: merito igitur talium reseruatio non est in vsu. Præterquam quod esset improportionata pœna, cum tali genere cuiuscumque peccati venialis, vtcũque grauis, & certum est, quod reseruatio introducta fuit, vt ex supradictis constat, propter delictorum grauitatem. Addit suprad. Suar. quod prædicta doctrina, locum etiam habet, in peccatis mortalibus semel confessis, quæ quidem simpliciter reseruari non possunt, quantũ ad hoc, vt pœnitens maneat sub obligatione illa iterum confitendi, ex suppositione, quod absolute, ac per se fuerint iam remissa, vnde inutilis esset, atq; infructuosa eiusmodi reseruatio, vt per absolutionem talis Sacerdotis, sacramentaliter iterum remittantur; nam postquam peccatum etiam reseruatum, per absolutionem, per se, & absolute, semel est iam remissum & ablatum, non manet amplius reseruatũ, sed neque reseruari potest. Quæ doctrina est valde notanda, & memoriæ cõmendanda.

Nota hoc valde pro casuum reseruatione.

Quinta Conclusio.

De iure communi & de facto, atque regulariter loquendo, sola peccata mortalia reseruantur, reseruariq; in Ecclesia consueuerunt, siue illa annexam habeant aliquam censuram, siue non, maxime tamen quæ annexam habent talem censuram. Hæc Conclusio constat satis ex supradictis, & de ea videndus est Suar. loco supracitato, sect. 3. nu. 4. & Enriq. num 5, & vbi aduertunt huiusmodi reseruationes fieri non debere, nisi cum causa legitima, & propter instantem necessitatem, atque in Ecclesiæ ædificationem, non vero in destructionem.

De iure cõmuni & regulariter loquẽdo in Ecclesia sola peccata mortalia reseruari consueuerũt illa, vel maxime quæ annexam habent censuram.

ARTICVLVS V.

Quinam sint de facto, casus Papæ & Summo Pontifici reseruati, & maxime in Bulla Cœnæ?

Huic Articulo respondetur, per sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

CAsus & causæ magis, seu principaliter Papæ & summo Pont. reseruatæ sunt, quæ cõtinentur in Bulla Cœnæ Dñi, & vt plurimũ sunt numero 17.

Hæc

Hæc Concl. eſt communis omnium DD. & Summiſtarum reſolutio, agẽdo de excommunicationibus ſupradictæ Bullæ Cœnæ Domini. Quarũ prima eſt in hæreticos quocumque nomine nuncupentur, & cuiuſcumque ſectæ exiſtant, & in credentes, receptatores, fautores, & generaliter quoslibet defenſores eorumdem, ac ipſorum libros, ſine auctoritate Sedis Apoſtolicæ ſcienter quomodolibet legentes, aut tenentes, imprimentes, ſeu quomodolibet defendentes, ex quauis cauſa, publice, vel occulte, quouis ingenio, vel colore. Secunda in ſciſmaticos, & eos qui in animarum ſuarum periculum, à Romani Pontificis pro tempore exiſtentis obedientia ſeppertinaciter ſubtrahere, ſeu quomodolibet recedere præſumpſerint. Tertia, in appellantes ad futurum Concilium, vel ad id conſilium, auxilium, vel fauorem dantes. Quarta, in omnes pyratas, & latrunculos maritimos, qui nauigantes prædari, mutilare, interficere, ac rebus & bonis ſuis ſpoliare præſumunt; Et in omnes receptatores eorum, ac eis auxilium ſcienter dantes, vel fauorem. Quinta, in accipientes naufragorum bona. Sexta, in imponentes noua pedagia. Septima, in falſarios. Octaua, in deferentes arma Turcis. Nona, in impedientes neceſſaria Romã adducentes. Decima, in male tractantes venientes, & recedentes à curia. Vndecima, in male tractantes Romipetas. Duodecima, in iniurios Cardinalibus. Decimatertia, in impedientes curſus cauſarum Curiæ. Decimaquarta, in vſurpantes fructus. Decimaquinta, in laicos cognoſcentes de criminibus Clericorum; Decimaſexta, in occupantes bona Sedis Apoſtolicæ. Decimaſeptima, in male abſoluentes à dictis cenſuris Bullæ, quæ vltima, vt dicitur, non eſt Papæ reſeruata. Hæ ſunt excommunicationes Bullæ Cœnæ Domini, quarum abſolutio ſummo Pontifici reſeruatur in fine eiuſdem. Quarũ omnium explicationes, atque declarationes, qui latiſſime videre voluerit, interim dũ in lucem prodit noſter liber de delictorum omnium pœnis, conſulat Sylueſt. *verb. excommunicatio*, 7. per totam, & Nauarr. in ſuo Manuali, cap. 27. num. 54. vſque ad num. 73. & omnes communiter Summiſtas, ſed nunc nouiſſime Suarez. 3. tom. in 3. par. D. Thom. diſput. 41. per plures ſectiones. Et dixi, quod ſupradictæ cenſuræ ſunt magis, ac principalius Papæ, & ſummo Pontifici reſeruatæ, quia, conceſſis aliis excommunicationibus eidem reſeruatis, non cenſetur conceſſa abſolutio à ſupradictis excommunicationibus, contentis in dicta Bulla Cœnæ Domini, niſi de eis ſpecialis & expreſſa mentio fiat.

Caſus magis, & principaliter Papæ reſeruati, ſunt contenti in Bulla Cœnæ Domini, qui vt plurimum ſunt 17.

Quænam ſint excommunicationes contentæ in Bulla Cœnæ Domini.

Secunda Concluſio.

Præter ſupradictos caſus, & excommunicationes, contentas in dicta Bulla Cœnæ Domini, ſunt & aliæ Papæ, & ſummo Pontifici reſeruatæ, quæ continentur in corpore Iuris communis, quæ vt fertur ſunt num. 31. Hæc Concluſio, eſt communis omnium Doctorum reſolutio, ſunt autem illæ, quæ ſequuntur. Prima, in Canonum tranſgreſſores. Secunda, in percuſſorem Clerici. Tertia, eſt ea, quæ lata eſt à delegato Papæ, elapſo iam anno ad exequendam ſuam ſententiam diffinitiuam ſibi conceſſo. Quarta, in falſarios. Quinta, lata ab Epiſcopo in habentes Bullas falſas. Sexta, in Clericos admittentes excommunicatos à Papa. Septima, in incendiarios poſt denuntiationem. Octaua, in ſacrilegos infringentes Eccleſias. Nona, in male eligentes Senatorem Romanum. Decima, in Clericos ſoluentes tallias. Vndecima, in inſequentes Cardinales. Duodecima, in vexantes excommunicantium cognatos. Decimatertia, in Inquiſitores male procedentes. Decimaquarta, in Religioſos abſque facultate adminiſtrantes certa Sacramenta. Decimaquinta, in percuſſores Epiſcoporum. Decimaſexta, in

Præter ſupradictos caſus, & excommunicationes, contentas in dicta Bulla Cœnæ Domini, ſunt & aliæ Papæ, & ſummo Pontifici reſeruatæ, quæ continentur in corpore Iuris communis, quæ vt fertur ſunt numero 31.

ih facientes eligere sepulturas. Decimaseptima, in eos qui cogunt celebrare in locis interdictis. Decimaoctaua, in absoluentes per confessionalia. Sixti IV. Decimanona, in exenterantes mortuos. Vigesima, in dantes, seu recipientes aliquid ob ingressum Religionis. Vigesimaprima, in committentes simoniam in ordine, vel beneficio. Vigesimasecunda, in eos qui ab vno Ordine Mendicantium transeunt ad alium. Vigesimatertia, in eos qui largiuntur, aut recipiunt aliquid, aut promittunt in Romana Curia, ad obtinendam iustitiam seu promerendam gratiam alicuius rei. Vigesimaquarta, in eos qui asserunt hoc, aut illud de Conceptione Virginis Mariæ. Vigesimaquinta, in delegatos, qui male auctorant alienationes Ecclesiasticas. Vigesimasexta, in septem genera personarum violantium Monasteria. Vigesima septima, in peregrinantes in Hierusalem absque licentia & facultate Papæ. Vigesimaoctaua, in appellantes à Papa ad futurum Concilium. Vigesimanona, in Cardinales, qui secreta manifestant. Trigesima, in prædicantes miracula falsa. Trigesimaprima, in Cardinales Sede Vacante, simoniam committentes. De quarum explicatione, atque declaratione, qui plura videre voluerit, consulat Sylvest. loco supracitato, & Nauarr. etiam in supracitato loco, à num. 75. vsque ad numerum 111. Consulat etiam omnes communiter Summistas, sed præsertim videat doctissimum Patrem Suarez, 5. tom. ex his quos edidit, in 3. par. D. Thom. disp. 22. per plures sectiones. Sed prædictus Nauarr. loco supracitato, num. 111. ponit alias excommunicationes, partim Papæ, partim Episcopis, partim vero neutris reseruatas. De quibus dicere in præsentiarum supersedeo, quia de eis fiet mentio in sequenti Articulo.

ARTICVLVS VI.

Quinam sint casus de Iure, vel de Consuetudine, Episcopis reseruati?

PRo intelligentia huius Articuli præmitto, quod tribus modis fieri solet reseruatio Episcopis, aliquorum casuum, Primò, ex Iure communi, secundo, ex consuetudine generali, aut quasi generali, tertio, ex aliquo Statuto ipsorum speciali. De quibus omnibus dicemus, per ordinem, in sequentibus Conclusionibus.

In Iure cómuni, aliquæ reperiuntur excómunicationes, partim Papæ, partim vero Episcopis reseruatæ, quæ communiter esse dicuntur tres, ab aliis vero decem esse quinque.

Prima Conclusio.

IN Iure communi aliquæ reperiuntur excommunicationes, partim Papæ, partim vero Episcopis reseruatæ, quæ communiter esse dicuntur numero tres, ab aliis vero dicuntur esse quinque. Hanc Conclusionem, tenet expresse Nauarr. in suo Man. cap. 27. num. 111. Et prima est excommunicatio incursa ob leuem percussionem Clerici, vel Monachi, de qua *in cap. perueniit, de sentent. excommunicat.* Secunda, quam fert Episcopus per suum statutum, reseruando sibi absolutionem, argumento deducto, *ex cap. super eodem tit.* Tertia, est excommunicatio Papalis, cuius absolutio ob aliquam iustam causam, siue impedimentum, conceditur inferiori, quia illam debet dare Episcopus, & non eius inferior, secundum Innocent. communiter receptum, *in cap. 1. & cap. Monachi, de sentent. excommunicat.* quia quæ dispensatio, vel absolutio reseruata Papæ, priuilegio iuris conceditur inferiori, videtur concedi Episcopo, & non alij eius inferiori, iuxta eumdem Innocent. *in cap. 2.*

de eo

de eo qui furt. ord. ſuſcepit, probatum per Panor. ibi, & in dicto *cap. Monachi*, qua etiam ratione, ſupradicta prima excommunicatio cenſetur Epiſcopo reſeruata. Quarta, quæ partim eſt Epiſcopalis, partim non, excommunicat eum, qui ſcienter participat cum excõmunicato, in crimine, ob quod eſt excommunicatus, cum reſeruatione abſolutionis, ei cui eſſet eiuſmodi reſeruata abſolutio excommunicati, *per dictum cap. nuper*, & *cap. ſi concubinæ, de ſententia excommunicat.* Quinta, partim etiam Epiſcopalis, & partim non, excommunicat eum, qui ob periculum mortis, vel aliud iuſtum impedimentum, abſolutus ab eo, qui aliter non potuiſſet, recuperata valetudine, & ſublato impedimento quamcito commode poteſt, non ſe præſentat Superiori, à quo debet abſolui, quò obediat eius mandatis, *per cap. eos de ſententia excommunicat. in 6.* & etiam eum qui abſolutus à Sede Apoſtolica, aut ab eius Nuntijs præcipientibus, vt ſe præſentet ordinario ſeu alijs iudicibus, quò eorum exſequatur iuſſa & mandata, vel quo ſatisfaciat læſis, & his ob quos fuit excommunicatus, non facit illud, quamcito commode poteſt. De dictis excommunicationibus, ipſarumq. explicationibus, atque declarationibus videatur ſupradictus Nauarr. dicto cap. 27. num. 118. & 113.

Secunda Concluſio.

Præter dictas excommunicationes, totidem tres, aut quinque caſus de Iure communi dicuntur Epiſcopis reſeruati, abſque excommunicatione. Hæc Concluſio, eſt expreſſa Enriquez, lib. 9. de ſacramento Pœnitent. cap. 14. nu. 4. vbi eam multis auctoritatibus comprobat, dictoſq. caſus enumerat, quorum primus eſt peccatum percuſſionis Clerici, cui annexa eſt irregularitatis pœna, nec ſola reſeruatur irregularitas, ſed ipſum peccatum, à quo tamen reus abſolui poteſt ante irregularitatis diſpenſationem. Secunda, peccatum ob quod olim imponebatur ſolemnis pœnitentia, quæ tamen hodie non eſt in vſu. Tertia, in incendiarios domus, frugum, aut aliorum ex propoſito, & in eũ qui in dictum incendium dat conſilium, vel auxilium, quo moraliter loquendo, iniuſte influit in ipſum. Quarto, blaſphemia, quæ olim, reſeruabatur ratione ſolemnis pœnitentiæ, ſed in Iure non reſeruatur, niſi ſit publica, & pro foro exteriori. Quinto, diſpenſatio in voto, vel iuramento, quæ ſolis Epiſcopis reſeruatur. Sed hoc proprie, & in rigore loquendo, non pertinet ad caſum reſeruatũ. His addit Nau. ſextum abſolutionem excommunicationis maioris, per *cap. 1. de perſit. & remiſſ. in 6.* ſed hic non eſt propriè caſus reſeruatus, quia non eſt peccatum, ſed illius pœna. Si quis de dictis caſibus communi Iure Epiſcopis reſeruatis plura videre voluerit, conſulat ſupradictum Enriquez, loco ſupracitato, & Nauar. in Manuali, cap. 27. à num. 256. vſque ad num. 257. inclusiue; conſulat etiam ſupradictum Patrem Suarez, tom. 4. in 3. par. D. Thom. diſp. 28. ſect. 3. in concluſione, num. 6. videatur inſuper *Extrauag. ſuper Cathedrali, de ſepulturis*, vbi omnes iſti caſus enumerantur, &c.

Præter dictas excõmunicationes totidem tres, aut quidcumque caſus de Iure cõmuni dicũtur Epiſcopis reſeruari abſq; excõmunicatione.

Tertia Concluſio.

De conſuetudine etiam generali, vel quaſi generali, quatuor etiam caſus Epiſcopis reſeruantur, quos refert *Gloſſa, in Extrauag. inter cunctas, de priuileg.* Hæc Concluſio, eſt Nauarr. loco ſupracitato, num. 258. cum ſequentibus, quorum primus eſt homicidium voluntarium, aut realis membri abſciſſio. Secundus, peccatum falſitatis, falſandi ſcripturas, vel dandi teſtimonium falſum, aut reuocati eorum coram Iudice. Tertius, violatio libertatis, aut

De conſuetudine etiam generali, vel quaſi generali, quatuor etiam caſus Epiſcopis reſeruantur.

aut immunitatis Ecclesiasticæ. Quartus, peccatum retinendi bona aliena incerta, quos casus explicat dictus Nauarr. & Enriquez, vbi supra, num. 5. vbi plures casus ponit & enumerat, inuoluendo aliquos ex supradictis reseruatis de Iure communi, cum reseruatis ex dicta generali consuetudine. Videatur ibidem.

Quarta Conclusio.

De consuetudine speciali, multi etiam, alij casus, solet Episcopis reseruari.

De consuetudine speciali, & per specialia statuta, atque Constitutiones aliquorum Episcopatuum, alij etiam casus interdum Episcopis reseruantur, de quibus non potest certa tradi regula, cum dependeant ex facto, nam vnaquæque Prouincia in suo sensu abundat, iuxta *cap. vltim. dist. 76.* Hæc Conclusio, est supradicti Nauarr. loco vbi supra, num. 259. in fin. idemq. dicunt supradicti Enriquez, & Suarez, quapropter in his non immoror, nec ipsi voluerunt immorari. Et hæc de isto Articulo, breuiter dicta sufficiant.

ARTICVLVS VII.

Quinam sint casus, qui communiter Prælatis Regularibus reseruantur?

Nota, quinam sint casus quos Clemens VIII. statuit communiter esse reseruatos, seu quos cõmuniter possint reseruari, non vero alij.

PRo intelligentia huius Articuli aduertere oportet, quod olim Religionum Prælati, plus nimio erant prolixi, ac rigidi in reseruandis sibi casibus. Qua propter Clemens VIII. anno Domini 1593. Constitutionem fecit quandam, pro cunctis Regularibus, vbi per publicum decretum, infrascriptos duntaxat casus, reseruandos fore præscripsit. Primus, maleficia, incantationes & sortilegia. Secundus, apostasia à Religione, siue habitu dimisso, siue vero retento, quando eousque peruenerit, vt extra septa Monasterij, seu Conuentus fiat transgressio. Tertius, nocturna, ac furtiua à Monasterio, seu Conuentu egressio, etiam facta non animo apostatandi. Quartus, proprietas contra votum paupertatis, quæ sit peccatum mortale. Quintus, lapsus carnis voluntarius, opere consumatus. Sextus, occisio, aut vulneratio, seu grauis alicuius personæ percussio. Septimus, malitiosum impedimentum, aut retardatio, seu apertio literarum directarum à Superioribus, ad inferiores, vel è contra. Octauus, iuramentum falsum, in iuditio Regulari seu legitimo. Nonus, auxilium, seu consilium, aut procuratio ad abortum faciendum post animatum fœtum, etiam effectu non subsequuto. Decimus, falsificatio manus seu sigilli officialium Monasterij aut Conuentus. Vndecimus, furtum de rebus Monasterij, seu Conuentus, in ea quantitate, quæ sit peccatum mortale: hoc fuit à Pontifice declaratum debere etiam intelligi de rebus particularibus, & ad particularem vsum alicuius Fratris concessis. Circa quam Clementis VIII. Constitutionem est aduertendum, quod non ibi statuitur à summo Pontifice, vt omnes ij casus sint in Religionibus reseruati, sed tantum permittit, vt Superiores Religionis, hos sibi casus possint reseruare, aut omnes, aut aliquos eorum, prout subditorum vtilitati prudenter in Domino iudicauerint expedire. Prohibet autem summus Pontifex, vt Superiores Regularium, præter dicta peccata, alia sibi reseruent, quod intelligendum est propria auctoritate. Addit enim statim, quod si aliquod aliud præterea peccatum graue, pro Religionis conseruatione, aut pro conscientiæ puritate, reseruandum videbitur, id non aliter fiat quam Generalis Capituli in toto Ordine, aut Prouincialis in Prouincia, matura

Nota hoc valde.

discus-

Digitized by Google

discussione & consensu. Ex quibus verbis satis colligitur, non relinqui potestatem Religionum Superioribus, vt pro aliqua particulari Domo casum aliquem reseruent, sed tantum pro tota Religione, seu pro tota aliqua Prouincia, & nec tum conceditur dicta potestas, Generali, aut Prouinciali Ministro per se, sed cum consensu Generalis, aut Prouincialis Capituli, per quod videtur moderata, & limitata facultas Alex. VI. concessa nobis Fratribus Minoribus, de qua mentionem fecimus supra in art. 1. qua Generales, & Prouinciales per se, sibi casus poterant reseruare, quinuero & Guardiani, quod neutri iam possunt facere (vt dixi) nisi in Generalibus, aut Prouincialibus Capitulis, & cum consensu Patrum Vocalium, ibi pro electione facienda conuenientium. In dictis tamen Capitulis, poterunt alij casus reseruari, etiam eiusdem materiæ casuum supradictorum, vtputa in materia lapsus carnis, reseruari possunt etiam tactus impudici, ea tamen lege, vt in supradictis casibus Clementis VIII. firmiter sit semper standum, in nullo mutatis, quia id voluit, & statuit Pontifex. Et cum singulæ Religiones peculiaria quædam sibi habeant statuta, singulares etiam casus semper, ibidem consueuerunt reseruari (de quibus longum esset nimis, atque difficile in præsentiarum particulariter & specialiter dicere) dicamus dumtaxat, qui reseruati sunt, reseruarique iubentur in nostro sacro Minorum Ordine. De quibus sit Conclusio.

Conclusio.

Quinam sint casus communiter in nostro sacro Ordine Minorũ reseruati.

IN nostro sacro Ordine Minorum, nullus Frater inferior Prouinciali Ministro, nisi ex speciali Generalis, vel Prouincialis Ministri licentia, potest aliquem Fratrem absoluere à peccato inobedientiæ contumacis, proprietariæ rerum detentionis, lapsus carnis, furti rei notabilis, seu frequenter iterati, iniectionis manus violentæ, falsi testimonij in iuditio facti, compositionis, vel proiectionis, aut publicationis libelli famosi, falsificationis sigilli, cuiuscumque personæ notabilis, & falsi criminis in infamiam cuiuscumque. Hæc Conclusio, habetur expressa in nostris Constitutionibus generalibus Tolet. cap. 6. §. de casibus reseruatis. Vbi etiam dicitur, quod nullus Confessor possit absoluere à tactibus impudicis, & enormibus, nisi qui licentiam habet absoluendi de lapsu carnis, & quod de solicitantibus ex certa scientia ad peccatum carnis idem iuditium habeatur. De explicatione, atque enumeratione supradictorum, casuum videatur latissime Pater Cordubæ in explicatione, quam fecit super nostram Regulam, cap. 7. quæst. 4, vbi addit aliquos alios casus, qui communiter consueuerunt in nostro sacro Ordine reseruari, sed cum in dictis Constitutionibus generalibus, vltimo factis, supradicti dumtaxat habeantur, & per dictas Constitutiones, omnes alij præcedentes reuocentur, in eis firmiter est standum. Videantur hac de re Pater Frater Emmanuel Rodriquez, tom. 1. quæstionum Regul. q. 20, art. 1. & 2. cum sequentibus, & Pater Suarez, 4. tom. in 3. par. D Thom. disput. 18. sect. 3, num. 11. vbi hac de re latissime agit, & in fine mouet quandam difficultatem, An Rectores, Abbates, Priores, siue Guardiani, possint aliquid præcipere, sub excommunicationis pœna, ipso facto incurrenda, eiusdem absolutionem sibi reseruando specialiter, quod sapit naturam cuiusdam casus reseruati? Cui difficultati, hinc inde discusse, affirmatiue respondet, propter rationes ibi factas, quas breuitatis causa in præsentiarum referre, omitto. Videantur ibidem.

ARTI-

ARTICVLVS VIII.

Quinam facultatem habeant, absoluendi à casibus reseruatis, Prælatis Regularibus?

Huic Articulo respondetur, per sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

A casibus reseruatis in toto Ordine, absoluere possunt Ministri Generales, & in proprijs Prouincijs Prouinciales, & qui eorum habuerint auctoritatem & potestatem respectiue. Hæc Conclusio, est certa & manifesta, quo circa, qui auctoritatem & potestatem habuerit, à Generali Ministro absoluendi, à casibus reseruatis actiue & passiue, non solum ipse poterit absolui ab huiusmodi, à quolibet Sacerdote totius Ordinis, auctoritatem habente, ad audiendum Fratrum confessiones passiue, verum etiam, & actiue poterit absoluere, quemlibet eiusdem Ordinis Frarrem, cum omnes sint eiusdem subditi. Idem dico de habente prædictam auctoritatem, & potestatem à Commissario generali, in sua familia respectiue, & propter eamdem rationem & causam, & de habente illam à Prouinciali Ministro, respectu suæ Prouinciæ. Solum est difficultas circa hospites ad diuersas Prouincias euntes, seu redeuntes, quando incidunt forsan in aliquem casum reseruatum ex supradictis, à quo possint absolui? De quo sit secunda Conclusio.

A casibus reseruatis in toto Ordine, absoluit Generalis Minister, & in proprijs Prouincijs Prouinciales Ministri, & eorũ auctoritatem habentes, non vero alij.

Secunda Conclusio.

Fratres cuiuslibet Prouinciæ, auctoritatem & potestatem habentes, ad absoluendum à casibus reseruatis absoluere possunt Fratres hospites, ad easdem Prouincias declinantes, & in aliquem reseruatum casum incidentes. Hæc Conclusio, est certa & manifesta, multumq. notanda, quoniam contrarium dicendum videbatur de Iure communi; nam iuxta Ius commune, *in cap. si Episcopus, de pœnit. & remiss. in 6.* nulla consuetudine introduci potest, vt præter sui Superioris licentiam, quispiam sibi possit Confessorem eligere, & cum Prouincialis dignitas Episcopali dignitati comparetur, ipsaq. cuiuslibet Prouincia, peculiari cuipiam Episcopatui, sicut non potest quispiam vnius Episcopatus, confiteri cum alio Sacerdote alterius Episcopatus, etiam approbato, de materia peccati mortalis, nisi habeat licentiam specialem sui Episcopi, aut nisi sit aliquod speciale priuilegium, in contrarium concessum, pariter de Iure communi dicendum videbatur, quod Fratres de vna Prouincia, confiteri minime poterant, cum Sacerdotibus alterius Prouinciæ, etiamsi sint vnius, & eiusdem Ordinis, sine speciali suorum Prælatorum licentia, aut nisi in contrarium, speciale aliquod haberetur priuilegium. Sed nos Minores Fratres, speciale in id habemus priuilegium, Clementis IV. quod habetur in Monumentis nostri Ordin. & refertur in Compend. *verb. absolutio ordinaria, quoad Fratres, §. 7.* & illud etiam habent Fratres Prædicatores, prout habetur in supradictis Monum. & Carmelitæ, vt habetur etiam ibidem, & refertur in Compendio, vbi supra. Et præterea supradicti Fratres Prædicatores, habent ad id, aliud quoddam speciale priuilegium Gregorij XI. quod habetur in dictis Monumentis, & refertur in dicto Compendio, vbi supra, §. 30. quibus in locis: *Facultas datur Superioribus, &*

Hospites absolui possunt, à casibus reseruatis, à quocúque Fratre Confessore, ad idipsum auctoritatem habente.

87. & refertur in Comp. 2. fo. 140. cõc. 318. & 319. & refertur in comp. ver. absolutio ordinaria, quoad Fratres, §. 7. &

Confes-

Digitized by Google

Confessoribus per eosdem deputatis, qui absoluere possint Fratres sui Ordinis (respective) interdum ad eos declinantes, & absolutione siue dispensatione indigentes. Et sic in nostris Constitutionibus generalibus Barchinonens. antiquis, cap. 6. ex decreto Bonifacij VIII. habetur, quod omnes nostri Ordinis Sacerdotes, approbati à suis Superioribus, ad audiendas Fratrum confessiones, sunt idonei Confessores, pro omnibus Fratribus eiusdem Ordinis. Quo supposito, cum etiam, vt supponitur, supradicti auctoritatem, & potestatem habeant absoluendi à casibus reseruatis alios Fratres, bene sequitur, quod eamdem auctoritatem & potestatem exercere poterunt in hospites. Verum est tamen, quod in aliquibus Prouincijs, & inter Fratres maxime recollectos, adhuc extat laudabilis consuetudo, quod hospites confitendi licentiam petant à Prælatis, siue casum habeant reseruatum, siue non, sed hoc, nō ita positum est in praxi, nec præcise ita necessarium est, maxime quando hospites sunt Prælati, vt dicit Pater Corduba in additionibus ad Compendium, *verb. accedere ad Monasteria Monialium, in fine*. Et hæc de istō Articulo dicta sufficiant.

pro Prædicatoribus, 2. imp. fol. 236 conc. 548. & pro Carmelitanos etiam 2. imp. fol. 180. conc. 432. & referuntur in copp. vbi supra Prædicatores habent aliud in Ord. 2. imp. f. 236. concess. 148. & referuntur in cōp. vbi supra, §. 30.

ARTICVLVS IX.

Vtrum Prælati Regulares, debeant esse faciles, an vero difficiles in præstanda, & concedenda sua auctoritate & potestate pro absoluendis Fratribus à casibus reseruatis?

Huic articulo respondetur, per sequentem Conclusionem.

Conclusio.

REgulares Prælati, non esse debent difficiles, rigidi, atque rigorosi, quin uero benigni & faciles, in præbenda & concedenda licentia siue auctoritate pro absoluendis Fratribus à casibus reseruatis. Probatur primo, hæc Conclusio, ex innumeris periculis, atque inconuenientibus, quæ ex contrario facto possunt exoriri, vt patet intuenti, constabitq. amplius ex infra dicendis. Sed probatur præterea & expressius, ex quadam constitutione Pij V. in quadam sua Bulla, quæ incipit: *Romani Pontificis circumspecta benignitas*, vbi prohibens ne Fratres Ordinis Prædicatorum possint eligere Confessorem, & absolui à peccatis reseruatis, virtute Bullæ Cruciatæ, sine suorum Prælatorum licentia, addit, *eisdem tamen Prælatis in vsu huiusmodi potestatis, cum sibi subditis benignos, & faciles se exhibeant precipimus*. Vbi, & notandum venit valde, verbum, *precipimus*, quod cum præceptum insinuet, seu importet, sitq. in materia graui, videntur peccare mortaliter, Prælati & Superiores, in hisce rebus se exhibentes difficiles & rigorosos, & non potius benignos & faciles, & sine causa negantes supradictam auctoritatem, & maxime si intelligant, quod ex negatione eiusdem, suorum subditorum animæ graue aliquod dispendium patientur. Sed aduerto, quod non in alio extremo ita esse debent faciles, atque remissi, & saluris animarum suorum subditorum parum soliciti, vt prædictam auctoritatem de facili committant cuilibet, absque defectu & discrimine. Pro quo facit statutum quoddam nostri Ordinis Minorum, factum in Conuentu Palenzuelæ, qui nunc est Prouinciæ Conceptionis, tunc autem erat Prouinciæ Castellæ, in Capitulo Generali celebrato, anno Domini 1470. vbi inter alia statutum est, *vt Prælati non leuiter, sed aliquibus Fratribus maturis & discretis, committant casus sibi reseruatos, eosdem quibus cōmiserint, fulcienda fidelibus consilijs, prout secundū Deum saluti*

Prælati Regulares non esse debēt difficiles rigidi, siue rigorosi, in concedēda sua auctoritate, ad absoluendos Fratres à casibus reseruatis.

Nota.

Fratres Prædicatores specialē prohibitionem habent à Pio V. vt non vti possint Bullis Cruciatę, vt absoluantur à casibus reseruatis, sine suorum Prælatorum licentia.

Qualiter se habere debeant Prælati in concedēda sua au-

Absolutio ad absoluendos à casibus reseruatis.

animarum viderint expedire. Habetur in memoriali Ordinis in electione nouj Vicarij Generalis, & certè contrarium facere, esset omnino contrairé, & contrauenire intentioni, quam semper Ecclesia habuit in supradictorum casuum reseruatione: erit etiam conuertere auctoritatem, quam acceperunt in ædificationem, in exitium, atq; destructionè totalem totius Religionis. Videatur hac de re, Magister Soto in 4. Sententiarum, dist. 18. q. 2. art. 4. in solutione ad secundum argumentum ad hoc propositum, inquit, quod Prælati in prædicta facultate & auctoritate concedenda, non esse debent faciles nec nimium difficiles, sicq. communi bono debent prospicere, vt confessionis religionem non grauissimam reddant, ad quod consulit illis, vt personis circumspectis, & doctis, cum expostulatum à se fuerit, supradictos suos casus facile committant.

Nota valde ex Magistro Soto.

ARTICVLVS X.

Vtrum Religiosus pœnitens, cuius magni refert non reuelare in confessione sacramentali, sua peccata reseruata Superiori præsenti, propter maximum periculum, quod exinde, ex tali reuelatione resultare potest, nolente ipso Superiore concedere sibi licentiam & auctoritatem, vt cum alio confiteatur, propter euitandum scandalum, cum sola contritione licite possit celebrare?

Huic Articulo breuiter, & resolutiue respondeo, per sequentem Conclusionem.

Conclusio.

In casu prædicto supradictus Religiosus licite celebrare potest cæteroquin de peccatis absque confessione.

IN casu prædicto, supradictus Religiosus, licite celebrare potest. Hanc sententiam & conclusionem tenet expresse Victoria in sua summa de confessione. Et est ferè omnium Doctorum Theologorum, & Iurisperitorum communis resolutio, & fundatur in hac ratione, nam in tali casu existimandum est de illo, ac si nullo modo haberet copiam Confessoris. Sed intelligenda est Conclusio, cum duplici limitatione. Prima est, quod non adsit alius Confessor, cui confiteri possit, saltim peccata non reseruata, nam si esset præsens alius Confessor, teneretur eidem de alijs peccatis mortalibus confiteri, antequam ad communicandum, siue celebrandum accedat, iuxta præscriptum Concilij Tridentini, *sess. 13. cap. 7.* qui quidem Confessor directe absoluet eum à peccatis mortalibus, indirecte vero à reseruatis, ratione quorum solummodo, non habet copiam Confessoris, & iudicatur ac si omnino esset absens à suo Superiore. Quod etiam intelligendum est, quando peccata reseruata, non habent annexam excommunicationem, etenim si annexam habeant excommunicationem, minime poterit etiam à non reseruatis absolui, quia nullus potest absolui à quocunque peccato, nisi prius absoluatur ab excommunicatione, cum extra Ecclesiam non sit salus, & à dicta excommunicatione, si (vt supponitur) est reseruata, inferior minime potest absoluere. Verum est tamen, quod instante maxima necessitate, communicandi aut celebrandi, ad vitandum magnum aliquod scandalum siue periculum, poterit eiusmodi Religiosus contritione præuia, communicare,

& ce-

& celebrare, prout expreſſe tenet Sot. in 4. diſt. 18. q.2.ar.5. §. *Hoc autem dubium*, & Couar. *in cap. alma Mater*, 1. *p.* §.2. *num.* 11. & Medina in ſumma, 1. lib.cap.11.§.1. Ledeſma in 2.p.4.q.25.art.1. circa finem, Caſtro lib.2. de lege pœnali, cap. vltimo. Iuxta quam doctrinam intelligendus eſt, & gloſandus idem Sot.in d.4.d.12.q.5.art.4. §.quartus caſus, vbi dicit, quod in nullo caſu, nec ad euitandum ſcandalum, licitum eſt excommunicato celebrare, quod intelligi debet, quando ſcandalum fuerit paruum, non tamen ſi fuerit magnum, aut maximum, indeq. aliquod timeatur periculum. Et ratio eſt, nam præceptum de non ſcandalizando proximũ, eſt diuinum, & naturale, ac proinde fortius, & præualet præcepto non communicandi cum excommunicatione, etiam cum debita præparatione, & contritione, quod tantum eſt humanum. Quæ doctrina eſt valde notanda, propter quam, Ledeſma loco ſupracitato, & Sylueſt. *verb. Euchariſtia*, 2. *q.*7. §. *quantum vero*, inquiunt, quod licitum eſt pœnitenti excommunicato, ad Euchariſtiam accedere, cum debita contritione, quandocumque Prælatus non vult ſibi concedere ſuam auctoritatem, ad caſus reſeruatos, & ſi non accedat, maximam infamiam timet ſibi inde poſſe prouenire. Quod & hac ratione etiam probatur, nam etiam præſente Parrocho, & Confeſſore, qui eum legitime abſoluere poſſet, ſi ex confeſſione timeret magnũ periculum ſibi imminere, celebrare, aut communicare poſſet: ergo idem dicendum eſt in propoſito caſu. Nota hoc valde.

Secunda limitatio eſt, quod dictum ſcandalum, ſiue periculum ſit magnum, ob cuius defectum dico, quod propter ſcandalum paruum, nec ratione verecundiæ, aut alicuius malæ famæ, quam apud ſuum Prælatum, & Superiorem, ex reuelatione alicuius peccati reſeruati incurrere poſſet, non poterit quiſpiam, ſine præuia confeſſione & abſolutione celebrare, nec illud erit cauſa ſufficiens, vt Religioſus, ſeu alius quiſpiam, ad communionem ſeu celebrationem cum ſola contritione poſſit accedere. Hoc multum aduertit Soto, locis ſupracitatis, dicitq. valde eſſe memoriæ commendandum, vt non propter quamcumque cauſam, quiſpiam audeat ad communionem, ſiue celebrationem, ſine ſacramentali confeſſione, atque abſolutione accedere. Ex quo infero, quod nulli occulto excommunicato, licitum erit celebrare, ad implendum præceptum Eccleſiæ, aut aliquod aliud præceptum, aut obligationem ſuo muneri & officio annexam, quando ex commiſſione horum præceptorum nullum graue ſequitur ſcandalum, nec magna timetur infamia. Nam in his caſibus, nec lex diuina, nec humana permittit aliquem excommunicatum, ſeu cum peccato mortali, ante præuiam confeſſionem, & ſacramentalem abſolutionem celebrare, aut communicare. Ex ſuppoſitione tamen, vt dictum eſt, quod ſcandalum ſit magnum, aut magna aliqua infamia timeatur, ſi Prælatus non vult ſuam concedere auctoritatem, & pœnitens ſcit probabiliter, quod ſi illi confiteatur, impediet ſibi aliqua magna bona ſpiritualia, aut temporalia, quæ conſequi ſperat, ſeu quod in electione aliqua non ſibi præſtabit ſuffragium; in his omnibus caſibus, & ſimilibus, communis eſt ſententia omnium Doctorum, quod poterit cum prædictis caſibus reſeruatis, quinuero, & excommunicatus (ſi alias adſit contritio) communicare, aut celebrare. Quod in tantum eſt verum vt dicat Nauarr. cap. 27. num. 239. quod in huiuſmodi caſibus, etiam irregularis ad euitandum ſimile ſcandalum, ſiue periculum, poterit celebrare, & quod celebrando Religioſus excommunicatus cum excommunicatione reſeruata, ad cuius abſolutionem ſibi auctoritas à Superiore eſt denegata, ſi hoc facit neceſſitate compulſus, non potens aliter ſcandalum euitare, aut alia pericula effugere, minime incurrit irregularitatem, quam in-

Non propter quãcumq; cauſam ſine confeſſione, etiam cum contritione, licet ad celebrãdum, ſiue ad communionem accedere.

currunt excommunicati, cum excommunicatione celebrantes, cum iste talis minime peccet celebrando.

ARTICVLVS XI.

Vtrum denegata à Superiore iniuſte auctoritate, & in caſu, quo Religioſus quiſpiam, copiam habet Confeſſoris, ſed non qui auctoritatem habeat, abſoluendi eum à reſeruatis, teneatur eidem omnia ſua peccata confiteri, reſeruata & non reſeruata, an vero ſolummodo non reſeruata?

ET ratio dubitandi eſt, nam in tali caſu videtur, quod non teneatur illi integre confiteri, ſed ſolummodo peccata non reſeruata, reſeruata autem minime, poſtquam (vt ſupponitur) prædictus Confeſſor, non auctoritatem habet, illa abſoluendi, vnde & videtur otioſum, atque ſuperfluum, quinuero vanum, & iniurioſum, ſibi illa eidem propalare, ac dicere. Sed his nihilominus non obſtantibus, in contrariam eſt veritas. De qua ſit Concluſio.

Concluſio.

In omnib⁹ occaſionibus, in quibus Religioſus, caſus habens reſeruatos, inferiori poteſt confiteri, etiam non habenti poteſtatē abſoluendi ipſum à dictis caſibus, tenetur eidem inferiori, omnia ſua peccata integre confiteri, reſeruata, & non reſeruata.

IN omnibus occaſionibus, in quibus Religioſus, caſus habens reſeruatos, inferiori poteſt confiteri, etiam non habenti poteſtatē abſoluendi ipſum à dictis caſibus, tenetur eidem inferiori, omnia ſua peccata integre confiteri, reſeruata, & non reſeruata. Hanc ſententiam & concluſionem tenet expreſſe Magiſter Sot. in 4. Sentent. diſt. 18. q. 1. ar. 5. quam eſſe dicit D. Thom. & eamdem tenet Caiet. *verb. confeſſio, concluſ.* 10. & Ledeſma, 2. p. 4. q. 8. art. 1. dub. 4. & ratio Concluſionis eſt in promptu, nam pœnitens diuino iure tenetur integram facere confeſſionem, in quantum fieri poterit, ac proinde peccabit mortaliter ſi non id faciat, abſque iuſta & legitima cauſa. Neque obſtat, quod in dicto caſu, Confeſſor inferior (vt ſupponitur) pœnitentem non poteſt à peccatis reſeruatis abſoluere, & quod poſtea tenetur iterum confiteri reſeruata auctoritatem habenti, nam hoc per accidens eſt; per ſe autem eſt, quod tenetur peccata ſua omnia, confeſſario integre confiteri, etiam non habenti auctoritatem directe, ad eorum remiſſionem, nam habet illam indirectam. Sed eſt difficultas, An dictus pœnitens abſolutus à Confeſſore inferiori, directe à mortalibus non reſeruatis, indirecte autem à reſeruatis, quando poſtea ſuperior, ſeu alius ipſius auctoritatem habens, abſoluit eumdem directe à reſeruatis, recipiat vnum ſacramentum tantum, an vero plura? Hanc difficultatem tangit Sot. in d. 4. diſt. 18. q. 2. art. 5. in 2. dubio, cui reſpondens dicit, quod forſan eſt potius, quæſtio magis de nomine quam de re, nam imprimis certum eſt, quod per abſolutionem primi abſoluentis, ſiue ſit inferior, ſiue ſuperior, confertur ſacramentalis gratia, & quod ſecunda confeſſio & abſolutio eſſe videtur, quaſi prioris perfectio: qua ratione dici poteſt, quod ſit vnicum tantum Sacramentum, & ſuſtineri, quod per ſecundum Sacramentum, non augetur ſacramentalis gratia, quia prior data fuit in virtute ambarum abſolutionum. Attamen ſiue ſit vnum, ſiue duo Sacramenta, vero ſimilius eſt, quod per ſecundam abſolutionem augetur gratia, qua propter ſi forſan pœnitens in priori confeſſione, non erat ſatis contritus, quia non habebat ſufficiens propoſitum, vt gratiam reciperet, & in poſteriori legitime fuerit attritus,

Difficultas.

Nota hoc valde.

tunc

Digitized by Google

tunc proculdubio illam recipiet. Hæc prædictus Soto. Sed in fine huius articuli aduerto, vt notat Ledesma, vbi supra, dubio 3. propositione 3. & Nauarr. cap. 16. num. 14. quod in casu, quo pœnitens Religiosus, solummodo haberet reseruata, & reuelaret illa Confessario inferiori, si nulla haberet alia, absolutio foret nulla, ex defectu iurisdictionis. Et idem dico in casu, quo simplex Sacerdos, in absentia alterius Confessoris, absolueret aliquem Religiosum indirecte à reseruatis, directe autem à solis venialibus, licet enim huiusmodi, iurisdictionem habeat directam, ad absoluendum à venialibus, intelligendum id est, quando solummodo ibi venialia confitentur, aut mortalia iam semel confessa, non autem quando illi venialia, simul cum mortalibus (cuiusmodi sunt reseruata) sacramentaliter reuelátur.

Nota hoc valde.

ARTICVLVS XII.

Vtrum Superior siue Prælatus, teneatur audire omnia peccata, eius qui habet aliqua reseruata, vt integre subditum à reseruatis, & non reseruatis absoluat, in casu quo pœnitens velit eidem confiteri?

HOc dubium etiam mouet Soto. Et pro ratione dubitandi, videtur quod sic, cum integritas confessionis (vt diximus) sit de Iure diuino, & non sit confessio diuidenda sine magna, atque vrgenti necessitate, cum igitur superior in tali casu possit facere, vt non diuidatur, videtur quod ad id Iure possit compelli, eo præsertim cum peccatum reseruatur, confitendum iterum Confessori inferiori, ad quem ipsum vult remittere, à quò grauamine, atque molestia, par est vt velit ipsum liberare, maximè cum sit Dei minister, quem ipse debet imitari, in hoc vt omnia audiat, quo vt ipsum simul ab omnibus peccatis absoluat. Quibus omnibus accedit, quia si ex quacumque causa, Papa, Episcopus, siue Regularis Prælatus, subditi sui posset confessionem diuidere, pari modo, & eadem fere ratione Parrochi idipsum sibi vellent arrogare, aliqua peccata suorum Parrochianorum, audiendo & absoluendo, pro alijs vero, ad alios delegatos remittendo, quod nemo audebit dicere, nec videtur esse verum.

Circa hanc difficultatem, Soto refert diuersas Doctorum opiniones, Adriani, Durandi, & Caietani, statuentium diuersos absoluendi modos, & formas à casibus reseruatis, sed Nauarr. *in cap. Sacerdos, §. quantus, de pœnit. dist. 5. num.* 12. dicit, quod Superior potest audire, peccata tantum reseruata, & ab eis pœnitentem absoluere, & remittere ipsum ad Confessorem inferiorem, vt ille auditis eius peccatis non reseruatis, eum de illis Sacramentaliter absoluat, & consequenter dicit, quod dictus pœnitens, duo recipit Sacramenta, vnum à Superiore absoluente à reseruatis, alterum vero ab inferiori absoluente à non reseruatis, & quod Superiores, & Prælati, iure optimo facere possunt dictam diuisionem, sicut illam faciunt Papæ Pœnitentiarij. Sed nihilominus contraria sententia, videtur esse verior atque tenenda. De qua sit Conclusio.

Variæ hac de re Doctorum opiniones.

Conclusio.

SVperiores atque Prælati, prædictam confessionis diuisionem, nullo modo facere possunt aut debent, sed vel sibi subditos pœnitentes, integre

Superiores, & Prælati prædictam confessio-

als diuisionem nullo modo facere possunt, aut debent, sed in totum pœnitentes absoluere, aut suam auctoritatẽ ad id, alijs cõmittere.

omnia sua peccata debent audire, atq; ab eisdem ipsos absoluere, aut suam auctoritatem & potestatem alteri Confessario inferiori committere, qui illos plenarie, & simul ab omnibus suis peccatis reseruatis, & non reseruatis absoluat. Hæc Conclusio, est Magistri Victoria, in sua summa, de confessione, & eamdem tenet Ledesma, secunda parte, 4. quæstione octaua, articulo secundo, dubio tertio, conclusione quinta, & fundatur hæc sententia, in hac efficacissima ratione, quia integritas confessionis est de Iure diuino, in quo dicti Superiores, atque Prælati, minime dispensare possunt, præsertim nulla existente iusta atque legitima causa, siue necessitate, & cum in dicto casu, sibi subditos ad Confessores possint remittere, cum auctoritate & facultate, vt ipsos integre audiant, ac plenarie, absoluant, non est cur confessionem dimidiatam esse velint. Eo vel maxime, quia si expedit scire peccata, quæ ipsi commiserunt reseruata, id optime facere possunt extra confessionem, remittendo eos ad inferiorem pro absolutione, dummodo sigillum confessionis obseruent, quod & ipsi facere necessario tenentur. Nec Pœnitentiarij Papæ, confessionem diuidunt, vt dicunt Doctores contrariæ opinionis, sed tantum absoluunt

Nota hoc valde.

pœnitentes, à censuris Papæ reseruatis, non potentes, implicati maximis negotijs, pœnitentium integras audire confessiones, sublatis autem censuris, iam peccata non remanent Papæ reseruata, nam Papa (vt dictum est) solummodo reseruat, reseruareq; consueuit censuras, quibus sublatis peccata, à quolibet Confessore possunt absolui.

ARTICVLVS XIII.

Vtrum confessio reseruatorum facta Superiori, aut ipsius auctoritatem habenti, sine debita contritione, seu dispositione, saltim valeat, vt postea pœnitens cuicumque alij Confessori approbato, cui voluerit, ea confiteri possit?

Hac de re sunt duæ opiniones.

HAc de re sunt duæ opiniones. Prima opinio dicit, quod quandocunque, pœnitens Religiosus, fuit sacramentaliter absolutus, à casibus reseruatis per Superiorem, aut ipsius habentem auctoritatem siue potestatem, nulla existente absolutione, propter defectum contritionis, attritionis, seu debitæ dispositionis, sufficit dicta absolutio, quantum ad ablationem reseruationis, nec tenetur dictus pœnitens amplius dicta peccata reseruata confiteri Prælato, siue ipsius auctoritatem habenti, nam sufficit ea confiteri cuicumque legitimo Confessori. Hanc

Prima opinio Caietani.

sententiam & opinionem, tenet Caietanus, in summa, *verbo*, *casus reseruatus*, vbi dicit, quod reseruatio prior tollitur, nam sufficit peccatum reseruatum esse cognitum, & reuelatum Prælato, seu alteri ipsius auctoritatem habenti, vt cesset eius reseruatio. Eamdem opinionem tenet Sylvest. *verb. confessio*, 1.q.19. & est communis fere omnium Doctorum, affirmantium, idem omnino esse dicendum, quandocumque pœnitens, aliquod peccatum mortale malitiose tacuit, dummodo omnia peccata reseruata reuelauerit, & idipsum dicunt quando penitens tempore Iubilei, aut Bullæ, concedentis absolutionem à reseruatis, propter ipsius culpam, & propter aliquam causam, & rationem ex supradictis, aut quia peccatum aliquod mor-

Nota hoc valde.

mortale tacuit, inualide fuit abſolutus, omnia tamen peccata mortalia reſeruata confitendo. In quo caſu (inquiunt) quod finito tempore dicti Iubilei aut Bullæ, illa confeſſio, ſiue abſolutio inualida, hunc operabitur effectum, vt reſeruatio dictorum peccatorum reſeruatorum tollatur.

Secunda opinio aliorum.

Sed alij grauiſſimi Doctores, contrarium omnino dicunt, ſuntq. in ea opinione atque ſententia, vt credant, quod abſolutio à cenſura facta in virtute alicuius Iubilei, aut Bullæ eſt nulla, in caſu, quo propter aliquam pœnitentis indiſpoſitionem, confeſſio ipſa nulla reddatur, quia (inquiunt) conceditur in ordine ad abſolutionem peccatorum, quo fit, vt nulla exiſtente abſolutione peccatorum, nulla etiam ſit cenſurarum abſolutio. Quinuero, dicunt, peccabit mortaliter Confeſſarius, qui virtute dicti Iubilei, aut Bullæ, pœnitentem ſine debita diſpoſitione à cenſuris abſolueret, quod non contingeret in Superiore, ab eiſdem abſoluente ſubditum alias indiſpoſitum, cum poteſtatem ipſe habeat abſoluendi eum, nulla prætia diſpoſitione, quinuero, vt dicitur in materia de excommunicatione, ipſum etiam inuitum poſſet abſoluere. Hæc ſunt opiniones, quæ hac de re verſantur, pro quarum concordia, & reſolutione, ſequentes ſtatuo Concluſiones.

Prima Concluſio.

Qnid operatur abſolutio, facta ab excommunicatione, & reſeruatis, quando pœnitès propter indiſpoſitionem, nõ fuit conſequutus effectum abſolutionis.

Si peccata reſeruata, annexam habeant cenſuram aliquam excommunicationis, confeſſione exiſtente inualida, propter pœnitentis indiſpoſitionem, abſolutio facta hunc operabitur effectum, vt ipſorum reſeruatio tollatur, poſſitq. poſtmodum pœnitens, alij cui voluerit legitimo Confeſſori, eadem confiteri, ab eiſdemq. abſolui, & hoc ſiue abſolutio prima facta ſit virtute alicuius Bullæ, aut Iubilei, ſiue vero facta ſit à Superiore, vel illius auctoritatem habente. Hæc Concluſio, eſt certa & manifeſta, & in hoc ſenſu verum dicunt Doctores primæ opinionis, & ratio eſt, quia cenſurarum ablatio, quocumque modo, etiam extra ſacramentalem confeſſionem fieri poteſt, nec dependet ab abſolutione peccatorum, cum ſemper ipſam præcedat, & abſolutio à cenſuris facta in dicto caſu, ſi non valet, vt abſolutio ſacramentalis, propter pœnitentis indiſpoſitionem, valebit tamen, ſaltem vt abſolutio extra confeſſionem, ad cuius validitatem non requiritur tanta diſpoſitio, quinuero nec vlla diſpoſitio, cum vt certum eſt, à Superiore conferri poſſit, etiam in inuitum, pro quo facit iuris regula, quæ habetur *in cap. vnico, de deſponſatione impub. in 6.* vbi ſequentia verba habentur, *ſi non valet, quod agis, vt agas, valeat, vt valere poſſit.*

Secunda Concluſio.

Quid operatur predicta abſolutio, in dicto caſu, quando peccata reſeruata non habentia annexã cenſuram excommunicationis.

Si peccata reſeruata, nullam habeant annexam cenſuram excommunicationis, ipſorum confeſſione & abſolutione exiſtente inualida, propter qua cumque cauſam, ſiue propter pœnitentis indiſpoſitionem, non deſinunt eſſe reſeruata, nec abſolui poſſunt poſtmodum, niſi à Superiore, vel ipſius auctoritatem habente, ad reſeruatorum abſolutionem, quod etiam intelligendum eſt, ſiue abſolutio prima facta ſit à Superiore, ſeu abipſius auctoritatem habente, aut vero virtute alicuius Bullæ, ſiue Iubilei. Huius Concluſionis ratio eſt, nam dicta abſolutio fuit collata ad abſolutionem peccatorum, nec in ipſis peccatis fuit aliquod annexum, quod tolli poſſet præter ipſa peccata: ſed ipſa peccata (vt ſupponitur) non fuerunt ſublata propter pœnitentis indiſpoſitionem: ergo remanent, ſi ergo remanent, &

antea erant reſeruata, ſequitur, quod nec abſolui poſſunt, niſi a Superiore, aut ipſius auctoritatem habente. Suptadicta omnia confirmantur, quia nec Superiores, nec Bullæ, ſiue Iubileum concedunt, aut concedere intendunt, peccatorum reſeruatorum abſolutionem, niſi vere pœnitentibus, vereq. diſpoſitis, vt ſæpiſſime in eiſdem dicitur, cum igitur, vt ſupponitur, in præſenti caſu, pœnitens non ſit vere pœnitens, nec ſufficienter diſpoſitus, manifeſte ſequitur, quod non conſequitur dictam abſolutionem, qua non conſequuta, peccata ipſa reſeruata remanent ſicut antea.

ARTICVLVS XIV.

Vtrum Guardiani, quibus Prouinciales committunt ſuos caſus, ſuamq. auctoritatem, per eamdem ipſi poſſint abſolui, illamq. in hunc effectum committere, & ſubdelegare alijs?

PRo huius Articuli intelligentia, libet in memoriam reducere, id quod iam in ſuperioribus diximus, eſſe nempe conſuetudine poſitum, in noſtro ſacro Minorum Ordine, quod Guardiani in Conuentibus, ſibi ſubiectis, auctoritatem habeant Prouincialium Miniſtrorum, in foro conſcientiæ, ad abſoluendum ſibi ſubditos, à caſibus reſeruatis, eamdemq. in eorum abſentia habent ſui Vicarij, ſiue Præſidentes Conuentuum, vt diximus in proprijs quæſtionibus, quas fecimus de officijs dictorum Guardianorum, ſeu Vicariorum. Iterum præmitto, quod dicti Guardiani, quamuis (vt etiam ſupra diximus) beneficio Iuris communis, poſſint ſibi eligere Confeſſores, *per cap. ſic. de panit. & remiſſ.* non tamen poſſunt eligere Confeſſores, qui ipſos poſſint abſoluere, à caſibus reſeruatis Miniſtris Prouincialibus, ſine ſua ipſorum licentia & auctoritate, nam in ſupradicto Capitulo, ſiue Decretali, nihil tale decernitur. His igitur ſic præmiſſis, quæritur nunc, An per auctoritatem communem, & generalem, quam ipſi habent abſoluendi ſibi ſubditos, poſſint & ipſi abſolui, illamq. in hunc effectum committere, & ſubdelegare alijs Fratribus? Pro reſolutione quarum difficultatum, ſequentes ſtatuo Concluſiones.

Prima Concluſio.

Guardiani habentes auctoritatem abſoluendi ſibi ſubditos à caſibus reſeruatis, per eamdem poſſunt & ipſi abſolui per Confeſſorem ab eiſdem electum.

GVardiani habentes auctoritatem, abſoluendi ſibi ſubditos, à caſibus reſeruatis, per eamdem poſſunt & ipſi abſolui, per Confeſſorem ab eiſdem electum in hunc effectum. Hæc Concluſio eſt certa & manifeſta, & fundatur in doctrina, quam ſupra q. 31. art. 5. tradidimus, reſoluentes, quod Prælati Regulares auctoritatem & poteſtatem habentes, ad diſpenſandum cum ſibi ſubditis, poſſunt etiam ſecum diſpenſare, fruiq. gratijs, atque priuilegijs, quibus alij vtuntur, cum non eſſe debeant peioris, & deterioris conditionis, iuxta doctrinam traditam à Caiet. t. 2. q. 96. artic. 5. in fin. vltimi dubij, atque in hoc nulla eſt difficultas. Sed difficultas eſt, circa conceſſionem, ſeu communicationem prædictæ ſuæ auctoritatis & poteſtatis, ad abſoluendum alios, qualiter conferri poſſit? De quo ſit ſecunda Concluſio.

Secunda Concluſio.

Guardiani habentes auctoritatem, abſoluendi ſibi ſubditos à caſibus reſeruatis, vt

Guardiani, non poſſunt ſubdelegare, ſeu committere alijs ſuam auctoritatem & poteſtatem ad abſoluendum ſibi ſubditos à caſibus reſeruatis, vt

dicitur

Digitized by Google

dicitur ad ſemper, & pro ſemper, ſed tantum in occurrentibus caſibus, niſi quando ſunt Commiſſarij ſuorum Prouinciarum, cum plenitudine poteſtatis. Hæc Concluſio, ponitur à Collectore priuilegiorum in Compendio, *verb. abſolutio ordinaria, quoad Fratres, §. 40. in 3. dubio*, cuius rationem reddit, quia delegatus ab inferiori à Principe, ſecundum iura ſubdelegare, non poteſt, niſi ſit delegatus ad vniuerſitatem cauſarum, vel niſi hoc ſibi ſpecialiter concedatur, ſecundum Ioan. And. *in cap. is cui, de offic. delegati, in 6.* Sed Nauarr. in Manuali, cap. 27. num. 45. videtur ab hac ſententia diſcedere, loquendo de excommunicatione, dicendo, quod qui poſſunt abſoluere ab excommunicatione, virtute iuriſdictionis delegatæ à Principe, aut conceſſæ, in priuilegium perpetuum, ratione dignitatis, aut officij, aut virtute alterius ordinariæ poteſtatis, poſſunt id committere alijs, iuxta Gloſſam receptam, *in cap. fin. de offic. ordin.* quæ conciliat illud Capitulum *cum cap. fin. §. fin. de offic. delegati*, vbi habetur contrarium, dicens illud procedere in illis, quibus ſolum ſimplex miniſterium abſolutionis conceditur, ſine alia iuriſdictione. Et addit dictus Nauarr. quod ſimplex miniſterium abſoluendi poteſt delegari, etiam à delegato ordinarij, & à ſubdelegato delegati Papæ, quamuis non poſſint ipſi delegare ſuas iuriſdictiones, ratione quarum id ſibi competit, nec etiam aliquem articulum iuriſdictionalem, *per cap. ſuper quæſtionum, §. quem vero, de offic. delegati, cum ſequentibus*, & ea quæ ibi notat Felin. num. 4. & 19. Sed quidquid de hoc ſit, ad tollendam eiuſmodi æquiuocationem, ego dicam, quod in noſtro ſacro Ordine, communiter obſeruatur in praxi. De quo ſequentem ſtatuo Concluſionem.

di, ſibi ſubditos à caſibus reſeruatis, non illam poſſunt, ad ſæpe alijs committere, ſed tantũ in occurrentibus caſibus, niſi ſint Commiſſarij ſuorũ Prouinciarum.

Nota in quo caſu delegatus poteſt ſubdelegare, in quo vero non.

Tertia Concluſio.

In noſtro ſacro Minorum Ordine, Guardiani non poſſunt ſuam auctoritatem ſubdelegare, quia in dicto caſu non habent, ſeu habere videntur, niſi ſolummodo nudum miniſterium reſpectu abſolutionis ſubditorum ſuorum à reſeruatis, & ſic, niſi ſint Commiſſarij ſuarum Prouinciarum, cum plenitudine poteſtatis, non poſſunt committere alteri ſuam auctoritatem, niſi pro vno, aut altero caſu. Hæc Concluſio eſt certa & manifeſta, & obſeruatur in communi praxi, de qua videatur Pater Corduba, in explicatione noſtræ Regulæ, cap. 7. quæſt. 2. & in adnotationibus ad Compendium, *verb. abſolutio ordinaria, quoad Fratres, §. vbi quoad tertium dubium.* Et hactenus de iſto Articulo.

Guardiani noſtri Ordinis, in dicto caſu, non videntur habere, niſi tantum miniſterium, nec poſſunt alteri ſubdelegare ſuam auctoritatem, vt prædictum eſt, niſi ſint Commiſſarij ſuarum Prouinciarum.

ARTICVLVS XV.

Vtrum Regulares, ſiue Religioſi, accipere poſſint Bullas Cruciatas, generaliter omnibus Chriſtianis conceſſas, in partibus quibus publicantur, eiſq. vti quoad omnia ibidem contenta, & maxime, quoad facultatem eligendi Confeſſorem, & abſoluendi à caſibus reſeruatis?

HAnc quæſtionem, atque difficultatem, tangit Collector priuilegiorum in Compendio, *verb. Cruciata, §. 5.* & latius Pater Corduba in explicatione noſtræ Regulæ, cap. 7. q. 3. & in adnotationibus ad dictum Compendium, *eodem verbo Cruciata, §. 5.* & nunc noniſſime eamdem difficultatem mouet & tractat P. F. Emmanuel Rodriguez, in explicatione dictæ Bullæ Cruciatæ, §. 9. num. 22. & in quæſtionum Regul. 1. tom. q. 21. ar. 10. de quo-

antea erant reseruata; sequitur, quod nec absolui possunt, nisi a Superiore, aut ipsius auctoritatem habente. Supradicta omnia confirmantur, quia nec Superiores, nec Bullæ, siue Iubileum concedunt, aut concedere intendunt, peccatorum reseruatorum absolutionem, nisi vere pœnitentibus, vereq. dispositis, vt sæpissime in eisdem dicitur, cum igitur, vt supponitur, in præsenti casu, pœnitens non sit vere pœnitens, nec sufficienter dispositus, manifeste sequitur, quod non consequitur dictam absolutionem, qua non consequuta, peccata ipsa reseruata remanent sicut antea.

ARTICVLVS XIV.

Vtrum Guardiani, quibus Prouinciales committunt suos casus, suamq. auctoritatem, per eamdem ipsi possint absolui, illamq. in hunc effectum committere, & subdelegare alijs?

PRo huius Articuli intelligentia, libet in memoriam reducere, id quod iam in superioribus diximus, esse nempe consuetudine positum, in nostro sacro Minorum Ordine, quod Guardiani in Conuentibus, sibi subiectis, auctoritatem habeant Prouincialium Ministrorum, in foro conscientiæ, ad absoluendum sibi subditos, à casibus reseruatis, eamdemq. in eorum absentia habent sui Vicarij, siue Præsidentes Conuentuum, vt diximus in proprijs quæstionibus, quas fecimus de officijs dictorum Guardianorum, seu Vicariorum. Iterum præmitto, quod dicti Guardiani, quamuis (vt etiam supra diximus) beneficio Iuris communis, possint sibi eligere Confessores, *per cap. fin. de panit. & remiss.* non tamen possunt eligere Confessores, qui ipsos possint absoluere, à casibus reseruatis Ministris Prouincialibus, siue sua ipsorum licentia & auctoritate, nam in supradicto Capitulo, siue Decretali, nihil tale decernitur. His igitur sic præmissis, quæritur nunc, An per auctoritatem communem, & generalem, quam ipsi habent absoluendi sibi subditos, possint & ipsi absolui, illamq. in hunc effectum committere, & subdelegare alijs Fratribus? Pro resolutione quarum difficultatum, sequentes statuo Conclusiones.

Prima Conclusio.

Guardiani habentes auctoritatem absoluendi sibi subditos à casibus reseruatis, per eamdem possunt & ipsi absolui, per Confessorem ab eisdem electum.

GVardiani habentes auctoritatem, absoluendi sibi subditos, à casibus reseruatis, per eamdem possunt & ipsi absolui, per Confessorem ab eisdem electum in hunc effectum. Hæc Conclusio est certa & manifesta, & fundatur in doctrina, quam supra q. 1. art. 5. tradidimus, resoluentes, quod Prælati Regulares auctoritatem & potestatem habentes, ad dispensandum cum sibi subditis, possunt etiam iecum dispensare, fruiq. gratijs, atque priuilegijs, quibus alij vtuntur, cum non esse debeant peioris, & deterioris conditionis, iuxta doctrinam traditam à Caiet. t. 2. q. 96. artic. 5. in fin. vltimi dubij, atque in hoc nulla est difficultas. Sed difficultas est, circa concessionem, seu communicationem predictæ suæ auctoritatis & potestatis, ad absoluendum alios, qualiter conferri possit? De quo sit secunda Conclusio.

Secunda Conclusio.

Guardiani habentes auctoritatem, absoluendi sibi subditos à casibus reseruatis, per eamdem possint, & ipsi absolui per Confessorem ab ipsis electum.

Guardiani, non possunt subdelegare, seu committere alijs, suam auctoritatem & potestatem ad absoluendum sibi subditos à casibus reseruatis, vt

dicitur

dicitur ad ſemper, & pro ſemper, ſed tantum in occurrentibus caſibus, niſi quando ſunt Commiſſarij ſuorum Prouinciarum, cum plenitudine poteſtatis. Hæc Concluſio, ponitur à Collectore priuilegiorum in Compendio, *verb. abſolutio ordinaria, quoad Fratres, §. 40. n. 3. dubio*, cuius rationem reddit, quia delegatus ab inferiori à Principe, ſecundum iura ſubdelegare non poteſt, niſi ſit delegatus ad vniuerſitatem cauſarum, vel niſi hoc ſibi ſpecialiter concedatur, ſecundum Ioan. And. *in cap. is cui, de offic. delegati, in 6.* Sed Nauarr. in Manuali, cap. 27. num. 45. videtur ab hac ſententia diſcedere, loquendo de excommunicatione, dicendo, quod qui poſſunt abſoluere ab excommunicatione, virtute iuriſdictionis delegatæ à Principe, aut conceſſæ, in priuilegium perpetuum, ratione dignitatis, aut officij, aut virtute alterius ordinariæ poteſtatis, poſſunt id committere alijs, iuxta Gloſſam receptam, *in cap. fin. de offic. ordin.* quæ conciliat illud Capitulum *cum, cap. fin. §. fin. de offic. delegati*, vbi habetur contrarium, dicens illud procedere in illis, quibus ſolum ſimplex miniſterium abſolutionis conceditur, ſine alia iuriſdictione. Et addit dictus Nauarr. quod ſimplex miniſterium abſoluendi poteſt delegari, etiam à delegato ordinarij, & à ſubdelegato delegati Papæ, quamuis non poſſint ipſi delegare ſuas iuriſdictiones, ratione quarum id ſibi competit, nec etiam aliquem articulum iuriſdictionalem, *per cap. ſuper quæſtionum, §. quem vero, de offic. delegati, cum ſequentibus*, & ea quæ ibi notat Felin. num. 4. & 19. Sed quidquid de hoc ſit, ad tollendam eiuſmodi æquiuocationem, ego dicam, quod in noſtro ſacro Ordine, communiter obſeruatur in praxi. De quo ſequentem ſtatuo Concluſionem.

di, ſibi ſubditos à caſibus reſeruatis, non illam poſſunt, ad ſæpe alijs committere, ſed tantũ in occurrentibus caſibus, niſi ſint Commiſſarij ſuorũ Prouinciarum.

Nota in quo caſu delegatus poteſt ſubdelegare, in quo vero non.

Tertia Concluſio.

In noſtro ſacro Minorum Ordine, Guardiani non poſſunt ſuam auctoritatem ſubdelegare, quia in dicto caſu non habent, ſeu habere videntur, niſi ſolummodo nudum miniſterium reſpectu abſolutionis ſubditorum ſuorum à reſeruatis, & ſic, niſi ſint Commiſſarij ſuarum Prouinciarum, cum plenitudine poteſtatis, non poſſunt committere alteri ſuam auctoritatem, niſi pro vno, aut altero caſu. Hæc Concluſio eſt certa & manifeſta, & obſeruatur in communi praxi, de qua videatur Pater Corduba, in explicatione noſtræ Regulæ, cap. 7. quæſt. 2. & in adnotationibus ad Compendium, *verb. abſolutio ordinaria, quoad Fratres, §. vbi quoad tertium dubium.* Et hactenus de iſto Articulo.

Guardiani noſtri Ordinis, in dicto caſu, non videntur habere, niſi tantùm miniſterii, nec poſſunt alteri ſubdelegare ſuam auctoritatem, vt prædictum eſt, niſi ſint Commiſſarij ſuarum Prouinciarum.

ARTICVLVS XV.

Vtrum Regulares, ſiue Religioſi, accipere poſſint Bullas Cruciatas, generaliter omnibus Chriſtianis conceſſas, in partibus quibus publicantur, eiſq. vti quoad omnia ibidem contenta, & maxime, quoad facultatem eligendi Confeſſorem, & abſoluendi à caſibus reſeruatis?

HAnc quæſtionem, atque difficultatem, tangit Collector priuilegiorum in Compendio, *verb. Cruciata, §. 5.* & latius Pater Corduba in explicatione noſtræ Regulæ, cap. 7. q. 3. & in adnotationibus ad dictum Compendium, *eodem verbo Cruciata, §. 5.* & nunc nouiſſime eamdem difficultatem mouet & tractat P. F. Emmanuel Rodriguez, in explicatione dictæ Bullæ Cruciatæ, §. 9. num. 22. & in quæſtionum Regul. 1. tom. q. 21. ar. 10. de quo-

rum omnium doctrina, & resolutione, quod verius, atque tenendum videbitur, breuiter, & resolutiue explicabitur, per sequentes Conclu siones.

Prima Conclusio.

Religiosi, & Regulares, de suorum Prælatorũ licentia, bene possunt sumere Bullã Cruciatæ, ad vtendum pluribus priuilegijs, ibidem contentis, quæ statui regulari contraria non fuerint.

CErtissimum est, quod de suorum Prælatorum licentia, Religiosi & Regulares, possunt sumere Bullas Cruciatas, eisq. vti & frui, quantum ad plures effectus ibidem contentos, vtpote frui gratijs, & indulgentijs, & multis priuilegijs ibidem concessis, dummodo illa non sint statui Regulari contraria. Hanc Conclusionem esse veram, constat ex eiusdem Bullæ contextu, dicitur enim ibi, *quod Monasteria Religiosorum virorum, ac mulierum etiam Mendicantium, quæ quorumlibet dorum personarum respectu, suis expensis ad debellandum contra infideles, militem vnum constituerint, indulgentiam plenariam lucrentur.* Quod infra sublimitans, extendit etiam, non solum ad eos, qui dictum militem constituerint, verum etiam & ad illos, qui cum aliàs, id non possint pro sua possibilitate, contributionem aliquam fecerint. Quibus verbis clare & manifeste datur intelligi, non fuisse alienum à mente summorum Pontificum, supradictas Bullas concedentium, quod de suorum Prælatorum licentia, Religiosi & Regulares ipsas accipiant, & indulgentias ibidem contentas lucrentur, vtanturq. atque fruantur omnibus alijs priuilegijs ibidem concessis, quæ statui Regulari contraria non fuerint. Sed intelligendum id est, vt diximus in Conclusione, dummodo id fiat de suorum Prælatorum licentia, cum non sit verisimile, aut præsumendum, de intentione summorum Pontificum, quod velint ipsi Regularem obseruantiam dissipare, atque destruere, subditosq. eximere à vera suorum Prælatorum obedientia. Quod & inditio esse potest, nam cum anno Domini 1564. in Bulla concessa à Pio Quarto, haberetur, quod possent Religiosi, etiam sine suorum Prælatorum licentia, ipsam accipere, adeo id absonum omnibus visum est, vt sequenti anno eiusmodi clausula omnino fuerit è dictis Bullis sublata, quod & obseruatur vsque hodie, nam ea de re nihil ibi omnino dicitur, sed relinquitur dispositioni Iuris communis, iuxta quod subditi, à Prælatis prædictam debent expostulare licentiam, ipsamq. illi faciliter dare, pro re adeo sancta, vtili, atque honesta, ex suppositione, quod nihil inde eueniat, quod contrarietur statui Regulari. Verum est tamen, quod non desunt qui dicant, non esse ad id adeo necessariam dictorum Prælatorum licentiam, ad desumendas dictas Bullas, pro visitandis altaribus & lucrandis indulgentijs, & alijs quæ statui regulari minime aduersantur, aut contrariantur. Quod & fundare conantur, super doctrina D. Tho. 2, 2. quæst. 104. art. 5. & in additionibus ad 3. par. quæst. 27. art. 3. & in epistola ad Romanos cap. 13. vbi dicitur, quod subditi non tenentur in omnibus obedire suis Prælatis, sed tantum in his quæ spectant, seu ordinantur, aut ordinari possunt, ad obseruantiam Regularem, quo facto, suæ satisfaciunt obedientiæ, obligationi & muneri. Si tamen, inquit, in alijs obediunt, aut obedire voluerint, id erit via perfectionis, non vero præcisæ obligationis. Quam doctrinam sequitur & tradit Nauarr. in suo Man. cap. 23. num. 38. Sed nihilominus multo melius est, quod dicta licentia petatur, quam & ipsi Prælati faciliter præstare tenentur. Nec circa hoc timendum est periculum, vt aliqualiter fiat contra vótum paupertatis, etiam strictissimæ nostri sacri Ordinis Minorum, vbi strictissime prohibitum est, recursum habere ad pecunias, nisi pro rebus necessarijs, nam dico, quod ad id necessaria & sufficientissima causa est, sumere prædictas Bullas, ad lucrandas indulgentias, quidquid dicat priuilegiorum Collector, quem in hoc carpit, atque reprehendit, & merito

Nota hoc valde.

Nota hoc valde pro petenda licentia à Prælatis ad sumendam Bullã Cruciatæ.

zed by Google

merito, suprad. P. Corduba loco supracitato. Sed si qui huius rei habuerint scrupulũ, poterunt confugere, ad quamdã concessionem, quã olim fecit Paulus III. quodam viuæ vocis oraculo, cuius meminit dictus P. Corduba in adnotationibus ad Compendium, *verbo, Cruciata*, §. 5. & eam refert P. Frater Emman. Rodriguez 1. tom. qq. Regul. quæst. 21. art. 10. Qui quidem concessit, cuidam grauissimo P. Fratri Antonio Ortiz, *& vt ne Fratres Minores quærerent pecunias pro Bullis lucrandis, possint lucrari omnes gratias spirituales & corporales, seu temporales, quas de cætero conceduntur in omnibus Bullis Cruciatarum quarumcunque, & comedere ova & lacticinia in diebus ieiunij, excepto quod non possint absolui à casibus reseruatis, dummodo loco pecuniarum, quas debent dare pro ipsis Cruciatis lucrandis, Sacerdotes dicant duas Missas, Clerici autem bis Psalmos Pœnitentiales, laici vero decentes Pater noster, cum totidem Aue Maria, pro intentione, pro qua conceditur ipsa Bulla, & quod sic faciendo lucrari possent talem Bullam Cruciatam, & ea gaudere omnino, ac si darent summam pecuniarum, quæ in ipsa Bulla taxatur*. Hanc concessionem habent Fratres Minores nostri Hispani in Conuentu del Abrojo, subscriptam manu & signo, grauissimi atque Religiosissimi P. F. Garzia del Castillo.

Nota hoc valde.

Ampliſſima eſt conceſſio, qua vtendo, vtcunque excuſari poteſt à Religioſis Bulla Cruciatæ.

Religioſi ſine expreſſa ad id ſuorum Prælatorum licentia non poſſunt ſumere Cruciatæ Bullam, vt per ipſam abſoluãtur à caſibus reſeruatis.

Secunda Concluſio.

Religioſi ſiue Regulares, non poſſunt ſumere Bullam Cruciatæ, ad eligendum Confeſſorem per eam, nec ad hoc, vt abſoluantur à caſibus reſeruatis, ſine habita & expreſſa ad id ſuorum Prælatorum licentia. Hæc Concluſio conſtat in primis, ex multis prohibitionibus, quæ ea de re habentur expreſſe, à diuerſis ſummis Pontificibus, à Sixto IV. Innocentio VIII. Alexand. VI. Iulio II. Leone X. Pio V. Gregorio XIII. & nunc nouiſſime à Clemente VIII. Et quia res eſt tanti momenti, vt non in ipſa errare contingat, ſeu affectare quiſpiam poſſit ignorantiam, libet ſupradictas omnes prohibitiones, ad vnguem in præſentiarum referre. Dico igitur, quod Sixtus IV. qui præfuit Eccleſiæ anno Domini 1471. Pontificatus ſui anno 3. *ordinauit quod Fratres Minores, Regularis Obſeruantiæ, non poſſent abſolui à caſibus reſeruatis Miniſtris, niſi de licentia Generalis, aut eorundem Miniſtrorum, ſeu Vicariorum Prouincialium, non obſtantibus litteris eiuſdem Sixti, ſub quacunque verborum forma, eiſdem Fratribus conceſſis*. Habetur in Monument. noſtri Ordinis, & refertur in Compendio, *verbo, abſolutio ordinaria quoad Fratres*, §. 15. Hoc idem conceſſiſſe dicitur, idem Sixtus IV. pro Ordine D. Hieron. anno Domini 1481. prout refertur in Compendio eiuſdem Ordinis, *tit. Confeſſionale*, ſed poſtea Innocent. VIII. qui ſequutus fuit prædictum Sixtum, anno Domini 1489. Pontificatus ſui anno 1. *idipſum declaranit & ſtatuit, nos Minores Fratres non poſſe, nec debere eligere Confeſſores, nec à caſibus reſeruatis abſolui, virtute Bullæ Cruciatæ, quam ipſe dederat in Hiſpania, niſi de conſenſu & beneplacito ſuorum Prælatorum Prouincialium, ſeu generalium, & quod quæcunque alia abſolutio facta, quoad Fratres, irrita eſſet & inanis*. Habetur in ſupradictis Monumentis noſtri Ordinis, & refertur in ſupradicto Compendio, vbi ſupra, §. 16 & *verbo, Cruciata*, §. 2. Sed poſtmodum Alexand. VI. qui præfuit Eccleſiæ poſt dictum Innocent. anno Domini 1492. conceſsit hoc ipſum, Fratribus Ordin. Ciſtercien. prout habetur in ipſorum Compendio, *verbo, Cruciata*, §. 1. & 4. vbi dicitur, *non eſſe ſuæ mentis, propter Bullas Cruciatæ, aut Iubilæorum, aut alias ſimiles conceſſiones, ſub quacunque derogatione, aut tenore (etiam cum clauſula quacunque prohibitione ſublata, atque etiam viua vocis oraculo, Pœnitentiarijs S. Petri, aut quibuſuis alijs hactenus factis, vel faciendis, velle derogare indultis & conceſſionibus dicti Ordinis*. Hoc ipſum poſtea conceſſit Iulius II. Fratribus Præ-

Nota diuerſas Summorũ Pontificum prohibitiones, vt ne Fratres poſſint ſumere Bullas Cruciatæ, vt abſoluantur à caſibus reſeruatis, ſine expreſſa ad id ſuorum Prælatorum licentia Pro Ord. Min. in particulari. *Mon. Ord. 1. imp. f. 54. & 2. f. 50. conc. 55. & refertur in Comp. ver. abſol. ord. quo ad Fratres*, §. 15.

Pro Ordine D. Hieron. Pro Ord. Min. in particulari. *Mon. Ord. 1. imp. f. 56. & 2. f. 52. conc. 57. & refertur in Comp. ver. vbi ſup.* § 16 & *verb. cruciata*, § 2.

Pro Ordin. Ciſtercienſium.

Pro Fratribus Prædicatorib. *Suppl. fol. 60. conc. 178. & refertur in Cõpen. ver. abſolutio ord. quoad Fratres, §. 21.*

Prædicatoribus, anno Domini 1509. dum eſſet Caietanus, Generalis Magiſter eiuſdem Ordinis. Sed tandem poſt ipſum, Leo X. qui præfuit Eccleſiæ circa annum 1513. hac de re, duplicem prohibitionem fecit, prima habetur in Supplemen. & refertur in Compendio, *verbo, abſolutio ordinaria quoad Fratres, §. 21.* vbi *ſtatuit, prohibuit, & declaravit, quod nullus Fratrum Minorum Regularis Obſeruantiæ, poſſit accipere Bullas Cruciatæ, ſeu alias indulgentias generales, conceſſas aut concedendas, aut poſſit vti gratijs ibidem contentis, vtpote contra Regularis Ordinis inſtitutia, confiteri quibuſcumque Sacerdotibus, & abſolui à caſibus reſeruatis, & in diebus ieiuniorum manducare lacticinia, & facere alia quæ non decent Religioſos, tam alta & ſtricta profeſſionis, niſi ſolum ob aliquam neceſſitatem particularem, pro qua dicta Obſeruantiæ auctoritas non eſſet conceſſa & tunc examinata huiuſmodi neceſſitate, à Generali vel Prouincialibus Miniſtris, aut Cuſtodibus, & de eorum expreſſa licentia, & in ſcriptis habita, non obſtantibus Bullis, etiam ſi in eis expreſſe inhibeatur* Prælatis *ſub cenſuris, ne ſubditos ſuos à talium Bullarum acceptione prohibeant, & ſubditis libera facultas eas accipiendi tribuatur, non obſtantibus cæteris in contrarium facientibus quibuſcumque*, refertur etiam in dicto Compendio, *verbo, Cruciata*, §. 2. Secunda etiam prohibitio, habetur in dicto Supplemento, & refertur in Compendio, *verbo, abſolutio ordinaria quoad Fratres, §. 22. qua prohibuit ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ, ne Fratres prædicti, aut Moniales S. Clarę, ſeu tertiæ Regulæ vtantur vllo modo gratijs, indulgentijs, libertatibus & immunitatibus Bullarum Cruciatæ, ſeu aliarum conſimilium, quouis quæſito colore, contra obedientiam Ordinis & abſque ſpeciali ſuorum Prælatorum licentia*, refertur etiam in d. Compendio, *verbo, Cruciata, §. 5.* Poſtmodum etiam ſubſequentibus temporibus, Pius V. anno Domini 1571, hoc ipſum prohibuit, pro Fratribus ſui Ordinis Prædicatorum, vt refert Paraſellus in Compilat. priuil. Ordin. S. Franciſci de Paula, fol. 117. poſt quem ſequutus Gregorius XIII. hoc idem ſtatuit & declarauit, pro Religioſis Societatis Ieſu, vt refertur in ipſorum Compendio, *tit. abſoluto, §. 11.* nempe, *non eſſe, nec fore vnquam mentis ſuæ, aut Sedis Apoſtolicæ, vt perſona dictæ Societatis, abſque expreſſa ſui Superioris licentia, vtantur facultatibus, quæ in Iubilæis, Bullis Cruciatæ, Confeſſionalibus, aut alijs quibuſcumque Apoſtolicis indultis, communitatibus, aut primatis perſonis, aut pijs locis, quomodocumque aliter hucuſque conceſſa ſunt, aut in poſterum concedentur, etiamſi in illis expreſſe indulgeatur, vt omnes Regulares etiam Mendicantes, eiuſmodi facultatibus vti poſſint*. Et tandem vltimo Clemens VIII. anno Domini 1599. Pontificatus ſui anno 8. *Decreuit & ſtatuit, conceſſionem ſanctæ Cruciatæ, & aliorum Indulterum particularium, quantum ad præfictum articulum, eligendi Confeſſorem, & abſoluendi à caſibus reſeruatis, minime habere locum in Fratribus, & Sororibus, ſiue Monialibus Ordinis Excalceatorum B. Mariæ de Monte Carmelo, ac aliorum quorumcumque Ordinum, & Congregationum cuiuſuis inſtituti Mendicantium, & non Mendicantium, tam Prouinciæ Hiſpaniæ, quam extra eam, vbilibet habitantium, ſed eſſe ſuæ intentionis, quod idem Fratres, & Sorores, ſiue Moniales, quantum attinet ad ſacramentum Pœnitentiæ, ſeu confeſſionis adminiſtrationem, diſpoſitioni ſuorum Prælatorum ſubiecti ſint, id quod Apoſtolica auctoritate tenore præſentium perpetuo declararunt. Eiſdem tamen Prælatis præcipit, atque mandauit, vt in vſu eiuſmodi poteſtatis, ſe cum ſubditis ſuis benignos, & faciles exhibeant*. Hæc libuit in medium adducere, vt ex tàm longa diuerſorum ſummorum Pontificum ſerie, cuilibet intuenti, liquidum atque perſpicuum fiat, qualiter intentionis ſuæ numquam extiterit, quod quantum ad effectum eligendi Confeſſorem, & abſoluendi à caſibus reſeruatis, Religioſi, & Regulares, ſumere poſſint Bullas Cruciatæ, abſque expreſſa Prælatorum ſuorum

Idem pro ſupradictis. *Suppl. fol. 48. conc. 144. & refertur in Cõpend. vbi ſup. §. 22.*

Pro Fratribus Prædicatorib.

Pro Religioſis Societ. Ieſu.

Pro Fratribus Carmelitis diſcalceatis, & generaliter, & omnibus quorumcũque Ordinum, & Congregationum Mendicãtium, & non Mendicantium.

Nota hoc valde.

Pro Ord. Min. in particulari. Nota hoc valde.

rum licentia. Nec de ipſis aliud erat vllo modo credendum, cum ex contrario facto, certo ſperari, ſeu potius timeri poſſet, totale excidium, ſiue deſtructio Religionum cunctarum, propter occaſionem, quæ per dictas Bullas & eorumdem vſum, Religioſis cunctis daretur, recedendi à ſua debita perfectione, regulariq. obſeruantia. Fuiſſet enim quaſi habenas laxare, relaxationibus innumeris, quæ inde euenire poſſent, eneruareturq. totaliter Regularis diſciplina, & concederetur peccandi libertas, ac denique multorum eſſet incentiuum peccatorum, quod de Summis Pontificibus, rectaq. ſuorum munerum adminiſtratione, haudquaquam credi, ſiue ſperari poſſet. Videatur hac de re, ſupradictus P. Corduba locis ſupracitatis, vbi ad hoc propoſitum dicit plura, eaq. notatu digniſſima, enumerando inconuenientia innumera, quæ neceſſario ſequerentur, ipſa docente experientia, ſi per dictas Bullas Cruciatæ, Religioſi & Regulares eximerentur, à debita ſuorum Prælatorum obedientia, quantum ad hoc, vt ſine ipſorum conſenſu & licentia, poſſent ipſi ſibi Confeſſores eligere, & à quibuſcumque peccatis reſeruatis abſolui. Quæ tanta eſſe credit, vt aſſerere audeat, quod non id poſſent facere ſummi Pontifices, tuta conſcientia, ſi hac de re recte eſſent informati, & abſque maximo conſcientiæ ſcrupulo, cum non acceperint poteſtatem in deſtructionem, ſed potius in ædificationem, Eccleſiæ cunctarumq. Religionum. Sed præterea loquendo de facto, probat euidentiſſime ſupradictus Corduba, locis ſupracitatis, quod in nullis generalibus conceſſionibus, comprehendantur, aut comprehendi intelligi debeant, Regulares & Religioſi, & maxime quando id quod conceditur, vergit in iniuriam, damnum, atque grauamen prædictarum Religionum, niſi exprimatur. Nam clauſulæ, inquit, generales, debent interpretari & limitari, ſecundum ius diuinum & humanum, nec debent extendi ad ea quæ quis non eſſet veriſimiliter conceſſurus in ſpecie, ſi conſtaret ei omnino de cauſa, & de alijs inconuenientibus, & maxime in materia odioſa, & quæ aliqualiter militat contra ius commune, qualis eſt in propoſito. Quo fit (inquit) quod dato, quamuis non conceſſo, quod ſummus Pontifex vellet, atque intenderet, quod Religioſi & Regulares acciperent dictas Bullas Cruciatas, adhuc non eſſet credendum velle, quod per ipſas, aut virtute ipſarũ, Confeſſorem quemcumque vellent, poſſent eligere, ſeu à peccatis reſeruatis abſolui, niſi id expreſſe atque ſpecialiter exprimeret. Ad quod probandum adducit *cap. quod translationem, de off. delegati*, vbi habetur, quod in exorbitantibus & prohibitis non fit extenſio de vno caſu ad alium, etiam per maioritatem rationis. Facit *& cap. cum non, de his quæ fiunt à maior. par. cap & cap. 1. de conſtit. in 6 & glaſſ. in cap. cum non deleat, de elect. eodem lib. 6. & clemen. dudum, §. pen. de ſepult* Et eſt communis Iuris Conſultorum doctrina, quod conuentio, vel pactum iuratum non tollitur per clauſulam generalem, non obſtantibus quibuſcumque. Ex quibus ſequitur, quod quamuis Pontifex expreſſe diceret, quod poſſent Fratres accipere Bullas Cruciatæ, per ipſasq. abſolui, non id eſſet intelligendum, de caſibus reſeruatis, cum id ſit expreſſe prohibitum, niſi expreſſe & ſpecialiter exprimeretur, Nec obſtat dicere, quod omnia ſupradicta priuilegia & prohibitiones ſublatæ ſunt, per Bullas, quæ de nouo indies promulgantur, per quas omnia illis contraria tolluntur & ſuſpenduntur, nam hoc non habet locum, nec eſt verum, loquendo de priuilegijs Religionibus conceſſis, ad eorum conſeruationem. Quinuero illæ expreſſæ ibidem excipiuntur, per illa verba, *exceptis quæ conceſſa ſunt Superioribus Ordinum Mendicantium quoad eorum Fratres*. Nam quamuis quidam dicant, quod dicta clauſula excepti[ua], referri debeat tantum ad indulgentias Religionum, ad hunc ſenſum,

In nulla conceſſione, aut priuilegio generali, continẽtur & comprehenduntur Religioſi, quando id quod conceditur, vergit in damnum & iniurią Religionis, niſi exprimatur.

Nota valde, q̃ in exorbitantibus & prohibitis, non fit extenſio de vno ad alium caſum etiam per maioritatẽ rationis.

ſenſum, quod velit ſummus Pontifex per eam, quod indulgentiæ Fratribus Mendicantibus conceſſæ, minime per dictam Bullam ſuſpendantur, non vero ad alia priuilegia, non eligendi Confeſſorem, aut abſoluendi à caſibus reſeruatis, ſine expreſſa ſuorum Prælatorum licentia, certius eſt, quod ad vtrumque refertur, nam dicta clauſula exceptiua, ponitur in fine Bullæ, per quam ſuſpenduntur omnia alia priuilegia & indulta, & cum excipiantur conceſſa Superioribus Ordinum Mendicantium, quoad eorum Fratres, liquidum profecto fit, quod remanent in ſuo vigore, priuilegia conceſſa dictis Superioribus, de non eligendo Confeſſorem, nec abſoluendis à caſibus reſeruatis ſubditis, abſque expreſſa ſuorum Prælatorum licentia. Tritum eſt enim in iure, quod clauſula poſita in fine cuiuslibet Bullæ, ſiue priuilegij, reducitur ad omnia præcedentia, *iuxta l. tali ſcriptura ff. de leg. 1. & l. ſi puerit §. filia ff. de lib. & poſthum.* quod etiam tradit Bart. ibidem, & multi alij Iuriſperiti. Quinuero & Abb. *in cap. ſecundo requiris, nu. 10. de appell.* inquit quod clauſula poſita in fine cuiuslibet diſpoſitionis, refertur ad omnia præcedentia, etiam ſi diuerſa contineant. Nec dictis obſtat, quod nonnulli dicunt, nempe quod ad accipiendas ſupradictas Bullas, vtendumq. ipſis, etiam quoad prædictos duos effectus, eligendi Confeſſorem, & abſoluendi à peccatis reſeruatis, ſufficit tacitus Prælatorum conſenſus, qui illud fieri vident, & tacent. Vident enim ſuos ſubditos & Religioſos, diebus ieiunij extra Quadrageſimam, ipſarum Bullarum virtute veſci ouis & lacticinijs, & nemo illos reprehendit, nec propterea redarguuntur de peccato, etiamſi illud ſit contra omnes prohibitiones ſupradictas, vnde videretur eſſe neceſſarium, quod Bullæ & conceſſiones aliarũ reuocatoriæ notificarentur eiſdem, quo obligare illos poſsint, & quod antequam hoc fiat, quod nullo modo obligent. Nam reſpondetur, quod hac de re, & circa prædictos duos effectus, eligendi Confeſſorem, & abſoluendi à caſibus reſeruatis, nullus vmquam fuit, aut eſſe potuit tacitus Prælatorum conſenſus, cum in contrarium, per tot & tantos annos à ſummis Pontificibus, in dictorum Prælatorum fauorem, omniumq. Religionum, tanta fuerint exhibita priuilegia, quibus id ipſum cunctis ſubditis ſtrictè adeo prohibetur, id vt nullo modo fieret, ſine expreſſa ipſorũ Prælatorum licentia & conſenſu. Quibus prohibitionibus exiſtentibus, nullo modo dici poterat, aut poteſt, quod eſſet tacitus in id eorumdem Prælatorum conſenſus, non enim eſſe poteſt conſenſus tacitus, vbi alias habetur expreſſa prohibitio. Vnde dicendum eſt, quod hac de re, nullus vmquam fuit, aut eſſe potuit, tacitus Prælatorum cõſenſus, ſed ſubditorum relaxatio nimia, fuit in cauſa, quod ab aliquibus, quamuis falſo & abſque vllo fundamento, eiuſmodi conſenſus præſumeretur, nec neceſſarium fuit quod ſupradicta priuilegia id ſtatuentia atque declarantia, ad modum legum ſubditis eiſdem notificarentur, ſeu quod dicitur, autenticè promulgarentur, non inquam, neceſſaria fuit prædictorum priuilegiorum admodum legum, ſolemnis promulgatio, nam ipſa non ſunt leges, ſed ſtatuta, decreta & priuilegia; nec vero abſolutè priuilegia, ſed priuilegia declaratoria, quod Fratres & Religioſi, contra obedientiam ſuorum Prælatorum, & contra expreſſam voluntatem ſummorum Pontificum, non vti poſſunt, eiuſmodi priuilegijs, ſiue Bullis Cruciatæ, quantum ad prædictos duos effectus, ſcilicet eligendi Confeſſorem, & abſoluendi à caſibus reſeruatis. Nec valet dicere, quod Prælati vident ſuos ſubditos Religioſos, virtute dictarum Bullarum ieiunij diebus, extra Quadrageſimam, veſci ouis ac lacticinijs, & tacent, ac veluti conſentire videntur, vt proinde conſentire etiam videantur, in alijs Bullarum ipſarum effectibus, & priuilegijs, nam eſt

multum

Nota hoc valde.

Nota, q clauſula poſita in fine cuiuslibet Priuilegij, ſiue Bullæ, reducitur ad omnia ibidem præcedentia, etiam ſi ſint diuerſa.

Nota, q eſſe poteſt tacitus conſenſus reſpectu illius, cuius alias eſt prohibitio expreſſa.

multum diſpar ratio, & bene ſtat, vt in vno conſentiant, in altero vero diſſentiant, cuius non conſenſus, ſiue diſſenſus, euidentiſſimum & manifeſtiſſimum eſt inditium, ſupradicta prohibitio expreſſa, cum qua, vt dixi, nullo modo ſe compatitur conſenſus tacitus. Concludendo igitur dico, quod licet Religioſi & Regulares, de ſuorum Prælatorum licentia, licite poſſint ſumere Bullas Cruciatæ, vt diximus in prima Concluſione, & ipſarum virtute vti gratijs & priuilegijs ibidem contentis, & nullo modo contrariantibus ſtatui Regulari, ſeu à Prælatis numquam expreſſe prohibitis, non tamen poſſunt vti & frui ſupradictis Bullis, quantum ad prædictos duos effectus, eligendi Confeſſorem, & abſoluendi à caſibus reſeruatis (de quibus tot ac tantæ ſunt Summorum Pontificum prohibitiones) ſine expreſſa & ſpeciali, ad id ſuorum Prælatorum licentia. Concedo tamen, quod ipſi poterunt, ſi voluerint, eam illis præſtare, an vero id facere expediat, indiſtincte omnibus, cum re vera ſit idem omnino, ac ſuam auctoritatem & poteſtatem concedere cunctis, vt à caſibus reſeruatis poſſint abſolui? aliorum eſto iudicium. Quinuero aſſeueranter dico, id nullo modo expedire, vt fiat abſque perſonarum delectu & diſcrimine, ſicut nec expedit, vt omnes ſubditi indiſcriminatim ſupradictorum Prælatorum habeant auctoritatem, & poteſtatem, ſed illi dumtaxat, quibus ſuffragantibus meritis, ſcientia, diſcretione, experientia, ac maturitate, animarum ſaluti, & communi Religionum bono, Prælati ipſi, vt committantur illis, ſecundum Deum, viderint expedire. Hac de re plura alia poſſem dicere, ſed breuitatis gratio facio miſſa. Dicta ſufficiant.

Vera reſolutio omnium ſupradictorum.

ARTICVLVS XVI.

Vtrum Nouitij Religionum, incidant in caſus, in eiſdem Religionibus reſeruatos, ab eisq. ſine Prælatorum licentia, non poſſint abſolui?

HAc de re multa & fere inutilia, atque à propoſito aliena, dicunt Doctores, aſſeuerantibus quibuſdam, quod Religionum Nouitij, antequam profiteantur, obligantur conſtitutionibus Regularibus, aſtringunturq. caſibus in eiſdem ſolis Prælatis reſeruatis, & quod ſine eorumdem expreſſa licentia, ſicuti & cæteri profeſſi, ab eiſdem non poſſunt abſolui. Qua de re P. Corduba in ſuo Quæſtionario magno, lib. 1, q. 30. duas refert contrarias ſententias & opiniones. Sed his omnibus breuitatis gratia omiſſis, propoſitæ difficultati, breuiter & reſolutiue reſpondeo, per ſequentem Concluſ.

Concluſio.

REligionum Nouitij, antequam profiteantur, nullo modo incidunt in caſus ibidem reſeruatos, quapropter ab illis peccatis, ſine ſuorum Prælatorum licentia, à ſuo ordinario Confeſſore poſſunt abſolui. Hæc Concluſio, meo quidem videri, eſt multum conſona iuri, nam antequam prædicti Nouitij, probationis ſuæ annum capiant, profeſſionemq. emittant, nullo modo dici poteſt, quod ſint vere & propriè Religioſi; ergo non poſſunt vt alij Religioſi, ligari cenſuris, & conſtringi caſibus in eiſdem Religionibus reſeruatis. Pro quo facit *cap. Religioſos, de ſententia excomm. lib. 6.* & id quod dicunt communiter Doctores, ſed præſertim Ioann. Andr. & gloſſ. *in cap. beneficio, de Regular. in 6.* Nec dictis obſtat, quod dicunt Doctores contrariæ opinio-

Religioſi Nouitij, antequã profiteantur, nõ incidunt in caſus ibidẽ reſeruatos, quapropter ab illis peccatis, quemcunque idoneum Confeſſorem poterunt abſolui.

opinionis, nempe quod bene ſtat, vt dicti Nouitij non ſint vere & proprie Religioſi, niſi tantum reuocabiliter, & quaſi in via ad Religionem, ſeu ad profeſſionem ſtatus Religioſi, & quod ex alia parte, aſtringantur Regularibus ſtatutis, ac ſubdantur Prælatorum Regularium iuriſdictioni, ad eum modum quo & ſeculares, qui habent pro Curato, Prælatum aliquem alicuius Religionis, cui licet non ſubdantur & aſtringantur, vt Religioſi, ſubduntur tamen & aſtringuntur vt tali Prælato Curato. Nam reſpondetur, quod hæc inſtantia nihil valet, nec exemplum eſt ad propoſitum, quamuis enim ſeculares, diœceſani alicuius Prælati Religioſorum, illi ſint ſubditi, non tamen obligantur proinde ad ſtatuta Religioſorum, nec ſibi ſunt reſeruati caſus qui pro Religioſis reſeruantur. Vnde dico, quod ſupradicti Nouitij, ſubduntur quidem Prælatis Regularibus, ſed tantum vt Nouitij, non vero vt profeſsij vt Nouitij etiam obligantur ad Religionis aſperitates, & ad procurandam ex decentia, atq; ex congruentia ſuæ Religionis perfectionem, ſed tamen non ſub pœna peccati mortalis, aut ſub aliqua lege obligante ad culpam, ſed ſolummodo ad pœnam, ſeu ad expulſionem à Religione. Quapropter etiamſi quiſpiam Nouitius, ſit inobediens ſiue incontinens, non propterea incidit in caſum reſeruatum, & idem dico de alijs, ac proinde de huiuſmodi peccatis, ſi deliquerint publicè, poterunt puniri, pœnis debitis arbitrio Prælatorum, ſi vero occultè & ſecretè, abſolui per illos Sacerdotes & Confeſſores, per quos ſi in ſeculo remanſiſſent, poſſent abſolui, vt enim habetur in *cap. ad Apoſtolicam, de Regularibus, & in cap. Monaſterijs, 19. quæſt. 3.* Nouitij ingrediuntur Religiones, non vt ſtatim profiteantur, ſeu eorundem ſtatutis obligentur, ſed ad hoc vt probent & experimentum faciant, an earum mores & ſtatuta illis placeant, probenturq; ad inuicem à Monaſterio. Et hæc de iſto Articulo, ac de tota Quæſtione dicta ſufficiant.

Nota quod Nouitij nō ingrediuntur Religionem, vt illā ſtatim profitea tur, ſed vt probent, atque ipſius experimētum faciant.

QVÆSTIO XXXV.

De Excommunicatione, & facultate quam Prælati Regulares habent, excommunicandi & abſoluendi ſibi ſubditos, in Vigintiquatuor Articulos diuiſa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Quidnam ſit Excommunicatio?

AB hac materia breuiter me expediam, cum ſit communis & peruia, & quia quæ cognitu & ſcitu neceſſaria ſunt, communiter traduntur à Summiſtis. Non tamen dicere prætermittam, ea quæ præciſe ſunt neceſſaria, nec vllo modo excuſari poſſunt, vt huius rei præ manibus, aliqualis habeatur notitia. Sicq. propoſito Articulo breuiter, atque reſolutiue reſpondeo, per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

Quid ſit excōmunicatio in communi ſumpta, & prout ſub ſe cōprehendit maiorē atque minorē.

EXcommunicatio in communi ſumpta, & prout ſub ſe comprehendit, maiorem atque minorem, eſt Eccleſiaſtica cenſura, priuans hominem, aut communione Sacramentorum tantum, aut Sacramentorum & hominum ſimul, communiumq. Eccleſiæ ſuffragiorum. Hæc excommunicationis diffinitio, eſt omnium Doctorum communis, & de ea videndus eſt Syluverbo,

verbo, excommunicatio, 1. *nu.* 1. Mag. Soto in 4. ſent. diſt. 22. q. 1. art. 1. & Nau. in Manuali cap. 27. nu. 1. Suar. 3. Tom. in 3. par. D. Thom. diſput. 8. ſect. 1. nu. 1. cum ſequentibus, Sayrus, lib. 1. ſui theſau. cap. 4. nu. 10. Pro cuius intelligentia, præmitto ex eiſdem, quod hoc nomen, *cenſura*, ſignificat dignitatem cenſoris, ſeu potius eiuſdem coercitionem, aut correctionem, in qua poſteriori ſignificatione ſumitur in præſenti, at non pro quacumque correctione, ſed pro illa qua vtitur Eccleſia, ad corrigendos rebelles & contumaces, quæ eſt vnus ex effectibus poteſtatis clauium, quas Chriſtus Dominus eidem contulit. Quæ quidem cenſura, vt habetur *in cap. quærenti, de verbor. ſignif.* eſt triplex, nempe, excommunicatio, ſuſpenſio, atque interdictum, de quibus in præſentiarum per ordinem ſumus dicturi, atque de illis videatur latiſſime Suar. tom. 5. in 3. par. D. Thom. diſput. 1. cum ſeqq. per plures ſectiones. Eſt igitur excommunicatio ſupradicta, *Correctio, atque cenſura, qua homo priuatur communicatione, aut Sacramentorum tantum, aut Sacramentorum & hominum ſimul, communibusq. ſuffragijs*. Excommunicari enim nihil eſt aliud, quam extra communionem fieri, atque, vt inquit Soto loco ſupracitato, in noſtra primitiua Eccleſia, excommunicationis nomen, à ſacræ communionis priuatione, ortum, atque originē duxit. Pro eo, quod fidelium peccantium correctio, ab hac cenſura incipiebat olim, & qui manifeſtum aliquem peccatum committebat, primum communione ſacra, & paſſiua participatione Sacramentorum priuabatur, qui proprius eſt effectus minoris excommunicationis. Poſtmodum vero ſi relabebatur, aut ſi peccatum aliquantulum erat grauius, ſiue delinquens, contumax, & pertinax, trina canonica monitione præmiſſa, plectebatur priuatione communionis, non ſolum ſacræ Euchariſtiæ, verum etiam actiua, atque paſſiua omnium Sacramentorum, atque à fidelium cœtu repellebatur, & inſuper priuabatur communibus ſuffragijs & orationibus, qui eſt proprius effectus excommunicationis maioris. Qui etiam ſic excommunicatus olim dicebatur anathema, quod nomen idem pollet & ſignificat, ac ſuſpenſum, ſeu ſemotum, & à ſacra communione Eccleſiæ ſeparatum, vt conſtat *ex cap. certum, 24. q. 3.* Eſt ergo anathema idem prorſus, quod excommunicatio maior, niſi quod anathema per ſe maiorem incutit, ſeu incutere videtur terrorem. Quod iſte excommunicandi mos, obſeruatus in Eccleſia ſacra fuerit olim, multis probat ſupradictus Soto, loco prælegato, conſtatq. expreſſe ex ſupradicto *cap. de presbyterorum, 17, q. 4.* vbi habetur, quod *primi Fratres delinquentes à ſacra communione priuentur, deinde ſi obſtinati fuerint, ab Eccleſia compage ſub anathematis interdictione reſecentur*. Idem habetur *in cap. nemo Epiſcoporum, 11. q. 3.* vbi dicitur, *quod nemo Epiſcoporum ſine certa & manifeſta peccati cauſa, quampiam priuet communione Eccleſiaſtica (hoc eſt Euchariſtia)* Et additur: *ſub anathemate autem, ſine conſcientia Archiepiſcopi, aut Epiſcoporum, nullam præſumat ponere, niſi vbi Canonica docet auctoritas*. Cuius rei rationem reddens, addit textus: *quia anathema eſt æterna mortis damnatio, & nonniſi pro mortali crimine imponi debet*. Facit etiam ad hoc *c. Engeltrudam, 3. quæſt. 4.* vbi Papa Ioannes dicit, *Percuſſiſſe ſe pradictam Engeltrudam, non ſolum excommunicatione, qua fraterna ſocietate ſeparat*) quo nomine ſecundum Gloſſam ibidem, intelligitur excommunicatio minor) *verum etiam & anathemate, quod ab ipſo corpore, quod eſt Eccleſia recidit* (per quod ſecundum eamdem gloſſam, intelligitur excommunicatio maior) de quibus omnibus in particulari, ſtatim plura ſumus dicturi, in proprijs ipſarum articulis, qui hac de re à nobis ſtruendi ſunt. Solum pro nunc oportet aduertere, vt huic vltimam imponamus manum, quod excommunicatio minor, multum differt à peccato mortali, longeque

Quid ſit cenſura & quotplex.

Fidelium olim correctio, incipiebat à priuatione ſacræ cōmunionis, indeq. ortum duxit excommunicatio.

Excommunicatio maior, anathema dicebatur olim, diciq. debet etiam hodie.

Excommunicatio minor, multum differt à peccato mortali.

què alia, eſt ipſius eſſentia & diffinitio, quidquid alij dicant, eum Gabriele in 4. ſententiarum, diſtin. 18. quæſt. 2. diffinitionem excommunicationis minoris, in cortice tantummodo conſiderantes, & non ſecundum rem, & aſſerentes, excommunicationem minorem, eſſe nudam ſeparationem à communione Euchariſtiæ, ac proinde per quodcumque peccatum mortale incurri, eo quod per ipſum homo, fit indignus Euchariſtia, & reliquis Sacramentis percipiendis. Sed re vera hoc dicere, non eſt huiuſce rei penetrare medullam, excommunicatio enim minor, vt ſtatim dicemus, eſt Eccleſiaſtica cenſura, qua homo à participatione paſſiua Sacramentorum priuatur, & ſeparatur; nec ſolum ſignificat, aut ſonat, indignitatem quamcumque accedendi ad Eccleſiaſtica Sacramenta, & præſertim ad Euchariſtiam, ſed illam; quæ fit per Eccleſiaſticam cenſuram. Vnde longe alia, atque diuerſa eſt ratio ipſius, à ratione peccati mortalis. Qua de re videatur Magiſt. Soto loco ſupracitato, & Suarez & Sayrus locis etiam ſuperius citatis. Et hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

ARTICVLVS II.

Quotuplex ſit Excommunicatio?

DE multiplicibus excommunicationis ſpeciebus, ſiue differentijs, diuiſionibus, atque ſubdiuiſionibus dicturi, quo breuiter, atque reſolutiue procedamus, ſequentes ſtatuo Concluſiones.

Prima Concluſio.

Omnis in vniuerſum excommunicatio, eſt duplex, quædam maior, alia vero minor.

OMnis in vniuerſum excommunicatio, in communi atque in generali ſumpta, eſt duplex, quædam maior, alia vero minor. Hæc Concluſio communis eſt omnium Doctorum reſolutio. De qua videndus eſt Sylueſt. *verbo, excommunicatio, 1. nu. 1. cum ſeqq.* Soto in 4. ſent. diſt. 22. quæſt. 1. art. 1. Nauarr. in ſuo Manual. cap. 27. nu. 1. & Suar. 3. tom. in 3. par. D. Thom. diſp. 8. ſect. 20 par. 3. per totam, & Sayrus lib. 1. cap. 4. nu. 18. Maior excommunicatio, eſt cenſura priuans hominem, participatione tam actiua quam paſſiua Sacramentorum & hominum, prout amplius ſtatim dicemus. Minor vero, eſt cenſura, priuans eumdem, ſacramentorum ſolummodo participatione paſſiua, iuxta *C. ſi celebrat, de Cle. excommuni. mini.* Hac de re ſpecialiter videatur Nauarr. vbi ſupra.

Excommunicationum, alia eſt generalis, & vniuerſalis, alia vero ſpecialis & particularis.

Secunda Concluſio.

Excommunicationum, alia eſt generalis & vniuerſalis, alia vero ſpecialis & particularis. Hæc Concluſio eſt etiam communis omnium Doctorum, & conſtat *ex cap. à nobis, el primo, de ſenten. excommunicat. & ex cap. ſtatuimus, 8. conſtitutionem, eod. tit. lib. 6.* Generalis rurſus excommunicatio eſt duplex, quædam lata à iure, quædam vero lata ab homine. Lata à iure eſt illa, qua generaliter, Canon, conſtitutio, ſiue ſtaturum, excommunicat eum, vel eos, qui hoc, aut illud fecerint, aut non fecerint, *per cap. 2. de conſtit. lib. 6. & Clem. 1. §. verum, de hæreticis.* Lata vero ab homine eſt, quam Iudex generaliter fert, ſimiliter in eum, vel eos, qui hoc aut illud fecerint, vel non fecerint. Inter quas duas excommunicationes, vt inquit Nauarr. in Manual. cap. 27. nu. 2. & num. 40. & 41. verſatur latiſſimum diſcrimen, nam lata ab homine, moritur mortuo homine, aut ablato ab officio, qui eam tulit, iuxta gloſſam ſolemnem, *in d. cap. à nobis, el primo,* quam Hoſtienſis, Panormit. & Felin.

Excommunicatio generalis, quædam eſt lata à iure, ſiue à Canone, alia vero lata ab homine.

Differẽtia, quę verſatur, inter excõmunicationem, latam à iure, & latã ab homine.

Felin. & communis ſequuntur, idemq; tradit D Antoninus 3. par. tit. 24. c. 14. Pro quibus etiam facit textus *in l. fin. ff. de panis.* Moritur, inquam, quoad eos, qui eam non incurrerunt, antequam ille moreretur, aut priuaretur, ſecundum Panorm. & communem ibidem, at vero lata à iure, minime moritur, vt diffinitur *in cap. fin. de officio legati.* Ex quo colligi poteſt, quid dicendum ſit, de excommunicationibus, & alijs cenſuris latis, in mandatis Viſitationum, quæ non ſunt ſtatuta, ſed mandata generalia, aut ſpecialia priuatorum hominum. De quibus omnibus videantur omnes Doctores ſuperius citati, ſed maxime Suarez diſput. 3. ſect. 1. per totam, & Sayrus vbi ſupra nu. 18. & 19.

Tertia Concluſio.

Excommunicationū, alia eſt iuſta, alia vero iniuſta.

Diuiditur etiam excommunicatio, in communi & generaliter ſumpta, in iuſtam & in iniuſtam. Hæc Concluſio eſt etiam generalis & communis reſolutio, & habetur ex glo. *in ſumma*, 11. q. 3. Excommunicatio iuſta eſt, quam fert is qui poteſt, & propter quod poteſt, & quomodo debet. Quæ quidem, vt inquit Nau. loco ſupra cit. nu. 2. nihil operatur, quoad Eccleſiam triumphantem, & quoad Deum, ſed tantummodo quoad militantem, *iuxta gloſſ. ſingulares in cap. quidam*, 24. q. 1. Quamuis & hoc aliqua modificatione, atque explicatione indigeat, vt dicemus ſtatim. Iniuſta vero eſt, quam fert is qui non poteſt, ſeu aliter, aut ob aliud quam debet. Videatur Nauarr. vbi ſupra, nu. 3. & Suar. 3. tomo diſputat. 4. ſect. 1. cum ſequentibus, & Sayrus vbi ſupra nu. 20.

Quarta Concluſio.

Subdiuiditur excommunicatio iniuſta ad huc, in iniuſtā validam & iniuſtam invalidam.

Subdiuiditur etiam excommunicatio iniuſta, in iniuſtam validam, & iniuſtam invalidam. Pro cuius Concluſionis intelligentia, oportet præmittere, quod ſicut in alijs ſententijs quædā ſunt, quæ licet iniuſtæ ſint, valent tamen regulariter, ſaltem quantum ad forum exterius, & earum virtute in eo tanta ſit executio, ac ſi eſſent iuſtæ, *per cap. cum inter, de re iudic. & l. res iudicata, ff. de regul. iuris*, aliæ vero quæ ſic ſunt iniuſtæ, quod etiam ſunt nullæ & irritæ, nihilq; omnino valent, *iuxta l. prolatam, C. de ſententijs*. Sic etiā & in excommunicationis ſententia, aliqua reperitur, quę quamuis interdum iniuſta ſit, valet tamen regulariter, & virtute ipſius tanta ſit executio, ac ſi eſſet valida, & de tali excommunicatione intelligendus eſt D. Gregor. *in cap. 1. 11. q. 3.* quando dixit, quod ſententia paſtoris, ſiue iuſta, ſiue iniuſta, eſt timenda. Sed tamen alia eſt non ſolum iniuſta, verum etiam nulla, prorſusque inualida, quæ & nihil operatur omnino aliud, in foro interiori, atque in exteriori, præterquam obligare excommunicatum, ad ſeruandam eam, quouſque populus ſibi perſuadeat, aut perſuadere debeat, ſuæ nullitatis cauſam, ad euitandum ſcandalum. Qua de re videatur Nauarr. in Man. cap. 27. n. 3. & in *cap. cum contingat, de reſcriptis, & in cap. pen. de ſenten. excommunicationis*. Sed prætermiſſa excommunicationis ſententia iniuſta, & nulla, dicamus oportet nūc, quænam ſit ſententia excommunicationis iniuſta valida, & quotupliciter id poſſit contingere? Pro cuius reſolutione, dico, quod ſententia excommunicationis iniuſta valida, diuiditur in eam, quæ eſt iniuſta, ob defectum rectitudinis animi Iudicis, aut formæ, quæ non eſt eſſentialis, & in iniuſtam ex defectu cauſæ iuſtæ ad excommunicandum: quæ excommunicationes multum quidem inter ſe differunt, quamuis vtraque valeat, nam prima tantum ligat quantum iuſta in foro interiori & exteriori, ſecunda vero parum plus nihilo, niſi in foro exteriori, quia non admit-

Aliqua ſunt ſententiæ iniuſtæ validæ, ſaltem quoad forum exterius, quarum virtute fit executio, ac ſi eſſent iuſtæ.

Quæ ſit ſententia excommunicationis iniuſta & valida, quæ vero inualida omnino.

adimit communionem, quæ eſt omnino interior, nec ſuffragia generalia quæ Eccleſia, eiusq. miniſtri faciunt, quatenus ſunt tales. Qua ratione Caietan. in tractatu 10.q.2. agens de effectu dictæ excommunicationis, dicit, eiuſmodi excommunicationem iniuſtam, non eſſe proprie excommunicationem, ſicut neque homo mortuus eſt proprie homo. Sed Nauarr. loco ſupraciato, & *in cap. pen. de ſentent. excommun.* non omnino approbat eiuſmodi doctrinam: quia, inquit, vere & proprie eſt excommunicatio & eidem conuenit tota excommunicationis diffinitio, cum ſeparet à communione ſacramentorum & hominum, quantum ad forum exterius, atque etiam quoad interius, vbi ſcitur illum eſſe excommunicatum, & ignoratur eius iniuſtitia, quantum ad effectum peccandi, niſi eum euitent, qui euitare tenentur. Et quamuis ſupradicta excommunicatio, non efficiat omnia, quæ facit excommunicatio iuſta, facit tamen aliqua, propter quæ vere, inquit, & proprie poteſt & debet appellari excommunicatio, atque ita communis Doctorum tenet ſententia, *in cap* 1. 11. *quæſt.* 3. quod dicta excommunicatio, ſententiaq. Paſtoris (etiam ſi iniuſta) eſt timenda, valeatq. & ligat, multumq. differt ab ea, quæ eſt omnino nulla. Sed de hoc latior infra futurus eſt ſermo, quando agemus in particulari, vtrum ſupradicta excommunicatio iniuſta, aliquem operetur effectum. Videatur Nauarr. vbi ſupra, Suar. etiam vbi ſupra ſect. 6. & 7. per totam, & Sayrus etiam vbi ſupra nu. 20.

ARTICVLVS III.

De excommunicatione maiori in particulari, & ijs quæ ad ipſam ſpectant.

Quæ ad hunc pertinent Articulum, explicabuntur per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Quid ſit excommunicatio maior, & ipſius propria & vera diffinitio.

EXcommunicatio maior, eſt cenſura Eccleſiaſtica, qua priuatur homo non ſolum actiua, verum etiam & paſſiua, participatione Sacramentorum & hominum, communibusq. ſuffragijs & orationibus. Hæc Concluſio eſt communis omnium Doctorum reſolutio, de qua & videndus eſt Nauar. in Manuali cap. 27. nu. 1. & 17. vbi aduertit de mente D. Thomæ in expoſitione Symboli, explicans illa verba, *Sanctorum communionem*, Quod triplex eſt Eccleſiæ ſanctæ communio, prima omnino interior, charitatis & gratiæ, qua efficimur membra corporis Chriſti myſtici, à qua ſolummodo per peccatum mortale ſeparamur, iuxta *cap. reſuſcitatus, de pœnit. d. 1. cum duobus ſeq.* De qua charitatis & gratiæ communicatione, videatur Sot. in 4. ſent. diſtin. 21. q. 1. art. 1. in probatione Concluſionis. Suar. 5. tomo diſputat. 9. ſectio. 3. nu. 5. & Sayrus lib. 2. ſui theſau. cap. 1. num. 2. Secunda eſt omnino exterior, qua inter nos inuicem, alij cum alijs communicamus, comedendo, bibendo, colloquendo, &c. Tertia vero media, ſiue mixta, quæ eſt ſacramentorum & ſuffragiorum generalium, ſiue communium, quæ facit, atque fieri præcepit Eccleſia. Dicit itaque ſupradictus Nauarr. quod excommunicatio maior prædicta, ijs omnibus priuat, ſed eſſe notandum, quod non tollit primam communionem, ſiue communicationem proprie, quinuero ſupponit, eam iam eſſe per mortale peccatum ſublatam, atque ita operatur primum in homine, non quidem excluſionem à gratia Dei, ſed declarationem

Quintuplex fidelium communio.

Quibus rebus priuet maior excommunicatio.

nem exclusionis gratiæ, iam factæ per supradictum peccatum mortale. Secundo vero, supradicta excommunicatio, excludit à sacramentis Ecclesiæ actiue & passiue, ita quod excommunicatus, nec potest ipsa dare, nec vero recipere, *iuxta cap. Engelbrudam, 3. quæst. 4.* Tertio priuat dicta excommunicatio maior, suffragijs generalibus & communibus Ecclesiæ, adeo vt Ecclesia, in nulla re excommunicato, intendat per illa subuenire, quod quammaximum damnum est, ob quam causam, inquit Nau. dici solet, excommunicatũ possideri à Diabolo, vt habetur *in cap. audi, & cap. omnis, 11. quæst. 3.* Diabolumq. ipso vti, sicut mulio iumento suo vtitur, vt dicit glossa *in d. cap. audi*, quod intelligendum est de excommunicato, non vere contrito, secus autẽ de illo, qui iam est vere contritus, procuratq. absolutionem pro viribus, argumento deducto, *ex cap. dixi, cap. magna, de pœni. dist. 1.* eiusmodi enim coram Deo, iam est in statu gratiæ, & fruitur communione prima, & tertia ex supradictis, quamuis non secunda. Idem dicit Nauarr. de excommunicato, absque iusta causa, & de illo, qui non potuit soluere ad præstitutum tempus, intra quod iussus fuit, sub pœna excommunicationis latæ sententiæ. Ij enim omnes, non sunt excommunicati, quoad Deum, quia forsan non peccauerunt mortaliter, quamuis sint excommunicati quoad homines, secundum Caiet. tom. 1. tit. 19. & Nauar. in Man. c. 27. n. 8. & Soto vbi *supra*, art. 2. concluſ. 4. vbi plures adducit casus, in quibus excommunicatio non tenet, neque ligat excommunicatum. Quarto excludit & priuat supradicta excommunicatio maior, à diuinis officijs, & ab alijs precibus, simul cum alijs faciendis, vel audiendis, *per cap. quod in te, de pœni. & remiſ.* quamuis bene possit excommunicatus solus orare, Deumq. precari, etiam in Ecclesia, licet alij etiam præcentur seiuncti & separati ab eo, iuxta Innocent. communiter receptum, *in cap. nuper, de ſent. excommun.* Tandem quinto & vltimo, excludit & priuat, supradicta excommunicatio maior omnibus contentis in illo verficulo, adducto à glossa *in cap. ſtatuimus, de ſent. excomm. lib. 6.* nempe, *os, orare, vale, communio, mensa negatur.* Quem quidem verficulum, infra explicaturi sumus, vbi de ijs omnibus ampliorem faciemus mentionem. Videatur Nauar. vbi supra & Soto in 4. sentent. d. 22. q. 1. art. 1. & Suar. d. 5. tomo in 3. p. D. Tho. disp. 9. cum seqq. & Sayrus lib. 2. sui thesau. cap. 1. cum seqq.

Secunda Concluſio.

Nemo potest, aut debet excommunicari excommunicatione maiori, nisi propter peccatum mortale, siue ob inobedientiam, & contumaciam mortalem, qua persistit in peccato mortali præterito, aut in futura inobedientia, non comparendi, siue non obediendi, iusto iudicis præcepto, facto cum sufficienti causa, debitaq. præcedente mora, atque interuallo. Hæc Concluſio est etiam communis omnium Doctorum resolutio, & de ea specialiter videndus est supradictus Nauarr. in d. Man. cap. 27. nu. 9. & Suar. vbi agitide censurijs in communi, disp. 4. per plures sectiones. Sayrus lib. 2. sui thesauri, c. 9. à nu. 3. cum seqq. sed præsertim nu. 4. Pro qua facit *cap. nullus, cap. nemo, 11. q. 3. & cap de Iudæis, cap. à nobis, el primo, & cap fazro, de ſententia excommun. & cap. Romana, 5. cautum, eodem tit. lib. 6.* Ex quo cpnsequenter colligitur, quod nemo incurrit excommunicationis maioris pœnam, impositam à canone, siue ab homine in generali, neque in particulari, nisi peccando mortaliter, quæ est regula quammaxime consolatoria, quam tradidit Paluda. in 4. d. 18. q. 1. ar. 2. & Nauar. loco supra cit. *& in c. inter verba, 11. q. 3. n. 480.* applicando eã multis casibus, sed præcipuè pro parua, aut minima furantibus. Videatur etiam hac de re, Sot. vbi supra, ar. 2. concl. 1. & 2. vbi hoc argumentum latiſ-

Nemo potest, aut debet excõmunicari, excommunicatione maiori, nisi ꝓ peccato mortali, siue contumacia, atque inobedientia mortali.

sime prosequitur, multis & magnis rationibus ostendens, qualiter sententia excommunicationis maioris, ferri non possit, aut debeat, nisi pro peccato mortali, siue inobedientia & contumacia mortali, quod est idem. Vnde sit regula generalis, quod in omnibus casibus, in quibus quis non peccat mortaliter, non parendo Prælati præcepto, propter aliquam causam, non etiam incurrit sententiam supradictæ excommunicationis maioris, quamuis de facto in ipsum feratur. Qua de re Nauarr. vbi supra, nu. 19. quamplures ponit ac refert casus, in quibus propter rationes particulares ibidem contentas, multi quoad Deum non sunt excommunicati, pro eo quod, aut parere non potuerũt ad tempus præfixum; vel quia in eo, ob quod sunt excommunicati, non ipsi peccauerunt mortaliter, quamuis in foro exteriori, sint excommunicati quoad homines, quod est valde notandum, atque memoriæ commendandum. De quo videatur Soto vbi supra, d. 22. q. 1. art. 2. concl. 3. &

Tertia Conclusio.

Ob nullam culpam præteritam, ferri potest excõmunicatio maior, nisi trina canonica monitione præmissa. Hæc Concl. habetur expressa, *in c. sacro, de sent. excomm.* vbi Prælatis cunctis prohibetur, ne aliquem excommunicationis sententia feriant, nisi competenti admonitione præmissa, & ex causa manifesta, & rationabili. Debentq. supradictæ monitiones fieri, præterea cum interuallo, saltem duorum dierum, inter vnam & aliam monitionem, aut faciendo vnam monitionem pro tribus, concedendo sex dies pro illis, quando non est periculum in mora. Qua de re videatur Suar. disp. 3. sect. 8. & 9. agendo de censuris in communi, per plures sect. & suprad. Nau. vbi sup. n. 21. vbi & hoc probat ex *c. statuimus, de sent. excomm. lib. 6. adiuncta d. c. sacro*, & inquit quod quando tale periculum interuenerit, potest supradictum tempus diminui, quantum oportuerit, sed non plus, siue amplius. Quod adeo esse verum dicit, quod excommunicatio esset omnino nulla, si Prælatus aliquis iuberet aliquid circa præterita, nisi præuia aliqua saltem monitione & cum causæ cognitione, & clausula iustificatiua, hoc est, assignando terminum ad allegandas causas, si quas habuerit reus, contra mandatum eiusmodi, ob quas non possit, aut debeat parere, iuxta Innoc. *in c. præpositi, de concess. præbend. col. 2.* & *in c. 1. eodem tit, lib. 6.* Videatur etiam hac de re latissime Mag. Sot. in 4. d. 22. q. 1. art. 2. concl. 4. vbi circa hoc multum carpit Caiet. contrarium sentientem, ipsumq. multis iuribus & rationibus impugnat. Videatur etiam Suar. 3. tomo in 3. p. D. Th. disp. 3. sed specialiter sect. 18. per totam, à quibus omnibus ego breuitatis gratia, in præsentiarum supersedeo.

Ob nullam culpam præteritã, excommunicatio maior ferri potest, nisi trina canonica monitione præmissa.

Quarta Conclusio.

Quando excommunicatio fertur à canone, siue statuto in futurũ, hoc pacto, vt qui illud, aut illud fecerit, sit ipso facto excõmunicatus, seu quod hoc, aut illud non fiat, sub excommunicationis pœna, & adiungitur latæ sententiæ, non requiritur præcedens canonica admonitio. Hæc Conclus. est etiam omnium communis, & de ea videndus est Suar. vbi sup. sect. 1. n. 6. cũ seqq. & disp. 3. sect. 8. nu. 1. cum seqq. & Sayrus lib. 1. sui thesauri cap. 7. n. 13. etiam cum sequentibus, & supradictis Nauar. vbi supra, nu. 20. & *in capitum congregat, de rescriptis, in quinta causa nullitatis*, & Innocentius *in cap. sacro, de sententia excommunicationis, in principio*, & Mag. Soto vbi supra, art. 2. conclusione 3. vbi huius rei pulchram reddit rationem, dicens, quod cum obedientia non sit nisi respectu præcepti superioris, qui vicem gerit Ecclesiæ, sit vt nisi admonitio præcesserit, nemo esse censeatur rebellis Ecclesiæ; at vero

Quando excõmunicatio est à Iure, seu à Canone, nõ est opus supradicta trina monitione.

dum

dum admonitio fit à iure,non requiritur alia admonitio, quã *ipſum ius*,ſiue præceptum ipſum iuris,nec opus eſt, vt ea bina , aut trina ſit, nam admonitio iuris ſolemnis eſt,vnaq. valet pro tribus. Quo fit,vt qui contra ſtatutum, canonem ſiue legem,atq; admonitionẽ iuris , in aliquod peccatum incidit, ſeu quidpiam in contrarium facit, vbi appoſita eſt prædicta excõmunicationis ſententia latæ ſententiæ,ſiue ipſo facto,ſtatim atq; eo ipſo, excõmunicationẽ incurrit. Talis eſt excõmunicatio appoſita *in c.ſi quis ſuadente diabolo , 17.q.4. & in c.à nobis,el 1. de ſent.excommun.& c. 2. de conſti. lib. 6.* Hoc autem fuiſſe conſtitutum,quãmaxime fuit rationi conſonum,& vt in excommunicationibus,quæ fiunt ab homine, Trina prius admonitio requireretur,quamuis non in his,quæ fiunt à canone, ſiue à iure, propter rationes ſuperius dictas, & propter maturitatem iudicij,quæ ante excommunicationem , quamplurimum eſt neceſſaria, cum ſit maxima pœna,qua maior in Eccleſia excogitari non poteſt. Vnde per trinã prius admonitionẽ,explorare oportet, an inobedientia & contumacia ſubditi tanta ſit , vt id mereatur , fueritq. dignus , vt eiuſmodi mucrone confodiatur. Videatur hac de re ſuprad. Sot. loco quo ſupra,vbi ad hoc propoſitum,dicit plura eaq. notatu digniſſima, & de pœnis, quas incurrunt huiuſmodi admonitiones prætermittentes,de quibus aliquid nos dicemus infra. Videatur etiam Suar. diſp. 3. ſect. 3. vbi etiam adducit varios modos, quibus dicta excommunicatio latæ ſententiæ,apponi ſolet in iure, id quod & facit Sayrus lib. 1. ſui theſau. cap. 11.

Nota rationẽ, & cauſam , ob quam admonitio non prærequiritur,in excommunicationibus latis à iure, vel ſtatuto , requiritur autem in latis ab homine.

Quinta Concluſio .

Multi ſunt caſus,in quibus excommunicatio maior,etiam lata,cum ſupradictis binis admonitionibus,non incurritur, ſeu potius excommunicatus ab ea excuſatur. Hæc Concluſio eſt D. Nauar. in Man. c. 27. nu. 14. cum ſeqq. & Mag. Sot. in 4. d. 22. q. 1. art. 2. concl. 4. in fine, vbi hac de re plures caſus ponunt ſupradicti Auctores,quorum eſt primus, quando in excommunicatione generali lata à iure , ſeu particulariter ab homine,aliquid præcipitur,quod quiſpiam facere non poſſit,nec poteſt parere, ſiue iuſta de cauſa ad id non tenetur, vt ſi quis non poteſt reſtituere, vel denunciare furtum , aut iuſta de cauſa ab eo excuſatur,modo adhibeatur remedium,quod commode adhiberi poteſt,vt ceſſante neceſſitate,ſiue cauſa ſatisfiat . Huius reſolutionis ratio eſt, quia ad impoſſibile nemo obligatur,quare ſi excommunicatus eſt occultus,abſque ſcrupulo poteſt intereſſe diuinis, cauenda eſt tamen omnis fraus in ſupradictis. Videatur Sot. vbi ſupra . Secundus, ſi excommunicatio contineat,manifeſtum,intolerabilemq. errorem, vt ſi feratur pro re minima, aut ſi feratur pro re alias notabili, quæ tamen in tali caſu ſit parua,non incurritur . Qua de re exemplum ſatis notabile tradit Sot. vbi ſup. dicendo, quod quamuis percuſſores Clericorum ſint excommunicati, & qui in Eccleſia fundunt humanum ſanguinem , nihilominus tamen, ſi pueri Clerici in Eccleſia conrixantes,mutuo ſe pugno percuſſerint, & ſanguinẽ forſan è naribus emiſerint,ſeu ex capite,in parua tamen quantitate,inquit ſupradictus Soto, quod nulla innodantur excommunicationis cenſura. Tertius caſus eſt,quando excommunicatio fertur ſub conditione , nam non ligat ante impletam conditionem,*per c. præterea, el 2. de appell.* Neque etiam excommunicatio appoſita, ſub forma,ſi quis non ſoluat ad præſcriptum terminum,ligat,aut erit quiſpiã excommunicatus,ipſo prorogato,antequam excommunicatio incurratur. In quo conueniunt omnes DD. vnanimiter,quamuis ſit differentia inter ipſos,à quo fieri debeat eiuſmodi prorogatio. Sed Nau. vbi ſup. nu. 15. dicit hoc eſſe intelligendum, quando tempus prorogatum fuit ex conſenſu iudicis , ſecus

Multi ſunt caſus , in quibus excommunicatio maior non incurritur, ſeu potius excommunicatus ab ea excuſatur .

Nota hoc valde .

tamen alias. Ad quod ſuum propoſitum adducit Sylu. *ver. excommunicatio, 2. notab. 1. caſu 13.* nam inquit, licet excommunicatio lata ad petitionem partis, tolli poſſit antequam incurratur, de conſenſu eiuſdem partis, non tamen ſuſpendi, neque differri, nec ita mutari, vt ſemel ſublata, iterum incurratur, niſi id fiat à Iudice, nam hoc iuriſdictionis eſt, quam pars non poteſt tribuere, iuxta *l priuilegiorum, C. de Iuris, omnium iudi.* Quartus caſus, in quo non incurritur excommunicatio eſt, quando excuſat ignorãtia, facti probabilis, ab excommunicatione, ſecundum omnes, & etiam iuris illius, quo fertur excommunicatio, propter aliquod opus aliàs de ſe licitum, quod quiſpiam ignorabat, neque tenebatur ſcire eſſe prohibitum. Hoc tenet expreſſe Nau. loco ſupracit n. 19 & idem dicitur, de ignorantia eius, qui facit opus de ſe illicitum, cui adiuncta eſt excommunicatio, per ſtatutum alicuius inferioris Papa, quod ipſe quidem ignorabat, niſi ignorantia ſit craſſa, aut ſupina, *per c. 2. §. vlt. de conſtitut. lib. 6.* ſecus tamen eſt, ſi excommunicatio eſſet poſita lege Papæ, vt eſt percuſſio Clerici, *argum. d. c. 2. per locum à ſpeciali.* Alijs vero videtur contrarium verius cum Sylu *ver. excommunicatio, 2. notab. 3. & ver. excommunicatio, vlt. q. 3.* quia (inquiunt) eadem omnino ratio, in vtroque inuenitur, vtraque enim eſt ignorãtia iuris humani, nullumq. aliud in hoc eſt diſcrimen, niſi quod ignorantia pœnarum legum Papæ, non præſumitur, nec tam facile probari poteſt, quoad forum exterius, ac pęnę ſtatutorum ordinariorum. Videatur hac de re ſuprad. Naua. vbi ſup. & in c. 23. n. 41. & *in c. fraternitas, 12. q. 2.* vbi hac de re latiſſime agit. Videatur etiam Sot. in 4. d. 21 q. 1. ar. 2. con. 4. in 4. caſu, vbi circa hoc propoſitum, de ignorantia iuris, ponit diſputationẽ longiſſimam, quã propterea in præſentiarum ſciens & prudens omitto, ſed dicere non prætermittam, quod excommunicatio nulla ligat, ſi qui eam tulit, non habuit intentionem ligandi, aut qui eam petijt, intentionem non habuit, vt ligetur quiſpiam, quia excommunicatio totum ſuum robur, habet à voluntate excommunicantis, vel illius, qui eam petiuit, de quo videatur Nauarr. vbi ſupra, nu. 11. in fine.

Sexta Concluſio.

Ad ferendam excommunicationem, nulla ſunt expreſſa, atque determinata verba in iure.

Ad ferendam ſuprad. excommunicationem maiorem, nulla ſunt expreſſa, atque determinata verba in iure. Hanc Concluſ. tenet expreſſe Nau. loco ſupracit. in Man. c. 27. n. 12. vnde fit, quod cum nulla ſit præſcripta in iure, excommunicationis ſubſtantialis forma, qualitercumque poni poteſt, nihilq. refert, an iudex, ſiue Prælatus dicat, excommunico te, aut ſeparo te à fideliũ communione, vel quidpiam ſimile, modo proferat aliqua verba, quibus declaret ſuam voluntatem excommunicandi aliquem, ſeu aliquos de præſenti, quod non fit quando in canone ponuntur aliqua verba, quæ ſolummodo cõminationẽ denotant, ſeu denotare videntur, vt ſi iudex, ſiue Prælatus, iubeant aliquid fieri, vel non fieri, tantummodo ſub excommunicationis pœna, non additis illis verbis, *late ſententiæ*, nam non propterea ſtatim erit quiſpiam excommunicatus, quia dicta verba non ſignificant actualem voluntatem excommunicandi ipſo facto, ſed ſolummodo comminationẽ excommunicandi aliquem, ſi non paruerit, *iuxta gloſſ. celebrem in c. 1. de ſagitta*, cui eſt alia etiam ſimilis *in c. 2. de matri contrah.* Videatur hac de re Suar. 5. tom. diſp. 3. ſect. 2. per tot. & diſput. 18. ſect. 4. etiam per tot. & Sayrus lib. 1. c. 11. à nu. 1. cum ſeqq. & hæc circa iſtum Articulum dicta ſufficiant, nam reliqua, quæ ſuperſunt, dicentur poſtmodum in ſubſequentibus. Sed nunc dicamus aliquid de excommunicatione minori, de qua fit Quartus Articulus.

ARTI-

ARTICVLVS IV.

De his quæ pertinent, ad excommunicationem minorem in speciali.

Quæ ad hunc Articulum spectant, resoluentur breuiter, per sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

Quid sit excõmunicatio minor, & quinam ipsius effectus.

EXcommunicatio minor (vt supra dictum est) est censura Ecclesiastica, priuans hominem, solùmodo communicatione passiua sacramentorum. Hæc Concl. est expressa omnium DD. resolutio. De qua videndum est *cap. si celebrat, de Clerico excommunic. ministrante,* & Sylu. *ver. excommunicatio 4. nu. 1. cum seqq.* & Sot. in 4. d. 22 q. 1. art. 1. Suar. 3. dicto tom. in 3. p. D. Tho. disp. 8. sect. 1. 2. & 3. latissime, & Sayrus lib. 2. c. 22. à nu. 1. cum seqq. De qua dicta excommunicatione minori loquendo, inquit Nauar. in Man. c. 27. nu. 1. quod quamuis in iure, dispositiones pœnales, in dubio semper intelligantur, atq; intelligi debeant de minori pœna, per *c. in pœnis, de reg. iur. lib. 6.* attamen cum iudex excommunicat aliquem simpliciter, & sine expressione maioris, vel minoris excommunicationis, semper intelligitur de maiori, *per c. penult. de sent. excommun.* Dicitur autem prædicta excommunicatio minor, vt inquit Mag. Sot. in 4. d. 21. q. 1. art. 1. non pro eo, quod contemnenda sit, aut paruum nocumentũ inferat, sed per comparationem, ad maiorem, & quia excommunicatio maior, prædictam minorem in se includit, & aliquid aliud addit, non vero propter paruitatem obiecti, atque etiam quia propter minora peccata incurritur. Ex suprad. excommunicationis minoris diffinitione colligitur, quod qui ipsam incurrit, quamuis non possit eligi, potest tamen eligere, & vti sua iurisdictione per suprad. *c. si celebrat, de Cler. excommun. ministr.* potest etiam actiue ministrare sacramenta, dummodo alijs dando, ipse non recipiat. Vnde qui Missam dicit ad communicandum alios, & Episcopus celebrans ad dandos ordines, non peccant, qua parte dant sacramenta, sed peccant qua ratione ipsa sumunt. Qui est verus intellectus rationis dicti celebris, *cap. si celebrat.* Vnde excommunicatus prædicta excommunicatione minori, potest absoluere non solum à peccatis, verum etiam ab excommunicatione maiori vel minori, *argum. c. duobus, de sent. excommun. & dicti c. si celebrat.* item & ministrare, siue dare Sacramenta Eucharistiæ infirmis, sine Missæ celebratione, quidquid alij dicant: neque peccat, qui sic est excommunicatus, audiendo Missam, nec sumendo pacem, quæ in ipsa datur, *per c. is cui, de sent. excommun. lib. 6.* De quibus omnibus videatur Nauarr. vbi supra & Soto in 4. senten. dist. 22. quæst. 2. art. 3. in prin. & Suar. vbi supra, & disp. 24. sect. 2. per totam, & Sayrus vbi supra, lib. 2. cap. 22. per totum,

Quibus priuat excommunicatio minor, quibus autem nõ.

Secunda Conclusio.

Quamuis excõmunicatio minor, ferri possit per sententiam iudicis, numquam tamen fertur, neque incurritur nisi in casibus expressis in iure.

Quamuis supradicta excommunicatio minor, ferri possit per sententiam iudicis, communiter tamen, & regulariter loquendo, non fertur, nisi in casibus, qui in iure sunt determinati & expressi. Hæc Conclusio est expressa supradicti Nauarr. vbi supra, nu. 25. vbi & refert Innocentium *in cap. 1. de sentent. excommun.* ponentem octo casus, in quibus de iure incurrebatur olim, quod & facit Suar. vbi supra, disput. 24. sect. 3. à nu. 1. cum sequentibus, & Sayrus lib. 2. cap. 23. nu. 4. Sed tamen quia hodie vnum solum videmus in vsu, diciq. solet, in alijs numquam fuisse veram excommunicationem mi-

Digitized by Google

norem, ideo in præsentiarum illos referre consulto prætermitto. Casus autem hodie vsitatus, per quem incurritur prædicta excommunicatio minor, est, Participatio cum excommunicato, excommunicatione maiori, in casibus prohibitis. Dixi, *excommunicatione maiori*; nam non incurritur ob participationem cum excommunicato excommunicatione minori, neque ipsa transit in tertiam personam, *iuxta gloss. communiter receptam, in cap. excellentissimus*, 11.q.3. Sed de hoc statim dicemus amplius. Qua de re vide Sotum in 4. d. 22.q.1.art.4 & q.2.art.3. Doctoresq. omnes supracitatos, locis prædictis.

Tertia Conclusio.

Quis possit ab excommunicatione minori absoluere.

A supradicta excommunicatione minori, quilibet simplex Sacerdos potest absoluere, dummodo ipse sit expositus & approbatus, per Ordinariũ, etiamsi non ipse sit Parochus. Hæc Conclusio est expressa supradicti Nauar. loco supracitato, nu. 25. & 39. & dicit eam esse Caietani, qui inquit, quod sicut prædictus potest absoluere à venialibus, non habentem mortalia, ita etiam potest absoluere à supradicta excommunicatione minori. Qua de re videndus est supradictus Nauarr. in *cap. placuit, de pœnitent. d. 6. nu. 25.* & Mag. Sot. vbi supra dist. 22. quæst. 2. art 3. concl. 1. vbi huius rei pulchram rationem reddit, & Sayrus locis supracitatis. In calce huius Articuli dico, quod (sicut supradictum est) post dictam minorem excommunicationem incursam, qui ea innodatus est, antequam absoluatur, nullum sacramentum potest recipere, non quod ipsa æquetur peccato mortali (vt dixerunt Panormit. & alij *in cap. si celebrat, de Cler. excommun. ministr.* siquidem in multis excedit, atque in multis exceditur ab illo) sed propter rationem dictam, in prima Conclusione. An vero si de facto quispiam ipsum recipiat, sacramentum teneat, controuertitur inter Scholasticos DD. quammaxime. De qua quæstione & controuersia, videatur Soto in 4. dist. 22. quæst. 1. art. 1. in quodam incidenti dubio, circa finem, nam non breuitas, cui tantopere studemus, fert in omnibus hisce rebus immorari. Hæc de isto Art. succincte dicta sufficiant.

ARTICVLVS V.

An sit licitum communicare cum excommunicato, excommunicatione maiori?

Huic Articulo respondetur, per sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

Non est licitũ communicare cum excommunicato excommunicatione maiori, nisi in certis quibusdam casibus.

NOn est licitum communicare, cum excommunicatis excommunicatione maiori, nisi in certis quibusdam casibus, & qui contrarium facit, regulariter loquendo, incurrit excommunicationem minorem. Hæc Conclusio est expressa Nau. in Manu. c. 27. nu 26. & est communis omnium Doctorum, de qua & videndus est Mag. Sot. in 4. dist. 22. q. 1. ar. 4. vbi hac de latissime agit, & Suarez in dicto 5. tomo, disput. 9. cum sequentibus, per plures disputationes, atque sectiones, quod etiam facit Sayrus libro 2. sui thesauri, à cap. 1. cum sequentibus, & probatur expresse *ex cap. nuper, & cap. cum voluntate, in principio, & §. 1. de sententia excommunicationis*. Casus tamen, in quibus cum eisdem communicare est licitum, duobus versiculis comprehenduntur à glossa, *in cap. cum desideres, de sententia excommun.* & sunt ij, qui sequuntur.

Vide

Digitized by Google

Vtile lex humile, res ignorata neceſſe,
Hæc quinque faciunt, anathema ne poſſit obeſſe.

Per *vtile* excluditur à dicta prohibitione, qui participat cũ excommunicato, excommunicatione maiori, ad ipſius animæ vtilitatem, prædicando, vel admonendo, quod illi conuenit, quamuis etiam interponat nonnulla aliqua verba, vt facilius, atque commodius perſuadeat, *per cap. reſponſo, & cap. cum voluntate, de ſentent. excommunicat.* atque etiam ſi id faciat, ad vtilitatem propriam etiam temporalem, præſertim ſibi debitam, vt petendo ab eo debitum, in iuditio, ſeu extra illud, *per cap. intelleximus, de iudicijs*. Vnde non incurritur dicta excommunicatio minor, per hoc, quod quis petat conſilium ſpirituale, pro ſe, aut pro alijs, ab aliquo excommunicato, neque etiam ſi ſit temporale, valde neceſſarium, quando non occurrit aliquis ſimilis à quo petatur. Per illam autem particulam *lex*, excluditur vxor excommunicati, quæ cum eo tractando, & conuerſando, nullam excommunicationem incurrit, nam lex coniugij ad communicandum cum eo illam obligat. Per illam vero, *humile* excluduntur filij, quos excommunicatus ſecum habet, ſimiliter ſerui, & famuli, vrbani & ruſticani, qui ante excommunicationem erant illi ſubiecti; qui omnes bene poſſunt eidem ſeruire, vt tenentur, *per cap. quoniam multos, 14. q. 3.* niſi eorum conſilio, fauore, ſeu auxilio ipſe in ſua contumatia perſeueret, per dictum *cap. quoniam, cap. inter alia, cap. ſi vero, de ſentent. excommunic.* Diximus autem, hoc eſſe intelligendum de illis, qui ante excommunicationem erant eidẽ ſubiecti, nam qui poſt excommunicationem, idipſum ſcientes, cæperunt cum eo viuere, non excuſantur ab ea. Per verbum *res ignorata*, excluditur à ſupradicta etiam prohibitione, ignorans, per dictum *cap. quoniam*, quando ignorantia eſt facti, ſecundum omnes, atque etiam quando eſt iuris dubij, per notata, à Doctoribus, *in cap. ignorantia, de regul. iuriſ. lib. 6. & §. notandum, 5. q. 4.* Dicitur autem iuſta ignorantia, eius qui ignorat excommunicatum eſſe denuntiatum, per Extrauag. *ad euitanda*, de qua ſtatim dicemus. Verum eſt tamen, quod qui à fide dignis audiuit illum, ſiue illam eſſe denuntiatam, tenetur ipſum euitare, argumento *cap. illud, de Clerici, excommunic. miniſt.* ſed qui dubitat, non ad id tenetur, præſertim in præſentia aliorum, nam inferret eidem iniuriam, vt tenet Ioan. Maior, in 4. d. 18. q. 2. Per illam vltimam particulam *neceſſe*, excipitur, is qui participat cum prædicto excommunicato, propter magnam neceſſitatem, propriam, vel ipſius excommunicati, vt quia alter alterius indiget eleemoſyna, quam ab alijs commode habere non poteſt, per dictum *cap. quoniam*, qua de re videatur Mag. Sot. vbi ſupra, concl. 5. vbi omnes ſupradictos caſus quamlatiſſime explicat, quod & facit etiam Suarez, 5. tom. diſp. 15. per totam, & Sayrus, lib. 2. cap. 14. per totum. Ex quibus etiam colligitur, quod particularia, atque ſpecialia quædã priuilegia, quę in aliquibus Religionibus habentur, à quibuſdam ſummis Pontificibus cõceſſa, quo eorum alumni, & profeſſores, euntes, ſeu exiſtentes, in terris & partibus infidelium, licite ibidem cum excommunicatis poſſint communicare, in his, quæ ad ſalutem animarum pertinent, ſeu quod, quando per ipſorum terras tranſire contigerit, neceſſaria vitæ ab eis poſſint, depoſcere, de quibus extant priuilegia Gregorij IX. Clementis IV. nobis Fratribus Minoribus conceſſa, & habentur in Monumen. noſtri Ordinis, & referuntur in Compendio, *ver. excommunicatio*, §. 1. & 2. hæc in quam priuilegia, reuera cõtinent ius commune, parumq. vel nihil deſeruiunt, niſi ad pacandos, & quietandos ſcrupuloſorum animos: idemq. dido de alia conceſſione Eugenij IV. quæ habetur in Supplemento, qua conceſſit,

Mon. Ord. 1. imp. f. 20. & 2. f. 22. conc. 3. iterum 1. f. 56. & 2. fol. 140. cõc. 317. & refertur in Comp. verb. excommunicatio, §. 1. & 2. Suppl. fol. 93. conceſ. 29.

ceſſit, quod ſi tempore noſtro contigerit (quod abſit) *in* Eccleſia eſſe ſchiſma, poſſint minores Fratres, participare cum ſchiſmaticis, neque teneantur ſijdem à ſuis locis recedere. Hæc inquam conceſſio, vere etiam continet Ius commune, nam ſecundum ipſum, propter magnam neceſſitatem (vt ſupradictum eſt) licitum eſt cum excommunicatis, etiam ſchiſmaticis communicare, vnde nec fideles Catholici, qui modo in Gallia, & Germania, earumq. Prouincijs, in externo conuictu, cum manifeſtis hæreticis communicant, in nullam incidunt excommunicationis pœnam, excuſanturq. à peccato, propter præciſam neceſſitatem prædictam, neque enim tenentur ſua Regna, ac Prouincias deſerere, atque idipſum poſſunt facere etiam propter conſuetudinem, quæ vt dicitur optima eſt, legum interpres, quæ quidem conſuetudo, cum ſciatur, atque toleretur à ſummis Pontificibus, qui propter ipſorum multitudinem, non audent, aut non volunt procedere contra eos, excuſat ſupradictos fideles, atque Catholicos, ab omni culpa, & pœna, vt expreſſe tenet Nauarr. in Man. cap. 27. num. 33. & 35.

Secunda Concluſio.

In quinque caſibus prohibitum eſt fidelibus communicare, cum excommunicatis. Hæc Concluſio, eſt communis omnium Doctorum reſolutio, de qua videndi ſunt omnes Doctores ſupracitati, ſed maxime, quamlatiſſime Suarez, comprehenduntur q. ſupradicti caſus ſequenti verſiculo,

In quinque caſibus prohibitum eſt fidelibus, communicare cum excommunicatis.

Os, orare, vale, communio, menſa, negatur.

De quo videnda eſt Gloſſa, *in cap. Hainimus, de ſentent. excommunic.* Per illam particulam *os*, intelligitur, atque prohibetur, participatio cum prædictis excommunicatis, colloquendo, oſculando, amplexando, recipiendo, mittendo, vel dando litteras, *per cap. cum excommunicato, & ſequentibus*, 11. q. 3. Per illam vero *orare*, prohibetur participatio cum eiſdem, in ſacrifitijs, diuiniſq. officijs, communibuſq. præcibus, in Eccleſia, vel extra eam, iuxta Innocentium, *in cap. nuper, de ſentent. excommunicat. & cap. quod in te, de ſponſ. & remiſſ.* quamuis oratione priuata, & quæ non ſit totius Eccleſiæ nomine, licitum ſit pro ſupradictis excommunicatis orare, vt late proſequuntur ſupradicti Nauarr. & Sot, locis ſupracitatis. Per illam vero particulam *vale*, prohibentur mutuæ ſalutationes, quæ fiunt colloquendo, ſeu literas mittendo, aut recipiendo, & aſſurgendo, caput diſcooperiendo, &c. quamuis licitum ſit eiſdem dicere, *Deus te convertat*, vel quidpiam ſimile, *arg. l. non omnis, ff. ſi certum petatur, & l. in agris, ff. de acquiren. rerum domin.* Per illam autem part. *communio*, prohibetur participatio, quæ habetur ſimul cum eis, operando, exercendo, aut faciendo aliquid, ſeu habitando in eadem domo. Per vlti. vero parti. *menſa*, intelligitur etiam ipſa menſa, quolibet modo prohibita cum eiſdem, ſimul comedendo in eadem domo, quamuis domus ſit aliena, ſecundum ſanctum Antoninum, 3. p. tit. 24. cap. 2. & Innocent. in dicto *cap. nuper*. De quibus omnibus amplior videatur tractatio, fuſiorq. ſermo, apud Nauarr. & Sot. ſupradictis locis prælegatis, Suarez, 5. tomo, diſput. 15. ſect. 1. per totam, & Sayrus, lib. 2. ſui theſauri in præludio, & à cap. 10. cum ſequentibus, nam vt dixi, breuitas cui tantopere ſtudemus, non ſinit nos in hiſce rebus amplius immorari. Non tamen dicere prætermittam, cum Mag. Sot. quod in his omnibus, ita, quinuero & magis peccant, ipſi excommunicati, tractando, & communicando cum alijs, quam alij vicißim tractando, & communicando cum eiſdem, cum vtriq. ſint inobedientes Eccleſiæ, cæteriſq. paribus, prædictorum excommunicatorum, maius atque grauius ſit peccatum, cum etiam ipſi in id omnino cauſam dederint.

Ita peccãt excommunicati, quinuero magis, tractando cum alijs, quã é contra.

Sed

gitized by Google

ſed intelligenda eſt, dicta Concluſio iuxta ſenſum in prima iam Cõcluſione explicatum, & niſi in caſibus ibidem exceptis, atque explicatis. Pro quorum omnium pleniori intelligentia ſumopere eſt notandum, quod ad pacandas, atque quietandas multorum ſcrupuloſorum conſcientias, & ad euitanda multa ſcandala, mala, atque pericula, quæ ex contrario facto poterant euenire, in Concilio Conſtantienſi, conſtituta eſt, quædam Extrauag. quæ incipit: *Ad euitanda*, relata per D. Antoninum, 3. p. tit. 25. cap. 2. qua decretum fuit, *vt nullus teneatur euitare excommunicatos, niſi ſint excommunicati, altero duorum modorum, nempe, vel nominatim, vel quia ſunt, aut fuerunt, percuſſores Clericorum, & hoc adeo notorie, quod nulla poſſit tergiuerſatione celari*. Circa explicationem, atque declarationem Extrauagantis prædictæ, videatur ſupradictus Nauarr. in Man. cap. 27. num. 35. & Mag. Sot. in 4. ſent. d. 1. q. 5. ar. 6 loquẽdo de miniſtris præciſis, circa adminiſtrationem Sacramentorum, & d. 22. q. 1. ar. 4. agendo de communicatione prohibita in rebus corporalibus, & externis, cum prædictis excommunicatis, & Suarez, diſp. 9. ſect. 2. vbi plura dicit, eaq. notatu digniſſimà, & P. Frater Emmanuel Rodriguez, 2. tom. quæſtionum Regul. q. 61. ar. 2. late explicat, quando dicta Clerici percuſſio, dici debeat notoria, videatur ibidem, vbi etiam adhoc propoſitum dicuntur plura, eaq. notatu digniſſima, in quibus propter temporis anguſtiam, haud quaquam licet immorari.

Nota circa Extrauag ad euitanda.

Tertia Concluſio.

Quamuis communicare, atque participare, cum excommunicatis excommunicatione maiori (etiam extra caſus ſupra dictos) communiter, & regulariter loquendo, non ſit culpa pluſquam venialis, in aliquibus tamen caſibus eſt ipſa mortalis. Hæc Concluſio, eſt expreſſa Nau. vbi ſupra à num. 28. vſque ad 35. & Mag. Sot. vbi ſuper concl. 2. vbi & refert opinionem quorumdam aſſerentium, ſemper atque in vniuerſum, peccatum eſſe mortale, extra caſus exceptos, ſeu in caſibus prohibitis, communicare cum prædictis excommunicatis, pro eo quod ſit contra præceptum Eccleſiæ. Sed contrariæ ipſe adhæret ſententiæ, & opinioni, quam & dicit eſſe D. Thom. in 4. ſent. d. 18 q. 2. art. 4. cui omnes conſentiunt Theologi, & Iuriſconſulti recentiores, & ſapentiores, qui vnanimiter tenent, quod communicare cum excommunicatis, non ſemper eſt peccatum mortale, ſed id æſtimari debet, ex quantitate materiæ, ſit ne grauis, an vero leuis? Caſus autem, in quibus dicta communicatio, & participatio, eſt mortalis (ſecundum Nauarr. vbi ſupra) reducuntur ad ſex. Primus eſt participatio in Sacramentis, vel diuinis offitijs. Secundus, participatio nimis frequens Tertius, participatio facta in contẽptum clauium. Quartus, facta contra ſpeciale præceptũ Iudicis. Quintus, facta cum excõmunicato à Papa, cum participibus. Sextus, participatio in peccato mortali, quarum omnium rationem ſpecialitatis, eſſe dicit, quia quælibet participatio illarum eſt, principaliter prohibita, vel coniuncta, cum aliqua malitia mortali. Prima enim (inquit) eſt mortalis, quia cõmunio ſacramentorũ, & diuinorum offitiorum eſt, principaliter vetita. Secunda vero etiam eſt mortalis, quia intelligitur de frequentia, quæ habet coniunctam malitiam mortalem, animandi excommunicatum, ad delinquendum, contra *l. omnimiri, ff. de pact. dota, & cap. ex parte, de conſuetudine*. Tertia quia habet etiam coniunctam malitiam mortalem, & inobedientiam, contra *cap. 13. epiſt. D. Pauli, ad Roman. & cap. ſolite, de maiorit. & obedient.* Quis autem dicatur contemnere, tradit prædictus Nauarr. in dicto Manuali, cap. 23. num. 40. Quarta, eſt etiam mortalis, quia eſt duplex

Communicare cum excommunicatis excommunicatione maiori, quamuis loquendo, regulariter tãtum ſit peccatum veniale, in aliquibus tamẽ caſibus erit mortale.

Nota caſus, in quibus cum excommunicatis communicare eſt mortale.

duplex inobedientia, nempe iuris, & Iudicis, per dictum *cap fin. de maior. & obedient.* Quinta, eadem ratione q ua quarta, quinuero, & potiori, cum sit excommunicatio lata à Papa cum participibus, qualem (inquit Nauarr. excõmunicationem, solus Papa ferre potest, vt amplius dicit, nu. 36. & tandem sexta, est mortalis, quia miscetur ei malitia mortalis, eiusdem peccati. Qua de re videatur Sot. vbi supra, concl. 3. vbi sex casus supradictos ad quatuor tantum reducit, ipsoq. explicat, ea eminentia, qua solet, quod & similiter facit Suarez, disp. 9. supradicta, cum sequentibus, per plures disputationes, & Sayrus, lib. 2. sui thesar. à cap. 1. cum sequentibus. Hactenus de isto Articulo.

ARTICVLVS VI.

Vtrum metus mortis excuset à peccato, communicando cum excommunicato, excommunicatione maiori?

HAnc quæstionem mouet, & quamlatissime tractat, Mag. Sot. in 4. d. 22. q. 1. art. 4. dub. vltimo, referens hac de re plurium Doctorum opinione, nimis perplexas, & controuersas, circa potestatem Ecclesiæ, ad faciendas, atque ponendas leges, obligantes ad peccatum mortale, & an Ecclesia ipsa, intentionem habeat sub tali culpa, sibi subditos obligare, ad non communicandum cum supradictis excommunicatis, & dato quod ea fuerit eiusdem intentio, an excuset à tali culpa & peccato, mortis metus? Sed quia pertractatio hæc longissima est, quamplureſq. in se continet incidentes difficultates, & de ea plura supra diximus, in quæst. de legibus in communi, quæ est 25. in ordine, sed maxime artic. 14. 15. & 16. ab ipsa in præsentiarum breuiter me expediam, & pro propositæ difficultatis resolutione, sequentem statuo Conclusionem.

Conclusio.

Qui timore mortis alloquitur excommunicatum, non peccat, neque excommunicationem incurrit, modo id nõ fiat in contemptum fidei.

QVi timore mortis, alloquitur excommunicatum, participatq. cum eo, etiam in diuinis officijs, non peccat, neq; incurrit excõmunicationem, modo non participet in peccato mortali, neque cum negatione, saltim tacita Catholicæ fidei. Hæc Conclusio, est expressa Nauar. in suo Manuali, cap. 27. num. 36. & dicit eam esse Innocentij, *in cap. si vero, de sentent. excommunicat.* & Maior. in 4. dist. 18. q. 4. & Syluestri, *verb. excommunicatio, 5. q. 4.* & eamdem tenet Mag. Sot. loco supracitato, & Suarez, 3. tom. disput. 4. sect. 3. num. 12. & Sayrus, lib. 1. sui thesaur. cap. 18. num. 42. Esset autem communicatio, quæ resultaret in contemptum fidei, si quis communicaret, cum aliquo excommunicato, propter metum mortis, incussum in vilipendium eiusdem excommunicationis, siue facultatis excommunicandi, in quo quidem casu (inquit supradictus Nauarr.) quod oportet potius mori, & tenetur quispiam magis, vitam contemnere, quam sic communicare cum tali excommunicato, nam magis tenetur defendere articulum fidei, de auctoritate & potestate Ecclesiæ, circa ferendam excommunicationem illiusq. valorem, quam vitam ipsam corporalem, *per cap. Presbyteros, dist. 5. & cap. ita ne, 32. q. 5.* & hoc modo, inquit, limitandum est, quod communiter dicunt Doctores, *in cap. in sacris, de his quæ vi*, de quo etiam videatur dictus Nauarr. *in cap. sicut, de consecratione, dist. 1.* & Ioan. Maio. & Syluester, & Soto, vbi supra. In calce huius Articuli libuit aduertere, quod qui semel est excommunicatus,

Digitized by Google

ſilcatus, atque denuntiatus, ſemper debet vitari, quouſque conſtiterit de abſolutione, per Gloſſam, *in cap. propoſuit, de Cler. excommunicat. miniſt.*, niſi ſit perſona tantæ auctoritatis, vt affirmanti ſibi, ſe eſſe abſolutam, poſſit & debeat credi probabiliter. Videatur hac de re Angelus, *verb. excommunicatio*, 1. §. 16. & Nauarr. vbi ſupra, num. 36.

ARTICVLVS VII.

Quinam ſit effectus excommunicationis, & pœnæ, in quas incidunt excommunicati?

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, reſoluentur breuiter per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

PRæter illa quinque ſupradicta, quibus artic. concl. 1. diximus, excommunicatos excommunicatione maiori priuari, ſunt etiam, & quædam alia, ſibi prohibita, de quibus dicemus per ordinem. Hæc Concluſio, non aliter poteſt aut debet probari, quam adducendo & afferendo, excommunicationis effectus, & ea, quibus dicta excommunicatio maior priuat. Primo, actu & exercitio cuiuſcumque ordinis ſacri, & facit irregularem quemcumque, vtentem aliquo actu ordini ſuo peculiari, *per cap. ſi celebrat, de Cler. excommunic. miniſt.* Secundo, priuat collatione cuiuſcumque beneficij Eccleſiaſtici, & facit ipſam adeo nullam, vt non conualeſcat per abſolutionem, niſi renouetur *per cap. bona, de etat. & qualit. & cap. poſtulaſti, cum Gloſſa, & ei notatis, de Cler. excommunic. miniſt.* & conſequenter, tenetur illud relinquere, & reſtituere fructus, ad id vſque tempus perceptos. Tertio, priuat, facultate eligendi actiua, & paſſiua, *per cap. conſtitutus, vl primero, de appellat.* Quarto, ſuſpendit ab officio & beneficio, *per cap. paſtoralis, §. verum, eodem titulo*, quamquam ſi habet officium publicum, valebit quod per illud fecerit ratione eius, quouſque toleratur, *per cap. ad probandum, de teſtibus cogat.* Quinto, exuit, atque eximit ſubditos ab onere ſeruiendi, ratione fidelitatis, aut ſubiectionis iuriſdictionalis, quamdiu fuerit excommunicatus, *per cap. pauuli, & vltim. 15. q. 6.* Item ſexto, annullat reſcripta obtenta à ſummo Pontifice, præterquam ſuper articulo eiuſdem excommunicationis, *per c. 1. de reſcriptis lib. 6.* Hac de re, quod de more fit, eſt, vt detur abſolutio ad effectum illorum conſequendum, ſi non inſorduerit per annum, *per cap. ita quorumdam, de Iudæis.* Super quod capitulum, videnda eſt, repetitio ſolemnis Doctoris Nauarr. vbi in Gloſſa vltima, num. 16. ponit tenorem Regulæ Cancellariæ de eiuſmodi inſurdeſcentibus. Septimo repellit à iuditio, vt non poſſit eſſe actor, neque procurator actoris, nec rei, poteſt tamen eſſe reus, ad ſe defendendum, *per cap. intelleximus, de iudiciis*, vt tenet communis opinio, & etiam conſtitui procurator, vt abſolutus procurare poſſit, vt tenet Nauarr. *in cap. poſt ceſſionem, de probationibus*, poſt Dec. contra communem. Octauo, priuat à ſepultura loci ſacri, *per cap. ſacris, de ſepult.* Nono, facit vt perſeuerans in excommunicatione per vnum annum, in cauſa criminali, videatur crimen confiteri, *per cap. rurſus, & cap. quicumque*, 11. q. 3. quinuero Gloſſa finalis, *in cap. 1. de iudiciis*, tenet quod priuari debet ſuis beneficijs, ſed Nauarr. dicit hoc non eſſe verum, id quod, & laudabiliter probat ibidem. Sed nunc nouiſſime per Concilium Tridentinum, *ſeſſ. 25. cap. 3. de ref.*

Quibus rebus priuantur, qui ſunt excommunicati, & quinam ſunt excommunicationis effectus.

de reformatione, in excommunicatione insurdescens, atque perseverans per annum, de hæresi habetur suspectus. Decimo, excommunicatio, secundum aliquos, excommunicatum facit infamem, si ea est manifesta, *per cap. infames, 6. q. 1.* sed hoc limitatur ab alijs, vt solum procedat in excommunicato, ob causam afferentem infamiam iuris, seu ob contumaciam in causa infamiam afferente. Et tandem, vndecimo & vltimo, obligat excommunicatum per aliquod tempus manentem in ea, ad soluendam poenam constitutam, in aliquibus Episcopatibus, atque etiam per seculares leges, antequam absoluatur. Quæde re videatur Angel. *verb. excommunicatus, vers. 13.* & de supradictis omnibus Nauarr. in Man. cap. 27. à num. 21. vsque 34. & Sot. in 4. dist. 22. q. 1. ar. 4. concl. 2. & Suarez, etiam 5. tom. à disp. 9. vsque ad 17. per plures sectiones, & Sayrus, lib. 2. sui thesaur. à cap. 1. cum sequentibus latissime.

Secunda Conclusio.

Omnes actus excommunicati, etiam denuntiati, regulariter valent, quamuis ipse peccet mortaliter.

Quamuis supradicta omnia vera sint, omnes tamen actus excommunicati, etiam denuntiati, regulariter valent, atque alterius non excommunicati, quamuis in agendo ipsos, si fuerint ex supradictis, peccet mortaliter. Hæc Conclusio, est expressa supradicti Doctoris Nauarr. vbi supra, num. 36. in responsione ad sextum, cuius rationem reddit, nam excommunicatus, propter excommunicationem, non definit esse verus homo, nec liber, aut perdit, seu amittit potestatem naturalem, atque ita potest contrahere regulariter, sicut & quilibet alius, quamuis in contrahendo, recipiendoq. prædictum sacramentum, in eo statu, peccet mortaliter. Potest præterea facere omnia ea, quæ iuri naturali gentium, siue ciuili nituntur, argumento, *cap. Ius naturale, & cap. Ius gentium, 1. dist. & l. 1. §. Ius naturale, & l. ex hoc iure, ff. de iust. & iur.* & consequenter potest testari, secundum communem, contra Glossam, *in cap. decernimus, de sentent. excommunic. lib. 6.* quod præsertim procedit, verumq. habet, in actibus quos lex humana non potest annullare, quales sunt actus sacramentales. Vnde baptismus, confirmatio, atque ordo, collata excommunicato, vel ab excommunicato, valent secundum omnes, & matrimonium, *per cap. significantis, de eo qui duxit in matr.* Non autem valent regulariter, actus pertinentes ad potestatem & iurisdictionem Ecclesiasticam humanam, per quam ipsi annullantur, annullariq. possunt, qualis sunt, præsentatio ad beneficia, electio, postulatio confirmatio, institutio, collatio, prouisio, & nominatio, *per cap. si celebrat, cap. postulasti, de Cler. excommunicat. minist.* De quibus omnibus videantur latissime Suarez, & Sayrus locis supracitatis.

ARTICVLVS VIII.

Quinam possint excommunicare?

Huic Articulo breuiter, & resolutiue respondeo, per sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

Qui possunt excommunicare, sunt Papa Archiepiscopi, & Episcopi, aliique Prælati.

CAusa efficiens excommunicationis, esse possunt, Summus Pontifex, Archiepiscopi, & Episcopi, & alij Prælati, etiamsi sint Episcopis minores, qui Episcopalem, vel quasi Episcopalem habent iurisdictionem, qua-

les

les ſunt in Religionibus, Generalis, & Prouincialis, quales etiam ſunt multi Abbates, præpoſiti, & Priores aliquarum Eccleſiarum Collegiatarum, & Regularium, vel ſecularium, etiam ſi non ſint ipſi conſecrati, neque benedicti, modo ſint confirmati, atque prouiſi, quia hi omnes excommunicare poſſunt ſibi ſubditos, de iure communi. Hæc Concluſio, eſt expreſſa Nauarr. in ſuo Manuali, cap. 27. num. 5. & probat eam, *per cap. tranſmiſſam, cap. ſuffraganeus, de elect. & cap. cum ab Eccleſiarum, de offic. ordin.* & idem dicit eſſe intelligendum de alijs, qui conſuetudine præſcripta, iuriſdictionem ſibi compararunt, *per cap. duo ſimul, de offic. ordin. & cap. cum contingat, de foro competent.* Et aduerte poſſuiſſe te conſulto, particulam illam, *Eccleſiarum Collegiatarum*, nam alij, qui vocantur Abbates, & Priores, in multis regionibus, eo, quòd ſunt Rectores Eccleſiarum, habentium ſub ſe multos beneficiarios, non viuentes collegialiter, non poſſunt excommunicare, iure communi, quia nullam ab eo habent iuriſdictionem fori exterioris, ſecundum notata, *in capitulo, Canon. & Gloſſa, in dict. Quantum, verb. collegiatis, de elect. lib. 6. & Panor. in cap. notas, de iureiurando.* Nota;

Capitulum etiam Sede vacante poteſt excommunicare, *per cap. cum olim, de maiorit. & obed.* Item & delegatus ſummi Pontificis, *per cap. de his, 12. d.* & etiam delegati omnium prædictorum, excommunicare poſſunt eos, in quos delegatam habent iuriſdictionem. *per cap. P. & G. de offic. deleg.* Ex quibus omnibus ſequitur, quod Parrochi Eccleſiarum ſimplicium Parrochialium, non poſſunt excommunicare ſuos Parrochianos, iure communi, neque ſpeciali, quia facultas excommunicandi non oritur ab Ordine, in ò eſt pars quædam iuriſdictionis fori exterioris, iuxta Gloſſam receptam, in dicto *cap. tranſmiſſam*, quam ipſi non habent, poſſunt tamen eam habere, ex conſuetudine præſcripta, argumen. *dicti cap. duo ſimul, & cap. cum contingat*, & tunc tantam iuriſdictionem habebunt, quantam conſuetudo dederit, neque ampliorem. Videatur hac de re Sot. in 4. ſent. diſt. 21. q. 2. art. 1. per totum, & Sylueſt. *verb. excommunicatio, 1. num. 5.* & Suarez, 3. tom. diſp. 3. ſect. 2. num. 1. & diſp. 18. ſect. 1. num. 1. & Sayrus, lib. 1. cap. 5. latiſſime.

Secunda Concluſio.

Epiſcopi excommunicare non poſſunt, extra ſuum Epiſcopatum, etiam ſibi ſubditos. Hæc Concluſio etiam, eſt ſupradicti Nauarr. vbi ſupra, num. 6. quam & probat *per cap. Epiſcopum, 11. q. 3.* quam dicit eſſe veram, etiam ſi Epiſcopus, vi fuiſſet expulſus, niſi in loco vicinori ſuo Epiſcopatui, iuxta Clementinam 2. *de foro competenti*, aut niſi de conſenſu Epiſcopi, vbi manent, atque domicilium habent, aut in re adeò manifeſta, quæ non requirat cauſæ cognitionem, argum. *cap. cum ſit, §. fin. de appellat.* Cuius rei ratio eſt, quia ad excommunicandum requiritur locus, in quo ſedeant pro Tribunali, quem ipſi non habent extra ſuum territorium. Hac de re videatur, *cap. nouit, de offic. deleg.* cum Gloſſa, vbi ad hoc propoſitum dicuntur plura, eaq. notatu digniſſima, atque allegatur plura iura, ſed præcipue, *cap. fin. de conſtit. lib. 6.* Videatur Nauarr. vbi ſupra, Sot. etiam loco prallegato, & Sayrus, & Suarez etiam, locis ſupracitatis. Epiſcopi excommunicare non poſſunt, extra ſuum territorium, etiam ſibi ſubditos.

Tertia Concluſio.

Prælati Regulares, Epiſcopalem vel quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem habentes, quales in Religionibus exemptis, ſunt Generales, & Prouinciales, de iure communi, & ex priuilegijs particularibus poſſunt, ſibi ſubditos excommunicare, ſed non niſi in ſuis locis, ſuis territorijs. Pro huius Concluſionis Etiam Prælati Regulares, excommunicare non poſſunt, niſi in ſuis locis, & territorijs reſpectiue.

cluſionis intelligentia præmitto, quod Pater Frater Emmanuel Rodriguez, 2.tom. quæſtionum Regul. q.59.art.1. hac de re agens, conſtituit huiuſmodi differentiam inter Epiſcopos, & ſupradictos Prælatos Regulares, dicens, quod Epiſcopi (vt in præcedenti Concluſione eſt dictum) excommunicare non poſſunt ſibi ſubditos extra ſuum territorium, niſi in caſibus ibidem exceptis, id quod eſt de Iure communi: at vero Prælati Regulares prædicti, inquit, iuriſdictionem habent ſine territorio, ac proinde in alieno territorio, poſſunt illam exercere, atque ſibi ſubditos excommunicare, vt de Iudice arbitro habetur in iure, *in l. ſi conuenerit, §. ſi arbiter, ff. de arbitris*; nam ex quo ipſis in alterius territorio iuriſdictio conceditur, etiam conſequenter, & eiuſdem iuriſdictionis vſus concedi videtur, argumento multorum iurium, *l. ad legatum, & l. ad rem mobilem, ff. de præſcr. & lorum iuriſdictione, ff. de iuriſd. omn. iud.* Sed hæc doctrina, & ſententia, non mihi ſatis placet, quinuero crediderim, ſupradictos Prælatos Regulares, intra limites ſuarum Religionum proprium habere territorium. Et vt loquamur de Prouincialibus Miniſtris, qui limitatam habent iuriſdictionem, intra talem Prouinciã, negare quis poteſt, quod Miniſter Prouincialis, verb. grat. Prouinciæ D. Iacobi proprium habeat territorium, quod eſt ipſa Prouincia, ſic denominata? Idemq. dico de Miniſtro Prouinciali, Prouinciæ Beticæ, & cuiuſcumque alterius, in quibus ſunt ſubditi, atque ſubiecti illis, omnes earum Conuentus, & tanquam in proprio territorio reſident, vnde neque extra ipſum, quempiam poſſunt excommunicare ſicut neque Epiſcopi. Neque obſtat, quod in contrarium adducitur, nempe, quod omnia ſupradicta loca, vbi dicti Conuentus ſunt ſtructi, ſint Epiſcoporum territorium reſpectiue, non vero dictorum Prouincialium, vt conſtat, *ex cap. cum Epiſcopus, de offic. ord. lib.6.* nam bene ſtat opere mecq. ſe compatitur, quod Eccleſiæ alicuius Prouinciæ, & loca ibidem non exempta, ſubeantur prædictis Epiſcopis, & ſint ipſorum proprium territorium, Monaſteria autem ibidem exempta, ex priuilegijs, & auctoritate ſummorum Pontificum, ſint etiam territorium ſupradictorum Miniſtrorum Prouincialium. Neque etiam quidquam valet, ratio alia, quæ adducitur ab eodem Roderico de præcedentia in ſupradictis locis, etiam exemptis, quando ſupradicti Epiſcopi, & Prouinciales, quinuero, & Generales Miniſtri, ſimul conueniant in proceſſionibus, ſeu alijs, quo quidem caſu, Epiſcopi debent præcedere, nam id non obſtat ſupradictis, cum reuera ipſi Epiſcopi ſint veri in ſuo territorio, quamuis in Monaſterio alias exempto, cum ſit, vt ſupponitur, eiuſmodi Monaſterium conſtructum in tali loco, nec de Iure communi conſtrui, atque ædificari potuerit ſine licentia, & conſenſu prædictorum Epiſcoporum, quomodo ſit, vt Iure optimo, debeant præcedere, prædicta ratione, aliiſq. multis titulis, neq; dicta ratio quicquã valet. Qua de cauſa ſupradicto dicendi modo prætermiſſo, circa præſentem Concluſionem reſoluendo dico, quod ſupradicti Miniſtri Generales, & Prouinciales, de Iure communi, atque ex ſpeciali, excommunicare poſſunt ſibi ſubditos, ſed non niſi in ſuis locis, ſeu proprijs territorijs, eo modo, quo & Epiſcopi, niſi in caſibus ſuperius exceptis, id quod eſt de Iure communi, per iura in præcedenti Concluſione allegata. Neque hac in re vllã prorſus inuenio differentiam inter ſupradictos Prælatos Regulares, & Epiſcopos. Neque prædictis obſtat, quod dicit Ioan. Andreas, *in cap. cum contingat, de foro compet.* & Geminianus, *in cap. ſt. animarum, de conſtit.* vbi dicunt Prælatos, Epiſcopis inferiores non habere territorium, nam hoc limitandum eſt, niſi ipſi ſint exempti ſimul cũ ſuis ſubditis, de quo videndus Sylu. *verb. excommunicatio, 3. num. 15. & verb. excommunicatus, 1. num. 6. in fine*, vbi &

abſolute

absolute dicit, citans Hostiensem, quod nec Episcopi excommunicare possunt, extra suam diœcesim, neque alij Prælati extra territorium suæ iurisdictionis, quod valde facit pro hac opinione.

Quarta Conclusio.

Multi etiam iure prohibentur excommunicare, de quibus in hac Conclusione, dicemus per ordinem. Primo, mulieres excommunicare non possunt, argumento, *cap. noua, de pœnit. & remiss.* Qua de re plura diximus, in 1. tomo, agendo de Abbatissis, siue præpositis Monialium. Secundo, nec layci, sine priuilegio Apostolico, quempiam excommunicare possunt, *per cap. prater, adiuncta Glossa, verb. ducibus, 32. d.* Tertio, neque quisquam seipsum potest excommunicare, iuxta *l. qui iurisdictioni, ff. de iure omnium iud.* Quapropter Episcopus, qui excommunicat generaliter quemcumque, qui aliquid furatus fuerit, aut furabitur, luserit, aut ludet, licet ipse id ipsum faciat, aut fecerit, non erit excommunicatus, secundum Hostiensem, in summa, *de sentent. excommunic. §. quis valeat*, & S. Thom. in 4. dist. 18. quæst. 2. ad secundum, & Ioan. Andreas, *in Regula, cui licet, de regulis iuris, lib. 6.* communiter receptos. Sed si Episcopus solummodo esset denunciator, excommunicationis summi Pontificis, aliquid prohibentis fieri, aut non fieri, comprehendet etiam ipsum excommunicatio, secundum communem mentem omnium. Quarto, neque consuetudo sola, absque sententia, & absque Constitutione aliqua, quempiam valet excommunicare, nisi sit legitime præscripta, aut approbata à summo Pontifice, aut ab alio Prælato, quantum ad suos subditos, quia tunc vim haberet statuti, secundum Angel. *ver. excommunicatio, 1. §. 6.* Quinto, neque excommunicatus potest excommunicare, quamuis sit occultus, secundum Glossam, *& cap. audiuimus, 24. q. 1.* verius tamen est, quod si non est denunciatus, potest excommunicare, & valet excommunicatio lata ab eo, secundum Panorm. *in cap. ab excommunicato, num. 5. de rescriptis, & cap. cum dilecti, de dolo, & contum. sub fine*, & Felinus, *in cap. ad probandum, colum. 3. de re iudicata*. De quibus omnibus videatur Nauarr. in suo Manuali, cap. 27. num. 6. & 7. *& in cap dilectus, el secundo, de probandis*, in responsione ad argumenta contraria, vbi id probat per supradictam Extrauagantem, *ad euitanda*, & idem tenet Soto, in 4. dist. 22. q. 2. art. 2. in vltimo dubio. Et aduerto, vt dicit Nauarr. in Manuali, vbi supra, num. 8. quod qui sciens, aut scire debens, se non posse alium excommunicare, de facto illum excommunicat, peccat mortaliter, propter iniuriam quam illi irrogat, & quia vsurpat alterius iurisdictionem, quod est mortale, secundum S. Thom. 2. 2. quæst. 60. art. 6. quibus de rebus videatur Syluest. *verb. excommunicatio, 1. num. 5. & 6.* latissime, & Suarez 5. tom. disp. 2. sect. 3. & disp. 18. sect. 1. & Sayrus, lib. 1. cap. 5. à num. 1. cum seqq.

Multi iure prohibentur excõmunicare, & quinam sint illi, dicitur per ordinem.

ARTICVLVS IX.

Vtrum excommunicatio, ferri possit diebus feriatis, & An sit necessario ferenda in scriptis?

Quæ ad hunc pertinent Articulum, explicabuntur per sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

EXcommunicatio, regulariter loquendo, ferri non potest diebus feriatis. Huius Conclusionis ratio est, nam cum excommunicatio (vt supra dixi-

Excõmunicatio regulariter loquendo, ferri nõ debet diebus feriatis, nisi in casibus infra dicendis.

diximus)ferri non poſſit aut debeat,niſi cauſa cognita,præuiaq. ſententia,& iuſtificatione cauſæ, vt habetur *in cap. ſacro, de ſentent. excommun. lib. 6. & cap. nemo,* 2. *q.* 1. diebus autem feriatis eiuſmodi cauſæ, non etiam debeant, aut poſſint cognoſci, vt definitum, habetur in iure, *l. actus, de feriis, & in cap. fin. eodem tit.* inde eſt, quod excommunicatio diebus feriatis ferri non poſſit. Verum eſt tamen, quod ſi eiuſmodi diebus feratur, valebit excommunicationis ſententia, vt tenet Abbas, *in cap. fin. de feriis, nu.* 13. & omnes communiter Doctores. Qua eadem ratione, valebit excommunicationis cenſura, diebus feſtiuis, lata contra eum, qui in Eccleſia eodem tempore, dum diuina celebrantur, obſtrepit, & admonitus, nõ quieſcit, arg. deducto *ex c. veniens, de ſentent. excommunic.* cuius & præterea ratio eſt, nam cum eiuſmodi contumacia ſit notoria, non indiget cauſæ cognitione. Vnde Prælati, Regulares ſupradictis diebus feriatis, excommunicare poſſunt ſibi ſubditos rebelles, & contumaces, quia non procedunt cum ſtrepitu, & figura Iudicij, ſed ſimpliciter, & de plano. Poſſunt etiam ferre, ſiue proponere, excommunicationem generalem, contra aliquos prohibitum aliquid facientes, & generaliter excommunicatio diebus feriatis ferri poteſt, in omnibus caſibus, in quibus nulla cognitio cauſæ requiritur, nec nimium diuinus cultus impeditur, atque etiam noctu excommunicationes ferri poſſunt ipſo facto, licet aliæ ſententiæ, noctu latæ nullæ ſint, ſed in cenſuris dicendum videtur contrarium, vt tenet Federicus de Senis, conſ. 2. num. 3. verſu, item ſi quis quocumque die, & Vgolin. de cenſuris Eccleſiaſticis, Tabula 1. cap. 27. §. 2. Videatur etiam hac de re Emmanuel Rodrig. in ſuis qq. Regul. tom. 2. q. 59. art. 2. & Suarez, 3. tom. diſp. 18. ſect. 3. & Sayrus, lib. 1. ſui theſaur. cap. 14. num. 7. 8. & 9.

Excommunicatio fieri nõ poteſt, niſi cauſa cognita, præuiq. ſententia, iuſtificationis cauſæ.

Excommunicatio lata etiam diebus feriatis valida eſt,

Excommunicatio etiã noctu ferri poteſt, licet aliæ ſententiæ noctu latę, nullæ ſint.

Secunda Concluſio.

Excommunicatio, regulariter loquendo, ferenda eſt in ſcriptis, & qui ſine Canonica monitione præmiſſa, vel ſolo verbo, ſine aliqua ſcriptura excommunicat (niſi iuſta de cauſa id omittat) mortaliter peccat, quamuis excommunicatio liget. Hæc Concluſio, eſt omnium Doctorum communis, & de ea ſpecialiter videndus eſt, ſupradictus Doctor Nauarr. in ſuo Man. cap. 27. num. 8. vbi & dicit, quod huiuſmodi excommunicans ſolo verbo, & ſine ſcriptura publica, aut priuata (vt dictum eſt) manet ſuſpenſus per vnum menſem ab ingreſſu Eccleſiæ, & à diuinis officijs, *per cap ſacro, de ſentent. excomm. & cap. 1 eod. tit. lib. 6.* intra quem, ſi celebrauerit aliquod officium diuinum, alicui ordini peculiariter addictum, erit irregularis, per dictum *cap. 1. de ſentent. excommunic. lib. 6.* Dicit tamen, quod huiuſmodi pœna non afficit Epiſcopos, quia non ibi fit eorum particularis mentio, quod eſt neceſſe, vt ipſi ſuſpenſionem incurrant, *per cap. quia periculoſum, eod. tit. & lib.* Item, neque comprehendit Religioſorum Prælatos, quando eſt periculum in mora, aut quando Conſtitutiones alicuius Ordinis, præſcribunt aliam formam, quoad primum facit, *cap. Conſtitutionem ſub fine, de ſentent. excommunic. lib. 6.* quoad ſecundum vero de Conſtitutionibus (inquit) eſſe neceſſarium, quod huiuſmodi Conſtitutiones ſint confirmatæ à ſummo Pontifice, nam alias non poſſunt derogare Iure communi, *per cap. quod ſuper his, de maior. & obed.* Sed quid, ſi quis Prælatus Regularis, propter ignorantiam iuris, ſine ſcripto excommunicet, peccabit ne? Gabriel. in 4. diſt. 18. q. 2. Can. 7. inquit, quod non, ſed ſupradictus Nauar. loco ſupracitato, dicit, quod ignorantia prædicta, niſi eſſet multum iuſta, eiuſmodi non excuſaret, *per cap ignorantia, de regul. iuris, lib. 6.* præſertim, quod Religioſorum Prælati, in hiſce rebus cautius

Excõmunicatio regulariter loquẽdo, ferenda eſt inſcriptis, & qui ſine ſcriptura excõmunicat, mortaliter peccat, licet excommunicatio valeat.

Pœna excommunicantis ſine ſcripto, quę nam ſit, & an locum habeat in Epiſcopis.

Epiſcopi ſuſpẽdi non poſſunt de Iure, niſi de eis fiat ſpecialis mentio.

tius se debent habere, atque cum maiori iustificatione excommunicare, quam alij, propter maiorem charitatem, quam habere debent erga Fratres suos, argumento eorum, quæ notat Panor. *in cap. causam, qua de iudicijs.* Ad euitanda eiusmodi inconuenientia, Leo X. *Concessit, quod Prælati Ordinis Minorum Regularis Obseruantiæ, cum aliquem Fratrem, propter apostasiam, vel aliam causam excommunicent, in Capitulo Fratrum, vel in communitate, non teneantur proferre sententiam excommunicationis in scriptis, prout sub pœna suspensionis, præcipitur proferentibus in iure*, ita habetur in Supplemento Ordinis, & refertur in Compendio, *verb. absolutio ordinaria*, §. 26. & refert illud Gabriel, in 4. dist. 18. quæst. 1. & Syluest. *verb. excommunicatio*, 1. §. 14. & Panorm. *in cap. cum special. de appellat.* Sed aduertendum est, quod in nostris generalibus Constitutionibus Toletanis, præcipitur, *vt nullus nostræ Religionis Prælatus, inferat sententiam excommunicationis, per modum ordinationis, vel statuti, ad præcauenda delicta, vt est prohibitus ingressus in cellas, siue in aliquas sæcularium domos, & id genus alia, nisi in scriptis, & quod prædicta excommunicatio aliter lata, præsenti Constitutione nulla esse decernitur, & declaratur.* Circa quam ordinationem, est aduertendum, quod ipsa non intelligitur, neque habet locum, in excommunicatione lata à Prælatis, per modum præcepti, vt quando Prælati præcipiunt, aliquibus Fratribus in particulari, vt quod non certas domos ingrediantur, seu quod quando vadunt extra ciuitatem ad prædicandum, non transeant per mediam ciuitatem, & alia similia, & hoc tantum voluit dicere Leo Decimus, non enim ipse concessit vniuersaliter, vt Prælati non teneantur sententiam excommunicationis in scriptis proferre, sed tantum illam, quæ per modum præcepti fulminatur contra aliquem Fratrem in particulari, vt constat ex ipsius verbis, ibi, *cum aliquem Fratrem excommunicant, &c.* nam excommunicationem, quæ est per modum statuti, & ordinationis, semper tenentur, iuxta terminos iuris, & supradictæ Constitutionis Toletanæ, in scriptis proferre. Erit autem illa excommunicatio per modum statuti, quæ apponitur omnibus alicuius Prouinciæ, siue Conuentus aut cõmunitatis, Conuentualibus Fratribus, permanenter, & non ad certum tempus, etenim si ad certum tempus apponatur, per modum præcepti esse cẽsebitur. Ad cuius supradictæ Constitutionis generalis, maiorem obseruantiam, in ordinationibus particularibus nostræ S. Prouinciæ D. Iacobi, habetur, *quod vt Superiorum præcepta, atque mandata strictius obseruentur, & ne quis eorum ignorantiam præsumat, quotiescunque aliquid per obedientiam, siue vero per excommunicationem fuerit præceptum, eiusmodi mandatum appenatur ad refectorij portas interius, subscriptum, atque firmatum, Superioris nomine, cuius fuerit mandatum, siue præceptum, quodq. aliter factum, in conscientia non obliget, dummodo sit positum toti communitati permanenter, & per modum statuti, & ordinationis, absque vlla temporis limitatione, attamen cum huiusmodi præceptum alicui Religioso in particulari fuerit impositum, statim obligat, quamuis in scriptis, non seruetur, & idem intelligendum est, quando fuerit impositum toti communitati per modum præcepti, non vero statuti, & per aliquod certum, atque determinatum tempus.* Circa quam Constitutionem, notanda sunt verba illa, *in conscientia, seu foro conscientiæ*, nam in foro exteriori, obedientia certe apposita à Prælatis sine vllo scripto valet, ita vt ipsam transgrediens ab eisdem puniri possit, quod est valde notandum.

In calce huius Articuli, aduertere libuit (vt amplius infra dicemus) quod excommunicatio est nulla, quandocunque Prælatus illam fert, non seruata necessaria iuris forma, quæ requirit monitionem aliquam iuris, siue Iudi-

Nota priuilegium, quod habẽt Regulares ad excommunicandũ interdum, sibi subditos sine scripto. *Suppl. fol. 93. conc. 41. & refertur in cõp. ver. absolutio, §. 26.*

Nota pro excõmunicationibꝰ quæ ponuntur in nostro sacro Ordine per modum statuti, qualiter sint ponendæ. *Ord. gen. Tol. cap. 6. de cõst. delinquen. tit. de pœna excõmunica.*

Nota hoc valde.

Nota hoc valde.

Excommunicatio lata, nõ seruata substãtiali forma est nulla.

cis, vt si post eam quispiam fuerit inobediens, & contumax, & Ecclesiam non audierit, excommunicari possit, atque haberi sicut ethnicus, & publicanus, vt habetur Matth. 18. quæ quidem forma ibi tradita est à Christo Domino. At vero aliæ solemnitates iuris, si perperam, & sine causa omittantur, vt quod prædicta admonitio sit trina, quod dicta excommunicatio, non diebus feriatis, aut nisi in scriptis feratur, &c. quamuis contrarium facientes peccent, puniriq. possint & debeant, non tamen ipsarum defectus annullat excommunicationis sententiam, vt tenet communis opinio. De qua specialiter videndus est Magister Soto, in 4. dist. 22. quæst. 1. artic. 2. in quodam incidenti dubio, & Corduba, *in cap. alma Mater*, 1. p. §. 9 num. 7. & Nauarr. in suo Manuali, cap. 27. num. 8. Suarez, 3. tomo 3 disput. 3. sect. 13. à num. 1. cum sequentibus, & Sayrus, lib. 1. sui thesauri, cap. 13. num. 1. cum sequentibus. Et hæc de isto Articulo dicta sufficiant.

ARTICVLVS X.

Vtrum Monasteria, Collegia, siue Communitates, possint excommunicari?

POst considerationem illorum, qui excommunicare possunt, aut non possunt, sequitur congruenti ordine, pertractatio eorum, qui possunt, aut non possunt excommunicari, qua de re latissime agit Syluester, *verbo, excommunicatio, 1. num. 7. cum sequentibus*, & Suarez, 3. tomo, disput. 3. sectione 1. & disputat. 18. sect. 2. & Sayrus, lib. 1. cap. 8. per totum, & Magister Soto, in 4. dist. 22. quæst. 2. artic. 2. & Nauarr. in suo Manuali, cap. 27. num. 13. vbi resolutiue dicunt, *quod excommunicari non potest*, nisi homo baptizatus, mortalis, adultus, Superiorem habens, ac proinde Papa, nec diabolus, neque infideles, excommunicari non possunt, neque vero locusta, & id generis aliqua alia, quamuis possint adiurari, vtendo contra ea, aqua benedicta, & aliquibus precibus, & adiurationibus sanctis, fundatis in diuina misericordia, & bonitate, verbisq. sanctissimis, ad id ex Ecclesiæ Catholicæ institutione constitutis. Quibus omnibus prætermissis, nam hæc speculatiua, atque Scholastica potius sunt, quam practica, siue moralia, ad propositam difficultatem reuertendo, pro illius resolutione, sequentem statuo Conclusionem.

Nota quinam excommunicari non possunt.

Conclusio.

Monasteria cõmunitates, & Collegia, excõmunicari non possunt.

SEntentia excommunicationis, ferri & pronunciari non potest, in Monasteria, Vniuersitates, siue Collegia. Hæc Conclusio, est expressa Magistri Soti, loco supracitato, conclusione secunda, quam esse dicit Diui Thomæ, & communem omnium in vniuersum, cuius & rationem reddit, nam nemo potest excommunicari (vt pluries dictum est) nisi propter peccatum inobedientiæ, atque contumaciæ: peccare autem est actus personalis, & non vniuersitatis, nã vniuersitas non peccat, nisi quia singuli peccant: ergo excommunicationis sententia, ferri non potest, nisi in singulos Monasterij, Vniuersitatis, siue Collegij inobedientes. Dicit tamẽ supradictus Soto, aliquos esse in ea sententia, vt credant, quod licet talis excommunicationis sententia, in Communitatem ferri non possit, nihilominus lata teneat. Sed nihilominus cõtrarium asserit esse tenendũ, nam esset periculum, quod aliquis

ibidem

Digitized by Google

ibidem citra culpam excõmunicaretur, & roganti, quid si sententia excõmunicationis ferretur, vt nemo de Collegio exiret, eligeret seu eligeretur, aut quidpiam ageret, quid in tali casu esset faciendum? Respondet ibidem, quod quicumque eidem non pareret, eam incurreret, si esset per viam statuti ipso facto posita; sed tamen, si esset monitoria, non posset postmodum proferri sententia, tamquam in contumacem, in totum Collegium, quousque singuli audirentur, an haberent causam legitimam excusandi se à peccato. Aduertendum tamen est, quod quamuis Monasterium, Vniuersitas, siue Collegium excommunicari non possint, possunt attamen interdici, neque consequentia valet, possunt interdici: ergo, & possunt excommunicari: nam interdictum non semper ponitur pro culpa eorũ, qui interdicuntur, sed in odium illius, qui in Vrbe est excommunicatus, at excommunicatio semper ponitur pro culpa, inobedientia, & contumacia illius, qui excommunicatur. Hinc fit, vt interdicti si non sint in culpa, quæ excommunicationi subiecta est, licet arceantur ab audiendis sacris, non tamen priuantur Ecclesiæ suffragijs, quod est valde notandum, atque memoriæ commendandum. De quibus videatur Suarez, 5. tom. disput. 5. sect. 2. num. 29. & disput. 10. sect. 2. num. 2. & Sayrus, lib. 1. cap. 8. à num. 15. cum sequentibus. In calce huius articuli est notandum, quod excommunicatus vnica excommunicatione, eiusq; censuris innodatus, potest iterum, atque iterum excommunicari, non solum propter nouum crimen, sed etiam propter idem, aggrauando censuras, ad maiorem eiusdem terrorem, & confusionem, neque absolutus ab vna excommunicatione, censetur statim absolutus ab alijs, vt latius infra dicemus. Qua de re videatur Soto, loco supracitato, concl. 3. & Nauarr. in suo Manuali, cap. 27. num. 26.

Monasterium, cõmunitas, siue Collegiũ, quãuis excommunicati non possint, attamen non possunt interdici.

Excommunicatus vnica excommunicatione, potest iterum excommunicari.

ARTICVLVS XI.

Vtrum Religiosi, siue Regulares, possint excommunicari, ab Ordinarijs Prælatis?

Quæ ad hunc Articulum spectant, resoluentur breuiter, per sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

LOcorum Ordinarij, excommunicare non possunt Religiosos, siue Regulares exemptos. Hæc Conclusio, non aliter potest probari, quam adducendo, & referendo, ad hoc indulta atque concessa esse Religiosis varia & diuersa priuilegia, & in primis, Martinus Quintus pro maiori Fratrum quiete: *Concessit, nobis Fratribus Minoribus, quod Ordinarij, & Prælati alij, siue, quauis alia persona, generaliter, vel specialiter, aut communiter, aut diuisim, non possint quauis auctoritate, excommunicationis, suspensionis, & interdicti sententias, in nos promulgare*, ita habetur in Monumentis Ordinis, & id ipsum habetur sub nomine Eugenij Quarti, & refertur in Compendio. Clemens etiam Quartus *Concessit eisdem Fratribus Minoribus, ne ab aliquo Legato (nisi de latere Sedis Apostolicæ missо) vel delegato, aut subdelegato, & auctoritate literarum prædictæ Sedis, possint excommunicari, suspendi, vel interdici, nisi ipsa litera, plenam & expressam, de ordine præfato, & indulto huiusmodi fecerint mentionem*. Ita habetur in supradictis Monumentis, & refertur in

Locorum Ordinarij excõmunicare non possunt Religiosos, siue Regulares exẽptos.

Mon. Ord. 2. imp. fol. 262. conc. 681. & in suppl. f. 80. conc. 240. & refertur in cõpend. ver. excõmunicatio, §. 1. & 2.

Mon Ord. 1. imp. fol. 29 & 2. fo. 26. conc. 25. & in sup. fol. 3. concs. 1. & refertur in comp. ver. excõmunicatio, §. 3.

Compendio, *verbo, excommunicatio*, §. 3. Sed præterea facit ad hoc propoſitum, id quod etiam conceſſit Sixtus Quartus: *Qui ſtatuit, ne locorum Diœceſani, ſeu Ordinarij, vel alij quicumque in perſonas, aut loca Fratrum Minorum, contra priuilegium exemptionis, ſibi quamcumque iuriſdictionem, aut ſuperioritatem vendicare præſumunt, ac diſtrictè inhibuit, ne quiſquam abſque Sedis Apoſtolicæ ſpeciali conceſſione, & auctoritate, in perſonas, domos, & loca dicti Ordinis Minorum (vtpote prorſus exemptas) aliquas cenſuras, vel ſententias, ſpecialiter, vel generaliter promulgare audeat.* Habetur in ſupradictis Monumentis, & refertur in Compendio, *verb. exemptio*, §. 23. & in ſequenti §. 24. dicitur, quod hoc ipſum copioſiſſime conceſſit, idem Sixtus Quartus, Fratribus Carmelitanis copioſiſſimam illis faciendo exemptionem, & dicens in ſumma: *Quod nullus Ordinarius, ſiu Legatus quauis auctoritate vtens, quamcumque ſuperioritatem, ſuper prædictos Fratres ſibi vendicare præſumat, neque aliquis, abſque ſpeciali commiſſione Sedis Apoſtolicæ, faciente mentionem de verbo ad verbum, de huiuſmodi indulto, valeat pronunciare, ſiue promulgare aliquas ſententias excommunicationis, ſen alias cenſuras, ſuper eoſdem, & quod, quod proceſſus facti contra Fratres prædictos pro infectis habeantur, etiam ſi eorum exemptio (vtpote notoria) non fuerit allegata.* Habetur etiam prædictis Monumentis. Circa quæ ſupradicta priuilegia, notandum eſt, quod ſi aliquis Ordinarius per cenſuras contra Religioſos, & perſonas Regulares, habentes eiuſmodi priuilegia, ſeu eorum communicationem, procedat, apponendo excommunicationem, ſuſpenſionem, ſiue interdictum, in Eccleſia aliqua Regulari, quamuis ipſe ignoret exemptionis priuilegium, cenſura eſt ipſo iure nulla, & ſine effectu, & in nullo foro ſeruanda, vt tradit Couar. *in cap. alma Mater, 11. par. §. 7. num. 5.* & Corduba, lib. 5. ſui quæſtionarij magni, quæſt. 43. & Pater Frater Emmanuel Rodriguez, 2. tom. quæſtionum Regularium, quæſt. 59. art. 5. cuius rationem reddit, nam Religioſorum exemptio eſt, iam omni populo notoria, atque etiam Ordinarijs, vt habetur in iure, *in cap. ex parte, el ſecundo, de priuileg.* quod maxime verum habet in Fratribus Mendicantibus, quorum exemptio ab Ordinarijs, ita eſt publica, & notoria, vt neque teneantur ipſam allegare. Sed hac de re Ricardus, in 4. diſt. 18. loquendo dicit, quod Ordinarius non poteſt excommunicare Regulares, ſi ante ſententiam, in ſuam defenſionem allegauerint exemptionis priuilegium, ſintq. parati ipſam oſtendere; ſi vero illud non allegauerint, nihilominus etiam excommunicatio non valet, ſi ipſum priuilegium eſt iam publicatum, ſi vero non ſit publicatum, etiam excommunicatio non valet, ſi ipſum priuilegium ſit notum Iudici, argumento cuiuſdam Decretalis, *cap. ſi duobus, de appellat. iuncta Gloſſa*. Si autem non eſt Iudici notum, nec priuilegiatus fuit in longo libertatis tenore, tunc ſententia tenet, argumento eiuſdem Decretalis, quod intelligit Syluester, *verb. exceptio, num. 9.* niſi in priuilegio eſſet clauſula irritans, quia tunc non valeret ſententia. Si vero priuilegiatus alleget priuilegium, non publicatum, neque Iudici notum, nec fuit in longo libertatis tenore, & Iudici petenti, priuilegium ſibi oſtendi, & nõ vult illud oſtendere, neque clauſulam continentem ſuam libertatem, tenebit excommunicatio, ſi de facto feratur contra eum, iuxta quamdam aliam Decretalem, *in cap. cum perſona, de priuileg. lib. 6.* neque per oſtenſionem priuilegij poſtmodum factam, cenſebitur excommunicationem fuiſſe nullam, vel eſſe reuocandam. Quod eſt maxime notandum, atque memoriæ commendandum.

Mon Ord. 1. imp. fol. 94. & 2. f. 183. conc. 444 & habetur in comp. vbi ſup. §. 24.

Nota, quod excommunicatio lata ab Epiſcopis, in Religioſos notorie exẽptos eſt ipſo iure nulla.

Nota qualiter ſe habere debeant Regulares exempti in oſtenſione ſuæ exemptionis.

Secun-

Secunda Concluſio.

Religioſi & Regulares, excommunicari non poſſunt, niſi nominatim exprimantur. Probatur hæc Concluſio ex priuilegio, & conceſſ. Nicolai V. cuius fit mentio, in Compendio Societatis Iesu, *titulo, excommunicatis*, §. 3. qui quidem Pontifex, *noluit Fratres ligari aliqua cenſura excommunicationis, ſuſpenſionis, aut interdicti ineris, vel homines, niſi eorum nominatim fiat mentio.* Neque ſufficit, quod dicatur in ſententia generaliter, vt perinde valeat, ac ſi eſſent expreſſe nominati, nam contrarium eſt omnino declaratum, atque determinatum, & habetur hæc ſummi Pontificis declaratio, in Cerimoniali, ſeu Pontificali in Bibliotheca Vaticana, vt refertur in dicto Compendio, quod quidem priuilegium eſt maxime notandum, etenim ſi aliquæ Paulinæ ab aliquo Legato (etiam à Latere) contra Fratres publicarentur, excommunicationis pœnam continentes, minime cenſuræ ibidem appoſitæ, Religioſos prædictos comprehendent, iuxta ſupradicta, niſi de eiſdem in eis ſpecialis, atque expreſſa mentio fiat.

Religioſi, & Regulares excommunicari nō poſſunt, niſi nominatim exprimantur.

Nota hoc valde.

Tertia Concluſio.

Milites, & perſonæ Ordinum Militarium, D. Iacobi, Alcantaræ, & Calatrauæ, & S. Ioannis Baptiſtæ, non etiam poſſunt ab Ordinarijs excommunicari, aut interdici. Hæc Concluſio, ſatis conſtat ex innumeris dictarum Religionum priuilegijs, quæ propterea in præſentiarum referre breuitatis cauſa omitto. Solummodo dico breuiter, quod ob quãcumque cauſam excommunicatio feratur, contra priuilegiatum, ſeu habentem exemptionis priuilegium, erit omnino nulla, cum deficiat in tali caſu Ordinario contra exemptos iuriſdictio, ad quam pertinet poteſtas ligandi, atque apponendi cenſuras, atque vt dicitur in iure, ſententia à non ſuo Iudice lata nulla eſt. Sed aduerto, quod quamuis ſupradicti Milites, profeſſi Ordinum Militarium, ab Ordinarijs excommunicari non poſſint, vt ſingulares perſonæ, ſi tamen ipſi induant perſonam publicam, habeantq. officia publica, vt ſi ſint Correctores ciuitatum, atque in aliquo delinquant, ſeu Epiſcoporum iuriſdictionem perturbent, iuxta tenorem ſacrorum Canonum (vt ſi Clericos, & Presbyteros, conijciant in carcerem) in tali caſu & ſimilibus, locorum Ordinarij, poſſunt procedere contra eos, vt contra perſonas publicas, declarando eos eſſe excommunicatos à Canone, & interdicendo ipſos, atque apponendo ceſſationem à diuinis, propter eorum inſulta, & etiam ipſos excommunicare, caſu quo ratione delicti ab eiſdem commiſſi, nulla in Iure habeatur excommunicatio; nam priuilegia ipſis conceſſa, ne ſcilicet poſſint excommunicari, atque interdici, intelligi debent, de ipſis, vt ſunt Milites, & ſingulares perſonæ, profeſſæ dictorum Ordinum Militarium, non autem, vt ſunt perſonæ publicæ, Rectores, ſiue Correctores, & Magiſtratus, ſic enim deficeret in eis gladius Eccleſiaſticus, & Epiſcoporum mucro in Eccleſia, pro huiuſmodi caſibus conſtitutus, nec poſſent Ordinarij ab eorum vexationibus ſe liberare, quod minime eſt credendum voluiſſe, ſiue intendiſſe ſummos Pontifices, prædicta priuilegia concedentes. Quod etiam [illegible]tur à ſimili, ex definitione Cæleſtini III. idipſum decernentis, & [illegible]tis, in alio ſimili caſu, in quadam Decretali, quæ incipit: *Cum Capilla*, [illegible]*ilegio*.

Milites, & perſonæ Ordinum Militarium D. Iacobi, Calatrauæ, & Alcãtaræ, & S. Ioannis, excommunicari non poſſunt ab Ordinarijs, neque interdici.

Quamuis Milites Ordinum Militariũ, excommunicari non poſſint, vt ſingulares perſonæ, bene tamen ſi perſonã communem induant, vt ſi ſint ciuitatum Correctores, & ſimilia officia habent.

Digitized by Google

ARTICVLVS XII.

Quænam de nouo ſtatuerit, atque determinauerit Concilium Tridentinum, circa ferendam ſententiam excommunicationis?

Huic Articulo reſpondetur, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Excommunicatio non eſt ferenda, ſine magna cauſa.

QVamuis excommunicationis gladius, neruus ſit Eccleſiaſticæ diſciplinæ, & ad continendos in officio populos valde ſaluaris, ſobrie tamen, magnaq. circumſpectione exercendus eſt, cum experientia doceat, ſi temere, aut leuibus ex rebus incutiatur, magis contemni, quam formidari; & perniciem potius parare, quam ſalutem. Hæc Concluſio, atque ſententia, eſt expreſſa ſupradicti Concilij Tridentini, *ſeſſ. 25. cap. 3. de reformatione*, vbi proſequendo etiam dicitur: *Quod excommunicationes illæ, quæ monitionibus præmiſſis, ad finem reuelationis (vt aiunt) aut pro deperditis, ſeu ſubtractis rebus ferri ſolent, à nemine prorſus præterquam ab Epiſcopo decernantur, & tunc non aliàs quam ex re non vulgari, cauſaq. diligenter, ac magna maturitate per Epiſcopum examinata, quæ eius animum moueat, neque ad eas concedendas cuiuſuis ſecularis etiam Magiſtratus, auctoritate adducatur, ſed totum hoc in eius arbitrio, & conſcientia ſit poſitum, quando ipſi pro re, loco, perſona, aut tempore, eas decernendas eſſe iudicauerint.* Ad cuius quidem Decreti obſeruantiam in noſtris Conſtitutionibus generalibus Toletanis, dicuntur plura, ſed inter alia; quod cum prædictum Concilium dicat, excommunicationes latas ad finem reuelationis, aut pro deperditis, ſeu ſubtractis rebus, à ſolis Epiſcopis imponi debere: *Præcipitur, vt Guardiani, cum non habeant iuriſdictionem Epiſcopalem, non poſſint excõmunicare in tribus ſupradictis caſibus, videlicet ad finem reuelationis in iudicio, & pro deperditis, aut pro ſubtractis rebus, nam in his tribus caſibus, ad maiores noſtræ Religionis Prælates ſolum, iuriſdictionem Epiſcopalem habentes, pertinet excommunicationem inferre.* Additur tamen, quod non propterea liceat cuicumque Fratri, excommunicationem Guardianorum contemnere, aut non formidare, ſub prætextu, quod contenta in hac Conſtitutione non ſint obſeruata, cum non ad ſubditos, ſed ad Prælatos, hæc cognitio pertineat. Habentur in dictis Conſtitutionibus, vbi ſupra.

Conc. gener. Tolet. cap. 6. de cõceſſio delinquen. §. de pœnis excommunicationis. In quibus caſibus Guardiani non poſſunt excommunicare.

Secunda Concluſio.

In cauſis iudicialibus, ſi excommunicatio realis, vel perſonalis fieri poteſt, abſtinendum eſt à cenſuris.

In cauſis iudicialibus, mandatur omnibus Eccleſiaſticis iudicibus, cuiuſcumque dignitatis exiſtant, vt quandocumque executio realis, vel perſonalis in qualibet parte iudicij, propria auctoritate, ab ipſis fieri poterit, abſtineant ſe, tam in procedendo, quam in definiendo à cenſuris Eccleſiaſticis, ſeu interdicto. Hæc Concluſio, habetur etiam expreſſa in dicto Concilio Tridentino, vbi ſupra, ſed additur: *Quod liceat eis, ſi expedire videbitur, in cauſis ciuilibus, ad fornm Eccleſiaſticum, quomodolibet pertinentibus contra quoſcumque etiam laycos, per mulctas, pecuniarias, quæ locis pijs, ibi exiſtentibus eo ipſo, quod exacta fuerint, aſſignentur, ſeu captionem pignorum, perſonarumq. deſtrictionem per ſuos proprios, aut alienos executores faciendam, ſiue etiam per priuationem beneficiorum, aliaq. iuris remedia procedere, & cauſas definire. Quod ſi executio realis, vel perſonalis aduerſus reos hac ratione*

fieri

Digitized by Google

ſieri non poterit, ſitq. erga Iudicem contumacia, tunc eoi etiam anathematis mucrone, arbitrio ſuo præter alias pœnas, ferire poterunt. Hæc Concilium, vbi ſupra.

Tertia Concluſio.

In cauſis quoque criminalibus, vbi exequutio realis, vel perſonalis, vt ſupra fieri poterit, à cenſuris eſt abſtinendum. Habetur hæc Concluſio etiam vbi ſupra, & additur, *quod ſi dicta executioni facile locus eſſe non poſſit, tunc licebit iudici ſpirituali gladio in delinquentes vti, ſi tamen delicti qualitas, præcedente ſaltem bina monitione, etiam per edictum, id poſtulet,* & dicitur etiam ibi, *quod nefas ſit ſeculari cuilibet Magiſtratui, prohibere Eccleſiaſtico Iudici, ne quem excommunicet, aut mandare, vt latam excommunicationem reuocet, ſub prætextu quod contenta in præſenti decreto non ſint obſeruata, cum non ad ſeculares, ſed ad Eccleſiaſticos hæc cognitio pertineat.* Quæ omnia ſunt quammaxime aduertenda, & notanda.

In cauſis criminalibus, etiã abſtinendũ eſt à cenſuris, quãdo exequutio realis, aut perſonalis fieri poteſt.

Quarta Concluſio.

Excommunicatus quicumque, ſi poſt legitimas monitiones non reſipuerit, non ſolum ad ſacra, & communionem fidelium, ac familiaritatem non recipiatur, ſed ſi obdurato animo, cenſuris annexus, in illis per annum inſorduerit, etiam contra eum tamquam de hæreſi ſuſpectum poſſit proceedi. Hæc etiam Concilium Trid. vbi ſupra. Ex quibus omnibus tria præcipue noranda eliciuntur. Primo quod ſolus Epiſcopus, aut Epiſcopalem iuriſdictionem habens, afferre poteſt excommunicationes generales in caſibus ſupradictis. Secundo, quod in cauſis ciuilibus nullus Iudex debet vti excommunicatione, niſi in ſubſidium aliorum Iuris remediorum, neque in criminalibus, niſi cum exequutio perſonalis, vel realis fuerit valde difficilis. Tertio quod inſordeſcens in excommunicatione per annum, habetur de hæreſi ſuſpectus. Et hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

Inſordeſcẽs in excommunicatione per annũ habetur de hæreſi ſuſpectus.

Notanda ſpecialiter circa ſupradicta.

ARTICVLVS XIII.

In quibusnam caſibus, excommunicationis ſententia cenſetur non ſolum iniuſta, verum etiam nulla, & an dicta excommunicatio nulla, aliquem operetur effectum?

HAc de re latiſſime agit Mag. Soto in 4. diſt. 22. quæſt. 1. art. 3. & Nauar. in ſuo Manuali, cap. 27. num. 4. De quorum omnium reſolutione, ſequentes ſtatuo Concluſiones.

Prima Concluſio.

EXcommunicationis ſententia, eſt non ſolum iniuſta, verum etiam nulla, in multis caſibus, qui tamen omnes ad quinque reducuntur. Primus eſt ex parte ipſius excommunicantis, quando is qui excommunicat, non eſt iudex excommunicati, *per cap. nullus, de parro.* aut non eſt toleratus, qualis eſt excommunicatus, ſuſpenſus à iuriſdictione, aut interdictus, & vt talis denunciatus, vel ſi eſt Iudex delegatus, & exceſſit fines ſui mandati, *per cap. vltimum, de reſtit. ſpoliat.* Secundus eſt ex parte eiuſdem excommunicationis, quando fertur excommunicatio contra tenorem priuilegiorũ, *per cap. quanto, de priuil. & cap. 1. §. ex parte, de conceſſ. præben. lib. 6.* Tertius, ex parte

Excommunicationis ſentẽtia in quinque caſibus eſt iniuſta, & nulla.

Digitized by Google

te excommunicati; vt quando fertur excommunicatio, post legitimas appellationes, *per capitulum, de sententia excommunic. & cap. cum contingat, de officio delegati, & cap. ad præsentiam, de appellat.* Quartus, quando excommunicatio continet intolerabilem errorem, qualem habet illa, quæ datur contra aliquem, eo quod fecit aliquid recte, vtputa, quia dedit eleemosynas pauperi, aut quia non fecit aliquid illicitum, seu impossibile, vel quia fecit aliquid, quod erat aliàs de se licitum, vt si Iudex Ecclesiasticus, in odium priuilegiorum quæ habent Mendicantes, vt sibi possint omnes confiteri, excommunicaret eos, qui accederent ad Eucharistiam, neque essent proprio Parocho, aut Sacerdoti parochiali confessi, *per cap. venerabilibus, §. fin. de sentent. excommuni. lib. 6. & 3. qui præst, 11. q. 3.* Quintus, quando excommunicator, excommunicat eos, qui participant cum excommunicato à se, non nominando eos expresse, trina monitione præuia, cum interuallo aliquot dierum, *per cap. præsenti, cap. statuimus, & cap. consistentiam, de sent. excommun. lib. 6.* Pro cuius casus intelligentia est notandum, quod in prædictis capitul. præcipitur, quod participantes cum excommunicatis, non excommunicentur excommunicatione maiori, ante præuiam monitionem canonicam, & quod excommunicatio aliter lata, non teneat. Circa quod dicit Mag. Soto vbi supra, conclus. 3. in 4. casu, quod eiusmodi excommunicatio in participantes, ferri non potest, aut debet, nisi explicentur sub propriis & certis nominibus, illi excommunicati, cum quibus participatio prohibetur. Etenim (inquit) si Iudex sic diceret, præcipimus sub censura, aut sententia excommunicationis maioris, vt nemo communicet cum excommunicatis huius ciuitatis, eiusmodi sententia esset nulla, quamuis exprimeret, cum illis qui sunt nominatim excommunicati, aut manifesti percussores Clericorum, quos alias ipsi tenerentur vitare; esset enim hoc confusionem parere, & laqueos timoratis conscientijs injicere, siue obtendere. Sed forma censuræ excommunicationis maioris, de participantibus, debet esse talis, ac poni sub hac forma, vt scilicet, nemo participet cum Petro, aut Paulo excommunicato, aut saltem, Iudex debet nominare eos de officio, seu alia qualitate manifesta, vt dicendo, quod nemo participet cum Prætore; quod in tantum credit esse verum, vt dicat, quod si diceret, nemo participet cum omnibus ministris Iustitiæ, adhuc eiusmodi sententia, videretur esse illicita, quia vix noti esse possunt omnes Ministri iustitiæ. Secus autem esset, si diceret, cum Senatoribus, aut Scribis, casu quo eorum numerus esset certus, idemq. notissimus, ac præterea (inquit) vt talis sententia sit legitima, debet ipsam præcedere canonica admonitio, aliter vero esset nulla, vt sancitur in supradicto *cap. statuimus, de senten. excommun.* Cui quidem doctrinæ consentit etiam Doctor Nauarr. in suo Manuali, vbi supra nu. 4. vbi addit, prædicta omnia intelligenda esse, cum excommunicato à se, hoc est ab eodem Iudice, qui sententiam excommunicationis tulit, nam secus inquit esset, in excommunicatione lata contra participantes, cum excommunicatis ab alio, pro quo citat Petrum *in cap. peruenit, el segundo, de appell.* qui dixit esse id singulare dictum, quod colligitur ex supradicto *cap. præsenti, verbo, à se.* Neque obstat (inquit) quod prædicta capitula videntur, esse derogata consuetudine, cum de more non dentur litteræ contra participantem nominatim, tum quia id in Lusitania passim fit, tum etiam quia in terris, in quibus id non faciunt iudices, subditi etiam non seruant eorum præcepta, & vt illi sunt in possessione ferendi litteras, contra participantes, sine solemnitate prædictorum iurium, ita isti sunt in possessione, non parendi illis, & non habendi se pro excommunicatis excommunicatione maiori,

Nota q participantes cum excommunicatis debent excommunicari nominatim, aliàs excommunicatio nihil operatur.

Nota hoc valde.

Qualis esse debeat forma excommunicationis, contra participantes.

Nota hoc valde.

maiori, ad effectum se abstinendi à diuinis, & obtinendi absolutionem, à tali excommunicatione maiori, quapropter per id non videtur esse derogatum prædictis capitulis, argumento eorum quæ notantur *in cap. fin. de consuetudine*. Neque etiam obstat (inquit dictus Nauarr.) quod consequeretur, illas litteras superuacaneas esse: quia potest dici, quod prosunt ad effectū perueniendi ad interdictum & brachium seculare, *iuxta cap. 1. cum ei admit. de offic. Ordin.* Non etiam obstat, quod in aliquot regionibus est consuetudo, dandi denunciatoriam contra eos, qui non sunt confessi ante Pascha, excommunicando vicinos participantes cum eis, & quod illa excommunicatio censetur valida, & ligare prædictos vicinos, cum eisdem participantes, nam illa non datur contra participantes cum excommunicatis ab ipso denunciante, sed cum excommunicatis à constitutione Synodali, quo casu denuncians, non excommunicat, sed tantum declarat, *iuxta l. heredes palam, §. sed si notam, ff. de testamentis*. Hæc omnia sunt valde notanda, & multum memoriæ commendanda, atque in supradictis tantum casibus, excommunicationis sententia est non solum iniusta, verum etiam nulla. Sed an hæc aliquem operetur effectum? per sequentes Conclusiones respondetur.

Secunda Conclusio.

Quē operetur effectum, sententia excommunicationis, quæ est iniusta & nulla.

Sententia, quæ aliquo prædictorum modorum, est iniusta & nulla, non alium operatur effectum in foro interiori, neque in exteriori, quam quod obligat excommunicatum ad seruādam eam, quoad populus sibi persuadeat, aut persuadere debeat nullitatis causas, ad euitandum scandalum. Hæc Conclusio est expressa supradicti D. Nauarr. vbi supra nu. 3. in fine, vbi probat eam ex dictis à se *in cap. cum contingat, de rescriptis, & in cap. penul. de sentent. excomm.* & eamdem sententiam tenet Soto vbi supra, explicando conclusionem secundam, vbi inquit, quod sententia excommunicationis, quæ aliquo prædictorum modorum est nulla, non habet causam, vt timeatur, neque de illa loquitur D. Gregorius, quando dixit, quod sententia pastoris, siue iusta, siue iniusta est timenda, quod & ex ipsius verbis potest colligi; postquam dicit, pastoris sententiam esse timendam, quo quidem dicto, iam præsupponit, quod sententia debet esse pastoris, atque legitimi iudicis, & à contrario, quod illa, quæ nō fuerit pastoris, ac legitimi iudicis, timenda non est, & præterea debet esse sententia, non continens intolerabilem errorem, aut alia, de quibus supra, nam quæ talis est, non potest, aut debet dici sententia, loquendo proprie, atque in rigore. De quibus omnibus videatur Suarez 3. tom. disput. 4. sect. 5. à nu. 1. cum seqq. & disput. 18. sect. 3. à nu. etiam 1. cum sequentibus, & Sayrus lib. 1. cap. 16. à nu. 1. & seqq. latissime.

ARTICVLVS XIV.

Vtrum sententia excommunicationis iniustæ, quæ tamen non est omnino nulla, sed valida, semper aliquem operetur effectum?

PRo huius Articuli intelligentia, atque pleniori resolutione, oportet aduertere, seu potius in memoriam reducere, id quod iam diximus supra art. 2. huius Quæst. Conclus. 4. nempe, quod excommunicatio iniusta, sed valida, diuiditur in eam, quæ est iniusta ob defectum rectitudinis animi iudicis, aut formæ quæ non est essentialis; & in iniustam, ob defectum causæ iustæ ad excommunicandum, quæ quidem multum inter se differunt, ac de illis

illis magna eſt lis & controuerſia inter Doctores, quemnam operentur effectum? Cui quidem difficultati vt breuiter, atque reſolutiue ſatisfaciam, ſequentes ſtatuo Concluſiones.

Prima Concluſio.

Excommunicationis ſententia, quæ nullo alio vitio polluitur, quam corrupta intentione Iudicis, qui non ſana mente, ſed ex ira, vel odio ſententiam profert, valida eſt, ſuumq. ſemper ſortitur effectum, quamuis ipſe Iudex quoad Deum ſit iniquus, atque peccatum committat. Hæc Concluſio eſt expreſſa Mag. Soto in 4. diſtin. 21. a. q. 1. art. 3. concluſ. 1. & eandem tenet Nauarr. in ſuo Manuali, cap. 27. nu. 3. & probatur hac ratione; nam corruptio illa mentis Iudicis, vbi æquitas iuſtitiæ ſeruatur, non tollit etiam æquitatem iuſtitiæ à ſententia, neque facit, quod peccatum proferentis eam, ira, odio, pretio, aut præce, ſeu intentione quacumque nocendi, iuſtitiam eiuſdem vitiet. hoc certiſſimum atque conſtitutiſſimum eſt. Sed tamen ſecundo modo prædicta ſententia poteſt eſſe iniuſta, ex parte ipſius excommunicationis, vel quia cauſa non fuit iuſta, vel quia iuris ordo fuit in eadem prætermiſſus, de quibus omnibus dicendum eſt per ordinem. ſit modo ſecunda Concluſio.

Excommunicationis ſententia iniuſta, ex defectu rectitudinis animi Iudicis, ſuũ ſemper ſortitur effectum.

Secunda Concluſio.

Sententia excommunicationis iniuſtæ, ob defectum formæ, quæ non eſt eſſentialis omnino, ſuum etiam operatur effectum. Pro huius Concluſ. intelligentia, oportet etiam in memoriam reducere, id quod diximus ſupra, quod quamuis defectus formæ, quæ eſt eſſentialis, quamliber ſententiam annullet, & faciat ipſam, nullum prorſus habere effectum, ſed reddat omnino nullam: attamen defectus formæ, quæ non eſt eſſentialis, quamuis faciat eſſe iniuſtam, & quod peccet, qui eam tulit, cum tamen id non tam pertineat ad eſſentiam rei, quam ad ſolemnitatem iuris, non ita eandem vitiat, vt reddat illam omnino nullam, & priuet eam ſuo proprio effectu. Et vt hæc clariora fiant, pono exemplum in illa iuris ſolemnitate, qua dicitur, vt excommunicationem quamlibet trina admonitio præcedat, aut vna, cum legitimis interuallis, quæ valeat pro tribus, *iuxta cap. ſacro, de ſenten. excommunic.* aut illa, vt eiuſmodi ſententia non proferatur, niſi in ſcriptis, *iuxta cap. medicinalis, eodem tit. lib. 6.* In his igitur caſibus & ſimilibus, vbi ordo iuris prætermittitur, qui non eſt eſſentialis, ſed ſpectat ad ſolemnitatem eiuſdem iuris, excommunicatio lata (quamuis aliàs iniuſta) valida eſt, ſuumq. ſortitur effectum, & idem eſt dicendum, quotieſcumque error fuerit repertus in cauſa, non ita magnus, vt ſententiam omnino annullet. Hæc Concluſio ſic explicata eſt Magiſt. Soto, vbi ſupra concl 2. vbi inquit, quod qui ſic, & abſque iuſtitia in prædictis caſibus fuerit excommunicatus, debet humiliter obedire, cuius obedientia ei cedet in meritum, & poteſt, atque debet abſolutionem ab excommunicante petere; & à Superiore implorare; quod ſi facere contemneret, peccaret proculdubio mortaliter, ſi nihil duceret in excommunicatione manere, & ſi eſſet Clericus & celebraret, maneret irregularis. Nam dicta excommunicatio, quamuis iniuſta, non tamen eſt omnino nulla, cum non contineat intolerabilem errorem. Et ideo quãuis quis ſuorum aduocatorum conſilio, iudicet cauſam eſſe iniuſtam, debet illam timere, quia prædictum operatur effectum, priuandi orationibus & ſuffragijs Eccleſiæ; atque de ea intelligenda ſunt prædicta verba D. Gregorij, quæ referuntur *in cap. 1. 11. q. 4.* vbi inquit, quod *ſententia paſtoris, ſiue iuſta, ſiue iniuſta eſt timenda.* Quod maiorem difficultatem habet, eſt, quidnam ſit dicendum,

Sententia excõmunicationis iniuſta ob defectum formæ, quæ nõ eſt eſſentialis, ſuã ſemper ſortitur effectum.

Nota hoc valde.

cendam circa excommunicationis ſententiam, iuſtam quidem ex parte excommunicantis, atque eiuſdem excommunicationis in ſe, quia nempe iuſte & ſecundum formam iuris data eſt; iniuſtam vero ex parte ipſius excommunicati, vt cum quis pro falſo crimine in iudicium defertur, & reus criminis idoneis teſtibus etiam comprobatur, ac demum de facto excommunicatur? Quæritur, an eiuſmodi ſententia, fundata in falſa præſumptione, & cum Iudex illam ſecundum allegata & probata, contra eiuſmodi innocentem pronunciat, totum ſuum ſortiatur effectum, ita vt talis excommunicatus, non ſolum in foro exteriori, à ſacris debeat abſtinere, verum etiam & in interiori, communibus ſuffragijs & orationibus Eccleſiæ ſit priuatus? Hæc eſt grandis difficultas, & de qua magna eſt lis & controuerſia inter Scholaſticos Doctores, refertq. Mag. Soto, loco ſupracit. hac de re multiplices opiniones. Quidam enim tenent, quamcumque excommunicationis ſententiam, dummodo à legitimo iudice proferatur, & errorem intolerabilem non contineat, ſuum habere effectum, etiam quantum ad ſuffragiorum priuationem. Alij vero è contrario dicunt, quod quamuis huiuſmodi excommunicatus, in foro exteriori ſe debeat habere pro tali, propter rationes ſupradictas (agendo de excommunicatione nulla) attamen in foro interiori, non priuatur orationibus Eccleſiæ, ac communibus ſuffragijs. Quæ quidem ſententia, quia benignior eſt, atque ſufficientibus rationibus comprobatur, magis placet & arridet, ac pro ea ſequentem ſtatuo Concluſionem.

Difficultas tabilis.

Doctorum opiniones de hac re.

Tertia Concluſio.

Sententia fundata in falſa præſumptione, & quando reus eſt omnino innocens in foro interiori, nullum operatur effectum.

Ille qui certus eſt ſe eſſe innocentem, neque deliquiſſe in ea re, qua reus eſſe comprobatur, quamuis legitime à Iudice, ſecundum allegata & probata excommunicetur, in rei tamen veritate non erit excommunicatus, nec ſuffragijs & orationibus communibus Eccleſiæ priuatus. Hanc Concluſionem tenet ex parte ſupradictus Mag. Soto, vbi ſupra concluſ. 4. & dicit eam eſſe Caietani 2. 2. q. 70. ar. 4. ad 2. & Adria. in quodlib. quæſt. 6. quam & multis, atque ſatiſſimis rationibus comprobat, conſtituendo, atque aſſignando, differentiam & diſcrimen, inter excommunicationem iniuſtam per ſe, & ſimpliciter, & excommunicationem iniuſtam per accidens, & dicendo, quod excommunicatio eſt iniuſta per ſe, quando eſt iniuſta totaliter ex parte cauſæ, & quando ad eam ferendam nulla omnino interfuit, æqua & iuſta cauſa, ſed vel iniqua, aut ſolummodo præſumpta, vt quando innocens iniuſte damnatur, vt contingit in propoſito caſu. Iniuſta vero eſt per accidens, quando ipſa procedit, ex corrupto affectu Iudicis, aut ex odio, vel ira, aut præterminſo iuris ordine, qui non eſt eſſentialis & ſubſtantialis: inter quas duas excommunicationes, hanc eſſe dicit differentiam, quod illa, quæ eſt iniuſta per ſe, idem eſt ac ſi eſſet omnino nulla, nullumq. operatur effectum in foro interiori, nec priuat communibus ſuffragijs Eccleſiæ, at vero illa, quæ eſt iniuſta per accidens, cum non ſit ſimpliciter iniuſta, ſemper ligat, ſuumq. operatur effectum. Et præter innumeras alias rationes, quas ibidem ad hanc concluſionem comprobandam, adducit prædictus Mag. Soto, appoſitiſſima eſt, quam adducit de mente D. Thom. 2. 2. q. 60. art. 1. vbi definiens iudicium, inquit, quod eſt determinatio iuſti; nam iniuſti (inquit) non eſt iudicium, & vbi non eſt æqua lex iuſti, non eſt lex, qua quidem ratione, & iniquæ leges in geneſe non ſunt leges. Ex hoc colligit ſupradictus Soto, quod ſupradicta excommunicatio, quæ totaliter eſt iniuſta ex parte cauſæ, non eſt excommunicatio, atque adeo quantum eſt ex natura ſui, nec ligat, nec ſeruanda eſt. Quod ſi in contrarium adducatur, dictum D. Greg.

Nota hoc valde.

quod

quod ſententia paſtoris iuſta, vel iniuſta eſt timenda, reſpondet, eiuſmodi dictum eſſe intelligendum, quando talis ſententia, non continet intolerabilem errorem, ſed eſt aliquale dubium & ambiguitas, an ſit iuſta, vel iniuſta; nam qui certus eſt ſe eſſe innocentem, vt in caſu propoſito, non habet cauſam timendi prædictam excommunicationis ſententiam, cum re vera, ſit omnino nulla. Sed nihilominus (inquit) ratione ſcandali, in foro exteriori eidem obtemperandum eſt, nec ſolum ratione ſcandali, verum etiam ratione obedientiæ, quæ Prælato in foro exteriori debetur, poteſt enim tunc eum eijcere ab Eccleſia, cui ſi reſiſteret, proculdubio peccaret mortaliter, ſed tamen ſi peregre proficiſceretur, vbi non poſſet venire in notitiam Iudicis, neque eorum, qui audierunt ſententiam, poteſt (inquit) ſe tuto, tamquam non excommunicatum gerere. Et idem ipſum dicit Soto, fere eſt de ſententia aliàs iniuſta, quæ non contineat intolerabilem errorem, etenim ſi re vera iudex, nullam habuit iuſtam cauſam excommunicandi, nulla eſt, & in rei veritate eiuſmodi ſententia, neque ligat in conſcientia, aut priuat communibus Eccleſiæ ſuffragijs, ſed quia non incumbit priuato homini iudicare, an ſententia contra ipſum lata iuſta ſit, necne parendum eſt ei, donec procuretur iuris remedium. Hæc ſupradictus Soto, quæ & mihi videntur ſatis iuri conſona, & notatu digniſſima, de quibus omnibus videatur latiſſime Suar. 5. tomo, diſput. 4. ſect. 7. per totam, & Sayrus lib. 1. ſui theſauri, cap. 16. & 17. vbi ad hoc propoſitum dicuntur plura.

ARTICVLVS XV.

Quænam ſint excommunicationes Papales, & ſolummodo ſummo Pontifici reſeruatæ?

QVæſtione præcedenti, Art. 5. agendo de caſibus Papæ, ac ſummo Pontifici reſeruatis, diximus, quod in iure nulli reperiuntur caſus, ſummo Pontifici reſeruati, qui non etiam habeant annexam ſententiam excommunicationis. Quapropter difficultati ibidem propoſitæ, vtcumque cupientes ſatisfacere, egimus de excommunicationibus eidem reſeruatis, quas & diximus in duplici eſſe differentia, quædam enim continentur in Bulla, quæ communiter dicitur Cœnæ Domini; aliæ vero in corpore iuris communis, & tam iſtæ, quam illæ, per ordinem appoſitæ fuerunt ibidem. Sed ne locus iſte intermiſſus, aut forte oblitus videatur, ſupradictorum omnium, quæ dicta ſunt in ſupradicto Articulo in Summa, atque in Compendio, breuem libuit hic quandam facere mentionem, quod fiet per ſeqq. Concluſiones.

Prima Concluſio.

Excommunicationes Bullæ Cœnæ Domini ſunt numero 27.

EXcommunicationes Papæ, ac ſummo Pontifici reſeruatæ, quæ communiter circumferuntur in Bulla Cœnæ Domini, ſunt numero decem & ſeptem, quæ referuntur ad vnguem in ſupradicto Articulo 5. Quæſtionis præcedentis, in prima Concluſione.

Secunda Concluſio.

Excommunicationes iuris cõmunis, ſummo Pont. reſeruatæ, ſunt numero 31.

Excommunicationes ſummo Pont. reſeruatæ, contentæ in corpore iuris communis, ſunt etiam numero 31. Quæ etiam ad vnguem referuntur, vbi ſupra concl. 2. vbi etiam latiſſimam fecimus mentionem, de auctoribus & locis vbi omnes eiuſmodi excommunicationes, explicantur atque declarantur, & qualiter veniant intelligendæ. Et hæc de iſto Art. breuiter dixiſſe ſufficiat.

ARTI-

zed by Google

ARTICVLVS XVI.

Quænam sint excommunicationes, partim Papæ, partim vero Episcopis reseruatæ?

DE hac etiam difficultate latissime egimus in dicta præcedenti Quæst. Art. 6. Conclus. 1. sed vt hic etiam aliquid dicatur, sequentem statuo Conclusionem.

Conclusio.

EXcommunicationes partim Papæ, partim vero Episcopis reseruatæ, sunt tres, aut quinque, secundum aliquos. Hæc Conclusio habetur expressa loco citato, vbi & ad vnguem ponuntur & referuntur excommunicationes prædictæ, & aliqua ipsarum declaratio. Hactenus de isto Articulo.

Excommunicationes partim Papæ, partim Episcopis reseruatæ, sunt tres, & secundum aliquos quinque.

ARTICVLVS XVII.

Quænam sint excommunicationes iuris communis, nulli reseruatæ?

Huic articulo respondetur, per sequentem Conclusionem.

Conclusio.

EXcommunicationes iuris communis, nemini reseruatæ, sunt num. 67. Hæc Conclusio est expressa D. Nauarr. in suo Manual. cap. 27. vbi ipsas enumerat, exponit, atque declarat doctissime, à nu. 124. vsque ad 151. exclusiue, quas cum facile esset in præsentiarum referre, sciens, & prudens breuitatis gratia prætermitto, cum non sit in votis aliorum membranas, vt dicitur hinc inde transcribere, & quia communiter excommunicationes prædictæ, tam quæ Papæ sunt reseruatæ, quam aliæ, ponuntur & referuntur à Summistis in hac materia de excommunicatione. Qua de re & specialiter videndus est Sylvest. *verbo, excommunicatio*, 6. 7. 8. & 9. per plures numeros, Sot. & Nauarr. vbi supra, & Suar. 3. tomo, disp. 21. 22. & 23. per plures sectiones, & Sayrus lib. 3. sui thesauri, per totum, vbi ad hoc propositum dicuntur omnia quæ desiderari possunt. Et hæc de isto Articulo dicta sufficiant.

Excommunicationes iuris cõmunis, nemini reseruatæ sunt num. 67.

ARTICVLVS XVIII.

Quænam sint in iure Canonico excommunicationes, in quas Religiosi incidunt ipso facto?

Huic Articulo respondetur, per sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

MVltæ in Iure Canonico, reperiuntur excommunicationis sententiæ, specialiter latæ, pro Fratribus Mendicantibus, quas incurrunt ipso facto. Hæc Conclusio non aliter potest, aut debet probari, quam adducendo & referendo ipsas, quod fiet per ordinem.

Arque in primis Honorius III. protulit excommunicationis sententiam, in Religiosos, de Claustris ad audiendum leges, vel physicam exeuntes, & infra duos menses ad claustrum non redeuntes. Quam sententiam, vel pœnam

Multæ reperiũtur in iure canonico excommunicationes, ipso facto latę contra Religiosos, & specialiter Mendicantes.

Digitized by Google

Contra exeuntes à clauſtris ad audiendas leges, vel phyſicam.

nam voluit ipſo facto incurrere, ac diſtrictè præcepit, tam à Diœceſanis & Capitulis ipſorum, quam à cæteris Epiſcopis, in quorum diœceſibus huiuſmodi ſtudent, vtrales excommunicati publice nuncientur. Habetur *in cap. ſuper ſpecula. extra ne Clerici, vel Monachi.*

Contra dimittentes habitũ, & accedentes ad ſtudia ſine Superiorum licentia.

Bonifacius VIII. vt periculoſa Religioſis vagandi materia ſubtrahatur, diſtrictiùs inhibuit, ne de cætero aliquis, quamcumque Religionem tacite, vel expreſſe profeſſus, in ſcholis vel alibi, temere habitum Religionis ſuæ dimittat, nec accedat ad quæuis ſtudia litterarum, niſi à ſuo Prælato, cum conſilio ſui Conuentus, vel maioris partis eiuſdem, ſibi eundi ad ſtudium licentia primitus ſit conceſſa. Si quis autem horum temerarius violator extiterit, excommunicationis ſententiam voluit incurrere ipſo facto, doctores quoque, ſiue magiſtros, qui Religioſos habitu ſuo dimiſſo, leges, vel phyſicam audientes, ſcienter docere, aut in ſcholis ſuis præſumpſerint retinere, ſimiliter eo ipſo ſunt ſententiæ vinculo innodati. Habetur *in cap. vt periculoſa, ne Clerici, vel Monachi, lib. 6.*

Contra vſurpãtes decimas.

Clemens V. in Concilio Viennenſi, protulit ſententiam excommunicationis, contra Religioſos ſimplices, ſeu ſubditos, non habentes aliquam adminiſtrationem, vel beneficium, qui decimas Eccleſijs debitas, vſurpare præſumunt, niſi poſt requiſitionem deſiſtant, à præmiſſis infra menſem, & damnificatis Eccleſijs emendam infra duos menſes faciant. Habetur *in Clemen. Religioſi, de decimis, & primit.*

Contra inducẽtes ad vouendum, vel iurandum, vt in eorum Eccleſijs eligant ſepulturas.

Idem Clemens, temerarios violatores illius conſtitutionis, quæ Religioſis & Clericis ſecularibus prohibet, ne aliquos ad vouendum, vel fide interpoſita, ſeu alias promittendum, inducunt vt ſepulturas apud eorum Eccleſias eligant, vel iam electam, vlteriùs non mutent, ſententiam excommunicationis (pœna in dicta conſtitutione contenta, in ſuo perdurante robore) incurrere voluit ipſo facto, ab alio quàm à Sede Apoſtolica, præterquam in mortis articulo, nullatenus abſoluendos, nullis priuilegijs, aut ſtatutis, cuiuſcumque tenoris exiſtant, in contrarium ſuper his valituris. Habetur *in Clem. ſæpenumero, de pœnis.* Hæc conſtitutio de qua hic fit mentio, eſt etiam Bonifacij VIII. & habetur *in cap. animarum periculis de ſepult. lib. 6.*

Contra accedentes ad Curias, ſine ſuorũ Prælatorum licentia.

Idem Clemens prohibuit, ne Monachi, aut Regulares Canonici, adminiſtrationem aliquam non habentes, ad Curias Principum, abſque ſpeciali Prælatorum ſuorum licentia ſe conferant, quod ſi vel damnum aliquod inferant ſuis Prælatis, aut Monaſterio ſe conferre præſumpſerit, excommunicationis ſententiam, eos incurrere voluit ipſo facto. Habetur *in Clement. ne in agro, de ſtatu Monachorum.*

Contra armatos tenentes intra ſepta Monaſterij ſine ſuorũ Prælatorum licentia.

Idem Clemens, Monachos intra ſepta Monaſterij, ſine licentia Abbatum ſuorum arma tenentes, excommunicationis ſententiæ ipſo facto, decreuit ſubiacere. Habetur *in Clem. ne in agro, §. præſatis, de ſtatu Monachor.*

Contra adminiſtrantes ſacramenta Euchariſtiæ, Extremæ Vnctionis, & Matrimonij, ſine licentia Parochorum.

Idem Clemens ſtatuit, quod Religioſi qui Clericis, aut laicis, ſacramentum Extremæ Vnctionis, vel Euchariſtiæ miniſtrare, vel Matrimonium ſolemnizare, non habita ſuper his parochialis presbyteri licentia, aut quemquam excommunicatum à canone, præterquam in caſibus à iure expreſſis, vel per priuilegia Sedis Apoſtolicæ conceſſis eiſdem, vel à ſententijs per ſtatuta Prouincialia, aut Synodalia promulgatis, ſeu ſi à culpa & pœna abſoluere quemcumque præſumpſerint, excommunicationis ſententiam incurrant ipſo facto, à Sede Apoſtolica dumtaxat abſoluendi. Habetur *in in Clement. Religioſi, de priuil.*

Contra retrahentes à deci

Idem Clemens, Religioſos, qui aliqua, vt audientes, à decimarum Eccleſijs debitarum ſolutione retrahant, in ſermonibus ſuis, vel alibi proferre præſu-

præsumunt, excommunicationis subiacere sententiæ decreuit ipso facto. Habetur *in Clement. cupientes, de pœnis*.

marum solutionibus, in concionibus, ica alibi.

Idem Clemens statuit, quod Religiosi, qui scienter postposuerint confitentibus, conscientiam facere, de soluendis decimis Ecclesijs debitis, ab officio prædicationis tandiu maneant ipso facto suspensi, donec confitentibus ipsis (si hoc ipsum eis dicendi commode facultatem habuerint) conscientiam fecerint, excommunicationis incursuri sententiam ipso facto, si prædicare præsumpserint, prædicta negligentia, vt præmittitur, non purgata. Ad Religiosos tamen Monasteriorum, vel Ecclesiarum decimas percipientes, noluit hoc extendi. Habetur *in dicta Clemen. cupientes, de pœnis*.

Contra consulentes, vt decimæ non soluantur, vel non id præcipiẽtes in confessionibus suis pœnitentibus.

Idem Clemens circa interdictorum obseruantiam generalium, auctoritate Sedis Apost. aut locorum Ordinariorũ positorũ, districte præcipiendo mandauit, quatenus Religiosi quicumque, tam exempti quàm nõ exempti, cuiuscumq; ordinis & conditionis existant, cum primum Cathedralẽ, vel matricẽ, seu parochialem loci Ecclesiã illa viderint, aut sciuerint obseruare, non obstantibus quibuscumque appellationibus, ante etiam ad eamdem Sedem vel alium, seu alios interiectis, & alijs obiectionibus quibuscumque absque dolo & fraude cũ moderatione, *capituli almæ matris*, inuiolabiliter ea obseruent: alioquin, non seruantes, excommunicationis sententiæ voluit subiacere; quod etiam in interdictis, & in cessationibus à diuinis, indictis per Prouincialium Conciliorum statuta, vel ipsorum auctoritate voluit obseruari. In cessationibus vero generalibus à diuinis, Ciuitatum, Terrarũ, & aliorum locorum, quas aliquando ex consuetudine, vel aliàs Capitula, Collegia, vel Conuentus secularium, aut Regularium Ecclesiarum sibi vendicant, idem voluit intelligi. Habetur *in Clem. ex frequentibus, de sent. excomm.*

Contra non seruantes interdicta, & cessationes à diuinis.

Martinus V. statuit, vt nullus ex professoribus, alicuius ex Ordinibus Mẽdicantium quorumcumque, in aliquem Monasticum Ordinem, tam S. Benedicti, quam Cistercien sis, Camaldulen sis, Vallis Vmbrosæ, Canonicorum Regularium, S. Augustini vel aliorum Monasticorum Ordinum (Carthusien sium dumtaxat excepto) possit, aut debeat per quemcumque recipi, vel admitti, virtute alicuius indulti, absque Sedis Apost. licentia speciali, sub excommunicatione latæ sententiæ pœna incurrenda, Papæ reseruata, quam tam recipientes, quam recepti ipso facto incurrant, & secus facta, non teneant ipso iure. Habetur in Extrauag. quæ incipit, *Viam ambitiosa*.

Contra Mendicantes transeũtes ad Ordines Monachales, Carthusia exceptа.

Paulus II. protulit sententiam excommunicationis, in eos, qui bona Ecclesiastica quæcumque alienant, vel pactum, per quod ipsorum dominium transfertur, faciunt, etiam in illos, qui ipsa alienata recipiunt, ipsasq. alienationes nullius voluit esse momenti. Habetur *in Extran. ambitiosa, de rebus Ecclesiæ non alienandis*.

Contra alienãtes Ecclesiast. bona, vel recipientes ea.

Sixtus IV. statuit, quod excommunicationem incurrant ipso facto, Fratres & Sorores Tertij Ordinis, qui collegialiter viuentes, post factam professionem & emissionem trium votorum essentialium, solemniter in manibus sui Ministri, vel Ministræ, matrimonium contrahunt, seu ante contractum consumant, aut Religionem ipsam dimittunt, ad secularem vitam euntes, & tale matrimonium est nullum, nec possunt absolui, nisi habitu reassumpto, suam professionem collegialiter viuentes obseruent, & à suis Superioribus absolui meruerint. Habetur in Extrauag. quæ incipit, *Ad Christi Vicarij præsidentis*.

Cõtra Fratres & Sorores Tertiarias matrimonium contrahentes post professionẽ emissam.

Idem Sixtus statuit, quod excommunicationẽ incurrant, Fratres Minores, & Prædicatores, recipientes siue admittentes, ad priuilegia, & immunitates Ordinum suorum, quoscumque laicos vtriusq; sexus, prætextu Tertij Ordi-

Contra admittentes Tertiarios, vel Tertiarias ad cõmunicationem priuilegiorum, nisi gestauerint habitũ & professionẽ emittant.

nis, seu alterius modi, nisi gestauerint habitum, prædicti Tertij Ordinis solitum, & professionem emiserint solitam, & in aliqua domo, seu Congregatione, dictorum Fratrum vel Sororum, vitam duxerint in communi, non obstantibus quibuscumque litteris Apostolicis, habetur in Bulla, quæ incipit, *Detestandæ nullorum ambitio*. Supradictæ omnes excommunicationes referuntur à Collectore priuilegiorum, in Compendio, *verbo, excommunicatio, in fine*, quarum explicatio & declaratio inuenietur apud Nauarr. in suo Man. cap. 27. inter explicationem aliarum excommunicationum, quæ sunt de iure communi, aut Papæ, summoq. Pontifici reseruatæ, extra Bullam Cœnæ Domini, à nu. 75. vsque ad 151. exclusiue, quærantur ibidem.

De alijs excõmunicationibꝰ latis cõtra Religiosos, in Cõci. Trid. aliisq. Summ Pontificum constitutionibus.

Secunda Conclusio.

Præter excommunicationes supradictas, contentas in iure Canonico, atq; communi, ipso facto contra Religiosos, sunt & aliæ appositæ in Conc. Trid. & in aliquibus Extrauagantibus, atque Constitutionibus Pontificalibus impressis, ac fide dignis, & sunt eæ, quæ sequuntur.

Contra recipiẽtes aliquid à Nouitijs, dum sunt in probatione.

In primis excommunicantur in Concilio Triden. Religiosi & Religiosæ, qui recipiunt aliquid à Nouitijs, dum sunt in probatione, vel à parentibus propinquis, & curatoribus suis, excepto victu, atque vestitu. Habetur in supradicto Concilio *sess. 25. de regu. cap. 16.*

Cõtra introducentes mulieres in Monast. virorum.

Item Pius V. & Gregor. XIII. apposuerunt excommunicationem ipso facto, ac summo Pontifici reseruatam, contra Prælatos & Religiosos introducentes & admittentes mulieres in Monasteria virorum, prout continetur in proprijs Extrau. quarum prima quæ est Pij V. incipit *Regularium personarum* altera vero quæ est Gregor. XIII. incipit *Vbi gratia & indulta.*

Cõtra introducentes, vel admittẽtes viros in Monast. Monialium.

Item supradictus Gregorius XIII. apposuit excommunicationis sententiam, contra Prælatos & Prælatas, Religiosos & Religiosas introducentes, & admittentes viros, aut mulieres intra Monasteria Monialium quarumcumque, prout continetur in sua Bulla, quæ incipit, *Vbi gratia, & indulta.*

Contra Moniales exeuntes à suis Monasterijs nisi in tribus casibus exceptis.

Item suprad. Pius V. apposuit etiam excommunicationis sententiam, ipso facto, contra omnes Abbatissas, atque Moniales exeuntes à suis Monasterijs, quacumque de causa etiam infirmitatis, *excepta magni incendij, vel egritudinis, lepræ, vel epidimiæ*, probatæ litteris Superioris & Episcopi, prout constat ex ipsius Extrau. siue Motu proprio, qui incipit, *Decori & honestati.*

Supradictæ excommunicationes, impositæ ipso facto, contra Religiosos explicantur & declarantur in hoc Manuali semper à nobis, dum sese obtulit occasio, libuit tamen, sic eas breuiter, atque in Compendio in præsentiarum apponere, vt præ manibus à Religiosis omnibus habeantur, faciliusq. memoriæ commendentur.

ARTICVLVS XIX.

Quinam possint à supradictis omnibus excommunicationibus absoluere?

Quæ ad hunc Articulum spectant, resoluentur breuiter per sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

Ab excommunicatione minori.

AB Excommunicatione minori, quilibet Sacerdos Parochialis, iurisdictionem habens, absoluendi à peccatis mortalibus, potest absoluere.

Hæc

Hæc Conclusio iam iterum apposita est supra in Art. 4. sed libuit hic etiam iterum transcribere, vt omnia habeantur per ordinem. Tenet illam expresse Mag. Soto in 4. sent. dist. 22. q. 2. art. 3. 1. concl. & Nauar. in suo Man. cap. 27. nu. 25. & nu. 39. vbi & probat eam *ex cap. nuper, de sentent. excomm.* & idipsum tenet in eodem Manual. cap. 4. nu. 1. *& in cap. placuit, de pœnit. dist. 6. à nu. 25.*

Quilibet Sacerdos iurisdictionem habens, absoluendi ab alijs peccatis potest ab soluere.

Secunda Conclusio.

Ab excommunicatione maiori, lata ab homine, siue à Iudice, ipse solus potest absoluere, aut successor Superior, siue delegatus. Hanc Conclusionem tenet expresse Mag. Soto loco supracitato, concluſ. 2. & Nauarr. in suo Manuali, cap. 27. nu. 40. & probat eam *ex cap. pastoralis, §. præterea, de offic. delegati*, potestq. alijs multis iuribus comprobari, quæ & breuitatis gratia omitto, cum ad eamdem probandam, superq. satis sit, commune ac vulgare dictum, nempe, *quod cuius est ligare, eiusdem etiam est absoluere*, quod intelligendum est de potestate ordinaria, nam, aliàs bene potest aliqua excommunicationis sententia, lata esse à iudice inferiori, & nihilominus, quod ipsius absolutio sit Papæ reseruata, vt est illa de incendiarijs, quæ habetur *in cap. tua nos, de sent. excommun.* in qua, vt bene notat Caiet. *verbo, excommunicatio, cap. 22.* Summus Pontifex non illic fert excommunicationis sententiam, in incendiarios, sed inquit quod si fuerint per Ecclesiæ sententiam, nempe ab Episcopo, seu ab alio, ad id auctoritatem habente, excommunicati & publicati, non possint ab eisdem absolui, post denunciationem, sed debent remitti ad Sedem Apostolicam pro beneficio absolutionis, vt iustam illi cautionem præstent, sicuti & Clericorum percussores. Præterea delegatus Papæ, qui excommunicare potest intra vnum annum, post sententiam diffinitiuam, eoque transacto, ab eadem non potest absoluere, *iuxta cap. quæsti, de officio delegati*, vbi hoc tenet singulariter Panorm. qui & dicit id etiam esse intelligendum, de quolibet alio delegato, facultatem tantum habente exequendi suam sententiam. Item & iudex excommunicans, qui postea excommunicatur & ipse, excommunicatione maiori, absoluere non potest à sua priori excommunicatione, si est denunciatus, *per cap. audimus, 24. q. 1.* Item & excommunicatio, quæ pronunciata est ab inferiori, sed post modum confirmata est à Papa, ex certa scientia, absolui non potest ab eo, qui eam tulit, secundum Ioann. Andream communiter receptum *in cap. ex frequentibus, de iudic.* Videatur hac de re Nauar. & Soto vbi supra. Solummodo aduerto, quod si excommunicatio lata fuerit, ab homine generaliter, ab ipsa absoluere potest, etiam quicumque potest ab excommunicatione lata à Iure, de qua statim dicemus, vt late probat supradictus Nau. vbi supra, nu. 44. citando ad id plures DD. *in cap. grauis, de præbendis*, vbi etiam ipse hoc expresse tenet.

Ab excommunicatione maiori, lata ab homine, siue Iudice, solus ipse potest absoluere, aut Superior, siue delegatus.

Nota hoc valde.

Tertia Conclusio.

Ab excommunicatione maiori lata à iure, & nulli reseruata, absoluere potest proprius Prælatus sibi subditum, cuiuscumque generis illa sit, siue sit lata, & apposita per Concilium, aut specialiter per quemcunque summum Pontificem. Hanc Concluſ. tenet expresse Mag. Soto vbi supra concl. 3. & Nauar. etiam vbi supra nu. 39. & probat eam *ex cap. nuper, de sent. excomm.* & inquit, quod per proprium Prælatum intelligitur, non solum Papa, aut Episcopus, & Capitulum Sede vacante, verum etiam quilibet alius Prælatus exemptus, Ecclesiæ cuiuscũque Regularis siue secularis, ex his qui habere dicuntur iurisdictionem Episcopalem, vel quasi Episcopalem, secun-

Ab excommunicatione maiori lata à iure, & nulli reseruata, quilibet Prælatus absoluere potest sibi subditum.

dum gloſſam communiter receptam, *in Clem. 1. de reb. Eccl. non alien.* & etiam quilibet alius Prælatus non exemptus, iuriſdictioné habens in foro exteriori, & etiã Parochus, atque Sacerdos ſimplex, qui poteſt abſoluere à peccatis mortalibus. Quã dicit eſſe communem ſententiam Innoc. & Hoſt. *in d. c. nuper*, & omnium Theologorum in 4 d. 18. atque etiam Summiſtarum, quos late citat Sylueſt. *ver. excommunicatio, 1. notab.* 2. Et probat prædictam Concluſ. Soto ratione manifeſta, nam excommunicatio eſt cenſura, quæ à iure imponitur ratione peccati, atque ratione illius incurritur: ergo quantũ eſt ex ratione & natura ipſius excommunicationis, quicumque auctoritatem & iuriſdictionem habet, abſoluendi ab illo peccato, habet etiam illã, abſoluendi ab illa excommunicatione, ſalutari pœnitentia impoſita, cum vt ſupponitur, nulli ſit reſeruata, nam iure diuino, nihil eſt reſeruatum, niſi reſeruetur de nouo, nempe à Papa, ſeu Epiſcopo, aut alio Prælato. Et confirmatur, nam ſi excõmunicatio quælibet, propterea quod lata eſt à iure, Concilio, ſiue Papa, eidem ſtatim eſſet reſeruata, non opus eſſet, vt ipſi in quibuſdam excommunicationibus dicerẽt, atque exprimerẽt, quarum abſolutiones nobis reſeruamus, ſeu quod pro beneficio abſolutionis, ad Sedem Apoſtolicam recurratur: cum igitur per huiuſmodi clauſulas, ſummus Pontifex excommunicationes aliquas, reſeruare ſibi conſueſcat, ſignum igitur eſt, quod vbi id non facit, iure diuino, atque humano ordinario, excommunicationis cuiuſcumque latæ à iure, abſque reſeruatione, abſolutio ad proprium Prælatum pertineat: proprij autem Prælati nomine, intelligendi ſunt omnes ſupradicti.

Nota hoc valde.

Quarta Concluſio.

Ab excommunicationibus Papæ, ſeu Epiſcopis, aut Prælatis Regularibus ſpecialiter reſeruatis, ipſi dumtaxat poſſunt abſoluere, non vero alij, niſi ex priuilegio, aut ex ſpeciali, aut particulari commiſſione. Hæc Concl. compertiſſima eſt apud omnes, & in excommunicationibus Bullæ Cœnæ Domini, in fine, appoſita eſt ſpecialis pœna, contrà abſoluentes à cenſuris, atque excommunicationibus ibidem appoſitis, id quod & fieri conſueuit in aliis excommunicationibus. Sed quamuis hoc non fiat, eiuſmodi excommunicationis reſeruatæ abſolutio, ſine auctoritate & facultate facta, non tenet, nam erit ſicut ſententia lata à nõ ſuo iudice, quę nulla eſt. Certumq. eſt in iure, quod ſi excõmunicatio eſt reſeruata, ſecluſo priuilegio, is, cui reſeruatur, ab eadẽ debet abſoluere, non vero alius omnino. De quibus omnibus ad hanc materiam ſpectantibus, videatur Suar. 3. tom. diſput. 7 ſect. 1 cum ſeqq. agendo de cenſuris in communi, & diſp. 19. agendo de excommunicatione. Sayrus lib. 2. ſui theſauri, cap. 19. 20. & 21.

Ab excommunicatione, Papæ, ſiue Epiſcopis, vel Prælatis Regularibus reſeruatis ipſi dumtaxat poſſunt abſoluere, non vero alij, niſi ex priuilegio, aut particulari, ſiue ſpeciali cõmiſſione.

Quinta Concluſio.

Multa erant olim ſpecialia priuilegia, quibus Religioſi, & Regulares, & maxime Mendicantes, & quicumque priuilegium habentes communicationis, abſoluere poterant, non ſolum alios Fratres, ſibiq. ſubditos, verum etiam & ſeculares quoſcumque, ab excommunicationibus ſummo Pontifici, & Epiſcopis reſeruatis, ſed iam hæc reuocata, & moderata ſunt per Clem. VIII. Circa hanc Concl. nihil de nouo dicendum occurrit, nam de ea & ijs quæ ad eiuſdem materiam ſpectant, longiſſimum fecimus ſermonẽ ſup. q. 7. art. 2. 3. & 4. agendo de auctoritate, & poteſtate Generalis Miniſtri, ad abſoluendum ſibi ſubditos ab hæreſis occulto crimine. & q. 9. ar. 10. agendo etiam de auctoritate & poteſtate ipſius, ad abſoluendũ eoſdẽ à caſibus ſpecialiter ſummo Pont. reſeruatis, etiam contentis in Bulla Cœnæ Dñi, niſi vt prædictũ eſt,

Multa erãt olim priuil. ad abſoluendũ ab excommunicationibus etiam Papæ & Epiſcopis reſeruatis, ſed iam hæc reuocata & moderata ſunt p Clem. VIII.

eſt, fuiſſent hęc poſtmodũ per Clem. VIII. reuocata & moderata, atque ab interdicto & ceſſatione à diuinis, & q. 33. art. 7. agendo in communi de auctoritate Prælatorum, ad abſoluendum ſibi ſubditos, à quibuſcumque peccatis, excommunicationibus, pœnis, atque cenſuris, & in præced. Tom. Quæſt. 46. per plures Artt. latiſſime egimus, de eiuſmodi priuilegijs, quæ prædicti Regulares & Religioſi, habebant olim ad abſoluendum ſeculares quoſcumque, ab omnibus caſibus, excommunicationibus, & cenſuris ſummo Pontifici, atque Epiſcopis reſeruatis, vbi poterunt ſupradicta omnia latiſſime videri. Et hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

ARTICVLVS XX.

Quænam ſint obſeruanda neceſſario, in abſolutione ab excommunicatione maiori, facta virtute priuilegiorum, ſeu aliter?

Huic Articulo reſpondetur, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Si excommunicatio fuerit lata ab homine, & qui excommunicat, non eſt Sacerdos, non poteſt ipſe excommunicatum ſacramentaliter abſoluere, bene tamen extra ſacramentaliter, etiam in foro conſcientiæ, & nec ſolũ in foro exteriori. Hanc Concl. tenet expreſſe Nau. in ſuo Man. c. 27. n. 41. cuius quidem prima pars, de ſe eſt clara & manifeſta, certiſſimum etenim eſt, quod qui non eſt ſacro ſacerdotali ordine inſignitus, nec proinde claues habet Eccleſiæ, neq; facultatẽ ligandi, atque abſoluendi in Pœnitentiæ ſacramento, neminem poteſt ſacramentaliter abſoluere. Sed ſecunda pars, nẽpe, quod extra ſacramentum poſſit Prælatus, ſiue Iudex, qui non eſt Sacerdos, a ſe excõmunicatum abſoluere, etiam in foro conſcientiæ, & non ſolum in foro exteriori, quamuis ſola tonſura prima ſit initiatus, probatur à præd. Nau. ex auctoritate atque ſententia D. Tho. in 4. ſent. d. 18. art. 4. & S. Antonin. 3. p. tit. 24 c. 77. & ex Summa Tabien. *verbo, abſolutio ab excommunicatione*, & dicit, quod contrarium tenentes, intelligendi, atq; interpretandi ſunt, de abſolutione excommunicationis, coniuncta cum peccatorum abſolutione, nam de abſolutione ab excommunicatione ſola, etiamſi Iudex non ſit plus quã prima tonſura initiatus, abſoluere (inquit) poteſt, etiam quoad conſcientiæ forum. Addit tamen fore commodius, vt idipſum alicui committat presbytero, quãuis vt ibidem dicit, non hoc etiam aliquo inconuenienti vacet, nam multi ignorantes, quærere omittunt à ſuis Parochis abſolutionem, exiſtimantes remiſſionem præfatam iudicis fuiſſe vere abſolutionem. Et præterea, quia pauci ſunt, qui probare poſſint ſuam abſolutionem, ab excommunicatione factam à Parocho, per prædictam commiſſionem, cum ille excommunicatum abſoluat ſecreto, ac ſine Notario & teſtibus. Ad quæ vitanda inconuenientia, tradit ibidem, prædictus Nau. ſeruandam regulam, atque abſolutionis formam, vt conſtare, iure poſſit poſt modum, de abſolutione prædicta in foro exteriori.

Si excommunicatio fuerit lata ab homine, & qui excommunicat, nõ eſt Sacerdos, non poteſt ipſe excommunicatũ ſacramentaliter abſoluere, bene tamẽ extra ſacramentaliter, etiam in foro conſcientiæ, nec dum in exteriori.

Qui iuriſdictionem habet delegatã a Principe, vel ratione alicuius priuilegij perpetui, ſeu officij, aut ſuæ dignitatis ad abſoluendum, bene ipſam delegare poteſt.

Secunda Concluſio.

Quicumque poſſunt ab excommunicatione abſoluere, virtute ſubdelegatę iuriſdictionis à Principe, aut conceſſæ, in priuilegium perpetuũ, ratione alicuius dignitatis, ſeu officij, aut alterius cuiuſcumque ordinariæ poteſtatis, bene poſſunt hoc ipſum alijs committere, atque ſubdelegare. Hanc etiam Concluſ. tenet expreſſe ſuprad. Nau. vbi ſup. n. 41. & probat eam ex gl. communiter

Digitized by Google

muniter recepta, *in cap fin. de off. Ord.* quæ conciliat dictum capitulum, *cum s. fin. § fin. de offi deleg.* dicens illud procedere, *in illis quibus* solummodo, simplex ministerium absolutionis conceditur, sine alia quacumque iurisdictione, secus tamen est in proposito. Vnde resolutiue dicit prædictus Nau. quod simplex ministerium, absoluendi ab excommunicatione, potest delegari, etiam à delegato Ordinarij, & à subdelegato delegati Papæ, quamuis non possint ipsi delegare suas iurisdictiones, quarum ratione id ipsum illis competit, neque etiam aliquem articulum iurisdictionalem, *per cap. super quibus, § quem vero, cum seqq. de offic. deleg.* vbi hoc omnes tenent communiter DD.

Tertia Conclusio.

Excommunicatus à iure, vel ab homine, q ob morbũ grauem, seu ob aliud iustum impedimẽtũ, sine auctoritate absoluitur, cessante eiusmodi impedimento, tenetur se Prælato statim ꝓsentare.

Excommunicati à iure, vel ab homine, qui ob grauem morbum, seu ob aliud iustum impedimentum faciunt se absoluere, ab eo qui sine illo nequaquam posset, quam citius commode poterunt, ac cessante impedimento prædicto, tenentur se præsentare coram eis, qui iure ipsos poterant absoluere, alioquin recident in eamdem excommunicationem. Hæc Concluſ. habetur expressa *in cap. eos, de sent. excomm. lib. 6.* & de ea videndus est Nau. vbi supra, n. 46. vbi dicit, idipsum esse intelligendum de illis, quos absoluunt Legati Sedis Apostolicę, cum onere se præsentandi suis Ordinarijs, aut quibuslibet alijs, ad suscipiendam pœnitentiam, seu debite satisfaciendum ei, quem iniuria aliqua affecerunt. Sed non (inquit) tenentur regulariter se præsentare personaliter, sed sat est ad id mittere procuratorem idoneum, secundum Caiet. in summa, *verbo, excommunicatio, cap. 69.* Ad quem autem spectet determinare tempus, intra quod absolutus ab excommunicatione se debeat coram Prælato præsentare, saltem quoad forum conscientiæ? non vacat per temporis angustias, in præsentiarum dicere, aut tractare: Caiet. inquit, quod ad ipsum absolutum, alij vero ad prædictum Prælatum, ego dico, quod horum vtrumque sustineri valet.

Quarta Conclusio.

Omnia iura, quæ dicunt, satisfactionẽ debere præcedere absolutionẽ intelligenda sunt, dummodo id commode fieri possit, alias non sufficit præstare cautionem.

Omnia iura, atque priuilegia, quæ iubent ante absolutionem, satisfactionẽ esse faciendam, intelligenda sunt ea lege, vt excõmunicatus congrue, ac cõmode possit satisfacere, alias enim si non potest, satis erit, quod ipse præstet cautionem. Hæc Concl. habetur expressa, in gl. penult. *Clem. 1. § verum, de hæreticis*, vbi & hoc tenent communiter omnes DD quamuis non desint, qui asserant, satisfactionem realiter procedere debere, quotiescumque pœnitens absoluitur virtute alicuius priuilegij, hoc ipsum præcipientis, nec sufficere, quod ipse alleget se non posse realiter satisfacere. Sed contrarium tenetur magis communiter, & nouissime tenent hanc sententiam Medin. in sua summa 2. p. §. 12. & Ledesma in 2. p. sui quarti, q. 16. ar. 1. dub. vlt. & P. F. Emmanuel Rodrig. in explicatione suæ Bulæ, § 9. n. 52. & 53. & suprad. Nau. constanter tenet, prædictam cautionem sufficere in Man. cap. 27. n. 47. diciq. eam suo iudicio sufficientem esse, si fiat cum aliquo pignore, aut fideiiussore, si eiusmodi præstari potest, sin minus inquit, sat erit quod præstet cautionem, saltem iuratoriam, siquidem ad impossibile nemo tenetur, *iuxta l. impossibilium, ff. de reg. iuris.* Quinuero addit, quod ille, qui potest satisfacere, sed non commode, nisi notabiliter, vilius vendendo bona sua, si eiusmodi satisfactio differri potest, absque aliquo magno damno alieno, non tenetur ad aliud, quam ad dandam prædictam cautionem sufficientem, de eo quod satisfaciet, primo quoque tempore potuerit, quod idem tenet, multisq. rationibus comprobat in dicto Man. cap. 27. nu. 56. & 57.

Quomodo cautio sit præstanda ante absolutionem.

ARTI-

Digitized

ARTICVLVS XXI.

Vtrum absolutio ab excommunicatione, virtute Bullæ Cruciatæ, seu aliorum priuilegiorum, extra sacramentum fieri possit?

ET ratio dubitandi est, quia cõmuniter in prædicta Bulla, alijsq. priuilegijs, apponi solet clausula, *vt absolutio fiat in foro conscientiæ tantũ*, seu aliter dicendo, *quod fiat auditis eorũ confessionibus*, propter quæ dicunt quidã DD. quod Prælati, neque Confessores per dictam Bullam, seu aliqua alia priuilegia, non quempiam possunt absoluere extra sacramentum, ab aliqua excommunicatione. hanc sententiam & opinionem tenet Nauarr. in Man. cap. 26. nu. 31. & Corduba in summa, quæst. 19. & Suar. 3. tom. disput. 7. sect. 5. num. 35, cum seqq. Sed contraria sententia est verior, atque tenenda, de qua sequentem statuo Conclusionem.

Conclusio.

Absolutio ab excommunicatione, per Bullam Cruciatæ, siue per priuilegia, extra sacramentum fieri potest.

ABsolutio ab excommunicatione, per Bullam Cruciatę, siue per alia priuilegia, extra sacramentum fieri potest. Hanc Concluſ. tenet expresse Enriq. lib. 3. de indulgẽtijs, c. 3. littera, R, & eam dicit, tenuisse olim grauissimos, atque doctissimos Patres Dominicanæ Familiæ, Victoriam, Peñam, atque Medinam, & insuper quod quidam Commissarius generalis Bullæ Cruciatæ, consultus ea de re, hoc ipsum explicauit & declarauit, circa illa verba in eadem contenta, *in foro conscientiæ tantum*. Quæ quidem verba non obstant, neque ex eis inferre licet, nostræ Concluſ. contrarium, etenim si summus Pont. per dicta verba vellet, quod in foro sacramentali tantum, atque in sacramento solum Pœnitentiæ, prædicta fieret excommunicationis absolutio, non contentus dicere, *in foro conscientiæ tantum*, adderet, atque diceret *& pœnitentiali*: quo quidem dicendi modo, vsus est olim Pius V. in quodam Iubileo ab ipso concesso, anno Domini 1568. 5. Kalen. Nouemb. Pontificatus sui anno 3. vbi postquam concessit Confessoribus approbatis ab Ordinarijs, auctoritatem absoluendi, per dictum Iubileum à quacunque censura, apposuit sequentem clausulam, *declarantes insuper tam præsentes, quam alias quascunque super concessione similium, vel dissimilium indulgentiarum, à nobis & prædecessoribus nostris hactenus emanatas, vel in futurum quomodolibet emanaturas litteras, Christifidelibus ipsis, nisi ad earum effectum in foro conscientiæ & pœnitentiali consequendum dumtaxat, non autem in foro fori, aut contentioso, nisi satisfecerint, nullatenus suffragari*. Hæc suprad. Pius V. Per quæ verba satis dedit intelligi, Ꝙ absolutio facienda tunc, virtute prædicti Iubilei, erat facienda non solum in foro conscientiæ, verum etiam & pœnitentiali, hoc est, in sacramento Pœnitentiæ, simul cum aliorum peccatorum absolutione: at dicendo Pontifices, quod per aliquam Bullam, siue priuilegia, absoluatur quispiã ab aliqua censura, in foro conscientiæ tantum, non id insinuare volunt, sed solũmodo, quod dicta absolutio (siue in sacramento, siue extra sacramentum facta) suffragabitur eidem in foro conscientiæ tantum, non autem in foro exteriori, nisi fiat prius parti satisfactio, itaque non significant eiusmodi verba, quod absolutio præstari debeat, in foro sacramentali tantũ, & hoc est tenendum vniuersaliter, quotiescumque in aliqua Bulla, siue priuilegio, apponuntur eiusmodi verba. Neque etiam dictis obstat, quod in eisdem apponantur illa alia verba, quæ apponi etiam consueuerunt, *auditis eorum Confessionibus*, ex quibus colligi videtur, quod fieri non potest absolutio virtute eorum, nisi prius pœnitentes

Nota hoc valde.

Digitized by Google

peccata ſua confiteantur, ſimulq. abſoluantur à peccatis,& à cenſuris. nam ibidem ſummi Pontifices, nihil tale intendunt dicere, ſed ſolum facultatem concedere, vt Confeſſores poſſint abſoluere pœnitentes,& à peccatis, & à cenſuris Sed intelligendum idem eſt reſpectiue,& ſecundum terminos iuridicos, ac diſpoſitionem iuris, ita vt abſolutio à peccatis fiat in ſacramento Pœnitentiæ,vt iura diſponunt, abſolutio vero à cenſuris fiat, etiam extra prædictum ſacramentum,ſi placuerit aut libuerit,& in hoc conueniunt fere communiter omnes Summiſtæ,Armilla. *ver. excommunicatio*, § 20. & Sot.in 4.d.18. q. . art.3.& Ledeſma 2.p.ſui quarti,q.19 ar.9 & alij multi.

Nota hoc valde.

Difficultas. Quid ſignificet abſolutio in foro conſcientiæ.

Sed ne iſte intermiſſus videatur locus, libet vlterius inueſtigare, quid importet, veniatq. ſemper intelligendum, per abſolutionem ab excommunicatione,ſeu ab alijs cenſuris in foro conſcientiæ? & ad quid ſic abſoluti, ſolummodo obligentur,obligatiq. remaneant? Cui difficultati breuiter,atque reſolutiue reſpondeo,quod abſoluere quempiam virtute alicuius Bullæ,ſiue priuilegij,in foro conſcientiæ, nihil eſt aliud, quam exercere poteſtatem in tali Bulla, ſiue priuilegio conceſſam,in ſalutem animæ illius,qui abſoluitur, ita vt abſolutio valeat tantum coram Deo,non autem coram Eccleſia,vt tradit Couarr.*in c.alma mater*,1.p § .1.n.6. Et quamuis prædicta abſolutio fiat in publico,atque videntibus multis,non propterea eſſe definit in foro conſcientiæ,cum fiat ſine ſtrepitu & figura iudicij, neque per eam tollatur ius tertij,ſed tantum hunc operatur effectũ, quod anima illa,aliàs excommunicationis & cenſurarum vinculis illigata, remaneat abſoluta coram Deo. Poteſt nihilominus offenſus,petere à ſic abſoluto,in iudicio ſuum intereſſe, & damnum,quod alias fuerit paſſus, nam prædictæ abſolutiones (vt diximus) in foro conſcientiæ tantum factæ, nullo modo tollunt ius tertij. Sed dices qualiter in foro exteriori ſic abſolutus ab excommunicatione ſe debet habere? Reſpondeo,quod ſe debet habere omnino, ac ſi iniuſte in foro exteriori fuiſſet excommunicatus,de quo latiſſime agit ſuprad.Couar. in d *c.alma mater*,1.p.§.9.*nu.*7. & Sot.in 4.d.22.q.1.ar.3.& Nau in c.27.n.3.& n 38 agendo de excommunicatione iniuſta,de quo nos etiã diximus ſupra, ſed vt modo etiã aliquid afferamus,dico quod etiam ſi celebret publice,atque cum ſcandalo,in foro interiori non remanebit irregularis, ſiquidem iã eſt ab excõmunicatione liberatus & abſolutus, nec publicitas facti. & multorũ ſcandalũ, ſunt cauſa iuridica,ratione cuius, eiuſmodi irregularis efficiatur,nam irregularitas non cõtrahitur,niſi propter cauſas in iure expreſſas. Erit tamen irregularis in foro exteriori, & pro tali reputabitur, atque dijudicabitur, ſtando in iuris rigore,ſecundum tamen æquitatem,atque benignitatem,& ſi iudici conſtet ipſum iam fuiſſe abſolutum, non debet ipſum vt irregularem reputare,neque vt talem,tractare & condemnare, maxime ſi celebrauit ſine magno ſcandalo,vt tradit Nauar. in ſuo Manual. cap. 27.nu.43. Ac denique ſicuti excommunicatio iniuſta, atque inualida, parum plus nihilo operatur, nec nocet, niſi in foro exteriori,quia non adimit communionem interiorem, nec ſuffragia generalia, quæ Eccleſia & miniſtri ipſius faciunt, ita excommunicatus,& abſolutus in foro conſcientiæ, niſi in foro exteriori non reputatur pro excommunicato,quia non adimitur ſibi communio, quæ ei omnino interdicitur, neque prædictis priuatur ſuffragijs.

Difficultas. Qualiter abſolutus in foro conſcientiæ tãtum, ſe debet habere.

De differentia quæ verſatur, inter abſolutionem in foro cõſcientiæ,& abſolutionem in foro pœnitentiali.

In calce etiam huius Art. libuit aduertere,quod aliud eſt priuilegium conceſſum,in foro conſcientiæ tantum,aliud vero in foro pœnitentiæ,ſiue pœnitentiali,nam primum,quod eſt abſolutio in foro conſcientiæ tantum,fieri poteſt,& à Sacerdotibus & à non Sacerdotibus,vt dictum eſt,& ſi fiat à Sacerdotibus,fieri poteſt in ſacramento,& extra ſacram. at vero ſecundũ, nempe abſolu-

absolutio in foro pœnitentiali, fieri non potest, nisi à solis Sacerdotibus, neque extra sacramentum, vt late tradit Syluester, *verb. absolutio*, 1. §. 1. & Nauarr. vbi supra, cap. 27. num. 41. quo fit, vt si in priuilegio dicatur, quod absolutio fiat in foro pœnitentiæ, siue pœnitentiali, fieri nullo modo possit, nisi à Sacerdotibus Confessoribus, non vero ab his, qui non sunt Sacerdotes. Et hæc de isto Articulo dicta sufficiant.

ARTICVLVS XXII.

Vtrum per aliqua priuilegia absolui possint, nominatim à Iudice excommunicati, saltim in foro conscientiæ?

CIrca hanc difficultatem, sunt variæ, atque diuersæ Doctorum opiniones, Collector Compendij priuilegiorum Mendicantium tenet, quod Confessores Mendicantes virtute suorum priuilegiorum, non possunt absoluere, à Iudicibus nominatim excommunicatos, in foro conscientiæ, multoq. minus in foro exteriori. Cuius opinionis fundamentum est, nam alias perturbaretur omnis Ecclesiasticus ordo, & etiam ordo iuris, atque bonum Reipublicæ, quod in foro exteriori prætenditur, omnino detrimentum pateretur; & præterea, quia (inquit) Mendicantium priuilegia, cum sint concessiones Ordinarijs ipsis præiuditiales, atque odiosæ, potius sunt restringendæ, quam ampliandæ, iuxta ea, quæ notantur in iure, *cap. porro, de priuil. & cap. quæ à iure, de regul. iuris, lib. 6.* Eamdem opinionem tenet Collector priuilegiorum Societatis Iesu, *tit. absolutio ordinaria, quoad seculares*. *Priuileg. Coll. in comp. verb. absolutio ord. quoad seculo, §. 19.*

Sed alij Doctores nouissimi, sequuti Couaruuiam, *in cap. alma Mater, 1. par. §. 11. num. 16.* dicunt, quod virtute supradictorum priuilegiorum, nominatim excommunicati, absolui possunt in foro conscientiæ, satisfacta prius parte, non tamen in foro exteriori, etiam satisfacta parte, nisi Iudex excommunicans prius consentiat. Hanc sententiam, & opinionem etiã tenet Ioannes Guttierrez, in quæstionibus Canonicis, cap. 5. iuxta finem. sed non desunt alij, qui dicant, quod satisfacta parte, in vtroque foro absolui possunt; quæ sententia probabilis est, propter auctoritatem maximam supradictorum auctorum, & fortissimas, quas habet rationes. De qua sequentem statuo Conclusionem.

Conclusio.

PRobabile est, & si non aliud obstet (quod nescio) sustineri potest, quod nominatim excommunicati, per Bullam Cruciatæ, in partibus quibus viget, siue per priuilegia, satisfacta prius parte possunt absolui, non solum in foro conscientiæ, verum etiam in exteriori. Hanc sententiam & opinionem, tenent in primis Medina, in sua institutione Confessorum, 2. p. cap. 12. Ledesma, 2. par. sui 4. q. 16. art. 1. dubio vltimo, & Nauarr. lib. 9. Consiliorum, tit. de sentent. excommunic. consil. 47. num. 4. & 5. & probatur in primis à simili, ex præallegato Iubileo, Pij V. concesso anno 1568. quintodecimo Kalendas Nouembris, Pontificatus sui anno 3. cuius supra fecimus mentionem, art. 10. in conclusione, vbi post alia ponuntur sequentia verba in fine, *nisi ad earum effectum in foro conscientiæ, & pœnitentiali consequendum duntaxat, non autem in foro fori, aut contentioso (nisi satisfecerint) nullatenus suffragari*. Vbi notanda sunt verba illa, *nisi satisfecerint*, ex quibus

Probabile est, quod nominatim excommunicati, satisfacta prius parte per Bullã Cruciatæ, atque per priuilegia absolui possunt in foro interiori, & exteriori. Nota hoc valde.

Digitized by Google

bus, manifeſte colligitur, voluiſſe prædictum Pium V. quod per dictum Iubileum, excommunicati etiam nominatim (ſi ſatisfeciſſent) in vtroque foro abſolui poſſent. Idemq. videtur dicendum de Bulla Cruciatæ, alijsq. quibuſcumque priuilegijs. Quod & confirmari poteſt, etiam ex Concilio Tridentino, *ſeſſ. 25. de reformatione, cap. 12.* vbi mandatur, *quod nominatim excommunicati, ex quo fraudant decimas, vel impediunt, vt ne ſoluantur, donec parti ſatisfaciunt, non abſoluantur*, vbi notanda ſunt verba illa, *donec parti ſatisfaciant*, quibus ſatis innuitur, quod præmiſſa ſatisfactione partis, ſecundum idem Concilium nominatim excommunicati prædicti, bene poſſunt abſolui. Quod vt dixi conſtantiſſime tenet ſupradictus Nauarr. vbi ſupra, aſſerens, quod virtute Bullæ Cruciatæ (& perconſequens virtute priuilegiorum Apoſtolicorum quorumcumque, idipſum concedentium) ſatisfacta prius parte, Confeſſores, non ſolum in foro interiori, verum etiam in exteriori, pœnitentes poſſunt abſoluere, ab excommunicatione quacumque lata ab homine. Et idem eſſe dicendum, non ſatisfacta realiter prius parte, propter inopiam, vel impotentiam, ſeu ob aliam cauſam, præſtita tamen legitima cautione de ſatisfaciendo, de qua diximus ſupra, in art. 2. concl. 4. Videantur quæ hac de re dicuntur, 1. Tom. quæſt. 46. ar. 6. & in alio Tomo, de pœnis delictorum, q. 6. art. 16. Sed ait prædictus Nauarr. quod vt ipſi excommunicati, non euitentur poſtea per Iudicem, non ſufficit eos habere ſchedulam Confeſſoris, qua dicatur ſe eſſe abſolutos, ſed neceſſarij (inquit) ſunt duo teſtes, quibus probetur pœnitentem parti ſatisfeciſſe, & ab excommunicatione abſolutum fuiſſe, prout notatur in iure, nam non ſufficit Confeſſoris dictum, contra id quod in foro exteriori aduerſus excommunicatum ſic abſolutum poteſt opponi, ſi non adſint alij teſtes, qui de hoc ipſo teſtificentur: ſicut allegando Concilium Tarraconenſe, & Concilium Narbonenſe, cum alijs affirmat Salzedo, in ſua practica criminali, cap. 109. Vnde vt prædicta Schedula Confeſſoris ab ipſo obſignata, in foro exteriori fidem faciat, neceſſum eſt, vt ipſa tradatur pœnitenti coram Notario, & teſtibus, & quod Notarius ſubſcribat eam rogatus à Confeſſore, ſeu ab alio, coram prædictis teſtibus, vt contentum in ea, in foro exteriori recipiatur, & admittatur. Hæc tradit ſupradictus Nauarr. & Salzedo, vbi ſupra. Et ad argumenta in contrarium, ſiue rationes dubitandi, Reſpondetur, quod non in eo peruertitur, aut perturbatur iuris Eccleſiaſtici ordo, neque Reipublicæ bonum aliquod detrimentum patitur, cum in eo iudicibus ipſis, ſatisfacta prius parte, aut cautione præſtita (ad ſenſum ſupradictum) nulla prorſus irrogetur iniuria, poſtquam, & ipſi tulerunt excommunicationem prædictam, ad inſtantiam eiuſdem partis, qua ſatisfacta, atque contenta, videntur & ipſi etiam eſſe contenti, & ſatisfacti, de eadem abſolutione legitime alias à Confeſſoribus facta. Ex quo patet, quod nullum ſibi infertur præiudicium, ſiue iniuria. Addo, quod quamuis aliquod præiudicium exinde eiſdem inferretur, bene poteſt Papa, cum paruo alterius præiudicio, in fauorem animarum, atque alicuius cauſæ piæ, quæcumque priuilegia concedere, iuxta ea, quæ notantur in iure, *in l. quoties, C. de prec. Imper. offerend.*

Nota hoc valde.

Papa in fauorē animarum, & alicuius cauſæ pię, bene poteſt quæcūque priuilegia concedere, cum aliquo paruo, alicuius tertij prę-iudicio.

ARTI-

Digitized by Google

ARTICVLVS XXIII.

Vtrum nominatim excommunicatus, ad petitionem partis, absolutusq. ex consensu ipsius, aut concedente ipsa parte prorogationem, vsque ad certum tempus, finito tali tempore, reincidat in prædictam excommunicationem, etiamsi non fuerit à Iudice iterum excommunicatus?

CIrca hanc difficultatem sunt variæ atque diuersæ Doctorum Iuris Consultorum opiniones, nam Abbas, *in cap. præterea, de appellat.* quem sequitur Decius, ibidem, num. 4. & Felinus, *in cap. de causis, num. 2. de offic. delegati*, tenent, quod absoluti ab excommunicatione nominatim, facta ad supplicationem alicuius partis, ipsa parte concedente prorogationem, vsque ad certum tempus, eo finito non reincidunt in prædictam excommunicationem, nisi à Iudice iterum fuerint nominatim excommunicati, quod & probare contendunt, multis rationibus. Sed contraria est aliorum sententia & opinio & verior. Pro qua sequentem statuo Conclusionem.

Conclusio.

NOminatim excommunicati, atque absoluti, ad instantiam & supplicationem partis, ipsa parte concedente prorogationem termini, finito tali termino, statim ipso iure reincidunt in eamdem excõmunicationem, etiam si Iudex non eos iterum excommunicet, & etiamsi dicta prorogatio, auctoritate Iudicis fuerit facta. Hanc sententiam tenet Hostiensis, in dicto *cap. præterea, de appellat.* etiam est communis Canonistarum, atque Legistarum, de qua videndus est Couaruuias, *in cap. quamuis factum, 1. p. in princ. num. 5.* Et probatur hac efficaciſſima ratione, nam supradicta excommunicatio lata à Iudice nominatim, facta est ad instantiam, atque ad supplicationem partis, & prorogata etiam de consensu ipsius, ad certũ vsque terminum: ergo finito tali termino, optime & neq; incongrue colligitur, quod sit etiam intentio eiusdem Iudicis, vt statim ac nullo alio prævio incurratur ipsa, & sic censendum est, de tali excommunicatione, ac si reuera ab ipso Iudice fuisset lata atque concessa, ipsiq. iterum nominatim excommunicati. Et hæc de isto Articulo breuiter dixisse sufficiat. Videatur hac de rẽ Nauarr. in suo Manuali, cap. 27. num. 15.

Nominatim excommunicati, atque absoluti ex cõsensu partis, vsque ad certum terminum, eo elapso, statim reincidunt.

ARTICVLVS XXIV.

Vtrum virtute Bullæ Cruciatæ, seu aliquorum priuilegiorum, absolui possint manifesti percussores Clericorum?

HÆc difficultas non magna est, apponitur tamen, vt incidenter dicatur, alia quæ sunt maxima animaduersione digna. Pro cuius pleniori intelligentia suppono, quod percussio Clericorum, vna est de excõmunicationibus Papæ, ac Summo Pontifici reseruatis, quæ habetur *in cap. si quis suadente diabolo*, 17. q. 4. vbi sequentia apponuntur verba, *si quis suadente diabolo, huius sacrilegij reatum incurrit, quod in Clericum vel Monachum violentas manus iniecerit, excommunicationis vinculo subiaceat, & nullus Episcoporũ illum præsumat*

Nota, quod de Iure communi Clericorũ, seu Monachorum violẽta processio Sum. Pont. est reseruata.

Digitized by Google

ſumat abſoluere (niſi mortis vrgente periculo) donec Apoſtolico conſpectui præſentetur, & eius mandatum ſuſcipiat. Quod quidem Capitulum doctiſſime atque latiſſime explicat Nauarr. in ſuo Man. cap. 27. vſque ad num. 91. incluſiue, dicens omnia, quæ ad ipſius explicationem pertinent. Quoſnam comprehendat? quid intelligatur per manus violentas, ſeu quænam percuſſio dicatur violenta? quis Clerici nomine, vel Monachi, ſit intelligendus? & reliqua, quæ ad hoc propoſitũ à quouis deſiderari poſſunt. Sed ſpecialiter, nu. 87. inquit, quod quamuis dicta excommunicatio, de Iure communi Papæ, ac Summo Pontifici ſit reſeruata, in aliquibus tamen caſibus, & propter nonnullas cauſas, ipſius abſolutio etiam de Iure communi committitur Epiſcopis, ad quod propoſitum citat, *cap. quoniam, de vita & honeſtate Clericorum*, vbi habetur, *quod Clerici, ſimul in Collegio conuiuentes, abſolui poſſunt per Epiſcopum, à percuſſione leui, vel mediocri, non vero enormi.* Similiter & Religioſi, idipſum facere poſſunt, *per cap. Monachi, de ſentent. excommunic.* facit, & *cap. Canonica*, vbi habetur de vtrilque, *quod Monachi, & Canonici Regulares, quocumque modo ſe percuſſerint, non ſunt ad Apoſtolicam Sedem mittendi, ſed ſecundum diſcretionem, & prouidentiam ſuis Abbatis, diſciplinæ ſubdantur.* Et additur, *quod ſi Abbatis diſcretio ad eorum correctionem non ſufficiat, prouidentia eſt Diœceſani Epiſcopi adhibenda, niſi exceſſus difficilis fuerit, & enormis, propter quem merito ad Eccleſiam Romanam ſit habendus recurſus.* Verba ſunt Hon. III. in d. *cap Canonica*, in quibus ipſe refert ſe ad illud, quod habetur in prædicto *cap. Monachi*, vbi, ſimilia habentur omnino verba. Ex quibus omnibus Iuribus clare colligitur, quid propoſito Articulo, ſecundum ſupradicta Iura, ſit reſpondendum & conformiter ad ea, ſequentem ſtatuo Concluſionem.

In aliquibus caſibus, Clericorum ſiue Monachorum abſolutio cómittitur Epiſcopo.

Prima Concluſio.

Si Clerico, aut Monachi percuſſio non ſit enormis, etiam de iure cómuni, per Epiſcopũ, atque Prælatum Ordinarium, abſolui poteſt.

NOn ſolum de Iure ſpeciali, virtute Bullæ Cruciatæ, atque aliorum priuilegiorum, manifeſti Clericorum percuſſores, per ſuos Prælatos poſſunt abſolui, verum etiam & de Iure communi, omnes per Epiſcopos & Prælatos ipſos, dummodo percuſſio ſupradicta non ſit enormis. Hæc Concluſio, iam ſatis conſtat ex ſupradictis, & quia conſtitutiſſimum eſt n— iure, quod Epiſcopi ab excommunicatione incurſa ob leuem percuſſionem Clerici, ſibi ſubditos abſoluere poſſunt, eademq. eſt omnino ratio, de Prælatis Regularibus, Epiſcopalem, vel quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem habentibus, reſpectu etiam ſuorum ſubditorum. Sed pro ipſis ſpecialiter facit, *cap. Religioſo, de ſentent. excommunic. in* 6. vbi Bonifacius VIII. pro abſolutione Religioſorum à dicta excommunicatione, ſequentia verba ponit, *Religioſus, qui manus violentas in Clericum ſecularem iniecit (ne hoc pretextu materiam habeant euagandi) poterit ab Epiſcopo eo caſu abſolutionis beneficium exhiberi, quo ſeculari Clerico poſſet ſi alium Clericum percuſſiſſet.* Super quæ verba adnotare libet, quod quamuis in dicto Capitulo, expreſſe non fiat mentio, niſi de percuſſione Clerici facta à Religioſo, quo caſu dicit ibi Pontifex, quod ipſius abſolutio fiat ab Epiſcopo, dummodo læſio non ſit enormis, ne hoc prætextu materiam habeant euagandi, idem omnino atque eadem ratione dicendum videtur, de leui percuſſione Religioſorum in inuicem, nempe quod id fieri poſſit per proprium eorumdem Prælatum, cuius iuriſdictio Epiſcopali eſt ſimilis, ſiue æqualis, ne etiam materiam habeant euagandi. Etenim ſi Religioſi in dicto caſu abſolui etiam non poſſent à ſuis proprijs Prælatis, magna atque ingentia exinde ſequerentur inconuenientia, atque incommoda, cumq. ob nimiam, atque aſſiduam familiaritatem, & conuerſationem, quam inter ſe ſe communiter habent Religioſi prædicti, vt dicitur

Nota hoc valde.

plurimum

plurimum parere ſoleat contemptum, frequentius in dictum peccatum percuſſionis, atque excommunicationem incidunt, & ſæpe ſæpius quinuero ſæpiſſime, oporteret eos extra Monaſterium euagari, vt præſentarentur conſpectui Romani Pontificis, ab eodemq. abſoluerentur, quod quidem non eſſet rationi conſonũ, dicendumq. proinde eſt, quod virtute prædicti *cap. Religioſo*, à dicta excommunicatione, de iure etiam communi, per proprios Prælatos poſſunt abſolui. Sed quamuis hoc ita ſit, vt non in has redigeremur anguſtias, multi iam ſummi Pontifices, ad id ſpecialia priuilegia Religioſis conceſſerunt, quæ habentur in Monumentis noſtri Ordinis, atque in primis habetur priuilegium Innocentij IV. *Quo conceſſit Generali, & Prouincialibus Miniſtris, vt eos, qui ex Fratribus ſuis, pro iniectione manuum in ſeipſos, incurrerint in excommunicationis vinculum, aut in id ante ſuſceptum habitum inciderunt, vel alias ſunt excommunicati, valeant abſoluere, niſi adeo graues & enormes ſint exceſſus, quod merito ſint ad Sedem Apoſtolicam diſtinandi.* Præterea Clemens IV. (vt pluries dictum eſt, iam ſupra) ad id ampliſſimam fecit conceſſionem, quæ habetur in eiſdem Monumentis, *qua conceſſit, omnibus Prælatis noſtri Ordinis Minorũ, vt generaliter poſſint, abſoluere ſibi ſubditos, à quacunque cenſura, ſine excommunicatione.* De qua conceſſione videantur ea, quæ dicta ſunt ſupra, q. 7. ar. 2. 3. & 4. & q. 9. ar. 10. & q. 33. ar. 7. Solum ſupereſt inueſtigare, an ſupradicta priuilegia profint, atque deſeruiant, ſolummodo quando prædicti Religioſi, mutuo intra Clauſtrum ſe percuſſerint, an vero etiam quando ſunt extra Clauſtrum? Et ratio dubitandi eſt, nam *in cap. Monachi, de ſentent. excommunic.* quo conceditur facultas, vt Regulares à ſuis Prælatis, vel ab Epiſcopis poſſint abſolui, tantum habetur, vt id fiat, quando intra Clauſtrum mutuo ſe percuſſerint, & priuilegia explicari debent iuxta terminos Iuris communis. Sed nihilominus certum eſt, idipſum eſſe intelligendum, atque dicendum, etiam ſi Religioſi prædicti mutuo extra Clauſtrum ſe percuſſerint, nam priuilegia ſupradicta, hac de re nullam prorſus faciunt mentionem, ſed ampliſſimam conceſſionem faciunt, non reſtringendo abſolutionem, vt fiat, quando delinquunt in Clauſtro, aut extra Clauſtrum, & quamuis, in prædicta Decretali habeantur verba ſupradicta, non per id reſtringere, aut limitare voluit Summus Pontifex, quod ſi Religioſi prædicti, extra Clauſtrum ſe percuſſerint, à Prælatis, ſeu Epiſcopis abſolui nõ poſſint; ſed dixit id quod crebrius, atq; frequentius contingere ſolet, prout aduertit, & notat Panorm. *in cap. cum illorum, de ſentent. excommunic.* allegans ih id aliqua iura, ex quibus colligitur, Prælatos Regulares poſſe abſoluere ſibi ſubditos, etiam extra Clauſtrum ſe mutuo percutientes, quale eſt, *cap. Canonica, eodem titulo.*

Nota, pro abſolutione Religioſorum, manus violentas, inijcientium in inuicem, ſiue in aliquem Clericum. *Mon. Ord. t. imp. fol. 104. conc. 219. & habetur in cõpen. ver. abſolutio ordinaria, quoad Fratres, §. 1. Mon. Ord. t. imp. fol 57. & 2 f 140. cont. 318. & 319. & refertur in comp. vbi ſup. §. 7.*

Difficultas. Per dicta iura atque priuilegia Religioſi, poſſunt abſolui non ſolũ quando ſe percutiũt intra Clauſtrũ, verum etiam ſi extra Clauſtrũ id fiat.

Aduertendum eſt, quod ſi Superior aliquis ſubditum ſuum percuſſerit, poteſt & ipſe ſecundum ſupradicta priuilegia, abſolui à quolibet ſubdito, in Confeſſorem ſibi electo, & ſi ſubditus, atque Prælatus, ſe mutuo, atque inuicem percuſſerint, & in Conuentu non ſit alius, qui eos poſſit abſoluere, in tali caſu eſt etiam grauiſſimorum Doctorum opinio, quod ſe inuicem poſſunt abſoluere. Licet enim ſecundum Ius cõmune, excommunicatus excommunicatione maiori (qualis eſt percuſſor Clerici) non poſſet alium ſimili excommunicatione excommunicatum abſoluere, prout habetur in ſacris Canonibus, & maxime *in cap. audiuimus*, 24. q. 1. in caſu tamen prædicto neceſſitatis, vbi non eſt alius Frater, qui prædictos poſſit abſoluere, & ne cogantur ipſi Confeſſorem quærere extra Ordinem, probabiliſſimum eſt, quod ipſi ſe inuicem poſſunt abſoluere, quia neceſſitas non habet legem. Hoc tenet ſpecialiter Ioannes Fabianus, *verb. abſolutio*, 2. §. 6. probatq-

Nota hoc valde.

illud

illud à maiori, quia inquit, ſi excommunicatus excommunicatione maiori in caſu neceſſitatis à peccatis poteſt abſoluere, vt tenet communis opinio, multo ergo melius, atque à fortiori, poterit, & ab excommunicatione. Sed vt fiat liquidum, qualiter eiuſmodi abſolutio ſit facienda, ſequentem ſtatuo Concluſionem.

Secunda Concluſio.

Si excommunicatio propter percuſſionem Clerici, ſiue Monachi, eſt occulta atque ſecreta, eiuſdem abſolutio etiam in occulto & ſecreto eſt facienda, & ſine iuris ſolemnitate, ſin vero fuerit publica, ſeruanda eſt forma Iure communi tradita. Hæc Concluſio, eſt certa & manifeſta, & colligitur, *ex cap. à nobis, el ſegundo, de ſentent. excommunic.* atque ex traditis à D. Antonino, 3.p. tit. 24. cap. 77. Qua de re videatur Nauarr. in ſuo Manuali, cap. 26. num. 18. & 19. vbi & tradit modum & formam in eiuſmodi abſolutione publica ſeruandam, vt ſcilicet excommunicatus humeros nudatus, cum Pſal. 50. *Miſerere mei Deus*, ſeu alio pœnitentiali, abſoluatur & virga, ſune, aut flagello cedatur, & poſt Gloria Patri, & Kyrie eleyſon, & Pater noſter, & cum verſiculo, Saluum fac, &c. abſoluatur, dicendo orationem conſueram. Sed in fine aduertit, huiuſmodi ſolemnitatem, non eſſe ſemper ſeruandá, propterea quod nos Fratres Mendicátes, priuilegium ad hoc ſpeciale habemus, vt audiendo confeſſiones, atque abſoluendo in foro conſcientiæ excommunicatos, non teneamur ſeruare formam, quæ communiter obſeruatur in publicis abſolutionibus, quod priuilegium eſt Leonis X. & habetur in Supplemento, & refertur in Compendio, *verb. abſolutio, quoad Fratres*, 1. §. 18. & quamuis Pontifex expreſſe, ibi loquatur de abſolutionibus ab excommunicatione factis, ſiue faciendis ſecularibus, non vero ibi fiat ſermo de Fratribus, nihilominus quando prædicta excommunicatio eſt occulta atque ſecreta, non incongrue hoc ipſum, cum eiſdem poteſt obſeruari, id quod etiam communiter habetur in praxi: ſecus eſt tamen, quando percuſſio & abſolutio prædicta eſt publica, atque in publico facienda, tunc enim iuris forma omnino, atque ad vnguem ſeruatur. De quo videantur generales noſtræ Conſtitutiones, cap. 6. de correctione delinquentium. Et hæc de iſto Articulo, atque tota Quæſtione dicta ſufficiant.

Si excommunicatio, propter percuſſionem Clerici vel Monachi, eſt ſecreta, abſolutio etiam in ſecreto eſt faciẽda, ſin vero aliter ſeruanda eſt iuris forma.

Nota formam ſeruandam, in abſolutione ab excommunicatione.

Suppl. fol. 59. conſeq. 174. & refertur in cõpend. ver. abſolutio, quoad ſeculares, 1. §. 18.

QVÆSTIO XXXVI.

De Suſpenſione, & ijs quæ ad materiam Suſpenſionis ſpectant, in ſexdecim Articulos diuiſa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Quidnam ſit Suſpenſio?

PRo huius Articuli, ac ſequentium intelligentia, præmitto, quod ſuſpenſio dupliciter accipitur, vno modo, large, communiter, atque generaliter, & vt ſic accepta, *eſt prohibitio vſus officij, ſiue facultatis alicuius*. Quidquid illud ſit, de quo multiplici ſuſpenſionis genere, videnda eſt Gloſſa ſolemnis, *in Clement. Cupientes de pœnis, verbo ſuſpenſio, & in rubrica, de ſentent. excomm. & in cap. ſi aduerſus, de hæreticis*, & Gloſſa, *in cap. ad reprimendam, de offic. ord.* In quo quidem ſenſu, appellatio etiam dicitur ſuſpendi, *per cap. venientes, de*

Digitized by Google

de iure iurando, & petitorium per poſſeſſorium, *per cap. Paſtoralis, el primo, de cauſa poſſeſſ.* Qua de re videatur Nauarr. in ſuo Man. cap. 27. num. 151. Sed ſecundo modo ſumitur ſuſpenſio, proprie, ſtricte, & in rigore, & vt ſic ſupponit ſpecialiter, pro quadam ſpecie Eccleſiaſticæ cenſuræ, cuius fit mentio, *in cap. quaereti, de verborum ſignificationes*, in qua etiam ſignificatione accepta, licet etiam ſit lis & controuerſia, inter Doctores, quidnam ſit, & quis eius effectus, ſed nihilominus, pro nunc breuitati ſtudendo, pro reſolutione huius difficultatis, ſequentem ſtatuo Concluſionem.

Concluſio.

Quidnam ſit ſuſpenſio proprie dicta, atque in rigore & ſtricti ſumpta.

SVſpenſio proprie dicta, ſtricte & in rigore ſumpta, eſt cenſura Eccleſiaſtica, qua alicui perſonæ Eccleſiaſticæ, prohibetur exercitium ſui officij, aut beneficij Eccleſiaſtici, in totum, vel in partem, in certum tempus, aut in perpetuum, ſeu quoad partem, idq. ob ſuam culpam. Hæc ſuſpenſionis definitio, adducitur à doctiſſimo Doctore Nauarr. vbi ſupra, qui etiam ipſam explicat, atque declarat, per omnes ipſius particulas, & inquit, quod apponitur ibi hæc particula *cenſura* pro genere, ſiue loco generis, nam omnis ſuſpenſio eſt cenſura, non vero è contra, iuxta dictum *cap. quaereti, de verborum ſignif.* Ad ſignificandum etiam, quod ipſa non poteſt ferri, niſi ab habente iuriſdictionem Eccleſiaſticam exteriorem, ad quam ſolam pertinet ferre cenſuras, arg. *cap. dudum, el ſegundo, de electione*. Dicitur præterea, *quæ prohibetur perſona Eccleſiaſtica exercitium ſui officij ac beneficij Eccleſiaſtici*, ad excludendas prohibitiones aliorum exercitiorum, ſeu factas alijs perſonis, prophanis, ſeu Eccleſiaſticis, ſed alio reſpectu, quam quia ſunt perſonæ Eccleſiaſticæ. Dicitur etiam in dicta definitione, quod *id ſit in totum, vel in partem, in certum tempus, vel in perpetuum, in perpetuum* (*ſed quoad partem*) nam prohibitio totius exercitij, officij, vel beneficij, in perpetuum, eſt depoſitio, vel priuatio ipſius, non vero ſuſpenſio, iuxta Cardinalem *in Clement. 1. §. eatenus, de priuileg. num. 6.* & Panorm. *in cap. at ſi Clerici, de iudicijs, num. 7.* & Bonifac. *in Clement. Cupientes, de pœnit. num. 43.* Et tandem vltimo apponitur, ibi, *ob ſuam culpam*, nam licet ſuſpenſio, ob qualemcumque culpam mortalem ferri poſſit, ſecundum Areti. *in cap. cum non ab homine, de iud.* imò vero ob venialem, ſecundum Caiet. in ſumma, *verb ſuſpenſio*, non tamen poteſt poni abſque vlla propria culpa, cuius ipſa ſit pœna, arg. *cap. 2. de conſtitutionibus.* Nam quæ ponitur ob ſenectutem, lepram, vel debilitatem, ſeu ob aliam cauſam, iuxta *cap. ina nos, & cap. de Rectoribus, & cap. final. de Cler. egrotante, & cap. 2. eodem titulo, lib. 6.* licet poſſit dici generaliter ſuſpenſio, non tamen eſt ſtricte cenſura, de qua loquimur. Videantur hac de re Suarez, tom. 5. in 3. par. D. Thom. diſp. 25. ſect. 1.

Ex dicta ſuſpenſionis definitione, ſequuntur plura, eaq. notatu digniſſima. Primum, quod prohibitio, ſiue ſuſpenſio, Confeſſarij à celebrando, non eſt propria ſuſpenſio, quia non eſt facta ab habente iuriſdictionem, quæ eſt vera ratio, cur contrauenies illi, non ſit irregularis, ſecundum Gloſſ. receptam, *in cap. is qui, de ſentent. excomm. lib. 6.* poſt Specul. tit. de diſpen. §. 10. nu. 32. Secundo, quod quidquid ferè omnes incogitanter dicant, licet prohibitio qua mortali peccato infectus, prohibetur celebrare, dicatur generaliter ſuſpenſio, quia per ipſam impeditur Sacerdos, ne ſacrum faciat, donec abſoluatur ab illo, *per cap. fin. de cohabitatione Cleri*, & *cap. fin. de Cler. excommunic.* non tamen eſt ſuſpenſio ſtricte accepta; tum, quia ſuſpenſio non eſt peccatum, ſed eius pœna, iuxta omnes; tum etiam quia peccatum mortale, antiquius eſt omnibus iuribus Canonicis, quorum inſtitutum eſt ſuſpenſio,

ſio; & tandem vltimo, quia peccatum mortale priuat vſu, non ſolum actiuo, verum etiam paſſiuo Sacramentorum, non in quantum eſt vſus poteſtatis Eccleſiaſticæ, ſed in quantum ſunt quædam res ſacræ, quæ ab indignis miniſtris contrectari non debent: at ſuſpenſio priuat illis ſub alia ratione, de qua ſtatim dicemus; ac tandem, quia non eſt cenſura, qualis eſſe debet ſuſpenſio proprie dicta. Tertio infertur, quod neque excommunicatio maior, nec minor eſt ſuſpenſio, tum quia eſt ſpecies diuerſa cenſuræ, tum etiam quia ipſa non vetat exercitium, quatenus eſt tale, ſed quatenus eſt ſpecies communicationis humanæ, & chriſtianæ. Quarto, quod quamuis quodlibet peccatum mortale, atque etiam excommunicatio minor, generaliter loquendo, ſuſpendat à perceptione Sacramentorum, in hoc ſenſu, quod percipiendo ipſa, peccetur mortaliter, non tamen propterea incurritur irregularitas, quia non contrauenitur ſuſpenſioni, prout eſt ſpecies cenſuræ, proprie dictæ, ſed ſolummodo, prout eſt prohibitio reſultans ex natura illorum. Quinto, quod neque irregularitas, nec depoſitio verbalis, nec degradatio realis, eſt ſuſpenſio, licet Innocent. *in cap. final. de exceſſ. Prælat.* & multi alij eas appellent ſuſpenſiones, quod eſt verum capiendo verbum ſuſpenſio generaliter, non tamen ſtrictè, atque in rigore, vt in propoſito; tum quia ipſe non ſunt cenſuræ, iuxta *cap. quæremi, de verborum ſignificationi*; tum etiam quia ſunt priuationes, vel inhabilitationes, quæ priuant officio, & inhabilem faciunt omnino, ad obtinendum, vel exercendum aliquem Ordinem, at vero ſuſpenſio proprie dicta, ſolum eſt impedimentum exercitij officij, vel beneficij Eccleſiaſtici, iuxta mentem Panorm. *in dicta cap. at ſi Clerici, de iudicijs, num. 7.* Videatur hac de re Syluest. *verb. degradatio, num.* 1. & Suarez, 5. tom. in 3. p. diſp. 30. ſect. 1. Sexto & vltimo infertur, quod nec proprie eſt ſuſpenſio, de qua in præſentiarum loquimur, vlla ſuſpenſio laici, neque ſuſpenſio officij aduocandi, etiam in foro Eccleſiaſtico, quia non eſt proprie officium Eccleſiaſticum; nec ſuſpenſio facultatis dandi aliquos gradus, conceſſæ per Regem, ſiue Imperatorem, quidquid dicat & ſentiat ſupradicta Gloſſ. *in dicta Clement. Capientes, de pœnit.* Videatur hac de re ſupradictus Nauarr. vbi ſupra, à num. 51. vſque ad 54. excluſiue. Videatur etiam Mag. Sot. in 4. diſt. 22. q. 3. ar. 1. & Syluest. *verb. ſuſpenſio, num.* 1. & Suarez, 5. tom. in 3. p. D. Thom. diſp. 25. ſect. 1. Et hæc de iſto Articulo, dicta ſufficiant.

ARTICVLVS II.

Quotuplex ſit Suſpenſio proprie dicta, atque in rigore ſumpta?

VAriæ à Doctoribus traduntur Suſpenſionis differentiæ, diuiſiones, atque ſubdiuiſiones, ſed quæ reuera conueniunt ipſi, vt generaliter ſumptæ, non vero proprie, ſtrictè, atque in rigore. Quibus omnibus breuitatis gratia prætermiſſis, ne in longum noſtra protrahatur oratio, propoſitæ difficultati breuiter, & reſolutiue reſpondeo, per ſequentes Concluſiones.

Omnis vniuerſum ſuſpenſio, proprie & ſtrictè ſumpta, eſt triplex, quædã ob officio tantum, quædam à beneficio tãtum, alia vero ab officio & beneficio ſimul.

Prima Concluſio.

COnſiderando ſuſpenſionem, quantum ad effectum, & quantum ad rem à qua ſuſpendit, omnis in vniuerſum ſuſpenſio proprie dicta, ſtrictè & in rigore ſumpta, eſt triplex, quædam ab officio tantum, quædam à beneficio tantum, alia vero ab officio & beneficio ſimul. Item aliquando fit in totum, aliquo vero ſecundum partem, aliquando ab omni officio & exercitio,

Digitized by

ctio Ordinum, aliquando autē ab vno Ordine tantū, atq; etiam interdum fit, non ab Ordine, sed ab alio, vtputa ab ingressu Ecclesiæ, vel à prædicationis actu, & huiusmodi, de quibus omnibus habētur exempla in Glossa, *in Clement. cupientes, de pœn.* Hæc Conclusio, communis est DD. omnium resolutio, & de ea videndus est Nau. in suo Man. cap. 27. num. 154. Quorum omnium exempla, vt dixi, ponuntur, & referūtur à Gloss. *in d. Clem. cupientes, de pœnis*, latissime, & Sylu. *ver. suspensio, num.* 1. tractat hoc ipsum, & Suar. 5. tom. in 3. p. D. Tho. disp. 25. sect. 2. vbi & latissime explicat, quidnam sit suspendi quempiam, ab officio tantum, quid vero à beneficio tantū, quid autem ab officio & beneficio simul, de quibus omnibus nos etiā infra, aliquid dicemus, agendo de suspensionis effectibus. Sed aduerto, quod prædicta suspensionis diuisio, desumpta est (vt diximus) ab eiusdem effectibus, attendendo & considerando, ea quibus priuat, seu priuare potest. Sed considerari etiam potest habito respectu ad suspendentem, & etiam quantum attinet ad ipsius durationem. De qua re ponuntur aliæ ipsius diuisiones, de quibus dicemus per ordinem: sit secunda Conclusio.

Secunda Conclusio.

Si considereretur suspensio habito respectu ad suspendentem, omnis in vniuersum suspensio est duplex, quædam lata à iure, alia vero lata ab homine. Hæc etiam Conclusio, est communis omnium Doctorum resolutio, & de ea videndus est Nau. vbi supra, & Sylu. & Suar. locis supracitatis, quæ quidem diuisio communis est omni censuræ, & de qua pro nunc, nil speciale dicendum occurrit. Solum aduerto, id quod iam supra diximus, quod suspensio à celebrando, quæ interdum in foro interiori, & pœnitentiæ à Confessario præcipitur, non est proprie suspensio, quia nec est censura (de qua in præsentiarum loquimur) nec est talis, vt si quis contra illam agat, irregularitatem seu pœnam aliquam Ecclesiasticam incurrat, vt probe notat Ioan. And. *in cap. is qui, de sentent. excommun. lib. 6.* & Gloss. ibidem, *ver. in iure*, & Nauarr. in suo Man. cap. 27. num. 151. & Suar. loco supracitato, num. 4.

Si considereretur suspensio habito respectu ad suspendentem, omnis in vniuersum suspensio est duplex, quædam lata à iure, alia vero ab homine.

Tertia Conclusio.

Si considereretur suspensio, quātum attinet ad durationem, omnis in vniuersum suspensio, est vel perpetua & simplex, vel temporalis, & determinata ad certum, atque limitatum tempus. Hæc Conclusio, est etiam supradictorum omnium, circa quam nil de nouo dicendum occurrit, præterquam, quod in suspensione summopere, aduertere atque considerare oportet, ad verba quæ, in eadem ponuntur, nam cum suspensio sit penalis, atque odiosa, potius restringenda, atque limitanda est, quam extendenda, & amplianda, prout probe aduertit & notat, traditq. latissime supradictus Suar. loco supracitato, disp. 25. sect. 2. num. 3. & Medina in sua Summa. siue instit. Confessorum, 1. p. cap. 10. §. 8. vbi huius rei plura adducit exempla.

Si considereretur suspensio, quantum attinet ad durationē, omnis in vniuersum suspensio est, vel perpetua, vel temporalis.

ARTICVLVS III.

Quinam sint Suspensionis effectus?

Huic Articulo respondetur, per sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

SVspensio, quæ simpliciter est, ab Ordine siue ab officio, priuat hominem vsu omnis Ordinis, & iurisdictionis spiritualis, ac cuiusuis muneris

Suspensio, quæ simpliciter est, ab officio pri-

uat hominem vſu omnis Ordinis, & iuriſdictionis ſpiritualis, & cuiuſuis muneris Eccleſiaſtici, quibus perſona ipſa poteſt priuari.

neris Eccleſiaſtici, quibus perſona ipſa, quæ priuatur, eſt capax. Hæc Concluſio, eſt communis omnium Doctorum reſolutio, & de qua ſpecialiter videndus eſt Nauar. loco ſupracitato, cap. 27. num. 160. cum ſequentibus, & Sylu. *verb. ſuſpenſio, num.* 1. & Suar. vbi ſupra, diſp. 26. ſect. 1. vbi hac de re agit latiſſime, & Medina etiam loco ſupracitato. Pro cuius pleniori intelligentia dico, quod ſuſpenſio quamuis ſit lata ab officio ſimpliciter, non tamen priuat hominem ipſomet officio, à quo ſuſpendit illum, nec tollit ipſam poteſtatem quaſi radicaliter, ſed tantum impedit vſum ipſius (id quod & nomen ipſum ſuſpenſionis ſonat) non enim ſignificat ablationem, ſeu deſtitutionem officij, ſed tantum ipſius veluti detentionem, & patet à ſimili de ſuſpenſione à beneficio, quæ quidem nõ aufert à ſuſpenſo beneficium ipſum in totum, ſed tantummodo remouet vſum, & exercitium ipſius. Ita quod, poſſumus dicere, quod per dictam ſuſpenſionem, remanet quidem ſpiritualis iuriſdictio, quaſi in habitu, non tamen in actu, quod eſt dicere, quod tollit iuriſdictionis exercitium, non tamen officium, ſiue dignitatem cui annexa eſt talis iuriſdictio. Licet enim Epiſcopus ſuſpendatur, vt non poſſit Ordines conferre, non tamen priuatur Epiſcopatu, ſimiliter & Sacerdos, licet ſuſpendatur ab Ordine, & ab ipſius exercitio & vſu, non tamen priuatur Ordine ipſo, quia, nec priuatur charactere (vt tenendum eſt de fide) nec perpetuo excluditur ab eo munere, quo per Eccleſiam ſuſpenditur, quinuero de ratione ipſius ſuſpenſionis eſt (aut ſaltim eſſe videtur) vt non includat perpetuitatem poſitiuam, ſic enim eſſet omnino idem, ac depoſitio ſimpliciter. Quando ergo in concluſione dicitur, quod ſuſpenſio ab officio ſimpliciter, priuat hominem omni vſu Ordinis, ac iuriſdictionis ſpiritualis, & cuiuſuis muneris Eccleſiaſtici, inquantum eiuſmodi perſona eſt capax, intelligendum eſt, quod priuatur omnium ſupradictorum vſu, exercitio, & actu, non tamen habitu, ſeu officio, & dignitate ſimpliciter & abſolute. Priuatur tamen omnibus ſupradictis in totum, nec ſolum ſecundum aliquam partem, ſi ipſa ſuſpenſio eſt ſimpliciter, quidquid alij dicant ſequentes Gloſſam, *in cap. audiuimus, 24. quæſt.* 1. quæ ait, quod per hæc verba *ſuſpenſionis ab officio*, ſolummodo deſignatur, atque ſignificatur, ſuſpenſio ab Ordine, non vero à iuriſdictione, ſeu ab aliqua alia Eccleſiaſtica adminiſtratione. Sed contrarium eſt verius, & quod communiter tenetur, de quo videatur Panorm. *in cap. cum dilectus, de conſuet. & cap. ſi celebrat, de Clar. excommunicat.* vbi inquit, quod ſuſpenſus ab Ordine, ſeu ab officio ſimpliciter, eſt proinde quaſi per conſequentiam, ſuſpenſus omnibus fundatis ſuper tali Ordine, vel officio. De quibus omnibus videatur latiſſime Suarez, loco ſupracitato, diſp. 26. ſect. 1. & Sylueſt. vbi ſupra, q. 5. num. 5.

Nota, q ſuſpenſio ab officio, nõ priuat hinc officio ſuo, neque eum amouet radicaliter ſed tantũ vſum & exercitium ipſius.

Secunda Concluſio.

Suſpenſio, quæ eſt ab officio ſimpliciter, extenditur atque protrahitur, ad omnem locum.

Supradicta ſuſpenſio, quæ eſt ab officio ſimpliciter, extenditur, atque protrahitur ad omnem locum, ita vt, eiuſmodi ſuſpenſus, ſimpliciter ab officio, & abſque aliqua loci determinatione, vniuerſaliter, & pro omni loco, eſt ſuſpenſus. Hæc Concluſio (vt credo) eſt communis omnium Doctorum reſolutio, & patet à ſimili de excommunicatione, nam ſicuti excommunicatus in vno loco, quouſque abſoluatur, excommunicatus cenſetur vbiq. ita ſimiliter & ſuſpenſus, ſi ſuſpenſio fiat ſimpliciter. Pro hac Concluſione videatur Gloſſa, *in cap. Paſtoralis, §. verum, verbo, ſubtrahuntur, de appellat.* vbi dicit, quod prædicta cenſura non reſpicit vnum tantum locum, ſed ſimpliciter omnem locum. Videatur etiam Abbas, ibidem nu. 20.

Nota hoc valde.

& De-

& Decius, num.9. Nec dictis obſtat, *cap.* 2. *de conſtitut. lib.* 6. vbi habetur, quod qui limitatam habet iuriſdictionem, extra ipſam nihil operari poteſt, nam id intelligendum eſt directe, & per communem legem, siue ſtatutum, non poſſe quempiam aliquid operari extra ſuum territorium, de quo fit ſermo, *in dicto cap.* 2. *& in l.* 2. *de iuriſd. omnium iudic.* vbi habetur, *quod extra territorium ius dicenti, non paretur impune*, Attamen per particularia præcepta, quæ immediate aliquas perſonas reſpiciunt, bene poteſt quiſpiam, præcipiendo, aut iudicando intra ſuum territorium, aliquam pœnam conſtituere, quam ſubditus teneatur adimplere, etiam extra ipſum, & vbicumque vagetur, ſicut eſt commune atque vniuerſale, in materia de cenſuris, pateteq. expreſſe de excommunicatione, quæ in proprio territorio poſita, quaſi inſeparabiliter inhæret, & quocumque defertur, quouſque excommunicatus abſoluitur, & idem dicitur de depoſitione, *in cap. ſi quis Presbyter*, 7. *quæſtione prima*.

Tertia Concluſio.

Supradicta ſuſpenſio, quæ eſt ab officio ſimpliciter, & ponitur siue profertur, abſque aliqua limitatione & determinatione temporis, ſemper durat, donec auferatur ab auctoritatem & poteſtatem habente. Hæc Concluſio, eſt communis omnium Doctorum reſolutio. De qua & videndus eſt Innocentius, *in cap. cum bene, de etat. & qualitat. ordinandorum, & cap. ad hæc, de appellationibus, & cap. ex literis, de conſtitut.* & Gloſſa, *in cap. ſi autem, eodem titulo*. Quibus in locis quamuis, vt apparet fiat ſermo de ſuſpenſione lata per ſententiam hominis, eſt tamen eadem (vt videtur) omnino ratio, de lata à iure, quamuis raro, iſto modo deferatur.

Suſpenſio, quæ eſt ab officio ſimpliciter, ſẽper durat, quouſque auferatur, ab auctoritatem & poteſtatem habente.

Pro quorum omnium intelligentia (vt diximus) ſummopere aduertendum eſt, atque adnotare oportet quammaxime, tenor poſitæ ſuſpenſionis, & verba quibus apponitur, ſi dicatur, vſque ad noſtrum beneplacitum, ſeu, vſque ad hoc, quod aliquid, vel aliquid fiat, aut ſi apponatur forſan, vſque ad certum atque determinatum tempus, nam tunc eo finito, per ſe definit, & exſpirat ipſa ſuſpenſio, quæ omnia ſunt maxime notanda, atque memoriæ commendanda. Et circa hoc videndum eſt, quod latiſſime tractat, & dicit ſupradictus Pater Suarez, loco ſupracitato, diſputatione 26. ſectione 1. à num. 13. cum ſequentibus, vbi ponit varias atque diuerſas ſuſpenſionis formas, quibus eiuſdem ſententia ſolet apponi, & luculenter dicit atque explicat, quid vnicuique conueniat. In calce huius Concluſionis libuit aduertere, id quod dicit Gloſſa, *in cap. ſane, al ſecundo, de officio delegati, & cap.* 2. *eodem titulo*, quod plus extenditur ſuſpenſio ab officio ſimpliciter, quam à ſacerdotali officio, & ratio eſt, nam officium ſimpliciter latius patet, quam officium ſeu miniſterium ſacerdotale, vt de ſe conſtat.

Nota hoc valde.

Quarta Concluſio.

Suſpenſus ab officio, non ſimpliciter & abſolute, ſed à quibuſdam dumtaxat actibus, non eſt proinde ſuſpenſus, ab alijs eidem non annexis. Hæc Concluſio, eſt communis omnium Doctorum reſolutio, eſtq. ea quammaxime aduertenda atque conſideranda, poſtquam vt diximus, ſuſpenſio multipliciter imponatur, ſeu imponi ſoleat. Qua quidem ratione, & Diuus Thomas, in additionibus, ad tertiam partem, quæſtione 22. artic. 3. & in quarto, diſtinct. 18. quæſt. 2. artic. 2. dixit ſuſpenſionem, aliquam eſſe

Suſpenſus ab officio non ſimpliciter, & abſolute, ſed à quibuſdã actibus, nõ eſt perinde ſuſpenſus ab alijs eiſdẽ non annexis.

Digitized by Google

integram & totalem, aliam vero partialem ; & quamdam priuare ab Ordine, non vero à iurisdictione ; aliam vero à iurisdictione, & non ab Ordine : aliam autem ab vtroque, quæ tamen omnes sunt suspensiones ab officio, sed duæ primæ sunt partiales, tertia vero & vltima, integra atque totalis, quorum omnium varia exempla adducuntur à Glossa, *in supradicta Clementina, cupientes, de pœnis*. Atque in iure, inuenire & reperire licebit, aliqua loca & capita, quibus interdum Episcopi suspenduntur tantum, à consecratione alterius Episcopi, vt in *cap.* 1. *de translatione Episcoporum, & in cap. pronida, de electione, lib.* 6. aliquando vero à collatione Presbyterij, vel Diaconatus, vt in *cap. literas, de temp. ordinand.* aliquando autem à collatione Ordinum simpliciter, vt in *cap. penultimo, de simonia, & cap. dilectus, de temp. ordinar. & cap. eos qui, eodem titulo, in* 6. interdum autem, à collatione solius primæ Tonsuræ, *vt in cap. nullus de temp. ordinar. in* 6. Similiter & inferiores Clerici, si Sacerdotes sunt, suspenduntur interdum, ab officio Sacerdotali absolute, *vt in cap. sane, el segundo, de officio delegati, & cap.* 2. *eodem titulo, in* 6. Interdum vero, solum à celebratione Missæ, aliquando autem solummodo à munere confessiones audiendi, &c. Et eodem modo fieri contingit in suspensione, quæ est à iurisdictione, nam *in Clementina secunda, de etat. & qualitat.* delinquens priuatur voce in Capitulo quæ ad iurisdictionem reuocatur ; aliquando vero suspensio fertur tantum à collatione beneficiorum, *vt in cap. graue nimis, de prabend. & cap. vnico Sede vacante, in* 6. & sic de alijs actibus. Item & aliquando contingit, suspendi quempiam simul, ab vsu partiali iurisdictionis, & ordinis, *vt in dicto cap. secundo, de translatione Episcoporum, ibi, à consecratione & confirmatione Episcopi*. Ex quibus duobus, consecratio est actus Ordinis, confirmatio vero iurisdictionis, quæ omnia oportet summopere aduertere, nam ex his omnino pendet vera resolutio, omnium quæ spectant ad materiam prædictæ suspensionis. De quibus omnibus in particulari videatur Suarez, loco supracitato, disputatione 26. sectione 4. num. 1. cum sequentibus. Et vt præ manibus aliqua habeantur exempla, libuit in præsentiarum referre, quæ ad hoc propositum adducit Syluester, *verb. suspensio, quæst* 5. *num.* 5. vbi de his agens, inquit, quod si Episcopus suspendatur ab Ordine Episcopali, solum est suspensus ab his, quæ sunt illius Ordinis, non autem ab his, quæ sunt iurisdictionis. Et si suspensio fiat tantum à Pontificalibus, tantum censetur suspensus ab his solum, quæ dependent à dicto Ordine Pontificali, non vero ab alijs. Vnde in tali casu, exercere optime poterit iurisdictionalia, quæ separata sunt ab his quæ sunt Ordinis Pontificalis, iuxta *cap. transmissa, de electione*, neque ex eo efficietur irregularis.

Nota hoc valde.

Difficultas, an Episcopatus sit Ordo.

Sed si celebret in Pontificalibus, est inter Doctores differentia, an efficiatur irregularis? Quidam enim tenent & dicunt, quod sic, quia sunt in ea opinione, quam sequuntur omnes communiter Canonistæ, dicentes & asserentes, quod Episcopatus est Ordo distinctus ab alijs. Sed alij diuersa, procedunt via, & dicunt, quod in tali casu Episcopus celebrando in Pontificalibus non efficitur irregularis, tũ quia Episcopatus non est Ordo, vniuoce cum alijs, ideſt, in ordine ad corpus Christi verum, tum etiam quia Pontificalia, non sunt de sustantia celebrationis, nec debemus quempiam irregularem iudicare, nisi inueniatur expressum *argumento deducto, ex §. pœna, de pœnitent. distinctione prima*. Circa hanc differentiam videatur Panormitanus, *in cap. cum dilectus, de consuetudine*, & Syluester, vbi supra, nam ego in præsentiarum nihil volo diffinire, requirebat enim maiorem indaginem, atque disputationem. Syluestro hoc vltimum magis arridet, vbi etiam

agendo

agendo, de ſuſpenſione aliorum inferiorum, inquit: quod ſi ſuſpenſio ſit ab Ordine ſimpliciter, ſuſpenſus eiuſmodi eſt à quolibet Ordine, & per quamdam conſequentiam, vt ſupra diximus, de mente Panormitani, ab omnibus fundatis ſuper tali Ordine, & ab omni iuriſdictione ſpirituali, & ſimilibus, de quibus diximus ſupra. Si vero ſuſpenſio ſit tantum ab Ordine Subdiaconi, ſiue Subdiaconatus, intelligendum eſt, quod etiam eſt ab omnibus Ordinibus ſuperioribus ſuſpenſus, quamuis non è contrario, ſi quiſpiam ſit ſuſpenſus ab Ordine Superiori, vtputa Sacerdotali vel Epiſcopali, non proinde ſequitur, quod ſit ab inferioribus, quinuero ſic ſuſpenſus, poterit exercere officia Ordinum inferiorum, *per cap. ſignificauit, de cler. vnio.* Similiter, ſi fiat ſuſpenſio à collatione Ordinum ſimpliciter, intelligendum eſt, quod eſt ſuſpenſus per eam, à collatione cuiuslibet Ordinis, ſed tamen ſi ſit tantum à collatione Ordinis inferioris, de ea intelligenda eſt ſuſpenſio, & de collatione etiam Ordinum ſuperiorum, quamuis non è contrario, ſecundum Hoſtienſem, & omnes communiter Doctores, *in cap. dilectus filius, de temp. ordin.* Videantur quæ hac de re dicit latiſſime Nauarr. in ſuo Manuali, cap. 27. num. 160. & 161. vbi inquit, hac de re regulam tradens generalem, quod ſuſpenſus à iuriſdictione, non eſt ſuſpenſus ab Ordine, qui eſt diuerſus ab ea, *per cap. aqua, de conſec. Eccl. & Alt. & cap. tranſmiſſa, de elect.* & multa alia, quæ illic licebit videre: poſt quæ dicit, quod ſuſpenſus ab ingreſſu Eccleſiæ ſolummodo, poteſt excommunicare, & abſoluere, quia non priuatur, niſi ſupradicto ingreſſu Eccleſiæ tantum, & quia adhuc retinet vſum ſuæ iuriſdictionis, *per cap. ſacro, de ſenſent. excommunicationis.*

Quinta Concluſio.

Suſpenſio, quæ eſt à beneficio, ſimpliciter & abſolute, priuat hominem dominio, atque poſſeſſione ſui beneficij, ita quod non poteſt vti, iure quod habebat percipiendi fructus ſupradicti beneficij, & non amplius aliquo alio priuatur. Pro huius Concluſionis intelligentia oportet præmittere, quod in beneficio duo licet reperire, quorum, eſt alterum, functio ſpiritualis aliqua, ad quam vt plurimum beneficium obligare ſolet, & pertinet ad Eccleſiaſticum officium, nam officium Eccleſiaſticum, nihil eſt aliud, quã poteſtas quædam ſpiritualis, ad exercendum aliquẽ actum, ſiue Ordinis, ſiue iuriſdictionis, aut alicuius adminiſtrationis Eccleſiaſticæ; alterum vero temporale emolumentum, ad quod ſuſcipiendum, beneficium ipſum, ex ſe confert ius quodammodo perpetuum, nam beneficium etiam nihil eſt aliud, quam ius ad perpetuo percipiendos Eccleſiaſticos fructus, ſiue prouentus, ob aliquem ſpiritualem titulum. Dubitariq. ſolet, an prædicta ſuſpenſio, quæ eſt à beneficio ſimpliciter, vtroque priuet, an vero altero tantum? Et ratio dubitandi eſt ex vna parte, quia ex illis duobus veluti permixtim integratur ſupradictum beneficium; ex altera vero parte, videtur quod non, nam alias ſuſpenſio, quæ eſſet à beneficio ſimpliciter, eſſet etiam ſuſpenſio, & ab officio ſimul. Dicimus ergo in noſtra Concluſione, quod ſuſpenſio ſupradicta, ſolummodo priuat hoc ſecundo, nempe dominio & poſſeſſione beneficij, & iure quod alias habebat quiſpiam percipiendi aliquos Eccleſiaſticos fructus, ratione alicuius beneficij, non tamen officio, ſeu obligatione prædicta, quæ annexa eſt ipſi beneficio, ita quod tenetur inſeruire beneficio, quamuis non eius poſſit percipere fructus. Et quod hoc ſit dicendum, ex eo probatur, nam communiter in iure, beneficium condiſtinguitur contra officium, & quaſi diſtincte proponuntur pœnæ, ſuſpendi quempiam ab officio,

Suſpenſio, quæ eſt à beneficio ſimpliciter, & abſolute, priuat hominẽ dominio, atque poſſeſſione beneficij, ita q̃ non poteſt, vti iure, quod habeat percipiendi fructus illius.

& ſuſpendi eumdem, ſeu alterum à beneficio, aut ab vtroque ſimul. Et certum eſt, quod pœnæ in iure ſunt reſtringendæ & limitandæ, non vero ampliandæ, cum earum materia ſit odioſa. Qua de re videatur latiſſime Suarez, 5. tom. in 3. par. diſp. 27. ſect. 1. num. 1. cum ſequentibus, vbi hac de re latiſſime agit. Neque dictis obſtat, quod non videtur eſſe rationi conſonum, vt quiſpiam inſeruiat beneficio, ſeu potius teneatur illi inſeruire, & ſit ſimul priuatus poſſeſſione, dominio, atque iure percipiendi ipſius fructus nam reſpondetur & dicetur, immo id eſſe quammaxime conueniens, & rationi multum conforme, in pœnam commiſſi delicti, pro quo quiſpiam ſuſpenditur, quod illi inſeruiat, & ad explendum ſuum officium maneat obligatus, ſimulq. priuatus exiſtat, iure percipiendi fructus beneficij ſupradicti. Quamuis enim, vt dicitur, beneficium detur propter officium, atque ex vna parte videatur, neminem poſſe obligari ad officium, niſi qui fruitur beneficio, ex alia tamen parte, æquiſſimum, atque iuſtiſſimum eſt, vt culpa ipſa, pro qua quiſpiam ſuſpenditur, eiuſmodi inter alia plectatur pœna, quod ab officio ſuſpenſus, eidemq. inſeruiens, atque inſeruire deobligatus, ipſius nullatenus percipiat fructus, ſitque priuatus iure illos percipiendi. Non enim (vt dixi) per ſuſpenſionem priuatur quis beneficio prædicto, quaſi radicaliter, aut amittit illum, quinnero beneficium manet penes ipſum, ſolùmodoq. priuatur iure percipiendi fructus, remanente tamen antiqua obligatione. Qua de re videatur Suarez, loco ſupracitato, num 4. cum ſequentibus, vbi & ad hoc propoſitum affert congruentiſſimas, atq; appoſitiſſimas rationes, quæ videri poſſunt ibidem.

Suſpenſus à beneficio tenetur illi inſeruire, quamuis non percipiat ipſius fructus.

Sexta Concluſio.

Suſpenſio, quæ eſt à beneficio ſimpliciter, & ponitur abſque aliqua ſpeciali limitatione, extenditur ad omnem locum.

Supradicta ſuſpenſio, quæ eſt à beneficio ſimpliciter & ponitur, abſque aliqua ſpeciali loci determinatione, extenditur etiam ad omnem locum eo modo, quo ſupradictum eſt de ſuſpenſione, quæ eſt ab officio ſimpliciter. Hanc Concluſionem tenet ſupradictus Suarez, loco ſupracitato, nu. 17. cum ſequentibus, vbi & probat eam, multiplicibus rationibus, ſed maxime, quia prædicta ſuſpenſio, & eiuſmodi loquutio indifferens, æquiualet propoſitioni vniuerſali. Quod ſemper eſt intelligendum, niſi aliunde ex materia, vel ex cauſa, de qua agitur, conſtet ſermonem eſſe de aliquo, ſeu aliquibus beneficijs in particulari, talis vel talis Eccleſiæ, iuxta *cap. ſi compromiſſarius, de elect. lib. 6.* ita quod quando quiſpiam ſuſpenditur à beneficio ſimpliciter, niſi aliud dicatur & exprimatur, intelligendum eſt ab omni beneficio, vbicumque illud ſit, & vbicumque illud poſſideatur. Quidam prædictam Concluſionem limitant, vt intelligatur, quando ſuſpenſio ſit à Papa, ſecus tamen, quando ſit à particulari quopiam Epiſcopo, & rationem differentiæ, atque diuerſitatis reddunt, à quorum ego tractatione, breuitati ſtudens, conſulto abſtineo, videatur Suarez, vbi ſupra.

Septima Concluſio.

Suſpenſio, quæ eſt à beneficio ſimpliciter, & ponitur abſque temporis determinatione, ſemper durat, quouſque tollatur.

Supradicta etiam ſuſpenſio, quæ eſt à beneficio ſimpliciter, ſi etiam feratur abſque vlla determinatione temporis, ſemper atque continue durat, priuatq. hominem ſic ſuſpenſum, fructibus beneficij, aut forſan beneficiorum quæ tempore, quo lata eſt, obtinebat, ſiue poſſidebat, quouſque per Superiorem tollatur, ſeu per alium in id auctoritatem habentem. Hæc etiam Concluſio eſt ſupradicti Suarez, vbi ſupra, num. 23. cum ſequentibus, vbi & probat eam multis rationibus, ſed inter ipſas videtur præcipua, quia verba indiffinite prolata (vt dixi) vim habent propoſitionis vniuerſalis, quo fit, vt

quando

quando absolute & simpliciter, & absque vlla temporis determinatione, fertur suspensio, sensus esse videtur, quod voluntas, atque intentio eam inferentis, sit vt semper duret, donec auferatur per potestatem habentem, id quod & expresse tenet Abbas, *in cap. ex literis, de const. num.* 10. quem omnes Doctores sequuntur communiter. Videatur hac de re prædictus Suarez, vbi supra, vbi & quasdam mouet incidentes difficultates, an scilicet per suspensionem supradictam, priuetur quis fructibus beneficij, habiti tempore suspensionis: an vero etiam fructibus beneficij nondum habiti? & an sic priuatus, siue suspensus, de nouo possit aliquod obtinere, seu acquirere beneficium; & quibus fructibus priuetur, quibus etiam actionibus? quas omnes difficultates docte, & erudite, satis resoluit pro suo more, à quorum omnium ego tractatione, consulto etiam abstineo, nam breuitas, cui studeo, nil aliud permittit, videantur ibidem. In calce huius articuli, tantum aduertere libuit id quod, & diximus supra agendo de suspensione, quæ est non ab officio simpliciter, atq; in totum, sed ex parte, & cũ speciali aliqua limitatione, & determinatione, quod si supradicta suspensio fuerit à beneficio non simpliciter & absolute, sed solummodo ex parte, & cum dicta limitatione, specificatione, & limitatione, habebit effectum eo modo quo fuerit apposita, & non amplius, nam pœnæ in iure, vt pluries dictum est, potius sunt restringendæ, atque limitandæ, quam ampliandæ. Et de partiali effectu suspensionis à beneficio supradictæ, qui plura videre voluerit, consulat supradictum Suarez, loco supracitato, disp. 27. sect. 2. à num. 1. cum sequentibus, vbi & in fine dicit, qualiter beneficiarius prædictus, sic priuatus atque suspensus, nihilominus fructibus sui beneficij sit alendus, id quod tenet Panor. cum communi, *in cap. Pastoralis, §. verum, de appellat.* nec priuatus sit censendus, quoad ea, quæ dantur, etiam diuinis officijs non intereſſentibus, nisi suspensio sit, tam diuturna, vt tacite, vel expresse vim priuationis habeat, seu habere videatur, id quod, etiam tenet Nauarr. in suo Man. cap. 27. num. 160. Et hæc de isto Articulo breuiter dixisse sufficiat.

ARTICVLVS IV.

Quisnam possit suspendere, seu Suspensionis censuram apponere?

Quæ ad hunc Articulum spectant, resoluentur breuiter, per sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

COmmuniter & regulariter loquendo, omnes & illi soli, qui possunt excommunicare, possunt etiam suspendere. Hæc Conclusio, est omnium Doctorum communis, & eam tenet Syuest. *verb. suspensio, q. 2.* & Nauarr. in suo Man. cap. 27. num. 159. & Suar. 5. tom. in 3. p. D. Thom. disp. 28. sect. 1. num. 2. & latius disp. 2. agendo de censuris in communi, sect. 2. per totam, & est communis omnium Summistarum, *verb. suspensio*, cuius & ratio in promptu est, nam vna & eadem, est potestas iurisdictionis, ad ponendas Ecclesiasticas censuras, communiter dictas, excommunicationis, suspensionis, atq; interdicti, de quibus habetur *in c. quærentis, de verb. sig.* Licet enim per Ecclesiã, eiusmodi iurisdictio, restringi & limitari posset, quatũ ad hunc actum, non vero quantum ad illum, regulariter tamen non fit, nec fieri debuit, cum omnes censuræ supradictæ, ad eumdem finem sint ordinatæ, seq. mutuo iu-

Qui excommunicare possunt, regulariter loquẽdo, possunt etiam suspendere.

nent, atque adiuuare debeant, ad frenandam & reprimendam rebellionem contumaciam. Vnde communiter & regulariter loquendo, quicumque potestatem habet ad excommunicandum, habet etiam eam, ad ſuſpendendum, & è conuerſo. Eadẽq. eſt ratio de interdicto, vt expreſſe tenet Sylu. loco ſupracitato, vbi etiam dicit, quod laicus, nec mulier, cum non ipſi excommunicare poſſint, niſi ex commiſſione ſpeciali Papæ, iuxta §. *verũ, in Gloſſ. d.* 32. nec etiam poſſunt ſuſpendere. Poteſt tamen ſecundum Innocentium, Abbatiſſa ſuſpendere à beneficio, Clericos Eccleſiarum, ſibi ſubditarum, ſi hoc ex conſuetudine habet, non tamen ab officio, vt tenet ſupradictus Sylu. loco ſupracitato, & Suarez, loco etiam ſupracitato, num. 30. vbi & ad hoc propoſitum explicat doctiſſime, *cap. dilecta, de maior. & obedient.* quo affirmari videtur, Abbatiſſam quandam ſuſpenſionis ſententiam tuliſſe, & inquit, non eam valide tuliſſe, neque vere ſententiam ſuſpenſionis fuiſſe, ſed aliud præcepti genus, qua ratione Pontifex ibidem, præcipit cuidam Abbati, vt per cenſuras compellat, quoſdam dictæ Abbatiſſæ obedire in his, quæ iuſte præcipiebat.

Secunda Concluſio.

Sicut excõmunicatio, quædã eſt à iure, alia vero ab homine immediate, ita etiam ſuſpenſio.

Sicut excõmunicatio, quædã eſt à iure, alia vero ab homine, immediate ita etiam ſuſpentio.

Sicut excõmunicatio, quædam eſt à iure, alia vero ab homine immediate, ita etiam & ſuſpenſio. Quod eſt dicere, quod prædicta cenſura apponi poteſt, & à iure, & ab homine immediate, de quibus omnibus in particulari inferius eſt dicẽdum. Solum ſupereſt in calce huius Articuli inueſtigare, & quærere, an Epiſcopi ſine Capitulo, Clericos poſſint ſuſpendere? & videtur, quod non, *ex cap. penult.* 15. q. 7. vbi dicitur, quod ſi contrarium fiat ſuſpenſio ſit irrita. Et præterea, *in cap. 1. de exceſſ. Prel.* mandauit, Alex. III. Epiſcopis, ne ſine iudicio Capituli Presbyteros attentarent ſuſpendere, ſeu illorſi Eccleſiam interdicere. Sed contrarium tenetur, & communiter obſeruatur in praxi: neque eiuſmodi ſolemnitas, vllo vnquam fuit tempore recepta, immo vero contraria conſuetudine præſcriptum fuit contra illam, iuxta *cap. 3. de conſuetud. lib. 6.* Vnde Epiſcopi libere vtuntur iure ſuo, & abſoluta iurisdictione ſuſpendendi, ſicut & excommunicandi Clericos, quod & facere poſſe tenet Panorm. & omnes Doctores communiter, de quo videatur Suarez, vbi ſupra, num. 4. Et hæc de iſto Articulo breuiter dixiſſe ſufficiat vt procedamus ad alia.

ARTICVLVS V.

Quinam ſunt, qui poſſunt ſuſpendi?

Difficultas. An ſuſpenſio ſit ſolũmodo Clericorum, an vero etiam laicorum.

Argumentum ad probandum quod etiam laici poſſint ſuſpendi.

POſtquam in præcedenti Articulo, breuiter & reſolutiue diximus, quinam ſint qui poſſunt ſuſpendere, actiue, ſeu ſuſpenſionis cenſuram apponere, rectus, ac debitus ordo exigit, vt vice verſa quæramus, quinam ſunt, qui poſſunt ſuſpendi paſſiue, ſeu quibus ſuſpenſionis cenſura poſſit apponi, quod & ſpecialiter in controuerſiam adducitur, vt ſciamus, an ſuſpenſionis cenſura, ſit peculiaris Clericorum, an vero etiam laici poſſint ſuſpendi. Poſtmodum dicemus de peculiaribus perſonis, in quibuſdam dignitatibus conſtitutis, qui etiam videntur non poſſe ſuſpendi, ſaltim per ſententiam generaliter latam, & niſi de illis ſpecialis mentio fiat. Et quidem, quod laici etiam poſſint ſuſpendi, colligi videtur prima facie ex Extrauaganti, *Vnica, de cenſibus*, inter communes, vbi ſequentia verba

Digitized by Google

ba habentur poſt alia: *Alioquin ex tunc accipiens, ſi Clericus fuerit, tamdiu ab officio & beneficio ſit eo ipſo ſuſpenſus; ſi vero laicus tandiu ingreſſum Eccleſiæ ſibi nouerit interdictum & à communione Euchariſtiæ ipſo facto nouerit ſe ſuſpenſum, donec &c.* Ecce qualiter laicus in prædicto loco ſuſpenditur; id quod & fieri poſſe rationi videtur conforme, cum ſuſpenſio interdum non tantum priuet vſu, officij, vel ordinis, aut beneficij iam obtenti, & recepti, verum etiã obtinendi, & recipiendi nouum ordinem, nouum officium, ſiue beneficium: ergo horum reſpectu, bene poterit laicis apponi ſuſpenſio, qua ſuſpendantur, impediantur, atque priuentur, vt ne ordinentur, aut aliquod officium Eccleſiaſticum, ſiue beneficium conſequantur & recipiant, quæ quidem eſt pœna, nec vt videtur, parua, ſed maxima. Propter hoc argumentum, nonnulli in ea ſunt opinione & ſententia, vt credant laicos, etiam poſſe ſuſpendi. Huius opinionis videtur eſſe Abbas, qui ait, eſſe ſuſpenſionis genus quoddam, à participatione paſſiua Sacramentorum, quæ laicis eſt communis. Idipſum ſentire videtur Armilla. in ſua ſumma, *verbo, ſuſpenſio, num. 17.* vbi ait, omnem illum poſſe ſuſpendi, qui & poteſt excommunicari. Sed nihilominus contrarium eſt tenendum, atque dicendum, Pro quo ſequentem ſtatuo Concluſionem.

Prima Concluſio.

Omnes Chriſtiani poſſunt excõmunicari ſolæ tamen perſonæ Eccleſiaſticæ per ſoũ, poſſunt ſuſpendi.

QVamuis omnes Chriſtiani poſſint excommunicari, ſolæ tamen perſonæ Eccleſiaſticæ poſſunt ſuſpendi. Hanc Concluſionem tenet expreſſe Nauarr. in ſuo Manuali, cap. 27. nu. 159. vbi & probat eam, per diffinitionem ſuſpenſionis ſuperius poſitam, qua diximus, eſſe cenſuram qua alicui perſonæ Eccleſiaſticæ, prohibetur vſus, ſiue exercitium ſui officij, vel beneficij Eccleſiaſtici in totum, vel in partem, &c. Eamdem ſententiam tenet Sylu. *verbo, ſuſpenſio, nu.* 1. & Angelus *eodem verbo, in princ.* & Caiet. ſimiliter. In qua conueniunt, atque conſentiunt, omnes communiter Canoniſtæ, cum gl. *in cap. quicumque, verbo, miniſtris, de ſent. excommun. in 6.* Innocentius *in cap. vlt. de exceſſ. Prælat.* & Abb. *in cap. dura de crimine falſi, num.* 10. qui omnes dicunt, ſuſpenſionis cenſuram eſſe propriam Clericorum. Qua de re videatur Suar. tom. 5. in 3. par. D. Thom. diſp. 25. in princ. & diſput. 28. ſect. 2. nu. 1. vbi & dicit probari poſſe, ſupradictam Concluſionem inductione facta, ex omnibus locis iuris Canonici, in quibus ſupradicta cenſura fertur, ſiue ferenda præcipitur, vbi dumtaxat ad Clericos ſolummodo dirigitur. Vnde illa ſuſpenſio, quæ apponitur in *Extrauag. vnica Ioann. XXII. de ſentent. excommunic.* pro impedimento vtendi certo temporali munere, neque eſt pœna ſpiritualis, nec cenſura, de qua loquimur, nec propria Clericorum, ſed alterius generis, vocatur autem ſuſpenſio, lato vocabulo, atque generali nomine. Sed an omnes in vniuerſum Clerici poſſint ſuſpendi, & maxime Epiſcopi, explicabitur per ſequentem Concluſionem.

Secunda Concluſio.

Omnes perſonæ Eccleſiaſticæ, excepto Romano Pontifice, ſicut poſſunt excõmunicari, ſic etiam poſſunt ſuſpendi. Hæc Concluſio eſt communis omnium Doctorum reſolutio, & de ea ſpecialiter videndus eſt Suar. vbi ſupra ſect. 3. nu. 4. vbi & eiuſdem rationem reddens, inquit, quod ſolus Romanus Pontifex, eſt incapax prædictæ cenſuræ, quia ipſe ſolus in terris non habet, ſeu recognoſcit Superiorem, à quo ſuſpendi poſſit. Reliqui autem omnes, etiam Cardinales, Archiepiſcopi, atque Epiſcopi, cum Superiorem habeant, prædictum Romanum Pontificem, ſuſpendi poſſunt, nam ordo, & digni-

Omnes Eccleſiaſticæ perſonæ (excepto Rom. Pont.) ſicut poſſunt excommunicari, ſic etiam poſſunt ſuſpendi.

dignitas ipſorum, quæ maxima eſt, non reddit illos incapaces prædictæ pœnæ, ſeu potius medicinæ, nec facit illos ab omni humana ſubiectione liberos. Hoc itaque generaliter, atque vniuerſaliter verum eſt, quod quilibet habens ſuperiorem, habentem Eccleſiaſticam iuriſdictionem, poteſt ab alio ſuſpendi, aut iure ordinario, aut vero ex priuilegio. Sed Cardinales à ſolo Papa, Archiepiſcopi & Epiſcopi ab illo & à Concilio, ſibiq. ſubditi ab illis, & omnes exempti à ſuis proprijs Prælatis. Sed aduerto, quod Epiſcopi non poſſunt ſuſpendi, per ſententiam latam generaliter, & niſi de illis fiat mentio ſpecialis, licet ſecus ſit de excommunicatione, *per cap. quia periculoſum, de ſent. excom. lib. 6.* Qua de re videndus eſt Nauarr. vbi ſupra, nu. 160. & 161. & Suar. etiam, vbi ſupra ſect. 2. num. 1. vbi & dicit hanc eſſe vnam differentiam inter alias multas, quæ verſatur inter excommunicationem & ſuſpenſionem, quod etiam aduertit glo. *in dicto cap. quia periculoſum.* Demptis, atque excluſis prædictis Epiſcopis, eorumq. Superioribus, vt etiam dicitur *in d. cap. quia periculoſum*, reliqui omnes inferiores Clerici, ſuſpendi poſſunt per generalem ſententiam, nam ſuſpenſio, ſicut & alia quælibet cenſura, per generalem clauſulam poteſt apponi & ferri, qua poſita, omnes in illa comprehenduntur, qui non ſunt ſpecialiter exempti.

Epiſcopi non poſſunt ſuſpendi, per ſententiam latam generaliter, & niſi de illis ſpecialis fiat mentio, ſecus vero excommunicari.

Sed dubitari ſolet, an prædictum Epiſcoporum priuilegium, poſitum *in d. cap. quia periculoſum*, intelligendum ſit, atque intelligi debeat, etiam de Epiſcopis electis & confirmatis, ſed nondum conſecratis? Quam difficultatem mouet & tractat ſupradictus Suar. loco ſupracitato, num. 7. & propoſitis aliquibus rationibus dubitandi, tandem reſoluit, quod fauet etiam ipſis prædictum priuilegium, propter rationes quas ibi adducit, & quia ſecundum ius, odia reſtringi, fauores conuenit ampliari.

Difficultas. Quid dicendũ ſit, de Epiſcopis electis & cõfirmatis, nõ tamen conſecratis.

Mouet etiam ibidem num. 8. prædictus Suarez, aliam difficultatem, An ſcilicet in ſuſpenſione generali, lata in omnes Clericos, abſque delectu & differentia, comprehendantur etiam Regulares, ſiue Religioſi Clerici, atque alij Clerici ſeculares? Cui etiam difficultati, propoſitis hinc inde rationibus dubitandi, reſolutiue reſpondens, inquit, quod ſub dicta clauſula, niſi aliud exprimatur, ſeu addatur, ex quo colligi, atque inferri poſſit, ipſam tantummodo ad Clericos ſeculares pertinere, comprehenduntur etiam Religioſi, ſiue Clerici Regulares, quemadmodum & alij ſeculares. Quæ quidem ſententia, propter rationes ibidem adductas, ſatis placet, atque videtur probabilis.

Difficultas. An ſuſpenſione lata generaliter in omnes Clericos, comprehendantur etiã Religioſi.

Tertia Concluſio.

Monaſteria, Collegia, atq; Communitates quamuis excõmunicari non poſſint, bene tamen ſuſpendi.

b Quamuis Monaſteria, Collegia, atque Communitates, excommunicari non poſſint, vt dictum eſt, agendo de excommunicatione, poſſunt tamen ſuſpendi. Hanc Concluſionem tenet expreſſe ſupradictus Suar. loco ſupra citato ſect. 2. nu. 1. & ſect. 3. à nu. 1. cum ſequentibus, quam & probat rationibus, atque exemplis. Rationibus quidem, quia ex parte Communitatis nulla repugnantia eſt, quominus ſuſpenſionis cenſura affici & plecti poſſit, cum & Capitulum, & quælibet Congregatio humana, eſſe poſſit capax culpæ, ſicut & eſt capax officij, ſeu Eccleſiaſtici beneficij; ex quo proinde ſequitur, quod & ſit capax priuationis, ſeu ſuſpenſionis à dicto officio, ſiue beneficio. Nec eſt eadem ratio de excommunicatione, nam dicta ſuſpenſionis pœna, non eſt ita ſpiritualis, ac pœna excommunicationis, nec priuat internis bonis, ſeu Eccleſiaſticis auxilijs, quæ ad interiorem animæ ſalutem ordinantur, quod facit ſupradicta excommunicatio. Quapropter in dicta ſuſpenſionis pœna, non imminet illud animarum periculum, quod in excom-

excommunicatione, propter quod prohibitum eſt, vt ne excommunicatio in Communitatem feratur, nec ita videtur abſurdum, quod innocentes aliquando ſuſpenſione ligentur, ac indecens videtur, vt ipſi feriantur & puniantur excommunicatione. Videatur etiam ſupradictus Suar. diſput. 4. ſect. 2. vbi agit de cenſuris in communi, num. 1. cum ſeqq. Sed ad hoc etiam in iure, innumera reperiuntur exempla, quibus Capitula, & Communitates ſuſpenduntur quandoque, ab actu collationis beneficiorum, vt habetur *in cap. vnico, ne Sede vacante, in 6.* vbi collatio Capitulo conueniebat. Item *& in cap. Romana, & in cap. ſi ſententia, de ſent. excommunic. in 6.* Hoc idem habetur & in Conc. Trid. *ſeſſ. 24. cap. 16.* vbi ſuſpenditur Capitulum, quod Sede vacante nõ conſtituit Oeconomum. Quorũ alia multa exempla, adducit ſupradictus Suarez loco ſupracitato, & nimis docte explicat, atque declarat, qualiter veniant intelligenda, & an prædicta ſuſpenſio in Capitulum generaliter lata, omnes etiam particulares perſonas comprehendat, à quibus omnibus, ipſorumq. tractatione abſtinere compellor, quia non aliud patitur temporis anguſtia, & breuitas, cui tantopere ſtudeo. ſolummodo aduerto in calce huius Articuli, quod quando in prædicta Concluſione eſt dictum, Monaſteria, Collegia, atque Communitates poſſe ſuſpendi, intelligendum id eſt, de Collegijs, ſiue Communitatibus Eccleſiaſticis, ſiue Clericorum, tam Religioſarum perſonarum, quam Eccleſiaſticarum, nam, vt pluries diximus, eiuſmodi duntaxat ſunt capaces cenſuræ prædictæ ſuſpenſionis, de quo videatur D. Suar. vbi ſupra n. 9. & quæ nos diximus ſupra Quæſtione 35. Art. 10.

ARTICVLVS VI.

An ſuſpenſio ferri non poſſit, niſi propter culpam, & an neceſſario ipſa eſſe debeat mortalis?

CIrca hanc difficultatem ſunt variæ Doctorum ſententiæ & opiniones. Quidam enim dicunt, poſſe contrahi prædictam cenſuram, abſque vlla prorſus culpa, & fundantur *in cap. 1. de ordin. ab Epiſc. qui renunc. Epiſcop.* vbi qui ignoranter & ſine culpa, ordinatur ab eiuſmodi Epiſcopo, ſuſpenditur, vt videtur, ob illius culpam. Facit & ad hoc *cap. vel non eſt compos, de tempo. ordin.* vbi puer ordinatus in ætate tredecim annorum, ſuſpenditur ab executione officij Diaconi, vſque ad ætatem legitimam, vt ibidem dicitur, in iniuriam ordinantis, propter quæ loca & aliquas alias rationes, nonnulli Doctores tenent, ſuſpenſionis ſententiam incurri poſſe, atque imponi ſine culpa. Quam opinionem atque ſententiam, tenere videtur D. Tho. in 4. diſt. 18. q. 2. art. 3. quæſtiunc. 2. ad ſecundum, & Sylueſt. *verbo, ſuſpenſio, nu. 4.* vbi ait, ſuſpenſionem aliquando imponi poſſe, ex cauſa ſine culpa, vt patet, inquit, ex practica currenti. Idem tenent omnes communiter Canoniſtæ. Vnde Abbas *in cap. ſi celebr. de Cleric. excommunic. miniſtran. nu. 4.* ait ſuſpenſionem quamdam ferri propter delictum: aliam vero propter defectum: aliam autem propter infamiam, quorum omnium adducit exempla.

Alij ſunt Doctores tenentes, quod neceſſaria ſit culpa ad ſuſpenſionem, & inquiunt ſufficere, quod ipſa ſit venialis, nec neceſſario requiritur, quod ſit mortalis. Hanc ſententiam & opinionem, tenet Caietan. in ſumma, *verbo, ſuſpenſio*, vbi ait, ſuſpenſionem incurri poſſe ex ſolo peccato veniali: quod & probat, quia eſt minor pœna, quam excommunicatio minor (cum hæc priuet maximis & valde neceſſarijs bonis, nempe ſacramentis) ſed excommunica-

municatio minor, incurritur propter ſolum peccatum veniale: ergo & ſuſpenſio. Idem tenet Armilla. *verbo, ſuſpenſio, in prine.* à quibus nec diſſentire videtur Nauarr. in ſuo Manuali, cap. 27. nu. 151. & nu. 159. & num. 165. Sed nihilominus in contrarium eſt veritas. Pro cuius reſolutione ſequentes ſtatuo Concluſiones.

Prima Concluſio.

Suſpẽſionis cẽ ſura, nullo mo do imponi poteſt, ſine ꝓpria culpa, eius qui ſuſpenditur.

SVſpenſionis cenſura, nullatenus ferri poteſt, ſine culpa propria eius qui ſuſpenditur, ſiue illa ſit mortalis, ſiue vero venialis, nam de hoc pro nunc nihil dico, in ſequenti Concluſione dicetur ſtatim. Hæc Concluſ. eſt expreſſa Nauarr. loco ſupracitato, num. 151. & Caietani in Summa, *verbo, ſuſpenſio.* Idem tenuit Aretinus ſecundum ſuprad. Nauarr. *in cap. cum non ab homine, de iudicijs*, & probatur ratione, nam prædicta ſuſpenſio, vt ſæpe dictum eſt, eſt cenſura, quæ & proprijſſime habet rationem pœnæ, ſed pœna imponi nullo modo poteſt ſine culpa, imo vero intrinſece eſt contra rationem pœnæ, quod imponatur, vbi nulla præceſſit culpa, *iuxta cap. 2. de conſtit.* vbi habetur, rem quæ culpa caret, in damnum vocari non conuenire, & *in cap. 2. de his quæ fiunt à maiori parte Capituli*, dicitur, quod peccata ſuos auctores tenere debent, nec pœna eſt vlterius protrahenda, quamuis delictum fuerit in excedente repertum: ergo nulla exiſtente culpa, imponi non poteſt prædicta ſuſpenſionis cenſura. Videatur hac de re Suar. d. 5. tom. in 3. p. D. Thom. diſput. 28. ſect. 4. à nu. 1. cum ſequentibus, & latius agendo de cenſuris in communi, diſput. 4. ſect. 1. 2. 3. & 4. per totas.

Secunda Concluſio.

Ad ſuſpenſionẽ ponendam, culpa debet eſſe mortalis, neque ſufficit, q̃ ſit venialis.

Non ſufficit venialis, imo vero neceſſario requiritur, quod ſit mortalis culpa, ad hoc vt ferri & imponi poſſit, prædicta ſuſpenſionis cenſura. Hæc Concluſio, vt refert Nauarr. eſt Aretin. *in cap. cum non ab homine, de iudicijs*, & etiam tenere videtur Soto in 4. diſt. 22. q. 3. art. 1. Concluſ. 2. & nouiſſime tenet eam Suar. vbi ſupra diſput. 28. ſect. 4. nu. 6. & 7. vbi dicit eſſe hoc tempore communiter receptam, nam ſuſpenſio, vt modo eſt in vſu Eccleſiæ, grauior, atque acerbior pœna, atque cenſura eſt, quam, vt pro ſola veniali culpa, ſecundum æquitatem, atque Eccleſiaſticam pietatem imponi poſſit. Videatur etiam diſput. 4. ſect. 4. per totam. Videatur etiam Sayrus lib. 4. ſui theſauri, cap. 1. nu. 19. & 20.

Vnde ad argumenta in contrarium adducta, reſpondeo, *ad cap. 1. de ordi. ab Epiſc. qui renun Epiſcopa* dico quod ibi ſuſpenſio, non accipitur proprie & ſtricte, & prout eſt cenſura, quæ vt plurimum fertur ob contumaciam, ſed late pro prohibitione vtendi aliqua facultate, ob aliquam cauſam, in quo ſenſu, non ſemper requiritur culpa eius qui ſuſpenditur, ſed cauſa legitima vt ſuſpendatur, & nõ aliud conuincit dictum *cap. vel non eſt compos, de tempor. ordinan.* nam ibi ante legitimam ætatem ordinatus, non fuit ſuſpenſus propter culpam propriam, ſed in iniuriam ordinantis, & in confuſionem ipſius, atque vt euidenter conſtaret, quantum ille Epiſcopus errauerat, ordinando eum, qui defectum patiebatur ætatis: & hoc eſt, & non amplius, quod ex prædictis capitulis colligitur, ſeu colligi poteſt. Qua de re videatur ſuprad. Suar. loco ſupracit. nu. 2. cum ſeqq. Et hactenus de iſto Articulo.

ARTI-

Digitized by Google

ARTICVLVS VII.

Quænam sint in Suspensione seruanda, & qualiter Suspensionis censura sit ponenda ?

Quæ ad hunc pertinent Articulum, explicabuntur per sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

SVspensio pro nullo actu vel crimine, incurritur ipso facto, nisi id fit expressum in iure, aut exprimatur à Iudice Ecclesiastico, à quo imponitur. Hæc Conclusio est communis omnium Doctorum resolutio, & generaliter, verum habet in omnibus censuris, quæ, vt diximus supra, agendo de excommunicatione, nullatenus ipso facto incurruntur, nisi id in Iure fit expressum, aut expresse & specialiter exprimatur ab homine, qui eandem ponit. Qua de re videatur Nauarr. in Manual. cap. 27. nu. 159. & Suarez loco supracitato, disput. 28. sect. 5. nu. 1.

Suspensio pro nullo actu, vel crimine, incurritur ipso facto, nisi id in iure, vel sentẽtia expresse habeatur.

Secunda Conclusio.

In omni suspensione, quæ propter contumaciam imponitur, ad hoc vt incurratur, necessum est, vt ipsam admonitio præcedat, eo modo quo supradictum est, agendo de excommunicatione. Circa hanc Conclusionem, videantur quæ diximus supra Quæst. 35. Art. 3. Concluſ. 2. & 3. Circa quod nihil amplius occurrit dicendum, videatur hac de re Suar. loco supracitato, nu. 2. & Nauar. loco supracitato nu. 159. vbi dicit hoc habere locum in suspensione, quæ ponitur ob contumaciam, non autem in illa, quæ est pœna, seu ponitur in pœnam, iuxta Innocen. *in cap. fin. de excess. Prælat.* & Panor. cum communi, *in cap. reprehensibilis, de appellat.* Videatur etiam Sylvest. *verbo, suspensio, nu. 4.*

In omni suspẽsione, quæ ponitur ob contumaciam, necessum est, vt admonitio præcedat.

Tertia Conclusio.

Ad ponendam suspensionem, nulla sunt in iure determinata verba, quinuero suspensio ferri, atque imponi potest, quibuslibet verbis idipsum significantibus. Hæc Conclusio est communis omnium Doctorum resolutio, & de ea videndus est Nauarr. cap. 27. nu. 161. & Suar. loco supracitato nu. 3. qui omnes conueniunt in hoc, quod suspensionis nulla est in iure præscripta, substantialis forma suæ impositionis, siue absolutionis. Videantur hac de re quæ dixi supra. d. Quæst. 35. Art. 3. Concl. 6.

Ad ponendam suspensionem, nulla sunt in Iure determinata verba.

Quarta Conclusio.

Suspensionis sententia, necessario ferenda est in scriptis. Hæc Conclusio est etiam communis Doctorum resolutio, sicut supra etiam diximus agendo de sententia excommunicationis, *per cap. 1. eod. tit. lib. 6.* Quia de re videantur, quæ dicta sunt supra Quæst. 35. Art. 9. Concluſ. 1. & 2. & Nau. vbi supra, cap. 27. nu. 159. & Suar. etiam vbi supra, nu. 3. & Sylvester, *verbo, suspensio, nu. 4.*

Suspensionis sẽtentia, necessario ferẽda est in scriptis.

Quinta Conclusio.

Si suspensionis sententia, feratur post legitimam appellationem, est nulla, atque

Digitized by Google

Si ſuſpenſionis cẽſura, feratur poſt legitimã appellationẽ, nulla eſt atq; inualida.

atque inualida. Hæc Concluſio eſt etiam communis reſolutio, de qua videnda ſunt quæ diximus in prædicta Quæſt. 35. loco iam pluries citato, & quæ dicit Nauar. loco etiam ſupracitato nu. 159. in 2. dicto, vbi probat hoc ipſum, à ſimili de excommunicatione, lata poſt legitimam appellationem, quæ eſt nulla, atque inualida, & inquit, quod ſicut appellatio non ſuſpendit excommunicationem præcedentem, ſic nec ſuſpenſionem. Quod probat ex Dominico cum communi, *in cap. 1. §. & hac, de ſententia excommun. lib. 6. & ex cap. ad hæc quoniam, de appellat. & ex cap. is cui, §. fin. de ſententia excommun. lib. 6.* Qua de re videantur, quæ dicit Suar. loco ſupracitato, nu. 3. allegando Abbatem *in cap. 2. de Cler. excommun. miniſtran. nu. 2. & in cap. ſæpe, de appellat. nu. 16.* qui hoc limitat, ſeu limitare voluit, vt tantum verum habeat, loquendo de illa ſuſpenſione, quæ proprijſſime eſt cenſura, & pro contumacia fertur, nam illa (inquit) quæ eſt pure pœna, imponi etiam poteſt poſt appellationem, ſicut & aliæ pœnæ. A qua tamen ſententia prædictus Suarez recedit, & inquit quod abſque diſtinctione intelligenda eſt noſtra Concluſio, de quacumque ſuſpenſione, nam in Iure, ſuſpenſionis nomen, indifferenter ponitur, atque ſignificat, eam quæ eſt pro contumacia, & quæ fertur pro aliquo commiſſo delicto, & quia ratio ob quam ſuſpenſio, non ſuſpenditur per ſequentem appellationem, eadem eſt vtrobique, quia nempe ſuſpenſionis ſententia, ſicut & excommunicationis, ſecum trahit ſuam executionem, *iuxta cap. paſtoralis, §. verum, de appellat.* quod tam verum eſt in ſuſpenſione, quæ eſt pure pœna, & fertur pro aliquo commiſſo delicto, atque in ea quæ fertur pro contumacia.

Sexta Concluſio.

Quamuis ſuſpenſionis denunciatio, neceſſaria non ſit, quoad ipſum ſuſpenſum, ad hoc vt in eo omnes ipſa ſuos operetur effectus, neceſſaria tamen eſt quoad alios, vt ipſi teneantur vitare eumdem. Hæc Concluſio. vt videtur, eſt communis omnium Doctorũ reſolutio, & pro ea facit, aut ſaltem facere videtur *Extrauagans ad euitanda*, de qua diximus ſupra agendo de excommunicatione, cuius etiam latiſſimam mentionem facit Nauarr. in ſuo Manuali, cap. 27. nu. 35. & nu. 165. inquit, quod ſicut tenemur vitare excommunicatum in omnibus, quæ ab ipſo ponuntur in eodem cap. nu. 26. ita etiam & tenemur vitare ſuſpenſum, in eo à quo fuerit ſuſpenſus, & inquit, quod non vitando eum in diuinis officijs, atque in actibus deputatis ſuis Ordinibus, peccamus mortaliter, ſi eſt denunciatus, alias non, per dictam *Extrauag. ad euitandam*, & per alia, quæ idem ipſe dicit *in cap. 1. §. laberat, de pœnit. diſt. 6.* De quibus omnibus videatur ſupradictus Suarez loco ſupracitato diſputat. 28. ſect. 5. num. 4. cum ſequentibus. Et hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

Quamuis ſuſpẽſionis denunciatio, neceſſaria non ſit in ſuſpenſo, ad huc, vt ipſa in eo, omnes ſuos operetur effectus, eſt tamen neceſſaria quo ad alios, ad hoc, vt ipſum vitare teneantur.

ARTICVLVS VIII.

Quænam ſit differentia inter Suſpenſionem, prout eſt pœna, & prout eſt cenſura?

HAnc quæſtionem, atque difficultatem mouet Suarez 5. tom. in 3. par. D. Thom. diſput. 25 ſect. 1. & 2. & dicit, quod multi nullam agnoſcunt differentiam, inter ſuſpenſionem, prout eſt pœna, & prout ipſa eſt cenſura, quia inquiunt, in iure ſimpliciter & abſolute, omnis ſuſpenſio nuncupatur & appel-

Digitized by Google

& appellatur cenſura, *in cap. quaranti, de verborum ſignifc.* vbi Pontifex Innocentius III. doctrinaliter procedens, ac propoſitæ difficultati reſpondens, inquit, *cenſura nomine intelligendam eſſe ſententiam, non ſolum interdicti, verum etiam ſuſpenſionis, & excommunicationis*. Sub quo ſuſpenſionis membro, docent comprehendi quamcumque ſuſpenſionem, & eam quæ eſt pœna, & eam quæ communiter appellatur & nuncupatur cenſura. Sed nihilominus ſupradictus Suarez ſentit & dicit, quod quantum ad rem pertinet, duo ſunt ſuſpenſionum genera, altera quæ eſt pœna, altera vero cenſura, quæ & alio nomine dici & nuncupari poſſunt, ſuſpenſio vindicatiua, atque medicinalis, inter quas hanc ſolam & vltimam, nempe medicinalem, credit proprie, atque in rigore nuncupandam eſſe cenſuram. Vtque ipſas explicet, atque declaret, inquit, quod quotieſcumque ſuſpenſio imponitur, ſolum vt aliquod puniatur delictum, & non vt à contumacia recedatur, nomen habet ſolius pœnæ, nec tunc rationem habet, aut habere poteſt cenſuræ. Quam conſiderationem latiſſime proſequitur diſput. 4. ſect. 5. à nu. 10 cum ſequentibus. vbi agit de cenſuris in communi, vtriuſque adducens exempla, & dicit, quod ſuſpenſionis vſus per modum pœnæ, non vero per modum cenſuræ, frequentiſſimus eſt in iure, ſed maxime *in cap. ſam litteris, de teſtibus, cap. cum in cunctis, §. vlt. de elect. lib. 6. & Clement. 1. §. pen. de hæreticis. & in Clem. 2. de pœnis*, traduntq. id Doctores Canoniſtæ in ſupradictis locis, & Innocent. *in cap. 1. de exceſſibus Prælatorum, nu. 3.* & Abb. *in cap. reprehenſibilis, nu. 3. & cap. ſæpe, nu. 16. de appellat.* De illa vero ſuſpenſione, quæ eſt per modum cenſuræ, non eſt, cur aliqua afferamus exempla, cum ipſa in iure fiat frequentiſſima, quod tunc ſemper fit, quando apponitur prædicta ſuſpenſionis pœna, donec hoc, aut illud fiat, & ſemper propter contumaciam & rebellionem, donec eiuſmodi ſic ſuſpenſus reſipiſcat, quam ob cauſam, eiuſmodi ſuſpendendi modus, medicinalis nuncupatur, eademq. ſuſpenſio medicina, & quamuis in loquendi modo, non omnes communiter conueniant Doctores, quia tamen ſententia ſupradicti Patris Suarez ſatis placet & arridet, pro ipſius explicatione & propoſitæ difficultatis reſolutione, ſequentem ſtatuo Concluſionem.

Nota hoc valde.

Concluſio.

SVſpenſio quæ eſt pœna, & prout eſt vindicatiua, multum differt à ſuſpenſione, quæ eſt cenſura, & inquantũ eſt medicinalis. Hanc Concluſionem conſtituit ſupradictus Suarez loco ſupracitato ſect. 1. nu. 3. vbi & inter ipſas triplicem conſtituit differentiam. Prima, quia illa ſuſpenſio, quæ eſt pœna & non cenſura, imponitur ad certum tempus, quæ vero eſt cenſura, non habet, ſed neque habere poteſt præfixum terminum, quorum priorem partem probat, ex omnibus ſupradictis iuribus, *ex cap. 1. de ſentent. excomm. lib. 6. & cap. 2. de tempor. ordin. etiam in 6.* & ratione, quia cum ſupradicta ſuſpenſio ſit pœna, eſſe debet proportionata culpæ, & quo maior fuerit culpa, diuturnior debet eſſe & pœna, ac proinde pro ratione culpæ, ipſa ſuſpenſio habebit præfixum terminum. In quo etiam, vt idem inquit, differt à depoſitione, quæ eſt veluti quædam ſuſpenſio perpetua, & abſque vlla prorſus ſpe reſtitutionis, quod quidem ex ſe non habet dicta ſuſpenſio, vt eſt pœna, nam pro ratione culpæ vendicat ſibi certum atque determinatum tempus, & cum tantum reſpiciat præteritam culpam, non vero reſipiſcentiam in futurum, non repugnat ſibi, vt huiuſmodi terminus ſit determinatus, atque præfixus. In quo differt à ſuſpenſione, prout eſt cenſura, quæ quidem, vt talis eſt, vt ſupra diximus, non habet, ſed neque habere poteſt præfixum

Suſpenſio, quæ eſt pœna, & prout eſt vindicatiua, multum differt à ſuſpenſione, quæ eſt medicinalis & cenſura.

præfixum, atque determinatum terminum, quod erat id, quod remanebat probandum. Et probatur hac, vt videtur, euidenti ratione, nam cum eiusmodi ſuſpenſio quæ eſt cenſura, feratur præcipue, & vt plurimum, ad reprimendam contumaciam, & ad hoc, vt per ipſam recedat homo ab aliqua culpa, non poteſt alium habere terminum, niſi receſſum ab ipſa, duratque quouſque recedatur ab ea, & non amplius.

Secunda differentia eſt, quod ſuſpenſio, quæ eſt tantum pœna, non requirit monitionem præuiam, cum feratur propter culpam præteritam, etiamſi, vt quidam aiunt, non habeat tractum ſucceſſiuum; at vero ſuſpenſio, quæ eſt cenſura, ſemper requirit monitionem præuiam, ſaltem illam quæ includitur in hac conditione, *ſi hoc feceris, vel non feceris, aut niſi ſatisfeceris*, vt communiter ferri conſueuit ſupradicta ſuſpenſio, quæ eſt cenſura.

Tertia & vltima differentia, ſuſpẽſionis prædictæ ſtat in hoc, quod ſuſpenſio, quæ eſt pura pœna, & ad certum vſque tempus apponitur, eo elapſo per ſe ceſſat, ſine vlla alia abſolutione, nam cauſa non operatur vltra ſibi præfixum terminum, neque prohibitio facta ad certum tempus, obligat extra illud. Sicut enim qui relegatus eſt ad certum tempus, eo elapſo, libere poteſt ad patriam redire, quia iam pœnæ ſibi impoſitæ ſatisfecit, ita etiam & qui ſuſpenſus eſt ad certum tempus, eo elapſo, abſque vlla alia abſolutione poteſt munus ſuum & officium exercere, vt tenent omnes Doctores communiter *in Clement. 1. de decimis, verbo, donec*, & *in cap. ſacro, de ſentent. excommunic. verbo, per menſem*, at vero quando ſuſpenſio eſt vere & proprie cenſura, vt tollatur, neceſſaria eſt abſolutio, vt traditur à ſupradicta gloſſ. & expreſſius à gloſ. *in cap ſi quorumdam, de ſolut.* Qua de re aliquid nos dicemus infra. Videatur Suar. vbi ſupra, & diſp. 26. ſect. 1. nu. 14. Et hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

ARTICVLVS IX.

De differentia, quæ eſt inter excommunicationem minorem, & ſuſpenſionem, & quænam harum ſit grauior pœna?

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, reſoluentur breuiter per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

ſuſpenſio, quæ eſt cenſura, in multis differt ab excommunicatione minori.

SVſpenſio prout eſt cenſura, in multis differt ab excommunicatione minori. Hæc Concluſio eſt communis omnium Doctorum reſolutio, & de ea videndus eſt Nauarr. in ſuo Manuali, cap. 27 nu. 151. & 152. vbi diffinitionem ſuſpenſionis conſtituit. Et Suar. diſp. 25. ſect. 1. nu. 4. vbi inter alia dicit excommunicationem minorem à ſuſpenſione differre, in eo quod excommunicatio minor, priuat ſolummodo participatione & ſuſceptione paſſiua ſacramentorum, at vero ſuſpenſio non conſiſtit in priuatione ſolum paſſiua, verum etiam ad alias functiones ſe extendit, de quibus diximus ſupra; priuat enim interdum officio, interdum vero beneficio, ſeu vtroque ſimul. Vnde Abbas *in cap. vlt. de Cler. excommuni. miniſtran.* conſtituens vnam ſuſpenſionem minorem, alteram vero maiorem; prioremq. dicens eſſe eam, quæ priuat ſolummodo participatione & ſuſceptione paſſiua ſacramentorum; maiorem vero quæ priuat actiua & paſſiua, proculdubio confundit, inuoluereq. videtur, ſuſpenſionem cum excommunicatione; nam ſi recte

Nota hoc valde.

omnia

Digitized by Google

omnia inſpiciantur, quæ reperiuntur in iure, nullum eſt cenſuræ ſeu ſuſpenſionis genus, quod talem operetur effectum, diſtinctum ab excommunicatione minori, ſicq. confundit ſupradictas cenſuras, appellans ſuſpenſionem excommunicationem minorem, & vtitur prædictis vocibus, præter communem morem, quod eſt maxime notandum atque memoriæ commendandum.

Secunda Concluſio.

Quælibet ſuſpenſio, loquendo ſecundum cõmunem Eccleſiæ vſum, grauior eſt pœna, quam ſit excõmunicatio minor. Hæc Concluſio cõſtituitur contra Caiet. in Summa, *verb. ſuſpenſio*, vbi dicit, grauiorem eſſe pœnam, excommunicationem minorem, quam ſuſpenſionem, quia priuat (inquit) vſu maiorum bonorum, nempe ſpiritualium, qualia ſunt Sacramenta, ipſorumq. vſu paſſiuo, qui nobis quammaxime eſt neceſſarius, quod quidem non ſemper facit ſuſpenſio. Sed quamuis id ita ſit, contrarium tamen vbiq. tenetur. Qua de re videndus eſt ſpecialiter Suarez, loco ſupracitato, vbi dicit, ſecundum communem vſum Eccleſiæ, contrarium omnino videri dicendum, quodq. ſuſpenſio grauior eſt pœna, quam excommunicatio maior, atque ex communi vſu Eccleſiæ, pro grauioribus criminibus imponi ſolet: vt enim ſupra diximus, art. 6. concl. 2. excommunicatio minor, propter peccatum veniale, vt plurimum incurritur, at vero ſuſpenſio ad hoc, vt imponatur iuſte, non ſufficit, quod culpa ſit venialis, quin vero requiritur, quod ſit mortalis. Et quamuis excommunicatio minor, priuet (vt dictum eſt) vſu paſſiuo Sacramentorum, qui nobis quammaxime eſt neceſſarius, ſuſpenſio vero actiuo, qui non eſt ita neceſſarius, neque ita videtur eſſe utilis ex opere operato, eſt tamen ex ſe valde vtilis ex opere operantis, pro eo quod requirit maximam ſanctitatem in miniſtro operante, tantam nec minorem, quanta requiritur in ſuſcipiente ipſa Sacramenta; ac denique excommunicatio minor, iuxta communem Eccleſiæ vſum, & regulariter loquendo, facilius tollitur, quam ſuſpenſio, & numquam reſeruatur, quod tamen in ſuſpenſione frequenter contingit. Reliquæ rationes differentiæ, ſiue maioritatis, atque grauitatis huius pœnæ, videantur apud Suarez, loco ſupracitato.

Quælibet ſuſpenſio, grauior eſt pœna, quam excommunicatio minor.

ARTICVLVS X.

De differentia, quæ eſt inter excommunicationem maiorem, & ſuſpenſionem, & quænam harum grauior ſit pœna?

Huic Articulo fiet ſatis, per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

Excommunicatio maior, & ſuſpenſio differũt in tribus.

Excommunicatio maior, & ſuſpenſio, præcipue differunt in tribus. Primo differunt, in eo quod ſe habent, tamquam includens & incluſum, ſeu tamquam pars, & totum, & tamquam magis vel minus prohibens. Volo dicere, quod excommunicatio maior, operatur quidquid ſuſpenſio, & multo plura atque maiora, quod tenet D. Tho. in addit ad 3. p. q. 22. ar. 3. nam priuat omni Eccleſiaſtica functione, tam pertinẽte ad officium, quã ad beneficium Eccleſiaſticum, nec ſolũmodo illa, ſicuti ſuſpenſio, ſed præterea multis alijs modis, atque cõmodis ſpiritualibus & temporalibus, quæ facile colligi poſſunt reducendo ad memoriam, ea quæ ſuperius ſunt dicta, de excõmunicatione maiori, & ſuſpenſione prædicta. Secundo differunt, quia illoſmet effectus quos habet excommunicatio maior, nempe priuationis Eccleſiaſticarum

sticarum functionum (de quibus diximus supra) habet & prædicta suspensio, sed sub alia diuersa ratione, nam excommunicatio maior, priuat omnibus illis actibus, vt rationem communicationis participant, at suspensio priuat eisdem, non vt participant rationem cõmunicationis formaliter, sed quatenus sunt vsus alicuius potestatis Ecclesiasticæ, & ratione officij, siue beneficij, alicui conuenientis, quæ est quasi formalis ratio obiectiua prædictæ censuræ, in qua fundantur aliæ differentiæ quasi materiales, vt verbi gratia, quod excommunicatio maior priuet Ecclesiæ suffragijs, non vero suspensio, quod aduertit D. Thom. in addit. ad 3. p. q. supradicta 22. art. 5. ad 2. de qua differentia videatur Nau. in suo Man. cap. 27. nu. 152. & Suarez suprad. 5. tom. in 3. p. disp. 25. sect. 1. num. 6. in fin. Tertia & vltima differentia est, quia vt iam diximus, prædicta suspensio, est propria censura Clericorum, non sic autem excommunicatio maior, quæ communior est, & laicos etiam comprehendit, de quibus accidentalibus differentijs, nihil amplius libet in præsentiarum dicere.

ARTICVLVS XI.

In quo differat, atque conueniat, prædicta suspensio, cum depositione verbali, quæ est via ad degradationem?

Quæ ad hunc Articulum spectant, resoluentur breuiter per sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

Suspensio conuenit cum depositione verbali, in quatuor.

SVspensio conuenit cum depositione verbali, in quatuor præcipuè rebus. Primo conueniunt in hoc, quod vtraque est pœna quædam Ecclesiastica, vt de se patet, quapropter vtrique communia sunt, ea omnia quæ supra diximus, esse de ratione pœnæ Ecclesiasticæ, nimirum, quod ille solus illam potest imponere, qui iurisdictionem habet Ecclesiasticam, atque auctoritate Ecclesiastica pollet, & subinde, quod nomisi propter proportionatam culpam imponatur; & quamuis depositionis pœna supradicta, non habeat rationem censuræ, propter rationes supradictas, nihilominus tamẽ, conuenit cũ dicta suspensione, quæ est censura, & etiã prout est pœna in omnibus prædictis. Secundo conueniunt, quia etiam depositio, sicuti & suspensio, priuat omnibus functionibus Ecclesiasticis, de quibus supradiximus, qui sunt proprij suspensionis effectus. Tertio conueniunt in hoc, quod vtraque est propria pœna Clericorum, non vero laicorum, propter rationes etiam superius dictas, quod & colligitur expresse *ex cap. qui semel, dist. 50. & cap. 2. de pœnis, in 6.* & alijs à me breuitatis causa omittis. Qua de re videatur Nau. in suo Man. cap. 27. num. 151. vbi citat Panorm. Card. & alios idem tenentes, sed præcipuè Decium, *in cap. at si Clerici, de iudicijs, num. 5.* Videatur hac de re Salzedo in pract. Bernardi Diaz de Lugo. cap. 153. & Suar. loco supracitato, disput. 30. sect. 1. num. 2. vbi inquit, depositionem prædictam, extendi etiam ad Religiosos, etiam si Clerici non sint, quatenus sunt personæ Ecclesiasticæ, quod etiam supradiximus de suspensione, vnde & Abbatissæ suspendi, atque deponi possunt, & solent. Quarto & vltimo conueniunt, in eo quod sicuti suspensio esse potest, vel ab officio tantum, vel à beneficio tantum, seu ab vtroque simul, ita etiam & verbalis prædicta depositio, quibus etiam & addere possumus, quod alia est à iure, alia vero ab homine, eo modo quo etiam diximus supra de suspensione. Circa hoc videantur Nauar. & Suar. locis supracitatis, & Syluest. *verb. depositio, sine degradatio.*

Secun-

Secunda Concluſio.

Supradicta ſuſpenſio, differt à verbali depoſitione in tribus. Primo, nam quamuis vtraque eſſe poſſit a beneficio, tamen ſuſpenſio non priuat beneficio ipſo, in totum ſiue radicaliter, vt ſupra diximus, ſed ſolum ipſius fructibus, aut iure percipiendi fructus illius: at vero depoſitio priuat beneficio ipſo in totum, quod & nomen ipſum ſignificat, ex proprietate ſermonis, ſiue eiuſdem vocis. Qua ratione Abbas, depoſitionem prædictam indiſtincte interdum vocat depoſitionem, interdum vero beneficij priuationem. Ex quo vlterius naſcitur ſecunda differentia, & ea eſt, quod depoſitio, ex vi ſermonis, videtur eſſe perpetua, non vero ſuſpenſio, ſaltim illa quæ eſt pœna, vt ſupra diximus, neque etiam illa, quæ eſt cenſura, ſed ſolum quouſque recedat contumacia, & adſit pœnitentia, ſiue reſipiſcentia. Tertio differunt, nam quamuis ſuſpenſio & depoſitio, eſſe poſſint, & ab officio & ab ordine, atque iuriſdictione, iuxta *cap.* 2. *de pœnis, in* 6. aliter tamen, & aliter, nam prædicta depoſitio, cum eſt à iuriſdictione, priuat non tantum vſu (vt ſic loquamur) iuriſdictionis, verum etiam & ipſo munere, ipſaq. iuriſdictione, in quo differt à ſuſpenſione, quæ vt ſupra diximus, tantummodo priuat vſu iuriſdictionis. Quæ vero depoſitio eſt ab ordine, quamuis conueniat cum ſuſpenſione in hoc, quod non priuat Ordine ipſo, neque enim poteſt cum imprimatur per characterem indelebilem, quem proinde tota Eccleſia auferre non poteſt, quamuis etiam conueniat cum ſuſpenſione in eo, quod omnes actus Ordinis, ſeu pertinentes ad Ordinem, depoſiti atque ſuſpenſi, ſint validi, quando iuriſdictionem non requirunt (vt excludamus ſacramentalem abſolutionem) ita quod Sacerdos depoſitus, ſicuti & ſuſpenſus, ſi attentet cõſecrare, vere conſecrat, ſi id faciat legitima intentione, & legitima vtatur materia & debita forma, quamuis id faciendo, peccet grauiter atque mortaliter, quia retinet eamdem Ordinis poteſtatem, à qua ex diuina inſtitutione, ſi cætera neceſſaria adſint, atque concurrant, omnes illius actus ſuam habent efficaciam atque valorem; & præterea quamuis depoſitio prædicta conueniat cum ſuſpenſione, in eo quod neutra per ſe, atque ex vi ſua, priuat priuilegio clericali, niſi hoc expreſſe atque ſpecialiter adiungatur in pœnam, vt notat Abbas, *in cap. ſi Clerici, §. de adulter. de iudic. num.* 2. colligiturq. ex eodem textu, vbi dicitur Clericum depoſitum non eſſe tradendum Iudici ſeculari, quia videlicet perſona depoſiti non amittit priuilegium fori, niſi ſpecialiter priuetur illo, propter nouum delictum vel contumaciam, ita vt perueniatur ad degradationem: quamuis (inquam) depoſitio prædicta, & ſuſpenſio in omnibus ſupradictis conueniant, nihilominus tamen, depoſitio & ſuſpenſio ab Ordine, diuerſæ ſunt pœnæ, diſtinctaſq. habent rationes formales, quibus adinuicem diſtinguuntur, & hæ ſunt, quod depoſitio ab Ordine, ex ſua propria ſignificatione, ſignificat priuationem perpetuam atque irremiſſibilem, ſuſpenſio vero minime. Qua de re videantur latiſſime Abbas, *in cap. veritatis, de dolo & contumacia, num.* 13. Sylu. *verb. degradatio, num.* 1. Nau. in Man. cap. 27. num. 151. & Suar. loco ſupracitato, num. 10. 11. & 12. vbi & ponit diuerſos modos & formas, ponendi ſeu inferendi ſupradictas pœnas, & declarat, quænam ſint cuilibet ipſarum propriæ, aliaſq. mouet quæſtiones & difficultates circa materiam depoſitionis atque degradationis, a quorum omnium tractatione, conſultò abſtineo propter temporis auguſtiam, vtque breuitati ſtudeam, & quia Deo dante de his omnibus dicturi ſumus, in alio Tomo, dum agemus de pœnis omnium delictorum.

Suſpẽſio differt à verbali diſpoſitione in tribus.

ARTICVLVS XII.

In quibus casibus à iure, incurratur suspensio?

IAm supra diximus, quod suspensio, vt communiter sumpta, est duplex, alia lata à iure, alia vero ab homine, atque explicauimus, quæ sint necessario obseruãda in eiusdem positione: Superest modo vt dicamus, quænã sint suspensiones, latæ à iure. Qua de re videnda est Glossa illa magna & singularis, *in Clement. Cupientes, de pœnis*, & Angelus, *verbo, suspensio, à num. 2.* vbi omnes suspensiones in Ordinem redigit, quod & Syluester similiter fecit, in eodem verbo, q. 6. & Nauarr. in suo Manuali, cap. 27. à num. 154. cum sequentibus, & omissis nonnullis raro contingentibus, aliisque quæ modo non sunt in vsu, pro huius Articuli resolutione, sequentem statuo Conclusionem.

Conclusio.

Suspensiones, quę modo sunt in vsu ad 16. capita reducuntur.

SVspensiones, quæ reperiuntur in iure & sunt in vsu, ad 16. capita reducuntur. Primo, suspenduntur Presbyteri, Diaconi, & Subdiaconi, fornicarij notorij, donec pœniteant & habetur *in cap. nullus, cap. prater, dist. 32. & cap. suscitantibus, 15. q. 6. & cap. si qui sunt, dist. 81.* De qua suspensione, videatur Nau. vbi supra, vbi inquit, quod sicut ipso iure incurritur per notoriam fornicationem, ita & ipso iure tollitur per pœnitentiam, iuxtà Glossam receptam, *in dicto cap. si qui sunt*. De quo etiam videatur prædictus Nauarr. in eodem Man. cap. 25. num. 77. vbi etiam dicit, quod huiusmodi fornicarius, vtens Ordine suo ante pœnitentiam, fit irregularis, pro eo quod infringit prædictam suspensionis censuram. Secundo, suspenduntur per triennium à beneficijs, Clerici eligentes in Episcopum, eum qui non est legitimus, vel legitima ætate, scientia, vel moribus præditus, habetur *in cap. sum in consiliis, §. fin. de elect.* quæ quidem suspensio, comprehendit etiam eos, qui eligunt tamquam compromissarij, *per cap. si compromissarius, eodem tit. lib. 6.* Tertio, suspenduntur qui sine legitima facultate, vel ætate, vel extra legitimum tempus, Ordinem sacrum accipere præsumpserint, habetur *in Extrauaganti, Cum ex sacrorum*, quæ est Pij II. & facit irregularem Ordine vtentem, quamuis ob ignorantiam illius Extrauagantis, & *per cap. licet, non est, compos, de temp. ordin.* quod non suspendit, sed suspendi iubet, oppositum dixerunt multi, sequentes Glossam, *in Clement. generalem, de ætat. & qualitat. & in d. cap. licet, non est compos*. Qua de re videatur Nauarr. loco supracitato, num. 155. vbi plura dicit ad hoc propositum, eaq. notatu dignissima, vim faciendo, atque explicando, verbum illud, *præsumpserunt*, quod & significat dolum, per quod videtur, non comprehendere (saltem quoad forum conscientiæ) eum qui bona fide, & simplicitate animi ordinatus est, existimans se esse legitimum, vt latius dixit in repetitione, *capituli accepta, de restit. spoliat. oppos.* 81. *num.* 32. Quarto, suspenduntur Clerici, qui prouocant ad duellum, vel acceptant eiusmodi prouocationem, seu in arenam descendunt; habetur *in cap. 1. de Clerico pugnante in duello*, & tenet Syluester, *verbo, suspensio*, loco citato, quamuis Nauarr. etiam vbi supra, num. 156. dicat, hoc non esse verum, quia textus, in dicto cap. 1. solum dicit eiusmodi fore deponendos. Quinto, suspenduntur per vnum mensem, ab ingressu Ecclesiæ, excommunicantes, absque monitione præmissa, vt habetur *in cap. sacro, de sententia excommunicationis*, quæ quidem admonitio qualis

Digitized by Google

lis esse debeat, diximus supra, q. 35. art. 3. & 9. & hac de re videndus est Nauarr. in suo Manuali, cap. 27. num. 10. & 11. Sexto suspenduntur etiam, ab ingressu Ecclesiæ, diuinisq. officijs, illi qui excommunicant, interdicunt, aut suspendunt aliquem, solo verbo & sine scripto, aut expressa causa, nec dant copiam censurarum prædictarum requisiti, vt habetur *in cap. 1. de sent. excomm. lib. 6.* Septimo, suspenditur à quolibet officio & benefic. Capitula & singulares personæ, quæ vacante sede Episcopali vel Collegiata, vsurpant sibi aliqua bona, ex his quæ reliquit vita functus, aut collecta fuerunt tempore vacationis, habetur *in cap. sape, de electione, lib. 6.* quod etiam habet locum, in redditibus sigilli, & in quolibet alio emolumento, per Clementinam *Statutum, de electione.* Octauo, suspenduntur Episcopi & Superiores eorum ab ingressu Ecclesiæ, & inferiores ab officijs & beneficijs, qui vsurpant aliquid ex redditibus dignitatum & Ecclesiarum vacantium, & illis subditarum, quos reliquerunt mortui, vel collecti fuerunt durante vacatione, nisi habeant speciale priuilegium, vel consuetudinem præscriptam ad hoc, vt habetur *in cap. presenti, de officio ordin. lib. 6.* Nono, suspenditur per vnum annum, ab officio, conseruator Sedis Apostolicæ, qui scienter cognoscit causas, quæ non sunt notoriæ, vt habetur *in cap. finali, de officio delegati, lib. 6.* quod est intelligendum, de his quæ conceduntur sine clausula, quod possit cognoscere etiam de alijs. Cum qua quidem clausula, ante Concilium Tridentinum, concedebantur multæ huiusmodi Conseruatoriæ, per ipsum tamen, statutum fuit, vt in his restrictior longe esset vsus, vt habetur *sess. 14. cap. 5.* Decimo, suspenditur etiam per vnum annum, Iudex Ecclesiasticus, qui contra ius, & cõtra suam conscientiam, aggrauat aliquam partem gratia, vel sordibus, vt habetur *in cap. 1. de reind. lib. 6.* sed vt inquit, Nauarr. vbi supra, num. 157. debent concurrere quinque, vt dicta suspensio incurratur. Primo, quod non sit Episcopus, per Gloss. *verb. ordinarius*, & argumento deducto, *ex cap. quam periculosum, de sententia excommunicat. lib. 6.* Secundo, quod aggrauet contra iustitiam. Tertio, quod faciat etiam contra conscientiam. Quarto, quod sit Iudex, quia non satis est, quod sit merus executor. Quinto, quod id fiat pretio, amore, timore, vel odio, vt ex eadem Glossa communiter recepta colligitur. Vndecimo, suspenduntur ab ingressu Ecclesiæ, quousque satisfaciant, hi qui admittunt ad diuina officia, aut sacramenta vel Ecclesiasticam sepulturam, excommunicatos, aut interdictos publicos, vt habetur *in cap. Episcoporum, de priuileg. lib. 6.* sed Nau. in Manuali, cap. 25. num. 94. & cap. 27. num. 157. inquit, hoc non habere locum, nisi contra exemptos, iuxta communem contra Glossam eiusdem capituli. Duodecimo, suspenduntur hi, qui admittunt aliquem ad professionem, ante finitum annum probationis in aliquo Ordine Mendicantium, vt habetur *in cap. 18 solum, & cap conflit. de regul. lib. 6.* Tertiodecimo, suspenduntur per sex menses, Clerici beneficiarij, qui gestant vestes partitas, vel coloribus distinctas, & sacro Ordine initiati, qui non sunt beneficiarij, & minoribus insigniti, qui eum prima Tonsura gestant huiusmodi vestes, inhabiles efficiũtur, ad beneficia in idem tempus, vt habetur in Clement. 2. *de vit. & honestat. Cler.* non tamen incurrunt illam, qui ob celebrationem nuptiarum, vel doctoratus, aut alicuius alterius similis festi, vel aliqua iusta causa id faciunt, iuxta Card. in dicta Clement. q. 3. Quartodecimo, suspenditur quilibet Religiosus, qui habens aliquam administrationem, alienat aliquam rem, ad ipsam pertinentem, etiam solummodo præbendo alicui ad vitam, absque necessitate & vtilitate, & absque facultate sui Capituli, si illud habet, vel sui Prælati, si Capitulum non habet, vt habetur *in Clement. de reb. Ec-*

eles. non alienan. Sed inquit Nauarr. loco ſupracitato, num. 117. quod non eam incurrunt, qui in modicum tempus, locant aliquos fructus per finem eiuſdem Clementinæ, licet incurrant aliam excommunicationem Extrauagantis, 2. *de rebus Eccleſiæ non alienan.* de qua videndus eſt idem Nauarr. in eodem cap 27. num. 149. Quintodecimo, ſuſpenduntur Papaliter, qui ſacris initiantur ſine patrimonio, cum pacto non petendi ab Epiſcopo victum, vel qui ordinatur ad præſentationem alicuius beneficij, cum pacto nihil petendi de eo, vt habetur *in cap. pen. de ſimonia.* Circa quam ſuſpenſionem videndus eſt Nauarr. vbi ſupra, num. 150. vbi ad hoc propoſitum dicit plura, eaque notatu digniſſima. Et tandem Decimoſexto & vltimo, ſuſpenduntur Epiſcopi ordinantes abſque titulo, Clericum Religioſum, Ordinis in quo ſolum ſit totum tẽporale Religionis, quia is quoad hoc, reputatur quaſi ſecularis, vt habetur *in quadam Conſtitutione Pij V.* quæ circumfertur in Conſtit. Pontific. fol. 207. Supradictas ſuſpenſiones ponit, ſupradictus Doctor Nauarr. ſed Syluester, loco ſupracitato, *verb. ſuſpenſio*, q. 6. extendit eas ad quadraginta, quas nolui ad vnguem in præſentiarum referre, propter nimiam prolixitatem, & quia earum plures, iam non ſunt in vſu. De quibus omnibus videatur latiſſime Suarez, 5. tom. in 3. p. D. Thom. diſp. 31. ſect. 1. 2. & 3. cum ſequentibus, vbi & ad hoc propoſitum inuenire licebit omnia, quæ deſiderari poſſunt.

ARTICVLVS XIII.

In quas pœnas incidant, violantes ſuſpenſiones prædictas, antequam abſoluantur ab eis, ſeu ſuper ipſis diſpenſetur?

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, reſoluentur breuiter, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Omnis qui violat ſuſpenſionẽ peccat mortaliter.

OMnis qui violat ſuſpenſionem, proprie dictam atque ſtricte acceptam, pro vna ſpecie trium cenſurarum Eccleſiaſticarum, peccat mortaliter, ſiue illa ſit ab officio, ſiue vero à beneficio. Hæc Concluſio, eſt communis omnium Doctorum reſolutio, de qua videndus eſt Syluester, *verb. ſuſpenſio*, q. 5. & Nauarr. in ſuo Manuali, cap. 27. num. 163. & Suarez, 5. tom. in 3. p. D. Thom. diſput. 26. ſect. 2. num. 1. & probatur hac ſpeciali ratione, nam cum prædictis, per ſuſpenſionem prædictam ſit prohibitum agere ſeu exercere aliquid, quod ſpectet ad ſuum officium Eccleſiaſticum, ſiue beneficium, ſitq. eiuſmodi prohibitio, ex genere ſuo de re graui, liquidum profecto ſit, quod talis violatio, ſiue tranſgreſſio præcepti Eccleſiaſtici, ex genere etiam ſuo, eſt peccatum mortale. Quod & confirmatur exinde, nam & propter hanc cauſam, cõmunicatio in ſacramentis, cum excõmunicato, ex genere ſuo, eſt etiam peccatum mortale, quia materia illa eſt grauis, à qua prædictus excommunicatus per cenſuram Eccleſiaſticam, eſt etiam ſuſpenſus: facit ad hoc *cap. 2. de maior. & obed. & cap. 1. de ſent. excommun. lib. 6. & cap. 1. de re iud. eod. lib. & cap. ſacris, de his, quæ vi,* & per argumentum à fortiori, *cap. vltimum, de Clerici excommunicat. miniſt.* Sed quod id procedat, non ſolum in ſuſpenſione, quæ eſt ab officio, verum etiam in illa, quæ eſt à beneficio, probat latiſſime prædictus Suarez, loco ſupracitato, diſp. 27. ſect. 1. num. 7. vbi inquit, eum qui cum ſuſpenſus ſit à beneficio, fructus benefi-

Digitized by Google

eiſ vſurpat, mortaliter peccare, teneriq. ad eorum reſtitutionem, abſque aliqua ſententia Iudicis.

Secunda Concluſio.

Quicumque violat ſuſpenſionem prædictam, exercendo aliquem actum peculiarem alicuius Ordinis, maioris ſiue minoris, præter hoc quod mortaliter peccat, incurrit irregularitatem. Hæc etiam Concluſio, eſt communis omnium Doctorum reſolutio, & probatur expreſſe, *ex cap.* 1. *de ſententia excommunicatiõn, lib.* 6. *& cap.* 1. *de re iud. eodem lib. & cap. ſi quis Epiſcopus in Concilio, & cap. ſi quis Epiſcopus damnatus*, 11. *q.* 3. quibus in locis habetur, ſuſpenſum à iure ſiue ab homine, miniſtrantem in aliquo Ordine irregularitatem incurrere. Qua de re videatur Syluester, & Nauarr. locis ſupracitatis, & Suarez, loco etiam ſupracitato, diſput. 26. ſect. 2. nu. 3. cum ſequentibus, vbi hac de re latiſſime agit, probans multis rationibus, prædictam irregularitatem incurri, in omni ſuſpenſione, tam à iure, quam ab homine; ſi ante abſolutionem, exerceatur aliquis actus alicuius Ordinis, maioris, vel minoris. Quod & ſimiliter proſequitur, prædictus Nauarr. ponens nonnullas aduertentias. Et primo, quod ſi quiſpiam exerceret aliquem actum, qui non ſit peculiaris alicuius Ordinis, etiamſi ſit Eccleſiaſticus, atque ad diuina officia pertinens, qualis eſt pſallere, etiam in choro cum alijs, reſponſa defunctorum canere, vel litanias, baptizare ſine ſolemnitate, vt alius laicus id facere poſſet, & id generis alia, quæ non ſunt peculiariter alicui Ordini deputata, non incurreret irregularitatem prædictam: & inquit, illa eſſe ac dici, alicui Ordini deputata, quorum faciendorum, ſpecialis poteſtas traditur in ordinatione, vt in ſacerdotio ſiue presbyterio, poteſtas conſecrandi, baptizandi ſolemniter, dicendi collectas in Choro. In Diaconatu autem, poteſtas canendi ſolemniter Euangelium. In Subdiaconatu vero, canendi ſolemniter epiſtolam, in Acolitatu ferendi cereos, &c. Quo fit, quod pſallere in Choro (vt dictum eſt) non facit quempiam irregularem, qua ille actus non eſt peculiaris alicui vero Ordini, nã licet peculiaris eſſe videatur, pſalmiſtatui, ſiue primæ Tonſuræ, illa tamen non eſt verus Ordo. Secundo, inquit, eſſe neceſſarium, ad hoc vt prædicta irregularitas incurratur, quod eiuſmodi actus exerceatur ſolemniter, nam ſi fiat aliter, & quis cantet epiſtolam non ſolemniter, ſed vt tamquam laicus, non incurrit irregularitatẽ prædictam. Tertio, dicit illam incurrere, non Epiſcopum, celebrantem in apparatu Pontificali, quia (inquit) id eſt actus peculiaris ordinis Epiſcopatus, quem ipſe credit eſſe verum ordinem, diſtinctum ab alijs, ſignificaſſeq. illud Concilium Tridentinum, *ſeſſ.* 23. *c.* 4. vt latius ipſe proſequitur in cap. 22. num. 17. agens de ſacramento Ordinis. Quarto, quod ſuſpenſus à perceptione Sacramentorum, quamuis mortaliter peccet, in percipiendo ea, non tamen eſt irregularis, *per cap. ſi celebrat, de Cler. excommunicat. miniſt.* & quia perceptio eorum, non eſt officium diuinum, neque opus alicui Ordini ſpecialiter deſtinatum. Quod etiam dicitur de ſuſpenſo ab eorum collatione, dando illa, non tamquam ad ſuum Ordinem pertinentia, ſed vt alius quilibet laicus, non (inquit) incurrit eam, iuxta Oſtienſem, *in cap.* 1. *de ſententia excommunicat.* Quinto, quod Sacerdos tantum, ſuſpenſus ab officijs ſacerdotalibus, adminiſtrando in Ordine inferiori, non peccat, neque efficitur irregularis. Sexto, quod licet ſuſpenſus ab officio prædicandi, celebrando non peccet, nec fiat irregularis, ſecundum Panorm. & communem, in dicta *Clement. Cupientes, de pœnis*, concionando tamen peccat, atque efficitur irregularis, ſecundum opinionem, quam ipſe ſequitur

Omnis qui violat ſuſpenſionẽ prædictã, exercendo aliquem actũ Ordinis, præter hoc, & peccat mortaliter incurrit irregularitatẽ

Nauarr. ac latius prosequitur, in cap. 25. num. 141. vbi tenet, quod actus prædicandi est diuina lege, vel humana, aut saltim consuetudine, actus peculiariter deputatus Ordini Diaconatus. Quia licet institutione diuina, sit soli Sacerdotio peculiaris, iuxta *cap. adijcimus*, 16. q. 1. lege tamen & consuetudine humana, videtur esse iam Ordini Diaconatus deputatus, vt tandem concludit Caiet. 3. p. quæst. 64. art 6. & 2. 2. q. 187. art. 1. quod dicit esse verum saltim quando quis solemniter, vtens officio suo, & tamquam Sacerdos prædicat, quæ omnia sunt valde notanda, vt præ manibus habeatur, quando incurrat quis irregularitatem, dum exercet suspensus al quem actum, vel deputatum alicui Ordini, maiori vel minori. Nam sicuti violans suspensionem, exercendo solemniter aliquem actum deputatum alicui Ordini maiori, sic etiam & minori, secundum Innocent. & omnes Doctores communiter, de quo videatur prædictus Nauarr. vbi supra, cap. 27. num. 163.

Tertia Conclusio.

Suspensus ab officio, quamuis mortaliter peccet, exercendo actus qui solius sunt iurisdictionis, non tamen incurrit pœnam irregularitatis, neque vllam habet pœnam specialiter ipso iure impositam, sed arbitrio Iudicis puniri debet. Hæc Conclusio, est communis omnium DD. resolutio, & de ea videndus est Panorm. *in cap. cum dilectus, de consuetudine, & cap. si celebrat, de Cler. excommunicat. minist.* & Sylvest. *verb. suspensio, q. 5. num. 5.* vbi de mente eiusdem Panormit. inquit, quod cum suspensio aliquando sit à iure, vt constat ex casibus supra adductis, aliquando vero ab homine; & harum quædam, ab eo quod non pertinet ad actum alicuius Ordinis, quædam vero ab eo quod proprie est actus alicuius Ordinis, vtputa à celebratione, vel ab officio diuino, & ab Ordine, & huiusmodi, in primo casu contrafaciens, quamuis peccet, non efficitur irregularis, sed alio modo puniri debet, cap. autem 1. *de sententia, & de re iudic. lib. 6. & cap. 1. de sentent. excommunicat. eodem lib.* quæ videntur dicere oppositum, loquuntur atque intelligenda sunt, quando exercetur aliquid deputatum certo Ordini, vt notatur *in cap. cum dilectus, de consuetud. & cap. si celebrat. de Cler. excommunicat. minist. & in Clement. cupientes, de pœn.* Hactenus Sylu. idemq. omnino tenet Nauarr. vbi supra, num. 163. in 7. dicto, vbi inquit, quod suspensus ab officio peccat, sed non incurrit irregularitatem, eligendo & acceptando electionem de se factam, *per cap. cum dilectus, de consuet.* iuncta Glossa, neque excommunicando, & conferendo beneficia *per cap. quia diuersitatē, de concessione prebendarū.* Quod etiam tenet Suarez, vbi supra, disp. 26. sect. 2. num. 3. cum sequentibus, sed maxime num. 6. vbi inquit, quod nulla omnino inuenitur censura in iure posita, pro vsu solius iurisdictionis, qui non includat actum Ordinis, ac propterea propter huiusmodi actum, non incurritur irregularitas, iuxta generalia principia, posita in matera de irregularitate & censuris. Idem tenet sect. 4. num. 19. vbi prosequitur hoc argumentum latissime, & disp 27. sect. 1. nu. 8. dicit hoc idem esse intelligendum, de eo qui suspensus est à beneficio, violatq. prædictam censuram, vsurpando fructus eiusmodi beneficij: videatur ibidem. De quo suspenso à beneficio, Nauarr. vbi supra, cap. 27. num. 163. in 7. dicto inquit, quod non peccat eligendo, si ius eligendi, non competit sibi ratione eiusdem beneficij, ad quod probandum allegat, *cap. cum in ecclesiis, 5. fin. de electione.* Qua de re videatur supradictus Suarez, vbi supra, per totam sectionem, vbi ad hoc propositum dicuntur plura, eaq. notatu dignissima, à quibus omnibus breuitatis causa abstineo.

Suspensus ab officio, quamuis mortaliter peccet, exercendo actus qui solius sunt iurisdictionis, non tamen incurrit irregularitatem.

Quarta

Digitized by Google

Quarta Conclusio.

Qui suspensus est à diuinis, quamuis non proinde, videatur suspensus ab ingressu Ecclesiæ, prohibitus tamen est exercere solemniter omnia diuina seu spectantia ad omnes sacros Ordines, atque diuinum officium, & contrarium faciens, efficitur irregularis. Hæc Conclusio, quo ad eius primam partem, est contra glossam in Clement. *cupientes, de pœn. verbo, suspensio*, vbi enumerando omnes suspensionis species, pro vna, & eadem, sub eodemq. membro, ponit simul suspensionem ab ingressu Ecclesiæ, atque à diuinis, quasi supradicta duo, sint vna dumtaxat pœna, solo nomine differentia, nihilq. sit aliud suspendi à diuinis, quam suspendi ab ingressu Ecclesiæ. Huius positionis fundamentum est, decretalis quædam Innocentij IV. in Conc. Lugdunensi, quæ habetur *in cap. 1. de sententia excommunic. lib. 6.* vbi Iudices excommunicantes, suspendentes, vel interdictum ponentes, verbo, & non scripto suspenduntur ab ingressu Ecclesiæ, simulq. à diuinis officijs, quasi innuendo has duas pœnas, solo nomine differre, & secundum substantiam, vnam atque eamdem rem esse. Quod & videtur rationi consonum, nam certum est, quod suspensio, ab ingressu Ecclesiæ, non prohibet omnem introitū in Ecclesiam, sed eum tantum, qui est ad celebrandum diuina officia. Qua etiam de re, videtur esse textus expressus Bonifacij VIII. & habetur *in cap. is cui, de sentent. excommunic. lib. 6.* vbi sequentia ponuntur verba: *Is, cui Ecclesia ingressus est interdictus, per consequens censetur sibi ipsa diuinorum celebratio interdicta, irregularisq. efficitur, si contra interdictum huiusmodi, diuinis in ea se ingerat, in suo agens officio, sicut prius.* Ex quibus videtur, quod hæc vtraque censura sit vna, & eadē, nihilq. aliud sit suspensio ab ingressu Ecclesiæ, quam suspensio à diuinis, & prohibitio celebrandi diuina officia in Ecclesia tantum. Sed quamuis hæc Glossæ opinio, sua probabilitate non careat, tamen communis DD. sententia tenet omnino contrarium, dicitq. huiusmodi pœnas, siue censuras, secundum rem, atque substantiam esse distinctas, & quod suspensio à diuinis, non solum prohibet diuina celebrare in Ecclesia, verum etiam extra ipsam. Vnde resolutiue dico, primo, quod non omnis qui suspensus est à diuinis, censetur proinde suspensus ab ingressu Ecclesiæ; & secundo, quod sunt distinctæ pœnæ, atque censuræ, & quod per suspensionē à diuinis, solummodo intelligitur prohibitio celebrandi diuina officia, aut aliquid pertinens ad Ecclesiasticos Ordines, de quibus diximus supra in secunda Conclusione, & cum eisdem limitationibus, quæ resolutio colligitur expresse *ex cap. si quis Episcopus, 11. q. 3. & c. 1. de sentent. excommunic. lib. 6.* Vnde consequenter tertio dico, quod suspensus à diuinis, potest sua confiteri peccata, communicare, horas Canonicas seorsum dicere, assistere sacris, cantare in Choro, baptizare sine solemnitate, benedicere priuatam mensam, quia hæc & similia non deputantur alicui Ordini, seu officio Ecclesiastico speciali, a iure constitutione, siue consuetudine, quinuero ad hæc quilibet Christianus habet potestatem. At vero vsus solemnis etiam Acolithorum, a deferendos cereos, Subdiaconorum, & Diaconorum, Presbyterorum, & hebdomadariorum, atque Cantorum in Officio diuino, prohibitus est per prædictam suspensionem à diuinis, quia nempe vsus omnium prædictorum, iure, constitutione, siue consuetudine, deputatus est alicui Ordini, seu officio speciali, & contrarium faciens, efficitur irregularis; cætera vero quamuis sint diuina, atque de rebus diuinis tractent, non tamen proprie loquendo, censentur esse officia diuina, vt latius diximus supra Conclusione 2. de mente Nauarri.

Suspensus à diuinis, quamuis non perinde, suspensus sit ab ingressu Ecclesiæ, prohibitus tamen est omnia officia diuina solēniter celebrare.

Difficultas. Vtrum suspensio ab ingressu Ecclesiæ, & à diuinis sit vna & idem.

Quænā sint cessa, vel prohibita per suspensionem à diuinis.

Aduerto

Quidnã requiratur, ad hoc, vt quispiam efficiatur irregularis, exercendo diuina.

Aduerto etiam, quod ad incurrendam irregularitatem prædictam, necessum est, vt quis exerceat supradicta officia, eo modo, quo & prius non habito respectu ad suspensionem ipsam, per verba illa: *sicut prius*, posita *in d. cap. 1. de sentem. excommun. lib. 6.* nam si quis, v.g. ingerat se rebus diuinis proprie sumptis, atque ad officium diuinum & Ecclesiasticos Ordines pertinentibus, nec tamen id faciat ex officio, quod prius habebat, vt si quis, qui non est Acolithus, Subdiaconus, aut Diaconus, deferat cereos, aut Epistolam, siue Euangelium solemniter dicat, quamuis incurrat aliam irregularitatem alterius speciei, pro eo quod exercet solemniter officium, & ordinem, quem non habet, non tamen incurrit irregularitatem prædictam, illatam in d. cap. contra transgressores prædictæ censuræ, quæ est suspensionis à diuinis, vt probe notat Nauar. in suo Manu. cap. 27. nu. 163. Cui etiam & ego addo, quod si Religiosus, quispiam, seu aliquis alius, faciat officium Acolithi, deferendo cereos, aut Subdiaconi, dicendo Epistolam, non quidem solemniter, sed vt quilibet alius laicus, quamuis ingerat se rebus diuinis proprie sumpeis, cum tamen non ea faciat solemniter, neque ex officio, quod antea habebat, non incurrit pœnam irregularitatis prædictam, positam in d. cap. contra transgressores prædictæ suspensionis, quæ est à diuinis, nec vllam aliam irregularitatem, quod oportet multum memoriæ commendare.

ARTICVLVS XIV.

Vtrum omnia gesta à suspensis, seu suspensionis censura innodatis, sint valida?

Huic Articulo respondetur, per sequentem Conclusionem.

Conclusio.

Omnes actus suspẽ, qui nõ requirũt iurisdictionem, validi sunt, secus est autem, de ijs, qui iurisdictionem requirunt.

OMnes actus solius Ordinis, qui efficiuntur à suspensis, & ad suum valorem non requirunt iurisdictionem, sunt validi, at vero, qui ex se exposcunt, atque requirunt iurisdictionem, per se loquendo, inualidi sunt, cũ eiusmodi suspensi, prædicta sint priuati iurisdictione. Hæc Conclus. est communis omnium DD. resolutio, & ipsius est eadem ratio, ac de innodatis censura maioris excommunicationis. Qua de re latissime agunt Doctores, in materia de excommunicatione, atque in materia de sacramentis in genere, sed præsertim de sacram. Baptismi, inter disputandum, vtrum Baptismus collatus ab hæreticis, schismaticis, excommunicatis, atque suspensis, sit validus, de quo specialiter videndus est Mag. Soto in 4. sentent. dist. 1. q. 5. ar. 5. & 6. per totos, & Sylu. *verbo, Baptismus*, 3. q. 3. *nu.* 5. & Nau. in suo Man. cap. 22. nu. 7. sed præsertim atque specialiter, Suar. 5. tom. in 3. p. D. Th. disp. 11. sect. 2. nu. 1. cum seqq. vbi hanc quæstionem tractat in cõmuni de omnibus sacramentis, & in speciali tractat hoc ipsum disput. 26. sect. 2. num. 1. agendo de prædicta suspensione, vbi & constituit supradictam Conclusionem, cuius & rationem reddens, probat eam, quoad ipsius primam partem, nam Ecclesia non potest impedire valorem, atque efficaciam supradictorum actuum, si fiant à ministro habente veram potestatem Ordinis, & cum vera, atque legitima intentione, in debita materia, & sub legitima forma, vt de se constat. Quoad secundam vero partem probat idipsum, nam si eiusmodi actus, vt supponitur, tales sunt, qui ex se postulent iurisdictionem, cum eiusmodi suspensi priuati sint omni actuali iurisdictione, vt constat ex supradictis, liquidum profecto fit, quod per se loquendo, sunt prorsus inualidi, cum fuerint effecti à non habente iurisdictionem. Ex quo colligitur,

quod

quod sacramentalis absolutio, facta abexcommunicatis, siue suspensis, nullius sit prorsus valoris, cum sit actus iurisdictionis, qua ipsi priuati sunt. Sed intelligendum est hoc, de excommunicatis & suspensis, publicis & manifestis, non autem de eisdem in suo publico ministerio, seu officio, ab Ecclesia toleratis, nam in his, eorum acta valent, quia Ecclesia supplet eiusmodi defectum, propter commune bonum, & de eisdem intelligitur, Extrauag. *ad euitanda*. De qua videndus est specialiter Nauar. in suo Manu. cap. 27. n. 35. & Suar. suprad 5. tom. disp. 11. sect. 1. & 2. per totas, & disp. 26. sect. 2. nu. 2.

Non hoc valde.

ARTICVLVS XV.

In quas pœnas incidant, participantes cum suspensis in diuinis?

Huic articulo respondetur, per sequentem Conclusionem.

Conclusio.

CErtissimum est, quod sicuti tenemur vitare excommunicatum, sic etiam & suspensum, in eo, a quo suspensus est, & quod non vitando eum, in diuinis officijs, atq; in actibus suis Ordinibus deputatis, est peccatum mortale. Hæc Conclusio est communis omnium Doctorum resolutio, & de ea videndus est Nauarr. in suo Manu. cap. 27. nu. 163. in 9. dicto, vbi & dicit intelligendam eam esse, si eiusmodi suspensus est denunciatus, aliàs vero non, per Extrauagan. iampluries relatam, *ad euitanda*, de qua agit idem ipse in eodem cap. nu. 35. *& in cap. 1. §. laberet, de pœnit. dist. 6.* Videatur etiam hac de re Suar. vbi supra, dist. 26. sect. 2. nu. 7. vbi & aduertit quod supradicta suspensio, non priuat per se communicatione aliorum, sicut excommunicatio maior; quinuero inquit, in hoc præcipuè differunt supradictæ duæ censuræ, vt docent omnes Auctores cõmuniter, neque vllum est ius, in quo eiusmodi effectus suspensioni tribuatur. Quapropter communis confabulatio, aliæq. actiones vsuales, communicationis hominum, humaniq. contractus, actionesq. forenses, tam in agendo, quam in se defendendo, aut etiam testificando, non prohibentur per suspensionem per se loquendo, licet prohibeantur, per excommunicationem maiorem; neque quidquam tale reperitur in iure, vt tenent Innocentius & Abbas, & omnes Doctores communiter *in cap. intelleximus, de iudic. & in cap. venerab. de sent. excommunic.* sed solummodo prohibetur cum suspensis, illa participatio, quæ est communicatio, vel cooperatio, cum eisdem in delicto, vel malo vsu officij, à quo suspensi sunt: hæc enim per se & intrinsece sunt mala, atque proinde prohibita, nec pro tali delicto, vlla est in iure imposita pœna, aut censura, his qui communicant cum suspensis prædictis, nec incurritur propterea excommunicatio minor, sicut incurritur à participantibus, seu communicantibus, cum excommunicato excommunicatione maiori. Videatur supradictus Suarez vbi supra num. 8.

Suspensum, sicut & excommunicatum vitare tenemur sub mortali, in diuinis officijs & alijs actibus suo Ordini deputatis.

Non tenemur vitare suspensum, in ciuili cõmunicatione, humanisq. contractibus.

Ob communicationem cum suspenso in rebus ciuilibus, humanisq cõtractibus, non incurritur excommunicatio minor.

ARTICVLVS XVI.

Quinam possint, à supradicta suspensione absoluere?

Huic Articulo respondetur, per sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

SVspensio lata ad certum tempus, eo elapso, ipso iure tollitur, absque vlla prorsus absolutione, siue dispensatione. Hæc Conclusio est communis omnium

Suspensio lata ad certũ tem-

Digitized by Google

pus, eo elapso, ipsa iure tollitur absque vlla prorsus absolutione, siue dispensatione.

omnium Doctorum resolutio, & de ea videndus est specialiter Nauar. in suo Manuali, cap. 27. nu. 161. in 6. dicto, vbi dicit, hoc locum habere, in omni suspensione, lata tam à iure, quam ab homine, quæ certo tempore, aut facto, aut omissione facti alicuius terminatur, nam tollitur lapso tempore, vel adueniente termino, ipso facto, absque vlla absolutione, quod probat ex gl. in Clement. 1. *de decimis, verbo, donec*, communiter recepta & putata pro singulari à Panor. *in c. 1. de ind. notabili 6.* idem tenet Panor. *in c. fin. de matrim. contracto contra interd. eccl. nu. 4. & in c. ad aures, de sponsis, nu. 3.* vbi & pro hac sententia citat Ioann. Andream & Innoc. *in cap. cum bona, de stat. & qualit.* Idem omnino tenet Sylvest. *verbo, suspensio, q. 8. in 1. dicto*, vbi inquit, quod si suspensio imponitur à iure, vel ab homine, sic, *donec satisfecerit, vel pœnituerit*, facta satisfactione, vel pœnitentia, relaxatur ipso facto, ad quod probandum, citat eumdem Panorm. *in cap. cum in. de vsur. & in cap. non est, de sponsal.* Videatur hac de re Suar. 5. tom. in 3. par. D. Th. disput. 29. sect. 1. nu. 1. vbi etiam dicit hanc esse communem sententiam, & pro ea adducit aliqua alia capita, *cap. sacro, de sentent. excommunic. verbo, per mensem*, & d. Clement. 1. *de decimis, verbo, donec*, & citat etiam Innocentium, Abbatem, & alios *in cap. cum bona, de stat. & qualit.* & D. Antoninum 3. par. tit. 28 cap. 4. circa finem, & Nau. Angel. Sylu. Armil. & omnes communiter Summistas, *verbo, suspensio*, cuius & appositissimam rationem reddit, nam cum prædicta suspensio, vim habeat ex institutione Ecclesiæ, ipsiusq. prohibitione, & prohibitio ad certum, atque determinatum tempus sit facta, ipso elapso, per se cessat suspensio, quia non operatur vltra voluntatem prohibentis, & cum ipse suam voluntatem definierit, atque declarauerit ad tempus ibidem prohibitum post permissum esse censetur ipsum *per l. Imperator, ff. de postul.* Vnde, inquit, fit, vt qui sic suspensus erat, possit deinceps suo officio fungi, vel fructibus sui beneficij frui, absque alia facultate, vel declaratione Superioris, nam ablato impedimento, res per se ipsam ad suum pristinum reducitur statum, & vnusquisque qui impeditus non est, iure suo vti potest. Quod videtur esse dicendum, atque tenendum, tam in foro interiori, quàm in exteriori, quamuis de foro exteriori loquendo, aliqualem difficultatem habeat, tunc præsertim quando prædicta suspensio lata est ab homine, nam propter ipsius satisfactionem, necessaria videtur saltem aliqua declaratio; sed tamen, inquit, si hoc ipse iudex siue Prælatus, in sua sententia non expressit, sat erit, vt cum oportuerit, constet illum suæ sententiæ paruisse, ac dictis obtemperasse. Videatur Suar. vbi supra, & Sayrus in suo thes. 1. tomo, lib. 4. cap. 17. nu. 1. & 2. & Couar. *in cap. alma mater, 1. p. §. 11. nu. 5.* vbi & plures citat Auctores pro hac opinione.

Secunda Conclusio.

Suspensio quocumque modo lata, tolli potest per dispensationem Superioris.

Certissimum est, quod siue suspensio sit ad certum tempus, vel etiam in perpetuum vtcumq; lata, per dispensationem Superioris tolli potest, nondum termino elapso, & etiamsi illum non habeat. Hanc Conclusionem tenet expresse supradictus Suarez, vbi supra, nu. 13. & ipsam dicit esse communem sententiam, & probat eam, quia (inquit) designatio, atque determinatio temporis, pro quo suspensio fertur, hoc solum operatur, vt eiusmodi pœna, tanto tempore duret, si nulla causa superior impediens, seu illam auferens intercedat, sed suo veluti ordinario cursui relinquatur, non tamen facit, vt talis pœna pro eo tempore irremissibilis sit, neque à Superiore aufert potestatem dispensandi, aut absoluendi sibi subditum a tali pœna. Et idem dicit propter eamdem rationem, etiamsi prædicta suspensio appositа sit perpetua,

perpetua, nam adhuc non est irremissibilis, in quo dicta suspensio, differt a depositione verbali, & degradatione, de quibus diximus supra, & hoc etiam est intelligendum, de suspensione simpliciter lata, propter aliquod delictum commissum, absque vlla adiecta conditione, vel temporis determinatione, vt late probat Suarez supradictus loco supracit. nu. 14. dicens illam posse tolli per absolutionem. Solum superest, nunc quærere atque inuestigare, quisnam sit, qui hoc facere potest? in quo stat tota huius rei difficultas, & oportet procedere cum magna distinctione, distinguendo, inter suspensionem latam a Iure, & latam ab homine, & latam in puram pœnam alicuius commissi delicti, propter contumaciam, & loquendo de potestate ordinaria, & etiã de subdelegata, seu ex priuilegio, de quibus oĩbus dicemus per Ordiné.

Tertia Conclusio.

Suspensio lata ab homine in puram pœnam alicuius delicti, siue illa sit temporalis, siue vero perpetua, certissimũ est, quod ab eo solo tolli potest, qui eam posuit, seu à Superiore. Hæc conclusio cõmunis est omnium DD. sententia, *in c. iam literis, de testibus*, & colligitur *arg. deducto ex c. Pastoralis. § praterea de offic. ord.* & probat eam efficaciter Panor. *in cap. de solutionibus*, quem sequũtur Aretinus, & Felyn. & alij *contra glossam in Clement. 1. de haret. § fin. verbo excomm. & cap. cupientes. § caterum verbo suspensus, de elect. lib. 6.* de qua conclusione videndi sunt omnes cõmuniter Summistæ, *verbo suspen.* & Nauar. in suo Man. c. 27. nu. 161. & Suar. 5. to. in 3. p. D. Tho. disp. 19. sect. 2. nu. 14. in finem.

Suspensio lata ab homine in pœnam alicuius delicti, ab eo solo tolli pót, vel à Superiore.

Quarta Conclusio.

Suspensio etiam lata a Iure, in puram pœnam alicuius delicti, siue illa sit temporalis siue vero perpetua, ante elapsum tempus, tantum ab Auctore Canonis dimitti potest. Hæc conclusio, est etiam communior sentẽtia, quam tenent omnes supradicti locis supracitatis, & probat eam efficaciſſime Suar. vbi sup. nu. 15. *ex gloss. in c. cupientes § caterum, verbo suspensos, de elect. lib. 6.* atq; ex Abbate *in c. iã literis de testib. nu. 4. & d. c. 2. de solutionib.* & ibi Fely. & alij. Et probatur præterea ex eo, quod huiusmodi suspensio, sic imposita, durante eadem voluntate Superioris, perpetua est, atque stabilis, quo fit vt ante elapsum tempus, per illum solum dimitti possit, non vero per inferiorẽ. Quod & confirmatur, nam si suspensio fertur, cũ determinatione, vt sit perpetua, iam ipsum perpetuitatis nomen declarat, quod ipsius lator voluit eam esse immutabilem, sicut & ipsum ius quo eam tulit, atque in virtute visus est, ibidem inclusisse reseruationem, vt à nemine tolli posset, nisi tantum ab eo, qui idem ius potuit condere, seu ipsum auferre, si vero lata sit ad certum atque determinatum tempus, etiam per huiusmodi designationem, atque determinationem, Auctor eiusdem iuris, insinuare voluit suam fuisse voluntatem, vt ante illud tempus non auferatur, atque virtualiter etiam illam sibi reseruauit, vt pro illo tempore non absoluatur, sed neque absolui possit ab inferiori. Hæc conclusio certissima est, quidquid alij dicant, nam certe si eiusmodi suspensionis pœna, ante elapsum terminum, ab ordinario Episcopo tolli posset, facile contemneretur, sicque delicta non pro dignitate punirentur, quod nullo modo est dicendum. Quam rationem adeo efficacem supradictus Suar. existimat, vt credat neque ipsum summum Pont. Auctorem Canonum, faciliter ab eiusmodi suspensionibus posse absoluere, neque id licite facere absque iusta, & rationabili causa, sicut dictum est supra, agendo de dispensatione in legibus à se latis, quia eadem est vtriusque ratio, & quia id facere, quammaxime expedit bono communi. Videatur hac de re Sylu. *verbo*

Suspensio lata à Iure, in puram pœnam alicuius delicti, ante elapsũ tempus, tantum ab auctoritate canonis, seu Iuris dimitti potest.

Nota hoc valde.

suspen-

*ſuſpenſio.q.8.*in 3.dicto,& Enriquez lib.13.de excom.& ſuſpen.c.35.& Sayr, de cenſuris 1.to.lib.4. c.17.nu.10.Contra hanc concluſionem arguunt nonnulli,argumento deſumpto,*ex cap.nuper,de ſent.excom.*vbi habetur,quod quando Auctor Canonis, nõ ſibi reſeruat abſolutionem alicuius cenſuræ,perinde videtur eam concedere paſtori ordinario inferiori,& adducunt exemplum de excommunicatione maiori,ad tempus lata,nã ante illud tẽpus expletum, per Epiſcopum ordinarium auferri poteſt, idemq. inquiunt eſſe dicendum de prædicta ſuſpenſione, & quod eadẽ eſt vtriuſque ratio. Sed a tractatione huius difficultatis conſulto abſtineo,quia longã requirit diſputationẽ,de qua videatur Couar.in ſuo 4.decreta. 2.p. c.6.in prin. nu.16. vbi hac de re, latiſſime agit, & negat, eandem eſſe rationem de excomm. & ſuſpenſione, id quod & negandũ eſt,quãuis ipſe rationẽ differentiæ nõ cõſtituat,ſed aſſignat illam doctiſſime ſupradictus Suar. de mente Panor.loco ſupracitato nu. 16. videaturetiam ibidem & ſect.2.nu.2.cum ſequentibus latiſſime, nam in his breuitas cui ſtudemus,non amplius nos ſinit immorari. Solum ſupereſt nunc difficultas,& nec parua, ſed magna , quid ſit dicendum,de illa ſuſpenſionis cenſura , lata a Iure pro aliquo delicto præterito , ſed indefinite, & ſine temporis determinatione,neque cum determinatione perpetuitatis , ſed abſolute,qua de re eſt magna controuerſia inter Doctores,an ſequatur conditionem puræ pœnæ,an vero potius cenſuræ,de qua ſupradictus Suarez nu. 18.duas refert Iuriſconſultorum opiniones; dicentibus quibuſdam, ſuſpenſionem prædictam,ſequi naturam purarum pœnarum,& quod à prædicta cenſura non poſſunt Epiſcopi abſoluere, niſi poſitiue ſibi concedatur;neque eſſe ſatis , vt non reſeruetur,quia ipſa eſt perpetua , aut ſaltim id eſſe videtur,ex intentione ferentis, nam ideo illam abſolute, & ſine vlla conditione, aut reſtrictione poſuit,& talis pœna intelligitur ferri ſecundũm ius, atque in iure,pœna indiffinite lata,cenſetur eſſe perpetua,*per l.ſeruus,Codice de pœnis.*Et notat *gloſſ.in cap.ſi autem de cohabitatione clerici & mulier.*& Felyn.*in cap. ex literis de conſtitution.nu.* 11. Affirmantibus vero alijs , quod huiuſmodi ſuſpenſio ſic propoſita , ſequitur conditionem cenſurarum, poteſtque tolli ab Epiſcopis,eo ipſo quod non reſeruatur.Qua prætermiſſa controuerſia,quod verius,atque tenendum videbitur,explicabitur per ſequentem cõcluſionem.

Difficultas. Quid ſit dicendum de ſuſpẽſionis pœna,ſeu cenſura lata indefinite.

Quinta Concluſio.

Suſpenſio lata à iure indefinite,& ſine tẽporis determinatione,ſi nõ reſeruatur , per Epiſcopum tolli poteſt.

Suſpẽſio lata à iure,indiffinite & ſine temporis determinatione,neque cũ determinatione perpetuitatis,tolli poteſt per Epiſcopum , eo ipſo quod non reſeruatur.Hanc concl. *tenet gloſſa in Clement. §. verum de haret. verbo excomm.* vbi diſtinguit inter ſuſpenſionem latam, ad certum tempus , atque indiffinite,& de priore dicit ſequi naturam,& conditionem pœnarum,de poſteriori vero cenſurarum, poſſeq. proinde ab Epiſcopo tolli,eo ipſo quod non reſeruatur,quam etiam ſententiam ſequutus eſt Panor.*in cap.quam ſit de except. Prælat.in fine* & Innoc.*in cap.2.de ſolut.* & eam ſequitur Couarr. vbi ſupra, & Suarez,etiam vbi ſupra nu. 19. cuius rationem reddit , quia eiuſmodi ſuſpenſio,ſic indefinite lata,pro aliquo commiſſo delicto, regulariter ferri videtur pro contumacia,*arg.deducto ex c.ex literis de conſt.*ac proinde non cenſetur perpetua, vt colligitur *ex illo cap.ex literis.* ſed poterit diſpenſatione tolli, ſi perſona ſufficienter diſponatur , & Eccleſiæ ſatisfaciat , & ſequitur Regulam *cap. nuper de ſentent. excomm.* Quod autem prædicta ſuſpenſio , ſic lata,ferri videatur pro contumacia,probat latiſsime ſupradict.Suar.loco ſupracitato,qui de mente Couar.vbi ſupra,ponit Regulam,quod omnis ſuſpẽſio indiffinite lata, cenſetur reſtricta ad tempus, pro quo durat contumacia,

cui

cui fauet *d.cap. ex literis*. Videatur Suarez vbi supra, qui & de mente Panor. dicit, quod in suspensionibus, atque censuris, quando forma verborum fuerit dubia, præsumendum est latas esse semper pro contumacia, quia in pœnis benignior interpretatio est adhibenda: benignior est autem pœna illa, quæ est medicinalis, ea quæ est vindicatiua, cæteris paribus, vt de se constat, ex quo vlterius infert, quod cum illa suspensionis forma sit indifferens, si aliunde non constiterit, legislatorem aliud voluisse, præsumendum semper est, concessisse illius pœnæ relaxationem Prælatis ordinarijs, quando illam non sibi reseruauit, iuxta conditionem cuiuscunque pœnæ medicinalis, de quibus dicemus infra. Videatur Suar. vbi sup. & Sayr. etiam vbi sup. n. 14. 15. 16. & 17.

Sexta Conclusio.

Quamuis Episcopi, non possint absoluere regulariter, à supensionibus positis in puram pœnam, alicuius commissi delicti, tam à iure, quam ab homine, possunt tamen in eisdem dispensare, si fuerint positæ ob adulterium, seu pro alijs delictis adulterio minoribus. Hanc conclusionem tenet expresse Panormit. *in d. cap. tam litteris de testibus, & in cap. 2. de solutionibus*. Qua de re videndus est Nauarr. in suo Man. cap. 27. num. 162. in medio, & Suarez vbi supra disp. 29. sect. 1. nu. 21. vbi agit de delictis, in quibus de iure possunt Episcopi dispensare, & inquit, quod si in ipsis possunt dispensare, multo melius, atque à fortiori, & in pœnis pro eisdem positis, quia non requiritur maior iurisdictio ad vnum quam ad aliud. Quænam vero sint eiusmodi delicta, seu casus in quibus de iure possunt Episcopi dispensare, tractat latissime supradictus Panorm. *in cap. si clerici. §. de adulterijs, de iudicijs*, de quo videatur *glossa in cap. in quibusdam de pœnis, & D D. ibidem*, & Innoc. *in cap. dilectus de temp. ordin.* & Dec. *in d. §. de adulterijs num. 8.* Videatur hac de re etiam Sayrus, vbi supra, num. 18. & 19. cum sequentibus, & addo quod Episcopi habent de iure communi, ex speciali Concilij Tridentino concess. sess. 24. cap. 6. de reform. quod possint dispensare in omnibus suspensionibus, ex delicto occulto prouenientibus, dummodo fuerint occultæ, & nullo modo deductæ ad forum contentiosum. Qua concessione fruuntur omnes Prælati Regulares habentes iurisdictionem Episcopalem, vt iam multoties supradictum est, & præter hoc habentur plura priuilegia, quæ posita sunt supra q. 9. art. 10. agendo de eorum potestate.

Quamuis Episcopi, regulariter non possint absoluere, à suspensionibus positis in puram pœnam, tam à iure, quam ab homine, possunt tamen in eisdem dispensare, si positæ sint ob adulterium, seu pro alijs crimi nibus adulterio minoribus.

Nota hoc valde, pro dispensatione in omnibus suspensionibus occultis.

Septima Conclusio.

Ab omnibus suspensionibus, positis ob contumaciam, recedente ipsa, Episcopi, & Prælati ordinarij, etiam possunt absoluere. Pro huius conclusionis intelligentia præmitto, quod durante contumacia, nullo modo dari debet absolutio suspensionis, esset enim & contra rigorem Ecclesiasticæ disciplinæ, atque in magnum detrimentum communis boni, qua de re videatur Suarez supradictus loco supracitato a nu. 2. cum sequentibus, sed recedente contumacia, congruaq. satisfactione exhibita, dicit quod magna est inter Doctores controuersia, an in tali casu, aliqua absolutio sit necessaria? dicunt enim quidam, quod non, sed quod ipso facto, atque iure, qui ob eam causam, erant suspensi, censentur absoluti, & quod æquiparatur eiusmodi suspensio illi, quæ lata est ad certum tempus, quo elapso, cessat absque vlla prorsus solutione. Alij vero, contrarium tenent omnino, & inquiunt post prædictam satisfactionem, & recessum à contumacia, necessariam esse absolutionem, quam controuersiam latissime discutit supradictus Suarez, vbi supra, & Sayrus, de censuris Ecclesiasticis, libro 4. capite 17. numero tertio, sed ea præter-

Ab omnibus suspensionibus positis, ob contumaciã, ipsa recedẽte, Episcopi, & Prælati ordinarij possunt absoluere.

termissa,& suppositio quod hæc sententia magis placet, & quod necessaria est absolutio,dico vt in conclusione, quod eam Episcopi, atque alij Prælati ordinarij,sibi subditis dare possunt,si ea est à iure, & nulli reseruata. Hanc sententiam multis probat,supradictus Sayrus loco supracitato nu. 12. Quam etiam sententiam, tenet supradictus Suarez vbi supra num.15.& concludendo inquit,quod in suspensione,quæ est ab homine,absolutio iure ordinario ab eo tantum dari potest qui eam tulit, vel à Superiore;in ea autem,quæ est a iure,si sit reseruata,ab Auctore tantum iuris,seu etiam à Superiore;si autē non sit reseruata,dari poterit ab Episcopo, seu Prælato ordinario, quam dicit esse communē sententiam,quæ licet ex iure,non euidenter probetur, habet tamen nihilominus magnum fundamentum in eo,& communi consensu recepta est,ac practice certissima, quia in hisce rebus, vt dicitur, sola consuetudo interdum dat iurisdictionem.Sed vt huic Articulo, ac tori quæstioni vltimam imponamus manum, dicamus superest,quonam pacto eiusmodi suspensionis absolutio sit facienda?de quo sit octaua conclusio.

Octaua Conclusio.

Ad suspensionē tollendam, nulla sunt iure determinata verba.

Ad tollendam suspensionem, seu suspensionis censuram,nulla sunt in iure determinata verba,neque ulla præscripta substantialis forma, sed quibuslibet verbis,id significantibus fieri potest. Hæc conclusio est communis omnium Doctorū resolutio & de ea specialiter videndus Nauarr. in suo Man. cap.27.nu.161. in 6. dicto & Suarez disp.29.sect.3.art. 1. cum sequentibus vbi & ponunt consuetam prædictæ absolutionis formam,quæ esse solet,post alia:*Ego te absoluo,ab omni suspensionis uinculo, in quam incurristi*,ob talem,vel talem causam *& restituo te priſtina executioni*, & si fuerit dubia, aut sub dubio, dicendū est sic: *si teneris aliquo vinculo suspensionis,a quo te possim absoluere, ego te absoluo*. Videantur Doctores supradicti, & Sylu. *verbo absolutio, 6. num.1.* & aduertit supradictus Nau. in eiusmodi absolutione,necessarium esse iusiurandum, vt in absolutione excommunicationis, iuxta *c. super eo, c. venerabili, de sent. excommunic.* De quo etiam agit Couarr. *vbi sup. n. 3.* & Sayrus etiam *vbi sup. n.29. cum seqq.*

QVÆSTIO XXXVII.

De Interdicto, & his quæ ad Interdicti materiam spectant, in duodecim Articulos diuisa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Quidnam sit Interdictum?

CIrca hanc Interdicti materiam, videndus est in primis Syl. *verbo, interdictum*, latissime per plures quæstiones, & Articulos, & Soto in 4. sent. d.21. q.3. art.1. Couar. *cap. alma mater*, 2.p. §.1. *nu.* 2. cum seqq. & D.Anton. 3.p. tit.16. & Nauar. in suo Manual. c.27. an.164. cum seqq. & Suar. 5.tom. in 3.p. D. Thom. disp. 32.33.34.35.36.37.38. vbi latissimè per plures etiam sectiones, siue quæstiones, hac de re agit doctissimè, expendens omnia, quæ ad prædicti Interdicti materiam, spectant. Sayrus etiam 1.tom. lib.5. c.1. cum seqq. Vt autem ipse, pro meo more breuitati studeam, omissis varijs supradicti nominis acceptionibus, descriptionibus, siue

sue definitionibus, desumendo tantummodo, quod ad nostrum attinet propositum, huic art. respondeo per sequentem conclusionem.

Conclusio.

INterdictum, aceptum pro vna trium censurarum Ecclesiasticarum, est censura Ecclesiastica, qua prohibentur diuina officia, nonnullaque Ecclesiæ sacramenta, & Ecclesiastica sepultura, actiue & passiue, nisi in certis quibusdam casibus. Hæc diffinitio est communis omnium DD. resolutio, de qua videndum est *cap. nō est vobis dispensa, & c. quod in te, de penit. & remiss.* & eam tradit expresse Nau. loco supracit. vbi & ipsam explicat per omnes suas particulas, dicendo qđ ibi, *censura Ecclesiastica*, ponitur pro genere, reliqua vero pro differentia, & per illam particulam, interdictū, distinguitur a cessatione, à diuinis, de qua *in c. irrefragabilis de off. ord. & c. quamuis eod. tit. lib. 6.* quæ quidem, quamuis sit pœna, non tamen est censura Ecclesiastica, contra Panorm. *in c. dilectus de appell. nu. 18.* nec est aliud, nisi ipsa cessatio diuinorū officiorū. Dicit etiam quod reliqua in dicta diffinitione adducta, ponuntur, ad differentiam, inter interdictum ex vna parte, & inter excōicationem, & suspensionē, ex altera. Quæ tres censuræ, seu censurarum species, differunt, atque conueniunt inter se. Conueniunt quidem in nouem, contra Calderinum tract. de Eccl. interdicto, membro primo col. 2. communiter receptum. Primo, in hoc, quod quælibet illarū est censura Ecclesiastica, *per c. quærēti de verb. signif.* Secūdo, quod quælibet ferri debet in scriptis, & cum causa, ibidem expressa *per c. primum de sentēn. excom. lib. 6.* Tertio, quod nullam earum suspendit appellatio subsequuta, & quamlibet ipsarū appellatio præcedēs annullat. *per c. his cui §. fi. eod. tit. & lib. & c. ad hæc quoniam, de appell.* Quarto, quod quamlibet ipsarum, debet præcedere admonitio. *per c. reprehensibilis de appell.* cum fertur ob contumaciam, non tamen qñ in pœnam, *per c. 2. de sent. lib. 6. & c. quamquam de censibus eod. lib.* Quinto, quod quælibet ipsarum est nulla, cum fertur sine Canonica monitione, ab excommunicatore contra participantes cū excōicatis à se, *per c. statutum, & c. statutum, de sent. excomm. lib. 6* Sexto, quod quælibet ipsarum, impedit & priuat à diuinis, excepta illa suspensione, quæ non fit ab eis, *per c. pastoralis. §. verum de appell. & c. is cui, de sent. excom. lib. 6.* Septimo, quod in absolutione omnium prædictarum censurarum, iuratur *per cap. venerabili. & c. ex tenore de sent. excom.* Octauo, quod nulla earum, ferri potest ab ordinario, contra receptos à Papa in speciales filios suos, *per c. 1. de verbor. signif. lib. 6.* Nono, quod quælibet earum, est à superiore seruanda, *per cap. cum ab Ecclesiarū, de off. ord.* immo vero a ferente ipsam, quousque eam tollat, contra Calderinum, loco supra citato. In dictis nouem, supradictæ censuræ conueniunt. Differunt autem in septem precipue. Primo, quia excommunicatio directe priuat communicatione quatenus est communicatio humana, suspensio autem directe priuat vsu facultatis Ecclesiasticæ, interdictum vero sacramentis, diuinisque officijs directe, & dictū est, directe, quia indirecte, & per consequentiā, supradicta omnia, priuant etiā omnibus consequentibus ad illa, quæ sunt directe prohibita. Secundo, differunt, quia excommunicatio secundum aliquos, non potest suspendi, aliæ vero sic, *per d. c. ad hæc quoniam, de appell.* quamuis alij, cum Decio idem esse dicant, de excommunicatione. Tertio, quod Episcopus nō incurrit suspensionem, nec interdictum latum a iure, nisi exprimatur in eo, *per c. quia periculosum, de sent. excomm. lib. 6.* excōicationem vero sic, vt ibidem aduertit glossa. Quarto, quod Vniuersitas non potest, excōicari, *per c. Romana, § in vniuersitatem, de sent. excomm. lib. 6.* suspendi autē, & interdici potest Vniuersitas, *per c. fi. sentēn. eod. tit. & lib.* Quinto, quod excō-

Interdictū Ecclesiastica censura, qua prohibentur diuina officia, nonnullaq. Sacramēta, atque Ecclesiastica sepultura.

Cessatio à diuinis, non est cēsura Ecclesiastica.

In quibus conueniant excōmunicatio, suspensio, & interdictum.

In quibus differant excommunicatio, suspensio atque interdictum.

municati numquã admittuntur ad diuina officia,alij vero interdũ ſic, *per c.ſi. de ſent.excom.eod lib.* Sexto,quod excommunicatio, & ſuſpenſio,non ferũtur niſi ob culpam propriam,& excommunicatio maior,ob mortalem,minor autem & ſuſpenſio, ſaltim ob venialem , interdictum vero etiam ob alienam, *per dictum c.ſi ſenten.* Tertio,quod abſolutio excõicationis,ſemper requirit alia qua verba,ſuſpenſionis vero,atque interdicti non ſemper,vtputa quando ferũtur ad certũ tempus,ſeu quouſque aliquid fiat;nam ſufficit, vt fiat,iuxta gloſſam ſingularem *in Clement.1. de decimis,verbo donec.* Quã de re videatur Nauar.vbi ſupra *& in c.1 de iudicijs notabili 6.* & Sylu. Soto & Suar. vbi ſup. ſed maxime Soto,qui concl.1.euidẽtiſſime probat,fuiſſe in Eccleſia ſummopere neceſſariam,ſupradicti interdicti cenſuram,pro Eccleſiæ gubernaculo, pro his qui obſtinato ſunt animo , & quibus excõicatio non ſufficit , cum ſit tam grandis pœna,qua Eccleſia non habet maiorẽ,vt ipſi in ſua obſtinationenon inſordeſcerent.Præterea decens fuit,vt Eccleſia, per ſupradictũ interdictum,ſenſum mæroris.atque triſtitiæ,quẽ habet,repræſentaret,& quaſi totum populum indignatione commoueret aduerſus eum , qui eiuſdem eſt cauſa,ipſumq. ſuſpẽderet, etiam a iure quod habet,audiendi ſacra,vt vel ſic prædicta populi indignatione commotus , atque ſacrorum ſilentio perterritus & ſtupefactus, reſipiſcat & Eccleſiæ ſanctæ obediat.

Quam fuerit in Eccleſia neceſſaria,interdicti cẽſura, pro val de obſtinatis.

ARTICVLVS II.

Quotuplex ſit Interdictum, ?

Huic Articulo reſpondetur, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio .

Interdictum,generaliter loquẽdo eſt triplex,aliud locale tantũ,aliud perſonale tantũ, quoddã locale & perſonale ſimul.Hæc concl.eſt cõis oium DD.reſolutio,de qua videndus eſt ſpecialiter Sylu.*verbo interdictũ 1.nu.6. cũ ſeqq.* & Soto in 4. diſt.22.q.3.ar.1.concl.1.Nau.in ſuo Man.c.27.a num.166. cum ſeqq.Suarez 5.to.in 3.p.D Th.diſp.32.ſect.3.per totã.Sayr. dicto 1. to. lib 5.c.1.nu.10.Sed ſupradicti Soto & Suar.inquiunt,non fuiſſe neceſsũ,ſupradictum interdictum in tria membra diuidere,cum tertium diuiſionis mẽbrum, non ſit ab alijs diſtinctum , ſed veluti ex vtroque commixtum,quod quamuis ita ſit , nihilominus cõis ſententia tenet,ꝙ interdictum de quo ſupra,in cõi, atque in generali ſumptum,eſt triplex,vt dictum eſt.Quo ſuppoſito,oportet quodlibet horum in particulari definire . Interdictum loci ſiue locale tm̃,eſt quod tantum reſpicit locũ,ꝙ tunc fit quando interdicitur ciuitas aliqua,ne illic diuina audiantur officia,& additur illa particula tantum, nam tũc populus,præter perſonas illas, quæ cauſam interdicto prædicto dederunt,extra dictam ciuitatem atque ſuburbia,illa poteſt audire,nam nomine ciuitatis,etiã ſuburbia intelliguntur,*per c ſi Ciuitas de ſenten.excomm. lib.6.* propter rationem ſuperius dictam,vlteriuſq. inferius dicendam.Interdictum perſonale tantũ eſt, ꝙ reſpicit tantum perſonam , & quo interdicitur populus,aut aliqua eius particularis perſona,nam etiam populus citra propriam culpã,põt interdici,in odiũ excommunicati,præſertim ſi ſit rector, vel Princeps,vt conſtat *ex c.minor 17.q.4.* vbi D. Aug. propter delictum cuiuſdã Bonifacij,interdixit eum ſacris,totamq.eius domum,atque familiam.Quinuero interdici põt populus ſine Clero,& Clerus ſine populo, & tunc perſonæ interdi.

Interdictum generaliter loquẽdo,eſt triplex , quoddam locale,aliud perſonale, quoddam verò locale, & ꝑſonale ſimul.

Quid ſit Interdictum locale.

Quid ſit Interdictũ perſonale.

terdictæ nullibi,neque in illo neque in alio loco, ſacra,aut diuina officia poſ sũt audire, quæ oĩa habentur *in c.ſi ſententia,de ſent.excom.lib.6.* Ex quo fit, vt interdicto loco, non cenſeatur interdictus populus,niſi hoc ſolum, ne in illo loco,ſacra atque diuina audiat,neque e cõuerſo,interdicto populo,cenſetur interdictus locus, quare excluſo populo, in præſentia aliquorum peregrinorum,poterunt illic,etiam ſolemniter,ſacra atque diuina celebrari , de qua re vide Sayr. vbi ſupra c.2. nu.1.cum ſeqq.Interdictũ autem locale,& perſonale ſimul,vtrumque comprehendit,nempe locum atque perſonas ſimul,cuius DD.reddunt exemplũ in interdicto,quod appellãt ambulatorium,illud nempe,quo interdicitur aliqua perſona,& ſimul locus vbi ipſa fuerit , & quamdiu ibi fuerit,aut pro certo atque determinato tempore,quouſque ab aliqua inobedientia,ſiue contumacia receſſerit,ſub qua forma latum eſt interdictũ *in c.dilectis ſĩis de appell.& in c.non eſt vobis de ſponſa.* de quo quatenus eſt locale,iudicandũ eſt,vt de interdicto locali tm̃; quatenus vero perſonale , vt de perſonali tantum,argumento l. *quæ de toto ff.de rei vend. & cap.paſtoralis. §.item cum totum de offi deleg.* de quibus omnibus videantur Nau. & Suar. locis citatis, & Sayrus vbi ſupra a nu. 10. 11. & 12.

Interdictus loco,nõ cenſetur interdictus populus,neque è contra.

Quid ſit Interdictum locale, & perſonale ſimul.

Secunda Concluſio.

Vtrumque autem iſtorum Interdictorum,iterum poteſt ſubdiuidi, in generales & in particulare. Hæc concluſio eſt etiam omnium DD. communis reſolutio, & ſunt qui diuidant ſupradicta Interdicta,in tria membra ſcilicet Generale,ſpeciale,atq; particulare,ſed hoc facere non eſt neceſſe,prout aduertit Soto loco citato , cum ſint idem.Generale Interdictum loci eſt, quando interdicitur totum Regnum, aut tota Ciuitas, ſeu totum aliquod Caſtri iuxta Dom. *in c.præſenti de ſent.excom. lib.6.* quod & generale pro eo nuncupatur,quia nulla excipitur Eccleſia,*iuxta cap. cum in partibus de verbor. ſignif.* Eſt autem Interdictum locale,ſpeciale,ſiue particulare , quando aliqua Eccleſia , vel Eccleſiæ Ciuitatis , vel Caſtri interdicuntur,non vero omnes,& tunc interdicta Eccleſia,interdicuntur omnes etiam eius Cappellæ, vt conſtat,*ex d.cap.ſi Ciuitas de ſentẽt. excomm. lib. 6.* non tamen cenſetur interdictus Clerus eiuſdem Eccleſiæ,ſiue Eccleſiarum,nam alibi poterunt celebrare.Videatur hac de re Nauar. vbi ſupra num. 163.latiſſime, & Sayrus num. 13.14.& 15.Pari modo,& eadẽ ratione,interdictum perſonale,dicitur generale , qñ propter peccatum alicuius Regis, interdicitur populus totius Regni,aut propter delictum alicuius Domini,totus populus alicuius ciuitatis, Caſtri,ſiue oppidi;ſpeciale autem,quando interdicitur aliqua perſona , ſiue perſonæ alicuius Ciuitatis, Caſtri, ſiue oppidi , nam & imponi poteſt propter ſpecialia peccata aliquarum perſonarum , quæ nominatim interdicuntur,de quibus omnibus, innumeras faciunt diuiſiones,iurisperiti Doctores, iuxta ſpecialia capitula,quæ circa hoc reperiuntur in iure,diuerſosque caſus multiplicant , quos in ſpeciali referre , cui ſtudemus breuitas non permittit , videantur apud ſupradictum Suarez vbi ſupra , & Sayrum num. 15. & 16. Solum aduerto ex Magiſtro Soto,loco ſupra citato , quod eiuſmodi interdicti pœna, minor eſt quam excommunicationis maioris ſententiæ, nam minor pœna eſt arceri tantum a ſacris audiendis , quam priuari ſuffragijs Eccleſiæ , atque conuictu fidelium . Quo circa Rom.Pontif. ſæpiſſime Epiſcopis, prius præcipit ſub comminatione , vt arceantur ab ingreſſu Eccleſiæ , quam ſub comminatione excommunicationis latæ ſententiæ .

Interdictum aliud eſt generale , aliud verò particulare .

Quid ſit Interdictũ generale, quid verò ſpeciale,locale.

Quid ſit Interdictum perſonale , generale, vel ſpeciale, & particulare.

ARTICVLVS III.

Vtrum interdicto Clero censeantur interdicti Religiosi, & omnes Ecclesiasticæ personæ, & maxime exempti?

Prima opinio. HAc de re est duplex opinio. Prima est quam refert, & sequitur Couarr. *in c. Alma mater p.1.§.1.nu.8* quam dicit esse communem sententiam, & ea est, quod interdicto Clero, intelliguntur interdicti, & generaliter comprehenduntur omnes Religiosi, & Ecclesiasticæ personæ, quæ gaudent priuilegio Clericali, non solum professi, verum etiam nouitij, & conuersi vtriusque sexus, etiam feminæ. Videatur etiã Sayr. lib. 5. de interdicto c. 4. nu. 19.

Secúda opinio. Secunda sententia est, quam tenet Sylu. *verbo interdictum 2. num. 17. & verbo Clericus 1. nu. 1.* quã etiam tenẽt nonnulli iurisperiti, quos ipse citat ibidem, qui dicunt, quod in odiosis Clericorum nomine, non veniunt intelligendi Religiosi, etiãsi id intelligatur in fauorabilibus. Quod & cõfirmant ex eo, nã si interdicantur Religiosi, non propterea censentur interdicti, Clerici seculares, etiam si lato modo Religiosi etiam sint, vt notatur *in rubrica de Regularibus*, ergo neque à contrario, interdicto Clero, interdicti intelligendi sunt Religiosi. Circa quam difficultatem est magna diuersitas sententiarum, vt videre est apud supradictum Sayrum, & certe Nauarr. in suo Man. c. 17. nu. 167. inclinare videtur, in hoc quod interdictum cleri, includat Religiosos, Conuersos & Conuersas, Nouitios atque Nouitias, pro quo adducit Dominicum *in d. c. si sententia de excessibus Prælatorũ*, & Calderinum de interdicto, nu. 2. sed tamen Suarez 5. to. in 3. p. D. Thom. disput. 32. sect. 2. nu. 17. hac de re agens dubius est, & fere nescit, quo se vertat, quia inquit de hoc, non habemus in iure, specialem declarationem, quo fit, vt nihil possit constanter dici, nam cleri vox, procul dubio capax est vtriusque significationis, & sæpe sumitur pro solo clero seculari, interdum autem pro toto Ecclesiastico cœtu. Quapropter dicit, quod ad huius rei verum sensum intelligendum, attendendæ sunt circumstantiæ, sententiæ interdicti, ipsiusq. materia, atque vbi res fuerit dubia, sequenda est generalis regula, vt pœna seu sententia interdicti pœnalis, mitiori modo exponatur, & interpretetur. Hęc prædictus Suar. Sed nihilominus ex prædictis duabus sententijs, prima videtur, iuri & communi praxi conformior, de qua sequentem statuo conclusionem.

Conclusio.

Interdicto Clero, simpliciter & absolute, ẽt intelligũtur interdicti Religiosi, & quæcũque personę Ecclesiasticæ.

INterdicto clero simpliciter, & absolute, etiam Religiosi exempti, & omnes Ecclesiasticæ personæ, censentur interdici. Hanc conclusionem multis probat supradictus Couar. & Suarez locis supracitatis, & ad eam tenẽdam, præter auctoritatem Dominici, & Calderini quos refert Nau. vbi supra, esse videtur efficacissimum argumẽtum, desumptum ex supradicto, *c. si sententia*, vbi tota communitas oppidi siue Ciuitatis, in duas partes diuiditur, atque distinguitur, nempe in populum, & clerum: ergo sub altera ipsorum necessum est, vt comprehendantur Religiosi: sed non comprehenduntur sub populo, quia hoc minus fauorabile esset ipsis Religiosis, atque interdicto populo, intelligerentur interdicti Religiosi ipsi, quod dici non potest, vt recte probat Sylu. vbi supra. num. 9. ergo comprehenduntur sub Clero, nam quod sub neutra parte includantur, & comprehendantur, non vĩ dicendũ, cum sit a iure atque a rõne alienum. Tandem tenet hanc sent. & opin. D. Ant. 3. p. tit. 26. c. 3. & multi alij Doct. quos refert Sayr. supradictus. Videantur ibidẽ nu. 29.

AR-

ARTICVLVS IV.

Quinam possint interdicere, seu interdici?

Huic Articulo respondetur, per sequentem Conclusionem.

Conclusio.

COmmuniter atque regulariter loquendo, omnes qui possunt excommunicare, & suspendere, possunt & interdicere, & qui possunt excommunicari, & suspendi, etiã possunt interdici. Hanc concl. tenet expresse Nau. vbi sup. nu. 168. & De ea videndus est Sylvest. verbo interdictum 3. q. 2. num. 2. & Magister Soto. in 4. d. 22. q. 3. ar. 1. concl. 2. vbi inquit, quod omnes Prælati Ecclesiarum Cathedralium, atque Collegiatarum, nempe Episcopi, & Abbates qui præsunt Ecclesijs collegiatis, ibidemq. iurisdictionem habent, possunt interdicere, tam personas quam loca, in quibus habent ordinariam iurisdictionẽ, vt notatur in Iure *in c. cum inter de consuetudine, & c. cũ Ecclesiarum de off. ord.* & præterea Concil. Generale interdicere põt, & Capitulũ sede vacante, licet quoad Capitulum etiam sede vacante, multi contrarium teneant, de quibus videndus est Suarez 5. to. in 3. p. disp 36. sect. 1. nu. 5. Minores autem Prælati, qui excommunicare possunt, vt Prælati Religionum, eadem ratione, possunt interdicere sibi subditos, idest ab audiendis diuinis eosdẽ cohibere, vt colligitur *ex d. c. cum ab Ecclesiarum*, & quia hoc minus est, quam excõmunicare, interdicere autẽ Ecclesiam vel locũ dicit, quod non est in consuetudine positum, nisi habeant iurisdictionem in aliquod oppidum, siue castrum. Videatur hac de re Suarez 5. to. in 3. p. disp. 36. de causis interdicti, sect. 1. & 2. per totas, vbi dicit consequenter ad supradicta, quod interdictum in genere est duplex, aliud à Iure, aliud vero ab homine, eo modo quo diximus de excommunicatione, & suspensione, vbi etiam latissime agit, atque declarat, qui nam sint illi, qui possunt interdici. Sed Nauarr. loco supracit. inquit, quod Vniuersitas, quæ non potest excommunicari *per c. Romana. §. in vniuersitatem de sent. excomm. lib. 6.* & locus qui non põt suspendi, iuxta ea, quæ supradicta sunt, possunt tamen interdici *per c. si ciuitas 2. si in causa de sent. excom. lib. 6.* & addit quod quamuis aliud sit populus, seu Vniuersitas, aliud vero personæ particulares eiusdem, argum. *cap. denique 7. q. 1. & l. proponebatur. ff. de iudic.* interdicto tñ populo, censentur interdicti & omnes particulares ipsius, sontes, & insontes, *per d. c. si sententia*, vbi id affirmant, omnes DD. communiter, quia vt supradiximus, bene quispiã sine propria culpa interdici põt, propter culpam alterius, licet non excommunicari, aut suspendi. Quæ tamen debeat esse eiusmodi culpa, ob quã apponi possit interdictum dicetur statim in art. sequenti. De prædictis omnibus videatur Sayrus lib. 5. de interdicto c. 4. latissime, & c. 10. nu. 1. cum sequentibus etiam latissime.

Cõmuniter, & regulariter loquendo, quicũque possunt excõmunicare, & suspẽdere possunt etiam interdicere, & qui etiam possunt excõmunicari ac suspẽdi, possunt interdici.

ARTICVLVS V.

Quænam causa sit necessaria, atque sufficiat ad ponendum Interdictum?

Huic articulo respondetur, per sequentem Conclusionem.

Conclusio.

AD ponendum interdictum, necessaria est causa, & nec modica, sed multũ grauis requiritur, quinuero & grauissima, & quod ea condigna sit delicto.

Ad ponendum interdictũ necessaria est causa

ſa,eaq. grauiſſima atque condigna delicto.

licto.Hanc ſententiam tenent omnes DD. cõiter de qua videndus eſt, in primis Sylu. *ver. interdictum* q. 5. nu.5. & Soto in 4.d.22.q.3.ar.1. concl.3. & Nauar.c.27.nu.188.& Suar.latiſſime ſuprad.5.to.diſp.36.ſect.3. per totam, vbi & ad hoc propoſitum reperire licebit multa,eaq. notatu digniſſima. Pro quo ſupradictus Sylu.allegat *cap. cum medicinalis, de ſent.excommun. lib.6.& c. quæſiui, de his quæ fiunt à maiore par. c.* vbi Innoc.& Oſtien. dicũt,interdicti ſententiam,non eſſe ferendam propter culpam particularis perſonæ,ſed Vniuerſitatis,vel niſi ſit Dominus loci, *per c.non eſt vobis, de ſponſ. & c.ſane,de off. deleg.*& prædictus Sylu.vbi ſup.addit,quod nullus locus poteſt interdici, auctoritate ord.vel deleg.pro debito pecuniarum & cuiuſuis pecuniæ quantitate,aliàs non tenet, niſi fiat de ſedis Apoſtolicæ licentia ſpeciali, atque expreſſa.Quod itidem tenet Naua.vbi ſupra *per extrauag. prouide,de ſent. excom.* quod Archidiaconus limitat de interdicto generali, & dicit poſſe poni ſpeciale pro ſupradicta cauſa, quod & tenet Calderinus vbi ſupra tract. de interdicto memb.1.colum. 4. & Dominicus *in c præſent. de ſent. excomm. lib.6.* in quo ſupradictus Sylu. inquit ſtandum eſſe conſuetudini. Videatur Soto vbi ſupra,quo loco grauiter reprehendit, iudices ſiue Prælatos, ponentes frequenter interdicta,abſque iuſta,eaq; grauiſſima cauſa, in graue omnium fidelium damnum,atque Eccleſiaſticarum cenſurarum iniuriam. Videatur etiam Sayrus. lib.5.cap.11. nu.1. cum ſequentibus latiſſime.

ARTICVLVS VI.

Quænam forma ſit ſeruanda, in poſitione Interdicti?

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, reſoluentur breuiter, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Ad poſitionem interdicti nulla ſunt in iure determinata verba, ſed quibuſcumque imponi poteſt.

AD poſitionem interdicti,nulla ſunt in iure determinata verba, ſed imponi poteſt,quibuſcumque verbis,ſufficienter explicantibus, mentem & intentionem latoris. Hæc concluſio eſt communis reſolutio, de qua & videndus eſt Sylueſter,verbo interdictum q.7.& Soto in 4.ſententiarũ d.21. q.3.ar.1. Nau.in Manua.c.27. nu.164.& Suar.diſp.36.ſect.4.nu.1.& diſp. 3. ſect. 2. agendo de cenſuris in communi, & de forma ſeruanda in ponendis eiuſmodi cenſuris. Quibus in locis inquit, quod duplex reperitur forma in prædictis,alia eſſentialis & ſubſtantialis, quæ ſunt ſupradicta verba,quibus cõcipitur mens, intentio,atq; voluntas latoris;alia vero accidentalis,& quæ ad ſolemnitatẽ accidẽtalẽ ſpectat, de qua dicemus ſtatim.& de prima inquit, quod quamuis ſupradicta verba ſint neceſſaria, quò eiuſmodi voluntas exprimatur,vt *conſtat ex c. ſacro. c.à nobis vl. primo de ſent.excommun. & cap. 1. eidem tit. in 6. & capitul. de inſtitutionibus*, etiam *in 6.*non tamen expreſſe habetur diffinitum in iure,quibuſnam verbis eiuſmodi ſententia interdicti,ſeu aliarum cenſurarum ſit ponenda: quin vero vti poteſt iudex quibuſcumque verbis,mentem atque intentionem ſuam ſignificãtibus,vt dictum eſt, nulla habita ratione, ſiue reſpectu ad nomina, ſiue verba,quibus hoc ipſum fit: nam ſæpiſſime verba impropriantur in iure, & ponitur verbum,*interdico*, pro eo quod eſt *ſuſpendo*,& ecõtra in quo conueniunt omnes Doctores communiter.Verum eſt tamen quod prædictus Soto vbi ſupra,cõcluſione 3. inquit, quod ſolet communiter ſub hac forma poni. *Huiuſmodi populum ſiue locum interdicto ſupponimus*,ad quod allegat,*c cum in partibus, de verb. ſignif. & c.ſane,el 2. de off. delega.* Sed loquendo de forma accidentali, ſeu pertinente ad accidentalem,cenſurarum prædictarum ſolemnitatem,aduertit ſupradictus Suar. vbi ſupra,quod hæc eſt in triplici differentia; quædã enim

enim antecedit, quædam comitatur, alia vero subsequitur, supradictas censuras, de quibus omnibus dicendum est breuiter, in præsentiarum per ordinem, sit secunda conclusio.

Secunda Conclusio.

Ad interdicti solemnitatē spectat, vt ipsum admonitio præcedat, eo modo quo supra dictum est, de excommunicatione, & suspensione. Hæc conclusio habetur expresse, *in c. reprehensibilis de appel.* atque vt supradiximus, intelligenda est cū fertur ob contumaciā, non autem quando fertur in pœnā *per c. 2. de appell. lib. 6. & c. quamquam de censibus eod. lib.* Circa quam conclusionē, nihil de nouo occurrit dicendū, præter ea quæ dicta sunt supra q. 35. ar. 3. cōcl. 3. agē. do de excom. & q. 36. ar. 7. agendo de suspēsione. Qua de re videatur latissime, supradictus Suar. vbi sup. disp. 36. sect. 4. nu. 10. & latius disp. 3. sect. 2. cum seqq. vbi disertissime tractat. quę nā, & qualis debeat esse eiusmodi admonitio & quando ipsa spectet ad solemnitatem accidentalem, quando vero sit substantialis, vbi inuenire licebit omnia quæ ad hoc propositum desiderari possunt. Videatur etiam Sayrus. lib. 5. cap. 11. num. 24.

Ad interdicti solemnitatē, necessum est, vt admonitio præcedat.

Tertia Conclusio.

Ad solemnitatem etiam accidentalem prædicti interdicti spectat, vt ipsius sententia non feratur, nisi in scriptis, & cum causa ibidem expressa. Hęc cōclusio habetur expressa. *in c. 1. de sent. excom. lib. 6.* & de ea nihil etiā de nouo occurrit dicendū, præter ea quæ diximus supra q. 35. art. 9. concl. 2. agēdo de excomm. & q. 36. ar. 7. concl. 4. agendo de suspensione. Qua etiam de re præter DD. ibidē citatos, videatur supradictus Suar. disp. 36. sect. 4. num. 3. & latius disp. 3. sect. 13. art. 1. cum seqq. Vbi hac de re latissime agit tractando de censuris in communi, & hæc est secunda solemnitas, quæ debet comitari oēs prædictas censuras. Videatur etiam supradictus Sayrus vbi supra nu. 25.

Ad interdicti etiā solemnitatem spectat, vt ipsius sententia feratur in scriptis.

Quarta Conclusio.

Ad solemnitatē etiā interdicti prædicti spectat, vt ipsum denunciatio subsequatur. Hæc concl. est cōis etiam omniū DD. resolut. ad hoc vt supradicta interdicti censura liget personam, contra quam fertur, seu alias quæ interdictum vitare tenentur, qua quidē de re nihil etiam de nouo occurrit dicendū, prēter ea, quæ dicta sunt supra agendo de excommunicatione, & suspēsione, & obligatione qua cuncti tenentur, euitandi eiusmodi excommunicatos, atq; suspensos, eademq. omnino ratio currit de interdictis, modo omnes supradicti suos denunciati *iuxta Extrau. ad euitanda*, quæ intelligenda est de omnibus censuris supradictis. Qua de re videatur etiam supradict. Suar. disp. 37. sect. 2. per totam & disp. 3. sect. 14. etiam per totam, agendo de censuris in communi, & Sayrus loco supracitato num. 32. latissime.

Ad solemnitatem etiam interdicti spectat, vt ipsum denunciatio subsequatur.

ARTICVLVS VII.

Quænam sint Interdicta posita a Iure.

Ex supradictis constat, quod interdictum, cum sicuti, dictum est, sit quædam Ecclesiastica censura, eo modo quo dictum est supra de excommunicatione, & suspensione, in communi sumptum, aliud est a Iure, aliud vero ad homine; quæ feruntur ab homine, cum particularia & contingentia sint, ponuntur q. quotidie, non cadunt sub scientia, solum superest, vt pauca explicemus, atque referamus modo, quæ reperiuntur in iure, quod fiet per sequentem conclusionem.

Concluſio.

Interdicta ipſo facto poſita, nonnulla repetiũtur in iure.

NOnnulla reperiuntur in iure interdicta, ipſo facto poſita. Hæc cõcluſio non aliter poteſt, aut debet probari, quam adducendo, & afferendo ipſa. Atque in primis ciuitas, vbi Papa moritur, eo ipſo interdicto ſubijcitur, ſi non illico, ad electionẽ ſucceſſoris procedatur, ſeruatis iuris conditionib. vt *habetur in c. vbi periculum de elect. lib. 6* Præterea fertur ipſo facto generale interdictum, contra Vniuerſitatẽ, quæ facit ſolui portoria illicita Clericis, vt habetur *in c. cauſam quæ de cenſibus. lib. 6* & eadem eſt ratio, de alijs pedagijs, atque tributis. Item & fertur generale interdictum cõtra eam Vniuerſitatẽ, quæ facit, vt capiatur, percutiatur, ſeu in exiliũ mittatur ſuus Epiſcopus, *per Clement. 1 de pœn.* item & cõtra eam cuius Dominus impedit ingreſſum, aut negotia Nũtij Apoſtolici *per extrauag. ſuper gentes de conſuetudine.* Plura alia ſunt in iure interdicta, generalia, & particularia, & perſonalia, quæ ponũtur à Sylu. *verbo interdictum 4. num. 1. cum ſequentibus*, & referuntur etiam latiſſime à Suar. diſp. 37. ſect. 1. à Sayro lib. 5. cap. 12. nu. 1. cum ſequentib. à quibus omnibus breuitatis gratia abſtineo, vt ne nimium tomus iſte excreſcat, de quibus etiam, videatur Nauarr. in ſuo Man. cap. 27. nu. 169. vbi in fine aduertit, quod in omnibus caſibus, in quibus a iure fertur interdictum, generale locale, ob delictum Populi, in eiſdem etiam fertur generale, perſonale contra eundem populum, quamuis non ita ſit, quando fertur ob delictum ſolius hominis, ſi non expreſſe exprimatur ibid. *per cap. ſi ſententia, de ſent. excom. lib. 6.*

Nota, q̃ quotieſcumq; fertur generale Interdictu locale a iure, ob delictum populi, fertur etiam perſonale locale in eumdẽ populum, quãuis non ita ſit, quando fertur ob delictum perſonale alicuius hominis, niſi exprimatur.

ARTICVLVS VIII.

Quinam ſint effectus interdicti, ſeu quæ ſint interdicti tempore prohibita?

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, reſoluentur breuiter per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Interdicti tempore, trina ſit prohibitio, intereſſendi diuinis officijs, & ſuſcipiẽdi certa quẽdã Sacramenta, & ſepeliendi in Eccleſiaſtica ſepultura.

INterdicti effectus ſunt multiplices, ſed in cõmuni, atq; in generali loquendo, trina ſit prohibitio, intereſſendi, diuinis officijs, atque ſuſcipiendi certa Eccleſiaſtica ſacramenta, & ſepeliendi in Eccleſiaſtica ſepultura. Hæc concluſio habetur expreſſe, *in c. non eſt, de ſponſalib. & in c. ſi vnde exceſſib. prælat. & c. quod inter. de pœn. & remiſſ. c. reſponſo de ſent excom. c. quoniam, & c. ſi. eod. tit. lib. 6.* ſatiſq. conſtat, ex ſupra adducta interdicti definitione, poſita in art. 1. Circa quam concluſionem conſulendus eſt Sylu. *verbo interdictum 5.* nu. 1. cum ſequentibus, & Soto in 4. diſt. 21. q. 3. art. 1. concl. 4. Nau. in Man. c. 27. nu. 171. Suarez 1. to. in 3. p. d. Th. diſp. 33. ſect. 1. per totam latiſſime, & diſp. 34. ſectio 1. 2. & 3. per totam etiam latiſſime Sayrus lib. 5. cap. 5. 6. 7. 8. & 9. per omnes numeros. Pro cuius pleniori intelligentia, oportet aduotare, ex Soto ſupradicto, quod antiquitus interdictum, nihil fere differebat a ceſſatione a diuinis, nam interdicti tempore, cum ſacris intereſſe non liceret, Clerici ab eis celebrandis omnino abſtinebant, vt colligitur *ex cap. non eſt vobis, de ſponſalibus, & cap. quod inter de pœn. & remiſſ.* & tantum ſemel celebrabant in Hebdomada, atque celebrari permittebatur ſacramenti conficiendi cauſa, vt conſtat. *ex c. permittimus de ſentẽ. excom.* permittebatur etiã iure antiquo baptiſm. & ſacramentũ pœnitentiæ, & viaticũ pro morientibus.

Nota, quænam erãt olim permiſſa Interdicti tempore.

per

per ſupradictum *cap. non eſt vobis, de ſponſal.* non vero pro alijs, & confirmatio in fronte, vt conſtat, *ex cap. reſponſo, de ſentent. excommunic.* At vero Bonifac. VIII. *in cap. alma Mater, ſed. iii.* referens antiquum morem, & quod olim interdicti tempore, nulla diuina celebrabantur officia, ac ſubdens, quod ex diſtrictione huiuſmodi ſtatutorum, minuebatur, atque decreſcebat populi deuotio, pullulabantq. hæreſes, & infinita inſurgebant animarum pericula, atque Eccleſijs, Eccleſiaſticiſq. perſonis, ſine ipſarum culpa debita ſubtrahebantur obſequia, conceſſit atque ſtatuit, vt prædicti interdicti tempore, ſiue ab homine ſiue à iure prolati, poſſent homines, non ſolum in articulo mortis & morientes vt antea, verum etiam ſani, quotieſcumque vellent, Sacramentum Pœnitentiæ ſuſcipere, dummodo non eſſent excommunicati his enim præter quam in articulo mortis, ad eiuſmodi Sacramentum nō admittuntur, & niſi eſſent illi, qui & eidem interdicto cauſam dederunt. Conceſſit præterea vt excluſis interdictis, atque excommunicatis, quotidie in Eccleſijs diuina officia ſubmiſſa voce, ianuis clauſis, & non pulſatis campanis celebrarentur, inſuper vt in quatuor feſtis anni, nempe in die Natalis Domini, Paſchæ, & Pentecoſtes, & Aſſumptionis Beatæ Virginis Mariæ, in omnibus Eccleſijs, pulſatis campanis, apertiſq. ianuis officia diuina altæ voce, & ſolemniter fierent. Hæc in d. cap. Quibus exceptis, omnia alia in ſuo antiquo vigore manere voluit, ficq. de iure communi loquendo, effectus interdicti (vt dictum eſt in prædicta Concluſione) eſt ſupradicta trina prohibitio, intereſſendi diuinis Officijs, & percipiendi certa quædam Sacramenta (nempe omnia præter ea, quæ ſupra diximus) atque ſepeliendi in Eccleſiaſtica ſepultura. Vt autem hæc plenius atq; expreſſius habeantur, facileq. cuipiam poſſit conſtare, quid omnium ſupradictorum trium, veniat intelligendum nomine, & quid omnino ſit prohibitum, aut non prohibitum, libuit hoc ipſum amplius explicare per ſequentes Concluſiones.

Quæ fiat reformata atque ſtabilita per c. alma mater interdicti tempore.

Secunda Concluſio.

Diuinorum Officiorum nomine, quæ interdicti tempore dicūtur eſſe prohibita, intelligenda ſunt, ea omnia, quæ in Miſſali ſiue Breuiario Romano pōnuntur, tāquam ſpectantia & pertinentia ad diuinum Officium. Hanc Concluſionem, tenet Angelus, *verb. interdictum, num. 4. & 5.* & Nau. in ſuo Man. *cap. 27. num. 172.* quamuis ibidem aliqualiter reprehendat Angelum prædictum, quaſi male diffinierit diuinum Officium, dicens ea omnia eſſe diuina Officia, quæ in prædictis Miſſali & Breuiario continētur, ſed addita illa particula, tamquam ſpectantia ad diuinum Officium, omnis prorſus auferetur ſupradictæ reprehenſionis occaſio & cauſa, & hoc eſt, quod Angelus intendit dicere ibidem. Sed vt hoc adhuc ſpecialius dicamus, dico, quod diuinorum Officiorum nomine, intelligenda ſunt omnia quæ pertinent ad ſacros Ordines, & ipſorum vſum, diuinorumq. Sacramentorū, atq; Sacramētalium, & ad horas Canonicas, qua propter regulariter loquendo, prohibentur per ſupradicta, tēpore interdicti, omnia exercitia ſpecialiter deputata alicui Ordini, maiori ſiue minori, vt deferendi vrceolos Acolyto, dicendi epiſtolam ſolemniter & cum manipulo Subdiacono, Euangelium Diacono, Miſſam Presbytero, & agendi Officium Hebdomadarij, quando peragitur Matutinum, aut dicuntur aliæ horæ Canonicæ, & idem eſt iudicium de officio, ſeu exercitio ordinandi in Epiſcopo, nam ſupradicta omnia exercitia, dicuntur diuina Officia. Vnde etiam dico, quod interdicti tempore, nemo debet, aut poteſt audire Miſſam, niſi Clerici, etiam primæ Tonſuræ, dummodo non ſint coniugati, hi enim, vt habetur *in cap. Ioannes, de Cler. coniug.* omnia priuilegia

Quid intelligatur, diuinorum officiorum nomine.

Nota hoc valde.

uilegia Clericalia amittunt, præter duo, vt decreuit Bonif. VIII. *in cap. vbi eo, eod. tit. lib. 6.* nam si tonſuram deferunt, gaudent priuilegio Canonis, *ſi quis ſuadente diabolo*, 17. q. 4. & neque coram Iudice ſeculari conueniri debent, ſed priuilegium audiendi Sacra tempore interdicti perdunt, neque immerito, cum iam non ſint miniſtri Altaris neque Eccleſiæ, poſſunt tamen audire prædicta Sacra, quicumque per Pontificis diplomata ſunt priuilegiati, & qui eiuſmodi priuilegium habent, poſſunt familiã ſuam, & qui eos comitantur, in Eccleſiam ſecum introducere, per conceſſionem ſupradicti Bonifacij, *in cap. licet nobis, de priuil. lib. 6.* niſi ipſi vel interdicto cauſam dederint, aut in fraudem, hanc ob cauſam, in eamdem familiam fuerint aſſumpti, *per cap. vlt. de vſur. ſignifie eod. lib. 6.* quæ omnia qualiter debeant practicari, & intelligi, diſertiſſime tradit ſupradictus Nau. loco prælegato, nu. 180. & 181. & Sylu. *verb. interdictio*, 5 q. 1. *in 4. dicto*, ad quæ lectorem remitto. Et aduerto quod quamuis ſupradicta omnia, tempore interdicti ſint prohibita, de iure communi antiquo, de ſpeciali vero nouo, prædicti Bonif. VIII. poſito, *in cap. alma Mater*, ea omnia ſunt conceſſa ſicut prius, dummodo fiant cum moderatione poſita ibidem, nempe *ianuis clauſis, ſubmiſſa voce, non pulſatis campanis, & excluſis excommunicatis & interdictis, per cap. fin. §. adijcimus, de ſentent. excommunic. lib. 6.* expulſis etiam non habentibus priuilegium iuris communis, aut ſpecialis, iuxta *Gloſſ. dict. §. adijcimus, verb. interdictis*, dicitq. Nau. loco vbi ſupra, nu. 173. quod hoc eſt intelligendum, de loco generaliter interdicto, non tamen inquit, habet locum in interdicto ſpecialiter, iuxta Gloſſ. receptam, *in d. cap. fin. verb. Eccleſia*, quod eſt valde notandum atque memoriæ commendandum. Reliqua autem ad diuinum Officium ſpectantia, vel non ſpectantia, quæ prædicti interdicti tempore facere licet, vel non licet, videantur latiſſime apud prædictum Nau. vbi ſupra à num. 174. cum ſequentibus, vbi ad hoc propoſitum dicuntur plura, eaq. notatu digniſſima, & ſimiliter apud Sylu. *verb. interdictum*, 5. à num. 1. cum ſequentibus, ſimiliter & apud Suar. 3. tom. in 3. p. D. Thom. diſp. 33. ſect. 1. & diſp. 34. ſect. etiam 1. 2. & 3. & apud Sayrum, lib. 5. cap. 5. cum ſequentibus per plures numeros, vbi & ad hoc propoſitum reperire licebit omnia quæ deſiderari poſſunt.

Nota, quod ſupradicta omnia intelligenda ſunt de loco generaliter interdicto, non vero ſpecialiter.

Tertia Concluſio.

Illa ſola Sacramenta, quæ aut priuilegium exprimit, aut tacite permittit, ſunt permiſſa in loco interdicto, ſeu interdicti tempore, ſiue interdictum ſit generale, ſiue vero ſpeciale, & particulare. Et hic eſt ſecundus interdicti effectus, ſiue ſecunda facta prohibitio. Hæc Concluſio eſt etiam, certa & manifeſta, & eam tenet expreſſe Nauarr. loco ſupracitato, num. 178. & ponit exemplum in Sacramento Baptiſmi pro paruulis, *per cap. non eſt, de ſponſalibus, & etiam pro adultis, per cap. quoniam, de ſentent. excommun. lib. 6.* quod eſſe dicit extendẽdum etiam ad ſacramentalia, qualia ſunt Cathechiſmus & Exorciſmus, & Vnctio olei, & Chriſma, ſiquidem in Baptiſmo iubentur hæc fieri, *per cap. accepiſti, de conſecrat. d. 4.* ponit etiam exemplum in ſacramento Confirmationis, *per cap. reſponſo, de ſent. excommunic.* & conſecratione Chriſmatis, quæ eſt ad id, atque ad Baptiſmum neceſſaria, *per d. cap. quoniam*, & eadem ratione, conſecratio Olei Baptizandorum. Ponit etiam exemplum in ſacramento Pœnitentiæ, pro infirmis, *per d. cap. non eſt, de ſponſ.* & etiam pro ſanis, *per d. cap. fin. de ſentent. excommunic. lib. 6.* qui non fuerint excommunicati, neque interdicti, ſeu ipſi interdicto eidem, cauſam dederint ſua culpa, vel fauorem, auxilium, atque conſilium præſtiterint, ſeu delicto, ob quod poſitum fuit. Hi enim nequaquam ſunt ad ſacramentum Pœnitentiæ admittendi, niſi

Illa ſola Sacramenta, quæ aut priuilegiũ exprimit, aut tacite permittit, aut promiſſa in loco interdicto, interdicti tempore. Nota hoc valde.

niſi ſatisfaciant prius,ſi poſſunt; ſin minus, idoneam præbeant cautionem, iurando ſe operam daturos fideliter, vt ſatisfiat per ſe, aut per alios, *per d. cap.fin.§.illis,de ſent.excom.lib.6.* Ponit etiam exemplum, in Euchariſtia ſiue Viatico recipiendo,*per d.c.quod in te,de pœn.& remiſſ.* ſolum in articulo mortis, & per gloſſ.*d.cap fin.communiter receptam*, ſicq. ſecluſo priuilegio, & ſecundum Ius commune, non poteſt dari ſanis, quamuis ſint Clerici & Religioſi, licet ſecundum Ius commune antiquum, poſſent dictum Sacramentum ſumere,quando celebrabatur ſemel in Hebdomada ad renouandum ipſum,vt ſupra diximus, *per cap. permittimus,de ſentent.excommun.* Ponit tandem exemplum in ſacramento Matrimonij,per gloſ.*d.cap fin.de ſent.excomm.lib.6.* quod fieri poteſt,etiam inter interdictos perſonaliter & ſpecialiter, iuxta Calderi tract. de interdicto, memb.16.col.21. quamuis non ſit conferenda ipſis benedictio nuptialis.Solũmodo duo Sacramenta ſunt homini interdicti tẽpore abſolute prohibita,nẽpe ſacramentum Ordinis, & ſacramentum Extremæ vnctionis,vt notant Doctores communiter,*in cap.reſponſo,de ſentẽt.excommun.* & pro ſacro Extremæ vnctionis, facit ſpecialiter, *cap.quod in te, de pœnit.& remiſſ.* vbi id expreſſe habetur, nam quamuis Clerici & Religioſi ſint priuilegiati, quoad ſepulturam, non tamen quoad Extremam vnctionem,ſecundum Ius commune: an vero id habeatur ſecundum aliqua priuilegia?dicetur inferius. Longiorem enim ſupradicta omnia requirebant tractationem, ſed temporis anguſtia,libriq. exigua capacitas,non id permittit.Videatur hac de re Sylu.latiſſime,*verb.interdictum*,5.*num.*5. & Suar.vbi ſupra, diſp.33. ſect.1. Sayr.d.lib.5. cap.7.num.1. cum ſequentibus,vbi hæc omnia diſertiſſime tractant,inquirendo de omnibus Sacramẽtis,in particulari ibiq. poterunt videri. Solum aduerto,quod ab hac generali regula poſita in prædicta Concluſione, ſemper intelliguntur excepti quicumque Religioſi, aut forſan Clerici, vel etiam ſeculares, ratione alicuius Bullæ, priuilegij, ſiue conceſſionis ſibi factæ, aliquod habuerint priuilegium ſpeciale, quod videre oportebit, eiuſdemq. tenorem attendere, atque obſeruare.

Quarta Concluſio.

Interdicti tẽpore,nõ conceditur Eccleſiaſtica ſepultura, niſi tantummodo Clericis.

Tertius effectus, ſeu tertia prohibitio,tempore interdicti facta, eſt vt defuncti gaudere non poſſint Eccleſiaſtica ſepultura præter Clericos. Hæc Concluſio, habetur expreſſa,*in cap. quod in te, de pœnit.& remiſſ.* & quamuis illic addatur, quod Clerici ſepeliantur ſine ſolemnitate, & cum ſilentio,iam vero hodie vt ait Sylu. *verb. interdictum*,5. *num.* 10. conceditur, vt Miſſa & officium funeris celebretur, celebrariq. poſſit,cum moderatione ſupradicti *cap. alma Mater*. Videatur hac de re Mag.Sot.vbi ſupra, concl.4. in fine, & Nau.etiam vbi ſupra,num.176.& Suar.diſp.33.ſect.1.2.& 3.per totas,Sayr. lib.5.cap.8.nu.1. cum ſequentibus, vbi & ad hoc propoſitum dicuntur plura; eaq. notatu digniſſima, & in diſputatione eadem,ſect.4.tractat ſupradictus Suar. an ingreſſus Eccleſiæ ſit prohibitus ex vi interdicti, an vero conſtituat aliam differentem interdicti ſpeciem? vbi latiſſime explicat, quem habeat effectum, interdictum ab ingreſſu Eccleſiæ, & circa hoc, & pulſationem campanarum,dicit plura ſupradictus Sayrus,cap.9.per totum,à quorum tractatione ipſe in præſentiarum conſulto ſuperſedeo, propter temporis anguſtiam, & quia, de his aliquid dictum eſt ſupra.

ARTI-

zed by Google

ARTICVLVS IX.

In quam pœnam incidant, seu quodnam sit peccatum, violare supradictum interdictum?

Quæ ad hunc pertinent Articulum, explicabuntur per sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

Violatio interdicti, in supradictis casibus est peccatum mortale.

CErtissimum est, quod violare interdictum, in aliquo ex tribus supradictis, nempe in materia diuinorum Officiorum, aut Sacramentorum, atque in eo quod est sine licentia seu priuilegio, sepeliri in Ecclesiastica sepultura, est peccatum mortale. Hæc Conclusio (vt credo) communis est omnium Doctorum resolutio, quæ vel maxime locum habet in Clericis & Religiosis, nam de laicis (vt statim dicemus) aliqualis est difficultas, sed loquendo de Clericis, supradictam Conclusionem tenet expresse Mag. Sot. in 4. sent. d. 22. q. 3. ar. 1. vbi & dicit, quod præterquam quod violantes interdictum, peccant mortaliter, fiunt etiam irregulares, atque vt verbis iuris vtamur, ineligibiles, atq; impostulabiles, ita quod neque eligere valent, neque eligi, neque postulari, suntq. ipso facto suspensi, ab officio & beneficio. Et quantum ad primam partem, nempe quod violando interdictum Clerici peccent mortaliter, quamuis Caiet. in summa, *verb. interdictum*, hoc absolute concedere renuat, probat tamen illud prædictus Sot. vt videtur, efficacissime, atque euidentissime, ex eo quod mandatum interdicti imponitur proprie, & præcipuè Clericis, secundum ius antiquum, vt non celebrent absolute, secundum autem ius nouum, vt non celebrent, nisi cum moderatione posita, *in cap. alma Mater*, excluso populo, ianuisq. clausis, &c. essquè id præceptum de re graui, ex quo fieri videtur consequens, quod illud violantes, peccent grauiter atque mortaliter. Quod & confirmatur, ex pœnis, quæ violantibus interdictum prædictum, in iure decernuntur, vt irregularitas, & aliæ, qua tam graui censura in iure, non plectuntur, nisi deliquentes mortaliter. Qua de re videatur Suar. latissime, loco supracitato, disp. 33, sect. 2. & 3. & disput. 34. sect. 4. per totam, & disp. 35. sect. 1. num. 18. vbi ad hoc propositum multa, eaq. notatu digniſſima licebit reperire. Videatur Sayrus, lib. 5. cap. 14. per omnes numeros latissime, videatur etiam Nauarr. in suo Man. num. 27. num. 187. in 19. dicto, vbi extendendo hoc etiam ad Monachos, & Moniales, qui nullum Ordinem habent, inquit, quod peccant mortaliter, faciendo interdicti tépore, officia prohibita Clericis. Sed quod supradicti Clerici interdictum violantes, incurrant irregularitatem, fiantq. ineligibiles, atque impostulabiles, probat supradictus Sot. loco superius allegato, Suar. & Nau. *ex cap. si qui, & cap. is cui, de sent. excomm. lib. 6. & ex cap. cum æterni tribunal, de sentent. & de re iud. eod. lib. & cap. 1. de postulat. Prælat.* & quod sint suspensi ab officio & beneficio, probant *ex cap. tanta, de excess. Prælat.* quinuero beneficijs sunt expoliandi, vt constat, *ex cap. postulastis, de Cler. excommunic.* & si sit Religiosus, & sciat matrem Ecclesiam seruare interdictum, neque ipsum obseruet, est excommunicatus, per Clement. *ex frequentibus, de sentent. excommun.* Et est notandum, quod supradicti Clerici dupliciter possunt interdictum violare. Primo, dum ipsi sunt interdicti, tunc enim nullibi (vt dictum est) sacrorum Ordinum officia, possunt exercere, & si sic decedant interdicti, carent Ecclesiastica sepultura, vt habetur

in

in d.cap.it cui. Secundo, si locus sit interdictus, licet Clerici ipsi non sint interdicti, exercendo Ordines in eodem loco, violant interdictum. Et sunt semper quammaxime notanda, verba capitulorum irregularitatem decernentium, quia non loquuntur, nisi de Clericis qui sunt in sacris, & celebrant, seu officia diuinorũ Ordinum exequuntur. Quare Moniales & Religiosi qui non sunt in sacris, interdictum prædictum violantes, licet mortaliter peccent (vt dictum est) non tamen fiunt irregulares, vt non possint ad sacros Ordines promoueri; sunt tamen acriter puniendi, & recludendi in aliquod arctius Monasterium, quo ibidẽ intrusi agant pœnitentiam, vt dicunt omnes Doctores supracitati, *per cap. postulastis, §. qua si iustis, de Cler. excomm. ministr.* nam & Moniales, & Religiosi non Clerici, Clericorum nomine in hoc casu intelliguntur, vtpote quibus competit diuina Officia solemniter facere, vt censeantur violatores interdicti, quantum ad effectum peccandi mortaliter, licet non quantum ad effectum incurrendi irregularitatem. Qua propter simplex Clericus primæ Tonsuræ, imò qui minoribus Ordinibus sunt initiati, vt tenet Sylu. *verb interdictum, 5. num. 6.* cum Theologis, contra quosdam Canonistas, quamuis solemniter in Ecclesia canãt, & sua munera exerceant, deferendo cereos, aut legendo, seu alia agendo, quæ sunt sui muneris, non fiunt irregulares, vt non possint ad maiores Ordines promoueri, quia prima Tonsura, & Minores Ordines, secundũ magis probabilem opinionẽ, non sunt Ordines sacri, sed dispositiones ad illos, qua ratione matrimonium non est eis etiam interdictum. Hoc etiam tenet expresse Sot. vbi supra, qui & addit quod quamuis Presbyteri, interdicti tẽpore, in Ecclesia aliqua munera exerceant, quæ non sunt propria sacrorum Ordinum, sed possunt etiam per laicos exerceri, vt responsoria canere & Psalmos dicere, non ideo sunt irregulares, vt cum Panorm. tradit, vbi supra, Syluest. Vnde hæc sit generalis regula, quod illi tantum Clerici irregularitatem incurrunt, qui in sacris constituti, exercent aliquod officium, quod sit alicui Ordini annexum, vt sunt Officium Subdiaconi, illiq. superiores, quinuero addo, quod quamuis Subdiaconus sine apparatu epistolam dicat, non efficietur irregularis, nam epistolam dicere illo pacto, etiam permittitur seculari; secus autem, si cum apparatu, & tamquam Subdiaconus eam diceret.

Nota hoc valde.

Nota hoc valde.

Quiuam Clerici incurrant irregularitatẽ violando interdictum.

Solum supereſt nunc difficultas. In quam pœnam indcidant laici, interdictum prædictum vllo modo violantes, vel se ingerentes ad audiendum sacrum, seu ad alia diuina Officia, quod est grande dubium. Vtrum ij etiam peccent mortaliter? Qua de re est duplex Doctorum opinio, quidam enim dicunt, quod talia facientes, non peccant mortaliter, nam interdicti violatio, est pœna propria Clericorum, non vero laicorum. Hanc sententiam & opinionem tenet Caiet. *verb. interdicti violatio*, cui etiam & subscribere videtur Nauarr. in suo Manuali, cap. 27. num. 187. & Soto in 4. sent. dist. 22. q. 3. art. 1. concl. 6. secundum quam sententiam laici, si sine dolo, aut violentia, vel cooperatione, cum Clericis sese ingerant ad audiendum sacrum, vel diuina officia, non peccant, saltim mortaliter. Sed contraria opinio atque sententia, videtur verior, pro qua sequentem statuo Conclusionem.

Difficultas. In quam pœnã incidant laici interdictũ violantes.

Prima opinio.

Secũda opinio.

Secunda Conclusio.

Multo probabilius est, atq; veritati & rationi magis conforme, videtur q̃ etiam laici interdictum prædicto modo violantes, peccãt mortaliter, quamuis ipsi non incurrant irregularitatem. Hanc sententiam tenere videtur Sylu. *verb. interdictum, 6. q. 7.* vbi citat Innocent. & Archidiac. quod & probant, ex eo quia faciunt contra obedientiam Ecclesiasticam, *per cap. si quis*, d. 81.

Probabilissimũ est, quod etiam laici interdictũ violantes, peccãt mortaliter quãuis non ipsi incurrant irregularitatem.

d.81. & dicunt eiuſmodi eſſe puniendos per Iudicem Eccleſiaſticum, pœnâ arbitraria, *per Clement. grauis, de ſentent. excomm.* dicit tamen prædictus Sylueam habere locum quammaxime, quando id faciunt ex contemptu, quod nõ contingit, niſi in quatuor caſibus, poſitis, *in Clem 1. de ſepulturis, & in ſupradicta Clement. grauis, de ſent. excommun.* quos etiam caſus ponit, & refert ipſe, *verb. excommunicator 7. excommunic. 7. & verb. excommunicatio 9. excomm. 35.* De qua controuerſia videndus eſt ſpecialiter, latiſſime ſupradictus Suar. vbi ſupra, diſp. 34. ſect. 5. per totam, & Sayr. d. lib. 5. cap. 14. num. 1. cum ſequentibus, vbi meo quidem videri reperire licebit omnia, quæ ad hoc propoſitum deſiderari poſſunt, à quorum ampliori tractatione, conſulto ſupерſedeo, ſtudens breuitati.

ARTICVLVS X.

De ſuſpenſione Interdicti, & quibus competat ipſum ſuſpendere?

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, explicabuntur breuiter per ſequentes concluſiones.

Prima Concluſio.

Interdictũ non ſuſpẽditur pro appellationem factam poſt latam ſentẽtiam eiuſdem interdicti.

CErtiſſimum eſt, quod interdictum non poteſt ſuſpendi, per appellationem interpoſitam, poſt latam ſententiam eiuſdem interdicti. Hæc Concluſio, habetur expreſſa *in cap. is cui, de ſent. excommun. lib. 6.* vbi in hoc, interdictum excommunicationi æquiparatur, idem habetur *in cap. ad hæc quæmuis, de appell.* vbi hoc ipsũ abſolute dicitur de quolibet interdicto. Circa quã Concluſionem, nihil de nouo occurrit dicendum, præter ea quæ dicta ſunt ſupra, agendo de excommunicatione & ſuſpenſione. Nam horum omnium eadem eſt ratio, quod ipſorum ſententia per appellationem poſtpoſitam, non ſuſpenditur. De quibus videatur Nauarr. in ſuo Man. cap. 27. num. 165. & Suar. diſp. 38. ſect. 3. num. 5. & diſp. 3. ſect. 15. num. 17. latiſſime, & Sayrus, cap. 13. num. 30.

Secunda Concluſio.

Interdictũ generale, tam locale, quam perſonale, & interdictum particulare locale ſuſpendi poteſt, ad tempus vel ſimpliciter, ab eo qui illud tulit, & etiam quoad aliquem particularem effectum. Hæc Concluſio, eſt communis omnium Canoniſt. *in d. cap. ad hæc quæmuis, de appellat.* quam ſententiam refert, & ſequitur Couar. *in cap. alma Mater, 2. p. §. 2. nu. 4.* contra Abbatem & Dec. quos ibidem refert, quamquam Abbas fateatur, hanc ſententiam in praxi ſeruari poſſe. Videatur hac de re ſupradictus Suar. diſp. 38. ſect. 3. num. 5. in vltimo dubio, vbi plures alios refert Auctores, ſed maxime Sylueſt. *verb. interdictum, 3. q. 8.* vbi ad id citat Innocent. & Hoſtienſ. idem tenet Angelus, *verb. interdictum, 8. num. 3.* qui etiam pro eadem ſententia plures alios refert Auctores, & quædam iura, nempe *cap. ad hæc, el 3. de appellat. & cap. directe, cap. præterea, eod. tit.* & facit ad id, *cap. dilectis, eod. tit.* in illis verbis, *cuius effectum ad tempus duximus ſuſpendendum.* Videatur etiam Sayr. lib 5. cap. 13. num. 87. Eſt igitur certiſſima ſupradicta Concluſio, propter tantorum Doctorum auctoritatem, & quia, quamuis hoc in iure, non ſpecialiter concedatur, nullo tamen iure id fieri prohibetur, cumq. tota interdicti ſententia, atque effectus dictæ cenſuræ, pendeat ex voluntate ferentis, liquidum profecto ſit, quod ſicut poteſt, ſeruan-

Interdictũ generale, tam locale, quam perſonale, & interdictum particulare locale, ſuſpendi poteſt, ad tempus vel ſimpliciter, ab eo, qui illud poſuit.

do

Digitized by Google

do ea quæ sunt de iure, interdictum prædictum simpliciter auferre, multo ergo melius idipsum faciendo atque ex causa, poterit illud suspendere. Sed aduertendum est (vt diximus in concl.) quod hæc interdicti suspensio, fieri non potest, nisi ab eo qui illud tulit, nam inferior in hoc non potest, cum non habeat iurisdictionem, neque ab illo pendeat effectus sententiæ interdicti, seu voluntatis Superioris. Ex quo inferunt Syluest. & alij, Episcopum non posse suspendere interdictum positum à summo Pontifice, quod inquit supradictus Suar. verum esse, de interdicto reseruato, nam si semel fiat de interdicto absque reseruatione, credit posse suspendi ab Episcopo, ex legitima causa, ex concessione & remissione illi facta à iure, ad relaxandum eiusmodi interdictum, de quo dicemus in sequenti Articulo. Supradicta omnia intelligenda sunt, de interdicto generali, locali, atque personali, & etiam de particulari locali. Maior tamen est difficultas, de interdicto particulari, personali, & posito contra aliquã particularem personam, siue personarũ genus, quæ & eidem causam præstiterunt, an possit suspendi? Et Syluest. vbi supra tenet, quod non potest eiusmodi interdictum suspendi, nisi per solum summum Pontificem, nam ille solus, inquit, in hoc dispensare potest, cum sit iuris humani, quinuero addit, quod si adhuc duret culpa, pro qua positum est eiusmodi interdictum, non potest iure, summus Pontifex in eo dispensare, vt suspendatur, saltim quoad celebrationem, licet possit quoad alia. Sed nihilominus contraria sententia est communior, pro qua sequentem statuo Conclusionem.

Nota.

Tertia Conclusio.

Etiam interdictum particulare personale, potest suspendi ab eo, qui illud tulit. Hanc Conclusionem, nouissime tenet supradictus Suar. loco supracitato, disp. 38, sect. 3. nu. 6. & adducit pro hac sententia Nau. in Man. cap. 27. num. 165. vbi hoc idem dixit de excommunicatione, quod à fortiori (inquit) tenendum est de interdicto, vt expresse docet Couar. loco supracitato. Et ratio huius in promptu est, nam eadem prorsus videtur esse ratio de prædicto interdicto, & de alijs supradictis, quoad eorum suspensionem, cum id nullo iure reperiatur prohibitum, & alioquin veluti ex natura rei, effectus sententiæ interdicti prædicti, pendeat ex voluntate ferentis, quare inquit, dictus Suar. nulla ad hoc requiritur iuris dispensatio, quæ summo Pontifici reseruata sit. Videatur hac de re Sayr. lib. 5. cap. 13. nu. 18. vbi de hoc agit latissime. Aduerto tamen, quod non hic agimus de priuilegio perpetuo celebrandi, aut participandi diuina, tempore interdicti (quod solus summus Pontifex concedere potest) sed agimus de suspensione alicuius effectus, interdicti prædicti, qui omnino pendet, vt prædictum est, à voluntate ferentis. Quo circa inquit, Suar. loco vbi supra, non solum potest interdictum prædictum suspendi, postquam interdictus ipse à contumacia recessit (tunc enim potius est auferendum, quam suspendendum) verum etiam & ipsa durante; nam sæpe sæpius occurrere possunt plures rationabiles causæ, ad prædictam suspensionem faciendã, vt de se patet. Nec solũmodo potest huiusmodi interdictum suspendi, quoad alios effectus, verum etiam, quoad Missæ celebrationem, non quod per hoc sibi concedatur, vt celebret sine peccato, qui alias est in peccato, sed tantum vt suspensio talis interdicti efficiat, quod non celebret, per Ecclesiam specialiter interdictus, atque prohibitus, quo fiet, vt licet peccet celebrando, non tamen efficiatur irregularis, siquidẽ non celebrat aliqua censura Ecclesiastica irretitus, neque agit contra aliquam Ecclesiasticam censuram. Quinuero & casus poterit contigere, vt fortasse non peccet,

Etiam interdictum particulare personale, potest suspẽdi, ab eo, qui illud tulit.

Nota hoc valde.

pecœt, si ipse coram Deo sit bene dispositus, atque ab iniquitate recesserit, quamuis quoad Ecclesiam non potuerit plene satisfacere. Hæc omnia sunt valde notanda, ac multum memoriæ commendanda.

Quarta Conclusio.

Interdictum, ipso iure suspenditur in 4. festiuitatibus, positis in cap. alma Mater.

Interdictum ipso iure suspenditur, in quatuor festiuitatibus, nempe Natalis Domini, Paschæ, & Pentecostes, & Assumptionis Beatæ Mariæ Virginis, quibus diebus pulsatis campanis, apertisq. ianuis, alta & sonora voce, officia diuina possunt solemniter fieri. Hæc Conclusio, habetur expressa, in supradicto *cap. alma Mater, de sent. excommun. lib. 6.* sed intelligenda est de interdicto generali loci prout ibidem dicitur, nam particulare nõ suspendit, vt tenent omnes Doctores communiter, de quo videndus est Nau. in Man. cap. 27. num. 173. Couar. in *d. cap. alma Mater*, 2. *p.* §. 4. *num.* 1. de quo Sayr. lib. 5. cap. 3. num. 1. Sic autem intellecta conclusio est vera, & certa & omnium Doctorum communis resolutio, quamuis nonnulla sit differentia inter eos, circa explicandum modum, quo supradicta debent fieri; nam Sot. in 4. dist. 22. q. 3. art. 1. concl. 4. inquit, quod illa quatuor solemnia festa, incipiunt à primis Vesperis, sed festum Paschatis, à Missa Vigiliæ, saltim ab initio Gloriæ, quando pulsantur campanæ, finiuntur tamen in vltimo completorio, vltimi diei Paschatis, seu festi Assumptionis. Quæ quidem doctrina non multum placet Suar. nam de his agens, disp. 34, sect. 1. num. 37. & disput. ead. sect. 3. num. 18. circa eiusmodi computationem, & quando incipiant, aut finiantur supradicti dies, & an tres primæ festiuitates Paschales, sint singulæ vnius diei tantum, an vero plurium, longe alia procedit via, & tenere videtur contra Sotum, quod & facit Sayr. lib. 5 cap. 13. num. 4. ad quam suam sententiam probandam, plura adducit, quæ à me iam pluries dictæ, breuitatis gratia, consulto omittuntur, & credo quod sententia Soti sit magis probabilis, & quæ communiter obseruetur in praxi, saltim vero est magis pia, cui & assentit, seu assentire videtur Nau. in suo Man. num. 183. vbi tantùmodo excipit octauas prædictorum Festorum. Ex quo videtur innuere, quod suspensio interdicti, in supradictis tribus Paschalibus diebus, fit non per vnicum diem tantum, sed per tres continuos dies festiuos atque solemnes, qui communiter Paschales nuncupantur. Hanc sententiam & opinionem, tenet etiam Viuald. in suo candelabro, de interdicto, nu. 237. cum sequentibus. Addit supradictus Nauar. quod idem omnino intelligendum est, de festo Corporis Christi, & tota ipsius octaua, per Extrauag. Martin. V. & Eugen. IV. quæ legi solent infra octauam eiusdem festi, & de die Conceptionis Virginis Mariæ, etiam cum sua octaua, per speciale priuilegium ad idem concessum, per Sixtum IV. de quo agit prædictus Nauarr. in repetitione *cap. quando, de consecrat. dist.* 1. *cap.* 10. *num.* 86. in quibus omnibus diebus fieri possunt sacra, & omnia diuina officia, absque aliqua modificatione, sed cum magna solemnitate, apertisq. ianuis, & pulsatis campanis, & alta atque sonora voce, admissis interdictis, exclusis tamen excommunicatis, ita vt ij quorum culpa eiusmodi interdictum positum fuit, non accedant ad altare. Et hæc de dicta suspensione interdicti sufficiant, reliqua videantur, apud Syluest. *verb. interdictum*, 5. *num.* 1. *cum sequentibus*, & apud Nauarr. solum, & Suar. locis supracitatis.

ARTI-

zed by Google

732

ARTICVLVS XI.

De relaxatione Interdicti, & à quo Interdictum possit tolli seu relaxari?

SVppositò, quod interdictum numquam est, neque esse debet perpetuum, quæritur, quisnam illud possit tollere, aut relaxare? Quæ ad hunc Articulum spectant, explicabuntur breuiter per sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

SI Interdictum positum, siue latum sit, vt pura pœna, & pro certo fini-
to, atque determinato tempore (quale est interdictum ab ingressu Ec-
clesiæ per mensem) tunc nulla est necessaria eiusdem absolutio aut rela-
xatio, sed elapso tempore, cessat interdictum ipso facto, eo modo, quo su-
pradictum est de suspensione. Hæc Conclusio, satis manet probata, ex his
quæ supra, agentes de suspensione diximus, q.36.ar.16. & eam tenet expres-
se Sylu. *verb. interdictum, 3.q.9.* afferens pro se Panorm. *in cap. non est vobis, de sponsal.* quod est verum, siue interdictum fuerit à iure, siue vero ab homi-
ne, & idem etiam intelligendum est, de qualibet suspensione. Et ratio eius
in promptu est, quia lex aut sententia, non plus operatur, quam eius verba
significent: ergo si verba limitantur ad certum tempus, pro illo tantum du-
rabit interdictum, & non pro aliquo vlteriori tempore, & consequenter eo
elapso, pro futuro tempore non erit necessaria ipsius absolutio aut relaxatio;
nam vbi interdictum non est, neq; absolutio necessaria erit. Vnde dico, quod
est dispar ratio de absolutione interdicti ante elapsum tẽpus, pro quo ipsum
latum est, & de ablatione ipsius post tempus transactum: nam in primo casu
auferri non potest, absque relaxatione potestatem habentis, ob contrariam
rationem; quia nempe pro toto illo tempore, lex siue sententia lata est, sem-
perq. suum operatur effectum, cũ verba ipsa id præseferant, atque ad ipsum
sint efficacia, vtq. impediatur eiusmodi effectus, necessaria est contraria vo-
luntas, potestatem habentis, qui eiusmodi interdictum relaxet; at vero in se-
cundo casu, nihil tale est necessarium, nam interdicti sententia, non plus ope
ratur, quam eius verba significent, cũque tempus, pro quo interdictum fuit,
positum, sit expletum iam atque transactum siue elapsum, ipso facto interdi-
ctum cessat, absque eo quod necessaria sit aliqua absolutio, aut relaxatio.
Videatur hac de re Sayr. 1. tom. sui thesauri, lib. 5. cap. 15. num. 2.

Si interdictum sit positum pro certo atque determinato tempore, eo elapso nulla est necessaria eiusdem absolutio aut relaxatio.

Secunda Conclusio.

Quando interdictum, non est positum pro aliquo certo & determinato tempore, sed indiffinite, absque vlla adiecta conditione, quæ pendeat ex vo
luntate eius qui interdicitur, & est pure pęna pro aliquo præterito delicto,
absque temporis limitatione, tunc eiusmodi interdictum auferri non potest,
nisi per relaxationem Superioris potestatem habentis. Hæc Conclusio, est
certa & manifesta, & probatur hac efficaci ratione, nam cum interdictum in
dicto casu sit pura pœna, & non sit limitata ad certum tempus; liquido con-
stat, quod de se est indiffinita, seu perpetua negatiue, hoc est quod de se non
habet certum tempus, & consequenter tolli aut finiri non potest, nisi ex vo-
luntate Superioris, in id potestatem habentis. Inuoluit enim prædicta inter-
dicti sententia, dicto modo posita, hanc conditionem, *donec auferatur, vel*

Quando interdictum non est positũ pro certo & determinato tempore, sed indiffinite, estq. pure pœna, pro aliquo commisso delicto, necessaria est relaxatio Superioris.

Digitized by Google

vſque ad beneplacitum fœnitis, eo modo & forma, quo ſupra de ſuſpenſionis ſimili ſententia eſt dictum. Circa hanc Concluſionem, atque præteritam videatur Suar. diſp 38 quæ eſt de relaxatione interdicti, ſect. 1. num. 2. & 3. & etiam Sayr. vbi ſupra, num. 3. cum ſequentibus, vbi plura ad hoc propoſitum valde notanda licebit reperire. Maior difficultas eſt, de interdicto quando ponitur ſeu fertur, vt recedatur ab aliqua contumacia, vel ſub hac conditione, tacita ſeu expreſſa, donec quis ſatisfaciat, vel reſtituat, an tunc neceſſaria ſit abſolutio, ſeu interdicti relaxatio? Multi enim dicunt non eſſe neceſſariam in dicto caſu, quia inquiunt, ſi conditio non eſt adimpleta, interdictum nullatenus eſt tollendum, imò vero, nec relaxari poteſt, cum duret contumacia, niſi forte per abſolutam voluntatem eius, qui poſſit reuocare ſententiam, ſeu in lege diſpenſare. Si autem conditio eſt adimpleta, dicunt, quod nec ſic neceſſaria eſt abſolutio, vel interdicti relaxatio, nam ipſo facto, interdictum ceſſat, cum ille terminus ſit poſitus, in illa lege & ſententia, vltra quem non operatur, quandocumque lex ſibi præſcribit certam temporis durationem, nam proinde videtur eſſe limitare, durationem cenſuræ, per expreſſum temporis terminum, & per quamcumque aliam æquiualentem conditionem. Hac de re eſt magna lis & controuerſia inter Doctores, de qua videndus eſt ſupradictus Suar. dicta diſput. 38. ſect. 1. num. 4. cum ſequentibus & ipſe in contrariam omnino inclinat ſententiam, quæ & mihi magis placet, pro qua ſit tertia Concluſio.

Difficultas.

Tertia Concluſio.

In omni cenſura, ſiue ſententia interdicti, quæ fertur ob contumaciam, vel quouſque recedatur à contumacia, ſeu hoc aut illud fiat, etiam ſublata contumacia, neceſſaria eſt interdicti abſolutio ſiue relaxatio, facta ab eo, qui poteſtatem & iuriſdictionem habet. Hanc Concluſionem tenet expreſſe ſupradictus Suar. loco ſupracitato, & eſt conformis ad ea, quæ dicta ſunt ſupra de excommunicatione, & ſuſpenſione, probatq. illam multis, & iuribus & rationibus, inter quas ea mihi videtur potiſſima, quam adducit à paritate rationis, de ſupradicta excommunicatione. Excommunicatio enim, vt plurimum fertur ob contumaciam, & donec ab illa recedatur, ſiue hæc conditio expreſſe ibidem exprimatur, ſiue non, & nihilominus ipſa impleta conditione, ſequitur eiuſdem excommunicationis abſolutio, vt conſtat *ex cap. cum deſideres, cap à nobis, el 2. cap. quod in dubijs, de ſentent. excommunic*: ergo idem dicendum eſt, de cenſura interdicti, cum eadem ſit vtriuſque ratio, & in his, in quibus non apparet manifeſtum diſcrimen, ſolent in iure dictæ cenſuræ æquiparari, *per cap. is cui, cum ſimilibus, de ſentent. excommun. lib. 6.* Hoc itaq. eſt tenendum. Solum ſupereſt ſcire atque inueſtigare, quibuſnam cõpetat huiuſmodi interdictum relaxare, ſeu ab eo abſoluere? de quo ſit quarta Concluſio.

In omni cenſura ſiue ſententia interdicti, poſiti ob contumaciam, neceſſaria eſt relaxatio, facta ab auctoritatem habente.

Quarta Concluſio.

Si interdictum latum eſt ab homine, per particularem ſententiam, ſolus ille qui eam tulit, vel eiuſdem Superior, poteſt ipſum relaxare, ſeu auferre, vel aliquis alius ex ipſius commiſſione. Hæc Concluſio eſt communis omnium Doctorum reſolutio, de qua videndus eſt Sylueſt. *verb. interdictum*, 3 *num.* 16. & Sot. in 4. d. 22. q. 3. ar. 1. concl. 3. & Suar. diſp. 38. ſect. 2. num. 2. cum ſequentibus, tenentq. id communiter omnes iuris interpretes, *in cap. ſi ſententia, cap. ſi ciuitas, de ſent. excommun. lib. 6.* Videatur hac de re Sayr. vbi ſupra, num. 19. vbi inquit, quod quamuis interdictum hominis tolli poſſit, ab ipſius

Interdictum latum ab homine, ab eo ſolùmodo relaxari poteſt, ſeu à Superiore.

Supe-

Superiore,non tamen id fieri debet, niſi prænia ſatisfactione & de conſenſu eius qui illud tulit, *per c.cum ab Eccleſiarum,de offic.ordin.*quod & tenet Archidiaconus, *in cap. ſi ciuitas, de ſent.excommunic.lib.6.* verſu in gloſſ.1.& Sylu. *verb.interdictum, 3.num.16.q.10.* pro quo etiam videndus eſt D. Anton. 3.p. tit.17.de interdicto,c.5. poſt medium,& Sot.in 4.ſent.22.q.3.ar.1. concl.3. verſic.atque illud.Et addit ſupradictus Sayr.quod neque Archiepiſcopus,relaxare valet interdictum, latum à ſuis ſuffraganeis, niſi vbi hoc illi ex præſcripta conſuetudine competit, *per cap. Romana, de ſent.excommun. lib.* 6. facit,*& cap. venerabilibus,eodem tit. & lib. tuncta gloſſ.ibidem*, quam & eſſe dicit communem Doctorum ſententiam, pro quâ citat ſupradictum Sylueſt. loco ſuperius allegato, q.11. num 17. quod eſt valde notandum atque memoriæ commendandum. Sed difficultas eſt de interdicto lato à iure. De qua vt diſtincte procedamus,diſtinguendum eſt,nam aut fertur in pœnam tantum, alicuius commiſſi delicti, aut vero fertur ob contumaciam: atque in primo ſenſu adhuc ſubdiſtinguendum eſt, nam vel fertur ad certum atque determinatum tempus,aut vero indiffinite, & ſine vlla temporis limitatione. Et iterum, vel loquendum eſt,de prædicto certo atque determinato tempore elapſo, an vero antequam finiatur, de quibus omnibus, ſumma breuitate agendum eſt per ordinem,in ſequentibus Concluſionibus.Sit quinta Concl.

Nota hoc valde.

Difficultas.

Quinta Concluſio.

Si interdictum latum ſit à iure, pro certo atque determinato tempore, & in pœnam alicuius cõmiſſi delicti,ipſo tempore elapſo, per ſe finitur,abſque eo,quod neceſſaria ſit in eo aliqua Superioris diſpenſatio aut relaxatio, Hæc Concluſio, iam ſatis manet probata in 1.concl. nam quæ ibi dicta ſunt intelligenda eſſe diximus, de quolibet interdicto ſiue lato à iure, ſiue vero ab homine, de quo nunc nihil vlterius ſeſe offert dicendum. Sed quid eſt ſentiendũ, ſi prædictum interdictum ſit tollendum ante elapſum prædictum tempus, quiſnam ſuper eo poterit diſpenſare, ſeu illud relaxare? Reſpondeo, & ſit ſexta Concluſio.

Si interdictum latum ſit, a iure pro certo, atque determinato tempore, eo elapſo per ſe finitur abſq. eo, quod neceſſaria ſit aliqua relaxatio.

Sexta Concluſio.

Si interdictum poſitum à iure,ſit tollendum ante elapſum prædefinitum atque determinatum tempus, nullatenus tolli poteſt, niſi à legislatore, vel eius Superiore,ſeu ab eo qui poteſtatem habet diſpenſandi in tali lege. Hanc Concluſionem tenet expreſſe Sylu. *verb. interdictum, 3. q.10.num.16.* vbi & probat eam,ex his quæ notat gloſſa,*in cap. cupientes,§.caterum,verb. ſuſpenſos, de elect.lib.6.* Eamdem tenet Suar.1.tom.in 3.p. D.Tho.diſp.38.ſect.2.nu.2. vbi & probat eam à ſimili, ex his quæ ſupra dicta ſunt de ſuſpenſione, cum Nauarr. & alijs quos ipſe refert,cap.27. num. 162. idem tenet Sayr. ſupradictus, loco vbi ſupra, num. 14. in fine, eſtq. huius rei, eademmet ratio, quæ adducta eſt ſupra,agendo de ſuſpenſione, ſiquidem vtraque cenſura fertur in pœnã, atque pro certo & determinato tempore,quo fit,vt ante ipſum elapſum,tolli non poſſit, niſi per conditorem Canonis, qui ipſas tulit, aut ipſius Superiorem,ſiue potentem diſpenſare in tali lege.

Quando interdictum,latũ eſt à iure,& tollẽdum ante elapſum tempus, non poteſt tolli, niſi a legislatore, vel ſuperiore.

Sed,quid ſi eiuſmodi interdictum, non eſt poſitum pro aliquo certo atque determinato tempore, ſed indiffinite, abſolute atque in puram pœnam pro aliquo commiſſo delicto,præſuppoſito, quod auferri nõ poteſt aut tolli, niſi per relaxationem ſeu diſpenſationẽ Superioris in id poteſtatem habentis,quiſnam eſt ſuperior, qui facere id poteſt? Reſpondetur per ſequentem Concluſionem, quæ erit ſeptima in ordine.

Septima Concluſio.

Interdictum poſitum in puram pœnam, & nulli reſeruatum tolli poteſt per Epiſcopum & Ordinarium.

Si interdictum prædicto modo, poſitum ſit à iure indiffinite, & abſque vlla reſeruatione, tolli & relaxari poterit, per Epiſcopum ſeu Ordinarium, eo modo quo ſupradictum eſt de ſuſpenſione. Pro hac Concluſione videantur quæ dicta ſunt ſupra, q. 36. ar. 16. concl. 5. agentes de ſuſpenſione, & præterea videatur Sylueſt. loco ſupracitato, *verb. interdictum q.* 10. *num.* 16. vbi ſequentia verba habentur: Si interdictum ſit à iure, & conditor Canonis nihil ſibi reſeruauit, tunc Epiſcopus ordinarius poterit illud relaxare, niſi eſſet latum ad certum tempus, tunc enim ante illud expletum non poſſet. Et addit, quod poterit hoc ipſum ſimiliter, Legatus Sedis Apoſtolicæ, argum. de iuſto, *ex cap. nuper de ſentent. excommun.* imò & quilibet Ordinarius Prælatus, etiam Epiſcopo inferior, quantum ad perſonas ſuæ iuriſdictionis, licet non quoad locum, argumento eorum quæ dicit ſupradictus Sylu. de abſolutione excommunicationis, *verb. abſoluere*, 2, §. 1. maxime vbi haberi non poſſet copia Superioris abſoluentis, argumento etiam eorum, quæ dicit idē ipſe, *verb. diſpenſare*, § 9. & tandem ſupradictam concluſionem tenet Sayr. ſupradictus, loco ſupracitato, num. 14. & eam probat ex multis Doctorum, auctoritatibus & iuribus, ſed maxime, *ex d. cap. nuper, de ſent. excommun.* vbi ſequentia verba habentur, *quod hoc ipſo, quod conditor iuris ſine Canonis, ſibi ſententiam non reſeruat, eam aliis relinquit, ſeu relinquere videtur*. Videarur etiam hic de re Sot. d. 22. q. 3. ar. 1. concluſ. 3. verſic. quinuero, vbi, inquit, quod quantum eſt ex tenore iuris, videntur interdicta omnia iure poſita, ceſſante cauſa & facta ſatisfactione, per Ordinarium poſſe tolli, quoniam interdicta iure non reſeruantur Papæ ſicut excommunicationes: ſi autem inquit, alicubi interdictum reſeruetur, ſtandum erit verbis iuris, quia tunc niſi per eum cui reſeruatur, aut per eum cui ipſe mandauerit, relaxari non poterit, vt colligitur *ex d. cap. nuper, de ſentent. excommunic.* Addit etiam ſupradictus Soto, quod eadem manente cauſa, aut non facta ſatisfactione, non poteſt interdictum iuris, tolli aut ſuſpendi, niſi per ſolum ſummum Pontificem. Sed quid dicendum eſt de interdicto poſito ob contumaciam? Huic difficultati etiam reſpondere oportet cum diſtinctione, nam vel ponitur cum reſeruatione, vel ſine illa: de primo ſit octaua Concluſio.

Octaua Concluſio.

Interdictum poſitum ob contumaciam, cum reſeruatione tolli, aut relaxari non poteſt, niſi ab eo, qui illud ſibi reſeruauit. Hanc Concluſionem tenet Suar. diſp. 38. ſect. 2. num. 4. & diſp. 7. ſect. 3. num. 1. cum ſequentibus, & ſect. 5. per totam, agendo de cenſuris in communi, & præſupponit prædicta Concluſio, ferri poſſe interdictum ob contumaciam cum reſeruatione, quod negare viſus eſt Sot. ſupracitatus, d. 22. q. 3. art. 1. concl. 3. in fine, dicens, quod interdicta iure non reſeruantur Papæ, ſicut excommunicationes. Sed contrarium omnino tenet Suar. loco ſupracitato, allegans ſeipſum in diſp. 27. ſect. 1. & 2. vbi agit de interdictis iure commune poſitis, quorum aliqua videntur eſſe reſeruata, & inquit, quod ſaltem interdictum poſitum in Bulla Cœnæ Domini, reſeruatum eſt, & quod negari non poteſt, quod interdicta ferri poſſunt à iure cum reſeruatione, eo modo, quo & ab homine. Quo ſuppoſito, tamquam certo, inquit, quod huiuſmodi interdictum, tolli non poteſt, niſi ab eo, qui illud ſibi reſeruauit, quod probat, *ex cap. nuper, de ſententia excommunicationis*, nam ex quo ibidem habetur, quod quando lator Canonis aliquam cenſuram non ſibi reſeruat, eo ipſo vide-

Interdictum poſitum ob contumaciam, cū reſeruatione tolli non poteſt niſi ab eo, qui illud ſibi reſeruauit.

videtur eam alijs concedere, à contrario sensu, exinde colligitur, quod per reseruationē, facultatem tollit ab ea absoluendi. Videatur Suar. vbi supra. Sed aduerto, quod Concil. Trident. sess. 24. cap. 6. de reformatione, facultatem concedit Episcopis, absoluendi à prædictis interdictis, summo Pontifici reseruatis, si casus sit occultus, nam quamuis in priori parte illius textus, quæ est de dispensatione, solummodo fiat sermo de irregularitate & suspensione, & ideo illa non extendatur ad interdictū, quod non est censura, neque absolutione tollitur, sed dispensatione, etsi in puram pœnam, & pro certo tēpore sit alicui personæ impositum, nihilominus tamen in posteriori parte, quæ est de absolutione, sermo fit absolutus de omnibus casibus reseruatis, vbi etiam comprehenditur prædicta interdicti censura, quod expresse tenet Suar. loco supracitato, dist. 38. sect. 2. num. 4. in fine, & Sayr. 1. tom. lib. 5. cap. 15. num. 16. allegando in id Enriquez, lib. 13. de excommunicatione, & interd. cap. 31. §. 3. Sed loquendo de interdicto, prædicto posito ob contumaciam, & sine reseruatione, sit nona Conclusio. Nota.

Nona Conclusio.

Interdictum prædictum ob contumaciam positum, sine reseruatione, absolui potest per Episcopum siue Prælatum Ordinarium loci. Hæc Conclusio vt credo, est communis, & intelligenda est, tam de interdicto locali, quam de personali generali siue particulari, etiamsi iure Pontificio sit latum, dummodo non sit reseruatum, vt dictum est. De qua Conclusione videatur Suar. disput. 38. sect. 2. num. 5. cum sequentibus, qui & probat eam, ex regula tradita, *in dicto cap. nuper, de sent. excommun.* vbi sicut prædictum est, habetur, quod illud quod legislator non sibi reseruauit, perinde videtur alijs Iudicibus ordinarijs concedere. Videatur prædictus Suar. vbi supra, vbi etiam quærit, an interdictum prædictum, quando fuerit personale speciale, & vt prædictum est, positum sine reseruatione, auferri possit à quolibet proprio Sacerdote, siue ordinario Confessore, qui absoluere potest à peccatis mortalibus, eo modo quo fit in excommunicatione, per supradictum *cap. nuper, de sentent. excommun.* vbi absolutio excommunicationis non reseruatæ, censetur concessa, non solum proprio Episcopo, verum etiam proprio Sacerdoti, quod idem esse dicendum videtur de absolutione interdicti personalis specialis, siue particularis, nam hæ duæ censuræ, quoad hoc, videntur æquiparari, iuxta Glossam, *in cap. præsenti, verb. personaliter, de sentent. excomm. lib. 6.* Et difficultate, hinc inde discussa, argumentisq. pro vtraque parte propositis, inclinari videtur in hanc partem, quod prædicta interdicti censura, absolui potest ab eodem Sacerdote, ordinarioq. Confessore, à quo & auferri potest excommunicatio iuris, non reseruata, dummodo sit latum propter contumaciam. Contrariū tamen sententiam, tenet Sayr. supradictus, loco supracitato, num. 22. allegando pro se Enriquez, lib. 13. de excommunicat. & interd. cap. 31. §. 3. & vterq. pro parte sua satis probabiles adducit rationes. Qua in re, atque inter auctores adeo graues, nolo ipse in præsentiarum Iudicem agere, sed quamlibet harum opinionum in sua cuiusq. probabilitate relinquere. Solum aduerto, quod in omni casu necessum est, in prædicta absolutione, vt tollatur prius omnino interdicti causa, sufficiensq. satisfactio fiat, aut cautio detur, eo modo quo supradictum est de excommunicatione, id quod aduertit Suar. loco supracitato, num. 9. & Sayr. loco etiam supracitato, num. 26.

Interdictum positum ob cōtumaciam, & sine reseruatione, per Episcopum vel Prælatum Ordinarium tolli potest.

Nota.

Decima Concluſio.

Ad tollendum interdictũ, nulla ſunt in iure determinata verba.

Ad tollendum ſupradictum interdictum, nullà ſunt in iure determinata verba, neque ipſius relaxationis, ſeu abſolutionis aliqua ſubſtantialis forma, ſed ſufficiunt ad tollendum ipſum, illa quæ voluntatem explicent Superioris, ſeu in id auctoritatem & poteſtatem habentis. Hæc Concluſio eſt certa, omniumq. Doctorum communis. Circa quam, nihil de nouo occurrit dicendum præter ea quæ diximus ſupra, q. 36. ar. 16. concl. 8. agendo de ſuſpenſione. Videatur hac de re Sylueſt. *verb. interdictum*, 3. q. 9. *in 1. dicto*, Sayr. lib. 5. cap. 15. num. 5. & Suar. diſput. 38. ſect. 3. à num. 1. cum ſequentibus, vbi & quærit: Vtrum in interdicto prædicto, locum habeat, relaxatio ſeu abſolutio, ad cautelam, eo modo quo in excommunicatione? à qua ego diſputatione conſulto ſuperſedeo, breuitati ſtudens, videatur ibidem, & Sayrus, 1. tom. lib 4. cap. 17. num. 36. vbi hoc ipſum quærit de abſolutione à ſuſpenſione facta ad cautelam, quibus in locis reperire licebit omnia, quæ ad hoc propoſitum poſſunt deſiderari.

ARTICVLVS XII.

Vtrum per Concilium Tridentinum, ſint reuocata Regularium priuilegia, circa ſuſpenſionem Interdictorum, in certis quibuſdam diebus, ſiue caſibus?

Opinio Nauarri circa Regularium priuilegia, ad ſuſpendendum interdictum.

PRo huius Articuli intelligentia, oportet præmittere, quod Nauar. in ſuo Man. latino, cap. 27. num. 189. in fine, agens de ſupradictis Regularium ſiue Religioſorum priuilegijs, circa interdictorum ſuſpenſionem, inquit, ea eſſe reuocata per Concil. Trident. ſeſſ. 25. cap. 12. in illis verbis, *cenſura & interdicta, nec dum à Sede Apoſtolica emanata, ſed etiam ab Ordinarijs promulgata, mandante Epiſcopo, à Regularibus in eorum Eccleſijs publicentur atque ſeruentur*. Quibus, inquit, verbis reducere videtur, ſupradicta priuilegia ad iura antiqua, quibus hoc ipſum erat præceptum, vt conſtat ex Clement. 1. *de ſent. excommun.* & Clement. *cum ex eo, ead. tit.* vbi & apponitur excommunicationis ſententia, ipſo facto incurrenda, contrarium facientibus, & maxime nobis Fratribus Minoribus, per d. Clem. *cum ex eo*, qua propter (inquit) curãdum eſt, vt ſummus Pontifex facultatem faciat, ſuſpendendi interdicta in diebus Sanctorum proprij cuiuſq. Ordinis, expedireq. dicit, vt id fiat in prædictis diebus tantum, non autem in eorum octauis, vt non nimis enerueturnerus Eccleſiaſticæ diſciplinæ, ſeu cenſurarum Eccleſiaſticarum, & hoc etiam cum addito, vt eandem facultatem faciat, etiam Parrochis, quoad dies Sanctorum, ſuarum Eccleſiarum atque Patronorum, vt inter omnes ſeruetur æqualitas atque concordia, qua teſte D. Hieron. poſt Saluſtium, ſeruata, etiam paruæ res creſcunt, vt diſcordia maxima dilabuntur. Verba ſunt expreſſa ſupradicti Nau. quæ quamuis veræ pietatis ſpecimen, & aliqualem apparentiam præſeferant, ſecundum tamen multos atque grauiſſimos Auctores & Doctores, ab omni prorſus ſunt veritate aliena. Pro quorum reſolutione, ſequentem ſtatuo Concluſionem.

Regulariũ priuilegia circa interdictorum ſuſpenſionem, nullatenus ſũt per Conc. Trid. reuocata.

Concluſio.

REgularium priuilegia per ſupradictum Concilium Tridentinum, quoad interdictorum ſuſpenſionem, non eſſe credo annullata & reuocata. Hanc Concluſionem tenet expreſſe, doctiſſimus Pater Frater Bartholomeus de

Digitized by Google

de Medina, in ſua ſumma ſiue inſtructione Confeſſorum, cap. 10. §. 13. dub. 2. vbi aſſeueranter dicit, quod Regulares vti poſſunt ſupradictis ſuis priuilegijs, ſuſpendereq. interdicta in feſtis Sanctorum, ſui Ordinis, non obſtante prædicto Concilij Tridentini decreto, nam id (inquit) non eſt non obſeruare decretum prædictum, ſed vti & frui, eo non obſtante, priuilegijs ſibi conceſſis, obſeruando ipſa interdicta. Cuius quidem rei, quam maximum eſt inditium, poſtquam finitis ſupradictis feſtiuis diebus, ſtatim iterum interdictum apponitur, quo facto euidenter oſtenditur, ſuſpenſionem prædictam factam fuiſſe, non ex eo, quod interdicta non ſeruentur, ſed propter ſpeciale priuilegium, atque ex particulari diſpenſatione. Quod quidem Concilium nequaquam prohibet, vt enim ex ſupradictis verbis apparet, tantum præcipit, quod cenſuræ & interdicta, à Regularibus in eorum Eccleſijs publicentur atque ſeruentur. Qua quidem ratione dicit ſupradictus Medina, quod per verba prædicta, illa tantum priuilegia reuocantur, quæ in certis quibuſdam Religionibus habebantur olim, vt eorum alumni, & profeſſores, nullatenus aſtringerentur, ad ſeruandum aliquod interdictum, cũ igitur interdicta ſeruẽtur regulariter, non contrauenitur decreto ſupradicto, ſi per aliquod ſpeciale priuilegium, in certis quibuſdam caſibus atque diebus ſuſpendantur ad tempus, neque per prædicta verba, vllo modo reuocata ſunt, aut reuocari cenſentur ſupradicta priuilegia. Hanc Concluſionem, tenet etiam Pater Frater Emman. Rodrig. in explicatione ſua Bullæ Cruciatæ, §. 1. dub. 3. atque in additione ad ipſam, eod. §. 5. num. 34. cum ſequentibus, & 2. tom. qq. Regularium, q. 112. art. 2. & Enriq. lib. 13. de excommunicat. & interd. cap. 48. §. 1. & Sayr. lib. 5. cap. 13. num. 24. Fauet etiam huic ſententiæ & opinioni, Motus quidam proprius Pij V. qui incipit, *Eſſi Mendicantium*, datus anno Domini 1567. 17. Kalend. Iulij, Pontificatus ſui anno 2. quo ſtatuit atque declarauit, ſupradictum decretum Concilij Tridentini, ſeſſ. 25. cap. 12. locum non habere, nec debere intelligi, tempore celebrationis, alicuius ex feſtis Sanctorum Ordinum Fratrum Mendicantium, ſiue alias in alijs feſtiuitatibus, iuxta eorumdem Ordinum Apoſtolica priuilegia, nam etiamſi in eiſdem diebus, interdictum aliquod Apoſtolica auctoritate, ſeu locorum Ordinariorum, ordinariè emanauerit, illud in præfatis feſtiuitatibus, atque eorum octauis ſuſpendi voluit. Quem quidem Motum proprium, etſi poſtea Greg. XIII. alio ſimili exhibito, anno Domini 1572. Kalend. Martij, Pontificatus ſui anno 1. qui incipit, *In tanta rerũ, & negotiorum mole*, ſecundum aliquos, in totum reuocauerit, re tamen vera, ac penitus introſpecta, non ita eſſe videtur, nam certe non ipſum reuocauit, ſed ſolummodo ibidem contenta ad terminos Iuris communis, & prædicti Conc. Trident. reduxit, eaq. tantum reuocauit, quæ eiuſdem decretis contraria fuiſſent, non tamen illa quæ fuiſſent præter ipſum Concilium, & per aliquod ſpeciale priuilegium, ſupradictis Regularibus, Fratribuſq. Mendicantibus conceſſa, vt conſtare poterit cuilibet dictum Motum proprium intuenti. Quod quidem non conſiderauit ſupradictus Nauarr. eamq. ob cauſam, cum prius in prædicto ſuo Man. Hiſpano ſermone conſcripto, dixiſſet, iuxta præfatam conceſſionem Pij V. quod Fratres Mendicantes, in feſtis ſuorum Ordinum & eorum octauis, ſuſpendere poterant interdicta, in alio poſtea, quẽ edidit latinum, loco ſupracitato, exiſtimans prædictam Pij V. conceſſionem reuocatam, per Greg. XIII. prædictum, Fratrumq. Mendicantium priuilegia, non ſolũ eſſe præter, verum etiam contra Concilium, & aduerſari ſupradicti Concilij decretis, omnino ſententiam mutauit, eoſq. aſſeruit, vt diximus, indigere noua conceſſione atque diſpenſatione, vt in prædictis

Quædam priuilegia reuocantur per Concil. Trident. circa interdictum.

Nota valde.

diebus festiuis suorum Ordinum, suspendere possint interdicta. Sed reuerà, non ita esse videtur, nec vllo modo opus est prædicta noua concessione atque dispensatione, vt tenent Auctores supradicti. Pro quo etiam facit exe-
Nota hoc valde. cutoriale quoddam, quod hac de re extractũ fuit, in Hispania à Regali Consilio, anno Domini 1576. cum Toleti magnum fuisset subortum dissidium, inter Religiosos Illustrissimi Conuentus S. Petri Martyris, Prædicatorum Ordinis, cæteroſq. eiusdem ciuitatis Ecclesiasticos, circa obseruantiam interdicti, cuiusdam volentibus supradicti Conuentus Fratribus, solemniter celebrare quoddam festum sui Ordinis, illis vero mordicus contradicentibus, affirmãtibusq. ipsos nullo id iure facere posse & nullũ in id habere priuilegium, tandem cum causa esset delata ad Regale Consilium, prædicti Fratres, hac in re sententiam in suum fauorem obtinuerunt, quæ pro hac difficultate fuit, vt dixi; quasi executoriale quoddam, maximumq. atque euidentissimum argumentum, iuxta tantorum virorum atque senatorum placitum, quod prædicta priuilegia non sunt reuocata, per Conc. Trid. nec per Greg. XIII. quantum ad hoc, vt in diebus prædictis, suspendi possit interdictum. Concludendo igitur dico, quod per dictum Decretum, atque Motum proprium Greg. XIII. illa dumtaxat sunt priuilegia reuocata, quæ à quibusdam Religiosis habebantur olim, vt non ipsi tenerentur vnquam aliquod obseruare interdictum, qualia sunt, illa quæ referuntur in Compendio
Nota hoc valde. priuilegiorum Mendicantium, *verb interdictum*, 1. §. 26. quæ ex concessione Anastasij IV. Alex. III. & Alex. etiam IV. & Vrban III. Clem. etiam III. & IV. habebant Fratres S. Ioannis Hospitalis Hierosolymitani, quæ postea Greg. IX. innouauit, vt habetur in eodem Compendio loco supracitato, nu. 27. quibus simile etiam priuilegium habebant Fratres Minimi ex concessione Leonis X. quod habetur vbi supra, §. 22. Sed vt dixi, hæc omnia priuilegia, iam sunt reuocata, per supradictum decretum Conc. Trid. Tandem in nostris constitutionibus generalibus Toletanis, cap. 2. de officio diuino, §. de interd. & festis, declaratur, *quod possumus nos Minores Fratres, vti supradictis priuilegijs tempore generalis interdicti*, quod quidem haud quaquam credendum est, quod tanti Patres nostri sacri Ordinis dixissent, nisi pro certo, compertissimum habuissent, priuilegia prædicta, per Concilium supradictum nullatenus esse reuocata. Hic dicendum restabat, quænam sint eiusmodi priuilegia, & qualiter nos habere debeamus tempore interdicti supradicti? sed quia vt plurimum ipsa loquuntur de interdicto & simul de cessatione à diuinis, sequenti quæstione, quæ erit de prędicta cessatione à diuinis, tamquam congruentiori loco, id dicendum reseruatur.

QVÆSTIO XXXVIII.

De Cessatione à diuinis, & his quæ ad huiusce rei tractationem spectant, in duodecim Articulos diuisa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Quidnam sit Cessatio à diuinis?

INter spirituales pœnas, aliaq. iuris remedia, quibus Ecclesia Catholica vti solet, ad corrigendos siue corripiendos inobedientes atque contuma-

ces

ces,vna est, quæ communiter cessatio à diuinis nuncupatur, de qua agunt DD.iurisperiti & *in cap.dilectis filys,de appellat.& in cap.irrefragabili.6.eiusdē de offic.ordin.& in cap si Canonici.cap.quamuis eodem tit.lib.6. & in Clement. 1. de sent.excomm.* Theologi vero cum Magistro,in quarto sententiarum d. 22. Sylu.*verbo cessatio*,Soto in supradict.4.sentent.dist.22.q.3.art.2.Nauar.in suo Man.cap. 27 num. 188. de qua quæritur in præsentiarum quidnam sit,estq. prædicta pœna adeo similis interdicto, vt non defuerint multi viri,alioquin docti,& in hisce rebus exercitati,qui existimarint, cessationē a diuinis prædictam,idem esse omnino, atque interdictum antiquum strictissimum , quod poni consueuit olim , in quo solummodo expressum est in iure,licuisse ea conferre sacramenta,quæ necessaria erant simpliciter , seu in articulo mortis,qualia sunt baptismus,pœnitentia , atque Eucharistia,collata per modum viatici,vt colligitur *ex cap.non est vobis,de sponsalibus cap.quod in te.de pœnit.& remiss.cap.permittimus de sent.excomm.* extra quem mortis articulum in prædicto interdicto strictissimo, prohibitum erat adultis,etiam sacramentum pœnitentiæ & Eucharistiæ,nisi vrgente præcepto diuino , vt refert Enriq. lib. 13.de excomm.& interdicto cap.45.§.1.& Sayr.1.tomo lib.5.cap.16. nu.1. Sed reuera non ita est,vt amplius infra dicemus,quin vero supradicta pœna, seu, vt alijs placet,censura,cessationis a diuinis in multis differt,ab interdicto prædicto,etiam strictissimo. Vt autem sciri possit,quid ea sit, propositoq. articulo satisfiat, sequens statuitur conclusio .

Aliquorū DD. placitū , circa cessationem à diuinis.

Conclusio .

CEssatiō a diuinis,vt nomen ipsum sonat,nihil est aliud,quā quædam desistentia à diuinis officijs,atque ab administratione sacramentorū Ecclesiasticorum.Hanc diffinitionem tradit Nau.vbi supra,diciteq. eam esse Innocentij,& communem in præallegato *cap dilectis de appell. & cap.irrefragabili, de offic.ordin.*sed Magister Soto in 4.d 22.q.3.ar.2.vocat eam suspensionem organorum,& Ministrorum Ecclesiæ silentium.Quæ diffinitio,seu potius descriptio,desumpta est,ex Panorm.*in d.cap.dilectis filys,de appellat. num.* 18. & Sylu.*verbo interdictum* 1.*q.*1.*in §.* & Couar.*in cap. Alma mater p.*2.§ 2. *nu.*1. *de sent.excom.*redditq. prædictus Soto ratione sui dicti,& inquit,quod desumitur prædicta descriptio, ex illo *Psal.*136.*in Salicibus in medio eius suspendimus organa nostra*,& per allusionem ad id quod veri Israelitæ eo tempore fecerunt, vt enim inquit Scriptura Israeliticus populus in Babyloniā captiuus adductus , organa quibus in templo tangebat , atque canebat, veroq. Deo suo sacrificabat,in Salicibus suspendit,petentibusq. Babylonijs, vt facerent quæ alioquin in templo facere consueuerant,responderunt , *quomodo cantabimus canticū Domini in terra aliena*?ita etiā inquit, & Ecclesia præ mœrore, & angustia quam patitur,ex inobedientia,atque ob contumaciam interdum filiorum,à diuinis cessat , organaq. sua , & antiqua lætitiæ signa suspendit, hoc veluti typo ostendere volens, maximam suam afflictionem atque mœrorem,quod facit non permittendo in Ecclesijs fieri , & celebrari diuina , nec ministrari sacramenta,aut sacrificia offerri . Sed tamen quamuis prædicta Cessationis descriptio,ipsiusq. allusio optima sit, congruentior nihilominus,atque frequentior est,diffinitio adducta a supradicto Nau. quam & tradit Enriquez lib.13, de excomm.& interdicto.cap,52, §.1. & nouissime Pater Fr.Petrus de Ledesma. 2. par.4.q.26.art.2.post tractatum de interdicto. Sed Suarez 5.tom.in 3.par.D.Thom.disput.28.sect.1. aduertit prædictam diffinitionem cessationis à diuinis,non esse traditam per causam, sed desumptam ab effectu, nam reuera illa organorum suspensio , seu desistentia a diuinis

Cessatio à diuinis, est desistentia à diuinis , officijs , atque administratione Ecclesiasticorum Sacramētorū.

Alia diffinitio seu descriptio cessationis à diuinis.

Explicatur prædicta diffinitio, siue descriptio.

uinis officijs, non eſt ceſſatio ipſa formaliter, ſed veluti effectus pœnę ſupradictæ, ipſa vero formaliter cõſiſtit, in quodam Eccleſiaſtico vinculo, quo Miniſtri Eccleſiæ adſtringuntur & obligantur, ad ceſſandum a diuinis, quã eſſe dicit propriam, atq; genuinam pœnę huius, ſiue cenſuræ definitionem, quod latiſſime proſequitur in tota prędicta ſect. ſed maxime nu. 14. in fine, & Sayrus 2. to. lib. 3. cap. 17. num. 1. & 2.

ARTICVLVS II.

Vtrum ſupradicta ceſſatio a diuinis ſit licita?

ET quidem prima facie, videri poteſt quod nõ: nam diuina officia, & miſſam potiſſimũ celebrari, eſt de iure diuino, vt tenet omnis Theologorũ ſchola communiter, eſt enim Miſſa proprium fidelium Chriſtianorum ſacrificium: ſed per nullum ius humanum, derogari poteſt iure diuino: ergo ſupradicta ceſſatio a diuinis, propter nullam cauſam ſiue rationem eſt licitum. Argumentum quidem eſt ſatis apparens. Sed in contrarium eſt veritas, pro qua ſit concluſio.

Concluſio.

Ceſſatio à diuinis licita eſt & vna ex præcipuis pœnis ſpiritualibus, quas Eccleſia habet contra rebelles, atq; contumaces. Nota hoc valde.

CEſſatio à diuinis licita ẽ, & vna eaq. potiſſima inter ſpirituales pœnas, aliaque iuris remedia, quibus Eccleſia iam olim vti ſolet, ad corripiendos inobedientes, & contumaces filios. Hæc concluſio conſtat *ex cap. irrefragabili de off. ord. & cap. ſi Canonici cap. quamuis eod. tit. lib. 6. & Clement. 1. de ſent. excomm.* vbi Clemens V. pœnam ſiue cenſuram ſupradictam, vocat *vnicum lumen ad repellendas iniurias Eccleſiis illatas.* Eſt itaque concluſio ſupradicta certiſſima, de qua ſpecialiter videndus eſt Magiſter Soto, in quarto diſt. 22. quæſt. 3. ar. 2. concluſione ſecunda, vbi inquit, negari non poſſe, ceſſationem prædictam, ſi debite fiat, eſſe licitam, & conuenientem, ad hoc vt quos rebelles, & contumaces, Eccleſia iure & ordine vincere & cogere nequit, ſaltim hoc tam ingenti doloris ſenſu, a diuinis ceſſando, afflictionemq. ſuam oſtendendo, exterreat atque contremiſcere faciat.

Ad argumentum igitur in contrarium adductum, facili negotio Reſpondetur dicendo, quod ſupradicta ceſſatio a diuinis, nullatenus eſt contraria alicui diuino præcepto, licet enim diuina officia, ac potiſſimum miſſarum ſolemnia celebrare, ſit de iure diuino, ſingulis tamen diebus ſiue menſibus celebrari, & vt hoc vbique & ſemper fiat, non eſt de iure diuino, neque eſt tam ſtrictum ius, vt aliquando, atq; in aliquo loco, & caſu, iuſta exiſtente cauſa, ab eo non poſſit ceſſare, neque vllo modo, id eſt per ſe malum, neque extra materiam Eccleſiaſtici præcepti, quinuero multum conformiter ad ipſum, ad oſtendendam ſuam auctoritatem, & poteſtatem, quæ etiam eſt de iure diuino. Poteſt ergo iure Eccleſia, ad tempus & cum cauſa, lætitiæ ſigna, organaq. ſua ſuſpendere, atque à diuinis ceſſare.

ARTICVLVS III.

Quotuplex ſit ſupradicta Ceſſatio à diuinis?

Huic articulo reſpondetur, per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

Omnis in vniuerſum ceſſatio

OMnis in vniuerſum ceſſatio a diuinis, eſt duplex, alia generalis, alia vero particularis, ſemperq. eſt localis, non vero perſonalis. Hæc concluſio

sio communis est omnium DD. resolutio, de qua videndus est Nauar. in suo Man. cap. 27. nu. 168. & Suarez 5. to. in 3. p. D. Thom. disput. 38. sect. 1. nu. 5. vbi de vtraque cessatione affert exempla, & de generali inquit, loquitur *Clem. 1. de verbor. signific.* atque de eadem tacite exponere videtur alia iura, scilicet *cap. irrefragabili, §. caterum, de off. ord. & cap. si canonici. c. quamuis eod. tit. lib. 6.* Quibus in locis fit sermo de cessatione, quæ ponitur à Canonicis, seu à Capitulo, vel Collegio, habentibus ad hoc potestatem, ex consuetudine, seu alio modo, quæ quidem potestas interdum se extendit, ad ponendam cessationem generalem in Ciuitatibus, vel terris, vt dicitur *in d. Clem. 1. de verb. signif.* De speciali vero videtur esse sermo, *in c. dilectis, de appellat.* vbi solum in Ecclesia Altisiodorensi, dicitur fuisse cessationem latam, quod potest intelligi de tota Ciuitate, vt aliqui exponunt, sed propriùs intelligitur tantum de Ecclesia matrice, vt exponit *gloss. in d. Clemen. 2. verbo generalibus*, Differunt autem hæ duæ cessationes, vt nomen ipsum sonat, in locis circa quæ versantur, generalibus seu particularibus, eo modo quo simili ratione interdicta etiam distinguuntur, interdumq. dicuntur generalia, quandoque vero particularia, de quo videatur Sylu. *verbo cessatio à diuinis, nu. 1.* Solum aduerto, vt prædictum est, in conclusione, quod nulla datur cessatio personalis, sed tantũ localis, generalis seu particularis, nam ex ui cessationis, numquam prohibentur personæ vbique celebrare diuina, sed tantum in aliquo loco seu locis, quos respicit cessatio prædicta, id quod etiam constat ex communi consensu Ecclesiæ, de quo videatur Suarez supradictus loco supracitato nu. 4. & Sayr. loco etiam citato cap. 17. nu. 14.

tio à diuinis, & duplex, alia generalis, alia verò particularis, semperq. est locales, nõ verò personalis.

ARTICVLVS IV.

Vtrum supradicta cessatio à diuinis, sit Ecclesiastica censura?

HAc de re est opinio Magistri Soto in quarto sententiarum d. 21. q. 3. ar. 1. vbi agens de censuris in communi, ipsas ad quinarium numerum reducit, inter eas vnam esse dicens, cessationem a diuinis, ita quod ad tres censuras communiter dictas, quarum fit mentio *in cap. quæsumi, de verb. signif.* excommunicationem nempe, suspensionem, atque interdictum, duas alias addit ipse, irregularitatem contractam ex culpa, atque cessationem a diuinis, dicitq. censuras prædictas in communi, esse numero quinque. Cuius sententiæ, saltim quantum ad dictam cessationem a diuinis, subscribere visus est Couar. in *cap. alma mater, 2. p. §. In prim.* vbi vocat eam iuris Pontificij censuram, id quod esse tenendum apparet hac efficacissima ratione probari, desumpta a diffinitione censuræ, ex eo q̃ cessatio prædicta videtur esse quædam pœna Ecclesiastica, priuans specialibus functionibus, quæ ponitur propter contumaciam, vt ab illa recedatur, quæ medicinalis pœna sicut per ordinariam Ecclesiæ potestatem imponitur, ita & per eamdem aufertur, siue tollitur, ex quo fieri videtur consequens, quod nihil omnino illi deficiat, ad veram rationem censuræ. Sed nihilominus contraria sententia communior est, quæ & videtur tenenda. De qua & sequentem statuo conclusionem.

Opinio Magistri Soto.

Conclusio.

CEssatio a diuinis, non est aliqua censura, distincta a supradictis illis tribus positis *in d. cap. quæsumi de verb. signif.* Hæc conclusio patet in primis ex cap. prædicto, quod est vnicum, ac totale fundamentum huius opinionis, propter quod tenet eam, Nauar. in suo Man. cap. 27. num. 164. & num. 168. nullam

Cessatio à diuinis non est censura Ecclesiastica.

nullam aliam ad id rationem afferens, niſi quia ceſſatio ſupradicta, non eſt aliud, quàm omiſſio ipſa, ſeu deſiſtentia diuinorum officiorum iuxta Panor. *in cap. dilectis de appell. num.* 18. quæ quidem ratio videtur inefficax D. Suarez, 5. tom. in 3. p. D. Th. diſp. 38. ſect 1. num. 2. ipſamq. impugnat ibidem. Sed quidquid de hoc ſit, ipſe tamen ſupradictam amplectitur, & tenet, atq; defendit, noſtram concluſionem loco ſupracitato, & diſp. 1. ſect. 3. agendo de cenſuris in cõmuni, mordicus tenet ceſſationem a diuinis prædictam, non eſſe aliquam Eccleſiaſticam cenſuram, diſtinctam à ſupradictis illis tribus, neque augere prædictarum cenſurarum numerum. Et peculiariter carpit prædict. Couar. pro eo quod dixerit ipſam eſſe aliam cenſuram, interdicto quę ſimilem, quia inquit ſi cenſura eſt, non eſt alia, ſed omnino eadem, cum manifeſtum ſit, eam non eſſe excommunicationem, nec ſuſpenſionem, quo fit, vt eſſe neceſſario debeat, idem quod interdictum, & ſi interdictum non eſt, inquit nec cenſura eſt, quia quod ſub nulla ſpecie inuenitur, ſub nullo genere exiſtit, qua propter affirmãter dicit, prædictam ceſſationem nõ eſſe ſpeciem cenſuræ, nec vero pœnam, quamuis ipſius aliqualem præſeferat apparentiam, ſed tantummodo ſimplicem quandam prohibitionem, faciendi, & celebrãdi diuina. Effeque dicit magnum diſcrimen, inter generalem prohibitionem, atque cenſuram: quam quidem differentiam cognouerũt Innocen. Card. Zabarella, & Speculator quos refert, & ſequitur Maiolus lib. 3. de irregular. nu. 10. Quod & confirmat aliquibus rationibus, & maxime deſumpto argumento a violatione Eccleſiarum, quæ vt in ſequenti quæſtione dicemus, violãtur per voluntariam ſeminis ſeu ſanguinis effuſionem, eſtq. prohibitum celebrari in eiſdem, quouſque tollatur violatio prædicta, & tamen certum eſt, quod celebrans ibidem non efficitur irregularis, quod tamen fieret, ſi celebraret in aliquo loco interdicto ſuppoſito, & hoc certe nihil ob aliud, niſi quia illa nõ eſt cẽſura, ſed nuda & ſimplex prohibitio, vt notauit Innocent. *in cap. vlt. de exceſſibus Prælatorum nu.* 7. ſignum ergo eſt eſſe maximã differentiã inter prohibitiones ſupradictas, atq; cenſurã. Nec fit bona conſequutio ex vno ad aliud, quinuero ex carentia effectus huiuſmodi irregularitatis, manifeſte ſequitur, quod nuda & ſimplex prohibitio nullatenus eſt cenſura. Huic ſimiles ſunt omnes aliæ prohibitiones, quæ reperiuntur in iure *in cap.* 1. *&* 2. *de iure patron.* celebrandi in aliqua Eccleſia, propter rationes ibidem adductas. Et ſimiliter licet Prælatus prohibeat firmiter aliquem celebrare, ſeu confeſſiones audire, non ſtatim cenſetur ſuſpenſionis cẽſuram apponere, niſi idipſum ibidem expreſſe exprimatur, quo fit, vt eiuſmodi ſubditus, celebrando contra voluntatem prædictam Superioris, quamuis peccet, non tamen efficitur irregularis, nihil ob aliud, niſi quia illa fuit ſimplex quædam, & nuda prohibitio, non vero cenſura. Stat igitur differentia inter ſupradictam prohibitionem & cenſuram, in hoc quod ſimplex prohibitio, non inducit illos iuris effectus, quos inducit cẽſura, etenim cenſura exiſtimatur veluti quædam moralis affectio iuris, tales habens effectus, quod ineſt perſonę ita intrinſecè, vt illam ſemper ſecum deferat, etiam extra territorium imponentis, ſimplex autem prohibitio, ſolummodo eſt præceptum quoddam extrinſecum, quod ſuis terminis conditur. Et præterea eſt alia differentia, inter ſimplicem prohibitionem, atque cenſuram, nam cenſura per ſe, atque formaliter eſt pœna, ſimplex autem prohibitio, per ſe formaliter non eſt pœna, neque ipſam includit, aut neceſſario requirit rationem pœnæ, ſed ſufficit ſibi ratio præcepti. Quam conſiderationem late proſequitur, Suarez ſupradictus loco ſupracitato, num. 14. Propter quæ omnia in ſua prædicta opinione perſiſtit, quod prædicta ceſſatio a diuinis

uinis,non est aliqua Ecclesiastica censura. Idem tenet Sayrus lib. 5. cap. 17. nu,8.& lib. 1.cap. 1.num.4. agendo de censuris in communi.

ARTICVLVS V.

Vtrum Cessatio à diuinis sit idem,quod generale Interdictum?

HAs etiam de re,fuit quorundam opinio, asserentium cessationem prædictam a diuinis,saltim generalem,idem esse omnino, quod generale interdictum. Hanc sententiam tenere videtur. D.Anton. 3.p.tit.27.tractatu de interdicto,ante medium, & Summa Angelica *verbo cessatio in princip.* Sylu.etiam eodem verbo nu.1. Soto in 4.d.22.q.3.art.1, concl.4. Viuald.in suo candelabro aureo 3.par. tract. de cessatione à diuinis,num. 5. Priuilegiorum Collector *verbo interdict.* §. 17. qui & allegat pro hac parte duos DD.Salmanticenses, hoc idem tenentes. Huius opinionis fundamentum est, *Clement.* 1. *de sentent. excomm.* vbi æquiparantur cessatio generalis,& geperale interdictum: qua etiam ratione inquiunt, celebrantem tempore prædictæ cessationis generalis,fieri irregularem eo modo, quo qui celebrat tempore generalis interdicti.Qua de re videndus est etiam Villadiego tractatu de irregular.cap.de interdicto in fine,vbi hoc ipsum tenet, post Ioann. Andream *in cap.si Canonici de offic. ordin. lib* 6. & Innocent. & plures alios iurisperitos, quos refert,& sequitur Maiolus lib. 3.de irregul. cap.20. neque Couarr. vt videtur,à prædicta sententia, & opinione dissentit,*in cap. Alma mater.* 2.*p.* §. *nu.*4.sed nihilominus contraria sententia videtur verior atque tenenda, de qua fit prima Conclusio.

Prima Conclusio.

CEssatio a diuinis supradicta,neque generalis neque particularis, non est idem quod interdictum,sed multum ab ipso distincta. Hanc sententiam,& conclusionem,tenet expresse Nauar. in suo Manual. cap. 27. num. 188. vbi dicit eam esse Calderini tract.de interd. membro.3 col. 3.& Card. *in Clement.* 1.*de sentent.excomm.* §. *in cessationis*, & Bonifacij ibidem num. 4. de qua videndus est supradictus Suarez,loco supracitato disp. 38.sect. 1.nu. 4.cum sequentibus,vbi & probat eam,a destructione contrarij fundamenti, quod ad suum intentum probandum,omnino dicit esse inefficax. Nam in prædicta *Clement.* 1. *de sentem. excomm.* quamuis cessatio generalis, interdicto generali,æquiparetur,in casu ibidem expresso,nempe in hoc quod Religiosi sub excommunicationis sententia,ipso iure incurrenda, obligantur ad seruandas,eodem modo cessationes generales,atque generalia interdicta, non tamen æquiparantur in alijs,seu in omnibus,quinuero ex eo,quod non æquiparantur quâtum ad hoc, quod dicta cessatio generalis.fit generale interdictum;pro eo inquam,facta est ibidé præfata extensio,ex mera voluntate summi Pont.vt scilicet Religiosi eodé modo obseruare teneantur vnum eorũ,atque & reliquum.Præterea certum est, quod non æquiparantur in omnibus,sed tantummodo in obseruatione prædicta,ibidemque statuta, neque enim imponitur ibidé transgressoribus,irregularitatis pœna,sicut posita est in iure,violantibus interdictum,sed solummodo excommunicationis,quod quammaximum argumentum est, vtriusque rationem longe esse diuersam. Quapropter fit secunda conclusio.

Cessatio à diuinis,& Interdictum,non sunt idem omnino, sed multũ distincta, atque diuersa.

Nota hoc valde.

Secunda Conclusio.

Supradicta cessatio à diuinis,siue ea fit generalis, siue vero particularis, in

Cessatio à di-

ulnis, siue generalis, siue particularis, in multis ab interdicto differt.

in multis differt ab interdicto, Primo, differunt, quia cessatio a diuinis, quæcumque illa sit, & interdictum etiam generale, tamquam diuersa atque distincta, semper proponuntur in iure, vt constare licebit ex omnibus locis, iuribus, atque capitulis, quæ de his rebus loquuntur. Secundo, quia cessatio a diuinis prædicta, vt communiter dicitur, est quid facti, quod est licere, quod non est aliud, quam ipsa desistentia a diuinis officijs, & pro omnibus ponitur, neque in hoc magis respicit delinquentes, quam ipsos innocentes, neque locum ipsum afficit, hoc est non reddit locum ipsum, cui apponitur, interdictum; at vero interdictum, siue generale illud sit, siue vero particulare, est quid iuris, immediateq. locum ipsum afficit cui apponitur, & reddit ipsum interdictum, & ipsum delinquentem immediate prohibet celebrare, atque diuina officia eodem in loco exercere, non vero in alio, nisi fuerit personale. Tertio quia prædicta cessatio, numquam imponitur a iure, sed ab homine, & pro eo etiam dicitur quid facti, interdictum vero est quid iuris, atque vt plurimum imponitur ab ipso iure. Quarto, quod prædicta cessatio, cum ad factum pertineat, atque in eodē consistat, etiam post appellationem decreta, non fit nulla ipso iure, nam facta infecta esse non possunt, vnde non obstante appellatione prædicta, nihilominus à diuinis cessatur, at vero interdictum, cū fit quid iuris, & ad eiusdē effectus pertineat, si post appellationē decernatur, nullum est ipso iure, vt constat *ex c. ad hæc quoniam, de appell. & c. is cui §. vlt. de sentēn. excomun. lib. 6.* Quinto, quia vt prædictum est in ar. præcedenti, prædicta cessatio non est censura proprie dicta, sed quædā nuda, & simplex prohibitio, siue præceptum, prohibens diuina celebrari, interdictum autem, est censura proprie dicta, & stricte, atque in rigore sumpta, vt constat *ex cap. quærenti de verb. signif.* Sexto, quia celebrans in loco interdicto, vt amplius inferius dicetur, incurrit irregularitatem, quia scilicet violat interdictum, per interdictum autem violatum, efficitur quis suspensus *per c. fin. de excess. Prælat.* suspēsus vero celebrās, irregularis efficitur, *per ca. de sent. & re iudic. lib. 6. & c. ali medicinalis. § fin. & c. is qui §. is vero de sent. excomun. lib. 6.* at qui celebrat, vel ministrat cōtra cessationem a diuinis, non fit irregularis *iuxta glos. in cap. si Canonici, verbo cessare, de offic. ordin. lib. 6.* Septimo, quia prædicta cessatio, vt supradictum est, numquam fertur directe, & absolute in personas, sed tantum in loca, vt videre licebit in omnibus iuribus, quæ de cessatione loquuntur, vbi solummodo fit mentio cessationis localis, solumq. iura distinguunt eā in ordine ad loca. Qua ratione iurisperiti fer ūt vbique, nullam esse cessationē personalē ratioq; ipsa, id persuadet, nam ex ui cessationis, numquam prohibetur persona vbique celebrare diuina, sed tantum in aliquo loco, quem respicit cessatio ipsa; at vero interdictū siue generale, siue particulare, sæpissime atque absolute, fertur in personas ipsas, inueniuntur q. in iure quāplurima interdicta generalia, & particularia personalia, quibus ob quædam delicta interdicuntur personæ ipsæ, prohibenturq. vbique sacra atque diuina celebrare, vt constat ex multis iuribus & ex cōmuni Ecclesiæ vsu. Octauo, differt supradicta cessatio a diuinis, à quolibet interdicto generali siue particulari, nam priuilegia concessa ad audiendam Missam, officiaq. diuina, tempore interdicti, non intelliguntur concessa, ad eadem audienda tempore cessationis a diuinis, vt constat ex communi omnium intelligentia, & vt infra etiā dicemus, non omnia quæ nunc concessa sunt, *per cap. Alma mater* tēpore interdicti, extenduntur seu censentur extendi, ad tempus cessationis a diuinis, quinuero e contrario, potest quispiam interdum cessationem a diuinis præcipere, qui non potest interdictum ponere, vt notat *glossa 2. in d. c. si Canonici de offic. ordin. lib. 6.* nec priuilegium ad po-

ad ponendam cessationem, per se extenditur, ad ponendum interdictum. Ex quibus omnibus plane colligitur, quod cessatio a diuinis prædicta, atque interdictum, siue generale illud sit siue vero particulare, in rigore iuris loquendo, & in omni ratione stando, ita sunt diuersa, atque distincta, vt vnum sub alio non comprehendatur, ex vi & proprietate verborum, nec tamquam æqualia, nec tamquam inferius sub suo superiore, quamquam in multis quã maximã similitudinem habeant. Hac de re qui plura videre desiderat, consulat Sylu. *verbo interdictum* 1.q.1. Sotum in 4.sent.d.22 q.3.art.2.per totam, Nauar.in cap.27. sui Man.num.188. & 189. Couar. *in cap. Alma mater.* 2.p.§. 2.nu.1. Medinam in sua instructione confessorum cap.11.§.14. Enriquez lib. 13.cap.52.§.2. Suarez 3.tom.in 3.par.D.Thom.disp.38.sect.1. Sayrum 1.to. sui thesauri, lib. 5.cap.17.an.4.cum sequentibus.

ARTICVLVS VI.

Quinam sint effectus Cessationis à diuinis?

IN hoc Articulo breuiter, atque resolutiue dicendum a nobis est, quidnam liceat, aut non liceat facere, tempore cessationis prædictæ, stando in iure cõmuni. Nam quod fieri potest, ex speciali iure, seu particularibus Religiosorum quorumdam priuilegijs, in vltimo ac posteriori ar. dicetur. Vt autem hoc debite, atque ordinate fiat, propositæ difficultati Respondeo per sequentes conclusiones.

Prima Conclusio.

TEmpore cessationis a diuinis, celebrare non licet sacra, seu officia diuina, in ciuitate vel loco, vbi eiusmodi cessatio fuerit constituta; & omnes Ecclesiæ, si ipsa est generalis, cessare debent omnino. Hæc conclusio communis est, & generalis omnium DD. resolutio, de qua videndus est Magister Soto in 4.d.22.q.3.art.2. & Nauarr. in suo Man.cap.27, nu.189. Suar. disput.38.sect.2.an.2.cum sequentibus, Couar. *in cap. Alma mater.p.2. §.4. nu.7.* Enriquez lib. 13.cap.52. §.1. Viualdus in suo candelabro aureo tract. de cessatione nu.6. & 14. Sayrus lib.5.cap.19.nu.2. Et ratio huius conclusionis est, quia cessatio prædicta, vt nomen ipsum sonat, dictumq. est in 1.ar. inducit suspensionem diuinorum officiorum omnino, maiorq. rigor in hisce rebus seruandus est, hoc tempore quã tempore cuiuscumque interdicti, quo fit, vt nec seruata forma, & quadruplici moderatione supra d.cap. *Alma mater*, dicere licebit, stando in iure communi, missam horasq. Canonicas, in tono siue recitando, à multis, & coram alijs, etiã in submissa voce, & ianuis clausis, & non pulsatis campanis, & ejectis atque exclusis excõicatis, & interdictis. Quæ quidem doctrina generalis fuit resolutio Senatus Doctorũ Academiæ Salmanticensis, facta anno Domini 1536. vt refert Pater Fr. Bartholomæus à Medina in sua instructione Confessorum cap.11.§.14. & Suarez, & Sayrus locis supracitatis. Cuius etiam conclusionis ratio, meo quidem videri apertissime comprobatur, *ex cap. si Canonici. §. ß autem, de offic. ord. lib.6.* vbi habetur, *eum cuius culpa cessatio indicta fuerit, teneri Canonicis, & Clericis, ad id quod eorum interest, in eo, quod omnino cessantes à celebratione diuinorum officiorũ, distributiones quotidianas amiserint, aut saltem non acquisierint, quæ nemini interessentibus diuinis officijs dari debent, & solent,* vt habetur in *cap. omnes de cleri. non resid. lib.6.* & Conc. Trid. *sess.21. de reform. cap.3 & sess.22. de reformat. c.3. & sess.24. de reformat. c.12.* quas tũ tempore interdicti generalis recitare.

Tempore cessationis à diuinis, nõ licet sacra facere, neque diuina officia celebrare.

Digitized by Google

recitãtes in choro lucrantur *per d.c. Alma mater. §. adijcimus*, & rãtio poteſt formari ſic, nam ſi prędicti Canonici, & Clerici tempore ceſſationis à diuinis prædictę, ſacra atque diuina poſſent celebrare & facere, etiam ſeruata forma ſupradicti cap. *Alma mater*, & prætati *§. adijcimus*, nulli dubium eſſet quin diſtributiones quotidianas lucrari etiã poſſent, & conſequenter, is cuius culpa ceſſatio prædicta indicta fuiſſet, non teneretur, vt diximus, Canonicis & Clericis, quorum intereſt, damna ſatisfacere, & reſarcire: ſed ſic eſt, quod tenetur, vt habetur in *d. cap. ſi Canonici*, ergo &c. Hæc quidem ratio fortiſſima eſt, quam & ſubtiliter aduertẽrunt DD. ſupradicti, & maxime Couar. loco ſupracitato, & Enriquez lib. 13. cap. 53, & Suarez diſp. 38. ſect. 2. nu. 7. & Sayrus locis etiam ſupracitatis. Quod & confirmatur ex eo, quia ante conſtitutionem ſupradict. cap. *Alma mater*, penitus erat interdicta celebratio diuinorum officiorum, tempore ſupradictæ ceſſationis a diuinis, *per cap. non eſt vobis de ſponſal.* ſed huic iuri veteri, nullibi derogatum eſt, cum c. *Alma mater*, tãmodo de interdicto generali loquatur, non vero de ceſſatione a diuinis: ergo tempore eiuſdem ceſſationis, celebrari non poterunt ſacra, atque diuina officia, ſtando in iure communi, vt dictum eſt, etiam cum illa quadruplici moderatione ſuprad. c. *Alma mater*. Quod intelligendũ eſt, de publicis officijs, & orationibus Eccleſiæ, nã priuatæ orationes, etiam in tẽplis, nõ ſunt prohibitæ, ex vi huius præcepti, quinuero perſonæ Eccleſiaſticæ, & Religioſi recitare tenentur ſuũ officium ſecrſum, iuxta cuiuſq. obligationem, quapropter prædicta ceſſatio, dicitur ſuſpenſio Miniſtrorum, & organorum Eccleſiæ, non vero perſonarum particularium, de quo videatur Suarez latiſſime ſupradicta diſput. 38. ſect. 2. an. 2. cum ſequentibus.

Secunda Concluſio.

Tempore ceſſationis à diuinis, ſtando in iure communi, bene poteſt vnus ſolus Sacerdos, cũ vnico miniſtro, ſecrete celebrare in Eccleſia, ad ſanctiſſimum Euchariſtiæ ſacramentũ renouandũ, octauo quoque die. Hæc etiam concluſio, fuit etiam generalis reſolutio, atque Decretum ſupradicti Senatus DD. Academiæ Salmanticenſis, anno prædicto, vt tradunt ſupradicti Medina, Enriquez, Couarr. Suarez, & Sayrus locis ſupracitatis. Circa quod Decretum aduertit ſupradictus Sayrus, quod id fieri poteſt, non ſolum in ceſſatione generali loci, verum etiam in ſpeciali, ex conſuetudine, quæ tempus ceſſationis ad ius antiquum reducit, *per cap. non eſt vobis de ſponſalibus.* Quod non tam iure, quam æquitate probatur, de ceſſatione à diuinis, ex paritate rationis, qua quidem ducti DD. id quod de interdicto, ſiue generali ſiue ſpeciali, ibidem dicitur, ad tempus etiam ceſſationis, tam ſpecialis quam generalis, extendunt, vt ſpecies Euchariſtiæ reuerenter, & ſine putredine conſeruentur. Videatur hac de re ſpecialiter Suarez vbi ſupra, num. 19. & 20. & addit ſupradictus Enriquez lib. 13. de excommunicati. & interd. cap. 53. §. 2. quod licet ſufficiat vnus ſolus Miniſter, qui inſerviat Sacerdoti celebranti, nihilominus tamen bene poſſunt intereſſe duo, maxime quia Sother. Papa *in cap. hoc quoque de conſecr. d.* 1. iubet in miſſis ad eſſe, ſaltem duos quibus Sacerdos dicat, Dominus vobiſcum, illiq. viciſſim reſpondeant, & cum ſpiritu tuo.

Tempore ceſſationis à diuinis, etiam ſtando in iure communi, bene poteſt vnus ſacerdos celebrare, pro renouãdo Sacramento Euchãriſtiæ ſemel in hebdomada.

Nota hoc valde, pro Miſſarũ Acoluthis.

Tertia Concluſio.

Tempore ceſſationis prædictæ, Eccleſiaſtici atque Religioſi in recitatione horarum ſoli ipſas debent recitare, non autem duo ſimul, aut plures exceptis priuilegiatis. Hæc etiã concluſio, fuit generalis reſolutio DD. prædictæ

Tempore ceſſationis, qualiter Eccleſiaſtici, & Religioſi debeant Horas canonicas recitare.

dictæ Vniuerſitatis, vt conſtat ex Auctoribus ſupradictis, locis citatis, ſed Sayrus num.4. inquit, hoc durum atque rigoroſum nimis ſibi videri, quidquid dicat Viual. vbi ſup. nu. 14. Qua ratione inquit, quod ſicut olim iure antiquo tempore interdicti generalis licebat, *per cap. quod in te de pœni. & remi.* etiam ante conſtitutionem *d. cap. Alma mater*, Clericis in Conuentualibus Eccleſijs binis, & binis, vel tribus ſimul, horas Canonicas recitare, ſubmiſſa voce, ianuis clauſis, non pulſatis campanis, excluſis excommunicatis, & interdictis, ita hoc iuris priuilegium, tamquam fauor, ex paritate rationis, merito per DD. extẽditur ad hoc, vt idipſum fieri poſſit tempore ceſſationis à diuinis, cum huiuſmodi officij diuini recitatio, ad publicum officium pertinere non videatur. Ita etiam teſtatur Enriquez lib. 13. cap. 53. §. 2. in fin. & Suarez. d. diſp. 38. ſect. 2. nu. 2. & nu. 14. Aduertit tamen ſupradictus Suarez, quod laici etiam prohibentur audire diuina, etiam ſi in aliquo ſacro loco fiant, niſi ad id ſpeciale habeãt priuilegiũ; quãuis enim ceſſationis prædictæ præceptum, diuinorumq. officiorum prohibitio, non tam directe pertineat ad illos, ſicut ad Eccleſiaſticos, ſeu Eccleſiæ Miniſtros, nihilominus tamen conſequenter deriuatur ad eos, nam ſi celebratio prædicta prohibetur, participatio etiam celebrationis eiuſdem, perinde cenſetur prohibita, cum vt habetur in iure, acceſſorium naturam ſequatur principalis, ipſumque comitetur. Præterea probatur idipſum, quia prædicta ceſſatio à diuinis, ſimpliciter ponitur pro toto populo, quãuis ſpecialiter explicetur in miniſtris Eccleſiæ, pro eo quod ad ipſos ſpecialiter ſpectet miniſterium prædictum, illiſq. ceſſantibus, alios etiam laicos ceſſare neceſſe eſt, quo etiam fit, vt ſi ipſi Clerici ceſſare nollent etiam iniuſte, & cõtra factam prohibitionem ſiue præceptum, nihilominus laici tenentur ipſos vitare in diuinis, illiſq. non adeſſe, non ſolum quia tenentur non conſentire, ac ſuo modo cooperari, eorum iniquitati, verum etiam quia & illos per ſe comprehendit præfata prohibitio, quod eſt maxime notandum, atque memorię commendandum. Ex quo etiam ſequitur, quod ſi aliquis ſacerdos, ex priuilegio celebret tempore ceſſationis prædictæ, laici nullo fruentes priuilegio, non poſſunt eiuſmodi ſacrificio intereſſe, propter rationem dictam, in quo omnes DD. conueniunt, conſtatq. id ex communi vſu, & praxi Eccleſiæ. Dictum eſt tamen ſemper, ſed ſpecialiter in concluſione, hæc omnia intelligenda eſſe, priuilegiatis exceptis, nam ex priuilegio, ſi habeatur, contrarium omnino erit dicendum, de quibus priuilegijs, infertus eſt agendum.

Laici diuina audire prohibentur tẽpore ceſſationis à diuinis, etiãſi in aliquo loco fiant, niſi etiã ipſi habeãt ſpeciale priuilegium.

Sed ſpecialis modo, ſeſe offert difficultas, an tpe ceſſationis prædictæ, ſuſpendi etiam poſſit ipſa ceſſatio, eo modo quo & ſuſpenditur generale interdictum, in quatuor feſtiuitatibus, ſcilicet, Natalis Domini. Paſchæ reſurrectionis, & Pentecoſtes, Aſſumptionisq. Virginis Mariæ, *per ſupradict. cap. Alma mater de ſen. excom.* Hanc quæſtionem, atque difficultatem, tractat Suarez. diſp. 38. ſect. 2. nu. 12. vbi in partem inclinare negatiuã videtur, pro qua nonnullas etiam affert rationes, quas breuitatis cauſa omitto, quibus non obſtantibus, in contrarium ſtatuitur concluſio, quæ erit quarta in ordine.

Difficultas.

Quarta Concluſio.

In illis feſtiuitatibus, in quibus ſuſpenditur generale interdictum, quarum fit mentio *in d. c. Alma mater*, ſuſpendi etiam poteſt prædicta ceſſatio à diuinis. Huius opinionis feruntur fuiſſe DD. Salmanticenſes, tum Theologi, tũ Iurisperiti, idq. practicarum fuiſſe anno Domini, 1584. in feſto Corporis Chriſti, non obſtante ceſſatione generali à diuinis, quæ tunc temporis habebatur ibidem. Hanc ſent. & opinionem tenet etiã Couar. *in c. Alma mater.*

Ceſſatio etiam ſuſpenditur, in quatuor feſtis, poſitis in cap. alma mater.

p.2 §.5.nu.3.& Enriq.lib.13.c.53.§.3.in fine,cui & fauere vſ ex parte ſu-pradictum c. *Alma mater*,quod quidem quamuis nihil expreſſe concedat,pro tempore ceſſationis à diuinis,videtur tamen cõtinere, veluti quoddam abſo lutum præceptum negatiuũ,quo inhibetur,vt quę prohibita non ſunt interdi cti generalis tempore,non prohibeantur tempore ceſſationis à diuinis,in ſu pradictis quatuor feſtiuitatibus Paſchalibus,poſtquã præcipit,vt in eiſdem, pulſatis campanis, apertiſq. ianuis,& alta atque ſonora voce, officia diui-na feſtiue,& ſolemniter celebrẽtur.Ex quo videtur, quod in omni proprie-tatea tque rigore ſermonis loquendo,mens & intentio Bonifacij VIII.fuit, vt feſta illa ſolemniter celebrẽtur,& vt verba illa ſua,etiam ad ceſſationem diuinam in prædictis feſtis extenderentur, quòd & valde eſt conſentaneum ſanctitati,atque ſolemnitati tantorum dierum. Neque ex eo aliquod incom modũ ſequi videtur,aut fieri contra ius,quin vero quod iuridice fieri poſſit. Sed nihilominus quamuis hoc non ita eſſet,ſat eſt,ad hoc vt prædicta fiant, iam diutina & antiqua conſuetudo,tantorum virorum DD.& ſapientium auctoritate confirmata, qui hoc vt dixi, ita interpretati ſunt. Vnde conclu-dendo dico,quod ſupradictis diebus,ſicut tempore generalis interdicti, of-ficia diuina poſſunt ſolemniter celebrari, ita etiam & tempore ceſſationis prædictæ,à qua etiam ſententia aliqualiter non recedit Suarez,vt videre licebit loco ſupracitato in fine.

Quinta Concluſio.

Tempore ceſſationis à diuinis, conferri poteſt baptiſmus, nõ ſolum paruulis, verũ etiam adultis, ſimiliter & Sacramentũ Confirmationis.

Tempore ceſſationis a diuinis,ſacramentum baptiſmi conferri põt,non ſolum paruulis,verum etiã adultis,etiam cum ſolemnitate,& catechiſmo,& ſimiliter ſacramentum confirmationis,item & conſecrari poteſt chriſma, & oleum neceſſarium,ac ſi nullum eſſet de ceſſatione præceptum.Hęc etiam concluſio,fuit generalis reſolutio.DD.Academiæ Salmanticenſis, vt videre eſt,apud Medinam in ſua inſtructione Confeſſorum loco ſupracitato,& Co-uar.*in c.Alma mater* p.2.§.4.nu.7.tenet id ipſum,ſimiliter & Enriq. lib.13.c. 55 §.4.& c.55.§.1.vbi docent iſti Auctores,illa ſacramenta quæ concedun-tur tempore interdicti,cum debita illorum reuerentia,atque ſolemnitate, conceſſa etiam eſſe abſque vlla reſtrictione,tempore ceſsationis à diuinis. Hac de re videatur etiam Suarez diſp.38.ſect.2.num.18. &21.& 23.vbi ad hoc propoſitum reperire licebit multa, eaque notatu digniſſima, & de ſa-cramento Confirmationis videatur nu. 24. cum quibus omnibus concordat Sayrus, in ſuo Theſauro 1. to. lib.5. cap. 19. nu.7.

Sexta Concluſio.

Sacramentum etiã pęnitẽtię, tempore, ceſſa tionis,miniſtra ri põt,non ſolũ infirmis verum etiam ſanis.

Sacramentum etiam pœnitentiæ,tempore ceſsationis prædictæ, non ſolũ infirmis, verum etiam & ſanis conferri poteſt. Hæc concluſio fuit determi-nata,à prædictis DD.huius Academiæ Salmãticenſis, vt videre licebit apud ſupradictum Medinam Cou.Enriq.Suar.& Sayr.locis ſupracit. ſolo numero differentibus. Quamuis enim iure antiquo,prædictum ſacramentum pœni-tentiæ,interdicti tempore non concedebatur ſanis, iure tñ nouo,innouato *per ſupradictum capitulum Alma mater,& gloſſ.ibidem verbo ſani*, conceditur in-terdicti tempore,quæ conceſſio ex ſententia, & auctoritate ſupradictorum grauiſſimorum virorum, extenditur etiam ad tempus ceſsationis prædictæ, ſecundum praxim communiter vulgo receptam,& ab omnibus approbatam & quia præſumendum non eſt, quod voluerit pia, noſtra mater Eccleſia, filios ſuos tam ſalutari, ac neceſsario ſalutis remedio priuare, cum non ita facile adulti contritiõ habere poſſint & ſoleãt,ſine qua extra ſacramentũ iuſtifi-

Digitized by Google

iustificari non possunt,qui tamen cum sacramento prædicto iustificabuntur, attriti fientq. contriti, quod est validissimum,atque firmissimum prædictæ resolutionis,atque conclusionis fundamentum. Videatur Suarez,vbi supra nu.25.26. & Sayrus num.8.

Septima Conclusio.

Sacramentum Eucharistiæ, prædictæ cessationis tempore, solum infirmis pót dari,poteritq. portari, & deferri ad infirmos cum solemnitate, & cum pulsu campanellæ,dummodo non recitetur officiú diuinum.Hæc cóclusio similiter fuit decreta,à DD.supradictis Salmáticensibus,vt tradunt omnes auctores supracit. eisdem in locis,quorum omniú ratio est,nam dum cóceditur pœnitentia infirmis, eisdem etiam concedi videtur,Eucharistia per modum viatici,vt habetur *in c.quod in te,de pœn.& remiss.& ibi gloss.verbo comedimus*, *& gloss in c.non est vobis,de spons.al.verbo pœnitentiæ morientium*,& dum sacramentum prædictum,ad infirmos defertur,supradicta solemnitas perinde cócessa videtur,cum pertineat ad reuerentiam Christi Domini,qui in eodem cótinetur. Certum est:enim quod cum aliquid iure permittitur,concedi censetur ad modú quo conuenit,vtq; obseruatur cóiter,quo decenter deferatur non tamen,vt dixi,officia diuina per vias sunt publice recitanda,cum illa ad eundem actum,non necessario pertineant,& alias sint eo tempore prohibita,poterút tamen priuate à sacerdote recitari aliqui Psalmi,& orationes, de quibus omnibus videatur Suarez vbi supra nu.27. & Sayrus nu.9.

Sacramentum Eucharistiæ,prædicto cessationis tpe,de iure solis infirmis dari pót.

Octaua Conclusio.

Sacramentum extremæ vnctionis,etiã Clericis presbyteris dari non pót, tempore cessationis prædictæ, sine expresso priuilegio, vt nec licet tépore generalis interdicti.Hæc conclusio similiter fuit decreta,à Doctoribus prædictis Salmant. Academiæ, de qua videantur omnes Auctores superius citati, neque enim quicquam de nouo dicendum occurrit. Et appositum fuit, id non licere sine expresso,atque speciali priuilegio, nam cum illo communiter confertur: quinam verò eiusmodi priuilegium habeant, in vltimo huius quæstionis articulo fusè dicetur.

Sacramentum extremæ vnctionis de iure et Clericis Presbyteris non datur tempore cessationis à diuinis neque interdicti.

Nona Conclusio.

Neque sacramentum ordinis,conferri pót,tempore cessationis prædictæ à diuinis.Hæc cóclusio est certa,& manifesta,atq; vt videtur magis certa, quã aliæ,cum conferendi hoc sacramentum eo tempore, quo à diuinis cessatur, nulla sit necessitas, nisi forsan in aliquo extraordinario casu,quando deficerent sacerdotes,qui sacramenta necessaria eo tempore ministrarét;in tali.n. casu liceret.De hac cócl videatur Suar.vbi sup.nu.27.& Sayr.vbi sup.nu.11.

Sacramentum Ordinis nõ cõferi pót, tempore cessationis à diuinis.

Decima Conclusio.

Sacramentum matrimonij,tempore cessationis fieri potest, dummodo interueniat Parochus,seu alius Sacerdos de eiusdem licentia iuxta Cõc. Trid. decretum,benedictiones tamen nuptiales,siue velationes fieri non possunt. Hæc etiã conclusio,est generalis resolutio supradictorum DD.vt videri poterit apud omnes Auctores supradictos, qui in hoc vnanimiter conueniunt, cum enim eiusmodi sacramentum, sit quidam contractus ciuilis,quocumque tempore contrahi potest,etiam tempore cessationis à diuinis, sicut & tempore interdicti.Qua de re specialiter videatur Enriquez lib.13.cap.53.§.4. & Suar.vbi supra nu.27. Sayrus etiam vbi supra nu.12.

Sacramentum matrimonij, tẽpore cessationis à diuinis celebrari potest, sed sine solemnitate,quæ cõsistit in benedictionibus.

Vndecima Concluſio.

Sepultura Eccleſiaſtica, tempore dictæ ceſſationis, præſtari poteſt Clericis Sacerdotibus in cœmeterio, non vero intra Eccleſiã, neque vero laicis etiam in cœmeterio abſque priuilegio.

Sepultura Eccleſiaſtica, præſtari poteſt Clericis Sacerdotibus, in cœmeterio, non autem intra Eccleſiam, multoq. minus Laicis etiam in cœmeterio, ſine priuilegio. Hæc concluſio fuit etiam reſolutio DD. ſupradictorũ Academiæ Salmanticenſis, & fundatur dicta cõcl. *in c. quod in te, de pœnit. & remiſſ.* vbi ſequentia verba habentur, *licet autem per generale interdictum, denegetur omnibus Eccleſiaſtica ſepultura, concedimus tamen ex gratia, vt Clerici decedentes, qui tamen ſeruauerint interdictum, in cœmeterio Eccleſiæ ſine campanarum pulſatione, ceſſantibus ſolemnitatibus omnibus, cum ſilentio tumulentur.* Exquibus verbis, & maxime ex verbo illo, *ex gratia*, colligunt DD. quod Clerici prædicti ſepeliri poſſunt in cœmeterio, non autem intra Eccleſiam. Item quod Laici, ſupradicto ceſſationis tempore, Eccleſiaſtica ſepultura donari nõ poſſunt, etiam in cœmeterio, ſecluſo priuilegio, ſiquidem ipſum prædictis Clericis ex gratia conceditur. Quod autem dicitur in concluſione, hoc intelligendũ eſſe, de Clericis ſacerdotibus tantummodo, non placet Enriquez lib. 13. c. 53. §. 4 quia inquit dictum; *c. quod in te*, generaliter de omnibus Clericis loquitur: Clericorum autem nomine, etiam tonſurati intelliguntur, vt communis tenet ſententia. Qua quidem ratione dicit, quod ſicut iure antiquo, tempore interdicti, ita etiam & ceſſationis prædictæ tempore, non ſolum Clerici presbyteri ſiue ſacerdotes, verum etiam primam tonſuram habentes, ſub ſilentio, & abſque funerali officio, ſepeliri poſſunt, quod negat de laicis etiã ſi habeant Bullam, aut priuilegium ſepulturæ, pro tempore interdicti, nam eiuſmodi priuilegia, non extenduntur ad tempus ceſſationis à diuinis, niſi exprimatur ibidem, vt dictum eſt, cum ſint priuilegia priuata, & tamquã in odium iuris conceſſa, ſeu iuri communi contraria, atque proinde non ampliẽ, ſed ſtricte interpretanda. Cui opinioni fauet Couar. *in c. Alma mater. p.* 2, §. 4 *nn.* 7 & §. 5 *nn.* 6. Addit autem ſupradictus Enriquez vbi ſupra, quod in feſtis contentis *in d.c. Alma mater*, licita eſt ſepultura, cum ſolemni mortuorum officio, interdicti tempore, etiam laicis. Videatur hac de re, Sayrus loco ſupracitato nu. 13. & 14. & Suarez, loco etiam ſupracitato nu. 18. cum ſequentibus.

Nota hoc valde.

Duodecima Concluſio.

Priuilegia, & Bullæ Apoſtolicæ, conceſſæ pro interdicti tempore nõ valent pro tempore ceſſationis niſi exprimatur.

Priuilegia, & Bullæ Apoſtolicæ, concedentes facultatẽ audiendi Miſſam, diuinaque officia, ſi tantum ſint quoad interdictum, non valent pro tempore ceſſationis à diuinis, generalis. Hæc concluſio fuit etiam expreſſa, atque generalis determinatio ſupradictorum DD. Salmanticenſis Academiæ de qua etiam videndus eſt Medina, alijq. auctores ſupracitati: quapropter conſultum fuit ab eiſdem, quod ſi quæ Bullæ loquantur, etiam de tempore ceſſationis à diuinis, oſtendantur prius viris doctis, atq; litteratis, vt ſciri poſſit, quouſq. prædicta priuilegia ſe extẽdant, & an forte reuocata ſint, per Bullam Cruciatæ, ſeu alio modo, ne alias excedant formam dictorũ priuilegiorum, & vt omnia faciant ex conſilio ſapientum, prout debent, ne peccent. Et addiderunt, quod ſi qui priuilegiũ habeant, audiendi ſiue dicendi Miſſam, in aliqua domo, ſiue particulari loco, non niſi vnam Miſſam in die, audire, vel celebrare poſſunt. Supradictis omnibus addit Enriquez loco vbi ſupra, quod tempore ceſſationis prædictæ, licitum eſt pulſare campanas, ad conciones, & ad ſalutationem Angelicam, & ad omnia, quæ non ſunt diuina officia. Quia de re videatur Couarr. *in cap. Alma mater p.* 2. § 5. *num.* 4. & Sayrus vbi ſupra num. 15. & 16.

Nota quod Tempore ceſſationes ad diuinis, pulſari poſſunt campanæ pro cõcionibus & ad ſalutationem Angelicã, & ad omnia alia, quæ non ſunt diuina officia.

ARTI-

ARTICVLVS VII.

Quinam ponere possint, Cessationem à diuinis?

Quæ ad hunc Articulum spectant, resoluentur breuiter, per sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

NVlla cessatio à diuinis imponitur ipso iure, propter quodcumque crimen. Hæc conclusio ita constat ex supradictis, constituendo & assignando differentiam inter interdictum, & cessationem prædictam, qua quidē ratione diximus, ipsam in hoc quammaxime differre à cæteris censuris, quæ passim reperiuntur, atque imponuntur ipso iure, eamque ob causam communiter dici, dictam cessationē esse quid facti, pro eo quod numquā incurritur ipso iure, sed solummodo iure conceditur facultas, vt Iudex ipsam decernere possit, cum sibi expediens visum fuerit. Ita tenet Panor. *in c. dilectis filijs, de appel. nu.* 18 & Sylu. *verbo interdictum.* 1. q. 1. in fine; Cou. *in c. Alma mater* p. 2. §. nu. 1. Soto in 4. d. 22. q. 3. ar. 2. concl. 1. Videatur etiam hac de re Sayrus loco supracitato, 5. lib. cap. 17. nu. 6. & 7. c. 18. nu. 1.

Nulla cessatio à diuinis, imponitur ipso iure propter quodcunque crimen.

Secunda Conclusio.

Quicumque ferre potest interdictum, potest etiam ponere cessationem à diuinis. Hanc conclusionem tenent expresse, Soto in 4. d. 22. q. 3. ar. 2. concl. 3. Sylu. *verbo cessatio in prin.* Cou. *in cap. Alma mater* p. 2. §. 2. nu. 6. Enriquez lib. 13. c. 54. §. 1. & omnes Summistæ communiter, verbo, cessatio, de qua etiam videatur Suarez, disp. 38. sect. 3. nu. 2. & Sayrus vbi supra nu. 3. Ex qua conclusione colligitur, quod Episcopus eam potest ponere, iure suo proprio, atq; ex ordinario officio, vt colligitur ex glossa *in c. ß Canonici, verbo cessare, de off. ord. lib.* 6. vbi postquā habetur, Canonicos sede vacante, eā imponere posse, quia succedunt in iurisdictionem Episcopi ordinariam, multo ergo melius id facere possunt Episcopi, quorū prædicta iurisdictio, & auctoritas est propria. Et quod dicitur de Episcopis, intelligendum perinde est, de alijs Episcopalem iurisdictionem habentibus. Potest etiam eam ponere Capitulū, sed nō sine auctoritate atque consensu Episcopi. vt constat *ex c. irrefrag. S. autem de off. ord.* alioquin cessatio non erit valida, poteritq. Episcopus eam reuocare, nisi dictum Capitulum, sede vacāte cessauerit, seu consuetudine, aut priuilegio obtinuerit, vt etiam inconsulto Episcopo, cessare possit. Similiter potest dictam cessationē ponere, Conc. Prouinciale atq; Episcopale, argumento deducto *ex Clement. 1. de sent. excom.* Qua de re videatur Suarez loco supracitato nu. 3. & Sayrus loco etiam supracit. nu. 3. 4. & 5.

Quicunque ferre potest interdictum, potest etiā ponere cessationem à diuinis.

Tertia Conclusio.

Ad ponendam cessationem prædictam, non quæcumque causa sufficit, sed ea esse debet maxima, multumq. legitima, qualem expoſcit incommodorum vrgentissima grauitas, quam præsefert cessatio prædicta. Hæc conclusio est communis omnium DD. resolut. de qua videndus est Magister Soto, loco supracit. concl. 3. & Enriq. lib. 13. c. 52. §. 2. Suar. loco supracitato sect. 3. nu. 4. Sayrus loco etiam supracit. nu. 9. cum sequentibus. Quibus in locis dicunt prædicti DD. quod ad ponendam cessationem prædictam, & ad hoc, vt ipsa sit legitima, decem debent conditiones concurrere. Prima vt prædictam cessationem imponens, potestatem habeat a iure, vel à consuetudine, vt

Ad ponendam cessationē à diuinis, non quæcumque causa sufficit, sed ea esse debet grauissima atq; vrgentissima.

Ad ponendam cessationē prædictā decē cōditiones debēt concurrere.

ceſſare poſſit, quæ conditio habetur *in c. ſi Canonici de eſſ. ord. lib. 6.* Secunda vt ſi ceſſatio ponenda eſt à Capitulo, omnes Canonici, nemine dempto conuocentur, etiam abſentes qui conuenire poſſunt, ac ſi de electione aliqua eſſet agendum, vt habetur *in c. Coram dilecto, c. quia propter de elect.* & de ceſſatione, *in c. quamuis de eſſ. ord. lib. 6* Tertia, vt de cauſa ceſſandi, matura ac diligenter tractetur, priuſquam ceſſetur. Quarta, vt fiat deliberatio, & hoc per maiorem partem Capituli, ſiue Conuentus, *per d. c. quamuis*, cum dicta ceſſatio ibidem electioni æquiparatur, certum eſt autem electionem faciendam eſſe à maiori parte, quo fit vt ſi ex Capitulo, vel Conuentu vna pars conſentiret in ceſſatione, alia vero contradicat, nullatenus erit ceſſandum. Quinta, quod offenſa, propter quam ceſſatur, ſit notoria & manifeſta, nec ſatis eſt, quod ſit probabilis, aut quod probabilibus rationibus agatur contra aliquem, contra quem volunt ceſſare, nec circa hoc vlla conſuetudo ſufficit, quæ eſſet onerоſa, vt habetur *in c. 1. & cap. cum Venerabilis, de conſuetudine*, videatur hac de re Syl. *verbo ceſſatio* q. 2. Sexta, quod cauſa illa, propter quam ceſſatur, præterquam quod ſit notoria & manifeſta, ſit etiam rationabilis, quæ conditio ſatis per præcedentem explicatur. Nam vtraque eſt de iure, & quod nõ ſufficit, quod cauſa ſit rationabilis, verum etiam requiritur, quod ſit apertis rationibus monſtrata. Quantum autem rationabilis cenſeatur, tradunt DD. dicendo, non eſſe ponendam ceſſationem, neq; pro penſione ſubtracta, neque pro aliqua minima offenſa, ſed pro graui Eccleſiæ iniuria, vtputa, quia fiunt ſtatuta contra libertatẽ Eccleſiaſticam, vel quia imponuntur Clericis tallix, aut quia Canonicus aliquis per poteſtatem ſecularem detinetur. Septima, quod ante ceſſationem, inſtrumento aliquo publico, vel patentibus litteris authenticis, ſeu authentico ſigillo munitis, cauſa ceſſationis exprimatur. Octaua, quod illud inſtrumentum, vel litteræ tradantur illi, contra quem ceſſatur. Nona, quod ceſſaturi requirant ipſum, vt competenter emendet iniuriam, ſeu offenſam, propter quam volunt ceſſare, quod ſi ille facere renuerit, tunc locum habebit ceſſatio. Decimo, quod poſt ceſſationem vtraque pars, tam ceſſans, quam illa contra quam ceſſatur, infra menſem per ſe, vel per procuratorem iter arripiant ad ſedem Apoſtolicam, & competenti dierum ſpatio, ſe eidem repræſentent, vt cognita cauſa ſummus Pontif. remedium adhibeat. Supradictæ omnes conditiones obſeruntur à DD. prædictis, de quibus etiam videndus eſt Syl. *verb. ceſſatio* q. 1. nu. 2. & deductæ ſunt. *ex cap. ſi Canonici & cap. quamuis de eſſ. ord. lib. 6.* vbi conſulendus eſt Ioan. Andr. & omnes communiter Iuriſperiti. Qui & circa illas nonnullas mouent difficultates, quarum eſt prima, an omnes ſupradictæ conditiones ſeruandæ ſint generaliter in omni ceſſatione, lata ab Epiſcopis, ſeu Iudicibus ordinarijs, ſeu ab aliquo Collegio, ſiue Capitulo, ex priuilegio ſeu conſuetudine, an vero ſolum & ſpecialiter in illis, quæ ponuntur à ſupradictis Collegio, ſiue Capitulo? Circa quam difficultatem, vera reſolutio eſt, quod conditiones prædictæ, contentæ in dictis capitulis, ſiue iuribus, principaliter habent locum, & intelligi debent de illis ceſſationibus, quæ ſeruntur à Collegijs, ſiue Capitulis prædictis, non vero ita de illis quæ ponũtur ab Epiſcopis, ſeu alijs iudicibus ordinarijs. Quod & ex eo haec colligere, quia multæ ex conditionibus ibidem appoſitis, ita ſunt propriæ ſupradictarum ceſſationum, vt nullatenus locum habeant in iſtis: Etenim cum ceſſationis ſententia, feratur ab Epiſcopo, ſeu ab alio ordinario Iudice, cum feratur ab vna perſona tantum, non habet locum conuocatio, & conſultatio plurium, nec multa alia, quæ in dictis conditionibus continentur, & quamuis ibidem habeantur aliæ, quæ vtriſque poſſunt eſſe communes,

Difficultas. An omnes ſupradictæ conditiones, ſeruãde ſint neceſſario in omni ceſſatione tam lata ab Epiſcopis q̃ à Canonicis.

munes, certiſſimum eſt etiam, quod ex vi ſupradictorum Iurium, non requiruntur in Epiſcopis, aliiſq. Iudicibus ordinarijs, cum ſupradicta iura, non de his omnibus generaliter loquantur, ſed ſpecifice de ſupradictis Collegijs, atque Capitulis. Quod ſi in illis etiam exiguntur, non id erit, tam ex vi ſupradictorum iurium, quam ex æquitate, ſeu ex quadam rationis paritate, vt dicunt omnes Doctores cõiter. Quod & quammaxime tunc habebit verum, quando id fuerit receptum, ac poſitum in conſuetudine, non vero alias, nam ſola ſimilitudo rationis, vt credo, ad inducendam prædictam obligationem non ſufficit. Qua de re videatur Suarez diſp. 38. ſect. 3. num. 6. & 10. vbi hac de re, agit latiſſime. Quod quidem non eſt intelligendum de illis Conditionibus, quæ neceſſario ſeruandæ præſcribuntur à iure, in omni cenſura, ſiue ſententia, quæcumque illa ſit, de quibus habetur *in cap. 1. de ſententia excommunicationis*, nam de his aliud atque diuerſum eſt iudicium, vt dicetur amplius in ſequenti articulo, nam nunc tantummodo loquor de alijs Conditionibus, non ita eſſentialibus, & ſubſtantialibus.

Nota hoc valde.

ARTICVLVS VIII.

Quænam Conditiones, ſint neceſſario ſeruandæ, in ponenda prædicta ceſſatione à diuinis?

HIc articulus proponitur, ad maiorem præcedentis explicationem, & ad inquirendũ, an omnes illæ ſupradictæ Conditiones, de quibus mentio facta eſt in præcedenti Articulo, adeo ſint de eſſentia, atque ſubſtantia prædictæ pœnæ, ſeu cenſuræ, ceſſationis à diuinis, vt ſic loquamur, vt quælibet earum deficiente, ceſſatio ipſa ſit nulla, Et ratio dubitandi eſt, nam *in dicto cap. ſi Canonici*, nullum eſt verbum, ex quo colligi liquido poſſit, Conditiones prædictas, inducere formam ſubſtantialem, aut ita præciſam neceſſitatem, vt ex earum defectu, ceſſationis ſententia cenſeatur eſſe nulla: ſed hoc ſolummodo, quod iniuſte ſit lata, & qui illam tulerit, pœnam incurrat ibidem præſcriptam. Pro alia vero parte videtur, quod conditiones prædictæ, ſint de eſſentia ceſſationis à diuinis, quia *in c. quãuis de off. ord. lib. 6.* in finalibus verbis ſequentia ponuntur verba. *Parte inſuper à diuinis ceſſante, ſupraſcripta tam in ceſſando, quam in non indendo, ſiue mittendo ad ſedem Apoſtolicam non ſeruante, non ſeruetur ceſſatio, ſed ea non obſtante, vt prius in ipſa Eccleſia celebretur.* Ex quibus verbis, non incongrue colligitur, quod ſi conditiones ibidem præſcriptæ, à parte ceſſante non ſeruentur, ceſſatio ipſa erit ipſo facto nulla, ſi quidem præcipitur, vt non ſeruetur, & quod ea non obſtante, in eadem celebretur Eccleſia ſicut prius, quæ quidem verba magnam ingerunt dubitationem, & præterea an idem omnino intelligendũ, ſit de Conditionibus appoſitis *in d. cap. ſi Canonici*, atque *in d. cap. quamuis?* Circa quæ magna eſt lis & controuerſia, inter Iuriſperitorum Doctores, quorum ſententijs breuitatis gratia prætermiſſis, quæ ad hunc articulum ſpectant, breuiter atque reſolutiue dicentur, per ſequentes concluſiones.

Nota hoc valde.

Prima Concluſio.

LOquendo de ceſſationibus, poſitis ſiue ponendis à Collegijs, ſiue Capitulis, certiſſimum eſt, quod omnes Conditiones prædictæ ſunt ab eiſdẽ ſeruandæ, tamquam forma ſubſtantialis, ita quod ceſſatio aliter poſita, erit ipſo iure nulla. Hanc ſententiam, & concluſionem tenet expreſſe, Io. Andr. in d.

Collegia ſiue Capitula in ponẽda prædicta ceſſatione, neceſſario obſeruare habẽt omnes prædictas Conditiones.

in d.c.quamuis, & Syln. *verbo ceſſatio*, q. 2. nu. 3. allegãdo in id ſuprad. *c. quamuis*, & verba à nobis ſuperius allegata, & poſita. Eamdem tenet Angel. *verbo ceſſatio*, & Suarez. diſp. 38. ſect. 3. nu. 13. vbi & dicit, quod quamuis irritatio prædicta *in d.cap. ſi Canonici* expreſſe non habeatur, ſed ſolummodo illic dicatur, quod ibidem ſcripta nõ ſeruantes, ſubiaceant pœnis in eodem cap. poſitis, attamen cum ſuprad. *cap. quamuis* in principio mentionem faciat Conſtitutionis Greg. X. poſitæ, in d. *cap. ſi Canonici*. ipſamq. confirmet, & & confirmando, denuo addat alias Conditiones ibidem contentas, manifeſte ſequitur, quod illa vltima verba ibidem poſita, ac ſuperius à nobis relata, referri videantur ad totam formam, ferendi ceſſationem prædictam, ex vtroque Decreto reſultantem, & quod vtrobiq. loquendo de Collegijs, & Capitulis ſupradictis, Cõditiones prædictæ ſeruandæ ſunt, tamquã pro ſubſtantiali forma, ita, vt ceſſatio aliter poſita, ſit ipſo iure nulla. Quæ quidem reſolutio, extendi etiam poteſt & debet, ad ceſſationem quæ fertur à Capitulo ſede vacante, quia licet tunc eam ferat poteſtate ordinaria, iuret ordinario, quia ſucceſſit in locum Prælati, propter ſimilitudinem tamen rationis ex ui ſupradictorum verborum, videtur quod facienda ſit ſupradicta extenſio, quodque etiam in eis locum habeat prædict. *c. quis*, cum abſolute loquatur de Capitulis, atque *in d.c. Canonici*, quod expreſſe loquitur, de Capitulis quæ poteſtatẽ habent ceſſandi, ſiue ex conſuetudine, ſiue alias, ſub qua poſteriori particula alias comprehenditur, quilibet modus habẽdi prædictam iuriſdictionẽ, & conſequenter, & ſub illa dictum etiam Capitulum, ſede vacante cõcludatur. Quidã dicunt hoc non habere locũ, cum prædictũ Capitulum ſede vacante, exercet ſuam iuriſdictionem per Vicariũ, ad id deputatum, atq; creatum, iuxta Concil. Trid. tunc enim (inquiunt) ab ipſo ſolo ferri poſſe ceſſationem prædictam, ſicut & à Vicario Epiſcopi, neque in eo locum habere ſupradictas Conditiones, ſed contrarium omnino verius eſſe credo, atque conuenientius putarem, vt in prædicto etiam caſu, ſupradictæ Conditiones ſeruarentur, quo omnia magis iuſtificata forent, atque maturiori conſilio in his ageretur.

Nota hoc valde.

Secunda Concluſio.

Epi & Iudices Ordinarij in ferenda ſupradicta ceſſatione, non neceſſario tenentur ſeruare omnes prædictas Conditiones, ſed ſolũ illas quæ ſecũdũ ius, ſunt eſſentiales & ſubſtantiales.

Loquendo de Epiſcopis, alijſq. iudicibus ordinarijs, Cõditiones prædictæ non neceſſario ſunt ſeruandæ, aut habendæ omnes pro ſubſtãtiali forma, ſed illæ dumtaxat, quæ cões ſunt cenſuris omnibus, atque in ipſis dijudicantur eſſentiales, & ſubſtantiales. Hæc cõcluſio, meo quidem videri, eſt certiſſima, & eam tenet prædictus Suar. loco ſupracit. nu. 13. & eiuſdem ratio in promptu eſt, quia nullũ in iure reperitur fundamentũ, ex quo cõgrue colligatur, huiuſmodi conditiones eſſe extendendas, ad ceſſationes Eporum, & Ordinariorum Prælatorum, cum de illis ibidem nullo modo fiat ſermo, ſitque res Prælatis ſupradictis valde odioſa & rigoroſa, ac proinde reſtringenda potius quam extendenda; vnde illæ dumtaxat conditiones ab eis neceſsario obſeruandæ ſunt, quæ eſſentiales dijudicantur in vniuerſum pro omnibus ſententijs atque cenſuris. Sed dices quænam ſunt illæ? Reſp. per ſeqq. concl.

Tertia Concluſio.

Ad ponendam ceſſationem neceſſaria ſunt aliqua verba, atque etiã admonitio.

Ad ponendam ceſſationem prædictam, quamuis in iure, non ſint aliqua expreſſa, atque determinata verba, neceſſaria tamen ſunt pro ſubſtantiali forma, verba aliqua, quibus mens, atque intentio, prædictam ceſſationis ſententiam ferentis explicetur, & quod prius aliqua ſaltem admonitio præcedat. Hæc concluſ. eſt generalis omniũ reſolutio, ſatisq. probatur, ex his quæ

dicta

dicta ſunt ſupra, agendo de excommunicatione, ſuſpenſione, & interdicto, & traduntur generaliter à Doctoribus agendo de cenſuris in communi. Quæ quidem non ita neceſſaria ſunt, ex ſpeciali ratione cenſuræ, quam habent generali ratione ſententiæ, & ad hoc, vt ipſa ſit iuſta, non vero iniuſta, irrita & nulla. Vnde omnia, quæ in iure ponuntur, tamquam eſſentialia & ſubſtantialia, ad efferendam quamcunque cenſuram, æque eſſentialia & neceſſaria ſunt, ad ferendam ceſſationis ſententiam prædictam, neceſſarioq; obſeruanda, non ſolum à ſupradictis Collegijs atque Capitulis, verum etiam à quibuſcumque Epiſcopis & ordinarijs Iudicibus, volentibus ceſſationem ponere, alias erit ipſo facto irrita & nulla. Quod vel maxime verum [illegible] in admonitione prædicta, quæ neceſſario debet præcedere, & [illegible] cumque Prælato, ceſſationem ferente, nam cum dicta ceſſatio [illegible] in eo cum cenſuris conueniat, quod non ponitur, niſi ad hoc [illegible] contumacia recedatur, ſicut & cenſuræ prædictæ, ita etiam, præuiam monitionem neceſſariò requirit, aliqualé ſaltem. Quòd vero ea fiat, tali tempore, ſeu tali modo (quod etiam iure præſcribitur) quamuis neceſſarium ſit, vt recte fiat, non tamen, vt prædicta ſententia ſit valida, dummodo ſufficiens aliqua admonitio præcedat, hæc enim ſimpliciter videtur neceſſaria, iuxta ea quæ ſupra diximus, de excommunicatione, aliiſq. cenſuris. Videatur hac de re Suar. diſp. 38. num. 5. & num. 11.

Nota hoc valde.

Quarta Concluſio.

Omnia illa, quæ ad ſolemnitatem pertinent cuiuſcumque cenſuræ, obſeruanda etiã ſunt, inferenda ceſſatione à diuinis.

Illa quæ pertinent ad ſolemnitatem accidentalem, cuiuſcumque cenſuræ, quæ & præſcripta ſunt, *in cap. 1. de ſentent. excommun. lib. 6.* etiam ſunt obſeruanda, in ferenda prædicta ceſſatione a diuinis, quamuis non ita neceſſario, atque ſimpliciter. Hanc Concluſionem tenent omnes Doctores communiter, qui agunt de ceſſatione prædicta, probantq. illam, nam quamuis id non habeatur, ex vi atque rigore ſupradicti textus, atque capituli, quod ſolum loquitur de excommunicatione, præcipitq. illa ſeruari in ferenda ipſa, & extenditur a paritate rationis à Doct. ad ſuſpenſionem atque interdictum, ſub quibus in rigore non comprehenditur ceſſatio prædicta, nihilominus tamen, iam id eſt conſuetudine receptum, vt illa etiam forma ſeruetur, in hac ſententia ceſſationis ferenda, vel propter ſimilitudinem rationis, quæ ſumitur ex principio illius textus, ibi, *cum medicinalis ſit excommunicatio, & non mortalis*, quod etiam conuenire debet prædictæ ceſſationi, vel propter prædicta decreta atque capitula, *ſi Canonici, & cap. quamuis, poſita in tit. de offic. ordin. in 6.* quibus idipſum inſinuatur, atque in hoc conueniunt omnes vnanimiter Doctores.

Quinta Concluſio.

Vltima ex ſupradictis conditionibus, neceſſario inceſſanter ſeruanda eſt, alias ceſſatio ipſa erit nulla.

Vltima etiam ex ſupradictis conditionibus, nempe vt poſt ceſſationem poſitam, niſi partes intra menſem in concordiam veniant, & ceſſatio ceſſet, quod teneantur, tam qui ceſſationem ponunt, quam illi quorum cauſa ceſſatur, per ſe, vel per idoneos procuratores ſuos, cum inſtrumentis, & actis, ad negotium ſpectantibus ad Sedem Apoſtolicam accedere; vt quod in eo caſu agendum ſit, ab ipſa declaretur, neceſſario ſeruanda eſt, alias prædicta ceſſatio, erit ipſo facto nulla. Hæc Concluſio conſtat expreſſe, ex ſupradicto *cap. quamuis*, in finalibus verbis, ibi, *parte inſuper à diuinis ceſſante.* Circa quæ verba, inſurgit difficultas, quæ proponitur à Sot. *in 4. d. 24. q. 3. ar. 2. concluſ. 3.* in decima conditione, an ſcilicet ſi tranſacto menſe, partes in concordiam veniant, ceſſatio prædicta tolli poſſit, ante iuſſum, & ſine mandato

Difficultas.

Nota hoc valde.

dato ſummi Pontificis? Quidam enim negant, & dicunt, quod non, ſed ſupradictus Sot. affirmanter reſpondet, quod partes poſt concordiam, optime ceſſare poſſunt, non expectato mandato ſummi Pontif. Cuius ſententiã in hoc ſequuntur omnes communiter Doctores, Enriq. lib. 3. de excommun. cap. 52. §. 2. in fin. Suar. diſp. 28. ſect. 3. num. 12. Sayr. lib. 5. cap. 18. num. 19. & ratio huius in prõptu eſt, quia mens & intentio ſummi Pontificis, in d. *cap. quamuis, de offic. ordin. lib. 6.* non fuit Eccleſiam vllo modo grauare, reſeruando ſibi relaxationem talis ceſſationis, neque in illo textu, vllum eſt verbum, ex quo talis reſeruatio colligi poſſit, ſed eius intentio ſolummodo fuit, vt quamcito, prouideretur Eccleſiæ atque damnis, quæ ex eiuſmodi ceſſationibus ſolent euenire: ſi tamen partes intra ſe conueniant, non eſt cur Rom. Pontif. adire adſtringantur, ſed ſtatim citra ſummi Pontificis iuſſum, ceſſatio ipſa tolli poterit, auctoritate eius, qui eam poſuit. Cuius & quamagnum indicij eſt, quia textus, ibi, idipſum maxime de parte ceſſante aſſeruit, nempe quod ſi pars ceſſans, infra dictum menſem, non iter ad Sedem Apoſtolicam arripuerit, non ſeruetur ceſſatio, ſicus eſt autem, ſi pars contra quam ceſſatur, prædictum iter aggredi renuerit, nam propter ipſius cõtumaciam, non debet Eccleſia iure ceſſandi ſpoliari, vt probe notat Sylu. *verb. ceſſatio, q. 2. num. 3.* alioquin per ſuam contumaciam, reus irritaret actum iuridicum partis leſæ. Ex quo plane colligitur, qualis fuerit mens & intentio ſummi Pontificis, in d. *cap. quamuis*, & quod optima ſit prædicta reſolutio Soti.

In fine huius Articuli aduertere libuit, id quod faciunt omnes ſupradicti Doctores, quod ſi pars quæ ceſſationem poſuit, eam non obſeruat, nec alij ipſam ſeruare tenentur, & à contrario, quod ſeruanda eſt (vt dixi) etiam ſi pars, propter quam ceſſatur, illam non ſeruet, nam nemo debet ex delicto reportare commodum, atque vt dixi, alias reus per ſuam contumaciam, irritaret actum iuridicum Eccleſiæ, & partis læſæ, quod non eſt dicendum, neque admittendum vllo modo. Qua de re videatur ſumma Angelica, *verb. ceſſatio, nu. 3. in fin.* & Sylu. verbo etiam *ceſſatio, q. 2. nu. 2. etiam in fin. & q. 2.* & Sot. in 4. d. 22. q. 3. ar. 2. concl. 3. & Suar. loco ſupracitato, diſp. 28. ſect. 3. num. 14. & Sayr. lib. 5. cap. 18. num. 16. & 17.

ARTICVLVS IX.

Quænam ſit pœna, violantium prædictam ceſſationem à diuinis?

Circa hanc Articulum, tres ſimul inſurgunt difficultates, quarum eſt prima, circa pœnam illius, qui cauſam prædictæ ceſſationi dedit. Secunda, circa pœnam eius, qui forſan iniuſte ceſſationem ipſam tulit. Et tandem tertia, circa pœnam illius, qui ceſſationem prædictam iuſte latam, violauit. De quibus omnibus agendum eſt per ordinem, in ſeqq. Concluſionibus.

Prima Concluſio.

Ad quam pœnã teneatur is, qui ceſſationi iniuſte cauſam dedit.

IS qui ceſſationi, iniuſte cauſam dedit, tenetur ad omne intereſſe Canonicis, & Clericis illius Eccleſiæ, ſeu Eccleſiarum, in quibus ceſſarum eſt, & inſuper ad aliquam ſatisfactionem faciendam Superioris arbitrio, in augmentum diuini cultus conuertendam. Hanc ſententiam & concluſionem tenet expreſſe Sylu. *verb. ceſſatio, q. 3. num. 4.* Sot. in 4. d. 22. q. 3. art. 2. concl. 3. Enriq. lib. 13. cap. 52. §. 3. in fin. Suar. diſp. 38. ſect. 3. num. 16. Sayr. lib. 5. cap. 19. num. etiam 19. & habetur prædicta Concluſio expreſſa, *in cap. ſi Canonici, de offic. ordin. lib. 6.* Circa quam Concluſionem, hoc ſolum notandum

dam eſt, quod quantum ad priorem partem, reſtitutio ſtatim eſt facienda, quia non eſt tam proprie pœna, quàm reſtitutio damni illati: quantum verò ad ſecundam partem, neceſſaria eſt Iudicis condemnatio & ſententia.

263

Secunda Concluſio.

Ad quam pœnam teneantur, qui iniuſte etiam ac legitima cauſa ceſſarunt.

Qui iniuſte, & ſine ſufficienti atque legitima cauſa ceſſarunt, nõ ſeruantes conditiones neceſſario requiſitas, & appoſitas, *in d. cap. ſi Canonici, & cap. quamuis, de offic. ordin. lib. 6.* & quandocumque cauſa, propter quam ceſſatur, non fuerit reperta canonica atque ſufficiens, ſiue ſit Epiſcopus, ſiue quicũque alius, aut Canonici qui ceſſarunt, tenentur reſtituere omnia damna, illata, & intereſſe, ſeu lucrum ceſſans, partis læſæ, & inſuper reſtituere omnes fructus, quos interim perceperunt ab Eccleſia, in qua ceſſarunt eſt. Hanc Concluſionem tenent expreſſe, ſupradictus Sylueſt. Sot. Enriq. Suar. & Sayr. locis ſupracitatis, colligiturq. manifeſte, *ex d. cap. ſi Canonici*, quod licet ſolum loquatur de Capitulo Canonicorum, ab omnibus tamen Doctoribus, extenditur etiam ad Epiſcopos, & ad quoſcumque alios dictam ceſſationem iniuſte, & abſque iuſta & legitima cauſa imponentes, qui & ſimiliter puniri debent, ad arbitrium Superioris, vt dictum eſt ſupra. Qua in re non libet amplius immorari, ſed videantur Doctores prædicti, qui omnia contenta in d. Concluſione explicant & declarant latiſſime.

Tertia Concluſio.

In quam pœnã incidãt violantes ceſſationem iuſte poſitam.

Violantes prædictam ceſſationem à diuinis, iuſte poſitam, omni proculdubio, peccant mortaliter; & ſi ſint Religioſi, & ceſſatio fuerit generalis, quæ vt dicitur, æquiparatur interdicto, incurrunt in excommunicationem, ſecus autem, ſi ea ſit particularis. Hanc Concluſionem, tenent expreſſe etiam omnes ſupradicti Doctores, locis ſuperius citatis, colligiturq. aperte *ex Clement. 1. de ſent. excommun.* Solum eſt difficultas, atque controuerſia, inter Doctores prædictos, an Clerici ſiue Religioſi, violando ceſſationem prædictam, atque celebrando in loco, vbi ceſſatur, incurrant irregularitatem? De qua difficultate agemus in ſequenti Articulo.

ARTICVLVS X.

Vtrum Clerici atque Religioſi, violantes ceſſationem prædictam, incurrant irregularitatem?

CIrca hunc Articulum, vt certa ab incertis ſeparemus, aperiamuſque viam, ad ea quæ poſtmodum ſunt dicenda, nonnulla oportet proponere fundamenta.

Primo nota. Certũ eſt, quod celebrans in loco interdicto, incurrit irregularitatem.

Primo, præmitto tamquam certum atque indubitatum, quod celebrans in loco interdicto, ſeu in Eccleſia interdicto ſuppoſita, incurrit irregularitatem, ex eo quod violat interdictum & celebrat. Hæc eſt communis & generalis omnium Doctorum reſolutio, cuius & ratio in prompru eſt, nam vt ſupra diximus, conſtatq. *ex cap. fin. de exceſſ. Prælat.* per interdictum violatum, efficitur quis ſuſpenſus, ſuſpenſus vero celebrans, certũ eſt quod efficitur irregularis, *per cap. 1. de ſentent. & re iud. lib. 6. & cap. cum medicinalis, § fin. cap. is qui, 5. is vero, de ſent. excommun. eod. lib. 6.* tenetq. id Panor. *in cap. dilectis filijs, de appellat. num. 18. 19. & 20.* & Sylueſt. *verb. interdictum, 1. q. 4. in 1. dicto* Couar. *in cap. alma Mater, § 2. nu. 3.* Sayr. lib. 5. cap. 17. num. 9. de quo nulli eſt dubium. Sed intelligendum hoc eſt de eo qui miniſtrat in ordine

dine facto, quem habet ſolèmniter, & à cuius executione ſuſpenſus eſt, vt ſupra diximus agendo de interdicto, & qui celebrauerit tempore interdicti generalis, quod in Eccleſia matrice ſeruatur, etenim ſi in ea non ſeruaretur, irregularis non efficeretur, vt notat Couar. *in d. cap. alma Mater*, §. 2. *num.* 3.

Secundo notat Certum eſt etiã quod ſi ceſſatio eſt particularis, celebrãs ibidem, non efficitur irregularis, neque Religioſus ipſam non ſeruãs erit excommunicatus.

2 Secundo præmitto eſſe etiam certum, quod ſi ceſſatio eſt particularis, celebrans ibidem, non efficitur irregularis, nec Religioſus eam non ſeruans, erit excommunicatus, etiam ſi Eccleſia eſſet matrix, quia ſecundum omnes eiuſmodi ceſſatio, non æquiparatur interdicto. Hæc eſt etiam communis omnium Canoniſtarum reſolutio, vt conſtat *ex Gloſſ. in cap. ſi Canonici, de offic. ordinis 6.* atque ex Hoſtienſ. *in cap. archiepiſcopus, tit. in antiquis, nu.* 11. & Panor. *in cap. cum dilectus filius, de appellat.* quos ſequitur Couar. vbi ſupra num. 4. & Sylueſt. *verb. interdictum*, 1. *num.* 1. & *verb. ceſſatio*, q. 5. & Nauarr. in Manuali, cap. 27. num. 188. quorum omnium fundamentum eſt, quia dicta ceſsatio particularis, non eſt interdictum particulare, multoq; minus generale, & conſequenter nullum interdictum, & quia in iure tantum eſt cautum, vt qui celebrat in loco interdicto, fiat irregularis, ex quo ſubinde ſequitur, quod qui celebrat non in loco interdicto, ſed vbi eſt ceſſatio particularis, non irregularitatem incurrit, *nam* irregularitas non incurritur, niſi in caſibus à iure expreſſis, iuxta *cap. is qui, de ſent. excommun. lib.* 6. Cui & alia ratio peculiaris addi poteſt, & ea eſt, quod interdictum, ita afficit locum ipſum interdicto ſuppoſitum, vt qui in illo celebrauerit, in caſu, aut modo, non ſibi conceſſo, irregularis fiat, at ceſsatio non habet eiuſmodi effectum, neque ita afficit locum, quo fit, vt licet quis peccet celebrando, in loco vbi eſt ceſsatio à diuinis, non tamen fiat irregularis, per ſupradicta, & inferius dicenda.

Nota hoc valde.

Tertio nota. Certiſſimũ eſt, quod ſi ceſſatio eſt generalis, Religioſi eã violantes excõmunicationem incurrunt, non vero ſi ſit particularis. Nota hoc valde.

3 Tertio etiam præmitto, eſſe ſimiliter certum, quod ſi ceſſatio ſit generalis, Religioſi eam violantes, excommunicationem incurrunt, *per Clement. 1. de ſent. excommun.* non vero ſi ſit particularis. Hæc etiam eſt communis omnium Doctorum reſolutio, de qua videndus eſt ſupradictus Sylu. *verb. ceſſatio, q. 5. num.* 1. & Suar. diſp. 28 ſect. 2. num. 56. & Sayr. lib. 5. cap. 17. num. 9. & 10 quod intelligendum eſt, dummodo ceſsationem prædictam ſeruet Eccleſia Cathedralis, vel matrix, ſeu Parrochialis loci. Et aduertit ſupradictus Suar. quod ſupradicta excommunicationis pœna, poſita in d. Clement. non afficit more laicos, nec ponitur contra ipſos, nec contra Clericos ſeculares, ſed ſolum contra Religioſos, tam exemptos, quam non exemptos, cuiuſcumque ordinis & conditionis extiterint, vt conſtare poteſt ex eiuſdem verbis ibidem. His igitur ſic præmiſſis atque ſuppoſitis, ſtat modo difficultas de ceſsationibus generalibus, an ipſas violantes, & Clerici ſiue Religioſi ibidem celebrantes, incurrant irregularitatem?

Qua de re non eſt concors Doctorum ſententia, ſed duæ communiter feruntur opiniones.

Prima opinio eſt, Ioan. Andr. *in d. cap. ſi Canonici*, & Innoc. Ancharani, & aliorum ibidem, & Calder. in tract. de interdicto, aſſerentium Clericos ſiue Religioſos violantes, huiuſmodi ceſsationem generalem, fieri irregulares, quamuis aliud ſentiant de ceſsatione particulari. Hanc ſententiam tenere viſus eſt D. Anton. 3. p. tit. 27. de interdicto, cap. 3. ante medium, & ſumma Angelica, *verb. ceſſatio, in princ.* Palud. in 4. d. 18. q. 8. ar. 3. in princ. concl. 4. Simon Maiolus, lib. 3. de irregularitate, cap. 20. nu. 11. Gonſaluus à Villa Diego, tract. de irregularitate, cap. de interdicto, in fin. in quam partem inclinare etiam videtur Couar. vbi ſupra num. 4. qui omnes fundantur,

in

in æquiparatione quam facit, d. *Clemen.* 1. *de ſentent. excom.* inter ceſſationem & interdictum generale, ex quo colligunt, quod eadem ſit vtriuſque ratio, quantum ad incurrendam irregularitatem. Sed nihilominus contraria ſententia, eſt verior atque tenenda, de qua & ſequens ſtatuitur Concluſio.

Concluſio.

CLerici ſiue Religioſi, violantes prædictas ceſſationes à diuinis etiam generales, celebrando, quamuis mortaliter peccent, non tamen fiunt irregulares. Hanc ſententiam in primis tenet, gloſſ. *in cap. ſi Canonici, de off. ordin. lib. 6. verb. ceſſare*, & Panorm. *in cap. dilectis filijs, de appell. nu.* 18. & 19. & Innocent. innumeriq. alij Iuriſperiti, *in d. Clement. 1. de ſent. excomm.* Sylueſt. *verb. interdictum, 1. q. 2. in fin.* vbi ait, ita communiter ſentire omnes Doctores, *in cap. irrefragabili, §. ceterum, de offic. ord.* idem Sylu. *verb. ceſſatio, q. 1.* vbi etiam ad id plures, allegat atq; adducit Doctores. Sotetiã in 4. d. 22. q. 3. ar. 2. concl. 3. Ledeſma, 2. p. 4. q. 26. ar. 2. poſt tractatum de interdicto, Nau. in Man. cap. 27. num. 188. Medina in ſua ſumma, ſiue inſtructione Confeſſorum, lib. 1. cap. 11. §. 14. Enriq. lib. 13. cap. 52. §. 1. & cap. 54. §. 3. Couar. *in cap. alma Mater, 2. p. §. 2. num.* 3. Suar. diſp. 38. ſect. 1. nu. 8. & 9. Sayr. lib. 5. cap. 17. num. 9. & 10. Quorum etiam omnium fundamentum eſt, quia *in d. Clemen. 1. de ſentent. excommunic.* ceſſatio generalis, atque interdictum generale, non æquiparantur quoad omnia, ſed ſolum quoad effectum incurrendi Religioſos, ſententiam excommunicationis ibidem poſitam. Vnde cum in iure expreſſe habeatur, quod irregularitas non incurritur, niſi in caſibus à iure expreſſis *per cap. is qui, de ſent. excom. in lib. 6.* manifeſte concluditur, prædictam concluſionem atque ſententiam eſſe neceſſario tenendam.

Clerici ſiue Religioſi, violantes prædictam ceſſationem generalem, celebrando, licet peccent mortaliter, non tamen incurrunt irregularitatem.

Nota valde.

Sed dicet aliquis, quod licet prædicta irregularitas non reperiatur in iure expreſſa, ſub expreſſo nomine ceſſationis, nec particularis nec generalis, contra celebrantes diuina officia ibidem, ſeu eo tempore, ſufficit, quod reperiatur expreſſa, ſub nomine interdicti; cum certum ſit, aut ſaltim probabile, ſecundum quamplures Doctores, quod ceſſatio prædicta, maxime generalis, eſt quaſi interdictum quoddam generale. Sed nihilominus dico, non id ſufficeret, ad hoc, vt dicamus incurri in eo caſu irregularitatem prædictam, cum nullibi in iure ſub proprio & expreſſo nomine ceſſationis, ſiue particularis, ſiue generalis reperiatur expreſſa, ſitq. id odioſum, ac iuxta communem iuris regulam, odia reſtringi, fauores vero conueniat ampliari. Qua de re videantur plura, eaq. notatu digniſſima, quæ afferuntur à Doctoribus ſupradictis, & à me breuitatis gratia prætermittuntur, ſed maxime videatur Syluеſt. *verb. ceſſatio, q. 5. in fin.* vbi ſuprum omnium reddit rationem appotiſſimam, & Sayr. vbi ſupra num. 11. & 12. vbi & ad hoc propoſitum refert, eſſe ſcriptum memoriæq. traditum, de quodam Iuriſconſulto, qui dicere ſolebat, quod qui dicit, aliquem irregularem eſſe, propter aliquam cauſam, caſum legis debet adducere & oſtendere, alias vero nihil faciet.

ARTICVLVS XI.

De relaxatione ſeu ſuſpenſione, prædictæ ceſſationis à diuinis.

IN hoc Articulo breuiter atque reſolutiue, plures ſimul à nobis difficultates explicandæ ſunt. Et primo, an ceſſatio aliqua feratur in pœnam ob culpam aliquam præteritam, atque ad certum & determinatum tempus? Secundo, an dato caſu, quod non ſic feratur, neque ferri poſſit, niſi ob contuma-

tumaciam, aut ſub aliqua conditione, an ipſa ſublata, ſeu conditione iam adimpleta, ceſſatio ipſa per ſe tollatur, abſque vlla Superioris relaxatione. Tertio, à quo ſit facienda eiuſmodi ceſſationis relaxatio, & qualiter, & an ad id aliqua forma in iure reperiatur expreſſa? Et tandem vltimo, an ceſſatio prædicta, poſſit ſuſpendi ad aliquod tempus, ſeu ad aliquem peculiarem effectum, atque determinatum locum? Quibus omnibus difficultatibus per ordinem fiet ſatis, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Ceſſatio, numquam ferri conſueuit, in pœnam ob aliquam culpam præteritam, neque vſque ad certum atque determinatum tempus, ſed ſemper, quouſque recedat contumacia. Hanc ſententiam tenet expreſſe Suar. 3. tom. in 3. p. D. Thom. diſp. 38. ſect. 4. nu. 2. probatq. eam ex communi vſu Eccleſiæ, nullaq. alia (inquit) requiritur amplior probatio, præſertim, cũ hac de re nihil expreſſum habeatur in iure. Vnde loquendum de ea eſt, vt communiter loquuntur Doctores, de alijs pœnis, & ſententijs, ſiue cenſuris, quamuis ceſſatio (vt dixi) non ſit cenſura, neque pœna, ſed prohibitio diuina celebrandi.

Ceſſatio, numquam ferri conſueuit, in culpam præteritã, neque ad certum atque determinatũ tempus, ſed ſemper propter contumaciam tantũmodo.

Secunda Concluſio.

Ceſſatio, quæ ponitur ob contumaciam, & propoſita aliqua conditione, tacita vel expreſſa, donec talis, vel talis ſatisfactio fiat, quamuis recedente contumacia, adimpletaq. conditione, tollenda ſit ſtatim, non tamen id fit ipſo facto, etiam facta ſatisfactione, abſque relaxatione Superioris. Hæc Concluſio, eſt etiam Suarez ſupradicti, loco ſupracitato, & ponit eam contra quoſdam aſſerentes, quod ceſſatio lata ad certum tempus, aut ſub aliqua conditione, donec hoc aut illud fiat, ſtatim elapſo tempore, vel adimpleta conditione, per ſe ceſſat, ſed in contrarium, inquit, Suar. eſt veritas, quod ſimiliter probat ex communi vſu Eccleſiæ, & quia prædicta ceſſationis ſententia, quamuis feratur in eum finem, non tamen eſt prohibitio conditionalis, ſed ſententia abſoluta, quæ tollenda & reuocanda eſt à Iudice, recedente contumacia, facta ſatisfactione, atque adimpleta conditione, aut quandocumque neceſſitas illius ceſſauerit, non vero ceſſat ſtatim ceſſatio per ſeipſam, vt communiter eſt in omnibus alijs pœnis, ſententijs, atque cenſuris.

Ceſſatio poſita ob cõmaciã, non tollitur ipſo facto, etiam facta ſatisfactione abſque Iudicis relaxatione.

Tertia Concluſio.

Ceſſationis prædictæ relaxatio, facienda eſt ab eo, qui illam poſuit, aut ab ipſius ſucceſſore, ſi ille deceſſit, vel à Superiore. Hæc Concluſio eſt communis atque generalis omnium Doctorum reſolutio, de qua videndus eſt Suar. vbi ſupra, num. 1. & Sayr. lib. 5. cap 18. num. 7. Circa quam nihil de nouo occurrit dicendum, præter ea quæ dicta ſunt ſupra, agendo de relaxatione interdicti, & ſicut ad illud dictum eſt etiam ſupra, quod nulla ſunt in iure præſcripta, aut determinata verba, ſed quod ſufficit, vt id fiat quibuſcũque verbis, ſufficientibus ad hoc, vt Iudex & Prælatus voluntatem, atque intentionem ſuam explicet, ita etiam dicendum eſt de ceſsatione, nam horum omnium vna eademq. eſt ratio.

Ceſſationis relaxatio, facienda eſt à Iudice qui eã poſuit, vel à ſuo ſucceſſore, aut à Superiore.

Sed maior difficultas eſt, circa ſuſpenſionem ceſsationis prædictæ, an ſuſpendi poſſit ad tempus, vel ad vnum locum & non ad alium, vtputa pro vna ciuitatis Eccleſia, ſiue Monaſterio, aut pro vno tantum officio, ſcilicet pro Miſſa noua, aut pro ſepultura, &c.? non enim deſunt, qui dicant, quod

non

non, partemq. teneant negatiuam. De qua opinione videndus est Enriquez, lib.13.cap.32.§.1. & cap.54. §.2. inquiunt enim, & maxime circa hoc vltimum, quod prædicta cessationis suspensio, à solo Papa fieri potest. Cuius rationem reddunt, quia cessatio, sicut & excommunicatio, ita habet à iure determinatum suum effectum, vt omnes ipsius effectus necessario debeant esse connexi. Sed nihilominus contraria sententia communiter tenetur, de qua fit quarta Conclusio.

Quarta Conclusio.

Cessatio bene potest suspendi, ex voluntate ferentis ipsam, ad certum tempus, seu ad vnum locum, & etiam quoad vnum effectum, nó vero quoad alium. Hanc sententiam tenet Suar. loco supracitato, num.4. & Sayr. loco etiam supracitato, num.8. Et quidem, quod hoc ita fit, quamuis hac de re nihil expresse habeatur determinatũ in iure, ratio ipsa id satis suadet, quia per se atque ex natura rei, nulla est repugnantia, vt qui alias seu aliunde cessationem prædictam potest tollere, & relaxare in totum, non etiam possit secundum partem, idq. præsertim, cum prædicta cessatio (vt supra diximus) non sit censura Ecclesiastica, sed solum simplex quædam, & nuda prohibitio, in qua certum est, quod qui eam tulit, si causa adsit rationabilis, & aliunde non impediatur, sicut potest in totũ dispensare, ita & in partem, seu respectu alicuius, potest ipsam auferre. Videatur hac de re supradictus Suar.

Cessatio bene potest suspẽdi, ex voluntate ferentis ipsam, ad certum tempus atque ad vnum locum, & etiã quoad vnũ effectum, nõ vero quoad alium.

ARTICVLVS XII.

Qualiter Religiosi & Regulares, ex suis priuilegijs, se gerere debeant, tempore interdicti, & prædictæ cessationis à diuinis.

IAm supra Quæstione præcedenti, Articulo vltimo dictum est, & multis auctoribus, atque rationibus comprobatum, quod priuilegia Regularibus concessa, circa suspensionem interdicti, in certis quibusdam diebus, siue casibus, non sunt reuocata per Concil. Trident. Superest nunc inuestigare, & explicare, qualiter Religiosi prædicti, se gerere debeant, conformiter ad prædicta priuilegia, supradicto tempore interdicti, atque etiam tempore cessationis à diuinis; vt enim statim dicemus, concessum est ex speciali priuilegio, Regularibus prædictis, vt vtroque tempore se habere possint similiter, atque eodem prorsus modo. Pro quorum omnium pleniori intelligentia, sunt aliqua fundamenta præmittenda.

Primo præmitto, ex Auctore Supplementi & priuilegiorum Collectore, in Compendio, *verb. interdictum, 3. in fin.* quod omnes Constitutiones, siue concessiones iuris communis, aut etiam priuilegiorum particularium, factæ, & quæ communiter fiunt, intelligendæ sunt, pro interdicto generali. Nam & hoc est, quod communiter ponitur, & sic *cap. alma Mater, de sent. excomm. lib.6.* vbi habetur, *vt tempore interdicti, celebrari possit ianuis clausis, &c.* communis est omnium Doctorum resolutio, quod intelligitur de supradicto interdicto generali, atque de interdicto locali, de quo similiter intelligenda sunt alia iura; quandocumque prohibetur celebrari. Quo fit, vt quando, non interdicitur locus, sed homines, videlicet communitas alicuius loci, ciuitatis, siue oppidi, ac denique Populus, & homines talis loci, aut etiam totius Regni; tunc cum non loca sint interdicta, sed homines, eiusmodi ciuitatis hominibus interdictis, celebrari poterit ibidem, apertis ianuis, ac si interdictum non esset ibi. Hæc omnia habentur ex Auctoribus supradictis, quæ dicunt

Primo nota, q̃ omnes concessiones, & priuilegia iuris cõmunis siue particularis pro interdictis, vt plurimum concessa, intelligẽda sunt pro interdicto generali & locali. Quãdocumque no interdicitur locus, sed homines alicuius loci, ipsis exclusis atque euitatis celebrari potest, etiã apertis ianuis, &c. ac si nullum esset interdictũ.

Secundo nota. Qualiter Clerici Regulares se habebãt interdicti tempo

re ante dictum c. alma Mater, de iure commu ni.

Quæ fuerint priuilegia Regularibus concessa, ante supradictum cap. alma Mater.

Mon. Ord. 1. imp. fol. 21. & fol. 26. & 2. f. 105. cõc. 220, & f. 140. cõc. 314. & refertur in comp. verb. interdictum, 1. §. 2. & §. 4.

Priuilegiũ pro festiuitatibus S.P.N. Francisci, Antonij, & Clarę, suarũq. octauarum.

Mon. Ord. 2. imp. fol. 257. conc. 642. & in sup. f. 544. conc. 154. & refertur in cõpend. ver. interdictum, 2. §. 1.

Simile priuilegium cõcessum pro S. Dominico, & Petro Martyre.

Suppl. fo. 115. conc. §10. & refertur in cõpend. vbi sup. §. 1.

Tertio nota. Concessa interdicti tempore de iure cõmuni per c. alma Mater, pro quatuor festiuitatibus Natiuitatis Domini, Resurrectionis, Pentheco-stes, & Assumptionis Virginis Mariæ.

cunt esse certa atque indubitata, licet aliqui Auctores oppositum dixerint.

Secundo præmitto ex eisdem, quod antiquitus, hoc est, ante editionem prædicti, *cap. alma Mater*, quod editum fuit à Bonif. VIII. anno Domini 1300, tempore prædicti generalis interdicti, solummodo erant à iure concessa sequentia, nempe, *quod posset celebrari semel in hebdomada, ad renouandum sacramentum, & quod possint administrari sacramenta Baptismi, Pœnitentiæ, & Eucharistiæ pro infirmis, & quod sepultura præstari posset cum silentio Clericis morientibus, qui eusmodi obseruassent interdictum* ad modum explicatum in articulo. Item, *quod duo, vel tres insimul, possent in Ecclesiis, ianuis clausis, & cum moderationibus supradictis, dicere officium diuinum, taliter quod extra nequirent exaudiri.* Hæc erant solummodo de iure communi antiquo, & quicumque aliquid amplius habere volebat, oportebat, vt per priuilegium particulare, id obtineret, sibi concedi. Qua propter eo tempore concessum fuit nobis Fratribus Minoribus per Innocent. IV. & Clement. IV. ac postea per Nicol. etiam IV. *quod possemus in Ecclesiis atque Oratoriis nostris, & in quibuscunque alijs, ad quæ nos declinare contingeret, celebrare diuinũ officium, & Ecclesiastica recipere sacramenta, ianuis clausis, &c.* Item, *quod etiamsi apponeretur interdictum, cum sequenti clausula, non obstantibus priuilegijs quibuscumque Religiosis concessis, prohibemus quod nulla Ecclesia sacramenta valeant ministrari, exceptis baptismate parulorum, & pœnitentia morientium, & quod nullum officium diuinum dici possit, &c. nihilominus omnia supradicta, possent predicti Fratres facere, exclusis omnibus personis, quæ non sunt de Ordine nostro, nisi de eiusmodi indulgentia fieret mentio expressa.* Habentur prædictæ concessiones in Monum. nostri Ord. & referuntur in Compendio priuilegiorum, *verb. interdictum*, 1. §. 2. & §. 4. Postmodum fuerunt aliqua alia priuilegia concessa, nempe, *quod possemus tali interdicti tempore, admittere ad diuina, pueros vestris seruitijs deputatos, ac negotiorum vestrorum Procuratores, & operarios*, de quibus postea dicemus. Item per Alex. IV. *concessum nobis fuit, quod possemus in vigilijs & festiuitatibus, ac per octauas Sanctorũ, Francisci, Antonij, & Clarę, una cum Religiosis, & Clericis, qui ad nostras Ecclesias conuenerint, publice ac solemniter diuina officia celebrare, nisi id specialiter nobis fuerit prohibitum, aut nos, siue prælati Religiosi & Clerici dedissemus causam interdicto*, habetur hæc concessio in dictis Monumentis, & refertur in Compendio, *verb. interdictum*, 2. §. 1. & similem concessionem fecit idem Pontif. Fratribus Prædicatoribus pro festis Sancti Dominici, & Petri Martyris, & habetur in Supplem. & refertur in suprad. priuilegiorum Compend. *verb. interdictum*, 2. §. 2. quæ concessiones licet postea reuocatæ fuerint per Bonif. VIII. *cap. alma Mater*, postea tamen reualidatæ sunt, per alios summos Pontifices, aliaq. multæ de nouo concessæ, vt inferius in suo proprio loco dicemus.

Tertio præmitto, quod post hæc omnia, suprad. prædictus Bonif. VIII. edidit, atque promulgauit, dictum *cap. alma Mater*, quo concessit, *vt in omnibus Ecclesijs, & Monasterijs, possent officia diuina generaliter celebrari, ianuis clausis, & eo modo, quod dictum est supra, & administrari Sacramenta Baptismatis, & pœnitentiæ, celebrari etiam solemniter, in quatuor festiuitatibus, ibidem contentis.* Et reuocauit omnia priuilegia, super hac materia concessa, quibuscumque personis, ac etiam Religionibus, dicens, quod sufficere deberet, omnibus sua concessio, quam in suprad. cap. fecit. Sed post ipsum multi summi Pont. Regularibus plures fecerunt concessiones, statueruntq. multa, obseruanda circa modum, quo ipsæ habere se deberent in prædictis interdicto, & cessatione à diuinis, quæ omnia vt habeantur præ manibus, atque per ordinem, pro occurrentibus casibus & negotijs, hac de re sequentes statuo Conclusiones.

Prima

769

Prima Conclusio.

OMnes in vniuersum Regulares, & Religiosi, tam exempti, quam non exempti, cuiuscumque ordinis & conditionis extiterint, obseruare tenentur, interdicta generalia, tam auctoritate Sedis Apostolicæ, quam à locorum Ordinarijs posita, cum Cathedralem, vel Matricem, seu Parrochialem loci Ecclesiam, illa viderint obseruare, non obstantibus quibuscumque appellationibus, antea etiam, ad eamdem Sedem, vel alium, seu alios interiectis, & alijs obiectionibus quibuscumque, cum moderatione tamen Decretalis, atque *cap. alma Mater*, & ea non seruantes, excommunicationis sententiam ipso facto incurrunt. Hæc Conclusio habetur expressa, *in Clement. 1. de sentent. excommunicat.* quæ incipit, *ex frequentibus*, & tenet illam expresse Syluester, *verb. excommunicatio 9. excommunicatione 45*. Circa quam constitutionem, sunt nonnulla obiter, sed necessario notanda.

Omnes Religioli tenentur interdicta generalia obseruare, cum Ecclesia matrix illa seruauerit.

Primo, quod Concil. Trident. sess. 25. *de regul. cap. 12.* vbi hac de re agit, quamuis non ponat prædictã excommunicationis sententiam, præcipit tamen seruari censuras atque interdicta, ne dum à Sede Apostolica, verum etiam ab Ordinarijs emanata & promulgata, mandante Episcopo. Quibus verbis (vt supra diximus) non reuocauit Regularium priuilegia, quæ habentur ad suspendenda interdicta, in aliquibus diebus, siue casibus, sed solummodo illa, quæ in quibusdam Religionibus habebantur, ad nullum seruandum interdictum, quod est maxime notandum, atque memoriæ commendandum.

Primo nota, pro explicatione Clementinæ ex frequẽtibus de sentent. excommun. quod Concilium Tridentinum, præcipit censuras & interdicta a Regularibus obseruari.

Secundo etiam est notandum, quod Pius Secundus, declarando qualiter nos Minores Fratres, habere debeamus, in obseruatione interdicti prædicti, statuit, *quod si interdictum fuerit Apostolicum, tunc postquam prædictis Fratribus, qui loca interdicta habuant, insinuatio fuerit facta, ad obseruantiam eiusdem interdicti, adstringantur nulla exceptione, aut excusatione admissa (etiam si alteri Religiosi, ac seculares ex quacumque causa illud non obseruauerint) sed si interdictum fuerit ordinarium, tunc solum ad illius obseruantiam obligentur, quando matricem Ecclesiam illud viderint obseruare*. Habetur hæc constitutio in Monumentis nostri Ordinis, & refertur in Compendio, *verb. interdictum*, 1. §. 9. sed statim in §. sequenti, aduertitur, quod Innocent. VIII. reuocauit ordinationem supradictam, seu declarationem Pij Secundi, de obseruatione interdicti Apostolici, scilicet, quod etsi non seruetur ab Ecclesia Matrice, obseruari tamen debeat à Minoribus Fratribus, & reduxit eam ad ius commune. In quo stando, dico primo, circa Constitutionem prædictam Clement. Quinti, quod ipsa non ligat Clericos, neque seculares, prout aduertit glossa ibidem, *verbo, Religiosi*, sed tantum dicit, sub ea comprehendi omnes Religiosos, tam Mendicantes, quam non Mendicantes, postquam ibidem apponuntur illa verba, *Religiosi quicumque, tam exempti, quam non exempti, cuiuscumque ordinis & conditionis existant*, qui etiam, inquit, intelliguntur scire obseruantiam interdicti à Matrice Ecclesia, quandocumque viderint, seu alio corporis sensu, perceperint idipsum, etiam auditu, quod quidem est intelligendum de auditu probabili, quam etiam ratione in supradicta Constitutione statim additur, quod eam probabiliter ignorantes, non ipsa ligeatur.

Secundo nota, pro explicatione d. Clement. quid statuerat Pius II. circa interdictorum obseruationẽ. *Mon. Ord. 1. imp. fol. 50. & 2. fo. 49 conc. 42. & refertur in cõpen. ver. interdictũ, 1. §. 9.*

Innocen. VIII. prædi Pij II. cõstitutionem reuocauit.

Prædicta constitutio Clem. V. nõ ligat Clericos neque seculares, sed Religiosos tantũmodo, cã Mendicantes, nõn Mendicantes.

Tertio est notandum, quod ad obseruantiam Constitutionis prædictæ, ac sub pœna excommunicationis ibidem posita, astringuntur Religiosi, & Regulares prædicti (prout ibidem dicitur) etiam in interdictis, & cessationi-

Tertio nota, pro explicatione supradictæ Clem.

Ad ſeruandam conſtitutionem prædictam Clem. V. aſtringitur Religioſi etiam ſi interdictum ſit poſitum per aliqua Prouincialia ſtatuta, ité in ceſſationibus generalibus, &c. Nota hoc valde.

bus à diuinis, indictis per Prouincialium Conciliorum ſtatuta, vel ipſorum auctoritate poſitis. Item in ceſſationibus generalibus a diuinis, ciuitatum, terrarum, & aliorum locorum, quas aliquando ex conſuetudine, vel alias, Capitula, Collegia, vel Conuentus ſecularium, aut Regularium Eccleſiarum appoſuerint. habetur in dicta Clement. vbi ſupra. Quod & ſimiliter eſt intelligendum de interdicto poſito à iure, vt quando (verbi gratia) Canon imponit interdictum ciuitati, quæ inſecuta fuit Epiſcopum, prout habetur *in cap. felicis, §. ciuitas, de pœn. lib. 6.* quod & notat, & aduertit gloſſ. in ſupradicta Clement. 1. Ex quibus colligitur, quod dicta Conſtitutio non habet locum, Primo, in interdicto poſito à ſingulari perſona, quæ ſpeciali conſuetudine poteſt interdicere, cum talis perſona, id non faciat auctoritate Apoſtolica, nec ſit Ordinarius, de quibus tantum duobus caſibus, expreſſe ibi prædicta Conſtitutio loquitur. Verum eſt tamen, quod ſi ipſa ex conſuetudine, ordinariam haberet iuriſdictionem, juxta terminos iuris poſiti, *in cap. cum contingat, de for. compet.* in tali caſu, locus eſſet Conſtitutioni prædictæ. Nam textus, ibi, non loquitur ſolum, de interdicto lato à Diœceſano, tunc enim ſub eo nomine ſolus Epiſcopus intelligeretur, argumento cuiuſdam Decretalis, ſiue *cap. vniti, de vit. & honeſt. Clericor. lib. 6.* ſed loquitur, de interdicto lato ab Ordinario, ad quod ſufficit, quod ordinariam habeat iuriſdictionem. Idem dicendũ eſt de Delegato Apoſtolico, nam ſi habeat mandatum à Papa, poterit ponere interdictum, tenebitq. atque obligabit dicta Conſtitutio, alias vero non, nam Conſtitutio prædicta loquitur de interdicto poſito Sedis Apoſtolicæ auctoritate, ſeu Ordinarij, aut Delegatorum ſpecialiter ad hoc deputatorum, vt interdicant. Cuius quidem ratio eſt: nam quando talis poteſtas datur ſpecialiter, ad interdicendum, aliquem, ſeu aliquos, eiuſmodi Delegati potius miniſtre ſunt, quam principalis, ipſeq. Pontifex committens eiuſmodi poteſtatem, per ſeipſum intelligitur id facere, argumento *cap. fin. de offic. deleg.* Circa obſeruationem interdicti prædicti vide Sayr. cap. 3. num. 29.

Quarto nota, pro eadẽ Clement. ſeruandum eſſe interdictum, quãdocunque à matrice ſeruatur non vero aliter.

Religioſi ſeruare tenetur interdictũ à matrice poſitum, etiam ſi ſit nullum, ad quod non obligantur Clerici.

Nota. Quenam dicatur Eccleſia matrix, & quid in his obſeruandum ſit.

Nota hoc valde.

Quarto & vltimo eſt notandum, eiuſmodi interdictum eſſe ſeruandum, quandocunque ſeruatur ab Eccleſia Matrice, Cathedrali, ſeu Parrochiali loci, ſiue valeat, ſiue non, & quamuis alias ipſum interdictum exiſtimetur, aut putetur eſſe nullum atque inualidum, vtputa, quia ab eo congruenti, & debito tempore fuit appellatum, ſeu alia afferatur nullitatis ratio & cauſa; quod non contingit in Clericis, ipſi enim non tenentur obſeruare cenſuras, quas ſciuerint eſſe nullas, etiam ſi Eccleſia Matrix illas obſeruet, vt tradit ſupradicta gloſſ. in d. Clement. *verb. Religioſi*, docetq. D. Antoninus, 3 par. tit. 16. cap. 5. & Nauarr. *in cap. cum contingat, de reſcript. Remed.* 2. *num.* 40 & dicitur Eccleſia Matrix, vt etiam ibidem dicit gloſſa, *in d. Clem. verb. Matricem*, Eccleſia maior ſiue baptiſmalis, quæ & Matrix dicitur, quia ſicut mater generat, ſic & illa per baptiſmum regenerat. Sed quia interdicuntur quandoq. loca, Eccleſiam Cathedralem non habentia, quæ tamen Eccleſiam Matricem habent, ideo ſummus Pontifex expreſſit, ibidem verbum illud: *ſiue Parrochialem loci*. At quia quandoq. in aliquo loco, ſunt plures Eccleſiæ æqualiter Parrochiales, aduertendum eſt, quod ſi omnes illæ interdictum obſeruent, obſeruandum eſt à Religioſis, alias locus erit ſupradictæ Conſtitutioni, atque excommunicationi ibidem poſitæ: ſed tamen, ſi aliquæ illud obſeruant, aliquæ vero non, tunc non eſſet locus ſupradictæ pœnæ. Nec etiam ſupradicta Conſtitutio obligat, quando interdictum fuerit poſitum, in Eccleſia Cathedrali, ſiue Metropolitana alicuius Prouinciæ,

nam

Iam vt ex verbis ipsius Constitutionis constat, summus Pontifex ibidem, non loquitur, *nisi de Ecclesia Cathedrali Matrice ciuitatis, siue loci*: certumq. est, quod Ecclesia Metropolitana Camorensis (verbi gratia) non est Matrix ciuitatis Taurensis, ac proinde, nec Religiosi ibidem existentes, obseruare tenebũtur interdictum positum in Metropolitana Camorensi, quod est valde notandum.

His omnibus addo, quod non propterea, quod Ecclesia Matrix aliquod interdictum non obseruet, tenentur Religiosi etiam ipsum non obseruare, prout etiam aduertit glossa, in dicta Clement. 1. & ratio est, quia Pontifex non dicit, ibi, quod in non obseruando interdictum, ipsi se conforment cum Ecclesia Matrice, quinuero, addere intendit, non vero minuere ad obseruantiam interdictorum prædictorum, & argumentum à contrario sensu cessat, vbi contrarium illius argumenti, reperitur expressum in iure, prout tenet glossa communiter recepta in *cap. significasti, de foro comp. & cap. à nobis, de sentent. excommunic.* facit, *& cap. ad hæc, cum gloss. de testam.* neque contrariorum eadem est disciplina, vbi mens & verba iuris resistunt, prout habetur ibidem: & excessus Clericorum Ecclesiæ Matricis, interdictum non seruantis, non ansam debet præstare Religiosis, siue materiam deliquendi, cum ipsi esse debeant sacris Canonibus magis obsequentes. In hoc tamen stat huiusmodi differentia, quod si interdicti sententia non ligat, & Ecclesia Matrix ipsum non obseruat, Religiosi ipsum etiam non obseruantes, non ligabuntur supradictæ excõmunicationis sententia, seu pœna, sed alijs, quæ in sacris Canonibus continentur, *cap. vltimo, de excess. Prælat. & cap. auctoritate, cap. Episcoporum, de priuileg. lib 6.* nempe quod erunt suspensi, eoipsoq. eis interdictus ingressus Ecclesiæ, & fient irregulares, ineligibiles, actiue, & passiue. Sed tamen si Ecclesia Matrix interdictum prædictum obseruauerit, etiamsi sententia eiusdem interdicti fuerit nulla, impediente appellatione, seu aliqua alia nullitate, Religiosi illud non obseruantes, incurrent prædictam excommunicationis sententiam, in dicta Clement. positam, non vero ligabuntur supradictis alijs pœnis, cum sententia interdicti in se fuerit nulla, vt dictum est; in casu tamen quo fuerit valida, & Ecclesia Matrix illud obseruauerit, vtrasque pœnas supradicti Religiosi incurrent. Et hæc pro explicatione, atque declaratione supradictæ primæ Conclusionis, & Clementinæ 1. dicta sufficiant.

Non propterea quod Ecclesia matrix, interdicto aliquod nõ obseruet Religiosi tenẽtur in hoc se illi conformare & ipsum non obseruare.

Nota hoc valde.

Secunda Conclusio.

Religiosi, obseruare tenentur, interdicta prædicta, & cessationes à diuinis, etiam si eorum Monasteria, constituta sint in suburbijs, ciuitatis, siue loci, cuius Ecclesia Matrix illa obseruauerit, seu in locis circumuicinis, dicunturq. talia, quando non plus ab eis distant, quam per spatium vnius milliarij cum dimidio, aut dimidiæ leucæ. Pro huius Conclusionis intelligentia oportet præmittere, nulli esse dubium, quod interdicta ciuitate, censeantur etiam interdicta Monasteria ibidem existentia, neque celebrari in eis posse diuina officia, vt satis colligitur, traduntq. id Doctores communiter, *in dicta Clement. 1. de sentent. excommunicat.* Sed difficultas est, an stando in iure communi, interdicta ciuitate censeantur etiam interdicta Monasteria existentia in suburbijs? Atque ex, vna parte videtur, quod sic, nam de iure, interdicta ciuitate, intelliguntur etiam interdicta suburbia, *per cap. si ciuitas, de sentent. excommunicat.* Ex alia vero parte, videtur quod

Religiosi & Regulares, obseruare teneantur, interdicta prædicta, & cessationes, etiamsi eorũ Monasteria, in suburbijs existant.

Interdicta ciuitate suburbia etiam censetur interdicta.

Digitized by Google

non, nam ciuitatis nomine, vt apparet, non intelliguntur ſuburbia, eſt enim Ciuitas caſtrum, quod ambitu murorum continetur, vt ſatis colligitur, *ex l. nam quod liquide, §. ſi ita, ff. de pecu. lega. & ex l. 2. ff. de verborum ſignific.* Sed nihilominus, quidquid ſit de nominis ſignificatione, tenendum eſt firmiſſime, quod interdicta ciuitate, intelliguntur etiam Monaſteria, in ſuburbijs exiſtentia interdicta, nam in his rebus, loquendum eſt iuxta ſubiectam materiam, ſtatum, & qualitatem, & conditionem loquentis, vt exinde eius mentem atque intentionem valeamus percipere. Qua propter licet alioquin appellatione ciuitatis, & ſupradicto ciuitatis nomine, non veniant intelligenda ſuburbia, nec Monaſteria ibidem exiſtentia, ſed tantummodo, id quod muris cingitur, ad propoſitum tamen, interdicta ciuitate interdicta, ſuburbia etiam cenſentur interdici, & Monaſteria ibidem exiſtentia, ne ſi aliter fieret, interdicto prædicto illuderetur, cum ibidem ſacra, & diuina officia celebrari poſſent. Hanc rationem tetigit, quinuero expreſſit, ſummus Pontifex, *in dicto cap. ſi ciuitas*, vbi hoc etiam dicunt vnanimiter omnes communiter Doctores. Sed vt dixi, tunc Monaſteria dicuntur ciuitatibus circumuicina, quantum ad effectum, & obligationem ſeruandi interdicta prædicta, quando non diſtant ab eis, amplius quam per ſpatium vnius milliarij cum dimidio, ſeu dimidiæ leucæ, etenim ſi diſtantia maior eſſet, nullatenus intelligerentur comprehenſa. Quibus fraudibus obuiandis Iulius Secundus, nobis Fratribus Minoribus conceſſit, *quod ſi contingat aliquam Ciuitatem, ſeu oppidum, cum duobus, vel tribus milliaribus circumuicinis (infra qua milliaria domus Fratrum predictorum exiſtunt) Eccleſiaſtico ſupponi interdicto, Fratres Ordinis huiuſmodi (niſi cauſam interdicto dederint, vel ex ſpecialitur ex cauſa legitima interdictum fuerit) huiuſmodi interdictum ſeruare nullatenus teneantur, ſi alias domus ipſorum Fratrum, de iure talis oppidi interdicto non comprehendantur.* habetur in Monumentis Ordinis, & refertur in Compendio, *verbo, interdictum*, 1. §. 12. Ex quibus verbis, licet colligere, quod Monaſteria ab vltra duo milliaria oppidis, ſiue ciuitatibus diſtantia, ipſis interdictis, non cenſentur interdicto ſuppoſita; ſecus vero, ſi non diſtarent vltra dicta duo milliaria, quod plus minuſue, eſt ſpatium ſupradictæ dimidiæ leucæ. Et hoc eſt tenendum, atque in praxi ſeruandum, per quod manet explicata Concluſio ſupradicta.

Nota.

Mon. Ord. 1. imp. fol. 43 & 2. f. 126. conc. 287. & refertur in comp. verb. interdictum, 1. §. 12.

Tertia Concluſio.

Religioſi & Regulares priuilegium habent, vt non poſſint ſpecialiter interdici.

Quamuis interdicto Clero, ſimpliciter & abſolute, Religioſi etiam, & Religioſæ cenſeantur interdicta, & non ſolum Clerici ſeculares, priuilegium tamen habent Religioſi exempti, vt nullatenus a locorum Ordinarijs poſſint ſpecialiter interdici. Huius priuilegij fit mentio, *in cap. cum Capella, & cap. quanto, de priuilegijs.* Sed præterea nobis Fratribus Minoribus, conceſſit Clemens Quartus, *ne ab aliquo etiam Legato (niſi de Latere) Sedis Apoſtolicæ miſſo, vel Delegato, aut Subdelegato, auctoritate litterarum Sedis Apoſtolicæ, poſſimus excommunicari, ſuſpendi, vel interdici, niſi littera ipſa plenam & expreſſam de ordine prædicto, & indulto huiuſmodi ſi caret mentionem.* Habetur hoc priuilegium in Monumentis Ordinis, & refertur in priuilegiorum Compendio, *verbo, exemptio*, §. 9 Similem conceſſionem fecit Horius III. & Vrbanus Quartus, Monachis Ordinis Ciſtercienſis, & Gregorius Nonus, Congregationi Montis Oliueti, & habetur in Mari magno ſeruorum Dei, prout refertur in Compendio eiuſdem Ordinis Ciſtercienſis,

Mon. Ord. 1. imp. fol. 29. & 2. f. 129. cõc. 25. & in ſup. f. 3. conc. 1. & refertur in cõpend ver. exẽptio, §. 9.

titulo

titulo excommunicatio, §. 2. & in eodem Compendio, *titulo, exemptio*, §. 1. refertur prædictos Pontifices, alioſq. conceſſiſſe, *quod dictorum Monaſteriorum res, & bona vbicumque exiſtentia, & perſona, benefactores, Capellani, familiares, aliaq. perſona in eiſdem Monaſterijs degentes, ab omni etiam Legatorum, Delegatorum, & Subdelegatorum Sedis Apoſtolicæ, & quorumcumq; Iudicum Ordinariorũ, quauis auctoritate fungentium, etiam ratione delicti, vel contractus, vbicumque cum miſſi, vel initi, exempta prorſus conſeantur, ita vt alibi quam in Romana Curia, & coram Sede Apoſtolica, conueniri non poſſint, neque excommunicationis, ſuſpenſionis vel interdicti, aut vlla quauis ſententia, contra ipſas, niſi de ſpeciali Sedis Apoſtolicæ conceſſione, in qua de hoc priuilegio ſpecifica, & expreſſa, ac de verbo ad verbum mentio fiat, quomodolibet directe, vel indirecte proferri, ſeu promulgari non poſſit*. Quod quidem priuilegium, licet reſpectu benefactorum, Cappellanorum, familiarium, aliarumq. perſonarum in dictis Monaſterijs degentium, vt videtur, reuocatum ſit per Concil. Tridentinum, ſeſſ. 24. *de reformation. cap.* 11. per illa verba, *quoniam priuilegia, & exemptiones, &c.* quoad prædictos tamen Fratres, non id dicendum videtur, quinuero in ſuo vigore remanere prædictam exemptionem. Quod fallit in illis Religioſis exemptis, qui habent aliquod beneficium curatum, in diœceſibus Epiſcoporum, tunc enim ipſi, non quatenus exempti, ſed qua ratione ſunt beneficiarij & ſubditi, bene poterunt interdici, prout colligitur argumento deducto, *ex dicto cap. cum Capella, de priuilegijs*. Quod etiam ſimiliter videtur dicendum, de eo Religioſo, qui aliquod commiſerit delictum, in aliqua diœceſi alicuius Epiſcopi, tunc enim poterit & ipſe interdici, vt tenet Sylueſt. *verbo, exemptio, num.* 8. & 9. Sed alij contrarium tenent, quia inquiunt, quamuis id eſſet de iure, tamen Clement IV. *reuocando quandam conſtitutionem Innocent. IV. exemit nos Minores Fratres, omnino à iuriſdictione Epiſcoporum & Ordinariorum, ac ſtatuit, quod non obſtante Conſtitutione prædicta, non teneamur etiam ratione delicti, contractus, ſeu rei, de qua agitur, locorum Ordinarijs ſubiacere, decernens irritum, & inane, quidquid ſecus attentari contigerit*. Habetur hæc conceſſio ſiue priuilegium, in Monumentis Ordinis, & refertur in Compendio, *verb. exemptio, §. 8.* *Mon. Ord. 1. imp. fol. 59. & 2. f. 142. conc. 342. & refertur in cõp. verbo, exemptio, §. 8.*

Supradicta omnia confirmantur ex ſpeciali alia conceſſione Leonis X. qui in quadam ſua Bulla, nobis Fratribus Minoribus Regularis Obſeruantiæ conceſſit, *quod Eccleſia Domorum noſtrarum, interdici non poſſint, ad inſtantiam cuiuſcumque perſona, etiam Cardinalatus honore, vel alia quauis dignitate fulgentis, vel per Auditorem ſacri Palatij, aut quoſcumque alios Iudices, niſi tota ciuitas ſeu oppidum, vbi domus huiuſmodi conſiſtit, Apoſtolica ſeu ordinaria auctoritatibus, Eccleſiaſtico ſupponatur interdicto, ac voluit, quod in eiuſmodi domibus degentes Fratres, ad ipſius interdicti obſeruationem minime teneantur, nec propterea irregularitatis maculam, aut aliquas ſententias, cenſuras, & pœnas incurrant. dummodo cauſam non dederint huiuſmodi interdicto, ſed poſſint ianuis apertis, & pulſatis campanis, Miſſam, & alia diuina officia celebrare, niſi perſona, ad cuius inſtantiam interdictum fuit appoſitum, in eiſdem domibus degentibus Fratribus, de alimentis, & alijs victui neceſſarijs rebus, competenter prouideri fecerit. Et decreuit irritum, & inane, ſi ſecus ſuper his, à quoquam, quauis auctoritate ſcienter, vel ignoranter, actum fuerit*. Habetur hæc conceſſio in Supplemento, & refertur in compendio, *verb. interdictum, 1. §. 15.* ex quibus verbis infertur, quod loca Minorum Fratrum, non poſſunt ab Ordinarijs ſpecialiter interdici, nec vero, à quibuſcumque alijs, niſi cum conditionibus ſupradictis. *Suppl. fol. 55 conc. 156. & refertur in cõpend. verb. interdictum, 1. §. 15.*

Anaſtaſius Papa I V. Alexand. III. & Alexand. IV. & Vrbanus III. &

Clemens III. Clemens etiam IV. ſucceſſiue, ac ſub eiſdem verbis ſtatuerunt, *vt nulla Epiſcopi in Eccleſijs, ſubditis Fratribus ſancti Ioannis Hoſpitalis Hieroſolymitani, interdicti, vel excommunicationis ſententiam valeant promulgare.* Et Gregorius IX. præfatum ſtatutum innouauit, ac vniuerſis Eccleſiarum Prælatis præcepit, *vt prefatos Fratres excommunicare, aut eorum Eccleſias interdicere, nullatenus præſumant.* Refertur in Compendio Mendicantium, *verb. interdictum*, 2.§.26 & 27. Circa quas conceſſiones aduertit ſupradictorum priuilegiorum Collector, quod virtute ſupraſcripti ſtatuti, prædicti Fratres in nonnullis partibus, nullum obſeruabãt interdictum, etiam ſi Eccleſia matrix illud ſeruaret, credentes intelligi etiam de interdicto generali, & inquit, quod nuper in Vniuerſitate Salmantina declaratũ eſt, id debere intelligi de interdicto ſpeciali, ſeu particulari dumtaxat, ſcilicet quod Eccleſiæ præfatæ nequeant ſpecialiter interdici, ab ordinarijs Eccleſiarũ Prælatis, qua propter ab officiali Epiſcopi Salmantinæ diœceſis, diſtricte prohibitum ipſis fiet, ne de cætero violare interdictum generale attentarent, ſed illud ſicut alij Religioſi ſeruarent. Et addit ſupradictus Collector, quod ſic debere fuit, conſtat expreſſe, ex litteris præfatorum Pontificum, vbi ponuntur ſequentia verba, *verumtamen ſi generale interdictum, fuerit in eiuſmodi locis pro latum, excluſis excommunicatis, & nominatim interdictis, ianuis clauſis, ab ſque ſignorum pulſatione, plane diuina celebrentur.* Addit etiam, quod dato caſu, quod priuilegium præfatum, foret ſufficiens tempore conceſſionis, tamen poſtquã *cap. alma Mater, de ſententia excommunicationis, lib. 9. & Clement. ex frequentibus, de ſententia excommunicat.* emanarunt, nullius eſt momenti. Et idem eſt dicendum, de conceſſione alia ſuprapoſita, ſcilicet, quod excluſis excommunicatis, & nominatim interdictis, poſſent, admiſſis cæteris generaliter interdictis, celebrare diuina, prout in quadam Eccleſia dicti Ordinis fieri conſueuit, & idem inquit iudicium eſt habendum, de ſimilibus priuilegijs antiquis. Vnde gloſſa in præfato *cap. alma Mater, verb. conceſſis*, dicit. Per hæc verba generalia, reuocatum eſt priuilegium Templariorum, & Hoſpitalariorum Sancti Ioannis, quo in eorum iucundo aduentu, ſemel in anno aperiebatur vna Eccleſia, in loco tempore interdicti, & celebrabãtur ibi diuina. Hæc gloſſ. ac ſupradictus Collector, vbi ſupra. Ex quibus etiam conſtat, quod prædicti Religioſi & Regulares exempti, non poſſunt ſpecialiter interdici, non interdicto omni populo. Per quæ manet ſatis explicata, atque probata ſupradicta Concluſio.

Nota hoc valde.

Quarta Concluſio.

Quibus diebus apud nos Minores Fratres ſuſpendatur interdictum, & ſimiliter ceſſatio à diuinis.

Suſpenditur interdictum prædictum, apud nos Minores Fratres, & ſimiliter ceſſatio à diuinis, in die ſanctiſſimi Patris noſtri Franciſci, ſacrorumq. ſuorum Stigmatum, & in die ſancti Antonij de Padua, ſancti Bonauenturæ, Ludouici, & Bernardini, & Sanctorum quinque Martyrum, qui communiter dicũtur de Marruecos, & ſeptem Martyrum de Cepta, & in die ſanctæ Claræ, & per ipſorum octauas à primis Veſperis, vſque ad finitum Completorium diei octauæ. Circa quam Concluſionem occurrunt plura notanda.

Primo nota.

Et primo, quod pro feſtiuitatibus Sanctorum noſtri Ordinis, tempore interdicti, ante Bonif. VIII. plura fuerunt nobis conceſſa priuilegia, per Alexand. IV. de quibus aliqualem mentionem fecimus ſupra, in ſecundo notabili, & referuntur in Compendio, *verb. interdictum*, 2.§.1. & 2. ſed quia illa poſt modum per dictum Bonifacium VIII. fuerunt reuocata, *per cap. alma Mater*,

Digitized by Google

Mater, de ſentent. excommunic. lib. 6. oportet in medium adducere, alia priuilegia, per quæ ſupradictæ conceſſiones antiquæ, fuerunt innouatæ, ac de nouo confirmatæ. Quod vt fiat per ordinem dico, quod Iulius II. qui præfuit Eccleſiæ, circa annum, de 1503. *Confirmauit, & de nouo conceſſit priuilegia ſuorum prædeceſſorum, circa celebrationem feſtorum ſancti Franciſci, & aliorum Sanctorum Ordinis Minorum, tempore interdicti, extendens etiam eadem priuilegia ad feſtum Stigmatum Beati Patris Franciſci, etiam tempore ceſſationis à diuinis, non obſtantibus quibuſcunque in contrarium facientibus, præſertim cap. alma Mater, de ſententia excommunicationis, lib. 6.* Habetur hæc conceſſio in Monumentis Ordinis, & refertur in Compendio, *verb. interdictum*, 2. §. 4. vbi & dicit priuilegiorum Collector, quod prædicta conceſſio, videtur ſolum pertinere ad Fratres Minores Prouinciarum Hiſpaniæ, quia ipſis ſolum directa eſt: ſed reuera ad omnes extenditur, ſicq. communiter obſeruatur in praxi. Sed circa tẽpus intermedium, ſeu quod interfuit inter ſupradictum Bonif. VIII. qui prædictum *cap. alma Mater*, edidit (vt diximus) anno Domini 1300. & dictum Iulium II. qui vt etiam diximus, Eccleſiæ præfuit, circa annum 1503. & qualiter Fratres Minores, ſe habuerint illo tempore, circa celebrationem prædictorum feſtorum tempore interdicti, remittit ſe ibidem ſupradictus Collector, ad ea quæ latiſſime dicit in eodem verbo *interdicto*, 3. in fine, quæ quia iam nullius ſunt prorſus momenti, cum alia ſpecialia hac de re habeantur priuilegia, poſtmodum conceſſa ab alijs ſummis Pontiff. conſulto à me in præſentiarum prætermittuntur, aduertendo, quod priuilegium prædictum Iulij II. tunc non extendebatur, niſi tantum ad ipſum diem prædictarum ſolemnitatum, Sanctorum noſtri Ordinis (excepta ſolemnitate ſancti Patris noſtri Franciſci, & ſancti Antonij, & Beatæ Claræ) quibus feſtis ſolemnitas protendebatur, vſque per totas octauas, vt conſtat ex Monumentis Ordinis, & refertur in Compendio, *verb. interdictum*, 2. §. 3. non enim plus conceſſerat Alex. IV. quod & conſtat etiã ex alia ſpeciali conceſſione, quam idem Iulius II. fecit nobis Fratr. Minoribus, *quod in die S. Bonauenturæ ſi eadẽ die interdictum auctoritate Apoſtolica appoſitum fuerit, poſſint dicti Fratres in ſuis domibus, à primis Veſperis, vſque ad ſecũdas Veſperas eiuſdem diei incluſiue, Miſſas & alia diuina officia celebrare, ſeu celebrari facere, ſicut in die ſancti Franciſci*, quæ habetur in dictis Monumentis Ordinis, & refertur in dicto Compendio, vbi ſupra, §. 5. quæ quidem conceſſio pro eo forſan ſpecialiter de prædicto D. Bonauentura facta fuit, quia ante illud tempus, nondum erat Canonicatus, neque ſolemniter celebrabatur. Sed quamuis hoc ita ſit, poſtmodum facta eſt extenſio, ad omnium ſupradictorum Sanctorum octauas, ad inſtar Fratrum Prædicatorum, qui ab Alexand. IV. priuilegium habebant, vt celebrare poſſent ſolemniter, interdicti tempore, in feſtiuitatibus, atque octauis ſanctorum Dominici, & Petri Martyris, quod poſtea confirmatum fuit à Sixto IV. in Bulla dicta Aurea, hoc expoſtulantibus nobis Minoribus Fratribus, à prædicto Iulio Secundo, vt ſcilicet ea, quæ in in honorem ſanctorum Dominici, & Petri Martyris, & Thomæ de Aquino, & S. Catherinæ de Senis, Fratribus, vel locis Ordinis Prædicatorum ſunt conceſſa, intelligerentur ſimiliter conceſſa nobis Fratribus Minoribus, & locis noſtris, in feſtiuitatibus ſanctorum Franciſci, Antonij, Claræ, Ludouici, Bernardini, & Bonauenturæ, ac quinque Martyrum, atq; in alijs feſtiuitatibus noſtri Ordinis, licet eſſent in maiori numero, quam feſta Fratrum Prædicatorum, ita quod illud idem, quod conceditur omnibus Sanctis Ordinis Prædicatorum, iunctim & cuilibet eorum in particulari intelligeretur conceſſum

Mon. Ord. 2. imp. f. 70. con. 78. & in ſup. f. 74. con. 223 & in eod. ſup. f 81. con. 263 & refertur in comp. ver. interdictum, 2. §. 4.

Nota, priuilegia pro octauis Sanctorum noſtri Ordinis. *Mon. Ord. 1. imp. fol. 66. & 2. fo. 70. conc. 171. & ſuppl. fol. 100. conc. 377. & refertur in compe. verb. interdictum, 2. §. 3. Mon. Ord. 1. imp. fo. 44. & 2. f. 127. con. 286. & refertur in cõp. vbi ſupra, §. 5.*

omnibus Sanctis noſtri Ordinis, etiam iunctim, aut ſeorſum, etiam ſi noſtri ſint in maiori numero, quod & ipſe libenter conceſſit. Habetur in Supplemento, & refertur in Compendio, *verbo, communicatio priuilegior.* §. 13. Ex hac igitur conceſſione, inquit, priuilegiorum Collector, *verbo, interdictum, 3. notabil. 2. prope finem*, habemus, quod poſſumus ſolemniter celebrare omnes octauas Sanctorum noſtri Ordinis, ſicut (vt prædictum eſt) cóceſſum fuit Fratrib. Prędicatoribus pro omnibus feſtiuitatibus ſuis. Sed tamen, quia in conceſsione prædicta, non immerito haberi poterat ſcrupulus, propter rationem ab eo ibidem dictam, quamuis ea non obſtante in Ciuitate Salmanticenſi, ex conſilio Iuriſperitorum, inſignis illius Vniuerſitatis, anno Domini 1522. in octaua ſancti Bernardini, tempore interdicti Fratres Minores ſolemniter celebrauerunt diuina, id quod & Pater Corduba in annotationibus ad Compendium, *verbo, interdictum*, 3. §. 2. dicit, ſimiliter factum fuiſſe Toleti, in quodam Capitulo Prouinciali ibidem celebrato, anno Domini 1524. præſente Generali Miniſtro, ad ſuſpendendum interdictum prædictum, in dictis octauis Sanctorum noſtri Ordinis, vti poſſumus alia conceſſione Leonis Decimi, facta prædictis Fratribus Ordinis Prædicatorum, quæ habetur in Supplemento Ordinis, fol. 121. conceſſione 154. *qua illis conceſſit, vt Sanctorum ſuorum, ſeu ſui Ordinis, feſta cum octauis poſſent celebrare*, prout latius ibidem continetur, vbi etiam refertur in principio, hoc idem nobis pro feſtiuitatibus noſtri Ordinis eſſe conceſſum. De qua etiam conceſſione, licet ſupradictus Collector aliqualiter dubitet, an ſit legitima & valida, tandem parti adhæret affirmatiuæ, in quo ſtandum eſt, & hoc eſt, quod communiter obſeruatur in praxi.

Suppl. fol. 74. conc. 163. & refertur in cõpend. verb. cõmunicatio priuilegior. §. 13.

Secundo nota. Secundo notandum eſt, circa Concluſionem prædictam, quod etiam ſuſpenditur interdictum in die Portiunculæ, ac Sancti Didaci. Circa hæc duo feſta, difficultas erat olim, an tempore interdicti, ſolemniter celebrari poſſent? quidam dicebant, quod ſic, alij verò quod non. Sed tamen Sanctiſſimus Dominus Noſter, Clemens Octauus ab his anguſtijs nos liberauit, qui anno Domini 1595. 17. Octobris, Pontificatus ſui anno 4. per Breue ſuum ſpeciale, quod incipit, *Clemens Octauus, &c. ſacra Seraphici ſancti Franciſci*, ſequentem nobis conceſſionem fecit, *Cum ſicut accepimus diuerſorum Romanorum Pontificum conceſſionibus, ſancti Franciſci Religioni indultum ſit, vt temporibus interdicti quacumque etiam Apoſtolica auctoritate appoſiti, feſta Sanctorum eiuſdem Ordinis, nimirum eiuſdem ſancti Franciſci, Bonauenturæ, Antonij de Padua, Ludouici, Bernardini, Claræ, Eliſabeth, ac Martyrum ſolemni ritu celebrarentur, perinde ac ſi interdictum huiuſmodi minime appoſitum eſſet, libere poſſint, feſta vero ſancti Didaci, & Portiunculæ in predicto indulto minime comprehendantur, nos Religionem prefatam, amplioribus fauoribus, & gratijs proſequi volentes, ac indultorum huiuſmodi, ac litterarum Apoſtolicarum deſuper expeditarum, tenores præſentibus pro expreſſis habentes, ſupplicationibus nomine dicta Religionis, per dilectum noſtrum Hieronymum Presbyterum Cardinalem Matthæum, nobis ſuper hoc humiliter porrectis inclinati, Religioni prædictæ vniuerſæ, ac cuicunque illius Ordinis, ſiue familiæ Conuentui, vt in eorum Eccleſijs, feſta etiam prædicta, ſancti Didaci, & Portiunculæ, temporibus interdicti prout alia feſta prædicta, ac iuxta indultorum illi conceſſorum ſeriem, & tenorem celebrare, libere & licite poſſint & valeant, auctoritate Apoſtolica tenore præſentium, concedimus, & indulgemus, ac indulta predicta ad prefatas SS. Didaci, & Portiunculæ feſtiuitates extendimus, & ampliamus, non obſtantibus, &c.* Virtute huius priuilegij, interdictum ſuſpenditur dictis diebus SS. Didaci, & Portiunculæ.

Priuileg. Clem. VIII. pro ſuſpendendo interdicto in feſto S. Didici, & Portiunculæ.

Pro

Pro festo etiam S. Elisabeth Vngariæ Reginæ, eiusdemq. octaua, etiam habetur priuilegium, suspendendi interdictum, concessum à Leone X. quod habetur in suppl. & refertur in Compendio, verbo interdicto 2. §. 6. vbi habetur *quod concessit Fratribus Minoribus de Obseruantia, ac Monialibus S. Clarę, & tertię Regulę, sub obedientia eorundem Fratrum degentibus, vt in die Sanctę Elisabeth, filię Regis Vngariæ, & per eius octauam possint tempore interdicti Missas, & alia diuina Officia celebrare, seu celebrari facere, quemadmodum possunt in diebus Sanctorum Francisci, Antonij, & Clarę, & per eorum octauas.* Quapropter in quodam Capitulo Generali, Aslisijs celebrato, anno Domini 1516. Statutum fuit, vt eiusmodi festum celebraretur solemniter, & cum Octaua, vtendo dicto priuilegio, quod quidem quamuis in Hispaniæ partibus non fuerit practicatum, fieri nihilominus, ac practicari posset, siquidem nostra priuilegia confirmata sunt, & approbata per Sixtum V. absque illa limitatione, & restrictione: quā eadem confirmando, Greg. XIII. apposuit, in illis verbis *quatenus sunt in vsu*; quo fit, vt quamuis supradictum priuilegium, non sit in vsu, illud nihilominus practicari posset modo. Conceffit etiam idem Leo X. *Quod in Hispaniarum partibus suspendi possit, quodcunque interdictum in festiuitate purissimę Conceptionis Virginis Mariæ, & per eius octauam, à primis vesperis, diei festi vsque ad illius totalem octauam inclusiue, & quod Fratres Missas, & alia diuina officia apertis ianuis, & pulsatis campanis, atque alta voce celebrare possint, excommunicatis dumtaxat, & nominatim interdictis expulsis, & quod singuli Christifideles, non excommunicati, nec nominatim interdicti, ad Missam, & alia diuina officia audienda prafato tempore admitti libere, & licite possint.* Habetur hæc conceffio, seu priuilegium, in d. supplemento, & refertur in compendio, verbo Conceptio Virginis §. 12. & verbo interdictum 2. §. 8. Et aduerto, quod licet in supradictis concessionibus, non fiat mentio Sanctorum septem martyrum, qui cómuniter dicuntur de cepta, quia ibidem pro Christo Domino, sanguinem suum fuderunt & glorioſum subierunt martyrium; non tamen est negandum, pro prædicta festiuitate, à sede Apostolica, in idipsum priuilegium esse concessum, nam huiusmodi festum comprehenditur in in illa conceſſione, quam fecit Iulius II. & habetur in monument. Ordin. & refertur in Compendio verbo commun. priu. §. 13. *qua ordinauit, & statuit, quod omnia priuilegia concessa, pro festiuitatibus Ordinis Prædicatorum, censeantur etiam concessa pro festiuitatibus Ordinis Minorum, licet sint in maiori numero, quam festa ipsorum Fratrum Prædicatorum.* Quapropter sicut Fratres prædicti Ordinis, celebrāt solemniter prædicto interdicti tempore, omnes festiuitates sui Ordinis, ita & nos facere possumus similiter, ac celebrare solemniter, eo tempore, prædictum festum sanctorum septem martyrum decepta, quamuis de hoc non speciale habeatur priuilegium. Aduerto etiā quod omnes supradictæ festiuitates, possunt solemniter celebrari, interdicti tempore, etiam si tranferantur in alium diem, & de eis fiat tantum commemoratio, de quo habetur speciale priuilegium Leonis Decimi, *quo concessit nobis Fratribus Minoribus, atque declarauit, quod priuilegium concessum de suspendendo interdicto, in festis Sanctorum nostri Ordinis, intelligatur de diebus quibus, & alia festa cadunt, etiam si propter alia maiora festa occurrentia eorum officia in alium diem transferantur.* Habetur hoc priuilegium in supplemento, & refertur in Compendio, verbo interdicto, secundo §. 7. simileque priuilegium habent Fratres Ordinis Prædicatorum, concessum ab eodem Leone Decimo, quod habetur in eodem supplemento, & refertur in dicto Compendio verbo interdicto 2. §. 9. *Vbi habetur, quod voluit predictus summ. pontif. vt quoties dictarum festiuitatum, & octauarum earundem celebrationes qualibet ex*

Priuilegium pro S. Elisabetha, & ipsius Octaua. *Supplem. f. 55 conc. 155. & refertur in compen. verbo interdictū 2. §. 6* Nota.

Priuilegiū pro die Cōceptionis, & suā Octaua. *Supplem. f. 24 con. 67. & refertur in compen. verbo concept. Virginis §. 12. & verbo interdictū 2§.*

Pro sāctis martyribus, qui dicūtur decepta. *Monu. ordi. 2. impress. f. 60. & 2. fol. 222. conc. 284. & refertur in cōpen. communi priu. §. 13.*

Nota hoc valde, quod supradicta priuilegia valent, etiamsi dictæ festiuitates trāsferantur.

Pro nobis Fratribus Minoribus suppl. f. 58. conc. 164. & refertur in compen. verbo interd. 2. §. 7.

Pro Prædicatoribus suppl. f. 82. & f. 121 conc. 154. & refertur in compend. vbi supra §. 9.

causa, extra tempus interdicti transferantur, indulgentia viam dictas Ecclesias in Festivitatibus huiusmodi, & per eorum ordinas visitantibus, pro tempore concessa ad tempus celebrationis huiusmodi, sint & censeantur translata.

III. Nota. Priuilegia prædicta, intelliguntur non solum de interdicto, verumetiã de cessatione à diuinis.

Tertio, circa declarationem conclusionis prædictæ, est notandum, quod quamuis in supradictis concessionibus, nulla fiat mentio de cessatione à diuinis, sed tantummodo de interdicto, vt dictum est, generali, vtriusque tamen eadem est ratio, & idem iudicium, illudque omnino in cessatione prædicta debet obseruari, quod in dicto interdicto, & non amplius, per specialem concessionem nobis ad hoc factam, per Leonem X. quæ habetur in supplemen. & refertur in cõpendio, verbo interdicto 1. §. 17. vbi dicitur *quod supradictus Leo Decimus declaranit, & concessit nobis Fratribus Minoribus, quod in forma observationis nulla sit differentia inter cessationem a diuinis, & quod eumque interdictum*. Circa quam concessionem aduertit Pater Corduba, quod hoc est intelligendum, quoad nos, familiaresq. nostros, & qui nostris potiuntur priuilegijs, non vero quoad seculares, alias enim magis esset reuocatio nostrorum priuilegiorum, quã concessio aliqua. Circa seculares autem inquit, quod eodem modo, nos debemus cum illis habere quo in Ecclesia matrice. Circa quam concessionem dicit priuilegiorum Collector, quod duo olim insignes Doctores, Salmanticensis Vniuersitatis, in suis repetitionibus concluserunt, quod cessatio generalis à Diuinis, & interdictum loci, sunt omnino idem, & nulla est differentia inter ipsa, atque indistincte habet locum in eis *cap. Alma mater* penes hoc, quod etiam fic cessatio fuerit in toto oppido, vel alias generalis celebrabitur ianuis clausis. Quam sententiam, & opinionem existimo non veram latissimumque esse discrimen, vt supra dixi quæst. præced. art. 5. inter supradictã cessationem à diuinis, & interdictũ quodcumque, magisq; esse rigorosam sententiã vnius quã alterius, atque ad maiorem obseruantiam obligare, vt prædicto cessationis tempore cessetur à diuinis, quam tempore cuiuscumque interdicti. Quapropter vtilissima, atque necessarijssima fuit, supradicta concessio Leonis X. iuxta quam vt dixi quotiescumque per nostra priuilegia, possumus suspendere interdictum, possumus & cessationem à diuinis.

Suppl. fol. 59. conc. 165. & refertur in Cõpend. verbo interd. 1. §. 17.

Nota hoc valde, quod interdictorũ suspensio, communiter & regulariter loquendo intelligenda est, à primis vesperis ipsius diei festi vsque ad secundas vesperas, vel octauæ, si id ipsum priuilegium contineat. Per vesperas autem, iam consuetudo declarauit, vt intelligantur, non illæ quæ iuxta cuiuslque festi officium dicuntur, sed vesperarum tempus, quo tempore apud Religiosos communiter Completorium dicitur. Quapropter licet Ecclesia matrix suo tempore vesperas, atque Completorium, vt moris est, solemniter celebrauerit, postmodumque apposuerit iterum interdictum, poterunt nihilominus Religiosi, suis fruentes priuilegijs, hora apud ipsos consueta, Completorium solemniter dicere, vt antea. Quam sententiam & opinionem tenet Medina, in sua summa siue institutione Confessorum 1. par. cap. 11. §. 13. & Enriquez lib. 13. de excommunic. & interd. cap. 47. num. 3. a qua non discedit Nauarr. in suo Manual. cap. 47. num. 184. postquam agens de quatuor diebus festis, quibus iuxta *cap. Alma mater* interdictum suspenditur, inquit, quod id fieri potest, à primis vesperis illorum, vsque ad completorium inclusiue, diei, aut octauã postremæ, allegando ad id *cap.* 1. & 2 *de feriis*, vbi habetur, *quod festa a vesperis vsque Vesperam debent celebrari*, allegando illud, quod sæpissime in sacra pagina refertur, Iudæis dictum fuisse olim. *a vespera vsque ad vesperam celebrabitis sabbata vestra*. Sed non propterea existimet quis, licere sibi, dum

Nota hoc valde, quod interdictorũ suspensio, fit à primis Vesperis, vsq; ad dictũ Completorium diei sequentis.

aliquod

aliquod in Eccleſia celebratur diuinum officium, ſeu aliqua cantatur miſſa, & in Eccleſia matrice pulſatis campanis, datur ſignum ad ponendum interdictum, ceſſandum ue, à diuinis, vlterius progredi. quouſque finiatur prædictum officium, ſiue Miſſa, nam id nullatenus faciendum eſt, ſed ſtatim ceſſandum, vt communiter obſeruatur in praxi, propter optimam rationem, quam in id adducit, Pater Frater Emmanuel Rodriguez in ſuis additionibus ab Bullam Cruciatæ, §.5.par.2.num.36.

Quinta Concluſio.

Qnibuſcumq. diebus ſuſpenditur interdictum ceſſatiove à diuinis, ſiue hoc ſit ex iure communi, ſiue vero ex ſpeciali priuilegio, intra Religioſorũ, ac Regularium domorum Eccleſias, celebrari poteſt officium diuinum, cæteraq. alia ibidem fieri, ac ſi nullum omnino ibidem eſſet interdictum. Hoc habetur expreſſe ex ſpeciali conceſſione Leonis X. facta nobis Fratrib. Minor. & ponitur in ſupplem. & refertur in compend verb. interd. 2. §. 7. vbi dicitur *quod conceſſit nobis, ſupradictus Leo X. quod in diebus huiuſmodi ſuſpenſionum interdicti, tam virtute priuilegiorum noſtri Ordinis, quam aliàs de iure generaliter conceſſis, poſſimus in domibus noſtris intra, & extra Eccleſiam dicere, & facere omnia illa, quæ nullo exiſtente interdicto fieri poſſunt, & hoc propter ſcrupulum aliquorum, qui dicunt, quod quando ſuſpenditur aliquod interdictũ propter aliquod feſtum, non poteſt dici niſi officium, & Miſſa illius feſtiuitatis, ſine alijs orationibus, & collectis*. Circa quam conceſſionem dicit priuilegiorum Collector, quod virtute ipſius, non poſſunt noſtri fratres ſepelire ſeculares mortuos tempore talis ſuſpenſionis, aut alia ſimilia facere, quod probat ex illis verbis, quæ poſt dictam conceſſionem ponuntur, *& hoc propter ſcrupulum, &c.* & addit: hæc enim fuit cauſa, propter quam ego, qui hoc opus collegi, præfatam conceſſionem procuraui, & non alia, ſi bene memini, Sed in hoc nimium videtur ſcrupuloſus, cum conceſſio prædicta ſit abſoluta, & cauſſa aſſignata ab oratore, cum eſſet friuola, & à viris ſcrupuloſis inuenta, ſufficiens fuit, ad hoc vt ipſe ſumm. Pontif. quo illam, aliasq. ſimiles ignorantias tolleret, plus concederet, quam ſibi etiam ſupplicatum fuiſſet. Præterea illud, quod dicit, quod virtute dictæ conceſſionis, non poſſunt fratres ſepelire ſeculares mortuos, tempore talis ſuſpenſionis, aut alia ſimilia facere, nullo nititur fundamento, cum etiam ſecundum ius commune, poſſent mortuos ſepelire, tẽpore quo ſuſpenditur interdictũ, pro celebratione diuinorũ, cũ communiter loquendo, conceſſa pro celebratione diuinorũ, concedantur etiam, & pro ſepultura mortuorũ, quidquid alij dicant, aſſerentes quod ſepultura diſtinguitur contra officia, quodque priuilegium priuatũ, pro diuinis officijs conceſſum, non extenditur ad ſepulturã ſed tamquam odioſum ſtricte eſt interpretandũ. Sed reuera, in contrariũ eſt veritas, & priuilegium pro diuinis officijs conceſſum, extenditur ad ſepulturam, quippe quæ præcipue pertinet ad diuinum officium, quod tenet expreſſe Sylueſt. *verbo interdicte.* 5. §. 4. Et Angelus eodem verbo §. 5. Soto in quarto, diſt. 22. quæſt. 3. art. 1. Couarr. *in cap. Alma mater* 2. par. §. 6. num. 6. Nauarr. in Manual. cap. 27. num. 176. 179. & 181. Vnde dictum Collectoris quo ad hoc, nullatenus habet verum, nec vero quoad alia, quando dicit quod virtute ſupradictæ conceſſionis, non poſſunt fratres ſimilia facere, per quod intelligere videtur ſacramenta, nempe, quod non poſſint miniſtrari, & maxime Euchariſtiæ ſacramentum, ſecularibus tempore quo ſuſpenditur

Quibuſcumqi diebus ſuſpenditur interdictũ, ceſſatione à diuinis, celebrari poſſunt diuina, ac ſi nullũ eſſet interdictum.

Suppl. fol. 58. con. 164. & refertur in cõp. verbo interdictum 2. §. 7.

Nota ſcrupulũ Collectoris, ſed nõ tenetur

Nota hoc valde.

Nota.

inter-

Digitized by Google

Interdictum,siue ceſſatio à diuinis. Sed reuera in hoc proceſſit, vt plus nimio ſcrupuloſus,cũ ſummus Pontifex abſolute dicat, quod ſibi liceat facere,omnia quæ fieri poſſent, nullo exiſtente interdicto. Qua ratione concludendo dico, quod per dictam Leonis X. conceſſionem,poſſunt Regulares diuina celebrare, & defunctos in domibus ſuis ſepelire,Euchariſtiæ ſacramentum fidelibus miniſtrare,tempore dictæ ſuſpenſionis, ac ſi nullum eſſet interdictum,idque ſpecialiter ex quadam alia conceſſione Pauli Tertij facta Clericis Societatis Ieſu,& refertur in eorum compendio,tit.interd. §. 1.*qua conceſſit Religioſis predicta Societatis, in locis in quibus degunt, & eos pro tempore morari contigerit, tempore interdicti, quamis etiam auctoritate Apoſtolica appoſiti, ianuis clauſis, & excommunicatis & interdictis exclusis, ſubmiſſa voce, miſſas & alia diuina officia celebrare,ſacramenta recipere, & alijs adminiſtrare, dummodo ipſi cauſam non dederint interdicto, neque contingat idipſis ſpecialiter interdici.* Ex quo priuilegio colligitur, quod in feſtiuitatibus, in quibus de iure, vel ſecundum Regulariũ priuilegia,ſuſpenditur interdictum, ſiue ceſſatio à diuinis, poſſunt ipſi, & quicumque gaudent priuilegijs prædictæ Societatis conceſſis, fideles communicare, eiſque miniſtrare ſacramentum Euchariſtiæ, aliaque ſacramenta,nam ſi id conceditur Religioſis Societatis Ieſu, vt poſſint facere interdicti tempore, ianuis clauſis, &c. multo ergo melius, virtute communicationis prædicti priuilegij, poterunt id ipſum facere, in feſtiuitatibus, quibus ſuſpenſum eſt interdictum, ſiue ceſſatio a diuinis, etiam non ianuis clauſis, cum tunc apertis ianuis,diuina celebrentur, ac ſi nullum ibidem eſſet interdictum. Ad quorum omnium maiorem explicationem aduerto, quod ſupradicta omnia, ſunt intelligenda, non ſolum tempore generalis interdicti, verum etiam in interdicto ſpeciali, quod eſt maxime notandum, atque memoriæ commendandum. Quamuis enim in aliquibus ex ſupradictis priuilegijs, hoc non habeatur, nec fiat mentio, niſi tantum de interdicto generali, non vero de ſpeciali, aut quando Eccleſiæ aliquæ ſunt particulariter interdictæ, quinimmo communis ſit ſtylus Curiæ, & generalis iuris praxis, vt illud quod conceditur pro interdicto generali, ſecluſo priuilegio, non videatur conceſſum pro interdicto ſpeciali, vt notat gloſſa *in cap. Alma mater verbo Eccleſijs*, & Couarr. ibidem 3. par. §. 4. num. 1. quapropter in aliquibus priuilegijs apponi ſolet, ſequens clauſula, *niſi Eccleſiæ predictæ, vel eiuſmodi Fratres nominatim eſſent interdicti*;attamẽ ad id conceſſum eſt Fratribus Auguſtinienſibus,ſpeciale priuilegium, per Iulium Secundum, *vt quæ Ordini ſuo pro tempore generalis interdicti ſunt conceſſa,ea omnia in ſpeciali etiam interdicto cenſeantur conceſſa*, prout habetur in ſupplemen. & refertur in compend. verbo interd. 1. §. 14. quo priuilegio frui poſſunt, omnes Religiones, priuilegium habentes communicationis, nam quamuis prædictum indultum fuerit conceſſum ante Leon. X. cuius pro maiori parte ſunt omnia ſupra adducta priuilegia,nihilominus tamen extẽditur,locumq. habet,etiam in priuilegijs conceſſis ab eodem Leone X. atque ab alijs, poſt ipſum ſuccedentibus, cum conceſſiones omnes, tam ſupradicti Iulij Secundi, quam Leonis X. quoad interdictorum ſuſpenſionem,& quoad alia Concilio Tridentino, non contraria,aut repugnantia his nouiſſimis diebus confirmatæ nobis ſint per Gregoriũ XIII. & Sixtum V. Clement. VIII.& S.D N. Paulũ V.ex quo proinde colligitur, quod licet Eccleſia Fratrum Mendicantium, & eorum qui Mendicantium perfruuntur priuilegijs, ſint ſpecialiter interdictæ,poſſunt nihilominus in eis officia diuina celebrari, cæteraq. alia

Nota valde. Supradicta omnia intelligenda ſunt, non ſolum tempore generalis interdicti verum & ſpecialis.

Suppl. fol.95. conc. 310. & refertur in cõpen.verbo interdictum 1. §.14.

Nota valde, & priuilegia noſtra ſunt nouiſſime confirmata inquantum Conc. Trid.nõ contrariantur.

alia fieri; eo modo quo per ſua priuilegia conceditur, in generali interdicto, quod vt dixi, eſt multum notandũ, valdeque memoriæ commendandum. Qua ratione ſupradictus Collector, poſt cõceſſionem prædictam, Iulij Secundi, Fratribus Auguſtinianis factam, ſequentia ponit verba. Aduertendum quod hæc conceſſio magna eſt, & valde magna, ac ideo valde notanda, & numquam alias conceſſa, vt credo.

Sexta Concluſio.

Præter ſupradicta priuilegia, noſtro & Prædicatorum Ordini conceſſa, ad ſuſpendendum interdictũ, & ceſſationem à diuinis, in feſtiuitatibus prædictis, ſunt & alia multa, conceſſa alijs Ordinibus, & Religionibus, ex quibus quæ ad manus meas peruenerunt, nonnulla libet referre, vt cum opus fuerit, præ manibus habeantur, ſcirique poſſit, vtrum ipſorum virtute, & propter priuilegium quod habemus communicationis, in alijs feſtiuitatibus ſuſpendere poſſimus interdictum.

Præter ſupradicta priuilegia, ſunt alia. alijs Religionibus conceſſa ad ſuſpendẽdum interdictum.

In primis habetur, priuilegium Leo. X. conceſſum Monachis Sancti Benedicti, cuius fit mentio in Compendio verbo interdicto 2. §. 10. quod eſt tenoris ſequentis. *Leo X. conceſſit Generali, & aliis Abbatibus, Prioribus, & Abbatiſſis, Monachis, & Monialibus conuerſis, ſeruitoribus, & ſeruitricibus, Monaſteriorum, & Prioratuum Ordinis Sancti Benedicti Congregationis Hiſpaniæ, pro tempore exiſtentium, vt in Conceptionis, & Viſitationis Beatiſſimæ Virginis Mariæ, & eiuſdem Virginis, & Sancti Ioannis Baptiſtæ Natiuitatibus, necnon Sancti Benedicti Abbatis, Martini Epiſcopi, & Confeſſoris, tranſitiuum, & tranſlationis, ac Sanctorum Gregorij Papæ, Ildephonſi Archiepiſcopi Toletani: Antonij, & Bernardi Abbatum, & Beatorum Mauri, & Placidi Diſcipulorum, & Sanctæ Scholaſticæ ſororis eiuſdem Sancti Benedicti, Adelelmi confeſſoris, necnon in quorumcumque aliorum Sanctorum, & Sanctarum, ſub quorum inuocationibus Monaſteriorum, Prioratuum, & locorum vtriuſque ſexus dicti Ordinis, & Congregationis, Eccleſiæ dedicatæ, & conſtructæ, ſeu quorum corpora in ipſis Eccleſiis recondita, reſpectiue exiſtunt, necnon Hebdomadarum Sanctæ, & Reſurrectionis Dominicæ feſtiuitatibus, & per octauam earundem omnium ſupradictarum Feſtiuitatum, necnon quoties Monachi, Moniales, & alia vtriuſque ſexus religioſa perſona, dicti Ordinis, & Congregationis profeſſionem emiſerint, aut primam Miſſam celebrauerint, ſeu eas, in Eccleſiis, vel Cœmeterijs, Monaſteriorum, Prioratuum, & aliorum locorum dicti Ordinis, & Congregationis, humana cadauera, Eccleſiaſtica tradere ſepultura contigerit, tempore interdicti, & ceſſationis à diuinis, quacumque auctoritate etiam Apoſtolica impoſitorum, dummodo huiuſmodi interdicto cauſam non dederint, neque id eis contigerit ſpecialiter interdici, apertis ianuis, pulſatis campanis, nominatim interdictis, & excommunicatis exclu-ſis, Miſſas, Proceſſiones, & alia diuina officia ſolemniter, & in cantu celebrare, poſſint, & valeant.* Quid ſit notandum circa prædictum priuilegium, infe-rius dicetur, poſtquam appoſuerimus alia ſimilia priuilegia, vt de omnibus in ſimul dicamus, quid ſit practicandum atque tenendum. Fratres Ordinis Diui Hieronymi, magnum aliud obtinuerunt priuilegium, conceſſum à Pio Quarto anno Domini 1566. Pontificatus ſui anno ſexto, Kalendas Auguſti, quod refertur in eorum Compendio, tit. interdictum §. 8. nempe, *quod tempore interdicti quacumque auctoritate appoſiti, in Eccleſiis eorundem Monaſteriorum, dummodo Fratres interdicto cauſam non dederint, ianuis apertis, & alta voce, in diebus Paſchatis, Reſurrectionis, Aſcenſionis, Penteceſtes, Natiuitatis*

Priuilegium Leonis X. pro Monachis Benedictinis.

Priuilegia conceſſa Ordi. D. Hieronymi.

Digitized by Google

nitatis Domini, & Circumciſionis, ac Epiphaniæ, necnon in quatuor festis Beatæ Mariæ Virginis, & ſingulorum Apoſtolorum, & Sancti Patris Hieronymi, & Dedicationum Eccleſiarum ipſius Religionis, Monaſteriorum Feſtiuitatibus, à primis Vesperis, vſque ad Completorium dicti ſequentis, inclusiue Miſſam & alia diuina officia celebrare poſſint.

Quod ipſum Pius Quintus, ſimiliter eidem Ordini conceſſit, Anno Domini 1567. Pontificatus ſui anno ſecundo, vigeſima tertia die Decembris, prout refertur in dicto Compendio tit. interdicto §. 10. *Quod tempore cuiuſcunque tam generalis, quam ſpecialis interdicti, quamis auctoritate, etiam Apoſtolica appoſiti, & apponendi, dicto non obſtante, Officium diuinum, & Miſſam in Monaſterijs, Domibus, & Eccleſijs eiuſdem Ordinis, per Religioſos alta voce, & ianuis apertis, ſequentibus diebus, videlicet Epiphaniæ Domini, atque Aſcenſionis, & Beatæ Mariæ Virginis Aſſumptionis, & ſingulorum Apoſtolorum, nec non in ramis Palmarum, Feria quinta, & ſexta, in Cœna Domini, & Sabbati ſancto, necnon Sanctiſſimæ Trinitatis, ac Conceptionis, Natiuitatis, Purificationis, & Viſitationis Beatæ Mariæ, Natiuitatis Sancti Ioannis Baptiſtæ, & Translationis Sancti Patris Hieronymi, ac Auguſtini, & Paulæ Viduæ, ac omnium Sanctorum Feſtiuitatibus, & in Commemoratione omnium defunctorum pro Miſſa, & proceſſione, & etiam in die obitus alicuius Religioſi, vel Religioſæ dicti Ordinis, pro miſſa, & officio pro ipſo defuncto dicendo, publice dici, celebrari, & cantari, omnesque Chriſti fideles, illuc conuenientes, illis intereſſe, & aſſiſtere, libere, & licite poſſint, & valeant.*

Difficultas. Qualiter ſit tenendum priuilegijs aliarum Religionum, circa feſta celebranda interdicti tempore.

Circa quæ prædicta priuilegia inſurgit difficultas, quam loco ſupracitato, mouet prædictus priuilegiorum Collector, in appendice ad priuilegium Leonis X. ſuperius poſitum, conceſſumque Monachis Ordinis Benedictinis ea eſt, an in omnibus feſtiuitatibus ibidem contentis, Fratres Minores, & alij qui eorum gaudent priuilegijs, virtute communicationis priuilegiorum in eiſdem feſtiuitatibus ac diebus, tempore interdicti poſſint diuina ſolemniter celebrare? Cui reſpondendo dicit, quod quamuis in feſtiuitatibus Sancti Benedicti, & aliorum Sanctorum, ſui Ordinis ibi nominatorum, ſcilicet Gregorij Papæ, Bernardi Abbatis, &c. nequeant Fratres Mendicantes, vti prædicta conceſſione, quantum ad effectum in eadem contentum, attamen in reliquis feſtiuitatibus, & diebus in prædicta conceſſione expreſſis, non apparet cur Fratres Minores, non poſſint tunc ſolemniter celebrare diuina, ſicut faciunt Monachi Sancti Benedicti, alias enim inquit, de nihilo deſeruiret communicatio priuilegiorum ſupradicta, quo ad huiuſmodi conceſſionem, & eadem eſt ratio de alijs. Cuius vtriuſque dictum, & hac efficaciſſima ratione probat, quia ſic inquit, intelligi ſolent aliæ ſimiles conceſſiones, & ponit exemplum, nam licet Fratres Ordinis Prædicatorum, & alij Mendicantes, planiſſimam habeant priuilegiorum communicationem ad inuicē, non tamen veniunt cōceſſionibus factis Fratribus Minorum, pro feſtiuitatibus ſui Ordinis, in eiſdem feſtiuitatibus, ſed in feſtiuitatibus ſui proprij Ordinis, & ſic fore intelligendum, atque practicandum, inter prædictos Prædicatores & Minorum, declarauit Iulius II. in quadam ſua Bulla, ſiue priuilegio, quod habetur in ſupplem. & refertur in Compend. verbo communicatio priuilegiorum §. 13. Simili inquit, etiam ratione intelligendū eſt, & de alijs Ordinibus & priuilegijs præſertim, quia ſic habetur in eōi vſu, & praxi, & conſuetudo eſt optima legum interpres, ac propterea obſeruanda, tanquam ſi eſſet lex. Hæc ſupradictus Collector. Ex cuius reſolutione dicendum videtur, quod virtute ſupradictarum conceſſionum, ſiue priuile-

Supple. f. 74. conc. 222. & fol. 81. conc. 263. & refertur in Comp. ver. communicatio priuilegiorū. §. 13.

Nota. In quibus diebus ſuſpenditur interdictū, virtute priuilegiorum ſupradictorum.

priuilegiorum, ac generalis priuilegij, quod nos Mendicantes habemus, communicationis, priuilegiorum aliorum Ordinũ, quamuis alia non haberemus priuilegia, celebrare poſſemus ſolemniter diuina officia, prædicto interdicti tempore, in omnibus feſtiuitatibus noſtri Ordinis, ſeu cuiuſcumque Ordinis, vnuſquiſque Ordo (reſpectiue) feſtiuitates quæ ſunt ſui Ordinis propriæ, non autem illas, quæ ſunt propriæ alterius Ordinis, ſed tamen illas, quæ ſunt omnibus Religionibus communes, & in dictis priuilegijs ponuntur, quales ſunt feſtiuitates, Domini Sabaoth, ac Dominæ noſtræ, ab omnibus celebrari poſſunt cõiter, & ſolemniter prædicto interdicti tempore, virtute ſupradictorũ priuilegiorum, habentibus priuilegium cõicationis. Vtq; ipſæ præ manibus habeatur, dico quod virtute ſupradictorũ priuilegiorũ, ſuſpenditur interdictum, ceſſatioq. à diuinis, in feſtiuitatibus Natiuitatis Dominicæ, Circumciſionis, Epiphaniæ, necnon in ramis Palmarum, Feria quinta, & ſexta, in Cœna Domini, & Sabbathi ſancti, in diebus Paſchatis. Reſurrectionis, Aſcenſionis, Pentecoſtes, & ſanctiſsimæ Trinitatis, & in quatuor Feſtiuitatibus Virginis Mariæ, & ſingulorum Apoſtolorum, & in Natiuitate Sancti Ioannis Baptiſtæ, & feſto omnium Sanctorum, & in commemoratione omnium defunctorum, pro miſſa & proceſsione, & in alijs diebus, & occurrentibus caſibus, de quibus fiet mentio in ſeqq. concl.

Septima Concluſio.

Etiam ſuſpenditur interdictum, ceſſatioque à diuinis, in feſtiuitatibus Sanctorum, quorum corpora, in Eccleſijs prædictorum Religioſorum requieſcunt, & in feſtis Patronorum Ordinum, ipſorumque translationum. Hæc concluſio habetur expreſſe in ſupradicto priuilegio Leonis X. conceſſo Fratribus Benedictinis, ibi, *necnon in quorumcumque aliorum Sanctorum, & Sanctarum ſub quorum innocationibus Monaſteriorum, Prioratuum, & locorum virtusque ſexus, dicti Ordinis, & Congregationis, Eccleſia dicata & conſtructa, ſeu quorum corpora in ipſis Eccleſijs recondita reſpectiue exiſtunt.* Ad quod etiam facit aliud priuilegium, cõceſſum Ordini Diui Hieronymi, per Adrianũ VI. anno Domini 1522. Pontificatus ſui anno 1. die 6. Iunij, cuius fit mentio in Compendio priuilegiorum eiuſdem Ordinis, titulo interdictum §. 6. *quo conceſſit Fratribus Monaſterijs Sancta Engratia, vt perpetuis futuris temporibus, tempore interdicti Eccleſiaſtici, quauis etiam auctoritate Apoſtolica oppoſiti, in diebus Sancta Engratia, & inuentionis eiuſdem, ac S. Lamberti, nec non ſanctorum innumerabilium martyrum, quorum corpora in pradicta Eccleſia requieſcũt. & in feſto S. Hieronymi, Miſſas & alia diuina officia, apertis ianuis, & pulſatis campanis, alta voce decantanda, excommunicatis & interdictis exclusis, celebrare poſſint.* Quod quidem priuilegium, quamuis ſit particulare, & locale, cum tamen iam communicetur alijs monaſterijs eiuſdem Ordinis, per communicationem extendi poteſt, ad alios Ordines, & in eorum Monaſterijs diuina ſolemniter celebrari, interdicti tempore in diebus Sanctorum, quorum corpora ibidem requieſcunt. Sed aduerto, quod dicitur, *quorũ corpora*, non vero, *quorum reliquiæ tantum notabiles in dictis Eccleſijs requieſcunt*, vt fiat perſpicuum, quod non propterea interdictum ſuſpenditur aut ceſſatio, etiamſi ibidem ſint aliquæ reliquiæ notabiles, veluti caput, brachium, ſeu crus alicuius Sancti.

Etiam ſuſpenditur interdictum, & ceſſatio, in feſtiuitatibus Sanctorum, quorum corpora degũt in noſtris Monaſterijs, & in feſtis Patronorum Ordinũ, ipſorumque tranſlationibus.

Sed pro feſtis Patronorum, habetur aliud ſimile priuilegium, conceſſum eidem Ordini Diui Hieronymi, per Iulium III. anno Domini 1555. Pontificius ſui anno 5. prima die Ianuarij, cuius fit mentio in Compen. eiuſdé Ord. at. tit. interd. §. 7. *quo conceſſit Priori Generali, & alijs Prioribus, & Fratribus dicti Ordinis, quod perpetuis futuris temporibus, in ſingulis S. Hieron. et etiam eiuſcunque*

Priuilegiũ ad ſuſpendendum interdictũ, pro feſtis Patronorum.

Clemens III. Clemens etiam IV. ſucceſſiue, ac ſub eiſdem verbis ſtatuerunt, *vt nulli Epiſcopi in Eccleſiis, ſubditis Fratribus ſancti Ioannis Hoſpitalis Hieroſolymitani, interdicti, vel excommunicationis ſententiam valeant promulgare.* Et Gregorius IX. præfatum ſtatutum innouauit, ac vniuerſis Eccleſiarum Prælatis præcepit, *vt prefatos Fratres excommunicare, aut eorum Eccleſias interdicere, nullatenus præſumant.* Refertur in Compendio Mendicantium, *verb. interdictum*, 1. §. 26. & 27. Circa quas conceſſiones aduertit ſupradictorum priuilegiorum Collector, quod virtute ſupraſcripti ſtatuti, prædicti Fratres in nonnullis partibus, nullum obſeruabãt interdictum, etiam ſi Eccleſia matrix illud ſeruaret, credentes intelligi etiam de interdicto generali, & inquit, quod nuper in Vniuerſitate Salmantina declaratũ eſt, id debere intelligi de interdicto ſpeciali, ſeu particulari dumtaxat, ſcilicet quod Eccleſiæ præfatæ nequeant ſpecialiter interdici, ab ordinarijs Eccleſiarũ Prælatis, qua propter ab officiali Epiſcopi Salmantinæ diœceſis, diſtricte prohibitum ipſis fiet, ne de cætero violare interdictum generale attentarent, ſed illud ſicut alij Religioſi ſeruarent. Et addit ſupradictus Collector, quod ſic debere fuit, conſtat expreſſe, ex litteris præfatorum Pontificum, vbi ponuntur ſequentia verba, *verumtamen ſi generale interdictum, fuerit in eiuſmodi locis prolatum, excluſis excommunicatis, & nominatim interdictis, ianuis clauſis, abſque ſignorum pulſatione, plane diuina celebretis.* Addit etiam, quod dato caſu, quod priuilegium præfatum, foret ſufficiens tempore conceſſionis, tamen poſtquã *cap. alma Mater, de ſententia excommunicationis, lib. 9. & Clement. ea frequentibus, de ſententia excommunicat.* emanarunt, nullius eſt momenti. Et idem eſt dicendum, de conceſſione alia ſuprapoſita, ſcilicet, quod excluſis excommunicatis, & nominatim interdictis, poſſent, admiſſis cæteris generaliter interdictis, celebrare diuina, prout in quadam Eccleſia dicti Ordinis fieri conſueuit, & idem inquit iudicium eſt habendum, de ſimilibus priuilegijs antiquis. Vnde gloſſa in præfato *cap. alma Mater, verb. conceſſis*, dicit. Per hæc verba generalia, reuocatum eſt priuilegium Templariorum, & Hoſpitalariorum Sancti Ioannis, quo in eorum iucundo aduentu, ſemel in anno aperiebatur vna Eccleſia, in loco tempore interdicti, & celebrabãtur ibi diuina. Hæc gloſſ. ac ſupradictus Collector, vbi ſupra. Ex quibus etiam conſtat, quod prædicti Religioſi & Regulares exempti, non poſſunt ſpecialiter interdici, non interdicto omni populo. Per quæ manet ſatis explicata, atque probata ſupradicta Concluſio.

Nota hoc valde.

Quarta Concluſio.

Quibus diebus apud nos Minores Fratres ſuſpendatur interdictum, & ſimiliter ceſſatio à diuinis.

Suſpenditur interdictum prædictum, apud nos Minores Fratres, & ſimiliter ceſſatio à diuinis, in die ſanctiſſimi Patris noſtri Franciſci, ſacrorumq. ſuorum Stigmatum, & in die ſancti Antonij de Padua, ſancti Bonauenturæ, Ludouici, & Bernardini, & Sanctorum quinque Martyrum, qui communiter dicũtur de Marruecos, & ſeptem Martyrum de Cepta, & in die ſanctæ Claræ, & per ipſorum octauas à primis Veſperis, vſque ad finitum Completorium diei octauæ. Circa quam Concluſionem occurrunt plura notanda.

Primo nota.

Et primo, quod pro feſtiuitatibus Sanctorum noſtri Ordinis, tempore interdicti, ante Bonif. VIII. plura fuerunt nobis conceſſa priuilegia, per Alexand. IV. de quibus aliqualem mentionem fecimus ſupra, in ſecundo notabili, & referuntur in Compendio, *verb. interdictum*, 2. §. 1. & 2. ſed quia illa poſt modum per dictum Bonifacium VIII. fuerunt reuocata, *per cap. alma Mater*,

Mater, de ſentent. excommunic. lib. 6. oportet in medium adducere, alia priuilegia, per quæ ſupradictæ conceſſiones antiquæ, fuerunt innouatæ, ac de nouo confirmatæ. Quod vt fiat per ordinem dico, quod Iulius II. qui præfuit Eccleſiæ, circa annum de 1503. *Confirmauit, & de nouo conceſſit priuilegia ſuorum prædeceſſorum, circa celebrationem feſtorum ſancti Franciſci, & aliorum Sanctorum Ordinis Minorum, tempore interdicti, extendens etiam eadem priuilegia ad feſtum Stigmatum Beati Patris Franciſci, etiam tempore ceſſationis à diuinis, non obſtantibus quibuſcumque in contrarium facientibus, præſertim cap. alma Mater, de ſententia excommunicationis, lib. 6.* Habetur hæc conceſſio in Monumentis Ordinis, & refertur in Compendio, *verb. interdictum*, 2. §. 4. vbi & dicit priuilegiorum Collector, quod prædicta conceſſio, videtur ſolum pertinere ad Fratres Minores Prouinciarum Hiſpaniæ, quia ipſis ſolum directa eſt: ſed reuera ad omnes extenditur, ſicq. communiter obſeruatur in praxi. Sed circa tẽpus intermedium, ſeu quod interfuit inter ſupradictum Bonif. VIII. qui prædictum *cap. alma Mater*, edidit (vt diximus) anno Domini 1300. & dictum Iulium II. qui vt etiam diximus, Eccleſiæ præfuit, circa annum 1503. & qualiter Fratres Minores, ſe habuerint illo tempore, circa celebrationem prædictorum feſtorum tempore interdicti, remittit ſe ibidem ſupradictus Collector, ad ea quæ latiſſime dicit in eodem verbo *interdicto*, 3. in fine, quæ quia iam nullius ſunt prorſus momenti, cum alia ſpecialia hac de re habeantur priuilegia, poſtmodum conceſſa ab alijs ſummis Pontiff. conſulto à me in præſentiarum prætermittuntur, aduertendo, quod priuilegium prædictum Iulij II. tunc non extendebatur, niſi tantum ad ipſum diem prædictarum ſolemniratum, Sanctorum noſtri Ordinis (excepta ſolemnitate ſancti Patris noſtri Franciſci, & ſancti Antonij, & Beatæ Claræ) quibus feſtis ſolemnitas protendebatur, vſque per totas octauas, vt conſtat ex Monumentis Ordinis, & refertur in Compendio, *verb. interdictum*, 2. §. 3. non enim plus conceſſerat Alex. IV. quod & conſtat etiã ex alia ſpeciali conceſſione, quam idem Iulius II. fecit nobis Fratr. Minoribus, *quod in die S. Bonauenturæ ſi eadẽ die interdictum auctoritate Apoſtolica appoſitum fuerit, poſſint dicti Fratres in ſuis domibus, à primis Veſperis, vſque ad ſecũdas Veſperas eiuſdem diei incluſiue, Miſſas & alia diuina officia celebrare, ſeu celebrari facere, ſicut in die ſancti Franciſci*, quæ habetur in dictis Monumentis Ordinis, & refertur in dicto Compendio, vbi ſupra, §. 5. quæ quidem conceſſio pro eo forſan ſpecialiter de prædicto D. Bonauentura facta fuit, quia ante illud tempus, nondum erat Canonicatus, neque ſolemniter celebrabatur. Sed quamuis hoc ita ſit, poſtmodum facta eſt extenſio, ad omnium ſupradictorum Sanctorum octauas, ad inſtar Fratrum Prædicatorum, qui ab Alexand. IV. priuilegium habebant, vt celebrare poſſent ſolemniter, interdicti tempore, in feſtiuitatibus, atque octauis ſanctorum Dominici, & Petri Martyris, quod poſtea confirmatum fuit à Sixto IV. in Bulla dicta Aurea, hoc expoſtulantibus nobis Minoribus Fratribus, à prædicto Iulio Secundo, vt ſcilicet ea, quæ in in honorem ſanctorum Dominici, & Petri Martyris, & Thomæ de Aquino, & S. Catherinæ de Senis, Fratribus, vel locis Ordinis Prædicatorum ſunt conceſſa, intelligerentur ſimiliter conceſſa nobis Fratribus Minoribus, & locis noſtris, in feſtiuitatibus ſanctorum Franciſci, Antonij, Claræ, Ludouici, Bernardini, & Bonauenturæ, ac quinque Martyrum, atq; in alijs feſtiuitatibus noſtri Ordinis, licet eſſent in maiori numero, quam feſta Fratrum Prædicatorum, ita quod illud idem, quod conceditur omnibus Sanctis Ordinis Prædicatorum, iunctim & cuilibet eorum in particulari intelligeretur conceſſum

Mon. Ord. 2. imp. f. 70. con. 78. & in ſup. f. 74. con. 223 & in eod. ſup. f 81. con. 263 & refertur in comp. ver. interdictum, 2. §. 4.

Nota, priuilegia pro octauis Sanctorum noſtri Ordinis. *Mon. Ord. 1. imp fol. 66. & 2. fo. 70. conc. 171. & ſuppl. fol. 100. conc. 377. & refertur in compe. verb. interdictum, 2. §. 3. Mon. Ord. 1. imp. fo. 44. & 2. f. 127. con. 286. & refertur in cõp. vbi ſupra, §. 5.*

omnibus Sanctis noſtri Ordinis, etiam iunctim, aut ſeorſum, etiam ſi noſtri ſint in maiori numero, quod & ipſe libenter conceſſit. Habetur in Supplemento, & refertur in Compendio, *verbo, communicatio priuilegior.* §. 13. Ex hac igitur conceſſione, inquit, priuilegiorum Collector, *verbo, interdictum, 3. notabil. 2. prope finem*, habemus, quod poſſumus ſolemniter celebrare omnes octauas Sanctorum noſtri Ordinis, ſicut (vt prædictum eſt) cõceſſum fuit Fratrib. Prędicatoribus pro omnibus feſtiuitatibus ſuis. Sed tamen, quia in conceſsione prædicta, non immerito haberi poterat ſcrupulus, propter rationem ab eo ibidem dictam, quamuis ea non obſtante in Ciuitate Salmanticenſi, ex conſilio Iuriſperitorum, inſignis illius Vniuerſitatis, anno Domini 1528. in octaua ſancti Bernardini, tempore interdicti Fratres Minores ſolemniter celebrauerunt diuina, id quod & Pater Corduba in annotationibus ad Compendium, *verbo, interdictum*, 3. §. 2. dicit, ſimiliter factum fuiſſe Toleti, in quodam Capitulo Prouinciali ibidem celebrato, anno Domini 1524. præſente Generali Miniſtro, ad ſuſpendendum interdictum prædictum, in dictis octauis Sanctorum noſtri Ordinis, vti poſſumus alia conceſſione Leonis Decimi, facta prædictis Fratribus Ordinis Prædicatorum, quæ habetur in Supplemento Ordinis, fol. 121. conceſſione 154. *qua illis conceſſit, vt Sanctorum ſuorum, ſeu ſui Ordinis, feſta cum octauis poſſent celebrare*, prout latius ibidem continetur, vbi etiam refertur in principio, hoc idem nobis pro feſtiuitatibus noſtri Ordinis eſſe conceſſum. De qua etiam conceſſione, licet ſupradictus Collector aliqualiter dubitet, an ſit legitima & valida, tandem parti adhæret affirmatiuæ, in quo ſtandum eſt, & hoc eſt, quod communiter obſeruatur in praxi.

Suppl. fol. 74. conc. 263. & refertur in cõpend. verb. cõmunicatio priuilegior. §. 13.

Secundo nota. Secundo notandum eſt, circa Concluſionem prædictam, quod etiam ſuſpenditur interdictum in die Portiunculæ, ac Sancti Didaci. Circa hæc duo feſta, difficultas erat olim, an tempore interdicti, ſolemniter celebrari poſſent? quidam dicebant, quod ſic, alij verò quod non. Sed tamen Sanctiſſimus Dominus Noſter, Clemens Octauus ab his anguſtijs nos liberauit, qui anno Domini 1595. 17. Octobris, Pontificatus ſui anno 4. per Breue ſuum ſpeciale, quod incipit, *Clemens Octauus, &c. ſacra Seraphici ſanctiſſimi Franciſci*, ſequentem nobis conceſſionem fecit, *Cum ſicut accepimus diuerſorum Romanorum Pontificum conceſſionibus, ſancti Franciſci Religioni indultum ſit, vt temporibus interdicti quacunque etiam Apoſtolica auctoritate appoſiti, feſta Sanctorum eiuſdem Ordinis, nimirum eiuſdem ſancti Franciſci, Bonauenturæ, Antonij de Padua, Ludouici, Bernardini, Clarę, Eliſabeth, ac Martyrum ſolemni ritu celebrentur, perinde ac ſi interdictum huiuſmodi minime appoſitum eſſet, libere poſſint, feſta vero ſancti Didaci, & Portiunculæ in predicto indulto minime comprehendantur, nos Religionem prefatam, amplioribus fauoribus, & gratijs proſequi volentes, ac indultorum huiuſmodi, ac litterarum Apoſtolicarum deſuper expeditarum, tenores preſentibus pro expreſſis habentes, ſupplicationibus nomine dicte Religionis, per dilectum noſtrum Hieronymum Presbyterum Cardinalem Matthæum, nobis ſuper hoc humiliter porrectis inclinati, Religioni prefate vniuerſe, ac cuicunque illius Ordinis, ſiue familiæ Conuentui, vt in eorum Eccleſijs, feſta etiam prefata, ſancti Didaci, & Portiunculæ, temporibus interdicti prout alia feſta prefata, ac iuxta indultorum illi conceſſorum ſetiem, & tenorem celebrare, libere & licite poſſint & valeant, auctoritate Apoſtolica tenore preſentium, concedimus, & indulgemus, ac indulta predicta ad prefatas SS. Didaci, & Portiuncula, feſtiuitates extendimus, & ampliamus, non obſtantibus, &c.* Virtute huius priuilegij, interdictum ſuſpenditur dictis diebus SS. Didaci, & Portiunculæ.

Priuileg. Clem. VIII. pro ſuſpendendo interdicto in feſto S. Didici, & Portiunculæ.

Pro

d by Google

Pro feſto etiam S.Eliſabeth Vngariæ Reginæ,eiuſdemq. octaua,etiam habetur priuilegium ,ſuſpendendi interdictum , conceſſum à Leone X. quod habetur in ſuppl. & refertur in Compendio , verbo interdicto 2. §. 6. vbi habetur *quod conceſſit Fratribus Minoribus de Obſeruantia,ac Monialibus S. Clare, & tertiæ Regulæ , ſub obedientia eorundem Fratrum degentibus , vt in die Sanctæ Eliſabeth,filiæ Regis Vngariæ,& per eius octauam poſſint tempore interdicti Miſſas, & alia diuina Officia celebrare, ſeu celebrari facere, quemadmodum poſſunt in diebus Sanctorum Franciſci, Antonij,& Clarę,& per eorum octauas.* Quapropter in quodam Capitulo Generali , Aſiſijs celebrato, anno Domini 1516. Statutum fuit,vt eiuſmodi feſtum celebraretur ſolemniter,& cum Octaua, vtendo dicto priuilegio , quod quidem quamuis in Hiſpaniæ partibus non fuerit practicatum,fieri nihilominus, ac practicari poſſet, ſiquidem noſtra priuilegia confirmata ſunt, & approbata per Sixtum V. abſque illa limitatione,& reſtrictione:quã eadem confirmando,Greg.XIII.appoſuit,in illis verbis *quatenus ſunt in vſu*; quo fit, vt quamuis ſupradictum priuilegium, non ſit in vſu, illud nihilominus practicari poſſet modo . Conceſſit etiam idem Leo X. *Quod in Hiſpaniarum partibus ſuſpendi poſſit , quodcumque interdictum in feſtiuitate puriſſimæ Conceptionis Virginis Mariæ, & per eius octauam,à primis veſperis , dicti feſti vſque ad illius totalem octauam incluſiue, & quod Fratres Miſſas, & alia diuina officia apertis ianuis,& pulſatis campanis, atque alta voce celebrare poſſint,excommunicatis duntaxat,& nominatim interdictis expulſis,& quod ſinguli Chriſtifideles,non excommunicati, nec nominatim interdicti,ad Miſſam,& alia diuina officia audienda præfato tempore admitti libere , & licite poſſint.* Habetur hæc conceſſio, ſeu priuilegium,in d. ſupplemento , & refertur in compendio,verbo Conceptio Virginis §. 12.& verbo interdictum 2. §. 8. Et aduerto,quod licet in ſupradictis conceſſionibus,non fiat mentio Sanctorum ſeptem martyrum,qui cõmuniter dicuntur de cepta, quia ibidem pro Chriſto Domino,ſanguinem ſuum fuderunt & glorioſum ſubierunt martyrium; non tamen eſt negandum,pro prædicta feſtiuitate,à ſede Apoſtolica,in idipſum priuilegium eſſe conceſſum , nam huiuſmodi feſtum comprehenditur in in illa conceſſione, quam fecit Iulius II.& habetur in monument.Ordin. & refertur in Compendio verbo commun. priu. §.13. *qua ordinauit , & ſtatuit, quod omnia priuilegia conceſſa, pro feſtiuitatibus Ordinis Prædicatorum, cenſeantur etiam conceſſa pro feſtiuitatibus Ordinis Minorum , licet ſint in maiori numero, quam feſta ipſorum Fratrum Prædicatorum* . Quapropter ſicut Fratres prædicti Ordinis,celebrãt ſolemniter prædicto interdicti tempore,omnes feſtiuitates ſui Ordinis, ita & nos facere poſſumus ſimiliter,ac celebrare ſolemniter , eo tempore , prædictum feſtum ſanctorum ſeptem martyrum decepta, quamuis de hoc non ſpeciale habeatur priuilegium. Aduerto etiã,quod omnes ſupradictæ feſtiuitates , poſſunt ſolemniter celebrari, interdicti tempore,etiam ſi tranferantur in alium diem, & de eis fiat tantum commemoratio , de quo habetur ſpeciale priuilegium Leonis Decimi,*quo conceſſit nobis Fratribus Minoribus , atque declarauit , quod priuilegium conceſſum de ſuſpendendo interdicto , in feſtis Sanctorum noſtri Ordinis, intelligatur de diebus quibus, & alia feſta cadunt , etiam ſi propter alia maiora feſta occurrentia eorum officia in alium diem tranſferantur.* Habetur hoc priuilegium in ſupplemento,& refertur in Compendio,verbo interdicto, ſecundo §. 7.ſimileque priuilegium habent Fratres Ordinis Prædicatorum , conceſſum ab eodem Leone Decimo, quod habetur in eodem ſupplemento, & refertur in dicto Compendio verbo interdicto 2. §. 9. *Vbi habetur , quod voluit prædictus ſumm. Pontif. vt quotiès dictarum feſtiuitatum , & octauarum earundem celebrationes qualibet ex cauſa*

Priuilegium pro S.Eliſabetha , & ipſius Octaua . *Supplem.f.55 conc. 155. & refertur in compen.verbo interdictũ 2.§.6*

Nota .

Priuilegiũ pro die Cõceptionis , & ſuæ Octaua. *Supplem.f. 24 con.67.& refertur in compen.verbo concept. Virginis §.12.& verbo interdictũ 25.*

Pro sãctis martyribus,qui dicũtur decepta. *Mem.ordi.2. impreſſ. f.60. & 2.fol.222. conc.284. & refertur in cõpen. communi priu.§.13.*

Nota hoc valde,quod ſupradicta priuilegia valent, etiamſi dictæ feſtiuitates trãsferantur.

Pro nobis Fratribus Minoribus ſuppl. f. 58.conc.164. & refertur in compen.verbo interd.2.§.7.

Pro Prædicatoribus ſuppl. f.82.& f.121 conc.154.& refertur in compend. vbi ſupra §.9.

causa, extra tempus interdicti transferantur, indulgentia etiam dictæ Ecclesiæ in Festiuitatibus huiusmodi, & per eorum ecclesias visitantibus, pro tempore concessa ad tempus celebrationis huiusmodi, sint & censeantur translata.

III. Nota. Priuilegia prædicta, intelliguntur non solum de interdicto, verumetiã de cessatione à diuinis.

Tertio, circa declarationem conclusionis prædictæ, est notandum, quod quamuis in supradictis concessionibus, nulla fiat mentio de cessatione à diuinis, sed tantummodo de interdicto, vt dictum est, generali, vtriusque tamen eadem est ratio, & idem iudicium, illudque omnino in cessatione prædicta debet obseruari, quod in dicto interdicto, & non amplius, per specialem concessionem nobis ad hoc factam, per Leonem X. quæ habetur in supplemen. & refertur in cõpendio, verbo interdicto 1. §. 17. vbi dicitur *quod supradictus Leo Decimus declarauit, & concessit nobis Fratribus Minoribus, quod in forma obseruationis nulla sit differentia inter cessationem a diuinis, & quod eumque interdictum*. Circa quam concessionem aduertit Pater Corduba, quod hoc est intelligendum, quoad nos, familiaresq. nostros, & qui nostris potiuntur priuilegijs, non vero quoad seculares, alias enim magis esset reuocatio nostrorum priuilegiorum, quã concessio aliqua. Circa seculares autem inquit, quod eodem modo, nos debemus cum illis habere quo in Ecclesia matrice. Circa quam concessionem dicit priuilegiorum Collector, quod duo olim insignes Doctores, Salmanticensis Vniuersitatis, in suis repetitionibus concluserunt, quod cessatio generalis à Diuinis, & interdictum loci, sunt omnino idem, & nulla est differentia inter ipsa, atque indistincte habet locum in eis *cap. Alma mater* penes hoc, quod etiam fit cessatio fuerit in toto oppido, vel alias generalis celebrabitur ianuis clausis. Quam sententiam, & opinionem existimo non veram latissimumque esse discrimen, vt supra dixi quæst. præced. art. 5. inter supradictã cessationem à diuinis, & interdictũ quodcumque, magisq; esse rigorosam sententiã vnius quã alterius, atque ad maiorem obseruantiam obligare, vt prædicto cessationis tempore cessetur à diuinis, quam tempore cuiuscumque interdicti. Quapropter vtilissima, atque necessarijssima fuit, supradicta concessio Leonis X. iuxta quam vt dixi quotiescumque per nostra priuilegia, possumus suspendere interdictum, possumus & cessationem à diuinis.

Suppl. fol. 59. cons. 165. & refertur in Cõpend. verbo interd. 1. §. 17.

Nota hoc valde, quod interdictorũ suspensio, fit à primis Vesperis, vsq; ad dictũ Completorium diei sequentis.

In calce huius notabilis aduertere etiam libuit, quod interdictorum suspensio, communiter & regulariter loquendo intelligenda est, à primis vesperis ipsius diei festi vique ad secundas vesperas, vel octauæ, si id ipsum priuilegium contineat. Per vesperas autem, iam consuetudo declarauit, vt intelligantur, non illæ quæ iuxta cuiuslque festi officium dicuntur, sed vesperarum tempus, quo tempore apud Religiosos communiter Completorium dicitur. Quapropter licet Ecclesia matrix suo tempore vesperas, atque Completorium, vt moris est, solemniter celebrauerit, postmodumque apposuerit iterum interdictum, poterunt nihilominus Religiosi, suis fruentes priuilegijs, hora apud ipsos consueta, Completorium solemniter dicere, vt antea. Quam sententiam & opinionem tenet Medina, in sua summa, siue institutione Confessorum 1. par. cap. 11. §. 13. & Enriquez lib. 13. de excommunic. & interd. cap. 47. num. 3. a qua non discedit Nauarr. in suo Manual. cap. 47. num. 184. postquam agens de quatuor diebus festis, quibus iuxta *cap. Alma mater* interdictum suspenditur, inquit, quod id fieri potest, à primis vesperis illorum, vique ad completorium inclusiue, diei, aut octauã postremæ, allegando ad id *cap. 1. & 2 de feriis*, vbi habetur, *quod festa a vesperis vsque Vesperam debent celebrari*, allegando illud, quod sæpissime in sacra pagina refertur, Iudæis dictum fuisse olim. *a vespera vsque ad vesperam celebrabitis sabbata vestra*. Sed non propterea existimet quis, licere sibi, dum

aliquod

aliquod in Ecclesia celebratur diuinum officium, seu aliqua cantatur missa, & in Ecclesia matrice pulsatis campanis, datur signum ad ponendum interdictum, cessandum ue, à diuinis, vlterius progredi, quousque finiatur prædictum officium, siue Missa, nam id nullatenus faciendum est, sed statim cessandum, vt communiter obseruatur in praxi, propter optimam rationem, quam in id adducit, Pater Frater Emmanuel Rodriguez in suis additionibus ab Bullam Cruciatæ, §.5.par.2.num.36.

Quinta Conclusio.

Qnibuscumq. diebus suspenditur interdictum cessatiove à diuinis, siue hoc sit ex iure communi, siue vero ex speciali priuilegio, intra Religiosorũ, ac Regularium domorum Ecclesias, celebrari potest officium diuinum, cæteraq. alia ibidem fieri, ac si nullum omnino ibidem esset interdictum. Hoc habetur expresse ex speciali concessione Leonis X. facta nobis Fratrib. Minor. & ponitur in supplem. & refertur in compend verb. interd. 2. §. 7. vbi dicitur *quod concessit nobis, supradictus Leo X. quod in diebus huiusmodi suspensionum interdicti, tam virtute priuilegiorum nostri Ordinis, quam aliàs de iure generaliter concessis, possimus in domibus nostris intra, & extra Ecclesiam dicere, & facere omnia illa, quæ nullo existente interdicto fieri possunt, & hoc propter scrupulum aliquorum, qui dicunt, quod quando suspenditur aliquod interdictũ propter aliquod festum, non potest dici nisi officium, & Missa illius festiuitatis, sine alijs orationibus, & collectis.* Circa quam concessionem dicit priuilegiorum Collector, quod virtute ipsius, non possunt nostri fratres sepelire seculares mortuos tempore talis suspensionis, aut alia similia facere, quod probat ex illis verbis, quæ post dictam concessionem ponuntur, *& hoc propter scrupulum, &c.* & addit: hæc enim fuit causa, propter quam ego, qui hoc opus collegi, præfatam concessionem procuraui, & non alia, si bene memini, Sed in hoc nimium videtur scrupulosus, cum concessio prædicta sit absoluta, & causa assignata ab oratore, cum esset friuola, & à viris scrupulosis inuenta, sufficiens fuit, ad hoc vt ipse summ. Pontif. quo illam, aliasq. similes ignorantias tolleret, plus concederet, quam sibi etiam supplicatum fuisset. Præterea illud, quod dicit, quod virtute dictæ concessionis, non possunt fratres sepelire seculares mortuos, tempore talis suspensionis, aut alia similia facere, nullo nititur fundamento, cum etiam secundum ius commune, possent mortuos sepelire, tẽpore quo suspenditur interdictũ, pro celebratione diuinorũ; cũ communiter loquendo, concessa pro celebratione diuinorũ, concedantur etiam, & pro sepultura mortuorũ, quidquid alij dicant, asserentes quod sepultura distinguitur contra officia, quodque priuilegium priuatũ, pro diuinis officijs concessum, non extenditur ad sepulturã, sed tamquam odiosum stricte est interpretandũ. Sed reuera, in contrariũ est veritas, & priuilegium pro diuinis officijs concessum, extenditur ad sepulturam, quippe quæ præcipue pertinet ad diuinum officium, quod tenet expresse Sylvest. *verbo interdicto.* 5. §. 4. Et Angelus eodem verbo §. 5. Soto in quarto, dist. 22. quæst. 3. art. 1. Couarr. *in cap. Alma mater* 2. par. §. 6. num. 6. Nauarr. in Manual. cap. 27. num. 176. 179. & 181. Vnde dictum Collectoris quo ad hoc, nullatenus habet verum, nec vero quoad alia, quando dicit quod virtute supradictæ concessionis, non possunt fratres similia facere, per quod intelligere videtur sacramenta, nempe, quod non possint ministrari, & maxime Eucharistiæ sacramentum, secularibus tempore quo suspenditur inter-

Quibuscumqi diebus suspenditur interdictũ, cessatione à diuinis, celebrari possunt diuina, ac si nullũ esset interdictum. *Suppl. fol. 58. con. 164. & refertur in cõp. verbo interdictum 2. §. 7.*

Nota scrupulũ Collectoris, sed nõ tenetur

Nota hoc valde.

Nota.

Interdictum,siue ceſſatio à diuinis. Sed reuera in hoc proceſſit, vt plus nimio ſcrupuloſus,cũ ſummus Pontifex abſolute dicat, quod ſibi liceat facere,omnia quæ fieri poſſent, nullo exiſtente interdicto. Qua ratione concludendo dico, quod per dictam Leonis X. conceſſionem,poſſunt Regulares diuina celebrare, & defunctos in domibus ſuis ſepelire,Euchariſtiæ ſacramentum fidelibus miniſtrare,tempore dictæ ſuſpenſionis, ac ſi nullum eſſet interdictum,idque ſpecialiter ex quadam alia conceſſione Pauli Tertij facta Clericis Societatis Ieſu,& refertur in eorum compendio,tit.interd. §. 1.*qua conceſſit Religioſis predicta Societatis, in locis in quibus degunt, & eos pro tempore morari contigerit, tempore interdicti, quamis etiam auctoritate Apoſtolica appoſiti, ianuis clauſis, & excommunicatis & interdictis exclusis, ſubmiſſa voce, miſſas & alia diuina officia celebrare,ſacramenta recipere, & alijs adminiſtrare, dummodo ipſi cauſam non dederint interdicto, neque contingat idipſis ſpecialiter interdici.* Ex quo priuilegio colligitur, quod in feſtiuitatibus, in quibus de iure, vel ſecundum Regulariũ priuilegia,ſuſpenditur interdictum, ſiue ceſſatio à diuinis, poſſunt ipſi, & quicumque gaudent priuilegijs prædictæ Societatis conceſſis, fideles communicare, eiſque miniſtrare ſacramentum Euchariſtiæ, aliaque ſacramenta,nam ſi id conceditur Religioſis Societatis Ieſu, vt poſſint facere interdicti tempore, ianuis clauſis, &c. multo ergo melius, virtute communicationis prædicti priuilegij, poterunt id ipſum facere, in feſtiuitatibus, quibus ſuſpenſum eſt interdictum, ſiue ceſſatio a diuinis, etiam non ianuis clauſis, cum tunc apertis ianuis,diuina celebrentur, ac ſi nullum ibidem eſſet interdictum. Ad quorum omnium maiorem explicationem aduerto, quod ſupradicta omnia, ſunt intelligenda, non ſolum tempore generalis interdicti, verum etiam in interdicto ſpeciali, quod eſt maxime notandum, atque memoriæ commendandum. Quamuis enim in aliquibus ex ſupradictis priuilegijs, hoc non habeatur, nec fiat mentio, niſi tantum de interdicto generali, non vero de ſpeciali, aut quando Eccleſiæ aliquæ ſunt particulariter interdictæ, quinimmo communis ſit ſtylus Curiæ, & generalis iuris praxis, vt illud quod conceditur pro interdicto generali, ſecluſo priuilegio, non videatur conceſſum pro interdicto ſpeciali, vt notat gloſſa *in cap. Alma mater verbo Eccleſijs*, & Couarr. ibidem 3. par. §. 4. num. 1. quapropter in aliquibus priuilegijs apponi ſolet, ſequens clauſula, *niſi Eccleſiæ predictæ, vel eiuſmodi Fratres nominatim eſſent interdicti*;attamẽ ad id conceſſum eſt Fratribus Auguſtinienſibus,ſpeciale priuilegium, per Iulium Secundum, *vt quæ Ordini ſuo pro tempore generalis interdictis ſunt conceſſa,ea omnia in ſpeciali etiam interdicto cenſeantur conceſſa*, prout habetur in ſupplemen. & refertur in compend. verbo interd. 1. §. 14. quo priuilegio frui poſſunt, omnes Religiones, priuilegium habentes communicationis, nam quamuis prædictum indultum fuerit conceſſum ante Leon. X. cuius pro maiori parte ſunt omnia ſupra adducta priuilegia,nihilominus tamen extẽditur,locumq. habet,etiam in priuilegijs conceſſis ab eodem Leone X. atque ab alijs, poſt ipſum ſuccedentibus, cum conceſſiones omnes, tam ſupradicti Iulij Secundi, quam Leonis X. quoad interdictorum ſuſpenſionem,& quoad alia Concilio Tridentino, non contraria,aut repugnantia his nouiſſimis diebus confirmatæ nobis ſint per Gregoriũ XIII. & Sixtum V. Clement. VIII.& S.D N. Paulũ V.ex quo proinde colligitur, quod licet Eccleſia Fratrum Mendicantium, & eorum qui Mendicantium perfruuntur priuilegijs, ſint ſpecialiter interdictæ,poſſunt nihilominus in eis officia diuina celebrari, cæteraq. alia

Nota valde. Supradicta omnia intelligenda ſunt, non ſolum tempore generalis interdicti verum & ſpecialis.

Suppl. fol.95. cone. 310. & refertur in cõpen.verbo interdictum a 1. §.14.

Nota valde, q priuilegia noſtra ſunt nouiſſime confirmata inquantum Conc. Trid.nõ contrariantur.

alia fieri; eo modo quo per ſua priuilegia conceditur, in generali interdicto, quod vt dixi, eſt multum notandũ, valdeque memoriæ commendandum. Qua ratione ſupradictus Collector, poſt cõceſſionem prædictam, Iulij Secundi, Fratribus Auguſtinianis factam, ſequentia ponit verba. Aduerrendum quod hæc conceſſio magna eſt, & valde magna, ac ideo valde notanda, & numquam alias conceſſa, vt credo.

Sexta Concluſio.

Præter ſupradicta priuilegia, noſtro & Prædicatorum Ordini conceſſa, ad ſuſpendendum interdictũ, & ceſſationem à diuinis, in feſtiuitatibus prædictis, ſunt & alia multa, conceſſa alijs Ordinibus, & Religionibus, ex quibus quæ ad manus meas peruenerunt, nonnulla libet referre, vt cum opus fuerit, præ manibus habeantur, ſcirique poſſit, vtrum ipſorum virtute, & propter priuilegium quod habemus communicationis, in alijs feſtiuitatibus ſuſpendere poſſimus interdictum.

Præter ſupradicta priuilegia, ſunt alia, alijs Religionibus conceſſa ad ſuſpendẽdum interdictum.

In primis habetur, priuilegium Leo. X. conceſſum Monachis Sancti Benedicti, cuius fit mentio in Compendio verbo interdicto 2. §. 10. quod eſt tenoris ſequentis. *Leo X. conceſſit Generali, & alijs Abbatibus, Prioribus, & Abbatiſſis, Monachis, & Monialibus conuerſis, ſeruitoribus, & ſeruitricibus, Monaſteriorum, & Prioratuum Ordinis Sancti Benedicti Congregationis Hiſpaniæ, pro tempore exiſtentium, vt in Conceptionis, & Viſitationis Beatiſſimæ Virginis Mariæ, & eiuſdem Virginis, & Sancti Ioannis Baptiſtæ Natiuitatibus, necnon Sancti Benedicti Abbatis, Martini Epiſcopi, & Confeſſoris, tranſitionum, & tranſlationum, ac Sanctorum Gregorij Papæ, Ildephonſi Archiepiſcopi Toletani: Antonij, & Bernardi Abbatum, & Beatorum Mauri, & Placidi Diſcipulorum, & Sanctæ Scholaſticæ ſororis eiuſdem Sancti Benedicti, Adelelmi confeſſoris, necnon eo quorumcumque aliorum Sanctorum, & Sanctarum, ſub quorum inuocationibus Monaſteriorum, Prioratuum, & locorum vtriuſque ſexus dicti Ordinis, & Congregationis, Eccleſiæ dedicatæ, & conſtructæ, ſeu quorum corpora in ipſis Eccleſiis recondita, reſpectiue exiſtunt, necnon Hebdomadarum Sanctæ, & Reſurrectionis Dominicæ feſtiuitatibus, & per octauam earundem omnium ſupradictarum Feſtiuitatum, necnon quoties Monachi, Moniales, & alia vtriuſque ſexus religioſa perſona, dicti Ordinis, & Congregationis profeſſionem emiſerint, aut primam Miſſam celebrauerint, ſeu eos, in Eccleſijs, vel Cœmeterijs, Monaſteriorum, Prioratuum, & aliorum locorum dicti Ordinis, & Congregationis, humana cadauera, Eccleſiaſtica tradere ſepultura contigerit, tempore interdicti, & ceſſationis à diuinis, quacumque auctoritate etiam Apoſtolica impoſitorum, dummodo huiuſmodi interdicto cauſam non dederint, neque id eis contigerit ſpecialiter interdici, apertis ianuis, pulſatis campanis, nominatim interdictis, & excommunicatis excluſis, Miſſas, Proceſſiones, & alia diuina officia ſolemniter, & in cantu celebrare, poſſint, & valeant.* Quid ſit notandum circa prædictum priuilegium, inferius dicetur, poſtquam appoſuerimus alia ſimilia priuilegia, vt de omnibus in ſimul dicamus, quid ſit practicandum atque tenendum. Fratres Ordinis Diui Hieronymi, magnum aliud obtinuerunt priuilegium, conceſſum à Pio Quarto anno Domini 1566. Pontificatus ſui anno ſexto, Kalendas Auguſti, quod refertur in eorum Compendio, tit. interdictum §. 8. nempe, *quod tempore interdicti quacumque auctoritate appoſiti, in Eccleſijs verendem Monaſteriorum, dummodo Fratres interdicto cauſam non dederint, ianuis apertis, & alta voce, in diebus Paſchatis, Reſurrectionis, Aſcenſionis, Penteceſtes, Natiuitatis*

Priuilegium Leonis X. pro Monachis Benedictinis.

Priuilegia conceſſa Ordi. D. Hieronymi.

uitatis Dominicæ, & Circumcisionis, ac Epiphaniæ, necnon in quatuor Beatæ Mariæ Virginis, & singulorum Apostolorum, & Sancti Patris Hieronymi, & Dedicationum Ecclesiarum ipsius Religionis, Monasteriorum Festiuitatibus, à primis Vesperis, vsque ad Completorium dicti sequentis, inclusiue Missam & alia diuina officia celebrare possint.

Quod ipsum Pius Quintus, similiter eidem Ordini concessit, Anno Domini 1567. Pontificatus sui anno secundo, vigesima tertia die Decembris, prout refertur in dicto Compendio tit. interdicto §. 10. *Quod tempore cuiuscumque tam generalis, quam specialis interdicti, quauis auctoritate, etiam Apostolica appositi; & apponendi, illo non obstante, Officium diuinum, & Missam in Monasteriis, Domibus, & Ecclesiis eiusdem Ordinis, per Religiosos alta voce, & cannis apertis, sequentibus diebus, videlicet Epiphaniæ Domini, atque Ascensionis, & Beatæ Mariæ Virginis Assumptionis, & singulorum Apostolorum, necnon in ramis Palmarum, Feria quinta, & sexta, in Cœna Domini, & Sabbati sancti, necnon Sanctissimæ Trinitatis, ac Conceptionis, Nativitatis, Purificationis, & Visitationis Beatæ Mariæ, Nativitatis Sancti Ioannis Baptistæ, & Translationis Sancti Patris Hieronymi, ac Augustini, & Paulæ Viduæ, ac omnium Sanctorum Festiuitatibus, & in Commemorationes omnium defunctorum pro Missa, & processione, & etiam in diis obitus alicuius Religiosi, vel Religiosæ dicti Ordinis, pro missa, & officio pro ipso defuncto dicenda, publice dici, celebrari, & cantari, omnesque Christi fideles, illuc concurrentes, illis interesse, & assistere, libere, & licite possint & valeant.*

Difficultas. Qualiter sit vtendum priuilegijs aliarum Religionum, circa festa celebranda interdicti tempore.

Circa quæ prædicta priuilegia insurgit difficultas, quam loco supracitato, mouet prædictus priuilegiorum Collector, in appendice ad priuilegium Leonis X. superius positum, concessumque Monachis Ordinis Benedictini: ea est, an in omnibus festiuitatibus ibidem contentis, Fratres Minores, & alij qui eorum gaudent priuilegijs, virtute communicationis priuilegiorum in eisdem festiuitatibus ac diebus, tempore interdicti possint diuina solemniter celebrare? Cui respondendo dicit, quod quamuis in festiuitatibus Sancti Benedicti, & aliorum Sanctorum, sui Ordinis ibi nominatorum, scilicet Gregorij Papæ, Bernardi Abbatis, &c. nequeant Fratres Mendicantes, vti præfata concessione, quantum ad effectum in eadem contentum, attamen in reliquis festiuitatibus, & diebus in prædicta concessione expressis, non apparet cur Fratres Minores, non possint tunc solemniter celebrare diuina, sicut faciunt Monachi Sancti Benedicti, alias enim inquit, de nihilo deseruiret communicatio priuilegiorum supradicta, quo ad huiusmodi concessionem, & eadem est ratio de alijs. Cuius vtriusque dictum, & hac efficacissima ratione probat, quia sic inquit, intelligi solent aliæ similes concessiones, & ponit exemplum, nam licet Fratres Ordinis Prædicatorum, & alij Mendicantes, plenissimam habeant priuilegiorum communicationem ad inuicē, non tamen vtuntur cōcessionibus factis Fratribus Minorum, pro festiuitatibus sui Ordinis, in eisdem festiuitatibus, sed in festiuitatibus sui proprij Ordinis. Et sic fore intelligendum, atque practicandum, inter prædictos Prædicatores & Minorum, declarauit, Iulius II. in quadam sua Bulla, siue priuilegio, quod habetur in supplem. & refertur in Compend. verbo communicatio priuilegiorum §. 13. Simili inquit, etiam ratione intelligendū est, & de alijs Ordinibus & priuilegijs præsertim, quia sic habetur in cōi vsu, & praxi, & consuetudo est optima legum interpres, ac propterea obseruanda, tamquam si esset lex. Hæc supradictus Collector. Ex cuius resolutione dicendum videtur, quod virtute supradictarum concessionum, siue priuile-

Supple f. 74. conc. 222. & fol. 81. conc. 263. & refertur in Comp. ver. communicatio priuilegiorū. §. 13. Nota. In quibus diebus tuſ. ediatur interdictū, virtute priuilegiorum supradictorum.

Digitized by Google

priuilegiorum,ac generalis priuilegij,quod nos Mendicantes habemus,communicationis,priuilegiorum aliorum Ordinũ, quamuis alia non haberemus priuilegia, celebrare poſſemus ſolemniter diuina officia,prædicto interdicti tempore, in omnibus feſtiuitatibus noſtri Ordinis, ſeu cuiuſcumque Ordinis, vnuſquiſque Ordo (reſpectiue) feſtiuitates quæ ſunt ſui Ordinis propriæ, non autem illas, quæ ſunt propriæ alterius Ordinis, ſed tamen illas, quæ ſunt omnibus Religionibus communes, & in dictis priuilegijs ponuntur, quales ſunt feſtiuitates,Domini Sabaoth; ac Dominæ noſtræ, ab omnibus celebrari poſſunt cõiter,& ſolemniter prædicto interdicti tempore,virtute ſupradictorũ priuilegiorum, habentibus priuilegium cõicationis. Vtq; ipſæ præmanibus habeãtur, dico quod virtute ſupradictorũ priuilegiorũ,ſuſpenditur interdictum,ceſſatioq. à diuinis, in feſtiuitatibus Natiuitatis Dominicæ, Circumciſionis, Epiphaniæ, necnon in ramis Palmarum, Feria quinta, & ſexta, in Cœna Domini, & Sabbathi ſancti,in diebus Paſchatis, Reſurrectionis,Aſcenſionis, Pentecoſtes, & ſanctiſsimæ Trinitatis, & in quatuor Feſtiuitatibus Virginis Mariæ, & ſingulorum Apoſtolorum, & in Natiuitate Sancti Ioannis Baptiſtæ,& feſto omnium Sanctorum, & in commemoratione omnium defunctorum,pro miſſa & proceſsione, & in alijs diebus,& occurrentibus caſibus, de quibus fiet mentio in ſeqq. concl.

Septima Concluſio.

Etiam ſuſpenditur interdictum, ceſſatioque à diuinis, in feſtiuitatibus Sanctorum, quorum corpora, in Eccleſijs prædictorum Religioſorum requieſcunt, & in feſtis Patronorum Ordinum, ipſorumque translationum. Hæc concluſio habetur expreſſe in ſupradicto priuilegio Leonis X. conceſſo Fratribus Benedictinis,ibi, *necnon in quorumcumque aliorum Sanctorum, & Sanctarum ſub quorum inuocationibus Monaſteriorum, Prioratuum, & locorum vtriuſque ſexus, dicti Ordinis,& Congregationis,Eccleſia dicata & conſtructa, ſeu quorum corpora in ipſis Eccleſijs recondita reſpectiue exiſtunt*. Ad quod etiam facit aliud priuilegium,cõceſſum Ordini Diui Hieronymi, per Adrianũ VI. anno Domini 1522. Pontificatus ſui anno 1. die 6. Iunij, cuius fit mentio in Compendio priuilegiorum eiuſdem Ordinis,titulo interdictum §. 6 *quo conceſſit Fratribus Monaſterijs Sanctæ Engratiæ vt perpetuis futuris temporibus,tempore interdicti Eccleſiaſticiquamuis etiam auctoritate Apoſtolica appoſiti, in diebus Sanctæ Engratiæ,& inuentionis eiuſdem,ac S. Lamberti, nec non ſanctorum innumerabilium martyrum,quorum corpora in predicta Eccleſia requieſcũt. & in feſto S. Hieronymi,Miſſas & alia diuina officia, apertis ianuis,& pulſatis cãpanis, alta voce decantando, excommunicatis & interdictis exclusis,celebrare poſſint*. Quod quidem priuilegium, quamuis ſit particulare, & locale,cum tamen iam communicetur alijs monaſterijs eiuſdem Ordinis, per communicationem extendi poteſt,ad alios Ordines,& in eorum Monaſterijs diuina ſolemniter celebrari,interdicti tempore in diebus Sanctorum, quorum corpora ibidem requieſcunt. Sed aduerto,quod dicitur,*quorũ corpora*, non vero, *quorum reliquiæ tantum notabiles in dictis Eccleſijs requieſcunt*, vt fiat perſpicuum,quod non propterea interdictum ſuſpenditur aut ceſſatio,etiamſi ibidem ſint aliquæ reliquiæ notabiles, veluti caput, brachium,ſeu crus alicuius Sancti.

Etiam ſuſpenditur interdictum,& ceſſatio,in feſtiuitatibus Sanctorum,quorum corpora degũt in noſtris Monaſterijs, & in feſtis Patronorum Ordinũ, ipſorumque tranſlationibus.

Sed pro feſtis Patronorum,habetur aliud ſimile priuilegium,conceſſum eidem Ordini Diui Hieronymi,per Iulium III. anno Domini 1555. Pontificius ſui anno 5. prima die Ianuarij,cuius fit mentio in Compen eiuſdẽ Orat.tit.interd.§. 7. *quo conceſſit Priori Generali,& aliis Prioribus, & Fratribus dicti Ordinis,quod perpetuis futuris temporibus,in ſingulis S. Hieron. et etiam eiuſ-*

Priuilegiũ ad ſuſpẽdendum interdictũ, pro feſtis Patronorum.

cunque

cumque Sanct i incuius honorem quodlibet Monaſterium Ordinis dedicatum fuerit feſtiuitatibus, tempore interdicti, quauis auctoritate etiam Apoſtolica appoſiti, & ceſſationis à diuinis pro tempore indicta, miſſas, et alia diuina officia, in ſingulis Monaſteriis Ordinis, ianuis apertis, & pulſatis campanis, his tamen qui interdicto cauſam præbuerunt exclusis, publica, & alta voce cū omnibus illic intereſſe volentibus, celebrare, ſeu celebrari facere, libere, & licite valeant, in omnibus & per omnia, ac ſi interdictum huiuſmodi poſitum non fuiſſet. Quod pro dictis feſtiuitatibus tantum ſuſpenditur, quibus elapſis in ſuo robore permanere voluit. Quo quidē priuilegio, omnes Ordines Mendicantes, perfrui poſſunt, quicumque priuilegium habent cōmunicationis, & quod poſſint vti priuilegijs conceſſis, & concedendis alijs Ordinibus, ſicq. celebrare poſſunt ſolemniter, feſtiuitates ſuorum Patronorum, aut patronarum, ſub quorum, aut quarum inuocationibus Eccleſiæ eorum vtriuſque ſexus dicatæ, atque conſtructæ fuerint, quocumque interdicti, & ceſſationis tempore. Idemq. dico de feſtis translationū, patronorum Ordinum, per communicationē illius priuilegij, quod Pius V. vbi ſupra conceſſit prædicto Ordini D. Hieron. *quo ipſius translatio, etiam interdicti, & ceſſationis tēpore ſolēnit er celebrari poſſit.* Qđ ſimiliter debet extēdi ad trāſlationes aliorum Sanctorum, qui ſunt aut Fundatores, aut Patroni ipſarum Religionum, hæc enim eſt vis communicationis priuilegiorum in Religionibus, vt quod vni conceditur pro Patrono, ſiue Fundatore ipſius, cenſeatur etiam conceſſum, pro Patronis, & Fundatoribus aliarum Religionū, quæ cōmunicant in ſuis priuilegijs. Et hac ratione in feſto Translationis S. P. N. Franciſci, ſuſpenditur interdictum, ſimiliterq. ceſſatio à diuinis, ſiquidem, vt dictum eſt in forma obſeruationis vtriuſque, nulla eſt facienda differentia.

Pro celebrandis feſtiuitatibus trāſlationum patronorum Ordinis.

Octaua Concluſio.

Suſpendi etiam pōt interdictū, & ſimiliter ceſſatio à diuinis in profeſſione cuiuſcumq; Religioſi. Pro hac concluſione, habetur expreſſa conceſſio, ſiue priuilegium, Leo X. quod ponitur in ſuppl. & refertur in Compend. verbo *interd.* 1. §. 19. quo conceſſit, *quod tempore interdicti ordinaria auctoritate poſſiti poſſint Fratres Minores Obſeruantiæ, dare publicæ profeſſionem, Fratribus ſuis, & in illa cantare Hymnū. Veni Creator Spiritus, & alias ceremonias facere, prout in conſuetudine habent.* Quod idem prædictus Leo. X. conceſsit Fratribus Benedictinis, vt conſtat ex indulto, ſiue priuilegio ſuperius citato, in illis verbis, *necnon quoties Monachi, & Moniales, & alia vtriuſque ſexus Religioſa perſona, dicti Ordinis, & Congregationis, profeſſionem emiſerint, aut primam miſſam celebrauerint.* Quod priuilegium adeo extendunt aliqui Religioſi, vt dicant, quod per totum diem, quo Profeſsio prædicta alicuius Religioſi, ſiue Religioſæ celebratur, ſuſpendi poteſt interdictum prædictum, aut ceſſatio, apertisq. ianuis, & pulſatis cāpanis (nominatim excōmunicatis, & interdictis excluſis) miſſas, & profeſsionem prædictam, aliaq. diuina officia ſolemniter celebrari, cantando &c. id quod & practicari dicunt, apud Monachos Benedictinos ſupradictos, necnō in graniſsimo, atque Religioſiſſ. S. Stephani Salmanticenſi Conuentu, Ordinis Prædicatorū, quia inquiūt aperte colligitur, ex clauſula ſupradictæ conceſsionis Leonis X. *apertis ianuis, & pulſatis campanis, nominatim interdictis, & excommunicatis excluſis, miſſas, & Proceſſiones, & alia diuina officia ſolemniter, & in cantu celebrare*, quæ quidē clauſula, cum ponatur in fine, & reſpiciat multas conceſsiones, dicunt, quod debet omnes eas pariformiter determinare; nā vna determinatio reſpiciens plura determinabilia, debet ea pariformiter determinare, vt tradunt iuriſperiti, *in l. iā hoc iure ff. de Vulg. & pup. at l. Titia. ff. deleg.* 2. quapp ſicut in feſtiuitatibus ibidem

Interdictum, & ceſſatio, ſuſpenditur in profeſſione, cuiuſcumque Religioſi, aut Religioſæ. *Supple. f.* 62. *conc.* 197. *& refertur in cōpen. verbo interd.* 1. §. 19. Nota hoc valdē.

An interdictū debeat ſuſpēdi per totū diem profeſſionis, an vero ſolum pro tempore quo durat.

dem tenentis, interdictum ſiue ceſſatio à diuinis, in totum ſuſpenditur atque per totum diem, & diuina officia, tum temporis ſolemniter celebrantur, ſic inquiunt, fieri poteſt prædicto profeſſionis tempore, ſiquidem pro ea, idipſum ibidem conceditur. Sed nihilominus crediderim, hoc fieri nullatenus poſſe, quidquid ſit de illa regula tradita à Iuriſperitis; nam verba in Iure debent intelligi, ſecundum ſubiectam materiam, iuxta *cap. intelligentia, de verborum ſignificatione, & l. ſi vno. §. vno. ff. locati*, & iuxta naturam & conditionem eorum, quæ in ipſis conceduntur. Quapropter reſolutiue dico, ſaluo meliori iudicio, quod profeſſionis tempore, ſuſpendi non poteſt, interdictum ſiue ceſſatio à diuinis, niſi tantummodo pro illo tempore, quo durat dicta profeſſio. Id quod in noſtra ſacra Religione, inuiolabiliter communiter obſeruatur in praxi, nec ſine maxima ratione, cum eiuſmodi priuilegia potius ſint reſtringenda quam amplianda, ne neruus Eccleſiaſticæ diſciplinæ, tot ſuſpenſionibus prædictarum cenſurarum, eneruetur, atque debilitetur. Quod ſi apud Monachos Benedictinos, ſeu apud alios, quidquam in contrarium fiat, pro eo forſan erit, quia iuxta ipſorum cœremonialia, profeſſionis ſolemnitas diu durat, atque expoſcit, vt interdictum & ceſſatio prædicta, per vnum integrũ ſuſpendantur diem. Aduerto tamen quod Moniales, niſi ſimul tempore, quo datur velum, fiat profeſſio, non poſſunt ſuſpendere interdictum, vt notat Pater Corduba, nam pro ſola profeſſione facta fuit dicta conceſſio.

Nota hoc valde.

Nona Concluſio.

Etiam ſuſpenditur interdictum, ceſſatioq. à diuinis, quotieſcumque celebratur Miſſa noua, idque à primis veſperis prædictæ Miſſæ, vſque ad veſperas ſequentis diei, quo feſtiuitas eiuſdem finitur. Hoc etiam habetur in ſupradicto priuilegio Leo. X. in illis verbis, in præcedenti conceſſione relatis: *necnon quoties Monachi dicti Ordinis & Congregationis primam miſſam celebrauerint*, & quamuis quidam, eiuſmodi tempus reſtringant, & dicant ſuſpenſionem prædictam fieri debere, tantum à primis veſperis Miſſæ nouæ, vſque ad meridiem ſequentis diei, quo inquiunt tempore, Miſſa ipſa noua finitur & terminatur, probabiliſſimum credo, quod poſſit interdictum prædictum, ceſſatione ſuſpendi, vſque ad ſecundas veſperas eiuſdem diei, ſicut in aliis feſtiuitatibus fieri conſueuit, cum hoc etiam pertineat ad ſolemnitatem prædictæ Miſſæ nouæ, & iuxta diuinum præceptum, olim fidelibus Iſraelitici populi traditum, à veſpera vſque ad veſperam, celebrari habebant omnia ſabbata, ſiue feſta, hoc, inquam, eſt tenendum atque obſeruandum, quidquid alij dicant.

Etiã ſuſpenditur interdictũ atq. ceſſatio, quotieſcumq. miſſa aliqua noua celebratur.

Decima Concluſio.

Suſpenditur etiam interdictum, & ceſſatio prædicta à diuinis, pro ſepeliendis publice, ac ſolemniter Fratribus. Hoc habetur etiam, ex ſupradicta conceſſione Leon. X. facta Monachis ſancti Benedicti, in illis verbis, *ſeu eos in Eccleſijs vel Cœmeterijs Monaſteriorum, Prioratuum, & aliorum locorum dicti Ordinis, & Congregationis, humana cadauera Eccleſiaſtice tradere, ſepultura contigerit, tempore interdicti, & ceſſationis à diuinis, quocumque auctoritate etiam Apoſtolica impoſitorum, dummodo huiuſmodi interdicto cauſam non dederint, neque id eis contigerit, ſpecialiter interdici.* Huic alia ſimilis conceſſio, eiuſdem Leo. X. refertur in Compendio, verbo interdicto 1. §. 25.

Suſpẽditur interdictũ, ceſſatiouẽ a diuinis pro ſepeliendis publice ac ſolemniter Fratribus.

Quod etiam per Pium Quintum, conceſſum fuit Fratribus Ordinis D. Hieronymi, in priuilegio ſuperius allegato, in illis verbis, *& etiam in die obitus alicuius Religioſi vel Religioſæ dicti Ordinis, pro miſſa & officio pro ipſo defuncto dicenda, publice dici, celebrari, & cantari, omnesque Chriſtifideles illic occurrentes, illis intereſſe, & aſſiſtere libere, & licite poſſint, & valeant.* Sed multo ante Pontifices prædictos, hoc idem conceſſerat, nobis Fratribus Minoribus Iulius Secundus expreſſe, *quod tempore interdicti ordinaria auctoritate appoſiti, poſſent ſepelire in Eccleſijs ſuis libere, & licite corpora Fratrum eiuſdem Ordinis decedentium. Et hoc etiam cum cæremonijs ſolitis in ordine, ac pulſatis campanis, miſſas, & alia diuina officia, in ſimilibus celebrari conſueta, in omnibus, & per omnia, ac ſi interdictum huiuſmodi appoſitum non eſſet.* habetur prædicta conceſſio ſiue priuilegium, in Monumentis Ordinis, & refertur in Compendio verbo interd. 1. §. 13.

Monu. ord. 2. imp. fol. 212. col. 516. & in ſupp. f. 72 col. 219. & refer. in comp. verb. interd. 1. §. 13

Vndecima Concluſio.

Interdicti tpe poſsũt fieri proceſſiones ī clauſtro, dicendo Litanias, & Hymnos, ſeu alia deuota carmina, dum tamen aliquod officiũ diuinũ non dicamus.

Etiam habemus priuilegium, nos Minores Fratres, & quicumque alij noſtris perfruuntur priuilegijs, vt tempore interdicti ordinarij, facere poſſimus, proceſſiones per clauſtra, dicendo Litanias, & Hymnos, aut alia deuota carmina, dum tamen aliquod diuinum officium non dicamus. Habetur hæc conceſſio in Supplemento, & refertur in Compendio verbo interdict. 1. §. 21. quod priuilegium eſt Leonis X. Aduertit tamen Pater Corduba, hoc eſſe intelligendum, de interdicto ordinario, non vero Apoſtolico, prout ibidem dicitur. Qui dictus Leo ſimiliter, *conceſſit, quod prafati Fratres Minores, tempore ſupradicti interdicti Ordinary, poſſint benedicere menſam, & poſt prandium, & cœnam Deo gratias agere, ac ſi nullum eſſet interdictum*, habetur vbi ſupra paulo ante, num. 20. Idẽ ſummus Pontifex ſimiliter conceſſit præfatis Fratribus Minoribus, *quod tempore interdicti, aut ceſſationis à diuinis, poſſint duo vel plures Fratres, extra Eccleſiam in domibus ſuis, officium diuinum dicere, non obſtante cap. quod in te, de pœnitent. & remiſſion. & alijs quibuſcunque, & quod quando extra chorum, dicunt prædicti Fratres horas canonicas, ſi caſu tranſeuntes perſonæ interdicta, aliquid audierint, non propterea incurratur aliqua cenſura.* Habetur hæc conceſſio in Supplemento, & refertur in Compendio verbo interdict. 1. §. 18. Hæc omnia ſunt valde notanda, atque memoriæ commendanda, dicunturq. indifferenter, & abſque delectu, & diſcrimine pro Monialibus, & pro Fratribus noſtri ſacri Ordinis, ſiquidem & Moniales fruuntur omnibus noſtris priuilegijs, per ſpecialem conceſſionem ſibi factam per Sixtum Quartum, de qua inferius latius dicemus, quæ habetur in Monumentis Ordinis, & refertur in Compendio verbo communicatio priuileg. §. 1.

Pro benedictione menſæ, & gratiarum actione.

Supple. f. 62. col. 199. & refertur in cõp. verbo interd. 1. §. 21.

Nota valde.

Supple. f. 59. col. 166. & refertur in cõp. verbo interd. 1. §. 18.

Monu. ord. 1. imp. f. 61. & 2 f. 144 cõ. 354 & ref. in cõp. verb. cõicatio priuil. §. 1.

Duodecima Concluſio.

Sindici noſtri ſacri Ordinis Minorum, & ipſorum vxores, ac filij, admitti poſſunt ad diuina tempore interdicti, & ceſſationis à diuinis. Hæc concluſio probatur ex ſpeciali priuilegio, ad idipſum conceſſo per Clementem Septimum, quod refertur in Compendio, verbo *Procuratores Fratrum*. §. 10. vbi ſequentia verba habentur, *Clemens Septimus conceſſit, vni Sindico & Procuratori, eius illius vxori & liberis, præſenti & futuro, ſingulis domus, & Monaſterij Fratrum Minorum Regularis Obſeruantiæ, ac Monialium ſanctæ Clarę, Conceptionis, & Annunciationis, Ordinum & Sororum Tertij Ordinis ſancti Francisci, pro tem-*

Sindici noſtri Ordinis, & ipſorum vxores, & filij, poſſunt admitti ad diuina officia interdicti tẽpore.

Pro Sindicis Monialium.

Digitized by Google

pro tempore seruienti, quod perpetuis futuris temporibus ipsi, & eorum quilibet omnibus, & singulis indulgentijs, & peccatorum remissionibus, funeribus, & gratijs, quibus Fratres Ordinis de Obseruantia prædictorum vtuntur, potiuntur, & gaudent, seu vti, potiri, & gaudere poterunt, quomodolibet in futurum, vti, potiri, & gaudere possint, & valeant, quod priuilegium Sixtus Quartus in Bulla aurea etiam ad Sindicos Monialium extendit. Ex quo indulto atque priuilegio colligitur, quod non solum tempore interdicti, possunt Procuratores & Sindici supradicti, vxor & filij, in Ecclesijs prædictorum Fratrum Minorum, admitti ad diuina, & Ecclesiastica recipere sacramenta, verum etiam, & tempore cessationis à diuinis, siquidem potiuntur priuilegijs dictorum Fratrum, qui, vt ex superioribus constat, ad omnia ista priuilegium habent.

Mons. ord. 2. imp. f. 66. & 2 f. 142. cō. 362.

Quod quidem priuilegium, etiam extenditur ad Medicos ordinarios, Fratrum Ordinis Minorum, & Sororum prædictarum, per aliud priuilegium Alexandri Sexti, *Quo conceſſit, vt Medici ordinarij Fratrum Minorum atque Sororum, habeant eadem priuilegia, & gratias, quibus gaudent Sindyci & Procuratores locorum.* Habetur in Monumentis Ordinis, & refertur in Compendio verbo indulgentia quoad seculares 4. §. 8. Sed aduertendum est, quod dicta concessio, solummodo sit Medicis ordinarijs, vt ex eadem patet, sed Medicorum nomine, intelligendi etiam veniunt Chirurgi, licet ipsi non etiam sint DD. cum & Medici non à dignitate Doctoratus, sed à medendo nuncupentur, atque dicantur, prout allegando Bartolum, tradit Syluester verbo Medicus, nu. 2.

Pro medicis ordinarijs nostrorum Cōuentuū atq. Monialiū.

Mons. ord. 2. imp. f. 70 cō. 177. & in sup. f. 99. con. 376 & refertur in comp. verb. indulgen quoad secul. 4. §. 8.

Sed aduertendum est, quod non extenditur supradicta concessio, ad barbitonsores, seu sanguinis minutores, qui vulgo dicuntur, *barberes, & sangradores*, pro eis enim in priuilegijs, nullam inuenio concessionem factam, nisi etiam ipsi comprehendantur Familiarium, aut Seruitorum nomine, de quibus statim dicemus. Aduertendum etiam modo est, quod supradicti omnes Sindici siue Medici, humari seu sepeliri possunt, in nostris Monasterijs, interdicti & cessationis tempore, ad modum quo Fratres, siquidem vt præmissum est, potiuntur omnibus nostris priuilegijs.

Tertiadecima Conclusio.

Omnes nostri Ordinis Donati & Conuersi, supradicto interdicti, & cessationis tempore, possunt admitti ad officia diuina, & ad recipienda Ecclesiastica sacramenta, sepeliriq. in loco sacro, secreto tamen modo, & ianuis clausis, & non pulsatis campanis. Hæc conclusio constat ex concessione quadam, Eugenij Quarti, facta Monachis sancti Benedicti, quæ refertur in Compendio priuilegiorum, *verbo interd. 3. §. 11.* vbi sequentia verba habentur, *Eugenius Quartus concessit Monachis sancti Benedicti Congregationis Hispania, quod tempore interdicti generalis vel specialis, à iure, vel ab homine, quomodocumque lati, liceat in suis Monasterij, siue Ecclesijs, aut capellis earumdem, possint recipere ad audiendam Missam, & alia diuina officia, omnes & singulos donatos, oblatos, commissos, aut quoscumque Familiares, Officiales, & Seruitores, quorumlibet Monasteriorum huiusmodi, ac eis Eucharistiam, & alia Ecclesiastica sacramenta ministrare, eorumq. corpora tumulare, siue tumulari facere, dum tamen nullus interdum dederit causam interdicto, secreto tamen modo, ianuis clausis, & non pulsatis campanis.* Ex qua concessione & priuilegio constat, quod non solum prodest pro prædictis Conuersis, Donatis, & oblatis, verum etiam extenditur ad alios, quoscumque commissos, Familia-

Omnes nostri Ordinis donati & Cōuersi, interdicti, & cessationis tēpore possunt admitti addiuina offic. & ad recipiendum Ecclesiastica Sacramēta, sepelirique in loco sacro, secreto tamen & non pulsatis campanis.

Dicta concessio extenditur, ad Familiares, Officiales ac Seruitores.

Digitized by Google

res, Officiales, & Seruitores Monaſteriorum quorumlibet, & vt dicit Pater Corduba in ſua tabella, quantum ad hoc quod eſt poſſe audire Miſſam, aliaq. diuina officia, in noſtris domibus, & Monaſterijs, extenditur etiam ad Officiales, & Operarios, diebus quibus laborant in eiſdem, quamuis id fiat ſoluto pretio, neque ipſi ſint operarij ordinarij. Item & ad famulos mercenarios, reſidentes in grangijs, atque cellarijs, quarumcumq. Religionum, priuilegium habentium communicationis, de quo in dicto Cõpendio, *verbo interd.* 3. plura habẽtur priuilegia, ſed præſertim eſt ad id priuilegium *Leon. X. quo conceſſit nobis Fratribus Minoribus de Obſeruantia, quod tempore interdicti, non teneantur cuitare laborantes in ſuis domibus, diebus quibus laborauerint, etiamſi non ſint Familiares & Seruitores & continui commenſales Fratrum, ac eis ſoluatur ſalarium*. Habetur in Supplemento, & refertur in dicto Compendio, vbi ſupra, §. 10. Similiter & Innocentius Sextus, *conceſſit Fratribus Carthuſianſibus, vt tempore generalis interdicti, liceat eis recipere ad diuina conuerſos dicti Ordinis & Familiares ſuos, & alios ſeculares intra ſepta Prioratuum, & domorum ſuarum habitantes. Vrbanus etiam Quintus, conceſſit prefatis Carthuſianſibus, vt etiam perſonas dicti Ordinis, cum Seruitoribus ſuis, alioude venientes, & mercenarios in grangijs, & cellarijs ſuis reſidentes, poſſint tempore interdicti recipere ad diuina, dummodo huiuſmodi interdicto cauſam non dederint, neque eis contingat ſpecialiter interdici.* Supradictæ duæ conceſſiones, referuntur in Compendio loco ſupracitato. verbo *interd.* 3. §. 12. & 13. Sed redeundo ad id vnde digreſſi ſumus, de familiaribus & famulis Fratrum Seruitio deputatis, nos Minores Fratres, habemus ſpeciale priuilegium, *Alex. IV. quo conceſſit, quod ſi quando in perſonas vel terras, vbi reſident Fratres Minores, excommunicationis ſue interdicti ſententia contigerit promulgari, pueri Fratrum ſeruitijs deputati, negotiorumq. ſuorum geſtores, ſeu Procuratores & Operarij, qui in locis Fratrum, huiuſmodi operibus eorum, perſonaliter conſtituti fuerint, predictis ſententijs excommunicationis, vel interdicti, vbicunq. nullatenus habeantur, ibiq. poſſint audire diuina, iuxta formam, qua à ſede Apoſtolica conceſſa eſt eo caſu, ſcilicet, tempore interdicti, niſi predicta perſona cauſam dederint, vel excommunicari, ſeu interdici contingat.* Habetur in Monumentis, & refertur in Compendio verbo *interd.* 3. §. 1. & *in ſequenti.* §. 2. Refertur alia conceſſio, *Clement. IV. fuit etiam nobis Fratribus Minoribus, quod ijs, qui in eorum meruntur obſequijs tempore interdicti, libere poſſint miniſtrare cuncta Eccleſiaſtica Sacramenta, & ipſos cum deceſſerint in ſuis Cœmeterijs ſepelire*. Habetur in Monument. qui idem Clemens conſimilem etiam fecit, conceſſionem nobis Fratribus Minoribus, Fratribus etiam Prædicatoribus, & Carmelitis, diuerſis in locis relatis, à priuilegiorum Collectore, vbi ſupra, verbo *interd.* 3. §. 3. quæ breuitatis gratia prætermittuntur, & quia continent omnino idem. Sed pro ſepultura ſupradictorum Donatorum, Conuerſorum, Familiarium, ac Seruitorum, facit quammaxime, priuilegium Leonis X. conceſſum Monachis ſancti Benedicti, de quo mentionem fecimus ſupra, & refertur in Compendio, verbo *interd.* 2. §. 10. & aliud eiuſdem Leonis, conceſſum Monachis etiam eiuſdem Ordinis ſancti Benedicti, Congregationis Hiſpaniæ; quod etiam refertur in Compendo, verbo *interdict.* primo, §. 25.

Nota. Pro audienda miſſa, diuiniſq. officijs.

Supple. f. 59. conc. 167. & refer. in comp. verb. vbi ſup. §. 10.

Monum. ord. 1. imp. f. 31. & f. 114. con. 251 & ref. in cõp. verb. interd. 3. §. 1.

Nota. Pro adminiſtratione Sacramẽtorum.

Monum. ord. 1. imp. f. 56. & 2 f. 140. con. 315 & ref. in cõp. vbi ſup. §. 2.

Nota. Pro ſepultura.

Quartadecima Concluſio.

Pro eligendis aliquibus per-

Nicolaus Quintus, conceſſit Priori Monaſterij ſancti Benedicti Valliſoletani, vt poſsit eligere ſex perſonas inter viros & mulieres ſucceſſiue,

quæ

quæ tempore interdicti generalis,ſiue ſpecialis, aut quo ceſſatur à diuinis, in dicto Monaſterio, quando miſſæ & alia diuina officia celebrantur,miſſas & alia diuina officia poſſint audire,& illis intereſſe, ac in ipſo Monaſt. dicto tempore Eccleſiaſtica Sacramenta recipere . Etſi aliqua ipſarum ſex perſonarum,mori contigerit , ſepeliri valeat in Eccleſiaſtica ſepultura,ſine ſolemnitate tamen,dummodo dictus Prior , vel aliqua ipſarum ſex perſonarum,dicto interdicto,aut ceſſationi à diuinis cauſam non dederint, & ipſum interdictum,non ſit poſitum vel confirmatum auctoritate Apoſtolica . *Refertur hac conceſſio ſiue priuilegium in Compend. verbo interd. 1. §. 23. & in ſequenti.§.24.referur etiam quod Nicolaus Francus Apoſtolica ſedis nuncius,& orator,cum poteſtate legati de latere,à prafata ſede deputatus in Regnis, Caſtella, Legionis, & Aragonia , conceſſit Monachis ſancti Benedicti obſeruantia Hiſpania , quod tempore interdicti Ordinarij, poſſint recipere ad Miſſas,& ad alias horas audiendas in ſuis Monaſterijs, quindecim perſonas in qualibet die, de his,qui non dederunt cauſam interdicto* . Circa ſupra dictum priuilegium Nicolai V. aduertere libet, quod vt habetur in Compendio priuilegiorum, Ordinis Ciſtercienſis, *verbo interdictum. §. 13. quidam Ioannes Epiſcopus Praneſtinus eiuſdem Nicolai V. maior Pœnitentiarius conceſſit Congregationi ſancti Benedicti Hiſpania, vt tempore interdicti, & ceſſationis à diuinis, poſſint eligere ſucceſſiue ſex perſonas, viros,aut mulieres, & ad diuina illas admittere, eiſque ſacramenta conferre, & ſi è vita exceſſerint, illarum cadauera ſepelire.*Quam eamdem conceſſionem, vt refert Enriquez lib. 13. de excommunicatione,& interdicto, c. 48. §.3. ipſemet Ioannes Epiſcopus Præneſtinus, conceſſit Priori de Monſerrate,dū foras exit ad loca ſic interdicta,vt eligat ſex perſonas, &c. Cuius quidem conceſſionis, vt dicitur, ea ratio fuit, quia tunc temporis in Catalomnia prope Monſerratum, adeo erat frequens interdictum, atque ceſſatio , vt vix auderet Prior,& Procurator de Monaſterio exire . Circa quas conceſſiones eſt notandum,quod ipſarum virtute,poſſunt Priores Conuentuales, Ordinum Mendicantium, & alij qui eorum priuilegijs perfruuntur,tēpore interdicti prędicti,ſeu ceſſationis à diuinis,eligere ſupradictas ſex perſonas, viros , aut mulieres ſucceſſiue , quæ poſſint miſſas , diuinaq. officia audire, recipereq. Eccleſiaſtica ſacramenta , etſi aliqua ipſarum interim mori contingerit , in Eccleſiaſtica ſepultura ſepeliri , dummodo eiuſmodi interdictum,non ſit poſitum,vel confirmatum auctoritate Apoſtolica, nec ipſi eidem interdicto,aut ceſſationi cauſam dederint. Sine ſolemnitate tamen,vt habetur in præfata conceſſione Nicolai V. quamuis in alia facta à prædicto Epiſcopo Præneſtino,de hoc nulla mentio fiat, ſed abſolute dicatur,quod ſi vita exceſſerint, illorum cadauera poſſint ſepeliri. Et circa verbum illud, *ſucceſſiue*, aduertere licet, quod Pater Frater Emmanuel Rodriguez,in additionibus ad Bullam Cruciatæ.§.5.nu.46. & 2.Tom. ſuarum quæſtionum Regularium,quæſt.112.art.6. ſic illud putat intelligi,vt non ſimul ſupradictæ ſex perſonæ poſſint admitti ad ſuperius dicta,ſed vna poſt aliam, ita quod duæ ſimul perſonæ, non poſſunt diuinis officijs aſſiſtere, quod quidem meo quidem iudicio,longiſſime alienum eſt,à mente & intention prædicti ſummi Pontificis, nam per illud quod Nicolaus V. ſupradictus,dicit ibidem *ſucceſſiue* , hoc tantummodo ipſe intelligo , quod ſupradictæ ſex perſonæ eligantur,etſi ipſarum aliqua ex hac vita deceſſerit,ipſius loco aliqua ſubſtituatur , ita quod ſemper habere poſſint ſex ſupradictas perſonas exemptas , quæ prædicto priuilegio perfruanntur . Et aduerto quod eodem etiam perfruuntur omnes Moniales, præſertim noſtræ ſacræ Religionis, & aliæ quæcumque priuilegium habentes communicationis ,

ſonis, qui interdicti , & ceſſationis tpe. poſſint diuinis intereſſe, & Eccleſiaſtica recipere ſacramenta, ſepelireque in loco ſacro .

Nota aliā conceſſionem, pro eodem ampliſſimam .

Nota hoc valde .

nam etiam in ipſarum Conuentibus,Abbatiſſæ ſiue Prioriſſæ,eligere poſſunt ſupradictas ſex perſonas , quæ tempore interdicti , & ceſſationis à diuinis, perfruantur eiuſmodi priuilegio , eo modo quo , & Priores Conuentuales ſeu Superiores Ordinum Mendicantium,eaſdem poſſunt eligere,nam communicatio priuilegiorum,inter Fratres & Moniales, vt dicitur, hoc idem omnino operatur, vt id quod conceditur Fratrum Superioribus , concedi perinde etiam videatur,Abbatiſſis & Prioriſſis Monialium , in quantum ipſarum ſexus ſeu ſtatus non contradicit,& certum eſt,quod eiuſmodi electio perſonarum,nec ſexui, nec ſtatui Monialium contradicit .

Quintadecima Concluſio .

Confratres ſiue Germani noſtri ſacri Ordinis, interdicti ipſe & ceſſationis à diuinis,ſepeliri poſſunt in noſtris Eccleſijs ſiue Cœmeterijs.

Confratres ſiue Germani noſtri ſacri Ordinis,tempore interdicti prædicti , & ceſſationis à diuinis , ſepeliri poſſunt in noſtris Eccleſiis. ſiue Cœmeterijs. Hæc concluſio probatur , nam ad id ſpeciale habent priuilegium,Fratres Ordinis Prædicatorum,conceſſum à Ioanne 23. quo & perfruimur nos Minores Fratres, & quicumque alij priuilegium habent communicationis, quod priuilegium habetur in Supplemento , & refertur in Compendio, *verbo interdictum.* 3. §. 5. vbi dicitur, *quod Ioannes 23. conceſſit Fratribus Ordinis Prædicatorum,quod Confratres & Germani dicti Ordinis, poſſint ſepelirj tempore interdicti , in Eccleſia vel Cœmeterio eorundem Fratrum , niſi fuerint excommunicati publice vel nominatim, ibique diuina celebrare, ſeu audire.* Circa quam conceſſionem, aduertit Collector priuilegiorum ibidem, quod per ipſam ſolummodo debent admitti illi Confratres , qui licet remaneant in ſeculo,& non mutent habitum ſecularem, ſunt tamen vel fiunt oblati Ordinis prædicti, ac faciunt donationem inter viuos, omnium bonorum ſuorum dicto Ordini, reſeruando ſibi ſolum vſumfructum, quamdiu vixerint, & non de alijs Confratribus communiter vſitatis in Hiſpaniarum partibus . Et dicit poſt longam ventilationem & diſcuſſionem inter DD. vtriuſque iuris Vniuerſitatis Salmantinæ,id fuiſſe determinatum & declaratum, & quod fundatur huiuſmodi determinatio & declaratio, *in cap. vt priuilegia, de priuilegijs,* vbi ad literam dicitur,ſolummodo tales Confratres prænominatos, debere gaudere Eccleſiaſtica ſepultura, nõ vero alios. Sed quamuis hoc ita ſit,per alia priuilegia Leonis X.conceſſa Fratribus Benedictinis, de quibus ſupra mentionem fecimus, & referuntur in Compen. *verbo interdictum.* 1. §. 25. & 2. §. 10. in illis verbis, *ſeu eos in Eccleſijs vel Cœmeterijs Monaſteriorum, Prioratuum, & aliorum locorum dicti Ordinis, & Congregationis, humana cadauera, Eccleſiaſtica tradere ſepultura contigerit tempore interdicti, & ceſſationis à diuinis* , ſupradicti Confratres & Germani Religionum, ſepeliri poſſunt in noſtris Eccleſijs ſiue Cœmeterijs , & quidem ſolemniter,vt placet Patri Fratri Antonio de Corduba,in ea tabella,quam edidit,circa obſeruantiam interdicti, § 16. vbi inquit ſic fuiſſe declaratum in Salmanticenſi Academia,per ſupradictos Iuriſperitos, quinvero , & vſu practicatum,quod omnes,qui in mortis articulo in noſtris Monaſterijs elegerint ſepulturam,poſtquam tempore interdicti, & ceſſationis à diuinis ſepeliri poſſunt ibidem , poſſunt etiam ſepeliri ſolemniter , quidquid dicat Collector,in Compendio, verbo, *interdictum*, 1. §. 7. aſſerendo, quod hoc ſolummodo, Fratribus donatis ſiue Conuerſis eſt conceſſum , vt ſcilicet cum ſolemnitate ſepeliantur prædicto interdicti , & ceſſationis tempore . Sed nihilominus contrarium, inquit, eſt verius, & quod communiter tenetur, nam in prædictis priuilegijs Leonis X.cõceſſis Fratribus Benedictinis abſolute,& ſine vlla diſtinctione conceſſit,vt cum ſolemnitate in eorũdẽ Monaſterijs

Supplem. f. 91 conc. 306. & refertur in Compend. verbo interdict. 3. §. 5.

Nota hoc valde.

naſterijs ſepeliri poſſint quicumque, ſeu quod quotieſcumque humana cadauera, Eccleſiaſticæ ſepulturæ tradi contigerit, tempore interdicti, & ceſſationis à diuinis, apertis ianuis, pulſatis campanis, excluſis nominatim interdictis & excommunicatis, miſſas, & alia diuina officia ſolemniter, & in cantu poſſint celebrare, quibus quidem priuilegijs, fruuntur omnes Ordines, qui priuilegium habent communicationis. Et præterea idipſum facere poſſunt, per communicationem alterius priuilegij, & ſpecialis conceſſionis, Iulij II. factæ Fratribus Ordinis Minorum, quæ habetur in Suplement. & refertur in Compend. *verbo familiares, ſeu famuli Fratrum. § 7. qua conceſſit, quod famuli domorum dicti Ordinis, necnon ceteri eiuſdem Ordinis habitum portantes, & in articulo mortis in dictis domibus ſepulturam eligentes, omnibus, & ſingulis priuilegijs Ordinis Minorum huiuſmodi, quomodolibet conceſſis, gaudere libere, & licite valeant.* Quo quidē priuilegio, ſicuti prædicti Ordinis Fratres, & quicumque alij, ſupradicti, interdicti & ceſſationis tempore, ſepeliri poſſunt cum ſolemnitate, ita & quicumque eodem perfruuntur, quales ſunt ſupradicti Germani; & qui in articulo mortis ſepulturam eligunt, in domibus prædictorum Fratrum. & qui ipſorum communicant priuilegijs. Ad hoc etiam facit, alia conceſſio ſeu priuilegium, Leon. X. & Adrian VI. factum Ordini ſanctiſſimæ Trinitatis, Redemptionis captiuorum, cuius fit mentio, in Compendio, *verbo communicatio priuilegiorum. §. 39.* vbi hoc ipſum inter alia, *concedimus pro illis, qui deuotionis feruore dicti, in habitu dicti Ordinis, ſanctiſſimæ Trinitatis redemptionis captiuorum deceſſerint, aut eorum corpora, ſeu cadauera, dum ab hoc ſeculo migrauerint, in Eccleſijs eorumdem Monaſteriorum ſepeliri ordinauerint.*

Supplem. f. 8. ver. 22. & refertur in Cōp. verb. familia. ſiue famuli Fratrum. §. 7.

In fine huius Concluſionis, generaliter aduertere libuit, pro prædicta mortuorum ſepultura, ex Patre Corduba in tabella interdicti, quam edidit. §. 16. & 17. quod in omnibus feſtis, quibus in noſtris domibus iure communi, ſeu ex aliquo priuilegio, interdictum ſiue ceſſatio à diuinis ſuſpenditur, etiam & mortui ſepeliri ibidem poſſunt ſolemniter, fieriq. omnia, quę ad funeris ſolemnitatē pertinent, ac ſi nullum ibidem fuiſſet interdictum, nominatim excommunicatis excluſis, quæ doctrina, etiam placet Nauarro, vt videre licet in ſuo Manual. cap. 27. num. 186. vbi & hoc idem dicit, eſſe conſonum iuri, ac conſuetudini.

Decimaſexta Concluſio.

Quæ ſuperius ſunt dicta, de ceſſatione à diuinis, intelligenda ſunt de quacumque ceſſatione, etiam rigoroſa & ſtricta. Hæc Concluſio eſt expreſſa ſupradicti Patris Corduba, in prædicta tabella quam fecit, circa obſeruanda à Fratribus & Religioſis, tempore interdicti, & ceſſationis, §. 21. vbi aduertit duplicem in iure reperiri ceſſationē à diuinis; alteram communiter ſumptam, & quæ ſecundum nouum Ius, poſitum, *in d. cap. alma Mater de ſent. excommun.* æquipollet interdicto, neque amplius ſeu ſtrictius obſeruatur, quam ipſum interdictum; alteram vero ſtrictam & rigoroſam, quæ ſecundum Ius antiquum, vocabatur *interdictum ſtrictiſſimum*, quo nec ſacra fiebant, aut diuina officia celebrabantur, nec ſacramenta publicè aut ſecretè miniſtrabantur, præter ſacramētū baptiſmi pro paruulis, & pęnitentiæ pro adultis, vt habetur, *in cap. non eſt vobis de ſponſ.* quo quidem ceſſationis genere Eccleſia, nunc quandoq. vtitur, ſoletq. dubitari, an eo tempore valeant priuilegia ſupradicta? Cui difficultati reſolutiue reſpondet prædictus Pater Corduba, quod priuilegia Religioſis conceſſa, extenduntur etiam pro tempore ſupradictæ ceſſationis rigoroſæ, nam in fauorem Religionis eiuſ-

Quæ ſuperius ſunt dicta de ceſſatione à diuinis, intelligēda ſunt etiam de ceſſatione ſtricte, & rigoroſe ſumpta.

Quod ceſſatio à diuinis dupliciter fieri conſueuit.

modi priuilegia latè ſunt interpretanda ; at vero illa priuilegia ſpecialia, & particularia, quæ interdum aliquibus conceduntur, vt tempore interdicti & ceſſationis à diuinis, in ſuis domibus ſeu in Eccleſijs, in altari portatili celebrare poſſint,aut celebrare facere, & miſſas, diuinaq. officia audire,non extenduntur ad ceſſationem prædictam rigoroſam,ſed ſolummodo ad cõiter ſumptã, nam tamquam odioſa,potius debent teſtringi,quam ampliari , vnde aduertit quod prædicto rigoroſæ ceſſationis tempore,Religioſi extra domos ſuas,non poſſunt facere ſacra , quamuis ſeculares dicant, quod ad id priuilegium habent,niſi in huiuſmodi priuilegijs, hoc expreſſe habeatur, & concedatur, vt idipſum poſſint facere tempore cuiuſcumque interdicti,& ceſſationis,etiam ſtrictè ſeu ſtrictiſſime.Quod eſt multum notandum,atque memoriæ commendandum. Quæ ſupradicta omnia, ad interdictum, ſiue ceſſationem, à diuinis ſpectantia,intelligenda ſunt,fieri poſſe ex priuilegijs ſuperius allatis, & Religioſis conceſſis, niſi alicubi roperiantur reuocata,aut niſi vſus in contrarium obſtet. Et hęc de iſto Articulo,& de tota hac Quæſtione dicta ſufficiant.

Nota hoc valde.

Differẽtia,quæ verſatur inter priuilegia Regulariũ ac ſeculariũ pro tempore ceſſationis adiuinis.

QVAESTIO XXXIX.

De Conſecratione Eccleſiarum,& reconciliatione ipſarum poſt earumdem violationem,in octo Articulos diuiſa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Qualiter Eccleſiæ conſecrentur , & à quo habeant conſecrari?

PRo huius Articuli ac dicendorum intelligentia, priuſquam ad eiuſdem reſolutionem accedamus,præmittere libuit breuiter ex Sylueſtro, *verbo Conſecratio ſecundo*, quod locorum ſacrorum conſecratio,eſt triplex. Prima, Cœmeterij,de qua tractat idem Sylueſt. *verbo Cœmeteriũ*.Secunda,altaris, de qua agit, *verbo altare*, & tandem Tertia Eccleſiæ,quæ eſt omnino alia ab omnibus ſupradictis,de qua vbi ſupra,atq; fieri vna poteſt ſine alia,vt conſtat expreſſe,*ex cap. 1. de conſecrat. Eccle. vel altaris*.Quid ſit Cœmeterium,& vnde hoc nomen deriuetur , tradit prædictus Sylueſter, verbo ſupradicto Cœmeterium, ex Geminiano,*ex cap. vnico de conſecrat. Eccle. vel altaris lib. 6.* & inquit , quod Græcè Cœmeterium, idem eſt, quod cinis , pro eo quod eſt dulcis ſtatio animarum , ſeu potius corporum , ſeu quia ibidem cinis mortuorum detineatur. Vel dicitur,atq; deriuatur,à *eis*,quod eſt *ante*, quia communiter Cœmeteria ante Eccleſias fieri ſolent , in hoc immorari parum refert. Sed de altaribus dicit, *verbo altare*, quod ea ſunt in duplici differentia, quædam enim ſunt firma atque ſtabilia, alia vero viatica & portatilia,quæ alio nomine, Aræ nuncupantur,vt conſtat, *ex cap. quoniam, de priuilegijs, lib. 6.* & vtcumque illud ſit, inquit, quod altare, non eſſe debet ligneum,aut terreum,ſed lapideum,vt conſtat,*ex cap. altaria, el primero, de conſecrat. diſt. 1.* pro quo etiam allegat D. Thom. in 4. ſententiarum, d. 13. & 3.par.quæſt.83.art.3. vbi hac de re & de altarium conſecratione latiſſime agit . Quid ſit Eccleſia , adeo clare patet , vt explicatione non indigeat , atque ità ijs præmiſſis, vt propoſitæ difficultati ſatisfiat , ſequentes ſtatuo Concluſiones .

Locorum ſacrorum conſecratio, eſt triplex.

Quid ſit Cœmeterium.

Quid & quotuplex ſit,altare.

Prima

Digitized by Googl

Prima Concluſio.

Cœmeterium generaliter loquendo eodem modo benedicitur, violatur, & reconciliatur, quo & Eccleſia atq. ab eodem.

COemeterium, generaliter loquendo, eodem modo benedicitur, violatur, & reconciliatur, quo & Eccleſia, atque ab eodem. Hæc concluſio eſt expreſſa ſupradicti Sylueſtri, *verbo, cœmeterium*, vbi allegat pro ea Hoſtienſem, & Bartolum, & plures DD. antiquos, addens quod ſi cœmeterium eſt Eccleſiæ contiguum, ea polluta polluitur, non autem è conuerſo, vt conſtat *ex cap. vnico, de conſecrat. Eccl. vel altaris, lib.6.* vbi pro ratione adducitur, ne minus dignum, maius, atque acceſſorium principale ad ſe trahere videatur. De forma benedicendi, ſeu conſecrandi cœmeteria, & quomodo aut qualiter, eorum conſecratio fieri debeat, habetur late in Pontificali, neque eſt mei propoſiti, aut per tempus licet id referre. Sed de conſecratione altarium, ſit ſecunda Concluſio.

Secunda Concluſio.

Altaria, ſiue aras, ſolus Epiſcopus poteſt benedicere, & conſecrare.

Altaria, ſiue illa ſint firma & ſtabilia, ſiue vero portatilia, aut viatica, quæ alio nomine (vt diximus) dicuntur, aræ, ſolus Epiſcopus benedicere, atque conſecrare poteſt. Hæc concluſio eſt expreſſa ſupradicti Sylueſtri, *verbo, altare, num.* 2. quam & probat, *ex cap. nullus, el* 2. *de conſecr. diſt.* 1. facit & *cap. concedimus*. Quod autem is, qui ſolus eſt presbyter, id facere non poſſit, habetur expreſſe in *cap. miniſtrare.* 2. *q.* 6. Fit autem ſermo de benedictione, ſeu conſecratione altaris, nam quantum attinet ad ipſorum materialem ſtructionem, ſiue erectionem, portatile quidem, quilibet lapicida poteſt efficere, cum nullo ſibi ſit idiptum iure prohibitum. Stabile vero licitum eſt etiam presbyteris erigere, vel inſtituere, in Eccleſia non conſecrata, in conſecrata autem, nonniſi de licentia Epiſcopi, argumento deducto, ex dicto *cap. nullus presbyter, de conſecr. diſt.* 1. *& ex cap. quamuis. diſt.* 68. Et eodem modo, inquit prædictus Sylueſter, quod in Eccleſia conſecrata, ſine conſenſu Epiſcopi, non ſunt altaria deſtruenda, argumento deducto ex *cap. Eccleſia, & cap. placuit, de conſecr. diſt.* 1. Secus eſt autem in non conſecrata, argumento deducto ex eiſdem locis, à contrario ſenſu, ſecundum gloſſam in præallegato *cap. quamuis*. Multa alia dicit prædictus Sylueſter, circa prædictam materiam altarium, & qualiter ipſa fieri debeant, & an in ipſorum conſecratione, neceſſario reliquiæ debeant apponi, quæ omnia breuitatis gratia facio miſſa, nec libet quidpiam dicere circa formam conſecrationis eorumdem, cum hæc potius ad Epiſcopos, quam ad Prælatos Regulares pertineant, ad vnguemq. reperiantur in Pontificali. Sed de conſecratione Eccleſiarum, ſit tertia Concluſio.

Tertia Concluſio.

Eccleſiæ etiam conſecrari non poſſunt, niſi ab Epiſcopis.

Eccleſiæ conſecrari non poſſunt, niſi ab Epiſcopis. Hæc concluſio eſt ſupradicti Sylueſtri, *verbo, conſecratio.* 2. *num.* 2. *q.* 1. quam & probat *ex cap. nemo, de conſecr. diſt.* 1. Et addit, Eccleſiarum conſecrationem, non ſolum fieri debere ab Epiſcopo, verumetiam à proprio Epiſcopo, & non ab alieno, niſi de licentia proprij, quia extra propriam diœceſim, Epiſcopus Eccleſiam conſecrare non poteſt, vt conſtat *ex cap. tua fraternitas de conſecr. Eccleſia, vel altaris*, ibi, *in tua dioceſi*, neque hoc Epiſcopus poteſt alteri delegare, niſi Epiſcopo, ſicut nec reconciliationem, per *cap. aqua, eodem tit.* vbi hoc expreſſe cauetur, & prohibetur id cõmitti ſimplicibus Sacerdotibus, non obſtante conſuetudine Prouinciæ Bracharenſis, quam dicit Gregorius IX. ibidem, potius eſſe dicendam corruptelam, quam conſuetudinem, quia,

Epiſcopi non poſſunt cõmittere, conſecrationem Eccleſiarum alijs q̃ Epiſcopis.

quia,inquit,licet Episcopus committere valeat quæ suæ iurisdictionis sunt, quæ tamen sunt ordinis Episcopalis, non potest inferioris gradus Clericis demandare. Sed secundum Innocent. inquit supradictus Syluester, & de licentia Papæ,etiam simplices Sacerdotes, Ecclesiam possunt reconciliare, aqua prius per Episcopum benedicta: sed de hoc alias, cum agemus de dictarum Ecclesiarum reconciliatione. Aduertendum tamen est,quod quia, vt prædictum est, Ecclesiarum consecrationes,per proprium Episcopum fieri debent, non vero per alienum, nisi de licentia proprij, si tamen ipse à Fratribus requisitus,ipsorum Ecclesiam noluerit consecrare, priuilegium habetur, vt quilibet alius Episcopus,idipsum facere possit. Hac de re est specialis concessio,Honorij IV. quæ habetur in Monum.Ord. & refertur in Compendio, *verbo, aliare.* §. 2. *qua concessit, vt si Diœcesani requisiti à Fratribus Minoribus cum debita humilitate, noluerint in Ecclesijs eorum primarium lapidem ponere, ac Ecclesias, vel Oratoria, & altaria sua consecrare, vel id facere vltra quatuor menses distulerint, possint prædicti Fratres per quoscumque voluerint Episcopos, gratiam & communionem Apostolicæ Sedis habentes, præmissa recipere.* Quod ipsum, Ioan.XXI.concessit Fratribus Carmelitanis, quinvero & aliquantulum latius, dicens, *quod si locorum Ordinarij,à prædictis Fratribus humiliter requisiti, noluerint, seu recusauerint indebite, cœmeteria eorum benedicere, seu etiam consecrare,possint huiusmodi cœmeteria per aliquem Antistitem, gratiam, & communionem Sedis Apostolicæ habentem, quocies opus fuerit,facere benedici, ac etiam consecrari.* Habetur in eisdem Monumentis, & refertur in Compendio, *verbo,benedicere Ecclesiastica.* §. 1. Quæ quidem priuilegia,non esse credo reuocata,per *Conc.Trident.sess.6.cap.* 5.quando dicitur, quod nullus Episcopus in alterius Diœcesi Pontificalia possit exercere,sine ipsius expressa licentia, cuiusuis Priuilegij prætextu, &c. nam quantum ad hoc, priuilegia prædicta, non censentur esse priuilegia, sed ius commune continere, dummodo licentia fuerit petita, *iuxta cap.* 1. *de supplenda negligentia Prælat. & cap.nihil est.* §. *vltimo, de electio.* vt amplius infra dicemus. Sed quamuis Ecclesiarum consecratio (vt prædictum est) ad solos Episcopos pertineat, earum tamen benedictio, etiam solemnis, per Prælatos Regulares fieri potest, per specialem quamdam concessionẽ, Iulij II. *qui concessit Ordini Minimorum, quod Generales & Visitatores (quos ipsi appellant Vigiles) ac Prouinciales, & eorum vicem gerentes, possint omnes & singulas eiusdem Ordinis Ecclesias, Cœmeteria, Capitula, & Oratoria solemni benedictione benedicere.* Habetur in Supplemen.fol.8.concessio.29. & refertur in Compend. *verbo, vbi supra.* §.12. quod idem Leo. X. *concessit nobis Fratribus Minoribus,* vt habetur in eodem Supplemen. & refertur in dicto Compend. vbi supra.§.14.vbi dicitur, *quod prædictus Leo. X. concessit Generalibus, & Prouincialibus, ac Custodibus, necnon & Guardianis Fratrum Minorum Obseruantiæ,pro tempore existentibus,vt omnia & singula eiusdem Ordinis, de Obseruantia, Ecclesias, Cœmiteria, Capitula, & Oratoria vbicumque existentia, tam recepta quam recipienda, ac paramenta, & ornamenta, & alia quæcumque ad diuinum cultum, & vsum Fratrum necessaria, in quibus Chrisma non interuenit, pro eorumdem Fratrum vsu tantum, solemni benedictione valeant benedicere, & voluit quod hoc idem possint aly Fratres eiusdem Ordinis, qui ad hoc in Capitulis generalibus fuerint deputati.* Aliam concessionem etiam,circa hoc fecit prædictus Leo. X. quæ congruentiori loco referenda seruatur, quando agemus de reconciliatione Ecclesiarum, ac benedictione aliarum rerum Ecclesiasticarum. Circa modum quo Ecclesiæ debeant consecrari, nihil in particulari libet in præsentiarum dicere, cum latissime habeatur in Epi-

Monu.Ord.1. imp.fol.17.& 2.fol.101.cõc. 112.& refertur in Comp. verbo, aliari. §.2.

Nota hoc valde.

Monu.Ord.1. imp.fol.89.& 2.fol.172.cõc. 402.& refertur in Comp. verb. benedicere Ecclesiastica. §.1.

Ecclesiarũ benedictio nõ necessario ab Episcopo, sed etiã à Prælatis Regularibus fieri potest etiam solemniter.

Supple. fol. 8. conc.29.& refertus in Cõp. verb vbi sup. §.12. & supplem. fol. 16. conc.53.& refertur in Cõp. vbi sup.§.14.

in Episcoporum Pastoralibus, à quibus non est recedendum. Solummodo dico, quod hac de re fit mentio *in cap. omnes basilicæ, de consecr. dist. 1.* vbi dicitur, quod eiusmodi consecratio, fieri non debet sine Missa, id quod & dicitur in *cap. de fabrica, eodem tit. in fin.* quamuis Syluester, *verbo, consecratio. 2. num. 1.* dicat hoc non esse de substantia consecrationis, nam si aliter fiat, factum tenet. Potest etiam prædicta consecratio fieri omni tempore, tam festiuo, quam non festiuo, vt constat, *ex cap. tua fraternitas, de consecrat. Ecclesiæ, vel altaris*, vbi, *tam diebus Dominicis, quam primatis*. Et hæc de isto Articulo dicta sufficiant.

ARTICVLVS II.

Qualiter Cœmeterium polluatur siue violetur, & in quibus casibus reconciliatione indigeat?

Proposito Articulo ac difficultati, Respondetur per sequentem conclusionem.

Conclusio.

Cœmeterium quatuor modis polluitur, siue violatur.

CŒmeterium quatuor modis polluitur, siue violatur, primo, pollutæ Ecclesia; secundo per sanguinis effusionem; tertio per effusionem seminis; quarto, quando in eo sepelitur infidelis, vel excommunicatus. Hæc conclusio est expressa Syluestri, *verbo cœmeterium, num. 2. q. 1.* Et quidem quantum ad pollutionem Ecclesiæ, habetur expresse, in *cap. vnico, de consecratione Ecclesiæ, vel altaris, lib 6.* vbi sequentia habentur verba. *Si Ecclesiam polluì, sanguinis, aut seminis effusione contingat, ipsius cœmeterium, si contiguum sit eidem, censetur etiam esse pollutum. Vnde antequam reconciliatum fuerit, non debet in eo aliquis sepeliri, secus est autem si remotum fuerit ab eadē.* Quod vero cœmiterium etiam polluatur, per effusionem sanguinis humani iniuriose, patet expresse ex *cap. suarum, de priuilegijs. & ex cap. Ecclesijs, dist. 68. & cap. Ecclesijs, de consecrat. dist. 7. & cap. proposuisti, de consecratione Ecclesiæ, vel altaris*. Quod autem idipsum fiat, per effusionem humani seminis, constat ex glossa in *cap. 1. de consecratione Ecclesiæ, vel altaris, verbo, seminis*. Sed quod etiam polluatur cœmeterium, quando aliquis excommunicatus, vel infidelis in eo sepelitur, constat ex *cap. consuluisti, eod. tit. de consecratione Ecclesiæ, vel altaris*. Circa quam conclusionem, nihil aliud occurrit dicendum, præterquam id quod tangit Syluester, loco supra citato, quæst. 2. num. 3. an scilicet quando duo cœmeteria sunt contigua, interueniente tamen pariete, vno violato, alterum etiam violetur? Cui difficultati ipse negatiue respondet, quia, inquit, in tali casu censentur esse duo cœmeteria, vnde vno violato, aut polluto, non perinde aliud est pollutum, etiam si porta esset in pariete, per quam ab vno, ad aliud fiat transitus. Cuius resolutio habetur expresse, in supradicto *cap. vnico, de consecratione Ecclesiæ, vel altaris*. Alias subtilitates ad hoc propositum ibidem dicit Syluester, quas ipse in præsentiarum breuitatis gratia omitto.

ARTI-

Digitized by Google

ARTICVLVS III.

Qualiter exſecrentur altaria, ita vt de nouo sint conſecranda ?

Huic Articulo reſpondetur, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Altare fixum, atque ſtabile quatuor modis execratur, & violatur.

SI altare ſit fixum & ſtabile, quatuor exſecratur, ſeu violatur modis. Primo, ſi menſa penitus vel enormiter frangatur, ſic vt deformitas appareat, vel vt quidam dicunt, vltra medietatem, vel etiam ſi fracta fuerit in cornibus, in quibus fieri conſueuit conſecratio, quod arbitrio Epiſcopi eſt determinandum, ſecus eſt autem, ſi fractura eſſet nimium modica. Hæc omnia conſtant ex *gloſſa in cap. 1. de conſecratione Eccleſiæ, vel altaris, & ex cap. ligneis, eod. tit.* Secundo violatur & exſecratur altare, ſi mota fuit iunctura, qua menſa ſtipiti adhæret, & hoc ſiue ſepulchrum ſit in latere altaris, ſiue etiam & multo magis, ſi ſit ſub ipſa menſa : nam in illa coniunctione, præcipue intelligitur eſſe conſecratio altaris, ſecundum Panor. in *cap. propoſuiſti, de conſecratione Eccleſiæ, vel altaris*. Tertio violatur, & exſecratur, ſi quid de lapidibus ſtipitis, tangens ipſam menſam moueatur, vt conſtat, ex *cap. ad hoc, & cap. quod in dubijs, eod. tit.* ſecundum Raymundum, quod tamen gloſſa, & alij intelligunt, quando menſa fundata eſt ſuper quatuor columnas, quarum vna mouetur, ſecus eſt autem de lapidibus parietis, vel de ipſo pariete, cui compaginatum eſt altare in quibuſdã Eccleſijs, quia propter motionem talium lapidum vel parietis, altare manens immotum non execratur, nec reconſecratur. Et idem dicendum eſt de lapidibus ſtipitis non tangentibus menſam, quinvero, & de tangentibus menſam, ſed non principalibus, niſi tot moueantur, quod altare formam amittat. Quarto, violatur, ſiue exſecratur altare, ſi moueatur, frangatur, vel minuatur, ſignum ſepulchri, *per cap. ſi motum, de conſecr. diſt. 1. & cap. quod in dubijs, de conſecratione Eccleſiæ, vel altaris*, & hoc vbicumque ſit ſigillum, etiam in latere, ſecundum Archidiaconum. Supradicta omnia ſunt Sylueſtri, *verbo altare, q. 8.* vbi dicit prædictos quatuor modos, eſſe de mente Panormitani, *in cap. ad hæc, & in cap. quod in dubijs, de conſecratione Eccleſiæ, vel altari*. Quibus ipſe addit quintum, qui virtute reliquos omnes comprehendit, ſcilicet quando tantum augetur, vel minuitur altare, quod formam amittat, nam forma eſt quæ dat eſſe rei, vt dicunt communiter Doctores, & habetur *in cap. ea, num. 10 q. 2. §. hoc ius, & tradit gloſſa in d. cap. 1. de conſecratione Eccleſiæ, vel altaris*. Quod etiam inſinuat prædictus Panorm. *in cap. ligneis, eodem tit.* vbi inquit, quod vbicumque contingit enormis fractura in altari, exſecratur, quia videtur perdere formam; non autem ſi fractura non ſit enormis, aut notabilis.

Secunda Concluſio.

Si altare ſit mobile, atque portatile, ſiue viaticũ, tribus modis communiter violatur.

Si altare ſit mobile, atque portatile, ſiue viaticum, communiter exſecratur tribus modis, primo per remotionem lapidis à ligno, quando ſepulchrum eſt in ligno, ſecundum mentem Ioan. Andreæ, in *cap ligneis, de conſecratione Eccleſiæ, vel altaris*. Secundo, quando mouetur ſigillum ſepulchri, exiſtentis in lapide, ſiue lapis ſit in ligno, ſiue non, ſecundum Innoc. & Panormit. & omnes DD. communiter. Tertio, ſi lapis ipſe notabiliter frangatur, vt conſtat ex ſupradicto *cap. ligneis*, & hoc ſolo modo violari

Digitized by Google

lari poteſt,quando non habet reliquias . Supradicta omnia ſunt Syluestri, loco ſupra citato,in fine, vbi concludendo dicit, quod altare numquam exſecratur, propter hoc quod in eo celebrauerint degradati, & huiuſmodi, ita vt indigeat reconſecratione,vt cõſtat ex *cap.à nobis,extra de Sacram. non iter.* & idem dicendum videtur de reconciliatione , ſcilicet quod ea non indiget, cum nullo ſit id iure cautum, *argumen. cap. is qui, de ſentent. excomm. lib.6.* In calce huius difficultatis aduerto, quod prædictus Syluester loco ſupra citato, q.9.& 10. mouet duas difficultates , de quibus ſunt diuerſæ opiniones,inter Iuriſperitos DD. Prima eſt , vtrum exſecretur altare portatile,ſi lapis ſit in ligno, & ſepulchrum in lapide, & amoueatur lapis à ſigillo, ſtante ſigillo ſepulchri ? Altera vero eſt, vtrum execretur altare ſtabile , mota tabula de loco ad locum ? ſed quia per tempus non vacat, in præſentiarum prædictas diſcutere difficultates , conſulto ab earum tractatione ſuperſedeo , videri cum poſſint ibidem .

ARTICVLVS IV.

Qualiter Eccleſia exſecretur , ita vt poſſit , ſeu indigeat de nouo conſecrari .

Quæ ad hunc Articulum ſpectant , reſoluentur breuiter per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Eccleſia cum comburitur dẽ, ſecratione indiget .

SI Eccleſia fuerit combuſta, ita quod ipſius parietes combuſti ſint, vel notabiliter decruſtati, in toto ſeu pro maiori parte,Eccleſia aliàs conſecrata exſecratur, indigetq. noua conſecratione . Hæc concluſio eſt expreſſa Syluestri, *verbo,conſecratio,*2.*q.*4. quam & probat, ex *cap. eccleſias,cum gloſſa de conſecr.diſt.*1. Et ratio eſt ſecundum Panormitanum,& omnes DD. communiter, *in cap.propoſuiſti,de conſecratione Eccleſiæ , vel altaris* : nam Eccleſiæ conſecratio, in exteriori parte conſiſtit,vbi limitiones & cruces fiũt. Secus eſt autem,ſi combureretur tectum , quia tunc non eſt reconſecranda,vt conſtat, *ex cap.in ligneis,de conſecr. Eccleſiæ,vel altaris* .

Secunda Conclusio.

Quando Eccleſia in totũ, vel maiori parte corruit , etiam conſecratione indiget .

Si Eccleſiæ parietes in toto,aut in maiori parte corruerint, ita,vt oporteat eos nouiter ſimul reficere, etiam exſecratur, quamuis id fiat ex lapidibus eiſdem . Hæc etiam concluſio eſt Syluestri vbi ſupra, quam & probat, per *cap. de fabrica,de conſecr.diſt.*1. Secus eſt autem(inquit) ſi corruerit ſolum tectum,per ſupradictũ *cap.in ligneis.* Sed ſi parietes ſucceſſiue ruant, & ſucceſſiue etiam reparentur, per ſingulas partes paruas, ſiue minores ? an in tali caſu indigeat noua conſecratione,ſunt variæ,atque diuerſæ DD. opiniones,quas refert ibidem prædictus Syluester,ſed ipſe adhærere videtur huic ſententiæ , vt non indigeat noua conſecratione . Sed difficultas eſt, quænam ſint ſigna certa, ad hoc vt appareat aliquam Eccleſiam eſſe conſecratam, aut non conſecratam,vt conſecrari ipſa poſſit ? Hanc etiam difficultatem tangit prædictus Syluester,loco ſupra citato, q.3. Cui ſatisfacere volens(inquit) ſecundum Innocentium, atque Raymundum , quod Eccleſia præſumitur conſecrata, quando apparet de hoc aliqua ſcriptura, in dotationis inſtrumento, vel libris Eccleſiæ ; aut in aliqua columna ;

Difficultas . Quænam ſint ſigna certa, ad hoc, vt appare re poſſit aliquã Eccleſiam eſſe conſecratam.

aut

aut tabula marmorea, vel dictitijs, aut si sit ea de re, vnus testis de visu, vel de auditu, *per cap. solemnitas dedicationum, & cap. Ecclesia, de consecratione, dist. 1. & cap. sane proferur. 24. q. 2. vbi, in sacris ædibus*, quæ dictitiæ, secundum glossam Raymundi, sunt columnæ Ecclesiæ, vel secundum glossam in dicto *cap. sane*, sunt quædam tabulæ, sic dictæ, à verbo, dico, dicis. Sit inquit prædictus Sylvester, quod in prædictis rebus, vbi non agitur de præiudicio alterius, sculptura in lapide, vel vnus solus testis, fidem facit, & sufficiunt huiusmodi probationes semiplenæ: secus esset autem, vbi de hoc esset contentio, per quam eiusmodi probatio tolleretur. Quandocumque igitur, nescitur seu dubitatur, an aliqua Ecclesia fuerit consecrata, neque apparet aliqua probatio de prædictis, in tali casu consecrari potest, *iuxta cap. solemnitates, de consecrat. dist. 1.*

ARTICVLVS V.

Qualiter & in quibus casibus, Ecclesia aliqua polluta censeatur, ita vt non liceat in ea celebrare, indigeatq. reconciliatione?

Huic articulo respondetur, per sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

In sex casibus intelligitur Ecclesia polluta, & violata, & reconciliatione? indiget.

ECclesia in sex casibus habetur pro polluta & violata, indigetq. reconciliatione. Hæc conclusio est expressa Nauar: in suo Manu. cap. 27. num. 251. cum sequentibus, vsque ad 254. exclusiue, & Sylvestri *verbo, consecratio 2. quæst. 2.* vbi hac de re latissime agit. Primus casus habetur in *cap. Ecclesiis, dist. 68. & in cap. Ecclesiis, de consecr. dist. 1. & in cap. propositis, de consecratione Ecclesiæ*, quando intra eam sanguis humanus iniuriose effunditur, aut causa naturalis eiusdem effusionis, seu mortis alicuius datur, quem quidem casum latissime explicant prædicti Sylvest. & Nauar. locis supra citatis, quod & similiter facit Sayrus lib. 5. sui thesauri, cap. 16. Secundus casus est, quando in Ecclesia semen humanum voluntarie effunditur. Et dixi, semen humanum, nam cæterorum animalium ad id nõ pertinet, *iuxta glossam in cap. 1. de consecratione Ecclesiæ, vel altaris, in 6. verbo semine*. Dixi autem voluntarie, quia non sufficit, quod idipsum fiat dormiendo, *iuxta glossam in dicto cap. Ecclesiis, de consecrat. dist. 1. verbo, semine*. vbi etiam dicit Ecclesiam non violari, cum semen per coitum cum vxore emittitur: sed in hoc non tenetur, vt videre est apud Nauarrum loco supra citato, num. 252. in fine. Vbi & rationem differentiæ reddit, nam emissio seminis in dormiente, non continet illam irreuerentiam erga Ecclesiã, quam continet emissio seminis illius, qui in eadem, etiam cum vxore coit. Qua de re videatur Sylvest. loco supra citato in tertio casu, vbi ad hoc propositum dicit multa, eaq. notatu dignissima, & Sayrus loco etiam supra citato, num. 19. Tertius casus est, quando in Ecclesia sepelitur aliquis excommunicatus *per cap consuluisti, de consecratione Ecclesiæ, vel altaris*, de quo casu videatur Sylvest. vbi supra in quarto casu, & Sayrus etiam vbi supra, num. 22. Quartus casus est, quando in Ecclesia aliquis infidelis sepelitur, *per cap. Ecclesia, el primero, y el segundo, de consecratione, dist. 1.* quamquam in hoc casu, non solum reconcilianda sit Ecclesia, verum etiam & illius parietes abradendi, licet in precedenti casu sufficiat reconciliatio, iuxta Panormit. in prædicto *cap. consuluisti, de consecratione Ecclesiæ, vel altaris*.

Nota hoc valde.

vir. De quo casu videatur Sayrus, vbi supra, num. 23. Quintus casus est, quando Ecclesia consecratur aut benedicitur, per Episcopum publice excommunicatum, *argumento d. cap. consuluisti*, vbi hoc tenet expresse Panormitanus: & Hostiensis huius rei rationem reddit, quia, inquit, si sepultura corporis excommunicati, polluit ipsum locum, à fortiori polluitur cum consecratur per os, & manus eorum qui publice sunt excommunicati. Sextus casus est, quando omnes parietes Ecclesiæ renouantur, iuxta glossam, in *cap. in lignis, de consecratione Ecclesiæ, vel altaris*. De quo videatur Sylvest. vbi supra, in sexto casu.

Secunda Conclusio.

Ad hoc vt Ecclesia in prædictis casibus, censeatur violata atque polluta, indigeatq. reconciliatione, necessum est, quod eiusmodi casus sint publici atque notorij, etenim si sint occulti, neque impediunt celebrationem Missarum, neque Ecclesia ipsa indiget reconciliatione, quia Ecclesia non iudicat de occultis. Hæc conclusio est expressa glossæ, in *cap. vnico, de consecratione Ecclesiæ, vel altaris, lib. 6. verbo, polluit.* & eamdem tenet Sylvest. vbi supra in tertio casu, in fin. & Soto in 4. Senten. d. 13. q. 2. art. 3. in solut. ad 2. & Nauar. etiam vbi supra, nu. 251. in fine, vbi inquit, fieri posse, vt effusio sanguinis siue seminis, facta ab hinc octo diebus, hodie impedire incipiat, celebrationem Missarum in aliqua Ecclesia, efficiantq. ipsam pollutã, non vero antea, vt si v.g. facta sit duobus videntibus, & vsque illud tẽpus tacentibus, postea vero factum ipsum publicantibus, ita vt fama gignatur, in tali casu, eiusmodi effusio seminis, vel sanguinis impediet, seu impedire incipiet, non ex tunc (vt sic dicamus) sed ex nunc. Videatur hac etiam de re Sayrus, vbi supra, nu. 10. & 11. vbi, inquit, quod fiunt prædicta publica, vel ex publica confessione eorum, qui ea fecerunt, vel ex facti euidentia. Quo fit, vt si Sacerdos in confessione, sciat Ecclesiam esse pollutam, nihilominus in ea celebrari potest, *argum. cap. cum non ab homine, de sententia excommunicationis*.

Supradicti casus, esse debẽt publici, ad hoc vt Ecclesia violata esse censeatur.

ARTICVLVS VI.

Vtrum celebrans in Ecclesia violata aut polluta, antequam reconcilietur, irregularis fiat?

Huic articulo respondetur, per sequentem conclusionem.

Conclusio.

QVi in Ecclesia publice violata, Missam celebrat, aut alia peragit diuina officia, seu defunctum sepelit, quamuis mortaliter peccet (nisi vrgente necessitate id fiat de licentia Episcopi) irregularis tamen, aut suspensus non efficitur. Hæc conclusio est expressa Syluestri, *verbo, consecratio*, 2. q. 9. & Soti in 4. dist. 13 q. 2. art. 3. in quarto dicto, & Enriquez lib. 9. de Missa, cap. 27. §. 7. & lib. 13. de excommunic. & interd. cap. 51. §. 5. & Sayri lib. 5. sui thesauri, cap. 16. num. 29. vbi ad hoc plures DD. refert, & inquit quod colligitur ex *cap. is cui, de sententia excommunicationis, lib. 6.* Et ratio ipsius est, nam pollutio Ecclesiæ, non est proprie censura, neque interdictum, quo fit vt in Ecclesia polluta celebrans, irregularis non efficiatur. Vnde, inquit supradictus Sayrus, quod falso Lapus, quem citant, & sequuntur

Qui in Ecclesia publice violata celebrat, quamuis peccet, irregularis tamen non efficitur.

Digitized by Google

quuntur Angelus, & Syluester, *verbo, Ecclesia consecratio*, dicit, celebrantem in Ecclesia polluta, suspensum esse ab ingressu Ecclesiæ, afferens pro se, *cap. Episcoporum, de priuileg. lib. 6.* & dicens, quod si quis cum tali suspensione, diuina in Ecclesia celebrat, fungens officio suo vt prius, efficitur irregularis, per dictum *cap. is cui, de sentent. excom. lib. 6.* nam dictum cap. solúmodo loquitur de eo, q celebrat, aut celebrare facit in loco interdicto, nó autem de celebrante in Ecclesia polluta & violata, & sic tenendum est firmiter, quod in eadem celebrans, nisi id fiat ex vrgenti necessitate, atque de licentia Episcopi, quamuis mortaliter peccet, vt expresse tenet D. Tho. 3. par. q. 83. art. 3. irregularis tamen, aut suspensus non efficitur. Videatur prædictus Syluester, vbi supra.

ARTICVLVS VII.

Vtrum exsecrata Ecclesia, vel polluta, exsecrentur etiam, & polluantur altaria, ita vt reconciliatione indigeant?

Huic Articulo respondetur, per sequentem Conclusionem.

Conclusio.

Exsecrata Ecclesia non proinde exsecrantur altaria, neque reconciliatione indigent, secus est autẽ si polluatur.

EXsecrata Ecclesia, non proinde exsecrantur altaria, nec reconciliatione indiget, secus est tamen, si fuerit polluta, nam altaria etiam polluuntur, indigentq. reconciliatione. Hæc conclusio est expressa Syluestri, *verbo, altare*, q. 11. vbi & dicit, hoc esse intelligendum de altare stabili, non autem de portatili, & conclusio sic intellecta, est expressa Panorm. in *cap. proposuisti, de consecratione Ecclesiæ, vel altaris.* Vbi assignat rationem diuersitatis & differentiæ, quia, inquit, consecratio Ecclesiæ consistit in parietibus, & separata est à consecratione altaris, vnde illa violari potest, combustis vel collapsis parietibus, consecratione altaris intacta remanente, & è contra, potest destrui altare, Ecclesiæ parietibus illæsis existentibus. Sed pollutio concernit totum corpus Ecclesiæ, ex homicidio enim commisso in Ecclesia, totum corpus eius, cum sit vnum indiuiduũ, polluitur, vnde fit, quod polluta Ecclesia, polluantur etiam altaria, & ante Ecclesiæ consecrationem, seu potius reconciliationem, celebrari in eis non possit, cum sint in corpore Ecclesiæ. Ex quibus colligitur primo, quod quot modis Ecclesia polluitur, tot polluuntur & altaria, siquidem ea polluta, polluuntur. Secundo, quod neque altaria existentia in Ecclesia, sine Ecclesia, neque Ecclesia sine altaribus polluuntur, quia pollutis altaribus, seu aliquo altari, etiam Ecclesia polluitur, cum talis pollutio, in eadem fiat. Hæc autem omnia intelligenda sunt de altari stabili, non autem de portatili, vt supra diximus. Item & de altari, quod est intrà Ecclesiam, non autem de eo, quod est ad extra. Qua de re videatur Syluest. vbi supra.

ARTICVLVS VIII.

Quomodo, & à quo Ecclesia polluta, siue violata, sit reconciliada?

PRo huius Articuli intelligentia, aduertere libet ex Nauar. in Manu. cap. 27. num. 151. in princ. quod ea quæ supra dicta sunt, de violatione, seu pollutione Ecclesiæ, intelligenda sunt generaliter, atque indistincte, tam

Digitized by Google

tam de Ecclesia nondum consecrata, quam consecrata, per *cap fin. de consecr. Ecclesia, vel altaris*, sed tamen quantum ad reconciliationem, maxima est inter ipsas differentia, sicq. proposito Articulo, respondere oportet, nō absolute, sed cum distinctione. Et loquendo de Ecclesia non consecrata, sit prima Conclusio.

Prima Conclusio.

Si Ecclesia non fuerit consecrata, sed tantummodo benedicta, reconciliari potest, per quemcumque simplicem Sacerdotem, & hoc per aspersionem aquæ lustralis. Hanc conclusionem tenet expresse Sylvest. *verbo, consecratio 2. q. 8.* & probat eam *ex cap si Ecclesia, cum glossa, verbo, lauetur, de consecr. Ecclesia, vel altaris*, vbi hoc expresse habetur. Eamdem sententiam tenet Soto in 4. dist. 13. q. 2. art. 3. in solut. ad 2. & Enriquez de excommunicatione & interdicto, lib. 13. cap. 51. §. 5. & lib. 9. de Missa, cap. 27. §. 6. & Sayrus lib. 5. sui Thesauri, cap. 16. nu. 31. & 32. & Nauar. in Manu. vbi supra, vbi pro hac sententia citat etiam *cap. aqua, eod. tit. de consecr. Ecclesia, vel altaris*, & dicit esse opinionem communem.

Ecclesia non consecrata, sed solummodo benedicta, reconciliari potest, quemcumque simplicem sacerdotem.

Secunda Conclusio.

Si Ecclesia fuerit consecrata, reconciliari non potest, nisi per proprium Episcopum, seu alium de ipsius licentia, & hoc cum aqua, etiam ab Episcopo benedicta; per simplices autem Sacerdotes, reconciliari nō potest, etiāsi in contrarium sit consuetudo, & reconciliatio fieri debet cum aqua (vt dixi) benedicta, quæ vinum admixtū cum cinere habeat, & cum verbis, quę habentur in Pontificali, vel Manuali Romano. Hæc conclusio est expressa supradicti Sylvestri, vbi supra, & omnium supradictorum DD. & habetur expresse *in cap. proposuisti, & cap. aqua, de consecratione Ecclesia, vel altaris*. Quod autem id, per simplices Sacerdotes fieri non possit, etiamsi in contrarium sit consuetudo, habetur expresse in *d. cap. aqua*, vbi eiusmodi consuetudo, dicitur quod potius dicēda sit corruptela, quia licet Episcopus committere valeat, quæ iurisdictionis existunt, quæ tamen sunt ordinis Episcopalis, non potest inferioris gradus Clericis demandare. Solummodo est difficultas, an Summus Pontifex, eiusmodi reconciliationem alicui simplici Sacerdoti possit committere? Cui difficultati respondet prædictus Sylvester, loco supra citato affirmatiue, secundum Innocentium, & *glossam in dicto cap. aqua*; vbi inquit, quod multoties Papa, idipsum pluribus, non Episcopis concessit, aqua tamen prius per Episcopum benedicta. Quam opinionem tenet etiam Panormitanus ibidem, vbi, & tradit generalem regulam, qua dicit idem esse dicendum, in omnibus quæ sunt iuris Episcopalis, ex dispositione humana, quia in his, inquit, habet Papa plenitudinem potestatis, vt constat ex *cap. proposuit, de concess. prabend.*: secus est autem in his, quæ ex dispositione diuina, certo sunt alicui ordini commissa, nam non habenti talem ordinem, etiam per Summum Pontificem, committi non possunt, *iuxta glossam in cap. perueniat. dist. 95*. Videatur Sylvester vbi supra, & Sayrus loco supra citato. Sed difficultas est, an Prælati Regulares, aliquod habeant priuilegium, per quod Ecclesias violatas, atque pollutas reconciliare possint? De quo sit tertia Conclusio.

Ecclesia cōsecrata, reconciliari non pōt, nisi per propriū Episcopū, seu alium de licentia ipsius.

Difficultas.

Nota hoc valde, q̄ ea quæ sunt iuris Episcopalis, ex dispositione humana, Summus Pont. bene pōt nō Epis cōmittere, secus est autē de illis, quæ sunt ex dispositione diuina, alicui certo ordini, seu ipsis commissa.

Tertia Conclusio.

Prælati Regulares, bene possunt reconciliare Ecclesias, quacumque

Prælati Regulares ex priui-

Digitized by Google

legio, reconciliare possunt Ecclesias polluatas, & violatas, si Eps distet extra duas dietas.

ex causa violatas, atque pollutas, aqua per ipsos Prælatos benedicta, si Episcopus, qui illam benedicat, distet vltra duas dietas. Hæc conclusio habetur expressa, ex quadam concessione Leonis X. facta Generalibus & Prouincialibus, ac Custodibus, necnon & Guardianis Fratrum Minorum Obseruantiæ, pro tempore existentibus, quæ habetur in Supplemento, & refertur in Compendio, *verbo benedicere Ecclesiastica.* §.14. vbi post alia de quibus statim dicemus, inquit, *quod similiter supradictus Leo X. eisdem concessit, quod possint reconciliare, Ecclesias &c. qua quomodolibet sanguinis, vel seminis effusione pollutæ fuerint. Sed hoc cum aqua per prædictos* Prælatos *benedicta, præsertim in locis remotis, vbi Episcopum aquam benedicentem, per duas dietas adire non potuerint.* Hæc supradictus Leo X. Quælibet autem dieta, vt inquit Enriquez lib. 9.cap.27.§.6. & lib.13.cap.51. §. 5. continet viginti milliaria, seu septem leucas, vt colligitur ex iure, *in cap. nonnulli, de rescriptis. & ibi glossa, in verbo, vltra duas dietas*, vltra quas si distauerit Episcopus, poterunt Prælati supradicti aquam ad id benedicere, & proprias Ecclesias reconciliare, ac solemniter benedicere. Hoc ipsum concessit Iulius II. vt habetur in eodem Supplemento fol.8. concessio. 30. & refertur similiter in Compendio, vbi supra. §. 13. Prælatis Ordinis Minimorum, *vt possint reconciliare suas Ecclesias, sanguinis, siue seminis effusione, seu aliàs quomodocumque pollutas, quoties opus fuerit, aqua tamen prius per aliquem Catholicum Antistitem, vt moris est, benedicta.* Prædicta concessio non est ita ampla, atque præcedens, nam sicut prædictum est, per concessionem Leonis X. si Episcopus distet, vltra duas dietas, Prælati supradicti, poterunt ad id dictam aquam benedicere, & Ecclesias suas reconciliare. Quod idem intelligo, esse dicendum, & fieri posse, sede vacante, tunc enim Episcopus non est in Prouincia, & plusquam per duas dietas distat. Et hæc de isto Articulo, ac de tota Quæstione dicta sufficiant.

Suppl. fol. 8. conc.30.& refertur in cõp. vbi sup.§. 13.

Suppl. fol. 16. cõc.§ 5. & refertur in Cõp. verbo, benedicere Ecclesiastica.§.14.

Quantũ spatiũ continetur vna dieta.

QVAESTIO XXXX.

De benedictione paramentorum, ac aliarum rerum Ecclesiasticarum, in sex Articulos diuisa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum Prælati Regulares, possint benedicere Ecclesiastica paramenta, siue ornamenta.

Prælati Regulares Generales, & Prouinciales, quinvero Custodes & Guardiani, siue Priores, & quicumq. alij in alijs Religionibus illis correspõdent, bene possũt benedicere Ecclesiastica paramenta, siue ornamenta.

Prima Conclusio.

PRælati Regulares, Generales & Prouinciales, quinvero Custodes & Guardiani, siue Priores, & quicumque alij, in alijs Religionibus eisdem correspondent, bene possunt benedicere, omnia Ecclesiastica paramenta, siue ornamenta. Hæc conclusio habetur expressa, ex concessione Leonis Decimi, quæ habetur in Supplemento, & refertur in Compendio, *verbo, benedicere Ecclesiastica*, §.14. vbi dicitur, *quod supradictus Leo Decimus, concessit Generalibus & Prouincialibus, ac Custodibus, necnon & Guardianis Fratrum Minorum Obseruantiæ, pro tempore existentibus, vt omnia,*

Digitized by Google

nis, & ſingula eiuſdem Ordinis, & Obſeruantiæ, Eccleſiæ, Cameriæ, Capitula, & Oratoria, vbicumque exiſtentia, tam recepta, quam recipienda, ac paramenta & ornamenta, & alia quæcumque ad diuinum cultum, & vſum Fratrum neceſſaria, in quibus Chriſma non interuenit, pro eorumdem Fratrum vſu tantum, ſolemni benedictione valeant benedicere. Et voluit, quod hoc idem poſſint alij Fratres eiuſdem Ordinis, qui ad hoc in Capitulis generalibus fuerint deputati. Quo quidem priuilegio, perfruuntur omnes alij Ordines, qui priuilegium habent communicationis, atque ex eo inferri, & colligi videtur, quod Prælati locales, quales ſunt Guardiani, atque Priores, & ſimiles, qui in alijs Religionibus eiſdem correſpondent, benedicere poſſent, etiam Corporalia, per illa verba ibidem poſita, *paramenta, & ornamenta, & alia quæcumque ad diuinum cultum, & vſum Fratrum neceſſaria, in quibus Chriſma non interuenit.* Sed de hoc dicemus ſtatim in Articulo ſequenti.

Supplt. f. 16. conc. 57. & refertur in 163. verbo, benedicere Eccleſiaſtica. §. 14.

Solummodo eſt difficultas, an hoc ipſum, poſſint alij ſimplices Sacerdotes, & qui non ſunt Prælati? Et ratio dubitandi eſt, nam vt habetur in Monumentis Ordinis, & refertur in Compendio, *verbo, benedicere Eccleſiaſtica. §. 4. Sixtus IV. conceſſit Fratribus Minorum Obſeruantia, Sacerdotibus, vt poſſint benedicere paramenta Altaris, & Miſſalia, ac indumenta, exceptis Corporalibus dumtaxat.* Quam conceſſionem refert Summa Roſella, & eiuſdem etiam meminit Sylueſter, *verbo, benedictio, quæſt. 3. num. 4. in fine*, quinvero refert ibidem, Angelum dicentem ſimplices Sacerdotes ſecundum ius, poſſe benedicere omnia, in quibus Chriſma non interuenit, ad quod probandum plura iura atque rationes adducit, quas ego breuitatis gratia omitto. Quibus non obſtantibus in contrarium, ſtatuitur Concluſio.

Monu. ord. 1. imp. fol. 63. & 2. fol. 67. cõc. 107. Suppl. f. 96. conc. 322. Comp. verb. benedicere Eccleſiaſtica. §. 4

Secunda Concluſio.

Simplices Sacerdotes, præſertim noſtri ſacri Ordinis, & qui non fuerint Prælati, non poſſunt Eccleſiaſtica ornamenta & paramenta benedicere. Probatur hæc concluſio, quia licet verum ſit, quod Sixtus IV. idipſum (vt præmiſſum eſt) omnibus Fratribus Minoribus Obſeruantiæ Sacerdotibus conceſſerit (Corporalibus dumtaxat exceptis) nihilominus vſus eiuſdem Priuilegij, fuit ſuſpenſus eiſdem, per Capitulum generale Meclinenſe, vbi eiuſmodi fuit factum ſtatutum. *Generale Capitulum determinauit, & præcepit quod ſoli Prouinciales, habeant benedicere Corporalia, & ijdem Prouinciales, Cuſtodes, & Guardiani, alia ornamenta, & non alij, & ſolum pro Fratribus, Monialibus, & Tertiarijs, & nullo modo pro alijs extra Ordinem. Sic enim fuit conceſſum per Summum Pontificem.* Habetur hoc ſtatutum in Monumentis noſtri Ordinis, & refertur in Compendio, *verbo benedicere Eccleſiaſtica, §. 16. prope finem.* Et præterea videtur hoc ipſum, quammaxime Iuri conſonum, quia vt dicunt communiter Doctores, *in clementina, attendentes, de ſtatu Monachorum, & in cap. Abbates, de priuilegijs, lib. 6.* iſta videntur eſſe propria munia, ordinis Epiſcopalis, & ita habet conſuetudo, & ſtylus Curiæ, ſiquidem dantur Regularibus ſpecialia priuilegia, vt poſſint benedicere prædicta paramenta, & ornamenta, quod quidem fruſtra fieret, ſi ſimplices Sacerdotes, iure, vel conſuetudine idipſum poſſent efficere. Vnde pro certo habendum eſt, vt tenet Sylueſter, *verbo, benedictio, quæſt. 3. iam citata, num. 4.* quod ſimplices

Simplices ſacerdotes, & qui nõ fuerint Prælati, nõ poſſunt Eccleſiaſtica benedicere, ornamenta & paramenta.

Monu. ord. 1. imp. f. 227. & 2. fol. 246. & refert. in Cõp. verb. benedicere Eccleſiaſtica. §. 16.

Digitized by Google

plices Sacerdotes ſæculares hoc non poſſunt, nec vero Regulares, qui ſunt ex noſtro ſacro Ordine Minorum: nam quamuis (vt prædictum eſt) ad id habeatur ſupradictum priuilegium Sixti Quarti, ipſius tamen vſus, per dictum Capitulum generale Meclinenſe, fuit interdictus, atque ſuſpenſus.

Sed maior difficultas eſt, an prædicto Sixti IV. priuilegio vti poſſint & frui, ſimplices Sacerdotes aliorum Ordinum, & Religionum, quæ priuilegium habent communicationis, quamuis ipſius vſus, quoad nos Minores Fratres ſit ſuſpenſus? Cui difficultati reſpondeo, per ſequentem Concluſionem.

Tertia Concluſio.

Aliqui DD. tenent, q̃ ſimplices Sacerdotes aliarũ Religionum, virtute prædicti priuilegij Sixti IV. poſſunt benedicere Eccleſiaſtica paramenta, ſed contrariũ eſt verius, & tenendum.

Aliqui Auctores dicunt & tenent, quod ſimplices Sacerdotes, aliorum Ordinum & Religionum, virtute ſupradicti priuilegij Sixti Quarti, poſſunt benedicere Eccleſiaſtica ornamenta & paramenta; ſed contrarium verius eſt atque tenendum. Primam concluſionis partem, tenet expreſſe Pater Ildefonſus à Veracruce, in ſuo Priuilegiorum Compendio, vbi dicit, quod quamuis prædictum Capitulum generale Meclinenſe, facultatem, vſumq. Priuilegij prædicti, reſtrinxerit in noſtro ſacro Minorum Ordine, ad ſolos Guardianos & Superiores, attamen non idipſum potuit facere, reſpectu Sacerdotum aliorum Ordinum, priuilegium habentium communicationis, ac propterea conſequenter dicit, quod Fratres Sacerdotes, Prædicatores & Auguſtinenſes, & alij qui illud habent, bene poſſunt virtute priuilegij prædicti, ornamenta & paramenta Eccleſiaſtica benedicere: nam illa, quæ alicui Ordini & Religioni conceduntur, per priuilegium communicationis, ita ſtatim fiunt aliorum Ordinum Mendicantium propria, ac ſi illis fuiſſent ſpecialiter conceſſa. Sed crediderim in omnibus Religionibus, hoc eſſe reuocatum priuilegium, per contrariam conſuetudinem, & quod hæc ſint propria officia & munia ordinis Epiſcopalis, neque conueniunt, niſi ſolis Miniſtris Prouincialibus.

Difficultas. An noſtri Fratres, exiſtentes in partibus Indiarum, poſſint benedicere Eccleſiaſtica paramenta. *Monu. Ord. 2. impr fol. 257. cent. 641. & refertur in Cõpen. verbo, benedicere Eccleſiaſtica. §. 1.*

Solummodo ſupereſt difficultas, de Fratribus Minoribus, exiſtentibus in partibus Indiarum, qui quidem ad hoc ſpeciale habent priuilegium, conceſſum per Gregorium IX. quod habetur in Monumentis Ordinis, & refertur in Compendio, *verbo, benedicere Eccleſiaſtica, §. 1*, vbi dicitur, *quod pradictus Gregorius IX. conceſſit, quod Fratres Minores presbyteri, in terris infidelium exiſtentes, poſſint veſtes ſacerdotales, altaris pallas, & Corporalia (cum neceſſe eis fuerit) benedicere, vbi Catholicorum Epiſcoporum copia non haberetur*, an ſcilicet eiuſmodi priuilegium, fuerit etiam ſuſpenſum per Capitulum generale Meclinenſe ſupradictum? Et ratio dubitandi eſt, quia prædictus Pater Frater Ildephonſus à Veracruce, in rebus Indiarum calentiſſimus atque exercitatiſſimus, in ſuo Compendio, nullam facit mentionem de eiuſmodi priuilegio, ex quo videtur colligi, quod in illis partibus non etiam ſit in vſu: ſed hæc ratio non omnino videtur eſſe ſufficiens, nam forſan eo inſcio, noſtri Fratres ibidem, prædicto vtuntur priuilegio, quod & videtur eſſe rationi conſonum, propter multoties inſtantem neceſſitatem. Sed quidquid de hoc ſit, certiſſimum eſt, quod Prouinciales hoc eiſdem poſſunt concedere, per priuilegium ſupradictum Leonis X. etiam quoad benedicenda Corporalia, prout latius patebit ex dicendis in ſequenti Articulo.

ARTI-

by Google

ARTICVLVS II.

Quinam Prælati Regulares, poſſint benedicere Corporalia?

Reſpondetur huic Articulo, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

CErtiſſimum eſt & omni dubio procul, quod Prælati Generales & Prouinciales, & ſimiles Prælati, qui in alijs Religionibus eiſdem correſpondent, benedicere poſſunt Corporalia. Probatur hæc concluſio, primo ex conceſſione facta, nobis Fratribus Minoribus, qua etiam perfruuntur omnes, qui priuilegium habent communicationis, quæ habetur in Monum. Ord. & refertur in Cõpendio, *verbo, benedicere Eccleſiaſtica*, §. 7. vbi dicitur, *quod Innocentius VIII. conceſſit, quod Generalis, & Prouinciales Fratrum Minorum Obſeruantiæ, poſſint benedicere Corporalia*. Eamdem conceſſionem fecit idem Innocentius, Fratribus Auguſtinienſibus, quarumdam Congregationũ Obſeruantiæ, *quod Vicarius generalis illarum, & Viſitatores, poſſint benedicere ornamenta Eccleſiaſtica, & etiam Corporalia*, vti habetur in Supplem. & refertur in Compend. vbi ſupra §. 8. vbi etiam aduertit Priuileg. Collect. quod Iulius II. communicauit, toti Ordini Fratrum Auguſtinenſium, ſimiles conceſſiones, factas particularibus Congregationibus eorũ, vt habetur in dictis Monumentis, & refertur in d. Compend. *verbo, communicatio priuileg.* §. 23. Sed præterea ad benedicenda Corporalia, eſt & alia ſpecialis cõceſſio, Iulij II, facta Ordini Minimorum, quæ habetur in Supplem. & refertur in Compendio, *verbo, benedicere Eccleſiaſtica*. §. 11. vbi dicitur, quod ſupradictus Iulius II. *conceſſit prædicto Ordini Minimorum, vt Generalis illius, necnon & Prouinciales, & eorum Vicarij, poſſint & valeant benedicere Corporalia, & omnia alia ornamenta Eccleſiaſtica ſuorum locorum, & domorum, præter calices & patenas*. Hoc igitur conſtitutiſſimum eſt, & de eiuſmodi Prælatis Generalibus, & Prouincialibus, eorumq. auctoritatem habentibus, nulli eſt dubium. Sed difficultas eſt de alijs Prælatis localibus, vt puta de Guardianis, & Prioribus, atque ſimilibus, an etiam ipſi poſſint benedicere prædicta Corporalia? & ratio dubitandi eſt, nam vt ſupra diximus, Capitulum generale Mechlinenſe, determinauit, atque præcepit, quod ſoli Prouinciales, poſſint benedicere Corporalia, quod quidem apud nos Minores Fratres, hucuſque inuiolabiliter fuit obſeruatum. Sed nihilominus ſequens ſtatuitur Concluſio.

Prælati Generales & Prouinciales, poſſunt benedicere corporalia, & qui cõſimilem auctoritatem habent.

Monu. Ord. 1. impr. f. 65. & 2. fol 67. conc. 157. & refertur in Comp. verb. benedicere Eccleſiaſtica. §. 7. Supple. f. 101. conc. 399. & refertur in Cõpend. vbi ſup. §. 8. Monu. Ord. 2. impr. fol. 265. & refertur in Comp. verbo, Cõmunicatio. priuil. §. 23. Supple. fol 8. conc. f. 36. & refertur in Cõpen. verb. benedicere Eccleſiaſtica. §. 11.

Difficultas.

Secunda Concluſio.

Etiam Guardiani, & Priores Conuentuales, alijq. Prælati locales, benedicere poſſunt prædicta Corporalia. Hæc concluſio probatur in primis, ex conceſſione Leonis X. de qua ſupra, in præcedenti Articulo mentionem fecimus, quæ habetur in Supplem. & refertur in Compendio, *verbo, benedicere Eccleſiaſtica*. §. 14. in illis verbis, *paramenta & ornamenta, & alia quæcumque ad diuinum cultum, & vſum Fratrum neceſſaria, in quibus Chriſma non interuenit, pro eorumdem Fratrum vſu tantum, ſolemni benedictione valeant benedicere*. Et certum eſt, quod Chriſma in benedictione Corporalium prædictorum, non interuenit, & ſic per ſupradicta verba, tenet hanc ſententiam Pater Ildefonſus a VeraCruce in ſuo Compendio, *verbo, benedicere*. §. 2.

Etiã Guardiani & Priores locales, poſſunt benedicere corporalia.

Supple. fol. 16. conc. 55 & refertur in Cõp. verb benedicere Eccleſiaſtica. §. 14.

& Collector Compendij Ordinis Ciſtercienſis, eodem verbo, §. etiam 2. quamuis Collectori, vbi ſupra. §. 16. circa finem, contrarium fuerit viſum magis probabile, & magis tutum, ſed quidquid de hoc ſit, in confirmationem ſupradictæ appoſitæ concluſionis, facit quammaxime, quædam ſpecialis conceſſio Innocentij VIII. quam refert Collector Priuilegiorum Ordinis Ciſtercienſis, & etiam Pater Frater Ildefonſus de Caſarubios, in annotationibus ad noſtrum Compendium, qui dicunt, *Innocentium VIII. conceſſiſſe Prioribus Ordinis ſancti Hieronymi, & Vicarijs in abſentia Prioris, & cuilibet habenti principale regimen cuiuſcumque Monaſterij, poſſe benedicere Corporalia, veſtimenta, cæteraq. ornamenta Eccleſiaſtica, ad cultum diuinum pertinentia, tam ſui Monaſterij, quam etiam vndecumque ſint.* Quam conceſſionem, vt refert prædictus Pater Alfonſus à Caſarubios, Pius V. Pontifex Maximus eiſdem confirmauit, anno Domini 1566. per ſequentia verba: *Pius V. conceſſit Ordini S. Hieronymi Hiſpaniæ, vt Priores exiſtentes, Monaſteriorum Ordinis, non ſolum veſtes, & alia quæcumque ornamenta Eccleſiaſtica, ad cultum diuinum pertinentia, vt eis conceſſerat prius Innocentius VIII. verumetiam Corporalia, & omnia alia ſuorum Monaſteriorum, in quibus Chriſmatis vnctio non interuenit, licite, & libere poſſint benedicere.* Quæ quidem conceſſio Pij V. quamuis prioris ſit confirmatio, in aliquo claudicare videtur, atque in ea veræ relationis interueniſſe defectũ, ſiquidem dicitur ibidem, quòd concedit ipſis, vt poſſint benedicere, non ſolum veſtes, & alia ornamenta Eccleſiaſtica, ad diuinũ cultum pertinentia, prout eis prius conceſſerat Innocentius VIII. verumetiam & Corporalia, &c. & vt patet ex ſupradicta concluſione, prædictus Innocentius VIII. vtrumque eiſdem ipſe conceſſerat, quinvero & ampliori modo, poſtquam conceſſerat, non ſolum Prioribus (vt fecit prædictus Pius V.) verumetiam, & Vicarijs in abſentia Priorum, & alijs quibuſcumque, habentibus principale regimen cuiuſcumque Monaſterij; Ex quo videtur, quod prædicta conceſſio, quadam ratione fuit limitatio ſupradictæ, quamuis aliàs fuerit etiam e uſdem confirmatio. Sed quidquid de hoc ſit, certum eſt atq. indubitatum, quod per communicationem ſupradicti priuilegij, Innocentij VIII. Guardiani, & Priores, alijq. Prælati Conuentuales, quinvero & ipſorum Vicarij, in eorum abſentia, poſſunt benedicere Corporalia. Nec nobis Fratribus Minoribus, obſtat prohibitio facta, per ſupradictum ſtatutum generale Mechlinenſe, nam poſt ipſum factæ ſunt conceſſiones ſupradictæ, quibus & nos perfrui poſſumus, per priuilegium quod habemus communicationis, quòd ſi Mechlinenſe Capitulum prædictum illud prohibuit, Capitulum etiam generale Toletanum, celebratum anno 1583. illud conceſſit, cum in Cæremoniali noſtræ ſacræ Religionis, ibidem recepto, atq. approbato, dicatur, *quod Guardiani habent praedictam facultatem benedicendi Corporalia, & quod ea vti poſſunt.* Quo innixus fundamento, hanc etiam ſententiam tenet Pater Frater Emmanuel Rodriguez 1. Tomo ſuarum Quæſtionum Regularium, quæſt. 19. art. 2. vbi & probe aduertit, quod quando dicitur in prædicta conceſſione Innocentij VIII. quòd hæc etiam facultas benedicendi prædicta Corporalia, conceditur Vicarijs, intelligendum eſt, non de quibuſcumque Vicarijs, ſed de illis dumtaxat, qui apud nos vocantur Præſidentes, & qui præſunt Conuentibus, in Guardianorum abſentia, quod ſatis clarè colligitur ex verbis eiuſdem Innocentij, poſtquam dicitur ibidem, *Vicarijs in abſentia Prioris, & cuilibet habenti principale regimen, cuiuſcumque Monaſterij.*

Nota hoc valde.

Nota, quod Vicarij etiam in abſentia Guardianorũ, poſſũt benedicere ornamẽta, & etiã corporalia, qñ eiuſmodi facultas fuerit conceſſa Conuentui Prælatiuæ.

In

In calce huius Articuli, iterum libuit aduertere, id quod etiam diximus in fine Articuli præcedentis, nempe quod Minores Fratres presbyteri, in terris infidelium existentes, ex concessione Gregorij IX. possunt benedicere, non solum vestes sacerdotales, verumetiam & altaris pallia, & Corporalia, cum necesse eis fuerit, vbi Catholicorum Episcoporum copia non habetur, Quod quidem priuilegium, an ibidem sit in vsu, vel non, omnino me latet, solummodo dico, quod habetur ex priuilegio prædicto, quod vero attinet ad vsum vel non vsum, ipsi viderint.

ARTICVLVS III.

Vtrum supradicti Prælati Regulares, possint benedicere prædicta paramenta, & ornamenta Ecclesiastica, atque etiam Corporalia, non solum pro se & suis Fratribus, verumetiam & pro alijs?

PRo ratione dubitandi, facit in primis, statutum prædicti Capituli generalis Meclinensis, iam pluries citatum, vbi determinatum fuit, *quod solum Prouinciales, habeant benedicere Corporalia, & idem Prouinciales, Custodes, & Guardiani alia ornamenta, sed non alij, & hoc solum pro Fratribus, & Monialibus, & Tertiarijs, & nullo modo pro alijs extra Ordinem.* Et subditur: *sic enim (inquit) concessum fuit per Summum Pontificem.* Et reuera, Summus Pontifex Leo X. in concessione superius præmemorata, hoc idem determinauit, in illis verbis, *Pro eorumdem Fratrum vsu tantum.* Sed nihilominus, quamuis hoc verum sit, & virtute prædicti Priuilegij Leonis X. id non possint facere Prælati Regulares, nempe benedicere supradicta ornamenta, & Corporalia pro alijs, non desunt qui dicant, quod id possunt facere, virtute priuilegij supradicti Innocentij VIII. vbi hoc ipsum, expresse conceditur, iuxta quod sequens statuitur Conclusio.

Conclusio.

MVltorum Doctorum fert opinio, quod Prælati Regulares, possunt benedicere prædicta paramenta, & ornamenta Ecclesiastica, atque etiam Corporalia, non solum pro se, & suis Fratribus, verumetiam pro alijs, sed an hoc practicandum sit, sub opinione relinquitur. Hæc conclusio constat quoad primam partem, ex verbis expressis ibidem positis, in fine, ibi, *benedicere Corporalia, vestimenta, cæteraq. ornamenta Ecclesiastica, ad cultum diuinum pertinentia, tam sui Monasterij, quam etiam vbicumque sint.* Quo priuilegio per participationem, perfruuntur omnes Ordines, & Religiones, quæ priuilegium habent communicationis, prout aduertunt Collector Priuilegiorum Ordinis D. Hieronymi, & supradictus Pater Ildefonsus à Casarubios, in additionibus ad Compendium Mendicantium, & Pater Frater Emmanuel Rodriguez, tomo 1. suarum Quæstionum Regularium quæst. 19. art. 2. in eadem est sententia. Pro qua etiam refert Patrem Fratrem Alphonsum à Veracruce, in suo Compendio, qui ad idem affert Priuilegium quoddam, Hadriani VI. quo concessit, *quod Prouinciales Indiarum, Ordinum, Mendicantium, & Fratres eorum obtinentes omnimodam auctoritatem dicti Priuilegij, possint benedicere omnia supradicta, etiam*

Multorum DD. fert opinio, q Prælati Regulares possunt benedicere ornamẽta Ecclesiastica, atque etiã corporalia, non solum pro se, & suis Fratribus, verũ etiam & alijs. Collect. Prim. Ord. D Hier. Ildens à Cassarub. in addit. ad Comp. Eman. Rodr. 1. to. qq. Reg. q. 19. art. 2.

etiam pro vſu aliena, ſi diſtent ab Epiſcopis, vel eorum officialibus, per duas dietas, cauſa iuſta intercedente, pro bono Ordinum, vt puta, quia deferenda ſunt ornamenta ad Epiſcopum diſtantem viginti leucas. Hæc prædicti Doctores vbi ſupra. Sed an id liceat, ſitq. modo in conſuetudine poſitum nolo in præſentiarum diſſerere, aut hac in re Iudicem agere, aliorum eſto iudicium, tantummodo enim cordi eſt, referre quæ in ijs rebus communiter à Doctoribus traduntur.

ARTICVLVS IV.

Vtrum ſint aliqui Prælati Regulares, qui poſſint benedicere, ſeu potius conſecrare, Calices & patenas, pro Miſſis celebrandis?

Concluſio.

Multorum fert ſententia, & opinio, ꝙ Abbates Conuentuales Ord. Ciſtercienſis, poſſunt benedicere calices & patenas, pro Miſſis celebrandis.

Nota hoc valde.

MVltorum fert ſententia & opinio, quod Abbates Conuentuales, Ordinis Ciſtercienſis, benedicere poſſunt calices, ſiue patenas pro Miſſis celebrandis. Probant ſuam ſententiam ex priuilegio quodam, Innocentij VIII. cuius fit mentio in libro Priuilegiorum Ordinis Ciſtercienſis, quod fuit expeditum, anno Incarnationis Dominicæ 1489. ad petitionem Ioannis Abbatis Ciſtercienſis, *quo conceſſit prædictus Innocentius, ipſi Abbati, & quatuor primis eo Abbatibus eius, tunc & pro tempore exiſtentibus, vt de cætero perpetuis futuris temporibus, quæcumque veſtimenta, ac ornamenta Eccleſiaſtica, Corporalia, vaſcula q. ad reponendam ſacram Euchariſtiam, in locis, & domibus dicti Ordinis, benedicere, & Calices conſecrare, tam de dicto Ordine, quam ſi ad eos aliunde nonnunquam deferantur, valeant, & poſſint.* Hæc prædictus Innocentius. Sed aduerto, quod ſupradicto Priuilegio, non perfruuntur, perfruiue poſſunt, aliæ Religiones, priuilegium etiam habentes communicationis, nam prædicti Abbates ſunt benedicti, & in ſuis domibus, & Monaſterijs habent iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, & ſecundum ius, ac priuilegia multa ſibi conceduntur, quæ non conueniunt, nec conceduntur Prælatis aliarum Religionum, quod eſt multum notandum, ac memoriæ commendandum, nam in ijs & ſimilibus non fit communicatio, cum non militet eadem ratio.

ARTICVLVS V.

Vtrum Prælati Regulares, poſſint petere ab alieno Epiſcopo, benedictionem ſeu conſecrationem, earum rerum, quæ ad diuinum cultum pertinent, Diœceſani Epiſcopi licentia minime requiſita?

RAtio dubitandi eſt, nam Sixtus IV. conceſſit Fratribus Carmelitanis, *vt quando propriorum Epiſcoporum copiam non habuerint, & aliqui Epiſcopi habentes gratiam, & communionem Sedis Apoſtolicæ, de quibus plenam habeant notitiam, per eos tranſire intrauerit, ab eis benedictionem vaſorum & veſtium, & conſecrationem altarium, auctoritate Sedis Apoſtolicæ recipere valeant.* Habetur hoc Priuilegium in Monumentis Ordinis, & refer-

& refertur in Compendio, verbo *benedicere Eccleſiaſtica. §. 6.* quod ipſum conceſſit Eugenius Quartus, Fratribus Auguſtinenſibus, vt habetur in prædictis Monumentis, & refertur in dicto Compendio, vbi ſupra. §. 10. quinvero, & Leo X. vt habetur in Supplemento, & refertur in dicto Compendio, vbi ſupra. §. 15. *Conceſſit Fratribus Minoribus, vt quilibet Catholicus Epiſcopus, poſſit conſecrare Eccleſias eorum. & altaria, & cœmeteria, calices, & ornamenta, & omnes alios actus Epiſcopales exercere, in locis & perſonis Fratrum prædictorum Obſeruantiæ, Diœceſani loci, vel cuiuſuis alterius licentia minime requiſita.* Hæc deſeruiant pro ratione dubitandi, quæ adduci poſſet, pro vna parte. Sed nihilominus in contrarium eſt veritas, de qua ſit Concluſ.

Mon. Ord. 1. imp f. 100. & 2. fol. 183. cõc. 455. & refertur in Comp. verb. benedicere Eccleſiaſtica. §. 6.

Etiã Mo. Or. 2. imp f. 147. cõc. 607. & refertur in Cõp. verb. ſup. § 10

Et in Suppl f. 60. cõ 179 & refert. in Cõp. vbi ſup. § 15

Prælati Regulares non poſſunt petere ab alieno Epo, benedictionẽ eorũ, q̃ ad diuinũ cultũ pertinẽt, Diœceſani Epi licentia minime requiſita.

Nota hoc valde.

Concluſio.

PRælati Regulares, non poſſunt petere aut recipere, ab alieno Epiſcopo, benedictionem eorum, quæ ad diuinum cultum pertinent, Diœceſani Epiſcopi licentia minime requiſita. Patet hæc Concluſio, nam quamuis habeantur priuilegia ſupradicta, verba intelligẽda tamen ſunt iuxta terminos iuris cõmunis, nẽpe præcedente Epiſcopi Diœceſani licentia, nec aliud habetur in priuilegijs prædictis, conceſſis Auguſtinenſibus & Carmelitanis. Et quamuis in priuilegio Leon. X. conceſſo nobis Fratribus Minoribus, expreſſa habeantur illa verba, *Diœceſani loci, vel cuiuſuis alterius licentia minime requiſita*. Idem tamen Leo poſtea, in Concilio Lateranen. contrarium ſtatuit, vt habetur in Supplemento, & refertur in Compendio, vbi ſupra. §. 16. vbi dicitur: *quod prædictus Leo ſtatuit, quod ſupradicti Fratres, nequeant ab alieno Epiſcopo conſecrationẽ Eccleſiæ, vel altaris, aut cœmeterij benedictionem petere, ſeu in Eccleſijs per eos pro tempore ædificandis, primum lapidem per alienum Epiſcopum, poni facere poſſint, niſi vbi Ordinarius, bis, aut ter, cum debita reuerentia, & inſtantia, requiſitus, ſine legitima cauſa id recuſauerit.* Et quamuis priuilegiorum Collector, vbi ſupra dicat, quod in foro conſcientiæ poſſunt Fratres (non obſtante huiuſmodi prohibitione, & reſtrictione Concilij Lateranen.) vti conceſſionibus ſupradictis, quia idem Leo poſtea conceſſit, oraculo viuæ vocis, quod Fratres Minores Obſeruantiæ, poſſint libere vti omnibus eiſdem conceſſis, ante præfatum Concilium, prout habetur in Compendio, *verbo Conceſſ. §. 7.* nihilominus iam hoc non habet locum, poſt Concil. Tridentin. *ſeſſione 6. de reformatione, cap. 5.* vbi ponuntur expreſſa ſequentia verba. *Nulli Epiſcopo liceat, cuiuſuis priuilegij prætextu, Pontificalia in alterius Diœceſi exercere, niſi de Ordinarij loci expreſſa licentia, & in perſonis eiſdem Ordinario ſubiectis tantum, a ſi ſecus ſuerit factum, Epiſcopi ab exercitio Pontificalium, & ſic ordinati ab executione ordinum, ſint ipſo iure ſuſpenſi*. Vbi per illa verba, *cuiuſuis priuilegij prætextu*; reuocata ſunt ſupradicta priuilegia, ſicque ſine Epiſcopi Diœceſani licentia, Prælati Regulares, ab alieno Epiſcopo, non poſſunt petere, aut accipere ſupradicta. Quamuis autem hoc ita ſit, non tamen deſunt, qui dicant, quod vbi Ordinarius, bis, aut ter, à Fratribus cum debita reuerentia requiſitus, ſine legitima cauſa, id facere recuſauerit, in tali caſu poſſunt ab alieno Epiſcopo, prædicta petere, atque recipere iuxta ſupradictam conceſſionem Leonis Decimi, factam in Concilio Lateranen. quam credunt non eſſe reuocatam per Concilium Tridentinum ſupradictum, neque comprehendi ſub illis ve bis, *cuiuſuis priuilegij prætextu*, nam determinatio, atque deciſio facta, in prædicto Concilio Lateranen. non tam eſſe videtur priuilegium, quam Ius

Suppl. fol. 26. cons. 79. & refertur in Cõp. verb. vbi ſup. §. 16.

Nota hoc valde.

quam Ius commune, aut saltim concessio facta, multum ad ius commune, conformiter, & ad id quod habetur, *in cap. 1. de supplenda negli. Prælat.* vbi Alexander Tertius statuit, in quodam simili proposito, vt si Episcopus tertio, cum humilitate, & deuotione, sicut conuenit requisitus, subditos sibi Abbates benedicere renuerit, liceat eisdem Abbatibus, proprios Monachos benedicere, & alia quæ ad officium huiusmodi pertinent, exercere, donec ipsi Episcopi suam duritiem recogitēt, & Abbates benedicere non recusent. Quæ verba expendens Glossa, inquit, hoc fuisse concessum in odium Episcoporum, ne propterea in spiritualibus, vel in alijs patiantur Monasteria detrimentum. propter negligentiam Episcoporum, & similem ait indulgentiam concessisse Innocent. III. *in cap. nihil est. §. vltimo, de elect.* Qua pro isto Articulo dicta sufficiant.

ARTICVLVS VI.

Vtrum Episcopi, pro benedictione dictorum paramentorum, seu ornamentorum, & Altarium, & aliorum ad diuinum cultum pertinentium, à Fratribus possint aliquid recipere, seu exigere?

Huic Articulo breuiter, & resolutiue respōdeo, per seq. Concl.

Conclusio.

Epi pro benedictione ornamentorum, & altarium, seu aliorū ad diuinū cultum pertinētium, nihil à Fratrib⁹ omnino possunt recipere.

Mon. Ord. 1. imp. f. 100. & 2. f. 183. conc. 454. & refer. in comp. verb. bened. Eccles. §. 5.

EPiscopi pro benedictione, supradictorum paramentorum & ornamentorum, & altarium, seu aliorum ad diuinum cultum pertinentium, nihil omnino à Fratribus possunt exigere, aut recipere. Hæc Conclusio probatur primo, ex quadam concessione Sixti Quarti, facta Fratribus Carmelitanis, quæ habetur in Monumentis Ordinis, & refertur in Compendio, *verbo benedicere Ecclesiastica. §. 5.* vbi dicitur, *quod pro consecrationibus altarium, vel Ecclesiarum, & pro oleo sancto, ac quibuslibet Ecclesiastico sacramento, nullus Episcopus, sub obtentu cuiuslibet confusionis, vel alio modo, quidquam audeat exigere, sed hæc omnia gratis Episcopi Diœcesani, vt tenentur, libere, & gratiose impendant, Aliequin liceat prædictis Fratribus Carmelitis, quoscunque malluerint Catholicos adire Antistites, gratiam, & communionem Apostolicæ sedis habentes, qui Apostolica freti auctoritate, eisdem Fratribus, quæ postulauerint impendant. Et quod si sedes Diœcesanorum Episcoporum forte vacauerit, interim omnia Ecclesiastica sacramenta, à vicinis Episcopis, libere, & absque contradictione suscipere possint, ita tamen, quod ex hoc in posterum propriis Episcopis nullum præiudicium generetur.* Hoc idem concessit Eugenius Quartus, Fratribus Augustinensibus, vt habetur in eisdem Monumentis, & refertur in Compendio, vbi supra. §. 9. Quibus priuilegijs perfruuntur etiam omnes Ordines & Religiones, quæ priuilegium habent communicationis, & vt dixi, multorum fert opinio, quod priuilegia prædicta, reuocata non sunt per supradictum Concilium Tridentinum, si ter, requisiti, proprij Episcopi idipsum facere recusauerint, propter rationem superius dictam, in præcedenti Articulo, nam in tali casu continere videntur Ius commune. Hæc de isto Articulo, ac de tota Quæstione.

Mon. Ord. 2 imp. fol. 247. conc. 605. & refert. in cap. vbi sup. §. 9.

QVÆ-

QVÆSTIO XLI.

De Priuilegijs in communi, in sex Articulos diuisa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Quidnam sit Priuilegium?

PRo huius Articuli intelligentia, breuiter præmitto, quod vt habetur, *in cap. priuilegia, dist. 3.* & desumptum est ex D. Isidoro, *lib. 5. Etim. cap. 18.* priuilegia, nihil aliud sunt, quam priuatorum leges, aut quasi priuatæ quædam leges; inde enim priuilegium dictum est, quia quasi in priuato feratur, & per illud eximatur quispiã ab ea obligatione, qua cęteri alij tenentur. Ad quod propositum, facit quammaxime, quod dixit olim Cicero lib. 3. de legibus, & refertur, *in d. cap. verbo priuilegium: Maiores nostri, in priuatos homines, leges ferri noluerunt: inde dictum est priuilegium, ac si priuata quædam lex diceretur.* Facit ad hoc, & *cap. non exemplo. 26. q. 2.* vbi habetur de mente D. Hieronymi, *quod priuilegia singulorum, communem legem facere non possunt.* Hoc præmisso, atque præsuppositio, propositæ difficultati, respondetur per sequentem Conclusionem.

Conclusio.

PRiuilegium est priuatum Ius, & indultũ concessum à Principe, facere id potente, contra Ius cõe. Hæc priuilegij definitio, desumpta est ex Sylu. *verbo priuilegium, nu. 1.* vbi & probat eam, *ex cap. Abbate, de verborum significatione, & ex cap. in his, de priuilegijs*, in cuius rei comprobationẽ dicit, quod quando aliquid conceditur alicui, quod fit præter Ius commune, sine præiudicio alterius, non est proprie, atque in rigore loquendo priuilegium, sed beneficium dicitur, vt notat Panormit. *in cap. olim, de verb. signific.* Dixi, proprie, atque in rigore loquendo, nam interdum conceduntur aliqua, quę sunt non quidem contra Ius, sed præter Ius commune, quinvero, & alias de iure communi, & nihilominus dicũtur priuilegia, sed improprie, & largo modo sumpta, cuius rei quamplurima in iure reperire licebit exempla, & facit ad hoc, *cap. cum Christus. § fin. de iureiurando, & cap. quia in causis, de Procuratoribus*, & multa alia, quæ breuitatis gra, facio missa. Sed dicet aliquis, ad quid deseruiunt, seu conceduntur eiusmodi priuilegia, quæ alias sunt de iure cõmuni, ipsiq. conformia, & quem nam tunc operantur effectum, nam certum est, quod priuilegia omnia, semper debent aliquid operari? Hanc difficultatem tractant DD. Iurisperiti, diuersis in locis, & ipsius meminit etiam Syluest. *verbo priuilegium, q. 4.* De cuius & aliorum resolutione dico, quod similia priuileg a continentia Ius cõmune, aliquando dantur, & conceduntur, neque id frustra, sed multis, atque iustissimis de causis, & Prima quia, vt experientia constat, dicuntq. id communiter Iurisperiti, magis solet timeri, quod specialiter cauetur, quam quod generaliter, *per cap quamquam, dist. 19.* Secundo, quia quæ generaliter dicuntur, neglecta esse videntur, nisi specialiter notentur, vt etiam habetur in iure, *l. item apud. § sit prætor. ff. de iniurijs.* Tertio, quia cum plerũq. iura male seruentur, per priuilegia innouantur, *per cap. 21. de treuga & pace.* Quarto, quia multi sciunt talia priuilegia, ignorantes alias communia iura. Sit tandem

Priuilegiũ est priuatũ Ius, indultum à principe cõtra Ius commune.

Quid intersit inter priuilegium, & beneficium.

Quid sit priuilegiũ proprie et improprie modo sumptum.

Difficultas. Ad quid diseruiant priuilegia, eorum rerum, quæ alias sunt de Iure commune.

Nota hoc valde.

Digitized by Google

Tandem quinto & vltimo, deſeruiunt priuilegia prædicta, nam licet non tribuant aliquod nouum Ius, aut præter Ius commune de nouo aliquid concedant, ſaltim operantur, vt per ipſa clarius, atque facilius tribuatur aliquod Ius, quam antea commune illud concedebat, facit ad hoc, *cap. gratia, de reſcript. lib. 6.* Qua quidem ratione apud Regulares, & perſonas Religioſas, ſæpiſſime multa reperiuntur priuilegia impetrata, quæ ſi recte introſpiciantur, mere continent Ius commune. Sed nihilominus non reputantur aut exiſtimantur, inania & ocioſa, nam ad minus hunc operantur effectũ, quod clarius habetur per ipſa, id quod quæritur, quam antea per Ius cõmune concedebatur. Et deſeruiunt, vt prouideatur eorumdem timoratis conſcientijs, & vt forſan facilius litibus imponatur finis, quæ ſub aliquibus dubijs oriri poſſent, quod in Regularium cauſis ſummi Pontifices, quammaxime volunt obſeruari. Videatur hac de re, Nauar. lib. 3. conſil. de ſtatu Monacho. conſ. 5. nu. 5. In calce huius Articuli aduertere libuit, ex prædicto Sylueſt. loco vbi ſupra, nu. 1. quod priuilegia omnia in communi ſumpta, ſunt in duplici differentia. Quædam enim ſunt conceſſa immediate a Deo, alia vero ab hominibus. De primo conſtituit exemplum, in priuilegio conceſſo D. Gregorio, vt oraret pro Traiano, & D. Martino pro eo, qui ſe ſuſpenderat, & in priuilegio olim tempore veteris legis, conceſſo Oſeæ, vt accederet ad fornicariam vxorem, & generaliter in omni inſpiratione Spiritus ſancti, contra Ius commune, quam qui habet, inquit, non eſt quoad hoc ſub lege, ſcilicet communi, iuxta *cap. duæ ſunt leges. 19 q. 2.* Dicit tamen, quod lex communis, nullo modo eſt dimittenda, niſi quis omnino certus ſit de prædicta lege priuata, ſiue priuilegio, vt fuerunt ſancti, nam iuxta ſententiam D. Pauli, quandoq. Satanas transfigurat ſe in Angelum lucis, vt eriã habetur, *in cap. transeuntes. 24. q. 3.* Hoc præmiſſo dico, quod in præſentiarum non eſt nobis ſermo, de eiuſmodi priuilegijs a Deo conceſſis, ſed ſolũmodo de conceſſis ab hominibus, nempe a Papa, Imperatore, Regibus ſiue Principibus, de quibus in ſequentibus Artic. futurus eſt ſermo, ſed primo quotuplicia ſint illa, de quo in ſequenti Articulo.

Priuilegia in cõſumpta, quædam ſũt a Deo immediate cõceſſa, alia vero ab hominibus, Papa ſcilicet, aut Imperatore, Regibus, ſiue Principibus

ARTICVLVS II.

Quotuplex ſit Priuilegium.

Huic Articulo reſpondetur, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Priuilegiorum, quoddã eſt perſonale, aliud vero reale.

PRiuilegiorum, quoddam eſt perſonale, aliud vero reale. Hæc cõcluſio eſt communis omnium DD. reſolutio, de qua videndus eſt Sylueſt. *verb. priuileg. n. 1. q. 1.* vbi quærit, quot ſint priuilegiorum ſpecies? vbi quatuor ponit, atque inter ipſas, duas prædictas enumerat, dicens quod priuilegiorũ quoddam eſt perſonale, aliud vero reale. Perſonale eſt, quod eſt conceſſum perſonæ, quod etiam dicit eſſe duplex, quoddã mere perſonale, ideſt, ſinguläriter, vt quod alicui, vel aliquibus perſonis, in ſingulari conceditur, certis, & proprijs nominibus expreſſis, de quo, *in clementes, de eſſ. leg.* & tale nõ egreditur perſonam cui conceditur, niſi hoc expreſſe exprimatur, iuxta *cap. conſtitutus, de conceſſ. prab. de quo priuileg. eſt regul. nu. 7 ſuper quam multa dicit, ibid. Gloſſ.* & ſi conceditur obtentu alicuius dignitatis, non debet quis vti eo, ſi aliam dignitatem adipiſcatur, iuxta *cap. bona mem. de poſtulat. tralat. §. fin.*

Quid & quotuplex ſit priuilegium perſonale.

& eſt in-

& extinguitur cum persona,imo vero aliquando ante, vt cum eo abutitur, & sequitur personam,si sit concessum cum determinatione loci,vel temporis,nam extra illa,eam non sequitur,vt priuilegium vsus pallij,iuxta *cap. ex tuarum, de aucto.& vsu pallij.* Aliud vero est personale communiter,id est, q̃ conceditur personis in communi, non expressis nominibus proprijs,vt priuilegium minorum,20.annis,iuxta *l. 1.per totum ff de minorib.* &c multa alia similia, quæ breuitatis gratia facio missa. Priuilegium reale est, quod Ecclesiæ,dignitati,ciuitati,loco,aut aliquibus personis,ratione loci,seu alicuius rei est concessum,iuxta *c.cum olim, cum sequentibus, de priuileg.* Supradicta omnia sunt prædicti Sylvest. vbi supra, vbi etiam ponit aliam priuilegiorum diuisionem, de qua sit secunda Conclusio. Quid sit priuilegiũ reale.

Secunda Conclusio.

Priuilegiorum,quoddam est pure corporale, quoddam vero corporale communiter. Hæc Conclusio est supradicti Sylu. Purum corporale dicitur illud esse, quod conceditur corpori, idest Vniuersitati, vel Collegio, & quo solummodo,Communitas & non singulares personæ se possunt iuuare, iuxta *cap. qui manumittitur,* 12. *q.1.* quod ideo dicitur corporale, quia cum corpore, idest, cum collegio perijt.Corporale communiter est illud,quod Vniuersitati seu Collegio alicui conceditur,ita tamen quod quilibet singulariter de illa vniuersitate, illo se potest iuuare,& etiam Vniuersitas ipsa, iuxta *cap.contingit, de sent.excom.* cuiusmodi sunt omnia priuilegia concessa nobis Fratribus Minoribus, & Prædicatoribus, alijsque Ordinibus, & Religionibus,quæ sunt in Ecclesia. Priuilegiorũ quoddã est corporale pure, quoddam vero corporale communiter.

ARTICVLVS III.

Quisnam possit concedere Priuilegium? 3

Huic Articulo respondetur, per sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

PRiuilegium communiter, & generaliter loquendo,potest concedere, quicumque,& legem potest facere. Hæc Conclusio est generalis omnium resolutio,de qua, & videndus est Sylvest.*verb priuileg.q.* 2.vbi ad hoc allegat Ostiens.& dicit esse opinionem communẽ. Videatur hac de re,Glos. singularis,*in cap.quod autem.* 25 *q* 2. vbi ad hoc proposirum dicuntur plura, eaq. notatu dignissima, & ratio huius cõclusionis in promptu est,nam cum priuilegium, vt supra diximus, nihil sit aliud, quam priuata lex,iuxta *cap. priuilegia d.* 3.seu leges priuatorum,liquidũ sit,quod quicumq. legem potest condere, priuilegium etiam potest indulgere, quod est,quempiam ab ipsius legis obligatione eximere, non vero alius. Sed ad particularia descendendo,sit secunda Conclusio. Priuilegiũ cõiter,& generaliter loquendo, põt concedere quicunq. & legẽ põt facere.

Secunda Conclusio.

Priuilegium in spiritualibus,concedere potest Papa in tota Ecclesia, & similiter Episcopus,in proprio suo Episcopatu,dum ipse viuit, dum tamẽ id faciat de voluntate sui Capituli,& multo fortius Archiepiscopus,& Patriarca, &c. Hæc Conclusio est etiam supradicti Sylvest. de qua etiam videatur supradicta Glos.*in d.c.quod autẽ,* vbi & dicit, quod Papa concedere potest priui- Priuilegium in spiritualibus solus concedit, Papa,& Episcopus,de cõsensu sui capituli.

Digitized by Google

priuilegia,etiam in præiudiciũ alterius,& probat, *ex c.bona vri 12.q.2.& ex conquiſitus,9.q.3.c.pronunciandũ,de conſec.d.3.c.contra morem,d.100.* Sed quidquid de hoc ſit,quod Papa in ſpiritualibus,in tota Eccleſia poſſit cõcedere priuilegia,adeo clarum eſt, vt probatione nulla indigeat . Aduertit tamen ſupradictus Sylu. quod numquã conſueuit priuilegiare aliquem contra ſe, quod probat argumento deducto,*ex c.cum ex eſſe de præſcript.* & dicit eſſe hoc ſpecialiter,contra fingentes, ſe habere priuilegia iudicandi de reſcriptis Papæ, & quod ſecundum illa non ſit ſine eorum approbatione procedendum . Poteſt etiam Papa,quandoq. concedere priuilegia, etiam in temporalibus, vt notatur, *in c.per venerab.qui filij ſint legit.* quod eſt intelligendũ in terris ſuæ temporalis iuriſdictionis , aut quando in aliquo caſu, deuolueretur ad ipſum iuriſdictio. Quod vero Epiſcopus etiam,in ſuo Epiſcopatu priuilegium poſſit concedere,conſtat,*ex cap inſtituit. de Reli.g.domib & c cum venerab.de cenſ.* dum etiam id faciat de conſenſu ſui Capituli, vt dictum eſt, iuxta *cap. Paſtoralis,de Iurepatr. & c.ſicut unire,de exceſſ. Prel* qua etiam de re, videatur Gloſſ.prædicta,vbi adducuntur plura,in quibus Epiſcopus poteſt, vel non poteſt priuilegium indulgere. Quod autem Archiepiſcopus, & Patriarca, à fortiori idipſum poſſit,habetur, *in c. ad hoc,de cler. non reſid.* & de hoc nulli dubium, & ſunt plura capitula in Iure .

Tertia Concluſio.

Priuilegium in temporalibus, concedere poteſt Imperator, & Rex, ſeu Principes ſuperiorem non agnoſcentes.

Priuilegium in temporalibus,concedere poteſt,ſolus Imperator,ſiue Rex ſuperiorem non agnoſcens,non autem in ſpiritualibus,quia de eis nihil poſſunt ſtatuere. Hæc Concluſio eſt etiam ſupradicti Sylu. vbi ſupra, quam, & probat,*ex c.bene quidem. d.96.* vbi habetur,quod de rebus Eccleſiaſticis diſponendis,laicis nulla conceditur facultas,Videatur hac de re,Sylu.vbi ſupra,& verbo *lex*,q.4.verbo *etiam Papa*,nu.10.11.& 12.vbi ad hoc propoſitum,de poteſtate Papæ,Imperatorum,ac Regum,dicuntur plura,eaq. notatu digniſſima,quæ quia præſentis non ſunt ſpeculationis,conſulto omittuntur,vt breuitati ſtudeam ,

ARTICVLVS IV.

Vtrum Priuilegium, neceſſario debeat dari in ſcriptis?

CIrca hanc difficultatem,magna eſt lis,& controuerſia inter DD. Iuriſperitos,nam cum priuilegiũ,vt iam pluries diximus,nihil ſit aliud quã quædam priuata lex , ſicut de lege controuertitur à Iureperitis, vtrum ad eſſentiam ipſius,neceſſaria ſit aliqua ſcriptura, ſeu quod feratur in ſcriptis, ſic etiam eſt magna lis,& controuerſia inter ipſos, an ſcriptura, vel bullatio ſit deeſſẽtia,priuilegij Apoſtolici,ſiue Imperialis,qua controuerſia breuitatis gratia prætermiſſa,propoſitæ difficultati breuiter,ac reſolutiue,per ſequentes Concluſiones reſpondetur .

Prima Concluſio .

Scriptura ſeu bullatio,ſimpliciter,& abſolute loquendo, nõ eſt de eſſẽtia priuilegij Apoſtolici,ſeu Imperialis.

SCriptura ſeu bullatio,ſimpliciter,& abſolute loquendo,non eſt de eſſẽtia,priuilegij Apoſtolici,ſeu Imperialis.Hanc Concluſionem tenet Sylu. *verbo priuileg.q.14.*& dicit eſſe eam Innoc.*in c.conſtitut.de reſcript.* & Archidiaconi,& Ioan.Andr.in proœm.6.decret.Eamdẽ ſententiam tenet Panor. *in c.noſtra,de reſcrip.* vbi dicit,quod licet ſcriptura requiratur ad probationẽ gratiæ,non eſt tamen de ſubſtantia gratiæ,vnde mortuo Papa,qui ferit gratiam

Digitized by Google

tiam,literis nondũ extractis,non ſpirat ipſa gratia, ſed ſucceſſor dat literas facta mentione,de prędeceſſore, & hoc etiã eſt,ꝙ cõiter ſeruatur in praxi.

Secunda Concluſio.

Quamuis ſcriptura ſiue bullatio,ſimpliciter & abſolute loquendo,non ſit de eſſentia priuilegij Apoſtolici,eſt tamẽ neceſſaria ad ipſius cõprobationẽ, & ad euertenda quamplura incõuenientia,&abſurda,quæ ex contrario facto poſſent exoriri.Hæc concluſio,eſt omnium DD.communis,& ratio eius in promptu eſt, nam ſine bullis, vix, aut nullatenus priuilegia comprobari poſſent,ſequerenturq. innumera inconuenientia & abſurda , ſi priuilegiorum & gratiarum comprobatio,facienda eſſet per teſtes, quos fere impoſſibile eſſet,ſcire omnem continentiam gratiæ,& omnem ipſius formalitatẽ, cum hoc tamen ſtat,quod id non omnino eſt impoſſibile,alias in nullo priuilegio permitteretur,probatio tenoris per teſtes,quod tamen permittitur, vt conſtat, *ex c.cum olim,el 1.de priuil.* vbi dicitur,quod cõtenta in inſtrumento perdito,probari poſſunt per teſtes,qui illud perlegerunt,ſi deponant de tenore,& quod erat ſine vitio, nec neceſſe eſt probare aliquid de veritate inſtrumenti . Eſt igitur ſcriptura ſiue bullario, non quidem de eſſentia , & ſubſtãtia priuilegij Apoſt.ſimpliciter,& abſolute,ſed neceſſaria eſt ad ipſius comprobationem. Ad quod propoſitum facit,quod dicit Bald.quod ſi Papa verbo tenus,aliquem pronunciaret Epiſcopum,ſeu Abbatẽ,ſtatim eſſet Epiſcopus,ſeu Abbas,ſed inquit,eiuſmodi pro Prælatis non debent recipi, niſi gratiam probent,per litteras Apoſtolicas, alias enim tam recipientes,quam ſe ingerentes,graues incurrunt pęnas,vt patet per Extrau.Bonif.VIII. quæ incipit, *Iniũcta,de elect.* quæ habetur inter cões,vbi hoc ſtrictiſſime cauetur. Quod & feciſſe quammaxime fuit rationi conſonum, quod ſcilicet priuilegia omnia,per ſcripturam,& bullas comprobarentur, nec aliter crederetur cuilibet aſſerenti,& dicenti ſe aliquod habere priuilegium,etenim ſi omnibus viuæ vocis oraculis,adhibenda eſſet eadem fides,quæ litteris Apoſtolicis datur,magnæ fraudes,& doli,in hiſce rebu poſſent contingere,ſicut & contigerunt tempore Sixti IV.vt conſtat ex quadam ſua Extrauag. quæ incipit, *Eiſi Dominici,de pœn.& remiſſ.* vbi hac de re agitur. Quam quidem ob cauſam,omnes facultates,& gratias à ſe factas reuocauit,niſi ex ſpeciali licentia,atque ex certa ſcientia ipſius ſum.Pont. fuiſſent emanatæ,de qua licentia conſtaret,cum ſignatura ipſius deſuper manu ſcripta :, addens quod contrarium facientes,excõicationem ipſo facto incurrerent, à qua à nemine præterquam à Rom.Pont.poſſent abſolui, niſi in mortis articulo fuerint conſtituti. Eapropter interdum à Regularibus,impetrata ſunt ſpecialia priuilegia,quibus conceditur,vt viuæ vocis oraculis,etiam ſine bulla, & ſcriptura,plena fides poſſet adhiberi, eiſdemq. vti ſaltim in foro conſcientiæ. Ad hoc propoſitũ reperiuntur duo priuilegia,Leo.X.quæ habentur in Supplem.& referũtur in Compen. *verbo,oracula viuæ vocis* §.1.& 2.vbi dicitur, *quod ſupradictus Leo X.conceſſit Fratribus Minoribus non Regularis Obſeruantiæ, quod ſecura conſcientia vti poſſint, omnibus conceſſis à ſede Apoſt.& Rom. Pont.ſine per Bullas,aut Breuia,aut viua vocis oracula,prout in libris Ordinis reperiuntur ac ſi omnia ſpecifice fuiſſent tunc expreſſa, & pro maiori conſolatione ſecularium omnia de verbo conſtiſſet .*

Item idem Leo X. conceſſit,quod non ſint minoris efficacia & valoris, viua vocis oracula,quam ſi per Bullam,aut Breue,ad perpetuam rei memoriã eſſent conceſſa,& hoc in foro conſcientiæ tantum. Hæc vbi ſupra.Et præter duo ſupradicta priuilegia,fertur aliud priuilegium Iulij II.conceſſum Fratribus Eremitis S. Auguſti-

Scriptura, ſiue bullatio, neceſſaria eſt ad priuilegiorũ cõprobationem.

Interdum admittitur priuilegij probatio per teſtes.

Nota rationẽ, & cauſam, ob quã a Regularibus impetrata ſunt priuilegia,quibus ſibi conceditur, vt viuæ vocis oraculis,ſine bulla, & ſcriptura fides adhiberetur. *Supplem.f.58 conc. 161. & referitur in Cõpend.verbo viua vocis oracula.* §.1.2.

Digitized by Google

guſtini,prout in eorum Monum.continetur,*quo conceſſit eiſdem,quod ſu priuilegiis, factis Ordinibus Mendicant. & illis qui ſuis priuilegijs gaudent per ſe, ſiue per communicationem, ſiue ſint facta in forma breuis, ſiue per ſupplicationem expedita, in quibus placuit, vt ſignatura ſola ſufficeret, eamdem omnino vim,& efficaciam habeant,tam in iudicio, quam extra iudicium,ac haberent ſi plumbeo ſigillo eſſent conſignata.* Id quod,& conceſſiſſe eiſdem dicitur Leo X.

ARTICVLVS V.

Vtrum appellatione priuilegij,veniat etiam intelligenda,immemorialis poſſeſſio,aut conſuetudo?

Huic Articulo reſpondetur, per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

Priuilegij nomine,intelligẽda etiam venit poſſeſſio, atque immemorialis conſuetudo.

APpellatione priuilegij,etiam venit intelligenda poſſeſſio,ſiue immemorabilis cõſuetudo,ſi ea ſit tanti temporis decurſus,vt ipſius initij,nulla extet hominum memoria. Hæc Concluſio eſt communis omnium DD.reſolutio,de qua videndum eſt,*cap.ſuper quibuſdam.§ porrò,de verborum ſignif. & c.nouit,iuxta gloſſ. verbo conſuetudo,de ſtatu.* vbi cõſuetudo,& priuileg.æquiparantur Facit,*& l.hoc iure.§.ductus aquæ.ff de aqua,quoti. & fli.vbi habetur, quod conſuetudo immemorialis,habet vim conſtituti.& priuileg, & quod pro illam probatur præſumptiue, quilibet titulus allegatus pro illa.* Videatur hac de re,Nau. lib.3.conſil.de regular.conſil.15.nu.4.vbi ad idem propoſitum,inquit,quod poſſeſſio, & conſuetudo immemorialis vim habet priuilegij, ita quod, qui allegaret aliquid ſibi cõpetere ex priuilegio Papæ,ad quod probandum literas Apoſtolicas non haberet,probando conſuetudinem immemorialẽ,probaret titulum, & priuilegium à ſe allegatum,ſecundum omnes. pro quo allegat prædictam legem,*hoc iure,& pradict. c. ſuper quibuſdam* Idem omnino dicit eod.lib.3.conſil.tit.de cenſ.conſil.3.nu.2.facit,& ad hoc, *c.hac quæſtio. 3.q.6.* Aduertendum tamen eſt, quod conſuetudo,ad hoc vt vim priuilegij habeat,debet eſſe præſcripta;hæc enim proprie dicitur conſuetudo, vt habetur,*in c.Cumanus,de teſt.* Quæ dicatur cõſuetudo præſcripta,tradit Gloſſ. *in l.2.*& Bald.in Rubr.*c.qua ſit longa conſuet.* & Sylu. *verbo conſuet.q.2.* & nos diximus ſupra,q.28.per plures artic.quorum omnium ſupradictorum ratio eſt,nam eiuſmodi temporis præſcriptio, conſuetudo, & poſſeſſio,ex certa ſcientia principis,quaſi quoddam ipſius ſolemne priuilegium eſſe videtur, ac pro tali communiter æſtimari ſolet,vt tradit Decius, *in d. cap. ſuper quibuſdam,de verb. ſignific.* & eſt generalis omniũ Iurisconſultorum reſolutio.

ARTICVLVS VI.

Quando priuilegium Apoſtolicum valere incipiat, & an ad hoc, vt valeat, neceſſum ſit quod promulgetur?

CIrca hanc Quęſtionem,magna eſt lis & controuerſia inter Iuriſperitos, an ſcilicet priuilegium, ſtatim quod conceditur,omnes ſuos operetur effectus, & liget etiam ignorantes? à cuius ampliori tractatione,breuitatis gratia conſulto ſuperſedeo, non enim licet per tempus,ex profeſſo omnia pertractare, vnde omiſſis varijs dicendi modis, propoſito Articulo reſolutiue, per ſequentem reſpondeo Concluſionem.

Concluſ-

Digitized by Google

Conclusio.

QVando statutum in fauorem priuilegiati, merum priuilegium continet, nec respicit præiudicium alterius, sola scientia priuilegiati sufficit, ad hoc, videlicet, vt omnẽ suum operetur effectum. Hanc conclusionẽ tenet Sylu. *verbo priuilegium q.16.* & ponit exemplum de priuilegio Apostolico cõcesso alicui, vt non excommunicetur, & dicit eam esse Geminiani, & aliorum, quos ipse refert, *in c. 1. de concess. prabend. lib 6.* vbi dicit, priuilegium incipere statim post bullationem, hoc est, postquam quis per se, aut per Procuratorem ad hoc datum, priuilegium aliquod impetrauit, nã ex quo concurrit voluntas concedentis, & impetrantis, statim habet efficaciam, etiamsi aliqui habentes ius in eodem priuilegio, hoc ignorent, quia possunt esse plures. Ad quod propositum facit illud, quod dicit Bartholus, *in l. omnes populi. ff. de iust. & iur.* nempe quod statutum priuilegiatiuum, ligat etiam ignorãtes, & quod statim, quod conceditur, omnes suos operatur effectus, quod est intelligendum, quantum ad ius quæsitum, quod ex tunc eiusmodi priuilegiatus habet. Et potest poni exemplum in legatario, cui absenti statim est ius quæsitum, ad ea quæ continentur in Legato. Supradicta omnia inquit, prædictus Sylu. esse intelligenda, quando quis, per se vel per Nuncium impetrat priuilegium: sed tamen quando Papa ex proprio motu, vel ad instantiam alterius, priuilegium aliquod concedit, tunc nisi appareat de contraria voluntate concedentis, priuilegiatus non gaudebit beneficio priuilegij, nisi postquam ad ipsum peruenerit, quod inquit, tenere videntur Innoc. & Ost. vt latius tractat idem Sylu. *verbo renuntiatio. q. 4.* & hæc de isto Articulo, ac de tota quæstione breuiter dicta sufficiant.

Quando statutum in fauorẽ priuilegiati, merum priuilegium cõtinet, neque vergit in alicuius præiudiciũ, solius priuilegiati scientia sufficit ad hoc vt omnem suum operetur effectum.

QVÆSTIO XLII.

De Priuilegijs, quantum ad suam validitatem, innouationem, atq; confirmationem, in septem Articulos diuisa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum Fratrum Minorum, & Prædicatorum, priuilegia, hucusque confirmata semper fuerint, per omnes summos Romanos Pontifices?

LAtissima atque ampliſſima est, huius Articuli materia, & quæ longam requirebat tractationem, quam proinde paucis perstringere libuit, breue quoddam faciendo Summarium, confirmationum priuilegiorum, quæ à principio institutionis, horum sacrorum Ordinum, facta fuere à Romanis Pontificibus, & hoc quibusdam appositis Conclusionibus. Quodquidẽ de nobis Fratribus Minoribus, haudquaquam nimium erit difficile, cum in nostris Monumentis, à Patribus antiquis factum reperiatur, Memoriale quoddam seu Summarium Pontificale, in quo referuntur per Ordinem, omnes concessiones, quæ nostro Ordini specialiter sunt factæ, à diuersis summis Pontificibus, per longum annorum curriculum, à tempore Innocentij III. sub quo, anno 1208. nostra sacra incœpit Religio, atque incidenter dicentur multa, circa confirmationem priuilegiorum, concessorum Ordini Prædicatorum: hæ duæ sacræ Religiones, vti notũ ac perpium

Digitized by Google

eſt, inſimul & cœperunt & floruerunt, atque in Sancta Dei Eccleſia magnos ſemper fecere progreſſus. Hæc in præſenti Articulo. In ſequenti vero, idipſum fiet, ſi non ita in particulari, ſaltim in cõi, circa confirmationẽ priuilegiorum aliarum Religionum, ſed maxime Mendicantium. Omnes enim, vt ex earumdem conſtat Monumentis, à principio ſuarum inſtitutionum, à ſummis Pont. honorari, atque condecorari cœperunt, non ſolũ honorificis titulis, verum etiã, vti par erat, innumeris, multumq. fauorabilibus priuilegijs. Vt igitur vnde digreſſi ſumus, reuertamur, & quod promiſimus, impleamus, ſit prima concluſio.

Prima Concluſio.

Alex. IV. cõfirmauit Fratrum Predicatorum, & Minorũ priuilegia. *Mon. Ord. 1. imp. fol. 22. & 2. f. 24. conc. 11. & refertur in comp. verb. priuilegia Fratrum, §. 3. Supple. f 115. conc. 509. & refertur in cõpen. verbo ſupra §. 4.*

ALex. Papa IV. qui præfuit Eccleſiæ, poſt ſupradictum Innoc. III. & Honor. III. Greg. IX. Cæleſt. IV. Innoc. etiam IV. anno Dominicæ Incarn. 1254. Pontificatus ſui anno primo, quadam ſua Bulla, quæ incipit, *Patris æterni benignitas, data Neapoli, 5. idus Aprilis Pontificatus ſui, anno primo,* & habetur in Monum. ordin. & refertur in Compen. *verb. priuilegia Fratrum. §. 2. præcepit Eccleſiarum Prælatis, vt permitterent Fratres Minores, & Prædicatores, vti ſuis priuilegijs, & Indulgentijs, atque Regularibus obſeruantijs, & Statutis, per ſedem Apoſtolicam approbatis.*

Idem Alex. IV. in alia ſua Bulla, quæ incipit, *Meritis veſtræ Religionis, data Pontificatus ſui, anno ſexto,* & habetur in ſupplem. & refertur in Compen. vbi ſupra §. 4. *Decreuit irritas, & inanes eſſe, omnes ſententias, quas Archiepiſcopi, Epiſcopi, & Prælati, Rectores, & Clerici ferre præſumpſerint, contra Fratres Ordinis Prædicatorum, ſeu in eorum aliquem, aut in loca eorum, ſeu quoſcunque alios, occaſione ipſorum Fratrum, contra indulta conceſſa Ordini præfato, à ſede Apoſtolica, vel in poſterum concedenda.*

Clemens IV. cõfirmauit Fratrum Prædicatorum, & Minorũ priuilegia. *Mon. Ord. 1. imp. fol. 30. & 2. fo. 31. conc. 31. & refertur in cõpen. vbi ſupra §. 5.*

Secunda Concluſio.

Clemens IV. qui præfuit Eccleſiæ, anno Domini 1265. Pontific. ſui anno 4. in quadam alia ſua Bulla, quæ fuit, *Data Viterbij 9. Julij, Pontificatus ſui anno 4.* & habetur in monumentis, & refertur in Compen. vbi ſup. §. 5. *Inhibuit diſtricte, omnibus Eccleſiarum Prælatis, ne interpretari præſumant priuilegia, et indulta, conceſſa Fratribus Minoribus, & Prædicatoribus, ſine clara, qua interpretatione non indigent, ſine dubia contineãt. Et voluit, quod interpretatio ſuper hujuſmodi dubijs & obſcuris, reſeruetur ſuæ Apoſtolicæ, cum eius ſit ius interpretari, cui eius eſt condere.*

Eugenius IV. cõfirmauit Fratrum Prædicatorum priuilegia. *Suppl. fol. 75. conc. 239. & refer. in Compend. vbi ſup. §. 6.*

Tertia Concluſio.

Eugenius IV. qui præfuit Eccleſiæ, anno Domini 1431. Pontificatus ſui anno 9. in quadam alia ſua Bulla, quæ incipit. *Sacræ Religionis ſinceritas, data Florentiæ, 5. idus Aprilis Pontificatus anno 9.* & habetur in ſupplem. & refertur in Compen. vbi ſupra §. 6. *Conceſſit Fratribus Ordinis Prædicatorum, quod virtute quorumcunque litterarum Apoſtolicarum, conceſſarum, & concedendarum, non poſſit vllo modo prædicari, ſeu derogari priuilegijs prædictorum Fratrum, niſi de ipſo Ordine, & de ipſorum litteris fiat de verbo ad verbum expreſſa mentio.*

Sixtus IV. confirmauit Minorum Fratrum priuilegia.

Quarta Concluſio.

Sixtus IV. qui præfuit Eccleſiæ, anno Domini 1471. Pontific. ſui anno 1. in quadam alia ſua Bulla, quæ alias dicitur Mare magnum, & incipit, *Regiminis vniuerſalis Eccleſiæ, data Romæ, apud S. Petrum, pridie Kalen. Septemb. Pontificatus ſui anno 4.* & habetur in Monumen. & refertur in Compen. vbi ſup. §. 10.

Digitized by Google

§.10. Motupreprio, & ex certa ſcientia, auctoritate Apoſtolica approbauit, & robur perpetuæ firmitatis obtinere decreuit, omnia & ſingula priuilegia, per quaſcumque ſummos Pontifices prædeceſſores ſuos, Ordini Fratrum Minorum, & illius Domibus, & Profeſſoribus in genere, ſub quacumque verborum forma conceſſa, ac pro potiori cautela, omnia & ſingula prædicta de nouo conceſſit, & indulſit. Mon Ord. 1. impſ. fol 59 & 2. f. 142. col. 343. & refertur in compend. vbi ſup. §. 10.

Idem Sixtus IV. in eodem Mari magno, *diſtricte inhibuit Prælatis ordinarijs locorum, ſub interdicti ingreſſus Eccleſiæ, & ſuſpenſionis à regimine, & adminiſtratione ſuarum Eccleſiarum, ac Rectoribus Eccleſiarum, & alijs quibuſcumque, ſub excommunicationis latæ ſententia, & priuationis earumdem Parrochialium Eccleſiarum, ac omnium aliorum Eccleſiaſticorum Beneficiorum, quæ obtinuerint, nec non inhabilitatis ad illa, & alia in poſterum obtinenda pœnis, eo ipſo per eorum quis contraficerint incurrendis, ne Ordines Fratrum Prædicatorum, & Minorum, & illarũ Domos, & Profeſſores præter, aut contra priuilegia, & indulta Rom. Pont. quorumcũque Prædeceſſorum eiuſdem Sixti, vel contra ſuarum litterarum tenorem inquietare, ſeu moleſtare præſumant.* Habetur in monument. Ord. & refertur in Compend. vbi ſupra §. 11.

Item idem Sixtus IV. in alia quadam ſua Bulla, communiter Aurea nuncupata, edita Romæ apud S. Petrum 7. Kalendis Auguſti, Pontificatus ſui anno 8. quæ incipit, *Sacri Prædicatorum, & Minorum Fratrum Ordines,* & habetur in monumentis, & refertur in Cõpendio, vbi ſupra §. 12. prope finem, *poſſint graues pœnas & cenſuras, contra quaſcumque perſonas, inhibentes ſeu impedientes, quominus Fratres Ordinum Prædicatorum, & Minorum, utantur libere priuilegijs, & gratijs, ſibi conceſſis,* & ponit ibidem nõ obſtantias notabiles, & poſtea quodam viuæ vocis oraculo, *confirmauit omnia priuilegia ab eodem, vel à Prædeceſſoribus ſuis, conceſſa Ordini Fratrum Minorum, & præſertim contenta in Bulla eiuſdem, quæ incipit, Regimini vniuerſalis Eccleſiæ, non obſtantibus quibuſcumque litteris, poſtmodum ordinatis à ſua ſanctitate, præſertim illis, quæ incipiunt, Super cunctam gregis Dominici.* Habetur hæc conceſſio in monum. Ord. & refertur in Compendio vbi ſupra §. 7. & in ſequenti §. 8. refertur etiã, quod idem Sixtus *confirmauit omnia priuilegia, à ſua ſanctitate, vel à ſuis prædeceſſoribus conceſſa Ordini Minorum, exceptis Indulgentijs generalibus, quæ ad viſitantes loca Fratrum, vel ſororum, & hoc de conceſſis in genere. Addendo, quod non intendit ſua ſanctitas, quod Indulgentia prædicto Ordini conceſſa, pro perſonis Fratrum, ſiue ſint generales, ſiue non, reuocentur per quaſcumque litteras Apoſtolicas, etiam Cruciata, & idem de alijs priuilegijs, niſi in talibus litteris Apoſtolicis, fiat expreſſa mentio de indulto huiuſmodi, & ordine prædicto.* Habetur in monum. & refertur in Compend. vbi ſupra.

Monum. Ord. 2. impr. f. 148. & ſuppl. f. 150 conc. 308. & refer. in Compen. vbi ſupra §. 12.

Monum. Ord. 2. impr. con. 127. & refertur Compend. vbi ſup. §. 7. Monu. Ord. 1. impreſ. f. 64. & 2. fol. 68. conc. 37. & refertur in Compen. vbi ſupra §. 8.

Quinta Concluſio.

Iulius II. qui præfuit Eccleſiæ, anno Domini 1503. quadam ſua Bulla, data Romæ apud S. Petrum 15. Kalendis Iunij, Pontificatus ſui anno 1. ad inſtantiam Chriſtianiſſimorum Regum, Ferdinandi & Eliſabeth, quæ incipit, *In militantis Eccleſiæ ægro, Fratrum Minorum Regularis Obſeruantia priuilegia confirmauit omnia, per ſuos Prædeceſſores conceſſa, cum magnis clauſulis, executionem prædictæ ſuæ Bullæ, atque confirmationis, Archiepiſcopo Compoſtellano, & Epiſcopo Pacenſi, & Archidiacono Salmantino committendo,* quæ habetur originaliter in hoc Salmanticenſi, D. Franciſci Conuentu, & refertur in Bullario magno, ſeu noua compilatione Priuilegiorum, nunc denuo Salmanticæ impreſſa, anno 1605.

Iulius II. confirmauit Fratrum Minorum priuilegia.

Sexta Concluſio.

Leo X. confirmauit Fratrum Minorum priuilegia.

Leo X qui præfuit Eccleſiæ, anno Domini 1513. quodam viuæ vocis oraculo, *conceſſit, quod Fratres Minores Regularis Obſeruantiæ, ſecura conſcientia poſſint vti, omnibus eis conceſſis, à ſede Apoſtolica, & Romanis Pontificibus, ſiue Bulla, vel breuia, aut viua vocis oracula, prout in libris Ordinis reperiuntur, ac ſi omnia ſpecifice fuiſſent prafata ſummi Pontifici expreſſa, & pro maiori conſcientiarum ſecuritate, omnia prafata priuilegia de nouo conceſſit, voluitque etiam, quod non ſint minoris efficacia, & valoris, viua vocis oracula, quam ſi per Bullam, aut Breue ad perpetuam rei memoriam eſſent conceſſa, ſed hoc in foro conſcientia tantum.* Habetur in ſupplem. fol. 58. conceſ. 161. & refertur in Compend. verbo, vbi ſupra §. 22. Idem Leo, *conceſſit, quod virtute Bullarum Cruciata contra infideles, vel aliarum Indulgentiarum generalium, quaſcumque reuocationes, aut ſuſpenſiones priuilegiorum Ordinum etiam Mendicantium continentes, nunquam intelligantur reuocata nec ſuſpenſa, indulta, priuilegia, & gratia conceſſa, quoad perſonas, Fratrum Minorum Obſeruantiæ, & quoad ſuſpendendum interdictum in feſtiuitatibus Sanctorum, ſui Ordinis, niſi de his ſpecifice, & nominatim reuocationem facerent.* Habetur in Supplem. & refertur in Compend. vbi ſupra §. 23.

Suppl. fol. 57. conc. 161. & & refertur in Comp. verbo vbi ſup. §. 22.

Idem Leo X. *Suppl. fol 60. conc. 177. & refer. in Compen. vbi ſupra §. 23.*

Idem Leo X. Idem Leo poſtquam in Concilio Lateranen. moderauit, ſeu reuocauit, in aliquibus rebus, priuilegia Fratrum Mendicantium, *declarauit quod omnia, & ſingula priuilegia prædictorum Fratrum Mendicantium, qualitercumque eis conceſſa, permanſerunt & permanent in ſuo robore, exceptis illis, in quibus fuerunt moderata, ſeu reuocata, & ad abundantiorem cautelam, priuilegia prædicta, cum dictis modificationibus, Motuproprio innouauit, ac diſtricte præcipit, & mandauit* Eccleſiarum Prælatis, *vt Religioſos prafatos, ſuper aliis priuilegijs non modificatis, moleſtare non præſumant, ſed ſua eis iura, & priuilegia inuiolabiliter obſeruent.* Habetur in quadam ſua Bulla, quæ incipit, *Superioribus diebus, data anno Domini 1517. Pontificatus ſui anno 5.* quæ ponitur in Supplem. & refertur in Compen. §. 27. & in ſequenti §. 28. dicitur, quod idem Leo poſtea, *renalidauit, ac in priſtinum redaxit ſtatum, omnia priuilegia Fratrũ Minorum Obſeruantiæ, quoad forum conſcientiæ tantum, & hoc ſolum oraculo viuæ vocis.* habetur etiam in eodem Compend. *verbo Concilium §. 7.* vbi & ad vnguem ponitur eiuſmodi reualidatio, & prædictorum priuilegiorum reſtitutio, & duo Collectoris notabilia adhoc propoſitum, quammaxime notatu digna. Quinuero & in eodem Compend. vbi ſupra §. 29. & *verbo communicatio priuilegiorum* §. 20. habetur quod idem Leo *renalidauit omnia ſupradicta priuilegia, etiam quoad forum iudiciale*, de quo videatur priuilegiorum Collector vbi ſupra.

Suppl fol. 27. con. 88. & refertur in Compend. vbi ſup. §. 27.

Compend. vbi ſupra §. 28. et verbo Concilium §. 7.

Septima Concluſio.

Clemens VII. confirmauit Fratrum Minorum priuilegia.

Clemens Septimus, qui præfuit Eccleſiæ, Anno Domini 1523. quadam ſua Bulla, quæ refertur in Compendio *verbo priuilegia Fratrum, §. 32. & verbo communicatio priuilegij §. 19. & incipit, Dum fructus vberes, data anno Domini 1525. Motuproprio, & ex certa ſcientia, omnia, & ſingula priuilegia, immunitates, exemptiones, Indulgentias, peccatorum remiſſiones, & gratias, ac omnia, & ſingula indulta, Ordinis Fratrum Minorum Regularis Obſeruantiæ, & Sanctæ Claræ, ac tertio de pœnitentia nuncupato Ordinibus, illorumque Fratribus, Monialibus, ſororibus, vtriuſque ſexus perſonis, ac Monaſterijs, Domibus, Eccleſijs, & locis quibuſcunq., etiam per modũ extenſionis, ſeu cõcationis, & alias quomodo.*

Digitized by C

modolibet, per quoscumque Romanos Pontifices prædecessores suos, ac per ipsum & sedem Apostolicam concessa, auctoritate Apostolica approbauit, ac innouauit, ac perpetuæ firmitatis robur obtinere, & inuiolabiliter obseruari debere decreuit. Non obstantibus quibuscumque litteris Apostolicis, per quoscumque Romanos Pontifices, etiam Motu proprio, & ex certa scientia, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine, & cum quibusuis irritatiuis, annullatiuis, cassatiuis, reuocatiuis, modificatiuis clausulis.

Octaua Conclusio.

Iulius III. qui præfuit Ecclesiæ, anno Domini 1550. in quadam etiam sua Bulla, quæ incipit. *Dum Regularis vitæ studium, data Romæ apud Sanctum Petrum sub annulo piscatoris Pontificatus sui anno primo*, & refertur in Bullario magno, seu noua recompilatione priuilegiorum Apostolicorum Regularium facta Salmanticæ, *concessit & confirmauit, omnia & singula priuilegia, immunitates, exemptiones, etiam ab Inquisitoribus, libertates, prærogatiua, fauores, conseruatorias, declarationes, facultates, gratias & concessiones, indulgentias, & indulta, spiritualia, & temporalia, etiam per modum communicationis, & extensionis, facta ordini Fratrum Minorum, & Sanctæ Clarę, ac tertio de pœnitentia nuncupato Ordinibus, illorumq. Fratribus, Monialibus, & sororibus, ac utriusque sexus personis, & Monasteriis, Domibus, Ecclesiis, & locis quibuscumque, in genere, & in specie, prout latius ibidem continetur non obstantibus quibuscumque, &c.* Sed notandum est, quod quæ de Inquisitoribus dicuntur, postmodum sunt reuocata, quod multum oportet adnotare, atque aduertere.

Iulius III. confirmauit Fratrum Minorum priuilegia.

Idem Iulius in alia sua Bulla, quæ incipit, *In sacra B. Petri sede, data Romæ apud S. Petrum, sub annulo piscatoris die decima Iulij, anno Domini 1551. Pontificatus sui anno secundo, fere sub eisdem verbis, confirmauit priuilegia Ordinis Prædicatorum, prout latius ibidem continetur*, & habetur in supradicto Bullario.

Idē Iulius III. cōfirmauit Fratrum Prædicatorum priuilegia.

Nona Conclusio.

Paulus IV. qui præfuit Ecclesiæ, anno Domini 1555. in quadam alia sua Bulla, quæ incipit, *Ex clementi sedis Apostolicæ prouisione, data Romæ apud Sanctum Marcum, sub annulo piscatoris, die prima Iulij, anno Domini 1555. Pontificatus sui anno primo, confirmauit omnia priuilegia Fratrum Minorum de Obseruantia, Monialiumq. Sanctæ Clarę, necnon Fratrum de pœnitentia nuncupatorum, per alios summos Pontifices prædecessores suos concessa, cum magnis clausulis, & derogatorijs*, prout latius ibidem continetur, & habetur in Bullario supradicto.

Paulus IV. confirmauit Fratrum Minorum priuilegia, & Monialium S. Clarę, ac Tertiariorum.

Decima Conclusio.

Pius etiam Papa IV. qui præfuit Ecclesiæ anno Domini 1560. in quadam etiam alia sua Bulla, quæ etiam incipit. *Ex clementi Sedis Apostolicæ prouisione, data Romæ, apud Sanctum Petrum sub annulo piscatoris die 27. Aprilis anno Domini 1561. Pontif. sui anno secundo*, eadē priuilegia similiter confirmauit, ac sub eisdē fere, similibus verbis, vt latius patet ibidē, & habetur in Bullario supradicto. Sed postea in alia Bulla, quæ incipit, *in Principis Apostolorum*, posita in confirmatione Concil. Trid. reuocauit omnia priuilegia, quæ contrariantur dicto Concil. Trident.

Pius etiam IV. confirmauit supradicta omnia priuilegia.

Vndecima Conclusio.

Pius V. qui præfuit Ecclesiæ Anno Domini 1566. in quadam alia sua Bulla, quæ incipit, *Etsi Mendicantium, data Romæ, apud Sanctum Petrum, anno Domini 1567. 17. Kalendis Iunij Pontificatus sui anno secundo*, eadem priuilegia

Pius V. confirmauit omnium Mendicantium priuilegia.

uilegia & omnium Mendicantium similiter confirmauit, cum nouis quibusdam concessionibus, & certis declarationibus, decretis, & inhibitionibus, spectantibus ad obseruantiam Concil. Trid. prout latius ibidem continetur, & habetur in supradicto Bullario.

Duodecima Conclusio.

Gregor. XIII. cõfirmauit omnia Fratrũ Minorum priuilegia, & Monialium S. Clarę, & Tertiariorũ.

Gregorius XIII. qui præfuit Ecclesiæ, anno Domini 1572. in quadam alia sua Bulla, quæ incipit. *Ex benigna Sedis Apostolicæ prouisione, data Romæ, apud Sanctum Petrum, die 21. Mensis Martij, anno Domini 1575. Pontificatus sui anno tertio, eadem Fratrum Minorum priuilegia confirmauit, & Monialium Sanctæ Clarę, ac tertij Ordinis de pœnitentia, quatenus sunt in vsu, & sacris Canonibus, & decretis sacri Conc. Trid. non aduersentur*, prout latius ibidem patebit, & habetur in supradicto Bullario. Qui etiam antea, in alia sua Bulla, quæ incipit. *In tanta rerum, & negotiorum mole, data Romæ apud Sanctum Petrum, Anno Domini 1573. Kalend. Martij Pontificatus sui, anno primo*, omnia prius per Pium V. concessa Fratribus Mendicantibus reuocauerat, & ad terminos iuris communis, ac decreta Conc. prædicti Trid. reduxerat.

Tertiadecima Conclusio.

Sixtus V. confirmauit supradicta omnia priuilegia.

Sixtus V. qui præfuit Ecclesiæ, anno Domini 1585. in quadam alia sua Bulla, quæ incipit, *Mendicantium Ordines, data Romæ apud Sanctum Marcum sub annulo piscatoris, die tertia Octobris, anno 1587. Pontificatus sui anno tertio, supradicta Minorum Fratrum de Obseruantia, Monialium Sanctæ Clarę, necnon Fratrum de pœnitentia nuncupatorum, priuilegia confirmauit, & innouauit, & omnes facultates, & gratias per alios summos Pontif. prædecessores suos illis concessas, perpetuamq. roboris firmitatem obtinere, & firmiter obseruanda voluit, in omnibus in quibus Concil. Trid. Decretis non aduersentur*, vt fecerat supradict. Greg. subiicendo tamen illa verba, *quatenus sunt in vsu*, prout latius ibidem patebit. Habetur in Bullario supradicto.

Quartadecima Conclusio.

Clemens VIII. confirmauit et supradicta priuilegia.

Clemens VIII. qui præfuit Ecclesiæ, Anno Domini 1591. in quadam sua Bulla, quæ incipit, *Ratio pastoralis officij, data Romæ apud Sanctum Petrum, sub annulo piscatoris, die 20. Decembris, anno Domini 1597. Pontificatus sui anno 6. confirmauit etiam omnia priuilegia Fratrum Minorum de Obseruantia, Monialiũq. Sanctæ Clarę, necnon Fratrum de pœnitentia nuncupatorum per summos Pontifices prædecessores suos concessa, ex certa scientia, in his omnibus in quibus decretis Conc. Trid. non aduersantur*, prout latius patet in dicta Bulla, quæ habetur in supradicto Bullario.

Quintadecima Conclusio.

Sanctissimus D.N. Paulus V. quem Deus Opt. Max. in plures annos incolumem cõseruet, qui & regnare cœpit, anno Domini 1605. Pontificatus sui anno 1. similiter nostra Minorum Fratrum priuilegia confirmauit, quadam sua Bulla, quæ incipit, *Iniunctî nobis Pastoralis*, & hic est status, in quo sunt nunc priuilegia Minorum Fratrum, & idem omnino esse credo, de priuilegijs Fratrum Prædicatorum, quorum confirmationes, & approbationes, nõ hucusq. ad manus habere potui, sicq. eas tantummodo adduxi, quæ in antiquis monumentis Ordinum erant appositæ, & de nouo continentur in prædicto Bullario.

ARTI-

Digitized by Google

ARTICVLVS II.

Vtrum aliarum etiam Religionum priuilegia, fuerint per summos Pontif. confirmata?

Huic articulo respondetur, per sequentem Conclusionem.

Conclusio.

ALiarum etiam Religionum priuilegia, sed maxime Mendicantium varijs atque diuersis temporibus, per summos Pontifices concessa, etiã sunt, semel, & iterum ab eorum successoribus approbata, & confirmata. Hæc conclusio, non aliter posset probari, quam afferendo in particulari, priuilegiorum omnium approbationes, & cõfirmationes. Sed quia id non per tempus licet, immensumq. esset onus, & pondus, contentus ero dicere, quod fere Religiones omnes, sed maxime Mendicantes, circa hanc priuilegiorum materiam, singulæ habent suum Mare magnũ, quod dicitur, quoddam volumen, in quo mixtim, atque confuse continetur, compilatio multorum priuilegiorum, cuilibet earumdem diuersis temporibus, à varijs, atque diuersis Pontificibus concessorum, in quo eiusdem cõpilator, confirmat priuilegia, colligendo, & referendo ea, quæ fuerunt suorũ prædecessorũ, addendo, atq; adducendo sua propria. Sicque pro nobis Fratribus Minoribus Alexander IV. Innocent. etiam & Clemens IV. Honorius IV. Bonifacius VIII. & Eugenius IV. singuli fecerunt suum Mare magnum, vt videre licebit in Ordinũ monumentis, vbi pro nobis Fratribus Minoribus Sixtus IV. colligendo oĩa prædictorum Pontificum priuilegia, & insuper plura addendo de suo, edidit mare magnum, quod communiter circumfertur, & incipit, *Regimini vniuersalis Ecclesiæ*, de quo diximus supra. Pro Fratribus autem Prædicatoribus, suum etiam Mare magnum fecit Greg. XI. & Eugenius IV. & tãdem dictus Sixtus IV. qui prædictorum Pontificũ etiam priuilegia recollegit, *fuit edita pradicta Bulla, Romæ apud Sanctum Petrum, anno Domini. 1474. pridie Kalen. Septembris, Pontificatus sui anno 4.* & incipit, *In nomine Domini*, & habetur in supradicto Bullario, nuper edito Salmanticæ, & refertur summarie in suppl. f. 131. Pro Fratribus Augustinensibus, suum etiam mare magnum fecerunt, Innoc. IV. Eug. IV. Nicolaus III. & tandem Sixtus IV. quod incipit, *Dum fructus uberes, datum Romæ apud Sanctum Petrum, anno Domini. 1474. 7. Idus Febr. Pontificatus sui anno 4.* & habetur in supradicto Bullario. Pro Carmelitis etiã fecit Mare magnum, supradictus Sixtus IV. quod incipit, *Dum attenta meditatione, datum Romæ apud Sanctã Petrum, anno Dominicæ Incarnationis, 1476. 4. Kalendis Decemb. Pontificatus sui anno 6.* quod etiam habetur in supradicto Bullario, & isti sunt quatuor Ordines, qui communiter atque à principio dicti sunt Mendicantes, quibus postmodum additus est Ordo Minimorum, pro quibus Iulius II. proprium suum etiam fecit mare magnum, quin vero duo hac de re priuilegia, ab eodem Iulio, eademq. die reperiuntur illis fuisse cõcessa, quorum alterum habetur, in supplif. 4. & incipit, *Dum ad sacrum Ordinem Minimorum, datum Romæ apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis Dominicæ 1506. 5. Kalen. Augusti, Pontificatus sui anno 3.* alterum vero habetur in Bullario magno, Salmanticę nouiter impresso, & incipit, *Virtute conspicuus, datum eodem die, & anno.* quam ob causam id fuerit effectum, omnino me latet, Solummodo dico, quod vtrobique multa, & varia priuilegia, pro dictis Minimis continentur, vt patebit intuenti.

Mendicantium priuilegia confirmata sũt per plures summos Pontifices.

Quidnam dicatur mare magnum.

Monu. ord. 2. impref. f. 139. & refertur in Compend. diuersis in locis.

De priuilegijs aliarum Religionum, & eorum cõfirmatione, & approbatione, nihil libet in præsentiarum dicere, quia opus esset immensum, atque

zed by Google

vt videtur interminabile, & quia omnia eiusmodi priuilegia, quæ ad meas hucusque manus peruenire potuerunt, iam in proprijs quibusque locis sunt allata, explicata, & declarata, prout rerum dicendarum exigebat ordo. Hactenus de priuilegiorum confirmatione.

ARTICVLVS III.

Vtrum omnia Regularium priuilegia, quæ sunt contra sacros Canones, aut contrà sacri Conc. Trid. Decreta, sint per idem Concilium, & per summos Pontifices, abrogata, & reuocata?

Nota quod omnia Regulariũ priuilegia, in quibus Concil. Trid. non contradicunt per ipsum sunt confirmata.

PRo huius Articuli intelligentia, vt certa ab incertis separemus, aduertere oportet quammaxime, quod omnia Regularium priuilegia, in his, in quibus non cõtrariantur Decretis, prædicti Conc. Trid. per idem Concilium sunt approbata, & confirmata, per illa verba, quæ habentur sess. 25. de refor. cap. 20. vbi dicitur, *in cæteris omnibus, prafatorum Ordinum priuilegia, & facultates, quæ ipsorum personas, loca, & iura concernunt, firma sint, & illasa.* Sed difficultas est, an priuilegia omnia, quæ continent aliquid contra sacros Canones, seu contra aliqua Decreta prædicti Concil. Trident. per ipsum & summos Pontifices, sint abrogata, & reuocata? Qua de re sunt duæ extremæ opiniones. Prima affirmat, secunda vero negat, & qui tenent omnia prædicta priuilegia esse reuocata, sequentibus innituntur fundamentis.

Prima opinio, & sententia.

Primo, nam in eodem Concilio supradicta sess. 25. cap. 22. de reformatione, habentur sequentia verba. *Hæc omnia, & singula, superioribus Decretis contenta, obseruari sancta Synod. præcipit, in omnibus Cœnobijs, ac Monasterijs, Collegijs, & Domibus, quorumcunque Monachorum, ac Regularium, necnon quarũcunque sanctimonialium Virginum, ac Viduarum, etiam si illa sub gubernio militiarum, etiam Hierosolymitana vinant, & quocunque nomine appellentur, sub quacunque Regula, vel Institutionibus, & sub custodia, & gubernatione, vel quouis subiectione, aut annexione, vel dependentia cuiuscunque Ordinis Mendicantiũ, vel non Mendicantium, vel aliorum Regularium Monachorum, aut Canonicorum quorumcunque, non obstantibus eorum omnium, & singulorum priuilegijs, sub quibuscũque formulis verborum conceptis, ac Mare magnum appellatis, etiam in fundatione obtentis, necnon Constitutionibus, & Regulis, etiam iuratis, atque etiam consuetudinibus, vel præscriptionibus etiam immemorabilibus.*

Secũdo, probat id ipsũ, quia Pius IV. in quadã sua Bulla, de qua mentionẽ fecimus supra, posita in fine præfati Conc. Trid. quę incipit, *In Principis Apostolorũ, data Romæ, apud S. Petrum, anno Dominicæ Incarnationis 1565. 13 Kalend. Martij, Pontificatus sui anno 6.* confirmando prædictũ Concilium, *reuocat Motupropio, & ex certa scientia, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine, omnia & singula priuilegia, exemptiones, immunitates, facultates, dispẽsationes, confessionalia, indulta, mare magnum, & alias gratias, in his omnibus & singulis, in quibus illa, statutis & decretis, in sancti Concilij contrariantur, ac ipso iure reuocata, cassata, & annullata, ad ipsius Concilij terminos, atque limites, reducta sint, & esse censeantur, neque quidquam aduersus ipsa decreta, & statuta, quo minus vbique, & apud omnes obseruentur, in aliquo suffragari posse, sed ea proinde coberi, & reputari debere, ac si nõnquã emanassent, auctoritate Apost. declarauit, statuit, & ordinauit.*

Tertio, probatur id ipsum, quia licet Pius V. eiusdem successor, in quadam alia sua Bulla, de qua etiam mentionem fecimus supra, quæ incipit, *Etsi Mendicantium*, data etiam Romæ, apud Sanctum Petrum, Anno Dominicæ Incarnat. 1567. 15. Kal. Iulij, Pontificatus sui, anno secundo, ex certa scientia, & de plenitudine apost. potestatis, Mendicantiũ priuilegia confirmauerit,

& in-

& innouauerit, atque perpetuam roboris firmitatem obtinere, ac firmiter obſeruari præceperit, vbi & expreſſe, multa eiſdem, contra prædictum Concilium conceſſit, Gregorius tamen XIII. eiuſdem ſucceſſor, in alia ſua Bulla, quæ incipit, *in tanta rerum, & negotiorum mole*, data etiam Romæ apud ſanctum Petrum, anno Dominicæ Incarnationis 1572. Pontificatus ſui anno 1. *Statuit de predicta Bulla, & aliis omnibus Litteris & Conſtitutionibus, quæ ab eodem ſuo predeceſſore, eiſdem de rebus, pro quorumcumque Regularium, etiam Mendicantium Ordinibus, & Congregationibus quomodolibet emanarunt, ac omnibus, & quibuſcumque in eis contentis, eam deinceps diſpoſitionem atque deciſionem, pro ſubiecta materia, futuram eſſe, quæ ſiue ex iure veteri, ſiue ex ſacris dicti Concilij Decretis, ſiue alias legitime, ante dictarum Litterarum & Conſtitutionum editionem erat, &, ſi ipſæ non emanaſſent, futura fuiſſet, ad quam diſpoſitionem & deciſionem, ſuumq. priſtinum ſtatum illa omnia reduxit, irritando omnia alia decreta ſuo præſenti ſtatuto aduerſantia, &c.* prout latius ibidem continetur. Et quamuis poſtea in alia ſua Bulla, de qua etiam mentionem fecimus ſupra, quæ incipit, *ex benigna Sedis Apoſtolicæ prouiſione*, data Romæ apud ſanctum Petrum, die 21. Martij, anno 1575. Pontificatus ſui anno 3. noſtra Minorum Fratrum, ac Monialium S. Claræ, ac Fratrum Tertij Ordinis, priuilegia confirmauerit, & tamen fuit addendo, apponendo, atque exprimendo ſequentem clauſulam, *quatenus ſunt in vſu, & ſacris Canonibus, & decretis ſacri Conc. Trid. non aduerſantur*. Quod & ſimiliter fecit Sixtus V. in alia ſua Bulla, quam eadem de re, edidit anno Domini 1587. Pontificatus ſui anno 3. licet ſubticuerit, verba illa, *ſacris Canonibus, & quatenus ſunt in vſu*. Ex quibus omnibus plane, vt videtur, colligitur, quod priuilegia omnia ſupradicta dumtaxat, ſunt per ſupradictos Pontifices approbata & firmata, in quantum Conc. Trid. prædicto non aduerſantur, neque ſunt contra aliorum ſummorum Pontificum, Bullas, Conſtitutiones, atque determinationes, & quod in cæteris omnibus, ſunt abrogata & reuocata, hæc faciunt pro hac parte.

Quænam priuilegia ſint per Conc Trid. reuocata.

Sed alij in alia omnino, contraria ſunt ſententia & opinione, & dicunt. Illa ſolum modo priuilegia, per ſupradictum Concil. Trid. eſſe abrogata & reuocata, quæ continentur in illis Decretis, in quibus formaliter, & expreſſe, reuocantur & derogantur Regularium priuilegia, & in quibus apponitur illa clauſula, *non obſtantibus quibuſcumque priuilegijs in contrarium exiſtentibus*, cætera vero non, etiamſi eidem Concilio, aut ſacris Canonibus, aliàs eſſe videantur contraria. Hæc ſententia & opinio, eſt quorumdam doctiſſimorum virorum, diciturq. fuiſſe olim, reſolutionem habitam, à multis grauiſſimis Doctoribus Iuriſperitis, & Theologis Eccleſiaſticis, & Regularibus, vt refert Pater Frater Emman. Rodrig. 1. tom. ſuarum Quæſtionum Regul. q. 8. ar. 6. vbi hac de re latiſſime agit, dicitq. conſtare ex quamplurimis locis prædicti Concilij Tridentini, in quibus inuenire licebit, quod in vno eodemq. capite, interdum ponuntur diuerſa Decreta, quædam abſolute, & abſque aliqua priuilegiorum derogatione, ſiue reuocatione, alia vero non ita, ſed cum eorumdem derogatione & reuocatione expreſſa. Quod factum fuiſſe inuenitur, in primis, *ſeſſ. 23. cap. 8. de reformat.* in cuius priori parte agendo de ſacris Ordinibus, ſequentia ponuntur verba. *Ordinationes ſacrorum Ordinum, ſtatutis à iure temporibus, ac in Cathedrali Eccleſia, vocatis, præſentibusq. ad id Eccleſiæ Canonicis, publice celebrentur*. Et vt patebit inuenti reſpectu præfati Decreti, nulla ibidem apponitur clauſula, priuilegij alicuius derogatoria aut reuocatoria, quod tamen fit in ſeq. Decreto, quando dicitur: *Vnuſquiſque autem à proprio ſuo Epiſcopo ordinetur. Quod ſi quis ab alio promoueri petat, nullatenus id ei, etiam cuiuſuis generalis aut ſpecialis reſcripti, vel priui-*

legij

legij prætextu, etiam ſtatutis temporibus permittatur, niſi eius probitas; ac mores Ordinarij ſui teſtimonio commendentur. Ecce, inquiunt, qualiter reſpectu præfati ſecundi Decreti, derogantur priuilegia & reſcripta quæcumque, generalia & ſpecialia. Ex quo, vt videtur, colligitur, quod aliud ſit iuditium, de Decretis prædicti Concilij Tridentini, in quibus præfata derogatoria atque reuocatoria priuilegiorum clauſula apponitur, aliud vero de illis, in quibus nihil omnino tale habetur. Quo fundaméto inquiunt innixi DD. ſupradicti, Salmanticenſes Theologi, & Iuriſperiti, decreuerunt & ſubſcripſerunt olim, quod Religioſi & Regulares, etiam modo poſt Concil. Trid. virtute ſuorum priuilegiorum, ordinari poſſunt extra tempora, quia in ſupradicto Decreto, nulla apponitur clauſula eorumdem reuocatoria, non tamen poſſunt ordinari ab alio, quam à proprio Epiſcopo, étiam ſtatutis temporibus, & etiam prætextu cuiuſuis generalis, aut ſpecialis reſcripti, vel priuilegij, niſi eius probitas, ac mores, proprij Ordinarij ſui teſtimonio, cómendentur, nam huiųs Decreti reſpectu, dicunt, quod priuilegia atq; reſcripta, omnino reuocantur. Cui ſententiæ & opinioni adhærentes, ſemel, & iterum, Hiſpanorum Epiſcoporum multi, viſa dictorum DD. ſententia & ſubſcriptione, aliquos Religioſos ordinauerunt extra tépora. Præter locum ſupradictum adducunt ex eodem Concilio, aliqua Decreta, quibus hoc ipſum omnino inſinuatur, & in quibus multa iubentur, ſimpliciter & abſolute, abſque aliqua priuilegiorum clauſula, derogatoria & reuocatoria, vt conſtat, *ex ſeſſ. 4. in decreto de editione librorũ*, vbi dicitur, *quod non liceat etiam Regularibus imprimere libros de rebus ſacris, ſine approbatione Ordinarij, & licentia ſuorum Superiorum*, vbi cum non apponatur clauſula derogatoria, dicunt Doctores ſupradicti, quod ſi aliquod in contrarium, Regularibus hac de re, conceſſum fuiſſet priuilegium, iure optimo eodem vti poſſent, & idem eadem ratione eſſet dicendum, de illo alio Decreto, poſito in ſequenti *ſeſſ. 5. de reformat. cap. 1.* vbi præcipitur, *quod in Monaſterijs Monachorum, vbi id commode fieri poteſt, habeatur ſemper lectio ſacra Scripturæ, ad quod poſſint cogi per Epiſcopos & Prælatos*, vbi ſimiliter nulla apponitur clauſula, priuilegiorum reuocatoria, quo fit, etiam inquiunt, vt ſi Monachorum aliqui, ad id in contrarium aliquod habuiſſent priuilegium, per ſupradictos Prelatos, cogi nullatenus poſſent, cum quantum ad hoc eorumdem priuilegia, non fuerint reuocata.

Secundo, ad hoc propoſitum, atque ad prædictam ſententiam comprobandã, facere etiam videtur quãmaxime, quod in eodem Conc. habetur, *ſeſſ. 22. cap. 4.* vbi dicitur, *quod careant voce in Capitulo Eccleſiarum, qui ſacris non fuerit initiatus, & ſaltim conſtitutus in Subdiaconatus Ordine, etiam ſi hoc ſibi, ab alijs libere fuerit conceſſum*, quod Decretum ſeruari iubet, in quacumque Eccleſia Cathedrali, vel Collegiata, ſeculari, vel Regulari. Sed cum ibidem, nulla apponatur clauſula priuilegiorum derogatoria aut reuocatoria, inquiunt etiam Doctores prædicti, quod ſi in Religione aliqua, in contrariũ aliquod fuiſſet priuilegium, quo etiam in ſacris non conſtituti, vocem habere poſſent in Capitulo, eiuſmodi priuilegium valeret, eoq. iure optimo vti poſſent. Circa quod, in facti contingentia, dicunt, quod eſt expreſſa declaratio Congregationis Illuſtriſſimorum Cardinalium, deputatorum explicationi atque declarationi, præfati Concil. Trident. qui quidem, vt refert Paraſellus Generalis olim Ordinis Minimorum, anno Domini 1573. eadem de re conſulti declararunt, quod dictum Concilium non contrariatur Conſtitutionibus Regularium, ſi in aliquo Ordine, etiam non in ſacris conſtituti, de conſuetudine, aut conſtitutione, ad actus Capitulares admittantur: quæ reſponſio facta eſt prædicto Patri generaliſſimo, quia in ſuo Ordine & Religione

ligionē,eadē viget consuetudo. Et quod hic dicitur,de cōsuetudine & Constitutione, dicendum esset pariter de priuilegio, si ad id aliquod haberetur, quo ad huiusmodi actus Capitulares,non in sacris constituti possent admitti, nam si non reuocatur per Decretum suprad: ctum consuetudo , aut Constitutio, nec reuocabitur priuilegium, cum eadem si: vtriusque ratio. Idem videtur dicendum,de alio eiusdem Conc. Decreto , posito sess. 23. cap. 11. vbi traditur ordo seruandus,in conferendis Ordinibus , & ponuntur qualitates ordinandorum,atque præcipitur, vt ex vno ad alium Ordinem, non ascendatur, nisi transactis quibusdam interstitijs,ibidem appositis , vbi cum non apponitur clausula derogatoria aut reuocatoria, fieri videtur, quod si ad id Regulares, aliquod haberent priuilegium, eo iure optimo vti possent, ob rationem supradictā, nisi aliunde eis etiam obstaret Bulla, & Constitutio postea edita à Sixt.V.contra male promotos & ordinatos,de quo in præsentiarum non fit sermo;nam solūmodo hoc adducitur,ad probandum,quod Regulariū priuilegia,quæ in prædicto Conc.Trid.decreto nō expresse sunt abrogata & derogata, & in quibus nulla eiusmodi clausula apponitur, adhuc permanent in suo vigore: nam quando Concilium prædictum contrarium intendit, expresse ipsa reuocat,& clausula ibidem apponitur,vnde id liquido, & manifeste possit colligi,quod fieri solet, per illa verba, *priuilegijs quibuscumque,in contrarium non obstantibus, aliysue similibus*. Quod & fecisse, vt videtur,necesse fuit , nam sicuti priuilegia inserta in corpore iuris , non derogantur, sub generali derogatione aut reuocatione, vt dicunt communiter Doctores Iurisperiti,& quamplures allegando id concludit Enriq. 1.to.lib. 7. cap. 28. num. 9. littera i, & cap. 31.num. 5.littera.S, ita & de priuilegijs Regularium dicendum videtur similiter , quod per dictum Concilium non derogantur neque reuocantur, nisi de ipsis specifica & specialis mentio fiat, & apponatur aliqua clausula , ex qua idipsum liquido & manifeste possit colligi .

Tertio & vltimo probant suam sententiam , quia,inquiunt,argumenta in contrarium adducta non conuincunt . Vnde ad ea,quæ supra allata sunt, respondent per ordinem .

Ad verba adducta ex Conc. Trid *sess.5.de reformat. cap.22.* dicunt , quod in dicto capitulo , solummodo reuocantur priuilegia , quæ sunt contra Decreta , & determinationes ibidem positas in d. *sess.25. de Regul.* non vero illa priuilegia , quæ sunt contra Decreta aliarum sessionum, in quibus non apponitur similis derogatio, & reuocatio expressa, seu aliqua alia clausula illi æquipollens . Et quod hoc ita sit , constare dicunt ex verbis positis , in dicto c.postquā,ibi dicitur. *Hæc omnia & singula superioribus Decretis,contenta obseruari præcipit sacrosancta Synodus &c.non obstantibus.* Vbi,inquiunt, notandum est verbū,*contenta in superioribus Decretis* , ac si diceretur, non autem in superioribus sessionibus . Ex quo datur intelligi , quod voluit sancta Synodus,contenta in d.sess.25.ac in omnibus superioribus eiusdem Decretis,omnino obseruari , etiam contra Regularium priuilegia , non autem contenta in alijs Sessionibus, in quibus non similis habetur clausula , si alias in contrarium aliqua habeantur priuilegia, & eorum non fiat derogatio & reuocatio expressa .

Ad illud vero, quod adducitur ex Bulla Pij IV. posita in confirmatione supradicti Concilij Tridentini , ex cuius generalitate videtur colligi , quod per ipsam non solum reuocantur , annullantur, atque cassantur, à prædicto summo Pontifice priuilegia,quorum in Decretis præfati Concilij,inuenitur reuocatio expressa , verum etiam, & alia quæ sunt quoquo modo contraria

Decre-

Digitized by Google

830

eſt (inquit prædicta gloſſa) expreſſe eius modi priuilegio renuntiari, iuxtà *cap. cum tempore, de arbitris*, ſi tamen nihil ſibi Papa reſeruauit, vtputa ſi priuilegium dedit, de non ſoluendis decimis, & nihilominus priuilegiatus ſoluit ipſas, amittit priuilegium, etiam per vnicum actum, iuxta *cap. quam periculoſum, 7. q. 1.* quod intelligendum eſt, vt diximus in Concluſione, quando priuilegiatus, eſt perſona priuata & particularis, ſecus eſt autem ſi ſit Communitas, vel Eccleſia, tunc enim, vt ſtatim in ſequenti Concluſione dicemus: non deperditur, niſi legitimo tempore, hoc eſt quadraginta annorum ſpatio, præſcribatur contra priuilegium, decimas ſoluendo, iuxta *cap. accedentibus, & cap. ſi de terra, eod. tit. de priuilegijs.* Et addit ſupradicta gloſſa, quod ſi priuilegium datur ad excipiendum, perpetuum eſt, quia, quæ temporalia ſunt ad agendum, ſunt perpetua ad excipiendum, iuxta *l. pure, §. vlt. ff. de dot. except.* quod dicit eſſe verum, ſi nemo agat, nam ſi agat, & non excipitur contra agentem, perditur priuilegium, iuxta *l. Pomponius, §. rati habitationis, ff. de procur. & l. ſi is quis, ff. de cond.* Vnde inquit exemptus, vt non coram Ordinario reſpondeat, reſpondens, & non allegando priuilegium, ipſum amittit, quæ omnia ſunt quammaxime notanda atque memoriæ commendanda. Sed adnotandum eſt præterea, poſitum fuiſſe in Concluſione verbum illud, *directe, ſecus autem indirecte*, nam, vt dicit, alia gloſſ. *in d. cap. cum acceſſiſſent, de conſtit.* per contrauentionem indirectam, non deperditur, & magis delinquit, qui directe venit contra priuilegium, quam ille, qui non vtitur illo, argumento deducto, *ex cap. quiſquis, d. 84. & contingit, el 2. de ſent. excommun.* Videatur hac de re Sylu. *verb. priuilegium, q. 11.*

Secunda Concluſio.

Priuilegia Eccleſijs, siue Religionibus conceſſa, non amittuntur, niſi contra ea præſcribatur legitimo tempore.

Si vero priuilegium, fuit conceſſum Eccleſiæ, ſeu alicui Cõmunitati, qualia ſunt omnia priuilagia, quæ Regularibus conceduntur, non deperditur, per quemlibet non vſum, aut per vſum contrarium, niſi contra ipſum legitimo præſcribatur tempore. Hæc Concluſio, eſt etiam omnium Doctorum communis, de qua videatur Syluester, vbi ſupra latiſſime, & ſatis colligitur ex omnibus iuribus, citatis pro præcedenti Concluſione. Pro cuius comprobatione, quammaxime facit quædam alia gloſſa, poſita, *in d. cap. cum. acceſſiſſent, de conſtit.* Vbi & ad hoc propoſitum afferuntur ſequentes verſus.

Priuatam legem, tollit contrarius actus, Si perſonalis:
Si patet eſſe realis, Tunc non perditur, niſi præſcripſiſſe probatur.

Quanto tẽpore contra Eccleſiã præſcribatur.

Sed circa hoc præſcriptionis tẽpus, adnotandũ eſt, quod quamuis olim Alexand. III. *in cap. de terra, de priuil.* decreuerit, vt præſcriptio fieret, ſpatio triginta annorum, in rebus Eccleſiaſticis, atq; in priuilegijs, attamen Innoc. III. poſtea *in cap. accedentibus, eod. tit.* determinauit, quod prædicta præſcriptio non fieret, in minori tempore, quam quadraginta annorum ſpatio, quinuero & aliquæ Religiones, ſpeciale habent priuilegium, vt contra ipſas, non poſſit præſcribi, minori ſpatio, quam ſexaginta annorum. Ad quod habetur particulare, quoddã priuilegium, Eugen. IV. conceſſum anno Domini 1434. 7. Kalend. Martij, Pontificatus ſui anno 4. Ordinis ſancti Benedicti Valliſoletani, quod refertur in lib. priuilegiorum eiuſdem Ordinis, vbi habetur, *quod contra priuilegia dicta Congregationis, non currat præſcriptio, niſi poſt lapſum ſexaginta annorum.* Sed ad ſupradictam Concluſionem redeundo, dico, quod Regularium priuilegia, non tolluntur per non vſum, aut vero per vſum contrarium, niſi per ſpatium quadraginta annorum, ſecundum ius commune, aut ſexaginta, ſecundum prædictum priuilegium, contra ipſa præſcribatur. Et ſi quæratur cauſa & ratio, ob quam priuilegium priuatæ perſonæ

Nota hoc priuilegium, circa præſcriptionẽ, minoris tempore non fiendam quam ſexaginta annorum.

conceſ-

conceſſum, per vnicum tantum actum, directe factum deperdatur, non vero cõceſſum Cõmunitati, & Eccleſiæ. Eius ratio in promptu eſt, nã priuilegium deperditur, ex tacita renunciatione illius cui conceditur, iuxta *l. voluntarie, C. de excuſatione tutorum, & ibi gloſſa*, & certum eſt, loquendo de priuilegijs Eccleſijs, ſiue Cõmunitatibus conceſſis, quod ſingulares perſonæ, per vnicum, neque vero per plures actus, renunciare poſſunt, tacite neque expreſſe, priuilegio ſuæ Communitati facto, iuxta *cap. cum renunciat, 32. q. 1.* Secus eſt autem ſi priuilegium ſit priuatum, & particulare, nam quilibet per contrauentionem eidem poteſt renuntiare, vt colligitur ex præallegato capitulo, inde eſt, ergo quod ad hoc ſufficiat vnicus dumtaxat actus, directe factus, non vero ad illud, etiam per quãcumque renuntiationem particularium, tacite vel expreſſe factam, niſi legitima accedat præſcriptio, iuxta *d. cap. accedentibus*. His appoſitis Concluſionibus, inſurgit modo difficultas, quid intendant ſummi Pontiff. quando confirmant Regularium priuilegia, apponendo clauſulam, *quatenus ſunt in vſu?* Cui difficultati reſolutiue reſpondetur, per Concluſionem, quæ erit tertia in ordine.

Tertia Concluſio.

Pontifices ſũmi confirmando priuilegia, quatenus ſunt in vſu, illa dũtaxat confirmare videntur, quæ non ſunt ſublata per contrarium vſum, legitimo tempore præſcriptum. Hæc Concluſio, probatur in primis, *ex c. quia diuerſitatem, de conceſſione prebendarum*, vbi Innoc. III. expreſſe diffinit, *quod Pontifex confirmando priuilegia ſub forma communi, non confirmat ipſa, niſi quatenus iuſte, & pacifice poſſidentur, & actu valent.* Facit ad hoc, *& cap. cum dilecta, de confirmat. util. & inutil.* Et generalis eſt Iuriſconſultorum Regula, quod qui confirmat aliquod priuilegium, ſub forma communi, non per id tribuit ius nouum, ſed antiquum tantummodo conſeruat, vt late probat gloſſa, *in ſuprad. cap. quia diuerſitatem, verb. ſub forma communi*, & gloſſ. etiam *in d. cap. cum dilecta, verb. nouum ius*, vbi ad propoſitum adducuntur plura alia iura. Sed facit ad hoc quammaxime, *cap. ex parte, de priuil.* vbi gloſſ. *verbo, antiquum ius*, notat, quod per innouationẽ priuilegij, nihil iuris de nouo acquiritur, ſed antiquum conſeruatur. Idem habetur *in cap. quia intentionis noſtræ, eodem tit.* vbi expreſſe Honorius III. inquit, *quod innouatio priuilegij, nec ius nouum confert, neque etiam vetus tollit*, quod eſt verum, & tenendum, etiamſi in priuilegio de nouo addantur illa conſueta verba, *de nouo concedimus*, cum id fiat ſub forma cõmuni, vt dictum eſt. Licet enim Princeps quandoq. confirmet illud, quod ipſo iure nullum eſt, quo caſu potius videtur dare, quam confirmare, cuius exempla aliqua reperiuntur in iure, *in l. adoptio, ff. de adoptionibus, & l. legata inutilia, ff. de legat. 1.* quandoq. etiam, licet non confirmet id, quod ipſo iure nullum eſt, confirmat tamen, id quod eſt imperfectum, vt ad perfectionem reducatur, vt quando ſuperior electionem aliquam confirmat, quo caſu quamuis non videatur dare, qui confirmat, videtur tamen imperfectum perficere, iuxta id quod habetur in iure, *in Authent. de defenſion. Ciuit. §. interim*, & notat Bartolus, & ſcribentes *in l. Oquia, ff. de ſuſpectis tutor. ſummum Iudicem*, attamen loquendo de confirmatione, facta in forma communi, qui confirmat aliquod priuilegium, ſecundum ius, nihil de nouo tribuit, ſed tantummodo antiquum ius conſeruat, neque confirmat, niſi ſolummodo id quod actu eſt, & actu valet. Supradicta omnia confirmantur per id, quod dixit olim Iulius Secundus, & habetur in Monumentis noſtri Ordinis, & refertur in Compendio, *verb. priuilegia Fratrum, §. 15.* vbi dicitur, *quod predictus Iulius Secundus declarauit, quod per con-*

Pontifices confirmando priuilegia, quatenus ſunt in vſu, illa dũtaxat confirmant, quæ nõ ſunt ſublata per contrarium vſum, legitimo tempore præſcripta.

Nota, quod confirmatio priuilegij, neque nouum ius confert, neque vetus tollit.

Monn. ord. 1. imp. f. 43. & 2. fo. 126 cec. 277. & refertur in Comp. ver. priu. Fratrum, §. 15.

ceſt (inquit prædicta gloſſa) expreſſe eius modi priuilegio renuntiari, iuxtà *cap.cum tempore, de arbitris*, ſi tamen nihil ſibi Papa reſeruauit, vtputa ſi priuilegium dedit, de non ſoluendis decimis, & nihilominus priuilegiatus ſoluit ipſas, amittit priuilegium, etiam per vnicum actum, iuxta *cap. quam periculoſum, 7.q.1.* quod intelligendum eſt, vt diximus in Concluſione, quando priuilegiatus, eſt perſona priuata & particularis, ſecus eſt autem ſi ſit Communitas, vel Eccleſia, tunc enim, vt ſtatim in ſequenti Concluſione dicemus: non deperditur, niſi legitimo tempore, hoc eſt quadraginta annorum ſpatio, præſcribatur contra priuilegium, decimas ſoluendo, iuxta *cap. accedentibus, & cap.ſi de terra, eod.tit. de priuilegijs.* Et addit ſupradicta gloſſa, quod ſi priuilegium datur ad excipiendum, perpetuum eſt, quia, quæ temporalia ſunt ad agendum, ſunt perpetua ad excipiendum, iuxta *l.pure, §. vlt. ff. de dot. exept.* quod dicit eſſe verum, ſi nemo agat, nam ſi agat, & non excipitur contra agentem, perditur priuilegium, iuxta *l. Pomponius, §. rati habitationis, ff. de procur. & l.ſi is quis, ff. de cond.* Vnde inquit exemptus, vt non coram Ordinario reſpondeat, reſpondens, & non allegando priuilegium, ipſum amittit, quæ omnia ſunt quammaxime notanda atque memoriæ commendanda. Sed adnotandum eſt præterea, poſitum fuiſſe in Concluſione verbum illud, *directe, ſecus autem indirecte*, nam, vt dicit, alia gloſſ. *in d.cap.cum acceſſiſſent, de conſtit.* per contrauentionem indirectam, non deperditur, & magis delinquit, qui directe venit contra priuilegium, quam ille, qui non vtitur illo, argumento deducto, *ex cap. quiſquis, d.84. & contingit, el 2. de ſent. excommun.* Videatur hac de re Sylu. *verb. priuilegium, q.11.*

Secunda Concluſio.

Priuilegia Eccleſijs, ſiue Religionibus conceſſa, non amittuntur, niſi contra ea præſcribatur legitimo tempore.

Si vero priuilegium, fuit conceſſum Eccleſiæ, ſeu alicui Cõmunitati, qualia ſunt omnia priuilagia, quæ Regularibus conceduntur, non deperditur, per quemlibet non vſum, aut per vſum contrarium, niſi contra ipſum legitimo præſcribatur tempore. Hæc Concluſio, eſt etiam omnium Doctorum communis, de qua videatur Syluester, vbi ſupra latiſſime, & ſatis colligitur ex omnibus iuribus, citatis pro præcedenti Concluſione. Pro cuius comprobatione, quammaxime facit quædam alia gloſſa, poſita, *in d.cap.cum acceſſiſſent, de conſtit.* Vbi & ad hoc propoſitum afferuntur ſequentes verſus.

Priuatam legem, tollit contrarius actus, Si perſonalis:
Si patet eſſe realis, Tunc non perditur, niſi præſcripſiſſe probatur.

Quanto tẽpore contra Eccleſiã præſcribatur.

Sed circa hoc præſcriptionis tẽpus, adnotandũ eſt, quod quamuis olim Alexand. III. *in cap. de terra, de priuil.* decreuerit, vt præſcriptio fieret, ſpatio triginta annorum, in rebus Eccleſiaſticis, atq; in priuilegijs, attamen Innoc.III. poſtea *in cap. accedentibus, eod.tit.* determinauit, quod prædicta præſcriptio non fieret, in minori tempore, quam quadraginta annorum ſpatio, quinuero & aliquæ Religiones, ſpeciale habent priuilegium, vt contra ipſas, non poſſit præſcribi, minori ſpatio, quam ſexaginta annorum. Ad quod habetur particulare, quoddã priuilegium, Eugen. IV. conceſſum anno Domini 1434. 7. Kalend. Martij, Pontificatus ſui anno 4. Ordinis ſancti Benedicti Valliſoletani, quod refertur in lib. priuilegiorum eiuſdem Ordinis, vbi habetur,

Nota hoc priuilegium, circa præſcriptionẽ, minori tempore non fiendam quam ſexaginta annorum.

quod contra priuilegia dicta Congregationis, non currat præſcriptio, niſi poſt lapſum ſexaginta annorum. Sed ad ſupradictam Concluſionem redeundo, dico, quod Regularium priuilegia, non tolluntur per non vſum, aut vero per vſum contrarium, niſi per ſpatium quadraginta annorum, ſecundum ius commune, aut ſexaginta, ſecundum prædictum priuilegium, contra ipſa præſcribatur. Et ſi quæratur cauſa & ratio, ob quam priuilegium priuatæ perſonæ

conceſ-

conceſſum, per vnicum tantum actum, directe factum deperdatur, nõn vero cõceſſum Cõmunitati, & Eccleſiæ. Eius ratio in promptu eſt, nã priuilegium deperditur, ex tacita renunciatione illius cui conceditur, iuxta *l. voluntarie, C. de excuſationc tutorum, & ibi gloſſa*, & certum eſt, loquendo de priuilegijs Eccleſijs, ſiue Cõmunitatibus conceſſis, quod ſingulares perſonæ, per vnicum, neque vero per plures actus, renunciare poſſunt, tacite neque expreſſe, priuilegio ſuæ Communitati facto, iuxta *cap. cum renunciat, 32. q. 1.* Secus eſt autem ſi priuilegium ſit priuatum, & particulare, nam quilibet per contrauentionem eidem poteſt renuntiare, vt colligitur ex præallegato capitulo, inde eſt, ergo quod ad hoc ſufficiat vnicus dumtaxat actus, directe factus, non vero ad illud, etiam per quãcumque renuntiationem particularium, tacite vel expreſſe factam, niſi legitima accedat præſcriptio, iuxta *d. cap. accedentibus*. His appoſitis Concluſionibus, inſurgit modo difficultas, quid intendant ſummi Pontiff. quando confirmant Regularium priuilegia, apponendo clauſulam, *quatenus ſunt in vſu?* Cui difficultati reſolutiue reſpondetur, per Concluſionem, quæ erit tertia in ordine.

Tertia Concluſio.

Pontifices ſũmi confirmando priuilegia, quatenus ſunt in vſu, illa dũtaxat confirmare videntur, quæ non ſunt ſublata per contrarium vſum, legitimo tempore præſcriptum. Hæc Concluſio, probatur in primis, *ex c. quia diuerſitatem, de conceſſione prebendarum*, vbi Innoc. III. expreſſe diffinit, *quod Pontifex confirmando priuilegia ſub forma communi, non confirmat ipſa, niſi quatenus iuſte, & pacifice poſſidentur, & actu valent.* Facit ad hoc, *& cap. cum dilecta, de confirmat. vtil. & inutil.* Et generalis eſt Iuriſconſultorum Regula, quod qui confirmat aliquod priuilegium, ſub forma communi, non per id tribuit ius nouum, ſed antiquum tantummodo conſeruat, vt late probat gloſſa, *in ſuprad. cap. quia diuerſitatem, verb. ſub forma communi*, & gloſſ. etiam *in d. cap. cum dilecta, verb. nouum ius*, vbi ad propoſitum adducuntur plura alia iura. Sed facit ad hoc quammaxime, *cap. ex parte, de priuil.* vbi gloſſ. *verbo, antiquum ius*, notat, quod per innouationẽ priuilegij, nihil iuris de nouo acquiritur, ſed antiquum conſeruatur. Idem habetur *in cap. quia intentioni noſtræ, eodem tit.* vbi expreſſe Honorius III. inquit, *quod innouatio priuilegij, nec ius nouum confert, neque etiam vetus tollit*, quod eſt verum, & tenendum, etiamſi in priuilegio de nouo addantur illa conſueta verba, *de nouo concedimus*, cum id fiat ſub forma cõmuni, vt dictum eſt. Licet enim Princeps quandoq. confirmet illud, quod ipſo iure nullum eſt, quo caſu potius videtur dare, quam confirmare, cuius exempla aliqua reperiuntur in iure, *in l. adoptio, ff. de adoptionibus, & l. legata inutilia, ff. de legat. 1.* quandoq. etiam, licet non confirmet id, quod ipſo iure nullum eſt, confirmat tamen, id quod eſt imperfectum, vt ad perfectionem reducatur, vt quando ſuperior electionem aliquam confirmat, quo caſu quamuis non videatur dare, qui confirmat, videtur tamen imperfectum perficere, iuxta id quod habetur in iure, *in Authent. de defenſor. Ciuit. §. interim*, & notat Bartolus, & ſcribentes *in l. Quia, ff. de variis & extraordinar. cognitionibus*, attamen loquendo de confirmatione, facta in forma communi, qui confirmat aliquod priuilegium, ſecundum ius, nihil de nouo tribuit, ſed tantummodo antiquum ius conſeruat, neque confirmat, niſi ſolummodo id quod actu eſt, & actu valet. Supradictæ omnia confirmantur per id, quod dixit olim Iulius Secundus, & habetur in Monumentis noſtri Ordinis, & refertur in Compendio, *verb. priuilegia Fratrum*, §. 15. vbi dicitur, *quod predictus Iulius Secundus declarauit, quod per con-*

Pontifices confirmando priuilegia, quatenus ſunt in vſu, illa dũtaxat confirmant, quæ nõ ſunt ſublata per contrarium vſum, legitimo tempore præſcriptũ.

Nota, quod cõfirmatio priuilegij, neque nouum ius confert, neque vetus tollit.

Monum. ord. 1. imp. f. 43. & 2. fo. 126 cæc. 277. & refertur in Comp. ver. priu. Fratrum, §. 15.

Digitized by Google

830 test (inquit prædicta gloſſa) expreſſe eius modi priuilegio renuntiari, iuxtà *cap. cum tempore, de arbitris*, ſi tamen nihil ſibi Papa reſeruauit, vtputa ſi priuilegium dedit, de non ſoluendis decimis, & nihilominus priuilegiatus ſoluit ipſas, amittit priuilegium, etiam per vnicum actum, iuxta *cap. quam periculoſum, 7. q. 1.* quod intelligendum eſt, vt diximus in Concluſione, quando priuilegiatus, eſt perſona priuata & particularis, ſecus eſt autem ſi ſit Communitas, vel Eccleſia, tunc enim, vt ſtatim in ſequenti Concluſione dicemus: non deperditur, niſi legitimo tempore, hoc eſt quadraginta annorum ſpatio, præſcribatur contra priuilegium, decimas ſoluendo, iuxta *cap. accedentibus, & cap. ſi de terra, eod. tit. de priuilegijs.* Et addit ſupradicta gloſſa, quod ſi priuilegium datur ad excipiendum, perpetuum eſt, quia, quæ temporalia ſunt ad agendum, ſunt perpetua ad excipiendum, iuxta *l. pure, §. vlt. ff. de dot. except.* quod dicit eſſe verum, ſi nemo agat, nam ſi agat, & non excipitur contra agentem, perditur priuilegium, iuxta *l. Pomponius, §. rati habitationis, ff. de procur. & l. ſi is quis, ff. de cond.* Vnde inquit exemptus, vt non coram Ordinario reſpondeat, reſpondens, & non allegando priuilegium, ipſum amittit, quæ omnia ſunt quammaxime notanda atque memoriæ commendanda. Sed adnotandum eſt præterea, poſitum fuiſſe in Concluſione verbum illud, *directe, ſecus autem indirecte*, nam, vt dicit, alia gloſſ. *in d. cap. cum acceſſiſſent, de conſtit.* per contrauentionem indirectam, non deperditur, & magis delinquit, qui directe venit contra priuilegium, quam ille, qui non vtitur illo, argumento deducto, *ex cap. quiſquis, d. 84. & contingit, el 2. de ſent. excommun.* Videatur hac de re Sylu. *verb. priuilegium, q. 11.*

Secunda Concluſio.

Priuilegia Eccleſijs, ſiue Religionibus conceſſa, non amittuntur, niſi contra ea præſcribatur legitimo tempore.

Si vero priuilegium, fuit conceſſum Eccleſiæ, ſeu alicui Cómunitati, qualia ſunt omnia priuilagia, quæ Regularibus conceduntur, non deperditur, per quemlibet non vſum, aut per vſum contrarium, niſi contra ipſum legitimo præſcribatur tempore. Hæc Concluſio, eſt etiam omnium Doctorum communis, de qua videatur Syluester, vbi ſupra latiſſime, & ſatis colligitur ex omnibus iuribus, citatis pro præcedenti Concluſione. Pro cuius comprobatione, quammaxime facit quædam alia gloſſa, poſita, *in d. cap. cum. acceſſiſſent, de conſtit.* Vbi & ad hoc propoſitum afferuntur ſequentes verſus.

Priuatam legem, tollit contrarius actus, Si perſonalis:
Si patet eſſe realis, Tunc non perditur, niſi præſcripſiſſe probatur.

Quanto tẽpore contra eccleſiã præſcribatur.

Sed circa hoc præſcriptionis tẽpus, adnotandũ eſt, quod quamuis olim Alexand. III. *in cap. de terra, de priuil.* decreuerit, vt præſcriptio fieret, ſpatio triginta annorum, in rebus Eccleſiaſticis, atq; in priuilegijs, attamen Innoc. III. poſtea *in cap. accedentibus, eod. tit.* determinauit, quod prædicta præſcriptio non fieret, in minori tempore, quam quadragima annorum ſpatio, quinuero & aliquæ Religiones, ſpeciale habent priuilegium, vt contra ipſas, non poſſit præſcribi, minori ſpatio, quam ſexaginta annorum. Ad quod habetur particulare, quoddã priuilegium, Eugen. IV. conceſſum anno Domini 1434. 7. Kalend. Martij, Pontificatus ſui anno 4. Ordinis ſancti Benedicti Valliſoletani, quod refertur in lib. priuilegiorum eiuſdem Ordinis, vbi habetur, *quod contra priuilegia dicta Congregationis, non currat præſcriptio, niſi poſt lapſum ſexaginta annorum.* Sed ad ſupradictam Concluſionem redeundo, dico, quod Regularium priuilegia, non tolluntur per non vſum, aut vero per vſum contrarium, niſi per ſpatium quadraginta annorum, ſecundum ius commune, aut ſexaginta, ſecundum prædictum priuilegium, contra ipſa præſcribatur. Et ſi quæratur cauſa & ratio, ob quam priuilegium priuatæ perſonæ

Nota hoc priuilegium, circa præſcriptionẽ, minori tempore non fiendam quam ſexaginta annorum.

conceſ-

conceſſum, per vnicum tantum actum, directe factum deperdatur, non vero cõceſſum Cõmunitati, & Eccleſiæ. Eius ratio in promptu eſt, nã priuilegium deperditur, ex tacita renunciatione illius cui conceditur, iuxta *l. voluntarie, C. de excuſationes tutorum, & ibi gloſſa*, & certum eſt, loquendo de priuilegijs Eccleſijs, ſiue Cõmunitatibus conceſſis, quod ſingulares perſonæ, per vnicum, neque vero per plures actus, renunciare poſſunt, tacite neque expreſſe, priuilegio ſuæ Communitati facto, iuxta *cap. cum renunciat, 32. q. 1.* Secus eſt autem ſi priuilegium ſit priuatum, & particulare, nam quilibet per contrauentionem eidem poteſt renuntiare, vt colligitur ex præallegato capitulo, inde eſt, ergo quod ad hoc ſufficiat vnicus dumtaxat actus, directe factus, non vero ad illud, etiam per quãcumque renuntiationem particularium, tacite vel expreſſe factam, niſi legitima accedat præſcriptio, iuxta *d. cap. accedentibus*. His appoſitis Concluſionibus, inſurgit modo difficultas, quid intendant ſummi Pontiff. quando confirmant Regularium priuilegia, apponendo clauſulam, *quatenus ſunt in vſu*? Cui difficultati reſolutiue reſpondetur, per Concluſionem, quæ erit tertia in ordine.

Tertia Concluſio.

Pontifices ſũmi confirmando priuilegia, quatenus ſunt in vſu, illa dũtaxat confirmare videntur, quæ non ſunt ſublata per contrarium vſum, legitimo tempore præſcriptum. Hæc Concluſio, probatur in primis, *ex c. quia diuerſitatem, de conceſſione prebendarum*, vbi Innoc. III. expreſſe diffinit, *quod Pontifex confirmando priuilegia ſub forma communi, non confirmat ipſa, niſi quatenus iuſte, & pacifice poſſidentur, & actu valent.* Facit ad hoc, *& cap. cum dilecta, de confirmat. vtil. & inutil.* Et generalis eſt Iuriſconſultorum Regula, quod qui confirmat aliquod priuilegium, ſub forma communi, non per id tribuit ius nouum, ſed antiquum tantummodo conſeruat, vt late probat gloſſa, *in ſuprad. cap. quia diuerſitatem, verb. ſub forma communi*, & gloſſ. etiam *in d. cap. cum dilecta, verb. nouum ius*, vbi ad propoſitum adducuntur plura alia iura. Sed facit ad hoc quammaxime, *cap. ex parte, de priuil.* vbi gloſſ. *verbo, antiquum ius*, notat, quod per innouationẽ priuilegij, nihil iuris de nouo acquiritur, ſed antiquum conſeruatur. Idem habetur *in cap. quia intentioni noſtræ, eodem tit.* vbi expreſſe Honorius III. inquit, *quod innouatio priuilegij, nec ius nouum confert, neque etiam vetus tollit*, quod eſt verum, & tenendum, etiamſi in priuilegio de nouo addantur illa conſueta verba, *de noua concedimus*, cum id fiat ſub forma cõmuni, vt dictum eſt. Licet enim Princeps quandoq. confirmet illud, quod ipſo iure nullum eſt, quo caſu potius videtur dare, quam confirmare, cuius exempla aliqua reperiuntur in iure, *in l. adoptio, ff. de adoptionibus, & l. legata inutilia, ff. de legat.* 1. quandoq. etiam, licet non confirmet id, quod ipſo iure nullum eſt, confirmat tamen, id quod eſt imperfectum, vt ad perfectionem reducatur, vt quando ſuperior electionem aliquam confirmat, quo caſu quamuis non videatur dare, qui confirmat, videtur tamen imperfectum perficere, iuxta id quod habetur in iure, *in Authent. de defenſion. Ciuit. §. interim*, & notat Bartolus, & ſcribentes *in l. Orphia, ff. de iuriſdictione omnium Iudicum*, attamen loquendo de confirmatione, facta in forma communi, qui confirmat aliquod priuilegium, ſecundum ius, nihil de nouo tribuit, ſed tantummodo antiquum ius conſeruat, neque confirmat, niſi ſolummodo id quod actu eſt, & actu valet. Supradicta omnia confirmantur per id, quod dixit olim Iulius Secundus, & habetur in Monumentis noſtri Ordinis, & refertur in Compendio, *verb. priuilegia Fratrum, §. 15.* vbi dicitur, *quod predictus Iulius Secundus declarauit, quod per ſon-*

Pontifices confirmando priuilegia, quatenus ſunt in vſu, illa dũtaxat confirmant, quæ nõ ſunt ſublata per contrarium vſum, legitimo tempore præſcriptũ.

Nota, quod confirmatio priuilegij, neque nouum ius confert, neque vetus tollit.

Monu. ord. 1. imp. f. 43. & 2. fo. 126 cæc. 277. & refertur in Comp. ver. priu. Fratrum, §. 15.

837

teſt (inquit prædicta gloſſa) expreſſe eius modi priuilegio renuntiari, iuxtā *cap. cum tempore, de arbitris*, ſi tamen nihil ſibi Papa reſeruauit, vtputa ſi priuilegium dedit, de non ſoluendis decimis, & nihilominus priuilegiatus ſoluit ipſas, amittit priuilegium, etiam per vnicum actum, iuxta *cap. quam periculoſum, 7. q. 1.* quod intelligendum eſt, vt diximus in Concluſione, quando priuilegiatus, eſt perſona priuata & particularis, ſecus eſt autem ſi ſit Communitas, vel Eccleſia, tunc enim, vt ſtatim in ſequenti Concluſione dicemus: non deperditur, niſi legitimo tempore, hoc eſt quadraginta annorum ſpatio, præſcribatur contra priuilegium, decimas ſoluendo, iuxta *cap. accedentibus, & cap. ſi de terra, eod. tit. de priuilegijs.* Et addit ſupradicta gloſſa, quod ſi priuilegium datur ad excipiendum, perpetuum eſt, quia, quæ temporalia ſunt ad agendum, ſunt perpetua ad excipiendum, iuxta *l. pure, §. vlt. ff. de dot. except.* quod dicit eſſe verum, ſi nemo agat, nam ſi agat, & non excipitur contra agentem, perditur priuilegium, iuxta *l. Pomponius, §. rati habitationis, ff. de procur. & l. ſi is quis, ff. de cond.* Vnde inquit exemptus, vt non coram Ordinario reſpondeat, reſpondens, & non allegando priuilegium, ipſum amittit, quæ omnia ſunt quammaxime notanda atque memoriæ commendanda. Sed adnotandum eſt præterea, poſitum fuiſſe in Concluſione verbum illud, *directe, ſecus autem indirecte*, nam, vt dicit, alia gloſſ. *in d. cap. cum accediſſent, de conſtit.* per contrauentionem indirectam, non deperditur, & magis delinquit, qui directe venit contra priuilegium, quam ille, qui non vtitur illo, argumento deducto, *ex cap. quiſquis, d. 84. & contingit, el 2. de ſent. excommun.* Videatur hac de re Sylu. *verb. priuilegium, q. 11.*

Secunda Concluſio.

Priuilegia Eccleſijs, siue Religionibus conceſſa, non amittuntur, niſi cõtra ea præſcribatur legitimo tempore.

Si vero priuilegium, fuit conceſſum Eccleſiæ, ſeu alicui Cõmunitati, quælia ſunt omnia priuilagia, quæ Regularibus conceduntur, non deperditur, per quemlibet non vſum, aut per vſum contrarium, niſi contra ipſum legitimo præſcribatur tempore. Hæc Concluſio, eſt etiam omnium Doctorum communis, de qua videatur Syluester, vbi ſupra latiſſime, & ſatis colligitur ex omnibus iuribus, citatis pro præcedenti Concluſione. Pro cuius comprobatione, quammaxime facit quædam alia gloſſa, poſita, *in d. cap. cum accediſſent, de conſtit.* Vbi & ad hoc propoſitum afferuntur ſequentes verſus.

Priuatam legem, tollit contraria actus, Si perſonalis:
Si patet eſſe realis, Tunc non perditur, niſi præſcripſiſſe probatur.

Quanto tẽpore contra Eccleſiã præſcribatur.

Sed circa hoc præſcriptionis tẽpus, adnotandũ eſt, quod quamuis olim Alexand. III. *in cap. de terra, de priuil.* decreuerit, vt præſcriptio fieret, ſpatio triginta annorum, in rebus Eccleſiaſticis, atq; in priuilegijs, attamen Innoc. III. poſtea *in cap. accedentibus, eod. tit.* determinauit, quod prædicta præſcriptio non fieret, in minori tempore, quam quadragima annorum ſpatio, quinuero & aliquæ Religiones, ſpeciale habent priuilegium, vt contra ipſas, non poſſit præſcribi, minori ſpatio, quam ſexaginta annorum. Ad quod habetur particulare, quoddã priuilegium, Eugen. IV. conceſſum anno Domini 1434. 7. Kalend. Martij, Pontificatus ſui anno 4. Ordinis ſancti Benedicti Valliſoletani, quod refertur in lib. priuilegiorum eiuſdem Ordinis, vbi habetur, *quod contra priuilegia dicte Congregationis, non currat præſcriptio, niſi poſt lapſum ſexaginta annorum.* Sed ad ſupradictam Concluſionem redeundo, dico, quod Regularium priuilegia, non tollunetur per non vſum, aut vero per vſum contrarium, niſi per ſpatium quadraginta annorum, ſecundum ius commune, aut ſexaginta, ſecundum prædictum priuilegium, contra ipſa præſcribatur. Et ſi quæratur cauſa & ratio, ob quam priuilegium priuatæ perſonæ

Nota hoc priuilegium, circa præſcripcionẽ, minori tempore non fiendam quam ſexaginta annorum.

conceſ-

conceſſum, per vnicum tantum actum, directe factum deperdatur, nõn vero cõceſſum Cõmunitati, & Eccleſiæ. Eius ratio in promptu eſt, nã priuilegium deperditur, ex tacita renunciatione illius cui conceditur, iuxta *l. voluntarie, C. de excuſatione tutorum, & ibi gloſſa*, & certum eſt, loquendo de priuilegijs Eccleſijs, ſiue Cõmunitatibus conceſſis, quod ſingulares perſonæ, per vnicum, neque vero per plures actus, renunciare poſſunt, tacite neque expreſſe, priuilegio ſuæ Communitati facto, iuxta *cap. cum renunciat, 32. q. 1.* Secus eſt autem ſi priuilegium ſit priuatum, & particulare, nam quilibet per contrauentionem eidem poteſt renuntiare, vt colligitur ex præallegato capitulo, inde eſt, ergo quod ad hoc ſufficiat vnicus dumtaxat actus, directe factus, non vero ad illud, etiam per quãcumque renuntiationem particularium, tacite vel expreſſe factam, niſi legitima accedat præſcriptio, iuxta *d. cap. accedentibus*. His appoſitis Concluſionibus, inſurgit modo difficultas, quid intendant ſummi Pontiff. quando confirmant Regularium priuilegia, apponendo clauſulam, *quatenus ſunt in vſu?* Cui difficultati reſolutiue reſpondetur, per Concluſionem, quæ erit tertia in ordine.

Tertia Concluſio.

Pontifices ſũmi confirmando priuilegia, quatenus ſunt in vſu, illa dũtaxat confirmare videntur, quæ non ſunt ſublata per contrarium vſum, legitimo tempore præſcriptum. Hæc Concluſio, probatur in primis, *ex c. quia diuerſitatem, de conceſſione prebendarum*, vbi Innoc. III. expreſſe diffinit, *quod Pontifex confirmando priuilegia ſub forma communi, non confirmat ipſa, niſi quatenus iuſta, & pacifice poſſidentur, & actu valent.* Facit ad hoc, *& cap. cum dilecta, de confirmat. vtil. & inutil.* Et generalis eſt Iuriſconſultorum Regula, quod qui confirmat aliquod priuilegium, ſub forma communi, non per id tribuit ius nouum, ſed antiquum tantummodo conſeruat, vt late probat gloſſa, *in ſuprad. cap. quia diuerſitatem, verb. ſub forma communi*, & gloſſ. etiam *in d. cap. cum dilecta, verb. nouum ius*, vbi ad propoſitum adducuntur plura alia iura. Sed facit ad hoc quammaxime, *cap. ex parte, de priuil.* vbi gloſſ. *verbo, antiquum ius*, notat, quod per innouationẽ priuilegij, nihil iuris de nouo acquiritur, ſed antiquum conſeruatur. Idem habetur *in cap. quia intentioni noſtræ, eodem tit.* vbi expreſſe Honorius III. inquit, *quod innouatio priuilegij, nec ius nouum confert, neque etiam vetus tollit*, quod eſt verum, & tenendum, etiamſi in priuilegio de nouo addantur illa conſueta verba, *de nouo concedimus*, cum id fiat ſub forma cõmuni, vt dictum eſt. Licet enim Princeps quandoq. confirmet illud, quod ipſo iure nullum eſt, quo caſu potius videtur dare, quam confirmare, cuius exempla aliqua reperiuntur in iure, *in l. adoptio, ff. de adoptionibus, & l. legata inutilia, ff. de legat. 1.* quandoq. etiam, licet non confirmet id, quod ipſo iure nullum eſt, confirmat tamen, id quod eſt imperfectum, vt ad perfectionem reducatur, vt quando ſuperior electionem aliquam confirmat, quo caſu quamuis non videatur dare, qui confirmat, videtur tamen imperfectum perficere, iuxta id quod habetur in iure, *in Authent. de defenſion. Ciuit. §. interim*, & notat Bartolus, & ſcribentes *in l. Cognitionis, ff. de iuriſdictione omnium Iudicum*, attamen loquendo de confirmatione, facta in forma communi, qui confirmat aliquod priuilegium, ſecundum ius, nihil de nouo tribuit, ſed tantummodo antiquum ius conſeruat, neque confirmat, niſi ſolummodo id quod actu eſt, & actu valet. Supradicta omnia confirmantur per id, quod dixit olim Iulius Secundus, & habetur in Monumentis noſtri Ordinis, & refertur in Compendio, *verb. priuilegia Fratrum, §. 15.* vbi dicitur, *quod predictus Iulius Secundus declarauit, quod per con-*

Pontifices confirmando priuilegia, quatenus ſunt in vſu, illa dũtaxat confirmant, quæ nõ ſunt ſublata per contrarium vſum, legitimo tempore præſcriptũ.

Nota, quod cõfirmatio priuilegij, neque nouum ius confert, neque vetus tollit.

Monu. ord. 1. imp. f. 43. & 2. fo. 126 cõc. 277. & refertur in Compo. ver. priu. Fratrum, §. 15.

Decretis eiuſdem Concilij, etiamſi in ipſis Decretis eorum non fiat derogatio expreſſa, reſpondent Doctores prædicti, dicendo, quod ſecundum communem DD. Iuriſperit. ſentent. in dubio mens & intentio Principis, ſem per præſumitur talis fuiſſe, qualis & eſſe debet de iure. Quo fit, vt verba Pius IV. reuocantia in prædicta ſua Bulla, priuilegia quæ ſunt contraria Decretis prædicti Conc. Tridentini, intelligenda, reſtringenda, & determinanda ſint, iuxta terminos illorum Decretorum, & ad ea tantum, quæ per illa ſunt prohibita, & eo modo, quo ſunt prohibita, reuocando, vel non reuocando, quæ ſunt in contrarium priuilegia, & non eſt extendenda etiam ad illa, quæ quamuis per ipſum ſint prohibita, non tamen cum priuilegiorum derogatione & reuocatione. Et quod hoc ita ſit dicendum, aſſerunt ex eo conſtare, nam cauſa finalis ſupradictæ Bullæ, vt ex ea plane conſtat, fuit omnimoda obſeruantia prædictorum Decretorum, præfati Concilij Trident. cuius quidem obſeruantiæ ſatis locus datur, quoad ea quæ in ipſis Decretis ſpecialiter reuocantur, cætera vero, quæ non expreſſe atque ſpecialiter deroganur, cum non reuocentur, plane inquiunt datur intelligi, quod voluit prædictus Pontifex, atq; Concilium, vt obſeruarentur, ſi alias in contrarium aliquod habeatur priuilegium. Vnde fit, vt ceſſante cauſa finali, ſupradictæ Bullæ, ceſſet & diſpoſitio ipſius, iuxta id, quod habetur in iure, *l. adigere, §. quamuis, ff. de iure patron. & cap. cum ceſſante, de appellat.* Quod & confirmant ex eo, quia Conſtitutio, quæ fit ad roborandum aliam, ſecundum ius, & omnes communiter Doctores, intelligi debet ſecundum eam, & concludenda eſt terminis eius, iuxta id quod habetur in iure, *in Authent. conſtitutio quæ innouat, §. inde, verſ. in illis, collat. 3.* & tradit gloſſ. & Cardinalis *in Clement. ſtatutum, verb. conſuetudine, de elect.* & Felin. *in cap. 1. de iure iur. num. 5.* qui omnes dicunt, eaſdem limitationes, & extenſiones, quas recipit Conſtitutio corroborata, debere etiam recipere eamdem corroborantem, nam ſecundum ius, *in l. in tota, ff. de condit. & demonſtr.* referens ſe ad aliquid, intelligi debet, ſecundum illud, ad quod refertur. Cum ergo ſupradicta Bulla facta fuerit in robur, atque confirmationem, prædicti Concilij Tridentini, ſecundum illius terminos, inquiunt, debet intelligi, neque reuocat, niſi illa priuilegia, quæ in eodem expreſſe reperiuntur reuocata.

Cõſtitutio corroborans atq; confirmans, patitur omnes limitationes, & extenſiones, quas recipit Cõſtitutio corroborata.

Ad illud vero, quod adducitur, ex Bulla Greg. XIII. in confirmatione noſtrorum priuilegiorum, & ſimiliter Sixti V. dicunt, quod intelligendi ſunt, ad ſenſum ſupradictum, nempe quod confirmant Regularium priuilegia, quatenus non aduerſantur Decretis præfati Concil. Trid. Decretis (inquam) irritantibus expreſſe priuilegia prædicta, per non obſtantias priuilegiorum ibidē appoſitas, ſaluis tamē manentibus alijs, in quibus ſimilis clauſula omnino non inuenitur, quod ita eſſe dicendum, ſuperq. ſatis conſtare (aiunt) ex ſupradictis. Nec per illud, quod addidit prædictus Gregorius, *& ſacris Canonibus*, intelligendus eſt, quod omnes ſacros Canones voluerit generaliter comprehendere, ſic enim nulla proprie confirmaret priuilegia, cum priuilegium, vt de ſe patet, nihil ſit aliud, quam priuatum ius, ſiue indultum conceſſum à Principe, contra ius commune, & fere priuilegia omnia, in totum vel in parte, ſint contra ſacros Canones; ſed intelligendus eſt de illis ſacris Canonibus, quæ in eodem Concilio continentur, vt etiam aduertit & notat Pater Hieronymus à Sorbo, noſtri ſacri Ordinis Minorum Capuccinus, in Compendio, quod fecit priuilegiorum, *tit. priuilegia Fratrum pagina 329.* vbi inquit, prædictum Conc. Trid. conſtare Canonibus, atque Decretis, & quod illa dictio copulatiua, *&*, quando prædictus Pontifex dixit, quod confirmat prædicta priuilegia, *quatenus ſunt in vſu, & Decreti*

Conc.

Cons. Trid. & sacris Canonibus nõ contradicunt, &c. copulat prædicta omnia, nempe, & sacros Canones, & Concilij Decreta, ibidem contenta. Etenim si aliud dicere voluisset, expresse apposuisset, & dixisset cõfirmare se priuilegia prædicta, quatenus non contrariantur sacris Canonibus summorum Pontificum, & Decretis præfati Concilij Tridentini. Sed quidquid de hoc sit, concludendo dicunt, quod Sixtus V. ipsius successor, eadem priuilegia confirmando, subticuit prædicta verba, *sacris Canonibus*, *contraria*, solummodoq. apposuit, quod confirmat priuilegia, *dummodo Concil. Trid. Decretis non aduersentur*, id quod, & fecit in confirmatione Ordinis Cistercienſis, facta anno Domini 1586. die 25. Iulij, Pontificatus sui anno 2. vt habetur in Compendio priuilegiorum eiusdem Ordinis. His pro vtraque huius difficultatis parte argumentis adductis, sit Conclusio.

Conclusio.

IN hac difficultate, non visum fuit Iudicem agere, neque propriam meam sententiam statuere, sed illius decisionem atq; determinationem S D.N. remittere, Illustrissimisq. Cardinalibus, præfectis explicationi atque declarationis Concil. Trid. quamuis vtraque videatur sententia, congruis inniti fundamentis. Hactenus de isto Articulo.

ARTICVLVS IV.

Vtrum Regularium priuilegia, deperdantur per non vsum?

HÆc difficultas proponitur, ad explicandum & declarandum, tenorem aliquorum priuilegiorum, in quorum confirmatione apponi consueuit clausula, qua dicuntur confirmari, *quatenus sunt in vsu*, qualis fuit confirmatio, nostrorum priuilegiorum, olim facta per Greg. XIII. de qua diximus supra, quam quidem clausulam, consulto subticuisse dicitur Sixtus V. in eorumdem confirmatione. Ad explicandum igitur prædicta verba, vtq. notum fiat, quid sub hac clausula comprehendatur, sequens instituitur articulus. De qua difficultate & quæstione, agit Panorm. & Doctores communiter, *in cap. cum accessissent, de constit.* & dicit Panorm. circa eam, tot esse capita, quot sententiæ; at ego, pro eiusdem resolutione, breuiter me expediendo, sequentes statuo Conclusiones.

Prima Conclusio.

SI priuilegium est particulare, & concessum alicui priuatæ, ac particulari personæ, per non vsum, siue per vsum contrarium deperditur, quin uero, & per vnam solam eiusdem contrauentionem, si directe obuiatum est illi, secus autem si non directe, sed indirecte. Hæc Conclusio, est fere omnium Doctorum communis, quam & probant, *ex prædicto cap. cum accessissent, de constit. verb. consuuerint*, vbi glossa elicit hanc Conclusionem, quod priuilegium quandoq. vnico actu perditur. Ad quod propositum, adducit sequens *cap. cum M. Ferrariensis*, & *cap. pro illorum, de prabendis, cap. priuilegium*, 12. q. 3. & plura alia iura, quæ breuitatis gratia, facio missa. Sed alia glossa ibidem, distinguit quantum ad hoc, de priuilegijs, nam quædam (inquit) dantur ad faciendum, quædam vero, ad non faciendum, & dicit, quod si priuilegium datur ad faciendum, & is qui illud impetrauit, spatio decem annorum non eo vtitur, perdit illud, iuxta *l. 1. ff. de nundi.* Si vero datur ad non faciendum, & Papa sibi aliquid iuris in eo reseruauit, non potest

Si priuilegium est particulare & priuatæ cuipiam personæ concessum, per vsum actũ contrarium deperditur, si directe obuiatum est illi.

Digitized by Google

teſt (inquit prædicta gloſſa) expreſſe eius modi priuilegio renuntiari, iuxta *cap. cum tempore, de arbitris*, ſi tamen nihil ſibi Papa reſeruauit, vtputa ſi priuilegium dedit, de non ſoluendis decimis, & nihilominus priuilegiatus ſoluit ipſas, amittit priuilegium, etiam per vnicum actum, iuxta *cap. quam periculoſum, 7. q. 1.* quod intelligendum eſt, vt diximus in Concluſione, quando priuilegiatus, eſt perſona priuata & particularis, ſecus eſt autem ſi ſit Communitas, vel Eccleſia, tunc enim, vt ſtatim in ſequenti Concluſione dicemus: non deperditur, niſi legitimo tempore, hoc eſt quadraginta annorum ſpatio, præſcribatur contra priuilegium, decimas ſoluendo, iuxta *cap. accedentibus, & cap. ſi de terra, eod. tit. de priuilegijs.* Et addit ſupradicta gloſſa, quod ſi priuilegium datur ad excipiendum, perpetuum eſt, quia, quæ temporalia ſunt ad agendum, ſunt perpetua ad excipiendum, iuxta *l. pure, §. vlt. ff. de dot. exept.* quod dicit eſſe verum, ſi nemo agat, nam ſi agat, & non excipitur contra agentem, perditur priuilegium, iuxta *l. Pomponius, §. rati habitationis, ff. de procur. & l. ſi is quis, ff. de cond.* Vnde inquit exemptus, vt non coram Ordinario reſpondeat, reſpondens, & non allegando priuilegium, ipſum amittit, quæ omnia ſunt quammaxime notanda atque memoriæ commendanda. Sed adnotandum eſt præterea, poſitum fuiſſe in Concluſione verbum illud, *directe, ſecus autem indirecte*, nam, vt dicit, alia gloſſ. *in d. cap. cum acceſſiſſent, de conſtit.* per contrauentionem indirectam, non deperditur, & magis delinquit, qui directe venit contra priuilegium, quam ille, qui non vtitur illo, argumento deducto, *ex cap. quiſquis, d. 84. & contingit, el 2. de ſent. excommun.* Videatur hac de re Sylu. *verb. priuilegium, q. 11.*

Secunda Concluſio.

Priuilegia Eccleſijs, siue Religionibus conceſſa, non amittuntur, niſi contra ea præſcribatur legitimo tempore.

Si vero priuilegium, fuit conceſſum Eccleſiæ, ſeu alicui Cõmunitati, qualia ſunt omnia priuilagia, quæ Regularibus conceduntur, non deperditur, per quemlibet non vſum, aut per vſum contrarium, niſi contra ipſum legitimo præſcribatur tempore. Hæc Concluſio, eſt etiam omnium Doctorum communis, de qua videatur Syluester, vbi ſupra latiſſime, & ſatis colligitur ex omnibus iuribus, citatis pro præcedenti Concluſione. Pro cuius comprobatione, quammaxime facit quædam alia gloſſa, poſita, *in d. cap. cum. acceſſiſſent, de conſtit.* Vbi & ad hoc propoſitum afferuntur ſequentes verſus.

Priuatam legem, tollit contrarius actus, Si perſonalis:
Si patet eſſe realis, Tunc non perditur, niſi præſcripſiſſe probetur.

Quanto tẽpore contra Eccleſiã præſcribatur.

Sed circa hoc præſcriptionis tẽpus, adnotandũ eſt, quod quamuis olim Alexand. III. *in cap. de terra, de priuil.* decreuerit, vt præſcriptio fieret, ſpatio triginta annorum, in rebus Eccleſiaſticis, atq; in priuilegijs, attamen Innoc. III. poſtea *in cap. accedentibus, eod. tit.* determinauit, quod prædicta præſcriptio non fieret, in minori tempore, quam quadraginta annorum ſpatio, quinuero & aliquæ Religiones, ſpeciale habent priuilegium, vt contra ipſas, non poſſit præſcribi, minori ſpatio, quam ſexaginta annorum. Ad quod habetur particulare, quoddã priuilegium, Eugen. IV. conceſſum anno Domini 1434. 7. Kalend. Martij, Pontificatus ſui anno 4. Ordinis ſancti Benedicti Valliſoletani, quod refertur in lib. priuilegiorum eiuſdem Ordinis, vbi habetur, *quod contra priuilegia dicta Congregationis, non currat præſcriptio, niſi poſt lapſum ſexaginta annorum.* Sed ad ſupradictam Concluſionem redeundo, dico, quod Regularium priuilegia, non tolluntur per non vſum, aut vero per vſum contrarium, niſi per ſpatium quadraginta annorum, ſecundum ius commune, aut ſexaginta, ſecundum prædictum priuilegium, contra ipſa præſcribatur. Et ſi quæratur cauſa & ratio, ob quam priuilegium priuatæ perſonæ

Nota hoc priuilegium, circa præſcriptionẽ, minori tempore non fiendam quam ſexaginta annorum.

conceſ-

conceſſum, per vnicum tantum actum, directe factum deperdatur, non vero cóceſſum Cõmunitati, & Eccleſiæ. Eius ratio in promptu eſt, nã priuilegium deperditur, ex tacita renunciatione illius cui conceditur, iuxta *l. voluntarie, C. de excuſatione tutorum, & ibi gloſſa*, & certum eſt, loquendo de priuilegijs Eccleſijs, ſiue Cõmunitatibus conceſſis, quod ſingulares perſonæ, per vnicum, neque vero per plures actus, renunciare poſſunt, tacite neque expreſſe, priuilegio ſuæ Communitati facto, iuxta *cap. cum renunciat, 32. q. 1.* Secus eſt autem ſi priuilegium ſit priuatum, & particulare, nam quilibet per contrauentionem eidem poteſt renuntiare, vt colligitur ex prælegato capitulo, inde eſt, ergo quod ad hoc ſufficiat vnicus dumtaxat actus, directe factus, non vero ad illud, etiam per quãcumque renunciationem particularium, tacite vel expreſſe factam, niſi legitima accedat præſcriptio, iuxta *d. cap. accedentibus*. His appoſitis Concluſionibus, inſurgit modo difficultas, quid intendant ſummi Pontiff. quando confirmant Regularium priuilegia, apponendo clauſulam, *quatenus ſunt in vſu*? Cui difficultati reſolutiue reſpondetur, per Concluſionem, quæ erit tertia in ordine.

Tertia Concluſio.

Pontifices ſũmi confirmando priuilegia, quatenus ſunt in vſu, illa dũtaxat confirmare videntur, quæ non ſunt ſublata per contrarium vſum, legitimo tempore præſcriptum. Hæc Concluſio, probatur in primis, *ex c. quia diuerſitatem, de conceſſione prebendarum*, vbi Innoc. III. expreſſe diffinit, *quod Pontifex confirmando priuilegia ſub forma communi, non confirmat ipſa, niſi quatenus iuſte, & pacifice poſſidentur, & actu valent.* Facit ad hoc, *& cap. cum dilecta, de confirmat. vtil. & inutil.* Et generalis eſt Iuriſconſultorum Regula, quod qui confirmat aliquod priuilegium, ſub forma communi, non per id tribuit ius nouum, ſed antiquum tantummodo conſeruat, vt late probat gloſſa, *in ſuprad. cap. quia diuerſitatem, verb. ſub forma communi*, & gloſſ. etiam *in d. cap. cum dilecta, verb. nouum ius*, vbi ad propoſitum adducuntur plura alia iura. Sed facit ad hoc quammaxime, *cap. ex parte, de priuil.* vbi gloſſ. *verbo, antiquum ius*, notat, quod per innouationẽ priuilegij, nihil iuris de nouo acquiritur, ſed antiquum conſeruatur. Idem habetur *in cap. quia intentioni noſtræ, eodem tit.* vbi expreſſe Honorius III. inquit, *quod innouatio priuilegij, nec ius nouum confert, neque etiam vetus tollit*, quod eſt verum, & tenendum, etiamſi in priuilegio de nouo addantur illa conſueta verba, *de nouo concedimus*, cum id fiat ſub forma cõmuni, vt dictum eſt. Licet enim Princeps quandoq. confirmet illud, quod ipſo iure nullum eſt, quo caſu potius videtur dare, quam confirmare, cuius exempla aliqua reperiuntur in iure, *in l. adoptio, ff. de adoptionibus, & l. legata inutilia, ff. de legat.* 1. quandoq. etiam, licet non confirmet id, quod ipſo iure nullum eſt, confirmat tamen, id quod eſt imperfectum, vt ad perfectionem reducatur, vt quando ſuperior electionem aliquam confirmat, quo caſu quamuis non videatur dare, qui confirmat, videtur tamen imperfectum perficere, iuxta id quod habetur in iure, *in Authent. de defenſion. Ciuit. §. interim*, & notat Bartolus, & ſcribentes *in l. Gregorius, ff. de verſificatore eorum Iudicum*, attamen loquendo de confirmatione, facta in forma communi, qui confirmat aliquod priuilegium, ſecundum ius, nihil de nouo tribuit, ſed tamummodo antiquum ius confirmat, neque confirmat, niſi ſolummodo id quod actu eſt, & actu valet. Supradicta omnia confirmantur per id, quod dixit olim Iulius Secundus, & habetur in Monumentis noſtri Ordinis, & refertur in Compendio, *verb. priuilegia Fratrum, §. 15.* vbi dicitur, *quod prædictus Iulius Secundus declarauit, quod per con-*

Pontifices confirmando priuilegia, quatenus ſunt in vſu, illa dũtaxat confirmant, quæ nõ ſunt ſublata per contrarium vſum, legitimo tempore præſcriptũ.

Nota, quod cõfirmatio priuilegij, neque nouum ius confert, neque vetus tollit.

Monn. ord. 1. imp. f. 43. & 2. fo. 126 cõc. 277. & refertur in Comp. ver. priu. Fratrum, §. 15.

confirmationem priuilegiorum Fratrum Minorum, per Sixtum Quartum factam, ac eorundem priuilegiorum, nouam concessionem, per hæc verba (de nouo concedimus) solummodo esse confirmata priuilegia dicto Ordini concessa, & non alias reuocata.

Nota hoc valde.

Sed supradictis obstat, quod circa prædictam Iulij declarationem, dicit Collector priuilegiorum in Compendio, vbi supra, nempe, quod prædicta declaratio creditur fuisse facta, sic absolute, & generaliter, propter defectum vere relationis, nam multi, inquit, famosi DD. Vniuersitatis Salmanticensis, declarauerunt & determinarunt, quod quandocumque aliqua priuilegia conceduntur de nouo, cum sequenti clausula, *non obstantibus reuocationibus Apostolicis*, prout in multis Bullis, confirmationis nostrorum priuilegiorum continetur, intelligenda sunt innouata, & de nouo cõcessa etiam illa, quæ fuerunt reuocata, alias dicebant, omnino nihil operarentur prædicta verba, cum tamen verba posita in litteris Apostolicis, semper debeant aliquid operari. Quam opinionem atque sententiam, tenet etiam Pater Frater Antonius de Corduba in annotationibus ad dictum Compendium, quoad d. §. 15. vbi inquit, quod cum dicta opinione Collectoris, concordat Panorm. post Ioannem Andream de Lignano, *in cap. cum super de causa possessionis*, & gloss. *in cap. cum accessissent, de constit.* & diffuse, idipsum probatur à summa Rosella, *tit. absolutio, §* 122. & §. 123. At hæc differentia meo quidẽ iudicio, concordari potest, dicendo, quod per confirmationem, seu etiam innouationem priuilegiorum, in dubio factam, seu in forma communi, solummodo confirmantur, atq; innouantur ea, quæ actu valent, nisi aliud exprimat confirmans seu innouans; attamen si aliud exprimit, vt & facere videtur quando addit summus Pontifex sequentem clausulam, *non obstantibus reuocationibus Apostolicis*, tunc confirmantur & innouantur, etiam illa quæ alias fuerant reuocata & abrogata, & per contrarium vsum cassata, tunc vel maxime, quando confirmatio fuerit facta cum clausula, *ex certa scientia*, nisi aliud etiam exprimatur expresse, vt & fecit prædictus Greg. XIII. dicendo, quod confirmabat nostra priuilegia, *quatenus sunt in vsu*, per quæ verba iuridice loquendo, vt dictum est in Conclusione, tantum confirmauit, ac confirmare visus est, ea quæ erant in viridi obseruantia, & quæ actu valebãt, non autem ea, quæ per contrarium vsum, legitimo tempore præscriptum, fuissent abrogata & reuocata, quod est multum notandum atque memoriæ commendandum.

Nota hoc valde.

Difficultas.

Sed dices, quid intendit Sixtus Quintus, in confirmatione nostrorum priuilegiorum, subticendo atq; prætermittendo prædicta verba, *quatenus sunt in vsu*, contulitne aliquid amplius, seu aliquid de nouo concessit, quod non concesserat prædictus Gregorius XIII. apponendo eiusmodi clausulam? Hanc difficultatem tangit Pater Frater Emmanuel Rodrig. tom. 1. suarum qq. Regularium q. 8. ar. 3. in principio. Cui respondens, inquit, quod sic, consulto q. hoc fecisse: neque desunt qui illum sequantur. Sed contrarium mihi dicendum videtur omnino; nam quamuis supradictus Pontifex Sixtus Quintus, consulto prædicta verba subticuerit (quod non constat) adhuc tamen semper Pontifices, confirmando priuilegia in forma cõmuni (vt dictum est) & nihil aliud exprimendo, iuridice loquendo, non confirmare videntur, nisi ea quæ actu valent, & quæ actu sunt in vsu, & quibus iure potest vti. Vnde quamuis absolute, & sine aliqua additione Pontifices summi, priuilegia quæcumque confirment, iuridice debent interpretari, ita vt tantummodo confirment ea, quatenus sunt in vsu. & in quantum per contrarium vsum, legitimo tempore præscriptum, non fuerint abrogata & reuocata. Hoc dixi.

dixerim, de ſupradicta Bulla Sixti Quinti, confirmationis noſtrorum priuilegiorum, ex vi illorum verborum, & quantum ſpectat ad ſubtractionem illius clauſulæ, *quatenus ſunt in vſu*, nam alias, an prædictus Sixtus Quintus, in dicta Bulla, & confirmatione noſtrorum priuilegiorum, quatenus confirmauit ea ex Motu proprio, & certa ſcientia, aliquid amplius conceſſerit, ſeu de nouo addiderit: aliud eſt iudicium, & circa hoc diuerſa eſt difficultas, quæ explicabitur inferius, quando agemus de explicatione & declaratione, priuilegiorum in particulari, dum dixerimus, quid ſignificent illa verba, *Motu proprio, & ex certa ſcientia*, & quid concedatur amplius, per eiuſmodi conceſſionis formam, vltra formam communem, ſeu communiter poni conſuetam, ibi enim dicetur, quid ſit ſentiendum, & intelligendum de prædicta clauſula.

Sed dices vlterius, ſi hoc ita eſt, quid operantur in ſupradictis Bullis, ſiue priuilegijs, illa verba, ibidem interdum appoſita, *innouamus, ſeu de nouo concedimus*, ſi per ipſas, Pontifices de nouo nihil concedunt, ſed tantummodo conſeruant ius antiquum? Reſpondeo, & dico, quod adhuc ibidem, non apponuntur fruſtra, neque ſunt otioſa, ſed aliquid operantur: & illud eſt, quod ſi priuilegia prædicta non ſunt in vſu, ſpatio viginti, aut triginta annorum, interueniente, poſt dictum ſpatium elapſum, eorumdem innouatione, incipiunt de nouo dicta priuilegia, ac ſi in eo inſtanti innouationis, fuiſſent de nouo conceſſa, quo fiet vt tollatur præſcriptio legitima, quadraginta, aut ſexaginta annorum, neceſſario requiſita, & ad hoc vt præſcribatur contra ipſa, oportet vt dictum temporis ſpatium, currat ab inſtanti innouationis prædictorum priuilegiorum, & tempus prædictum iam elapſum viginti, aut triginta annorum, ante prædictam innouationem, ad præſcriptionem nihil proficiat, prout aduertit, & notat Pater Frater Antonius de Corduba, in annotationibus ad Compendium *verbo, abſolutis, quoad ſeculares*, 1. §. 19. & eſt valde notandum atque memoriæ commendandum. De quibus modis priuilegium amittatur, vide gloſſam, *in cap. priuilegium*, 11. q. 3. *verb. priuilegium*, vbi etiam dicuntur multa, notatu digniſſima.

ARTICVLVS V.

Vtrum confirmatis, vel reprobatis Priuilegijs, alicuius Religionis, cenſeantur atque intelligantur, etiam confirmata vel reprobata, priuilegia ad inſtar illius, alteri Religioni conceſſa?

Quæſtio ſubtilis & curioſa ſatis, cui reſpondetur breuiter, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

SVblatis ſeu reuocatis priuilegijs, vnius Religionis, non cenſentur neque intelliguntur ſublata aut reuocata priuilegia, ad inſtar illius alteri Religioni conceſſa. Hæc Concluſio probatur à ſimili, de priuilegijs Vniuerſitatibus conceſſis, certum eſt enim, quod priuilegia conceſſa (verbi gratia) Academiæ Complutenſi, ſiue Valliſoletanæ, ad inſtar priuilegiorum, conceſſorum Vniuerſitati Salmanticenſi, ſi ob aliquam cauſam, prædicta Salmanticenſis Academia, ſua perderet priuilegia, aut (quod abſit) ex-

Sublatis ſeu reuocatis priuilegijs vnius Religionis, non cenſentur reuocata priuilegia, ad inſtar illius alteri Religioni conceſſa.

inguatur ipſa, quamuis extinctione rei, extinguatur priuilegium eidem concessum, iuxta *cap. placuit, de consecratione, dist.* 1. non tamen prædictæ Academiæ Complutenſis, aut Valliſoletana, amitterent, ſeu perderent ſua priuilegia. Hanc ſententiam & concluſionem, tenet Baldus communiter receptus, & eſt expreſſa ſententia Guillelmi, Doctoris antiqui, *in l. priuilegia, C. de ſacroſanct. Eccleſ.* vbi inquit, quod cum Papa conceſſerit Vniuerſitati Toloſanæ omnia priuilegia, quæ fuerunt Vniuerſitati Senenſi conceſſa, ſi poſtea eadem priuilegia, Senenſis Vniuerſitatis limitentur, reſtringantur aut reuocentur, non proinde cenſentur, aut intelliguntur limitata, reſtricta aut reuocata, priuilegia dictæ Vniuerſitati Toloſanæ conceſſa. Et ratio inquit eſt, quia iam eſt ius in re acquiſitum, prædictæ Vniuerſitati Toloſanæ, & certum eſt, quod priuilegia alicui conceſſa ad inſtar alterius, non dependent ab alijs, quoad ſuam conſeruationem, ſed ſolummodo quoad productionem, & ſtatim ac conceduntur, ita iam ſiunt propria illius, cui conceſſa ſunt, vt amitti nullatenus poſſint, abſque propria culpa, ſiue per culpam alterius. Hinc ſit, quod ſi in Religionibus, modo haberentur aliqua priuilegia, conceſſa ab aliquibus ſummis Pontificibus, ad antiquorum Templariorum inſtar, qui omnino iam extincti ſunt; ſeu ad inſtar Ordinis Humiliatorum, quem Pius Quintus Pontifex Maximus, elapſis annis extinxit, adhuc huiuſmodi priuilegia, alijs Religionibus per viam communicationis conceſſa, quantum ad dictas Religiones, quibus conceſſa ſunt, non cenſentur ſublata, reuocata, aut extincta, licet extincta fuerint, quantum ad alios Ordines priores, de quibus diximus. Cuius ratio præciſa eſt, nam ſtatim ac conceduntur, eorumdem efficiuntur propria, & independentia ab alijs, & quod dictum eſt de prædictorum priuilegiorum ſublatione, reuocatione, aut extinctione, dicendum perinde eſt de priuilegijs, etiam alicui Religioni conceſſis, ſi per non vſum, aut propter aliquam cauſam deperdantur, quod non proinde deperduntur, priuilegia ad inſtar illius alteri Religioni conceſſa, per generale aut ſpeciale priuilegium communicationis. Qua de re videatur Pater Corduba, in additionibus ad dictum Compendium, *verb. abſolutio, quoad ſeculares, prima quæſt. §. 19.* vbi hac de re agit latiſſime, & dicit multa notatu digniſſima. Hæc quantum ad ſublationem priuilegiorum: ſed quantum ad confirmationem ipſorum, reſpondeo, & ſit ſecunda Concluſio.

Secunda Concluſio.

Si confirmatio priuilegiorum facta fuerit in forma cómuni, confirmatis priuilegijs vnius Religionis, non perinde intelliguntur confirmata ad inſtar illius alteri cóceſſa.

Si confirmatio priuilegiorum, facta fuerit in forma communi, confirmatis priuilegijs vnius Religionis, non perinde confirmata eſſe cenſentur priuilegia alteri Religioni, ad inſtar eiuſdem conceſſa. Secus eſt autem ſi prædicta confirmatio, facta fuerit ex certa ſcientia, & fuerit priuilegium conceſſum priuilegiato cum clauſula, quæ reſpiciat, non ſolum præterita, verum etiam futura. Probatur hæc Concluſio, quoad primam partem, nam ſi per reuocationem priuilegiorum alicuius Religionis (vt dictum eſt in præcedenti Concluſione) non intelliguntur reuocata priuilegia, alteri Religioni ad inſtar eiuſdem conceſſa: ergo neque per confirmationem, cenſentur confirmata, ſi confirmatio, vt prædictum eſt, fuerit facta in forma communi, nam contrariorum eadem eſt diſciplina. Nec vero ſufficit, quod confirmatio prædicta priuilegiorum facta fuerit ex certa ſcientia, niſi priuilegiato ad inſtar, conceſſum fuerit priuilegium, quod reſpiciat

ciat alterius Religionis priuilegia, non ſolum præterita atque præſentia, verum etiam futura. Et ratio eſt, nam licet priuilegij confirmatio, vim cuiuſdam priuilegij habeat, at priuilegium conceſſum ad inſtar, tantum videtur extendi, ad præterita atque præſentia, nec apparet quod protrahatur ad futura, niſi ibidem exprimatur. Sed tamen ſi nedum præterita & præſentia, verum etiam futura fuerint conceſſa, vt dictum eſt, in ſecunda parte concluſionis, tunc confirmato priori priuilegio, confirmata etiam eſſe cenſentur, ad inſtar eiuſdem conceſſa, nam eiuſmodi generis confirmatio, eſt veluti noua quædam eiuſdem conceſſio, vt tenet Bartolus, *in l. more maiorum, ff. de iuri/dictione omnium Iudicum*, præſertim quando additur illa clauſula, *de nouo concedimus*, quæ à quibuſdam nuncupatur, noua gratia. Ex quibus colligitur, quod quando aliquibus Religionibus, per viam communicationis, conceduntur aliarum Religionum priuilegia, conceſſa & concedenda, in tali caſu, per nouam confirmationem priuilegiorum factam alicui Religioni, confirmata etiam eſſe cenſentur priuilegia ad inſtar ipſius conceſſa.

Nota valde, quod quãdo alicui Religioni per viam communicationis conceditur, alterius Religionis vti poſſe priuilegijs, cõceſſis, & concedendis, per nouam eius confirmationem, cõfirmata etiã eſſe cenſentur priuilegia ad inſtar illius cõceſſa.

ARTICVLVS VI.

Vtrum exemplar deductum, à Priuilegio originali, valeat parte non citata?

Huic Articulo fiet ſatis, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

DE iure communi loquendo, ad hoc vt exemplar, deductum ab originali priuilegio valeat, neceſſum eſt, vt citetur pars cuius intereſt, alias nihil valebit, neque fidem faciet in iudicio. Hæc concluſio, eſt omnium Doctorum communis, ſuper *cap. Albericus, de teſtibus, & atteſtationibus*. De qua videatur Bartolus *in Authent. ſi quis, C. de eden.* & Innocent. in dicto *cap. Albericus*, Couar. in pract. quæſtionibus, cap. 2. Bapt. de Salis, in ſumma, *verb. priuilegium*, ſed ſpecialiter videndus eſt Panormitanus, *in cap. cum olim, el primero, de priuilegijs*, vbi ad hoc propoſitum, dicit vnum valde notabile, nempe quod contra petentem innouationem alicuius priuilegij, ſeu inſtrumenti, poteſt is cuius intereſt, & de cuius præiuditio agitur, ſe opponere, atque impedire prædictam innouationem, ſi probet de ſuo iure, quia cum hoc tendat in præiudicium alterius, numquam debet innouari, priuilegium ſiue inſtrumentum, niſi citata parte cuius intereſt: quod adeo credit eſſe verum, vt ſi non apparet de intereſſe alicuius, debeat fieri edictum generale, vt quicumque putauerit ſua intereſſe, compareat ad contradicendum. Addit tamen prædictus Panormitanus, *in cap. ex parte, eodem titulo, de priuilegijs*, quod quando innouatio priuilegij fit per eum, qui de nouo poteſt illud concedere, non eſt neceſſe citare aliquem, ad contradicendum ipſius innouationi, niſi hoc velit facere ad cautelam, ſicut communiter fieri dicitur in Curia, non ſolum in innouationibus priuilegiorum, verum etiam quando fit tranſumptum, ſiue tranſcriptio cuiuslibet priuilegij. Secus eſt autem (inquit) ſi innouatio fiat per inferiorem, quia tunc non valet tranſumptio, ſeu innouatio, niſi citata parte, aut præmiſſo ſupradicto

De iure communi loquẽdo, deductũ ab originali priuilegio, tranſcribi debet, citata parte, alias nõ valebit, neque in iudicio fidem facit.

Digitized by Google

edicto generali, vt dictum est. Et si quæratur (inquit Panormitanus) quâre eiusmodi citatio requiratur? respondet, *in dicto cap. Albericus, de testibus, & de attestationibus*, pro eo esse, quia in hac innouatione, seu transumptione priuilegij, ita magnum subest periculum, atque in testium examinatione, non minus quinuero & maius, cum instrumentum, & priuilegium esse possit falsum latenter, & Iudex, siue Notarius de facili, non perpendent illud, cum non sint de materia informati. Qua propter debet vocari is cuius interest, vt se opponat, si voluerit, alias exemplar non valebit. Sed an sufficiat priuilegium exemplatim exhibere, an vero requiratur, quod ostendatur originale? tractat latissime glossa, *in cap. contra eum, verb. consuetudine, dist.* 100. videatur ibidem.

Secunda Conclusio.

De iure speciali atque ex priuilegio loquendo, non est necesse, vt deductum ab originali priuilegio transcribatur parte citata.

Quamuis supradicta vera sint, de iure communi, multæ tamẽ Religiones, speciale habent priuilegium, vt transumptis litterarum Apostolicarum sibi concessis, manu alicuius publici Notarij subscriptis, & sigillo alicuius Curiæ Ecclesiasticæ, seu personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ munitis, eadem prorsus adhibeatur fides, in iudicio & extra, quæ ipsis litteris originalibus adhiberetur, si originaliter fuissent ostensæ atque exhibitæ. Hæc Conclusio constat in primis, ex priuilegio quodam Leonis X. quod refertur im Compendio, *verb. priuilegia Fratrum*, §. 31. & habetur in lib. Ordinis Italico, impresso Venetijs, in fine secundæ partis, & ante ipsum hoc idem concesserat Iulius Secundus, pro Fratribus Augustinensibus, vt habetur in Monumentis Ordinis, secundæ impressionis, fol. 267. concess. 698. & in Supplemento, fol. 76. concess. 229. & refertur in Compendio, verbo vbi supra, §. 18. vbi dicitur, *quod pradictus Iulius Secundus Motu proprio, ac de plenitudine suæ potestatis, voluit, & statuit, ac decreuit, vt quæcumque concessio Apostolica, facta Ordini Fratrum Augustinensium, vel eiusdem Ordinis Generali, siue directe, siue per communicationem priuilegiorum aliorum Ordinum, eamdem omnino vim, atque efficaciam perpetuo habeat, tam in iudicio, quam extra iudicium, ac si plumbeo sigillo obsignata esset, & hoc intelligi voluit tam de his, quæ in forma breuis, quam de his, quæ per supplicationes expedita sunt, in quibus placuit, vt sola signatura sufficeret.* Et in sequenti, §. 19. habetur, *quod idem Iulius proprio Motu, & ex certa scientia, ac de plenitudine suæ potestatis, decreuit, & mandauit, vt quæcumque priuilegia, dicto Ordini Augustinensium, vel eiusdem Ordinis Generali, vtcumque concessa, siue ipsa exemplaria, siue eorum transumpta, ostendantur, Prælati alicuius, aut publici Notarij manu signata, aut etiam Generalis dicti Ordinis sigillo firmata, eamdem omnino vim habeant, & illis fides adhibeatur, ac si plumbi signum haberent.* Habetur in supradictis Monumentis Ordinis, & in dicto Compendio, vbi supra, §. 20. dicitur, *quod Leo Decimus fecit consimilem concessionem, prafatis Fratribus Augustinensibus, prout Iulius Secundus fecerat, in concessione immediate supra posita, nulle immutato, neque addito verbo*, prout habetur in Supplemento. Et §. 30. refertur in eodem Compendio, *quod idem Leo statuit, & ordinauit, ac decreuit, quod in quibuscumque contra, per Fratres Minores Obseruantia, vel contra eos, in Romana Curia vel extra eam, pro tempore motis, ad quarum prosecutionem, & defensionem, aliqua clausula, vel clausulis, ex contentis in litteris Apostolicis, Mare magnum nuncupatis, & alijs quibuscumque in posterum forsan concedendis, indi-*

Mon. Ord. 2. fol. 267. conc. 698. & in supl. f. 76. conc. 229. & refertur in Comp. ver. priu. Fratrum, §. 18.

Mon. Ord. 2. impr. fol. 268. conc. 698. & in suppl. f. 76. conc. 230 & refer. in Comp. vbi supra §. 18.

Qualiter prouidi occurrentibus extrahi debeant priuilegia.

Suppl. fo 127. conc. 559. & 560. & refertur in Comp. vbi sup §. 20.

gustrint huiusmodi Fratres, mandata, citationes, & inhibitiones, qui earum vigore fieri contigerit, etiam illarum non inserto tenore, sed solum effectu clausula deputationis, seu concessionis, & iurisdictionis huiusmodi, una cum clausula rei super qua agitur, ex ipsis litteris originalibus, aut earum transumpto authentico, de mandato Iudicis, coram quo fuerunt producta, per Notarium publicum fideliter extractis, perinde eos, quos concernent, arctent, & processus earum vigore pro tempore habiti valeant, & eo prætextu, quod non inserto tenore delegationis, facti fuerint, de invaliditate impugnari nequeant, dummodo in primo actu coram ipso mandante, vel citante, antequam ad ulteriora procedatur, ipsa littera originales, aut earū transumptum, autenticum exhibeantur. Quodq. solum clausula huiusmodi extracta, vt præfertur, & non totus ipsarum litterarum tenor, apud acta registrari, & quod ipsi Iudices, etiam Delegati Apostolici, iuxta clausula, vel clausularum, sic coram eis pro tempore productarum, continentiam, & tenorem, iudicare & definire debeant, ac si ipsa littera originales, seu earum transumptum autenticum producta, & registrata forent. Et quod præmissis in aliquo, per quemcumque etiam ministros, & alios Fratribus dicti Ordinis concedendo, nisi eis, & pro tempore existentibus generalibus, aut suis Commissarijs Romanam, Curiam sequentibus, vocatis, & auditis, & in illis continentur Romanum Pontificem pro tempore existentem, eosdem desuper vocasse, & aduenisse, derogari non possit, nec derogatum censetur. Habetur in libro ordinis Italico, impresso Venetijs, in fine secundæ partis. Quantum possint eiusmodi priuilegia, exinde facile licebit colligere, siquidem per indulta supradicta, liberantur Religiosi ab eo onere, quod subire tenebantur, secundum terminos iuris communis, de citatione partis interessentis, aut positione edicti generalis, ad robur & validitatem suorum priuilegiorum. Qua quidem ratione, iam in summorum Pontificum rescriptis, quacumque de causa, siue ratione factis, apponi consueuit, sequens clausula, *Volumus insuper, quod præsentium transumptis, etiam impressis, manu Notarij publici subscriptis, & sigillo personæ in dignitate constitutæ munitis, eadem prorsus fides adhibeatur, quæ exhiberetur originalibus litteris, si essent ostensæ, atque exhibitæ.* Et hæc de isto Articulo dicta sufficiant.

ARTICVLVS VII.

Vtrum priuilegiatus contra pariter priuilegiatum, vti & gaudere possit priuilegio?

Huic articulo respondetur, per sequentem Conclusionem.

Conclusio.

Priuilegiatus contra pariter priuilegiatum non gaudet priuilegio.

COnstitutissimū est in iure, quod priuilegiatus, contra pariter priuilegiatum, non gaudet priuilegio. Hæc Conclusio habetur expressa, *in Authentico, de sanctis Episcopis, §. sed hæc præsenti, & in l. verum, §. vltimo, cum legibus sequentibus, ff. de Minoribus*, vbi dicitur, *quod priuilegium habens, non vtitur eo, contra habentem idem priuilegium.* Qua quidem ratione priuilegia, quæ secundum sacros Canones, seu Apostolica rescripta atque indulta, concessa sunt Ecclesijs, seu Monasterijs, non obijci possunt, aut debent, aduersus Monasterium, siue Ecclesiam, simile priuilegium habentem. Quæ quidem generalis Regula, intelligenda est & verum habet, quando priuilegiatus vterque, priuilegio gaudet, quod est dicere, quando simul concurrunt

duo, qui priuilegium habent, & ſunt in caſu, quo vtrumque priuilegium valet, qui quidem caſus non dabitur de facili, nam regulariter loquendo, quando duo ſimul idem habent priuilegium, & contendunt de aliquo, is quidem præfertur alteri, qui priuilegium prius actu habuit, atque practice eſt in illius poſſeſſione, in ea re & ſpecie de qua agitur. Pro quo facit *Regula iuris, num. 65. quod in pari delicto, vel cauſa, potior eſt conditio poſſidentis*, quod & notat Bartolus, *in l. vltima, ff. quibus ex cauſis*. Ex quo infertur, quod in ſpecie præſcriptionis, Eccleſia aut Monaſterium, quæ rem alterius Monaſterij, vel Eccleſiæ, præſcribere contendit, non habet priuilegium, ſed priuilegium habet, Eccleſia ſeu Monaſterium, contra quam præſcribitur, ſeu vult præſcribi, vt minori tempore ſeu ſpatio, quam quadraginta annorum (ſecundum Ius commune) aut ſexaginta (ſecundum particularia priuilegia) contra ipſam, non præſcribatur. Vnde in propoſito caſu, proprie & in rigore loquendo, non eſſe videtur priuilegiorum concurſus, nam priuilegium ſupradictum, tantum conuenit Eccleſiæ, ſeu Monaſterio, contra quod intentatur præſcriptio. Qui dicendi modus, placet ſummopere Couarruuias, in regula, poſſeſſor, 2. par. §. 2. num. 4. vbi & ad hoc propoſitum refert, & ſequitur Abbatem, *in cap. ſuper ſpoliatione, de ordine cognitionum, & in cap. ad aures, de reſcriptis*. Aliud exemplum poteſt adduci, in caſu ædificationis Monaſteriorum ſeu Eccleſiarum, intra certas cannas, circa quod habentur diuerſa priuilegia, Regularibus conceſſa, quibus omnibus communicant omnes Ordines priuilegium habentes communicationis, ſed in tali caſu, proprie etiam loquendo, non dici poteſt, quod ſit priuilegiorum concurſus, etenim ſi vnum Monaſterium ædificari velit iuxta aliud, intra territorium dictarum cannarum, illud tantummodo in hac ſpecie, habere dicetur priuilegium, quod ex tali ædificatione patitur læſionem ſiue damnum, illud nempe, quod prius eo in loco erat ædificatum, non vero aliud, & ſic illud agere poterit in iudice contra ipſum, impediendo prædictam ædificationem. Quando igitur in concluſione dicitur, quod priuilegiatus contra pariter priuilegiatum, non gaudet priuilegio, intelligenda eſt dicta Regula, quando ex parte vtriuſque priuilegiati, concurrit priuilegium, ita vt ſit duplex priuilegium, vel duo, qui priuilegium habent, & ſunt in caſu, quo vtriuſque priuilegium valet. Qua de re, meo quidem iudicio, eſt appoſitiſſimum exemplum, de illo Commendatario, ſeu profeſſore alicuius Ordinis Militaris, qui occidit Clericum. In quo quidem caſu quæri ſolet, an gaudeat exemptionis priuilegio? an vero debeat conueniri coram Iudice ſeculari? Qua de re, eſt communis Doctorum reſolutio, quod non debet ad ſuum Superiorem remitti, ſed puniri poteſt per Iudicem ſecularem, nam priuilegiatus contra pariter priuilegiatum, non gaudet priuilegio, prout dictum eſt ſupra, & habetur expreſſe, *in l. 3. §. ſed vtrumque, ff. de Minoribus*. Et etiam Clericus in iure vocatur miles cæleſtis exercitus, prout habetur, *in cap. Chriſtianis*, & ibi *gloſſa, verbo, cæleſtem, 11. q. 1. & in cap. reprehenſibile, 23. q. vltima*, facit, & *in cap. Clericum, d. 50.* vbi Clerici, milites Eccleſiæ vocantur. Alij plures caſus ad hoc propoſitum poſſent adduci, ſed hæc de iſto Articulo, ac de tota Quæſtione breuitate dixiſſe ſufficiat.

Qualiter intelligenda ſit Regula, quod priuilegiatus contra pariter priuilegiatum non gaudet priuilegio.

Nota ſpecialè caſum, in quo priuilegiatus, contra pariter priuilegiatum, non gaudet priuilegio.

QVÆ-

QVÆSTIO XLIII.

De priuilegijs, quantum ad eorum ceſſationem, abrogatio-, nem, ſiue reuocationem, in quatuor Articulos diuiſa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum Priuilegia, ſiue reſcripta Papæ, expirent per mortem concedentis?

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, explicabuntur breuiter per ſequentes concluſiones.

Prima Concluſio.

SI gratia in priuilegio ſiue reſcripto contenta, nondum erat facta, ſed fienda, re integra, ſpirat per mortem concedentis, ſecus autem, ſi iam erat facta, atque perfecte conceſſa. Hæc Concluſio, eſt expreſſa Sylueſtri, *verb. gratia, num.* 3. quam & probat, *ex cap. ſi cui, iuncta gloſſa, de prabend. lib. 6. & ex cap. ſi ſuper gratia, de offic. delegat. lib. 6.* in quorum primo dicitur, quod gratia alicui conceſſa, vt prouidere poſſit idoneis perſonis, in certa Eccleſia, aliqua beneficia, quorum collatio ſpectet ad Sedem Apoſtolicam, perſonis non expreſſis, non ſpirat prædicta gratia, adhuc re integra, obitu concedentis; ſecus autem, ſi perſonæ fuiſſent expreſſæ, & gratia nondum facta. Cuius deciſionis ratio eſt, nam in primo caſu, cum gratia fuerit Epiſcopo facta, & iam per ipſum acceptata, mortuo Papa, etiam re integra non ſpirat. At vero in ſecundo caſu ſpirat, cum eadem gratia, non fuerit tam Epiſcopo facta, quam perſonis in priuilegio contentis, in quibus nondum ſuum ſortita fuerat effectum. Secus autem eſſet, ſi prædicto Epiſcopo, non fuiſſet gratia commiſſa, ſed ipſius executio, etiam cum aliquali cognitione cauſæ, expreſſa tamen perſona, tunc enim non ſpirat ipſius, vtpote executoris officium, morte mandantis, de quo eſt caſus expreſſus, *in cap. ſi ſuper gratia, de officio & poteſtate Iudicis delegati*, vbi dicitur, *quod executor ſuper gratia facta, datus à Papa, mortuo Papa, etiam re integra, gratiam exequitur*. Ad hoc propoſitum plura adducit exempla, ſupradictus Syluester, loco ſupracitato. Primum de eo cui concedit Papa, vt diſpenſet cum tali, vel tali, in aliquo gradu conſanguinitatis, ſeu affinitatis, vel in aliquo voto Religionis, & dicit, quod diſpenſare poterit, etiamſi non diſpenſauerit ante mortem concedentis, quod probat ex Federico in Conſilijs, conſil. 78. & ſecundum Ioannem Andream, & Antonium, *in cap. in tua, de ſtatu Presbyterorum*. Dicit præterea Syluester, quod perpetuatur auctoritas diſpenſandi, conceſſa alicui, generaliter à Papa, per viam gratiæ, per vnam diſpenſationem factam in vita concedentis, ſecus autem (inquit) eſſet, ſi facta fuiſſet per viam commiſſionis, quia tunc, niſi feciſſet actum communis diſpenſationis, vtputa ponere edictum generale, & commune, ſeu aliquid ſimile, expiraret quoad alios, cum quibus adhuc non diſpenſauit. Ex quibus etiam num. 5. colligit, quod ſi aliquis Prælatus alicuius Religionis, auctoritate Papæ diſpenſauit cum aliquo Religioſo illegitimo, vt fieri poſſet Prælatus, & re integra, ideſt, antequam ille Frater in

Si gratia in priuilegio, ſiue reſcripto conceſſa, nondum erat facta, ſed fienda, re integra per mortẽ cõcedentis ceſſat, ſecus eſt, autem quando gratia, iã erat facta, ac perfecte conceſſa.

Executor ſuper gratia facta, datus à Papa, mortuo Papa, etiam reintegra, gratiam exequitur.

Religioſus illegitimus diſpẽſatus ſuper illegitimitate,

potest esse Prælatus, etiam si reintegra moriatur is qui cũ illo dispensavit.

Prælatum eligeretur, mortuus esset Papa, & Prælatus qui cum eo dispensauit, durat & valet dispensatio prædicta, & potest, quando casus sese obtulerit, executioni mandari, nam dispensatio semel canonicè facta, ex superueniemi facto, non retractatur, pro quo faciunt expresse supradicta capitula. *si cui, de prabendis, lib.6. & cap. si super gratia, de officio delegat. eodem libro*, facit etiam, & est casus expressus *cap. ex tua, de filij Presbyterorum*. Vbi videndus est Ioannes Andreas latissime.

Secunda Conclusio.

Facultates datæ a Papa nomine, suę persone spirant mortuo Papa, secus est de datis nomine suæ dignitatis.

Quando Papa concedit alicui aliquam gratiam, nomine suæ personæ vt cum dicit, facias hoc, vel illud, ad beneplacitum nostræ voluntatis, ipso mortuo spirat eiusmodi gratia, secus est autem, si illam fecisset, nomine suæ dignitatis, seu officij, & dicendo ad beneplacitum Romani Pontificis, seu Sedis Apostolicæ. Hæc Conclusio, generalis est omnium Doctorum resolutio, quam & tenet expresse Syluester, loco supracitato, & *verbo, Confessor*, 1. num. 3. & Nauarr. in suo Manuali, cap. 27. num. 264. in editione Hispanica, & de redditibus Ecclesiasti, quæst. 3. monitione 8. latissime, & in §. in læuitico, not. 3. & Soto, in 4. dist. 18. quæst. 4. artic. 6. Qua quidem ratione omnes Bullæ, quæ dantur in fauorem Religionis Christianæ, & personarum, ad quas diriguntur à Papa, non quidem nomine suæ particularis personæ, sed nomine suæ dignitatis & officij, mortuo ipso Papa, non spirant, nec facultas lucrandi aliquas indulgentias, seu eligendi Confessorem, & similia, in qua resolutione conueniunt vnanimiter omnes Doctores.

ARTICVLVS II.

Quibus modis, regulariter loquendo, Priuilegia fiant nulla atque inualida?

HAnc quæstionem, atque difficultatem tractat Syluester, *verbo, priuilegium*, q. 10. de cuius atque aliorum resolutione, sequentes statuo Conclusiones.

Prima Conclusio.

Priuilegium, subreptitiũ est, nullum atque inualidum.

PRiuilegium sit nullum & inualidum, quotiescumque subreptitiè fuerit concessum, vtputa, quando impetrans, suggessit aliquam falsam causam, ex qua vt vera, huiusmodi priuilegium fuit concessum. Pro hac Conclusione facit, *cap. litteris, & cap. rescripta*, 25. q. 2. vbi habetur, quod in quolibet priuilegio, subintelligi debet (etiam si non fit expressa) hæc conditio, *si preces veritati nitantur*, prout dicitur, *in cap. 2. de rescript.* vbi videnda est glossa, *verbo, conditio*, & multa alia, quæ ad hoc propositum continentur, in dicto *cap. rescripta*, vbi etiam dicitur, *quod mendax precator, debet carere impetratis*.

Secunda Conclusio.

Priuilegium etiam est nullum, si sit contra cõstitutionem, & de ea non facit mentionem.

ETiam priuilegium, est nullum atque inualidum, si sit contra Constitutionem, nec de ea facit mentionem, & idem est dicendum, si sit contra consuetudinem, aut contra sententiam, & de neutro istorum faciat mentionem. Hæc Conclusio est suprádicti Syluestri, loco supracitato, in secundo dicto, quam & probat, ex *cap. cum nos, de his quæ fiunt*

Digitized by Google

ſcript. de Prælatis, & in cap. 1. de conſtitutionibus, lib. 6. & in cap. inter dilectos de fide inſtrumentorum, quibus in locis habetur, *quod priuilegium conceſſum contra conſtitutionem, aut contra conſuetudinem, vel datum contra ſententiam, nihil valet, ſi de illis non facit mentionem.* Qua de re videnda eſt, *ſolemnis glo. in ſumma in cap. priuilegia 25. q. 2.* Vbi agitatur hæc difficultas, vtrùm vnum priuilegium deroget alij, ſi de illo non faciat mentionem? Ad quod propoſitum hinc inde adducuntur plura iura, & tandem concluditur, eſſe neceſſarium, quod priuilegium faciat mentionem, de iure ſiue conſtitutione, aut alio priuilegio, ſi ſit in contrarium, & quod alias non valeat, videatur ibi.

Tertia Concluſio.

Etiam amittitur, & euacuatur priuilegium, & ſit inualidum, ſi priuilegiatus faciat contra illud, quod in eodem priuilegio exprimitur conceſſum, & quando ceſſat priuilegij cauſa, ſeu incipit eſſe iniquum, atque damnoſum ei, in cuius fauorem conceditur. Hæc concluſio, eſt ſupradicti Sylu. vbi ſupra in 3. 4. & 5. dicto, & quoad primam ipſius partem, probat eam, *ex cap. pœne, & cap. accepimus de priuilegijs*, vbi habetur *quod priuilegium ipſo facto ceſſat, ſi priuilegiatus faciat, contra illud, quod in eodem exprimitur conceſſum.* Quoad ſecundã vero partem, probat eam, *ex cap. cum ceſſante de appellationibus* vbi dicitur, *quod ceſſante cauſa ceſſat effectus*, facit *& l. Sagittam de decimis.* Et tandem quod priuilegium ſit nullum, atque inualidum, quando eſt iniquum & damnoſum, probat *ex Reg. fi. de reg. iur. quod ob gratiam* vbi habetur, *quod illud, quod ob gratiam alicuius conceditur, non eſt in eius diſpendium retorquendum.* facit, *& cap. quod per nouale de verborum ſignif.*

Etiã amittitur & euacuatur priuilegium, & ſit inpalidũ, ſi priuilegiatus faciat cõtra illud, qđ in priuilegio exprimitur conceſſum & quando ceſſat priuilegij cauſa.

Quarta Concluſio.

Etiam priuilegium ſit nullum, per conceſſionem ſecundi priuilegij, facientis plenam atque expreſſam mentionem de priori, ſecus eſt tamen ſi non faciat mentionem, nam ſecundum non tollit primum, etiamſi primum ſit generale, & ſecundum ſpeciale. Hæc concluſio eſt ſupradicti Sylu. vbi ſupra in 6. dicto, quam dicit eſſe probabilẽ, licet aliqui teneant cõtrarium, circa hoc vltimum, ſi primum priuilegium ſit generale, ſecundum vero ſpeciale, an per id tollatur primum? qua quidem de re, magna eſt lis, & controuerſia inter iuriſperitos DD. *ſuper cap. veniens de præſcriptis*, ſed hanc difficultatem non vacat per tempus, ad vnguem, atque ex profeſſo in præſentiarum pertractare. Solummodo dico, quod regulariter loquendo, ſecundum priuilegium reuocat primum, faciendo expreſſam mentionem de ipſo, non vero aliter, iuxta prædictum *cap. veniens de præſcriptionibus*; neque vero tollit ius commune niſi de illo etiam faciat mentionem, iuxta *l. cum Ordinem eodem tit.* ſi autem priuilegium conceſſum ſit, cum huiuſmodi clauſula, videlicet, *quod non reuocetur, niſi de eodem expreſſa mentio fiat, de verbo ad verbum*, tunc neceſſum eſt, ad hoc, vt reuocetur, quod in ſecundo continentur pleniſſime ſequentia verba. *Non obſtantibus quibuſcunque priuilegijs, etiamſi de verbo ad verbum, de illis fieri deberet mentio expreſſa*, vt probe notat Panormit. *in cap. cum inſtantia de cenſibus*, & Sylu. vbi ſupra, *& verbo exemptio §. 11.*

Etiam ſit nullũ priuilegiũ per cõceſſionẽ ſecũdi priuilegij faciẽtis plenã, atque expreſſam mẽtionem de priori.

Quinta Concluſio.

Priuilegium quammaxime ſit nullũ, atque inualidum, per concedentis reuocationem, ſeu illius ſucceſſoris. Hæc etiam concluſio, eſt omnium DD. communis, de qua, & videndus eſt ſupradictus Sylueſt. vbi ſupra in 7. dicto, vbi & probat eam, *argumento deducto, ex l. iudicium ff. de iudicijs*, Qua de re videatur

Priuilegiũ pẽ tiſſime ſit nullum, atq; inualidum, per concedẽtis, vel illius ſucceſſoris reuocationem.

tur Felin. *in cap. quæ in Ecclesiarum de constitutionibus*, vbi multis probat, qualiter Princeps, ex causa, reuocare possit suum priuilegium. Quidam dicunt, q etiam sine causa illud potest facere, & quod hoc est speciale in ipso, sed fine causa illud facere non debet, vt enim habetur *in c. decet, de reg. iur. quæ est reg. 16. expedit à Principe tantissimum esse decet permanere*, atque inconstantia minimum reprobatur, sed maxime in Principe, in quo tamquam in fonte, esse debet immobilis iustitia, quæ est constans, & firma voluntas reddendi vnicuique, quod suum est: & eadem est ratio, de priuilegio ab ipso semel concesso, quod immutari non debet sine causa. Facit & Regula 21. *vbi dicitur quod semel placuit, amplius displicere non debet.* Ex causa tamen reuocari potest, quinuero, & quandoque debet illud facere Princeps. Et causa legitima est, si exinde alijs læsio sequatur enormis, iuxta *cap. suggestum de decimis*, vbi priuilegiū quoddā reuocatur, quia ex post facto, incœpit enormiter esse nociuū, vel si is, qui accepit priuilegium, non seruat priuilegia sui Superioris, concessa suis subditis, iuxta *c. dilecti de priuilegijs*, vbi specialiter videda est *glossa, verb. decernebamus, vbi ex decisione prafati c. elicit hanc conclusionē, quod non sunt ei seruanda, qui alienū ius violare nō metuit.* Pro quo citat. *c. vbi ista d. 74. & cap. sic decet 25. q. 2. & 22. & 2. de mutuis petitionibus, & c. ofto subiectus 95. d. & cap. omnes de constitutio*, vbi habetur, *quod quisque iuris in alterum statuit, ipse debeat eo vti.* Sed aduerto, quod ad hoc, vt priuilegiu m censeatur reuocatum, debet constare de voluntate Principis, volentis illud reuocare, ad quod communiter deseruit illa clausula, *non obstantibus, &c.* sed vt dictum est, priuilegij reuocati fieri debet mentio expressa, nam si non fiat, quamuis posterius sit speciale, prius vero generale, non censetur reuocatum, secundum multorum probabilem opinionem, *pro quo facit glossa, in c. veniens de præscriptionibus, verbo nullam, & quæ tradit Abbas in c. 1. de præscripto, & in d.c. veniens, Decius cons. 142. & Felinus in d.c. 1. de præscriptionibus*, de qua difficultate, vt supradixi, ob exiguitatem temporis tractare in præsentiarum non licet. Addo, quod non tm prioris priuilegij, fieri debet reuocatio, & mentio expressa, maxime si illud habeatur in corpore iuris communis, verū etiam clausulæ derogatoriæ, si qua ei insit, in tantum quod si duplex clausula derogatoria adsit, vtriusque mentio fieri debet, quod & obseruare solent in suis priuilegijs, Pontifices summi communiter, mentionē faciendo de priuilegijs, per noua rescripta derogatis, & non solum de clausulis derogatorijs, verum etiam de alijs clausulis, derogatoriarum derogatorijs. Item aduerto, quod si superior ex certa scientia, confirmauit priuilegium concessum ab inferiori, non poterit postea reuocari per inferiorem, iuxta *cap. priuilegia ch. 1. y el 2. 25. q. 2.* vbi habetur, *ex quo priuilegia Ecclesia concessa ab Imperatore siue Rege ex certa scientia per Papam fuerint confirmata, non possunt Imperatores, siue Reges postmodum ipsa reuocare*, quod est valde notandum, atque memoriæ commendandum.

Nota quod non sunt iura seruanda eis, qui alienū ius violare nō metuit.

Qualiter debeat constare de reuocatione priuilegij.

Priuilegia à Regibus, vel Imperatore cōcessa, & confirmata per Papā nō possunt postmodum ab eisdem Regibus, vel Imperatore reuocari.

Sexta Conclusio.

Etiam amittitur priuilegium, per propriā, atque expressam renunciationē illius cui factum est. Hæc etiam conclusio est supradict. Sylu. vbi supra in 8. dicto, & probat eam *ex c. nuper de decimis*, quod dicit esse intelligendum, quantum ad ius tangens ipsum renunciantem solummodo, secus est autem si tangat Papam, seu aliquem tertium, pro quo facit, quod dicit Panorm. *in c. si de terra, de priuilegijs*, nempe liberum esse cuiq. renunciare suo priuilegio, modo non tangat ius superioris, aut tertij, quo fit, vt priuilegio exemptionis renunciare non possit priuilegiatus, sine licentia Papæ, *per cap. cum tempore de arbit.*

Priuilegium amittitur per renunciationē illius cui concessum est.

Subditi nō possunt renunciare suum priuilegium, quādo tangit ius suorum Superiorū vel suæ Communitatis.

arbit. neque Clericus potest renunciare cuilibet priuilegio suo, *per c. si quis de for. compet.* nec Abbas, sui Conuentus, secundum Bart. *in cap. cum dilectus, de Religiosis Domibus.*

Septima Conclusio.

Amittitur etiam priuilegium, per legitimam præscriptionem contrariam, congruo atque legitimo tempore habitam. Hæc etiam conclusio, est prædicti Sylues. vbi supra *in 9. dicto, & verbo præscriptio 2. in fine* & pro ea facit, *c. veniens de præscriptionibus*, qua quidem de re, nihil de nouo occurrit dicendum, præter ea quæ superius diximus, q. 42. ar. 5. concl. 2. circa tempus præscriptionis, seu ad præscriptionem necessario requisitum, tam de iure communi, quam de iure particulari, atque ex priuilegijs aliquarum Religionum & omnium priuilegium habentium communicationis.

Præscriptione contraria, etiã amittitur priuilegium, si fit habita congruo, ac legitimo tempore.

Octaua Conclusio.

Etiam amittitur priuilegium, per abusum, seu potius, per non vsum, aut per contrarium vsum. Hæc etiam conclusio est supradicti Sylu. vbi supra in no. dicto, quam etiã probat *ex c. priuilegium* a 1. q. 3. & ponit exemplum, in priuilegiato, vt decimas non soluat, & soluit ipsas, sicut alij. Item, in Conuentu exempto, vt coram ordinario non respondeat, & respondet, non allegans priuilegium, vel si allegat, non ostendendo ipsum, vbi adhoc propositum dicit plura, eaque notatu dignissima, excitando illam arduam, atque difficilem quæstionem, vtrum per vnum, actum contrarium, amittatur priuilegium? quam & latissime tractat, atque resoluit, sed quia hac de re, nos plura diximus supra, in prædicta q. 42. ar. 5. concl. 1. atque secũda, ab hoc negotio supersedemus, remittentes Lectorem ad prædictum Sylu. loco supracit.

Etiã amittitur priuilegiũ per abusum, seu potius per non vsum, & maxime per contrarium vsum.

ARTICVLVS III.

Vtrum priuilegia Regularium amittantur, & perdantur, non viuendo regulariter?

Ratio dubitandi est, nam secundum commune prouerbium, *si nemine prius, nec rem habere meruit*: quo fundamento innixi, dicunt communiter omnes DD. iurisperiti, quod si scholares in aliqua Vniuersitate commorantes, secularibus negotijs se immisceãt, & scholas non intrent, neque studeãt, neque ibidem assistant, siue cõmorentur studendi causa, sed ludendi, consumendiq. ad libitũ bona paterna & Ecclesiæ, non gaudent priuilegijs Vniuersitati eidẽ concessis. Quod & specificant in Vniuersitate Salmanticensi, circa Bullam Eugenianam, qua concessit fructus beneficij in absentia, ibidem existenti, causa studendi, & inquiunt, quod illos. Sic percipientes, non sunt tuti in cõscientia. Cui resolutioni ratio ipsa fauere videtur, nam cessante causa priuilegij cessat & priuilegium ipsum, vt supra conclusione 3 diximus, & tradit Sylu. *verbo priuilegium q. 10. in 4. dicto*, & constat, *ex eius cessante de appellationibus*, vbi habetur, *quod cessante causa cessat effectus*. Quod & confirmatur ex eo, nam qui sunt de Collegio alicuius artis, illam non exercentes, non gaudent priuilegio eiusdem artis, prout notat Bart. *in l. semper ff. de iure immunitatis*, & habetur a glossa *in c. generaliter 3 nõ dinumeãtes 16. q. 1.* vbi ad hoc propositum habentur plura, eaq. notatu dignissima, in idq. adducuntur, & allegantur plura iura. Ex quibus omnibus dicendum videtur, quod Religiosi similiter, irregulariter viuendo, si fuerint effrenati, & dissoluti, non vti

Difficultas. An priuilegijs Eugenię Bullę vti & frui possint Scholastici non studentes

possunt

poſſunt priuilegijs ſibi conceſſis, ſub tali nomine, atque prætextu Religionis, in maximum aliorũ præiudicium, vt ſcilicet non ſoluant decimas, neque compelli poſſint, ad ſolutionem aliquarum Collectarum, ob quorum exemptionem, alij pauperes, forſam iuſti & boni, grauantur. Hæc eſt ratio dubitandi, & nec modica quidem, ſed maxima. Sed quamuis id forſam in foro conſcientiæ verum habeat, quinuero vt credo ſine dubio, in eo foro dicta ſententia vera ſit, attamen in foro exteriori aliud eſt iudicium, de quo ſequentem ſtatuo concluſionem.

Concluſio.

In foro exteriori loquẽdo, Regulares non amittunt ſua priuilegia, etiã irregulariter viuendo, & religioſe viuendo.

IN foro exteriori loquendo, Regulares non amittunt ſua priuilegia, etiam irregulariter viuendo. Huius concluſionis ratio eſt, nam Eccleſia non iudicat de occultis: & licet generalis ſit Regula, quod ceſſat effectus, & etiã priuilegiũ ſimiliter, ceſſante eiuſdem priuilegij cauſa, hoc autem intelligendum eſt, quando ceſſat cauſa in communi, vt dicunt omnes cõmuniter DD. iurisperiti, & nos diximus ſupra agendo de legibus, ſecus eſt autem, ſi ceſſet cauſa ex accidenti, atq; in aliquo caſu, ſiue perſona particulari, vt cõſtat ex multis iuribus, *ex lege, nam ad eum ff. de legatis & leg. ſi a fratre C. qui teſtam. facere poſſunt.* Qua de re videndus eſt Couar. *in c. cum eſſet de teſtam.* & Soto lib. 4. de iuſt. & iur. q. 5. ar. 3. Qua quidem ratione, inquiunt DD. iurisperiti quod priuilegia generaliter mulieribus conceſſa, propter liberos, vigebunt etiam in ea muliere, quæ ex accidẽti filios non habuerit, quia eius reſpectu ratio videtur ceſſare in particulari, quod vtique ceſſare non facit legis diſpoſitionem. Sic in propoſito dico, quod quamuis aliquis Religioſus, in particulari irreligioſe viuat, in foro exteriori, nõ amittit priuilegium, alijs Religioſis conceſſum, nam licet in eo, ſeu forſan in aliquibus alijs, priuilegiorũ ratio ceſſet, non tamen ceſſat in communi, quod ſufficit ad ipſorum validitatem. Neque argumenta in contrarium adducta, ſiue pro ratione dubitandi, aliud concludunt, nam ſolummodo verum habent, in foro conſcientiæ, quod nos minimè negamus, quinuero conſtanter aſſerimus, id eſſe nimis probabile, multumque rationi conſonum.

Nota hoc valde.

ARTICVLVS IV.

Vtrum Religioſi, & Regulares, vti poſſint ſuis priuilegijs, abſque ſuorum Prælatorum licentia, ſeu potius ipſis repugnantibus, & contradicentibus?

ET ratio dubitandi eſt, nam ſecũdum ius, inferior non poteſt tollere, ſeu abrogare id, q̃ à ſuperiore eſt geſtũ, niſi forſan in caſu, quo quis abuteretur aliquo priuilegio, tunc enim poſſe videretur, nam iuxta *c. priuilegium 21. q. 3. priuilegium omnino meretur amittere qui male ſibi permiſſa vitiat poteſtate,* & certum eſt, q̃ priuilegium propter delictũ deperditur, vt habetur *in c. ita nos 25. q. 2.* hoc autem non exiſtente, non videtur, quod inferiores prælati, tollere ſeu abrogare poſſint, id quod à Superiore, & ſupremo Prælato, nempe ſummo Pontifice eſt geſtum, & reſtringere aut limitare ſibi ſubditis priuilegiorum Apoſtolicorum vſum, eo vel maxime, cum priuilegium alicui Religioni, ſiue Collegio conceſſum, ſingularibus etiam perſonis eiuſdẽ Regionis, ſiue Collegij conceſſum cenſeatur, præſertim quando priuilegiũ eſt eius generis, quod niſi per ſingulares perſonas exerceri nõ poteſt, alias enim in multis caſibus priuilegia redderentur fruſtratoria, quod nullo modo eſt dicen-

dicendum, vt dicunt communiter omnes DD. iurisperiti. Sed quamuis hoc sit certum, & verum in alijs casibus, in proposito tamen contrarium videtur omnino dicendum, de quo sequentem statuo conclusionem.

Conclusio.

SVperiores Prælati, & maxime Generales Ordinum, & Capitula Generalia & Prouincialia, bene possunt tollere, limitare, siue restringere, sibi subditis, vsum quorumcumque priuilegiorum Apostolicorum. Paret hæc conclusio, nam licet contrarium dicendum videretur de iure communi, propter rationes adductas pro ratione dubitandi, sed tamen ad id, iam omnes fere Religiones, speciale habent priuilegium. Et vt à nostra exordiamur, *Leo X. concessit quod Generalis Ordinis Fratrum Minorum, in suo Capitulo Generali, & quilibet Prouincialis in suo Capitulo Prouinciali, de consensu eiusdem Capituli, vel maioris partis, declarare possit, & valeat, vtrum ab vsu alicuius concessionis, viua vocis oraculo facta, abstineri debeat: postquam quidem declarationem, tam Fratres, quam Moniales sua obedientia, concessione eadem in posterum non vtantur, ac si cõcessio huiusmodi per sanctitatẽ suam suspensa, vel reuocata fuisset.* Habetur in Supplemento, & refertur in Compen. *verbo priuilegia Fratrum. §. 26.* Similẽ concessionem habẽt, vt dicitur, Fratres Augustinenses, per eundem Leonem X. & Cistercienses per Eugenium II. & Clem. IV. prout refertur, in Compen. Ordinis Cistercienfis, *verbo priuilegium §. 6.* & in Compen. Societatis, *eodem verbo §. 3.* & quia prædictum priuilegium Clement. IV. ad propositum quamplurimum facit, libet ipsum ad vnguem in præsentiarum referre.

Superiores Prælati, & maxime Capitula Generalia, bene possunt tollere, restringere, & limitare sibi subditis, priuilegiorum vsum.

Nota Concessionem Leo X. factã Superioribus nostri Ordinis, vt possint tollere, aut limitare priuilegiorum vsum.

Clemens Episcopus, seruus seruorum Dei, Dilectis filijs Abbati, & Conuentui Cistercij, Cabilonẽsis Diœcesis salutem, & Apostolicam benedictionem. Ne propter insolentiam aliquorum, quærentium qua sua sunt, non qua Dei, turbari contingat sancta contemplationis otium, cui vos specialiter dedeuistis. Nos ex hoc paci vestræ, ac Ordinis vestri tranquillo statui, paterna sollicitudine consulentes, Indulgentias omnes, & litteras, per quascumque personas eiusdem Ordinis, contra communia ipsius statuta à Sede Apostolica, vel eius Legatis, sub quacũque forma, vel expressione verborũ impetratas, vel de cætero impetrandas, irritas, & inanes præsentium auctoritate decernimus. Nulli ergo omnino hominum liceat &c. datum Perusij, Idibus Iulij Pontificatus nostri anno 1. Habetur hoc priuilegium in Bulla, dicti Ordinis, impressa Compluti, anno 1574. f. 33. vbi etiam dicitur, quod idem Clemens concessit eidem Ordini Cistertij, *quod Pater Abbas, subiectum sibi Abbatem, possit in certis casibus grauibus deponere, inter quos hunc tanquam grauissimum expressit, si contra cõmunia ipsius Ordinis instituta, priuilegia impetrauerit, vel retinuerit, aut vti præsumpserit impetratis.* Et nunc nouissime anno Domini 1575. tertia die Maij. *Gregor. XIII. concessit, ac decreuit, ne persona Societatis Iesu, absque expressa Superiorum earumdem licentia, vti possint facultatibus in Iubileis, bullis Crucia-*

Supple. fol. 94. cone. 296. & refertur in cõpen. verbo priuilegia fratrũ § 26.

Similem cõcessionem habent Fratres Augustinenses, & Cistercienses.

Nota hoc valde.

Priuilegiũ Clement. IV. pro Cisterciẽsibus.

ta, confessionalibus, aut alijs quibuscumque Apostolicis indultis, quemodocumque hactenus concessis, & in posterum concedendis. & declarauit præterea posse Superiorem, dum huiusmodi licentiam concedit, limitare eam, ad vsum vnius, aut alterius facultatis, & prohibere vsum reliquarum, etiam in eadem bulla, aut indulto contentorum. Habetur in Compendio prædictæ Societatis, *tit. gratiarum vsus §. 2.* Quibus quidem indultis, ac priuilegijs, nos etiam Minores Fratres, possumus vti & frui, & quicumque alij Ordines, priuilegiũ habentes communicationis. Sed quod hoc feciſſe prædictos summos Pontifices, iuri ac rationi fuerit quammaxime consonum, ex eo patet, nam cum Prælati supradicti, & maxime Generales, electi atque constituti fuerint, ad conseruandã obseruantiam, suarum Religionum respectiue, easdemque reformandas si opus fuerit,

simile priuilegiũ habent Religiosi Societates Iesu, concessũ sibi per Gregor. XIII.

Quam fuerit rationi & iuri cõsonum, eiusmodi Prælatis concessa fuisse dicta priuilegia

quã-

qua quidem ratione, in quibuſdam Ordinibus, dicuntur Reformatores, expe-diebat quidem, quod reſtrictio, limitatio, ſeu potius declaratio, vſus quorũcumque priuilegiorum, & indultorum Apoſtolicorum, ad eoſdem pertineret, neque credendũ vllo modo eſt, velle prædictos ſummos Pontifices, Regularis obſeruantiæ tantopere zelatores, contra ſuorum Prælatorum voluntatem, ipſiſque renuentibus, ac contradicentibus, vti Fratres in particulari, priuilegijs, eiſdem Ordinibus conceſſis, neque id vllo pacto fuiſſet rationi conſonum. Sicut enim leges, quia in commune bonum ferũtur, reſpiciuntq. vtilitatem publicam, iuxta *cap. erit autem lex. d. 4.* non obligant, niſi in communi recipiantur, quia non videntur, velle legislatores, vnũ aut alterum obligare, ad obſeruandum id, quod alij ſimul ſibi ſubditi non ſeruant, vt optime notat, atque aduertit Nauar. lib. 1. conſiliorum tit. de cõſtitution. conſil. 1. nu. 17. ita & dicendum videtur, de priuilegijs Religionum, quod cum in commune bonum concedantur, reſpiciantq. vt credibile eſt, vtilitatem ſemper publicam, non eſt præſumendum, aut credendum velle ſummos Pontifices, quod Fratres in particulari eiſdem vtantur, niſi prius recipiantur in cõi, neque quod in Religionibus, & Conuentibus ſit diformitas, diſparq. viuendi modus. Vnde reſolutiue dico, quod Prælati ſupradicti, Generales & Prouinciales, de conſenſu Generalis & Prouincialis Capituli, ſeu maioris partis, reſtringere & limitare poſſunt, quæcumque priuilegia, ſiue vocis oracula ipſorum Religionibus facta, prout in prædicto Leo. X. priuilegio continetur, ac ſi opus fuerit, eorumdem vſum ab eis tollere omnino. Id quod in noſtro ſacro Ordine Minorum, communiter obſeruatur in praxi, in Capitulis Generalibus, & Prouincialibus, reſtringendo, & limitando, aut etiam omnino tollendo, ne dum à ſubditis, verumetiam à Prouincialibus, & Guardianis, quarũdam rerum vſum, qui alias, ſecundum priuilegia, & indulta Apoſtolica ſibi foret licitus. Nam quod communiter dicitur, atque habet illa Regula generalis, & magiſtralis, nempe q̃ inferior non poteſt tollere id, quod à Superiore eſt conceſſum, intelligendum eſt, atque intelligi debet, niſi alias ad id ſpeciale habeat priuilegium, reſtringẽdi & limitandi, aut forſan repudiandi priuilegia ſibi, aut ſuo Ordini conceſſa, cum beneficium conferri non debeat in inuitum, neque inferior dicitur cõtra Superioris voluntatem facere, ſi nomine ſui Ordinis, & Religionis reputet, ſeu recipere renuat id, quod facere ſibi non conuenit, atque ab eodem Superiore eſt ſibi conceſſum. Et hæc de iſto Articulo, atque de tota quæſtione, breuiter dixiſſe ſufficiat.

Nota valde, q̃ ſicut leges non obligãt, niſi in communi recipiantur, ita neque priuilegia.

Qualiter ſit intelligenda illa generalis Regula, quod inferior non poteſt tollere, id q̃ à Superiore eſt conceſſum.

QVÆSTIO XLIV.

De Priuilegijs, quantum ad ipſorum explicationem, declarationem, atque interpretationem in communi, in quatuor Articulos diuiſa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum explicatio, declaratio atque interpretatio Priuilegiorum, ſolummodo ad Principem, ſiue ad Rom. Pont. pertineat?

QVamuis de iure communi, atque regulariter loquendo, priuilegiorum ſicut, & ſacrorum Canonum explicatio, declaratio & interpretatio, ad ſolum ſpectet Romanum Pontificem, ſicut & ſecularium legum ad Reges,

ges,vel Imperatores,nam iuxta iuris Regulam,cuius est legem condere,ipsius est eandem interpretari,iuxta *l.fin. C.de legibus*, & *habetur etiam de reg. iur.lib.6* attamen proposito Art.atque difficultati,non congrue satisfieri potest,nisi loquendo sub distinctione, prout loquitur Panor. *in c. cum venissent de iudicijs*, vbi eandem proponit quæstionem. De cuius sententia & resolutione,sequentes statuo conclusiones.

Quando dubiũ est de potestate Principis,an potuit, vel non potuit dare priuilegium, tunc eius interpretatio ad solum eundẽ spectat.

Prima Conclusio.

SI dubiũ est super potestate Principis,an scilicet potuerit,vel non potuerit dare priuilegium,ipsius interpretatio,& declaratio,ad solum Principem spectat,& nulli inferiori à Principe id facere licet,Hæc cõclusio,est Panorm.vbi supra,de qua & videndus est Sylu.*verbo interpret. q.* 2 vbi & probat eam,*ex cap.1.de translatione Prælo.& ex § qui autem 17.q.4 & c. cuncta per mundum.9.q.* 3. Quibus in locis ad hoc propositum,inuenire licebit multa notatu digniſſima, ostendendo qualiter Romanus Pontifex, Ecclesiaque Romana,de omnibus iudicat, ipsa vero à nemine iudicatur.

Quando dubiũ est super validitate priuilegij bene põt Iudex inferior declarare, & interpretari illud.

Nota hoc valde.

Secunda Conclusio.

Si dubium est super validitate,aut subreptione alicuius priuilegij,sic bene potest inferior illud Iudex interpretari.Hæc conclusio est suprad.Panor. & Sylu.locis supracitatis, quam & Sylu.dicit esse opinionem communem, sed intelligenda est conclusio cum sale, ita vt Prælatus inferior, qui priuilegium habet interpretari & declarare, in eadem causa non simul agat officium actoris,siue partis,aut suspectus sit de eo, quod aliquo peculiari lucro,aut commodo moueatur.Qua quidem ratione,in fauorem multorum Regularium,à summis Pontificibus concessum est priuilegiũ, quod in causa dubia,an iurisdictio cõtra ipsos pertineat ad Episcopum,an vero ad proprios Iudices,& Prælatos Ecclesiasticos,& Regulares? ipse Episcopus non possit Iudicem agere & ipsorum priuilegia interpretari,ne sint Iudices in propria causa, contra *l. qui iurisdictioni. ff. de iurisdict. omn. iudi. & cap. ex parte de verborum signif.* Quinuero, quando Episcopus cum sibi subditis litigat, multorum fert opinio,quod in eo casu,suspensam habet iurisdictionem,aut saltem hoc est certißimum,quod Papa exhibere solet suas litteras, quibus durante lite, eiusmodi subditos ab ipsius iurisdictione eximit. Ad hoc propositum, est peculiaris concessio Clement. IV. facta Fratribus Minoribus,atque Prædicatoribus,quæ habetur in Monumentis Ordinis,& refertur in Compendio *verbo priuilegia Fratrum §.5.*vbi dicitur, *quod Clemens IV. inhibuit districte, omnibus Ecclesiarum Prelatis, ne interpretari præsumant, priuilegia,& indulta concessa Fratribus Minoribus, & Predicatoribus, sine clara que interpretatione non indigent,sine dubia contineant & velint, quod interpretatio super huiusmodi dubys & obscuris,reseruetur sedi Apostolica, cum eius sit interpretari,cuius est condere.*Simile priuilegium habent, Religiosi Societatis Iesu,vt refert Collector Compendij eiusdem Societatis *tit. priuilegium §. 1. &* 4.qui etiam refert eosdem habere priuilegium, *quod quotiescumque dubium foret super intellectu priuilegiorum Societatis, inter interpretes & alios Iudices,in fauorem eiusdem Societatis fiat interpretatio*, prout etiam concessisse dicitur Alexander VI. Congregationi Benedictorum Vallisoleti, quadam Bulla,data Romæ Kalendis Aprilis, anno Domini 1501. Pontificatus sui anno 8.quibus priuilegijs, atque indultis fruuntur omnes Ordines, & Religiones,qui priuilegium habent communicationis.

Nota Concessionem Clem. IV. pro Fratribus Minoribus,& Prædicatorib. qua inhibentur omnes Ecclesiarũ Prælati,ne nostra præsumant interpretari priuilegia,sed interpretatio sede Apostolica reseruatur. *Monum.Ord. 1.imp.fol.30. & 31. concl. 31. & refer. in Comp. verbo priuil. Fratrum.§.5.*

Simile priuilegium habet vi ti Societatis Iesu, & quod in casu dubio pro ipsis fiat declaratio.

Idem priuilegiũ habent Monachi Benedictini Conuẽtus Vallisoletani.

Tertia

Digitized by Google

Tertia Concluſio.

Si dubium ſit circa priuilegiorum verba ſolummodo, & caſus eſt clarus, ac decifibilis de facili, bene poteſt inferior de eiſdem cognoſcere, etiam in præiudicium partium. Hæc concluſio eſt etiam ſupradicti Panor. & Sylu. quam dicit eſſe omnium DD. opinionem communem, nam inferior interpretatur legem Superioris, etiam in præiudicium partium, vt notat Innoc. *in c. cum ſpeciali de appel.* & determinatur in iure *in cap. inter alia de ſent. excomm.*

Si dubium ſit circa priuilegiorum verba, & caſus eſt clarus, & facilis, bene poteſt Iudex inferior, ipſum interpretari, etiã in præiudicium partium.

Quarta Concluſio.

Si dubium eſt, circa prædicta verba, & caſus non eſt facilis, tunc ad Principem, ſiue Rom. Pontif. pertinet priuilegiorum declaratio, & ad ipſum eſt recurrendum, ſi eius præſentia haberi poteſt de facili, & interim negotium eſt ſuſpendendum. Hæc etiam concluſio, eſt ſupradictorum Panorm. & Sylu. & probat eam, ex multis iuribus. & primo *ex c. cum veniſſent de iudicijs, & de Ho Capitulo, inter alia de ſententia excommunic. & ex l. ex facto §. 1. ff. de vulg. & pupi.* & addunt, quod ſi de facili non poteſt adiri Princeps propter longam diſtantiã, tunc fieri poterit prædictorum priuilegiorum interpretatio, per rationem naturalem, & vero ſimilem, quæ notari poteſt per expreſſa verba, ſicut & fecit Iurisconſultus, *in d. l. ex facto. §. 2.* vbi legem interpretatur ex naturali ratione. Pro quo etiam facit, quod notat Innocen. *in d. cap. cum ſpeciali & textus in c. cum perſona de priuilegijs lib. 6.* & generaliter hoc eſt verum, quod cum dubium verſatur circa intentionem Principis, & decidi non poteſt ſine dubio magno, ipſius interpretatio eſt eiuſdem Principis, ad ipſumq. pertinet, quia vt diximus, cuius eſt legẽ condere, eius eſt interpretari, & interim negotium ſuſpendi debet, vt habetur *in d. c. cum veniſſent de iudi. & cap. inter alia de ſentent. excommunic.* Pro quo facit etiam *cap. venerabilem de elect.*

Si dubium eſt circa priuilegiorum verba, & caſus eſt dubius ad Principem ſpectat illius declaratio & interpretatio.

ARTICVLVS II.

Vtrum Religionum Prælati facultatem habeant interpretandi Priuilegia, ſuis Ordinibus conceſſa?

Huic Articulo reſpondetur, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

PRiuilegiorum, & ſacrorum Canonum interpretatio, & declaratio iudicialis, ad ſolum Romanum Pontificem ſpectat. Hæc concluſio iam ſatis conſtat ex ſupradictis, & pro ea videnda ſunt, ea quæ latiſſime diximus ſupra, quæſt. 26. art. 10. concl. 1. circa interpretationem, atque declarationem iudicialem, ſacrorum Canonum, vbi & ad hoc propoſitum, ni fallor, adducta ſunt omnia, quę deſiderari poſſunt, & videantur *DD. in c. cum veniſſent de iudicijs.* Sed loquendo de alia interpretatione, & declaratione priuilegiorum particulari, magiſtrali, ſeu doctrinali, ſit ſecunda concluſio.

Priuilegiorum interpretatio, & declaratio iudicialis ad ſolum ſummum Pontificem ſpectat.

Secun-

Digitized by Google

Secunda Conclusio.

Priuilegiorum interpretatio,& declaratio doctrinalis & magistralis,bene potest fieri à Religionũ Prælatis,qua facta eorum subditi,tuta conscientia ipsorum sententiæ possunt stare. Hæc conclusio est communis omnium DD.resolutio,& pro ea vidēda etiã sunt,quæ diximus supra loco superius citato,concl.2. Et ratio eius in prõptu est,nam eiusmodi declarationẽ,atq. interpretationem magistralem,& doctrinalẽ,etiam efficere possunt quicũq. alij litterati,Theologi,atque Iurisperiti,secundũ naturalem rõnem,& iuris fundaméta,generalesq. regulas,quarũ aliquas nos apposuimus supra q.15. art.26. & alias,quas afferemus statim in seq. Artic. Solũmodo est differẽtia,quod Prælatorũ supradictorũ interpretatio,& declaratio facta,maioris est ponderis, amplioriq. auctoritatis,ad assecurandas conscientias Fratrũ, propter speciales,in id factas,aliquorum Summorum Pontificum concessiones. Qua quidem de re,in Monum.Ord. habetur, *quod Innocent. VIII. fratribus Ord. Predicatorum Congregationis Hispaniæ,circa eorũ priuilegia,sequentem fecit concessionem. Quia nonnulla dubia occurrunt, & occurrere possunt Fratribus Ord. Prædicatorum,Congregationis Hispaniæ,super gratijs,& priuilegijs, tam Ordini,quam Congregationi prædictis concessis,idem Dominus Innocentius,pro securitate conscientiarum prædictorum Fratrũ, concessit facultatem Vicario Generali dictæ Congregationis pro tempore existenti, cum aliqua persona in dignitate Ecclesiastica constituta, & duobus alijs Iurisconsultis, interpretandi huiusmodi dubia, & quod Fratres dictæ Congregationis,secure possint stare declarationibus per eosdem faciendis.* Refertur hæc concessio,in Compen.*verbo,priuilegia Fratrum.*§.14.Circa quam aduertit ibidem Priuileg.Collector,quod illud quod conceditur hic, Vicario generali Fratrũ prædictæ Congregationis,debet intelligi etiã esse concessum,cuilibet Prouinciali Fratrũ Minorum Prouinciarũ Castellæ, & Legionis,& non aliarũ Prouinciarũ extra huiusmodi Regna. Et hoc,ratione cõmunicationis specialis,factæ huiusmodi Fratribus,quæ habetur in dictione,siue *verbo,communicatio Priuilegiorum.*§.13. Sed nos non indigemus, eiusmodi cõmunicatione, siquidem Leo.X.concessit, *quod in rebus dubijs & scrupulosis,conscientias Fratrum Minorũ subditorũ tangentibus,Generales & Provinciales, seu Custodes, cũ consilio aliquorum Patrum (si res magna importantia fuerint) possint auctoritate sua Sanctitatis,determinare in scrupulis, & rebus huiusmodi,atque eorum determinationi subditi,secura conscientia possint & debeant stare.* Habetur in Supplem. & refertur in Comp. *verbo,declarare.*§.4. vbi etiã dicitur,*quod idẽ Leo amplians prædictam concessionem,concessit quod Fratres,qui nimis sunt scrupulosi,possint in omnibus dubijs suam conscientiã tangentibus,secura conscientia stare,determinationi sui Guardiani, vel cuiuscunq. alterius Prælati.* Per quæ verba datur intelligi,quod etiã Vicarijs,& Præsidentibus Conuẽtuũ,in absentia Guardianorũ,hoc ipsum conceditur,vt scilicet possint prædictã declarationem,atque interpretationem facere,quamuis ipsi proprie, & in rigore loquendo,non sint veri Prælati, attamen cũ eiusmodi Priuilegiũ in fauore publico fundetur,spectetq. ad salutem animarum, & priuilegia in fauore publico fundata,seu in aliqua causa pia & fauorabili, secundũ communiter DD. Iurisperitos, extensionem recipiant,de vna ad aliam personam ex paritate rationis,dicendũ proculdubio videtur,q; huiusmodi auctoritas in prædicto casu concessa etiam sit prædictis Conuentuũ Vicarijs,seu Præsidentibus in suorũ Guardianorum absentia,alioquin non recte subditorũ Fratrum conscientiæ satis prouideretur. Supradicta priuilegia quãmaximi sunt momenti, ad assecurandas, & quietandas timoratas scrupulosorum conscientias,qui & tenentur suorum Prælatorum declarationi

Priuilegiorum interpretatio, & declaratio doctrinalis & magistralis bene fieri potest à Religionũ Prælatis.

Nota,quod Religionũ Prælati specialẽ facultatẽ habent ad hoc, vt sua priuilegia possint interpretari & declarare. *Monu. ord. 2. imp. fol.76.& Supple.f.101. conc.394. & refer.in comp. verb. priuilegia Fratrum.* §.13.

Nota valde concessionem Leo.X.circa auctoritatẽ Prælatorũ ad interpretandũ dubia pro assecurandis cõscientijs Fratrum. *Supple. f. 59. conc. 172. & fol.93. conc. 287.& refertur in Comp. verbo, declaratio.* §.4. & 5.

atque interpretationi,in rebus dubijs acquieſcere,captiuando ſuũ intellectum in obſequiũ Chriſti. Circa quod multa diximus ſupra,in præcedenti tomo q.26.per plures Articulos,agendo de obedientia,& videndus eſt D. Tho.2.2.q.96.art.5.in corpore Articuli,& ad 2. argum. & 2.2.q.147.ar.4. & Caiet.ibid. & Nauar.in Manuali cap.21.nu.22. vbi inquit male,atque imprudenter agere Prælatos, qui dubitantibus ipſorum ſubditis,an teneãtur ieiunare,hoc ſuis conſcientijs relinquunt,cum potius deberent ſententiam proferre, cui tuta conſcientia ipſi ſubditi poſſint ſtare. Videatur hac de re Syluester, *verbo,obedientia,q.2.* & Caiet. *verbo,iuuenium.* & P. Corduba ſuper noſtram Regulam cap.10.q.2. in tertio puncto, vbi ad hoc propoſitum dicuntur plura, eaq. notatu digniſſima.

ARTICVLVS III.

Qualiter Priuilegia,ſint interpretanda & declaranda?

IN hoc Articulo,tantummodo eſt dicendum, de Priuilegiorũ interpretatione in cõmuni,nam de eorũdem interpretatione, atque declaratione in particulari, & diuerſis ipſorum clauſulis, quæ in eiſdem communiter ſolent apponi, dicendũ eſt latiſſime,in ſeq. quæſt.Vt autem quod quæritur in præſenti Art. plenius fiat, præter quamplures generales regulas, quas ſupra adduximus agendo de legibus q.25.art.26. quammaxime vtiles, & neceſſarias,ad legum omnium interpretationem,& declarationem, ad rem propius in præſentiarum accedendo, libet nonnullas alias,de nouo adducere,quod fiet breuiter, atque reſolutiue,per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Quãuis in Priuilegiorũ interpretatione attendendus ſit verborũ tenor, nihilominus tũ intentioni potius, quã verbis eſt inſiſtendũ.

IN Priuilegiorum interpretatione atque declaratione,quammaxime debet attendi verborũ tenor, ſed nihilominus intentioni potius,quã verbis eſt inſiſtendũ. Hæc concluſio eſt expreſſa Sylueſt. *verbo priuilegium.q.3.* & dicit eã ſententiam eſſe Hoſtienſis,quam & probat *ex cap.parra. & c.recepimus, de priuileg.& ex c.Marcion.1.q.1. cap.ſedule,d.32. & c.intelligentia,cap. in his,de verb.ſignifi.* ſemper aduertendo, quod Priuilegiorum interpretatio,facienda eſt ſecundũ Canones, non vero ſecundum leges, vt de mente Baldi, *in l. ſi quando, la primera. C. de be.va. lib.10.* & clariſſimi olim Iuris vtriuſque Doctoris, Baptiſtæ de Friſco, in quodam ſuo opuſculo, tradit Sylueſt. *verbo,priuilegium,q.3.in 5.concl.* ex his, quæ de mente ipſius ad hoc propoſitum ponit ibidem.Qui etiam prædictus Baptiſta de Friſco, in eodẽ opuſculo de his agens,dicit,quod leges & Canones, reſcripta,atque priuilegia, & ſtatuta & vltimæ voluntates, & conſuetudines, & etiam contractus, interpretationem recipiunt,vel à conſueto modo interpretandi,vel à ſimilibus, vel ab alijs iuribus ſcriptis, quorum omnium in particulari multa ponit exempla prædictus Syluester, *verbo, interpretatio.q.5. in primo dicto,* quæ breuitatis gratia facio miſſa.

Si Priuilegium ſit próprie, atque ſtricto modo ſumptum,id eſt pro illo,qđ eſt cõtra ius, interpretandũ eſt ſtricte, ita vt q̃ minus fieri poterit, derogetur iuri cõmuni.

Secunda Concluſio.

Si priuilegium ſit proprie,atq. ſtricto modo ſumptũ, id eſt,pro eo,quod eſt contra ius,interpretandũ eſt ſtricte;atque ita, vt quammĩus fieri poterit,derogetur iuri cõmuni. Hæc etiam concl.eſt Sylueſt. *verbo, priuilegium, q.3.* & probat eã,*ex.cum ædictus, multa glo. de conſuet.* vbi dicitur, quod ea,quæ repugnant iuris communi, ad illum quantum fuerit poſſibile reducenda

Digitized by Google

cenda sunt. Qua quidem ratione dicit, quod si dispensatio fiat cum illegitimo ad Ordines, absolute intelligendum est, de minoribus ordinibus tantum, vt latius probat prædictus Sylvest. *verbo, ordo.* §. 2. Item, si dispensatio fiat, vt tempore interdicti, interfit quis diuinis officijs, per eam non potest recipere communionem, neque interesse eisdem diuinis officijs, tempore cessationis, stando in iure cõi; secus autem erit ex priuilegijs, prout tradit Nauar. c. 27. sui Manu. nu. 178. & 189. Et addit supradictus Sylvest. in tantũ hoc esse verum, nempe quod priuilegium proprie, atque stricto modo sumptum, id est, quod est contra ius commune, non ample sed stricte est interpretandum, quod si ibidem non exprimitur concessionis causa, aut non fit concessum, ex Motu proprio & certa scientia, nihil tale est præsumendum de voluntate Principis, ꝙ probat *per l. 1. C. de pets. bon.* quinvero pro precibus importunis obtentum, *iuxta l. 13. C. de fun. limit.* Quapropter Bald. *in c. licet causam, de probation.* inquit, quod in eiusmodi priuilegijs, necessum est vt semper ponatur simul clausula, ex motu proprio siue ex certa scientia. Idem dicit Sylvest. esse dicendum de rescripto, quod tollit ius tertij, & de priuilegio ad beneficia, *per c. quamuis, de prabend. lib. 6.* & aduertit secundũ Panormit. *in c. cum ad hec, de cleri. non resid.* quod si priuilegiũ enormiter lædit Ecclesiã, vel alium, non valet, nisi fiat mentio de hac enormi læsione, quia in dubio, non præsumitur Princeps, concedere aliquid, cum alterius graui dispendio, *iuxta l. quoties. C. de praci imp. offe. & c. suggestum, de decimis.* & idẽ habetur *in l. 2. §. siquis à Principe. ff. ne quid in loco publ.* & consequenter taciturnitas, in his inducit subreptionem, *iuxta c. postulasti, de rescript.* Vnde priuilegiũ immunitatis, ab oneribus personalibus, alicui à Principe concessum, non liberat eum ab alijs oneribus, quæ breuiter, & leuiter potest soluere, vt est casus *in l. decurio fortunam. C. de decurio. lib. 10.* Ad propositũ ergo reuertendo, dico, ꝙ priuilegiorum interpretatio, quæ militant contra Ius cõmune, stricte & non large est facienda, quæ est communis omnium Iurisperitorum sententia, ad quod allegant, *c. priuilegia, d. 3. c. olim, de verb. significat. & cap. penu, de priuil.* quod est intelligendum cum duplici limitatione, vt inquit Sylu. loco supra citato, Primo, nisi consuetudo aliter interpretetur, iuxta id quod notatur *in c. quod dilectio. de consang. & affinit.* & secundo, nisi verba priuilegiorum aliud exprimant, nam ab eorum propria significatione, inquit, non est recedendum, nisi de mente aliter constet, vt notatur *in supradicto cap. olim, & c. in his, de verb. significat.*

Nõ præsumitur Princeps velle concedere aliquid cõtra ius, nisi id habeatur expresse.

Tertia Conclusio.

Non ita stricte, est priuilegiorũ prædictorum interpretatio facienda, vt nihil omnino operentur, nã priuilegia semper debent aliquid operari. Hæc concl. cõis est omnium Iurisperitorum resolutio, de qua videndus est specialiter Felyn. *in cap. 1. de rescript. & 1. causa, rub. tit. facit & c. in his, de priuil. c. Abbate, de verb. significat.* suntq. ad id plura alia iura, & capitula, quæ breuitatis gratia omitto, remittendo lectorem ad ea, quæ diximus supra q. 25. art. 26. concluſ. vltima.

Priuilegia semper debent aliquid operari.

Quarta Conclusio.

Si priuilegium largo modo accipiatur, scilicet pro omni illa cõcessione, quæ est præter ius cõe, sic priuilegiũ Principis, latissime est interpretandũ, quando vergit in præiudicium ipsius cõcedentis, stricte vero, si est in præiudicium aliorũ. Hanc sententiã, & conclusionem tenet Sylu. loco supra citato, & probat eã *ex c. quia circa, ibi Ia glossa de priuil.* & per Innoc. *in c. olim, de verb. sign. cf.* quod est intelligendũ, etiã si concessum sit causa pietatis, vt notat

Priuilegiũ large sumptũ, pro eo ꝙ est præter ius cõe, large & non stricte, est interpretandũ, quando vergit in præiudicium cõcedentis, stricte vero, si vergit in præiudicium aliorum.

notat Panorm. *in c. cum dicat, de Eccleſiis ædifican.* ſemper tñ in dubiõ debet interpretari, ita vt aliquid valeat, vt ſupra diximus, *per c. Abbate, de verb. ſign. & l. quoties. ff. de verb. obligat.* niſi præiudicet iuri diuino, vel libertati ſpiritus, vt notat ſupradictus Panormit. *in cap. licet, de regular.*

Quinta Concluſio.

Quando priuilegiũ, vel gratia alicui perſonæ conceſſa, abſolute & ſimpliciter loquitur, ſemper debet intelligi ſecundũ conditionem, & qualitatem perſonæ cui conceditur. Hæc etiã concl. eſt ſupradicti Sylueſt. loco ſupra citato, & probat eã, *ex l. ſi quis ſtio. §. vrtitum. ff. de inuiſt. teſtam. & ex cap. placuit. cap ſic vine, 16. q. 1. & ex l. plenum §. 2. de vſu, & habit.* Et eamdem tenet Bart. per *l. ex militari. ff. de milit. teſtam.* vbi etiam dicit, Baldũ ad hoc propoſitum, eamdem tenere ſententiam, quod priuilegium conceſſum Epiſcopo, de celebrando interdicti tempore, conceſſum videtur, vt celebrare poſſit, etiam in Pontificalibus, ſecundum conditionem, & qualitatem ſuæ perſonæ, ſiue ſuæ dignitatis.

Quando priuilegiũ, vel gratia alicui perſonæ conceſſa, abſolute & ſimpliciter loquitur, ſemper debet intelligi, ſecundũ cõditionẽ, & qualitatẽ perſonę.

Sexta Concluſio.

Priuilegium, quod beneficium ſapit Principis, niſi aliud obſtet, latiſſime ſemper eſt interpretandum. Hæc concluſio eſt etiã Sylu. loco ſupra citato, quã ponit inter alias concluſiones ſupradicti Baptiſtæ de Friſco antiqui Iuriſconſulti, concl. 4. & dicit eſſe eam, Io Andr. & Ioan. de Butrio, *in cap. olim, de verb. ſignific.* pro qua facit *l. beneficium. ff. de Conſtit. Princip.* quod dicit eſſe limitandum, niſi beneficium, eſſet forte ambitioſum, vt puta diſpenſatio ſuper beneficiorum pluralitate, tunc enim non ample, ſed ſtricte eſt interpretandum, vt tradunt omnes communiter DD. Iuriſperiti, in *cap. licet, de tranſlat. Epiſc. & in cap. Rodulphus, de reſcript.*

Priuilegiũ, q̃ beneficiũ ſapit Principis, niſi aliud obſtet, latiſſime eſt interpretandum.

Septima Concluſio.

Priuilegia, in quibus datur facultas diſpenſandi, commutandi, & abſoluendi, bene poſſunt extendi ad alios ſimiles caſus, in quibus ſubeſt eadem, vel maior ratio. Hæc concluſio eſt fere communis, omnium Iuriſperitorũ recentiorum, & de ea videndus eſt Nauar. de reddit. Eccleſiaſt. q. 3. monit. 20. & Didacus Perez in prologo ordinan. q. 2. & Quintil. Mandoſius in praxi Signat. grat. tit. licẽtia, nam licet ſit iuris regula *l. ſi pupillorum. §. ſi prætor. ff. de rebus eorũ, quæ ſub tutela, vel cura ſunt.* quod priuilegia non recipiũt extenſionem ex ſimilitudine rationis, neque ex maioritate rationis, & tradit Bald. *in cap. inter cætera, de reſcrip. nu. 10.* ſitq. id regulariter verum, at non procedit, in priuilegijs cauſa fauorabili conceſſis, vt ſunt priuilegia, & & faculeates diſpenſandi, cõmutandi, & abſoluendi, hęc enim cũ contineãt beneficiũ & fauorem Principis, ample ſunt interpretãda, locumq. in eis habet ſimilitudo rationis, quia ex materia ſubiecta datur intelligi eam eſſe mentẽ Legiſlatoris. Qua quidem ratione, cõis eſt ſententia, q̃ in Salmanticenſi Academia, qui profitetur ſacros Canones, fruitur prouentibus ſui beneficij in abſentia, per bullã Eugenianã, quamuis id non fuerit conceſſum, niſi ſolũ Theologis, propter ſimilitudinẽ rationis, & quia ſacrorũ Canonũ ſcientia, quammaxime neceſſaria eſt, ad regimen atque gubernationem Eccleſiaſticæ Hierarchiæ. Item & Bullæ ſiue priuilegia, concedentia votorũ cõmutationem, extenduntur ad ſimilia iuramenta cõmutanda, dummodo non vergant in præiudiciũ tertij, propter ſimilitudinẽ rationis. Itẽ priuilegium conceſſum à Papa Epiſcopo, in quo continetur facultas teſtandi, extendiq. poteſt propter eamdem rationem, ad codicillum, ſiue donationẽ cauſa

Priuilegia, in quibus datur facultas diſpenſandi, cõmutãdi, & abſoluendi, bene poſſũt extendi ad alios ſimiles caſus, in quibus ſubeſt eadem, vel maior ratio.

Nota hõc valde.

Digitized by Google

cauſa mortis. De quo etiam plura alia adducere poſſem exempla, quæ breuitatis cauſa facio miſſa.

Octaua Concluſio.

Clauſula generalis ſequens, in priuilegijs appoſita, intelligenda eſt, ſecundum ſpecies præcedentes expreſſas, & non aliter. Hæc concluſio eſt Sylueſt. *verbo, clauſula generalis, nu.* 1. Et probat eam, ex *cap. dilectus, de Cappell. Monachorum, ſecundum Innocentium, & facit clementina, non poteſt, de procuratoribus, & l. fin. §. cui dulcia. ff. de vino, tritico, & oleo.* Circa quod videndus eſt Panorm. *in cap. ſedes, de reſcript.* vbi, inquit, quod per huiuſmodi generalem clauſulam, quidam alij, ſeu, quædam alia, non includuntur perſonæ, nec res maiores expreſſis, ſed vel pares, vel minores. Circa quod videantur plura, quæ ad hoc propoſitum dicit prædictus Sylu. loco vbi ſupra, & *verbo, reſcriptum. 1. in princip.*

Clauſula generalis ſequens, in priuilegijs appoſita, intelligenda eſt, ſecũdũ ſpecies præcedentes in ipſa, & nõ aliter.

Nona Concluſio.

Hoc generaliter in priuilegiorum interpretatione obſeruãdum eſt, quod priuilegium generaliter indultum, non includit caſum contra Rempublicã, & ſi ipſum includat, non valet. Hæc concluſio eſt ſupradicti Sylueſt. ſeu potius ſupradicti Baptiſta de Friſco, quæ inter alias cõcluſiones eiuſdem, ponitur ab ipſo, concluſ. 6. quam & probat *ex l. iubemus. C. de ſacroſanctis Eccleſijs*. Et hæc circa Priuilegiorum interpretationem ſpecialiter, breuiter dicta ſufficiant.

Priuilegiũ generaliter indultũ, non includit caſum contra Remp. & ſi ipſum includat, non valet.

ARTICVLVS IV.

Vtrum Priuilegia, ſecundum conſuetudinem, debeant interpretari & declarari?

IAm ſupra q. 28. per plures Articulos diximus, quid ſit conſuetudo, quam vim habeat, & quænam ſint de ipſius eſſentia & ratione, ad hoc, vt legem poſſit interpretari, & in caſu eamdẽ ipſam tollere, quibus præmiſſis, quæritur in præſentiarum, an priuilegia, etiam ſecundum conſuetudinem ſint interpretanda? Cui quidem difficultati, breuiter per ſequentem concluſionem reſpondeo.

Concluſio.

PRiuilegia ſecundum conſuetudinem ſunt declaranda, atque interpretari debent. Hæc concluſio eſt cõmunis omnium DD. reſolutio, cuius, & in promptu ratio eſt, etenim ſi prædictæ conſuetudinis ea eſt vis, tantũq. roboris habet, vt vim legis quandoq. obtineat, legemq. ipſam poſitiuam, atque præceptiuam interdum tollere, & abrogare poſſit, vt quam latiſſime probatum eſt in ſupradicta q. 28. ſed maxime in art. 2. & 4. ſi inquam ea eſt, quæ communiter leges interpretatur, & quando præceptũ aliquod obliget, ſeu non obliget ad peccatum, vt tenet cõmunis omnium DD. & Iuriſperitorum ſententia, de quo videndus eſt D. Thom 2. 2. quæſt. 97. art. 3. & 2. 2. q. 186. art. 9. ad 2. liquidum profecto fit, quod etiam ipſa, priuilegia debeat, & poſſit interpretari & declarare, quodq. ſecundum illam ea ſint interpretanda, & declaranda. Prõ quo videnda ſunt, ea quæ latiſſime diximus, in art. 13. ſupradictæ q. vbi luculenter oſtendimus, qualiter etiam in iudicio contentioſo, ſecundum conſuetudinẽ, etiam iuri ſcripto contrariã, qualibet de re ſit iudicãdum. Solum reſtabat in præſentiarum dicere, quæ-

Priuilegia ſecundũ conſuetudinem, ſunt interpretanda & declarãda.

Digitized by Google

nam sit vera, atque legitima consuetudo, secundũ quam eiusmodi interpretatio fieri debet? Sed quia hac de re, meo quidem videri, loco supra citato, dicta sunt omnia quæ hic desiderari possunt, ab his in præsentiarum consulto supersedeo, ne semel & iterum, ac sæpe sæpius eadem dicamus.

QVÆSTIO XLV.

De Priuilegijs, quantum ad ipsorum explicationem, declarationem, atque interpretationem in particulari, & de diuersis clausulis, quę in eisdem solent apponi, in septem Artic. diuisa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Quidnam significetur & intelligatur, per illam clausulam, in rescriptis Apostolicis, atque Priuilegijs apponi consuetã Motu proprio, & ex certa scientia?

PRo huius Articuli intelligentia, aduertẽdum est, quod rescripta & priuilegia, litteræq. Apostolicæ, dupliciter solent expediri, vt constat ex *cap. cum accessissent, cum glossa, verbo confirmatum, de Constitut. & glossa in cap. ex parte, eodem tit. verbo, confirmatione, & glossa etiam in c. 1. & 2. de confirmatione vtil. vel inutilis*. Vno modo ad instantiã partis, atque vt dicitur, in forma communi, aliò vero, ex motuproprio & certa scientia, quorum exempla passim in Iure, Apostoliciſq. Constitutionibus licebit reperire. Vt autẽ constet, quid intersit inter prædictas concessionis formas, sequentes statuo conclusiones. Sit ergo prima Conclusio.

Prima Conclusio.

Quid intelligatur concessum, in forma communi.

VNe aliquid dicitur, esse concessum siue confirmatum in forma communi, quando fit ad instantiam partis, & aliter quam Principe, siue Summo Pontifice, instructo de re siue negotio, quod concedit, aut confirmat, in quo quidem casu, verba intelligenda sunt conditionaliter, nam Papa, siue Princeps, præsumitur ignorare ea, quæ in facto consistunt. Hæc conclusio est omnium Iurisperitorum communis, quorũ resolutio desumpta est ex supradictis glossis, vbi & ad propositum allegantur plura iura, ad ostendendum qualiter, concessa siue impetrata in dicta forma communi, nullũ ius alicui de nouo tribuit, vt cõstat ex prædicto *cap. cum dilecta. §. non igitur. vers. molentes, de confirmatione vtili, vel inutili. & cap. quia diuersitatem, de concess. præben. in fine, & cap. ex parte, de priuileg.* Et ratio est, quia qui confirmat, non donat, vt constat ex *cap. inter dilectos. §. ceterum, de fide instrumentorum*, sed solummodo ius vetus conseruat, vt constat ex *cap. præceptis, dist. 12. & ex cap. vlt. 13. q. 3. & ex cap. quia intentionis, de priuileg.* Vnde per eiusmodi confirmationem, non intelligitur Papa, iuri alicuius derogare, iuxta *cap. licet. §. 1. de offic. ordin. Facit & l. 2. §. si quis à Principe. ff. ne quid in loco publ.* non enim inde nasci debet iniuria, vnde iura exoriuntur, vt habetur in *cap. qualiter, & quando, el primero, de accus. & in l. meminerint. C. vnde vi.* Neq. etiã per supradictã confirmationem seu innouationem, impeditur alicuius petitio, vel iudicis cognitio, vt constat ex prædicto *cap. licet, & cap. ipsis*

diuer-

Digitized by Google

Viuiſi talem, de conſtit. prob. & ex cap. bona, de confirmat. vtili, vel inutili, & etiã argumento deducto ex cap. conqueſtus. q. 7. 3. Quorum omnium ratio eſt, nam prædicta omnia ſemper facit Papa ſine præiudicio alterius, vt conſtat ex omnibus iuribus ſupradictis, vnde fit, vt inquit ſupradicta *gloſſa, in d. c. 1. de confirmatione vtili, vel inutili,* quod eiuſmodi confirmationes parum valent, niſi ad hoc ſolummodo, quod plus ſolet timeri, quod ſpecialiter cõceditur, vt habetur, *diſt. 23. cap quamquam.* Quod autem omnes prædictę conceſſiones, ſiue confirmationes in forma cõmuni factæ, intelligendæ ſint conditionaliter, & cũ hac conditione appoſita, etiam ſi non exprimatur, *Si ita eſt, aut ſi preces veritati nitantur, aut veluti poſſidetis, ita poſſideatis*, quia per ipſas Papa ſiue Princeps, nullum nouum ius alicui intendit tribuere; & quia Papa, & Princeps, vt dixi, ea quæ in facto conſiſtunt, præſumitur ignorare, tradunt latiſſime, omnes ſupradictæ gloſſæ, ſed præſertim *gloſſa in cap. venerabilis, de confirmatione vtili, vel inutili, verbo, ſicut ſine prauitate, & in cap. examinata, eodem tit. verbo, non obſtante confirmatione*, vbi ad hoc propoſitum reperire licebit, multa eaq. notatu digniſſima.

Omnes conceſſiones Papæ, in forma cõmuni factæ, intelligẽdæ ſunt conditionaliter.

Papa ea quę in facto cõſiſtunt præſumitur ignorare.

Secunda Concluſio.

Tunc aliquid dicitur conceſſum, ſiue confirmatum Motu proprio, atque ex certa ſcientia, quando in conceſſione, vel confirmatione, inſeritur tenor rei confirmatæ, vel conceſſæ, aut Papa ſeu Princeps, vtitur prædictis verbis, ad inſinuandũ quod cõceſſit, vel confirmat, id quod ſcit, & id quod voluit, ad quorũ maiorem firmitatẽ addi ſolet & illa clauſula, de plenitudine poteſtatis. Hæc concluſio eſt cõis omnium DD. reſolutio, de qua videnda eſt *gloſſa in cap. ad hęc, de reſcript. & Panorm. ibid. nu. 7. Decius ibid nu. 14. Felin. in cap. nonnulli, eod. tit. Innoc. in cap. 1. de tranſa.* & ſatis colligitur, *ex textu & gl. in cap. venerabilis, de confirmatione vtili, vel inutili, verbo, tenor,* vbi ad hoc propoſitum dicuntur plura maxime notatu digna. Quid autem operetur eiuſmodi confirmatio, facta, vt prædictũ eſt, motu proprio atque ex certa ſcientia, & de plenitudine poteſtatis, tradit latiſſime *gl. in c. cũ acceſſiſſent, de conſtit. verbo, confirmatã, & gl. in c. ex parte, eod. tit. verbo, confirmatione, gloſſa etiã in cap. 1. & 2. de confirmatione vtili, vel inutili, & gl. in c. 1. de tranſactionibus, verbo, ex hac noſtra auctoritate.* Atque vt ex tam multis, quæ ibidẽ dicuntur, aliqua referamus, dico, quod prædicta conceſſionis, ſeu confirmationis forma, dicto modo facta, tria præſertim operatur, primum ꝙ huiuſmodi conceſſio, ſiue cõfirmatio, firmioris eſt auctoritatis. Secundum, ꝙ ſi illa eſt minus valida, per eiuſmodi confirmationem fit valida. Et tandem tertium, ꝙ propter auctoritatem confirmantis, nullus Papa inferior, de illa poteſt cognoſcere, quæ omnia multis iuribus cõprobantur. Namq. quod conceſſio, ſiue confirmatio, prædicto modo facta, infirmũ confirmet, *habetur in cap. in primis. 2. q. 1. & in c. hęc quippe. 3. q. 6.* Quod autem ſuppleat defectum ſolẽnitatis omiſſæ, *habetur in c. 1. de tranſact. & in c. quotiens, de pact.* vbi dicitur, ꝙ ſi tranſactio, vel pactũ ab initio fuerit inualidũ, per confirmationẽ Papæ ſumit vigorem. Item valet prædicta confirmatio, dicto modo facta, vt de beneficio illo, q, ex certa ſcientia fuit conceſſum, poſtea directe, an licite ſit adquiſitũ, vel non ſine nouo mandato non cognoſcatur, vt habetur expreſſe in *cap. 2. de confirmat. vtili, vel inutili.* Ac tandem prædictus conceſſionis, ſiue cõfirmandi modus, in litteris Apoſtolicis appoſitus, valere facit, quę alias erant inualida, vt ſatis colligitur ex *d. c. 1. de tranſact & d. cap. quotiens, de pactis.* Et quidem quod ſit quammaximi momenti, negari nullo modo poteſt, nam vt inquit Imperator, *in l. 1. §. ſed nugas. C. de veteri iure enucleando,*

Quando dicatur aliquid cõceſſum, ſiue cõfirmatũ Motu proprio, & ex certa ſcientia, ſiue de plenitudine poteſtatis.

Quid operetur conceſſio, ſiue confirmatio facta, Motu proprio, & ex certa ſcientia, & poteſtatis plenitudine.

do, quibus auctoritatem noſtram impartimur, ea omnia, noſtra facimus. Quo fit, vt priuilegia dicto modo conceſſa, per eiuſmodi clauſulam appoſitam, quoddammodo fiant Domini Papæ, & de illis ad eumdem, ſolummodo ſpectet cognitio.

ARTICVLVS II.

Quid intelligatur per illam clauſulam, in ſupradictis Priuilegijs etiam apponi conſuetam, qua dicitur, vt iudices ad exequutionem procedant, omni appellatione remota, ſiue poſtpoſita?

SVpradicta clauſula, ſpecialiter conſueuit apponi, in conſeruatorijs, & quotieſcunque aliquibus iudicibus delegatis demandatur, ſiue præbetur facultas, vt ad executionem aliquorum priuilegiorum, ſiue litterarū Apoſtolicarū procedāt, omni appellatione remota, ſiue poſtpoſita. Et quæri atque difficultari ſolet, de quibus appellationibus prædicta verba ſint intelligenda, & an mentio fiat ſolummodo de appellationibus (vt dicitur) friuolis, an vero etiam de legitimis? & an appellatio ſit remouenda, ſolūmodo à ſententijs interloquutorijs, an vero ab ipſa ſententia diffinitiua? Quid ſit ſententia interloquutoria, quid vero diffinitiua, & quænam dicantur appellationes friuolę, adeo ex ſe, vel ex ipſis nominibus, clarum & perſpicuū eſt, vt nullo modo in præſentiarum id explicare, aut dicere neceſſariū videatur: & præmiſſo quod iam horum omnium ſufficiens habeatur notitia, difficultati propoſitæ reſolutiue reſpondeo, per ſeq. Concl.

Concluſio.

Quando cōcēditur aliqua, vt procedat omni appellatione remota, nō ſolum intelligitur de appellationibus friuolis, verumetiā de legitimis, & nedum de ſententijs interlocutorijs, verū de ipſa ſententia diffinitiua.

QVotieſcunque in priuilegijs, ſeu litteris quibuſcumque Apoſtolicis, apponitur ſupradicta clauſula, vt ad exequutionē eorū procedatur, quacumque appellatione remota ſiue poſtpoſita, intelligendum eſt, non ſolum de appellationibus friuolis, verumetiam & de legitimis, & nedum de appellatione à ſententijs interloquutorijs, ſed etiam de ipſa ſententia diffinitiua. Hæc concluſio, vt credo, eſt communis omnium DD. reſolutio, quidquid alij dicant, & quod hoc dicendum atque tenendum ſit, probatur hac ratione, meo quidem videri, efficaciſſima: nam appellationes friuolæ, & quæ interponuntur ſine iuſta atque legitima cauſa, tunc ſcilicet quando quis appellat, vbi non eſt grauatus iniuſte, quæ ab alijs dicuntur vanæ atq; inanes, in tantum à iure alienum eſt, vt admittantur & recipiantur, vt potius ipſo iure, pœnæ ſint conſtitutæ, contra ſic appellantes, pro eo quod iniuria, nec quidem modica, ſed quammaxima ſit iudicibus, à quibus prædicto modo friuolè, atque iniuſtè appellatur, poſſuntq. ipſi agere contra eos, actione iniuriarum, vt tradit *Gloſſa in l. fin.* C. *quando prouocare non eſt neceſſe*, & Geminianus *in cap. cum appellationibus, de appellat. in 6.* & Felinus *in cap. 2. eod. tit. & gloſſa in e ſiquis præpropera, d. 50.* ergo non eſt credendum, cum aliàs ſecundum iura, eiuſmodi appellationes remouendæ ſint, quod Pontifices Summi volentes aliquod priuilegium concedere, Religionibus ſeu quibuſcumque alijs perſonis, per ſuas litteras Apoſtolicas, quando dicunt, quod ad ipſarum exequutionem procedatur, appellatione quacumq. remota, ſiue poſtpoſita, quod intelligi velint (nihil de nouo concedendo) ſolummodo de appellatiōnibus friuolis, apponendo prædictam clauſulam, verumetiam & de cōgruis, atque legitimis. In cuius etiam ſignum, prædicti Pontifices, vt cuncta cōprehendant, iā dicere ſolent, appellatione quacūq.

Appellationes friuolæ etiā de iure cōi non ſunt recipiēdæ.

poſtpo-

poſtpoſita, vt eiuſmodi verbis ſubindicent, omnem eſſe remouendam appellationem, non ſolum friuolam, vanam, atque inanem, verum etiam & congruam, atq; legitimam; nec ſolum proinde concedunt, vt appellatio non admittatur à ſententijs interlocutorijs, verum & ab ipſa diffinitiua, alias enim parum, vel nihil concederent prorſus; cum etiam ſecundum Ius ciuile, *per l. 3. C. quæ appe. non re. & l. 2. C. de Epiſt. audien.* à ſententijs interlocutorijs, vel ab aliquo grauamine, ante ſententiam appellari non poſſit. Vt tradit Sylueſt. *verbo appellat. q. 5.* & ſecundum vero Ius Canonicum multo minus, maxime poſt Concil. Trident. *ſeſſ. 13. de reformat. cap. 1.* vbi ſtricte prohibetur, appellari à ſententia interlocutoria, niſi quando grauamen illatum per ipſam, tolli non poſſet, per appellationem à diffinitiua, vt late probat Nauar. lib. 2. conſil. tit. de appellat. conſil. 1. num. 1. & 2. Ad propoſitum ergo redeundo, dico, quod Iudex delegatus, per ſupradictam clauſulam, non tenetur deferre vlli appellationi, ſi non eſt facta in caſu à Iure expreſſo, & ſic non obſtante appellatione, procedere poteſt ad executionem ſuæ ſentẽtiæ, nam licet appellatione pendente, nihil innouari poſſit, vt habetur *in toto tit. ff. vt nihil innouetur appellatione pendente*, fallit tamen prædicta regula, ſi cauſa fuerit commiſſa, appellatione poſtpoſita, ſiue remota, nam in hoc caſu, non obſtante appellatione, poterit innouari per iudicem, à quo appellatum eſt, & ſententia executioni mandari, ſecundum Innocent. & Oſtienſem, *in cap. Paſtoralis, de officio delegati*, quod eſt intelligendum, niſi per ſuperiorem facta fuerit inhibitio, aut niſi ex certa ſcientia, Papa commiſerit appellationem. Licet tamen iudex, non teneatur appellationi deferre, vt dictum eſt, ſi tamen pars appellauerit ex tali cauſa, quæ ſi eſſet vera, legitima deberet reputari, quamuis non ſit ſcripta in iure, poterit nihilominus Superior, ſiue Papa, ſi ſibi viſum fuerit, illam admittere, vt habetur in iure, *in cap. Paſtoralis, de appellationibus. & l. 1. C. de ſentent. præfec. prætor. & authent. qua ſupplica. C. de præci. impera. offerend.* vbi habetur, quod ad Principem poterit ſupplicari, ſicut & ſupplicatur, non vero appellatur, à ſententia Præfecti prætorij, quod multum eſt notandum.

De iure cõmuni ciuili, quã canonico eſt, vt appellatio à ſẽtentijs interlocutorijs nõ admittatur, niſi qñ grauamen illatũ per ſententiã diffinitiuam non poſſit reparari, vel in caſibus à iure expreſſis.

Quando ſit appellationi differendum, qñ vero non.

ARTICVLVS III.

Quid intelligi debeat, per illam clauſulam, contradictores quoslibet & rebelles, etiam per quaſcumque cenſuras, & pœnas Eccleſiaſticas, & alia opportuna iuris remedia, appellatione poſtpoſita compeſcendo?

HÆc clauſula, multoties apponitur in priuilegijs, & maxime in conſeruatorijs, per ſupradicta verba expreſſa, aut alia ipſis ſimilia, addendo, & dicendo, *non permittentes eos ab aliquo moleſtari.* Et ſolet quæri, de quibusnam contradictoribus, atque rebellibus intelligantur? Qua de re, latiſſime agit Nauar. *in cap. cum contingat, de reſcriptis, in 7. cõſulſa nullitatis*, de cuius reſolutione, & omnium quos conſului, ſequentem ſtatuo Concluſionem.

Concluſio.

SVpradicta clauſula intelligenda eſt, de rebellibus, & contradictoribus, qui contradicunt de facto, non vero de illis, qui contradicunt de iure, ſiue iuridice. Hæc Concluſio eſt expreſſa cuiuſdam Gloſſæ ab omnibus receptæ,

Supradicta clauſula intelligenda eſt, de

rebellibus, & cõtradictoribꝰ qui contradicunt de facto non vero de illis, qui contradicunt de iure, siue iuridica.

ceptæ, & laudatæ, *in cap. pro illorum, de præbend. verbo contradictores*, vbi expresse dicitur, prædictum capitulum, esse intelligendum de his, qui contradicunt de facto, non vero de iure, quod quidem ex sententia, atque auctoritate multorum Iurisconsultorum, latissime probat prædictus Nauar. loco supracitato, à quorum ampliori tractatione, propter temporis angustias supersedeo. Facit ad id *l. si seruum. §. has verba ff. de acquirend. hæred.* de qua lege videatur Panorm. *in cap. audita, de restitutione spoliatorum*, & Felinus, *in cap. cum sua, qua, de rescript.* vbi ad hoc propositum, inuenire licebit multa, eaque notatu dignissima. Et aduerto, quod non obstante contradictione quorumcumque Prælatorum Ecclesiasticorum, Regulares vtuntur, vtique & frui possunt, priuilegijs sibi per sedem Apostolicam concessis, & nih contradicere desiterint, excommunicationis pœnam incurrunt, & quidquid per eos in contrarium fuerit factum, est irritum, & inane. Hoc habetur in multis priuilegijs, à me breuitatis causa omissis, ad quorum tenorem me remitto, aduertendo, vt consulatur semper ipsorum tenor, nec vlterius progrediatur, cum secundum ius, priuilegiati semper, intra terminos suorum priuilegiorum se continere debeant, nec vlterius ea protendere, vt habetur, *in cap. capella extra, de priuilegijs.* Aduerto etiam, quod non per hoc quod aliqui Prælati, eorum priuilegijs contradicant, eiusmodi contradictores atque inobedientes, censendi sunt violatores libertatis Ecclesiasticæ, non enim violari dicitur Ecclesiastica libertas, ex eo quod aliquod alicui Religioni non seruetur priuilegium, aut eisdem contradicatur, sed tunc solummodo, quando violatur eiusmodi priuilegium, super generalem libertatem Ecclesiæ, & quoad omnes Ecclesiasticos, prout probe notat, & tradit Sylvest. *verbo immunitas. 2. nu. 2.* vbi & ad hoc propositum multa inuenire licebit, ac de pœnis in quas eiusmodi contradictores incurrunt, & quando, atq; in quibus casibus.

Nota hoc valde.

ARTICVLVS IV.

Qualiter sit intelligenda illa clausula, quorumdam priuilegiorum, inuocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachij secularis, & quid operetur?

Huic articulo respondetur, per sequentes Conclusiones.

Conclusio.

Supradicta clausula ponitur, ad abundantiã illius, q̃ alias de iure cõi est concessum.

PEr supradictam clausulam, id quod alias fieri posset de iure communi, conceditur ad maiorem cautelam, atque superabundantiam. Pro intelligentia simul, & probatione prædictæ conclusionis, aduertere licet ex Innocent. *in cap. significaste, num. 3. de offic. deleg.* communiter recepto, & relato à Nauarr. *in cap. cum contingat, de rescript. remed. 1.* quod de iure communi, delegatus à Papa, implorare potest auxilium brachij secularis, quinvero idipsum potest Ordinarius, vt constat, *ex cap. 1. de offic. ordin.* Et si Ordinarius id potest, multo melius atque fortius, delegatus in causa sibi delegata, cum sit illo maior, vt constat, *ex cap. sane, el 2. de offic. deleg.* Quo fit vt licet quandoque in rescriptis Apostolicis, apponatur supradicta clausula, *inuocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachij secularis*, ad cautelam, atque ad maiorem superabundantiam illud ponitur, non vero

De iure cõi delegatus à Papa inuocare pót auxilium brachij secularis pót index ordinarius.

propter

propter præciſam neceſſitatem, & multoties reperitur de ſtylo curiæ, vbi interdum exprimuntur clauſulæ, quæ ſuapte natura iam inerant. Hæc eſt communis omnium Iuriſperitorum reſolutio, de quo videatur latiſſime prædictus Nauar. vbi ſupra. Fuit autem neceſſarium, aut ſaltim conueniens quammaxime, ad ſuperabundantiam, & cautelam verba prædicta, in literis Apoſtolicis apponi, pro eo quod iudices ſeculares, difficillime id quod de iure tenentur, ſolent præſtare, ægreq. atque moleſte ferre, officium ſuum inuocatum impartiri, nam videtur eis perperam, quaſi quid iniuſtum, & à ſuo munere & officio alienum, & in eo protſus vniuerſam regalem iuriſdictionem violari, interdumq. iraſcuntur, atque ſcandalizantur quammaxime, quando vident Eccleſiaſticos iudices ſub cenſuris, & excommunicationis interminatione, eoſdem compellere, ad hoc vt ipſis ſuum exhibeant auxilium, atque exclamantes dicunt, non eos eſſe illis ſuperiores, nec poſſe iure in eos agere, aut propterea ipſos excommunicare. Ad tollendam igitur huiuſmodi dubietatem, querelarum, & ſcandalorũ materiam, non incongrue, ſed expedientiſſime, in literis Apoſtolicis prædictis, apponuntur ſupradicta verba, quibus facultas dictis iudicibus datur, vt ad ipſarum executionem (ſi opus fuerit) inuocare poſſint, auxilium brachij ſeculari, ad idq. prædictos iudices ſeculares, etiam renuentes compellere, ſecundum congrua atque expedientia iuris remedia, ſub obedientia, & cenſuris. Qualiter autem, ea in re, prædicti iudices Eccleſiaſtici, & ſeculares, ſe debeant habere, & an id fieri debeat, prius examinato proceſſu, & cum cauſæ cognitione, an vero ſine ipſa? latiſſime tradunt DD. Iuriſperiti, à cuius rei tractatione, propter temporis anguſtias conſulto ſuperſedeo, & quia de hac difficultate, & quæſtione, plura, olim dixi in meo libro Ordinis iudiciarij, q. 3. art. 7. & 8. vbi reperire licebit multa, eaq. notatu digniſſima, de quo etiam argumẽti genere, latiſſime agit Nauar. *in c. cum contingat de reſcriptis, rem. 1.* ad quem lectorem remitto.

De ſtylo Romanæ curiæ, multoties exprimũtur clauſulæ, ſuapte natura, iam inerant.

Qualiter iudices ſeculares libenter impẽdere debeant, ſuum auxilium iudicibus Eccleſiaſticis.

ARTICVLVS V.

Qualiter intelligatur illa alia clauſula, in prædictis literis Apoſtolicis apponi conſueta, ſupplentes omnem defectum?

Huic articulo reſpondetur, per ſequentem concluſionem.

Prima Concluſio.

QVando ſupradicta verba, ponuntur in bullis, priuilegijs, ac literis Apoſtolicis, datis ſub forma communi, quamuis per ipſa ſuppleantur defectus accidentales, & pertinentes ad ſolemnitatem accidentalem iuris, non tamen eſſentiales, & ſubſtantiales. Hæc Concluſio eſt cõmunis omniũ Iuriſperitorum reſolutio, de qua ſpecialiter videndus eſt, Oſtienſis, *in ſuma de tranſlationibus*, & ſpeculator, *in tit. de litig. in §. nunc aſſumendum, verſ. 14.* & Panſint, *conſil. 5. num. 6.*

Qñ dicta verba ponũtur in bullis, conceſſis in cõi forma, non ſupplentur per ipſa defectus eſſentiales, ſed tantummodo accidentales.

Secunda Concluſio.

Quando vero prædicta verba, ponuntur in Apoſtolicis literis, datis atque expeditis, Motu proprio, & ex certa ſcientia, ac de plenitudine poteſtatis, tunc non ſolum ſupplentur iuris defectus accidentales,

Qñ prædicta verba ponũtur in bullis conceſſis motu p-

prio, & ex certa ſcientia, ſeu de plenitudine poteſtatis ſupplentur oīs defectus non ſolū accidētalis, verum etiā eſſentialis, dūmodo non ſint cōtra Ius naturale.

les, verum etiam eſſentiales & ſubſtantiales, earum rerum quæ ponuntur in iure, quaſi ad ipſius eſſentiam atque ſubſtantiam pertinentes, dummodo non ſint contra ipſum Ius naturale. Hæc concluſio eſt omnium ſupradictorum, cuius quidem ratio, & fundamentum eſt, nam quando ſummus Pont. prædictis verbis vtitur, & cum ſupradicta clauſula aliquid concedit, ſiue confirmat, plenitudine vtendo ſuæ poteſtatis, ſubindicare vult, quod intendit, vt valeat actus, qui alias de poteſtate ordinaria non valeret, vt dicunt omnes communiter Iuriſperiti. Sed non propterea ſupplere viſus eſt defectum, qui interuenire poſſet & ſolet, ex parte ſupplicantis: etenim ſi pars impetrans aliquod eiuſmodi reſcriptum, ſiue priuilegium, aliqua eſſet excommunicationis cenſura innodata, tale priuilegium impetratum, ſuper alio articulo, quam prædictæ excommunicationis, vel eiuſdem appellationis, non valeret, ſicut non valet vllum reſcriptum ab excommunicato impetratum, vt habetur in iure, *cap. ipſo iure, de reſcript. lib. 6.* Et eadem ratione, non ſuppletur defectus doli, ſi adſit ex parte impetrantis, nam dolus in impetratione, facit quodcumque reſcriptum nullum, ac ratione prædicti doli, quæcumque literæ impetratæ ſubreptitiæ iudicantur. Hanc igitur ob cauſam, quammaxima viſa ſemper, atque exiſtimata fuit, illa conceſſio Leon. X. quæ refertur in Supplemento. fol. 91. & habetur, vt dicitur in regiſtro Ordinis, inter alias factas, tempore Reuerendiſſimi Patris F. Fraciſci de Lycheto, Miniſtri olim generalis noſtri ſacri Ordinis Minorum, qua conceſſit viuæ vocis oraculo, *vt omnibus priuilegijs, & indultis, & conceſſionibus in vtroq. foro impetratis, per Patrem Fratrem Ioannem de Coſta Commiſſarium quondam Cismontanum, liceat Fratribus Minoribus vti ſecure, quamuis forſan impetrata indebite, abſque cauſa legitima, vel quouis alio modo indebite, etiā maliciōſe, & mendaciter, doloſe, & eiuſmodi*. Quæ omnia fertur, quod Dominus Papa habuit pro ſufficienter expreſſis, & ſuppleuit quoſcumque defectus in tali impetratione factos, & tanquam ſi debite, & legitime impetrata fuiſſent, dictis Fratribus Minoribus licite vti conceſſit eiſdem. Hæc quidem conceſſio, vt dixi, magna ſemper viſa atque exiſtimata fuit, & quæ raro, aut nunquam fieri conſueuit.

Per ſupradictā clauſulā non ſuppletur defectus, qui interueniunt ex parte impetrātis bullis ſiue priuilegium.

Suppl. f. 91. & habetur in Regiſtro Ordin.

ARTICVLVS VI.

Qualiter ſit intelligenda illa clauſula, quæ in aliquibus priuilegijs apponi ſolet, qua dicitur, vt non cenſeantur reuocata, niſi de eis mentio fiat, de verbo ad verbum?

HAnc difficultatem mouet priuilegiorum Collector, in Compendio, *verbo priuileg. Fratrum. §. 33.* vbi inquit, quod quia in pleriſq. conceſſionibus ſupradictis, & in toto noſtro mari magno & alijs priuilegijs, continetur, quod non intelligantur reuocata, niſi de eis fiat mentio de verbo ad verbum, vtputa quando conceditur nobis, quod non teneamur ad procurationem legatorum, etiamſi in literis eorumdem dicatur, vt tam exempti, quam non exempti teneantur ad hoc onus, niſi de hoc indulto nobis conceſſo fiat mentio de verbo ad verbum, & poſtea Papa concedit cuipiam legato, vt poſſit exigere procurationem, à quibuſcumque perſonis, etiam exemptis, quamuis talia habeant priuilegia, quod de eis ſit facienda mentio, de verbo ad verbum, quæ voluit in literis legati haberi pro expreſſis, non immerito, quæritur nunc, Vtrum per has literas legatorum, ſit dero-

derogatum prædicto nostro priuilegio,& idem dicendum est de similibus. Cui difficultati respondens dicit, quod licet super hoc, multi multa dixerint, semper tamen maior, atq; solemnior Doctorum pars tenuit, & tenet per supradictas literas, cuicumque priuilegio derogatum esse, & sic de mente ipsius proposito Articulo, respondeo per sequentem Conclusionem.

Conclusio.

QVando in prædictis literis Apostolicis, supradicta apponuntur verba, per ea intelliguntur reuocata, quæcumque priuilegia, etiamsi habeant clausulam, quod non reuocentur, nisi de eis mentio fiat de verbo ad verbum. Hanc Conclusionem probat dictus Collector, in primis, ex mente, & sententia Felin. *in cap. nonnullis, de rescript.* vbi compendiosissime tractat hanc materiam, adducens ibi omnes super scribentes eam, & concludens dicit, quod sic habet stylus curiæ indubie, per supradicta verba derogari priori priuilegio. Quod autem hoc habeat stylus Curiæ, inquit prædictus Collector, est pluisquam manifestum, cum in nullis reuocationibus, inseran tur literæ priores, nisi aliquando ad abundantiorem cautelam, ac propterea ait, non debent opinari Fratres, quod sua priuilegia sunt immutabilia, ac si ligatæ essent Pontificum manus, vt non possent derogare priuilegijs à se, vel suis prædecessoribus concessis, nisi illa insererentur, cum sit impossibile, eos omnia scire, & priuilegia prædicta sint particularia, atque innumerabilia. Aduertendum tamen esse dicit, an relatio Breuis vel Bullæ, super quam fit concessio, sit vera vel falsa, nam si est falsa, nihil valet, quod conceditur, etiamsi contineat maximas clausulas, & non obstantias. Si vero est vera, similiter est aduertendum, an in totum, vel in partem, aut ad tempus derogent prioribus, nam licet secundæ literæ, magnas habeant non obstantias, & amplas generalitates, non derogant nisi illis, quæ ipsis contraria sunt, & ponit exemplum, in eo qui priuilegium habet, vt in partes Hierosolymitanas possit trãsire, & prohibetur postea, vt in illas partes nullus transeat, non obstantibus quibuscumque priuilegijs concessis Ordinibus, vel personis, &c. etiamsi de eis, eorumq. tenoribus specialis mentio foret facienda, &c. quæritur, an iste talis proficisci possit ad Compostellam, cum habeat aliud priuilegium, hoc sibi concedens? si dicas, quod non, quia omnibus priuilegijs est derogatum, falsum est, quia non est derogatum prædictis priuilegijs, nisi quoad transeundum in Hierusalé, & vnum alteri ad contradicit. Sed quia derogatio prædicta fieri potest, quoad totalem reuocationem, vel quoad temporalem suspensionem, ideo de eiusmodi suspensionibus alia insurgit difficultas, de qua sit septimus Articulus.

Qñ in prædictis literis supradicta ponuntur verba, per ea reuocari videtur, oĩa alia priuilegia, etiãsi contraria habeant clausulam.

ARTICVLVS VII.

Vtrum per suspensiones, quæ quotidie fiunt per Bullam Cruciatæ seu alias, suspensa esse intelligantur, omnia Regularium Priuilegia?

HAnc Quæstionem, atque difficultatem, mouet etiam supradictus Collector, vbi supra Quæstione secunda, de cuius mente, atque resolutione, sequentem statuo Conclusionem.

Conclusio.

Per suspensiones supradictas, solum suspenduntur, atque sub eis comprehen-

Per Bullas Cruciatas, solem-

modo ſuſpenduntur illa priuilegia, quæ ipſarum effectũ, poſſunt impedire, aut retardare.

prehenduntur priuilegia illa, quæ ſupradictarum Bullarum effectum poſſunt impedire, aut retardare. Hanc Concluſionem probat, illuſtrando ipſam aliquibus exemplis, nam ſi v.g. quis habeat per priuilegium, ad illud quod per Bullam Cruciatæ conceditur, certum eſt, quod per ipſam eiuſmodi priuilegium ſuſpenditur, quia alias impediretur effectus prætenſus, qui eſt accipere dictam Bullam, & contribuere certam pecuniæ quantitatẽ, pro ipſius expeditione contra infideles; ſed tamen non ſuſpenduntur alia priuilegia, conceſſa circa alias materias, & in Bullis prædictæ Cruciatæ non contenta, neque conceſſa, quia abſurdum eſſet, quod ſuſpenderetur illud, quod ipſa præbere non poteſt, quia ipſum non habet, & quia hoc ſit dicendũ, conſtat, inquit, ex clauſula ſuſpenſionis, quæ in Bulla prædicta ſolet apponi, quæ eſt tenoris ſequentis, *& ne propter alias indulgentias, in hoc ſancto opere tardiores Chriſti fideles exiſtant, omnes ſimiles, aut diſſimiles indulgentias, & facultates à nobis, & eadem ſede, vel eius auctoritate, quibuſcumque Eccleſiis Monaſterijs, &c. conceſſas pro huiuſmodi expeditione, dumtaxat ſuſpendimus, &c.* Ex quibus verbis ſatis colligitur, quod priuilegia illa, quæ circa materiam ſunt diuerſam, & expeditioni Bullæ prædictæ, nullatenus contrariantur, per ipſam non ſuſpenduntur, ſed ſolummodo indulgentiæ quæſtuariæ, & omnes faculeates contentæ in prædicta Bulla Cruciatæ, quæ antea virtute aliorum indultorum habebantur, neque etiam ſuſpenduntur conceſſiones Religionum, factæ pro ipſis Religioſis, nam quamuis ibi dicatur de Monaſterijs, intelligendum eſt, de indulgentijs conceſſis ſecularibus viſitantibus Monaſtera, &c. Ad hoc propoſitum ſupradictus Collector, plura ibidem dicit notatu digniſſima, ad quæ lectorem remitto, cum non liceat per tempus ea omnia in præſentiarum dicere. Hactenus de iſto Articulo, ac de tota Quæſtione prædicta.

Circa explicationem Bullæ cruciatæ, videatur Collector priuilegiorum in Compen. verbo priuilegia Fratrum, in fi.

QVAESTIO XLVI.

De Communicatione Priuilegiorum omnium, in nouem Articulos diuiſa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum Fratres Prædicatores & Minores, priuilegium habeant communicationis, omnium priuilegiorum alijs Ordinibus, atque Religionibus conceſſorum?

LIbuit prædictos duos Ordines, ſimul in præſentiarum comprehendere in iſto Articulo, nam priuilegia omnia eiſdem facta, fere ſunt cõmunia, ſicq. propoſito Articulo breuiter, atque reſolutiue, reſpondeo per ſequentem Concluſionem.

Fratres Prædicatores & Minores, priuilegiũ habẽt cõmunicationis, omniũ priuilegiorum, quæ aliis conceduntur Religionibus.

Concluſio.

FRatres Prædicatores & Minores, priuilegium habent communicationis, omnium aliorum priuilegiorum, quæ alijs Ordinibus ſiue Religionibus conceduntur. Hæc Concluſio non aliter eſt probanda, quam afferendo ſupradicta priuilegia: qua in re, non neceſſario obſeruandum duximus, temporis ordinem ſeu conceſſionum, quinvero illum quem ponit priuile-

Digitized by Google

priuilegiorum Collector, vbi amplior, & maior communicatio habetur. Atque in primis dicit, *quod Sixtus Quartus, concessit professoribus Ordinis Minorum, vt concessis Fratribus Predicatoribus, & eiusdem Predicatorum Ordinis Fratribus, vt concessit predictis Fratribus Minoribus, priuilegijs, indulgentijs, gratijs fauoribus, & indultis, tam spiritualibus, quam temporalibus, à Romanis Pontificibus predecessoribus suis, & alijs auctoritatem habentibus, quæ omnia, ac si nominatim exprimerentur, haberi voluit pro expressis, potiri, & gaudere possint, & debeant perpetuis futuris temporibus, in omnibus, & per omnia prorsus, & sine vlla differentia, perinde ac si quæ uni ex Ordinibus prædictis sunt concessa, vtri que simul nominatim concessa fuissent, aut concederentur in posterum, & voluit, quod ea quæ de Magistro Generali, & Prouincialibus dicti Ordinis Prædicatorum, ac Monasteriis Monialium, sub eorundem Fratrum Prædicatorum cura, & secundum ipsius Ordinis instituta viuentium, sunt statuta, in Generali, & Prouincialibus Ministris, & Vicarijs dicti Ordinis Minorum, & Monasterijs Monialium sanctæ Clarę, & è contra, censeantur esse statuta.* Habetur in Monumentis, & refertur in Compendio, *verbo communicatio priuileg §.1.*

Sixtus IV. pro Fratribus Minoribus & Predicatoribus.

Idem Sixtus Quartus, in Bulla aurea, *Omnes, & singulas gratias, concessiones, & peccatorum remissiones, immunitates, exemptiones, facultates, priuilegia, & indulta spiritualia, & temporalia, qualiacumque sint, Eremitarum sancti Augustini & Carmelitarum, & Seruorum sanctæ Mariæ Fratrum, Ordinibus, & eorum Ecclesijs, & Oratorijs, ac domibus, Prioribus, Fratribus, & Seruitibus, Conuersis, & oblatis, & vtriusque sexus personis, de pœnitentia nuncupatis, à prędecessoribus suis Romanis Pontificibus, & ab eodem Sixto, & alijs auctoritatem habentibus, quę omnia, ac si nominatim exprimerentur haberi voluit, pro sufficienter expressis, communiter, vel diuisim, in genere, vel in specie concessa, eisdem, vel eorum cuilibet Prędicatorum, & Minorum Fratrum Ordinibus, Domibus, Ecclesijs, Oratorijs, Generali Ministro, Magistro, Prioribus, & Ministris Prouincialibus, Conuentualibus Prioribus, & Guardianis, Seruitibus, oblatis, conuersis, & vtriusque sexus tertij Ordinis, seu de pœnitentia nuncupatis, & alijs eorundem Ordinum personis, de nouo concessit, & in eis locum habere voluit, ac si eisdem nominatim, directe, & expresse concessa fuissent.* Habetur in supradictis Monumentis Ordinis, & refertur in Compendio, vbi supra §. 3.

Nova verba illa, cõcessa fuissent, & concederẽtur in posterum modum. *Monu. ord 1. imp. f. 61. & 2. f. 144. col. 354 & ref. in cõp. verb. cõcessio. § 1.*

Sixtus IV. pro prædictis ordinibus in bulla, quæ dicitur, aurea. *Monu. ord. 1. imp. f. 66. & 2. f. 147. col. 367. & ref. in cõp. vbi sup. §. 3.*

Alexander VI. *Concessit Fratribus Minoribus, Regularis Obseruantiæ, vt omnibus & singulis gratijs, & priuilegijs, libertatibus, immunitatibus, & indultis spiritualibus, & temporalibus, tam Fratrum Predicatorum, quam Eremitarum sancti Augustini, & Beatæ Mariæ de Monte Carmelo, omnibusque alijs Mendicantibus, per sedem Apostolicam, vel Legatos eiusdem, etiam per literas Apostolicas mare magnum nuncupatas, hactenus concessis, quorum tenores, ac si de verbo ad verbum inserentur haberi voluit pro sufficienter expressis, vti, potiri, & gaudere, libere, & licite possint, & debeant in omnibus, & per omnia, perinde, ac si prædictis Fratribus Minoribus specifice concessa fuissent.* Habetur in dictis Monumentis, & refertur in Compendio, vbi supra. §. 9. vbi in sequenti. §. 10. *Refertur, quod Iulius secundus, concessit prędictis Fratribus Minoribus, confirmationem communicationem priuilegiorum, aliorum Ordinum Mendicantium, ad literam ponendo supradictum verbum, quæ Alexander VI. posuerat in prędictis exactissime.* Habetur in Supplemento, & in sequenti. §. 11. dicitur: *Quod idem Iulius concessit Fratribus Minoribus Obseruantiæ Vltramontanis, hoc est Hispanis, Gallis, & Alemannis, quod omnibus indultis, & priuilegijs, exemptionibus, immunitatibus, gratijs, & libertatibus familiæ Cismontanæ concessis, & imposterum concedendis, vti, potiri, & gaudere libere, & licite, prorsus, & absque vlla differentia in omnibus, & per omnia valeant, perinde, ac si illa omnia eidem familiæ Vltra-*

Monu. ord. 1. imp. f. 76. & 2 f. 159. cõ 3: 8 & refert. vbi sup §. 9.

Iulius II. pro Fratribus etiã Minoribus in speciali. *Suppl. fol. 12. conc. 47. & & refertur in comp. vbi sup. §. 10.*

Idem Iul. II. pro eisdem.

montanæ

Monu. Ord. 2 imp. f. 57 con. 69. & ſuppl. f. 3. con. 5. & in comp. vbi ſup. §. 11.

montanę nominatim, ac ſpecialiter, & expreſſe conceſſa fuiſſent. Habetur in Monumentis. Quod ipſum prius, *Innocent. VIII.* conceſſerat eiſdem, quod omnia indulta, gratię, ac priuilegia, conceſſa & concedenda Fratribus familię Ciſmontanę, cenſeantur etiam conceſſa Vltramontanis, & è converſo. Habetur in dictis Monumentis Ordinis, & refertur in Compendio, vbi ſupra §. 7.

Monu. Ord. 1. imp. f. 64. & 2. fol. 68. & in Suppl. fol. 69. conc. 145. & refer. in Compen. vbi ſupra §. 7.

Supradictus Iulius ſecundus, *conceſſit Fratribus Minoribus, eorumque domibus, omnia, & ſingula priuilegia, immunitates, exemptiones, conceſſiones, indulgentias, & indulta, tam viua voce oraculo, quam alias, ſub quibuſcumque tenoribus, & formis, Fratribus Ordinis Prædicatorum Regularis Obſeruantię, Regnorum, Caſtellę, & Legionis, ac illorum domibus per ipſum Iulium, & prædeceſſores ſuos Romanos Pontifices, aut ſedem Apoſtolicam conceſſa, ac ſi prædictis Fratribus Ordinis Minorum, eorumque domibus conceſſa forent.* Habetur in Monumentis, & refertur in Compendio, vbi ſupra. §. 12. & in ſequenti. §. 13. dicitur, *quod idem Iulius poſtea declarauit, & conceſſit, quod in prædicta priuilegiorum, gratiarum, & indultorum prafatorum communicatione, ſcilicet Ordinis Prædicatorum, tam vniuerſaliter per prædeceſſores ſuos tesi Ordini Minorum, quam etiam per ipſum particulariter, prædictorum Regnorum, priùs facta, vt ea, quæ quoad abſolutionem, & diſpenſationem, vel alias, ad Priorem generalem, ſeu Magiſtrum Ordinis prafatorum Fratrum Prædicatorum ſpectant, ad Miniſtrum, vel Vicarium generalem Fratrum Minorum pertineant. Et ea qua ad Priores ſeu Vicarios, vel Subpriores Prouinciales, ideſt Prælatos, qui medij ſunt, quocumque nomine cenſeantur, & vocentur, inter prædictum Generalem, vel Magiſtrum Ordinis, & Priores Conuentuales, eorumque Vicarios, ſimili modo ſpectant, ad Miniſtres & Vicarios Prouinciales, ac Cuſtodes, qui etiam medij ſunt inter Miniſtrum & Vicarium generalem, & Guardianos, eorumque Vicarios ſimiliter pertinent. Et quod ſicut, de poteſtate Prælatorum, ſcilicet de Prælatis, ad Prælatos dictum eſt: ita de Congregationibus vnius ad Congregationem alterius Ordinis, & de Fratribus priuatis, ideſt, ſine Prælatura, ad Fratres priuates, & de feſtiuitatibus, ad feſtiuitates, in his caſibus, in quibus Congregationibus, vel Fratribus priuatis, ac feſtiuitatibus alterius Ordinis, aliquid conceſſum eſt, nunc & pro tempore reſpectiue conceſſa intelligantur, ita quod, ea qua in honorem Sanctorum Dominici, Petri Martyris, Thomæ de Aquino, Catherinæ de Senis, Fratribus, vel locis Prædicatorum ſunt conceſſa, omnia illa Fratribus Minoribus, prafatis locis, ac feſtiuitatibus Sanctorum Franciſci, Antonij, Ludouici, Bernardini, Bonauentura, quinque Martyrum dicti Ordinis, qui apud Marrochium Martyrij coronam adepti ſunt, & ſanctæ Clarę, ac in aliis feſtiuitatibus dicti Ordinis Minorum, licet ſint in maiori numero, quam feſta ipſorum Fratrum Prædicatorum, ſint & intelligantur conceſſa.* Habetur in Supplemento.

Idem Iul. II. pro eiſdem.

Monu. Ord. 1 imp. f. 60. & 2. f. 127. conc. 285. & refer. in Comp. vbi ſup. §. 12.

Suppl. f. 74. conc 122. & f. 181. con. 263 & ref. in cõp. vbi ſup. §. 13.

Leo X. pro Fratribus Minor. Suppl. fol. 32. conc. 114. & ref. in comp. vbi ſup. §. 15.

Leo X. *conceſſit vt omnia, & ſingula priuilegia, & indulta Ordini Fratrum Minorum, tam per ipſum Leonem, quam per alios quoſcumque Romanos Pontifices conceſſa, Fratribus Regularis Obſeruantiæ, ac Conuentualibus prædicti Ordinis, inuicem perpetuo ſint communicata, eiſque ſuffragentur, inquantum concordia per eumdem Leonem facta, non ſunt contraria.* Habetur in Supplemento, & refertur in Compendio, vbi ſupra. §. 15.

Suppl. fol. 58. conc. 164. & ref. in comp. verbo vbi ſup. §. 16.

Idem Leo X. pro Fratribus Prædicatorib.

Idem Leo X. *declarauit & conceſſit, quod illud, quod conceditur omnibus ſanctis, Ordinis Prædicatorum inuictim & cuilibet, ſeu aliquibus eorum intelligatur conceſſum, omnibus Sanctis Ordinis Minorum, etiam inuictim, & cuilibet eorum etiamſi ſint in maiori numero.* Habetur in Supplemento, & refertur in Compendio. §. 16.

Idem Leo X. *ſpecialiter & ſigillatim Motuproprio communicauit, & de nouo conceſſit Ordini Fradicatorum, omnes & ſingulas gratias, conceſſiones, indulgentias peccato-*

peccatorum remiſſiones, prærogatiuas, fauores, immunitates, exemptiones, facultates priuilegia, & indulta, tam temporalia, quam ſpiritualia, qualiacumque illa ſint, quæ Minorum, Eremitarum ſancti Auguſtini, Carmelitarum, Seruorum Beatæ Mariæ, ac Minimorum Fratrum Ordinibus, & eorum Eccleſiis, & Oratoriis, ac Eccleſias ipſas, & Oratoria viſitantibus, cuiuſcumque ſtatus, aut ſexus exiſtant, ſeu pro eorum manutentione, & ornatu contribuentibus, necnon domibus, & præſidentibus, non ſolum generalibus, ſed etiam Prouincialibus, & Conuentualibus, Fratribuſq. & Sororibus, necnon Monialibus, & Conuerſis, & oblatis, ac vtriuſque ſexus perſonis de pœnitentia, ſeu Tertij habitus nuncupatis, à prædeceſſoribus ipſius Leonis, aut ab ipſo, eiuſque ſucceſſoribus, aut alijs auctoritatem habentibus, eiuſmodi vel diuiſim, in genere vel in ſpecie conceſſa ſunt, aut in poſterum concedentur, ac ſi omnia, & ſingula nominatim exprimerentur, dicto Ordini Prædicatorum, & illius Eccleſiis, Oratorijs, & Eccleſias ipſas, & Oratoria viſitantibus, ſeu pro eorum manutentione, & ornatu contribuentibus, necnon domibus, Magiſtroq. Generali, Prouincialibus, & Conuentualibus Fratribus, etiam & Sororibus, ſiue Monialibus, Conuerſis quoque & oblatis, ac vtriuſque ſexus perſonis de pœnitentia nominatis, & alijs eiuſdem Ordinis perſonis. Et in fine ponit latiſſimas, & fortiſſimas non obſtantias, & dicit priuileg. Collector, quod in omnibus communicationibus priuilegiorum, non reperitur alia melior conceſſio, nec adhuc æqualis, vt patebit bene intuenti. Habetur in Supplemento, & refertur in Compendio, vbi ſupra. §. 20.

Nota, verba illa conceſſa ſũt vel in poſterũ concedentur.

Suppl. fol. 69. conce. 216. & & refertur in comp. vbi ſup. §. 20.

Sed ad hoc vt communicare poſſimus, priuilegijs conceſſis, Ordinibus non Mendicantibus, eſt priuilegium quoddam Clement. VII. conceſſum pro tribus Ordininibus, ſanctiſſimi Patris noſtri Franciſci, quod etiam refertur in Compendio, vbi ſupra. §. 19. eſt tenoris ſequentis.

Nota. Priuilegium a Clem. VII. quo fruuntur Fratres Min. priuilegijs conceſſis etiam Ordinibus non Mendicantibus.

Clement. VII. Motuproprio, & ex certa ſcientia, omnia & ſingula priuilegia, immunitates exemptiones, indulgentias, peccatorum remiſſiones, & gratias, ac omnia, & ſingula indulta Ordini Fratrum Minorum Regularis Obſeruantiæ, & ſanctæ Clare, ac tertio de pœnitentia nuncupato Ordinibus, illorumque Fratribus, Monialibus & Sororibus vtriuſque ſexus perſonis, ac Monaſterijs, Domibus, Eccleſijs, & locis quibuſcumque, etiam per modum extenſionis, ſeu communicationis, et alias quomodolibet, per quoſcumque Romanos Pontifices prædeceſſores ſuos, ac per ipſum, et ſedem Apoſtolicam conceſſa, auctoritate Apoſtolica approbauit, et innouauit, ac perpetuæ firmitatis robur obtinere, et inuiolabiliter obſeruari debere decreuit, ipſoſque Fratres, Moniales, Sorores, perſonas, Monaſteria, Domos, Eccleſias, et alia loca huiuſmodi, omnibus, et ſingulis priuilegijs, immunitatibus, exemptionibus, conceſſionibus, indultis, indulgentijs, peccatorum remiſſionibus, et gratijs, quibuſuis Congregationibus dictorum Ordinum, aliorumque Ordinum Mendicantium, quomodolibet conceſſis, et concedendis, necnon etiam quibuſuis facultatibus, et gratijs, Fratrum profeſſioni Regularis Obſeruantiæ non contrarijs, alijs Ordinibus, quibuſcumque non Mendicantibus, quomodolibet conceſſis, et concedendis, vti, frui, et gaudere, poſſe, atque debere, in omnibus et per omnia, perinde ac ſi eis ſpecialiter conceſſa fuiſſent. Hæc eſt ampliſſima priuilegiorum communicatio, quam nos Minores Fratres habemus, & qui noſtris gaudent priuilegijs, eorumdem habentes communicationem, ea etiam potiri poſſunt, & frui omnibus omnium Religionum priuilegijs, non ſolum Mendicantium, verumetiam, & non Mendicantium, in quantum ſuæ profeſſioni, aut noſtræ Regulari Obſeruantiæ, non contrariantur, nam ſolum priuilegijs hucuſq. conceſſis, verumetiam & concedendis. Per quæ fit ſatis propoſito Articulo.

Nota illa verba, aliis Ordinibus quibuſcumq. non Mendicãtibus, quomodolibet cõceſſis.

Digitized by Google

ARTICVLVS II.

Vtrum Moniales noſtri ſacri Ordinis & Prædicatorum, priuilegiorum etiam habeant communicationem?

Huic Articulo reſpondetur, per ſequentes Concluſiones.

Concluſio.

Sixtus IV. Oīa priuilegia cōceſſa Fratribus Min. & Prędicatoribus cōcedūtur Monialibus S. Clarę, & S. Dominici, & vtriuſque Ordinis Tertiarijs. *Monu. ord. 1. imp. f. 66. & 2 f. 143. cō 362 & refertur in Comp. verbo comm. priui. § 2.*

OMnes Moniales Ord. S. Clarę, & S. Dominici, & Tertiariæ, necnon ſanctæ & immaculatæ Conceptionis, priuilegijs gaudent, Mendicantium, per viam communicationis. Probatur hæc concl. nam in primis, *Sixtus IV. ſtatuit, quod Monaſteria, & loca Monialium S. Clarę, ac S. Dominici, eorumq. Aduocatiſſa, Preſidiſſa, Procuratores, Sindici, oblati, & vtriuſq. ſexus tertij Ord. de pœnitentia nuncupatæ perſonæ prædictę, eiſdem priuilegijs, & immunitatibus, gratijs, fauoribus, conceſſionibus, indultis, ſpiritualibus & temporalibus, Fratrum Prædic. & Minorum Ord. & illorum profeſſoribus, domibus, & locis, ac Procuratoribus, & Sindicis, oblatis, & conceſſis, ſeu alijs quomodolibet per prędeceſſores ſuos, aut per ipſum met Sixtum hactenus conceſſis, & in poſterum concedendis, quauis auctoritate (quatenus earum ſexui, & ſtatui nō contradicant) libere, & licite, vti poſſint, & debeant, in omnibus & per omnia prorſus, & ſine vlla differentia, ac ſi eiſdem Monaſterijs, locis, & perſonis prædictis, nominatim conceſſa forent, & concederentur expreſſe.* Habetur in Monum. Ord. & refertur in Compen. verbo *communicatio primi. §. 2. & in §. 4.* refertur in dicto Comp. alia conceſſio eiuſdem Sixti IV. *Qua conceſſit Fratribus, & Sororibus trium Ord. B. Franciſci, omnia priuilegia, tam ſpiritualia, quam temporalia, omnesq. indulgentias, cęteris Mendicantium Ord. conceſſas, tam in communi, quā in particulari, eorumq. Eccleſijs, & locis quibuſcūq.* Habetur in Supplem. & in ſequenti. §. 5. ponit idem priuilegiorum Collector, aliam ſpecialem conceſſionem eiuſdem Sixti, pro Monialibus S. Clarę. *qua conceſſit, quod Sorores S. Clarę ſub obedientia Fratrum Min. obſeruantia exiſtentes, gaudeant omnibus priuilegijs, exemptionibus, & gratijs conceſſis in genere, Sororibus reformatis Sororis collectæ.* Habetur in dictis Monu. Sed aduertere licet, quod in prædictis conceſſionibus, ſolum indulgetur communicatio priuilegiorum, conceſſorum Fratribus Minor. & Prædic. per prædictum Sixtū IV. & prædeceſſores ſuos, non autem concedendorum per alios Sum. Pont. eiuſdem Sixti ſucceſſores, vnde recurramus oportet, ad aliam ampliorem conceſſionem, & cōicationem Bonif. VIII. quæ eſt tenoris ſequentis.

Idem Sixt. IV. *Suppl. f. 109. conc 464 & refert. in cōp. vbi ſup. §. 4. Monu. Ord. 2 imp. fol. 261. conc. 677. & & in ſuppl. f. 96. conc. 338. & refertur, vbi ſup. §. 5.*

Bonifacius VIII. *Statut ad inſtar Innocentij IV. quod quæcunque Moniales commiſſæ fuerint gubernationi Fratrum Min. virtute alicuius indulti Apoſtolici, Moniales ſic commiſſæ, gaudeant priuilegijs conceſſis, & concedendis prædictis Fratribus.* Habetur in dictis Monum. & refertur in Compend. vbi ſupra. §. 6. & præter ſupradictas conceſſiones, factas ſpecialiter prædictis Monialibus, vtuntur, & fruuntur, poſſuntq. vti, & frui omnibus, & quibuſcumque priuilegijs, earum ſexui, & ſtatui non contradicentibus, quæ conceſſa ſunt Fratribus Minoribus, atque Prædicatoribus per generales conceſſiones, factas à Clement. VII. in priuilegio ſuperius relato pro tribus Ord. S. Patris noſtri Franciſci, & à Leone X. ſigillatim pro Ord. S. Dominici, qui etiam *Leo X. conceſſit, quod ſicut Moniales S. Clarę, gaudent priuilegijs Fratrum Min. ita & ipſi Fratres gaudeant, & vti poſſint priuilegijs ipſarum Monialium, quæ ſub cura ipſorum ſunt dumtaxat, & in ſpiritualibus tantum.* Habetur in Supplem. & refertur-

Bonifac. VIII. *Monu. ord. 1. imp fol 32. & Suppl. fol. 33. conc. 35. & refer in Compen. verbo vbi ſupra, §. 6.*

Suppl. fol. 62. conc. f. 96. & ref. in comp. vbi ſup. §. 14

Digitized by

cur in Compend.vbi supra.§.14.quæ conceſſio eſt valde notanda,quia nonnulla ſunt priuilegia ſpecialiter conceſſa, prædicto Ord. S. Claræ, quibus nos Minores Fratres,vti & potiri poſſumus virtute ſupradicti priuilegij.

Sed quod Moniales Tertiariæ priuilegium etiam habeant communicationis, præter ea quæ ſuperius dicta ſunt,in priuilegijs conceſſis,ſimul pro tribus Ordinibus S. P. noſtri Franciſci.

Leo X. prout habetur in Supplement.*conceſſit Sororibus tertij Ordinis,quod poſſint gaudere, & potiri, omnibus & ſingulis priuilegijs, gratijs, prærogatiuis, exemptionibus, & indultis, ſub quibuſcunque verborum formis, conceſſis, & concedendis, Monialibus S.Claræ*, ſuper quo dat conſeruatores, & refertur in Compend. verbo *communicatio priuileg.§.17.* atque etiam habetur in Monumentis Ordinis, & refertur in Compend.vbi ſupra. §.8. quod ſupradictus Innocent. VIII. *extendit, ſeu communicauit gratias, & indulta,conceſſa Fratribus, & Sororibus tertij Ordinis, in communi viuentibus,etiam illis, qui viuunt in particulari,* & qualiter ſit intelligendũ, ponitur in prædicto Compen. verbo *Tertiarij Fratres,& Sorores.§.25. in fine*, vbi ad hoc propoſitum ſupradictorum priuilegiorum Collector, dicit plura eaq. notatu digniſſima, quæ nos etiam retulimus ſupra in præcedenti Tom. q. de prædictis Tertiarijs, ad quam Lectorem remitto.

Monu. ord. 1. imp. f. 64. & 2.f. 69. conc. 146.& in ſupp l.f.100.conc. 375.& ref.in cõp. vbi ſup. §. 8. Suppl.fol.46. conc. 141. & ref. in comp. verbo cõicat. priuil.§.17.

Sed quod Moniales etiam ſanctæ, & immaculatæ Conceptionis,priuilegium habeant communicationis,conſtat ex conceſſione ſibi facta à Leo. X. quam refert priuilegiorum Collector,verbo *communicatio priuileg.§.18.* vbi inquit,*quod predictus Leo X. Motuproprio & ex certa ſcientia, conceſſit Monialibus ſanctæ,& immaculatæ Conceptionis glorioſæ Virginis Mariæ, ſub obedientia Fratrum Minorum degentibus, vt omnibus, & ſingulis priuilegijs, conceſſionibus, prærogatiuis, libertatibus, immunitatibus,exemptionibus, fauoribus, gratijs,& indultis ſpiritualibus,& temporalibus, per ipſum Leonem,& ſedem Apoſtolicam Fratribus dicti Ordinis,ac Monialibus S. Clarę, & Sororibus tertij Ord. S. Franciſci, quomodolibet conceſſis,& concedendis,& quitus Fratres Moniales,et Sorores huiuſmodi,de iure vel priuilegio, aut conſuetudine patria,vtuntur, potiuntur,et gaudent, ſeu vti, potiri, et gaudere, quomodolibet poterunt in futurum, quæ omnia pro expreſſis, et indiuidue enarratis haberi voluit, predicta Moniales in ſupradicta obedientia permanentes,vtantur, potiantur, et gaudeant, ac vti, potiri, et gaudere poſſint, in omnibus et per omnia, perinde, ac ſi ipſis conceſſa fuiſſent, ſicq. per quoſcunq. iudices ordinarios, ſeu delegatos in foro contentioſo, ac per quoſcunque confeſſores ſuos in foro conſcientia, dum, et quoties opus fuerit, interpretari, iudicari, et diffiniri debere.* Hæc ſunt priuilegia, quæ pro Monialibus omnibus prædictis,hucuſq. ipſe adinueni. Hactenus de iſto Articulo.

Pro Monialib. Conceptionis idem Leo. X. conceſſit eis priuilegia, Monialibus Conceptionis ſub eorum cura degentibus.

ARTICVLVS III.

Vtrum Fratres etiam Auguſtinenſes, priuilegium habeant communicationis?

Reſpondetur huic Articulo, per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

Suppl. fol. 78. conc. 135. & refer. in Cõp. verbo cõicat. priuil. §. 21.

FRatres etiam Auguſtinenſes,priuilegium habent cõicationis,omnium Religionum Mendicantium.Hæc Concl. probatur in primis ex conceſſione ſibi facta,ab Alex.VI.quæ refertur in Supplem.& in Compend.verbo *communicatio priuileg.§.21.* vbi dicitur, quod prædictus Alex.VI. *Motuproprio conceſ-*

Digitized by Google

concessit Fratribus Augustinen. vt omnium et singulorum Religiosorum, cuiuscunq. Obseruantiæ fuerint, et domorum, locorum, personarumq. in illis degentium, quibus vt priuilegijs dicti Ord. Augustinensiũ, vti possint per eamdem sedem concessum est, possint & valeant huiusmodi Augustinenses, ipsorum locorum, domorum, et personarum in illis habitantium, priuilegijs, indultis, immunitatibus, concessionibus, exẽptionibus, indulgentijs, et libertatibus eis in genere, quacunq. Apostolica auctoritate concessis, quorum tenores haberi voluit pro expressis et specificatis, vti potiri, et gaudere perpetuis futuris temporibus libere, et licite. Hanc conceſſionem dicit priuilegiorum Collector, eſſe magnam, & cui nullibi aliam ſimilem reperit, virtute cuius videtur quod etiam nos Minores Fratres, ratione communicationis priuilegiorum, poſſumus vti priuilegijs illorum, quibus noſtra priuilegia ſunt communicata, vſque ad datam prædictæ conceſſionis Auguſtinenſium, ſed non de in poſterum conceſſis, aut concedendis, quia de illis non eſt facta mentio ibidem.

Iulius II. pro eisdem. *Monu. ord. 2. imp. f. 265. & Supple. fo. 66. conc. 206. & refer. in comp. vbi sup. §. 22.*

Iulius etiam II. prout habetur in Monum. Ord. & refertur in Compend. vbi ſupra. §. 22. *Omnia, et singula priuilegia, immunitates, exemptiones, concessiones, indulgentias, ac peccatorum remissiones, et indulta quæcunq. quibuscunq; Congregationibus, seu Societatibus, aut alijs locis, et illorum personis, Ord. Fratrum Eremitarum, Regularis Obseruantiæ nuncupatis, generaliter concessa, ad ipsum Ord. Fratrũ Eremitarum, et illius personas, ac si illis specialiter concessa fuissent, auctoritate Apostolica, extendit, et illis communicauit.* Circa quam conceſſionem aduertit priuilegiorum Collector, quod virtute illius, credebant aliqui Fratres prædicti Ordinis, poſſe gaudere priuilegijs, & indulgentijs particularibus, domibus ſui Ordinis conceſſis, vt S. Mariæ de Populo Vrbis Romæ, & ſimilibus, & alij Fratres aliorum Ord. Mendic. credebant, & virtute cõicationis priuilegiorum, ſimiliter id eſſet eis cõceſſum. Sed Leo X. declarauit debere intelligi, quod gaudeant prædicti Fratres, priuilegijs generaliter conceſſis, Congreg. & perſonis, & locis Congreg. & non domibus, vel perſonis particularibus Congreg. vel Ord. conceſſis. Quæ declaratio habetur in Suppl.

Supple. f. 56. conc. 177. & & refertur in Comp. vbi supra.

Supradictus Iulius pro eisdẽ. *Suppl. fol. 95. conc. 309. & refert. in Cõp. vbi sup. §. 25*

Supradictus Iul. II. *Decreuit cõtationem priuilegiorũ aliorum Ord. Mendicantium, factam Fratribus Augustinensibus, ad ea etiam extendi, quæ vina vociferaculo ab eis impetrata, aut eis in genere denata sunt, & voluit vt quidquid aliqui eorundem, hoc modo aut quouis alio, concessum est hactenus, aut in posterũ concedetur sine Conuentualib. sine Obseruantibus nuncupatis, id omne Motuproprio, & ex certa scientia eisdem Augustinensibus sit concessum.* Habetur in Supplem. & refertur in Comp. vbi ſup. §. 25. & in ſequenti. §. 26. dicitur, quod idem Iulius in alio Breui, prædictis Auguſtinenſibus directo, poſuit ſequentẽ clauſulã, *Communicationem quoque priuilegiorum, cum alijs Ordinibus, omnibus firmamus, & roboramus, volentes priuilegia nostra omnia integre, & ad verbum, vt sonant plenissime, atque inuiolabiliter vbiq; gentium obseruari.* Habetur in Supplem.

Suppl. fol. 91. conc. 311. & refert. in Cõp. vbi sup. §. 26

Et præterea dicitur in eodem Supplem. & refertur in Compend. vbi ſupra. §. 27. *quod idem Iulius confirmauit, cõicationem priuilegiorum, quam Sixt. IV. fecerat inter Fratres Augustinen. & alios Mendic & insuper decreuit, ac voluit, vt quidquid vsque tunc, Ord. Minorum, aut Prædic. aut Carmelitanorum, aut Seruorum B. Mariæ concessum ab Apostolica sede est, & quidquid in futurum concederetur, eisdem Fratribus Augustinen. concessum sit, ita quod Fratres huiusmodi eisdem concessionibus perpetuo vti possint, perinde, ac si eis nominatim concessa essent.*

Idẽ Iulius pro eisdem. *Suppl. fol. 67. conc. 212. & refertur vbi sup. §. 27.*

Nec ſolũmodo prædicti Fratres Auguſtinen. cõicationem prædictorum priuilegiorũ habent, verumetiã, & ipſorũ Moniales, per ſpeciale conceſſionẽ ſupradicti Iul. II. quæ habetur in Suppl. & refertur in Comp. vbi ſupr. §. 23. vbi dr, *quod idẽ Iulius, priuilegia, immunitates, exẽptiones, concessiones, indulgentias, remiſ-*

Suppl. fol. 67. conc. 207. & refert. in Cõp. vbi sup. §. 23

missiones, & indulta Ordini Fratrum Eremitarum sancti Augustini, & illius personis concessa, & ad illarum & ad illa extensa seu communicata, Monialibus dicti Ordinis sancti Augustini, vel sub cura dictorum Fratrum viuentibus, & qui mantellum nigrum, & corrigiam ad instar Fratrum dicti Ordinis desferunt, mantellatis, & corrigiatis nuncupatis mulieribus, quoad ea quæ ad salutem animarum, ipsarum mantellatarum & corrigiatarum, duntaxat concernunt, & earum sexui conueniunt, suffragari debere decreuit: & postea idem Iulius in alio suo Breui, *statuit, vt quidquid indulgentiarum & gratiæ, Fratribus & Monialibus mantellatis & corrigiatis, Ordinis Eremitarum sancti Augustini concessum est, id omne vtrique sexui concessum intelligatur, viris scilicet, atque mulieribus, dummodo à Generali, vel Priore, aut Rectore alicuius loci dicti Ordinis, auctoritatem gratiæ assequendæ facultatem obtinuerint*. Habetur in Supplemento, & refertur in Compendio, §.24.

Suppl. fol. 76. conc. 226. & refert. in Cõp. vbi sup. §. 24

Ad quod propositum, facit quammaxime alia concessio Leonis X. facta pro tribus Ordinibus Augustinen. quæ refertur etiam in Supplemento, & in Compendio, vbi supra. §. 28. *vbi dicitur, quod prædictus Leo X. declarauit, & concessit, quod personæ trium Ordinum S. Augustini, videlicet Fratres, Monialos, & Mantellati, omnibus & singulis priuilegijs, gratijs, & indultis, quæ in mari magno, seu in alijs concessionibus, tam per ipsum, quam per alios Rom. Pontifices prædecessores suos, Ordini antedicto concessis continentur, plene & largiter perfrui possint, & debeant, sed voluit, quod quarti gradus vtriusque sexus personæ, indulgentijs tantummodo gaudeant*. Circa quæ verba, aduertit priuilegiorum Collector, quod istæ personæ quarti gradus, vt dicitur, sunt quæ in aliquibus litteris Apostolicis vocantur Corrigiatæ, idest, quæ solum deferunt corrigiam S. Augustini, de quibus videndum est, in eodem Compend. priuilegiorum, *verbo Tertiarij Fratres, & Sorores* prope finem. Attamen vtrum huiusmodi Corrigiati, gaudere possint omnibus gratijs, & concessionibus spiritualibus virtute illius dictionis, *indulgentijs*, quibus alij prædicti Tertij gradus, seu personæ trium Ordinum prædictorum gaudent, aliqui voluerunt asserere, sed oppositum, inquit, est verum, & certissimum, quod scilicet solũ gaudent indulgentijs, post dictam prouisionem, nam antea gaudebant omnibus gratijs, & cõcessionibus spiritualibus, sicut Fratres, & admittebantur tempore interdicti ad diuina. In fine omnium concessionum, quæ pro Fratribus Augustinensibus prædictis sunt factæ, in §.29. aduertit prædictus priuilegiorum Collector, quod idem Leo X. *concessit generali Priori Augustinen. vt quidquid indulgentiarum, & gratia, Fratribus, Monialibus, & Mantellatis, ac Corrigiatis concessum est, id omne, vtrique sexui concessum intelligatur, sicut supra concesserat Iulius II.* Quod habetur in Supplemento.

Leo X. pro eisdem omnibus. Suppl. f. 122. conc. §7. & ref. in Comp. vbi sup. §. 28

Suppl. f. 122. conc. §7. & ref. in Comp. vbi sup. §. 29.

ARTICVLVS IV.

Vtrum Fratres Carmelitani, etiam habeant priuilegium communicationis, aliorum priuilegiorum?

Huic Articulo respondetur, per sequentes Conclusiones.

Mon. Ord. 1. imp. f. 105. & 2. f. 188. conc. 483. & ref. in Cõp. verb. Ordo Carmelitarum priuil.

Conclusio.

FRatres etiam Carmelitani, priuilegium habent communicationis, aliorũ Fratrum Mendicantium. Hæc Concl. probatur, ex speciali concessione sibi facta, à Sixto IV. quæ habetur in Monum. Ord. & refertur in Compen. §.30.

Digitized by Google

*verb.cõicatio priuileg.§.30.*vbi dicitur,*quod pradictus Sixtus IV.concessit Fratrib. Ord Carmel. vt gaudere & potiri possint & debeant, priuilegijs, indulgentijs, gratijs,& fauoribus,ac indultis,tam spiritalibus,quam temporalibus,concessis Fratribus Pradic. & Minoribus,ac Eremitanis S. August.veluti si pradicto Ord. Carmelitano,nominatim concessa fuissent, aut concederentur in futurum, &c.* huiusmodi conceſſio facit copiosam ſpecificationem, de conceſſis reſpectu Prælatorũ prædictorum Ord. Hæc ſunt conceſſiones factæ, & cõicationis priuilegia, quatuor Ord. Mendicant.& quæ ſũ Ius cõe & antiquum,inter Mendicates proprie atque ſtricte loquendo enumerantur.Sed poſtea è Sum.Pontt.benignitate &prouiſione,ſpecialiq.priuilegio,nonnullę aliæ Religiones & Ord. prædictis aggregantur,conceſſumq. ſibi fuit,vt priuilegijs Mendicantiũ,vti atque potiri poſſent,inter quas eſt ordo ſiue Religio,Fratrũ qui dicuntur S. Mariæ à Mercede,qui quidẽ ex priuilegio Leo X.dato Romæ apud S.Petrũ anno Dñicæ Incarn.1506. 5.Kal.Auguſti, Pont.ſui anno 4. prædicta cõicatione gaudent: quod etiam conceſſit ſibi Sixtus V. alia ſua Bulla, data Romæ apud S.Petrum ſub annulo piſcatoris,die 26.Aprilis anno Dñi 1589. Pont.ſui,etiam anno 4. ſimiliter & Fratres Ord. S. Trinitatis,eiuſmodi habent priuilegium,conceſſum ſibi per Leo.X.& Adrianũ VI.de quo quidem priuilegio, latiſſimã facit mentionẽ priuileg. Collect.*verbo cõicatio, priuil.*§. 38.& 39.Habent etiam prædictum cõicationis priuilegium,Fratres minimi, & qui alio nomine dicuntur, S. Franciſci de Paula, ex ſpeciali conceſſione Iulij II. cuius fit mentio in Supplem.& in Compend.vbi ſupra §.31.& in Supplem.dicitur,*quod Leo X. Motuproprio,& ex certa scientia, approbauit & innouauit & confirmauit, ac plenum firmatis volut obtinere, & firmiter obseruari voluit,ac de nouo concessit cõicationem priuilegiorum omnium Ord. Mendicantiũ, quã fecerat Iul. II.Fratribus Ord. Minorum dando super hoc iudices.*Quod & Pius V. de nouo ſibi confirmauit,in quadam ſua Bulla,quæ habetur originaliter,in lib.Conſtit.Pontif.& incipit,*Apostolica sedis benignitas*,data Romæ apud S.Petrum ſub annulo piſcatoris die 9.Nouemb. 1567. Pont.ſui anno 2. qui etiã Pius V.Congreg.S.Hieronymi Ieſuatorum inter Ord.Mendicantes annumerauit,eiſdemq. cõicationem priuilegiorum conceſſit,in alia Bulla, quæ habetur,vbi ſupra,& incipit,*Rom. Pont.* data etiam Romæ apud S.Petrum,ſub annulo piſcatoris 19 Nouemb.1567.Pont.ſui anno 2. Religioſi etiã clerici ſocietatis Ieſu,ſupradictum priuilegium cõicationis habent,ex conceſſione ſibi facta,vt inter Mendicantes ipſorum ordo annumeretur,quod ſpecialiter ſibi conceſſit Pius V. prout refertur in eiuſdem Societatis Compend. *tit.cõicatio gratiarũ.*§.2.& de nouo confirmauit,& ſibi conceſſit Greg.XIII.

De aliis Ordinibus,& Religionibus, quæ priuilegijs Mẽdicantium per fruuntur.

Suppl.f.9.cõc. 31. & ref. in Comp. verbo cõicatio priu. §.31.

Suppl.fol.17. conc. & ref. in comp.verb. cõica.priuil. §.32.

Præter ſupradictos Ord. Mendicantes,aut qui Ord. Mendicantibus ſunt annumerati & aggregati,atq; ex Sum. Pont. benignitate,ſpecialiq. priuilegio facultatem habent,vt priuilegijs conceſſis prædictis Ord.& Relig.Mẽdicantibus,vti & frui poſſint, ſunt & aliæ quamplures Relig. Monachales, quæ eiuſmodi priuilegio cõicationis perfruuntur,& ſpecialiter illud habet Ord.& Relig.D.Hieronymi Congreg.Hiſpaniæ, per conceſſionem Sixti V. factam ſub annulo piſcatoris,anno Dñi 1589.Pont.ſui anno 1.die 13.menſis Decemb.Habet & illud Ciſtercien.familia,per conceſſionem Greg.XIV.& Bullam datam ſibi,Romæ apud S.Petrum ſub annulo piſcatoris die 18. Iun. anno Dñi 1591.Pont.ſui anno 1.Item & ordo S.Benedicti Congreg. Portugalliæ,per conceſſionem ſupradicti Sixti V.factam anno Dñi 1588.7.Kalen. Decemb.Pont.ſui etiam anno 1. qua etiam conceſſione per cõicationem fruuntur Monachi Congreg. Hiſpaniæ. Item eiuſmodi priuilegium habet, ordo Cruciferorum,ſeu Religio Clericorũ Miniſtrantiũ infirmis, per conceſſionem

ceſſionem ſibi factam, à Greg.XIV.anno Dñi 1591.& crediderim,quod oẽs aliæ Religiones, & Ordines ſimile priuilegium habeant, aut ſaltem habere procurauerint, quæ cum ſit quæſtio, non Iuris ſed facti, non ad me ſpectat illã in præſentiarum determinare.Solummodo dicere ſupereſt,qualiter eiuſmodi priuilegiorum cõicatio fieri debeat, & an ipſa intelligatur tantũ de priuilegijs conceſſis,ſupradictis Ord.Mendicantibus,an vero etiam de non Mendicantibus,& protrahatur & ſe extendat,non ſolũ ad priuilegia, conceſſa, tpe quo indultũ ſeu priuilegiũ prædictæ cõicationis eſt factũ, verum etiã ad oĩa alia priuilegia in poſterũ concedenda? de quo in ſequenti Art.

ARTICVLVS V.

An prædicta priuilegiorum communicatio, ſe extendat ad omnia priuilegia, tam conceſſa, quam concedenda, non ſolum Mendicantibus, verum etiam & non Mendicantibus?

AB hac difficultate breuiter me expediã, cum ea non tam Iuris,quã facti eſſe videatur,atq;ex facto ſeu potius conceſſionibus factis,à Sum. Pont.Religionum vnicuiq. id debeat penſari,atq; dijudicari.Vnde priuſquã eidem ſatisfaciam, pro hac & ſimilibus difficultatibus generaliter dico, ꝙ ſemper priuilegiorum verba ſunt inſpicienda,attenteq.conſideranda, ac ſecundum ipſa dijudicandum, quouſque ſe extendant, & non amplius, quo præmiſſo,propoſito Art.Reſpondeo,per ſequentes Concluſ.

Prima Concluſio.

SVpradicta priuilegiorum cõicatio,intelligenda eſt non ſolũ de priuilegijs conceſſis,tpe quo facta eſt gra prædictæ cõicationis,verum etiã de poſtmodũ concedendis.Hæc Concluſ. probatur expreſſe ex conceſſionibus factis nobis Fratribus Min.per Clem.7.Prædic.vero per Leo.X.vtriſq.vero per Sixtũ IV. iam ſuperius in 1.art.poſitis,atq; relatis,per illa verba *priuilegia,qua conceſſa ſunt,aut in poſterum concedentur, ſeu de priuilegijs quomodolibet conceſſis,& concedendis.* Quod etiam & Fratres Auguſtinen.habent ex conceſſione ſibi facta Iulij II.ac Sixti IV.relatis ſupra in Art.3.vbi ſimilia oĩo verba habentur,& quãuis Carmelitani, non ita expreſſe,in conceſſione ſibi facta à prædicto Sixto IV.illud habeant, id tamen videtur innuere,& ſaltim idipſum habent per cõicationem priuilegiorum aliorũ Ord. Mendicantiũ, nam quantum ad hoc propoſitum,parum aut nihil videtur referre,quod id fiat directe vel indirecte,cum oẽs ſupradicti Ord.Mendicãtes abſq.delectu & differentia,vt ex ſupradictis conſtat,eiſdẽ priuilegijs perfruãtur, & idẽ ſuo quoq;modo dico,de alijs Relig ſimile cõicationis priuilegiũ habẽtibus.

Supradicta priuilegiorũ cõicatio,intelligẽda eſt de priuilegiis cõceſſis, & concedẽdis.

Secunda Concluſio.

Supradicta priuilegiorũ cõicatio,extenditur atq; protrahitur, non ſolum ad priuilegia Fratrũ Mendicantiũ,verum etiã & non Mendicantiũ,conceſſa & concedenda,vt dictũ eſt.Probatur hæc concl. ex conceſſione ſupradicta Clem.VII.poſita,in 1.art.nobis Min.Fratribus facta,vbi hoc ipſum habetur expreſſe,in illis verbis,*necnon quibuſcunq. facultatibus, & gratijs (Fratrũ profeſſioni Regularis Obſeruantiæ non contrarijs) alijs Ordinibus quibuſcunq. non Mendicantibus quomodolibet conceſſis,& concedendis, vti frui & gaudere poſſe, atq. debere in cõibus,& per oĩa,proinde ac ſi eis ſpecialiter conceſſa fuiſſent.* Quo quidẽ priuilegio,per ſupradictã cõicationẽ,fruuntur oẽs alij Ordines & Religiones, quæ prædictum priuilegium habẽt cõicationis,per quas ſupradictas concl. tollitur difficultas,quæ a nõnullis in præſentiarum moueri ſolet,an ſcilicet

Supradicta priuilegiorũ cõicatio,extenditur non ſolum ad priuilegia Mendicantiũ ſ verumetiam & non Mendicantium.

Difficultas.

Digitized by Google

An alię Religiones perfruãtur priuilegijs Societatis Ieſu

Fratres Mendicantes,vti & potiri poſſent, priuilegijs conceſſis Ord.& Relligioni Clericorum Societatis Ieſu:quorum quidem ratio dubitandi eſt,quia prædictus Clem. VII. alijq. Pont. de quibus ſupra,qui prædictis Fratribus Mendicantibus facultatem fecerunt,vt quarumcumq. Religionum priuilegijs vti & frui poſſent,conceſſis ac concedendis, ſolummodo loquuti ſunt, & vt videtur loqui intenderunt de Religionibus alijs eo tempore per ſedé Apoſtolicã approbatis: ſed prædicta Religio Clericorũ Societatis Ieſu,multo poſt tempore,per eamdé ſedem Apoſtolicã approbata eſt: ergo eiuſdem priuilegijs non vti & frui poſſunt Fratres Mendicantes, virtute dictarum conceſſionum. Sed hæc difficultas nulla eſt, tum quia prædicta priuilegia oĩa, per alios Sum. Pont. Ro. ſunt confirmata,& approbata,nempe per Paulum IV. Pium etiã IV.& Pium V. Greg.XIII. Sixum V. Clem. VIII. & nunc nouiſſime per S.D.N.Paulum V.poſt iam inſtitutã,atq; approbatã Religionẽ prædictã,Clericorũ Societatis Ieſu,& quaſi de nouo ea conceſſerunt,multiq. eorum ex Motuproprio,atq; ex certa ſcientia,vt dictum eſt ſupra: tum etiam quia per cõicationem aliorum Ord.& Relig.quæ cõicant cum eadẽ Societate in eiſdem priuilegijs, poſſunt & Fratres Mendicantes prædicti, eiſdem cõicare,id enim habet priuilegium cõicationis, & omnium aliarum Religionum priuilegia propria facit, cõicant autem cum Religione prædicta in ſuis priuilegijs, Ciſtertienſes, Fratreſq. Cruciferi, ſeu Religio Clericorum Miniſtrantiũ infirmis,per conceſſiones ſibi factas,de quibus ſupra, quo Religionum omnium priuilegijs poſſint cõicare. Aduerto etiam quod quamuis in Societate prædicta,aliqua ſint priuilegia ſibi conceſſa,limitata & coarctata,ita vt eiuſdem Religioſi,vti nullo modo poſſint gratijs, & facultatibus directe aut indirecte,per viã cõicationis ſibi cõceſſis,niſi à Præpoſito generali, ſeu ab alijs per ipſum ſibi fuerint cõicata, prout dicitur Greg.XIII. illis conceſſiſſe,eiuſmodi reſtrictiones,& limitationes,non obligant pro alijs Religionibus,nam vt latius ſupra diximus, priuilegia fauores & gratiæ, ſunt quæ cõicantur, non vero reſtrictiones,aut limitationes.

Difficultatis ſoluo.

ARTICVLVS VI.

Vtrum priuilegia, quæ ſunt pœnalia, atque odioſa, & in quibus continentur aliquæ pœnæ, vni Religioni conceſſa, alijs Religionibus communicentur?

SIt exemplum de priuilegio Pauli IV.quo excludit ab officijs noſtri Ordinis,oẽs ex maculato genere,intra 4. gradum deſcendentes, quæritur nunc, an eiuſmodi priuilegium, alijs Ordinibus & Relig. cõicationis priuilegiũ habentibus,cõiceturnon enim defruere,quidam qui hoc quondam affirmauerint, totiſq. viribus defendere contenderint, priuilegium prædictum,in alijs etiam Religionibus eſſe obſeruandum,& practicandum.Sed nihilominus in contrarium eſt veritas,de qua ſit Concluſio.

Concluſio.

Priuilegia odioſa,& pœnalia,& in quibus aliquæ ſunt pœnæ conſtitutæ, non cadunt ſub prædicta priuilegiorum cõicatione.

PRiuilegia odioſa,& pœnalia,& in quibus aliquæ ſunt pœnæ conſtitutę, non veniunt ſub prædicta priuilegiorũ cõicatione. Hæc concluſio,vt videtur,eſt certa & manifeſta,non enim eſt credendum, aut præſumendum de Sum.Pontt.quod ipſis renuentibus, omnibus alijs Religionibus concedere voluerint,ac in eiſdem per generalem communicationis clauſulam ſtabilire, quod ipſæ numquam petierunt, aut ſibi futurum eſſet oneri, quodq.

Digitized by Google

quodq. ex ſpeciali ratione,eorum nonnulli,noſtræ ſacræ Religioni conceſſerunt;nec vero idipſum facere poſſunt aliarum Religionum Prælati, etiáſi vellent,vt ſcilicet eiuſmodi priuilegia, ſeu potius ſtatuta,pœnalia atque odioſa,& in quibus pœnæ ſunt conſtitutæ , in eiſdem ſeruentur & practicentur,per ſolam generalem clauſulam priuilegiorum communicationis , abſque ſpeciali Summorum Pont.licentia & permiſſione.Nam ex ſtylo Curiæ,eorumdemq. Pontificum præſumpta intentione,quando cõmunicantur priuilegia,& conceduntur gratiæ,non cõicantur pœnæ,aut id facere conſonum eſſet Iuri,cũ odia reſtringi,fauores vero conueniat ampliari, prout habetur in Iure.Solũmodo ergo comprehenduntur in prædicta priuilegiorum communicatione,ea, quæ ſunt fauorabilia Religionũ cuilibet,& quæ earumdem ſtatui,cõmuniq. modo viuendi nullatenus contrariantur, prout expreſſe in nonnullis è ſupradictis priuilegijs continetur. Multa enim ſunt laxioribus Religionibus,conceſſa priuilegia , quæ ſtrictioribus,ſine magno earum incõmodo atque diſpendio,cõmunicari non poſſent aut deberẽt, id enim ſi fieret,totus earũ decor ac pulchritudo periret , deficerentq. à ſua vera obſeruantia,quod per prædictam communicationis gratiam , non eſt preſumendũ ſupradictos Summos Pont. intendiſſe. Quo fit,vt quãuis prædicta reſtrictio & limitatio,in Bullis ſeu priuilegijs communicationis, expreſſe non fit appoſita,adhuc tamen ſemper debet intelligi,aliàs enim prędicta priuilegiorũ communicatio, cederet non in earumdem Religionum fauorem,ſed in odium,atq. interdum non in ædificationem,& earum ſtabilitatem,ſed in diſſipationem & deſtructionem,contra Iuris regulam,dicentem id,quod in fauorem introductum eſt,in odium non retorqueri debere.

ARTICVLVS VII.

Vtrum in communicatione priuilegiorum, veniant etiam intelligenda,ea,quæ alicui ſpeciali Loco,ſiue Conuentui ſunt conceſſa?

ET ratio dubitandi eſt, nam vt ſupra diximus,in Art.3. Iulius II. conceſſit Fratribus Auguſtinienſibus,omnia & ſingula priuilegia,immunitates,exemptiones, conceſſiones,indulgentias,ac peccatorũ remiſſiones,& indulta quæcumq. quibuſuis Congregationibus, ſeu Societatibus, aut alijs locis,& illorũ perſonis, Ordinis Fratrũ Eremitarum, regularis Obſeruãtiæ nuncupatis,generaliter conceſſa,ad ipſum Ord.Fratrum Eremitarum, & illius perſonas,ac ſi illis ſpecialiter fuiſſent conceſſa,auctoritate Apoſtolica. Pro alia vero parte facit,nam vt etiam diximus ibidem,Leo X.declarauit , præfatã conceſſionem debere intelligi,quod gaudeãt prædicti Fratres,priuilegijs generaliter conceſſis,Congregationibus & perſonis,& locis Congregationũ, & non domibus, vel perſonis particularibus Congregationũ, vel Ordinis. Vt igitur planũ fiat,quid tenendum ſit,ſeq. ſtatuitur concl.

Concluſio .

IN communicatione priuilegiorũ,etiam veniũt intelligenda ea, quæ alicui ſpeciali loco,ſeu Conuentui ſunt conceſſa.Probatur hæc concluſio, nã id fieri poteſt,ex cõmunicatione cuiuſdam priuilegij Pij V. facti Ord. D.Hieronymi in Hiſpania,ad inſtantiã inuictiſſimi Regis Philippi Hiſpaniarũ, huius nominis II . quod refertur à Collectore Priuileg. dicti Ord. tit. extenſio Priuilegiorũ,vbi dicitur,*quod Pius V. Pont. Max. conceſſit Ord. D. Hieronymi,in Hiſpania, quod omnia & ſingula priuilegia, immunitates, exemptiones, præ-*

In priuilegiorũ cõmunicatione etiã veniunt intelligenda ea, quæ alicui loco, ſeu Conuentui ſunt conceſſa .

Digitized by Google

prærogatiua,indulta tẽporalia,fauores & gratia , ordini & ſingulis & cuiuis monaſterio per quoſcumq. Rom. Pont. prædeceſſores ſuos, ac per ſe, & Sedem Apoſtolicam,eiuſq. Legatos & Nuncios in genere, vel in ſpecie conceſſa,ad omnia & ſingula monaſteria Ordinis,tã virorum quam mulierum , quibus in ſpecie conceſſa non ſunt,& in quibus alia cauſa conceſſionis, & indultorũ prædictorũ, aliàs quam vt præfertur ſuberant,ad id vt ipſa Monaſteria illis pariformiter, vti frui & gaudere poſſint,& deberent, proinde ac ſi eis ſpeciali conceſſa fuiſſent auctoritate Apoſtolica, extendit & ampliauit,illaq. inter omnia tam virorum,quã mulierum Monaſteria Ordinis in omnibus & ſingulis cõmunicauit. Ex qua dicta conceſſione colligitur,quod in prædicto Ordine fit extenſio,atque cõmunicatio priuilegiorũ, ſpecialiter conceſſorũ,Monaſterijs particularibus,ad omnia & ſingula Monaſteria eiuſdẽ Ordinis,tam virorũ quam mulierum,quibus in ſpecie conceſſa non ſunt, & in quibus aliæ cauſæ conceſſionis & indultorũ prædictorum,aliàs quã præfertur ſuberant,ita quod omnia Monaſteria potiũtur atque fruuntur,priuilegijs & gratijs cuilibet Monaſterio in particulari conceſſis. Vnde cũ per priuilegiorum cõmunicationem,omnia priuilegia fiant propria,earũ Religionum,quæ ſimili gaudent priuilegio,non ſolũ conceſſa, verumetiã & concedenda,prout in præcedentibus, ſuperq. ſatis eſt dictũ , manifeſte colligitur,ꝙ omnes Ordines Mendicãtes,& quæcumq. Religiones,prædictũ priuilegium habent cõmunicationis,eodem vtẽdo,vti & frui poſſunt in omnibus ſuis domibus, ac Conuentibus particularibus, gratijs , atq. priuilegijs,alicui domui ſiue Conuentui in ſpeciali conceſſis.Quo innixus fundamento P. F.Emmanuel Rodriguez in ſuis qq.Regul.to.1.q.55. ar. 18. hac de re agens,tenet,ꝙ ſecluſo quocumque alio, indultum atque priuilegiũ,conceſſum S Mariæ de Portiuncula,aliàs S.Mariæ Angelorum, quæ prima eſt Eccleſia & caput,totius noſtrę Religionis,quo conceditur plenaria indulgentia,omnibus prædictã Eccleſiam debita cum diſpoſitione ingredientibus,extenditur atq. protrahitur ad omnia Monaſteria noſtri Ord. vtriuſq. ſexus,& ꝙ ſiqui contriti & confeſſi eadẽ viſitauerint, indulgentiã plenariã cõſequuntur,nullo alio etiã exiſtente priuilegio, & etiãſi Cõfraternitati Chordæ,P.noſtri Franciſci nõ ſint conſcripti, nam per cõmunicationẽ ſupradictam,omnia indulta & priuilegia,vni Monaſterio conceſſa,reliquis fiunt cõmunia,vt dictum eſt.Aduertit tamen ꝙ quamuis hoc dicatur, ſitq. tenendũ,de priuilegijs in particulari & ſpeciali vni Monaſterio,ſiue Conuentui conceſſis , non tã de priuilegijs conceſſis perſonis particularibus ; hæc enim nõ fiunt,nec fieri debent cõmunia,tum propter declarationẽ ſupradictam Leonis X. de qua ſupra , tũ etiam quia ex contrario facto plura atq. innumera exorirentur incõuenientia,euerterenturq. funditus omnis regularis diſciplina, ſi priuilegiũ quod Religioſo alicui,per Sedẽ Apoſtolicam,ob vrgentiſſimas forſan cauſas , in particulari & in ſpeciali conceditur,quo ab aliquibus obſeruantijs Regularibus liberatur,& in eiſdem cum ipſo miſericorditer diſpenſatur,omnibus eiuſdẽ Religionis, ſeu etiam aliarũ,Fratribus,abſque delectu & diſcrimine, in quibus non eædem militant cauſæ,in Religionũ omnium ruinam, intelligeretur eſſe conceſſum, ꝙ de Summis Pont.non eſt præſumendum.Hæc ſupradictus Pater,vbi ſupra.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum in communicatione priuilegiorum, intelligatur eorum tantum vſus, an vero ius vtendi?

IAm ſupra diximus q.42. art.5. ꝙ Pontifices Summi,confirmantes Religionum priuilegia, non confirmant , aut confirmare intendunt ea, niſi quate-

quatenus ſunt in vſu,& nõ ſunt abrogata ſiue derogata,per contrariũ vſum legitime preſcriptũ,ad ſenſum ſupradictũ. Sed quia ſtare poteſt,ꝙ Religio aliqua,priuilegio aliquo non vtatur, propter ignorantiã, aut propter incuriam,ſeu aliã quamlibet cauſam, quo quidẽ priuilegio,aliæ Religiones per illud ꝙ habent cõmunicationis,perfrui & cõmunicare poſſent,merito quæritur an in prædicta priuilegiorũ cõmunicatione, intelligatur priuilegiorũ tantũ vſus,an vero ius vtendi? Cui difficultati reſpondeo,per ſeq. concl.

Prima Concluſio.

In priuilegiorũ cõicatione ſi vnus vtitur, alter vero non vtitur, priuilegio, non vſus vnius,præiudicare non debet vſui alterius.

IN prædicta Priuilegiorũ cõicatione,generaliter verũ eſt, ꝙ ſi vnus vtitur,alter vero non vtitur,priuilegio multis conceſſo,non vſus vnius nõ præiudicat,neque præiudicare debet vſui alterius. Hæc concl. eſt expreſſa Panor.*in c.cum acceſſiſſent,de conſtit in fin.* & eamdem tenet Sylueſt.*verbo,priuilegium,q.*21. vbi hac de re agit latiſſime. Facit & ad hoc ꝙ dicit Innoc. *in c.accedentibus, de priuileg.* quod ſcilicet particulares Canonici, bene poſſunt præiudicare ſibi perdendo priuilegium, etiã per vnicam cõtrauentionem,ſed Eccleſię præiudicare minime poſſunt,licet ſit perditũ, quoad particulares perſonas, quin ea allegare non poſſit,non eſſe ſibi ſublatum ſuum priuilegium,niſi contra eam legitimo fuerit tempore preſcriptum. Videantur quæ hac de re,dicta ſunt ſupra q.42.art.5.

Secunda Concluſio.

In priuilegiorũ cõmunicatione nõ cõicatur vſus, ſed ius vtendi.

Cum Religionũ priuilegia,eo ipſo quo communicantur, fiant communia & propria,earumdem Religionũ quibus cõmunicantur, per non vſum alicuius Religionis cuiuſpiam priuilegij, non amittitur,aut deperditur, ius ꝙ aliæ Religiones habent ad ipſum,nam in priuilegiorũ communicatione nõ cõmunicatur vſus,ſed ius vtendi. Hæc concluſio eſt certa & manifeſta, ſatiſq. colligitur ex ſupradictis priuilegijs ſuperius citatis, quibus dicitur,ꝙ per ipſa,eorũq. cõicationem,aliarum Religionum priuilegia,ex æquo fiunt ſibi propria,ac ſi ſpecialiter ſibi fuiſſent conceſſa, ſed ſi ſpecialiter fuiſſent ſibi conceſſa,nullatenus amitteremur, nec deperderetur ipſorum vſus,per quẽlibet aliarum Religionũ non vſum,nec vero per non propriũ vſum,niſi legitimo,ad minus 40.annorũ tempore fuerit preſcriptũ, iuxta ea quæ ſuperius diximus,& habetur expreſſe *in cap.ſi de terra,& c.accedentibus,de conſtit.* ergo per non vſum,alicuius Religionis cuiuſpiã priuilegij,nõ amittitur nec deperditur ius,quod aliæ Religiones per cõicationem habent ad ipsũ. Ex quo etiã ſit cõſequens,ꝙ etiã ſi contra aliquas Religiones,allegari poſſit,non vſus ſufficiens ad preſcriptionẽ, non proinde contra alias allegari poteſt talis preſcriptio,ſi in eis talis non vſus non interuenerit,qui ad præſcriptionẽ prædictã ſufficiat.Meminiſſe oportet, vt ſupra diximus, quod contra Eccleſias,Religiones,& Monaſteria, nõ præſcribitur,neq. amittitur priuilegiũ,niſi per non vſum ad minus 40. annorum,vt dicunt omnes DD. cõiter in ſupradicto *cap.accedentibus,de priuil.* neque etiã in prædicto tẽpore,ſi non caſus euenerit,vtendi eiuſmodi priuilegio,vt tenet *gl.cõmuniter recepta,in c.Abbate,verbo domus,de verb.ſignific.* Neque qñ quiſpiã ex aliquo legitimo impedimento,ſua culpa non cauſato, eodem priuilegio vti non potuit,aut interuenit ignorantia eiuſdẽ ſufficiens,ad interrumpẽdã eiuſmodi præſcriptionẽ,oportet enim habere ſcientiã priuilegiorũ,& voluntatẽ non vtendi illis,ab his cõtra quos eiuſmodi præſcriptio allegatur.Multo minus amittitur priuilegij vſus,per vnũ aut plures actus cõtrarios factos,per eũ ſeu eos,qui renunciare expreſſe eidẽ priuilegio non potuerunt, tunc enim ex eiuſmodi actu,ſeu actibus contrarijs,priuilegiũ nullatenus amittitur,niſi con-

ſi concurrat lapſus tẽporis,neceſſarius & requiſitus,ad præſcribendum, vt tenet Innocen. & omnes DD.cõiter, *in c.cũ accesſiſſent, de priuileg.* ponentes exemplum in Monacho,ſiue Priori alicuius Monaſterij, qui fecit vnum, vel plures actus contrarios ſuæ Religionis priuilegijs.

ARTICVLVS IX.

Vtrum participantes & communicantes priuilegia, poſſint illis vti, etiam contra illos, per quorum communicationem eadem participant?

Huic Articulo reſpondetur, per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

Participantes priuilegia,illis poſſunt vti,etiã contra illos, p quorum cõmunicationem ſibi facrunt cõceſſa.

SI illi,quibus cõicantur aliarũ Religionũ priuilegia,illa participant,ac ſi ſpecialiter ſibi fuiſſent conceſſa,qualem clauſulã habent cõiter omnes Ordines Mendicantes,æqualiter atq. ex æquo,gaudere poſſunt priuilegijs ſibi cõmunicatis,etiã contra illos,quorũ cõmunicatione participãt,ac ſi directe & immediatè ſibi fuiſſent conceſſa.Hanc concluſionem,tenet expreſſe P.F.Antonius de Corduba in annotat. ad Compend. *verb. communicatio priuileg. in fine.* vbi & ipſius rationẽ reddit,quia inquit iã per cõmunicationẽ prædictã,eiuſmodi priuilegia facta ſunt ſibi propria, & non habẽt ea dependenter ab alijs, ſed independenter, ac ſi ipſis ſpecialiter fuiſſent cõceſſa,quomodocumq. illi ſe habeãt circa priuilegia,vtendo vel non vtẽdo eis,ficq. in tali cõmunicatione,independenter omnes,qui dictis priuilegijs gaudent,vti poſſunt,& adæquantur ex æquo. Nec inde ſequitur,quod frangatur vulgaris illa regula,*quod priuilegiatus, contra pariter priuilegiatum non gaudet priuilegio*,nam qualiter eiuſmodi regula ſit intelligenda,& in quibus caſibus locum habeat, iam ſuperq. ſatis diximus ſupra q.42.art.8.

Aduertit ſupradictus P.Corduba, quod dicta concluſio,non habet locũ in illis, quibus non ſic ſpecialiter atque independenter cõmunicantur priuilegia, vt ſunt familiares,& Donati Fratrũ, & alij eiuſmodi,quia nõ poſſunt tales,vti priuilegijs Fratrum contra ipſos,quorũ priuilegia ſibi cõmunicantur,& ratio eſt,quia in fauorem ipſorũ Fratrum,principaliter conceſſum eſt,ꝙ prædicti familiares & Donati,&c. vtantur priuilegijs prædictis, ex quo ſequitur, ꝙ non debent eiuſmodi priuilegia, contra ipſos Fratres, ſeu in eorũ diſpendium retorqueri, iuxta ſtrictam Iuris regulam,*lib.6.& c. quid pro nouale, iuncta glo. de verb. ſignific.* Non enim ex æquo,ipſi eiſdem gaudent,atque ſupradicti Fratres:& ob eamdẽ cauſam,inquit, quod ſi Fratres perdiderint aliquod priuilegium, aut eo non vtantur, amittunt etiam ipſum familiares & Donati prædicti, quia habebant illud communicatũ ſibi dependenter à Fratribus, qua ratione principali ceſſante, Fratrumq. fauore,quorum intuitu principaliter priuilegium ſibi valebat,ceſſat & minus principale atque acceſſorium. Ad quod probandum adducit plura iura,& DD. quos ipſe breuitatis gratia omitto,ac tandem dicit hoc eſſe valde notandum,quia valet ad multa, ſed maxime ad hoc, quod ſecundũ noſtra priuilegia,& nobis ab alijs Religioſis communicata, poſſimus non ſeruare interdictum,poſitum ab alijs Religioſis, licet talis non obſeruatio interdicti,ſit in eorum præiudicium, quia ex æquo, ac ſi nobis ſpecialiter fuiſſent conceſſa,communicata ſunt eiuſmodi priuilegia,& facta noſtra independenter. Et hæc de iſto Art. ac de tota quæſt.breuiter dicta ſufficiant.

QVÆ-

Digitized by Google

QVÆSTIO XLVII.

De Conseruatoribus, & ijs, quæ ad ipsorum munus & officiũ spectant, in duodecim Articulos diuisa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Quidnam sit Conseruator? & qui possint eiusmodi Conseruatores instituere?

Quæ ad hunc Articulum spectant, resoluentur breuiter per sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

CÕseruator dicitur Iudex ad defendendum, seu indemnem conseruandum aliquem constitutum.

COnseruator (vt nomen ipsum sonat) ab effectu dicitur, Iudex datus ad defendendũ aliquem seu aliquos, contra manifestas iniurias, conseruandosq. ipsos indemnes in proprio suo statu. Hæc conclusio satis colligitur ex *c. statuimus, de offic. deleg. lib. 6.* & ex ijs quæ ibidẽ dicuntur à glossa, & ex *c. 2. & vlt. eiusdem tit. & lib.* vbi de Cõseruatoribus agitur, & Io. Andr. ibid. de mente Innoc. & Hostien. ponit tria Conseruatorũ genera, nam aliqui (inquit) Conseruatores dantur, vt aliquos defendant, contra latrones & prædones, aliquando contra eos qui aliquorũ priuilegia infringunt, interdũ etiã latius, vt defendãt ipsos ab iniurijs, & manifestis offensis, & dicit, q. in nullo dictorũ casuum, habent iudiciale indaginẽ, id est, procedere nequeũt per viã iudicij ad inuestigãdam veritatẽ, quasi dubij de iustitia, vt habetur expresse *in dict. statuimus*, notatq. illud *glossa, verbo, indaginẽ*. Quod quidem verbũ, designat causæ cognitionem, seu ipsius examinationẽ, id quod habetur *in c. vlt. eiusdẽ tit.* Solũmodo, inquit, possunt cognoscere de manifestis, & manifesta illa dicuntur, quæ notoria sunt, atque ita patentia, quod nulla probabili possunt tergiuersatione celari, *iuxta c. ex parte, de verb. sign. & cap. vlt. de cohabit. Cler.* & si alias in non patentibus, neque notorijs se intromittant, pœnã incurrunt, de qua habetur *in c. vlt. §. vt autem, eod. tit. de off. & potest. Ind. d. leg.* & nihil valet, quod agitur, vt ibidẽ dicitur, de quo nos infra etiam dicemus amplius. Sed quinam possunt eiusmodi Conseruatores instituere? sit secunda conclusio.

Secunda Conclusio.

Eiusmodi Conseruatores solum Sũm. Pont. potest instituere, non vero alius in spiritualibus.

Eiusmodi Cõseruatores in spiritualibus, solus Rom. Pont. potest instituere atq. constituere, nõ vero alius, etiã Legatus à latere. Hanc conclusionem tenet Io. Andr. & probat eã, *per d. c. statuimus*, dum ibidẽ dicitur ab Innoc. IV. Papa, *concedimus & per c. fin. eiusdem tit. & lib.* dum ad idem propositum à Bonifac. VIII. dicitur, *quod prædicti Conseruatores plenum. à Sede Apost. concedantur*, per quæ dicta verba, excludi videntur omnes alij, cum quo trãsit Sylvest. *verbo, Conseruator. q. 1. nu. 2.* dicens, quod Conseruatores prædictos, instituere & dare non possunt, etiam Legati de latere, qua etiam ratione ab Archidiacono, Iudices à Papa delegati nuncupantur.

ARTICVLVS II.

Quinam possint instituí, atq. constituí Iudices Conseruatores?

HÆc quæstio latissima est, & quæ longiorem, id si per tempus liceret, requirebat disputationem, sed quàcitissime eidem fiet satis, aliquibus propo-

Digitized by Google

ſi concurrat lapſus téporis,neceſſarius & requiſitus,ad præſcribendum, vt tenet Innocen. & omnes DD.cõiter, *in c.cũ accessissent, de priuileg.* ponentes exemplum in Monacho,ſiue Priori alicuius Monaſterij, qui fecit vnum, vel plures actus contrarios ſuæ Religionis priuilegijs .

ARTICVLVS IX.

Vtrum participantes & communicantes priuilegia , possint illis vti , etiam contra illos , per quorum communicationem eadem participant ?

Huic Articulo reſpondetur, per ſequentem Concluſionem .

Concluſio.

Participantes priuilegia,illis poſſunt vti,etiã contra illos, p quorum cõmunicationem ſibi fuerant cõceſſa .

SI illi,quibus cõicantur aliarũ Religionũ priuilegia,illa participant,ac ſi ſpecialiter ſibi fuiſſent conceſſa,qualem clauſulã habent cõiter omnes Ordines Mendicantes,æqualiter atq. ex æquo,gaudere poſſunt priuilegijs ſibi cõmunicatis,etiã contra illos,quorũ cõmunicatione participãt,ac ſi directe & immediatè ſibi fuiſſent conceſſa.Hanc concluſionem,tenet expreſſe P.F.Antonius de Corduba in annotat. ad Compend. *verb. communicatio priuileg. in fine.* vbi & ipſius rationẽ reddit,quia inquit iã per cõmunicationẽ prædictã,eiuſmodi priuilegia facta ſunt ſibi propria, & non habẽt ea dependenter ab alijs , ſed independenter , ac ſi ipſis ſpecialiter fuiſſent cõceſſa,quomodocumq. illi ſe habeãt circa priuilegia,vtendo vel non vtẽdo eis,ficq. in tali cõmunicatione,independenter omnes,qui dictis priuilegijs gaudent,vti poſſunt,& adæquantur ex æquo. Nec inde ſequitur,quod frangatur vulgaris illa regula,*quod priuilegiatus , contra partem priuilegiatam non gaudet priuilegio*,nam qualiter eiuſmodi regula ſit intelligenda,& in quibus caſibus locum habeat, iam ſuperq. ſatis diximus ſupra q.42.art.8.

Aduertit ſupradictus P.Corduba, quod dicta concluſio ,non habet locũ in illis, quibus non ſic ſpecialiter atquo independenter cõmunicantur priuilegia, vt ſunt familiares,& Donati Fratrũ, & alij eiuſmodi,quia nõ poſſunt tales,vti priuilegijs Fratrum contra ipſos,quorũ priuilegia ſibi cõmunicantur,& ratio eſt,quia in fauorem ipſorũ Fratrum,principaliter conceſſum eſt,ꝙ prædicti familiares & Donati,&c. vtantur priuilegijs prædictis, ex quo ſequitur, ꝙ non debent eiuſmodi priuilegia, contra ipſos Fratres , ſeu in eorũ diſpendium retorqueri, iuxta ſtrictam Iuris regulam,*lib.6.& c. quid pro nouale,in nulla glossa, de verb.ſignific.* Non enim ex æquo,ipſi eiſdem gaudent,atque ſupradicti Fratres:& ob eamdẽ cauſam,inquit, quod ſi Fratres perdiderint aliquod priuilegium, aut eo non vtantur, amittunt etiam ipſum familiares & Donati prædicti, quia habebant illud communicatũ ſibi dependenter à Fratribus , qua ratione principali ceſſante , Fratrumq. fauore,quorum intuitu principaliter priuilegium ſibi valebat,ceſſat & minus principale atque acceſſorium . Ad quod probandum adducit plura iura,& DD. quos ipſe breuitatis gratia omitto,ac tandem dicit hoc eſſe valde notandum,quia valet ad multa, ſed maxime ad hoc, quod ſecundũ noſtra priuilegia,& nobis ab alijs Religioſis communicata , poſſimus non ſeruare interdictum,poſitum ab alijs Religioſis , licet talis non obſeruatio interdicti,ſit in eorum præiudicium , quia ex æquo , ac ſi nobis ſpecialiter fuiſſent conceſſa,communicata ſunt eiuſmodi priuilegia,& facta noſtra independenter. Et hæc de iſto Art. ac de tota quæſt.breuiter dicta ſufficiant.

Digitized by Google

QVÆSTIO XLVII.

De Conseruatoribus, & ijs, quæ ad ipsorum munus & officiũ spectant, in duodecim Articulos diuisa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Quidnam sit Conseruator? & qui possunt eiusmodi Conseruatores instituere?

Quæ ad hunc Articulum spectant, resoluentur breuiter per sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

COnseruator (vt nomen ipsum sonat) ab effectu dicitur, Iudex datus ad defendendũ aliquem seu aliquos, contra manifestas iniurias, conseruandosq. ipsos indemnes in proprio suo statu. Hæc conclusio satis colligitur ex *c. statuimus, de offic. deleg. lib. 6.* & ex ijs quæ ibidẽ dicuntur à glossa, & ex *c. 2. & tit. eiusdem tit. & lib.* vbi de Cõseruatoribus agitur, & Io. Andr. ibid. de mente Innoc. & Hostien. ponit tria Conseruatorũ genera, nam aliqui (inquit) Conseruatores dantur, vt aliquos defendant, contra latrones & prædones; aliquando contra eos qui aliquorũ priuilegia infringunt; interdũ etiã latius, vt defendãt ipsos ab iniurijs, & manifestis offensis, & dicit, q. in nullo dictorũ casuum, habent iudiciale indaginẽ, id est, procedere nequeũt per viã iudicij ad inuestigãdam veritatẽ, quasi dubij de iustitia, vt habetur expresse *in dict. statuimus*, notatq. illud *glossa, verbo, indaginẽ*. Quod quidem verbũ, designat causæ cognitionem, seu ipsius examinationẽ, id quod habetur *in c. vlt. eiusdẽ tit.* Solũmodo, inquit, possunt cognoscere de manifestis, & manifesta illa dicuntur, quæ notoria sunt, atque ita patentia, quod nulla probabili possunt tergiuersatione celari, *iuxta c. ex parte, de verb. sign. & cap. vlt. de probat.* Clem. & si alias in non patentibus, neque notorijs se intromittant, pœnã incurrunt, de qua habetur *in c. vlt. §. vt autem, eod. tit. de off. & potest. Ind. d. leg.* & nihil valet, quod agitur, vt ibidẽ dicitur, de quo nos infra etiam dicemus amplius. Sed quinam possunt eiusmodi Conseruatores instituere? sit secunda conclusio.

Cõseruator dicitur Iudex ad defendendum, seu indemnem conseruandum aliquem constitutum.

Secunda Conclusio.

Eiusmodi Cõseruatores in spiritualibus, solus Rom. Pont. potest instituere atq. constituere, nõ vero alius, etiã Legatus à latere. Hanc conclusionem tenet Io. Andr. & probat eã, *per d. c. Statuimus*, dum ibidẽ dicitur ab Innoc. IV. Papa, *concedimus & per c fin. eiusdem tit. & lib.* dum ad idem propositum à Bonifac. VIII. dicitur, *quod prædicti Conseruatores plerumq. à Sede Apost. confirmantur*, per quæ dicta verba, excludi videntur omnes alij, cum quo trãsit Sylvest. *verbo, Conseruator. q. 1. nu. 2.* dicens, quod Conseruatores prædictos, instituere & dare non possunt, etiam Legati de latere, qua etiam ratione ab Archidiacono, Iudices à Papa delegati nuncupantur.

Eiusmodi Conseruatores solum Sũm. Pont. potest instituere, non vero aliut in spiritualibus.

ARTICVLVS II.

Quinam possint instituí, atq. constitui Iudices Conseruatores?

HÆc quæstio latissima est, & quæ longiorem, id si per tempus liceret, requirebat disputationem, sed quãcitissime eidem fiet satis, aliquibus propo-

Digitized by Google

propoſitis concluſionibus. Prius tamen pro illius intelligentia præmittere libuit, quod de iure cõi loquendo, Conſeruatores quodammodo generales, ſunt ac dici poſſunt Epiſcopi, quorũ curæ datum eſt conſeruare atque defendere, viduas, pupillos & orphanos, & alias perſonas miſerabiles, ab oppreſſionibus & iniurijs quæ ſibi cõiter inferuntur, vt tenet *gl. in d. c. ſtatuimus, de off. & poteſt. Iud. deleg. in 6. verbo, Conſeruatores*, quod & probat *ex c. ex parte licet. & c. ex tenore, de foro comp. & ex c. 1. & 2. diſt. 87. & c. adminiſtratores, 23. q. 5. et c. licèt, de conſti. c. ſignificaſti, ſed. tit. de off. & poteſt. Iud. deleg. in antiquis.* Et re vera, hac ratione loquendo, non ſolũ Epiſcopi prædicti, verumetiã & omnes Principes, Reges atque Imperatores, quinvero & ipſe Sũmus Pont. proprijſſime, de iure cõmuni loquendo, ſunt quaſi generales, omniũ iniurias patientium, pupillorũ, viduarũ, aduenarum, aliarumq. miſerabilium perſonarum, ordinarij Conſeruatores, vt conſtat ex ſupradictis iuribus, & ex *l. unica. C. quando Imp. inter paup. & Iudices. & ex c. Principes ſeculi, c. adminiſtratores, c. Regum officium. 23. q. 5.* Sed in præſentiarum, non agimus de eiuſmodi Conſeruatoribus ita lato modo, ſed ſpecialibus alijs, qui alio nomine dicuntur, Iudices delegati, quãuis in multis ab eis differant, vt dicemus ſtatim, quos quidẽ eſſe in Chriſtiana Repub. quidquid nonnulli dicãt, quãmaxime ipſius intereſt. Etenim ſi vt habetur *in l. 1. ff. ne vis fiat, & in l. ſæpiſſime ff. de vſufructu*, ad Prætorẽ Reip. ſpectat, quoſlibet in ſua poſſeſſione tueri, vt ne excludãtur ab ea, potioriq. Iure id ſpectat & pertinet, ad Principes Reges, & ad Imperatorem, Summumq. ipſum Pont. vt omnia ſupradicta Iura proclamare, & cũ idipſum non ſemper per ſe valeant efficere, rationi fuit valde conſonum, vt ad id muneris Conſeruatores prædicti inſtituerentur atque conſtituerentur Iudices delegati, vt eiuſmodi iniuriam patientes, pupilli, viduæ, aduenæ, aliæq. miſerabiles perſonæ, à potentium oppreſſionibus, & violentijs defenderentur; quem eſſe vnicum inſtitutionis Conſeruatorũ prædictorum finẽ, clariſſime & manifeſtiſſime expreſſit Innocentius IV. *in d. c. ſtatuimus*, & Bonifacius VIII. *in d. c. fin. de off. & poteſt. Iud. deleg. in 6.* vt ex dictis capitulis facile licebit colligere. De prædictis ergo Conſeruatoribus, Iudicibus delegatis loquendo, quando quæritur, quinam hoc munus & officium habere & exercere poſſint? reſpondeo, & ſit prima Concluſio.

Nota valdè, quinam dicantur iure cõi, quaſi generales Conſeruatores.

Prima Concluſio.

Conſeruatores eſſe nõ poſſunt, niſi Epi, vel eorũ Superiores, aut Abbates, ſeu dignitates, vel perſonatus in Eccleſijs Cathedralib⁹, vel Collegiatis, obtinentes, de iure communi loquendo.

DE iure cõmuni loquendo, Conſeruatores eſſe non poſſunt, niſi Epiſcopi, aut eorũ Superiores, vel Abbates, ſeu dignitates vel perſonatus, in Cathedralibus, vel in Collegiatis Eccleſijs obtinentes. Hæc concl. habetur expreſſa, *in d. c. vlt. de off. & poteſt. Iud. deleg.* vbi idem tenet gloſſa, & mouet hanc difficultatem, an Canonici Eccleſiæ Cathedralis alicuius, eſſe poſſint Iudices Conſeruatores? & reſpondet quod nõ, licet eſſe poſſint Iudices delegati ad vnã cauſam, *iuxta c. ſtatutũ, de reſcri.* vbi dſ, Canonicos prædictos capaces eſſe Apoſtolicæ iuriſdictionis, & hæc eſt, inquit, vna differentia inter Conſeruatores & delegatos ad vnam cauſam. Sed ꝙ Canonici prædicti eſſe poſſint Conſeruatores, ſentire videtur Speculator, qui eadem de re agens, inquit ꝙ hodie nullus eſſe poteſt Conſeruator, niſi ſolus Epus, eorũq. Superiores, aut Abbates & Canonici Eccleſiarũ Cathedraliũ, præſertim in dignitatibus conſtituti, vbi illa dictio, *præſertim*, nõ excludere apparet Canonicos prædictos, ſed exprimere videtur, caſum minus dubitabilẽ, & importat caſum magis dubitabilẽ, atq. in eo vult idem ius eſſe, iuxta id, quod habetur in Iure, *in l. 1. §. pater. ff. de collat. bonorũ, & l fin. poſt princ. inſta gl. verbo, poſitũ. ff. de libe. exhibe.* Mens igitur Speculatoris fuiſſe videtur, quod

Nota ſententiã Speculatoris, circa Iudices Cõſeruatores.

quod Canonici Ecclesiarũ Cathedralium,in dignitate aliqua cõstituti,absq; dubio creari & constitui possunt Cõseruatores, nec solũ illi dignitatẽ habentes, verumetiã & alij simplices Canonici, quãuis dignitatẽ nullam habeant. Sed quidquid voluerit Speculator,tenendũ est ℘ dicitur à glossa , nẽpe,quod loquendo secundũ terminos Iuris cõis, Canonici prædicti non esse possunt,aut creari consueuerunt Conseruatores,cum quo etiam stat,vt aliud etiã dici possit & sit tenendum,de iure particulari , atq. ex particulari priuilegio,quod iã cõiter habẽt omnes Religiones,vt patebit inferius, quando referentur priuilegia,hac de re Regularibus concessa.

Canonici Ecclesiarũ etiã Cathedraliũ, nisi sint in dignitate aliqua constituti, de iure cõi,nõ esse possunt Cõseruatores,secus est de iure speciali,atque ex priuilegio.

Dicit autẽ statim ibidẽ glossa,id ℘ & in textu prædicti *cap.fin.* continetur, nẽpe quod non esse potest aliquis Conseruator sui Cõseruatoris, neq; sui dñi, sub cuius dominio est, vel districtu Ecclesiastico, vel tẽporali, exceptis Cõseruatoribus datis Regibus & Regnis, ij enim sicut dignitatis altitudine præeminent, sic etiã prærogatiua gratiæ ipsos cõuenit anteferri . Ratio autem supradictæ prohibitionis est,vt ibidem dicit glossa, quia præsumitur idipsũ si fieret,℘ sibi inuicẽ fauerent,de facilq. à iustitia deuiarẽt.

Quinã alij non esse possint Cõseruatores de iure cõmuni.

Sed difficultas insurgit de Vicarijs Eporum,qui dicuntur Prouisores, & plerũq. non sunt Canonici,aut saltim in dignitatibus aliquibus cõstituti,an ipsi esse possint Iudices Conseruatores,Militiarũ, vel aliquarũ Religionũ ? Et quidẽ pro parte negatiua, *extat d.c fin.de off. deleg.lib.6.* vbi sicut prædictũ est,de iure cõi statutũ habetur, *vt Conseruatores esse non possint,nisi Episcopi,vel eorũ Superiores,aut Abbates,seu dignitates,vel personatus in Cathedralibus, vel Collegiatis Ecclesiis obtinentes* , & cũ iurisdictio prædictorũ Conseruatorũ sit odiosa,cũ deroget iurisdictioni ordinariæ,videtur dicendũ, quod potius sit restringenda & limitanda,quã amplianda,iuxta id quod habetur in iure, *in c.quãuis,de prab.* Quod & cõfirmatur præterea,nã cũ controuersum esset olim,an officialis Episcopi,Iudex delegatus posset cõstitui? vt habetur in *c.statuti, de rescript.in 6.* emanauit Constit.Clementis V. quæ habetur *in clem. Etsi principalis,eod.tit.de rescript.* qua declarauit,officialẽ prædictũ,esse posse Iudicẽ delegatum,dũmodo non sit foraneus: & maior difficultas versabatur in Iudice Cõseruatore,cũ ius requirat,quod ipse habeat dignitatẽ, vel personatum in Ecclesia Cathedrali,vel Collegiali. Super quo casu magis dubio,cum prædicta noua Constitutio Clementis V.nihil declarauerit, dicẽdũ perinde videbatur,℘ id reliquit sub dispositione Iuris cõis,ac proinde,quod prædicti Eporum officiales esse nõ possunt Iudices Conseruatores, quã sententiã tenere videtur *gl.in d.clemen. verbo,delegat. in 1.oppos.* & plures DD.Iurisp. illã sequuntur,quos breuitatis gratia referre omitto.Sed nihilominus cõtraria sententia est tenenda, de qua sit secunda concl.

Difficultas, an Vicarij Episcoporũ,qui dicuntur Prouisores, esse possint Cõseruatores.

Secunda Conclusio.

Quãuis probabilis sit eorũ sententia, qui asserunt, officiales Eporum ordinarios,nõ esse posse Iudices Cõseruatores,multo tñ probabilior est aliorũ,tenentiũ partẽ affirmatiuã,& saltim de iure speciali, & secundũ Regulariũ priuilegia,nullã difficultatẽ habet , quod Iudices Conseruatores esse possunt. Hanc concl.tenet Io.de Lignano,& Card. *secuti gl.in d.clem. & si principalis, de rescript. verb. delegatus.* quãuis enim in principio oppositionis gratia, in partẽ negatiuã inclinare videatur, propter rationes superius dictas,postmodũ tamẽ contrariũ dicere videtur,fundatus in ea ratione,quod Epi,& prædicti sui officiales principales, vnũ & idẽ est tribunal,censeturq. perinde habere dignitatẽ,quæ ex dignitate Epi descendit,iure cõnexionis, ac proinde & idẽ esse. vtriusq. Ius, *iuxta c.nãtãlate,de constit.* vbi habetur, *vt quod de vno connexorum statuitur,ad alterũ connexũ extendatur.* Facit etiã pro

Probabilissimũ est , ℘ Vicarij Episcoporũ esse possint Conseruatores , quãuis nullã aliã dignitatem habeat.

hoc

hoc generalis Regula, qua dicitur, quod vbi eſt eàdē ratio, ibi etiam debet eſſe idē ius, & quod de ſimilibus ſimile eſt habendū iudiciū, *iuxta c. ad eius vero, d. 5. ver. ſi enim ea, & c. denique d. 4. ver. ab omnibus quoque*, cū multis alijs quæ referuntur à *gl. in d. c. translate, verb. quod de vno*. Sed quod ſaltē de iure ſpeciali, ac ſīn Regulariū priuilegia, nullā id difficultatē habeat, conſtabit inferius, vbi eiuſmodi priuilegia referentur, in quibus expreſſe habetur, quod prædicti officiales principales Epiſcoporū poſſunt aſſumi & cōſtitui Iudices Conſeruatores. Solū ſupereſt modo alia difficultas de Prioribus Ord. Mendicantiū, & de Guardianis in noſtro Ord. Min. an ipſi etiā eſſe poſſint Iudices Cōſeruatores? & omittēdo Guardianos prædictos noſtri Ord. Min. quia in eis negotiū ſpecialē hoc difficultatē habet, ſingularemq. expoſcit tractationē, loquendo modo de Prioribus prædictis, alijsq. Monaſteriorū Præfectis Ord. Mendicantium, ſequentem ſtatuo Concluſ.

Difficultas.

Tertia Concluſio.

Priores, & alij Monaſteriorū Præfecti, abſq. dubio eſſe poſſūt Iudices Cōſeruatores.

Nulli dubiū eſt, quod Priores, alijq. Monaſteriorū Præfecti, Ord. Mendicantiū, ſtando in iure cōi, eſſe poſſunt Iudices Conſeruatores. Hæc concl. ſatis colligitur *ex d. c. fin. de offic. & poteſt. Iud. deleg. in 6.* & tenet eā Gemin. *in c. nullus, de elect. eod. lib.* & Panor. *in c. cauſam, de iudicijs. & in c. olim, de maiorit. & obed.* & Card. *in clement. 1. de reſcript.* & ratio eius in prōptu eſt, nā reuera oēs ſupradicti ſunt in dignitate cōſtituti, iuxta id quod expoſcitur, *in d. c. fin.* ad hoc vt quiſpiā Iudex Cōſeruator eſſe poſſit, quod tū non habet locū in Prioribus Ord. S. Benedicti, ſeu aliorū Ordinū Monachaliū, Abbatibus ſubiectis, ſeu habentibus in eodem Conuentu ſūper ſe Abbates, ij enim non habēt dignitatē; ſecus erit de non habentibus Abbatē in eodem Cōuentu, prout in prædicto Ord. D. Benedicti multoties cōtingit, eiuſmodi enim cū præcipuā habeant adminiſtrationē, atq. gubernationē ſui Monaſterij, iure optimo dici poſſunt in dignitate Eccleſiaſtica eſſe cōſtituti, vt tradit Sylu. *verbo, delegatus, nu. 3. in fin.* Sed ad prædictos Guardianos noſtri Ord. Min. redeundo, in quibus prædictū negotiū, vt dixi, ſpecialē habet difficultatē, Sylueſter opinionē eſſe dicit cōem, eoſdē eſſe poſſe Iudices Cōſeruatores, cū revera ſint Prælati, & in dignitate Eccleſiaſtica cōſtituti, & de hoc nō eſt difficultas, nēpe quod vere ſint Prælati, & in dignitate Eccleſiaſtica cōſtituti. Sed q̄uis id ita ſit, dicūt aliqui, eos non eſſe poſſe Iudices Conſeruatores, pro eo quod repugnare videatur ſuo ſtatui & profeſſioni, vtpote q̄ mortui ſunt iā mundo, & nullū habent, ſed nec habere poſſunt, alicuius rei dñium, non ſolū in particulari, verumetiā neque in cōi, vt determinauit Clemens V. *in ſua clement. quæ incipit, exiui de paradiſo, de verb. ſign. §. verū, vbi gloſſa, verb. dixit*, tenet propterea Min. Fratres nō eſſe poſſe executores vltimarū voluntatū, nec Iudices arbitros. Quā ſentētiā tenēt multi Iuriſperiti, & quæcūq. arbitraméta ab eis facta, eſſe prorſus nulla: cuius rōné reddit, quia ſupradictus Clem. V. in fi. *d. clem.* generalē appoſuit clauſulā prohibitiuā atq. pœnalē, reſpectu omniū quæ in eadē cōſtituerat, & dicūt, q̄ cū in cōſtitutione aliqua prohibitiua, & pœnali aliquid prohibetur, actus in contrariū factus eſt nullus, iuxta id q̄ hī in iure *in l. nemo Martyres.* & ibi DD. *C. de ſacroſan. Eccl. & in l. x. dubiū. C. de legib.* Sed quidqd de hoc ſit, alij Iuriſperiti, contrariā tenent ſententiam, & dicunt nō ſibi videri, in d. clemen. aliquid cōtineri, ex quo neceſſario dicendū ſit, quod Min. Fratres ex vi ſuæ Regulæ, nō eſſe poſſint executores vltimarū voluntatū, & Iudices arbitri & Cōſeruatores. Aliud enim, inquiunt, eſt dicere, an propter honeſtatem, facere id expediat, aut non expediat, an vero ad id neceſſario, & ex præcepto teneantur, de quo ſit quarta concluſio.

An Guardiani noſtri Ord. Minorum eſſe poſſint Iudices conſeruatores. Opinio, & ſententia aſſerentium Guardianos Ord. Min. non eſſe poſſe Cōſeruatores.

Quarta

Quarta Conclusio.

Quamuis non expediens, congruumq. videatur, Guardianos nostri sacri Ordinis Minorum, exercere Iudicum Conseruatorum officium, nullo tamen iure id est sibi prohibitum, neq; ex speciali præcepto nostræ Regulæ, neq; eos esse Iudices arbitros, siue executores vltimarũ voluntatum. Ad statuendam prædictam Conclusionem moueor, quia vnicum ac totale fundamentum, quod habent DD. alterius opinionis, ad asserendum contrarium, est nostra Fratrum Minorum Regula, & supradictum Decretum Clem. V. positum *in d. Clem. exiui, de parad.* at si res recte ac penitus introspiciatur, & d. Clem. verba intime cõsiderentur, quæ præcedunt, & quę subsequuntur, nihil ex eis tale licebit colligere: ergo non est dicendum. Vt autem hoc planius fiat, oportet adducere eiusdem verba, & sunt, quæ sequuntur. *Verum cũ dicti Ordinis Fratres, non solum à receptione, proprietate, dominio, siue vsu ipsius pecuniæ, verũetiam à contrectatione qualibet ipsius, & ab ea sint penitus alieni, quemadmodum sæpe dictus prædecessor noster in declaratione huiusmodi Regulæ plane dixit, eumque dicti Ordinis professores, pro nulla re temporali possint in iudicio experiri, prædictis Fratribus non licet, nec competit, quin potius considerata sui puritate status, debent sibi scire interdictum, quod huiusmodi executionibus, & dispositionibus se exponant, cum hæc sæpius absq; litigio, & contrectatione, vel administratione pecuniæ nequeant expediri. Verumtamen in his exequendis, dare consilium, ipsorum statui non obsistit, cum ex hoc ipsis circa bona temporalia, nulla iurisdictio siue actio in iudicio, siue dispensatio tribuatur.* Ex dictis verbis plane concluditur quod quamuis nõ sit congruum, expediens, siue conueniens, nostri sacri Ordinis Minorum Fratribus, pro aliqua re temporali in iudicio comparere, ac proinde nec eosdem esse executores vltimarum voluntatum, cum sæpe sæpius, atque vt plurimum, in his litigia sese offerant, & contrectationes, vel administrationes pecuniæ interueniant, pro quibus omnibus oportet multoties ad tribunalia recurrere, non tamen prohibetur, aut dicitur in d. Clement. esse prohibitum, eiusmodi munera & officia exercere, vbi supradictæ pecuniæ contrectatio nõ interuenit, nec necessum est eos per seipsos in iudicio comparere, quinuero expresse videtur, idipsum sibi esse cõcessum, in illis vltimis verbis, quando dicitur, quod in ijs exequendis dare consilium ipsorũ statui non obsistit, cum ex hoc ipsis circa bona temporalia, nulla iurisdictio siue actio in iudicio aut dispensatio tribuatur. Ex quo satis clare colligitur, quod esse possunt executores vltimarum voluntatum, saltim in ijs quæ pecuniæ contrectationem non habent, nec obligationem inducunt comparendi in iudicio, sed solummodo ferre consilium, & consequenter, quod non etiam ipsorum repugnat statui, esse iudices arbitros, aut aliorum Conseruatores, quamuis vt dictum est in Conclusione, non id decẽs, congruum, aut expediens videatur, quam quidem ob causam, & id fieri prohibitũ est, in nostris generalibus Constitutionibus, & hoc est solummodo, quod in præsentiarum dicitur, & quod id facere, non prohibitum est, ex vi nostræ Regulæ, neq; vero ex Decreto suprad. Clementinæ.

Stando in iure cõmuni, non est se videtur prohibitum Guardianis nostri Ordinis Minorum esse Iudices Conseruatores.

Nota hoc valde.

In quibus casibus Fratres nostri Ordinis, esse possint executores vltimarum voluntatũ & testamentorum, & consequẽter Iudices arbitri, atque etiam Conseruatores.

ARTICVLVS III.

Quænam differentia versetur, inter prædictos Iudices Conseruatores, & Iudices Delegatos?

Huic articulo respondetur, per sequentem Conclusionem.

Conclusio.

INter Iudices Conseruatores, & Iudices delegatos, multiplex versatur differentia. Hæc Cõclusio probatur ex ijs quæ dicit Ioan. And. *in d. c. fin.*

Multiplex versatur differẽtia

inter Iudices delegatos, & Cõſeruatores.

de off & potest. Iud. deleg. lib. 6. primo inquit differunt, in hoc, quod Iudex delegatus esse potest quilibet Canonicus, cuiuslibet Ecclesiæ Cathedralis, Conseruator vero non, nisi simul sit in aliqua dignitate constitutus. Secundo differunt, quia illius qui est Iudex delegatus alicuius, potest & ille alter esse Iudex delegatus in alia causa, saluo iure recusationis: secus est in Cõseruatore, etiam si eiusmodi non sibi opponatur exceptio. Tertio, quia saluo prædicto iure recusationis, sibi subditum bene potest quis impetrare delegatum, non vero Conseruatorem. Quarto, quia delegatus à Principe, potest causam sibi commissam, in totum vel in partem alteri committere, iuxta *cap. postoralis, de off. deleg.* at Conseruator non, neque spectandi sunt tenentes contrarium, cum textus in dicto cap. eis manifeste contradicat. Quinto, quia dato, quod delegatus se intromittat, in ijs quæ non sunt suæ iurisdictionis, non propterea incidit, neque in illum locum habet pœna apposita, *in d. cap. fin.* quia non ibi hoc inuenitur expressum, secus est autem de Conseruatore. Sexto & vltimo differunt, quia etsi Conseruator ex priuilegio haberet, quod alteri posset delegare, hoc tamen non potest facere, nisi habentibus conditiones supradictas, ad hoc vt quispiam esse possit Conseruator; sed delegatus subdelegare potest, eũ cui alias de iure fieri potuisset delegatio. Supradictas differentias, colligit prædictus Ioan. And. ex ipso texu, *in d. c. fin.* & in omnibus alijs (prædictis exceptis) dicit, quod æquiparantur Conseruatores, alijs Iudicibus delegatis. Hæc pro isto Articulo breuiter dixisse sufficiat.

ARTICVLVS IV.

Vtrum omnes Fratres Ordinis Mendicantium, priuilegia habeant, quibus Conseruatores possint sibi eligere?

IAm supradiximus, eiusmodi Conseruatores secundum ius, constitui ad defensionem miserabilium personarum, quorum quidem nomine, nõ veniunt intelligendi plebeij, vt nõnulli putant, sed ij qui necessitatem patiuntur, quales sunt pauperes, sed præsertim Religiosi, pupilli, & viduæ, alijq. huiusmodi, prout tradunt DD. cõmuniter, *in c. 1. de postul. Pral. & in c. super quibusdam, de verb. sig.* Bart. *in l. cum alia, ff. de legibus*, Innoc. *in cap. significasti de off. & pot. Iud. deleg.* & Panor. *in cap. licet, de censibus*, qua quidem ratione, diuersis tẽporibus summi Pontifices, Religiosis & Regularibus, varia atq; diuersa concesserunt priuilegia, quibus in sui defensionẽ Conseruatores possent sibi eligere, atq; constituere, tum propter professionẽ expressam paupertatis, tum etiã propter diuinum cultũ, cui ex suo instituto & professione sunt destinati & addicti; & tandẽ propter decentiam, quia nempe clausuræ sui Monastici status contrairet, pro rebus suis ad tribunalia secularia accedere, expediebatq. vt quæ ad ipsorum personas, bona, atque iura conducerent, expedirentur per Ecclesiasticos Iudices, sine strepitu & figura iudicij, omniq. appellatione remota. De his ergo priuilegijs, in præsentiarum est agendum, quæ vt congruo ordine habeantur, statuentur in sequenti Conclusione.

Fratres Ordinis Mendicantium, varia atque diuersa habet priuilegia, quibus Iudices Conseruatores possint sibi constituere.

Conclusio.

Mon. Ord. 1. fol. 6. & 2 fo. 145. cõr. 356. & refertur in Comp. verb. Conseruatores Ordinis, §. 1.

FRatres Ordinis Mendicantiũ, varia atque diuersa habent priuilegia, quibus Conseruatores Iudices, possint sibi eligere atq; constituere. Hæc Cõclusio non aliter potest probari quam afferendo eiusmodi priuilegia. Et in primis habetur in Mon. nostri Ord. & refertur in Comp. *verb. Conseruatores Ordinis, §. 1. quod Sixtus IV. mandauit quibuslibet, in dignitate Ecclesiastica constitutis, & Metropolitanę vel alterius Cathedralis Ecclesię Canonicis, per vniuersum orbem,*

vbem, qui per Guardianos, & Fratres Ordinis Minorum, ſeu Sindicos R. E. prædicto Ordini deputatos requiſiti fuerint, quatenus per ſe, vel alium, ſeu alios, vbi & quãdo opus fuerit, ſolemniter publicent eorum priuilegia, & eiſdem, ac illorum domibus, & profeſſoribus efficacis defenſionis præſidio aſſiſtentes, faciant eos pacifica poſſeſſione priuilegiorum & conceſſionum huiuſmodi gaudere, non permittentes eos per quoſcũque indebite moleſtari. Habetur vbi ſupra, & ad longum ponitur poteſtas prædictorum Conſeruatorum, & modus quem obſeruare debent, & citantur loca vbi ſimilia habẽtur priuilegia, quoad Prædicatores, Carmelitanos, & Auguſtinenſes: & præterea dicitur in §. ſequenti, *quod Iulius II. ſtatuit, vt quecunq; perſona ſeu perſonæ, alias de iure capaces, pro parte Minorum Fratrum requiſitæ, niſi legitimo impedimento detenti fuerint, inri/dictionẽ & conſeruationẽ earundem Fratrũ vigore priuilegiorum ſuorum, ſub excommunicationis pœna ſuſcipere teneantur*. Habetur in ſupradictis Monumentis. Circa quas conceſſiones aduertit priuilegiorum Colleſtor, vbi ſupra, quod virtute huius conceſſionis Iulij II. & alterius ante poſitæ Sixti IV. iam Fratres non ſunt aſtricti ad certos & determinatos Conſeruatores ſicut olim, quando quælibet natio ſeu Prouincia, habebat per Bullam particularem, duos, vel tres Conſeruatores determinatos, ſub nomine dignitatis, atque ita illæ prouiſiones poſſunt hodie lacerari & comburi tãquam ſuperfluæ, ex quo per præfatas conceſſiones Sixti & Iulij, poſſunt illos Conſeruatores, ſeu quoslibet alios aſſumere. Et idẽ, inquit, eſt de Conſeruatoribus particularibus, quos aliqui Fratres minus docti, procurãt ſæpe, pro negotijs ſuperuenientibus, quia ſuperflua eſt huiuſmodi procuratio, cum Conſeruatoria maris magni, ſit perpetua atque vniuerſalis. In eodem autem Comp. §. 4. habetur, *quod Leo X. habita informatione, quod in aliquibus partibus, multa grauamina inferebantur Fratribus Mendicantibus, ab Eccleſiaſticis perſonis, ſpecialiter aſſerendo, quod confeſſi Fratribus debite præſentatis, tenebantur iterum eadem peccata confiteri ſuis Curatis, & quod ſacramenta Euchariſtiæ, & Extremæ vnctionis non poterant à Fratribus miniſtrari, illis quibus ſine cauſa dicti Curati recuſabant huiuſmodi ſacramenta adminiſtrare, ac quod Chriſtifideles, audientes Miſſas diebus Dominicis & Feſtiuis in Eccleſiis Fratrum, non ſæpius faciebant præcepto Eccleſiæ, & alia multa conſimilia, dedit Conſeruatores, omnes Eccleſiarum Prælatos, diſtricte iis præcipiendo, vt quandocunque requiſiti fuerint à Fratribus prædictis, non permittant eos moleſtari aut grauari, ſed cõtra tales moleſtatores procedant per cenſuras Eccleſiaſticas, & alia iuris remedia*. Habetur hæc conceſſio, in Suppl. & hæc ſunt priuilegia, quæ in Monumentis Ordinis pro prædictis Conſeruatoribus habẽtur. Circa quę de nouo per Conc. Trid. nihil eſt innouatum, quod ſupradictis obſtet, nam licet, ſeſſ. 7. cap. 14. habeantur, quædam verba, per quæ huiuſmodi priuilegia, & conſeruatoriæ videntur reuocari, re tamen vera non ita eſt, quia ea nõ loquuntur, niſi de Fratribus extra Monaſteria degentibus. Quod vt planius notũ fiat, libet ipſa, hic in præſentiarum ad literam apponere, & ſunt quæ ſequuntur. *In exemptorum cauſis, conſtitutio Innocentij IV. qua incipit, volentes, in generali Conc. Lugdun. edita & poſita in lib. 6. Decretalium, ſub titulo de priuil. ſeruetur, quam eadem ſacroſancta Synodus innouandam cenſuit & innouat, addendo inſuper, quod in ciuilibus cauſis mercedum, & miſerabilium perſonarum, Clerici ſeculares aut Regulares extra Monaſteriorum degentes, quomodolibet exempti, etiamſi certum Iudicem à Sede Apoſtolica deputatum, in partibus habeant: in alijs vero, ſi ipſum Iudicem non habuerint, eorum locorum Ordinarijs, tanquam in hoc ab ipſa Sede delegatis, conuenire & in re medio ad ſoluendum debitum cogi & compelli poſſint, priuilegijs & exemptionibus, Conſeruatorum deputationibus, & eorum inhibitionibus aduerſus præmiſſa, nequaquam valituris*. Supradicta Concilij verba explicando & declarando Na-

Nota verbum Canonicis, ex quo conſtat, Canonicos ex iure ſpeciali, & priuilegio Iudices Conſeruatores eſſe poſſe.

Quoad Prædicatores Mon. Ord. 2. imp. f. 242. cõc. 588. quoad Carmelitanos ibid. f. 189. cõc. 484. quoad Auguſtinẽſis, ibid. fol. 251. conc. 640 & refertur in Comp. vbi ſup. §. 1. Mon. Ord. 1. imp. fol. 43. & 2. f. 126. conc. 280. & refertur in Comp. vbi ſup. §. 2.

Suppl. fol. 47. conc. 142. & refertur in cõpend. vbi ſup. §. 4.

Nota valde, in quibus cauſis Regulares coră Ordinarijs, iuxta Cõc. Trident, poſſint cõueniri.

uarro, ſuper *cap. non dicatis*, 12. q. 1. *num.* 63. dicit, id quod & colligit ex eodem Concilio, ſeſſ. 6. cap. 3. quod hoc Decretum, ſolummodo habet locum, in Monachis & Religioſis extra Monaſterium degentibus, non autem in ſuis Monaſterijs exiſtentibus, nam iſti ſuper nullis cauſis, poſſunt coram Ordinarijs conueniri, illi autem ſic, ſuper prædictis duobus generibus cauſarum, ſed de hoc dicemus ſtatim. In reliquis autem omnibus, confirmata ſunt omnia Regularium ac Religioſorum priuilegia, ſpectantia ad prædictas Conſeruatorias, per ſupradictum Conc. ſeſſ. 14. *de regul. cap.* 5. vbi agendo de eiſdem litteris Conſeruatorijs, & in quibus vim habeant, vel non habeant, poſt multa alia ſupradictum Concilium, in ſequenti verba prorumpit. *Vniuerſitates autem generales ac Collegia Doctorum, ſeu Scholarium, Regularia loca, necnon Hoſpitalia actu hoſpitalitatem ſeruantia, ac Vniuerſitatum, Collegiorum, locorum, & hoſpitalium huiuſmodi perſonæ, in præſenti Canone minime comprehenſa, ſed exempta omnino ſint & eſſe intelligantur.* Et hoc eſt verum & certum, ac tenendum ſine dubio. Solummodo circa priuilegia prædicta, oportet aduertere. Primo, quod quamuis de iure communi loquendo, Conſeruatores eſſe non poſſint, niſi Epiſcopi, vel eorum Superiores, aut Abbates ſeu dignitates vel perſonatus in Cathedralibus, vel Collegiatis Eccleſijs obtinentes (vt diximus ſupra in ſecundo præcedenti Articulo, concl. 1.) at loquendo de iure ſpeciali & ſecundum prædicta priuilegia, bene poſſunt eſſe Conſeruatores, Canonici alicuius Metropolitanę, vel alterius Cathedralis Eccleſiæ, per illa verba Sixti IV. in eiuſdem priuilegio poſita, *quibuslibet in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutis, & Metropolitana vel alterius Cathedralis Eccleſia Canonicis, per vniuerſum orbem, &c.* nã quamuis poſtea Leo X. in Concilio Lateran. ſtatuerit, vt Conſeruatores Fratrum, pro tempore à Sede Apoſtolica deputandi, doctrina & probitate ſint præſtantes, & in Eccleſiaſtica dignitate conſtituti eſſe debeant, vt habetur in Supplem. fol. 26. conceſſ. 83. & refertur in Compendio, verbo vbi ſupra §. 3. hoc tamen non obſtat, nam modo pro hac re, ſpeciale aliud habetur priuilegium, Pij V. & Greg. XIII. conceſſum Religioſis Societatis Ieſu, cuius fit mentio in eiuſdem Societatis Compendio, *verb. conſeruator*, §. 1. quo etiam perfruuntur omnes Religiones, priuilegium habentes communicationis, vbi expreſſe habetur, *vt in Conſeruatores prædictos, eligi & aſſumi poſſint, non ſolum Archiepiſcopi, Epiſcopi, & Abbates, necnon & aliæ perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ, verum etiam & Canonici, Metropolitanarum Eccleſiarum, vel Cathedralium, & Vicarij Archiepiſcoporum, & Epiſcoporum in ſpiritualibus, eorumq. officiales Generales vbilibet conſtituti.* Atque ita præſuppoſito dicto priuilegio, & ipſius participatione, iam nulla ineſt ratio dubitandi. Secundo circa eadem priuilegia aduerto, quod non ſolum ſupradicti, In Conſeruatores poſſunt aſſumi atque conſtitui, verumetiam & ad idipſum conſtringi, per prædictum priuilegium Iulij II. qui vt diximus, *ſtatuit atque decreuit, vt quæcumque perſona ſeu perſonæ, alias de iure capaces, pro parte Minorum Fratrum requiſita, niſi legitimo impedimento detenta fuerint, iuriſdictionem & conſeruationem eorumdem Fratrum vigere priuilegiorum ſuorum, ſub excommunicationis pœna ſuſcipere teneantur*, quo quidem priuilegio etiam fruuntur. perfruiq. poſſunt, omnes aliæ Religiones, priuilegium habentes communicationis, & cum excommunicationis pœna apponatur ibidem, certo crediderim ſine legitima cauſa, Conſeruatorias prædictas repudiantes, & præcepto Apoſtolico in re adeo graui contrauenientes, niſi aliunde excuſentur, mortaliter peccare, quod valde eſt notandum atque memoriæ commendandum.

Quod de iure ſpeciali Conſeruatores eſſe poſſint Canonici.

Suppl. fol. 26. conc. 83. & refertur in Cõp. vbi ſup. §. 3.

Religionum & Vniuerſitatum Conſeruatoriæ, non ſunt reuocatę per Conc. Trident.

Nota verba illa Canonici Metropolitanarũ Eccleſiarum, vel Cathedralium, & Vicarij Archiepiſcoporum, vel Epiſcoporum. Nota hoc valde.

Circa obligationem, quam habent electi Conſeruatores acceptã lieiuſmodi officium.

ARTI-

ARTICVLVS V.

Vtrum nominato pro vna causa aliquo Conseruatore, pro eadem alius possit nominari?

Huic articulo respondetur, per sequentem conclusionem.

Conclusio.

DE communi iure loquendo, nominato pro vna causa aliquo Conseruatore, pro eadé non potest alius nominari, nisi forsan id habeatur ex priuilegio. Hæc Conclusio posita in alio simili casu, est expressa Doct. Nau. lib. 1. Consil. de off. Iud. deleg. cons. 8. vbi ab eo fuit quæsitum, an postquam pœnitens, cui officium sacræ Pœnitentiariæ, dedit litteras sigillatas, directas discreto viro Confessario, per latoré præsentium ad introscripta specialiter eligendo, elegit vnum Confessarium, posset saltim de voluntate dicti Confessarij, eo dimisso, alterum eligere? Cui quidem difficultati, respondet, quod non, quod & probat in primis, nam iurisdictio delegata, non potest prorogari de persona ad personam, iuxta id quod habetur *in c. P. & G. de off. deleg.* & inquit, quod prædictę Bullæ diriguntur ad eos, quos in eis contenti elegerint, ac cõsequenter, ex quo nominati fuerint electi, cẽsentur expressi à prædicto summo Pœnitentiario, ac si à principio fuissent expressi, cumque si à principio illi fuissent nominati & expressi, alij nullatenus possent eligi, consequenter dicit, quod nec postea, quã à partibus fuerint nominati, electi, atq; expressi. Quod & cõfirmat ex eo, quia iurisdictio delegata, est iurisdictio delegantis, iuxta id quod habetur, *in l. 1. §. qui mandatum, ff. de off. eius cui mandata, est iuridictio* & ita ad ipsum delegantem, cuius illa est, pertinet eamdem extendere, non vero ad partes, neque ad Iudicem, quorum illa non est, argumento eius, quod habetur in iure, *in l. id quod nostrum est, sine facto nostro ad alium transferri non potest, ff. de regul. iur.* Ex quibus omnibus in prædicto casu, quæsito respondet, quod qui semel virtute aliquarũ litterarum, Confessarium elegit, non potest etiam de voluntate dicti Confessarij, eo dimisso alterum eligere. Quod quidem ipsum responderet in nostro proposito casu, si de eo fuisset consultatus, ob similitudinem, seu potius paritatem rationis, nempe, quod semel nominata aliqua persona, à Regularibus siue Religiosis, pro exercendo munere & officio Conseruationis, acceptataq. iurisdictione, cum iam ipsam immediate habeat à Sede Apostolica, non possunt ipsi Fratres, quod factum est alterare, neque pro eadem causa, alium Conseruatorem nominare, etiam ipso volente & consentiente, nisi causa siue occasione aliqua, fuerit legitime præpeditus. Quod & confirmari potest ex eo, quod refert Sorbo Capucinus in Compendio Mendicantium, *ver. Conseruatores Ordinis*, nempe quod Greg. XIII. concessit omnibus Regularibus in Italiæ partibus existentibus, vt Conseruatores possent eligere, coram quibus conuenirentur, hac lege & pacto, vt semel electos non mutarent, eorumdemq. nomina intra mensem Episcopis locorum Ordinarijs indicarent; alioquin coram ipsis Ordinarijs conueniri possent. Quod & sacra Cardinalium Congregatio, declarasse fertur, explicans Conc. Trid. *sess. 14. cap. 5. in fine*, vbi de Religionum Conseruatoribus agitur: fuitq. id iuri ac rationi valde consonum, ac determinationi Bonif. VIII. positæ *in cap. cum plures de off. & potest. Iud. deleg. in 6.* vbi agendo de pluribus iudicibus, disiunctim ad vnam & eamdem causam delegatis, habetur, *quod vno eorum negocium inchoante commissum, alij nequibunt se vlterius intromittere de eodem, nisi vel infirmitate vel alia iusta causa, illum contingat*

Nominato pro vna causa vnico conseruatore, sine causa legitima, aut nisi ex priuilegio, non alius nominari potest.

Nota, quod iurisdictio delegata, nõ potest prorogari de persona ad personam.

Iurisdictio delegata, est iurisdictio delegãtis, & sic ad ipsum, non vero ad partes pertinet eamdem extendere.

Nota hoc valde.

impediri, aut ſi nollet, vel malitioſe, in eo procedere recuſaret. Ex cuius Decretalis deciſione, ſatis manet probata ſupradicta Concluſio, ſimulq. limitata & modificata, ſcilicet, vt in eo caſu, in Conſeruatore acceptante, & iuriſdictionem & negocium inchoante, pro eadem cauſa alius poſſit nominari, quando ſcilicet, ille talis infirmitate, aut iuſta aliqua de cauſa contingeret impediri, aut ſi nollet, vel malitioſe in eo procedere recuſaret. Quibus omnibus etiam in Concluſione additum eſt, niſi forſan idipſum habeatur ex aliquo priuilegio, quo concedatur expreſſe, vt poſt vnum Conſeruatorem nominatum, pro eadem cauſa alius etiam poſſit aſſumi & nominari. Et hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

In quo caſu vno electo, ſine nominato conſeruatore, pro eadem cauſa, alius etiam nominari poſſit.

ARTICVLVS VI.

Vtrum Conſeruatorum officium, in Ordinibus & Religionibus, ſit perpetuum vel tẽporale, & an extinguatur morte concedentis?

RAtio dubitandi deſumitur, ex ijs quæ dicta ſunt ſupra, nam cum prædictorum Conſeruatorum officium, ſit ad inſtar cuiuſdam Iudicis delegati, & certum ſit, quod Iudicis delegati iuriſdictio, ſecundum ius, non eſt perpetua ſed temporalis, & extinguitur atque expirat, morte concedentis re integra, quamuis ſecus res ſe habeat in cœpta, vt habetur, *in cap. fin. 5. officium, de off. & poteſt. Iud. deleg. lib. 6.* vbi ſequentia ponuntur verba, *officium autem quorumcumque Conſeruatorum, ipſo iure, quoad non cœpta negotia, per obitum concedentis volumus expirare*, ſuper quæ verba, ibidem gloſ. *ver. quorumcumque*, intelligenda ea eſſe dicit, de quibuſcumque Conſeruatoribus abſque delectu & diſcrimine, ſiue dati ſint ad conſeruationem priuilegiorum, ſiue ad defendendam à manifeſtis iniurijs, vel alio modo, ſaluo ſemper caſu, de quo fit mentio, *in cap. cum plures, eod. tit. & lib.* quando ſcilicet plures eſſent Conſeruatores, & negocium finiſſet cœptum per vnũ, tuno perpetuata intelligitur iuriſdictio, quoad omnes; in reliquis autem omnibus conſtitutiſſimum eſt in iure, quod iuriſdictio Iudicis delegati re integra, & nondum cœpta, expirat morte concedentis, & cum in iure, circa Regularium Conſeruatores, penes hoc nulla conſtituatur differentia, non modicam negocium hoc difficultatem habet, illamq. videtur augere Conc. Trid. *ſeſſ. 24. de reg. cap. 3.* vbi agendo de eiuſmodi litteris Conſeruatorijs, dicitur, *quod nemo ſimilium litterarum vi tacitè vltra quinquennium gaudere poſſit*, quod in tantum eſt verum, vt quærant DD. an iuriſdictio Conſeruatorum quoad negocia iam cœpta, duret poſt quinquennium? Reſpondentq. omnes negatiue, vt videre eſt apud Ioan. And. in addit. ad Speculatorem, *1. p. tit. de off. deleg.* cuius rationem reddit, quia huiuſmodi Conſeruatoriæ ſunt odioſæ, cum præiudicent Ordinariorum iuriſdictioni, ac proinde potius ſunt reſtringendæ & limitandæ, quam extendendæ & ampliandæ, & iuxta terminos ipſarum proprios, ſtricte debent explicari, ita vt Ordinariorum iuriſdictio detrimentum patiatur, quamminus fieri poterit. Ijs tamen non obſtantibus, loquendo de Conſeruatorijs Ordinum & Religionum, contrarium omnino videtur dicendum, de quo ſequens ſtatuitur Concluſio.

Nota, quod Iudicis delegati iuriſdictio expirat per mortem concedentis re integra, nõ vero cẽpta.

Concluſio.

COnſeruatorum officium in Ordinibus & Religionibus, non eſt temporale, nec expirat morte concedentis, quinuero eiuſmodi delegatio in Religionum fauorem facta, eſt perpetua. Hæc Concluſio eſt certa & manifeſta, & de

Conſeruatores Religionũ non ſunt temporales, ſed perpe-

& de qua nulli dubium, poſitaq. eſt in communi praxi, alioquin dicendum eſſet, quod Religioſi omnes non poſſent modo eligere, aut conſtituere ſibi Conſeruatores, virtute litterarum ſummorum Pontif. qui conceſſerunt ſibi ſupradictas litteras Conſeruatorias, quod quidem nullus dicet, quinuero hoc ipſum per Concilium Tridentinum, expreſſe videtur determinatum, loco ſupracitato, in fine, vbi agendo de eiuſmodi litteris Conſeruatorijs, & in quibus vim habeant, poſtquam poſuit ſupradicta verba, nempe, quod nemo ſimilium litterarum beneficio, vltra quinquennium gaudere poſſit, ſubdit, *Vniuerſitates autem generales, ac Collegia Doctorum ſeu Scholarium, & Regularia loca, &c. in præſenti Canone minime comprehenſa, ſed exempta omnino ſint, & eſſe intelligantur*. Per quæ dicta verba, ſatis colligitur, quod licet perſonarum quarumcumq; particularium, Conſeruatoriæ litteræ, per dictum Concilium ad quinquennium ſint determinatæ & limitatæ, neque amplius protrahi poſſint, at litteræ Conſeruatoriæ generalium Vniuerſitatum, & Collegiorum, Doctorum ſeu Scholarium, Regulariumq. locorum, in prædicto Decreto non comprehenduntur, quinuero expreſſe excipiuntur, ac præcipitur, vt omnino exemptæ ſint & eſſe intelligantur. Sed præterea ad hoc, facit ſpecialis quædam ratio, eaq. fortiſſima atque efficaciſſima. Illa eſt, quod priuilegia Religionibus ſiue Regularibus conceſſa, quarum virtute prædicti eliguntur Conſeruatores, non ſunt perſonalia, ſed realia, ac proinde neque iure, eſſe cenſenda ſunt temporalia, ſed perpetua, quandiu per alium ſummum Pont. eamdem poteſtatem habentem, nō fuerint reuocata. Quod vero nō ſint perſonalia, ſed realia, probatur apertiſſime, nam licet priuilegia, quæ conceduntur certo generi perſonarum, vt ea quæ conceduntur maritis, ſint perſonalia, vt colligitur, *ex l. quia tale, ff. ſol. matr.* & notat Socin. *in l. maritum, nu 32. ff. eodem*, attamen priuilegium conceſſum, certo generi perſonarum, quod per fictionem iuris numquam perit, non eſt perſonale, ſed reale atque perpetuum, ſicut eſt priuilegium, quod ciuibus alicuius ciuitatis conceditur, vt colligitur ex iure, *in l. firma, §. quamquam, ff. de cenſibus, & l. 2. ff. de rebus dubijs*, & tradit Romanus, *in l. maritum, num. 17 ff. ſolut. matr. & in d. l. 2. nu. 4.* Cum igitur priuilegia, quibus ſupradicti Iudices Conſeruatores, in Religionibus eliguntur & nominantur ſint eiuſmodi, manifeſte ſequitur, quod facultas eligendi ipſos ſit perpetua, nec extinguitur vllo modo, morte ſummorum Pontt. qui ea conceſſerunt. Supradicta omnia confirmantur per ea, quæ tradit Sylu. in ſua ſumma, *verb. gratia, num. 3.* vbi inquit eſſe latiſſimum diſcrimen & differentiam, inter gratiam factam & fiendam, nam gratia Principis nondum facta ſed fienda, re integra morte concedentis extinguitur atque expirat, iuxta illud, quod habetur in iure, *in cap. ſi cui, iuncta gloſ. de præben. lib. 6.* at vero gratia iam facta & perfecte conceſſa, morte concedentis non extinguitur, & de hoc dicit eſſe caſum, *in cap. ſi ſuper, de off. deleg. lib. 6.* vbi habetur, *quod executor ſuper gratia facta datus à Papa, mortuo Papa, etiam re integra gratiam exequitur*, quod eſt intelligendum, etiamſi gratia prædicta, habeat annexam iuriſdictionem, & etiamſi ſit conceſſa ſolo verbo, vt tradit Ioan. Andr. in prologo ſuper ſextum. Cum igitur gratia & priuilegium, quo in Religionibus eliguntur Conſeruatores, ſit gratia iam facta, non vero fienda, manifeſte ſequitur, quod morte ſummorum Pontificum illam concedentium, non expirat, quinuero ſemper permanet, eſtq. perpetua, quouſque per aliquem alium reuocetur, in quo quidem nullum eſt dubium. Ad rationem dubitandi, in initio articuli propoſitam, facile reſpondetur, dicendo, quod illa habent locum, quando iuriſdictio committitur, ſiue delegatur, aliquibus perſonis particularibus per viam cōmiſſionis, etenim re integra, &, ſi

tur, neque extinguntur mor. te concedentium.

Priuilegia quibus eliguntur conſeruatores, non ſunt perſonalia, ſed realia, ac proinde perpetua, quādiu, non pro alium Pont. reuocamur.

Nota, quæ priuilegia cēſeantur realia, quæ vero perſonalia.

Quænam differentia verſetur inter gratiam factam, & gratiam fiendam.

nullum fecerint actum, pertinentem ad eiusmodi delegationem, morte delegantis finitur eiusmodi iurisdictio; at in proposito non est ita, nam priuilegia quibus in Religionibus eligũtur Conseruatores, sunt realia & perpetua, vt dictum est, non vero personalia, per quod fit satis proposito Articulo.

ARTICVLVS VII.

Quidnam possint vel non possint, huiusmodi Conseruatores, & in quibus rebus ex officio suo possint se intromittere?

Quæ ad hunc Articulum spectant, explicabuntur breuiter per sequentes conclusiones.

Prima Conclusio.

De iure communi loquendo, Conseruatores non possunt se intromittere neque cognoscere, nisi solummodo de manifestis iniurijs & violentijs, neque facultatem & potestatem suam, possunt extendere ad alia, quæ indaginem iudicialem requirunt. Hæc Conclusio habetur expressa, *in cap. statuimus, & in cap. fin. de off. & potest. Iud. del.* & Ioan. And. ibidem explicans, quæ dicantur *manifesta*, inquit illa esse, quæ sunt notoria, atque ita patentia, quod nulla probabili possunt tergiuersatione celari, pro quo allegat, *cap. ex parte, de verborum signif. & cap. vlt. de cohabit. Cler. & mulie.* & si in alijs dubijs se intromittant, incidunt in pœnam, de qua habetur, *in cap. fin. eiusdem tit. quod incipit, hac Constitutione*, & de qua nos dicemus infra. Quod quidem est intelligendum, vbi constiterit ea esse dubia, an facta sint notorie, necne? & an sint recte facta, etiam si de notorietate constaret, quia tũc requiritur indago. Secus autem esset, si à principio dubitarent, an sit res dubia fiue, sui fori, tunc enim possent inquirere, vt sciant, an sit sua iurisdictio, vel non, vt amplius statim dicemus.

De iure communi, conseruatores non possunt se intromittere, neque cognoscere, nisi de manifestis iniurijs & violentijs, neque possunt suã potestatem extendere ad ea, quæ iudicialẽ indaginem requirunt.

Secunda Conclusio.

Quamuis regulariter, ac de iure communi loquendo, Conseruatores prædicti non possint cognoscere, nisi de manifestis iniurijs & violentijs, nõ tamen est sibi prohibitum, de alijs etiam causis, vltra violẽtias & manifestas iniurias cognoscere, si in litteris Apostolicis idipsum fuerit illis indultum. Hæc Conclusio satis colligitur atque probatur, ex ijs quæ dicit Ioan. And. *in d. cap. statuimus, de off. & pot. Iud. deleg. lib 6. in casus portione*, vbi post supradicta omnia inquit, illa esse vera, nisi forsan in priuilegijs Religiosorum, seu aliorum quibus dantur Conseruatores, aliud expresse diceretur, vt scilicet possent cognoscere de iniurijs & alijs causis, etiamsi requirerent iudicialem indaginem. & fatetur, quod in priuilegijs, cõmuniter apponi solet eiusmodi clausula. Quod etiam tenet ibidem Archid. & Domin. *in c. fin. §. Conseruatores. eod. tit. & lib.* & Rebuffus *in l. 48. in fin. de verb. sig.* & ratio prædictæ Conclusionis in promptu est, nam Papa qui est summus Ecclesiæ præsul, causas ad Ecclesiastica Tribunalia spectantes, aduocare ad se potest, & alteri terminandas cõmittere, vti habetur, *in cap. nostram, de appell. & c. pastoralis, § præterea, de off. deleg. cap. Ecclesia, 2. verb. nos quidquid vt lite pendente.* Facit pro hoc etiam Conc. Trid. *sess 24. cap. 20. de reformat.* & textus, *in l. iudicium soluitur, ff. de iudicijs*, vt quamlatissime tradit vltra alios, Couaruu. in practicis qq. cap. 9. quo fit vt eiusmodi Conseruatorum iudicum potestas, à litterarum facultate quammaxime dependeat, iuxta *cap. recipimus, §. porro, de priuilegijs,*

Conseruatores possunt cognoscere etiam de his quæ iudicialem indaginem requirãt, si illipsum per priuilegiũ fuerit illi indultum.

Papa omnes causas Ecclesiasticas, iure aduocare ad se potest, & determinãdas cui voluerit committere.

Nec

Digitized by Google

Nec prędicta refragantur dictis, *in cap. 1. pradicto de off. & potest. ind. delig.* nam illud habet locum, loquendo de iure communi, vbi prædictorum Conſeruatorum poteſtas, ad violentias ſolummodo, & manifeſtas iniurias eſt limitata, atque determinata, ſecus eſt autem, quando amplior tradita fuerit iuriſdictio, quia tunc omni proculdubio, ea impune vti poſſunt, maxime quando eiuſmodi cauſæ tractandæ erant eorum iudicibus Eccleſiaſticis. qua de re videatur Salzedo in ſua pract. crimin. cap. 3. in annotatione ad verba *punire, atque corrigere.* quod oportet maxime adnotare, atque memoriæ commendare, pro quampluribus rebus, quæ ſeſe offerre poterunt.

Tertia Concluſio.

Prædicti Iudices Conſeruatores, Religioſorum & Ordinum Mendicantium, non ſolum poſſunt procedere contra Clericos, verumetiam & contra Laicos, in ſupradictis manifeſtis iniurijs & violentijs, perſonis Eccleſiaſticis, & Regularibus illatis, quamuis ipſi rei ſint. Hæc concluſio probatur in primis, quia ſi propter aliquam rationem id non poſſent, maxime quia ex hoc defraudaretur Regia iuriſdictio: ſed non propterea prædicta Regia iuriſdictio defraudatur, cum eiuſmodi crimina ſint mixti fori, prout habetur in Iure, *in cap. cum ſit Generale, de foro compet. & in l. 58. tit. 6. par. 1. & l. 4. tit. 18. eadem par. ergo &c.* Quod & cõfirmatur ex eo, quod habetur in quadã alia lege Regia 1. *tit. 53. libri 1. ordin.* vbi de hoc agendo, in vulgari Hiſpano ſermone, ſequentia apponuntur verba. *Los Conſervadores dados, y deputados por nuestro muy Santo Padre, no sean osados de perturbar la nuestra iuriſdiction Seglar, ni se entremetan a conocer, ni proceder, &c. salvo de iniurias, y offensas manifiestas, y notorias, que hizieren hechas, a las Yglesias, o Monasterios, y personas Eccleſiaſticas.* Quibus verbis in dicta exceptione poſitis, ſatis datur intelligi, & ibidem cõſtituitur Regula, qua Cõſeruatoribus prædictis, permittitur pro manifeſtis iniurijs & violentijs, vt procedere poſſint, non ſolum contra Clericos, verumetiam & cũtra Laicos, neque in hoc vllo modo intelligitur fraudari Regia iuriſdictio. De quo etiam videatur prædictus Salzedo, vbi ſupra, quo loco dicit, quod tunc dicetur manifeſta iniuria, & violentia inferri, vt patere poſſit aditus prædictis Iudicibus Conſeruatoribus, procedendi contra Laicos, quando Monaſteria, vel Religioſi ſua poſſeſſione perturbantur, aut eorum priuilegia, exemptiones, & immunitates violantur, iuxta id quod habetur *in iure, in c. cum ſit generale de foro compet.* Quod & in qualibet oppreſſione locum habet, *per cap. ſi Clericus eodem tit. & tenet Abbas, & Doctores in d. cap. cum ſit generale,* vbi Socin. *num.* 18. & Lapus *allegation.* 51. & 72. & eſt optimus textus in *cap. conqueſtus de foro compet.* vbi Iudicibus Eccleſiaſticis permittitur, laicos compellere, vt pro iniurijs & damnis Eccleſiæ illatis, competenter ſatisfaciant. Facit & textus *in cap. licet de pœnis verbo exigantur*, quia exigere eſt aliquid ab inuito extorquere, iuxta, *de tax. fideicommiſſi ff. de legatis 3.* cuius etiã rei eſt expreſſa deciſio, *in Conc. Trid. ſeſſ. 22. cap. 11. de reform.* & in proprijs terminis huius propoſitæ controuerſiæ tenet, hãc ſententiam prædictus Lapius, in repetitione, *cap. per veſtrum de donat. inter vir. & uxo. §. ſed pulchra dubitatione, 3.* & Salzedo *in ſua pract. crimin. Canonica c. 3.* dicit hoc ſeruari ſemper in communi praxi, & non ſemel ita iudicatum, atque determinatum ſe vidiſſe, & eiuſdem rei optimum ponit exemplum ibidem. Sed procedamus ad alia, & ſit quarta concluſio.

Conſeruatores Ordinũ in manifeſtis iniurijs ac violentijs, nõ ſolũ poſſũt procedere contra Clericos, verumetiam contra laicos.

Nota hoc valde.

In quo caſu dicatur Eccleſia ſuperiori ſuum Religioſis inferri manifeſta iniuria.

Quarta Concluſio.

Prædicti Conſeruatores, non ſolum poſſunt defendere ab iniurijs notorijs, Conſeruatores

Ordinum non ſolum poſſunt defendere ab iniurijs manifeſtis, & violentijs illatis verum etiam ab inferendis.

rijs, & manifeſtis illatis, verumetiam inferendis. Hæc concluſio eſt expreſſa Ioann. And. *in d. cap. ſtatuimus de offic. & poteſt. iud. deleg. in 6.* & ponit eam expreſſe Sylu. *verbo Conſeruator nu. 3. in quarto*, dicto, vt ſiquis ſit paratus inferre iniuriam, ijs quorum eſt Conſeruator, poterit prædictus Conſeruator, prohibere illud, & eandem ob cauſam excommunicare & punire eum iuxta id quod habetur *in c. ſacro de ſent. excom.* in Commiſſa vero iniuria, poterit etiã compellere delinquentem ad ſatisfactionem, per diſtrictionem Eccleſiaſticam, inuocando etiam ad id ſi opus fuerit, brachium ſeculare, quod ſecundũ omnes Doctores, communiter inuocare poteſt, iuxta id, quod habetur *in cap. 1. de off. ordinarij.* Supradicta omnia ſunt Ioan. And. *in gloſſ. ſuper d. cap. 1. de off. & poteſt. ind. delegati. in 6.*

Difficultas. An Conſeruatores Ordinum poſſint cognoſcere de cauſis ciuilibus, & procedere contra debitores.

Sed maior difficultas eſt, an prædicti Iudices Conſeruatores Religionum & Regularium perſonarum, de Iure communi poſſint cognoſcere contra debitores ex cauſa ciuili? vt v.g. ad exigenda & recuperanda aliqua debita, qua quidem de re Doctores iuriſperiti, ſunt quammaxime inter ſe diuiſi, quidam enim partem tenent affirmatiuam, & dicunt quod ſic, alij vero negati, uam, & mordicus tenent quod non, à qua longiſſima diſputatione, propter temporis anguſtiam conſulto ſuperſedeo, hoc ſolummodo contẽtus dixiſſe, quod verius atque probabilius videbitur, quod fiet per ſequentes concluſiones. Sit igitur quinta concluſio.

Quinta Concluſio.

De Iure cõi loquendo, & ſecluſo ſpeciali priuilegio, Conſeruatores prædicti, non poſſunt procedere contra debitores ex cauſa ciuili.

De iure communi loquendo, & ſecluſo ſpeciali aliquo priuilegio, Conſeruatores prædicti, non poſſunt procedere, contra debitores ex cauſa ciuili. Hæc concluſio conſtat expreſſe ex *d. cap. 1. & cap fin. de offic. & poteſt. iud. deleg. lib 6.* vbi Iudicibus Conſeruatoribus tantummodo conceditur, vt de manifeſtis iniurijs, & violentijs cognoſcant, ac dicitur quod ad alia, quæ iudicialem indaginem exigunt ſiue requirunt, non poſſunt ſuam poteſtatem extendere, quod & nouiſſime innouatum videtur, per Concil. Trident. *ſeſſ. 14. cap. 5.* vbi hac de re agendo dicitur, *quod in cauſis ciuilibus, ſi quiſpiam aliter extiterit, non poteſt apud ſuos Conſeruatores Iudices, aliquem in iudicium trahere*, quæ quidem verba quamuis nonnulli explicent, vt ſolummodo locum habeant in litteris Conſeruatorijs, conceſſis perſonis ſingularibus, non vero in conceſſis Religionibus, ſeu viris Regularibus, verior tñ ſententia eſt, qd de vtriſque intelligantur, atque explicentur, iuxta diſpoſitionem iuris communis, vt quamlatiſſime probat, atque proſequitur Ioann. Guttierrez in ſuis quæſtionibus Canon. lib. 3 q. 9. agendo de predictis Conſeruatoribus, vbi multis probat, quod quamuis debitores, nolentes ſoluere debita Monaſterijs, viriſq. Regularibus & Religioſis, iniuriam atque violentiam eiſdem inferant, non tamen inquit, eſt eiuſmodi violẽtia, & iniuria, de qua prædicti Conſeruatores poſſunt cognoſcere, non enim in ſupracitatis iuribus, iniuria ſumitur pro omni illo quod eſt contra ius, & damnum cauſat Monaſterijs, ſed ſtricte & ſpecifice, pro iniuria quæ fuerit, veluti violentia, contumelia, aut cõuicium, ſeu aliqua alia offenſa eiſdem illata, nam reſcriptorum verba, accipienda ſunt ſtricte, proprie & ſpecifice, vt habetur expreſſe *in cap. Rodulphus de reſcriptis*: qualiter iniuriæ nomen, ſpecialiter & ſtricte, conſiderauit Vlpianus, *in l. 1. de iniurijs, & fam. lib.* Supradicta omnia intelligenda ſunt, vt dixi, loquendo de iure communi, nam loquendo de ſpecialibus, Religionum quarumdam priuilegijs, contrarium omnino erit dicendum, de quo ſit ſexta concluſio.

Sexta

Secta Conclusio.

Aliquæ esse dicuntur Religiones, priuilegium habentes speciale, vt etiam pro causis ciuilibus, possint eligere Cõseruatores. Hoc priuilegium habere dicuntur Religiosi viri Societatis Iesu, concessum sibi à Pio V. & confirmatum postmodum à Greg. XIII. vt habetur in eiusdem Societatis Compẽdio, *verbo Conseruatores.* §. 1. vbi post alia sequentia verba habentur, *quod possint tam in Ciuilibus, quam in Criminalibus & mixtis, siue actores sint, siue rei, omnes & singulos Archiepiscopos, Episcopos, Abbates, necnon & personas in dignitate constitutas, Canonicos Metropolitanarum, vel Cathedralium Ecclesiarum, & Vicarios Archiepiscoporum, & Episcoporum in spiritualibus, vtrumq. Officiales Generales, vbilibet constitutos, contra quascunque Communitates & Collegia, &c. in suos Conseruatores & Iudices ordinarios assumere.* In quâ quidem Conseruatoria, notanda sunt quammaxime illa verba, *tam in Ciuilibus, quam in Criminalibus, & mixtis*, quibus satis aperte mõstratur, id qđ dicitur in conclusione. Priuilegio prædicto vti & frui possunt, omnes aliæ Religiones, & Ordines priuilegium habentes communicationis. Sed præterea pro alijs etiam Religionibus, concessa reperiuntur aliqua priuilegia, quibus continetur, vt earũdem Conseruatores possint cognoscere, non solum de manifestis iniurijs, & violentijs, verumetiam de alijs, quæ iudicialem requirunt indaginem, hoc dicit expresse Syluester verbo *Conseruator* nu. 3. in fine in 4. dicto, vbi dicit, quod Prædicatores, & Minores sunt priuilegiati, vt eorum Conseruatores procedere possint in quacumque causa. Eiusmodi est priuilegium, quod concessit Benedictus XI. Almæ nostræ Prouinciæ D. Iacobi, Regularis Obseruantiæ, Ordinis Fratrum Minorum, in quadam sua Bulla, quæ incipit, *Venerabilibus Fratribus Archiepiscopo Compostellano, &c.* data Romæ apud Sanctũ Petrum 4. nonas Aprilis, Põtificatus sui anno 1. cuius Originale habetur in nostro Salmanticensi Conuentu, vbi prædictum Archiepiscopum Compostellanum, & Vlisyponensem, & Camorensem Episcopum, Conseruatores constituit, contra Rectores Ecclesiarum, & alios, in illis verbis, *in his quæ iudicialem requirunt indaginem per viam iudicij, in alijs vero prout qualitas excessus exegerit iustitia complementum facturi &c.* Simile est etiam priuilegium, quod concessit Eugenius IV. anno Domini 1451. Idibus Augusti Pontificatus sui anno 13. in fauorem Monasterij Beatæ Mariæ de Guadalupo, & refertur in Compendio priuilegiorum D. Hieronymi *sub tit. Bulla Conseruatoria §. fin.* vbi similia omnino habentur verba, constituuntur q. ibidem Conseruatores, Episcopus Salmãtinus, Pacensinus, & Cordubensis, insolidum, contra quoslibet cuiuscunque dignitatis, gradus, status, Ordinis, vel conditionis extiterint, *in quibuslibet molestijs, iniurijs, ac damnis, vastisq. tam realibus quam personalibus actionibus, præsentibus atque futuris, vt felices in his quæ iudicialem indaginem requirunt, summaria & de plano, ac sine strepitu & figura iudicij, in alijs vero, prout qualitas excessus exegerit, iustitia complementum faciant.* Quod quidem priuilegium atq; Conseruatoriã, vt aduertit ibidem priuilegiorum Collector, postea Nicolaus V. Pont. Max. Pontificatus sui anno 6. ad vniuersum prædictum Ordinem, & ad singula ipsius Monasteria extendi voluit, priuilegijsq. supradictis perfruentur, vt dixi, omnes etiam aliæ Religiones & Ordines, priuilegium habentes communicationis, & iuxta ipsa, eorumdem Conseruatores procedere poterunt, non solum in manifestis iniurijs & violentijs, verumetiam & in alijs, quæ iudicialem indaginem requirunt. Facit ad confirmandam conclusionem prædictam, id quod dixit Nauarr. in Manual. cap. 27. nu. 105. quod hodie conceduntur Conseruatoriæ

Aliquæ sic Religiones, quæ speciale priuilegium habẽt, vt etiã pro causis Ciuilib. possint eligere Iudices Conseruatores. Comp. Soc. Iesu

quarum

quarum virtute, proceditur etiam *in his quæ iudicialem indaginem requirunt*. Confirmaturq. amplius prædicta conclusio, nam si in rescriptis, litterisq. Cõseruatorijs, quæ Religionibus dantur, seu datę sunt à summis Pont. non aliquid amplius concederetur, quam quod procedere possent Conseruatores in manifestis iniurijs & violentijs, non vero in alijs, otiosa atq; diminuta quidẽ, vt videtur, à sede Apostolica fuisset huiusmodi prouisio, & fere nihil cõcederetur, cũ eiusmodi manifestæ iniuriæ & violentiæ, vtpote quæ sunt sacrilegia, alias iam pertinerẽt ad Iudices Ecclesiasticos, & propterea dictis Conseruatorijs non extantibus, laici coram Iudicibus Ecclesiasticis possent conueniri, vt in fauorem Ecclesiæ ordinatũ, atque constitutum fuit, *in cap. cum sit generale de foro compet.* dicendum est igitur, quod aliquid amplius ex ui sermonis, per prædictas Conseruatorias, etiam prædictis priuilegijs exclusis, Ordinibus, & Religionibus est concessum. Quibus appositis duabus vltimis conclusionibus, conciliari possunt atque ad concordiam reduci, supradictorum Iurisperitorum sententiæ & opiniones. quæ alias videbantur contrariæ, dicendo, quod quidam loquuntur de iure cõi, alij vero de iure speciali, atque particulari priuilegio. Sed iterum difficultas occurritur, an eiusmodi priuilegia reuocata fuerint, per Concil. Trid. prædictum, loco supracitato sess. 14. de reform. cap. 5. Quibusdam videtur quod sic, sed alij negant. At ego in ea sum opinione & sententia vt credam, ea nullatenus esse reuocata, quinuero expresse confirmata, per illa expressa verba, *Vniuersitates autem generales, ac Collegia Doctorum, seu scholarium, & Regularia loca &c. in præsenti Canone minime comprehensa, sed exempta omnino sint, & esse intelligantur* Prædictus Ioan. Gutier. contrarium omnino tenet, dicitque ipsa esse reuocata, quoad hoc, vt Conseruatores prædicti, cognoscere possint, nisi de manifestis iniurijs & violentijs, & idem sentire videtur Salzedo in sua pract. crim. cap. 3. in fine, vbi tantummodo excepit Conseruatores Academiæ Salmanticensis, Pincianæ & Complutensis, qui quidem inquit indistincte de omnibus causis ciuilibus & criminalibus possunt cognoscere, & procedere, etiam contra Laicos in fauorem Doctorum, & Scholasticorũ, quod probat per l. 8. tit. 7. lib. 1. noui. ord. vbi in prædicto Hispano, ac vulgari sermone, sequentia habentur verba, *que el Maestreescuela o su lugar tiniente, pueda conoscer y conozca de todas las causas tocantes ala docha Vniuersidad, y alas personas de el docho studio, aunque no sean iniurias ni fuereas notorias y manifestas*: per quam exceptionem firmari videtur in contrarium Regula, iuxta id quod habetur in iure *in l. nam quod liquide § fin ff. de penn. lega.* Sed Pater Fr. Emmanuel Rodriguez in suis Quæst. Regula, to. 1. q. 65. art. 12. contrarium omnino tenet, id quod multis argumentis, & rationibus comprobat, & adducit ad hoc propositum plura eaque notatu dignissima, Cui, & ipse penus hoc adhæreo, omittendo plura alia, quæ possem dicere. vt consuetæ breuitati studeam.

Difficultas. An priuilegia Cõseruatoriarum per Conc. Trid. sint reuocata.

ARTICVLVS VIII.

Qualiter prædicti Conseruatores Iudices, procedere debeant, in cognoscendo de manifestis, atque notorijs iniurijs?

Quæ ad hunc Articulum spectant, explicabuntur per sequentes Conclusiones.

Prima

Prima Concluſio.

QVamuis prædicti Conſeruatores, principaliter non habeant iudicialem indaginem, habent tñ illam in iniurijs manifeſtis, atque notorijs, ad inueſtigandum, vtrum ad ſuam iuriſdictionem ſpectent. Hanc concluſionem tenet expreſſe Syluest. *verbo Conſeruator q. 4. nu. 4.* & dicit eam eſſe de mente Innocentij, & probat illã *ex l. 2 ff. de Iuriſd. omn. iud.* vbi habetur, quod ſemper intelliguntur eſſe commiſſa omnia, ſine quibus non poſſet expediri alicuius iuriſdictio. Vnde inquit, quod Conſeruator poteſt citare delinquentes atque punire cõ tumaces, iuxta *cap. de cauſis de off. & poteſt. delegati. Facit & c. preterea eod. tit. & l. 1. ff ſi quis ius. di.* Et ſi maleficium eſt notorium alijs, non vero ſibi, poteſt quærere & cogere teſtes, iuxta, *cap. in primis 2. q. 1. & cap. ſecundum de teſtib. & cap. 1. & per totum de teſtib. cogendis.* Et quia in notorijs neceſſarius eſt etiam aliquis ordo, iuxta *cap. ad noſtram el 2. de iureiur.* poterit ſimiliter procedere ad inquiſitionem, quando factum eſt notorium, & neſcitur quis fecerit illud. Supradicta omnia ſunt vera ſecundum Innocentium, atque Syluestrum, loco ſupracitato, & ſunt valde notanda, atque memoriæ commendanda.

Quamuis prædicti Conſeruatores, principaliter nõ habeãt iudicialem indaginẽ, habent tamen illam in iniurijs manifeſtis, atque notorijs, ad inueſtigandum vtrũ ad ſuam ſpectent iuriſdictionem.

Secunda Concluſio.

Poſtquam Iudices Conſeruatores, citauerint atque vocauerint reum, ſi ille confeſſus fuerit factum, debent ipſum punire, iuxta qualitatem delicti. Si vero confiteatur quidem factum, neget tamen illud eſſe notorium, ſuper illius notorietate etiam poſſunt procedere. Hanc concluſionẽ tenet ſupradictus Syluest. loco ſupracitato q. 3. nu. 3. in ſecundo dicto, vbi inquit, quod ſi is qui iniuriatus eſt, neget offenſam eſſe notoriam, licet negatione fieri videatur res dubia, iuxta *l. 3. C. quibus ad liber. preela. non licet*, eo tamen non obſtante, Conſeruator bene poteſt recipere probationes, an ſcilicet factum illud ſit notorium, vt videat, an ſua ſit iuriſdictio, iuxta *cap. ſuper litteris. de reſcriptis*, alias inquit, eius officium eſſet inutile: quod etiam quilibet poteſt facere Iudex, nempe ſcire an ſua ſit iuriſdictio, iuxta *l. ſiquis ff. de iudicijs*, & ſi factum notorium eſſe inuenerit, in tali caſu procedet, alioquin deſiſtet, quia Conſeruatores non habent poteſtatem, defendendi quamlibet iniuriam ſimpliciter, ſed ſolummodo iniuriam qualificatam, ideſt notoriam. Verba ſunt expreſſa ſupradicti Syluestri.

Quid debẽt facere Conſeruatores, quando reus negat factum eſſe notorium.

Sed quid ſi confiteatur factum, dicat tamen ſe ſuo Iure illud feciſſe? in hoc caſu dicunt aliqui, quod non vltra debet ſe intromittere, ſed ſecundum alios, etiam tunc debet probationes recipere, ſuper offenſa notoria, ad quod facit *c. bona de elect.* alias facile eſſet deludere Conſeruatoris officium: quo facto, ſi ei videatur negatio probabilis, non procedet, alias procedet & puniet delictum, ſicut notorium. Quinuero addit & dicit ſupradictus Sylu. quod in caſu quo reus confiteatur delictum, ſed neget illud eſſe notorium, debet Conſeruator procedere ad ſententiam, contra ſic confitentem, licet neget qualitatem notoriam, quia per eius confeſſionem factum eſt notoriũ, & quamuis in hac ſpecie non ſit notorium per euidentiam facti, eſt notorium per euidentiam Iuris, per facti confeſſionem, iuxta id, quod habetur *in cap. veſtra iuncta gloſſa verbo non deſiſtatur & c. fin. de cohabi. clerc. & mulie.* quod tenent ibidem Innocentius, Ancar. Dominicus, & Franciſcus, *in d. cap. 1. de off. & poteſt. iud. deleg.* Supradictis omnibus addit Syluest. quod ſi Conſeruator prædictus, citatum contumacem excommunicauerit, & deinde inuenerit illum iniuriatum quidem fuiſſe, ſed non manifeſte, ſecundum Innocen-

Difficultas.

non

non erit vere excommunicatus, quia iurisdictionem non habet, nisi de manifestis, secundum vero alios erit excommunicatus, quæ duo dicta concordando, inquit primum esse verum, si fuit excommunicatus pro facto, secundum vero, si fuit excommunicatus pro contumacia.

Tertia Conclusio.

Quibus in locis procedere debeant, & possint, iudices Cõseruatores.

Conseruatores prædicti, non possunt procedere contra aliquos, extra Ciuitates, vel Diœceses, in quibus fuerint deputati, vel alibi quam in Ciuitatibus, vel locis insignibus, vbi haberi possit peritorum copia, nec possunt aliquem citare vltra vnam dietam à fine suæ Diœcesis. Hæc conclusio, habetur expressa *in d. cap. fin. de offic. & potest. ind. dele. lib. 6. verbo Conseruatores*. Pro cuius intelligentia præmitto, morem fuisse antiquitus, vt pro Conseruatoribus quatuor darentur dietæ, prout tradit Rebuf. in tract. de priuileg. Schol. priu. 191. at eiusmodi consuetudo reuocata fuit, per Leonem X. in Conc. Later. & limitata & restricta ad duas tantum dietas, non obstante quocumque priuilegio, vt habetur in Supplem. & refertur in Compen. *verbo Conseruatores Ordinis §. 3.* vbi dicitur, quod supradictus Leo X, in dict. Concilio Latera. *statuit Conseruatores Fratrum, pro tempore à Sede Apostolica deputandi, doctrina & probitate sint præstantes & in Ecclesiastica dignitate constituti esse debeant, & voluit vt coram eis per eosdem Fratres quibus dati fuerint, vltra duas dietas à loco suæ solitæ habitationis, nullus trahi possit, priuilegijs super hoc aliàs eis concessis, nullatenus suffragantibus*: per quæ dicta verba, vt dixi, reuocata fuit antiqua illa consuetudo, de quatuor supradictis dietis, & restricta & limitata ad duas, per Indulgentiam & Concessionem supradicti Leonis X. cum alias de iure communi, per supradictos Conseruatores, nullus vltra vnam dietam trahi posset, iuxta id quod constitutum atque determinatum fuerat, per Bonifacium VIII. *in d. cap fin. de off & potest. iud. dele.* Sed quamuis hoc ita sit, hodie tñ aliqua sunt Regularium priuilegia, quibus Conseruatores prædicti, reos Religiones ipsos, siue earumdẽ alumnos offendentes, trahere ad se possunt, non solum intra prædictas duas dietas, verumetiam vsque ad tres, dummodo huiusmodi numerum non excedant. Pro quo quammaxime facit priuilegium quoddam Clementis Septimi, cõcessum Fratribus minimis, cuius mentionem facit Sorbo Capuccinus in addit. ad Mendicantium Compendium *verbo Conseruator*, vbi habetur, *quod Conseruatores prædictorum Fratrum, potestatem habent procedendi, etiam extra loca in quibus fuerint deputati, concedituq. eis facultas citandi, & inhibendi etiam per edictum, ad se trahendo citatos, atque manitos, non obstantibus Bonifacij Papæ VIII. de vna dieta, & Concilij Generalis Lateranen. de duabus dietis Constitutionibus, dummodo non aliquis trahatur, vltra tres dietas.* Similem concessionem fecit Sixtus V. in confirmatione priuilegiorũ Fratrũ Minorũ de Obseruantia, in quadã sua Bulla, data Romæ apud S Marcum, sub annulo piscatoris, die 3. Octob. 1588. Põtific. sui anno 3. quæ incipit, *Etsi Mendicantium Ordines*, in qua quidẽ Bulla *confirmauit atque innouauit, omnia priuilegia, prædictorum Minorum Fratrum de Obseruantia, concedens eis etiam Conseruatores pro eorundem conseruatione, & vt extra locum in quo sunt, vos possint trahere, non obstantibus præmissis, ac piæ memoriæ Bonifacij VIII. Prædecessoris sui, de vna, & Concilij Generalis de duabus dietis Constitutionibus editis, dummodo vltra tres dietas aliquis præsentium litterarũ vigore ad iudicium non trahatur*, & etiã concesserat Greg. XIII. anno Domini 1575. die 21. Maij Pontificatus sui anno 3. in alia sua Bulla, quam edidit etiam in confirmationem priuilegiorum prædictorum Fratrum, quæ incipit, *Ex benigna Sedis Apostolicæ prouisione*. Quibus concessionibus fruũtur, omnes aliæ Religiones & Ordines, priuilegium

Ad quot dietas se extendat potestas Conseruatorum iudicum. *Supple. fol. 26. tom. 13. & refertur in cõpen. verbo Cõseruatores Ordinis §. 3.*

Digitized by Google

uilegium habentes communicationis. Atque ita ſeruatur in communi praxi, nam hodie virtute ſupradictorum priuilegiorum, Conſeruatores Ordinum, non obſtante prædicta Conſtitutione Bonifacij VIII. & Concil. Later. de vna & duabus dietis, trahunt ad Iudicē ſuum, reos & cōtradictores vltra prædictas duas dietas, idque habetur iuridicum, dummodo tres dietas non excedant. Eſt autem dieta, vt dicit Bertachinus in ſuo Repertorio, *verbo dieta*, viginti miliarū ſpatium q̄ continet ſeptem leucas, vt colligitur ex iure, *in c. nonnulli de reſcriptis, & ibi Gloſa verbo, vltra duas dietas*, de quo argumēti genere latiſſime tractat Villalobos, in ſuo ærario mille cōmunium opinionū, *verbo dieta nu. 83*. vbi & dicit à quo loco eiuſmodi ſpatium computandum ſit, nempe à fine diœceſis, in qua citandus cōmoratur, nō vero à continentibus ædificijs, prout habetur *in l. 28. tit. 7. lib. 1. noua recōp.* conformiter ad ea quæ ſtatuit prædictus Bonifacius VIII. *in d. cap. fin. de off. & poteſt. Ind. del. lib. 6.* in illis verbis, *vltra vnam dietam à fine diœceſium eorundem aliquos trahere non præſumant*. Solummodo eſt difficultas, an eiuſmodi Conſeruatores, ſuam auctoritatem & poteſtatem, alijs poſſent delegare? de quo ſit quarta concluſio.

Quid ſit dieta & quantū ſpacij cōtineat.

Quarta Concluſio.

Prædicti Iudices Conſeruatores, in ſupradictis cauſis, per ſeipſos debent procedere, nec vices ſuas poſſunt committere, exceptis citationibus, & & ſententiarum denunciationibus, niſi eis aliter committatur per litteras, & nec tunc, niſi tantum intra Ciuitates ſeu Diœceſes, in quibus deputati fuerint & perſonis ſuperius expreſſis. Hæc concluſio, eſt expreſſa ſupradicti *cap fin. de off. & poteſt. ind. delog. in 6.* & intelligenda eſt de Iure communi, nam de Iure ſpeciali, atque particulari priuilegio, aliter eſt dicendum, & Conſeruatores ſecundum Regularium priuilegia, vices ſuas alijs poſſunt delegare, atque committere. Pro quo in primis facit priuilegium Sixti IV. conceſſum nobis Fratribus Minoribus, cuius mentionem fecimus ſupra art. 9. vbi cōmittitur prædictis Conſeruatoribus, vt ſupradictos Fratres per ſe, vel per alios in ſuis partibus conſeruent, contra ipſos inſuriantes, & ſimile priuilegium habent Religioſi viri Societatis Ieſu, vt conſtat ex eiuſdem Societatis Compendio, *verbo Conſeruator §. 3.* in illis verbis, *tam per ſe quam per alios Societatem defendant*, quibus priuilegijs fruuntur, etiam omnes Ordines & Religiones, priuilegium habētes communicationis. Solummodo oportet aduertere, id quod in fine ſuprapoſitæ concluſionis eſt dictum, nempe quod in tali caſu, & quamuis hoc illis competat, beneficio aliquarum litterarum Apoſtolicarum, non poſſunt eiuſmodi ſubdelegationem facere, niſi intra Ciuitates ſeu diœceſes in quibus fuerint deputati, & perſonis ſuperius expreſſis, nempe Epiſcopis, vel eorum Superioribus, aut Abbatibus, ſeu perſonis, dignitates vel perſonatus in Cathedralibus, vel Collegiatis Eccleſijs obtinentibus, vel ad minus Canonicis, ex ſpeciali priuilegio, iuxta ea quæ dicta ſunt ſupra ar. 2. aut etiam alijs de quibus ibidem fit mentio. Quod fieri quammaxime fuit Iuri conſonum, nam ſecundum Ius, quicumque per Subſtitutum, ex priuilegio officium aliquod voluerit deſeruire, conſtituere debet loco ſui aliū æque idoneum, vt habetur expreſſe *in l. 2. C. de præpoſitis agendis in rebus*, vbi ad hoc propoſitū poſt alia, ſequentia ponuntur veba, *Cōſideratis eorum laboribus, per ſubſtitutum Cartularium, eiuſdem ſcrutinij cui præfectus eſt ipſe, idoneum & tam optimis moribus præditum, quam ſcientiā peritiamq; rerum habentem electime ſua, ſuarumq; periculo facultatium, præfatum munus eos adimplere præcipimus*. Quod propter ſupradictam legem, expreſſe tenet Bart. ibidem

Iudices Conſeruatores, an ſub delegare poſſint.

ibidem num. 4. & tradit Acebedo in lege 20. titulo septimo, 2. libri, nouæ recop. videatur ibidem.

Quinta Conclusio.

Conseruatores per cẽsuras p. cedunt ad iũs munus, & officium exequendum.

Conseruatores prædicti, ad munus & officium suum exequendum, per censuras aliaque Iuris remedia, contra inobediẽces, & contumaces possunt procedere. Hæc conclusio non aliter potest probari, nisi dicendo, quod in omnibus litteris Conseruatorijs, vt patere potest intuenti, eiusmodi sibi potestas committitur, & quia alias vana atque inutilis ipsorum foret Iurisdictio, vt enim habetur in iure, frustranea est iurisdictio, quæ coerctionem non habet. Solummodo oportet aduertere, idquod habetur *in cap. quia Pontificali eodem tit. de off. & potest. Ind. dele. lib.* 6. nempe quod Conseruatores Iudices procedentes contra Episcopos, quammaxima modestia debent vti, quia vt ibidem dicitur, ob reuerentiam sacri officij, quod exercent, eos præ alijs oportet multum honorare, qua quidem ratione præcipitur Iudicibus Conseruatoribus prædictis, vt quandocumque contra, eos ad aliquas actiones siue pœnas fuerit procedendum, gradus & modestia in huiusmodi processu seruetur, ita quod eis quadam condigna reuerentia supportatis, ingressus primo Ecclesiæ ipsis, vel sacerdotale interdicatur ministerium, ac deinde ab officio suspendantur, & subsequenter, si opus fuerit, aggrauetur censura Ecclesiastica contra eos, nisi forte aliter fieri fuaserit, nimia suę contumaciæ proteruitas siue culpa, vtpote quia vt vbi dicit glossa, verbo *aliter* iniurias, & contumelioſa verba proferrent, contra supradictos Iudices iuxta id quod habetur *in cap. dilectus de pœnis*, si tamen ipsi non seruata prædicta forma, statim eos suspendant, vel excommunicent, sententia quidem inquit, supradicta glossa tenebit, erunt tamen reprehendendi, Iudices Conseruatores prædicti, quia supradictam modestiam non seruarunt, iuxta *cap.* 1. 11. q. 3. & *cap sacro de sent. excomm.*

Nota hoc valde.

In quibus casibus ordinarius Iudici Conseruatori tenẽtur parere, & obedire.

Aduerto tamen, quod Episcopi non irrogant iniuriam, prædictis Conseruatoribus Iudicibus, pro eo quod ab eisdem postulent, vt ostendant sibi suas litteras, quinvero nec secundum Ius eisdem tenentur obedire, nisi dum ab eis expostulatur, suarum litterarum ostensionem faciant. Vnde Iudex Conseruator siue delegatus, si de suo mandato Apostolico, litteris ve Conseruatorijs, nõ vult Ordinario fidem facere, non potest ipsum excommunicare eo quod nolit suam sententiam exequi, nam delegatus super ordinarium iurisdictionem non habet, nisi eidem rebellis extiterit, nec rebellis recte dici potest, qui fidem fieri sibi petit de commissione eiusmodi, non enim aliud facit quam quod iure sibi conceditur. Secus esset si Ordinarius malitioſe & vt non illi pareat, asserat se de illius commissione & delegatione dubitare, maxime allegando rescripti falsitatem, quo quidem casu, secundum Doctores communiter, poterit cũ in triginta libras condemnare, si malitioſe se opponat ad cauillandum rescriptum, iuxta id quod habetur *in l.* 2. *C. de legibus*, pro quibus faciunt quammaxime, quæ tradit Panorm. *in cap. praterea de Zelatio.* vbi ad hoc propositum dicit, quod quando agitur de grauissimo seu grauiori præiudicio, non est parendum Iudici delẽgato, quantumuis sit persona auctoritate prædita, nisi prius constet de pleno mandato, nec sufficiet simplex ipsius copia in tali casu, iuxta *l. vnicam C. de mandatis*, nec exequi sententiam aliter debet ordinarius, iuxta id quod habetur *in cap. nobilissimus d.* 97. vbi dicitur, ꝙ Romana non cõsueuit Ecclesia, sine signatis apicibus, legationem vndecumque susscipere. Si vero inquit Panorm. agatur de præiudicio graui, quia verbi gratia, citatus est in partibus remotis, sufficit rescripti

Digitized by Google

scripti copiam mittere eidem, non tamen sufficere, asserere se esse delegatum. Si autem agatur de præiudicio leuissimo reputa, quia citatus est in loco Ciuitatis, non etiam erit necessariam eidem rescripti copiam mittere, ad effectum ipsum coarctandi, ex quo persona delegata non est vilis, sed in dignitate aliqua constituta, quinuero in tali casu dubio, comparere tenetur *arg. l. si quis ex aliena ff de Iudicis*, secus esset, si simpliciter ipsum citaret, non asserens se esse Conseruatorem nec delegatum, nec alias esset ordinarius, quia tunc comparere nemo tenetur, nec propterea, vt inobediens & contumax poterit excommunicari, quæ omnia ad præsens propositum, sunt valde notanda, atque memoriæ commendanda. Solummodo oportet nunc dicamus, qualiter in suo iudicio, eiusmodi Conseruatores debeant procedere, de quo sit sexta conclusio.

Sexta Conclusio.

Conseruatores Iudices, in suo Iudicio seu causis ad eosdē pertinentibus, debent procedere simpliciter & de plano, sola veritate inspecta, atque sine strepitu & figura Iudicij. Hæc conclusio non aliter potest probari, quam dicendo, id vt plurimum expresse contineri, in litteris Conseruatorijs, & sensus legitimus prædictorum verborum est, vt procedant posthabitis iis, quæ non sunt de essentia & substātia Iudicij. Quæ autem sint de essentia, & substantia iudicij, quæ vero solummodo de solemnitate iuris, seu de apicibus, vel ad Iuris apices pertinētia, latissime a nobis dictum est in nostro libro ordinis Iudiciarij q. 14. ar. 1. quo Lectorū remittimus. nam in Regulariū causis, haudquaquam est seruanda illa subtilis & stricta iuris forma, quæ ponitur *in cap. qualiter & quando de accus.* vt dicitur ibidem; quinuero Clemens V. in sua Clementina, quæ incipit, *Saepe de verb. sign.* nouam aliam tradit praxim, vt procedatur scilicet simpliciter & de plano, & sine strepitu, & figura iudicij, vbi determinat, atque declarat latissime, quid significent eiusmodi verba, inserta & appositа in iudicialibus commissionibus, quæ fiunt à iure, seu à Principibus, dicēdo, vt Iudex cui taliter aliqua causa cōmittitur, necessario libellum nō exigat, litis contestationē non expostulet, tempore etiam feriarum ob necessitates hominum à iure indultarum, procedere valeat, amputet dilationum materiam, litem quantum poterit breuiorem faciat, exceptiones & appellationes dilatorias, & frustratorias repellendo, partium, aduocatorū & Procuratorum, contentiones & iurgia, testiumq. superfluam multitudinem refrænando, ea tamen lege vt non sic Iudex litem abbreuiet, quin admittantur probationes necessariæ & legitimæ; & addit citationem vero ac præstationem iuramenti de calumnia, vel malitia, siue de veritate dicenda, ne veritas occultetur, per commissionem huiusmodi, nō intelligimus excludi, multaq. alia dicit ibidem, quæ breuitatis gratia facio missa, quia non sunt præsentis speculationis, quæ omnia obseruari voluit in omnibus illis casibus, in quibus per aliam suam constitutionem, quæ incipit *dispendiosam de iudicijs*, seu alias, de quibus ibi mentionem facit glossa, *verbo alias*, præcipitur, vt procedatur simpliciter & de plano, ac sine strepitu & figura iudicij.

Conseruatores in suis causis, procedunt simpliciter & de plano.

Nota hoc valde.

Quisnā sit modus procedendi simpliciter, & de plano.

Septima Conclusio.

Conseruatores prædicti, possunt per excommunicationem cogere, brachium seculare, siue secularem potestatem, ad suffragandum sibi, contra prædictas iniurias, atque inferentes ipsas. Hæc conclusio non aliter potest probari, quam præcedens, dicendo id semper, siue vt plurimum, expres-

Conseruatores possunt cogere brachium seculare, ad ferendum sibi auxilium.

ſe contineri, in eiuſmodi litteris Conſeruatorija, & quamuis ita expreſſe nõ contineatur, id eſſe intelligendum de iure, cum hoc ſit acceſſorium ad prædictorum Conſeruatorum officium, & ſine quo vix, aut nullatenus ſua munera, & officia poſſent explere, pro quo quammaxime *facit cap. administratores* 23. q. 5. vbi eiuſmodi facultas Epiſcopis conceditur, excõmunicandi, adminiſtratores ſecularium dignitatum in ſimili caſu, niſi eiuſmodi auxilium præſtiterint, vbi notanter *gloſſa verbo primarus*, aduertit, quod vt colligitur ex prædicto textu, ipſo iure eſt excommunicatus, Princeps, qui nõ facit iuſtitiam clerico. Sed quidquid de hoc ſit, qualiter eiuſmodi auxilium ſit petendum, atque exhibendum, latiſſime diximus ſup. q. 45. ar. 4. quo Lectorẽ remittimus, nam non eſt in votis, ſine vrgenti occaſione & cauſa, eadem ſemel, atque iterum dicere.

Octaua Concluſio.

Circa munera aſſeſſorum, ac notariorũ expenſas, quæ obſeruare debeant cõſeruatores Iudices.

Tandem ſupradicti Conſeruatores, circa munera & expenſas aſſeſſorum, atque Notariorum, obſeruare tenentur, omnia ea, quæ de Iudicibus delegatis ſunt ſtatuta. Hæc concluſio habetur expreſſa *in dicap fin. de off. & poteſt. Iud. deleg. in 6.* verbo *circa munera*, & refert ſe ibi Pont. ad *c. ſtatutum § inſuper cum ſeqq. de reſcript.* vbi inuenire licebit plura ad hoc propoſitum notatu digniſſima, qua de re videatur Sylueſt. *verbo Conſeruator num. 4. in 7. dicto*, & *verbo Iudex 1. §. 9.* & hæc de iſto Art. dicta ſufficiant.

ARTICVLVS IX.

In qua pœnas incidant, Conſeruatores ſuam poteſtatem, & iuriſdictionem excedentes, & aliter quam prædicto modo procedentes?

Huic articulo reſpondetur, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Conſeruatores formã ſibi traditam non ſeruantes per annum, ſunt ab officio ſuſpẽſi.

CONſeruatores aliter, quam prædicto modo procedentes, & ſuam poteſtatem, ſiue iuriſdictionem excedentes, per annum ſuſpenſi ſunt ab officio. Hæc concluſio habentur expreſſa, *in d. cap. fin. de off. & poteſt. Iud. del. in 6.* vbi poſt alia ſequentia ponuntur verba, *Vt autem Conſeruatores limites ſibi tradita poteſtatis (quos frequenter excedunt) maiu pœna diligenter obſeruent, Decernimus, vt ſi de aliis quam de manifeſtis iniuriis & violentiis ſe intromiſerint, ſeu ad alia quæ indicialem indaginem exigunt, ſuam extenderint poteſtatem, eo ipſo per vnum annum, ab officio ſint ſuſpenſi.* Super quæ vltima verba, gloſſa ibidem *verbo ab officio*, addendum eſſe dicit, etiam *& a beneficio*, quod eſt officij ſequela, quod probat *ex cap. prater hoc d.* 31. *& ex c. ſi qui d* 81. Aduertendum tamen eſt, quod non omnibus eiuſmodi imponitur pœna, ſed illis tantum, qui id ſcienter egerint, illi autem dicuntur aliquid ſcienter facere, qui faciunt illud voluntarie, ſiue ex ignorantia iuris, craſſa, vel affectata, ſecundum gloſſam loco ſupracitato *verbo ſcienter*, & gloſſam *in cap. ignorantia de ſententia, & re iudicata.* Facit & ad hoc gloſſa *in c. ees verbo affectata de tempor. ordin. lib. 6. & cap. 3. de clandeſtinis de ſponſal. eod. lib.* ita quod illi tantummodo, Iudices Conſeruatores prædictam pœnam incurrunt, qui ſcienter, ſeu ex ignorantia Iuris, craſſa, vel affectata, quouis quæſito figmento, aut colore, poteſtatem ſuam extendere præſumpſerint, vltra prædictos caſus, quam

Quiſnam dicitur aliquid ſciẽter facere, & quos Iudices comprehendat ſupradicta pœna.

Digitized by Google

quam de manifeſtis iniurijs & violentijs, ſeu ad alia quæ iudicialem indaginé requirunt, & in illis ſciẽter ſe intromiſerint. Præſumere autẽ, ſeu præſumptuoſe aliquid facere, dicitur iniure, qui agit illud de facto ſecundum gloſſam, *in c. Iudæi verbo præſumant, de reſtitut. & atteſt.* & eiuſmodi vulgo dicuntur præſumptuoſi atque temerarij. Prædicto modo interpretanda eſt ſupradicta concluſio, nam verba intelligenda ſemper ſunt ſecundum communem vſum loquendi, vt multis tradit *gloſſa in cap. nonnulli de reſcrip. verbo vitra duas diætas*, id probans, *ex cap. ex literis el 1. de ſponſal. & ex l. labeo ff. de ſupel. legat.* atque vt dicitur, conſuetudo eſt optima legum interpres, vt habetur, *in cap. cum dilectus de conſuetudine & in l. ſine interpretatione ff. de legibus.* tradunt q. omnes DD. communiter.

Quis dicatur iure præſumere.

Verba canonis ſemper interpretanda ſunt, ſecundum communem vſum loquendi.

Secunda Concluſio.

Suadentes prædictis Iudicibus Conſeruatoribus, vt ſuam tranſgrediantur poteſtatem, id ipſumq. procurantes, incidunt in pœnam, atque ſententiam excommunicationis, a qua nullatenus poſſunt abſolui, niſi prius parti integraliter ſatisfecerint de expenſis. Hæc concluſio, habetur etiam *in d. cap. fin. de off. & poteſt. ind. dele. in 6.* vbi poſt ſupradicta verba, loquentia de Iudicibus extendentibus ſuam poteſtatem, ad partem intereſſentem deueniendo, ſtatim ſubditur. *Pars vero quæ hoc fieri procurabit, ſententiam excommunicationis incurrat, a qua non poſſit abſolui, niſi ei quem ſic fatigauit indebite, prius ſatisfecerit integraliter de expenſis*, & poſt alia additur: *quidquid autem contra præmiſſa vel eorũ aliquid, attentari contigerit, omnino decernimus irritum & inane.* Circa quæ verba aduertit Nauarr. in Man. cap. 27. nu. 115. quod prædictam excõmunicationis ſententiam, non incurrit, qui non eſt pars in iudicio, nec etiam ſi ſit, idq. procurauit, Iudex tamen non proceſſit, per ea quæ ab ipſo dicta ſunt in eodem cap. 27. nu. 51, nam lex excommunicans facientem aliquid, non comprehendit regulariter conſentientem, etiam mandando, conſulendo, fauendo, vel auxiliando, antequam fiat, niſi ex eius tenore, vel alia ſi legum, id expreſſe aut tacite colligatur, vt firmiter tenet Caietanus in ſumma *verbo excommunicatio* capitulo 47. notab. 3. & Syluest. ſibi contrarius *verbo excommunicatio* 10. *dub.* 4. de quo latiſſime videatur prædictus Nauar. loco ſupracitato. Quantum vero attinet ad expenſas, dicit Sylu. *verbo Conſeruator, num.* 5. *in fine*, ſatisfactionem eſſe faciendam integraliter, de omnibus expenſis legitimis, propter eandem cauſam factis, ſecundum Geminianum, pro quo allegat. *cap. in primis* 2. *q.* 1.

Suadentes Iudicibus conſeruatoribus, vt ſuam tranſgrediãtur poteſtatem, & idipſum procurãtes, incidunt in pœnã excommunicationis.

Nota valde, quando conſulentes, fue auxilium præſtantes incidant in pœnam, in aliqua lege poſita.

ARTICVLVS X.

Vtrum Regulares & Religioſi, pro debitis ciuilibus, conueniri debeant, coram prædictis Iudicibus ſuis Conſeruatoribus, an vero coram Iudice ordinario Eccleſiaſtico, ſeu potius coram proprijs ipſorum Prælatis?

HÆc quæſtio latiſſima eſt, & quæ longiorem requirebat diſputationem, ego ipſa tamen breuiter me expediam, nam quantum attinet ad Regularium omnium exemptionem, a Iudicibus ordinarijs, multa ſuperius ſunt dicta, diuerſis in locis, & plura etiam diximus in noſtro libro ordinis Iudiciarij & de modo procedendi in cauſis criminalibus, tam in foro Eccleſiaſtico quam ſeculari agitandis, & miſſa faciendo criminalia, deueniendo ad ciuilia, de quibus dumtaxat præſens eſt propoſitus articulus, quando quæ-

ri tur, coram quibus Iudicibus, Religiosi & Regulares conuenirí habeant, pro debitis ciuilibus, coram prædictis Iudicibus suis Conseruatoribus, an vero corã Iudice ordinario Ecclesiastico, seu potius corã suis Prælatis Regularibus. & qui in eorumdé Monasterijs præsunt dico quod circa præsentẽ difficultatem, DD. sunt valde inter se diuisi, quidã enim dicũt, eiusmodi Religiosos, pro debitis ciuilibus conueniri debere, corã suis Iudicibus Conseruatoribus. quã sententiam & opinionem tenet Io. Gutier. lib. 3. suarum qq. Canon. q. 10. neque prædictæ suæ resolutioni, obstare inquit, q̃ prius in præcedenti quæstione dixerat, nempe non posse Religiosos, & Regulares prædictos, corã suis Iudicibus Conseruatoribus, contra debitores agere ex causa ciuili, nec ipsos in eiusmodi rebus se intromittere, quã inter hunc & illũ casum quammaxima est differentia, latissimumq. discrimen, actor enim secundum iuris Regulas, de iure cõi loquendo, semper debet sequi forũ rei, vt habetur *in iure, in c. si clericus laicũ, & ibi glos. & in c. cũ sit generale, de fore compet. traduntq. D D. latissime in Lauris Ordinem cũ simul. C. de iurisd. omn. iud.* quo fit vt in præcedenti casu, cũ Religiosi prædicti essent actores, debitores vero rei, non ipsos poterant ad suorũ Conseruatorũ iudicium trahere, quinuero corã proprijs eorũ Iudicibus, debebãt illos conuẽire, neque Conseruatores in eiusmodi rebus possent se intromittere, cum de iure cõi loquendo, nõ cognoscãt, aut agnoscere debeãt, nisi de manifestis iniurijs & violentijs, iuxta iã pluries dictũ *c. 1. de off. & potest. iud. del. in 6.* at in præsenti casu, è cõtra se res habet, nam cũ actores sint seculares & prædicti Religiosi rei, habeantq. à sede Apost. Iudicem Conseruatorẽ, delegatũ & deputatũ, quem elegerunt pro suis causis, qui eos defendat & manuteneat, consequens esse videtur, vt corã eo conueniendi sint ex quacumque causa, sed maxime ex causa ciuili, cũ is sit proprius eorũ Iudex, ratione cuius exempti sunt à potestate Iudicis ordinarij, qua etiam ratione à iure, sæpe ac sæpissime, quinuero & à sacro Conc. Trid. appellantur & nuncupantur exempti. Verba sunt expressa supradicti Ioan. Gutier. quam suam sententiam aliquibus rationibus, ac iuribus comprobare contendit, de quibus statim dicemus.

I. Opinio.

II. Opinio.

Nota, quod de iure communi actor semper tenetur sequi forum rei.

Sed contrariam omnino opinionem, tenent alij. asserentes, Religiosos & Regulares prædictos, pro debitis ciuilibus, non posse aut debere corã dictis suis Iudicibus Conseruatoribus conueniri, nec vero corã Iudice ordinario Ecclesiastico, à quo omnino exẽpti sunt, atque notorium exemptionis priuilegium habent, sed corã suis proprijs Prælatis, qui sunt veri & proprij ipsorum Iudices, tam in ciuilibus quã in criminalibus, & quibuscunque alijs. Hãc sent. & opin. tenet, multisq. probat & firmare contendit, P. Fr. Eman. Rodr. in suis qq. Regul. to. 1. q. 65. ar. 13. vbi hac de re agit, & quia prædictarũ opinionum quælibet in speciali, atque particulari casu, non ratione & suã probabilitate caret, quinuero videtur, quod defendi, ac sustineri possit, pro præsentis art. resolutione, & vt hac in re, q̃ tenendũ ac practicandũ est, & in mediũ proferam, breuiter summa resolutione sequẽtes statuo cõclusiones.

Prima Conclusio.

Proprius & immediatus Religiosorũ, ac Regularium Iudex est Abbas, siue ipsorum Prælatus, tam in ciuilibus, quam in criminalibus.

CErtissimum est & omni dubio procul, q̃ proprius Religiosorũ, siue Regularium ordinarius Iudex, atque immediatus, est Abbas, seu alius ipsorũ Prælatus in pertinentibus ad Regulam, regulariaq. statuta, tam in ciuilibus quam in criminalibus. Hæc conclusio est certa, & manifesta, & eam tenet expresse Nauarr. in Comment. 3. de Regul. super *cap. non dicatis* 18 q. 1. *num.* 63. quam & probat ex *lege fin. C. de iurisdictione omn. iud. & in capitulo cum*

ab

ab Ecclesiarum de offic. ordinarij, nec ſolum probatur prædicta concluſio, per ea quæ ibidem, à prædicto Doctore adducuntur latiſſime, verumetiam & per illa quæ tradit idem ipſe, in Comment. 3. ſuper cap. *nullam 18. q. 2. nu. 4.* explicando, & declarando illa verba Pelagij Papæ, ibidem appoſita, quibus dixit *quod nota Monaſterij poteſtas ad Abbatem pertinet*. Sed præterea probatur, quia hac ratione Religioſi, & Regulares prædicti, cõmuniter in iure, atque in Concilio Trident. vocantur exempti, & eorum exemptio ab Epiſcoporum, ſeu aliorum Iudicum iuriſdictione, adeo eſt notoria, cunctisq. peruia, vt dicant omnes communiter ſcribentes, eam probatione minime indigere, & quod ab ordinarijs citati non tenentur eiſdem reſpondere, aut coram ipſis comparere. Qua quidem de re videantur, quæ latiſſime tradit Sylueſter *verbo exemptio q. 7. num. 8.* citans in id, Panorm. *in cap. cum Ordinem de reſcriptis*, vbi ad hoc propoſitum plura dicit, faciendo diſtinctionem, inter notorie exemptos, & iamdiu toleratos in exemptionis priuilegio, quales ſunt Mendicantes, & alios non ita notorie exemptos, & dicit, quod primi citati, non tenentur coram Iudicibus ordinarijs comparere, quod probat ex multis iuribus, & quod ſententia ab ipſis lata contra ipſos, tamquã contra contumaces, erit omnino nulla, vtpote lata a nõ ſuo Iudice, alij vero comparere tenentur, ad allegandum ſuum priuilegium, intra terminum ſibi præfixum, ſed in loco congruo atque ſecuro, iuxta *cap. cum perſonæ de priuilegijs. lib. 6.* Supradicta omnia ſunt certa & vera, de iure communi, & quamuis Nauarr. loco ſupracitato, aliqualiter dubitet, quinuero expreſſe dicat, quod Prælatus inferior, de iure communi, non habet iuriſdictionem, in eos qui ſunt ſui Collegij, quoad extraria, quæ non tangunt Regulam, aut Regularia ſtatuta, ſiue ciuilia, ſiue criminalia, inquit tamen quod ex priuilego, vel ſaltim conſuetudine, nullum eſt Monaſterium, in quo iam Prælatus, non cognoſcat etiam de illis, ſaltim cum crimina non requirunt depoſitionem, expreſſeque fatetur, quod iam omnes Regulares exempti ſunt ab Epiſcoporum & ordinariorum iuriſdictione, quod adeo inquit, verum eſt, vt raro in prædictis Religioſis locum habeat, *cap. volentes de priuilegijs lib. 6.* quo cautum & ſtatutum fuit, vt ordinarius poſſet cognoſcere contra exemptos, ratione delicti vel contractus, extra loca exempta facti, vel rei ſitæ extra illa, nã aliquibus (inquit) Religionibus cõceſſum eſt directe, alijs vero per communicationem, & indirecte, vt conuenire non poſſint, etiam in illis, cum derogatione prædicti, *cap. volentes*, edititin Concilio Lugdun. Sed de hoc alias, nunc procedamus viterius.

Nota valde circa Religioſorũ exemptionem, quibus in caſibus citati, vt coram ordinarijs compareant, reſpondere tenẽtur.

Secunda Concluſio.

De iure communi loquẽdo, Religioſi & Regulares, pro debitis ciuilibus, coram ſuis proprijs Prælatis, non vero coram ſuis Conſeruatoribus, aut Iudice Eccleſiaſtico ordinario, debent conueniri. Hæc concluſio eſt expreſſe contra ſupradictum Ioann. Gutier, ſed tenet eam prædictus Pater Fr. Emman. Rodriguez, loco ſupracitato, ſatisque colligitur ex cõcluſione prædicta, etenim ſi Religioſi & Regulares, vt prædictum eſt, ſuos habent ordinarios atque immediatos Iudices, nempe proprios Prælatos, quibus ſubijciuntur, & qui Monaſterijs præſunt, non ſolum in pertinentibus ad ipſorum Regulam, regulariaq. ſtatuta, verumetiam in negorijs extrarijs, ciuilibus & criminalibus, contra rationem omnino, & contra Ius ipſum eſſe profecto videtur, vt etiam pro debitis ciuilibus, coram alijs conueniantur, quicumque illi ſint, ſiue ſint Iudices ordinarij Eccleſiaſtici, à quibus (vt præmiſſum eſt) ſunt exempti, ſiue vero ſint Iudices Conſeruatores prędicti, qui vel maxi-

De Iure communi loquẽdo, Religioſi & Regulares, pro debitis ciuilibus, corã ſuis proprijs prælatis, debent conueniri, non vero coram Iudicibus conſeruatoribus, neque coram ordinario.

me,in hiſce rebus,nullam omnino ſuper eos poteſtatem habent.Quod contra prædictum Ioan. Gutier. hac vel vnica eaq. efficaciſſima ratione probatur,& vt dicitur ad hominẽ, nam ſi vt ipſe dicit, & habetur expreſſe *in d. cap. 1. de off. & poteſt. Iud. dele.* Iudices Cõſeruatores prædicti,non poſſunt cognoſcere niſi de manifeſtis iniurijs & violentijs,nec ſuam poteſtatem extendere, ad alia quæ iudicialem requirunt indaginem,ſub pœna ibidem poſita, hac enim ratione affirmat,non poſſe Fratres prædictos,reos pro debitis ciuilibus,coram ſuis Conſeruatoribus Iudicibus conuenire, qua ratione ergo in præſenti contrario caſu, in odium prædictorum Religioſorum, ampliandam,atq; extendendam dicit,dictorum Iudicum Conſeruatorum,poteſtatem & iuriſdictionem,vt pro debitis ciuilibus, coram ipſis,non vero coram ſuis proprijs Prælatis, Religioſi ijdem conueniantur ? Hæc certe ratio, meo quidem iudicio fortiſſima eſt,clareq. cõcludit.Cui & alia de nouo accedit,nam vt etiam ex dictis conſtat,Superiores atque Prælati,ſunt Religioſorum ordinarij Iudices, ordinariamq. ſuper eos exercent iuriſdictionem, quæ ſecundum Iuris Regulas,ad omnia ſe extendit,in quibus non ſunt prohibiti, & in quibus expreſſe limitata non fuerit, prædicti vero Conſeruatores,tantummodo ſunt Iudices delegati,delegatamq. habent iuriſdictionẽ, quæ non ſe extendit,niſi ad illa quæ ſibi committuntur expreſſe,aut ſine quibus non congrue poſſent expediri, & nullo modo ſe extendit ad ea quæ expreſſe ſunt prohibita & limitata iure, ergo contra Ius, & contra rationem omnino erit,vt pro debitis ciuilibus, Religioſi & Regulares cora eiuſmodi Conſeruatoribus,non vero coram proprijs ipſorum Prælatis conueniantur.Supradicta omnia confirmantur,ex eo quia Religioſi ijs præſertim temporibus,non habent perpetuos Conſeruatores,ſicut habebant antiquitus, coram quibus pro prædictis debitis ciuilibus debeant, aut poſſint conueniri, quinuero habent Conſeruatores ad nutum amouibiles, eoſque nominant atque conſtituũt, ſolummodo quando id neceſſitas aliqua exigit, dicere autem,vt prædictus Ioan.Gutier.dicit,quod in eo caſu,coram Iudice Eccleſiaſtico ordinario conueniantur, qui eoſdem compellat ad conſtituendum & aſſignandum Conſeruatorem,ſeu iam aſſignatum oſtendant, coram quo lis, & cauſa proponatur, debitumq. petatur, alioquin quod ipſi ad ſe negotium auocent, atque in eo procedant, non videtur nimis iuridice dictum,neque ad rationem conformiter, cum vt prædictum eſt, habeant ipſi ſuos Iudices ordinarios Prælatos, coram quibus poſſint conueniri; & reuera Conſeruatoribus Iudicibus prædictis,iuriſdictio in eo videtur concedere,quam ius ipſum nullatenus ſibi permittit,non ergo eſt iuridicũ,quod ſupradictus Ioan.Gutier. dicit,neque Religioſos prædictos,à Iure ſiue à Cõcilio Trid.dici exemptos,à iuriſdictione Iudicum ordinariorum, ratione prædictorum Conſeruatorum, nam Religioſorum exemptio, non à Conſeruatorijs,ſiue Iudicibus Conſeruatoribus prædictis dimanat,ſed à ſubiectione ſuorum Prælatorum ordinariorum,quibus in vtroque foro ſunt ſubiecti, quod eſſe verũ conſtat ex ipſis priuilegijs, & Conſtitutionibus Apoſtolicis, ac ex vniuerſali ita cõprobata & declarata cõſuetudine,& forſan prius Religioſi prædicti,fuerunt exempti, quam pro eiſdem Conſeruatores conſtituti.Sed quidquid de hoc ſit,nihilominus prædicta cõcluſio vera eſt,firmiterq. tenenda,quod communiter, & Regulariter loquendo, religioſi pro debitis ciuilibus,coram ſuis proprijs ordinarijs Prælatis, nõ vero coram Iudicibus Conſeruatoribus prædictis, neque corã Iudice Eccleſiaſtico ordinario debent conueniri. Exiſtimauit, vt credo,ſupradictus Ioan.Guzier,quod Conſeruatores Regularium,ſunt ad modum Conſeruatorũ,Vniuerſitatũ,Doctorum

rum & Scholarium, qui de omnibus eorum cauſis iudicãt atque cognoſcũt, ciuilibus & criminalibus, & alios non habent Iudices, coram quibus poſſint conueniri, quorum etiam ratione, dicuntur exempti à iuriſdictione Eccleſiaſtica & ſeculari; at in Religionibus non ita ſe res habet, nam Religioſi ſuos habent Iudices ordinarios Prælatos, qui de eorum omnibus cauſis cognoſcant, per iuriſdictionem ordinariam, per quam ab alia ordinariorum Eccleſiaſticorum iuriſdictione dicuntur exempti, & non per ſubdelegatam, prædictorum Iudicum Cõſeruatorum, qui ſolummodo deſtinantur, pro defenſione fratrum à violentijs, & manifeſtis iniurijs, nõ vero ad alias cauſas.

Tertia Concluſio.

In cauſis ciuilibus, mercedum & miſerabilium perſonarũ, Regulares extra Monaſterium degentes, quomodolibet exempti, etiamſi Iudicem deputatum habeant, ſiue illum non habeant, coram locorum ordinarijs, tamquam in hoc ab ipſa Sede Apoſtolica delegatis, poſſunt conueniri. Hæc concluſio habetur expreſſa, in Conc. Trid. *ſeſſ. 7 c. 14.* vbi ad hoc propoſitum ſequentia habentur verba. *In exemptorum cauſis, conſtitutio Innocentij IV. quæ incipit, volentes, in generali Concil. Lug. edita ſeruetur, quam eadem ſacroſancta Synodus innouandam cenſuit, & innouat. addendo inſuper quod in ciuilibus cauſis, mercedum & miſerabilium perſonarum, clerici ſeculares aut Regulares, extra Monaſterium degentes, quomodolibet exempti, etiamſi certum Iudicem à Sede Apoſtolica deputatũ in partibus habeant, in aliis vero ſi ipſum Iudicem non habuerint, coram locorum ordinariis, tamquam in hoc ab ipſa Sede Apoſtolica delegatis, conueniri & iure mediante debitum cogi, & compelli poſſint, priuilegijs & exemptionibus, Cõſeruatorum deputationibus, & eorum inhibitionibus aduerſus præmiſſa nequaquam valituris.* Id ipſum confirmatur *in eadem Concilio ſeſſ. 14. c. 5.* Quæ ſupradicta verba, explicans Nauar. in d. Comment. 2. de Regularib. *ſuper cap. non dicatur nu. 63.* inquit, ea eſſe intelligenda ſolummodo, vt verba ipſa ſonant, de Monachis extra Monaſterium degentibus, iuxta id, quod in eodem Concilio habetur *ſeſſ. 6. c. 3.* de Monachis ſiue Regularibus delinquentibus extra Monaſterium, nam ijs quoad cauſas ciuiles mercedum, & miſerabilium perſonarum, & quando delinquunt, nulla exemptionis proſunt priuilegia. Vnde inter Regulares exemptos, degentes extra Monaſteria, & degentes intra, duplicem conſtituit differentiam, quarum eſt prima, quod iſti ſuper nullis cauſis conueniri poſſunt coram ordinarijs, illi autẽ ſic, ſuper prædictis duobus generibus cauſarum, nempe mercedum ac miſerabilium perſonarum. Secunda vero eſt, quod degentes intra Monaſteria, non poſſunt propter ſua delicta ab ordinario puniri, niſi quando extra Monaſterium, cum populi ſcandalo delinquunt, & non puniuntur à ſuis Prælatis, monitis ab ordinarijs, id vt faciant: at vero extra Monaſterium degentes; puniri poſſunt, ſicut à contrario ſenſu colligitur, ex eodẽ Conc. *ſeſſ. 25. cap. 14.* vbi ad hoc propoſitum ſequentia verba habentur. *Regularis non ſubditus Epiſcopo, qui intra clauſtra Monaſterij degit, & extra ea ita notorie deliquerit, vt populo ſcandalo ſit, Epiſcopo inſtante à ſuo Superiore intra tempus ab Epiſcopo præfigẽdum, ſeuere puniatur, ac de puniremo Epiſcopum certiorem faciat, ſin minus, à ſuo ſuperiore officij priuetur, & delinquens ab Epiſcopo puniri poſſit.* Per quæ dicta verba dicit prædictus Nauarr. reſpondiſſe ſe, non potuiſſe Vicarium cuiuſdam Epiſcopi Regni Neapolitani, cognoſcere de quodam ceſſu, qui petebatur à quodam Conuentu, Ordinis Minimorum Sancti Franciſci de Paula, habentium exemptionẽ, cum derogatione *dicti cap. volentes*, tum quia non degebant extra Cõuentum, tum etiam quia non agebatur, de vlla prædictorum duorum generum cauſa,

Coram quo Iudice fiat cõueniẽdi Regulares, extra Monaſterium degentes, in cauſis mercedum, ac miſerabilium perſonarum.

Digitized by Google

nec de delicto extra Monasterium, cum populi scandalo commisso, quæ omnia quammaxime iuridice dicta sunt, & multum memoriæ commendanda. Et aduerto, quod non dicuntur extra Monasteriorum claustra degere, Fratres qui prædicationis vel confessionis, seu eleemosynæ petendæ causa, aut alterius rei similis, ad tempus & non permanenter, extra Monasteria commorantur, sed qui ibidem domicilium habent, ex speciali licentia siue priuilegio, vt extra sua Monasteria degant. Neque etiam extra dicuntur degere, illi qui secundum sua regularia instituta, inseruiunt alicui beneficio, aut sunt addicti alicui Monasterio Monialium, neque eiusmodi comprehenduntur in decreto prædicto, nam quamuis extra Monasterium commorentur, non tamen extra illud proprie dicuntur degere, cum sint subditi proprijs suis Prælatis, nec ibi existant ex aliqua speciali Sedis Apostolicæ licentia, siue priuilegio. Solummodo ergo in prædicto comprehenduntur decreto, Fratres extra Monasteriorum claustra degentes, ex prædicta licentia, aut priuilegio, atque immediate Sedi Apostolicæ subiecti, pro quibus cõsueuere semper constitui, & deputari Iudices Conseruatores, qui de omnibus eorum causis, tam ciuilibus quam criminalibus cognoscerent, de quibus dicit Concilium, quod non obstantibus prædictis Iudicibus, si illos habeãt, aut etiam si illos non habeant, & exemptione quacumque in causis ciuilibus, mercedum, & miserabilium personarum, coram ordinarijs conueniri possint, tamquam in hoc ab ipsa Sede Apostolica delegatis, & Iure medio cogi & compelli ad soluendum debitum.

Quinã fratres dicantur extra Monasterij claustra degere.

Quarta Conclusio.

Religiosi & Regulares extra Monasteriorũ claustra degentes, ex speciali priuilegio siue licentia, extra Monasteriorũ claustra degentes, in causis ciuilibus aliarũ quarumcumq; personarũ, extra causas mercedum, & miserabilium personarum, si Iudicem Conseruatorem in rescripto deputatum habeant, coram eo conueniri possunt, sin vero illum non habent, in tali casu poterunt conueniri, coràm Iudicibus ordinarijs. Hæc cõclusio satis videtur iuridica, rationiq. consona, nam cũ Religiosi prædicti, extra Monasteriorũ claustra degant, ac quodãmodo exempti sint, ab ordinaria suorum Prælatorum, ordinariorumq. Iudicum iurisdictione, operæ pretium est, vt Iudicem habeãt coram quo in eiusmodi casibus, quinuero & in alijs occurrentibus, debeant & possint conueniri. atque ita si illũ in rescripto deputatum habent, coram eo conuententur, tamquam coram Iudice in id à Sede Apostolica delegato, eo modo quo conueniri deberent coram proprijs suarum Religionum Prælatis, si intra Monasteria degerent. Si vero illum non habent, in tali casu ratio ipsa fert, vt conueniantur coram ordinarijs Ecclesiasticis, vt non deficiat iudex, apud quem conueniantur. In hoc sensu intellecta, atque in proposito casu, indubie veram esse intelligo doctrinam traditam à prædicto Ioanne Gutier. loco supracitato, & quod ad ipsum prædicta Concilij verba, superius posita possunt applicari, & adaptari illiq. quadrant, non vero ad casum quem ipse ibidem adducit. nam loquitur indifferenter, & absq. delectu & discrimine, de omnibus in vniuersum Religiosis, tam intra Monasterium degentibus, quam extra, cum reuera Cõcilium in decreto prædicto, non loquatur nisi solummodo, de Religiosis extra Monasterium degentibus, ad sensum supradictum, vt patebit intuenti; idquod & Nauar. tenet expresse loco supracitato. Vnde dico quod praxis in eiusmodi casibus seruanda, non est illa, quam tradit prædictus Io. Gutier, sed ista quæ sequitur, nẽpe q̃ Religiosi intra Monasteriorũ claustra degẽtes, pro quibuscumq.

Religiosi, & Regulares extra Monasteriorũ claustra degentes, coràm quo Iudice pro debitis ciuilibus habeãt cõueniri extra casus dictos.

In quo sensu opinio, & sententia Ioannis Gutieres sit vera.

Praxis in hisce rebus seruanda, quænam sit, pro Religiosis tam intra, quã extra claustra degentibus.

cumq. debitis ciuilibus, nō corā Iudicibus ſuis Cōſeruatorib. nec vero corā Ordinario Eccleſiaſtico, ſed coram ſuis proprijs Prælatis, qui ſunt veri & proprij ipſorum Iudices, debent conueniri, & hoc etiamſi debita ſint mercedum atque miſerabilium perſonarum, nam decretum quo Concilium ſtatuit, vt in ijs conueniantur coram Ordinarijs, non intelligitur, niſi de Religioſis extra clauſtra Monaſteriorum degentibus, vt ex ipſo textu expreſſe conſtat. Si vero Religioſi ſupradicti extra clauſtra degant, & debita ſint mercedum, ac miſerabilium perſonarum, ſiue Iudicem Conſeruatorem certum à Sede Apoſtolica deputatum in partibus habeant, ſiue illum non habeant, conueniri debent coram locorum Ordinarijs, tamquam in hoc ab ipſa Sede Apoſtolica delegatis, & iure medio, ad ſoluendum huiuſmodi debita, cogi & compelli poſſunt, priuilegijs, exemptionibus, Conſeruatorum deputationibus, & eorum inhibitionibus aduerſus præmiſſa nequaquam valituris (verba ſunt expreſſa ſupradicti Concilij.) Sed quid ſi ſupradicti Religioſi, extra dicta Monaſteria degant, & debita ſint, non mercedum & miſerabilium perſonarum, ſed aliarum perſonarum quarumcumque, quid in hoc caſu faciendum eſt? Ad hoc reſpondeo, ſub diſtinctione, quod ſi Iudicem habeant, per Sedem Apoſtolicam deputatum vt ſupra, coram eo poſſunt & debent conueniri: ſi autem illum non habuerint, coram locorum Ordinarijs, tamquam in hoc à Sede Apoſtolica delegatis, vt ſupra, non obſtantibus quibuſcumque, &c. Et hic eſt verus ſenſus illorum verborum, quæ in Decreto prædicto ponuntur, *in alijs vero ſi ipſum Iudicem non habuerint*, &c. non vero ille quem exiſtimauit ſupradictus Ioan. Gutier, comprehendendo in dicto Decreto, omnes in vniuerſum Religioſos, tam degentes intra, quàm extra Monaſteria, cum reuera (vt prædictum eſt) Concilium non loquatur, niſi de degentibus extra. Vnde perperam, ac ſine ratione colligit, quod Religioſi degentes intra, non coram ſuis Prælatis & Iudicibus Ordinarijs, ſed coram dictis Iudicibus Conſeruatoribus, ſi illos habuerint, ſin vero minus, coram Iudice Ordinario Eccleſiaſtico debeant & poſſint conueniri. Supradicta omnia, meo quidem iudicio, ſunt certa & vera, ſtando in iure communi. Neque obſtabit dictis, ſi in aliquo priuilegio ſiue conſeruatoria, habeatur expreſſe, quod aliqui Religioſi, tam in cauſis ciuilibus, quam in criminalibus, ſeu mixtis, ſiue ſint actores, ſiue vero rei, poſſint & valeant eligere Conſeruatores, coram quibus eorum cauſæ agantur, quale priuilegium habere dicuntur Religioſi viri Societatis Ieſu, nam dico, quod in tali caſu, ſi ipſi voluerint, eo vti poterunt, non tamen ad id aſtringuntur de iure communi. Erit autem eiuſmodi priuilegium, vtile atque proficuum, in caſu quo ab eiſdem ſeu ab alijs, qui eiuſdem communicationem habeant, coram Iudice ſeculari ſiue Eccleſiaſtico, aliquod petatur ciuile debitum, dicentibus ad ipſos iuriſdictionem pertinere, non vero ad proprios Regulares Prælatos. Nam in tali caſu, cum Prælati Regulares nullis armis poſſint ſe defendere, contra ſupradictos Iudices, procedendo pœnis & cenſuris, virtute priuilegij prædicti, eligere poterunt Iudicem Conſeruatorem, qui ipſa ſum faciat, atque de eadem cauſa cognoſcat, vel ad Prælatos ſupradictos illam remittat. Et hæc de iſto Articulo dicta ſufficiant.

Nota hoc val-

ARTI-

906

ARTICVLVS XI.

Vtrum Iudices Conſeruatores Regularium, procedere poſſint, contra detentores animalium eorumdem, facientium damnum in paſcuis, ſeu alibi?

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, explicabuntur breuiter per ſequentes concluſiones.

Prima Concluſio.

Iudices Cõſeruatores Regularium, nõ poſſunt procedere contra detentores animaliũ ſuorum, facientium damnũ in paſcuis ſeu alibi, ex ea ſolũmodo ratione, quia illa detinent.

IVdices Conſeruatores Regularium, non poſſunt per cenſuras procedere, contra detentores animalium eorumdem, facientium damnum in paſcuis, ſeu alibi, ea ſola ratione quia ipſa detinent. Hæc Concluſio probatur expreſſe, nam eiuſmodi animalia non ſunt res Eccleſiaſticæ, ſed ſeculares, quamuis quoad dominium ad Eccleſiaſticos ſiue Regulares prædictos ſpectent. Quo fit, vt à Iudice ſeculari, ſine aliqua ipſorum iniuria poſſint detineri, quando inueniuntur in paſcuis ſeu alibi, alienis rebus damnum inferentia, iuxta caſum legis poſitæ, in noua recop. *l. 11. tit. 3. lib. 1.* vbi contra animalia prædicta conſtituitur certa & peculiaris pœna. Quod autem animalia ipſa, pertineant ad forum ſeculare, non vero Eccleſiaſticum, tradit expreſſe Baldus, *in l. de ijs, C. de Epiſc. & Cler.* vbi inquit, quod quando tributum eſt appropriatum ipſi rei, Iudex poteſt manumittere ad rem ipſam, quamuis ſit Clerici aut Religioſi, recipereq. tributum, quia eſt de ſua iuriſdictione, ſed non poterit, inquit, facere aliquid contra perſonam Clerici aut Religioſi, alias incideret in pœnam Canonis, id quod tenent omnes communiter Doctores. Vnde fit, quod non poſſunt Religioſi prædicti, eligere Conſeruatores, contra detentores ſupradictorum animalium, ex ea ſola ratione quia illos detinent, vt dictum eſt, bene tamen ex alia, de qua ſit ſecunda Concluſio.

Secunda Concluſio.

Iudices Cõſeruatores Regularium, in quo caſu poſſũt procedere contra detẽtores ſuorum animaliũ.

Iudices Conſeruatores Regularium, bene poſſunt procedere, contra ſupradictos detentores animalium, quando ratione damni illati, Monachi ſiue Religioſi, conueniuntur coram ſeculari Iudice, vel Eccleſiaſtico Ordinario, non vero coram propriis ipſorum Prælatis, aut coram dictis Conſeruatoribus, ſi ipſi in eoſdem conueniant. Hæc Concluſio ſatis conſtat, ex ſupradictis in præcedenti Articulo. Et ratio ipſius in promptu eſt, cum prædictorum Religioſorum perſonæ, ſint exemptæ à ſupradictorum iuriſdictione, nec vllo modo conueniri poſſunt, coram ſeculari Iudice, nec vero coram Iudice Eccleſiaſtico Ordinario, cum ipſi habeant proprios Iudices, nempe ſuos Ordinarios Prælatos, aut Conſeruatores prædictos, coram quibus poſſint conueniri, quinuero & debent, cum ſint rei, iuxta ſuperius dicta: ergo ſi aliter fiat, vis atque violentia in eo ipſo infertur, manifeſta, illis irrogatur iniuria, quam euitare, ſine non permittere, eſt proprius caſus, dictorum Conſeruatorum, iuxta *cap. 1. de offic. & poteſt. Iud. deleg. in 6.* atque ita in hoc caſu, bene poſſunt procedere contra talia facientes, & Iudices in eiuſmodi non ſe inhibentes. Et idem exiſtimo eſſe dicendum, ſi detentio prædictorum animalium, per Iudices ſeculares facta fuerit omnino iniuſta, & cum Religioſi prædicti paratos ſe exhibeant, ad ſatisfaciendum damno, & ſtan-

dent (vt dicitur) iniustitiam, sufficienti præstita cautione, noluerint illa sibi dimittere, nisi prius fiat realis restitutio & satisfactio. In tali casu etiam credo, quod possunt contra eosdem procedere, tum quia in eo ipso grauis atque notoria illis irrogatur iniuria, propter prædicta animalia detenta, tum etiam quia in sua exemptione, & per Bullarū Conseruatoriarum priuilegia, non solum personæ prædictorum Regularium, sunt a dictis iudicibus exemptæ, verumetiam & eorum bona, mobilia & immobilia, & ad protectionem & defensionem, supradictorum Iudicum Conseruatorum spectant.

ARTICVLVS XII.

Vtrum Conseruatores Regularium, possint procedere contra alios Regulares & Religiosos, & contra Doctores & Scholares, habentes etiam pro suis causis Conseruatores?

RAtio dubitandi est, quia vt habetur in iure, *in Authent. de sanctis Episcopis, §. sed hæc præsenti, & in l. verum, §. vlt. cum legibus sequentibus, ff. de Minoribus*, priuilegium habens, non vtitur priuilegio, contra habentem idem priuilegium, quod est id quod communiter dicitur, *quod priuilegiatus contra pariter priuilegiatum non gaudet priuilegio*: ergo cum in præsenti (vt supponitur) prædicti Regulares, Doctores & Scholares pro suis causis priuilegium habeant, eligendi Conseruatorem, de facto q. ipsum teneant, videtur, quod Conseruatores Regularium supradictorum, non possint procedere contra Conseruatores aliorum. Pro alia parte facit, quia si hoc esset verum, sequeretur, quod vt plurimum neutri eligere possent Conseruatores, & maxime contra se inuicem, quod est contra concessionem expressam multarum Conseruatoriarum, quibus habetur, vt eligere possint Conseruatores, contra quascumque personas, tam Ecclesiasticas & Regulares, quam seculares, &c. Vt autem hoc plenius fiat, sciriq. possit, qualiter practicari habeat, pro resolutione propositæ difficultatis, sequentem statuo Conclusionem.

Priuilegiatus contra pariter priuilegiatum, non gaudet priuilegio.

Conclusio.

CErtissimum est & omni dubio procul, quod in multis casibus, Conseruatores Regularium procedere possunt, contra alios Regulares siue Religiosos, & contra Doctores & Scholares habentes etiam pro suis causis Conseruatores. Hæc Conclusio manifeste probatur, ex ratione adducta pro contraria parte ad rationem dubitandi, & quia quamuis verum sit, quod pro alia parte adducitur, ac communiter dicitur, quod priuilegiatus contra pariter priuilegiatum, non gaudet priuilegio, id tamen intelligendum est, quando vterque priuilegiatus priuilegio gauder, quod est dicere quando simul concurrunt duo, qui priuilegium habent, & sunt in casu, quo vtrumq; priuilegium valet, quiquidem casus non dabitur de facili, nam regulariter loquendo, quando duo simil idem habent priuilegium, & contendunt de aliqua re, is quidem præfertur alteri, qui eiusmodi priuilegium actu habet, & actu est in ea re, & in ea specie, de qua controuertitur, & de qua agitur, prout habetur in iure, *in l. vlt. ff. ex quibus causis*, & ibi notat Bart. & post alios Ioan. Parlad. libr. *varium quæst. cap. 17. num. 18.* plures Doctores allegando, & pro hac conclusione facit, *iuris Regula, in.* 65. qua dicitur, quod in pari delicto & causa, potior est conditio possidentis. Vnde in hoc casu, quodammodo dicere possumus, quod non duo, sed vnus tantummodo habet priuilegium, scilicet ille qui læditur, alter vero cum in ea causa non fuerit

In multis casibus, Conseruatores iudices, quandam Regularium, procedere possunt contra aliorum Cõseruatores, seu cõtra alios Religiosos.

Nota, quod in pari delicto, & causa potior est cõditio possidentis.

fueric læſus, priuilegium minime habere dicetur. Quam doctrinam latiſſime tradit Abbas, *in cap. ad aures, de præſcriptionibus, & in cap. ſuper ſpoliatione, de ordine cognitionum*, & Couar. *in Regula poſſeſſor. 2. p. §. 2. num. 4.* Quæ de ye videantur, quæ latiſſime diximus ſupra, q 42. art. 8. explicando prædictum iuris axioma, quo dicitur, quod priuilegiatus contra pariter priuilegiatum, non gaudet priuilegio, vbi illud nonnullis exemplis, eaſibuſq. adductis illuſtrauimus. Et hæc de iſto Articulo, ac tota Quæſtione dicta ſufficiant.

QVÆSTIO XLVIII.

De portione Canonica, & iis quæ ad hanc materiam ſpectant, in quatuordecim Articulos diuiſa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Quidnam ſit portio Canonica, & quotuplex?

Prima Concluſio.

Quidnã ſit Canonica portio, & quare ſic dicatur.

CAnonica portio, dicitur quædam pars, quæ iure debetur Epiſcopis, ſeu Eccleſijs Parochialibus, à quibuſcumque, de rebus prouenientibus illis, aliqua ratione. Dicitur q. Canonica portio, pro eo, quod ſit à Canonibus approbata, ac debita Decretorum Canonicorum iure. Hanc Concluſionem ponit expreſſe Sylueſter, *verb. Canonica portio, num. 1.* & pro ea citat *cap. de his, & capidestruimus, 10. q. 1. & cap. ſtatuimus, 16. q. 1. & Clement. Dudum, de ſepulturis*, quibus in locis, fit mentio ſupradictæ Canonicæ portionis. Sit ſecunda Concluſio.

Secunda Concluſio.

Canonica portio duplex eſt, alia Epiſcopalis, alia vero Parochialis.

Prædicta Canonica portio, eſt duplex, vna debita Epiſcopo, ab omnibus Eccleſijs totius diœceſis, de omnibus relictis factis eiſdem, altera debita Eccleſiæ Parochiali, de relictis à Parochianis, vel obuenientibus ratione funeris, loco illi, in quo eligit ſepulturam. Hæc etiam Concluſio eſt ſupradicti Sylueſtri, & de prima intelligendum eſſe dicit, ſupradictum *cap. de his, cum ſequentibus*, & multa alia quæ tradit glo. *in cap. ſicut, de cenſibus*, & addit, quod Epiſcopalis Canonica portio, ſecundum glo. *in cap. requiſiſti de teſtam.* eſt, tertia, vel quarta pars, ſecundum conſuetudinem, Parochialis vero eſt varia, nam in quibuſdam partibus, eſt medietas, in alijs vero tertia, vel quarta pars, ſecundum varia iura atq; varias conſuetudines, quibus conſuetudinibus dicit eſſe ſtandum, ſecundum *cap. certificari extra, de ſepulturis*; & quod ſi ibi conſuetudo non apparet, ſecundũ Hoſtienſem, ſpectanda eſt conſuetudo Eccleſiæ Metropolitanæ; & ſi nec illa appareat, ſpectanda eſt conſuetudo Eccleſiarum vicinarumque ſi varia ſit, ſecundum Goſſredum quæ tã debetur, quia in hanc iura magis concordare videntur, *iuxta, e. in noſtra, de ſepulturis*, & quia in dubijs ſemper ſequimur, quod minimum eſt, *iuxta l. ſi ita validum, ff. de leg. 2. in fine & l. ſemper, ff. de regul. iuris*, quod & notat Archidiaconus, *in cap. cum quis in ſepulturis, lib. 6.* & Innocent. *in dicto cap. requiſiſti*, & Bernardus, *in dicto cap. certificari*. Quæ omnia dicit Sylueſter eſſe vera, niſi vbi conſuetudo eſſet, dandi medietatem, vel tertiam par-

Nota circa ſolutionẽ quartæ funeralis, quod in dubijs ſemper eſt ſequẽdum id, quod minimum eſt.

tem

rem, quia tunc iſta eſſet debita, & ſic ſunt intelligenda iura dicentia, quod eſt tertia pars, vel medietas. Tandem concludit Syluester, dicendo, quod de hac quarta parte, ſiue Canonica portione, quæ datur Eccleſiæ Parochiali, detrahitur ab Epiſcopo pro ſe, quarta illius quartæ, & quod à Fratribus Epiſcopus nullam detrahit quartam, ſecundum Federicum, niſi vbi Epiſcopus eſt Parochialis omnium, vt Neapolis, tunc enim vt Parochialis, recipiet quartam à Fratribus, niſi ſint priuilegiati: ſed de hoc alias, nam nunc ſolummodo agimus de ijs, quæ ſunt de iure communi, acturi poſtmodum de illis, quæ tenenda, ac practicanda ſunt de iure particulari, ſiue ex ſpeciali priuilegio. Et hactenus de iſto Articulo.

ARTICVLVS II.

A quibus debeatur quarta Epiſcopalis?

CIrca hanc difficultatem variæ ſunt ſententiæ & opiniones. Oſtienſis enim in ſumma, titulo de ſepulturis dicit, quod debetur & peti poteſt, ab omnibus Eccleſijs, intra propriam diœceſem conſtitutis, iuxta *cap. conſtitutum*, 16. *q.* 1. ſiue ſint Capellæ Monachorum, & aliorum Religioſorum, ſiue Monaſteria aut alia pia loca, ſiue ſint Conuentualia, vel quæuis alia in Ciuitate ſeu extra, iuxta *cap. conquerente, de officio ordinarij, & cap. officij, cap. requiſiſti, de teſtam.* etiamſi ſint exempta, niſi in priuilegio fiat ſpecialis mentio, de priuilegio quartæ Epiſcopalis, pro quo citat *cap. dudum, §. vlt. de decimis, & l. 1. §. merito, ff. ne quid in loco pub.*

Sed Panorm. *in d. cap officij. de teſtam.* tenet contrarium, nempe quod prædicta quarta Epiſcopalis, debetur ſolummodo ab Eccleſijs Epiſcopo ſubiectis, non autem ab exemptis, ſeu ſubiectis immediate Papæ, & dicit, quod ſic tenetur communiter. Sed Petrus de Perufio, in tractatu de Canonica portione, limitat Panormitanum prædictum, dicendo, ipſum dicere verum, quandó legans Eccleſiæ exemptæ, non eſt ſubditus Epiſcopi, vel eſt exemptus ſimiliter, alias inquit debetur. Sed opinio Panormit. eſt verior, de qua ſequens ſtatuitur Concluſio.

Concluſio.

QVarta Epiſcopalis, ſolummodo debetur, ab Eccleſijs Epiſcopo ſubiectis, nón autem ab exemptis ſubiectis immediate Papæ. Hæc Concluſio eſt Panormitani, vbi ſupra, & hanc ſententiam & opinionem probabiliorem dicit eſſe Syluest. *verb. Canonica portio, quæſt. 3. num. 4.* quam & probat hac ratione, quia inquit ſupradicta quarta, datur ratione Eccleſiarum ſolicitandarum per Epiſcopum, nó vero ratione legantium, vt conſtat ex d. *cap. conquerente, de offic. ordinarij*. Vnde dicit ſecundum Abbatem, *in cap. requiſiſti, de teſtam.* quod exempti tenentur eam ſoluere, non Epiſcopis, ſed Papæ, quod & probat, & ſequitur ſupradictus Petrus de Perufio, vbi ſupra, ſed legatus de latere non poterit eam petere, cum non ſit diœceſanus exemptorum, vt tradit gloſſa, *in cap. quibuſdam, de priuilegijs, lib. 6.* hæc ſupradictus Syluester, quæ pro iſto Articulo breuiter dicta ſufficiant.

Epiſcopalis quarta, ſolummodo debetur ab Eccleſijs Epiſcopo ſubiectis, nó autem ab exemptis, vel ſubiectis immediate Papæ.

ARTI-

Digitized by Google

910

ARTICVLVS III.

De quibus rebus debeatur, prædicta quarta Episcopalis?

Huic Articulo fiet satis, per sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

De quibus rebus debetur Canonica portio Episcopalis.

QVarta Episcopalis, debetur de omnibus legatis, factis Ecclesijs & locis à quibus debetur, & de decimis & de ijs, quæ obueniunt ratione funeris. Hæc Conclusio est expressa Sylvest. vbi supra, num. 4. q. 4. & dicit esse eam Panor. *in cap. requisisti, de testam.* Sed addit, quod fallit in aliquibus, de quibus fit mentio, *in cap. fin. de testam.* & ponit septem casus, in quibus fallit. Primo, quando relinquitur aliquid pro ornamentis Ecclesiæ, seu vestibus, vt sericum pro planeta, vel aliud ornamentum pro altari. Et idem est iudicium, si legetur aliquid, vt fiat chorus vel pictura, aut calix, vel aliquid huiusmodi, quod pertineat ad diuinum cultum, & immediate ad honorem Dei, vt oleum, & cera pro luminaribus. Secundo, quando legatur aliquid, pro prædictis ornamentis redimendis, ornandis vel reparandis, secundum Innocentium, *in dicto cap. fin.* & idem esse dicit Sylvester, quando legatur pro extruendo sepulchro, quia Religionis est, Monumenta construi vel exornari, iuxta *l. 1. §. interdictum, ff. de mor. infer.* Tertio, quando legatur pro fabrica Ecclesiæ, reparatione indigente, & portio pro fabrica non habetur, vel si habetur, non sufficit. Sed si Ecclesia non indiget fabrica, soluenda erit quarta secundum Ostiensem, & reliquum seruabitur tempore necessario ad fabricam. Quarto, quando legatur, pro anniuersario celebrando annuatim, *vt in cap. cum creatura, de celebrat. Missarum.* Quinto, quando legatur ad perpetuum diuinum cultum, vt puta, vt annuatim fiat festum alicuius Sancti, vel vt dicatur officiū in vna Capella, quia in huiusmodi consistit diuinus cultus, iuxta *cap. fin. de rescriptis, lib 6.* Sexto, fallit in oblationibus, de quibus non debetur quarta, vt olim secundum Panormit. *in dicto cap. requisisti.* Et tandem septimo & vltimo, secundum eumdem, fallit in donatione facta in vita, de qua etiam non debetur quarta, vt habetur *in cap. de his, de sepulturis, & in cap. 1. de statu Monach.* Solummodo est difficultas, an debeatur quarta Episcopo, de relictis factis alicui Hospitali? de quo fit secunda Conclusio.

De quibus rebus nō debetur sæpradicta Canonica portio.

Secunda Conclusio.

Si Hospitale est Religiosum, & constructum auctoritate Episcopi, quarta debetur Episcopo de relictis factis eidem. Hæc Conclusio est Sylvestri, loco supracitato, num. 5. q. 5. & dicit eam esse Panorm. *in d. cap. officii, de testam.* & etiam Ioan. Andr. si relictum fuit factum pauperibus talis Hospitalis, quia præsumitur respectus habitus ad locum, & non ad personam, secus inquit esset, si relictum fuisset pauperibus simpliciter, quia tunc non debetur, quod probat *per l. nulli, & l. si quis ad declinandam, C. de Episc. & Cler.* Sed si Hospitale non est Religiosum, inquit Sylvest. quod sunt diuersæ opiniones, sed magis sibi placet & arridet, opinio Panormit. nempe, quod si ædificatum est auctoritate iam defuncti, sic Episcopus habebit quartam, quia & habebit curam, vt habetur *in Authent. de Eccl. tit. collat. 9* & quia non potest amplius redire ad profana; sed si ædificator viuit, non debebitur quarta, & relictum videbitur factum pauperibus, cum talis locus non sit

Si Hospitale est Religiosum, & constructū auctoritate Episcopi, quarta debetur Episcopo, de relictis factis eidem.

capax,

Digitized by Google

capax, quia ædificator potest eum destruere, iuxta *cap cum inter dilectos, de donat.* & Innocent. ibidem. Ex dictis, inquit, Sylvest. colligitur, quod de relictis Fraternitatibus, quarta non debetur, & plura alia dicit circa eiusmodi pauperibus relicta, simpliciter, vel cum aliqua limitatione, quæ vt brevitati studeam, consulto facio missa, videantur ibidem. Solum superest difficultas, an prædicta quarta debeatur Episcopo, de legato facto alicui singulari personæ? de quo fit tertia Conclusio.

Tertia Conclusio.

Quarta Episcopalis non debetur, de legatis factis singularibus personis.

Hæc Conclusio est expressa Sylu. loco supracitato, nu. 6. q. 6. & ponit exemplum, vt quando legatur aliquid Clerico, non habenti administrationem, vel prælationem, seu alicui Canonico, iuxta *cap. requisisti, § fin. de testam.* vel cum legatur aliquid leprosis morantibus in tali loco, vel Domo, vel Eremitis aut Fratribus qui morantur in tali loco, vel aliquibus mulieribus pro dote, vel viduis, peregrinis, & huiusmodi, in quibus inquit cessat *cap. ex parte, el 3. de verb. signif.* pro quo remittit se ad ea, quæ dicit & notat Innocent. *in cap. relatum, de sepult.* & addit quod etiam non debetur, prædicta quarta Episcopalis, de legatis pro male ablatis, quia eiusmodi sunt debita, non legata, siue eorum restitutio sit certa vel incerta: & addit etiam, quod nec debetur supradicta quarta, quando subditus legat aliquid Ecclesiæ, existenti extra diœcesim, quod probat ex Abb. *in d. cap. requisisti*, & Innocent. *in d. cap. officii, de testam.* & Ioan. And. *in d. cap. certificari, de sepult.* quod dicit esse verum, nisi aliter habeat consuetudo & præscriptio, iuxta *cap. cum inter, de verb. sig.* quæ pro hac difficultate sic breuiter dicta sufficiant, & vt horum omnium saltim aliqua habeatur notitia.

ARTICVLVS IV.

A quibus personis, & de quibus rebus debeatur Canonica portio Parochialis?

Huic articulo respondetur, per sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

Canonica portio parochialis solùmodo debetur ab Ecclesijs, vbi aliquis sepelitur, vel ad quam transit se conuertendo, seu alio modo, non vero ab alijs.

CAnonica portio Parochialis, solũ nodo debetur ab Ecclesijs, vbi aliquis sepelitur, vel ad quam transit se conuertendo, seu alio modo, & non ab alijs Ecclesijs vel personis. Hæc Conclusio est expressa Sylu. loco etiam supracitato, nu. 7. q. 9. & quantum attinet ad quartam, quæ debetur ab Ecclesijs vbi quispiam sepelitur, vel ad quam quis transit se conuertendo, vel alio modo, inquit, hoc esse verum, etiam si alias essent exemptæ, nam quoad hoc non sunt exemptæ, secundum Innocent. *in cap. relatum, & in cap. nostra, de sepult. & in cap. requisisti, de testam.*

Secunda Conclusio.

Quarta Parochialis debetur, de omnibus, quæ obueniunt ratione funeris & de legatis factis Ecclesiæ, vbi quis eligit sepulturam.

Supradicta quarta Parochialis, debetur de omnibus, quæ obueniunt ratione funeris, seu in die funeris, & de omnibus legatis factis Ecclesiæ, ad quam quis eligit sepulturam. Hæc Conclusio est Sylvest. vbi supra, & dicit eam esse Raymundi, & probari *per cap. in nostra, & totum tit. de sepult. & per Clement. dudum, eod. tit.* & concordat inquit Ostiensis, qui & ait, hoc esse intelligendum de relictis occasione loci, non intuitu personæ, quamuis Ecclesiæ

fiat, dummodo id non in fraudem fiat, & similiter secundum eam intelligitur de mobilibus & immobilibus, exceptis ijs, de quibus supra diximus, art. 9. agendo de quarta Episcopali, quorum fit mentio *in cap. fin. de testam.* Præsumitur autem, inquit Sylvest. aliquid legari intuitu personæ, si datur à propinquis, pro quo adducit *cap. requisisti, de testam.* Post supradicta adducit prædictus Sylvest. quindecim casus, in quibus fallit doctrina supradicta, nec debetur quarta de iure communi, & inquit, quod fallit etiam in Fratribus Prædicatoribus & Minoribus, ex speciali priuilegio, de quibus plura dicit in q. 19. quæ habetur in num. 15. vbi ponit varias atque diuersas conclusiones siue decisiones ad hoc propositum, quæ à me consulto omittuntur, quia de ijs omnibus infernus speciales atque particulares struendi sunt Articuli, vbi & simul dicemus, quæ de nouo fuerint stabilita & ordinata, circa hoc negocium per Concilium Tridentinum.

Multi sunt casus, in quibus non debetur quarta Parochialis etiã de iure communi, & alij ex priuilegio.

ARTICVLVS V.

Vtrum valeat consuetudo, quod nihil detur Episcopo, vel Ecclesiæ Parochiali, pro Canonica portione supradicta?

HAnc Quæstionem mouet Syluester, *verb. Canonica portio, num. 2. q. 1.* & pro ipsius resolutione, præsupponit ex Panor. *in cap. certificari, de sepult.* quod secundum gloss. *in cap. fin. de consuet. lib. 6.* vbi consuetudo est præter ius, ad eam valere sufficit, tempus decem annorum, vbi vero est contra ius, tempus quadraginta annorum requiritur, vt habetur in *cap. fin. de consuet.* quo supposito, inquit, quod difficultas præsentis Articuli, potest in duplici sensu inuestigari. Primo, vtrum valet consuetudo, quod nihil omnino detur Episcopo vel Ecclesiæ Parochiali? Secundo, vtrum valeat consuetudo, quod detur Episcopo vel Ecclesiæ Parochiali, vltra dimidiam partem? vtputa quod dentur duæ partes ex tribus, vel citra quartam partem, ideſt, quod detur minus, quam quarta pars, aut infra dimidiam & quartam partem. De hoc igitur secundo, de mente Panormit. sequentes statuo Conclusiones.

Quid requiratur ad valendã consuetudinẽ, quod omne cõtra ius, quid vero quãdo est præter.

Prima Conclusio.

AD hoc vt valeat consuetudo, quod detur Episcopo vel Ecclesiæ Parochiali, vltra dimidiam partem, vtputa, quod dentur duæ partes ex tribus, vel quod detur citra quartam partem, id est, minus quam quarta pars, necessum est, quod illa sit præscripta, quadraginta annorum tempore, at vero ad hoc vt detur infra dimidiam vel quartam partem, non est necessum, quod eiusmodi consuetudo sit præscripta, supradicto quadraginta annorum numero, sed sufficit numerus decem annorum. Hæc Conclusio est supradicti Panormitani, & Syluestri, & dicit eam esse Ostiensis, & Ioan. And. Cuius & Panormit. *in d. cap. certificari, de sepult. num. 4.* rationem reddit, quia consuetudo dandi infra dimidiam & quartam partem, non est contra ius, sed præter ius, ac ideo non requiritur, quod sit præscripta, at consuetudo dandi vltra dimidiam, & citra quartam partem, est contra ius, quia nullo iure cauetur, vt debeatur minus quarta, vel vltra dimidiam partem, vnde eiusmodi consuetudo, ad hoc vt valeat, necessum est, quod legitimo quadraginta annorũ tẽpore sit præscripta, alias nõ valebit. hæc Panor. vbi sup. Sed maior est difficultas, circa primũ, vtrum scilicet valeat cõsuetudo, vt nihil penitus, detur Episcopo vel Ecclesiæ Parochiali? Qua quidẽ de re, prædd. Sylu. atque Panor.

Ad hoc vt valeat consuetudo, vt detur Episcopo vel Ecclesiæ Parrochiali, aliquid vltra dimidiã partem vel citra quid requiratur.

Difficultas.

Digitized by Google

Panor. locis citatis, varias atque diuersas referunt Doctorum opiniones, nã Ostiensis, & Ioan. Andr. post eum, sentire videntur quod non valet, id quod similiter tenet Gofredus & Raymundus, cum sit irrationabilis, *per cap. fin. de consuetudine*, quinvero & contra Ius, nempe contra *cap. 1. de sepulturis*, sed Petrus de Perusio, & Innocent. tenent, quod valet, si sit perscripta quadraginta annorum spatio, in quorum sententiam inclinare videntur supradicti Ostiens. & Ioan. Andreas, si sit perscripta eiusmodi consuetudo cum titulo, idest cum rationabili causa, vtputa propter beneficium factum Ecclesiæ, vel aliquid huiusmodi. Sed huic dicendi modo, opponit se Panorm. loco supracitato, asserens quod ad introductionem consuetudinis, non requiritur titulus, cum hoc nullo iure caueatur, imo potius habeatur oppositum, cum sicut dictum est, consuetudo sit quoddam Ius, moribus introductum, & consequenter inductum ex tacito consensu populi, vt habetur *in cap. consuetudo, d. 1. & in l. de quibus. ff. de legibus, & in §. ex non scripto, instit. de iure naturali*, vnde quemadmodum non requiritur titulus, in condenda aliqua lege, ita inquit, nec in introducẽda consuetudine, cum non sit differentia inter legem, & consuetudinẽ, nisi ea quæ versatur inter aliquid tacitũ, & expressum. Resoluendo igitur prædictã difficultatem, dicit Panor. quod dictum prædictorum DD. debet intelligi, loquendo de consuetudine improprie dicta, quæ proprie non consuetudo, sed præscriptio, & sic intelligenda est Gloss. *in cap. non est, de consuet. lib. 6.* vnde sicut in perscriptione contra Ius, requiritur titulus, iuxta *cap. 1. de præscriptionibus, lib. 6.* ita & in introductione consuetudinis improprie dictæ, vt satis probatur, *in d. cap. non est, cum glos.* At id non habet locum in consuetudine proprie dicta, & legitime introducta. Quãdo ergo quæritur, an valeat consuetudo, vt nihil penitus detur Episcopo, vel Ecclesiæ parochiali, respondet, & dicit, quod cum id sit contra Ius, non potest introduci consuetudo, sed in vtroque casu requiritur præscriptio & cum titulo, quod semper dicit esse verum, quando inducitur consuetudo contra eum, cui aliquid debetur de Iure communi, nam tunc non est proprie consuetudo, sed præscriptio, vnde & habere debet præscriptionis commites, at si introduceretur consuetudo, contra alium non eiusmodi Ius habentem, inducì posset sine vllo titulo, nam vt dictum est, ad esse consuetudinis, siue introducendam consuetudinem, non necessario requiritur titulus. Iuxta quam sententiam sequens statuitur conclusio.

Nota. Quid requiratur ad rationẽ consuetudinis, & an vt introducatur, sit necessarius titulus.

Secunda Conclusio.

Canonica portio, Episcopo vel Ecclesiæ parochiali debita, pro parte vel in totum, consuetudine, seu præscriptione potest præscribi, & ad id sine titulo sufficit tempus, de cuius initio non sit memoria, quia illud habet vim tituli. Hæc conclusio est expressa supradicti Panorm. *in d. cap. certificari, de sepulturis*, & probat eam, *ex cap. 1. de præscriptionibus, lib. 6.* & dicit se in facti cotingẽtia, ita consuluisse, & remittit se ad alia, quæ dicit, *in cap. requisisti, de testamentis*, & allegat etiam pro hoc, *cap. de quarta, de præscriptionibus*. Eamdem conclusionem, tenet Sylvest. locõ vbi supra, num. 3. in fine, vbi dicit, quod in vtroque casu Panormitanus sentit, quod portio debita Episcopo vel Ecclesiæ parochiali, in totũ vel pro parte, potest præscribi, & ait quod ad præscribendum in huiusmodi, si consuetudo sit cum titulo, sufficit tempus 40. annorum, si vero sit sine titulo, requiritur, quod sit tempus, cuius in contrariũ initij non sit memoria: quorũ rationem adducit, nam cum Ius

Qualiter contrà portionem canonicam. in totum, vel in parte, consuetudine præscribatur.

cõmune sit pro Ecclesia parochiali,vel pro Episcopo,& consequenter cum præsumptio sit contra possidentem , qui soluere renuerit oportet , quod titulum alleget,& probet , per quem talis præsumptiò tollatur , quod non fit,nisi modo prædicto, quæ pro isto Articulo dicta sufficiant .

ARTICVLVS VI.

Quidnam sit dicendum,de canonica portione prædicta,secundum regularium priuilegia.

HVcusque diximus , quæ ad prædictam portionem canonicam pertinent, de iure communi, nunc operæpretium est, vt ad particularia descendentis, dicamus quid circa eamdem sit dicendum, atque practicandum,de iure speciali atque ex particulari Regularium,Fratrumq. omnium Mendicantium priuilegio , nam omnes,vt pluries iam dictum est,eisdem priuilegijs communicant & perfruuntur. Et vt quæ dicenda sunt , iuxta diuersorum exigentiam temporum , congruo habeantur ordine , pro prouposiri Articuli resolutione,sequentes statuo Conclusiones .

Prima Conclusio .

Quid statuerit Innoc. IV. circa 4. funerale.

INnocentius Quartus , qui præfuit Ecclesiæ,circa annum 1243. in quadam sua Bulla, quæ incipit, *Pacem vestram*,data Perusij, 16.Kalendas Iunij, Pontificatus sui anno 10. *Concessit Fratribus Minoribus , quod de ijs, quæ in ornamentis, aut pro eis,vel pro fabricis , seu luminaribus , vel anniuersarijs, 7. 20. & 30. aliisque ad perpetuum diuinum cultum in testamentis eisdem legantur,nullam canonicam portionem soluere teneantur , dummodo in prandeis Episcoporum, & Presbyterorum Parochialium non fiat* . Habetur hęc concessio in Monumentis,& refertur in Compendio verbo canonica portio.§.1.& in sequenti.§.2.dicitur, *quod Alexander IV. concessit idem,quod prædictus Innocentius IV. concesserat,addens quod nec etiam de pitantijs ad sustentationem Fratrum, aut de indumentis eisdem legatis, teneantur dare aliquam portionem , & decreuit irritum esse, & inane quicquid contra Fratres seu contra benefactores huiusmodi, vel heredes,aut executores illorum promulgatas* . Præfuit Ecclesię supradictus Alexander IV. circa annum 1254. Et habetur prædicta concessio in quadam sua Bulla,quæ incipit,*Pium est , & consonum equitati.* data Anagniæ 13. Kalendas Februarij Pontificatus sui anno 5. & refertur in supradictis Monumentis .

Monu. ord. 1. imp. f 22. & & refertur in Comp. verbo canonica portio.§. 1.

Monu. ord. 1. imp. f. 24. & refertur , vbi supra . §.2.

Secunda Conclusio .

Clemens IV. qui præfuit Ecclesiæ,circa annum 1265. in quadam alia sua Bulla, quæ incipit, *Virtute conspicuus*. Quę habetur in Monumentis Ordinis,& refertur in Compendio, verbo vbi supra.§.3.concessit oĩa,quæ supradicti duo Pontt. antecessores sui concesserãt,addens aliqua alia in mari magno sub verbis sequẽtibus,*Concedimus vobis,vt de ijs quæ in ornamentis, aut pro eis, aut libris , fabrica, luminaribus , anniuersario, 7.20. & 30. aut aliis ad perpetuum diuinum cultum , seu pro pitantijs , aut victu ad sustentationem vestram, vel indumentis , hactenus pro annuis censibus redimendis : ad quorum solutionem aliqua debita vestri Ordinis obligata noscuntur, & de domibus, prædijs , hortis*

Monu. Ord. 1. imp fol. 58. & 2. f. 142. conc. 339. & refertur in Comp. vbi supra §. 3

Digitized by Google

bertis alijsq. locis vobis secundum instituta vestri Ordinis spectantibus, aut de ijs quæ pro huiusmodi domibus, prædijs, locis, & hortis emendis vobis legantur (dummodo præmissa non conuertantur in vsus alios, sed in illos duntaxat, pro quibus relinquuntur, aut alios etiam qui in hac concessione, vel indulgentia continentur) nulli canonicam portionem aliquam, teneamini exhibere, & ne qui à vobis, vel vltimarum exequutoribus voluntatum, seu decedentium heredibus, de præmissis aliquid exigere, vel extorquere præsumant, districtius inhibemus.

Tertia Conclusio.

Quid Bonifac. VIII. circa portionem canonicam statuerit.

Bonifacius VIII. qui præfuit Ecclesiæ, circa annum 1294. in quadam sua Bulla decretali, quæ incipit, *super cathedram*, & habetur inter communes sub titulo *de sepulturis* §. *verum*, & refertur in Clement. *dudum*, eod. titulo. circa prędictam portionem canonicam, fecit constitutionem sequentem, *Verum ne Parochiales Ecclesiæ, & ipsarum Curati, siue Rectores, qui ministrare habent Ecclesiastica Sacramenta, quibus nosciuntur, de iure competere predicare, seu proponere verbum Dei, & confessiones audire, fidelium debitis, & necessarijs beneficijs defraudentur, cum operarijs mercedis exhibitio debeatur, auctoritate Apostolica statuimus, & ordinamus, vt Predicatorum, & Minorum Ordinum Fratres, de obuentionibus omnibus, tam funeralibus, quam quibuscunque, & quomodocunque relictis, distincte vel indistincte, ad quascunque certas, vel determinatas vsus, de quibus etiã quarta, siue canonica portio dari, siue exigi nõ consuerit, vel non debet de iure, necnon de datis, vel qualitercunque donatis, in morte seu mortis articulo, in infirmitate donantis vel dantis, de qua decesserit, quomodocunque directe vel indirecte, Fratribus ipsis, vel alijs pro eisdem, quartam partem, quam auctoritate Apostolica taxamus, & etiam limitamus, Parochialibus Sacerdotibus, & Ecclesiarum Rectoribus, seu Curatis largiri integre teneantur, fulturi & curaturi, quod nec alij neq. alys à quibus quarta huiusmodi minime deberetur, ad ipsorum Fratrum utilitatem, vel commodum huiusmodi fiant relicta, aut in eas talister data, vel donata procedant, seu quod in morte, vel ab infirmis huiusmodi dandum, vel donandum Fratribus ipsis existeret, in eorundem dantium vel donantium sanitate sibi dari vel donari procurent, in quibus per ipsos vitandis, eorum intendimus conscientias onerare, vt si quod absit, per Fratres ipsos, dolo vel fraude, quicquam in hac parte agi fortasse contigerit, præter id quod eis præterea dictis Sacerdotibus, Rectoribus, & Curatis teneri volumus, etiam districta ratio in extremi iudicij examine requiratur ab eis. Vltra portionem autem huiusmodi, nihil valeant Parochiales Rectores, Curati, & Prælati exigere supradicti, nec illis dicti Fratres amplius impendere sint astricti, nec ad id à quaquã possint aliqualiter coerceri. Nos etenim vt in cunctis æqualiter, & pacifice fauente Domino procedatur, vniuersa priuilegia gratias, ac indulgentias, verbo seu scripto, sub quacunque forma verborum, à nobis vel prædecessoribus nostris Rom. Pont. cuicunque Ord. p̃dictorum concessis, necnon consuetudines, conuentiones, statuta, & pacta, in quantum sunt præmissis, vel alicui præmissorum contraria, ea penitus reuocamus, vacuamus, cassamus, & irritamus, quæ inane cassa vel vana, & irrita nuncianmus, & decernimus nullius prorsus existere firmitatis, &c.*

Benedictus XI. reuocauit prædictam constitutionem Bonifacii VIII.

Hanc Bonifacij VIII. constitutionem, reuocauit postmodum, Benedict. XI. qui præfuit Ecclesiæ, circa annum 1303. in alia sua Extrauag. quæ incipit, *inter cunctas*, & habetur etiam inter communes sub *tit. de priuileg.* concedendo Fratribus Min. atque Prædicatoribus, multa priuilegia, circa prædicationes, confessionum auditiones, & sepulturas, prouentusq. ex eisdem obuenientes. Sed Clemens V. qui præfuit Ecclesiæ, circa annum 1305. prædictam Benedict. XI. constitutionem reuocatoriam, cassando & annullando

Digitized by Google

priorem editam à Bonif.VIII. in Concilio Viennen. approbauit, & confirmauit, omninoq. obſeruari præcepit, illamq. de verbo ad verbum inſeruit in ſua Clem.quæ incipit, *Dudum, de ſepult.* cuius ſunt ſequentia verba, *dudū à Bonifacio Papa VIII. prædeceſſori noſtro, infraſcripta edita decretali, Bened. Papa XI. prædeceſſor noſter, aliam illius reuocatoriā promulgauit, qua quia, vt probauit effectus, nedum pacis ab auctore ipſius ſperata, fructū non attulit, quinimo diſcordiæ, pro qua ſedanda proceſſerat, fomentum non modicum miniſtrauit, nec eam omnino ceſſantes, aliam à præfato Bonifacio editam, ſacro inſtante & approbante Concilio, inuenimus, ſubijcientes tenorem illius, qui dignoſcitur eſſe talis. Bonifacius Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei, ad perpetuam rei memoriam. Super Cathedram, &c.* vt ſupra per quam Clementis V. reuocationem, circa prædictam portionem canonicam, redijt iterum negotium, ad illum ſtatum quo fuit tempore prædicti Bonifacij VIII. quod & per multum temporis durauit, vſque ad tempora Nicolai V. de quo in concluſione ſequenti.

Quarta Concluſio.

Quid ſtatuerit Nic. laus V. circa portionem canonicam. *Mem. Ord. l. impr. f. 86. & 2. f. 169. cōc. 395. & refer. in Comp. vbi ſupra. §. 5.*

Nicolaus V. qui præfuit Eccleſiæ, circa annum 1447. in quadam ſua Bulla directa Fratribus Carmelitanis, quæ incipit, *Inter cætera noſtra ſolicitudinis ſtudia*, & habetur in Monumento Ord. & refertur in comp. verbo vbi ſup. §. 5. *conceſſit prædictis Fratribus Carmelitanis, vt de illis, quæ eis pro fabrica Eccleſiarum, & Conuentuum ſuorum, Eccleſiaſticis ornamentis, luminaribus, anniuerſarijs, 7. 20. & 30. & alijs diuinis cultibus, piſtantijs, indumentis, calciamentis, emendis, celebrandis, & habendis in eiſdem, necnon annuis cenſibus redimendis, ad quorum ſolutionem aliqua domus, prædiaq. cum hortis & alijs locis Ordinis eiuſdem obligata noſcuntur, per Chriſti fideles eleemoſyna pietatis intuitu, ſiue in funeralibus oblationibus, ſepulturis, vltimis voluntatibus, legatis, aut alias quoquo modo etiam abſolute largiantur, nulli canonicam portionem aliquam teneantur exhibere, aut ad id valeant coarctari, & neque ab eis, vel vltimorum voluntatum exequtoribus, ſeu decedentium heredibus, de promiſſis bonis aliquid extorquere, vel exigere præſumant, diſtricte inhibuit, non obſtante conſtitutione in Concilio Viennenſi edita, quæ incipit, Dudum, & alijs conſtitutionibus, & ordinationibus, &c.* Circa prædictam conceſſionem, inquit priuilegiorum Collector, quod ipſa eſt melior & copioſior, quam ſit alia pro iſta materia in omnibus alijs priuilegijs Fratrū Mendic. nam dicit, quod non teneantur Fratres ſoluere quartam, vel canonicam portionem, de omnibus in alijs conceſſionibus contentis, ſed neque etiam de funeralibus oblationibus, nec de ijs quæ eis abſolute quomodocumque legantur, vel largiuntur, non obſtante Clement. *dudum*, de ſepulturis, & alijs quibuſcumque in contrarium facientibus, & cum decreto irritante, quod ponitur in fine dictæ Bullæ, quæ quamuis directe conceſſa ſit, tantum pro prædictis Fratribus Carmelitanis, ipſa tamen perfruuntur, potiriq. poſſunt (vt iam pluries dictum eſt) omnes Ordines & Religiones priuilegium habentes communicationis, quæ & virtute ipſius pro iſto tempore exemptæ fuerunt, vt creditur, à prædictæ quartæ, ſeu portionis canonicæ ſolutione. Sed procedamus ad alia tempora, & ſit quinta concluſio.

Quid ſtatuerit Sixtus IV. circa canonicam portionem. *Mem. Ord. l. impr. f. 60. & 2. f. 143. cōc. 346. & refer. in Comp. vbi ſup. §. 6.*

Quinta Concluſio.

Sixtus Quartus, qui præfuit Eccleſiæ circa annum 1471. in quadam ſua Bulla, quæ incipit, *Regimini vniuerſalis Eccleſiæ*, & dicitur communiter mare magnum Ordinis Minorum, quæ habetur in Monumentis, & refertur in Compend. verbo vbi ſupra, §. 6. inter alia quamplurima, quæ ibidem conceſſit, *ſtatuit & confirmauit, & declarauit quod canonica portio, ſeu iuſtitia*

Eccle-

Ecclesiarum Parochialium, habet locum dumtaxat, eo casu quo, apud loca Fratrum Minorum corpora defunctorum sepeliuntur. Sed si nō apud eos sed apud alios, etiam Mendicantium Ordinum professores corpora ipsa contigerit sepeliri, tunc ex ijs, quæ ad Fratres prædictos, apud quos talia corpora non sepeliuntur, de bonis defunctorum quomodolibet obuenient, quouis particulari, vel vniuersali titulo directe, vel per obliquum, nullam canonicam portionem dare teneantur, nec similiter aliqua portio debeatur, de ijs quæ ad certos vsus, & determinatos eisdem Fratribus, vel eorum domibus, in genere, vel in specie, etiam de bonis eorum quorum cadauera apud eos contigerit sepeliri, neque etiam in casibus in quibus per supradictã Clementis IV. & aliorum prædecessorum suorum speciali priuilegio, Fratres ipsi ab huiusmodi solutione quartæ sunt exempti, nec in aliquo casu de cēdelis, quæ ad manus Fratribus deuntur, quarta aliqua quomodolibet debeatur, in reliquis vero casibus, quam in præmissis in quibus quarta huiusmodi soluenda veniret, voluit, vt conuentiones, si quæ sunt inter Fratres prædictos, & locorum Ordinarios, ac Ecclesiarum Rectores iusta, laudabiles, & honesta in posterum obseruentur. Et insuper addidit, quod si forte per ipsum Sixtum, vel sedem Apostolicam, de pijs legatis & dispositis, & relictis in genere, vel in specie, decima, vel alia portio, seu quota alteri pia, vel non pia causa, ex quauis causa hactenus concessa foret, aut in posterum concedi, & solui, aut dari, & mandari contigerit, Fratres prædictos, & illorum domos, ac eis legata, & relicta, aut alia in eorum fauorem disposita, in concessione, & mandatis huiusmodi decreuit, & voluit non includi, nisi de ipsis, & præsenti decreto, ac voluntate (non per generales clausulas, quæ etiam specialem mentionem importari videntur) sed vera, & specifica mentio fiat in eisdem.

Idem Sixtus Quartus in mari magno Ordinis Fratrum Prædicatorum, quæ Bulla incipit, *Regimini vniuersalis*. Et habetur in Monumentis Ordinis, & refertur in Compen. vbi supra. §. 7. & 8. *Confirmauit concessionem Greg. XI. qui eximit eosdem Fratres à Canonica portione, quasi totaliter, quia solum de funeralibus non eximit illos explicite, hanc tamen implicite,* & addit, *quod non solū de ijs, quæ pro ornamentis legantur, & alijs, vt supradictum est, non teneantur soluere aliquam portionem canonicam, sed nec etiam de illis, quæ absolute legantur in testamentis, vel alias pro Fratrum necessitatibus conferuntur,* &c. quam concessionem aduertit priuilegiorum Collector, & dicit, quod ipsa est valde notabilis, quia oēs aliæ concessiones de hac materia loquentes, dicebant solum de ijs, quæ ad certos vsus, vtputa pro fabrica, &c. legabantur, sed in hac concessione, datur exemptio, tam ab ijs, quæ ad certos vsus, quam ab alijs, quæ absolute, & sine specificatione legari contigerit.

Monu. ord. 2. imp. f. 238. & conc. 566. & ref. in cōp. vbi sup. §. 7. & 8.

Monu. Ord. 1. imp. f. 98. & 2. f. 181. conc. 436. & ref. in Cōp. vbi sup. §. 9.

Idem Sixtus IV. in mari magno Carmelitanorū, *Inseruit, & cōfirmauit suprascriptam Bullam Nicolai V. in qua latissime, & copiosissime eximit illos a solutione cuiuscumque canonicæ portionis*, vt habetur in Monum. Ord. & refertur in Compendio, vbi supra. §. 9.

Sexta Conclusio.

Quid determinauerit Alex. VI.

Alexander VI. qui præfuit Ecclesiæ, circa annum 1492. in quadam sua Bulla, quæ incipit, *sacra Religionis*, data Romę apud S. Petrum sub annulo piscatoris, die 5. Februar. 1501. Pontificatus sui anno 9. & habetur in Monum. Ord. & refertur in Compendio, verbo *Canonica portio.* § 10. *Omnia priuilegia concessa Ordinibus Mendicantium, concessit Fratribus Minoribus Regularis Obseruantiæ, ac si eis specialiter essent concessa, etiam quoad exemptionem à solutione quartæ, locorum Ordinarijs, & Parochialium Ecclesiarum Rectoribus debitæ, à qua res pro potiori cautela eximit.* Quæ quidem est magna concessio, multumq. notanda.

Monu. Ord. 1. imp. f. 76. & 2. f. 156. conc. 378. & refer. in Compend. vbi supra. §. 10.

Digitized by Google

Septima Concluſio.

Quid circa hoc determinauerit Iul. II.

Iulius II. qui præfuit Eccleſiæ, circa annum 1503. in quadam ſua Bulla, quæ incipit, *Sacra Religionis*, data Romæ apud S. Petrum, ſub annulo piſcatoris die 6. Nouemb. 1511. Pontificatus ſui anno 8. quæ habetur in Suppl. & refertur in Compendio, vbi ſupra. §. 12. *Communicauit Fratribus Minoribus Obſeruãtiæ, omnia priuilegia aliorum Ordinum Mendicantium, illaque de nouo conceſſit, & exemit eos expreſſe à ſolutione quartæ*, prout latius ibidem continetur.

Suppl. f. 12. conc. 49. & ref. in Comp. vbi ſup. §. 12

Idem ſupradictus Iulius II. in quadam alia ſua Bulla, quæ incipit, *Dum ad ſacrum Ordinem.* & habetur in prædicto Supplem. & refertur in Compendio vbi ſupra. §. 11. *Conceſſit Fratribus Ordinis Minimorum, vt de hortis, & virgultis, & aliis quibuſcunque bonis eiuſdem Ordinis, Domibus, & earum Eccleſiis huiuſmodi pro tempore relictis, & legatis, ac ſuper luminaribus, et aliis rebus diuino cultui pro tempore dedicatis, decimas, aut oblationes aliquas (etiam ex funeralibus) aut quartam ex funeralibus, ſoluere minime tenantur, nec ad id à quocunque cuiuſcunque dignitatis, aut nobilitatis exiſtat, valeant quomodolibet conueniri.*

Suppl. fol. 11. conc. 38. & refert. in Cõp. vbi ſup. §. 11

Octaua Concluſio.

Quid circa prædictam quartã funeralem, determinauerit Leo X.

Leo X. qui præfuit Eccleſiæ, circa annum 1513. *Motuproprio, et ex certa ſcientia, litteras prædictas Iulij II. & in eis contenta quæcunque, approbauit, innouauit, & confirmauit, ac plenum firmitatis robur obtinere decreuit, & pro pleniori cautela præmiſſa omnia de nouo conceſſit, & indulſit, ſuper quibus dedit Conſeruatores, appenendo magnas non obſtantias*, prout habetur in quadam ſua Bulla, quæ incipit, *Affectu beneuolentiæ ſpecialis*, data Romæ apud S. Petrum ſub annullo piſcatoris die 16. Februarij 1514. Pontificatus ſui anno 1. quæ & refertur in Supplemento, & in Compendio, vbi ſupra. §. 13. Quam materiam canonicæ portionis reſoluendo, dicit priuilegiorum Collector, quod Fratres non tenentur aliquid dare, de quibuslibet rebus eis oblatis vel relictis, niſi inter eos, & clericos aliqua pacta, vel conuentiones fuerint factæ, quæ ſeruandæ ſunt, ſi ſcriptæ, & authenticæ habeantur.

Supp. f. 17. cõc. 57. & ref. in Compen. vbi ſup. §. 13.

Nota hoc valde.

Vltra omnia ſupradicta dicit eſſe ſciendum, quod ſuper huiuſmodi materia quartæ, fuit ventilata cauſa, in Rota Romanæ Curiæ, inter Epiſcopũ, & Capitulum Eccleſiæ Camorenſis ex vna parte, & Fratres Minores obſeruantiæ, Conuentus S. Franciſci Camorenſis ex alia, & fuit lata ſententia diffinitiua, & exhibita exequutoriala, in fauorem prædictorum Fratrum, prout habetur ad longum in Monument. Ord. & refertur in Compendio, vbi ſupra, & dicit dictus Collector, quod licet ſecundũ iura, res inter alios acta, alijs nocere non debeat, ſecus tamen eſt in propoſito caſu, quia virtute præfatæ ſententiæ, quilibet Conuentus Fratrum, eſt liberatus à ſolutione quartæ, prout quidam inſignis Iuriſperitus aſſeruit, quia in audientia Papæ, ſeu in Rota eiuſmodi ſententia fuit data. Supradicta omnia priuilegia ſunt, quæ reperiuntur in Monument. Ord. pro Fratribus Mendicantibus conceſſa, atque ita vt prædictum eſt, res ſe habuit, à ſacræ noſtræ Religionis initio, vſque ad Concilium Tridentinum, quod fuit quidem incæptum ſub Paulo Tertio Pont. Max. anno Domini 1542. expeditum autem ſub Pio Quarto, anno Domini 1563. Nunc ſupereſt dicamus, quid prædictum Concilium, circa dictam canonicam portionem, ſtatuerit atque ordinauerit, de quo in ſequenti Articulo.

Monu. ord. 2. imp. f 77. & refe. in Cõp. vbi ſup §. 13 in fine.

ARTI-

Digitized b

ARTICVLVS VII.

Quidnam circa prædictam portionem canonicam, Concilium Tridentinum, seruandum statuerit, & ordinauerit?

Huic Articulo respondetur, per sequentem Conclusionem.

Conclusio.

IVxta Concilij Trident. decretum, quæ Monasteria ante annos 40. portionem canonicam solita erant persoluere, nunc etiã illã soluere tenentur, non vero alij, nec quæ de nouo post dictum Concilium Tridentinum, 40. annis citra, fuerint ædificata, aut in dies ædificabuntur. Hæc conclusio constat expresse ex verbis supradicti Conc. Trid. *sess. 25. de Regul. cap. 3.* vbi agendo de prædicta quarta funeralium, sequentia ponuntur verba, *Decernit sancta Synodus, quibuscumque in locis, iam ante annos 40. quarta, quæ funeralium dicitur, Cathedrali, aut Parochiali Ecclesia solita esset persolui, ac postea fuerit ex quocumque priuilegio aliis Monasteriis, hospitalibus, aut quibuscumque locis pijs concessa, eadem post hac integro iure, & eadem pertinet, quæ ante solebat, Cathedrali, seu Parochiali Ecclesiæ persoluantur, non obstantibus concessionibus, gratijs, priuilegijs, etiam magno nunciatis, aut alijs quibuscumque.* Ex quo prædicto Concil. Trid. decreto, satis constat veritas conclusionis supradictæ, & quod iuxta ipsum, Monasteria quæ non solum à 40. annis citra, verumetiam nec à tempore immemoriali, aliquam portionem soluere fuerint solita, ad eamdem soluendam, nunc nullo modo tenentur, nec quoad ea aliqua fuerunt reuocata priuilegia, quod expresse declarauit Pius V. anno Dñi 1567. 17. Kalen. Iulij Pontificatus sui anno 2. in sua Bulla, siue Motuproprio, qui incipit, *Etsi Mendicantium*, quo confirmauit, atque de nouo concessit, omnia Ordinum Mendicantiũ priuilegia, vbi hac de re agens, sequentia posuit verba. *Quartam autem funeralium, de qua sess. 25. cap. 13. nequaquam soluere teneantur Monasteria, quæ à 40. annis citra fundata existunt, postquam Concilium ipsum loquitur, tantum de Monasteriis, ante annos 40. fundatis, quæ ipsam quartam soluere consueuerunt.* Et ad particularia descendendo ponit, de quibus rebus eiusmodi quarta sit soluenda, & dicit, *vbi autem solus, consuetus id tantum esse & alicrum, quæ in aliquibus partibus deferri contigerit tempore, quo defunctorũ corpora ad sepulturam deferuntur, non autem de missis, seu legatis, vel alijs, Fratribus ipsis, seu Monialibus huiusmodi relictis, aut alias quomodolibet donatis, solui debet, sicq. intelligi Concilij decretum, quoad quartam huiusmodi soluendam debere decreuimus, vbi vero non est consuetudo soluendi quartam huiusmodi, de nullo suprascriptorum solui debere declaramus.* Hæc vbi supra, quæ supradicta Pij V. Constitutio, quantum ad hoc, non est reuocata, per aliam constitutionem, quam edidit eiusdem successor Greg. XIII. quæ incipit, *In tanta negotiorum mole*, data Romæ Pontificatus sui anno 1. Cuius meminit Nauar. in suo Manual. cap. 27. in fine, vbi reuocauit & ad terminos Iuris communis reduxit, omnia quæcumque, Regularibus concesserat supradictus Pius V. contra formam prædicti Conc. Trid. nam quamuis reuocauerit priuilegia, contra formam Conc. Trid. concessa prædictis Regularibus, non tamen reuocauit, aut annullauit, explicationes, & declarationes ab eodem factas circa dictũ Concilium, etiam in fauorem Regularium, qualis est ista, quæ non tam est dicenda cõcessio, quã dicti Concilij vera, atque genuina declaratio, facta à

Monasteria, q̃ ante annos 40. portionem Canonicam solita fuerant persoluere, etiã nunc illam tenentur soluere, nõ vero alia, nec q̃ post Concilij, fuerunt ædificata, aut ædificabuntur in dies.

Nota hoc valde.

Pro solutione quartæ funeralis.

tam ſancto,ac ſapientiſſimo viro, & Pont. Max. Vtq. circa hoc omnis tollatur dubitandi ratio , & manifeſte conſtet , quod ea,non vero alia, fuerit mens,& intentio eiuſdem Concilij , libet in præſentiarum adducere declarationem quandam, quam circa eamdem rem,fecerunt Illuſtriſſimi olim Cardinales , quibus commiſſa cura eſt,explicandi & declarandi dictum Concilium,qui circa Monaſteria ædificata à 40.annis citra,aut quæ in dies ædificantur,vel in futurum ædificabuntur,poſt alia in ſequentia verba proruperunt , *Congregatio Concily cenſuit, non comprehendi in pradicto decreto, Monaſteria edificata à 40.annis citra,aut quę in dies edificantur, vel in futurũ edificabuntur, præſuppoſito, quod huiuſmodi Monaſteria,ſint eius Religionis , cui à ſede Apoſtolica indultum ſit,vt quartam funeralem non debeant ſoluere Epiſcopo.* Supradicta declaratio habetur authẽtica, ſigno atque ſigillo,illuſtriſſ.olim Card. Carafæ,& fuit auctorizata,vt fidem faceret in iudicio, & extra iudicium, per Doctorem Chriſtophorum de Meſa,S.Cordub.Eccleſiæ Canonicum, & illius Epiſcopatus Vicarium generalem, Cordubę 4.die Iulij, anno Domini 1592. ad inſtãtiam F.Ildephonſi de Aluarado,Procuratoris noſtri Ordinis S.Franciſci, per quam exempta fuere à ſolutione dictæ quartæ funeralis, omnia noſtræ Hiſpaniæ Monaſteria, ædificata & fundata à 40. annis citra,& Pater Ildephonſus à Veracruce , in ſuo Compendio dicit idipſum fuiſſe factum,cum omnibus Monaſterijs de nouo fundatis apud Indos nouæ Hiſpaniæ,& quod cum controuerſia fuiſſet olim,inter Fratres & quemdam Epiſcopum de Guatimala, per Archiepiſcopum Mexicanum,ſententia exequutorialis data fuit,in fauorem prædictorum Fratrum,vt non ſolueret dictam quartam. Fuit autem ſupradicti Concilij Trid. decretum,quammaxime iuridicum,ac rationi conſonũ , vt ſcilicet non ſoluerent ſupradictam quartam,Monaſteria quæ fuerunt ædificata,& fundata à 40. annis citra,ſiue illam per aliquod temporis ſoluerent, ſiue non,cum contra ipſa nondum fuerit conſuetudine præſcriptum , vt illam ſoluerent , non enim vt ſupra diximus,præſcribitur contra Eccleſiam , aut contra Monaſterium , *niſi* per annos ad minus 40. vt tenet Panorm.communiter receptus , *in cap. fin. de conſuetudine, nu.9.* & propter eamdem rationem dico,quod Monaſteria, quæ fuerunt fundata ante annos 40. & illam ſoluebant,tenẽtur modo eamdem ſoluere,cum contra ipſa fuerit præſcriptum,neque eximuntur à Concilio. At vero illa quæ talem non habebant conſuetudinem , non tenentur ſoluere; cum non in hoc habeant præſcriptionem, nec voluerit Concilium tollere alicuius Ius præſcriptum , quæ omnia ſunt quammaxime notanda, atque memoriæ commendanda .

ARTICVLVS VIII.

De quibus rebus, poſt Concilium Tridentinum, ſoluenda ſit Canonica portio?

Qui portionem canonicà tenẽtur ſoluere, nõ de oĩbus tenẽtur il à ſoluere, ſed ſolũmodo de iis, quæ allata ſunt, cũ corpore defuncti.

Huic articulo reſpondetur,per ſequentem concluſionem.

Concluſio.

QVi tenentur canonicam portionem ſoluere, non illam tenentur ſoluere,de omnibus ſibi relictis, ſed tantummodo de ijs,quæ allata ſunt cum corpore defuncti. Hæc concluſio habetur expreſſa in ſupradicto motu proprio,ſiue Bulla Pij V. *Eſi mendicantium*,de qua dictum eſt in præcedẽti artic.

Digitized by Google

artic. quod non est reuocata per Greg.XIII. quia huiusmodi respectu,non est priuilegium concessum,contra Conc.Trid. sed vera explicatio, & declaratio eiusdem, in qua dicta Bulla ad hoc propositum,post alia sequentia ponuntur verba.*Vbi autem solui cõsuerit* (& sit sermo de portione canonica, siue alias quarta funerali) *id tantum cera, & aliarum quæ in aliquibus partibus deferri contigerit, tempore quo defunctorum corpora,ad sepulturam deferuntur, non autem de missis,seu lega is, vel aliis,Fratribus ipsis, seu Monialibus huiusmodi relictis, aut alias quomodolibet donatis solui debet, sicq. intelligi Concily decretum, quoad quartam huiusmodi soluendam debere decernimus; vbi vero non est consuetudo soluendi quartam huiusmodi, de nullo suprascriptorum solui debere declaramus,nec ad quartam seu aliam partem omnium rerum, quæ etiam pro ornamento Ecclesiæ, palliorum, planetarum, cortinarum, pannorum, & aliorum, quæ dictis Ecclesijs relinqui, vel dari contigerit, etiamsi pro victu Fratrum, aut alias relinquantur, aliquid contribuere teneantur, ac etiam ius sepulturæ solui tantum consuetum curatis, & non aliquid aliud eis solui debeat, quamuis partes ad earum libitum Ecclesijs Ordinum huiusmodi, seu eorum Fratribus,alia quacumq. tribuãt, seu eleemosynas largiantur, quando sepeliuntur ibidem corpora mortuorum huiusmodi, nec propterea impediri debeant, quin possint defunctorum corpora prædicta ad eorum Ecclesias tumulanda deferri facere*. Hæc vbi supra,vbi ponitur Concilij decretum, & statim dicitur qualiter sit intelligendum, & interpretandum.Ex quibus verbis superq. satis constat, veritas conclusionis supradictæ,& qualiter non debeatur aliqua canonica portio,siue quarta de missis, & candelis,vel alias quomodolibet oblatis, sed tantummodo de ijs, quæ cum corpore defunctorum in Ecclesiam deferri contigerit,nempe de pane, vino,carnibus, &c. Et præter constitutionem, seu potius Pij V. circa Concilium Tridentinum explicationem, & declarationem prædictam, facit pro dicta conclusione, quod dixit olim Cardinalis, *in Clementina dudum, de sepulturis. §. verum*, consuetudine nempe esse iam introductum, moribusq. obtentum, vt Ecclesiæ Parochiali quarta portio à Monachis soluatur, ex ijs tantum, quæ offeruntur eo tempore quo funus, aut exequiæ defuncti celebrantur,qua de re videatur etiam Couarr.*in cap. vltimo, de testam.num. 6. & 7.* vbi ad hoc propositum dicit plura, eaq. notatu digniffima. Et Abb. *in cap. in cunctis, de elect. col.* 3. asserit,consuetudine etiam receptum esse, quod quando aliquis in aliena parochia sepelitur,Ecclesiæ sepulturæ non teneatur soluere quartam de oblationibus factis, post diem sepulturæ, sed solummodo de ijs, quæ in die sepulturæ fiunt, quod quidem non est derogatum, quinvero vt videtur, expresse approbatum, per Concilium Tridentinum prædictum, *sess.* 25. *cap.* 13. *de regul.* nam hac ratione ibidem secundum multos, prædicta canonica portio,quarta funeralium dicitur;eiusmodi verbis quasi innuendo & significando,quod solummodo solui debet de his, quæ offeruntur in die funeris, qua quidem de re, videantur quæ nunc nouissime dicit Molina in sua 2.2. tit.2.disput.215. quæ pro isto articulo breuiter dixisse sufficiat.

Nota hoc vbi de.

ARTICVLVS IX.

A quibusnam & quibus, post Concilium Tridentinum, debeatur supradicta canonica portio?

Quæ ad hunc Articulum spectant, explicabuntur per sequentes Conclusiones.

Pri-

Digitized by Google

Prima Concluſio.

Canonica portio de iure cõi loquendo, debetur ab Eccleſijs, vbi aliquis ſepelitur, vel ad quã conuertendo ſe tranſfert, ſeu alio modo, nõ vero ab alijs Eccleſijs, ſeu perſonis.

PRædicta canonica portio, de iure communi loquendo, debetur ab Eccleſijs, vbi aliquis ſepelitur, vel ad quam quis tranſit, ſe cõuertendo, ſeu alio modo, non vero ab alijs Eccleſijs, vel perſonis, nec huiuſmodi Ius immutatum eſt per Concilium Tridentinum, quinvero confirmatum, vbi non fuerit in contrarium præſcripta conſuetudo. Hæc concluſio quoad ſecundam partem, ſatis conſtat ex ſupradictis in artic. 7. quoad primam vero eſt expreſſa Sylueſtri, *verbo canonica portio, nu. 7. q. 9.* vbi hoc dicit eſſe verum, etiamſi Eccleſiæ alias ſint exemptæ, nam quoad hoc, non ſunt exempeæ, ſecundum Innoc. *in cap. relatum, & in cap. in noſtra, de ſepulturis, & in cap. requiſiſti, de teſtam.* niſi vt prædictum eſt, habeant priuilegium. Sed circa reſolutionem prædictam, nonnullæ ſeſe offerunt difficultates, quas libet breuiter in præſentiarum diſcutere. Prima eſt, ad quã Eccleſiam pertineat, canonica portio, quando quis tempore peſtis, ſeu belli aufugit à ſua ciuitate, vel villa animo redeundi, ſi ibidem moritur, aut tranſtulit ſe ad certum alium locum, cauſa recreationis, ſeu alia cauſa, an pertineat ad parœciam intra quam moritur, an vero ad ſuam parochialem Eccleſiam, cuius erat vicinus, atque inhabitator? Cui difficultati, reſpondetur per ſeq. Concluſionem.

Secunda Concluſio.

Cui debeatur quarta, quando quis tẽpore peſtis, vel alia occaſione ad alium locũ ſe transfert, & ibidẽ moritur.

Si quis tempore peſtis aut belli, de ſua ciuitate aut villa, ad alium locum ſe transfert, ſeu recreationis gratia, aut alia quacumque de cauſa, ibique manens & inhabitans, animo redeundi à vita diſcedat, non Eccleſia, aut Parœcia intra quã mortuus eſt, habebit quartã, ſed illa Eccleſia ciuitatis aut villæ, intra quam ſuum habebat domicilium, & cuius erat vicinus, atq. inhabitator. Hanc concluſionem tenet expreſſe Ioan. Andr. & pro ea allegat, *cap. is qui, de ſepulturis, lib. 6.* & idem tenet Antonius de Butrio, in quadam Quæſtione, quam hac de re facit, dicens quod ſi tempore peſtis, ciues Florentini, transferant ſe Bononiam, & ibi habitantes finaliter moriantur, Eccleſia, quæ eſt Florentiæ, habebit quartam funeralium, quia illa eſt ſua Parochialis, ex quo habebant propoſitum redeundi, finita mortalitate; & addit, quod ita de facto fuit determinatum Bononiæ, qua de re, videatur Abb. *in cap. de ijs, de ſepulturis*, vbi de hac quæſtione latiſſime agit, quatuor conſtituens caſus, in quibus eſt dicendum idipſum, quos breuitatis cauſa omitto: videri poterunt ibidem. Sed iterum difficultas inſurgit, circa illa verba in concluſione poſita, *ad quam Eccleſiam quis conuertendo ſe tranſfert, ſeu alio modo*, an nouitio aliquo, in Monaſterio exempto decedente, quarta ſiue canonica portio, debeatur illius parochiæ, cuius antea erat vicinus, & inhabitator? Cui quidem difficultati, per ſequentem concluſionem, reſpondeo, & erit tertia in ordine.

Tertia Concluſio.

Nouitio in aliquo Conuentu decedente, an de illo ſuæ parochiali debeatur canonica portio.

Si quis in ægritudine de qua decedit, ſe & ſua Monaſterio alicui offert, Eccleſia parochialis habebit inde portionem canonicam, ſecus eſt autem ſi ſe obtulerit in ſanitate, habitumq. aſſumpſerit, nã tunc nulla Eccleſiæ parochiali debetur canonica portio. Hæc cõcluſio habetur expreſſa, *in cap. de ijs, de ſepulturis.* vbi Alexand. III. Epiſcopo Hiſpalenſi ſcribens, in ſequentia verba prorupit. *De ijs, qui in infirmitate, vel ſanitate, cum bonis ſuis, ad religioſa loca ſe transferunt, nihil tibi, vel Eccleſijs, à quibus receperunt ſalutis pe-*

bula

ſola relinquentes,hoc tua volumus prudentia inuoteſcere, quod ſi in agritudine ipſa ad Religionem tranſeunt , dummodo de agritudine illa decedant, de bonis ſuis ipſis Eccleſiis, à quibus aſſumpti fuerint , canonica debet portio exhiberi . Si vero ad Religioſa loca ſe in ſanitate tranſtulerint,de ijs,quæ locis ipſis conferunt, cogi non poſſunt aliquid præſcriptis Eccleſijs impertiri , quia liberum eſt eis , tunc bona ſua,non ſolum Religioſis, ſed etiam quibuslibet primatis perſonis conferre . Verba ſunt expreſſa prædicti Alexandri III. Ex quibus verbis ſatis conſtat , quod ſi quis ſanus, in aliquod Monaſterium ſe transferat , ibiq. intra annum Nouitiatus diſcedat , in Conuentu , vt religioſus debeat ſepeliri , quamuis non expreſſe elegerit ſepulturam,non obſtante *cap.* 1. *de ſepult.*nec quarta aliqua funeralis , debetur Eccleſiæ,cuius erat parochianus , vt tenent omnes DD. communiter , quidquid dicat Dominicus *in cap.cum quis , eod. tit. de ſepult.lib* 6. & ratio ipſa huic reſolutioni fauet , nam licet ſtatus Nouitij,non ſit ſtatus Religioſi iam effecti , perfecte atque conſumate , nihilominus ſecundum ius,prædicti Nouitij in multis exiſtimantur & reputantur, ac ſi re vera iam eſſent Religioſi : gaudent enim priuilegio Canonis , *Si quis ſuadente diabolo, 17.q.4.*& potiuntur atque fruuntur omnibus gratijs & indulgentijs à Sede Apoſtolica , cæteris profeſſis in litteris Apoſtolicis conceſſis. Et præterea facit ad hoc *l. vnica.ff. de bonis poſſe.ex teſtam. milit.* vbi ius non ſolum concedit facultatem teſtandi iure militari,militibus iam conſumatis atque perfectis, verumetiam & illis, qui milites nondum ſunt, dum tamen militiæ ſint adſcripti , militum labores atque pericula ſupportantes. Qua etiam ratione,prædictis Nouitijs iure conceditur,vt in Monaſterijs in quibus ſunt, interdicti tempore,& ceſſationis à diuinis, ſepeliantur,cum eadem ſolemnitate qua & profeſſi. Vnde & dicendum eſt firmiter, quod pro ipſis decedentibus intra Monaſterium, dummodo in ſanitate Religionis habitum aſſumpſerint , nulla debetur quarta parochialibus Eccleſijs , quinvero etiamſi extra Monaſterium moriantur, intra dictum Nouitiatus annum, in domo ſuorum parentum , dummodo id ſit cum habitu, atque de Prælatorum ſuorum licentia,vt curentur, nam etiam tunc,ſi ibidem diſcedant,in Conuentu debent ſepeliri, neque de bonis quæ legauerint, vlla debetur quarta, ſiue canonica portio.Eccleſiæ ſuæ parochiali per ſupradicta . De Conuentis autem tradit Hoſtienſis, quod nullus alicui Religioſo loco acceptus,liberatur à ſolutione quartæ, ſi extra parochiam eligat ſepulturam , niſi oblatis ipſi loco omnibus ſuis bonis , ſolummodo aliquid ſibi ad victum retineat , quod probat *per cap.cum & plateam. de priuilegijs* , quia ij ſolummodo, non vero alij , ſunt exempti à iuriſdictione Epiſcopali . Alia inſurgit difficultas, in caſu quo aliquis,cuius maiores ab antiquo in Eccleſia aliqua ſolebant ſepeliri , ea dimiſſa in aliam ſibi eligit ſepulturam, vtrum aliqua portio canonica debeatur Eccleſiæ dimiſſæ? Cui quidem difficultati,reſpondeo, per ſequentem concluſionem .

Nota valde.

Nouitij Religioſi,gaudent omnibus Religioſorum priuilegijs .

Quarta Concluſio .

Eccleſiæ dimiſſæ in caſu præſuppoſito , nulla omnino debetur canonica portio, ſed potius illi Eccleſiæ , in qua conſueuit audire diuina, & recipere ſacramenta . Hæc concluſio habetur expreſſa,*in cap.cum quis, de ſepultu vis, lib.*6. quod eſt Bonifacij VIII . vbi ad hoc propoſitum ſequentia ponuntur verba : *Cum quis, cuius maiores ab antiquo, ſolisti ſunt in Eccleſia aliqua ſepeliri, ea dimiſſa,alibi eligit ſepulturam , canonica portio dimiſſa non debetur Eccleſiæ , ſed illi dumtaxat in qua ille officia conſueuit audire diuina,& Eccleſiaſtica recipere ſacramenta* . Et addit , quod cum ab eo, qui duo habet domi-

Eccleſia dimiſſa in caſu propoſito , nulla debetur canonica portio .

Nota valde.

domicilia, ſe collocans æqualiter in vtroque, in loco tertio eligitur ſepultura, domiciliorum Eccleſiæ, habebunt inter ſe diuidere canonicam portionem, qua de re videatur Sylueſt. *verbo, canonica portio, num* 8. *in fine, & nu.* 10. *& 11. per totum.* Sed quid ſi in vna parochia ſolet audire diuina, & in alia recipere ſacramenta? quidam dicunt, quod tunc canonica portio, debebitur ei, vbi conſueuit recipere ſacramenta, argumento deducto *ex cap.* 1. *de ſepult.* ſed verior ſententia eſt, quam tradit Innocentius, *in cap. de illis, eod. tit. de ſepult.* quod fiat diuiſio ad ſenſum ſupradictum. Et idem eſt dicendum, etiam ſi vna ſit capella, in qua quis conſueuit audire diuina, altera vero Eccleſia in qua recipit ſacramenta, vt tenet Panor. ibidem, quod eſt valde notandum, atque memoriæ commendandum, pro Regibus & Ducibus, alijſq. perſonis, quæ per totum anni circulum in diuerſis Eccleſijs audiunt diuina, percipiuntq. ſacramenta, quaſi duo vel plura habentes domicilia, in quibus pariter ſe collocabant, dico, ꝙ ſi in alio tertio loco, eligant ſepulturam, in tali caſu, domiciliorum Eccleſiæ, quartam funeralium diuident inter ſe æqualiter, de quibus videatur Sylu. vbi ſupra.

Nota valde.

ARTICVLVS X.

Vtrum quando quis interdicti tempore, eligit ſepulturam, in aliquo Monaſterio exempto, priuilegium habens, vt ibidem ſepeliri poſſit, portio canonica debeatur Eccleſiæ parochiali?

ET ratio dubitandi eſt, nam quarta debetur Eccleſiæ parrochiali, ratione iniuriæ quæ ſibi fit ſeu fieri videtur, ex eo quod quiſpiam in alio loco ſepelitur, & priuatur prouentibus ex eiuſmodi funere prouenientibus, *iuxta cap. certificari, de ſepulturis*; qua quidem ratione ibidem prædicta quarta, ſiue canonica portio, nuncupatur iuſtitia illarum Eccleſiarum, à quibus mortuorum corpora aſſumuntur, & à quibus, dum defuncti viuebant, percipiebant Eccleſiaſtica ſacramenta: ſed in propoſito caſu, tempore interdicti prædicti, nulla Eccleſiæ parochiali, vt videtur, irrogatur iniuria, ſiquidem ibidem non poterant ſepeliri: ergo intentum. Propter hanc rationem & cauſam, non defuerunt aliqui, qui dixerunt, quod quando interdicti tempore, aliquis de facto in Eccleſia Religioſorũ ſepelitur, contra ipſorum voluntatem, quamuis multa afferantur, nulla, omnino quarta debetur. Quam ſententiam tenet Federicus conſil. 119. & Geminianus *in cap.* 1. *de ſepulturis, lib.* 6. immo vero addunt, quod quamuis prædicti Fratres, ſponte illum tali tempore ſepelirent, licet teneantur tamquam violatores interdicti, ad pœnam contra eiuſmodi violatores propoſitã, in caſu quo non habent priuilegium, nulla tamen quarta debetur, quia quarta ſolummodo debetur, quando mortui ſepeliuntur, in caſu à iure permiſſo & conceſſo, ſecus eſt tamen quando ſepeliuntur in caſu, prohibito. Sed ijs nihilominus non obſtantibus, in contrarium eſt veritas, de qua ſit prima concluſio.

Canonica portio, debetur Eccleſiæ parochiali; etiãſi defunctus in aliquo Religioſorum Monaſterio, interdicti tẽpore ſepeliatur ex priuilegio.

Prima Concluſio.

CErtiſſimum eſſe credo, quod quando interdicti tempore, Religioſi virtute ſuorum priuilegiorum, defunctum aliquem in ſuis Monaſterijs ſepeliunt, niſi aliud obſtet, quarta ſiue canonica portio, Eccleſiæ parochiali debetur. Et pono exemplum, vt ſi ſepeliatur ſindicus Minorum Fratrum,

Fratrum, qui priuilegium habet, vt possit sepeliri, interdicti tempore, in aliquo nostro Conuentu, seu quispiam alius, auctoritate Ordinarij, concedentis, vt pro tunc interdictum suspendatur. Et ratio conclusionis est, quam cum eiusmodi sepeliantur, in casu à iure permisso, aut saltem concesso ex priuilegio, nulla esse videtur ratio, ob quam (nisi aliud obstet, vt dixi) parochialis Ecclesia suo priuetur iure, & sua iustitia, *vt habetur in d. cap. cernitis.* Neque huic resolutioni obstat, quod dicitur, scilicet quod prædicti defuncti sepeliri ibidem non poterant, interdicti tempore, quia hoc parum refert, nam quarta siue portio prædicta, non solum hac ratione debetur, verumetiam ex eo, quia ipsi dum viuebant, à prædictis Ecclesijs recipiebant Ecclesiastica sacramenta & præterea in eiusmodi casu auctoritate Ordinarij etiam suspendi posset interdictum, vt defunctus in propria ipsius Ecclesia, siue parochia sepeliretur. Qua quidem ratione assueranter dico, quod quando in Religiosorum Monasterijs, virtute suorum priuilegiorum, aut de licentia Ordinarij, aliqui sepeliuntur defuncti, quarta siue canonica portio, sine dubio Ecclesiæ parochiali debetur, & ita consuetudo obtinuit, seruaturq. in communi praxi, (nisi aliud obstet) aut prædicta Monasteria sint ex illis, in quibus quarta siue canonica portio nulla debeatur, de quibus diximus supra in Art. 7.

Secunda Conclusio.

Quando parochialis Ecclesia, specialiter fuerit interdicta ex sua culpa, non vero defuncti; probabile est, quod in tali casu, non habebit quartam, siue portionem canonicam, etiam si aliquis suus parœcianus, in aliquo Monasterio, siue alia Ecclesia sepeliatur. Hanc conclusionem tenet & probat Geminianus *in cap. 1. de sepulturis, lib. 6.* Et fuit etiam olim opinio Petri de Ancarrano, qui hoc expresse tenuit, quãdo prædicta Ecclesia parochialis dedit causam interdicto, secus autem si non fuit in culpa, quia in tali casu, non debet suo iure priuari. Quorum quidem resolutio atque decisio mihi videtur probabilissima, multumq. iuri ac rationi consona, propter rationes supradictas, & cum aliud nunc de nouo non occurrat dicendum, finem facio proposito Articulo.

In quo casu portio canonica parochiali Ecclesiæ non debeatur.

ARTICVLVS XI.

Vtrum valeat electio sepulturæ, in aliquo Monasterio, seu Ecclesia, non legando Ecclesiæ parochiali portionem canonicã? & an in casu quo legetur, eiusmodi legatum, in quartam funeralem, parochialis debitam, debeat computari?

Huic Articulo respondetur, per sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

ELectio sepulturæ, factæ in aliquo Monasterio siue Ecclesia, non legando parochiali quartam funeralem, bene valet, neque parochialis Ecclesia ius habebit, ad demandandum corpus defuncti, sed solummodo ad suam quartam funeralem, in casu quo sibi debeatur. Hanc conclusionem tenet expresse Greg. Lopez *in l. 5. tit. 1. par. 1. verbo, si no dexasse nada à la Yglesia parochial*, vbi dicit non sibi videri, quod omissio talis legati, vitiet sepulturæ electionem, nam iura quæ hac de re agunt, tantummodo volunt, quod

Electio sepulturæ in aliquo facta Monasterio, valet, etiã si nihil legetur Ecclesiæ parochiali.

Digitized by Google

quod de relictis Eccleſiæ ſepulturæ, detur Eccleſiæ parochiali ſua canonica portio, aut funeralis quarta, non vero aiunt, quod defunctus expreſſo ſuo iudicio, eamdem relinquere teneatur, in quo ſenſu intelligenda eſt deciſio, *cap.1. de ſepulturis*: nam non prohibetur ibi ſub anathemate, quod non aliter ſepultura eligatur, ſed quod canonica portio ſoluatur. Neque obſtat *cap.2. eod. tit. de ſepulturis.* nam licet ibi iubeatur, quarta relinqui Eccleſiæ parochiali, non tamen ex eiuſmodi omiſſione, annullatur electio ſepulturæ, ſed ſtatuitur vt debeatur, etiam ſi non relinquatur, quod multis probat ſupradictus Gregorius Lopez, vbi ſupra, affirmans hanc eſſe opinionem Abbatis, *in cap. de q., de ſepulturis, notab. 2. per textum, ibi*, & Oſtien. *in cap. officij, de teſtam.* & Cardin. *in clement. dudum. §. verum, de ſepult. q.17. aliorumq. multorum.*

Nota hoc valde.

Secunda Concluſio.

Quãdo aliquid legatur Eccleſiæ parochiali à defuncto probabile videtur, quod cõputari illud habet in quartam funeralem.

Probabiliſſimum eſt, quando defunctus aliquis alibi eligit ſepulturam, canonicam portionem legando Eccleſiæ parochiali, quod eiuſmodi legatum computari habet in quartam funeralem, alias eidem debitam. Circa veritatem præſentis concluſionis, eſt magna lis & controuerſia inter Iuriſperitos DD. nam Oſtienſis *in d. cap. officijs, de teſtamentis.* & Cardin. *in d. clement. dudum. §. verum, de ſepulturis, q.17.* & Ancaranus ibidem q.2. & Decius *in authentica preterea. C. unde vi, collat. 8.* tenent partem negatiuam, ſed contrariam, nempe quod computari habeat, ſuſtinent Antonius Imola, & Abb. *in d. cap. officijs.* & Federicus conſil.3. & Alexander *in d. authentica, preterea.* quæ ſententia ſecundum Gregorium Lopez, vbi ſupra, eſt magis communis. Verum eſt tamen inquit, quod prima opinio, probatur contra communem, quadam lege partitarum, & forte per iſtam legem eſt de iure verior, in caſu quo teſtator in legato, non reliquit totam quartam Eccleſiæ parochiali, etenim ſi totam quartam reliquiſſet, nihil aliud omnino à prædicta Eccleſia parochiali peti potuiſſet. Videatur prædictus Gregorius Lopez vbi ſupra, vbi has ſententias & diuerſas opiniones conciliat, neque enim poſſum, in ijs rebus amplius immorari.

ARTICVLVS XII.

Vtrum ſupradicta canonica portio, poſſit renunciari, aut fieri pacta inter Clericos & Religioſos, circa quartam funeralem?

RAtio dubitandi eſt, nam circa hoc iura, & priuilegia quæ habentur à Religioſis, aliqualiter videntur eſſe diuerſa, quinuero & contraria, nam in primis videmus, quod Bonifacius VIII. *in cap. pactum, de pactis, lib.6.* & refertur etiam in Compendio, *verbo, concordia. §.1* ſtatuit, *quod pactum cum Rectore parochialis Eccleſiæ, factum à monachis, ſeu Fratribus, ne aliquos vel certos ipſius eccleſiæ parochianos, recipiant ad Eccleſiaſticam ſepulturam, omnino ſeruare debeant, quamquam ſepultura libera in Monaſterijs huiuſmodi ab Apoſtolica Sede indulta ſit, & illi apud ipſos monachos, ſiue Fratres eligerent ſepeliri, cum per dictum pactum indulto huiuſmodi derogetur.* Et idem Bonifacius in *cap. quia ex eo, de pactis, lib. 6.* & refertur in Compendio vbi ſupra. §.2 ſtatuit, *compoſitiones & pacta, cum Prælatis, Capitulis, Rectoribus, & perſonis Eccleſiarum, ciuitatum, caſtrorum, vel villarum, & locorum in quibus domus, ſeu habitationes eorum exiſtunt, ſuper iuribus parochialibus vel*

Digitized by Google

aliis quibuscunque articulis, à Prioribus Conuentualibus, seu Guardianis Fratrum Prædicatorum & Minorum, aliorumq. Mendicantium, facta vel approbata, de eorum Conuentuũ cõsilio & assensu (dum tamen alias sint licita & honesta) debere ab ipsis Fratribus in locis, in quibus fuerint facta, inuiolabiliter obseruari; non obstante quod Magistri vel Ministri, aut Prioris, Generalium, seu Prouincialium prædictorum, non interuenerit in eisdem assensus: nec ab ipsorum Generalibus vel Prouincialibus Capitulis extiterint approbata, seu quod Sedes Apostolica in his, quæ per prædictos Fratres facta fuerint, auctoritatem suã non præstiterit vel assensum. Per quæ dicta verba, reuocata fuerunt priuilegia, concessa ab Alexandro IV. vt habetur in Monum. Ordinis, & ab Honorio IV. quæ referuntur in Compendio, *verbo, conuentiones. §. 1. & 2.* quibus cauebatur, vt ad validitatem prædictarum conuentionum, requireretur auctoritas Generalis, vel Capituli etiam generalis, vel saltem Ministrorum Prouincialium. Quamuis ibidem dicat Priuilegiorum Collector, quod eiusmodi priuilegia fuerint postea reualidata, per Sixtum IV. & restituta suo pristino statui, vt habetur in dicto Compendio Priuilegiorum, *verbo, priuilegia prope finem.* Quinvero & Leo X. vt habetur in Supplem. & refertur in Compendio, verbo vbi supra. §. 3. in Concilio Lateranen. statuit, *quod pacta & conuentiones, inter Fratres & Prælatos, ac Curatos pro tempore inita valeant, nisi per subsequutum capitulum proximum Generale, vel Prouinciale refutata, & per eos refutatio huiusmodi intimata debito tempore fuerit.* Hæc omnia ex vna parte sese offerunt pro ratione dubitandi, partiq. fauere videntur affirmatiuæ, nempe quod supradicta canonica portio, possit renunciari, & circa quartam funeralem inter prædictos Clericos & Religiosos, fieri conuentiones & pacta. Ex alia vero parte, esse videtur in contrarium, quod Clemens V. in Concilio Viennensi statuit, vt habetur *in clemen. dudum, de sepulturis, §. verum.* vbi & ad litteram inseritur alia Constitutio supradicti Bonifacij Papæ VIII. quæ incipit, *super cathedram*, quæ & approbata est ibidem, strictęq. obseruari præcepta, qua iubetur, *vt prædicta canonica portio, quartaq. funeralis, omnino Ecclesiæ parrochiali soluatur, vtq. super eo non fiant conuentiones & pacta, nam in quantum præmissis, seu aliquo præmissorum contraria sunt, penitus reuocantur, vacuantur, cassantur, & irritantur, quinimmo cassa, vacua, & irrita nũncianiur, & decernuntur nullius prorsus existere firmitatis.* Verba sunt expressa clementinæ prædictæ. Vt autem certo sciri possit, quid hac in re seruandum sit, propositæ difficultati respondetur per sequentes Conclusiones.

Mon. Ord. 1 imp. f. 27. & 2. f. 26. conc. 27. item 1. impr. f. 48 & 2. f. 132. concess. 297. & refer. in Comp. ver. conuentiones. §. 1. & 2. Supple. f. 26. concess. 75. & ref. in Comp. vbi sup. §. 3.

Prima Conclusio.

IN casu, quo Ecclesia damnificatur, non potest canonica portio renunciari per pactum, neque eiusmodi pacta & conuentiones sunt licitæ. Hanc conclusionem tenet expresse Syluester, *verbo, canonica portio, num. 3. q. 3.* & dicit eam esse Archidiaconi, in *cap. pactum, de pactis, lib. 6.* addit tamẽ quod si Ecclesia non damnificatur, valent eiusmodi pacta & conuentiones, etiam factæ sine auctoritate Superioris, quod probat per *l. non minus. C. de procurato.* Fauent etiam huic resolutioni Constitutiones supra positæ Bonifacij VIII. & vltima Leonis X. facta in Concilio Lateranen. & ratio huius in promptu est, nam vt habetur *in cap. quia ex eo, de pactis, lib. 6.* non nisi ob vehementes causas, maximi iudicis debet auctoritas vocari, & quia vt supra diximus, priuilegia in contrarium iam sunt reuocata.

Canonica portio in damnũ Ecclesiæ nullatenus potest renunciari.

Secun-

Digitized by Google

Secunda Concluſio.

Fratres Prædicatores & Minores, per nullum pactum, poſſunt ad plus quam ad quartam funeralem ſoluendam obligari. Hæc concluſio probatur expreſſe, *ex clementina, dudum. §. verum, de ſepulturis*, vbi Clemens V. ſupradictam portionem canonicam, ad quartam prædictam funeralem, auctoritate Apoſtolica taxauit & limitauit, & præcepit vt prædicti Fratres nihil minus ſoluant, neque Curati parochiales & Rectores, aliquid vltra expoſcere, ſeu exigere valeant: ſuper qua quidem re vniuerſa priuilegia, gratias, & indulgentias, verbo, ſeu ſcripto ſub quacumque verborum forma factas à ſe, vel à ſuis prædeceſſoribus Romanis Pontt. necnon conſuetudines, conuentiones, ſtatuta, & pacta, in quantum præmiſſis, vel alicui præmiſſorum ſunt contraria (vt iam etiam ſupra diximus) caſſauit, annullauit, & reuocauit. Circa prædictam Conſtitutionem, non deſunt qui dicãt, per eam tantummodo tolli, atque reuocari conſuetudines, ſtatuta, pacta, & conuentiones præteritas, non vero futuras: ſed quod cum bona eorum venia dixerim, certo crediderim, non ſolum ad præterita, verumetiam & ad futura prædictam Conſtitutionem extendi, & quod ſupradicti Fratres Prædicatores & Minores, nulla conſuetudine, ſtatuto, pacto, aut conuentione poſſunt, pluſquam ad ſoluendam quartam funeralem prædictam obligari, cum ſupradicta clementina nullibi reperiatur reuocata. Hæc eſt mea ſententia & opinio, qui vero contrariam tenere voluerit, dicere poterit, quod clementina prædicta emanauit in fauorem, & priuilegium prædictorum Religioſorum, atque ita illi renunciare poſſunt, iuxta *l. ſi quis in conſcribendo. C. de pactis. & c. ad Apoſtolicam, de r. pol.* & præterea quia decimæ per legem ſunt determinatæ, & nihilominus ſuper eis fieri poteſt compoſitio, iuxta *cap. ſtatuimus, de tranſa. & cap. ex multiplici, de decim.* An vero etiã dicta Conſtitutio, ad alios Ordines ſiue Religiones ſe extendat, cũ expreſſe non loquatur niſi de Fratribus Prædicatoribus & Minoribus, aliorum eſto iudicium. Non enim eſt præſentis ſpeculationis, nec per tempus vacat ad vnguem omnia dicere, ſolummodo dico, quod gloſſa ibi partem tenet negatiuam, dicens, quod deciſio ſupradictæ clementinæ non locum habet in ipſis, quod & tenet Cardin. ibidem, & Lapus. & Geminianus, atque ex littera ipſius contextus, ſatis conſtat ex illis verbis, *vt dictorum Ordinum Fratres*, vt enim inquit Bart. *in l. 1. §. cum qui. ff. de poſt. num. 2. & in l. talis ſcriptura. §. vult. ff. de legat. 1. num. 4.* eiuſmodi dictiones, *dictorum, præfatorum, & ſimiles*, ſemper relationem faciunt ad ſpecificata, cum ſuis qualitatibus. Ex quo videtur, quod Fratres Auguſtinenſes, Carmelitani, & alij à Prædicatoribus & Minoribus, per conſuetudines, ſtatuta, pacta, vel conuentiones, ſi voluerint, ad plus, aut minus, quam prædictam quartam funeralem ſoluendam, ſe poterunt aſtringere & obligare.

Fratres Prædicatores, & Minores, per nullum pactũ poſſunt ad plusq̃ ad ſoluendam quartam funeralẽ obligari.

ARTICVLVS XIII.

Vtrum Monaſteria exempta, conſuetudine iam præſcripta, à ſolutione portionis canonicæ, ſiue quartæ funeralis, iuxta Concilium Tridentinum, per hoc quod illam ſoluant duabus, vel tribus vicibus, intelligatur eiuſmodi præſcriptio ſublata?

DIfficultas præſentis Articuli, meo quidem iudicio, ſuperq. ſatis explicata eſt ſupra, per ea quæ dicta ſunt q. 42. art. 5. & q. 43. art. 7. explicando

Digitized by Google

cando & declarando, quibus modis Regularium priuilegia inualidentur, fiantq. nulla atq; inualida, & an ad hoc sufficiat, vt cõtraueniatur illis per vnum, seu alterum actum. Et quamuis in præsentiarum, non fiat sermo de priuilegijs, sed solummodo de consuetudine præscripta, idem tamen omnino in vtroque casu dicendum videtur, nam vt dicitur, de similibus simile est iudicium. Vt vero non iste locus intermissus remaneat, pro propositi Articuli resolutione, sequentem statuo conclusionem.

Conclusio.

SVpradicta præscriptio, seu consuetudo præscripta, nullam soluendi canonicam portionem, siue quartam funeralem, iuxta præscriptum Conc. Trid. nullo modo amittitur, per vnum aut alterum contrarium actum. Hæc conclusio satis constat, ex supradictis in locis prædictis, vbi latissimam fecimus differentiam, inter priuilegia singularium personarum, & ea quę spectant & pertinent ad bonum totius communitatis, de quorum primus diximus, quod quamuis amitti possint, per particularem renuntiationem, & forsan per vnum, aut alterum contrarium actum directum, non vero ita se res habet in secundis, nam cum sint in damnum, non singularium personarum, sed Monasteriorum, siue Communitatum, non amittuntur nisi contra ea legitimo tempore præscribatur. Videantur hac de re, quæ diximus art. 5. q. 42. concluſ. 2. cui & de nouo alia accedit ratio, ibidem etiam vtcumque insinuata, quæ & desumpta est ex *cap. cum accessissent, insta glossa, de Constitutionibus*, vbi habetur, quod quando priuilegium, datur ad non faciendum, non deperditur per vnicum aut alterum actum contrarium, sed ad id necessario requiritur discursus 40. annorum, prout habetur in Iure, *in cap accedentibus, cap. de terra, de priuilegijs*, quod etiam dicendum est in nostro proposito casu, nempe quod Religiosi & Regulares, qui per iuris dispositionem, consuetudine introductam, hóc quasi priuilegium habent, vt ad soluendam portionem canonicam, seu quartam funeralem non teneantur, cum eiusmodi priuilegium siue ius, sit ad non faciendum, non tollitur per vnum aut alterum actum contrarium soluendi quartam, quinvero nec per plures, nisi eiusmodi solutio fuerit facta, per quadraginta annorum spatium, iuxta superius dicta, loco citato.

Cõsuetudo præscripta Monasterij, siue Cõmunitatis, non amittitur per vnũ, aut alterũ contrarium actum.

ARTICVLVS XIV.

In quam pœnam incidant, Ecclesiarum Prælati seu Curati, cogentes Fratres, aut testamentarios, vel hæredes defunctorum, ad soluendam quartam funeralem, in casu quo ad illam non tenentur?

Ordinarij Ecclesiarũ Prælati, cogẽtes Fratres ad soluendam quartam, in casu quo ad illam non tenẽtur, interdicuntur ab ingressu Ecclesiæ, & suspenduntur, Curati vero excõmunicantur ipso facto.

Huic Articulo respondetur, per sequentem Conclusionem.

Conclusio.

EX nostris priuilegijs habemus, quod Sixtus IV. apposuit pœnam locorum Ordinarijs, interdicti ingressus Ecclesiæ, & suspensionis à regimine & administratione Ecclesiarũ suarum, ac Rectoribus & alijs quibuscumq. excommunicationis latæ sententiæ, & priuationis suarum Ecclesiarum parrochialiũ, & omnium aliorum beneficiorum Ecclesiasticorum, quæ obtinent, necnon inhabilitationis ad illa, & ad alia in posterum obtinenda,

Digitized by Google

si directe, aut indirecte, inquietare, seu molestare præsumpserint, Prædicatores & Minores Fratres, aut testamentorum, vltimarumq. voluntatum executores, & heredes, seu quoscumq. alios, super solutione quartæ parrochialis, seu canonicæ, vel alterius portionis, seu oneris. Hæc conclusio habetur expressa, in Monum. nostri Ord. Quæ quidem concessio nullibi reperitur reuocata, nec vllo modo est contra Conc. Trid. nam priuilegia quæ ibidem reuocantur, sess. 25. cap. 13. solummodo reuocãtur in casu, quo iuxta prædicti Conc. decretum, eiusmodi Fratres dictam portionem canonicam, seu quartã funeralem soluere teneantur, non vero in casu, de quo nos in præsentiarum loquimur, quando consuetudine iam quadraginta annorũ tempore præscripta, iuxta idem Concilium, eiusmodi portio canonica, seu funeralis quarta non est soluenda, neque etiam in dicto casu Fratres conueniri habent coram Ordinarijs, à quorũ iurisdictione sunt notorie exẽpti, sed corã pprijs Prælatis, seu corã Papa, aut eius Legato, qua de re videatur Sylu *ver. canonica portio, in fi.* Nõ enim in dicto Conc. Trid. habetur, vt quãdo quarta funeralis non fuerit soluta, Religiosi ab Ordinarijs compellantur, sed solummodo, in casu quo debetur, iuxta superius dicta, soluatur quibuscumque priuilegijs non obstantibus. Quo fit, vt Episcopi, & locorum Ordinarij, propter hanc rationem & causam, contra Religiosos prædictos nullo modo per excõmunicationem & alias censuras Ecclesiasticas, possint procedere, cum eisdem ponere actus sit iurisdictionis, quam ipsi non habent, sed recurrendum est ad proprios Prælatos, seu ad Papam, vel Nuncium, ac Sũmi Pont. Legatum, ad quem spectat cognoscere de exemptorũ causis, in his & similibus casibus. Et hæc de isto Articulo, ac de tota Quæstione dicta sufficiant.

Monu Ord. 1. impr. f. 61. & 2 f. 145. conc. 355 & refertur in Comp. verb. canonica portio. §. 6.

QVAESTIO XLIX.

De Decimis, quantum ad obligationem soluendi ipsas, exemptionemq. Regularium ab earumdem solutione, in quatuordecim Art. diuisa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Quid sit Decima, quid vero primitia, quid autem oblatio?

Quæ ad hunc Articulum spectant, resoluentur breuiter per sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

Quid sit decima.

DEcima, iuridice loquendo, est omnium bonorum mobilium, licite quæsitorum, decima pars Deo data, siue ipsius Ministris, ex diuina constitutione debita. Hæc conclusio est expressa Ostiensis in Summa, *tit. de decimis. §. 1*, satisq. colligitur, *ex cap. 1. de decimis, & ex cap. parochianos, cap. non est, cap. tua nobis, & cap. cum non sit in homine, eod. tit.* & dicuntur pluraliter decimæ, quia secundum eumdem, tres sunt decimarum species, prædiales, id est, eorum quæ proueniunt ex prædijs, vt sunt vinum, blandum, & fructus arborum, aliaq. huiusmodi; personales, id est, eorum quæ proueniunt ex opere personali, vt ex mercatione, artificio, scientia, militia, venatio-

Decimarũ triplex est species.

natione & huiusmodi; & mistę, id est, eorum quæ partim ex prædijs, partim ex opere personali proueniunt, vt sunt animalia, quæ pascuntur ex prædijs, & humano opere nutriuntur, & fœtus ac fructus eorum. Videatur hac de re Sylu. *verb. decima, num. 1.*

Secunda Conclusio.

Primitia est, prima pars frugum, siue fructuum, Domino offerenda. Hæc conclusio est Syluestri, verbo vbi supra, & dicit eam esse Raymundi, & aliorum, & quod dicitur prima, id est, dignitate præcipua, frugum siue fructuum, Domino offerenda, id est, diuino cultui, quia primitiæ offerebantur olim per modum oblationis, secundum D. Thom. 2. 2. q. 86. art. 4. nunc autem dicuntur pluraliter primitiæ, secundum fructuum varietatem. Quid sit primitia.

Tertia Conclusio.

Oblatio est, quoddam cõmune & generale nomen, sub quo comprehenduntur omnia quæ in diuinum cultum exhibentur. Hæc conclusio est expressa D. Tho. 1. 2. quæst. 86. art. 1. in corpore, vbi & dicit, quod oblatio in hoc differt à decima, quia oblatio offertur Deo immediate, id est, ad Dei cultum, & dicitur *sacrificium*, si inde fiat aliquod sacrum consumandum, decima vero non offertur Deo immediate, sed ministris eius, & exhibetur pro ipsis sustentandis, aut pauperibus. Cum autem oblatio tripliciter dicatur, scilicet donatio inter viuos facta, Deo vel Ecclesiæ, & donatio causa mortis pro anima, quæ olim dici consueuit, mortuarium, & oblatio quotidiana & vsualis, quam faciunt fideles quotidie ad Missam, vel huiusmodi, &c. quocũque modo dicatur, oblatio est omne quod offertur Deo immediate, licet consequenter cedat in Ministrorum vsum & vtilitatem, vt candelæ, panes oblati altari, pecuniæ, ornamenta, & alia huiusmodi. Hæc D. Thom. vbi supra, vbi etiam dicit, quod oblatio à primitia differt, sicut genus ab specie, quia omnis primitia est oblatio, non vero è contra, cum primitia sit tantum de fructibus, oblatio autem etiam de non fructibus. Ad rationem autem oblationis, tria requiruntur secundum Panorm. *in cap fin. de verb signific.* Primo, vt offerens sit Christianus, quia ab infidelibus oblationes Ecclesia non recipit, sed æstimationem oblationis pro interesse, iuxta id quod habetur *in cap. quanto, de vsuris*. Secundo, vt is cui offertur, sit Ecclesia, quia quod fit priuatæ personæ, non est oblatio, sed donatio, etiam si persona sit Ecclesiastica, vt patet ex prædicta diffinitione oblationis. Tertio requiritur, vt res quæ offertur, licite sit adquisita, nam quæ illicite adquiruntur, pro oblatione non accipiuntur, *iuxta cap. quia in omnibus, de vsuris, & cap. ex transmissa, de decimis, & glossa in Summa, 14. q. 5.* Intelligitur autem illicite aliquid adquiri, dupliciter, vel contra iustitiam, vt in furto, vel mediante aliquo peccato, vt in meretricio, de quibus non licet per tempus plura dicere. Sed dicta sufficiant, vt horum omnium aliqualis habeatur notitia. Quid sit oblatio. Quænam requiruntur ad rationem oblationis.

ARTICVLVS II.

Quidnam intra velint de primitijs?

Huic articulo respondetur, per sequentem Conclusionem.

Digitized by Google

Concluſio.

Primitiæ olim erant in veteri lege de præcepto ceremoniali, quoad determinationem, vt puta quod talibus perſonis exhiberentur, aut de primis fructibus, in communi vero de iure naturali, nunc autem ſunt de præcepto Eccleſiæ, ſecundum patriæ conſuetudinem. Hæc concluſio eſt expreſſa D.Thom.2.2.quæſt.86.art.1.cum ſeqq. vnde illam deſumpſit. Sylueſt. & ponit eam, *verbo, decima, num.* 3.*q.*1. vbi dicit, quod olim primitiarum quantitas, non fuit determinata in lege, quia dabantur per modum oblationis, de cuius ratione eſt voluntarium, & ſecundum D.Hieronym. ex Magiſtrorum arbitrio, vnde quidam plurimum dabant, ſcilicet fructuũ partem quadrageſimam, alij vero minus, nempe ſexageſimam, inter quæ duo offerre licebat, quodcumque voluiſſent: ſed nunc, inquit, ſtandum eſt conſuetudini. Cum quibus concordat Innocen. dicens, quod ex quo primitiarum quantitas non inuenitur iure canonico expreſſa, in optione dantis eſt; Dare quantum vult, & non amplius, niſi conſuetudo regionis aliud inducat. Quibus addit ſupradictus Sylueſter, ſecundum Alexandrum, quod prædictæ primitiæ, non ſolũ ſunt in præcepto, quando eſt conſuetudo, verumetiã & quando indigent, & eas petunt Miniſtri eius Eccleſiæ cui debentur, quæ ſecundum Oſtienſem eſt parrochialis, *argum. cap dilect. & cap. moderamine, 16.q.1.* quem multi ſequuntur, ſecundum vero Gofredum & alios, diuidendæ ſunt, ad modum quo & decimæ, de quibus infra. Sed alijs melius eſſe videtur, vt dentur ijs, quibus dari conſueuerunt, & qui magis indigent. Nolo in ijs amplius immorari, cum tota decimarum & ſolutio & determinatio, & quibus ſolui debeat, in noua lege habeatur ex conſuetudine. Circa quam dicit Veruecenſis, quod vbi conſuetudo eſt, vt non ſoluantur, obtenta ſine contradictione, a tempore de quo non eſt memoria, non ſoluentes eas excuſantur, generaliterq. hoc verum eſt, quod in ijs, conſuetudines non ligant, vel abſoluunt, niſi eo modo, quo & conſuetudo decimarum, de quibus infra.

Primitiæ olim erant in veteri lege de præcepto ceremoniali, quoad determinationẽ, in communi vero de iure naturali, nunc autem ſunt de præcepto Eccleſiæ, ſecundum conſuetudinem patriæ.

ARTICVLVS III.

Quidnam iura velint de oblationibus?

Reſpondetur huic Articulo, per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

OBlationes, licet ex ſui natura, habeant quod ſint voluntariæ, multipliciter tamen poteſt contingere, vt ad ipſas aliqui obligari poſſint. Hæc concluſio eſt expreſſa D.Thom.2.2.quaſt.86.art.1. in corpore, & eam ponit Sylueſter, *verbo, decima, num.* 4.*q.*2. vbi dicit eiuſmodi obligationem quadrupliciter poſſe contingere. Primo ex conuentione præcedenti, vt dũ conceditur fundus alicui Eccleſiæ, vt fiat certa oblatio, certis temporibus, quod habet rationem cenſus. Secundo, ex deputatione ſiue promiſſione, vt cũ quis, Eccleſiæ inter viuos offert, aut teſtamento reliquit aliquid in poſterum ſoluendum, quodcumque illud ſit, ſiue ſit res mobilis, ſiue immobilis. Tertio propter neceſſitatem Eccleſiæ, vt puta ſi Miniſtri, ſeu Sacerdotes Eccleſiæ, non habent vnde alias ſuſtententur, quod ſecundum Oſtien. Innocen. & gloſſam Raymundi, limitandũ eſt, niſi ſubditi etiam ſubuenire non poſſent, quo caſu Clerici manibus victum quærere debent, iuxta

Quamuis oblationes ex ſua natura habeãt vt ſint voluntariæ, multipliciter tamen aliquis ad ipſas faciendas obligari poteſt.

cap.

Digitized by Google

nap, clericus villum, dist. 91. Quarto & vltimo propter consuetudinem, quia fideles in aliquibus solemnitatibus, tenentur ad aliquas oblationes consuetas, & dicit prædictus D. Thom. quod in his duobus vltimis casibus, remanet oblatio quodammodo voluntaria, quantum ad quantitatem, vel speciem rei oblatæ. Verum est tamen, quod ad eamdem faciendam cogi possunt, non quidem à Sacerdote, sed ab Episcopo, cuius auxilium in eiusmodi rebus est implorandum, iuxta *cap. ad Apostolicam, de simonia*. Circa consuetudinē faciendi oblationes, Syluester loco supra citato, dicit plura, eaq. notatu digniſſima, quæ ibidem videri possunt, à quibus dicendis in præsentiarum consulto supersedeo, vt breuitati studeam.

ARTICVLVS IV.

Quidnam velint iura de Decimis, seu quo iure debeantur, & an cadant nunc sub præcepto?

HAnc quæstionem tractat D. Tho. 2. 2. q. 87. art. 1. & in quodlib. q. 2. art. 8. & Syluest. *verb. decima, nu.* 9. q. 3. Soto lib. 9. de iust. & iur. q. 4. Nauar. in Manu. cap. 21. à num. 18. cum seq. de quorum & aliorum resolutione, sequentem statuo conclusionem.

Conclusio.

DEcimarum solutio, licet olim in veteri lege fuerit præcepta, quæ iam spirauit, modo etiam obligat, non in quantū fuit veteris legis præceptum, sed partim, quia est de iure naturali, partim ex noua Constitutione Ecclesiæ. Hæc conclusio est expressa D. Tho. locis citatis, & Syluest. qui & de mente eiusdem dicit, decimarum solutionem, ex diuino præscripto, fuisse olim in veteri præceptam, ad sustentationem Ministrorum Dei, & quod hoc præceptum, partim erat morale, ac de iure naturali, ratione naturali introductum (ratio etenim naturalis dictat, necessaria à populo esse administranda ministrantibus in diuino cultu) partim vero iudiciale, pertinens ad æqualitatem seruandam inter homines, secundum conditionem illius populi, robur habens ex institutione diuina, qua Deus determinationem certæ partis introduxit, pro tribu Leuitica, tunc temporis possessiones non habente, conueniebat etiam inquit cum cæremonialibus præceptis, in quantum aliquam significationem habebat, quemadmodum & reliqua omnia. Cum igitur, inquit D. Thom. præcepta veteris legis moralia, etiam nunc in Noua lege obligent, licet cæremonialia defierint, iudicialia autem obseruari possint, & non possint, obligant autem si statuantur & præcipiantur: liquidum sit, quod prædicta decimarum solutio, vt dictum est in conclusione, etiam nunc in noua lege obligat, non in quantum fuit præceptum veteris legis, sed in quantum est præceptum naturale & morale, & de nouo institutum & constitutum ex speciali statuto Ecclesiæ. Quod autem prædicta decimarum solutio, sit de iure naturali, probat D. Tho. ex illis verbis Christi, D. Matth. 10. quibus dixit, quod operarius dignus est mercede sua, & fuit inquit, rationi quammaxime consonū, idipsum, vt præciperetur & institueretur de nouo per Ecclesiā, vt ne minus exhiberetur nunc, Ministris noui testamenti, quā reddi olim consueuerat Ministris veteris legis, cum isti maioris sint dignitatis: Oportebat

Decimarū solutio in veteri lege olim præcepta, etiam in noua obligat, non in quantū fuit præceptum veteris legis, sed in quantum est naturale, & de nouo statuta ex præcepto Ecclesiæ.

Digitized by Google

etiam vt inter vetus & nouum testamentum aliqua esset consonantia, & correspondentia. Prædictis addit Syluest. vbi supra, quod decimarum præceptum, in duobus casibus præcipue locum habet. Primo, cum Ministri ecclesiæ indigent, & illam petant, & hoc etiam si non sit consuetudo, iuxta D. Thom. in scripto quolib. 2. art. 8. Secundo, si sit consuetudo, etiam si non petantur, iuxta *cap. sanctorum, & cap. ali quibus, de decimis*, nam consuetudo ipsa, illas expostulare videtur, quod etiam est intelligendum, etiam si non adsit necessitas, & Ministri sint diuites; etenim in tali casu bene melius facerent, si ipsas non peterent, & maxime, si probabiliter timeatur scandalum; si tamen de facto petantur, soluendæ sunt. In quo conueniunt omnes Auctores supradicti. Et hæc de isto Articulo dicta sufficiant.

ARTICVLVS V.

Vtrum per contrariam consuetudinem, possit aliquis ab hoc præcepto, soluendi Decimas excusari?

PRo huius Articuli intelligentia, & resolutione, omissis pluribus, ac fere inutilibus, quæ hinc inde, à nonnullis Canonistis adducuntur, aliqua sunt fundamenta præmittenda, ex quibus resultabit difficultatis resolutio.

Decimarū præceptum quoad aliqua est diuinum & naturale, & quantum ad taxationem fuit olim iudiciale.

Primo præmitto ex D. Thom. 2. 2. quæst. 87. art. 1. & quodlib. 7. art. 8. atque ex Alexandro Alensi, 3. part. Summæ, vt etiam in præcedenti Articulo dictum est, quod præceptum soluendi decimas, est morale, diuinum, & naturale, quantum ad hoc, quod Ministri Ecclesiæ sustententur absolute; iudiciale vero, quantum ad taxationem ipsarum decimarum, talem vel talem, quo fit, vt postquam innouatum est per Ecclesiam, omnes velint nolint, teneantur decimas soluere, quamuis Ecclesia statuere posset, quod non daretur pars decima, sed minor, nempe octaua, aut maior, vt puta duodecima. Hoc tenet expresse D. Thom.

Iudicialia præcepta in veteri lege posita, in noua nō obligant, nisi in quantum de nouo sunt instituta.

Secundo præmitto ex eodem D. Thom. & communi omnium Theologorum retentione, quod præcepta iudicialia, quæ in veteri lege olim fuere posita, in noua non obligant, in quantum fuere præcepta veteris legis, sed in quantum per ipsam de nouo fuerunt posita, & effecta de iure noue humano positiuo. Cuius quidem rationem dicere, in præsentiarum prætermitto, cum non liceat pertempus, neque sit præsentis speculationis, & de ea videri possint Scholastici Doctores, apud D. Thom. 1. 2. à q. 104. cum sequentibus, vbi de eiusmodi rebus agunt latissime.

Ius diuinum & naturale, per nulla consuetudinē potest tolli, seu abrogari, secus autem humanum.

Tertio & vltimo, propius accedendo ad nostrum propositum, suppono tamquam certum atque indubitatum, quod ius diuinum & naturale, in quantum tale, per consuetudinem abrogari nullo modo potest. Secus est autem ius humanum, vt latissime tradit D. Thom. 2. 2. quæst. 97. art. 3. ad 2. huius rei reddens rationem & causam, qua etiam de re videatur Syluest. *verbo, consuetudo, quæst. 9. q. 6.* quibus sic præmissis atque præsuppositis, proposito Articulo respondeo, per sequentem Conclusionem.

Conclusio.

Licet præcepti soluendi decimas, abrogari

LIcet consuetudo abrogare possit, præceptum soluendi decimas, quantum ad quotam taxatam, & excusare non sic soluentes plene, quia

quia vt ſic, eſt humanum, non tamen quantum ad totum, vt nihil ſoluatur omnino, quia quantum ad hoc, eſt diuinum & naturale. Hanc concluſionem, de mente D. Thom. ponit ſupradictus Syluester, *verbo, decima, num. 10. quæſt. 4.* ibi, *quantum ad tertium*. Et dicit quoad hoc, non eſſe diſtinguendum inter decimas, perſonales & prædiales; nam vtreque ſoluende ſunt, vbi adeſt conſuetudo. Addit etiam, quod vbi ex eiuſmodi conſuetudine præſcripta, decimarum nihil omnino ſoluitur, Eccleſia illud remittere videtur, vnde reſolutiue dicit, quod prædictas decimas non ſoluere, non eſt peccatum mortale, niſi in tribus caſibus. Primo, ſi petantur & negentur, vt ſupra diximus, quam petitionem, ſecundum Archidiaconum, non ſufficit per Curatum fieri, vbi non eſt conſuetudo, niſi forſan indigentia ſit magna, immo inquit dubium eſt, an fieri poſſit per diœceſanum, & neceſſario recurrendum ſit ad Papam. Secundo, in caſu etiam quo non petantur, ſed obſtinatio ſit tanta, quod etiam ſi peterentur, haberet quis propoſitum non illas reddendi. Tertio, quando Clerus patitur valde indecentia, victus & veſtitus, & populus abundat, quia ſi talis indigentia, ſiue indecentia in tali caſu, exigit eleemoſynam neceſſario fieri, multo magis exiget præſtari rem, alias iure naturali & diuino debitam. Vbi autem nulla omnino decima ſoluitur, aut etiam ſeculares accipiunt illas, dici poteſt, dominos prædiorum breui manu aliquid magnum ſoluiſſe, & quod eis Eccleſia deinceps illud redonauerit, ſtatuendo vt non ſoluant decimas, quinvero ab alijs ipſas accipiant. Iuxta prædicta, intelligendum eſſe dicit Syluester D. Thom. quando dicit, quod nulla conſuetudo eximere, ſiue excuſare poteſt homines, ab obligatione decimarum, quia fundatur ſuper iure naturali & diuino, intelligendum eſt quantum ad aliquid, non autem quantum ad quotam, ſiue quantum ad determinatam quantitatem; ita quod ſemper tenentur homines aliquid ſoluere, etiam vbi non eſt conſuetudo ſoluendi, ſi Eccleſia exigat, modo prædicto, id eſt, auctoritate Papæ, vel in caſu indigentiæ magnæ, quamuis ſi non exigat, remittere illud videatur, dum diſſimulat, & tunc homines non decimas ſoluentes non peccabunt, niſi ratione obſtinationis, vt prædictum eſt, habentes prauam voluntatem non ſoluendi, etiamſi eſſet indigentia, & peteretur à Miniſtris Eccleſiæ, debito modo. Hoc inquit Syluester ſe dicere, quia durum videretur dicere, quod omnes Itali & Orientales, damnentur decimas non ſoluentes, cuius etiam reſolutionis argumentum ſumi poteſt, ex facto olim Apoſt. Pauli, de quo legitur, quod neceſſaria victui ſibi debita, ab auditoribus illa debentibus, non accipiebat, ſed manibus ſuis laborabat, ne offendiculum daret Euangelio. In quo quidem caſu dicendum eſt, quod non illi peccabant, alioquin male ipſe cum eis egiſſet, illa ſibi non petendo & accipiendo. Nec inquit huic reſolutioni obſtat, quod alicubi ratione conſuetudinis, milites decimas non ſoluunt, quin vero accipiunt, quod quidem maius eſt, quam eas non dare, nam ad hoc reſpondetur cum D. Thom. quod ipſi non habent ius accipiendi ipſas, cum hoc ſit ſpirituale, non cadens in laicam perſonam, ſed illæ res temporales, quæ iure exigi poterant, ex conceſſione Eccleſiæ datæ ſunt illis, propter aliqua ſeruitia eidem facta, quod Eccleſia quamoptimè facere potuit, ſicut & nunc remittere fructus, qui debentur pro decima, non tamen omnino tollere ius exigendi, aut debitum reddendi. Hæc ex D. Thom. vbi ſupra, ſed de hoc plura dicemus ſtatim in ſequenti Articulo.

poſſit conſuetudine quantum ad quotam, nō tamen in totū, nec qua ratione eſt diuinū, & naturale.

In quibus caſib⁹ decimas nō ſoluere ſimpliciter, ſit peccatum mortale.

ARTICVLVS VI.

Vtrum ex dispensatione Papæ, vel transactione, excusari quispiam valeat, ab obligatione soluendi omnino decimas, aut super eis aliqua fieri possit compositio?

CIrca hunc Articulum, quantum ad primum, multa tradunt DD. Iurisperiti, atque Theologi. Quidam dicunt, quod ex quo hoc præceptum est iudiciale, potuit Ecclesia illud non statuisse, neque vllam omnino mentionem fecisse, de soluendis decimis, neque in totum, neque secundum partem. Cui sententiæ & opinioni adhærere videtur Panorm. post glossam in *cap. à nobis, de decimis*. sed postea se limitat, dicens, quod quamuis Papa ius decimarum in totum tollere non possit, quibusdam tamen personis illud potest remittere. Cuius rationem reddit, quia per primum tollitur ius diuinum, non vero per secundum. Alij prædictam Panor. sententiam, etiam limitant, circa illud quod dicit, quod in totum decimas remittere non potest, & dicunt, esse addendum nisi ex causa & ad tempus. Sed alij diuersa procedentes via dicunt, quod quamuis id facere possit, quoad Ecclesiam militantem, & Ecclesiæ forum, non vero quoad triumphantem siue forum conscientiæ, idest quoad Deum: nam laicis decimas præteritas & futuras, remittere non potest, nisi ex magna causa, pro quo adducunt *glossam notabilem, in cap nõ est, de vsur.*, vbi habetur, quod licet habeat plenam potestatem, debet tamen se habere sicut diligens atque fidelis paterfamilias, fideliter dispensando, ea quæ sunt Ecclesiæ, vnicuique sicuti opus est. Alij multa alia dicunt, quæ longum esset nimis, velle in præsentiarum recensere. Sed quidquid de opinionibus sit, pro propositi Art. resolutione, seq. statuo concl.

Prima Conclusio.

Quamuis decimæ debeantur de iure naturali & diuino, bene tamen Papa ex causa dispẽsare potest cum aliquo, seu aliquibus, exemptosq. illos facere, à earum solutione.

QVamuis decimæ debeantur, de iure naturali & diuino, ad modũ quo dictum est, nihilominus Papa, bene potest cum aliquo, seu aliquibus etiam laicis dispensare, ipsosq. omnino facere exemptos, à decimarum solutione, quinvero & illis ius conferre percipiendi decimas ab alijs, non auctoritate propria, sed auctoritate Ecclesiæ, atque ipsius Papæ. Hæc conclusio est certa, & crediderim quod de illa nullus dubitare possit, maximè hoc tempore, quo id ita est consuetudine positum, atque obseruatum in cõmuni praxi. Sed probatur præterea hac efficaciſſima ratione, nam certũ est, stando in iure communi, quod bona Clericorum & Ecclesiarum, sunt bona pauperum, & circa pauperes alendos, presbyteri, & sacerdotes possunt, quinvero & debent, decimas diuidere, & ex eis eosdem alimentare, vt satis constat *ex cap. in canonibus, cap. sacris canonibus, 16. quæst. 1.* Cum igitur Papa sit vniuersalis Ecclesiæ Episcopus, & totius Christianitatis rector, Paræcianus, atque generalis administrator, omnium beneficiorum & decimarum, vt tradunt sacri Canones, *cap. suspectus. 6. q. 5. c. vbi periculũ. § verum, de elect. lib. 6.* nullatenus contra ius, nec vero contra rationem, esse videtur, ex iusta & rationabili causa, quod aliquos seculares pauperes & indigentes, ex laboribus manuum suarum se non sustentare valentes, de nostra sancta Ecclesia benemeritos, à prædictarum decimarum solutione eximat, siue exemptos faciat, quinvero & ex causa, ius illis tribuat, vt etiam ipsi ab alijs decimas percipiant. Cur enim non in tota Ecclesia efficere valebit Papa, quod Episcopus in suo Episcopatu, & Archiepiscopus in suo, quinvero & parrochus in sua paræcia? Si igitur Episcopi & Archiepiscopi, & parrochi sibi subditis, sustentatione indigentibus, saltem

ſaltim pro ſuo tempore, decimarum condonationem facere poſſunt,& permittere quod ipſi eas ſibi retineant abſque peccato , cur non & Papa cum ſit Epiſcoporum omnium Epiſcopus , & generalis atque vniuerſalis totius Eccleſiæ Prælatus idipſum faciet,legitima exiſtente ratione & cauſa,nec ſolum pro ſuo tempore,verumetiam & pro quocumque alio,cum ſicut prædictum eſt,ex diuina inſtitutione ſit omnium beneficiorum , atque decimarum,rerumq. Eccleſiæ vniuerſalis adminiſtrator ? Aduertendum tamen eſt, quod in hoc caſu, laici non retinent , aut percipiunt decimas,propria auctoritate aut nomine ſuo , ſed auctoritate Eccleſiæ , & nomine exiſtentis Papæ, quæ enim quis per alterum facit, per ſeipſum facere videtur,in quo ſenſu Ioan. Lupus,de libertate Eccleſiaſtica 1.p.q.3. num.6.explicat,& intelligit illam decretalem poſitam, *in c.à nobis,de decimis*, atque ex hoc mirari deſinent,qui capere, vt inquiunt, nullo modo poſſunt , quonam modo Ius percipiendi decimas, eaſq. ſibi retinendi, per Papam laicis poſſit concedi cum decimæ Sacerdotibus, & Miniſtris Eccleſiæ debeantur,propter miniſterium altaris, adminiſtrationemq. rerum ſpiritualium, iuxta præſcriptum D.Pauli,& nonniſi ſeminantibus ſpiritualia,de iure iſthęc temporalia debeantur: cum igitur prædicti laici ſpiritualia non adminiſtrent, ſed neque adminiſtrare queant , mirabile (inquiunt) valde eſt , quod Ius ſpirituale ſibi competat , ex quacumque etiam Papæ conceſſione , percipiendi decimas . Huic difficultati facillimo negotio ſit ſatis,dicendo, ſicut prædictum eſt,quod cum ex dictis decimis Presbyteri & Sacerdotes ipſas percipientes,egentes & pauperes, alere & ſuſtentare debeant,de iure, ex eodē iure, ac multo melius,Sum. Pont. propter rationes prædictas,per ſemetipſum valet efficere ſemel, quod ipſi tenebantur iteratis vicibus, id quod & opere compleuit,concedendo aliquibus laicis,pauperibus & indigentibus, de ſancta Eccleſia benemeritis,vt non ſoluant, ſed pro ſua ſuſtentatione retineant decimas , ſeu etiam ipſas ab alijs auctoritate Apoſtolica accipiant. Super quo iure , ac firmiſſimo fundamento fundata ſunt omnia priuilegia,quæ habent omnes Hiſpaniæ Reges, de percipiendis decimarum tertijs,& habendi in ſingulis oppidis, ſelectum decimatorem, ſiue decimas ſibi ſoluentem,qui Hiſpano ſermone dicitur,*el excuſado*,pro eo quod excuſatur à ſoluendis decimis,Parocho ſiue Epiſcopo debitis. Eadem ratione habet & ſubſidium,ad expugnandos infideles,quod ſimiliter dicendum eſt, de multis alijs nobilibus , qui in Caſtella,Bætica,Nauarra , & Cataloniæ principatu, priuilegium exemptionis habent, à ſoluendis decimis,ex proprijs bonis,multiq. alij ex feudo perpetuo,etiam exigunt decimas ab alijs, cum onere,vt aſſignata portione miniſtros Eccleſiæ ſuſtentent,quæ priuilegia,vt plurimum,conceſſa ſunt ante prohibitionem Concilij Lateranen. cuius fit mentio,*in cap. prohibemus, de decimis,& c.cum & plantare, de priuilegijs, cap. cum Apoſtolica, de ijs quæ fiunt à Prælatis*.Cauſa autem concedendi prædictas decimas fuit,quia Reges prædicti, ac alij nobiles , magnis ſuis ſumptibus & expenſis,ſummoq. labore,eripuerunt prædictas Hiſpaniæ partes ex manibus Maurorū,atq. ipſorum tyrannide, & vt ipſas aut ſaltim maximam earum partem expenderent in defenſionem fidei , & dilatationem ſuorum regnorum,quæ Romanæ ſubijcerentur Eccleſiæ.Qua de re,qui plura videre voluerit, conſulat Couar.lib.1. var.reſolu.cap.17.num.4.vbi ad hoc propoſitum inuenire licebit, plura eaq. notatu digniſſima , & etiam apud Nauar. in quadam ſua allegatione Iuris,Romæ facta,in gratiam nobilium Calatrauæ, vbi probat eos præſcriptione legitima, eſſe exemptos à decimarum ſolutione ſuorum agrorum, quæ præſcriptio completa fuit ante præ-

Nota valde. Qualiter ius percipiendi decimas,per Papam etiam laicis poſſit concedi.

939 te prædictum Lateranen. Concilium. Videatur etiam idem Nauarrhæ de re, in tracta quem fecit de redditibus Ecclesiast. q. 1 monit. 57. 58. & 59. per totas latissime. Sed deueniendo ad aliam difficultatem propositam, de transactione, respondetur per sequentem conclusionem.

Secunda Conclusio.

Decimæ remitti non possunt, aut debent, nisi fit pauper is, q illas debet.

Probabilissimum est, quod decimæ remitti non possunt, nisi ex iusta, & rationabili causa, & nisi is qui eas debet, sit pauper, cum sint ministrorum Ecclesiæ, ac pauperum, & quod nonnisi in pios vsus possint conuerti. Hanc Conclusionem tenet expresse Syluest. *verbo decima. nu. 11. q. 7. ibi quantum vero ad secundum*, & dicit eam esse Summæ Angelicæ contra Rosellam. Addit tamen secundum Ostiens. quod compositio inter Ecclesiasticum & laicum, super parte decimarũ, de consensu Prælati Superioris, fieri potest, & valet, & secundum Raymun. si quis retinuerit longo tẽpore decimas, & nunc pœnitens earum remissionem petit, quia alias oporteret eum mendicare, Sacerdos videns eum contritum & benedicentem, remittere illas eidem debet, tamquam alij pauperi, cum etiam postea illas deberet ei dare, iuxta *c. quoniam 16. q. 1.* iniungendo tamen illi, vt ipsas restituat, quando ad pinguiorem fortunã venerit. Videatur hac de re prædictus Syluest. vbi plura dicit ad hoc propositum, an quispiam excusari possit à solutione prædictarum decimarum, ex transactione, seu compositione debentis decimas accipere, qua etiam de re videatur Nauarro, in suo Manu. cap. 21. nu. 32. Et hactenus de isto Articulo.

ARTICVLVS VII.

De quibus rebus debeantur Decimæ?

HAnc Quæstionem mouet D. Thom. 2. 2. q. 87. art. 2. & de ea agit Syln. *verbo decima. nu. 11. q. 6.* & Nauar. in suo Manu. cap. 21. nu. 19. & omnes conueniunt in hoc, quod circa decimarum solutionem, semper standum est consuetudini, quæ vt habetur in Iure, optima est legum interpres, vt tamen specifice aliquid dicamus, standO in iure communi, ex communiore omnium resolutione, sequentes statuo conclusiones.

Prima Conclusio.

Iuridice & regulariter loquẽdo decimæ de oĩbus rebus dari debẽt.

IVridice & regulariter loquẽdo, decimæ de oĩbus rebus dari debẽt. Hanc conclusionem ponit D. Thom. loco supracitato, & probat eam ex Genesi *cap. 28.* ex illis verbis, quæ dixit olim Iacob cum Deo alloquens, *omnium quæ dederis mihi, decimas & hostias pacificas offeram tibi*. Cuius & præterea, optimam rationem & causam reddit, desumpeam ex originaria institutione, soluendi decimas prædictas, quæ fuit, vt seminantibus spiritualia, cuncta temporalia tradantur, vnde etiam Syluest loco citato, inquit, quod decimæ dari debent, de omnibus fructibus terrarum, arborum, hortorum, animalium, piscationum, venationum, fructuum, pensionum, molendinorum, aquarum, etiam & ventuum, balneorum, fulloniorum, lapicidinarum, metallariorum, item & de negotijs, & artificijs, & cæteris bonis secundum Raymundum, & colligitur ex multis Capp. positis, *16. q. 1. & 9. 7. & in toto titulo, de decimis*, adeo quod si eodem anno, in eadem terra, diuersa iaciuntur semina, de omnibus dari debent decimæ, iuxta *cap. ex parte Canonicorum, de decimis*, in cuius Summario habetur, quod de omni fructu prædij, soluendæ sunt

Digitized by Google

ſunt decimę.Hoc eſt de iure communi,& regulariter loquẽdo, ſed in eo vt dixi,ſtandum eſt conſuetudini, quæ in omnibus, ſed maxime in iſtis rebus, optima eſt legum interpres.

Secunda Concluſio.

De donatis,legatis,& ſucceſſione adquiſitis,non ſunt ſoluendæ decimæ, ſed de ijs tantum,quæ quis naturaliter, vel ſuis operibus adquiſiuit. Hæc concluſio eſt ſupradicti Sylueſt. loco ſupracitato ibi,ſecundo dico, quamuis probabiliſſimum ſit,ſecundum multos DD. iuriſperitos,*in cap. decimas de decim.* q. 1. quod legatarius & donatarius,tenentur decimare legatum & donatũ, licet decimatum fuerit à legatore vel donatore,non autem ad hoc tenetur filius patri ſuccedens, in re à patre decimata,cum omnia patris quodammodo ad ipſum pertineant; at hęres extraneus ad hoc, ſecundum aliquos tenetur,quas duas ſententias refert Innocent. & quia non intereſt multum vnam harum opinionum alteri præferre (inquit Sylueſt.) in hoc ſtandum eſſe conſuetudini,communi legum Interpreti,iuxta *l. ſi de interpretatione, ff. de legibus*.

De donatis legatis, & ſucceſſione acquiſitis ſoluendæ non ſunt decimæ.

Tertia Concluſio.

Quamuis decimæ prædiales, de quibuſcumque rebus, etiam illicite acquiſitis debeantur, non ſic autem eſt de perſonalibus, nam perſonales dari non debent,de ijs quæ ſunt reſtitutioni obnoxia.Pro huius concluſionis intelligentia aduerto,ex Nauar.in Manu.cap 21. nu.31. quod decimę perſonales,ita debentur ſicut & prædiales,ſoluq. eſt differentia inter ipſas,quod perſonales nunquam fuerunt debitæ,iure diuino veteri, prædiales vero ſic, licet ab Hebræis tantum.Secunda differentia eſt,quod in prædiallbus, non deducuntur impenſæ,in perſonalibus vero ſic,& ſolummodo lucrum decimatur,vt notant communiter DD. *in cap ad Apoſtolica,cap.non eſt,c.ex tranſmiſſa,&c.Paſtoralis,de decimis.* Hoc ſuppoſito dico, quod dicta concluſio ſic explicata,eſt Syluestri loco ſupracitato ibi. Tertio dico, quã eſſe dicit Oſtienſis aſſerentis, quod decimas prædiales,quilibet indiſtincte tenetur ſoluere, quantumcumque ſit peccator, etiam Iudæus, & inuaſor, iuxta *cap. de terris, de decimis*,easq. Eccleſia recipere poteſt,quia non dantur intuitu perſonæ,ſed quaſi ex cenſu debito prædiorum:ſed quantum ad perſonales,diſtinguit & dicit, quod dari non debent de ijs, quæ ſunt reſtitutioni obnoxia. Si vero non ſunt reſtituendæ,vt in meretricĩ,hiſtrionatu,& ſimilibus, tunc ſi ex peccato notorio quæſtus prouenit, Eccleſia non ipſas debet recipere, ne illarum videatur approbare peccatum, iuxta gloſſ. cõiter receptam,*in cap. tranſmiſſa, de decimis*, ipſi tamen illas dare tenentur, vnde conſulit,quod meretrix, & hiſtrio inde eleemoſynam faciant; ſi autem peccatum ſit occultum, bene poteſt Eccleſia ab eis decimas recipere,quamuis Prælatus hoc ſciret,argumento, *cap.Chriſtiana, 23. q.5. & c. ſi omnia,6.q 1.* quod & tenet D.Thom. 2.2.q.87. art.2.& Nauar. vbi ſupra. Tandem concludit prædictus Syluest. dicendo, quod quamuis Iudæi decimas prædiales ſoluere teneantur, non ſic autem perſonales, cum nec ſacramenta percipiant, nec diuina audiant, argumento deducto, *ex d. cap. de tenet, de decimis*.

Decimę prædiales,de quibuſcumq.rebus ẽt illicite acquiſitis debentur, non ſic autem perſonales.

Digitized by Google

ARTICVLVS VIII.

A quibuſnam perſonis, debeantur Decimæ?

Huic Articulo reſpondetur, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Decimas quinã ſoluere tenẽãtur.

DEcimas dare tenentur, omnes in vniuerſum laici, etiam pauperes, & Iudæi, de prædijs, quinvero & clerici, de rebus ſui patrimonij, & Religioſi, niſi ſint priuilegio exempti. Hæc Concluſio eſt Sylueſt. *verbo decima, nu.* 13. *q.* 7. & quantum ad Iudæos, probat eam, *ex d. cap. de terris, de decimis*, quantum vero ad omnes alios. *ex cap decimas*, 16. *q.* 1. Sed quantum ad id q̃ dixit de clericis, qui decimas ſoluere tenentur, de rebus ſui patrimonij, dicit id eſſe intelligendum, niſi inſeruiant Eccleſiæ eidem cui debentur, argumento deducto, *ex cap.* 2. *de decimis*, & addit, quod vbi eſſet conſuetudo, q̃ de fructibus poſſeſſionum Eccleſię teſtari poſſent in morte, ſimiliter tenẽtur ad decimandum de ipſis, & ſic dicit eſſe intelligẽdũ, *cap.* 2. *de decimis*. Quod vero Religioſi, etiam eaſdem ſoluere teneantur, niſi ſint exempti, probat *ex cap. ſuggeſtum, ead. tit cum multis aliis ſeqq* quinvero dicit priuilegium non liberare ſoluere obligatos, in tribus caſibus. Primo cum tenentur pactione, quia priuilegium non reuocat pactum præcedens, niſi in eo ſpecialis de eo fiat mentio, *per cap. ex multiplici, de decimis*. Secundo cum enormiter læditur, Parochialis Eccleſia cui decimę debentur, argumento deducto, *ex d. c. ſuggeſtum*, & tandem tertio, cum quis eas ſoluendo, tacite renunciat priuilegio, de quo videnda eſt gloſſ. & DD. *in d. cap. ſuggeſtum*.

Nota. In quibus caſibus priuilegiũ nõ liberat, à ſoluione decimarum.

Secunda Concluſio.

Clerici tenentur etiã, ad decimas perſonales de iure, niſi viuant in cõi.

Clerici tenentur etiam, ad decimas perſonales, niſi viuant in communi, tunc enim ſicut & Religioſi, non tenentur decimas ſoluere de laboribus, ſiue nutrimentis ſuis proprijs. Hæc etiam Concluſio eſt Sylueſt. vbi ſupra ibi ſecundum, quam & probat *ex cap.* 2. *de decimis*, & *ex cap. decimas*, 16. *q.* 1. & ſimiliter inquit, quod leproſi communiter viuentes, non tenentur ſoluere decimas, de hortis, & nutrimentis ſuis, quod probat *ex c.* 2. *de Eccleſiis ædific.* vbi idipſum habetur de animalium fœtibus, & ſecundum S. Tho. ſicut olim Leuitæ Sacerdotibus, ita & nunc clerici decimas ſoluere tenentur Summo Pont. ſi illas exigeret, videatur D. Tho. 2. 2. q. 87. art. 4. in ſolut. ad 3.

Tertia Concluſio.

Ad decimas prędiales indiſtincte loquẽdo, tenentur cuncti prædia poſſidentes.

Ad decimas prędiales, indiſtincte tenentur cuncti, prędia poſſidentes, etiã iniuſte, quamuis ſint Hæretici, Iudæi, vel Pagani. Hęc etiam Concluſio eſt ſupradicti Sylu. vbi ſupra ibi, tertium, quam eſſe dicit Oſtienſis, & probat eã, *ex d. c. de terris, de decimis*, & hac ſpeciali ratione, quia nempe prędictę decimę, dantur non ratione perſonarum, ſed prędiorum, atque ita debentur, etiamſi eſſent ſeminata furtiuo ſemine, ſecundum Raymun. & D. Tho. loco ſupracitato.

Quarta Concluſio.

Quiſnã teneatur ad decimã dũ, cũ ante decimationem, acerus vẽditur

Cum ante decimationem venditur acerus tritici, vel alterius rei, vterq. ad decimam tenetur, tam venditor, quam emptor. Hęc etiam Concluſio eſt ſupradicti Sylu. vbi ſupra ibi, quartum, cuius rei rationem reddit, ex parte vendi-

Digitized by Google

venditoris propter dolum, & pretium quod ſucceſſit loco rei, argumento *eop monemur*, 12 q. 2 & *l. ſi rem & pretium ff. de pere. hare.* ex parte vero emptoris, quia res tranſiuit ad illum, cum decimarum onere, iuxta *c. Paſſeralis, ord. ſit. de decimis, & c. Auguſtino.* 12. q 2. atque ita Eccleſia, á quo maluerit decimas petere poterit: verum eſt tamen, quod ſi obtinuerit ab vno, alter liberatur. Videatur hac de re D. Thom. 2. 2. q. 87. art. 2. in ſolut. ad 4.

Quinta Concluſio.

Si ante decimationem, ſubtrahatur aceruus de area, & ruſticus erat in mora ſoluendi, ipſe tenetur decimas ſoluere, ſecus eſt autem, ſi non erat in mora. Hæc Concluſio eſt ſupradicti Sylu. vbi ſupra, ibi, quintum, quam & probat hac ratione, quia prædictus ruſticus, vt amplius infra dicemus, tenebatur ſtatim ſoluere, collectis fructibus cum poſſet, & peteretur, iuxta *cap. decima, 16. q. 1. & c. cum homines, ord. tit.* quo fit, vt periculum ſubtractionis ad ipſum ſpecter, & ſi ſoluerit, Eccleſia dabit ei actionem contra raptorem. Si vero non fuit in mora, non tenebitur ſoluere, ſed Eccleſia aget contra raptorem, iuxta *l. ſine lege. §. item vitium. ff locat.* Quod dicit eſſe verum, etiamſi ſacerdos, aliquo modo fuiſſet in culpa, vel cauſa moræ, quamuis regulariter verum ſit, quod ſemper mora poſterior, nocet ei per quem fit, iuxta *l. illud. ff. de peric. & commodo rei vendi.* vnde ſecundum Raymun. ſi Eccleſia fuit in vltima mora, ruſticus non tenebitur ad decimam de ſublato, ſed tantum de reſiduo, niſi etiam Eccleſia fuerit cauſa, ſeu in culpa ſublationis propter aliquam rationem, quia tunc etiam tenebitur de toto ſublato.

Quiſnã teneatur ad decimã, qñ ante decimationẽ aceruus de area furto ſubtrahitur.

ARTICVLVS IX.

Quibus perſonis, decimæ ſint dandæ, & perſoluendæ?

Huic articulo reſpondetur, per ſequentes concluſiones.

Prima Concluſio.

DEcimæ perſonales, ſemper dari debent Eccleſiæ parochiali, ſeu baptiſmali, in qua quis audit diuina, & percipit ſacramenta, niſi aliud obtineat conſuetudo. Hæc Concluſio eſt Sylu. *verbo decima, nu.* 14 q 8. & D. Tho. 2. 2. q. 87. art. 3. in ſolut. ad 2. & Raymundi, Conſtien. omnium q. Iurisperitorũ cõiter, & probatur ex innumeris Capitulis, quæ habentur, 16. q 1. & *toto tit. de decimis*, & dicit prædictus Sylueſt. ſecundum Innoc. quod reges & principes, decimas perſonales ſoluent, Epiſcopo principalis ſui domicilij, & ſi in duabus diœceſibus habet domicilium, diuidi debent inter ipſas.

Decimæ perſonales ſẽper dari debẽt Eccleſiæ, in qua quis audit diuina, & percipit Sacramenta, niſi aliud obtineat conſuetudo.

Secunda Concluſio.

Decimæ prædiales, dandæ ſunt illi Eccleſiæ, intra cuius parochiam ſitum eſt prædium, niſi aliud etiam obtineat conſuetudo. Hæc concluſio eſt etiam Sylu. loco ſupracitato, & D. Tho. & probatur, *ex c. vltimo de parochis & ex c. quoniam, de decimis, & ex c. ſi quis laicus, 16. q. 6.* deductis tamẽ expenſis, ſi res vtputa arbor inciſa, ad locum vbi plus valet, tranferatur, ſecundum Innoc. & hoc niſi aliud obtineat conſuetudo, vt dixi, *per c. 1. & 2. & c. commiſſum. c. ad Apoſtolica, de decimis*, vel niſi ſint præſcriptæ. In mixtis autem, ſecundum Oſtienſ. ſeruanda eſt conſuetudo, quæ ſi non appareat, tunc ſi animalia continue paſcuntur in parochia domini ſui, illi Eccleſiæ debent dari, ſi vero paſcuntur in aliena, diuidendæ ſunt inter Eccleſiã, vbi paſcuntur, & Eccleſiam propriam, arg. *c. relatum, de teſtam.* multa alia ad hoc propoſitum, dicit Sylu. loco ſupracitato, circa decimas prædictas perſonales, prædiales, & mixtas, quæ breuitatis cauſa à me omittũtur, cum ibi videri poſſint, nec fit

Decimæ prædiales, dandæ ſunt illi Eccleſiæ, intra cuius parochiam ſitũ eſt prædiũ, niſi aliud etiã obtineat conſuetudo.

mei

Digitized by Google

mei propoſiti,ad vnguem omnia in præſentiarum pertractare: Videantur etiam hac de re,quæ dicit Nauar.in ſuo Manu.c.21.à nu.29.cum ſeqq.& in peculiaribus conſilijs,quæ facit de decimis,lib.3.conſiliorum,quæ pro iſto Articulo dicta ſufficiant.

ARTICVLVS X.

Quando,vbi & qualiter, dandæ & perſoluendæ ſint Decimæ?

Huic Articulo reſpondetur, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Decimæ perſonales in fine anni dari debent, ſed prædiales, & mixta ſtatim, ac fructus percipiuntur, niſi aliud obtineat conſuetudo.

QVantum ad tempus attinet,decimæ perſonales in fine anni debẽt dari, prædiales vero,ſtatim ac percipiuntur fructus,idemq. videtur dicẽdũ de mixtis,niſi aliud obtineat conſuetudo præſcripta. Hæc Concl. eſt Sylu. *verbo decima,nu.* 15.99. & quantum ad primam partem, dicit eam eſſe Archidiaconi,& probatur argum.deducto,*ex c.ex literis,de pigno.* quãtum vero ad ſecundam partem,probatur,*ex c.cum homines,de decimis*, & intelligendũ eſt,eas eſſe ſoluendas,antequam ſeparentur cenſus & tributa & huiuſmodi, & ſi prius facta fuiſſet ſeparatio,debent nihilominus dari integræ, iuxta *c. tua nobis,eod.tit.* Quãtum vero attinet ad mixtas,probatur,nam quantum ad hoc ſequi videntur naturam prædialium,vt ſcilicet ſtatim ſoluantur, quando fructus percipiũtur, quia in vtriſque recollectio fructuum,eſt quaſi finis anni in perſonalibus,cum tam in illis, quam in iſtis, tunc & non ante ſciatur, quantum ſoluendum ſit. Supradicta omnia intelligenda ſunt,niſi aliud obtineat conſuetudo præſcripta, & ſi peribunt,exiſtenti in mora peribunt (vt ſupra diximus) alias vero non,ſed ei cui debentur.

Secunda Concluſio.

Decimæ ſolui debent, in loco vbi obtinet cõ ſuetudo.

Quantum attinet ad locum, in quo decimæ ſoluendæ ſunt, ſtandum eſt conſuetudini.Hæc concluſio eſt ſupradicti Sylu.& dicit eam eſſe Oſtien.& probatur,*ex c.certificari,de ſepult.* conſuetudo itaq. declarare habet, vtrum decimæ,dandæ & perſoluẽdæ ſint in agris,vel in vineis,an vero ad Eccleſiam deferendæ ſint.

Tertia Concluſio.

Qualiter decimæ ſolui debeant de iure.

Quantum vero attinet ad modum,decimæ dari debent,non deductis expenſis,etiam factis pro fructibus colligẽdis.Hæc Concl.eſt ſupradicti Sylu. loco vbi ſupra, & probat eam,*ex c.cum ſint homines de decimis*, & inquit nõ eſſe neceſſarium dare meliora,nec oportere viliora,ſed mediocria,iuxta *c. decima,16.q.1.* debentq. dari fideliter, quia exinde reſultat remuneratio triplex.Primo abundantia fructuum.Secundo ſanitas.Tertio bonitas principatus,pro quibus facit,quod dicitur Malach.c.3. *inferte omnem decimã,in horreum meum,& ſit cibus in domo mea,& probate me ſuper hoc dicit Dominus, ſi nõ aperuero vobis cataractas cæli, & effudero vobis benedictionem vſq. ad abundantiam.* Videãtur etiam,quæ ad hoc propoſitum habentur, *in c.reuertimini,& c.decima,16.q.1. & c maiores,16.q.7* pro quo etiam facit,quod communiter dicitur,quod *hoc tollit Fiſcus, quod non accepit Chriſtus.*

Quiſnã fructus cõſequatur,ex optima ſolutione decimarũ.

ARTICVLVS XI.

Quidnam velint iura de percipiendis decimis à laicis?

CIrca hunc Artic.iam aliqua diximus ſupra art.6. ſed quia hæc materia ampliſſima eſt,pro ipſius reſolutione, ſequentes ſtatuo Concluſiones.

Prima

Prima Concluſio.

SVper decimis,nullus contractus iniri poteſt cum laico, per quem dominium vtile vel directum,transferatur in illum. Hæc Concl.eſt expreſſa Sylu.*verbo decima*,nu.16.q.10.& dicit eam eſſe omnium DD.cõem,*in cap. ad hæc,eod.tit.de decimis*,& probatur præterea,quia videtur eſſe alienatio quædam,prohibita per text.& gloſſ.*in Clement.1.de rebus Eccl. non alien.* Poteſt tamen inquit,fieri conceſſio ad tẽpus modicum, quæ non eſſe videtur alienatio,& etiam ad tempus vitæ ex cauſa,& cum auctoritate Prælati,ſecundum gloſſ.*in c.quamuis,eod.tit.* quamuis Panor.dubitet ibi,quia talis conceſſio,large poteſt dici perpetua,ſed hoc ſaluando,dicit gloſſa, quod propter dubium vitæ laici,conceſſio illa potius videtur temporalis, quam perpetua tunc vel maxime,quando non tranſit ad heredes.Circa hanc reſolutionem nonnulla adducit Sylu.quæ per tempus referre non licet.videantur ibidẽ.

Super decimis nullꝰ cõtractus iniri põt cum laico.

Secunda Concluſio.

Laicus retinens decimas in feudum, ſi ſcit ſe illas habere, poſt tempus Conc.Later.celebrati ſub Alexandro III. anno Domini 1179.& ſine auctoritate Summi Pont.non poteſt ſecura conſcientia illas retinere.Hæc concl. eſt ſupradicti Sylu.& dicit eam eſſe Raym.omniumq. DD.communiter,*in c. prohibemus,de decimis*,& licet Oſtien.dicat,quod multo ante tẽpore, ſcilicet Vrbani II.decimæ in feudum laicis dari nequiuerant, vt habetur in conſtitutione feudorum,Epiſcopum vel Abbatem, quam conſtitutionem, inquit, quod forte Raym.non vidit,dicit tamen Sylueſt. quod primum fere eſt cõe omnibus:& ad motiuum Oſtien. reſpondet, quod tempore illius Concilij, eas iniuſte tenentes,reſtituerunt pro maiori parte, & ſic nunc omnes habitæ ante illud præſumuntur iuſtificatæ.Et addit, quod ſi laicus ſciat,eas ſe habuiſſe ad illud Concilium,vel poſt illud,ſed cum auctoritate Papæ, & ex cauſa, quæ ſecundum Raym.eſt, ſi infeudati fecerunt Eccleſiæ condecentẽ recompenſationem, temporalem ſeu ſpiritualem , tunc inquit, retinere eas poterunt;ſecus autem ſi ignorent,vtrum ante,vel auctoritate Papæ eas habuerint,ſeu ex legitima cauſa, pro quo refert Io.Andr.*in c. Apoſtolica, de iis quæ fiunt à Prela.*& Oſtienſem, ſed ipſe tenet contrariũ , per text.*in cap.1.de preſcriptio.lib.6.& in c.ſuper quibuſdam,de verb.ſig.*A qua controuerſia ego cõſulto in præſentiarum ſuperſedeo , cum non per tempus liceat,omnia ad vnguem pertractare. Videatur Sylueſt.vbi ſupra.

In quo caſu laici,ſecura conſcientia, decimas ſibi non poſſũt retinere

Tertia Concluſio.

Laicus licite retinens decimas, ab Eccleſia in feudum,de licentia Epiſcopi,bene poteſt eiuſmodi feudum in Eccleſiam,vel alium Religioſum locum transferre.Hæc Concl.eſt ſupradicti Sylu. vbi ſupra,in tertio dicto,& probat eam,*ex d c. cum Apoſtolica,de iis quæ fiunt à Prela*,Non deſunt Iuriſperiti,qui dicant,poſſe etiam illum transferre in alium laicum,de conſenſu Epiſcopi,qui ex hoc non dicetur eas dare tunc in feudum,iuxta *cap.2.de feudis*, ſed multi alij omnino tenent contrarium,à qua etiam controuerſia conſulto ſuperſedeo,videatur ibidem.

Laicus licite retinens decimas ab Eccleſia in feudum, de licẽtia Epi. bene põt eiuſmodi feudũ in aliũ trãferre.

Quarta Concluſio.

Eccleſia ſine ſimoniæ metu,redimere poteſt decimas,ab iniuſto laico poſſeſſore,auctoritate Epiſcopi,quando ex tali pecunia,nullum Ius de nouo acquiritur

Eccleſia ſine ſimoniæ metu, bene põt decimas ab iniuſto poſſeſſore redimere.

Digitized by Google

quiritur, alias vero non. Hæc Concluſio eſt ſupradicti Syluest. vbi ſupra in quarto dicto, & probat eam, ex ijs quę dicunt communiter DD. *in c. dilectus, el 1. de simonia*, & etiam ratione, quia licitum eſt cuilibet, redimere ius ſuum, & quia in tali caſu, non datur temporale pro ſpirituali, vtputa pro iure decimarum (quod ſemper remanet penes Eccleſiam) ſed pro temporali, ideſt pro fructibus decimarum: & eadem ratione, inquit, quod poſſeſſor licet malefaciat, ſimoniam tamen non committit. Aliqua alia circa hoc ſeſe offerebant dicenda, quæ videri poterunt, apud Syluester loco vbi ſupra.

ARTICVLVS XII.

Vtrum Religioſi & Regulares, ex communi iure, aut ſaltim ex ſpeciali aliquo priuilegio, exempti ſint à prædictarum decimarum ſolutione?

HVcuſque circa prædictam decimarum materiam, explicauimus quæ dicenda fuerunt vtà, de iure communi, quantum ad omnes, nunc ſupereſt dicamus, an ſecundum idem Ius cóe, vel ſpeciale aliquod priuilegium, aut priuilegia, Religioſi & Regulares, in totum vel in partem, exempti vllo modo ſint, ab ipſarum ſolutione. Et quia in communi iure, nonnulla reperiuntur Capp. quæ prima facie videri poterunt contraria, quibus continentur varia, atque diuerſa priuilegia, quæ diſtinctis temporibus diuerſis rationibus & cauſis, data ſunt Regularibus prædictis, à diuerſis Summ. Pontt. oportet, vt prius ſumma breuitate, ingentiq. reſolutione, de illis aliquid dicamus, explicando eorum diuerſa tempora, quibus fuere conſtituta, nam vt dicitur, diſtingue tempora, & concordabis iura. Vt igitur id plenius, atque ordinate fiat, oportet præmittere, ex glo. *in c. cunctis fidelibus. §. de iis vero, 16. q. 1. & gloſſ. in cap. ex parte. verbo laborum ſuorum. de decimis*, quod ad decimas ſoluendas cuncti tenentur de iure communi, niſi aliqua ratione vel cauſa oſtendant ſe eſſe exemptos, vt habetur, *in cap à nobis end. tit de decimis*, atque ita in primitiua Eccleſia, quãdo olim vt plurimum Monachi erant laici, decimas dabant de omnibus prædijs, atque laboribus ſuis, tamquam cęteri laici, idq. iure, quia cibo ſpirituali paſcebantur à ſacerdotibus & clericis, qua de re videndus eſt Oſtienſis, *in cap dudum, de decimis*. pro quo etiam facit, *c. alia conſa, & c. generaliter*, 16. q. 1. item. *& c. duo.* 12. q. 1. in fine, quod & durauit vſque ad tempus Paſchalis II. & Gregorij magni, qui prædictus Paſchalis II. in Concilio Moguntinenſi, ſtatuit, quod nec Monachi, neque Religioſi, neque aliqui communiter viuentes, decimas de ſuis laboribus perſoluerent, vt habetur expreſſe, *in cap. quæſti, & in c. decimas*, 16. q. 1. vbi etiam refertur D. Gregoriũ idipſum ſtatuiſſe, & determinaſſe, pro quo & refertur quædam ipſius epiſtola ad Auguſt. Anglorum Epiſcopum, quæ habetur, *in c. quia tua*, 12. q. 1. pro hoc etiam facit, *cap. 2. de decimis*. Tempore vero procedente, Adrianus Papa ſolis Ciſtercienſibus, Hoſpitalarijs, Hieroſolymitanis, ſeu Templarijs hoc priuilegium conceſſit, vt de laboribus ſuis, quos propris manibus excolerent, decimas non tenerentur ſoluere; alijs vero Monachis conceſſit decimas, tantum de noualibus, quæ colerent ſuis manibus, & de hortis, & nutrimentis ſuorum animalium, prout conſtat, *ex cap. commiſſum, cap. ex parte, eodem tit. de decimis*, quod

Nota, quod ad ſoluendas decimas, cuncti tenentur de iure cõi, niſi ex aliqua iuſta cauſa, atq. ratione excuſentur.

Nota hoc valde.

Circa decimarum ſolutionẽ quæ inoleuit conſuetudo iure antiquo.

Digitized by Google

quod & per multum temporis fuit obseruatum, vt tradit *suprallata glossa, in d.c. ex parte, verbo, laborum suorum*, vbi in hoc citat & allegat plura alia iura, dicitq. ita debere obseruari, nisi forsan ex aliquo pacto, iuxta *c. ex multiplici, ne derimis*, aut nisi Parochialis Ecclesia, ex eo enormiter læderetur, iuxta *c. dilecti & c. suggestum eod. tit. & c. quid per nouale. de verb. sign.* vel nisi soluēdo suo ipsi renunciarent priuilegio, iuxta *c. accedentibus & c. si de terra, de priuilegijs*. Addit tamen hæc, quæ dicta sunt, intelligēda esse, de Monachis qui populum non regunt, nam si Monachi populum haberent, bene possent inquit recipere decimas personales & prædiales, iuxta *c. moderamine 16. q. 1.* Tandem concludendo dicit, quod Abbates Cistercien. & alij qui simili priuilegio gaudent, de possessionibus quas acquisierūt post Concilium generale, vel de cetero acquirent, decimas soluere tenētur, pro quo citat *c. nuper eod. tit.* vbi id expresse habetur, & hic est status, in quo auctor suprad. glossæ, Monachos & Religiosos reliquit, circa prædictarū decimarum solutionem. neque in iure communi, quidquam aliud reperitur circa hoc, nisi constitutio Alex. IV. quæ habetur *in c. statuto de decimis li. 6.* vbi declarat, qualiter soluēdæ sint noualium decimæ, & alia, ad id ipsum spectantia & pertinentia, & Clementina, quæ incipit, *Religiosi eod. tit.* vbi ponuntur pœnæ contra soluentes decimas. Iis præmissis atque præsuppositis, nunc superest, vt resolutiue dicamus, an ex nouo aliquo speciali priuilegio, nostro hoc tempore, Religiosi & Regulares, exempti sint à prædictarum decimarum solutione? Cui difficultati respondetur per sequentem conclusionem.

Conclusio.

COmmuniter loquendo, omnes nunc in vniuersum Monachi & Religiosi, priuilegia habent, quibus exempti sunt, à prædictarum decimarū solutione. Ad probandam, conclusionem prædictam, si per tempus liceret, oporteret adducere omnia cunctarum Religionum priuilegia, quibus id ipsum sibi conceditur, ex beneficio & gratia diuersorum summorū Pontiff. sed quia breuitas cui studemus, id non permittit, contentus ero referre ea dumtaxat quæ ad Fratres mendicantes pertinēt. Et in primis habetur, in nostri Ordinis Monumentis, & refertur in Compendio *verbo decima §. 1.* quod Clemēs IV. *concessit Fratribus Minoribus, vt de hortis & virgultis suis, nulli decimam teneantur exhibere, ac districte inhibuit, ne quis ab eis de præmissis aliquid exigere, vel extorquere præsumant*, & in monumentis eisdem habetur, quod Sixtus IV. extendens concessionem Clementis suprapositam, in suo Mari magno, in sequēntia verba prorupit: *Indultum vero eiusdem Clementis prædecessoris, de decimis non soluendis, ad quascunque bona dictorum Fratrum, & quascunque decimas etiam quas vulgus Papales appellat, & Apostolica Sedes pro Christianæ fidei defensione, aut alys imminentibus persæpe necessitatibus indicit, & quascunque alia onera, motuproprio, & ex certa scientia extendimus, decernētes ipsos Fratres Minores, etiāsi per quascunque exemptos & Mendicantes felis mandarentur, cum quibusuis derogatorijs & fortioribus clausulis ad illarum solutionem non teneri, & ab illarum solutione cessando, censuras & pœnas aliquas non incurrere, nisi præsentibus non per generales aut alias clausulas specialem mentionem importantes, sit alias derogatum & specifice, earum de verbo ad verbum inserto tenore.* Habetur in Compēdio verbo vbi sup. §. 9 vbi etiam dicitur, quod idem concessit prædictus Sixtus Fratribus Prædicantibus. Idem etiam concessit Fratribus Carmelitanis, vt habetur in eorum etiam Mari magno contento dictis in Monumentis, & additur ibidem, *quod neque de datis, vel pedagijs, etiam si per Principes, vel alios Dominos temporales imponantur, aliquid soluere teneantur.*

Cōmuniter loquendo, omnes nunc in vniuersū monachi, & Religiosi exempti sunt à decimarum solutione, per specialia priuilegia, q̄ habent. *Pro Fratribus Minorib. Monum. O. d. 1. impress. f. 58. & 2. f. 241. cent. 334 & refertur in Cōpen. verbo decima §. 1. ult. 1. impress f. 60 & 2. f. 142. cent. 347. & refertur vbi supra §. 9. Pro Fratribus P. edit. Monum. Ord. 2. Impres. fol. 240. cēt. 579.*

Digitized by Goog

& refert. vbi supra §. 9. Pro Fratribus Carmelitan. Mon O d. 1. impref. 169. concef. 396. et fol. 183 conc. 540. item 1. impreff f. 96 & 2 fol 179. con. 424 & 18 feruntur vbi su. Alia conceſſio pro Fratribus Predicatorib. Monu 2 imp. f 262. conceſ. 681 & in ſupplem fol. 80. cõc. 140. & referur vbi ſupra, §. 7.

Eugenius IV. fecit aliam pleniſſimam exemptionem à decimis, Fratribus & Monialibus Ordinis Prædicatorum, inſerendo Bullam Martini V. & Bonifacij VIII. qui hoc idem prius fecerant, & refertur in Compen. *ver. decima* §. 7. *vbi etiam* §. 17. ex priuilegijs Fratrum S. Ioãnis Hieroſolymitani, refert priuilegiorum Collector, *quod Lucius III & Bonif. VIII. præceperunt, vniuerſis Eccleſiarum Prælatis, quatenus eorum ſubditis auctoritate Apoſtolica inhiberent ne à Fratribus Hoſpitalis S. Ioannis in eorum Epiſcopatibus commorantibus, de noualibus ſeu alijs terris, quas propriis manibus, aut ſumptibus excolunt, vel per ſuos nutritores, aut alios quoſcunque cultores ad tempus, & nõ in perpetuum excoli faciunt, vel de animalium nutrimentis, ſeu aliorum in ſuis territorijs naſcentium vel de hortis, virgultis & piſcationibus ſuis, decimas exigere, aliquatenus præſumant, contradictores per cenſuram Eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compeſcendo, non obſtante longa præſcriptione, ſeu potius violentia ſuper dictis exactionibus eiſdem Fratribus irrogata.* Hæc priuilegia pro Fratr. Ord. Mend. & præd. S. Ioſef. reperiuntur in Monumentis, reliqua quæ ſuperſunt, dicentur ſtatim.

ARTICVLVS XIII.

Vtrum Moniales S. Clare & earum bona, ſint etiam à decimis exempta?

Huic Articulo fiet ſatis, per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

Non ſolum Moniales S. Claræ, verum etiã & aliæ quæcunq. Regulares perſonæ, quarum redditus & prouentus Eccleſiaſtici, adeo ſunt tenues & exiles & de illis ſuſtentari non poſſunt, ſed pro habenda vitæ ſuæ ſuſtentatione, neceſſe habent mendicare, & eleemoſynas publice petere, decimas non tenentur perſoluere. Hæc concluſio habetur expreſſa, in quadam extrauaganti Bonif. VIII. quæ incipit, *Decimas*, & refertur in eod. Comp. *ver. decima* §. 3. & idem Bonif. VIII. vt refertur in eod Compen. *ver. decima* §. 4 *Specialiter conceſſit vniuerſis & ſingulis Abbatiſſis & Conuentibus Monialiũ incluſarum S. Clara, vt ad præſtationem decimarum, de quibuſcunque poſſeſſionibus & omnibus alijs bonis quæ habuerint, vel ad contribuendum in precariationibus, quorumlibet ordinariorum, ac etiam Legatorum, & Nunciorum ſedis Apoſtolicæ, & quibuſlibet tulijs & collectis, & ad exhibendum padagia, telonea, & alias exactiones, quibuſuis Regibus & Principibus, ſeu alijs perſonis, minime teneantur, neque ad id compelli aliqualiter valeant.* Et in eodem Compend. verbo vbi ſup. §. 6. habetur, & Eugenius IV dedit pleniſſimam exemptionem, prædictis Monialibus S. Claræ, dicitq. inter alia, quod vult illas eſſe liberas ab omni decimarum, ſubſidiorum, gabellarum, pedagiorum, & aliorum huiuſmodi ſolutione, & contributione. Habetur in Monumentis ſupradictis.

Et præterea Sixtus IV. *Statuit & ordinauit, ac conceſſit, Abbatiſſis Conuentibus & Monialibus S. Clara, quod de quibuſcunque terris & poſſeſſionibus ad eas legitime pertinentibus & ſpectantibus, quas etiam per alios quam earumdẽ Monaſteriorum ſeruitores & ſubditos excoli & cultiuari faciunt, decimas vel primitias auctoritate tamen Apoſtolica non impoſitas, quibuſuis perſonis, cuiuſuis dignitatis, gradus, ſtatus, ordinis, vel conditionis fuerint, ſoluere minime teneantur, neque ipſæ aut ipſarum terrarum & poſſeſſionum coloni ſeu cultores, eã ſolutionem decimarum, primitiarum, aut cenſus huiuſmodi, per quoſcunq; moleſtari poſſint, aut propterea contra eos procedi & pœna aliqua promulgari valeant. Hæc inſuper decreuit irritum, & ina-*

Non ſolum Moniales S. Claræ, verum etiã & aliæ quæcunque Regulares perſonæ, quarum redditus & prouentus Eccleſiaſtici, ſunt adeo tenues & exiles, quod de illis ſuſtentari non poſſunt, & cogantur mendicare, exẽpti ſunt a decimarum ſolutione.

Monu. 1 imp. f. 38. & 2 fol. 112 cõc. 267. & refertur in comp. verbo, decima, §. 4.

Monum. Ord. 2. impr. fol. 41. conc. 46. & refertur in cõp. vbi ſup. §. 6.

ne, quidquid ſecus ſuper his à quoquam quauis auctoritate, ſcienter vel ignoranter contingat attentari, non obſtantibus Conſtitutionibus &c. habetur in Monumētis & refertur in Compend. *verbo decima* §. 10. & in ſequenti §. 11. dicitur quod Alexander VI. *ſtatuit quod Moniales S. Clarę, 1. & 2. Regulę, ac ſoores tertię Regulę, quę licet aliquid proprij habeant, non tamen ſufficit eis ad quotidianas expēſas, ad ſolutionem alicuius decimę ſeu taxę aut collectę, pro tempore impoſitarum cogi non poſſint*, habetur in Suppl. Leo. X. vbi etiam dicitur, quod *innocentij litteras Alexandri VI. quibus, latiſſime conceſſerat Monialibus S. Clarę eximptionem à ſolutione decimarum, ac inſuper voluit, vt predicte Moniales & ſoroves tertij Ordinis in Congregatione, ſub cura, & regimine Fratrum Minorum Regularis Obſeruantię viuentes, ac illarum Monaſteria Domus, & loca quarumque, quorum fructus redditus & prouentus, pro Monialium & ſororum, ac aliarum perſonarum in illis pro tempore degentium, commoda ſuſtentatione non ſufficiunt, ad ſolutionem cuiuſcumque decimę, ſeu taxę, vel collectę, aut exactionis per Sedem Apoſtolicam, vel eius Legatos ſeu Nuncios, aut quoscumq. alios quauis auctoritate fungentes, pro fidei tuitione ſeu expeditione contra Turcas, vel recuperatione Terrę Sanctę, aut quauis alia vrgentiſſima cauſa impoſita, etiam prætexiu quarumuis conſuetudinum, & penarum Eccleſiaſticarum, in litteris exactionis huiuſmodi appoſitarum, cogi aut compelli nequeant. & hęc voluit diſtricte obſeruari, ſub pœna excommunicationis, quam contra facientes ipſo facto incurrant, & a qua nonniſi per Romanum Pont. pro tempore exiſtentem abſolui poſſint, ac decreuit irritum & inane, ſi ſecus ſuper iis, à quoquam quauis auctoritate, ſcienter vel ignoranter contigerit attentari*, habetur vbi ſupra, & refertur in Compen. ver. etiā vbi ſupra § 12. & in ſequenti §. 13. habetur *quod idem Leo approbauit, ac de nouo conceſſit priuilegium Eugenij IV. & Sixti IV. per quod Moniales S. Clarę, eximuntur plenißime à ſolutione decimarum, ſuarum terrarum & poſſeſſionum etiam illarum quas per colonos faciunt cultiuari, ac etiam a gabellis, & pedagijs ſuper quo dat Cōſeruatores, omnes Prælatos Eccleſiaſticos.* & habetur in dicto Supplemēto, & in eodem Compen. verbo vbi ſupra, §. 16 habetur quod *Clemens VII. confirmauit & de nouo conceſſit, litteras Sixti & Leonis ſupraposita, eximentes Moniales S. Clarę à ſolutione decimarum, dicens, quod litteras Sixti, & Leonis prædeceſſorum ſuorum, & prout illas concernunt, omnia & ſingula in eis contenta approbat & innouat, & pro potiori cautela ea, omnia & eorum ſingula de nouo concedit, ſupplens omnes & ſingulos tā iuris quam facti defectus, ſi qui forſan intercenerunt in eiſdem, & inſuper ſtatuit & ordinauit, quod perpetuis futuris temporibus, Abbatiſſa & Moniales, & Monaſteria S. Clarę, Annunciationis, & Conceptionis, ac tertię Regulę S. Franciſci, terras & poſſeſſiones, tam per alienos, quam proprios colonos & donatos ac familiares Monaſteriorum ſuorum coli & cultiuari facientes, & ad earum ſuſtentationem, redditus ſufficientes non habentes, de fructibus in illis creſcentibus Rectoribus Parocchialium Eccleſiarum, infra quarum limites poſſeſſiones ipſa conſiſtunt, aut quibuſuis alijs perſonis cuiuſcumque dignitatis, gradus, ſtatus, ordinis, conditionis fuerint, decimas aut primitias ſoluere minime teneantur, nec ad id à quoquam quauis auctoritate cogi & compelli poſſint, ſuper quo dat Indices.* Hæc ſunt quæ pro dictis Monialib. S. Clarę referuntur in Monu. Ord. & de nouo nihil dicendū occurrit.

Monu Ord 1. imp. f. 35. & 2. f 118 col. 258. & reſertur in comp. vt vbi ſupra §. 6.

Suppl f. 3 cōc. 4. & reſertur vbi ſup §. 11.

Supp f. 42 cōc. 143 & reſertur in comp. vbi ſup. §. 12.

Supp f 44. cōc. 140. & reſertur in comp. vbi ſup §. 13.

ARTICVLVS XIV.

Vtrum Religioſi Confeſſarij, teneantur in confeſſionibus, facere fidelibus conſcientiam de decimis?

Huic articulo reſpondetur, per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

Religioſi confeſſarij, ſed maxime Ordinis Prædicatorum & Minorũ, tenentur hortari & monere fideles ad ſolutionem decimarũ, & contrarium facientes, ſunt excõmunicati. Nota hoc valde, pro confeſſoribus.

REligioſi Confeſſarij, ſed maxime Ordinis Prædicatorum, & Minorum, tenentur hortari & monere fideles, ad ſolutionem decimarũ, & qui in concionibus, vel confeſſionibus, aliquid dicunt ad auertendos ipſos a ſoluendis decimis, in excommunicationem incidunt. Hæc concluſio, quoad primam partem, probatur *ex c diſcretionẽ veſtra, de decimis lib. 6.* vbi dicitur, quod *Gregorius IX. mandauit diſtrictis Fratribus Prædicatoribus & Minoribus, ne talia, quæ audiẽtes à decimarum, ſeu aliarum rerum Eccleſiis debitarum ſolutione retrahant, vel alias animas corrumpant audientium, in ſermonibus ſuis, vel alibi proponere præſumant, immo verbo & opere, informẽt eoſdem, vt ad ſolutionem prædictorũ prompta voluntatis animo ſint intenti.* Et præterea Leo V. in Conc. Lateranen. *ſtatuit quod Fratres Confeſſores, tenentur hortari & monere, etiam ſub onere conſcientiarum ſuarum, illos quorum confeſſiones pro tempore audierint, cuiuſcunque ſtatus & conditionis fuerint, ad ſoluendum decimas, ſine aliam bonorum ſuorũ, ſeu fructuum quotam, in locis in quibus decima ipſa aut ſimilia ſolui conſueuerunt, ipſoſque illas ſoluere recuſantibus, abſolutionem denegare, & quod ſuper hoc requiſiti id populo etiam publice prædicare & perſuadere teneãtur.* Habetur in Supplemen. iam ſupradicto 81. & refertur in Compendio *verbo decima* §. 14. Circa quod præceptum, eſt aduertendũ, quod ad tollendum ſcrupulũ, Eugen. IV. conceſſit, *quod Fratres Minores, non teneantur facere conſcientiam, de decimis in confeſſionibus, niſi quando fuerint requiſiti ab ordinarijs, & quod tunc ſufficiat dicere, facio tibi conſcientiam, & inducere peccatorem quantum potuerint, ad ſoluendum, non tamen propter hoc teneantur retinere abſolutionem.* Habetur in Monumẽtis Ord. & refertur in Compend. *verbo abſolutio quoad ſeculares* 2. §. 2. ſuper quod videantur quæ dicit ibidem priuilegiorum Collector. Sed quod in excommunicationem incidant, Religioſi qui concionantur, vel alias dicunt aliquid ad auertendos audientes a ſolutione decimarum, quæ debentur Eccleſijs, habetur expreſſe *in Clementina cupientes de pœnis* circa quam excommunicationem, videatur Caietanus in ſumma, de excõmunicatione, caſu 65. & Nauar. in Man. c. 27. nu. 145. vbi explicant atque declarant latiſſime, quænam requirantur ad incurrendam ipſam. Et inſuper in eadem Clementina excommunicantur Religioſi, qui ſcienter ſiue ex induſtria, poſtpoſuerint pœnitentibus conſcientiam facere, de ſoluendis huiuſmodi decimis, & poſtea non expiata hac negligentia, commode eum poſſint, præſumpſerint prædicare quam etiam excommunicationem explicat Nauarr. vbi ſupra num. 146. & hæc de iſto Articulo, ac de tota Quæſtione dicta ſufficiant.

Supp f. 26. cõc. 82. et refertur in comp. ver. decima, §. 14. Monu. Ord. 1. imp. f. 62. & 2 f 65. conc. conc. 87. & in ſupp. fol. 100. conc. 381. & ref. in comp. ver. abſolutio, quoad ſeculares, 2. §. 2.

QVÆSTIO L.

De Benefactoribus, & facultate quam habent Prælati Regulares, applicandi eis merita & bona, ſuorum Subditorum, in ſex Articulos diuiſa.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum Prælati Regulares, per Fraternitatis litteras, Benefactoribus applicare poſſint merita & bona ſuorum Subditorum?

IAm ſupra q. 9. ar. 2. agendo de auctoritate, & poteſtate Generalis Miniſtri, diximus nonnulla, circa facultatem quam habent Religionum Prælati, ex ſpeciali priuilegio ad concedendas aliquas indulgentias, non ſolum ſibi ſubditis, verum etiã & aliis perſonis ſecularibus, nunc ſupereſt dicamus, an

simpliciter possint applicare suis Benefactoribus, bona & merita suorum subditorum, ipsisq. tribuere litteras, quæ communiter nuncupantur *Fraternitatis libera*, Hispano sermone, *cartas de hermandad*, per quas eiusmodi bona & merita, cæteraq. eorum suffragia sibi applicentur. Pro cuius Articuli resolutione, sequentem statuo conclusionem.

Conclusio.

REligionum Prælati, iure optimo Benefactoribus applicare possunt, bona & merita suorum subditorum, illisq. tribuere litteras, per quas eorum participes fiant. Hæc conclusio probatur in primis, ex speciali concessione in id facta, per Vrbanum V. cuius fit mentio in nostri Ordinis Monumentis, & refertur in Compendio, *verbo Indulgentia, quoad seculares* 4. §. 6. vbi habetur, *quod prædictus Vrbanus V. concessit vt Generales, & Prouinciales totius Ordinis Minorum, communicare possint suffragia Indulgentias, orationes, & bona specialia, Benefactoribus Ordinis*. Quam quidem facultatem, habent etiam per viam communicationis, omnes Religionum Prælati, quinuero crediderim id sibi competere ex iure cõmuni, & quod prædicta concessio, nihil omnino aliud continet, quam ius commune, vt enim inquit, D. Tho. in 4. sentent. d. 20. q. 1. ar. 1. & in addit ad 3. par, q. 26. ar. 1. in corpore, & tradit Nauar. in tract. Miscellaneorum de Psalterio & Rosario Virginis Mariæ, Miscell. 11. num. 4. & in Comment. de Iubileo & Indulgentia, notabili 31. nu. 18. de iure communi loquendo, quilibet Prælatus cuiuscumque Congregationis, potest bona & merita suorum subditorum, Benefactoribus suis communicare & applicare. Quod & probari potest multis, atque efficacissimis rationibus, & Primo, nam quilibet subditus in particulari, potest bona sua alijs applicare, vt enim inquit, D. Tho. loco supracit. licet vnus pro altero, conteri & confiteri non possit, aut mereri, nam hæc sunt personalia, & quæ alijs non possunt communicari, de quibus habetur in Psal. 71. quod reddet Deus vnicuique secundum opera sua, potest tamen vnus pro altero, satisfacere quoad pœnã temporalem, pro peccatis debitam, idq. facere optimum est consiliũ, iuxta illud Pauli ad Galat. 6. alter alterius onera portate, & sic adimplebitis legem Christi, cuius rationem diuersitatis tradit ibidem D. Tho. sed quantum ad nostrum propositũ attinet, sat sit scire, quod id fieri potest eo modo, quo etiam in iudicio humano, alter pro altero debitum alicuius potest soluere, quamuis non ita promereri gratiam, siue iram placare. Si igitur quælibet persona particularis, cui voluerit bona sua potest applicare, quidnam obstat, quominus & Prælatus, qui caput est Congregationis siue Vniuersitatis, pro suis membris, ex rationabili causa, Benefactoribus suis, id ipsum possit facere? Quod etiam cõfirmatur ex decreto Pelagij Papæ *in c. nullam* 18. *q.* 2. vbi inquit, *quod tota bonorum & Monasterij administratio, ad Abbatem pertinet, & ipse penes ipsum Abbatem*. Quæ verba explicando & declarando ibidem prædictus Nauar. & etiam locis supracitatis, inquit, non solum esse intelligenda, de bonis temporalibus, verum etiam & de bonis spiritualibus, nam eorum etiam administratio, & distributio in Monasterijs, ad prædictum Abbatem spectat, idemq. est iudiciũ de omnibus alijs Prælatis Regularibus: atque ita de specialibus bonis suorum subditorum, possunt Abbates & Prælati Regulares prædicti, iusta existẽte & rationabili causa, pro modulo suæ deuotionis, bona & merita, atque satisfactiones, eas vel maxime, quibus ipsi subditi non indiguerint, suis Benefactoribus communicare & applicare. Quod non esse nouum, sed antiquissimum in Ecclesia, probat latissime Thomas Vbaldensis lib. de sacramentalibus c. 24. dicens ꝙ Paulus, & Ioannes & Iudas Apostolus,

Religionũ Prælati iure optimo possunt bona & merita suorum subditorum benefactoribus suis applicare, & communicare. *Menu. Ord. 2. impres. f. 261. Conc. 671. & in suppl. f. 109 conc. 459. & refertur in cõpen. verbo indulgent. quod seculares 4. §. 6.*

Qui fuerit antiquũ in Eccleſia, concedere litteras, ſiue cartas fraternitatis.

ſtolus & Timotheus,& Siluanus communicauerunt ſpecialiter ſuas orationes , ſuaq. bona opera quibuſdam particularibus Chriſtianis,ſibi amicioribus,magiſq. de illis benemeritis, & conſequenter inuehitur in Vuiclef hæreticum , peſſime aſſerentem atque dicentem , non poſſe ſupradictos Religionum Prælatos,dare ſibi deuotis,ac Benefactoribus prędictas litteras,ſiue chartas fraternitatis,quibus ſuas orationes,& ſua bona opera,eiſdẽ communicent,videatur hac de re Soto in 4.d 21.q.1.ar.4.concl.2.latiſſime.Nũc ſupereſt,vt eadem breuitate , atque reſolutione dicamus,& explicemus,quid. nam illud ſit, quod per ipſas communicatur ? de quo in ſequenti Articulo.

ARTICVLVS II.

Quidnam proſint, prædictis Benefactoribus, ſupradicta littera Fraternitatis,& quæ ſint illa , quæ per eaſdem ſibi applicantur, & communicantur ?

NOn parui eſt momenti. difficultas præſentis Articuli,ſed quæ longiorẽ requirebat tractationem,& diſputationem,quam nunc per tempus facere liceat, ſed breuitate & reſolutione ſolita,dicentur vtcumq; quæ ad eandem ſpectant. Et ratio dubitandi eſt:nam videri forſan cuipiam poſſet,vanã atque inutilem,omninoq. otioſam eſſe,prædictam ſpecialem orationum , ac bonorum operum applicationem & communicationem , nam vel quiſpiam eſt in gratia, vel non; ſi hoc vltimũ (quod abſit)nullius prorſus eſſe videtur momenti, prædictorum bonorum applicatio,non exiſtenti in gratia ; ſi vero in ea quiſpiam ſit,non neceſſaria eſſe videtur , applicatio & communicatio ſupradicta,nam vt tenet communis doctrina, traditq. ſpecialiter D.Th.opuſculo. 6. in expoſitione Symboli,concluſione 14. explicando verba illa,Sanctorum Communionem , omnia bona opera, facta in gratia & charitate , eo ipſo, ſiue ipſo iure & facto,ſine ſpeciali aliqua applicatione, communicãtur omnibus iuſtis,exiſtentibus in dicta gratia & charitate,adeo vt dicat ſupradictus D.Tho.loco ſupracit ℣ omnis iuſtus & qui incipit eſſe Deo gratus, gratia gratum faciente,incipit etiam eſſe particeps omnium bonorum, quæ fiunt in toto mundo. Id quod & neceſſario dicẽdum eſſe videtur,ſecundum fidem , cum contineatur expreſſe in dicto Symbolo Apoſtolorum,cuius eſt vnus ex articulis, credere Sanctorũ Communionem,mutuamq; inter ipſos quorumcumque bonorum operum participationem. Cui etiam concinit & illud,quod olim regius Pſaltes dixit Pſal. 118. Particeps ego ſum omnium timentium te,& cuſtodientium mãdata tua. cuius & rationem reddit D.Th. in d. opuſculo,explicando ſupradicta verba,nam ſicut inquit in corpore naturali operatio vnius membri,cedit in bonum totius corporis,ita etiam in corpore miſtico ſiue ſpirituali, quod eſt Eccleſia,cũ teſte D.Paulo ad Rom. 12.omnes fideles ſint vnum corpus, ſinguli autem alter alterius membra, bonum vnius membri,ipſo facto, atque ipſo iure,alteri applicatur & communicatur: ſi id igitur ita eſt, quid ſpecialibus Benefactoribus proſunt , litteræ fraternitatis prædictæ,& quæ ſunt illa,quæ per ipſas ſibi applicãtur & communicantur?hanc quæſtionem atque difficultatem mouet Nauar. in ſupradicto tractatu.centum miſcellaneorum de Pſalterio & Roſario Virginis Mariæ , Miſcellaneo 11.num.2.q.3 .4. & 5. explicando & declarando bona,quæ ex eiuſmodi Confratrijs,ſocietatibus, ſiue Fraternitatibus conſequuntur,de cuius reſolutione,ſequentem ſtatuo concluſionem .

Con-

Digitized by

Concluſio.

NEgari nullo modo poteſt, quin proſint quammaxime, Benefactoribus ſupradictæ Fraternitatis litteræ, & ſpecialis atque actualis applicatio, orationum, operumq. bonorum quæ fiunt in Religionibus & Congregationibus, facta à Prælatis earumdem Religionum & Congregationum. Hæc concluſio eſt ſupradicti Nauar. vbi ſupra, cuius & rationem reddit: nam per eiuſmodi litteras ſpecialemq. & actualem bonorum operum applicationẽ, proſunt Benefactoribus prædictis, quoad vim ſatisfactoriam, eiuſmodi opera de iuſtitia, atque de condigno, quo quidem modo, non fit communicatio ipſo iure, operum bonorum, quæ fiunt à ſanctis abſque aliqua ſpeciali & particulari applicatione. Hanc doctrinam eſſe dicit expreſſam D. Thom. in 4. diſt. 45. quæſt. 2. art. 1. quæſt. 4. & Paludani, & omnium Doctorum communiter, alioquin inquit, ſupradictus Palud. ſequeretur, quod omnis peccator, eo ipſo quo ad Deum conuertitur, ac fit iuſtus, eſſet abſolutus ab omni pœna, peccatis ſuis debita, quoad culpam iam condonatis, ſiquidem ad ſoluendas huiuſmodi pœnas, in Eccleſia infinitus eſt meritorum theſaurus, cũ in eo ſit etiam repoſitus valor meritorum Chriſti, quæ fuerunt infinita, vt habetur *in extrauaganti vnigenitus de pœnit. & remiſſ.* vnde ſi ipſofacto applicaretur, prædictus theſaurus ad ſoluendas pœnas, quas iuſti debent peccatis ſuis debitas, etiam ipſo facto, ipſi abſoluerentur ab eis, quod eſt falſum, & contra communem ſententiam, quinuero & contra Conc. Trid. ſeſſ. 25. in decreto de Indulgẽtijs. Sed dices, ſi id ita eſt, quid igitur prodeſt, ſupradicta ſanctorum communio, mutuaq. bonorum operum communicatio, quæ fiunt à ſanctis, ſi ipſo iure & ipſo facto, quoad valorem ſatisfactorium, de iuſtitia, atque de condigno, alijs iuſtis & ſanctis, non communicãtur & applicãtur? ſeu quid eſt id quod ipſo iure, ipſoq; facto ijſdem communicatur? huic difficultati reſpondet ſupradictus Nauar. vbi ſup. q. 3. dicẽs, quod prædicta Sanctorum communio, nõ quidem prodeſt, ad acquirendã via iuſtitiæ, atque de condigno gratiam, nec augmentũ ipſius, nec ſalutem, alacritatẽ, aut aliquod aliud bonũ ſpeciale, vel temporale, vt late proſequitur D. Th. in dicto 4. ſent. d. 45. ar. 1. q. 1. & 1. 2. q. 114. ar. 6. & 8. afferens illud Ierem. cap. 15. *Si ſteterit Moyſes, & Samuel coram me, non eſt anima mea, ad populum iſtum, &c.* quod intelligendum eſſe dicit, de iuſtitia atque de condigno, prodeſt tamen ad promerenda ſupradicta omnia, ex mera Dei liberalitate, atque ex merito, quod dicitur de congruo. Licet enim quilibet exiſtens in gratia, poſſit de iuſtitia, & de condigno, mereri ſibi augmentum eius, nemo tamen poteſt, de condigno mereri eam alteri nec augmentũ eius, vno excepto Chriſto, vt tenet cõmuniter omnium DD. Scholaſtic. opin. bene tamen de congruo. Nec per hoc exiſtimandum eſt, quod parum profit, communicatio prædicta orationum, aliorumq. bonorum operũ ſeu meritorũ, quoad vim merẽdi quia nihil prodeſt, ad merendum via iuſtitiæ & de condigno, vt dictum eſt, nam nõ modicum eſt, quinuero magnum, multumq. æſtimandum, ſupradictum meritum de congruo, vt latiſſime tradit prædictus Nauarr. vbi ſupra & in Enchiridione de orat. c. 10. nu. 46. plerumq. enim contingit, quod maiora impetrantur, & dãtur per viam liberalitatis, congruitatis & gratiæ, quam per viam iuſtitiæ, namq; qui in vinea regis fodit, via iuſtitiæ certum quid tantũ promeretur, qua via Reginæ præces, nõ poſſunt eidem aliud tantundem mereri, at via liberalitatis & magnificentiæ, plus Regina vno verbo mereri poteſt illi, quã ipſe centum dierũ operis. Sic in propoſito, licet via iuſtitiæ quiſque ſibi plus per ſe mereri poſſit, quam per alios, via tamen decentiæ atque magnificen-

Negari nullatenus põt, quia multum proſunt Benefactorib. Confraternitatis litteræ.

tiæ, ſæpe plus per alios meretur quam per ſe, & ad hoc deſeruiunt merita Sanctorum, & hic eſt fructus qui conſequitur ex communione ipſorum. Concludendo itaque dico, quod per litteras Fraternitatis prædictas, ſpecialemq. atque actualem applicationem, bonorum operũ quæ fiunt in Religionibus, per earundem Prælatos factam, applicantur & communicãtur, prædictis Benefactoribus ſupradicta bona opera, quoad vim ſatisfactoriam, de iuſtitia & de condigno, ad hunc ſenſum vt per ipſa ſatisfaciant, ſicut & per ſua bona opera tenebantur ſatisfacere, quoad meritum autem proſunt etiam illis, de congruo, ad impetrandam ex diuina liberalitate & gratia, illa omnia bona de quibus diximus ſupra, quamuis non de iuſtitia & de condigno, quod nec modicum æſtimãdum eſt. Licet enim nullum meritum de cõgruo quamlibet magnum, & cuiuſcumque illud ſit, quoad rationẽ debiti, perueniat aut peruenire poſsit, ad gradum meriti de cõdigno, aliud tamen alio eſt, ſeu eſſe poteſt, maioris perfectionis & gradus, ratione perſonæ, modi, loci & temporis, & iuſtitiæ rogantis & merentis. Sicut enim preces maioris, ceteris paribus, magis merentur de congruo apud rogatum, quam minoris, & multiplicatæ, magis valere ſolent quam ſimplices, & feruentes & obnixæ, magis quam tepidæ & laxæ, & quæ ſpecialiter pro vno, pluſquam quæ generaliter pro omnibus, ita & interceſsiones, & merita Sanctorum, & Iuſtorum apud Deum, prætermiſſa ratione ſatisfactionis, & valore ſatisfactorio ſuorũ operum, de quo diximus ſupra, quod pertinet ad iuſtitiam, & meritum de condigno, quantum attinet ad prædictum meritum de congruo, quammaximi ſunt meriti, ad adquirendum bona, illi, pro quo applicantur, pro quibus rogant, & pro quibus ſua bona opera faciunt. Vnde licet multum proſit communicatio illa generalis de congruo, quæ fit ipſo iure omnium bonorũ iuſtorum, per communem & generalem omnium Sanctorum Communionẽ, facta tamen ſpecialis & actualis communicatio, de aliquibus bonis ab ipſo operante, ſeu à Prælato in id auctoritatem habente, abſque dubio multum plus prodeſt, & quammaximi ſunt proinde faciendæ & æſtimandæ ſupradictæ Confraternitatis litteræ, & communicatio ſpecialis, quæ ſpecialiter fit, de tot millibus bonis Religioſorum, quæ communiter habentur in Religionibus. Per quod ſit ſatis ei quod quærebatur in propoſito Articulo.

Nota valde. Quod proſint Confraternitatis litteræ quæ dantur in Religionibus.

ARTICVLVS III.

An Religionum Prælati, per ſupradictas litteras, applicare poſſint Benefactoribus ſuorum ſubditorum bona, etiam ipſis nolentibus, ſeu quibus ipſi indigent?

HAnc quæſtionem atque difficultatem, mouet ſupradictus Nauarr. loco vbi ſupra Miſcell. 11. nu. 9. q. 9. & Soto in 4. ſent. d. 21. q. 1. ar. 4. conc. 2. Cord. in ſua quæſt. magno lib. 5 de Indul. q. 42. ar. 5. in 4. dicto & pro ratione dubitandi facit, nam vt dixi, charitas eſſe debet bene ordinata, iuxta illud qđ habetur in Canticis c. 2. *ordinauit in me charitatem* & charitas bene ordinata incipit, ſeu incipere debet à ſeipſo, nec rationi videtur cõſonum, vt bona quibus ſubditi egent, ipſis nolentibus, Benefactoribus prædictis applicentur, & nec modica iniuria ſibi fieri videtur ſed maxima, contra ipſorum voluntatem, illos bonis ſuis ſeu bonorum fructibus ſpoliare. Quibus & accedit, quia nec Papa, & ſummus Pont. idipſum facit, de bonis communibus Eccleſiæ

Digitized by Google

Ecclesiæ, factis à singularibus personis, non enim concedit Indulgentias, nisi de thesauro Ecclesiæ, neque in thesauro prædicto communi recondantur, nisi illa tantummodo bona, quæ operanti & facienti superſunt, qua quidem ratione, benefactoribus hoc à prædictis subditis expostulantibus, iure optimo responderi posset, id quod & in Euangelio, Matth. 25. respondisse feruntur Virgines, alijs petentibus sibi oleum, in aduentu sponsi, *ne forte non sufficiat nobis & vobis, ite potius ad vendentes & emite vobis*. Hæc faciunt pro ratione dubitandi. Sed ijs nihilominus non obstantibus, probabiliſſimum alijs videtur, quod Religionum Prælati, graui imminente necessitate, suorum subditorum bona, etiam ipsis nolentibus, & quibus ipsi indigent, benefactoribus suis possunt applicare, & communicare. Vt autem sciatur, quid hac in re obseruandum sit, pro propositi Articuli resolutione, sequentes statuo Conclusiones.

Prima Conclusio.

Communiter & regulariter loquendo, Prælati non possunt aut debent, suorum subditorum bona & opera, benefactoribus, ipsis nolentibus, siue quibus ipsi indigent, applicare & communicare. Hæc Conclusio est expressa Nauarr. vbi supra, quam & probat ex eo, quia Prælati secundum Apostolum, 1 Corinth 10. acceperunt potestatem in ædificationem, non vero in destructionem, destruere autem, non vero ædificare Prælatus videtur, qui merita seu potius satisfactionem sibi subditi, & quæ ipse in particulari facit, pro particulari satisfactione suorum peccatorum, & quibus ipse indiget, alteri communicat, nisi ipse subditus in id aliquo modo consentiat, quod & facere esse videtur crudelitas, iuxta illud Imperatoris dictum *in l 2. C. de ſerui. & aqua.* vbi inquit, *crudelitatem quandam esse, vt aqua nata in vno agro, sitiente illo rigetur alius.* Sed probatur præterea dicta Conclusio, nam cum opus fit determinare à subdito, intendente ipsum, actualiter vel virtualiter, pro suis peccatis applicare, iam non est, neque esse videtur, bonum commune ipsius Congregationis, vt illud possit Prælatus, alteri cui voluerit applicare, maxime inuito ipso operante, & indigente eiusmodi satisfactione, quinuero esse videtur bonũ particulare ipsius personæ operãtis, quoad dictam vim satisfactoriam: ergo de eiusmodi bonis non possunt dari litteræ Fraternitatis. Quod & confirmatur ex ratione adducta, ad rationem dubitandi, quia nullus Prælatus, nec etiam Papa & Episcopi, per indulgentias applicare possunt, nisi ea, quæ cederent in thesaurum suæ Communitatis, si non applicarentur: certum est autem, quod non cedunt in thesaurum dictæ Communitatis, nisi ea tantum bona, quæ superſunt facienti & operanti: ergo licet subditus si velit, tollere à se possit, quod sibi est necessarium, alteri applicando, non tamen idipsum, eo inuito facere potest Prælatus. Videatur hac de re latissime Couar. in suo dicto quæstionario magno lib. 5. de indulgentijs, q. 12. art. 5. in tertio puncto, n. 2. 3. & 4. dicto, sed loquendo de aliquo casu speciali, sit secunda Conclusio.

Communiter & regulariter loquendo, Prælati non possunt aut debẽt suorum subditorũ bona, quibus indiget illis nolentibus alijs applicare.

Secunda Conclusio.

Multum probabile est, quod in aliquo speciali casu, atque ex rationabili causa, possunt Prælati suorum subditorum opera, etiam quibus ipsi indigent, eisdemq. nolentibus, alicui cui voluerint insigni benefactori communicare & applicare. Hanc Conclusionem tenent omnes Doctores supradicti, sed

In aliquo speciali casu atque exurgẽti causa bene possũt Prælati, suorũ subditorum bona,

Digitized by Google

quibus indiget etiam ipſis nolentibus benefactoribus applicare.

ſed ſpecialiter probat eam Soto, vbi ſupra, hac præcipua ratione, nam cum ſubditi ipſi, vltro queant ſe ſuis ſatisfactionibus priuare, vt eas alijs ex charitate tribuant, nulla apparet ratio, cur iuſta & legitima exiſtente cauſa, non etiam id facere valeant Prælati, cum hoc non ſit eoſdem priuare ſuo eſſentiali merito apud Deum, nam hoc nullatenus amittitur, quinuero forſan augebitur, ſed tantummodo temporali ſubſidio, ſiue ſatisfactione, vt dictum eſt. Quod & confirmatur ex eo, nam certum eſt in omni opinione, quod poſſunt Prælati, præcipere & iniungere ſibi ſubditis aliquando, vt faciant aliqua ſupererogationis ſatisfactoria opera, ad quæ ipſi alias non tenebantur, vtputa peculiarem orationem, diſciplinam & huiuſmodi, illaq. pro alijs applicare (etiam ſubditis egentibus) ergo ſimiliter in dicto ſpeciali caſu, atque ex rationabili cauſa per ſupradictas Fraternitatis litteras, poterunt ſuorum ſubditorum bona, & ſatisfactoria opera, non ſolum quæ ſibi ſuperſunt, verumetiam & quibus indigent, ipſiſq. nolentibus, prædictis benefactoribus communicare & applicare. Neque eiuſmodi applicatio eſſet deſtructio, quinuero quammaxima ædificatio, argumento multorum iurium, quibus probatur Monachorum voluntatem pendere à iuſto Prælatorum arbitrio, vt habetur *in cap. quorundam, cap. Religioſos, de electione, lib. 6.* & quia multa fieri non poſſunt regulariter, quæ poſſunt & debent fieri in caſu particulari, cauſa rationabili id expoſtulante. Supradicta omnia intelligenda ſunt de ſubditorum bonis, quoad vim ſatisfactoriam, nam quantum attinet ad vim meritoriam de congruo, omnia bona cuiuſcumque ſubditi, & Congregationis, tam in particulari, quam in communi facta, tam ſupererogatoria, quam neceſſaria ſeu obligatoria, poſſunt Prælati quibus voluerint applicare, quia quoad hoc nullum ſit præiudicium ſubditis, immo ex hoc ſit melior conditio operantis, ex multitudine participantium.

ARTICVLVS IV.

An Religionum Prælati benefactoribus, ſuorum ſubditorum bona applicare, poſſint non ſolum futura, verum etiam præterita?

HAnc difficultatem in duplici ſenſu, inueſtigat ſupradictus Nauarro, loco ſupracitato, miſcell. 11. num. 7. Primo, loquendo de perſona priuata, an ſcilicet, quælibet priuata perſona, poſſit ſua bona alteri communicare, non ſolum futura, verum etiam præterita. Secundo, loquendo de perſonis publicis, quales ſunt Prælati, an id facere ſimiliter poſſint? quibus difficultatibus breuiter atque reſolutiue reſpondetur, per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Bona ſatisfactoria Religioſorum antequã fiant, vel dum fiant, debent applicari, nam poſtquam præterita ſũt, quo-

BOna cuiuslibet opera ſatisfactoria, ſi antequam fiant, vel dum fiunt, non applicantur, actualiter vel virtualiter, per perſonam particularem illa facientem, vel per ſuperiorem, de cætero poſtquam facta ſunt, à nullo eorum, alicui in particulari, iam poſſunt applicari. Hæc Concluſio certiſſima eſt, & ratio eiuſdem eſt clara, nam eo ipſo, quo non actualiter vel virtualiter, antequam fiant, vel dum fiunt, applicantur, reponuntur in theſauro

fauro communi Ecclesiæ, vt exindé per indulgentias ab habente auctoritatem applicentur, non enim possunt facientes bona aliqua particularia, neque Congregationum Prælati, eadem quoad vim satisfactoriam reseruare, vt sint reposita tamquam in thesauro, vt ab eisdem pro alio tempore futuro, cui voluerint applicentur. Etenim si concederetur, quod personæ particulares aut Prælati, thesaurizare sibi possent, aut reseruare thesaurum particularem satisfactionum, vt ex eo postea possent illum, cui voluerint distribuere siue communicare, sequeretur, quod Religiosorum bona satisfactoria, etiam abundantia & quæ illis supersunt, numquam reponerentur in thesauro communi Ecclesiæ, vt ex eo concederentur indulgentiæ, neque Religiosorum defunctorum opera, per indulgentias seu alio modo, vnquam possent applicari, quod non est dicendum, nam esset contra rationem prædicti thesauri. Hanc Conclusionem alia ratione, probat prædictus Nauarro, loco supracitato, dicens, quod non potest quis iuste, donare vni, quod iam donauit alteri, iuxta *l. quotiet*, *ff de rei vendic.* nec retinere, quod alteri vendidit, iuxta *l. vendicantem*, *ff. de euict.* & consequenter, neque qui valorem suorum bonorum operum vni dedit, potest postea alteri dare, sed quicunque facit aliquod bonum opus, si non facit illud pro alio, videtur valorem eius sibi applicare, quatenus eo indiget; & si pro alio facit, eidem illum videtur applicare, quatenus eo eget; & si neuter indiget, ac nulli est necessarium, in totum, vel in partem, totum seu pars quæ necessaria non est, in generali thesauro Ecclesiæ velle videtur reponere, vt exinde congruo tempore ab auctoritatem habente dispendatur: ergo bona satisfactoria, si antequam fiant, vel dum fiunt, non applicentur actualiter vel virtualiter, non possunt postea nec per facientem, subditum, neque per Superiorem Prælatum, cui voluerint applicari.

ad d vim satisfactoriam applicari non possunt, ab operante, nec per Prælatum Superiorem.

Secunda Conclusio.

Prædicta bona opera, quantum ad vim meritoriam, bene possunt, non solum antequam fiant, vel dum fiunt, verumetiam postquam iam facta & præterita sunt, per facientem, siue Superiorem, cui voluerint applicari. Hæc Conclusio, satis constat ex supradictis in Articulo secundo, nam eiusmodi meritum, non est meritum de iustitia aut de condigno, vt ibidem diximus, sed solummodo meritum quoddam de congruo, quod nihil est aliud, quam eiusmodi merita diuino conspectui repræsentare, vt virtute talium meritorum, Deus dignetur, hoc vel illud ipsi concedere, spirituale vel temporale pro sua magnificentia & liberalitate. Et quod eiusmodi bona, etiam præterita, quoad dictam vim meritoriam applicentur, nihil inconuenit, nam ex eis quoad eiusmodi vim, non congregatur indulgentiarum thesaurus, de quo videatur latissime Corduba in dicto suo quæstionario, lib. 5. de indulg. quæst. 42. in tertio puncto.

Prædicta bona opera quàtum ad vim meritoriam, non solùm antequà fiant, vel dum fiunt verumetiá postea possunt applicari.

ARTICVLVS V.

Vtrum omnes benefactores æqualiter participent de bonis subditorum, quando eiusmodi bona, per Superiores, in dictis Fraternitatis litteris sibi applicantur?

Huic

Huic Articulo breuiter, & resolutiue respondetur, per sequentem Conclusionem.

Conclusio.

NOn omnes benefactores æqualiter participant, de subditorum bonis, quæ sibi applicantur per prædictas litteras, sed quilibet pro modulo suæ deuotionis. Hanc sententiam & conclusionem tenet expresse supradictus Corduba, loco vbi supra, in tertio puncto, nono dicto, & probat eam ex eo, quia talis communicatio siue receptio ad participationem bonorum prædictorum, vt plurimum fit à Prælatis, informatis de eiusmodi personis, quod ij quibus conceduntur, sunt benemeriti, atque benefactores Ordinis, qua ratione recipiuntur ad communicationem bonorum Ordinis, vt patet ex ipsis litteris Confraternitatum, quo fit, quod si talis causa, propter quam recipiuntur, non est vera, quia scilicet non sunt benefactores, eiusmodi receptio non valet eis, ad talem participationem, nisi secundum taxam siue ratam suæ deuotionis, hoc est, secundum quod quilibet fuerit benefactor, nam deficiente causa finali, seu conditione concessionis, deficit & concessio ipsa, nec valet, nisi quantum accesserit ad causam talis concessionis, quæ doctrina certissima est & vulgatissima in materia de indulgentijs. Cum hoc tamen stat, quod si quis Prælatus, sine vlla causa, sed ad libitum vult quempiam recipere, ad participationem bonorum suorum subditorum, ex pura charitate motus, valebit eiusmodi communicatio & participatio, secundum intentionem eius, qui illud sibi communicauit, & quoad vim satisfactoriam, & quoad vim meritoriam. De quo videatur, prædictus Parer Corduba, vbi supra, latissime, quæ pro isto Articulo dicta sufficiant.

N6 omnes benefactores æqualiter participat de subditorũ bonis per litteras fraternitatis, sed quilibet pro modulo suæ deuotionis.

ARTICVLVS VI.

Quænam differentia versetur, inter prædictam communicationem bonorum operum, quæ fit à Prælatis in dictis litteris Fraternitatis, & Indulgentias?

HAnc quæstionem atque difficultatem tangit Diuus Thomas, in 4. sententiarum, distinct. 20. artic. 3. & 4. & Soto, in eodem 4. distinct. 21. quæst. 1. artic. 4. & Nauarro, vbi supra, in d. miscell. 11. num. 4. quæst. 6. & prædictus Corduba, in dicto suo quæstionario, lib. 5. de indulgent. quæstione 48. in quarto puncto. De quorum omnium resolutione, sequentem statuo Conclusionem.

Conclusio.

INter dictam bonorum communicationem & Indulgentias, quintuplex versatur differentia.

Prima differentia est, quia Prælati, seu personæ particulares, applicantes sua vel suæ Communitatis, suffragia & bona opera, quæcumque illa sint, non vtuntur claue iurisdictionis vllo modo auctoritatiue, nec pro-

Inter prædictã bonorum communicationem & Indulgẽtias quintuplex versatur differentia. Prima differẽtia.

pria

pria auctoritate, remittunt aut relaxant, peccatorum pœnas, ſed ſolummodo applicant ea ipſis ex charitate, ſine vlla auctoritate iuriſdictionis, at in indulgentiarum conceſſione, vere & proprie reperitur eiuſmodi iuriſdictio, & auctoritatiue prædictæ peccatorum pœnæ relaxantur.

Secunda differentia eſt, quia in indulgentijs, ſicut & in Sacramentis, applicantur merita Paſſionis Chriſti, & hoc non niſi per clauem Eccleſiæ, & de communi theſauro eiuſdem, at communicatio ſupradicta, non fit per clauem Eccleſiæ, neque de communi theſauro ipſius, ſed de bonis illius Congregationis, quorum fit diſpenſatio; nec fit aliqua auctoritate poteſtatis, ſuper Eccleſiæ theſauro, aut particularis perſonæ, ſiue Communitatis, ex quo non poſſunt iſti, ſibi theſaurizare particulariter, vt dictum eſt, ſed ſolum fit poteſtate communi naturali, quam quilibet habet in bonis ſuis, aut ſibi commiſſis, ad diſtribuendum, ſiue donandum ea alijs, vnde fit, quod per Indulgentias liberatur homo, in foro Dei & Eccleſiæ, à pœnis debitis, etiam iniunctis per Confeſſorem, quia conſtat de infinitate prædictæ Eccleſiæ theſauri, & de eius ſufficientia, & quia fiunt auctoritate eius, qui à lege & obligatione Eccleſiæ, per talem ſatisfactionem, per viam Indulgentiæ factam liberare poteſt, at per prædictas communicationes bonorum operum, etiam ſi fiant per Papam, cum non fiant niſi de bonis perſonarum particularium, aut Congregationum, quæ nec ſunt infinita, nec conſtat eſſe ſufficientia, ad talem ſatisfactionem, non liberatur homo, ſaltim in foro Eccleſiæ, à pœnitentijs iniunctis per Sacerdotem, neque vim habent Indulgentiæ, ſed communicationes & ſuffragia dicuntur, prout tenet D. Thom. in 4. diſt. 20. art. 3. & 4. & in addit. ad tertiam partem, quæſt. 26. artic. 1. Secunda differentia.

Tertia differentia eſt, quam ſupra diximus, nam quoad vim ſatisfactoriam, non poſſunt applicari, bona perſonarum particularium, aut communitatis iam facta, ſed ſolummodo præſentia vel futura, nec poſſunt reſeruari in theſaurum particularem futurum, vt dictum eſt in quarto Articulo, at per Indulgentias, applicantur ſatisfactiones præteritæ, non ſolum Chriſti, verumetiam & Sanctorum omnium, repoſitæ in communi Eccleſiæ theſauro. Tertia differentia.

Quarta differentia eſt, quod Indulgentiæ vt tales, ſolummodo valent ad ſatisfactionem pœnarum, Deo debitarum pro peccatis præteritis, & quoad culpam iam dimiſſis, at communicationes bonorum prædictorum, valent præcipue ad impetrandum bona, & remouenda mala, & alia, de quibus ſupra, per viam meriti de congruo, & valent etiam ad ſatisfactionem pœnarum pro alijs, ſi in id applicentur, ad ſenſum ſupradictum. Quarta differentia.

Quinta differentia eſt, quod Indulgentiæ, valent ſolum quoad ſatisfactionem peccatorum, iam commiſſorum ante tempus quo quis illas lucratur, ſeu conſequitur ipſarum fructum, at communicationes bonorum prædictorum, valent ad remedium malorum præteritorum, præſentium & futurorum, & ad impetrationem & conſeruationem bonorum, & ad ſatisfactionem pœnarum debitarum, ſi vt dictum eſt, ad id ſpecialiter applicentur, quæ pro iſto Articulo, ac pro tota Quæſtione dicta ſufficiant. Quinta differentia.

Supradicta omnia, in hoc Primo atque Secundo Tomo, noſtri Enchiridij ſeu Manualis Prælatorum Regularium contenta, libens ſubmitto, limæ ac correctioni, ſacroanctæ Matris Eccleſiæ, & Sanctiſſimi Domini Noſtri, ac Illuſtriſſimorum Cardinalium, præfectorum explicationi ac declarationi ſacroſancti Concilij Tridentini, & cauſis ſpectantibus ad Regulares, nec

enim vnquam in votis nobis foit, proterue aliquid dicere, ſed cõplecti, quæ ab alijs dicuntur, breuiter ac ſummatim dumtaxat, & referre, certa vt pro talibus habeantur, dubia vero ſub dubio relinquentes, declarationem in his, quibus neceſſaria eſt, ſummo deſiderio expectantes, ac tandem omnia remittentes iudicio, cẽſurę & determinationi cuiuslibet alterius, melius aliquid ſentientis. Quæ autem recte dicta fuerint, cedant, præcor, in laudem & gloriam Dei Opt. Max. ſanctiſſimæq; ſuæ Genitricis, Seraphici etiam noſtri Patris Franciſci, Antonij, Ludouici, Bonauenturæ, atque in communem totius Eccleſiæ, ſed præſertim Religioſorum omnium vtilitatem.

BIBLIOTECA ... ROMA ...

FINIS.

424209

IN-

Digitized by Google

INDEX QVAESTIONVM ET ARTICVLORVM,

Qui in hoc Prælatorum Regularium Manuali Secundo Tomo continentur.

QVÆSTIO I.

De Prælatis Regularibus, quantum ad genus, in octo Articulos diuisa.

1 Vtrum descendentes ex Iudæis, Sarracenis, siue Hæreticis, in nostro sacro Minorum Ordine, in Superiores atque Prælatos possint assumi?

2 Vtrum pœnæ positæ, in supradictis Constitutionibus, contra descendentes ex Hæreticis, quorum ossa & corpora intra quartam generationem, igni fuerint tradita & concremata propter hæresim, comprehendant etiam eos, qui nati fuerint, priusquam ipsorum parentes laberentur in dictam hæresim?

3 Quidnam faciendum sit, quando certum est atque notorium, Religiosum, quempiam, ex Hæreticis parentibus intra quartum gradum descendere, dubitatur autem, an id fuerit ante, vel post hæresis commissum crimen?

4 Vtrum Superiores Prælati, Vocales, siue Electores, eligere possint in Prælatum, supradictum Religiosum, cuius certo scitur, tritauam propter hæresim fuisse concrematam, & igni traditam: ignoratur autem, an sui parentes, ab ipsa descenderint, ante vel post commissum hæresis crimen?

5 Vtrum comprehensi in supradictis summorum Pontificum Constitutionibus, & descendentes ex maculato genere, quacumque de causa, ex supradictis in primo Articulo, sint ipso facto priuati dictis officijs, & inhabiles ad ipsa, ante Iudicis condemnationem: an vero solummodo post ipsam?

6 Vtrum Superiores atque Prælati & Electores, in Prælatos eligentes huiusmodi in dictis Constitutionibus comprehensos, ex genere maculato descendentes, incidant ipso facto, in excommunicationis pœnam, & in alias pœnas ibidem contentas?

7 Vtrum Fratres nostri sacri Ordiris, teneantur aut possint, huiusmodi ex genere maculato descendentibus atque in dictis Constitutionibus comprehensis, si perperam eligantur in Superiores & Prælatos, obedire.

8 Vtrum descendentes ex supradicto maculato genere, in nostro sacro Ordine esse possint Prædicatores.

QVAESTIO II.

De Prælatis Regularibus, quantum attinet ad ipsorum legitimitatem vel illegitimitatem, in quatuordecim Articulos diuisa.

1 Vtrum illegitimi, ad Prælatias & dignitates Ecclesiasticas, possint promoueri & assumi?

2 Vtrum fuerint olim aliqua priuilegia Regularibus concessa, quibus illegitimi, ad Prælatias & dignitates Ecclesiasticas possent promoueri?

3 Vbinam fieri debeant supradictæ dispensationes cum illegitimis, & an fieri possint in Congregatione Capitulari, seu quod dicitur, Capitulo interm dio?

Vtrum

Digitized by Google

6 Vtrum Superiores atque Prælati Regulares, virtute supradictorum priuilegiorum, facultatem & potestatem habeant, legitimandi Religiosos sibi subditos in totum : an vero solum, facultatem dispensandi cum ipsis, vt ad Prælatias & dignitates Ecclesiasticas possint assumi ?
7 Vtrum illegitimus, dispensatus in seculo, vt beneficium curatum obtinere possit, factus postea Religiosus, noua indigeat dispensatione, vt esse possit Prælatus Regularis.
8 Vtrum Religiosus illegitimus, cuius illegitimitas siue irregularitas, est omnino occulta, dispensatione indigeat, ad hoc vt ad Prælatias siue dignitates Ecclesiasticas possit promoueri ?
9 Vtrum genitus ex cõcubina, post cuius professionem in Religione approbata, pater eius ipsam in vxorem duxit, dispensatione indigeat, vt possit esse Prælatus.
10 Quænam officia, sint iure prohibita illegitimis, ad quæ promoueri non possunt, sine prævia sufficienti dispensatione ?
11 Vtrum filij Militum D. Iacobi, Calatrauæ, & Alcantaræ, dicendi sint naturales : an vero sacrilegi, & maiori indigeant dispensatione, quam alij filij naturales aliorum, vt in Religionibus esse possint Prælati ?
12 Vtrum dispensari possit, cum filio illegitimo alicuius Religiosi, vt ad dignitates & Prælatias promoueatur, in ea Religione, in qua ipsius Pater, Prælationem obtinuit, siue illa obtinet ?
13 Vtrum ad dispensandum cum illegitimis, adhoc vt dignitates & Prælatias possint obtinere, necessario requiratur causa ?
14 Quænam causa requiratur necessario, ad faciendam prædictam dispensationẽ ?
15 Vtrum ad dispẽsandum cum aliquo illegitimo, vt ad dignitates promoueatur, sufficiat, dispensationem petere in communi, & an huiusmodi dispensatio facta valeat ?
16 Vtrum sola electio, illegitimi Religiosi in Prælatum, facta ab habentibus auctoritatem & potestatem dispensandi, pro dispensatione sufficiat, seu dispensatio censeatur.

QVAESTIO III.

De Prælatis Regularibus quantum ad ætatem ipsorum, & qualitates alias, & conditiones, quas eosdem habere oportet, ætatem nempe, Ordinem, atque Professionem, in quatuor Artículos diuisa.

1 Quam ætatem habere debeant, Guardiani, siue Priores Prouinciales & Generales atque etiam Diffinitores, & Discreti siue Vocales, qui mittuntur ad Capitulum Generale, siue Prouinciale ?
2 Vtrum Fratres laici, in nostra sacra Religione, esse possint aut debeant Prælati ?
3 Vtrum Religiosus aliquis, in vna & eadem Religione, seu diuersis, habere possit duas dignitates siue Prælatias, vtpote duos Guardianatus, Prioratus, siue Abbatias ?
4 Vtrum Religiosus professus, vnius Religionis, esse possit Prælatus alterius Religionis, absque eo, quod eamdem profiteatur ?

QVAESTIO IV.

De Prælatis Regularibus, quantum attinet, ad scientiam, sufficientiam, atque litterarum peritiam, quas ipsos oportet habere, in duos Articulos diuisa.

1 Vtrum oporteat, Prælatos Regulares, pollere scientia & litterarum peritia ?

Vtrum

Digitized by Google

INDEX.

5 Vtrum peccẽt grauiter siue mortaliter, Regulares qui eligi & præfici se sinunt, in Prælationes & officia, animarum curam habentia, sine sufficienti scientia & litterarum peritia, ipsosq. eligentes?

QVAESTIO V.

De Prælatis Regularibus, quantum ad alias qualitates & conditiones, quas ipsos oportet habere, senilis ætatis, virtutis, ac bonitatis, cæterarumq. virtutum, in sex Articulos diuisa.

1 Vtrum expediat, Prælatos Regulares, iuuenes esse, an vero senes?
2 Vtrum oporteat, Regulares Prælatos, esse spectatis moribus, timoratos, studiosos, siue virtuosos, & quammaxime Deum timentes?
3 Vtrum expediat, Regulares Prælatos, iustitiam simul cum clementia atque misericordia, temperatam habere?
4 Vtrum expediat, Iudices siue Prælatos Regulares, in suorum officiorum executione, in rebus arduis atque difficillimis, quammagnam habere fortitudinẽ?
5 Quemnam Prælati Regulares siue Iudices, in suis administrationibus & officijs, finem debeant sibi præstituere, & quid eosdem obseruare oporteat quammaxime?
6 Quantum debeant Iudices & Prælati Regulares, à donis atque muneribus recipiendis abstinere?

QVAESTIO VI.

De Capitulo Generali, & electione Generalis Ministri, & his quæ ad dictum Capitulum celebrandum spectant, in sex Articulos diuisa.

1 Quonam tempore in nostro sacro Minorum Ordine, celebrandum sit Generale Capitulum?
2 De modo & forma seruanda, in nostro sacro Minorum Ordine, pro celebrandis Generalibus Capitulis.
3 Vtrum omnes nostri Ordinis Fratres, teneantur semper habere vnum Generalem Ministrum?
4 Vtrum fuisset expediens, quod in toto nostro sacro Ordine, non esset nisi vnus dumtaxat Generalis Minister?
5 Vtrum Generalis Minister totius nostri sacri Ordinis Minorum, secundum nostram Regulam deberet esse perpetuus?
6 Vtrum fuisset expediens, quod Generalis Minister nostri sacri Ordinis, atque in vniuersum Religionum omnium Generales, essent perpetui?

QVAESTIO VII.

De Generali Ministro, quantum spectat ad ipsius iurisdictionem, auctoritatem & potestatem in sibi subditos, in qua ponuntur plura, in quibus nihil possunt Ministri Generales, & quæ solummodo summo Pontifici sunt reseruata, in duodecim Articulos diuisa.

1 Quam habeat auctoritatem & potestatem in suos subditos, Generalis Minister in nostro sacro Ordine?
2 Vtrum Minister Generalis in nostro sacro Minorum Ordine, circa sibi subditos, possit aliquid in rebus & causis spectantibus ad fidem?
3 Vtrum aliqua fuerint olim specialia priuilegia, quibus Religionum Prælati, sed præsertim Minister Generalis Ordinis Minorum, & Prouinciales, ab hæresis crimine occulto, Fratres sibi subditos in foro conscientiæ possent absol-

Digitized by Google

uere, & an hæc sint reuocata hodie per Bullam, quæ dicitur Cœnæ Domini?
4 Quidnam sit faciendum, in casu quo Generalis Minister, nec alij Prælati Regulares, vti velint supradictis Clement. IV. & Sixti IV. concessionibus: & qualiter Regulares, si forte (quod absit) in aliquam hæresim inciderint, ab eiusdem occulto crimine in foro conscientiæ poterunt absoluere?
5 Vtrum Generalis Minister, transferre possit Prouincialem Ministrum, ex vna in alteram Prouinciam?
6 Vtrum Generalis Minister, possit eximere aliquem Religiosum, ab obedientia sui Prouincialis Ministri, seu illius Guardiani, in cuius Conuentu commoratur?
7 Vtrum Generalis Minister nostri sacri Ordinis, possit restituere degradatos, & solemniter eiectos ab Ordine?
8 Vtrum Generalis Minister, auctoritatem & facultatem habeat, interpretandi iura & priuilegia, pro nostro sacro Ordine Minorum, à Sede Apostolica emanata?
9 Vtrum Generalis Minister & Religionum Prælati, propria auctoritate deserere possint aliquod Monasterium?
10 Vtrum Generalis Minister, de nouo possit recipere aliquem Conuentum, sine speciali licentia Sedis Apostolicæ?
11 Vtrum Generalis Minister, possit de nouo aliquam Prouinciam fundare, & erigere, seu iam erectam atque fundatam diuidere?
12 Vtrum Generalis Minister, seu alius Prælatus Generalis, possit efficere, seu dispensare, vt vnus Religiosus simul habeat duos Guardianatus, sine Prioratus?

QVAESTIO VIII.

Circa supradicti Generalis Ministri iurisdictionem, & ipsius auctoritatem & potestatem in sibi subditos: in qua etiam ponuntur plura, in quibus ipse nihil potest, eo quod sint de Iure communi, summo Pontifici reseruata, in quatuordecim Articulos diuisa.

1 Vtrum Generalis Minister, possit dispensare cum sibi subditis circa ætatem requisitam ad faciendam professionem, & ad recipiendos sacros Ordines, & Ordinis retinenda officia?
2 Vtrum Generalis Minister, dispensare possit cum sibi subditis, in bigamia ad hoc vt ad sacros Ordines possint promoueri?
3 Vtrum Generalis Minister & Religionum Prælati, dispensare possint cum sibi subditis, in irregularitatibus, prouenientibus ex vitio, siue defectu corporis?
4 Vtrum Generalis Minister, dispensare possit cum Religiosis, lepra infectis & patientibus alias graues corporis infirmitates, vt ad sacros Ordines promoueantur, aut promoti, in ipsis ministrare possint?
5 Vtrum Generalis Minister dispensare possit, cum infamibus, ad hoc, vt ad sacros Ordines promoueantur; item & cum seruis, inuitis suis Dominis?
6 Vtrum Generalis Minister, dispensare possit cum sibi subditis, in irregularitate, proueniente ex illegitimitate, siue ex defectu natalium?
7 Vtrum Generalis Minister, dispensare possit cum sibi subditis, in irregularitatibus prouenientibus ex animi, seu animæ defectu?
8 Vtrum Generalis Minister, dispensare possit cum sibi subditis, in irregularitate proueniente ex defectu lenitatis?
9 Vtrum Generalis Minister, dispensare possit, in irregularitate proueniente ex

Digitized by Google

ex homicidio voluntario, illicito atque prohibito, publico?
10 Vtrum Generalis Minister dispensare possit, in irregularitate proueniente ex homicidio voluntario, iniusto atque prohibito, sed omnino occulto?
11 Vtrum Generalis Minister, dispensare possit cum sibi subditis, in irregularitate proueniente, ex mutilatione voluntaria alicuius membri?
12 Vtrum Generalis Minister, dispensare possit cum sibi subditis, in irregularitate proueniente, ratione homicidij voluntarij, ad hoc vt ad dignitates & Prælatias in Religione promoueantur?
13 Vtrum Minister Generalis, dispensare possit cum sibi subditis, in irregularitatibus, prouenientibus ex homicidio casuali, & facto causa propriæ defensionis?
14 Vtrum Generalis Minister, dispensare possit, in omnibus alijs irregularitatibus, ex culpa siue delicto prouenientibus, exceptis tribus supradictis?

QVAESTIO IX.

Circa iurisdictionem, auctoritatem, & potestatem supradicti Generalis Ministri in sibi subditos: in qua etiam ponuntur plures casus & causæ, in quibus nihil potest, eo quod de iure communi sint summo Pontifici reseruatæ, in decem Art. diuisa.

1 Vtrum Generalis Minister, Religionumq. Prælati, dispensare possint in impedimentis matrimonij, cum secularibus?
2 Vtrum Generalis Minister & Religionum Prælati, facultatem habeant concedendi Indulgentias?
3 Vtrum Generalis Minister dispensare possit in legibus, latis à suis Superioribus, nempe à Papa siue à Concilio Generali; aut Prælati inferiores, in legibus latis ab alijs suis Superioribus?
4 Vtrum Generalis Minister, dispensare possit in eo, quod mulieres interiorem nostrorum Monasteriorum ingrediantur.
5 Vtrum Generalis Minister, dispensare possit in personali residentia Prælatorum Regularium.
6 Vtrum Generalis Minister, dispensare possit in obseruantijs Regularibus?
7 Vtrum Generalis Minister, dispensare possit cum sibi subditis, super translatione ad alios Ordines?
8 Vtrum Generalis Minister, dispensare possit cum sibi subditis, in voto Hierosolimitano, ac S. Iacobi, & visitandi limina Sanctorum Apostolorum Petri & Pauli, & Sanctæ Mariæ Lauretanæ?
9 Vtrum Generalis Minister, potestatem habeat, concedendi sibi subditis licentiam, veniendi contra iuramentum licitum?
10 Vtrum Generalis Minister, possit absoluere sibi subditos, à casibus specialiter summo Pontifici reseruatis, etiam à contentis in Bulla cœnæ Domini, & ab Interdicto & suspensione à Diuinis?

QVAESTIO X.

De alijs spectantibus ad iurisdictionem, auctoritatem & potestatem supradicti Generalis Ministri, in sibi subditos; & ad obedientiam illi debitam, & depositionem ipsius, cum deliquerit, seu visum fuerit non expedire, & subrogationem alterius, in septem Articulos diuisa.

1 Vtrum Fratres Minores, speciali ratione atque strictiori obligatione, quam alijs quibuscumque Prælatis, Generali Ministro teneantur obedire?

Digitized by Google

INDEX.

2 Vtrum Generalis Minister per seipsum, & sine consilio Patrum atque Prælatorum Ordinis, Statuta, siue Constitutiones aliquas possit efficere?
3 Vtrum Generalis Minister, per seipsum solum, Statuta in Capitulis Generalibus semel facta, possit immutare aut derogare?
4 Vtrum Generalis Minister, ex officio teneatur totum Ordinem visitare?
5 De conditionibus & qualitatibus Generalis Ministri.
6 De depositione atque priuatione Generalis Ministri, cum deliquerit.
7 Quidnam sit faciendum, superueniente vacatione Generalis Ministri, per mortem, promotionem, seu renunciationem, aut aliam quamcumque causam?

QVAESTIO XI.

De Commissario Generali Cismontano vel Vltramontano, instituto seu electo, secundum formam & Bullam vnionis; & de Capitulo Generali intermedio, & alijs ad eius auctoritatem & iurisdictionem pertinentibus, in nouem Articulos diuisa.

1 De institutione Commissarij Generalis, & de ipsius electione, atque confirmatione.
2 Quænam sit auctoritas Commissarij Generalis?
3 Vtrum prædictus Commissarius Generalis, sit Ordinarius Prælatus: an vero subdelegatus?
4 Vtrum Generalis Minister per se solum, amouere possit prædictum Commissarium Generalem, aut ipsius iurisdictionem, siue potestatem limitare?
5 An sit modo de facto aliqua Prouincia, seu aliquis Conuentus in Vltramontana familia, exemptus à iurisdictione supradicti Commissarij Generalis Ministri?
6 De duratione officij supradicti Commissarij Generalis.
7 Vtrum in nostris Generalibus Constitutionibus, sint aliqua interdicta atque prohibita, supradicto Commissario Generali, & solummodo Generali Ministro reseruata?
8 De Capitulo Generali inter medio, qualiter & quando sit celebrandum?
9 Vtrum Generalis Minister, si à sua familia velit discedere, possit in illis partibus, Commissarium Generalem instituere?

QVAESTIO XII.

De Diffinitoribus Capituli Generalis, & intermedij, in duos Articulos diuisa.

1 Quotnam sint eligendi Diffinitores in Capitulo Generali totius Ordinis, siue in intermedio?
2 Quodnam sit supradictorum Diffinitorum munus & officium?

QVAESTIO XIII.

De Procuratore & Commissario Romano, & de Commissario, in Curia Regis Hispaniarum residente, in tres Articulos diuisa.

1 Vndenam ortum & originem habuerit, officium Procuratoris Romani, in nostro sacro Minorum Ordine, & quodnam sit eius munus & officium?
2 Vnde ortum & originem habuerit, officium Commissarij Romani, & quodnam sit eius munus, & quanta ipsius auctoritas?
3 Vtrum expediat bonæ gubernationi, vt in Curijs Regum, constituatur vnus Commissarius, ad peragenda Ordinis nostri negocia, qui dicatur Commissarius Regalis Curiæ?

QVÆ-

Digitized by Google

INDEX.

QVAESTIO XIV.

De Commissario Generali Indiarum, in Regali Curia residente, ac de alijs Commissarijs Generalibus noui Orbis, & specialibus quibusdam, mittendis pro Fratribus ad Indos colligendis, in tres Articulos diuisa.

1 De institutione Commissarij Generalis Indiarum, in Regia Curia residentis, ac de omnibus ad suum munus & officium spectantibus ?
2 De Commissarijs Generalibus Indiarum, nouæ Hispaniæ & nouæ Castellæ siue de Peru, & de ipsorum potestate, atque auctoritate.
3 De Commissarijs specialibus & particularibus Indiarum, creatis & constitutis ad colligendos, & illuc transportandos Fratres.

QVAESTIO XV.

De Commissarijs Prouincialibus & particularibus, & de his quæ ad ipsorum munus & officium spectant, in tres Articulos diuisa.

1 De Commissario Prouinciali, instituto in absentia Prouincialis Ministri.
2 De Commissarijs Prouincialibus, missis ad Capitulum Generale.
3 De Commissarijs, seu Visitatoribus Prouinciarum.

QVAESTIO XVI.

De Capitulo Prouinciali, & electione Prouincialis Ministri, & ijs quæ ad eius munus & officium spectant, in nouem Articulos diuisa.

1 Quidnam sit Capitulum Prouinciale, & quis dicatur Prouincialis Minister ?
2 De electione supradicti Prouincialis Ministri.
3 De modo & forma celebrandi Prouincialia Capitula, ad eligendum Prouincialem Ministrum.
4 Quanto tempore duret officium Prouincialis Ministri ?
5 De electione Prouincialis Ministri, & quantum tempus debeat eius officium vacare ?
6 De potestate Prouincialis Ministri, in omnes sibi subditos.
7 Quænam Ministris Prouincialibus, sunt interdicta & prohibita, ex vi nostrarum generalium Constitutionum ?
8 De Capitulo Prouinciali intermedio, seu Cõgregatione, habẽte vim Capituli.
9 De institutione atque informatione Compendiaria, Prouincialis Ministri, circa agenda, ab initio vsque ad finem sui officij, vt debite suo fungatur munere.

QVAESTIO XVII.

De Diffinitoribus Prouinciarum, & eis quæ ad ipsorum munus & officium spectant, in octo Articulos diuisa.

1 De electione Diffinitorum Prouincialium, & ipsorum duratione, aut subrogatione.
2 Vtrum Prouincialis Minister, teneatur non solum petere atque requirere : verum etiam & sequi, Diffinitorum consilium, in rebus arduis & difficilibus, quæ proponuntur in Diffinitorio ?
3 Quonam modo sint suffragia & vota requirenda, à Patribus in Diffinitorio ? & an sit incipiendum à senioribus : an vero à junioribus ?
4 Vtrum Diffinitores, teneantur sub mortali, in Diffinitorio libere dicere & proferre, quod sentiunt : non obstante cognita Superiorum Prælatorum contraria voluntate.

Digitized by Google

5 An ſit præciſa obligatio, ſeruandi ſecretum in Diffinitorio, de omnibus quæ ibidem aguntur & dicuntur, & an contrarium facientes, peccent mortaliter?
6 Vtrum ſententia prolata à Diffinitoribus ſimul conuenientibus, ab omnibus ſit ſubſcribenda?
7 De modo & forma, qua congregandum eſt Diffinitorium ſupradictum, & de his, quæ in eodem ſunt facienda.
8 Qualiter ſe gerere debeant ſupradicti Patres Diffinitores, in officiorum prouiſione, & Guardianorum electione?

QVAESTIO XVIII.

De Cuſtodibus antiquis noſtræ ſacræ Religionis, & his qui modo eliguntur, mittendi ad Generale Capitulum, in duos Articulos diuiſa.

1 Quinam dicantur Cuſtodes ex noſtra Regula, atque in noſtro ſacro Minorum Ordine?
2 Quonammodo, nunc ſit eligendus Cuſtos, qui alio nomine dicitur Diſcretus Diſcretorum, mittendus ad Capitulum Generale?

QVAESTIO XIX.

De Guardianis & his, quæ ad eorum munus & officium ſpectant, in octo Articulos diuiſa.

1 Vtrum Guardiani in noſtro ſacro Minorum Ordine, ſint vere & proprie Prælati?
2 Quonam modo Guardiani ſint eligendi, in noſtro ſacro Ordine Minorum?
3 De auctoritate & poteſtate, quam habent Guardiani, de Iure communi, circumſcriptis priuilegijs.
4 De auctoritate & poteſtate Guardianorum, ex priuilegijs.
5 Vtrum Capitulum Generale ſeu Prouinciale, reſtringere, limitare, & coarctare potuerint, ordinariam Guardianorum, auctoritatem ſiue iuriſdictionem?
6 Quænam ſint prohibita Guardianis, ex noſtris Generalibus Conſtitutionibus?
7 Vtrum Guardiani, poſſint ſecum diſpenſare, & licentiam ſibi præſtare in illis caſibus, in quibus illam poſſunt præſtare ſibi ſubditis, atque diſpenſare cum illis?
8 De duratione officij Guardianorum, in noſtro ſacro Minorum Ordine.

QVAESTIO XX.

De Vicarijs Conuentuum, & his, quæ ad ſuum munus & officium ſpectant, in duos Articulos diuiſa.

1 Vtrum Vicarij Conuentuum, ſint vere & proprie Prælati?
2 A quibus ſunt inſtituendi, Conuentuum Vicarij, & an Guardiani, pro libito, poſſint illos amouere?

QVAESTIO XXI.

De Vicarijs Monialium, & his, quæ ad ſuum munus & officium ſpectant, in quatuor Articulos diuiſa.

1 A quibus inſtituendi ſunt Vicarij Monialium?
2 An ſupradicti Vicarij ſiue Confeſſores Monialium, ſint aliquo modo Prælati?
3 Quinam ſit immediatus ſuperior, Vicariorum, ſiue Confeſſorum Monialium?
4 In quibus caſibus, Vicarij Monialium, intrare poſſint clauſuram ipſarum?

QVÆ-

Digitized by

INDEX.

QVAESTIO XXII.

De Diſcretis noſtri ſacri Ordinis, ſeu de his, qui in noſtro Ordine ſacro, dicuntur & nuncupantur Diſcreti, in ſeptem Articulos diuiſa.

1 Quinam in noſtro ſacro Ordine, dicantur & nuncupentur Diſcreti ?
2 Vtrum ſit expediens, quod in cunctis Religionis noſtræ Conuentibus, eligantur Diſcreti, mittendi ad Capitulum Prouinciale, qui ſimul cum Guardianis, omnium Fratrum, ibidē commorantiū voces & vota deferant ad Capitulum?
3 Quonam pacto ſint eligendi ſupradicti Diſcreti, mittendi ad Prouinciale Capitulum, ſecundum noſtras Generales Conſtitutiones, & quod ſit, eorumdem munus & officium ?
4 Vtrum Fratres laici, eſſe poſſint Diſcreti, ad Capitulum Prouinciale mittendi, in noſtro ſacro Ordine ?
5 Vtrum illegitime nati, poſſint eſſe Diſcreti, mittendi ad Prouinciale Capitulū?
6 Vtrum deſcendentes ex maculato genere, Iudæis, Sarracenis, ſiue Hæreticis intra quartum gradum, in noſtro Ordine Diſcreti eſſe poſſint ?
7 Vtrum Vicarij Ordinarij, ſiue Præſidentes Conuentuum, eligi poſſint aut debeant in Diſcretos ?

QVAESTIO XXIII.

De electione omnium Prælatorum in communi, & de omnibus, his quæ ad electionis materiam ſpectant, in quadragintaduos Articulos diuiſa.

1 Quidnam ſit electio Canonica ?
2 Quotuplex ſit electio Canonica ?
3 Vtrum diſpoſitio ſupradictæ Decretalis, Quia propter, locum habeat & obſeruanda ſit, in omnibus electionibus, quorumcumque Prælatorum, & omnium officiorum Eccleſiaſticorum ?
4 Vtrum eligēdi Canonica forma, tradita in ſupradicta Decretali, quia propter, locum habeat & obſeruanda ſit, etiam in poſtulationibus & collationibus ?
5 A quibus faciēda eſt electio, vt ſit Canonica, & talis cēſeatur atq; exiſtimetur?
6 Quinam ſint vocandi, ad electionem Canonicam ?
7 Vtrum abſentes, conſtituere poſſint Procuratorem, ad electionem Canonicam?
8 Quinā non poſſunt eligere, ſeu iure priuati ſint, poteſtate & facultate eligēdi?
9 In quonam loco facienda ſit electio Canonica ?
10 Quodnam tempus ſit ſtatutum à Iure, electionis Canonicæ celebrandæ ?
11 Quinam poſſint, aut non poſſint eligi, ita quod electio de eis facta, ſit ipſo iure nulla & inualida ?
12 Vtrum electiones Canonicæ, fieri poſſint de nocte ?
13 Vtrum Electores, ex eligibilibus teneantur ſemper eligere digniorem ?
14 Vtrum Religioſo electo in diſcordia, acquiratur aliquod Ius electionis, extra Ordinem ſuum ?
15 Quonam pacto ſit facienda electio Canonica, quæ eſt per ſcrutinium ?
16 Per quem, in electionibus, debeant ſingulorum Electorum vota conſcribi?
17 Quonam modo ſint danda & ferenda ſuffragia, in electionibus, quæ fiunt per ſcrutinium ?
18 An fuerit magis conueniens, electiones fieri per ſcrutinium, quam per ſortes, & an per ſortes modo fieri poſſint ?
19 Vtrum valeat electio, in qua ſcriba, ſiue Secretarius, abſque fraude & malitia, per errorem, ſchedulam, ſiue ſuffragium & votum alicuius Electoris promulgauit ?

Digitized by Google

20 Vtrum valeat & teneat electio, in qua quis per errorem, aut forsan per malitiam, miſit in vrnam ſchedulam quamdam albam, & an ſit computandum huiuſmodi votum ?
21 Vtrum electiones neceſſario fieri debeant, de aliquo qui ſit de Collegio, & omnino libere ſint faciendæ ?
22 Vtrum electiones. in aliquo caſu & ex cauſa, poſſint coarctari & reſtringi ?
23 Vtrum valeat conſuetudo aliquarum Religionum, quibus cautum eſt, vt tantummodo prudentiores, ſenes, & ætate prouectiores, vocem habeant in Capitulis, & admittantur in electionibus Superiorum ?
24 Vtrum ſuffragium, ſiue votum ſemel datum, poſſit reuocari, vel etiam mutari ?
25 Vtrum electio Canonica, collatis ſuffragijs, ſtatim ſit publicanda ?
26 Vtrum Decretum publicationis, electionis & ſcrutinij, plenam faciat fidem, pro electo ?
27 Vtrum ad validitatem electionis Canonicæ, ſufficiat, maiorem habere partem ſuffragiorum ?
28 Vtrum ante confirmationem Electi, poſt ſcrutinium, ſit aliqua conſultatio facienda ?
29 Quænam ſint de eſſentia & ſubſtantia electionis, quæ ſit per ſcrutinium ?
30 Quænã electio ſit caſſanda & annullanda; aut vero ipſo iure ſit caſſa & nulla ?
31 Vtrum electus teneatur, electioni de ſe factæ conſentire, & an melius faciat aſſentiendo, quam diſſentiendo ?
32 Vtrum in electionibus, ſit neceſſaria confirmatio Superioris ?
33 In quibus caſibus electiones deuoluantur ad Superiores, ſeu ad ipſos Electores, & in quibus electionibus, ipſi priuentur facultate eligendi ?
34 Vtrum poſſit aliqua electio fieri, per compromiſſum ?
35 Vtrum valeat compromiſſum, factum ab vno, nomine & vice omnium, alijs præſentibus & non contradicentibus ?
36 Vtrum poteſtas data Compromiſſarijs, eligendi Prælatum, ſeu aliquem officialem, intelligenda ſit, atque intelligi ſemper debeat, de idoneo ?
37 Quibus modis fieri debeat & poſſit, ſupradictum Compromiſſum ?
38 Quænam ſint de eſſentia & ſubſtantia electionis Compromiſſariæ, ſiue factæ per Compromiſſum ?
39 Vtrum ſi Compromiſſarius ſit vnus ſolus, ſemetipſum poſſit eligere ?
40 Vtrum quando Compromiſſarij ſunt plures, poſſint eligere vnum ex ſe ipſis ?
41 In caſu quo ex tribus Compromiſſarijs, duo eligant indignum, vnus vero idoneum & dignum, quænam harum electionũ valeat, & an teneat electio vnius ?
42 De electione, quæ eſt per viam communis ſpirationis, qualiter, & quibus modis fieri poſſit, & quænam ſint de eſſentia & ſubſtantia ipſius ?

QVAESTIO XXIV.

De Iuſtitia & Iure, Legibus, & Statutis atque Conſtitutionibus, Iuris Canonici & Ciuilis in communi, in quinque Articulos diuiſa.

1 Quidnam ſit Iuſtitia & de multiplici ipſius acceptione ac diuiſione ?
2 Quidnam ſit Ius & quotuplex, ac de multiplici Iuris acceptione, ſiue diuiſione ?
3 Quidnam ſit Lex, & de multiplicibus legum differentijs & diuiſionibus ?
4 Quidnam ſit Statutum, ac de ſtatutorum multiplici diuiſione & differentia ?
5 Quidnam ſit Conſtitutio, & de Conſtitutionum multiplici diuiſione & differentia ?

QVÆ-

Digitized by Google

INDEX.

QVAESTIO XXV.

De Legibus in particulari, & his quæ ad totam Legum materiam & tractationem ſpectant, in viginti ſex Articulos diuiſa.

1 Vtrum lex ſit actus intellectus : an vero voluntatis ?
2 Vtrum omnis lex, ad hoc vt ſit licita & iuſta, debeat ſemper ordinari in bonum commune ?
3 Vtrum leges condere, pertineat ad quamlibet perſonam particularem : an vero ſolummodo ad Rempublicam, ſeu illum, qui curam gerit Reipublicæ ?
4 Vtrum promulgatio, ſit de ratione legis ?
5 Vtrum præter legem æternam, & naturalem, mentibus noſtris impreſſam, & diuinam illam, quam Chriſtus D. in hoc mundo exiſtens, docuit & promulgauit, fuerit neceſſarium, ſiue conueniens, vt aliquæ leges humanæ, pro bono hominum regimine, fierent, conderentur, atque inſtituerentur ?
6 Vtrum omnes humanæ leges, à lege Dei æterna atque naturali deriuentur, ſeu potius habeant deriuari ?
7 Quiſnam ſit effectus humanarum legum ? & an effectus humanarum legum, ſit bonos ciues facere ?
8 Quinam ſint legis actus, & an legum actus ſint imperare, vetare, permittere, atque punire ?
9 Quænam eſſe debeant, legum conditiones & qualitates, ad hoc vt ſint iuſtæ ?
10 Vtrum conuenienter D. Iſidorus & Iuriſperiti, Ius humanum, & Ciuiles Leges diuidant ?
11 Vtrum humanæ leges, in communi debeant fieri, atque conſtitui ?
12 Vtrum ad leges humanas pertineat, omnia vitia cohibere ?
13 Vtrum humanæ leges, debeant præcipere omnium virtutum actus ?
14 Vtrum humanæ leges imponant ſubditis neceſſitatem in foro conſcientiæ ?
15 In quonam eſt dignoſcendum, an leges humanæ obligent ad culpam, nec ne ?
16 Vtrum humanæ leges, obligent ſemper ad ſui obſeruantiam, cum diſpendio & periculo propriæ vitæ ?
17 Vtrum humanæ leges, ſiue ſententiæ Iudicum, fundatæ in præſumptione, obligent in conſcientia, veritate in contrarium inſpecta ?
18 Vtrum leges pœnales, obligent etiam ad culpam ?
19 Vtrum legum pœnalium tranſgreſſores, in foro conſcientiæ, & ante latam Iudicum ſententiam ſiue condemnationem, teneantur pœnam ſubire ? quod eſt dicere, an leges pœnales, ſicuti ad culpam, ita & ad pœnam obligent, ante Iudicis condemnationem ?
20 Vtrum humanæ leges reſpiciant præterita : an vero ſolummodo futura ?
21 Vtrũ neceſſum ſit, quod leges humanę recipiantur, & an non receptæ, obligent?
22 Vtrum omnes homines ſubijciantur legibus ?
23 Vtrum liceat ſubditis, quandoque agere præter legis verba, aut vero contra ipſa, quod eſt dicere, an Epicheia ſit omnino ſubditis interdicta ?
24 Vtrum humanæ leges debeant mutari ?
25 Vtrum Principes & Rectores multitudinis, in legibus humanis poſſint diſpenſare ?
26 De diuerſis Iuris Regulis, ad exactam, perfectam atque genuinam, legum & ſacrorum Canonum, & Conſtitutionum Apoſtolicarum intelligentiam, quammaxime neceſſarijs ?

QVÆ-

Digitized by Google

INDEX.

QVAESTIO XXVI.

De Iure Canonico atque ipsius partibus, & his quæ ad Iuris Canonici & Constitutionum Apostolicarum, materiam & tractationem spectant, in duodecim Articulos diuisa.

1 Quidnam sit Ius Canonicum, & quæ eius partes, in quas diuiditur?
2 De differentia, quæ versatur inter Ius Canonicum & Ius Ciuile, & an vtriusque sit vnus & idem finis?
3 Vtrum omnia quæ continentur in Iure Canonico, ad sui obseruantiã obligẽt?
4 Vtrum in Iure Canonico, sint aliqua non obligantia, nec tenenda, quantum ad textum, & quantum ad glossam?
5 Quisnam possit facere & constituere Ius Canonicum, siue leges Canonicas?
6 Vtrum lex, siue Constitutio Canonica, obliget semper, seu obligare possit ad peccatum mortale, & in foro conscientiæ?
7 Vtrum ad hoc, vt lex, siue Constitutio Canonica, vim & robur habeat obligandi, sit expectandus populi consensus?
8 Vtrum liceat supplicare Papæ & summo Pontifici, vt suas leges atque constitutiones moderetur, aut reuocet, & an per huiusmodi supplicationem, suspendatur interim ipsarum effectus?
9 Vtrum suspensio litterarum Apostolicarum, fieri possit absque iusta & rationabili causa, per interpositam supplicationem?
10 Vtrum declaratio sacrorum Canonum, pertineat ad solum Rom. Pontif.
11 Vtrum declarationes Cardinalium, teneant & obligent in foro interiori, atque exteriori?
12 Vtrum liceat Doctoribus Iurisperitis, siue Theologis, Ius Canonicum & Constitutiones Apostolicas interdum interpretari, & declarare?

QVAESTIO XXVII.

De Iure Ciuili atque ipsius partibus, & ijs quæ ad Iuris Ciuilis, materiam & tractationem spectant, in octo Articulos diuisa.

1 Quidnam sit Ius Ciuile? & quænam sint ipsius partes?
2 Quisnam possit facere, siue condere leges Ciuiles?
3 Vtrum Ciuiles leges, ex sui transgressione, obligent seu obligare possint ad peccatum mortale?
4 Vtrum sint aliquæ Imperiales leges, in corpore Iuris Ciuilis contentæ, ex materia sua iniustæ, & quæ nõ obligent in foro conscientiæ ad sui obseruantiã?
5 Vtrum leges & Constitutiones Iuris Ciuilis, generaliter & indistincte loquentes, obligent absque discrimine, etiam personas Ecclesiasticas, & Regulares?
6 Vtrum valeant Ciuiles leges, & statuta facta, cõtra immunitatẽ Ecclesiasticã?
7 Vtrum sit licita lex, aut Ciuilis Constitutio, alienari prohibens, bona immobilia Ecclesijs, siue personis Ecclesiasticis?
8 In quas pœnas incidant facientes leges & Constitutiones iniquas?

QVAESTIO XXVIII.

De Consuetudinibus, & ijs quæ ad Consuetudinum materiam spectant, in quatuordecim Articulos diuisa.

1 Quidnam sit Consuetudo?
2 Vtrum Consuetudo aliqua, vim legis possit obtinere?
3 Quænam sint de essentia & ratione Consuetudinis, ad hoc vt vim legis possit obtinere, & priorem legem tollere?

4 Qui-

Digitized by Google

INDEX.

4 Quinam possint introducere consuetudinem, vim legis habentem, & priorem legem abrogantem ?
5 Vtrum quæcumque inueterata consuetudo, vim habeat legis, & priorem legem tollere, & abrogare possit ?
6 Vtrum consuetudo derogare possit, legi positiuæ, etiam præceptiuæ ?
7 Vtrum per solum non vsum, introducatur consuetudo, quæ vim habeat auferendi legem ?
8 Qualiter consuetudo aliqua interrumpatur ?
9 Quam ob causam, contra Canones valeat consuetudo & non statutum? Laicis etiam personis liceat, statuere contra leges Imperiales, non autem Ecclesiasticis contra leges Canonicas, & Pontificales ?
10 Vtrum lex siue statutum, habens annexam sententiam excommunicationis, tollatur per consuetudinem ?
11 Vtrum omnis communis consuetudo proprie dicta, obliget ad sui obseruantiam, sub peccato mortali ?
12 Vtrum si consuetudo sit praua & mala, excuset à peccato, & à pœnis huius seculi ?
13 Vtrum in iudicio contentioso, iudicandum sit, secũdum consuetudinem, etiam contrariam Iuri scripto, & secundum quam consuetudinem sit iudicandum ?
14 Quænam sit differentia, inter præscriptionem, & consuetudinem.

QVAESTIO XXIX.

De Statutis particularibus, & generalibus, & bis quæ ad Statutorum materiam & tractationem spectant, in duodecim Articulos diuisa.

1 Quidnam sit statutum, & à quo seu à quibus, possint fieri statuta ?
2 Vtrum valeat statutum, factum sola voluntate statuentium ?
3 Vtrum statuta iniusta obligent in foro exteriori, atq; etiã in foro conscientiæ ?
4 Vtrum Superiores atque Prælati teneãtur, suarum Religionum statuta seruare ?
5 Vtrum sine speciali licentia Papę, in Religionibus fieri possit aliquod statutum, contra Ius commune ?
16 Vtrum statuta particularia vnius Prouinciæ, obligent hospites aliarum Prouinciarum, pro tempore quo ibidem commorantur ?
7 Vtrum statutum, fundatum in præsumptione, obligans ad peccatum, seu etiam annexam habens excommunicationis pœnam, obliget in conscientia, veritate in contrarium inspecta ?
8 Vtrum Capitulum Generale, possit tollere atque abolere, auctoritate Papæ facta & statuta in alio Capitulo Generali ?
9 Vtrum Generales & Prouinciales Ministri, declarare possint statuta, facta in suis Capitulis Generalibus siue Prouincialibus respectiue ?
10 Vtrum nostræ Religionis statuta, obligent ad culpam, an vero solummodo ad pœnam ?
11 Vtrum aliquis Religiosus in particulari, impetrare & procurare possit, priuilegium contra suæ Religionis statuta.
12 Vtrum summus Pontifex, confirmando Religiosorum aliqua statuta, ab eisdem facta, reseruet aut intendat, eos reseruare à stricta, seu strictiori suæ Regulæ obseruantia ?

QVAESTIO XXX.

De Dispensatione in communi, & ijs quæ ad Dispensationis materiam & tractationem spectant, in duodecim Articulos diuisa.

1 Quidnam sit Dispensatio ?

Digitized by Google

2 Quotuplex sit Dispensatio ?
3 Vtrum dispensatio sit idem quod priuilegium, declaratio, aut epicheia ?
4 Vtrum ad dispensandum, semper causa requiratur ?
5 Quænam sint causæ requisitæ, & sufficientes ad iustam dispensationem ?
6 Vtrum Prælati, esse debeant faciles, an vero nimium difficiles, ad dispensandú?
7 Vtrum petens dispensationem, & ea vtens sine iusta & rationabili causa, peccet mortaliter ?
8 Vtrum sit tutus in conscientia, qui dolo & fraudibus, dispensationem subreptitiam obtinuit ?
9 Vtrum Papæ ac summo Pontifici, conueniat generaliter atque vniuersaliter, in omnibus spiritualibus dispensare, & maxime cum Regularibus & Religiosis ?
10 Vtrum Episcopis etiam conueniat, cum sibi subditis dispensare ?
11 Vtrum Prælati Regulares, summo Pontifice inferiores, sed Episcopis coæquales, aut saltem similes in iurisdictione, quales sunt Generales & Prouinciales, dispensare possint cum sibi subditis, in legibus & ipsarum pœnis ?
12 Vtrum potestas & facultas dispensandi, late sit, an vero stricte interpretanda ?

QVAESTIO XXXI.

De dispensatione in particulari, & de modo quo Prælati Regulares, dispensare possunt, aut debent cum sibi subditis, in casibus occurrentibus, in duodecim Articulos diuisa.

1 Vtrum Prælati Regulares, dispensare possint cum suis subditis, in obseruantijs Regularibus ?
2 Vtrum nostræ Minorum Fratrum Regulæ præcepta, debeant dici vota, an vero solummodo præcepta, & an ad dispensandum in ipsis, requiratur ita stricta & arcta necessitas, sicut ad dispensandum in votis ?
3 Vtrum Prælati nostri Ordinis Minorum, dispensare possint, cum sibi subditis, vt recipiant triticum, siue frumentum, & alia superabundantia, vt postea diuendantur & in alias res necessarias commutentur ?
4 Vtrum Prælati nostri sacri Ordinis, ex iusta & legitima causa, interdum dispensare possint, in præceptis de non equitando, neque portandis calceamentis, & quisnam Prælatus possit in hisce rebus dispensare ?
5 Vtrum Prælati Regulares, dispensare possint cum se ipsis, in casibus, in quibus dispensare possunt cum sibi subditis ?
6 Vtrum sit verum & certum, aut vti interdum expediat, quodam viuæ vocis oraculo, quod concessum fuisse dicitur, pro nostro sacro Minorum Ordine à Pio V. Patri Fratri Ioanni de Agiulera, olim Commissario Romano ?
7 Vtrum Prælati Regulares, volentes cum sibi subditis dispensare, hoc alijs possint committere ?
8 Vtrum quando Prælatus mandat fieri aliquid contra Regulam, seu contra aliquod præceptum Regulæ, censeatur proinde in ipso dispensare ?
9 Quænam sit iusta causa, dispensandi cum aliquo Religioso, vt ad aliam Religionem laxiorem se transferre possit ?
10 Vtrum quando Papa, aut eius legatus, concessam à se dispensationis gratiam, alicui committunt ordinario, vt verificata narratiua, dispenset cum aliquo, morte Papæ aut legati concedentis, finiatur huiusmodi delegatio ?
11 Vtrum Prælati Regulares, in foro exteriori, dispensare possint cum sibi subditis, committentibus aliqua delicta, propter quæ in aliquibus Constitutionibus Apostolicis, apposita est pœna, vt ipso facto, sint priuati omnibus officijs & inhabiles ad alia in futurum ?

INDEX.

12 Qualiter in negocijs, cauſis & neceſſitatibus, vtendum ſit Epicheia ?

QVAESTIO XXXII.

De Prælatis Regularibus, quantum attinet ad facultatem diſpenſandi, commutandi, atque irritandi ſuorum ſubditorum vota, in ſex Articulos diuiſa.

1 Vtrum Prælati Regulares, diſpenſare poſſint, in votis ſuorum ſubditorum ?
2 Quænam ſit iuſta & rationabilis cauſa, ad diſpenſandum in votis ?
3 Vtrum Prælati Regulares, ſuorum ſubditorum vota poſſint commutare ?
4 Vtrum Religionum Prælati, ſuorum ſubditorum vota poſſint irritare, & quonam iure ?
5 Vtrum Prælati Regulares diſpenſare poſſint, in votis volentium intrare ſuum Ordinem ?
6 Vtrum Prælati Regulares, diſpenſare, commutare, atque irritare poſſint ſuorum Nouitiorum vota ?

QVÆSTIO XXXIII.

De Prælatis Regularibus, quantum attinet ad facultatem, abſoluendi ſibi ſubditos, à quibuſcumque caſibus, peccatis & cenſuris, in duodecim Articulos diuiſa.

1 Vtrum Fratres teneantur de Iure, ſuis proprijs Prælatis confiteri ?
2 Vtrum prædicti Fratres, ex præcepto & ſub mortali, teneantur certis quibuſdam diebus confiteri ?
3 Vtrum Religioſi, ad implendum prædictum præceptum, ſiue conſilium de confitendo, aut in aliquo alio caſu, teneantur, peccata venialia ſub mortali confiteri ?
4 Vtrum fieri poſſit, & ſit licitum ſtatutum, quo Religioſi & Regulares, obligentur ad confitenda peccata venialia, aut mortalia alias confeſſa ?
5 Vtrum expediat interdum, à Religioſis fieri generalem omnium peccatorum ſuorum confeſſionem, ſemel aut bis in anno, ſeu in vita, ad idque obligari poſſint ſtatuto, in aliquibus Religionibus ?
6 Vtrum Religioſi itinerantes, poſſint quibuſcumque confeſſarijs, Religioſis ſiue ſecularibus confiteri ?
7 Vtrum Confeſſores, per Prælatos Regulares deputati, abſoluere poſſint Fratres noſtri Ordinis, in aliquibus caſibus plenarie ab omnibus peccatis, excommunicationibus, atque cenſuris ?
8 Vtrum abſolutus, virtute dictorum priuilegiorum in mortis articulo, ſi non decedat, teneatur peccata reſeruata, iterum ſuo ſuperiori confiteri ?
9 Vtrum præter dictas conceſſiones & Indulgentias, ſint aliquæ aliæ, quibus Fratres per annum, per ſuos Prælatos, aut Confeſſores ab eiſdem deputatos, plenarie poſsint abſolui ?
10 Vtrum Religioſi prædicti, vti & frui poſsint abſolutionibus plenarijs ſupradictis, abſque ſuorum ſuperiorum licentia ?
11 Vtrum per prædicta priuilegia, poſsint etiam Fratres abſolui, ab irregularitatibus, ſeu potius cum eis in irregularitatibus diſpenſari ?
12 Vtrum ſint aliqua priuilegia, per quæ Fratres Confeſſores, diſpenſare poſsint cum alijs Fratribus, in irregularitatibus ?

QVÆ-

Digitized by Google

I. INDEX.

QVÆSTIO XXXIV.

De Prælatis Regularibus, quantum attinet & ſpectat, ad poteſtatem & facultatem reſeruandi ſibi caſus, & abſoluendi ab eis, in ſexdecim Articulos diuiſa.

1 Vtrum Prælati Regulares, facultatem habeant reſeruandi ſibi caſus?
2 Vtrum Prælati Regulares, pro libito poſsint ſibi caſus reſeruare?
3 Vtrum actus interni ſiue interiores, qui ſola cogitatione, ſeu voluntate conſumantur, poſsint à Superioribus & Prælatis Regularibus reſeruari; an vero ſolummodo actus externi atque exteriores?
4 Vtrum omnia & ſola peccata mortalia, reſeruari poſsint: an vero tantummodo illa, quæ annexam ſibi habent ſententiam aliquam excommunicationis, ſuſpenſionis, interdicti, ſiue Irregularitatis?
5 Quinam ſint de facto caſus, Papæ & ſummo Pontifici reſeruati, & maxime in Bulla cœnæ?
6 Quinam ſint caſus de Iure, vel de conſuetudine, Epiſcopis reſeruati?
7 Quinam ſint caſus, qui communiter, Prælatis Regularibus reſeruantur?
8 Quinã facultatẽ habeant, abſoluẽdi à caſibus reſeruatis Prælatis Regularibus?
9 Vtrum Prælati Regulares, debeant eſſe faciles, an vero difficiles, in præſtanda, & concedenda, ſua auctoritate & poteſtate, pro abſoluendis Fratribus, à caſibus reſeruatis?
10 Vtrum Religioſus pœnitens, cuius magni refert non reuelare in confeſsione Sacramentali, ſua peccata reſeruata Superiori præſenti, propter maximum periculum, quod exinde ex tali reuelatione poteſt reſultare, nolente ipſo Superiore concedere ſibi licentiam & auctoritatem, vt cum alio confiteatur, propter euitandum ſcandalum, cum ſola contritione, licite poſsit celebrare?
11 Vtrum denegata à Superiore iniuſte auctoritate, & in caſu quo Religioſus quiſpiam, copiam habet confeſſoris, ſed non qui auctoritatem habeat abſoluendi eum à reſeruatis, teneatur eidem omnia ſua peccata confiteri, reſeruata & non reſeruata; an vero ſolummodo non reſeruata?
12 Vtrum Superior ſiue Prælatus, teneatur audire omnia peccata, eius qui habet aliqua reſeruata, vt integre ſubditum à reſeruatis & non reſeruatis abſoluat, in caſu quo pœnitens velit eidem confiteri?
13 Vtrum confeſsio reſeruatorum, facta Superiori aut ipſius auctoritatem habenti, ſine debita contritione ſeu diſpoſitione, ſaltim valeat, vt poſtea pœnitens cuicumque Confeſſori approbato, cui voluerit, ea poſsit confiteri?
14 Vtrum Guardiani, quibus Prouinciales committunt ſuos caſus, ſuamque auctoritatem, per eandem ipſi abſolui poſsint, illamq. in hunc effectum committere & ſubdelegare alijs?
15 Vtrum Regulares ſiue Religioſi, accipere poſsint Bullas Cruciatas, generaliter omnibus Chriſtianis conceſſas, in partibus quibus publicantur, eiſque vti quoad omnia ibidem contenta, & maxime quo ad facultatem, eligendi Confeſſorem, & abſoluendi à caſibus reſeruatis?
16 Vtrum Nouitij Religionum, incidant in caſus, in eiſdem Religionibus reſeruatos, ab eiſq. ſine Prælatorum licentia non poſsint abſolui?

QVAESTIO XXXV.

De excommunicatione, & facultate, quam Prælati Regulares habent, excommunicandi et abſoluendi ſibi ſubditos, in viginti quatuor Articulos diuiſa.

1 Quidnam ſit excommunicatio?

2 Quo-

Digitized by Google

INDEX.

2 Quotuplex sit excommunicatio?
3 De excommunicatione maiori in particulari, & ijs quæ ad ipsam spectant.
4 De ijs quæ petinent ad excommunicationem minorem in speciali?
5 An sit licitum, communicare cum excommunicato, excõmunicatione maiori?
6 Vtrum metus mortis excuset à peccato, communicando cum excommunicato excommunicatione maiori?
7 Quinam sint effectus excommunicationis, & pœnæ, in quas incidunt excommunicati?
8 Quinam possunt excommunicare?
9 Vtrum excommunicatio ferri possit diebus feriatis, & an sit necessario ferenda in scriptis?
10 Vtrum Monasteria, Collegia, siue Communitates, possint excommunicari?
11 Vtrum Religiosi siue Regulares, possint excommunicari ab Prælatis Ordinarijs?
12 Quænam de nouo statuerit atque determinauerit Concil. Trid. circa ferendam sententiam excommunicationis?
13 In quibusnam casibus, excommunicationis sententia, censetur non solum iniusta, verum etiam nulla, & an dicta excommunicatio nulla, aliquem operetur effectum?
14 Vtrum sententia excommunicationis iniusta, quæ tamen non est omnino nulla, sed valida, semper aliquem operetur effectum?
15 Quænam sint excommunicationes Papales, & solummodo summo Pontifici reseruatæ?
16 Quænam sint excommunicationes partim Papæ, partim vero Episcopis reseruatæ?
17 Quænam sint excommunicationes Iuris communis, nulli reseruatæ?
18 Quænam sint in Iure Canonico excommunicationes, in quas Religiosi incidunt ipsofacto?
19 Quinam possint, à supradictis omnibus excommunicationibus absoluere?
20 Quænam sint necessario obseruanda, in absolutione ab excommunicatione maiori, facta virtute priuilegiorum, seu aliter?
21 Vtrum absolutio ab excommunicatione, virtute Bullæ Cruciatæ, seu aliorum priuilegiorum, extra sacramentum fieri possit?
22 Vtrum per aliqua priuilegia, absolui possint, nominatim à Iudice excommunicati, saltem in foro conscientiæ?
23 Vtrum nominatim excommunicatus ad petitionem partis, absolutusq. ex consensu ipsius, aut concedente ipsa parte prorogationem vsque ad certum tempus, finito tali tempore, reincidat in prædictam excommunicationem, etiamsi non fuerit à Iudice iterum excommunicatus?
24 Vtrum virtute Bullæ Cruciatæ, seu aliquorum priuilegiorum, absolui possint manifesti percussores Clericorum?

QVAESTIO XXXVI.

De Suspensione, & ijs quæ ad materiam Suspensionis spectant, in sexdecim Articulos diuisa.

1 Quidnam sit suspensio?
2 Quotuplex sit Suspensio, proprie dicta, atque in rigore sumpta?
3 Quinam sint suspensionis effectus?
4 Quisnam possit suspendere, seu suspensionis censuram apponere?
5 Quinam sint qui possint suspendi?

Digitized by Google

6 An ſuſpenſio ferri non poſsit, niſi propter culpam, & an neceſſario, ipſa eſſe debeat mortalis ?
7 Quænam ſint in ſuſpenſione ſeruanda, & qualiter ſuſpenſionis cenſura ſit ponenda ?
8 Quænam ſit differentia inter ſuſpenſionem, prout eſt pœna, & prout eſt cenſura ?
9 De differentia quæ eſt inter excommunicationem minorem & ſuſpenſionem, & quænam harum ſit grauior pœna ?
11 In quo differat atque conueniat prædicta ſuſpenſio, cum depoſitione Verbali, quæ eſt via ad degradationem ?
12 In quibus caſibus à Iure, incurratur ſuſpenſio ?
13 In quas pœnas incidant violantes ſuſpenſiones prædictas, antequam abſoluantur ab eis, ſeu ſuper ipſis diſpenſetur ?
14 Verum omnia geſta à ſuſpenſionis cenſura innodatis, ſint valida ?
15 In quas pœnas incidant, participantes cum ſuſpenſis in diuinis ?
16 Quinam poſsint, à ſupradicta ſuſpenſione abſoluere ?

QVAESTIO XXXVII.

De Interdicto, & ijs quæ ad materiam Interdicti ſpectant, in duodecim Articulos diuiſa.

1 Quidnam ſit Interdictum ?
2 Quotuplex ſit Interdictum ?
3 Vtrum interdicto Clero, cenſeantur interdicti Religioſi, & omnes Eccleſiaſticæ perſonæ, & maximè exempti ?
4 Quinam poſsint interdicere, ſeu interdici ?
5 Quænam cauſa ſit neceſſaria, atque ſufficiat, ad ponendum Interdictum ?
6 Quænam forma ſit ſeruanda, in poſitione Interdicti ?
7 Quænam ſint Interdicta poſita à Iure ?
8 Quinam ſint effectus Interdicti, ſeu quæ ſint Interdicti tempore prohibita ?
9 In quam pœnam incidant, ſeu quodnam ſit peccatum, violare ſupradictum Interdictum ?
10 De ſuſpenſione Interdicti, & quibus competat ipſum ſuſpendere ?
11 De relaxatione Interdicti, & à quo Interdictum poſsit tolli, & relaxari ?
12 Vtrum per Concilium Tridentinum, ſint reuocata Regularium priuilegia, circa ſuſpenſionem Interdictorum, in certis quibuſdam diebus, ſiue caſibus ?

QVAESTIO XXXVIII.

De Ceſſatione à Diuinis & his, quæ ad huiuſce rei tractationem ſpectant, in duodecim Articulos diuiſa.

1 Quidnam ſit ceſſatio a Diuinis ?
2 Vtrum ſupradicta ceſſatio à Diuinis ſit licita ?
3 Quotuplex ſit ſupradicta ceſſatio à Diuinis ?
4 Vtrum ſupradicta ceſſatio à Diuinis, ſit cenſura Eccleſiaſtica ?
5 Vtrum ceſſatio à Diuinis ſit idem, quod generale Interdictum ?
6 Quinam ſint effectus ceſſationis à Diuinis ?
7 Quinam ponere poſsint ceſſationem à Diuinis ?
8 Quænam conditiones ſint neceſſario ſeruandæ, in ponenda prædicta ceſſatione à Diuinis ?

9 Quæ-

Digitized by Google

9 Quænam sit pœna, violantium prædictam Cessationem à Diuinis ?
10 Vtrum Clerici atque Religiosi, violantes cessationem prædictam, incurrant irregularitatem ?
11 De relaxatione, seu suspensione prædictæ Cessationis à Diuinis ?
12 Qualiter Religiosi & Regulares, ex suis priuilegijs se gerere debeant, tempore Interdicti, & prædictæ Cessationis à Diuinis ?

QVAESTIO XXXIX.

De Consecratione Ecclesiarum, & reconciliatione ipsarum, post earumdem violationem, in octo Articulos diuisa.

1 Qualiter Ecclesiæ consecrentur, & à quo habeant consecrari ?
2 Qualiter Cœmeterium polluatur, siue violetur, & in quibus casibus reconciliatione indigeat ?
3 Qualiter exsecrentur altaria, ita vt de nouo sint consecranda ?
4 Qualiter Ecclesia exsecretur, ita vt possit, seu indigeat de nouo consecrari ?
5 Qualiter, & in quibus casibus, Ecclesia aliqua censeatur polluta, ita vt non liceat in eadem celebrare, indigeatq; reconciliatione ?
6 Vtrum celebrans in Ecclesia violata aut polluta, antequam reconcilietur, irregularis fiat ?
7 Vtrum exsecrata Ecclesia, exsecrentur etiam & polluantur altaria, ita vt reconciliatione indigeant ?
8 Quo modo & à quo Ecclesia polluta, siue violata, sit reconcilianda ?

QVAESTIO XL.

De Benedictione paramentorum, ac aliarum rerum Ecclesiasticarum, in sex Articulos diuisa.

1 Vtrum Prælati Regulares, possint benedicere Ecclesiastica paramenta, siue ornamenta ?
2 Quinam Prælati Regulares, possint benedicere Corporalia ?
3 Vtrum supradicti Prælati Regulares, possint benedicere prædicta paramenta, & ornamenta Ecclesiastica, atque etiam corporalia, non solum pro se & suis Fratribus, verum etiam & pro alijs ?
4 Vtrum sint aliqui Prælati Regulares, qui possint benedicere, seu potius consecrare calices, & patenas pro Missis celebrandis ?
5 Vtrum Prælati Regulares, possint petere ab alieno Episcopo benedictionem, seu consecrationem, earum rerum quæ ad diuinum cultum pertinent, Diœcesani Episcopi licentia minime requisita ?
6 Vtrum Episcopi, pro benedictione dictorum paramentorum, seu ornamentorũ & altarium, & aliorum ad diuinum cultum pertinentium, à Fratribus possint aliquid recipere, seu exigere ?

QVAESTIO XLI.

De Priuilegijs in communi, in sex Articulos diuisa.

1 Quidnam sit Priuilegium ?
2 Quotuplex sit Priuilegium ?
3 Quisnam possit concedere priuilegium ?
4 Vtrum priuilegium, necessario debeat dari in scriptis ?
5 Vtrum appellatione priuilegij, veniat etiam intelligenda immemorialis possessio, siue consuetudo ?
6 Quando priuilegium Apostolicum valere incipiat, & an ad hoc vt valeat, necessum sit, quod promulgetur ?

Digitized by Google

INDEX.

QVAESTIO XLII.

De Priuilegijs, quantum ad ſuam validitatem, innouationem, atque confirmationem, in ſeptem Articulos diuiſa.

1 Vtrum Fratrum Minorum, & Prædicatorum priuilegia, hucuſque confirmata ſemper fuerint, per omnes ſummos Romanos Pontifices?
2 Vtrum aliarum etiam Religionum priuilegia, fuerint per ſummos Pontifices confirmata?
3 Vtrum omnia Regularium priuilegia, quæ ſunt contra ſacros Canones, aut contra ſacri Concilij Tridentini decreta, ſint per idem Concilium, & per ſummos Pontifices abrogata & reuocata?
4 Vtrum Regularium priuilegia, deperdantur per non vſum?
5 Vtrum confirmatis vel reprobatis priuilegijs alicuius Religionis, cenſeantur atque intelligantur etiam confirmata, vel reuocata priuilegia, ad inſtar illius, alteri Religion iconceſſa?
6 Vtrum exemplar deductum à priuilegio originali, valeat parte non citata?
7 Vtrum priuilegiatus, contra pariter priuilegiatum, vti & gaudere poſſit priuilegio?

QVAESTIO XLIII.

De Priuilegijs, quantum ad eorum ceſſationem, abrogationem, ſiue reuocationem, in quatuor Articulos diuiſa.

1 Vtrum priuilegia, ſiue reſcripta Papæ, exſpirent per mortem concedentis?
2 Quibus modis regulariter loquendo, priuilegia fiant nulla, atque inualida?
3 Vtrum priuilegia Regularium, amittantur & perdantur, non viuendo regulariter?
4 Vtrum Religioſi & Regulares, vti poſſint ſuis priuilegijs, abſque ſuorum Prælatorum licentia, ſeu potius ipſis repugnantibus & contradicentibus?

QVAESTIO XLIV.

De Priuilegijs, quantum ad ipſorum explicationem, declarationem, atque interpretationem in communi, in quatuor Art. diuiſa.

1 Vtrum explicatio, declaratio, atque interpretatio priuilegiorum, ſolummodo ad Romanum Pontificem, ſiue ad Principem pertineat?
2 Vtrum Religionum Prælati, facultatem habeant interpretandi priuilegia, ſuis Ordinibus conceſſa?
3 Qualiter priuilegia ſint interpretanda & declaranda?
4 Vtrum priuilegia, ſecundum conſuetudinem debeãt interpretari & declarari?

QVAESTIO XLV.

De Priuilegijs etiam quantum ad ipſorum explicationem, declarationẽ, atque interpretationem, & de diuerſis clauſulis, quæ in eiſdem ſolent apponi, in ſeptem Articulos diuiſa.

1 Quidnam ſignificetur, & intelligatur per illam clauſulam, in reſcriptis Apoſtolicis atque priuilegijs apponi cõſuetam, Motuproprio & ex certa ſciẽtia?
2 Quid intelligatur per illam clauſulam, in ſupradictis priuilegijs etiam apponi conſuetam, qua dicitur, vt Iudices ad exequutionem procedant, omni appellatione remota, ſiue poſtpoſita?
3 Quid intelligi debeat per illam clauſulam, Contradictores quoslibet & rebelles, etiam per quaſcumque cenſuras & pœnas Eccleſiaſticas & alia opportuna Iuris remedia, appellatione, poſtpoſita compeſcendo?

4 Qua-

Digitized by Google

4 Qualiter ſit intelligenda illa clauſula, quorumdam priuilegiorum, Inuocato etiam ad hoc, ſi opus fuerit, auxilio brachij ſecularis, & quid operetur?
5 Qualiter intelligatur illa alia clauſula, in prædictis litteris Apoſtolicis apponi conſueta, Supplentes omnem defectum?
6 Qualiter ſit intelligenda, illa clauſula, quæ in aliquibus priuilegijs apponi ſolet, qua dicitur, vt non cenſeantur reuocata, niſi de eis mentio fiat, de verbo ad verbum?
7 Vtrum per ſuſpenſiones, quæ quotidie fiunt per Bullam Cruciatæ, ſeu alias, ſuſpenſa eſſe intelligantur, omnia Regularium priuilegia?

QVAESTIO XLVI.

De Communicatione priuilegiorũ omnium, in nouem Articulos diuiſa.

1 Vtrum Fratres Prædicatores, & Minores, priuilegium habeant communicationis, omnium priuilegiorum alijs Ordinibus, atque Religionibus cõcefſorum?
2 Vtrum Moniales noſtri ſacri Ordinis & Prædicatorum, priuilegiorum etiam habeant communicationem?
3 Vtrum Fratres etiam Auguſtinenſes, priuilegium habeant communicationis?
4 Vtrum Fratres Carmelitani, etiam habeant priuilegium communicationis aliorum priuilegiorum?
5 An prædicta priuilegiorum communicatio, ſe extendat ad omnia priuilegia, tam conceſſa, quam concedenda, non ſolum Mendicantibus, verum etiam & non Mendicantibus?
6 Vtrum priuilegia, quæ ſunt pœnalia atque odioſa, & in quibus continentur aliquæ pœnæ, vni Religioni conceſſa, alijs etiã Religionibus communicẽtur?
7 Vtrum in communicatione priuilegiorum, veniant etiam intelligenda, ea quæ alicui ſpeciali loco, ſiue Conuentui ſunt conceſſa?
8 Vtrum in communicatione priuilegiorum, intelligatur eorum tantum vſus, an vero Ius vtendi?
9 Vtrum Communicantes & participantes priuilegia, poſſint illis vti, etiam contra illos, per quorum communicationem eadem participant?

QVAESTIO XLVII.

De Conſeruatoribus, & ijs quæ ad ipſorum munus & officium ſpectant, in duodecim Articulos diuiſa.

1 Quidnã ſit Conſeruator? & qui poſſunt huiuſmodi Conſeruatores inſtituere?
2 Quinam poſſint inſtitui, atque conſtitui Iudices Conſeruatores?
3 Quænam differentia verſetur inter prædictos Iudices Conſeruatores, & Iudices delegatos?
4 Vtrum omnes Fratres Ordinis Mendicantium, priuilegia habeant, quibus Conſeruatores, poſſint ſibi eligere?
5 Vtrum nominato pro vna cauſa aliquo Conſeruatore, pro eadem alius poſſit nominari?
6 Vtrum Conſeruatorum officium, in Ordinibus & Religionibus, ſit perpetuum vel temporale, & an extinguatur morte concedentis?
7 Quidnam poſſint vel non poſſint, huiuſmodi Conſeruatores, & in quibus rebus ex officio ſuo poſſint ſe intromittere?
8 Qualiter prædicti Conſeruatores Iudices, procedere debeant, in cognoſcendo de manifeſtis atque nororijs iniurijs?
9 In quas pœnas incidant Conſeruatores, ſuam poteſtatem & iuriſdictionem extendentes, & aliter, quàm prædicto modo procedentes?
10 Vtrum Regulares & Religioſi, pro debitis ciuilibus, conueniri habeant, coram

ram prædictis Iudicibus Conseruatoribus ; an vero coram Iudice ordinario Ecclesiastico , vel potius coram proprijs ipsorum Prælatis ?
11 Vtrum Iudices Conseruatores Regularium, procedere possint contra detentores animalium eorumdem, facientium damnum in pascuis, seu alibi ?
12 Vtrum Conseruatores Regularium, procedere possint, contra alios Regulares & Religiosos, & contra Doctores & Scholares, habentes etiam Conseruatores pro suis causis ?

QVAESTIO XLVIII.

De Portione Canonica, & his quæ ad hanc materiam spectant, in quatuordecim Articulos diuisa.

1 Quidnam sit portio Canonica, & quotuplex ?
2 A quibus debeatur quarta Episcopalis ?
3 De quibus rebus, debeatur prædicta quarta Episcopalis ?
4 A quibus personis, & de quibus rebus, debeatur Canonica portio Parochialis ?
5 Vtrum valeat consuetudo, quod nihil detur Episcopo, vel Ecclesiæ Parochiali, pro Canonica portione supradicta ?
6 Quidnam sit dicendum, de Canonica portione prædicta, secundum Regularium priuilegia ?
7 Quidnam circa prædictam portionem Canonicam, Concil. Trident. statuerit & ordinauerit ?
8 De quibus rebus, post Concil. Trid. prædictum, soluenda sit Canonica portio ?
9 A quibusnam & quibus, post Concil. Trident. debeatur prædicta Canonica portio ?
10 Vtrum quando quis Interdicti tempore, eligit sepulturam in aliquo Monasterio exempto, priuilegium habente, vt ibidem sepeliri possit, portio Canonica, debeatur Ecclesiæ Parochiali ?
11 Vtrum valeat electio sepulturæ, in aliquo Monasterio seu Ecclesia, non legando Ecclesiæ Parochiali portionem Canonicam ? & in casu quod legetur, an huiusmodi legatum, in quartam funeralem, Parochiali Ecclesiæ debeat computari ?
12 Vtrum supradicta Canonica portio, renunciari possit, aut fieri pacta & conuentiones inter Clericos & Religiosos, circa quartam funeralem ?
13 Vtrum Monasteria exempta, consuetudine iam præscripta, à solutione portionis Canonicæ, seu quartæ funeralis, iuxta Concil. Trid. per hoc quod illam soluant duabus vicibus, intelligatur huiusmodi præscriptio sublata ?
14 In quam pœnam incidant, Ecclesiarum Prælati seu Curati, cogentes Fratres aut testamentarios, vel hæredes defunctorum, ad soluendam quartam funeralem, in casu quo ad illam non tenentur ?

QVAESTIO XLIX.

De Decimis, quantum ad obligationem soluendi ipsas, exemptionemq. Regularium quorumdam ab earumdem solutione, in quatuordecim Articulos diuisa.

1 Quid sit decima ? quid vero primitia ? quid autem oblatio ?
2 Quidnam Iura velint de primitijs ?
3 Quidnam Iura velint de oblationibus ?
4 Quidnam Iura velint de Decimis, seu quo Iure decimæ debeantur, & an cadant sub præcepto ?
5 Vtrum per contrariam consuetudinem, possit aliquis, ab hoc præcepto, soluendi decimas se excusare ?

Digitized by Google

6 Vtrum ex dispensatione Papæ, vel transactione, excusari quispiam possit, ab obligatione soluendi Decimas, aut super eis aliqua fieri compositio ?
7 De quibus rebus debeantur Decimæ ?
8 à Quibusnam personis debeantur decimæ ?
9 Quibus personis, decimæ sint dandæ & persoluendæ ?
10 Quando, vbi & qualiter dandæ, & persoluendæ sint decimæ ?
11 Quidnam Iura velint de percipiendis decimis a Laicis ?
12 Vtrum Religiosi & Regulares ex Iure communi, aut saltim ex speciali aliquo priuilegio, exempti sint à prædictarum decimarum solutione ?
13 Vtrum Moniales S. Claræ, & earum bona, sint etiam à decimis exempta ?
14 Vtrum Religiosi Confessarij, teneantur in confessione, fidelibus facere conscientiam de decimis ?

QVAESTIO L.

De Benefactoribus, & facultate quam habent Prælati Regulares, applicandi eis bona & merita suorum subditorum, in sex Articulos diuisa.

1 Vtrum Prælati Regulares, per Fraternitatis litteras, Benefactoribus applicare possint, bona & merita suorum subditorum ?
2 Quidnam prosint prædictis Benefactoribus, supradictæ litteræ Fraternitatis, & quænam sint illa, quæ per easdem sibi applicantur, & communicantur ?
3 An Religionum Prælati, per supradictas litteras, applicare possint Benefactoribus, suorum subditorum bona & merita, ipsis nolentibus, seu quibus ipsi indigent ?
4 An Religionum Prælati, possint suis Benefactoribus, subditorum suorum bona & merita applicare, non solum futura, verum etiam præterita ?
5 Vtrum omnes Benefactores, æqualiter participent de bonis, quando eiusmodi opera in dictis Fraternitatis litteris, per Superiores applicantur sibi ?
6 Quænam differentia versetur, inter prædictam communicationem bonorum, operum, quæ fit à Prælatis, in dictis Fraternitatis litteris, & Indulgentias ?

Finis Indicis Quæstionum, & Articulorum.

Digitized by Google

INDEX CONCLVSIONVM
& rerum notabilium, quæ in hoc Secundo Tomo, Manualis Prælatorum Regularium continentur.

A

Aetas Prælatorum Regularium, quanta esse debeat, ad hoc vt esse possint Guardiani, Prouinciales, Generales, Diffinitores, Discreti, siue Vocales, mitti ad Capitula Generalia, siue Prouincialia. 54. & 55

C

Capitulum Generale, in nostro sacro Minorum Ordine, quo tempore sit celebrandum. 80. & 81

Capituli Generalis celebrandi, in nostro sacro Minorum Ordine, quænam sit forma. 82 cum seq.

Capitulum Generale intermedium qualiter sit celebrandum. 205. & 206

Capitulum Prouinciale quidnam sit, & qualiter sit celebrandum. 236

Capitulum Prouinciale intermedium, qualiter sit celebrandum. 247. cum seq.

Capitulum Generale, an possit tollere & abolere, statuta facta in alio Capitulo Generali, auctoritate Papæ. 533. & 534

Casus reseruatus, quidnam sit. 609. & 610

Casus sibi reseruare, an possint omnes Prælati Regulares. 609. cum seq.

Casus sibi reseruare, an possint Prælati Regulares pro libito. 612

Casus reseruatus, an esse possit actus internus, sola cogitatione seu voluntate consumatus. 613

Casus reseruatus, esse an possit, quodlibet peccatum mortale, an vero tantum illud, quod annexam habet sententiam excommunicationis, suspensionis, Interdicti, siue irregularitatis. 614. & 615

Casus Papæ ac summo Pontifici reseruati, & contenti in Bulla cœnæ Domini, quinam sint. 616. & 617

Casus de Iure aut consuetudine, Episcopis reseruati, quinam sint. 618. & 619

Casus communiter Prælatis Regularibus reseruati, quinam sint. 610. & 621

A Casibus reseruatis absoluere, quinam Prælati Regulares possint. 622

In absoluendo à casibus reseruatis, Prælati an faciles vel difficiles, se debeant ostendere. 623. & 624

Casus reseruatus, an aliqua ratione tacere possit in cõfessione, & celebrare quempiam cum illo, cum sola contritione. 624. & 625

Casuum reseruatorum confessio, facta superiori, aut ipsius auctoritatem habenti, sine debita cõtritione & dispositione, an saltem valeat, quò postea pœnitens, cui voluerit confessario, possit confiteri. 628 & 629

Casuum reseruatorum absolutionem, an Guardiani, alijs possint committere, & ipsi similiter, à quocumque confessario absolui. 630. & 631

Casus reseruati, an possint absolui, in Religionibus per Bullas Cruciatas, in partibus quibus publicantur. 632. cũ seq.

Casus reseruati, an comprehendant etiam nouitios, existentes in Religione. 637. & 638

Canonica portio quid sit, & quotuplex. 908

Canonica portio Episcopalis, à quibus, & de quibus rebus debeatur. 909. 910

Canonica portio Parochialis, à quibus, seu de quibus rebus debeatur. 911

Canonicam portionem soluere, Episcopo seu Ecclesiæ Parochiali, tollere an valeat consuetudo. 912 & 913

De Canonica portione quid sit dicendum, iuxta Regularium priuilegia. 914. cum seq. latissime

Circa Canonicam portionem soluendã, quid de nouo statuerit Concil. Trid. 919 & 910

Canonica portio, à quibusnam & de quibus

Digitized by Google

...bus rebus, seu quibus soluenda sit, post Concilio Tridentino. 921. cum seq. latissime.

Canonica portio, an debeatur Ecclesiæ Parochiali, tempore Interdicti, quando quis eligit sepulturam, in exempto Monasterio. 924

Canonica portio, an sit computanda, inter legata relicta Ecclesiæ Parochiali. 925. & 926

Canonica portio, an possit renunciari aut super ea fieri aliqua conuentio, inter Clericos & Religiosos. 927. & 928

Canonicam portionem, an teneantur soluere Monasteria exempta, consuetudine iam præscripta, per hoc quod duabus aut tribus vicibus illam soluant. 928. cum seq.

Canonicam portionem cogentes soluere Fratres, in casu quo ad illam non tenétur, & testamentarios, aut hæredes defunctorum, in quas incidant pœnas. 929. & 930

Cessatio à Diuinis, quidnam sit, & quotuplex, & an sit licita. 744 cum seq.

Cessatio à Diuinis, an sit censura Ecclesiastica. 747. & 748

Cessatio à Diuinis, an sit idem quod Generale Interdictum, & in quibus ab eo differat. 749. & 750

Cessationis à Diuinis effectus, quinam sint, & quæ eo tempore sint prohibita. 751. cum seq. latissime.

Cessationem à Diuinis, quinam ponere possint. 757. & 758

In Cessatione à Diuinis ponenda, quænã conditiones sint necessario obseruandæ. 759 cum seq. latissime.

Cessationem à Diuinis violantium, quænam sit pœna. 762

Cessationem à Diuinis violantes, Clerici & Religiosi, an irregularitatem incurrant. 763. & 764

Cessatio à Diuinis, qualiter sit suspendẽda, aut relaxanda. 765. & 766

Cessationis à Diuinis tempore, ex suis priuilegijs qualiter Religiosi, siue Regulares sẽ gerere debeant. 766. cum seq. latissime vsque 792

Commissarius Generalis nostri sacri Ordinis, quisnam dicatur, & de ipsius electione & confirmatione. 194. & 195

Commissarij Generalis Vltramontani, seu Cismontani respectiue, auctoritas, quænam sit, in nostro sacro Ordine. 195

Commissarius Generalis prædictus, an sit Prælatus ordinarius: an vero subdelegatus. 196 cum seq.

Commissarium Generalem prædictum, Generalis Minister, per se solum amouere an possit, seu ipsius iurisdictionem & potestatem limitare. 199. cum seq.

Cõmissario Generali Vtramontano, quænã Prouinciæ sint subiectæ, & an Prouinciæ Indiarum, ab ipsius iurisdictione sint exemptæ. 202

Commissarius Generalis supradictus, per quantum tempus debet durare. 203

Commissario Generali prædicto, an sint aliqua interdicta & prohibita, per nostras generales Constitutiones, & solummodo Ministro Generali reseruata. 204 & 205

Commissarius Romanæ Curiæ, quinam dicatur, & qualiter sit eligendus, quod eius munus, & officium, quantum duret, & quænam sit eius auctoritas, quæue illi prohibita 213. & 214

Commissarij, an debeant eligi & constitui in Regum Curijs, ad peragenda nostri sacri Ordinis negotia. 214. cum sequen.

Commissarius Generalis Indiarũ, in Regali Curia residens in Hispania, quando primum fuit constitutus, & quænã sint spectantia ad eius munus & officium. 217. & 218

Commissarius Generalis Indiarum prædictus, Ministro Generali est immediatus, & nulli alij Prælato subiectus. 219

Commissarij Generalis Indiarum prædicti, auctoritas & potestas, quanta sit super omnes Prouincias sibi subiectas. 220

Commissarius Generalis Indiarum prædictus, vocem habet in omnibus Generalibus Capitulis. ibid.

Digitized by Google

Commissarij Generalis Indiarum prædicti, potestas est ordinaria, & non subdelegata, neque spirat eius officium, mortuo Generali Ministro. 221

Commissario Generali Indiarum prædicto, an sint aliqua ex nostris Generalibus Constitutionibus prohibita. 222

Commissarij Generales Indiarum, nouæ Hispaniæ seu nouæ Castellæ, siue de Peru, quinam dicantur, & quod sit eorum munus & officium. 223

Commissarij Generales supradicti, Commissario Generali Indiarum, in Regali Curia residenti, sunt subiecti. ibidem.

Commissarijs Generalibus prædictis, in Indiarum partibus existentibus, quænam sint ex nostris Generalibus Constitutionibus prohibita, quæue sibi concessa. 224

Commissarij speciales, & particulares Indiarum, quinam dicantur, & quod sit eorum munus & officium. 225

Commissarijs specialibus, & particularibus Indiarum prædictis, quænam sint interdicta atque prohibita. 226

Commissarius Prouincialis, quisnam dicatur in Prouincijs, & quodnam sit eius munus, & officium. 227. & 228

Commissario Prouinciali prædicto, ex nostris Generalibus Cõstitutionibus, quæ sint prohibita, quæ vero concessa. 228. & 229

Commissarij Prouinciales ad Capitulum Generale mittendi, quinam dicantur & quod sit, eorum munus & officium. 230. & 231

Commissarij & Visitatores Prouinciarum, quinam dicantur, & quod sit eorum munus & officium, quæ sint illis prohibita siue concessa. 232. cum seq. latissime.

Constitutio quidnam sit, ac de multiplicibus constitutionum differentijs, & diuisionibus. 379. & 380

Consuetudo, an possit tollere legem siue statutum, habens annexam sententiam excommunicationis. 518

Consuetudo recepta, an obliget semper, ad sui obseruantiam, sub peccato mortali. 519

Consuetudo praua & mala, an excuset à peccato, & à pœnis huius seculi. 520

Iudicandum an sit secundum consuetudinem, etiam contrariam Iuri scripto. 521. & 522

Consuetudo & præscriptio, penes quid differant. 523

Consuetudo, quidnam sit. 499. & 500

Consuetudo, an vim legis obtinere possit. 501. cum seq.

Consuetudo, an semper introducatur per actus illicitos, an vero etiam quandoque per licitos. 503

Consuetudo, quas Conditiones & qualitates debeat habere, vt vim legis obtineat, & priorem legem possit tollere. 504. cum seq. latissime.

Consuetudinem vim legis habentem, & priorem legem abrogantem, quinam possint introducere. 508 & 509

Consuetudo quæcumque inueterata, an vim semper legis habeat, & priorem legem possit tollere. 509. cum sequent. latissime.

Consuetudo derogare an possit, legi positiuæ etiam præceptiuæ. 514. & 515

Consuetudo, quæ vim habet auferendi legem, an introducatur per solum non vsum. 515

Consuetudo qualiter interrumpatur. 516

Consuetudo contra Canones, quam ob causam interdum valeat, non vero statutum. 516. cum seq.

Confiteri an teneantur Fratres, suis prijs Prælatis, de Iure communi. 585

Confiteri an teneantur Fratres sub mortali, certis quibusdam diebus anni. 587

Confiteri an teneantur Religiosi, in aliquo casu venialia, sub mortali. 588. cum seq.

Confiteri peccata venialia & mortalia alias confessa, an in aliquo casu teneantur Religiosi. 590. cum seq.

Confi-

Digitized by Google

Confiteri Religiosi itinerantes, an possint quibuscumque Confessarijs Regularibus, siue secularibus. 595.cum seq.
Confiteri an teneatur iterum suo Superiori, peccata reseruata, qui in mortis articulo ab eisdem fuit absolutus, si non decedat. 602.cum seq.
Confessionem generalem, semel, aut bis in anno facere, an obligari possint Religiosi. 594.& 595
Confessores per Prælatos deputati, absoluere an possint Fratres, in aliquibus casibus plenarie ab omnibus peccatis, excommunicationibus, pœnis atque censuris. 599.cum seq.
Confessores, per Prælatos deputati, quibus diebus specialiter Fratres plenarie possint absoluere, illisq. indulgentiam plenariam concedere. 604
Confessores Regulares, an possint, Fratres per sua priuilegia, ab irregularitatibus absoluere seu potius cum illis dispensare. 606. cum seq.
Conseruatores Ordinum, quinam dicantur, & qui possunt, illos cõstituere. 877
Conseruatores Ordinum, quinam possint institui atque constitui. 878. cum seq. latissime.
Conseruatores, penes quid differant, à Iudicibus delegatis. 881
Conseruatores, an possint sibi eligere, omnes Fratres Ordinum Mendicantium. pag. 882.cum seq.
Conseruatore vno pro aliqua causa nominato, an possit alius, pro eadem constitui. 885
Conseruatorum officium in Ordinibus, an sit perpetuum vel temporale, & an extinguatur morte concedentium. 886. & 887.
Conseruatores Ordinum, quidnam possunt, aut non possunt facere, & in quibus rebus, ex officio suo possũt se intromittere. 888. cum seq latissime.
Conseruatores Iudices, qualiter procedere debeant, in cognoscendis iniurijs notorijs & manifestis. 892. cum seq. latissime.
Conseruatores Iudices, an subdelegare possint suas commissiones. 895
Conseruatores Iudices, per censuras procedunt ad suum munus & officium exequendum. 896
Conseruatores Iudices, in suis causis procedunt simpliciter & de plano. 897
Cõseruatores Iudices, cogere possunt brachium seculare, ad ferendum sibi auxilium. ibid.
Conseruatores Iudices, in quas pœnas incidant, excedentes suas commissiones. pag. 898
Coram Conseruatoribus Iudicibus, an cõueniri possint & debeant, Regulares in debitis ciuilibus. 899.cum seq.
Conseruatores Iudices, an procedere possint, contra detinentes animalia Religiosorum, inuenta in alienis pascuis. pag. 906
Conseruatores Iudices Regularium, procedere an possint, contra alios Regulares, habentes etiam pro suis causis, proprios Conseruatores. 907
Custodes quinam dicantur, ex nostra Regula, atque in nostro sacro Minorum Ordine. 270.cum seq.latissime.
Custodum potestas & auctoritas, qualis sit in nostro sacro Minorum Ordine. pag. 273.& 274
Custodum Custos, qui alio nomine dicitur Discretus Discretorum, mittendus ad Generale Capitulum, qualiter sit eligendus, in nostro sacro Minorum Ordine, & quod sit eius munus & officiũ. pag. 275.& 276

D

Declaratio sacrorum Canonum, an solummodo pertineat ad Romanum Pontificem. 480.& 481
Declarationes Cardinalium, an teneant & obligent in foro interiori, atque exteriori. 481.cum seq.
Declarare atque interpretari Ius Canonicum, & Constitutiones Apostolicas, an liceat Doctoribus Iurisperitis, siue Theologis. 483 & 484
Decima quid sit, quid vero Primitiæ, quid autem oblatio. 930
Quidnam velint Iura de decimis, & quo Iure debeantur. 933.& 934
A decimarum solutione, an excusari aliquis possit, per contrariam consuetudinem. 934.& 935

Digitized by Google

Ab obligatione soluendi decimas, excusari an quispiam possit, ex Papæ dispensatione, transactione, aut super eis heri aliqua compositio. 936 cum seq.
Decimæ, de quibus rebus debeantur. 938, & 939.
Decimæ, à quibusnam personis debeantur. 940
Decimæ, quibus personis sint dandæ & persoluendæ. 941
Decimæ, quando, vbi, & qualiter sint persoluendæ. 942
Decimæ, an à laicis percipi possint. 943
A decimarũ solutione, Religiosi & Regulares, an sint ex Iure communi, aut saltem ex aliquo priuilegio exempti. 944. cum seq.
A decimarum solutione, Moniales S. Clarę, an sint exemptæ. 946. & 947
De decimis soluendis, an teneantur Confessores Regulares, in confessionibus facere fidelibus cõscientiam. 947. & 848
Diffinitores Capituli Generalis, quot & qualiter sint eligendi, & etiam in Capitulo intermedio. 207. & 208
Diffinitorum supradictorum Generalium, munus & officium, quodnam sit. 209. & 210.
Diffinitores Prouinciarum, qualiter sint eligendi, & de eorum duratione & subrogatione, alijsq. ad ipsos pertinentibus. 253. cum seq. latissime.
Diffinitorum consilium, Prouincialis Minister, an teneatur non solum petere; verum etiam sequi in his, quæ in Diffinitorio proponuntur. 256. cũ seq. latiss.
Diffinitorum vota & suffragia, qualiter sint requirenda in Diffinitorio, & an incipiendum sit à senioribus, an vero à iunioribus. 259
Diffinitores, an teneantur sub mortali, in Diffinitorio dicere, quod sentiunt, non obstante quacumque in contrarium Superiorũ cognita voluntate. 260. cũ seq.
Diffinitores, an teneantur sub mortali seruare secretum, de rebus quæ in Diffinitorio tractantur. 262. & 263
Diffinitorum prolata sententia, qualiter ab omnibus simul sit subscribenda. 263. & 264.
Diffinitores, qualiter se gerere debeant, in officiorum prouisione, & Guardianorum electione. 267 cũ seq. latissime.
Diffinitorium Prouinciale, qualiter sit congregandũ, & de modo & forma in eodem seruanda. 264. cum seq. latissime.
Discreti, quinam dicantur in nostro sacro Minorum Ordine. 246
Discreti, vt eligantur, mittendi ad Prouincialia Capitula, an fuerit expediés, sitq. etiam modo. 297. cum seq. latissime.
Discreti supradicti mittendi ad Prouincialia Capitula, qualiter sint eligẽdi, secundum nostras Generales Cõstitutiones, & quodnam sit eorum munus & officium. 301
Discreti, mittendi ad Prouincialia Capitula, an esse possint laici, in nostro sacro Minorum Ordine. 302
Discreti mittendi ad Prouincialia Capitula, esse an possint illegitime nati. 303. & 304.
Discreti mittẽdi ad Prouincialia Capitula, esse an possint descẽdẽtes ex Iudæis, Sarracenis, siue Hæreticis, intra quartũ gradum, in sacro nostro Min. Ord. 305
Discreti, esse an possint Vicarij Ordinarij, siue Præsidentes Conuentuum. 306
Dispensatio, quidnam sit. 540
Dispensatio quotuplex sit. 541. & 542
Dispensatio, an sit idem, quod priuilegiũ, declaratio, aut epicheia. 542. & 543
Ad dispensandum, an semper necessario requiratur causa. 544. cum seq.
Dispensationis, quænam sint iustæ causæ & sufficientes. 546
Dispensatio, facta sine iusta & rationabili causa, an valeat, & ea vtens an peccet mortaliter. 549
Dispensatione facta á Pio V. in nonnullis præceptis Regulæ, nostri Ord. Minorũ, ad instantiam P. F. Ioannis de Aguilera, an licitum sit vti. 565. & 566
Dispensationem, faciendam cum sibi subditis, an Prælati Regulares possint alijs committere. 567.
Dispensatio facienda, cum aliquo Religioso, vt ad laxiorem Religionem se transferat, quam causam requirat. 569. & 570.
Dispensatio facta á Papa, & commissa Ordinario, vt verificata narratiua, idipsum

Digitized by Google

ipſum faciat, an finiatur morte Papæ concedentis. 570.& 571
Diſpenſandi in votis, iuſta & rationabilis cauſa, quænam ſit. 578
Diſpenſandi poteſtas, an late vel ſtrictè ſit interpretanda. 556
Ad diſpenſandum, an ſemper neceſſario requiratur cauſa. 544
Ad diſpenſandum Prælati, an debeant eſſe faciles, an vero difficiles. 547 & 548
Diſpenſatus cum dolo & fraudibus, an ſit tutus in conſcientia. 550 & 551
Diſpẽſare an poſſint in legibus humanis, Principes & Rectores multitudinis. pag. 448.cum ſeq.
Diſpenſare cũ Religioſis in omnibus ſpiritualibus, an ſolummodo ſummo Pontifici conueniat. 552
Diſpenſare an poſſint, etiam Epiſcopi cũ ſibi ſubditis. 553
Diſpenſare cum ſibi ſubditis, in legibus & ipſarum pœnis, an poſſint Prælati Regulares. 554.& 555
Diſpenſare an poſſint Prælati Regulares, cum ſibi ſubditis, in obſeruantijs Regularibus. 557.& 558
Diſpenſare an poſſint Prælati Ordinis Minorum, in præceptis noſtræ Regulæ, & an præcepta ipſa dici debeãt præcepta, an vero vota. 559.& 560
Diſpenſare an poſſint Prælati Ordinis Minorum, cum Fratribus ſibi ſubditis, vt petant triticũ, & aliqua ſuperabundantia, vt poſtea diuendantur, & pro alijs rebus neceſſarijs commutentur. 560. & 561.
Diſpenſare an poſſint, Prælati Ordinis Minorum, cum ſibi ſubditis, ex iuſta cauſa in præceptis de non equitando, nec portandis calceamentis. 562. & 563
Diſpenſare an poſſint Prælati Regulares, cum ſe ipſis in caſibus, in quibus diſpenſare poſſunt, cum alijs ſibi ſubditis. pag. 563 & 564
Diſpenſare an cenſeatur Prælatus, mandans fieri aliquid, quod eſt contra Regulam. 568
Diſpenſare, an poſſint Prælati Regulares, cum ſibi ſubditis, in pœnis contentis in Cõſtitutionibus Apoſtolicis, quibus ipſo facto, priuantur officijs Ordinis, & fiunt inhabiles ad alia. 571. & 572
Diſpenſare, an poſſint Prælati Regulares, in ſuorum ſubditorum votis. 575.cum ſeq.

E

Eccleſiæ qualiter ſint conſecrandæ, & quibus modis violentur. 792.cum ſeq. & 797. & 798.
Eccleſiarum cœmeteria, qualiter polluantur, ſiue violentur, & in quibus caſibus reconciliatione indigeant. 795
Eccleſiarum altaria, qualiter exſecrentur, ita vt de nouo ſint conſecranda. 796
In Eccleſia violata, aut polluta celebrans, antequam reconcilietur, an irregularis fiat. 799
Eccleſia exſecrata & polluta, an etiam exſecrentur & polluantur altaria, ita vt reconciliatione indigeant. 800
Eccleſia polluta aut violata, qualiter ſit reconcilianda. 801.& 802
Electio canonica, quidnam ſit. 307
Electio canonica quotuplex ſit. 308
Electionis canonicæ celebrandæ forma, iuxta cap. quia propter, an locum habeat & ſeruãda ſit, in omnibus electionibus quorumcumque Prælatorum, & officiorum Eccleſiaſticorũ. 309.& 310
Electionis canonicæ, tradita forma in cap. quia propter, an ſeruanda ſit & locum habeat, in poſtulatione Prælatorũ & collatione quorumcumque officiorum Eccleſiaſticorum. 311
Electio, à quibus facienda eſt, vt cenſeatur eſſe canonica. 311. cũ ſeq. latiſſime.
In electione canonica, quinam habeant votũ ſiue ſuffragiũ, qui vero non. 313
Ad electionem canonicam, quinam ſint neceſſario vocandi. 314 & 315
In electione canonica, abſentes an poſſint procuratorem conſtituere. 316. & 317
Electio canonica, in quonam loco ſit celebranda. ibid.
Electionis canonicæ celebrandæ, quodnam tempus ſit conſtitutũ à iure. 319
Electiones canonicæ, ficti an poſſint de nocte. 323
Electo in diſcordia, an acquiratur aliquod ius ex tali electione, extra ſuum Ordinem. 325
Electio canonica, quæ eſt per ſcrutinium qua-

qualiter sit celebranda. 316
In electione canonica, quæ est per scruti nium, qualiter Electorum vota sint conscribenda. 317.& 328
In dicta electione canonica, qualiter sint danda & ferenda suffragia. 328.& 329
Electiones canonicæ an fuerit magis conueniens, fieri per scrutinium, quam per sortes, & an per sortes fieri possint. pag. 330.& 331
Electio, in qua per incuriam aliquod suffragium publicatur, an sit valida. 332
Electio, in qua quis per errorem, aut per malitiam, misit in vnam schedulam albam, an valeat, & sit computandum eiusmodi votum. 333
Electiones, necessario an fieri debeant, de aliquo qui sit de Collegio. ibid.
Electiones, an necessario esse debeant liberæ. 334
Electiones, an in aliquo casu & ex causa, possint coarctari & restringi. 335. cum seq.
In electione, an possint coarctari suffragia, ad solos seniores & ætate prouectiores. 338.& 339
In electione, suffragium semel datum, an possint mutari & reuocari. 339 & 340
Electio canonica, collatis suffragijs, an sit statim publicanda. 340
Electionis scrutinium publicatum, an plenã faciat fidem pro electo. 341.& 342
Electio vt valeat, an sufficiat, habere quempiam maiorem suffragiorum partem. 342. cum seq.
Electionis, quæ est per scrutinium, quænam sint de substantia & essentia. 348. cum seq.
Electio, quænam sit cassanda & annullanda, quæ vero sit ipso iure cassa & nulla. 352
In electionibus, an sit semper necessaria confirmatio Superioris. 354.& 355
In electione, in quibus casibus electio deuoluatur ad Superiores, seu ad Electores, & quando ipsi priuentur facultate eligendi. 355. cum seq.
Electio aliqua, an fieri possit, per compromissum. 358
Electio facta per compromissum, ab vno nomine omnium, alijs præsentibus, & non contradicentibus, an valeat. 359
In electionibus qualiter, & quibus modis fieri possit compromissum. 360
Electionis compromissariæ, seu factæ per compromissum, quænam sint de substantia & essentia. 361
In electione facta per compromissum, si compromissarius sit tantum vnus, an possit, semetipsum eligere. 362
In electionibus, quando compromissarij sunt plures, an possint eligere vnum ex seipsis. 363.& 364
In electionibus factis per compromissum, quando ex tribus compromissarijs, duo eligunt indignum, vnus vero dignum & idoneum, quænam harum electionum valeat & teneat. 364.& 365
Electio quæ est per viam communis spirationis, qualiter fiat, & quænã sint de eius substantia, & essentia. 365.& 366
Eligere quinam possint, seu vero iure priuati sunt, potestate & facultate eligendi. 318
Eligi quinam possint aut non possint, ità quod electio de eis facta, sit ipso iure irrita & nulla. 320. cum seq.
Electores, an teneantur semper eligere digniorem. 324.& 325
Electi, post scrutinium & ante confirmationem, an sit aliqua consultatio facienda. 345. cum seq.
Electus, an teneatur electioni de se factę consentire, & melius faciat assentiendo, quam dissentiendo. 353.& 354
Eligẽdi potestas, data compromissarijs, an sit semper intelligenda de idoneo. 359
Epicheia quidnam sit, & quod sit eius munus & officium. 443. cum seq.
Epicheia, an competat non solum Prælatis, verum etiam subditis. 572. cum seq.
Epicheia, qualiter sit vtendum, in causis negocijs, ac necessitatibus occurrentibus. ibid.
Excommunicatio, quidnam sit & quotuplex. 638. cum seq. latissime.
Excõmunicatio maior, quidnã sit, & quas solummodo ob causas debeat & possit apponi. 640. cum seq latissime.
Excommunicatio minor, quidnam sit, & quinam ipsius effectus, & in quibus casibus incurratur. 647.& 648

Cum

Digitized by Google

Cum excommunicato, excommunicatione maiori communicare, in quibus casibus sit licitum, siue illicitum. 648. cũ seqq latissime.
Metus mortis an excuset à peccato communicando cum excommunicato, excommunicatione maiori. 652
Excommunicationis effectus, quisnam sit, & pœnæ, in quas incidunt excommunicati. 653. & 654
Excommunicare, quinam possint. 655. & 656.
Excommunicatio ferri an possit, diebus feriatis, & an sit necessario ferenda in scriptis. 657. cum seq.
Excommunicari an possint Monasteria, Collegia, & Communitates. 660
Excommunicari, an possint Religiosi & Regulares, ab Ordinarijs Prælatis. 661. cum seq.
Circa excommunicationes ferẽdas, quidnam de nouo statuerit Concilium Tridentinum. 664. & 665
Excommunicationis sententia, in quibus casibus censeatur, non solum iniusta, verum etiam nulla, & quemnam tunc temporis operetur effectum. 665. & 666.
Excommunicationis sententia iniusta, quæ non est omnino nulla, sed valida, an semper aliquem operetur effectum. pag. 667. cum seq.
Excommunicationes Papales, & solummodo S. Pótifici reseruatæ, quænã sint. pag. 670
Excommunicationes, partim Papæ, partim vero Episcopis reseruatæ, quænam sint. 671
Excommunicationis Iuris communis, nulli reseruatæ quænam sint. ibid.
Excõmunicationes, in quas Religiosi incidunt ipso facto, quænam sint. 672. cum seq.
Quinam possunt absoluere, ab omnibus supradictis excõmunicationibus. 675. & 676.
In absoluendo ab excommunicatione maiori, virtute priuilegiorum, seu aliter, quænam sint necessario obseruanda. 677. & 678
Absolutio ab excommunicatione, virtute Bullæ Cruciatæ, seu aliorum priuilegiorum, an extra Sacramentum fieri possit. 679. & 680
Excommunicati nominatim à Iudice, in foro conscientiæ, an per aliqua priuilegia absolui possint. 681. & 682
Excommunicatus nominatim ad petitionem partis, absolutusq. ex consensu ipsius, aut concedente ipsa prorogationem, vsque ad certum tempus, an finito tali tempore, reincidat in excommunicationem. 683
Excommunicatus propter manifestam percussionem alicuius Clerici, an in foro conscientiæ, per Bullam Cruciatæ, seu aliquorum priuilegiorum, possit absolui. 683. cum seq.

F

FIdeles quicumque baptizati, cuiuscumque status & conditionis exstiterint, Iudæi licet sint, Græci, aut Gentiles, seu ab eisdem descendentes, si à fide semel cœpta, numquam defecerunt, de iure communi & regulariter loquendo, admitti debent ad quæcumque munera & officia in Christiana Republica, & ad quascumque Religiones, nisi aliud obstet ex priuilegio. 1. & 2
Fratres nostri sacri Ordinis, an teneantur obedire, Prælatis ex maculato genere descendentibus & comprehensis in Pauli IV. & Clem. VII. & aliorum summorum Pontificum constitutt. 25. & 26.

G

GEnerale Capitulum, in nostro sacro Minorum Ordine, quo tempore sit celebrandum. 80. & 81
Generalis Capituli celebrandi, in nostro sacro Minorum Ordine, quænam sit forma. 82. cum seq.
Generale Capitulum, an possit tollere & abolere, statuta in alio Capitulo Generali facta auctoritate Papæ. 533. & 534
Generalis Minister, in nostro sacro Minorum Ordine, ex vi nostræ Regulæ, tantum debebat esse vnus. 86. & 87
Generalis Minister in nostro sacro Minorum Ordine, an fuisset expediens, quod tantum esset vnus. 88. & 89
Generalis Minister nostri sacri Minorum Ordinis,

Digitized by Google

Ordinis, secundum Regulam, an esse, deberet perpetuus. 90
Generalis Minister nostri sacri Ordinis, atque in vniuersum cúctarum Religionum, an fuisset expediens, quod esset perpetuus. 91. cum seq.
Generalis Minister nostri sacri Ordinis, quam authoritatem & potestatem habeat in sibi subditos. 95 cum seq.
Generalis Minister nostri sacri Ordin. an possit aliquid circa sibi subditos, in rebus & causis spectantibus ad fidem. 97. cum seq latissime.
Generalis Minister nostri sacri Ordinis, ex priuilegio olim, absoluere an potuerit, Fratres sibi subditos in foro conscientiæ, ab hæresis occulto crimine, & an talia priuilegia hodie sint reuocata. 104. cum seq. latissime.
Generalis Minister, transferre an possit, Prouincialem Ministrum ex vna in alteram Prouinciam. 118
Generalis Minister, eximere an possit aliquem Religiosum, ab obedientia sui Prouincialis, seu illius Guardiani, in cuius Conuentu commoratur. 113
Generalis Minister nostri sacri Ordinis, restituere an possit, degradatos & solemniter electos ab Ordine. 114. cum seq. latissime.
Generalis Minister, an habeat auctoritatem & facultatem, interpretandi iura & priuilegia, pro nostro sacro Minorum Ordine, à Sede Apostolica emanata. pag. 119 cum seq.
Generalis Minister & Religionum Prælati, propria auctoritate, an possint deserere aliquod Monasterium. 122
Generalis Minister & Religionum Prælati, recipere an possint de nouo, aliquem Conuentum, sine speciali licentia Sedis Apostolicæ. 123
Generalis Minister, fundare & erigere an possit de nouo, aliquam Prouinciam, seu iam erectam atque fundatam diuidere. 124
Generalis Minister, seu alius Generalis, efficere an possit & dispensare, vt vnus Religiosus simul habeat plura officia, animarum curam habentia. 125
Generalis Minister, dispensare an possit cum sibi subditis circa ætatem requisitam ad faciendam professionem, seu recipiendos sacros Ordines, & retinenda Ordinis officia. 126 & 127
Generalis Minister, dispensare an possit, cum sibi subditis in bigamia, ad hoc vt ad sacros Ordines possint promoueri. 127. cum seq. latissime.
Generalis Minister & Religionum Prælati, dispensare an possint cum sibi subditis, in irregularitatibus prouenientibus ex vitio, siue defectu corporis. pag. 131. cum seq.
Generalis Minister, dispensare an possit, cum Religiosis sibi subditis, lepra infectis, aut patientibus graues alias, corporis infirmitates, vt ad sacros promoueantur Ordines, aut promoti, in ipsis dispensari possint. 134. cum seq.
Generalis Minister, dispensare an possit cum infamibus, ad hoc vt ad sacros Ordines promoueantur, item & cum seruis inuitis suis dominis. 136. cum seq.
Generalis Minister, dispensare an possit cum sibi subditis, in irregularitate, prouenient: ex illegitimitate, siue defectu naturalium. 138. & 139
Generalis Minister, dispensare an possit cum sibi subditis, in irregularitatibus, prouenientibus ex animi, seu animæ defectu. 139. cum seq.
Generalis Minister, dispensare an possit cum sibi subditis, in irregularitate, proueniente ex defectu lenitatis, vt ad sacros Ordines promoueantur. 142. cum seq.
Generalis Minister, dispensare an possit, cum sibi subditis in irregularitate, prouenient: ex homicidio voluntario, illicito, & prohibito, saltim omnino occulte, vt ad sacros Ordines possint promoueri. 146. & 147. cum seq. latissime.
Generalis Minister, an dispensare possit cum sibi subditis, in irregularitate proueniente ex mutilatione voluntaria alicuius membri, vt ad sacros Ordines promoueantur. 152. & 153
Generalis Minister, dispensare an possit cum prædictis, ad hoc vt ad dignitates & Præ-

Digitized by Google

& Prælatiat,in Religione promoueantur, seu iam promoti illas retineant. pag. 154.cum seq.
Generalis Minister, dispensare an possit cum sibi subditis, in irregularitatibus prouenientibus ex homicidio casuali, aut facto causa propriæ defensionis. pag. 156.cum seq.
Generalis Minister dispensare an possit generaliter in omnibus irregularitatibus,ex culpa & delicto prouenientibus. pag. 158.cum seq latissime.
Generalis Minister, Religionumq. Prælati, dispensare an possint,cum secularibus super impedimentis Matrimonij, post iam contractum, ad hoc vt possint petere debitum. 163.& 164
Generalis Minister, & Religionum Prælati, an facultatem habeant concedendi indulgentias. 165. & 166
Generalis Minister, dispensare an possit in legibus latis à Papa, siue à Concilio; & Prælati inferiores,in legibus latis à suis Superioribus. 167.& 168
Generalis Minister & Religionum Prælati, dispensare an possint in hoc, quod mulieres,interiora Monasteriorum Fratrum ingrediantur. 169
Generalis Minister,dispensare an possit,in personali residentia Prælatorum Regularium. 170.& 171
Generalis Minister & Religionum Prælati, dispensare an possint, in obseruantijs Regularibus. 172.cũ seq.latissime.
Generalis Minister & Religionum Prælati, dispensare an possint cum sibi subditis,super trãslatione ad alios Ordines. pag. 176.& 177
Generalis Minister & Religionum Prælati, dispensare an possint cum sibi subditis,in voto Hierosolymitano,& alijs communiter reseruatis. 177
Generalis Minister & Religionum Prælati, an potestatem habeant,concedendi sibi subditis licentiam,veniendi contra iuramentum licitum. 178
Generalis Minister & Religionũ Prælati, absoluere an possint,sibi subditos à casibus, Sum.Pot.reseruatis etiã contẽtis in Bulla Cœnæ Domini, atq; ab interdicto, & suspensione à diuinis. 179.
cum seq. latissime.
Generali Ministro, qualem obedientiam teneantur præstare Minores Fratres,ex speciali ratione suæ Regulæ. 182
Generalis Minister, per seipsum & sine consilio Patrum Ordinis,an aliqua statuta siue Constitutiones possit efficere. 183
Generalis Minister, per se solum,an possit immutare & derogare statuta semel facta in Capitulis Generalibus. 184.& 185.
Generalis Minister,an ex officio teneatur totum Ordinem visitare. 186
Generalis Minister nostri sacri Ordinis, quas conditiones & qualitates debeat habere, iuxta intentionem & voluntatem S. P. N. Francisci. 187.& 188
Generalis Minister nostri sacri Ordinis, à quibus possit priuari & deponi, si in graui re aliqua deliquerit. 189.& 190
Generalis Ministri officio vacãte,per mortem, promotionem, renunciationem, seu aliam quamcunque causam, quidnam sit faciendum. 191. cum seq. latissime.
Generalis Minister, si à sua familia voluerit discedere,an possit in illis partibus, Commissarium aliquem Generalem constituere. 206
Guardiani,in nostro sacro Minorum Ordine, an sint proprie & vere Prælati. pag, 276
Guardiani qualiter sint eligendi in nostro sacro Minorum Ordine. 277. & 278.
Guardiani, quam auctoritatem & potestatem habeant, de iure communi, circumscriptis priuilegijs. 279
Guardianorum potestas ex priuilegijs, qualis & quanta sit. 280.& 281
Guardianorum potestatem, Capitulum Generale aut Prouinciale, an potuerit limitare, restringere, siue coarctare. pag. 282
Guardianis, quæam sint prohibita,ex nostris Generalibus Constitutionibus, pag. 283.cum seq. latissime.
Guardiani an possint secum dispensare, & licentiam sibi præstare illis in rebus, in quibus illam possunt cõcede-
re

Digitized by Google

re alijs ſibi ſubditis. 286
Guardianorum officium, quantum duret in noſtro ſacro Minorum Ordine. 287

H

HAeretici, ſeu ab ipſis deſcendentes aut ex Iudæis, vel Sarracenis intra quartum gradum, in ſacram noſtram Minorum Fratrum Religionẽ, non poſſunt aut debent admitti, ex priuilegio Pauli IV. Clem. VII. aliorumq. ſummorum Pontificum. 3. cum ſeq.
Hæretici, ſeu potius ex eiſdem deſcendentes, ſiue ex Iudæis, aut Sarracenis intra quartam generationem, an ſint ipſo facto priuati Ordinis officijs, & inhabiles ad illa, ante Iudicis condemnationem: an vero ſolummodo poſt ipſam. pag. 21. cum ſeq.
Hæretici ſeu ex eiſdem deſcendentes, intra quartum gradum, in noſtro ſacro Minorum Ordine, an eſſe poſſint Prædicatores. 26. & 27
Hæreſis crimen, de iure communi ſummo Pontifici ſolummodo eſt reſeruatum. pag. 98
Hæreſis occultum crimen, in foro conſcientiæ, à quonam poſſit abſolui. 99. cum ſeq. latiſſime.
Hæreſis occulto crimine irretiti, quodnã habeant remedium, ad hoc vt ab ipſo in foro conſcientiæ poſſint abſolui. pag. 108. cum ſeq. latiſſime.
Homicidium voluntarium, quidnam ſit, & quotuplex. 144
Homicidij voluntarij, in irregularitate, quiſnã poſſit diſpenſare, ſi ipſum non ſit illicitum. ibid.
Homicidij voluntarij illiciti, & publici irregularitatem, quiſnam diſpenſare poſſit. 146. & 147
Homicidij voluntarij illiciti, omnino occulti irregularitatem, quiſnam diſpenſare poſſit. 148 cum ſeq. latiſſimè.
Homicidium caſuale, quodnam dicatur, & an ſit omnino idem, ac factum cauſa propriæ defenſionis. 156. & 157

I

ILlegitimi, an ad Prælatias & dignitates Eccleſiaſticas, de iure communi, & ſummorum Pontificum Conſtitutionibus, poſſint aſſumi & promoueri. pag. 28. cum ſeq. latiſſime.
Illegitimi, an per aliqua priuilegia, Regularibus conceſſa, ad præfatas Prælaturas & dignitates Eccleſiaſticas poſſint promoueri, & qualiter. 32
Illegitimorum diſpenſationes, an fieri poſſint extra Capitulum, in Congregatione Capitulari, habente vim Capituli intermedij. 33. cum ſeq.
Illegitimorum diſpenſatio, fieri an poſſit in totũ: an vero ſolũmodo vt ad Prælatias & dignitates poſſint promoueri. pag. 36. cum ſeq.
Illegitimi, diſpenſati in ſeculo, vt beneficium curatum obtinere poſſent, facti poſtea Religioſi, an noua indigeant diſpenſatione, ad hoc vt eſſe poſſint Prælati. 38. cum ſeq.
Illegitimus occultus, an diſpenſatione indigeat, ad hoc, vt ad Prælatias & dignitates Eccleſiaſticas poſſit promoueri. 40. & 41
Illegitimus, genitus ex concubina, poſt cuius profeſſionem in aliqua Religione approbata, pater eandem in vxorem duxit, an diſpenſatione indigeat, vt ad Prælatias poſſit promoueri. 41. & 42
Illegitimis, quænam officia, iure ſint prohibita, non interueniente præuia ſufficiente diſpenſatione. 42. & 43
Illegitimi, filij militũm S. Iacobi, Calatrauæ, & Alcantaræ, an ſint dicendi naturales, an vero ſacrilegi, maioriq. indigeant diſpenſatione, quam alij naturales, ad hoc vt in Religionibus, ad Prælatias poſſint promoueri. 44. & 45
Illegitimus, filius alicuius Religioſi, diſpenſari an poſſit, vt ad Prælatias & dignitates promoueatur, in ea Religione, in qua ipſius pater Prælationem obtinuit, ſeu illam obtinet. 46. & 47
Illegitimi, ad hoc vt diſpenſentur, vt dignitates & Prælatias obtinere poſſint, an neceſſario requiratur cauſa. 48. & 49
Illegitimi, ad hoc vt diſpenſentur ad ſupradicta, quænam cauſa requiratur, ſitq. ſufficiens. 49. & 50
Illegitimi diſpenſatio, ad hoc vt ad dignitates & Prælaturas promoueatur, an

Digitized by Google

an sufficiat, quod petatur in communi, & sic facta, valeat. 51. & 60
Illegitimi Religiosi electio in Prælatum, ab habentibus auctoritatem & potestatem dispensandi, an pro dispensatione sufficiat, & dispensatio facta censeatur. pag. 52. & 53
Infames de iure & de facto, sunt irregulares, & cum eis, vt promoueantur, solus summus Pontifex dispensare potest. 136
Interdictum quid sit, & quotuplex. 720. cum seq. latissime.
Interdicto Clero, an censeantur interdici Religiosi, & omnes Ecclesiasticæ personæ. 724
Ad interdictum ponendum, quænã sit causa necessaria & sufficiens. 725
In interdicti positione, quænam sit forma seruanda. 726 & 727
Interdicta posita à Iure, quænam sint. 728
Interdicti effectus quisnam sit, & quæ Interdicti tempore sint prohibita. 728. cum seq.
Interdictum violantes, in quas pœnas incidant. 732. & 733
Interdictum suspendere, quibusnam competat. 734 & 735
Interdictum, in quibus casibus iure suspendatur. 736
Interdicti relaxatio in totum, à quo fieri possit, & quæ sint in hoc consideranda. 737. cum seq. latissime.
Interdictorũ suspentio, an possit fieri nunc certis quibusdam diebus, siue casibus, virtute priuilegiorum post Conc. Trident. 742. cum seq.
Interdicere, seu interdici, quinam possint. pag. 745
Irregularitas, quid sit, & de multis ipsius speciebus. 27. cum seq. latissime.
Iudæi & Sarraceni, ab ipsisq. descendentes, intra quartum gradum, seu ex Hæreticis, in sacram nostrũ Min. Fratrum Religionẽ, non possunt neq; debent admitti, ex priuilegio Pauli IV. Clem. VII. & aliorum Summorum Pontificum. 3. cum seq.
Iudæi, seu potius ex eisdem descendentes aut ex Sarracenis, siue Hæreticis intra quartam generationẽ, an sint ipso facto priuati Ordinis officijs. & inhabiles ad illa ante Iudicis condẽnationem, an vero solummodo post ipsam. 21. cũ seq.
Iudei seu ex eisdẽ descẽdentes intra quartũ gradum, in nostro sacro Min. Ord. an esse possint Prædicatores. 26. & 27
Iustitia quidnam sit, & de multiplicibus eius acceptionibus atque diuisionibus. pag. 366. cum seq.
Ius quidnam sit & quotuplex, ac de multiplicibus iuris acceptionibus atque diuisionibus 368. cum seq.
Ius omne in communi diuisum, est vel naturale, vel positiuum. 369
De Iure naturali est illud, quod natura ipsa docet: de Iure vero positiuo, quod procedit ex humano condicto. 371
Ius naturale & positiuum, in quibus differant. ibid.
Ius gentium quodnam dicatur, & an pertineat ad ius naturale; an vero ad ius positiuum. 372. cum seq.
Ius Canonicum quid sit, & quot sint eius partes, in quas diuiditur. 461. cũ seq.
Ius canonicum & ciuile, in quonam differant, & an vtriusque sit vnus & idem finis. 468. & 469
In iure canonico contenta, an omnia ad sui obseruantiam obligent. 470. & 471
In iure canonico, an reperiantur aliqua, non ligantia nec tenenda, quantum ad textum & quantum ad glossam. 472
Ius canonicũ, siue leges canonicas, quisnã possit facere atque constituere. 473
Ius canonicum, an obliget semper ad peccatum mortale, atque in foro conscientiæ. 474. & 475
Ius, siue constitutio canonica, ad hoc vt vim & robur habeat obligãdi, an sit expectãdus populi consensus. 475. & 476
Supplicare an liceat Papæ, & Sum. Pont. vt suas cõstitutiones canonicas moderetur aut reuocet; & an interim, per huiusmodi supplicationem, suspendantur ipsarum effectus. 476. cum seq.
Suspensio litterarum Apostolicarum, fieri an possit, absq; iusta & rationabili causa, per interpositam supplicationem. pag. 479. & 480
Canonum interpretatio atque declaratio, an solum pertineat ad Romanum

Pontificem, 480.& 481
Ius canonicum interpretari & declarare, an liceat Doctoribus Iurisperitis siue Theologis. 483.& 484
Ius ciuile quidnam sit, & quæ sint eius partes. 485
Ius ciuile, siue leges ciuiles, quisnam condere possit. 486.& 487
Iuris ciuilis leges, ex sui transgressione, an ad peccatum mortale obligare possint. 487. cum seq.
In corpore iuris ciuilis, an sint aliquæ Imperiales leges ex materia sua iniustæ, & quæ non ad sui obseruantiam obligent in foro conscientiæ. 490
Iuris ciuilis leges, indistincte ac generaliter loquentes, an obligent absque discrimine, etiam personas Ecclesiasticas & Regulares. 490 cum seq. latissime.
Iuris ciuilis leges & statuta, facta contra immunitatem Ecclesiasticam, an valeant. 495. & 496
Iuris ciuilis lex, alienare prohibens bona immobilia Ecclesijs, siue personis Ecclesiasticis, an sit licita. 497 & 498
In quas pœnas incidant, facientes leges, & constitutiones iniquas. 499
Iudex, an teneatur iudicare, secundum consuetudinem, etiam contrariam iuriscripto, & secundum quam consuetudinem sit iudicandum. 521.& 522

L

LEx, quidnam sit, & de multiplicibus legum differentijs, & diuisionibus. 378. cum seq.
Lex, an sit actus intellectus: an vero voluntatis. 381. cum seq.
Lex, ad hoc vt sit licita & iusta, debet semper in commune bonum ordinari. pag. 383.& 384
Leges condere, ad quem pertineat. pag. 385.& 386
Legis promulgatio, an sit de ratione legis, tam in legibus secularibus, quam Pontificijs. 387. cum seq.
Leges, quando incipiant obligare: 391.
Leges humanas, necessariũ & congruum, an fuerit statuisse, præter legem Dei æternam & naturalem, mentibus nostris impressam. 394 cum seq. latissime.
Legibus optimis gubernari Rempublicã, an fuerit melius, quam gubernari optimis Principibus. 398. cum seq.
Leges humanæ, an à lege Dei æterna & naturali deriuentur, ac debeant deriuari. 400. cum seq.
Legum humanarum effectus, quisnam sit, & quis ipsarum finis. 405.& 406
Legis actus sunt, imperare, permittere, prohibere atque punire. 407.& 408
Legum conditiones & qualitates, ad hoc vt sint iustæ, quales esse debeant. 409. & 410.
Leges ciuiles & ius humanum, an conuenierint D. Isidorus diuiserit. 412.& 413
Leges humanæ, an in communi debeant ferri atque constitui. 414
Ad leges humanas, vtrum pertineat omnia vitia prohibere. 415
Leges humanæ, an debeant præcipere omnium virtutum actus. 416. cum seq.
Leges humanæ, an imponant necessitatem subditis in foro cõscientiæ 419. cũ seq.
Leges humanas ad culpam obligare, penes quid sit dignoscendum. 423. cum seq.
Leges humanæ, an obligent ad sui obseruantiam, cum dispendio propriæ vitæ. pag. 426 cum seq.
Leges humanæ in præsumptione fundatæ, an obligent in cõscientia, veritate in cõtrariũ inspecta. 429. 430.& 532.& 533
Leges pœnales, an obligent etiam ad culpam. 431. cum seq.
Legũ pœnalium transgressores, an teneantur in foro conscientiæ subire pœnã, ante Iudicij condemnationem. 434. cũ seq.
Leges humanæ, an respiciant præterita: an vero solummodo futura. 437.& 438
Leges humanæ, an necessarium sit, quod recipiantur, & non receptæ, obligent. pag. 438. cum seq.
Legibus an omnes in vniuersum subijciantur homines, non solum subditi, verum etiam & Superiores. 441. 442. itẽ 528
Contra legum expressa verba, an liceat quandoq; agere subditis, vtendo epicheia. 443 cum seq.
Leges humanas mutari, an quandoq; expediat. 447.& 448
In legibus humanis, dispensare an possint Principes, & Rectores multitudinis. pag. 448. cum seq.

Ad

Digitized by Google

INDEX.

Ad legum humanarum & sacrorũ Canonum perfectam intelligentiã, plures apponuntur Regulæ . 450 vsque 464
Leges generales, generaliter sunt intelligendæ atque interpretandæ . 451
Leges priores generales, interdum limitãtur & modificantur, per posteriores speciales, & è contra . 451. & 452
In legibus, semper correctio est vitanda: concordia autem quammaxime quærenda . 452
Mens & ratio legis, est anima ipsius legis. 453. & 453
In legum ac Canonum & Constitutionum Apostolicarũ interpretatione, ad proœmia & præfationes quammaxime, aduertere oportet . 453
In prædictorum legum, & maxime priuilegiorum interpretatione, aduertere etiam oportet, ad verba quæ præcedũt & ponuntur in supplicatione . 454
Legum siue Canonum verba, numquam debent esse otiosa ; sed semper aliquid operari . 455
Legum, duplex est mens siue intentio, quædam comprehensiua ; alia vero extẽsiua, & qualiter iuxta ipsas, leges sint interpretãdæ & declarãdæ. 455, cũ seq.
Leges pœnales, potius sunt restringendæ, quam ampliandæ . 458
Leges pœnales, quænam sint dicendæ, quæ vero fauorabiles . 458. & 459
Lex noua, inducens pœnam vnam, non censetur perinde tollere aliã, per priorem appositam . ibid.
Leges humanæ vt plurimum, non puniunt solam voluntatem & animum, sine actu exteriori, nisi in certis quibusdam casibus . 460
Leges & sentẽtiæ, sed maxime excõmunicationes, quãdo obligẽt ipso facto. ib,
In legum interpretatione, nõ semper omnes Iuris apices sunt seruandi, sed interdum ex bono & æquo sunt interpretandæ . 461
Quando duæ leges simul concurrunt, altera affirmatiua ; altera vero negatiua, vtrum derogetur vni per aliam . 462
Legibus duabus contrarijs atque incompatibilibus concurrentibus, maior debet semper præualere . 463
In legibus, certissimum est, quod qui iure suo vtitur, nemini facit iniuriam. ibid.
Leges, bene possunt permanere quoad vnã partem, ac esse sublatas & non obligare quoad aliam . ibid.
Lex interpretans, declarãda est, & intelligenda iuxta terminos legis interpretandæ. 464
Leges, nõ per hoc, quod aliquid nõ prohibẽt, intelligũtur, illud concedere. ibid.
Leges & cõstitutiones iniquas facientes, in quas pœnas incidant. 494
Litteræ Fraternitatis, an possint dari à Prælatis Regularibus, per quæ benefactoribus, suorum subditorum applicentur bona . 948. cum seq.
Litteræ Fraternitatis, quidnam prosint benefactoribus, quibus applicantur . 950. cum seq.
Per litteras Fraternitatis, applicari an possint subditorum bona, etiam quibus indigent, seu eisdẽ nolẽtibus. 952. & 953
Per Fraternitatis litteras, an applicentur subditorum bona, non solum præterita, verum etiam futura . 954. & 955
Per Fraternitatis litteras, benefactores, an æqualiter participent de bonis Religiosorum . 956
Litteræ Fraternitatis, quæ à Prælatis dantur, penes quid differant ab indulgentijs. 956. & 957

O

OBlatio quid sit, & vnde dicatur. pag. 930. & 931
Quidnam velint iura, de oblationibus. pag. 932

P

POenæ positæ contra descendentes ex Hæreticis, quorũ ossa & corpora, intra quartam generationem fuerint propter hæresim concremata & igni tradita, an comprehendant etiam eos, qui nati fuerunt ante prædictum hæresis cõmissum crimen . 9. cum seq.
Pœnæ supradictæ an sint infligendæ alicui ex prædictis, quando certum est & notoriũ, descendere ex parentibus Hæreticis intra quartũ gradum: ignoratur autem & dubitatur, an fuerit ante, vel post hæresis commissum crimen. 14. cum seq.

Prælati & Superiores, an possint eligere in Prælatum, Religiosum, cuius certo scitur tritauam, propter hæresim fuisse concrematum & igni traditam, ignoratur autem, an sui parentes descenderint ab ipsa ante, vel post hæresis commissum crimen. 16. cum seq.
Prælati & Superiores eligentes in Prælatos, aliquem ex maculato genere descendentes, & comprehensos in supradictis summorum Pontificum Constitutionibus, in quas pœnas incidant. 24. & 25
Prælati & superiores, virtute priuilegiorum, an facultatem habeant legitimandi in totũ, Religiosos sibi subditos: an vero solum dispensandi cũ ipsis, vt ad Prælaturas & dignitates promoueantur. 76. cum seq.
Prælatorum Regularium, quanta ætas esse debeat ad hoc, vt esse possint Guardiani, Prouinciales, Generales, Diffinitores, Secreti, & Vocales, qui mittuntur ad Capitula Generalia, siue Prouincialia. 54. & 55
Prælati, esse an possint aut debeant in nostro sacro Minorum Ordine Fratres laici. 56. & 57
Prælatus esse an possit, Religiosus vnius Religionis in alia, absque eo quod eandem profiteatur. 59
Prælatos Regulares, quantum oporteat pollere scientia & litterarum peritia: pag. 60. & 61
Prælatos eligentes, sine sufficienti scientia, & litterarum peritia, an mortaliter peccent. 62. cum seq.
Prælatos Regulares, an expediat iuuenes esse an vero senes. 63. cum seq.
Prælatos Regulares, quamcum oporteat esse studiosos & virtuosos, præditos spectatis moribus, & quammaxime Deum timentes. 69. & 70
Prælatos Regulares, quantum oporteat, iustitiam simul cum misericordia & clementia temperatam habere. 71
Prælatos Regulares, in suorũ officiorum executione & rebus arduis atque difficilimis, quantum oporteat, quammaximam fortitudinem habere. 72. & 73
Prælati Regulares in executione sui officij & muneris, quem sibi debeant sinũ præcipuum constituere; & quæ ipsũ quammaxime obseruare oporteat. 73. cum seq. latissime.
Prælati Regulares, quantum debeant à donis & muneribus recipiendis abstinere. 78. & 79
Prælati Regulares, an habeant facultatem reseruandi sibi casus. 609. cum. seq.
Prælati Regulares, an possint pro libito, sibi casus reseruare. 612
Prælati Regulares, an possint sibi reseruare actus interiores, & qui sola cogitatione, seu voluntate consumantur. 613
Prælati Regulares, an omnia & sola peccata mortalia possint sibi reseruare: an vero solũmodo illa quæ annexam habent sententiam excommunicationis, suspensionis, interdicti, siue irregularitatis. 614. cum seq.
Prælatus an teneatur audire omnia peccata eius, qui habet aliqua reseruata, vt integre subditum ab ipsis absoluat. 627. & 628
Prælati Regulares, an possint benedicere Ecclesiastica paramenta & ornamenta. 803. & 804
Quinam Prælati Regulares, possint benedicere corporalia. 805. & 806
Prælati Regulares, an possint benedicere paramenta & ornamenta Ecclesiastica, atque etiam corporalia, non solum pro se, verum etiam pro alijs. 807
Quinam Prælati Regulares, possint benedicere, seu potius cõsecrare calices, & patenas pro Missis celebrandis. 808
Prælati Regulares, an possint petere ab alieno Episcopo benedictionem, siue consecrationem earum rerum, quæ ad Diuinum cultum spectant, Diœcesani Episcopi licẽtia minime requisita. 809
Prælati Regulares, an teneantur, aliquid soluere Episcopis, pro benedictione Ecclesiarum, siue Altarium & aliorum, ad diuinum cultum pertinentium. 810
Prælati Regulares, an facultatem habeant interpretandi & declarandi suorum Religionum priuilegia. 848. & 849
Prælati Regulares an possint applicare, suorum subditorum bona opera, benefactoribus, per litteras Fraternitatis. 948. & 949

Præ-

Digitized by Google

Prælati Regulares, quæ sunt illa, quæ possunt, Benefactoribus applicare, per litteras Fraternitatis. 950. & 951
Prælati Regulares, applicare an possint Benefactoribus, per litteras Fraternitatis, suorũ subditorum bona, etiã quibus indigent, aut ipsis nolentib. 952. 953
Prælati Regulares, an possint Benefactoribus applicare, suorum subditorum bona opera, nõ solum futura, verumetiam præterita. 954. & 955
Prælatias diuersas habere, an possit aliquis Religiosus, in vna & eadem Religione. 58
Principes, & rectores multitudinis, an possint dispensare in legibus humanis. 448. cum seq.
Priuilegium: quidnam sit, & quotuplex. 811. & 812
Priuilegia quinam possint concedere. 813
Priuilegium, an necessario debeat dari in scriptis. 814. & 815
Priuilegij appellatione, an veniat etiam intelligenda, immemorialis possessio, siue consuetudo. 816
Priuilegium Apostolicum, quando valere incipiat, & an ad hoc, vt valeat necessarium sit quod publicetur. 817
Priuilegia Minorum atq; Prædicatorum Fratrũ, an semper fuerint, à summis Pontificibus confirmata. 818. cum seq.
Priuilegia Religionum Mendicantiũ, an etiam semper fuerint, per summos Pontifices confirmata. 813
Priuilegia Regularium, quæ sunt contra sacros Canones, aut cõtra Conc. Trid. an sint per idem Conc. & summ. Pont. abrogata & reuocata. 814. cum seq.
Priuilegia Regularium, an deperdantur per non vsum. 829. cum seq. latiss.
Priuilegijs alicuius Religionis, confirmatis vel reuocatis, an censeantur etiam confirmata, aut reuocata priuilegia Religioni alteri, ad instar illius concessa. 833. & 834
Priuilegij exemplar, deductũ ab originali, an valeat, parte nõa citata 835. & 836
Priuilegia, & eorum rescripta Papæ, an expirẽt per mortem concedentis. 839
Priuilegia, quibus modis regulariter loquendo, fiant nulla atque inualida. 840
Priuilegia Regularium, an amittantur, & deperdantur, non regulariter viuendo? 843 & 844
Priuilegijs, an vti possint, Religiosi & & Regulares sine suorum Prælatorum licentia. 844. cum seq.
Priuilegiorũ explicatio & declaratio, ad quẽ de Iure cõi pertineat. 847. & 848
Priuilegiorum declaratio & interpretatio an etiã ad Prælatos pertineat. 848. 849
Priuilegia, qualiter sint interpretanda, & declaranda. 850. cum seq.
Priuilegia, an secundum consuetudinem debeant interpretari & declarari. 853
Priuilegiorum clausula, apponi consueta, qua dicitur, motuproprio, & ex certa scientia, quid significet. 854. 855
Priuilegiorũ clausula, qua dicitur, vt Iudices, omni appellatione remota, ad executionẽ procedãt, quid significet. 856
Priuilegiorũ clausula, qua dicitur, cõtradictores quoslibet & rebelles, per cẽsuras compescẽdo, ad executionẽ procedãt, qualiter sit intelligenda. 857 & 858
Priuilegiorum clausula, qua dicitur, vt Iudices procedant, inuocato auxilio brachij secularis, quid operetur. 858
Priuilegiorum clausula, qua dicitur, supplentes omnem defectum, qualiter sit intelligenda. 859. & 860
Priuilegiorũ clausula, qua dicitur, vt non censeãtur reuocata, nisi de eis expressa mẽtio fiat, qualiter sit intelligẽda. 861
Priuilegia Regularium, an suspensa esse intelligantur, per suspensiones quæ fiũt in Bullis Cruciatis. 862
Priuilegiorum communicationem, omniũ aliarum Religionũ, an habeant Fratres Predicatores & Minores. 862. cum seq.
Priuilegiorum communicationem, an etiã habeant Moniales Ordinis Prædicatorum, & Minorum 866. & 867
Priuilegiorum communicationem, an etiã habeant Fratres Augustinẽses. 868. 869
Priuilegiorum communicationem, an etiam Fr. Carmelitani habeant. 870
Priuilegiorum communicatio, an se extendat ad priuilegia concessa, & concedenda, non solũ in Mendicantib verumetiã & non Mendicantib 871. 872
Priuilegia, quæ sunt odiosa & pœnalia

Digitized by Google

vnius Relig. an alijs cõmunicẽtur. 872
Priuilegia, vſu ſpeciali loco conceſſa, an veniãt in communicatione priuilegiorum intelligenda. 873.874
in Priuilegiorum communicatione, an intelligatur tantum vſus: an vero ius vtendi. 875
Priuilegijs, an vti poſſint Regulares, contra illos, per quorum communicationem eadem participant. 876
Priuilegiatus contra pariter priuilegiatũ, vti an poſſit priuilegio. 837.& 838
Primitia quidnam ſit, & vnde dicatur. 930 & 931
Quidnã velint Iura de primitijs. 931.932
Procurator Romanæ Curiæ in noſtro ſacro Ord. quiſnã dicatur, qualiter ſit eligendus, & quod eius munus & officium. 210. cum ſeq.
Procuratoris Romanæ Curiæ præeminentia, quanta ſit, & quæ ſint illi prohibita ſiue conceſſa. 212
Procuratoris Romanæ Curiæ officium, quantum temporis duret. 213
Prouincia quidnam ſit, & quid intelligendum veniat ſub hoc nomine. 236
Prouincialis Miniſter, qualiter ſit eligendus. 237
Prouincialis Miniſtri officium, quanto tempore duret 242
Prouincialis Miniſter, poſt expletum ſuũ officium, per quãtum temporis debeat vacare. 243.& 244
Prouincialis Miniſtri poteſtas, in ſibi ſubditos quanta ſit. 245
Prouincialibus Miniſtris, quæ ſint interdicta, atque prohibita, ex vi noſtrarum Generalium Conſtitut. 245 cum ſeq.
Prouincialis Miniſtri compendiaria inſtitutio, ab initio ſui officij, vſque ad finem, habetur. 249. cum ſeq.
Prouincialis Miniſter, an teneatur non ſolum petere, & requirere, verum etiam ſequi Diffinitorum conſilium, in rebus quæ in Diffinitorio proponuntur. 256
Prouinciale Capitulum intermedium, ſeu congregatio habẽs vim Capituli, qualiter ſit celebranda. 247.& 248
Prouincialia Capitula, qualiter ſint celebranda. 239. cum ſeq.

R

REgiminis ſeu gubernationis, quot ſint genera, & quodnam ſit præſtantius inter ipſa. 82
Religioſus, in particulari, an impetrare poſſit, ſiue procurare priuilegium, contra ſuæ Religionis ſtatuta. 538
Religioſi, an teneantur de Iure, ſuis proprijs Prælatis confiteri. 585. cum ſeq.
Religioſi, an teneantur ex præcepto ſub mortali, certis quibuſdam diebus confiteri. 587
Religioſi, ad adimplendum prædictũ præceptum de confitendo, ſeu in aliquo alio caſu, an teneãtur peccata venialia, ſub mortali confiteri. 588 cum ſeq.
Religioſi obligari an poſſint, ad confitenda peccata venialia, & mortalia alias confeſſa. 590
Religioſi an debeant, ſemel aut bis in anno, obligari ad faciendam generalem ſuorũ peccatorũ confeſſionẽ. 594.595
Religioſi itinerantes, an poſſint quibuſcũque confeſſarijs Regularibus, ſiue Secularibus confiteri. 596 cum ſeq.
Religioſi an poſſint abſolui à confeſſorib. per Prælatos deputatis, in aliquibus caſibus plenarie, ab oĩbus peccatis, excõmunicationibus pœnis, atque cenſuris, 599 cum ſeq.
Religioſus abſolutus in articulo mortis plenarie, virtute ſuorũ priuilegiorũ, ſi non decedat, an teneatur, peccata reſeruata iterum ſuo Superiori confiteri. 602. cum ſeq.
Religioſi quibus diebus anni, abſolui poſſunt ab omnibus ſuis peccatis plenarie. 604 & 605
Religioſi an vti & frui poſſint, abſolutionibus plenarijs prædictis, abſque licentia ſuorum ſuperiorum. 605
Religioſi per ſua priuilegia, an poſſint abſolui, ſeu potius diſpenſari, in omnibus irregularitatibus. 606. cum ſeq.
Religioſi an vti poſſint priuilegijs, ſine ſuorum Prælatorum licentia. 844

S

SArraceni, quemadmodum & Iudæi, ab ipſisq. deſcendentes intra quartum gradum, ſeu ex Hæreticis, in ſacram noſtram Minorum Fratrum Religionem,

non

Digitized by Google

non possunt aut debent admitti, ex priuilegio Pauli IV. Clem. VII. aliorumq. Summ Pont. 3. cum seq
Sarraceni, seu potius ab eisdem descendétes, siue ex Iudæis, aut Hæreticis, intra quartam generationem, an sint ipso facto priuati Ordinis officijs, & inhabiles ad illa ante Iudicis condemnationem: an vero solummodo post ipsam. 21. cum seq.
Sarraceni seu ex eisdem descendentes intra quartum gradú, in nostro sacro Minorú Ord. an esse possint Prædic. 26. 27
Serui de iure sunt irregulares, nec sine suorum Dominorum licentia ordinari possunt. 137
Statutum quidnam sit, ac de multiplicibus statutorum differentijs & diuisionibus. 379
Statuta quid sit, & à quibus fieri possint statuta. 523 cum seq.
Statutum an valeat, factum ex sola volútate statuentium. 525
Statuta iniusta, an obligent in foro interiori & exteriori. 526. & 527
Statuta sua seruare, an teneantur etiam Superiores & Prælati. 528
Statutum contra Ius commune, in Religionibus, an sine speciali licentia Papæ fieri possit. 529 & 530
Statuta particularia vnius Prouinciæ, an obligent hospites alterius Prouinciæ, pro tempore quo ibidem commorantur. 531
Statutum fundatum in præsumptione, habens sententiam excommunicationis an[illegible]am, an obliget in conscientij, ve[illegible]n contrarium inspecta. 532. & 533. ide etiam 429. & 430
Statuta fact[illegible] in aliquo Generali Capitulo, auctoritate Papæ, an possint tolli & aboleri, per aliud Capitulum Generale. 533. & 534
Statuta facta in Capitulis Generalibus, siue Prouincialibus, an declarari possint, per Generales & Prouinciales solummodo, respectiue. 536
Statuta Ordinis Minorum, an obligent ad culpam: an vero solummodo ad pœnam. 537 & 538
Contra Statuta suæ Religionis, an aliquis Religiosus in particulari possit impetrare & procurare priuilegium. pag. 538
Statuta aliqua confirmando summus Pontifex, an intédat reseruare Religiosos, ab stricta seu strictiori, suæ Regulæ obseruantia. 539
Supplicare an liceat, Papæ & summo Pótifici, vt suas leges siue Constitutiones moderetur, aut reuocet, & an per huiusmodi supplicationem, interim suspendantur ipsarum effectus 476
Suspensio litterarum Apostolicarum, fieri an possit, absq; iusta & rationabili causa, per interpositam supplicationem. 479 & 480
Suspensio, quidnam sit & quotuplex. 686. cum seq. latissime.
Suspensionis effectus, quinam sint. 689. cum seq latissime.
Suspensionis censuram apponere, seu suspendere, quinam possint. 695. & 696
Suspendij quinam possunt, vel non possunt. 697. & 698
Suspensio, an ferri non possit, nisi propter culpam, & an necessario ea esse debeat mortalis. 699. & 700
Suspensionis censura, qualiter sit ponenda, & quænam in ea sint obseruanda. 701 & 702
Suspénsio prout est pœna, in quo differat, a suspensione, quæ est censura. 703
Suspensio, in quo differat, ab excommunicatione minori, & quænam harum pœnarum sit grauior. 704
Suspensio in quo differat, ab excõicatione maiori, & quænam sit grauior. 705
Suspensio, in quo differat, à depositione verbali, quæ via est ad degradationem. 706. & 707
Suspensio, in quibus casibus incurratur de Iure. 708 cum seq.
Suspensionis censuram violantes, antequã absoluãtur, seu super ipsis dispensetur, in quas incidant pœnas. 710. cum seq.
Suspensionis pœna inpodati, an possint facere aliqua, quæ sint valida. 714
In quas pœnas incident, participantes cum suspensis in Diuinis. 715
à Suspensione prædicta, quinam possint absoluere. 716. cum seq. latissime.

Supe-

Digitized by Google

Superiorés & Prælati Religionum,an teneantur ſua ſtatuta ſeruare. 518

V

Vicarius Generalis Ordinis, quiſnam dicatur. 191
Vicarius Generalis Ordinis,an ſit Ordinarius Prælatus: an vero ſubdelegatus. ibidem.
Vicarius Generalis Ordinis, qualiter ſit eligendus,cum officiũ Generalis Miniſtri, qualibet ex cauſa vacare contigerit. 191
Vicarij Conuentuum,in noſtro ſacro Minorum Ordine, an ſint vere & proprie Prælati. 288. & 189
Vicarij Conuentuum,à quibus inſtituendi ſunt,& an Guardiani, pro libito illos poſsint amouere. 290.& 291
Vicarij Monialium, à quibus ſint inſtituendi. 292
Vicarij Monialium, an dici poſsint aliqua ratione Prælati. 293
Vicariorum Monialium, quiſnam ſit immediatus ſuperior. 294
Vicarij Monialium,in quibus caſibus intrare poſsint earumdem clauſuram. 295. & 296
Vota ſuorum ſubditorum,Prælati Regulares,diſpenſare an poſsint. 575
Ad diſpenſandum in votis,quænam ſit iuſta & rationabilis cauſa. 578
Vota ſuorum ſubditorum,an poſsint Prælati Regulares commutare 579
Vota ſuorum ſubditorum,an poſsint Prælati Regulares irritare,& quonam iure. 580.cum ſeq.
Vota volentium,intrare Religionem, an poſsint Prælati Regulares diſpenſare. 583
Vota volentium intrare Religionem, ſeu potius Nouitiorum,an poſsint Prælati Regulares commutare & irritare. 584

FINIS.

Errata ſic corrigito.

Primus numerus paginam ſecundus lineam indicat.

144	23	militiæ	iuſtitiæ.
172	28	Summus. leg.	Summus Pontifex,
325	1	indignum	dignum,
435	45	ſupradictum	ſupradicti
343	37	tes	lites,
508	39	poſſunt	non poſſunt,
605	8	nullam	vllam,
678	34	procedere	præcedere,
775	37	Canonicatus	Canonizatus,
836	36	ad	haud,
861	10	emrem	morem,
945	45	Prædicantibus	Prædicatoribus,
951	30	ſpeciale	ſpir.tuale.

Regeſtum.

† A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z.
Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk Ll Mm Nn Oo Pp Qq Rr Ss Tt Vu Xx Yy Zz.
Aaa Bbb Ccc Ddd Eee Fff Ggg Hhh Iii Kkk Lll Mmm Nnn Ooo Ppp Qqq Rrr.
Omnes ſunt Quaterniones, præter †, & Rrr, qui ſunt Duerniones,

ROMÆ. Apud Bartholomæum Zannettum. M D C X I I.

SVPERIORVM PERMISSV.

Digitized by Google

Digitized by Google

re alijs ſibi ſubditis. 286
Guardianorum officium, quantum duret in noſtro ſacro Minorum Ordine. 287

H

HAeretici, ſeu ab ipſis deſcendentes aut ex Iudæis, vel Sarracenis intra quartum gradum, in ſacram noſtram Minorum Fratrum Religionẽ, non poſſunt aut debent admitti, ex priuilegio Pauli IV. Clem. VII. aliorumq. ſummorum Pontificum. 3.cum ſeq.
Hæretici, ſeu potius ex eiſdem deſcendentes, ſiue ex Iudæis, aut Sarracenis intra quartam generationem, an ſint ipſo facto priuati Ordinis officijs, & inhabiles ad illa, ante Iudicis condemnationem: an vero ſolummodo poſt ipſam. pag. 21. cum ſeq.
Hæretici ſeu ex eiſdem deſcendentes, intra quartum gradum, in noſtro ſacro Minorum Ordine, an eſſe poſſint Prædicatores. 26.& 27
Hæreſis crimen, de iure communi ſummo Pontifici ſolummodo eſt reſeruatum. pag. 98
Hæreſis occultum crimen, in foro conſcientiæ, à quonam poſſit abſolui. 99. cum ſeq. latiſſime.
Hæreſis occulto crimine irretiti, quodnã habeant remedium, ad hoc vt ab ipſo in foro conſcientiæ poſſint abſolui. pag. 108.cum ſeq. latiſſime.
Homicidium voluntarium, quidnam ſit, & quotuplex. 144
Homicidij voluntarij, in irregularitate, quiſnã poſſit diſpenſare, ſi ipſum non ſit illicitum. ibid.
Homicidij voluntarij illiciti, & publici irregularitatem, quiſnam diſpenſare poſſit. 146.& 147
Homicidij voluntarij illiciti, omnino occulti irregularitatem, quiſnam diſpenſare poſſit. 148 cum ſeq. latiſſimè.
Homicidium caſuale, quodnam dicatur, & an ſit omnino idem, ac factum cauſa propriæ defenſionis. 156.& 157

I

ILlegitimi, an ad Prælatias & dignitates Eccleſiaſticas, de iure communi, & ſummorum Pontificum Conſtitutionibus, poſſint aſſumi & promoueri. pag. 28.cum ſeq. latiſſime.
Illegitimi, an per aliqua priuilegia, Regularibus conceſſa, ad præfatas Prælaturas & dignitates Eccleſiaſticas poſſint promoueri, & qualiter. 32
Illegitimorum diſpenſationes, an fieri poſſint extra Capitulum, in Congregatione Capitulari, habente vim Capituli intermedij. 33.cum ſeq.
Illegitimorum diſpenſatio, fieri an poſſit in totũ: an vero ſolũmodo vt ad Prælatias & dignitates poſſint promoueri. pag. 36.cum ſeq.
Illegitimi, diſpenſati in ſeculo, vt beneficium curatum obtinere poſſent, facti poſtea Religioſi, an noua indigeant diſpenſatione, ad hoc vt eſſe poſſint Prælati. 38.cum ſeq.
Illegitimus occultus, an diſpenſatione indigeat, ad hóc, vt ad Prælatias & dignitates Eccleſiaſticas poſſit promoueri. 40.& 41
Illegitimus, genitus ex concubina, poſt cuius profeſſionem in aliqua Religione approbata, pater eamdem in vxorem duxit, an diſpenſatione indigeat, vt ad Prælatias poſſit promoueri. 41.& 42
Illegitimis, quænam officia, iure ſint prohibita, non interueniente præuia ſufficiente diſpenſatione. 42.& 43
Illegitimi, filij militum S. Iacobi, Calatrauæ, & Alcantaræ, an ſint dicendi naturales, an vero ſacrilegi, maioriq. indigeant diſpenſatione, quam alij naturales, ad hoc vt in Religionibus, ad Prælatias poſſint promoueri. 44.& 45
Illegitimus, filius alicuius Religioſi, diſpenſari an poſſit, vt ad Prælatias & dignitates promoueatur, in ea Religione, in qua ipſius pater Prælationem obtinuit, ſeu illam obtinet. 46.& 47
Illegitimi, ad hoc vt diſpenſentur, vt dignitates & Prælatias obtinere poſſint, an neceſſario requiratur cauſa. 48. & 49
Illegitimi, ad hoc vt diſpenſentur ad ſupradicta, quęnam cauſa requiratur, litq. ſufficiens. 49.& 50
Illegitimi diſpenſatio, ad hoc vt ad dignitates & Prælaturas promoueatur, an

Digitized by Google

an sufficiat, quod petatur in communi, & sic facta, valeat . . . 51. & 60
Illegitimi Religiosi electio in Prælatum, ab habentibus auctoritatem & potestatem dispensandi, an pro dispensatione sufficiat, & dispensatio facta censeatur. pag. . . . 52. & 53
Infames de iure & de facto, sunt irregulares, & cum eis, vt promoueantur, solus summus Pontifex dispensare potest . . . 136
Interdictum quid sit, & quotuplex. 710. cum seq. latissime.
Interdicto Clero, an censeantur interdici Religiosi, & omnes Ecclesiasticæ personæ. 724
Ad interdictum ponendum, quænã sit causa necessaria & sufficiens. 725
In interdicti positione, quanam sit forma seruanda. 726 & 727
Interdicta posita à Iure, quanam sint. 728
Interdicti effectus quisnam sit, & quæ Interdicti tempore sint prohibita. 728. cum seq.
Interdictum violantes, in quas pœnas incidant. 732 & 733
Interdictum suspendere, quibusnam competat. 734 & 735
Interdictum, in quibus casibus iure suspendatur. 736
Interdicti relaxatio in totum, à quo fieri possit, & quæ sint in hoc consideranda. 737. cum seq. latissime.
Interdictorũ suspentio, an possit fieri nunc certis quibusdam diebus, siue casibus, virtute priuilegiorum post Conc. Trident. 742. cum seq.
Interdicere, seu interdici, quinam possint. pag. 725
Irregularitas, quid sit, & de multis ipsius speciebus. 27. cum seq. latissime.
Iudæi & Sarraceni, ab ipsisq. descendentes, intra quartum gradum, seu ex Hæreticis, in sacram nostrũ Min. Fratrum Religionẽ, non possunt neq; debent admitti, ex priuilegio Pauli IV. Clem. VII. & aliorum Summorum Pontificum. 3. cum seq.
Iudæi, seu potius ex eisdem descendentes aut ex Sarracenis, siue Hæreticis intra quartam generationẽ, an sint ipso facto priuati Ordinis officijs, & inhabiles ad illa ante Iudicis condemnationem, an vero solummodo post ipsam. 21. cũ seq.
Iudei seu ex eisdẽ descẽdentes intra quartũ gradum, in nostro sacro Min. Ord. an esse possint Prædicatores. 26. & 27
Iustitia quidnam sit, & de multiplicibus eius acceptionibus atque diuisionibus. pag. 366. cum seq.
Ius quidnam sit & quotuplex, ac de multiplicibus iuris acceptionibus atque diuisionibus. 368. cum seq.
Ius omne in communi diuisum, est vel naturale, vel positiuum. 369
De Iure naturali est illud, quod natura ipsa docet: de Iure vero positiuo, quod procedit ex humano condicto. 371
Ius naturale & positiuum, in quibus differant. ibid.
Ius gentium quodnam dicatur, & an pertineat ad ius naturale; an vero ad ius positiuum. 372. cum seq.
Ius Canonicum quid sit, & quot sint eius partes, in quas diuiditur. 465. cũ seq.
Ius canonicum & ciuile, in quonam differant, & an vtriusque sit vnus & idem finis. 468. & 469
In iure canonico contenta, an omnia ad sui obseruantiam obligent. 470. & 471
In iure canonico, an reperiantur aliqua, non ligantia nec tenenda, quantum ad textum & quantum ad glossam. 472
Ius canonicũ, siue leges canonicas, quisnã possit facere atque constituere. 473
Ius canonicum, an obliget semper ad peccatum mortale, atque in foro conscientiæ. 474. & 475
Ius, siue constitutio canonica, ad hoc vt vim & robur habeat obligãdi, an sit expectãdus populi consensus. 475. & 476
Supplicare an liceat Papæ, & Sum. Pont. vt suas cõstitutiones canonicas moderetur aut reuocet; & an interim, per huiusmodi supplicationem, suspendantur ipsarum effectus. 476. cum seq.
Suspensio litterarum Apostolicarum, fieri an possit, absq; iusta & rationabili causa, per interpositam supplicationem . . . pag. 479. & 480
Canonum interpretatio atque declaratio, an solum pertineat ad Romanum

Digitized by Google

Pontificem . 480.& 481
Ius canonicum interpretari & declarare , an liceat Doctoribus iurisperitis siue Theologis . 483.& 484
Ius ciuile quidnam sit , & quæ sint eius partes . 485
Ius ciuile, siue leges ciuiles, quisnam condere possit . 486.& 487
Iuris ciuilis leges , ex sui transgressione , an ad peccatum mortale obligare possint . 487. cum seq.
In corpore iuris ciuilis, an sint aliquæ Imperiales leges ex materia sua iniustæ , & quæ non ad sui obseruantiam obligent in foro conscientiæ . 490
Iuris ciuilis leges, indistincte ac generaliter loquentes , an obligent absque discrimine, etiam personas Ecclesiasticas & Regulares . 490 cum seq. latissime .
Iuris ciuilis leges & statuta , facta contra immunitatem Ecclesiasticam , an valeant . 495. & 496
Iuris ciuilis lex, alienare prohibens bona immobilia Ecclesijs, siue personis Ecclesiasticis, an sit licita . 497 & 498
In quas pœnas incidant, facientes leges , & constitutiones iniquas . 499
Iudex, an teneatur iudicare, secundum consuetudinem , etiam contrariam iuri scripto, & secundum quam consuetudinem sit iudicandum. 521.& 522

I.

LEx , quidnam sit , & de multiplicibus legum differentijs, & diuisionibus . 378. cum seq.
Lex, an sit actus intellectus : an vero voluntatis . 381. cum seq.
Lex , ad hoc vt sit licita & iusta , debet semper in commune bonum ordinari . pag. 383.& 384
Leges condere , ad quem pertineat . pag. 385.& 386
Legis promulgatio , an sit de ratione legis, tam in legibus secularibus , quam Pontificijs . 387. cum seq.
Leges, quando incipiant obligare : 391.
Leges humanas, necessariũ & congruum, an fuerit statuisse , præter legem Dei æternam & naturalem, mentibus nostris impressam . 394 cum seq. latissime .
Legibus optimis gubernari Rempublicã , an fuerit melius, quam gubernari optimis Principibus . 398. cum seq.
Leges humanæ , an à lege Dei æterna & naturali deriuentur, ac debeant deriuari . 400. cum seq.
Legum humanarum effectus, quisnam sit, & quis ipsarum finis . 405.& 406
Legis actus sunt , imperare , permittere , prohibere atque punire . 407.& 408
Legum conditiones & qualitates, ad hoc vt sint iustæ, quales esse debeant . 409. & 410.
Leges ciuiles & ius humanum, an conuenierint D. Isidorus diuiserit. 412.& 413
Leges humanæ , an in communi debeant ferri atque constitui . 414
Ad leges humanas, vtrum pertineat omnia vitia prohibere . 415
Leges humanæ, an debeant præcipere omnium virtutum actus . 416. cum seq.
Leges humanæ, an imponant necessitatem subditis in foro cõscientiæ 419. cũ seq.
Leges humanas ad culpam obligare, prout quid sit dignoscendum . 423. cum seq.
Leges humanæ , an obligent ad sui obseruantiam, cum dispendio propriæ vitæ . pag. 426 cum seq.
Leges humanæ in præsumptione fundatæ, an obligent in cõscientia, veritate in cõtrariũ inspecta. 429. 430.& 532.& 533
Leges pœnales, an obligent etiam ad culpam . 431. cum seq.
Legũ pœnalium trãsgressores, an teneantur in foro conscientiæ subire pœnã, ante Iudicis condẽnationem. 434. cũ seq.
Leges humanæ, an respiciant præterita: an vero solummodo futura . 437.& 438
Leges humanæ , an necessarium sit, quod recipiantur, & non receptæ, obligent . pag. 438. cum seq.
Legibus an omnes in vniuersum subijciantur homines, non solum subditi, verum etiam & Superiores. 441. 442. itẽ 528
Contra legum expressa verba , an liceat quandoq. agere subditis, vtendo epicheia . 443 cum seq.
Leges humanas mutari , an quandoq. expediat . 447.& 448
In legibus humanis, dispensare an possint Principes , & Rectores multitudinis . pag. 448. cum seq.

Ad

Digitized by Google

INDEX.

Ad legum humanarum & sacrorũ Canonum perfectam intelligentiã, plures apponuntur Regulæ . 450 vsque 464
Leges generales, generaliter sunt intelligendæ atque interpretandæ . 451
Leges priores generales, interdum limitãtur & modificantur, per posteriores speciales, & è contra . 451. & 452
In legibus, semper correctio est vitanda: concordia autem quammaxime quærenda . 452
Mens & ratio legis, est anima ipsius legis. 452. & 453
In legum ac Canonum & Constitutionum Apostolicarũ interpretatione, ad proœmia & præfationes quammaxime, aduertere oportet . 453
In prædictarum legum, & maxime priuilegiorum interpretatione, aduertere etiam oportet, ad verba quæ præcedũt, & ponuntur in supplicatione . 454
Legum siue Canonum verba, numquam debent esse otiosa; sed semper aliquid operari . 455
Legum, duplex est mens siue intentio, quædam comprehensiua; alia vero extensiua, & qualiter iuxta ipsas, leges sint interpretãdæ & declarãdæ. 455. cũ seq.
Leges pœnales, potius sunt restringendæ, quam ampliandæ . 458
Leges pœnales, quænam sint dicendæ, quæ vero fauorabiles . 458. & 459
Lex nouæ, inducens pœnam vnam, non censetur perinde tollere aliã, per priorem appositam . ibid.
Leges humanæ vt plurimum, non puniunt solam voluntatem & animum, sine actu exteriori, nisi in certis quibusdam casibus . 460
Leges & sententiæ, sed maxime excõmunicationes, quãdo obligẽt ipso facto. ib.
In legum interpretatione, nõ semper omnes Iuris apices sunt seruandi, sed interdum ex bono & æquo sunt interpretandæ . 461
Quando duæ leges simul concurrunt, altera affirmatiua; altera vero negatiua, vtrum derogetur vni per aliam . 462
Legibus duabus contrarijs atque incompatibilibus concurrentibus, maior debet semper prævalere . 463
In legibus, certissimum est, quod qui iure suo vtitur, neminĩ facit iniuriam. ibid.
Leges, bene possunt permanere quoad vnã partem, ac esse sublatas & non obligare quoad aliam . ibid.
Lex interpretans, declarãda est, & intelligenda iuxta terminos legis interpretandæ . 464
Leges, nõ per hoc, quod aliquid nõ prohibẽt, intelligũtur, illud concedere. ibid.
Leges & cõstitutiones iniquas facientes, in quas pœnas incidant. 494
Litteræ Fraternitatis, an possint dari à Prælatis Regularibus, per quæ benefactoribus, suorum subditorum applicentur bona . 948. cum seq.
Litteræ fraternitatis, quidnam prosint benefactoribus, quibus applicantur . 950. cum seq.
Per litteras Fraternitatis, applicari an possint subditorum bona, etiam quibus indigent, seu eisdẽ nolẽtibus. 952. & 953
Per Fraternitatis litteras, an applicentur subditorum bona, non solum præterita, verum etiam futura . 954. & 955
Per Fraternitatis litteras, benefactores, an æqualiter participent de bonis Religiosorum . 956
Litteræ Fraternitatis, quæ à Prælatis dantur, penes quid differant ab indulgentijs . 956. & 957

O

OBlatio quid sit, & vnde dicatur. pag. 930. & 931
Quidnam velint iura, de oblationibus, pag. 932

P

POenæ positæ contra descendentes ex Hæreticis, quotũ ossa & corpora, intra quartam generationem fuerint propter hæresim concremata & igni tradita, an comprehendant etiam eos, qui nati fuerunt ante prædictum hæresis cõmissum crimen . 9. cum seq.
Pœnæ supradictæ an sint infligendæ alicui ex prædictis, quando certum est & notoriũ, descendere ex parentibus Hæreticis intra quartũ gradum: ignoratur autem & dubitatur, an fuerit ante, vel post hæresis commissum crimen. 14. cum seq.

Digitized by Google

Prælati & Superiores, an possint eligere in Prælatum, Religiosum, cuius certo scitur tritauam, propter hæresim fuisse concrematam & igni traditam, ignoratur autem, an sui parentes descenderint ab ipsa ante, vel post hæresis commissum crimen. 16. cum seq.
Prælati & Superiores eligentes in Prælatos, aliquos ex maculato genere descendentes, & comprehensos in supradictis summorum Pontificum Constitutionibus, in quas pœnas incidant. 24. & 25
Prælati & superiores, virtute priuilegiorum, an facultatem habeant legitimandi in totũ, Religiosos sibi subditos: an vero solum dispensandi cũ ipsis, vt ad Prælaturas & dignitates promoueantur. 36. cum seq.
Prælatorum Regularium, quanta ætas esse debeat ad hoc, vt esse possint Guardiani, Prouinciales, Generales, Diffinitores, Secreti, & Vocales, qui mittuntur ad Capitula Generalia, siue Prouincialia. 54. & 55
Prelati, esse an possint aut debeant in nostro sacro Minorum Ordine Fratres laici. 56. & 57
Prælatus esse an possit, Religiosus vnius Religionis in alia, absque eo quod eandem profiteatur. 59
Prælatos Regulares, quantum oporteat pollere scientia & litterarum peritia: pag. 60. & 61
Prelatos eligentes, sine sufficienti scientia, & litterarum peritia, an mortaliter peccent. 62. cum seq.
Prælatos Regulares, an expediat iuuenes esse an vero senes. 65. cum seq.
Prælatos Regulares, quantum oporteat esse studiosos & virtuosos, prædictos spectatis moribus, & quammaxime Deum timentes. 69. & 70
Prælatos Regulares, quantum oporteat, iustitiam simul cum misericordia & clementia temperatam habere. 71
Prælatos Regulares, in suorũ officiorum executiones & rebus arduis atque difficillimis, quantum oporteat, quammaximam fortitudinem habere. 72. & 73
Prælati Regulares in executione sui officij & muneris, quem sibi debeant finẽ præcipuum constituere; & quæ ipsum quammaxime obseruare oporteat. 73. cum seq. latissime.
Prælati Regulares, quantum debeant à donis & muneribus recipiendis abstinere. 78. & 79
Prælati Regulares, an habeant facultatem reseruandi sibi casus. 609. cum. seq.
Prælati Regulares, an possint pro libito, sibi casus reseruare. 612
Prælati Regulares, an possint sibi reseruare actus interiores, & qui sola cogitatione, seu voluntate consummantur. 613
Prælati Regulares, an omnia & sola peccata mortalia possint sibi reseruare: an vero solũmodo illa quæ annexam habent sententiam excommunicationis, suspensionis, interdicti, siue irregularitatis. 614. cum seq.
Prelatus an teneatur audire omnia peccata eius, qui habet aliqua reseruata, vt integre subditum ab ipsis absoluat. 627. & 628
Prælati Regulares, an possint benedicere Ecclesiastica paramenta & ornamenta. 803. & 804
Quinam Prelati Regulares, possint benedicere corporalia. 805. & 806
Prelati Regulares, an possint benedicere paramenta & ornamenta Ecclesiastica, atque etiam corporalia, non solum pro se, verum etiam pro alijs. 807
Quinam Prelati Regulares, possint benedicere, seu potius consecrare calices, & patenas pro Missis celebrandis. 808
Prelati Regulares, an possint petere ab alieno Episcopo benedictionem, siue consecrationem earum rerum, quæ ad Diuinum cultum spectant, Diœcesani Episcopi licentia minime requisita. 809
Prelati Regulares, an teneantur, aliquid soluere Episcopis, pro benedictione Ecclesiarum, siue Altarium & aliorum, ad diuinum cultum pertinentium. 810
Prelati Regulares, an facultatem habeant interpretandi & declarandi suarum Religionum priuilegia. 848. & 849
Prælati Regulares an possint applicare, suorum subditorum bona opera, benefactoribus, per litteras Fraternitatis. 948. & 949

Prę-

Digitized by Google

Prælati Regulares, quæ sunt illa, quæ possunt, Benefactoribus applicare, per litteras Fraternitatis. 950. & 951
Prælati Regulares, applicare an possint Benefactoribus, per litteras Fraternitatis, suorũ subditorum bona, etiã quibus indigent, aut ipsis nolentibus. 952. 953
Prælati Regulares, an possint Benefactoribus applicare, suorum subditorum bona opera, nõ solum futura, verumetiam præterita. 954. & 955
Prælatias diuersas habere, an possit aliquis Religiosus, in vna & eadem Religione. 58
Principes, & rectores multitudinis, an possint dispensare in legibus humanis. 448. cum seq.
Priuilegium: quidnam sit, & quotuplex. 811. & 812
Priuilegia quinam possint concedere. 813
Priuilegium, an necessario debeat dari in scriptis. 814. & 815
Priuilegij appellatione, an veniat etiam intelligenda, immemorialis possessio, siue consuetudo. 816
Priuilegium Apostolicum, quando valere incipiat, & an ad hoc, vt valeat necessarium sit quod publicetur. 817
Priuilegia Minorum atq; Prædicatorum Fratrũ, an semper fuerint, à summis Pontificibus confirmata. 818. cum seq.
Priuilegia Religionum Mendicantiũ, an etiam semper fuerint, per summos Pontifices confirmata. 823
Priuilegia Regularium, quæ sunt contra sacros Canones, aut cõtra Conc. Trid; an sint per idem Conc. & summ. Pont. abrogata & reuocata. 824. cum seq.
Priuilegia Regularium, an deperdantur per non vsum. 829. cum seq. latiss.
Priuilegijs alicuius Religionis, confirmatis vel reuocatis, an censeantur etiam confirmata, aut reuocata priuilegia Religioni alteri, ad instar illius concessa. 833. & 834
Priuilegij exemplar, deductũ ab originali, an valeat, parte non citata 835. & 836
Priuilegia, siue rescripta Papæ, an expirẽt per mortem concedentis. 839
Priuilegia, quibus modis regulariter loquendo, fiant nulla atque inualida. 840
Priuilegia Regularium, an amittantur, & deperdantur, non regulariter viuendo? 843 & 844
Priuilegijs, an vti possint, Religiosi & & Regulares sine suorum Prælatorum licentia. 844. cum seq.
Priuilegiorũ explicatio & declaratio, ad quẽ de Iure cõi pertineat. 847. & 848
Priuilegiorum declaratio & interpretatio an etiã ad Prælatos pertineat. 848. 849
Priuilegia, qualiter sint interpretanda, & declaranda. 850. cum seq.
Priuilegia, an secundum consuetudinem debeant interpretari & declarari. 853
Priuilegiorum clausula, apponi consueta, qua dicitur, motuproprio, & ex certa scientia, quid significet. 854. 855
Priuilegiorũ clausula, qua dicitur, vt Iudices, omni appellatione remota, ad executionẽ procedãt, quid significet. 856
Priuilegiorũ clausula, qua dicitur, cõtradictores quoslibet & rebelles, per cẽsuras compescẽdo, ad executionẽ procedãt, qualiter sit intelligenda. 857 & 858
Priuilegiorum clausula, qua dicitur, vt Iudices procedant, inuocato auxilio brachij secularis, quid operetur. 858
Priuilegiorum clausula, qua dicitur, supplentes omnem defectum, qualiter sit intelligenda. 859. & 860
Priuilegiorũ clausula, qua dicitur, vt non censeãtur reuocata, nisi de eis expressa mẽtio fiat, qualiter sit intelligẽda. 861
Priuilegia Regularium, an suspensa esse intelligantur, per suspensiones quæ fiũt in Bullis Cruciatis. 862
Priuilegiorum communicationem, omniũ aliarum Religionũ, an habeant Fratres Predicatores & Minores. 862. cum seq.
Priuilegiorum communicationem, an etiã habeant Moniales Ordinis Prædicatorum & Minorum 866. & 867
Priuilegiorum communicationem, an etiã habeant Fratres Augustinẽses. 868. 869
Priuilegiorum communicationem, an etiam Fr. Carmelitani habeant. 870
Priuilegiorum communicatio, an se extendat ad priuilegia concessa, & concedenda, non solũ in Mendicantib verumetiã & non Mendicantib 871. 872
Priuilegia, quæ sunt odiosa & pœnalia, vnius

vnius Relig. an alijs cõmunicẽtur. 872
Priuilegia, vſu ſpecialis loco conceſſa, an veniãt in communicatione priuilegiorum intelligenda. 873.874
in Priuilegiorum communicatione, an intelligatur tantum vſus: an vero Ius vtendi. 875
Priuilegijs, an vti poſſint Regulares, contra illos, per quorum communicationem eadem participant. 876
Priuilegiatus contra pariter priuilegiatũ, vti an poſſit priuilegio. 837.& 838
Primitia quidnam ſit, & vnde dicatur. 930 & 931
Quidnã velint Iura de primitijs. 931.932
Procurator Romanæ Curiæ in noſtro ſacro Ord. quiſnã dicatur, qualiter ſit eligendus, & quod eius munus & officium. 210. cum ſeq.
Procuratoris Romanæ Curiæ præeminentia, quanta ſit, & quæ ſint illi prohibita ſiue conceſſa. 211
Procuratoris Romanæ Curiæ officium, quantum temporis duret. 213
Prouincia quidnam ſit, & quid intelligendum veniat ſub hoc nomine. 236
Prouincialis Miniſter, qualiter ſit eligendus. 237
Prouincialis Miniſtri officium, quanto tempore duret 242
Prouincialis Miniſter, poſt expletum ſuũ officium, per quãtum temporis debeat vacare. 243.& 244
Prouincialis Miniſtri poteſtas, in ſibi ſubditos quanta ſit. 245
Prouincialibus Miniſtris, quæ ſint interdicta, atque prohibita, ex vi noſtrarum Generalium Conſtitut. 245 cum ſeq.
Prouincialis Miniſtri compendiaria inſtitutio, ab initio ſui officij, vſque ad finem, habetur. 249. cum ſeq.
Prouincialis Miniſter, an teneatur non ſolum petere, & requirere, verum etiam ſequi Diffinitorum conſilium, in rebus quæ in Diffinitorio proponuntur. 256
Prouinciale Capitulum intermedium, ſeu congregatio habẽs vim Capituli, qualiter ſit celebranda. 247.& 248
Prouincialia Capitula, qualiter ſint celebranda. 239. cum ſeq.

R

REgiminis ſeu gubernationis, quot ſint genera, & quodnam ſit præſtantius inter ipſa. 82
Religioſus, in particulari, an impetrare poſſit, ſiue procurare priuilegium, contra ſuæ Religionis ſtatuta. 538
Religioſi, an teneantur de Iure, ſuis proprijs Prælatis confiteri. 585. cum ſeq.
Religioſi, an teneantur ex præcepto ſub mortali, certis quibuſdam diebus confiteri. 587
Religioſi, ad adimplendum prædictũ præceptum de confitendo, ſeu in aliquo alio caſu, an teneãtur peccata venialia, ſub mortali confiteri. 588 cum ſeq.
Religioſi obligari an poſſint, ad confitenda peccata venialia, & mortalia aliàs confeſſa. 590
Religioſi an debeant, ſemel aut bis in anno, obligari ad faciendam generalem, ſuorũ peccatorũ confeſſionẽ. 594. 595
Religioſi itinerantes, an poſſint quibuſcũque confeſſarijs Regularibus, ſiue Secularibus confiteri. 596 cum ſeq.
Religioſi an poſſint abſolui à confeſſorib. per Prælatos deputatis, in aliquibus caſibus plenarie, ab oĩbus peccatis, excõmunicationibus pœnis, atque cenſuris, 599 cum ſeq.
Religioſus abſolutus in articulo mortis plenarie, virtute ſuorũ priuilegiorũ, ſi non decedat, an teneatur, peccata reſeruata iterum ſuo Superiori confiteri. 602. cum ſeq.
Religioſi quibus diebus anni, abſolui poſſunt ab omnibus ſuis peccatis plenarie. 604 & 605
Religioſi an vti & frui poſſint, abſolutionibus plenarijs prædictis, abſque licentia ſuorum ſuperiorum. 605
Religioſi per ſua priuilegia, an poſſint abſolui, ſeu potius diſpenſari, in omnibus irregularitatibus. 606. cum ſeq.
Religioſi an vti poſſint priuilegijs, ſine ſuorum Prælatorum licentia. 844

S

SArraceni, quemadmodum & Iudæi, ab ipſisq. deſcendentes intra quartum gradum, ſeu ex Hæreticis, in ſacram noſtram Minorum Fratrum Religionem, non

Digitized by Google

INDEX.

non possunt aut debent admitti, ex priuilegio Pauli IV. Clem. VII. aliorumq. Summ Pont. 3. cum seq

Sarraceni, seu potius ab eisdem descendentes, siue ex Iudæis, aut Hæreticis, intra quartam generationem, an sint ipso facto priuati Ordinis officijs, & inhabiles ad illa ante Iudicis condemnationem: an vero solummodo post ipsam. 21. cum seq.

Sarraceni seu ex eisdem descendentes intra quartum gradũ, in nostro sacro Minorũ Ord. an esse possint Prædic. 26. 27

Serui de iure sunt irregulares, nec sine suorum Dominorum licentia ordinari possiunt. 137

Statutum quidnam sit, ac de multiplicibus statutorum differentijs & diuisionibus. 379

Statuta quid sit, & à quibus fieri possint statuta. 523 cum seq.

Statutum an valeat, factum ex sola volũtate statuentium. 525

Statuta iniusta, an obligent in foro interiori & exteriori. 526. & 527

Statuta sua seruare, an teneantur etiam Superiores & Prælati. 528

Statutum contra Ius commune, in Religionibus, an sine speciali licentia Papæ fieri possit. 529 & 530

Statuta particularia vnius Prouinciæ, an obligent hospites alterius Prouinciæ, pro tempore quo ibidem commorantur. 531

Statutum fundatum in præsumptione, habens sententiam excommunicationis an[illegible]am, an obliget in conscięntiâ, ve[illegible]n contrarium inspecta. 532. & 533. ide etiam 429. & 430

Statuta facta in aliquo Generali Capitulo, auctoritate Papæ, an possint tolli & aboleri, per aliud Capitulum Generale. 533 & 534

Statuta facta in Capitulis Generalibus, siue Prouincialibus, an declarati possint, per Generales & Prouinciales solummodo, respectiue. 536

Statuta Ordinis Minorum, an obligent ad culpam: an vero solummodo ad pœnam. 137 & 538

Contra Statuta suæ Religionis, an aliquis Religiosus in particulari possit impetrare & procurare priuilegium. pag. 538

Statuta aliqua confirmando summus Pontifex, an intẽdat reseruare Religiosos, ab stricta seu strictiori, suæ Regulæ obseruantia. 539

Supplicare an liceat, Papæ & summo Pontifici, vt suas leges siue Constitutiones moderetur, aut reuocet, & an per huiusmodi supplicationem, interim suspendantur ipsarum effectus 476

Suspensio litterarum Apostolicarum, fieri an possit, absq; iusta & rationabili causa, per interpositam supplicationem. 479 & 480

Suspensio, quidnam sit & quotuplex. 686. cum seq. latissime.

Suspensionis effectus, quinam sint. 689. cum seq latissime.

Suspensionis censuram apponere, seu suspendere, quinam possint. 695. & 696

Suspendi, quinam possunt, vel non possunt. 697. & 698

Suspensio, an ferri non possit, nisi propter culpam, & an necessario ea esse debeat mortalis. 699. & 700

Suspensionis censura, qualiter sit ponenda, & quænam in ea sint obseruanda. 701 & 702

Suspẽsio prout est pœna, in quo differat, a suspensione, quæ est censura. 703

Suspensio, in quo differat, ab excommunicatione minori, & quænam harum pœnarum sit grauior. 704

Suspensio in quo differat, ab excõicatione maiori, & quænam sit grauior. 705

Suspensio, in quo differat, à depositione verbali, quæ via est ad degradationem. 706. & 707

Suspensio, in quibus casibus incurratur de Iure. 708 cum seq.

Suspensionis censuram violantes, antequã absoluãtur, seu super ipsis dispensetur, in quas incidant pœnas. 710. cum seq.

Suspensionis pœna innodati, an possint facere aliqua, quæ sint valida. 714

In quas pœnas incidant, participantes cum suspensis in Diuinis. 715

à Suspensione prædicta, quinam possint absoluere. 716 cum seq. latissime.

Supe-

Digitized by Google

Superiores & Prælati Religionum, an teneantur ſua ſtatuta ſeruare. 528

V

Vicarius Generalis Ordinis, quiſnam dicatur. 191
Vicarius Generalis Ordinis, an ſit Ordinarius Prælatus: an vero ſubdelegatus. ibidem.
Vicarius Generalis Ordinis, qualiter ſit eligendus, cum officiũ Generalis Miniſtri, qualibet ex cauſa vacare contigerit. 191
Vicarij Conuentuum, in noſtro ſacro Minorum Ordine, an ſint vere & proprie Prælati. 288. & 289
Vicarij Conuentuum, à quibus inſtituendi ſunt, & an Guardiani, pro libito illos poſsint amouere. 290. & 291
Vicarij Monialium, à quibus ſint inſtituendi. 292
Vicarij Monialium, an dici poſsint aliqua ratione Prælati. 293
Vicariorum Monialium, quiſnam ſit immediatus ſuperior. 294
Vicarij Monialium, in quibus caſibus intrare poſſunt earumdem clauſuram. 295. & 296
Vota ſuorum ſubditorum, Prælati Regulares, diſpenſare an poſsint. 575
Ad diſpenſandum in votis, quænam ſit iuſta & rationabilis cauſa. 578
Vota ſuorum ſubditorum, an poſsint Prælati Regulares commutare 579
Vota ſuorum ſubditorum, an poſsint Prælati Regulares irritare, & quonam iure. 580. cum ſeq.
Vota volentium, intrare Religionem, an poſsint Prælati Regulares diſpenſare. 583
Vota volentium intrare Religionem, ſeu potius Nouitiorum, an poſsint Prælati Regulares commutare & irritare. 584

FINIS.

Errata ſic corrigito.

Primus numerus paginam ſecundus lineam indicat.

144	23	militiæ	iuſtitiæ.
172	28	Summus. leg.	Summus Pontifex,
325	1	indignum	dignum,
435	45	ſupradictum	ſupradicti.
343	37	tes	lites,
508	39	poſſunt	non poſſunt,
605	8	nullam	vllam,
678	34	procedere	præcedere,
775	37	Canonicatus	Canonizatus,
836	36	ad	haud,
861	10	omrem	morem,
945	45	Prædicantibus	Prædicatoribus,
951	30	ſpeciale	ſpirituale.

Regeſtum.

† A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z.
Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk Ll Mm Nn Oo Pp Qq Rr Sſ Tt Vu Xx Yy Zz.
Aaa Bbb Ccc Ddd Eee Fff Ggg Hhh Iii Kkk Lll Mmm Nnn Ooo Ppp Qqq Rrr.
Omnes ſunt Quaterniones, præter †, & Rrr, qui ſunt Duerniones.

ROMÆ. Apud Bartholomæum Zannettum. MDCXII.

SVPERIORVM PERMISSV.

Digitized by Google

Digitized by Google

424209

2
FINE

Digitized by Google